

သီလက္ခန်ဘာသာဋီကာ (ပ)

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း

ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စာမူဝင်ပြုချက်

အမှတ် (၂၅၃ / ၂၀၀၀) (၅)

စာအုပ်စာတမ်း စာနယ်ဇင်း မျက်နှာပုံး

ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခွင့်ပြုချက် အမှတ် (၂၂၂ / ၂၀၀၀) (၅)

ခုနှစ်	-	၂၀၀၀ ဇွန်လ
အုပ်ရေ	-	၅၀၀၀
အကြိမ်	-	စတုတ္ထ
တန်ဖိုး	-	

ထုတ်ဝေသူ - ဦးမောင်မောင် (ပြ-၀၃၂၇၁)
မဟာဂန္ဓာရုံစာပေ၊ ပိန်းတန်းရပ်၊ အမရပူရမြို့။

ပုံနှိပ်သူ - ဦးမောင်မောင် (ပြ-၀၁၈၂၄)
နယူးဘားမားအောင်ဆက်ပိဋကပုံနှိပ်တိုက်၊
မဟာဂန္ဓာရုံ - မြင်းမူကျောင်း၊ အမရပူရမြို့။

ပြန်ဆိုရာဌာနများ- မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက်၊ ဇရပ်ဝင်း၊ အမရပူရမြို့။
၁၂၈-ပ၊ ဝမ်းချောင်းလမ်း၊ ရှင်စောပုရပ်ကွက်၊
ဝမ်းချောင်းမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

အခြေခံနိဒါန်း

ယော သော သီလာဒိက္ခန္ဓေဟိ၊ သုဂတော အတုလော သုတော၊
ဓမ္မဝဂ္ဂေါ သံဃဝဂ္ဂေါ၊ ဂုရုဝဂ္ဂေါပိ ပါကဋ္ဌော။

ယော သော သုဂတော-မဟာကရုဏာ၊ ဉာဏ်ပညာဖြင့်၊ များစွာကယ်တင်၊
နိဗ္ဗာန်ဝင်ငြား၊ အကြင်မြတ်စွာဘုရားသည်။ ယေဟိ သီလာဒိက္ခန္ဓေဟိ-သီလက္ခန္ဓာ၊
စသည့်ငါးဖြာ၊ အကြင် ဂုဏ်တော်ရတနာတို့ဖြင့်၊ အတုလော-လူထက်လည်းချွန်၊
နတ်ထက်လွန်လျက်၊ ရှင်မွန်ဆူဆူ၊ အတူမရှိသည်ဖြစ်၍၊ သုတော-ဗြဟ္မာ သကြား၊
လူနတ်များ၌၊ ထင်ရှားမြင့်မော်၊ ကျော်စောတော်မူပါပေ၏။ ယော သော ဓမ္မဝဂ္ဂေါ-
မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာဟု၊ ဆယ်တန်မြှောက်ဖော်၊ အကြင် တရားတော်အစုသည်
လည်း၊ အတုလော-လောကီတရား၊ အစားစားထက်၊ ထူးခြားကဲမွန်၊ တုဘက်လွန်
သည်ဖြစ်၍၊ သုတော-ပညာရှိအပေါင်း၊ သူတော်ကောင်းအလယ်၊ ခံထယ်ထင်ရှား၊
ကျော်ကြားတော်မူပါပေ၏။ ယော သော သံဃဝဂ္ဂေါ-လမ်းမှန်ကျင့်ကာ၊ အရိယာ
ဟု၊ ကောင်းစွာဖြစ်ပေါ်၊ အကြင် သံဃာတော် အစုအဝေးသည်လည်း၊ အတုလော-
ဘုရားလက်ထက်၊ အဆက်ဆက်မှ၊ တုဖက်ကြလည်း၊ လုံးမပြု၊ အတူမရှိသည်
ဖြစ်၍၊ သုတော-ပညာရှိအပေါင်း၊ သူတော်ကောင်းတို့၊ ညွတ်ပြောင်းထိုက်စွာ၊
ထင်ရှားတော်မူပါပေ၏။ ယော သော ဂုရုဝဂ္ဂေါပိ-ကျောက်ထီးတမျှ၊ လေးစားရ
သည့်၊ ငါ့ကျေးဇူးရှင်၊ အကြင်ဆရာရှင် အပေါင်းသည်လည်း၊ ပါကဋ္ဌော-ကိုယ့်
ဂိုဏ်း ကိုယ့်နယ်၊ ကိုယ့်နိကာယ်၌၊ ထိပ်ဝယ်တင်ထား၊ ထင်ရှားတော်မူပါပေသည်
တကား။ [သီလက္ခန္ဓာဝဂ္ဂနှင့် လိုက်လျော်အောင် “ဓမ္မဝဂ္ဂေါ” စသည်ဖြင့် ဆိုပါသည်။]

တေသံ နော ပူဇနတ္ထာယ၊ ဝါစနာမဂ္ဂနိဿိတာ၊
ဟေဿတေယံ ဘာသာဋီကာ၊ သီလက္ခန္ဓတ္ထဝဏ္ဏနာ။

တေသံ-ထိုသီလက္ခန္ဓာ၊ စသည်အပြား၊ လွန်ထင်ရှားသည့်၊ သုံးပါးရတနာ၊
မြတ်ဆရာတို့အား၊ နော-ရတနာသုံးဖြာ၊ မြတ်ဆရာကို၊ မှန်စွာနေ့စဉ်၊ ကျေးဇူး
တင်သော ငါတို့၏။ ပူဇနတ္ထာယ-ဓမ္မရတနာ၊ ဖွင့်ပြကာဖြင့်၊ ကောင်းစွာကော်ရော်၊
ပူဇော်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝါစနာမဂ္ဂနိဿိတာ-ဆရာတော်ရှင်၊ ကျေးဇူးရှင်တို့၊ နေ့စဉ်
ချနည်း၊ လမ်းမှန်မှီးသော၊ သီလက္ခန္ဓတ္ထဝဏ္ဏနာ-သီလက္ခန္ဓာဝဂ်၊ ဋ္ဌကထာနက်ကို၊
ထပ်လျက်ဆင့်ကာ၊ ဖွင့်ရာဖွင့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ အယံ ဘာသာဋီကာ-ဘာသာ
ဋီကာ၊ အမည်သာသည့်၊ မှီရာသိပ်သည်း၊ ဤနိဿယည်းသည်လည်း၊ ဟေဿ
တေ-နောင်လာ ခုခေတ်၊ ရှုစားရစ်ဖို့၊ မူသစ်ရတနာ၊ ဖြစ်ပေါ်ပါလိမ့်သတည်း။

စ၍ လေ့လာချိန်။ ။ မိမိသည် ဤသီလကွန် အဋ္ဌကထာကို ၁၅နှစ် ပြည့်ကာစဖြစ်သော ကျောင်းသားအရွယ် ငယ်စဉ်ကပင် မြောင်းမြဆရာတော် လောင်း သကျသီဟဓမ္မာစရိယ အထံ၌ ကိုယ်တိုင်ဆိုဝါဖြင့် သင်ယူခဲ့ရပါသည်။ ထို့နောက် ပခုက္ကူ-မဟာဝိသုတာရာမတိုက်သို့ ရောက်စဉ်အခါ၌လည်း ထပ်၍ လေ့လာရုံမက၊ သကျသီဟ-ပရိယတ္တိစာမေးပွဲ မဝင်ခင်လည်းကောင်း၊ ဝင်ပြီးမှ လည်းကောင်း ကိုယ်တိုင်ပင် ပို့ချခဲ့ပါသည်။

အခက်ဆုံး။ ။ ထိုမျှလောက် အထပ်ထပ် လေ့လာပြီးဖြစ်ပါသော်လည်း ဤအဋ္ဌကထာ၏ ဘာသာဋီကာကို ပို့ချရင်း ရေးသားပြန်သောအခါ လွယ်မည့် အယောင်ဖြင့် ခက်ခဲသော အချက်များစွာကို တွေ့ရပါသည်။ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာသည် အဘိဓမ္မာညဝါနှင့် သဘာဝဓမ္မ အခြေရပြီးသူတို့အတွက် ဤမျှ လောက် မခက်လှပါ။ မူလဋီကာအတွက်သာ ခက်ခဲပါသည်။ ဤအဋ္ဌကထာကား သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏သာ အာရုံဖြစ်နိုင်သော တိတ္ထိတို့ဆိုင်ရာ ဘာသာဝါဒ ကြောင့် ရှေ့ပိုင်းသုတ်များ၌ တစ်မျိုးပြီးတစ်မျိုး ရှုပ်ထွေးလာသဖြင့် ခက်ပြီးရင်း ခက်ရင်း ဖြစ်ရကား အခက်ဆုံး အဋ္ဌကထာဟု ဆိုထိုက်ပါသည်။

ခက်မှ ဉာဏ်တက်။ ။ အခက်ဆုံးအာရုံသည် အတက်ဆုံးဉာဏ်၏ကျက်စား ရာဖြစ်သောကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို ရေးသားရာ၌ သတိ သမာဓိ စူးစိုက်စွာ အခြေအရံပါသော ထက်မြက်သောဉာဏ်ကို မဖြစ်-ဖြစ်အောင် ထူထောင်ရပါ သည်။ ထို့ကြောင့် ဤကျမ်းစာကို ပို့ချ ရေးသားချိန်ဝယ် မိမိဉာဏ်လည်း တိုးတက်၍လာသကဲ့သို့ ထင်ရပါသည်။

တောင့်တခြင်း။ ။ မိမိမှာ ဉာဏ်တက်လာလေ ဘုရားအာရုံ ထုံမိလေ ဖြစ်သောကြောင့် ဤကျမ်းစာကို လေ့လာသော ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း အလားတူ သတိ သမာဓိ ပညာ သဒ္ဓါထက်စေလိုသောကြောင့် ဘုရားရှင်ကို နေ့စဉ်နေ့စဉ် တွေ့မြင် ပို့ရာ ဘုရားရွှေနှုတ်တော်ထွက် ပါဠိတော်နိဿယကိုပါ နောက်ဆက်တွဲ စီစဉ် ထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာ အရသာပေါ်သည့်တိုင်အောင် လေ့လာနိုင် ပါဝေသတည်း။

ယဒိ ဥတ္တံ အယုတ္တတ္ထ၊ ပမာဒေန ဘမေန ဝါ၊
ဝတေ မယာ ဒယာဝန္တော၊ သန္တော သံသောယေန္တ တံ။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ သာသနာသက္ကရာဇ်
၂၅၁၃

အက္ခရာစဉ်				စာမျက်နှာ
အင်္ဂုဇာ	၅၆၄
အင်္ဂုတ္တရအမည်	၁၃၇
အင်္ဂုလဋ္ဌိ၊ အင်္ဂုလဋ္ဌိ	၅၆၄
အဂ္ဂေါ၊ ဇေဋ္ဌော၊ သေဋ္ဌော	၃၉၁
အစဉ်အတိုင်းဖွင့်ကျိုး	၃၁၅
အစ္စရိယံ	၂၇၆
အဇ္ဈာသယန္တိ အဓိဝုတ္တိ	၃၂၀
အညမညဿ	၂၅၂
အတ္တ=အတ္တဘာဝ	၄၄၈
အတ္တဇ္ဈာသယစသည် ဝစနတ္ထ	၃၁၈
အန္တရာကထာ	၃၀၇
အန္တရိတတ္တာ	၄၅၆
အတ္တာဒါန ပရိဒီပနံ	၃၆၄
အန္တေဝါသီ	၂၃၂
အတ္တ၊ ဓမ္မ၊ ဝိနယဝါဒီ	၄၇၈
အတ္တပကာသနတ္ထံ (အနက်အမျိုးမျိုး)	၂၀
အတ္ထသံဟိတံ	၄၈၀
အန္တတမံ	၃၃၂
အဓိဝစနံ	၃၂၆
အဓိဝါသနခန္တိ	၃၃၈
အဓောဝိရေစနံ(ဝမ်းချူ)	၅၈၅
အနဘိရဋ္ဌိ	၃၂၈
အနိစ္စနှင့် အနိစ္စတာ	၆၅
အနိယျာနိကော	၂၄၁
အနုတ္တဝိကာ၌ ဆဝိ၏အနက်	၂၅
အနုဓာရ(ရိ) ယမာနေ	၃၉၀
အနုပုဒါတာ၌ ၂နက်	၄၆၅
အနုယောဂံ အနုယုတ္တာ	၆၁၆
အနုဿဝါဒီမတ္တသမ္ပန္နိတေန	၂၅၂
အနုသန္ဓေတက် (ကျမ်းဂန်နှင့်ညီပုံ)	၁
အနေကဇ္ဈာသယ သမုဋ္ဌာနံ	၁၅၅
အနေကပရိယာယေန	၂၃၇
အပစ္စက္ခ၌ အနက်မှန်	၅၁
အပုစ္စယော	၃၂၇
အပုတိတာ	၃၂၇
အပဓာနကို စွဲကိုင်	၅၁၁

မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
အပ္ပမတ္တကံ	၃၅၃
အပရာဇိတ ပလ္လင်္ကော	၄၁၇
အပရော နယော ထားပုံ	၁၂၂
အပ္ပသာဝဇ္ဇ	၄၃၂
အပ္ပိန တုမ္ပေ (အနက်ပေး)	၃၃၁
အမ္မလဋ္ဌိကာ (ဥယျာဉ်)	၂၆၈
အပ္ပန္နိရ၊ ဗာဟိရနိဒါန်း	၁၄၅
အဘိနိဟာရေန	၃၈၄
အဘိလာပမတ္တဘောဒေါ	၂၁၅
အဗ္ဗုတံ (အဗ္ဗုတ)	၂၇၇
အရကျက်မှု၌ သတိ၊ အဓိပ္ပာယ်သိကားဉာဏ်	၁၈၁
အရုဗ္ဗတ္ထ ပနရှိလျှင် ကိဇ္ဇာပိထည့်	၂၄
အရုဏှဂ္ဂ	၁၉၀
အလင်္ကာရော	၃၅၇
အဝဏ္ဏံ၊ ဒေါသံ၊ နိန္ဒံ၊	၂၄၀
အဝဓာရဏအနက် အပိုဆောင်း	၁၆၁
အဝဓာရဏေ	၁၅၃
အဝိသံဝါဒကော၌ မှတ်ဖွယ်	၄၆၀
အသမော၊ အသမသမော	၂၅၀
အသမ္ပောသ	၁၇၉
အဟတေ၊ အာဟတေ	၅၆၂
အာဂမ၊ အဓိဂမဗျတ္တိ	၁၉၀
အာဂမဝရ	၁၉
အာဘရသလမတ္တကံ	၄၄၃
အာဏာ၊ ဓမ္မစက္ကံ	၇၄
အာမကမံသ၌ မှတ်ချက်	၄၉၆
အာပလကံ	၂၈၀
အာယုဟနံ	၃၉၉
အာရာဘရီ(အနာတရီ-ပျက်)	၄၅၀
အာလောကသညာ	၃၉၅
အာဝါဟန၊ ဝိဝါဟန	၅၇၆
အာသဘိ	၃၉၁
ဣတိ၏အာချတ္ထ နိဒဿနတ္ထ	၁၀၃
ဣတိ ဣဒံအဖွင့်	၁၀၄
ဣတိ ဘဝါဘဝကထာ	၅၅၃
ဣတိဝါ (ဣပုဒ်ကို ဗီဇဂါမ သမာရမ္ဘ၌ပါသည်ဟု ရေးထားခဲ့၏ ပေါ်သင့်ကြောင်း နောက်၌ ပြလတ်ပါ)	၅၅၄

အက္ခရာစဉ်				စာမျက်နှာ
ဣတိဝါ၌ ဝိကပ္ပနတ္ထ	၄၄၂
ဣတ္ထိ ကုမာရိက	၄၉၆
ဣဒါနိ ဝတ္တဗွံ-ဟု ဆိုနိုင်	၁၅၇
ဣဒံ ဝတ္တံ ဟောတိ	၁၇၂, ၂၃၅
ဥက္ကာပါ	၇၁
ဥက္ကောဋ္ဌန ဝဇ္ဇန နိကတိ	၅၀၃
ဥစ္စာသယန မဟာသယန	၄၉၁, ၅၃၆
ဥဇေဝိပစ္စနိကံဝါဒါ	၂၅၃
ဥဋ္ဌာနံ ဣဏံ	၅၇၈
ဥဒါနံပုဒံ နက်	၁၃၉
ဥဒ္ဓံ-အဓောဝိရေစနံ	၅၈၄
ဥပနိဓာပညတ္တိ	၁၇၈
ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ	၂၄၉
ဥပါဒါပညတ္တိ	၁၇၇
ဥပ္ပိလာပနပိတိ	၃၄၁
ဥပ္ပိလာဝိ(တ)တ္တံ	၃၄၀
ဥဘတောလောဟိတကူပဓနံ	၅၃၉
ဥဿန္တဓာတုကံ၌ ဓာတ် ၃ မျိုး	၆၉
ဥဿယဝိသုဂ္ဂါရံ	၂၆၇
ဧကပုဂ္ဂလော၌(ဧကအနက်)	၂၄၉
ဧကဘတ္တိကော	၄၈၄
ဧကေ၏အနက်	၅၀၈
ဧကေန အာကာရေန	၁၅၆
ဧကံသမယံဟု ဆိုရကျိုး	၂၀၈
ဧတ္တာဝတာ၏အနက်	၁၂၅
ဧတ္တာဝတာ၏ စပ်ပုဒ်	၃၁၀
ဧတ္တာဝတာ၏ ပိဏ္ဏတ္ထ	၁၇၃
ဧဝ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ	၁၆၉
ဧဝ၏ အတ္ထုဒါရ	၁၄၇
ဧဝံ၌ ဣတိ၏အနက်	၁၄၇
ဩရမတ္တကံ	၃၅၄
ဩလုဂ္ဂဝိလုဂ္ဂတိဒဏ္ဍ	၂၆၅
ကဋိဿအခင်း	၅၃၆
ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ	၃၀၆
ကမ္မာကမ္မံ, ဖလာဖလံ	၁၁၇
ကယဝိက္ကယ	၄၉၉
ကရုဏာသီတလဟဒယံ	၃
ကရုဏာပညာဖြင့် ဂုဏ်တော်အားလုံးယူ	၉

မှတ်စွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်				စာမျက်နှာ
ကဝိ ၄ မျိုး	၅၇၅
ကာကစ္ဆမာနာ	၂၇၂
ကာဝ ပနဉ္စိ ပနအနက်မရှိ	၃၀၈
ကာယတိကိစ္ဆကတံ	၅၈၇
ကာယနတ္ထံ(နေတ္ထ)	၃၀၇
ကာလ၊ သမယယုတ္တံ	၂၉၇
ကုဟက၊ လပက	၅၅၇
ကုဋ္ဌာဂါရသလ္လာ	၂၇၄
ကြိယာ ၅ တန်	၁၆၈
ခတ္တဝိဇ္ဇာ	၅၆၅
ခန္ဓကံ	၉၂
ခရောဒကံ၊ ခါရောဒကံ	၂၄၄
ခုဒ္ဒကနိကာယ အမည်	၁၃၈
ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ	၂၀၃
ဂိလာသု (ကိလာသု)	၂၉၉
ဂိဝါယမကံ	၅၁၉
ဂေဟ (နေက္ခမ္မ)သ္မိတ	၃၄၅
ဂေါတမသာဝကော	၂၀၂
ဃတမာယု၊ ဒဓိဗလံ ဖလူပစာ၏ဥပမာ	၁၂၉
ဃနုတာဋံ	၅၂၃
ဝက် ၄ ပါး	၁၈၈
စောဒနာပရိဟာရ	၃၈
ဆန္ဒံ ဝဏ္ဏာနံ	၃၆၅
ဇူတပမာဒဋ္ဌာန	၅၂၈
ဥတ္တိ ဒုတိယကမ္မ	၅၇
တထာဂတော အဖွင့်	၃၈၂
တထာဟိဉ္စိ ဝိဘတံ ၇ လုံး ကြေပုံ	၅၃
တထာဟံ ဘဂဝတာ ဒေသိတံ၏ပဒတ္တ	၁၃၂
တထံ အဝိတထံ	၄၀၃
တ သဒ္ဓါ၏ ပကတတ္ထ ပဋိနိဒ္ဒေသ	၂၇၉
တာဒီလကူလံ	၃၃၉
တိရဏ္ဍာနကထာ	၅၄၆
တိရဏ္ဍာနဝိဇ္ဇာနှင့် မိတ္တဒီဝ	၅၄၆
တုလာကုဋ ဝေသည်	၄၉၉
တောဒုဝုတ္တံ၌ ဋီကာသင်္ဂဖွင့်ပုံ	၁၀၆
ထေတော	၄၅၇
ထေရုပသပဒီပ	၂၇
ဒဏှ၊ သတ္တအထး	၄၃၈

အက္ခရာစဉ်				စာမျက်နှာ
ဒသဗလညဏ်	၁၉၉
ဒယာပန္နော	၄၃၉
ဒိဋ္ဌိသီလ သာမညသံဃာတ	၂၂၈
ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌေ	၄၀၂
ဒိသာကာလုသိယံ	၅၇၂
ဒုပ္ပညေဟိဋ္ဌိ ဒု၏အနက်	၁၂၅
ဒုလ္လဘာသမ္ပတ္တိ (သဒ္ဓါသမ္ပတ္တိ)	၂၉၄
ဒူတေယျကထာ	၅၅၆
ဒူတေယျ ပဟီနဂမန	၄၉၈
ဒေဝဒူတေဟိ	၂၃၄
ဒေဝဒန္နုဘိ	၅၇၂
ဒေသနာကုသလပုဂ္ဂိုလ်	၄၈၁
ဒေသနာဝိလာသပုညုဿယ	၄၂၃
ဒွါသီတိ ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိ	၅၂
ဓမ္မက္ခန္ဓာ ရှစ်သောင်းလေးထောင်	၁၄၀
ဓမ္မကောသ	၁၈၂
ဓမ္မဂီတ အပံ	၄၈၈
ဓမ္မထွေက အပြစ်မှ လွတ်စေပုံ	၁၅၇
ဓမ္မ, ဒေသနာတို့၏ အရကောက်	၁၁၉
ဓမ္မနေတ္တိ	၁၉၇,	၃၂၆
ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိက	၁၈၂
ဓာရဏဗလံ	၁၆၀
ဓာရ(ရိ) ယမာနေ	၃၆၄
ဓာရာနုပ္ပဝစ္ဆန္တံ	၅၇၃
န ဥပဋ္ဌာသိ (အနက်ထူး)	၄၁၆
န နိဇ္ဈာနံ ခမန္တိဋ္ဌိ ဈာနအရ	၁၂၈
နာနာဓိမုတ္တိကတာ	၂၈၄
နာနာနယ နိပုဏ်	၁၅၅
နာမအနက်	၂၂၀
နိက္ခဋ္ဌေန	၃၀၁
နိဒါန်းကို ဆိုရကျိုး	၃၁၄
နိဓာနဝတိ	၄၇၉
နိပုဏ်	၁၈
နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ စသည်	၃၉၈
နိဗ္ဗိဒ္ဓိ	၅၂၆
နိမ္မဒန	၄၁၈
နိမ္မိတဗုဒ္ဓ	၃၆၇
နိဿယနှင့် မြန်မာပြန်	၅၉၄

မှတ်စွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်				စာမျက်နှာ
နိဗ္ဗာဠိတဓိဝါ	၂၇၂
နိဝါသေတွာ မှတ်ချက်	၂၉၀
နေက္ခမ္မ	၃၉၄
နေမိတ္တိကာ နိပ္ပေသိကာ	၅၅၈
နေလာ	၄၇၂
နံ+ဝိတက္ကယမာနံ အနက်ပေးပုံ	၃၀၅
နတ်ကတော်ထွက်ခြင်း	၅၂၄
ပက္ခိတ္တဒိဗ္ဗောဇံ	၃၆၈
ပစ္စယကော	၄၅၈
ပဉ္စဂုံလိ, ဃရဇူပန	၅၁၈
ပဉ္စမတ္တေဟိ	၂၂၉
ပညာ ၂ မျိုး	၅
ပဋိဂ္ဂဟဏ အမျိုးမျိုး	၄၉၃
ပဋိသင်္ခါနပဿနာ	၄၀၁
ပတိဘာနမိတ္တ ဝိစိတ္တံ	၂၆၉
ပတိယာယိတဗ္ဗကော	၄၅၈
ပဒဝိတိဟာရ	၃၉၃
ပဗ္ဗဇာနှင့် သဒ္ဓမ္မဿဝန	၂၉၅
ပဘန္တမဒံ စက္ကဟတ္ထိ	၂၄၂
ပယောဂ, ဥဒ္ဓါရံ	၅၇၈
ပရိဗ္ဗာဇကော	၂၃၁
ပရိယန္တဝတိ	၄၈၀
ပရိယာယော	၂၃၆
ပရိယာယ် ဟောရကျိုး	၃၃၇
ပရေ၏ အနက်များ	၃၂၄
ပါဏဘူတေ	၄၄၀
ပါဏာတိပါတ	၄၃၁
ပါတရာသော	၂၅၇
ပါယသံ (မရပါယသံ)	၃၆၈
ပါရမီ ၃ မျိုး	၃၈၅
ပိ၏ သမ္ဗုဒ္ဓါနုတ္တ	၂၃၀
ဂိယော မနာပေါဂရ	၃၅၉
ပိသုဏ, ဖရုသ, သမ္ဗုပ္ပလာပ	၄၆၁
ပုထုဇနအဖွင့်	၃၇၅
ပုဗ္ဗဒံမိတ္တံ	၃၉၂
ပုဇာရုဟဉ္စိ ဋီကာသင်ဖွင့်ပုံ	၁၁၁
ပုရုဏကဏာ	၄၅၄
ပေမဒိထာ	၄၇၃

အက္ခရာစဉ်				စာမျက်နှာ
ပေါရီ	၄၇၄
ဖြင့်+ကြောင့် အနက်ထူးပုံ	၄
ဗာတ္တိသ တိရစ္ဆာနကထာ	၅၅၃
ဗီဇဂါမဉ္ဇ ဗီဇအနက်	၄၈၂
ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယ	၃၈၈
ဗုဒ္ဓ၏ အရကောက် (လင်္ကာ)	၁၁
ဗုဒ္ဓေါတိ ကိတ္တယန္တဿ	၃၄၃
ဗုဒ္ဓေါပိဉ္ဇ အပီအနက်	၁၁
ဗျဉ္ဇန သိလိဋ္ဌတၢ	၂၃၁
ဗျာကရောတိ	၂၃၁
ဘဂဝါတိ ဂရု	၂၁၆
ဘဝင်္ဂ ပရိဝါသဿ	၃၆၆
ဘာဏဝါရော	၉၁
ဘာရတယုဒ္ဓ သီတာဟရဏ	၄၇၆
ဘုမ္မ၊ ကရဏ၊ ဥပယောဂ	၂၁၁
ဘုရားရှင်၏ မံသစက္ခု	၂၈၁
မဏ္ဍနံ	၃၅၇
မဏ္ဍလမာဠေ	၂၇၄
မနာပါ	၄၇၅
မနောရမံ	၂၅
မဟတာ	၂၂၇
မမ္မစ္ဆေဒက	၄၆၈
မာဏဝက	၈၆၉
မာဏဝေါ (တရုဏော)	၂၃၃
မာရသေနမထနာနံ	၁၄
မာရသေနာ	၄၁၅
မာသကပုဒ်ပြီး	၄၉၂
မာလာဂန္ဓ ဝိလေပန	၄၈၉
မာသောစိတ္တဉ္စိ သောက အရကောက်	၄၁
မိဂစက္ကံ (မိဂဝါက္ကံ)	၅၆၈
မိထုနာ	၄၅၁
မုခုလ္လောကီ (က) ကာ	၃၇၇
မုဏ္ဍကုဋ္ဌမ္ပိက ဇီဝိကာ	၅၂၀
မုဒ္ဒါ, အစ္ဆန္ဒကဂဏနာ	၅၇၃
မုသာဝါဒ	၄၅၂
မူလဘေသဇ္ဇ	၅၈၆
မေဃဝဏ္ဏံ	၅၆၃
မေတ္တာ မုဒိတာကို မယူ	၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
မေသဒ္ဒေါ တီသု အတ္ထေသု	၁၆၃
ယထာတံ အကာသိဉ္စိ အနက်ပေးပုံ	၆၆၇
ယထာဝါ တထာဝါ	၈၈၄
ယထာဝါ ပနေကေ	၆၁၁
ယမကာ ယမကာ	၃၆၅
ယာထာဝတော	၄၁၁
ယာဝဉ္စိဒံ	၂၇၈
ယုဂနဒ္ဒါနံ	၄၀၈
ယေန ပပေ၊ တေနပသက်မိ	၃၀၂
ယောဂိဿ	၃၅၆
ရေပုမြစ်	၂၂၄
ရှင်အာနန္ဒာ၏ ဧတဒဂ်ရ ငါးဌာန	၁၅၈
လေးအသချေ မှတ်ချက်	၃၆၈
လောကဂရံ (ဂုရံ)	၈
လောကာယတ ဝိတဏှ	၅၅၁
ဝဇီရသံဃာတ သမာနကာယော	၂၂၁
ဝဏ္ဏ=ကျေးဇူးအနက် မဟုတ်	၂၅၁
ဝဏ္ဏပေါက္ခရတယ	၂၄၇
ဝဏ္ဏာ (ဇာတိပမာဏ)	၃၂၁
ဝဏ္ဏာ ဝဏ္ဏေ	၃၂၃
ဝတ္တဗ္ဗယုတ္တကာလံ	၄၇၇
ဝန္တနာမယံ ပုညံ	၁၈
ဝယံ၊ သန္တမာနကာ၊ ပါဠင်္ဂီ	၅၁၆
ဝရဏာ နဂရံ၊ ဂေါဓာ ဂါမော	၂၆၈
ဝဿ၊ ဝေါဿ	၅၈၃
ဝသိတဂန္တုကုဋိဉ္စိ ဂမကသမာဿံ	၆၆
ဝသိသတေဟိ (ဝသိအနက်)	၂၁
ဝါ၏ အနက်များ	၃၂၃
ဝါဒေါနှင့် ဒေါသော ပရိယာယ်	၅၅၅
ဝိကပ္ပနတ္ထ	၃၂၄
ဝိကာလဘောဇန	၄၈၅
ဝိတက္ကဝိဘရဓမံ	၃၉၇
ဝိတ္ထိမ္မိနံ	၄၀၄
ဝိတ္တာရနှင့် ပါကဋ အခွဲ	၃၃၈
ဝိနယသလ္လေခ အကျဉ်း	၅၁၃
ဝိပ္ပကတာ	၃၀၈
ဝိပ္ပုရိတ၊ ဝိဉ္စရိတ	၂၆၀
ဝိမုယ	၂၇၈

အက္ခရာစဉ်				စာမျက်နှာ
ဝိမုတ္တိရသံ	၁၀၀
ဝိဝဋ္ဌ (နိဗ္ဗာန်)	၄၀၁
ဝိဿ (ဝိသ) ဂန္ဓ	၇၇
ဝိသုကဒဿန	၄၈၆
ဝိဟရတိ, ယပေတိ	၄၄၁
ဝိတမလံ=ဂတမလံ	၁၃
ဝိရိယသမထံသာ ပါဠိမှန်	၇၉
ဝုတ္တနေလံဝိယ (သီလံဝိယ) [မူကွဲကို အဋ္ဌသာလိနိဘာသာဋီကာ နိက္ခေပ ကဏ္ဍ သုတ္တန္တကဒုက အဖွင့်၌ ရှိပါ။]	၄၇၂
ဝေတာဋ်	၅၂၃
ဝေဝစနံ (ပရိယာယ)	၃၃၆
ဝေသာရဇ္ဇညဏ် ၄ ပါး	၁၉၈
သဉ္ဇတ္တရစ္ဆဒိဏါ အနက်မှန်	၅၃၈
သကမ္ပိ စသည်	၁၄၃
သင်္ခါနံ	၅၇၄
သစ္စိကတ္ထပရမတ္ထ	၁၇၆
သတ္တိပဋ္ဌာရုံ	၆၀
သဒ္ဓါယံကော	၄၅၉
သန္ဓာဂါရသာလာယံ	၆၁
သန္တရာမရလောကဂရ (ဂရုံ)	၇
သန္တိကာရ	၅၁၃
သန္တိသိန္နံ, သန္တိပတိတ	၂၇၅
သမ္ပတိဇာတော	၃၉၀
သပ္ပရိသဘူမိ (အ)	၁၉၆
သဗ္ဗညုတနာဝရဏ	၂၈၀
သမန္တစသော ဖွင့်နည်း ၆ မျိုး	၁၄၅
သဗ္ဗပါလိဖုလ္လံ	၂၆၁
သမ္ပဟုလာ (သမ္ပဟုလာ)	၂၇၃
သမ္ပူတသမုဒါဂတဋ္ဌော	၄၁၂
သမဂ္ဂ (ဂါ) ရာမော	၄၆၆
သမဂ္ဂတရုံ	၅၀၁
သမတ္တာ, သမာဒိန္နာ	၁၅၃
သမနုညော	၄၄၃
သမသမတ္ထပနေန	၄၄
သမသာသိတကာယော	၂၉၆
သမုဒယော	၄၂၆
သမ္မောသ	၁၇၉
သယံ ပါဠိဘာန်	၂၃၉

အက္ခရာစဉ်				စာမျက်နှာ
သလ္လကတ္တိယံ	၅၈၆
သဟိတံ မေ	၅၅၄
သာခိယောဂ (သာဝိယောဂ)	၅၀၅
သာမညနိဒ္ဒေသ၊ ဧကသေသ	၁၂၈
သာဟသကာရ	၅၀၇
သာလိဝိဟိဝသော ၇ ပါး	၄၉၄
သီလမတ္တကံ	၃၅၄
သီလေ ပတိဋ္ဌာယ	၃၆၂
သီသာနုလောကီနော	၂၅၅
သီဟနာဒံ	၃၀၁
သီဟနာဒ နဒီနော	၁၉၉
သီဟိဋ္ဌိကျွန်းမည်ပုံ	၂၃
သုဂတဩရသ (သား ၄ မျိုး)	၁၃
သုတ္တနိက္ခေပ ၄ မျိုး	၃၁၇
သုတံ၏ ကမ္မတ္ထ၊ ဘာဝတ္ထ	၁၆၈
သုပိနံ	၅၆၀
သုလဘပိဏ္ဍတံ (ပါတံ)	၂၅၆
သုဝဏ္ဏရသ ပိဉ္ဇရာနိ	၂၉၂
သုဝမ္မဝမ္မိတာ	၂၆၃
သုငယ်နာဆေး	၅၈၆
သောတပထံ	၁၅၅
သောမနဿိတာ (ကာ)	၃၂၇
သံခိယဓမ္မော	၂၇၅
သံဂါယနာတင်ရာ ဌာနရွေးပုံ	၅၆
သံဂိတာ၏ အနက်	၂၂
သံပုတ္တ အမည်	၁၃၇
သံသနိက၊ သမေဋ္ဌိ	၂၈၅
သင်္ဂပင် အသက်မရှိကြောင်း	၄၈၃
သင်္ဂပင် မဖျက်ရခြင်း အကျိုး	၄၈၃
သုဘိဘားလုံးအတွက် မှတ်ဖွယ်	၅၉၁
ယတ္ထမုဒုံ	၅၅၃
ယသကလံ ဝိသံ	၂၄၃
ယသံ သုကာမ္မိ	၄၄၀
ယသောယပဂါ	၂၃၄
ယသောယုဒ္ဓန္တေန	၂၇၄

သီလက္ခန္ဓာအဋ္ဌကထာ

ဘာသာဋီကာ

ဝန္တရမ္မအဖွင့်

ဗုဒ္ဓပုဏ္ဏားမ။ ။(အဟံ-ငါသည်၊) ကရုဏာသီတလဟဒယံ-မဟာကရုဏာ တော်ဖြင့် အေးမြသော စိတ်နှလုံးရှိတော်မူသော၊ ဝါ-မဟာကရုဏာတော်ကြောင့် အေးမြသော စိတ်နှလုံးရှိတော်မူထသော၊ ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမံ-ပညာ တည်းဟူသော အရောင်မှူးဖြင့် အထူးပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးသော မောဟတည်းဟူသော အမှောင်ရှိတော်မူထသော၊ ဝါ-မောဟတည်းဟူသော အမှောင်ကို ပညာတည်းဟူ သော အရောင်မှူးဖြင့် အထူးပယ်ဖျောက်တော်မူပြီးထသော၊ သ နရာမရလောက ဂရံ-လူ နတ် ဗြဟ္မာတို့နှင့်တကွဖြစ်သော သတ္တလောက၏ ကျောက်ထီးတန္တု အလေးပြုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်ဖြစ်တော်မူထသော၊ (တစ်နည်း) သ နရာမရလောကဂရံ-လူတို့နှင့်တကွဖြစ်သော နတ် ဗြဟ္မာအပေါင်း၏ ကျောက်ထီး တန္တုအလေးပြုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်ဖြစ်တော်မူထသော၊ သုဂတံ- တင့်တယ်သာညွှင်း ကိုယ်တော်၏ ကြွခြင်း၊ ဉာဏ်တော်၏ ဖြစ်ခြင်းရှိတော်မူထ သော၊ ဂတိဝိမုတ္တံ-ငါးပါးသော ဂတိတို့မှ အထူးသဖြင့် လွတ်တော်မူပြီးထသော၊

အနုသန္ဓေ။ ။ခပ်သိမ်းသော ကျမ်းပြုဆရာ ပညာဝါတို့သည် ဦးစွာပဌမ ကျမ်း၏အစဉ် အန္တရာယနိဝါရဏ ဂန္ထပရိသမာပနအကျိုး မြှော်ကိုး တောင်းတ လိုရှိကြ၍ ပဏာမင်္ဂလာကို ပြုကြသည်အားလျော်စွာ အရှင် ဗုဒ္ဓဃောသဆရာ ထေရ်မဟာသည်လည်း ထုံးစဉ်လာနည်းအကျ ပဏာမင်္ဂလာကိုပြုတော်မူလိုရကား “ကရုဏာသီတလဟဒယံ”စသော ဂါထာ ၃-ရပ်ကို မိန့်ဆိုအပ်သတည်း၊ ထိုတွင် ပဌမဂါထာ၏ အဓိပ္ပါယ်ကား-“ကရုဏာသီတလဟဒယစသော ဂုဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးပါ၏”ဟူလို၊ ဒုတိယ တတိယ ဂါထာတို့၏ အဓိပ္ပါယ်များကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်းဆိုပါ။ [ဤပဏာမ ၃-ဂါထာလုံးပင် ပထျာ အရိယာ ဂါထာချည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် တစ်ချို့စာမူ၌ “သ နရာမရလောကဂရံ”ဟု ပါ၍ရှိလျှင်လည်း အသင့်ပင်ဟု ဋီကာသစ်ဆိုသည်။]

ကျမ်းဂန်းနှင့် ညီပုံ။ ။ဤပြခဲ့သော အနုသန္ဓေ တက်ပုံသည် ကဇ္ဇာနသံဓိပ်ဆရာတော် စသော ရှေးဆရာတို့၏ တက်ပုံတည်း၊ ဤ အနုသန္ဓေတက်ပုံသည် သီလက္ခန္ဓာဋီကာဟောင်း ဝယ် “အထ ဝါ မင်္ဂလာဘာဝတော သဗ္ဗကိရိယာသု ပုဗ္ဗကိစ္စဘာဝတော ပဏ္ဍိတောဟိ သမ္မာစရိတ ဘာဝတော အာယတိ” ပရေသံ ဒိဋ္ဌာနုဂတိအာပဇ္ဇနတောစ သံဝဏ္ဏနာယံ ရတနတ္ထယပဏာမ ကိရိယာ”စသော ပဏာမကိရိယ၏ အကျိုးပြစကားနှင့် ညီပါသည်။

(ဗုဒ္ဓ-မြတ်စွာဘုရားကို) ဝန္တေ-အန္တရာယ်ကင်းပျောက် ကျမ်းပြီးမြောက်ဖို့ ချီးမြောက် ထောမနာ ရှိခိုးပါ၏။ ကရုဏာသီတလဟဒယံ-သော၊ ဝါ-သော၊ ပညာပဇ္ဇောတ ဝိဟတမောဟတမံ-သော၊ ဝါ-သော၊ သနရာမရလောကဂရံ-သော၊ သုဂတံ- သော၊ ဂတိဝိမုတ္တံ-သော၊ (ဗုဒ္ဓ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-အန္တရာယ်ကင်းပျောက် ကျမ်းပြီး မြောက်ဖို့ ချီးမြောက်ရှိခိုးပြီး၍လည်းကောင်း၊) [အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိဉ္စ ဟုမ်း စပ်၊.... ဋီကာသစ်အလို “နာထံ”ဟု ထည့်၊ ဤ၌ကား နောက်ဂါထာ၌ “ဗုဒ္ဓေါပိ” ကိုကြည့်၍ “ဗုဒ္ဓံပိ”ဟု ထည့်ပါသည်။]

မှန်၏-“ဦးစွာပဌမ ကျမ်းအစဉ်”ဟူသော စကားသည် “သဗ္ဗကိရိယာသု ပဗ္ဗကိစ္စဘာဝ တော”နှင့် သဘောတူ၏။ “ခပ်သိမ်းသော ကျမ်းပြုဆရာ ပညာဝါတို့သည် ပဏာမမင်္ဂလကို ပြုကြသည်အားလျော်စွာ”ဟူသော စကားသည် “မင်္ဂလာဘာဝတော ပဏ္ဍိတေဟိ သမ္မာစရိတ ဘာဝတော”နှင့် လျော်၏။ “အရှင် ဗုဒ္ဓဗောဓိဆရာ ထေရ်မဟာသည်လည်း ထုံးစဉ်လာ နည်းအကျ ပဏာမမင်္ဂလာကို ပြတော်မူလိုရကား”ဟူသော စကားသည် “အာယတိံ ပရေသံ ဒိဋ္ဌာနဂတိ အာပဇ္ဇနတော”နှင့် လျော်ပေသည်။ ထို့ပြင် “အန္တရာယနိဝါရဏ ပဂန္ထ ပရိသမာန အကျိုး မြော်ကိုးတောင်းတ လိုရှိကြ၍”ဟူသော စကားသည် “အထ ဝါ ရတနတ္ထယပဏာမ ကရဏံ ပူဇနီယပူဇာပုညဝိသေသနိဗ္ဗတ္တနတ္ထံ၊ တံ အတ္တနော ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိနိမိတ္တကဿ ကမ္မဿ ဗလာနပ္ပါဒနတ္ထံ”နှင့် သဘောတူပင်ဖြစ်သည်။

ဆက်ဦးအံ့-ဤ သီလက္ခန်ဋီကာဟောင်းစကား၌ “ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိနိမိတ္တကဿ ကမ္မဿ”ဟူသည် မိမိ၏ ယခုရအပ်ပြီးသော ဉာဏ်ပညာအရည်အချင်းနှင့် ပြည့်စုံသော သမ္ပတ္တိလူ့ဘဝ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရှေးကံတည်း၊ ထို ရှေးကံကို ရတနတ္ထယပဏာမ စေတနာတည်းဟူသော ကောင်းမှုအထူးက နောက်ထပ် အားပေးလိုက်သောအခါ ထို ရှေးကံနှင့် ဤဘဝကံသည် ပေါင်းစပ်၍ ကျမ်းမပြီးမီအကြား၌ တွန့်တိုဆုတ်နစ်၍မသွားကြဘဲ အန္တရာယ် ကင်းပျောက် ကျမ်းပြီးမြောက်အောင် စောင့်ရှောက်လျက် ရှိကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဋီကာဟောင်း ၌ “တဒုဘယံ အနန္တရာယေန အဋ္ဌကထာယ ပရိသမာပနတ္ထံ”ဟု မိန့်သည်။

၂-ပါးစုံဖြင့် ထောမနာပုံ။ ။ဤ သုတ္တန်ဒေသနာတော်သည် ဝိနည်းဒေသနာတော်ကဲ့သို့ ကရုဏာတစ်ပါးသာ ပဓာနရှိသည်မဟုတ်၊ အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်ကဲ့သို့ ပညာတစ်ပါးသာ ပဓာနရှိသည်လည်း မဟုတ်၊ ကရုဏာ ပညာ ၂-ပါးစုံ ပဓာနရှိ၏။ ထို့ကြောင့် မိမိဖွင့်အပ် မည့် သုတ္တန်ဒေသနာတော်အားလျော်စွာ ကရုဏာ ပညာ ၂-ပါးစုံဖြင့် ထောမနာပြုရသည်။ သုတ္တန်ဒေသနာတော်၏ ၂-ပါးစုံ ပဓာနဖြစ်ပုံကို မူလဋီကာနိဿယ ဥဘယပ္ပဓာနပုဒ်အဖွင့်၌ ပြထားပြီ။ [ပကတိဟေသာ အာစရိယာနံ၊ ယဒိဒံ အာရမ္မာနုရူပထောမနာ၊-ဝိနည်းဋီကာ။]

ကရုဏာသီတလဟဒယံ။ ။ကရုဏာ၏ ဝစနတ္ထကို ဋီကာများမှ၍ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာ ဋီကာ ပဌမဂါထာအဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ သီတလံ၌ “သီတ+လ”ဟုခွဲ၊ သီတ၌ ပါဠိကျမ်းစာတို့ဝယ် “သိ-သေဝါယံ”ဟူသော ဓာတ်၊ တပစ္စည်းဟု ကြံကြ၏။ “ဥဏှာဘိတတ္ထေဟိ-အပူနှိပ်စက်အပ်

သူတို့သည်။ သေဝိယတိ-မှီဝဲအပ်၏။ ဣတိ သိတံ၊ ဣကို ဒီဃပြု၊ သိတံ-အအေးဓာတ်ကို+ လာဘီ-ယူတတ်၏။ ဣတိ သိတလံ၊ လာဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ သက္ကတအဘိဓာန်၌ “သိတံ+ ယဿ အတ္ထိတိ သိတလံ” ဟု အဿတ္ထုတ္တ လပစ္စည်းဖြင့်လည်း တစ်နည်းပြု၏။ ဤနေရာ၌ အအေးဓာတ်ရှိသော (အေးမြသော)စိတ်ကို ကောက်ပါ။ နှလုံးသားသည် အတွင်းကျသကဲ့သို့ စိတ်လည်း အတွင်းကျသောကြောင့် စိတ်ကိုလည်း ဟဒယဟု ခေါ်ရသည်။ ကရုဏာယ+သိတလံ ကရုဏာသိတလံ၊ ကရုဏာသိတလံ+ဟဒယံ ယဿာတိ ကရုဏာသိတလဟဒယော (ဗုဒ္ဓေါ)။

ကရုဏာ၏ အရကောက်။ ။ သုတ္တန်ဋီကာတို့၌ ကရုဏာ၏အေးမြပုံကို ၃-နည်းဖြင့်ပြု၍ ထို ၃-နည်းတွင် ပဌမနည်း၌ ကရုဏာသာမညဖြစ်သော ဘုရားဖြစ်ရာအခိုက်၌ဖြစ်သော ကရုဏာကို ယူ၏။ ဒုတိယနည်း၌ ဘုရားဖြစ်ရာအခိုက်၌ဖြစ်သော မဟာကရုဏာကို ယူ၏။ တတိယနည်း၌ ဘုရားဆုပန်တော်မူသည်မှစ၍ တီသုပိ အဝတ္ထာသု (ဘုရားဆုပန်ရာအခိုက်၊ ဘုရားလောင်းအဖြစ်ဖြင့် ပါရမီတော်ဖြည့်ရာအခိုက်၊ ဘုရားဖြစ်ရာအခိုက်ဟူသော ၃-အခိုက် အခါတို့၌)ဖြစ်သော ကရုဏာကို ယူ၏။ [တီသု စေတ္ထ ဝိကပ္ပေသု ပဌမေ ဝိကပ္ပေ အဝိသေသ ဘူတာ ဗုဒ္ဓဘူမိဂတာ၊ ဒုတိယေ တထေဝ မဟာကရုဏာဘာဂူပဂတာ၊ တတိယေ ပဌမာဘိနိ ဟာရတော ပဋ္ဌာယ တီသုပိ အဝတ္ထာသု ပဝတ္ထာ ဘဂဝတော ကရုဏာ သင်္ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။] ဝိနည်း အဘိဓမ္မာတို့၌ အရကောက်ပုံကို ထို၏အဖွင့်များ၌ ရှုပါ။

မဟာကရုဏာသာ။ ။ ဘုရားရှင်နှင့်စပ်သော ကရုဏာမှန်လျှင် ဘုရားဆုပန်ခိုက်၌ဖြစ်စေ၊ ပါရမီဖြည့်ခိုက်၌ဖြစ်စေ၊ ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးမှဖြစ်စေ၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကရုဏာထက် သတ္တိအားဖြင့် သာရမည်သာ။ မှန်၏-ဒီပင်္ကရာဘုရားအထံ ဆုပန်တော်မူချိန်၌ သင်္ချေများစွာ လူ နတ် ဗြဟ္မာတို့ရှိကြပါသော်လည်း သတ္တဝါတို့၏အပေါ်၌ “မုတ္တော မောစေယျ” ဟု အဓိဋ္ဌာန်နိုင်အောင် ပြင်းပြသော ကရုဏာကား မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်၌မျှ မဖြစ်ကြ။ အလောင်းတော် သုမေဓာရှင်ရသေ့၌ကား ထိုကရုဏာတော်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထို ကရုဏာသည် “မဟာ” ဟု ဝိသေသနပြုလောက်အောင် မြင့်မြတ်သောကရုဏာ ဖြစ်ပါပေသည်။

မေတ္တာ မုဒိတာကို မယူ။ ။ စိတ်ကို အေးမြစေရာ၌ ကာရုဏာသာမက၊ မေတ္တာ မုဒိတာတို့လည်း အေးမြစေနိုင်ကြပါ၏။ မှန်၏-မေတ္တာ မုဒိတာတို့သည် (မေတ္တာ၏ သူတစ်ပါး တို့၏စီးပွားကို ဆောင်လိုခြင်း၊ မုဒိတာ၏ သုခစသည်မှာ မယုတ်လျော့စေလိုခြင်း ဖြစ်ရကား) ဗျာပါဒ အရတိ (သူတစ်ပါးကို သေစေလိုသော ဒေါသ၊ သူ့စည်းစိမ်း၌ မရွေးလျှော့နိုင်သော ဒေါသ)တို့နှင့် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ထို ၂-ပါးလုံးပင် မိမိစိတ်ကို လွန်စွာ အေးမြစေနိုင်ပါပေသည်။

ကရုဏာ၏ သာလွန်ပုံ။ ။ သို့သော် ကရုဏာကား သူတစ်ပါးဒုက္ခကို ပယ်လိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သူတစ်ပါး၏ ပူပန်နေခြင်းကို သည်းမခံနိုင်။ ညှဉ်းဆဲ တတ်သော ဝိဟိံသာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်လည်းဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ ကရုဏာသည်သာ မေတ္တာ မုဒိတာတို့ထက်ထူးကဲစွာ စိတ်တော်အေးမြခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်ပါပေသည်။ ဥပမာ-စိတ္တ ပဿဒ္ဓိသည် စိတ်၌ယှဉ်သောအခါ စိတ်ကို အေးမြစေကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် အတိသယနည်း

ပဓာနနည်းအားဖြင့် ကရုဏာကိုသာခေါင်းတပ်၍ “ကရုဏာသီတလ”ဟု မိန့်အပ်ပေသည်။
[အခြားနည်းများကို ငိုကာ၌ကြည့်ပါ။]

ဖြင့်+ကြောင့် အနက်ပေးပုံ။ ။“ဖြင့်”ဟူသော အနက်သည် ကရုဏာကာရကအနက်တည်း။ ကာရကဟူသမျှသည် ကြိယာနှင့် အတူတကွ သဟစရဏံ ဖြစ်မြဲတည်း။ ထို့ကြောင့် ကရုဏာ တော် ယှဉ်နေခိုက်ဖြစ်သော စိတ်တော်ကို ရည်ရွယ်၍ “မဟာကရုဏာတော်ဖြင့်+အေးမြသော”ဟု ပေးပါသည်။ “ကြောင့်”ဟူသော အနက်သည် ဟိတ်အနက်တည်း။ ထိုဟိတ်သည် ကြိယာနှင့် အတူမဖြစ်၊ ကြိယာ၏ အကြောင်းမျှသာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် မဟာကရုဏာ မယှဉ်ခိုက်မှာလည်း မဟာကရုဏာတော်ဓာတ်ခံပါနေကြောင့် စိတ်တော် အမြဲအေးမြနေပုံကို ရည်ရွယ်၍ “မဟာ ကရုဏာတော်ကြောင့်+အေးမြသော”ဟု ပေးပါသည်။ [ငိုကာတို့ဝယ် “ကရုဏာဝ ဝိသေသေန ဘဂဝတော စိတ္တဿ စိတ္တပဿဒွိဝိယ သီတိဘာဝ နိမိတ္တံ-ဟဒယသီတလဘာဝ ကာရဏတာ ဝုတ္တာ”စသော စကားများသည် ကရုဏာ၏ အကြောင်းဖြစ်ပုံ (ဟိတ်အနက်ပေးသင့်ပုံ)ကို ပြသော သာဓကများပင် ဖြစ်ပါသည်။]

မှန်ပါသည်-ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ စိတ်တော်သည် ဘုရားဖြစ်ရာအခါ၌သာ အေးမြတော်မူသည် မဟုတ်ပါသေး။ ပါရမီဖြည့်တော်မူစဉ် အခါ၌လည်း သတ္တဝါတို့ကို ချမ်းသာစေတော်မူလိုသော မဟာကရုဏာ ဓာတ်ခံပါနေသောကြောင့် ပင်ပင်ပန်းပန်း ပါရမီဖြည့်တော်မူရစေကာမူ ထိုပုဂံ မှုတွေကို မဟာကရုဏာတော်ဖြင့် ငြိမ်းတော်မူပြီးဖြစ်ရကား မပင်မပန်းသကဲ့သို့ အေးအေးမြမြပင် စိတ်ကို ထားတော်မူနိုင်ပါသည်။...[ကရုဏာနုဘာဝနိဗ္ဗာပိယမာနသံသာရ ဒုက္ခသန္တာပဿ ဟိ ဘဂဝတော ပရုဒ္ဓက္ခပနယနကာမတာယ အနေကာနိပိ အသင်္ချေယျာနိ ကပ္ပါနံ အင်္ဂါလန္တ ရူပသေဝါ-ငိုကာ။]

ပညာ၊ပေါ မောဟတမံ။ ။ပ+ဇာနာတိ-အနိစ္စတာ စသော ဖုသန ကက္ခဋ္ဌ စသောအပြား တို့ဖြင့်+ထိုးထွင်း၍ သိတတ်၏။ ဣတိ ပညာ၊ ပကာရေဟိ-အနိစ္စတာစသော ဖုသန ကက္ခဋ္ဌ စသော အပြားတို့ဖြင့်+ဇောတတိ(အဝဇောတတိ)-အတွင်းရောက်အောင် ထွင်းဖောက် ထွန်းပြ တတ်၏။ ဣတိ ပဇ္ဇောတော၊ ပညာဝ+ပဇ္ဇောတော ပညာပဇ္ဇောတော၊ [စန္ဒ၊ သူရိယ၊ အဂ္ဂိ၊ ပညာဟူသော အရောင်လေးမျိုးတို့တွင် အသာဆုံး အကြီးအမှူးသည် ပညာရောင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ပညာရောင်မှူးဖြင့်”ဟုအနက် ဆိုပါသည်။...“ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ ဣမေသံ စတုန္တံ ပဇ္ဇောတာနံ၊ ယဒိဒံ ပညာပဇ္ဇောတော- စတုက္ကံအင်္ဂုတ္တိရံ၊ ၅-ပံ၊ အဘာဝဂံ။]

ဝိဟတမောဟတမ။ ။ဝိသေသေန+ဟတံ ဝိဟတံ၊ ကိလေသာကိုပယ်ရာ၌ အခြား ရဟန္တာများမှာ ဝါသနာကျန်သေးသော်လည်း ဘုရားရှင်မှာ အထုံဝါသနာ (ကိလေသာ၏ သတ္တိကလေးမျှ) မကျန်ရစ်တော့၊ ဤသို့ မောဟအမှောင်ကို ပယ်ဖျောက်နိုင်သောကြောင့် “ဝိသေသ”ဟု ဆိုသည်။ ဝိသဒ္ဓါသည် ဝိသေသအနက်ဟော၊ ပညာပဇ္ဇောတေန+ဝိဟတံ ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတံ၊ တမောဝိယ တမော၊ မောဟောယေဝ+တမော မောဟတမော၊ အမှောင် နှင့်တူသော မောဟ၊ ဝါ-မောဟတည်းဟူသော အမှောင်၊ တမသဒ္ဓါသည် မောဟအနက်ကို တိုက်ရိုက်ဟောနိုင်သော်လည်း ဤနေရာ၌ မောဟပုဒ်နှင့် တွဲရသောကြောင့် “အမှောင်နှင့်တူ” ဟူသော သဒ္ဓါအနက်ကို ကြံရသည်။ “တမော”ဟု သြကာရန္တ ရှိသော်လည်း မနောဂိုဏ်း

နပုံလိန်ဟု သက္ကတအဘိဓာန် ဆိုသည်။] ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတံ(တော)+မောဟတမော ယဿာတိ ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမော၊ (ဗုဒ္ဓေါ)။

ပညာ ၂-မျိုး။ ။ “ပညာ”အရ ပဋိဝေဓဟု ခေါ်အပ်သော အရဟတ္တမဂ်ပညာကို ကောက်ရသောနည်း၊ ပတိဝေဓပညာ ဒေသနာပညာ ၂-ပါးလုံးကို ကောက်ရသောနည်း၊ သဗ္ဗညုတပညာကို ကောက်ရသောနည်းအားဖြင့် ဋီကာတို့၌ ၃-နည်းဖွင့်ကြ၏။ ထိုတွင် ဒုတိယနည်း၌ “ပညာ”ဟု သာမညဆိုသောကြောင့် သာမညနိဒ္ဒေသနည်းအားဖြင့် ဖြစ်စေ “ပညာစ-ပတိဝေဓပညာလည်း+ပညာစ-ဒေသနာပညာလည်း၊ ပညာ-တို့”ဟု ဧကသေသံပြုသောအားဖြင့်ဖြစ်စေ ပညာ ၂-မျိုးလုံးကို ယူနိုင်သည်။

ပတိဝေဓပညာ ယူလျှင်။ ။ပညာအရ ပတိဝေဓ (အရဟတ္တမဂ်ပညာ)ကို ယူလျှင်၊ မောဟတမအရ ကိုယ်တော်မြတ်၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော မောဟအမှောင်ကို ယူပါ။ ဤအလို “ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမံ-ပဋိဝေဓပညာတည်းဟူသော အရောင်မှူးဖြင့်+အထူး ပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးသော+ကိုယ်တော်သန္တာန်၌ရှိသော မောဟတည်းဟူသော အမှောင်ရှိတော်မူ ထသော၊ ဝါ-ကိုယ်တော်သန္တာန်၌ရှိသော မောဟတည်းဟူသော အမှောင်ကို ပတိဝေဓတည်းဟူသော အရောင်မှူးဖြင့်+အထူး ပယ်ဖျောက်တော်မူပြီးထသော”ဟု ပေးပါ။

ပညာ ၂-ပါးကိုယူလျှင်။ ။ပညာအရ ပတိဝေဓပညာ၊ ဒေသနာပညာ (တရားဟောတော် မူရာ၌ ဝေနေယျဇ္ဈာသယစသည်ကိုပါ သိသောပညာ)ကိုယူလျှင်၊ မောဟတမအရ ကိုယ်တော် သန္တာန်၌ရှိသော မောဟအမှောင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ရှိသော မောဟအမှောင် ကိုလည်းကောင်း ယူပါ။ ဤအလို “ပတိဝေဓပညာ ဒေသနာပညာတည်းဟူသော အရောင်မှူး ဖြင့်+အထူး ပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးသော ကိုယ်တော်သန္တာန်၌ဖြစ်သော မောဟတည်းဟူသော အမှောင်၊ ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ဖြစ်သော မောဟတည်းဟူသော အမှောင်ရှိတော်မူထသော၊ ဝါ-ကိုယ်တော်သန္တာန်၌ဖြစ်သော မောဟတည်းဟူသော အမှောင်၊ ဝေနေယျသန္တာန်၌ဖြစ်သော မောဟတည်းဟူသော အမှောင်ကို ပတိဝေဓပညာ၊ ဒေသနာပညာတည်းဟူသော အရောင်မှူး ဖြင့်+အထူးပယ်ဖျောက်တော်မူပြီးထသော”ဟု ပေးပါ။

သဗ္ဗညုတပညာကို ယူလျှင်။ ။ပညာအရ အနာဝရဏဉာဏ်ဟု ခေါ်ရသော သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်ပညာကိုယူလျှင်၊ မောဟတမအရ ဧညယျာဝရဏ (ဧညယျမေတရားအားလုံး၏ သဘောကို ဖုံးကွယ်တတ်သော) မောဟအမှောင်ကို ယူပါ။ ဤအလို “သဗ္ဗညုတဉာဏ်ပညာတည်းဟူသော အရောင်မှူးဖြင့်+အထူး ပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးသော+ဧညယျာဝရဏ မောဟတည်းဟူသော အမှောင် ရှိတော်မူထသော၊ ဝါ-ဧညယျာဝရဏ မောဟတည်းဟူသော အမှောင်ကို သဗ္ဗညုတဉာဏ်ပညာ တည်းဟူသော အရောင်မှူးဖြင့်+အထူး ပယ်ဖျောက်တော်မူပြီးထသော”ဟု ပေးပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဤ တတိယနည်းဝယ် “မောဟကို ပယ်ဖျောက်တတ်သော ဉာဏ်”ဟူသည် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တည်း။ ထို ဉာဏ်ကိုရလျှင် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကိုလည်း ရပြီးဖြစ်ရကား အကြောင်း၏အမည်ကို အကျိုး၌တင်စားသော ကာရဏပစာရအားဖြင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုလည်း “မောဟတမဝိမေဓန”ဟု ဆိုရသည်။ [ဧတ္ထ စ မောဟတမဝိမေဓန္တေ အဓိဂတတ္တာ အနာဝရဏ ဉာဏံ ကာရဏပစာရေန သသန္တာနေ(ကိုယ်တော်၏သန္တာန်၌) မောဟတမဝိမေဓနံ ဒဠုမံ-ဋီကာ။]

ဆက်ဦးအံ့-အနာဝရဏတည်းဟူသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်သည် မောဟကို အထူးပယ်စရာ မရှိတော့၊ အရဟတ္တမဂ်က ဝါသနာနှင့်တကွဖြစ်သော ကိလေသာတို့ကို ပယ်လိုက်လျှင် ညေယျအားလုံးကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သော မောဟကို ပယ်ပြီးဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်က မောဟကိုပယ်သည်ဟု ဆိုရာ၌ ကာရဏပစာရစကားဟု မှတ်ပါ။ [အဘိနိဟာရ သမ္ပတ္တိယာ (ဘုရားဖြစ်ရန် ဆုပန်တော်မူခြင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်) သင်္ဝါသနပ္ပဟာနမေဝ ဟိ ကိလေသာနံ ညေယျာဝရဏပ္ပဟာနန္တိ၊-ဋီကာ။] ဤနည်းဝယ် သူတစ်ပါးသန္တာန်၌ မောဟကို လည်း သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်က (အာသယာနုသယကို သိတော်မူခြင်း စသည်ဖြင့်) ပယ်ဖို့ရန် အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ကာရဏပစာရအားဖြင့်ပင် ပရသန္တာနုမောဟတမဝိမေဓတို့ကို မှတ်ထိုက်သည်။ [ဤ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဋီကာအဖွင့်အရ ပညာပဇ္ဇောတဝိပာတမောဟတမံကို အနက် ၃-မျိုး ပေးနိုင်သော်လည်း နိဿယ၌ကား ၃-မျိုးလုံးနှင့် ဆက်ဆံအောင် သာမန်အနက် တစ်မျိုးသာ ပေးထားခဲ့ပါသည်။]

စောဒနာဗ္ဗယံ။ ။ပဟာနုသမ္ပတ္တိ (ပယ်ခြင်း၏ပြည့်စုံလုံလောက်ပုံ)ကို ပြသောအားဖြင့် ချိုးမွမ်းခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြရာ၌ အဘယ့်ကြောင့် အဝိဇ္ဇာ(မောဟ)တစ်ပါး ပယ်ပုံကိုသာ ယူရပါသနည်းဟု စောဒနာဗ္ဗယံရှိ၏၊ အဖြေကား-အဝိဇ္ဇာ(မောဟ)တစ်ပါးကို ပယ်ပုံပြလိုက်လျှင် အကုသိုလ်အားလုံး၌ အဝိဇ္ဇာ(မောဟ)ကယှဉ်သောကြောင့် တဒေကဋ္ဌ (ထိုအဝိဇ္ဇာနှင့်အတူတကွ တစ်ခုသောစိတ်၌ တည်ကြဲယှဉ်ကြသော)ကိလေသာအားလုံး ပယ်ပုံကိုလည်း ပြပြီးဖြစ်ရကား အဝိဇ္ဇာတစ်ပါးတည်းကို ပယ်မှုဖြင့်သာ ထောမနာပဏာမကို ပြရပါသည်။ ဤအလို သဟစရဏ နည်းဖြင့် အခြားကိလေသာပယ်ပုံကို ပြပြီးဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

တစ်နည်း။ ။ဝိဇ္ဇာ(ဉာဏ်)သည် အလုံးစုံသော ကုသိုလ်တရားဖြစ်ခြင်း၏လည်းကောင်း၊ သံသရာမှ ဆုတ်နစ်ခြင်း၏လည်းကောင်း အကြောင်းဖြစ်သကဲ့သို့၊ အဝိဇ္ဇာသည်လည်း အလုံးစုံ သော အကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏လည်းကောင်း၊ သံသရာဝယ် ကျင်လည်ရခြင်း၏လည်းကောင်း အကြောင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပဓာနဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာပယ်ပုံကိုပြလိုက်လျှင် အပဓာနဖြစ်သော အခြားကိလေသာပယ်ပုံကိုလည်း ပြပြီးဖြစ်တော့သည်။ [အထဝါ သကလကုသလဓမ္မ ဥပ္ပတ္တိယာ သံသာရနိဝတ္တိယာ စ ဝိဇ္ဇာဝိယ၊ နိရဝသေသာကုသလဓမ္မပ္ပတ္တိယာ သံသာရပ္ပဝတ္တိယာစ အဝိဇ္ဇာယေဝ ပဓာနကာရဏန္တိ၊-ဋီကာသစ်။]

အဝိဇ္ဇာ မုဒ္ဒါတိ ဇာနာဟိ၊ ဝိဇ္ဇာ မုဒ္ဒါမိပါတိနိ၊
 သဒ္ဓါသတိ သမာဓိဟိ၊ ဆန္ဒဝီရိယေန သံယုတာ။-(သုတ္တံနိပါတ်)

ပါရာယနဝဂ်ဂါထာလည်း ဤပြခဲ့သောအဓိပ္ပါယ်၏ သာဓကဖြစ်နိုင်သည်။ [အဝိဇ္ဇာ- အဝိဇ္ဇာသည်၊ မုဒ္ဒါ-ကိလေသာအားလုံး၏ ဦးထိပ်တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဇာနာဟိ-သိပါလော၊ သဒ္ဓါ သတိ သမာဓိဟိ-တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ဆန္ဒဝီရိယေန-နှင့်လည်းကောင်း၊ သံယုတာ- ယှဉ်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-သည်၊ မုဒ္ဒါမိပါတိနိ-အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော ဦးထိပ်ကို လွှမ်းမိုး၍ကျစေတတ်၊ ဖြတ်တောက်တတ်သော တရားတည်း၊ (ဣတိ-သို့၊ ဇာနာဟိ-လော)။]

သနရာမရလောကဂုံ။ ။နရဓာတ်သည် ဆောင်ခြင်းအနက်ကိုဟော၏။ နရတိ-ထိုထို ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်တတ်၏။ ဣတိ နရော(လူ)၊ ဤ နရသဒ္ဓါသည် ကမ္ဘာတည်စ ယောက်ျား မိန်းမဟု မကွဲပြားသေးသော ပဌမကာလ၌ သတ္တဝါသာမညကိုဟော၏။ ထို့နောက်အတော်ကြာ၍

ဒုတိယဆင့်ရောက်မှ မိန်းမ ယောက်ျားဟု ကွဲပြား၏။ ထိုအခါ လူယောက်ျားအနက်ကို ဟောရာ၌ “ဇေဋ္ဌဘာဝံ-မိန်းမတို့ထက် မြတ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ နရတိ ဣတိ နရော”ဟု ဋီကာသစ်ပြု၏။ [“နရောစ နရောစ နရာ”ဟုဖြစ်စေ၊ ဗဟုဝုစံဝိဘတ်သက်၍ဖြစ်စေ “နရာ”ဟု ဖြစ်၏။] မရလင် မရော၊ နတ္ထိ မရော စတေသန္တိ အမရာ၊ အလွန် အသက်ရှည်သည့်အတွက် သေခြင်းမရှိဟု ယူဆရသော နတ်ဗြဟ္မာတို့။

ဆက်ဦးအံ့-နရာစ+အမရာစ နရာမရာ၊ သဟ+နရာမရေဟိ ယော ဝတ္ထတိတိ သ နရာမရော၊ (လောကော)၊ သတ္တောကာသ သင်္ခါရဟု လောက ၃-ပါးရှိသော်လည်း ဂရုဟူသော နောက်ပုဒ်ကိုထောက်၍ အလေးဂရုပြုတတ်သော သတ္တလောကကိုသာ ယူ၊ [“လောကီယန္တိ စတ္ထ ပုညာပုညာနိ တဗ္ဗိပါကောစာတိ လောကော-ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ထို ၂-မျိုး၏ အကျိုးကိုလည်းကောင်း တွေ့မြင်အပ်ရာဖြစ်သောကြောင့် သတ္တဝါဟူသမျှသည် လောကမည်၏”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊ “လောက-ဒသနေ”ဟူသော ဓာတ်၊ အပစ္စည်း။] သ နရာမရောစ+သော+လောကောစာတိ သ နရာမရလောကော။

မေးဖွယ်။ ။ သ နရာမရောပုဒ်ကို ဗဟုဗ္ဗိဟိဝိဂ္ဂိဟိပြုရာ၌ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ထုံးစံမှာ- “လောကော”ဟူသော အညပုဒ်အနက်သာ ပဓာန ရရှိတည်း။ ထို့ကြောင့် “နရအမရတို့နှင့် တကွဖြစ်သော်လောက”ဟူရာ၌ နရအမရ(လူနတ်)တို့သည် အပဓာနဝိသေသနမျှသာ ဖြစ်ကြ၏။ လောကအရ၌ နရအမရမှကြွင်းသော အောက်တန်းစား သတ္တဝါများသာ ရ၏။ ဘုရားရှင်ကို အလေးဂရုပြုတတ်သူသည် နရအမရသာတည်း။ နရအမရမှကြွင်းသော အောက်တန်းစားများ မဟုတ်ကြ၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါနှင့်အနက်သည် ဤနေရာ၌ အဘယ်သို့ ဖြစ်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား-သဒ္ဓါဟူသည် လူတို့၏ ပြောရိုးအတိုင်းဖြစ်၏။ လူတို့ကား ပဓာနကိုလည်း အပဓာန အနေအားဖြင့် ပြောတတ်ကြ၏။ ဥပမာ-“သရာဇိကာယ ပရိသာယ-မင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ပရိသတ်၌”ဟူရာ၌ကဲ့သို့တည်း။ ဤ၌ မင်းသည် ပဓာနဖြစ်သော်လည်း “မင်းနှင့် တကွဖြစ်သော”ဟု အပဓာန ဝိသေသနအနေအားဖြင့် ဆိုထားသည်။ အနက်အဓိပ္ပါယ် ယူသော အခါ၌ကား “ပရိသတ်ခြံရံနေသောမင်း”ဟု မင်းကို ပဓာနအဖြစ်ဖြင့် ယူရသည်။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါအနေအားဖြင့် ပဓာန အပဓာနအဖြစ်ကို မစောဒနာထိုက်တော့၊ “လူနတ်တို့နှင့် တကွဖြစ် သော လောက”ဟူရာ၌လည်း အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် “နဂါး ဂဠုန်စသော အခြားသတ္တဝါ ကံလေးများနှင့် တကွဖြစ်သော လူနတ်”ဟု မှတ်ပါ။ [“နတ်”ဟူရာ၌ ဗြဟ္မာများလည်း ပါဝင်သည်။]

ဋီကာ။ ။န စေတ္ထ ပဓာနာပဓာနဘာဝေါ စောဒေတဗ္ဗော၊ အညော ဟိ သဒ္ဓက္ကမော၊ အညော အတ္တက္ကမော၊ ဒေသိသေသု ဟိ သမာသပဒေသု ပဓာနံပိ အပဓာနံဝိယ နိဒ္ဓိသိယတိ၊ ယထာ-သရာဇိကာယ ပရိသာယာတိ။

တစ်နည်း။ ။လောကသဒ္ဓါ၏ သတ္တလောက အနက်ဟောပုံမှတစ်ပါး သမူဟအနက် ဟောပုံအားဖြင့်လည်း ဋီကာတို့ တစ်နည်းပြသေး၏။ “သမုဒါယဝသေန-တစ်ပေါင်းတစ်စုတည်း ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ လောကီယတိ ပညပိယတိ-ပညတ်အပ်၏။ ဣတိ လောကော”ဟု ပြု၊ သဟ+နရေဟိ ယေ ဝတ္ထန္တိတိ သနရာ၊ သနရာစ-လူတို့နှင့်တကွလည်း ဟုတ်၏။ တေ+

အမရာစ-နတ်တို့လည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ သနရာမရာ၊ သနရာမရာနံ+လောကော-အပေါင်းတည်း။ သနရာမရလောကော-အပေါင်း။ [ဤနည်း၌ နရနှင့် အမရတို့ကိုသာ ယူခြင်းသည် ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသ (အလွန်အမြတ်ကို ညွှန်ပြသော)နည်းတည်း။ ဥပမာ-“သတ္တာ ဒေမနုဿာနံ”၌ ကဲ့သို့တည်း။ ထို့ပြင်-“အမရ”အရ၌ နတ်ဗြဟ္မာဟူသော ဥပပတ္တိဒေဝသာ မက၊ ရဟန္တာဟူသော ဝိသုဒ္ဓိဒေဝတို့ကိုလည်း ဤနည်း၌ ယူရသည်။ ဘာကြောင့်နည်း “အမရလောက-အမရတို့၏ အပေါင်း”ဟု ဆိုသောကြောင့်တည်း။ ရှေ့နည်း၌ကား “အမရ”အရ ဥပပတ္တိ နတ်ဗြဟ္မာတို့ကို သာ ယူရသည်။

လောကဂရုံ (ဂုရုံ)။ ။သနရာမရလောကဿ+ဂရ သနရာမရလောကဂရ၊ အဘိဓာန် (၈၄၀)၌ “ဂုရ”ဟု ရှိ၏။ အာစရိယ စသည်နှင့် လေးသောအရာကို ဟော၏။ မောဂ္ဂလ္လာန် ဣဒိကဏ္ဍ(၂)သုတ်၌ ဂရဓာတ် တစ်နည်း၊ ဂိရဓာတ်နောင် ကုပစ္စည်းဖြင့် “ဂရ”ဟု ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ဂုရ၊ ဂရ”ဟူသော ဝါဒသည် ရှေးကပင် ကွဲခဲ့သော အယူအဆတည်း။ “ရာဇာဒိ ရာဇဂုရ”ဟူသော ရှေးသုံး၊ “မဟာဂရုဂုရ”ဟူသော ယခုခေတ် အသုံးသည် “ဂုရ”သဒ္ဒါကို ထောက်ခံသော အသုံးများတည်း။ ဤ၌ကား စာရှိအတိုင်း “ဂရ”ဟုပင် သုံးစွဲရတော့မည်။ [ဂရတိ သိဉ္စတိ သိဿေ မေတ္တာဒကေနာတိ ဂရ=တပည့်တို့ကို မေတ္တာရေချမ်းဖြင့် သွန်းပြန် တတ်သော ဆရာ။]

အလေးပြုနှင့် ဆရာ။ ။အနက် ၂-မျိုးတွင် “ဘဂဝါပေ၊ ဥတ္တမံ ဂါရဝဋ္ဌာနံ”ဟူသော ဋီကာကို ထောက်လျှင် “ဂရ-ရိသေလေးစားအပ် မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်”ဟု “အလေးပြုအပ်”အနက် ကို ယူသင့်၏။ နောက်၌ “ဘဂဝါတိ ဂရ”စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာလည်း ဖွင့်ဦးလတ်၊ ဋီကာသစ် ကား “ဣဓ ပန သဗ္ဗလောကာစရိယေ တင်္တာဂတေ”ဟု အာစရိယနက်ကို ယူသွား၏။ သို့သော် ဆရာဟူသော အနက်ထက် “အလေးပြုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်”ဟူသောအနက်က သာ၍ အဆင့် အတန်းမြင့်၏။ ဘာကြောင့်နည်း-“ဆရာ”ဟု ဆိုရာ၌ တပည့်သာဝကတို့သာ မက၊ တပည့် သာဝက မဟုတ်ကြသော တိတ္ထိစသူတို့ကပင် “အလေးဂရ အရိအသေပြုရသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ် သည်”ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသောကြောင့်တည်း။

ဝန္ဒေ။ ။ဝဒိဓာတ်သည် ဝန္ဒနအနက် ထောမနအနက် ၂-နက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ဝန္ဒေတိ နမာမိ၊ ထောမေမိတိ ဝါ အတ္ထော”ဟု ဋီကာတို့ ဓာတ်နက်ကို ဖွင့်ကြသည်။ ရှိခိုး ရာ၌ ချီးမွမ်းကြောင်းဂုဏ်ကို မပြဘဲ ရှိခိုးရုံသာဖြစ်သော ဧဝလပဏာမ၊ ဂုဏ်ထူးကိုပြု၍ ချီးမွမ်းသော ရှိခိုးမှုဟူသော ထောမနာပဏာမဟု ၂-မျိုးရှိ၏။ ဤဂါထာ၌ “ဂရဏာသီတလ ဟဒယံ”စသည်ဖြင့် ဂုဏ်တော်များကို ထုတ်ပြရှိခိုးသောကြောင့် ထောမနာပဏာမတည်း။ ဣကာရန္တ ဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့် နိဂ္ဂဟိတလာ၍ “ဝန္ဒ”ဟု ဖြစ်၏။ မိဝိဘတ်ကို ဖြေ၍ “ဝန္ဒေ”ဟု ဖြစ်သည်။ “ဝန္ဒေ”ဟု ပစ္စုပ္ပန်ရှိခိုးမှုကိုပြုလျှင် “ရှိခိုးပြီး၍”ဟု အတိတ်ရှိခိုးမှုကို သိနိုင်သောကြောင့် “ဝန္ဒိတော”ဟု ဝါကျတစ်ခုထည့်၍ “အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ”၌ စပ်ရသည်။ ဤသို့ဝပ်မှလည်း ကျမ်းဆရာ၏ အလိုကျသည်။ [“ဝန္ဒိတော”စသည်ရှိရာ၌လည်း “ဝန္ဒာမိ” စသော ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာကို ထည့်ရသည်။]

သုဂတံ။ ။ သောဘနံ+ဂတံ (သွားခြင်း) ယသ္မာတိ သုဂတော၊ ချဲ့ဦးအံ၊-ဘုရားရှင်၏ ဝေနေယျတို့အထံသို့ ကိုယ်ခန္ဓာတော်ဖြင့် ကြွတော်မူခြင်းသည် ထိုဝေနေယျတို့၏ စီးပွားချမ်းသာ ကိုဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် တင့်တယ်တော်မူ၏။ ထို့ပြင်-ရူပကာယ(ခန္ဓာကိုယ်)တော်၌ လက္ခဏာ တော်ကြီးငယ် အသွယ်သွယ်ဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားအပ်ရကား ကြွလှမ်းတော်မူသောအခါ....ဓုတ၊ ဝိလမ္ဗိတ၊ အနုကမုန၊ နိပ္ပိဋ္ဌန၊ ဥက္ကဋ္ဌိက၊ ကုဋီလ၊ အာကုလတာစသော အပြစ်တို့မှ ကင်းသော ကြောင့် ပြုံးရွှင်သော ဟင်္သာမင်း၊ ဆင်မင်း၊ ခြင်္သေ့မင်းတို့၏ ကြွလှမ်းခြင်းကဲ့သို့ ဖူးမျှော်၍ မဝနိုင်အောင် ကျက်သရေကို ဆောင်တော်မူရကား တင့်တယ်သော သွားခြင်းရှိတော်မူပါပေသည်။ ဘုရားဆုပန်တော်မူသည်မှစ၍ ဘုရားဖြစ်သည့်တိုင်အောင် ကြီးမြတ်သော မဟာကရုဏာတော် သတိ ဝီရိယတော်တို့နှင့်တကွ ဉာဏ်တော်၏ဖြစ်ခြင်းသည် တင့်တယ်သော ဉာဏဂမန ပေတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ လက်ခါ ခြေခါ လက်ရမ်း၍ သွားခြင်းသည် စုတတာ(လှုပ်ရမ်းသည်၏ အဖြစ်ဟူသော) အပြစ်တည်း၊ ခါးကိုင်း ခါးကုန်းစသည်ဖြင့် ကိုယ်တစ်ပိုင်းကို တွဲရဲရွဲဆွဲသကဲ့သို့ သွားခြင်းသည် ဝိလမ္ဗိတတာ အပြစ်တည်း၊ ချွတ်ချော်သော သွားခြင်းသည် ခလိတတာ အပြစ်တည်း၊ ခြေကို ဒုက္ခတ်ဆွဲ၍ သွားခြင်း(ရှုပ်တိုက်၍ သွားခြင်း)သည် အနုကမုနတာ အပြစ်တည်း၊ ခြေဖျားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ဖနှောင့်ဖြင့်ဖြစ်စေ ပျာရိပျာယာ ဖိနှိပ်၍ သွားခြင်းသည် နိပ္ပိဋ္ဌနတာ အပြစ်တည်း၊ အလယ်၌ ဖဝါးအရာမထင်ဘဲ ဖနှောင့်နှင့် ခြေဖျားရာ တစ်မျိုးမျိုးသာ ထင်အောင် ဖဝါးစွန်းနင်းလျက် သွားခြင်းသည် ဥက္ကဋ္ဌိကတာ အပြစ်တည်း၊ ကောက်တိကောက် ကွေး သွားခြင်းသည် ကုဋီလတာ အပြစ်တည်း၊ ထက်ဝန်းကျင် ရှုပ်နေအောင် (ဖယ်ရမ်း ဖယ်ရမ်း)သွားခြင်းသည် အာကုလတာ အပြစ်တည်း။ [တစ်ချို့ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာဋီကာ ကြည့်၍ ရေးသည်။]

ဂတိဝိမုတ္တံ။ ။ ဣန္ဒြိယ-ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတို့ကြောင့် ရောက်ထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ ဂတိယော၊ နိရယဂတိ၊ ပေတ၊ တိရစ္ဆာန၊ မနုဿ၊ ဒေဝဂတိအားဖြင့် ၅-ပါးသော ဂတိတို့ တည်း၊ ဂတိဟိ+ဝိမုတ္တာ-အထူး လွတ်တော်မူသည်တည်း၊ ဂတိဝိမုတ္တာ၊ (အဖော်ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာတဏှာကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် သတ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်) ဘဝသို့ ရောက်ထိုက်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံဟူသမျှသည် နောက်ထပ် ဘဝအကျိုးကို မပေးနိုင်တော့ရကား ဘုရားရှင်မှ နောက်ထပ် ဘဝအသစ် မရှိတော့သည့်အတွက် ဂတိ(ဘဝ)တို့မှ အထူးသဖြင့် လွတ်တော်မူပြီးဖြစ်သည်။ [ဝိမုတ္တာကို “သုဋ္ဌ+မုတ္တာ၊ ဝိသံယုတ္တာ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ဝိ၏ ဝိသေသနအနက်ကိုပင် “သုဋ္ဌ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဝိသံယုတ္တာကား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်တည်း။]

ကရုဏာ ပညာ ၂-ပါးဖြင့် သိမ်းယူ။ ။ “ကရုဏာသိတလဟဒယံ”ပါ၌ဖြင့် အရဟတ္တမဂ် ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ အရင်းခံအစဖြစ်သော မဟာကရုဏာတော်ကို ပြ၏။ “ပညာပဇ္ဇောတ ဝိဟတမောဟတမံ”ပါ၌ဖြင့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟူသော အဆုံးတရားတော်ကို ပြ၏။ အစနှင့်အဆုံးကို ပြသဖြင့် အလယ်ဖြစ်သော သမ္မာပတိပတ်နှင့် ပညာများကိုလည်း မဇ္ဈဒီပနည်းအားဖြင့် ပြပြီးဖြစ်ရကား ဘုရားဂုဏ်တော်အားလုံးကို ဤ ဂါထာဖြင့် သိမ်းကျုံးယူနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဓမ္မပ္ပဏာမ။ ။ဗုဒ္ဓေါပိ-ဆိုအပ်ပြီးငြား၊ ဂုဏ်တော်များသခင်၊ ဘုရားရှင်သော် မှလည်း၊ ယံ ဓမ္မ-အကြင် မင်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၊ ဓမ္မကွန် ပတိပတ်၊ ဆယ်တန်သော တရားတော်မြတ်ကို၊ ဘာဝေတွာစေဝ-ကိုယ်တော်သန္တန်၌ဖြစ်စေပြီး တိုးပွားစေပြီး၍ လည်းကောင်း၊ သစ္စိကတွာစ-မျက်မှောက်ပြုတော်မူပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာဝ-ဘုရားအဖြစ်သို့၊ ဝါ-ဗုဒ္ဓ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ် တော်သို့၊ ဥပဂတော-ရောက်တော်မူပြီ၊ ဂတမလံ-ကင်းသော ကိလေသာအညစ် ရှိတော်မူသော၊ ဝါ-ကိလေသာ အညစ်အကြေးမှ ကင်းတော်မူသော၊ အနတ္တရ-

ဗုဒ္ဓေါပိ။ ။စဝ သင်္ခေပေန သကလသဗ္ဗညုဂုဏေဟိ (အလုံးစုံသော သဗ္ဗညုဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်တို့ဖြင့်) ဘဂဝန္တံ အဘိတ္ထဝိတွာ ဣဒါနိ သဒ္ဓမ္မံ ထောမေတံ ဗုဒ္ဓေါပိတိ အာဒိမာဟာ-**ဋီကာကျမ်းတက်။** ဆိုလိုရင်းကား-“ဘုရားရှင်သော်မှလည်း ဤမင်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် တရားတော်ကို (တစ်နည်း) ပရိယတ် ပတိပတ်နှင့်တကွ မင်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် တရားတော်ကို ဖြစ်စေတော်မူပြီး မျက်မှောက်ပြုတော်မူပြီး၍သာ ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ ရောက်ရပေသည်။ ဤမျှလောက် မြင့်မြတ်တော်မူ သော အညစ်အကြေးကင်း၍ သန့်ရှင်းသော အတူမရှိလောက်အောင် အသာဆုံးဖြစ်တော်မူသော ထိုတရားတော်ကိုလည်း ရှိခိုးပါ၏”ဟုလို။

အမှာ။ ။ရှေ့ဗုဒ္ဓကို ပြန်၍ပေါင်းဖို့ရာ “တံ ဓမ္မံ အပိ”ဟု အပိသဒ္ဓါထည့်၍ အနက်ပေး ရသည်။ “ဘာဝေတွာစေဝ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သစ္စိကတွာစ-ကြောင့်လည်းကောင်း”ဟုပိတ် အနက်လည်း ဆရာတို့ပေးကြသေး၏။ “ဘာဝေတွာ သစ္စိကတွာတိစ ပုဗ္ဗကာလကိရိယာ နိဒ္ဒေ သော”ဟူသော ဋီကာကိုကြည့်၍ ဤ၌ ပုဗ္ဗကာလကြိယာဝိသေသနတစ်နက်ကိုသာ ပေးလိုက် ပါသည်။

ဗုဒ္ဓ၏ ဝစနတ္ထ။ ။“ဗုဒ္ဓိတာ (သစ္စာတို့ကို သိတော်မူတတ်၏)၊ ဣတိ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဗောဓေတာ ပဇာယ (သတ္တဝါတို့ကို သစ္စာတို့ကို သိစေတော်မူတတ်၏)၊ ဣတိ ဗုဒ္ဓေါ”ဟု နိဒ္ဒေသနည်းအတိုင်းလည်း ပြုကြ၏။ “အဗုဒ္ဓိ-သိတော်မူပြီ၊ ဣတိ ဗုဒ္ဓေါ”ဟုလည်း ပြုကြ၏။ ဤသို့ပြုရာ၌ အတိတ် ကတ္တာပော (တ)ပစ္စည်းကြောင့် သိတတ်သော ကတ္တာကို တွေ့ရ သော်လည်း သိအပ်သောကံကို တိုက်ရိုက်မပြသဖြင့် မသိနိုင်၊ ဤသို့ တိုက်ရိုက်မပြရာဝယ် “ဥပယုဓမံ (သိဖွယ်တရား ဟူသမျှ)ကို အလုံးစုံ အကုန်အစင်သိတော်မူ”ဟု အဓိပ္ပါယ်ယူရသည်။ ဥပမာ-“ဒိက္ခိတော(ဦးပြည်းခေါင်းတုံး ရသေ့သည်) န ဒဒါတိ-မပေးတတ်”ဟူရာ၌ “မည်သည့် အရာကို”ဟု သတ်မှတ်ချက်မရှိသောကြောင့် “ဘာဆို၊ ဘာကိုမျှမပေးတတ်”ဟု အဓိပ္ပါယ် ယူရသကဲ့သို့တည်း။

ဋီကာ။ ။ပဒေသဂ္ဂဟဏေ ဟိ အသတိ (တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို ယူခြင်းမရှိလသော်) ဂဟေတဗ္ဗဿ (ယူထိုက်သော အနက်၏) နိပ္ပဒေသတာဝ ဝိညာယတိ၊ ယထာ-ဒိက္ခိတော န ဒဒါတိတိ။...ဗုဓေတံ၏ ဇာဂရအနက်ကို ယူ၍ “အဗုဒ္ဓိဇာဂရိ-မောဟတည်းဟူသော အိပ်ပျော်ခြင်းမှ နိုးတော်မူပြီ၊ ဣတိ ဗုဒ္ဓေါ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဝိကာသနအနက်ကို ယူ၍ “အဗုဒ္ဓိဝိကာသိ-(သိဖွယ်ဟူသမျှကို မသိနိုင်ဘဲ ငုံ့သကဲ့သို့ ဖြစ်နေရာမှ သိသောအားဖြင့်) ပွင့်တော်မူပြီ၊ ဣတိ ဗုဒ္ဓေါ”ဟုလည်းကောင်း ပြုကြသေး၏။

မိမိထက် လွန်မြတ်သော တရားရှိတော်မမူသော၊ တံ ဓမ္မံ(အပိ)-ထို မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၊ ဓမ္မက္ခန်ပတိပတ်၊ ဆယ်ပါးသော တရားတော်မြတ်ကိုလည်း၊ ဝန္တေ-အန္တ ရာယ်ကင်း ပျောက်၊ ကျမ်းပြီးမြောက်ဖို့၊ ချီးမြှောက်ထောမနာ၊ ရှိခိုးပါ၏။ [ဗုဒ္ဓေါပိ-သော်မှ လည်း၊ ယံ ဓမ္မံ-ကို၊ ဘာဝေတွာစေ-၍လည်းကောင်း၊ သစ္စိကတွာစ-၍လည်း ကောင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာဝံ-သို့၊ ဥပဂတော-ပြီ၊ ဂတမလံ-သော၊ ဝါ-သော၊ အနတ္တရုံ- သော၊ တံ ဓမ္မံ(အပိ)-ကိုလည်း၊ ဝန္တိတွာ-အန္တ ရာယ်ကင်းပျောက်၊ ကျမ်းပြီးမြောက်ဖို့၊ ချီးမြှောက် ရှိခိုးပြီး၍လည်းကောင်း၊ (“အတ္ထံ ပကာသယိသာမိ” ဌိ လှမ်းစပ်။)]

ဗုဒ္ဓ၏ အရကောကံ။ ။အတ္တတော ပန (အနက်အရကောကံ အားဖြင့်ကား) ပါရမီတော ပရိဘာဝိတော (ပါရမီတော်အစွမ်းဖြင့် တစ်ကိုယ်တော်လုံး ထုံမွန်း မွှေးကြိုင်စေအပ်သော) သယမ္ဗညာဏေန (ဆရာမခို အလိုလိုဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တော်ဖြင့်) သဟ ဝါသနာယ ဝိဟတ (ပယ်ဖျောက်အပ်) ဝိဒ္ဓတ္ထ (မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ချေမှုန်းအပ်သော) နိရဝသေသကိလေသော (ကိလေသာ အကြွင်းအကျန်ရှိတော်မမူသော) မဟာကရဏာ သဗ္ဗညုတညာဏာဒိ အပရိမေယျ ဂုဏဂဏာဓာရော (မဟာကရုဏာဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတညာဏ် အစရှိသော မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော ဂုဏ်အပေါင်း၏ တည်ရာဖြစ်တော်မူသော ခန္ဓာတော်အစဉ်သည် ဗုဒ္ဓမည်တော်မူ၏။-ဋီကာ။

[ဆောင်] လက္ခဏာတော် ကြီးငယ်၊ အသွယ်သွယ်ဖြင့်၊ သပ္ပယ်လှစွာ၊ ကိုယ်အင်္ဂါဝယ်၊ ပါရမီတော်အဟုန်၊ ကိုယ်လုံးခြုံ၍၊ မွန်းထုံသင်းကြူး၊ သယမ္ဗဟု၊ ဉာဏ်တူကင်းလတ်၊ အရဟတ်ဖြင့်၊ သတ်ဖြတ်ခပင်း၊ ကိလေရှင်းသား၊ ဉာဏ်ရင်းမဟာ၊ ကရုဏာနှင့်၊ သမ္မာသမ္ဗောဓိ၊ အစရှိလတ်၊ ဉာဏ်တော်မြတ်၏၊ ကိန်းဝပ်စံပျော်၊ ခန္ဓာပေါ်ဝယ်၊ ဘွဲ့တော်ဗုဒ္ဓ၊ တင်ပါရသည်၊ လောကထွဋ်ထား...မြတ်ဘုရား။

အပိသဒ္ဓါ၏အနက်။ ။ဗုဒ္ဓေါပိဌ အပိသဒ္ဓါကို သမ္ဘာဝနာအနက်ဟော ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ သမ္ဘာဝိယတေ-ထင်ရှားဖြစ်စေခြင်း၊ သမ္ဘာဝနံ-ခြင်း။ [“သမ္ဘာဝနာ”ဟု ဣတ္ထိလိင်္ဂလည်း ရှိ၏။] အရာဝတ္ထုတစ်ခုကို ထင်စွာဖြစ်စေလိုလျှင် ချီ၍ မြှောက်၍ ပြရ၏။ ထို့ကြောင့် “ထင်စွာဖြစ်စေခြင်း”ဟူသော သဒ္ဓတ္ထကို “ချီမြှောက်ခြင်း”ဟု အဓိပ္ပါယ်ထွ ပေးကြ၏။ [ယခုအခါ၌ကား “ချီးမြှောက်”ဟု သုံးစွဲကြ၏။] ဤနေရာ၌ တရားတော်ကို ချီမြှောက်လိုသော ကြောင့် “ဗုဒ္ဓေါပိ”ဟုဆိုသည်။ “တရားတော်သည် သာမညမဟုတ်ပါ။ ပြအပ်ခဲ့သော ဂုဏ်တော် အပေါင်း၏တည်ရာ မြတ်စွာဘုရားသော်မှ ဤတရားတော်ကို ကိုယ်တော်သန္တာန်၌ဖြစ်စေနိုင်၊ ဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုနိုင်မှ ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ ရောက်ပါသည်။ ဤတရားတော်သည် ဤမျှလောက် မြင့်မြတ်သောဂုဏ်တော်ရှိပါသည်” ဟုလို။

ဗုဒ္ဓဘာဝံ။ ။ဗုဒ္ဓဿ+ဘာဝေါ ဗုဒ္ဓဘာဝေါ၊ ဘာဝသဒ္ဓါ၏ သဒ္ဓပ္ပဝတ္ထိနိမိတ် အနက် ဟောပုံကို သဒ္ဓါကျမ်းအတိုင်းသိပါ။ ဤနေရာ၌ ဗုဒ္ဓသဒ္ဓါ၏ဖြစ်ကြောင်း (ပရစိတ္တ ဝိဇာနနဉာဏ် ရှိသူတို့က “ဤပုဂ္ဂိုလ်ထူးကား ဗုဒ္ဓဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ပါတကား”ဟု သိသောဉာဏ်၏ဖြစ်ကြောင်း) မှာ အရဟတ္တမဂ်နှင့် သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်တည်း၊ ထို ၂-ပါးကိုရတော်မမူမှ ဗုဒ္ဓဖြစ်ရကား “ဗုဒ္ဓဘာဝန္တိ သမ္မာသမ္ဗောဓိ” (အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်သို့)ဟု ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။

ဘာဝေတွာ။ ။ “ဘူ-သတ္တယံ” ဟူသော ဓာတ်နက်ကိုရည်ရွယ်၍ “ဥပ္ပါဒေတွာ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ဘူ-ဝမုနေ” ဟူသော ဓာတ်နက်ကိုရည်ရွယ်၍ “ဝမေတွာစ” ဟုလည်းကောင်း၊ ဋီကာဖွင့်သည်။ ထိုတွင်အောက်မဂ်တရားတို့ကို ကိုယ်တော်သန္တာန်၌ဖြစ်စေခြင်းကို “ဘာဝေတွာ” ဟုဆို၍ အထက်မဂ်တရားကို တိုးလာစေခြင်းကို “ဝမေတွာ” ဟု ဆိုသည်။ [အရိယာမဂ္ဂသင်္ခါတံ ဓမ္မံ ဘာဝေတွာ၊-ဋီကာ။] “ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ” မာတိကာပုဒ်၌ မဂ်တရားတို့ကို “ဘာဝနာ” ဟု ခေါ်သောကြောင့် အရိယာမဂ်ကိုသာ ဘာဝေတွာ၏ ကံအဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်သည်။

သစ္စိကတွာ။ ။ “သစ္စိ (သ+အစ္စိ)-မျက်စိနှင့်တကွ+ဖြစ်” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖွင့်၏။ အာရုံက မျက်စိနှင့်တကွဖြစ်” ဟူသည် မျက်စိအောက် ရောက်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “မျက်မှောက်-မျက်စိအောက်” ဟု အဓိပ္ပါယ်ဆိုရသည်။ ဤ သစ္စိကတွာဖြင့် ဖိုလ်နှင့် နိဗ္ဗာန်တို့ကို ပြ၏။ ဖိုလ်သည် မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေနိုင်၊ ဥပါဒ်စေနိုင်သော တရားဖြစ်သော်လည်း “သောတာပတ္တိဖလ သစ္စိကရိယာယ ပဋိပန္နော၊ အရဟတ္တံ သစ္စကာသံ” စသည်ဖြင့် သုံးစွဲလေ့ရှိသောကြောင့် ဖိုလ်ကိုလည်း သစ္စိကရဏကြိယာ၏ ကံအဖြစ်၌ သွင်းသည်။ [ဖလနိဗ္ဗာနသင်္ခါတံ ပန သစ္စိကတွာ၊-ဋီကာ။]

ပရိယတ် ပတိပတ်။ ။ ပြအပ်ခဲ့သောနည်း၌ “အနတ္တရံ (လောကုတ္တရာ)” ဟူသော ဝိသေသနကိုင့်၍ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်တရားကိုသာ ဖွင့်ခဲ့သော်လည်း ထို လောကုတ္တရာတရားတို့ကို ပရိယတ်က ပြတတ်သောကြောင့် ပရိယတ်တရားကိုလည်း ဖလပစာရအားဖြင့် ယူနိုင်၏။ ဟု ဖွင့်၏။ [အခြားတစ်နည်းလည်း ဖွင့်သေး၏။] “အကြင်တရားကိုဖြစ်စေနိုင် မျက်မှောက်ပြုနိုင်မှ ဘုရားဖြစ်” ဟု ဆိုသောကြောင့် ပါရမီတော်တရားများကို လည်းကောင်း၊ ဘုရားမဖြစ်မီ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော အဓိသီလ၊ အဓိစိတ္တ၊ အဓိပညာ သိက္ခာ ၃-ပါးဟူသော ပတိပတ်တရားတော်များကိုလည်းကောင်း ယူနိုင်၏။ ထိုတရားများသည် ဝိတမလလည်းဖြစ်ကြ၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် မဆက်ဆံသောကြောင့် အနတ္တရလည်း ဖြစ်ကြပေသည်။ အားလုံးခြုံသောအခါ “ယံ ဓမ္မံ” အရ “မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်နှင့်တကွ ဓမ္မက္ခန္ဓာဟူသော ပရိယတ်တရားနှင့် ပတိပတ်တရားအားလုံး ရသည်” ဟု မှတ်ပါ။ [ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မဿပိ တပုကာသနတ္တာ ဣဓ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗောပေ၊ တထာ “ယံ ဓမ္မံ ဘာဝေတွာ၊ သစ္စိကတွာ” တိစ ဝုတ္တတ္တာ ဗုဒ္ဓကရ ဓမ္မဘူတာဟိ ပါရမီတာဟိ သဟ ပဗုဘာဂေ အဓိသီလ သိက္ခာဒယောပိ ဣဓ ဓမ္မသဒ္ဓေန သင်္ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။]

စေတနံ စ။ ။ စေတနံစ သည် အပြန်အလှန်ဆည်းသော အညမညသမုစ္စည်းအနက်ရှိ၏။ ဤတရားများကို “ဘာဝေတွာ” အရ ဖြစ်စေရုံ တိုးပွားစေရုံမျှဖြင့်လည်း ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ မရောက်နိုင်သေး။ “သစ္စိကတွာ” အရ မျက်မှောက်ပြုရုံမျှဖြင့်လည်း ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ မရောက်နိုင်သေး။ ဘာဝနာ သစ္စိကရဏ ၂-မျိုးလုံး ပြုနိုင်ပြီးမှသာ ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူနိုင်သည်-ဟုလို။

ဥပဂတော။ ။ “ပတ္တော၊ အဓိဂတောတိ အတ္တော” ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ပတ္တောဖြင့် “ဥပ အနက်မရှိ” ဟု ပြ၏။ မှန်၏-ထိုတရားများကို ဘာဝနာအမှု သစ္စိကရဏအမှုပြုနိုင်လျှင် ဘုရားအဖြစ်သို့ ကပ်နေဖွယ်မလို၊ တစ်ခါတည်း ရောက်တော့၏။ “ရောက်” ဆိုသော်လည်း နေရာတစ်ခုသို့ ရောက်ခြင်းမျိုးမဟုတ်၊ “ရခြင်းတည်း” ဟု သိစေလို၍ “အဓိဂတော” ဟု အဓိပ္ပါယ်ထွ ဖွင့်သည်။

သံဃပုဏ္ဏာမ။ ။ သုဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ပုတ္တာနံ-၌စပ်၊ ဩရသာနံ၌ မစပ်ရ)၊ ဩရသာနံ-ရင်၌ပေါက်ဖွား၊ သားနှင့်တူကုန်သော၊ ဝါ-တရားရင်နှစ် သားစင်စစ်ဖြစ်ကုန်သော၊ မာရသေန မထနာနံ-မာရ်နတ်၊ မာရ်နတ်၏ စစ်တပ်ကို မွေ့နှောက် ဖျောက်ဖျက်နိုင်ကုန်သော၊ ဝါ-မာရ်နတ်၏ ကိလေသာစစ်တပ်ကို မွေ့နှောက် ဖျောက်ဖျက်နိုင်ကုန်သော၊ အဋ္ဌန္တံ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ပုတ္တာနံ-သားတော် တို့၏၊ သမူဟံ-အပေါင်းဖြစ်သော၊ အရိယသံဃံ အပိ-အရိယာသံဃာတော်ကိုလည်း၊

ဝိတမလံ၊ ဂတမလံ။ ။ ပါ၌ ၂-ထွေရှိ၏၊ ဝိတကို “ဝိ+ဣတ” ဟု ခွဲ၊ ဣတ၌ ဂတိ အနက်ဟော ဣဓာတ်သည် ဖြစ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဝိရဟဝသေန-ကင်းခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်+ ဧတိပဝတ္တတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ဝိတော၊ မလတော+ဝိတော ဝိတမလော၊ “ကိလေသာ အညစ်အကြေးမှ ကင်းသော” ဟုပေး၊ (တစ်နည်း) ဝိတံ+မလံ ယဿာတိ ဝိတမလော၊ “ကင်းသော ကိလေသာအညစ်အကြေးရှိသော” ဟုပေး၊ “ဂတ” ဟုရှိရာ၌ “ဝိဂတ” နှင့် အနက် တူ၏၊ ဥပသာရပုဒ်သည် ဇောတကမ္ပသာဖြစ်၍ ဂတပုဒ်ရင်းက “ကင်း” ဟူသော အနက်ကို ဟောနိုင်၏။ [သ ဥပသဂ္ဂေါဝိယ အနုပသဂ္ဂေါပိ ဂတသဒ္ဓေါ ဝိရဟတ္ထဝါစကော ဝေဒိတဗ္ဗော-ဋီကာသစ်။] “မလတော+ဂတော ဂတမလော၊ ဂတံဝါ မလံ ယဿာတိ ဂတမလော” ဟု ရှေ့အတိုင်းပြု။ [နတ္ထိ ဥတ္တရော ယဿာတိ အနုတ္တရော။]

သုဂတဿ။ ။ ဧဝံ သင်္ခေပေန (ရှေ့၌ “သင်္ခေပေန” ဟု ဆိုခဲ့၍ “သင်္ခေပေနချင်း ထပ်သောကြောင့် ဧဝတည့်သည်၊) သဗ္ဗဓမ္မဂုဏေဟိ သဒ္ဓမ္မံ အဘိတ္ထဝိတွာ ဣဒါနိ အရိယသံဃံ ထောမေတုံ သုဂတဿာတိ အာဒိမာဟ-ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့် အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်ပင် အလုံးစုံသော ဓမ္မဂုဏ်တော်တို့ဖြင့် သဒ္ဓမ္မကို ချီးမွမ်းထောမနာပြီး၍ ယခုအခါ၌ အရိယာသံဃာ တော်ကို ချီးမွမ်းထောမနာခြင်းငှာ သုဂတဿ အစရှိသော ဂါထာစကားကို မိန့်တော်မူသည်။

ဩရသာနံ။ ။ ဥရသိ-ရင်၌+ဘဝါ-ဖြစ်သော ကြီးပွားသော သားတို့တည်း၊ ဩရသာ-တို့၊ [ဘဝအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ “ဩရသာ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဘာဝေတွာကဲ့သို့ ဘူဓာတ်၏ ဖြစ်ခြင်းအနက် ကြီးပွားခြင်းအနက်ကို ရည်ရွယ်၍ ဘဝါကို ဇာတာဟုလည်းကောင်း၊ သံဝနာ ဟုလည်းကောင်း ဋီကာဖွင့်သည်။] မိဘတို့၏ ရင်၌ဖြစ်ကြ ကြီးပွားကြသော သားအရင်းတို့သည် မိဘ၏ အမွေအနှစ်ကို ရကြသကဲ့သို့၊ ဘုရားရှင်၏ တရားတော်အဆုံး၌ အရိယာဖြစ်ကြ (အရိယဇာတိအားဖြင့် မွေးဖွားကြသော) အရိယာသံဃာ သားရတနာများလည်း ဘာဘုရား၏ အမွေအနှစ်ဖြစ်သော ဝိမုတ္တိသုခ (အရဟတ္တဖိုလ်ချမ်းသာ) ကိုလည်းကောင်း၊ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗန်ဟူသော တရားရတနာတို့ကို လည်းကောင်း အမွေရကြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဩရသာဝိယာတိ ဩရသာ” ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတံ ဆင့်ရသည်။

မုဗျ ဩရသာဖြစ်ပုံ။ ။ ဘုရားရှင်၏ တရားဒေသနာတော်သည် ဘုရားရှင်၏ရင်၌ဖြစ်၏၊ [ရင်၌ဖြစ်သော လူလွှဲတော်ဖြင့် ဟောတော်မူရသောကြောင့် တရားတော်ကို ဌာနပစာရအားဖြင့် “ရင်” ဟု ဆိုရ၏၊] ထို တရားတော်၏ အာနုဘော်ကြောင့် အရိယာဇာတိအားဖြင့် ဖြစ်ကြရသော

ဝါ-အရိယာတို့၏ အပေါင်းကိုလည်း၊ သီရဿာ-ဦးခေါင်းရတနာ၊ မြတ်အင်္ဂါဖြင့်၊ ဝန္တေ-အန္တ ရာယ်ကင်းပျောက် ကျမ်းပြီးမြောက်ဖို့ ချီးမြှောက်ထောမနာ ရှိခိုးပါ၏။ [သုဂတဿ-၏။ ဩရသာနံ-ကုန်သော၊ ဝါ-ကုန်သော၊ မာရသေနမထနာနံ-ကုန်သော၊ ဝါ-ကုန်သော၊ အဋ္ဌန္တံ-ကုန်သော၊ ပုတ္တာနံ-တို့၏၊ သမ္မဟံ-သော၊ အရိယသံသံ အပိ-ကိုလည်း၊ သီရဿာ-ဖြင့်၊ ဝန္တိတွာ-၍လည်းကောင်း၊ (“အတ္ထံ ပကာသယံသာမိ”၌ လှမ်းစပ်။)]

အရိယာသံဃာတော်များသည် “ဥရေ-တရားတည်းဟူသော ရင်၌+ဇာတာ-ဖြစ်ကြရသူတို့တည်း၊ ဩရဿာ-တို့”ဟုပြု၍ ဥပမာတဒ္ဓိတ်မဆင့်ရ (သဒိသူပစာရ မကြိဘဲ) မုချအားဖြင့်ပင် ဩရဿ မည်နိုင်ပေသည်။ [အထဝါ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာနုဘာဝေန အရိယဘူမိံ ဩက္ကမမာနာ (သက်ရောက်ဆဲ မဂ္ဂဋ္ဌလည်းဖြစ်ကုန်သော) ဩက္ကန္တာစ (သက်ရောက်ပြီး ဖလဋ္ဌလည်းဖြစ်ကုန် သော) အရိယသာဝကာ ဘဂဝတော ဥရေ ဝါယာမဇနိတာဘိဇာတတယ နိပ္ပရိယာယေန ဩရဿပုတ္တာတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟန္တိ၊-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။အရှင်သာရိပုတြာစသော သာဝကတို့သည် ဟောတော်မူအပ်သော တရား တော်ကိုလည်း ဘုရားရှင်လျှင် အရင်းခံရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ လက္ခဏာစသောအားဖြင့် ထူးထွေကွဲပြားမှု မရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း “ဘုရားရှင်၏ တရားတော်”ဟုပင် ဆိုရ၏။ ထို့ကြောင့် သာဝကတို့၏ တရားတော်ကြောင့် အရိယာဖြစ်ရသော သံဃာတော်များလည်း သုဂတ၏ ဩရဿဟုပင် ဆိုနိုင်ပေသည်။ [သာဝကေဟိ ပဝတ္တိယမာနာပိ ဟိ ဓမ္မဒေသနာ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာ ဣစ္စေဝ ဝုစ္စတိ၊ တံမူလိကတ္တာ လက္ခဏာဒိ ဝိသေသာဘာဝတောစ၊-ဋီကာ။]

သား ၄-မျိုး။ ။အတ္တဿေး (မိမိကြောင့်ဖြစ်သော သားရင်း၊) ခေတ္တဿေး (နတ်ပြည်ဝယ် မိမိ၏ နယ်နိမိတ်၌ဖြစ်သော သား၊) အန္တေဝါသိကဿေး (ရဟန်းတော်များဝယ် ဆရာ၏ အနီးနေတပည့်ကို သားကဲ့သို့ စောင့်ရှောက်ရသောကြောင့် သားဟုပင် ခေါ်နိုင်၏။) ဒိန္နကဿေး (မိဘရင်းတို့က ပေးအပ်သော မွေးစားသား၊) ဤသို့ သားလေးမျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် အရိယာ သံဃာတော်သည် ဘုရားရှင်၏ အတ္တဿေးတော်များပင် ဖြစ်သည်။ [ဧတေန (ဤ) ဩရသာနံ ပါ၌ဖြင့်) စတုဗ္ဗိဓေသု အရိယသံဃဿ အတ္တဇပုတ္တဘာဝံ ဒဿေတိ၊-ဋီကာသစ်။]

မာရုပေ၊ မထနာနံ။ ။သံကံလေသနိမိတ္တံ ဟုတွာ (ညစ်နွမ်းခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်၍) ဂုဏံ မာရေတိ ဝိဗာဓတိ-နှိပ်စက် ဖျက်ဆီးတတ်၏။ ဣတိ မာရော၊ သိနာတိ ပရေ ဗန္ဓတိ ဧတာယာတိ သေနာ၊ မာရ်နတ်သည်လည်းကောင်း၊ မာရ်နတ်၏ စစ်တပ်သည်လည်းကောင်း၊ ဘုရားဖြစ်ခါနီး၌ အနောက်အရှက် ပြုသကဲ့သို့၊ သာဝကတို့၏ တရားထူး ရခါနီး၌ အနောက် အရှက် မပြုလာကြပါပေ။ သို့သော် ထိုမာရ်နတ်နှင့် စစ်တပ်တို့၏ ခြိမ်းခြောက်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းမှာ ကိလေသာဖြစ်၏။ ထို အကြောင်းကိလေသာတို့ကို ဖျက်ဆီးလိုက်လျှင် အကျိုး မာရ်နတ်နှင့် စစ်တပ်ကိုလည်း ဖျက်ဆီးပြီးဖြစ်သောကြောင့် သာဝကတို့ကို “မာရသေန မထန”ဟု ဆိုရပါသည်။

ဋီကာ။ ။ယဒိပိ အရိယသာဝကနံ မဂ္ဂါဓိဂမသမယေ ဘဂဝတောဝိယ တဒန္တရာယ ကရဏတ္ထံ ဒေဝပုတ္တမာရော၊ မာရဝါဟိနီဝါ (မာရ်စစ်တပ်သည်လည်းကောင်း) န ဧကန္တေန အပသာဒေတိ၊ တေဟိ(တာဟိ) ပန အပသာဒေတဗ္ဗတာယ ကာရဏေ(အကြောင်းကိလေသာကို) ဝိမထိတေ တေပိ(တာပိ) ဝိမထိတာဧဝ နာမ ဟောန္တိတိ အဟာ “မာရသေနမထနာန”န္တိ၊ ဤနည်း၌ “မာရေစ+မာရသေနာစ မာရသေနာ”ဟု ဧကဒေသ သရူပေကသေသံ (မာရ တစ်စိတ်ချင်း သုတိတူသော ဧကသေသံ)ပြုပါ။ ဘူဝါဒိ မထဓာတ်သည် “ဝိလောဠန”အနက် ဟောတည်း၊ မထေန္တိ ဝိလောဠန္တိ-မွေ့နှောက်ခြင်းအားဖြင့် ဖျောက်ဖျက်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ မထနာ၊ မာရသေနာယော-တို့ကို+မထနာ မာရသေနမထနာ။ [မထေန္တိ၌ အကို ဧပြု။]

တစ်နည်း။ ။မာရ်နတ်က အရိယာဖြစ်ဖို့ရန် ကျင့်ကြံသော ယောဂီတို့၏ဂုဏ်ကို ဖျက်ဆီးရာ၌ ကိလေသာတို့သည် အပေါ်သဟဲဖြစ်ကြသောကြောင့် ကိလေသာတို့ကို “မာရသေနာ”ဟု ဆိုအပ်၏။ တစ်ထောင့်ငါးရာ အပြားရှိသော (သို့မဟုတ် အဆုံးမရှိအောင် အပြားရှိသော)ထို ကိလေသာစစ်တပ်ကို သတိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်၊ ဝိရိယဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ် စသော လက်နက်မျိုးစုံတို့ဖြင့် (မဂ် ၄-ပါးတို့ဖြင့်) တစ်သန်စီ တစ်သန်စီ မွေ့နှောက် ဖျောက်ဖျက်နိုင်ရကား အရိယာသံဃာတော်များကို “မာရသေနမထနာ”ဟု ဆိုရသည်။

ဋီကာ။ ။အထဝါ-ခန္ဓာဘိသင်္ခါရ မာရနံဝိယ ဒေဝပုတ္တမာရဿပိ ဂုဏမာရဏေ သဟာယဘာဝုပမနတော ကိလေသဗလကာယော သေနာတိ ဂုစ္စတိ၊ သာစ တေဟိ ဒိယဗု သဟဿဘောဒါ၊ အနန္တဘောဒါဝါ ကိလေသဝါဟိနီ သတိဓမ္မဝိစယ ဝိရိယ သမထာဒိဂုဏ ပဟရဏေဟိ ဩဓိသော ဝိမထိတာ ဝိဟတာ ဝိဒ္ဓတ္တာစာတိ မာရသေန မထနာ၊ ဤဋီကာ၌ “သာစ တေဟိ ဝိမထိတာ”ကိုထောက်၍ “မာရဿ+သေနာ မာရသေနာ၊ မထိယတေတိ မထနာ၊ မာရသေနာ+မထနာ ယေဟိတိ မာရသေန မထနာ”ဟု ကတ္တာအနက်ကို အရကောက် ရသော တတိယာ ဗဟုဗ္ဗိဟိ ပြုပါ။ ကိလေသာစစ်တပ် ၁၀-ပါးသည် သုတ္တန်ပါတ် ပဓာနသုတ်၌ လာ၏။ ထိုအဋ္ဌကထာ၌ အဓိပ္ပါယ်လည်း အကျယ်ပြု၏။ အကျဉ်းချုပ်ကား-

ကာမာရတိ ခုပ္ပိပါသာ၊ တဏှာစ ထိနမိဒ္ဓတာ၊
 ဘိရတာ ဝိစိကိစ္ဆာစ၊ မက္ခော ထမ္ဘောစ အဋ္ဌမော၊
 လာဘော သိလောကော သက္ကာရော၊ မိစ္ဆာလဒ္ဓေါစ ယော ယသော၊
 အတ္တုက္ကံသပရဝမ္ဘာ၊ ဒသဓာ မာရသေနကာ။

အမှာ။ ။“အရိယသံဃ”အဖွင့်ကိုလည်းကောင်း၊ “သိရသာဝန္တေ”ဟု သိရသာ ထည့်ရခြင်း ၏အကြောင်းကိုလည်းကောင်း ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ သံယပဏာမအဖွင့်၌ပြထားပြီ။ ထို့ပြင် “မာရသေနမထနာန”ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့် အရိယာသံဃာဖြစ်သော သားရတနာတို့၏ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအားလျော်သော အနုဇာတသား၏ အဖြစ်ကိုပြ၏။ [ဧတေန တေသံ ဘဂဝတော အနုဇာတပုတ္တတံ ဒဿေတိ၊-ဋီကာ။ “အဘထက်သာသော အတိဇာတသား၊ အဘအောက် ညံသော အဝဇာတသား၊ အဘနှောက် အတူလိုက်သော အနုဇာတသား”ဟု သား ၃-မျိုးရှိ ၏။ ထိုတွင် အရိယာသာဝကတို့သည် ဘုရားသို့အစဉ်လိုက်၍ ကိလေသာတို့ကို ဖျက်နိုင်သော အနုဇာတသားများ ဖြစ်ကြသည်-ဟူလို။]

ပဏာမ ပယောဇဉ်။ ။ ဣတိ-ဤဂါထာ ၃-ရပ်ဝယ် ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ပဿန္နမတိနော-ကြည်လင်ရွှင်ပျသော ဉာဏ်ပညာရှိသော၊ ဝါ-ကြည်လင်ရွှင်ပျသော စိတ်ရှိသော၊ မေ-ငါ၏၊ ရတနတ္ထယဝန္တနာမယံ-ရတနာ ၃-ပါးအပေါင်း၌ ကိုင်းညွတ်ရုံကြိုး ရှိခိုးခြင်းစေတနာဟူသော၊ ဝါ-ရတနာ ၃-ပါးအပေါင်းကို ချီးမွမ်းကြောင်းစေတနာဟူသော၊ ယံ ပုညံ-အကြင် ဉာဏသမ္ပယုတ် တိဟိတ် ဥက္ကဋ္ဌံ ကုသိုလ်မြတ်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) တဿ(ပုညဿ)-ထို ဉာဏသမ္ပယုတ် တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌံ ကုသိုလ်မြတ်၏၊ အာနုဘာဝေန-အစွမ်းသတ္တိဖြင့်၊ ဝါ-အစွမ်းသတ္တိ ကြောင့်၊ သုဝိဟတန္တ ရာယော-ကောင်းစွာ ပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးသော အန္တ ရာယံရှိ သည်၊ ဝါ-အန္တ ရာယံကို ကောင်းစွာ ပယ်ဖျောက်ပြီးသည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ (“အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ”၌ လှမ်းစပ်။)

ဣတိ မေ။ ။ ဧဝံ ဂါထာတ္ထယေန သင်္ခေပတော သကလဂုဏသံက္ခိန္တနမုခေန (အလုံးစုံ သော ရတနာ ၃-ပါး၏ ဂုဏ်တော်များကို ထုတ်ဖော်မှုကို အဦးပစာနပြုသောအားဖြင့်) ရတနတ္ထယဿ ပဏာမံ ကတွာ ဣဒါနိ တံ နိပစ္စကာရံ (ထိုပျပ်ဝပ်မှုကို ပြုခြင်း၊ ပြုကြောင်း စေတနာကို) ယထာဓပေပတေ ပယောဇနေ ပရိဏာမေန္တော (အကြင်အကြင် အလိုရှိအပ်သော အန္တ ရာယံကင်းခြင်းအကျိုး၌ ညွတ်စေလို အကျိုးပေးစေလိုသည်၏ဖြစ်၍) ဣတိမေတိ အာဒိမာဟ။ [နိပစ္စကာရ ပုဒ်ပြီးပုံကို အဋ္ဌသာလိနိဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဆက်ဦးအံ-ဣတိ မေ၌ ဣတိသဒ္ဓါသည် ဆိုအပ်ပြီးသော ဂါထာ ၃-ရပ်၌လာသော နည်းကို ညွှန်ပြ၏။ ထို “နည်း”ဟူသည် ကရုဏာသီတလဟဒယစသော ဂုဏ်တော်များနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးခြင်းစသော နည်းတည်း။ [ဣတိ သဒ္ဓေါ နိဒဿနေ၊ တေန ဂါထာတ္ထယေန ယထာဂုဏနယံ နိဒဿေတိ-ဋီကာသစ်။] “မေကို ကတ္တားဟောကြိလျှင် “လဒ္ဓံ-ရအပ်ပြီ”ဟုထည့်၊ သမ္ပဒါန်ကြိလျှင် “အတ္ထိ”ဟု ထည့်၊ သာမိကြိလျှင် “ယံ ပုညံ၌စပ်”ဟု ဋီကာသစ်၌ ၃-နည်းပြ၏။ မိမိကား “အတ္ထိ”ကြိယာသည် သမ္ပဒါန်မဲ့ဟု ယူဆ၍ သာမိအနက်ဖြင့် ပုညံ၌ စပ်လျက် “အတ္ထိ”ဟု ထည့်သည်။

ပဿန္နမတိနော။ ။ ပဿိဒိယတေ-ကြည်လင်ခြင်း၊ ပဿန္နာ-ခြင်း၊ ဤသို့ ဋီကာတို့၌ ဘာဝသာဓနပြုသော်လည်း ပရမတ်တရားကို အရကောက်ရာ၌ ကတ္တုသာန် ကရုဏသာန် ကိုလည်း ပြုနိုင်သည်။ ပဿန္နာ+မတိ (စိတ်သည်၊ ဝါ-ပညာသည်) ယဿ အတ္ထိ ဣတိ ပဿန္နမတိ၊ ထိုစိတ် ထိုပညာဟူသည် မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်၊ ထို စိတ်နှင့်ယှဉ်သော ပညာတည်း။ ထိုစိတ် ထိုပညာသည် သဒ္ဓါကြောင့်သာ မက၊ ပီတိသောမနဿ ကြောင့်လည်း ကြည်လင်ရွှင်ပျလျက်ရှိသည်။

ရတနတ္ထယဝန္တနာမယံ။ ။ [ရတနတ္ထယ၏ပုဒ်နက်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထား ပြီ။] ဝန္တနာမယံ၌ မယသည် သုတ္တံ၌သက်သောပစ္စည်းဖြစ်၍ ဒါနမယံ၌ မယကဲ့သို့တည်း။ ဝန္တိယတေ-ရှိခိုးခြင်း၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်း၊ ဝန္တနာ-ခြင်း၊ ဤသို့ရှေး၌ပြခဲ့သော ဝဒီဇာတ်အတွက် ၂-နက် ဖွင့်ကြသည်။ [ဝန္တနာ စေတ္တ ကာယဝစီဝိတ္တေဟိ(ရတနာ ၃-ပါး၌ ကိုင်းညွတ်သောကိုယ်၊

ကရုဏာသိတလဟဒယံ စသည်ဖြင့် ရွတ်ဆိုသောနှုတ်၊ ထိုကိုယ်နှုတ်တို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော ရတနာ ၃-ပါး ရုဏ်တော်ကို အာရုံပြုသော စိတ်တို့ဖြင့်) တိဏ္ဍံ ရတနာနံ ဂုဏနိန္ဒတာ၊ ထောမနာဝါ။ ရတနတ္ထယေ-၌(ဝါ) ရတနတ္ထယဿ-ကို+ဝန္တနာမယံ ရတနတ္ထယ ဝန္တနာမယံ။

တစ်နည်း။ ။ “ဝန္တနာ” အရ စေတနာအား သဟဇာတစသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော သဒ္ဓါ ပညာ သတိ ဝီရိယ ပီတိ သောမနဿစသော သမ္ပယုတ်တရားစုကို ယူ၍ ထိုတရားအစုတို့သည် ထက်သန်အောင် သိုင်းဝိုင်း ယှဉ်တွဲ၍ ကျေးဇူးပြုအပ်သော စေတနာကို “ဝန္တနာမယ” ဟု ယူပါ။ ဤအလို မယပစ္စည်းသည် သောဝဏ္ဏမယံ၌ကဲ့သို့ ပကတအနက်၌ သက်၏။ “ဝန္တနာယ+ပကတံ ဝန္တနာမယံ-ရှိခိုးခြင်းဟူသော သဒ္ဓါ ပညာသတိ ဝီရိယစသော သမ္ပယုတ်တရားသည် ကျေးဇူးပြုအပ်သော စေတနာဟူသော” ဟု ပေးပါ။ [အပီစ တဿာ စေတနာယ သဟဇာတာဒေါပကာရကော (သဟဇာတာဒိ+ဥပကာရကော) သဒ္ဓါ ပညာ သတိ ဝီရိယာဒိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မော ဝန္တနာ၊ တာယ ပကတန္တိ ဝန္တနာမယံ၊ ယထာ-သောဝဏ္ဏမယံ ရူပိယမယန္တိ၊-ဋီကာသစ်။]

ပုညံ။ ။ ပုဇ္ဇဘဝဖလနိဗ္ဗတ္တနတော-ပူဇော်ထိုက်သော သုဂတိဘဝ ပူဇော်ထိုက်သော ကောင်းကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုညံ-ပုညမည်၏။ ဤအလို “ပုဇ္ဇ ဇနေတိတိ ပုညံ” ဟု ပြု၊ ပုဇ္ဇနောင် ဇနေတိအနက်၌ ဣပစ္စည်း၊ ဣအနုဗန်ချေ၊ သုတ်ကြီးဖြင့် ဇ္ဇချေ၊ နလာ၊ နျကို ဥပြု၊ ဒွေဘော်လာ။ [အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသုစိ၌ ပုဇ္ဇသဒ္ဓါပပဒ ဇနဓာတ်ဟု ကိတ်ပုဒ်ကြံ၍ ဇနကို နပြုလေ၏။] (တစ်နည်း) အတ္တနော သန္တာနံ (မိမိကိန်းရာ ခန္ဓာစဉ်ကို) ပုနာတိ-သုတ်သင်တတ်၏။ (ဖြူစင်အောင် သုတ်သင်တတ်၏)။ ဣတိ ပုညံ၊ သက္ကတ၌ ပူဇာတ်၊ ဥအနုဗန်ရှိသော ဣပစ္စည်းဖြင့် “ပုဏျ” ဟုရှိ၏။ ပါဠိ၌လည်း “ပူ-သောစေ” ဟူသော ဓာတ်နောင် သုတ်ကြီးဖြင့် ဥည ပစ္စည်းသက်၍ “ပုညံ” ဟု ပြီးစေသင့်၏။ သို့သော် အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသုစိ၌ ပုဇာတ် ဣပစ္စည်းကြံ၍ ရုပ်ပြီးစေသည်။ သဒ္ဓနိတိ၌လည်း ပုဇာတ်ပင်ကြံသည်။

သုဝိဟတန္တရာယော။ ။ ဝိဟညာတ္တတိ ဝိဟတော၊ သုဠု-ကောင်းစွာ (မိမိအထံ မဇရာက နိုင်အောင် ကောင်းကောင်းကြီး)+ဝိဟတော-အထူး ပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးတည်း၊ သုဝိတော၊ [အန္တရာယပုဒ်ပြီး ပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] သုဝိဟတော+အန္တ ရာယော ယဿာတိ (ယေနာ တိဝါ) သုဝိဟတန္တ ရာယော၊ ခန္ဓာအစဉ်၌ ဖြစ်လာမည့် အဇ္ဈတ္တဘေးရန် ဗဟိဒ္ဓဘေးရန်များကို ကောင်းစွာ ပယ်ဖျောက် ကာကွယ်ပြီးဖြစ်သည်။-ဟူလို။ [အာနဘာဝေန ပုဒ်ကိုလည်း ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဋီကာ။ ။ ဧတေန (ဤ သုဝိဟတန္တ ရာယောပါဠိဖြင့်) အတ္တနော ပသာဒသမ္ပတ္တိယာ (မိမိကြည်ညိုပုံ၏ ကောင်းမွန် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း) ရတနတ္ထယဿစ ဓမ္မတ္တာဝ သမ္ပတ္တိယာ (ရတနာ ၃-ပါးလုံး၏ ရှိခိုးဖို့ရာ ခေတ်ဖြစ်ကြောင်း ရုဏ်တော်အပေါင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း) တံ ပုညံ အတ္တပုကာသနဿ (အနက်ကို ထင်စွာပြုခြင်း၊ အဋ္ဌကထာစီရင်ခြင်းကို) ဥပယာတက ဥပဒ္ဒဝါနံ (ကပ်၍ ဖျက်ဆီးတတ်သော ဘေး ဥပဒ္ဒဝေါ တို့ကို) ဝိဟနနေ သမတ္တံတိ ဒဿေတိ။

သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗဂုဏာဘိတ္တဝန်။ ။ဒီဃ သုတ္တကီတဿ-ရှည်လျားသော သုတ်တို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော၊ ဝါ-ရှည်လျားသော သုတ်တို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒီဃဿ-ဒီဃမည်သော၊ နိပုဏဿ-သိမ်မွေ့နက်နဲထသော၊ ဗုဒ္ဓါနု ဗုဒ္ဓသံဝဏ္ဏီတဿ-မြတ်စွာဘုရားတို့၏ သစ္စပတိဝေဓဉာဏ်သို့ အစဉ်လိုက်၍ သစ္စာ ၄-ပါးကို သိကြကုန်သော အရိယာသာဝကတို့သည် ဖွင့်ပြအပ် ချီးမွမ်းအပ်ထသော၊ ဝါ-မြတ်စွာဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရားသို့အစဉ်လိုက်၍ သစ္စာ ၄-ပါးတရားကို သိကြ

ဒီဃဿ။ ။ဧဝံ ရတနတ္ထယဿ နိပစ္စကာရကရဏေ (ပျပ်ဝပ်မှုကိုပြုကြောင်း ပဏာမကို ပြုခြင်း၌) ပယောဇနံ ဒဿေတွာ-ဣဒါနိ ယဿာ ဓမ္မဒေသနာယ အတ္ထံ သံဝဏ္ဏေတု ကာမော၊ တဿာ တာဝံ (မဖွင့်မီ ရှေးဦးစွာ) ဂုဏာဘိတ္တဝန်ဝသေန (ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ဥပညာပနတ္ထံ (အစစ သိစေခြင်းအကျိုးငှာ) ဒီဃဿာတိ အာဒိ ဝုတ္တံ၊ ဆိုလိုရင်း ကား-ရတနတ္ထယ ပဏာမ၏ အကျိုးပယောဇေကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိတော်၏ ဂုဏ်ကို ပြလိုသောကြောင့် ဒီဃဿစသော ဂါထာကို မိန့်သည်။-ဟူလို။

ဒီဃသုတ္တကီတဿ။ ။ဤ ဒီဃနိကာယ်၌လာသော သုတ်တို့သည် အခြားသော မဇ္ဈိမနိကာယ် သံယုတ္တနိကာယ် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်တို့၌လာသော သုတ်တို့ထက်ရှည်၏။ ဤသို့ရှည်လျားသောသုတ်တို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်သောကြောင့် ဤနိကာယ်ကို “ဒီဃ+နိကာယ်” ဟု ခေါ်ရသည်။ ဤစကားဖြင့် “ဒီဃနိကာယ်” ဟူရာ၌ “ဒီဃ” ဟူသော အမည်သည် အန္တတ္ထ အမည် (အနက်မှန်သို့ လိုက်သောအမည်) ဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် ဤပုဒ်ကို ဒီဃဿ၏ အရင်လည်း ပေး၊ ဟေတုမန္တဝိသေသနလည်း ပေးသည်။ [ဒီဃသုတ္တေဟိ+ အင်္ဂီကော-မှတ်သားအပ်သော နိကာယ်တည်း၊ ဒီဃသုတ္တကီတော၊ အင်္ဂီဓာတ် (အင်္ဂီဓာတ်) သည် ဤနေရာ၌ လက္ခဏ အနက်ဟောတည်း။]

မေးဖွယ်။ ။“ဒီဃဿ” ဟူသော ဝိသေသနသည် အာဂမဝရဿ၏ ဝိသေသနဖြစ်၏။ ထိုနိကာယ်၌ပါသော သုတ်တို့သာရှည်၍ ဒီဃဟု ခေါ်သင့်၏။ အဘယ့်ကြောင့် နိကာယ်ကို “ဒီဃ” ဟု ခေါ်ရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-အစိတ် အစိတ်သုတ်တို့၏ ဒီဃအမည်ကို အပေါင်းနိကာယ်၌ တင်စားအပ်သော ဧကဒေသုပစာရ (အဝယဂူပစာရ)အားဖြင့် နိကာယ်ကိုလည်း “ဒီဃ” ဟု ခေါ်နိုင်ပါသည်။

နိပုဏဿ။ ။နိပုဗ္ဗ ပုဏဓာတ်သည် ဓမ္မကိစ္စကရဏ (တရားသဖြင့်ကိစ္စကို ပြုလုပ်ခြင်း) အနက်ဟောဟု ထောမနိမိဆို၏။ “နိဿေသံ-အကြွင်းမရှိအောင်၊ ပုဏတိ-ဓမ္မကိစ္စကို ပြုတတ်၏။ ဣတိ နိပုဏော” ဟု ပြု၍ လူကြီးလူကောင်း လူလိမ္မာအနက်ကို ဟော၏။ ထို လူကြီးလူကောင်းသည် သိမ်မွေ့သကဲ့သို့ သိမ်မွေ့သော တရားများကို “နိပုဏ” ဟု ခေါ်ရ၏။ သဏ္ဍဝါစိ ရုဋ္ဌိ အနိပုဗ္ဗပါဠိပဒိကလည်း ကြံကြသေး၏။ ထိုသိမ်မွေ့သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စသော တရားတို့ကို ပြသောကြောင့် ဤနိကာယ်ကိုလည်း (အနက်၏အမည်ကို သဒ္ဓါ၌တင်စားသော ကာရဏူပစာရအားဖြင့်) နိပုဏဟု ချီးကျူးရသည်။ [ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒါဒိ နိပုဏတ္ထသမ္ဘာဝတော (သိမ်မွေ့သောအနက်၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) နိပုဏဿ-ဋီကာ။]

ကုန်သော အရိယာသာဝကတို့သည် ဖွင့်ပြအပ်ထသော၊ သဒ္ဓါဝဟဂုဏဿ-ရတနာ ၃-ပါး၌ ယုံကြည်ခြင်း သဒ္ဓါကိုဆောင်နိုင်သော ဂုဏ်ရှိထသော၊ အာဂမနဝရဿ-မိမိ သူတစ်ပါးစီးအပွားတို့၏ လာရာလာကြောင်း ကောင်းမြတ်သော နိကာယ်၏၊ ဝါ-အာဂမဟု သမုတ်အပ်သော ဘာရတပုရာဏ်၊ နရသီဟပုရာဏ် အစရှိသော ကျမ်းတို့ထက် ကောင်းမြတ်သော နိကာယ်၏။ [အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထံ ဌိစပံ။]

အာဂမဝရဿ။ ။အာဂစ္ဆန္တိ အတ္တတ္ထပရတ္တာ ဧတ္တာတိ အာဂမော-မိမိစီးပွား သူတစ်ပါး စီးပွားတို့ကို ပြထားသည့်အတွက် ထိုစီးပွား ၂-မျိုးတို့၏ လာရာ နိကာယ်၊ တစ်နည်း-အာဂစ္ဆန္တိ အတ္တတ္ထပရတ္တာ ဧတေန ဧတသ္မာတိတိ အာဂမော၊ ကျင့်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့အထံသို့ ထိုစီးပွား ၂-မျိုးတို့၏ လာကြောင်းလည်းဖြစ်၊ လာခဲ့ရာလည်းဖြစ်သော နိကာယ်၊ အာဂမောစ+သော+ဝရောစာတိ အာဂမဝရော။

တစ်နည်း။ ။သာသနာပဆရာတို့ စီရင်အပ်သော ဘာရတပုရာဏ် နရသီဟပုရာဏ် စသော ပုရာဏ်ကျမ်းများကို “အာဂမ”ဟု သမုတ်ထားကြ၏။ ထို အာဂမတို့ထက် မြတ်သော ကြောင့် ဤနိကာယ်ကို “အာဂမဝရ”ဟု ခေါ်၏။ [အပိစ အာဂမသမ္ပတေဟိ ဗာဟိရကပ ဝေဒိတေဟိ (သာသနာပဆရာတို့သည် သိစေအပ်ဟောပြအပ်ကုန်သော) ဘာရတပုရာဏကထာ နရသီဟပုရာဏကထာဒိဟိ ဝရောတိပိ အာဂမဝရော။]

ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓသံဏ္ဍိတဿ။ ။ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏+အနုဗုဒ္ဓါ-သစ္စပ္ပတိဝေဓဉာဏ်ကို အစဉ် လိုက်၍ သိကုန်သော သာဝကတို့တည်း။ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓါ-တို့၊ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓေဟိ-တို့သည်၊ သံဝဏ္ဏိတော-ဖွင့်ပြအပ်၊ ချီးမွမ်းအပ်သည်တည်း။ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓသံဝဏ္ဏိတော-အပ်သည်၊ ဤနည်း၌ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓအရ အရှင်သာရိပုတြာစသော သာဝကတို့သာ ရ၏။ “သံဝဏ္ဏိတာ”အရည်ကား အနက်ကိုဖွင့်ခြင်း အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ၊ ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းခြင်း ဂုဏသံဝဏ္ဏနာ ၂-မျိုးရ၏။ သာမညနိဒ္ဒေသနည်း ကြံပါ၊ သို့မဟုတ် ဧကသေသံ ကြံပါ။

တစ်နည်း။ ။ဗုဒ္ဓါစ+အနုဗုဒ္ဓါစ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓါ၊ ဤနည်း၌ ဘုရားရှင်နှင့် သာဝကတို့ကို ရ၏။ “သံဝဏ္ဏိတာ”အရည်ကား ဖွင့်ပြခြင်းဟူသော အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ တစ်မျိုးသာရသည်။ မုန်၏-ပါဠိတော်များ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင်ပင် ဟိုနေရာ ဒီနေရာဝယ် ပက်ဏ္ဍကဒေသနာအဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်တော်မူပြီးဖြစ်၏။ ထို့နောက် သံဂါယနာတင်ရာကာလ စာပေပို့ချရာကာလ စသည်တို့၌ အရှင် မဟာကဿပစသော အနုဗုဒ္ဓသာဝကတို့က ထပ်၍ ဖွင့်ပြတော်မူကြသည်။ [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေနေဝ ဟိ တိဏ္ဏဗ္ဗိ ပိဋကနံ အတ္ထဝဏ္ဏနက္ကမော ဘာသိတော၊ ယာ ပက်ဏ္ဍကဒေသနာတိ ဝုစ္စတိ၊ တတော သံဂါယနာဒိဝေသန သာဝကေဟိတိ အာစရိယာ ဝဒန္တိ။]

သဒ္ဓါဝဟဂုဏဿ။ ။အခြားသော နိကာယ်တို့လည်း ရတနာ ၃-ပါး၌ ကြည်ညိုခြင်းကို ဆောင်နိုင်သော ဂုဏ်ရှိကြပါပေကုန်၏။ သို့သော် ဤ ဒီဃနိကာယ်ကား အထူးသဖြင့် ကြည်ညိုခြင်းကို ဆောင်နိုင်သော ဂုဏ်ရှိသောကြောင့် အတိသယနည်းအားဖြင့် ဤနိကာယ် ကိုသာ“သဒ္ဓါဝဟဂုဏ်”ဟု ချီးကျူးရပေသည်။ ချဲ့ဦးအံ့-ဤနိကာယ်တွင်ပါဝင်သော ဗြဟ္မဇာလ သုတ်၌ သီလ ၃-မျိုး၊ ၆၂-ပါးသော မိစ္ဆာအယူများကို အကြွင်းမဲ့ ညွှန်ပြထားခြင်းကြောင့်

အာဂမနပိသုဒ္ဓိ။ ။အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထံ-အနက်ကို ထင်ရှားပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ယာ အဋ္ဌကထာ-အကြင် အဋ္ဌကထာကို၊ အာဒိတော-ရှေးဦးအစ၊ ပဌမသံဂါယနာ တင်ရာအခါ၌၊ ပဉ္စဟိ ဝသိသတေဟိ-အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသော ငါးရာသော ရဟန္တာတို့သည်၊ သင်္ဂီတာ-ပုဒ်နက်မှန်သရွေ့၊ မကျန်စေအောင်၊ သိမ်း၍ဆိုကာ၊ သံဂါယနာတင်အပ်ပြီ၊ ပစ္ဆာပိ-ဒုတိယ တတိယသံဂါယနာတင်ရာ နောက်အခါတို့၌

လည်းကောင်း၊ သုတ်မဟာဝဂ္ဂဝယ် မဟာနိဒါနသုတ်၌ ရှေးဘုရားရှင်တို့၏ ဂုဏ်တော်ကို ညွှန်ပြခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုတ်ပါထေယျဝယ် ပါထိကသုတ်၌ တိတ္ထိတို့ကို နှိပ်နင်း၍ မည်သူမျှ ဆန့်ကျင်ဘက် မတွန့်လှန့်နိုင်သော သီဟနာဒ (ရဲရင့်သော တရားတော်)ကို မိန့် မြွက်တော်မူခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သမ္မသာဒနီယ (အနတ္တရိယ)သုတ်စသည်တို့၌ အထူး အားဖြင့် ဘုရားဂုဏ်တော်များကို ထင်ရှားပြခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ဤနိကာယ်သည် ရတနာ ၃-ပါး၌ အလွန်အကဲ ကြည်ညိုခြင်းကို ဆောင်နိုင်ပါသည်။

အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထံ။ ။စဝံ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ဓမ္မဿ အဘိတ္ထဝနံပိ ကတ္တာ ဣဒါနိ သံဝဏ္ဏနာယ သမ္ပတိဝက္ခမာနာယ (ယခု ဆိုအပ်လတံသော) အာဂမနပိသုဒ္ဓိံ ဒေသေတုံ အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထန္တိ အာဒိမဟာ-ဋီကာသစ်။ [ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် ဖွင့်ပြထိုက်သော ဒီယနိကာယ် ပါဠိတော်ဓမ္မကိုလည်း ချီးမွမ်းမှုကိုပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယခုဆိုအပ်လတံသော သံဝဏ္ဏနာယအဋ္ဌကထာ၏ လာခဲ့ရာ အဋ္ဌကထာဟောင်း၏ စင်ကြယ်ပုံကို (အရှင်မဟာကဿပ စသော ထေရ်တို့ သင်္ဂီတိပြုခဲ့သော အဋ္ဌကထာဖြစ်သည့်အတွက် စင်ကြယ်ပုံကို) ပြခြင်းငှာ “အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထံ”စသော ဂါထာကို မိန့်သည်။]

အနက်အမျိုးမျိုး။ ။အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထံ၌ အတ္ထအရ အနက်အမျိုးမျိုးကို ဋီကာသစ် ဖွင့်ပြ၏။ ပါဠိတ္ထ-ပါဠိရှိအတိုင်း သိအပ်သောအနက်၊ ဘာဝတ္ထ-အဓိပ္ပါယ်နက်၊ [“သဘာဝတ္ထ-ပရမတ္ထသဘော အနက်”ဟုလည်း ရှိ၏။] ဧယျတ္ထ-သိထိုက်သော အနက်၊ [“ဂဗျမာနတ္ထ” နှင့် သဘောတူပင်။] ပါဠာနုပုတ္ထ-ထို ပါဠိလျှောက်အနက်၏ အလျော်ဖြစ်သောအနက်၊ သာဝသေသတ္ထ-အကြွင်းရှိသော အနက်၊ နိရဝသေသတ္ထ-အကြွင်းမရှိသော အနက်၊ နိတတ္ထ-ဆောင်အပ်ပြီးသော (ပြည့်စုံပြီးသော)အနက်၊ နေယျတ္ထ-မပြည့်စုံသဖြင့် ပုဒ်တစ်ပါးကိုဆောင်၍ သိထိုက်သောအနက်၊ ဤသို့စသော အနက်များတည်း။ [ပကံသနတ္ထံ၌ သဝိဘတ်ကို အံပြု သောနည်းဖြင့် “ပကာသနတ္ထာယ”ဟုလည်းကောင်း၊ ပကာသနနောင် သဝိဘတ်ကို ထွံပြုသော နည်းဖြင့် “ပကာသနာယဝါ”ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ်၌ ၂-နည်းဖွင့်သည်။]

အဋ္ဌကထာ။ ။ကထိယတိ ဧတာယာတိ ကထာ၊ အတ္ထဿ-အနက်အမျိုးမျိုးကို+ကထာ-ဖွင့်ဆိုကြောင်း ကျမ်းစာတည်း၊ အဋ္ဌကထာ-စာ။ [“တ္ထာနံ ဋ္ဌယုဂံ”ဟူသော သဒ္ဒနိဓီ သန္ဓိ (၃၀၇)သုတ်ဖြင့် တွက် ဋ္ဌပြု၊ ဋ္ဌပြုရာ၌ ငုနှင့် ဋ္ဌအစုံပြု။]

ယာယတ္ထမဘိဝဏ္ဏန္တိ၊ ဗျုဋ္ဌနတ္ထပဒါနဂံ၊
 နိဒါန ဝတ္ထုသမ္ပန္နံ၊ ဧသော အဋ္ဌကထာ မတာ။-(ဋီကာသစ်)

လည်း (သတ္တဟိ ဝသိသတေဟိ-အရှင်ယသ အစရှိသော ခုနစ်ရာသော ရဟန္တာတို့ သည်လည်းကောင်း၊ ဒသဟိ ဝသိသတေဟိ-အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ အစရှိသော တစ်ထောင်သော ရဟန္တာတို့သည်လည်းကောင်း၊) အနုသင်္ဂီတစ-ပုဒ်နက်မှန်သရွေ့၊ မကျန်စေအောင်၊ သိမ်း၍ဆိုကာ၊ နောက်ထပ်လည်း သံဂါယနာတင်အပ်ပြီ။

ယာယ-အကြင် သံဝဏ္ဏနာဖြင့်၊ ဗျဉ္ဇနတ္ထပဒါနဂံ-သဒ္ဒါ၊ အနက်၊ ပုဒ်တို့သို့ အစဉ်လိုက် သော၊ နိဒါနဝတ္ထုသမ္ပန္တ-နိဒါန်း၊ ဝတ္ထုတို့နှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းရှိသော၊ [နိဒါန်းလည်းပါ၊ ဝတ္ထုကြောင်းလည်းပါသော၊ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာတို့၌ ဝတ္ထုကြောင်းလည်းပါသည်၊] အတ္ထ-အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ အဘိဝဏ္ဏန္တိ-သေချာကျနု၊ ဖိဖိစိးစိး ဖွင့်ပြကြကုန်၏။ သော-ဤ သံဝဏ္ဏနာကို၊ အဋ္ဌကထာ-အဋ္ဌကထာဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်ပြီ။

အာဒိတော၊ ပစ္ဆာ။ ။ပဌမ သံဂါယနာတင်ရာအခါကို “အာဒိတော”ဟု ဆိုသည်၊ [တောပစ္စည်းကို သတ္တမိအနက်၌သက်။] ဒုတိယ တတိယ သံဂါယနာတင်ရာအခါတို့ကို “ပစ္ဆာ”ဟု ဆိုသည်၊ ပဌမ သံဂါယနာတင်ရာ၌ အရှင်မဟာကဿပစသော ငါးရာသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ တင်တော်မူကြ၏။ ဒုတိယ သံဂါယနာတင်ရာ၌ အရှင်မဟာယသထေရ် စသော ခုနစ်ရာသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ တင်တော်မူကြ၏။ တတိယ သံဂါယနာတင်ရာ၌ အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်စသော တစ်ထောင်သော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ တင်တော် မူကြ၏။ ထိုသို့ တင်တော်မူကြပုံကို ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ ဗာဟိရနိဒါန်း၌ ပြထားသည်။

ဝသိသတေဟိ။ ။ဓဉ္စာဘိညတာယ ပရမေန စိတ္တဝသိတာဝေန သမန္နကတတ္တာ (၆-ပါးသော အဘိညာဉ်ရှိကြသည့်အတွက် လွန်မြတ်သော စိတ္တဝသိဘောနှင့် ပြည့်စုံကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း) ဈာနာဒိသု ပဉ္စဝိစ ဝသိတာသမ္ဘာဝတောစ (ဈာန်အစရှိသည်တို့၌ အာဝဇ္ဇန သမာပဇ္ဇနစသော ငါးပါးသော ဝသိဘော၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း ကောင်း) ဝသိနော-ဋီကာ၊ ဝသိနံ+သတာနိ ဝသိသတာနိ။

ဆက်ဦးအံ-“စိတ္တဝသိဘာဝေန”၌ ဝသိဘာဝသဒ္ဒါ၊ “ပဉ္စဝိစဝသိတာ”၌ ဝသိတာသဒ္ဒါတို့ သည် အနက်တူသဒ္ဒါတို့တည်း။ “ဝသဓာတ်သည် “အလို”ဟူသော အနက်ကိုဟော၏”ဟု ထောနိဓိဆို၏။ ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၌ အခြားအနက်များကိုလည်း ပြ၏။ ဝသနံ-လိုလားခြင်း၊ ဝသော-ခြင်း၊ [“အလို”ဖြင့် အလိုအတိုင်း ထားနိုင်ခြင်းတိုင်အောင် ယူပါ။] ဝသော ဧတေသံ အတ္ထိတိ ဝသိနော၊ စိတ်ကို မိမိအလိုအတိုင်း ထားနိုင်ခြင်းရှိသူ (စိတ်ကို အစိုးရသူ)ကို “စိတ္တဝသိ”ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်၏။ ဈာန်အဘိညာဉ် ဖိုလ်စိတ်တို့၌ မိမိအလိုအတိုင်း ဝင်စားနိုင် ထနိုင်သူကို “ဈာနာဒိသု ဝသိ”ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဝသိ-မိမိစိတ်၌ အစိုးရခြင်း ရှိသူ၊ ဝါ-ဈာန်စသည်တို့၌ အစိုးရခြင်းရှိသူ”ဟု ပေးပါ။ [ရှေးက “ဝသနံ သမတ္ထနံ ဝသော၊ သော ဧတေသံ အတ္ထိတိ ဝသိနော”ဟူသော အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသူစိဉ္စိလာသော ဧကေဝါဒ ပိဂ္ဂဟကို မှီး၍ “ဝသိနော-အစွမ်းသတ္တိရှိတော်မူကြကုန်သော ရဟန္တာတို့သည်”ဟု ပေးလေ့ရှိ သော အနက်မှာ အခြေအမြစ် မရှိလှပါ။]

ဒေါသပရိဟာရဏ။ ။ပန-ထိုသို့ပင် သံဂါယနာ ၃-တန် တင်အပ်ပြီးပါသော်လည်း၊ အထ-သံဂါယနာ ၃-ဖြာ တင်ပြီးရာကာလမှ နောက်၌၊ (သာ အဋ္ဌကထာ-ထိုအဋ္ဌကထာကို)၊ [ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ “သော”ဟု တိုက်ရိုက်ရှိ၏။ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ၌ကား “ယာ”ဟုပင် ရှိသည်။] (ယသ္မာ-အကြွင့်ကြောင့်)၊ မဟာမဟိန္ဒေန-မဟာမဟိန္ဒမည်သော၊ ဝသိနာ-မိမိစိတ်၌ အစိုးရခြင်းရှိသော

သံဂီတာ။ ။အတ္ထံ ပကာသေတုံ ယုတ္တဋ္ဌာနေ (အနက်အဓိပ္ပာယ် မပေါ်လွင်သောကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပေါ်လွင်အောင် ထင်ရှားပြသင့်ရာ ဌာန၌) အယံ ဧတဿ အတ္ထော၊ အယံ ဧတဿ အတ္ထောတိ သင်္ဂဟေတွာ ဝုတ္တာ (ဤကား ဤပုဒ် ဤဝါကျ၏ အနက်၊ ဤကား ဤပုဒ် ဤဝါကျ၏အနက်ဟု သိမ်းယူ၍ ဆိုအပ်ပြီ)၊-သံဂီတာ၌ သံကို “သင်္ဂဟေတွာ” ဟုလည်းကောင်း၊ ဂီတာကို “ဝုတ္တာ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်ကို မေး-ဖြေပြီးနောက် စုပေါင်း၍ ရွတ်သကဲ့သို့၊ အဋ္ဌကထာကို စုပေါင်း၍ မရွတ်ဘဲ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ကြခြင်းကိုပင် “အဋ္ဌကထာ သံဂါယနာတင်ခြင်း”ဟု မှတ်ပါ။

အနုသံဂီတာစ ပစ္ဆာပိ။ ။“ပစ္ဆာပိ”ဟု ရှိနေသောကြောင့် အနုကို “ပုန”အနက်ဟောဟု မှတ်ပါ။ ပစ္ဆာပိ၌ ပိဖြင့် ပဌမသံဂါယနာကိုပေါင်း၊ “ပဌမသံဂါယနာ၌သာ မကသေး၊ ဒုတိယ တတိယ သံဂါယနာတင်ရာ၌လည်း သံဂါယနာတင်အပ်ပြီ”ဟုလို၊ စဖြင့် သံဂီတာကို ဆည်း၊ “အရှင်မဟာကဿပထေရ်တို့ ပဌမသံဂါယနာတင်ရုံသာ မဟုတ်သေး၊ အရှင်ယသစသည်တို့လည်း ဒုတိယ တတိယ သံဂါယနာတင်အပ်ပြီ”ဟုလို။ [ပိဖြင့် ကာလကိုပေါင်း၍၊ စဖြင့် သံဂါယနာတင်ခြင်းကြိယာကို ဆည်းသည်။ ဋီကာသစ်၌ကား ပိသဒ္ဒါကိုလည်း သမုစ္ဆည်း အနက်ဟောဟု ဆို၍ “သမုစ္စယ ဒွယဉ္စိ ပစ္စေကံ ကိရိယာကာလံ သမုစ္စိနောတိ”ဟု ဖွင့်သည်။]

ဒေါသပရိဟာရဏ။ ။“သံဂါယနာ ၃-တန် တင်အပ်ပြီးသော ရှေးအဋ္ဌကထာရုံပါလျက် အဋ္ဌကထာသစ်ကိုပြုလျှင် ပုနရုတ္တိဒေါသ နိရုတ္တကဒေါသ ရောက်ရာသည်မဟုတ်လော”ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် ထိုအပြစ်ကိုပယ်ခြင်းငှာ “သီဟဋ္ဌဒိပံ ပန”စသော ဂါထာတို့ကို မိန့်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာတို့ကို ဒေါသပရိဟာရဏ-အပြစ်ကိုပယ်သော ဂါထာဟု မှတ်ပါ။ [“အတ္ထံ ပကာသယံသာမိ”တိုင်အောင် မြော်၍တက်သည်။] ဆိုလိုရင်းကား-“ထိုရှေးအဋ္ဌကထာသည် သီဟိဋ္ဌကျွန်းသို့ အရှင်မဟာမဟိန္ဒထေရ်သည် ဇမ္ဗူဒိပံမှ ဆောင်ယူလျက်၊ ထိုသို့ဆောင်ယူပြီးနောက် သီဟိဋ္ဌဆရာတို့က သီဟိဋ္ဌဘာသာဖြင့် ထားအပ်သောကြောင့် အခြားကျွန်းသူကျွန်းသားတို့အား ကျေးဇူးမများတော့ပါ။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာသစ်ကို စီရင်ပါမည်။ ထိုသို့စီရင်မှုကြောင့် ပုနရုတ္တိဒေါသလည်း မရောက်၊ နိရုတ္တကဒေါသလည်း မရောက်ပါ”ဟုလို။ [ပုန-ထပ်၍+ဥတ္တိ-ဆိုခြင်းဟူသော အပြစ်၊ နိရုတ္တက-အကျိုးထူးမရှိသော အပြစ်။]

ယသ္မာ တသ္မာ ထည့်ရပုံ။ ။“သီဟဋ္ဌဒိပံ ပန”စသော ဂါထာသည် ဤအဋ္ဌကထာသစ် စီရင်ခြင်း၏အကြောင်းကိုပြသော ဂါထာတည်း။ [တံ ပရိဟာရဏေနေဝ ဟိ ဣမိဿ သံဝဏ္ဏနာယ နိမိတ္တံ ဒဿေတိ-ထို ပုနရုတ္တိဒေါသ နိရုတ္တကဒေါသကို ပယ်ခြင်းဖြင့်ပင်

ရဟန္တာအရှင်မြတ်သည်၊ ဝါ-ဈာန်အဘိညာဉ် စသည်တို့၌ အစိုးရခြင်းရှိသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်သည်၊ သီဟဋ္ဌဒီပံ-သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ အာဘတာ-ဇမ္ဗူဒီပံမှ ဆောင် ယူအပ်ပြီ၊ (အထ-သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဆောင်ယူပြီရာ ထိုအခါမှ နောက်၌၊ တမ္ပပဏ္ဍိ ယေဟိ-သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ နေလေ့ရှိသော ထေရ်တို့သည်၊ ဒီပဝါသီနံ-သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ နေလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ သီဟဋ္ဌဘာသာယ-သီဟိုဠ် ဘာသာဖြင့်၊ ထပိတာ-ထားအပ်ပြီ။

ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကို စီရင်ရခြင်း၏အကြောင်းကို ပြရာရောက်၏။] ထို့ကြောင့် “ယသ္မာ”ဟု ဤဂါထာ၌ထည့်၍ “အပနေတွာ”စသော ဂါထာ၌ “တသ္မာ”ဟု ထည့်ရသည်။ [ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၌ကား ဤနေရာမျိုး၌ တိုက်ရိုက်ပင် ယသ္မာ တသ္မာ ပါသည်။]

သီဟိုဠ်ကျွန်းအမည်ရပုံ။ ။ထိုကျွန်း၏အနွယ်အဆက်၌ အစဆုံးမင်းသားသည် အဘဖြစ် သော ခြင်္သေ့ကို ဖမ်းယူတတ်သောကြောင့် “သီဟံ+လာဟိ ဂဏှာတိ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ “သီဟဋ္ဌ”ဟု အမည်ရ၏။ [သီဟသဒ္ဒါပပဒ+လာဓာတ်၊ (အ)ပစ္စည်း၊ လက္ခ ဋ္ဌပြု။] ထို အစဉ်အဆက်မင်းတို့သည် “သီဟဋ္ဌဿ+အပစ္စံ သီဟဋ္ဌော”ဟု အပစ္စတဒ္ဒိတ်ပြု၍ဖြစ်စေ၊ အမျိုးအနွယ်တူသောကြောင့် သဒ္ဒါပပဒစာရအားဖြင့်ဖြစ်စေ “သီဟဋ္ဌ”ဟု အမည်ရကြ၏။ ထို သီဟဋ္ဌ အမည်ရကြသော မင်းတို့၏နေရာကိုကား “သီဟဋ္ဌာနံ+နိဝါသော သီဟဋ္ဌော”ဟု နိဝါသတဒ္ဒိတ် ပြု၍ဖြစ်စေ၊ ဌာနီလူတို့၏အမည်ကို ဌာန၌တင်စားသော ဌာနပပဒစာရအားဖြင့် ဖြစ်စေ “သီဟဋ္ဌ”ဟု ခေါ်ရသည်-ဟူလို-ဋီကာသစ်။

အာဘတာ.ထ။ ။အာဘတာတိ ဇမ္ဗူဒီပတော အာနိတာ၊ အထာတိ သီဂီတိကာလတော ပစ္ဆာ၊ အထာတိဝါ မဟာမဟိန္ဒုတ္တေရေနာဘတကာလတော ပစ္ဆာ”ဟု ဋီကာသစ်၌ ၂-နည်း ဖွင့်၏။ ပဌမနည်းအလို “အာဘတာ”၌စပ်၊ “သံဂါယနာ ၃-တန် တင်ရာကာလမှနောက်၌ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဆောင်အပ်ပြီ”ဟူလို၊ ဒုတိယနည်းအလို “ထပိတာ”၌စပ်၊ “မဟာမဟိန္ဒုထေရ် သည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဆောင်ပြီးရာကာလမှ နောက်၌ သီဟိုဠ်ဆရာတော်တို့သည် သီဟိုဠ် ဘာသာဖြင့် ထားအပ်ပြီ”ဟူလို၊ [ဋီကာဟောင်း၌ကား နောက်တစ်နည်းသာပြ၏။] သီဟိုဠ်ဘာသာ ဖြင့်ထားရာ၌ သီဟိုဠ်ကျွန်းသားတို့ သိလွယ် နားလည်လွယ်ခြင်းသည် အကျိုးရတည်။ ထိုပြင်- ထိုသီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဂိုဏ်းကြီး ၃-ဂိုဏ်းရှိသည်တွင် မဟာဝိဟာရဂိုဏ်း၏ အဖွင့်မှတစ်ပါး အခြားဂိုဏ်းတို့၏ အဖွင့်နှင့် မရောစေရခြင်းသည် အကျိုးတစ်မျိုးပင်တည်း။

ဝသိနာ မဟာမဟိန္ဒေနုန။ ။ဝသိနာကို ရှေ့၌ဖွင့်ခဲ့သည်အတိုင်း အနက် ၂-မျိုးပေးသည်။ ဣဒိဓာတ်သည် ပရမ ဣဿရိယ (အလွန် အစိုးရခြင်း)အနက်ကိ ဟော၏။ “ဣဒ္ဓတိ ပရမိဿရိယံ ကရောတိ-အလွန် အစိုးရခြင်းကို ပြုတတ်၏။ ဣတိ ဣန္ဒော၊ မဟန္တော- ကြံ့ကျယ်သော+ဣန္ဒော-အစိုးရသူတည်း။ မဟိန္ဒော-သူ၊ ဤသို့ မင်.သာ.ဘဝ၌ “မဟိန္ဒ” အမည်ရပြီး-နောက် ရဟန်းပြုသောအခါ သီလစသော ဂုဏ်အားဖြင့် မြတ်သောကြောင့် “မဟန္တော-မြတ်သော+မဟိန္ဒော-မဟိန္ဒုထေရ်တည်း။ မဟာမဟိန္ဒော-မြတ်သော မဟာမဟိန္ဒု ထေရ်”ဟု အမည်တော်ဖြစ်သည်။

(တစ်နည်း) ဒီဃသုတ္တကံတဿ-သော၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဒီဃဿ-မည်သော၊ နိပုဏဿ-သော၊ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓသံဝဏ္ဏိတဿ-သော၊ ဝါ-သော၊ သဒ္ဓါဝဟဂုဏဿ-သော၊ အာဂမဝရဿ-၏၊ ဝါ-၏၊ အတ္ထပကာသနတ္ထံ-ငှာ၊ ယာ အဋ္ဌကထာ-ကို၊ အာဒိတော-၌၊ ပဉ္စဟိ ဝသိသတေဟိ-တို့သည်၊ (ကိဉ္ဇာပိ)သံဂီတာ-အကယ်၍ ကား သံဂါယနာတင်အပ်ပါပေပြီ၊ ပစ္ဆာပိ-၌လည်း၊ (သတ္တဟိ ဝသိသတေဟိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒသဟိ ဝသိသတေဟိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊) (ကိဉ္ဇာပိ) အနုသံဂီတာစ-အကယ်၍ကား နောက်ထပ်လည်း သံဂါယနာတင်အပ်ပါပေပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင် သံဂါယနာတင်အပ်ပြီးပါသော်လည်း၊ အထ-၌၊ (သာ အဋ္ဌကထာ-ကို၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊) မဟာမဟိန္ဒေန-သော၊ ဝသိနာ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ သီဟဠ ဒီပံ-သို့၊ အာဘတာ-ပြီ၊(အထ-၌၊ တမ္ပပဏ္ဍိယေဟိ-တို့သည်၊) ဒီပဝါသီနံ-တို့၏၊ အတ္တာယ-အကျိုးငှာ၊ သီဟဠဘာသာယ-ဖြင့်၊ ထပိတာ-ပြီ။

ဒီပဝါသီနမတ္ထာယ။ ။ဤပါဠိကိုလည်း “ထပိတာ”ဟူသော ရှေ့ကြိယာသို့ လှည့်၍ လည်းကောင်း၊ “အပနေတွာ အာရောပေန္တော”ဟူသော နောက်ကြိယာသို့ လှမ်း၍လည်းကောင်း စပ်နည်း ၂-မျိုးကို ငိုကာတို့ပြုကြ၏။ ထိုတွင် “ထပိတာ”သို့ လှမ်း၍စပ်ရာ၌ “ဒီပဝါသီ” ဟူသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသူကျွန်းသားတို့တည်း။ “သီဟိုဠ်ကျွန်းသူကျွန်းသားတို့ အကျိုးငှာ သီဟိုဠ် ဘာသာဖြင့် ထားအပ်ပြီ”ဟူလို၊ နောက်သို့ လှမ်း၍စပ်ရာ၌ကား ဇမ္ဗူဒီပကျွန်းသားနှင့် အခြား ကျွန်းသားအားလုံး ပါဝင်သည်။ “ထို ကျွန်းသူကျွန်းသားတို့ အကျိုးငှာ သီဟိုဠ်ဘာသာကို ပယ်၍ ပါဠိဘာသာကို ပေထက်အကွရာတင်မည်”ဟူလို။

ပန၏ အရုစိသံသုစနဓ။ ။ “သီဟဠဒီပံ ပန”၌ ပနသဒ္ဓါသည် အရုစိသံသုစန အနက်ရှိ၏။ အရုစိ-မနှစ်သက်ဖွယ်ကို+သံသုစန-ထင်ရှားပြသော နိပါတ်၊ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ သံဂါယနာ ၃-တန် တင်တော်မူအပ်သော အဋ္ဌကထာဖြစ်သည်မှာ အလွန်အားရဖွယ် ကောင်းပါ ပေ၏။ ပန-သို့သော် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဆောင်ယူပြီးနောက် သီဟိုဠ်ဆရာတော်တို့သည် ထို အဋ္ဌကထာဟောင်းကို သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ထားအပ်သည်မှာ (အခြားကျွန်းသားတို့ နားမလည် နိုင်စရာ ဖြစ်သွားသောကြောင့်) နှစ်သက်ဖွယ် မကောင်းတော့ပါ-ဟူလို၊ ထိုသို့ နှစ်သက်ဖွယ် မကောင်းပုံကို “သို့သော်”ဟု အနက်ပေးရသော “ပန”သဒ္ဓါက ထွန်းပြသည်။

ကိဉ္ဇာပိ ထည့်ရကျိုး။ ။ဤကဲ့သို့ “ပန”သဒ္ဓါမျိုးရှိရာ၌ ရှေ့ဝါကျသည် မြောက်ပင်သော အနုဂ္ဂဟတ္ထ (သမ္ဘဝနာ)ဝါကျဖြစ်၏။ ဤနေရာ၌လည်း သံဂါယနာ ၃-တန် တင်အပ်ပြီးဖြစ် ခြင်းကို (အားရဖွယ်ကောင်းလှ၍) မြောက်ပင်ရသည်၊ ထိုသို့ မြောက်ပင်ခြင်းကို ထွန်းပြသော အနုဂ္ဂဟဇောတက (သမ္ဘဝနာဇောတက) ကိဉ္ဇာပိသဒ္ဓါလည်း ရှိရ၊ မရှိလျှင် ထည့်ရသည်။ ဤ၌ မရှိသောကြောင့် “ကိဉ္ဇာပိ”ထည့်ကာ အနက်တစ်နည်းပေးလိုက်ပါသည်။ [ပနသဒ္ဓေါ အရုစိသံသုစနဓ၊ တေန ကာမဠ သာ သံဂီတိတ္ထယမာရဋ္ဌာ၊ တထာပိ ဧဝံဘူတာတိ အရုစိယ ဘာဝံ သံသုစေတိ၊ တဒတ္ထ သမ္ပန္တတယ ပန ပုရိမဂါထာယ ယဉ္စ သံဂီတာ အနုသံဂီတာစာတိ၊ သမနုဂ္ဂဟတ္ထယောနော သမ္ဘဝတိ၊ အညတ္ထာပိ ဟိ တထာ ဒိဿတိတိ၊-ဋီကာသစ်။]

ကရုဏာပူကာရ။ ။တသ္မာ-ထိုကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်း၏ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဆောင်ယူအပ်၊ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ထားအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အဟံ-ငါသည်၊(ဒီပဝါသီနံ-ဇမ္ဗုဒိပ်နှင့်တကွသော အခြားကျွန်း၌နေသူတို့၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊) တတော-ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်းမှ၊ သီဟဋ္ဌဘာသံ-ချပ်ဝတ်သင် တိုင်းနှင့်တူသော သီဟိုဠ်ဘာသာကို၊ အပနေတွာန-ပယ်၍၊ မနောရမံ-ပညာရှိတို့၏ စိတ်ကို မွေ့လျော်စေနိုင်သော၊ တန္တိနယာနုစ္ဆဝိကံ-ပါဠိတော်နည်းနာ အသွားအလာ ၏ တင့်တယ်ခြင်းသို့ အစဉ်လိုက်သော၊ ဝါ-ပါဠိတော်နည်းနာ အသွားအလာအား

အပနေတွာန။ ။ဧဝံ ဟောတု ပေါရာဏဋ္ဌကထာ (ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းသည် ဤသို့ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ဖြစ်နေသည်မှာ ဟုတ်ပါစေတော့၊) အဓနာ ကရိယမာနာ ပန အဋ္ဌကထာ ကထံ ကရိယတီတိ အနုယောဂေ သတိ (မေးစိစစ်ခြင်းရှိလှသော်) ဣမိဿ အဋ္ဌကထာယ ကရုဏာပူကာရံ ဒသေတုမာဟ-အပနေတွာနာတိ အာဒိ။-ဋီကာသစ်။

ဆိုလိုရင်းကား-ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်း၏ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ထားအပ်သောကြောင့် အခြားကျွန်းသားတို့ နားမလည်နိုင်လျှင် ယခု အဋ္ဌကထာသစ်ကို မည်သို့မည်ပုံ စီရင်မည်နည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ကျမ်းပြုပုံအစီအစဉ်ကို ပြလိုရကား “အပနေတွာန”စသည်ကို မိန့်သည်။ [ပါဠိလျှောက်အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်သိပါ။]

သီဟိုဠ်ဘာသာပယ်ပုံ။ ။ပေထက်၌ရေးသောအခါ သီဟိုဠ်ဘာသာကို ပေထက်မတင်ဘဲ ပါဠိဘာသာကိုသာ တင်ခြင်း(ရေးခြင်း)ကို “သီဟိုဠ်ဘာသာ ပယ်၍”ဟု ဆိုသည်။ “ထိုမူလ အဋ္ဌကထာဟောင်းမှ သီဟိုဠ်ဘာသာကို ပယ်၍”ဟု ဆိုသောကြောင့် ယခု အဋ္ဌကထာသစ်သည် အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် မူလအဋ္ဌကထာအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်ဟု သိသာ၏။ [အပနေတွာတိ ကဉ္စကသဒိသံ သီဟဋ္ဌဘာသံ အပနေတွာန-ဋီကာ။] ကဉ္စက၏အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဇာဏံ ဂန္ထာရမ္မအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။]

မနောရမံ။ ။“မနောရမံ တန္တိနယာနုစ္ဆဝိကံ ဝိဂတဒေါသံ”တို့သည် ဘာသံ၏ ဝိသေသန ပုဒ်တို့တည်း။ မနော-စိတ်ကို+ရမယတိ-မွေ့လျော်စေတတ်၏။ ဣတိ မနောရမာ (ဘာသာ)၊ ရမ၌ ရမဓာတ်၊ ကာရိတ်ကျေ၊ အပစ္စည်း-ထောမနိမိ။ [ဋီကာတို့၌ “မနံ+ရမယတိ”ဟု ပြကြ၏။] မှန်၏-မာဂဘောသာသည် ပညာရှိတို့၏ စိတ်နှလုံးကို ဆွဲဆောင်နိုင် မွေ့လျော်စေ နိုင်သော သတ္တိရှိ၏။

တန္တိနယ။ ။တနောတိ အတ္ထံ ဧတာယာတိ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အကျယ်ချဲ့ကြောင်း (အဋ္ဌကထာဖွင့်ကြောင်း)ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တနယတိ အတ္ထဝသေနဝိဝရိယတိ- အနက်အဓိပ္ပာယ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖွင့်အပ်(အဋ္ဌကထာ ဖွင့်အပ်)သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပါဠိတော်ကို “တန္တိ”ဟုခေါ်ရ၏။ “တန-ဝိတ္တာရေ”ဓာတ်၊ တိပစ္စည်း။ “တန္တိယာ-ပါဠိတော်၏+ နယော-နည်း”ဟူသည် “ပါဠိဂတိ-ပါဠိတော်အသွား”တည်း။

အနုစ္ဆဝိကံ။ ။“အနုစ္ဆဝိကာ”၌ ခဝိသဒ္ဓါသည် “ကန္တိသောဘာ ဇုတိစ္ဆဝိ”ဟူသော အဘိဓာန်(၅၄)၌ “တင့်တယ်ခြင်း”အနက်ကိုဟော၏။ ဆာယာသဒ္ဓါသည်လည်း အမရကောသ အဘိဓာန် ၂၃-ဝဂ် ၁၅၇-ဂါထာ၌“ဆာယာသုရိယပ္ပိယာကာန္တိ”ဟု “ကန္တိ”အနက်ဟောကြောင်း

လျော်သော၊ ဝိဂတဒေါသံ-အသဘာဝနိရုတ္တိဖြစ်သော ဘာသန္တရတို့နှင့် ရောယှက်ခြင်းဟူသော အပြစ်မှကင်းသော၊ ဘာသံ-သဘာဝနိရုတ္တိဖြစ်သော မာဂဓဘာသာကို၊ အာရောပေန္တော-ပေထက်သို့ တင်လျက်လည်းကောင်း။

ထေရဝံသပ္ပဒီပါနံ-အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသောထေရ်တို့၏ အနွယ်ကို ထင်ရှားပြတော်မူတတ်ကုန်သော၊ ဝါ-အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသောထေရ်တို့၏ အနွယ်၌ မီးရှူးတန်ဆောင်သဖွယ် ဖြစ်တော်မူကြကုန်သော၊ သုနိပုဏဝိနိစ္ဆယာနံ-အလွန် သိမ်မွေ့သော အထူးထူးအပြားပြား ဆုံးဖြတ်အပ်သော ဝိမတိစ္ဆေဒနိကထာ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ဝါ-အလွန်ကျွမ်းကျင်သော အထူးထူးအပြားပြား ဆုံးဖြတ်တတ်သော ဝိနိစ္ဆယဉာဏ် ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ မဟာဝိဟာရေ-မဟာမေဃဝန်ကျောင်းတိုက်ကြီး၌၊ နိဝါသိနံ-အမြဲနေလေ့ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ထေရာနံ-တိပိဋကစူဠ်နာဂ အစရှိသော ထေရ်တို့၏၊ သမယံ-အယူကို၊ အဝိလောမေန္တော-မဆန့်ကျင်စေဘဲလည်းကောင်း။

မိန့်၏။ ထို့ကြောင့် ဆဝိနှင့် ဆာယာသည် ပရိယာယ်ဖြစ်၍ ဆဝိကို ဆာယာဟု အနက်ဖွင့်ကြသည်။ အနုသည် အနုဂတ အနက်ဟော၊ သမာသန္တ(က)ပစ္စည်းသက်၍ “အနုစ္ဆဝိကာ”ဟု ဖြစ်သည်။ တန္တိနယာယ-ပါဠိတော်၏နည်းဖြစ်သော အသွားအလာ၏၊ ဝါ-အား၊ အနုစ္ဆဝိကာ-တင့်တယ်ခြင်းသို့ အစဉ်လိုက်သော ဘာသာတည်း။ တန္တိနယာနုစ္ဆဝိကာ။ [“တင့်တယ်ခြင်းသို့ အစဉ်လိုက်”သည်ကို “လျှောက်ပတ်သည်”ဟု အဓိပ္ပာယ်နက် ပေးကြသည်။ ရှေးကသော် “အနုစ္ဆဝိက-အရိပ်အရောင်သို့ အစဉ်လိုက်သော”ဟု မိမိလည်း ပေးခဲ့၏။ မကောင်းပါ။]

ဝိဂတဒေါသံ။ ။ပါဠိဘာသာကို “သဘာဝနိရုတ္တိ”ဟု ခေါ်၏။ [သ-ထင်ရှားရှိနေသော+ဘာဝ-အထည်ကိုယ်၊ ပရမတ္ထသဘာဝသည် သူ့သဘောမှ မရွေ့လျောသကဲ့သို့ ပါဠိဘာသာလည်း ဘယ်တော့မှ မပြောင်းမလွဲ မပျောက်ကွယ်နိုင်၊] မာဂဓဘာသာ၏ မပျောက်ကွယ်နိုင်ပုံကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ နာမ်အစဉ် ပြထားပြီ။ အခြားဘာသာတို့ကား အပြောင်းအလွဲ အပျက်အစီးရှိကြ ပျောက်ကွယ်နိုင်ကြသောကြောင့် “အသဘာဝနိရုတ္တိ”မည်၏။ အသဘာဝနိရုတ္တိဖြစ်သော ဘာသာတစ်ပါးတို့နှင့် ရော၍နေခြင်းကို “ဒေါသ”ဟု ခေါ်၍ ထိုသို့ ရောနှောခြင်းမှ ကင်းရှင်းသည်ကို “ဝိဂတဒေါသ”ဟု ခေါ်သည်။

သမယံ အဝိလောမေန္တာ။ ။“သမယံ၊ပေ၊ ပကာသယိသာမိ”တိုင်အောင်လည်း ကရဏပ္ပကာရ (ကျမ်းပြုပုံ အခြင်းအရာ)ကိုပြသော စကားပင်တည်း။ “ဒဿနံ ဒိဋ္ဌိ လဒ္ဓိတ္ထိ၊ သိဒ္ဓန္တော သမယော ဘဝေ”ဟူသော အဘိဓာန် (၁၆၁)နှင့်အညီ အသိအမြင် အဆုံးအဖြတ် အယူဝါဒကို “သမယ”ဟု ခေါ်၏။ သမယသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့တွင် ဒိဋ္ဌိအနက်ဟောတည်း။ [ဋီကာ၌ သမယကို “သိဒ္ဓန္တ”ဟု ဖွင့်၏။ သိဒ္ဓေါ(နိစ္စိတော) အန္တော ယသ္မာတိ သိဒ္ဓန္တော-ပြီးပြီးသော (ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော) အဖို့ရှိသောအယူ။] အဝိလောမေန္တောသည် ဝိလောမဟူသော နာမ်ပုဒ် နောင် ကရဓာတ်၏ အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ “ဝိလောမေ”ဟု ဖြစ်သော နာမဓာတ်ဟု ကြံပါ။

မှတ်ချက်။ ။ “တိပိဋကစူဠနာဂ စသော အရှင်မြတ်တို့၏ အယူနှင့် မဆန့်ကျင်စေရ” ဟူသော ဤဝကားဖြင့် ဤအဋ္ဌကထာသစ်ဝယ် အတ္တဒေါသာဘာဝ (အနက်အဖွင့်၏အပြစ်) မရှိခြင်းကို ပြ၏။ မှန်၏။-ထို အရှင်တို့၏အယူနှင့် မဆန့်ကျင်သောကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာသစ် ၌ ထိုအရှင်တို့၏ ဝါဒဖြစ်သော ထေရဝါဒများကိုလည်း ပြထားလိမ့်မည်။

ထေရနံ။ ။ ထိရာ ဧတေသံ အတ္တိတိ ထေရော-ခိုင်မြဲသော သီလ၊ သုတ၊ ဈာန၊ ဝိမုတ္တိ (အရဟတ္တဖိုလ်)ဟူသော ဂုဏ်လေးမျိုးရှိသော အရှင်မြတ်တို့တည်း။ ဤကား “စတ္တာရော ဘိက္ခဝေ ထေရကရဏာ ဓမ္မာပေ၊ သီလဝါပေ၊ ဗဟုသုတောပေ၊ စတုန္တံ ဈာနာနံပေ၊ အာသဝါနံ ခယာ အနာသဝံ စေတော ဝိမုတ္တိ” စသော စတုတ္ထဂုံတ္တရပါဠိတော်ကိုမှီး၍ ဋီကာသစ် ဖွင့်ပြအပ်သော နည်းတည်း။ ဤနည်းသည် တိပိဋကစူဠနာဂစသော ထေရ်တို့၏ “ထေရ်” ဟူသော အမည်နှင့် လိုက်လျောပုံကိုပြ၏။ ဘာကြောင့်နည်း-ဗဟုသုတ ဂုဏ်အင်္ဂါပါရှိသော ကြောင့်တည်း။

ထေရဝံသ။ ။ ဝံသ(အနွယ်)ဟူသည် အစဉ်အဆက်တည်း။ ဝသတိ နိဝသတိ ဧတေနာတိ ဝံသော-မပြတ်မစဲ ခွဲမြဲ တည်နေကြောင်းဖြစ်သော အနွယ်။ ဝသဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ နိဂ္ဂဟိတိလာ။ [ထိရေဟိ သီလက္ခန္ဓာဒိဟိ (သီလ သမာဓိ ပညာ ဝိမုတ္တိ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဟူသော ဂုဏ်တို့နှင့်) သမန္နာဂတတ္တာ ထေရော၊ (မဟာကဿပါဓယော)၊ တေဟိ အာဂတာ အာစရိယပ္ပရမ္မရာ ထေရဝံသော၊-ဋီကာ။]

ပဒီပါနံ။ ။ တပ္ပရိယာပနာ ဟုတွာ (ထိုအနွယ်၌ အတွင်းဝင်ကုန်သည်ဖြစ်၍) အာဂမာ ဓိဂမသမ္ပန္နတ္တာ (ပရိယတ် ပဋိဝေဓဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံကုန်သည့်အတွက်) ပညာပဇ္ဇောတေန တဿ (ထိုအနွယ်ကို) သမုဇ္ဇလနတော ထေရဝံသပဒီပါ-ဋီကာ၊ ဤအလို “ထေရဝံသံ- အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသော ထေရ်တို့၏ အနွယ်ကို+ပဒီပန္တိ-အပြားအားဖြင့် ထင်ရှားပြ တတ်ကုန်၏။ ဣတိ ထေရဝံသပဒီပါ”ဟု ပြပါ။ ဤအတိုင်း ပဌမနည်း အနက်ပေးသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-“အရှင်မဟာကဿပစသော ရှေးထေရ်ကြီးများ၏ အနွယ်ကို “မိမိတို့ကဲ့သို့ တပည့်ကောင်း အဆက်ဆက် ပေါ်ထွက်ရန် အနွယ်တော်ဖြစ်ကြောင်းကို တိပိဋကစူဠနာဂစသော ထေရ်တို့က ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင် ပြရာရောက်သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။

တစ်နည်း။ ။ တသ္မိံ ဝါ ပဒီပသဒိသာတိ ထေရဝံသပ္ပဒီပါ-ဋီကာသစ်၊ ဤနည်းအလို “ပဒီပါဝိယာတိ ပဒီပါ၊ ထေရဝံသ+ပဒီပါ ထေရဝံသပ္ပဒီပါ”ဟု ပြ၍ ဒုတိယနည်း အနက်ပေး ရသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-“တိပိဋကစူဠနာဂစသော မဟာဝိဟာရဝါသီ ထေရ်တို့သည် အာဂမ (ပိဋက) အဓိဂမ(ပတ်ဝေဓ)နှင့် ပြည့်စုံကြသောကြောင့် အရှင်မဟာကဿပစသော ရှေးရှေး ထေရ်တို့၏ အနွယ်၌ မီးရှူးတန်ဆောင်သဖွယ် တင့်တယ် ထွန်းပကြပေသည်”-ဟူလို။ [ယခုအခါ ဆရာတော်ကြီးများလည်း မိမိတို့အဆက်၌ ထိုကဲ့သို့ မီးရှူးတန်ဆောင် တပည့်ကြီးများ ပေါ်ထွက်လာအောင် ကြိုးစားတော်မူကြသည်။]

ကျမ်း၏ ပယောဇဉ်တစ်မျိုး။ ။ပုနပျုန်-အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ အာဂတံ-
လာသော၊ (ဋီကာတို့အလို “အာဘတံ-ဆောင်ယူအပ်သော” ဟု ရှိရလိမ့်မည်။)
အတ္ထံ-အနက်အဖွင့်ကို၊ ဟိတ္တာ-ပယ်စွန့်၍၊ သုဇနဿ-သူတော်ကောင်းအပေါင်း၏၊
တုဋ္ဌတ္ထံစ-နှစ်သက်ခြင်းအကျိုးငှာ လည်းကောင်း၊ ဓမ္မဿ-၃ ပါးသော သဒ္ဓမ္မ၏၊
စိရဋ္ဌိတတ္ထု-ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့ခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ အတ္ထံ-အနက်
အဖွင့်ကို၊ ပကာသယိဿာမိ-ထင်ရှားပြပေအံ့။

သုနိပုဏဝိနိစ္ဆယာနံ။ ။“ဝိနိစ္ဆယ” ဟု ခွဲ၊ ဝိ+နိ ပုဗ္ဗ စိဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဝိဝိဓေဟိ-
အထူးထူးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့်+နိစ္ဆယတေ-ဆုံးဖြတ်အပ်၏၊ ဤသို့ ကမ္မသာဓ်ပြုလျှင်
“ဝိမတိစ္ဆေဒနိကထာ” ဟု ခေါ်အပ်သော အဆုံးအဖြတ် စကားရပ်ရ၏၊ [ဝိမတိ-ယုံမှားသံသယကို
+ဆေဒနိ-ဖြတ်တတ်သော+ကထာ-စကား။] ဤအလို “နိပုဏ” သဒ္ဓါသည် “သိမ်မွေ့
(ယဉ်ကျေး)” အနက်ကို ဟော၏၊ “သုဋ္ဌ-နိပုဏော သုနိပုဏော၊ သုနိပုဏော+ဝိနိစ္ဆယော
ဧတေသံတံ သုနိပုဏဝိနိစ္ဆယာ” ဟု ပြု၍ ပဌမနည်း အနက်ပေးသည်။ [ဂဏ္ဍိဋ္ဌာနေသု (ခက်ခစ်
ခက်ရာတို့၌) စီလမဒုနာကာရေန (ပြောင့်တံသင်းကို နှုတ်ပယ်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်=
ဝိစိကိစ္ဆာပြောင့်ကို နှုတ်ပယ်သည့်အနေအားဖြင့်) ပဝတ္တာ ဝိမတိစ္ဆေဒနိကထာ။]

တစ်နည်း။ ။“ဝိနိစ္ဆိနာတိတိ ဝိနိစ္ဆယော” ဟု ကတ္တုသာဓ်ပြုလျှင်ပြုအပ်ခဲ့သော ဝိမတိစ္ဆေဒနိ
ကထာကို အာရုံပြုသော ဝိနိစ္ဆယဉာဏ် ရ၏၊ ဤနည်း၌ နိပုဏသဒ္ဓါသည် ဆေက(ကျွမ်းကျင်
ခြင်း)အနက်ကို ဟော၏၊ “ဝိနိစ္ဆယ(ဆုံးဖြတ်မှု) ပြုရာ၌ အလွန် ကျွမ်းကျင်တော်မူကြသည်”
ဟူလို။ [ဤစကားဖြင့် “ယခု အဋ္ဌကထာသစ်၌ပါသော အဆုံးအဖြတ်သည် အရှင်မဟာကဿပ
စသော ထေရ်တို့ အစဉ်အဆက် ဆောင်ရွက်လာသော မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းသား ထေရ်တို့၏
အဆုံးအဖြတ် ဖြစ်သောကြောင့် ပမာဏပြုလောကံသော အဆုံးအဖြတ်ဖြစ်သည်” ဟု ပြသည်။]

ပုနပျုနာဂတံ။ ။ရှေး မဟာအဋ္ဌကထာဖွင့်နည်းသည် ဝိနည်းပါဠိတော်ဝယ် ပဒဘာဇနီ
ဖွင့်နည်းနှင့် တူ၏၊ ဝိနည်း၌ “ယော ပန ဘိက္ခု” ကို ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၏ ပဒဘာဇနီ
၌လည်း ဖွင့်၏၊ ဒုတိယ တတိယ ပါရာဇိကစသော နောက်နောက် သိက္ခာပုဒ်များ၌လည်း
ထပ်၍ထပ်၍ ဖွင့်၏၊ ရှေး မဟာအဋ္ဌကထာလည်း ထိုအတူပင် ဖွင့်အပ်ပြီးအနက်ကို ထပ်၍
ထပ်၍ ဖွင့်လေ့ရှိ၏၊ ဤအဋ္ဌကထာသစ်၌ကား ထိုသို့ မထပ်စေရအောင် ရှေးက ဖွင့်အပ်ပြီး
အနက်ကို နောက်ထပ် မဖွင့်တော့ဘဲ ပုနပျုတ္တိဒေါသ ဂန္ထဂရုဒေါသမှ ရှောင်ကွင်း၍ ကျဉ်းနိုင်
သမျှကျဉ်းအောင် စီစဉ်ပါမည်-ဟူလို။

သုဇနဿစ တုဋ္ဌတ္ထံ။ ။ကရဏပွကာရ (ကျမ်းပြုပုံ အခြင်းအရာ)ကို ပြရာအခန်းဝယ်
ကျမ်း၏ အကျိုးပယောဇဉ်ကိုပါထည့်၍ “ဒိပဝါသိနမတ္တာယ-ဓမ္မုဒိပိက္ခန်းသားတို့၏ အကျိုးငှာ”
ဟု ပြခဲ့၏၊ ယခုအခါ ထိုအကျိုးအပြင် အခြားသော အကျိုးပယောဇဉ်ကို ပြလိုသောကြောင့်
“သုဇနဿစ တုဋ္ဌတ္ထံ” ဟု မိန့်သည်၊ စသဒ္ဓါ သဒ္ဓိဏ္ဍာန (သမုစ္စယ)ဇောတကတည်း၊ “သုဇန-
သူတော်ကောင်းတို့၏အကျိုး” ဟုဆိုသောကြောင့် “ဤအဋ္ဌကထာသစ်သည် ဓမ္မုဒိပိသုဇနအတွက်

ဂန္ထဂရဒေါသ ပယ်ပုံ။ ။ပန-ဂန္ထဂရ၊ ကျမ်းလေးမှုကို၊ ယခုအနေ၊ ပယ်ခဲ့ပေအံ့။ သီလကထာ-သီလနှင့်စပ်သော စကားလည်းကောင်း၊ ဓုတဓမ္မာ-ကိလေသာကို၊ လှုပ်ခါတတ်သောတရားတို့လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗာနိ-ပါဠိ အဋ္ဌကထာ၊ ကျမ်းလာဥသပုံ၊ အလုံးစုံကုန်သော၊ ကမ္မဋ္ဌာနာနိစေတ-လေးဆယ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့လည်းကောင်း၊ စရိယာဝိဓာန သဟိတော-စရိုက်တို့၏သဘော အစရှိသည်ကို စီရင်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဈာနသမာပတ္တိ ဝိတ္ထာရော-ဈာန်သမာပတ်အကျယ်လည်းကောင်း။

သာမက၊ သုဇနတွင် ပါဝင်ကြသော သီဟိုဠ်ထေရ်တို့၏ အကျိုးလည်း ဖြစ်ပါသည်”ဟု ပြသည်။ ဘာကြောင့်နည်း-ဤ အဋ္ဌကထာသစ်က သင်ယူပို့ချ၍ လွယ်ကူသည်အတွက် ထို သီဟိုဠ်ကျွန်းသားတို့အားလည်း ကျေးဇူးများသောကြောင့်တည်း။

ဋီကာ။ ။သုဇနသမာပတ် စသဒ္ဓေါ သမ္ပိဏ္ဏနတ္ထော၊ တေန န ကေဝလံ ဇမ္မုဒိပ ဝါသိနမေဝ အတ္ထာယ၊ အထခေါ သာဓုဇနတောသနတ္ထဉ္ဇာတိ သမုစ္စိနောတိ၊ တေနေဝ စ တမ္မပတ္တိဒိပဝါသိနမ္ပိ အတ္ထာယာတိ အယမတ္ထော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ၊ ဥဂ္ဂဟဏာဒိ သုကရတာယ တေသမ္ပိ ဗဟုပကာရတ္ထာ။ [ဋီကာသစ်၌ကား “စသဒ္ဓေါ သမုစ္စယတ္ထော”စသည်ဖြင့် ဆို၏။ မြန်မာတို့က စကို သမုစ္စယဇောတကဟု ခွဲရိုးရှိသောကြောင့် ထိုအတိုင်း ဆိုဟန်တူသည်။

စိရဋ္ဌိတတ္ထစ ဓမ္မဿ။ ။ဤ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ရှေ့၌ ပြအပ်ခဲ့သော အကျိုး ၂-ပါးကို ပေါင်းသည်။ ဒိပဝါသီအတ္ထ၊ သုဇနတုဋ္ဌိအတ္ထ၊ အကျိုး ၂-မျိုးသာမက၊ သဒ္ဓမ္မ ၃-ရပ်၏ ကြာရှည် တည်တံ့ခြင်းအကျိုးလည်း ရှိသည်-ဟူလို၊ ချဲ့ဦးအံ့-အဋ္ဌကထာဟူသည် ပါဠိတော်၏ ပုဒ်ဗျဉ်းကိုလည်းကောင်း၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်းကောင်း မှန်ကန်အောင် ဖွင့်ပြတတ်သော ကျမ်းစာဖြစ်၏။ ပုဒ်ပါဠိအက္ခရာ အနက်အဓိပ္ပာယ် မှန်ကန်လျှင် ကျင့်နည်းပတ်ပတ် မှန်ကန်၍ ပတ်ဝေစေတိုင်အောင် ကျေးဇူးပြုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာသည် ပရိယတ် ပါဠိတော် သဒ္ဓမ္မကို ကြာရှည်တည်အောင် ထားနိုင်ရုံမက၊ ပတ်ပတ် ပတ်ဝေသဒ္ဓမ္မကိုလည်း ကြာရှည်စွာ တည်အောင် ထားနိုင်ပါသည်။ [ဒွေမေ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ သဒ္ဓမ္မဿ ဌိတိယာ အသမ္မောသာယ အနန္တ ရဓာနာယ သံဝတ္တန္တိ၊ ကတမေ ဒွေ၊ သုနိက္ခိတ္တံ-ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ ထားအပ်သော၊ ပဒဗျဉ်းစ-ပုဒ်ဗျဉ်းလည်းကောင်း၊ သုနိတော-ကောင်းစွာဆောင်အပ် (လွယ်ကူ စွာသိအပ်)သော၊ အတ္ထောစ-အနက်အဖွင့်လည်းကောင်းတည်း၊-အဂုံတ္တရဒုက။]

သီလကထာ စသည်။ ။ကျမ်း၏ အကျိုးပယောဇော်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ အဋ္ဌကထာသစ် ၏ ဂန္ထဂရ (ကျမ်း၏ ကြီးလေးကျယ်ဝန်းမှု) အပြစ်ကိုပယ်လိုသောကြောင့် သီလကထာ စသည်ကို မိန့်သည်။ မှန်၏-“သီလကထာ စသည်တို့ကို ဤအဋ္ဌကထာ၌ အကျယ်မစီရင်တော့” ဟု ဆိုသဖြင့် “ဤအဋ္ဌကထာသစ်သည် ကြီးလေးကျယ်ဝန်းမည် မဟုတ်ပါ”ဟု ဆိုရာရောက် သည်။ [ဂန္ထဿ-ကျမ်းဂန်၏+ဂရ-(ကျယ်ဝန်းသည်အတွက်) ကြီးလေးသည်၏အဖြစ်တည်း၊ ဂန္ထဂရ-အဖြစ်၊ ဂရ၌ ဘာဝပုဓာနကြိ။]

သဗ္ဗာ-လောကီ လောကုတ္တရာ, ၂-ဖြာ ဥသယံ, အလုံးစုံကုန်သော၊ အဘိညာဉ်
ယောစ-အဘိညာဉ်တို့လည်းကောင်း၊ ပညာသင်္ကလန နိစ္ဆယောစေ-ပညာကို
ပေါင်းရုံ၍ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း စကားလည်းကောင်း၊ ခန္ဓာတောယတနိန္ဒြိယာနိ-
ခန္ဓာ, ဓာတ်, အာယတန, ဣန္ဒြေတို့လည်းကောင်း၊ အရိယာနိ-အရိယာအဖြစ်ကို
ပြုတတ်ကုန်သော၊ စတ္တာရိ-၄ ပါးကုန်သော၊ သစ္စာနိစေ-သစ္စာတို့လည်းကောင်း

တစ်နည်း။ ။ “ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ဤအဋ္ဌကထာသစ်၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ်ဖြင့် ယူကြ ကြည့်ရှု
ကြပါလေ” ဟု ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်တို့အား နည်းဥပဒေသကို ညွှန်ပြ၍ ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ အကျယ်
စိရင့်အပ်ခဲ့ပြီးသော သီလကထာစသည်ကို အကျဉ်းချုပ်ခေါင်းစဉ် ပြလိုသောကြောင့် သီလကထာ
စသည်ကို မိန့်သည်။ မှန်၏-ဤ သီလကထာစသော စကားတို့သည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌လာသေး
သီလဒ်ဒေသ ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ စသည်တို့၏ ဥဒ္ဒေသခေါင်းစဉ်များ ဖြစ်ကြသည်။

ဘက်ဦးအံ့-သီလကထာတိ စာရိတ္တ ဝါရိတ္တာဒိဝေသန သီလဝိတ္တာရကထာ၊ ဤစကားဖြင့်
သီလနိဒ္ဒသ၏ ဥဒ္ဒေသကိုပြ၏။ ဓုတဓမ္မာတိ ပိဏ္ဍပါတိကင်္ဂါဒယော တေရသ ကိလေသ
ဓုနနက ဝမ္မာ၊ (ကိလေသာတို့ကို လှုပ်ခါတတ်သော တရားတို့)၊ ဤစကားဖြင့် ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒသ၏
ဥဒ္ဒေသကိုပြ၏။ “ကမ္မဋ္ဌာနာနိစေ သဗ္ဗာနိ”ဖြင့် ပထဝိကသိဏနိဒ္ဒေသစသော နိဒ္ဒေသ၏
ဥဒ္ဒေသကိုပြ၏။ [ဓမ္မသင်္ဂဏီပိဋ္ဌိတော်၌ အာကာသနှင့် အာလောကကသိုဏ်းမပါဘဲ ၃၈-ပါး
သာပါ၏။ အဋ္ဌကထာ၌ ထိုကသိုဏ်း ၂-ပါးပါ၏။ ထို ၂-မျိုးလုံးကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ပြထားသေး
ကြောင့် “သဗ္ဗာနိ” ဟု ဆိုသည်။]

စရိယာ ဝိဓာန၊ ပေါ ဝိတ္တာရော။ ။ ရာဂစရိတာဒိနံ သဘာဝါဒိဝိဓာနေန သဟပဝတ္တော
ဤ စရိယာဝိဓာနသဟိတော ပါဠိဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ၏ ဥဒ္ဒေသကိုပြသည်ဟု
ယူသင့်၏။ မှန်၏-ထို နိဒ္ဒေသ၌ “ရာဂစရိကရိယူသည် ဣရိယာပုဝလေးပါး၌ ယဉ်ကျေး၏”
စသည်ဖြင့် သဘောစသည်ကို စိစစ်ထားသည်။ ဤပုဒ်ကား “ဈာနသမာပတ္တိ ဝိတ္တာရော” ၏
ဝိသေသနတည်း။ ထိုတွင် ဈာနဟူသည် ရူပဈာန် ၄-ပါးတည်း၊ သမာပတ်ကား အရူပသမာပတ်
တည်း။ တစ်နည်း-ဝသီဘော် မမြောက်သေးဘဲ ရအပ်ကာမျှဖြစ်သော ရူပ အရူပဈာန်ကို
“ဈာန” အရ ယူ၍ သမာပဇ္ဇန ဝသီဘော်မြောက်သဖြင့် အလိုရှိတိုင်း ဝင်စားအပ်သော ဈာန်တို့ကို
“သမာပတ်” ဟု ခေါ်သည်။ တစ်နည်း-လောကီဈာန်တို့ကို “ဈာန” ဟုခေါ်၍၊ လောကုတ္တရာ
ဖိုလ်နှင့် နိရောဓသမာပတ်ကို “သမာပတ္တိ” ဟု ခေါ်သည်။ ဤ “ဈာနသမာပတ္တိ ဝိတ္တာရော” ဖြင့်
ဈာန်သမာပတ်အကျယ်၏ ဥဒ္ဒေသကို ပြသည်။

သဗ္ဗာစ အဘိညာယော။ ။ လောကီအဘိညာဉ် ငါးပါး၊ လောကုတ္တရာ အာသဝက္ခယ
အဘိညာဉ် တစ်ပါး၊ ဤ ၆-ပါးလုံးကို ယူစေလို၍ “သဗ္ဗာ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ ဤပါဠိဖြင့်
ဣဒ္ဓိဝိဓနိဒ္ဒေသစသော အဘိညာနိဒ္ဒေသ၏ ဥဒ္ဒေသကို ပြသည်။

ပညာသင်္ကလန နိစ္ဆယော။ ။ သံပုဗ္ဗ+ကလဓာတ်သည် ဧကတြဋ္ဌိကရဏ-တစ်ခုတည်း
သောအရာ၌ မတည်သော်လည်း တည်သကဲ့သို့ ပြုခြင်း (ပေါင်းခြင်း)အနက်ဟောဟု ထောမနိဓိ
ဆို၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌လည်း “ဉာဏဝိဘင်္ဂါဒိသု အာဂတနယေန (ဉာဏဝိဘင်းပါဠိတော်

သုပရိသုဒ္ဓနိပုဏနယာ-အလွင့် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော သိမ်မွေ့သော ဧကတ္တ အစရှိသောနည်းရှိသော၊ ပစ္စယာကာရဒေသနာ-ပစ္စည်းတို့၏ အခြင်းအရာသတ္တိကို ဆိုရာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒကထာလည်းကောင်း၊ အဝိမုတ္တတန္တိမဂ္ဂါ-မလွတ်သော ပါဠိတော်ဟူသော လမ်းကြောင်းရှိသော၊ ဝါ-မလွတ်သော ပါဠိတော်အစဉ်ရှိသော၊ ဝိပဿနာဘာနာစေဝ-ဝိပဿနာဘာဝနာလည်းကောင်း။

စသည်၌ လာသော ဧကဝိဉာဏဝတ္ထု၊ ဒုဝိဉာဏဝတ္ထု အစရှိသောနည်းဖြင့် ပညာယ(ကို) သက်လေတွာ သမ္ပိဏ္ဍောတွာ နိစ္ဆယော”ဟု ဖွင့်သည်။ ဤစကားဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ တိုက်ရိုက် အားဖြင့် ဧကဝိဉာဏစသည် မပါသော်လည်း ထို ပညာအားလုံးကိုပေါင်း၍ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း စကားများပါသည်ဟု ပြ၏။ သက်လနေန-အပေါင်းအားဖြင့်(ပေါင်း၍)+ဝိနိစ္ဆယော- ဆုံးဖြတ်ကြောင်း စကားတည်း၊ သက်လနနိစ္ဆယော-ကား၊ ပညာယ+သက်လနနိစ္ဆယော- တည်း၊ ပညာသက်လနနိစ္ဆယော-ကား၊ ဤသို့ သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏။ နိဿယ၌ အဓိပ္ပာယ်ပေါ်အောင် ပေးထားသည်။ [“ပညာသက်လ ဝိနိစ္ဆယော”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။ သင့်သည်သာ၊ “ပညာသက်ဟ” ဟု ရှိသည်ကား အဖွင့်များနှင့် မညီ။]

ခန္ဓာပေ၊ နိပုဏနယာ။ ။ဤပါဌ်တို့ဖြင့် ခန္ဓနိဒ္ဒေသ စသည်တို့၏ ဥဒ္ဒေသကို ပြ၏။ ထိုတွင် “သုပရိသုဒ္ဓ နိပုဏနယာ”သည် “ပစ္စယာကာရဒေသနာ”၏ ဝိသေသနတည်း။ “ဟေတု စသော ပစ္စည်းတို့၏+အခြင်းအရာ”ဟူသည် ထိုပစ္စည်းတို့၏ သတ္တိတည်း။ ထို ပစ္စယာကာရကို ဆိုရာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒကထာကိုပင် “ပစ္စယာကာရဒေသနာ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုဒေသနာသည် နိကာယန္တရလဒ္ဓိတို့နှင့် မရောသောကြောင့် သုပရိသုဒ္ဓလည်း ဖြစ်၏။ အာရမဏယန ကိစ္စယန စသည်တို့၏အဖြစ်ဖြင့် တစ်စုတည်း တစ်တွဲတည်း တစ်ခဲတည်းဖြစ်နေသောကြောင့် ယခုဖြစ်နေ သော ရုပ်နာမ်အစုကို ခွဲစိတ်ဖို့ရန် ခဲယဉ်းလှသော်လည်း ခွဲစိတ်၍ပြထားသောကြောင့် နိပုဏ လည်းဖြစ်၏။ ဧကတ္တနည်း၊ နာနတ္တနည်းစသော နည်း ၄-မျိုးလည်း ပါရှိ၏။ [ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အဖွင့်ကို ကြည့်ပါ။]

အဝိမုတ္တာပေ၊ ဘာဝနာစေဝ။ ။ဝိပဿနာဘာဝနာကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ အကျယ်ပြထား၏။ ထိုသို့ပြရာ၌ ပဋိသမ္ဘဒါမဂ်စသည်တို့၌ လာသောနည်းကို ယူ၍ ပြထားသောကြောင့် မိမိ၏ လမ်းစဉ် မဟုတ်ဘဲ ပါဠိတော်၏ လမ်းစဉ်ဖြစ်ရကား အဝိမုတ္တတန္တိမဂ္ဂဖြစ်သည်။ [ဤနည်း၌ မဂ္ဂသဒ္ဓါသည် ပါဠိတော်ဟူသော အကြောင်းကို ဟော၏။ ထိုအကြောင်းဟူသည် ထိုထိုအနက်ကို သိခြင်း၊ သတ္တကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်း အကြောင်းတည်း။ တစ်နည်း-မဂ္ဂသဒ္ဓါသည် ပကတိလမ်း နှင့်တူသော အစဉ်အဆက်ကို ဟော၏။ ဤနည်း၌ “တန္တိမဂ္ဂ-ပကတိလမ်း၏ အစဉ်နှင့် တူသော ရှည်လျားသော ပါဠိတော်အစဉ်အဆက်”ဟု အနက်မှတ်ပါ။]

ဋီကာသစ်။ ။ပဋိသမ္ဘဒါဒီသု အာဂတနယံ အဝိသမ္ဗိတွာဝ ဝိစာရိတတ္တာ အဝိမုတ္တာ တန္တိမဂ္ဂေါ ယဿာတိ အဝိမုတ္တတန္တိမဂ္ဂါ၊ မဂ္ဂေါတိစေတ္ထ ပါဠိသင်္ခါတာ ဥပါယော တံတဒတ္တာ၊ အဝဇောဓဿ၊ သဂ္ဂပတိဝေဓေဝ ဝါ ဥပါယ ဘာဝတော၊ ပဗဇောဝါ ဒီပဘာစေဒ ပကတိမဂ္ဂ သဒ္ဓိသတ္တာ။

ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံကို၊ ယသ္မာ-အကြွင့်ကြောင့်၊ ဝိသုဒ္ဓိ မဂ္ဂေ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ မယာ-ငါသည်၊ သုပရိသုဒ္ဓိ-အလွန် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်စွာ၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ(ဆိုခဲ့ပြီ)၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ သီလကထာ စသော အလုံးစုံ၏ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ အလွန်သန့်ရှင်းစွာ ဆိုအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘိယျော-အလွန်၊ ဝါ-ကျယ်ကျယ်ဝန်းဝန်း၊ ဧတံ-ဤ သီလကထာစသော အလုံးစုံကို၊ ဣဓ-ဤ ဒီဃနိကာယ်'အဋ္ဌကထာ၌၊ န ဝိစရယိဿာမိ-မစီရင်တော့အံ့။

ဣတိ ပန သဗ္ဗံ။ ။ “ဣတိသဒ္ဓေါ ပရိသမာပနေ(ပြီးဆုံးခြင်းအနက်၌)၊ ယထာ ဥဒ္ဓိဋ္ဌဿ ဥဒ္ဓေဿဿ ပရိနိဋ္ဌိတတ္ထာ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော၊ သဗ္ဗံ-ကို” ဟု ပေးရသည်၊ “ပနာတိ ဝစနာလင်္ကာရမတ္တံ၊ ဝိသု အတ္ထဘာဝတော-အနက်သီးခြား ပေး၍ မရသောကြောင့် ပနသဒ္ဓါသည် စကားတန်ဆာမျှသာ ဖြစ်၏” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သော် လည်း “အတ္တံ ပကာသယိဿာမိ” ဟု ပြတ်ပြီးစကားကို ဆက်၍ ဂန္ထဂရအပြစ်ကို ပယ်မြစ်သော စကားဖြစ်သောကြောင့် ဆရာတို့က “ဝါကျာရမ္မဇောတက” ဟု ယူတော်မူကြသည်၊ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ ပနကို အနက်ပေးထားပါသည်။

သုပရိသုဒ္ဓိ။ ။ ပဒတ္တသံကိဏ္ဍဿ ဝတ္တဗ္ဗဿစ အဝုတ္တဿ အဝသေသဿ အဘာဝတော သုဝိညေယျဘာဝေန သုပရိသုဒ္ဓိ-ဋီကာသစ်၊ “ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ထို အလုံးစုံကို အလွန်စင်ကြယ်စွာ ဖွင့်ဆိုခဲ့ပြီ” ဟုရာဋ္ဌ ပုဒ်အနက်တို့၏ ရောယုက် ရှုပ်ပွေခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဆိုထိုက်လျက် မဆိုဘဲ ချန်ထားအပ်သောအရာ၏ မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အလွန်သိလွယ် သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုအပ်ခဲ့သည်ကို “အလွန်သန့်ရှင်းစွာ” ဟု ဆို၏။ [ဤပုဒ်ကို “သဗ္ဗံ” သို့ ပြန်လှည့်၍စပ်ရသော နာမဝိသေသနနည်း၊ “ဝုတ္တံ” ၌စပ်ရသော ကြိယာဝိသေသနနည်း ဟု ၂-နည်းပြသော်လည်း နောက်နည်းကိုသာ နိဿယ၌ ပေးထားပါသည်၊ ပဌမနည်းအလို “ဣတိ-ဤသို့သော၊ သုပရိသုဒ္ဓိ-အလွန်သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော၊ သဗ္ဗံ-ကို” ဟု ပေးပါ။]

တသ္မာ ဘိယျောပေ၊ ဿာမိ။ ။ “ဘိယျော-အလွန်၊ ဝါ-အကျယ်၊ န ဝိစရယိဿာမိ” ဟု ဆိုသောကြောင့် “သီလကထာစသည်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကဲ့သို့ အကျယ်စီရင်လျှင် ပုနရတ္ထိဒေါသ၊ ဂန္ထဂရဒေါသ ရောက်စရာရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အကျယ်မစီရင်တော့ဘဲ ပုဒ်အနက်မျှလောက်ကိုသာ စီရင်တော့မည်” ဟု ဆိုရာရောက်သည်။ [ဘိယျောတိ အတိရေကံ၊ အတိဝိတ္ထာရန္တိ အတ္ထော၊ ဧတေန ပဒတ္တမတ္တမေဝ ဝိစရယိဿာမိတိ ဒဿေတိ။]

မှက်ချက်။ ။ “ဝိစရယိဿာမိတိ စ ဂါထာဘာဝတော (အရိယာဂါထာ၏အဖြစ်ကြောင့်) န ဝုဒ္ဓိဘာဝေါ (စဉ် စာဟု ဝုဒ္ဓိမဖြစ်ခြင်း) ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ ထိုအလို “နေတံ” ဟု ရှိမှ ဆန်းတည့်သည်၊ “နတံ” ဟု ရှိလျှင်ကား “ဝိစရယိဿာမိ” ဟု စာ၌ ဒီဃရိမှ ဆန်းတည့်မည်။

အဝိစာရဏ ကာရဏ။ ။ဟိ-ဧကန်အကြောင်း၊ ထပ်လောင်း၍ ပြဋ္ဌိးအံ့။
 သေ(သေသာ) ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ-ဤ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်သည်။ စတုနန္ဒိ-၄ ရပ်လုံးလည်းဖြစ်ကုန်
 သော၊ အာဂမာန-နိကာယ်ကြီးတို့၏၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ ဌတွာ-တည်၍၊ တတ္ထ-
 ထို နိကာယ်ကြီး ၄-ရပ်တို့၌၊ ယထာဘာသိတံ-အကြင်အကြင် မြတ်စွာဘုရားသည်
 ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော၊ ဝါ-အကြင်အကြင် အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည် ဖွင့်ဆိုအပ
 ပြီးသော၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ပကာသယိဿတိ-ထင်ရှားပြနိုင်လိမ့်မည်၊
 ဣစ္စေဝ-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ (မယာ) သေ(သေသာ) ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ-ဤ
 ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို၊ ကတော-ပြုစီရင်အပ်ပြီ၊ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ဤ
 ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၏ နိကာယ်ကြီး ၄-ရပ်တို့၏အလယ်၌ တည်၍ ထိုနိကာယ်ကြီး ၄-
 ရပ်တို့၌ ယထာဘာသိတအနက်ကို ထင်ရှားပြနိုင်လိမ့်မည်ဟု နှလုံးသွင်း၍ စီရင်အပ်
 ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတံ-ဤ သီလကထာ အစရှိသော အလုံးစုံကို၊ ဣဝ-
 ဤ အဋ္ဌကထာသစ်၌၊ ဘိယျော-အလွန်၊ ဝါ-ကျယ်ဝန်းစွာ၊ န ဝိစရယိဿာမိ-
 မစီရင်တော့အံ့၊) တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ သီလကထာစသော အလုံးစုံ၏

မဇ္ဈေပေ၊ အာဂမာနံ ဟိ။ ။ဣဒါနိ တဿေဝ အဝိစာရဏဿ ဧကန္တကာရဏံ
 ခိဒ္ဓါရေန္တော (ယခုအခါ ထိုအကျယ် မစီရင်ခြင်း၏ ဧကန်ခိုင်လုံသော အကြောင်းကို ထုတ်ပြ
 လိုသည်ဖြစ်၍) မဇ္ဈေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါတိ အာဒိမာဟ-ဋီကာ၊ ဤကျမ်းတက် အလိုအားဖြင့်
 “မဇ္ဈေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါပေ၊ ကတော”သည် သီလကထာ စသည်ကို အကျယ်မစီရင်ခြင်း၏
 အကြောင်းပြ ကာရဏဝါကျတည်း၊ သူ၏ ဖလဝါကျမှာ ရှေ့၌ရှိသော “ဘိယျော၊ နေတံ
 ဣဝ ဝိစရယိဿာမိပင်တည်း” မှတ်ပါ။

မေးဖွယ်။ ။ထို ဘိယျောစသော ဝါကျသည် “ဣတိ ပန သဗ္ဗံ ယသ္မာပေ၊ ဝုတ္တံ”၏
 ဖလဝါကျ ဖြစ်ခဲ့ပြီး မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် “မဇ္ဈေပေ၊ ကတော”၏ ဖလဝါကျ
 ဖြစ်ရပြန်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-“ဣတိ ပန သဗ္ဗံ ယသ္မာပေ၊ ဝုတ္တံ”၏
 ဖလဝါကျဖြစ်ခဲ့ပြီးသော်လည်း ထိုအကြောင်းပြဝါကျထက် သာ၍ ခိုင်လုံသော အကြောင်းပြဖြစ်
 သောကြောင့် ထို ဘိယျောစသော ဝါကျသည် “မဇ္ဈေပေ၊ ကတော”၏ ဖလဝါကျဖြစ်ရပြန်ပါ
 သည်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “တဿေဝ အဝိစာရဏဿ ဧကန္တကာရဏံ ခိဒ္ဓါရေန္တော”ဟု
 မိန့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။စုဏ္ဏိယများ၌ အကျိုးဝါကျတစ်ခုအတွက် အကြောင်း ၂-မျိုး ၃-မျိုး
 ပြလျှင် ကာရဏ(ဟောတု)ဝါကျ တစ်ခုတည်း ပြုလုပ်လေ့ရှိ၏၊ ဤ၌ ဂါထာဖြစ်သောကြောင့်သာ
 ၂-နေရာကွဲနေ၏၊ စုဏ္ဏိယဖြစ်လျှင် တစ်ဝါကျတည်း၌ စသဒ္ဓါ ထည့်ရုံမျှဖြင့် ပြီးနိုင်ပါသည်၊
 ဆိုလိုရင်းကား-“သီလကထာစသော အလုံးစုံကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကလည်း နိကာယ်ကြီး ၄-ရပ်တို့၏
 အလယ်၌ တည်၍ ထိုနိကာယ်ကြီး ၄-ရပ်တို့၌ ဘုရားရှင် ဟောတော်မူအပ်တိုင်းသော
 (တစ်နည်း-အဋ္ဌကထာဆရာတို့ ဖွင့်ဆိုအပ်တိုင်းသော) အနက်ကို ထင်ရှားပြနိုင်လိမ့်မည်ဟု
 နှလုံးသွင်း၍ ဝိရင်အပ်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့် ဤသီလကထာစသည်ကို ဤအဋ္ဌကထာသစ်၌
 အကျယ်စီရင်တော့မည် မဟုတ်ပါ”ဟုလို။

ဤအဋ္ဌကထာသစ်၌ အကျယ် စီရင်တော့မည် မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တမ္ဗိ-ထို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကိုလည်း၊ ဂဟေတွာန-ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍၊ ဧတာယ အဋ္ဌကထာယ- သုမင်္ဂလဝိလာသိနီမည်သော ဤဒီဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တက၊ ဒီဃာဂမနိသဝိတံ-ဒီဃနိကာယ် ပါဠိတော်၌မှီသော၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဝိဇာနထ-သိကြကုန်လော၊ ဣတိ-ပဏာမစသည်ကို ဆိုရာစကားရပ် အပြီးသတ် သတည်း။

တသ္မာ၊ပေ၊ နိဿိတမတ္ထံ။ ။ဤ တသ္မာ၏အစွဲကိုကား ပြခဲ့ပြီးသော “ဘိယျော၊ပေ၊ ဝိစရယိသာမိ”ဖလဝါကျကို ပြန်၍စွဲရသည်။ တသ္မာ-ထိုသို့ သီလကထာစသော အလုံးစုံသော စကားရပ်၏ ဤအဋ္ဌကထာသစ်၌ အကျယ် မစီရင်အပ်လှတုံ၏ အဖြစ်ကြောင့် “ထို ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ကိုလည်း ဉာဏ်အားဖြင့် သိအောင်ယူပြီး၍ ဤအဋ္ဌကထာသစ်နှင့် တွဲကာ ဒီဃနိကာယ် ပါဠိတော်၌ မှီသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိကြပါလေ”ဟူလို၊ ဤအလို တသ္မာစသော ဤ ဝါကျသည် လဒ္ဒဂုဏ်ဝါကျတည်း။

ရိုးရာကျပုံ။ ။“တဿေဝ အဝိစရဏဿ ဧကန္တ ကာရဏံ နိဒ္ဒရေန္တော”ဟူသော ဋီကာဖွင့် ကို ကောက်ချက်ချ၍ပြခဲ့သော ဝါကျခွဲပုံသည် “ဟိသဒ္ဓေါ ကာရဏေ”ဟူသော ဋီကာနှင့် လည်းကောင်း၊ အောက်ပါ ရှေးနိယာယ်များနှင့်လည်းကောင်း ညီ၍ ရိုးရာလည်းကျသည်။

- ၁။ တသ္မာ ရှေ့၊ ဟိတံကိုတွေ့၊ ပြား၍ ရှိမှခံ။
- ၂။ တသ္မာ ထို၊ ဟိတံ၏ ဖိုလ်၊ စွဲဆို မြဲထုံးစံ။
- ၃။ အကျိုးတစ်ပါး၊ ရှိတုံငြားက၊ တစ်ပါးအကျိုး၊ ရရှိးသည်လျှင်၊
လဒ်ဂုဏ်ပင်ဟု၊ စာနာရှု၊ ကျမ်းပြု ဉာဏ်အဟုတ်။

ဆိုလိုရင်းကား-“တသ္မာ တံ ဝိ”ဝါကျ၏ ရှေ့၌ “အာဂမနံ ဟိ”ကဲ့သို့ ဟိတံ(ဟောတု ဝါကျ)ကို တွေ့လျှင် တသ္မာ ထိုင်ရာဝါကျနှင့် ဟောတုဝါကျတို့ အကြောင်းအကျိုး မဆက်စေဘဲ ကွဲပြားပါစေ၊ ထိုသို့ကွဲပြားမှ လက်ခံအတည်ပြုပါ။ တသ္မာကိုကား ထို ဟောတုဝါကျ၏ရှေ့က ဖလဝါကျကို ပြန်၍စွဲပါ။ ဤသို့ ထုံးစံရှိပါသည်-ဟူလို၊ “အကျိုးဝါကျတစ်ခုရှိပြီးနောက် အကျိုးတစ်ပါးကိုပင် ထပ်၍ပြလျှင် ထိုဝါကျကို “လဒ္ဒဂုဏ-ထို အကျိုး၏တံဆင့် အကျိုးရပုံ ဂုဏ်ကိုပြသော ဝါကျ”ဟု ခေါ်စမှတ် ပြုကြသည်။

ယထာဘာသိတံ။ ။“ဘဂဝတာ ယံယံ ဒေသိတံ၊ ဒေသိတာနရူပံ ဝါ”ဋီကာသစ်၌ ၂-နည်းဖွင့်၏။ ပဌမနည်းဖြင့် “ယံယံ+ဘာဝိတံ ယထာဘာသိတံ”ဟု ဝိစ္စာတ္ထပဌမာအဗျယိဘော ကိုပြ၏။ ဒုတိယနည်းဖြင့် “ဘာသိတဿ+အနရူပံ ယထာဘာသိတံ”ဟု အနရူပတ္ထစတုတ္ထိ အဗျယိဘောကိုပြ၏။ ပဌမနည်းအတိုင်းသာ နိဿယ ပေးထားပါသည်။ “အဝိစ သံဝဏ္ဏံကေဟိ သံဝဏ္ဏနာဝဓေန ယံယံ+ဘာသိတံ ယထာဘာသိတံ၊ ဘာသိတာနရူပံတိဝိ အတ္ထော”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။ ဤနောက်နည်းတွင်လည်း ပဌမနည်းကိုသာ ပေးထား၏။ နောက်နည်းများ အလို “ယထာဘာသိတံ-ဘုရားရှင်သည် ဟောတော်မူအပ်ပြီးအားလျော်စွာ၊ ဝါ-အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့ဖွင့်အပ်ပြီးအားလျော်စွာ”ဟု ပေးပါ။ တတ္ထကိုလည်း ဤ“ယထာဘာသိတံ”၌ စပ်ပါ။

“ထိုနိကာယ်ကြီး ၄-ရပ်တို့၌ ဘုရားရှင်သည် ဟောတော်မူအပ်တိုင်းသာ (အဋ္ဌကထာဆရာ တို့သည် ဖွင့်ဆိုအပ်တိုင်းသာ) အနက်”ဟူလို။

ဣဇ္ဈဝ ကတော။ ။ဣဇ္ဈဝကို “ဣမိနာဝ ကာရဏေန”ဟုလည်းကောင်း “ဣဒမေဝ ကာရဏံ မနသိ သမ္ဘိဓာယ”ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ ထိုတွင် နောက်နည်းကိုသာ သဘောကျ၍ ပေးလိုက်ပါသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-“အဲဒီ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်သည် နိကာယ်ကြီး ၄-ရပ်တို့၌ ဟောတော်မူအပ်(ဖွင့်ပြအပ်)သော အနက်ကို ထင်ရှားပြလိမ့်မည်ဟု နှလုံးသွင်း၍ သာလျှင်”ဟူလို၊ “ကတော”၏ကံကို “ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ ဧသ”ကိုပင် လိုက်ပါစေ၊ တစ်ပုဒ်တည်းကို ၂-ထပ် အနက်ပေးရာ၌ အဓိကာရနည်း၊ အာဂုတ္တိနည်း၊ တန္တနည်းတည်း၊ [ကတောတိ ဧတ္ထာပိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ ဧသာတိ ပဒံ ကမ္မဘာဝေန သမ္မဇ္ဈတိ အာဂုတ္တိနယာဒိ နယေနတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။“မဇ္ဈေ ဌတွာ”ဟူသော ပါဠိဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်သည် ဒီဃ-မဇ္ဈိမ-သံယုတ္တ-အဂ္ဂတ္တရ ဟူသော နိကာယ်ကြီး ၄-ရပ်နှင့် အထူးဆက်ဆံသော အဋ္ဌကထာဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏။ ဝိနည်းအဘိဓမ္မာစသော ခုဒ္ဒကနိကာယ်များနှင့်ကား အထူးမဟုတ်၊ သာမညလောကံသာ ဆက်ဆံကြောင်းကိုလည်း ပြသည်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ်တွင် ဝိနည်းအဘိဓမ္မာတို့ ရောနှောပါဝင်နေ သောကြောင့် အခြား ခုဒ္ဒကနိကာယ် သုတ်များနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်က အထူးဆက်ဆံပါသော်လည်း မပြတော့ဘဲ နိကာယ်ကြီး ၄-ရပ်ကိုသာ “စတုနံပိ အာဂမာနံ”ဟု ပြထားသည်။

ဣတိ။ ။ဣတိသဒ္ဓါသည် “ဣတိ ဟေတုပကာရေသု”စသော အဘိဓာန်လာအနက် တို့တွင် သမာပန-ပရိသမာပန (ပြီးဆုံးခြင်းကို ပြသော)နိပါတ်တည်း။ ရတနတ္ထယပဏာမ၊ ပယောဇဉ်၊ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိတော်၏ ဂုဏ်၊ အဋ္ဌကထာသစ်၏ အာဂမနဝိသုဒ္ဓိ၊ ဒေါသ ပရိဟရဏ၊ ကရဏပ္ပကာရ၊ ကျမ်း၏ အကျိုးပယောဇဉ်၊ ဂန္ထဂရဒေါသပရိဟရဏ၊ ပဋိညာဉ်၊ ဥယျောဇဉ်တို့ကို ကျမ်းဆရာအများပင် ဂန္ထာရမ္မအခန်း၌ ပြလေ့ရှိကြ၏။ ထိုအားလုံးကိုပြရာ ဂန္ထာရမ္မအခန်းသည် ဤနေရာ၌ ပြီးပါပြီ-ဟူလို။

ဋီကာ၏ နိမိတ်စသည်ခွဲပုံ။ ။“ဧတ္ထစ သီဟဋ္ဌဒိပံ အာဘတာတိအာဒိနာ အတ္ထပ္ပကာ သနဿ နိမိတ္တံ ဒဿေတိ၊ ဒီပဝါသီန မတ္တာယ၊ သုဇနဿစ တုဋ္ဌတ္ထံ၊ စီရဋ္ဌိတတ္ထဉ္စ ဓမ္မသံဘတိ ဧတေန ပယောဇနံ၊ အဝသိဋ္ဌေန ကရဏပ္ပကာရံ”ဟု ဋီကာဟောင်း၌ “သီဟဋ္ဌဒိပံ ပန”မှ စ၍ နောက်စကားများကို နိမိတ္တ၊ ပယောဇန၊ ကရဏပ္ပကာရ ၃-မျိုးအတွင်း၌ သွင်းထား၏။ မိမိကား ဂန္ထဂရကိုပယ်သော “သီလကထာ”စသည်များလည်း ကျမ်းပြုပုံ အခြင်းအရာ ကရဏပ္ပကာရပင်ဖြစ်သည်ဟု ယူဆပါသည်။ ပဏာမစသော ရှေ့စကားရပ်များနှင့် “ပကာသယိသာမိ”ဟူသော ပဋိညာဉ် “ဝိဇာနထ”ဟူသော ဥယျောဇဉ် (တိုက်တွန်းမှု)တို့ကိုမူ အထူး မဖွင့်သော်လည်း သိလောက်သောကြောင့် ဋီကာ၌ မပြတော့ဟု မှတ်ပါ။

ဂန္ထာရမ္မအဖွင့် ပြီး၏။

နိဒါနကထာ အဖွင့်

တတ္ထ-ထိုဒီဃဿ အာဂမဝရဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိဟူသော စကားရပ် ဌံ၊ (တစ်နည်း) တတ္ထ-ထိုဒီဃာဂမနိဿိတံ အတ္ထံဟူသော စကားရပ်ဌံ၊ ဒီဃာဂမော နာမ-ဒီဃာဂမမည်သည်၊ ဝါ-ဒီဃနိကာယ်မည်သည်၊ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂေါ-သီလက္ခန္ဓဝဂ် လည်းကောင်း၊ မဟာဝဂ္ဂေါ-မဟာဝဂ်လည်းကောင်း၊ ပါထိကဝဂ္ဂေါ-ပါထိကဝဂ် လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝဂ္ဂတော-ဝဂ်အားဖြင့်၊ တိဝဂ္ဂေါ-၃ ဝဂ်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ သုတ္တတော-သုတ်အားဖြင့်၊ စတုတ္ထိံ-သ သုတ္တသင်္ဂဟော-၃၄ သုတ်

တတ္ထ။ ။ “ဒီဃဿ အာဂမဝရဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ-ဒီဃနိကာယ်မြတ်၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြပေအံ့” ဟု ပဋိညာဉ်ကိုပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ပတိညာတပကရဏ (ဝန်ခံအပ်ပြီး သော ကျမ်း)ကို ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “တတ္ထ ဒီဃာဂမော နာမ” စသောပါဌ်ကို မိန့်၊ ဤကား- မြန်မာဆရာတို့၏ ကျမ်းတက်ရိုးတည်း။

ဋီကာသစ်တက်ပုံ။ ။ “ဝိဘာဂဝန္တ-ဝေဒနံအပ်သော အပြားရှိသော နိကာယ်” ဟူသည် သီလက္ခန္ဓဝဂ်၊ မဟာဝဂ်၊ ပါထိကဝဂ်ဟူသော ဝဂ်အပြား၊ ဗြဟ္မဇာသလုတ်အစရှိသော သုတ် အပြားရှိသော ဒီဃနိကာယ်တည်း။ ထို အပြားရှိသော နိကာယ်၏သဘောကို ထင်စွာပြရာ၌ ဝဂ်အပြား သုတ်အပြားကို ရှေးဦးစွာပြမှ ရှင်းလင်းနားလည်လွယ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအပြားကို ပြခြင်းငှာ “တတ္ထ ဒီဃာဂမောနာမ” စသည်ကို မိန့်။

တတ္ထ အစွဲ။ ။ တ သဒ္ဒါသည် ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်ကိုငဲ့သော (ပြန်၍ညွှန်းသော) ဝုတ္တာပေက္ခအနက်ရှိ၏။ ထိုထိုငဲ့ရာ၌ “ဒီဃဿ အာဂမဝရဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ” ၌ ပါသော ဒီဃာဂမကို ငဲ့သည်ဟုလည်းကောင်း၊ “ဒီဃာဂမနိဿိတံ” ၌ပါသော ဒီဃာဂမကို ငဲ့သည်ဟုလည်းကောင်း ဆိုနိုင်၏။ ထိုတွင် “ဒီဃဿ အာဂမဝရဿ” သည် တတ္ထ၏ တည်ရာ ဌာနနှင့်ဝေး၏။ “ဒီဃာဂမနိဿိတံ” သည် တတ္ထ၏ တည်ရာဌာနနှင့်နီး၏။ အဝေးကို ငဲ့သည် ဖြစ်စေ အနီးကို ငဲ့သည်ဖြစ်စေ တတ္ထ၌ တသဒ္ဒါဖြစ် ညွှန်ပြနိုင်၏။ ဘာကြောင့်နည်း-တ သဒ္ဒါသည် လက်ညှိုးထိုး၍ပြသကဲ့သို့ အဝေးကို ညွှန်ပြရိုးရှိသော်လည်း ဤနေရာ၌ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က အနီးဖြစ်သော ဒီဃာဂမကိုပင် ဂန္ဓာရမ္မ စကားတစ်ရပ် အပြီးသတ် ခြားကွယ်နေသဖြင့် အဝေးကဲ့သို့ စိတ်ထည်း၌ ယူဆထားသောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ နည်း ၂- ပါးလုံး၌ပင် “တတ္ထ-ထို” ဟုချည်း အနက်ပေးပါသည်။

ဋီကာသစ်။ ။ တတ္ထာတိ ဒီဃဿ အာဂမဝရဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိတိ ယဒိဒံ ဝုတ္တံ၊ တသ္မိံ ဝစနေ၊...အထဝါ တတ္ထာတိ ဒီဃာဂမနိဿိတံ ယံ ဝုတ္တံ၊ ဧကသ္မိံ ဝစနေ၊ ဒီဃာဂမနိဿိတန္တိ ဝုတ္တံ အာသန္တဝစနံပိ တံ သဒ္ဒေန ပဋိနိဒ္ဒိသတိ၊ အတ္ထနော ဗုဒ္ဓိယံ (စိတ်၌) ပရမ္ပုဆံဝိယ ပရိဝုတ္တမာနံ ဟုတွာ ပဝတ္တနတော။

ဒီဃာဂမောနာမ။ ။ တတ္ထနှင့် ဒီဃာဂမောနာမသည် (“ရူက္ခေ+သာခါ” ကဲ့သို့) အပေါင်း အာဓာရ+အစိတ် အာဓာယ်အဖြစ်ဖြင့် စပ်ရ၏။ “ထိုဒီဃဿ အာဂမဝရဿ ဟူသောပါဌ်၌ ဒီဃာဂမ-ဟူသည်” ဟုလို(တစ်နည်း) “ထိုဒီဃာဂမနိဿိတံ ဟူသောပါဌ်၌ ဒီဃာဂမ-ဟူသည်” ဟုလို၊ ဋီကာတို့၌ “ယဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိတိ ပဋိညာတံ၊ သော ဒီဃာဂမောနာမ

တို့ကို သိမ်းယူရာသည်၊ ဝါ-၃၄ သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရေတွက်ရခြင်းရှိသည်၊ (ဟောတိ)၊ တဿ-ထို ဒီဃနိကာယ၏၊ ဝဂ္ဂေသု-ဝဂ်တို့တွင်၊ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂေါ- သည်၊ အာဒိ-အစတည်း၊ သုတ္တေသု-သုတ်တို့တွင်၊ ဗြဟ္မဇာလံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ် သည်၊ (အာဒိ)၊ ဗြဟ္မဇာလဿပိ-၏လည်း၊ ဧဝံ မေ သုတန္တိ အာဒိကံ-ဧဝံ မေ သုတ် အစရှိသော၊ အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန-အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ပဌမ မဟာ သင်္ဂီ တိကာလေ-ပဌမ မဟာသင်္ဂါယနာတင်္ဂရာအခါ၌၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သော၊ (လျှောက်အပ်သော)၊ နိဒါနံ-နိဒါန်းသည်၊ အာဒိ-တည်း။

ဝဂ္ဂသုတ္တဝသေန ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဧဝံ ဝိဘာဂေါတိ ဝါ အတ္ထော"ဟုလည်းကောင်း "ယော ဒိဃာဂမော ဝုတ္တော၊ သော ဒိဃာဂမောနာမ ဝဂ္ဂသုတ္တဝသေန ဧဝံ (ဤဆိုအပ်လတ်အတိုင်း) ဝိဘာဇိတဗ္ဗော၊ ဝေဒိသောတိဝါ အတ္ထော"ဟုလည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ်ပေါ်လွင်အောင် ဖွင့်ကြသည်။ [ဆရာတို့သည် ထိုအဖွင့်ကိုပါ ယူ၍ နိဿယအနက် ပေးတော်မူကြ၏၊ မိမိကမူ ခက်မည်စိုး၍ ထိုအဖွင့်ကို မယူဘဲ ပေးပါးသည်။]

သင်္ဃေပ၊ ဝိတ္ထာရ။ ။ "တတ္ထချီလျက်၊ စကားတက်မှု၊ မှတ်ယူဝိတ္ထာရ" နှင့်အညီ "ဒိဃဿ အာဂမဝရဿ၊ ဒိဃဂမနိဿိတ" စသော စကားသည် (တစ်နည်း-ဂုဏ္ဍာရဗ္ဗ တစ်ခန်းလုံးသည်) ဒိဃနိကာယ၏အကြောင်းကို အကျဉ်းမျှပြထားသော သင်္ဃေပဝါကျတည်း၊ တတ္ထစချီသော ဒိဃနိကာယ အဋ္ဌကထာ ၃-ကျမ်းလုံးကာ' ထိုအကျဉ်းကို ချဲ့သော ဝိတ္ထာဝါကျတည်း။ [ဤ အသွားမျိုးသည် အဋ္ဌသာလိဒိအဋ္ဌကထာ၏ အစဉ်လည်း ပါ၏။]

ဝဂ္ဂတော တိဝဂ္ဂေါ။ ။ တယော+ဝဂ္ဂါ ယဿာတိ တိဝဂ္ဂေါ၊ ဝဂ္ဂတောသည် "တယော ဝဂ္ဂါ"ဟူသော ဝါကျ၏အနက်နှင့် ၃-ဝဂ်ချင်းတူသောကြောင့် ထိုအတွင်းအနက်၌ စပ်ရသော အဘိဋ္ဌပိသေသနတည်း။

စတုတ္ထိံသ သုတ္တသင်္ဂဟော။ ။ စတုတ္ထိံသ+သုတ္တာနိ စတုတ္ထိံသသုတ္တာနိ၊ သင်္ဂယန္တိ ဧတ္ထာတိ သင်္ဂဟော၊ စတုတ္ထိံသ သုတ္တာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ သင်္ဂဟော-သိမ်းယူရာ နိကာယ တည်း၊ စတုတ္ထိံသ သုတ္တသင်္ဂဟော-ကာယ်၊ ဤသို့ အစိတ်အစိတ်ပြုမှ ဝိဂြိုဟ်အစစ် ဖြစ်သည်၊ ဋီကာတို့၌ကား အလွယ်ပြထား ၏၊ (တစ်နည်း) "သင်္ဂဟဏံ-သင်္ဂဟော၊ စတုတ္ထိံသသုတ္တာနံ- တို့ကို၊ သင်္ဂဟော-သိမ်း ယူရေတွက်ခြင်းသည်၊ ဧတ္ထာတိ စတုတ္ထိံသသုတ္တသင်္ဂဟော"ဟု သတ္တမိ ဗဟုဗိဟိလည် ပြုပါ။ [ဋီကာသစ်၌ကား "သင်္ဂဟော ဂဏနာ"ဟု ဖွင့်၏၊ "ဤ စတုတ္ထိံသ သုတ်တို့သည် ဒိဃနိကာယ်သုတ်များဖြင့်ကြ၏"ဟု တစ်ပေါင်းတည်း ရေတွက်ရခြင်း-ဟူလို၊ ဤသို့ ဖွင့်သဖြင့် ဓာတုကထာ အဋ္ဌကထာ၌လာသော သင်္ဂဟ ၄-မျိုးတွင် ဓာတိသင်္ဂဟဖြစ် ကြောင်းကို ပြသည်။]

အာဒိ။ ။ "သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂေါ အာဒိ" စသည်ဝယ် "အဝ"ဟုသည် သင်္ဂါယနာတင်္ဂဝဂ် အစိုင်း အလွှာဟင်္ဂရသောကြောင့် သင်္ဂီတိက္ခမ အလောင်း။ [အဘယ်ကြောင့် သီလက္ခန္ဓဝဂ် ကိုလည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကိုလည်းကောင်း အဝဋ္ဌာ သင်္ဂါယနာတင်္ဂအပ်ပါသည့် ဟူသော အမေ၏ အဖြေကို ဋီကာကြည့်၍ သိကြပါလေ။]

သော ပဌမ မဟာသင်္ဂီတိနာမစ-ဤပဌမ မဟာသံဂါယနာမည်သည်ကိုလည်း၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ၌စပ်)၊ ဝါ-ဤပဌမ မဟာသံဂါယနာမည်သည်လည်း၊ (အာရုဋ္ဌာ၌စပ်)၊ (တစ်နည်း) စ-ဆက်ဦးအံ့၊ သော မဟာသင်္ဂီတိနာမ-မည်သည်ကို၊ ဝါ-မည်သည်၊ ဝိယနပိဋကေ-ဝိနည်းပိဋက၌၊ (စူဠဝဂ္ဂပါဠိတော်၊ ပဉ္စသတိကက္ခန္ဓက၌) တန္တိ-ပါဠိတော်သို့၊ ကိဉ္ဇာပိ အာရုဋ္ဌာ-အကယ်၍ကား တက်ရောက်ပြီး ဖြစ်ပါပေပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ဤပဌမ မဟာသံဂါယနာမည်သည်၏ ဝိနည်းပိဋက ပါဠိတော်သို့ တက်ရောက်ပြီး ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ-နိဒါန်း၌ကျွင်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ ဣဓာပိ-ဤ ဒီဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာ၏ အစ၌လည်း၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤ ဆိုအပ်လတုံသောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်သေး၏။

ပဌမ၊ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ။ဤဝါကျ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ၊ ပဌမ မဟာသင်္ဂီတိနာမ သော”ကို ဝေဒိတဗ္ဗာ၌ ဝုတ္တက်အဖြစ်ဖြင့် ပဓာနစပ်၍ အာရုဋ္ဌာ၌ကား အပဓာနစပ်ပါ၊ အာရုဋ္ဌာ၌ အာပုဗ္ဗ၊ ရဟဓာတ်၊ ကတ္တားဟော တပစ္စည်းတည်း၊ “တက်ရောက်ပြီ” ဟု ပေး၊ ထို့ကြောင့် အာရုဋ္ဌာ၌စပ်ခိုက် “သည်” ဟု ပေးရသည်၊ “အာရုဋ္ဌာ-တင်အပ်” ဟု ကံအနက်မပေးရ၊ “အာရောပိတာ” ဟု ရှိရာ၌သာ “တက်ရောက်စေအပ်၊ ဝါ-တင်အပ်” ဟု ကံအနက် ပေးရသည်။

ကိဉ္ဇာပိ၊ပေ၊ မာရုဋ္ဌာ။ ။ကိဉ္ဇာပိကို အနုဂ္ဂဟတ္ထဇောတက (ချိမြောက်ခြင်းအနက်ကို ထွန်းပြသော) နိပါတ်ပုဒ်ဟု ခေါ်ကြ၏၊ ပဌမ သံဂါယနာကို ဝိနည်းပါဠိတော် စူဠဝဂ္ဂ ပဉ္စသတိကက္ခန္ဓက၌ သံဂါယနာတင်ပြီးခြင်းကို ချီပင် မြောက်မြင့်သည်၊ ထိုသို့ မြောက်မြင့်ကြောင်းကို ကိဉ္ဇာပိသဒ္ဒါက ထင်ရှားပြသည်-ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် ကိဉ္ဇာပိ ထိုင်ရာဝါကျကို “အနုဂ္ဂဟတ္ထဝါကျ (သံဗ္ဗာဝနာဝါကျ)” ဟု နာမည်တပ်ကြသည်။

နိဒါန၊ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။ပန သဒ္ဒါကို အရစ်ယတ္ထဇောတက-မနှစ်သက်အပ်သော အနက် (ကျေနပ်ဖွယ်မဟုတ်သော အနက်)ကို ထွန်းပြသော နိပါတ်ပုဒ်ဟု ခေါ်ကြ၏၊ “သံဂါယနာတင်ပြီးဖြစ်သော်လည်း ဤအဋ္ဌကထာ၏အစဝယ် စာသင်ငယ်တို့မှာ’ထိုသံဂါယနာ အကြောင်းကို မသိနိုင်သောကြောင့် ကျေနပ်ဖွယ် မဟုတ်သေးပါ” ဟူသော အနက်ကို ပနသဒ္ဒါက ထင်ရှားပြသည်-ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် ပနထိုင်ရာဝါကျကိုလည်း “အရစ်ယတ္ထဝါကျ(ဂရဟာဝါကျ)” ဟု နာမည်တပ်ကြသည်။ [ကိဉ္ဇာပိတိ အနုဂ္ဂဟတ္ထော၊ တေန ပါဠိယမ္ပိ သာ သင်္ဂီတိ မာရုဋ္ဌာ ယေဝါတိ အနုဂ္ဂဟံ ကရောတိ၊ ဧဝံပိ တတ္ထာရုဋ္ဌမတ္ထေန ဣမ (ဤအဋ္ဌကထာ၏ အစ၌) သောတူနံ နိဒါနကောသလ္လံ န ဟောတိတိ ပနသဒ္ဒေန အရစ်ယတ္ထံ ဒဿေတိ၊-ဋီကာသစ်။]

စောဒနာ ပရိဟာရဝါကျ။ ။ကိဉ္ဇာပိ စချိသော ဝါကျတို့သည် စောဒနာပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာမည် အချက်ကို ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင် ရည်မှန်းလျက်ရှိကြောင်းပြသော ဝါကျတို့တည်း၊ မှန်၏- “အကယ်၍ကား သံဂါယနာတင်အပ်ပြီး မှန်ပါပေ၏” ဟူသော စကားသည် စောဒနာ ပုဂ္ဂိုလ်က “သံဂါယနာတင်အပ်ပြီး မဟုတ်ပါလော” ဟူသော မေးခွန်းကို ဝန်ခံသောစကားတည်း၊

တစ်နည်း။ ။ဘေးဒနာဝါကျထည့်၍ တစ်နည်းအနက်ပေးလိုလျှင် ဤအတိုင်း ပေးပါ။ အာစရိယ-အရှင် အဋ္ဌကထာဆရာ၊ သော ပဌမ မဟာသင်္ဂီတိနာမ-မည်သည်ကို၊ ဝါ-မည်သည်၊ ဝိနယပိဋကေ-၌၊ တန္တိ-သို့၊ အာရဋ္ဌာနန-တက်ရောက် ပြီးမဟုတ်ပါလော၊ အထ-ထိုသို့တက်ရောက်ပြီးဖြစ်ပါလျက်၊ ကိမတ္ထ- အဘယ် အကျိုးငှာ၊ ဣဓာပိ-၌လည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ပါသေး သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား၊ စောဒနာ-စောဒနာတည်း၊ ဘဒြမုခ-ကောင်းသော မျက်နှာရှိသော ငါ့ရှင်စောဒက၊ သော ပဌမ မဟာသင်္ဂီတိနာမ-သည်ကို၊ ဝါ- မည်သည်၊ ဝိနယပိဋကေ-၌၊ တန္တိ-သို့၊ ကိဉ္ဇာပိ အာရဋ္ဌာ-ပြီ၊ ပန-သော်လည်း၊ နိဒါနကောသလ္လတ္ထိ-ငှာ၊ ဣဓာပိ-၌လည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက် သေး၏၊ ဣတိ-ဤကား၊ ပရိဟာရေ-အဖြေတည်း။

“ပဒ-ထိုသို့ သံဂါယနာတင်အပ်ပြီး ဖြစ်ပါသော်လည်း”ဟူသော စကားသည် စောဒက၏ အလိုကို ပယ်ချသော “လက္ခဏာရစိ”စကားတည်း။ [“သော”ဟု အနက်ပေးရသော လက္ခဏ အနက်နှင့် မနှစ်သက်ဖွယ်ကိုပြသော “လည်း”ဟု ပေးရသောအနက်ကို “လက္ခဏာရစိ”ဟု ခေါ်သည်။]

စောဒကာဘောဂဝါကျ။ ။ထို့ကြောင့် “ကိဉ္ဇာပိ၊ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ”ဟူသော စကားသည် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာပုံဝါကျကို ဖြေဆိုရာရောက်သော ပရိဟာရဝါကျသဘော ရှိရကား “ကိဉ္ဇာပိ”ဖြုတ်၍ “နန”ထည့်လျှင် စောဒကာဘောဂ(စောဒက၏ နှလုံးသွင်းကိုပြသော)ဝါကျ ဖြစ်၏။ “နန”ကား စောဒကာဘောဂဇောတကနိပါတ်တည်း။

စောဒနာဝါကျ။ ။ထို့နောင် “အဖြေမြင်၊ အတင်သိ၊ မိ၏ ကျမ်းရိုးအနေတည်း”ဟူသော နိယာပ်နှင့်အညီ “နိဒါနကောသလ္လတ္ထိ”ဟူသော အဖြေကိုကြည့်၍ “အထ ကိမတ္ထ ဣဓာပိ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ”ဟု ထည့်လျှင် စောဒနာဝါကျဖြစ်တော့၏။

နာမည်တစ်မျိုး။ ။စောဒကာဘောဂဝါကျကို “စောဒကာဘောဂဟေတုဝါကျ”ဟု လည်း ကောင်း၊ ဘေးဒနာဝါကျကို “စောဒကာဘောဂဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း ခေါ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ (တစ်နည်း) အနက်ပေးထားသည်။ [စောဒကပုဂ္ဂိုလ်သည် တင်အပ်သောအဖြစ်ကို ရှောင်လွှဲကြောင်းစကားကို “ပရိဟာရ”ဟု ခေါ်၏။ အဖြေဝါကျဟုလည်း ခေါ်သည်။ ထိုသို့ ပရိဟာရဝါကျ လုပ်ရာ၌ “ပရိဟာရဘောဂဝါကျ”ဟု အခြားနေရာ၌ သီးခြားရှိသော်လည်း ဤနေရာ၌ သီးခြားမရှိ၊ “နိဒါနကောသလ္လတ္ထိ”ကိုပင် ပရိဟာရဆရာ၏ “နှလုံးသွင်း-အဘောဂ” ဟု မှတ်ပါ။]

နိယာမ်။ ။ကိဉ္ဇာပိဋံ၊ ပါဠိတိုင်ရုံကား၊ တင်တုံ အပြစ်၊ ဝိဝင် ဘေးဒက၊ ဆရာ ပြသည့်၊ အာဘော်တည်း။
 ပဒ-တထာပိ၊ ဆိုက်သည့် ကြိယာ၊ တိုင်အောင်မှာကား၊ ဆရာပရိဟာရ၊ ပြသည့် အာဘော်တည်း။

[ပဌမ မဟာသံဂါယနာတင်ပုံ အကျယ်ကို ပြလို၍ “ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနဉ်” စသည် မိန့်၊ ထို ပဌမ မဟာသံဂါယနာတင်ပုံ အကျယ်၏ အဓိပ္ပာယ်များကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ၊ ထို့ကြောင့် နိဿယကိုသာ ရေးပါတော့မည်၊] ဟိ-ချဲ့ဦးအံ၊ လောကနာထေ-သတ္တလောက၏ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်တော်မူသော၊ ဘဂဝတိ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနံ-ဓမ္မစကြာကို ဝေနေယျတို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်စေ တော်မူခြင်းကိစ္စကို၊ ဝါ-ဓမ္မစကြာကို ဟောတော်မူခြင်း ကိစ္စကို၊ အာဒိ-ကတ္တာ-အစပြု၍၊ ယာဝ သုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗာဇကဝိနယနာ-သုဘဒ်ပရိဗ္ဗိဇ်ကို ဆုံးမတော်မူခြင်း ကိစ္စတိုင်အောင်၊ ကတဗုဒ္ဓကိစ္စေ-ပြုအပ်ပြီးသော ပုဗ္ဗကိစ္စရှိသည်(ဖြစ်၍)၊ ကုသိနာရာယံ-ကုသိနာရုံမြို့၏ အနီး၌၊ ဥပဝတ္တနေ-အကွေ့ဖြစ်သော၊ [ဝါ-“ဥယျာဉ်ရှေ့လျှောက်၊ စဉ့်ငယ်မြောက်သို့၊ ကွေ့ကောက်ကပ်ကာ၊ သွားရောက်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့် ဥပဝတ္တနမည်သော” ဟု ဝိဂြိုဟ်နက်လည်း ပေးနိုင်၏၊] မလ္လာနံ-မလ္လမင်းတို့၏၊ သာလဝနေ-အင်ကြင်းဥယျာဉ်၌၊ ယမကသာလာနံ-အစုံဖြစ်သော အင်ကြင်းပင်ပျိုတို့၏၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ ဝိသာခပုဏ္ဏမဒိဝေ-ကဆုန်လပြည့်နေ့၌၊ ပစ္စုသသမယေ-မိုးသောက်အခါ၌၊ အနုပါဒိသေသာယ-ကိလေသာတို့မှကြွင်းသော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ် မရှိသော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ-နိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော်၊....

ဘဂဝတော-၏၊ ဓာတုဘာဇနဒိဝေ-ဓာတ်တော်ကို ဝေဘန်ရာနေ့၌၊ သန္နိပတိတာနံ-ကောင်းစွာ ကြွရောက်တော်မူလာကြကုန်သော၊ (တစ်နည်း) သန္နိပတိတာနံ-ကာယသာမဂ္ဂိကို ပေးသောအားဖြင့် စည်းဝေးကြွရောက်လာကြကုန်သော၊ သတ္တန္တံ ဘိက္ခုသတသဟဿာနံ-၇ သိန်းသော ဂဏပါမောက္ခရဟန်းတို့၏၊

ဘဂဝတော၊ပေ၊ သန္နိပတိတာနံ။ ။ဘဂဝတော၏နောက်၌ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာဝယ် “ပရိနိဗ္ဗာနေ” ဟု ပါသေး၏၊ ဤ၌ မပါ၊ ထို့ကြောင့် ဘဂဝတောကို “ဓာတု” ဟူသော ပုဒ်တစ်စိတ်၌ စပ်၊ “မြတ်စွာဘုရား၏ ဓာတ်တော်” ဟုလို၊ သန္နိပတိတာနံ၌ “သမာဂမနအနက်၊ သဟိတအနက်” ဟု ဋီကာတို့၌ အနက် ၂-မျိုးဖွင့်၏၊ ထိုတွင် “ကောင်းစွာ ကြွရောက်လာခြင်း” ဟူသော သမာသမ အနက်ကိုယူလျှင် ဓာတုဘာဇနဒိဝေကို သန္နိပတိတာနံ၌ စပ်နိုင်၊ “ဥဿာဟံ ဇနေသိ” ၌ စပ်ရမည်၊ ဘာကြောင့်နည်း-ရဟန်းတော်တို့သည် ဓာတုဘာဇနနေ့မှ ကြွရောက်လာကြသည်မဟုတ်၊ စောစောကပင် ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူလိမ့်မည်တဲ့ဟု ကြားရသဖြင့် ကြွရောက်တော်မူနှင့်ကြသောကြောင့်တည်း၊ သဟိတအနက်ကို ယူလျှင်ကား ဓာတုဘာဇနနေ့၌ ကာယသာမဂ္ဂိကို ပေးသောအားဖြင့် အတူတကွ စည်းဝေးကြသောကြောင့် ဓာတုဘာဇနဒိဝေကို သန္နိပတိတာနံ၌ စပ်နိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် သန္နိပတိတာနံကို ၂-နက်ပေးထားသည်၊ ဤအနက်၌ “သန္နိပတိတာနံ” ကို နောက်ပုဒ်နှင့်သာ မက၊ “ဘိက္ခုနံ ဥဿာဟံ ဇနေသိ” ဝယ် ဘိက္ခုနံနှင့်လည်း စပ်နိုင်သည်။

သံဃတ္ထေရော-သံဃထေရ်ဖြစ်တော်မူသော၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-အရှင် မဟာကဿပသည်၊ (“အနုဿရန္တော၊ မညမာနော၊ ဣတိ စိန္တယန္တော”တို့၌ စဉ်ငယ်ဆိုက်၍ “ဥဿာဟံ ဇနေသိ”၌ လှမ်းစပ်၊) ဘဂဝတိ-သည်၊ သတ္တာဟ ပရိနိဗ္ဗာတေ-ပရိနိဗ္ဗာန်ခံတော်မူပြီး၍ ၇-ရက်ရှိလသော်၊ (ဝုတ္တဝစနံ၌ လှမ်းစပ်၊) သုဘဒ္ဒေန-သုဘဒ္ဒမည်သော၊ ဝပုပဗ္ဗဇိတေန-ကြီးသည်ဖြစ်၍ ရဟန်းပြုသူသည်၊ ဝါ-တောထွက် ရဟန်းကြီးသည်၊ (ဝုတ္တဝစနံ၌စပ်၊) အာဂုသော-တို့၊ အလံ-ဝမ်းနည်းပူဆွေး ငိုကြွေးဖိုရ မသင့်ပါ၊ မာ သောစိတ္တ-စိတ်၌ပြင်းစွာ ဝမ်းမနည်း ကြပါကုန်လင့်၊ မာ ပရိဒေဝိတ္ထ-နှုတ်ဖြင့် ပြင်းစွာမငိုကြွေးကြပါကုန်လင့်၊ မယံ-ငါတို့သည်၊ တေန မဟာသမဏေန-ထို ရဟန်းကြီးမှ၊ (နိသက္ကတ္ထေ ကရဏဝစနံ)၊ သုမုတ္တာ-ကောင်းစွာလှလှ လွတ်ကြရကုန်ပြီ၊ (မယံ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို) ဣဒံ-ဤအမှုသည်၊ ဝေါ-သင်တို့အား၊ ကပ္ပတိ-အပ်၏၊ ဣဒံ-သည်၊ ဝေါ-တို့အား၊ န ကပ္ပတိ-မအပ်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဥပဒ္ဓုတာစ-ချုပ်ချယ်အပ်ကုန်သည်လည်း၊ ဟောမ-ဖြစ်ကြရကုန်၏၊ (တံ ကာလာပေက္ခ ဝတ္တမာန် (တစ်နည်း) ဟောမ-ဖြစ်ကြပါကုန်ပြီ၊ (အတိတတ္ထေ ဝတ္တမာန်ဝစနံ၊ ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ-ဟူလို၊) ဣဒါနိ ပန-ဤအခါ၌ကား၊ မယံ-တို့သည်၊ ယံ-အကြင် အမှုကို၊ (ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ) ဣစ္ဆိဿာမ-အလိုရှိကြကုန်အံ့၊ တံ-ထိုအမှုကို၊ ကရိဿာမ-ပြုနိုင်ကုန်တော့အံ့၊ ယံ-အကြင် အမှုကို၊ (ကာတုံ-ငှာ) န ဣစ္ဆိဿာမ-အလိုမရှိကြကုန်အံ့၊ တံ-ထိုအမှုကို၊ န ကရိဿာမ-မပြုဘဲ နေနိုင်ကုန်တော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝုတ္တဝစနံ-ပြောဆိုအပ်သော စကားကို၊ အနုဿရန္တော-အမှတ်ရတော်မူသည်၊ (ဟုတ္တာစ-ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊) ဥဿာဟံ ဇနေသိ၌စပ်၊) ဤဒိသဿ-ဤကဲ့သို့ရှုအပ်သော၊ (ဤမျှလောက်များပြားသော၊) သံဃသန္နိပါ တဿ-သံဃာ့အစည်းအဝေး၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဒုလ္လဘဘာဝံ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ် သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ရနိုင်ခဲမည့်အဖြစ်ကို၊ မညမာနော-သိတော်မူသည်၊ (ဟုတ္တာစ-

အလံ အာဂုသော စသည်။ ။အလန္တိ ပဋိက္ခေပဝစနံ၊ န ယုတ္တန္တိ အတ္ထော၊ “ဘူသန (တန့်ဆာ ဆင်ခြင်း)၊ အရဟတိ(ထိုက်၏)”ဟူသော အနက်များကို တားမြစ်လို၍ “ပဋိက္ခေပ (ပယ်မြစ်)အနက်”ဟု ဖွင့်သည်၊ မာ သော ဝိတ္တာတိ-ဝိတ္ထေ ဥပဗ္ဗုဗလဝသောကေန (စိတ်၌ဖြစ် သော အားကြီးသော ဝမ်းနည်းခြင်းဖြင့်) မာ သောကမကတ္ထ၊ မာ ပရိဒေဝိတ္တာတိ-ဝါစာယ မာ ဝိလာပံ (ထိုထိုဤဤ ပြောဆိုငိုကြွေးခြင်းကို) အကတ္ထာ-ငိုကာသင်၊ ဤအတိုင်း ဧဿယ အနက် ပေးထားသည်။

မှတ်ချက်။ ။သောကပရိဒေဝစသည်တို့၌ “သောက-ဝိုးရိမ်ခြင်း”ဟု အနက်ပေးကြ၏၊ သေဿာသုက္ခိ(ပရိနိဗ္ဗာန်ဆွမ်းပုဂ္ဂိုလ်ကို) လှမ်းခြင်းသည် ဝိုးရိမ်ခြင်း မဟုတ်၊ ဝမ်းနည်းခြင်းသာ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ဝမ်းနည်းခြင်း”ဟု သုံးစွဲလိုက်ပါသည်၊ တစ်ဝံတစ်ခု ဘေးပြင်မည်ကို ကြောင့်ကြရာ၌သာ “ဝိုးရိမ်ခြင်း”ဟု ခေါ်ရသည်။

ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥဿာဟံ ဇေနသိ-
ဉ်စပ်၊) [ခုနစ်သိန်းသော ဂဏပါမောက္ခထေရ် အမျိုးရှိသော မရေတွက်နိုင်အောင်
မြားမြောင်သော သံဃာ့အစည်းအဝေးကို ရည်ရွယ်၍ “ဤဒီသံဃသန္နိပါတ”ဟု
ဆိုသည်။]

**သံဂါယနာတင်ဖို့ရန်
ပဌမအကြိ**

ယံ (ဌာနံ)-အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ ပါပဘိက္ခု-
ယုတ်မာသော ရဟန်းတို့သည်၊ ပါဝစနံ-ပြဋ္ဌာန်းသော
စကားတော်သည်၊ ဝါ-မြတ်သော စကားတော်သည်၊
အတိတသတ္ထုကံ-လွန်လေပြီးသော ဆရာရှိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မညမာနာ-မှတ်ထင်
ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ပက္ခံ-အလဇ္ဇီ အသင်းအပင်းကို၊ [ပက္ခန္တိ အလဇ္ဇီပက္ခံ။]
လဘိတွာ-၍၊ ဝါ-ရလသော်၊ နစိရဿေဝံ-မကြာမြင့်မီပင်၊ သဒ္ဓမ္မံ-၃ ပါးသော
သဒ္ဓမ္မကို၊ (ပရိယတ်၊ ပတိပတ်၊ ပဋိဝေဓဟူသော သာသနာတော်ကို)၊ အန္တရဗေ
ပေယျ-ကွယ်စေကုန်ရာ၏၊ ဧတံ ဌာနံ-ဤသာသနာတော်ကို ကွယ်စေခြင်း၏
အကြောင်းသည်၊ ဝိဇ္ဇတိ ခေါ် ပန-ရှိသည်သာ၊ စ-ဆက်ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း)
စ-ထိုသို့ပင် အတိတသတ္ထုကပါဝစနဟု မှတ်ထင်ကြပါကုန်သော်လည်း၊ ယာဝ-
အကြင်မျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ ဓမ္မဝိနယော-သုတ်၊ အဘိဓမ္မာ၊ ဝိနည်း
သည်၊ တိဋ္ဌတိ-ပါဠိအနက်၊ မပျက်စုံညီ၊ လဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တရန်၌ဖြစ်တည်သေး
၏၊ တာဝ-ထိုဓမ္မဝိနယ တည်သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး၊ ပါဝစနံ-သည်၊ ဝါ-
သည်၊ အနတိတသတ္ထုကမေဝ-မလွန်သေးသော ဆရာရှိသည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊
ဟိ-မှန်၏၊ (တစ်နည်း) ဟိ-သာဓကကား၊ ယော ဝေါ အာနန္ဒ မယာ ဓမ္မောစ
ဝိနယောစ ဒေသိတော၊ ပညတ္တော၊ သော ဝေါ မမစ္စယေန သတ္တာတိ-ယော
ဝေါ၊ပေ၊ သတ္တာဟူသော၊ ဧတံ သုတ္တံ-ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-
ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [အာနန္ဒ-အာနန္ဒာ၊ မယာ-ငါဘုရားသည်၊ ဝေါ-သင်တို့အား၊
(ပါရာဇိကဏ်၌ “ခေါ”ဟု ရှိသည်)၊ ယော ဓမ္မောစ-အကြင် သုတ်၊ အဘိဓမ္မာကို
လည်းကောင်း၊ ယော ဝိနယောစ-အကြင် ဝိနည်းကိုလည်းကောင်း၊ ဒေသိတော-
ဟောလည်း ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပညတ္တော-ပညတ်လည်း ပညတ်တော်မူအပ်ပြီ၊
သော ဓမ္မောစ-သည်လည်းကောင်း၊ သော ဝိနယောစ-သည်လည်းကောင်း၊ မမ-
ငါ၏၊ အစ္စယေန-ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူရာအခါ၌၊ ဝါ-ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူခြင်း
ကြောင့်၊ ဝေါ-သင်တို့၏၊ သတ္တာ-ဆရာသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ရစ်လိမ့်မည်။
(မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် ပါဠိတော်။)]

(တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ အတိတသတ္ထုကပါဝစနဟု ထင်သူတို့က
အလဇ္ဇီ အသင်းအပင်းကို၍ မကြာမီပင် သဒ္ဓမ္မကို ကွယ်ပျောက်စေကုန်ရာပါသော်
လည်း စင်စစ်အားဖြင့် ဓမ္မဝိနယ တည်သေးသမျှ ပါဝစန၏ အနတိတသတ္ထုက၏
အဖြစ်ကြောင့်) အဟံ-ငါသည်၊ ယထာ-အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ (ဓမ္မောစ-ကို
လည်းကောင်း၊ ဝိနယောစ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယီယမာနေ-သံဂါယနာတင်အပ်

သော်) ဣဒံ သာသနံ-ဤ သာသနာတော်သည်။ အဒ္ဓနိယံ-ရှည်သောကာလသို့ ရောက်နိုင်သည်။ ဝိရဋ္ဌိတိကံ-ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး တည်ခြင်းရှိသည်။ အဿ-ဖြစ်ရာ၏။ တထာ-ထိုအပြားအားဖြင့်၊ (ဝါ-သာသနာတော်၏ မြဲမြံနိုင်ကြန့်၊ အရှည်ခံ၍ တည်တန့်နိုင်လောက်အောင်သော အပြားအားဖြင့်)၊ ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်း ကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ယနူနုသံဂါယေယျံ-အကယ်၍ သံဂါယနာ တင်ရပါမူကား ကောင်းလေစွာ၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေယန္တော-ကြိမိသည်၊ ဟုတ္တာ-၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဤသို့ “ဣတိ စိန္တေယန္တော” ဌ လှမ်းစပ်။)

သံဂါယနာ တင်ဖို့ရန် စ-သည်သာမကသေး၊ ယံ (ယသ္မာ)-အကြင့်ကြောင့်၊
ဒုတိယအကြံ အဟံ-ကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ (အနုဂ္ဂဟိတော ပသံဟိတော တို့၌စပ်) ကဿပ-ကဿပ၊ တွံ-သင်သည်၊ မေ-ငါ၏။ သာဏာနိ-ပိုက်ဆံလျှော်ချည်ဖြင့် ယက်အပ်ကုန်သော၊ နိဗ္ဗသနာနိ-ပြီးပြီးသော ဝတ်ရုံခြင်းကိစ္စရှိကုန်သော၊ ပံသုကုလာနိ-ပံသုကုသင်္ကန်းတော်တို့ကို၊ ဓာရေဿ သိပန-ဆောင်နိုင်အံ့လော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝတ္တာ-မိန့်တော်မူပြီး၍၊ စိဝရေ-သင်္ကန်း တော်၌၊ (အတ္တနာ-ကိုယ်တော်နှင့်)၊ သာဓာရဏ ပရိဘောဂေနစေဝ-တူသော ဆောင်ခြင်းရှိသော သုံးဆောင်တော်မူခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆက်ဆံသော သုံးဆောင်တော်မူခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ [ပါရာဇိကဏံ၌ “စေဝ” တိုက်ရိုက်ပါ၏။ နောက်၌ “သမသမတ္ထပနေနစ” ဟု စပါလတုံဖြစ်သောကြောင့် ပါမှကောင်းသည်။]

သာဓာရဏပရိဘောဂေန။ ။သာဓာရဏ၏ ပုဒ်ပြီးပုံကို ပါရာဇိကဏံဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။ “ဆက်ဆံ” ဟူသော ဝကားသည် “မည်သူနှင့်ဆက်ဆံသည်” ဟု သဟယောဂကို ငဲ့သောဝကားတည်း။ ထို့ကြောင့် “အတ္တနာ သမသမတ္ထပနေန” မှ အတ္တနာပုဒ်ကိုယူ၍ “ကိုယ်တော် နှင့်ဆက်ဆံ” ဟု အနက်ပေးပါဟုလည်းကောင်း၊ တစ်နည်း “ဘဂဝတာ အနုဂ္ဂဟိတော” မှ ဘဂဝတာပုဒ်ကိုယူ၍ “မြတ်စွာဘုရားနှင့်ဆက်ဆံ” ဟု အနက်ပေးပါဟုလည်းကောင်း ဋီကာ ဟောင်း၌ ၂-နည်းဖွင့်၏။ “ဘာကြောင့် ထိုသို့ ယူနိုင်သနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ဧကဿပိ ဟိ ကရဏနိဒ္ဒေသဿ သဟယောဂ ကတ္တုတ္တဇောတကတ္တ သမ္ပဝတော-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ဖြင့် ညွှင့်ပြအပ်သော တစ်ခုတည်းသော အတ္တနာပုဒ် (တစ်နည်း) ဘဂဝတာပုဒ်၏ သာဓာရဏ ဝပ်ခိုက် သဟယောဂ အနက်၊ အနုဂ္ဂဟိတောဝပ်ခိုက် ကတ္တုတ္တအနက်ကို ထွန်းပြနိုင်ခြင်းကြောင့် တည်း” ဟု အကြောင်းပြသည်။

ဋီကာသစ်။ ။ “ဓာရေဿသိ ပန မေ တွံ ကဿပ သာဏာနိ ပံသုကုလာနိ-ငါ၏ ပံသုကုသင်္ကန်းတို့ကို ဆောင်နိုင် (ဝတ်ရုံနိုင်) မည်လား” ဟူသော ဝကားတော်ကို ထောက်လျှင် အတ္တနာ သာဓာရဏ ပရိဘောဂအနက်သည် သိနိုင်လောက်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သိနိုင် လောက်ရာ၌ သုံးစွဲခြင်း မသုံးစွဲခြင်းမှာ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ် အလိုအတိုင်းဖြစ်နိုင်သောကြောင့်လည်း ကောင်း “အတ္တနာ” ပုဒ်ကို အထူး မသုံးစွဲတော့ဟု ဖွင့်၏။ ဤဋီကာသစ်အလို အတ္တနာပုဒ်ကို လည်းကောင်း၊ ဘဂဝတာကိုပုဒ်ကိုလည်းကောင်း မယုဘဲ အနက်ပေးနိုင်၏။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အဟံ-သည်၊ ယာဝဒေ-အကြင်မျှလောက် ကာလပတ်လုံး၊ ကာမေဟိ-
 ဝတ္ထုကိလေသာ ၂-ဖြာသော ကာမတို့မှ၊ ဝိဝိစ္ဆေဝ-ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်၊
 အကုသလေဟိ-အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ-တရားတို့မှ၊ ဝိဝိစ္စ (ဧဝ)-
 ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်၊ သဝိတက္ကံ-ဝိတက်နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ သဝိစာရံ-
 ဝိစာရနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ ဝိဝေကဇံ-နိဝရဏတို့၏ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်
 ဖြစ်သော၊ ပီတိသုခံ-ဖရဏာပီတိ စေတသိကသုခရှိသော၊ ပဌမံ ဈာနံ-ပဌမဈာန်
 ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-ပြီးစေ၍၊ (ဝိဟရိတုံ-နေခြင်းငှာ၊) အာကင်္ခါမိ-အလိုတော်ရှိ၏၊
 (တာဝဒေ-ထိုမျှလောက်ကာလပတ်လုံး၊) ကာမေဟိ-တို့မှ၊ ဝိဝိစ္ဆေဝ-သာလျှင်၊
 အကုသလေဟိ-ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ-တို့မှ၊ ဝိဝိစ္စ(ဧဝ)-သာလျှင်၊ သဝိတက္ကံ-
 သော၊ သဝိစာရံ-သော၊ ဝိဝေကဇံ-သော၊ ပီတိသုခံ-သော၊ ပဌမံ ဈာနံ-ကို၊
 ဥပသမ္ပဇ္ဇ-၍၊ ဝိဟရာမိ-နေတော်မူနိုင်၏။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ကဿပေါပိ-သည်လည်း၊ ယာဝဒေ-လုံး၊ ကာမေဟိ-တို့မှ၊
 ဝိဝိစ္ဆေဝ-သာလျှင်၊ အကုသလေဟိ-ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ-တို့မှ၊ ဝိဝိစ္စ(ဧဝ)-လျှင်၊
 သဝိတက္ကံ-သော၊ သဝိစာရံ-သော၊ ဝိဝေကဇံ-သော၊ ပီတိသုခံ-သော၊ ပဌမံ
 ဈာနံ-ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-၍၊ (ဝိဟရိတုံ-ငှာ၊) အာကင်္ခါမိ-၏၊ (တာဝဒေ-လုံး၊)
 ကာမေဟိ-တို့မှ၊ ဝိဝိစ္ဆေဝ-သာလျှင်၊ အကုသလေဟိ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ-
 တို့မှ၊ ဝိဝိစ္စ(ဧဝ)-သာလျှင်၊ သဝိတက္ကံ-သော၊ သဝိစာရံ-သော၊ ပီတိသုခံ-သော၊
 ပဌမံ ဈာနံ-ကို၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-၍၊ ဝိဟရတိ-နေနိုင်၏၊ ဣတိ ဧဝမာဒိနာ-ဤသို့
 အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ နဂါနုပုဗ္ဗဝိဟာရ ဆဋ္ဌာဘိညာပုဂ္ဂိုလ်-အစဉ်
 အတိုင်းဝင်စား၍ နေကြောင်းဖြစ်သော ၉-ပါးသော သမာပတ်၊ ၆-ပါးသော
 အဘိညာဉ် အပြားရှိသော၊ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေ-ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ၌၊ အတ္တနာ-
 ကိုယ်တော်နှင့်၊ သမသမတ္ထပနေနစ-ထပ်တူထပ်မျှထားတော်မူခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊
 အနုဂ္ဂဟိတော-ချီးမြှောက်တော်မူအပ်ပြီ။

သမသမတ္ထပနေန။ ။ဤပုဒ်၏အနက်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ဖွင့်ပြီးဖြစ်၏။
 “သမသမတ္ထပနေ-အလွန် တန်းတူထား”ဟူရာ၌ ဘုရားရှင် ရတော်မူအပ်သော သမာပတ်
 အဘိညာဉ်တို့နှင့် သမာပတ်ချင်း၊ အဘိညာဉ်ချင်းတူသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။ ဘုရားရှင်သည်
 နေ့စဉ် ကုဋေသိန်းပေါင်း နှစ်ဆယ့်လေးသိန်း အရေအတွက်ရှိအောင် ဝင်စားတော်မူသကဲ့သို့
 လည်းကောင်း၊ ရေ မီးအစုံစသော အဘိညာဉ်တို့ကို အသုံးပြုတော်မူသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
 အရှင်မဟာကဿပလည်း ဝင်စားနိုင် အသုံးပြုနိုင်သည်ဟုကား မဆိုလိုပါ။ [န ဟိ အာယသ္မာ
 မဟာကဿပေါ ဘဂဝါဝိယ ဒေဝသိကံ စတုပီသတိ ကောဋိသတသတဿသနံ၊ သမာပတ္တိ
 ယော သမာပဇ္ဇတိ၊ ယမကပါဋိဟာရိယာဒိ ဝသေနစ အဘိညာယော ဝဋ္ဌဇ္ဇေတိ-ဋီကာ။]

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဝါ-သည်သာမကသေး၊ အာကာသေ-ကောင်းကင်၌၊ ပါဏီ-လက်တော်ကို၊ စာလေတွာ-လှုပ်စေတော်မူ၍၊ အလဂ္ဂဝိတ္တတာယစေဝ-အမျိုး ၄-ပါးတို့၌ မငြိကပ်သောစိတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ စန္ဒောပမ ပဋိပဒါယဝ-လ ဟူသော ဥပမာရှိသော အကျင့်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-လနှင့် တူသော အကျင့်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပသံသီတော-ချီးမွမ်းတော်မူအပ်ပြီ၊ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ချီးမြှောက်ခံရ၊ ချီးမွမ်းခံရခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊) တဿ မေ-ထိုငါ၏၊ အညံ-သံဂါယနာတင်ခြင်းကိစ္စမှ တစ်ပါးသော၊ ကိ-အဘယ်ကိစ္စသည်၊ အာဏဏျ-ကြွေးမြီ မရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်၊ ဝါ-ကြွေးကင်းကြောင်းကိစ္စသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်တော့လတုံနည်း။

[(တစ်နည်း) စ-ဆက်၊ ဝါ-သည်သာမကသေး၊ အဟံ-ကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ပေ၊ သမသမတ္ထပနေနစ-ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယံ အနဂ္ဂဟိတော-အကြင် ချီးမြှောက်တော်မူအပ်ပြီ၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဝါ-သည်သာမကသေး၊ အာကာသေ-၌၊

တထာ၊ပေ၊ ပသံသီတော။ ။ဤဝါကျသည် ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ မပါ၊ တထာသဒ္ဒါသည် အတိဒေသအနက်၌၊ အနုကမုန (ဥပသံဟရဏ)အနက်၊ ဥပမာနိဂမနအနက်၊ ပက္ခန္တရ အနက်၊ သမုစ္စည်းအနက်အားဖြင့် အနက်များစွာကို ထွန်းပြနိုင်၏။ ဤနေရာ၌ နောက် ၂-နက်သာသင့်၏။ “ချီးမြှောက်ရုံမက၊ ချီးမွမ်းလည်း ချီးမွမ်းတော်မူအပ်ပြီ”ဟုလို့၊ အကျယ်ကို သဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၊ အဟိတ်စိတ်-တထာ သောတဝိညာဏ်ပုဒ်၏ အဖွင့်၌ ဆောင်ပုဒ်နှင့် တကွ ပြထားပြီ။

ပါဏီ၊ပေ၊ အလဂ္ဂဝိတ္တတာယ။ ။ဘုရားရှင်သည် ကောင်းကင်၌ လက်တော်ကို မြှောက်၍ လှုပ်ပြတော်မူ၏။ ဘိက္ခုတို့...အမျိုးလေးပါး၏ အိမ်သို့ ချဉ်းကပ်သော ရဟန်းသည် (ဤလက်၏ ကောင်းကင်၌ မငြိကပ်ပုံကဲ့သို့) အမျိုး၌ မငြိကပ်ရ၊ (သံယောဇဉ် မတွယ်စေရ)၊ ကဿပသည် အမျိုးတို့အိမ်သို့ ချဉ်းကပ်လျှင် မတွယ်တာ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အမျိုးတို့ကို မငြိကပ်ခြင်း၌ အရှင်မဟာကဿပကို သက်သေထား၍ ချီးမွမ်းတော်မူသည်။

စန္ဒောပမပဋိပဒါယ စ။ ။ဘိက္ခုတို့...အမျိုးလေးပါး၏အိမ်သို့ ချဉ်းကပ်သော ရဟန်းသည် လနှင့်တူစွာ အမြဲ အသစ်အသစ်ဖြစ်စေလျက် ချဉ်းကပ်ကြရမည်၊ လသည် ကောင်းကင်၌ သွားနေစဉ် မည်သူနှင့်မျှ ပေါင်းသင်းခြင်း၊ ချစ်ခြင်း၊ တွယ်တာခြင်း၊ နှစ်သက်ခြင်း၊ တောင့်တခြင်း၊ ရာဂထကြွခြင်းကို မပြု၊ ထိုသို့ မပြုသော်လည်း လူအများက မြတ်နိုး နှစ်သက်ကြသကဲ့သို့၊ ကဿပလည်း လနှင့်တူသော အကျင့်ရှိပေသည်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အရှင်မဟာကဿပကို သက်သေထား၍ ချီးမွမ်းတော်မူသည်။ [အလဂ္ဂဝိတ္တ၊ စန္ဒောပမ ပဋိပဒါအကျယ်ကို ကဿပ သံယုတ် အဋ္ဌကထာ၌လည်းကောင်း၊ သီလကုန် ဋီကာသင်္ဂါယနာလည်းကောင်း ရှုပါ၊ အလဂ္ဂဝိတ္တတာယ၊ ပဋိပဒါယတို့၌ ကရိုဏ်းအနက်၊ အာဇာရအနက် ၂-နည်းဖွင့်သည်၊ နိဿယ၌ ကရိုဏ်းအနက်သာ ပေးထား၏၊ ဋီကာ နောက်နည်းအလို “၌”ဟု ပေးပါ၊ အလဂ္ဂဝိတ္တ အဖြစ်၌လည်းကောင်း၊ စန္ဒောပမအကျင့်၌လည်းကောင်း ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သည်-ဟုလို့၊]

ပါဏီ-ကို၊ စာလေတွာ-၍၊ အလဂ္ဂစိတ္တတာယစေ-ဖြင့်လည်းကောင်း၊ စန္ဒောပမ
 ပဋိပဒါယစ-ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယံ ပသံဟိတော-အကြင် ချီးမွမ်းတော်မူအပ်ပြီ၊
 တဿ-ထိုချီးမြှောက်တော်မူခြင်း၊ ချီးမွမ်းတော်မူခြင်း၏၊ အညံ-သော၊ ကိ-သည်၊
 အာဏဏျံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဘဝိဿတိ-နည်း၊ ဤသို့ ဋီကာသစ်ဖွင့်တိုင်းလည်း
 တစ်နည်း အနက်ပေးနိုင်၏။]

ရာဇာ-မင်းသည်၊ သက ကဝစ ဣဿရိယာနုပုဒါနေန-မိမိ၏ဥစ္စာဖြစ်သော
 ချပ်ဝတ်တန်ဆာ၊ ရာထူး ဌာနန္တရကို ပေးခြင်းဖြင့်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ကုလဝံသပွ
 တိဋ္ဌာပကံ-မင်းမျိုး မင်းနွယ်ကို တည်တံ့စေနိုင်သော၊ ပုတ္တံ-သားကို၊ (အယံ-
 ဤသားသည်၊ မေ-ငါ၏၊ ကုလဝံသပွတိဋ္ဌာပကော-မင်းမျိုး မင်းနွယ်ကို တည်တံ့
 စေနိုင်သူသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မန္တော-သိ၍၊ အနုဂ္ဂဏှာ
 တိ)ဝိယ-ချီးမြှောက်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊) ဘဂဝါ-သည်၊ မံ-ငါ့ကို၊ အယံ-
 ဤ ကဿပသည်၊ မေ-ငါ၏၊ သဒ္ဓမ္မဝံသပွတိဋ္ဌာပကော-သူတော်ကောင်းတရား
 တည်းဟူသော အနွယ်ကို တည်တံ့စေနိုင်သူသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊
 ဣတိ-သို့၊ မန္တော-သိတော်မူ၍၊ အသာဓာရဏေန-တစ်ပါးသော သာဝကတို့နှင့်
 ဆက်ဆံခြင်းမရှိသော၊ ဣမိနာ အနုဂ္ဂဟေန-ဤ ချီးမြှောက်တော်မူခြင်းဖြင့်၊
 အနုဂ္ဂဟေသိ နနု-ချီးမြှောက်တော်မူခဲ့သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဥဋ္ဌာရာယ-မွန်မြတ်သော၊
 ဣမာယစ ပသံသာယ-ဤ ချီးမွမ်းတော်မူခြင်းဖြင့်လည်း၊ ပသံသိ နနု-ချီးမွမ်း
 တော်မူခဲ့သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တယန္တော-ကြံမိသည်၊ (ဟုတွာစ-
 ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊) ဓမ္မဝိနယ သံဂါယနတ္ထံ-
 သုတ် အဘိဓမ္မာ ဝိနည်းကို သံဂါယနာတင်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊
 ဥဿာဟံ-အားတက်သရောကို၊ ဇနေသိ-ဖြစ်စေပြီ။

ဣတိ စိန္တယန္တော။ ။ “ဧတ္ထ ဣတိသဒ္ဓေန အန္တရဓာပေယျံ၊ သံဂါယေယျံ၊ ကိမညံ
 အာဏဏျံ ဘဝိဿတိတိ ဝစနပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဌာနံ ခေါပနေတံ ဝိဇ္ဇတိတိ အာဒိ ဝါကျုတ္တယံ
 နိဒေသေတိ” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏၊ ထိုအလို “အန္တရဓာပေယျံ-ရာ၏၊ ဣတိ စိန္တယန္တော
 ဟုတွာစ” ဟု ပေးရသည်၊ သို့သော် “အန္တရဓာပေယျံ၊ ယာဝစ၊ ပေ၊ ပါဝစနံ ဟောတိ” ဝါကျု
 တို့သည် သံဂါယနာတင်ဖို့ရန် ကြံစည်ခြင်း၏အကြောင်းပြ ဝါကျုတို့သာဖြစ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့်
 “တဿံတိ ဟိ ပဒံ အဇ္ဈာဟရိတွာ သံဂါယေယန္တိပဒေန သမ္ပန္နနိယံ” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်ခဲ့သည်။

ဆက်ဦးအံ-ဋီကာသစ်ဆရာသည် “ယာဝစ” စသော ဝါကျုကိုသာ သံဂါယနာတင်ဖို့ရန်
 ကြံစည်ခြင်း၏ အကြောင်းပြဝါကျုဟု ဆိုသော်လည်း ထို“ယာဝ”စသော ဝါကျုသည်ပင်
 “ဌာနံ ခေါ ပနေတံ၊ ပေ၊ အန္တရဓာပေယျံ” ဝါကျု၏အဆက် ဥပနာသဝါကျုတည်း၊ ထို့ကြောင့်
 ရှေ့ဝါကျု၌ “အတိတသတ္ထုကံ ပါဝစနံ”ကိုပင် ပြောင်းပြန်ပြု၍ “အနတိတသတ္ထုကမေဝ
 ပါဝစနံ”ဟု ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် “အန္တရဓာပေယျံ” ဝါကျုကို ဣတိဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော

စိန္တနာကာဂဝါကျဟု ဖွင့်ခြင်းကို ငဉ်းတားပါ။ မိဝိကား "သံဂါယောယျံ" နှင့် အာဇာနည် ဘဝိဿတိ၊ နုနု၊ ဝေ၊ ပသံသီ" ဟု စိန္တနာကာရ ၂-ဝါကျသာ အချုပ်အားဖြင့် ရရှိနိုင်သည်ဟု ယူဆပါသည်။

ဖြန့်၍ ရှင်းပြခြင်း။ ။ "ဓမ္မဝက္ကပဝတ္တနံ ဟိ" မှ စ၍ "ဥဿာဟံ ဇနေသိ" တိုင်အောင် ဝါကျများသည် ရှည်မြောလှသောကြောင့် အသိဉာဏ်မရှင်းဘဲဖြစ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ပြန့်၍ ရှင်းပြပါဦးမည်-

- ၁။ "ဓမ္မဝက္ကပဝတ္တနံ ဝေ၊ လောကနာထေ" သည် ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်ဝံတော်မူပြီးနောက် ဖြစ်ပျက်ပုံကို ပြလို၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝံတော်မူပုံကို အခြေခံစေသောစကားတည်း။
- ၂။ "ဘဂဝတော ဓာတုဘာဇနဒိဝေ" သည် ဥဿာဟဇနနံ ဖြစ်ရာနေ့ကိုပြသော စကားတည်း။
- ၃။ "သန္နိပတိတာနံ ဝေ၊ မဟာကဿပေါ" သည် ဥဿာဟဇနနံကြိယာ၏ ကတ္တားကို ပြသော စကားတည်း။
- ၄။ "သတ္တာဟပရိနိဗ္ဗုတေ ဝေ၊ ဝုတ္တဝစနမနဿရန္တော" သည် ဥဿာဟကိုဖြစ်စေခြင်း၏ ပဌမအကြောင်းပြ စကားတည်း။
- ၅။ "ဤဒိဿဿ ဝေ၊ မညမာဇော" သည် ဥဿာဟကိုဖြစ်စေခြင်း၏ ဒုတိယအကြောင်းပြ စကားတည်း။
- ၆။ "ဌာနံ ခေါ ဝေ၊ စိန္တယန္တော" တိုင်အောင်သည် ဥဿာဟကိုဖြစ်စေခြင်း၏ တတိယအကြောင်းပြ စကားတည်း။
- ၇။ ထို တတိယအကြောင်းပြ စကားရပ်တို့တွင် "ဌာနံ ခေါ ဝေ၊ ပါဝစနံ ဟောတိ" သည် သံဂါယနာတင်ဖို့ရန် ကြံစည်ခြင်း၏အကြောင်းပြ ကာရဏဝါကျတို့တည်း။ ထို့ကြောင့် "တသ္မာ" ထည့်၍ အနက်ပေးရသည်။
- ၈။ "ဝုတ္တံ ဟေတံ ဝေ၊ သတ္တာတိ" သည် အနတိတသတ္တာကပါဝစနံ၏ သာဓက။
- ၉။ "ယန္နုဉ္ဇာဟံ ဝေ၊ စိရဋ္ဌိတိကံ" သည် သံဂါယနာတင်ဖို့ရန် ကြံစည်ပုံတည်း။
- ၁၀။ "ယဉ္ဇာဟံ ဝေ၊ အနုဂ္ဂဟိတော ဝေ၊ ပသံသိတော" တို့သည် ကျေးဇူးတော်တည်းဟူသော ကြွေးများတင်နေပုံကိုပြသော စကားတည်း။ သံဂါယနာတင်ဖို့ရန်ထပ်မံ၍ အကြောင်းပြသော စကားလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။
- ၁၁။ "တဿ ဝေ၊ ဘဝိဿတိ" သည် သံဂါယနာတင်ခြင်းမှ တစ်ပါးသော အခြားနည်းဖြင့် ကြွေးဆပ်၍ မကျေနိုင်ပုံကိုပြသော စကားတည်း။ ["သံဂါယနာတင်ဖို့ရန်မှ တစ်ပါး အခြားနည်း မရှိသောကြောင့် သံဂါယနာတင်မှ ဖြစ်မည်" ဟုလို့၊ ထို့ကြောင့် သံဂါယနာတင်ဖို့ရန် ထပ်မံ၍ အကြံပြစ်ပုံကိုပြသော စကားလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။]
- ၁၂။ "နုနု ဝံ ဝေ၊ ပသံသီ" သည် မိမိကိုယ်ကို မိမိပြန်၍ ဘောဒနာသော စကားတည်း။ ဤစကားဖြင့် "တဿ ကိမည အာဇာနည် ဘဝိဿတိ" ဟူသော ရှေ့စကားကို သာဉ် လေးနက်စေ(နိုင်မြဲစေ)သည်။ ဤသို့ ရှည်လျားသော စကားရပ်ကြီးကို သု၊ အခန်းနှင့်သု ခွဲကြည့်မှ ရှင်းလင်းပါလိမ့်မည်။

မယာ-ငါသည်၊ ဝုတ္တဿ-ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္တဿ-အနက်ကို၊ သာဓကံ-
 ပြီးစေတတ်သော၊ ယထာ (ကိံ ဝစနံ)-အဘယ်စကားကို၊ ကော-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်
 သည်၊ အာဟ-မိန့်တော်မူသနည်း၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တဿ-သော၊ အတ္တဿ-ကို၊
 သာဓကံ-သော၊ အထခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါပေ၊ ဝိနယဝါဒိနော
 ဒုဗ္ဗလာ ဟောန္တိတိ-အထခေါပေ၊ ဟောန္တိဟူသော၊ ဣဒံ ဝစနံ-ဤစကားကို၊
 သံဂီတိကာရော-သံဂါယနာတင် ထေရ်အပေါင်းသည်၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ [ကြွင်း
 သော အနက်ပေးနည်းကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] အထခေါ-
 ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာမန္တေသိ-
 ခေါ်၍ သိစေတော်မူပြီ၊ [အာဝုသောဟု ခေါ်၍ “ဧကမိဒါဟံ”စသည်ဖြင့် သိစေပြီး-
 ဟူလို၊] (ကိံ-အဘယ်သို့ခေါ်၍ သိစေတော်မူသနည်း၊) အာဝုသော-ငါ့ရှင်တို့၊
 အဟံ-ငါသည်၊ ဧကံ-တစ်ပါးသော၊ သမယံ-အခါ၌၊ [ဣဒံ အနက်မရှိ၊] ပါဝါယ-
 ပါဝါမြို့မှ၊ ကုသိနာရံ-ကုသိနာရုံမြို့သို့၊ (ဂမိဿာမိ-သွားအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊)
 မဟတာ-များစွာသော၊ ဘိက္ခုသံဃေန-ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ ပဉ္စမတ္တေဟိ-၅ လီ
 အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုသတေဟိ-ရဟန်းအရာတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တကွ၊
 အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပန္နော-အခွန်ရှည်သော ခရီးကိုသွားသည်၊ (အမိံ-ဖြစ်၏၊) ဣတိ-
 ဤသို့ အစရှိသော၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ သုဘဒ္ဓကဏ္ဍံ-သုဘဒ္ဓကဏ္ဍကို၊ ဝိတ္ထာရ
 တော-ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ ပန-ဆက်၊ အဿ-ထို သုဘဒ္ဓကဏ္ဍ၏၊ အတ္ထံ-
 အနက်ကို၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနာဝသာနေ-မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၏ အဆုံးနား၌၊ အာဂတ
 ဋ္ဌာနေယေဝ-လာသော ပါဠိရပ်၌သာ၊ ကထယိဿာမ-ဖွင့်ဆိုကုန်အံ့။

တတော-ထို သုဘဒ္ဓကဏ္ဍမှ၊ (တစ်နည်း) တတော-ထို အားတက်သရောဖြစ်
 စေရာအခါမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ အာဟ-ဆက်၍မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိံ-အဘယ်သို့ဆက်၍
 မိန့်တော်မူသနည်း၊) အာဝုသော-ငါ့ရှင်တို့၊ အဓမ္မော-ကုသလကမ္မပထတရား

တတော ပရံ။ ။ “တတော ဘိက္ခုနံ ဥဿာဟဇနနတော”ဟု ဋီကာဟောင်းဖွင့်ရာ၌
 သုဘဒ္ဓကဏ္ဍဝယ် အားတက်သရော ဖြစ်စေသောစကား မပါသေးသောကြောင့် ထိုအဖွင့်ကို
 သာရတ္ထဋီကာဆရာ စသည်တို့က မနှစ်သက်ကြ၍ “တတော သုဘဒ္ဓကဏ္ဍတော”ဟု ဖွင့်ကြ၏၊
 ထိုအတိုင်း ပါရာဇိကဏ်နိဿယ၌ တစ်နည်းသာ ပေးထားသည်၊ ဤ၌ကား သုဘဒ္ဓကဏ္ဍဝယ်
 သုဘဒ္ဓ၏ ပြောစကားထည်း၌ “ယခုအခါ ငါတို့လုပ်ချင်ရာ လုပ်နိုင်ကြပြီ”ဟူသော စကားသည်
 သံဂါယနာမတင်လျှင် မဖြစ်နိုင်လောက်အောင် သံဝေဂဖြစ်စရာ စကားလုံးဖြစ်ရကား “ထိုစကား
 ကိုပင် ဥဿာဟဇနန၏ အကြောင်းဟု ယူဆလျှင် ဋီကာဟောင်း အဖွင့်လည်း စိစစ်ဖွယ်မလိုပါ၊
 (သင့်သည်သာ)”ဟု ယူဆနိုင်ကြောင်းကို ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်။ [ယဒိ ပန သုဘဒ္ဓကဏ္ဍမေဝ
 ဥဿာဟဇနနပေတဘူတဿ သုဘဒ္ဓေန ဝုတ္တဝစနဿ ပကာသနတ္ထာ ဥဿာဟဇနနန္တိ
 ဝဒေယျ၊ နတ္ထေဝေတ္ထ ဝိစာရေတဗ္ဗတာတိ၊-ဋီကာသစ်။]

ဆယ်ပါး၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အကုသလကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးသည်၊ ပုရေဒိပ္ပတိ-မကြာမီ ထွန်းကားလိမ့်မည်၊ ဝါ-မထွန်းကားမီ၊ ဓမ္မော-ကုသလကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးကို၊ ပုရေ ပဋိဗာဟိယျတိ-မကြာမီ တားမြစ်အပ်လိမ့်မည်၊ ဝါ-မတားမြစ်အပ်မီ၊ အဝိနယော-သံဝရဝိနည်း၊ ပဟာနဝိနည်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောတရားသည်၊ ပုရေ ဒိပ္ပတိ-မည်၊ ဝါ-မီ၊ ဝိနယော-သံဝရဝိနည်း၊ ပဟာနဝိနည်းကို၊ ပုရေ ပဋိဗာဟိယျတိ-အပ်လိမ့်မည်၊ ဝါ-မီ၊ အဓမ္မဝါဒိနော-အဓမ္မကို ပြောဆိုလေ့ရှိသူတို့သည်၊ ဗလဝန္တော-အားရှိကုန်သည်၊ ပုရေ ဟောန္တိ-မကြာမီ ဖြစ်ကြလိမ့်မည်၊ ဝါ-မဖြစ်ကြမီ၊ ဓမ္မဝါဒိနော-တို့သည်၊ ဒုဗ္ဗလာ-အားမရှိကုန်သည်၊ ပုရေ ဟောန္တိ-မည်၊ ဝါ-မီ၊ အဝိနယဝါဒိနော-အဝိနယကို ပြောဆိုလေ့ရှိသူတို့သည်၊ ဗလဝန္တော-ကုန်သည်၊ ပုရေ ဟောန္တိ-မည်၊ ဝါ-မီ၊ ဝိနယဝါဒိနော-တို့သည်၊ ဒုဗ္ဗလာ-ကုန်သည်၊ ပုရေ ဟောန္တိ-မည်၊ ဝါ-မီ၊ မယံ-တို့သည်၊ ဟန္ဒ-ယခု၊ ဝါ-ယခုနယ်က ကြိုတင်၍၊ ဓမ္မဉ္စ-သုတ်အဘိဓမ္မာကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ဝိနည်းကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယာမ-သံဂါယနာတင်ကြကုန်စို့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-ဆက်၍ မိန့်တော်မူပြီ။

ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာဟံသု-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊(ကိ-နည်း၊) ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ တေနဟိ-တိုက်တွန်းပါ၏၊ (တစ်နည်း) တေနဟိ-ထိုသို့ သံဂါယနာတင်လိုပါလျှင်၊ ထေရော-သည်၊ ဘိက္ခု-သံဂါယနာတင်ရန် လျှောက်မည် ရဟန်းတို့ကို၊ [သံဂိတိယာ အနုရူပေ ဘိက္ခု။] ဥစ္စိနတု-ရွေးချယ်တော်မူပါ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟံသု-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ သကလနဝဂံသတ္တုသာသနပရိယတ္တိ ဓရေ-အလုံးစုံ ၉-ပါးသောအင်္ဂါရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ ဆုံးမကြောင်းပရိတ်ယတ်ကို ဆောင်နိုင်ကုန်သော၊ အနေကသတေစ-အရာမက များစွာလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-ရာပေါင်းများစွာလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အနေက သဟဿေစ-အထောင်မက များစွာလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-ထောင်ပေါင်းများစွာလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပုထုဇ္ဇနသောတာပနံ သကဒါဂါမိ အနာဂါမိ သုက္ခဝိပဿက ခိဏာသဝဘိက္ခု-ပုထုဇဉ် ရဟန်း၊ သောတာပနံရဟန်း၊ သကဒါဂါမိရဟန်း၊ အနာဂါမိရဟန်း၊ သုက္ခဝိပဿက ရဟန်းတို့ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-ရှောင်ကြဉ်၍၊ (ချန်လှပ်၍)၊ တိပိဋက သဗ္ဗပရိယတ္တိပူဇာဒဓရေ-ပိဋကတ် ၃-ပုံဟူသော အလုံးစုံသော ပရိယတ္တိအပြားကို ဆောင်နိုင်ကုန်သော၊ ပဋိသမ္ဘိဒါပုတ္တေ-ပဋိသမ္ဘိဒါသို့ ရောက်ပြီးကုန်သော၊ ဝါ-ရောက်အပ် ရအပ်ပြီးသော ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ရှိကုန်သော၊ မဟာနုဘာဝေ-ကြီးသော အာနုဘော်ရှိကုန်သော၊ ယေဘုယျေ-များသောအားဖြင့်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဒေတဒဂ္ဂံ-ဒေတဒဂ်ရာထူးသို့၊ အာရောပိတေ-တင်အပ်ပြီးကုန်သော၊ တေဝိဇ္ဇာဒိဘောဒေ-တေဝိဇ္ဇ အဝရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ ဧကုဒု ပဉ္စသတေ-တစ်ပါးဖြင့် ယုတ်လျော့သော ငါးရာအတိုင်

အရှည်ရှိကုန်သော၊ ခီကာသဝ ဘိက္ခုယေဝ-ရဟန္တာရဟန်းတို့ကိုသာ၊ ပရိဂ္ဂဟေသိ-ပိုင်းခြား၍ယူတော်မူပြီ၊ ဝါ-ရွေးချယ်တော်မူပြီ၊ ယေ-ယင်း ရဟန်းတော်တို့ကို၊ (တိပိဋက သဗ္ဗပရိယတ္တိပူဇော်ဒေဝရ စသော ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော တစ်ပါးယုတ်ငါးရာသော ရဟန်းတော်တို့ကို) သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ အထဲခေါ် အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ ဧကေနူနာနိ ပဉ္စ အရဟန္တသတန် ဥစ္စိနိတိ-အထဲခေါ် ၊ပေ၊ ဥစ္စိနိဟူသော၊ ဣဒံ-ဤစကားကို၊ (သံဂီတိ ကာရေဟိ-တို့သည်)၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူပြီ၊ [အထဲခေါ်-၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ ဧကေနူနာနိ-တစ်ပါးဖြင့် ယုတ်လျော့ကုန်သော၊ ပဉ္စ အရဟန္တသတန်-ငါးရာသော ရဟန္တာတို့ကို၊ ဥစ္စိနိ-ရွေးချယ်တော်မူပြီ။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ပြဦးအံ့၊ ကိဿ-အဘယ့်ကြောင့်၊ ထေရော-အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်၊ (ပဉ္စ အရဟန္တသတန်-ငါးရာသော ရဟန္တာတို့ကို) ဧကေနူနံ-တစ်ပါးဖြင့် ယုတ်လျော့အောင်၊ အကာသိ-ပြုရသနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ အာယသ္မာတော အာနန္ဒတ္ထေရဿ-အရှင်အာနန္ဒာထေရ်၏၊ (ဩကာသဉ္စ ဖပံ) ဩကာသကရဏတ္ထံ-အခွင့်ပြုခြင်း အကျိုးငှာ၊ (တစ်နည်း) ဩကာသကရဏတ္ထံ-အခွင့်ပြုလိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (ထေရော-သည်၊ ပဉ္စ အရဟန္တသတန်-တို့ကို၊ ဧကေနူနံ-အောင်၊ အကာသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း)၊ ဟိ-ချဲ့၊ တေန အာယသ္မတာ-ထို အရှင်အာနန္ဒာနှင့်၊ သဟာပိ-တကွလည်းကောင်း၊ ဝိနာပိ-ကင်း၍လည်းကောင်း၊ ဓမ္မသံဂီတိ-သုတ်အဘိဓမ္မာကို သံဂါယနာတင်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ ဟိ-မှန်၏၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ(ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ သော အာယသ္မာ-ထို အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ သေက္ခော-သေက္ခသည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ သကရဏီယော-အထက်မဂ် အလိုငှာ ပြုဖွယ်ကိစ္စနှင့် တကွဖြစ်၏၊ တသ္မာ-ထိုကြောင့်၊ (ထိုသို့ သေက္ခသကရဏီယ၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ (တေန အာယသ္မတာ-ထို အရှင်အာနန္ဒာနှင့်)၊ သဟာပိ-တကွလည်း၊ (ဓမ္မသံဂီတိ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ)၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (တစ်နည်း) ပန-သဟာပိ န သက္ကာ၏ အကြောင်းပြမှတစ်ပါး ဝိနာပိ န သက္ကာ၏ အကြောင်းပြကို ဆိုဦးအံ့၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ အဿ-ထို အရှင်အာနန္ဒာ၏၊ ကိစ္ဆိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဒသ ဗလဒေသိတံ-မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောတော်မူအပ်သော၊

ယသ္မာ ပန ကိစ္ဆိ အပစ္စက္ခံ။ ။ဤဝါကျသည် ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာလာ ဝါကျနှင့် မတူတတ်၊ “ယံကိစ္ဆိ-ကိစ္ဆိ”ဟု ပါ၌ ၂-ထွေရှိ၏၊ “ကိစ္ဆိ”ဟု ရှိသော ပါ၌သာ ကောင်း၏၊ “တရားတစ်ပုဒ်တစ်လေမျှ မျက်မှောက်မဟုတ်သော တရားမရှိ”ဟုလို၊ “ဒသဗလေန ဒေသိတံ =ဒသဗလ ဒေသိတံ”ဟု ပါ၌ ၂-ထွေရှိသည်ကား သင့်သည်ချည်းသာ။

သုတ္တဂေယျာဒိကံ-သုတ္တဂေယျ အစရှိသော၊ အပစ္စက္ခနာမ-မျက်မှောက်မဟုတ်သော တရားမည်သည်။ နတ္ထိ-မရှိ။

မယာ-သည်။ ဝုတ္တဿ-ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္တဿ-အနက်ကို၊ (သုတ္တဂေယျာ ဒိကံ အပစ္စက္ခနာမ နတ္ထိဟူသော အနက်ကို) သာဓကံ-ပြီးစေတတ်သော၊ ယထာ ကိံဝစနံ-အဘယ်စကားကို၊ ကော-သည်။ အာဟ-ဆိုသနည်း၊ မယာ-သည်။ ဝုတ္တဿ-သော၊ အတ္တဿ-ကို၊ သာဓကံ-သော၊ ဒွါသီတိဗုဒ္ဓတောဂဏှိံ၊ပေ၊ ပဝတ္ထိ နောတိ-ဒွါသီတိ၊ပေ၊ဟူသော၊ ဣဒံ ဝစနံ-ကို၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာ သည်။ အာဟ-ပြီ၊ [ဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဒွါသီတိ သဟဿာနိ- ရှစ်သောင်း နှစ်ထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတော-ဘုရားအထံတော်မှ၊ ဂဏှိံ-

အပစ္စက္ခ နာမ။ ။“အက္ခာနံ-ဣန္ဒြေတို့၏+ပတိ-ရှေးရှုတည်း၊ ပစ္စက္ခံ-ရှေးရှု၊ ဝါ- မျက်မှောက်၊ န+ပစ္စက္ခံ အပစ္စက္ခံ”ဟု ပြုပါ၊ မြတ်စွာဘုရားအထံတော်မှ တိုက်ရိုက်နာခံရသည် ဖြစ်စေ၊ အရှင်သာရိပုတြာစသော ရဟန်းတော်တို့အထံမှ နာခံရသည်ဖြစ်စေ အားလုံး ပဂုဏာဘဝ (နှုတ်တက်ရ)ဖြစ်နေသောကြောင့် “အရှင်အာနန္ဒာ၏ မျက်မှောက်ချည်းဖြစ်နေသည်”ဟူလို။ [ပါရာဇိကဏ်၌ “အသမ္မုခါ ပဋိဂ္ဂဟိတံနာမ နတ္ထိ”ဟု ရှိ၏၊ သာဝကဘာသိတ တရားပင်ဖြစ်စေ၊ ဘုရားအထံတော်မှ နည်းရ၍ ဟောအပ်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသိတအမည် ရသကဲ့သို့ ထို့အတူ ရဟန်းတော်အထံမှ နာခံရသော်လည်း ဘုရားအထံတော်မှ နာခံရသည်ဟုပင် ဆိုနိုင်သည်- ဟူလို။]

မှတ်ချက်။ ။“ယသ္မာ ပနဿ”၌ အဿကို အပစ္စက္ခံ၍ “အနေန”ဟုလည်းကောင်း၊ နတ္ထိကို၍ ကြိယာပဋိဂ္ဂါဟက (ကြိယာကိုခံယူတတ်သော) သမ္မဒါနံဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ် ဖွင့်၏၊ ပစ္စက္ခသဒ္ဒါသည် “မျက်မှောက်ပြုအပ်”ဟု အနက်ပေးရသော ကံဟောကြိယာပုဒ် မဟုတ်ပါ၊ ပြခဲ့သောဝိပြုဟ်အရ သမာသံသာဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဿ၏ကတ္တာအနက်ကို ပဌမစဉ်းစားပါ၊ နတ္ထိကြိယာကို “သမ္မဒါနံ၍သော ကြိယာ”ဟု သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ မတွေ့ရပါ။ ထို့ကြောင့် “အဿာတိဝါ နတ္ထိတိ ဧတ္ထ ကြိယာပဋိဂ္ဂါဟကဝစနံ”ဟူသော အဖွင့်ကိုလည်း စဉ်းစားသင့်ပါသည်။ မိမိကား ပစ္စက္ခံ၌စပ်ဖို့ရာ သမ္မန်အနက်ကိုသာ သုံးစွဲလိုက်ပါသည်။ “ထို အရှင်အာနန္ဒာ၏+မျက်မှောက်”ဟူလို။

ဒွါသီတိ ပေ၊ ပဝတ္ထိနော။ ။ဤဂါထာသည် ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၌ ဓမ္မက္ခန္ဓာ ရှစ်သောင်း လေးထောင်ပြခန်းကျမှ ပါ၏၊ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ထို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ ၌ ပြထားပြီး၊ ပဝတ္ထိနောကို “ဇိဝါဂ္ဂေ ဟဒယေဝါ ပဝတ္ထိနော ပဂုဏာ ဝါစုဂ္ဂတာ”ဟု ဋီကာသစ် ၌လည်းကောင်း၊ “ပဝတ္တမာနာ ပဂုဏာ ဝါစုဂ္ဂတာ ဇိဝါဂ္ဂေ ပရိဝတ္တန္တိ”ဟု သာရတ္ထ၌လည်း ကောင်း ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဇိဝါဂ္ဂေ (တစ်နည်း) ဟဒယေ”ဟု ထည့်၍ ပဝတ္ထိနောကိုလည်း ပပုဗ္ဗဝတ္ထု (ဝတု)ဓာတ် ကတ္တာဟော ဣပစ္စည်းဟု ကြိုသည်။

ကောစိဝါဒ။ ။ဤဂါထာ၌ ကောစိဆရာတို့သည် ယေမေကို “ယေ+ဣမေ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ “ယေ ဣမေ ဓမ္မာ-အကြင် တရားတို့ကို၊ ဗုဒ္ဓဿ-သည်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနဉ္စ-တို့သည် လည်းကောင်း၊ ပဝတ္ထိနော-ဖြစ်စေအပ် ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တေသု-ထို တရားတို့တွင်၊

သင်ယူခဲ့ပြီ။ ဒွေသဟဿာနိ-နှစ်ထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဘိက္ခုတော-အရှင် သာရိပုတြာစသော ရဟန်းတော်တို့အထံမှ၊ ဂဏှိ-သင်ယူခဲ့ပြီ။ ယေ ဓမ္မာ-အကြင် ဓမ္မက္ခန္ဓာတရားတို့သည်။ မေ-ငါ၏။ (ဇိဝါဂ္ဂေ-လျှာဖျား၌) ပဝတ္တိနော-နှုတ်တက်ရွှေ ဖြစ်လာကြကုန်၏။ (တစ်နည်း) (ဟဒယေ-စိတ်နှလုံး၌) ပဝတ္တိနော-အမြဲမပြတ် ဖြစ်နေကြကုန်၏။ (တေ ဓမ္မာ-ထိုဓမ္မက္ခန္ဓာတရားတို့သည်) စတုရာသီတိ သဟဿာ နိ-ရှစ်သောင်းလေးထောင်တို့တည်း။] တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မျက်မှောက် မဟုတ်သော တစ်စုံတစ်ခုသော တရား၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ (တေန အာယသ္မတာ- နှင့်) ဝိနာပိ-ကင်း၍လည်း၊ (ဓမ္မသင်္ဂီတိ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ) န သက္ကာ- မတတ်ကောင်း။

ယဒိ ဧဝံ-အကယ်၍ ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ ဝါ-ယင်းသို့ဖြစ်လျှင်၊ [(တစ်နည်း) တေန အာယသ္မတာ-နှင့်၊ ဝိနာပိ-၍လည်း၊ ဓမ္မသင်္ဂီတိ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာတုံ- ငှာ၊ ယဒိ န သက္ကာ-အကယ်၍ မတတ်ကောင်းအံ့၊ ဧဝံသတိ-ဤသို့ မတတ်ကောင်း လသော်] သေက္ခော-သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သမာနောပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဓမ္မသင်္ဂီတိ ယာ-သုတ် အဘိဓမ္မာကို သံဂါယနာတင်ခြင်းအား၊ ဗဟူကာရတ္တာ-များသော လျော်သောကျေးဇူးကို ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ထေရေန-အရှင်မဟာကဿပ ထေရ်သည်။ ဥစ္စိနိတဗ္ဗော-ရွေးချယ်ထိုက်သည်။ အဿ-ဖြစ်၏။ အထ-ထိုသို့ ရွေးချယ်ထိုက်ပါလျက်၊ [“အထာတိ ပုစ္ဆာယံ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျ၌ပါသော အထကို ပုစ္ဆာအနက်ဟောဟု ဋီကာသစ်၌ ဆို၏။] ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်၊ န ဥစ္စိနိတော- ရွေးချယ်တော်မမူအပ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ပရူပဝါဒ ဝိဝဇ္ဇနတော- သူတစ်ပါး၏ စွပ်စွဲခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်လိုခြင်းကြောင့်၊ (န ဥစ္စိနိတော-အပ်၊ ဣတိ-

ဒွါသီတိ သဟဿာနိ-တို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတော-မှ၊ ဂဏှိ၊ ဒွေသဟဿာနိ-တို့ကို၊ ဘိက္ခုတော-မှ၊ ဂဏှိ၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ စတုရာသီတိ သဟဿာနိ-တို့တည်း”ဟု အနက်ပေးကြ၏။ သို့သော် ထိုအနက်အလိုအားဖြင့် “ဘုရားရှင်နှင့် ရဟန်းတော်တို့ ဟောအပ်သောတရားတို့တွင် ရှင်အာနန္ဒာ သင်ယူပြီးသာ၊ တရားတော်သာ ရှစ်သောင်းလေးထောင်”ဟု သိရ၍ “ဓမ္မက္ခန္ဓာ ပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်ရှိ၏”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကိုကား မသိရသောကြောင့် အများက လက်မခံအပ်သော ကေစိဝါဒဟု ဆိုသည်။

မှက်ချက်။ ။ဤဂါထာသည် ဥပရိပံ-ဂေါပကမောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်၌ မလာ၊ တိံသနိပါတ် အာနန္ဒထေရဂါထာ၌သာ လာသော ဂါထာတည်း။ ထိုဂါထာ၏ အဋ္ဌကထာ၌ “အထ ဧကဒိဝသံ ဂေါပကမောဂ္ဂလ္လာနောနာမ ဗြာဟ္မဏော ထေရံ ပုစ္ဆိ၊ တံ ဗာဟုသုတောတိ ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ ပါကဋော၊ ကိတ္တိကာ ဓမ္မာ တေ သတ္တာရာ ဘာသိတာ၊ တယာ စ ဓာရိတာတိ၊ တဿ ထေရော ပဋိဝစနံ ဒေန္တော ဒွါသီတိ ဂါထာမာဟ”ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဂါထာကို အနက်ပေးရာ၌ “ဗြာဟ္မဏ”ဟု အာလုပ်ထည့်၍ ရှေးက အနက်ပေးကြသည်။

ဤကား အဖြေတည်း၊) ဟိ-ချဲ့၊ ထေရော-သည်၊ အာယသ္မန္တေ အာနန္ဒေ-အရှင် အာနန္ဒာ၌၊ အတိဝိယ-အလွန်သာလျှင်၊ [ဝိယသဒ္ဓါ ဝေအနက်ဟော၊] ဝိဿတ္ထော-အကျွမ်းဝင်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တထာဟိ-ထိုစကား မှန်၏၊ နံ-ထို အရှင် အာနန္ဒာကို၊ သိရသ္မိ-ဦးခေါင်း၌၊ ပလိတေသု-ဆံဖြူတို့သည်၊ ဇာတေသုပိ-ပေါက် ကုန်သော်လည်း၊ ဝါ-ပေါက်ရာအခါကျတောင်မှလည်း၊ အယံ ကုမာရကော-ဤ ဦးပဉ္စင်းကလေးသည်၊ မတ္တံ-ကိုယ့်ပမာဏကို၊ န သညာသိ-မသိတတ်လေစွ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကုမာရကဝါဒေနံ-ကုမာရကဟု ပြောဆိုကြောင်းစကားဖြင့်၊ ဝါ- ကုမာရကဟူသော အသုံးအနှုန်းဖြင့်၊ ဩဝဒတိ-ပြောဆို ဆုံးမတော်မူ၏။ [နဝါယံ ကုမာရကော မတ္တမညာသိတိ ဧတ္ထ ဝါသဒ္ဓေါ ပဒပူရဏော-ဋီကာသစ်။]

တထာဟိ။ ။“တထာဟိမှာ၊ ဉပကာ၊ ရံခါချဲ့မြဲစွ”ဟူသော နိယာမ်နှင့်အညီ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ အနက်ပေးပုံကို ပြထားပြီ။....“တထာဟိဟု၊ ရှိသည်ပုဒ်ဆုံး၊ ခုနစ်လုံး၊ ကြေသုံး ဝိဘတ္တိ”ဟူသော နိယာမ်နှင့်အညီ တထာပုဒ်၌ ဝိဘတ်ခုနစ်လုံးကျေပုံကို ပြ၍ အနက်ကျယ်ပေးကြသေး၏။ ထိုပေးပုံကို ကျေးဇူးရှင်ဆရာတော်၏ ပခုက္ကူချုန်ညှင်း နိဿယ၌ ရှုကြပါလေ၊ ဤ၌ အကျဉ်းမျှ ပြပါမည်။

ပဌမာကြေပုံ။ ။ထောရော ဟိ ၊ပေ၊ အဟောသိတိ-ဟူသော၊ ယံ ဝစနံ-ကို၊ မယာ ဝုတ္တံ၊ တထာ (တံ ဝစနံ)-ထိုစကားသည်၊ ဟိ (သစ္စံ-မှန်၏။ [“ဟိ ယုတ္တံ-သင့်၏”ဟုလည်း ပေးပါ။]

ဒုတိယာကြေပုံ။ ။ထေရော ဟိ ၊ပေ၊ အဟောသိတိ-ဟူသော၊ ယံ ဒဠိယဝစနံ-အကြင် ဒဠိစကားကို၊ မယာ ဝုတ္တံ၊ တထာ (တံ ဒဠိယဝစနံ)-ကို၊ ဟိ (ဒဠိကရိသာမိ)- နိုင်မြဲအောင် ပြဦးအံ့၊ [ဝိတ္ထာရဖြစ်လျှင် ယံ ဝစနံ-အကြင် သင်္ဃေပစကားကို၊ မယာ ဝုတ္တံ၊ တထာ တံ ဝစနံ-ကို၊ “ဟိ (ဝိတ္ထာရေသာမိ)”ဟု ဆိုပါ၊ ဤ၌ကား ဝိတ္ထာရ ဆိုရလောက်အောင် မကျယ်ချေ။]

တတိယာကြေပုံ။ ။တေန ကာရဏေန-ကြောင့်၊ ထေရော အာယသ္မန္တေ အာနန္ဒေ အတိဝိယ ဝိဿတ္ထော အဟောသိ၊ တထာ ဟိ (တေန ဧဝ ကာရဏေန)-ထို အကြောင်းကြောင့်ပင်၊ နံ-ထို အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ၊ပေ၊ ဩဝဒတိ-ပြောဆို ဆုံးမတော်မူ၏၊ [အကျွမ်းဝင်သော ကြောင့်၊ ဤကဲ့သို့ ဆုံးမသည်-ဟူလို။]

စတုတ္ထိကြေပုံ။ ။ထေရော ဟိ၊ပေ၊ အဟောသိတိ-ဟူသော၊ ယံ ဉပပုဝစနံ-အကြင် ဉပကာ ဖြင့် သိစေအပ် သိစေထိုက်သောစကားကို၊ မယာ ဝုတ္တံ၊ တထာ (တဿ ဉပပုဝစနံ)-အား၊ အနုရူပံ-လျော်သော၊ ဉပကံ-သိစေတတ်သော စကားကို၊ ဟိ (ဉဒ္ဓရိတွာ ဒဿမိ)-ထုတ်၍ပြဦးအံ့၊[သာဓကစကားဖြင့်လျှင် “ယံ သာဓုဝစနံ-အကြင် သက်သေဖြင့် ပြီးစေထိုက်သော စကားကို၊ မယာ ဝုတ္တံ၊ တထာ (တဿ သာဓုဝစနံ) အနုရူပံ သာဓကံ ဟိ (ဉဒ္ဓရိတွာ ဒဿမိ)”ဟု ဆိုနိုင်၏၊ ဤ၌ကား သာဓက မဖြစ်လောက်။]

စ-သည်သာမကသေး၊ အာယသွာ-အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ သကျကုလပုသု
 တော-သာကီဝင်မင်းမျိုး၌ မွေးဖွားသော၊ (တစ်နည်း) သကျကုလပုသုတော-
 သာကီမင်းမျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားသော၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊
 ဘာတာ-ညီတော်ဖြစ်သော၊ စူဠပိတုပုတ္တော-ဘထွေးတော် သားတည်း၊ တတ္ထ
 (သတိ)-ထိုသို့ဖြစ်ပါသော်၊ [(တစ်နည်း) တတ္ထ-ထိုဝိဿတ္တ၏အဖြစ်၊ သကျကုလပု
 သုတ တထာဂတဘာတု စူဠပိတုပုတ္တ၏အဖြစ်သည်၊ သတိ-ဖြစ်လသော်၊
 (ဥပဝဒေယျံ၌စပ်၊) (တစ်နည်း) တတ္ထ-ထို ဝိဿတ္တ၏အဖြစ်၊ သကျကုလပုသုတ
 တထာဂတဘာတု စူဠပိတုပုတ္တ၏အဖြစ်ကြောင့်၊] ကေစိ-အချို့ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-
 တို့သည်၊ ဆန္ဒော-ချစ်ခြင်းကြောင့်၊ အာဂမနံဝိယ-ဖြစ်ခြင်းကိုကဲ့သို့၊ (တစ်နည်း)
 ဆန္ဒာဂမနံဝိယ-ဆန္ဒာဂတိ လိုက်ခြင်းကိုကဲ့သို့၊ မညမာနာ-မှတ်ထင်ကြကုန်သည်၊
 (ဟုတွာ-၍၊) (ဥပဝဒေယျံ၌စပ်၊) ဗဟု-များစွာကုန်သော၊ အသေကွပ်ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တေ-

ပဉ္စမိကြောပုံ။ ။ယသွာ-ကြောင့်၊ ထေရော-သည်၊ပေ၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တထာ ဟိ (တသ္မာ
 ဧဝ)-ထို့ကြောင့်ပင် န-ကို၊ပေ၊ ဩဝဒတိ။ [“တထာဟိ (တတော ဧဝ)” ဟုလည်း
 ဆိုနိုင်ပါသည်။]

ဆဋ္ဌိကြောပုံ။ ။ထေရော ဟိ၊ပေ၊ အဟောသိတိ-ဟူသော၊ ယံ ဉပျဝစနံ-ကို၊ မယာ ဝုတ္တံ၊
 တထာ (တဿ ဉပျဝစနဿ)-၏၊ ဉပကံ-ဉပကစကားကို၊ ဟိ (ဥဒ္ဓိတွာ ဒဿေမိ)။
 [သာဓက ဖြစ်နိုင်ရာ၌ “ယံ သာဓုဝစနံ”ဟုလည်းကောင်း၊ “တထာ (တဿ သာဓု
 ဝစနဿ)-၏၊ သာဓကံ-သာဓကကို”ဟုလည်းကောင်း ဆိုနိုင်၏။]

သက္ခမိကြောပုံ။ ။ထေရော ဟိ၊ပေ၊ အဟောသိတိ-ဟူသော၊ ယံ လက္ခဝစနံ-အကြင် မှတ်သား
 ထိုက်သော လက္ခစကားကို၊ မယာ ဝုတ္တံ၊ တထာ (တသ္မိံ လက္ခဝစနေ)-၌၊ လဗ္ဘမာနံ-
 ရထိုက်သော၊ လက္ခဏဝစနံ-မှတ်သားကြောင်း စကားကို၊ ဟိ (ဥဒ္ဓိရိတွာ ဒဿေမိ)၊
 [လက္ခနေရာ၌ “ဉပပျ”ဟုလည်းကောင်း၊ လက္ခဏနေရာ၌ “ဉပက”ဟုလည်းကောင်း
 ဆိုနိုင်၏၊ သာဓကဖြစ်လျှင် “သာဓု၊ သာဓက”ဟု ဆိုပါ။]

သကျကုလပုသုတောစာယံ။ ။ဝိဿတ္ထဖြစ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းမှတစ်ပါး အခြားအကြောင်း
 ကို ပြလိုသောကြောင့် “သကျကုလပုသုတောစ”ဟု မိန့်သည်၊ ထို့ကြောင့်-ဤ စသဒ္ဓါသည်
 “ရှေ့အကြောင်းသာမက၊ သကျကုလပုသုတ စသော အကြောင်းတစ်မျိုးလည်း ရှိသေး၏”ဟု
 ပြသော သမုစ္စယဇောတကတည်း၊ “စ-သည်သာမကသေး”ဟု ပေးပါ၊ [ဤဝါကျသည်
 သမုစ္စယဝါကျ၊ ရှေ့ “ထေရောပေ၊ ဝိဿတ္တော အဟောသိ”ဝါကျကား သမုစ္စေတဗ္ဗဝါကျ၊
 စသဒ္ဓါသည် သမုစ္စယဇောတက ဟု ခွဲပါ၊ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ “စ-ဆက်ဦးအံ့”ဟု
 ဆေးခဲ့သည်ကို ပြင်ပါ။]

အသေကွ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော။ ။အသေကွဘူတာ-အသေကွဖြစ်၍ဖြစ်သော+ပဋိသမ္ဘိဒါ-
 ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တည်း၊ တံ+ပတ္တာတိ တထာ-ဋီကာ၊ ဤအလို ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သည် သေကွ
 ပဋိသမ္ဘိဒါ၊ အသေကွပဋိသမ္ဘိဒါဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အသေကွပဋိသမ္ဘိဒါသို့ ရောက်သူကို

အသေကွဖြစ်၍ ပဋိသမ္ဘိဒါသို့ ရောက်ပြီးကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ထပေတွာ-ချန်ထား၍၊ သေကွပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တံ-သေကွဖြစ်၍ ပဋိသမ္ဘိဒါသို့သာ ရောက်သော၊ အာနန္ဒ-ကို၊ ထေရော-ထေရ်သည်၊ ဝါ-ထေရ်ကြီးနယ်၊ ဥစ္စိနိ-ရွေးချယ်ဘိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဥပဝဒေယျ-စွပ်စွဲကုန်ရာ၏၊ တံ ပရူပဝါဒံ-ထို သူတစ်ပါးတို့၏ အမှတ်လွဲ၍ စွပ်စွဲခြင်းကို၊ (ထို သူတစ်ပါးတို့၏ အမှတ်လွဲ၍ စွပ်စွဲမည့်အရေးကို) ပရိပဇ္ဇေန္တော-ရှောင်ကြဉ်လိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (န ဥစ္စိနိ၌စပ်)၊ [“ဟေတွတ္ထေ အန္တသဒ္ဓေါ”-ဋီကာသစ်] အာနန္ဒ-ကို၊ ဝိနာ-ကြဉ်၍၊ ဓမ္မသံဂီတိ-သုတ် အဘိဓမ္မာကို သံဂါယနာတင်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ န သတ္တာ-ကောင်း၊ ဘိက္ခုနံယေဝ-တို့၏သာလျှင်၊ အနုမတိယာ-လျော်စွာသိခြင်းအားဖြင့်၊ ဝါ-အလိုက်သိစွာ တောင်းပန်ခြင်းအားဖြင့်၊ နံ-ထို အာနန္ဒကို၊ ဂဟေဿာမိ-ယူရတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံတော်မူ၍၊ န ဥစ္စိနိ-ရွေးချယ်တော်မမူ၊ အထ-တစ်ပါးလျော့ ငါးရာတို့ကို ရွေးချယ်ပြီးဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊ သယမေဝ-မိမိတို့အလိုအလျောက်သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာနန္ဒဿ-၏၊ အတ္တာယ-အကျိုးငှာ၊ ထေရ်-ကို၊ ယာစိ-သု-တောင်းပန်ကြကုန်ပြီ။

ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့မိန့်တော်မူသနည်း၊ ဘိက္ခု အာယသန္တံ မဟာကဿပံ၊ ပေ၊ ဥစ္စိနတူတိ-ဘိက္ခု၊ ပေ၊ ဥစ္စိနတူဟူ၍၊ (အာဟ-မူပြီ)၊ [“ဥဿာဟံ ဇနေသိ၊ ယထာဟ”တုန်းက အတိုင်း အနက်ကျယ်လည်း ပေးပါး၊] ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာယသန္တံ မဟာကဿပံ-ကို၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-နည်း)၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ အယံ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်၊ သေက္ခော-သည်၊ ကိဉ္ဇာပိ ဟောတိ-အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါ၏၊ (တထာပိ-ထိုသို့ သေကွဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဥစ္စိနတု၌စပ်)၊ ဆန္ဒာ-ချစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒေါသာ-မုန်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ မောဟာ-မသိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘယာ-ကြောက်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဂတိ-မရောက်ထိုက်သောအမှုသို့၊ ဂန္တံ-ရောက်ခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗော-မထိုက်ပါ၊ စ-အဂတိလိုက်ရုံသာ မကသေး၊ (ဝါကျ သမုစ္စယဇောတက) အနေန-ဤ အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ သန္တိကေ-အထံတော်၌၊ ဓမ္မောစ-သုတ် အဘိဓမ္မာကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယောစ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဗဟုံ-များစွာ၊ [ကြိယာဝိသေသနဖြစ်၍ “ဗဟုံစ” ဟု ရှိမှ ကောင်းသည်]

“အသေကွပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တံ”ဟု ဆိုသည်၊ “အသေကွပဋိသမ္ဘိပတ္တေ-အသေကွဖြစ်သော ပဋိသမ္ဘိဒါသို့ရောက်ကုန်သော”ဟု ပေးပါ၊ (တစ်နည်း) အသေကွာစ+တေ+ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တာစာတိ ဝါ တထာ၊ တာဒိသေ-ဋီကာ၊ ဤအလို “အသေကွပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တဖြစ်ကုန်သော”ဟု ပေးပါ၊ နိဿယ၌ကား “အသေကွာ+ဟုတုာ+ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တာ”ဟု ဟုတုာပုဒ်အကြေကြံ၍ ပေးလိုက်ပါသည်။

ပရိယတ္တော-သည်ယူအပ်ပါပြီ။ ဘန္တေ-ရား၊ တေနဟိ-တိုက်တွန်းပါ၏။ ထေရေ-သည်။ အာယသ္မန္တံပိ အာနန္ဒ-ကိုလည်း၊ ဥစ္စိနတု-မူပါ။ (ဣတိ-သို့၊ အဝေါစုံ-ကုန်ပြီ၊ ဣတိတစ်လုံး အကြေကြံ) အထ-တောင်းပန်ကြရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်။ အာယသ္မန္တံပိ အာနန္ဒ-ကိုလည်း၊ ဥစ္စိနိ-ရွေးချယ်တော်မူပြီ။ [နိဂုံးကိုပြလို၍ ဧဝံ စသည်မိန့်၊] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏။ အနုမတိယာ-လျော်စွာ တောင်းပန်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဝါ-အလိုက်သိစွာ တောင်းပန်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဥစ္စနိတေန-ရွေးချယ်အပ်ပြီးသော၊ ဝါ-ရွေးချယ်၍ ယူအပ်ပြီးသော၊ [ဥစ္စိနိတွာ ဂဟိတေန]တေန အာယသ္မတာ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာနှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ပဉ္စထေရသတာနိ-ငါးရာသော ထေရ်တို့သည်။ အဟေသု-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ [ငြိကာသစ်၌ “အပိစ ဧဝံ၊ ပေ၊ ဥစ္စိနိတိ နိဂမနံ၊ တေနာ ယသ္မာတာတိအာဒိ ပန သဒ္ဓိဋ္ဌာန ဂဏနဒသနံတိပိ ဝဒန္တိ” ဟု တစ်နည်းပြသေး၏။ ထိုအလို “ဥစ္စိနိ” နောင် ပိုဒ်ခတ်၍ “ဥစ္စိနိ-ပြီ” ဟု စကားဖြတ်ပြီးမှ “တေန အာယသ္မတာ” စသည်ဆက်၊ “တေန” တစ်ခုလည်း ပိုသည်-ဟု ဆိုလိုသည်။]

[ယခုအခါ သံဂါယနာတင်ရာဒေသစသည် ရွေးချယ်ပုံကိုပြလိုသောကြောင့် အထခေါ စသည်ကို မိန့်၊] အထခေါ-ထိုအခါ၌၊ (သံဂါယက ရဟန်းတော်တို့ကို ရွေးချယ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌) ထေရာန-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏။ ဧဝံ(ပရိဝိတက္ကနံ)-ဤအကြံသည်၊ ဝါ-ဤအတိုင်အပင်သည်၊ [ဧဝံ ပရိဝိတက္ကနံ အဟောသိ၊ နုသဒ္ဓေန ဟိ ပရိဝိတက္ကနံ ဒဿေတိ-ဋီသစ်၊ သို့သော် ကြိရုံဖြင့်မပြီး၊ အကြံအတိုင်း တိုင်ပင်မှ ကိစ္စပြီးမည်၊ ထို့ကြောင့် “တိုင်ပင်” ဟုလည်း ပေးပါသည်၊] (ကိ-နည်း၊) မယံ-တို့သည်၊ ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယယျာမနုခေါ-သံဂါယနာတင်ကုန်ရာအုံနည်း၊ ဣတိ-ဤအကြံသည်၊ ဝါ-ဤအတိုင်အပင်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ အထ-တိုင်ပင်ကြရာ ထိုအခါ၌၊ ထေရာန-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏။ ဧဝံ-ဤ အကြံသည်၊ ဝါ-ဤအဆုံးအဖြတ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြန်ပြီ၊ (ကိ)၊ ရာဂေဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့သည်၊ ဝါ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏အနီး ပတ်ဝန်းကျင်သည်၊ [ရာဇဟန္တိ ရာဂေဟသာမန္တံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ] မဟာဂေါစရံ-ကျယ်ဝန်းသော ဆွမ်းခံရာအရပ်ရှိ၏။ ပဟူတသေနာသနံ-များသော ကျောင်း အိပ်ရာနေရာရှိ၏။ မယံ-တို့သည်၊ ရာဂေဂေ-၌၊ ဝသံ-မိုးလပတ်လုံး၊

မဟာဂေါစရံ ပဟူတသေနာသနံ။ ။ တန်ခိုးလူဒွိပါဒ် ကြီးမားတော်မူကြသော အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသော ရဟန္တာမထေရ်မြတ်တို့သည် သံဂါယနာတင်သောအခါ ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့အား တည်းခိုဖို့ရန် ကျောင်းဆောက်ခြင်း၊ ဆွမ်းကွမ်းပိုခြင်းစသည်အားဖြင့် အထူးတာဝန်ပေးတော် မမူလိုကြ၊ ထို့ကြောင့် ကျောင်းနေရာများ၍ နေ့စဉ် ဆွမ်းခံစာဖို့ရန် လွယ်ကူသော ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို သံဂါယနာတင်ရာဌာန အဖြစ်ဖြင့် ရွေးချယ်တော်မူကြသည်။

ဝသန္တာ-နေကုန်လျက်၊ ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ယန္တုန သံဂါယေယျာမ-အကယ်၍ သံဂါယနာတင်ကြရပါမူကား ကောင်းလေစွ၊ အညေ- အခြားကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝသံ-ဝါသို့၊ ယန္တုန န ဥပဂစ္ဆေယျ-အကယ်၍ မကပ်ရောက်ပါကုန်မူကား ကောင်းလေစွ၊ ဣတိ-ဤအကြံ သည်၊ ဝါ-ဤအဆုံးအဖြတ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြန်ပြီ။

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး၊ စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ နေသံ-ထို ထေရ်တို့၏၊ ဇတံ-ဤအကြံသည်၊ ဝါ-ဤအဆုံးအဖြတ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ရသနည်း၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဣဒံ ပန ထာဝရကမ္မံ-ဤထာဝရ အမှုကို၊ ဝါ-ဤအရှည်တည်တံ့ကြောင်းအမှုကို၊ [ပါရာဇိကဏ်၌ ပန မပါ၊ ဣဒံ ဟုသာ ရှိ၏၊ ထာဝရကမ္မန္တိ စိရဋ္ဌာယိကမ္မံ] ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ ဝိသဘာဂပုဂ္ဂလော-သုဘဒ္ဒအလား ကွဲပြားသောသဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ [ဝိသဘာဂပုဂ္ဂလောတိ သုဘဒ္ဒသဒိသော၊] သံဃမဇ္ဈံ-သံဃာအလယ်သို့၊ ပဝိသိတာ- ဝင်၍၊ ဥက္ကောဋေယျ-လှုပ်ချောက်ချားရာ၏၊ ဝါ-တားမြစ်ရာ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ စိုးရိမ်ခြင်းကြောင့်၊ ဇတံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ။

အထ-ထိုမှနောက်၌၊ (တစ်နည်း) အထ-ဆုံးဖြတ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-အရှင်မဟာကဿပသည်၊ ဥတ္တိဒုတိယေန-ဥတိဟူသော ၂- ကြိမ်မြောက်ရှိသော၊ ကမ္မေန-ကမ္မဝါစာဖြင့်၊ သာဝေသိ-ကြားသိစေပြီ၊ (ကိ- အဘယ်သို့ ကြားသိစေသနည်း၊) အာဝုသော-ငါ့ရှင်တို့၊ သံဃော-သံဃာတော်သည်၊ မေ-ငါ၏၊ (ဝစနံ-ကို) သုဏောတု-နားစိုက်ပါလော၊ သံဃဿ-၏၊ (ကမ္မံ-သံဂီတိ ဒေသ ဥစ္စိနနကံ၊ သံဂါယကကသမ္ပတိကံ၊ အညနိဝါရဏကံသည်၊) ပတ္တကလ္လံ-

ဥတ္တိဒုတိယေန ကမ္မေန။ ။ “ကရောတိ အနေနာတိ ကမ္မံ” နှင့်အညီ ကံပြုကြောင်း ဖြစ်သော ကမ္မဝါစာ(ကံပြုကြောင်းစကား)ကို “ကမ္မံ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုကမ္မကို ရေတွက်သောအခါ နောက်ပြန်ရေတွက်ရ၏။ ဥပမာ-“အဋ္ဌမကော သောတာပဇ္ဇော”ဟူရာ၌ ရဟန္တာမှစ၍ နောက်ပြန် ရေတွက်ရသောကြောင့် သောတာပန်သည် အဋ္ဌမက(ရှစ်ယောက်မြောက်) ဖြစ်ရသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် “ကမ္မဝါစာတစ်ကြိမ်၊ ဥတံ”ဟု ရေတွက်လျှင် ဥတံသည် ဒုတိယဖြစ်၏။ “ဥတ္တိ+ ဒုတိယာ ယဿာတိ ဥတ္တိဒုတိယံ (ကမ္မံ)။ [ကမ္မဝါစာ ၄-ကြိမ်ရှိရာ၌ ဥတ္တိစတုတ္ထကမ္မံ”ဟု ခေါ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤကမ္မဝါစာသည် ပဉ္စသတိက သံဂီတိက္ခန္ဓက၌ ပါ၏။ ထို့ကြောင့် ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ ဤနေရာဝယ် ဤကမ္မဝါစာကို မပြတော့။ “ပဉ္စသတိကသံဂီတိက္ခန္ဓက ၌ တွေ့ရလိမ့်မည်”ဟု သဘောထားဟန်တူသည်။ ဤအဋ္ဌကထာကား နောက်၌ ဤကမ္မဝါစာ လာမည်မဟုတ်သောကြောင့် ထိုပါဠိတော်မှယူ၍ ပြထားဟန်တူသည်။ သို့သော် ဤကမ္မဝါစာ၏ အနက်ကို ဋီကာတို့ မဖွင့်ကြသောကြောင့် နောက်ဆရာများ လက်ထက်မှ ထည့်ထားအပ်သည်ဟု သော်လည်း ကြိုသင့်ပါသည်။

လျောက်ပတ်သောအခါရှိသည်။ ယဒိ(သိယာ)-အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ (ဝေသတိ-ဤသို့ ဖြစ်လော့ကံ) သံဃော-သံဃာတော်သည်။ အညေဟိ-တစ်ပါးကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ- တို့သည်။ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-မိုးလပတ်လုံး၊ န ဝသိတဗ္ဗ-မနေရာ၊ ဝါ-မနေရ၊ ဣတိ-ဤသို့ တားမြစ်၍၊ [“ဝတ္တာ-ဆို၍”ဟု ဆရာတို့ ထည့်ကြသည်။] ဣမာနိ ပဉ္စ ဘိက္ခုသတာနိ-ဤငါးရာသော ရဟန်းတို့ကို၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-လုံး၊ ဝသန္တေ-နေကုန်လျက်၊ ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယိတုံ-ငှာ၊ သမ္ပန္နေယျ-သမုတ်ရာပါ၏။ ဧသာ-ဤသည်ကား၊ ဥတ္တိ-ဥတ် တည်း၊ ဝါ-သံဃာတော်ကို သိစေကြောင်းစကားတည်း။

ကမ္မဝါစာ အာဝုသော-တို့၊ သံဃော-သည်၊ မေ-၏၊ (ဝစနံ) သုဏာတု- လော၊ သံဃော အညေဟိ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့သည်။ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-လုံး၊ န ဝသိတဗ္ဗ-ရာ၊ ဝါ-ရ၊ ဣတိ-၍၊ ဣမာနိ ပဉ္စဘိက္ခု သတာနိ-တို့ကို၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-လုံး၊ ဝသန္တေ-ကုန်လျက်၊ ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်း ကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယိတုံ-ငှာ၊ သမ္ပန္နတိ-သမုတ်ပါ၏။ ယဿ အာယသ္မတော-အကြင် အရှင်အား၊ အညေဟိ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ- တို့သည်။ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-လုံး၊ န ဝသိတဗ္ဗ-ရာ၊ ဝါ-ရ၊ ဣတိ-၍၊ ဣမေသံ ပဉ္စနံ ဘိက္ခုသတာနံ-တို့ကို၊ (သုဗ္ဗုတိ၌စပ်) ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿ-လုံး၊ ဝသန္တာနံ- ကုန်လျက်၊ ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယိတုံ-ငှာ၊

ဝသန္တာ ဝသန္တာနံ။ ။ “ဣမာနိ ပဉ္စဘိက္ခုသတာနိ”ကို ငဲ့၍ “ဝသန္တာနိ”ဟု ပြင်ကြ၏။ သို့သော် “ပဉ္စ ဘိက္ခုသတာနိတိ ဂဏနာသေန ဝတ္တာ ဝဿ ဝသန္တာတိ ပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသော ကတော”ဟူသော ဝဇီရပုဒ် (ပဉ္စသတိက သံဂီတိက္ခန္ဓက) ဋီကာကို ထောက်လျှင် ပုဂ္ဂိုလ်ကို ညွှန်ပြသော “ဝသန္တာ”သာ ရှေးပါဠိဖြစ်ဟန်တူ၏။ သို့သော် “သမ္ပနေယျ၊ သမ္ပနတိ”တို့၌ စပ်ခိုက် အဝုတ္တကံဖြစ်သောကြောင့် “ဝသန္တေ”ဟု ရှိမှ သဒ္ဒါနေကောင်းသည်။ “ပဉ္စနံ ဘိက္ခု သတာနံ”ဟု ရှိရာ၌ကား “ဝသန္တာနံ”ဟု ရှိခြင်း၊ နိဂုံး၌ “သမ္ပတာနိ”ဟု ရှိခြင်းသည် စာသွားကောင်း၏။

မှက်ချက်။ ။ဤကမ္မဝါစာကို “ဣမာနိ ပဉ္စဘိက္ခုသတာနိ”ကို ထောက်၍ သံဂါယက (သံဂါယနာတင်မည့်) ရဟန်းတော်များကို သမုတ်သော ကမ္မဝါစာဟုလည်း ဆိုနိုင်၏။ “ရာဇဂဟေ ဝဿ ဝသန္တာ”ကို ထောက်၍ သံဂီတိဒေသကို သမုတ်သော ကမ္မဝါစာဟုလည်း ဆိုနိုင်၏။ “န အညေဟိ၊ ဝသိတဗ္ဗ”ကို ထောက်၍ “အညဘိက္ခု နိဝါရဏကမ္မဝါစာ”ဟု လည်း ဆိုနိုင်သည်။ [ကမ္မဝါစာအတွင်း၌ “ယဿာ ယသ္မတော ခမတိ၊ ဣမေသံ၊ ဝေ၊ ဝသိတဗ္ဗတိ”ဝါကျမှ “ဣမေသံ၊ ဝသိတဗ္ဗ”ပုဒ်တို့ကို “ယဿ နက္ခမတိ”ဝါကျ၌လည်း ကောင်း၊ နိဂုံးဝယ် “ခမတိ သံဃဿ”ဝါကျ၌လည်းကောင်း လိုက်စေ၍ အနက်ပေးမှ အဓိပ္ပာယ် ပြည့်စုံ၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဝါစာတိုင်းဝယ် ဤအတိုင်း အနက်ပေးရပါသည်။ ကမ္မဝါစာအတွင်း၌ မကျေနပ်သော ရဟန်းတော် တစ်ပါးပါးကို ရည်ရွယ်၍ “ယဿာ ယသ္မတော”ဟု ဆို၏။ နိဂုံး၌ကား သံဃာတော်အားလုံးပင် ကျေနပ်သည့်လက္ခဏာဖြင့် ဆိတ်ဆိတ်နေကြသောကြောင့် “ခမတိ သံဃဿ”ဟု ဆိုသည်။]

သမ္မုတိ(သမ္မုတိ)-သမုတ်ခြင်းသည်၊ ခမတိ-နှစ်သက်၏၊ သော အာယသ္မာ-ထို နှစ်သက်သော အရှင်သည်၊ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ ယဿ (အာယသ္မတော)-အား၊ (အညေဟိ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့သည်၊ ရာဇေဟေ- ဌံ၊ ဝဿ-လုံး၊ န ဝသိတဗ္ဗ-ရာ၊ ဝါ-ရ၊ ဣတိ-၍၊ ဣမေသံ ပဉ္စန္ဒံ ဘိက္ခုသတာနံ- တို့ကို၊ ရာဇေဟေ-ဌံ၊ ဝဿ-လုံး၊ ဝသန္တာနံ-ကုန်လျက်၊ ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယိတုံ-ငှာ၊ သမ္မုတိ(သမ္မုတိ)-သမုတ်ခြင်းသည်၊) နက္ခမတိ-မနှစ်သက်၊ သော(အာယသ္မာ)-ထို မနှစ်သက်သော အရှင်သည်၊ ဘာသေယျ-ပြောရာပါ၏၊ ဝါ-ပြောပါလေ။

နိဂုံး သံဃေန-သံဃာတော်သည်၊ အညေဟိ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ- တို့သည်၊ ရာဇေဟေ-ဌံ၊ ဝဿ-လုံး၊ န ဝသိတဗ္ဗ-ရာ၊ ဝါ-ရ၊ ဣတိ-၍၊ ဣမာနိ ပဉ္စဘိက္ခုသတာနိ-တို့ကို၊ ရာဇေဟေ-ဌံ၊ ဝဿ-လုံး၊ ဝသန္တာ- ကုန်လျက်၊ ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယိတုံ-ငှာ၊ သမ္မုတာနိ-သမုတ်အပ်ပါကုန်ပြီ၊ သံဃဿ-အား၊ (အညေဟိ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ- တို့သည်၊ ရာဇေဟေ-ဌံ၊ ဝဿ-လုံး၊ န ဝသိတဗ္ဗ-ရာ၊ ဝါ-ရ၊ ဣမေသံ ပဉ္စန္ဒံ ဘိက္ခုသတာနံ-တို့ကို၊ ရာဇေဟေ-ဌံ၊ ဝဿ-လုံး၊ ဝသန္တာနံ-ကုန်လျက်၊ ဓမ္မဉ္စ- ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယိတုံ-ငှာ၊ သမ္မုတိ(သမ္မုတိ)- သည်၊ ခမတိ-၏၊ တသ္မာ-ထိုသို့ နှစ်သက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တုဏှိ- ဆိတ်ဆိတ်၊ (အာသိ-ဖြစ်ပြီ၊) ဧဝံ-ဤသို့ ဆိတ်ဆိတ်နေခြင်းကြောင့်၊ ဧတံ- ဤ သံဃာ၏ နှစ်သက်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ဤသံဃာ၏ နှစ်သက်ကြောင်းကို၊ ဓာရယာမိ-သိမှတ်ရပါ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (သာဝေသိ-ပြီ။)

ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ (ဥပနာသ)၊ အယံ ကမ္မဝါစာ-ဤကမ္မဝါစာကို၊ တထာ ဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော-ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာနေ့မှ၊ ဧက ဝိသတိမေဒိဝေသေ-၂၁ ရက်မြောက်နေ့၌၊(ထေရေန-အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်)၊ ကတာ-ပြုအပ်ပြီ၊ ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝိသာဓပုဏ္ဏမာယံ-

ယဿာ ယသ္မတော ခမတိ။ ။ခမတိကို “ခမ္မတိ”ဟု မဒွေးဘော်ဖြင့် ပြင်၍ ယဿာ ယသ္မတောကို “ဆဋ္ဌိကတ္တာ”ဟု ရှေးဆရာတော်အချို့တို့ ယူဆကြသတတ်၊ ထိုကြောင့် “ကမ္မဝါပါဠိ၊ ခမတိပုဒ်အနေ၊ စာတွေက လွန်များ၊...မဒွေးဘော်၊ ရှိ-မဲ့လျော် မလျော်ဟု၊ နေပြည်တော် သဒ္ဒါတတ်တို့ ဆုံးဖြတ်ကြလား”ဟူသော မန်လည်ဆရာတော်၏ အမေး၌ “မဒွေးဘော်၊ ရှိမှပင် လျော်မည်ဟု၊ နေပြည်တော် သဒ္ဒါတတ်တို့၊ ဆုံးဖြတ်ကြသား”ဟု ဥဒုမ္မရတောရ ဆရာတော်က ဖြေတော်မူလေသည်။ မိမိကား “ယဿဒါတုကာမော ရောစတေ”သုတ်အရ “ရောစနတ္ထသမ္ပဒါနိ”ဟု ယူဆ၍ “ယဿာယသ္မတော”ကို သမ္ပဒါနိ၊ “ခမတိ”ကို ကတ္တာအနက် သုံးစွဲလိုက်ပါသည်။

ကဆုန်လပြည့်နေ့၌၊ (ဝိသာခါနက္ခတ်နှင့် စန်းယုဉ်သောပြည့်သော လရှိရာနေ့၌) ပဗ္ဗူသသမယေ-မိုးသောက်အခါ၌၊ ပရိနိဗ္ဗာတော-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီ၊ အထ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခြင်း၏ အခြားမဲ့၊ [အထာတိ အနန္တရတ္ထေ နိပါတော၊ ပရိနိဗ္ဗာနာ နန္တရမေဝါတိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်]၊ သတ္တာဟံ-ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး၊ အဿ-ထို မြတ်စွာဘုရား၏၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ-ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိတော်မူသော၊ သရီရံ-အလောင်းတော်ကို၊ ဂန္ဓမာလာဒိဟိ-နံသာပန်း အစရှိသော ပူဇော်ဖွယ်တို့ဖြင့်၊ ပူဇော်သု-ပူဇော်ကြကုန်ပြီ၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ သတ္တာဟံ-ခုနစ်ရက် သည်၊ သာဓုကိဋ္ဌန ဒိဝသာနာမ-သာဓုကိဋ္ဌန နေ့တို့မည်သည်၊ (သူတော်ကောင်းတို့ ၏ အနိစ္စရာစသည်နှင့် စပ်၊ အရပ်ရပ်သောဂီတတို့ကို သီဆိုကြ၍ ပျော်မြူးရာနေ့တို့ မည်သည်)၊ အဟေသု-ကုန်ပြီ။

တတော-ထို ခုနစ်ရက်မှ နောက်၌၊ သတ္တာဟံ-သတ္တာဟ၌၊ စိတကာယ-အတောင် တစ်ရာနှစ်ဆယ့်မြင့်သော စန္ဒကူးနံသာပုံပေါ်၌၊ အဂ္ဂိနာ-မီးဖြင့်၊ (သရီရံ-အလောင်းတော်သည်)၊ ဈာယိ-လောင်းကျွမ်းပြီ၊ သတ္တာဟံ-ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး၊ သတ္တိပဉ္စရံ-လုံတို့သည် ပြုအပ်သောလောင်းချိုင့်နှင့်တူသော အကာအရံကို၊ ကတ္တာ-

ဘဂဝါဟိ။ ။ဧကဝိသတိမဒိဝသေ၌ ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကို ချဲ့ပြလို၍ “ဘဂဝါဟိ” စသည်မိန့်၊ ဟိသည် ဝိတ္တာရဇောတက၊ ဋီကာသစ်၌ “ဧဝံ ကတဘာဝေါစ ဣမာယ ဂဏနာယ ဝိညာယတိတိ ဒဿေတိ ဘဂဝါဟိတိ အာဒိနာ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုဖွင့်ပုံထောက်လျှင် “ဟိသည် ဉာပကဟေတု ဇောတက” ဟု ယူရလိမ့်မည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် “ကသ္မာ အယံ ကမ္မဝါစာ ပေ၊ ကတာ-ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း” ဟု ပဉ္စထည့်၍ “ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်ပေ၊ ဘိက္ခုဉာဓိနိက္ခာ အယံ ကမ္မဝါစာ ကတာ၊ တသ္မာ အယံ ကမ္မဝါစာပေ၊ ကတာ-ပြီ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ” ဟု ပေးရလိမ့်မည်။

တတော၊ပေ၊ ဈာယိ။ ။“တတော သတ္တာဟံ”၌ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး မီးလောင်ခြင်းမဟုတ် သောကြောင့် သတ္တာဟံကို အစွန္တသံယောဂ အနက်မပေးဘဲ “သတ္တာဟံ-၌” ဟု ပေးသည်၊ ထို ခုနစ်ရက်အတွင်းဝယ် နောက်ဆုံးရက်၌သာ မီးလောင်ခြင်းဖြစ်သော်လည်း သတ္တာဟံဖြင့် ရေတွက်ပြနေသောအရာဖြစ်၍ “တတော သတ္တာဟံ-ထိုနောက် သတ္တာဟံ” ဟု ဆိုနိုင်၏၊ ဈာယိ၌ ဈေဓာတ်သည် “အဂ္ဂိဈာယတိ”၌ကဲ့သို့ အကမ္မကဖြစ်ရကား “အဂ္ဂိနာ-ဖြင့်၊ (သရီရံ) ဈာယိ-လောင်းကျွမ်းပြီ” ဟု ပေးသည်၊ ကံပါလျှင် “အဂ္ဂိနာ ကုဋိ ဈာပေတိ” ဟု ကာရိတ် ရုပ်ရှိသည်။ [ဆရာတို့ကား “အဂ္ဂိနာ-သည်၊ ဈာယိ-လောင်းကျွမ်းအပ်ပြီ” ဟု ပေးတော်မူကြသည်၊ စိတကာယာတိ-ဝိသသတရတနုစွာယ စန္ဒနဒါရစိတကာယ-ဋီကာများ။]

သတ္တိ ပဉ္စရံ။ ။သတ္တိဟူသော ဌာနီဖြင့် ဌာနဖြစ်သော ယောကျ်ားတို့ကို ဌာနပုစာရ အားဖြင့် ယူပါ၊ ပဉ္စရသဒ္ဒါလည်း “ချိုင့်” ဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ ဤနေရာ၌ သဒိသုပစာရ အားဖြင့် ချိုင့်နှင့်တူစွာ အလွန် လုံခြုံသောအကာအရံကို ယူပါ။ [သတ္တိဟတ္ထာ ပုရိသာ ဟိ

၍၊ သန္တာဂါရသာလာယံ-သန္တာဂါရမည်သော အိမ်တော်၌၊ ဓာတုပူဇော်-ဓာတ်တော် ပူဇော်မှုကို၊ ကရိသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဧကဝီသတိဒိဝသာ-နှစ်ဆယ့်တစ် ရက်တို့သည်၊ ဂတာ-လွန်သွားကုန်ပြီ၊ ပြာရာဇိကဏ်၌ “အဗုမာသော အတိက္ကန္တော” ဟု ရှိ၏။ ထိုကဲ့သို့ ဝါဒကွဲခြင်းအကြောင်းကို ဋီကာတို့ကိုမှီး၍ ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ဇေဋ္ဌမူလ သုက္ကပက္ခ ပဉ္စမိယံယေဝ-ဇေဋ္ဌနက္ခတ်၊ မူလနက္ခတ်နှင့် စန်းယုတ်သော နယုန်လဆန်းပက္ခ ငါးရက်မြောက်နေ့၌ပင်လျှင်၊ ဓာတုယော-ဓာတ်တော်တို့ကို၊ ဘာဇယံသု-ဝေဖန်ကြကုန်ပြီ၊ ဧတသ္မိံ ဓာတုဘာဇန ဒိဝသေ-ဤ ဓာတ်တော်ဝေဖန်ရာနေ့၌၊ သန္တိပတိတဿ-ကာယသာမဂ္ဂိပေးသော အားဖြင့် စည်းဝေးကြွရောက်လာသော၊ မဟာဘိက္ခုသံဃဿ-များစွာသော ရဟန်း အပေါင်းအား၊ သုဘဒ္ဒေန-သုဘဒ္ဒမည်သော၊ ဝုဗု ပဗ္ဗဇိတေန-ကြီးသည်ဖြစ်၍ ရဟန်းပြုသူသည်၊ ဝါ-တောထွက် ရဟန်းကြီးသည်၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီးသော၊ အနာစာရံ-မလျောက်ပတ်သော အကျင့်ကို၊ အာရောစေတွာ-ပြောပြပြီး၍လည်း ကောင်း၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဥစ္စိနိတွာစ-ရွေးချယ်ပြီး၍လည်းကောင်း၊ (ထေရေန-သည်။) အယံ ကမ္မဝါစာ- ဤ ကမ္မဝါစာကို၊ (ဤ ဥတ္တိဒုတိယကမ္မဝါစာကို) ကတာ-ပြုအပ်ပြီ။

သတ္တိတော၊ ယထာ-ကန္တာပစရန္တိတိ (“လုံတို့သည် လှည့်လည်ကုန်၏”ဟူရာ၌ လုံကိုင်သူများကို ကုန္တာ ဟုခေါ်ရသကဲ့သို့တည်း၊ တာ-ထို လုံတို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊) ဟိ သမန္တတာ ရက္ခာပဏ ဝသေန ပုဉ္စပုဋိဘာဂတ္တာ (လှောင်ချိုင့်နှင့်တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) သတ္တိပဉ္စရံ-ဋီကာသစ်၊ သတ္တိဟိ-လုံတို့သည်+ကတာ-ပြုအပ်သော+ပဉ္စရော-လှောင်ချိုင့်နှင့်တူသော အကားအရံတည်း၊ သတ္တိပဉ္စရော-လုံတို့သည် ပြုအပ်သော လှောင်ချိုင့်နှင့်တူသော အကားအရံ၊ စစ်သားတစ်ယောက် ၏ လုံနှင့် အခြားတစ်ယောက်၏ လုံသည် ဆက်စပ်နေအောင် ပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်ထားခြင်း ကို ဆိုသည်။

သန္တာ(န္တာ)ဂါရသာလာယံ။ ။ “သန္တာဂါရံ နာမ ဧကာ မဟာသာလာ (ကြီးစွာသော ရုံး၊ ဝါ-အိမ်တော်)”ဟု ဖွင့်၏။ စစ်ချီတက်ရာကာလ စသည်တို့၌ “မင်းတို့သည် ထိုရုံး၌ တည်၍ ဤမျှလောက် စစ်သည်တို့သည် ရှေ့ကသွားကြ၊ ဤမျှလောက် စစ်သားတို့က နောက်က၊ ဘေးကလိုက်ကြ၊ ဤမျှလောက်က ဆင်ကိုစီးကြ”စသည်ဖြင့် “သန္တံ ကရောန္တိ မရိယာဒံ ဗန္တန္တိ၊ တသ္မာ တံ ဌာနံ သန္တာဂါရန္တိ ဝုစ္စတိ”ဟု အဋ္ဌကင်္ဂုတ္တိရံ ဋီကာ၌လည်းကောင်း၊ ဤဋီကာသစ်၌လည်းကောင်း ဖွင့်၏။ သန္တာသဒ္ဒါသည် ပဋိညာ-မရိယာဒါ အနက်တို့ကို ဟော၏ဟု အမရကောသ အဘိဓာန် (၂၃ ဝဂ်၊ ၁၀၂ ဂါထာ၌)ဆို၏။ ထို့ကြောင့် သန္တံကို မရိယာဒံဟု ဖွင့်သည်။ ဤအလို “သန္တံ ကရောန္တိ ဧတ္တာတိ သန္တာကရဏံ၊ သန္တာကရဏံစ+ တံ+အဂါရံစာတိ သန္တာဂါရံ”ဟု ပြု၍ ကရဏဟူသော အလယ်ပုဒ်ကျေသည်ဟု ကြံ၍ “သန္တာဂါရသာလာယံ-စစ်ချီတက်သွား၊ စစ်သည်များကို၊ ပိုင်းခြားပြုရာ၊ အိမ်တော်သာ၌”ဟု ဝေပါ။

တစ်နည်း။ ။အပိစ “ဥယျောဂဋ္ဌာနတော(စစ်တိုက်ရာအရပ်မှ) အာဂုဗ္ဗာပိယာဝ ဂေဟေသု အလ္လဂေါမယ ပရိဘာဏာဒီနိ ကရောန္တိ (ယခုအခါ ဆေးသုတ်သကဲ့သို့ ရှေးက နွားချေးကို သုတ်ကြသည်) တာဝ ဒွေ တိဏိ ဒိဝံသာနိ ရာဇာနော တတ္ထ သန္တမ္ဘန္တိ(ဝိဿမန္တိ ပရိဿယံ ဝိနောဒေန္တိတိပိ) သန္တာဂါရံ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်ကြ၏။ သန္တမ္ဘန္တိကို ကြည့်၍ ဤနည်း၌ “သန္တမ္ဘာ ဂါရံ”ဟု ဆိုလိုလျက် မှုကိုချေ “သန္တာဂါရံ”ဟု ဖြစ်ရလိမ့်မည်။ “သန္တမ္ဘန္တိ ဧတ္တာတိ သန္တံ။ သန္တံစ+တံ+အာဂါရဇာတိ သန္တာဂါရံ”ဟု ပြု၍ “သန္တာဂါရသာလာယံ-စစ်တိုက်ပြန်ငြား၊ မင်းအများတို့၊ နားနားနေနေ၊ အပန်းဖြေရာ၊ အိမ်တော်သာ၌”ဟု ပေးပါ။

မှတ်ချက်။ ။“ဝိဿမန္တိ ပရိဿယံ ဝိနောဒေန္တိ”အဖွင့်သည် အင်္ဂုတ္တိရုံငြိကာ မပါ။ “သန္တမ္ဘန္တိ”ကြိယာသည်ပင် မူလပါ၌ ဟုတ်ကောင်းမှ ဟုတ်မည်။ ငြိကာသစ် ဆရာသည် တတိယနည်း၌ သန္တာဂါရ ရုပ်ပြီးပုံကို သေချာစွာ ပြထား၏။ ထို့ကြောင့် “သန္တာဂါရံ”ဟု ဖြစ်နိုင်ဖွယ်မရှိ။ အကယ်၍ ထိုသို့ဖြစ်နိုင်လျှင် ရုပ်ပြီးပုံကို ငြိကာသစ်ဆရာ ပြပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် သန္တမ္ဘန္တိနေရာဝယ် အခြား ကြိယာတစ်မျိုးကို စဉ်းစားသင့်သေး၏”ဟု ထင်ပါသည်။

တစ်နည်း။ ။ရာဇုနံ ဝါ သဟ အတ္တာနုသာသနံ (စီးပွားကိုသွင်သင် ပြသရာဖြစ်သော) အဂါရန္တိပိ သန္တာဂါရံ။ ဟကာရဿ ဓကာရံ အနုဿရာဂမဉ္ဇ (နိဂ္ဂဟိတ်လာခြင်းကိုလည်း) ကတ္တု။ ဤနည်း၌ “သဟ-(မင်းအများတို့ တစ်ပါးတည်းဖြင့် ကိစ္စ မပြီးစေဘဲ) အတူတကွ+ အတ္တာနုသာသနံ-တိုင်းသူပြည်သား၏ စီးပွားကို သွန်သင်ပြသရာဖြစ်သော+အဂါရံ-အိမ်(ရုံး) တည်း။ သန္တာဂါရံ”ဟု မဇ္ဈေလောပပြု “သန္တာဂါရသာလာယံ-တိုင်းသူပြည်သား၊ စီးပွားကို၊ မပြားတမှု၊ အတူအစဉ်၊ သွန်သင်ပြရာ၊ အိမ်တော်သာ၌”ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။ယသ္မာ ဝါ တတ္ထ သန္နိပတိတွာ ဣမသ္မိံ ကာလေ ကသိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဣမသ္မိံ ကာလေ ဝပိတုန္တိ အာဒိနာ ဗရာဝါသကိစ္စံ သမ္ဘန္တယန္တိ။ တသ္မာ ဆိန္နံ ဗရာဝါသံ သန္တေန္တိပိ သန္တာဂါရံ။ ဤအလို သံပုဗ္ဗ၊ ဓာဓာတ်ဖြင့် “ဆိန္နံ သန္တေန္တိ ဧတ္တာတိ သန္တံ။ (သန္တံစ+တံ+အဂါရဇာတိ သန္တာဂါရံ)ဟု ပြုပါ။ မတိုင်ပင်ဘဲ ပစ်ထားလျှင် ပေါက်ကြားသွား ဖွယ်ရှိသော အိမ်ရေးအိမ်ရာကို ပတ်ဆို့ရာဖြစ်သော အိမ်တော်-ဟူလို၊ [စာအုပ်တို့ ၌ “သန္တရန္တိ- သန္တာရန္တိ”ဟု ရှိကြသော်လည်း “ဒွိဓာ ဘိန္နံ မဟာရဋ္ဌံ၊ သန္တေတုံ ယံ ပဟောဿတိ”စသော ပါဠိတော်ကိုထောက်၍ “သန္တေန္တိ”ဟုသာ ရှိသင့်ပါသည်။] ဤအလို “သန္တာဂါရသာလာယံ- အိမ်တွင်းစိုစို၊ အပေါက်တို့ကို၊ ပိတ်ဆို့ကြရာ၊ အိမ်တော်သာ၌”ဟု ပေးပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဤပြခဲသောအနက်များကို “တရားစီရင်ရာ ဝိနိစ္ဆယရုံး”ဟူသော အဓိပ္ပာယ် မပါသောကြောင့် “လွတ်ရုံး၌”ဟု ပေးသောအနက်ကို စဉ်းစားပါ။ ဤ သန္တာဂါရသာလာကား စစ်ချီ စစ်တက်ရာ လမ်းမကြီးအနီး၌ရှိသော “အိမ်တော်ကြီး သို့မဟုတ် ရုံးကြီး”ဟု ယူပါ။ [“ရုံး”ဟူသည်လည်း “အိမ်”၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော ဘာသန္တရ စကားတစ်မျိုးပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “လွတ်ရုံး”မဟုတ်သော သာမန်ရုံး အဖြစ်ကိုကား လက်ခံနိုင်ပါသည်။]

စပန-ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့၊ ဣမံ ကမ္မဝါစံ-ကို၊ (တစ်နည်း) ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ ဣမံ ကမ္မဝါစံ-၍ ဥတ္တိဒုတိယကမ္မဝါစာကိုလည်း၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ ထေရော-အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာမန္တေသိ-သိစေတော်မူပြီ၊ ဝါ-ခေါ်၍ ပြောဆိုတော်မူပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ သိစေတော်မူသနည်း၊ ဝါ-အဘယ်သို့ ခေါ်၍ ပြောဆိုတော်မူသနည်း၊) အာဂုသော-ငါ့ရှင်တို့၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ တုမှာကံ-သင်တို့၏၊ ဝါ-သင်တို့ဖို့၊ စတ္တာလီသဒိဝဿ-အရက်လေးဆယ်တို့ကို၊ ဩကာသော-အခွင့်ကို(အားလပ်ခွင့်ကို၊) ကံတော-ပြုအပ်ပြီ၊ (ပြုလိုက်ပြီ၊) တတော-ထို အရက်လေးဆယ်မှ၊ ပရ-နောက်၌၊ နော-တပည့်တော်တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ အယံ နာမပလိဗောဓော-ဤမည်သော ပလိဗောဓသည်၊ အတ္ထိ-ရှိသေး၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝတ္တု-ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ ဝါ-ပြောဆိုခွင့်ကို၊ န လဗ္ဘာ-မရအပ်၊ (ကံဟော ကံတန္တပတိရူပက နိပါတ်ပဒါ) တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အရက်လေးဆယ်လုံးလုံး အားလပ်ခွင့်ပြုပြီးဖြစ်၍ ထို့နောက်မှ မည်သည့် ပလိဗောဓရှိ၏ဟု ပြောခွင့်မရသောကြောင့်) ဧတ္တန္တရေ-ဤအရက်လေးဆယ်အတွင်း၌၊ ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ရောဂပလိဗောဓောဝါ-အနာရောဂါဟူသော ပလိဗောဓသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိစ္စလုပ်ငန်းကို နှောက်ရှက်တတ်သော အနာရောဂါသည်သော်လည်းကောင်း၊ အာစရိယုပဇ္ဈာယ ပလိဗောဓောဝါ-ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့၌ ပြုထိုက်သောကိစ္စဟူသော ပလိဗောဓသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိစ္စလုပ်ငန်းကို နှောက်ရှက်တတ်သော ဆရာဥပဇ္ဈာယ်၏ တာဝန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ မာတာပိတု ပလိဗောဓောဝါ-မယ်တော် ခမည်းတော်တို့၌ ပြုထိုက်သော ကိစ္စဟူသော ပလိဗောဓသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိစ္စလုပ်ငန်းကို နှောက်ရှက်တတ်သော မယ်ခမည်းတော်၏ တာဝန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ [ပလိဗောဓပုဒ်ပြီးပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ ပဌမပါရာဇိက ဝဇ္ဇိပုတ္တကဝတ္ထု အဖွင့်၌ ရှုပါ။] ပတ္တဝါ-သပိတ်ကိုသော်လည်း၊ ပစိတဗ္ဗံ-ဖုတ်ထိုက်၏၊ စိဝရံဝါ-သင်္ကန်းကိုသော်လည်း၊ ကာတဗ္ဗံ-ချုပ်ဆိုသမှုပြုထိုက်၏၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တံ ပလိဗောဓံ-ထို ပလိဗောဓကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-

ဣမဉ္စ ပန ကမ္မဝါစံ။ ။ “စ ပနဟု၊ တကွတက်ရာ၊ စ နက်မှာဆက်၊ ပနနက်၊ ထူးချက် ဓိပ္ပါယ်ခွဲ” နှင့် အညီ “စ ပန-ဆက်၍အထူး၊ မိန့်ဆိုဦးအံ့” ဟု ပေးကြသော်လည်း ဤနေရာ၌ အထူးအဓိပ္ပါယ်ကို မတွေ့ရ၊ ထပ်၍ဆက်သော အဆက်သာ ဖြစ်သင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ ဣမံ ကမ္မဝါစံ-ကိုလည်း” ဟု စအတွက် ရှေးကမ္မဝါစာကိုသော အပေက္ခာ အနက်ကိုပေးလိုက်သည်၊ ဥပမာ-အက္ခရာပါဒယော၌ အပိသည် ရှေ့သုတ်လာ အက္ခရာကိုသော အပေက္ခာ အနက်ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ သမုစ္စည်းသမ္ပိဏ္ဏနတို့၌ အနက်နှစ်ခု သုံးခု စသည်ရှိရ၏၊ အပေက္ခာအနက်၌ကား ရှေ့ဝါကျအနက်နှင့် ဤဝါကျအနက်တို့ တစ်မျိုးသာရှိရသည်။ [စတ္တာလီသဒိဝဿ အရ “နယုန်လဆန်း ၆-ရက်နေ့မှစ၍ ဝါဆိုလပြည့်နေ့အထိ ရေတွက်ရသည်” ဟု မှတ်ပါ။]

ဖြတ်ပြီး၍၊ တံ ကရဏီယံ-ထိုသံဂါယနာတင်ခြင်း ကိစ္စကိုသာ၊ ကရောတု-ပြုလော၊ ဝါ-ပြုရမည်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာမန္တေသိ-သိစေတော်မူပြီ၊ ဝါ-ခေါ်၍ ပြောဆိုတော်မူပြီ။

၈ ပန-ထပ်၍ဆက်ဦးအံ့၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝတ္တာ-မိန့်တော်မူပြီး၍၊ ထေရော-အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပဉ္စသတာယ-ငါးရာအတိုင်း အရှည်ရှိသော၊ [ပဉ္စ+သတာနိ ယဿာတိ ပဉ္စသတာ၊] ပရိသာယ-ပရိသတ်သည်၊ ပရိဝုတော-ထက်ဝန်းကျင် တားဆီးအပ်သည်၊ ဝါ-ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊) ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီ၊ [ပရိဝုတော၌ ပရိပုဗ္ဗ ဝုသံဝရဏေဟူသော ဓာတ်၊] အညေပိ-အရှင်မဟာကဿပမှ တစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ မဟာထေရာ-မဟာထေရ်တို့သည်၊ အတ္တနော အတ္တနော-မိမိ မိမိ၏၊ ပရိဝါရေ-အခြံအရံတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ သောဂ္ဂသလ္လသမပ္ပိတံ-သောကတည်းဟူသော မြားငြောင့်သည် စူးဝင်အပ်သော၊ [သုဋ္ဌု+အပ္ပိတော သမပ္ပိတော၊] မဟာဇနံ-များစွာသော လူအပေါင်းကို၊ အဿာသေတုကာမာ-သက်သာစေခြင်းငှာ အလိုရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊) တံတံဒိသံ-ထိုထို အရပ်မျက်နှာသို့၊ ပက္ကန္တာ-ဖဲကြွတော်မူကြကုန်ပြီ၊ [ဤနေရာ၌ ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာဆိုပုံနှင့် မတူ၊ မတူပုံကို ငိုကာသစ်၌ နှီးနှောပြထား၏၊] ပန-အထူးကား၊ (တစ်နည်း၊) ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ပုဏ္ဏထေရော-ပုဏ္ဏထေရ်သည်၊ သတ္တသတ ဘိက္ခုပရိဝါရေ-ခုနစ်ရာသော ရဟန်းအခြံအရံရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊) တထာဂတံသ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနဋ္ဌာနံ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာ အရပ်သို့၊ အာဂတာဂတံ-ရောက်လာ ရောက်လာသော၊ မဟာဇနံ-များစွာသော လူအပေါင်းကို၊ အဿာသေဿာမိ-သက်သာရာ ရစေအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ကုသိနာရာယမေဝ-ကုသိနာရုံမြို့၌သာလျှင်၊ အဋ္ဌာသိ-တည်ပြီ။

အာယသ္မာ အာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ အပရိနိဗ္ဗုတံသ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော် မမူသေးသော၊ (ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပတ္တစိဝရံ-သပိတ် သင်္ကန်းတော်ကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ပက္ကမတိ)ယထာ-ဖဲကြွသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-

သတ္တသတ၊ပေ၊ အဿာသေဿာမိ။ ။သတ္တ+သတာနိ သတ္တသတံ၊ သတ္တသတံ+ဘိက္ခု၊ သတ္တသတဘိက္ခု၊ သတ္တသတဘိက္ခု+ပရိဝါရော ယဿာတိ သတ္တသတဘိက္ခုပရိဝါရော၊ “အဿာသေဿာမိ”၌ အာပုဗ္ဗ သသဓာတ် ကာရိတ် ဣပစ္စည်း၊ “ရူဿာရုံဂံသာ ရှိစေအံ့”ဟု သဒ္ဒတ္ထ၊ “သက်သာရာ ရစေအံ့”ဟု ဝေါဟာရတ္ထ ဖြစ်၏၊ အဿာသေတုကာမာ၌လည်း ဤနည်းပင်၊ “အဿာသေတုံ ကာမေန္တိတိ အဿာသေတုကာမာ”ဟု ပြု။

ဤအတူ၊ ပရိနိဗ္ဗာတသာယာပိ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးလည်း ဖြစ်သော၊ ဘဂဝတော-
 မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပတ္တစီဝရံ-သပိတ် သင်္ကန်းတော်ကို၊ သယမေဝ-ကိုယ်တိုင်သာ၊
 အာဒါယ-ယူ၍၊ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ-ငါးရာသော ရဟန်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊
 ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ သာဝတ္ထိ-သာဝတ္ထိမြို့သည်၊ (အတ္ထိ) တေန-ထိုအရပ်၌၊
 စာရိကံ-ဒေသစာရိကို၊ ပက္ကမိ-ဖဲကြွတော်မူပြီ၊ [ယေန သာဝတ္ထိ၊ တေန၏ အခြား
 အနက်နှင့် အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။] ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ ဂစ္ဆတော
 ဂစ္ဆတော-ကြွတော်မူတိုင်း ကြွတော်မူတိုင်းသော၊ အဿ-ထို အရှင်အာနန္ဒာ၏၊
 ပရိဝါရာ-အခြံအရံတို့သည်၊ ဂဏနပထံ-ဂဏန်းလမ်းကို၊ ဝီတိဝတ္တာ-လွန်ကုန်ပြီ၊
 တေန အာယသ္မတာ-ထို အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဂတဂတဋ္ဌာနေ-ရောက်အပ်
 ရောက်အပ်သောအရပ်၌၊ မဟာပရိဒေဝေါ-သည်းထန်စွာ ငိုကြွေးခြင်းသည်၊
 အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။

ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ အနုပုဗ္ဗေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ [ပုဗ္ဗံ+အနဂတံ အနုပုဗ္ဗံ “ရှေ့
 လမ်းစဉ်သို့ အစဉ်လိုက်သောအားဖြင့်” ဟု သဒ္ဓတ္ထပေး၊] ထေရေ-အရှင်အာနန္ဒာ
 ထေရ်သည်၊ သာဝတ္ထိ-သို့၊ အနုပုဗ္ဗတ္ထေ-အစဉ်ရောက်လသော်၊ သာဝတ္ထိဝါသိနော-
 သာဝတ္ထိမြို့၌ နေလေ့ရှိကုန်သော၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ ထေရေ-အရှင်အာနန္ဒာ
 ထေရ်သည်၊ အာဂတောကိရ-ကြွလာပြီတဲ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သုတွာ-ကြား၍၊ ဂန္ဓ
 မာလာဒိဟတ္တာ-လက်တို့၌ နံ့သာပန်းအစရှိသော ပူဇော်ဖွယ်ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-
 နံ့သာပန်းအစရှိသော ပူဇော်ဖွယ်ကို လက်စွဲကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ပစ္စုန္နံ (ပတိ+
 ဥဂ္ဂန္ဓာ)-ရှေးရှုတက်သွား၍၊ ဝါ-ခရီးဦးကြိုဆို၍၊ ဘန္တေ အာနန္ဒ-အရှင်ဘုရား
 အာနန္ဒာ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ဘဂဝတာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ အာဂစ္ဆထ-ကြွလာတော်မူကုန်
 ၏၊ အဇ္ဇ-ယနေတော့၊ ဝါ-ယခုတော့၊ ကုဟိ-အဘယ်အရပ်၌၊ ဘဂဝန္တံ-မြတ်စွာ
 ဘုရားကို၊ ထပေတွာ-ပစ်ထားခဲ့၍၊ အာဂတာ-ကြွလာကုန်သည်၊ အတ္ထ-ဖြစ်ပါကုန်
 သနည်း၊ ဣတိ အာဒိနိ-ဤသို့အစရှိသော စကားတို့ကို၊ ဝဒမာနာ-ပြောဆိုကုန်
 လျက်၊ ပရောဒိ-သု-ပြင်းစွာ ငိုကြွေးကြကုန်ပြီ၊ ဗုဒ္ဓဿ-အလုံးစုံသော တရားတို့ကို
 သိတော်မူပြီးသော၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနဒိဝေဝိယ-ပရိနိဗ္ဗာန်
 စံတော်မူရာနေ့၌ကဲ့သို့၊ မဟာပရိဒေဝေါ အဟောသိ၊ တတြ-ထို သာဝတ္ထိမြို့၌၊
 [သုဒံ အနက်မရှိ၊ နိပါတ်မျှသာ၊] အာယသ္မာ အာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာသည်၊
 အနိစ္စတာဒိ ပဋိသညတ္တာယ-အနိစ္စတာ အစရှိသော သဘောနှင့်ယှဉ်သော၊ ဓမ္မိယာ-

အနိစ္စတာ ၊ ဝေ၊ ဓမ္မိယာ။ ။အနိစ္စ အရ “သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ” နှင့် အညီ
 အနိစ္စဖြစ်သော ဓန္ဒင်္ဂါးပါး သင်္ခါရတရားတို့ရ၏။ “အနိစ္စာနံ ဘာဝေါ အနိစ္စတာ” ဟု ဝိဂြိုဟ်
 ပြုသောအခါ မမြဲခြင်းသဘောလက္ခဏာ ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “အနိစ္စတာဒိ

တရားနှင့်ယှဉ်သော၊ ဝါ-တရားအားလျှောက်ပတ်သော၊ ဝါ-တရားရှိသော၊ ကထာယ-စကားဖြင့်၊ တံ မဟာဇနံ-ထိုများစွာသော လူအပေါင်းကို၊ သညာပေတွာ-ကောင်းစွာ သိစေပြီး၍၊ ဝါ-သက်သာရာ ရစေပြီး၍၊ ဇေတဝနံ-ဇေတဝန်ကျောင်း တိုက်သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်ပြီး၍၊ ဒသဗလေန-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝသိတဂန္ဓကုဋ်-သီတင်းသုံးတော်မူအပ်ပြီးသော ဂန္ဓကုဋ်ကျောင်းတော်ကို၊ ဝန္တိတွာ-ရှိခိုးဝပ်ချပြီး၍၊ ဒွါရံ-တံခါးကို၊ ဝိဝရိတွာ-ဖွင့်ပြီး၍၊ မဉ္ဇူပိဋံ-ညောင်စောင်းအင်ပျဉ်တော်ကို၊ နိဟရိတွာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ ပပွေတိတွာ-ခါ၍၊ ဂန္ဓကုဋ်-ကို၊ သမ္ပုဇ္ဈိတွာ-တံမျက်လှည်း၍၊ မိလာတမာလာကစဝရံ-ညှိုးနွမ်းပြီးသော ပန်းအမှိုက်ကို၊ ဝါ-ညှိုးနွမ်းလေပြီး ပန်းတည်းဟူသော အမှိုက်ကို၊ [မိလာတ မာလာ၊ သာယေဝ ကစဝရံ၊ မိလာ တံ ဝါ မာလာသင်္ခါတံ ကစဝရံ တထာ၊-ဋီကာသစ်။] ဆဇ္ဇေတွာ-စွန့်၍၊ မဉ္ဇူပိဋံ-ညောင်စောင်းအင်ပျဉ်တော်ကို၊ အတိဟရိတွာ-တစ်ဖန်ဆောင်၍၊ ဝါ-မူလနေရာသို့ ရှေးရှုဆောင်၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ယထာဋ္ဌာနေ-အကြင်အကြင် တည်ရာအရပ်၌၊ ဝါ-တည်မြဲတိုင်းသော အရပ်၌၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ [ပဌမံ ထပိတဋ္ဌာနံ အနတိက္ကမိ တွာ ယထာဋ္ဌိတဋ္ဌာနေယေဝ၊ ထပေတွာ၊-ဋီကာသစ်။] ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဌိတကာလေ-တည်ရှိတော်မူရာအခါ၌၊ ကရဏီယံ-ပြုသင့် ပြုထိုက်သော၊ ဝတ္တံ-သေနာသနဝတ်ကို၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ အကာသိ-ပြုပြီ။

ပဋိသညုတ္တာယာတိ-သဗ္ဗေသင်္ခါရာ အနိစ္စာတိ အာဒိနာ အနိစ္စသဘာဝ ပဋိသညုတ္တာယ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဤဋီကာသစ်အဖွင့်၌ အာဒိမပါ၊ အဋ္ဌကထာစာအုပ်များ၌ ပါနေ၏။ ထို့နောက် ဋီကာသစ်၌ “ဓမ္မေန ယုတ္တာ၊ ဓမ္မဿ ဝါ ပတိရူပါ ဓမ္မိ”ဟု ယုတ္တတဒ္ဓိတံ ပတိရူပတဒ္ဓိတံ ဖွင့်၏။ “ဓမ္မော ဧတိဿာ အတ္ထိတိ ဓမ္မိ”ဟု အဿတ္ထိ အနက်လည်းဖြစ်သင့်ပါသည်။ သညာပေတွာအရ ကောင်းစွာသိစေခြင်းဟူသည် သက်သာရာ ရစေခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “သညာပေတွာတိ သုဗ္ဗု ဇာနာပေတွာ”ဟု သဒ္ဒတ္ထဖွင့်၍ “သမဿာသေတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်သည်။

ဝသိတဂန္ဓကုဋ် ဝန္တိတွာ။ ။ဝသိတပုဒ်သည် ဒသဗလေနပုဒ်ကို ငဲ့နေသော်လည်း ဂမကသတ္တိရှိသောကြောင့် ဂန္ဓကုဋ်ပုဒ်နှင့် သမာသံ တွဲနိုင်၏။ [သမာသံ တွဲပြီးသောအခါ ဂန္ဓကုဋ်ဟူသော နောက်ပုဒ် ပြဋ္ဌာန်းသော်လည်း ဒသဗလေနပုဒ်ကို ဝသိတဟူသော ရှေ့ပုဒ်သာ စပ်ရသည်၏အဖြစ်ကို သိစေတတ်သောသတ္တိကို “ဂမကသတ္တိ”ဟု ခေါ်သည်။ ဤသမာသံမျိုး ကိုလည်း “ဂမ္မကသမာသံ”ဟု ခေါ်သည်။] ထို မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးတော်မူအပ်ပြီးသော ဂန္ဓကုဋ်သည် ပရိဘောဂစေတီ ထိုက်သောကြောင့် “ဝန္တိတွာ”ဟု ဆိုသည်။ ဤ ဝန္တိတွာကို ဝိဝရိတွာ၌ စပ်ပါ။ ရှိခိုးဝပ်ချပြီးမှ ဖွင့်သည်-ဟုလို့။ [ပရိဘောဂ-ဘုရားရှင်၏ အသံ အံဆောင် တော်ဖြစ်သော+စေတီယ-စေတီတော်၊ ဝါ-ရီသေထိုက် အတောက်အညှိုး။]

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ကုရမာနော-ပြုလသော်၊ နှာနကောဋ္ဌကသမ္မဇ္ဇန ဥဒကူပဋ္ဌာ ပနာဒိကာလေသု-ရေချိုးခန်းကို တံမြက်လှည်းခြင်း၊ ချိုးရေတည်ထားခြင်း အစရှိ သည်တို့၏ အခါတို့၌၊ ဂန္ဓကုဋ်-ဂန္ဓကုဋ်ကို၊ ဝန္တိတွာ-ရိုခိုးဝပ်ချပြီး၍၊ [အကာသိ ၌စပ်။] ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရား၊ အယံ-ဤအခါသည်၊ တုမှာကံ-နောင်တော်ဘုရား တို့၏၊ နှာနကာလော နန-ရေသုံးသပ်တော်မူခြင်း၏ အခါမဟုတ်ပါလော၊ ဝါ- ရေသုံးသပ်တော်မူချိန် မဟုတ်ပါလော၊ အယံ-ဤအခါသည်၊ ဓမ္မဒေသနာကာလော (နန)-တရားဟောတော်မူခြင်း၏အခါ မဟုတ်ပါလော၊ ဝါ-တရားဟောတော်မူချိန် မဟုတ်ပါလော၊ အယံ-ဤအခါသည်၊ ဘိက္ခုနိ-ရဟန်းတို့အား၊ ဩဝါဒဒါနကာလော (နန)-ဩဝါဒပေးတော်မူခြင်း၏အခါ မဟုတ်ပါလော၊ ဝါ-ဩဝါဒပေးတော်မူချိန် မဟုတ်ပါလော၊ အယံ-ဤအခါသည်၊ သီဟသေယျကပ္ပနကာလော(နန)- ခြင်္သေ့မင်း၏ အိပ်ခြင်းကဲ့သို့သော ကျိန်းဆက်တော်မူခြင်းကို၊ ဝါ-ခြင်္သေ့မင်း၏ အိပ်ခြင်းကဲ့သို့သော ကျိန်းစက်တော်မူခြင်းကို ပြုတော်မူချိန်မဟုတ်ပါလော၊ အယံ- ဤအခါသည်၊ မုခေဝနကာလော(နန)-မျက်နှာသစ်တော်မူခြင်း၏အခါ မဟုတ် ပါလော၊ ဝါ-မျက်နှာသစ်တော်မူချိန်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ အာဒိနာ-ဤသို့အစရှိ သော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ပရိဒေဝမာနောဝ-ပြင်းစွာ ငိုကြွေးလျက်သာ၊ အကာသိ- ပြုပြီ။

ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဂုဏဂဏာမတရသညုတာယ-ဂုဏ်အပေါင်း တည်းဟူသော အမြိုက်အရသာကို သိသူ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပတိဋ္ဌိတပေမောစေ- စွဲမြဲတည်တံ့သော ချစ်ခြင်းရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ အဓိဏာသဝေါစ-မကုန်သေးသော အာသဝေါရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ အနေကေသု-များစွာကုန်သော၊ ဇာတိသတ သဟဿေသု-ဘဝအသိန်းတို့၌၊ အညမညဿ-အချင်းချင်းအား၊ ဥပကာရ သဉ္ဇနိတ စိတ္တမဒ္ဒဝေါစ-လျော်သော ကျေးဇူးကိုပြုခြင်းသည် ကောင်းစွာ ဖြစ်စေအပ်သော စိတ်၏ နညသု၏အဖြစ်ရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ (အညော-အရှင်အာနန္ဒာမှ အခြား ပုဂ္ဂိုလ်သည်)၊ ပရိဒေဝမာနော-ပြင်းစွာ ငိုကြွေးလျက်၊ အကာသိယထာ-ပြုသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ အာယသ္မာပိအာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာသည်လည်း၊ ဘဂဝတော- ၏၊ ဂုဏဂုဏာမတရသညုတာယ-ကြောင့်၊ ပတိဋ္ဌိတပေမောစေ-စွဲမြဲတည်တံ့သော

ယထာ တံ အကာသိ။ ။ယထာ တန္တိ အာဒိနာ ယထာဂုတ္တမတ္ထံ ဥပမာယ အာပိ ကရောတိ၊ တတ္ထ ယထာ အညောပိ ဘဂဝတော ဂုဏဂဏာမတရသညုတာယ ပတိဋ္ဌိတပေ မောစေ အဓိဏာသဝေါစ အနေကေသုစ ဇာတိသတသဟဿေသု အညမညဿူပကာရ သဉ္ဇနိတစိတ္တ မဒ္ဒဝေါစ အကာသိ၊ ဧဝံ အာယသ္မာပိ အာနန္ဒော ဘဂဝတော ဂုဏဂဏာမတရ သညုတာယ ပတိဋ္ဌိတပေမောစေ ၊ပေ၊ စိတ္တမဒ္ဒဝေါစ ဟုတွာ အကာသိတိ ယောဇနာ။- ဤဋီကာဖွင့်အတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးထားပါသည်။

ချစ်ခြင်းရှိသည်လည်းကောင်း၊ အဓိဏာသဝေါစ-သည်လည်းကောင်း၊ အနေကေသု-
ကုန်သော၊ ဇာတိသတသဟဿေသု-တို့၌၊ အညမညဿ-အား၊ ဥပကာရသဉ္စ
နိတစိတ္တမဒ္ဒဝေါစ-သည်လည်းကောင်း၊ (ဟုတွာ-၍) ပရိဒေဝမာနောဝ-ပြင်းစွာ
ငိုကြွေးလျက်သာ၊ အကာသိ-ပြီ။

တမေနံ-ထို အရှင်အာနန္ဒာကို၊ အညတရာ-တစ်ယောက်သော၊ (အမျိုးအမည်
အနွယ်အားဖြင့် မထင်ရှားသော၊) ဒေဝတာ-နတ်သည်၊ (သံဝေဇေသိ၌စပ်၊) ဘန္တေ
အာနန္ဒ-အရှင်အာနန္ဒာ၊ တုမှေ-အရှင်ဘုရားတို့သည်၊ ဝါ-အရှင်ဘုရားတို့က၊ ဧဝံ-
ဤသို့၊ (သို့ကလောက်၊) ပရိဒေဝမာနာ-ငိုကြွေးကုန်လသော်၊ ကထံ-အဘယ်နည်း
ဖြင့်၊ အညေ-အခြားသူတို့ကို၊ အဿာသေဿထ-သက်သာစေနိုင်ကုန်တော့အံ့နည်း၊
ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ (တစ်နည်း) ဣတိ-ဤသို့အစရှိသောစကားဖြင့်၊ သံဝေဇေသိ-
ထိတ်လန့်စေပြီ၊ ဝါ-သံဝေဂဖြစ်စေပြီ၊ သော-ထို အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ တဿာ-

တစ်နည်း။ ။အပိစ ဧတေန တထာကရဏဟေတု (ထိုကဲ့သို့ ငိုကြွေးလျက်ပြုခြင်း၏
အကြောင်းကို) ဒဿေတိ၊ ယထာ အညေပိ (အရှင်အာနန္ဒာမှ အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော)
ယထာဝုတ္တသဘာဝါ (အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော ပတိဋ္ဌိတပေမ စသူ၏အဖြစ်ဟူသော
သဘောရှိသူတို့သည်) အကံသု၊ တထာ အာယသ္မာပိ အာနန္ဒော၊ ဘဂဝတော၊ပေ၊ ပံတိဋ္ဌိတ
ပေမတ္တာစေဝ အဓိဏာသဝတ္တာစ အနေကေသု၊ပေ၊ ဥပကာရသဉ္စနိတစိတ္တမဒ္ဒဝတ္တာစာတိ
ဟေတုအတ္ထဿ လဗ္ဘမာနတ္တာ၊ ဟေတုဂမ္ဘာနိ ဟိ ဧတာနိ ပဒါနိ (ဝိသေသန ၃-ပုဒ်တို့သည်
အတွင်း၌ ဟိတ်အနက်ရှိသော ပုဒ်များတည်း)၊ တဒတ္ထဿေဝ-ထိုပုဒ်တို့၏ အနက်ကပင်၊
တထာကရဏဟေတုဘာဝတော-ငိုကာသစ်။

မှတ်ချက်။ ။ဤနည်းအလို “ပတိဋ္ဌိတပေမော”စသော ဝိသေသန ၃-ပုဒ်တို့ကို ဟိတ်
အနက်ရှိသော “ဟေတုမန္တဝိသေသန”ဟု ယူ၍ “အညေပိ-အရှင်အာနန္ဒာမှ အခြားသော
ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း၊ ဘဂဝတော ဂုဏဂဏာမတရသညုတာယ ပတိဋ္ဌိတပေမောစေဝ ၊ပေ၊
စိတ္တမဒ္ဒဝေါစ ဟုတွာ အကံသု ယထာ၊ တထာ ဘဂဝတော ဂုဏဂဏာမတရသညုတာယ
ပတိဋ္ဌိတပေမောစေဝ ၊ပေ၊ စိတ္တမဒ္ဒဝေါစ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊
ဂုဏ၊ပေ၊ ရသသညုတာယ ပတိဋ္ဌိတပေမတ္တာစေဝ-လည်းကောင်း၊ အဓိဏာသဝတ္တာစ-လည်း
ကောင်း၊ အနေကေသု ဇာတိသတသဟဿေသု ဥပကာရသဉ္စနိတစိတ္တမဒ္ဒဝတ္တာစ-လည်း
ကောင်း၊ ပရိဒေဝမာနောဝ အကာသိ-ပြီ”ဟု အနက်ပေးနိုင်ပါသည်။

ဣတိ သံဝေဇေသိ။ ။သံဝေဇေသိတိ “နန ဘဂဝတာ ပဋိကစ္ဆေဝ အက္ခာတံ သဗ္ဗေဟေဝ
ပိယေဟိ မနာပေဟိ နာနာဘာဝေါ ဝိနာဘာဝေါ”တိ အာဒိနာ သံဝေဂံဇနေသိတိ အံစရိယ
ဓမ္မပါလတ္ထေရေန ဝုတ္တံ၊ ဧဝံသတိ “ဘန္တေ၊ပေ၊ အဿာသေဿထာတိ ပဌမံ ဝတ္တာ”တိ
သဟ ပါဌသေသေန ယောဇနာ အဿ၊ ယထာရူပတော ပန အာချတ္ထေန ဣတိ သဒ္ဓေန
“ဧဝမာဒိနာ သံဝေဇေသိ”တိ ယောဇနာပိ ယုဇ္ဇတေဝ၊ ယေန ကေနစိ ဟိ ဝစနေန သံဝေဂံ
ဇနေသိ၊ တံ သဗ္ဗဗ္ဗိ သံဝေဇေသဿ ကာရဏံ သမ္ဘဝတိတိ-ငိုကာသစ်။

ထိုနတ်၏။ ဝစနေန-စကားကြောင့်၊ သံဝိဂ္ဂဟဒယော-ထိတ်လန့်သော စိတ်နှလုံး ရှိသည်။ (ဟုတွာ-၍)၊ သန္တုတ္တော-ကောင်းစွာ ထောက်ပံ့ပြီး၍၊ (စိတ်ကို ကောင်းစွာ တင်းထားပြီး၍)၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏။ ပရိနိဗ္ဗာနတော-ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာနေ့မှ၊ ပဘုတိ-စ၍၊ ဌာန နိသဇ္ဇ ဗဟုလတ္တာ-များသော ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဌာနဉ္စ+နိသဇ္ဇစ ဌာနနိသဇ္ဇံ၊ ဌာနနိသဇ္ဇံ+ဗဟုလံ ယဿာတိ ဌာနနိသဇ္ဇ ဗဟုလော၊] ဥဿန္တဓာတုကံ-များသော သလိပ်၊ သည်းခြေ၊ လေဟူသော ဓာတ်ရှိသော၊ ကာယံ-ကိုယ်ကို၊ သမဿာသေတုံ-သက်သာစေခြင်းငှာ၊ ဒုတိယဒိဝသေ-ဇေတဝန်ကျောင်းတော်သို့ ရောက်ရာနေ့ကို ထောက်၍ ၂-ရက် မြောက်နေ့၌၊ ဝါ-သံဝေဂဖြစ်စေရာနေ့ကို ထောက်၍ ၂-ရက်မြောက်နေ့၌၊ ခီရ ဝိရေစနံ-နွားနို့ဟူသော ဝမ်းလျှောဆေးကို၊ ဝါ-သလိပ်၊ သည်းခြေ၊ လေတို့၏ ကင်းဆိတ်ကြောင်းဖြစ်သော ဆေးဖြင့် ရောစပ်အပ်သော နွားနို့ကို၊ ပိဝိတွာ-သောက်ပြီး၍၊ ဝိဟာရေယေဝ-၌သာ၊ နိသိဒိ-ပြီ။

ယံ-ယင်း နွားနို့ဟူသော ဝမ်းလျှောဆေးသောက်ခြင်းကို၊ သန္တုယ-ရည်ရွယ်၍၊ သုဘေန-သုဘမည်သော၊ မာဏဂေန-လှလင်သည်၊ ပဟိတံ-စေလွှတ်အပ်သော၊ မာဏဝကံ-လှလင်ငယ်ကို၊ဇတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ-ပြောဆိုပြီ(ကံ) မာဏဝကံ-

ဥဿန္တဓာတုကံ။ ။ဥပုဗ္ဗ သဒဓာတ်သည် စုဝေးများခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ဥဿန္တကို “ဥပစိတ-ဆည်းပူအပ်”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ သလိပ်၊ သည်းခြေ၊ လေတို့သည် ခန္ဓာကိုယ်ကို ဆောင်တတ်သောကြောင့် ဓာတုတို့မည်၏။ မညီမညွတ်ဖြစ်သောအခါ ကိုယ်ကို ဖျက်တတ်သော ကြောင့် ဒေါသတို့လည်းမည်၏။ ကိုယ်ကို မကြည်မလင်စေတတ်သောကြောင့် မလတို့လည်း မည်၏။ တစ်ပါးတစ်ပါးလျှင် ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော အာကာသအားဖြင့်လည်း ဓာတ် ၅-မျိုးပြား၏။

ဝါယုပိတ္တကဖါ ဒေါသာ၊ ဓာတဝေါစ မလာ တထာ၊
တတ္ထာပိ ပဉ္စဓာ ချာတာ၊ ပဇ္ဇေကံ ဒေဟဓာရဏာ-ဋီကာသစ်။

ဝါယုပိတ္တကဖါ-လေ၊ သည်းခြေ၊ သလိပ်တို့သည်၊ ဒေါသာ-အပြစ်တို့လည်းမည်၏။ ဓာတဝေါစ-ဓာတ်တို့လည်းမည်၏။ တထာ-ထို့ပြင်၊ မလာ-အညစ်အကြေးတို့လည်းမည်၏။ တတ္ထာပိ-ထို ဝါယုစသော ၃-မျိုးတို့တွင်လည်း၊ ပဇ္ဇေကံ-သီး၊ ပဉ္စဓာ-အားဖြင့်၊ ချာတာ-ဆိုအပ် ကုန်၏။ ဒေဟဓာရဏာ-ခန္ဓာကိုယ်ကို ဆောင်ထားတတ်ကုန်၏။

မာဏဝဂေန။ ။မနုဇော-မနုမည်သော၊ မဟာသမ္မတမင်း၏+အပစ္စံ-သားစဉ်မြေးဆက် တည်း၊ မာနဝေါ-ဆက်၊ ဤနည်းအရ လူဟူသမျှကို “မာနဝ”ဟု ခေါ်၏။ မုဒုဇဏဖြင့် “မာဏဝ”ဟု ရှိရာ၌ကား နကို ဏပြု၍ “လူရွယ် လူငယ်”အနက်ကို ဟော၏။ သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်းသက်လျှင် “မာဏဝကံ”ဖြစ်သည်ဟု ထောမနိမိဆိုသည်။ [ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို ကစွည်းဘာသာဋီကာ “ဏဝေါ ပက္ခာဒိဟိ”သုတ်၌ ရှုပါ။]

လုလင်ငယ်၊ (ယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်) အဇ္ဇ-ယနေ၊ မေ-ငါ၏၊ ဝါ-သည်၊ ပိတာ-သောက်အပ်သော၊ ဘောသဇ္ဇမတ္တာ-အနည်းငယ်သောဆေးသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ [အပ္ပမတ္တကံ ဘောသဇ္ဇံ၊ အပ္ပတ္တောတိ အယံ မတ္တသဒ္ဓေါ၊ “ပမာဏိဿရိယေမတ္တာ၊ အက္ခရာဝယ ဝပ္ပကေ”၊ (အဘိဓာန်)။] (တသ္မာ-ထိုကြောင့်၊ အာဂန္တု-လာခြင်းငှာ)၊ အကာလော-အခါမဟုတ်သေး၊ [ယသ္မာ တသ္မာ မထည့်ဘဲ အစဉ်အတိုင်းလည်း ပေးနိုင်၏။] သွေပိ-နက်ဖန်၌လည်း၊ (ကာလဉ္စ-အခါကိုလည်းကောင်း၊ သမယဉ္စ-အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍၊ ဝါ-စဉ်းစား၍၊ (တစ်နည်း)ကာလဉ္စ သမယဉ္စ ဥပါဒါယ-အခါအခွင့် အကြောင်းသင့်မှ၊ အပ္ပေဝနာမ ဥပသကံမေယျာမ-ချဉ်းကပ်နိုင်ကုန်တန်ရာ၏၊ ဝါ-လာနိုင်ကုန်တန်ရာ၏၊ ဣတိ-သို့၊ အဝေါစ-ပြီ။ [ဤအဓိပ္ပာယ်များကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ သမယအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။]

ဒုတိယဒိဝသေ-ဝမ်းလျှောဆေးသောက်ရာနေ့ကိုထောက်၍ နှစ်ရက်မြောက်နေ့၌၊ [ဒုတိယဒိဝသေတိ ခီရဝိရေစနပိတ ဒိဝသထော ဒုတိယဒိဝသေ-ဋီကာသစ်] စေတကတ္ထေရေန-စေတကထရ်ဟူသော၊ ပစ္ဆာသမဏေန-နောက်လိုက်ရဟန်းနှင့် တကွ၊ [သဟတ္ထ၊] ဂန္ဓာ-သွား၍၊ သုဘေန-သုဘမည်သော၊ မာဏဝေန-လုလင်သည်၊ ပုဋ္ဌော-မေးအပ်သည်၊(ဟုတွာ)၊ ဣမသ္မိံ ဒိဃနိကာယေ-ဤ ဒိဃနိကာယ်၌၊ သုဘသုတ္တံနာမ-သုဘသုတ်မည်သော၊ ဒသမံ-ဆယ်သုတ်မြောက်ဖြစ်သော၊ သုတ္တံ-သုတ်တော်ကို၊ အဘာသိ-ဟောတော်မူပြီး၊ အထ-သုဘသုတ်ကို ဟောပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ အာနန္ဒတ္ထေရော-အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်၊ ဇေတဝန မဟာဝိဟာရေ-ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်တော်ကြီး၌၊ ခဏ္ဍပုဏ္ဏ ပဋိသင်္ခရဏံ-ကျိုးပြတ်သောအရပ်၊ ပေါက်ကွဲသောအရပ်ကို ပြင်ဆင်မှုကို၊ [ဤပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ကာရာပေတွာ-ပြုစေပြီး၍၊ ဝဿူပနာယိကာယ-ဝါကပ်ရာနေ့သည်၊ (ဝါဆိုရာနေ့သည်)၊ ဥပကဋ္ဌာယ-နီးကပ်လသော်၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ရဟန်းသံဃာကို၊ ဩဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီး၊ အညေ-အရှင်အာနန္ဒာမှ အခြားကုန်သော၊ ဓမ္မသင်္ဂါဟကာ-သုတ် အဘိဓမ္မာဝိနည်းကိုသဘောတူ ပေါင်းယူမည်ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုပိ-ရဟန်းတော်တို့သည်လည်း၊ တထာ-ထိုအတူတည်း၊ [ဘိက္ခုသံဃာကို စွန့်၍ ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့ ကြွကြသည်-ဟူလို။] ဟိ-ဆက်ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ-မှန်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဂတေ-ကြွတော်မူကြကုန်သော၊ တေ-ထို ရဟန်းတော်တို့ကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ အထခေါထေရာ ဘိက္ခု ရာဇဂဟံ အဂမံသု ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သံဂါယိတန္တိ-အထခေါ၊ပေ၊ သံဂါယိတုံဟူသော၊ ဣဒံ-ဤစကားကို၊ (သံဂီတိကာရေဟိ-သံဂါယနာတင်ထေရ်တို့သည်)၊ ဝုတ္တံ-မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ [အထခေါ-ထိုအခါ၌၊ ထေရာ-န်သော၊ ဘိက္ခု-

တို့သည်၊ ဓမ္မဉ္စ-သုတ် အဘိဓမ္မာကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ဝိနည်းကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယိတုံ-သံဂါယနာတင်ခြင်းငှာ၊ ရာဇဂဟံ-သို့၊ အဂမံသု-ကြွတော်မူကြကုန်ပြီ၊ တေ-ထို ရဟန်းတော်တို့သည်၊ အာသဠိပုဏ္ဏမာယံ-ဝါဆိုလပြည့်နေ့၌၊ (အာသဠိ နက္ခတ်နှင့် စန်းယုဉ်သော ပြည့်ဝသောလရှိရာနေ့၌) ဥပေါသထံ-ဥပုသ်ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ပါဠိပဒဒိဝေ-အထွက် တစ်ရက်နေ့၌၊ ဝါ-ဝါဆိုလပြည့်ကျော် တစ်ရက်နေ့၌၊ သန္နိပတိတ္တာ-စုဝေး၍၊ ဝသံ-ဝါသို့၊ ဥပဂစ္ဆံသု-ကပ်ကြကုန်ပြီ။

တေန ခေါပန သမယေန-ထိုအခါ၌၊ (သံဂါယနာတင်ဖို့ရန် ရောက်လာရာ ထိုအခါ၌) ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို၊ ပရိဝါရေတ္တာ-ဝိုင်းရံ၍၊ [မြို့၏ အပြင်၌ တည်ရှိသောကြောင့် “ပရိဝါရေတ္တာ”ဟု ဆိုသည်၊] အဋ္ဌာရသ မဟာဝိဟာရာ-တစ်ဆယ့်ရှစ်ရပ်သော ကျောင်းတိုက်ကြီးတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ရှိကုန်၏၊ တေသဗ္ဗေပိ-ထိုအလုံးစုံသော ကျောင်းတိုက်ကြီးတို့သည်လည်း၊ ဆဉ္စိတပတိတဥက္ကပါ-စွန့်ပစ် အပ်ကုန်၊ ပြိုကျကုန်၊ အမှိုက်အပေါင်းရှိကုန်သည်၊ အဟေသု-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၏၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနေ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခြင်းကြောင့်၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းတို့သည်၊ အတ္တနော အတ္တနော-မိမိ မိမိ၏၊ ပတ္တစိဝရံ-သပိတ် သင်္ကန်း ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဝိဟာရေစ-ကျောင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိဝေဏေ-ပရိဝေဏ်တို့ကို လည်းကောင်း၊ ဆဇေတ္တာ-စွန့်ပစ်၍၊ အဂမံသု-သွားကြကုန်ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုကျောင်း တိုက်တို့၌၊ [ဓဏ္ဍဖုလ္လ ပဋိသင်္ခရဏန္တိ ဣမိနာ သမ္ပန္နော၊] ကတိကဝတ္တံ-ကတိက ဝတ်ကို၊ ကုရုမာနာ-ပြုလိုကုန်သော၊ [ကုရုမာနာတိ ကတ္တုကာမာ၊] ထေရာ-ထေရ်တို့သည်၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝစနပူဇေထွံ-(သေသနက္ခန္ဓက) စကားတော်ကို ပူဇော်ခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ တိတ္ထိယဝါဒ ပရိမောစနတ္ထဉ္စ-တိတ္ထိတို့၏ ပြောဆိုကြောင်းအပြစ်မှ မိမိတို့ကို လွတ်မြောက်စေခြင်း အကျိုးငှာ လည်းကောင်း၊ ပဌမံ မာသံ-ပဌမလပတ်လုံး၊ ဓဏ္ဍဖုလ္လပုဋိသင်္ခရဏံ-ကျိုးပြတ်သော အရပ်၊ ပေါက်ကွဲသောအရပ်ကို ပြင်ဆင်မှုကို၊ ကရောမ-ပြုကြကုန်စို့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေသု-ကြံစည်ကြကုန်ပြီ၊ ဝါ-တိုင်ပင်ကြကုန်ပြီ။ [သစ်သားကျောင်းကို ရည်ရွယ်၍ “ဓဏ္ဍ”အုဋ်ကျောင်းကို ရည်ရွယ်၍ “ဖုလ္လ”ဟုဆိုဟန်တူသည်၊ ဤပုဒ်

ဆဉ္စိတပတိတဥက္ကပါ။ ။အဝကုထံ ပူတိဘာဝံ အပေါတိ အဂမာသိတိ ဥက္ကာပေါ၊ အဝကို ဥပြု၊ ထကို လပြု၍ “ဥက္ကာပ”ဟု ဖြစ်၏၊ အပဓာတ် ဏပစ္စည်း၊ (တစ်နည်း) ဥသည် ဥစ္စန္ဓ အနက်ဟော၊ ဥစ္စန္ဓော+ကလာပေါ ဥကလာပေါ၊ ဝဏ္ဏသင်္ကန္တိပြု၍ (သုတ်ကြီး ဖြင့် က၏ အ ကိုချေ၊ က်ကို လသို့ကပ်၍) “ဥက္ကာပေါ”ဟု ဖြစ်၏၊ ဥပမာ-သိနေဟောမှ သွေဟော ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို့နောက် “ဥက္ကာပေါယေသံ အတ္ထိတိ ဥက္ကာပါ”ဟု အဿတ္ထိ ဆင်ပါ၊ ကြွင်းသော အဓိပ္ပာယ်များကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

များကို စူဠဝဂ္ဂဋ္ဌကထာ သေနာသနက္ခန္ဓကဋ္ဌ “ခဏ္ဍန္တိ ဘိန္နောကာသော (ပြတ်သော အရပ်)၊ ဗုလ္လန္တိ ဖလိတောကာသော (ကွဲသောအရပ်)” ဟု ဖွင့်၏။]

ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့၊ [ခုတ္တံ ဟောတိကို ကြည့်၍ တပ္ပါကဋီကရဏ တစ်နည်းကြံသည်။] တိတ္ထိယာ-တိတ္ထိတို့သည်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုကုန်ရာ၏၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြောဆိုကုန်ရာသနည်း)၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-ရဟန်းဂေါတမ၏၊ သာဝကာ-သာဝကတို့သည်၊ သတ္ထရိ-ဆရာသည်၊ ဌိတေယေဝ-တည်ရှိစဉ်သာလျှင်၊ ဝိဟာရေ-ကျောင်းတို့ကို၊ ပဋိဇဇိသု-သုတ်သင်ကြကုန်ပြီ၊ ဝါ-စောင့်ရှောက်ကြကုန်ပြီ၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးလသော်၊ ဆဇ္ဇေသု-စွန့်ပစ်ကြကုန်ပြီ၊ ကုလာနံ-အမျိုးတို့၏၊ မဟာဓနပရိစ္စာဂေါ-များစွာသော ဥစ္စာတို့ကို စွန့်လျှစ်ခြင်းသည်၊ ဝိနဿတိ-ပျက်စီး၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုကုန်ရာ၏၊ တေသံ-ထို တိတ္ထိတို့၏၊ ဝါဒပရိမောစနတ္ထဉ္စ-ပြောဆိုကြောင်း အပြစ်မှ မိမိတို့ကို လွတ်မြောက်စေခြင်းအကျိုးငှာလည်း၊ စိန္တေသု-ကြံစည်ကြကုန် ပြီ၊ ဝါ-တိုင်ပင်ကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ဤအနက်ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ ဧဝဉ္စ-ဤသို့ လည်း၊ (တစ်နည်း) စ ပန-ထပ်၍ဆက်ဦးအံ့၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ စိန္တယိတွာ-ကြံစည် ပြီး၍၊ ဝါ-တိုင်ပင်ပြီး၍၊ ကတိကဝတ္တံ-ကတိကဝတ်ကို၊ ကရိသု-ပြုကြကုန်ပြီ။ [ကတေန-တမင်လာပြုခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်စေအပ်သော ဝတ်တည်း၊ ကတိကံ-ဝတ်၊ နဂိုရိုးရာအားဖြင့် ရှိပြီးမဟုတ်၊ တမင်လာပြုလုပ်အပ်သော ကျင့်ဝတ်-ဟူလို။]

ယံ-ယင်း ကတိကဝတ်ပြုခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ အထခေါပေ၊ သံဂါယိသာမာတိ-အထခေါပေ၊ သံဂါယိသာမဟူ၍၊ (သံဂီတိကာရေဟိ-သံဂါယနာတင်ထေရ်တို့သည်) ဝုတ္တံ-မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ [ဤကား နိယမအထူးမလိုသော မိမိကိုယ်တိုင်ပင် နိယမဖြစ်နေသော ယသဒ္ဓါဟု ယူဆသော အနက်ပေးနည်းတည်း၊ (တစ်နည်း) “ယတသဒ္ဓါ နိစ္စသမ္ပန္နာပေက္ခာ” နှင့် အညီ၊ တသဒ္ဓါထည့်၍ အနက်ပေး ဦးအံ့] ယံ-အကြင် ကတိကဝတ်ပြုခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ အထခေါပေ၊ သံဂါယိသာမာတိ-အထခေါပေ၊ သံဂါယိသာမဟူ၍၊ (သံဂီတိကာရေဟိ-သံဂါယနာတင် ထေရ်တို့သည်) ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ (တဒေဝ ကတိကဝတ္တကရဏံ-ထို ကတိကဝတ်ပြုခြင်းကိုပင်) သန္ဓာယ-၍၊ (မယာပိ-ငါသည်လည်း) ဧဝံ စိန္တယိတွာပေ၊ ကရိသုတိ-ဧဝံပေ၊ ကရိသုဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ [အထခေါ-ထိုအခါ၌၊ ထေရာနံ-ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-ရဟန်းတို့၏၊ ဧတံ-ဤအကြံ သည်၊ ဝါ-ဤအတိုင်အပ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ဖြစ်သနည်း)၊

အာဝုသော-ငါ့ရှင်တို့၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ခဏ္ဍဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ-ကျိုးပြတ်သော အရပ်၊ ပေါက်ကွဲသောအရပ်ကို ပြင်ဆင်မှုကို၊ ဝဏ္ဏိတံ-ချီးမွမ်းတော်မူအပ်ပြီ၊ [သေနာသနဝတ်ကို ပညတ်တော်မူခြင်း၊ သေနာသနနှင့်စပ်၍ များစွာ ဟောတော်မူခြင်းကို “ချီးမွမ်းအပ်” ဟု ဆိုသည်။] အာဝုသော-တို့၊ ဟန္တ-ယခု၊ မယံ-ငါတို့သည်၊ ပဌမံမာသံ-ပဌမလပတ်လုံး၊ ခဏ္ဍဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ-ကို၊ ကရောမ-ပြုကြကုန်စို့၊ မဇ္ဈိမံမာသံ-မဇ္ဈိမလပတ်လုံး၊ သန္တိပတိတွာ-စုဝေး၍၊ ဓမ္မဉ္စ-သုတ် အဘိဓမ္မာကို လည်းကောင်း၊ ဝိနယဉ္စ-ဝိနည်းကိုလည်းကောင်း၊ သံဂါယိသာမ-သံဂါယနာတင်ကြကုန်စို့၊ ဣတိ-ဤသို့ အကြံဖြစ်ပြီ၊ ဝါ-ဤသို့ တိုင်ပင်ပြီ။

တေ-ထိုထေရ်တို့သည်၊ ဒုတိယဒိဝေ-အကြံဖြစ်ရာနေ့ကိုထောက်၍ နှစ်ရက် မြောက်နေ့၌၊ [ဒုတိယဒိဝေတိ-စဝံ စိန္တိတဒိဝေသတော ဒုတိယဒိဝေ၊ သော စခေါ ဝသုပနာယိကဒိဝေသတော ဒုတိယဒိဝေဝါ-ငိုကာသစ်၊] ဂန္ဓာ-သွား၍၊ ရာဇဒွါရေ-မင်း၏ ဝါခါးပေါက်၌၊ (နန်းတော်တခါးပေါက်၌)၊ အဋ္ဌသု-ရုပ်တော်မူကြကုန်ပြီ၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ အာဂန္ဓာ၊ ဝနိတွာ-ဝပ်ချ၍၊ ဘန္တေ-တို့၊ ကိံ-အဘယ်ကိစ္စကြောင့်၊ အာဂတာ-ကြွလာတော်မူကြကုန်သည်၊ အတ္ထ-ဖြစ်ပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်၍၊ အတ္တနာ-မိမိသည်၊ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ-ပြုထိုက်သောကိစ္စကို၊ ပုစ္ဆိ-မေးလျှောက်ပြီ၊ ထေရာ-ထေရ်တို့သည်၊ အဋ္ဌာရသ မဟာဝိဟာရ ပဋိသင်္ခရဏတ္ထာယ-တဆဲ့ရုံစံရပ်သော ကျောင်းတိုက်ကြီးတို့ကို ပြင်ဆင်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဟတ္ထကမ္မံ-ဟတ္ထကမ်ကို၊ ဝါ-လက်၏အလုပ်ကို၊ [ဟတ္ထကမ္မန္တိ-ဟတ္ထကိရိယံ၊ ဟတ္ထကမ္မဿ ကရဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊] ပဋိဝေဒေသု-သီစေကြကုန်ပြီ၊ [ပဋိဝေဒေသုန္တိ ဇာနာပေသု၊] ရာဇာ-မင်းသည်၊ ဟတ္ထကမ္မကာရေဂေါ-ဟတ္ထကမ်ကို ပြုလုပ်တတ်ကုန်သော၊ မနုဿေ-လူတို့ကို၊ (ဗိသုကာ လက်သွားတို့ကို) အဒါသိ-ပေးလိုက်ပြီ၊ ထေရာ-တို့သည်၊ ပဌမံမာသံ-ပဌမလပတ်လုံး၊ သဗ္ဗဝိဟာရေ-အလုံးစုံသောကျောင်းတို့ကို၊ ပဋိသင်္ခါရာပေတွာ-ပြင်ဆင်စေပြီး၍။ ရညော-မင်းအား၊ အာရောစေသု-မိန့်တော်မူကြကုန်ပြီ၊ (ကိံ-အဘယ်သို့ မိန့်တော်မူကြကုန်သနည်း၊) မဟာရာဇေ-မဟာရာဇာ၊ ဝိဟာရ ပဋိသင်္ခရဏံ-ကျောင်းတိုက်တို့ကို ပြင်ဆင်မှုသည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပြီ၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဓမ္မဝိနယသင်္ဂဟံ-ဓမ္မဝိနယကို သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာကို၊ ကရောမ-ပြုကုန်တော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူကြကုန်ပြီ၊ [ယခုပင် ပြုတော့မည်ဖြစ်၍ သမိပဝတ္တမာန်ဖြင့် “ကရောမ” ဟုထားသည်။]

ဘန္တေ-တို့၊ သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ ဝိသဋ္ဌာ-စွန့်လွှတ်အပ်သော စိတ်ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-ရွံ့ရှားခြင်းကင်း ရဲတင်းကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကရောထ-ပြုတော်မူပါကုန်၊ မယံ-ဒကာတော်၏၊ အာဏာစက္ကံ-အာဏာစက်သည်၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊ တုမှာကံ-အရှင်ဘုရားတို့၏၊ ဓမ္မစက္ကံစ-ဓမ္မစက်သည်လည်း၊ ဟောတု-စေ၊ ဘန္တေ-တို့၊

အာဏာပေထ-စေခိုင်းတော်မူပါကုန်၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ကရောမိ-ပြုရပါမည်နည်း၊
 ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ မဟာရာဇ-မဟာရာဇာ၊ သင်္ဂဟံ-သိမ်းယူကြောင်း
 သံဂါယနာကို၊ ကရောန္တာနံ-ပြုကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ သန္နိသဇ္ဇဋ္ဌာနံ-စုဝေ
 နေထိုင်ခြင်း၏အရပ်ကို၊ ဝါ-စည်းဝေးနေထိုင်ရာအရပ်ကို၊ (ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊
 ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏၊) ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူကြကုန်ပြီ၊ [နိသိဒနံ နိသဇ္ဇာ၊ သန္နိ
 ပတိတွာ+နိသဇ္ဇာ၊ သန္နိသဇ္ဇာ၊ သန္နိသဇ္ဇာယ+ဋ္ဌာနံ သန္နိသဇ္ဇဋ္ဌာနံ၊] ဘန္တေ-တို့၊
 ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ ကရောမိ-ပြုရပါမည်နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊
 မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဝေဘာရပဗ္ဗတပဿေ-ဝေဘာရတောင် နံဘေး၌၊ သတ္တပဏ္ဍိဂဟာ
 ဒွါရေ-စရည်းပင်ပေါက်ရာ လိုဏ်တံခါး၏အနီး၌၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ယုတ္တံ-၏၊ ဣတိ-
 ဤသို့ မိန့်တော်မူကြကုန်ပြီ။

ဘန္တေ-တို့၊ သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ ခေါ-ဤသို့လျှင်၊ အဇာတသတ္တု-
 အဇာတသတ်မည်သော၊ ရာဇာ-သည်၊ ဝိသုကမ္မုနာ-ဝိသကြံနတ်သားသည်၊ ဝါ-
 ဗိသုကာနတ်သားသည်၊ [သက္ကတ၌ “ဝိသုကြမာန”ဟု ဆိုသောကြောင့် သွမ္ပ
 ဝအစား သဒ္ဒေဘော်ပြု၍ “ဝိဿကမ္မုနာ”ဟုလည်း ပြင်ကြ၏၊ အကျယ် အဓိပ္ပါယ်
 များကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ၊] နိဗ္ဗိတသဒိသံ-ဖန်ဆင်းအပ်သော
 မဏ္ဍပ်နှင့်တူစွာ၊ (ကာရာပေတွာ၌စပ်၊) သုဝိဘတ္တ ဘိတ္တိတ္တမ္ဘသောပါနံ-ကောင်းစွာ
 ဝေဘန်အပ်သော နံရံ၊ သည်တိုင်၊ စောင်းတန်းလည်းရှိထသော၊ နာနာဝိဓမာလာ
 ကမ္မ လတာကမ္မ ဝိစိတ္တံ-အထူးထူး အပြားပြား ပြုလုပ်အပ်သော ပန်း၊ အထူးထူး
 အပြားပြား ပြုလုပ်အပ်သော နွယ်တို့ဖြင့်လည်း ထူးဆန်းထသော၊ [“အထူးထူး
 အပြားပြားသော ခြူးပန်းမှု ခြူးနွယ်မှုတို့ဖြင့်လည်း ဆန်းကြယ်ထသော”ဟုလည်း

အာဏာ၊ ဓမ္မစက္ကံ။ ။ “စရတိ ပဝတ္တတိ-အပိတ်အပင် အတားအဆီးမရှိလောက်အောင်
 အဆက်မပြတ်လည်၍ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ စက္ကံ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်နှင့်အညီ ဆန့်ကျင်ဘက်
 ရန်သူတို့ မပိတ်ပင် မတားဆီးနိုင်လောက်အောင် ဆက်ကာဆက်ကာ လည်၍ဖြစ်တတ်သော
 အရာဝတ္ထုကို “စက္ကံ”ဟု ခေါ်၏၊ “အာဏာယေဝ-အာဏာသည်ပည်း၊ စက္ကံ၊ ဓမ္မောယေဝ
 စက္ကံ ဓမ္မစက္ကံ”ဟုပြု၊ ဓမ္မဟူသည် သူတစ်ပါးအား တစ်ဆင့်ဟောပြောတတ်သော ဒေသနာ
 ဉာဏ်၊ မိမိကိုယ်တိုင် ထိုးထွင်း၍သိတတ်သော ပဋိဝေဉာဏ် နှစ်မျိုးလုံးပင်တည်း၊ မှန်၏-
 သံဂါယနာတင်ရာ၌ မိမိကိုယ်တိုင် ပဋိဝေဉာဏ်ရှိပြီးမှ သူတစ်ပါးတို့အား သိစေဖို့ရန် ဟောပြော
 ရွတ်ဆိုခြင်းဟူသော သံဂါယနာတင်ခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေနိုင်သည်၊ ထိုဉာဏ် နှစ်မျိုးလုံးသည်
 သံဂါယနာတင်ရာ၌ အဆက်မပြတ် လည်၍ဖြစ်တတ်သောကြောင့် “စက္ကံ”မည်၏။ [အာဏာ
 ယေဝ အပ္ပဋိပာတ ဝုတ္တိယာ ပဝတ္တနုဋ္ဌေန စက္ကန္တိ အာဏာစက္ကံ၊ တထာ ဓမ္မောယေဝ စက္ကန္တိ
 ဓမ္မစက္ကံ၊ တံ ပနိဓ ဒေသနာညာဏပဋိဝေဉာဏဝေသန ဒုဝိဓမ္မိ ယုဇ္ဇတိ၊ တဒုဘယေနေဝ
 သံဂီတိယာ ပဝတ္တနုတော-ဋီကာသစ်။]

ပေးကြသည်။] ရာဘောဝနဝိဘူတိ-မင်းနန်းတော်၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဝါ-မင်းနန်းတော်၏ တင့်တယ်ခြင်းကို၊ အဘိဘဝန္တံ ဣဝစ-လွမ်းမိုးသကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ထသော၊ ဝါ-လွမ်းမိုးတော့ မတတ်လည်းဖြစ်ထသော၊ ဒေဝဝိမာနသိရိ-နတ်ဝိမာန်၏အသရေကို၊ အဝဟသန္တံ ဣဝစ-ပြက်ရယ် ပြုသကဲ့သို့လည်းဖြစ်ထသော၊ သိရိယာ-ကျက်သရေအပေါင်း၏၊ နိကေတနံ ဣဝစ-စုဝေးတည်နေရာ အိမ်ကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ထသော၊ [“နိကေတမိဝ” ဟုလည်းရှိ၏၊ နိကေတတိ နိဝသတိ ဧတ္ထာတိ နိကေတော၊ (နိကေတနံ)၊ နိကေတော၌ ဣပစ္စည်း၊ နိကေတနံ၌ ယုပစ္စည်းသာ ကွဲ၍ နှစ်ပုဒ်လုံးပင် သင့်သည်။] (တစ်နည်း) လေန္တံ ဣဝစ-တောက်ပသကဲ့သို့လည်းဖြစ်ထသော၊ ဒေဝမနုဿ နယနဝိဟဂါနံ-နတ် လူတို့၏ မျက်လုံးတည်း ဟူသော ငှက်တို့၏၊ ဧကနိပါတတိတ္ထံ ဣဝစ-တစ်ပေါင်းတည်း ကျရောက်ရာ ဆိပ်ကမ်းကဲ့သို့လည်းဖြစ်ထသော၊ သမ္ဗိဏ္ဍိတံ-တစ်နေရာတည်း၌ ပေါင်းစုအပ်သော၊ လောကရာမဏေယျကံ ဣဝ-လောကဝယ် မွေ့လျော်ဖွယ်၏အဖြစ်ကဲ့သို့၊ [အလင်္ကာကျမ်းလာ အဘူတောပမာတည်း။] ဒဠဗ္ဗသာရမဏ္ဍံ-ကြည့်ရှုသင့် ကြည့်ရှုအပ်ကောင်းမြတ်သော အဆင်တန်ဆာရှိသော၊ မဏ္ဍပံ-မဏ္ဍပ်ကို၊ ဝါ-ဓမ္မာရုံကို၊ ကာရာပေတွာ-ပြုစေပြီး၍၊ ဝိဝိဓ ကုသုမဒါမောလမ္မက ဝိနိဂ္ဂလန္တံ စာရဝိတာနံ-အထူးထူး အပြားပြား တွဲလျားကျသော ပန်းကုံးတို့ကို အန်ထွက်စေလျက် တင့်တယ်သော မျက်နှာကြက်လည်း ရှိထသော၊ နာနာရတနဝိစိတြ မဏိကောဋိမတလံ ဣဝ-အမျိုးမျိုးသော ရတနာတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ပတ္တမြားတို့ကို ဖြတ်တောက် ထုရိုက်ခြင်းဖြင့်ဖြစ်စေအပ်သော မြေအပြင်ကဲ့သို့၊ နာနာပုပ္ဖု ပဟာရဝိစိတြ သုပရိ နိဋ္ဌိတဘူမိကမ္မံစ-အမျိုးမျိုးသော ပန်းပူဇော်ခြင်းဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ကောင်းစွာ ပြီးပြီးသော မြေအမှုလည်းရှိထသော၊ နံ(မဏ္ဍပံ)-ထို မဏ္ဍပ်ကို၊ ဝါ-ထိုဓမ္မာရုံကို၊

လောက၊ပေ၊ သမ္ဗိဏ္ဍိတံ။ ။ဧကတ္ထ-တစ်ခုသောအရပ်၌၊ ဝိဏ္ဍိတံ-ပေါင်းစုအပ်သော၊ ရာသိကတံ-အစုပြုအပ်သော (သမ္ဗိဏ္ဍိတံကို ထပ်ဖွင့်)၊ လောကေ-၌၊ ရမဏိယံ ဘာဝဝိယ-မွေ့လျော်ဖွယ်ဝတ္ထု၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (အဆင်တန်ဆာ)ကဲ့သို့၊-(ဋီကာ)၊ ဤဋီကာအလို “သမ္ဗိဏ္ဍိတံ”ဟူသော ဝိသေသနကို ရှေးဦးစွာပေး၊ “ရမဏိယဿ+ဘာဝေါ ရာမဏေယျကံ” ဟုလည်းပြု။ [ရမဏိယာဒိတော ကဏ်သုတ်ဖြင့် စီရင်။] “ရမဏိယံ”အရ မွေ့လျော်အပ်သော အရာဝတ္ထုရ၍၊ ထိုဝတ္ထု၏ ဖြစ်ကြောင်းဘာဝအနက်ကား အစွမ်းကုန် လှပသော အဆင်တန်ဆာများရသည်၊ ဤသို့ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ။ “ယံယံ ဝါ လောကေ ရမိတု မရဟတိ၊ တံ သဗ္ဗံ သမ္ဗိဏ္ဍိတမိဝါတိပိ အတ္ထော”ဟူသော ဋီကာသစ်အလို “ရမိတုဗန္တံ ရမဏိယံ၊ ရမဏိယံယေဝ ရာမဏေယျကံ”ဟု သွတ္တ၌ ကဏ် ပစ္စည်းသက်၊ “လောကရာမဏေယျကံ-လောကဝယ် မွေ့လျော်ဖွယ် ဟူသမျှကို၊ သမ္ဗိဏ္ဍိတံ ဣဝစ-ပေါင်းစုအပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း”ဟု ပေးပါ။ [ကြွင်း အဓိပ္ပာယ်များကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။]

ဗြဟ္မဝိမာနသဒိသံ-ဗြဟ္မာဗိမာန်နှင့် တူစွာ၊ ဝါ-တူအောင်၊ အလင်္ကာရိတွာ-တန်ဆာ ဆင်ပြီး၍။

တသ္မိံ မဟာမဏ္ဍပေ-ထို ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော ဓမ္မာရုံ၌၊ ပဉ္စသတာနံ- ငါးရာအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့ကို၊ အနဂ္ဂါနိ-မဖြတ်နိုင်သော အဖိုး ရှိကုန်သော၊ ပဉ္စကပ္ပိယပစ္စတ္ထရဏသတာနိ-ငါးရာသော အပ်စပ်သော အပေါ်လွှမ်း အခင်းတို့ကို၊ ပညပေတွာ-ခင်းပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဒက္ခိဏဘာဂံ-တောင်အရပ်အဖို့ ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ဝါ-ကျောပေး၍၊ ဥတ္တရာဘိမုခံ-မြောက်အရပ်သို့ ရှေးရှု၍ မျက်နှာမူသော၊ ထေရာသနံ-ထေရ်၏နေရာကိုလည်းကောင်း၊ မဏ္ဍပမဇ္ဈေ-မဏ္ဍပ် အလယ်၌၊ ပုရတ္တာဘိမုခံ-အရှေ့အရပ်သို့ ရှေ့ရှုမျက်နှာမူသော၊ ဗုဒ္ဓဿ-အလုံးစုံ သော တရားတို့ကို သိတော်မူပြီးသော၊ ဘဂဝတော-ဘုန်းတော်ကြီးဘုရား၏၊ အာသနာရဟံ-သီးတင်းသုံးတော်မူခြင်းကိုထိုက်သော၊ ဓမ္မာသနံ-တရား၏နေရာကို၊ ဝါ-ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်၏ နေရာကို၊ ပညပေတွာ-ခင်းပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဧတ္ထ- ဤ ဓမ္မာသနံ၌၊ ဒန္တခစိတံ-ဆင်စွယ်တို့ဖြင့် စီအပ်သော၊ [ဒန္တဟိ+ခစိတံ ဒန္တခစိတံ၊ စုရာဒိ “ခစ” ဓာတ်သည် “ဗန္တန-ဖွဲ့စီခြင်း” အနက်ကို ဟော၏၊] ဗိဇနိံ-လေးထောင့် ရပ်ကို၊ [ဗိဇနိန္တိ-စတုရဿ ဗိဇနိံ-သာရတ္ထ၊] ထပေတွာစ-ထားပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-ရဟန်းသံဃာတော်အား၊ အာရောစာပေသိ-လျှောက်ထားစေပြီ၊ (ကိံ-နည်း၊) ဘန္တေ-တို့၊ မမ-ဒကာတော်၏၊ ကိစ္စံ-ကိစ္စသည်၊ (နေထိုင်ရာအရပ်ကို စီမံခြင်းကိစ္စသည်၊) နိဋ္ဌိတံ-ပြီးစီးပါပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အာရောစာပေသိ-စေပြီ။)

စပန-ဆက်၍ အထူးပြဆိုဦးအံ့၊ တသ္မိံ ဒိဝေ-ထိုလျှောက်ထားစေရာနေ့၌၊ (တစ်နည်း) ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ တသ္မိံ စ ဒိဝေ-၌လည်း၊ ဧကစ္စေ-အချို့ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းတို့သည်၊ အာယသန္တံ အာနန္တံ-အရှင်အာနန္ဒာကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ် ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အာဟံသု-ပြောကြကုန်ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဣမသ္မိံ ဘိက္ခုသံဃေ-ဤ ရဟန်းအပေါင်း၌၊ ဝါ-တွင်၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းသည်၊ ဝိဿဂန္တံ-

တသ္မိံ ပန ဒိဝေ။ ။အရှင်အာနန္ဒာ၏ ရဟန္တာဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “တသ္မိံ ပန ဒိဝေ” စသည်ကို မိန့်၊ ဤသို့ အရှင်အာနန္ဒာ၏ ရဟန္တာဖြစ်ခြင်းဟူသော အထူးကို ဆက်၍ပြသောကြောင့် “စ သဒ္ဓါသည် ဝါကျာရဗ္ဘာဇောတက၊ ပနသည် ဝိသေသတ္ထဇောတက” ဟု ဤနေရာ၌ ကြိုနိုင်ပါ၏။ “ထိုနေ့”ဟူသည် “အာရောစေသ” အရ မဏ္ဍပ်ပြီးကြောင်းကို လျှောက်ထားစေရာနေ့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “ဣဒါနိ အာယသ္မတော အာနန္တဿ အသေက္ခဘူမိသမာပဇ္ဇနံ ဒဿေန္တော တသ္မိံ ပနာတိ အာဒိမာဟ၊ တတ္ထ တသ္မိံ ပန ဒိဝေတိ တထာ ရညာ အာရောစာပိတဒိဝေ သာဝဏမာသဿ ကာဠပက္ခစတုတ္ထဒိဝေ တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟု ဖွင့်၏။ “ဝါခေါင်လဆုတ် ၄-ရက်နေ့”ဟု ဆိုလိုသတတ်။

ညှိစို့အနံ့ကို၊ ဝါယန္တော-လှိုင်စေလျက်၊ ဝါ-နံစေလျက်၊ ဝိစရတိ-လှည့်လည်၏။
 ဣတိ-သို့၊ (အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊) ထေရော-အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်၊ တံ-ထိုစကား
 ကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ ဣမသ္မိံ ဘိက္ခုသံဃေ-၌၊ ဝါ-တွင်၊ အညော-ငါမှတစ်ပါး
 သော၊ ဝိသဂန္တံ-ကို၊ ဝါယန္တော-လျက်၊ ဝါ-လျက်၊ ဝိစရဏကဘိက္ခုနာမ-
 လှည့်လည်သောရဟန်းမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ (ဧကံသတ္တ
 နိပါတ်)၊ ဧတေ-ဤရဟန်းတို့သည်၊ မံ-ငါ့ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဝဒန္တိ-ပြောဆိုကြ
 ကုန်၏။ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ သံဝေဂံ-ထိတ်လန့်ခြင်းသို့၊ (ထိတ်လန့်ကြောင်း
 သဟောတ္တပ္ပဉာဏ်သို့၊) အာပဇ္ဇိ-ရောက်ပြီ၊ [သံဝေဂပုဒ်၏အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ်
 ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ဧကဇ္ဈေ-အချို့ကုန်သော ရဟန်းတို့သည်၊ နံ-ထို
 အရှင်အာနန္ဒာကို၊ အာဟံသုယေဝ-တိုက်ရိုက်ပင် ပြောကြကုန်ပြီ၊ [ဧဝဖြင့် ရှေ့၌
 ပြအပ်သော သန္ဓာယဘာသိတကို ကန့်သည်။] (ကိ-နည်း၊) အာဂုသော အာနန္ဒ-
 ငါ့ရှင် အာနန္ဒာ၊ သွေ-နက်ဖန်၌၊ သန္နိပါတော-ခီဏာသဝ သံဃာ့အစည်းအဝေး
 တည်း၊ တုဉ္စ-သင်သည်လည်း၊ သေက္ခော-သေက္ခာသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သကရဏီယာ-
 အထက်မဂ်အလိုငှာ ပြုဖွယ်နှင့်တကွဖြစ်၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နက်ဖန်
 ခီဏာသဝ သံဃာ့အစည်းအဝေးဖြစ်လတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တစ်နည်း) တေန-
 ထိုသို့ သေက္ခာသကရဏီယ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ-သင့်အား၊ (ယုတ္တံ၌စပ်၊
 အလမတ္တသမ္ပဒါနံ) ဝါ-သင်သည်၊ (ဂန္တံ၌ အဂုတ္တကတ္တား၊) သန္နိပါတံ-ခီဏာသဝ
 သံဃာ့အစည်းအဝေးသို့၊ ဂန္တံ-သွားခြင်းငှာ၊ ဝါ-သည်၊ န ယုတ္တံ-မသင့်၊ အပ္ပမတ္တော-
 မမေ့မလျော့သည်၊ ဟောဟိ-ဖြစ်ပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အာဟံသုယေဝ-တိုက်ရိုက်
 ပင် ပြောဆိုကြကုန်ပြီ။)

ဝိသဂန္တံ။ ။ “ဝိသဂန္တံ-ဝိသဂန္တံ”ဟု ပါဠိ ၂-ထွေရှိရာ ဝိသဂန္တံဟူသော ပါဠိ၏အနက်
 အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ၊ ဤဋီကာသစ်၌ကား “ဝိသဂန္တံ”ဟူသော
 ပါဠိကို ပဌမဖွင့်၏။ အနတ္တဧနနတော ဝိသသင်္ကာသတာယ ကိလေသော ဝိသံ၊ တဿ
 ခီဏာသဝ ဘာဝတော အညထာဘာဝသင်္ခါတာ သတ္တိဂန္ဓော၊ ဤအလို အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေတတ်
 ၍ အဆိပ်နှင့် တူသောကြောင့် ကိလေသာကို “ဝိသ”ဟုခေါ်၏။ ရဟန္တာအဖြစ်မှ တစ်ပါးသော
 အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သောသတ္တိသည် ထိုဝိသဟု ခေါ်အပ်သော ကိလေသာ၏ အနံ့ပင်တည်း၊
 ဤအလို “ဝိသဂန္တံ-အဆိပ်နံ့ကို”ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။ အပိစ ဝိသဇနနက ပုပ္ပါဒိဂန္တံ ပဋိဘာဂတာယ-အဆိပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော
 ပန်းအစရှိသည်တို့၏ အနံ့နှင့်တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နာနဝိစ ဒုက္ခဟေတု ကိရိယာဇနနကော-
 အမျိုးမျိုးသောအပြားရှိသော ဒုက္ခ၏အကြောင်းဖြစ်သော ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာကို
 ဖြစ်စေတတ်သော၊ ကိလေသာဝ-ကိုပင်၊ ဝိသဂန္တောတိ ဝုစ္စတိ၊ ဤအလို “ဝိသဂန္တံ-အဆိပ်ကို
 ဖြစ်စေတတ်သော ပန်းစသည်နှင့် တူသော ကိလေသာနံ့ကို”ဟု ပေးပါ။

အထခေါ-ပြောဆိုရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ သွေ-နက်ဖန်၌၊ သန္နိပါတော-ခီဏာသဝ သံဃာ့အစည်းအဝေးတည်း၊ ပွာဟံ (ယော+အဟံ)-အကြင်ငါသည်၊ သေက္ခော-သေက္ခသည်၊ သမာနော-ဖြစ်ပါလျက်၊ သန္နိပါတံ-ခီဏာသဝ သံဃာ့အစည်းအဝေးသို့၊ ဂစ္ဆေယျံ-သွားရာ၏၊ (တဿ မေ-ထိုငါ၏၊) ဧတံ-ဤသို့ သေက္ခဖြစ်ပါလျက် ခီဏာသဝ သံဃာ့အစည်းအဝေးသို့ သွားခြင်းသည်၊ န ခေါ ပတိရူပံ-မလျောက်ပတ်ချေ၊ (တစ်နည်း) အဟံ-ငါသည်၊ သေက္ခော-သေက္ခသည်၊ သမာနော-ဖြစ်လျက်၊ သန္နိပါတံ-ခီဏာသဝ သံဃာ့အစည်း အဝေးသို့၊ ယံ ဂစ္ဆေယျံ-အကြင်သွားရာ၏၊ သေက္ခဿ-သေက္ခဖြစ်၍၊ သမာနဿ- ဖြစ်သော၊ မေ-ငါ့အား၊ ဝါ-ငါ၏၊ ဧတံ-ဤသွားခြင်းသည်၊ န ခေါ ပတိရူပံ- မလျောက်ပတ်ချေ၊ ဣတိ-ဤသို့ စဉ်းစား၍၊ ဗဟုဒေဝရတ္တိံ-များစွာသာလျှင်ဖြစ် သော ညဉ့်ကို၊ [ဗဟု+ဒေဝမှ(ဒိ)လာ၍ “ဗဟုဒေဝ”ဖြစ်သည်ဟု ကြိုသည်၊] (တစ်နည်း) ဗဟုဒေဝရတ္တိံ-များစွာသော နေ့ညဉ့်ကို၊ [ဒိဝမှ ဣကို ပြု၍ ဒေဝ ဖြစ်သည်ဟု ကြိုသည်၊ ဤပုဒ်ကို ဝိတိနာမေတွာ၌စပ်၊] ကာယဂတာယ-ကိုယ်၌ ဖြစ်သော၊ ဝါ-ဆံအစရှိသော ကောဠာသအပေါင်း၌ဖြစ်သော၊ သတိယာ-သတိဖြင့်၊ ဝိတိနာမေတွာ-လွန်စေပြီး၍၊ ရတ္တိယာ-၏၊ ပစ္စုသသမယေ-မိုးသောက်အခါ၌၊ စင်္ဂမာ-စကြံ မှ၊ သြရောဟိတွာ-သက်ဆင်း၍၊ ဝိဟာရံ-ကျောင်းခန်းတွင်းသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ နိပဇ္ဇိဿာမိ-လျောင်းရဦးတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ကာယံ- ကိုယ်ကို၊ အာဝဇ္ဇေသိ-စောင်းလိုက်ပြီ၊ ဝါ-လှဲလိုက်ပြီ၊ ဒွေ-၂ ဖက်ကုန်သော၊ ပါဒါ-ခြေတို့သည်၊ ဘူမိတော-မြေမှ၊ ဝါ-တည်းရာအရပ်မှ၊ မုတ္တာ-လွတ်ကုန်ပြီ၊ သီသံစ-ဦးခေါင်းသည်လည်း၊ ဗိမ္ဗောဟနံ-ခေါင်းအုံးသို့၊ အပ္ပတ္တံ-မရောက်တတ်သေး၊ ဧတသ္မိံ အန္တရေ-ဤကာလအတွင်း၌၊ အနုပါဒါယ-တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အစွမ်းဖြင့် တစ်စုံတစ်ခုသောတရားကို မယူမူ၍၊ (တစ်နည်း) အနုပါဒါယ-ကိလေသာတို့၏ အနည်းငယ်မျှကို မယူမူ၍၊ အာသဝေဟိ-အာသဝေါတို့မှ၊ ဝါ-အာသဝေါနှင့်တကွ ဖြစ်သော ကိလေသာအားလုံးတို့မှ၊ စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ ဝိမုစ္စိ-လွတ်ပြီ၊ (တစ်နည်း) အနုပါဒါယ-တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အစွမ်းဖြင့် တစ်စုံတစ်ခုသောတရားကို မယူခြင်း ကြောင့်၊ (တစ်နည်း) အနုပါဒါယ-ကိလေသာတို့၏ အနည်းငယ်မျှကို မယူခြင်း ကြောင့်၊ အာသဝေဟိ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့သည်၊ စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ ဝိမုစ္စိ-လွတ်အပ် ပြီ၊ ဤသို့လည်း ပေးပါ။]

န ခေါ ပနေတံ၊ ပေါ၊ ဂစ္ဆေယျံ။ ။မေတန္တိ မမ ဧတံ ဂမနံ၊ ပွာဟန္တိ ယော အဟံ၊ ယန္တိဝါ ကိရိယာပရာသမနံ၊ တေန ဂစ္ဆေယန္တိ ဧတ္ထ ဂမနကိရိယံ ပရာမသတိ၊ ကိရိယာ ပရာမသနဿစ ယံ တံ သဒ္ဓဿ အယံ ပကတိ၊ ယဒိဒံ နပုံသကလိင်္ဂေန၊ ဧကဝစနေန စ ယောဂျတာ၊ တထာယေဝ တတ္ထ တတ္ထ ဒဿနတော၊ ဋီကာသစ်။

ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ အယံ အာယသ္မာ-ဤ အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ စင်္ဂမေက-စင်္ကြံ သွားခြင်းဖြင့်၊ ဗဟိ-ကျောင်းပြင်ဘက်၌၊ ဝိတိနာမေတွာ-အချိန်ကို လွန်စေ၍၊ ဝိသေသံ-အထက်မင်္ဂလီယဟူသော တရားထူးကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတုံ-ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ အသက္ခောန္တော-မစွမ်းနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ စိန္တေသိ-ကြံပြု(ကိ)၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ မံ-ကို၊ ဇေတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ နန-မိန့်တော်မူဘူးသည် မဟုတ်ပါလော၊ (ကိ-နည်း)၊ အာနန္ဒ-အာနန္ဒာ၊ တံ-သင်သည်၊ ကတပုညော- ပြုအပ်ပြီးသော ဝိဝဋ္ဌနိဿိတ ကောင်းမှုရှိသည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ ပဓာနံ-အားထုတ် ကြောင်း လုံ့လကို၊ အနုယုဉ္ဇ-အားထုတ်လော၊ ခိပ္ပံ-လျင်မြန်စွာ၊ အနာသဝေါ- အာသဝေါ မရှိသည်၊ ဝါ-အာသဝေါကင်းကွာ ရဟန္တာသည်၊ ဟောဟိသိ- ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အဝေါစ နန-မိန့်တော်မူဘူးသည် မဟုတ်ပါလော) [မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်]၊ စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ ကထာဒေါသောနာမ- စကားတော်၏ ချွတ်ယွင်းချက်အပြစ်မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ဘုရားရှင် တို့မှာ ကထာဒေါသ မရှိပါသော်လည်း၊ မမ-ငါ၏၊ ဝါ-သည်၊ ဝိရိယံ-ကို၊ အစွာရခွံ-အလွန်အားထုတ်အပ်ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝိရိယလွန်နေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ မေ-၏၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဥဒ္ဓစ္စာယ-ပျံ့လွင့်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ သံဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ ဟန္တ-ယခု၊ အဟံ-သည်၊ ဝိရိယသမထံ-ဝိရိယ သမာဓိ ၂-ပါးကို၊ ယောဇေမိ-ယှဉ်စေဦးတော့အံ့၊ “ဣတိ-ဤသို့ကြံပြီ”ဟု ရှေ့လှည့်စပ်။

ဟန္တ။ ။ဟန္တာတိ ဝေါသဂ္ဂဝစနံ (အခြားကိစ္စတို့ကို စွန့်လွှတ်ခြင်းအနက်ကို ဟောသော သဒ္ဓါတည်း)၊ တေန ဟိ (ဟိ-မှန်၏၊ တေန-ထို ဟန္တဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်)၊ အဓနာယေဝ ယောဇေမိ၊ န ပနာဟံ ပပဉ္စ ကရောမိ (အခြားကိစ္စချဲ့ထွင်မှုကို မပြုတော့အံ့)၊ ဣတိ ဝေါသဂ္ဂံ ကရောတိ၊ “ပြောနေကြာရော၊ ယခုဘဲ ယှဉ်စေမည်”ဟုလို။

ဝိရိယသမထံ။ ။ဤပုဒ်၏အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ရေးပြီးပါပြီ၊ ဤ၌ သာရတ္ထဋီကာအဖွင့်ကို ယူ၍ ထပ်မံရှင်းပြပါဦးမည်၊ “စင်္ဂမေကဝိရိယသမထံ အဓိမတ္တတ္တာ တဿ ပဟာနဝသေန (ထို စင်္ဂမေကဝိရိယကို ပယ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်) သမာဓိနာ သမရသတာပါဒနေန (သမာဓိနှင့် တူမျှသောကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းအားဖြင့်) ဝိရိယသမထံ ယောဇေမိ (နွား ၂-ကောင်ကို ထမ်းပိုးထမ်းညီအောင် ယှဉ်စေသကဲ့သို့၊ ဝိရိယ သမာဓိ ၂-ပါးကို ယှဉ်စေအံ့)။

မှတ်ချက်။ ။ဤအဖွင့်၌ သမရသတာ ပါဒနေနကို ထောက်၍ “ဝိရိယသမထံ”ပါဠိကို အမှန်ဟု ယူဆလျက် “ဝိရိယ၏+သမာဓိနှင့်+ညီမျှသည်၏အဖြစ်”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဝိရိယ နှင့်+သမာဓိ၏+ညီမျှသည်၏အဖြစ်”ဟုလည်းကောင်း အနက်ပေးကြ၏၊ သို့သော် သမတာ ပုဒ်က သမာဓိကိုင်နေလျှင် ဝိရိယပုဒ်နှင့် သမာဓိ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ဝိရိယသမထံ”သာ နေရာတိုင်း၌ ပါဠိမှန်ဟု မှတ်ပါ။

ဣတိ-ဤသို့ကြံပြီး၍၊ (ဣတိတစ်လုံး အကြေကြံပါ။) စင်္ဂမာ-စင်္ကြံ မှ၊
 ဩရောဟိတွာ-သက်ဆင်း၍၊ ပါဒမောဝနဋ္ဌာနေ-ခြေဆေးရာအရပ်၌၊ ဌတွာ-
 တည်၍၊ ပါဒေ-ခြေတို့ကို၊ ဓောဝိတွာ-ဆေးပြီး၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊
 မဇ္ဇကေ-ညောင်စောင်းငယ်၌၊ နိသီဒိတွာ-ထိုင်၍၊ ထောက်-အတန်ငယ်၊ ဝိသု
 မိဿာမိ-အပန်းဖြေရဦးတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ကာယံ-ကိုယ်ကို၊ မဇ္ဇကေ-
 ညောင်စောင်းငယ်၌၊ အပနာမေသိ-စောင်းလိုက်ပြီ၊ ဒွေ-နှစ်ဖက်ကုန်သော၊ ပါဒါ-
 ခြေတို့သည်၊ ဘူမိတော-မှ၊ ဝါ-မှ၊ မုတ္တာ-န်ပြီ၊ သီသံ-သည်၊ ဗိမ္မောဟနံ-သို့၊
 အပ္ပတ္တံ-သေး၊ ဧတသ္မိံ အန္တ ရေ-၌၊ အနုပါဒါယ-တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏အစွမ်းဖြင့်
 တစ်စုံတစ်ခုသောတရားကို မယူမူ၍၊ (တစ်နည်း) အနုပါဒါယ-ကိလေသာတို့၏
 အနည်းငယ်မျှကို မယူမူ၍၊ အာသဝေဟိ-တို့မှ၊ ဝါ-တို့မှ၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဝိမုတ္တံ-ပြီ၊
 ထေရဿ-အရှင်အာနန္ဒာထေရ်၏၊ စတုဣရိယာပထ ဝိရဟိတံ-လေးပါးသော
 ဣရိယာပုထ်တို့မှကင်းသော၊ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ (အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ)
 [ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ “အဟောသိ” ဟု တိုက်ရိုက်ပါသည်၊ ခြေတို့၏တည်ရာမှ
 လွတ်ခြင်းကြောင့် “ရပ်နေ ထိုင်နေသည်” ဟုလည်း မဆိုနိုင်၊ ဦးခေါင်း၏ ခေါင်းအုံး
 သို့ မရောက်ခြင်းကြောင့် “လျောင်းနေသည်” ဟုလည်း မဆိုနိုင်၊ အသွားအတွက်
 ကား ပြောဖွယ်ရာပင် မရှိ။]

တေန-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့လေးပါးသော ဣရိယာပုထ်မှလွတ်သော အရဟတ္တ
 ဖိုလ်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဣမသ္မိံ သာသနေ-ဤ သာသနာတော်၌၊ အနိပဇ္ဇော-
 လျောင်းဆဲလည်းမဟုတ်ဘဲ၊ အနိသိဇ္ဇော-ထိုင်ဆဲလည်းမဟုတ်ဘဲ၊ အဋ္ဌိတော-
 ရပ်ဆဲလည်းမဟုတ်ဘဲ၊ အစင်္ဂမဇ္ဈော-စင်္ကြံ သွားဆဲလည်း မဟုတ်ဘဲ၊ ကော
 ဘိက္ခူ-အဘယ်ရဟန်းသည်၊ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပတ္တော-ရောက်သနည်း၊
 ဣတိ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-ပြောဆို မေးမြန်းအပ်သော၊ အာနန္ဒတ္ထေရော-အရှင်အာနန္ဒာ
 ထေရ်သည်၊ (အနိပဇ္ဇော-ဘဲ၊ အနိသိဇ္ဇော-ဘဲ၊ အဋ္ဌိတော-ဘဲ၊ အစင်္ဂမဇ္ဈော-ဘဲ၊
 အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတ္တော-ရောက်ပြီ) ဣတိ-ဤသို့၊ ဝတ္တံ-ဖြေဆိုခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-
 သင့်၏။ [အနိပဇ္ဇောစသော သုံးပုဒ်တို့သည် တပစ္စည်းပင်ဖြစ်သော်လည်း “လျောင်း
 ပြီးလည်းမဟုတ်ဘဲ” ဟု မပေးရ၊ “လျောင်းဆဲလည်း မဟုတ်ဘဲ” ဟု ပေးစေလိုသည်၊
 ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “အနိပဇ္ဇောတိ အာဒိနိ ပစ္စုပ္ပန္နဝစနာနေဝ” ဟု မိန့်သည်၊
 “အစင်္ဂမဇ္ဈော” ၌ အန္တပစ္စည်းကို ထောက်လျှင်လည်း ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ကြောင်း သိသာ
 ပါ၏၊ အရှင်အာနန္ဒာ၏ ရဟန္တာဖြစ်ပုံသာ ထူးဆန်းသည် မဟုတ်သေး၊ ပရိနိဗ္ဗာန်
 စံပုံလည်း ကောင်းကင်၌ စံတော်မူသောကြောင့် ထူးဆန်းသည်သာ၊ ဓမ္မပဒ
 ဗာလဝဂ်၊ ဝနဝါသီတိသုသာမဏေရဝတ္ထု၌ ရှုပါ။]

အထ-ရဟန္တာဖြစ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ထေရာ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဒုတိယဒိဝသေ-အရှင်အာနန္ဒာ၏ ရဟန္တာဖြစ်ရာနေ့ကို ထောက်၍ နှစ်ရက်မြောက်နေ့၌၊ [ဒုတိယဒိဝသေတိ ထေရေန အရဟတ္တပ္ပဒိဝသတော ဒုတိယဒိဝသေ၊] ကာဠပက္ခဿ-ဝါခေါင်လဆုတ်ပက္ခဏါ၊ ပဉ္စမိယံ-ငါးရက်မြောက်နေ့၌၊ ကတဘတ္တကိစ္စာ-ပြုအပ်ပြီးသော ဆွမ်းကိစ္စရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပတ္တစီဝရံ-သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ ပဋိသာမေတွာ-သိမ်းဆည်းပြီး၍၊ ဓမ္မသဘာယံ-တရားသဘင်၌၊ သန္နိပတိံ-သုစုဝေးကြကုန်ပြီ၊ [သဟ+ဘာသန္တိ ဧတ္ထာတိ သဘာ၊ ဓမ္မဿ+သဘာ ဓမ္မသဘာ၊ (မဏ္ဍပေါယေဝ)] အထခေါ-စည်းဝေးကြရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ အရဟာ-ရဟန္တာသည်၊ သမာနော-ဖြစ်လျက်၊ သန္နိပတိံ-ခီဏာသဝ သံဃာ့အစည်းအဝေးသို့၊ အဂမာသိ-ကြွသွားပြီ။

ကထံ-အဘယ်သို့၊ ဝါ-အဘယ်ပုံ၊ အဂမာသိ-ကြွသွားသနည်း၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ (အဟံ-ငါသည်)၊ သန္နိပတိမဇ္ဈံ-ခီဏာသဝ သံဃာ့အစည်းအဝေး၏ အလယ်သို့၊ ပဝိသနာရဟော-ဝင်ခြင်းကိုထိုက်သည်၊ အမှီ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ကြိ၍၊ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌစိတ္တော-အလွန် ရွှင်လန်းသော စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ (တစ်နည်း) ဟဋ္ဌတုဋ္ဌစိတ္တော-ပါမောဇ္ဇဖြင့် ရွှင်လန်းသော စိတ်၊ ပီတိဖြင့် နှစ်သက်သော စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ [ဟဋ္ဌတုဋ္ဌစိတ္တောတိ အတိဝိယ သောမနဿ စိတ္တော၊ (အနက်တူသဒ္ဒါ၊ ဆင့်၍လာ၊ မြင့်စွာ အနက်ပေး)၊ ပါမောဇ္ဇေန ဝါ ဟဋ္ဌစိတ္တော၊ ပီတိယာ တုဋ္ဌစိတ္တော။] ဧကံသံ (ဧကသို့ အံသေ)-တစ်ခုသောအဖို့၌၊ ဝါ-လက်ဝဲတစ်ဖက် ပခုန်းထက်၌၊ စီဝရံ-သင်္ကန်းကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝါ-ထား၍၊ (တစ်နည်း) ဧကံသံ စီဝရံ ကတွာ-လက်ကန်တော့တင်၍၊ ဗန္ဓနာ-အညှာမှ၊ မုတ္တတာလပက္ကံဝိယ-ကြွေကျသော ထန်းသီးမှည့်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [“မုတ္တ” နေရာဝယ် “ပဝုတ္တ” ဟုလည်းရှိ၏၊ အကျယ်ကို မဟာဝဂ္ဂ-မဟာခန္ဓကအဖွင့် ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။] ပဏ္ဍုလမ္ဗလေ-ဖျော့တော့ဝင်းဝါ၊ ကမ္မလာကော်ဇော၌၊

ပဉ္စမိယံ ကာဠပက္ခဿ။ ။ဋီကာသစ်၌ “ဒုတိယဒိဝသေကို ပဉ္စမိယံ၏ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန”ဟု ဖွင့်သွား၏၊ သို့သော် “ပဉ္စမိယံ ကာဠပက္ခဿ”ဟူသော ပါဠိသည် ပါရာဓိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ မပါ၊ ဒုတိယဒိဝသေအရ နှစ်ရက်မြောက်နေ့ကို သရုပ်ဖော်သော စကားတစ်ရပ်သာ ဖြစ်သင့်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိသေသနမပေးဘဲ တစ်မျိုးပေးလိုက်သည်။ “ကာဠပက္ခဿ ပဉ္စမိ”ဟူသော စကားသည်လည်း ဧမ္ပုဒိပိအခေါ်ကို လိုက်၍ ဆိုအပ်သော စကားတည်း။ မှန်၏-ထို ဧမ္ပုဒိပိ၌ အထက်လက ပြည့်လျှင် ခေါ်ဝေါ်ရိုး ဝေါဟာရမှာသလည်း ပြည့်တော့၏။ [ကာဠပက္ခဿာတိ သာဝဏမာသကာဠပက္ခဿ ပဋ္ဌမဉ္စိမာသံ (ဝါဆိုလပြည့်မှ ဝါခေါင်လပြည့်အထိ တစ်လပတ်လုံး) ခဏ္ဍပုလ္လပဋိသင်္ခရဏ မကံသု၊ ပဋ္ဌမမာသဘာဝေါစ မဇ္ဈိမပုဒေသ ဝေါဟာရေန၊ တတ္ထ ဟိ ပုရိမပုဏ္ဏမိတော ယာဝ အပရာ ပုဏ္ဏမိ၊ တာဝ ဧကော မာသောတိ ဝေါဟရန္တိ။-ဋီကာသစ်။]

နိက္ခိတ္တဇာတိမဏိဝိယ-ချထားအပ်သော ဇာတ်ရှိသော ပတ္တမြားကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊
 ၀၁-ချထားအပ်သော ပတ္တမြားအစစ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝိကတဝလာဟကေ-
 ကင်းသော မိုးတိမ်ရှိသော၊ နဘော-ကောင်းကင်၌၊ သမုဂ္ဂတပုဏ္ဏ ဓန္ဒောဝိယ-
 ကောင်းစွာတက်လာသော လပြည့်ဝန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဗာလာတပ သမ္ဗုဿ
 ဝိကသိတရေဏု ပိဉ္စရဂဗ္ဘံ-တက်သစ်စနေရောင်၏ အတွေ့ကြောင့်ပွင့်သော
 ကြာတိုက်၏အတွင်း၌ ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော ဝတ်မှုန်ဝတ်ဆံရှိသော၊ ပဒမံဝိယ
 စ-ပဒုမ္မာကြာပန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပရိသုဒ္ဓေန-ထက်ဝန်းကျင်လည်း စင်ကြယ်
 ထသော၊ ပရိယောဒါတေန-ထက်ဝန်းကျင်လည်း ဖြူစင်ထသော၊ သပ္ပဓာန-
 ကိုယ်ရောင်၊ သီလရောင်နှင့်တကွလည်း ဖြစ်ထသော၊ [သပ္ပဓာနာတိ ဝဏ္ဏပ္ပဘာယ
 သီလပ္ပဘာယစ သမန္နာဂတေန၊] သသိရိကေန-အသရေနှင့်တကွလည်း ဖြစ်ထ
 သော၊ မုခဝရေန-မြတ်သော မျက်နှာတော်ဖြင့်၊ (ဣတ္ထမ္မူတလက္ခဏ)၊ အတ္တနော-
 မိမိ၏၊ အရဟတ္တပ္ပတ္တိ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းကို၊ အာရောစယမာနော
 ဝိယ-လျှောက်ထားသကဲ့သို့၊ အဂမာသိ-ကြွသွားပြီ။ [“ဗန္ဓနာ မုတ္တတာလပက္ကံဝိယ”
 စသော ဥပမာလေးရပ်ကို ပရိသုဒ္ဓေနစသော ဝိသေသနလေးပုဒ်၏ ဥပမာအဖြစ်ဖြင့်
 ဆိုလိုဟန်တူသည်။]

အထ-အရှင်အာနန္ဒာကြွလာရာ ထိုအခါ၌၊ န-ထို အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ဒိသွာ-
 မြင်၍၊ အာယသ္မတော မဟာကဿပဿ-အရှင်မဟာကဿပ၏၊ ဧတံ-ဤအကြံ
 သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ(ကို)၊ အရဟတ္တပ္ပတ္တော-အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးသော၊

ပဏ္ဍု၊ ပေ၊ မဏိဝိယ။ ။ပဏ္ဍု၊ ပေ၊ မဏိဝိယာတိ သီတပီတဘာယုတ္တပဏ္ဍုရောမ
 လေမ္ဗလေ (အဖြူ အရွှေအရောင်နှင့်ယှဉ်သော ဖျော့သောအမွှေဖြင့်ဖြစ်သော ကမ္မလာ၌)၊
 ထပိတော ဇာတိမာ မဏိဝိယ၊ ဇာတိဝစနေန စေတ္တ ကုတ္တိမံ နိဝတ္တေတိ၊-ဋီကာ။ ဤဋီကာ
 ဖွင့်အရ နိဿယအနက် ပေးထားသည်။ “ဇာတိမဏိ”ဟူရာ၌ “ဇာတိမန္တမဏိ”ဟု ဆိုလိုလျက်
 “မန္တ”ဟူသောပုဒ်ကို ချေထားသည်။ “တွင်းထွက်ပတ္တမြားအစစ်”ဟူလို၊ ဤ“ဇာတိ”ဟူသော
 သဒ္ဒါဖြင့် အတုပြုလုပ်အပ်သော ချက်ကျောက်ကို ကန့်သည်။ [“ကရဏံ ကုတ္တိ-အတုပြုလုပ်ခြင်း၊
 ကုတ္တိယာ+နိဗ္ဗတ္တံ ကုတ္တိမံ-အတုပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော ချက်ကျောက်”ဟုပြု။]

ဗာလာ၊ ပေ၊ ပိဉ္စရဂဗ္ဘံ။ ။လူငယ်ကို “ဗာလ”ဟုခေါ်ရ၏၊ လူငယ်ကဲ့သို့ တက်သစ်စ
 နေရောင်ကိုလည်း သဒိသုပစာရအားဖြင့် “ဗာလ”ဟု ခေါ်သည်။ ဝိကသိယိတ္တာတိ ဝိကသိတံ၊
 ဝိပုဗ္ဗ၊ ကသဇာတ်၊ ပွင့်ခြင်းအနက်ဟော၊ ရေဏုသဒ္ဒါသည် “ဝတ်မှုန် ဝတ်ဆံ”ဟူသော
 အနက်ကိုဟော၏၊ ပိဉ္စရသဒ္ဒါကား သုဝဏ္ဏသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌
 “ဗာလာ၊ ပေ၊ ဝိယာတိ တရုဏသုရိယဘာသမ္ဗဿေန ဖုလ္လိတသုဝဏ္ဏဝဏ္ဏပရာဂဂဗ္ဘံ
 (ကြာတိုက်၏အတွင်း၌ ဝတ်မှုန် ဝတ်ဆံရှိသော) သတပတ္တပဒုမံ ဝိယ”ဟု ဖွင့်သည်။

အာနန္ဒော-သည်၊ သောဘတိဝတ ဘော-တင့်တယ်ပါပေစွ ဪ...။ [ဘောသည် ပုဂ္ဂလာလပနမဟုတ်၊ ဓမ္မာလပနတည်း။] သတ္တာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သစေ ဓရေယျ-အကယ်၍ သက်တော်ထင်ရှားရှိတော်မူအံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်) အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ အာနန္ဒဿ-အာနန္ဒာအား၊ သာဓုကာရံ-ကောင်းချီးကို၊ [ကောင်းလေစွဟု အားရနှစ်လို၊ မြွက်ဆိုအပ်သော အသံကို] ဒဒေယျ-ပေးတော်မူရာ ၏၊ ဟန္တ-ယခု၊ ဣဒါနိ-ဤအခါ၌၊ အဿ-ထို အာနန္ဒာအား၊ အဟံ-သည်၊ သတ္တာရာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒါတဗ္ဗံ-ပေးတော်မူထိုက်သော၊ သာဓုကာရံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဒဒါမိ-ပေးအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ (ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီး၍) တိက္ခတ္ထံ-သုံးကြိမ်၊ သာဓုကာရံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီ။

ပန-ဝါဒန္တရကား၊ မဇ္ဈိမဘာဏကာ-မဇ္ဈိမနိကာယ်ကို ရွတ်အံသရဇ္ဈယ်သော ထေရ်တို့သည်၊ ဝါ-မဇ္ဈိမနိကာယ်ဆောင် ထေရ်တို့သည်၊ ဝဒန္တိ-မိန့်ဆိုကြကုန်၏၊ (ကိ)၊ အာနန္ဒတ္ထေရော-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ အရဟတ္တပ္ပတ္တိ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းကို၊ (ရဟန္တာဖြစ်ကြောင်းကို) ဉပေတုကာမော-သိစေခြင်းငှာ အလိုရှိ သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ နဂတော-မသွား၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ယထာဝရံ-အကြင်အကြင် ကြီးသူတို့အတိုင်း၊ ဝါ-ကြီးစဉ်ငယ်လိုက်၊ အတ္တနော အတ္တနော-၏၊ ပတ္တာသနေ-ရောက်အပ်သော နေရာ၌၊ နိသီဒန္တာ-ထိုင်ကုန်လသော်၊ အာနန္ဒတ္ထေရဿ-၏၊ အာသနံ-နေရာကို၊ ထပေတွာ-ချန်ထား၍၊ နိသီဒ္ဓာ-ထိုင်ကြ ကုန်ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုရဟန်းအပေါင်းတွင်၊ [တတ္ထာတိ တသ္မိံ ဘိက္ခုသံဃေ။] ကေစိ- အချို့သော ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ-တို့က၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟံသု-မေးကြကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ ဧတံ-ဤနေရာသည်၊ ကဿ-အဘယ်သူ၏၊ အာသနံ-နေရာနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (အာဟံသု)၊ အာနန္ဒဿ-၏၊ (အာသနံ-နေရာပါတည်း)၊ ဣတိ-သို့၊ (အာဟံသု- လျှောက်ကြကုန်ပြီ)၊ အာနန္ဒော ပန-သည်ကား၊ ကုဟိ-အဘယ်အရပ်သို့၊ ဂတော- သွားသနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးကြကုန်ပြီ၊ တသ္မိံသမယေ-ထိုအခါ၌၊ ထေရော- သည်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ မယံ-၏၊ ဂမနကာလော- သွားချိန်တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံပြီ၊ [ဂမနဿ+ကာလော ဂမနကာလော] တတော- ထိုသို့ အကြံဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ အာနုဘာဝံ-အာနုဘော်ကို၊ ဒဿေန္တော-ပြုလျက်၊ ပထဝီယံ-၌၊ နိမုဇ္ဇိတွာ-ငုပ်၍၊ အတ္တနော-၏၊ အာသနေ ယေဝ-၌သာလျှင်၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ဒဿေသိ-ပြုပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝဒန္တိ-မိန့် ဆိုကြကုန်၏၊ အာကာသေန-ကောင်းကင်ဖြင့်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ (အတ္တနော-၏၊ အာသနေ ယေဝ-၌သာလျှင်)၊ နိသီဒိ-ထိုင်ပြီ၊ ဣတိပိ-ဤသို့လည်း၊ ဧဝံ-အချို့ဆရာတို့ သည်၊ (ဝဒန္တိ)၊ ယထာဝါ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း၊ (အာဂမနံ-ကြွလာ

ခြင်းသည်) ဟောတု-ဖြစ်စေ၊ တထာဝါ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း၊ (အာဂမနံ)၊ ဟောတု-ဖြစ်စေ၊ (တစ်နည်း) ယထာဝါ တထာဝါ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်မူလည်း၊(အာဂမနံ-သည်) ဟောတု-စေ၊ သဗ္ဗတ္ထာပိ-အလုံးစုံသော ဝါဒတို့၌လည်း၊ တံ-ထို အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ အာယသ္မတော မဟာကဿပဿ-၏၊ သာဓုကာရဒါနံ-ကောင်းချီးပေးခြင်းသည်၊ ယုတ္တမေဝ-သင့်လျော်သည်သာ။ [သဗ္ဗတ္ထာတိ သဗ္ဗေသုပိ တီသုဝါဒေသု၊ “သဗ္ဗထာပိ” ဟုလည်း မူကွဲရှိသည်။]

ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ တသ္မိံ-ထို အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤနည်း အားဖြင့်၊ အာဂတေ-ရောက်လာလသော်၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပတ္ထေရော-အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာမန္တေသိ-ခေါ်၍ သိစေတော်မူပြီ၊ ဝါ-မေးတော်မူပြီ၊ (ကိံ-နည်း၊ ဝါ-နည်း) အာဂုသော-တို့၊ ကိံ-အဘယ်ကို၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ သံဂါယာမ-သံဂါယနာတင်ကြကုန်မည်နည်း၊ ဓမ္မံ ဝါ-သုတ်အဘိဓမ္မာကိုမူလည်း၊ သံဂါယာမ ကိံ-သံဂါယနာတင်ကုန်မည်လော၊ ဝိနယံ ဝါ-ဝိနည်းကိုမူလည်း၊ သံဂါယာမ ကိံ-လော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ-ပြီ၊ ဝါ-ပြီ) [“ကိံ” နေရာဝယ် “ကံ” ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏၊ ဓမ္မံဝါ ဝိနယံဝါတိ ဧတ္ထ ဝါသဒ္ဓေါ ဝိကပ္ပနေ၊ တေန ကိမေကံ တေသု ပဌမံ သံဂါယာမာတိ ဒဿေတိ။] ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာဟံသု-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိံ-နည်း) ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ [တိုက်ရိုက်ခေါ်ရန် မသင့်သောကြောင့် “မဟာကဿပ” ဟု မပါသင့်။] ဝိနယော နာမ-ဝိနည်းမည်သည်၊ ဗုဒ္ဓသာသနဿ-ဘုရားသာသနာတော်၏၊ အာယု-အသက်ပါတည်း၊ ဝိနယေ-ဝိနည်းသည်၊ ဌိတေ-ပါဠိ အနက်၊ မပျက်စုံညီ၊ လဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်တည်လသော်၊ သာသနံ-သည်၊ ဌိတံ-တည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ [“ဝိနယေပေ၊ ဟောတိ” ဟူသော ဤဝါကျသည် ဝိနယ၏ အာယုဖြစ်ပုံကို ထပ်၍ ပြသော ဝါကျတည်း။] [(တစ်နည်း) (ယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်)၊ ဝိနယေ-သည်၊ ဌိတေ-လသော်၊ သာသနံ-သာသနာတော်သည်၊ ဌိတံ-တည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ (တသ္မာ-ထိုကြောင့်)၊ ဝိနယောနာမ-ဝိနည်းမည်သည်၊ ဗုဒ္ဓသာသနဿ-ဘုရားသာသနာတော်၏၊ အာယု-တည်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝိနည်းမည်သည်၏ ဘုရားသာသနာတော်၏ အသက်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဤနည်းအလို နောက်ဝါကျသည် ကာရဏ၊ ရှေ့ဝါကျသည် ဖလ၊ ဤနည်းကို ဋီကာသစ် ဖွင့်ထား၏။]

ယထာဝါ တထာဝါ။ ။ယထာဝါ တထာဝါ အာဂစ္ဆတု၊ အာဂမနာကာရမတ္ထံ န ပမာဏံ၊ အာဂန္တာ ဂတကာလေ အာယသ္မတော မဟာကဿပဿ သာဓုကာရဒါနမေဝ ပမာဏံ၊ သတ္ထာရာ ဒါတဗ္ဗသာဓုကာရဒါနေနေဝ အရဟတ္တပ္ပတ္တိယာ အညေသမ္ပိ ဉာပိတတ္တာ၊ ဘဂဝတိ ဓရမာနေ ပဋိဂ္ဂဟေတဗ္ဗတယစ ပသံသာယ ထေရဿ ပဋိဂ္ဂဟိတတ္တာ၊ တသ္မာ တမတ္ထံ ဒဿေန္တော ယထာဝါတိ အာဒိမာဟ၊-ဋီကာသစ်။

ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ ဝိနယံ-ဝိနည်းကို၊ သံဂါယာမ-သံဂါယနာတင်ကြပါကုန်စို့၊ ဣတိ-
ဤသို့၊ (အာဟံသု-ပြီ၊) ကံ-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဓုရံ-ပဓာနကို၊ ဝါ-ဝန်ဆောင်ကို၊
ကတ္တာ-ဖြူ၍၊ (သံဂါယာမ-သံဂါယနာတင်ကြကုန်မည်နည်း၊) ဣတိ-ဤသို့ မေး
တော်မူပြီ၊ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိံ-အရှင်ဥပါလိကို၊ (ဓုရံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊
သံဂါယာမ-ကုန်စို့၊) ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ။

[ဤဆိုအပ်လတုံသော ကံ အာနန္ဒောစသော စကားများသည် အဋ္ဌကထာ
ဆရာ၏ ပုစ္ဆာတည်း၊ သံဂါယနာတင် ရဟန်းတို့၏ပုစ္ဆာ မဟုတ်၊] အာနန္ဒော-
အာနန္ဒာသည်၊ (ဓုရော-ပဓာနသည်၊ ဝါ-ဝန်ဆောင်သည်၊ ဟောတုံ-ဖြစ်ခြင်းငှာ၊)
န ပဟောတိ-မစွမ်းနိုင်သလော၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ နော န ပဟောတိ-
မစွမ်းနိုင်မဟုတ် စွမ်းနိုင်သည်သာ၊ အပိစ-ထိုသို့ပင် စွမ်းနိုင်ပါသော်လည်း၊ [ခေါ
ပန-အနက်မရှိ၊] သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓရမာနောယေဝ-သက်တော်
ထင်ရှားရှိတော်မူစဉ်ကပင်၊ ဝိနယ ပရိယတ္တိံ-ဝိနည်း ပရိယတ်ကို၊ နိဿာယ-
မှီ၍၊ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိံ-အရှင်ဥပါလိကို၊ ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေပေ၊ ယဒိဒံ ဥပါလိတိ-
ဧတဒဂ္ဂံပေ၊ ဥပါလိဟူ၍၊ ဧတဒဂ္ဂေ-ဧတဒဂ်အရာ၌၊ ထပေသိ-ထားတော်မူပြီ၊
တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အရှင်ဥပါလိ၏ မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှားရှိ
တော်မူစဉ်ကပင် ဧတဒဂ်အရာ၌ထားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဥပါလိတ္ထေရံ-
ဥပါလိထေရ်ကို၊ ပုစ္ဆိတ္တာ-မေး၍၊ ဝိနယံ-ကို၊ သံဂါယာမ-ကုန်စို့၊ ဣတိ-သို့၊
(အဝေါစုံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊) [ဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ ယဒိဒံ(ယော+အယံ) ဥပါလိ-
အကြင် ဥပါလိသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဧတံ(ဧသော)-ဤဥပါလိသည်၊ မမ-ငါဘုရား၏၊
သာဝကာနံ-သာဝကဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိနယဓရာနံ-ဝိနည်းကို ဆောင်ကုန်သော၊
ဘိက္ခုနံ-တို့တွင်၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)-အမြတ်ဆုံးတည်း၊ ဝါ-အသာဆုံးတည်း၊ (တစ်နည်း)
ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဥပါလိ-ဥပါလိဟူသော၊ ယဒိဒံ(ခန္ဓပဉ္စကံ)-အကြင် ခန္ဓာငါးပါး
အပေါင်းသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဧတံ(ခန္ဓပဉ္စကံ)-သည်၊ မမ-၏၊ သာဝကာနံ-ကုန်သော၊
ဝိနယဓရာနံ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့တွင်၊ အဂ္ဂံ-တည်း၊ ဝါ-တည်း၊ ဤသို့
အနက်ပေးရပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

တတော-ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်ပြီးရာအခါမှ နောက်၌၊ ထေရော-အရှင်မဟာကဿပ
ထေရ်သည်၊ ဝိနယံ-ကို၊ ပုစ္ဆနတ္ထာယ-မေးခြင်းအကျိုးငှာ၊ အတ္တနာဝ-ကိုယ်တိုင်
သာလျှင်၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ သမ္ဗုဒ္ဓိ-သမုတ်ပြီ၊ [ဤအတ္တနာကို ဝိသေသနအနက်
ဟော တတိယန္တုနာမ်ပုဒ်ဟု လည်းကောင်း၊ တတိယန္တုနာမ်ပုဒ်နှင့် အလားတူသော
နိပါတ်ပုဒ်ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ်ဆို၏၊] ဥပါလိတ္ထေရောပိ-ဥပါလိထေရ်သည်
လည်း၊ (ဝိနယံ-ကို၊) ဝိသန္ဓနတ္ထာယ-ဖြေခြင်းအကျိုးငှာ၊ (အတ္တနာဝ အတ္တာနံ)

သမ္ပနိ-သမုတ်ပြီ၊ တကြ-ထိုသို့ သမုတ်ရာ၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတံ့ကား၊ ပါဠိ-သံဂီတိက္ခန္ဓက ပါဠိတော်တည်း၊ အထခေါ-ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ သံဃံ-ကို၊ ဉာပေသိ-သိစေပြီ၊ (ကိ)၊ အာဂုသော-တို့၊ သံဃော-သံဃာတော်-သည်၊ မေ-ငါ၏၊ (ဝစနံ-စကားကို)၊ သုဏာတု-နားစိုက်ပါလော၊ သံဃဿ-၏၊ (ကမ္မံ-ဝိနယပုစ္ဆနကံသည်၊ (တစ်နည်း) ကမ္မံ-ဝိနယသံဂါယနကံသည်)၊ ပတ္တကလ္လံ-လျှောက်ပတ်သောအခါရှိသည်၊ ယဒိ(သိယာ)-အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ဖြစ်လသော်)၊ အဟံ-သည်၊ ဥပါလိံ-ကို၊ ဝိနယံ-ဝိနည်းကို၊ ပုစ္ဆေယျံ-မေးရာ၏၊ [ပုစ္ဆဓာတ်က ဒွိကမ္မကဖြစ်၍ “ဥပါလိံ-ဝိနယံ”ဟု ကံနှစ်ပုဒ်ထားသည်]၊ ဣတိ-သို့၊ ဉာပေသိ-သိစေပြီ၊ အာယသ္မာပိ ဥပါလိံ-သည်လည်း၊ သံဃံ-ကို၊ ဉာပေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ဘန္တေ-တို့၊ သံဃော-သည်၊ မေ-တပည့်တော်၏၊ (ဝစနံ) သုဏာတု၊ သံဃဿ-၏၊ (ကမ္မံ-ဝိနယ ဝိသဇ္ဇနကံသည်၊ (တစ်နည်း) ကမ္မံ-ဝိနယသံဂါယနကံသည်၊ ပတ္တကလ္လံ-ရှိသည်၊ ယဒိ(သိယာ)-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ အဟံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ အာယသ္မတာ မဟာကဿပေန-သည်၊ ဝိနယံ-ကို၊ ပုဠော-မေးအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိသဇ္ဇေယျံ-ပြောဆိုရာပါ၏၊ ဝါ-ဖြေဆိုရပါလိမ့်မည်၊ ဣတိ-သို့၊ ဉာပေသိ-ပြီ၊ [ပဓာနကံ၊ အပဓာနကံ နှစ်မျိုးတွင် ပုစ္ဆဓာတ်က အပဓာနကံကို ဟောသောကြောင့် “အဟံ ပုဠော”ဟု ပုတ္တကံထား၍ “ဝိနယံ”ကို အပုတ္တကံထားသည်၊ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ “ဓာတ်ကံကို ဟောသောကြောင့်”ဟု အဆိုမှားသွား၏။]

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ သမ္ပန္နိတွာ-ပြီး၍၊ အာယသ္မာ ဥပါလိံ-သည်၊ အာသနာ-မှ၊ ဥဠာယ-ထ၍၊ ဧကံသံ(ဧကသ္မိံ အံသေ)-တစ်ခုသော လက်ဝဲအဖို့၌၊ ဝါ-လက်ဝဲတစ်ဖက် ပခုံးထက်၌၊ စီဝရံ-ကို၊ ကတွာ-ပြီး၍၊ (တစ်နည်း) ဧကံသံ စီဝရံ ကတွာ-လက်ကန်တော့တင်ပြီး၍၊ ထေရေ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဝန္တိတွာ-ပြီး၍၊ ဓမ္မာသနေ-တရား၏နေရာ၌၊ ဝါ-တရားဟောပလ္လင်၌၊ ဒန္တဓစိတံ-ဆင်စွယ်တို့ဖြင့် စီအပ်သော၊ ဗိဇနိံ-လေးထောင့်ယပ်ကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ နိသီဒိ-ထိုင်ပြီ၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ (အရှင်ဥပါလိထေရ် ထိုင်နေပြီးရာ ကာလမှနောက်၌)၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ ထေရာသနေ-ထေရ်၏နေရာ၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိံ-ကို၊ ဝိနယံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ အာဂုသော ဥပါလိံ-ငါ့ရှင် ဥပါလိံ၊ ပဌမံ ပါရာဇိကံ-ပဌမ ပါရာဇိကကို၊ ဣတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ (ဘဂဝတာ-မြတ်စွာဘုရားသည်)၊ ပညတ္တံ-ပညတ်တော်မူအပ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ (ပဌမံပါရာဇိကံ-ကို)၊ ဝေသာလိယံ-ဝေသာလီမြို့၌၊ (ပညတ္တံ-ပညတ်တော်မူအပ်ပါပြီ)၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ ကံ-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍၊ (ပညတ္တံ-နည်း)၊

ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ။ ကလန္ဒပုတ္တံ-ကလန္ဒသူဌေး၏ သားဖြစ်သော၊ သုဒိန္နံ-
 သုဒိန္နကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ပညတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ-ပြီ၊ ကိသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ-အဘယ်ဝတ္ထုကြောင့်၊
 ပညတ္တံ-နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ မေထုနမဓမ္မေ-မေထုန် အကျင့်ကြောင့်၊
 (မေထုန်ကို ကျင့်ခြင်းကြောင့်)၊ [နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ၊] ပညတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့
 လျှောက်ပြီ။

အထခေါ-ထိုအခါ၌၊ (ဝိနည်းကို မေး-ဖြေရာ ထိုအခါ၌)၊ အာယသ္မာ မဟာ
 ကဿပေါ-သည်၊ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိ-ကို၊ ပဌမဿ ပါရာဇိကဿ-၏၊ ဝတ္ထုမ္ဗိ-
 ဝတ္ထုကိုလည်း၊ (မေထုနမဓမ္မဟူသော ဝတ္ထုကိုလည်း)၊ ပုစ္ဆိ-မေးတော်မူပြီ၊ နိဒါနမ္ဗိ-
 နိဒါနကိုလည်း၊ (ဝေသာလီမြို့ဟူသော နိဒါနကိုလည်း)၊ ပုစ္ဆိ-မူပြီ၊ ပုဂ္ဂလမ္ဗိ-ပုဂ္ဂိုလ်
 ကိုလည်း၊ (ရှင်သုဒိန္နဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း)၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ ပညတ္တိမ္ဗိ-မူလပညတ်ကို
 လည်း၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ အနုပညတ္တိမ္ဗိ-အနုပညတ်ကိုလည်း၊ (အန္တမသော တိရစ္ဆာနဂတာ
 ယပိဟူသော အနုပညတ်၊ သိက္ခာသာဇီဝသမာပန္နော သိက္ခံ အပစ္စက္ခာယ ဒုဗ္ဗလျံ
 အနာဝိကတွာဟူသော အနုပညတ်ကိုလည်း)၊ ပုစ္ဆိ၊ အာပတ္တိပိ-အာပတ်ကိုလည်း၊
 ပုစ္ဆိ၊ အနာပတ္တိပိ-အနာပတ်ကိုလည်း၊ (အနာပတ္တိ အဇာနန္တဿစသော အနာပတ်
 ကိုလည်း)၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ ပုဋ္ဌော ပုဋ္ဌော-မေးအပ် မေးအပ်သော၊ ဝါ-မေးအပ်တိုင်းသော၊
 အာယသ္မာ ဥပါလိ-သည်၊ ဝိသဇ္ဇေသိ-ဖြေဆိုပြီ။ [ပဌမံ ပါရာဇိကံနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်
 ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ဧတ္ထ ပဌမပါရာဇိကော-
 ဤသံဂါယနာတင်အပ်ပြီးသော ပဌမပါရာဇိကပါဠိတော်၌၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊
 အပနေတဗ္ဗံဝါ-ပယ်ထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ ပက္ခိပိတဗ္ဗံဝါ-

ကံ ပနေတ္ထ။ ။သံဂါယနာတင်အပ်ပြီးသော ပဌမပါရာဇိကပါဠိတော်၌ သံဂီတိကာရက
 ထေရ်တို့၏ စကားနှင့် ရောနှောလျက်ရှိလေသလော၊ သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓဝစနရည်း သက်သက်
 လေလော၊ ဤသို့ တွေးတောဖွယ်ရှိသောကြောင့် ထိုတွေးတောမှုကို ပယ်ခြင်းအကျိုးငှာလည်း
 ကောင်း၊ သံဂါယနာတင်အပ်ပြီးသော စကားအားလုံး၏ (သံဂီတိကာရကထေရ်တို့၏ စကားနှင့်
 တကွ အားလုံး၏) အလေးပြုလောက်သော ပမာဏ၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း
 ပုစ္ဆာထုတ်၍ဖြေလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “ကံ ပနေတ္ထ” အစရှိသော စကားကို မိန့်သ
 တည်း။ [ဧတ္ထ ပဌမပါရာဇိကေတိ ဧတိသံ တထာသံဂီတာယ ပဌမပါရာဇိကပါဠိယံ-
 ဋီကာသစ်။]

အပနေတဗ္ဗံ ပက္ခိပိတဗ္ဗံ။ ။ပိုလွန်နေသည့်အတွက် အနက်အဓိပ္ပါယ် မရှိသည်၏အဖြစ်
 ကြောင့်၊ သို့မဟုတ် မှားယွင်းနေသည့်အတွက် မသင့်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် စွန့်ပယ်ထိုက်သော
 စကားကို “အပနေတဗ္ဗံ”ဟု ဆိုသည်။ မပြည့်စုံသည့်အတွက် ဆောင်ယူ၍ ထည့်ထိုက်သော
 စကားကို “ပက္ခိပိတဗ္ဗံ”ဟု ဆိုသည်။-ဋီကာသစ်။

ထည့်သွင်းထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ အတ္ထိ ကိ-ရှိသလော၊ နတ္ထိ ကိ-မရှိသလော၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ (ဧတ္ထ ပဋ္ဌမပါရာဇိကေ- ဌံ၊ ကိစ္ဆိ-သော၊ အပနေတဗ္ဗံ-ပယ်ထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဗုဒ္ဓဿ-အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူပြီးသော၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ-သည်၊ ဘာသိတေ-ဟောတော်မူအပ်သောတရား၌၊ အပနေတဗ္ဗံ နာမ-ပယ်ထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဟိ-မှန်၏၊ တထာဂတာ- ဘုရားရှင်တို့သည်၊ နိရုတ္တကံ-အနက် အဓိပ္ပာယ်မရှိသော၊ ဧကဗျဉ္ဇနံပိ-တစ်ခုသော အက္ခရာကိုသော်မှလည်း၊ န ဝဒန္တိ-ဟောတော်မမူကြကုန်၊ (တစ်နည်း) (ကသ္မာ- ကြောင့်၊) ဗုဒ္ဓဿ-သော၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဝါ-သည်၊ ဘာသိတေ-၌၊ အပနေတဗ္ဗံ နာမ-မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိသနည်း၊ ဟိ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ တထာဂတာ-တို့သည်၊ နိရုတ္တကံ-သော၊ ဧကဗျဉ္ဇနံပိ-ကိုသော်မှလည်း၊ န ဝဒန္တိ-ဟောတော်မမူကြကုန်၊ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ မြတ်စွာဘုရားတို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်မရှိသော တစ်ခုတည်းသော ပုဒ်ဗျည်းကိုမျှ ဟောတော်မမူကြကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဗုဒ္ဓဿ-သော၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဝါ-သည်၊ ဘာသိတေ-၌၊ အပနေတဗ္ဗံ နာမ- မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ [“န ဟိတက်ရာ၊ ဟိနက်မှာ၊ ဟိတံပါ ဒဠိစ္စ”နှင့်အညီ၊ “န ဟိ”၌ ဟိကို ဒဠိဇောတက၊ ဟေတုဇောတက နှစ်နည်းကြံ၍ အနက်နှစ်နည်း ပေးလိုက်သည်။]

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ သာဝကာနံဝါ-သာဝကတို့၏လည်းကောင်း၊ ဝါ- တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒေဝတာနံဝါ-နတ်တို့၏လည်းကောင်း၊ ဝါ-တို့သည်လည်း ကောင်း၊ ဘာသိတေ-ပြောဆိုလျှောက်ထားအပ်သော တရား၌၊ အပနေတဗ္ဗမ္ပိ- ပယ်ထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းသည်လည်း၊ ဟောတိ-ရှိ၏၊ တံ-ထိုပယ်ထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းကို၊ ဓမ္မသံဂါဟကတ္ထေရာ-သုတ်၊ အဘိဓမ္မာ၊ ဝိနည်းကို သံဂါယနာတင် ကုန်သော ထေရ်တို့သည်၊ အပနယိ-သု-ပယ်ကြကုန်ပြီ။ [မြတ်စွာ ဘုရားကမေး၍ ဖြေဆိုအပ်သောတရား၊ မိမိတို့အလိုအလျောက် ဟောပြောပြီးနောက် မြတ်စွာဘုရား က ထောမနာပြုအပ်သော တရားများကို “သာဝကာနံ ဒေဝတာနံ ဘာသိတ”ဟု ဆိုသည်၊ ပက္ခိပိတဗ္ဗံ ပန-ထည့်သွင်းထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းသည်ကား၊ သဗ္ဗတ္တာပိ- အလုံးစုံသော ဗုဒ္ဓဘာသိတ၊ သာဝကဘာသိတ၊ ဒေဝတာဘာသိတတို့၌လည်း၊ အတ္ထိ-၏၊ တသ္မာ, (အလုံးစုံသော ဗုဒ္ဓဘာသိတ၊ သာဝကဘာသိတ၊ ဒေဝတာ ဘာသိတတို့၌ ထည့်သွင်းထိုက်သော ပုဒ်ဗျည်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယတ္ထ- အကြင် ပါဠိတော်၌၊ ယံ-အကြင်စကားကို၊ ပက္ခိပိတံ-ငှာ၊ ယုတ္တံ-သင့်၏၊ တတ္ထ- ထိုပါဠိတော်၌၊) တံ-ထိုစကားကို၊ ပက္ခိပိ-သုယေဝ-ထည့်သွင်းကြကုန်သည်သာ၊ (“တေန သမယေန၊ ဧဝံ ဝုတ္တေ”စသည်ဖြင့် ထည့်သွင်းကြသည်-ဟူလို။) [သဗ္ဗတ္တာပိတိ ဘဂဝတော သာဝကာနံ ဒေဝတာနန္တ ဘာသိတေ။]

ပန-ပရိယာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ တံ-ထိုထည့်သွင်း ထိုက်သော စကားဟူသည်၊ ကိ-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ တေန သမယေနာတိဝါ-တေန သမယေနဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ တေန ခေါ ပန သမယေနာတိဝါ-ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ အထခေါတိဝါ-ဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဧဝံ ဝုတ္တေတိဝါ-ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဧတဒဝေါစာတိဝါ-ဟူသည် လည်းဖြစ်သော၊ ဧဝမာဒိကံ-ဤသို့ အစရှိသော၊ သမ္ပန္နဝစနမတ္တံ-ရှေးစကား နောက်စကားတို့၏ ဆက်စပ်ကြောင်းစကားမျှသာတည်း၊ (ဣတိ-ဤကား အဖြေ တည်း၊) ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ပက္ခိပိတဗ္ဗယုတ္တံ-ထည့်သွင်းထိုက်သည်၏ အဖြစ်နှင့်ယှဉ်သော ပုဒ်ဗျည်းကို၊ ဝါ-ထည့်သွင်းခြင်းနှင့် ယှဉ်သောပုဒ်ဗျည်းကို၊ ပက္ခိပိတွာ-ထည့်သွင်းပြီး၍၊ ဣဒံ-ဤ စကားရပ်သည်၊ ပဌမပါရာဇိကံ-ပဌမ ပါရာဇိကတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (ကိတ္တေတွာ-ကောင်းစွာ ပြောဆိုပြီး၍၊) ထပေသု- ထားကြကုန်ပြီ၊ [“ပက္ခိပိတဗ္ဗဘာဝယုတ္တကံ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပွမာနကြပါ၊ (တစ်နည်း) “ပက္ခိပနံ ပက္ခိပိတဗ္ဗံ”ဟု ဘာဝသာနေကြပါ၊ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ-၌ ကတ္တဗ္ဗကို ဘာဝပွမာန-ဘာဝသာနေ ကြိရသကဲ့သို့တည်း၊ ကိတ္တေတွာကား ဋီကာ ထည့်ပါ၍တည်း။]

ပဌမပါရာဇိကေ-ပဌမပါရာဇိကသည်၊ သင်္ဂဟံ-သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာ သို့၊ အာရဇ္ဇေ-တက်ရောက်ပြီးလသော်၊ [ပဌမပါရာဇိကေ-ကို၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ “အာရဇ္ဇေ-တင်အပ်ပြီးသော်”ဟုလည်း ပေးကြသေး၏။] ပဉ္စအရဟန္တသတာနိ- ငါးရာသော ရဟန္တာတို့သည်၊ သင်္ဂဟံ-သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာသို့၊ အာရောပိ တနယေနေဝ-တက်ရောက်စေအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ-တင်အပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတီတိ- တေန သမယေန၊ပေ၊ ဝိဟရတိဟူ၍၊ [ဤအလို ဣတိသဒ္ဓါ နိဒဿန အနက်ဟော တည်း၊ ကြွင်းသမျှကို နိဒဿေတဗ္ဗအဖြစ်ဖြင့် ယူပါ။] (တစ်နည်း) တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတီတိ-တေန သမယေန၊ပေ၊ ဝိဟရတိ အစရှိသည် ဟူ၍၊ [ဤအလို အာဒိအနက်ဟော ဣတိတစ်လုံး အကျေကြပါ။] ဂဏသဇ္ဈာယံ- အပေါင်းအားဖြင့် သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ အကံသု-ပြုကြကုန်ပြီ၊ [ဂဏတော+သဇ္ဈာယော ဂဏသဇ္ဈာယော၊ တစ်နည်း-“ဂဏဿ+သဇ္ဈာယော ဂဏသဇ္ဈာယော-အပေါင်း၏ သရဇ္ဈာယ်ခြင်း”ဟု ပေး၊] တေသံ-ထိုငါးရာသော ရဟန္တာတို့၏၊ သဇ္ဈာယာရဒ္ဓ ကာလေယေဝ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို စတည်အားထုတ်အပ်ရာ အခါ၌ပင်၊ သာဓုကာရံ- ကောင်းပေစွဟု အားရနှစ်လို မြွက်ဆိုအပ်သော အသံကို၊ ဝါ-ကောင်းချီးကို၊ ဒဒမာနာဝိယ-ပေးသကဲ့သို့၊ မဟာပထဝီ-သည်၊ ဥဒကပရိယန္တံ-ရေအဆုံး အပိုင်း အခြားရှိသည်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ အကမ္မိတ္ထံ-တုန်လှုပ်ပြီ။ [ရေပါလှုပ်သည်-ဟုလို။]

ဧတေနော နယေန-ဤနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ သေသာနိ-ပဌမ. ပါရာဇိကမှ ကြွင်းကုန်သော၊ တိဏိ-ကုန်သော၊ ပါရာဇိကာနိ-ပါရာဇိကတို့ကို၊ 'သင်္ဂဟ-သိမ်းယူကြောင်းသံဂါယနာသို့၊ အာရောပေတွာ-တက်ရောက်စေပြီး၍၊ ဝါ-တင်ပြီး၍၊ ဣဒံ-ဤ သိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ပါရာဇိကကဏ္ဍံ-ပါရာဇိကကဏ္ဍတည်း၊ ဝါ-ပါရာဇိကအခန်းတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (ကိတ္တေတွာ-ကောင်းစွာ ပြောဆိုပြီး၍) ထပေသုံ-ထားကြကုန်ပြီ၊ တေရသ-၁၃ ပါးကုန်သော၊ သံဃာဒိသေသာနိ-သံဃာဒိသေသ်တို့ကို၊ (ဣဒံ-သည်)၊ တေရသကံ-တေရသကတည်း၊ ဝါ-၁၃ ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့၏ အပေါင်းတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ-၍) ထပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ဒွေ-၂ ပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်)၊ အနိယတာနိ-အနိယတတို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ) ထပေသုံ၊ တိသ-သုံးဆယ်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်)၊ နိသဂ္ဂိယာနိ-နိသဂ္ဂိမည်ကုန်သော၊ ပါစိတ္တိယာနိ-ပါစိတ္တိယသိက္ခာပုဒ်တို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ-၍) ထပေသုံ၊ ဒွေ နဂုတိ-၉၂ ပါးသော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်)၊ ပါစိတ္တိယာနိ-သုဒ္ဓါပါစိတ်တို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ-၍) ထပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ စတ္တာရိ-လေးပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်)၊ ပါဠိဒေသနိယာနိ-ပါဠိဒေသနိယတို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ-၍) ထပေသုံ၊ ပဉ္စသတ္တတိ-၇၅ ပါးသော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်)၊ သေခိယာနိ-သေခိယတို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ-၍) ထပေသုံ၊ [ပါဠိတော်၌ "ပဉ္စသတ္တတိ" ဟု အရေးအတွက်သင်္ချာ မပါသော်လည်း သံဂါယနာတင်ရာ၌ "ဤမျှလောက်ကိုသာ သေခိယအမည်ဖြင့် တင်သည်" ဟု ပြခြင်းအကျိုးငှာ "ပဉ္စသတ္တတိ" ဟု သင်္ချာဖော်ထားသည်။] သတ္တ-ကုန်သော၊ ဓမ္မေ-တရားတို့ကို၊ အဓိကရဏသမထာတိ-အဓိကရဏသမထတို့ဟူ၍၊ (ကိတ္တေတွာ) ထပေသုံ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ သတ္တဝိသာဓိကာနိ-၂၇ ပါး အပိုအလွန်ရှိကုန်သော၊ [သတ္တမပါဘဲ "ဝိသာဓိကာနိ" ဟု မူကွဲရှိ၏။] ဒွေ သိက္ခာပဒသတာနိ-နှစ်ရာသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို၊ (အယံ-ဤ သိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည်)၊ မဟာဝိဘင်္ဂါ-ဘိက္ခုမဟာဝိဘင်းတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကိတ္တေတွာ-၍၊ ထပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ မဟာဝိဘင်္ဂါဝသာနေပိ-၌လည်း၊ ပုရိမနယေနော-လျှင်၊ မဟာပထဝီ-သည်၊ အကမ္မိတ္ထ-တုန်လှုပ်ပြီ။ [သာဓုကာရံ ဒေမာနာဝိယ ဥဒကပရိယန္တံ ကတွာကို "ပုရိမနယေနော" ဟု ဆိုသည်။]

တတော-ထို ဘိက္ခုမဟာဝိဘင်းကို သံဂါယနာတင်ပြီးရာအခါမှ နောက်၌၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂါ-ဘိက္ခုနီဝိဘင်း၌၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ ဣဒံ-ဤ သိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ပါရာဇိကကဏ္ဍံနာမ-ပါရာဇိကကဏ္ဍမည်၏၊ ဝါ-ပါရာဇိကအခန်းမည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ-၍) ထပေသုံ-ထားကြကုန်ပြီ၊

သတ္တ-ရသ ၁၇ ပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣဒံ-ဤ သိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည်) သတ္တရသကံ-သတ္တရသကတည်း၊ ဝါ-၁၇ ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့၏ အပေါင်းတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ)၊ ထပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ တိသ-သုံးဆယ်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ-ဤ သိက္ခာပုဒ်တို့သည်) နိသဂ္ဂိယာနိ-နိသဂ္ဂိယမမည် ကုန်သော၊ ပါစိတ္တိယာနိ-ပါစိတ္တိယသိက္ခာပုဒ်တို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ)၊ ထပေသုံ၊ ဆသဋ္ဌိသတသိက္ခာပဒါနိ-တစ်ရာခြောက်ဆယ့်ခြောက်ပါးသော သိက္ခာပုဒ် တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်) ပါစိတ္တိယာနိ-သုဒ္ဓပါစိတ္တိ သိက္ခာပုဒ်တို့တည်း၊ ဣတိ- သို့၊ (ကိတ္တေတွာ)၊ ထပေသုံ၊ [“ဆသဋ္ဌိသတံ သိက္ခာပဒါနိ”ဟု ဝါကျလည်းရှိ၏။ “ဆသဋ္ဌိသတံ-တစ်ရာခြောက်ဆယ့်ခြောက်ပါးသော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို”ဟု ပေး ပါ၊] အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်) ပါဠိဒေသနိ ယာနိ-ပါဠိဒေသနိသိက္ခာပုဒ်တို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ)၊ ထပေသုံ၊ ပဉ္စ သတ္တတိ-၇၅ ပါးသော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်) သေခိယာနိ- သေခိယသိက္ခာပုဒ်တို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ-၍)၊ ထပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ [သတ္တ- ၇ ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ-တရားတို့ကို၊ (ဣမေ-တို့သည်) အဓိကရဏသမထာ- အဓိကရဏသမထတို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ)၊ ထပေသုံ-ကုန်ပြီ၊] ဧဝံ- ဤသို့လျှင်၊ တီဏိ သိက္ခာပဒသတာနိ-သုံးရာသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတ္တာရိ-၄ ပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိစ-သိက္ခာပုဒ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ (အယံ- ဤသိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည်) ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂါ-ဘိက္ခုနီဝိဘင်းတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ကိတ္တေတွာ-၍၊ အယံ ဥဘတောဝိဘင်္ဂါနာမ-ဤ ဥဘတောဝိဘင်းမည်သည်၊ စတုသဋ္ဌိဘာဏဝါရော-ခြောက်ဆယ့်လေးပါးသော ဘာဏဝါရရှိ၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေတွာ-၍)၊ ထပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ [ဤ၌လည်း တွက်ကြည့်သောအခါ သုံးရာ

ဘာဏဝါရော။ ။ဘဏိတဗ္ဗောတိ ဘာဏော၊ ဘာဏော+ဝါရော ယဿာတိ ဘာဏဝါရော၊ ယဿ-အကြင် အက္ခရာအပေါင်း ရှစ်ထောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော ပါဠိ၏။ ဘာဏော-တစ်ကြိမ်ရွတ်ဆိုထိုက်သော၊ ဝါရော-အလှည့်အကြိမ်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော-ထို အက္ခရာအပေါင်း ရှစ်ထောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော ပါဠိသည်) ဘာဏဝါရော- ဘာဏဝါရမည်၏။ အပန်းဖြေ၍ ရပ်နားမနေဘဲ တစ်ကြိမ်ရွတ်ဆိုထိုက်သောပါဠိကို “တစ်ဘာဏ ဝါရ”ဟု ခေါ်၏။ ရှစ်လုံးဘွဲ့ ဂါထာပေါင်း ၂၅၀ နှင့် ညီမျှ၏။ ထို့ကြောင့် “အက္ခရာအပေါင်း ရှစ်ထောင်ရှိသည်”ဟု ရေတွက်ကြသည်။

- အဋ္ဌက္ခရာ ဧကပဒံ၊ ဧကဂါထာ စတုပ္ပဒံ၊
- ဂါထာ စေကာ မတော ဂန္ဓော၊ ဂန္ဓော ဗာတ္ထိသတက္ခရာ။
- ဗာတ္ထိသက္ခရာ ဂန္ဓာနံ၊ ပညာသဒ္ဓိသတံ ပန၊
- ဘာဏဝါရော မတော ဧကော၊ သုဋ္ဌက္ခရာသဟဿကော။

လေးပါးမက၊ သုံးရာတစ်ဆယ့်ပါး ရှိသောကြောင့်” ရှေးက အဓိကရဏသမဏ ၇-ပါး မပါလေရောသလား”ဟု တွေးမိပါသည်။] ဥဘတော ဝိဘင်္ဂါဝသာနေပိ- ဌ်လည်း၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-သာလျှင်၊ မဟာပထဝီကမ္ပေါ-ခြင်းသည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ။

ဧတေနေဝုပါယေန-ဤနည်းဖြင့်သာ၊ အသီတိဘာဏဝါရ ပရိမာဏ- ဘာဏဝါရ ရှစ်ဆယ်အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ခန္ဓကံ-စူဠဝဂ္ဂ မဟာဝဂ္ဂခန္ဓကကိုလည်း ကောင်း၊ ပဉ္စဝိသတိ ဘာဏဝါရ-နှစ်ဆယ့်ငါး ဘာဏဝါရရှိသော၊ ပရိဝါရဉ္စ- ပရိဝါရကိုလည်းကောင်း၊ သင်္ဂဟံ-သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာသို့၊ အာရောပေတွာ- တက်ရောက်စေပြီး၍၊ ဝါ-တင်ပြီး၍၊ ဣဒံ-ဤ တရားအပေါင်းသည်၊ ဝိနယပိဋကံ နာမ-မည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ကိုတ္ထေတွာ-၍) ထပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ဝိနယပိဋကောဝ သာနေပိ-ဝိနည်းပိဋက၏ အဆုံး၌လည်း၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-သာလျှင်၊ မဟာပထဝီ ကမ္ပော-ကြီးစွာသော မြေတုန်လှုပ်ခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ တံ-ထို ဝိနည်း ပိဋကကို၊ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိ-အရှင်ဥပါလိကို၊ ပဋိစ္စာပေသုံ-လက်ခံစေကြကုန် ပြီ၊ ဝါ-အပ်နှင်းကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ပြော၍ အပ်နှင်းကြကုန်သနည်း၊) အာဝုသော-ငါ့ရှင်၊ ဣမံ-ဤ ဝိနည်းပိဋကကို၊ တုယံ-သင်၏၊ နိဿိတကေ-

ခန္ဓကံ။ ။ခန္ဓသဒ္ဒါသည် ပညတ်ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ “ဒါရက္ခန္ဓေဝ-သစ်တုံး” ဟူရာ၌ တုံး တည်းဟူသော ပညတ်အနက်ကို “ခန္ဓ”သဒ္ဒါက ဟောသကဲ့သို့တည်း၊ ဤနေရာ၌ လည်း “ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဥပသမ္ပဒါ”အစရှိသော ဝိနည်းကံပညတ်၊ စာရိတ္တ ဝါရိတ္တ သိက္ခာပုဒ်ဟူသော ပညတ်တို့ကို ဟောသည်။ ဤအလို သမ္မဟအနက်၌ ကဏံ ပစ္စည်းတည်း၊ “ခန္ဓာနံ+သမူဟော- ခန္ဓကော=ဝိနည်းကံဟူသော ပညတ်၊ သိက္ခာပုဒ်ဟူသော ပညတ်တို့၏အပေါင်း”ဟု ပြု။ [ခန္ဓာတိစေတ္တ ပဗ္ဗဇ္ဇုပသမ္ပဒါဒိ ဝိနယကမ္မသင်္ခါတာ စာရိတ္တ ဝါရိတ္တ သိက္ခာပဒသင်္ခါတာစ ပညတ္တိယော အဓိပ္ပေတာ၊ ခန္ဓာနံ သမူဟော ခန္ဓကော-သာရတ္ထဋီကာ။]

တစ်နည်း။ ။ကာသဓာတ် ကို ပစ္စည်းကြံ၍ ဓာတုနံသကိုချေ၊ ကာ၏ အာကို ရသ ပြုပြီးလျှင် “ခန္ဓေ-ဝိနည်းကံဟူသော ပညတ်၊ စာရိတ္တ ဝါရိတ္တဟူသော ပညတ်တို့ကို၊ ကာသတိ ပကာသတိ-ထင်ရှားပြတတ်၏။ ဣတိ ခန္ဓကော”ဟု ပြု။ [ခန္ဓာနံ ဝါ ကာသနတော ဒီပနတော ခန္ဓကော-သာရတ္ထဋီကာ၊ (စာအုပ်များ၌ “ပကာသနတော”ဟုရှိသည်။)။ယောဇနာ၌ကား-ကာသ ဓာတ်မကြိဘဲ “က”ကို ပကာသနအနက်ဟောဟု ကြံလေသည်။ မည်သည့်ဓာတ်ဟူ၍ကား မပြ။

တစ်နည်း။ ။ခန္ဓသဒ္ဒါသည် “ဘာဂ”အနက် “ရာသိ”အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ထို ဝိနည်းကံဟူသော ပညတ်၊ စာရိတ္တ ဝါရိတ္တသိက္ခာပုဒ်ဟူသော ပညတ်တို့၏ တစ်ဖိုစိ တစ်ခုစီ ဖြစ်သော အဖို့အစုကို “ ခန္ဓ”ဟုခေါ်ပါ။ ဤအလို “က”သည် အနက်မရှိ။ [အပိစ ဘာဂရာ သတ္တတာပေတ္တ ယုဇ္ဇတိယေဝ တာသံ ပညတ္တိနံ ဘာဂတော ရာသိတောစ ဝိဘတ္တတ္တာ- သာရတ္ထဋီကာ။] သီလက္ခန်ဋီကာသစ်၌ ဤအတိုင်းဖွင့်ထားသည်။

မှီ၍နေသော တပည့်တို့ကို၊ ဝါစေဟိ-ဆိုစေပါလော၊ ဝါ-ပို့ချပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍ အပ်နှင်းကြကုန်ပြီ။

ဝိနယပိဋက သင်္ဂဟဝသာနေ-ဝိနည်းပိဋကကို သံဂါယနာတင်ခြင်း၏ အဆုံး၌၊ ဥပါလိတ္တောရော-သည်၊ ဒန္တခစိတ်-သော၊ ဗိဇနိ-ကို၊ နိက္ခိပိတ္တာ-ချ၍၊ ဓမ္မာသနာ-မှ၊ ဝါ-မှ၊ ဩရောဟိတ္တာ-သက်ဆင်းပြီး၍၊ ထေရေ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဝန္တိတ္တာ-ရှိခိုးပြီး၍၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပတ္တာသနေ-ရောက်အပ်သောနေရာ၌၊ နိသီဒိ-ထိုင်ပြီ၊ ဝိနယံ-ကို၊ သံဂါယိတ္တာ-သံဂါယနာတင်ပြီး၍၊ ဓမ္မံ-သုတ် အဘိဓမ္မာကို၊ သံဂါယိတုကာမော-သံဂါယနာတင်ခြင်းငှာ အလိုရှိတော်မူသော၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-အရှင်မဟာကဿပသည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ-မေးတော်မူပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ဓမ္မံ-သုတ် အဘိဓမ္မာကို၊ သံဂါယန္တေဟိ-သံဂါယနာတင်ကုန်သော ငါတို့သည်၊ ကံ ပုဂ္ဂလံ-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဓုရံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ဓမ္မော-ကို၊ သံဂါယိတဗ္ဗော-သံဂါယနာတင်ထိုက်သနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ပုစ္ဆိ)၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ (ဓမ္မံ-ကို၊ သံဂါယန္တေဟိ-တို့သည်) အာနန္ဒတ္ထေရံ-ကို၊ ဓုရံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ (ဓမ္မော-ကို၊ သံဂါယိတဗ္ဗော-သံဂါယနာတင်ထိုက်ပါ၏)၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟံသု-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ [ပိဋကသုံးပုံလုံး ဓမ္မ အမည်ရသော်လည်း ပါရိသေသ နည်းအားဖြင့် သုတ် အဘိဓမ္မာကိုသာ ဓမ္မအရ ယူပါ။] အထခေါ-၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ သံဃံ၊ ဉာပေသိ-သိစေတော်မူပြီ၊ (ကိ)၊ သုဏာတု မေ အာဝုသော သံဃော၊ သံဃဿ-၏၊ (ကမ္မံ-ဓမ္မပုစ္ဆနကံသည်၊ (တစ်နည်း) ကမ္မံ-ဓမ္မသံဂါယနကံသည်၊) ပတ္တကလ္လံ ယဒိ(သိယာ)၊ (ဧဝံသတိ)၊ အဟံ-သည်၊ အာနန္ဒံ-ကို၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ပုစ္ဆေယျံ-မေးရာ၏၊ ဣတိ (ဉာပေသိ)၊ အထခေါ အာယသ္မာ အာနန္ဒော သံဃံ ဉာပေသိ၊ (ကိ)၊ သုဏာတု မေ ဘန္တေ သံဃော၊ သံဃဿ (ကမ္မံ-ဓမ္မပိသန္ဓနကံသည်၊ (တစ်နည်း) ကမ္မံ-ဓမ္မသံဂါယနာကံသည်၊) ပတ္တကလ္လံ၊ ယဒိ(သိယာ)၊ (ဧဝံသတိ)၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဝါ-ကို၊ အာယသ္မတာ မဟာကဿပေန-သည်၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ပုဋ္ဌော-သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဝိသဇ္ဇေယျံ-ဖြေရာပါ၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ဉာပေသိ)၊ အထခေါ-၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်၊ အာသနာ-မှ၊ ဥဋ္ဌာယ ဧကံသံ စိဝရံ ကတ္တာ ထေရေ ဘိက္ခု ဝန္တိတ္တာ ဓမ္မသနေ ဒန္တခစိတ် ဗိဇနိ ဂဟေတွာ၊ နိသီဒိ-ထိုင်ပြီ။

တံ အာယသ္မန္တံ ပေါ ဝါစေဟိတိ။ ။ဤဝါကျသည် အချို့ စာအုပ်များ၌ ကျနေ၏။ တံ ပန ဝိနယပိဋက ဘာဏကေဟိ ရက္ခိတံ ဂေါပိတံ သင်္ဂဟာရဋ္ဌနယေနေဝ စိရကာလံ အနုသမာနံ (မပျောက်သည်) ဟုတွာ ပတိဋ္ဌဟိဿတိတိ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိတ္တေရံ ပဋိစ္ဆာပေသု "အာဝုသော ဣမံ တုယံ နိသိတကေ ဝါစေဟိတိ"ဟု ဋီကာရှိသောကြောင့် ရေးက ထိုပါဌ် ရှိဟန်တူသည်။

အထခေါ-အရှင်အာနန္ဒာ ထိုင်နေပြီးရာထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ- အရှင်မဟာကဿပသည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ-မေးတော်မူပြီ၊ (ကိံ)၊ အာဂုသော- တို့၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ ကတရံ ပိဋကံ-အဘယ် ပိဋကကို၊ သံဂါယာမ-သံဂါယနာ တင်ကြကုန်မည်နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ (ပဌမံ)၊ သုတ္တန္တပိဋကံ-သုတ္တန်ပိဋကကို၊ (သံဂါယာမ-သံဂါယနာတင်ကြပါကုန်စို့)၊ ဣတိ- ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ သုတ္တန္တ ပိဋကေ-သုတ္တန်ပိဋက၌၊ စတသော-လေးပါး ကုန်သော၊ သံဂီတိယော-သဘောတူရာပေါင်း၍ ရွတ်ဆိုအပ်သော သံဂီတိတို့သည်၊ ဝါ-နိကာယ်တို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏) တာသု-ထို သံဂီတိတို့တွင်၊ ပဌမံ-စွာ၊ ကတရံသံဂီတိံ-အဘယ် သံဂီတိကို၊ ဝါ-အဘယ်နိကာယ်ကို၊ (သံဂါယာမ-ကုန် မည်နည်း)၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ [ဝိနည်း အဘိဓမ္မာတို့က ခုဒ္ဒကနိကာယ်၌ အကျူဝင်သောကြောင့် ထိုအဘိဓမ္မာကိုကြည့်၍ “သုတ္တန္တေ စတသော သံဂီတိယော” ဟု မိန့်သည်။] ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ (ပဌမံ-စွာ)၊ ဒီဃသံဂီတိံ-ဒီဃသံဂီတိကို၊ ဝါ-ဒီဃနိကာယ်ကို၊ (သံဂါယာမ-ကုန်စို့)၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ ဒီဃသံဂီတိယာ-ဒီဃသံဂီတိ၌၊ ဝါ-ဒီဃနိကာယ်၌၊ စတုတ္ထိံသ-သုံးဆယ့်လေးပါး သော၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏)၊ တယော-သုံးပါးကုန်သော၊ ဝဂ္ဂါ-ဝဂ်တို့သည်၊ ဝါ-သုတ်အစုတို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏)၊ [(တစ်နည်း) ဒီဃ သံဂီတိယံ-၌၊ ဝါ-၌၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့သည်၊ စတုတ္ထိံသ-သုံးဆယ့်လေးပါး သည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏)၊ ဝဂ္ဂါ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့သည်၊ တယော-သုံးပါးတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊] တေသု-ထို ဝဂ်တို့တွင်၊ ပဌမံ-စွာ၊ ကတရံ ဝဂ္ဂံ-အဘယ်ဝဂ်ကို၊ (သံဂါယာမ-ကုန်မည်နည်း)၊ ဣတိ-ဤသို့မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ (ပဌမံ-စွာ)၊ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂံ-သီလက္ခန္ဓဝဂ်ကို၊ (သံဂါယာမ-ကုန်စို့)၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကြ ကုန်ပြီ။

သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂေ-သီလက္ခန္ဓဝဂ်၌၊ တေရသ-တစ်ဆယ့်သုံးပါးကုန်သော၊ သုတ္တန္တာ-သုတ်တို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏)၊ တေသု-ထိုသုတ်တို့တွင်၊ ပဌမံ-စွာ၊ ကတရံ သုတ္တံ-အဘယ်သုတ်ကို၊ (သံဂါယာမ-ကုန်မည်နည်း)၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ တိဝိဓသီလာလင်္ကံတံ-သုံးပါးအပြားရှိသော

ဒီဃသံဂီတိ။ ။သံဂီတိယောတိစ သံဂါယနကာလေ (သံဂါယနာတင်ရာအခါ၌)၊ ဒီဃာဒိ ဝသေန (ဒီဃနိကာယ် အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်)၊ ဝိသုဝိသု နိယမေတွာ (သတ်မှတ်၍) သင်္ဂယုဗာနတ္ထာ (သိမ်းယူအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ နိကာယာဝ ဝုစ္ဆန္တိ၊ တေနာဟ ဒီဃသံဂီတိတိ အာဒိ၊ သံဂီယတေတိ သံဂီတိ-သဘောတူရာပေါင်း၍ ရွတ်ဆိုအပ်သော နိကာယ်၊ ဒီဃောစ+သော+သံဂီတိစာတိ-ဒီဃမည်သော သဘောတူရာပေါင်း၍ ရွတ်အပ်သော နိကာယ်၊ ဝါ-ဒီဃနိကာယ်။

သီလဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ (စူဠသီလလ၊ မဇ္ဈိမသီလ၊ မဟာသီလ သုံးမျိုးဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော) နာနာဝိဓ မိစ္ဆာဇီဝ ကုဟန လပနာဒိ ဝိဒ္ဓိသနံ-အထူးထူးသော အပြားရှိသော မိစ္ဆာဇီဝဖြစ်သော ကုဟန ပလန အစရှိသည်တို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ ဒွါသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဇာလ ဝိနိဝေဋ္ဌနံ-၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာအယူတည်းဟူသော ကွန်ယက်ကို ဖြေရှင်းနိုင်သော၊ ဒသသဟသသီလောကဓာတုကမ္မနံ-တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်၏ တုန်လှုပ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ဗြဟ္မဇာလသုတ္တံနာမ-ဗြဟ္မဇာလသုတ် မည်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တံ-ထို ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊ ပဌမံ-စွာ၊ သံဂါယာမ-ကုန်စို့၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ။ [အဘယံကြောင့် ရှေးဦးစွာ ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို သံဂါယနာတင်ရသနည်းဟု မေးလျှင် “တိဝိဓသီလာလင်္ကံတံ စသော ဝိသေသနတို့ကြောင့် ရှေးဦးစွာ သံဂါယနာတင်ရသည်”ဟု ဖြေရသည်၊ ဤ ဝိသေသနတို့သည် ဟိတ်အနက်လည်းရသော ဟေတုမန္တ ဝိသေသနတို့တည်း။]

အထခေါ-ဌံ၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ-ကို၊ ဇေတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ-မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကံ-အဘယ်သို့ မိန့်တော်မူသနည်း၊) အာဂုသော အာနန္တံ-ငါ့ရှင် အာနန္ဒာ၊ ဗြဟ္မဇာလံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊ ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊) ဘာသိတံ-ဟောတော်မူအပ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏၊ အန္တရာစ-အကြား၌လည်းကောင်း၊ နာဠန္ဒနံ-နာဠန္ဒမြို့၏၊ အန္တရာစ-အကြား၌လည်းကောင်း၊ အဗ္ဗလဋ္ဌိကာယံ-အဗ္ဗလဋ္ဌိကာ ဥယျာဉ်၌၊ ရာဇဂါရဇက-မင်းကွန်းစံနန်းတော်၌၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊ ဘာသိတံ-ဟောတော်မူအပ်ပါပြီ၊) ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ ကံ-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍၊ (ဘာသိတံ-သနည်း၊) ဣတိ-ပြီ၊ သုပ္ပိယံ-သုပ္ပိယမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကဉ္စ-ပရိဗ္ဗိဇ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မဒတ္တံ-ဗြဟ္မဒတ္တမည်သော၊ မာဏာဝံစ-လုလင်ကိုလည်းကောင်း၊ (အာရဗ္ဗ-၍၊ ဘာသိတံ-ပါပြီ၊) ဣတိ-ပြီ၊ ကိသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ-အဘယ်ဝတ္ထုကြောင့်၊ (ဘာသိတံ-နည်း၊)

နာနာဝိဓ ဝိဒ္ဓိသနံ။ ။နာနာဝိဓ မိစ္ဆာဇီဝဘူတေ ကုဟနလပနာဒယော ဝိဒ္ဓိသေတီတိ နာနာဝိဓမိစ္ဆာဇီဝကုဟနလပနာဒိ ဝိဒ္ဓိသနံ၊ တတ္ထ ကုဟနာတိကုဟာယနာ၊ ပစ္စယပဋိသေဝန သာမန္တဇပ္ပန ဣရိယာပထသန္နိသယိတသင်္ခါတေန တိဝိဓေန ဝတ္ထုနာ ဝိမှာပနာတိ အတ္ထော၊ လပနာတိ ဝိဟာရံ အာဂတေ မနုဿေ ဒိသ္မာ ကိမတ္ထာယ ဘောန္တော အာဂတာ၊ ကိံ ဘိက္ခုန္နိမန္တေတံ၊ ယဒိ ဧဝံ ဂစ္ဆထ၊ အဟံ ပစ္စတော ဘိက္ခု၊ ဂဟေတွာ အာဂစ္ဆာမိတိ ဧဝမာဒိနာ ဘာသနာ၊ အာဒိသဒ္ဓေန ပုပ္ဖဒါနာဒယော နေမိတ္တိကာဒယောစ သင်္ဂဏှာတိ၊ အပိစေတ္ထ မိစ္ဆာဇီဝသုဒ္ဓေန ကုဟနလပနာဟိ သေသံ အနေသနံ ဂဏှာတိ၊ အာဒိသဒ္ဓေန ပန တဒဝသေသံ မဟိစ္ဆတာဒိကံ ဒုဿီလုန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ဋီကာသစ်။

ဣတိ-ပြီ၊ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ-ချီးမွမ်းကဲ့ရဲ့ခြင်းကြောင့်၊ (တစ်နည်း) ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ-
 ဂုဏ်ကိုပြောဆိုခြင်း၊ အပြစ်ကို ပြောဆိုခြင်းကြောင့်၊ (“ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏဘာသနေ”ဟု
 ဆိုလိုလျက် “ဘာသန”ဟူသော နောက်ပုဒ်ချေထားသည်။) ဘာသိတံ-ပါပြီ၊
 ဣတိ-ပြီ၊ အထခေါ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို မေးဖြေရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ
 မဟာကဿပေါ-သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ-ကို၊ ဗြဟ္မဇာလဿ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်၏၊
 နိဒါနမ္မိ-နိဒါန်းကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိ-မေးတော်မူပြီ၊ ပုဂ္ဂလမ္မိ-ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊
 ဝတ္ထုမ္မိ-ဝတ္ထုကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဝိသဇ္ဇေ
 သိ-ဖြေပြီ၊ ဝိသဇ္ဇနာဝသာနေ-ဖြေခြင်း၏အဆုံး၌၊ ပဉ္စ အရဟန္တသတာနိ-ငါးရာ
 သော ရဟန္တာတို့သည်၊ ဂဏသဇ္ဈာယံ-အပေါင်းအားဖြင့် သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊
 (တစ်နည်း) ဂဏသဇ္ဈာယံ-အပေါင်း၏ သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ အကံသု-ပြုကြကုန်ပြီ၊
 စ-ဆက်၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ပထဝီကမ္မေါ-
 မြေတုန်လှုပ်ခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ပြီ။ [ဝုတ္တနယေနေဝဖြင့် “သာဓုကာရံ ဒံဒမာနာ
 ဝိယ ဥဒကပရိယန္တံ ကတွာ”ကို ညွှန်းသည်၊ အန္တရာစ ရာဇဂဟံစသော ပုဒ်တို့၏
 အဖွင့်ကို နောက်၌ အဋ္ဌကထာဝယ် တွေ့ရပါလိမ့်မည်။]

ဧဝံ-ဤသို့၊ ဗြဟ္မဇာလံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊ သံဂါယိတွာ-သဘောတူရာပေါင်း
 ကာ ရွတ်ဆိုပြီး၍၊ ဝါ-သံဂါယနာတင်ပြီး၍၊ တတော-ထို ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို
 သံဂါယနာတင်ပြီးရာ အခါမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ အာဂုသော အာနန္ဒံ-ငါ့ရှင် အာနန္ဒာ၊
 သာမညဖလံ ပန-သာမညဖလသုတ်ကိုကား၊ ကတ္ထံ-၌၊ (ဘဂဝတာ-သည်။)
 ဘာသိတံ-နည်း၊ ဣတိ အာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော၊ နှုယေန-နည်းဖြင့်၊ ပုစ္ဆာ
 ဝိသဇ္ဇနာနုက္ကမေန-ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာ အစဉ်အားဖြင့်၊ ဗြဟ္မဇာလေန-ဗြဟ္မဇာလသုတ်နှင့်၊
 သဒ္ဓိံ-တကွ၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေရသ-၁၃ ပါးကုန်သော၊

အာဒိနာ နယေန။ ။ “သာမညဖလံ ပနာဂုသော အာနန္ဒံ ကတ္ထံ ဘာသိတံ”ဟူသော
 အမေး၌ “ရာဇဂဟေ ဘန္တေ ဇီဝကမ္မုနေတိ၊ ကေန သဒ္ဓိံန္တိ၊ အဇာတသတ္တုနာ ဝေဒေဟိပုတ္တေန
 သဒ္ဓိံတိ၊ အထခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ သာမညဖလသ
 နိဒါနမ္မိ ပုစ္ဆိ၊ ပုဂ္ဂလမ္မိ ပုစ္ဆိ”တို့ကို အာဒိဖြင့် ညွှန်ပြသည်။

ကေန သဒ္ဓိံ။ ။ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို မေးစဉ်က “ကံ အာရဇ္ဈ”ဟု မေး၏၊ ဤသာမညဖလ
 သုတ်ကို မေးရာ၌မူ “ကေန သဒ္ဓိံ”ဟု မေးတော်မူသည်၊ အကြောင်းကား-ဤသာမညဖလ
 သုတ်ကို မေးတော်မူရာ၌ မြတ်စွာဘုရားချည်း ဟောတော်မူသည် မဟုတ်၊ အဇာတသတ်မင်း
 ကလည်း တိတ္ထိတို့ထံ မေး ဖြေခံပုံများကို လျှောက်ထားသော စကားလည်းပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့်
 “ကံ အာရဇ္ဈ”ဟု မမေးဘဲ “ကေန သဒ္ဓိံ”ဟု မေးတော်မူသည်၊ အရှင်အာနန္ဒာကလည်း
 “အဇာတသတ္တုနာ ဝေဒေဟိပုတ္တေန သဒ္ဓိံ”ဟု ဖြေတော်မူသည်။

သုတ္တန္တေ-သုတ်တို့ကို၊ သံဂါယိတွာ-၍၊ ဝါ-၍၊ အယံ-ဤသုတ်အစုသည်၊ သီလက္ခန္ဓ
ဝဂ္ဂေါနာမ-သီလက္ခန္ဓဝဂ်မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကိတ္တောတွာ-၍၊ ထပေသုံ-ပြီ။

တဒန္တရုံ-ထို သီလက္ခန္ဓဝဂ်ကို သံဂါယနာတင်ရာကာလ၏ အခြားမဲ့၌၊
မဟာဝဂ္ဂံ-မဟာဝဂ်လည်းကောင်း၊ တဒန္တရုံ-ထို မဟာဝဂ်ကို သံဂါယနာတင်ရာ
ကာလ၏ အခြားမဲ့၌၊ ပါထိကဝဂ္ဂံ-ပါထိကဝဂ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊
တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟံ-သုံးပါးသော ဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရခြင်းရှိသော၊ စတုတ္ထိံသ သုတ္တ
ပဋိမဏ္ဍိတံ-၃၄ ပါးသော သုတ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ စတုသဋ္ဌိဘာဏဝါရ
ပရိမာဏံ-ခြောက်ဆယ့်လေးပါးသော ဘာဏဝါရအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ တန္တိံ-
ပါဠိတော်ကို၊ သံဂါယိတွာ-သဘောတူရာပေါင်းကာ ရွတ်ဆိုပြီး၍၊ ဝါ-သံဂါယနာ
တင်ပြီး၍၊ အယံ-ဤ သုတ်အပေါင်းသည်၊ ဒိဃနိကာယောနာမ-ဒိဃနိကာယ်
မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝတွာ-ပြီး၍၊ အာယသ္မန္တ အာနန္တံ-ကို၊ ပဋိစ္စာပေသုံ-
လက်ခံစေကြကုန်ပြီ၊ ဝါ-အပ်နှင်းကြကုန်ပြီ၊ (ကိံ-အဘယ်သို့ပြော၍ အပ်နှင်းကြ
ကုန်သနည်း၊) အာဂုသော-ငါ့ရှင်၊ ဣမံ-ဤ ဒိဃနိကာယ်ကို၊ တုယံ-သင်၏၊
နိဿိတကေ-မှီ၍နေသော တပည့်တို့ကို၊ ဝါစေဟိ-ဆိုစေပါလော၊ ဝါ-ပို့ချပါလော၊
ဣတိ-ဤသို့ပြော၍ အပ်နှင်းကြကုန်ပြီ။

တတော-ထို ဒိဃနိကာယ်ကို သံဂါယနာတင်ပြီးရာ ကာလမှ၊ အနန္တရံ-
အခြားမဲ့၌၊ အသီတိဘာဏဝါရ ပရိမာဏံ-ရှစ်ဆယ်သော ဘာဏဝါရအတိုင်းအရှည်
ရှိသော၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်-မဇ္ဈိမနိကာယ်ကို၊ သံဂါယိတွာ-၍၊ ဝါ-၍၊ ဓမ္မသေနာပတိ
သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ-တရားစစ်သူကြီးဖြစ်တော်မူသော အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်၏၊
နိဿိတကေ-မှီ၍နေသော တပည့်တို့ကို၊ ပဋိစ္စာပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ဝါ-ကုန်ပြီ၊ (ကိံ)၊
တုမှေ-သင်တို့သည်၊ ဣမံ-ဤ မဇ္ဈိမနိကာယ်ကို၊ ပရိဟရထေ-ဆောင်ရွက်ကြကုန်
လော၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍ အပ်နှင်းကြကုန်ပြီ၊ [ပရိဟရထာတိ ဥဂ္ဂဟာဏဝါစနာဒိ
ဝသေန ဓာရေထ-သင်ယူခြင်း ပို့ချခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဆောင်ကြ
ကုန်လော-ဋီကာသစ်။] တတော-ထိုမဇ္ဈိမနိကာယ်ကို သံဂါယနာတင်ပြီးရာ ကာလ
မှ၊ အနန္တရံ-၌၊ သတဘာဏဝါရ ပရိမာဏံ-တစ်ရာသောဘာဏဝါရ အတိုင်း
အရှည်ရှိသော၊ သံယုတ္တနိကာယ်-သံယုတ္တနိကာယ်ကို၊ သံဂါယိတွာ-၍၊ ဝါ-၍၊
မဟာကဿပတ္ထေရံ-ကို၊ ပဋိစ္စပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ဝါ-ကုန်ပြီ၊ (ကိံ-နည်း၊) ဘန္တေ-
ရား၊ ဣမံ-ဤ သံယုတ္တနိကာယ်ကို၊ တုမှာကံ-အရှင်ဘုရားတို့၏၊ နိဿိတကေ-
တို့ကို၊ ဝါစေထ-ဆိုစေပါကုန်လော၊ ဝါ-ပို့ချပါကုန်လော၊ ဣတိ-ပြီ၊ တတော-
ထို သံယုတ္တနိကာယ်ကို သံဂါယနာတင်ပြီးရာ ကာလမှ၊ အနန္တရံ-၌၊ ဝိသတိ
ဘာဏဝါရသတ ပရိမာဏံ-တစ်ရာနှစ်ဆယ်သော ဘာဏဝါရအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊
အဂ္ဂုတ္တရနိကာယ်-အဂ္ဂုတ္တရနိကာယ်ကို၊ သံဂါယိတွာ-၍၊ ဝါ-၍၊ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရံ-

ကို၊ ပဋိစ္စပေသု-ကုန်ပြီ၊ ဝါ-ကုန်ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဣမံ-ဤ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ကို၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ နိဿိတကေ-တို့ကို၊ ဝါစေထ-လော၊ ဣတိ-ပြီ။

တတော-ထို အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ကို သံဂါယနာတင်ပြီးရာ ကာလမှ၊ အနန္တရံ- အခြားမဲ့၌၊ ဓမ္မသင်္ဂဟ ဝိဘင်္ဂံ ဓာတုကထာ ပုဂ္ဂလညတ္တိ ကထာဝတ္ထု ယမက ပဋ္ဌာနံ-ဓမ္မသင်္ဂဟီ၊ ဝိဘင်း၊ ဓာတုကထာ၊ ပုဂ္ဂလညတ်၊ ကထာဝတ္ထု၊ ယမိက်၊ ပဋ္ဌာန်းကို၊ အဘိဓမ္မောတိ-အဘိဓမ္မာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (ပေါရဏကေဟိ-ရှေးဆရာတို့သည်) သံဝဏ္ဏိတံ-ဖွင့်ဆိုအပ်သော၊ သုခုမညာဏ ဂေါစရံ-သိမ်မွေ့သောဉာဏ်၏ ကျက်စားရာ အာရုံဖြစ်သော၊ (တစ်နည်း) သုခုမ ညာဏဂေါစရံ-သိမ်မွေ့သော ဉာဏ်ရှိသူတို့၏ ကျက်စားရာ အာရုံဖြစ်သော၊ တန္တိ-ပါဠိတော်ကို၊ သံဂါယိတွာ-၍၊ ဝါ-၍၊ ဣဒံ-ဤ ပိဋကသည်၊ အဘိဓမ္မ ပိဋကံနာမ-အဘိဓမ္မပိဋကမည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝတွာ-ဆို၍၊ ပဉ္စ အရဟန္တ သတာနိ-ငါးရာသော ရဟန္တာတို့သည်၊ သဇ္ဈာယံ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ အကံသု- ပြုကြကုန်ပြီ၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ပထဝီကမ္မော- မြေတုန်လှုပ်ခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။

တတော-ထိုအဘိဓမ္မပိဋကကို သံဂါယနာတင်ပြီးရာ ကာလမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ဇာတကံ-ဇာတ်တော်လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒေသော-စူဠနိဒ္ဒေသ၊ မဟာနိဒ္ဒေသလည်း ကောင်း၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေါ-ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်လည်းကောင်း၊ အပဒါနံ-အပဒါနံလည်း ကောင်း၊ သုတ္တနိပါတော-သုတ္တနိပါတ်လည်းကောင်း၊ ခုဒ္ဒကုပါဌော-ခုဒ္ဒကပါဌ လည်းကောင်း၊ ဓမ္မပဒံ-ဓမ္မပဒလည်းကောင်း၊ ဥဒါနံ-ဥဒါနံလည်းကောင်း၊ ဣတိ ဝုတ္တကံ-ဣတိဝုတ်လည်းကောင်း၊ ဝိမာနဝတ္ထု-ဝိမာနဝတ္ထုလည်းကောင်း၊ ပေတဝတ္ထု- ပေတဝတ္ထုလည်းကောင်း၊ ထေရဂါထာ-ထေရဂါထာလည်းကောင်း၊ ထေရီဂါထာ-

ဓမ္မသင်္ဂဟံ ပေါဂေါစရံ။ ။ဓမ္မသင်္ဂဟံ စသည်ကို သမာသံပုဒ်ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် “ဓမ္မသင်္ဂဟောစ ဝိဘင်္ဂေါစ ဓာတုကထာစ ပုဂ္ဂလပညတ္တိစ ကထာဝတ္ထုစ ယမကစ ပဋ္ဌာနံစ ဓမ္မသင်္ဂဟ ဝိဘင်္ဂံဓာတုကထာ ပုဂ္ဂလပညတ္တိကထာဝတ္ထု ယမကပဋ္ဌာနံ” ဟု သမာသံတွဲပါ၊ သို့သော် နောက်၌ကား “ဓမ္မသင်္ဂဟော ဝိဘင်္ဂေါ ဓာတုကထာ ပုဂ္ဂလပညတ္တိ ကထာဝတ္ထု ယမကံ ပဋ္ဌာနန္တိ ဣဒံ အဘိဓမ္မပိဋကံ နာမ” ဟု ဝါကျအဖြစ်ဖြင့် ပြုလိမ့်မည်၊ ဧဝံ သံဝဏ္ဏိတံ၌ “ပေါရဏကေဟိတိ အတ္ထော” ဟု ဋီကာသစ်၌ ကတ္တာထည့်၏၊ ထိုသို့ ထည့်သဖြင့် အဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်းတွင် ကထာဝတ္ထုကျမ်းကို ထည့်သွင်းခြင်းသည် “ရှေးဆရာတို့၏အလိုတည်း” ဟု သိစေ၏၊ ဝိတဏှဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့က ကထာကဝတ္ထု၏နေရာ၌ မဟာဓမ္မဟဒယဝိဘင်းကျမ်းကို ဖြစ်စေ မဟာဓာတုကထာကျမ်းကိုဖြစ်စေ ထည့်သွင်းလိုကြ၏၊ သုခုမညာဏဂေါစရံကို “သုခုမညာဏောန+ဂေါစရာ သုခုမညာဏဂေါစရာ” ဟုလည်းကောင်း၊ “သုခုမံ+ဉာဏံ ယေသန္တိ သုခုမညာဏာ” ဟု သမာသံတွဲ၍ “သုခုမညာဏာနံ (သိမ်မွေ့သောဉာဏ်ရှိသူတို့၏) ဂေါစရာ သုခုမညာဏဂေါစရာ” ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ်၌ နှစ်နည်းပြ၏။

ထေရ်ဂါထာလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣမံ တန္တံ-ဤပါဠိတော်ကို၊ သံဂါယိ
 တွာ-၍၊ ဝါ-၍၊ အယံ-ဤကျမ်းအပေါင်းသည်၊ ခုဒ္ဒကဂန္ထောနာမ-ခုဒ္ဒကဂန္ထ
 မည်၏။ ဝါ-ငယ်သောကျမ်းတို့၏ အပေါင်းမည်၏။ ဣတိစ-ဤသို့လည်း၊ ဝတ္တာ-
 ၍၊ အဘိဓမ္မပိဋကသို့ ယေဝ-အဘိဓမ္မပိဋက၌သာ၊ သင်္ဂဟံ-သဘောတူပေါင်းယူ
 ကြောင်း သံဂါယနာသို့၊ အာရောပယိ-သု-တက်ရောက်စေကြကုန်ပြီ။ ဝါ-တင်ကြ
 ကုန်ပြီ။ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒီဃဘာဏကာ-ဒီဃနိကာယ်ကို ရွတ်ဆိုသောထေရ်တို့
 သည်၊ ဝါ-ဒီဃနိကာယ်ဆောင် ထေရ်တို့သည်၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။ ပန-
 ဝါဒန္တရုကား၊ မဇ္ဈိမဘာဏကာ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့သည်၊ စရိယာပိဋက ဗုဒ္ဓဝံသေဟိ-
 စရိယာပိဋက၊ ဗုဒ္ဓဝံသ ပါဠိတော်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-အတူ၊ သဗ္ဗမ္ပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်
 သော၊ ဧတံ ခုဒ္ဒကဂန္ထံ နာမ-ဤ ခုဒ္ဒကဂန္ထ မည်သည်ကို၊ ဝါ-ဤ သေးငယ်သော
 ကျမ်းတို့၏ အပေါင်းမည်သည်ကို၊ သုတ္တန္တ ပိဋကေ-သုတ္တန္တ ပိဋက၌၊ ပရိယာပန္နတိ-
 အကျုံးဝင်၏ဟူ၍၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏။

ဧဝံ-ဤနည်းဖြင့်၊ သဗ္ဗမ္ပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဤဘုရား
 စကားတော်ကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗံဗဝံ) ဝါ-သည်၊ (ဧကဝိမံ စသည်ဗ္ဗံဗဝံ) ရသဝသေန-
 ရသ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ [ရသ၏အနက်ကို နောက်ဝိမုတ္တိရသ၌ ပြမည်။] ဧကဝိမံ-
 တစ်ပါးသာ အဖို့ရှိ၏။ ဓမ္မဝိနယဝသေန-ဓမ္မဝိနယတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိမံ-
 ၏။ ပဌမမဇ္ဈိမ ပစ္စိမဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိမံ-၏။ ပိဋကဝသေန-ပိဋက၏
 အပြားအားဖြင့်၊ တထာ-ထိုအတူ သုံးပါးအပြားရှိ၏။ နိကာယဝသေန-နိကာယ်
 တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စဝိမံ-၅ ပါးအပြားရှိ၏။ အင်္ဂဝသေန-အင်္ဂါတို့၏အပြား
 အားဖြင့်၊ နဝဝိမံ-ရှိ၏။ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန-ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ စတုရာသီတိ
 သံဟဿဝိမံ-ရှစ်သောင်းလေးထောင် အပြားရှိ၏။ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

ဝေမေတံ။ ။ဧဝံ နိမိတ္တ ပယောဇန ကာလ ဒေသ ကာရက ကရဏပ္ပကာရေဟိ
 ပဌမံသင်္ဂါတိ ဒေသေတွာ ဣဒါနိ တတ္ထ (ထို ပဌမသင်္ဂါတိ၌) ဝဝတ္ထာပိတေသု ဓမ္မဝိနယေသု
 နာနာပ္ပကာရကောသလ္လတ္ထံ ဧကဝိဓာဒိဘောဒံ ဒေသေတုံ ဝေမေတန္တိ အာဒိမာဟာ-ဋီကာသစ်၊
 နိမိတ္တဟူသည် သံဂါယနာမတင်လျှင် သုဘဒ္ဒကဲ့သို့သော အဓမ္မဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့ ထွန်းကားလာမည့်
 အကြောင်းတည်း၊ ပယောဇနဟူသည် ထိုကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များကို နှိမ်နင်း၍ သာသနာတော်၏
 အရှည်တည်တံ့ခြင်းတည်း၊ “ယန္နုနာဟံ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သံဂါယေယျံ၊ ယထယိဒံ သာသနံ
 အဒ္ဓနိယံ အဿ စိရဋ္ဌိတိကံ”ဟူသော စကားသည် သံဂါယနာတင်ခြင်း၏ အကျိုးပြုစကား
 တည်း၊ သံဂါယနာတင်ရာကာလ၊ သံဂါယနာတင်ရာဒေသ၊ ကာရကသံဃာတော် ငါးရာ၊
 သံဂါယနာတင်ပုံ အခြင်းအရာတို့ကို ကာလ၊ ဒေသ၊ ကာရက၊ ကရဏပ္ပကာရ ဟု ဆိုသည်။
 ထို အားလုံးကို ရှေ့ဆိုင်ရာအခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ-ဟူလို။

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ရသဝသေန-ရသ၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဧကဝိခံ-တစ်ပါးသာ အဖို့ရှိသနည်း၊ ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ အနတ္တရံ-အတူမရှိမြတ်သော၊ သမ္မာသမ္မောဓိ-မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုယ်တိုင် သိစွမ်းနိုင်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓိတွာ-ထိုးထွင်းကာ သိတော်မူပြီး၍၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ အနုပါဒိသေသာယ-ဥပါဒိမည်သော ဝိပါကံနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာ ရုပ် အကြွင်းအကျန်မရှိသော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ-နိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာယတိ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူ၏၊ ဧတ္ထန္တရေ-ဤ ဘုရားဖြစ်တော်မူရာကာလ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာကာလ၏ အကြား၌၊ [ဧတ္ထန္တရေတိ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓိနဿ ပရိနိဗ္ဗာယနဿစ ဝိဝရေ၊-ဋီကာသစ်။] ပဉ္စစတ္တာလီသဝဿာနိ-လေးဆယ့်ငါးဝါတို့ပတ်လုံး၊ ဒေဝမနဿ နာဂ ယက္ခာဒယော-နတ်၊ လူ၊ နဂါး၊ ဘီလူး အစရှိသူတို့ကို၊ အနုသာသန္တေန ဝါ-ဆုံးမတော်မူလျက်လည်းကောင်း၊ ပစ္စဝေက္ခန္တေန ဝါ-ဆင်ခြင်တော်မူလျက်လည်းကောင်း၊ [ပစ္စဝေက္ခန္တေန ဝါတိ ဥဒါနာဒိဝသေန (သူတစ်ပါးတို့အား မဟောဘဲ ဥဒါန်းကျူးတော်မူခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်)၊ ပဝတ္တမေဓံ သန္ဓာယာဟ၊-ဋီကာသစ်။] ယံ-အကြင်တရားစကားကို၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [“ယံ ဟိ” ဟု ဟိ၏ အပြင်၌ရှိသော ယံကို ဝါကျအဆုံး ဝုတ္တံ၌သာစပ်ရ၏၊ အနားကပ်နေသော သမ္မာသမ္မောဓိ၌ မစပ်ရ။] သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ တံ-ထိုစကားတော်သည်၊ ဧကရသ၊ မေဝ-တစ်ခုတည်းသော အရသာရှိသည်သာလျှင်၊ ဝိမုတ္တိရသမေဝ-အရဟတ္တဖိုလ်

ကထံ ပေ၊ ယံ ဟိ။ ။ “ကထံ-တတ္ထ၊ ဟိတိပြနောက်မှာ၊ ဟိရောက်လာ၊ ချဲ့ကာ ယူကြမင်း” နှင့်အညီ “ကထံ” ဟု ပုစ္ဆာဝါကျထုတ်ပြီးနောက် “ယံ ဟိ” စသည်ကဲ့သို့ တက်လာသောဝါကျကို “ဝိတ္တာရဝါကျ” ဟုခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “ယံ ဟိတိအာဒိ ဝိတ္တာရေ” ဟု မိန့်သည်။ ဤနေရာ၌ “ဝေမေတံ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ” ကို အကျယ်ပြလို၍ ကထံဟု ပုစ္ဆာဝါကျ အပိုထည့်လျက် တက်လာသောဝါကျတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝေမေတံ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟူသော ဝါကျကို သင်္ခေပဝါကျ၊ “ယံ ဟိ” စသောဝါကျကို ဝိတ္တာရဝါကျဟု ခွဲပါ။ “ကထံ” ဟု တက်လာသောဝါကျနှင့် တွဲလျှင်ကား “ကထံ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ” သည် ပုစ္ဆာဝါကျ၊ “ယံ ဟိ” စသည်ကား ဝိသဇ္ဇနဝါကျဟုလည်း ခွဲနိုင်ပါသည်။ ကထံဝါကျကို သင်္ခေပ၊ နောက်ဝါကျကို ဝိတ္တာရဟုကား ခွဲလိုမည် မထင်ပါ။ [သမ္မာသမ္မောဓိ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာ ဋီကာ ပြထားပြီ။]

ဝိမုတ္တိရသံ။ ။ ဝိမုတ္တိသဒ္ဒါသည် “ဝိမုစ္စိတ္တာတိ ဝိမုတ္တိ” ဟု ပြုလျှင် အရဟတ္တဖိုလ်ရ၏။ “ဝိမုစ္စတိ-ကိလေသာတို့မှ လွတ်ဆဲ၊ ဣတိ ဝိမုတ္တိ” ဟု ပြုလျှင် အရဟတ္တမဂ်ရ၏။ ရသဓာတ်သည် အသာဒအနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ရသိတဗ္ဗော အသာဒိတဗ္ဗောတိ ရသော” ဟု ပြုပါ။ ဝိမုတ္တိ+ရသော ယသာတိ ဝိမုတ္တိရသံ၊ “အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော သာယာအပ်သော အရသာရှိ၏” ဟု ပေးပါ။ [ရသ သဒ္ဒါသည် “ဂုဏသမုတ္တိ ကိစ္စအနက်ကို ဟော၏” ဟု ယူ၍ နောက်နည်းများကို ပေးသည်။]

ဟူသော အရသာရှိသည်သာလျှင်၊ (တစ်နည်း) ဧကရသမေဝ-တစ်ခုတည်းသော အကျိုးအာနိသင်ရှိသည်သာလျှင်၊ ဝိမုတ္တိရသမေဝ-အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ် ဟူသော အကျိုးအာနိသင်ရှိသည်သာလျှင်၊ (တစ်နည်း) ဧကရသမေဝ-တစ်ခုတည်းသော ပြည့်စုံခြင်းရှိသည်သာလျှင်၊ ဝိမုတ္တိရသမေဝ-အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ် ဟူသော ပြည့်စုံခြင်းရှိသည်သာလျှင်၊ (တစ်နည်း) ဧကရမေဝ-တစ်ခုသောကိစ္စရှိသည်သာလျှင်၊ ဝိမုတ္တိရသမေဝ-ကိလေသာတို့မှ လွတ်စေခြင်းကိစ္စရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-၏၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္မိ-သော၊ တဒေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊) ရသဝသေန-ဖြင့်၊ ဧကဝိဝံ-၏။

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္မိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊) ဓမ္မဝိနယ ဝသေန-အားဖြင့်၊ ဒုဝိဝံ-နည်း၊ စ-ဆက်ဦးအံ၊ (နောက်ဝါကျ၌ “ဟိ” ဟု တွေ့ရလတ်၊ ထို့ကြောင့် “စ-ချဲ့ဦးအံ” ဟုလည်း ပေးနိုင်၏၊) သဗ္ဗမေဝ-သော၊ ဧတံ-ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊ ဓမ္မောတိစေဝ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝိနယောတိစ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ [ဣတိကို နေရာရွှေ့စပ်။] သင်္ချံ-ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏၊ တတ္ထ-ထို ဓမ္မဝိနယ ၂-ပါးတို့တွင်၊ ဝိနယပိဋက-ဝိနည်းပိဋကသည်၊ ဝိနယော-ဝိနယမည်၏၊ အဝသေသံ-ဝိနည်းပိဋကမှ ကြွင်းသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊ ဓမ္မော-ဓမ္မမည်၏၊ [ဓမ္မဝိနယအမည်ရခြင်း၏ သာဓကကို ပြလိုသောကြောင့် “တေနေဝါဟ” စသည်ကို မိန့်။] တေနေဝ-ထို့ကြောင့်ပင်၊ (ထိုသို့ ဝိနယပိဋက၏ ဝိနယမည်သည်၏အဖြစ်၊ ကြွင်းသော ဗုဒ္ဓဝစနံ၏ ဓမ္မမည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊) ယန္တုန မယံ၊ပေ၊ သံဂါယာမာတိ-ယန္တုန၊ပေ၊ ယာမဟူ၍လည်းကောင်း၊ အဟံ ဥပါလိံ၊ပေ၊ ပုစ္ဆေယန္တိစ-အဟံ၊ပေ၊ ယံဟူ၍လည်းကောင်း၊ (အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊) အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ ဧဝံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္မိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊) ဓမ္မဝိနယဝသေန-ဖြင့်၊ ဒုဝိဝံ-၏။ [ရှေ့ဝါကျသည် သာဓု၊ တေနေဝ ဝါကျကား သာဓက၊ ဓမ္မဝိနယတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ၊ ထို၌ ဝိနယသဒ္ဓ သန္နိဓာနေကို “ဝိနယသဒ္ဓ သန္နိဓာနေ-ဝိနယသဒ္ဓါ၏ အနီး၌” ဟုပြင်၍ ပယုတ္တော၌ စပ်ပါ။]

ကထံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္မိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊) ပဌမမဇ္ဈိမ ပစ္ဆိမဝသေန-အားဖြင့်၊ တိဝိဝံ-သုံးပါးအပြားရှိသနည်း၊ ဟိ-အဖြေကို ဆိုဦးအံ၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ သဗ္ဗမေဝ-သော၊ ဣဒံ-ဤဘုရားစကားတော်သည်၊ ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစနံလည်းကောင်း၊ မဇ္ဈိမ ဗုဒ္ဓဝစနံ-လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆိမ ဗုဒ္ဓဝစနံ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ တိပုဘေဒံ-သုံးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတ္ထ-ထိုသုံးပါးတို့တွင်၊ အနေကဇာတိ သံသာရံ၊ပေ၊ တဏှာနံ ဓယမဇ္ဈဂါတိ-အနေက ပေ၊ ဓယမဇ္ဈဂါဟူသော၊ ဣဒံ-ဤစကားတော်သည်၊ ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစနံမည်၏၊ ဝါ-ရှေးဦးစွာ ဘုရားစကားတော်မည်၏။

ဂါထာနက်။ ။(ယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်) ဇာတိ-ပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်းသည်၊ (ဧရာ ဗျာဓိ မရဏမိဿတာယ-အို နာ သေရေး၊ ဒုက္ခဘေးတို့နှင့်၊ ရောထွေး၍ နေသည်၏အဖြစ်ကြောင့်) ပုနပျန်-ထပ်ကာထပ်ကာ၊ (ဥပက္ခန္တု-ကပ်ရောက်ခြင်းငှာ) ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲလှချေ၏၊ (တသ္မာစ-ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တသ္မိ-ထို တဏှာယောကျ်ား၊ လက်သမားကို၊ အဒိဋ္ဌေ-ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင် မတွေ့ မြင်အပ်သေးသည်ရှိသော်၊ သာ ဇာတိ-ထိုဇာတိသည်၊ န နိဝတ္တတိ-ဆုတ်နစ်မည် မဟုတ်၊ တသ္မာစ-ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊) ဂဟကာရ်-ခန္ဓာအိမ်ကို အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် စီမံတတ်သော တဏှာယောကျ်ား လက်သမားကို၊ ဂဝေသန္ဓော-မရမနေ ရှာဖွေသော၊ (အဟံ-သည်) အနိဗ္ဗိသံ-တဏှာမြင်ရန်၊ သဗ္ဗင်ဉာဏ်ကို၊ ဧကန်ပိုင်ပိုင်၊ မရနိုင်သေးသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဧတ္တကံ ကာလံ-ဤမျှလောက် လေးအသချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ကာလပတ်လုံး) အနေကဇာတိသံသာရ်-အသိန်း မက ဘဝများစွာ သံသရာစက်ဝိုင်းကို၊ သန္ဓာဝိသံ-ဆုံဝယ်တပ်နွား၊ ရဟတ်ချားသို့၊ ပြေးသွား ကျင်လည်ခဲ့ရလေပြီ။

ဂဟကာရက-ခန္ဓာအိမ်ကို အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် စီမံတတ်သော တဏှာ ယောကျ်ား၊ ဟဲ့...လက်သမား၊ (ဒါနိ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုရပြီးရာ ယခုခါ၌၊ တွံ-သင်သည်၊ ဝါ-ကို) ဒိဋ္ဌော-ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်ပြီးသည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဂေဟံ-ခန္ဓာအိမ်ကို၊ န ကာဟသိ-ပြုလုပ်ရတော့မည် မဟုတ်၊ တေ-၏၊ သဗ္ဗာ-ကြွင်းမဲ့ဥသံ့၊ အလုံးစုံကုန်သော၊ ဖာသုကာ-ကိလေသာအခြင် ရန်ယံတို့ကို၊ ဘဂ္ဂါ-မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ချိုးဖျက်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဂဟကူဋ်-ခန္ဓာအိမ်၏ အဝိဇ္ဇာအထွင်ကို၊ ဝိသင်္ခတံ-ဖျက်ဆီးအပ်ပြီ၊ စိတ္တံ-ငါ၏စိတ်သည်၊ ဝိသင်္ခါရဂတံ- သင်္ခါရကင်းမြဲ၊ နိဗ္ဗာန်ဘုံသို့၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်ပြီ၊ (အဟန္တ-သည် လည်း) တဏှာနံ-အသင် တဏှာတို့၏၊ ခယံ-ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဇ္ဈဂါ-ရပြီ၊ (တစ်နည်း) ဝိသင်္ခါရဂတံ-သင်္ခါရကင်းမြဲ၊ နိဗ္ဗာန်ဘုံသို့၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ တဏှာနံ-တို့၏၊ ခယံ-ကို၊ အဇ္ဈဂါ-ပြီ။

ကေစိ-အချို့သော ခန္ဓကဘာဏက ထေရ်တို့သည်၊ ယဒါဟေ ပါတုဘဝန္တိ ဓမ္မာတိ-ဓမ္မာ အစရှိသော၊ ခန္ဓကေ-မဟာဝဂ္ဂခန္ဓက၌၊ ဝါ-မဟာဝဂ္ဂခန္ဓကတည်းက၊ [ဥဒါနဂါထံ၌ အပေါင်း အာဇာရ+အစိတ် အာဇာယံစပ်၊ ရုက္ခေ+သာခါကဲ့သို့တည်း]

ယဒါပေ၊ ဓမ္မာတိ။ ။ယဒါပေ၊ ဓမ္မာတိ ဧတ္တ နိဒဿနတ္ထော အာဒျတ္ထောစ ဣတိ သဒ္ဓေါ လုတ္တနိဒ္ဓိဋ္ဌော နိဒဿနေန ဟိ မရိယာဒဝစနေနစဝိနာ ပဒတ္တဝိပလ္လာသကာရိနာဝ အတ္ထော ပရိပုဏ္ဏော န ဟောတိ၊ (နိဒဿန ဣတိသဒ္ဓါနှင့်လည်းကောင်း၊ အာဒိအတွက် မရိယာဒ အနက်ကိုဟောသော ဣတိသဒ္ဓါနှင့်လည်းကောင်း ကင်း၍ ပဒတ္တဝိပလ္လာသကို

ဥဒါနဂါထ-ဥဒါန်းဂါထာကို၊(ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစနန္ဒိ-ဟူ၍) ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။ ပန-
 ထိုသို့ ဆိုကြပါသော်လည်း၊ ဒေသာ-ဤ ယဒါဟဝေ ပါတုဘဝန္တိ ဓမ္မာ အစရှိသော
 ဂါထာကို၊ [ဝေဒိတဗ္ဗာ ဌိစပမ်။] ပါဠိပဒဒိဝသေ-ဥပုသ် အထွက်တစ်ရက်နေ့၌၊
 (ကဆုန်လပြည့်ကျော် တစ်ရက်နေ့၌) သဗ္ဗညုဘာဝပုတ္တဿ-သဗ္ဗညုအဖြစ်သို့
 ရောက်တော်မူပြီးသည်၍၊ သောမနဿမယညာဏေန-သောမနဿနှင့်ယှဉ်သော
 ဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ဝါ-သောမနဿသည် သဟဇာတာဒိသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုအပ်သော
 ဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ပစ္စယာကာရံ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္ဓဿ-ဆင်ခြင်တော်မူစဉ်၊
 ဥပုန္နာ-ဖြစ်သော၊ ဥဒါနဂါထာတိ-ဥဒါန်းဂါထာဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခါနီး အခါ၌၊
 ဟန္တ ဒါနိ ဘိက္ခဝေ အာမန္တယာမိ ဝေါ၊ ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရာ၊ အပ္ပမာဒေန သမ္မာ
 ဒေထာတိ-ဟန္တ ဒါနိ၊ပေ၊ ဒေထဟူသော၊ ယံ-အကြင်စကားတော်ကို၊ အဘာသိ-
 ဟောတော်မူပြီ၊ ဣဒံ-ဤစကားတော်သည်၊ ပစ္စိမ ဗုဒ္ဓဝစနံ-မည်၏။ [ဘိက္ခဝေ-
 တို့၊ ဟန္တ-တိုက်တွန်းတော်မူ၏၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဝေါ-သင်တို့ကို၊ အာမန္တယာမိ-
 သတိပေးနှိုးဆော် သိစေတော်မူ၏၊ (ကိံ-နည်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊) သင်္ခါရာ-
 ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့သည်၊ ဝယဓမ္မာ-ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိကုန်၏၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊
 တုမေ-တို့သည်၊ အပ္ပမာဒေန-ပမာဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမ္မာပဋိပတ်
 အကျင့်မြတ်ဖြင့်၊ (တိဝိသေကံ-သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ ၃ ဖြာသော သိက္ခာကို၊)
 သမ္မာဒေထ-ပြီးစီးစေကြကုန်လော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာမန္တယာမိ-၏။] ဥဘိန္နံ-
 ပဌမပစ္စိမ၊ ဗုဒ္ဓဝစန ၂-ပါးတို့၏၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ ယံ-အကြင်တရားစကား
 တော်ကို၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတံ-ဤ တရားစကားတော်သည်၊ မဇ္ဈိမ
 ဗုဒ္ဓဝစနံနာမ-မည်၏၊ ဣတိ ဧဝံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗဗ္ဗိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊)
 ပဌမ မဇ္ဈိမ ပစ္စိမဝသေန-အားဖြင့်၊ တိဝိဝံ-၏၊ [အဓိပ္ပါယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာ
 ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ပြုလေ့ရှိသော ဣတိသဒ္ဓါ တစ်ပုဒ်ထည်းဖြင့်သာ အနက်မပြည့်စုံ)-ဋီကာသစ်၊ ဆိုလိုရင်းကား-
 “ဓမ္မာ”၌ ဣတိသဒ္ဓါသည် ပဒတ္တဝိပလ္လာသနိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ထို ဣတိ တစ်ပုဒ်ထည်းသာ
 ဆိုလျှင် “ယဒါ ဟဝေ ပါတုဘဝန္တိ ဓမ္မာတိ-ယဒါ ဟဝေ ပါတုဘဝန္တိ ဓမ္မာ”ဟူသော ဟု
 အနက်ပေး၍-အာတာပိနော စသောပုဒ်များကို မပြနိုင်၊ နိဒဿန ဣတိသဒ္ဓါဖြင့်ကား တိုက်ရိုက်
 မပါသော အာတာပိနောစသော ပုဒ်များကိုလည်း နိဒဿေတဗ္ဗအဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြနိုင်၏။
 နိဒဿန အနက်ဟော ဣတိသဒ္ဓါကို မယူဘဲ အာချတ္ထအနက်ဟော ဣတိသဒ္ဓါကို ယူလျှင်
 လည်း အာတာပိနော စသော ပုဒ်များကို အာဒိဝန္တအဖြစ်ဖြင့် ယူနိုင်၏။ ထိုသို့ ယူနိုင်ဖို့ရာ
 “နိဒဿနတ္ထ သို့မဟုတ် အာချတ္ထ ဣတိ သဒ္ဓါ တစ်ပုဒ် အကြေကြိပါ”ဟု ဆိုလိုသည်။

ကထံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္ဘိ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ၊) ပိဋကဝသေန-ဖြင့်၊ တိဝိဓံ-နည်း၊ စ-ဆက်၊ (တစ်နည်း) စ-အဖြေကား၊ သဗ္ဗမ္ဘိ-သော၊ ဧတံ-ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊ ဝိနယပိဋကံ-ကလည်းကောင်း၊ သုတ္တန္တပိဋကံ-ကလည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-ကလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိပူဇော်ဒမေဝ-သုံးပါးအပြားရှိသည်ပင်၊ ဟောတိ-၏၊ [ဗုဒ္ဓဝစနံကဲ့သို့ ပိဋကသည်လည်း သုံးပါးအပြားသည်-ဟူလို၊ ဤ ဝေမျိုးကို သန္တိဋ္ဌာနာဝဓာရဏ ဟုချည်း မှတ်ပါ။] တတ္ထ-ထို သုံးပါးတို့တွင်၊ ပဌမသံဂီတိယံ-ပဌမသံဂါယနာတင်ရာအခါ၌၊ သံဂီတဉ္စ-သံဂါယနာတင်အပ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ အသံဂီတဉ္စ-သံဂါယနာ မတင်အပ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ သဗ္ဗမ္ဘိ-အလုံးစုံကိုလည်း၊ [အသံဂီတဉ္စိ-သံဂီတိက္ခန္ဓက (စူဠဝဂ္ဂ၌ ပါသော သံဂီတိက္ခန္ဓက) ကထာဝတ္ထုပ္ပကရဏာဒိ။] သမောဓာနေတွာ-ပေါင်း၍၊ [ဝိနယပိဋကံနာမ ၌စပ်၊] ဥဘယာနိ-ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီအားဖြင့် နှစ်ပါးကုန်သော၊ ပါတိမောက္ခာနိ-တို့လည်းကောင်း၊ ဒွေ-ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီအားဖြင့် နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိဘင်္ဂါ-ပါတိမောက်ကို အကျယ်ဝေဖန်ရာ ပဒဘာဇနီတို့လည်းကောင်း၊ ဒွါဝိသတိ- နှစ်ဆယ့် နှစ်ပါးသော၊ ခန္ဓကာ-မဟာဝဂ္ဂ စူဠဝဂ္ဂခန္ဓကတို့လည်းကောင်း၊ သောဠသ- တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ပရိဝါရာ-ပရိဝါတို့လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) သောဠသပရိဝါရော-တစ်ဆယ့်ခြောက်ဝါရတို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ပရိဝါရလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣဒံ-ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊ ဝိနယပိဋကံ နာမ-ဝိနည်းပိဋကမည်၏။

ဗြဟ္မဇာလာဒိ စတုတ္ထိံသ သုတ္တသင်္ဂဟော-ဗြဟ္မဇာလသုတ် အစရှိသော သုံးဆယ့်လေးသုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါ-ဗြဟ္မဇာလသုတ် အစရှိသော သုံးဆယ်လေးသုတ်တို့ကို သိမ်းယူရေတွက်ခြင်းရှိသော၊ ဒီဃနိကာယော-ဒီဃနိကာယ်လည်းကောင်း၊ မူလပရိယာယသုတ္တာဒိ ဒီဃမုသတဒ္ဓိသုတ္တသင်္ဂဟော-မူလပရိယာယသုတ် အစရှိသော တစ်ရာငါးဆယ့်နှစ်သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါ-မူလပရိယာယသုတ် အစရှိသော တစ်ရာငါးဆယ့်နှစ်သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရေတွက်ခြင်းရှိသော၊ [ဒီဃမုသတ-အခွဲအားဖြင့် နှစ်ရာ၊ ဝါ-တစ်ရာငါးဆယ်၊] မဇ္ဈိမနိကာယော-ကာယ်လည်းကောင်း၊ ဩဃတရဏသုတ္တာဒိ သတ္တသုတ္တသဟဿ သတ္တသတဒ္ဓါသဋ္ဌိသုတ္တသင်္ဂဟော-ဩဃတရဏသုတ် အစရှိသော ခုနစ်ထောင် ခုနစ်ရာ ခြောက်ဆယ့်နှစ်သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ

ဣတိ ဣဒံ။ ။ဣတိသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော ဗုဒ္ဓဝစနံကို ညွှန်ပြ၍ ဣဒံသဒ္ဓါဖြင့် ထိုဗုဒ္ဓဝစနံကို ပြန်၍ သုံးသပ်သည်၊ တစ်နည်း-ဣတိသဒ္ဓါသည် ဣဒံအနက်ကို ဟော၏၊ တိုက်ရိုက်ပါသော ဣဒံသဒ္ဓါကား ဝစနံသိလိဋ္ဌတာမတ္တတည်း၊ တစ်နည်း-ဣတိ ဣဒံ နှစ်ပုဒ်သည် ဣဒံအနက်ကိုဟောသော ပရိယာယ်ပုဒ် နှစ်ပါးတည်း၊ “ဣဒါနေတရဟိ ဝိဇ္ဇတိ”၌ “ဣဒါနိ= ဧတရဟိ”ဟု ပရိယာယ် ပြသကဲ့သို့တည်း၊-ဋီကာသစ်။

သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါ-ဩဃတရဏသုတ် အစရှိသော ခုနစ်ထောင် ခုနစ်ရာ
 ခြောက်ဆယ့်နှစ်သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရေတွက်ခြင်းရှိသော၊ သံယုတ္တနိကာယော-
 ကာယ်လည်းကောင်း၊ စိတ္တပရိယာဒါန သုတ္တာဒိ နဝသုတ္တသဟဿ ပဉ္စသတ
 သတ္တ ပညာသ သုတ္တသင်္ဂဟော-စိတ္တပရိယာဒါနသုတ် အစရှိသော ကိုးထောင်
 ငါးရာ ငါးဆယ့်ခုနစ်သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါ-
 စိတ္တပရိယာဒါနသုတ် အစရှိသော ကိုးထောင်ငါးရာ ငါးဆယ့်ခုနစ်သုတ်တို့ကို
 သိမ်းယူရေတွက်ခြင်းရှိသော၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယော-ကာယ်လည်းကောင်း၊ ခုဒ္ဒကပါဌ
 ဓမ္မပဒ၊ ပေ၊ စရိယာပိဋကဝသေန-ခုဒ္ဒကပါဌ၊ ဓမ္မပဒ၊ ဣတိဝုတ်၊ သုတ္တနိပါတ်၊
 ဝိမာနဝတ္ထု၊ ပေတဝတ္ထု၊ ထေရဂါထာ၊ ထေရီဂါထာ၊ ဇာတ်၊ နိဒ္ဒေသ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမင်္ဂ၊
 အပဒါန်၊ ဗုဒ္ဓဝင်၊ စရိယာပိဋကတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပန္နရသပ္ပဘောဒေါ-
 တစ်ဆယ့်ငါးပါး အပြားရှိသော၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-ကာယ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ ဣဒံ-ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊ (တစ်နည်း) ဣတိ ဣဒံ-ဤ ဘုရား
 စကားတော်သည်၊ သုတ္တန္တ ပိဋကံနာမ-မည်၏၊ ဓမ္မသင်္ဂဟော-ဓမ္မသင်္ဂဟီလည်း
 ကောင်း၊ ဝိဘင်္ဂေါ-ဝိဘင်းလည်းကောင်း၊ ဓာတုကထာ-လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ပဋ္ဌာနံ-
 ပဋ္ဌာနံလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣဒံ-ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊ အဘိဓမ္မ
 ပိဋကံနာမ-အဘိဓမ္မပိဋက မည်၏။

[ပိဋကသုံးသွယ်ကို ပြုပြီးသည်၏ အခြားမဲ့၌ နိကာယ်အပြားကို ပြသင့်သော်
 လည်း ပြအပ်ပြီးသော ဝိနယသဒ္ဓါ၊ သုတ္တသဒ္ဓါ၊ အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၊ ပိဋကသဒ္ဓါတို့၏
 ဝစနတ္ထ(သဒ္ဓါနက်)ကို ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ”စသည်ကို မိန့်၊] တတ္ထ-ထို
 သုံးသွယ်သော ပိဋကတို့တွင်၊ [အယံ ဝိနယော၊ ဣတရံ ဣတရောတို့၌ စပ်ပါ၊]
 (ဣမဿ ဝိနယဿ-ဤ ဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်၏၊) ဝိဝိဓ ဝိသေသ
 နယတ္တာ-အထူးထူး အပြားပြား များသောနည်း၊ ထူးသောနည်းရှိသည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကာယဝါစာနံ-ကိုယ်နှုတ်တို့ကို၊ ဝိနယနတောစေဝ-ဆုံးမ
 တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိနယတ္ထဝိဒူဟိ-ဝိနယသဒ္ဓါ၏ အနက်
 ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊ အယံ ဝိနယော-ဤ ဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော်
 မြတ်ကို၊ ဝိနယောတိ-ဝိနယမည်၏ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ဆိုအပ်ပြီ။

ဟိ-ချဲ့၊(တစ်နည်း) ဟိ(ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ [နောက်၌ တသ္မာရှိသော
 ကြောင့် ဟိကို ဟေတုဇောတကလည်း ကြိသည်။] ဧတ္ထ-ဤဝိနည်းပိဋကတ်
 ပါဠိတော်မြတ်၌၊ ဝိဝိဓ-အထူးထူး အပြားပြား များကုန်သော၊ ပဉ္စဝိဓ ပါတိမောက္ခ
 ဒ္ဒေသ ပါရာဇိကာဒိ သတ္တ အာပတ္တိက္ခန္ဓ မာတိကာ ဝိဘင်္ဂါဒိပ္ပဘောဒါ-ငါးပါး
 အပြားရှိသော ပါတိမောက္ခဒ္ဒေသ၊ ပါရာဇိကအစရှိသော ခုနစ်ပါးသော အာပတ်အစု၊
 မာတိကာ ဝိဘင်း အစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ နယာ-နည်းတို့သည်၊ (သန္တိ-
 ရှိကုန်၏) တသ္မာ ဝိဝိဓနယတ္တာ-ထိုသို့ အထူးထူးအပြားပြား များသောနည်း

ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ [ပါရာဇိကဏ်၌ “နည်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟု အပေးမှား၏၊ နည်းရှိသောအရာကား ဝိနည်းတစ်ပါးတည်းဖြစ်၍ “နည်းရှိကုန်”ဟု မပေးရ။] စ-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (ဝိဝိဇနယတ္တာဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး ဝိသေသနယတ္တာဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ် ဝိတ္ထာရကား၊) ဧတ္ထ-ဤ ဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော် မြတ်၌၊ ဝိသေသဘူတာ-ထူးကုန်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒဠိကမ္မသိထိလကရဏပ္ပယောဇနာ-မူလပညတ်ကို ခိုင်မြဲအောင်ပြုခြင်း၊ လျော့အောင်ပြုခြင်း၊ အကျိုးရှိကုန်သော၊ အနုပညတ္တိနယာ-အနုပညတ်နည်းတို့သည်၊ (သန္တိ) တံသ္မာ ဝိသေသနယတ္တာ-ထိုသို့ ထူးသောနည်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။

စ-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (ဝိသေသနယတ္တာဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပ ဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး ဝိနယနတောဓေဝ ကာယဝါစာနံဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ် ဝိတ္ထာရကား၊) ကာယိကဝါစသိက အဇ္ဈာစာရ နိသေဓနတော-ကိုယ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှု၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုကို တားမြတ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပ၊) [“ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော စောင့်စည်းအပ်သော အပိုင်းအခြားကို လွမ်းမိုး၍ကျင့်ခြင်း၊ ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သော စောင့်စည်းအပ်သော အပိုင်းအခြားကို လွမ်းမိုး၍ကျင့်ခြင်းကို တားမြတ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟုလည်း ပေးပါ။] ဒေ(ဇသော)-ဤ ဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော် မြတ်သည်၊ ကာယံ-ကိုယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါစဉ္ဇ-နှုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနေတိ-ကန်မြစ် ဆုံးမတတ်၏၊ ကာယဝါစာနံ-ကိုယ် နှုတ်တို့ကို၊ တသ္မာ ဝိနယနတောစ-ထိုသို့ ကန်မြစ် ဆုံးမတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိနယောတိ-ဝိနယမည်၏ ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ဆိုအပ်ပြီ၊ တေန-ထို ဝိဝိဇနယတ္တာအစရှိသော ဟိတ်သုံးရပ်ဖြင့်၊ ဧတဿ-ဤ ဝိနယသဒ္ဓါ၏၊ ဝစနတ္ထကောသလ္လတ္ထံ-ဝိဂြိုဟ် ဝစနတ်၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ ဝိဝိဓ ဝိသေသနယတ္တာ၊ပေ၊ အက္ခာတောတိ-ဟူသော၊ ဧတံ(ဂါထာဝစနံ)-ဤ ဂါထာစကားကို၊ (မယာ)၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊(ဆိုခဲ့ပြီ)။

တေန၊ပေ၊ ဝုတ္တံ။ ။တေနာတိ ဝိဝိဇနယတ္တာဒိဟေတုနာ ကရဏဘူတေနာတိ ဝဒန္တိ၊-ဋီကာသစ်၊ ဤဋီကာသစ် အဖွင့်အတိုင်း နိဿယ၊ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ အဓိပ္ပါယ်တို့၌ ပြထားပြီ၊...အပိစ ဝိဝိဇဟိတိ အာဒိဝါကျဿ ယထာဝုတ္တဿ ဂုဏံ ဒဿေန္တော တေနာတိ အာဒိမာဟာတိပိ သမ္ပန္နံ ဝဒန္တိ၊ ဧဝံသတိ တေနာတိ ဝိဝိဇနယတ္တာဒိနာ ဟေတုဘူတေနာတိ အတ္ထော၊ ဤအလို လဒ္ဓဂုဏ်ဝါကျဟု ဆိုလိုသည်၊ “တေန-ထို ဝိဝိဇနယတ္တာ အစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ပေ၊ ဧတံ(ဂါထာဝစနံ)-ကို၊ (မယာ)၊ ဝုတ္တံ-ပြီ”ဟု အနက်ပေးပါ။

ပန-ကား၊ (ဝိနယသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး သုတ္တသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထကား၊) ဣတရံ-ဝိနည်းပိဋကမှတစ်ပါးသော သုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်ကို၊ [အက္ခာတံ ဌိစပ်] (ဣတရဿ-ဝိနည်းပိဋကမှ တစ်ပါးသော သုတ္တန်ပိဋက၏၊) အတ္ထာနံ-စီးပွားတို့၏၊ [သုဂုတ္တတော ဌိစပ်] ဝါ-တို့ကို၊ [သုစနတော စသည်ဌိစပ်] သုစနတော-ထင်ရှားပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ [ဘာဝပ္ပဓာန ဘာဝလောပ] သုဂုတ္တတော-ကောင်းစွာ ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဝနတော-သီးတတ်ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အထ-ထိုမြို့၊ သုဒနတော-သွန်ချတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုတ္တာဏာ-ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုတ္တသဘာဂတောစ-တမျဉ်းကြီး ပန်းသီချည်နှင့်တူသော အဖို့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-တမျဉ်းကြီး ပန်းသီချည်နှင့် သဘောတူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (သုတ္တတ္ထဝိဒူဟိ-သုတ္တသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်) သုတ္တန္တိ-သုတ္တ မည်၏ဟူ၍၊ အက္ခာတံ-ပြီ။

ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ(ယသွာ)-ကြောင့်၊ တံ-ထို သုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော် မြတ်သည်၊ အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိဘေဒေ-အတ္တတ္ထ ပရတ္ထ အစရှိသော အပြားရှိကုန် သော၊ အတ္ထေ-စီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-စီးပွား၊ အနက်တို့ကို၊ သူစေတိ-ထင်ရှားပြတတ် ၏၊ (အတ္ထာနံ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့ကို၊ တသ္မာ သုစနတော-ထိုသို့ ထင်ရှားပြတတ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) စ-ကား၊ (သုစနတောဟူသော အကျဉ်း သင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး သုဂုတ္တတောဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပ ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရကား၊) ဧတ္ထ-ဤ သုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်၌၊ (အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိဘေဒါ-ကုန်သော၊) အတ္ထာ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့ကို၊ သုဂုတ္တာ-ကောင်းစွာဟော တော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊) ဝေနေယျဇ္ဈာ သယာနုလောမေန-ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယအားလျော်သောအားဖြင့်၊ ဝုတ္တတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-သိအပ်၏၊ အတ္ထာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့၏၊ တသ္မာ သုဂုတ္တတော-ထိုသို့ ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) [‘ကသ္မာ ဧတ္ထ (အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိဘေဒါ (အတ္ထာ

အထဝါ။ ။အထဝါ ဝုတ္တဝစနမေဝ သန္ဓာယ ပေါရာဏေဟိ အယံ ဂါထာ ဝုတ္တာတိ သံသနေတုံ (နိုးနှောပြခြင်းငှာ၊) တေနာတိ အာဒိ ဝုတ္တန္တိပိ ဝဒန္တိ၊ ဒုတိယနယေဝိယ တေနာတိ ပဒသ အတ္ထော၊ ဤနည်းအလို “ဝိဝိဓာဟိ” စသော ရှေ့အကျယ်နှင့် ဤ ဂါထာအကျဉ်းကို နိုးနှော၍ပြသော ဝါကျာရဗ္ဗာဝါကျာဟု ဆိုလိုသည်။ “တေန-ထို ဝိဝိဓနယတ္တာ အစရှိသော ဟိတ်သုံးရပ်ကြောင့်၊ ဝိဝိဓိသေသနယတ္တာပေ၊ အက္ခာတောတိ-ဟူသော၊ ဧတံ(ဂါထာဝစနံ)- ကို၊ (ပေါရာဏေဟိ-ရှေးဆရာတို့သည်) ဝုတ္တံ-ပြီ”ဟု အနက်ပေးပါ။

သုဝုတ္တာ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊ ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနလောမေန ဝုတ္တတ္တာ
 ဧတ္ထ (အတ္တတ္ထပရတ္တာဒိဘောဒါ) အတ္ထာံ သုဝုတ္တာ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ” ဟု ဤသို့
 အကျယ်လည်း ပေးနိုင်သည်။] စ-ကား၊ (သုဝုတ္တတောဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပ
 ဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး သဝနတော၊ပေ၊ ကား၊) သသံ-ကောက်
 သည်၊ ဖလံ-အသီးကို၊ သဝတိဣဝ-သီးတတ်သကဲ့သို့၊(တထာ-တူ၊) ဧတံ-ဤ
 သုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်သည်၊ (အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိဘောဒေ-ကုန်သော၊)
 အတ္ထေ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့ကို၊ သဝတိ-သီးတတ်၏၊ ပသဝတိ-ဖြစ်စေတတ်၏၊
 ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-
 ဖြစ်၏၊ (အတ္တာနံ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့ကို၊ တသ္မာ သဝနတော-ထိုသို့ သီးတတ်ဖြစ်စေ
 တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။)

စ-ကား၊ (သဝနတောဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရ
 မှတစ်ပါး သုဒနတောဟူသော၊ပေ၊ကား၊) ဧတံ-ဤ သုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်
 မြတ်သည်၊ (အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိဘောဒေ-ကုန်သော၊ အတ္ထေ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့ကို၊
 သုဒတိ-သွန်ချတတ်၏၊ (ကိမိဝ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊) [အဖြေကို မသိသေးဘဲ
 သာမဉ အနေဖြစ်၍ နပုလ္လိန်ဖြင့် မေးသည်။] ဓေန-နွားမသည်၊ ဓီရံ-နို့ရည်ကို၊
 သုဒတိင်္ဂ သ-သွန်ချသကဲ့သို့တည်း၊ ပဏ္ဍရတိ-သွန်ချတတ်၏၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊
 ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ၊ (အတ္တာနံ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့ကို၊ တသ္မာ
 သုဒနတော-ထိုသို့ သွန်ချတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) စ-ကား၊
 (သုဒနတောဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး
 သုတ္တဏာဟူသော ပေ၊ကား၊) ဧတံ-ဤ သုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်သည်၊)
 [ရှေ့ဝါကျမှ လိုက်သည်၊] သုဠု-ကောင်းစွာ၊ (အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိဘောဒေ-ကုန်သော၊)
 နေ-ထို စီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-ထို စီးပွားအနက်တို့ကို၊ တာယတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊
 ရက္ခတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (အတ္တာနံ-တို့ကို၊ ဝါ-
 တို့ကို၊ တသ္မာ သုတ္တဏာ-ထိုသို့ ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်လည်းကောင်း။)

စ-ကား၊ (သုတ္တဏာဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရ
 မှတစ်ပါး သုတ္တသဘာဂတောဟူသော ပေ၊ကား၊) ဧတံ-ဤ သုတ္တန်ပိဋကတ်
 ပါဠိတော်မြတ်သည်၊ သုတ္တသဘာဂံ-တမျဉ်းကြီး၊ ပန်းသီချည်နှင့်တူသော အဖို့ရှိ၏၊
 ဝါ-တမျဉ်းကြီး၊ ပန်းသီချည်နှင့်သဘောတူ၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ တစ္ဆကာနံ-လက်သွား
 တို့၏၊ သုတ္တံ-တမျဉ်းကြီးသည်၊ [တိုင်းတာကြောင်း မျဉ်းကြီးဖြစ်၍ “တာမျဉ်းကြီး”
 ဟု ဆိုလိုသည်။] ပမာဏံ-လိုရင်း ပမာဏသည်၊ ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊
 ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဧတမ္မိ-ဤ သုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်သည်လည်း၊ ဝိညျုနံ-

တရားဆုံးဖြတ်သော ပညာရှိတို့၏၊ (ပမာဏံ-လိုရင်း ပမာဏသည်၊ ဟောတိ၊) စ-တမျဉ်းကြီးနှင့် တူပုံသာမကသေး၊ သုတ္တေန-ချည်ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတာနိ-သိမ်းယူ အပ်ကုန်သော၊ ဝါ-သိကုံးအပ်ကုန်သော၊ ပုပ္ဖါနိ-တို့ကို၊ (ဝါတေန-လေသည်၊) န ဝိကိရိယန္တိယထာ-အရပ်တစ်ပါးသို့ ရောက်သွားအောင် ဖရိဖရဲ မဖြန့်ကြဲအပ် မဖြန့်ကြဲနိုင်ကုန်သကဲ့သို့၊ န ဝိဒ္ဓံသိယန္တိယထာ-မဖျက်ဆီးအပ် မဖျက်ဆီးနိုင်ကုန် သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူ၊ ဧတေန-ဤသုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတာ-သိမ်းယူအပ်ကုန်သော(အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိဘောဒါ-ကုန်သော၊) အတ္တာ- တို့ကို၊ ဝါ-တို့ကို၊(မိစ္ဆာဝါဒေန-မိစ္ဆာဝါဒသည်၊) န ဝိကိရိယန္တိ-ဖရိဖရဲ မကြဲအပ် မကြဲနိုင်ကုန်၊ န ဝိဒ္ဓံသိယန္တိ-မဖျက်ဆီးအပ် မဖျက်ဆီးနိုင်ကုန်၊ (တသ္မာ သုတ္တ သဘာဂတောစ-ထိုသို့ တမျဉ်းကြီး ပန်းသီချည်နှင့် တူသောအဖို့ရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထိုသို့ တမျဉ်းကြီး ပန်းသီချည်နှင့် သဘောတူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုတ္တတ္ထဝိဒူဟိ-တို့သည်၊ သုတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ အက္ခာတံ- ပြီ၊) တေန-ထို အတ္တနံ သူစနတော အစရှိသော ဟိတ်ခြောက်ရပ်ဖြင့်၊ ဧတဿ- ဤသုတ္တသဒ္ဓါ၏၊ ဝစနတ္ထ ကောသလ္လတ္ထံ-ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်၌ ကျမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ အတ္တနံ သူစနတော၊ပေ၊ အက္ခာတန္တိ- ဟူသော၊ ဧဝံ(ဂါထာဝစနံ)-ကို၊ (တစ်နည်း) ဧဝံ(အတ္တဝစနံ)-ဤအနက်ကို ပြကြောင်း စကားကို၊ (မယာ-သည်၊) ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊(ဆိုခဲ့ပြီ)။

ပန-ကား၊ (သုတ္တသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကား၊) ဣတရော-သုတ္တန်ပိဋကတ်မှ တစ်ပါးသော အဘိဓမ္မပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်ကို၊ (အက္ခာတော၌စပ်ပါ၊) ယံ(ယေန)-ကြောင့်၊ [ပါရာဇိကဏ်၌ “ယသ္မာ”ဟု စွဲခဲ့၏၊] ဧတ္ထ-ဤ အဘိဓမ္မပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်၌၊ ဝုရိမန္တော-တိုးပွားခြင်းရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သလက္ခဏာ-အမှတ်အသားနှင့် တကွဖြစ်ကုန် သော၊ ဓမ္မာစ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပူဇိတာ-ပူဇော်ထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တို့ကို လည်းကောင်း၊ ပရိစ္ဆိန္နာ-ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အဓိကာ-လွန်ကဲကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ် ကုန်ပြီ၊ တေန-ထိုကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝုရိမန္တ အစရှိသော တရားတို့ကို ဟောတော်မူ အပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (အဘိဓမ္မတ္ထဝိဒူဟိ-အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊) အဘိဓမ္မောတိ-အဘိဓမ္မမည်၏ ဟူ၍၊ အက္ခာတော- ဆိုအပ်ပြီ။

အမှာ။ ။“ယံ(ယေန) ဧတ္ထ ဝုရိမန္တော ဓမ္မာ ဝုတ္တာ၊ တေန အဘိဓမ္မောတိ အက္ခာတော”ဤသို့ စသည်ဖြင့် အသီးအသီး ဝါကျခွဲ၍လည်း အနက်ပေးနိုင်ပါ သည်၊ ဧတ္ထ အဘိဓမ္မေ ဝုရိမန္တော ဓမ္မာ ယေန ဝုတ္တာ၊ တေန အဘိဓမ္မောနာမ အက္ခောတိ ပစ္စေကံ ယောဇေတမ္ပံ-ဋီကာသစ်။

ဟိ-ချဲ့၊ အယံ အဘိသဒ္ဓေါ-ဤ အဘိသဒ္ဓါသည်။ ဝါ-ကို၊ ဝုဗ္ဗိလက္ခဏာ ပူဇိတ ပရိစ္ဆိန္ဒာဓိကေသု-ဝုဗ္ဗိအနက်၊ လက္ခဏာအနက်၊ ပူဇိတအနက်၊ ပရိစ္ဆိန္ဒအနက်၊ အဓိကအနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏။ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏။ [ထိုထို ပါဠိတော်၌ “တွေ့မြင်အပ်၏” ဟူလို] တထာဟိ-ထိုစကားမှန်၏။ (တစ်နည်း) တထာဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့။ ဒေသ(ဒေသော)-ဤ အဘိသဒ္ဓါသည်။ [အာဂတော၌စပ်။] ဗာဠာ မေ (အာဝုသော) ဒုက္ခာ ဝေဒနာ အဘိက္ကမန္တိ၊ နော ပဋိက္ကမန္တိတိ အာဒိသု-ဗာဠာပေ၊ နော ပဋိက္ကမန္တိ အစရိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဝုဗ္ဗိယံ-တိုးပွားခြင်းဟူသော အနက်၌၊ အာဂတော-လာ၏။ [အာဝုသော-ငါ့ရှင်၊ မေ-ငါ၏။ ဗာဠာ-ပြင်းပြ ကုန်သော၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲစေတတ်ကုန်သော၊ ဝေဒနာ-ဝေဒနာတို့သည်။ အဘိက္ကမန္တိ-တိုးပါကုန်၏။ နော ပဋိက္ကမန္တိ-မဆုတ်ပါကုန်၊ (ကဿပသံယုတ် စသည်၌ လာ သည်။)] ယာ တာရတ္ထိယော အဘိညာတာ အဘိလက္ခိတာတိ အာဒိသု-အစရိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ လက္ခဏေ-အမှတ်အသားဟူသော အနက်၌၊ အာဂတော-၏။ [အဘိညာတာ-လ ထက်ဝက်စသော အမှတ်အသားဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-ထင်ရှားကုန်သော၊ အဘိလက္ခိတာ-လ ထက်ဝက်စသော အမှတ်အသားဖြင့် မှတ်သားအပ်ကုန်သော၊ ယာ တာရတ္ထိယော-အကြင်ညဉ်တို့သည်။ သန္တိ၊ (တာသု ရတ္ထိသု-တို့၌၊ အဟံ-ငါဘုရားသည်၊ ဝိဟရာမိ-၏။) (မူလပဏ္ဏာသ၊ ဘယဘောရဝ သုတ်)]။

ရာဇာဘိရာဇာ မနုဇိန္ဒောတိ အာဒိသု-အစရိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ပူဇိတေ-ပူဇော်ထိုက်ဟူသော အနက်၌၊ အာဂတော-၏။ [မနုဇိန္ဒော-လူတို့ကို အစိုးရသော၊ ရာဇာဘိရာဇာ-မင်း အပေါင်းတို့သည် ပူဇော်ထိုက်သော စကြာမင်းသည်။ (ဟုတ္တာ-၍၊ ရဇံ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ကာရေဟိ-ပြုစေပါလော၊) မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသသေလသုတ်။] ပဋိဗလော ဝိနေတုံ အဘိဓမ္မေ အဘိဝိနယေတိ အာဒိသု-အစရိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ပရိစ္ဆိန္ဒေ-ပိုင်းခြားအပ်ဟူသော အနက်၌၊ အာဂတော-၏။ [အဘိဓမ္မေ-ပိုင်းခြား ကန့်သတ်အပ်သော ဓမ္မအရာ၌လည်းကောင်း၊ အဘိဝိနယေ-ပိုင်းခြား ကန့်သတ် အပ်သော ဝိနည်းအရာ၌လည်းကောင်း၊ ဝိနေတုံ-တပည့်တို့ကို သင်ကြားပို့ချ ဆုံးမခြင်းငှာ၊ ပဋိဗလော-စွမ်းနိုင်၏။ (ဝိနည်း၊ မဟာဝဂ္ဂ-ပဗ္ဗဇ္ဇက္ခန္ဓက စသည်၌ လာသော ပါဠိ)]။ အညမညသင်္ဂရံ ဝိရဟိတေ-အချင်းချင်း ရောယှက်ခြင်းမှ ကင်းသော၊ ဓမ္မေစ-ဓမ္မအရာ၌လည်းကောင်း၊ ဝိနယေစ-၌လည်းကောင်း၊ (ဝိနေတုံ-ငှာ၊ ပဋိဗလော-၏။) ဣတိ-ဤ အနက်အဓိပ္ပါယ်သည်။ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ အဘိက္ကန္တေန ဝဏ္ဏေနာတိ အာဒိသု-အစရိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ အဓိကေ-အလွန် အကဲဟူသော အနက်၌၊ အာဂတော-၏။ [အဘိက္ကန္တေန-အလွန်နှစ်သက်အပ်သော၊ ဝဏ္ဏေန-အဆင်းဖြင့်၊ (ဝန္တတိ-ရိုရိုးလာသူကား၊ ကော-အဘယ်သူနည်း။) ...ဝိမာန ဝတ္ထု၌လာသော ပါဠိ။]

စ-ဆက်၊ (အတ္ထယုတ္တိကို ဆက်၍ပြဦးအံ့) ဧတ္ထ-ဤ အဘိဓမ္မပိဋက ပါဠိတော် မြတ်၌၊ [ဝုတ္တာ၌စပ်] ရူပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ၊ မေတ္တာ သဟဂတေန စေတသာ ဧကံဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတိတိ အာဒိနာ-အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ဝုမိမန္တော-တိုးပွားခြင်းရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တရားတို့ကို၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ (တသ္မာ-ထိုသို့ ဝုမိမန္တတရားတို့ကို ဟောတော်မူအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) [“ဝုမိမန္တော ဓမ္မာပိ” ဟု ပိကို နောက်ရွှေ့ထိုင်၍လည်း ပေးနိုင်သည်၊ ထိုသို့ပေးရာ၌ ပိဖြင့် “သ လက္ခဏာ ဓမ္မာပိ” စသည်ကို ပေါင်း၊ ဤ၌ကား “သ လက္ခဏာပိ” စသည်ကို ပေါင်းသည်၊] [ရူပပတ္တိယာ-ရူပဘဝ၌ ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-ရူပဘဝ၌ဖြစ်ခြင်း၏၊ မဂ္ဂံ-အကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်ကို၊ ဘာဝေတိ-ဖြစ်စေ၏၊ ဝါ-တိုးပွားစေ၏၊ မေတ္တာသဟဂတေန-မေတ္တာနှင့် တကွဖြစ်သော၊ စေတသာ-စိတ်ဖြင့်၊ ဧကံဒိသံ-တစ်ခုသော အရပ်မျက်နှာကို၊ ဝါ-တစ်ခုသော အရပ်မျက်နှာ၌နေရသာ သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ (ဌာနပုစာရ၊) ဖရိတွာ-ဖြန့်၍၊ ဝိဟရတိ-နေ၏။]

ရူပါရမဏံဝါ သဒ္ဓါရမဏံဝါတိ အာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ အာရမဏာ ဒီဟိ-အာရုံ အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ လက္ခဏီယတ္တာ-မှတ်သားအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ သ လက္ခဏာပိ-အမှတ်အသားနှင့် တကွဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-န်ပြီ၊ တသ္မာ-ထိုသို့ သလက္ခဏတရားတို့ကို ဟောတော်မူအပ် ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ [ရူပါရမဏံဝါ-ရူပါရုံဟူသော အာရုံရှိသည် မူလည်းဖြစ်သော၊ သဒ္ဓါရမဏံဝါ-သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ထင်ရှား၏။]

သေက္ခာ ဓမ္မာ၊ အသေက္ခာ ဓမ္မာ၊ လောကုတ္တရာဓမ္မာတိ အာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ပူဇိတာပိ-ပူဇော်ထိုက်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့ကို၊ (ဝုတ္တာ-န်ပြီ၊) ပူဇာရဟာ-ပူဇော်ထိုက်ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ ဝုတ္တာ၊) ဣတိ အယံ-

ဧတ္ထစ။ ။[ကျမ်းတက်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] စကားပြတ်ပြီးမှ “ယံ ဧတ္ထ ဝုမိမန္တော” စသော ဂါထာ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြန်၍ဆက်သော ဝါကျရမ္ဘတည်း၊ ဋီကာသစ်၌ကား-“ဥပနာသေ စသဒ္ဓေါ” ဟု ဆိုသည်၊ ရှေးခေတ်က ဥပနာသနှင့် ဝါကျရမ္ဘကို သဘောတူဟု ယူကြောင်းကို “ပဌမ မဟာသံဂီတိနာမ စေသာ”၌ ဋီကာသစ် ဖွင့်ခဲ့ပြီ။

ပူဇာရဟာ။ ။ပူဇိတာကို ပူဇာရဟာဟု ဖွင့်ရခြင်း၌ အဓိပ္ပါယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာ ဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဋီကာသစ်၌ကား-“ပူဇာရဟာတိ ဧတေန ကတ္တာဒိသာဓနံ (ကတ္တာအစရှိသော သာဓနကိုလည်းကောင်း၊) အတိတာဒိကာလံ (အတိတ် အနဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလကို လည်းကောင်း၊) သတ္တုဏေယျတ္ထံဝါ (အရဟ၊ သတ္တုဏေယျ နှစ်နက်ရှိရာတွင် သတ္တုဏေယျ အနက်ကိုလည်းကောင်း) နိဝတ္တေတိ” ဟု ဖွင့်လေသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား-သာဓနခုနစ်ပါးမှအလွတ်၊

ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ အဓိပ္ပါယ်ော-ရေးအဋ္ဌကထာဆရာ၏အလိုတည်း၊ [“အဓိပ္ပါယ်ော-အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း”ဟု ပေးကြ၏။ အဓိပ္ပါယ်ပုဒ်၏ အဖွင့်ကို “ဒေသနာတိ ပညတ္တိ၊ ယထာဓမ္မံ ဓမ္မာဘိလာပေါတိ အဓိပ္ပါယ်ော”၌ ပြုလတ်၊ “သေက္ခာဓမ္မာ”စသည်တို့၏ အနက်ကို မာတိကာ နိဿယအတိုင်း ပေးပါ။] ဖဿောဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိတိ အာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ သဘာဝပရိစ္ဆိန္ဒတ္တာ-သဘောအားဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိစ္ဆိန္ဒာပိ-ပိုင်းခြားအပ်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ-တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-န်ပြီ၊) တသ္မာ-ထိုသို့ ပရိစ္ဆိန္ဒတရားတို့ကို ဟောတော်မူအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ [ဖဿော-တွေ့ထိခြင်း သဘောသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဝေဒနာ-ခံစားခြင်းသဘောသည်၊ ဟောတိ-၏၊] မဟဂ္ဂတာ ဓမ္မာ၊ အပ္ပမာဏာ ဓမ္မာ၊ အနတ္တရာ ဓမ္မာတိ အာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ အဓိကာပိ-လွန်ကဲသည်လည်းဖြစ်ကုန် သော၊ (ဓမ္မာ-တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-န်ပြီ၊ တသ္မာ-ထိုသို့ အဓိကတရားတို့ကို ဟောတော်မူအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မတ္ထဝိဒူဟိ-တို့သည်၊ အဘိဓမ္မောနာမ-အဘိဓမ္မမည်၏ ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ဆိုအပ်ပြီ၊) တေန-ထို ဝုမိမန္တတာစသော ဟိတ်ငါးရပ်ဖြင့်၊ ဧတဿ-ဤ အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏၊ ဝစနတ္ထကောသလ္လတ္ထံ-ဝိဂြိဟ် ဝစနတ်၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ ယံ ဧတ္ထ ဝုမိမန္တော၊ ပေ၊ အက္ခာတောတိ-ဟူ၍၊ ဧတံ(ဂါထာဝစနံ)-ကို၊ (မယာ)၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ (ဆိုခဲ့ပြီ)။

ပန-ကား၊ (ဝိနယ၊ သုတ္တံ၊ အဘိဓမ္မသဒ္ဓါတို့၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး၊ ပိဋကသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကား၊) ဧတ္ထ-ဤအချင်းချင်းထူးခြားသော ဝိနယ၊ သုတ္တံ၊ အဘိဓမ္မသဒ္ဓါတို့၌၊ (သမောဓာနေတဗ္ဗံ-ပေါင်းစပ်ထိုက်သော၊ ဝါ-သမာသ်တွဲထိုက်သော၊) ယံ-အကြင် ပိဋကသဒ္ဓါသည်၊ အဝိသိဋ္ဌံ-အနက်အားဖြင့် မထူး၊ တံ ပိဋကံ-ထို ပိဋကသဒ္ဓါကို၊ [တံ ပိဋကန္တိ အတ္ထော၊-ဋီကာသစ်၊ (အာဟု ဌံစပ်၊)] ပိဋကတ္ထဝိဒူ-ပိဋကသဒ္ဓါ၏အနက်ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊ ပရိယတ္တိဗ္ဗာဇနေတ္ထတော-သင်ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်၊ တည်ရာဟူသော အနက်အားဖြင့်၊ ဝါ-သင်ယူအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်၊ တည်ရာဟူသော အနက်ရှိ၏ဟူ၍၊ အာဟု-ဆိုကြကုန်ပြီ၊ တေန-ထို ပိဋကသဒ္ဓါနှင့်၊ သမောဓာနေတွာ-ပေါင်း၍၊

ကာလသုံးပါးမှလည်း အလွတ်၊ သက္ကုဏေယျအနက်လည်း မဟုတ်သော အရဟအနက်ကို တပစ္စည်းက ဟောသည်ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။ သို့သော် ကိတ်ပစ္စည်းမှန်လျှင် သာဓကတစ်ပါးပါးကို ဟောရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ကမ္မသာဓက၌ သွင်းပါ၊ ထို့ကြောင့် ကမ္မသာဓကနှင့် တကွ အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်ဟု မသုံးသပ်အပ်သော အနာမဋ္ဌ ကာလသာမန်ဖြစ်သော အရဟအနက်ကို “ပူဇိတာ”၌ တပစ္စည်းက ဟောသည်-ဟု မှတ်ပါ။

ဝါ-သမာသံတွဲ၍၊ [တေနာတိ အာဒိနာ သမာသံ ဒသေတိ၊-ဋီကာသစ်။] တယောပိ-သုံးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိနယာဒယော-ဝိနယ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ ညေယျာ-သိထိုက်ကုန်၏။

ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ(ယသ္မာ)-အကြင့်ကြောင့်၊ [နောက်၌ တသ္မာရှိသည်။] ပရိယတ္တိပိ-သင်ယူအပ်သော ပါဠိကိုလည်း၊ မာ ပိဋကသမ္ပဒါနေနာတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ပိဋကန္တိ-ပိဋကဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ [ပိဋကသမ္ပဒါနေန-ပိဋကကျမ်းစာကို ကောင်းစွာပေးရာ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-ပိဋကကျမ်းစာကို ကောင်းစွာ တတ်ကျွမ်းကာမျှဖြင့်၊ မာ(ဂဏိတ္ထ)-ဤအယူဝါဒသည် ငါတို့ ကျမ်းစာနှင့် ညီမျှ၏ဟု အတည်မယူကြကုန်လင့်၊] အထ၊ပေ၊ အာဒါယာတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ယံကိဉ္စိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော၊ ဘာဇနမ္ပိ-တောင်းကိုလည်း၊ (ပိဋကန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊) [အထ-ထိုအခါ၌၊ ပုရိသော-ယောက်ျား တစ်ယောက်သည်၊ ကုဒါလပိဋကံ-ပေါက်တူးနှင့် တောင်းကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ အာဂစ္ဆေယျ-လာရာ၏၊] တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပရိယတ္တိကိုလည်းကောင်း ဘာဇနကိုလည်းကောင်း ပိဋကဟု ဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ပိဋကံ-ပိဋက သဒ္ဒါကို၊ ပိဋကတ္ထဝိဒု-တို့သည်၊ ပရိယတ္တိဗ္ဗာဇနတ္ထတော-အားဖြင့်၊ ဝါ-ဟူ၍၊ အာဟု-န်ပြီ။

တေန သမောဓာနေတွာ တယောပိ ဝိနယာဒယော ညေယျာတိ-တေန၊ပေ၊ ညေယျာ ဟူသည်ကား၊ [စာအုပ်တို့၌ “ဣဒါနိ တေန သမောဓနေတွာ” စသည်ဖြင့် တွေ့ရ၏၊ “ဣဒါနိ” မပါသင့်ကြောင်းကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ဧဝံ-ဤသို့၊ ဒုဝိဇ္ဇေန-နှစ်ပါးအပြားရှိသော အနက်ရှိသော၊ တေန ပိဋကသဒ္ဒေန-ထို ပိဋကသဒ္ဒါနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ သမာသံ-သမာသံကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝိနယောစ-ဝိနယလည်း ဟုတ်၏၊ သော-ထို ဝိနယဟူသည်၊ ပရိယတ္တိဘာဝတော-သင်ယူအပ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တဿတဿ အတ္ထဿ-ထိုထို အနက်၏၊ ဝါ-ထိုထို စီးပွား၏၊ ဘာဇနတောစ-တည်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပိဋကဉ္စ-ပိဋကလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ဤနှစ်ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ ဝိနယပိဋကံ-ဝိနယပိဋကမည်၏၊ ယထာ ဝုတ္တေနေဝ-အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ သုတ္တန္တဉ္စ-သုတ္တလည်းဟုတ်၏၊ [အန္တသဒ္ဒါ အနက် မရှိ၊] တံ-ထို သုတ္တဟူသည်၊ ပိဋကဉ္စ-ပိဋကလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ဤနှစ်ပါး သော သတ္တိကြောင့်၊ သုတ္တန္တပိဋကံ-၏၊ အဘိဓမ္မောစ-အဘိဓမ္မလည်း ဟုတ်၏၊ သော-ထို အဘိဓမ္မဟူသည်၊ ပိဋကဉ္စ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-မည်၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ တယောပိ-သုံးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေ ဝိနယာ ဒယော-ဤ ဝိနယအစရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ ညေယျာ-သိထိုက်ကုန်။

စ-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဥတော-စာသင်သားတို့ သိပြီးခြင်းကြောင့်၊ ပုနပိ-တဖန်လည်း၊ ဝါ-ထပ်၍လည်း၊ တေသု ဧဝ ပိဋကေသု-ထို ပိဋကသုံးပုံတို့၌ပင်၊ [နာနာပွကာရကောသလ္လတ္ထံ ၌စပ်] နာနာပွကာရကောသလ္လတ္ထံ-အမျိုးမျိုးသော အပြားအားဖြင့် ကျွမ်းကျင်သူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ တေသု-ထိုပိဋကသုံးပုံတို့၌၊ [ပရိဒီပယေ၊ ဝိဘာဝယေတို့၌စပ်] ယထာရဟံ-ထိုက်သည် အားလျော်စွာ၊ ဒေသနာသာသနကထာဆာဒံ-ဒေသနာအထူးအပြား၊ သာသနအထူးအပြား၊ ကထာအထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ သိက္ခာပွဟာနု ဂမ္ဘီရဘာဝဉ္စ-သိက္ခာ၊ ပဟာနု၊ ဂမ္ဘီရဘောဂုဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိဒီပယေ-ထက်ဝန်းကျင် ပြရာ၏။

ပရိယတ္တိဘေဒံ-သင်ယူပုံ အထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ [ဝိဘာဝယေ၌စပ်] ယဟိ-အကြင် သုံးပါးသော ပိဋက၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ယထာ-အကြင် ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း မကောင်းသဖြင့် ကျင့်ခြင်းဟူသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယံ သမ္ပတ္တိ(စ)-အကြင် ပြည့်စုံခြင်းသို့လည်းကောင်း၊ ယံ ဝိပတ္တိဉ္စာပိ-အကြင် ပျက်စီးခြင်းသို့လည်းကောင်း၊ ပါပဏာတိ-ရောက်ရ၏၊ (တဟိ-၌) တမ္ဗိ သဗ္ဗံ-ထို အလုံးစုံကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဘာဝယေ-ထင်စွာပြရာ၏၊ (တစ်နည်း) ယဟိ-၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ယထာ-အကြင် ဥပါရမ္မ အစရှိသော အကြောင်းတို့ကြောင့် သင်ယူခြင်း၊ ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်းဟူသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယံ ပရိယတ္တိဘေဒံ-အကြင် သင်ယူပုံ အထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ ယံ သမ္ပတ္တိ(စ)-သို့လည်းကောင်း၊ ယံ ဝိပတ္တိဉ္စာပိ-သို့လည်းကောင်း၊ ပါပဏာတိ-၏၊ (တဟိ-၌) တမ္ဗိ သဗ္ဗံ-ထို အလုံးစုံကိုလည်း၊ ဝိဘာဝယေ-ထင်စွာပြရာ၏။

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာသစ်၌ ယထာနှင့်တွဲဖိုရာ “တထာ”ထည့်ပါ၍ပါသော်လည်း သာရတ္ထ၌ “တထာ”ထည့်ပါ၍ မပါ၊ တံ သဗ္ဗံဖြင့် ယထာ၏ အနက်ကိုပါ ယူသွား၏၊ ဥပမာ-“ယေသံ သင်္ခတ ဓမ္မာနံ၊ ယေ ဓမ္မာ ပစ္စယာ ယထာ၊ တံ ဝိဘာဝံ”၌ ယ အားလုံး၏အနက်ကို တ တစ်ခုတည်းဖြင့် ညွှန်ပြသကဲ့သို့တည်း။

တကြ-ထိုဂါထာတို့၌၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတုံသော စကားကား၊ ပရိဒီပနာ-ပရိဒီပယေ အရ ပဌမဂါထာ၏အနက်ကို ထက်ဝန်းကျင် ပြခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝိဘာဝနာစ-ဝိဘာဝယေ အရ ဒုတိယဂါထာ၏အနက်ကို ထင်စွာပြခြင်းသည်

ပရိဒီပနာ၊ ဝိဘာဝနာစ။ ။ပဌမဂါထာဝယ် “ပရိဒီပယေ”ဟု ဆိုခဲ့သည်အားလျော်စွာ ထိုပဌမဂါထာ၏အနက်ကို အကျယ်ပြလို၍ “ပရိဒီပနာ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဒုတိယဂါထာဝယ် “ဝိဘာဝယေ”ဟု ဆိုခဲ့သည်အားလျော်စွာ ထိုဒုတိယဂါထာ၏အနက်ကို အကျယ်ပြလို၍ “ဝိဘာဝနာစ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။ ဋီကာသစ်၌ကား ဤနည်းအပြင် “ပရိဒီပနာတိ-သမ္ပန္နတော ပကာသနာ၊ ကိဉ္စိမတ္တံပိ အဿေသေတွာ ဝိဘာဝနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဝိဘာဝနာတိ ဧဝံ ပရိဒီပနာယပိ သတိ ဝုဋ် ပရိဒ္ဓန္တမကတွာ သောတုနံ သုဝိညယျဘာဝေန အာဝိဘာဝနာ၊ သင်္ခေပေန ပရိဒီပနာ၊ ဝိတ္တာရေဒ ဝိဘာဝနာတိပိ ဝဒန္တိ”ဟု အခြားနှစ်နည်းကိုလည်း ပြသေး၏။

လည်းကောင်းတည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ တိဏိ-သုံးပုံကုန်သော၊ ဧတာနိ ပိဋကနိ-ဤ ပိဋကတို့ကို၊ [ဝုစ္ဆန္တိ၌စပ်၊] ယထာက္ကမံ-အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း၊ အာဏာ ဝေါဟာရ ပရမတ္ထဒေသနာတိစ-အာဏာဒေသနာ၊ ဝေါဟာရဒေသနာ၊ ပရမတ္ထ ဒေသနာတို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ [ကထာတိစမှ ဣတိစကို ယူ၍ပေးသည်၊] ယထ ပရာဓ ယထာနုလောမ ယထာဓမ္မ သာသနာနိတိစ-ယထာပရာဓသာသနာ၊ ယထာ နုလောမသာသနာ၊ ယထာဓမ္မသာသနာတို့ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ သံဝရာသံဝရ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဋ္ဌန နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒကထာတိစ-သံဝရာသံဝရကထာ၊ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဋ္ဌန ကထာ၊ နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒကထာတို့ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝုစ္ဆန္တိ -ဆိုအပ်ကုန်၏။

ဟိ-ထပ်၍ချဲ့ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ-နိဒ္ဒေသမှတစ်ပါး ပဋိနိဒ္ဒေသကို ဆိုဦးအံ့၊ [ဋီကာသစ်အလို တစ်နည်းစွဲပုံကို အောက်၌ ပြထားသည်၊] ဧတ္ထ-ဤ ပိဋကသုံးပုံ တို့တွင်၊ ဝိနယပိဋကံ-ကို၊ [ဝုစ္ဆန္တိ၌စပ်၊] အာဏာရဟောန-အာဏာထားခြင်းငှာ ထိုက်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ အာဏာဗဟုလ္လတော-အာဏာများသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ (ဝိနယပိဋကဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊) ဒေသိတတ္တာ-ဟောတော်မူအပ် သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဏာဒေသနာတိ-အာဏာဒေသနာဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-ဆိုအပ် ၏၊ သုတ္တန္တပိဋကံ-ကို၊ ဝေါဟာရကုသလေန-အခေါ်အဝေါ် ပညတ်၌ ကျွမ်းကျင် တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝေါဟာရဗဟုလ္လတော-ပညတ်၏ များသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ (သုတ္တန္တပိဋကဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊) ဒေသိတတ္တာ-ကြောင့်၊ ဝေါဟာရ ဒေသနာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-၏၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-ကို၊ ပရမတ္ထကုသလေန-ပရမတ်၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ပရမတ္ထဗဟုလ္လတော-ပရမတ်၏ များသည်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ (အဘိဓမ္မပိဋကဿ) ဒေသိတတ္တာ-ဟောတော်မူအပ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရမတ္ထဒေသနာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ [ဒေသနာဘေဒမှတစ်ပါး သာသနဘေဒကား-ဟူလို၊] ပဌမံ-ပဌမဖြစ်သော ဝိနည်းပိဋကတိ ပါဠိတော်မြတ်ကို၊ [ဝုစ္ဆန္တိ၌စပ်၊] ပစုရာ ပရာဓာ-များသော အပြစ်ရှိကုန်သော၊ ယေ တေ သတ္တာ-အကြင် သတ္တဝါတို့သည်၊

ဧတ္ထ ဟိ။ ။ “ဧတ္ထ ဟိ”၌ “ဟိ”၏ ပဋိနိဒ္ဒေသဖြစ်ပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဤ ဋီကာသစ်၌ကား ထိုနည်းအပြင် ဟိကို “ယသ္မာ”ဟု ပဌမဖွင့်၍ “ကသ္မာတိ ဝါ အတ္ထော”ဟု ဒုတိယဖွင့်လေသည်၊ ထိုနှစ်မျိုးတွင် “ယသ္မာ”ဟု ဖွင့်ခြင်းမှာ နောက်၌ စပ်ဖွယ် လည်း သီးခြားမရှိ၊ ရှေ့သို့လှည့်၍လည်း မစပ်သင့်သောကြောင့် ကောင်းမည်မထင်၊ “ကသ္မာ”ဟု ဖွင့်ရာ၌ကား “ကသ္မာ-ကြောင့်၊ တိဏိ-ကုန်သော၊ ဧတာနိပိဋကနိ-တို့ကို၊ အာဏာဝေါဟာရ ပရမတ္ထဒေသနာတိစ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဝုစ္ဆန္တိ-သနည်း”ဟု ရှေ့ဝါကျကို လှည့်၍ စပ်နိုင် ၏၊ ထို ကသ္မာ၏ အဖြေကား-ဒေသိတတ္တာ၊ သာသိတာတိ၌ ဣတိကသ္မာ၊ ကထိတောတိ၌ ဣတိတသ္မာတို့တည်း။

(သန္တိ)။ တေ-ထိုများသော အပြစ်ရှိသော သတ္တဝါတို့ကို၊ ယထာပရာဓံ-အပြစ် အားလျော်စွာ၊ ဧတ္ထ-ဤ ဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်၌၊ သာသိတာ-ဆုံးမတော် မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အပြစ်အားလျော်စွာ ဆုံးမတော်မူအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယထာ ပရာဓသာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ ဒုတိယံ-နှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော သုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်ကို၊ အနေကဇ္ဈာသယာနုသယ စရိယာဓိမုတ္တိကာ-များသောအဇ္ဈာသယ၊ များသောအနုသယ၊ များသောစရိုက်၊ များသော အဓိမုတ္တိရှိကုန်သော၊ သတ္တာ-တို့ကို၊ ယထာနုလောမံ-အကြင်အကြင် အဇ္ဈာသယ အစရှိသည်တို့ အားလျော်စွာ၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ် ၌၊ သာသိတာ-ဆုံးမတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဇ္ဈာသယ စသည်အားလျော်စွာ ဆုံးမတော်မူအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယထာနုလောမ သာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။ တတိယံ-သုံးခုမြောက်ဖြစ်သော အဘိဓမ္မပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်ကို၊ ဓမ္မပုဉ္ဇမတ္ထေ-သာဘာဝဓမ္မ အစုမျှ၌၊ အဟံ-ငါတည်း၊ မမံ- ငါ၏ဥစ္စာတည်း၊ ဣတိ သညိနော-ဤသို့ မှတ်ထင်ခြင်းရှိကုန်သော၊ သတ္တာ- တို့ကို၊ ယထာဓမ္မံ-သာဘာဝဓမ္မအားလျော်စွာ၊ ဧတ္ထ-ဤ အဘိဓမ္မပိဋကတ် ပါဠိတော် မြတ်၌၊ သာသိတာ-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သဘာဝဓမ္မအားလျော်စွာ ဆုံးမတော်မူရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယထာဓမ္မ သာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-အပ်၏။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ [သာသနဘောဒမုတစ်ပါး ကထာဘောဒကား၊] ပဌမံ- ပဌမဖြစ်သော ဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်ကို၊ အဇ္ဈာစာရ ပဋိပက္ခဘူတော- လွန်ကျူး၍ ကျင့်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ (“စောင့်စည်းအပ်သော အပိုင်းအခြားကို လွမ်းမိုး၍ ကျင့်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ဖြစ်သော”ဟုလည်း ပေးပါ၊ နောက်၌ “သညမဝေလံ အဘိဘဝိတ္တာ ပဝတ္တော အာစာရော အဇ္ဈာစာရော” ဟု ဖွင့်သည်၊) သံဝရာသံဝရော-ငယ်သော စောင့်စည်းခြင်း၊ ကြီးသော စောင့်စည်း ခြင်းကို၊ ဝါ-ငယ်သော စောင့်စည်းကြောင်း၊ ကြီးသော စောင့်စည်းကြောင်းတရား ကို၊ ဧတ္ထ-ဤ ဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်၌၊ ကထိတော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သံဝရာသံဝရကို ဟောတော်မူအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) သံဝရာသံဝရကထာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။ သံဝရာသံဝရောတိ-ဟူသည်ကား၊ ခုဒ္ဒကော-ငယ်သော၊ သံဝရောစေဝ-စောင့်စည်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ- စောင့်စည်းကြောင်းတရား သည်လည်းကောင်း၊ မဟန္တော-ကြီးသော၊ သံဝရောစ- သည်လည်းကောင်းတည်း၊ ဝါ-သည်လည်းကောင်းတည်း၊ (ကိမိဝ-အဘယ်ကဲ့သို့ နည်း၊၊ ခုဒ္ဒကံ-ငယ်သော၊ ကမ္မံစေဝ-ကံသည်လည်းကောင်း၊ မဟန္တံ-ကြီးသော၊ ကမ္မံစ-သည်လည်းကောင်း၊) ကမ္မာကမ္မံ-ကမ္မာကမ္မမည်သည်၊ ဝါ-ကံငယ်၊ ကံကြီး မည်သည်၊ (ဟောတိ)ဝိယ-ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ခုဒ္ဒကံ-သော၊ ဖလံစေဝ-

အသီးသည်လည်းကောင်း၊ မဟန္တံ-သော၊ ဖလံစ-သည်လည်းကောင်း၊ ဖလာဖလံ-
 ဖလာဖလ မည်သည်၊ ဝါ-သစ်သီးငယ်၊ သစ်သီးကြီးမည်သည်၊ (ဟောတိ)ဝိယ-
 ဖြစ်သကဲ့သို့လည်း ကောင်းတည်း၊ ဒုတိယံ-နှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော သုတ္တန်ပိဋကတ်
 ပါဠိတော်မြတ်ကို၊ ဒွါသဒ္ဓိဒိဋ္ဌိ ပဋိပက္ခဘူတာ-ခြောက်ဆယ့်နှစ်ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ
 တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဋ္ဌနာ-မိစ္ဆာအယူကို ဖြေရှင်းကြောင်း
 သမ္မာဒိဋ္ဌိစသော တရားတို့ကို၊ ဧတ္ထ-ဤ သုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်၌၊
 ကထိတာ-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဋ္ဌနကို ဟောတော်မူအပ်ရာ၏
 အဖြစ်ကြောင့်) ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဋ္ဌနကထာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ တတိယံ-သုံးခုမြောက်
 ဖြစ်သော အဘိဓမ္မ ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်ကို၊ ရာဂါဒိ ပဋိပက္ခဘူတာ-ရာဂ
 အစရှိသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ နာမရူပပရိစ္ဆေဒေါ-နာမ် ရုပ်
 နှစ်ပါးကို ပိုင်းခြားကြောင်း တရားကို၊ [ပရိစ္ဆေဒေါ၌ ပိုင်းခြားကြောင်း၊ ပိုင်းခြား
 တတ်၊ ပိုင်းခြားခြင်းဟု သုံးဝိကပ်ရနိုင်သည်၊] ဧတ္ထ-ဤအဘိဓမ္မပိဋကတ် ပါဠိတော်
 မြတ်၌၊ ကထိတာ-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နာမရူပပရိစ္ဆေဒကို ဟောတော်မူ
 အပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်) နာမရူပပရိစ္ဆေဒကထာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

[ပဌမဂါထာ၏ အပရမုကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “တီသုပိ”စသည် မိန့်။]
 စ-ကား၊ (ပဌမဂါထာ ပုဗ္ဗမ၏အကျယ်မှတစ်ပါး အပရမု၏အကျယ်ကို ဆိုဦးအံ့၊)
 တီသုပိ-သုံးပုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေသု-ဤ ပိဋကတ်၌၊ တိဿော-န်သော၊
 သိက္ခာ-သိက္ခာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ တီဏိ-န်သော၊ ပဟာနာနိ-ပဟာန်တို့ကို
 လည်းကောင်း၊ စတုဗ္ဗိဓော-လေးပါးအပြားရှိသော၊ ဂမ္ဘီရဘာဝေါစ-နက်နဲသည်၏
 အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ တထာဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့၊
 ဝိနယပိဋကေ-၌၊ ဝိသေသေန-အဓိစိတ္တသိက္ခာ၊ အဓိပညာသိက္ခာတို့မှ ထူးသော
 အားဖြင့်၊ အဓိသီလသိက္ခာ-အဓိသီလသိက္ခာကို၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊
 သုတ္တန္တပိဋကေ-၌၊ (ဝိသေသေန-အဓိသီလသိက္ခာ၊ အဓိပညာသိက္ခာတို့မှ ထူးသော

ကမ္မာကမ္မံ၊ ဖလာဖလံ။ ။ “သံဝရာသံဝရော”ဝယ် အသံဝရ၌ အသဒ္ဓါ၏ ဝုမ္မိအနက်ဟော
 ကြောင်းကို အခြားသုံးစွဲရိုးပုဒ်ဖြင့် ပြီးစေလိုသောကြောင့် “ကမ္မာကမ္မံ ဝိယ”စသည်ကို မိန့်သည်။
 ကမ္မ+အကမ္မ ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ အ သည် ဝုမ္မိအနက်ဟောဖြစ်၍ ကြီးသောကံကို ဟော၏။ “အကမ္မ”
 ပုဒ်က ကြီးသောကံကို ဟောပြီးဖြစ်၍ “ကမ္မ”အရ ငယ်သောကံကို ပါရိသေသနည်း စသည်ဖြင့်
 ယူရတော့သည်။ “မဟန္တံ+ကမ္မံ အကမ္မံ”ဟု ပြုပြီးမှ “ကမ္မဉ္စ+အကမ္မဉ္စ ကမ္မာကမ္မံ”ဟု ဒွန်သမာသံ
 တွဲပါ။ “ဖလာဖလံ”၌လည်း နည်းတူ၊ ဤဝါကျသည် ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ မပါ၊ ဤ
 အဋ္ဌကထာ၌သာ ပါနေ၏။ ဤအဋ္ဌကထာမှာလည်း ရှေးဋီကာတို့က ဤဝါကျကို မဖွင့်ကြ၊
 ရှေ့ သံဝရာသံရ ကိုသာ ဖွင့်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် “သံဝရာသံဝရောတိ”စသော ဝါကျကို
 “ဆရာတို့ အဓိပ္ပါယ်ပြောရာမှ ပါဝင်လာသော ဝါကျ”ဟု ထင်သည်။

အားဖြင့်၊) အဓိစိတ္တသိက္ခာ-ကို၊ ဝုတ္တာ-ပြီ၊ [လောကီဈာန်သမာဓိနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကို “အဓိစိတ္တ” ဟု ခေါ်သည်။] အဘိဓမ္မပိဋကေ-၌၊ (ဝိသေသေန-အဓိသီလ၊ အဓိစိတ္တသိက္ခာတို့မှ ထူးသောအားဖြင့်၊) အဓိပညာသိက္ခာ-ကို၊(ဝုတ္တာ-ပြီ) [“အဘိဓမ္မ ပိဋက၌ မင်္ဂပညာ၊ ဖိုလ်ပညာဟူသော အဓိပညာနှင့် ထိုအဓိပညာ၏ အခြေခံ ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တရားတို့ကိုသာ များစွာဟောတော်မူသည်” ဟု ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ ပြင်ပါ။]

စ-ကား၊ (သိက္ခာ၏ အကျယ်မှတစ်ပါး ပဟာန်၏အကျယ်ကို ဆိုဦးအံ့၊) ဝိနယပိဋကေ-၌၊ ကိလေသာနံ-သံကိလေသာတို့၏၊ ဝါ-ကံကိလေသာတို့၏၊ ဝိတိက္ကမပဟာနံ-ဝိတိက္ကမပဟာန်ကို၊ ဝါ-လွန်ကျူးမှုကို ပယ်ရှားကြောင်း တရားကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊) သီလဿ-ဝိနည်း၌ ဟောတော်မူအပ်သော သီလ၏၊ ကိလေသာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့၏၊ ဝိတိက္ကမပုပ္ဖပက္ခတ္တာ-လွန်ကျူးမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-၏၊) သုတ္တန္တ ပိဋကေ-၌၊ (ကိလေသာနံ-သံကိလေသာတို့၏၊) [ဤ၌ “ကံကိလေသာတို့၏” ဟု မပေးရ၊ ကံ အထမြောက်သော ကိလေသာကိုသာပယ်သည် မဟုတ်၊ ကိလေသာ အားလုံးကို ပယ်သည်၊] ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပဟာနံ-ပရိယုဋ္ဌာန ပဟာန်ကို၊ ဝါ-ကုသိုလ် အခွင့်အလမ်းကို ကုန်ခန်းစေ၍ ထကြွမှုကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သနည်း၊) သမာဓိဿ-သုတ္တန်ဝယ် ဟောတော် မူအပ်သော သမာဓိ၏၊(ကိလေသာနံ-တို့၏၊) ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပုပ္ဖပက္ခတ္တာ-ပရိယုဋ္ဌာန် ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-၏၊) အဘိဓမ္မပိဋကေ-၌၊ (ကိလေသာနံ-တို့၏၊) အနုသယပ္ပဟာနံ-အနုသယပဟာန်ကို၊ ဝါ-အစဉ်မပြတ် ကိန်းဝပ်ခြင်းကို ပယ်ရှားကြောင်း တရားကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) (ကသ္မာ ဝိညာယတိ၊) ပညာယ-အဘိဓမ္မာဝယ် ဟောတော်မူအပ်သော ပညာ၏၊ (ကိလေသာနံ-တို့၏၊) အနုသယပ္ပုပ္ဖပက္ခတ္တာ-အနုသယ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ- ၏)။

စ-သည်သာမကသေး၊ [ပဟာန်နှင့်စပ်၍ ဆိုဖွယ်ကျန်သေး၏-ဟူလို၊ စ- သည် သမုစ္စယတ္ထဇောတက။] ပဌမေ-ပဌမဖြစ်သော ဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော် မြတ်၌၊ (ကိလေသာနံ-ကိလေသာတို့ကို၊) တဒဂံပဟာနံ-တဒဂံပဟာန်ကို၊ ဝါ- ထိုထို သုသီလျ အစိတ်အပိုင်းဖြင့် ထိုထို ဒုသီလျကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) ဣတရေသု-ဝိနည်းမှ တစ်ပါးသော သုတ္တန် အဘိဓမ္မာပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်တို့၌၊ (ကိလေသာနံ-တို့ကို၊) ဝိက္ခမ္ဘနုသမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနာနိ-ဝိက္ခမ္ဘန ပဟာန်၊ သမုစ္ဆေဒပဟာန်တို့ကို၊ ဝါ-ပယ်ခွါခြင်းအားဖြင့် ပယ်ရှားကြောင်း တရား၊ အကြွင်းမဲ့ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့် ပယ်ရှားကြောင်းတရားတို့ကို၊ (ဝုတ္တာနိ-န်ပြီ)။

စ-သည်သာမကသေး၊ ပဌမေ-ပဌမဖြစ်သော ဝိနည်းပိဋကတ် ပါဠိတော် မြတ်၌၊ ဒုစ္စရိတ သံကိလေပ္ပဟာနံ-ကာယဒုစရိုက်၊ ဝစီဒုစရိုက်ဟူသော သံကိလေသ ကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ) ဣတရေသု-ဝိနည်းမှတစ်ပါးသော သုတ္တန် အဘိဓမ္မာ ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်တို့၌၊ တဏှာဒိဋ္ဌိ သံကိလေသပဟာနံ- တဏှာ သံကိလေသ၊ ဒိဋ္ဌိ သံကိလေသတို့ကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ (ဝုတ္တံ- ပြီ) [ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ “ဒုစ္စရိတသံကိလေသဿ ပဟာနံ၊ ဣတရေသု တဏှာဒိဋ္ဌိ သံကိလေသာနံ”ဟု ရှိ၏။ ပဟာနံကို ရှေ့မှလိုက်စေသည်။]

စ-ဆက်၊ (တစ်နည်း) စ-သိက္ခာ၊ ပဟာနံတို့၏ အကျယ်မှတစ်ပါး၊ ဂမ္ဘီရ ဘာဝ၏ အကျယ်ကား၊ ဧတ္ထ-ဤသုံးပုံသော ပိဋကတို့တွင်၊ ဧကမေကသ္မိ-တစ်ပုံ တစ်ပုံသောပိဋက၌၊ စတုဗ္ဗိဓောပိ-လေးပါး အပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဓမ္မတ္ထ ဒေသနာ ပဋိဝေဓ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ-ဓမ္မ၏ နက်နဲသည်၏အဖြစ်၊ အတ္တ၏ နက်နဲသည် ၏အဖြစ်၊ ဒေသနာ၏ နက်နဲသည်၏အဖြစ်၊ ပဋိဝေဓ၏ နက်နဲသည်၏အဖြစ် ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ တတ္ထ-ထိုဓမ္မ၊ အတ္တ၊ ဒေသနာ၊ ပဋိဝေဓတို့တွင်၊ ဓမ္မောတိ- ကား၊ တန္တိ-ပါဠိတော်တည်း၊ အတ္ထောတိ-ကား၊ တဿာယေဝ-ထို ပါဠိတော်၏ပင်၊ အတ္ထော-အနက်တည်း၊ ဒေသာနတိ-ကား၊ မနသာ-စိတ်တော်ဖြင့်၊ ဝဝတ္ထပိတာယ-

ဧကမေကသ္မိဇေတ္ထ။ ။ “ဧကမေကသ္မိဇေတ္တာတိ ဧတေသု တီသု ပိဋကေသု ဧကမေကသ္မိ ပိဋကေ၊ စသဒ္ဓေါ ဝါကျာရမ္ဘေ၊ ပက္ခန္တရေဝါ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ ထိုတွင် ဝါကျာရမ္ဘဖွင့် ရာ၌ “သိက္ခာ၊ ပဟာနံတို့၏ အကျယ်ကို ဆရာပြု၍ သိရပါပြီ၊ ဂမ္ဘီရဘာဝ၏ အကျယ်ကိုကား အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧကမေကသ္မိဇေတ္ထ”စသည်ကို မိန့်ဟု ကျမ်းတက်ပါ။ ဤသို့ ကျမ်းတက်လျှင် “ပြီးပြတ်စင်းစင်း၊ စုတ်ထုတ်လျှင်မူ၊ ဖြစ်ခြင်း ဝါကျာရမ္ဘပြီ”ဟူသော ရှေးနိယာမနှင့် ညီပါပေသည်။ သို့သော် အကျဉ်းသင်္ဃေပ ဝါကျာယ သိက္ခာ၊ ပဟာနံတို့၏အကျယ်ကို ပြုပြီးနောက် ဂမ္ဘီရဘာဝ၏ အကျယ်ကို ပြုလို၍ တက်လာ သောကြောင့် ပက္ခန္တရသဘောက သာ၍ သင့်မည်ထင်သည်။

စတုဗ္ဗိဓောပိ။ ။ စတုဗ္ဗိဓောပိ၌ ပိသဒ္ဓါဟုလည်းကောင်း၊ အပိသဒ္ဓါဟုလည်းကောင်း နှစ်နည်းပြု၍ အဝယဝသမ္ပိဏ္ဍနအနက်ဟောဟု ဋီကာသစ်ဆို၏။ ထို အဝယဝသမ္ပိဏ္ဍနမျိုး၌ အစိတ်ကို ပေါင်းဆည်းမြဲဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ပိသဒ္ဓေါ၊ အပိသဒ္ဓေါ ဝါ အဝယဝသမ္ပိဏ္ဍနေ၊ တေန န ဧကဝလံ စတုဗ္ဗိဓေသေဝ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ၊ အထခေါ ပစ္စေကံ တဒဝယဝါနမ္ပိတိ သမ္ပိဏ္ဍနံ ကရောတိ”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။ [ဤ အဓိပ္ပာယ်ကိုပင် ရည်ရွယ်၍ “အပေါင်း နောင်ယိုင်၊ ထိုင်သည့် စ-ပိ၊ ရှိသည့်သဒ္ဓါ၊ ဆည်းရာကြောင်းဟိတ်၊ ခတ်ကြိတ်ကြိတ်၊ အစိတ်အစိတ်နေ”ဟု ရှေးဆရာတို့လည်း နိယာမဆိုတော်မူကြသည်။]

ဒေသနာ၏ တစ်နည်းအရကောက်။ ။ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ဒေသနာအရ ပရမတ္ထသရုပ်ကိုကောက်၍ ဓမ္မ၊ ဒေသနာတို့၏ အနိဂ်အတန့်အားဖြင့် ကွဲပြားပုံကို ဋီကာတို့ ဖွင့်သည့်အတိုင်း ပြခဲ့ပြီ။ “ဒေသိယတိ သမုဋ္ဌာပိယတိ သဒ္ဓေါ ဧတာယာတိ ဒေသနာ”ဟု

မဟောမိ ပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်ပြီးသော၊ တဿာ တန္တိယာ-ထိုပါဠိတော်ကို၊ ဒေသနာ-နှုတ်မြတ်၍ ဟောတော်မူခြင်းတည်း၊ ပဋိဝေဓောတိ-ကား၊ တန္တိယာစ-ပါဠိတော်ကိုလည်းကောင်း၊ တန္တိ အတ္ထဿစ-ပါဠိတော်၏အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ယထာဘူတဝဗောဓေ-မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းတည်း၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်တည်း၊ [ဓမ္မနှင့် ဒေသနာတို့ အရတူသောကြောင့် “တန္တိယာ တန္တိ အတ္ထဿစ”ဟု ဓမ္မနှင့် အတ္ထကိုသာပြ၍ “ဒေသနာယ”ဟု မပြတော့။]

အဝတ္ထကတ္တုသျှာဝံစနတ်ပြု၍ “သဝိညာတ္တိက ဝစီဘောဒသဒ္ဓရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ဒေသနာ”ဟု ဋီကာတို့ တစ်နည်းကောက်ကြသေး၏။ ထိုအလို ဓမ္မအရ ပရမတ္ထသဒ္ဓရုပ်ကို၊ ဒေသနာအရ ထိုသဒ္ဓရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ရသောကြောင့် အရကောက်ကွဲပြား ပြီးဖြစ်သည်။ [အထဝါ ယထာဝတ္ထသဒ္ဓသမုဗ္ဗာပကော စိတ္တုပ္ပါဒေါ ဒေသနာ၊ ဒေသီယတိ သမုဗ္ဗာပီယတိ သဒ္ဓေါ ဧတေနာတိ ကတော၊ မုသာဝါဒါဒယော ဝိယ-ဋီကာသစ်။]

တဿာ တန္တိယာ ဒေသနာ။ ။တန္တိအရ မဟောမိ ရှေ့အဖို့ဝယ် စိတ်ဖြင့်ပိုင်းခြားသတ်မှတ်အပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓရုပ်ဟု ဆိုခဲ့၏။ ထိုပရမတ္ထသဒ္ဓရုပ်ကို ထပ်၍ဟောလို မဖြစ်ပါ။ သို့ရာဝယ် ထိုမှတ်သားအပ်ပြီးသော ပရမတ္ထသဒ္ဓနှင့် သဘောတူသောကြောင့် “တဿာ တန္တိယာ”ဟု သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် ဆိုထားသည်၊ ဥပမာ-“ဖြစ်ပြီးသော ကုသိုလ်တရားတို့သည် တိုးပွားခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်၏”ဟူရာ၌ ဖြစ်ပြီးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကား မတိုးပွားနိုင်၊ ဥပါဒ်၊ ဋီ၊ ဘင်အားဖြင့် ချုပ်ခဲ့ပြီ။ ထို ကုသိုလ်တရားတို့နှင့် သဘောတူဖြစ်သော ကုသိုလ်တစ်မျိုးကို ရည်ရွယ်၍ “ဥပ္ပန္နာ စ ကုသုလာ ဓမ္မာ ဘိယျောဘာဝါယ ဝေပုလ္လာယ သံဝတ္တန္တိ”ဟု ဟောတော်မူသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ လောကီ ဥပမာအားဖြင့် “မနေ့က ဆေးကလေးကပ်စမ်းပါ”ဟု ပြောသကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း။

ပရမတ္ထဝါဒီဆရာတို့၏ ဝါဒ၌ မှတ်ဖွယ်။ ။ပရမတ္ထဝါဒီဆရာတို့က “ပရမတ္ထသဒ္ဓကို ဓမ္မဟုလည်းကောင်း၊ ဒေသနာဟုလည်းကောင်း ကောက်ယူကြောင်း၊ ပညတ္တိဝါဒီဆရာတို့က နာမပညတ်ကို ဓမ္မဟုလည်းကောင်း၊ ဒေသနာဟုလည်းကောင်း ကောက်ယူကြောင်းကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။ ထိုတွင် ပရမတ္ထဝါဒီဆရာတို့၏ ဝါဒ၌ ပရမတ္ထသဒ္ဓသည် အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို မပြနိုင်သေးရကား အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ ထိုအမေးကို ဖြေလို၍ ဋီကာ၌ “ကိဉ္ဇာပိ အက္ခရာဝလိဘူတော ပညတ္တိသဒ္ဓေါယေဝ အတ္ထဿ ဉာပကော၊ တထာပိ မူလကာရဏဘာဝတော အက္ခရာသညာတောတိ အာဒိသု ဝိယ တဿာ ယေဝ အတ္ထောတိ ပရမတ္ထသဒ္ဓေါယေဝ အတ္ထဿ ဉာပကဘာဝန ဝတ္ထောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ”ဟု မိန့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား-အတ္ထော အက္ခရာသညာတောသုတ်ဝယ် ပုဒ်ကသာ (ပုဒ်အဖြစ်သို့ရောက်သော ပညတ္တိသဒ္ဓါကသာ)အနက်ကို သိစေတတ်ပါသော်လည်း မူလအကြောင်းရင်းကို လိုက်၍ “အက္ခရာသညာတော=အနက်ကို အက္ခရာတို့ဖြင့် သိအပ်၏”ဟု ဆိုသကဲ့သို့၊ ဤ၌လည်း အကြောင်းရင်းဖြစ်သော တစ်လုံးတစ်လုံးသော ပရမတ္ထသဒ္ဓကို အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြနိုင်သော ဓမ္မဟုလည်းကောင်း၊ ဒေသနာဟုလည်းကောင်း ဆိုရသည်-ဟူလို။

ပညတ္တိဝါဒီ။ ။တစ်ဖန် ပညတ္တိဝါဒီဆရာတို့၏ ဝါဒ၌လည်း မေးဖွယ်ရှိသေး၏။ “မနသာ ဝဝတ္ထပိတပါဠိကို နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုခြင်းသည် ဒေသနာမည်၏” ဟု ဆိုရာ၌ အပေါင်း ပညတ်ဖြစ်သော သဒ္ဓါကို နှုတ်ဖြင့်ရွတ်၍မဖြစ်နိုင်၊ ပရမတ္ထသဒ္ဓါကိုသာ နှုတ်ဖြင့်ရွတ်၍ ဖြစ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိပြန်၏။ ထို ပညတ္တိဝါဒီဆရာတို့ကား ဟောတော်မူခိုက်၌ ပရမတ္ထသဒ္ဓါရုပ်တွေ ဖြစ်၍နေသော်လည်း အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသောအခါ ပုဒ်အဖြစ်ရောက်သော ပညတ္တိသဒ္ဓါကသာ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေတတ်ရကား “ပုဒ်တစ်ပုဒ်တည်းဟူသော အပေါင်းပညတ္တိသဒ္ဓါကိုသာ ဒေသနာခေါ်သည်” ဟု ယူနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဒေသနာတိ ပညတ္တိ” ကိုပင် ကောက်ချက်ချ၍ “ဒေသနာဟူသည်လည်း ပညတ်ပင်တည်း” ဟု ယူဆကြသည်။

သဒ္ဓါဝါဒီတို့ကို မကဲ့ရဲ့။ ။သို့သော် ဓမ္မနှင့် ဒေသနာ နှစ်မျိုးလုံးပင် ပရမတ္ထသဒ္ဓါဟု ယူဆသော သဒ္ဓါဝါဒီဆရာတို့ကိုလည်း မကဲ့ရဲ့ထိုက်ပါ။ ဘာကြောင့်နည်း.....“ပရမတ္ထသဒ္ဓါမှ လွတ်သော သဒ္ဓါဟူသည် မရှိသောကြောင့်တည်း” ဟု ပရမတ္ထသဒ္ဓါဝါဒကိုလည်း ပညတ္တိဆရာတို့က ခွင့်ပြုကြလေသည်။ [“တဒုဘယဗ္ဗိ ပန ပရမတ္ထတော သဒ္ဓေါယေဝါပေ၊ ဣမမေဝနယံ ဂဟေတွာပေ၊ တေပိ (ထိုသဒ္ဓါဝါဒီဆရာတို့ကိုလည်း) အနုပဝဇ္ဇာဝ၊ ယထာ ကာမာဝစရပဋိသန္တိ ဝိပါကာ ပရိတ္တာရမဏောတိ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ဧဝံ သမ္ပဒမိဒံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ” ဟု မိန့်လေသည်။]

ဆိုလိုရင်းကား- “ကာမာဝစရပဋိသန္ဓေဝိပါကံစိတ်သည် (“ကာမဝိပါကံ၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနံ၊ ဟသိတုပ္ပါဒံ၊ ဤနှစ်ဆယ့်ငါးရပ်၊ ကာမဓာတ်၊ မြဲမှတ် အာရုံတည်း” နှင့်အညီ ကာမတရားဟူသော ပရမတ်ကို ဧကန် အာရုံပြု၏” ဟု ဆိုရာ၌ ရာဂ အစရှိသော အကုသိုလ်ကံတို့က မိန့်မ ယောက်ျားအစရှိသည်တို့၏ လှပသော အခြင်းအရာပုံသဏ္ဍာန်ကို အာရုံပြုလျှင် ထိုပုံသဏ္ဍာန် ပညတ်ဟူသော ကမ္မနိမိတ်ကို တစ်ရံတစ်ခါ အာရုံပြုရပေလိမ့်မည်။ မေတ္တာစသော ကုသိုလ်ကံတို့က သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြုရာ၌လည်း ဝိပါကံပဋိသန္ဓေစိတ်က ထို ပညတ်ဟူသော ကမ္မနိမိတ်ကို အာရုံပြုရပေလိမ့်မည်။ သို့သော် ထို ပညတ်တို့၏ အရင်းခံ အထည်ကိုယ်မှာ ပရမတ္ထရုပ်နာမ်သာ ဖြစ်သောကြောင့် “ကာမဝိပါကံ ပဋိသန္ဓေစိတ်လည်း ဧကန် ပရမတ်ကို အာရုံပြု၏” ဟု အရင်းခံလိုက်၍ ဆိုရသကဲ့သို့ ပရမတ္ထသဒ္ဓါဝါဒီဆရာတို့ အလိုအားဖြင့်လည်း အရင်းခံ ပရမတ္ထသဒ္ဓါကိုလိုက်၍ “ဓမ္မနှင့် ဒေသနာဟူသည် ပရမတ္ထသဒ္ဓါသာတည်း” ဟု ဆိုနိုင်ပါပေသည်-ဟူလို။

သဒ္ဓေါ ဓမ္မော ဒေသနာစ၊ ဣစ္စာဟု အပရေ ဂရူ။

ဓမ္မော ပဏ္ဍတ္တိံ သဒ္ဓေါတု၊ ဒေသနာစာတိ စာပရေ။

သဒ္ဓေါ-ပရမတ္ထသဒ္ဓါရုပ်သည်။ ဓမ္မော-ဓမ္မလည်းမည်၏။ ဒေသနာစ-ဒေသနာလည်းမည်၏။ ဣတိ-ဤသို့။ အပရေ-အခြားကုန်သော၊ ဂရူ-(ဓမ္မနှင့် ဒေသနာတို့အရ ပရမတ္ထသဒ္ဓါကို ကောက်ကြသော) ပရမတ္ထသဒ္ဓါဝါဒီ ဆရာတို့သည်။ အာဟု-ဆိုကြကုန်ပြီ။ တု-ဝါဒန္တရကား။ ပဏ္ဍတ္တိသဒ္ဓေါ-ပညတ္တိသဒ္ဓါသည်။ ဓမ္မော-၏။ ဒေသနာစ-၏။ ဣတိစ-ဤသို့လည်း။ အပရေ-ကုန်သော၊ (ဂရူ-(ဓမ္မနှင့် ဒေသနာတို့အရ အပေါင်းဖြစ်သော ပညတ်ကို ကောက်ကြသော) ပညတ္တိဝါဒီ ဆရာတို့သည်။ အာဟု-ကုန်ပြီ။) [“ပုရိသော” ဟု ရွတ်ဆိုခိုက်၌ တစ်လုံးတစ်လုံးသည် ပရမတ္ထသဒ္ဓါ၊ “ပုရိသော” ဟု ပြီးသောအခါ ပညတ္တိသဒ္ဓါဟု ခွဲရပုံကို သတိပြုပါ။]

စ-ကား၊ (ပဋိဝေဓမှတစ်ပါး ဂမ္ဘီရဘာဝကား၊) တီသုပိ-သုံးပုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေသု-ဤပိဋကတို့၌၊ ဧတေ ဓမ္မတ္ထဒေသနာ ပဋိဝေဓ-ဤ ဓမ္မ၊ အတ္ထ၊ ဒေသနာ၊ ပဋိဝေဓတို့သည်၊ [ဂမ္ဘီရ၌ ပဓာန၊ ဒုက္ခောဂါဟာစသည်၌ အပဓာနစပ်။] ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သသာဒီဟိ-ယုန် အစရှိသော သတ္တဝါကလေးတို့သည်၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ-မဟာသမုဒြာသည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဒုက္ခောဂါဟောဝိယစ-ခဲယဉ်းသဖြင့် သက်ဝင်အပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-သက်ဝင်နိုင်ခဲ သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌာ ဝိယစ-မရအပ်သော ထောက်တည်ရာရှိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထောက်တည်ရာ မရနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တတာ-တူ၊) မန္တဗုဒ္ဓိဟိ-နဲ့သော ပညာရှိသူတို့သည်၊ ဝါ-ပညာနဲ့သူ လူပြိန်းတို့သည်၊ ဒုက္ခောဂါဟာစ-ခဲယဉ်းသဖြင့် သံကံဝင်အပ်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-သက်ဝင်နိုင်ခဲကုန်သည်လည်းကောင်း၊ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌာစ-မရအပ်သော ထောက်တည်ရာရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထောက်တည်ရာ မရနိုင်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏၊) တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မဟာသမုဒြာဝယ် ယုန်သူငယ်အလား မန္တဗုဒ္ဓိတို့ ဒုက္ခောဂါဟ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဂမ္ဘီရ-နက်နဲခက်ခဲကုန်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဧတ္ထ-ဤသုံးပုံသော ပိဋကတို့တွင်၊ ဧကမေကသ္မိ-၌၊ စတုဗ္ဗိဓေပိ-သော၊ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။ [ဧဝံ စသည်ကား နိဂုံးဝါကျ။]

အပရော နယော-တစ်နည်းကား၊ (တစ်နည်း) (ပုဗ္ဗနယတော-ရှေ့နည်းမှ၊) အပရော-တစ်ပါးသော၊ နယော-နည်းကို၊ (မယာ-သည်၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-ဆိုဦးအံ့၊) ဓမ္မောတိ-ဓမ္မောဟူသည်ကား၊ ဟေတု-အကြောင်းတည်း၊ (တစ်နည်း) ဟေတု-အကြောင်းသည်၊ ဓမ္မောတိ-ဓမ္မမည်၏၊ ဟိ-သာဓကကား၊ ဟေတုမိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါတိ-ဟူသော၊ ဧတံ(သုတ္တံ)-ဤပါဠိကို၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊) (တစ်နည်း) (ကသ္မာ-ကြောင့်၊) ဟေတု-သည်၊ ဓမ္မောတိ-မည်၏၊ (ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊) ဟိ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဟေတုမိ ဉာဏံ ဓမ္မ

အပရော နယော။ ။အကြောင်းအကျိုး တစ်မျိုးမျိုးကို လဲလိုလျှင် “ဝါ”ဟု ဖြစ်စေ “အထဝါ”ဟု ဖြစ်စေ ထားလေ့ရှိ၏၊ အကြောင်းအကျိုး နှစ်မျိုးလုံးကို လဲလိုရာ၌ကား “အပရော နယော”ဟု ထားလေ့ရှိ၏၊ ဤသို့ ရှေးဆရာတို့ ယူကြသောနည်းသည် ဤနေရာ၌ ကိုက်ညီပေ၏၊ ဘာကြောင့်နည်း၊...ဓမ္မအတွက် ပါဠိဟူသော အနက်မှတစ်ပါး အကြောင်းဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ အတ္ထအတွက် အဘိဓေယျ(ဟောနက်)ဟူသော အနက်မှတစ်ပါး ဖလ(အကျိုး)ဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ နှစ်မျိုးစုံလဲ၍ပြသောကြောင့်တည်း။

[ဆောင်] ကြောင်း-ကျိုး နှစ်ခု၊ တစ်ခုခု၊ လဲမှု ဝါ-ထဝါ၊
 ကြောင်း-ကျိုး နှစ်ပါး၊ လဲလိုငြား၊ ထားကြ အပရောသာ။

ပဋိသမ္ဘိဒါတိ-ဟူ၍၊ ဧတံ(သုတ္တံ)-ဤပါဠိတော်ကို၊(ဘဂဝတံ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊) ဟေတု-သည်၊ ဓမ္မောတိ-မည်၏၊ (ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-၏၊) [နောက်၌လည်း ဤအတိုင်း နှစ်နည်းပေးနိုင်သည်၊ ဟေတုမှ-အကြောင်း၌၊ ဉာဏံ-သိတတ်သော ဉာဏ်သည်၊ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ-မည်၏၊-ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိဘင်း၌ လာသော ပါဠိတော်။] အတ္ထောတိ-ကား၊ ဟေတုဖလံ-အကြောင်း၏ အကျိုးတည်း၊ ဟိ-သာဓကကား၊ ဟေတုဖလေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါတိ-ဟူသော၊ ဧတံ(သုတ္တံ)-ကို၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊) [ဟေတုဖလေ-အကြောင်း၏ အကျိုး၌၊ ဉာဏံ-သိတတ်သော ဉာဏ်သည်၊ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ-မည်၏၊] ဒေသနာတိ-ကား၊ ပညတ္တိ-ပရမတ္ထသဒ္ဓဟူသော ပညတ်တည်း၊ ဝါ-နာမပညတ်တည်း၊ ယထာဓမ္မံ-အကြင် အကြင် အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းသဘော၊ သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးသဘော၌၊ ဝါ-အဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းသဘော၊ သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးသဘော အားလျော်စွာ၊ ဓမ္မာဘိလာပေါ-မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သောအနက်သို့ ရှေ့ရှုရုံတိုင်း အပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓတည်း၊ ဣတိ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ အဓိပ္ပါယော-မိမိ၏ အလိုတည်း၊[ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ “မှန်ကန်စွာ”ဟု ကြိယာဝိသေသန အနက် ပေးခဲ့၏၊ ဤ၌ “ဓမ္မော အဝိပရိတော သဘာဝဘူတော အဘိလာပေါ” ဟူသော ဋီကာနှင့်အညီ ပေးပါသည်။] ဝါ-တစ်နည်း၊ အနုလောမ ပဋိလောမ သင်္ခေပ ဝိတ္ထာရာဒိဝသေန-အနုလုံ၊ ပဋိလုံ အကျဉ်း၊ အကျယ် အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ကထနံ-ဟောပြောကြောင်းဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။

ပဋိဝေဓောတိ-ကား၊ အဘိသမယော-အဘိသမယတည်း၊ [နောက်၌ တရားကိုယ်အားဖြင့် အကျယ်လာမည်ဖြစ်၍ အကျဉ်းပေးလိုက်သည်၊] သောစ-ထို အဘိသမယသည်လည်း၊ လောကီယ လောကုတ္တရော-လောကီ လောကုတ္တရ

အနုလောမ ကထနံ။ ။ဤဝါကျသည် ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ မပါ၊ ဒေသနာအရ ဟောကြောင်းဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို တစ်နည်းကောက်ပုံကို ပြသောစကားတည်း။ “ဒေသိယကိ သမုဋ္ဌာပီယတိ သဒ္ဓေါ ဧတာယာတိ ဒေသနာ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုခဲ့သည့်အားလျော်စွာ ဟောကြောင်း စိတ္တုပ္ပါဒ်ရအောင် “ကထိယတိ အတ္ထော ဧတေနာတိ ကထနံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရသည်။ အနုလောမ၊ ပဋိလောမကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရံ”စသော အနုလောမ၊ “အဝိဇ္ဇာယတွေဝ အသေသဝိရာဂနိရောဓာ သင်္ခါရ နိရောဓော”စသော ပဋိလောမနည်းကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သော စကားတည်း။ ထို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ပင် အဝိဇ္ဇာကို အကျဉ်းတစ်မျိုး အကျယ်တစ်မျိုး ဟောတော်မူ အပ်သော စကားကို ရည်ရွယ်၍ “သင်္ခေပ၊ ဝိတ္ထာရံ”ဟု ဆိုသည်။ အာဒိဖြင့် “ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ လာသော ဧကတ္တနည်း၊ နာနတ္တနည်း၊ အဗျာပါရနည်း၊ ဝေဓမ္မတာနည်း စသည်တို့ကို လည်းကောင်း၊ နိတတ္တနည်း၊ နေယျတ္တနည်း စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ နေတ္တိ၌လာသော နန္ဒိယာဝတ္တနည်း စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း သိမ်းယူရသည်”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။

ဖြစ်သော၊ ဝိသယတောစ-အာရုံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အသမ္မောဟတောစ-မတွေ့ဝေခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တာနုရူပ-သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားအားလျော်စွာ၊ ဓမ္မေသု-အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၌လည်းကောင်း၊ ဓမ္မာနုရူပ-အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားအားလျော်စွာ၊ အတ္ထေသု-သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၌လည်းကောင်း၊ ပညတ္တိပထာနုရူပ-ဟောဖော် ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းအားလျော်စွာ၊ ပညတ္တိသု-ဒေသနာဟူသော သဒ္ဓပညတ်တို့၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဒေသနာဟူသော နာမပညတ်တို့၌လည်းကောင်း၊ အဝဇောစော-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သောဉာဏ်တည်း၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိကြောင်းဉာဏ်တည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ တတ္ထတတ္ထ-ထိုထို ပိဋက၌၊ ဝါ-ထိုထို ပါဠိရပ်၌၊ [တတ္ထတတ္ထာတိ တသ္မိံ တသ္မိံ ပိဋကော၊ ပါဠိပဒေသေဝါ-ဋီကာသစ်။] တေသံ တေသံ ဝုတ္တဓမ္မာနံ-ထိုထို ဟောတော်မူအပ်သော ရုပ်,ဝေဒနာ, သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်, နိဗ္ဗာန်ဟူသော တရားတို့၏၊ ပဋိဝိဇ္ဇိတဗျော-ထိုးထွင်း၍ သိထိုက်သော၊ သလက္ခဏာသင်္ခါတော-မိမိ မိမိတို့၏ ရူပန, ဝေဒိယနစသော လက္ခဏာဟု ဆိုအပ်သော၊ အဝိပရိတာ သဘာဝေါ-မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှတ်သောသဘောသည်၊ (ပဋိဝေဓော-မည်၏၊) [ဤဝါကျလည်း ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ မပါ၊ “ပဋိဝိဇ္ဇိယတိ-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်၏၊ ဣတိ ပဋိဝေဓော”ဟု ဝစနတ္ထပြုလျှင် ထိုထို ရုပ်စသည်တို့၏ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော သဘောရ၏။]

ဣဒါနိ-၌၊ [ဂန္ထိရဘာဝေါ ဝေဒိတဗျော၌စပ်၊] ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတေသု ပိဋကေသု-တို့၌၊ ယံယံ ဓမ္မဇာတံဝါ-အကြင်အကြင် အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်း အပြားသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြင်အကြင် အဝိဇ္ဇာစသော ဖြစ်သမျှ အကြောင်း သည်လည်းကောင်း၊ ယံယံ အတ္ထဇာတံဝါ-အကြင်အကြင် သင်္ခါရစသော အကျိုး အပြားသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြင်အကြင် သင်္ခါရစသော ဖြစ်သမျှ အကျိုးသည် လည်းကောင်း၊ ယထာယထာ-အကြင်အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ ဉာပေတဗျော-သိစေထိုက်သော၊ (သိစေလိုရင်းဖြစ်သော၊) အတ္ထော-အနက်သည်၊ သောတူနံ-တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ-စာသင်သားတို့၏၊ ဉာဏဿ-၏၊ အဘိဓုခေါ-ရှေးရှု သည်၊ ဟောတိ-၏၊ တထာတထာ-ထိုထို အပြားအားဖြင့်၊ (သောတူတို့ဉာဏ်၏ ရှေးရှုဖြစ်လောက်အောင်သော ထိုထို အပြားအားဖြင့်၊) တဒတ္ထဇောတိကာ-ထို အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထွန်းပြတတ်သော၊ ယာစအယံ ဒေသနာ-အကြင် ဒေသနာသည် လည်းကောင်း၊ ဧတ္ထ-ဤပိဋကတွင် ပါဝင်သော ဓမ္မ, အတ္ထ, ဒေသနာတို့၌၊ အဝိပရိတာဝဇောစ သင်္ခါတော-မဖောက်မပြန် ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ယောစ ပဋိဝေဓော-သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ (ဧတ္ထ ဧတေသု ပိဋကေသု-တို့၌၊) တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ-ထိုထို ရုပ်, ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်, နိဗ္ဗာန်ဟူသော တရားတို့၏၊ ပဋိဝိဇ္ဇိတဗျော-သော၊ သလက္ခဏာ

သင်္ခါတော-သော၊ ယောစ အဝိပရိတသဘာဝေါ-အကြင် မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန် သော သဘောသည်လည်းကောင်း၊ (အတ္တိ)၊ ဧတံ-သဗ္ဗမ္ဘိ-ဤအလုံးစုံသော ဓမ္မ၊ အတ္တ၊ဒေသနာ၊ ပဋိဝေဓ အပေါင်းသည်လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ အနုပစိတ ကုသလ သမ္ဘာရေဟိ-မဆည်းပူးအပ်သော ကုသိုလ် အဆောက်အဦးရှိကုန်သော၊ ဒုပ္ပညေဟိ- ပညာမဲ့သူ လူပြိန်းတို့သည်၊ သသာဒီဟိ-တို့သည်၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ-သည်၊ဝါ-ကို၊ (ဒုက္ခောဂါဟော)ဝိယစ-သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-သို့လည်းကောင်း၊ (အလဘနေ ယျပ္ပတိဋ္ဌော)ဝိယစ-သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-သို့လည်းကောင်း၊ (တထာ-တူ၊) ဒုက္ခော ဂါဟံစ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌစ ဟောတိ၊တသ္မာ-ကြောင့်၊(ထိုသို့ မဟာသမုဒြာဝယ် ယုန်သူငယ်အလား ဒုပ္ပညတို့ ဒုက္ခောဂါဟ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌတို့၏ အဖြစ် ကြောင့်၊)ဂမ္ဘီရံ-၏၊ ဝေဓိ-ဤသို့လည်း၊ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်လည်း၊ ဧတ္ထ-တွင်၊ ဧကမေကသ္မိ-၌၊ စတုဗ္ဗိဓေပိ-သော၊ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

စ-နိဂုံးကို ဆိုဦးအုံး၊(တစ်နည်း) စ-ဆက်၊ ဧတ္တာဝတာ-“ဧတာနိ ဟိ တိဏိ ပိဋကနိ”အစ“ဂမ္ဘီရဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော”အဆုံးရှိသော ဤစကား အပိုင်းအခြားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော သဒ္ဒါအစဉ် အနက်အစဉ်ဖြင့်၊ ဒေသနာသာသနကထာ ၊ပေ၊ ပရိဒီပယေတိ-ဒေသနာ၊ပေ၊ ပရိဒီပယေဟူသော၊

ဒုပ္ပညေဟိ။ ။“အနုပစိတ ကုသလသမ္ဘာရေဟိ”ပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာ ဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီး၊ “ဒုပ္ပညေဟိ”ကိုကား “နိပ္ပညေဟိ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် ဒုသဒ္ဒါသည် “အဘာဝအနက်ဟော”ဟု သိရ၏၊ ထိုသို့ မဖွင့်လျှင် ဒုသဒ္ဒါ၏ ဒုဋ္ဌအနက်ကို ယူ၍ “ဒုပ္ပညေဟိ-မကောင်းသော ပညာရှိသူတို့သည်”ဟုလည်းကောင်း၊ ဒုသဒ္ဒါ၏ ဒုသိတ အနက်ကိုယူ၍ ပညာ၌ စပ်ပြီးလျှင် “ဒုပ္ပညေဟိ-ဖျက်ဆီးအပ်သော ပညာရှိသူတို့သည်”ဟု လည်းကောင်း အနက်ပေးမှားရာ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒုသိလ၌ ဒုသဒ္ဒါသည် ဒုဋ္ဌအနက် ဒုသိတ အနက်ကို မဟောဘဲ အဘာဝအနက်ကို ဟောရသကဲ့သို့၊ ဤ၌လည်း “အဘာဝအနက်ဟော” ဟု သိစေလို၍ “နိပ္ပညေဟိ”ဟု ဖွင့်ရသည်၊ [တတောဝ ဒုပ္ပညေဟိ၊ နိပ္ပညေဟိတိ အတ္ထော၊ န ဟိ ပညဝတော ပညာယ ဝါ ဒုဋ္ဌဘာဝေါ ဒုသိတဘာဝေါစ သမ္ဘဝတိတိ နိပ္ပညတ္တာယေဝ ဒုပ္ပညာ၊ ယထာ ဒုသိလောတိ၊-ဋီကာသစ်။]

ဧတ္တာဝတာ။ ။“ဧတ္တာဝတာစ”စသော ဝါကျကို နိဂုံးဟု ယူရိုးရှိ၏၊ သို့သော် ဧဝံ (ဤဆိုအပ် ဖွင့်အပ်ပြီးသော အစဉ်ဖြင့်) ပဌမဂါထာယ အနုနံ (မယုတ်လျော့အောင်) ပရိပုဏ္ဏံ (ပြည့်စုံစွာ) ပရိဒီပိတတ္ထဘာဝံ (“ပရိဒီပနာ”ဟု စချိသော စကားအားလျော်စွာ ထက်ဝန်းကျင် ပြအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို) ဒေသန္တော ဧတ္တာဝတာတိ အာဒိမာဟ၊-ဤ ဋီကာသစ်ကျမ်းတက်ပုံအားဖြင့် “ဧတ္တာဝတာ”စသော ဝါကျသည် ပြတ်ပြီးကို ပြန်၍ဆက်သော ဝါကျာရမ္ဘဝါကျဟု ယူစေလိုဟန်တူသည်။]

ဆက်ဦးအုံး-“ဧတ္တာဝတာတိ ပရိစ္ဆေဒတ္ထေ နိပါတော၊ဧတ္ထဧကေန ဝစနက္ကမေနာတိ အတ္ထော” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ဤအလို နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်၍ နိဿယ၌ ပဌမနည်းပေးထား၏၊ ဧတံ ဝါ+ ပရိမာဏံ ယဿာတိ ဧတ္တာဝံ၊ (အာဝန္တု၊ပစ္စည်း ကြံ၊) တေန ဧတပုရိမာဏဝတာ သဒ္ဒတ္တက္ကမေန

အယံ ဂါထာ-သည်။ ဝုတ္တတ္တာဝ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်သာ၊ ဟောတိ-
၏။ [ဝုတ္တော+အတ္ထော ဧတိဿာတိ ဝုတ္တတ္တာ။]

ပန-ကား၊ (ပဋ္ဌမဂါထာ၏ ပရိဒီပနာမှတစ်ပါး ဒုတိယဂါထာ၏ဝိဘာဝနာကို
ဆိုဦးအံ့) ပရိယတ္တိဘောဒံ သမ္ပတ္တိံ၊ပေ၊ တမ္ဗိ သမ္ဗံ ဝိဘာဝယေတိ-ပရိယတ္တိဘောဒံ
၊ပေ၊ ဝိဘာဝယေဟူသော၊ ဧတ္ထ-ဤဂါထာ၌၊ (ဧဝံ-ဤဆိုအပ်လတ်သော နည်းဖြင့်၊
အတ္ထော-ကို၊ (တစ်နည်း)၊ ဝိနိစ္ဆယော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊) [ဧဝံ အတ္ထော
ဝိနိစ္ဆယောတိဝါ သေသော၊-ဋီကာသစ်၊ ပါရာဇိကဏ်နိဿယ၌ ဤထည့်ပါ၌
ကျန်နေသောကြောင့် ဧတ္ထ၏ စပ်ပုဒ်လိုနေသည်။] တီသု-သုံးပုံကုန်သော၊
ပိဋကေသု-တို့တွင်၊ (ဧကမေကသ္မိ-၌)၊ တိဝိစော-သုံးပါးအပြားရှိသော၊ ပရိယတ္တိ
ဘောဒေါ-သင်ယူပုံ အထူးအပြားကို၊ ဝါ-သင်ယူအပ်သော ပါဠိ အထူးအပြားကို၊
ဒဋ္ဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ ပရိယတ္တိယော-သင်ယူခြင်းတို့သည်၊ ဝါ-သင်ယူ
အပ်သော ပါဠိတို့သည်၊ အလဂဒ္ဒုပမာ-အလဂဒ္ဒုပမာ ပရိယတ်လည်းကောင်း၊
နိဿရဏတ္တာ-နိဿရဏတ္တာ ပရိယတ်လည်းကောင်း၊ ဘဏ္ဍာဂါရိက ပရိယတ္တိ-
ဘဏ္ဍာဂါရိက ပရိယတ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိသော-သုံးမျိုးတို့တည်း၊
တတ္ထ-ထိုသုံးမျိုးသော ပရိယတ်တို့တွင်၊ ယာ-အကြင် ပရိယတ်ကို၊ ဝါ-အကြင်
သင်ယူအပ်သော ပါဠိကို၊ ဒုဂ္ဂဟိတာ-မကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်ပြီ၊ ဥပါရမ္ဘဒိ
ဟေတု-ဥပါရမ္ဘ အစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ ပရိယာပုဋ္ဌာ-သင်ယူအပ်ပြီ၊
အယံ-ဤ ပရိယတ်သည်၊ ဝါ-ဤ သင်ယူအပ်သော ပါဠိသည်၊ အလဂဒ္ဒုပမာ-
အလဂဒ္ဒုပမာ ပရိယတ်မည်၏၊ ဝါ-မြေဖမ်းခြင်း ဥပမာရှိသော သင်ယူခြင်းမည်၏၊
ဝါ-မြေဖမ်းခြင်း ဥပမာရှိသော သင်ယူအပ်သော ပါဠိမည်၏၊ ယံ-ယင်း မကောင်း
သဖြင့် သင်ယူခြင်းကို၊ [ယန္တိ ယံ ပရိယတ္တိဒုဂ္ဂဟဏံ-ဋီကာသစ်။] သန္ဓာယ-
ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ (ဘဂဝတာ-သည်)၊ သေယျာထာပိ၊ပေ၊ ဓမ္မာနန္တိ-သေယျထာပိ
၊ပေ၊ ဓမ္မာနံဟူသော၊ (ဧတံ သုတ္တံ-ဤအလဂဒ္ဒုသုတ်ကို)၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။
[မဇ္ဈိမ-ပံ။]

(ဤဆိုအပ်ပြီးသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော သဒ္ဒါအစဉ် အနက်အစဉ်အားဖြင့်) ဣတိ အတ္ထော”
ဟု ဒုတိယတစ်နည်း ဖွင့်၏၊ ဤအလို ပရိမာဏ အဿတ္တိတဒ္ဒိတ် ကြံ၍ ဒုတိယတစ်နည်း
ပေးထားသည်။

တီသု ပိဋကေသု။ ။တီသု ပိဋကေသုကို နိဒ္ဒါရဏ သမုဒါယအနက်ပေး၍ ဧကမေကသ္မိ
ဟူသော အဓိကာရပုဒ်၌ စပ်ထိုက်ကြောင်းကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ၊ တစ်နည်း
အားဖြင့် ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ် အလိုအတိုင်း အာဓာရအနက်လည်း ဖြစ်သင့်၏၊ ဤအလို “တီသု
ပိဋကေသု-တို့၌”ဟု အနက်ပေး၍ “တိဝိစော ပရိယတ္တိဘောဒေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော”၌ အာဓာရ+အာဓေယံ
အဖြစ်ဖြင့် စပ်ပါ။ [အထဝါ ဝတ္တိစ္ဆာနုပုဗ္ဗိကတ္တာ သဒ္ဒပဋိပတ္တိယာ နိဒ္ဒါရဏမိမ အဝတ္တုကာမေန
အာဓာရောယေဝ ဝုတ္တော၊-ဋီကာသစ်။]

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သေယျထာပိ-ဤသို့ ရံခါ ဖြစ်တန်ရာသော ဥပမာမည်သည် ကား၊ အလဂဒ္ဒတ္တိကော-မြွေဆိုးကို အလိုရှိသော၊ ဝါ-မြွေဆိုးဖြင့် အလိုရှိသော၊ အလဂဒ္ဒဂဝေသီ-မြွေဆိုးကိုရှာလေ့ရှိသော၊ [တသသီလတ္တ ထီပစ္စည်း၊] ပုရိသော-သည်၊ အလဂဒ္ဒပရိယေသနံ-မြွေဆိုးကို ရှားမှီးခြင်းငှာ၊ စရမာနော-လှည့်လည် သည်၊ (အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊) [ပရိကပ္ပေါပမာဖြစ်၍ “အဿ”ဟု ပရိကပ္ပကြိယာ ထည့်သည်။] သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ မဟန္တံ-ကြီးစွာသော၊ အလဂဒ္ဒ-မြွေဆိုးကို၊ ပသေယျ-တွေ့ ရာ၏၊ တမေနံ-ထိုမြွေဆိုးကို၊ ဝါ-၏၊ ဘောဂေဝါ-ကိုယ်၌သော် လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုယ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ နဂုံဋ္ဌေဝါ-အမြီး၌သော်လည်း ကောင်း၊ ဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂဏှေယျ-ဖမ်းကိုင်ရာ၏၊ [ဘောဂေတိ သရီရေ။] တဿ-ထို မြွေဖမ်းသမား ယောက်ျား၏၊ သော အလဂဒ္ဒေါ-သည်၊ ပဋိ ပရိဝတ္တိတွာ-ပြန်လည်၍၊ ဟတ္ထေဝါ-လက်၌သော်လည်းကောင်း၊ ဗာဟာယံ ဝါ-လက်မောင်း၌သော်လည်းကောင်း၊ အညတရသ္မိံ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါး သော ၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂေါ-အင်္ဂါကြီးငယ်၌သော်လည်းကောင်း၊ [ဟတ္ထဗာဟမု ကြွင်းသမျှ ကို “အညတရ အင်္ဂပစ္စင်္ဂံ”ဟု ဆိုသည်။] ခုံသေယျ-ကိုက်ရာ၏၊ [အလဂဒ္ဒေါ- မြွေဟောက်”ဟု ပေးကြသော အနက်ကို မြွေဟောက်ကပြန်၍ ကိုက်လေ့မရှိသော ကြောင့် စဉ်းစားပါ။] သော-ထိုမြွေဖမ်းသမား ယောက်ျားသည်၊ တတော နိဒါနံ- ထို မြွေကိုက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ မရဏံဝါ-သေခြင်းသို့သော်လည်း ကောင်း၊ မရဏမတ္တံ-သေခြင်းဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သေလုမတ္တဖြစ် သော၊ ဒုက္ခံဝါ-ဆင်းရဲသို့သော်လည်းကောင်း၊ နိဂစ္ဆေယျ-ရောက်ရာ၏၊ တံ- ထိုသို့ မြွေကိုက်ခံရခြင်း၊ မရဏ မရဏမတ္တဒုက္ခသို့ ရောက်ရခြင်းသည်၊ ကိဿ ဟေတု-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အလဂဒ္ဒဿ-၏၊ ဝါ- ကို၊ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ-မကောင်းသဖြင့် ဖမ်းယူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ (အဖမ်း မတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း)။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧဝမေဝ ခေါ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဣဝေ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဧကစ္စေ-အချို့ကုန်သော၊ မောဃပုရိသာ-အနှစ်မမှီး အချည်းနှီးသော ယောက်ျား တို့သည်၊ ဝါ-အလကား ယောက်ျားတို့သည်၊ ဓမ္မံ-ပါဠိကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ- သင်အံလေ့ကျက် ဆောင်ရွက် မှတ်သားကြကုန်၏၊ [ဓမ္မန္တိ ပါဠိဓမ္မံ-ဋီကာ၊

တတော နိဒါနံ။ ။ဤ“တတော နိဒါနံ”ပုဒ်၏ မရဏံ မရဏမတ္တံ ဒုက္ခံ၌ စပ်ရသော ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံဖြစ်ပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ၊ “ဟေတွတ္ထေစ ပစ္စတ္တဝစနံ၊ ကာရဏတ္ထေ နိပါတပဒမေတန္တိဝိ ဝဒန္တိ”ဟု ဋီကာသစ်၌ တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏၊ ဤအလို “တတော နိဒါနံ”ကို အလှူတ္တကမ္မဓာရည်း၊ တစ်နည်း-သမာသံမဟုတ်၊ ဝါကျဟု ကြံ၍ “ထို မြွေကိုက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်”ဟု ပေးပြီးလျှင် “နိဂစ္ဆေယျ”၌ စပ်ပါ။

ပါဠိဓမ္မသရုပ်ကို သုတ္တ-ဂေယျစသော အင်္ဂါကိုးပါး ထုတ်ပြသည်။] သုတ္တံ-သုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဝေဒုလ္လံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိယာပုဏန္တိ-ကုန်၏၊ တေ-ထိုမောဃပုရိသတို့သည်၊ တံ ဓမ္မံ-ထိုပါဠိကို၊ ပရိယာပုဏိတွာ-သင်ယူပြီး၍၊ တေသံ ဓမ္မာနံ-ထိုပါဠိတို့၏၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ဝါ-အကျိုးကို၊ န ဥပပရိက္ခန္တိ-မစူးစမ်း မစိစစ်ကြကုန်၊ တေသံ-ထို မောဃပုရိသတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ အတ္ထံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ အနုပပရိက္ခတံ-မစူးစမ်း မစိစစ်ကုန်လသော်၊ [ဂစ္ဆတံကဲ့သို့ နံဝိဘတ်။] နိဇ္ဈာနံ-အကြွင်းမဲ့ ရှုခင်ခြင် တတ်သောဉာဏ်ကို၊ န ခမန္တိ-မခံကုန်၊ [(တစ်နည်း)တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ အတ္ထံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ အနုပပရိက္ခတံ-ကုန်သော၊ တေသံ-တို့၏၊ နိဇ္ဈာနံ-ကို၊ န ခမန္တိ-ကုန်၊ ဤသို့လည်းပေးပါ။] တေ-ထို မောဃပုရိသတို့သည်၊ ဥပါရမ္မာ နိသံသာ စေ-ဥပါရမ္မ အကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (သူတစ်ပါးတို့ ဝါဒ၌ ကပ်၍ နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးနိုင်ခြင်း အကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊) ဣတိ-ဤသင်ယူအပ်သော ပါဠိဖြင့်၊ ဝါဒပုမောက္ခာနိသံသာစ-သူတစ်ပါးတို့ တင်အပ်သော အပြစ်၏ လွတ်ခြင်းအကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဣတိဝါဒပု

အတ္ထံ။ ။ အတ္ထန္တိ စ ယထာဘူတံ ဘာသိတတ္ထံ ပယောဇနတ္ထံ စ သာမညနိဒ္ဒေသေန ဧကသေသနယေန ဝါ ဝုတ္တံ-ဋီကာသစ်။ [နား၌ ကြားအပ်သော(သုတိ) အသံအားဖြင့် တူသောကြောင့် တစ်ပုဒ်တည်းသာ ညွှန်ပြခြင်းကို “သာမညနိဒ္ဒေသ-တူသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သောပုဒ်”ဟု ခေါ်၏။] “အတ္ထံ”ဟု သာမညဆိုထားသောကြောင့် သာမညနိဒ္ဒေသ အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ “အတ္ထော စ အတ္ထော စ အတ္ထော”ဟု ဧကသေသနည်းအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ ဘာသိတတ္ထံ(ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်၏အနက်ဖြစ်သော အတ္ထံ)ကို လည်းကောင်း၊ ပယောဇနတ္ထံ(အကျိုးဖြစ်သော အတ္ထံ)ကိုလည်းကောင်း နှစ်မျိုးလုံးယူနိုင်သည်။ မှန်၏-ပါဠိတော်ကို ကောင်းစွာ မသင်ယူသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုပါဠိတော်၏ အနက် အဓိပ္ပါယ် အမှန်အကန်ကိုလည်း မသိနိုင်၊ ထိုပါဠိတော်၏ အကျိုးရကိုလည်း မသိနိုင်ပါ။ ဤနေရာဝယ် အောက်ပါဂါထာကို မှတ်ထိုက်၏။

ယံ ပဒံ သုတိသာမညံ၊ အနေကအတ္ထဒီပကံ၊
 တံ သာမညနိဒ္ဒေသောတိ၊ ဧကသေသနယောတိ ဝါ။

န နိဇ္ဈာနက္ခမန္တိ။ ။ န နိဇ္ဈာနက္ခမန္တိတိ နိဇ္ဈာနံ နိဿေသေန ပေက္ခနံ ပညံ န ခမန္တိ၊ (နိကို “နိဿေသ”ဟု ဖွင့်၍ ဈာန်ကို “ပေက္ခနံ”ဟု ဖွင့်သည်။) ဈေသဒ္ဒေါဟိ ဣစ ပေက္ခနေ ယေဝါ န-စိန္တနုဈာယနေသု၊ တံ စ ဉာဏပေက္ခနမေဝ၊ န စက္ခပေက္ခနံ၊ အာရမဏူပနိဇ္ဈာန မေဝ ဝါ၊ န လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ၊ တသ္မာ ပညာယ ဒိသ္မာ ရောစေတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ န ဟောန္တိတိ အဓိပ္ပာယော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ နိဿေသေန ဈာယတေ ပေက္ခတေတိ ဟိ နိဇ္ဈာနံ၊ သန္တိဝေနေ အနုသရလောပေါ နိဇ္ဈာနက္ခမန္တိတိ၊ (သန္တိစပ်၍ ကဒ္ဒေဏာလာသဖြင့် နိဂ္ဂဟိတံဈေထာသည်။) နိဇ္ဈာနံ ခမန္တိတိဝိ ပါဠော (သန္တိမစပ်ဘဲလည်း ပါဠိရှိ၏။) ပညာကို မခံပုံကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ ပြပြီးပြီ။

ဣတိဝါဒပုမောက္ခာနိသံသာ စ-သုတစ်ပါးတို့ တင်အပ်သော ထိုထို အပြစ်၏ လွတ်ခြင်း အကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ [“ထိုထို အပြစ်ကို လွတ်စေခြင်း” ဟုလည်း ဋီကာသစ်ဖွင့်သေး၏။] (ဟုတွာ)၊ ဓမ္မ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ-ကုန်၏။

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ယဿ-အကြင်သီလစသည်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏၊ ဝါ-အကြင် မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ (ကုလပုတ္တာ-တို့သည်၊) ဓမ္မ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ-ကုန်၏၊ အဿ ဓမ္မဿ-ထိုပါဠိဓမ္မ၏၊ တစ္စ အတ္ထံ-ထိုသီလာဒိ ပရိပူရဏအကျိုးကိုလည်း၊ ဝါ-ထိုမဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်အကျိုးကိုလည်း၊ (ဧတေ ဒုဂ္ဂဟိတ ဂ္ဂါဟိနော-ထိုမကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်သည် မည်လောက်အောင် သင်ယူကြ သော မောယပုရိသတို့သည်၊) နာနုဘောန္တိ-မခံစားကြရကုန်၊ (တစ်နည်း) စ-ဆက်၊ ယဿ-အကြင် ဥပါရမ္မ ဣတိဝါဒပုမောက္ခ၏၊ အတ္ထာယ-ငှာ၊ ဓမ္မ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ-ကုန်၏၊ အဿ-ထိုပါဠိဓမ္မ၏၊ တစ္စ အတ္ထံ-ထိုဥပါရမ္မ၊ ဣတိဝါဒ ပုမောက္ခအကျိုးမျှကိုလည်း၊ (ဧတေ ဒုဂ္ဂဟိတဂ္ဂါဟိနော-တို့သည်၊) နာနုဘောန္တိ- ကုန်၊ တေသံ-ထိုမောယပုရိသတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ ဒုဂ္ဂဟိတာ-မကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်ကုန်သော၊ တေ ဓမ္မာ-ထိုပါဠိတို့သည်၊ ဒိယရတ္တံ-ရှည်စွာသောညဉ့် ဖတ်လုံး၊ အဟိတာယ-စီးပွားမဲ့အလို့ငှာ၊ ဒုက္ခာယ-ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ- ကုန်၏၊ တံ-ထိုသို့ ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ (ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အကျိုးကို မခံစားရခြင်း၊ အဟိတဒုက္ခ အကျိုးငှာ ဖြစ်ရခြင်းသည်၊) ကိဿဟေတု-အဘယ်အကြောင်း ကြောင့်နည်း၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဓမ္မာနံ-ပါဠိတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဒုဂ္ဂဟိတတ္ထာ-မကောင်း သဖြင့် သင်ယူအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [တံတိ ယထာဂုတ္တဿ အတ္ထဿ အနန္တဘဝနံ၊ တေသဉ္စ ဓမ္မာနံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တနံ ပရာမသတိ၊ - ဋီကာသစ်။]

ပန-ကား၊ (အလဂဒ္ဒူပမာပရိယတ္တိမှတစ်ပါး နိဿရဏတ္ထာပရိယတ္တိကား၊) ယာ-အကြင်ပရိယတ်ကို၊ (အကြင် သင်ယူခြင်းကို၊ ဝါ-အကြင် သင်ယူအပ်သော ပါဠိကို၊) သုဂ္ဂဟိတာ-ကောင်းစွာ သင်ယူအပ်ပြီ၊ သီလက္ခန္ဓာဒိ ပါရိပူရိယေဝ- သီလက္ခန္ဓ အစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူး၏ ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်ကိုသာ၊ အာကင်္ခ မာနေန - လိုလား တောင့်တသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပရိယာပုဋ္ဌာ - သင်ယူအပ်ပြီ၊ ဥပါရမ္မာဒိဟေတု - ဥပါရမ္မ အစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ န ပရိယာပုဋ္ဌာ-

အဟိတာယ ဒုက္ခာယ။ ။ “တေ ဓမ္မာ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တန္တိ” အရ ဖလူပစာ ဖြစ်ပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ရေးခဲ့ပြီ၊ ဖလူပစာ၏ ဥပမာကား-“ယတမာယု၊ ဒဓိဗလံ” တည်း။ ထောပတ်စား၍ အသက်ရှည်သောကြောင့် အကျိုးအသက်၏ အမည်ကို အကြောင်းထောပတ်၌ တင်စား၍ “ထောပတ်သည် အသက်” ဟု ဆိုထားသကဲ့သို့လည်း ကောင်း၊ နို့ဓမ်းသောက်၍ အားရှိသောကြောင့် အကျိုးအား၏အမည်ကို အကြောင်းနို့ဓမ်း၌ တင်စား၍ “နို့ဓမ်းသည်+အား” ဟု ဆိုထားသကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း။

ဟေတု-ဥပါရမ္မအစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ န ပရိယာပုဇာ-သင်ယူအပ်သည် မဟုတ်၊ အယံ-ဤပရိယတ်သည်၊ ဝါ-ဤသင်ယူခြင်းသည်၊ ဝါ-ဤသင်ယူအပ်သော ပါဠိသည်၊ နိဿရဏတ္တာ-နိဿရဏတ္တာ ပရိယတ်မည်၏၊ ဝါ-သံသရာဝဋ်၊ ဘဝညွတ်မှ၊ လွတ်မြောက်ခြင်းအကျိုးရှိသော သင်ယူခြင်းမည်၏၊ ဝါ-သံသရာဝဋ်၊ ဘဝညွတ်မှ၊ လွတ်မြောက်ခြင်းအကျိုးရှိသော သင်ယူအပ်သော ပါဠိမည်၏၊ ယံ-ယင်း ကောင်းစွာသင်ယူခြင်းကို၊ ဝါ-ယင်း ကောင်းစွာသင်ယူအပ်သော ပါဠိကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ တေသံ တေ ဓမ္မာပေ၊ ဓမ္မာနန္တိ-ဟူသော၊ (ဧတံ သုတ္တံ-ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ-သည်) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [တေသံ-ထို အမျိုးကောင်းသားတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ သုဂ္ဂဟိတာ-ကုန်သော၊ တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဒီသရတ္တံ-လုံး၊ ဟိတာယ-စီးပွား အလိုငှာ၊ သုခါယ-ငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ-ကုန်၏၊ တံ-ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ထိုသို့ ကောင်းကျိုးရ၍ ဟိတသုခအကျိုးငှာ ဖြစ်ခြင်းသည်)၊ ကိဿဟေတု၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဓမ္မာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ သုဂ္ဂဟိတတ္တာ-ကောင်းစွာ သင်ယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။]

ပန-ကား၊ (နိဿရဏတ္တာ ပရိယတ္တိမှတစ်ပါး ဘဏ္ဍာဂါရိက ပရိယတ္တိကား၊) ယံ-အကြင် ပရိယတ်ကို၊ ဝါ-အကြင်ပါဠိကို၊ ပရိညာတက္ခန္ဓော-ပိုင်းခြား၍ သိအပ်ပြီးသော ဒုက္ခသစ္စာဟူသော ခန္ဓာရှိသော၊ ဝါ-ဒုက္ခသစ္စာဟူသော ခန္ဓာကို ပိုင်းခြား၍ သိပြီးသော၊ ပဟိနကိလေသော-ပယ်အပ်ပြီးသော သမုဒယသစ္စာဟူသော ကိလေသာ ရှိသော၊ ဝါ-သမုဒယသစ္စာဟူသော ကိလေသာကိုပယ်ပြီးသော၊ ဘာဝိတမဂ္ဂေါ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေအပ်ပြီးသော မဂ္ဂသစ္စာရှိသော၊ ဝါ-မဂ္ဂသစ္စာကို ဖြစ်စေပြီးသော၊ ပဋိဝိဒ္ဓါကပ္ပေါ-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ်ရှိသော၊ ဝါ-အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိပြီးသော၊ သစ္စိကတနိရောဓော-မျက်မှောက်ပြုအပ်ပြီးသော နိရောဓသစ္စာရှိသော၊ ဝါ-နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြုပြီးသော၊ ခိဏာသဝေါ-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဧဝံ-ဥပါရမ္မ စသည်မဖက် သက်သက်၊ ပဝေဏိပါလ နတ္ထာယ-တရားတော်၏ အစဉ်အဆက်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝံသာနု ရက္ခဏတ္ထာယ-မြတ်စွာဘုရား၏ အနွယ်တော်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ပရိယာပုဏာတိ-သင်ယူ၏၊ အယံ-ဤပရိယတ်သည် ဝါ-ဤသင်ယူခြင်းသည်၊ ဝါ-ဤသင်ယူအပ်သော ပါဠိသည်၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိ-ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ် မည်၏၊ ဝါ-ဘဏ္ဍာတိုက်စိုးနှင့်တူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ သင်ယူခြင်းမည်၏၊ ဝါ-ဘဏ္ဍာတိုက်စိုးနှင့်တူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ သင်ယူအပ်သော ပါဠိမည်၏၊ ဣတိ-ပရိယတ္တိဘေဒ အပြီးတည်း။

ပန-ကား၊ (ပရိယတ္တိဘေဒဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရမုတစ်ပါး သမ္ပတ္တိ ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကား၊) ဝိနယေ-ဝိနည်းပိဋက၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-ကောင်းစွာ ကျင့်သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သီလသမ္ပဒံ(သီလသမ္ပတ္တိံ)-သီလ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊

နိဿာယ-မှီ၍၊ (ပကတူပနိဿယ ပြု၍) တိဿော-ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-တို့သို့၊ ပါပုဏာတိ-ရောက်၏၊ (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝိနယေ-၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သီလသမ္ပဒ်-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ တိဿော-ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-တို့သို့၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊) တတ္ထ-ထို ဝိနည်းပိဋက၌၊ တာသံ ယေဝစ-ထို ၃-ပါးသော ဝိဇ္ဇာတို့ကိုသာလျှင်လည်း၊ ပဘောဒဝစနတော-အပြားအားဖြင့် ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ (ဝိနယေ သုပ္ပဋိပန္နော ဘိက္ခု သီလသမ္ပဒ် နိဿာယ တိဿော ဝိဇ္ဇာ ပါပုဏာတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏၊) သုတ္တေ-၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု)၊ သမာဓိသမ္ပဒ်-သမာဓိ၏ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဆ-ကုန်သော၊ အဘိညာ-အဘိညာဉ်တို့သို့၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ (ကသ္မာ သုတ္တေ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-သည်၊) သမာဓိသမ္ပဒ်-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဆ အဘိညာ ပါပုဏာတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) တတ္ထ-ထို သုတ္တန်ပိဋက၌၊ တာသံ ယေဝစ-ထို ၆-ပါးသော အဘိညာဉ်တို့ကို သာလျှင်လည်း၊ ပဘောဒဝစနတော-ကြောင့်၊ (သုတ္တေ သုပ္ပဋိပန္နော ဘိက္ခု သမာဓိသမ္ပဒ် နိဿာယ ဆ အဘိညာ ပါပုဏာတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-၏၊) အဘိဓမ္မေ-၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-သည်၊) ပညာသမ္ပဒ်-ပညာ၏ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နိဿာယ-၍၊ စတဿော-ကုန်သော၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ-ဒါတို့သို့၊ ပါပုဏာတိ၊ (ကသ္မာ အဘိဓမ္မေ သုပ္ပဋိပန္နော (ဘိက္ခု) ပညာသမ္ပဒ် နိဿာယ စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ ပါပုဏာတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) တာသဉ္စ-ထို ၄-ပါးသော ပဋိသမ္ဘိဒါတို့ကို လည်း၊ တတ္ထေဝ-ထိုအဘိဓမ္မာပိဋက၌သာ၊ ပဘောဒဝစနတော-ကြောင့်၊ (အဘိဓမ္မေ သုပ္ပဋိပန္နော ဘိက္ခု ပညာသမ္ပဒ် နိဿာယ စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ ပါပုဏာတိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-၏၊) ဧဝံ-လျှင်၊ ဧတေသု-ဤ ၃-ပုံသော ပိဋကတ်တို့၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု)၊ ယထာက္ကမေန-အကြင်အကြင် အစဉ်းအားဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇတ္တယ ဆဋ္ဌဘိညာ စတုပ္ပဋိသမ္ဘိဒါဘေဒ-ဝိဇ္ဇာ ၃-ပါးအပေါင်း၊ ၆-ပါးသော အဘိညာဉ်၊ ၄-ပါးသော ပဋိသမ္ဘိဒါအပြားရှိသော၊ ဣမံ သမ္ပတ္တိ-ဤပြည့်စုံခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ-၏။ [ဧဝံ-စသည်ကား နိဂုံး။]

ပန-ကား၊ (သမ္ပတ္တိ)ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရမ္ပတစ်ပါး ဝိပတ္တိ)ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကား၊) ဝိနယေ-၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-မကောင်းသဖြင့် ကျင့်သော၊ (ဘိက္ခု-သည်၊) အနညာတ သုခသမ္ပဿ အတ္တရဏပါပုရဏာဒိ ဖဿ သာမည တော-ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော ကောင်းသောအတွေ့ရှိသော အခင်းအခြံ အစရှိသည် တို့၏ အတွေ့နှင့် တူကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋိက္ခိတ္တေသု-ပယ်မြစ်တော် မူအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဥပါဒိန္နက ဖဿာဒိသု-ဥပါဒိန္နကဖြစ်သော မာတုဂါမ၏ အတွေ့အစရှိသည်တို့၌၊ အနဝဇ္ဇသညီ-အပြစ်မရှိဟု အမှတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊

ဟိ-သာဓကကား၊ တထာဟံ ဘဂဝတာ၊ပေ၊ အန္တရာယာယာတိ-ဟူသော၊ ဧတံ (ဝစနံ)-ဤစကားကို၊ အရိဋ္ဌေနာပိ-အရိဋ္ဌရဟန်းသည်လည်း၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ [ယေ မေ (ယေ+ဣမေ)ဓမ္မာ-အကြင် မေထုန်အကျင့်တို့ကို၊ အန္တရာယိကာ-သဂ္ဂမောက္ခ၏ အန္တရာယ်၌ ယှဉ်ကုန်၏ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ တေ ဓမ္မေ-ထိုမေထုန်အကျင့်တို့ကို၊ ပဋိသေဝတော-မှီဝဲသော ရဟန်း၏၊ (တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) ယထာ-အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ အန္တရာယာယ-သဂ္ဂမောက္ခ၏ အန္တရာယ်အကျိုးငှာ၊ နာလံ-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ တထာ-ထိုအပြားအားဖြင့်၊ အဟံ-သည်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဒေသိတံ-ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ အာဇာနာမိ-သိ၏။] တတော-ထိုသို့ အပြစ်မရှိဟု မှတ်ထင်ခြင်းကြောင့်၊ (ဝိတိက္ကမိတွာ-လွန်ကျူး၍၊) ဒုဿီလဘာဝံ-ဒုဿီလ၏ အဖြစ်သို့၊ ပါပဏာတိ-ရောက်ရ၏။

သုတ္တေ-၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-သည်၊) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ စတ္တာရော-ငှ-ယောက်ကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ-တို့သည်၊ သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ-ထင်ရှားရှိ ကုန်၏၊ (တစ်နည်း) ပုဂ္ဂလာ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ သန္တော-ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ သံဝိဇ္ဇမာနာ-လောကသင်္ကေတအနေအားဖြင့် ရအပ်ကုန်၏၊ [ပရမတ္ထအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ထင်ရှားမရှိသော်လည်း လောကသင်္ကေတအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသည်-ဟူလို။] ဣတိ အာဒိသု-ဤသို့ အစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ အဓိပ္ပာယ်-ဘုရားရှင်၏ အလိုတော်ကို၊ အဇာနန္တော-မသိသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊) ဒုဂ္ဂဟိတံ-မကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သည်မည်လောက်အောင်၊ (မှားမှားယွင်းယွင်း)၊ ဂဏှာတိ-ယူ၏၊ ယံ-ယင်း မကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သည်မည်လောက်အောင် ယူခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ အတ္တနာ၊ပေ၊ ပသဝတီတိ-ဟူသော၊ (ဧတံ သုတ္တံ-ကို၊ ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [အတ္တနာ-မိမိသည်၊ ဒုဂ္ဂဟိတေန-မကောင်းသဖြင့်ယူအပ်သော သဘောဖြင့်၊ (တစ်နည်း) အတ္တနာ-၏၊ ဒုဂ္ဂဟိတေန-မကောင်းသဖြင့် ယူခြင်းဖြင့်၊ အမှေ စေဝ-ငါဘုရားတို့ကိုလည်း၊ အဗ္ဘာစိက္ခတိ-စွပ်စွဲ၏၊ အတ္တာနဉ္စ-မိမိကိုလည်း၊ (မိမိ၏ ကုသိုလ်အမြစ်အရင်းကိုလည်း)၊ ခနတိ-တူးဖျက်၏၊ ဗဟံစ-များစွာလည်း၊ အပုညံ-မကောင်းမှုကို၊ ပသဝတိ-ဖြစ်စေ၏။] တတော-ထိုသို့ မကောင်းသဖြင့် ယူအပ် သည်မည်လောက်အောင် ယူခြင်းကြောင့်၊ မိစ္ဆဒိဋ္ဌိတံ-မိစ္ဆာအယူရှိသူ၏ အဖြစ်သို့၊ ပါပဏာတိ-ရောက်၏။

တထာဟံ ဘဂဝတာစသည်။ ။အယံ ပနေတ္ထံ ပဒတ္တသမ္ပန္နော-ယေ ဣမေ ဓမ္မာ အန္တရာယိကာ ဣတိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တာ ဒေသိတာ စေဝ ပညတ္တာစ၊ တေ ဓမ္မေ ပဋိသေဝတော ပဋိသေဝန္တဿ ယထာ ယေန ပကာရေန တေ ဓမ္မာ အန္တရာယာယ သဂ္ဂမောက္ခာနံ အန္တရာယ ကရဏတ္ထံ နာလံ၊ သမတ္တာ န ဟောန္တိ၊ တထာ တေန ပကာရေန အဟံ ဘဂဝတာ ဒေသိတံ ဓမ္မံ အာဇာနာမိတိ-ဋီကာသစ်။

အဘိဓမ္မေ-ဌ၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-သော၊(ဘိက္ခု-သည်)ဓမ္မစိန္တံ-သဘာဝဓမ္မကို စဉ်းစားကြံစည်ခြင်းကို၊ အတိဓာဝန္တော-လွန်၍ ပြေးသွားသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်) အစိန္တေ ယျာနိပိ-မကြံအပ် မကြံနိုင်သော အကြောင်းတရားတို့ကိုလည်း၊ ဝါ-မကြံအပ်မကြံထိုက်သော အကြောင်းတရားတို့ကိုလည်း၊ [စိန္တေ တု မသက္ကဏေယျာနိ အနရဟရူပါနိဝါ အစိန္တေ ယျာနိနာမ-ဋီကာ။] စိန္တေ တိ-ကြံမိ၏၊ တတော-ထိုသို့ ကြံမိခြင်းကြောင့်၊ စိတ္တက္ခေပံ-စိတ်၏ ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့၊ ဝါ-စိတ်ကတောက်ကတက် ဖြစ်ခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ [“စိတ္တက္ခေပံ-စိတ်ကို ပစ်လွှင့်ကြောင်းဖြစ်သော ရူးသွပ်ခြင်း၊ ပင်ပန်းခြင်းသို့”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။] ဟိ-သာဓကကား၊ စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ၊ပေ၊ အဿာတိ-ဟူသော၊ ဧတံ သုတ္တံ-ကို၊ (ဘဂဝတာ-သည်)၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အစိန္တေ ယျာနိ-မကြံအပ် မကြံနိုင်ကုန်သော၊ ဝါ-မကြံအပ် မကြံထိုက်ကုန်သော၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ ဣမာနိ-ဤအကြောင်းအရာတို့ကို၊ န စိန္တေ တဗ္ဗာနိ-မကြံသင့် မကြံထိုက်ကုန်၊ ယာနိ-ယင်း မကြံအပ် မကြံထိုက်သော အကြောင်းအရာတို့ကို၊ စိန္တေ န္တော-ကြံသူသည်၊ ဥမ္မာဒဿ-ရူးသွပ်ခြင်း၏၊ ဝိယာတဿ-(မရူးသော်လည်း) စိတ်ပင်ပန်းခြင်း၏၊ ဘာဂီ-အဖို့ရှိသည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ (“ရူးဖို့ရှိ၊ စိတ်ပင်ပန်းဖို့ရှိသည်”ဟူလို)၊ စတုကင်္ဂုတ္တရ၊ အပဏ္ဏကဝဂ်။]

ဧဝံ-လျှင်၊ ဧတေသု-ဤသုံးပုံသော ပိဋကတို့၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု)၊ ယထာက္ကမေန-ဖြင့်၊ ဒုဿိလဘာဝ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတာ စိတ္တက္ခေပသောဒံ-ဒုဿိလ၏ အဖြစ်၊ မိစ္ဆာအယူရှိသူ၏အဖြစ်၊ စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း အပြားရှိသော၊ ဣမံ ဝိပတ္တိ-ဤပျက်စီးခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ ဣတိ-ဝိဘာဝနာအပြီးတည်း၊ စ-နိဂုံးကို ဆိုဦးအံ့၊ ဧတ္တာဝတာ-“ဧတ္တ ပန တိသု ပိဋကေသု”အစ “ဝိပတ္တိံ ပါပုဏာတိ” အဆုံးရှိသော ဤစကားအပိုင်းအခြားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်း အရည်ရှိသော သဒ္ဓါအစဉ် အနက်အစဉ်ဖြင့်၊ ပရိယတ္တိဘောဒံ သမ္ပတ္တိံ၊ပေ၊ ဝိဘာဝယေ ဣတိ-ဟူသော၊ အယမ္ဗိဂါထာ-သည်လည်း၊ [ပိဖြင့် ရှေ့ဂါထာကို ပေါင်း၊] ဝုတ္တတ္ထာ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဧဝံ-လျှင်၊ နာနပ္ပကာရတော-အထူးထူးသော အပြားအားဖြင့်၊ ပိဋကနိ-တို့ကို၊ ဥတွာ-သိပြီး၍၊ တေသံ-ထိုပိဋကတို့၏၊ ဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ကို၊ တိဝိဇ္ဇိ-ဟူ၍၊ ဉာတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။

ဧဝံ နာနပ္ပကာရတော။ ။ဤစကားကို “ကထံ ပိဋကဝဿေန တိဝိဇံ”ကို ပြန်၍အုပ်သော နိဂုံးဟု ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ဆိုခဲ့ပြီ၊ ဤသီလက္ခန်ဋီကာသစ်၌ကား “ကထံ ပိဋက ဝသေနာတိ အာဒိဝစနသမ္ပဇ္ဈနေန ပုဗ္ဗာပရသမ္ပဇ္ဇံ ဒဿေန္တော ဧဝံ နာနပ္ပကာရတောတိ အာဒိမာဟ”ဟုဆို၏၊ထိုအလို “ကထံ ပိဋကဝဿေန တိဝိဇံ”ဟူသော ရှေ့စကားနှင့် နောက်စကား

ပရိယတ္တိဘောဒံစသော ဂါထာ၏ အနက်ကျယ်။ ။ပရိယတ္တိဘောဒံ-သင်ယူပုံ အထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ (ဝိဘာဝယေ၌စပ်၊) ယဟိ-အကြင် သုံးပုံသော ပိဋက၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ယထာ-အကြင် ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်း ဟူသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယံ သမ္ပတ္တိံစာပိ-ဝိဇ္ဇတ္တယ၊ ဆဋ္ဌာဘိည၊ စတု ပဋိသမ္ဘိဒါ ဟူသော အကြင် ပြည့်စုံခြင်းသို့လည်းကောင်း၊ ယံ ဝိပတ္တိံစာပိ-ဒုဿီလဘာဝ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတာ၊ စိတ္တက္ခေပဟူသော အကြင်ပျက်စီးခြင်းသို့လည်းကောင်း၊ ပါပုဏာတိ- ရောက်ရ၏။ တဟိ-ထိုသုံးပုံသော ပိဋက၌၊ တမ္ဘိသမ္ဘိ-ထိုအလုံးစုံသော ကောင်းစွာ ကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်းဟူသော အပြား၊ သမ္ပတ္တိံ ဝိပတ္တိံကိုလည်းကောင်း၊ (ပိဖြင့် ပရိယတ္တိဘောဒံကို ပေါင်း၊) ဝိဘာဝယေ-ထင်စွာပြရာ၏။ [ဤကား ပရိယတ္တိဘောဒံကို ဝိဘာဝယေ၌ စပ်သောနည်းတည်း။]

တစ်နည်း။ ။ယဟိ-၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ယထာ-အကြင် ဥပါရမ္မ၊ နိဿရဏ၊ ဓမ္မကောသရက္ခဏကြောင့် သင်ယူခြင်း၊ ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်း ဟူသောအပြားဖြင့်၊ ယံ ပရိယတ္တိဘောဒံ-အကြင်သင်ယူပုံ အထူးအပြားသို့လည်း ကောင်း၊ ယံ သမ္ပတ္တိံစာပိ-သို့လည်းကောင်း၊ (ရှေ့အတိုင်းပေး၊) ယံ ဝိပတ္တိံစာပိ- သို့လည်းကောင်း၊ ပါပုဏာတိ-၏။ တဟိ-၌၊ တမ္ဘိသမ္ဘိ-ထိုအလုံးစုံသော ဥပါရမ္မ စသော အကြောင်းတို့ကြောင့် သင်ယူခြင်း၊ ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်း အပြား၊ ပရိယတ္တိဘောဒံ၊ သမ္ပတ္တိံ ဝိပတ္တိံဟူသမျှကိုလည်း၊ ဝိဘာဝယေ-ရာ၏။ [ဤကား ပရိယတ္တိဘောဒံကို ပါပုဏာတိ၌ စပ်သောနည်းတည်း။]

တို့၏ ဆက်သွယ်ပုံကိုပြသော စကား”ဟု မှတ်ပါ။ မိမိကား-“စဝံ ဥတ္တာစ ပုနပိ တေသုယေဝ ပိဋကေသု နာနပ္ပကာရကောသလ္လတ္ထံ၊ပေ၊ ပရိဒိပယေ၊ပေ၊ ဝိဘာဝယေ”ဟု စချီသော စကားကို ပင် နာနပ္ပကာရကောသလ္လတ္ထံနှင့် လိုက်လျောအောင် “နာနပ္ပကာရ ကောသလ္လတော ဥတ္တာ” ဟု ဆို၍ ကထံ ပိဋကဝေသနဟူသော စကားအရ အကျယ်ပြုအပ်သော ဝိတ္ထာရကိုပင် နိဂုံး အုပ်သည်ဟု ထင်ပါသည်။

အနက်ကျယ်ပေးပုံ။ ။ပရိယတ္တိဘောဒံ-စသော ဂါထာ၌ အဓိပ္ပာယ် နားလည်နိုင်မည် မဟုတ်သောကြောင့် ရှေ့၌ အနက်အကျဉ်းမျှပေးခဲ့၏။ ယခုသော် “ပရိယတ္တိဘောဒံ ရောက် ခြင်း၏အကြောင်းဟူသည်-ဥပါရမ္မ၊ ဣတိဝါဒပုမောက္ခ၊ နိဿရဏ၊ ဓမ္မကောသရက္ခဏ ဟူသော အကြောင်းများတည်း”ဟုလည်းကောင်း၊ “ပရိယတ္တိဘောဒံ ဟူသည် ထိုအကြောင်း သုံးမျိုးကြောင့် သင်ယူပုံ သင်ယူနည်း ကွဲပြားခြင်းတည်း”ဟုလည်းကောင်း၊ “သမ္ပတ္တိံ ဝိပတ္တိံ သို့ ရောက်ခြင်း၏အကြောင်းဟူသည် ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်းတည်း”ဟု လည်းကောင်း၊ “သမ္ပတ္တိံဟူသည် ဝိဇ္ဇာသုံးပါး၊ အဘိညာဉ် ခြောက်ပါး၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ လေးပါး တည်း”ဟုလည်းကောင်း၊ နားလည်ကြပြီ။ ထို့ကြောင့် ဋီကာဖွင့်သည့်အတိုင်း နိဿယ၌ ထပ်၍ အနက်ကျယ် ပြထားပါသည်။ [အနက် နှစ်နည်းပေးပုံနှင့် စပ်၍ စိစစ်ချက်များကို ပါရာဇိကဏ်၌ ရှုပါ။]

["ဧဝမေတံ သဗ္ဗမ္ဘိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ရသဝသေန ဧကဝိဓံ၊ ဓမ္မဝိနယဝသေန ဒုဝိဓံ" စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သော မာတိကာအစဉ်ဝယ် ပိဋကသုံးသွယ်နှင့်စပ်သော သိထိုက်သမျှ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ နိကာယ်ငါးဖြာကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် "ကထံ" စသည် မိန့်။] ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္ဘိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊) နိကာယ ဝသေန-နိကာယ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စဝိဓံ-ငါးပါးအပြားရှိသနည်း၊ စ- အဖြေကား၊ (တစ်နည်း) စ-ချဲ့၊ သဗ္ဗမေဝ-အလုံးစုံသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဧတံ- ဤဘုရားစကားတော်သည်၊ ဒီဗနိကာယော-ဒီဗနိကာယ်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ခုဒ္ဒက နိကာယော-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စပူဇော်ဒံ-ငါးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ၊ တတ္ထ-ထိုငါးပါးတို့တွင်၊ ကတမော-အဘယ်သည်၊ ဒီဗနိကာယော-ဒီဗနိကာယ် မည်သနည်း၊ တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ-သုံးဝဂ်ဖြင့် သိမ်းယူခြင်းရှိကုန်သော၊ ဗြဟ္မဇာလာ ဒီနိ-ဗြဟ္မဇာလာသုတ် အစရှိကုန်သော၊ စတုတ္ထိသ-သုံးဆယ့်လေးပါးသော၊ သုတ္တာနိ- သုတ်တို့သည်၊ ဒီဗနိကာယော-မည်၏၊ (တစ်နည်း) ဒီဗနိကာယော-ဟူသည်၊ ကတမော-နည်း၊ တိသဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ-နိသော၊ ဗြဟ္မဇာလာဒီနိ-နိသော၊ စတုတ္ထိသ- သော၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့တည်း၊ ["တယော+ဝဂ္ဂ၊ တိဝဂ္ဂံ (သမာဟာရဒီဂု)၊ တိဝဂ္ဂေန+သင်္ဂဟော ဧတေသန္တိ တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ" ဟုပြု၊ သမာဟာရဒီဂုဖြစ်လျှင် "သုံးဝဂ်တို့ဖြင့်" ဟုလည်း ပေးနိုင်ပါသည်၊ နောက် သင်္ချာများ၌လည်း နည်းတူ၊ ဋီကာတို့၌ "တိဟိ ဝဂ္ဂေဟိ သင်္ဂဟော ဧတေသန္တိ" ဟု ပြုသည်ကား လဟုက နည်းတည်း။]

ယဿ-အကြင်နိကာယ်၏၊ (သုတ္တဂဏနာတော-သုတ်အရေအတွက်အားဖြင့်၊) စတုတ္ထိသေဝ-သုံးဆယ့်လေးပါးသာလျှင်ဖြစ်သော၊ သုတ္တန္တာ-သုတ်တို့သည်၊ (သန္တိ)၊ ဝဂ္ဂသင်္ဂဟဝသေန-ဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-သိမ်းယူ ကြောင်း ဝဂ်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ တိဝဂ္ဂေါ-သုံးဝဂ်ရှိသော၊ သင်္ဂဟော-သိမ်းယူကြောင်း အရေအတွက်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ပဌမော-ရှေးဦးစွာသော၊ ဒေ-ဤနိကာယ်သည်၊ ဒီဗနိကာယောတိ-ဒီဗနိကာယ်ဟူ၍၊ အနုလောမိကော-အနက်အားလျော်သော အမည်ရှိ၏၊ ဝါ-အန္တတ္ထနာမည်ရှိ၏။ [အန္တတ္ထနာမည်ရှိပုံမှာ "ဒီဗပုမာဏာဝစနံ သုတ္တာနံ" စသည်ဖြင့် ထင်ရှားလတံ။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကိုဆိုဦးအံ့၊ ကသ္မာ၊ ဒေ-ဤ နိကာယ်ကို၊ ဒီဗနိကာယောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-နည်း၊ ဒီဗပုမာဏာနံ-ရှည်သော အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ သုတ္တာနံ-သုတ်တို့၏၊ သမူဟတောစ-အပေါင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိဝါသတောစ-တည်နေရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ဒီဗနိကာယောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ [ဝုစ္စတိတိုင်ရုံ ရည်ရွယ် သည်။] (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ [လောကတောတိုင်အောင် ရည်ရွယ်သည်။] သမူဟ နိဝါသာ-အပေါင်းတည်နေရာတို့ကို၊ နိကာယောတိ-နိကာယဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ-နိ၏၊

စ-သာဓကကား၊ နာဟံ ဘိက္ခဝေ၊ပေ၊ စိက္ခလ္လိကနိကာယောတိ ဧဝမာဒိနိ-နာဟံ
 ပေ၊ စိက္ခလ္လိကနိကာယော ဤသို့အစရှိသော ဥဒါဟရဏ်တို့သည်၊ ဧတ္ထ-ဤ
 နိကာယသဒ္ဓါ၏ သမူဟအနက်၊ နိဝါသအနက်တို့ကို ဟောသည်၏အဖြစ်၌၊
 သာသနတောစ-သာသနာတော် ပြယုဂ်မှလည်းကောင်း၊ လောကတောစ-လောကီ
 ပြယုဂ်မှလည်းကောင်း၊ (သမာနီတာနိ-ကောင်းစွာ ဆောင်အပ်ကုန်သော၊)
 သာဓကနိ-သက်သေတို့တည်း၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ တိရစ္ဆာနဂတာ-တိရစ္ဆာန်ဖြစ်ကုန်
 သော၊ ဣဒံ(ဣမေ)ပါဏာ-ဤသတ္တဝါတို့သည်၊ (ဣဒံနိပါတ်ပုဒ်၊) (စိတ္တာ)ယထာ-
 ဆန်းကြယ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဝါ-သို့ကလောက်၊ စိတ္တံ-
 ဆန်းကြယ်သော၊ အညံ-တိရစ္ဆာန်အပေါင်းမှ တစ်ပါးသော၊ ဧကနိကာယမ္ပိ-
 တစ်ခုသော အပေါင်းကိုလည်း၊ အဟံ-ငါဘုရားသည်၊ န သမနုပဿာမိ-မြင်တော်
 မမူ....ပေါဏိကနိကာယော-ပေါဏိကမင်းတို့၏ နေရာ၊ စိက္ခလ္လိကနိကာယော-
 စိက္ခလ္လိကမင်းတို့၏ နေရာ၊] ဧဝံ-ဤအတူ၊ သေသာနမ္ပိ-ဒီဃနိကာယ်မှ ကြွင်းသော
 နိကာယ်တို့၏လည်း၊ နိကာယဘာဝေ-နိကာယမည်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၌၊
 ဝစနတ္ထော-သဒ္ဓါအနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

ကတမော-သည်၊ မဇ္ဈိမနိကာယော-နည်း၊ မဇ္ဈိမပ္ပမာဏာနိ-အလယ်အလတ်၌
 ဖြစ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ [“ဒီဃနိကာယ်သုတ်များလောက်လည်း
 မရှည်၊ သံယုတ္တ-အင်္ဂုတ္တရ သုတ်များလောက်လည်း မတို” ဟူလို။] ပဉ္စဒသဝဂ္ဂ
 သင်္ဂဟာနိ-တစ်ဆယ့်ငါးဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်ရခြင်းရှိကုန်သော၊ မူလ
 ပရိယာယသုတ္တာဒီနိ-မူလပရိယာယသုတ် အစရှိကုန်သော၊ ဒီဃဗုဒ္ဓသတ်-အခွဲ
 အားဖြင့် နှစ်ရာသော၊ ဝါ-တစ်ရာငါးဆယ်သော၊ (သုတ္တာနိစ-သုတ်တို့သည်လည်း
 ကောင်း၊)ဒွေ-နှစ်ပါးကုန်သော၊ သုတ္တာနိစ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈိမနိကာယော-
 မည်၏။....ယတ္ထ-အကြင် နိကာယ်၌၊ ဒီဃဗုဒ္ဓသတသုတ္တန္တံ-အခွဲအားဖြင့် နှစ်ရာ
 သောသုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-တစ်ရာငါးဆယ်သော သုတ်တို့သည်လည်း
 ကောင်း၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ သုတ္တာနိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ (သန္တိ) ပဉ္စဒသဝဂ္ဂ
 ပရိဂ္ဂဟော-တစ်ဆယ့်ငါးဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော၊ သော နိကာယော-
 ထိုနိကာယ်တည်း၊ မဇ္ဈိမော-မဇ္ဈိမနိကာယ်မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏၊
 [ပဉ္စဒသဝဂ္ဂပရိဂ္ဂဟောတိ-ပဉ္စဒသဟိ ဝဂ္ဂေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတော၊ သင်္ဂဟိတော၊-
 ဋီကာသစ်၊ “ပရိဂ္ဂယုတေတိ ပရိဂ္ဂဟော”ဟု ကမ္မသာန်ပြုပါ။]

ကတမော-သည်၊ သံယုတ္တနိကာယော-နည်း၊ ဒေဝတာသံယုတ္တာဒိဝသေန-
 ဒေဝတာသံယုတ် အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ကထိကာနိ-ဟောတော်မူအပ်
 ကုန်သော၊ ဩဃတရဏာဒီနိ-ဩဃတရဏသုတ် အစရှိကုန်သော၊ သတ္တသုတ္တ
 သဟဿာနိစ-ခုနစ်ထောင်သော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သတ္တသုတ္တသတာနိ-
 ခုနစ်ရာသော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒွါသဋ္ဌိ-ခြောက်ဆယ့်နှစ်ပါးသော၊

သုတ္တန်စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ သံယုတ္တန်ကာယော-မည်၏။...သတ္တသုတ္တ သဟသာနိ-ခုနစ်ထောင်သော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သတ္တသုတ္တသတန်စ-ခုနစ်ရာသော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒွါသဋ္ဌိ-ခြောက်ဆယ့်နှစ်ပါးသော၊ သုတ္တန္တာစေ-သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဧသော-ဤသုတ် အပေါင်းသည်၊ သံယုတ္တသင်္ဂဟော-သံယုတ္တန်ကာယ်၏ သိမ်းယူအပ်သော သုတ်အပေါင်းတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [သံယုတ္တသင်္ဂဟောတိ-သံယုတ္တန်ကာယဿ+သင်္ဂဟော ဂဏနာ-ဋီကာသစ်၊ ဤအလို “ဧသော-ဤအရေအတွက်သည်၊ သံယုတ္တသင်္ဂဟော-သံယုတ္တန်ကာယ်၏ သိမ်းယူကြောင်း အရေအတွက်တည်း”ဟု ပေးပါ။]

ကတမော-သည်၊ အင်္ဂုတ္တရန်ကာယော-နည်း၊ ဧကေက အင်္ဂါတိရေကဝသေန-တစ်ပါးပါးသော အင်္ဂါတို့ဖြင့် ပိုလွန်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ကထိတာနိ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ စိတ္တပရိယာဒါနာဒိနိ-စိတ္တပရိယာဒါနသုတ် အစရှိကုန်သော၊ နဝသုတ္တသဟသာနိ-ကိုးထောင်သော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စသုတ္တသတန်စ-ငါးရာသော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သတ္တပညာသံ-ငါးဆယ့်ခုနစ်ပါးသော၊ သုတ္တန်စ-သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ အင်္ဂုတ္တရန်ကာယော-မည်၏။...နဝသုတ္တသဟသာနိ-ကိုးထောင်သော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စသုတ္တသတန်စ-ငါးရာသော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သတ္တပညာသ-ငါးဆယ့်ခုနစ်ပါးသော၊ သုတ္တန်-သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ အယံ-ဤအရေအတွက်သည်၊ အင်္ဂုတ္တရေ-အင်္ဂုတ္တရန်ကာယ်၌၊ သင်္ချာ-အရေအတွက်တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

သံယုတိ။ ။သံယုဇ္ဇန္တိ ဧတ္ထာတိ သံယုတ္တံ၊ သုတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝဂ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပေါင်းစပ်ထားအပ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် “သံယုတ္တ”ဟု ခေါ်သည်။ “ဗျဉ္ဇနသမုဒါယေ ပဒံ၊ ပဒသမုဒါယေ စ ဝါကျံ၊ ဝါကျသမုဒါယေ သုတ္တံ၊ သုတ္တသမုဒါယေ ဝဂ္ဂေါ” ဟု အမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဝဂ်တို့၏အပေါင်း၌ “သံယုတ္တ”ဟူသော အမည်သည်ဖြစ်၏။ [နတ်သည် မေးလျှောက်အပ်သည်ဖြစ်၍ ဘုရားရှင်ဖြေဆိုတော်မူသော သုတ်-ဝဂ်တို့၏ အပေါင်းသည် “ဒေသတာသံယုတိ”မည်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် သိပါ။]

အင်္ဂုတ္တရ။ ။ဧကေကေဟိ အင်္ဂေဟိ+ဥပရူပရိ+ဥတ္တရော အဓိကော ဧတ္ထာတိ အင်္ဂုတ္တရော-ဋီကာသစ်၊ “အင်္ဂေဟိ+ဥတ္တရော ဧတ္ထာတိ”ဟု ပြုစေလိုရင်းတည်း၊ “အင်္ဂါတို့အားဖြင့် အပိုအလွန်ရှိရာဖြစ်သော နိကာယ်”ဟု ပေးပါ၊ ဆိုလိုရင်းကား-“ဧကင်္ဂုတ္တရ စသည်၌လာသော သုတ်များထက် ဒုကင်္ဂုတ္တရ စသည်၌လာသော သုတ်များသည် အင်္ဂါအားဖြင့် တစ်ပါးပိုလွန်၏”ဟု ဆိုလိုသည်။ “ဥတ္တရော အဓိကော-ပိုလွန်ခြင်း”ဟု ဘာဝသာဓနအနက် ပေး၍ မရ၊ “ပိုလွန်သည်၏အဖြစ်”ဟုသာ ပေး၍ရ၏။ “အင်္ဂေဟိ”ကိုလည်း ဥတ္တရော၌ စပ်ရသော အဘိန္နဝိသေသနကြိပါ၊ (တစ်နည်း) “အင်္ဂါနံ”ဟု သမ္မန်အနက် ပေးပါ၊ ပါရာဇိကဏ်၌ကား ဤသို့ မစိစစ်ခဲ့၍ “ပိုလွန်ခြင်း”ဟု ပေးခဲ့မိသည်၊ အင်္ဂါဟူသည်လည်း ဓမ္မကောဋ္ဌာသ-တရားအစုတည်း၊ [အင်္ဂန္တိစ ဓမ္မကောဋ္ဌာသော-ဋီကာသစ်။]

ကတမော-သည်၊ ခုဒ္ဒနိကာယော-နည်း၊ သကလံ-အလုံးစုံသော၊ ဝိနယ ပိဋကံ-ဝိနည်းပိဋကသည်လည်းကောင်း၊ သကလံ-သော၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-သည် လည်းကောင်း၊ ခုဒ္ဒကပါဌာဒယော-ခုဒ္ဒကပါဌ အစရှိကုန်သော၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေ့၌၊ [ပုဗ္ဗေတိ-သုတ္တန္တံ၊ ပိဋကနိဒ္ဒေသေ၊-ဋီကာသစ်။] ဒသိတာ-ပြုအပ်ပြီးကုန်သော၊ ပဉ္စဒသပုဘောဒါစ-တစ်ဆယ့်ငါးပါး အပြားရှိသော တရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ နိကာယေ-တို့ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ အဝသေသံ-နိကာယ် ကြီးလေးရပ်မှ ကြွင်းသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဘုရားစကားတော်သည်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော- မည်၏။...ဒီဃအာဒိကေ-ဒီဃနိကာယ် အစရှိကုန်သော၊ စတုရောပိ-လေးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေ နိကာယေ-ဤနိကာယ်ကြီးတို့ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ တဒဉ္စ- ထို နိကာယ်ကြီးလေးရပ်မှ တစ်ပါးသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဘုရားစကားတော်ကို၊ ခုဒ္ဒကော နိကာယော-ခုဒ္ဒကနိကာယ်မည်၏ဟူ၍၊ မတော-သိအပ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ် ၏၊ ဧဝံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္ဘိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်)၊ နိကာယဝသေန-ဖြင့်၊ ပဉ္စဝိခံ-၏။ [ဧဝံစသည်ကား နိဂုံး။]

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္ဘိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်)၊ အင်္ဂဝသေန- အင်္ဂါတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ နဝိခံ-နည်း၊ ဟိ-အဖြေကား၊ (တစ်နည်း)ဟိ-ချဲ့၊ သဗ္ဗမေဝ-သော၊ ဣဒံ-ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊ သုတ္တံ-သုတ္တလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဝေဒလ္လံ-ဝေဒလ္လလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နဝပုဘောဒံ-ကိုးပါးအပြားရှိ သည်၊ ဟောတိ၊ တတ္ထ-ထို ကိုးပါးတို့တွင်၊ ဥဘတော ဝိဘင်္ဂနိဒ္ဒေသ ခန္ဓကပရိဝါ ရာ-ဥဘတောဝိဘင်း၊ စူဠနိဒ္ဒေသ၊ မဟာနိဒ္ဒေသ၊ မဟာဝဂ္ဂခန္ဓက၊ စူဠဝဂ္ဂခန္ဓက၊ ပရိဝါရတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သုတ္တနိပါတေ-သုတ္တနိပါတ်၌၊ (သုတ္တနိပါတ်ထည်းက)

ခုဒ္ဒကနိကာယ်။ ။ဒီဃနိကာယ်-မဇ္ဈိမနိကာယ်တို့၌ “ဒီဃပုမာဏာနံ၊ မဇ္ဈိမပုမာဏာနံ”ဟု ဆိုထားသကဲ့သို့ ဤ၌ “ခုဒ္ဒကပုမာဏာနံ”ဟု မဆို၊ ထိုသို့မဆိုခြင်းကြောင့် သိရသော အဓိပ္ပါယ်မှာ ဤ ခုဒ္ဒကနိကာယ်၌ ပါဝင်သော ဘုရားစကားတော်သည် အားလုံးပင် ကျဉ်းသော(ငယ်သော) ပမာဏရှိကြသည်မဟုတ်၊ ဝိနည်းပါဠိတော် အဘိဓမ္မာပါဠိတော် စသည်တို့ကဲ့သို့ ရှည်သော ပမာဏရှိသော ဘုရားစကားတော်များနှင့် အလယ်အလတ် ပမာဏရှိသော ဘုရားစကားတော်များ လည်း ပါဝင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ခုဒ္ဒကဟူသော နာမည်သည် အနတ္တနာမည်ချည်းမဟုတ်” ဟု သိရ၏။

မှန်၏-ကျဉ်းသော(ငယ်သော) ပမာဏရှိသော သုတ်များ၌ အနတ္တနာမည်ဖြစ်၍ ဝိနည်း ပါဠိတော်၊ အဘိဓမ္မာပါဠိတော် စသည်တို့ကဲ့သို့ ရှည်သော သို့မဟုတ်၊ အလယ်အလတ်ဖြစ်သော (ဒီဃနိကာယ် စသည်တို့နှင့် သဘောချင်းမတူသော) ဝိနည်း အဘိဓမ္မာစသော ဘုရားစကားတော် များကိုလည်း အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် ခုဒ္ဒကနိကာယ်၌ သွင်းထားသည်။ [ဧကနစ ဝိညာယတိ၊- “န သဗ္ဗတ္ထ ခုဒ္ဒကပရိယာပန္နေသု တဿ အနတ္တသာမညတာ၊ ဒီဃနိကာယာဒိ သဘာဝ ဝိပရိတဘာဝသာမညေန (ဒီဃနိကာယအစရှိသော သဘော၏ ပြောင်းပြန်၏ အဖြစ်အားဖြင့် တူသည်အဖြစ်ကြောင့်) ပန ကတ္တမိ တဗ္ဗောဟာရတာ”တိ-ဋီကာသစ်။]

မင်္ဂလသုတ္တံ ရတနသုတ္တံ နာလကသုတ္တံ တုဝဋ္ဋကသုတ္တာနိစ-မင်္ဂလသုတ်, ရတနသုတ်, နာလကသုတ်, တုဝဋ္ဋကသုတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အညမ္ဗိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ သုတ္တနာမကံ-သုတ္တအမည်ရှိသော၊ တထာဂတဝစနံ-ဘုရားစကားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ သုတ္တန္တိ-သုတ္တဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွဲ-သိထိုက်၏၊ [သုတ္တန္တိ-ဟူသော အာကာရကိုငဲ့၍ “ဝေဒိတဗွဲ”ဟု ဧကဝုတ်ထားသည်။] သဗ္ဗမ္ဗိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ သဂါထကံ-ဂါထာနှင့် တကွဖြစ်သော၊ သုတ္တံ-စုဏ္ဍိယသုတ်ကို၊ ဂေယန္တိ-ဂေယျဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏၊ ဝိသေသေန-အထူးအားဖြင့်၊ [သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်၌ တစ်စုတစ်ဝေးတည်း များစွာတည်ရှိသော “ဝိသေသ”ဟု ဆိုသည်။] သံယုတ္တကေ-သံယုတ္တနိကာယ်၌၊ သကလောပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ သဂါထာဝဂ္ဂေါ-သဂါထာဝဂ်ကို၊ (ဂေယန္တိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏)၊ သကလမ္ဗိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-ကိုလည်းကောင်း၊ နိဂ္ဂါထကံ-ဂါထာမရှိသော၊ သုတ္တံ-ကိုလည်းကောင်း၊ အညမ္ဗိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ အဋ္ဌဟိ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ-အင်္ဂါတို့ဖြင့်၊ အသင်္ဂဟိတံ-မသိမ်းယူအပ်သော၊ ယံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တံစ-ထို ဘုရားစကားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေယျာကရဏန္တိ-ဝေယျာကရဏဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏။

ဓမ္မပဒံ-ဓမ္မပဒကိုလည်းကောင်း၊ ထေရဂါထာ-ကိုလည်းကောင်း၊ ထေရီဂါထာ-ကိုလည်းကောင်း၊ သုတ္တနိပါတေ-သုတ္တနိပါတ်၌၊ ဝါ-သုတ္တနိပါတ်ထည်းက၊ နောသုတ္တနာမိကာ-သုတ္တအမည်မရှိကုန်သော၊ သုဒ္ဓိကဂါထာစ-စုဏ္ဍိယမဖက် သက်သက်သော ဝတ္ထုဂါထာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဂါထာတိ-ဂါထာဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏၊ သောမနဿညာဏမယိကဂါထာ ပဋိသံယုတ္တာ-သောမနဿနှင့်ယှဉ်သော ဉာဏ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဂါထာတို့နှင့် စပ်ယှဉ်ကုန်သော၊ ဒွေ အသီတိသုတ္တန္တာ-ရှစ်ဆယ့်နှစ်သုတ်တို့ကို၊ ဥဒါနန္တိ-ဥဒါနဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏၊ ဝုတ္တံ ဟေတံ ဘဂဝတတိ အာဒိနယပဝတ္တာ-ဝုတ္တံ ဟေတံ ဘဂဝတာ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသုတ္တရသတသုတ္တန္တာ-ဆယ်သုတ် အလွန်ရှိသော တစ်ရာသောသုတ်တို့ကို၊ ဣတိ ဝုတ္တကန္တိ-ဣတိ ဝုတ္တကဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏၊ အပဏ္ဏကဇာတကာဒီနိ-အပဏ္ဏကဇာတ် အစရှိကုန်သော၊ ပညာသာဓိကာနိ-ငါးဆယ် အလွန်ရှိကုန်သော၊ ပဉ္စဇာတကသတာနိ-ငါးရာသော ဇာတ်တို့ကို၊ ဇာတကန္တိ-ဇာတကဟူ၍၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏။

ဥဒါနံ။ ။ဥဒါနပုဒ်နက်ကို သီလက္ခန္ဓီဋီကာသစ် ဖွင့်သည့်အတိုင်း ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ၊ အဋ္ဌသာလိနိဘာသာဋီကာ နိဒါကထာ သာဂရစိန္တာအဖွင့်၌ကား ထိုဋီကာနည်းတို့ကို အပြစ်ပြု၍ တစ်နည်းပြထား၏၊ ရှုပါလေ၊ သို့သော် “ဥဒါနနဋ္ဌာန”ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိ၌ကား “ဥဒါနနဋ္ဌာန”ဟု ရှိမှကောင်းမည်၊ ဥ+အနဇာတ် ယုပစ္စည်း၊ ဒ အက္ခရာလာ၍ “ဥဒါနန”ဟု ဖြစ်သည်။

စတ္တာရော မေ ဘိက္ခဝေ အတ္တရိယာ အဗျူတာ ဓမ္မာ အာနန္ဒေတိ အာဒိနယပ္ပဝတ္တာ-
 စတ္တာရော မေပေ၊ အာနန္ဒေ အစရိသောနည်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ-ကုန်
 သော၊ အတ္တရိယဗျူတဓမ္မ ပဋိသံယုတ္တာ-အတ္တရိယ အဗျူတဓမ္မနှင့် စပ်ယှဉ်ကုန်သော၊
 သုတ္တန္တာ-တို့ကို၊ အဗျူတဓမ္မန္တိ-အဗျူတဓမ္မဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ စူဠဝေဒလ္လပေ၊
 မဟာပုဏ္ဏမာဒယော-စူဠဝေဒလ္လသုတ်၊ မဟာဝေဒလ္လသုတ်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ်၊ သက္ကပဉ္စ
 သုတ်၊ သင်္ခါရဘာဇနိယသုတ်၊ မဟာပုဏ္ဏမသုတ် အစရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ-ကုန်
 သော၊ ဝေဒဉ္စ-အသိဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ တုဋ္ဌဉ္စ-နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်း
 ပီတိသောမနဿကိုလည်းကောင်း၊ လဒ္ဓါလဒ္ဓါ-ရ၍ရ၍၊ ပုစ္ဆိတသုတ္တန္တာ-မေး
 လျှောက်အပ်သော သုတ္တန်တို့ကို၊ ဝေဒလ္လန္တိ-ဝေဒလ္လဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ ဧဝံ-
 လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္မိ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ) အင်္ဂဝသေန-ဖြင့်၊ နဝိဝိဓံ-၏။ [ဧဝံ-စသည်ကား
 နိဂုံး။]

ကထံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္မိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်) ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန-ဓမ္မက္ခန္ဓာ
 တို့၏ အပြားအားဖြင့် စတုရသီတိ သဟဿဝိဓံ-ရှစ်သောင်းလေးထောင် အပြား
 ရှိသနည်း၊ စ-အဖြေကား၊ (တစ်နည်း) စ-ချဲ့၊ သဗ္ဗမေဝ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-
 သည်၊ ဒွါသီတိ ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိံ၊ ပေ၊ ပဝတ္တိနောတိ-ဒွါသီတိ၊ ပေ၊ ပဝတ္တိနောဟူ၍၊
 ဧဝံ-ဤသို့၊ ပရိဒီပိတ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန-အရှင်အာနန္ဒာသည် ပြုအပ်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာ
 တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ စတုရသီတိ သဟဿပုဗောဒံ-ရှစ်သောင်းလေးထောင်
 အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

ဂါထာအနက်။ ။ ပြာဟူဏံ-ပုဏ္ဏား၊ ဒွါသီတိသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်းနှစ်
 ထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတော-ဘုရားအထံတော်မှ၊ ဂဏှိံ-သင်ယူခဲ့ပြီ၊
 ဒွေသဟဿာနိ-နှစ်ထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဘိက္ခုတော-အရှင်သာရိပုတြာ

ပရိဒီပိတ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန။ ။ အရှင်အာနန္ဒာသည် ဂေါပကမောဂ္ဂလ္လာနသုတ်၌ ဓမ္မက္ခန္ဓာ
 တို့ကို မပြ၊ ထေရဂါထာ၌သာ မိမိဂုဏ်ကို ထင်ရှားစေလို၍ပြသည်။ ထို့ကြောင့် သီလက္ခန္ဓာ
 ဋီကာသစ်၌ “ဂေါပကမောဂ္ဂလ္လာနသုတ္တေ”ဟူသော စကားကို စဉ်းစားပါ။ “ပရိဒီပိတ ဓမ္မက္ခန္ဓ
 ဝသေန”ကို “စတုရသီတိသဟဿပုဗောဒံ ဟောတိ”၌စပ်ပါ။ အရှင်အာနန္ဒာသည် ထက်ဝန်း
 ကျင်ပြုအပ်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့၏ အပြားအားဖြင့် “ရှစ်သောင်းလေးထောင် ရေတွက်ရသည်”ဟု
 ဆိုသဖြင့် “အရှင်အာနန္ဒာ မပြုအပ်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာများလည်း ရှိသေး၏”ဟု သိရ၏။ ထို
 ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကား ကထာဝတ္ထုကျမ်း၊ မာဓုရိယသုတ် စသည်၊ ဝိမာနဝတ္ထု စသည်၌လာသော
 အချို့ဂါထာများတည်း။ [ဧဝံ ပရိဒီပိတ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေနာတိ၊ ပေ၊ ဣမိနာ ဧဝံ ဘေန အပ်ရိဒီပိတာ
 ပိ ဓမ္မက္ခန္ဓာ သန္တိတိ ပကာသေတိ၊ တသ္မာ ကထာဝတ္ထုပုဂဏမာဓုရိယသုတ္တာဒိနံ
 ဝိမာနဝတ္ထာဒိသု ကေသမ္ဘိ ဂါထာနံစဝသေန စတုရသီတိသဟဿတောပိ ဓမ္မက္ခန္ဓာနံ
 အဓိကတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ဋီကာသစ်။]

စသော ရဟန်းတော်တို့အထံမှ၊ ဂဏှိ-ပြီ၊ ယေ ဓမ္မာ-အကြင် ဓမ္မက္ခန္ဓာတရား တို့သည်၊ မေ-၏၊ (ဇိဝုဂ္ဂေ-လျှာဖျား၌) ပဝတ္တိနော-နှုတ်တက်ရွှေဖြစ်လာကြကုန် ၏၊ (တေ ဓမ္မာ-ထိုဓမ္မက္ခန္ဓာတရားတို့သည်)၊ စတုရာသီတိသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်း လေးထောင်တို့တည်း။

တတ္ထ-ထို ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့တွင်၊ ဧကာနုသန္ဓိကံ-တစ်ပါးသော အနုသန္ဓေရှိသော၊ သုတ္တံ-သုတ်သည်၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော-ဓမ္မက္ခန္ဓာတည်း၊ ယံ-အကြင် သုတ်သည်၊ အနေကာနုသန္ဓိကံ-များသော အနုသန္ဓေရှိ၏၊ တတ္ထ-ထိုများသော အနုသန္ဓေရှိသော သုတ်၌၊ အနုသန္ဓိဝသေန-အနုသန္ဓေတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓဂဏနာ-ဓမ္မက္ခန္ဓာ အရေအတွက်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဂါထာဗန္ဓေသု-ဂါထာ ဗန္ဓတို့၌၊ ပဉ္စပုစ္ဆနံ-ပြဿနာမေးကြောင်း စကားတည်း၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော-တည်း၊ ဝိသန္ဓေန-ဖြေကြောင်း စကားတည်း၊ ဧကော-သော၊ (ဓမ္မက္ခန္ဓော- တည်း)၊ အဘိဓမ္မေ-၌၊ ဧကမေကံ-တစ်ပါးတစ်ပါးသော၊ တိက ဒုကဘာဇနံ- တိက်ကို ဝေဖန်ကြောင်း၊ ဒုက်ကို ဝေဖန်ကြောင်း စကားသည်လည်းကောင်း၊ ဧကမေကံ-သော၊ စိတ္တဝါရဘာဇနံ-စိတ်အကြိမ်ကို ဝေဖန်ကြောင်း စကားသည် လည်းကောင်း၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော-တည်း၊ ဝိနယေ-၌၊ ဝတ္ထု- ဝတ္ထုကြောင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ [ရှင်သုဒိန်ဝတ္ထုမျိုးတည်း]၊ မာတိကာ-မာတိကာ သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ [ဒွေမာတိကာခေါ် သိက္ခာပုဒ်များတည်း]၊ ပဒဘာဇနီယံ- ပဒဘာဇနီသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ [“ယောပနာတိ-ယောယာဒိသော” စသော မာတိကာ အဖွင့်တည်း]၊ အန္တ ရာပတ္တိ-အန္တ ရာပတ္တိဝါရသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ အာပတ္တိ-အာပတ္တိ ဝါရသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ အနာပတ္တိ-အနာပတ္တိဝါရသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ တိကစ္ဆေဒေါ- တိက်တို့ကို ပိုင်းခြားကြောင်း စကားသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ တတ္ထ-ထို ဝတ္ထုစသည် တို့တွင်၊ ဧကမေကော-သော၊ ကောဋ္ဌာသော-အဖို့အစုသည်၊ ဧကမေကော- သော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော-တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ဧဝံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္ပိ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ) ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန စတုရာသီတိသဟဿာဝိဝံ (ဟောတိ)။ [ဤ “ကောဋ္ဌာသော” ပါ၌ဖြင့် ဗန္ဓသဒ္ဓါ၏ အစုအနက်ကို ပြသည်။]

စတုရာသီတိသဟဿာဝိဝံ။ ။ဓမ္မက္ခန္ဓာ ရှစ်သောင်းလေးထောင် တွက်ပုံကိုပြသော အောက်ပါ ဂါထာကို ဝဇီရတ္ထသင်္ဂဟဋီကာ၌ ပါသည်-ဟု ပိဋကနိတိ၌ ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

- ဧကဝိသတိ သဟဿာနိ၊ ဓန္ဓာ ဝိနယပိဋကေ၊
- ဧကဝိသတိ သဟဿာနိ၊ တထာ သုတ္တန္တပိဋကေ၊
- ဒွါစတ္တာလီသ သဟဿာနိ၊ ဓန္ဓာဘိဓမ္မပိဋကေ၊
- ဣတိ တံ စတုရာသီတိ၊ သဟဿံ ဓန္ဓတော နမေ။

[နိဂုံးကိုပြလို၍ ဧဝံ စသည်မိန့်။] ဧဝံ-လျှင်၊ အဘောဒတော-အပြားမရှိသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ [ရသ၌ အဘိန္နာဝိသေသန စပ်၊] ရသဝသေန-ရသ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဧကဝိဓံ-တစ်ပါးသော အဖို့ရှိသော၊ ဘောဒတော-အပြားအားဖြင့်၊ [ဓမ္မဝိနယာဒိ ဌ်စပ်၊] ဓမ္မဝိနယာဒိဝသေန-ဓမ္မဝိနယ အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓာဒိ ဘောဒံ-ဒုဝိဓ အစရှိသော အပြားရှိသော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ကို၊ သင်္ဂါယန္တေန-သံဂါယနာ တင်တော်မူသော၊ မဟာကဿပပ္ပမုဓေန-အရှင်မဟာကဿပ အမျိုးရှိ သော၊ ဝသိဂဏေန-ရဟန္တာအပေါင်းသည်၊ [သံဂီတံ၌ စပ်၊] အယံ-ဤတရားသည်၊ ဓမ္မော-ဓမ္မတည်း၊ အယံ-သည်၊ ဝိနယော-တည်း၊ ဣဒံ-သည်၊ ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစနံ-တည်း၊ ဣဒံ-သည်၊ မစ္စိမ ဗုဒ္ဓဝစနံ-တည်း၊ ဣဒံ-သည်၊ ပစ္စိမ ဗုဒ္ဓဝစနံ-တည်း၊ ဣဒံ-သည်၊ ဝိနယပိဋကံ-တည်း၊ ဣဒံ-သည်၊ သုတ္တန္တပိဋကံ-တည်း၊ ဣဒံ-သည်၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-တည်း၊ အယံ-ဤသုတ်အပေါင်းသည်၊ ဒီဃနိကာယော-တည်း၊ ပေ၊ အယံ-ဤဗုဒ္ဓကပါဌစသော တရားတော်အပေါင်းသည်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-တည်း၊ ဣမာနိ-ဤသည်တို့ကား၊ သုတ္တဒီနိ-သုတ္တ အစရှိကုန်သော၊ နဝင်္ဂါနိ-အင်္ဂါကိုးပါးတို့တည်း၊ ဣမာနိ-ဤတရားတို့သည်၊ စတုရာသီတိ ဓမ္မက္ခန္ဓ သဟဿာနိ-တို့တည်း၊ ဣတိ ဣမံ ပဘောဒံ-ဤအထူးအပြားကို၊ ဝဝတ္ထပေတွာ-ပိုင်းခြား၍ သာလျှင်၊ သံဂီတံ-ပြီ။

စ-သည်သာမကသေး၊ ကေဝလံ-ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ စသည်မဖက် သက်သက်၊ ဣမမေဝ-ဤအပြားကိုသာ၊ (ဝဝတ္ထပေတွာ-၍၊ သံဂီတံ-သံဂါယနာတင်အပ်သည် ကား၊ န-မဟုတ်သေး၊) အညံ-အခြားသော၊ [အညဗ္ဗိမှ ပိကို “သင်္ဂဟပ္ပဘောဒံ”၌ ရွှေ့ထိုင်စေ။] ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ၊ ပေ၊ ပဏ္ဏာသသင်္ဂဟာဒိ အနေကဝိဓံ-ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ၊ ဝဂ္ဂသင်္ဂဟ၊ ပေယျာလသင်္ဂဟ၊ ဧကနိပါတ၊ ဒုကနိပါတ အစရှိသော နိပါတသင်္ဂဟ၊ သံယုတ္တသင်္ဂဟ၊ ပဏ္ဏာသသင်္ဂဟ အစရှိသော များသောအပြားရှိသော၊ စာသု ပိဋကေသု-ပိဋကသုံးပုံတို့၌၊ သန္နိဿမာနံ-ကောင်းစွာ တွေ့မြင်အပ်သော၊ သင်္ဂဟပ္ပဘောဒံပိ-သင်္ဂဟအပြားကိုလည်း၊ ဝဝတ္ထပေတွာ ဧဝံ-ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ပြီး၍ သာလျှင်၊ သတ္တဟိ မာသေဟိ-ခုနစ်လတို့ဖြင့်၊ သံဂီတံ-ပြီ။ [“သတ္တဟိ မာသေဟိ” ကို “ကြိယာပဝဂ္ဂ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ ကြိယာပဝဂ္ဂ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာ ဋီကာ တတိယာဝိဘတ်ခန်း “ယော ကာရေဟိ သ ဟေတု” သုတ်အဖွင့်၌ ပြထားပြီ။]

[သံဂါယနာအဆုံး၌ အံဩဖွယ်ဖြစ်ပုံများကို ပြလို၍ “သံဂီတိ ပရိယောသာနေ စဿ” စသည်မိန့်။] စ-ဆက်၊ အဿ-ထိုဘုရားစကားတော်ကို၊ သံဂီတိပရိယောသာနေ-သံဂါယနာတင်ခြင်း၏ အဆုံး၌၊ မဟာကဿပတ္ထေရေန-အရှင်မဟာကဿပ ထေရ်သည်၊ ဒသဗလဿ-၏၊ ဣဒံ သာသနံ-ကို၊ ပဉ္စဝဿသဟဿ ပရိမာဏ

ကာလ-အနှစ်ငါးထောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော ကာလပတ်လုံး၊ ပဝတ္တနသမတ္ထံ-
 ဖြစ်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပါပေပြီ။ [“ပဝတ္တနောသမတ္ထံ ပဝတ္တန
 သမတ္ထံ”ဟုပြု၊ “ပဝတ္တနာယ+သမတ္ထံ ပဝတ္တနသမတ္ထံ”ဟု အခြားတစ်နည်းကိုလည်း
 ဋီကာသစ်၌ ပြသေး၏။ “ဖြစ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည်ကို”ဟု ပေးပါ။] ဣတိ-သို့၊
 သဗ္ဗာတပုမောဒါ-လွန်စွာဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သာဓုကာရံ-
 ကောင်းပေစွဟု၊ အားရနှစ်လို၊ မြွက်ဆိုအပ်သော အသံကို၊ ဝါ-ကောင်းချီးကို၊
 ဒဒမာနာဝိယ-မပေးသော်လည်း ပေးသကဲ့သို့၊ [သာဓု ဣတိ ကရိယတိတိ
 သာဓုကာရော၊ သာဓုမခေါ်တတ်ဘဲ ခေါ်တတ်သကဲ့သို့ ဆိုအပ်သော တဒ္ဒမ္မုပစာ
 တည်း၊ ဋီကာသစ်၌ “သဗ္ဗာတပုမောဒါဝိယ၊ သာဓုကာရံ ဒဒမာနာဝိယဟု နှစ်နေရာ
 ထိုင်”ဟု ဖွင့်၏။] အယံ မဟာပထဝီ-သည်၊ ဥဒကပရိယန္တံ-ရေအဆုံး အပိုင်းအခြား
 ရှိသည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ အနေကပ္ပကာရံ-တစ်ပါးမက များသောအပြားအားဖြင့်၊
 ဝါ-ကြိမ်ဖန်များစွာ၊ ကမ္ပိ-တုန်လှုပ်ပြီး၊ သင်္ကမ္ပိ-အထက်အထက်သို့ တက်ကာ
 တက်ကာ ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပြီး၊ သမ္ပကမ္ပိ-အထက်အောက် နိမ့်တုံမြင့်တုံ အပြားအား
 ဖြင့် တုန်လှုပ်ပြီး၊ သမ္ပဝေဓိ-အရပ်လေးမျက်နှာ ယိမ်းထိုး၍ အမျိုးမျိုး ပြင်းစွာ
 အပြားအားဖြင့် တုန်လှုပ်ပြီး၊ အနေကာနိ-တစ်ပါးမက များစွာကုန်သော၊ အစ္စရိယာ
 နိစ-ပန်းမိုးရွာခြင်း၊ အဝတ်မြောက်ခြင်း အစရှိသော အံ့ဩဖွယ်တို့သည်လည်း၊
 [အစ္စရံ ပဟရိတံ ယုတ္တာနိ အစ္စရိယာနိ၊ ပုပ္ဖဝဿ စေလုက္ခေပါဒီနိ-ဋီကာသစ်။]
 ပါတုရဟေသံ-ထင်ရှားဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ပဌမ မဟာ
 သံဂီတိနာမ-ပဌမ မဟာသံဂါယနာမည်၏။

ယာ-ယင်း ပဌမ မဟာသံဂါယနာကို၊ လောကေ-၌၊ (ယေန-အကြွင့်ကြောင့်၊)
 ပဉ္စဟိသတေဟိ-ငါးရာသော ရဟန္တာတို့သည်၊ ကတာ-ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ တေန-
 ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ငါးရာသောရဟန္တာတို့ ပြုတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊)
 ပဉ္စသတာတိစ-ပဉ္စသတာသံဂါယနာဟူ၍လည်းကောင်း၊ ထေရေဟေဝ-ရဟန္တာ

သင်္ကမ္ပိစသည်၌ တစ်နည်း။ ။အထဝါ ပုရတ္ထိမတော ပစ္ဆိမတောစ ဥန္နမနုဩနမနဝသေန
 သင်္ကမ္ပိ၊ ဥတ္တရတော ဒက္ခိဏတောစ ဥန္နမနုဩနမနဝသေန သမ္ပကမ္ပိ၊ မဇ္ဈိမတော ပရိယန္တ
 တောစ ဥန္နမနုဩနမနဝသေန သမ္ပဝေဓိ၊-ဋီကာသစ်၊ [“သင်္ကမ္ပိ-အရှေ့အနောက် နိမ့်တုံမြင့်တုံ
 ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပြီး၊ သမ္ပကမ္ပိ-တောင်မြောက် နိမ့်တုံမြင့်တုံ ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပြီး၊ သမ္ပဝေဓိ-
 အလယ်နှင့် အစွန်အဖျား နိမ့်တုံမြင့်တုံ ပြင်းစွာအပြားအားဖြင့် တုန်လှုပ်ပြီး”ဤသို့ ပေးပါ၊
 မြေကြီးသည် အရှေ့ဘက်ကနိမ့်လျှင် အနောက်ဘက်က မြင့်၏၊ အနောက်ဘက်ကနိမ့်လျှင်
 အရှေ့ဘက်က မြင့်၏၊ ဤသို့ တုန်လှုပ်ခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ “သင်္ကမ္ပိ”ဟု ဤသို့စသည်ဖြင့်
 သမ္ပကမ္ပိ၊ သမ္ပဝေဓိဖြစ်ပုံကိုလည်း သိပါ။]

ထေရ်တို့ချည်းသာ၊ ကတတ္တာ-ပြုတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ထေရ်ကတတ်စ-ထေရ်ကာသံဂါယနာဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ [“ထေရေဟိ+ကတာ ထေရ်ကာ”ဟုပြု၊ အခြားနည်းများကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီး။] ဣတိ-ပဌမ မဟာသံဂါယနာ အပြီးတည်း၊ (ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်၏)၊ [“နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ ပန ဣဓာပိ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ”ကို ပြန်၍အုပ်သည်။]

ဣမိဿာ ပဌမ မဟာသံဂီတိယာ-ဤပဌမ မဟာသံဂါယနာသည်၊ ဝတ္တမာနာယ-ဖြစ်လသော်၊ ဝါ-ဖြစ်စဉ်က၊ ဝိနယသင်္ဂဟဝသာနေ-ဝိနည်းပိဋကကို သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာ၏အဆုံး၌၊ သုတ္တန္တပိဋကေ-၌၊ အာဒိနိကာယဿ-အစဖြစ်သော ဒီဃနိကာယ၏၊ အာဒိသုတ္တံ-အစသုတ်ဖြစ်သော၊ ဗြဟ္မဇာလံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊ ပုစ္ဆန္နေန-မေးတော်မူသော၊ အာယသ္မာတာ မဟာကဿပေန-သည်၊ ဗြဟ္မဇာလံ အာဂုသော အာနန္ဒန ကတ္တ ဘာသိတန္တိ ဧဝမာဒိ ဝုတ္တဝစနပရိယောသာနေ-ဗြဟ္မဇာလံ၊ပေ၊ ဘာသိတံ ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့် မေးတော်မူအပ်သော စကား၏ အဆုံး၌၊ ယတ္ထစ-အကြင်အရပ်၌လည်း၊ ဘာသိတံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ယဉ္ဇ-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း၊ အာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍၊ ဘာသိတံ-ပြီ၊ တံ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသော ဟောရာအရပ်၊ ဟောကြောင်းပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပကာသေန္တော-ထင်ရှားပြလိုသော၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်၊ ဧဝံ မေ သုတန္တိ အာဒိ-ဧဝံ မေ သုတံ-အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဗြဟ္မဇာလဿာပိ၊ပေ၊ နိဒါနမာဒိတိ-ဗြဟ္မဇာလဿာပိ၊ပေ၊ နိဒါနမာဒိဟူ၍၊ (မယာ-သည်၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌)၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊(ဆိုခဲ့ပြီ)၊ ဣတိ-နိဒါနကထာ အပြီးတည်း။

ဣမိဿာ၊ပေ၊ နိဒါနမာဒိတိ။ ။ပဌမသံဂါယနာတင်ခန်း ပြီးသော်လည်း ရှေ့၌ “ဗြဟ္မဇာလဿာပိ ဧဝံ မေ သုတန္တိအာဒိကံ အာယသ္မာတာ အာနန္ဒေန ပဌမမဟာသံဂီတိကာလေ ဝုတ္တံ နိဒါနမာဒိ”ဟု ဆိုသောစကားနှင့် ရှေ့နောက် ဆက်သွယ်ပြလိုသောကြောင့် “ဣမိဿာ ပဌမ မဟာသံဂီတိယာ”စသည်ကို မိန့်ရပြန်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ဣမိဿာ ပဌမ မဟာသံဂီတိယာ”မှစ၍ “ဝုတ္တံ နိဒါနမာဒိတိ”ဟူသော စကားတိုင်အောင်သည် “ဗြဟ္မဇာလဿာပိ၊ပေ၊ နိဒါနမာဒိ”ဟူသော ရှေ့စကားနှင့် အဆက်အသွယ်ကိုပြသော ပုဗ္ဗာပရသမ္ပန္န စကားတည်း၊ တစ်နည်း-နိဂုံးစကားတည်း၊ ဤနေရာရောက်မှ “ဗဟိရနိဒါနိ”ဟု ခေါ်အပ်သော နိဒါနကထာ ပြီးသည်။ [ဣမိနာ ယထာဝုတ္တပဌမမဟာသံဂီတိယံ တထာဝစနမေဝ သန္ဓာယ မယာ ဟေဋ္ဌာ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ပုဗ္ဗာပရသမ္ပန္နံ ယထာဝုတ္တပိတ္တာရဝစနဿ ဝါ ဂုဏံ ဒဿေတိတိ၊-ဋီကာသစ်။]

ဗဟိရနိဒါနိအဖွင့် ပြီး၏။

ဗြဟ္မဇာလသုတ် အဖွင့်
(အတ္တရ နိဒါန်း)

၁။ တတ္ထ-ထို ဧဝံ မေ သုတ် အစရှိသောပါဠိရပ်၌၊ ဧဝန္တိ-ဧဝံဟူသော ပုဒ် သည်၊ နိပါတပဒံ-နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ (တစ်နည်း) ဧဝန္တိ-ဧဝံ အစရှိသော ပုဒ်သည်၊ နိပါတပဒံ-တည်း၊ မေတိ အာဒိနိ-မေ အစရှိသောပုဒ်တို့သည်၊ နာမပဒါနိ-နာမ် ပုဒ်တို့တည်း၊ [အာဒိဖြင့် “သုတ်,ဧကံ,သမယံ” စသော ပုဒ်တို့ကိုယူ။] ပဋိပန္နော ဟောတီတိ ဧတ္ထ-ပဋိပန္နော ဟောတီဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ပဋိတိ-ပဋိဟူသော ပုဒ် သည်၊ ဥပသဂ္ဂပဒံ-ဥပသာရပုဒ်တည်း၊ [ပတိဥပသာရ၏ ကာရိယဖြစ်သောကြောင့် ပဋိကိုပင် ဥပသာရပုဒ်ဟုဆိုသည်၊ (တစ်နည်း) ပတိပန္နောဟု ရှေးပါဠိရှိဟန်တူသည်၊ “ပတိတိ ဥပသဂ္ဂပဒံ” ဟုလည်း ရှိပါစေ။] ဟောတီတိ-ဟောတီဟူသော ပုဒ်သည်၊ အာချာတပဒံ-အာချာတ်ပုဒ်တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣမိနာ နယေန-ဤနည်းဖြင့်၊ တာဝ-ပဒတ္တမှ ရှေးဦးစွာ၊ ပဒဝိဘာဂေါ-ပုဒ်တို့၏ ဝေဖန်အပ်သော အထူးအပြားကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

အနုသန္ဓေ။ ။ဧတ္တာဝတာစ ဗြဟ္မဇာလဿ သာဓာရဏတော ဗာဟရနိဒါနံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အတ္တရန်ဒါနံ သံဝဏ္ဏေတုံ တတ္ထ ဧဝန္တိ အာဒိ ဝုတ္တံ၊-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော “ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနံ ဟိ”အစ “နိဒါနမာဒိတိ”အဆုံးရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့် အခြားသုတ်များနှင့် ဆက်ဆံသောအားဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်၏ ဗာဟရန်ဒါန်းကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ အတ္တရ နိဒါန်းကို ဖွင့်ပြခြင်းငှာ “တတ္ထ ဧဝန္တိ”အစရှိသော စကားကို မိန့်တော်မူအပ်သတည်း။

အတ္တရန်ဒါန်း။ ။ဗြဟ္မဇာလသုတ်အတွင်း၌ပါသော အရှင်အာနန္ဒာထေရ်၏ (သို့မဟုတ်) သံဂါယနာတင်ထေရ်အပေါင်း၏ အခြေခံစကားကို “အတ္တရန်ဒါန်း”ဟု ခေါ်၏။ ထို အတ္တရ နိဒါန်းကိုကား “ဧဝံ မေ သုတ်”မှစ၍ “မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျံ” စသော ဘုရားစကားတော် မရောက်မီ “အထခေါ ဘဂဝါ အနုပ္ပတ္တောတိ”တိုင်အောင်သော စကားတို့ဖြင့် ပြုလိမ့်မည်။

ဖွင့်နည်း ခြောက်မျိုး။ ။ထိုသို့ ဖွင့်ပြရာ၌ ခြောက်မျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ဖွင့်မှုကို ရှေးဆရာတို့ ပြုကြသည်။ ထိုခြောက်မျိုးသော အခြင်းအရာကား-သမ္ဗန္ဓ၊ ပဒ၊ ပဒဝိဘာဂ၊ အတ္ထ၊ အနုယောဂ၊ ပရိဟာရတည်း၊ ထိုအခြင်းအရာ ခြောက်မျိုးကိုပင် ရည်ရွယ်၍ ရှေးဆရာတို့သည် အောက်ပါဂါထာကို မိန့်တော်မူကြသည်။ [ထိုဂါထာ၌ ပဒဖြင့် ပဒဝိဘာဂ ကိုလည်းကောင်း၊ ဤ၌ ပဒဝိဘာဂဖြင့်လည်း ပဒဝိဂ္ဂဟကိုလည်းကောင်း ယူရသည်။]

သမ္ဗန္ဓော စ ပဒဗ္ဗေဝ၊ ပဒတ္တော ပဒဝိဂ္ဂဟော၊
စောဒနာ ပရိဟာရောစ၊ ဆဗ္ဗိဓာ သုတ္တဝဏ္ဏနာ။

သမ္ဗန္ဓ။ ။ဒေသနာတော်၏ အဆက်အသွယ် အနုသန္ဓေကို “သမ္ဗန္ဓအားဖြင့် ဖွင့်ခြင်း”ဟု ခေါ်၏။ ဤနေရာ၌ ပါဠိတော် နိဒါန်းရောက်အောင် “ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနံ ဟိ”စသော ဗာဟရ နိဒါန်းကို ပြခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ “ဧဝံ မေ သုတ်”မှစ၍ “အထခေါ ဘဂဝါ အနုပ္ပတ္တော”

တိုင်အောင် အဗ္ဗန္တရနိဒါန်းနှင့် ဘုရားဟော ပါဠိတော်ကို ဆက်သွယ်၍ ပြခြင်းသည်လည်း ကောင်း အနုသန္ဓေသမ္ပန္နတည်း။ [ထိုထိုနေရာ၌ ပြလေ့ရှိကြသော အနုသန္ဓေကျမ်းတက်လည်း ဤ သမ္ပန္နသံဝဏ္ဏနာပင် ဖြစ်သည်။]

ပဒ၊ ပဒဝိဘာဂ။ ။ဧဝံ တစ်ပုဒ်၊ မေ တစ်ပုဒ်၊ သုတံ တစ်ပုဒ် ဤသို့ ဖွင့်ခြင်းသည် ပဒသံဝဏ္ဏနာမည်၏။ ဧဝံသည် နိပါတ်ပုဒ်၊ မေ စသည်တို့ကား နာမ်ပုဒ်၊ ပတိကား ဥပသာရ ပုဒ်၊ ဟောတိကား အာချာတ်ပုဒ်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်ခြင်းသည် နိပါတ်ပုဒ်၊ နာမ်ပုဒ်၊ ဥပသာရပုဒ်၊ အာချာတ်ပုဒ် စသည်ဖြင့် ဝိသေသနာမည်တပ်၍ ဖွင့်သောကြောင့် ပဒဝိဘာဂအားဖြင့် ဖွင့်ခြင်းမည်၏။ ဝိဘာဂသဒ္ဒါသည် ဝေဖန်အပ်သော အထူးအပြားအနက်ကို ဟော၏။ ဤ ပဒဝိဘာဂကို သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ “ပဒစိန္တာ”ဟု ခေါ်၏။ [ပဒဝိဘာဂေါတိ ဟိ ပဒါနံ ဝိသေသော ယေဝ အဓိပ္ပေတော-ဋီကာသစ်။]

ပဒတ္ထ။ ။“အတ္ထော ပန ဧဝံ သဒ္ဒေါ တာဝံ”စသည်ဖြင့် ဖွင့်ပြခြင်းသည် ပုဒ်၏အနက်ကို ဖွင့်ပြခြင်းဟူသော ပဒတ္ထသံဝဏ္ဏနာတည်း။ များစွာသော ဌာနတို့၌ ပဒတ္ထသံဝဏ္ဏနာကို တွေ့ရပါ လိမ့်မည်။ မြန်မာနိဿယလည်း ပဒတ္ထသံဝဏ္ဏနာများပင်တည်း။

ပဒဝိဂ္ဂဟ။ ။နောက်၌ “ဘိက္ခုနံ+သံယော ဘိက္ခုသံယော၊ ပဉ္စ+မတ္တာ ဧတေသန္တိ ပဉ္စမတ္တာနိ၊ ဘိက္ခုနံ+သတာနိ ဘိက္ခုသတာနိ”စသော အဖွင့်များသည် ပုဒ်ကို ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ပြသော ပဒဝိဂ္ဂဟ အဖွင့်များတည်း။

စောဒနာ။ ။ယုံများသံသယရှိလောက်သော နေရာ၌ “ကသ္မာ ပန ဘဂဝါ တံ အဒ္ဓါနံ ပဋိပန္နော၊ ကသ္မာ စ သုပ္ပိယော အနုဗန္ဓော၊ ကသ္မာ စ သော ရတနတ္ထယဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ”ဤသို့ စသည်ဖြင့် မေး၍ဖွင့်ခြင်းသည် စောဒနာအားဖြင့် ဖွင့်ခြင်းတည်း။ “နန”စသည် ဖြင့် ပြအပ်သော အဖွင့်များလည်း စောဒနာအားဖြင့် ဖွင့်ပြခြင်းပင်တည်း။

ပရိဟာရ။ ။“ဘဂဝါ တာဝ တသ္မိံ ကာလေ”စသောအားဖြင့် ပြအပ်သော စကားများ သည် ထိုအမေးကို ဖြေသောအားဖြင့် ဖွင့်ပြအပ်သော ပရိဟာရ အဖွင့်များတည်း။ “ကိုဇ္ဇာပိ” ငုံ၍ တက်လာသော ဝါကျများလည်း စောဒနာပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာလိုသော အချက်ကို ဖြေသော အားဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် ပရိဟာရသံဝဏ္ဏနာများပင်တည်း။ [ပရိဟာရ-တင်အပ်သောအဖြစ် ကို ရှောင်လွှဲကြောင်းစကား၊ ဝါ-အဖြေ။]

အချုပ်မှာ-“ဘုရားပါဠိတော်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နောင်လာနောက်သားတို့ နားလည် အောင် ဖွင့်ပြရာ၌ ဤပြခဲ့သော သံဝဏ္ဏနာခြောက်ဆင့်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ဖွင့်ပြလေ့ရှိသည်”ဟု မှတ်ပါ။ ဤသို့ ဖွင့်ပြလေ့ရှိသော သံဝဏ္ဏနာခြောက်မျိုးတွင် ဗာဟိရနိဒါန်းဖြင့် အနုသန္ဓေသမ္ပန္န ကို ပြပြီးဖြစ်သောကြောင့် ယခုအခါ၌ ပဒဝိဘာဂကို စတင်၍ ဖွင့်ပြလိုသော အဋ္ဌကထာ ဆရာသည် “တတ္ထ ဧဝန္တိ နိပါတပဒံ”စသည်ကို မိန့်သည်။ တတ္ထကို ဧဝန္တိစသည်၌ အပေါင်း အာဇာရ+အစိတ်အစာယ် အဖြစ်ဖြင့် စပ်ပါ။ ရက္ခေသာခါ ကဲ့သို့တည်း။ တစ်နည်း-“တတ္ထ-ထို ဧဝံ မေ သုတံ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌၊ (သမဘိနိဝိဋ္ဌ-ကောင်းစွာ အကျိုးဝင်သော၊ ဝါ-ပါဝင်သော) ဧဝန္တိ-ဧဝံဟူသော ပုဒ်သည်”ဟု “သမဘိနိဝိဋ္ဌ”ထည့်၍လည်း ဆရာတို့ ပေးတော် မူကြ၏။ [ပဒဝိဘာဂကိုပြလျှင် ပဒကိုလည်း ခွဲခြား၍ ပြပြီးဖြစ်တော့၏။]

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (ပဒဝိဘာဂမှတစ်ပါး ပဒတ္တကို ဆိုဦးအံ့၊) အတ္တတော-ပုဒ်၏ အနက်အားဖြင့်၊ တာဝ-မေ သုတံ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌော-ညွှန်ပြအပ်သော၊) ဧဝံသဒ္ဓေါ-ဧဝံသဒ္ဓါသည်၊ ဥပမူပဒေသ သမ္မဟံသန ဂရဟဏာ ဝစနသမ္ပဋိဂ္ဂဟာကာရ နိဒဿနာဝဓာရဏာဒိအနေကတ္ထပ္ပဘေဒေါ-ဥပမာ အနက်၊ ဥပဒေသအနက်၊ သမ္မဟံသနအနက်၊ ဂရဟဏအနက်၊ ဝစန သမ္ပဋိဂ္ဂဟ အနက်၊ အာကာရအနက်၊ နိဒဿနအနက်၊ အဝဓာရဏအနက် အစရှိသော တစ်ပါးမက များသော အနက်အပြားရှိ၏။ တထာဟိ-ထိုစကား မှန်၏။ (တစ်နည်း) တထာဟိ-ထို စကားကို ချဲ့ဦးအံ့၊ [ဉာပကဟေတု အနက်လည်း ပေးနိုင်သည်။] ဧသ (ဧသော)-ဤ ဧဝံသဒ္ဓါသည်၊ ဧဝံ ဇာတေန မစ္စေန၊ ကတ္တဗ္ဗံ ကုသလံ ဗဟန္တိ ဧဝမာဒိသု-ဧဝံ ဇာတေန မစ္စေန၊ ကတ္တဗ္ဗံ ကုသလံ ဗဟံ-ဤသို့။

ဧဝန္တိ နိပါတပဒံ။ ။ ဧဝန္တိ ဧတ္ထ လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌ လူတိ သဒ္ဓေါ အာဒိအတ္ထော၊ အန္တရာ သဒ္ဓ စသဒ္ဓါဒိနဗ္ဗိ သင်္ဂဟိတတ္ထာ၊ “ဧဝန္တိ”ဟု တိုက်ရိုက်ပါသော လူတိသဒ္ဓါသည် ပဒတ္တ ဝိပလ္လာသ (“ဤသို့”ဟု ပေးရိုးအနက်ကို ပြောင်းလွှဲစေသော) နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အာဒိအနက်ဟော (အာချတ္ထ) လူတိတစ်ပုဒ်ကို အကျေကြံ၍ ထိုလူတိသဒ္ဓါဖြင့် အန္တရာ သဒ္ဓါ စသဒ္ဓါ စသည်တို့၏ နိပါတ်ပုဒ်အဖြစ်ကို ညွှန်ပြသည်။ (တစ်နည်း) နယဂ္ဂဟဏေန ဝါ တေ ဂဟိတာ-“ဤအလို လူတိသဒ္ဓါတစ်ပုဒ် အကျေမကြိဘံ ဧဝံသဒ္ဓါ၏ နိပါတ်ပုဒ် အဖြစ်ကို နည်းယူ၍ အန္တရာသဒ္ဓါ စသဒ္ဓါစသည်တို့၏ နိပါတ်ပုဒ် အဖြစ်ကိုလည်း “ဣမိနာ နယေန ပဒဝိဘာဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟူသော စကားဖြင့် ပြပြီးဖြစ်တော့၏”ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ နှစ်နည်း အနက်ပေးထားသည်။

အတ္တတော ပန။ ။ ပဒဝိဘာဂကို ပြပြီး၍ ပဒတ္တကို ပြလိုသောကြောင့် “အတ္တတော ပန”စသည်မိန့်၊ ဤနေရာ၌ သောတုတို့၏ သံဝဏ္ဏနာနည်းဝယ် ကျွမ်းကျင်ဘို့အလိုငှာ ဖွင့်ပုံဖွင့်နည်းအပြားကို ဋီကာသစ်၌ သုံးနည်းနှစ်မျိုး၊ ငါးနည်းတစ်မျိုး၊ ခြောက်နည်း တစ်မျိုး၊ ရှစ်နည်းနှစ်မျိုးအားဖြင့် အမျိုးမျိုးပြထား၏။ ထိုဋီကာသစ်၌ ရှုပါ။

တထာ ဟေသ။ ။ ဧဝံသဒ္ဓါ၏ အနေကတ္တ ပဘေဒအဖြစ်ကို ပြယုဂ် ဥဒါဟရဏ် အားဖြင့်သာ သိနိုင်ရကား ပြယုဂ် ဥဒါဟရဏ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “တထာဟေသ”စသည် ကို မိန့်သည်။ “တထာဟိမှာ၊ ဉာပကာ၊ ရံခါချဲ့-မြဲစွဲ”နှင့်အညီ ဤ “တထာဟေသ”စသော ဥဒါဟရဏ်ပြ ဝါကျကို ဉာပကဟေတုဝါကျ၊ ဧဝံသဒ္ဓေါ၊ ပေ၊ အနေကတ္ထပ္ပဘေဒေါဟူသော ဝါကျကို ဉာပေတဗ္ဗဗလဝါကျဟုလည်းကောင်း၊ တထာ ဟေသစသော ဝါကျများကို ဝိတ္ထာရဝါကျ၊ ရှေ့ဝါကျကို သင်္ခေပဝါကျဟုလည်းကောင်း၊ တထာ ဟေသစသော ဝါကျ များကို ဒဠီကရဏဝါကျ၊ ရှေ့ဝါကျကို ဒဠီယဝါကျဟုလည်းကောင်း စွဲပါ။

ဧဝံ ဇာတေန။ ။ ဓမ္မပဒ ပပ္ပဝဂ် (၅၃) ဂါထာ၏ အပရဒ္ဓကို ယူထားသော သာဓက တည်း၊ “ယထာပိ ပုပ္ဖရာသိမှာ၊ ကယိရာ မာလာဂုဏေ ဗဟူ”ဟု ပုဗ္ဗဒ္ဓိရှိ၏။ ဟောတော် မူလိုရင်းမှာ-“လိမ္မာတတ်သိ ပညာရှိသည် ပန်းအစုတည်းဟူသော ပန်းပုံထည်းမှ ပန်းကုံး

အစရှိသော ပါဠိရုပ်တို့၌၊ ဥပမာယံ-ဥပမာအနက်၌၊ အာဂတော-လာ၏။ [ဇဝ-
 ဤ၊ အတူ၊ ဇာတေန-မွေးဖွားသောလာသော၊ မစ္စေန-သေရခြင်း သဘောရှိသော
 သတ္တဝါသည်၊ ဗဟုံ-များစွာ၊ ကုသလံ-ကုသိုလ်ကို၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်၏၊
 “မရတိ-သေတတ်၏၊ (သေးရခြင်းသဘော ရှိ၏၊) ဣတိ မစ္စော”ဟု ဝစနတ္ထ
 ပြု။]

ဇဝံ တေ အဘိက္ကမိတဗ္ဗံ၊ ဇဝံ တေ ပတိက္ကမိတဗ္ဗန္တိ အာဒိသု-အစရှိသော
 ပါဠိရုပ်တို့၌၊ ဥပဒေသေ-နည်းလမ်း ညွှန်ပြခြင်း အနက်၌၊ (အာဂတော၊) [တေ-
 သင်သည်၊ ဇဝံ-ဤ အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-သည်ပုံသည်နည်း၊ အဘိက္ကမိတဗ္ဗံ-

များစွာတို့ကို သီးကုံးသကဲ့သို့ ဤ၊ အတူ မွေးဖွားလာသော သေရခြင်း သဘောရှိသော
 သတ္တဝါဟူသမျှသည် လူ့ဘဝကိုရခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတို့ကို မှီခိုရခြင်း၊ သူတော်တရား
 နာရခြင်း၊ ယောနိသော မနသိကာရ (အရာရာ၌ သင့်တင့်အောင် နှလုံးသွင်းတတ်ခြင်း၊)
 စည်းစိမ်ဥစ္စာ၏ ပြည့်စုံခြင်း စသော အစုအပုံထည်းမှ ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာ စသော
 ပုညကြိယာတို့ကို များစွာ ပြုသင့်ကြသည်”ဟူလို၊ [လူ့ဘဝကို ရခြင်းစသော အစုအပုံသည်
 ပုပ္ဖရာသီနှင့် တူ၏၊ ပန်းကုံးကဲ့သို့ လှပ တင့်တယ်ခြင်း၊ အကျိုးရန် ကောင်းခြင်းစသော
 ဂုဏ်ရှိရကား ဒါန သီလစသော ပုညကြိယာတို့သည် ပန်းကုံးတို့နှင့် တူကြကုန်၏။]

ဥပမာယံ အာဂတော။ ။ “ဥပမိယတိ ဧတာယာတိ ဥပမာ”ဟူသော ဝိဂ္ဂဟနှင့်
 အညီ နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း ဥပမာနကိုပင် ဤနေရာ၌ “ဥပမာ”ဟု ခေါ်ထား၏၊ ပြခဲ့သော
 ဥဒါဟရဏ်၌ ပုပ္ဖရာသီနှင့် မာလာဂုဏတို့သည်သာ ဥပမာတည်း၊ ယထာသဒ္ဓါကား
 ထိုဥပမာ၏အခြင်းအရာကို ပြသော် ဥပမာကာရတည်း၊ မှန်၏-မြန်မာတို့က “ဇဝံ-ဤ၊
 အတူ”ဟု ပေး၍ “ယထာကို ဥပမာဇောတက၊ ဇဝံကို ဥပမေယျဇောတက”ဟု ယူကြသော်
 လည်း ကျကျနနပေးလျှင် “ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပုပ္ဖရာသီမှာ-မှ၊ မာလာ
 ဂုဏေ-တို့ကို၊ ကယ်ရာ-ပြုရာ၏၊ ဇဝံ-ဤပန်းအစုမှ ပန်းကုံးတို့ကို ပြုပုံ အခြင်းအရာ
 အားဖြင့်၊ ပေ ၊ ကတ္တဗ္ဗံ-၏”ဟု ပေးရပါသည်။

ထိုသို့ပေးလျှင် ယထာ၏အနက်သည် အနိယမ အာကာရအနက်ဖြစ်၍ ဇဝံ၏အနက်
 ကား ထိုအာကာရကို နိဂုံးအုပ်သော နိယမအာကာရအနက် ဖြစ်၏၊ ထိုအာကာရသည်
 လည်း ဥပမာအပေါ်၌မှီသော အာကာရဖြစ်ရကား ဥပမာကာရဟူသော အာကာရပိသေသ
 တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဥပမာယံ အာဂတော”ဟု မိန့်သည်။ [တေသံ (ထိုပန်းအစု ပန်းကုံး
 တို့၏) ဥပမာကာရောစ ယထာ သဒ္ဓေန အနိယမတော ဇောတိတော၊ တသ္မာ ဇဝံ သဒ္ဓေါ
 နိယမတော ဥပမာကာရ နိဂမနတ္ထောတိ ဝတ္တံ၊ ယုတ္တံ၊ တထာပိ သော ဥပမာကာရော
 နိယမိယမာနော (နိယမပြုအပ်သော ထိုဥပမာကာရသည်) အတ္တတော ဥပမာဝ ဟောတိ-
 ဋီကာများ။]

ဥပဒေသေ။ ။ “ဇဝံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အဘိက္ကမိတဗ္ဗံ-ရှေ့သို့ တိုးရမည်”
 ဤသို့ နည်းလမ်း ညွှန်ပြခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအနက်ကို ဇဝံသဒ္ဓါက ဟောသော်လည်း
 ထိုအခြင်းအရာသည် ဥပဒေသနှင့်စပ်သော အခြင်းအရာဖြစ်သောကြောင့် အများနှင့်

ရှေ့သို့ တိုးရမည်၊ ဝါ-သွားရမည်၊ တေ-သည်၊ ဧဝံ-အားဖြင့်၊ ဝါ-နည်း၊ ပတိက္ကမိတဗ္ဗံ-နောက်သို့ ဆုတ်ရမည်၊ ဝါ-ပြန်ရမည်၊-အင်္ဂုတ္တရ၊ စတုက္က၊ ဘယဝဂ်၊ ဘယသုတ်။] ဧဝမေတံ ဘဂဝါ၊ ဧဝမေတံ သုဂတာတိ အာဒိသု- အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သမ္ပဟံသနေ-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းခြင်း အနက်၌၊ (အာဂတော)၊ [ဘဂဝါ-ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား၊ ဧတံ- ဤတရားတော်သည်၊ ဧဝံ-ဤဟောတော်မူအပ်သော အခြင်းအရာအတိုင်း မှန်ပါပေ၏၊ သုဂတ-ကောင်းသောစကားကို မိန့်တော်မူတတ်သော မြတ်စွာ ဘုရား၊ ဧတံ-သည်၊ ဧဝံ-၏၊-အင်္ဂုတ္တရ၊ တိက၊ မဟာဝဂ်၊ ဂေသမုတ္တိသုတ်။] ဧဝမေဝ ပနာယံ ဝသလီ၊ ပေ၊ ဘာသတိတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဂရဟဏေ - ကဲ့ရဲ့ခြင်းအနက်၌၊ (အာဂတော)၊ [ဧဝမေဝ-ဤ အခြင်းအရာ

ဆက်ဆံသော အခြင်းအရာ (အာကာရ) အနက်ကို မယူဘဲ ဝိသေသဖြစ်သော ဥပဒေသ အနက်ကို ယူ၍ “ဥပဒေသေ” ဟု ဆိုသည်။ [တထာ ဧဝံ ဣမိနာ အာကာရေန အဘိက္ကမိ တဗ္ဗန္တိ အာဒိနာ ဥပဒိသိယမာနာယ (ညွှန်ပြအပ်သော) သမဏသာရပုယ အာကပ္ပသမ္ပတ္တိ ယာ (အသွင်အပြင်၏ ပြည့်စုံခြင်းကို) ဥပဒိသနာကာရောပိ (ညွှန်ပြခြင်းဟူသော အခြင်း အရာသည်လည်း) အတ္တတော ဥပဒေသောယေဝါတိ အာဟ ဧဝံ၊ ပေ၊ ဥပဒေသေတိ၊- ဋီကာသစ်။]

သမ္ပဟံသနေ။ ။ ဟောတော်မူအပ်သော တရားတော်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အမှန် အတိုင်းသိကုန်သော ရဟန်းတော်တို့၏ ရွှင်လန်းအားတက်ခြင်းသည် သမ္ပဟံသန မည်၏။ (ရွှင်လန်းစေခြင်း မဟုတ်၊ ထို ရဟန်းတော်တို့သည် ပြုအပ်သော ရွှင်လန်းခြင်းစိတ်အား တက်ကြွခြင်းတည်း) ဤ၌လည်း ဧဝံသဒ္ဒါသည် ရွှင်လန်းပုံ အခြင်းအရာဟူသော သမ္ပဟံ သနာကာရ အနက်ကို ဟော၏။ ထို အာကာရသည် သမ္ပဟံသနအပေါ်၌ တည်သော ကြောင့် “သမ္ပဟံသနေ” ဟု ဆိုသည်။ [ဧဝမေတန္တိ ဧတ္ထ ပန ဘဂဝတာ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ အဝိပရိတတော ဇာနန္တေဟိ ကတံ တတ္ထ သံဝိဇ္ဇမာနဂုဏာနံ (ထို တရားတော်၌ ထင်ရှားရှိ သော ဂုဏ်တို့အတွက်) ပကာရေဟိ ဟံသနံ ဥဒဂ္ဂတာကရဏံ သမ္ပဟံသနံ၊ တတ္ထ သမ္ပဟံသ နာကာရောပိ အတ္တတော သမ္ပဟံသနမေဝါတိ ဝုတ္တံ သမ္ပဟံသနေတိ၊-ဋီကာသစ်။]

ဂရဟဏေ။ ။ “အယံ ဝသလီ-ဤအကောင်မသည်” ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို ထောက်၍ ဤစကားတစ်ရပ်လုံးသည် ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစကား ဟု သိသာ၏။ ထို ကဲ့ရဲ့ပုံ အခြင်းအရာကိုလည်း ဧဝံသဒ္ဒါက ထွန်းပြသောကြောင့် သာမညဖြစ်သော အာကာရ အနက် ကိုမယူဘဲ ဝိသေသဖြစ်သော ဂရဟဏအနက်ကိုယူ၍ “ဂရဟဏေ” ဟု ဆိုသည်။ [ဧဝမေဝ ပနာယန္တိ ဧတ္ထ စ ဒေါသ ဝိဘာဝနေန ဂါရယုဝစနံ ဂရဟဏံ၊ တဒါ ကာရောပိ အတ္တတော ဂရဟဏံ နာမ၊ တသ္မာ ဂရဟဏေတိ ဝုတ္တံ၊-ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤနေရာ၌ “ဝသလီ” ဟု ကဲ့ရဲ့သံပါသော စကား၏ သဒ္ဒန္တရသန္တိဓာန (သဒ္ဒါတစ်ပါး၏ အနီး၌တည်ခြင်း)ကြောင့် စကားတစ်ရပ်လုံး၏ ဂရဟဏ စကားဖြစ် ကြောင်း သိရသကဲ့သို့ အခြားနေရာများ၌လည်း ဥပမာ စသော သဒ္ဒန္တရသန္တိဓာနကြောင့်

အတိုင်းသာ၊ ဝါ-သည်လိုချည်းသာ၊ အယံ ဝသလီ-ဤ အကောင်မသည်၊ ယသ္မိံ ဝါ တသ္မိံ ဝါ-ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော အရပ်၌၊ (တွေ့ရာမြင်ရာ အရပ်၌) မုဏ္ဍကဿ-စက်ဆုပ်အပ်သော ကတုံးဖြစ်သော၊ တဿ သမဏကဿ-ထို ရဟန်းယုတ်၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဘာသတိ-ပြော၏၊ (ပြော၍ ပြော၍ နေဘိ၏။) ဧဝံ ဘန္တေတိ ခေါ တေ ဘိက္ခု ဘဂဝတော ပစ္စဿေသုန္တိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဝစနသမ္ပဋိဂ္ဂဟေ-စကားတော်ကို လက်ခံခြင်း အနက်၌၊ (အာဂတော)၊ [ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ ဧဝံ-ဤ မိန့်တော်မူအပ်သော အခြင်း အရာအတိုင်းပါ၊ ဝါ-ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ ခေါ-ဤသို့လျှင်၊ တေ ဘိက္ခု-ထို ရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရားအား၊ ဝါ-၏၊ (ဝစနံ-စကားတော် ကို) ပစ္စဿောသု-ရှေးရှုနားထောင်ကြကုန်ပြီ၊ ဝါ-လက်ခံကြကုန်ပြီ၊ (ဝန်ခံ ကြကုန်ပြီ"ဟု မပေးနှင့်။)]

ဥပမာစသော အနက်ကို သိရ၏။ [သော စေတ္တ ဂရဟဏာကာရော ဝသလီတိ အာဒိ ခံသနသဒ္ဒသန္တိဓာနတော ဧဝံ သဒ္ဒေန ပကာသိတောတိ ဝိညာယတိ၊ ယထာ စေတ္တ ဧဝံ ဥပမာကာရာဒယောပိ ဥပမာဒိဝသေန ဝုတ္တာနံ ပုပ္ဖရာသိအာဒိသဒ္ဒါနံ သန္တိဓာနတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဇောတကမတ္တာ ဟိ နိပါတတတိ-ဋီကာသစ်။]

ဆက်ဦးအံ့-ဤ ပြုယုဂ်သည် သဂါထာဝဂ္ဂ၊ ဗြဟ္မဏသံယုတ်၊ အရဟန္တဝဂ်၊ ဓနုဉ္ဇာနီ သုတ်လာသော ပြုယုဂ်တည်း။ ထိုဝတ္ထု၌ စောစောက ဗြဟ္မဏအယူရှိ၍ ဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ် သေးသော ယောက်ျားနှင့် ဘုရားကိုအလွန်ကြည်ညိုသော သောတာပန် ဓနုဉ္ဇာနီတို့ သမီး ခင်ပွန်း ဖြစ်ကြ၏။ ယောက်ျားက ဗြဟ္မဏများကို ထမင်းကျွေးလို၍ ဒီတစ်ရက်တော့ “နမော တဿ” စသော ဂုဏ်တော်ကို မရွတ်ဖို့ရာ တောင်းပန်ထား၏။ သို့သော် ထိုထမင်း ကျွေးခိုက်မှာ ဓနုဉ္ဇာနီသည် ချော်၍လဲသောကြောင့် “နမော တဿ ဘဂဝတော” စသော ဘုရားဂုဏ်တော် ဥဒါန်းကို ရွတ်ဆိုမိလေသည်။ ထိုအခါ ယောက်ျားပုဏ္ဏားက သန်လျက် ကိုကိုင်၍ ကြိမ်းမောင်းသောကြောင့် “ဧဝမေဝ ပနာယံ ဝသလီ” စသော ဂရဟာစကားကို ဆိုလေသည်။

ဝစနသမ္ပဋိဂ္ဂဟေ။ ။ဘုရားရှင်သည် တရားဟောတော်မူလိုသောအခါ ထိုတရားကို ကောင်းမွန်စွာနာယူခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်း၌ “တံ သုဏာထ ပပေ၊ သာဓုကံ မနသိကရောထ” ဟု တိုက်တွန်းတော်မူလေရှိ၏။ ထိုသို့ အတိုက်တွန်းခံရသော ရဟန်းတော်တို့က ထိုကောင်း စွာနာယူခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်း၌ မိမိတို့တည်ပါကြောင်းကို ဝန်ခံခြင်းသည် ဝစနသမ္ပဋိဂ္ဂဟ မည်၏။ ဤ၌လည်း ဝစနသမ္ပဋိဂ္ဂဟာကာရအနက်ကို ဧဝံသဒ္ဒါက ဟောသော်လည်း ထို အာကာရသည် ဝစနသမ္ပဋိဂ္ဂဟ၌တည်ရကား သာမညဖြစ်သော အာကာရအနက်ကို မယူဘဲ ပီသေသဖြစ်သော သမ္ပဋိဂ္ဂဟအနက်ကိုယူ၍ “ဝစန သမ္ပဋိဂ္ဂဟေ”ဟု ဆိုသည်။ [ဧတ္ထ ပန ဓမ္မဿ သဝနမနသိကာရေသန္တိယောဇိတေဟိ (တိုက်တွန်းအပ်ကုန်သော) ဘိက္ခုဟိ တတ္ထ အတ္တနော ဌိတာဘာဝဿ ပဋိဇာနနမေဝ ဝစနသမ္ပဋိဂ္ဂဟော၊ တဒါကာရောပိ အတ္တတော ဝစနသမ္ပဋိဂ္ဂဟောယေဝ နာမ၊ တေနာဟ ဝစနသမ္ပဋိဂ္ဂဟေတိ-ဋီကာသစ်။]

ဧဝံ ဗျာခေါ အဟံ ဘန္တေ ဘဂဝတာ ဓမ္မံ ဒေသိတံ အာဇာနာမိတိ အာဒီသု-
 အစရိသော ပါဠိရုပ်တို့၌၊ အာကာရေ-အခြင်းအရာအနက်၌၊ (အာဂတော)၊
 [ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ အဟံ-တပည့်တော်သည်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဒေသိ
 တံ-ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မံ-တရားတော်ကို၊ ဧဝံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်၊
 အာဇာနာမိ ဗျာခေါ (ဝိယ ခေါ)-သိသကဲ့သို့ ရှိပါ၏၊-အရိဋ္ဌသိက္ခာပုဒ်၏နိဒါန
 ဝတ္ထု ပါဠိတော်။] ဧဟိ တံ မာဏဝက |ပေ၊ အနကမ္ပံ ဥပါဒါယာတိ အာဒီသု-
 တို့၌၊ နိဒဿနေ-ညွှန်ပြခြင်းအနက်၌၊ (အာဂတော)၊ [မာဏဝက-လုလင်ငယ်၊
 တံ-သည်၊ ဧဟိ-လာလော၊ ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ သမဏော အာနန္ဒော-
 ရဟန်းတော် အာနန္ဒာသည်၊ (အတ္ထိ)၊ တေန-ထိုရဟန်းတော် အာနန္ဒာရှိရာ
 အရပ်သို့၊ ဥပသကံမ-သွားလေလော၊ ဥပသကံမိတွာ-သွားပြီး၍၊ မမ-ငါ၏၊
 ဝစနေန-စကားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) မမ ဝစနေန-ငါ၏အလျှောက်ဖြင့်၊ သမဏံ
 အာနန္ဒံ-ရဟန်းတော် အာနန္ဒာကို၊ (ပုစ္ဆံ စပ်)၊ အပ္ပါဗာဓံ-နှိပ်စက်ပြင်းစွာ မခံသာ
 အောင် ကြီးစွာသော ရောဂါ၏ မရှိခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပါတကံ-ဆင်းရဲ
 ငြိုငြင်၊ အသက်ရှင်ဖွယ်၊ ရောဂါငယ်၏ မရှိခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ လဟုဋ္ဌာနံ-
 လျင်မြန်ပေါ့ပါး၊ ထသွားနိုင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဗလံ-ကိုယ်အားကိုလည်း
 ကောင်း၊ ဖာသုဝိဟာရံ-၄ ပါးဣရိယာ၊ မျှတကာဖြင့်၊ ချမ်းသာစွာ နေခြင်းကို

ဧဝံ ဗျာခေါ |ပေ၊ အာကာရေ။ ။ “ဧဝံ ဗျာခေါ”ကို “ဧဝံ+ဝိယ+ခေါ”ဟု ပုဒ်
 ဖြတ်၊ “ဧဝံ ခေါန္တရေ ဝိယ ဗျာ”ဟူသော သဒ္ဒနိတိ သဒ္ဓိ(၁၇၁)သုတ်ဖြင့် ဧဝံသဒ္ဓါ ခေါ
 သဒ္ဓါတို့၏ အလယ်၌ရှိသော ဝိယကို ဗျာပြု၊ ဤသဒ္ဒနိတိသုတ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဋီကာသစ်၌
 “ဧဝံ ခေါ တိ ဟိ ဣမေသံ ပဒါနမန္တရေ ဝိယသဒ္ဓဿ ဗျာပဒေသောတိ နေရတ္ထိကာ”ဟု
 ဆိုသည်။ အာကာရေ အရ ဥပမာ-ဥပဒေသစသော အနက်တို့နှင့် မရောသော အာကာရ
 သက်သက်ကို ယူစေလို၍ “အာကာရေတိ အာကာရမတ္ထေ”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။

အပ္ပါဗာဓံ၊ အပ္ပါတကံ။ ။ အာပုဗ္ဗ ဘူဝါဒိ တကိဓာတ်သည် “ကိစ္ဆဇီဝန”အနက်
 ကို ဟော၏၊ နှာစေး၊ ခေါင်းကိုက်စသော အနာရောဂါကလေးများဖြစ်သောအခါ
 အသက်ရှင်ရခြင်းသည် ချမ်းချမ်းသာသာ မရှိလှ၊ ထိုသို့ ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာ အသက်ရှင်ရ
 ကြောင်းဖြစ်သော ရောဂါငယ်များကို “အာတကံ”ဟု ခေါ်၏၊ “အာတကံတိ(ဆင်းရဲ
 ငြိုငြင်စွာ အသက်ရှင်ရ၏)၊ အနေနာတိ အာတကော”ဟု ပြု၊ အာတကံအရ ရောဂါငယ်
 များကို ယူလတ်ဖြစ်၍ “အာဗာဓ”အရ ကြီးကျယ်သော အနာရောဂါများကို ယူရတော့သည်၊
 “အာ (ဘုသော) ဗာဓတိ (နှိပ်စက်တတ်၏)၊ ဣတိ အာဗာဓော”ဟု ပြုပါ၊ အပ္ပသဒ္ဓါကား
 အပ္ပဟရိတေပုဒ်၌ကဲ့သို့ အဘာဝအနက်ကို ဟော၏၊ “အာဗာဓဿ+အဘာဝေါ အပ္ပါဗာဓံ၊
 အာတကံဿ+အဘာဝေါ အပ္ပါတကံ”ဟု အဗျယိဘော သမာသံပြုပါ။ [အပ္ပါဗာဓန္တိ
 ဝိသဘာဂဝေဒနာဘာဝံ၊ အပ္ပါတကံန္တိ ကိစ္ဆဇီဝိတကရရောဂါဘာဝံ-သုဘသုတ် အဋ္ဌကထာ
 ကို မှီသော ဋီကာသစ်။]

လည်းကောင်း၊ ပုစ္ဆ-မေးလေလော၊ (ကိ-အဘယ်သို့ မေးရမည်နည်း၊) တော
 ဒေယပုတ္တော-တောဒေယျပုတ္တော၏ သားဖြစ်သော၊ သုဘော-သုဘမည်သော၊
 မာဏဝေါ-လုလင်သည်၊ ဘဝန္တံ အာနန္တံ-အရှင်အာနန္ဒာကို၊ အပ္ပါဗာဝံ-ကိုလည်း
 ကောင်း၊ အပ္ပါတကံ-ကိုလည်းကောင်း၊ လဟုဋ္ဌာနံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဗလံ-
 ကိုလည်းကောင်း၊ ဖာသုဝိဟာရံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပုစ္ဆတိ-မေးလိုက်ပါ၏၊
 ဣတိ-ဤသို့ မေးလေလော၊ ဧဝဉ္စ-ဤသို့လည်း၊ ဝဒေဟိ-လျှောက်လေဦး
 လော၊ [စဖြင့် မေးခြင်းကိုနည်း၊] (တစ်နည်း) စ-မေးလျှောက်ရုံသာ မကသေး၊
 ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-သည်ပုံသည်နည်း၊ ဝဒေဟိ-လော၊ (ကိ-အဘယ်သို့လျှောက်ရ
 မည်နည်း၊) သာဓု-တောင်းပန်ပါ၏၊ ဘဝံ အာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ယေန-
 အကြင်အရပ်၌၊ တောဒေယျပုတ္တဿ-သော၊ သုဘဿ-သော၊ မာဏဝဿ-
 ၏၊ နိဝေသနံ-အိမ်သည်၊ (အတ္ထိ၊) တေန-ထိုသုဘလုလင်၏ အိမ်ရှိရာ အရပ်သို့၊
 အနုကမ္ပံ-လျော်စွာတုန်လှုပ်တတ်သော ကရုဏာကို၊ ဝါ-သနားစောင့်ရှောက်
 ခြင်းကို၊ ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍၊ ဝါ-စွဲ၍၊ ဥပသကံမတု ကိရ-ကြွတော်မူပါ
 လောတဲ့၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်လေဦးလော၊ [သုဘသုတ်၊ သုဘမာဏဝတ္ထု။]

တံ ကိမညထ ကာလာမာ ၊ပေ၊ ဧဝံ နော ဧတ္ထ ဟောတီတိ အာဒီသု-တို့၌၊
 အဝဓာရဏေ-ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းအနက်၌၊ (အဂတော)၊ [ကာလာ
 မာ-ကာလာမ အမျိုးသားတို့၊ တံ-ထို မိန့်တော်မူအပ်လတံသော စကားကို၊
 ကိ မညထ-အဘယ်သို့မှတ်ထင်ကြကုန်သနည်း၊ ဣမေ ဓမ္မာ-ဤတရားတို့သည်၊
 ကုသလာဝါ-ကုသိုလ်တို့လော၊ အကုသလာဝါ-အကုသိုလ်တို့လော၊ ဣတိ-
 ဤသို့မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ ဣမေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ အကုသလာ-
 အကုသိုလ်တို့ပါတည်း၊ (ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ကုန်ပြီ၊) (ဣမေဓမ္မာ-အကုသိုလ်
 ဖြစ်သော ဤတရားတို့သည်၊) သာဝဇ္ဇာ ဝါ-အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သလော၊
 ဝါ-အပြစ်ရှိကုန်သလော၊ အနဝဇ္ဇာ ဝါ-အပြစ်မရှိကုန်သလော၊ ဣတိ-ပြီ၊
 ဘန္တေ-ရား၊ (ဣမေဓမ္မာ-တို့သည်၊) သာဝဇ္ဇာ-အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်ပါကုန်၏၊ ဝါ-
 အပြစ်ရှိပါကုန်၏၊ (ဣတိ-ပြီ၊) (ဣမေ ဓမ္မာ-အကုသလသာဝဇ္ဇဖြစ်သော
 ဤတရားတို့ကို၊) ဝိညဂရဟိတာ ဝါ - ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့အပ်ကုန်သလော၊

လဟုဋ္ဌာနံ ၊ပေ၊ နိဒဿနံ။ ။ အာဗာဓ အာတကံတို့ မရှိသည့်အတွက် ပေါ့ပေါ့
 ပါးပါ ထသွားနိုင်ခြင်းကို “လဟုဋ္ဌာနံ” ဟု ဆို၏။ ကာယဗလကို “ဗလ” ဟုလည်းကောင်း၊
 ဣရိယာပုထ်လေးဖြာတို့၌ ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းကို “ဖာသုဝိဟာရံ” ဟုလည်းကောင်း
 ဆိုသည်။ ဧဝဉ္စ ဝဒေဟိ၌ ဧဝံသဒ္ဓါသည် ပြောဆိုပုံအခြင်းအရာကို ညွှန်ပြသော အာကာရ
 နိဒဿန အနက်ရှိသော်လည်း သာမညဖြစ်သော အာကာရအနက်ကို မယူဘဲ ဝိသေသ
 ဖြစ်သော နိဒဿနအနက်ကိုသာ ယူ၍ “နိဒဿနေ” ဟု ဆိုသည်။ [သော စ ဝဒနာကာရော
 ဣဓ ဧဝံသဒ္ဓေန နိဒဿီယတီတိ ဝုတ္တံ နိဒဿနေတိ-ဋီကာသစ်။]

ဝိညုပ္ပသတ္တာ ဝါ-ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းအပ်ကုန်သလော၊ (ဣတိ-ပြီ၊) ဘန္တေ-ရား၊ (ဣမေ ဓမ္မာ-အကုသလသာဝဇ္ဇဖြစ်သော ဤတရားတို့ကို၊) ဝိညုဂရဟိတာ-ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့အပ်ပါကုန်၏၊ (ဣတိ-ပြီ၊ ဣမေ ဓမ္မာ-အကုသလသာဝဇ္ဇ ဝိညုဂရဟိတဖြစ်သော ဤတရားတို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊) သမတ္တာ-ထက်ဝန်းကျင် ယူအပ်ကုန်သည်၊ ဝါ-ပြည့်စုံလုံလောက်ကုန်သည်၊ သမာဒိန္နာ-ကောင်းစွာ ယူအပ်ကုန်သည်၊ ဝါ-ဆောက်တည်အပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ-ဖြစ်ကုန်လသော်၊) အဟိတာယ-စီးပွားမဲ့အလိုငှာ၊ ဒုက္ခာယ-ဆင်းရဲအလိုငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ ဝါ-ဖြစ်မှု လည်း ဖြစ်ကုန်သလော၊ နော သံဝတ္တန္တိ ဝါ-မဖြစ်မှုလည်း မဖြစ်ကုန်သလော၊ ကထံ-အဘယ် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-အဘယ်သို့၊ ဧတ္ထ-ဤဖြစ်၊ မဖြစ် စကားနှစ်ရပ်၌၊ ဝေါ-သင်တို့၏၊ (မတိ-အလိုသည်၊) ဟောတိ-ဖြစ်သနည်း၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ (ဣမေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊) သမတ္တာ-ကုန်သည်၊ ဝါ-ကုန်သည်၊ သမာဒိန္နာ-ကုန်သည်၊ ဝါ-ကုန်သည်၊ (သမာနာ-ကုန်လသော်၊) အဟိတာယ-ငှာ၊ ဒုက္ခာယ-ငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ပါကုန်၏၊ ဧဝံ-ဤအခြင်းအရာ အားဖြင့်သာ၊ ဝါ-ဤသို့သာ၊ ဧတ္ထ-ဤဖြစ်၊ မဖြစ် စကား ၂ ရပ်၌၊ နော-တပည့်တော်တို့၏၊ (မတိ-အလိုသည်၊) ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏၊-အဂ္ဂိတ္တရ၊ တိကနိပါတ်၊ မဟာဝဂ်၊ ကေသမုတ္တိသုတ်။]

သမတ္တာ၊ သမာဒိန္နာ။ ။သံ အာပုဗ္ဗ၊ ဒါဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဒါဓာတ်၏ ဒကို တပြု အာကို ရသပြု၍ “သမတ္တ”ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “သမတ္တာ-ထက်ဝန်းကျင် ယူအပ်ကုန်သည်”ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏၊ “သမတ္တာတိ ပရိဂ္ဂရိတာ”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်ကား အဓိပ္ပာယ်ထွတ်တည်း၊ သမာဒိန္နာ၌လည်း သံ အာပုဗ္ဗ၊ ဒါဓာတ်၊ တပစ္စည်းပင်တည်း၊ တကို ဣန္ဒြေပြု၍ “သမာဒိန္န”ဟု ဖြစ်၏၊ “ကောင်းစွာ ယူအပ်ကုန်သည်”ဟု သဒ္ဒတ္ထ၊ “ဆောက်တည် အပ်ကုန်သည်”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွတ်ဖြစ်၏။

အဝဓာရဏေ။ ။ဧဝံသဒ္ဒါဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်းအနက်ကို “အဝဓာရဏအနက်”ဟု ခေါ်၏၊ ဘုရားရှင်သည် ကာလာမ အမျိုးသားတို့ကို အဟိတဒုက္ခအကျိုးငှာ ဖြစ်၊ မဖြစ် နှစ်ရပ်တွင် တစ်ရပ်ရပ်၌ ဆုံးဖြတ်စေလိုသောကြောင့် “ကထံ ဝေါ ဧတ္ထ ဟောတိ”ဟု မေးတော်မူ၏၊ ထိုအခါ သမတ္တာ ဘန္တေ ၊ပေါ ဧဝံ နော ဧတ္ထ ဟောတိ”ဟု ဆုံးဖြတ်ချက် စကားကို လျှောက်ထားကြသည်၊ ထို့ကြောင့် ဧဝံသဒ္ဒါသည် ဆုံးဖြတ်ပုံအခြင်းအရာ အဝဓာရဏာကာရအနက်ကို ဟော၏၊ သို့သော် သာမညဖြစ်သော အာကာရအနက်ကို မယူဘဲ ဝိသေသဖြစ်သော အဝဓာရဏအနက်ကို ယူ၍ “အဝဓာရဏေ”ဟု မိန့်သည်။

ဧဝံ နော။ ။ဧတ္ထ စ တေသံ ယထာဝုတ္တဓမ္မာနံ အဟိတဒုက္ခာဝဟဘာဝေ သန္နိဋ္ဌာနဇနနတ္ထံ အနုမတိဂ္ဂဟဏဝသေန သံဝတ္တန္တိ ဝါ နော ဝါ၊ ကထံ ဝေါ ဧတ္ထ ဟောတိတိ ဝုတ္တတ္တာ တဒါကာရ သန္နိဋ္ဌာနံ ဧဝံသဒ္ဒေန ဝိဘာဝိတိ၊ သောစ တေသံ ဓမ္မာနံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တနာကာရော နိယမိယမာနော အတ္ထတော အဝဓာရဏမေဝါတိ ဝုတ္တံ အဝဓာရဏေတိ၊-ဋီကာသစ်။

သွာယံ (သော+အယံ)-ထိုစေသဒ္ဓါကို၊ ဣမ-ဤစေ မေ သုတံဟူသော ပါဠိ၌၊ အာကာရနိဒဿနာဝဓာရဏေသု-အာကာရအနက်၊ နိဒဿနအနက်၊ အဝဓာဏအနက်တို့၌၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏။ တတ္ထ-ထိုသုံးမျိုးသော အနက် ရှိသော စေသဒ္ဓါတို့တွင်၊ [“တတ္ထတိ တေသု တီသု အတ္ထေသု” ဟု ဋီကာသစ်၌ အတ္ထကိုစွဲသော်လည်း နောက်၌ “စေသဒ္ဓေန” ဟု ရှိသောကြောင့် သဒ္ဓါကို စွဲသည်။] အာကာရတ္ထေန-အာကာရအနက်ရှိသော၊ စေသဒ္ဓေန-စေသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဧတမတ္ထံ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏။ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြသနည်း၊) (ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ [အရှင်အာနန္ဒာက အရှင်မဟာကဿပကို ခေါ်သော အာလုပ်၊] နာနာနယနိပုဏံ-အထူးထူးသော နည်းတို့ဖြင့် သိမ်မွေ့နက်နဲထသော၊

အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ယူဖွယ်။ ။ စေသဒ္ဓါ ၊ပေ၊ အဝဓာရဏာဒိ အနေကတ္ထပ္ပဘေ ဒေါ” ဟု သင်္ခေပဝါကျတုန်းက အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုခဲ့၏။ ထိုအာဒိသဒ္ဓါအတွက် “ဣဒံအနက်၊ ပုစ္ဆာအနက်၊ ပရိမာဏအနက်စသော အနက်တို့ကို ယူပါ” ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏။ ထိုတွင် “ဝေဂတာနိ-ဤသို့ဖြစ်သော အပြားရှိကုန်၏။ ဝေ ဝိဓော-ဤသို့သော အပြားရှိ၏။ ဝေမာကာရော-ဤသို့သော အခြင်းအရာ အပြားရှိ၏။” ဤသို့စသော ပါဠိရပ်တို့၌ စေသဒ္ဓါကို “ဣဒံ အနက်ရှိ၏” ဟု ဆိုသည်။ ဂတဝိဓာကာရသဒ္ဓါ ပန ပကာရပရိယာယာ-ဤ၌ပါသော ဂတသဒ္ဓါ၊ ဝိဓေသဒ္ဓါ၊ အာကာရသဒ္ဓါတို့သည် ပကာရသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ် တို့တည်း-ဋီကာသစ်၊ ပုစ္ဆာအနက်ဟော စေသဒ္ဓါ၏ပုံစံကို “ဝေ သုတေ သုနာတာ” စသည်ဖြင့် အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်၌ တွေ့ရလတ်။ “ဝေ လဟုပရိဝတ္တံ-ဤသို့လျင်မြန်သော အပြောင်း အလွဲရှိ၏။ ဝေမာယုပရိယန္တော-ဤသို့သော အသက်အပိုင်းအခြားရှိ၏” ဤနေရာ၌ ပရိမာဏအနက်၌ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

သွာယမိဓ ၊ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ။ စေသဒ္ဓါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကို ပြပြီး၍ အတ္ထုဒ္ဓေသကို ပြလိုသောကြောင့် “သွာယမိဓ” စသည်ကို မိန့်၊ တစ်နည်း- “ဤနေရာ၌ ထိုစေသဒ္ဓါသည် အဘယ်အနက်တို့၌ ဖြစ်ပါသနည်း၊ “အလုံးစုံသောအနက်တို့၌ ဖြစ်ပါသလော” ဟု အဓိက စောဒနာကိုလည်းကောင်း၊ အမှတ်မရှိ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသောအနက်၌ ဖြစ်ပါသလော” ဟု ဥနုစောဒနာကိုလည်းကောင်း ပြုဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သွာယမိဓ” အစရှိသောပါဠိကို မိန့်၊ ထိုအလုံးစုံသောအနက်တို့၌လည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ အမှတ်မရှိ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသော အနက်၌လည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ အာကာရ၊ နိဒဿန၊ အဝဓာရဏ သုံးနက်တို့၌ ဖြစ်သည်-ဟူလို။ [ဣမ ပန သော ကတမေသု ဘဝတိ၊ သဗဗတ္ထဝါ (အဓိကစောဒနာ) အနိယမတော ပဒေသေဝါတိ စောဒနာယ သွာယမိဓာတိ အာဒိ ဝုတ္တံ၊-ဋီကာသစ်။]

တတ္ထ ၊ပေ၊ ဒီပေတိ။ ။ တစ်နက်တည်း၌သာ ဖြစ်သင့်သည်မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် သုံးနက်တို့၌ ဖြစ်ပါသနည်းဟူ၍လည်းကောင်း၊ သုံးနက်တို့၌ ဖြစ်ပါစေ တော့၊ ထိုသုံးနက်တို့တွင် အဘယ်အနက်ဖြင့် အဘယ်အဓိပ္ပာယ်ကို ပြသည်ဟုလည်းကောင်း မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တတ္ထ ၊ပေ၊ ဒီပေတိ” ဟု မိန့်သည်။... [နနု ဧကသ္မိယေဝ အတ္ထေ သိယာ၊ ကသ္မာ တီသုပီတိစ၊ ဟောတု(သုံးနက်တို့၌ဖြစ်သည်မှာ ရှိပါစေတော့) တီဗ္ဗိဓေသု အတ္ထေသု ဧကန ကိမတ္ထံ ဒီပေတီတိစ အနုယောဂံ ပရိဟရန္တော တတ္တာတိ အာဒိမာဟ-ဋီကာသစ်။]

အနေကဇ္ဈာသယသမုဋ္ဌာနံ-များစွာသော အဇ္ဈာသယဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိထ
 သော၊ အတ္တဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နံ-အနက်၊ သဒ္ဓါတို့နှင့် ပြည့်စုံထသော၊ [အတ္တဗျဉ္ဇနတို့၏
 အကျယ်ကို သာမညဖလသုတ် သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနံအဖွင့်၌ တွေ့ရလတ်။] ဝိဝိဓ
 ပါဠိဟာရိယံ-အမျိုးမျိုးသော တန်ခိုးပြာဠိဟာရိထသော၊ [ပါဠိဟာရိယပုဒ်၏
 အနက်ကို ဋီကာ၌ အကျယ်ပြထား၏။ အဋ္ဌသာလိနီ ဂန္ဓာရမ္ဘ အဖွင့် မူလဋီကာ၌
 လည်း ပြထားသည်။] ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓဂမ္ဘိရ်-နက်နဲသောဓမ္မ၊ အတ္ထ၊
 ဒေသနာ၊ ပဋိဝေဓရှိထသော၊ [ဓမ္မ၊ အတ္ထ၊ ဒေသနာ၊ ပဋိဝေဓတို့၏ အကျယ်ကို
 “ဂမ္ဘိရဘဝ” အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။] သဗ္ဗသတ္တာနံ-အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏။
 (ကြားနာရသော သတ္တဝါအားလုံးတို့၏။) သကသကဘာသာနရူပတော-မိမိဥစ္စာ
 မိမိဥစ္စာဖြစ်သော ဘာသာအားလျော်စွာ၊ သောတပထံ-သောတဒွါရတည်းဟူ
 သော လမ်းကြောင်းသို့၊ ဝါ-သောတဝိညာဉ်၏အကြောင်းဖြစ်သော သောတ
 ဒွါရသို့၊ အာဂစ္ဆန္တံ-ရောက်လာနိုင်ထသော၊ တဿ ဘဂဝတော-၏။ ဝစနံ-

နာနာနယနိပုထံ။ ။နာနပုကာရာ+နယာ နာနာနယာ-ဧကတ္တနည်း၊ နာနတ္တ
 နည်း၊ အဗျာပါရနည်း၊ ဧဝံဓမ္မတနည်းဟု ဆိုအပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အဋ္ဌကထာ၌
 ပြခဲ့သောနည်းတို့၊ ဝါ-နန္ဒိယာဝတ္တနည်း၊ တိပုဂ္ဂလနည်းစသော နေတ္တိ၌လာသော နည်းတို့၊
 (တစ်နည်း) အမျိုးမျိုးသော ပါဠိတော် အသွားနည်းတို့၊ နာနာနယေဟိ+နိပုထံ-သိမ်မွေ့
 နက်နဲသော စကားတော်တည်း၊ နာနာနယနိပုထံ-တော်။

အနေကဇ္ဈာသယသမုဋ္ဌာနံ။ ။ဒေသနာသာသနကထာအဖွင့်တုန်းက ပြခဲ့သော
 သဿတဒိဋ္ဌိစသော အာသယကို “အဇ္ဈာသယ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုအဇ္ဈာသယသည် အပု
 ရဧက္ခတာ စသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့် များသောကြောင့် အနေကဖြစ်၏။ တစ်နည်း-မိမိ၏
 အလိုဆန္ဒ၊ သူတစ်ပါးတို့၏ အလိုဆန္ဒ၊ ပုစ္ဆာဝင်က၊ အတ္ထုပ္ပတ္တိအားဖြင့် များသောကြောင့်
 အနေကဖြစ်၏။ [အတ္တဇ္ဈာသယစသော အပြားကို အဇ္ဈတ္တိက နိဒါန်းအဆုံး၌ တွေ့ရလတ်။]
 မြတ်စွာဘုရား၏ တရားစကားတော်သည် ထိုသို့များစွာသော အဇ္ဈာသယကြောင့် ဖြစ်ရကား
 အနေကဇ္ဈာသယ သမုဋ္ဌာနလည်း ဖြစ်တော်မူသည်။ “အနေကဇ္ဈာသယာ+သမုဋ္ဌာနံ
 ဧတဿာတိ အနေကဇ္ဈာသယသမုဋ္ဌာနံ”ဟု ပြ။

သောတပထံ အာဂစ္ဆန္တံ။ ။သောတမေဝ-သောတဒွါရသည်ပင်၊ ပထော-
 ကြားခြင်း၏အကြောင်းတည်း၊ သောတပထော-အကြောင်း၊ (တစ်နည်း) သဝနံ-ကြားခြင်း၊
 သောတံ-ခြင်း၊ (သောတဝိညာဉ်)၊ သောတဿ-၏။ ပထော-အကြောင်းဖြစ်သော
 သောတဒွါရတည်း၊ သောတပထော-ဒွါရ၊ ဆိုလိုရင်းကား-မြတ်စွာဘုရားသည် သဘာဝ
 နိရုတ္တိဖြစ်သော မာဂဓဘာသာဖြင့်သာ တရားဟောတော်မူပါသော်လည်း တရားနာ သော
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ မိမိတို့၏ဘာသာအလိုက် (မြန်မာလည်း မြန်မာဘာသာအလိုက်) နား၌
 ကြားကြရသည်-ဟူ၏။ [ဓမ္မနိရုတ္တိယာဝ ဘဂဝတိ ဓမ္မံ ဒေသေန္တေ သဗ္ဗေသံ သုဏန္တာနံ
 နာနာဘာသိတာနံ တံတံ ဘာသာနရူပတော ဒေသနာ သောတပထမာဂစ္ဆတီတိ အာဟ
 သဗ္ဗ ပပေ၊ မာဂစ္ဆန္တံ၊ သောတမေဝ သောတပထော၊ သဝနံ ဝါ သောတံ၊ တဿ ပထော
 တထာ၊ သောတဒွါရန္တံ အတ္ထော၊-ဋီကာသစ်။]

စကားတော်ကို၊ သဗ္ဗပ္ပကာရေန-အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်၊ [ဋီကာ၌ “သဗ္ဗ
 ကာရေန-အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်” ဟု ရှိ၏၊ ကောင်းသည်။] ကော-
 အဘယ်သူသည်၊ ဝိညာတုံ-သိခြင်းငှာ၊ ဝါ-နားလည်ခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော-စွမ်းနိုင်
 ပါအံ့နည်း၊ (အသမတ္ထောယေဝ-မစွမ်းနိုင်သည်သာ၊ တသ္မာ-ထိုသို့ မည်သူမျှ
 အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သိခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊)
 ပန-စင်စစ်အားဖြင့်၊ သဗ္ဗတ္တာမေန-အလုံးစုံသော အားအစွမ်းဖြင့်၊ (အားကုန်
 ထုတ်သဖြင့်၊) သောတုကာမတံ-နာခြင်းငှာ အလိုရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဇနေတွာပိ-
 ဖြစ်စေ၍လည်း၊ ဝါ-ဖြစ်စေပါသော်လည်း၊ မေ-တပည့်တော်သည်လည်း၊ (ဗြဟ္မ
 ဇာလံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်တော်ကို၊ စသည်ဖြင့် ဆိုင်ရာသုတ်၏ နာမည်ကို
 ထည့်ပါ။) ဧဝံ-ဤတစ်မျိုးတည်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သုတံ-နားယူ
 မှတ်သားဆောင်ထားအပ်ပါပြီ၊ မယာပိ-လည်း၊ ဧကေနကာရေန-တစ်မျိုး
 တည်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သုတံ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊
 ဒီပေတိ-ပြ၏။)

သဗ္ဗပ္ပကာရေန။ ။ အလုံးစုံသော အခြင်းအရာဟူသည် မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူ
 တိုင်းသော အခြင်းအရာတည်း၊ ထိုမြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူတိုင်းသော အခြင်းအရာဟူ
 သည်လည်း ဘာသာအမျိုးမျိုးရှိသူတို့ နားလည်လောက်အောင် နတ်ဗြဟ္မာတို့ နားလည်
 လောက်အောင် ဟောတော်မူအပ်သော အခြင်းအရာတည်း၊ ထိုအခြင်းအရာကား
 တစ်ပါးမက များပြားလှသောကြောင့် အဘယ်သူသည် ထိုအခြင်းအရာအတိုင်း သိနိုင်ပါ
 အံ့နည်း၊ မသိနိုင်ပါ-ဟူလို၊ ဤမှနေောက်၌ “တသ္မာ” ဟု ပါဌသေ့ထည့်၍ ဧကေန
 ကာရေန သုတ်၌ စပ်၊ ပနကား ဧကံသတ္တန်ပါတ်တည်း။

ဇနေတွာပိ ဟေ၊ သုတံ။ ။ ပိသဒ္ဓါသည် (တစ်နည်း) အပိသဒ္ဓါသည် သမ္ဘဝနာ
 အနက်ကို ဟော၏၊ သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ ပညာ၊ ဝီရိယစသော တရားတို့ကို-သဗ္ဗတ္တာမဟု ဆို၏၊
 ထိုသို့အားကုန်လွှတ်၍ ကြားနာလိုသော ဆန္ဒကို ဖြစ်စေပါသော်လည်း ဘုရားဟောတော်မူ
 တိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ကား မကြားနိုင်ပါ၊ “တရားတော်က အလွန်ဆန်းကြယ်
 ပါသည်” ဟု တရားတော်ကို သမ္ဘဝနာပြုသည်၊ ထို့ကြောင့် “နည်းအမျိုးမျိုး အခြင်းအရာ
 အမျိုးမျိုးထည်းက ယခုလျှောက်ထားမည့် တစ်မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာ
 ကြားလိုက်ရပါသည်” ဟူလို၊ ဤအလို “ဧဝံ-ဤတစ်မျိုးတည်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်”
 ဟု ပေးပါ၊ မယာပိ၌ ပိသဒ္ဓါသည် “အခြားသူကိုပေါင်းသော သမ္မိတ္တနအနက်ရှိ၏” ဟု
 ဋီကာသစ် ဆို၏၊ တပည့်တော်ကဲ့သို့သော အခြားပုဂ္ဂိုလ်များလည်း နည်းတစ်မျိုး၊ အခြင်း
 အရာတစ်မျိုးတည်းသာ ကြားနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ အာကာရအနက်ရှိသော ဧဝံသဒ္ဓါက “ဘုရားရှင် ဟောတော်မူအပ်
 သည့်အတိုင်း နည်းမျိုးစုံအောင်တော့ မကြားနာနိုင် မမှတ်သားနိုင်ပါ၊ ဤလျှောက်အပ်လတ်
 သော နည်းတစ်မျိုးလောက်သာ ကြားနာ မှတ်သားနိုင်ပါသည်” ဟု ပြပုံကို ဤနေရာ၌
 သတိ ပြုခဲ့ပါ၊ နောက် အဝဇာရဏအနက်နှင့် ပြန်၍ ညှိရပါလိမ့်မည်။

နိဒဿနတ္ထေန-နိဒဿနအနက်ရှိသော၊ (ဧဝံသဒ္ဓေန-ဖြင့်)၊ [နိဒဿေတိ၌ စပ်၊] အဟံ-တပည့်တော်သည်၊ န သယမ္ဘူ-ကိုယ်တိုင်ဖြစ်နိုင်သူ မဟုတ်ပါ၊ (ဘုရား မဟုတ်ပါ)၊ မယာ-သည်၊ ဣဒံ-ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်တော်ကို၊ န သစ္စိကတံ-မျက်မှောက်ပြုအပ်သည် မဟုတ်ပါ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ပရိမောစေန္တော-ဓမ္မတ္ထေနကအပြစ်မှ လွတ်စေလိုခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ဓမ္မတ္ထေနကအပြစ်မှ လွတ်စေလိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မေ-တပည့်တော်သည်လည်း၊ (ဗြဟ္မဇာလံ-ကို)၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤလျှောက်အပ်လတ်သည့်အတိုင်း၊ သုတံ-နာယုမှတ်သား ဆောင်ထားအပ်ပါပြီ၊ မယာပိ-သည်လည်း၊ (ဗြဟ္မဇာလံ-ကို)၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-အတိုင်း၊ သုတံ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဝတ္တဗ္ဗံ-လျှောက်ထိုက်သော၊ (လျှောက်တော့မည့်ဖြစ်သော)၊ သကလံ-အလုံးစုံသော၊ သုတ္တံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်တော်ကို၊ နိဒဿေတိ-ညွှန်ပြ၏။

န မယာ ဣဒံ သစ္စိကတံ။ ။ “သယံ ဘဝတီတိ သယမ္ဘူ” အရ ဆရာမရှိဘဲ အလိုလိုဖြစ်သော ဘုရားတည်းဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်ရ၏။ “န သယမ္ဘူ” ဟု ဆိုသဖြင့် “ဘုရား မဟုတ်ပါ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်၏။ ဘုရားမဟုတ်ဟု ဆိုလျှင် အမျိုးမျိုးသော အဓိပ္ပာယ်ကို ရနိုင်သော်လည်း “ဧဝံ မေ သုတံ-တပည့်တော် ကြားရုံသာ ကြားလိုက်ရပါ၏” ဟု ဆိုသဖြင့် “ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် မပြုနိုင်ပါ” ဟူသော အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို သိနိုင်သောကြောင့် “န မယာ ဣဒံ သစ္စိကတံ” ဟု အရာဌာနအားလျော်စွာ ဖွင့်ရသည်။ [န မယာ ဣဒံ သစ္စိကတံ ဧတ္ထပန န အတ္တနော ဉာဏေနေ ဝတ္တနာ သစ္စိကတံ ပကရဏတော အတ္ထော ဝိညာယတိ-ဋီကာသစ်။]

ပရိမောစေန္တော။ ။ စတုတ္ထပါရာဇိကပါဠိတော်၌ ဤသာသနာတော်ဝယ် အချို့သော ပါပဘိက္ခုသည် မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူအပ်သော ဓမ္မဝိနယကို သင်ယူပြီး တတ်သိသောအခါ ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် တတ်သိထားသကဲ့သို့ ပြောဆိုဝါကြားလေ့ရှိ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို ဓမ္မတ္ထေနက (တရားသူခိုး) ဟု ဆိုရ၏။ ထိုအပြစ်မှ လွတ်စေခြင်းကို “ပရိမောစေန္တော” ဟု ဆိုလိုသည်။ “ပရိမောစေန္တော၌ အန္တပစ္စည်းကို ဟိတံအနက်၌ သက်” ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏။ ထို့ကြောင့် ဘာဝပုဗ္ဗာနလည်း ကြံ၍ ဟိတံအနက် ပေးလိုက်ရသည်။ ဋီကာဟောင်း၌ကား-“ပရိမောစာပနဟေတု” ဟု ဘောအနက်ကိုသာ ဖွင့်လေသည်။

ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ။ ယခုမှ “ဧဝံ မေ သုတံ” ကို ဖွင့်နေခြင်းဖြစ်ရကား အဘယ့်ကြောင့် “ဧဝံ မေ သုတံ” ဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ် တစ်သုတ်လုံးကို ညွှန်ပြနိုင်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-သံဝဏ္ဏနာကို ပြုစုကြသော အဋ္ဌကထာ ဋီကာဆရာတို့သည် မဖွင့်မီကပင် ဆိုင်ရာတစ်သုတ်လုံးကို တစ်ကျမ်းလုံးအတွက် “မည်သည့်နေရာ၌ မည်သို့ ဖွင့်မည်” ဟု စဉ်းစား စီစဉ်ပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသဆရာသည်လည်း ထိုသို့ တစ်သုတ်လုံးအတွက် စီစဉ်ပြီးဖြစ်ရကား မိမိဉာဏ်ထည်း၌ မျက်မှောက်ဖြစ်နေသောကြောင့် “ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗံ သကလံ သုတ္တံ” ဟု ဆိုသည်။ [ဣမဿ သုတ္တဿ သံဝဏ္ဏနာပုကာရ ဝိစာရဏေန အတ္တနော ဉာဏဿ ပစ္စက္ခတံ သန္ဓာယ ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗံ ဝတ္တံ-ဋီကာသစ်။]

အဝဓာရဏထွေ့န-အဝဓာရဏ အနက်ရှိသော၊ (ဧဝံသဒ္ဓေန-ဧဝံသဒ္ဓါဖြင့်၊) [ဒဿေန္တော၊ ဇနေတိဉ္စ ဝပံ။] ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ဗဟု သုတာနံ ယဒိဒံ အာနန္ဒော၊ ပပေ၊ သတိမန္တာနံ၊ ပပေ၊ ဂတိမန္တာနံ၊ ပပေ၊ ဓိတိမန္တာနံ၊ ပပေ၊ ဥပဋ္ဌာကာနံ ယဒိဒံ အာနန္ဒောတိ-ဧတဒဂ္ဂံ၊ ပပေ၊ အာနန္ဒော-ဟူ၍၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဘဂဝတာ-မြတ်စွာဘုရားသည်လည်းကောင်း၊ [ပသတ္ထဘာဝါနုရူပံဝယ် ပသတ္ထဉ္စ ဝပံ၊ ဋီကာအလို “သတိမန္တာနံ ဂတိမန္တာနံ” ဟု ရှေ့နောက်ရှိပါစေ၊ ဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ မမ-ငါဘုရား၏၊ သာဝကာနံ-သာဝကဖြစ်ကုန်သော၊ ဗဟုသုတာနံ-များသောသုတ ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခူနံ-ရဟန်းတို့တွင်၊ ယဒိဒံ (ယော+အယံ) အာနန္ဒော-အကြင် အာနန္ဒာသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဧတံ (ဧသော)- ဤအာနန္ဒာသည်၊ မမ-၏၊ သာဝကာနံ-ကုန်သော၊ ဗဟုသုတာနံ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခူနံ-တို့တွင်၊ ဝါ-တို့ထက်၊ အဂ္ဂံ (အဂ္ဂေါ)-အမြတ်ဆုံးတည်း၊ (အသာဆုံး တည်း၊)၊ ပပေ၊ သတိမန္တာနံ-တရားတော်ကို ဆောင်ရွက်မှတ်သားကြောင်း သတိ ရှိကုန်သော၊ (မမေနိုင်သော သတိရှိကုန်သော၊)၊ ပပေ၊ ဂတိမန္တာနံ-ဘုရားဟော တော်မူအပ်သော နည်းအားဖြင့် သိစွမ်းနိုင်သော ဉာဏဂတိရှိကုန်သော၊ ပပေ ၊

ဗဟုသုတာနံ။ ။ ဗဟု+သုတံ+ယေသန္တိ ဗဟုသုတာ-များသော ကြားနာအပ် သော ပရိယတ္တိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၊ အရှင်အာနန္ဒာမှတစ်ပါး အခြားသော ဗဟုသုတရဟန်း များလည်း ရှိကြပါ၏။ သို့သော် အရှင်အာနန္ဒာကား သင်ယူတုန်းကပင် ဘဏ္ဍာဂါရိကတ္တ (တရားဘဏ္ဍာစိုးအဖြစ်) ကို ရည်မှန်း၍ သင်ယူခဲ့သောကြောင့် ဗဟုသုတရဟန်းတို့တွင် အမြတ်ဆုံး အသာဆုံး ဖြစ်ရပါသည်။ [ဗဟုသုတာနန္တိ အာဒီသု..ပန အညေပိ ထေရာ ဗဟုသုတာ သတိမန္တော ဂတိမန္တော ဓိတိမန္တော ဥပဋ္ဌာကာစ အတ္ထိ၊ အယမေဝါယသ္မာ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဂဏုန္တော ဒသဗလဿ သာသနေ ဘဏ္ဍာဂါရိပရိယတ္တိယံ ဌတွာ ဂဏိ၊ တသ္မာ ဗဟုသုတာနံ အဂ္ဂေါ နာမ ဇာတော၊-ဋီကာသစ်။]

သတိမန္တာနံ။ ။ မန္တုပစ္စည်းသည် ပဟူတအနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “သတိ မန္တာနံ-များသော သတိရှိကုန်သော” ဟု အနက်ပေးနိုင်သည်။ ထိုသတိဟူသည်လည်း ဓာရဏသတိ-သင်ယူအပ်ပြီးသော တရားတော်တို့ကို မပျောက်မပျက်အောင် ဆောင်ရွက် နိုင် (မမေနိုင်) သော သတိတည်း။ [ဣမဿစ ထေရဿ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဟေတွာ ဓာရဏသတိ အညေဟိ ထေရေဟိ ဗလဝတရာ အဟောသိ၊ တသ္မာ သတိမန္တာနံ အဂ္ဂေါနာမ ဇာတော၊- ဋီကာသစ်။]

ဂတိမန္တာနံ။ ။ ကာယဂတိ၊ ဉာဏဂတိ နှစ်မျိုးတွင် ဤနေရာ၌ ဉာဏဂတိ (ဉာဏ် အသွား) ကို ယူပါ။ မှန်၏-ဤအရှင်အာနန္ဒာသည် တစ်နေရာတည်း၌ ရပ်၍ ပုဒ်ပေါင်း ခြောက်သောင်းတို့ကို သင်ယူစွမ်းနိုင်သော ဉာဏဂတိရှိ၏။ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ “မုခပါဋ္ဌ်ဟု၊ ပိဋကတ်မူ၊ သင်ယူသောခါ၊ ဆန်းလင်္ကာဖြင့်၊ ဂါထာလည်း ကောင်း၊ လေးဆပေါင်း၍၊ ခြောက်သောင်းတိုက်တိုက်၊ ခန့်သည့်ပိုဒ်ကို၊ ရပ်ကြိုက်သင်ကြား၊ ပန်းနယ်ခူးလျက်၊ နွယ်ခြူးရင်းကိုင်၊ စင်လုံးယိုင်သို့။”

မိတိမန္တာနံ-သင်ယူခြင်း၊ သရဇ္ဈာယ်ခြင်းအားဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်သော ဝီရိယ ရှိကုန်သော၊ ပေ ၊ ဥပဋ္ဌာကာနံ-ပြုစုလုပ်ကျွေးတတ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့တွင်၊ ဝါ-တို့ထက်၊ အဂ္ဂံ (အဂ္ဂေါ)-တည်း၊-ဧတဒဂ္ဂဝဂ်၊ ဧကနိပါတ်၊ အဂ္ဂိတ္ထုရ်၊... သာဝကာနံ ဘိက္ခုနံ ဗဟုသုတနံစသော ပုဒ်တို့ကို ရှေ့နောက်ငဲ့သော ကာကော လောကနနည်းကြံ၍ ပေးလိုက်ပါသည်။]

အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တကုသလော ဓမ္မကုသလော ဗျဉ္ဇနကုသလော နိရုတ္တိကုသလော ပုဗ္ဗာပရကံသလောတိ-အာယသ္မာ ၊ ပေ၊ ပုဗ္ဗာပရကုသလော ဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဓမ္မသေနာပတိနာစ-တရားစစ်သူကြီးဖြစ်တော်မူသော အရှင် သာရိပုတြာသည်လည်းကောင်း၊ [အာယသ္မာ အာနန္ဒော-အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ အတ္တကုသလော-အနက်၌လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏၊ ဝါ-အကျိုး၌လည်း ကျွမ်း ကျင်ပါပေ၏၊ ဓမ္မကုသလော-ပါဠိ၌လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏၊ ဝါ-အကြောင်း၌ လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏၊ ဗျဉ္ဇနကုသလော-အနက်ကိုပြတတ်သော အက္ခရာ၌

ဟု ရှေးဆရာတို့ စပ်ဆိုတော်မူကြသည်။... [အယမေဝါယသ္မာ ဧကပဒေ ဌတွာ သဋ္ဌိပဒသဟသာနိ ဂဏှန္တော သတ္တာရာ ကထိတနိယာမေန သဗ္ဗပဒါနိ ဇာနာတိ၊ တသ္မာ ဂတိမန္တာနံ အဂ္ဂေါနာမ ဇာတော၊-ဋီကာသစ်။]

မိတိမန္တာနံ။ ။ ဓာရေတိတိ မိတိ၊ ဓာဓာတ်၊ တိပစ္စည်းဖြင့် အာကို ဣပြု၍ “မိတိ” ဟု ဖြစ်၏။ သင်ယူခြင်း၊ ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ခြင်းအားဖြင့် ဆောင်ထားနိုင်သော ဝီရိယကို “မိတိ” ဟု ဆိုသည်။ [တသေဝ စာယသ္မတော ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဏှနဝီရိယံ သဇ္ဈယနဝီရိယဉ္စ အညေဟိ အသဒိသံ အဟောသိ၊ တသ္မာ မိတိမန္တာနံ အဂ္ဂေါနာမ ဇာတော၊-ဋီကာသစ်။]

ဥပဋ္ဌာကာနံ။ ။ အရှင်အာနန္ဒာမှတစ်ပါး အခြားသော ရဟန်းတို့လည်း ဘုရား ရှင်ကို ပြုစုလုပ်ကျွေးကြပါ၏။ သို့သော် ထိုအခြားရဟန်းတော်တို့သည် ဘုရားရှင်၏ စိတ်တော် ကျေနပ်လောက်အောင် မပြုစု မလုပ်ကျွေးနိုင်ကြပါ။ အရှင်အာနန္ဒာသည်ကား ဘုရားရှင်၏စိတ်တော် ကျေနပ်လောက်အောင် ပြုစုလုပ်ကျွေးနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပဋ္ဌာကာရဟန်းတို့တွင် အသာဆုံးဖြစ်ရပါသည်။ [အညေပိ ဟိ တထာဂတံ ဥပဋ္ဌဟိသု၊ န စ ပန ဗုဒ္ဓါနံ မနံ ဂဟေတွာ ဥပဋ္ဌဟိတုံ သက္ကောန္တိ၊ အယံ ပန ထေရော ဥပဋ္ဌာကာဋ္ဌာနံ လဒ္ဓဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ အာရဒ္ဓဝီရိယော ဟုတွာ တထာဂတဿ မနံ ဂဟေတွာ ဥပဋ္ဌဟိ၊ တသ္မာ ဥပဋ္ဌာကာနံ အဂ္ဂေါနာမ ဇာတော၊-ဋီကာသစ်။]

အတ္ထ၊ ဓမ္မကုသလော။ ။ ဘာသိတတ္ထေ (ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိ၏အနက်၌ လည်းကောင်း) ပယောဇနတ္ထေစ ဆေကော၊ ဓမ္မောတိ ပါဠိဓမ္မော၊ နာနာဝိဓော ဝါ ဟေတု၊-ဋီကာသစ်။ ဤအဖွင့်အတိုင်း နိဿယ၌ ပေးထားသည်။

ဗျဉ္ဇနကုသလော။ ။ “အတ္ထံ ဗျဉ္ဇယတိ ပကာသေတိ” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ အက္ခရာကို “ဗျဉ္ဇန” ဟု ယူရသောနည်းကို ဋီကာ၌ ပဌမဖွင့်၏။ ထိုနည်း၌ အနက်ကို ပုရိသောကဲ့သို့သော ပုဒ်တစ်ပုဒ်ကသာ ပြနိုင်သော်လည်း ထိုပုဒ်၏ “ပံ၊ ဥ၊ ရံ၊ ဣ၊ သံ၊

လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏။ ဝါ-အနက်ကို ပြည့်စုံစွာပြတတ်သော ဝါကျ၌လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏။ နိရုတ္တိကုသလော-အနက်ကို ထုတ်ဖော်၍ ရွတ်ဆိုကြောင်း ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ၌လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏။ ဝါ-နိရုတ္တိနည်း၌လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏။ ပုဗ္ဗာပရကုသလော-ရှေ့စကား နောက်စကားတို့၏ အဆက်အသွယ်၌လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏။ ဝါ-ရှေ့စကားအဖို့နှင့် နောက်စကားအဖို့ကို ရောနှောခြင်း၌လည်း ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏။-အင်္ဂုတ္တိရ်၊ ပဉ္စကနိပါတ်၊ စတုတ္ထပုဏ္ဏာသ အာဃာတဝဂ်၊ ဓိပ္ပနိသန္တိသုတ်။] ပသတ္တဘာဝါနရူပ-ချီးမွမ်းအပ်သည်၏အဖြစ် အားလျော်စွာ၊ အတ္တနော-မိမိ၏။ ဓာရဏဗလံ-ဆောင်နိုင်ခြင်းဟူသော အားကို။ ဝါ-ဆောင်ခြင်း၌အားကို၊ ဒဿေန္တော-ပြလျက်။ ဝါ-ပြခြင်းကြောင့်၊ သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့၏။ သောတုကာမတံ-နာယူလိုကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ (နာလိုသော ဆန္ဒကို) ဇနေတိ-ဖြစ်စေ၏။

(ကိ-အဘယ်သို့၊ အတ္တနော-မိမိ၏။ ဓာရဏဗလံ-ဆောင်ခြင်းဟူသော အားကို၊ ဝါ-ဆောင်ခြင်း၌အားကို၊ ဒဿေန္တော-ပြလျက်။ ဝါ-ပြခြင်းကြောင့်၊ သတ္တာနံ-တို့၏။ သောတုကာမတံ-နာယူလိုသူ၏အဖြစ်ဟူသောဆန္ဒကို၊ ဇနေတိ-

ဩ” စသော အက္ခရာလျှင် အရင်းခံရှိသောကြောင့် အရင်းခံကိုလိုက်၍ “အက္ခရာက အနက်ကို ပြတတ်သည်” ဟု ဆိုသည်။ အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ်သောအပေါင်းပုဒ်၏ ဗျဉ္ဇနအမည်ကို အစိတ်အက္ခရာ၌ တင်စားထားသော ဧကဒေသျှပစာတည်း၊ တစ်နည်း- ပြခဲ့သောဝိဂြိုဟ်အရ ဆိုလိုရင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အပြည့်အစုံပြနိုင်သော “ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မဒေသေတိ” ကဲ့သို့သော ဝါကျကို “ဗျဉ္ဇန” ဟု ယူရသောနည်းကိုလည်း ဒုတိယဖွင့်၏။

နိရုတ္တိကုသလော။ ။နိဟရိတွာ ဥတ္တိ နိရုတ္တိ-သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိနိမိတ်ဖြစ်သော အနက်ကို ထုတ်ဖော်၍ ဆိုကြောင်းဖြစ်သော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ၊ တစ်နည်း-ဝဏ္ဏာဂမ၊ ဝဏ္ဏဝိပရိယာယ စသော နိရုတ္တိနည်း ငါးပါးကိုလည်း “နိရုတ္တိ” ဟု ဖွင့်သေး၏။

ပုဗ္ဗာပရကုသလော။ ။ရှေ့စကားနှင့် နောက်စကားတို့၏ အဆက်အသွယ်ဖြစ်သော ပုဗ္ဗာနုသန္ဓေ အပရာနုသန္ဓေကိုလည်းကောင်း၊ သုတ်တစ်သုတ်၌ “မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျူ” ကဲ့သို့သော ရှေ့စကားအဖို့နှင့် စူဠသီလစသော နောက်စကား အဖို့တို့၏ ရောနှောဆက်စပ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း “ပုဗ္ဗာပရ” ဟု ခေါ်၏။

ဓာရဏဗလံ ဒဿေန္တော။ ။ဓာရဏဗလန္တိ ဓာရဏသင်္ခါတံ ဗလံ၊ ဓာရဏေ ဝါ ဗလံ-ငြိကာသစ်၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း နိဿယ၌ နှစ်နည်းပေးထား၏။ “ဧဝံ မေ သုတံ” ဝယ် ဧဝံကို ရွတ်ဆိုသော အရှင်အာနန္ဒာသည် ဤသို့သာ (ဤအတိုင်းသာ) ကြားနာမှတ်သားရပါ၏” ဟု ဆိုသဖြင့် “ကြားနာခဲ့သည့်အတိုင်း ယခုတိုင်အောင် မပျောက်မပျက် ဆောင်ရွက်မှတ်သားနိုင်ပါ၏” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို သွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့် ပြသောကြောင့် “ဘုရားလက်ထက်တော်က နာယူခဲ့သည့်အတိုင်း ယခုအချိန်တိုင်အောင် ဤသုတ်သည် မပျောက်မပျက် တည်ရှိပါပေသည်” ဟု ယူဆ၍ ဤသုတ်ကို ကြားနာရာ၌ “သတ္တဝါတို့မှာ အားတက်သရော နာယူလိုသော ဆန္ဒဖြစ်ကြသည်” ဟုလို။

ဖြစ်စေသနည်း၊) မေ-တပည့်တော်သည်၊ (ဗြဟ္မဇာလံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊) ဧဝံ-ဤတစ်မျိုးတည်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာ၊ ဝါ-ဤသို့သာ၊ သုတ်-နာယူမှတ်သား ဆောင်ထားအပ်ပါပြီ၊ တဉ္စ-ထိုသုတ်သည်လည်း၊ အတ္ထတော ဝါ-အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗျဉ္ဇနတောဝါ-သဒ္ဒါအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနုနံ-ယုတ်လည်း မယုတ်လျော့ပါ၊ အနဓိကံ-ပိုလည်း မပိုလွန်ပါ၊ ဧဝမေဝ-ဤလျှောက်အပ်လတုံသည့်အတိုင်းသာ၊ ဝါ-ဤမြတ်စွာဘုရား၊ ထံတော်ပါး၌၊ နာကြားအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်းသာ၊ (ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏၊) အညထာ-လျှောက်အပ်လတုံသော အခြင်းအရာမှ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-မြတ်စွာဘုရား ထံတော်ပါး၌ နာကြားအပ်ခဲ့သော အခြင်းအရာမှတစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ န-မဖြစ်ပါ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အတ္တနော ဓာရဏဗလံ ဒဿေန္တော

ဧဝံ မေ သုတ်။ ။ အဝဓာရဏအနက်ကို ပြရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် “ဧဝံ” အတွက် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အာကာရအနက် နိဒဿနအနက် အပေါ်မှာ “သာ” ဟူသော အဝဓာရဏ အနက်ကို အပိုဆောင်း၍ ပေးရပါသည်။ ထိုအနက်နှစ်မျိုးအပေါ်၌ အပိုဆောင်း၍ ပေးအပ် သော “သာ” ဟူသောအနက်သည် အဝဓာရဏအနက်တည်း။ ဥပမာ- “ပုရိသ - အို ယောက်ျား” ဟု ပေးရာ၌ လိန်အနက်အပေါ်မှာ အာလုပ်အနက် အပိုဆောင်းထားသောကြောင့် “အာလုပ်အနက်” ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့တည်း။

တဉ္စ ခေါ် ပေ၊ န အညထာ။ ။ “ဧဝံ မေ သုတ်” နှင့် တကွ ဤဝါကျသည် “ဓာရဏဗလံ ဒဿေန္တော” အရ ဓာရဏဗလ ဒဿနဖြစ်ပုံကိုပြသော အာကာရဝါကျတည်း။ ထို့ကြောင့် “ကိ ဓာရဏဗလံ ဒဿေန္တော ပေ၊ ဇနေတိ” ဟု ပုစ္ဆာထည့်၍ “ဣတိ ဓာရဏဗလံ ဒဿေန္တော ပေ၊ ဇနေတိ” ဟု ပြန်လှည့်ရပါသည်။ [“ကိ ဇနေတိ ပေ၊ ဣတိ ဇနေတိ” ဟု ပေးတော်မူကြသော ဆရာတို့ကား “သောတုကာမတာဇနနာကာရ” ဟု ယူဆတော်မူကြဟန် တူပါသည်။]

ဆက်ဦးအံ့-ဤဝါကျ၌ တဉ္စဖြင့် “ဧဝံ သုတ်” ဝယ် သုတ်ကို ပြန်၍ညွှန်းသည်။ “တဉ္စ သုတ်-ထိုကြားနာအပ်ပြီးသော သုတ်သည်လည်း” ဟူလို၊ ဧဝမေဝသည် ဧဝံ၏အဝဓာရဏ အနက်ဖွင့်တည်း။ တဉ္စ ခေါ် ပေ၊ အနဓိကံသည် ဧဝအနက်၏ အကျိုးပြု(ဧဝတ္ထပလ)တည်း။ န အညထာကား ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် နှစ်စေအပ်သော နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထတည်း။ န အညထာကို “ဘဂဝတော သမ္ပုခါ သုတာကာရတော န အညထာတိ အတ္ထော” ဟု ဋီကာဟောင်း၌ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်၏။ ထိုသို့ဖွင့်ခြင်းသည် အညထာအရ ဘုရားဟောတော်မူတိုင်းသော အခြင်းအရာကို ယူမည်စိုး၍ ဖွင့်ခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “န ပန ဘဂဝတာ ဒေသိတာကာရတော” ဟု ဗျတိရေကဝါကျထည့်၍ ဖွင့်ပြန်သည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ-ယခုလျှောက်ထားမည့် “မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ” ဝသော ပါဠိတော်သည် ဘုရားအထံတော်၌ ကြားနာအပ်ခဲ့တုန်းက အတိုင်းပင် ဖြစ်ပါ၏။ ဘုရားအထံတော်၌ ကြားနာတုန်းက ဧကအာကာရ (အခြင်းအရာတစ်မျိုးသာ) မှတ်သားနိုင်ခဲ့ပါ၏။ ထိုမှတ်သားခဲ့တိုင်းသော အခြင်းအရာတစ်မျိုးကား ယခုတိုင်အောင်ပင် မမေ့မပျောက်ဘဲ ယခုလျှောက်အပ်လတုံအတိုင်းပင် ဖြစ်ပါသည်” ဟူလို။

သတ္တာနံ သောတုကာမတံ ဇနေတိ၊) ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-မှတ်ထိုက်ပါ၏။ [ဤကား “ဧဝမေ န အညထာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ” ဟု ပါဠိပြင်၍ မိမိသဘောကျပေးအပ်သော အနက်တည်း။]

အာစရိယဝါဒ။ ။ဆရာတို့ကား “ကိ-သို့၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေသနည်း၊ မေ-သည်၊ (ဗြဟ္မဇာလံ-ကို)၊ ဧဝံ-သာ၊ ဝါ-သာ၊ သုတ်-ပြီ၊ တဉ္စ-ကိုလည်း၊ ဝါ-သည်လည်း၊ အတ္တတောဝါ-လည်းကောင်း၊ ဗျဉ္ဇနတောဝါ-လည်းကောင်း၊ အနုနံ-ပါ၊ အနဓိကံ-ပါ၊ ဧဝမေ-ဤမြတ်စွာဘုရား၊ ထံတော်ပါး၌၊ နာကြားအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်းသာ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-မှတ်ထိုက်ပါ၏။ အညထာ-မြတ်စွာဘုရား၊ ထံတော်ပါး၌ နာကြားအပ်ခဲ့သော အခြင်းအရာမှ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ န ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-မမှတ်ထိုက်ပါ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေ၏” ဤသို့ ပေးတော်မူကြပါသည်။

ဒဋ္ဌဗ္ဗံနှင့် မစပ်သင့်။ ။ယခုစာအုပ်များ၌ “ဧဝမေ န အညထာ ဒဋ္ဌဗ္ဗံတိ” ဟု တွေ့ရ၏။ သို့သော် အနွယ ဗျတိရေက နှစ်ဝါကျရှိရာဝယ် ကြိယာကို အနွယဝါကျဘက်၌သာ ထား၍ ဗျတိရေကဝါကျဘက်၌ လိုက်စေရီးတည်း။ ဤ၌ ဧဝမေသည် အနွယ၊ န အညထာသည် ဗျတိရေကတည်း။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံကို ထိုစကားနှစ်ရပ်နှင့် စပ်စေလိုလျှင် “ဧဝမေ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ န အညထာ” ဟုသာ ထားရလိမ့်မည်။ ထိုသို့မထားဘဲ န အညထာနောက်၌ ထားသောကြောင့် “ဧဝမေ၊ နအညထာ” တို့ကို ဒဋ္ဌဗ္ဗံနှင့် မစပ်ထိုက်ပါ။ ထို့ကြောင့် န အညထာနောက်၌ ရှေ့လှည့်ဖို့ ဣတိတစ်လုံး အကျေကြံ၍ “ဣတိ-ဤ အနက်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-မှတ်ထိုက်၏” ဟု ပေးပါသည်။

အညထာ၏အနက်။ ။အညထာကို “ဘုရားအထံတော်၌ နာခံအပ်တိုင်းသော အခြင်းအရာမှတစ်ပါးသော အခြင်းအရာ” ဟူသောအနက်ကို မယူဘဲ “ဘုရားဟောတော်မူတိုင်းသော အခြင်းအရာမှ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာ” ဟူသော အနက်ကိုယူလျှင် ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ ရောက်ရာ၏။ ချဲ့ဦးအံ့-ဧဝံသဒ္ဓါ၏ အာကာရအနက်ကို ဖွင့်တုန်းက “ဘုရားဟောတော်မူအပ်သော အခြင်းအရာတို့က နာနပုဏ္ဏာရ (အထူးထူးများ) သောကြောင့် ဘုရားဟောတော်မူတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် မည်သူမှ မဆောင်နိုင်” ဟု ဆိုခဲ့၏။ ဤ၌ “ဘုရားဟောတော်မူတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် နာယူမှတ်သား ဆောင်ထားအပ်ပါပြီ” ဟု ဆိုလျှင် ထိုအာကာရအနက်က စကားနှင့် ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်သည်။ ထို့ကြောင့် အညထာအတွက် “န ပန ဘဂဝတာ ဒေသိတာကာရတော-ဘုရားဟောတော်မူအပ်တိုင်းသော အခြင်းအရာ မဟုတ်” ဟု ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။ မှန်၏-အာကာရစသော အနက်သုံးမျိုးတို့သည် တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး မဆန့်ကျင်ဘဲ အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် အချင်းချင်း ထောက်ခံလျက် ရှိကြရပေသည်။

ဋီကာသစ်။ ။အညထာ(ဤအဓိပ္ပာယ်မဟုတ်လျှင်) ဘဂဝတာ ဒေသိတာကာရ နေဝ ဓာရေတုံ သမတ္တနတော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တဝစနေန (ဘုရားဟောတော်မူတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် မဆောင်ရွက်နိုင်ပါဟု ဆိုအပ်ခဲ့သော စကားနှင့်) ဝိရဇ္ဈေယျ၊ န ဟေတ္တ ဒိန္နံ အတ္တာနံ (အာကာရ အဝဓာရဏအနက်တို့၏) အတ္တန္တရတာ ပရိဟာရော

မေသဒ္ဒေါ-မေသဒ္ဒါသည်။ ဝါ-ကို၊ တီရု-သုံးပါးကုန်သော၊ အတ္ထေသု-
 အနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ တထာဟိ-ထိုစကား
 မှန်၏၊ (တစ်နည်း) တထာဟိ-ထို စကားကို ချဲ့ဦးအံ့၊ အဿ-ထို မေသဒ္ဒါ၏၊
 [အတ္ထောတို့၌ စပ်၊] ဂါထာဘိဂီတံ မေ အဘောဇနေယုန္တိ အာဒိသု-အစရှိသော
 ပါဠိရုပ်တို့၌၊ မယာတိ-မယာဟူသော၊ အတ္ထော-သည်၊ (ဟောတိ)၊ [မေ-ငါ
 သည်၊ ဂါထာဘိဂီတံ-ဂါထာဖြင့် ရှေးရှု သီဆိုအပ်သော ဆွမ်းကို၊ အဘောဇ
 နေယျံ-စားခြင်းကိုမထိုက်၊ ဝါ-မစားထိုက်။] သာဓု မေ ဘန္တေ ဘဂဝါ သံခိတ္တေန

(အချင်းချင်း ကွဲပြားသော အနက်တစ်မျိုးတစ်ခြားစီ၏ အဖြစ်ကို ရွက်ဆောင်ခြင်းသည်)
 ယုတ္တော၊ (ကသ္မာ) တေသံ ဒွိန္နံပိ အတ္တာနံ သုတဘာဝဒီပနေန ဧကဝိဿယတ္တာ (ထိုနှစ်နက်
 လုံးတို့၏လည်း ကြားနာအပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းအားဖြင့် တူသောစပ်ရာ ဝိဿယရီ
 ကုန်သည်၏-သုတသဒ္ဒါ၌ချည်း စပ်ရကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊) ဣတရထာ
 (ဤသို့မဟုတ်လျှင်) ထေရော ဘဂဝတော ဒေသနာယ (ဒေသနာတော်ကို) သဗ္ဗထာ
 ပဋိဂ္ဂဟဏေ (အလုံးစုံ အကုန်အစင် နှာခံမှတ်သားနိုင်ခြင်း ဖြစ်လသော်) ပဗ္ဗိမတ္ထဝသေန
 (နောက်အဝဓာရဏအနက်၏အစွမ်း ဖြင့်) သမတ္ထော၊ ပုရိမတ္ထဝသေနစ (ရှေ့အာကာရ
 အနက်၏အစွမ်းဖြင့်ကား) အသမတ္ထောတိ အာပဇ္ဇေယျ (ဤသို့ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်သော
 ဝိရောဓိဒေါသ ရောက်စရာရှိသည်။)

အချုပ်မှာ- အာကာရအနက် နိဒဿနအနက် အဝဓာရဏအနက် ၃ မျိုးသည် တစ်မျိုးနှင့်
 တစ်မျိုး မဆန့်ကျင်စေရ၊ အာကာရ (တစ်မျိုးတည်းသော အခြင်းအရာ) ဟူသည် နိဒဿန
 (ယခုညွှန်ပြအပ်လတုံသော) အခြင်းအရာပင် ဖြစ်၏၊ ထိုညွှန်ပြအပ်လတုံသော အခြင်း
 အရာဟူသည်လည်း အဝဓာရဏ (ဘုရားအထံတန်းက နှာခံခဲ့ရသည့်အတိုင်းသာ ဖြစ်၏၊)
 ထိုအတိုင်းမှ တစ်စုံတစ်ခုမျှ ယုတ်လျော့ ပိုလွန်ခြင်း မရှိပါ။ "ဤသို့တစ်နက်နှင့်တစ်နက်
 မဆန့်ကျင်ရုံသာမက အချင်းချင်း ထောက်ခံလျက် ရှိသည်"ဟု မှတ်ပါ။

မေသဒ္ဒေါ တီသု အတ္ထေသု။ ။ မေသဒ္ဒါသည် အမှသဒ္ဒါမှ ဖြစ်လာ၏၊ ထိုအမှ
 သဒ္ဒါအနိုက်တုန်းက မိမိဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော နိယကဇ္ဈတ္တခန္ဓာအစဉ် အနက်တစ်နက်၌သာ
 ဖြစ်၏၊ သို့သော် တတိယာ၊ စတုတ္ထိ၊ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်တို့နှင့် ယှဉ်သောအခါ ကတ္တား၊ သမ္ပဒါနံ၊
 သာမိအနက်အားဖြင့် သတ္တိသုံးမျိုး ဝင်လာသောကြောင့် "မေသဒ္ဒါသည် သုံးပါးသော
 အနက်တို့၌ ထင်ရှား၏" ဟု ဆိုသည်၊ အခြားနေရာများ၌လည်း နည်းတူ။ [ယော ပရော
 န ဟောတိ (အကြင် ခန္ဓာအစဉ်သည် သူတစ်ပါးမဟုတ်)၊] သော အတ္တာတိ (ထိုသတစ်ပါး
 မဟုတ်သော ခန္ဓာအစဉ်သည် အတ္တမည်၏) ဧဝံ ဝုတ္တာယ နိယကဇ္ဈတ္တသင်္ခါတာယ
 သသန္တတိယံ (မိမိခန္ဓာအစဉ်၌) ဝတ္တနတော တိဝိစေပိ မေ သဒ္ဒေါ ကိဉ္စပိ ဧကသ္မိယေဝ
 အတ္ထေ ဒိဿတိ၊ ကရဏသမ္ပဒါနသာမိ နိဒ္ဒေသဝသေန ပန ဝိဇ္ဇမာနဘောဒံ သန္ဓာယာဟ
 မေ သဒ္ဒေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိတိ-ဋီကာ။]

ဂါထာ ပေ၊ အဘောဇနေယျ။ ။ ဤပါဠိသည် နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ အရဟန္တဝဂ်၊
 သုန္ဒရိကသုတ်၌လာသော ပါဠိတည်း၊ ဘောဇဉ်ကိုရှေးရှု၍ ဂါထာဖြင့် သီဆိုတော်မူပုံကို
 ထိုသုတ်၌ ရှုပါ၊ အဘိဂီတံပုဒ်က ကတ္တားကိုငဲ့သောကြောင့် မေသည် မယာဟူသော ကတ္တား

ဓမ္မံ ဒေသေတူတိ အာဒိသု-တို့၌၊ မယုန္တိ-မယုံဟူသော၊ အတ္ထော-သည်၊ (ဟောတိ)၊ [ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ သာဓု-တောင်းပန်ပါ၏၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မေ-တပည့်တော်အား၊ သံခိတ္တေန-အကျဉ်းအားဖြင့်၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ဒေသေတု-ဟောတော်မူပါ၊ -သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ဆန္နဝဂ်၊ ပုဏ္ဏသုတ်၊ ဤ၌ ဒေသေတုပုဒ်က အာရောစနတ္ထဖြစ်သောကြောင့် မေသဒ္ဓါသည် သမ္ပဒါန်အနက်၌ ဖြစ်ရသည်။ “အာရောစနတ္ထသမ္ပဒါန်” ဟူလို။]

ဓမ္မဒါယာဒါ မေ ဘိက္ခဝေ ဘဝထာတိ အာဒိသု-တို့၌၊ မမာတိ-ဟူသော၊ အတ္ထော-သည်၊ (ဟောတိ)၊ [ဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ မေ-ငါ၏၊ ဓမ္မဒါယာဒါ-တရားတည်းဟူသော အမွေကို ခံယူတတ်သူတို့သည်၊ ဘဝထ-ဖြစ်ကြကုန်လော့၊ -မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ မူလပရိယာယဝဂ်၊ ဓမ္မဒါယာဒသုတ်၊ ဤ၌လည်း ဓမ္မဒါယာဒါပုဒ်က “ငါ၏+အမွေ” ဟု သမ္ပန်ကို ငဲ့သောကြောင့် သမ္ပန် (သာမီ) အနက်၌ ဖြစ်ရသည်။] ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရသာမညမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့၊ ဣဓ-ဤဇဝံ မေ သုတံဟူသောပါဠိ၌၊ မယာ-တပည့်တော်သည်၊ သုတံ-နာယုမှတ်သား ဆောင်ထားအပ်ပါပြီ၊ ဣတိစ-ဤသို့လည်းကောင်း၊ မမ-၏၊ သုတံ-နာယုမှတ်သား ဆောင်ထားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိစ-ဤသို့လည်း ကောင်း၊ အတ္ထဒ္ဓယေ-အနက်နှစ်ပါးအပေါင်း၌၊ ယုဇ္ဇတိ-သင့်၏။

အနက်ဟောပုဒ် ဖြစ်ရသည်၊ အဘောဇနေယျံ၌ “ဘောဇနံ အရဟတိတိ ဘောဇနေယျံ” ဟု ပြု၍ အရဟတိအနက်၌ ဣယျသကံ၊ န+ဘောဇနေယျံ၊ အဘောဇနေယျံ-စားခြင်းကို မထိုက်၊ ဝါ-မစားထိုက်။

ဣဓ ပန ဩပေ ယုဇ္ဇတိ။ ။ “သစေဣဓ၊ နောက်ပန၊ ဝိသေသဟုဇ္ဇံ” နှင့်အညီ “ဣဓ ပန ဩပေ ယုဇ္ဇတိ” ဟူသော ဤဝါကျသည် ဤနေရာ၌ အလိုရှိအပ်သော အနက်အထူးကို ပြသော အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသဝါကျတည်း။ “မေ သဒ္ဓေါ ဩပေ မမာတိ အတ္ထော” ဟူသော သင်္ခေပ ဝိတ္ထာရ ရှေ့ဝါကျတို့ကား ထိုထိုနေရာ၌ အများနှင့် ဆိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရသင့်သမျှအနက်တို့ကို ထုတ်၍ပြသောကြောင့်လည်းကောင်း အတ္ထုဒ္ဓါရဝါကျ၊ သာမညဝါကျမည်၏။ ထိုအတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညဝါကျတွင်လည်း “တထာဟိမှာ၊ ဉပကာ၊ ရံခါချံမြိစ္စံ” ဟူသည်နှင့် အညီ “မေသဒ္ဓေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ” သည် သင်္ခေပဝါကျ၊ “တထာဟိ ဩပေ မမာတိ အတ္ထော” သည် ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း။

တစ်နည်း။ ။ မေသဒ္ဓေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိသည် ဒဠိယဝါကျ၊ တထာဟိ ဩပေ မမာတိ အတ္ထောသည် ဒဠိကရဏဝါကျ၊ (တစ်နည်း) မေသဒ္ဓေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိသည် ဉပယုဝါကျ၊ တထာဟိ ဩပေ မမာတိ အတ္ထောသည် ဉပကဝါကျတည်း။ ဉပကအနက်ပေးရာ၌ “ကသ္မာ မေ သဒ္ဓေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ အဿ-ထိုမေသဒ္ဓါ၏၊ ဩပေ မမာတိ အတ္ထော (ဟောတိ)၊ တထာ (ကသ္မာ)-ကြောင့်၊ မေသဒ္ဓေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏” ဟု ပေးပါ၊ နေရာတိုင်း ဤနည်းချည်းတည်း။

သုတန္တိ ဧတ္ထ-သုတံဟူသော ဤပုဒ်၌၊ သဥပသဂ္ဂေါစ-ဥပသာရနှင့်တကွ ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ အနုပသဂ္ဂေါစ-ဥပသာရ မရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ အယံသုတသဒ္ဓေါ-ဤသုတသဒ္ဓါသည်၊ (သုတံဟူသော တစ်ပုဒ်လုံး၏အတွင်း ကျသော ဤသုတသဒ္ဓါသည်)၊ ဂမန ဝိဿုတ ကိလိန္န ဥပစိတာနုယောဂ သောတ ဝိညေယျ သောတဒ္ဓါရာနုသာရဝိညာတာဒိအနေကတ္ထပ္ပဘောဒေါ-သွားခြင်းဟူ သောအနက်၊ ထင်ရှားကျော်စောဟူသော အနက်၊ စိုစွတ်ဟူသော အနက်၊ ဆည်း ပူးအပ်ဟူသော အနက်၊ အားထုတ်ခြင်းဟူသော အနက်၊ သောတဝိညာဉ်သည် သိထိုက်သော သဒ္ဓါရုံဟူသော အနက်၊ သောတဒ္ဓါရသို့အစဉ်လိုက်သော မနော ဝိညာဉ်သည် သိထိုက်သောတရားဟူသော အနက်၊ အစရှိသော တစ်ပါးမက များသောအနက် အပြားရှိ၏၊ တထာဟိ-ထိုစကားမုန်၏၊ (တစ်နည်း) တထာ ဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့၊ အဿ-ထို သုတသဒ္ဓါ၏၊ သေနာယ ပသုတောတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ဂစ္ဆန္တော-သွားသူ၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤအနက်သည်၊ (ဟောတိ)၊ [သေနာယ-စစ်တပ်သို့၊ ပသုတော-သွားသူ၊] သုတဓမ္မဿ ပဿတောတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဝိဿုတဓမ္မဿ-ထင်ရှားကျော်စောသော တရားရှိသော၊ ဣတိ အတ္ထော-သည်၊ (ဟောတိ)၊ [သုတဓမ္မဿ-ထင်ရှား ကျော်စောသော တရားရှိထသော၊ ပဿတော-နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော ဥပစိ ဝိဝဏေကို ဉာဏစက္ခုဖြင့်မြင်စွမ်းနိုင်ထသော၊-ဝိနည်း၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ မုစလိန္ဒကထာ၊ ပဿတောတိ တံ ဝိဝေကံ၊ ယံ ဝါ ကိဉ္စိ ပဿိတဗ္ဗံနာမ၊ တံ သဗ္ဗံ အတ္တနော ဝီရိယာဗလာဓိဂတေန ဉာဏစက္ခုနာ ပဿန္တဿ၊-မဟာဝဂ္ဂဋ္ဌကထာ၊ ဤ၌ သုတသဒ္ဓါသည် ဥပသာရ မရှိဘဲလျက် ဝိဿုတအနက်ကို ဟောရသည်။]

သဥပသဂ္ဂေါစ အနုပသဂ္ဂေါစ။ ။ ဧဝံ မေ သုတံ၌ သုတသဒ္ဓါသည် ဥပသာရ ပုဒ် မရှိပါဘဲလျက် အဘယံကြောင့် သဥပသဂ္ဂသုတသဒ္ဓါကို အတ္ထုဒ္ဓါရအဖြစ်ဖြင့် ယူရ သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-ဥပသာရပုဒ်တို့သည် (ရှိပြီးအနက်ကို ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြတတ်သော) ဇောတကမ္မာသာ ဖြစ်၏၊ ဝါစကအဖြစ်ဖြင့် မဟောနိုင်ကြ၊ ထို့ကြောင့် ဥပသာရပုဒ်ရှိသော်လည်း သုတပုဒ်ရင်း၏ အနက်ပင်ဖြစ်သောကြောင့် သဥပသဂ္ဂသုတ သဒ္ဓါကိုလည်း အတ္ထုဒ္ဓါရ၌ ယူရပါသည်။ [ကိဉ္စာပိ ဥပသဂ္ဂေါ ကိရိယံ ဝိသေသေတိ၊ ဇောတကဘာဝတော ပန သတိပိ တသ္မိံ (ထိုဥပသာရပုဒ်သည် ရှိသော်လည်း) သုတသဒ္ဓေါ ဧဝ တံတံ အတ္ထံ အနုဝဒတိတိ (ထို့ကြောင့်) အနုပသဂ္ဂဿ သုတသဒ္ဓဿ အတ္ထုဒ္ဓါရေ သဥပသဂ္ဂဿ ဂဟဏံ န ဝိဇ္ဈတိတိ ဒဿေန္တော သဥပသဂ္ဂေါစ အနုပသဂ္ဂေါစာတိ အာဟာ၊-ဋီကာ။]

သေနာယ ပသုတော။ ။ ပသုတော၌ ပရှေးရှိသော သုဓာတ်တည်း၊ ဓာတွတ္ထ ဝိသေသက ဥပသာရကြောင့် “သု-သဝနေ” စသည်အရ ကြားနာခြင်းစသော အနက်ကို မဟောဘဲ သွားခြင်းအနက်ကို ဟောရသည်၊ ထို့ကြောင့် “ဂစ္ဆန္တော”ဟု ဖွင့်သည်။

အဝဿုတာ အဝဿုတဿာတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ကိလိန္နာ-ဆန္ဒရာဂဖြင့် စိုစွတ်သည်။ (ဟုတွာ)၊ ကိလိန္နဿ-ဆန္ဒရာဂဖြင့် စိုစွတ်သော၊ ဣတိ အတ္ထော-သည်။ (ဟောတိ)။ [အဝဿုတာ-ဆန္ဒရာဂဖြင့် စိုစွတ်သည်။ (ဟုတွာ)၊ အဝဿုတဿ-ဆန္ဒရာဂဖြင့် စိုစွတ်သော၊ (ပုရိသပုဂ္ဂလဿ-၏။ အက္ခေကံ စံသည် ၌စပ်)။-ပါစိတ်ပါဠိတော်၊ ဘိက္ခုနီ ပဉ္စမပါရာဇိကစသည်။ ကိလိန္နာ၌ ကိလိဒဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ စိုစွတ်ခြင်းအနက်ဟောတည်း။ အဝဿုတာ၌ အဝပုဗ္ဗ၊ သုဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ စိုစွတ်ခြင်းအနက်ဟောပင်တည်း။ “အဝဿတီတိ အဝဿုတာ” ဟု ပြု။] တုမေဟိ ပုညံ ပသုတံ အနပ္ပကန္တိ အာဒိသု-တို့၌၊ ဥပစိတ်-ဆည်းပူးအပ်ပြီ၊ ဣတိ အတ္ထော-သည်။ (ဟောတိ)။ [တုမေဟိ-သင်တို့သည်။ အနပ္ပကံ-မနည်းသော၊ ပုညံ-ကောင်းမှုကို၊ ပသုတံ-ဆည်းပူးအပ်ပြီ၊-ခုဒ္ဒကပါဠိပါဠိတော်၊ တိရောကုဋ်သုတ်။ ပသုတံကို “ပသုယိတ္တာတိ ပသုတံ” ဟု ပြု။]

ယေ ဈာနပ္ပသုတာ ဓီရာတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ဈာနာနုယုတ္တာ-ဈာန်ကို အဖန်ဖန် အားထုတ်ကုန်သော၊ ဣတိ အတ္ထော-သည်။ (ဟောတိ)။ [ယေ ဓီရာ-အကြင် ပညာရှိတို့သည်။ ဈာနပ္ပသုတာ-ဈာန်ကိုအဖန်ဖန် အားထုတ်တော်မူကြကုန်၏။-ဓမ္မပဒပါဠိတော်၊ ဗုဒ္ဓဝဂ်၊ ဒေဝေါရောဟဏဝတ္ထု။] ဒိဋ္ဌံ သုတံ မုတံတိ အာဒိသု-တို့၌၊ သောတဝိညေယျံ-သောတဝိညာဉ်သည် သိထိုက်သော သဒ္ဓါရုံ၊ ဝါ-သောတဒ္ဓါရဖြင့် သိထိုက်သော သဒ္ဓါရုံ၊ ဣတိ အတ္ထော-သည်။ (ဟောတိ)။ [ဒိဋ္ဌံ-စက္ခုဝိညာဉ်သည် မြင်ထိုက်သော ရူပါရုံ၊ သုတံ-သောတဝိညာဉ်သည် ကြားထိုက်သော သဒ္ဓါရုံ၊ မုတံ-ဗာနဝိညာဉ်၊ ဇိဝှာဝိညာဉ်၊ ကာယဝိညာဉ်သည် ဖွဲ့စပ်အပ် ရောက်အပ်သော ဂန္ဓာရုံ ရသာရုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ။-ပါစိတ်ပါဠိတော်၊ မုသာဝါဒသိက္ခာပုဒ် ပဒဘာဇနီ၊ မု-ဗန္ဓနေ ဓာတ်တည်း။ (တစ်နည်း) “မုန-ဉာဏေ” ဟူသော ဓာတ်ကိုယူ၍ “မုတံ-ရောက်၍ သိထိုက်သော” ဟုလည်း ပေးကြ၏။ ဒိဋ္ဌံစသည်၌ တပစ္စည်းသည် အရဟအနက် ဟော၊ ထို့ကြောင့် “မြင်ထိုက်” ဟု ပေးရသည်။]

သောတဝိညေယျံ။ ။ဝိညာတဗ္ဗံတိ ဝိညေယျံ၊ သောတေန ဝိညေယျံ သောတဝိညေယျံ၊ သောတအရ သောတပသာဒ သောတဒ္ဓါရကို မုချရသော်လည်း ထို သောတပသာဒ သောတဒ္ဓါရ၌မှီသော သောတဝိညာဉ်ကို ကာရဏူပစာရ၊ ဌာနူပစာရအားဖြင့် ယူပါ။ ဤအလို “သောတဝိညာဉ်သည် သိထိုက်သော သဒ္ဓါရုံ” ဟု ပေး၊ တစ်နည်း- သောတဒ္ဓါရတည်းဟူသော အဆောက်အဦနှင့်တကွ ဆိုအပ်သောစကားဖြစ်၍ သောတအရ သောတဒ္ဓါရကိုပင် ယူပါ။ ဝိညေယျံ၏ ကတ္တားကို “သောတဝိညာဏေန” ဟု ထည့်၊ ဤအလို “သောတဒ္ဓါရဖြင့် သောတဝိညာဉ်သည် သိထိုက်သော သဒ္ဓါရုံ” ဟု ပေး။ [သောတဝိညေယျံတိ သောတဒ္ဓါရနိသိတေန ဝိညာဏေန ဝိညာတဗ္ဗံ၊ သသမ္ဘာရကထာ ဝါ ဒေသာ၊ သောတဒ္ဓါရေန ဝိညာတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်။]

သုတဓရော သုတသန္နိစယောတိ အာဒိသု-တုံဌှိ၊ သောတဒ္ဓါရာနုသာရ ဝိညာတဓရော-သောတဒ္ဓါရသို့ အစဉ်လိုက်သော မနောဝိညာဉ်သည် သိအပ် သော တရားကို ဆောင်နိုင်သူ၊ ဣတိ အတ္ထော-သည်၊ (ဟောတိ)၊ [သုတဓရော- သောတဒ္ဓါရသို့ အစဉ်လိုက်သော မနောဝိညာဉ်သည် နာယူမှတ်သားအပ်ပြီး သော တရားကို ဆောင်နိုင်သူ၊ သုတသန္နိစယော-သောတဒ္ဓါရသို့ အစဉ်လိုက် သော မနောဝိညာဉ်သည် နာယူမှတ်သားအပ်ပြီးသော တရား၏ကောင်းစွာ စုဝေးရာ သေတ္တာသဖွယ် ဖြစ်သူ၊-မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ မဟာယမကဝဂ်၊ မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်။]

ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရသာမညမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့၊ ဣဓ- ဤစံ မေ သုတံဟူသော ပါဌ်ဌှိ၊ အဿ-ထိုသုတသဒ္ဓါ၏၊ သောတဒ္ဓါရာနု သာရေန-သောတဒ္ဓါရသို့ အစဉ်လိုက်သော မနောဝိညာဉ်ဖြင့်၊ ဥပဓာရိတံ- ဆောင်ရွက်မှတ်သားအပ်ပါပြီ၊ ဣတိဝါ အတ္ထော-ဤအနက်သည်သော်လည်း ကောင်း၊ ဥပဓာရဏံ-ဆောင်ရွက် မှတ်သားရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏၊) ဣတိဝါ အတ္ထော-သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ [ဥပဓာရဏန္တိဝါတိ အတ္ထော ဟု ရှိသည်မှာ ဣတိတစ်လုံး အပိုပင်၊] ဟိ-မှန်၊ (သုတသဒ္ဓါ အနက်နှစ်ပါး၌ ဖြစ်ခြင်းသည် မှန်၏) မေသဒ္ဓဿ-မေသဒ္ဓါ၏၊ မယာတိ အတ္ထေ-မယာဟူသော အနက်သည်၊ သတိ-ဖြစ်လသော်၊ မယာ-တပည့်တော်သည်၊ စံ-ဤတစ်မျိုး

သုတဓရော သုတသန္နိစယော။ ။ သုတအရ သောတဒ္ဓါရဝိထိဖြင့် ကြားအပ်သော သဒ္ဓါရသာမက တရားနာယူသောအခါ ရှေးဦးစွာ သောတဒ္ဓါရိကဝိထိဖြင့် ကြား၏၊ ထို့နောက် တဒန္တိကမနောဒ္ဓါရိကဝိထိဖြင့် ထပ်၍ကြား၏၊ ထို့နောက် မနောဒ္ဓါရိက ဝိထိအစဉ်ဖြင့် ထိုကြားအပ်ပြီးသော တရားကို မှတ်သား၏၊ အဆက်ဆက် မမေ့အောင် ဆောင်ထား၏၊ ထိုသို့မှတ်သားနိုင်သူ ဆောင်ထားနိုင်သူကို “သုတဓရ” ဟုလည်းကောင်း၊ သုတသန္နိစယ-သုတ၏+သံ-ကောင်းစွာ၊ နိစယ-စုဝေးရာ (မမေ့မပျောက်အောင် သိမ်း ထားရာ “ပူတာ တံတင်း” ဟု ရှေးကခေါ်သော သေတ္တာသဖွယ် ဖြစ်သူ) ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်။

ဆက်ဦးအံ့- သောတဒ္ဓါရာနုသာရဝိညာတဓရောတိ သောတဒ္ဓါရာနုရေန မနောဝိညာ ဏေန ဝိညာတဓမ္မဓရော၊ န ဟိ သောတဒ္ဓါရနိဿိတ ဝိညာဏမတ္တေန ဓမ္မော ဝိညာယတိ- သောတဒ္ဓါရ၌မှီသော သောတဝိညာဉ်ဖြင့် ဓမ္မကို မသိနိုင်၊ အထခေါ တဒန္တသာရမနော ဝိညာဏေနဝါ-စင်စစ်ကား ထိုသောတဒ္ဓါရဝိထိသို့ အစဉ်လိုက်သော တဒန္တဝတ္တိက မနောဒ္ဓါရိကဝိညာဉ်ဖြင့်သာ သိနိုင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ “သုတ” အရ နားဖြင့်ကြားနာအပ်သော သဒ္ဓါရုံအခိုက်သာ ရသော် လည်း ကြားနာပြီးနောက် မနောဒ္ဓါရိကဝိညာဉ်အစဉ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်၊ မှတ်သားအပ်ပြီး နောက် မမေ့မပျောက်အောင် ဆောင်ထားအပ်သော တရားအပေါင်းတိုင်အောင် ကာရ ဣပစာရအားဖြင့် ယူရသည်၊ ထို့ကြောင့် “သုတံ-နာယူ+မှတ်သား+ဆောင်ထားအပ်” ဟု အနက်ပေးနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

တည်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤတစ်မျိုးတည်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာ၊ ဝါ-ဤသို့သာ၊ သုတံ-နာယုမုတ်သား ဆောင်ထား အပ်ပါပြီ။ သောတဒ္ဓါရာနုသာရေန-သောတဒ္ဓါရသို့ အစဉ်လိုက်သော မနော ဝိညာဉ်ဖြင့်၊ ဥပဓာရိတံ-ဆောင်ရွက် မှတ်သားအပ်ပါပြီ။ ဣတိ-ဤအနက်သည်။ ယုဇ္ဇတိ-သင့်၏။ (မေသဒ္ဓဿ-၏။) မမာတိအထွေ-သည်။ သတိ-သော်၊ မမ-၏။ ဧဝံ-ဖြင့်၊ ဝါ-သို့၊ ဝါ-ဖြင့်သာ၊ ဝါ-သို့သာ၊ သုတံ-နာယုမုတ်သား ဆောင်ထားရခြင်းသည်။ (ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏။) ဣတိ-သည်။ ယုဇ္ဇတိ-၏။

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တီသု-သုံးပါးကုန်သော၊ ဧတေသု ပဒေသု-ဤပုဒ်တို့တွင်၊ ဧဝန္တိ-ဧဝံဟူသော ပုဒ်သည်။ သောတဝိညာဏာဒိ- ဝိညာဏကိစ္စနိဒဿနံ- သောတဝိညာဉ်အစရှိသော ဝိညာဉ်တို့၏ကိစ္စကို ညွှန်ပြသောပုဒ်တည်း။ ဝါ-

မေသဒ္ဓဿ ဟိ |ပေ၊ ယုဇ္ဇတိ။

။ရှေ့ပုဒ်နောက်ပုဒ်တို့၏ စကားအဆက်အသွယ် ကို မသိဘဲ ပုဒ်တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့် မည်သည့်အနက် ဖြစ်သင့်ကြောင်းကို မဆုံးဖြတ်နိုင်။ ရှေ့ပုဒ် နောက်ပုဒ်တို့၏ စာစပ် အဆက်အသွယ်ကို သိရမှ မည်သည့်အနက် သင့်မြတ် ကြောင်းကို ဆုံးဖြတ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် မေသဒ္ဓါဟူသော အဆက်အသွယ်နှင့်တကွ သုတ သဒ္ဓါ၏ ကံအနက်၊ ဘောအနက်ဖြစ်သင့်ရာကို ပြလိုသောကြောင့် “မေသဒ္ဓဿ ဟိ |ပေ၊ ယုဇ္ဇတိ” ဟု မိန့်သည်။ မေသဒ္ဓါ၏ မယာဟူသော ကတ္တားအနက်ဖြစ်လျှင် သုတသဒ္ဓါ၏ ကံအနက်သည် သင့်၏။ မေသဒ္ဓါ၏ သမ္ပန်အနက်ဖြစ်လျှင် သုတသဒ္ဓါ၏ ဘောအနက် သည် သင့်၏။ ထို့ကြောင့် သုတသဒ္ဓါသည် ဒွါဗိပ္ပာယ်ကပဒ-အလိုရှိအပ်သော အနက် နှစ်မျိုးရှိသော ပုဒ်ဖြစ်ရလေသည်။ [သုတသဒ္ဓဿ ကမ္မဘာဝသာဓကေသေန ဒွါဗိပ္ပာယ်က ပဒတ္တာ ယထာယောဂံ မယာ သုတန္တိစ မမ သုတန္တိစ အတ္ထဒ္ဓယေ ယုဇ္ဇတိ-ဋီကာသစ်။]

ဧဝမေတေသု တီသု ပဒေသု။

။ဤပြအပ်ခဲ့သော အနက်များသည် ပုဒ်တစ်ပုဒ် ဖြင့် သိထိုက်သော သဒ္ဓတ္ထများတည်း။ (ဧဝံအတွက် အာကာရ နိဒဿန အပဓာရဏအနက်၊ မေ အတွက် ကတ္တားအနက် သမ္ပန်အနက်၊ သုတံအတွက် သောတာဒ္ဓါရာနုသာရဝိညာတ ဟူသော အတွင်းအနက်နှင့်တကွ ကံအနက် ဘောအနက်ဟူသော တပစ္စည်း၏ အနက် များကို “သဒ္ဓတ္ထ” ဟု ဆိုသည်။) ဤသို့ပုဒ်တစ်ပုဒ်ဖြင့် သိထိုက်သော အနက်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထိုသုံးပုဒ်တို့ဖြင့် သိထိုက်သော ဒဿနတ္ထကို ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “ဧဝမေတေသု တီသု ပဒေသု” စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဧဝံ သဒ္ဓတော ဉာတဗ္ဗမတ္ထံ ဝိညာ ပေတွာ ဣဒါနိ တေဟိ ဒဿေတဗ္ဗမတ္ထံ နိဒဿေန္တော ဧဝမေတေသုတိ အာဒိမာဟာ- ဋီကာသစ်။] ဤနေရာဝယ် ကြိယာငါးတန်ကိုပြသော ရှေးဆရာတို့၏ အောက်ပါလင်္ကာကို မှတ်သားသင့်၏။

[ဆောင်] ဆတ်ဆတ်ဓုရ၊ တိုက်ရိုက်ပြက၊ ဒဿနဆို၊ အကြောင်းကိုပြ၊ ဒီပနမျိုး၊ ကျိုးပကာသန၊ မူလကြောင်းမှာ၊ ဝိဘာဝမှန်၊ ကျိုးပရမ္မရာ၊ နဘာဝါဟု၊ ကြိယာငါးတန်၊ ကောက်နည်းကြ၏၊ တစ်ဖန်ဆိုကြ၊ ဝိဘာဝမူ၊ ကာရဏူ ဒုတိယ၊ ကျိုးပလဟု၊ တစ်နည်းပြုသည်၊ မှတ်စွဲနောင်လာ အချုပ်တည်း။

သောတဝိညာဉ်အစရှိသော ဝိညာဉ်တို့၏ ကိစ္စကို ညွှန်ပြကြောင်း ပုဒ်တည်း၊
 [“ညွှန်ပြကြောင်း” ဟု ပေးလျှင် ညွှန်ပြတတ်သူမှာ ပုဂ္ဂိုလ်ကတ္တားတည်း၊ “ညွှန်
 ပြတတ်” ဟု ပေးလျှင်ကား ပုဂ္ဂိုလ်ကတ္တား မလို။] မေတီ-ပုဒ်သည်၊ ဝုတ္တဝိညာဏ
 သမင်္ဂပုဂ္ဂလနိဒဿနံ-ဆိုအပ်ပြီးသော ဝိညာဉ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ညွှန်ပြ
 တတ်သော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) ပုဒ်တည်း၊ သုတန္တိ-ပုဒ်သည်၊ အဿဝန
 ဘာဝပဋိက္ခေပတော-မကြားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်းကြောင့်၊
 အနုနာဓိကာဝိပရီတဂ္ဂဟဏနိဒဿနံ - မယုတ် မလွန် မဖောက်မပြန်အောင်

ဧဝန္တိ ပေ၊ ကိစ္စနိဒဿနံ။ ။ဧဝံ မေ သုတံဟု သုတသဒ္ဓါ၏အနီး၌ ယုတ်စပ်အပ်
 သော ဧဝသဒ္ဓါသည် သဝနကြိယာကို ထွန်းပြသော သဒ္ဓါသာ ဖြစ်ထိုက်၏။ ထိုသဝန
 ကြိယာဟူသည် သောတဝိညာဉ်အစရှိသော ဝိညာဉ်တို့၏ ကြားခြင်းကိစ္စတည်း၊ ထို့ကြောင့်
 “ဧဝန္တိ သောတဝိညာဏာဒိ ဝိညာဏကိစ္စနိဒဿနံ” ဟု ဆိုသည်။ သောတဝိညာဏာဒိ
 ဝိညာဏကိစ္စသည် ဧဝံ မေ သုတံပါဌ်ဖြင့် တိုက်ရိုက်ပြအပ်သော ဒဿနတ္ထ ဖြစ်သည်-
 ဟူလို၊ ဤနည်း၌ ဧဝသဒ္ဓါသည် အာကာရ၊ နိဒဿန၊ အဝဓာရဏသုံးမျိုးလုံးနှင့်ဆိုင်သော
 ဒဿနတ္ထကို ဟော၏။ ဘုဂ္ဂေါဋ္ဌာဋ်နည်း-ထိုသုံးမျိုးလုံးပင် သောတဝိညာဏာဒိ ဝိညာဏ
 ကိစ္စကို ပြနိုင်သောကြောင့်တည်း။ သောတဝိညာဏာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဝီထိအစဉ်အတိုင်း
 သမ္ပဋိဇ္ဈိုင်း၊ သန္တိရဏ၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဇော၊ တဒါရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ တဒနုဝတ္တိက မနောဒွါရ၌
 လာသော ဝိညာဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း ယူပါ။ မေတီ ဝုတ္တဝိညာဏသမင်္ဂပုဂ္ဂလနိဒဿနံ၌
 နိဒဿနတ္ထကား ထင်ရှားပြီ။

သုတန္တိ ပေ၊ ကိစ္စနိဒဿနံ။ ။သုတံ-ကြားအပ် (နာယုမှတ်သား ဆောင်ထား
 အပ်) ဟု ဆိုသဖြင့် “သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရဏံ” နှင့်အညီ ဧဝသဒ္ဓါရနိုင်သောကြောင့် “ကြားအပ်
 သည်သာ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် သုတံဖြင့် မကြားအပ်သည်၏အဖြစ် (မကြားရ
 ခြင်း) ကို တားမြစ်နိုင်၏။ တစ်နည်း-အညတ္တာပေါဟာန (အခြားအနက်ကို ပယ်ရှားနိုင်
 သော) နည်းအားဖြင့် မကြားအပ်သည်၏အဖြစ်တည်းဟူသော အခြားအနက်ကို ပယ်ရှား
 နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးဆရာတို့ အောက်ပါဂါထာကို ဆိုကြသည်။

ဧဝါဒိသတ္တိယာ ဧဝေ၊ အညတ္တာပေါဟနေနစ။
ဒိဝေ သဒ္ဓေါ အတ္တန္တရံ၊ နိဝတ္ထေတိ ယထာရဟံ။

တစ်နည်း။ ။ဧဝဖြင့် ဒိဋ္ဌစသည်ကို တားမြစ်၏။ ထိုသို့ အဿဝနဘာဝ (ကြား
 အပ်သော အာရုံမဟုတ်သော) ဒိဋ္ဌစသည်ကို ပယ်ရှားခြင်းကြောင့် “တပည့်တော်သည်
 ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်တော်ကို မိမိညဏ်ဖြင့် သိအပ် မြင်အပ် မျက်မှောက်ပြုအပ်သည် မဟုတ်
 ပါ။ ကြားရုံသာ ကြားအပ်ပါသည်” ဟုလည်းကောင်း၊ ထိုကြားအပ်သော သုတ်ကိုလည်း
 အယုတ်လျော့ အပိုအလွန် မရှိအောင် (နဂိုအတိုင်းမှ ပြောင်းလဲခြင်း မရှိအောင်) ဆောင်
 ထားအပ်ပါသည်ဟုလည်းကောင်း၊ အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် “အနုနာဓိကာဝိပရီတ
 ဂ္ဂဟဏနိဒဿနံ” ဟု ဆိုသည်။ အဿဝနဘာဝပဋိက္ခေပတောကို ထောက်၍ ဧဝသဒ္ဓါ၏
 အဝဓာရဏအနက်ကို ရည်ရွယ်သည်ဟုလည်းကောင်း၊ အနုနာဓိကာဝိပရီတဂ္ဂဟဏလည်း
 ဧဝသဒ္ဓါ၏ အကျိုးပြ (ဧဝတ္ထဖလ) ဟုလည်းကောင်း မှတ်ပါ။

နာယူခြင်းကိုညွှန်ပြတတ်သော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) ပုဒ်တည်း၊ ဝါ-မယုတ် မလွန် မဖောက်မပြန်သောသုတ်ကို နာယူခြင်းကို ညွှန်ပြတတ်သော ပုဒ်တည်း၊ ဝါ-ညွှန်ပြကြောင်းပုဒ်တည်း။ [အနုနာဓိကနေရာဝယ် “အနုနာဓိက” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ သို့မဟုတ်- “ဥန်စ+အဓိကံစ+ဥနာဓိကံ၊ န+ဥနာဓိကံ အနုနာဓိကံ” ဟု ပြုပါ။]

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဧဝန္တိ-ဧဝံဟူသောပုဒ်သည်၊ သောတဒ္ဓါရာနုသာရေန- သောတဒ္ဓါရသို့ အစဉ်လိုက်သဖြင့်၊ ပဝတ္တာယ-ဖြစ်သော၊ တဿာ ဝိညာဏ ဝီထိယာ-ထို မနောဒ္ဓါရိကဝိညာဏဝီထိ၏။ [ပဝတ္တိ၌ စပ်၊] နာနပ္ပကာရေန- (သဒ္ဓါအနက်တို့ကို ယူခြင်းဟူသော) အမျိုးမျိုးသော အပြားအားဖြင့်၊ အာရမဏေ- တရာတည်းဟူသော အာရုံ၌၊ ပဝတ္တိဘာဝပ္ပကာသနံ- ဖြစ်ခြင်း၏ ထင်ရှားရှိ

အဿဝနဘာဝ, အဝိပရီတဂ္ဂဟဏံ။ ။ “ဘာဝသဒ္ဓါနှင့် တွဲ၍ပြသောကြောင့် သဝနကို ကမ္မသာဓနပြုရမည်” ဟု ဋီကာတို့ဆိုကြ၏။ ထိုအလို “သူယတီတိ သဝနံ၊ န+သဝနံ အဿဝနံ၊ အဿဝနဿ+ဘာဝေါ အဿဝနဘာဝေါ” ဟု ပြုပါ။ အဝိပရီ တဂ္ဂဟဏံ၌ကား “အဝိပရီတံ-မဖောက်မပြန် မပြောင်းလွဲအောင်+ဂဟဏံ အဝိပရီတဂ္ဂဟ ဏံ” ဟုလည်းကောင်း၊ “အဝိပရီတဿ (မဖောက်မပြန်သောသုတ်ကို)+ဂဟဏံ အဝိပရီတဂ္ဂဟဏံ” ဟုလည်းကောင်း နှစ်နည်း ပြုရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤယောဇနာနည်း၌ ကြားခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော သောတ ဝိညာဉ်စသည်တို့၏ ကိစ္စကိုလည်းကောင်း၊ ကြားတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကြားပုံကြံယာ အထူးကိုလည်းကောင်း ပြခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ယှဉ်စပ်ပါဟု ဋီကာသစ် ဆို၏။

တထာ ဧဝန္တိ တဿာ။ ။ ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် “ဧဝံ မေ သုတံ” ဟူသော ပုဒ်သုံးပါးအပေါင်း၏ တစ်မျိုးသောနည်းအားဖြင့် ဒဿနတ္ထဖြစ်သော အတ္တယောဇနာ နည်းကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အခြားသော ပကာသနတ္ထ အပြားအားဖြင့်လည်း အတ္တ ယောဇနာနည်းကို ပြခြင်းငှာ “တထာ ဧဝန္တိ တဿာ” အစရှိသော စကားကို မိန့်သည်။ ဤတထာမျိုးကို “ပက္ခန္တရဇောတက” ဟု ဆိုကြသည်။ တဿာဖြင့် ရှေ့နည်း၌ပါသော သောတဝိညာဏာဒိ ဝိညာဏဝီထိကို ပြန်၍ ညွှန်းသည်ဟု ထင်မည်စိုးသောကြောင့် “သောတဒ္ဓါရာနုသာရေန ပဝတ္တာယ ဝိညာဏဝီထိယာ” ဟု တဿာ၏အစွဲကို ပြသည်။

နာနပ္ပကာရေန။ ။ “နာနပ္ပကာရေနာတိ ဝက္ခမာနေန အနေကဝိဟိတေန ဗျဉ္ဇ နတ္ထဂ္ဂဟဏာကာရသင်္ခါတေန နာနာဝိဓေန အာကာရေန” ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်၌ လာသော သဒ္ဓါအနက်များကို မှတ်ယူပုံ အခြင်းအရာ အမျိုးမျိုးကို နာနပ္ပကာရဟု သိပါ။ ဤနာနပ္ပကာရေနပါ၌ဖြင့် ဤယောဇနာနည်း၌ အာကာရအနက် ရှိသော ဧဝံသဒ္ဓါကို ယူထားသည်ဟုလည်း ပြသည်။

ပဝတ္တိဘာဝပ္ပကာသနံ။ ။ ပဝတ္တိဘာဝကို “ပဝတ္တိယာ အတ္တိဘာဝ” ဟု ဋီကာ ဖွင့်၏။ ဘာဝအတွက် “အတ္တိဘာဝ” ဟု ဖွင့်ခြင်းတည်း။ “ပဝတ္တိယာ+ဘာဝေါ-ထင်ရှားရှိ ခြင်းတည်း၊ ပဝတ္တိဘာဝေါ၊ ပဝတ္တိဘာဝဿ+ပကာသနံ ပဝတ္တိဘာဝပ္ပကာသနံ၊ ဤနည်း၌

ခြင်းကို ထင်ရှားပြသော (ထင်ရှားပြကြောင်းဖြစ်သော) ပုဒ်တည်း၊ မေတိ-ပုဒ်သည်၊ အတ္တပ္ပကာသနံ-မိမိကို ထင်ရှားပြသောပုဒ် (ထင်ရှားပြကြောင်းဖြစ်သောပုဒ်) တည်း၊ သုတန္တိ-ပုဒ်သည်၊ ဓမ္မပ္ပကာသနံ-တရားကို ထင်ရှားပြသော (ထင်ရှားပြကြောင်းဖြစ်သော) ပုဒ်တည်း၊ ဟိ-ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတ်ကား၊ ဧတ္ထ-ဤယောဇနာနည်း၌၊ သင်္ခေပေါ-တည်း၊ နာနပ္ပကာ ရေန-ဖြင့်၊ အာရမဏေ-၌၊ ပဝတ္တာယ-သော၊ ဝိညာဏဝီထိယာ-မနောဒွါရိက ဝိညာဏဝီထိဖြင့်၊ မယာ-တပည့်တော်သည်၊ အညံ-တရားနာခြင်းကိစ္စမှ တစ်ပါး သော ကိစ္စကို၊ န ကတံ-ပြုအပ်သည် မဟုတ်ပါ၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ ဣဒံ-ဤ တရားနားခြင်းကိစ္စကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပါပြီ၊ အယံ ဓမ္မော-ဤတရားကို၊ သုတော-နာယူအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ (သင်္ခေပေါ-တည်း။)

“ပကာသနံ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဒဿနတ္ထမှတစ်ပါးသော ပကာသနတ္ထကို ပြသည်ဟု ယူရသည်။ ပကာသနတ္ထဟူသည် “ကျိုးပကာသနံ” ဟူသော ရှေးဆရာတို့ နိယာမနှင့်အညီ ဒဿနတ္ထတုန်းက “သောတဝိညာဏာဒိ ဝိညာဏကိစ္စကို ပြ၏” ဟု ဆိုခဲ့၏။ ဤ၌ “သောတဒွါရာနသောရေန ပဝတ္တာယ ဝိညာဏဝီထိယာ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ထိုဝီထိသည် အကြောင်း ဖြစ်သော သောတဒွါရိက ဝိညာဏဝီထိ၏ အကျိုးနောက်လိုက် တဒနုဝတ္တိကမနောဒွါရိက ဝိညာဏဝီထိဖြစ်ရကား ရှေ့ဒဿနတ္ထဖြစ်သော သောတဝိညာဏာဒိဝိညာဏကိစ္စ၏ အကျိုးပြပင် ဖြစ်သည်။

သုတန္တိ ဓမ္မပ္ပကာသနံ။ ။ဤစကားအရ “သုတသဒ္ဓါသည် ဓမ္မဟူသော အနက်ဟော” ဟု မမှတ်ပါလင့်၊ သုတ၏အရ ကြားနာအပ်သော ဓမ္မကို ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။ အာရမဏေ ပဝတ္တိဘာဝတုန်းက အာရမဏကိုပင် ဤ၌ ဓမ္မဟု ဆို၏။ “ဗြဟ္မဇာလသုတ် တည်းဟူသော တရားအာရုံကို နာယူမှတ်သား ဆောင်ထားအပ်ပါသည်” ဟုလို။

အယံ ဟေတ္ထ သင်္ခေပေါ။ ။ဆိုအပ်ပြီးသော သုံးပုဒ်လုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သုံးမျိုးခွဲ၍ ပြသောကြောင့် သောတတို့မှာ ဆိုလိုရင်း အကျဉ်းချုပ်ကို နားမလည်နိုင်ကြ၊ ထို့ကြောင့် ဆိုလိုရင်း အကျဉ်းချုပ်ကို ထင်ရှားပြလို၍ “အယံ ဟေတ္ထ သင်္ခေပေါ” ဟု မိန့်သည်။ “အမျိုးမျိုးသော အတ္တဗျူဟကို ယူသောအားဖြင့် တရားအာရုံ၌ဖြစ်သော မနောဒွါရိက ဝိညာဏဝီထိဖြင့် တပည့်တော်သည် မြတ်စွာဘုရား မျက်မှောက်တော်၌ တရားနာယူမှုမှ တစ်ပါး အခြားအာရုံကို မပြုခဲ့ပါ။ ဤတရားနာမှုကိုသာ ပြုအပ်ခဲ့ပါသည်” ဟုလို၊ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်ကို အကျဉ်းချုပ်၍ ပြသောကြောင့် “တပ္ပါကဋီကရဏဝါကျ” ဟု ဆိုရ၏။ ဧဝံ တဿာစသော ရှေ့သုံးဝါကျကို “အပါကဋီဝါကျ” ဟု နာမည်တပ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဤယောဇနာနည်း၌ သုတံအရ သဝနကြိယာ၏ ကရိုဏ်းဖြစ်သော မနောဒွါရိကဝိညာဏဝီထိဟူသော ဝိညာဉ်အထူးကိုလည်းကောင်း၊ မေ အရ အတ္တဟူသော ကတ္တာအထူးကိုလည်းကောင်း၊ သုတံ၏ အရပင်ဖြစ်သော ကြားအပ်သော တရားအာရုံဟူသော ကံအထူးကိုလည်းကောင်းပြုအပ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ [ဧဝံ သဝနကိရိယာယ ကရဏကတ္တကမ္မဝိသေသော လူမိဿာ ယောဇနာယ ဒဿိတော-ဋီကာသစ်။]

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဧဝန္တိ-ဧဝံဟူသောပုဒ်သည်။ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မပ္ပကာသနံ-
 ညွှန်ပြထိုက်သော တရားကို ထင်ရှားပြတတ်သော (ထင်ရှားပြကြောင်းဖြစ်သော)
 ပုဒ်တည်း။ မေတိ-ပုဒ်သည်။ ပုဂ္ဂလပ္ပကာသနံ-ပုဂ္ဂိုလ်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော
 (ထင်ရှားပြကြောင်းဖြစ်သော) ပုဒ်တည်း။ သုတန္တိ-ပုဒ်သည်။ ပုဂ္ဂလကိစ္စပ္ပကာသနံ-
 ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိစ္စကို ထင်ရှားပြတတ်သော (ထင်ရှားပြကြောင်းဖြစ်သော) ပုဒ်တည်း။
 ဣဒံ (အတ္ထဇာတ်)-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်သည်။ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်။ ဝါ-
 ဆိုလိုသည်။ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ (ကိ-အဘယ် အနက်အဓိပ္ပာယ်သည်။ ဝုတ္တံ-
 သည်။ ဟောတိ-နည်း။) ယံ သုတ္တံ-အကြင် သုတ်ကို၊ နိဒ္ဒိသိဿာမိ-ညွှန်ပြရပါ
 တော့မည်။ တံ (သုတ္တံ)-ကို၊ မယာ-သည်။ ဧဝံ-ဤသို့။ သုတံ-နာယုမှတ်သား
 အပ်ပါပြီ။ ဣတိ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်သည်။ ဝါ-ကို၊ (ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်။ ဝါ-
 ဆိုလိုသည်။ (ဟောတိ-၏။)

တထာ ဧဝန္တိ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗ။ ။ပကာသနတ္ထနှင့်စပ်၍ တစ်နည်း ယောဇနာပုံ(အနက်
 အဓိပ္ပာယ် ယှဉ်စပ်ပုံ) ကို ပြလို၍ “တထာ ဧဝန္တိ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မပ္ပကာသနံ” စသည်ကို မိန့်
 သည်။ ဤနည်း၌ နိဒ္ဒိသနအနက်ရှိသော ဧဝံသဒ္ဒါကို ယူထားသည်။ နိဒ္ဒိသနဟူသည်
 လည်း နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗနှင့် မကင်းကောင်းသောကြောင့် “ဧဝန္တိ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မပ္ပကာသနံ” ဟု
 မိန့်သည်။ နိဒ္ဒိသနအနက်သည် အကြောင်း၊ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗတရားကား ထိုအကြောင်းကို
 ထောက်ဆ၍ သိရသော ပကာသနတ္ထအကျိုး-ဟူလို။

သုတန္တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စ။ ။ကြားနာကြောင်းဖြစ်သော မနောဒွါရိကဝိညာဏဝိထိဟူ
 သည် ပရမတ္ထသဘောတရားတည်း။ ထိုဝိညာဉ်အစဉ်ကိုပင် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဟု ခေါ်ဝေါ်ရ
 သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကြားနာခြင်းကြိယာသည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိစ္စဖြစ်သောကြောင့်
 လည်းကောင်း “မေတိ ပုဂ္ဂလပ္ပကာသနံ၊ သုတန္တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စပ္ပကာသနံ” ဟု ဆိုသည်။

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ။“ဣဒံ ဝုတ္တံ၊ ဟောတိခံက၊ ဝုဠတံဖော်ပြ၊ ပိဏ္ဏတ္ထ” ဟူ
 သော ရှေးနိယာမနှင့်အညီ “ယံ သုတ္တံ နိဒ္ဒိသိဿာမိ” စသော စကား၌ ဧဝံအနက်၊ မေအနက်၊
 သုတံအနက်ဟု အစိတ်အစိတ် ပြန့်ကြဲကွဲပြား၍ နေသောကြောင့် ဆိုလိုရင်းအနက် လျှို့ဝှက်
 တိမ်မြုပ်နေ၏။ ထိုတိမ်မြုပ်နေသော အနက်ကို တစ်လုံးတစ်စည်းတည်း ပေါင်း၍ ပိဏ္ဏတ္ထကို
 ပြလိုသောကြောင့် “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟု အစရှိသည်။ ဝါကျအားဖြင့်ကား ရှေးအကျယ်
 စကားရပ်ကို ဝိတ္ထာရ၊ ဤဝါကျကို သင်္ဃေပဟု ခွဲသင့်၏။ သင်္ဃေပ ဆိုသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်
 မှာ ပေါ်လွင်သောကြောင့် တပ္ပါကဋီကရဏဝါကျလည်း ဖြစ်သင့်၏။ “တထာ ဧဝန္တိ
 နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မပ္ပကာသနံ” စသော ရှေ့ဝါကျတို့ကို အပါကဋ္ဌဝါကျဟု မှတ်ပါ။ [ဣဒံတိ
 အာဒိ ပိဏ္ဏတ္ထဒဿနံ-ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤအတ္ထယောဇနာနည်း၌ ဧဝံသဒ္ဒါဖြင့် ပုဂ္ဂလဗျာပါရ၏ တည်ရာ
 ဝိသယဖြစ်သော ဗြဟ္မဇာလသုတ်တည်းဟူသော နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မကိုလည်းကောင်း၊ မေအရ
 ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ သုတံအရ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိစ္စဗျာပါရကိုလည်းကောင်း ညွှန်ပြမှုကို
 ပြုအပ်၏ဟု မှတ်ပါ။ [ဣဒံဿာ ပန ယောဇနာယ ပုဂ္ဂလဗျာပါရဝိသယဿ ပုဂ္ဂလဿ
 ပုဂ္ဂလဗျာပါရဿစ နိဒ္ဒိသနံ ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ဋီကာသစ်။]

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဧဝန္တိ-ဧဝံဟူသော သဒ္ဒါသည်။ [နိဒ္ဒေသောကို ငဲ့၍ ပုဒ်သည်ဟု မပေးဘဲ “သဒ္ဒါသည်” ဟု ပေးသည်။] ယဿ စိတ္တသန္တာနဿ-အကြင် စိတ်အစဉ်၏၊ (ဆိုအပ်ပြီးသော မနောဒွါရိကဝိညာဏဝီထိဟူသော စိတ်အစဉ်၏) [ပဝတ္တိ၊ ဂဟဏံတို့၌ စပ်၊] နာနာကာရပ္ပဝတ္တိယာ-အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် အာရုံ၌ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ နာနတ္ထဗျဉ္ဇနဂဟဏံ-အမျိုးမျိုးသော အနက်သဒ္ဒါကို ယူခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တဿ-ထိုစိတ်အစဉ်၏၊ နာနာကာရနိဒ္ဒေသော-အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာကို ညွှန်ပြတတ်သော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) သဒ္ဒါတည်း၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဧဝန္တိ-ဧဝံဟူသော၊ အယံ-ဤပညတ်သည်၊ အာကာရပညတ္တိ-အခြင်းအရာကို စွဲ၍ဖြစ်သော ဥပါဒါပညတ်တည်း၊ မေတိ-သဒ္ဒါသည်၊ ကတ္တုနိဒ္ဒေသော-ကတ္တာ့ကို ညွှန်ပြတတ်သော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) သဒ္ဒါတည်း၊ သုတန္တိ-သည်၊ ဝိသယနိဒ္ဒေသော-ကတ္တာ့၏ဖြစ်ရာအာရုံကို ညွှန်ပြတတ်သော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) သဒ္ဒါတည်း၊ ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ဧဝံ မေ သုတံဟူသော ပုဒ်သုံးပါးအပေါင်းဖြင့်၊ နာနာကာရပ္ပဝတ္တေန-အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် အာရုံ၌

တထာ ဧဝန္တိ ယဿ။ ။ နာနာကာရပ္ပဝတ္တိယာ နာနာကာရနိဒ္ဒေသောတို့ကို ထောက်၍ ဧဝံသဒ္ဒါ၏ အာကာရအနက်ကို ယူ၍ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ယောဇနာနည်းကို ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။ ဤနည်း၌ ပကာသနံဟူသော စကား မပါ။ နိဒ္ဒေသောစသည်ကို ကြည့်၍ ဒဿနတ္ထဟု ယူပါ။ [ယဿ စိတ္တသန္တာနဿာတိ အာဒိပိ အာကာရတ္ထမေဝ ဧဝံသဒ္ဒံ ဂဟေတွာ ပုရိမယောဇနာယ အညထာ အတ္ထယောဇနံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ-ဋီကာ။]

အာကာရပညတ္တိ။ ။ ပညတ်အမျိုးမျိုးတွင် ဥပါဒါပညတ်ကိုပင် အာကာရပညတ်ဟု ဆိုသည်။ ထိုဥပါဒါပညတ်က အမျိုးမျိုးရှိပြန်သောကြောင့် အာကာရဟု ဝိသေသနပြုရသည်။ [အာကာရပညတ္တိတိ စ ဥပါဒါပညတ္တိယေဝ၊ ဓမ္မာနံ ပန ပဝတ္တိအာကာရ မုပါဒါယ ပညတ္တတ္တာ တဒညာယ ဥပါဒါပညတ္တိယာ ဝိသေသနတ္ထံ အာကာရပညတ္တိတိ ဝုတ္တာ-ဋီကာသစ်။]

ဝိသယနိဒ္ဒေသော။ ။ “ဝိသေသေန သေတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္တာတိ ဝိသယော” အရ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ကတ္တာ့၏ ကြားနာခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ရာဌာနကို “ဝိသယ” ဟု ခေါ်သည်။ ဤနေရာ၌ ကြားနာအပ်သော ဗြဟ္မဇာလသုတ်တရားကို “ဝိသယ” ဟု ယူပါ။ [သုတန္တိ ဝိသယနိဒ္ဒေသောတိ သောတဗ္ဗဘူတော ဓမ္မော သဝနကိရိယာကတ္တုပုဂ္ဂလဿ (သဝနကြိယာ၏ ကတ္တာ့ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏) သဝနကိရိယာဝသေန ပဝတ္တိဌာနန္တိ ကတွာ ဝုတ္တံ-ဋီကာ။]

ဧတ္တာဝတာ။ ။ ဤဧတ္တာဝတာစသော စကားလည်း ပိဏ္ဍတ္တကိုပြသော စကားပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ယထာဝုတ္တဝစနေ ပိဏ္ဍတ္တံ ဒဿေတုံ ဧတ္တာဝတာတိ အာဒိ ဝုတ္တံ” ဟု ဋီကာမိန့်သည်။ [ဧတ္တာဝတာ ဧတ္တကေန ယထာဝုတ္တတ္ထေန ပဒတ္တယေန ကတံ ဟောတီတိ သမ္ပန္နော-ဋီကာ။]

ဖြစ်သော၊ စိတ္တသန္တာနနေ-စိတ်အစဉ်ဖြင့်၊ တံ သမင်္ဂီနော-ထိုစိတ်အစဉ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ကတ္တု-ကတ္တား၏၊ ဝိသယဂ္ဂဟဏသန္နိဋ္ဌာနံ-အာရုံကိုယူခြင်း၌ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

စိတ္တသန္တာနနေ တံသမင်္ဂီနော။ ။ဤ၌ စိတ္တသန္တာနနေနှင့် တံသမင်္ဂီကတ္တုကို အရ မတူအောင် ခွဲထား၏။ ပရမတ္ထ သဘောအားဖြင့်ကား တံသမင်္ဂီကတ္တားဟူ၍ သီးခြား မရှိ၊ စိတ်အစဉ်ကိုပင် “ပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ခေါ်ရသည်။ ဤသို့ စိတ္တသန္တာနနေ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပရမတ္ထ အားဖြင့် အရ မပြားသော်လည်း ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က သဒ္ဓါအသုံးအနှုန်းအားဖြင့် စိတ်ထည်း၌ ကွဲပြားသကဲ့သို့ ကြိဆ၍ ဆိုလိုသောကြောင့် တံသမင်္ဂီကတ္တားကိုပင် စိတ္တသန္တာနမှ တစ်မျိုး တစ်ခြားကဲ့သို့ ဆိုထားသည်။ အဘေဒဘောဒုပစာတည်း။ [စိတ္တသန္တာန ဝိနိမုတ္တဿ ပရမတ္ထ တော ကဿစိ ကတ္တု (ကတ္တားပုဂ္ဂိုလ်၏) အဘာဝေပိ သဒ္ဓဝေါဟာရေန ဗုဒ္ဓိပရိကပ္ပိတ ဘေဒဝစနိစ္ဆာယ (စိတ်ဖြင့် ကြိဆအပ်သော အကွဲအပြားကို ဆိုလိုရာ၌) စိတ္တသန္တာနတော အညံဝိယ တံသမင်္ဂီ ကတွာ ဝုတ္တံ စိတ္တသန္တာနနေ တံသမင်္ဂီနောတိ-ဋီကာ။]

ကတ္တုဝိသယေ။ ။ကြားနာအပ်သော တရားသည် ကြားနာခြင်းကြိယာ၏ တည်ရာအာရုံဖြစ်သော်လည်း ထို ကြားနာခြင်းကြိယာနှင့် စပ်၍ဖြစ်သော စိတ်အစဉ်ကိုပင် “ကတ္တား” ဟု ဆိုထိုက်သောကြောင့် “ကတ္တုဝိသယေ (ကတ္တား၏တည်ရာအာရုံ)” ဟု ဆိုထား သည်။ [သဝနကိရိယာဝိသယောပိ သောတဗ္ဗဓမ္မော (ဝိသယော ဟောတိ၌ စပ်)၊ သဝန ကိရိယာဝသေန ပဝတ္တစိတ္တသန္တာနဿ ဣဓ ပရမတ္ထတော ကတ္တုဘာဝတော (သဝနဝသေန စိတ္တပဝတ္တိယာ ဧဝ ဝါ သဝနကိရိယဘာဝတော) တံ ကိရိယာကတ္တုစ (၏လည်း) ဝိသယော ဟောတိတိ ကတွာ ဝုတ္တံ တံသမင်္ဂီနော ကတ္တုဝိသယေတိ-ဋီကာ။]

ဂဟဏသန္နိဋ္ဌာနံ။ ။“သုတံ-ကြားနာ မှတ်သားအပ်ပါပြီ” ဟု အတိတ် (တ) ပစ္စည်းဖြင့် ဆိုသောကြောင့် ကြားနာခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကြိယာကို ကောင်းစွာ ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးဖြစ်ကြောင်း သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် “ဂဟဏသန္နိဋ္ဌာနံ” ဟု ဆိုသည်။ ဤ ဂဟဏသန္နိဋ္ဌာနံ ကတံကိုထောက်၍ အဝဓာရဏအနက်ကို ယူကာ ယောဇနသည်ဟုလည်း ဋီကာတို့၌ တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။ [ဧတေနဝါ အဝဓာရဏတ္ထံ ဧဝံသဒ္ဓံ ဂဟေတွာ အယမတ္ထ ယောဇနာ ကတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ဋီကာ၊ စာအုပ်တို့၌ “ဝိသယေ ဂဟဏသန္နိဋ္ဌာနံဟုလည်း ကောင်း၊ “ဝိသယဂဟဏေ သန္နိဋ္ဌာနံ”ဟုလည်းကောင်း “ဝိသယဂ္ဂဟဏသန္နိဋ္ဌာနံ”ဟု လည်းကောင်း ပါ၌အမျိုးမျိုး ရှိ၏။]

မှတ်ချက်။ ။ဤအတ္ထယောဇနနည်း၌ ဧဝံအရ မှတ်ယူပုံ အခြင်းအရာအထူးကို လည်းကောင်း၊ မေအရ မှတ်ယူတတ်သော ကတ္တားအထူးကိုလည်းကောင်း၊ သုတံအရ ထိုကတ္တား၏ ကြားနာသောအားဖြင့် တည်ရာဝိသယ (အာရုံ) အထူးကိုလည်းကောင်း ညွှန်ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။ [ဣမိဿာ ပန ယောဇနာယ ဂဟဏာကာရဂါဟကတဗ္ဗိဿ ဝိသေသနိဒဿနံ ကတံတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ဋီကာသစ်။]

အထဝါ-ထိုပြင်တစ်နည်းကား၊ ဧဝန္တိ-ဧဝံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ပုဂ္ဂလကိစ္စ နိဒ္ဒေသော-ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိစ္စကို ညွှန်ပြတတ်သော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) သဒ္ဒါ တည်း၊ သုတန္တိ-သည်၊ ဝိညာဏကိစ္စနိဒ္ဒေသော-ဝိညာဉ်၏ ကိစ္စကို ညွှန်ပြတတ် သော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) သဒ္ဒါတည်း၊ မေတိ-သည်၊ ဥဘယကိစ္စယုတ္တ ပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသော-နှစ်ပါးစုံသော ကိစ္စနှင့်ယှဉ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုညွှန်ပြတတ်သော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) သဒ္ဒါတည်း၊ ပန-ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့၊ အယံ- ဤဆိုအပ်လတံကား၊ ဧတ္ထ-ဤယောဇနာနည်း၌၊ သင်္ခေါ-တည်း၊ သဝနကိစ္စ ဝိညာဏသမင်္ဂီနာ-ကြားခြင်းကိစ္စရှိသော ဝိညာဉ်နှင့်ပြည့်စုံသော၊ ပုဂ္ဂလေန- ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော၊ မယာ-သည်၊ လဒ္ဓသဝနကိစ္စဝေါဟာရေန-ရအပ်သော ကြား ခြင်းကိစ္စရှိ၏ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ရခြင်းရှိသော၊ ဝိညာဏဝသေန-ဝိညာဉ်ဟူသော အစွမ်းသတ္တိဖြင့်၊ သုတံ-နာယူအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ (သင်္ခေါ- တည်း။)

အထဝါ။ ။ ဧဝန္တိ သောတဝိညာဏာဒိဝိညာဏကိစ္စနိဒဿနံ စသည်ဖြင့် ယောဇနာ ခွဲသော နည်းမှတစ်ပါး အခြားတစ်နည်းကို ပြလို၍ “အထဝါ” စသည်ကို မိန့်၊ ဤနည်း၌ ဧဝံသဒ္ဒါ၏ အာကာရ၊ နိဒဿန၊ အဝဓာရဏ သုံးနက်လုံးကို ယူထားသည်။

ဧဝန္တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စနိဒ္ဒေသော။ ။ “ဧဝံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်” ဟု ဆိုလျှင် ဆောင်ထားအပ်ပြီးသော တရားတော်၏ သရုပ်သကောင်ဖြစ်သော အခြင်းအရာကို ဧဝံ သဒ္ဒါက ထင်ရှားပြ၏။ “ဧဝံ-ဤသို့” ဟု ဆိုလျှင် ဆောင်ထားအပ်ပြီးသော တရားတော်၏ သရုပ်သကောင်ဖြစ်သော အနက်ကို ဧဝံသဒ္ဒါက ညွှန်ပြ၏။ “ဧဝံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့် သာ၊ ဤသို့သာ” ဟု ဆိုလျှင် ဆောင်ထားအပ်ပြီးသော တရားတော်၏ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် အပ်သော အဝဓာရဏအနက်ကို ဧဝံသဒ္ဒါက ထင်ရှားပြ၏။ ထိုအနက်များသည် ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော မနောဒွါရိကဝိညာဉ်အစဉ်၏ ကိစ္စဗျာပါရပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဧဝန္တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စနိဒ္ဒေသော” ဟု မိန့်သည်။

ဋီကာသစ်။ ။ ပုဗ္ဗေ အတ္တနာ သုတာနံ နာနာပိဟိတာနံ သုတ္တသင်္ခါတာနံ အတ္တ ဗျဉ္ဇနာနံ ဥပဓာရိတရူပဿ အာကာရဿ နိဒဿနဿ အဝဓာရဏဿ ဝါ ပကာသန သဘာဝေါ ဧဝံသဒ္ဒေါတိ တဒါကာရာဒိဘူတဿ ဥပဓာရဏဿ ပုဂ္ဂလပညတ္တိယာ ဥပါဒါနဘူတဓမ္မပ္ပန္နဗျာပါရတာယ ပုဂ္ဂလကိစ္စနိဒ္ဒေသောတိ ဝုတ္တံ။

အယံ ပနေတ္ထ သင်္ခေါ။ ။ ဤဝါကျသည် တပွါကဋီကရဏဝါကျပင်တည်း၊ [သဝနမေဝ+ကိစ္စ ယုဿာတိ တထာ၊ သဝနကိစ္စန္တိ+ဝေါဟာရော သဝနကိစ္စဝေါဟာရော၊ လဒ္ဓါ+သော (သဝနကိစ္စဝေါဟာရော) ယေနာတိ တထာ၊ လဒ္ဓသဝနကိစ္စဝေါဟာရေန ဝိညာဏသင်္ခါတေန ဝသေန သာမတ္ထိယေနာတိ အတ္ထော။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤအတ္ထယောဇနာနည်း၌ “ဧဝံအရ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ကတ္တား၏ ကိစ္စ ဗျာပါရကိုလည်းကောင်း၊ သုတံအရ (ဝိညာဏဝသေနဟူသော ကရိုဏ်းကိုကြည့်၍) ကရဏဗျာပါရကိုလည်းကောင်း၊ မေအရ ကတ္တားကိုလည်းကောင်း ညွှန်ပြ၏” ဟု ဋီကာသစ် ဆိုသည်။

တတ္ထ-ထိုစေံ မေ သုတ်ဟူသော ပညတ်တို့တွင်၊ ဧဝန္တိစ-ဧဝံဟူသော ပညတ် သည်လည်းကောင်း၊ မေတိစ-မေဟူသော ပညတ်သည်လည်းကောင်း၊ သစ္စိကဋ္ဌ ပရမတ္ထဝသေန-မှန်ကန်သောအနက်၊ မဖောက်မပြန် မြတ်သောအနက်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ-အဝိဇ္ဇမာနပညတ်တည်း၊ (ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသော အာကာရစသော အနက်ကို အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သော ပညတ်တည်း၊) ဟိ-ထင်ရှားအောင် ပြဉ္စိအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤရုပ်၊ ဖဿ အရှိသော တရားအပေါင်း၌၊ (တစ်နည်း) ဧတ္ထ-ဤစေံ မေ ဟူသော ပုဒ်တို့၏အနက်၌၊ ယံ (ဓမ္မဇာတ်)-အကြင်အကြောင်းသည်၊ (တစ်နည်း) ယံ (အတ္ထဇာတ်)-အကြင် အကျိုးသည်၊ [ဇာတသဒ္ဓါအနက် မရှိ၊ အနက်ရှိကြလျှင် “အကြင်အကြောင်း အပေါင်းသည်” စသည် ပေး၊] ဧဝန္တိဝါ-ဧဝံဟူ၍လည်းကောင်း၊ မေတိဝါ-မေဟူ၍ လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒေသံ-ညွှန်ပြအပ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ လဘောထ-ရရာ၏၊ တံ (ဓမ္မဇာတ်)-သည်၊ (တစ်နည်း) တံ (အတ္ထဇာတ်)-သည်၊ ပရမတ္ထတော-ပရမတ္ထ အားဖြင့်၊ ကိံ အတ္ထိ-အဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း၊ (နတ္ထိယေဝ-မရှိသည်သာ။)

တတ္ထ ဧဝန္တိစ မေတိစ။

။အနက်ကိုသိစေတတ်သော ပညတ်ဟူသမျှကို နာမ ပညတ် (သဒ္ဓပတ်) ဟု ခေါ်၏၊ ထိုနာမပညတ်ဟူသမျှသည်လည်း ဝိဇ္ဇမာန၊ အဝိဇ္ဇမာန စသော ပညတ်ခြောက်ပါး၌ အတွင်းဝင်၏၊ ထိုပညတ်တို့တွင် စေံစသော သဒ္ဓပညတ်တို့၏ သရုပ်သကောင်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဧဝန္တိစ” စသည်ကို မိန့်သည်။-ဋီကာ၊ စေံဟု ဆိုအပ် သောအနက်၏ အာကာရစသောအနက်၊ မေဟု ဆိုအပ်သောအနက်၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အနက်ဖြစ်ရကား ထိုအနက်များသည် ဗြဟ္မဇာလသုတ်စသော ပရမတ္ထသဒ္ဓကို မပြနိုင်ကြ၊ အာကာရ စသည်တို့ကို ပြသောကြောင့် အဝိဇ္ဇမာနပညတ်များ ဖြစ်ကြရသည်၊ အဝိဇ္ဇ မာနဿ-ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသော အာကာရ၊ နိဒဿန၊ အဝဇာရဏအနက်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသောအနက်ကို၊ ပညတ္တိ-အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သော သဒ္ဓပညတ်တည်း၊ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ-ညတ်။

သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေန။

။သစ္စောယေဝ-မှန်ကန်သော အနက်သည်ပင်+သစ္စိ ကော၊ ဣက အနက်မရှိ၊ သစ္စိကောစ+သော+အတ္ထောဇာတိ သစ္စိကတ္ထော၊ မျက်လှည့်ရုပ် တံလျှပ် (ရေ)၏ အရောင်တို့သည် အထင်အရှား မရှိကြ၊ စိတ်ထည်း၌သာ ထင်နေရသော အရာများ ဖြစ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် သစ္စိကဋ္ဌ (ဘူတတ္ထ) မဟုတ်ကြ၊ တစ်ဆင့်စကား ကြားသိရသော အကြောင်းအရာတို့လည်း သေချာပေါက် မှန်ကန်သော အနက်များ မဟုတ် သဖြင့် ပရမတ္ထ မဟုတ်ကြ၊ ရူပ၊ သဒ္ဓစသော သဘော၊ ရုပ်၊ ဝေဒနာစသော သဘောတို့ကား မှန်ကန်သော မြတ်သော အနက်သဘောများ ဖြစ်ကြသည်။

ကိံဇူတ္ထ။

။ဤဝါကျကို “တပ္ပါကဋီကရဏဝါကျ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ဟေတု ဝါကျ” ဟုလည်းကောင်း ဋီကာ၌နှစ်နည်းပြ၏၊ [တဒေဝတ္တံ ပါကဋံ ကရောတိ ဟေတုနာဝါ သာဓေတိ ကိံဇူတ္ထ တံတိ အာဒိနာ၊ ယံ ဓမ္မဇာတ်၊ အတ္ထဇာတ်ဝါ ဧဝန္တိဝါ မေတိဝါ နိဒ္ဒေသံ လဘောထ၊ တံ ဧတ္ထ ရူပဿာဒိဓမ္မသမုဒါယေ၊ စေံ မေတိ ပဒါနံ ဝါ အတ္ထေ

သုတန္တိ-သုတံဟူသော ပညတ်သည်။ (သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေန-ဖြင့်) ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ-ဝိဇ္ဇမာနပညတ်တည်း။ ဟိ-ထင်ရှားအောင် ပြဉ်းအံ့။ ဧတ္ထ-ဤရူပ၊ ဖဿအစရှိသော တရားအပေါင်း၌၊ (တစ်နည်း) ဧတ္ထ-ဤသုတံဟူသော ပုဒ်၏ အနက်၌။ ယံ တံ-အကြင် သဒ္ဓါရုံကို၊ သောတေန-သောတဒ္ဓါရုံဖြင့်၊ ဝါ-သောတ ဝိညာဉ်ဖြင့်၊ ဥပလဒ္ဓံ-ရအပ်ပြီ၊ တံ-ထို သဒ္ဓါရုံသည်။ ပရမတ္ထတော-အားဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇမာနံ-ထင်ရှားရှိ၏။ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [(တစ်နည်း) ကသ္မာ-ကြောင့်၊ သုတန္တိ-သည်။ (သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေန) ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ-သည်။ (ဟောတိ-နည်း)၊ ဟိ(ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-၌၊ (တစ်နည်း) ဧတ္ထ-၌၊ ယံ တံ-ကို၊ သောတေန-ဖြင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဥပလဒ္ဓံ-ပြီ၊ တံ-သည်။ ပရမတ္ထတော-အားဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇမာနံ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သုတန္တိ-သည်။ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေန-ဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ-သည်။ ဟောတိ-၏။)]

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဧဝန္တိစ-ဧဝံဟူသော ပညတ်သည်လည်းကောင်း၊ မေတိစ-မေဟူသော ပညတ်သည်လည်းကောင်း၊ တံတံ-ထိုထိုတရားအပေါင်းကို၊ ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍၊ ဝါ-စွဲ၍၊ ဝတ္တဗ္ဗတော-ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပါဒါပညတ္တိ- ဥပါဒါပညတ်တည်း။ သုတန္တိ-သုတံဟူသော ပညတ်သည်။

ပရမတ္ထတော န အတ္ထိတိ ယောဇနာ-ဋီကာသစ်။] ဤယောဇနာအတိုင်း တပျါကဋီကရဏ အနက်ပေးထားသည်။ ဟေတုဝါကျလုပ်၍ အနက်ပေးလိုလျှင် “(ကသ္မာ) ဧဝံတိစ မေတိစ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ (ဟောတိ-နည်း) ဟိ (ယသ္မာ) ဧတ္ထ ယံ (ဓမ္မဇာတံ) (တစ်နည်း) ယံ (အတ္တဇာတံ) ဧဝံတိဝါ မေတိဝါ နိဗ္ဗေသံ လဘေထ၊ တံ ဓမ္မဇာတံ (တစ်နည်း) တံ အတ္တဇာတံ ပရမတ္ထတော ကိံ အတ္ထိ၊ (နတ္ထိယေဝ)၊ တသ္မာ ဧဝံတိစ |ပေ၊ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ (ဟောတိ)”ဟု ပေးပါ။

တထာ ဧဝန္တိစ မေတိစ။ ||ပြခဲ့သော ဝိဇ္ဇမာနပညတ်စသော ပညတ်အခွဲသည် ရှေး အဋ္ဌကထာဟောင်း၌လာသော အခွဲတည်း။ ယခုအခါ သင်္ဂဟကာရဖြစ်သော အရှင် ဗုဒ္ဓယောသ၏ ပညတ်အခွဲကို ပြလိုသောကြောင့် “တထာ ဧဝန္တိစ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဧဝံ အဋ္ဌကထာနယေန ပညတ္တိသရူပံ နိဒ္ဓါရေတွာ ဣဒါနိ အဋ္ဌကထာမုတ္တကေနာပိ နယေန ဝုတ္တေသု ဆသု ပညတ္တိဘေဒေသု ဧဝန္တိ အာဒိနံ ပညတ္တိနံ သရူပံ နိဒ္ဓါရေန္တော တထာတိ အာဒိမာဟ၊ ဥပါဒါပညတ္တိအာဒယော ဟိ ပေါရာဏဋ္ဌကထာတော မုတ္တာ သင်္ဂဟ ကာရေနေဝ အာစရိယေန ဝုတ္တာ-ဋီကာသစ်။]

ဥပါဒါပညတ္တိ။ ||ဆောင်ရွက်မှတ်သားအပ်ပြီးသော အာကာရ၊ နိဒဒဿန၊ အဝဓာရဏဖြစ်သော တရားတို့ကို ဧဝံဖြင့် ပြန်၍ သုံးသပ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကြားနာအပ်ပြီး သော တရားတို့ကို စွဲ၍ ပညတ်အပ်သောကြောင့် ဧဝံကို “ဥပါဒါပညတ်”ဟု ခေါ်သည်။ မိမိခန္ဓာအစဉ်၌ အကျုံးဝင်သော ခန္ဓာတို့ကို စွဲ၍ “မေ”ဟု ဆိုရသောကြောင့် မေလည်း ဥပါဒါပညတ်ပင်။ ဤ၌ ပညတ္တိအရ သဒ္ဓပညတ် မဟုတ်၊ အတ္ထပညတ်ဟု မှတ်ပါ။ [ပညပေ တဗ္ဗဋ္ဌေန စေသာ ပညတ္တိနာမ၊ န ပညာပနဋ္ဌေန-ဋီကာသစ်။]

ဒိဋ္ဌာဒီနိ-ဒိဋ္ဌအစရှိသည်တို့ကို၊ ဥပနိဓာယ-ထောက်စာ၍၊ ဝတ္ထုဗ္ဗတော-ကြောင့်၊ ဥပနိဓာပညတ္တိ-ဥပနိဓာပညတ်တည်း။

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ (ဒဿနတ္ထကို ပြုပြီး၍ ဒီပနတ္ထကို ဆက်၍ပြဦးအံ့၊) ဣတ္ထ-ဤစံ မေ သုတံဟူသော သဒ္ဓါ ၃ ပါးအပေါင်းတွင်၊ ဧဝန္တိဝစနေန-စံ ဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော) အသမ္မောဟံ-ပြင်းစွာ မတွေ့ဝေခြင်းကို၊ ဝါ-ပြင်းစွာတွေ့ဝေတတ်သော မောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဉာဏ်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ သမ္မုဇ္ဈော-ပြင်းစွာတွေ့ဝေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နာနပ္ပကာရ ပဋိဝေသေမတ္ထော-အထူးထူးသော အပြားအားဖြင့် ထိုးထွင်း၍သိခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ (တစ်နည်း) (ကသ္မာ-အာယံကြောင့်)၊ ဧဝန္တိ ဝစနေန-ဖြင့်၊ အသမ္မောဟံ-ကို၊ ဒီပေတိ-၏၊ (ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း)၊ ဟိ

ဥပနိဓာပညတ္တိ။ ။အာရုံသည် ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ မုတ၊ ဝိညာတအားဖြင့် ၄ မျိုးရှိ၏။ သုတဖြင့် ဒိဋ္ဌ၊ မုတ၊ ဝိညာတမဟုတ်ဟု သိရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဒိဋ္ဌစသည်ကိုထောက်၍ ပညတ်အပ်သောကြောင့် သုတကို “ဥပနိဓာပညတ်”ဟု ဆိုရသည်။ ဥပနိဓာပညတ် အကျယ်ကို ပုဂ္ဂလပညတ္တိဋ္ဌကထာ၊ မာတိကာဝဏ္ဏနာ၌ ရှုပါ။

ဣစ္စ စ ဧဝန္တိဝစနေန။ ။ပညတ်အားဖြင့် အနက်ကို သိရခြင်းဟူသော ဒေသ တဗ္ဗတ္ထကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ သဒ္ဓသာမတ္တိယအားဖြင့် ပြထိုက်သော ဒီပေတဗ္ဗတ္ထကို ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “ဣစ္စ စ” စသည်ကို မိန့်၊ [ဣတ္ထာတိ ဧတသ္မိံ ဝစနေတ္ထယေ၊ စသဒ္ဓေါ ဥပနာပသော၊ အတ္ထန္တရံ အာရဘိတုကာမေန ယောဇိတတ္တာ (အနက်တစ်မျိုးကို အားထုတ်လိုသည်ဖြစ်၍ သုံးစွဲအပ်သောကြောင့် စသဒ္ဓါသည် ဥပနာပတည်း)-ဋီကာသစ်။] ယခုအခါ ယူရိုးအားဖြင့်ကား ပြတ်ပြီးမှ ဆက်၍လာသောကြောင့် ဝါကျရမ္မနှင့်သာ လျော်သည်။ [သဒ္ဓါ၏ တိုက်ရိုက် ဟောပြုအပ်သော အနက်အပြင်၊ ကာရဏူပစာ ဖလူပစာ တို့ဖြင့် အကျိုးအနက် အကြောင်းအနက်ကိုလည်း ဟောပြုစွမ်းနိုင်သော သတ္တိကို “သဒ္ဓ သာမတ္တိယ”ဟု ခေါ်သည်။]

အသမ္မောဟံ ဒီပေတိ။ ။သမ္မောဟဟူသည် ပြင်းစွာတွေ့ဝေတတ်သော မောဟ တည်း။ ထိုမောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဉာဏ်ကို “အသမ္မောဟ”ဟု ခေါ်သည်။ “စံ သုတံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့် နာယူလိုက်ရပါသည်”ဟု ဆိုခြင်းကြောင့် ထိုနာယူစဉ်အခါတုန်းက “သမ္မောဟမရှိဘဲ အသမ္မောဟဉာဏ်ပညာ ဖြစ်နေ၏”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ပြ၏။ [အခြင်း အရာဟူသော အနက်သည် စံသဒ္ဓါ၏ တိုက်ရိုက်အနက်တည်း။ ထိုအခြင်းအရာအတိုင်း နာယူနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကား ဉာဏ်တည်း။ ထို့ကြောင့် “အကြောင်းကိုပြ၊ ဒီပနမျိုး”နှင့် အညီ ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် နာယူမှတ်သားနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အသမ္မောဟ ကို “ဒီပနတ္ထ”ဟု ခေါ်သည်။ ထိုဒီပနတ္ထ အသမ္မောဟကို စံသဒ္ဓါက ဖလူပစာရအားဖြင့် ပြသည်ဟုမှတ်ပါ။]

န ဟိ၊ပေ၊ ဟောတိ။ ။“နဟိတက်ရာ၊ ဟိနက်မှာ၊ ဟိတ်ပါဒဋ္ဌိစွ”နှင့်အညီ ဒဋ္ဌိ အနက်လည်းပေးနိုင်၏။ ဉာပကဟိတ်အနက်လည်း ပေးနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ နှစ်နည်းပေးထားသည်။ ဋီကာသစ်၌ကား “တဒေဝ ယုတ္တိယာ ဗျတိရေဂေနစ သမတ္ထေတိ

(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ သမ္မုဇ္ဈော-သည်၊ နာနပ္ပကာရပဋိဝေဓသမတ္ထော-သည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်နိုင်၊ (ကသ္မာ, ဧဝန္တိဝစနေန-ဖြင့်၊ အသမ္မောဟံ-ကို၊ ဒီပေတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-၏။)

သုတန္တိဝစနေန-သုတံဟူသော သဒ္ဒါဖြင့်၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော)၊ သုတဿ-နာယူမှတ်သား ဆောင်ထားအပ်သော သုတ္တန်၏၊ အသမ္မောသံ-မပျောက်ပျက်ခြင်းကို၊ ဝါ-သမ္မောသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သတိကို၊ ဒီပေတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ ယဿ-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-သည်၊ သုတံ-နာယူမှတ်သား ဆောင်ထားအပ်ပြီးသော သုတ္တန်သည်၊ သမ္မုဇ္ဈံ-ပျောက်ပျက်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ သော-ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကာလန္တရေန-ကြားနာရာအခါမှ တစ်ပါးသောအခါ၌၊ မယာ-တပည့်တော်သည်၊ သုတံ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ န ပဋိဇာနာတိ-ဝန်မခံနိုင်၊ [(တစ်နည်း) ကသ္မာ-ကြောင့်၊ သုတန္တိဝစနေန သုတဿ အသမ္မောသံ ဒီပေတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ယဿ သုတံ သမ္မုဇ္ဈံ ဟောတိ၊ သော ကာလန္တရေန မယာ သုတန္တိ န ပဋိဇာနာတိ၊ တသ္မာ သုတန္တိ ဝစနေန၊ သုတဿ အသမ္မောသံ ဒီပေတိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏၊ ဤသို့လည်းပေးပါ။] ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ဧဝံသဒ္ဒါဖြင့် အသမ္မောဟကို ပြသည်၏အဖြစ် , သုတံသဒ္ဒါဖြင့် အသမ္မောသကို ပြသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊)

န ဟိတိ အာဒိနာ”ဟု ဗျတိရေကယုတ္တိ ဒဠိဝါကျအနေအားဖြင့်သာ ဖွင့်သွားလေသည်။ ဤဝါကျ၌ နာနပ္ပကာရဟူသည် မိမိလျှောက်အပ်လတံသော သုတ်၌ အနက်အမျိုးမျိုး သဒ္ဒါအမျိုးမျိုးဟူသော အပြားတည်း၊ ထို့ကြောင့် “နာနပ္ပကာရေနာတိ ဝက္ခမာနေန အနေက ဝိဟိတေန၊ ဝေ၊ နာနာဝိဓေန အာကာရေန”ဟု ဖွင့်ခဲ့သည်။

အသမ္မောသံ။ ။ မုသဓာတ်ကို “မောသနေ”ဟုလည်းကောင်း၊ “နဿနေ”ဟုလည်းကောင်း ဓာတ်နက်ဖွင့်၏၊ “ပျောက်ပျက်”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးရ၏၊ “မေလျော့”ဟူသော အနက်သည် ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်၌ တည်၏၊ ပျောက်ပျက်ဟူသော အနက်ကား အရာဝတ္ထု တစ်ခုခုအပေါ်၌ တည်၏၊ ဤနေရာ၌ “သုတဿ”ဟု သမ္မုဇ္ဈံရှိသောကြောင့် ကြားနာအပ်ပြီးသော တရား၏ “မပျောက်ပျက်”ဟူသော အနက်ဖြစ်နိုင်သည်၊ ထိုကဲ့သို့ မပျောက်ပျက်ခြင်းကိုပင် ပုဂ္ဂိုလ်က မမေ့သောကြောင့် “မမေ့”ဟု တင်စား၍ ပြောကြသည်၊ သမ္မုဇ္ဈံသမ္မောသော၊ န+သမ္မောသော အသမ္မောသော-ပျောက်ပျက်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သတိ၊ ထိုသတိရှိသောကြောင့် ကြားနာအပ်ပြီးသော တရားတို့ ပျောက်၍မသွားရကား သုတံသဒ္ဒါဖြင့် အကြောင်းဖြစ်သော သတိကို ဖလူပစာရအားဖြင့် ပြ၏၊ ယဿ ဟိ စသော ဝါကျသည် ဒဠိတရဏဝါကျ ဉပကဟေတုဝါကျဟု နှစ်မျိုးရတည်း။

ဣစ္စဿ၊ ဝေ၊ သိဒ္ဓိ။ ။ ဧဝံ ဒီပိတေန ပန အတ္ထေန ကိံ ပကာသိတန္တိ အာဟ ဣစ္စဿာတိ အာဒိ-ဋီကာသစ်၊ ပညာသိဒ္ဓိ သတိသိဒ္ဓိတို့သည် ဧဝံ သုတံတို့က ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပြအပ်သော ပကာသနတ္ထတည်း။ [ဣတိကို “တသ္မာ အသမ္မောဟဿ အသမ္မောသဿစ ဒီပိတတ္တာ”ဟုလည်းကောင်း၊ အဿကို “ထေရဿ”ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။]

အဿ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာ၏၊ အသမ္မောဟေန-အသမ္မောဟဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ပညာသိဒ္ဓိ-ပညာ၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ-၏၊) အသမ္မောသေန ပန-အသမ္မောသဖြင့်ကား၊ ဝါ-ကြောင့်ကား၊ (အဿ-၏၊) သတိသိဒ္ဓိ-သတိ၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)။

တတ္ထ-ထိုသတိ ပညာ နှစ်ပါးတို့တွင်၊ (အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ-၏၊) ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာယ-ပညာ၏ ပစာနဖြစ်သော၊ ဝါ-ပညာရှေ့သွားရှိသော၊ သတိယာ-သတိဖြင့်၊ ဗျဉ္ဇနာဝဓာရဏသမတ္တတာ-သဒ္ဓါကို ဆောင်ရွက်မှတ်သားခြင်း၌

အသမ္မောဟေန။ ။ဤနေရာ၌ အသမ္မောဟအရ ပညာကို မယူရ၊ ပညာမှတစ်ပါး သော သမာဓိ စသော ယှဉ်ဘက်တရားတို့ကို ယူရသည်။ ထို သမာဓိ စသော တရားတို့က ပညာအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိ စသည်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည့်အတွက် အသမ္မောဟကြောင့် ပညာ၏ ပြီးစီးခြင်းဖြစ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ပညာသိဒ္ဓိသည် ဒီပနတ္ထဖြစ်သော အသမ္မောဟ ၏ အကျိုးပကာသနတ္ထတည်း။ ဤသို့ သဟဇာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို ရည်ရွယ်၍ အသမ္မောဟေနကို ကရိုဏ်းအနက် ပေးရသည်။ တစ်နည်း-အသမ္မောဟအရ တရားနာ ခိုက်၌ဖြစ်သော အကြောင်းပညာကို ယူ၍ ပညာသိဒ္ဓိအရ ထိုအကြောင်းပညာက ပကတူပ နိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုအပ်သော နောက်နောက် ကာလ၌ဖြစ်သော အကျိုးပညာကို ယူလျှင်လည်း ပညာသိဒ္ဓိသည် အကျိုးပကာသနတ္ထပင်တည်း။ ဤပကတူပနိဿယသတ္တိကို ရည်ရွယ်၍ အသမ္မောဟေနကို ဟိတိအနက်ပေးရသည်။

• အသမ္မောသေန။ ။အသမ္မောသဖြင့် (ကြောင့်) သတိသိဒ္ဓိကို ပြရာ၌လည်း အသမ္မောသအရ သတိကိုမယူဘဲ သတိမှတစ်ပါးသော သမာဓိ စသော သဟဇာတပစ္စည်း တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သတိသိဒ္ဓိအရ သဟဇာတပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော သတိကိုလည်း ကောင်း ယူပါ။ တစ်နည်း-အသမ္မောသအရ တရားနာခိုက်၌ဖြစ်သော အကြောင်းသတိကို လည်းကောင်း၊ သတိသိဒ္ဓိအရ နောက်နောက်ကာလ၌ဖြစ်သော အကျိုးသတိကိုလည်း ကောင်း ယူပါ။ ဤသို့ယူလျှင် သတိသိဒ္ဓိ၌ သတိသည် အကျိုးဖြစ်သော ပကာသနတ္ထပင် တည်း။

တတ္ထ ပေ၊ သမတ္တတာ။ ။ဧဝံ ပကာသိတေန ပန အတ္ထေန ကိံ ဝိဘာဝိတန္တိ အာဟ တတ္တာတိ အာဒိ-ဋီကာသစ်။ ဤဋီကာဖွင့်အတိုင်း “တတ္ထ ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ပေ၊ သမတ္တတာ” ဟူသော စကားဖြင့် ဝိဘာဝနတ္ထကို ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။ “ဝိဘာဝနတ္ထ” ဟူသည် ဤနေရာ၌ ဗျဉ္ဇနာဝဓာရဏ သမတ္တတာနှင့် အတ္ထပဋိဝေဓ သမတ္တတာတည်း။ “ဧဝံသုတ်- ဤသို့ နာယူမှတ်သား ဆောင်ထားအပ်ပါပြီ” ဟု ဆိုသဖြင့် သဒ္ဓါကိုလည်း နာယူမှတ်သား ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အနက်ကိုလည်း ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၌ စွမ်းနိုင် ကြောင်းကိုလည်းကောင်း သိရ၏။ ထိုအစွမ်းများကား အရှင်အာနန္ဒာ၏ မူလရှိရင်းစွဲ အစွမ်း များတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုအစွမ်းများကို “မူလကြောင်းမှာ၊ ဝိဘာဝမုနိ” နှင့်အညီ ဒုတိယ ဖလူပစာရအားဖြင့် ပြအပ်သော “ဝိဘာဝနတ္ထ” ဟု ဆိုရသည်။

ဝိဘာဝနတ္ထ အယူတစ်မျိုး။ ။ဝိဘာဝနတ္ထကို ယူရာ၌ မူလအကြောင်းကို မယူဘဲ ပကာသနတ္ထ၏ နောက်၌ တစ်ဆင့်တက်၍ သိရသော ဒုတိယအကျိုးကို ယူကြသော အာစရိယဝါဒ အလိုအားဖြင့် “ဤပြခဲ့သော ဗျဉ္ဇနာဝဓာရဏသမတ္တတာ၊ အတ္ထပဋိဝေဓ

စွမ်းနိုင်သူ၏အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ-၏၊) သတိပုဗ္ဗင်္ဂမာယ-သတိ၏ ပဓာနဖြစ်သော၊ ဝါ-သတိရှေ့သွားရှိသော၊ ပညာယ-ပညာဖြင့်၊ အတ္တပဋိဝေသမတ္တတာ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သူ၏ အဖြစ်သည်။

သမတ္တတာ ၂ မျိုးသည် ပကာသနတ္ထဖြစ်သော သတိ ပညာသိဒ္ဓိကြောင့် ဧဝံ သုတံတို့က ဒုတိယ ကာရဏပစာရတ္ထအားဖြင့် ပြအပ်သောဝိဘာဝနတ္တတို့တည်း”ဟု ယူပါ။ ထိုသို့ ယူလျှင် သမတ္တတာ ၂ မျိုးသည် အရှင်အာနန္ဒာ၌ မူလရှိရင်း မဟုတ်။ သတိ ပညာသိဒ္ဓိကြောင့် ရအပ်သော အကျိုးများ ဖြစ်သည်ဟု ယူရပေလိမ့်မည်။ [အလင်္ကာကျမ်း ဘာဝ ဝိဘာဝ အနုဘာဝအခန်း၌ကား အကြောင်းကိုသာ “ဝိဘာဝ”ဟု ဆိုသည်။]

ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာယ သတိယာ။ ။ ထိုထိုသုတ်လာ သဒ္ဓါတို့၏ ထိုးထွင်း၍သိလိုက်သော အခြင်းအရာသည် အလွန် မနက်နဲချေ၊ ကြားနာအပ်သည့်အတိုင်း ဆောင်ရွက်မှတ်သားသောသတိ၏ ကိစ္စဗျာပါရသာ လိုရင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာယ သတိယာ”ဟု ပညာကို အပဓာနဝိသေသနံထား၍ သတိကို ပဓာနဝိသေသျှထားသည်။ ဤပုဗ္ဗင်္ဂမဟူသည် ပဓာနပုဗ္ဗင်္ဂမတည်း။ [ဗျဉ္ဇနာနံ ပဋိဝိဇ္ဇိတဗ္ဗော အာကာရော နာတိဂမ္ဘီရော၊ ယထာသုတဓာရဏမေဝ တတ္ထ ကရဏီယံ၊ တသ္မာ တတ္ထ သတိယာ ဗျာပါရော အဓိကော၊ ပညာ ပန ဂုဏီဘူတာ (အပဓာနဖြစ်၍ဖြစ်၏၊) ဣတိ ဝုတ္တံ ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာယာတိ အာဒိ၊ ပညာယ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာတိ ဟိ နိဗ္ဗစနံ၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမတာ စေတ္ထ ပဓာနဘာဝေါ၊-ဋီကာသစ်။]

တစ်နည်း။ ။ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ စက္ခုဝိညာဉ် စသည်ဖြင့် ဝိထိစဉ်ဖြစ်ရာ၌ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းသည် စက္ခုဝိညာဉ်၏ ရှေ့၌ဖြစ်ရ-ရှေ့ကသွားရသော်လည်း ရူပါရုံကို မသိနိုင်သောကြောင့် ပဓာနမဟုတ်။ ထို့အတူ ပညာသည် သတိ၏ရှေ့၌ ဖြစ်ရသော်လည်း သဒ္ဓါကို မှတ်ရာဝယ် ပဓာနမဟုတ်။ ထို့ကြောင့် “ပညာ+ပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဧတိဿာတိ ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာ”ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိဝစနတ် ပြု၍လည်း သတိကိုသာ ပဓာနကောက်ရသည်။ ဤနည်း၌ ပုဗ္ဗင်္ဂမသဒ္ဓါသည် ပုရေစာရိက အနက်ဟောတည်း။ [အပိစ ယထာ စက္ခုဝိညာဏာဒီသု အာဝဇ္ဇနာ ဒယော ပုဗ္ဗင်္ဂမာ သမာနာပိ တဒါရဏဿ အဝိဇာနနတော အပ္ပဓာနဘူတာ၊ ဧဝံ ပုဗ္ဗင်္ဂမာယပိ အပ္ပဓာနတ္ထေ သတိ ပညာ+ပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဧတိဿာတိ နိဗ္ဗစနံပိ ယုဇ္ဇတိ၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမတာစေတ္ထ ပုရေစာရိဘာဝေါ၊ ဣတိ သဟဇာတပုဗ္ဗင်္ဂမော ပုရေစာတပုဗ္ဗင်္ဂမောတိ ဒုဝိဓောပိ ပုဗ္ဗင်္ဂမော ဣဓ သမ္ဘဝတိ၊-ဋီကာသစ်။]

သတိပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ပညာယ။ ။ သတိပုဗ္ဗင်္ဂမဖြစ်ပုံကို ရှေးနည်းအတိုင်း သိပါ။ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကိစ္စ၌ ဉာဏ်ပညာ၏ ဗျာပါရသည် လွန်ကဲ၏။ ထို့ကြောင့် “သတိပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ပညာယ”ဟု သတိကို အပဓာနဝိသေသန၊ ပညာကို ပဓာနဝိသေသျှအဖြစ်ဖြင့် ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ယခုအခါ၌ စာအရကျက်နိုင်သူ အရကျက်၍ မမေ့နိုင်သူကို “ကျက်ဉာဏ်ကောင်းသူ”ဟု ဆိုကြ၏။ သို့သော် ဗျဉ္ဇနာဝဓာရဏကိစ္စ၌ သတိသာ ပဓာနတည်း။ ထို့ကြောင့် ကျက်ဉာဏ်ကောင်းသည် မဟုတ်။ “ကျက်မှတ်သတိကောင်းသည်”ဟု ယူပါ။ အနက်အဓိပ္ပာယ် နားလည်လွယ်သူအတွက်ကား “သဘောဉာဏ် စူးရှသည်”ဟု ချီးမွမ်းကြ၏။ ထိုစကားသည် သတိပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ပညာနှင့် လျော်ပါပေ၏။

(ဟောတိ) တဒုဘယသမတ္တတာယောဂေန-ထို ၂ ပါးစုံသော စွမ်းနိုင်သူ၏ အဖြစ်နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ အတ္တဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နဿ-အနက်သဒ္ဓါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ [“သင်္ကာသန ပကာသနစသော ၆ ပါးသောအနက်၊ အက္ခရပဒ စသော ၆ ပါးသောသဒ္ဓါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော” ဟုလည်းကောင်း “အနက်သဒ္ဓါဟူသော အရသာအားဖြင့် ချိုမြိန်သောအရသာနှင့် ပြည့်စုံသော” ဟုလည်းကောင်း တစ်နည်းပေးပါ။] ဓမ္မကောသဿ-ပရိယတ်တရားတည်းဟူသော ဘဏ္ဍာတိုက်ကို၊ အနုပါလနသမတ္တတော-စောင့်ရှောက်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကတ္တသိဒ္ဓိ - ပရိယတ်တရားတည်းဟူသော ဘဏ္ဍာတိုက်၌ ယှဉ်သူ၏ အဖြစ်၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)။

[တစ်ခြားတစ်နည်းအားဖြင့်လည်း ဒီပနတ္ထနှင့် ပကာသနတ္ထကို ပြလို၍ “အပရော နယော” စသည်ကို မိန့်သည်။] (ပုဗ္ဗနယတော-ရှေ့နည်းမှ) အပရော-အခြားသော၊ နယော-နည်းကို၊ (မယာ-ငါသည်၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-ဆိုဦးအံ့)။

တဒုဘယ ပေ၊ ယောဂေန။ ။ ဧဝံ ဝိဘာဝိတေန သမတ္တတာဝစနေန ကိမနုဘာဝိတန္တိ အာဟ တဒုဘယသမတ္တတာယောဂေနာတိ အာဒိ၊-ဋီကာသစ်... ဤကျမ်းတက်ပုံကိုကြည့်၍ “တဒုဘယသမတ္တတာ ပေ၊ သိဒ္ဓိ” ဟူသောစကားသည် ဒုတိယကာရဏပစာရအားဖြင့် ပြအပ်သော အဆက်ဆက် အကျိုးဖြစ်သော အနုဘာဝတ္ထကို ပြသောစကားဟု သိပါ။

အတ္တဗျဉ္ဇန သမ္ပန္နဿ။ ။ တတ္ထ အတ္တဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နဿာတိ အတ္တဗျဉ္ဇနေန ပရိပုဏ္ဏဿ၊ ဤအလို သမ္ပန္နသဒ္ဓသည် ပရိပုဏ္ဏအနက်ဟော၊ သင်္ကာသနာဒီဟိ ဝါ ဆဟိ အတ္ထပဒေဟိ အက္ခရဒီဟိစ ဆဟိ ဗျဉ္ဇနပဒေဟိ သမန္နဂတဿ၊ ဤနည်းအလို အတ္တအရသာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနံပုဒ်၌ ဖွင့်လှေ့ရှိသော သင်္ကာသန ပကာသနစသော အနက် ၆ ပါး၊ ဗျဉ္ဇနအရ အက္ခရပဒစသော သဒ္ဓါ ၆ ပါးကို ယူပါ၊ အတ္တဗျဉ္ဇနသင်္ခါတေန ဝါ ရသေန သာဒုရသဿ၊ ဤနည်းအလို သမ္ပန္နသဒ္ဓါသည် ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော အရသာကို ဟော၏၊ “ဣမိဿာ ဘန္တေ မဟာပထဝိယာ ဟေဋ္ဌိမတလံ သမ္ပန္နံ” ၌ သမ္ပန္နသဒ္ဓါကဲ့သို့ပင်တည်း။

ဓမ္မကောသဿ။ ။ ကောသသဒ္ဓါသည် ဥစ္စာဘဏ္ဍာထားရာ တိုက်တာ ကျီကြဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ဤနေရာ၌ “ကောသောဝိယာတိ ကောသော” ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ပြုပါ၊ “ဓမ္မောယေဝ-ပရိယတ္တိတရားသည်ပင်၊ ကောသော-ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာ တရားရတနာတို့ကို ထားရာဘဏ္ဍာတိုက်တည်း၊ ဓမ္မကောသော-တိုက်” ဟု သမာသံတွဲပါ။ [ပရိယတ္တိဓမ္မောယေဝ နဝလောကုတ္တရရတနသင်္ခါဓာနတော သတ္တဝိဓဿ ဒသဝိဓဿဝါ ရတနဿ သင်္ခါဓာနော ကောသော ဝိယာတိ ဓမ္မကောသော၊-ဋီကာသစ်။]

ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိက။ ။ ဓမ္မောယေဝ-ပရိယတ္တိတရားသည်ပင်၊ ဘဏ္ဍာဂါရော-ကိုးပါးသော လောကုတ္တရာ ဘဏ္ဍာတို့ကို ထားရာဖြစ်သောကြောင့် ဘဏ္ဍာတိုက်နှင့် တူသည်တည်း၊ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရော၊ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရေ+နိယုတ္တော ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကော။

ဧဝံန္တိဝစနေန-ဧဝံဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်။ အတ္တနော-မိမိ၏။) ယောနိသော-သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်၊ ဝါ-စီးပွားချမ်းသာကို ရခြင်း၏အကြောင်းအားဖြင့်၊ [ယောနိသဒ္ဓါ “အကြောင်း”အနက် ဟော။] မနသိကာရံ-စိတ်၌ထားခြင်းကို၊ ဝါ-နှလုံးသွင်းခြင်းကို၊ ဒီပေတိ-ပြစ်၊ ဟိ (ကသ္မာ)-အဘယ့်ကြောင့်၊ (ဧဝံန္တိဝစနေန-ဖြင့်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်။ အတ္တနော-၏။ ယောနိသော-အားဖြင့်၊ ဝါ-အားဖြင့်၊ မနသိကာရံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဒီပေတိ-၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း။) အယောနိသော-မသင့်သော အကြောင်းအားဖြင့်၊ ဝါ-စီးပွားချမ်းသာကို ရခြင်း၏ အကြောင်း မဟုတ်သောအားဖြင့်၊ မနသိ-၌၊ ကရောတော-ထားသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (တစ်နည်း) မနသိကရောတော-နှလုံးသွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ နာနပ္ပကာရပဋိဝေဓာဘာဝတော-အထူးထူးသောအပြားပြားအားဖြင့် တရားတော်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၏မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ -အထူးထူးသော အပြားပြားရှိသော တရားတော်ကို ထိုးထွင်း၍

ယောနိသော မနသိကာရံ ဒီပေတိ။ ။ ဧဝံသဒ္ဓါသည် ဟောအပ်ကုန်သော

အာကာရ၊ နိဒဿန၊ အဝဓာရဏအနက်တို့၏ ဗြဟ္မဇာလသုတ်စသော သုတ္တန်တရားတော် လျှင် တည်ရာရှိသောကြောင့် ထိုသုတ်တို့ကို နာယူသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ ယောနိသောမနသိကာရ ဟူသော အကြောင်းရှိမှ နာယူနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဧဝံသဒ္ဓါဖြင့် ယောနိသောမနသိကာရ ကို ပြခြင်းသည် သင့်မြတ်၏။ ဤစကားအရ အာကာရ၊ နိဒဿန၊ အဝဓာရဏအနက်ကို ထောက်၍ အကြောင်း ယောနိသောမနသိကာရကို သိရသောကြောင့် ထိုယောနိသော မနသိကာရသည် ဧဝံသဒ္ဓါက ဖလူပစာရတ္ထနားဖြင့် ပြအပ်သော ဒီပနတ္ထဖြစ်ရသည်။ “အကြောင်းကိုပြ၊ ဒီပနမျိုး” ဟူသော စကားနှင့်အညီတည်း။

အယောနိသော ပပဋိဝေဓာဘာဝတော။ ။ ဤဝါကျ၌ အချို့စာဝယ် ဟိသဒ္ဓါ

ပါ၏။ “ဘာဝတော”ကဲ့သို့ ကြိယာမပါသော “ဟိတိကတုံး”ဟု ခေါ်ရသော ဟေတုဝါကျ မျိုးဝယ် ဟိသဒ္ဓါ မပါတတ်ချေ။ ဟိသဒ္ဓါ မပါသော်လည်း “ကသ္မာ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျ အပို ထည့်နိုင်သောကြောင့် အဓိပ္ပာယ် ပြည့်စုံပါ၏။ ဤနေရာကား ဟိသဒ္ဓါပါနေသောကြောင့် “ဟိ (ကသ္မာ)”ဟု ဋီကာ၌ ပုစ္ဆာဇောတက ဖွင့်ရလေသည်။ ဤဝါကျသည် ယောနိသော မနသိကာရဒီပနတ္ထကို ပြောင်းပြန်အားဖြင့် သိစေတတ်သော ဗျတိရေကဉာဏဟေတုဝါကျ တည်း။ ဉာဏဟေတုဝါကျ အမျိုးမျိုးတွင်လည်း မီးခိုးတည်းဟူသော အကျိုးကိုထောက်၍ အကြောင်းမီးရှိမှန်း သိရသကဲ့သို့၊ အမျိုးမျိုး အစားစား မှတ်သားခြင်းတည်းဟူသော အာကာရ၊ နိဒဿန၊ အဝဓာရဏအနက်ကို ထောက်၍ ထို၏အဆက်အသွယ် အနွယ်ဖြစ် သော ယောနိသောမနသိကာရကို သိရသောကြောင့် ကာရိယဉာဏဟေတုဝါကျတည်း။

မှန်၏-ယောနိသောမနသိကာရ (အရာရာ၌ သင့်တင့်အောင် နှလုံးသွင်းမှု) မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ တရားနာသောအခါ “ဤစကားလည်း-အပို၊ ဟိုစကားလည်း မလို”စသည်ဖြင့် ထိုထိုဤဤ ချန်လှပ်၍ သူမှတ်ချင်ရာ အချက်များကိုသာ မှတ်သားလေ့ရှိသောကြောင့် အမျိုးမျိုးအပြားပြားသော အနက်သဒ္ဓါကို ထိုးထွင်း၍ မသိနိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် “ဧဝံ-ဤ

သိခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ (ဧဝန္တိဝစနေန-ဖြင့်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တနော ယောနိ သောမနသိကာရံ ဒီပေတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏။)

သုတန္တိဝစနေန-ဖြင့်၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တနော)၊ အဝိက္ခေပံ-မပျံ့လွင့်ခြင်းကို၊ ဝါ-ဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမာဓိကို၊ ဒီပေတိ-ပြု၏။ (ကသ္မာ၊ သုတန္တိဝစနေန-ဖြင့်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော အဝိက္ခေပံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဒီပေတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) ဝိက္ခိတ္တစိတ္တဿ-အထူးထူးအပြားပြား ပစ်လွှင့်အပ်သော စိတ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-ပျံ့လွင့်သောစိတ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သဝနာဘာဝတော-ကြားနာခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ (သုတန္တိဝစနေန အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တနော အဝိက္ခေပံ ဒီပေတိ၊ ဣတိ (ဝိညာယတိ)၊ တထာဟိ-ထိုစကားမှန်၏၊ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော-အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်အပ်သော စိတ်ရှိသော၊ ဝါ-ပျံ့လွင့်သောစိတ်ရှိသော၊ ပုဂ္ဂလော-သည်၊ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိယာ-အလုံးစုံသော ပြည့်စုံခြင်းဖြင့်၊ ဝုစ္စမာနောပိ-ဟောအပ်ပါသော်လည်း၊ မယာ-တပည့်တော်သည်၊ န သုတံ-မကြားအပ်သေးပါ၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဘဏထ-ဟောပါကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဘဏတိ-ပြောဆိုတတ်၏။

အခြင်းအရာအားဖြင့်” ဟု အမျိုးမျိုးအပြားပြား မှတ်သားခဲ့ကြောင်းကို ပြသဖြင့် “အရှင်အာနန္ဒာမှာ ယောနိသောမနသိကာရ ရှိကြောင်းကို ဧဝံသဒ္ဓါက ပြသသည်” ဟု သိနိုင်ပါသည်။ [အယောနိသောတိ အာဒိနာ ဗျတိရေကေန ဉပကဟေတုဒဿနံ၊ တတ္ထ ကတ္တစိဟိသဒ္ဓေါ ဒိဿတိ၊ သော ကာရဏေါ-ဋီကာသစ်။]

အဝိက္ခေပံ ဒီပေတိ။

။ ဘုရားရှင်သည် တရားတော်ကို ဟောခါနီး၌ “တံ သုဏာထ၊ သာဓုကံ မနသိကရေထ” ဟု တိုက်တွန်းတော်မူလေ့ရှိ၏။ ထိုစကားတော်၌ “ကောင်းစွာ စိတ်စိုက်ကြ” ဟု တိုက်တွန်းတော်မူခြင်းသည် သမာဓိရှိရှိနှင့် နာယူကြဖို့ တိုက်တွန်းတော်မူရာရောက်၏။ အရှင်အာနန္ဒာလည်း “သုတံ-နာယူအပ်ခဲ့ပါပြီ” ဟု ရဲရဲဝံ့ဝံ့ လျှောက်ထားနိုင်သဖြင့် ထိုနာယူစဉ်က စိတ်မပျံ့လွင့်ကြောင်းကို ပြသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမာဓိသည် သုတံသဒ္ဓါ၏ ဖလူပစာရတ္ထအားဖြင့် ပြအပ်သော အကြောင်းဒီပနတ္ထ ဖြစ်ရသည်။ [စိတ္တံ ဝိက္ခိပတိတိ ဝိက္ခေပေါ-စိတ်ကို ပစ်လွှင့်တတ်သော ဥဒ္ဓစ္စ၊ အဝိက္ခေပေါ-ဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမာဓိ။]

ဝိက္ခိတ္တစိတ္တဿ။

။ ဤဝါကျ၌ကား ဟိ မပါတော့၊ သို့သော် ဗျတိရေက ဉပက ဟေတုဝါကျပင်တည်း၊ တထာဟိ စသည်ကား ထိုစကားကို ခိုင်မြဲသော ဒဋ္ဌိကရဏဝါကျ တည်း၊ ထိုဝါကျ၌ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိဟူသည် အနက်သဒ္ဓါတို့၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ အကျိုးပယောဇဉ်၏ ပြည့်စုံခြင်း စသည်တည်း၊ ဝိက္ခိပီယိတ္ထ-အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဝိက္ခိတ္တံ၊ ဝိက္ခိတ္တံ+စိတ္တံ ယဿာတိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော။ [ဝိက္ခိတ္တစိတ္တဿာတိ အာဒိနာ ဗျတိရေကကာရဏေန ဉပကဟေတု ဒဿေတွာ တဒေဝ သမတ္ထေတိ တထာ ဟိတိ အာဒိနာ-ဋီကာသစ်။]

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ (ဒီပနတ္ထကိုပြပြီး၍ ပကာသနတ္ထကို ဆက်၍ပြဦးအံ့၊) ဧတ္ထ-
 ဤယောနိသောမနသိကာရ အဝိက္ခေပတရား နှစ်ပါးအပေါင်းတွင်၊ ယောနိသော
 မနသိကာရေန-ယောနိသောမနသိကာရဖြင့်၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်၊
 အတ္တနော၊) အတ္တသမ္မာပဏိဓိစ-အတ္တသမ္မာပဏိဓိစက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-
 မိမိစိတ်ကို ကောင်းစွာထားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတံ-ပုဗ္ဗေစ
 ကတပုညတာစက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ရှေး၌ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုရှိသူ၏
 အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သာဓေတိ-ပြီးစေ၏၊ (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ယောနိသော
 မနသိကာရေန အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တနော အတ္တသမ္မာပဏိဓိ ပုဗ္ဗေစ ကတ
 ပုညတံ သာဓေတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊
 အပုဏိဟိတစိတ္တဿ-မထားအပ်သော စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊
 ပုဗ္ဗေ-ရှေးဘဝ၌၊ အကတပုညဿဝါ-ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်
 ၏လည်းကောင်း၊ တဒဘာဝတော-ထို ယောနိသောမနသိကာရ၏ မရှိခြင်း
 ကြောင့်၊ (ယောနိသောမနသိကာရေန အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တနော အတ္တသမ္မာ
 ပဏိဓိ ပုဗ္ဗေစကတပုညတံ သာဓေတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

ယောနိသော၊ ပေ၊ သာဓေတိ။ ။ ကိ ဣမိနာ ပကာသိတန္တိ အာဟ ယောနိသော
 မနသိကာရေန စေတ္တာတိ အာဒိ-ဋီကာ၊ ဤကျမ်းတက်ပုံအရ “ယောနိသောမနသိ
 ကာရေန စသော စကားသည် ပကာသနတ္ထကို ပြသောစကားဟု သိရ၏၊ [ဧတ္ထာတိ စေတသ္မိ
 ဓမ္မဒ္ဒယေ။] “အတ္တသမ္မပဏိဓိ” ဟူသည် မိမိစိတ်ကို ကောင်းသောအာရုံ၌ ကောင်းစွာ
 ထားခြင်းတည်း၊ အတ္တ-မိမိစိတ်ကို + သမ္မာ-ကောင်းစွာ + ပဏိဓိ-ထားခြင်း၊ ပုဗ္ဗေ-
 ရှေးရှေးဘဝ၌ + ကတပုညတာ-ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုရှိသူ၏အဖြစ်၊ (ရှေးရှေးဘဝက
 ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုခဲ့ဖူးခြင်း)၊ သာဓေတိဟူသော ကြိယာကား ရှေ့၌ပြုခဲ့သော သိဒ္ဓိနှင့်
 သဘောတူပင်။

သမ္မာ၊ ပေ၊ တဒဘာဝတော။ ။ အရာရာ၌ သင့်တော်အောင် နှလုံးသွင်းတတ်ခြင်း
 ဟူသော ယောနိသော မနသိကာရသည် မိမိ၏စိတ်ကို ကောင်းစွာထားတတ်သူ-ရှေးရှေး
 ကောင်းမှုရှိသူ၌သာ ဖြစ်တတ်၏၊ ထိုနှစ်မျိုးမရှိသူ၌ ယောနိသောမနသိကာရ မဖြစ်တတ်၊
 ထို့ကြောင့် ယောနိသောမနသိကာရတည်းဟူသော အကျိုးကို မြင်ရသဖြင့် အတ္တသမ္မပဏိဓိ
 ပုဗ္ဗေစကတပုညတာစက်ဟူသော အကြောင်းနှစ်ပါးကို သိရသောကြောင့် ထိုအကြောင်း
 နှစ်ပါးကို ပကာသနတ္ထဟု ဆိုရသည်။ [ဧတ္ထေစ ပဌမံ ဖလေန ကာရဏဿ သိဒ္ဓိဒဿနံ၊
 နဒိပူရေန ဝိယ ဥပရိ ဝုဒ္ဓိသမ္ဘဝဿ-မြစ်ရေပြည့်ခြင်းဖြင့် အထက်၌ မိုးရွာခြင်းအကြောင်း၏
 ကောင်းစွာဖြစ်ပုံကို ပြသကဲ့သို့တည်း၊-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ ယောနိသော မနသိကာရကို ဧဝံ၏ ဒီပနတ္ထဟု ဆိုပြီးလျှင် ထိုဒီပနတ္ထ
 ဖြစ်သော ယောနိသော မနသိကာရ (အကျိုး) ဖြင့် အတ္တသမ္မပဏိဓိ ပုဗ္ဗေစကတပုညတာ
 အကြောင်းကို ပြသည်ဟူသော ဋီကာဖြင့်အလိုအားဖြင့် “ကျိုးပကာသန” ဟူသော ရှေးဆရာ
 တို့၏ ဝါဒသည် ဧကန်မှန် မဟုတ်၊ တစ်ရံတစ်ခါ အကြောင်းကိုလည်း ပကာသနတ္ထ
 အဖြစ်ဖြင့် ပြသေး၏ဟု မှတ်ချက်တစ်ခု ရပေသည်။

အဝိက္ခေပေန-အဝိက္ခေပဖြင့်၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တဇော)၊ သဒ္ဓမ္မဿဝနံ-သဒ္ဓမ္မဿဝနစက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-သူတော်ကောင်းတရားကို ကြားနာခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သပ္ပုရိသုပနိဿယဉ္စ-သပ္ပုရိသုပနိဿယစက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-သူတော်ကောင်းတို့ကို မှီခိုရခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သာဓေတိ-ပြီးစေ၏၊ (ကသ္မာ၊ အဝိက္ခေပေန အာယသ္မာ-အာနန္ဒော အတ္တဇော သဒ္ဓမ္မဿဝနံ သပ္ပုရိသုပနိဿယဉ္စ သာဓေတိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သနည်း၊) ဟိ(ယသ္မာ)၊ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော-အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်အပ်သော စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ-ပျံ့လွင့်သော စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သောတုံ-သူတော်ကောင်း တရားကို

န ဟိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော ပေ၊ အတ္ထိ။

။ဤ ၂ ဝါကျသည် “အဝိက္ခေပေန ပေ၊ သာဓေတိ” ဟူသော ရှေ့ဝါကျ၏ ဗျတိရေက ဒဠိကရဏဝါကျတည်း၊ ဗျတိရေက ဉပက ဟေတုဝါကျလည်း သင့်သည်သာ၊ ဤသို့ဒဠိကရဏဉပကဟေတု ပြရာ၌ ဒဠိယ-အကျိုးဆက်မှာ သဒ္ဓမ္မဿဝန-သပ္ပုရိသုပနိဿယဟု ၂ မျိုးရှိသောလည်း ဒဠိကရဏဉပက ဟေတုဘက်၌ ထို ၂ မျိုးလုံး၏ အထောက်အကြောင်းကို မပြဘဲ “နစ ပေ၊ သောတုံ သက္ကောတိ” ဟုလည်းကောင်း၊ “နစ ပေ၊ သဝနံ အတ္ထိ” ဟုလည်းကောင်း သဒ္ဓမ္မဿဝန တစ်ပါးတည်း၏ ဒဠိကရဏဉပကဟေတုကိုသာ ပြထား၏၊ အဝိက္ခေပဖြင့် သပ္ပုရိသုပနိဿယ၏ ပြီးစီးပုံကို မပြချေ၊ ထိုသို့ရိုးရား မဟုတ်ဘဲ ပြရာ၌ အကြောင်း အဘယ်သို့ ပါနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား-ဝိက္ခိတ္တစိတ္တ (စိတ်ပျံ့လွင့်သော) ပုဂ္ဂိုလ်၏ သူတော်သူမြတ်တို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်းဟူသော သပ္ပုရိသုပနိဿယ၏ မရှိခြင်းမှာ လောကမျက်မြင်အားဖြင့် ထင်ရှားနေသောကြောင့် အဝိက္ခေပကြောင့် သပ္ပုရိသုပနိဿယ၏ ပြည့်စုံပုံကို အထူးမဆိုတော့ပေ။ [ဝိက္ခိတ္တစိတ္တာနံ သပ္ပုရိသေ ပယိရူပါသနာဘာဝဿ အတ္တတော သိဒ္ဓတ္တာ၊ အတ္ထဝသေနေဝ ဟိ သော ပါကဇောတိ န ဝုတ္တော-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤ၌ကား ဒီပနတ္ထဖြစ်သော အဝိက္ခေပအကြောင်းဖြင့် သဒ္ဓမ္မဿဝန သပ္ပုရိသုပနိဿယတည်းဟူသော အကျိုးကိုပြသောကြောင့် ထို ၂ ပါးကို ပကသနတ္ထ အဖြစ်ဖြင့် ပြခြင်းမှာ “ကျိုးပကာသန” ဟူသော ရှေးဆရာတို့၏ ဝါဒအတိုင်းပင် ဖြစ်ပါပေသည်။ [ဒုတိယံ ကာရဏေန ဖလဿ သိဒ္ဓိဒဿနံ၊ ဧကန္တဝသိနာ ဝိယ မေဃဝုဋ္ဌာနေန (ဧကန်ရွာမည် မိုးတိမ်တို့၏ တက်ခြင်းဖြင့်) ဝုဋ္ဌိပဝတ္တိယာ (မိုးရေ၏ဖြစ်ခြင်းကို ပြသကဲ့သို့ တည်း-ဋီကာ။]

မေးဖွယ်။ ။ယောနိသော မနသိကာရတည်းဟူသော အကျိုးကြောင့် အတ္တသမ္မာပဏိဓိ ပုဗ္ဗေစကတပုညတာဟူသော အကြောင်း ၂ ပါး၏ ပြီးစီးခြင်းကို “ယောနိသော မနသိကာရေန ပေ၊ သာဓေတိ” ဟူသော စကားဖြင့် ပြသကဲ့သို့ ထို့အတူ အဝိက္ခေပတည်းဟူသော အကျိုးဖြင့် သဒ္ဓမ္မဿဝန သပ္ပုရိသုပနိဿယတည်းဟူသော အကြောင်း ၂ ပါးတို့၏ ပြီးစီးခြင်းကို ပြဆိုသင့်၏၊ သို့ပါလျက် “နဟိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော” စသော ဒဠိကရဏစကားဖြင့် အဝိက္ခေပ သပ္ပုရိသုပနိဿယတည်းဟူသော အကြောင်း ၂ ပါးကြောင့် သဒ္ဓမ္မဿဝန တည်းဟူသော အကျိုးတစ်ပါး၏ ပြီးစီးခြင်းကို ပြဆိုထား၏၊ အဘယ်ကြောင့် ဤသို့ဆိုထားရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

နာယူခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ သပ္ပရိသေ-သူတော်ကောင်းတို့ကို၊ အနုပဿယမာနဿစ-မမှီခိုရသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်း၊ သဝနံ-သူတော်ကောင်း တရားကို နာယူခြင်းသည်၊ န အတ္ထိ-မရှိနိုင်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (အဝိက္ခေပေန အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တနော သဒ္ဓမ္မဿဝနံ သပ္ပရိသုပနိဿဉ္စ သာဓေတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

(ပုဗ္ဗနယတော-ရှေ့နည်းမှ) အပရော-သော၊ နယော-ကို၊ (မယာ-သည်၊ ပုစ္ဆတေ-၏၊ ဝါ-အံ့) ယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်၊ [“ဟောတိ” ဌ္ဍိစပ်၊] ဧဝံ ယဿ စိတ္တသန္တာနဿ နာနာကာရပူဝတ္တိယာ နာနတ္ထုပ္ပန္နကဂ္ဂဟဏံ ဟောတိ၊ တဿ နာနာကာရနိဒ္ဒေသောတိ-ဧဝံ၊ ပေ၊ နိဒ္ဒေသောဟူ၍၊ (မယာ) ပုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ (ဆိုခဲ့ပြီ) ဧဝံ-ဤ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ဘဒ္ဒကော-ကောင်းသော၊ (တစ်နည်း) ဧဝံဘဒ္ဒကော-ဤသို့ ကောင်းသော၊ ဝါ-သို့ကလောက် ကောင်း သော၊ သောစ အာကာရော-ထို အခြင်းအရာသည်လည်း၊ သမ္မာအပ္ပဏိဟိတတ္ထ နော-ကောင်းစွာ မထားအပ်သော စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊

အဖြေကား - သဒ္ဓမ္မဿဝန သပ္ပရိသုပနိဿတို့သည် ဧကန် အဝိက္ခေပ၏ အကြောင်း မဟုတ်ကြ၊ ဘာကြောင့်နည်း-ထို ၂ ပါးတို့သည် ခန္ဓာကိုယ်၏ အပြင်ပက အကြောင်းများ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ အဝိက္ခေပ (စိတ်ယုံ့မလွင့်မှု) ကား သဒ္ဓမ္မဿဝန၏ ဧကန် အကြောင်း ဖြစ်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း-မိမိ၏ ကိုယ်တွင်းအကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ [သပ္ပရိ သုပနိဿယသည် သဒ္ဓမ္မဿဝန၏ ဧကန်အကြောင်းဖြစ်သကဲ့သို့ အဝိက္ခေပလည်း သဒ္ဓမ္မ ဿဝန၏ ဧကန် အကြောင်းဖြစ်သည်-ဟူလို။] ဤသို့ ဧကန် အကြောင်းဖြစ်သော အဝိက္ခေပရှိပါလျက် အနေကန် အကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဓမ္မဿဝန သပ္ပရိသုပနိဿတို့ကို အကြောင်းလုပ်၍ အဝိက္ခေပကို အကျိုးဟု ကြံစည်ခြင်းသည် အဘယ်မှာ အကျိုးရှိတော့အံ့ နည်း၊ “အကျိုးမရှိတော့” ဟူလို၊ ထိုသို့အကျိုးမရှိသောကြောင့် အဝိက္ခေပ သပ္ပရိသုပနိဿယ ၂ ပါးကို အကြောင်း၊ သဒ္ဓမ္မဿဝနကို အကျိုးလုပ်၍ ရိုးရာမဟုတ်သော စာသွားဖြင့် တစ်မျိုးပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ [“ဧတ္တာဟ” မှစ၍ “ဖလဘာဝပရိကပ္ပနာတိ” တိုင်အောင် သော ဋီကာသစ်၏ အဓိပ္ပာယ်တည်း။]

အပရော နယော ယသ္မာ။ ။ အခြားနည်းအားဖြင့် ဒီပနတ္ထစသည်ကို ပြလိုသော ကြောင့် “အပရော နယော ယသ္မာ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ယသ္မာကို “အကတပုညဿ ဝါ ဟောတိ” ဝယ် ဟောတိ၌ စပ်၊ “ဧဝံ ဟိ ယဿ စိတ္တသန္တာနဿ၊ ပေ၊ နာနာကာရ နိဒ္ဒေသော” ဟူသော စကားကို ရှေ့၌ ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် “ပုတ္တံ” ဟု ဆိုသည်။

သောစ အာကာရော။ ။ “တဿ နာနာကာရနိဒ္ဒေသော” မှ အာကာရကို ယူ၍ “သော အာကာရော” ဟု ဆိုသည်၊ သောတဒ္ဓါရသို့ အစဉ်လိုက်သော မနောဒ္ဓါရိကဝီထိ စိတ်အစဉ်သည် အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တရားတည်းဟူသော အာရုံ၌ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အမျိုးမျိုးသော အနက်သဒ္ဓါကို မှတ်ယူနိုင်၏၊ ဘုရားစကားတော်၏ အနက် သဒ္ဓါ အထူးအပြားကို ပိုင်းခြားမှတ်သားနိုင်၏၊ အချုပ်မှာ - အလုံးစုံသော သာသနာ့

ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ အကတပုညဿဝါ-ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ န ဟောတိ-မဖြစ်နိုင်၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သို့ကလောက် ကောင်းသော အာကာရ၏ အတ္တသမ္မာပဏီမိ ပုဗ္ဗေစကတပုည တာ မရှိသူ၏ သန္တာန်၌ မဖြစ်နိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝေန္တိ-ဝေဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ ဘဒ္ဒကေန-ကောင်းသော၊ ဣမိနာ အာကာရေန-ဤ အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပစ္ဆိမစက္ကဒ္ဒယသမ္ပတ္တိ-နောက်၌ဖြစ်သော စက်နှစ်ပါးအပေါင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏။

သမ္ပတ္တိသို့ သက်ဝင်နိုင်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကို “သော အာကာရော” ဟု ဆိုသည်ဟု မှတ်ပါ။ [“ဗုဒ္ဓ သုဗုဒ္ဓတာ လောကေ၊ ဓမ္မဿစ သုဓမ္မတာ၊ သံဃဿ သုပ္ပဋိပတ္တိ၊ ဧသာ သာသနသမ္ပဒါ” ဟူသော ၃ ပါးကို သကလသာသနသမ္ပတ္တိဟု ဆိုဟန်တူသည်။]

ဧဝံ ဘဒ္ဒကော။ ။ အရှင်အာနန္ဒာ၏ သုတ်တော်ကို နာယူမှတ်သားခြင်းသည် ပရဟိတ (သူတစ်ပါး၏စီးပွား) အတွက် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုအနက်သဒ္ဓါအပြားကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကို (သူတစ်ပါးတို့၏စီးပွားကို ဖြည့်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်) ကောင်းမြတ်သည်ဟု ဆိုရသည်။ [ဧဝံကို “ယထာဂုတ္တေန နာနတ္ထဗျဉ္ဇနဂ္ဂဟဏေန” ဟုလည်းကောင်း၊ ဘဒ္ဒကောကို “သုန္ဒရော သေဋ္ဌော” ဟုလည်း ကောင်း ဖွင့်၏၊ ဤအလို ဧဝံ + ဘဒ္ဒကောသည် သမာသံပုဒ်မဟုတ်၊ (တစ်နည်း) ဧဝံ (ဤဒီသော)+ဘဒ္ဒေါ ယဿ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ သမာသံပုဒ်ဟုလည်း တစ်နည်းဖွင့်သည်၊ န + ပဏိဟိတော အပုဏိဟိတော၊ သမ္မာ + အပုဏိဟိတော သမ္မာအပုဏိဟိတော၊ သမ္မာ အပုဏိဟိတော + အတ္တာ (စိတ်) ယဿာတိ သမ္မာအပုဏိဟိတတ္တာ။]

မှတ်ချက်။ ။ အရှင်အာနန္ဒာ၏ တရားတော်၌ သဒ္ဓါအနက် အမျိုးမျိုးကို မှတ်ယူ ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည် ပရဟိတ ပရိပူရဏအကြောင်းဖြစ်၍ ကောင်းသကဲ့သို့ “ယခုအခါ ပိဋကတ်ကျမ်းစာတို့ကို သာသနာတည်ရေးအတွက် သင်ယူပို့ချနေကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သဒ္ဓါအနက်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် မှတ်ယူခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်လည်း သာသနာတော်တည်ကြောင်း ကောင်းသော အာကာရပင် ဖြစ်သည်” ဟု မှတ်ပါ။

ပစ္ဆိမစက္ကဒ္ဒယသမ္ပတ္တိ။ ။ “စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ စက္ကာနိ ပေ၊ ပတိရူပဒေသ ဝါသော၊ သပ္ပုရိသူပနိဿယော၊ အတ္တသမ္မာပဏီမိ၊ ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ” ဟု စတုက္က အင်္ဂုတ္တရိ စက္ကဝင်၌ ဟောတော်မူ၏၊ ပါဠိတော်၏ ဒေသနာက္ကမအတိုင်း အတ္တသမ္မာ ပဏီမိနှင့် ပုဗ္ဗေစကတပုညတာကို ပစ္ဆိမစက် ၂ ပါးဟု ဆိုသည်၊ စက္ကသဒ္ဓါသည် သမ္ပတ္တိစက် ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ထိုသမ္ပတ္တိကိုပင် “ဂုဏ” ဟု ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်၊ ထို အတ္တသမ္မာပဏီမိ စသောဂုဏ်သည် ဘဝအဆက်ဆက်သို့ လည်၍ဖြစ်တတ်သောကြောင့် စက္ကမည်၏၊ (တစ်နည်း) စရန္တိ ဧတေန သတ္တာ သမ္ပတ္တိဘဝေသု ဣတိ စက္ကံ-သမ္ပတ္တိဘဝ တို့၌ စက်ရှိသူ၏ လှည့်လည်ကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့် စက္ကမည်၏၊ ဧဝံသဒ္ဓါက နာနတ္ထ ဗျဉ္ဇနကို ယူနိုင်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော အတ္တသမ္မာပဏီမိ ပုဗ္ဗေစကတပုညတာ စက် ၂ ပါးကို ဒီပနတ္ထအဖြစ်ဖြင့် ပြသည်-ဟူလို။

သုတန္တိ-သုတံဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ သဝနယောဂေန-ကြားနာခြင်းကြိယာနှင့် ယှဉ်ခြင်းအားဖြင့်၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တဇော)၊ ပုရိမစက္ကဒ္ဒယသမ္ပတ္တိ- ရှေ့၌ဖြစ်သော စက် ၂ ပါးအပေါင်း၏ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဒီပေတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ (တစ်နည်း) ကသ္မာ-ကြောင့်၊ သုတန္တိ-ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ သဝနယောဂေန- အားဖြင့်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တဇော ပုရိမစက္ကဒ္ဒယသမ္ပတ္တိ-ကို၊ ဒီပေတိ- ၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ အပ္ပတိရူပဒေသေ- မသင့်သောအရပ်၌၊ ဝသတော-နေသောပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ သပ္ပရိသူပ နိဿယဝိရဟိတသဝါ-သူတော်ကောင်းတို့ကို မှီခိုရခြင်းမှ ကင်းသောပုဂ္ဂိုလ်၏ လည်းကောင်း၊ သဝနံ-သူတော်ကောင်းတရားကို ကြားနာရခြင်းသည်၊ န အတ္တိ- မရှိ၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ သုတန္တိ သဝနယောဂေန အာယသ္မာ အာနန္ဒော အတ္တဇော ပုရိမစက္ကဒ္ဒယသမ္ပတ္တိ ဒီပေတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-၏။)

ဣတိ-ဤသို့ စက်လေးပါး၏ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ အသ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာ ၏၊ ပစ္ဆိမစက္ကဒ္ဒယသိဒ္ဓိယာ-နောက်၌ဖြစ်သော စက်နှစ်ပါးအပေါင်း၏ ပြီးစီးခြင်း ကြောင့်၊ အာသယသုဒ္ဓိ- အာသယ၏စင်ကြယ်ခြင်းသည်၊ သိဒ္ဓါ-ပြီးစီးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ (မိမိမှာ ထင်ရှားရှိသည်ကိုပင် “ပြီးစီးသည်” ဟု ဆိုသည်။) ပုရိမ စက္ကဒ္ဒယသိဒ္ဓိယာ-ရှေ့၌ဖြစ်သော စက်နှစ်ပါးအပေါင်း၏ ပြီးစီးခြင်းကြောင့်၊ ပယောဂသုဒ္ဓိ-ပယောဂ၏စင်ကြယ်ခြင်းသည်၊ (သိဒ္ဓါ-သည်၊ ဟောတိ-၏။)

ပုရိမစက္ကဒ္ဒယသမ္ပတ္တိ။ ။ပြအပ်ခဲ့သော ပါဠိတော်အတိုင်း ပတိရူပဒေသဝါသ၊ သပ္ပရိသူပနိဿယ နှစ်ပါးကို “ပုရိမစက္ကဒ္ဒယ” ဟု ဆိုသည်။ “သုတံ-ကြားနာအပ်ပါပြီ” ဟု ဆိုသဖြင့် တရားတော်ကို ကြားနာနိုင်လောက်ရာ ပတိရူပဒေသ၌ နေရခြင်း၊ တရားဟော ပြနိုင်သော သူတော်ကောင်း (ဘုရားရှင်) ကို မှီခိုရခြင်းဟူသော အကြောင်းကို သုတသဒ္ဓါက ဖလူပစာရ ဒီပနတ္ထအဖြစ်ဖြင့် ပြသည်-ဟူလို။

ဣစ္စဿ ပေ၊ အာသယသုဒ္ဓိ။ ။တေန ကိံ ပကာသိတန္တိ အာဟ-ဣစ္စဿာတိ အာဒိ၊ ဤဋီကာအတိုင်း “ဣစ္စဿ ပေ၊ ပယောဂသုဒ္ဓိ” ကို ပကာသနတ္ထပြသော ဝါကျဟု မှတ်ပါ။ အာသယ၏အရ “ခန္တိစေဝါ နုလောမိကာ၊ ယထာဘူတဉ္စ ယံ ဉာဏံ၊ ဧတံ အာသယသုဒ္ဓိတံ” ဟု ပါရာမီကဏ် ဘာသာဋီကာဝယ် သာသနဘောဒအခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။ [ဤနေရာ၌ မဂ်ဉာဏ်ကိုလည်း ယထာဘူတဉာဏ်၌ ယူ၏။] ထိုအာသယ မစင်ကြယ်ခြင်း ၏ အကြောင်းမှာ လောဘ ဒေါသစသော ကိလေသာတို့တည်း၊ အရှင်အာနန္ဒာ၏ သန္တာန်၌ ထိုကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာနေသောကြောင့် အာသယသုဒ္ဓိ၏ ပြီးပြီးသားဖြစ်နေပုံကို ကာရဏူပစာရ-ကျိုး ပကာသနတ္ထအဖြစ်ဖြင့် ပြသည်။ ပစ္ဆိမစက် နှစ်ပါး၏ ထင်ရှားရှိခြင်း ကြောင့် အာသယသုဒ္ဓိ အကျိုးကိုလည်း ရသည်-ဟူလို။

ပယောဂသိဒ္ဓိ။ ။ယောနိသောမနသိကာရ ရှေ့သွားရှိသော ဓမ္မဿဝန (တရား နာခြင်း)ကို ပယောဂဟုလည်းကောင်း၊ အလုံးစုံသော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ပယောဂဟုလည်းကောင်း နှစ်နည်းဖွင့်၏။ ပတိရူပဒေသ၌ရနေသူ သပ္ပရိသူပနိဿယ

စ-ဆက်၊ (ပကာသနတ္ထမှတစ်ပါး ဝိဘာဝနတ္ထကို ဆက်၍ ဆိုဦးအံ့၊) တာယ အာသယသုဒ္ဓိယာ-ထို အာသယ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့်၊ (အဿ-ထို အရှင် အာနန္ဒာ၏၊) အဓိဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓိ-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော မဂ်ဖိုလ်တရား၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်း၏ပြီးစီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ (တာယ) ပယောဂသုဒ္ဓိယာ-ထို ပယောဂ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့်၊ အာဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓိ - ပရိယတ်ဟူသော အာဂမ၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်း၏ပြီးစီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)။

ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဝါ-ဤသို့ပြီးစီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပယောဂါသယသုဒ္ဓဿ-စင်ကြယ်သော ပယောဂ အာသယရှိသော၊ အာဂမာ

ရှိသူမှာ ထို ပယောဂ နှစ်မျိုးလုံးပင် စင်ကြယ်နိုင်ရကား ပုရိမစက်နှစ်ပါး၏ ပြည့်စုံခြင်းကို ဒီပနတ္ထ အဖြစ်ဖြင့် ပြနိုင်သော သုတသဒ္ဓါက ထို ပယောဂသိဒ္ဓိ၏ ပြီးစီးပုံကိုလည်း ကာရဏူပစာရ-ကျိုး ပကသာနတ္ထအဖြစ်ဖြင့် ပြနိုင်ပေသည်။

တာယစ အာသယသုဒ္ဓိယာ။ ။တေန ဣ ဝိဘာဝိတံတိ အာဟ-တာယစာတိ အာဒိ-ဋီကာသစ်၊ ဤကျမ်းတက်ပုံကိုကြည့်၍ “တာယစ ပေ၊ အဓိဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓိ” ကို ဝိဘာဝနတ္ထကိုပြသော ဝါကျဟု မှတ်ပါ၊ “အဓိဂမေတဗ္ဗတော ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗတော ပဋိဝေဓော အဓိဂမော”ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ ဖွင့်ရကား ထိုးထွင်း၍သိထိုက်သော မဂ်ဖိုလ်ကို “အဓိဂမ”ဟု ခေါ်၏၊ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ ကမ္မဿကတာဉာဏ်၊ အောက်အောက် မဂ်ဉာဏ်ဟူသော အာသယ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့် အထက်မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်များ၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော အဓိဂမဗျတ္တိသည် ပြီးစီးတော့၏။ [အဓိဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓိတိ-ပတိဝေဓေခါတေ အဓိဂမေ ဆေကဘာဝသိဒ္ဓိ-ဋီကာ၊ ဗျတ္တိကို “ဆေကဘာဝ-ကျွမ်းကျင်သူ၏အဖြစ်”ဟု ဖွင့်သည်၊ တိပစ္စည်း၏ ဘောအနက်ကို ဖွင့်ခြင်းတည်း။]

အာဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓိ။ ။အာဂမောတိ ပရိယတ္တိ၊ ပရိယတ်ပါဠိတော်ကို “အာဂမ”ဟု ခေါ်၏၊ [အာဂစ္ဆန္တိ အတ္တတ္ထပရတ္တာဒယော ဧတေနာတိ အာဂမော-မိမိ သူတစ်ပါး စီးအပွား တို့၏ လာကြောင်းဖြစ်သော ပရိယတ်တရားတော်၊ (တစ်နည်း) အာ (ဘုသော) ဂမိတဗ္ဗော တိ အာဂမော-အစီးအပွားကို တိုးပွားစေတတ်သည့်အတွက် အလွန်သိထိုက်သော တရား တော်၊] ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အရှင်အာနန္ဒာမှာ အာသယနှင့် ဓမ္မဿဝနပယောဂ၊ ကာယဝစီ ပယောဂတို့၏ စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့် အဓိဂမ၌လည်းကောင်း၊ အာဂမ၌လည်းကောင်း ကျွမ်းကျင်မှု ပြီးစီးပြီးဖြစ်ကြောင်းကို ဧဝံ သုတံသဒ္ဓါတို့က ဝိဘာဝနတ္ထအဖြစ်ဖြင့်ပြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤ၌ပြအပ်သော ဝိဘာဝနတ္ထတို့သည် မူလအကြောင်းများ မဖြစ် နိုင်ကြ၊ အာသယပယောဂသုဒ္ဓိအတွက် တစ်ဆင့်တက်၍ ရအပ်သော အကျိုးများသာ ဖြစ်ကြ ပါသည်၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပြအပ်သော အကျိုးကို ဝိဘာဝနတ္ထဟု ယူသော အာစရိယဝါဒသာ ဤနေရာ၌ သင့်ပါသည်။ [အာသယအရတုန်းက ရှေးရှေးမဂ်ကို လည်း ယူ၍ ဤအဓိဂမအရ၌ နောက်နောက်မဂ်ကို ယူရခြင်းဖြင့်လည်း ဝိဘာဝနတ္ထက အကျိုးဖြစ်နေကြောင်း သာ၍ ထင်ရှားပါသည်။]

မိဂမသမ္ပန္နဿ-အာဂမ အမိဂမနှင့်ပြည့်စုံသော၊ (ထေရဿ-အရှင်အာနန္ဒာ ထေရ်၏)၊ ဝစနံ-စဝ် မေ သုတံ စသော နိဒါန်းစကားသည်၊ အရုဏှဂ္ဂံ-အရုဏ် တက်ခြင်းသည်၊ ဥဒယတော-တက်လာသော၊ သူရိယဿ-နေ၏၊ (ပုဗ္ဗဂံမံ- ရှေ့သွားသည်၊ ဘဝိတုံ-ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ အရဟတိ) ဝိယစ-ထိုက်သကဲ့သို့လည်း ကောင်း၊ ယောနိသော မနသိကာရော-ယောနိသောမနသိကာရသည်၊ ကုသလ ကမ္မဿ-ကုသိုလ်ကံ၏၊ (ပုဗ္ဗဂံမော-သည်၊ ဘဝိတုံ-ငှာ၊ အရဟတိ) ဝိယစ- ထိုက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (စဝ်-တူ) ဘဂဝတော-၏၊ ဝစနဿ-တရား စကားတော်၏၊ ပုဗ္ဗဂံမံ-သည်၊ ဘဝိတုံ-ငှာ၊ အရဟတိ-ထိုက်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ဘုရားစကားတော်၏ ရှေ့သွားဖြစ်ထိုက်ခြင်းကြောင့်) ဌာနေ- သင့်လျော်ရာဌာန၌၊ (ဘုရားစကားတော်၏ ရှေ့အဖို့၌)၊ နိဒါနံ-နိဒါန်းကို၊ ထပေန္တော-ထားလိုသည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ စဝ် မေ သုတန္တိ အာဒိ-စဝ် မေ သုတံ အစရှိသော စကားကို၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်)၊ အာဟ-ဆိုပြီ။

(ပုဗ္ဗနယတော-မှ) အပရော-သော၊ နယော-ကို၊ (မယာ ပုစ္ဆတေ) နာနပု ကာရပဋိဝေဓိပကေန-အမျိုးမျိုးသော အပြားအားဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကို

ဣတိ ပယောဂါသယသုဒ္ဓဿ။ ။ တေန ကိ အနုဘာဝိတန္တိ အာဟ-ဣတိတိ အာဒိ-ဋီကာ၊ ဤကျမ်းတက်ကြည့်၍ “ဣတိ ပေ၊ အာဒိမာဟ” ကို တတိယကာရဏ ပစာရအားဖြင့် အနုဘာဝနတ္ထကိုပြသော ဝါကျဟု မှတ်ပါ။ ဤဝါကျ၌ ဥပမာ ၂ ထပ်ပါ၏။ ထိုတွင် “အရုဏှဂ္ဂံ ဝိယ သူရိယဿ” သည် လောကကြောင်း ဥပမာဖြစ်၍ “ယောနိသော မနသိကာရော ဝိယ” သည် ဓမ္မကြောင်း ဥပမာတည်း၊ နေ၏ ရှေးဦးစွာတက်လာသော အရောင်ကို အရုဏ (အရုဏ်) ဟု ခေါ်၏။ ဥဂ္ဂံ၌ ဥဂမ+ကိပ္ပစ္စည်း၊ ဥဂ္ဂမနံ ဥဂ္ဂံ၊ အရုဏဿ+ ဥဂ္ဂံ အရုဏှဂ္ဂံ-အရုဏ်တက်ခြင်း၊ ဆိုလိုရင်းကား- “အာဂမ အမိဂမ ၂ ပါးလုံး၌ ကျွမ်းကျင်မှု ကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာ၏ စဝ် မေ သုတံစသော နိဒါန်းစကားသည် ဘုရားစကားတော်၏ ရှေ့တော်သွား ဖြစ်ထိုက်ပါပေသည်” ဟုလို။

အပရော ပေ၊ စေန္တိ ဣမိနာ။ ။ ဣဒါနိ အပရမ္ပိ ပုဗ္ဗေ ပုတ္တဿ အသမ္မောဟာ သမ္မောသသင်္ခါတဿ ဒီပေတဗ္ဗဿတ္ထဿ ဒီပကေဟိ စဝ်သဒ္ဓသုတသဒ္ဓေဟိ ပကာသေတဗ္ဗ မတ္ထံ ပကာသေန္တော အပရော နယောတိ အာဒိမာဟ-ဋီကာ၊ ဤကျမ်းတက်ကြိုထောက်၍ ယခုပြအပ်လတ်သော အနက်ကို “ပကာသနတ္ထ” ဟု သိရ၏။ အဋ္ဌကထာ၌ “သဗ္ဗာဝံ ဒီပေတိ” ဟု ဒီပေတိကြိယာဖြင့် ဆိုသော်လည်း ရှေ့ဒီပနတ္ထမှ တစ်ဆင့်ပြအပ်သော ပကာသနတ္ထဟုပင် ဆိုရသည်-ဟုလို။

ဆက်ဦးအံ - ဤပကာသနတ္ထသည် ရှေ့ပြအပ်သော ဒီပနတ္ထတို့တွင် ပဌမဆုံး ဒီပနတ္ထ ဖြစ်သော “ဧတ္ထ စ စေန္တိဝစနေန အသမ္မောဟံ ဒီပေတိ ပေ၊ သုတန္တိဝစနေန သုတဿ အသမ္မောသံ ဒီပေတိ” မှဆက်၍ တစ်နည်းပြအပ်သော ပကာသနတ္ထဖြစ်သည်။ မှန်၏- “စေန္တိ ဣမိနာ နာနပုကာရပတိဝေဓိပကေန ဝစနေန” ဟူသောစကားသည် “အသမ္မောဟံ ဒီပေတိ” ၏ အကြောင်းပြ ဉာပကဟေတုဝါကျဖြစ်သော “န ဟိ သမ္ပုဋ္ဌော နာနပုကာရ ပတိဝေဓေမတ္ထော ဟောတိ” ကို ယူထားသော စကားတည်း။

ပြတတ်သော၊ ဧဝံန္တိ ဣမိနာ ဝစနေန-ဖြင့်၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော) အတ္တနော-မိမိ၏။ အတ္တပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါသမ္ပတ္တိသမ္ဘာဝံ - အတ္တပဋိသမ္ဘိဒါ၊ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏ ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ (တစ်နည်း) အတ္တပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါသမ္ပတ္တိသမ္ဘာဝံ-အတ္တပဋိသမ္ဘိဒါ၊ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါဟူသော သမ္ပတ္တိတို့၏ ကောင်းစွာဖြစ်ခြင်းကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏။ သောတဗ္ဗပုဘောဒပဋိဝေဓ ဒီပကေန-ကြားနာထိုက်သော တရားအပြားကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်းကို ပြတတ်သော၊ သုတန္တိ ဣမိနာ (ဝစနေန)-ဖြင့်၊ ဓမ္မနိရတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါသမ္ပတ္တိသမ္ဘာဝံ-ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ၊ နိရတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏ ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ (တစ်နည်း) ဓမ္မနိရတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါသမ္ပတ္တိသမ္ဘာဝံ-ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ၊ နိရတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဟူသော သမ္ပတ္တိတို့၏ ကောင်းစွာဖြစ်ခြင်းကို၊ (ဒီပေတိ-၏။)

ဧဝံန္တိ၊ ပေ၊ ဒီပေတိ။ ။ ဧဝံသဒ္ဓါသည် နာနပ္ပကာရပတိဝေဓဟူသော အသမ္မောဟကို ဒီပနတ္ထအဖြစ်ဖြင့် ပြသောကြောင့် မိမိတည်းဟူသော အရှင်အာနန္ဒာမှာ အတ္တပဋိသမ္ဘိဒါ၊ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ ၂ ပါးနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၏ ထင်ရှားရှိခြင်းဟူသော အကျိုးပကာနတ္ထကို ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပြသည်။ ဒီပကေနပုဒ်ကို ဟေတုမန္တ ဝိသေသနလုပ်၍ “ပြခြင်းကြောင့်” ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။ [ဟေတု ဂဗ္ဘဇွေတံ ပဒဒ္ဒယံ နာနပ္ပကာရ၊ ပေ၊ ဒီပေတဗ္ဗတ္ထဿ ဒီပကတ္တာတိ ဂုတ္တံ ဟောတိ-ဋီကာ။]

သမ္ပတ္တိသမ္ဘာဝံ (သမ္ဘာဝံ)။ ။ အကျိုးကို သိသောဉာဏ်ကို အတ္တပဋိသမ္ဘိဒါဟုလည်းကောင်း၊ အတ္တပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်စသော ၃ ပါးကို သိသောဉာဏ်ကို ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏။ ထိုပဋိသမ္ဘိဒါ ၂ မျိုးနှင့်ပြည့်စုံကြောင်းကို “ဧဝံ-ဤအမျိုးမျိုးကို ထိုးထွင်း၍ သိသောအခြင်းအရာ” ဟု အနက်ထွက်သော ဧဝံသဒ္ဓါက ပြသည်-ဟုလို။ [သမ္ပတ္တိကို “ပြည့်စုံခြင်း” ဟု အနက်ပေးလျှင် “သမ္ဘာဝံ” ဟု ရှိရသည်။ သန္တိယာ (ထင်ရှားရှိသောသမ္ပတ္တိ၏)+ဘာဝေါ သမ္ဘာဝေါ၊ သမ္ပတ္တိကို “ကောင်းစွာဖြစ်သော သမ္ပတ္တိ” ဟု အနက်ပေးလျှင် “သမ္ဘာဝံ-ဖြစ်သင့်ခြင်းကို” ဟု ရှိရသည်။ သမ္ဘဝနံ သမ္ဘဝေါ၊ သမ္ပတ္တိနံ+သမ္ဘဝေါ သမ္ပတ္တိသမ္ဘဝေါ၊ ပဌမနည်း၌ အတ္တနောကို သမ္ဘာဝံ၌ စပ်၊ ဒုတိယနည်းဝယ် အတ္တနောကို သမ္ပတ္တိ၌ စပ်။]

သုတန္တိ၊ ပေ၊ သမ္ဘာဝံ။ ။ ဧဝံ၏အနီး၌တည်သော သုတသဒ္ဓါသည် “ဧဝံ သုတံ-ဤအပြားအားဖြင့် နာယုမှတ်သားဆောင်ထားအပ်” ဟု ဆိုသဖြင့် ကြားနာထိုက်သော တရားအပြားကို နာယုခွဲကြောင်းကို ဒီပနတ္ထအဖြစ်ဖြင့် ပြသောကြောင့် မိမိမှာ အကြောင်းဖြစ်သော တရားကိုသိသော ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ၊ သဒ္ဓါအမျိုးမျိုးကိုသိသော နိရတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏ ထင်ရှားရှိခြင်းဟူသော အကျိုးပကာသနတ္ထကိုလည်း ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပြသည်။ [အယ် သုတသဒ္ဓေါ ဧဝံသဒ္ဓသန္တိဓာနတော ၊ ပေ၊ သာမညေန ဝုတ္တေပိ (သုတံဟု သာမညအားဖြင့် ဆိုအပ်ပါသော်လည်း၊) သောတဗ္ဗဓမ္မဝိသေသံ အာမသတိတိ ဒေသေတိ-ဧဝံသဒ္ဓါ၏အနီး၌ တည်နေခြင်းကြောင့် “ဤအပြားအားဖြင့် ကြားနာအပ်” ဟု အနက်ထွက်ရကား ကြားနာအပ်ပြီးသော ဗြဟ္မဇာလသုတ် စသော တရားအထူးကို သုတသဒ္ဓါဖြင့် သုံးသပ်သည်-ဋီကာ။]

စ-သည်သာမကသေး၊ ယောနိသော မနသိကာရဒိပကံ - ယောနိသော မနသိကာရကို ပြတတ်သော၊ ဧဝန္တိ ဣဒံ ဝစနံ-ဧဝံဟူသော ဤစကားကို၊ ဘာသ မာနော-ဆိုသော၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော) မယာ-တပည့်တော်သည်၊ ဧတေ ဓမ္မာ-ဤပရိယတ်တရားတို့ကို၊ မနသာ-စိတ်ဖြင့်၊ အနုပေက္ခိတာ-အဖန်ဖန် ရှုဆင်ခြင်အပ်ပါကုန်ပြီ၊ ဒိဋ္ဌိယာ-ဉာဏ်ဖြင့်၊ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ-ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပါကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏၊ သဝနယောဂဒီပကံ- ကြားနာခြင်းနှင့် ယှဉ်ခြင်းကို ပြတတ်သော၊ သုတန္တိ ဣဒံ ဝစနံ-ကို၊ ဘာသမာ နော-ဆိုသော၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော) မယာ-တပည့်တော်သည်၊ ဗဟူ-များစွာ ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-ပရိယတ်တရားတို့ကို၊ သုတာ-နာယူအပ်ပါကုန်ပြီ၊ ဓာတာ-

ဧဝန္တိစ ဣဒံ ပေ၊ ဒီပေတိ။ ။ ဣဒါနိ ယောနိသော မနသိကာရသင်္ခါတဿ ဒီပေတဗ္ဗဿတ္တဿ ဒီပဂေဟိပိ တေဟိ (ထိုဧဝံသဒ္ဓါ သုတံသဒ္ဓါတို့ဖြင့်) ပကာသေတဗ္ဗ မတ္တံ ပကာသေန္တော ဧဝန္တိ စာတိ အာဒိမာဟ-ဋီကာ၊ ဤကျမ်းတက်ပုံကို ကြည့်၍ “ဧဝန္တိစ” မှ စ၍ “ပရိစိတာတိ ဒီပေတိ” တိုင်အောင် စကားရပ်သည် ဧဝံ သုတံသဒ္ဓါတို့က ကာရဏူပစာရ အားဖြင့် ပကာသနတ္တကို ပြသော ဝါကျဟု သိသာ၏။ [“ဒီပေတိ” ဟု ဆိုသော်လည်း ဒီပနတ္တ မဟုတ်၊ ရှေ့ဒီပနတ္တတစ်နည်းမှ တစ်ဆင့်ပြအပ်သော ပကာသနတ္တတည်းဟု မှတ်ပါ။]

ယောနိသောမနသိကာရဒီပကံ။ ။ ရှေ့၌ အသမ္မောဟ၊ အသမ္မောသကို ပြခဲ့ပြီး နောက် “အပရော နယော၊ ဧဝန္တိ ဝစနေန ယောနိသောမနသိကာရံ ဒီပေတိ၊ သုတန္တိ ဝစနေန အဝိက္ခေပံ ဒီပေတိ” ဟု ဆိုခဲ့၏။ ဤပကာသနတ္တသည် ထိုယောနိသောမနသိကာရ အဝိက္ခေပဟူသော ဒီပနတ္တမှ တစ်ဆင့် သိအပ်သောအနက်တည်းဟု သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် ပင် “ယောနိသော မနသိကာရဒီပကံ ဝစနံ” ဟုလည်းကောင်း၊ “အဝိက္ခေပံ ဒီပေတိ” ဟူသော စကားကို ရည်ရွယ်၍ “သဝနယောဂဒီပကံ ဝစနံ” ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။ “အဝိက္ခေပ (မပျံ့လွင့်ခြင်း)” ဟု ဆိုခြင်းနှင့် “သဝနယောဂ (ကြားနာခြင်းနှင့် ယှဉ်ခြင်း)” ဟု ဆိုခြင်း သည် အဓိပ္ပာယ်အတူပင်တည်း၊ ဘာကြောင့်နည်း...ထို ၂ မျိုးလုံးသည် “သုတံ-ကြားနာ အပ်” ဟူသော သဒ္ဓါ၏ ပကာသနတ္တချည်း ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ [“ဧတေ မယာ ဓမ္မာ ပေ၊ ဗဟူ မယာ ဓမ္မာ” စသည်တို့ကား ပကာသနတ္တတည်း။]

ဓမ္မာ မနသာနုပေက္ခိတာ စသည်။ ။ “ဓမ္မာ” ဟူသည် ပရိယတ်တရားတော်တည်း၊ ဤနေရာ၌ သီလကို ဟောတော်မူထား၏။ ဤနေရာ၌ သမာဓိကို ဟောတော်မူထား၏။ ဤနေရာ၌ ဝိပဿနာစသော ပညာကို ဟောတော်မူထား၏။ ဤသုတ်၌ စကားအဆက် အနုသန္တေတို့သည် ဤမျှလောက်ရှိကုန်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် စိတ်ဖြင့်ကြည့်ရှုအပ်သည်ကို “မနသာနုပေက္ခိတာ” ဟု ဆို၏။ “ဒိဋ္ဌိ” ဟူသည် အကြွင်းမရှိအောင် ရှုဆင်ခြင်တော်မူတတ် သော ဉာဏ်တည်း၊ (တစ်နည်း) ဉာတပရိညာကို “ဒိဋ္ဌိ” ဟု ဆိုသည်။ ဤသုတ်၌ ဟောတော် မှအပ်သော တရားတို့တွင် “ဤတရားသည် ရုပ်၊ ဤတရားကား နာမ်၊ ရုပ်သည် ဤမျှရှိ၏” စသည်ဖြင့် ကောင်းစွာ ပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်သည်ကို “သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ” ဟု ဆိုသည်။

ဆောင်ရွက် မှတ်သားအပ်ပါကုန်ပြီ။ ဝစသာ-ရွတ်ဆိုခြင်းအားဖြင့်၊ [“ဝစသာ-
နွတ်ဖြင့်” ဟု ပေးရိုးရှိ၏။] ပရိစိတာ-အဖန်ဖန် လေ့ကျက်အပ်ပါကုန်ပြီ။
[စာပြန်သလို ပြန်သောအားဖြင့် အဖန်ဖန် လေ့ကျက်အပ်ပါကုန်ပြီ။] ဣတိ-
ဤအနက်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏။

တဒုဘယေနပိ-ထိုနှစ်ပါးစုံသော ဧဝသဒ္ဓါ သုတံသဒ္ဓါဖြင့်လည်း၊ အတ္ထဗျဉ္ဇန
ပါရိပုရိ-အနက်သဒ္ဓါ၏ ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒီပေန္တော-ပြခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-
ပြနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဘာဝပ္ပဓာန)၊ သဝနေ-ကြားနာခြင်း၌၊ (ဗြဟ္မ
ဇာလသုတ် စသည်ကို ကြားနာခြင်း၌) အာဒရံ-လေးစားခြင်းကို၊ ဇနေတိ-
ဖြစ်စေ၏။ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ အတ္ထဗျဉ္ဇနပါရိပုဏ္ဏံ-အနက်သဒ္ဓါ
တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဓမ္မံ-ပရိယတ်တရားကို၊ အာဒရေန-လေးစားခြင်းအားဖြင့်၊
အဿုဏန္တော-မကြားနာလသော်၊ ဝါ-မကြားနာခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-မကြားနာ
သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မဟတာ-များစွာသော၊ ဟိတာ-စီးပွားမှ၊ ပရိဗာဟိရော-
ထက်ဝန်းကျင်အားဖြင့် ပြင်ပသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့အနက်

သုတာ ဓာတာ စသည်။ ။ သောတဒ္ဓါရိကဝိထိ၏ နောက်သို့ အစဉ်လိုက်သော
မနောဒ္ဓါရိကဝိထိ အစဉ်ဖြင့် ကြားနာခဲ့ရသည်ကို “သုတာ” ဟုလည်းကောင်း၊ ရွှေ့ရွက်၌
ထည့်အပ်သော ခြင်္သေ့အဆီသည် ကောင်းစွာတည်နေသကဲ့သို့ စိတ်ထည်း၌ ကောင်းစွာ
တည်နေအောင် မှတ်သားထားအပ်သည်ကို “ဓာတာ” ဟုလည်းကောင်း၊ ကျေညက်နေ
အောင် ရွတ်အပ် သရဇ္ဈာယ်ထားအပ်သည်ကို “ဝစသာ ပရိစိတာ” ဟုလည်းကောင်း
ဆိုသည်။

တဒုဘယေနပိ ဩပေ ဇနေတိ။ ။ ဣဒါနိ ပကာသေတဗ္ဗတ္တဒ္ဓယဒီပဂေန (ရှေ့နည်း
နောက်နည်းအရ ပကာသနတ္ထနစ်မျိုးစီကို ပြတတ်သော) ယထာဝုတ္တသဒ္ဓဒ္ဓယေန (ဧဝ
သုတံ သဒ္ဓါနှစ်ပါးအပေါင်းဖြင့်) ဝိဘာဝေတဗ္ဗမတ္ထံ ဝိဘာဝေန္တော တဒုဘယေနပိတိ
အာဒိမာဟ-ဋီကာ၊ ဤကျမ်းတက်ပုံကိုကြည့်၍ “တဒုဘယေနပိ ဩပေ ဇနေတိ” ဝါကျကို
ဝိဘာဝနတ္ထကိုပြသော ဝါကျဟု မှတ်ပါ။ ဒီပေန္တော၌ အန္တပစ္စည်းကို အာဒရဇနေ၏ ကာရဏ
ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဟိတ်အနက်ပေးရသည်။ [ဤဝိဘာဝနတ္ထလည်း မူလအကြောင်း
မဟုတ်၊ အတ္ထဗျဉ္ဇနပါရိပုရိအကြောင်းကြောင့် “လေးစားမှုကို ဖြစ်စေခြင်း” ဟူသော
အကျိုးတည်း။]

အတ္ထဗျဉ္ဇနပါရိပုဏ္ဏံ ဟိ။ ။ ဤဝါကျကို “ဗျတိရေကေန ဝိဝရတိ၊ ယုတ္တိယာ ဝါ
ဒဠံ ကရောတိ” ဟု နှစ်နည်းဖွင့်၏။ “ဗျတိရေက ဝိတ္တာရဝါကျ၊ (တစ်နည်း) ယုတ္တိဒဠီ
ကရဏဝါကျ” ဟူလို၊ အဿုဏန္တော၌ အန္တပစ္စည်းကို လက္ခဏအနက်၊ ဟိတ်အနက်ဟု
နှစ်ချက်ဖွင့်၏။ ထိုအတိုင်းအနက်ပေးထားသည်။ [“ဟောတိတိ တသ္မာ” ဟု ဤအဋ္ဌကထာ
နှင့် အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာတို့၌ တွေ့ရ၏။ သံယုတ်၊ ပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာတို့၌ကား “တသ္မာ”
ပုဒ် မပါ။ ဣတိကို တသ္မာအနက်ပေးနိုင်သောကြောင့် “တသ္မာ” မပါမှ စာသွားကောင်း၏။
“ဣတိ တသ္မာ” ဟု ဣတိအစွဲကို နိဿယ၌ အပိုထည့်ရာမှ တသ္မာကို စာပြင်ဆရာတို့
ယူထားဟန်တူသည်။]

သဒ္ဒါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော တရားကို လေးလေးစားစား မနာယူသူ၏ များစွာသော စီးပွားမှ ပြင်ပ၏အဖြစ်ကြောင့်၊) အာဒရ်-လေးစားခြင်းကို၊ ဇနေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ သက္ကစ္စံ-ကောင်းစွာပြု၍၊ ဝါ-ရိုရိုသေသေ၊ အယံ ဓမ္မော-ဤပရိယတ်တရားကို၊ သောတဗ္ဗော-နာယူမှတ်သား ဆောင်ထားထိုက်၏၊ ဝါ-ပါလေ၊ ဣတိ-ဤသို့ တိုက်တွန်း၏။ [ဆရာတို့ကား “ကိံ ဇနေတိ” ဟု ပဗ္ဗာထည့်၍ “ဣတိ ဇနေတိ” ဟု ပြန်လှည့်စေကြသည်။]

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ သကလေန-အလုံးစုံသော၊ ဧဝံ မေ သုတန္တိ ဣမိနာ ဝစနေန-ဧဝံ မေ သုတံဟူသော ဤသဒ္ဒါဖြင့်၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော၊ တထာ ဂတပ္ပဝေဒိတံ-မြတ်စွာဘုရားသည် အပြားအားဖြင့် သိစေတော်မူအပ်သော၊ ဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည် အပြားအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ အတ္တနော-မိမိ၌၊ အဒဟန္တော-ငါ၏ဥစ္စာဟု မထားသည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) အသပ္ပုရိသဘူမိ-အသပ္ပုရိသ၏နယ်မြေကို၊ ဝါ-အသပ္ပုရိသ၏

ဧဝံ ပေ၊ သကလေန။ ။ဧတေန ပန ဝိဘာဝေတဗ္ဗတ္ထဒီပကေန သဒ္ဒဒ္ဒယေန အန ဘာဝေတဗ္ဗတ္ထံ အနဘာဝေန္တော (အဆင့်ဆင့် အကျိုးကို ထင်စွာပြလိုသည်ဖြစ်၍) ဧဝံ မေ သုတန္တိ ဣမိနာတိ အာဒိမာဟာ-ဋီကာ၊ ဤကျမ်းတက်ကိုကြည့်၍ ယခုပြအပ်လတံသော စကားကို အနဘာဝတ္ထုပြ ဝါကျဟု မှတ်ပါ။ [အန-အဆင့်ဆင့်+ဘာဝ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ထင်စွာဖြစ်စေတတ် ပြတတ်သော ဝါကျ၊ ဤအနဘာဝတ္ထုကို ဧဝံ မေ သုတံဟူသော သဒ္ဒါအားလုံးက တတိယကာရဏပစာရအားဖြင့် ပြအပ်သော အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဟု မှတ်ပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ရှေ့၌ “ဧဝန္တိ၊ သုတန္တိ” စသည်ဖြင့် ကိုယ်အနက်နှင့်ကိုယ် အသီး အသီး ပြအပ်သော သဒ္ဒါတို့ကို ဆိုခဲ့၏။ နောက်ဆုံး ဝိဘာဝနတ္ထ၌ကား “တဒုဘယေန၊ ပေ၊ ဇနေတိ” ဟု ဧဝံ သုတံ ၂ ပါးပေါင်း၍ ပြခဲ့၏။ ဤအနဘာဝတ္ထုကို ပြရာ၌မူ “ဧဝံ မေ သုတံ” ၃ ပုဒ်လုံးဖြင့် ပြလိုသောကြောင့် “သကလေန ဝစနေန” ဟု ဆိုသည်၊ မှန်၏- “အတ္တနော အဒဟန္တော” စသော အကျိုးများသည် မေသဒ္ဒါနှင့်တကွ ၃ ပုဒ်လုံးဖြင့် ပြအပ် သော အကျိုးများတည်း။

တထာဂတပ္ပဝေဒိတံ။ ။ပဝေဒိတံ၌ ပပုဗ္ဗ၊ ဝိဒ-ဉာဏေဓာတ်၊ သုတ္တံ၌ ဇော ပစ္စည်းသက်၊ “အပြားအားဖြင့် သိတော်မူအပ်” ဟု ဖြစ်၏။ တစ်နည်း-ကာရိတ်အနက်၌ ဇောပစ္စည်းသက်၍ “အပြားအားဖြင့် သိစေတော်မူအပ်၊ ဟောတော်မူအပ်” ဟု ဖြစ်၏။ [နိဿယ၌ ရှေ့နည်းကို မပေးဘဲ နောက်နည်းကိုသာ ပေးသည်။]

အတ္တနော အဒဟန္တော။ ။[ဒဟန္တော၌ ဓာဓာတ် (ထပနအနက်ဟော) ဒွေဘော် လာ၊ ဓ ကိ ဒ၊ အာကို ရဿ၊ နောက်ဓကို ဟပြ။] ထားခြင်းအနက်နှင့်တွဲရာဝယ် အာဓာရ ရှိရိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် အတ္တနောကိုလည်း ဘုမ္မတ္တံ သာမိဝိဘတ်ဟု ဋီကာဆိုသည်။ “မိမိ၌+မထား” ဟူသည် “ငါ၏ဥစ္စာ-ငါ၏တရား” ဟု မိမိအပေါ်၌ မထားခြင်းတည်း၊ အဒဟန္တောနောက်၌ “ဟုတွာ” ထည့်ပါဟု ဋီကာဖွင့်၏။

ဖြစ်ရာ အနရိယဝေါဟာရဟူသော အခိုက်အတန့်ကို၊ အတိက္ကမတိ-ကျော်လွန်၏။ သာဝကတ္ထံ-သာဝက၏အဖြစ်ကို၊ ပဋိဇာနန္တော-ဝန်ခံသည်။ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်) သပ္ပုရိသဘူမိ-သပ္ပုရိသ၏ နယ်မြေသို့၊ ဝါ-သပ္ပုရိသ၏ ဖြစ်ရာ အရိယဝေါဟာရဟူသော အခိုက်အတန့်သို့၊ ဩက္ကမတိ-သက်ရောက်၏။ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ အသံဒ္ဓမ္မာ-မသူတော်တို့၏ တရားဟုဆိုအပ်သော အနရိယ ဝေါဟာရ အခိုက်အတန့်မှ၊ ဝါ-မသူတော်တို့၏ တရားဖြစ်သော အကုသိုလ်အစုမှ၊ စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ ဝုဋ္ဌာပေတိ-ထစေ၏။ သဒ္ဓမ္မေ-သူတော်ကောင်းတို့၏ တရားဟု ဆိုအပ်သော အရိယဝေါဟာရ အခိုက်အတန့်၌၊ ဝါ-သူတော်ကောင်းတို့၏ တရားဖြစ်သော ကုသိုလ်အစု၌၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေတိ-တည်စေ၏။

အသပ္ပုရိသဘူမိ။ ။ “ဘဝတိ ဧတ္ထာတိ ဘူမိ၊ အသပ္ပုရိသသသ+ဘူမိ အသပ္ပုရိသ ဘူမိ” နှင့်အညီ အသပ္ပုရိသ၏ ဝိသယ (နယ်) ကို “အသပ္ပုရိသဘူမိ” ဟု ခေါ်၏။ [အသပ္ပုရိသဘူမိတံ အသပ္ပုရိသဝိသယံ။] “ထိုအသပ္ပုရိသနယ်” ဟူသည် ဘုရားစသော ဆရာမြတ်တို့၏ ကျေးဇူးကို မသိတတ်သော အနရိယဝေါဟာရအဝတ္ထာ (အရိယာမဟုတ် သော ပုထုဇဉ်လူယုတ်မာတို့၏ (ဘုရား တရား၊ ဆရာသမားတို့၏ စကားကို မိမိစကားဟု) ညာဖြန်း၍ ပြောဆိုခြင်း အခိုက်အတန့်) တည်း။ ထိုကဲ့သို့ပြောဆိုခြင်းသည် တရားတော်ကို (ကိုယ့်ဟာမဟုတ်ဘဲ) ခိုးခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့ပြောဆိုသူကို “မဟာစောရ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [စတုတ္ထပါရာဇိက နိဒါန်းပါဠိတော်။]

သာဝကတ္ထံ ပဋိဇာနန္တော။ ။ ဤစကားသည် သပ္ပုရိသဘူမိသို့ သက်ရောက်ပုံ ကို သရုပ်ပြစကားတည်း။ “ဧဝံ မေ သုတံ (ဤသို့ တပည့်တော် ကြားနာမှတ်သားလိုက်ရပါ သည်) ဟု လျှောက်သဖြင့် မိမိသည် ဗုဒ္ဓ၏တရားကို လိုက်နာသော ဗုဒ္ဓသာဝက ဖြစ် ကြောင်းကို ဝန်ခံရာရောက်၏။ ထိုသို့ဝန်ခံခြင်းသည်ပင် သပ္ပုရိသနယ် (အရိယဝေါဟာရ အခိုက်အတန့်) သို့ သက်ရောက်ရာရောက်တော့သည်။

မေးဖွယ်။ ။ အရှင်အာနန္ဒာမှာ “သုတံသည် ငါ၏စကားဖြစ်၏” ဟု အထင်ကြီးမှု အဓိမာနလည်း မရှိပါဘဲ၊ အရှင်မဟာကဿပစသော ထေရ်တို့မှာလည်း “အရှင်အာနန္ဒာ၏ ကိုယ်ပိုင်တရား” လေလားဟု ယုံမှားမှု မရှိပါဘဲ၊ အဘယ့်ကြောင့် အသပ္ပုရိသဘူမိကို လွန်မြောက်ကြောင်းစကားစုကို ပြနေရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-အဓိမာန ကြောင့်လည်း မဟုတ်၊ ယုံမှားမှု အာသင်္ကာကြောင့်လည်း မဟုတ်၊ ဧဝံ မေ သုတံ ၃ ပုဒ်ကိုယ်က ဤကဲ့သို့သော အနုဘာဝတ္ထကို ပြနိုင်သောကြောင့် ပြခြင်းဖြစ်သည်။ [အချို့ ကား နတ်တို့က “အရှင်အာနန္ဒာ၏ ကိုယ်ပိုင်တရားလေလား” ဟု ယုံမှားကြသောကြောင့် ဧဝံ မေ သုတံ၏ တတိယကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပြအပ်သော ဤအသပ္ပုရိသဘူမိ သမတိက္ကမန စသော အနုဘာဝတ္ထကို ပြရသည်ဟု ဆိုကြသည်။]

အသဒ္ဓမ္မ သဒ္ဓမ္မ။ ။ ဆိုအပ်ပြီးသော အနရိယဝေါဟာရအခိုက်အတန့်ကို အသဒ္ဓမ္မ ဟုလည်းကောင်း၊ သာဝကအဖြစ်ကို ဝန်ခံခြင်းကို သဒ္ဓမ္မဟုလည်းကောင်း ဋီကာ၌ဖွင့်ပြီးလျှင် စကားအသုံးအနှုန်း တစ်မျိုးအားဖြင့် ရှေ့ဆိုအပ်ပြီးသော အနုဘာဝကိုပင် ပြသည်ဟု ဆို၏။

မယာ-တပည့်တော်သည်၊ တသေဝ ဘဂဝတော-ထို မြတ်စွာဘုရား၏ သာလျှင်၊ ဧတံ ဝစနံ-ဤစကားတော်ကို၊ ကေဝလံ-ကိုယ်တိုင်သိခြင်းနှင့် မဖက် သက်သက်၊ သုတမေဝ-ကြားနာရုံသာ ကြားနာအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒီပေန္တော-ပြသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊) အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ပရိမောစေတိ- အနုရိယဝေါဟာရ အခိုက်အတန့်မှ လွတ်စေ၏၊ ဝါ-ဘုရားအတုပြုခြင်းဟူသော အမူအရာမှ လွတ်စေ၏၊ သတ္တာရုံ-ဆရာကို၊ အပဒိသတိ-ညွှန်ပြ၏၊ ဇိနဝစနံ- မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်ကို၊ အပ္ပေတိ-သက်ရောက်စေ၏၊ ဝါ-ညွှန်ပြ၏၊ ဓမ္မနေတ္ထိ-တရားတည်းဟူသော နည်းဥပဒေသကို၊ ပတိဋ္ဌာပေတိ-တည်စေ၏။

(တစ်နည်း) တရားတော်ကို မိမိကိုယ်တိုင် သိလေဟန်ဖြင့် ကုဟန (အံ့ဩစေခြင်း) လပန (ဝါကြား၍ပြောခြင်း) စသော အကုသိုလ်အစုကို အသဒ္ဓမ္မ၊ ထိုအကုသိုလ်မှ ကင်းသော စိတ်အစုကို သဒ္ဓမ္မဟုလည်း တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။

ကေဝလံ ပေ၊ အပဒိသတိ။ ။ဤစကားလည်း ဆိုအပ်ပြီးသော အနုဘာဝတ္ထကို စကားအသုံးအနှုန်း တစ်မျိုးပြင်၍ ပြကြောင်းစကားတည်း၊ ပရိမောစေတိ၏ အပါဒါန်ကို “အနုရိယဝေါဟာရာဝတ္ထာယ” ဟု ဖွင့်၏၊ သာဝက၏အဖြစ်ကို ဝန်ခံခြင်းသည်ဝင် သတ္တာရုံ အပဒိသတိလည်း ဖြစ်၏၊ “တပည့်တော်က သာဝကဖြစ်ပါသည်” ဟု ဆိုသဖြင့် “ဘုရား ရှင်က ဆရာဖြစ်ပါသည်” ဟု ဆိုရာရောက်သည်-ဟူလို၊ အဝိစ သတ္တုကပ္ပာဒိကြိယတော” ဟု တစ်နည်း ဖွင့်၏၊ “ဘုရားကဲ့သို့ ပြုခြင်းအမူအရာ (ဘုရားဟန်ဆောင်ခြင်း) မှ လွတ်စေ သည်” ဟူလို။

ဇိနဝစနံ အပ္ပေတိ။ ။ဤ ဇိနဝစနံ စသော စကားလည်း ဆိုခဲ့ပြီးသော အနု ဘာဝတ္ထကို စကားအသုံးအနှုန်း တစ်မျိုးပြင်၍ ပြသောစကား၊ တစ်နည်း-အနုဘာဝတ္ထ တစ်မျိုးကို ပြသောစကားတည်း၊ အပ္ပေတိတိ နိဒေသေတိ၊-ဋီကာ၊ အပ္ပဓာတ်သည် ပါပဏန အနက်ကို ဟော၏ဟု ဓာတ်ကျမ်း၌ဆိုသော်လည်း ဓာတူနံ အနေကတ္ထတ္တာနှင့်အညီ နိဒေသနအနက်ဟောဟု ကြံပါ၊ တစ်နည်း-“အပ္ပဓာတ်၊ ဏေပစ္စည်းဖြစ်၍” “အပ္ပေတိ- သက်ရောက်စေ၏” ဟု သဒ္ဓတ္ထ၊ “ညွှန်ပြ၏” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွ ကြံပါ၊ ဘုရားစကားတော်ကို ကွယ်ပျောက်မသွားစေဘဲ သက်ရောက် ထင်ရှားစေသည်-ဟူလို။

ဓမ္မနေတ္ထိ ပတိဋ္ဌာပေတိ။ ။ဒိဋ္ဌဓမ္မိကတ္ထ သမ္မရာယိကတ္ထ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပရမတ္ထတို့၌ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ပို့ဆောင်တတ်သောကြောင့် တရားတော်ကိုပင် “နေတ္ထိ” ဟု ဆိုသည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိက သမ္မရာယိက ပရမတ္ထေသု ယထာရဟံ သတ္တေ နေတီတိ နေတ္ထိ၊ ဓမ္မောယေဝ+နေတ္ထိ ဓမ္မနေတ္ထိ၊-ဋီကာ၊ နေတ္ထိ၏ ပညတ်နက်ကို အထူးမပြု၊ ပတိဋ္ဌာ ပေတိကြိယာကို ကြည့်၍ “နည်းဥပဒေသ” ဟု ကြံလိုက်ပါသည်၊ ဘုရားစကားတော်ကို မိမိဥစ္စာဟု မထားခြင်း၊ အနုရိယဝေါဟာရ အခိုက်အတန့် စသည်မှ လွတ်စေခြင်း၊ သတ္တု ကပ္ပ-ဘုရားကဲ့သို့ပြုခြင်း=ဘုရားဟန်ဆောင်ခြင်းကို မပြုခြင်း စသည်သည် တရားနှင့်ယှဉ် သော နည်းဥပဒေသပင် ဖြစ်၏၊ ထို နည်းဥပဒေသကို လောက၌ တည်စေသည်-ဟူလို။

အပိစ-တစ်နည်းကား၊ ဧဝံ မေ သုတန္တိ-ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ အတ္တနာ-မိမိသည်၊ ဥပ္ပါဒိတဘာဝံ-ဖြစ်စေအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ အပ္ပဋိဇာနန္တော-ဝန်မခံသည်၊ ပုရိမဝစနံ-ရှေး၌ ထင်ရှားရှိပြီးသော ဘုရားစကားတော်ကို၊ ဝိဝရန္တော-ဖွင့်လှစ်ဖော်ပြသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊) မယာ-တပည့်တော်သည်၊ စတုဝေသာရဇ္ဇ ဝိသာရဒဿ-လေးပါးသော ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်ဖြင့်ကင်းသော ရွံ့ရှား

အပိစ။ ။အပရမ္မိ အနုဘာဝေတဗ္ဗမတ္တံ အနုဘာဝေတိ အပိစာတိ အာဒိနာ-ဋီကာ၊ ဤကျမ်းတက်အရ ယခုပြအပ်လတုံသော “သဒ္ဓါသမ္ပဒံ ဥပ္ပါဒေတိ”တိုင်အောင်သော စကားကို တစ်နည်းအားဖြင့် အနုဘာဝတ္ထကိုပြသော ဝါကျဟု မှတ်ပါ။ [“အတ္တနာ ဥပ္ပါဒိတဘာဝံ”၌ တရားသဘောကို စတည်၍ ဖြစ်စေခြင်းငှာ မည်သူမျှ မစွမ်းနိုင်၊ စ၍ ဟောပြသော အားဖြင့်သာ ဖြစ်တော်မူနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဥပ္ပါဒိတဘာဝံကို “ဒေသနာဝသေန”ဟု ဝိသေသနထည့်၍ “ပဝတ္တိတဘာဝံ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။]

ပုရိမဝစနံ ဝိဝရန္တော။ ။သံဂါယနာတင်သောအခါ၌ အရှင်အာနန္ဒာမလ္လောက်မီ ရှေ့ကရှိပြီးသော ဘုရားစကားတော်ကို “ပုရိမဝစနံ”ဟု ဆိုသည်။ ထို စကားတော်ကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင် လျှောက်ထားခြင်းကို “ဝိဝရန္တော”ဟု ဆိုသည်။ [ဤပုဒ်ကို ဟုတွာထည့်၍ “အသဒ္ဓိယံ ဝိနာသေဘိ၊ သဒ္ဓါသမ္ပဒံ ဥပ္ပါဒေတိ”ဝယ် ဝိနာသေတိ ဥပ္ပါဒေတိ တို့၌စပ်ပါ။ “သမ္မုခါ ပဋိဂ္ဂဟိတမိဒံ”မှ စ၍ “ကာတဗ္ဗာ”တိုင်အောင်ကား အသဒ္ဓိယ ဝိနာသန၊ သဒ္ဓါသမ္ပဒဥပ္ပါဒန၏ အာကာရတည်း။]

စတု ပေါ ဝိသာရဒဿ။ ။“စတုဟိ ဝေသာရဇ္ဇညာဏေဟိ+ဝိသာရဒဿ၊ ဝိသာရဒဟေတုဘူတ စတုဝေသာရဇ္ဇညာဏသမ္ပန္နဿ ဝါ”ဟု ၂ နည်း ဖွင့်၏။ ရှေးနည်းလွယ်ပြီ၊ နောက်နည်း၌ ဝိသာဒရကို “ဝိသာရဇ္ဇတိ ယေနာတိ ဝိသာရဒံ (ဉာဏံ)၊ စတုဝေသာရဇ္ဇံ+ဝိသာရဒံ ယဿာတိ စတုဝေသာရဇ္ဇဝိသာရဒေါ”ဟု ပြု။ [ဝိသာရဒဿ-ကင်းသော ရွံ့ရှားခြင်းရှိသူ၏+ဘာဝေါ ဝေသာရဇ္ဇံ။]

ဝေသာရဇ္ဇဉာဏံ ၄ ပါး။ ။၄ ဌာနတို့၌ မိမိ၏ ရွံ့ရှားခြင်းကင်း၍ ရဲရင့်ပုံကို ဆင်ခြင်သောအခါ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်ပေါ်လာသော သောမနဿနှင့်ယှဉ်သော ဉာဏ်ကို ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်ဟု ခေါ်၏။ ထိုဉာဏ်၏ဖြစ်ရာ ၄ ဌာနဟူသည် (၁) အလုံးစုံကို သိသော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဟု ဝန်ခံတော်မူရာ၌ “မည်သည့်တရားကို မသိသေးပါ”ဟုလည်းကောင်း၊ (၂) အာသဝေတီကုန်ပြီဟု ဝန်ခံတော်မူရာ၌ “မည်သည့် အာသဝေါ မကုန်သေးပါ”ဟုလည်းကောင်း၊ (၃) ရဟန်းများ၏ မေထုနပဋိသေဝနစသောအမှုကို အန္တရာယိကဓမ္မဟု ဟောတော်မူရာ၌ “အန္တရာယိကို မပြုနိုင်ပါ”ဟုလည်းကောင်း၊ (၄) ရာဂမှ ထွက်မြောက်ဖို့ရာ အသုဘဘာဝနာကို ဟောတော်မူရာ စသည်၌ “ရာဂမှ မထွက်မြောက်နိုင်ပါ” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ကန့်ကွက်နိုင်သူ မရှိခြင်းတည်း။ ထိုသို့ မရှိသောကြောင့် ပုရိသတံ၌ ရဲရင့်စွာ သီလာနာဒကို မိန့်တော်မူနိုင်သည်။

[ဆောင်] အန္တရာယ၊ နိယျာနနှင့်၊ ဗုဒ္ဓ အာသဝဂ်၊ ဤ ၄ ဈာန်၌၊ ကန့်ကွက်နိုင်သူ၊ မရှိမူ၍၊ ကြည်ဖြူရှင်ဖြူ၊ သောမနဿနှင့်၊ ယှဉ်ရသည့်ခါ၊ ဉာဏ်တော်မှာ၊ ဝေသာရဇ္ဇဘွဲ့။။

ခြင်းရှိတော်မူထသော၊ ဝါ-မရွံရှားကြောင်းဖြစ်သော လေးပါးသော ဝေသာရဇ္ဇ ဉာဏ်ရှိတော်မူထသော၊ ဒသဗလဓရေဿ-ဆယ်ပါးသော ဉာဏဗလကို ဆောင် တော်မူထသော၊ အာသဘဋ္ဌာနဋ္ဌာယိနော-သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓအဖြစ်ဟူသော မြတ်သော အရာ၌ တည်တော်မူထသော၊ (တစ်နည်း) အာသဘဋ္ဌာနဋ္ဌာယိနော-ဥသဘ၏ ဥစ္စာ မတုန်မလှုပ်သောအရာ၌ တည်တော်မူထသော၊ သီဟနာဒနဒိနော-မြတ် သော တရားသံကို မိန့်မြှောက်တော်မူထသော၊ ဝါ-ခြင်္သေ့မင်း၏ ဟောက်ခြင်းပမာ၊ ရဲရင့်စွာ မိန့်မြှောက်တော်မူထသော၊ သဗ္ဗသတ္တုတ္တမဿ-အလုံးစုံသော သတ္တဝါ

ဒသဗလဓရေဿ။ ။ဒသဗလအကျယ်ကို အင်္ဂုတ္တရ-ဒသက၊ မဟာဝဂ္ဂ သီဟနာဒ သုတ်၌ ရှုပါ။ အကျဉ်းမှတ်ရန်ကား-

ဌာနာဋ္ဌာနေ ဝိပါကေစ၊ ဉာဏံ ပဋိပဒါယစ။
နာနာဓာတုမှိ လောကမှိ၊ သတ္တာနံ အဓိဗုတ္တိယာ။
ဈာနာဒိနံ သံကိလေသေ၊ ဝေါဒါနေစ ပရောပရေ။
စုတူပပါတဉာဏဉ္စ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခာသဝက္ခယံ။
ဒသဗလေဟိ သမ္ပန္နံ၊ ဝန္ဒာမိ လောကနာယကံ။

အာသဘဋ္ဌာနဋ္ဌာယိနော။ ။သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝသင်္ခါတေ ဥတ္တမဋ္ဌာနေ ဌိတဿ။ ဤအလို အာသဘသဒ္ဓါသည် ဥတ္တမအနက်ဟော၊ ဥသဘဿ+ဣဒန္တံ ဝါ အတ္ထေန အာသဘသင်္ခါတေ အကမ္မနသဘာဝဘူတေ ဌာနေ ဌိတဿ။ ဤအလို “ဥသဘဿ+ဣဒံ အာသဘံ”ဟု ပြု။ ထို “ဥသဘ၏ဥစ္စာဖြစ်သော ဌာန”ဟူသည် ကြောက်ရွံ့တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိဘဲ မြေ၌ ခြေလေးဘက်ဖြင့် တိမတ်စွာ ကြားကြားရွားရွား ရပ်တည်ခြင်းတည်း၊ ဘုရား ရှင်လည်း ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်လေးပါးတည်းဟူသော ခြေတော်တို့ဖြင့် ပရိသတ်ရှစ်ပါးတည်း ဟူသော မြေ၌ မကြောက်မရွံ့ မတုန်မလှုပ်ဘဲ တည်တော်မူနိုင်ပါသည်။ [ယထာ ဟိ နိသဘသင်္ခါတော ဥသဘော စတူဟိ ပါဒေဟိ ပထဝီ ဥပ္ပိဋ္ဌေတွာ အစလဋ္ဌာနေန တိဋ္ဌတိ။ ဧဝံ တထာဂတောပိ ၊ပေ၊ ပစ္စာမိတ္ထေန အကမ္မိယော အစလဋ္ဌာနေန တိဋ္ဌတိ-စတုက္က အင်္ဂုတ္တုရိဋ္ဌ။]

သီဟနာဒနဒိနော။ ။ဧဝမေဝ ခေါ ဘိက္ခဝေ ယဒါ တထာဂတော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ၊ပေ၊ သော ဓမ္မံ ဒေသေတီတိ အာဒိနာ သီဟောပမသုတ္တာဒိသု အာဂတေန အနေက နယေန သီဟနာဒနဒိနော-ဋီကာ၊ သီဟနာဒံ နဒတီတိ သေဋ္ဌနာဒံ အဘိတနာဒံ နဒတိ။ သီဟနာဒသဒိသံ ဝါ နာဒံ နဒတိ-အင်္ဂုတ္တရ စတုက္ကဋ္ဌ။ ဤအဖွင့်အလို ပဌမနည်း၌ သီဟ သဒ္ဓါသည် သေဋ္ဌအနက်ဟော၊ နောက်နည်း၌ကား “သီဟဿ+နာဒေါ(ဟောက်သံ) သီဟ နာဒေါ၊ သီဟနာဒေါဝိယာတိ သီဟနာဒေါ”ဟု ပြု။ [“နဒိနော”နေရာဝယ် “နာဒိနော”ဟု ပြင်ကြ၏။ ပြခဲ့သော ဝိဂြိုဟ်အရ ကျပစ္စည်းဖြင့် “နဒိနော”ဟူသာ ဖြစ်သင့်ပါသည်။]

သဗ္ဗတ္တုတ္တမဿ။ ။“သဗ္ဗသတ္တေသု (တို့၌) သဗ္ဗသတ္တာနံဝါ (တို့ထက်) ဥတ္တမဿ”ဟု ဖွင့်၍ နိဒ္ဒါရဏသမုဒါယ၊ နိဒ္ဒါရဏဓာတုဟူသော နိဒ္ဒါရဏလက္ခဏာ မရှိ၊ နိဒ္ဒါရဏသမုဒါယနှင့် နိဒ္ဒါရဏီယနစ်ပါးသာ ရှိသောကြောင့် နိဒ္ဒါရဏသမာသ် မဟုတ်

တို့၌ အမြတ်ဆုံး ဖြစ်တော်မူထသော၊ [“ရက္ခေ သာခါ”၌ကဲ့သို့ အပေါင်း အာဓာရ အစိတ်အာဓာယ် ကြံပါ။] ဝါ-အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့ထက် အမြတ် ဆုံးဖြစ်တော်မူထသော၊ ဓမ္မဿရဿ-တရားကြောင့် သတ္တလောက၏ အစိုးရ ဖြစ်တော်မူထသော၊ ဝါ-တရား၏ အစိုးရဖြစ်တော်မူထသော၊ ဓမ္မရာဇဿ- တရားကြောင့် သတ္တလောက၏ မင်းဖြစ်တော်မူထသော၊ ဝါ-တရား၏ မင်း ဖြစ်တော်မူထသော၊ ဓမ္မာဓိပတိနော-တရားကြောင့် သတ္တလောက၏ အကြီး အကဲ ဖြစ်တော်မူထသော၊ ဝါ-တရား၏ အကြီးအကဲဖြစ်တော်မူထသော၊ ဓမ္မပုဒိပဿ- တရားကြောင့် သတ္တလောက၏ မီးရှူးတန်ဆောင်သဖွယ် ဖြစ်တော်မူထသော၊ ဝါ-တရားတည်းဟူသော မီးရှူးတန်ဆောင်ရှိတော်မူထ သော၊ ဓမ္မပုဋိသရဏဿ-တရားကြောင့် သတ္တလောက၏ လည်းလျောင်းရာ ဖြစ်တော်မူထသော၊ ဝါ-တရားတည်းဟူသော လည်းလျောင်းရာရှိတော်မူထ သော၊ [ဋီကာ၌ “ပဋိသရဏ” ဟု ရှိ၏။] သဒ္ဓမ္မံဝရစက္ကဝတ္တိနော-သူတော် ကောင်းတရားတည်းဟူသော မြတ်သော စကြာရတနာကို လည်စေတော်မူနိုင်

ဟု ဆို၏။ သို့သော်-မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ သမာသကဏ္ဍ(၁၀)သုတ်၌ “ဉာတညတရေနာတိ- ဉာတေသု အဘိညာတေသု ပဉ္စဝဂ္ဂိယတ္ထေရေသု (တို့တွင်)+အညတရေန”ဟူသော မူလပံ၊ သက္ကစ္ဆသုတ် အဋ္ဌကထာနှင့် “အာမိသညတရန္တိ-စတုန္ဒံ ပစ္စယာမိသာနံ အညတရံ၊ ဧကန္တိ အတ္ထော”ဟူသော မူလပံ၊ ဓမ္မဒါယာဒသုတ် အဋ္ဌကထာတို့ကို ထောက်၍ ဆဋ္ဌိ သတ္တမိ နိဒ္ဒါရဏသမာသံ ရှိသင့်ကြောင်းကို ပြတော်မူသည်။

ဓမ္မဿရဿ စသည်။ ။ဓမ္မေန သတ္တာနံ ဣဿရဿ၊ ဓမ္မဿေဝ ဣဿရဿ၊ တဒုပ္ပါဒဝသေန (တရားကို ဖြစ်စေတော်မူနိုင်သည့်အတွက် “တရား၏ အစိုးရဖြစ်တော် မူသော”ဟု အနက်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။) ဣတိပိ ဝဒန္တိ၊ သေသပဒဒယံ (ဓမ္မရာဇဿ၊ ဓမ္မာ ဓိပတိနော ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်းသည်) တဿေဝတ္ထဿ ပရိယာယန္တရဒီပနံ (ပရိယာယ် တစ်မျိုးအားဖြင့် ပြကြောင်းပုဒ်ဖြစ်၏။)

ဓမ္မပုဒိပဿ စသည်။ ။ဓမ္မေန လောကဿ ပဒီပမိဝ ဘူတဿ (သတ္တလောက၌ ဉာဏ်ရောင်ကို ဖြစ်စေတတ်သည့်အတွက် တရားကြောင့် သတ္တလောက၏ မီးရှူး တန်ဆောင်သဖွယ်ဖြစ်တော်မူသော၊) တဒုပ္ပါဒကဘာဝေနဝါ ဓမ္မသင်္ခါတပဒီပသမ္ပန္နဿ၊ [ဓမ္မေန လောကပုဋိသရဏဘူတဿ၊ ဓမ္မသင်္ခါတေန ဝါ ပဋိသရဏေန သမ္ပန္နဿ၊ ဤ ဝိကပ်အရ “တရားတည်းဟူသော လည်းလျောင်းရာရှိခြင်း၏”၏ အထောက်မှာ “ယန္တုနာဟံ တမေဝ ဓမ္မံ သက္ကတွာ၊ ပေ၊ ဝိဟရေယျံ=(ဤလောက၌ ငါ့ထက်သာသော ကိုးကွယ်ရာ မရှိလျှင်) တရားကိုသာ ရိုသေလေးမြတ် ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်၍ နေတော်မူအံ့”ဟူသော သင်္ဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ပ-ဝဂ်၊ ဂါရဝသုတ် စကားတည်း။]

သဒ္ဓမ္မံဝရစက္ကဝတ္တိနော။ ။သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒိသဒ္ဓမ္မသင်္ခါတဿ ဝရစက္ကဿ ပဝတ္တိ နော၊ သဒ္ဓမ္မာနပေတဿ ဝါ အာဏာစက္ကဝရဿ ပဝတ္တိနော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ တဿ ဘဂဝတော ဣဒံ ဝစနံ သမ္မုခါဝ မယာ ပဋိဂ္ဂဟိတန္တိ ယောဇေတပွဲ-ဋီကာသစ်။

ထသော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-မဖောက်မပြန် ကိုယ်တော်တိုင်သာ ကြွင်းမဲ့ဥသယံ အလုံးစုံကို အကုန်အစင် သိတော်မူနိုင်ထသော၊ တဿ ဘဂဝတော-ထို မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဣဒံ ဝစနံ-ဤ တရားစကားတော်ကို၊ သမ္မုခါ-မျက်မှောက် တော်၌၊ ပဋိဂ္ဂဟိတံ-နာစံ မှတ်သားအပ်ပါပြီ၊ ဧတ္ထ-ဤတရားတော်၌၊ အတ္ထေဝါ- အနက်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကျိုး၌လည်းကောင်း၊ ဓမ္မေဝါ-ပါဠိ၌ လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြောင်း၌လည်းကောင်း၊ ပဒေဝါ-ပုဒ်၌လည်းကောင်း၊ ဗျူနေဝါ-အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော ဝါကျ၌လည်း ကောင်း၊ ကင်္ခါဝါ- အကြီးအကျယ် ယုံမှားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝိမတိဝါ-အနည်းငယ် တွေးတော ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ န ကာတဗ္ဗာ-မပြုထိုက်ပါ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သဗ္ဗေသံ- ကုန်သော၊ ဒေဝမနဿာနံ-နတ် လူတို့ ၏၊ ဣမသ္မိံ ဓမ္မေ-ဤတရားတော်၌၊ အဿဒ္ဓိယံ-ယုံကြည်ခြင်းမရှိသူ၏ ဖြစ် ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို၊ ဝိနာသေတိ-ပျက်စီးစေ၏၊ သဒ္ဓါသမ္ပဒံ- သဒ္ဓါ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ- ဖြစ်စေ၏။

(ယေန ကာရဏေန-အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ ဧဝံ မေ သုတန္တိ-ဧဝံ မေ သုတံပါဠိဖြင့်) အတ္တနာ-သည်၊ ဥပ္ပါဒိတဘာဝံ-ကို၊ အပ္ပဋိဇာနန္တော-သည်၊ ပုရိမဝစနံ-ကို၊ ဝိဝရန္တော-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ အဿဒ္ဓိယံ-ကို၊ ဝိနာသေတိ-၏၊ သဒ္ဓါသမ္ပဒံ-ကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ-၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဧဝံ မေ သုတံဟူသောပါဠိဖြင့် အဿဒ္ဓိယကို ပျက်ဆီး၍ သဒ္ဓါသမ္ပဒါကို ဖြစ်စေ သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဝိနာသယတိ ၊ပေ၊ ဂေါတမသာဝကောတိ-ဝိနာသယ

ဗျူနေဝါ စသည်။ ။ဗျူနေတိ ပဒသမုဒါယဘူတေ ဝါကျ၊ (ဝါကျတစ်ရပ်ပြီးမှ သာ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်အောင် ပြနိုင်သောကြောင့် ဝါကျကို “အတ္ထံ ဗျူယတိ တိ ဗျူနံ”အရ ဗျူနဟု ခေါ်ရသည်။) ကင်္ခါဝါတိ ဧတ္ထ ဒဠတရံ နိဝိဋ္ဌာ ဝိစိကိစ္ဆာ ကင်္ခါ၊ နာတိသံသပုနံ(အလွန် မယုံမှားသော) မတိဘေဒမတ္တံ (အသိ၏ ကွဲပြားခြင်းမျှသည်) ဝိမတိ၊ “ဝိဝိဓာ+မတိ ဝိမတိ”ဟု ပြု။

မှတ်ချက်။ ။“သမ္မုခါ ပဋိဂ္ဂဟိတံ ဣဒံ မယာ-တစ်ဆင့်ကြား မဟုတ်ပါ။ တပည့် တော်ကိုယ်တိုင် ဘုရားမျက်မှောက်တော်၌ နာယူအပ်ပါသည်”ဟူသော စကားသည် အတ္ထ- ဓမ္မ-ပဒ-ဗျူနဟု၌ ကင်္ခါဝိမတိ မပြုထိုက်ကြောင်းကို ပြသော စကားတည်း။ “အတ္တနာ ဥပ္ပါဒိတဘာဝံ အပ္ပဋိဇာနန္တော ပုရိမဝစနံ ဝိဝရန္တော”ကား အဿဒ္ဓိယ ဝိနာသန သဒ္ဓါသမ္ပ ဒုပ္ပါဒန၏ အကြောင်းပြစကားတည်း။ တပည့်တော်ဖြစ်စေအပ်သော တရားမဟုတ်ဘဲ ရှေ့ ၌ရှိပြီးသော ဘုရားစကားတော်ကိုသာ ထုတ်ဖော်ရခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် မယုံကြည်မှု အဿဒ္ဓိယကို မဖြစ်စေဘဲ သဒ္ဓါ၏ ပြည့်စုံခြင်းကိုသာ ဖြစ်စေထိုက်ပါသည်-ဟုလို။

တေနတံ ဝုစ္ဆတိ။ ။တေနတန္တိ အာဒိနာယထာဝုတ္တမေဝတ္တံ (အကျယ် ဆိုအပ်ပြီးသော “အပိစ”စသော စကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုပင်) ဥဒ္ဓါနဝသေန (အကျဉ်း ဥဒ္ဓါန်း၏ အဖြစ်ဖြင့်) ဒသေတိ၊ ဤဋီကာကျမ်းတက်ပုံကို ကြည့်၍ “တေနတံ”စချီသော တစ်ဂါထာလုံးကို သင်္ခေပဝါကျ ဟုလည်းကောင်း၊ အပိစ-စသော ရှေ့ဝါကျကို ဝိတ္ထာရ

တိ၊ ဧပ၊ ဂေါတမသာဝကော ဟုသော၊ ဧတံ (သင်္ဂဟဝဝနံ)-ဤ သိမ်းယူကြောင်း အကျဉ်းဝကားကို၊ (မယာ-သည်၊) ဝုဇ္ဇတိ-ဆိုအပ်၏။ [ဧဝံ မေ သုတံ လူတိ-ဟုဉ်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝဒံ-လျှောက်ထားသော၊ ဂေါတမသာဝကော-ဂေါတမ အနွယ်ဖြစ်တော်မူသော ဗြတ်စွာဘုရား၏ သာဝကဖြစ်သော၊ ဝါ-ဂေါတမအနွယ် ရှိသော သာဝကဖြစ်သော၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော)၊ သာသနေး-ပရိယတ် သာသနာတော်၌၊ အသဒ္ဓံ-ယုံကြည်ခြင်း မရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ် ဝိတ္တုပ္ပါဒ်ကို၊ ဝိနာသေတိ-ပျက်စီးစေ၏၊ ဝါ-ဖျက်ဆီး၏၊ (အဿဒ္ဓဘာဝံ ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ် အကျေကြွ၊) သဒ္ဓံ-ယုံကြည်ကြောင်း သဒ္ဓါကို၊ ဝဗေတိ- တိုးပွားစေ၏။]

ဝါကျဟုလည်းကောင်း ခွဲပါ။ [“ဥဒ္ဓံ-အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌+ဒါတိရက္ခတိ- အကျယ် အဓိပ္ပာယ်ကို မပျောက်အောင် စောင့်ရှောက်တတ်၏”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ အကျဉ်း ရှုပ်ဝကားကို “ဥဒ္ဓါနံ”ဟု ခေါ်ရ၏၊ ဒါဓာတ်သည် ရက္ခဏ်အနက်ဟော၊ ဥနောက်ဖြစ်၍ ဒွေဘော်ရောက်လျက် “ဥဒ္ဓါနံ”ဟု ပါဠိမှန်ရှိပါစေ၊ ဥဒါနံ-အနက်ဟော ဥဒါနပုဒ်နှင့် မတူပါ၊ “တေန”ဟု ရှိသောကြောင့် “ယေန”စသော အနိမယဝါကျကို အပိုထည့်ရသည်။]

ဂေါတမသာဝကော။ ။ဂေါတမဂေါတ္တဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သာဝကော၊ ဂေါတမဂေါတ္တဿဗ္ဗန္ဓော(ဂေါတမအနွယ်ရှိသော-ဟူလို)၊ သာဝကော(အာယသ္မာ အာနန္ဒော)၊ ဧဝံ မေ သုတံ ဟု အရှင်မဟာကဿပအား လျှောက်ထားအပ်သော စကားဖြင့် ဤဗြဟ္မ စာလသုတ်၏ ဘုရားဟော အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ တဆင့်ကြား မဟုတ်ဘဲ ဘုရားရှင်၏ ဖျက်မောက်တော်၌ ကိုယ်တိုင် နာယူအပ်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း ထင်ရှားပြ၏၊ ထိုသို့ ပြသဖြင့် “ယခု လျှောက်အပ်သော တရားတော်၌ ချွတ်ချော်တိမ်းပါခြင်း မကောင်း သဖြင့် ရွတ်ဆိုခြင်းဝသော အပြစ်များ မရှိပါ”ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်သည် ပြီးစီးတော့ ၏၊ ထိုသို့ ပြီးစီးခြင်းကြောင့် ပရိယတ်သာသနာတော်ဝယ် မယုံကြည်မှုကိုလည်း ပယ်နိုင်၊ ယုံကြည်မှုကိုလည်း တိုးပွားစေနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။“ဒတ္ထဝ ပဉ္စမာဒယော တိဿော အတ္ထယောဇနာ အာကာရာဒိ ဘိက္ခုသု အဂ္ဂဟိတဝိသေသမေဝ ဧဝံသဒ္ဓံ ဂဟေတွာ ယောဇိတာ”ဟု ငိုကာဆို၏ ပဉ္စမ၏ ဇနာ(အနက်များမှာ ဖွင့်ပြပြီးဖြစ်သောကြောင့် အထူးမဆိုတော့၊ ဤ၌ ပဉ္စမဝသော အတ္ထ ယောဇနာသုံးမျိုးဟုသည် “အထဝါ ဧဝန္တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စဒ္ဓိဒ္ဓေသော”စသည် “ဧဝန္တိဝ မေတိဝ” စသည်၊ “တထာ ဧဝန္တိဝ မေတိဝ”စသည်၊ သုံးနည်းတည်း။

လျှောက် “တဘော ပရာ တိဿော အာကာရတ္ထမေဝ ဧဝံသဒ္ဓံ ဂဟေတွာ ပိဘာဝိတာ” ဟု ဆို၍ ဤ၌ “ပရာ တိဿော”ဟုသည် “ဒတ္ထဝ ဧဝန္တိ ဝဝနေန”စသည်၊ “အပရော ဇနော” ဝန္တိ ဝဝနေန ယောဒိသော မနသိကာရံ ဒိပေတိ”စသည်၊ “အပရော နယော၊ ယသ္မာ ဧဝန္တိ ယဿ စိတ္တသန္တာနဿ”စသည်တည်း။ ဤနည်းများ၌ အာကာရအနက်ကို “ကည်ရုံ ယောဒနာအားသည်”

[“ဧဝံ မေ သုတံ”ပါဠိကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ယခုအခါ “ဧကံ သမယံ”ပါဠိကို ဖွင့်ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “ဧကန္တိ”အစရှိသော ပါဠိကို မိန့်။] ဧကန္တိ-ဧကံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဂဏနပရိစ္ဆေဒနိဒ္ဒေသော-အရေအတွက်ဖြင့် ပိုင်းခြားခြင်းကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဒါတည်း၊ ဝါ-ညွှန်ပြကြောင်းသဒ္ဒါတည်း၊ သမယန္တိ-ဟူသောသဒ္ဒါသည်၊ ပရိစ္ဆိန္နနိဒ္ဒေသော-ဧကံဟူသော သင်္ချာဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော သမယကို ညွှန်ပြသော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) သဒ္ဒါတည်း၊ ဧကံ သမယန္တိ-ဧကံ သမယံဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်းသည်၊ အနိယမိတ ပရိဒီပနံ-မည်သည့် သမယဟု မသတ်မှတ်အပ်သော သမယကို ထင်ရှားပြတတ်သော (ထင်ရှားပြကြောင်းဖြစ်သော) ပုဒ်နှစ်ပါး အပေါင်းတည်း။

ထို့နောက် “ပစ္စိမာ ပန တိသော ယထာက္ကမံ အာကာရတ္ထံ နိဒဿနတ္ထံ အဝဇာရဏက္ကဋ္ဌ ဧဝံသဒ္ဓံ ဂဟေတွာ ယောဇိတာ”ဟု ဆို၏။ ဤ၌ “ပစ္စိမာ တိသော”ဟူသည် “အပရောနယော၊ ဧဝန္တိ ဣမိနာ နာနပုကာရပဋိဝေဒေဒိပကေန”စသည်၊ “ဧဝံ မေ သုတန္တိ ဣမိနာ ပန သကလေန ဝစနေန” စသည်၊ “အပိစ၊ ဧဝံ မေ သုတန္တိ အတ္တနာ”စသည်တည်း။ ဤအနက်များ၌ ဧဝံသဒ္ဓါ၏ အာကာရ နိဒဿန အဝဇာရဏအစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပုံကို အဓိပ္ပာယ်ကြည့်၍ သိပါ။

ဒဿနတ္ထ စသည်အမှာ။

။ဋီကာဟောင်း၌ ဒဿနစသော ကြိယာများကို

ခွဲခြား၍ မပြ၊ ဋီကာသစ်၌သာ ခွဲခြား၍ပြသည်။ ဤ ဘာသာဋီကာ၌လည်း ဋီကာသစ်နောက်သို့ လိုက်၍သာ ခွဲခြားလိုက်ရသည်။ အဋ္ဌကထာအလိုမှာ ဒဿနတ္ထ စသည်ကို ခွဲခြားလိုဟန် မတူပါ။ ထို့ကြောင့်ပင် အဋ္ဌကထာဆရာသည် ဤနေရာ၌ နိဒဿေတိ ဒီပေတိ ကြိယာများကိုသာ သုံးစွဲ၍ ပကာသေတိ ဝိဘာဝေတိ အနဘာဝေတိ ကြိယာများကို မသုံးစွဲပါ။ ထို့ကြောင့် ယခုအခါ သုံးစွဲလေ့ရှိသော ဆရာ အချင်းချင်းလည်း ကောက်ပုံမတူတတ်သော ဒဿနစသော ကြိယာငါးတန်ထုတ်နည်းကို အရေးကြီးသော အဓိပ္ပာယ်တစ်ရပ်ဟု မမှတ်ထိုက်တော့ပါ။

ဧကန္တိဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ။

။“ဧကော တိသု သင်္ချာတုလျာ-တုလျာ-သဟာယ

မိဿနေ၊ သေဋ္ဌည သစ္စမုချေသု၊ အပ္ပမ္ဘိ ဂေဝလေပိစ”ဟူသော အနက်တို့တွင် “ဧကသဒ္ဓါသည် သင်္ချာအနက်ဟော”ဟု ပြလို၍ “ဧကန္တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒနိဒ္ဒေသော”ဟု မိန့်သည်။ ဂဏနပရိစ္ဆေဒနိဒ္ဒေသောကို “ဂဏဿ ပရိစ္ဆေဒနိဒ္ဒေသော-ဂဏန်း၏ အပိုင်းအခြားကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဓါတည်း”ဟု ဋီကာ သစ် ဖွင့်၏။ “တစ်”ဟု ဆိုသဖြင့် နှစ်၊ သုံး လေးစသည် မဟုတ်ဟု ဂဏန်းကို ပိုင်းခြား သတ်မှတ်သည်-ဟုလို၊ ဤသို့ ဋီကာသစ် ဖွင့်သော်လည်း ပရိစ္ဆေဒ၏ကံမှာ ဂဏန်းမဟုတ်၊ သမယဖြစ်သောကြောင့် “ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါတိ ဂဏနေန ပရိစ္ဆိန္နနံ”ဟူသော မူလပဏ္ဏာသ အနက်ဏသုတ်ဋီကာ ဝိဂြိုဟ်အတိုင်းသာ ကောင်းသည်။ ဂဏနေန-တစ်ဟူသော ဂဏန်း ဖြင့်+ပရိစ္ဆေဒေါ-သမယကို ပိုင်းခြားသော သဒ္ဓါတည်း၊ ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ”ဟု ပြပါ။ မဏိ မဉ္ဇူ၌ကား “ဂဏနသင်္ခါတော ပရိစ္ဆေဒေါ”ဟု ဖွင့်လေသည်။

တတ္ထ-ထို ဧကံ သမယံဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်း၌၊ (သမဘိနိဝိဋ္ဌော-ကောင်းစွာ အကျုံးဝင်သော၊) သမယသဒ္ဓေါ-သမယသဒ္ဓါသည်။ ဝါ-ကို။ [“ဒိဿတိ” ခြံစပ်။] သမဝါယေ-အကြောင်း အပေါင်းဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြောင်း ညီညွတ်ခြင်းဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ ခဏော-အခွင့်ဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ ကာလေ-အခါဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ သမူဟေ-အပေါင်းဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ ဟေတုဒိဋ္ဌိသု-အကြောင်းဟူသော အနက်၊ အယူဟူသောအနက်တို့၌လည်းကောင်း၊ ပဋိလာဘော-ရခြင်းဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ ပဟာနေစ-ပယ်ခြင်းဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ ပဋိဝေဓေစ-ထိုးထွင်း၍သိအပ်သော သဘောဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်ဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏။ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏။ [ပဋိဝေဓေစ-ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ ထိုအနက်ကို အကျယ်ဖွင့်လတံ့သော စကားဖြင့် စဉ်းစားပါ။]

တထာဟိ-ထိုစကား မှန်၏။ (တစ်နည်း) တထာဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့။ အဿ-ဤသမယသဒ္ဓါ၏။ ကာလဉ္စ-လာသင့် ရာအခါကိုလည်းကောင်း၊ သမယဉ္စ-အကြောင်း ညီညွတ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့် ယူ၍၊ ဝါ-စဉ်းစားနှိုင်းချိန်၍၊ သွေပိ-နက်ဖန်၌လည်း၊ အပ္ပေဝနာမ ဥပသင်္ကမေယျာမ-လာနိုင်ကုန်တန်ရာ၏။ ဝါ-လာဖို့ရာမသေချာကုန်၊ ဣတိ ဧဝမာဒိသု-ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သမဝါယော-အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းဟူသော၊ အတ္ထော-အနက်သည်၊ (ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏။) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ (ယော ဩကာသော-အကြင်အခွင့်ကို) ဗြဟ္မစရိယဝါသာယ-မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးခြင်းငှာ၊ ခဏောစ-ခဏဟူ၍လည်းကောင်း၊ သမယောစ-သမယဟူ၍လည်းကောင်း၊ (ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ သော ဩကာသော-သည်။) ဧကောဝခေါ-တစ်ခုတည်းသော တထာဂတုပ္ပါဒစသော နဝမခဏသာတည်း၊ ဣတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ခဏော-အခွင့်ဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ)၊ [ပါရာဇိကဏ်၌ “ဣတိ ဧဝမာဒိသု”ဟု ရှိသည်။] ဥဏှသမယော-အပူ၏ အခါလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပူချိန်လည်းကောင်း။

တတ္ထ သမယသဒ္ဓေါ။ ။ သမယသဒ္ဓါ၏ ဟောနိုင်သမျှအနက်တို့ကို အတ္ထုဒ္ဓါရ အဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြအပ်ပြီး၍ ဤနေရာ၌ အလိုရှိအပ်သောအနက်ကို အတ္ထုဒ္ဓေသ အဖြစ်ဖြင့် ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ သမယသဒ္ဓေါ”စသည်ကို မိန့်သည်။ ဋီကာသစ်၌ “တတ္ထာတိ တသ္မိံ ဧကံ သမယန္တိ ပဒဒ္ဒယေ၊ သမဘိနိဝိဋ္ဌော သမယသဒ္ဓေါတိ သမ္ပန္နော”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ သမဘိနိဝိဋ္ဌောကို ထည့်၍ ဖွင့်ပြခြင်းမှာ “တတ္ထ-ထို ဧကံ သမယံဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်း၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏”ဟု အစပ်မှားမည်စိုးသောကြောင့်တည်း။ သမဘိနိဝိဋ္ဌော မထည့်ဘဲ “တတ္ထ-ထို ဧကံ သမယံဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်း၌၊ သမယသဒ္ဓေါ-သမယသဒ္ဓါသည်”ဟု “ရက္ခေ သာခါ”ကဲ့သို့ အပေါင်းအာဓာရ အစိတ်အာဓောယ်လည်း စပ်နိုင်ပါသည်။

ပရိဗ္ဗာဟသမယော-အအိုက်၏ အခါလည်းကောင်း၊ ဝါ-အိုက်ချိန်လည်းကောင်း၊
 ဣတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ကာလော-အခါဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ) ပဝနသ္မိ-
 ကပိလဝတ်ပြည်၏ အနီးတောအုပ်ကြီး၌၊ မဟာသမယယော-များစွာသော
 အပေါင်းသည်၊ ဝါ-ကြီးကျယ်သော အစည်းအဝေးသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏။)
 ဣတိ အာဒိသု-တို့၌၊ သမူဟော-အပေါင်းဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ။)

ဘဒ္ဒါလိ-ဘဒ္ဒါလိ၊ တေ-သည်၊ သမယောပိ-သိက္ခာပုဒ်ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏
 အကြောင်းသည်လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ အပ္ပဋ္ဌိဝိဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ မသိအပ်သည်၊
 အဟောသိ-ပြီ၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ဝိဟရတိ-၏၊
 ဘဂဝါပိ-သည်လည်း၊ မဲ-ငါ့ကို၊ ဇာနိဿတိ-သိတော်မူလိမ့်မည်၊ (ကိ-အဘယ်
 သို့ သိတော်မူလိမ့်မည်နည်း၊) ဘဒ္ဒါလိနာမ-ဘဒ္ဒါလိမည်သော၊ ဘိက္ခု-ရဟန်း
 သည်၊ သတ္ထု-ငါဘုရား၏၊ သာသနေ-သာသနာတော်၌၊ သိက္ခာယ-သိက္ခာ၌၊
 အပရိပူရကာရီ-ဖြည့်ကျင့်မှုကို ပြုလေ့မရှိ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဇာနိဿတိ-သိတော်မူ
 လိမ့်မည်၊ ဘဒ္ဒါလိ-ဘဒ္ဒါလိ၊ တေ-သည်၊ အယမိသမယော-ဤ သိက္ခာပုဒ်
 ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ အပ္ပဋ္ဌိဝိဒ္ဓေါ အဟောသိ၊
 ဣတိ အာဒိသု၊ ဟေတု-အကြောင်းဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ။)

တေန ခေါ ပန သမယေန-၌၊ ဥဂ္ဂါဟမာနော-ဥဂ္ဂါဟမာနမည်သော၊ သမဏ
 မုဏ္ဍိကာပုတ္တော-ရဟန်းဦးပြည်မ၏ သားဖြစ်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကော-သည်၊
 သမယပုဝါဒကေ-အယူကို အပြားအားဖြင့် ပြောဆိုကြရာဖြစ်သော၊ တိန္ဒြါကာ
 စီရေ-တည်ပင်အစဉ်အတန်းရှိသော၊ (တည်ပင်အစဉ်တို့ဖြင့် ကာရံအပ်သော၊)
 ဧကသာလကေ - ဧကသာလကမည်သော၊ မလ္လိကာယ - မလ္လိကာမိဖုရား၏၊
 အာရာမေ-အာရာမံ၌၊ ပဋိဝသတိ-နေ၏၊ ဣတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ဒိဋ္ဌိ-အယူ
 ဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ)၊ ဒိဋ္ဌေဓမ္မေ-မျက်မှောက်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်
 သော သဘော၌၊ ဝါ-ပစ္စက္ခအတ္တဘော၌၊ ယော အတ္ထောစ-အကြင် စီးပွားသည်
 လည်းကောင်း၊ သမ္မရာယိကော-တမလွန်ဘဝ၌ ယှဉ်သော၊ ယော အတ္ထောစ-
 သည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ-၏)၊ ဥဘော-၂ မျိုးကုန်သော၊ တေ အတ္ထေ-ထို
 စီးပွားတို့ကို၊ ယော ဓိရော-အကြင် ပညာရှိသည်၊ အဓိဂ္ဂဏှာတိ-ယူနိုင်၏၊ (ပါဠိ
 တော်အတိုင်းထည့်၊) အတ္တာဘိသမယာ-အစီးအပွား ၂ မျိုးကို ရခြင်းကြောင့်၊
 သော ဓိရော-ထို ပညာရှိကို၊ ပဏ္ဍိတောတိ-ပဏ္ဍိတ်ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-၏၊ ဣတိ
 အာဒိသု-တို့၌၊ ပဋိလာဘော-ရခြင်းဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ)၊ သမ္မာ-
 ကောင်းစွာ၊ ဝါ-အကြွင်းမဲ့၊ မာနာဘိသမယာ-မာနကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်ခြင်း
 ကြောင့်၊ ဒုက္ခဿ-တေဘူမက ဝဋ်ဒုက္ခ၏၊ အန္တိ-အဆုံးကို၊ အကာသိ-ပြုပြီ၊
 ဣတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ပဟာနံ-ပယ်ခြင်းဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ)။

ဒုက္ခဿ-ဒုက္ခသစ္စာ၏။ ပိဋကတ္ထော-မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို ညှင်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်း အနက်သဘောသည်လည်းကောင်း၊ သင်္ခတဋ္ဌော-ကောင်းစွာရောက်၍ အကြောင်းတရားတို့သည် ပြုစီမံအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်လည်းကောင်း၊ သန္တာပဋ္ဌော-မိမိသဘောအားဖြင့် ပြင်းစွာ ပူလောင်ခြင်း အနက်သဘောသည်လည်းကောင်း၊ [ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ “မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို”ဟု အပေးလွဲ၏။] ဝိပရိဏာမဋ္ဌော-ဇရာ မရဏ ၂ ပါးသည် ဖောက်ပြန်စေအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်လည်းကောင်း၊ အဘိသမယဋ္ဌော-ထိုးထွင်း၍သိအပ်သော အနက်သဘောတည်း၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော အနက်သဘောတည်း၊ ဣတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ပတိဝေဓော-ထိုးထွင်း၍သိအပ်သော သဘောဟူသော၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်ဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ။) [ဤဝါကျများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

အမှာ။ ။ “တထာဟိ” ၌ ဟိကို ဉာပကဟေတုဇောတက ကြိ၍လည်းကောင်း၊ တထာကို တသ္မာအနက် ကြိ၍လည်းကောင်း၊ တစ်နည်း အနက်ပေးကြဟန်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။

ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညမှတစ်ပါး၊ အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့၊ ဣဓ-ဤ ဧကံ သမယံဟူသောပါဠိ၌၊ အဿ-ဤ သမယသဒ္ဓါ၏။ ကာလော-အခါဟူသော၊ အတ္ထော-သည်၊ (ဟောတိ)၊ တေန-ထို ကာလအနက်ရှိသော သမယသဒ္ဓါဖြင့်၊ [ဒီပေတိ၌ စပ်ဖို့ရာ “တေနာတိ ကာလတ္ထေန သမယသဒ္ဓေန”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။] သံဝစ္ဆရဉာတုမာသဗုဒ္ဓိသ ရတ္တိဒိဝ ပုဗ္ဗဏှမဇ္ဈနုသာယန ပဌမမဇ္ဈိမ ပစ္စိမယာမ မုဟုတ္တာဒိသု-နှစ်၊ ဥတု၊ လ၊ တစ်လထက်ဝက်ဟူသော ပက္ခ၊ ညဉ့်၊ နေ့၊ နံနက်၊ နေ့လည်၊ ညနေ၊ ပဌမယာမ၊ မဇ္ဈိမယာမ၊ ပစ္စိမယာမ၊ မုဟုတ်အစရှိကုန်သော၊ [အာဒိဖြင့် အဘိဓာန်၌လာသော ခဏ၊ လယ၊ ခဏလယတို့ကို ယူ၊] ကာလပွဘေဒဘူတေသု-ကာလ အထူးအပြားဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ သမယေသု-အခါတို့တွင်၊ ဧကံ သမယံ-တစ်ပါးသော အခါ၌၊ (“အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နောဟောတိ” ၌ စပ်) ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏။

ဣဓ ပေ၊ အတ္ထော။ ။ သမဝါယအစရှိသော အနက်တို့၏ မဖြစ်သင့်သည့် အတွက် ကာလအနက်ကိုသာ ညွှန်ပြထိုက်သောကြောင့် “ဣဓ ပနဿ ကာလော အတ္ထော”ဟု မိန့်သည်။ ဤသို့ မလိုရာအနက်တွေကိုပယ်ချ၍ လိုရာအနက်ကိုသာ ညွှန်ပြသောကြောင့် “ပန-နိဝတ္တေတဗ္ဗ၊ ပယ်လှန်ချ၍၊ ဂဟေတဗ္ဗအထူး၊ ပြဆိုဦးအံ့”ဟု ဆရာတို့ အနက်ပေးကြသည်။ ဝါကျသဘောအားဖြင့်ကား သမယအတွက် ရသင့်သောအနက်တို့ကို ပြရာ သင်္ခပဝိတ္ထာရဖြစ်သော ရှေ့ဝါကျတို့ကို “အတ္ထုဒ္ဓါရဝါကျ-သာမညဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဤဝါကျကို လိုရင်းအနက်ကိုထုတ်ပြရာဖြစ်၍ ဝိသေသအနက်ဖြစ်သောကြောင့် “အတ္ထုဒ္ဓေသဝါကျ ဝိသေသဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း ခွဲရသည်။ နေရာတိုင်း ဤနည်းချည်းတည်း။

တတ္ထ-ထို ဧကံ သမယံဟူသောပါဠိ၌၊ (စောဒနာ သောနောနယော-ကို၊ ဧဝံ-ဤဆို အပ်လတုံသောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊) သံဝစ္ဆရာဒိသု-နှစ် အစရှိကုန်သော၊ ဧတေသု သမယေသု-ဤအခါတို့တွင်၊ ယံယံ သုတ္တံ-အကြင် အကြင် သုတ်ကို၊ ယသ္မိယသ္မိ သံဝစ္ဆရေ- အကြင်အကြင် နှစ်၌၊ ယသ္မိ ယသ္မိ ဥတုမှိ-အကြင်အကြင် ဥတု၌၊ ယသ္မိယသ္မိ မာသေ-အကြင်အကြင် လ၌၊ ယသ္မိ ယသ္မိ ပက္ခေ-အကြင်အကြင် ပက္ခ၌၊ ယသ္မိယသ္မိ ရတ္တိဘာဂေါ-အကြင်အကြင် ညဉ့်အဖို့၌သော်လည်းကောင်း၊ ယသ္မိယသ္မိ ဒိဝသဘာဂေါ-အကြင်အကြင် နေ့အဖို့၌သော်လည်းကောင်း၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [ရတ္တိဘာဂနှင့် ဒိဝသဘာဂ ၂ မျိုးတွင် တစ်မျိုးမျိုးသာ ရနိုင်သောကြောင့် ဝိကပ္ပနတ္ထဝါသဒ္ဓါ ထည့်သည်။] တံ သဗ္ဗံ-ထို အလုံးစုံသော နှစ် ဥတု အစရှိသောအခါကို၊ ထေရဿ-အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်၊ ဝါ-၏၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ ကိဉ္ဇာပိ သုဝိဒိတံ-အကယ်၍ကား ကောင်းစွာ သိအပ်ပါပေပြီ၊ ကိဉ္ဇာပိ သုဝေတ္ထာပိတံ-အကယ်၍ကား ကောင်းစွာပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်ပါပေပြီ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ (ထိုသို့ပင် ထို အလုံးစုံ၏ ပညာဖြင့် ကောင်းစွာသိအပ် ကောင်းစွာပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်ပြီး ပါသော်လည်း၊) ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧဝံ မေ သုတံ ဩ၊ အသုကဒိဝသဘာဂေါ တိ-ဧဝံ မေ သုတံ ဩ၊ အသုကဒိဝသဘာဂေါဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-လျှောက်အပ်သော်၊ သုဓေန-လွယ်ကူသဖြင့်၊ ဓာရေတုံဝါ-ဆောင်ရွက်မှတ်သားခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓိသိတုံဝါ-(ဆရာအဖြစ်ဖြင့်)ကိုယ်တိုင်ရွတ်ပြခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓိသာပေတုံဝါ-(တပည့်အဖြစ်ဖြင့်)ဆရာကို ရွတ်ပြစေခြင်းငှာ

တတ္ထ ကိဉ္ဇာပိ။ ။ဤပြခဲ့သော သံဝစ္ဆရ အစရှိသော သမယတို့တွင် မည်သည့် နှစ်၊ မည်သည့် ဥတု၊ မည်သည့် လ၊ မည်သည့် အမုမာသဟူသော ပက္ခ၊ မည်သည့် ရတ္တိဘာဂ၊ မည်သည့် ဒိဝသဘာဂ၌ မည်သည့်သုတ်ကို ဟောအပ်ကြောင်းကို အရှင်အာနန္ဒာ မှာ ကောင်းစွာသိအပ်ပြီး ပိုင်းခြားအပ်ပြီး မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် “ဧကံ သမယံ” ဟူသော တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့် ထိုအနက်တို့ကို ပေါင်း၍ မိန့်တော်မူပါသနည်း ဟု စောဒနာ ဖွယ်ရှိသောကြောင့် တတ္ထ ကိဉ္ဇာပိ အစရှိသောပါဠိကို မိန့်၊ ကိဉ္ဇာပိ၏ စပ်ရာကြိယာသည် သုဝိဒိတံ သုဝေတ္ထာပိတံတည်း၊ ထိုကြိယာတိုင်အောင်သော စကားကို စောဒက၏ အဘော် အဖြစ်ဖြင့် ပြပြီးလျှင် “ကသ္မာ ဧကေနေဝပဒေန”စသော အဖြေဝါကျကို အမေးလုပ်၍ စောဒနာ ထုတ်ရိုးအတိုင်း ထုတ်လိုက်ပါသည်။ [ဋီကာတို့၌ကား ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုချုံး၍ “ကသ္မာ ပနေတ္ထ အနိယမိတဝသေန ကာလော နိဒ္ဓိဋ္ဌော၊ န ဥတုသံဝစ္ဆရာဒိနာ နိယမိတဝသေနာတိ အာဟ-တတ္ထ ကိဉ္ဇာပိတိ အာဒိနာ”ဟု မိန့်လေသည်၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ သဘောတူပင်တည်း။]

န သက္ကာ ဩ၊ ဥဒ္ဓိသာပေတုံ။ ။“ကိဉ္ဇာပိ ဩ၊ သုဝေတ္ထာပိတံ”ဝါကျကို စောဒက၏အဘော်ကို ချီမြှောက်သော “အနုဂ္ဂဟဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ယသ္မာ ဩ၊ ဝတ္ထဗ္ဗံ ဟောတိ”ဝါကျကို စောဒက၏ အကြောင်းပြဖြစ်သော အဘောဂ၏ နှစ်သက်ဖွယ်

လည်းကောင်း၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ စ-မတတ်ကောင်းရုံသာ မကသေး၊ ဗဟု-များစွာသော စကားသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝတ္ထုဗွဲ-ဆိုထိုက်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဧဝံ မေ သုတ် အသုကသံဝစ္ဆရေ စသည်ဖြင့် လျှောက်အပ်သော် လွယ်ကူစွာ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ရွတ်ပြခြင်း၊ ရွတ်ပြစေခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်၊ များစွာသော စကားကိုလည်း ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဧကေနောပဒေန-ဧကံ သမယံဟူသော တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့်ပင်၊ တမတ္ထံ-ထို ဆိုအပ်ပြီးသော မည်သည့်နှစ်၊ မည်သည့်ဥတုစသော အနက်ကို၊ သမောဓာနေတွာ-ပေါင်း၍၊ ဧကံ သမယန္တိ-ဧကံ သမယံဟူ၍၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒတ္ထေရော) အာဟ-လျှောက်ပြီ။ [ဆရာတို့ကား “တတ္ထ(တသ္မိံ အဇ္ဈတ္တိက နိဒါနေ)-ဌံ”ဟု စွဲ၍ “အာဟ”ဌံ စပ်ဟုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) “တတ္ထ (တေသု ပဒေသု)-ထို သမယဟောပုဒ်တို့တွင်”ဟု ပေး၍ “ဧကေနောပဒေန”ဌံ စပ်ဟုလည်းကောင်း မိန့်တော်မူကြသည်။]

ဝါ-တစ်နည်းကား၊ ဂဗ္ဘာဝက္ကန္တိသမယော-မယ်တော်ဝမ်းတိုက်သို့ သက်ဝင် တော်မူရာအခါလည်းကောင်း၊ (ပဋိသန္ဓေနေတော်မူရာ အခါကို ဆိုသည်။) [အဝပုဗ္ဗ ကမုဓာတ် တိပစ္စည်းဖြင့် “အဝက္ကန္တိ”ဟုလည်းကောင်း၊ အဝကို ဩပြု၍ ဩက္ကန္တိ”ဟုလည်းကောင်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဂဗ္ဘာဝက္ကန္တိ=ဂဗ္ဘာက္ကန္တိ”] မျိုးသာ သင့်၏။ “ဂဗ္ဘောဝေါက္ကန္တိ”ကား မသင့်။] ဇာတိသမယော-ဖွားမြင်တော်မူရာ အခါ လည်းကောင်း၊ သံဝေဂသမယော-သံဝေဂဖြစ်တော်မူရာ အခါလည်းကောင်း၊

မဟုတ်ကြောင်းကိုပြသောကြောင့် အရုဇ္ဈဝါကျဟုလည်းကောင်း ခွဲပါ။ “သော်လည်း”ဟု အနက်ပေးရသော ပနသည် လက္ခဏာရစီအနက်ဟော အရုဇ္ဈဇောတကတည်း၊ နောက် ဝါကျကိုထောက်လျှင် “ပရိဟာရာဘောဂဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း၊ “တသ္မာ၊ ပေ၊ အာဟ” ဝါကျကို “ပရိဟာရာဘောဂဗလဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း၊ တသ္မာစသော ဗလဝါကျကို ထောက်၍ ရှေ့သ္မာစသော ဝါကျကို “ကာရဏဝါကျ”ဟုလည်းကောင်း ခွဲပါ။ [ဝစသော ဓာရေတုံဝါ(နှုတ်တက်ဆောင်ထားခြင်းငှာ) သယံ ဥဒ္ဓိသီတုံဝါ(ဆရာကိုယ်တိုင် ရွတ်ပြခြင်း ငှာ) ပရေန ဥဒ္ဓိသာပေတုံ ဝါ(တပည့်က ဆရာကို ရွတ်ပြစေခြင်း=ရွတ်ပြတော်မူပါဟု လျှောက်ခြင်းငှာ) န သက္ကာ-ဋီကာ။]

ဆိုလိုရင်းကား-အရှင်အာနန္ဒာထေရ်မှာ ဗြဟ္မဇာလသုတ်စသော မည်သည့်သုတ်မဆို မည်သည့်နှစ်၊ မည်သည့်ဥတု၊ မည်သည့်လ၊ မည်သည့်ပက္ခ၊ မည်သည့်ညဉ့်အဖို့ သို့မဟုတ် မည်သည့်နေ့အဖို့၌ ဟောတော်မူအပ်ကြောင်းကို ပညာဖြင့် ကောင်းစွာသိအပ်ပြီး ပိုင်းခြား အပ်ပြီး ဖြစ်ပါသော်လည်း စကားလုံးတွေ များပြားနေသည့်အတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်းငှာ လည်း မလွယ်၊ စာအုပ်မရှိသေးသောခေတ်က စာချသောအခါ ရွတ်ပြခြင်းငှာလည်း မလွယ်၊ ရွတ်ပြဖို့ တိုက်တွန်းခြင်းငှာလည်း မလွယ်၊ စကားလုံးတွေ များပြားသလောက် အများ အပြားလည်း ဆိုရပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် “ဧကံ သမယံ”ဟူသော တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့်ပင် ထိုအနက်အားလုံးကို ပေါင်းရုံး၍ အရှင်အာနန္ဒာထေရ် ဖြေဆိုလျှောက်ထားသည်-ဟူလို။

(သူ့အို သူနာ သူသေ ရဟန်းဟူသော နိမိတ်ကြီး ၄ ပါးကို မြင်၍ သံဝေဂဖြစ်ရာ အခါကို ဆိုသည်။) အဘိနိက္ခမနသမယော-တောသို့ ရှေးရှုထွက်တော်မူရာအခါ လည်းကောင်း၊ ဒုက္ကရကာရိကသမယော-ခြောက်နှစ်ပတ်လုံး ဒုက္ကရအကျင့်ကို ပြုကျင့်တော်မူရာအခါလည်းကောင်း၊ မာရဝိဇယသမယော-မာရ်နတ်၏ ရန်ကို အောင်မြင်တော်မူရာ အခါလည်းကောင်း၊ (ဗောဓိပင်အောက်ဝယ် နေမဝင်မီ အောင်မြင်တော်မူရာအခါကို ဆိုသည်။) အဘိသမ္မောဓိသမယော-သစ္စာ ၄ ပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူရာအခါလည်းကောင်း၊ (ဘုရားဖြစ်ရာအခါကို ဆိုသည်။) ဒိဋ္ဌဓမ္မ သုခဝိဟာရသမယော-မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာနေကြောင်းဖြစ် သော ဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူရာအခါလည်းကောင်း၊ ဒေသနာ သမယော-တရားဟောတော်မူရာ အခါလည်းကောင်း၊ ပရိနိဗ္ဗာနသမယော- ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာအခါလည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝမာဒယော-ဤသို့ အစရှိကုန် သော၊ [အာဒိဖြင့် ယမကပါဠိဟာရိယ သမယစသည်ကိုယူ၊] ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဒေဝမနုဿေသု-နတ် လူတို့၌၊ အတိဝိယ-အလွန်သာလျှင်၊ (ဝိယသဒ္ဓါ ဧဝအနက်ဟော၊) ပကာသိတာ-ထင်ရှားကုန်သော၊ [တစ်သောင်း သော လောကဓာတ်၏ တုန်လှုပ်ခြင်း အရောင်အဝါများ ထွက်ပေါ်ခြင်း စသည် ကြောင့် ထင်ရှားကုန်သော၊ ဋီကာဟောင်း၌ “သုပ္ပကာသာ” ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။ အနက်တူပင်၊] အနေကကာလပ္ပဘေဒါ ဧဝ-တစ်ပါးမက များသောကာလ အထူးအပြားပင် ဖြစ်ကုန်သော၊ [ရှေ့၌ “ကာလပ္ပဘေဒဘူတေသ” ဟု ပါခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “ကာလပ္ပဘေဒါ ဧဝ ဟု သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏထည့်၍ ဆိုသည်။] ယေ ဣမေ သမယာ-အကြင်အခါတို့သည်၊ (သန္တိ)၊ တေသု သမယေသု- ထိုအခါတို့တွင်၊ ဒေသနာသမယသင်္ခါတံ-တရားဟောတော်မူရာအခါဟု ဆိုအပ်သော၊ ဧကံ-တစ်ပါးသော၊ သမယံ-အခါ၌၊ (“အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပန္နော ဟောတိ” ၌စပ်၊) ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏။ [ကာလော အတ္တော၏ နောက်၌ရှိသော တေနပုဒ်ကို ဤဒီပေတိ၌လည်း စပ်။]

ယေဝါ ဣမေ ဟေ သမယာ။ ။ “ဥတုသံဝစ္ဆရ စသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့် သတ်မှတ်မှုကိုမပြုဘဲ သာမညဖြစ်သော သမယသဒ္ဓါကိုဆိုရခြင်း၌ ဤဆိုအပ်လတံသော အကျိုးအာနိသင်ဂုဏ်ကိုလည်း ရအပ်သည်သာ”ဟု ပြလိုသောကြောင့် “ယေဝါ ဣမေ” အစရှိသောစကားကို မိန့်သည်။ မှန်၏-မည်သည့်နှစ် မည်သည့်ဥတုဟု မသတ်မှတ်ဘဲ “ဧကံ သမယံ”ဟု သာမညကို ဆိုလိုက်ခြင်းကြောင့် တရားဟောတော်မူရာအခါဟူသော အနက်လည်း ရနိုင်၏။ ကရုဏာကိစ္စကိုပြုတော်မူရာအခါဟူသော အနက်လည်းရနိုင်၏။ ပရဟိတကို ကျင့်တော်မူရာအခါဟူသော အနက်လည်း ရနိုင်၏။ ဓမ္မိကဏာအခါဟူသော အနက်လည်း ရနိုင်၏။ ထိုသို့ အနက်အမျိုးမျိုးကို ရနိုင်ခြင်းသည် “ဧကံ သမယံ”ဟု သာမညဆိုရခြင်း၏ အကျိုးအာနိသင် ဂုဏ်ပင်တည်း။ [ဥတုသံဝစ္ဆရာဒိဝေသေန နိယမံ အကတွာ သမယသဒ္ဓဿ ဝစနေ အယမ္ဘိ ဂုဏော လဒ္ဓေါယေဝါတိ ဒေသန္တော ယေဝါ ဣမေတိ အာဒိမာဟ-ဋီကာ။]

စ-သည်သာမကသေး၊ ဉာဏကရဏာကိစ္စ သမယေသု-ဉာဏ်၏ ကိစ္စကို ပြုတော်မူရာအခါ၊ ကရဏာ၏ကိစ္စကို ပြုတော်မူရာအခါတို့တွင်၊ ယော အယံ ကရဏာကိစ္စ သမယော-အကြင် ကရဏာ၏ကိစ္စကို ပြုတော်မူရာအခါသည်၊ (အတ္ထိ) [တရားဟောတော်မူခြင်းဟူသည် ကရဏာတော်၏ ကိစ္စကို ပြုတော်မူခြင်းတည်း။] အတ္တဟိတံ ပရဟိတ ပဋိပတ္တိသမယေသု-ကိုယ်တော်၏ စီးပွားကို ကျင့်တော်မူရာအခါ၊ သူတစ်ပါးတို့၏ စီးပွားကို ကျင့်တော်မူရာအခါတို့တွင်၊ ယော အယံ ပရဟိတ ပဋိပတ္တိသမယော-အကြင် သူတစ်ပါးတို့၏ စီးပွားကို ပြုကျင့်တော်မူရာ အခါသည်၊ (အတ္ထိ) သန္နိပတိတာနံ-အတူတကွ ကျရောက်လာကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ-စည်းဝေးရောက်လာကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ကရဏီယဒ္ဒယ သမယေသု-ပြုဖွယ် ၂ ပါးအပေါင်း၏ အခါတို့တွင်၊ [“သန္နိပတိတာနံဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒ္ဒယံ ကရဏီယံ ဓမ္မိကထာဝါ အရိယောဝါ တုဏှိ ဘာဝေါ”ဟူသော ပြုဖွယ် ၂ မျိုးကို ရည်ရွယ်၍ “ကရဏီယဒ္ဒယ”ဟု ဆိုသည်။] ယော အယံ ဓမ္မိကထာ သမယော-အကြင် တရားစကားကို ပြုတော်မူရာအခါသည်၊ (အတ္ထိ) ဒေသနာပတိပတ္တိ သမယေသု-တရားဟောတော်မူရာအခါ၊ ကျင့်တော်မူရာအခါတို့တွင်၊ ယော အယံ ဒေသနာသမယော-အကြင် တရားဟောတော်မူရာအခါသည်၊ (အတ္ထိ)၊ တေသုပိ သမယေသု-ထို အခါတို့တွင်လည်း၊ အညတရံ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော၊ သမယံ-အခါကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ဧကံ သမယန္တိ-ဧကံ သမယံဟူ၍၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော) အာဟု-လျှောက်ပြီ။

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ အဘိဓမ္မေ-အဘိဓမ္မ ပိဋက၌၊ ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရန္တိစ-ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဣတော-ဤ ဧကံ သမယံဟူသောပုဒ်မှ၊ အညေသု-အခြားကုန်သော၊ သုတ္တပဒေသု-သုတ်ပုဒ်တို့၌၊ [သုတ္တန်၌လာသောပုဒ်ကို “သုတ္တပဒ”ဟု ခေါ်၏၊ ဧကံ သမယံဟူသော သုတ်ပုဒ်မှ တစ်ခြားဖြစ်သောကြောင့် “အညေသု”ဟု ဆိုသည်။] ယသ္မိံ သမယေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိတိစ-ယသ္မိံ၊ ပေ၊ ကာမေဟိဟူ၍လည်းကောင်း၊ [“အညေသုစ၊ ကာမေဟိတိစ”ဟု စ ၂ လုံးရှိသည်ကား မကောင်း၊ နောက်စတစ်လုံး ပိုဟန်တူသည်။] ဘုမ္မဝစနနိဒ္ဒေသော-သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကို၊ ကတောယထာစ-ပြုအပ်သကဲ့သို့လည်း

ယောစာယံ။

။ဆိုအပ်ပြီးသော သမယတို့တွင် တချို့ကို နာမည်တစ်မျိုးဖြင့်

သိမ်းယူ၍ ပြခြင်းငှာ ယောစာယံ စသည်ကို မိန့်သည်၊ မှန်၏-ဉာဏကိစ္စ သမယ အတ္တဟိတ ပဋိပတ္တိသမယဟူသည် ဆိုခဲ့ပြီးသော အဘိသမ္မောဓိ သမယပင်တည်း၊ အရိယတုဏှိဘာဝ သမယဟူသည် ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရသမယပင်တည်း၊ “ကရဏာကိစ္စ၊ ပရဟိတ ပဋိပတ္တိ၊ ဓမ္မိကထာသမယ”တို့ဟူသည် ဆိုခဲ့ပြီးသော ဒေသနာသမယပင်တည်း။

ကောင်း၊ ဝိနယေ-ဝိနယပိဋက၌၊ တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါတိ-ဟူ၍၊ ကရဏဝစနေန-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော-ညွှန်ပြခြင်းကို၊ [“ကရဏဝစနေနိဒ္ဒေသော” ဟု ရှိလျှင် ရှေ့နောက်ညီ၏၊] ကတော ယထာစ-သို့လည်းကောင်း၊ တထာ-ထိုအတူ၊ ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤ ဧကံသမယံ ဟူသော ပုဒ်၌၊ [ဧတ္ထာတိ ဧကံသမယန္တိ ဣမသ္မိံ ပဒေါ-ဋီကာ၊] (ဘုမ္မဝစနေနိဒ္ဒေသံစ-သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ကရဏဝစနေနိဒ္ဒေသံစ-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကိုလည်းကောင်း၊) အကတွာ-မပြုမူ၍၊ ဧကံသမယန္တိ-ဟူ၍၊ ဥပယောဂဝစနေနိဒ္ဒေသော-ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကို၊ ကတော-ပြုအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း။

တတ္ထ-ထို အဘိဓမ္မာပိဋက၊ အခြားသော သုတ်ပုဒ်၊ ဝိနည်း ပိဋကတို့၌၊ တထာ-ထို သတ္တမိဝိဘတ်၊ တတိယာဝိဘတ်တို့ဖြင့်၊ အတ္တသမ္ဘဝတော-အနက်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣဓ-ဤ ဧကံ သမယံဟူသောပုဒ်၌၊ အညထာ-သတ္တမိဝိဘတ် တတိယာဝိဘတ်မှ တစ်ပါးသော ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့်၊ အတ္တသမ္ဘဝတောစ-အနက်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။ [(တစ်နည်း) တတ္ထ-တို့၌၊ တထာ-တို့ဖြင့်၊ အတ္တသမ္ဘဝတောစ-လည်းကောင်း၊ ဣဓ-ဤ၊ အညထာ-ဖြင့်၊ အတ္တသမ္ဘဝတောစ-လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မေ-၌၊ ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရန္တိစ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဣတော-မှ၊ အညေသု-

ကသ္မာ ပနေတ္ထ စသည်။ ။အဘိဓမ္မာပိဋက၊ အခြားသောသုတ်ပုဒ်တို့၌ သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝိနည်းပိဋက၌ ကရိုဏ်းဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထိုအတူ ဤ ဧကံသမယံပုဒ်၌ သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့်လည်းကောင်း တတိယာဝိဘတ်ဖြင့်လည်းကောင်း ညွှန်ပြမှုကို မပြုဘဲ ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်း၏အကျိုးကို ထုတ်ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် မိမိကိုယ်တိုင် စောဒနာခြင်းဖြစ်သော်လည်း သူတစ်ပါးနှုတ်ဖြင့် စောဒနာသကဲ့သို့ “ကသ္မာ ပနေတ္ထ”စသည်ဖြင့် စောဒနာစကားကို ဖြစ်စေလေသည်။

ဘုမ္မ၊ ကရဏ၊ ဥပယောဂ။ ။ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘုမ္မ-ဖြစ်တည်ရာ ဩကာသအနက်၊ ဘုမ္မ+ပဝတ္တံ+ဝစနံ ဘုမ္မဝစနံ၊ ဩကာသအနက်၌ ဖြစ်သောဝိသုတ်၊ ကရောတိ ကိရိယံ အဘိနိပ္ပာဒေတိ ဧတေနာတိ ကရဏံ၊ ကရဏေ+ပဝတ္တံ+ဝစနံ ကရဏံဝစနံ၊ ကရိုဏ်းအနက်၌ဖြစ်သော တတိယာဝိဘတ်၊ ကိရိယာယ-ကြိယာနှင့်၊ ဥပယုဇ္ဈိတဗ္ဗော-ကပ်၍ ယှဉ်ထိုက်သော ကံအနက်တည်း၊ ဥပယောဂေါ-နက်၊ ဥပယောဂေ+ပဝတ္တံ+ဝစနံ ဥပယောဂဝစနံ။

ဆက်ဦးဆုံး—ဤ ကသ္မာ ပနေတ္ထ စသော ပုစ္ဆာဝါကျ၌ “ယထာ ပေ၊ ကရဏဝစနေန” ဟူသော ဥပမာဝါကျသည် အတွင်းဝင်နေ၏၊ ထို ဥပမာနဝါကျကို ရှေးဦးစွာ အနက်ပေး၍ “ကသ္မာ ပနေတ္ထ တထာ အကတွာ”ဟူသော ဥပမေယျဝါကျကို နောက်မှအနက်ပေးရသည်၊ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ်မှာ ပါဠိလျှောက်အတိုင်း ထင်ရှားပြီ၊ ထိုအမေးကို “တတ္ထ တထာ ဣဓစ အညထာ အတ္တသမ္ဘဝတော”ဟု အကျဉ်းဖြေပြီးလျှင် ထို အကျဉ်းကို အကျယ်ချဲ့၍ ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ဤဝါကျတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏံ ဘာသာဋီကာမှီး၍ သိနိုင်လောက်ပါပြီ။

ကုန်သော၊ သုတ္တပဒေသု-တို့၌၊ ယသ္မိံ သမယေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝိဝိစ္ဆေဝ ကာမေ ဟိတိစ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဘုမ္မဝစနနိဒ္ဒေသော-ကို၊ ကတော ယထာစ-လည်းကောင်း၊ ဝိနယေ-၌၊ တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါတိ-ဟူ၍၊ ကရဏ ဝစနေန-ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော-ကို၊ ကတော ယထာစ-သို့လည်းကောင်း၊ တထာ-တူ၊ ဘုမ္မဝစန နိဒ္ဒေသံစ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကရဏဝစနနိဒ္ဒေသံစ-ကိုလည်းကောင်း၊ အကတွာ-၍၊ ဣဓ-၌၊ ဧကံ သမယန္တိ-ဟူ၍၊ ဥပယောဂ ဝစနနိဒ္ဒေသော-ကို၊ ကတော-ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊...ဤသို့ ပုတ္တာဝါကျမှ လိုက်သင့်ရာပုဒ်တို့ကို လိုက်စေ၍ ဉာဏ်ထက်သူများကို ချပေးပါ။]

“ကထံ တတ္ထံ၊ ဟိတံပြနောက်မှာ၊ ဟိရောက်လာ၊ ချဲ့ကာယူကြမင်း”နှင့် အညီ ဟေတုဝါကျ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် ကျဉ်းနေသောကြောင့် အကျယ်ပြလိုရကား “တတ္ထဟိ စသည်ကို မိန့်။] ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ တတ္ထ-ထို အဘိဓမ္မပိဋက၊ အခြားသော သုတ်ပုဒ်၊ ဝိနည်းပိဋက၊ ဧကသမယံဟူသော ပုဒ်တို့တွင်၊ အဘိဓမ္မေ-၌လည်းကောင်း၊ ဣတော-၍၊ ဧကံသမယံဟူသော ပုဒ်မှာ၊ အညေသု-ကုန်သော၊ သုတ္တပဒေသုစ-တို့၌လည်းကောင်း၊ အဓိကရဏတ္ထော-အဓိကရဏအနက်သည်လည်းကောင်း၊ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏတ္ထောစ-ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏအနက်သည်လည်းကောင်း၊ သမ္ဘဝတိ-ဖြစ်သင့်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ [တံ ဒဠ္ဋံ ကရောန္တော အဓိကရဏံတိဟိ အာဒိ၊-ဋီကာသစ်။] (တစ်နည်း)ကသွာ-ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မေ-၌လည်းကောင်း၊ ဣတော-မှ၊ အညေသု-ကုန်သော၊ သုတ္တပဒေသုစ-တို့၌လည်းကောင်း၊ အဓိကရဏတ္ထော-သည်လည်းကောင်း၊ ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏတ္ထောစ-သည်လည်းကောင်း၊ သမ္ဘဝတိ-ဖြစ်သင့်သနည်း၊ ဟိ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ကာလတ္ထော-ကာလဟူသော အနက်ဖြစ်သော၊ ဝါ-ကာလသဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သော၊ သမယော(စ)-အခါသည်လည်းကောင်း၊ သမူဟတ္ထော-သမူဟဟူသော အနက်ဖြစ်သော၊ ဝါ-သမူဟသဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သော၊ သမယောစ-အပေါင်းသည်လည်းကောင်း၊ တတ္ထ-ထို အဘိဓမ္မပိဋက၊ အခြားသော သုတ်ပုဒ်တို့၌၊ [“တတ္ထ တတ္ထံ”ဟု ဝိစ္ဆာရှိသည်ကား မကောင်း၊ ပါရာဇိကဏံ၌လည်း တစ်ပုဒ်သာရှိသည်။] ဝုတ္တာနံ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ ဖဿာဒိဓမ္မာနံ-ဖဿအစရှိသောတရားတို့၏၊ အဓိကရဏံ-တည်ရာသည်၊ (ဟောတိ-၏)။

စ-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (တစ်နည်း) စ-သည်သာမကသေး၊ ခဏသမဝါယ ဟေတုသင်္ခါတဿ-ခဏ၊ သမဝါယ၊ ဟေတုဟု ဆိုအပ်သော၊ သမယဿ-သမယ၏၊ (ဝါ-အခွင့်၊ အကြောင်းညီညွတ်ခြင်း၊ ပဓာနအကြောင်း၏)၊ ဘာဝေန-ဖြစ်ခြင်းကြိယာဖြင့်၊ တေသံ-ထို ဖဿအစရှိကုန်သော တရားတို့၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ခြင်းကြိယာကို၊ လက္ခိယတိ-မှတ်သားအပ်၏၊ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ကာလသဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သောအခါ၊ သမူဟသဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သော အပေါင်း၏ အဘိဓမ္မပိဋက၊ အခြားသုတ်ပုဒ်တို့၌ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော

ဖဿ အစရှိသော တရားတို့၏ တည်ရာ၏အဖြစ်၊ ခဏ သမဝါယ ဟေတုဟု ဆိုအပ်သော သမယ၏ ဖြစ်ခြင်းကြိယာဖြင့် ထို ဖဿ အစရှိသော တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကြိယာ၏ မှတ်သားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မေ-ဥလည်း ကောင်း၊ ဣတော-မှ၊ အညေသု-ကုန်သော၊ သုတ္တပဒေသုစ-တို့၌လည်းကောင်း၊ အဓိကရဏတ္ထော-သည်လည်းကောင်း၊ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏတ္ထောစ-သည်လည်းကောင်း၊ သမ္ဘဝတိ-၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဘိဓမ္မာပိဋက၊ အခြားသော သုတ်ပုဒ်တို့၌ အဓိကရဏအနက်၊ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏအနက်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်၊) တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ-ထို အဓိကရဏအနက်၊ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏအနက်ကို ထွန်းပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ တတ္ထ-ထို အဘိဓမ္မာပိဋက၊ အခြားသော သုတ်ပုဒ်တို့၌၊ ဘုမ္မဝစန နိဒ္ဒေသော-ကို၊ ကတော-ပြီ။

စ-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (အဘိဓမ္မာပိဋက အညသုတ်ပုဒ်တို့၌ အဓိကရဏတ္ထဘာဝေနဘာဝလက္ခဏတ္ထ ဖြစ်သင့်ပုံမှတစ်ပါး၊ ဝိနည်းပိဋက၌ ဟေတွတ္ထကရဏတ္ထ ဖြစ်သင့်ပုံကား၊) ဝိနယေ-၌၊ ဟေတုအတ္ထော-ဟိတ်အနက်သည်လည်းကောင်း၊ ကရဏတ္ထောစ-ကရိုဏ်းအနက်သည်လည်းကောင်း၊ သမ္ဘဝတိ-

အဘိဓမ္မေ ၊ပေ၊ ဘုမ္မဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော။ ။ဤ ဝိတ္ထာရဝါကျ၌ “အဘိဓမ္မေ ၊ပေ၊ သမ္ဘဝတိ”ကို မူလဝါကျလုပ်ပြီးလျှင် “အဓိကရဏံ ဟိ ၊ပေ၊ လက္ခိယတိ”ကို ကာရဏဝါကျ၊ “အဘိဓမ္မေ ၊ပေ၊ သမ္ဘဝတိ”ကို ဖလဝါကျဟု တစ်ဖန်ပြု၍ “တသ္မာ တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ တတ္ထ ဘုမ္မဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော”ဝါကျကို လဒ္ဒရဏ်ဝါကျဟု ခွဲပါ၊ “တသ္မာ ရှေ့၊ ဟိတ်ကိုတွေ့၊ ပြား၍ ရှိမှခံ၊ (အကြောင်းအကျိုး မဆက်စပ်ဘဲ ကွဲပြားမှ လက်ခံ)၊ တသ္မာထို၊ ဟိတ်၏ဖိုလ်၊ စွဲဆိုမြဲထုံးစံ”နှင့်အညီ ပေးအပ်သော အနက်တည်း၊ ဤအနက်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ အောက် အဓိပ္ပာယ်မှာသာ ပြထားသည်၊ ကြွင်းသော တစ်ပုဒ်တစ်ပုဒ်စီ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌသာလိနီဘာသာဋီကာ၌လည်းကောင်း ပြထားသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာသစ်၌ “တသ္မာတိ အဓိကရဏတ္ထဿ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏတ္ထဿစ သမ္ဘဝတော”ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်သည် “အဓိကရဏံ ဟိ” စသော ဝါကျကို ကာရဏဝါကျလုပ်၍ “အဘိဓမ္မေ ၊ပေ၊ သမ္ဘဝတိ”ကို ဖလဝါကျလုပ်သော အနက်ပေးရိုးအတိုင်း ဖလဝါကျကို ပြန်၍စွဲရသော “တသ္မာထို၊ ဟိတ်၏ဖိုလ်၊ စွဲဆိုမြဲထုံးစံ”ပင်တည်း၊ ကာလတ္ထော စသည်၌ သာရတ္ထဝယ် “ကာလသင်္ခါတော အတ္ထော ကာလတ္ထော ကာလသဒ္ဒဿ အတ္ထော ကာလတ္ထော”ဟု ကမ္မဓာရ်၊ တပျရိသ် ၂ မျိုးဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်သာ (“သမယော-အခါသည်”ဟု ပေးရသောကြောင့်) သင့်လျော်၏၊ “ခဏသမဝါယဟေတု သင်္ခါတဿ သမယဿ”ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်လည်း သဘောတူ၏၊ သို့သော် ဤဋီကာသစ်၌ “ကာလသင်္ခါတော၊ ကာလသဒ္ဒဿ ဝါ အတ္ထော ယသာတိ ကာလတ္ထော”ဟု သမယသဒ္ဒါရအောင် ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဖွင့်ထား၏၊ ထိုအဖွင့်ကိုကား စဉ်းစားသင့်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ သမယသဒ္ဒါသည် အဓိကရဏ ဖြစ်နိုင်ဘဲ “အခါ”သည်သာ အဓိကရဏ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။

ဖြစ်သင့်၏။ ဟိ-မှန်၏။ (တစ်နည်း) (ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ ဝိနယေ-၌၊ ဟေတုအတ္ထော-သည်လည်းကောင်း၊ ကရုဏတ္ထောစ-သည်လည်းကောင်း၊ သမ္ဘဝတိ-သနည်း) ဟိ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ယော သော သိက္ခာပဒပညတ္တိ သမယော-အကြင်သိက္ခာပဒ ပညတ်တော်မူရာအခါကို၊ သာရိပုတ္တဒါဟိပိ-အရှင် သာရိပုတ္တရာအစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သော်မှလည်း၊ ဒုဗ္ဗိညေယျော-မသိအပ် မသိ နိုင်၊ ဟေတုဘူတေန-ဟိတ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ တေန သမယေန-ထိုအခါကြောင့်၊ သိက္ခာပဒ ပညတ္တိဟေတု-သိက္ခာပဒပညတ်တော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ အပေက္ခမာနော စ-ရှင်တော်မူလျက်လည်းကောင်း၊ ကရုဏဘူတေန-ကရိုဏ်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ တေန သမယေန-ထိုအခါဖြင့်၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ ပညာ ပယန္တောစ-ပညတ်တော်မူလျက်လည်းကောင်း၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထို အရပ်၌၊ ဝိဟာသိ-သီတင်းသုံးတော်မူပြီ၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဟိတ်ဖြစ်သော ထိုအခါကြောင့် သိက္ခာပဒပညတ်တော်မူခြင်း၏အကြောင်းကို ရှင်တော်မူလျက် လည်းကောင်း၊ ကရိုဏ်းဖြစ်သော ထိုအခါဖြင့် သိက္ခာပဒတို့ကို ပညတ်တော်မူ လျက်လည်းကောင်း၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ထိုထိုအရပ်၌ သီတင်းသုံးတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိနယေ-၌၊ ဟေတုအတ္ထော-သည်လည်းကောင်း၊ ကရုဏတ္ထောစ- သည်လည်းကောင်း၊ သမ္ဘဝတိ-၏) တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝိနည်းပိဋက၌ ဟိတ်အနက် ကရိုဏ်းအနက်တို့၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်) တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ- ထို ဟိတ်အနက် ကရိုဏ်းအနက်ကို ထွန်းပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ တတ္ထ-ထို ဝိနည်း ပိဋက၌၊ ကရုဏဝစနေန-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ဖြင့်၊ ဝါ-တတိယာဝိဘတ်ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေ သော-ကို၊ ကတော-ပြီ။

ပန-ကား၊ (ဝိနည်းပိဋက၌ ဟိတ်အနက် ကရိုဏ်းအနက်ဖြစ်သင့်ပုံမှတစ်ပါး၊ ဤ ဧကံသမယံပဒ အခြားသောသုတ်ပဒတို့၌ အစွန္တသံယောဂအနက် ဖြစ်သင့်ပုံ ကား) ဣဓ-ဤ ဧကံ သမယံဟူသော ပုဒ်၌လည်းကောင်း၊ အညသ္မိ-ဧကံ သမယံပုဒ်မှ တစ်ပါးသော၊ ဧဝံ ဇာတိကေစ-ဤသို့သဘောရှိသော ပုဒ်၌လည်း ကောင်း၊ အစွန္တသံယောဂတ္ထော-အစွန္တသံယောဂအနက်သည်၊ သမ္ဘဝတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဣဓ-၌လည်းကောင်း၊ အညသ္မိ-သော၊ ဧဝံ ဇာတိကေစ-၌လည်းကောင်း၊ အစွန္တသံယောဂတ္ထော-သည်၊ သမ္ဘဝတိ- နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ယံ သမယံ-အကြင်ကာလပတ်လုံး၊ ဘဂဝါ- သည်၊ ဣမံ (သုတ္တန္တံဝါ)-ဤ ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အညံ- ဗြဟ္မဇာလသုတ်မှတစ်ပါးသော၊ သုတ္တန္တံဝါ-သုတ္တန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဒေသေသိ-ဟောတော်မူပြီ၊ တံ သမယံ-ထို ကာလပတ်လုံး၊ အစွန္တမေဝ-အပိုင်း အခြားကို လွန်၍သာလျှင်၊ ဝါ-အဆက်မပြတ်သာလျှင်၊ ကရုဏာဝိဟာရေန- ကရုဏာဝိဟာရဖြင့်၊ ဝါ-ကရုဏာဝိဟာရလျှင် အရင်းခံရှိသော ပရဟိတ ပဋိပတ်ဖြင့်၊ ဝိဟာသိ-သီတင်းသုံးတော်မူပြီ၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အခြားသော သုတ္တန်ကိုသော်လည်း ကောင်း ဟောတော်မူရာ ကလာပတ်လုံး အဆက်မပြတ် ကရုဏာဝိဟာရဖြင့်

သီတင်းသုံးတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဓ-ဤဇကံ သမယံပုဒ်၌လည်းကောင်း၊ အညသ္မိ-အခြားသော၊ ဧဝံ ဇာတိကေစ-၌လည်းကောင်း၊ အစန္တသံယောဂတ္ထော-သည်၊ သမ္ပဝတိ-၏၊) တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဤဇကံ သမယံပုဒ် အခြားသော ဤသို့သဘောရှိသော ပုဒ်တို့၌ အစန္တသံယောဂ အနက်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်၊) တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ-ထို အစန္တသံယောဂအနက်ကို ထွန်းပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဣဓ-ဤဇကံ သမယံဟူသောပုဒ်၌၊ ဥပယောဂဝစန နိဒ္ဒေသော-ကို၊ ကတော-ပြီ၊ ဣတိ-ဤကား အကျယ်အဖြေတည်း။

တေန-ထို့ကြောင့်၊ တံတံ အတ္ထမပေက္ခိတ္တာ ၊ပေ၊ ဥပယောဂေန သော ဣဓာတိ-တံတံ အတ္ထမပေက္ခိတ္တာ ၊ပေ၊ ဥပယောဂေန သော ဣဓဟူသော၊ ဧတံ (သင်္ဂဟဝစနံ)-ဤသိမ်းယူကြောင်း စကားကို၊ (မယာ-သည်၊) ဝုစ္ဆတိ-ဆိုအပ်၏၊ [တံတံ အတ္ထံ-ထိုထို အဓိကရဏအနက် ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏာအနက် ဟိတံ အနက် ကရိုဏ်းအနက်ကို၊ အပေက္ခိတ္တာ-ရှုငဲ့၍၊ အညတြ-ဤဇကံ သမယံဟူသောပုဒ်၊ အခြား ဤသို့သဘောရှိသော ပုဒ်တို့မှ တစ်ပါးသော အဘိဓမ္မာပိဋက၊ အခြားသော သုတ်ပုဒ်၊ ဝိနည်းပိဋကတို့၌၊ ဘုဗ္ဗေန-သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကရဏေနစ-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမယော-သမယသဒ္ဒါကို၊ (အာယသ္မတာ အာနန္တတ္ထေရေန-သည်လည်းကောင်း၊ အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေနစ-သည်လည်းကောင်း၊ ဝုတ္တော-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဣဓ-ဤဇကံ သမယံဟူသော ပုဒ်၌၊ (အစန္တသံယောဂတ္ထံ-ကို၊ အပေက္ခိတ္တာ-ငဲ့၍၊) ဥပယောဂေန-ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့်၊ (အာယသ္မတာ အာနန္တတ္ထေရေန-သည်၊) ဝုတ္တော-ပြီ။]

ပန-ဝါဒန္တရကား၊ ပေါရာဏာ-ရှေး၌ဖြစ်သော ဆရာတို့သည်၊ ဝဏ္ဏယန္တိ-ဖွင့်ဆိုကြကုန်၏၊ (ကိ-နည်း၊) ယသ္မိ သမယေတိဝါ-ယသ္မိ သမယေဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ [“ယသ္မိ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံစိတ္တံ” စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ယသ္မိ သမယေ” ဟု ရှိစေ၊] တေန သမယေနာတိဝါ-တေန သမယေနဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဧကံ သမယန္တိဝါ-ဧကံ သမယံဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဧသ (ဧသော)-ဤသဒ္ဒါ ၃ ပါးအပေါင်းသည်၊ အဘိလာပမတ္တဘေဒေါ-သဒ္ဒါမျှဖြင့် ကွဲပြား၏၊ ဝါ-သဒ္ဒါလောက်သာ ကွဲပြား၏၊

အဘိလာပမတ္တဘေဒေါ။ ။ ဝစနမတ္တေန (သဒ္ဒါမျှဖြင့်) ဘေဒေါ ဝိသေသော၊ နပန အတ္ထေန၊ တေနာဟ သဗ္ဗတ္ထ ဘုဗ္ဗမေဝတ္ထောတိ၊ သဗ္ဗေသုပိ အတ္ထတော အာဓာရော ဧဝ အတ္ထောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဣမိနာစ ဝစနေန (ဤအဘိလာပမတ္တဘေဒသဒ္ဒါဖြင့်လည်း) သုတ္တဝိနယေသု ဝိဘတ္တိဝိပရိဏာမော (သုတ္တန်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်၏ ပြောင်းလွဲခြင်း၊ ဝိနည်း၌ တတိယာဝိဘတ်၏ ပြောင်းလွဲခြင်းကို) ကတော၊ ဘုဗ္ဗတ္ထေဝါ ဥပယောဂကရဏ ဝိဘတ္တိယော သိဒ္ဓါတိ ဒေသေတိ၊ တသ္မာတိ အာဒိနာ တေသံ မတိဒဿနေ ဂုဏမာဟ၊ (တသ္မာဖြင့် လဒ္ဒဂုဏ်ကို ပြသည်-ဟူလို)၊-ဋီကာသစ်။

သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော သဒ္ဓါ ၃ မျိုး၌၊ ဘုမ္မမေဝ-အဓိကရဏသာလျှင်ဖြစ်သော၊ အတ္ထော-သည်၊ (ဟောတိ-၏၊) ဣတိ-သို့၊ (ဝဏ္ဏယန္တိ) တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အလုံးစုံသော သဒ္ဓါ ၃ မျိုး၌ အဓိကရဏအနက်သံ ဖွင့်ဆိုကြသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဧကံ သမယန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တေပိ-ဆိုအပ်သော်လည်း၊ ဧကသ္မိံ သမယေတိ အတ္ထော-ဧကသ္မိံ သမယေဟူသော အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

ဘဂဝါတိ-ဘဂဝါဟူသည်ကား၊ ဂရု-ကျောက်ထီးတန္တူ၊ အလေးပြုအပ်သော မြတ်စွာဘုရားတည်း၊ ဟိ-မှန်၊ လောကေ-လောက၌၊ ဂရု-ကျောက်ထီးတန္တူ၊ အလေးပြုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဘဂဝါတိ-ဟူ၍၊ ဝဒန္တိ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြကုန်၏၊ စ-ဆက်ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) စ-ချီးမွမ်းဖွယ်ရာ သဗ္ဗာဝနာကား၊ အယံ-ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဗ္ဗဂုဏ်ပီသိဋ္ဌတာယ-သီလအစရှိသော အလုံးစုံသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် ထူးကဲသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗသတ္တာနံ-အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏၊ ဂရု-အလေးပြုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သီလအစရှိသော အလုံးစုံသောဂုဏ်တို့ဖြင့် ထူးကဲသည့်အတွက် အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏ အလေးပြုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ဘဂဝါတိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

ဘဂဝါတိ ဂရု။

။ဘာရိယတ္ထေန-ထမ်းဆောင်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ (ပေါ့ပေါ့ဆဆ မပြုရ၊ လေးလေးပင်ပင် ထမ်းဆောင်ရသော အနက် သဘောကြောင့်၊) ဂရု-ဂရုမည်၏၊-ဋီကာ၊ ဤအလို ဂရုသဒ္ဓါသည် ဘာရိယတ္ထဝါစီ ရုဋ္ဌိ အနိပ္ပန္နုပါဠိပဒိကပုဒ်ဟု မှတ်ပါ၊ ထို ဘာရိယတ္ထအနက်ကိုပင် လောကသင်္ကေတအားဖြင့် ခိုင်မြဲစေလို၍ "ဂရု ဟိ" စသည်ကို မိန့်သည်၊ မှန်၏၊-ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့သည် သူတို့၏ ကိုးကွယ်ရာကို "ဘဂဝံ-ဘဂဝံ"ဟု ခေါ်ကြကုန်၏။ [လောကေတိ ဣမိနာ န ကေဝလံ သာသနေ ယေဝ(သာသနာတော်၌သာ အလေးဂရုပြုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို "ဘဂဝါ"ဟု ခေါ်ရိုးရှိသည် မဟုတ်သေး၊) လောကေပိ ဂရုကာကဗ္ဗဋ္ဌေန ဘဂဝါတိ သင်္ကေတသိဒ္ဓိတိ ဒဿေတိ၊-ဋီကာသစ်။]

အယဉ္ဇ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော။

။အလေးပြုထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏အပေါ်၌ ဘဂဝါဟူသော အမည်သည် တက်ရောက်ရိုးဖြစ်လျှင် ဤ ငါတို့မြတ်စွာဘုရားသည်သာ သာ၍ ဘဂဝါမည်တော်မူ၏-ဟု ပြလို၍ "အယဉ္ဇ"စသည်ကို မိန့်၊ မှန်၏-ငါတို့မြတ်စွာဘုရားသည် ဥပမာ မပြုနိုင်လောက်အောင် အစွမ်းသတ္တိရှိသော သီလစသော ဂုဏ်တော်အထူးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အလုံးစုံသော ကျေးဇူးမဲ့ကို ပယ်ရှားခြင်း ရှေ့သွားရှိသည်ဖြစ်၍ အကြွင်းမရှိအောင် စီးပွားချမ်းသာကို ဆောင်သော ကာယပယောဂ ဝဇီပယောဂ မနောပယောဂ၏ ပြည့်စုံခြင်းအားဖြင့် သတ္တဝါအပေါင်း၏ ကျေးဇူးဥပကာရကို စင်စစ် ပြုတော်မူလေ့ရှိတော်မူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနန္တလောကဓာတ်၌ အနန္တသတ္တဝါတို့၏ အမြတ်ဆုံး "ဂါရဝဋ္ဌာန" ဖြစ်တော်မူပါပေသည်။

ပေါရာဏေဟိဝိ-ရှေး၌ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်လည်း၊ ဘဂဝါတိ
 ဝစနံ သေဋ္ဌံ ၊ပေ၊ ဘဂဝါ တေန ဝုစ္စတိတိ-ဟူသော၊ (တေဂါထာဝစနံ-ဤ
 ဂါထာစကားကို) ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။ [ဘဂဝါတိဝစနံ-ဘဂဝါဟူသောသဒ္ဓါ
 သည်၊ သေဋ္ဌံ-အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်သော သဒ္ဓါတည်း၊ ဘဂဝါတိ ဝစနံ-
 သည်၊ ဥတ္တမံ-မြတ်သော သဒ္ဓါတည်း၊ (တစ်နည်း) ဘဂဝါတိဝစနံ-ဘဂဝါ
 သဒ္ဓါသည် ဟောအပ်သောအနက်သည်၊ သေဋ္ဌံ-အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်သော
 အနက်တည်း၊ ဘဂဝါတိဝစနံ-သည်၊ ဥတ္တမံ-မြတ်သောအနက်တည်း၊ (တထာ
 ဂတော-မြတ်စွာဘုရားသည်) ဂါရဝယုတ္တော-အလေးပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်
 ဟူသော ဂုဏ်နှင့်ယှဉ်တော်မူ၏၊ (ယေန ကာရဏတ္ထယေန-အကြင် အကြောင်း
 ၃ ပါးအပေါင်းကြောင့်၊ ယော တထာဂတော-သည်) ဂရ-ဂရမည်တော်မူ၏၊
 တေန (ကာရဏတ္ထယေန)-ကြောင့်၊ သော(တထာဂတော)-ကို၊ ဘဂဝါ-ဘဂဝါ
 ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

အပိစ-တစ်နည်းကား၊ ဘာဂျဝါဘဂ္ဂဝါယုတ္တော ၊ပေ၊ ဘဝေသု ဘဂဝါ
 တတောတိ-ဟူသော၊ ဣမိဿ ဂါထာယ-၏၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ အဿ
 ပဒဿ-ဤ ဘဂဝါပုဒ်၏၊ ဝိတ္တာရတ္ထော-အကျယ်အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊
 [အချို့စာအုပ်၌ “ဝိတ္တာရတော အတ္ထော”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏၊] သောစ-ထို
 အကျယ်အနက်ကိုလည်း၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ-၌၊ ဗုဒ္ဓါနဿတိနိဒ္ဒေသေ-ဗုဒ္ဓါနဿတိ
 နိဒ္ဒေသ၌၊ (မယာ) ဝုတ္တောယေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ။ (ယောဘဂဝါ-သည်၊
 ယတော-အကြင်ကြောင့်)၊ ဘာဂျဝါ-ဘုန်းကံပါရမီ ရှိတော်မူ၏၊ တတော-
 ကြောင့်၊ (သော ဘဂဝါ)၊ ဘဂဝါ-ဘဂဝါ မည်တော်မူ၏၊ (ယောဘဂဝါ
 ယတော)၊ ဘဂ္ဂဝါ-ချီးဖျက်အပ်ပြီးသော ကိလေသာ ရှိတော်မူ၏၊ တတော-
 ကြောင့်၊ (သောဘဂဝါ)၊ ဘဂဝါ-မည်တော်မူ၏၊ (ယော ဘဂဝါ ယတော)၊
 ဘဂေဟိ-ဣဿရိယ၊ စသည့် အပြား၊ ဘုန်း ၆ ပါးတို့နှင့်၊ ယုတ္တော-ယှဉ်တော်မူ
 ၏၊ တတော၊ (သောဘဂဝါ)၊ ဘဂဝါ-မည်တော်မူ၏၊ (ယောဘဂဝါ ယတော-
 ကြောင့်)၊ ဝိဘတ္တဝါ-ကုသိုလ်စသား၊ များအပြားဖြင့်၊ တရားတို့ကို ဝေဖန်တော်
 မူပြီ၊ တတော-ကြောင့်၊ (သော ဘဂဝါ)၊ ဘဂဝါ-မည်တော်မူ၏၊ (ယော ဘဂဝါ
 ယတော)၊ ဘတ္တဝါ-ဥတ္တရိမနဿဓမ္မတို့ကို မှီဝဲတော်မူပြီ၊ တတော၊ (သော
 ဘဂဝါ)၊ ဘဂဝါ-မည်တော်မူ၏၊ (ယောဘဂဝါ ယတော)၊ ဘဝေသု-ဘဝတို့၌၊

ပေါရာဏေဟိဝိ ဝုတ္တံ။ ။လောက၌သာ အလေးဂရပြုထိုက်သူကို ဘဂဝါဟု
 ခေါ်ရိုးရှိသည်မဟုတ်သေး၊ သာသနာတော်၌လည်း ရှေးဆရာတို့က အလေးဂရပြုထိုက်သူ
 ကို “ဘဂဝါ”ဟု ခေါ်ရိုးရှိကြောင်းပြလို၍ “ပေါရာဏေဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်။ [ပေါရာဏေ
 ဟိတိစ အဋ္ဌကထာစရိယေဟိတိ အတ္ထော-ဋီကာ၊ ကြွင်းသောအဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်
 ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဝန္တဂမနော-ထွေးအန်ပြီးသော သွားကြောင်း တဏှာရှိတော်မူ၏။ ဝါ-သွားကြောင်းတဏှာကို ထွေးအန်တော်မူပြီ၊ တတော၊ (သော ဘဂဝါ၊) ဘဂဝါ-မည်တော်မူ၏။ [“အပိစ” စသည်ဖြင့် ပြအပ်သော ဤဂါထာ၏ အဓိပ္ပာယ်များကိုလည်း ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤ နိဒါန်းစကားရပ်၌၊ [ဧတ္တာတိ ဧတသ္မိံ နိဒါန ဝစနေ၊] ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဧဝံ မေ သုတန္တိ ဝစနေန-ဧဝံ မေ သုတံ ဟူသော စကားဖြင့်၊ ယထာသုတံ-အကြင်အကြင် ကြားနာအပ်ပြီးသော၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ဒဿေန္တော-ပြခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ပြတော်မူသော၊ (ထေရော-အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်၊) ဘဂဝတော-၏၊ ဓမ္မကာယံ-တရားတည်းဟူသော ကိုယ်တော်ကို၊ ပစ္စက္ခံ-မျက်မှောက်ကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ တေန-

ဧတ္တာဝတာ စသည်။ ။ဧကံ သမယံ ဘဂဝါပုဒ်တို့၏ အစိပ်အနက်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အပေါင်းအနက်ကိုပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် ဧဝံ မေ သုတံဟူသော ရှေ့ ၃ ပုဒ်၏ ကြွင်းကျန်သေးသော သမုဒါယတ္တနှင့်တကွပြခြင်းငှာ “ဧတ္တာဝတာ” စသည်ကို မိန့်။ [“ဧဝံ မေ သုတံ” ၏ သမုဒါယတ္တကို ရှေး၌ ကျယ်ဝန်းစွာ ပြခဲ့ပြီးဖြစ်၏။ သို့သော် မကုန်တတ်သေး၊ ကြွင်းကျန်နေသေး၏။ ထိုကြွင်းကျန်နေသော သမုဒါယတ္တလည်း ဧကံ သမယံ၏ သမုဒါယတ္တနှင့် အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ဆက်သွယ်၍နေ၏။ ဆက်သွယ်ပုံကို နောက်၌ ပြလတ်သောစကားဖြင့် သို့ပါ၊ ထို့ကြောင့် ဧဝံ မေ သုတံဟူသော ရှေ့ပုဒ် ၃ ပါး၏ သမုဒါယတ္တနှင့်တကွ ဧကံ သမယံ၏ သမုဒါယတ္တကို တစ်ပေါင်းတည်း ပြရပါသည်။] ဤ “ဧတ္တာဝတာ” ကို “ဧဝံ မေ သုတန္တိ ဝစနေန” ၌လည်းကောင်း၊ “ဧကံ သမယံ ဘဂဝါတိ ဝစနေန” ၌လည်းကောင်း စပ်ပါ။ “ဧတ္တာဝတာ” ဟု ရှိရာ၌ နိဂမဝါကျများ၏၊ ဆရာတို့လည်း နိဂုံးအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဝယဝတ္ထမှတစ်ပါး သမုဒါယတ္တကိုပြသော ပက္ခန္ဓရအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း အနက်ပေးတော်မူကြသည်။ မိမိကား ပြတ်ပြီးသော အဝယဝတ္ထကို သမုဒါယတ္တအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပြတ်ပြီးသော ဧဝံ မေ သုတံ၏ သမုဒါယတ္တကို ကျန်သေးသော သမုဒါယတ္တအားဖြင့်လည်းကောင်း ပြန်၍ဆက်သော “ဝါကျာရဗ္ဗ” ဟုပင် ထင်သည်။

ယထာသုတံ ဖေ၊ ကရောတိ။ ။ “ဧဝံ မေ သုတံ-ဤသို့ တပည့်တော် ကြားနာအပ်ပါပြီ” ဟု လျှောက်သဖြင့် ထိုကြားနာအပ်ပြီးသော တရားသည် ထိုလျှောက်ထားချိန်၌ အရှင်အာနန္ဒာ၏စိတ်တွင် ထင်မြင်လာ၏။ ထို့ကြောင့် “ပစ္စက္ခံ ကရောတိ-မျက်မှောက်ပြု၏” ဟု ဆိုသည်။ “ယော ခေါ အာနန္ဒ မယာ ဓမ္မောစ ဝိနယောစ ဒေသိတော၊ ပညတ္တော၊ သော ဝေါ မမစ္စယေန သတ္တာ” ဟု မိန့်တော်မူခြင်းကြောင့် ထိုတရားတော်သည် သတ္တုအဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် “ဓမ္မကာယံ” ဟု ဆိုသည်။ [တထာဂတဿ ဟေတဝါသေဋ္ဌ အဓိဝစနံ ဓမ္မကာယော ဣတိပိ-ပါထိကဝဂ္ဂပါဠိတော် အဂ္ဂညသုတ်။]

တေန ဖေ၊ သမသာသေတိ။ ။ ထိုသို့ ဓမ္မကာယကို မျက်မှောက်ပြုသည့်အတွက် အဘယ်အကျိုးရှိပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တေန” စသည်ကို မိန့်သည်။ ထို ဓမ္မကာယကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းကြောင့် မြတ်စွာဘုရားကို မဖူးမြင်ရသဖြင့် ပျင်းရိ

ထိုသို့ မေ့ကာယကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းကြောင့်၊ ဣဒံ ပါဝစနံ-ဤမြတ်သော ဘုရားစကားတော်သည်၊ အတိက္ကန္တသတ္ထုကံ-ကွယ်လွန်ပြီးသော ဆရာရှိသည်၊ န-မဟုတ်၊ အယံ-ဤတရားတော်သည်၊ ဝေါ-သင်တို့၏၊ သတ္တာ-ဆရာတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ သတ္ထု-မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဒဿနေန-မဖူးမြင်ခြင်းကြောင့်၊ (တစ်နည်း) သတ္ထုအဒဿနေန-မြတ်စွာဘုရားကို မဖူးမြင်ခြင်းကြောင့်၊ [ဋီကာ သစ်၌ ဝါကျ၊ သမာသံ ၂ မျိုးဖွင့်၏။] ဥက္ကဏ္ဍိတံ-ပျင်းရိနေသော၊ ဝါ-ဆင်းရဲ ငြိုငြင်စွာ အသက်ရှင်ခြင်းသို့ ရောက်သော၊ ဝါ-အထက်၌တည်သော လည်ရှိ သော၊ ဇနံ-သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ သမဿာသေတိ-သက်သာရာရစေ၏။

(တ္ထဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော) ဧကံ သမယံ ဘဂဝါတိ ဝစနေန- ဟူသော စကားဖြင့်၊ တသ္မိံ သမယေ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို သံဂါယနာတင်ရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝတော-၏၊ အဝိဇ္ဇမာနဘာဝံ-ထင်ရှားရှိတော်မမူသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော-ပြခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ပြတော်မူသော၊ (ထေရော-သည်။) ရူပကာယပရိနိဗ္ဗာန်-ရူကာယ၏ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခြင်းကို၊ သာဓေတိ-ပြီးစေ၏၊ တေန-ထိုသို့ ပြီးစေခြင်းကြောင့်၊ ဧဝံ ဝိဓဿနာမ-ဤသို့ အပြားရှိသည်မည်

ပြီးငွေနေသော သတ္တဝါအပေါင်းကို သက်သာရာရစေခြင်း အကျိုးရှိသည်-ဟူလို၊ သမဿာသေတိ၌ သံ+အာပုဗ္ဗ၊ သသဓာတ်သည် “ကောင်းစွာ ရှုနိုင် ရှိုက်နိုင်ခြင်း” အနက်ကို ဟော၏။ “ကောင်းစွာ ရှုနိုင် ရှိုက်နိုင်စေ၏” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏။ “သက်သာရာ ရစေ၏” ကား အဓိပ္ပာယ်ထွက်တည်း။ [ဥက္ကဏ္ဍိတပုဒ်ပြီးပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ ပဌမပါရာဇိက သိက္ခာချခန်းအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။]

နယိဒံ ၊ ဝေါ ပါဝစနံ။ ။ ပါဝစနံကို “ပ+ဝစနံ” ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ ပသည်၊ ပကဒ္ဒ (ဥတ္တမ) အနက်ဟောတည်း၊ ဒိယပြု၍ “ပါ” ဟု ဖြစ်ရသည်၊ ပကဒ္ဒ-မြတ်သော+ဝစနံ-စကားတော် တည်း၊ ပါဝစနံ-တော်၊ အတိက္ကန္တသတ္ထုကံ၌ ဘာဝပုဗ္ဗေန ဘာဝလောပကြိ၍ “ဣဒံ ပါဝစနံ- ဤမြတ်သော ဘုရားစကားတော်သည်၊ န အတိက္ကန္တသတ္ထုကံ-သင်တို့အတွက် ကွယ်လွန် ပြီးသော ဆရာရှိသူတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မဟုတ်” ဟု အနက်ဖွင့်ကြ၏။ ဆိုလိုရင်းကား- သင်တို့မှာ ဆရာ မကွယ်လွန်သေးပါ၊ ပါဝစနတည်းဟူသော ဆရာရှိနေပါသည်-ဟူလို၊ ဤကား ဝဒန္တိဝါဒတည်း၊ သမာနဝါဒကား-ပါဝစနသည် သတ္ထုကံစွကို ပြီးစေနိုင်ခြင်း ကြောင့် ပါဝစနတည်းဟူသော သတ္ထု မကွယ်လွန်သေးပါ၊ ထင်ရှားရှိနေပါသေးသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ဘာဝပုဗ္ဗေန ဘာဝလောပကြိဖွယ် မလိုဟု သမာနဝါဒက ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် သတ္ထုကို မဖူးမြင်ရသည့်အတွက် ပျင်းရိပြီးငွေနေသော သတ္တဝါအပေါင်းကို သက်သာရာ ရစေနိုင်သည်သာ။

ဧကံ ၊ ဝေါ သာဓေတိ။ ။ “ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ-အခါတစ်ပါး၌ မြတ်စွာဘုရား သည်” ဟု ဆိုသဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို သံဂါယနာတင်ရာ ထိုအခါဝယ် မြတ်စွာဘုရား၏ ထင်ရှားရှိတော်မမူကြောင်းကို ပြ၏။ ထိုသို့ပြသဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို သံဂါယနာတင်ရာ ထိုအခါ၌ မြတ်စွာဘုရား၏ ရူပကာယတော်၏ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးအဖြစ်ကို ပြီးစေသည်။

သော၊ ဝါ-ဤသို့ သဘောရှိသည်မည်သော၊ အရိယဓမ္မဿ-အရိယာတို့၏ တရားကို၊ ဝါ-မြတ်သောတရားကို၊ ဒေသကော-ဟောပြုတော်မူနိုင်သော၊ ဒသ

ဆက်ဦးအံ့၊- မြတ်စွာဘုရား ထင်ရှားရှိတော်မူသေးသော်လည်း “အခါတစ်ပါးတုန်းက မြတ်စွာဘုရားသည်” ဟု ဆိုနိုင်ပါ၏။ သို့သော် ထိုအချိန်အခါ၌ မြတ်စွာဘုရား ရှိတော်မမူ သည်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ” ဟု အရှင်အာနန္ဒာ မိန့်တော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာ၏ သန္တာယဘာသိတကို လိုက်၍ “တသ္မိံ သမယေ ဘဂဝတော အဝိဇ္ဇမာန ဘာဝံ ဒဿေန္တော” ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤနေရာ၌ “ဧဝံ မေ သုတံ” ဟူသောစကားဖြင့် ဓမ္မကာယကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း “ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ” ဟူသောစကားဖြင့် ရူပကာယတော်၏ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခြင်းကို ပြီးစေခြင်းဟု စကား ၂ ရပ် ဆက်သွယ်နေပုံကို သတိပြုပါ။ ဤသို့ စကား ၂ ရပ်၏ သမုဒါယအနက်ချင်း ဆက်သွယ်နေပုံကို ပြလိုသောကြောင့်ပင် “ဧဝံ မေ သုတံ” အတွက် ကြွင်းသေးသော သမုဒါယအနက်ကို ဤနေရာကျမှ ပြရပေသည်။

တေန ၊ ပေ၊ ဇနေတိ ။ ။ ထို ရူပကာယပရိနိဗ္ဗာန်ကို ပြီးစေသည့်အတွက် အဘယ်အကျိုးရှိပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တေန ၊ ပေ၊ ဇနေတိ” ဟု မိန့်သည်။ မြတ်စွာဘုရား၏ ရူပကာယတော်မှ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသောအားဖြင့် စုတေရသေးသောကြောင့် အသက်ရှင်နေရခြင်း ဇီဝိတမာန်ဖြင့် ယစ်မူးနေသော လူအပေါင်းကို ထိတ်လန့်စေခြင်း၊ သူတောင်းတရား၌ အားထုတ်မှုကို ဖြစ်စေခြင်းအကျိုးရှိသည်-ဟုလို။ [ဋီကာသစ်၌ “တေန” ကို သံဝေဇေတိ၌သာ စပ်၍ “ဥဿာဟံ ဇနေတိ” အတွက် “တတောယေဝ-ထိုသို့ ထိတ်လန့်စေခြင်းကြောင့်ပင်” ဟု ဟိတ်အပို ထည့်လေသည်။ ထိုဋီကာအလိုအားဖြင့်ကား “သဒ္ဓမ္မေစ” ဟု စသဒ္ဓါပါပုံ မရပါ။ မိမိကား-စသဒ္ဓါ တိုက်ရိုက်ပါသည့်အတွက် ရှေ့ဝါကျနှင့် အကျိုးတူသော သမုစ္စည်းအနက်သာ ဖြစ်သင့်ရကား “တေန” ကို “သံဝေဇေတိ၊ ဇနေတိ” ဟူသော ဖိုလ် ၂ ချက်၌ စပ်ထိုက်၏ဟု ယူဆပါသည်။]

ဧဝံ ဝိဿေ အရိယဓမ္မဿ။ ။ ဧဝံ ဝိဿောတိ ဧဝံ ပကာရဿ (ဝိဓေအတွက် အပြား) အနက်ကိုလည်းကောင်း “ဧဝံ သဘာဝဿာတိပိ အတ္ထော” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ဤနောက်အနက်ကား မြန်မာများ ပေးရိုးဖြစ်သော ဝေါဟာရတ္ထတည်း၊ အရိယ ဓမ္မဿာတိ အရိယာနံ ဓမ္မဿ၊ အရိယဘူတဿဝါ ဓမ္မဿ၊-ဋီကာသစ်။

နာမ။ ။ “ဧဝံ ဝိဿေနာမ” ၌ နာမသဒ္ဓါကို “ဂရဟာအနက်ဟော” ဟု ဖွင့်၍ ထိုနာမသဒ္ဓါ၏ “ဒေဝိသော အပိ ဘဂဝါ ပရိနိဗ္ဗုတော-ဤကဲ့သို့သော ဘုရားသည်လည်း ပရိနိဗ္ဗာန်စံရသေး၏။ ကာနာမ ကထာ အညေသန္တိ ဂရဟတ္ထံ ဇောတေတိ” ဟုလည်း ဋီကာသစ်၌ အဓိပ္ပာယ် ပြ၏။ “ဧဝံ ဝိဿေနာမ” ကို “အရိယဓမ္မဿ” ၌ စပ်ရမည်ဖြစ်ပါ လျက် “သောပိ ဘဂဝါ ပရိနိဗ္ဗုတော” ၌ လှမ်းကျော်၍ စပ်ပုံနှင့်တကွ ဂရဟာအနက် ဆိုသည်ကို စဉ်းစားပါ။ မိမိကား အရိယဓမ္မကို မြှင့်တင်သော ရိုးရာသမ္ဘာဝနာဇောတက ဟုသာ ယူဆလိုပါသည်။ “ဤသို့သဘောရှိသော (ဤမျှလောက် အဆင့်အတန်းမြင့်သော) အရိယဓမ္မ” ဟုလို၊ သမုစ္စည်းအနက်ကို ထွန်းပြသော အပိသဒ္ဓါမဟုတ်သောကြောင့် ထိုနာမသဒ္ဓါဖြင့် ဂရဟာကိုလည်း ပေါင်းဆည်းဖွယ် မလိုပါ။

ဗလဓရော-ဆယ်ပါးသော ကာယဗလ၊ ဉာဏဗလကို ဆောင်တော်မူသော၊
 [“ဒသဗလော” ဟု မူကွဲရှိ၏။] ဝဇီရသံဃာတသမာနကာယော-ဝဇီရစိန်
 အပေါင်းနှင့်တူသော ကိုယ်ရှိတော်မူသော၊ (စိန်တုံးနှင့်တူသော ကိုယ်ရှိတော်မူ
 သော) သောပိ ဘဂဝါ-ထိုမြတ်စွာဘုရားသော်မှလည်း၊ ပရိနိဗ္ဗာတော-ပရိနိဗ္ဗာန်
 စံတော်မူရုံတုံသေး၏။ အညေန-မြတ်စွာဘုရားမှ တစ်ပါးသော၊ ကေန-
 အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဇီဝိတေ-အသက်ရှင်ခြင်း၌၊ အာသာ-မျှော်လင့်တောင်တမှု
 ကို၊ ဇနေတဗ္ဗာ-ဖြစ်စေထိုက်ပါတော့အံ့နည်း၊ (န ဇနေတဗ္ဗာဇဝ-မဖြစ်စေထိုက်
 တော့သည်သာ) ဣတိ-သို့၊ ဇီဝိတမဒမတ္တံ-ဇီဝိတမဒမာန်ဖြင့် ယစ်မူးနေသော၊
 (အသက်ရှင်ခြင်း၌ မာန်ယစ်ခြင်းဖြင့် ယစ်မူး၍နေသော) ဇနံ-လူအပေါင်းကို၊
 သံဝေဇေတိ-ထိတ်လန့်စေ၏။ စ-ထိတ်လန့်စေရုံသာ မကသေး၊ အဿ-ထို
 လူအပေါင်း၏၊ သဒ္ဓမ္မေ-သူတော်ကောင်းတရား၌၊ ဥဿာဟံ-အားထုတ်ခြင်း
 ကို၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေ၏။

ဝဇီရ ပေ၊ ကာယော။ ။ “ဝဇီရစိန်လက်နက် မိုးကြိုးစက်” ဟု ရာဌ်ကဲ့သို့ ဝဇီရစိန်
 သည် မိမိကို အခြားသော ဓဏီပါသာဏတို့က မဖောက်ခွဲနိုင်၊ မိမိကသာ အခြားသော
 မဏီပါသာဏတို့ကို ဖောက်ခွဲနိုင်၏။ ထို့အတူ မြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်အင်္ဂါတော် အစိတ်
 အပိုင်းလည်း တစ်စုံတစ်ယောက်မျှ ပေါက်ပြဲသွားအောင် မဖောက်ခွဲနိုင်၊ ထို့ကြောင့်ပင်
 အရှင်ဒေဝဒတ်၏ ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ပေါ်မှ ကျောက်တုံးဖြင့် လှိမ့်ချစဉ်တုန်းက ကျောက်ချပ်
 ကလေးသည် ခြေမတော်အပေါ်၌ ကျရောက်ပါသော်လည်း ခြေမတော်မပေါက်မကွဲချေ။
 ဤသို့လျှင် လက် ခြေအင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းတို့သည် ဝဇီရစိန်နှင့်တူ၍ လက် ခြေအင်္ဂါ
 အပေါင်းဖြစ်သော ကိုယ်တော်ကား ဝဇီရစိန်အပေါင်းနှင့် တူတော်မူသည်။

သောပိ ဘဂဝါ။ ။ ဤပိသဒ္ဓါကိုကား “သဗ္ဗိဏ္ဏနတ္ထ” ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏။ မိမိကား
 “သမ္ဘာဝနာဇောတက” ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ထို သမ္ဘာဝနာဇောတက ပိသဒ္ဓါဖြင့် “ထိုမျှလောက်
 ဂုဏ်တော်အပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံသော မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်မြတ်သော်မှ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူ
 ရတုံသေး၏။ အခြားသူတို့၏ သေပျောက်ရခြင်းမှာ ဆိုဖွယ်ရာမလို၊ မည်သူမဆို သေရမည်
 သာ” ဟု ဂရဟာအနက်ကို ဆည်းသည်။ ထိုသို့ ပိသဒ္ဓါ၏ ဆည်းအပ်သော ဂရဟာအနက်၏
 သာမတ္ထိယတ္ထကို “ကေန အညေန ပေ၊ သံဝေဇေတိ” ဟု မိန့်သည်။ [နာမသဒ္ဓါ၏ သမ္ဘာဝနာ
 သည် အရိယဓမ္မအတွက်၊ သောပိ၌ ပိ၏ သမ္ဘာဝနာကား ဘဂဝါအတွက်တည်း၊ ဤသို့
 စပ်ရာကဲ့သောကြောင့် တစ်ဝါကျတည်း၌ သမ္ဘာဝနာဇောတက ၂ မျိုးရှိနိုင်ပါသည်။]

ဇီဝိတမဒမတ္တံ။ ။ “ငါသည် ရှေးကလည်း အသက်ရှည်ခဲ့လှပြီ၊ ယခုလည်း
 အသက်ရှင်တုန်း၊ နောင်လည်း အသက်ကြာရှည်လိမ့်ဦးမည်” ဟု စိတ်ကြီးဝင်မှု မာန်မာနကို
 “ဇီဝိတမဒ” ဟု ခေါ်၏။ [ဇီဝိတ-အသက်ရှင်ခြင်း၌+မဒေါ-မာန်ယစ်ခြင်းတည်း၊ ဇီဝိတ
 မဒေါ-ခြင်း၊ ဇီဝိတမဒေန-အသက်ရှင်ခြင်း၌ မာန်ယစ်ခြင်းဖြင့်+မတ္တော (ပမတ္တော)-လွန်စွာ
 ယစ်မူးသူတည်း၊ ဇီဝိတမဒမတ္တော-သူ၊ “သံဝေဇေတိ”၌ သံပုဗ္ဗ၊ ဝိဇီဓာတ်သည် ကြောက်ရွံ့
 ခြင်းအနက်ဟော၊ ကာရိတ်ဏေပစ္စည်း။]

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဧဝန္တိ-ဧဝဟူ၍၊ ဘဏန္တော-ရွတ်ဆိုလျှောက်ထားသော၊ (ထေရော-သည်) ဒေသနာသမ္ပတ္တိ-ဒေသနာတော်၏ ပြည့်စုံပုံကို၊ နိဒ္ဒိသတိ-ညွှန်ပြ၏၊ မေသုတန္တိ-ဟူ၍၊ (ဘဏန္တော-သော၊ ထေရော-သည်) သာဝကသမ္ပတ္တိ-ကြားနာသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြည့်စုံပုံကို၊ (နိဒ္ဒိသတိ) ဧကံ သမယန္တိ-ဟူ၍၊ (ဘဏန္တော ထေရော)၊ ကာလသမ္ပတ္တိ-ကာလ၏ ပြည့်စုံပုံကို၊ (နိဒ္ဒိသတိ)၊ ဘဂဝါတိ-ဟူ၍၊ (ဘဏန္တော ထေရော) ဒေသကသမ္ပတ္တိ-ဟောပြောသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြည့်စုံပုံကို၊ (နိဒ္ဒိသတိ)။

ဧဝန္တိ ၊ပေ၊ နိဒ္ဒိသတိ။ ။သမုဒါယတ္တကို ပြပြီး၍ သဒ္ဓါ၏ပြစွမ်းနိုင်သော သာမတ္တိယတ္တဖြင့် ညွှန်ပြထိုက်သော နိဒ္ဒေသေတဗ္ဗတ္တကို ပြလိုသောကြောင့် “ဧဝန္တိ၊ မေ သုတန္တိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ လျှောက်အပ်လတံသော သုတ်ကို “ဧဝံ-ဤသို့ (ဤလျှောက်အပ်လတံ သည့်အတိုင်း)” ဟု ညွှန်ပြသောကြောင့် ဒေသနာတော်ဖြစ်သောသုတ်၏ ပြည့်စုံပုံ၊ သမ္ပတ္တိဖြစ်ပုံကို ညွှန်ပြရာရောက်သည်။ မှန်၏-အရာဝတ္ထုတစ်ခုသည် ကောင်းမွန်ပြည့်စုံသော သမ္ပတ္တိမဟုတ်လျှင် မည်သူမျှ မညွှန်ပြပုံ၊ ဖုံးကွယ်၍ပင် ထားတတ်သေး၏။

သာဝကသမ္ပတ္တိ။ ။ “သာဝက” အရ ဤနေရာ၌ တပည့်သာဝကကို မဆိုလို၊ “သုဏာတိတိ သာဝကော” အရ ဒေသနာတော်ကို ကြားနာတတ်သော သုဏန္တပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “သာဝကသမ္ပတ္တိန္တိ သုဏန္တပုဂ္ဂလသမ္ပတ္တိ” ဟု ဖွင့်သည်။ အရှင်အာနန္ဒက “မေ သုတံ-တပည့်တော် ကြားနာခဲ့ရပါသည်” ဟု မိမိကိုယ်ကို ထုတ်ဖော်၍ လျှောက်သဖြင့် ကြားနာသောပုဂ္ဂိုလ်က ဧတဒဂ် ၅ မျိုးရ၍ ငါးဌာနတို့၌ အရှင်သာရိပုတြာ၏ ချီးမွမ်းကို ခံရလောက်အောင် သမ္ပတ္တိဖြစ်ကြောင်း၊ ထိုသို့ကြားနာရာ၌ တစ်ဆင့်ကြားလည်း မဟုတ်၊ အဆက်ဆက် မှတ်သားခဲ့ခြင်းလည်း မဟုတ်၊ ကိုယ်တိုင် နာယူခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း ပြသည်။

ကာလသမ္ပတ္တိ။ ။ ဘဂဝါသဒ္ဓါ၏ အနီး၌ ယှဉ်စပ်အပ်သော “ဧကံ သမယံ-အခါတစ်ပါး” ဟု ဆိုသဖြင့် ထိုအခါသည် ဘုရားပွင့်တော်မူခြင်းဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော အခါကောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဧကံ သမယံဖြင့် “ကာလသမ္ပတ္တိ-ကာလ၏ ကောင်းမွန်ပြည့်စုံခြင်း” ကို ပြသည်ဟု ဆိုသည်။ မှန်၏-ကာလဟူသမျှတို့တွင် ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလသည် အသာဆုံး အကောင်းဆုံး ကာလတည်း။

ဒေသကသမ္ပတ္တိ။ ။ “ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ” ၌ “ဘဂဝါ” ဟု ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်ကို ညွှန်ပြသောကြောင့် တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် အမြတ်ဆုံး အသာဆုံးဖြစ်သော ဘုရားရှင်ဖြစ်တော်မူရကား ထိုဘဂဝါသဒ္ဓါဖြင့် သုတ်ကို ဟောပြောသော ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၏ သမ္ပတ္တိဖြစ်ပုံကို ညွှန်ပြသည်။ မှန်၏-လောက၌ အရာဝတ္ထု တစ်ခုခုကိုဖြစ်စေ၊ ကျမ်းစာ တစ်မျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေ၊ တရားတစ်မျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေ ပြုလုပ်ရေးသား ဟောပြောပုဂ္ဂိုလ်ကို မေးလေ့ရှိ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်က သမ္ပတ္တိဖြစ်လောက်အောင် ဂုဏ်ထူးရှိသောပုဂ္ဂိုလ် မဟုတ်လျှင် ထိုအလုပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုကျမ်းစာကိုလည်းကောင်း၊ ထိုတရားကိုလည်းကောင်း မလေးစားကြ၊ ထို့ကြောင့် ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်က သဗ္ဗသတ္တုတ္တမဖြစ်တော်မူသော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဖြစ်ကြောင်းကို “ဘဂဝါ” ဖြင့် ညွှန်ပြရသည်။

အန္တရာစ ရာဇဂဟံ အန္တရာစ နာဠန္ဒန္တိ (ဧတ္ထ)-ဌံ၊ (သမဘိနိဝိဋ္ဌော)-ကောင်းစွာ အကျုံးဝင်သော၊ အန္တရာသဒ္ဓေါ-အန္တရာသဒ္ဓါသည်။ ဝါ-ကို၊ ကာရဏဇာတစိတ္တ ဝေမဇ္ဈဝိဝရာဒီသု-အကြောင်းဟူသော အနက်၊ ဇာတဟူသော အနက်၊ စိတ်ဟူ သောအနက်၊ အလယ်ဟူသောအနက်၊ အကြားဟူသောအနက် အစရှိသော အနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏။ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏။ ဟိ-ချဲ့၊ တထာဂတာ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ အညတြ-ကြည့်၍၊ ကော-အဘယ်သူသည်။ တဒန္တရံ-ထို အကြောင်းကို၊ ဇာနေယျ-သိနိုင်ပါအံ့နည်း၊ ဣတိစ-ဤပါဠိရပ်၌လည်းကောင်း၊ နော-လူတို့သည်။ သင်္ဂမ္မ-ပေါင်းဆုံ၍၊ ဝါ-စုရုံး၍၊ မဉ္ဇ-တပည့်တော်မကိုလည်း ကောင်း၊ တုဉ္ဇ-အရှင်ဘုရားကိုလည်းကောင်း၊ မန္တန္တိ-တိုးတိုးပြောကြကုန်၏။ ဝါ-တိုင်ပင်ကြကုန်၏။ အန္တရံ-အကြောင်းကား၊ ကိ-အဘယ်နည်း၊ (တစ်နည်း) ကိ အန္တရံ-အကြောင်းမည်သို့ဟု မသိရ၊ ဣတိစ-ဤပါဠိရပ်၌လည်းကောင်း၊ ဣတိ အာဒီသု-ဤသို့အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ကာရဏေ-အကြောင်းဟူသော အနက်၌၊ အန္တရာသဒ္ဓေါ၊ (ဒိဿတိ)၊ [ပဌမဥဒါဟရဏံသည် အင်္ဂုတ္တိရ်ပါဠိတော်၊ ဆက္ကနိပါတ်၊ ဓမ္မိကဝဂ်၊ မိဂသာလသုတ်တော်တည်း၊ ဒုတိယ ဥဒါဟရဏံကား သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ကုလဗရဏီသုတ် ပါဠိတော်တည်း။]

အန္တရာစ |ပေ၊ အန္တရာသဒ္ဓေါ။ ။“ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ”ဟူသော ပုဒ်အပေါင်း ၏ အမျိုးမျိုးသော အနက်အဖွင့်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ အန္တရာစ ရာဇဂဟံစသော ပုဒ်တို့၏ အနက်အဖွင့်ကို ပြလိုတော်မူသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “အန္တရာစ ရာဇဂဟံ”စသည်ကို မိန့်၊ “အပေါင်းတည်ထ၊ စိတ်ဖွင့်ပြ၊ ဧတ္ထမရိ ထည့်လေမြီ”နှင့်အညီ “အန္တရာစ ရာဇဂဟံ အန္တရာစ နာဠန္ဒန္တိ(ဧတ္ထ)”ဟု ထည့်ရသည်။ ထို ဧတ္ထကိုလည်း ဒိဿတိ၌ အစပ်မှားမည် စိုးသောကြောင့် “သမဘိနိဝိဋ္ဌော”ဟု ဋီကာသစ် ထည့်သည်။ ထိုသို့ မထည့်ဘဲ “အပေါင်း အာဇာရ+အစိတ်အာဇေယံ”လည်း စပ်နိုင်ပါသည်။

ကာရဏ ဟေ၊ ဝိဝရာဒီသု။ ။ထိုအနက်များကို အန္တရာသဒ္ဓါ တစ်ခုတည်းက ဟောနိုင်သည်မဟုတ်။ ထိုထိုအရာ၌လာသော အန္တရာသဒ္ဓါ အသီးသီးကသာ ဆိုင်ရာအနက် ကို ဟောနိုင်၏။ သို့သော် အန္တရာသဒ္ဓါချင်း တူသောကြောင့် သာမညနိဒ္ဒေသနည်း၊ ဧက သေသနည်းအားဖြင့် အန္တရာသဒ္ဓါတစ်ခုတည်းက ထိုအနက်များ၌ ထင်ရှားသည်ဟု ဆို သည်။ ပါရာဇိကဏံဘာသာဋီကာ သမယအဖွင့်၌ပြထားသော “သာမညဝစနိယတ္ထံ၊ ဥပါ ဒါယ အနေကဇာ”စသော ဂါထာကိုလည်းကောင်း၊ ပရိယတ္တိဘောဒအခန်း အတ္ထံပုဒ်အဖွင့် ၌ ပြခဲ့သော “ယံ ပဒံ သုတိသာမညံ”စသော ဂါထာကိုလည်းကောင်း သတိပြုပါ။

တဒန္တရံ |ပေ၊ အာဒီသုဟိ။ ။ပြခဲ့သောအနက်တို့တွင် ထိုထိုအနက်ကို ပကရဏ (အရာဌာန)အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သာမတ္ထိယအားဖြင့်လည်းကောင်း သိရသောကြောင့် ဆိုင်ရာဥဒါဟရဏံကိုထုတ်၍ အကျယ်ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “တဒန္တရံ |ပေ၊ အာဒီသုဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်။ [တဒန္တရန္တိ တံ ကာရဏံ၊ မဉ္ဇ တဉ္ဇ မန္တန္တိ ကိမန္တရံ ကိ ကာရဏန္တိ အတ္ထော၊-ဋီကာသစ်။]

ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ အညတရာ-အမျိုးအမည်အားဖြင့် မထင်ရှားသော၊
 ဝါ-တစ်ယောက်သော၊ ဣတ္ထိ-မိန်းမသည်၊ ဝိဇ္ဇန္တရိကာယ(ဝိဇ္ဇ+အန္တရိကာယ)-
 လျှပ်စစ်ပျက်ဆဲဓဏ၌၊ ဘာဇနံ-အိုးခွက်ကို၊ ဓောဝန္တိ-ဆေးနေစဉ်၊ မံ-တပည့်
 တော်ကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်ပါပြီ၊ ဣတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ခဏေ-ခဏဟူသော အနက်
 ၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [မဇ္ဈိမပဏ္ဍာသ၊ ဘိက္ခုဝဂ်၊ လဋ္ဌကိကောပမသုတ်၊ ဝိဇ္ဇန္တရိကာယာ
 တိ ဝိဇ္ဇနိစ္ဆရဏက္ခဏော၊ ဓောဝန္တိ ဣတ္ထိအဒ္ဓသာတိ သမ္ပန္နော-ဋီကာသစ်။] ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အန္တရတော-စိတ်၌၊ ကောပါ-စိတ်ကိုဖျက်ဆီးတတ်
 သော ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့သည်၊ န သန္တိ-မရှိကုန်၊ ဣတိ အာဒိသု-
 တို့၌၊ စိတ္တေ-စိတ်ဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [ဒုဒ္ဓကပါဌ၊ ဥဒါနပါဠိ၊
 မုစလိန္တဝဂ်၊ ဘဒ္ဒိယသုတ်၊ အန္တရတောတိ ဟဒယေ၊ ကောပါတိ စိတ္တကာလုသယံ
 ယကရဏတော (စိတ်၏ နောက်ကျူသည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၊ စိတ္တပကောပါ ရာဂါဒယော ကိလေသာ-ဋီကာသစ်။] အန္တရာ-အစ
 အဆုံးတို့၏ အလယ်၌၊ ဝေါသာနံ-ပြီးဆုံးခြင်းသို့၊ အာပါဒိ-ရောက်ပြီ၊ ဣတိ
 အာဒိသု-တို့၌၊ ဝေမဇ္ဈေ-အလယ်ဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [အင်္ဂုတ္တိုရ်၊
 ဒသကနိပါတ်၊ ဒုတိယပဏ္ဍာသက၊ ထေရဝဂ်၊ ဗျာကရဏသုတ်၊ အန္တရာဝေါသာ
 နန္တိ အာရမ္မနိပ္ပတ္တိနံ ဝေမဇ္ဈေ ပရိယောသာနံ အာပါဒိ၊ (စ၍ အားထုတ်ခြင်း၊
 ပြီးစီးခြင်းတို့၏အလယ်၌-ရဟန္တာအဖြစ်တည်းဟူသော အဆုံးသို့ မရောမိ
 ဆက်၍ အားမထုတ်ဘဲ အပြီးသတ်နေသည်-ဟူလို။] ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အပိစ-
 ဤသို့ပင် အစအမွန်က ပြည့်စုံခဲ့ပါသော်လည်း၊ အယံ တပေါဒါ-ဤ တပေါဒါ
 မြစ်သည်၊ ဒွိန္ဒံ မဟာနိရယာနံ-လောဟကုမ္ဘိဇရဲကြီး နှစ်လုံးတို့၏၊ အန္တရိကာယ-
 အကြားဖြင့်၊ အာဂစ္ဆတိ-စီးလာ၏၊ ဣတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ဝိဝရေ-အကြားဟူ
 သော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [စတုတ္ထပါရာဇိက။]

အန္တရိကာယ။ ။ တပေါဒါမြစ်၏ စ၍ဖြစ်ခဲ့ရာသည် အောက်နဂါးပြည်တည်း၊
 ထိုနေရာ၌ ရေကန်သည် အလွန်ကြည်လင် အေးမြ၏၊ ထိုသို့ မူလအစက ကောင်းမွန်ပြည့်စုံ
 ခဲ့ပါသော်လည်း အထက်သို့ တက်လာသောအခါ လောဟကုမ္ဘိဇရဲကြီးနှစ်လုံးတို့၏
 အကြားမှ စီး၍ တက်ခဲ့ရသောကြောင့် ရေပူရှိသာ တပေါဒါမြစ်အဖြစ်ဖြင့် တည်ရှိရလေ
 သည်၊ ထို့ကြောင့် “အပိစာတိ တထာပိ၊ ဧဝံ ပဘဝသမ္ပန္နပီတိ အတ္ထော ဒွိန္ဒံ မဟာနိရယာနန္တိ
 လောဟကုမ္ဘိနိရယေ သန္ဓာယာဟ” ဟု မိန့်သည်၊ လောဟကုမ္ဘိဇရဲဟု ဆိုသော်လည်း
 တပေါဒါမြစ်နှင့် မဝေးသော ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ပတ်ပတ်လည်ရှိ ပေတလောကတွင် ပါဝင်
 သော ငရဲအိုးတည်း။

မေးဖွယ်။ ။ “အန္တရာဟူသော အကာရန္တနိပါတ်ပုဒ်၏ အတ္ထုဒါရကို ပြရာဝယ် စိတ်
 ဟူသောအနက်၌ အကာရန္တ အန္တရသဒ္ဓါကိုလည်းကောင်း၊ ခဏဝိဝရဏ အနက်တို့၌
 အန္တရိကာသဒ္ဓါကိုလည်းကောင်း၊ အဘယ့်ကြောင့် ထုတ်ပြရသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊

[အတ္တဒ္ဓါရ သာမညကို ပြပြီး၍ အတ္တဒွေသ ဝိသေသကို ပြလိုသောကြောင့် “သွာယ မိဓ” စသည်ကို မိန့်။] (ယသ္မာ-ကြောင့်၊) ဣဓ-ဤအန္တရာစ ရာဇေဟံ အန္တရာစ နာဠန္ဒဟူသောပါဠိ၌၊ သွာယံ (အန္တရသဒ္ဓေါ)-သည်၊ ဝိဝရေ-အကြား ဟူသော အနက်၌၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အန္တရာသဒ္ဓါ၏ အကြားအနက်၌ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ရာဇေဟသထ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏ လည်းကောင်း၊ နာဠန္ဒာယစ-နာဠန္ဒာမြို့၏လည်းကောင်း၊ ဝိဝရေ-အကြားဖြစ် သော အရပ်၌၊ (အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပန္နော ဟောတိ၌ စပ်)၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဧတ္ထ-ဤ အန္တရာစ ရာဇေဟံ အန္တရာစ နာဠန္ဒဟူသောပါဠိ၌၊ အတ္ထော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏၊ ပန-ထိုသို့၊ ရာဇေဟသထ နာဠန္ဒာယစဟု သမ္ပန်အနက် ဖြစ်သင့်ပါသော် လည်း၊ အန္တရာသဒ္ဓေန-အန္တရာသဒ္ဓါနှင့်၊ ယုတ္တတ္တာ-ယှဉ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပယောဂဝစနံ-ဒုတိယာဝိဘတ်ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ။

စ-ဆက်၊ ဤဒိသေသု-ဤကဲ့သို့၊ ရှုအပ်ကုန်သော၊ ဌာနေသု-အရာတို့၌၊ အက္ခရစိန္တကာ-အက္ခရာ ပုဒ် ပါဠိကို ကြံစည်တတ်သော သဒ္ဓါဆရာတို့သည်၊ အန္တရာဂါမဉ္စ နဒိဉ္စ ယာတိတိ-အန္တရာဂါမဉ္စ နဒိဉ္စ ယာတိဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊

အဖြေကား-အန္တရိကသဒ္ဓါ အန္တရသဒ္ဓါတို့နှင့် အန္တရာသဒ္ဓါ၏ အနက်တူဖြစ်သောကြောင့် အန္တရိကသဒ္ဓါ အန္တရသဒ္ဓါတို့ကိုလည်း ထုတ်ပြရပါသည်။ [ဧကဒေသဝိသဒိသံ အနညဝ- တစ်စိတ်တစ်ဒေသ မတူသောပုဒ်သည် တစ်မျိုးတစ်ခြားမဟုတ်ပါ”-သက္ကတပရိဘာသာ။] တစ်နည်း-အန္တရာသဒ္ဓါသည်ပင် “ယဿန္တရတော” ၌ ဆန်းစောင့်ခြင်းအကျိုးငှာ ရသယုဂ်၍ လည်းကောင်း၊ “အန္တရိကာယ” ၌ သုတ္တအနက်ဝယ် ဣကပစ္စည်းသက်၍လည်းကောင်း မိန့်တော်မူသည်။ ပုဒ်ရင်းမှာ အန္တရာပုဒ်ရင်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် အန္တရတော အန္တရိကာ တို့ကို ထုတ်ပြသည်အတွက် ပုဒ်တစ်မျိုးဟု မမှတ်ထိုက်ပါ။

အန္တရာသဒ္ဓေန ပန။ ။ ဤအန္တရာစ ရာဇေဟံ စသောပါဠိ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သာ ရှိသည်မဟုတ်ပါလော၊ သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် သမ္ပန်အနက်ကို ဖွင့်အပ်ပါသနည်း၊ သမ္ပန်အနက် ဖြစ်သင့်လျှင်လည်း အဘယ့်ကြောင့် ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ပြုအပ်သနည်း၊ ဤသို့ စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အန္တရာသဒ္ဓေန ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။ သမ္ပန် အနက်၌ သာမိဝိဘတ် ဖြစ်သင့်သော်လည်း အန္တရာသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့် သဒ္ဓ ထုံးစံအရ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ပြုအပ်ပါသည်-ဟူလို-ဋီကာသစ်။ [အန္တရာ အဘိတော ပရိတော ပတိ ပဋိဘာဒိယောဂေ အယံ (ဒုတိယာဝိဘတ္တိ)-ရူပသိဒ္ဓိ၊ ကွစိ ဒုတိယာ ဆဋ္ဌိနမတ္ထေသုတံ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤစောဒနာသည် “အန္တရာသဒ္ဓေန ယုတ္တတ္တာ” ဟူသော ဟိတ်ကို လည်းကောင်း၊ “ဥပယောဂဝစနံ ကတံ” ဟူသော ကြိယာကိုလည်းကောင်း ကြည့်၍ထုတ်ရ သော စောဒနာတည်း။ ထို့ကြောင့် “အဖြေဖြင့် အတင်သိ၊ မိ၏ကျမ်းရိုးအနေတည်း” ဟု လည်းကောင်း၊ “အဖြေဖြင့်က၊ အတင်ထုတ်မြီ၊ မလွတ်ထွာ၊ ဓမ္မတာတည်း” ဟုလည်း ကောင်း၊ ရှေးဆရာတို့ မိန့်တော်မူကြသည်။

ဧကမေဝ-တစ်ပုဒ်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အန္တရာသဒ္ဓံ-အန္တရာသဒ္ဓါကို၊ ပယောဇေ
 န္တိ-ယှဉ်စေကြကုန်၏။ သော-ထို အန္တရာသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒုတိယပဒေနပိ-
 နဒိဟူသော ဒုတိယပုဒ်နှင့်လည်း၊ ယောဇေတဗ္ဗော-ယှဉ်စေထိုက်သည်၊ ဟောတိ-
 ဖြစ်၏။ (တသ္မိ-ထို အန္တရာသဒ္ဓါကို၊ ဒုတိယပဒေန-နှင့်၊) အယောဇီယမာနေ-
 မယှဉ်စေအပ်သော်၊ ဥပယောဂဝစနံ-သည်၊ န ပါပုဏာတိ-နဒိပုဒ်သို့ မရောက်၊
 ပန-ချီးမွမ်းဖွယ်ရာ သမ္ဘာဝနာကား၊ ဣဓ-ဤအန္တရာစ ရာဇဂဟံ အန္တရာစ နာဠန္တံ
 ဟူသောပါဠိ၌၊ ယောဇေတွာဇေ-နောက်ပုဒ်၌ တိုက်ရိုက် ယှဉ်စေ၍သာ၊
 (အာယသ္မတာ အာနန္တတ္ထေရေန-သည်) ဝုတ္တော-လျှောက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့
 မှတ်အပ်၏။

အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပန္နော ဟောတီတိ-ကား၊ အဒ္ဓါနသင်္ခါတံ-အဒ္ဓန်ဟုဆိုအပ်သော၊
 ဝါ-ရှည်လျားသည်ဟု ဆိုအပ်သော၊ မဂ္ဂ-ခရီးကို၊ ပဋိပန္နော-ကြွတော်မူသည်၊
 ဟောတိ-ဖြစ်၏။ [တိုက်ရိုက်သွားနေရာ၌ “ကို” ဟုလည်းကောင်း၊ ရှေ့ရှုသွား
 ရာ၌ “သို့” ဟုလည်းကောင်း သုံးစွဲပါ။] ဒိဃမဂ္ဂံ-ရှည်စွာသော ခရီးကို၊ (ပဋိပန္နော
 ဟောတိ) ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အနက်၊ ဟိ-မှန်၊ အဒ္ဓါနဂမနသမယဿ-
 အဒ္ဓါနဂမန သမယပုဒ်၏။ ဝိဘင်္ဂေ- အကျယ်ဝေဘန်ရာ ပဒဘာဇနိ၌၊ အဒ္ဓ

ဤဒိသေသုစ ပေ၊ ပယောဇေန္တိ။ ။ သာသနာတော်ကျမ်း၌သာ အန္တရာသဒ္ဓါနှင့်
 ယှဉ်ရာဝယ် ဒုတိယာဝိဘတ်ကို သုံးစွဲရိုး ရှိသည်မဟုတ်သေး၊ လောကီကျမ်း၌လည်း
 ဤသို့ပင် သုံးစွဲလေ့ရှိသည်ဟု ပြလိုသောကြောင့် “ဤဒိသေသုစ” စသည်ကို မိန့်သည်။
 စသဒ္ဓါသည် ပြတ်ပြီးခဲ့ရာကို ဆက်သော ဝါကျာရမ္မဇောတကတည်း။ [အကွရံ စိန္တေန္တိ
 လိင်္ဂဝိဘတ္တိယာဒိဟိတိ အက္ခရစိန္တကာ၊ (သဒ္ဓဝိဒု)၊ အက္ခရသဒ္ဓေန စေတ္ထ တမ္ပူလကာနိ
 ပဒါဒိနိပိ ဂဟေတဗ္ဗာနိ-ဋီကာသစ်။] စာအုပ်တို့၌ “ပယုဇန္တိ” ဟု ရှိသော်လည်း ယှဉ်ခြင်း
 အနက်ကို ဟောရာ၌ ယုဇေတိက အကမ္မကဖြစ်သောကြောင့်ကာရိတ်သွင်း၍ “ပယော
 ဇေန္တိ” ဟု ရှိသင့်ပါသည်။ ထိုသို့ရှိမှလည်း “ယောဇေတဗ္ဗော၊ အယောဇီယမာနေ” ဟု ကာရိတ်
 ဝင်သော ပုဒ်များနှင့် လိုက်လျောမည်။

သော ဒုတိယဒေန ပေ၊ ပါပုဏာတိ။ ။ လောကီကျမ်းဝယ် အန္တရာသဒ္ဓါ
 တစ်ခုတည်းကိုသာ သုံးစွဲထားပါသော်လည်း အာဝုတ္တိနည်း၊ တန္တနည်း၊ အဓိကာရနည်း
 စသော နည်းတို့ဖြင့် တစ်ပုဒ်တည်းက အနက် ၂ ထပ် ရနိုင်သောကြောင့် အန္တရာသဒ္ဓါ
 တိုက်ရိုက်မပါသော ဒုတိယပုဒ်သို့လည်း လိုက်စေရသည်။ ထိုသို့ မလိုက်စေလျှင် အန္တရာ
 သဒ္ဓါနှင့် မယှဉ်သောကြောင့် နဒိဟူသောပုဒ်၌ ဒုတိယာဝိဘတ် မရောက်ဘဲ ရှိလိမ့်မည်။

ဣဓ ပန ပေ၊ ဝုတ္တော။ ။ လောကီကျမ်းတို့၌ အန္တရာတစ်ပုဒ်တည်းနှင့် ယှဉ်ရာဝယ်
 ဒုတိယန္တ ၂ ပုဒ်ကို သုံးစွဲထားသေး၏။ ဤပါဠိတော်၌ကား ထို လောကီကျမ်းကဲ့သို့ နောက်
 တစ်ပုဒ်၌ လိုက်စေဖွယ် မလိုရအောင် “အန္တရာစ ရာဇဂဟံ အန္တရာစ နာဠန္တံ” ဟု တိုက်ရိုက်
 ပင် ယှဉ်စပ်၍ ပြသောကြောင့် သာ၍ပင် သမ္ပန်အနက်၌ ဒုတိယာသက်မှု သေချာပါသည်-
 ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျကို သမ္ဘာဝနာဝါကျဟု ဆိုလိုပါသည်။

ယောဇနံ-ယူဇနာဝက် ခရီးသို့၊ ဂစ္ဆိသာမိ-သွားအံ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အဓိဋ္ဌာန်၍၊ ဘုဂ္ဂိတဗ္ဗံ-ဂဏဘောဇဉ်ကို စားနိုင်၏၊ ဣတိ အာဒိဝစနတော-ဤသို့အစရှိသည်ကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ အဒ္ဓယောဇနဗ္ဗိ-ယူဇနာဝက် ခရီးသော်မှလည်း၊ အဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ-အဒ္ဓါနမဂ္ဂမည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်တုံသေး၏၊ ပန-ချီးမွမ်းဖွယ်ရာ သမ္ဘာဝနာကား၊ ရာဇဂဟတော-မှ၊ နာဠန္ဒနာ-နာဠန္ဒာမြို့သည်၊ ယောဇနမေဝ-တစ်ယူဇနာပင်တည်း၊ (တစ်ယူဇနာတောင် ဝေးသည်-ဟူလို။)

မဟတာဘိက္ခုသံဃေန သဒ္ဓိန္နိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ [“မဟတာတိ” စသည်၌ အပေါင်းအာဓာရ+အစိတ်အာရေယံ အဖြစ်ဖြင့် စပ်၊ ဆရာတို့ကား “အဝယဝတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော” ထည့်၍ စပ်တော်မူကြသည်။] မဟတာတိ-ကား၊ ဂုဏမဟတ္တေနပိ-ဂုဏ်တို့ဖြင့် မြတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ မဟတာ-မြတ်သော၊ [“ဂုဏေဟိ” ကိုကြည့်၍ “ဂုဏ်တို့ဖြင့်” ဟု ဝိသေသနတ္ထ ဗဟုဂုဏ် ပေးသည်။] သင်္ချာမဟတ္တေနပိ-အရေအတွက်အားဖြင့် များသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ မဟတာ-များသော၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ သော ဘိက္ခုသံဃော-ထို ရဟန်းအပေါင်းသည်၊ ဂုဏေဟိပိ-ဂုဏ်တို့ဖြင့်လည်း၊ မဟာ-မြတ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ (တစ်နည်း) ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (ကသ္မာ-နည်း)၊

အဒ္ဓါန ၊ပေ၊ **ယောဇနမေဝ**။ ။ “အဘယ်မျှလောက်သော ခရီးသည် အဒ္ဓါန မည်သနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နောတိ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ အဒ္ဓါနသင်္ခါတံ မဂ္ဂံဖြင့် ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ကို ပြ၏၊ “အဒ္ဓါနသင်္ခါတော+မဂ္ဂေါ အဒ္ဓါန မဂ္ဂေါ” ဟု ပြု၊ ဒီဃမဂ္ဂံဖြင့် အဒ္ဓါနသဒ္ဓါသည် ဒီဃသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်းဟု ပြသည်၊ မဂ္ဂသဒ္ဓါကို ထောက်၍ အဒ္ဓါနအရ ခရီးအခွန်၊ ကာလအခွန် ၂ မျိုးတွင် ခရီးအခွန်ကို ယူပါ၊ အဒ္ဓါနသဒ္ဓါ၏ ဒီဃအနက်ကို ဟောရာ၌ သာဓကဒဋ္ဌိကို ပြလို၍ “အဒ္ဓါနဂမန သမယသ ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ဆရာတို့ကား- “ဟိ” ကို ဥပနာသဇောတကအနက် ပေးတော်မူကြသည်၊ ဂဏဘောဇနသိက္ခာပုဒ် စသည်တို့၏ ပဒဘာဇနီ၌ ယူဇနာဝက်ခရီးကိုပင် “အဒ္ဓါနဂမနသမယ” ဟု ဟောတော်မူသေး၏၊ ရာဇဂြိုဟ်မြို့နှင့် နာဠန္ဒာမြို့ကား တစ်ယူဇနာတောင် ဝေးပါသည်-ဟူလို။ [အဒ္ဓယောဇနံပိဋ္ဌံ ပိသည် ဂရဟာဇောတက၊ ရာဇဂဟတော ပန၌ ပနကား သမ္ဘာဝနာဇောတက။]

မဟတာ။ ။ မဟန္တသဒ္ဓါနောင် နာဝိဘတ်သက်၍ ဂစ္ဆတာ ဂစ္ဆန္တေနကဲ့သို့ “မဟတာ” ဟု ဖြစ်၏၊ ထို မဟန္တသဒ္ဓါသည် ဥတ္တမတ္ထ (အမြတ်ဟူသော အနက်) ကိုလည်းကောင်း၊ ဗဟုတ္ထ (အများဟူသော အနက်) ကိုလည်းကောင်း ဟော၏၊ ထိုတွင် “ဂုဏမဟတ္တေန” ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် ဥတ္တမတ္ထကို ပြ၏၊ “သင်္ချာမဟတ္တေန” ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် ဗဟုတ္ထကို ပြ၏၊ ပိတို့ကား အညမညသမုစ္စယတ္တတို့တည်း။

သော ဟိ ၊ပေ၊ **သင်္ချတ္တာ**။ ။ ဂုဏမဟတ္တဖြစ်ပုံ၊ သင်္ချာမဟတ္တဖြစ်ပုံကို ခိုင်လုံစေလိုသောကြောင့် (တစ်နည်း) ချဲ့ပြလိုသောကြောင့် “သောဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ “မဟာ အဟောသိ” ဟု စာအုပ်တို့၌ ရှိ၏၊ ထိုအချိန်၌လည်း မဟန္တဖြစ်နေသောကြောင့်

အပွိုၤစွတာဒိ ဂုဏသမန္နဂတတ္တာ-အပွိုၤစွတာ အစရှိသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ သင်္ချာယပိ-အရေအတွက်အားဖြင့်လည်း၊ မဟာ-များသည်၊ (အဟောသိ-ပြီ၊ တစ်နည်း-ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ကသ္မာ-နည်း၊) ပဉ္စသတသင်္ချာတ္တာ-ငါးရာအရေအတွက် ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဘိက္ခုနံ-ရဟန်းတို့၏၊ သံဃော-အပေါင်းတည်း၊ ဘိက္ခသံဃော-ပေါင်း၊ တေန ဘိက္ခုသံဃေန-ထို ရဟန်းတို့၏ အပေါင်းနှင့်၊ ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသံဃာတသင်္ခါတေန-အယူသီလ၏ တူမျှသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ပေါင်းစပ်အပ်သည်ဟု ဆိုအပ်သော၊ သမဏဂဏေန-ရဟန်းတို့၏ အပေါင်းနှင့်၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အနက်၊ သဒ္ဓိန္နိ-ကား၊ ဧကတော-တစ်ပေါင်းတည်း၊ (အတူတကွ)။

“ဟောတိ”ဟု ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာရှိလျှင် ကောင်းမည်ထင်သည်၊ အပွိုၤစွတာ၌ “အပ္ပါ-နည်းသော+ဣစ္ဆာ-အလိုသည်၊ ယဿ အတ္ထိတိ အပွိုၤစွော”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် “နည်းနည်းပါးပါး လိုချင်သေး၏”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏၊ အမှန်မှာ-လိုကို မလိုချင်ကြပေ၊ ထို့ကြောင့် အပွိုၤစွတာ၌ သဒ္ဓါအလိုအားဖြင့် ဣစ္ဆာ အကြွင်းအကျန်ရှိသေးသော်လည်း အနက်သဘောအားဖြင့် ဣစ္ဆာလုံးလုံး မရှိဟူသော အနက်ကို ယူရပါသည်။

တစ်နည်း။ ။ “အပ္ပါဗာဓ-အနာမရှိ”ဟူရာ၌ကဲ့သို့ အပ္ပသဒ္ဓါ၏ အဘာဝအနက်ကို ယူလျှင်ကား သဒ္ဓါအနေအားဖြင့်လည်း အကြွင်းအကျန် မရှိတော့ပါ၊ ထိုအလို “နတ္ထိ+ဣစ္ဆာ ယဿာတိ အပွိုၤစွော၊ အပွိုၤစွဿ+ဘာဝေါ အပွိုၤစွတာ”ဟု ပြု၊ အာဒိဖြင့် သန္တုဋ္ဌိတာ၊ ပဝိဝေကတာ၊ ဝီရိယာရမ္ဘတာ စသည်တို့ကို ယူပါ၊ ပဉ္စသတံ+သင်္ချာ ယဿာတိ ပဉ္စသတံသင်္ချော၊ (ဘိက္ခုသံဃော)။

ဘိက္ခုနံ ပေ၊ သံဃေန။ ။ “ဘိက္ခုနံ+သံဃော ဘိက္ခုသံဃောသည် ပဒါဝတ္ထိကန္တနည်း ဒန္တစ္ဆေဒနနည်းတည်း၊ မည်သည့်နာမ်ပုဒ်မဆို စပ်ပုဒ်ကို မငဲ့ဘဲ သူ့သဘောအတိုင်း တည်ရှိရလျှင် လိန်အနက်ကို ထွန်းပြသော ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့်သာ နေရရိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဘိက္ခုသံဃောကို ပုဒ်အခိုက်အတန့်ကိုငဲ့သော ပဒါဝတ္ထိကန္တနည်းဟု ဆိုသည်၊ နဂို တတိယန္တကို ဖြတ်သောကြောင့် ဆင်စွယ်ကိုဖြတ်ခြင်းနှင့် တူရကား ဒန္တစ္ဆေဒနနည်းဟုလည်း ဆိုရသည်၊ “တေန ဘိက္ခုသံဃေန”ကား “ဘိက္ခုသံဃေန သဒ္ဓိ”ဟူသော ဝါကျအခိုက်အတန့်ကို ငဲ့သောကြောင့် ဝါကျဝတ္ထိကန္တနည်းတည်း၊ ဖြတ်အပ်ပြီးသော ဆင်စွယ်ကို ပြန်၍ ချွန်ပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်သောကြောင့် ဒန္တသောဓနနည်းဟုလည်း ဆိုရသည်။

ဒိဋ္ဌိသီလ ပေ၊ သမဏဂဏေန။ ။ ဒိဋ္ဌိစ-သမ္မာဒိဋ္ဌိလည်း+သီလံစ-သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တံ၊ သမ္မာအာဇီဝဟူသော သီလတည်း၊ ဒိဋ္ဌိသီလံ-လ၊ လောက၌ သဘောတူမှ ပေါင်း၍ ဖြစ်၏၊ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဒိဋ္ဌိသီလသည် တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး တူမျှ၏၊ ထိုသို့ တူမျှသော ဒိဋ္ဌိသီလတို့၏ အပြစ်မရှိသောဂုဏ်ကို “သမာနဿ+ဘာဝေါ သာမညံ”အရ သာမညဟု ဆို၏၊ “ပုထုဇဉ်များလည်း ထိုသို့ ဒိဋ္ဌိသီလတူမျှလျှင် ပေါင်း၍ ရနိုင်၏”ဟု ဋီကာဆို၏၊ ဒိဋ္ဌိသီလဿ+သာမညံ-ဒိဋ္ဌိသီလသာမညံ၊ သံဃာညတေတိ သံဃာတော-ပေါင်းစပ်အပ်သော အပေါင်း၊ ဒိဋ္ဌိသီလသာမညေန + သံဃာတော ဒိဋ္ဌိသီလသာမည

ပဉ္စမတ္တေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိတိ (ဧတ္ထ)-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ (ဝစနတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) [ဤသို့ မထည့်ဘဲ ပဉ္စမတ္တာနိစသည်၌ အပေါင်းအာဇာရ၊ အစိတ်အာဇာရ အဖြစ်ဖြင့်လည်း စပ်နိုင်ပါသည်။] ဧတေသံ-ဤ ရဟန်းအရာ တို့၏၊ ပဉ္စ-ငါးလီကုန်သော၊ မတ္တာ-အတိုင်းအရှည်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ငါးလီ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တာနိ-ဘိက္ခုသတာနိ-တို့သည်၊) ပဉ္စမတ္တာနိ-ပဉ္စမတ္တတို့မည်၏၊ ပမာဏံ-အတိုင်း အရှည်ကို၊ မတ္တာတိ-မတ္တာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အတိုင်းအရှည်ကို မတ္တာဟု ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဘောဇနေမတ္တညူ တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တေ-ဆိုအပ်သော်၊ ဝါ-ဆိုအပ်ရာ၌၊ ဘောဇနေ-ဘောဇဉ်၌၊ မတ္တိ-အတိုင်းအရှည်ကို၊ ဇာနာတိ-သိ၏၊ ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည်ကို၊ ဇာနာတိ-သိ၏၊ ဣတိ-သို့၊ အတ္ထော-အနက်သည်၊ ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤ၊ အတူ၊ ဣဓာပိ-ဤ ပဉ္စမတ္တေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိဟူသော ပါဠိ၌လည်း၊ တေသံ ဘိက္ခုသတာနိ-ထို ရဟန်းအရာတို့၏၊ ပဉ္စ-ငါးလီကုန်သော၊ မတ္တာ-အတိုင်း အရှည်သည်၊ ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ အတ္ထော-အနက်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ဘိက္ခုနံ-ထို ရဟန်းတို့၏၊ သတာနိ-အရာ တို့တည်း၊ ဘိက္ခုသတာနိ-တို့၊ ပဉ္စမတ္တေဟိ-ငါးလီအတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ တေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ-ထိုရဟန်းအရာတို့နှင့်၊ (သဒ္ဓိ၌ စပ်)။

သံဃာတော၊ ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသံဃာတော ဣတိ သင်္ခါတော ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသံဃာတ သင်္ခါတော၊ သမဏဂဏေနဖြင့် ဘိက္ခုသံဃေန၏ ဟောနက် အဘိဓေယျတ္ထကို ပြသည်။ [ပါရာဇိကဏ်၌ “ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသင်္ခါတသံဃာတေန” ဟု ရှိ၏၊ ထိုအတိုင်းပင် သာရတ္ထ ဋီကာ၌လည်း ဖွင့်သည်။]

မတ္တာတိ ပမာဏံ ၊ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ။ပမာဏံသာရိယေ မတ္တာ စသောအဘိဇာန် လာ ဣတ္ထိလိန် မတ္တာသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ဤနေရာ၌ ပမာဏအနက်ဟောဟု သိစေ လို၍ “မတ္တာတိ ပမာဏံ ဝုစ္စတိ” ဟု မိန့်သည်။ “တသ္မာ ၊ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော”ဖြင့် ထိုပမာဏ အနက်ကို ယူရခြင်း၏ အကျိုးဖလကို ပြသည်။ ထိုတွင် “တထာ ၊ပေ၊ ဟောတိ”သည် ဥပမာနဝါကျ၊ “ဧဝံ ၊ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော”ကား ဥပမေယျဝါကျ၊ “တေသံ ဘိက္ခုသတာနိ ၊ပေ၊ ပမာဏံ”ဖြင့် “ပဉ္စ+မတ္တာ ဧတေသန္တိ ပဉ္စမတ္တာနိ (ဘိက္ခုသတာနိ)” ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ကို ပြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ပဉ္စ+မတ္တာ၏နောက်၌ “ပဉ္စ+ပမာဏံ” ဟု ယခုစာအုပ်များ၌ တွေ့ရ ၏။ ထိုပဉ္စနှင့် ပမာဏံသည် သမာသ်မဟုတ်၊ ဧေ. “ပဉ္စ+မတ္တာ”ကို ထပ်၍ဖွင့်သော ဝါကျသာ၊ ဝါကျဖြစ်လျှင်လည်း ပဉ္စကို ပဉ္စဟု ထပ်၍ဖွင့်သဖြင့် အကျိုးမထူးချေ၊ မတ္တာ ကိုသာ “ပမာဏံ” ဟု ထပ်၍ဖွင့်သင့်၏။ ဤအဖွင့်မျိုးကို “လဟုမတ္တာ တယော ရဿာ” သုတ်အဖွင့် ရူပသိဒ္ဓိ၌ “လဟု+မတ္တာ-ပမာဏန္တိ” ဟု တွေ့ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဤ၌လည်း “ပဉ္စ + မတ္တာ-ပမာဏန္တိ” ဟု မူလပါဠိဟောင်း ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ပဉ္စနှင့်

သုပ္ပိယောပိ ပရိဗ္ဗာဇကောတိ (ဧတ္ထ)-ဤပါဠိ၌၊ [သုပ္ပိယောတိ စသည်၌ အပေါင်းအာဓာရ အစိတ်အာဓေယံ အဖြစ်ဖြင့် စပ်။] သုပ္ပိယောတိ-သုပ္ပိယော ဟူသည်ကား၊ တဿ-ထို ပရိဗ္ဗိဇ်၏၊ နာမံ-တည်း၊ [“သုပ္ပိယော-အလွန်ချစ် ဖွယ်ကောင်းသော” စသည်ဖြင့် ဝိသေသနဂုဏ်ပုဒ် စသည်ဟု ထင်မည်စိုးသောကြောင့် “တဿ နာမံ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝိသေသနဂုဏ်ပုဒ် စသည်မဟုတ်၊ နာမည်သာ ဖြစ်သည်-ဟူလို၊] ပိကာရော-ပိသဒ္ဓါသည်၊ မဂ္ဂပဋိပန္နသဘာဂတာယ-ခရီးသွားသူ၏ အဖြစ်ဖြင့် တူသောအဖို့ ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ခရီးသွားသူချင်း သဘောတူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ပုဂ္ဂလသမ္မိဏ္ဏနတ္ထော-ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပေါင်းခြင်း အနက်ရှိ၏၊ ပဒသန္နိကရော-ရှေ့နောက် ပုဒ်တို့၏ ဆက်စပ်မှုကို

မတ္တာလည်း ဝုဗ်ချင်းမတူသော ဝိသေသန ဝိသေသျဟု မှတ်ပါ၊ ပဉ္စဟု ဗဟုဝုဗ်သင်္ချာရှိ သော်လည်း အတိုင်းအရှည် အရေအတွက်မှာ တစ်ခုသာဖြစ်သောကြောင့် “မတ္တာ (ပမာဏ်)” ဟု ဧကဝုဗ်ထားနိုင်ပါသည်။

ဋီကာသစ်။ ။ ဋီကာသစ်၌ကား “ပဉ္စ+မတ္တာ (နောက်ပဉ္စ မပါ)၊ ပမာဏာတိ ဗျာသော (ဝါကျ)၊ နိကာရလောပေါ စေတ္ထ နပုံသကလိင်္ဂတ္တာ” ဟု ဖွင့်လေသည်၊ [ပဉ္စနှင့် မတ္တာကို ဝါကျဟု ဆိုလိုသည်၊ မတ္တာ၌လည်းကောင်း၊ (ပမာဏ် မဟုတ်) ပမာဏ၌လည်းကောင်း နိကျေသည်ဟု ဆိုလိုသတတ်၊ ထိုအလို မတ္တာကိုလည်း ဗဟုဝုဗ်ပင် ဆိုလို၏၊ “ပမာဏ်” ဟုလည်း မရှိရ၊ “ပမာဏာ” ဟု ရှိရလိမ့်မည်၊ ထိုဋီကာသစ်စကားကို စဉ်းစားပါ။]

ပိကာရော သမ္မိဏ္ဏနတ္ထော။ ။ “ပိ ဣတိ ကရိယတိ ဥစ္စာရိယတီတိ ပိကာရော- ပိဟု ရွတ်ဆိုအပ်သော နိပါတ်ပုဒ်သဒ္ဓါ၊ ထိုပိသဒ္ဓါသည် အပိသဒ္ဓါကဲ့သို့ သမ္ဘာဝနာ ဂရဟာ စသော အနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏၊ ဤနေရာ၌ကား ထိုအနက်များကို မဟော၊ သမ္မိဏ္ဏန (ပေါင်းခြင်း) အနက်ကို ဟောသည်၊ “ထိုသို့ပေါင်းရာ၌ ကြိယာစသည်ကို ပေါင်းသည် မဟုတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ခြစ်ကို ပေါင်းသည်” ဟု ပြလို၍ “ပုဂ္ဂလသမ္မိဏ္ဏနတ္ထော” ဟု မိန့်သည်၊ မြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်ဝယ် သုပ္ပိယပရိဗ္ဗိဇ်တည်းဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပေါင်း၍ပေးသည်၊ “မြတ်စွာဘုရားသာ ရာဇဂြိုဟ်မြို့နှင့် နာဠန္ဒာမြို့အကြား၌ အဒ္ဓါနမဂ္ဂကို ကြွတော်မူသည် မဟုတ်သေး၊ သုပ္ပိယပရိဗ္ဗိဇ်လည်း သွားသည်” ဟူလို။

မဂ္ဂပဋိပန္နသဘာဂတာယ။ ။ ထိုသို့ပေါင်းရာ၌ (ဟင်းချင်းတူမှ ပေါင်း၍ရ၊ သဘောချင်းတူမှ ပေါင်း၍ရသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း) ခရီးသွားချင်း တူသောကြောင့် ပေါင်းနိုင်သည်ဟု ပြလို၍ “မဂ္ဂပဋိပန္နသဘာဂတာယ” ဟု မိန့်သည်၊ ဤ “မဂ္ဂပဋိပန္နသဘာဂတာယ” ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် သီလအာဓာရ စသော ဂုဏ်ချင်းသဘောတူမှုကို ကန့်မြစ်သည်။ [မဂ္ဂ+ပဋိပန္နော မဂ္ဂပဋိပန္နော၊ မဂ္ဂပဋိပန္နဘာဝေန+သဘာဂေါ ယဿာတိ မဂ္ဂပဋိပန္နသဘာဂေါ၊ (ပဋိပန္န၌ ဘာဝပ္ပဓာန) ခရီးသွားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်ဖြင့် တူသော အဖို့ရှိသူ၊ မဂ္ဂပဋိပန္နသဘာဂဿ+ဘာဂေါ မဂ္ဂပဋိပန္နသဘာဂတာ။]

ပဒသန္နိကရော။ ။ ပဒါနံ-သုပ္ပိယောဟူသော ရှေ့ပုဒ်၊ ပရိဗ္ဗာဇကောဟူသော နောက်ပုဒ်တို့၏၊ သန္နိ-ဆက်စပ်ခြင်းတည်း၊ ပဒသန္နိ-ခြင်း၊ ပဒသန္နိ ကရောတီတိ ပဒသန္နိကရော။

ပြုတတ်သော၊ ခေါကာရော-ခေါသဒ္ဓါကို၊ ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာဝသေန-ရှေ့နောက် သဒ္ဓါတို့၏ ညက်ညောကုန်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေ ရေန-သည်)၊ ဝုတ္တော-လျှောက်အပ်ပြီ။

ပရိဗ္ဗာဇကောတိ-ပရိဗ္ဗာဇကောဟူသည်ကား၊ သဉ္ဇယဿ-သဉ္ဇည်းဆရာကြီး ၏၊ အန္တေဝါသီ-အနီးနေ တပည့်ဖြစ်သော၊ ဆန္ဒပရိဗ္ဗာဇကော-အဝတ်ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော ပရိဗ္ဗိုဇ်တည်း၊ [“သဉ္ဇယဿ”ဟုလည်း တချို့စာ ရှိ၏၊] ဣဒံ- ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (ကိ-အဘယ်အနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ် သနည်း)၊ ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂံ-ထိုအဂ္ဂနိရုဉ်သော ခရီးကို၊ ပဋိပန္နော-ကြွတော်မူပြီ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ သုပ္ပိယော-မည်သော၊ ပရိဗ္ဗာ ဇကောပိ-ပရိဗ္ဗိုဇ်သည်လည်း၊ (တံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂံ-ကို)၊ ပဋိပန္နော-သွားသည်။

ခေါကာရော ၊ပေ၊ ဝုတ္တော။ ။ “သုပ္ပိယောပိ ပရိဗ္ဗာဇကော”ဟု ရွတ်ရခြင်းထက် ခေါသဒ္ဓါထည့်၍ “သုပ္ပိယောပိ ခေါ ပရိဗ္ဗာဇကော”ဟု ရွတ်ဆိုရခြင်းသည် ပို၍ပြေပြစ် ညက်ညော၏။ ထို့ကြောင့် ထိုခေါသဒ္ဓါကို “ပဒသန္နိကရ-သုပ္ပိယောဟူသော ရှေ့ပုဒ်၊ ပရိဗ္ဗာဇကောဟူသော နောက်ပုဒ်တို့၏ စေ့စပ်ညက်ညော ချောမောမှုကို ပြုတတ်”ဟုလည်း ကောင်း၊ ထိုသို့ ပြုတတ်သည့်အတွက် ရှေ့သဒ္ဓါ နောက်သဒ္ဓါတို့ ပြေပြစ်ညက်ညောသော ကြောင့် “ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။

ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ။ ။ သိလိဿန္တိ-ခေါ သဒ္ဓါအတွက်ကြောင့် ရှေ့သဒ္ဓါ နောက် သဒ္ဓါတို့ ငြိကပ်သကဲ့သို့ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ သိလိဋ္ဌာနိ၊ သိလိဋ္ဌာနံ+ဘာဝေါ သိလိဋ္ဌတာ၊ ဗျဉ္ဇနာနံ-သုပ္ပိယောပိ ဟူသော ရှေ့သဒ္ဓါ၊ ပရိဗ္ဗာဇကောဟူသော နောက်သဒ္ဓါတို့၏၊ သိလိဋ္ဌ တာ-စေ့စပ်ညက်ညောကုန်သည်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ညက်ညောခြင်းဂုဏ်တည်း၊ ဗျဉ္ဇန သိလိဋ္ဌတာ-ဂုဏ်၊ ဤ အဋ္ဌကထာအဖွင့်အလို ခေါအတွက် အနက်ပေးဖွယ်မလို၊ ရှေ့ပုဒ် နောက်ပုဒ်တို့ကို ပြည့်စေတတ်သော ပဒပူရဏမျှသာ၊ ဋီကာတို့၌ကား-(ပါရာဇိကဏ်၊ ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍ) “အသောသိ ခေါ”၌ ခေါကဲ့သို့ ပဒပူရဏအနက်အပြင် အဝဓာရဏအနက် လည်း ဖွင့်ကြသေး၏။ ထိုအလို “ဟောတိ ခေါ-ဖြစ်သည်သာ”ဟု ပေး၍ ထို ခေါသဒ္ဓါဖြင့် “ခရီးသွားဖို့ကိစ္စ၌ တစ်စုံတစ်ခုမျှ အနောက်အယုက် မရှိပါ”ဟု ကန့်ပါ။

ပရိဗ္ဗာဇကော။ ။ ပရိပုဗ္ဗ၊ ဝဇောတိ၊ ဣပစ္စည်းဖြင့် “ပရိဗ္ဗာဇက”ဟု ဖြစ်၏။ ပရိ (ပရိစ္စဇိတွာ)-လူမှုကိစ္စဟူသမျှကို စွန့်ခွာ၍၊ ဝဇတိ-သင်္ခန်းကျောင်းသို့ သွားနေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပရိဗ္ဗာဇကော-မည်၏။ ဤ ဝိဂ္ဂဟအရ လူမှုကိစ္စကို စွန့်ခွာ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်း ကျောင်းသို့ သွားနေသော ရသေ့ရဟန်းအမျိုးမျိုးကိုရသော်လည်း ပရိဗ္ဗိုဇ်ဟု ခေါ်အပ်သော ရသေ့တစ်မျိုးကိုသာ ယူပါ။ ထို ပရိဗ္ဗိုဇ်သည် (အဝတ် မရှိသော) အစေလက၊ (အဝတ်မရှိ သော) ဆန္ဒ ဟု နှစ်မျိုးရှိရာ အစေလကပရိဗ္ဗိုဇ်ကို ယူမည်စိုးသောကြောင့် “ဆန္ဒပရိဗ္ဗာဇ ကော”ဟု ဖွင့်သည်။ ဝတ္ထေန ဆာဒီယတေတိ ဆန္ဒော၊ ဆန္ဒောစ+သော+ပရိဗ္ဗာဇကောစာ တိ ဆန္ဒပရိဗ္ဗာဇကော။

အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဝုတ္တံ ဟောတိ၊) ဟိ-မှန်၊ ဧတ္ထ-ဤ “အဒ္ဓါနမဂ္ဂပုဋိပန္နော ဟောတိ” ဟူသော ပါဠိ၌၊ ဟောတိသဒ္ဓေါ-ဟောတိသဒ္ဓါသည်၊ အတိတကာလတ္ထော-အတိတကာလ အနက် ရှိ၏။
 [(တစ်နည်း) “ကသ္မာ၊ ဟောတိသဒ္ဓဿ-ဟောတိသဒ္ဓါ၏၊ အဟောသိတိ အတ္ထော-အဟောသိဟူသော အနက်ကို၊ တယာ-အရှင်အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ ဝဏ္ဏိတော-ဖွင့်အပ်ပါသည်နည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ဟိ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-၌၊ ဟောတိသဒ္ဓေါ-သည်၊ အတိတကာလတ္ထော-၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဟောတိသဒ္ဓဿ-၏၊ အဟောသိတိ အတ္ထော-ကို၊ မယာ-သည်၊ ဝဏ္ဏိတော-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ” ဤသို့လည်း ကာရဏဝါကျကြံ၍ ပေးနိုင်၏။]

သဒ္ဓိံ အန္တေဝါသိနာ ဗြဟ္မဒတ္တေန မာဏဝေနာတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယော မာဏဝေါ-အကြင် လုလင်သည်၊) အန္တေ-ဆရာ၏ အနီး၌၊ ဝသတိ-နေတတ်၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဆရာ၏အနီး၌

ဣဒံ ဝုတ္တံ ၊ပေ၊ အဟောသိတိ။ ။ “သုပ္ပိယောပိ ခေါ ပရိစ္ဆာဇကော ၊ပေ၊ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပုဋိပန္နော ဟောတိ” ဟူသော ပါဠိတော်၌ ပိအတွက် ဥဇကတ္တကို ပြလို၍ “ယဒါ ဘဂဝါ ၊ပေ၊ ပုဋိပန္နော အဟောသိ” ဟု မိန့်သည်၊ ဤဥဇကတ္တ တပ္ပါကဋီကရဏဝါကျ၌ “ယဒါ တဒါ” ဟူသော ပုဒ်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားနှင့် သုပ္ပိယပရိစ္စိုဇ်တို့ ခရီးသွားရာ၌ အချိန်ကာလ ပြိုင်တူကျနေကြောင်းကို ပြသည်။

အတိတ ၊ပေ၊ ဟောတိ သဒ္ဓေါ။ ။ ပါဠိတော်၌ “မဂ္ဂံ ပုဋိပန္နော ဟောတိ” ဟု ပစ္စုပ္ပန်အနက်ဟော တိဝိဘတ်ရှိပါလျက် “အဟောသိ” ဟု အတိတအနက် ဖွင့်ခြင်းသည် မှန်ပါ၏လော-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အတိတကာလတ္ထော ဟေတ္ထ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ဤယခု သံဂါယနာတင်ချိန်ဝယ် မြတ်စွာဘုရားနှင့် သုပ္ပိယတို့၏ သွားခြင်း ကြိယာသည် အတိတဖြစ်နေသောကြောင့် “အဟောသိ” ဟု အတိတအနက် ဖွင့်ခြင်းသည် မှန်ပါ၏-ဟုလို။

မေးဖွယ်။ ။ အတိတဖြစ်လျှင် အဘယ့်ကြောင့် “အဟောသိ” ဟု မလျှောက်ဘဲ “ဟောတိ” ဟု အရှင်အာနန္ဒာ လျှောက်ရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိပြန်၏၊ အဖြေကား- အရှင်အာနန္ဒာ၏စိတ်၌ ထိုအချိန်က သွားဆဲကြိယာကို မှန်း၍ တံကာလာပေက္ခဝတ္တမာန် အားဖြင့် ဆိုလိုသောကြောင့် “ဟောတိ” ဟု ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာကို ဆိုရပါသည်၊ ဤစကားအရ တံကာလာပေက္ခဝတ္တမာန်ဟု နှလုံးသွင်း၍ “ဟောတိ-ဖြစ်၏” ဟု ပစ္စုပ္ပန်အနက်လည်း ပေးနိုင်ပါ၏၊ သံဂါယနာတင်ချိန်၌ အတိတဖြစ်နေသောကြောင့် “ဟောတိ-ဖြစ်ပြီ” ဟု အဓိပ္ပာယ်အနက်လည်း ပေးနိုင်ပါ၏။ [ဋီကာသစ်၌ကား “ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နံ” သုတ်ဝယ် ပစ္စုပ္ပန္နံကို ဖြတ်၍ “ဝတ္တမာနာ” ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အတိတအနက်၌ ဝတ္တမာန် သက်သည်ဟု တစ်နည်းဖွင့်သေး၏၊ ထိုအဖွင့်ကိုကား စဉ်းစားပါ။]

အန္တေဝါသိ။ ။ ဝံသတိတိ ဝါသိ၊ တသီလအနက် မပါသော ငဏိပစ္စည်းတည်း၊ အန္တေ+ဝါသိ အန္တေဝါသိ၊ ရှေ့ပုဒ်၌ သ္ဗိဝိဘတ် မကျေသော အလုတ္တတပ္ပုရိသံ သမာသံ၊ အန္တသဒ္ဓါ၏ သမိပ အဝသာန စသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် သမိပအနက်ဟု

နေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော မာဏဝေါ၊) အန္တေဝါသိ-အန္တေဝါသိ မည်၏။ သမိပစာရော-အနီး၌လှည့်လည်တတ်သော၊ သန္တိကာဝစရော-အနီး၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော၊ သိသော-တပည့်တည်း၊ ဣတိ အတ္တော-နက်၊ ဗြဟ္မ ဒတ္တောတိ-ကား၊ တဿ-ထို လုလင်၏၊ နာမံ-အမည်တည်း။ [ဗြဟ္မနာ+ ဒတ္တော ဗြဟ္မဒတ္တော”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ “ဗြဟ္မာပေးအပ်သူ”ဟူသော ဂုဏ်အနက်ကို ယူမည်စိုး၍ “တဿ နာမံ”ဟု ဖွင့်သည်။]

သတ္တောပိ-သတ္တဝါသာမန်ကိုလည်းကောင်း၊ စောရောပိ-ခိုးသူကိုလည်း ကောင်း၊ တရုဏောပိ-နုပျိုသူကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-လုလင်ကိုလည်းကောင်း၊ မာဏဝေါတိ-မာဏဝဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ စောဒိတာ |ပေ၊ နရာတိ အာဒိသု-စောဒိတာ |ပေ၊ နရာ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သတ္တော- သတ္တဝါသာမန်ကို၊ မာဏဝေါတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [ဒေဝ ဒူတေဟိ-သူအို၊ သူနာ၊ သူသေ၊ အကျဉ်းသမား၊ ကလေးအားဖြင့် ငါးပါးကုန် သော နတ်တမန်တို့သည်၊ စောဒိတာ-တိုက်တွန်းအပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ-

သိစေလို၍ “သမိပစာရော”ဟု ဖွင့်သည်၊ စာရောအရ လှည့်လည်သွားလာခြင်း ဣရိယာ ပုထ်တစ်ခုကိုသာ ယူမည်စိုး၍ “သန္တိကာဝစရော”ဟု အဝသဒ္ဒါထည့်၍ ဆိုရသည်၊ “သက်ဝင်၍ဖြစ်သူ (ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို ပြုသောအားဖြင့် အနီးအပါး၌ ဖြစ်သောတပည့်) ဟူလို၊ ဤစကားအရ “ဝသတိဟူသော ကြိယာသည် ဣရိယာပုထ် ၄ ပါးလုံးနှင့် ဆိုင်သော ကြိယာဖြစ်သည်”ဟု သိရသည်။ [ဝသတိတိ ဝတ္တပဋိဝတ္တာဒိကရဏဝသေန သဗ္ဗိရိယ ပထသာဓာရဏဝစနံ-ဋီကာသစ်။]

တရုဏော။ ။ “အာသောဋ္ဌသာ ဘဝေ ဗာလော၊ တတောတု တရုဏော ဘဝေ” နှင့်အညီ ဖွားမြင်သည်မှစ၍ ဘဝ နှစ် အရွယ် (ဘဝ နှစ် အတွင်း) တိုင်အောင် “ဗာလ- လူငယ်”ဟု ခေါ်၏၊ ဘဝ နှစ်မှစ၍ အသက် ၂၀ အရွယ်တိုင်အောင် “တရုဏ-လုလင် (လူပျို)”ဟု ခေါ်သည်။ [ဗာလဘာဝံ-လူငယ်၏အဖြစ်ကို+တရတိ-လွန်မြောက်၏၊ ဣတိ တရုဏော၊ တရဓာတ်၊ ဥနန်ပစ္စည်း၊ နကို ဏပြု။]

မာဏဝေါ။ ။ လူဟူသမျှသည် ကမ္ဘာဦးက မဟာသမ္မတမင်း၏ ဩဝါဒ၌ တည်ရ သောကြောင့် သားအရာ (သမီးအရာ) ၌ တည်ရကား “မနုဿော+အပစ္စံ”အရ အပစ္စအနက်၌ အဏ်ပစ္စည်း (ကစ္စည်းကျမ်း၌ ဏဝပစ္စည်း) သက်၍ မာဏဝအမည်ရ၏၊ လုလင်ငယ် အရွယ်ကို ဟောရာ၌ကား နကို ဏပြု၍ “မာဏဝ”ဟု ဖြစ်၏၊ ဤသို့သာ သတ္တတအဘိဓာန် ၌ဆို၏၊ ဤသို့လျှင် မာနဝ-မာဏဝသဒ္ဒါသည် လူသာမည-လုလင်အနက်ကို ဟောရင်း ဖြစ်သော်လည်း အထင်ရှဋ္ဌိအားဖြင့် သတ္တဝါသာမညအနက်၊ ခိုးသူအနက်များကိုလည်း ဟောနိုင်သောကြောင့် “မာဏဝေါတိ |ပေ၊ ဝုစ္စတိ”ဟု မိန့်၏၊ ထိုသုံးနက်တို့တွင် သတ္တဝါ ဟူသောအနက်သည် သာမညအနက်၊ စောရ၊ တရုဏဟူသောအနက်ကား ဝိသေသအနက် တည်း၊ ထိုအနက် ၃ မျိုးကို ပါဠိတော်အသုံးလိုက်၍ အရာအားလျော်စွာ ရအပ်သောအနက် များဟု မှတ်ပါ။ [ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်များကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ “ဏဝေါပဂ္ဂာဒိဟိ” သုတ်အဖွင့်၌ ရှုပါ။]

ဖြစ်ပါကုန်လျက်၊) ယေ မာဏဝါ-အကြင် သတ္တဝါတို့သည်၊ ပမဇ္ဇန္တိ-မေ့လျော့ကြကုန်၏။ နရာ-လူဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ တေ (မာဏဝါ)-ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊ ဒီဃရတ္တံ-ရှည်စွာသော ညဉ့်ပတ်လုံး၊ ဟီနကာယူပဂါ-ယုတ်ညံ့သော အပါယ်ကိုယ်သို့ ကပ်ရောက်ရကုန်သည်။ (ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊) သောစန္တိ-ဝမ်းနည်းကြရကုန်၏။ (စိုးရိမ် ကြောင့်ကြခြင်း မဟုတ်၊ ဝမ်းနည်းကြခြင်းဖြစ်၏။)-တိကဂုံတ္တရ၊ ဒေဝဒူတသုတ်။]

အနက်ကျယ်။ ။ဒေဝဒူတေဟိ-အို နာ သေသူ၊ သုံးလူမကြွင်း၊ အကျဉ်းသမား၊ ကလေးအားဖြင့်၊ ငါးပါးသော နတ်တမန်တို့သည်၊ စောဒိတာ-အမြဲမသွေ၊ စိတ်သံဝေဖြင့်၊ နေစေပြညွှန်း၊ တိုက်တွန်းအပ်ပါကုန်လျက်၊ ယေ မာဏဝါ-တရားမပိုက်၊ အမှားလိုက်၍၊ အားစိုက်စဉ်လာ၊ အကြင် သတ္တဝါတို့သည်၊ ပမဇ္ဇန္တိ-သံဝေအသိ၊ မရရှိဘဲ၊ သတိကင်းပေါ့၊ မေ့လျော့၍ နေကြလေကုန်၏။ နရာ-လူတွင်ပေါက်ဖွား၊ လူခေါ်ငြားလည်း၊ တရားဝေးလံ၊ လူသာမန်ဖြစ်ကြကုန်သော၊ တေ မာဏဝါ-သူလို ငါလို၊ ဉာဏ်မပိုဘဲ၊ ထိုထိုမခြား၊ သတ္တဝါအများတို့သည်၊ ဟီနကာယူပဂါ-ယုတ်ညံ့ဖျင်းသောင်း၊ အပါယ်အပေါင်းသို့၊ အကြောင်းတိုက်ဆုံ၊ ကပ်ရောက်ရကုန်သည် ဖြစ်၍၊ ဒီဃရတ္တံ-အကုသိုလ်ဟုန်၊ မကုန်သရွေ့၊ ရှည်စွာသော ညဉ့်နေပတ်လုံး၊ သောစန္တိ-မလွတ်နိုင်ဘဲ၊ ဒုက္ခထဲ၌၊ အမြဲပုံသေ၊ ဝမ်းနည်း၍ နေရလေကုန်၏။

ဒေဝဒူတေဟိ။ ။သူအို၊ သူနာ၊ သူသေ၊ ထောင်ကျနေသော အကျဉ်းသား၊ ကလေးငယ်၊ ဤငါးဦးတို့သည် တန်ခိုးကြီးသော နတ်များနှင့်တူသောကြောင့် “ဒေဝါဝိယဒူတာ”အရ ဒေဝဒူတတို့မည်၏။ တန်ခိုးကြီးသော နတ်က ကောင်းကင်၌ ရပ်၍ “အသင်သည် ဤလူအိုကဲ့သို့ အိုရလိမ့်မည်” ဟု ပြောလျှင် ထိုပြောတိုင်း မှန်သကဲ့သို့ သူအိုကလည်း “အသင် လုလင်ငယ်သည် ကျွန်ုပ်ကဲ့သို့ အိုရလိမ့်မည်” ဟု ပြောနေရာရောက်၏။ ထိုအတိုင်းလည်း အမှန်ပင် အိုရမည်သာ၊ ထို့ကြောင့် “ဒေဝဒူတ-နတ်နှင့်တူသော (နတ်ကစေလွှတ်ထားသော) တမန်” ဟု ဆိုရသည်။

တစ်နည်း။ ။ဘုရားအလောင်းသည် သူအိုစသည်ကို မြင်ရ၍ တောထွက်တော်မူ၏။ ထိုသူအို စသည်တို့သည် ဝိသုဒ္ဓိနတ်ဟု ခေါ်အပ်သော ရဟန္တာဗြဟ္မာတို့က ဖန်ဆင်း၍ လွတ်အပ်သောကြောင့် “ဒေဝါန-ဝိသုဒ္ဓိနတ်မင်းတို့၏+ဒူတာ”အရ ဒေဝဒူတတို့မည်၏။ ဤ သူအို စသည်တို့လည်း ထို ဒေဝဒူတနှင့် တူသောကြောင့် သဒိသူပစာရအားဖြင့် “ဒေဝဒူတ”ဟုပင် ခေါ်ရသည်။

ဟီနကာယူပဂါနရာ။ ။“အပါယ်ကာယမုကတာ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ “ယုတ်ညံ့သော အပါယ်လေးပါးတည်းဟူသော ကိုယ် (အပေါင်း)”ဟူလို၊ “နရသင်္ခါတာ တေ မာဏဝါတိ သမ္ပန္နော”ဟုလည်း ဖွင့်၏။ မာဏဝသဒ္ဓါက သတ္တဝါသာမညအနက်ကို ဟောကြောင်းမှာ “နရ”ဟု ဝိသေသနပြုပုံကို ထောက်၍ သိသာ၏။ အကယ်၍ မာဏဝသဒ္ဓါက လုလင်အနက်ကို ဟောလျှင် “နရာ”ဟု ဝိသေသနပြုဖွယ် မလို။

မာဏဝေဟိပိ သမာဂစ္ဆန္တိ ကတကမ္မေဟိပိ အကတကမ္မေဟိပိတိ အာဒိသု-
 အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ စောရော-ခိုးသူကို၊ (မာဏဝေတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တော-
 ပြီ၊) [ကတကမ္မေဟိပိ-ပြုအပ်ပြီးသော ခိုးမှုရှိသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ အကတ
 ကမ္မေဟိပိ-မပြုအပ်သေးသော ခိုးမှုရှိသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ မာဏဝေဟိပိ-
 ခိုးသူတို့နှင့်လည်း၊ သမာဂစ္ဆန္တိ-ပေါင်းဆုံမိကြကုန်၏။]-[မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ၊ ဘိက္ခု
 ဝဂ်၊ လဋ္ဌကိကောပမသုတ်။] အဗ္ဗန္တော မာဏဝေ အင်္ဂိကောမာဏဝေတိ
 အာဒိသု-တို့၌၊ တရဏော-နုပျိုသူကို၊ ဝါ-လုလင်ကို၊ မာဏဝေတိ-ဟူ၍၊
 ဝုတ္တော-ပြီ၊ [အဗ္ဗန္တော-အဗ္ဗန္တမည်သော၊ မာဏဝေ-လုလင်၊ (အဗ္ဗန္တသုတ်)၊
 အင်္ဂိကော-အင်္ဂိဏမည်သော၊ မာဏဝေ-လုလင်-သောဏဒဏ္ဍသုတ်၊ အင်္ဂိကော
 နေရာဝယ် “အင်္ဂိကော” ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။] ဣဓာပိ-ဤ ဗြဟ္မဒတ္တေန မာဏဝေန
 ဟူသော ပါဠိရပ်၌လည်း၊ အယမေဝတ္တော-ဤ တရဏဟူသော အနက်သည်သာ၊
 (ဟောတိ၊) ဟိ-ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့၊ ဣဒံ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-
 သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ (ကိ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ-နည်း၊)
 ဗြဟ္မဒတ္တေန နာမ-ဗြဟ္မဒတ္တမည်သော၊ တရဏန္တေဝါသိနာ-လုလင်ပျိုဟူသော
 အနီးနေတပည့်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ (အဒ္ဓါနမဂ္ဂပုဋိပန္နော ၌စပ်)၊ ဣတိ-ဤအနက်
 သည်၊ (ဝုတ္တံ ဟောတိ)။

တကြာတိ-တကြဟူသည်ကား၊ တသ္မိ အဒ္ဓါနမဂ္ဂ-ထို အခွန်ရှည်သော ခရီး
 ၌)၊ အဝဏ္ဏဘာသတိ၊ ဝဏ္ဏဘာသတိတို့၌စပ်၊) ဝါ-တစ်နည်း၊ ဒွိသု-နှစ်ယောက်
 ကုန်သော၊ တေသု ဇနေသု-ထို ဆရာ တပည့်ဖြစ်သူတို့တွင်၊ (သုပ္ပိယော၊ ဗြဟ္မ

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု ရှိရာ၌ တပျာကဋီကရဏဝါကျ၊
 ရှေ့ဝါကျများကို အပါကဋ (တပျာကဋီကရဏီယ)ဝါကျဟု သုံးစွဲလေ့ရှိကြ၏။ ဤနေရာ
 ၌လည်း “သဒ္ဓိ” အန္တေဝါသိနာ ဗြဟ္မဒတ္တေန မာဏဝေန “ပုဒ်တို့၏ အဝယဝတ္ထကို အသီး
 အသီး ဖွင့်ပြသောအခါ “အန္တေဝါသိ”စသော ရှေ့ဝါကျများဖြင့် သဒ္ဓတ္ထ
 ကိုသာ သိရ၍ ဆိုလိုရင်း ပိဏ္ဏတ္ထမှာကား မထင်ရှားသေးချေ၊ ထို့ကြောင့် အပေါင်းပိဏ္ဏတ္ထ
 ကို ထင်ရှားပြလိုသောကြောင့် “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု အစချီသည်။ အဖြောင့်အနက်ကို
 ပြသောကြောင့် ဥဇကတ္ထဝါကျဟုလည်း ဆိုကြသည်။

[ဆောင်] ဣဒံ ဝုတ္တံ၊ ဟောတိခံက၊ ဝုဇ္ဇတံဖော်ပြ၊ ပိဏ္ဏတ္ထ၊...ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ
 စကားချို့က၊ ဥဇက။

တကြသုဒံ သုပ္ပိယော ပရိဗ္ဗာဓကော။ “တသ္မိ အဒ္ဓါနမဂ္ဂ”ဟူသော ပဌမ
 အဖွင့်ဖြင့် “အာဓာရအနက်၌ သတ္တမိဝိဘတ်သက်၏”ဟုလည်းကောင်း၊ တသဒ္ဓါဖြင့်
 “အဒ္ဓါနမဂ္ဂပုဋိပန္နောပုဒ်ဝယ် အဒ္ဓါနမဂ္ဂကို ပြန်၍ညွှန်သည်”ဟုလည်းကောင်း ပြသည်။
 “တေသုဝါ”စသော ဒုတိယအဖွင့်ဖြင့် “နိဒ္ဓါရဏအနက်၌ သတ္တမိသက်၏”ဟုလည်းကောင်း၊
 တသဒ္ဓါဖြင့် “သုပ္ပိယော ဗြဟ္မဒတ္တော”ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပြန်၍ညွှန်သည်ဟုလည်းကောင်း
 ပြသည်။ ထို ၂ နည်းအပြင် ဋီကာ၌ “ယောဝါ ဧကံ သမယန္တိ ပုဗ္ဗေ အဓိဂတော ကာလော

ဒတ္တော တို့၌စပ်၊) သုဒန္တိ-ဟူသော ပုဒ်သည်၊ နိပါတမတ္တံ-အနက်မရ နိပါတ်မျှသာတည်း။ [မတ္တသဒ္ဒါသည် အဝဓာရဏအနက်ဟောတည်း၊ ထို မတ္တသဒ္ဒါဖြင့် “အနက်ထူးမရှိ၊ ပဒပူရဏမျှသာ ဖြစ်၏”ဟု ပြသည်။]

အနေကပရိယာယေနာတိ (ဧတ္ထ)-အနေက ပရိယာယေနဟူသော ဤပါဠိ၌၊ တာဝ-အနေကသဒ္ဒါမှ ရှေးဦးစွာ၊ (သံဝဏ္ဏိတဗ္ဗော-ဖွင့်ထိုက်သော၊) ပရိယာယသဒ္ဒေါ-သည်၊ ဝါရဒေသနာကာရဏေသု-အလှည့်အကြိမ်၊ ဟောအပ်သော တရား၊ အကြောင်းဟူသော အနက်တို့၌၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ ကဿ နုခေါ၊ ပေ၊ သြဝဒိတုန္တိ အာဒိသု-တို့၌၊ ဝါရေ-အလှည့်အကြိမ်ဟူသော အနက်၌၊ ပရိယာယသဒ္ဒေါ-သည်၊ ဝတ္တတိ-၏၊ [အာနန္ဒ-အာနန္ဒာ၊ ဘိက္ခုနိယော-ဘိက္ခုနိတို့ကို၊ သြဝဒိတု-ဆုံးမခြင်းငှာ၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ကဿ-အဘယ်ရဟန်း၏၊ ပရိယာယော နုခေါ-အလှည့်အကြိမ်နည်း၊-ဥပရိပဏ္ဏာသ၊ ပဉ္စမ သဠာယတနဝဂ်၊ စတုတ္ထနန္ဒကောဝိဒသုတ်။] မဓပိဏ္ဏိကပရိယာယောတွေဝ နံ ဓာရေဟိတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ဒေသနာယံ-ဟောအပ်သော တရားဟူသောအနက်၌၊ (ပရိယာယသဒ္ဒေါ ဝတ္တတိ)၊ [နံ-ထိုသုတ္တန်ကို၊ မဓပဏ္ဏိကပရိယာယောတွေဝ-မဓပဏ္ဏိကဒေသနာတော်ဟူ၍သာ၊ ဓာရေဟိ-ဆောင်ရွက်မှတ်သားလော၊-မူလပဏ္ဏာသ၊ ဒုတိယသီဟနာဒဝဂ်၊ အဋ္ဌမ-မဓပဏ္ဏိကသုတ်၊ ပါဠိတော် ရင်း၌ “နံ” နေရာဝယ် “ဣမံ-ဤဒေသနာတော်ကို”ဟု ရှိ၏။] ဣမိနာပိ ခေါ၊ ပေ၊ ဟောတူတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ကာရဏေ-အကြောင်းဟူသော အနက်၌၊ (ပရိယာယသဒ္ဒေါ

(ရှေး၌ “ဧကံ သမယံ”ဟု သိအပ်ပြီးသော ကာလရှိ၏၊) တဿ ပဋိနိဒ္ဒေသော တတြာတိ (တတြ၌ တသဒ္ဒါသည် ထိုကာလကို ပြန်၍ညွှန်ပြ၏)”ဟု တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏၊ ဆိုလိုရင်းကား-“အကြင်အခါ၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့နှင့် နာဠန္ဒာမြို့တို့၏ အကြား ကြွတော်မူ၏၊ ထိုအခါ၌ပင် သုပ္ပိယလည်း ထိုခရီးကိုသွားရင်း အပြစ်ကိုပြော၏၊ ဗြဟ္မဒတ္တကား ဂုဏ်ကို ပြော၏” ဟူလို။

ပရိယာယေ။ ။ပရိယာယတိ (အပရာပရံ ပရိဝတ္တတိ) တိ ပရိယာယော-တစ်လှည့်ပြီး တစ်လှည့် ဆက်ကာဆက်ကာ လည်တတ်သောကြောင့် အလှည့်အကြိမ်သည် ပရိယာယမည်၏၊ [ပရိပုဗ္ဗ၊ ဣဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊] ပရိယာယေတိ ဒေသေတဗ္ဗံ အတ္ထံ ပဋိပါဒေတိတိ ပရိယာယော-ဟောထိုက်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိစေတတ်သောကြောင့် ဒေသနာတော်သည် ပရိယာယမည်၏၊ [ပရိ+အယဓာတ်၊ ကာရိတ်ပစ္စည်းကျေ၊ ဣပစ္စည်းဟု ကြိပါ၊ အယဓာတ်သည် ဂတိအနက်ကို ဟော၏၊ ဂတိအနက်ရှိလျှင် ဗုဒ္ဓိအနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပဋိပါဒေတိ-သိစေတတ်၏”ဟု ဓာတ်နက် ဖွင့်သည်၊] ပရိယာယတိ (အတ္တနော ဖလံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ပဝတ္တတိ) တိ ပရိယာယော-မိမိအကျိုးကို သိမ်းပိုက်၍ ဖြစ်တတ်သောကြောင့် အကြောင်းသည် ပရိယာယမည်၏။ [ကာရိတ်မပါခြင်းသာ ထူး၏၊ ဓာတ်၊ ပစ္စည်း၊ ရှေ့အတိုင်း ခွဲပါ။]

ဝတ္တတိ)၊ [ရာဇဉေ-ရာဇဉေ၊ ဣမိနာပိ ပရိယာယေန-ဤအကြောင်းကြောင့်၊ လည်း၊ တေ-သင်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပရလောကရှိ၏ဟူသော အယူသည်၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊-သုတ်မဟာဝဂ္ဂ၊ ပါယာသိသုတ်။]

[အတ္ထုဒ္ဓါရသာမညကို ပြပြီး၍ အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေကို ပြလိုသောကြောင့် “သွာယမိဓာပိ” စသည်ကို မိန့်။] ဣဓာပိ-ဤအနေကပရိယာယေန ဗုဒ္ဓဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌လည်း၊ [အပိဖြင့် ရှေ့က ကာရဏအနက် ဟော ပရိယာယကို ပေါင်း။] သွာယံ (သော အယံ)-ထိုသို့သော ဤပရိယာယ သဒ္ဓါသည်၊ (ထိုကဲ့သို့ အနက်အမျိုးမျိုးကို ဟောနိုင်သော ဤပရိယာယသဒ္ဓါ သည်)၊ ကာရဏေ-၌၊ ဝတ္တတိ-၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပရိယာယ သဒ္ဓါ၏ ကာရဏအနက်၌ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဧတ္ထ-ဤအနေကပရိ ယာယေနဟူသော ပါဠိ၌၊ အနေကဝိဓေန-တစ်ပါးမက များသောအပြားရှိသော၊ ကာရဏေန-အကြောင်းဖြင့်၊ (ဗုဒ္ဓဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိစသည်၌ စပ်)၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အယံ အတ္ထော-ဤအနက်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဗဟူဟိ-များစွာကုန်သော၊ ကာရဏေဟိ-အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ (“ဗုဒ္ဓဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ” စသည်၌ စပ်)၊ ဣတိ-ဤဥရုကတ္ထသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝတ္တံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ။

ဗုဒ္ဓဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိတိ-ကား၊ အဝဏ္ဏဝိရဟိတဿ-အပြစ်မှကင်းတော် မူသော၊ အပရိမာဏဝဏ္ဏသမန္နဂတဿာပိ-အတိုင်းအရှည်မရှိသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည်လည်းဖြစ်သော၊ (တစ်နည်း) အသမာနဝဏ္ဏသမန္နဂတဿာ ပိ-အတူမရှိသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည်လည်းဖြစ်သော၊ [ဋီကာ၌ “အသမာနဝဏ္ဏ သမန္နဂတဿာပိတိ ၊ပေ၊ အသဒိသဂုဏသမန္နဂတဿာပိတိ အတ္ထော” ဟု ရှိ၏၊] ဗုဒ္ဓဿ-အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူသော၊ ဘဂဝတော-၏၊ (အဝဏ္ဏံ၊ ဒေါသံ၊ နိန္ဒတို့၌ စပ်)၊ လောကေ-လောက၌၊ ဇာတိ ဝုဇေသု-ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ကြီးရင့်သူတို့၌၊ ဝါ-အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် ကြီးမြတ် သူတို့၌၊ ကတ္တမ္ပံ-ပြုထိုက်သော၊ ယံ အဘိဝါဒနာဒိသာမိစိကမ္ပံ-အကြင် ရှိခိုးခြင်း

အနေကဝိဓေန။ ။အနေကပရိယာယေန ဟူသောပါဠိဝယ် အနေကသဒ္ဓါသာ ပါ၏၊ ဝိသေဒ္ဓါ မပါ၊ သို့သော် “အနေက-တစ်ခုမကသော ပရိယာယံ” ဟု အနက် ထွက်၏၊ တစ်ခုမကလျှင် အများအပြားဟု အဓိပ္ပာယ်ရောက်သောကြောင့် “အနေကဝိဓေန” ဟု ဝိဓ သဒ္ဓါထည့်၍ ဖွင့်နိုင်သည်၊ [အနေကသဒ္ဓေနေဝ အနေကဝိဓေနာတိ အတ္ထော ဝိညာယတိ အဓိပ္ပာယမတ္ထေနာတိ အာဟ အနေကဝိဓေနာတိ အာဒိ-ဋီကာသစ်။] ထို တစ်ပါးမက သောအပြားသည် နှစ်ပါးလည်းမက သုံးပါးလည်းမက အများအပြားဟု အဓိပ္ပာယ် ကျရောက်သောကြောင့် “ဗဟူဟိ ကာရဏေဟိတိ ဝတ္တံ ဟောတိ” ဟု ဥရုကတ္ထကို ဖွင့်ပြသည်။

အစရှိသော အရိုအသေပြုမှုကို၊ သာမဂ္ဂိရသောတိ-သာမဂ္ဂိရသာဟူ၍၊ ဝါ-ညီညွတ်သူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သာယာအပ်သော အရသာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ တံ (အဘိဝါဒနာဒိ သာမိစိကမ္မံ)-ထို ရှိခိုးခြင်း အစရှိသော အရိုအသေပြုမှုသည်၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-ရဟန်းဂေါတမ၏ သန္တာန်၌၊ နတ္ထိ-မရှိ။

တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ရဟန်းဂေါတမ၏ သန္တာန်၌ ရှိခိုးခြင်းစသော အရိုအသေပြုမှု၏ မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) သမဏော ဂေါတမော-ရဟန်းဂေါတမသည်၊ အရသရူပေါ-သာမဂ္ဂိရသ မရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ၏။ ဝါ-ညီညွတ်သူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အဘိဝါဒနစသော ရိုသေမှုကို သာယာခြင်း မရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ၏။ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ နိဗ္ဗောဂေါ-သာမဂ္ဂိရသာဟူသော ပရိဘောဂ မရှိသူတည်း၊ ဝါ-ညီညွတ်သူတို့ ဥစ္စာဖြစ်သော အဘိဝါဒနစသော ရိုသေမှုကို သုံးဆောင်ခံစားခြင်း မရှိသူတည်း၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ အင်္ဂါရိယဝါဒေါ-အဘိဝါဒန စသော အရိုအသေပြုမှုကို မပြုထိုက်ဟု အယူရှိသူတည်း၊ [ယခုအခါ လူကြီးသူမ ဆရာ မိဘတို့ကို အဘိဝါဒနစသည် မပြုထိုက်ဟူသော အယူတစ်မျိုး ဖြစ်ပေါ်နေပြီ။] သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ဥစ္စေဒဝါဒေါ-အဘိဝါဒန စသော ရိုသေမှု စဉ်အလာကို ပယ်ခွာ ဖြတ်တောက်ထိုက်၏ဟု အယူရှိသူတည်း၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ဇေဂုစ္ဆိ-အဘိဝါဒန စသော အမျိုးကောင်းသားတို့၏ အလုပ်ကို စက်ဆုပ်ခြင်း အလေ့ရှိသတည်း၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ဝေနယိကော-အဘိဝါဒန စသော ရိုသေမှုကို ဖျက်ဆီးတတ်သူတည်း၊ ဝါ-အဘိဝါဒန စသော ရိုသေမှုကို မပြုတတ်သဖြင့် နှိပ်ကွပ် ဆုံးမထိုက်သူတည်း၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ တပဿီ-ရိုသေမှုကို မပြုတတ်သဖြင့် ဆရာမိဘ လူကြီးသူမတို့ကို လောင်မြိုက်တတ်သော အကျင့်ရှိသူတည်း၊ ဝါ-အဘိဝါဒန စသော ရိုသေမှုမှ ကင်းသဖြင့် အနံ့အမွှေ ဆင်းရဲသူတည်း၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ အပဂဗ္ဘော-အဘိဝါဒန စသော ရိုသေမှုကို မပြုတတ်သဖြင့် နတ်ပြည်ပဋိသန္ဓေမှ ကင်းမည့်သူတည်း၊ ဝါ-အဘိဝါဒန စသော ရိုသေမှုကို မပြုတတ်သဖြင့် ယုတ်ညံ့သော ပဋိသန္ဓေ ရှိခဲ့သူတည်း။

ယံ လောကေ ဗေ၊ တသ္မာ။ ။ ဤစကားဖြင့် “အရသရူပ” ဟု ကဲ့ရဲ့ခြင်း၏ အကြောင်း၊ “နိဗ္ဗောဂ ဗေ၊ အပဂဗ္ဘ” ဟု ကဲ့ရဲ့ခြင်း၏အကြောင်းကို ပြသည်၊ အဘိဝါဒန စသော သာမိစိကမ္မ၏ မရှိခြင်းသည်ပင် အရသရူပစသော အပြစ်တင်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် တသ္မာကို “အရသရူပ ဗေ၊ အပဂဗ္ဘော” ပုဒ်တို့၌ စပ်ရသည်၊ အရသရူ စသည်တို့၏ အကျယ်ကို ပါရာဇိကဏ် ဝေရဉ္စကဏ္ဍ၌ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့ ဖွင့်ပြသည့်အတိုင်း ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။ [ယံ လောကေတိ အာဒိနာ အရသရူပ ဗေ၊ အပဂဗ္ဘ ဘာဝါနံ ကာရဏပတိရူပကံ ဒဿေတိ၊-ဋီကာ။]

သမဏဿ ဂေါတမဿ-ရဟန်းဂေါတမ၏။ ဝါ-မှာ၊ အလမရိညာဏဒဿနဝိသေသော-ကိလေသာတို့ကို ဖျက်ဆီးခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော မြတ်သော ဉာဏ်အမြင် အထူးရှိသော၊ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မော-လူတို့၏ ကုသလကမ္မပထ တရားထက် လွန်မြတ်သော ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တရားသည်။ နတ္ထိ-မရှိ၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်။ တက္ကပရိယာဟတံ-ကြံစည်ခြင်းဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်ယူအပ်သော၊ ဝါ-ဝိတက်ဖြင့် အဖန်ဖန်တီးခေါက်အပ်သော၊ ဝီမံသာနုစရိတံ-စုံစမ်းတတ်သောဉာဏ်ဖြင့် အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်အပ်သော၊ ဝါ-စုံစမ်းတတ်သော ဝိစာရဖြင့် အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်အပ်သော၊ သယံပါဠိဘာနံ-အလိုအလျောက် မိမိ ဉာဏ်၌ ပေါ်ပေါက်ထင်ရှားသော၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ဒေသေတိ-ဟော၏။ သမဏော ဂေါတမော-သည်။ န ပဗ္ဗညု-အလုံးစုံကို သိနိုင်သူ မဟုတ်၊ န လောကဝိဒ္ဓု-လောကသုံးဘုံ၊ အလုံးစုံကို၊ အကုန်သိသူ မဟုတ်၊ န အနုတ္တရော-မိမိထက် မြတ်သူမရှိသောပုဂ္ဂိုလ် မဟုတ်၊ န အဂ္ဂပုဂ္ဂလော-အမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ် မဟုတ်။

နတ္ထိ ၊ပေ၊ ဝိသေသော။ ။အပဒါန်၌လည်းကောင်း၊ ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ၌လည်းကောင်း သုန္ဒရိကာပရိပ္ပိဇ်မ၏ သေနေခြင်းကို သိတော်မမူခြင်း၊ “အနာဒိကောယံ သံသာ ရော၊ ဝုဗ္ဗကောဋီ နပညာယတိ” စသည်ဖြင့် “သံသရာ၏အစ အပိုင်းခြားသည် မထင်ရှား” ဟု ဝန်ခံတော်မခြင်း၊ မဖြေဘဲထားလိုက်သော ပြဿနာများကို “မဖြေသင့်” ဟု မိန့်တော်မူခြင်းသည် ဒိဗ္ဗစက္ခု စသော ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ မရှိခြင်း၏ အကြောင်းတည်းဟု ပြောဆိုလိုကြသတတ်၊ အမှန်အားဖြင့်ကား-သုန္ဒရိကာ ပရိပ္ပိဇ်မ၏ သေနေခြင်းကို သိတော်မမူသည် မဟုတ်၊ သိတော်မူပါလျက် အကြောင်းအားလျော်စွာ ထုတ်ဖော်၍ မိန့်တော်မမူခြင်းသာ တည်း၊ သံသရာ၏အစ အပိုင်းအခြားမှာလည်း အထင်အရှား မရှိသောကြောင့် “ပုဗ္ဗကောဋီ န ပညာယတိ” ဟု မိန့်တော်မူသည်၊ မထင်ရှားသည်ကို မထင်ရှားဟု သိတော်မူခြင်းသည် အသိပင်ဖြစ်၏၊ မဖြေထိုက်သော ပြဿနာတို့ကို ဖြေခြင်းကြောင့် အကျိုးမရှိသည့်အတွက် မဖြေထိုက်ဟုပင် မိန့်တော်မူခြင်းဖြစ်သည်။

တက္က ၊ပေ၊ သယံပါဠိဘာနံ။ ။တက္ကပရိယာဟတန္တိ ကပ္ပနာမတ္ထေန-ကြံဆခြင်း မျှဖြင့်၊ သမန္တတော-ထက်ဝန်းကျင်မှ၊ အာဟရိတံ-ဆောင်ယူအပ်သော၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဝိတက္ကေန-ဝိတက်ဖြင့်၊ ပရိယဋိတံ-အဖန်ဖန် တီးခေါက်အပ်သော၊ ဝီမံသာနုစရိတန္တိ ဝီမံသာနုယ-စုံစမ်းတတ်သော ဉာဏ်ဖြင့်၊ ဝါ-ဝိစာရဖြင့်၊ ပုနပ္ပုနံ ပရိမဇ္ဇိတံ-အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်အပ်သော၊ သယံပါဠိဘာနန္တိ သံယမေဝ-အလိုအလျောက်သာလျှင်၊ အတ္တဇော-မိမိအား၊ ဝါ-မိမိဉာဏ်၌၊ ဝိဘူတံ-ထင်ရှားသော၊ တာဒိသံဓမ္မန္တိ သမ္မန္တော-ဋီကာသစ်။ [ပဋိဘာနဿ၊ ပဋိဘာနေဝါ+ဝိဘူတံ ပါဠိဘာနံ။]

ဆက်ဦးအံ- ဤပါဠိနှင့်စပ်၍ အကြောင်းအတုအရောင်ကို ထုတ်ပြကြသည်ကား-ဆရာ မရှိသည့်အတွက် ကိုယ်တိုင်ကြံစည်၍ သိထားအပ်သော အကြောင်းအရာကို ထိုထိုအရပ်၌ ထိုထိုအခြင်းအရာဖြင့် တရားဟောခြင်း၊ တချို့ပြဿနာ၌ သူတစ်ပါးတို့ကို ပြန်မေး၍ ဖြေဆိုခြင်း၊ ရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် စသည်တို့ လျှောက်အပ်သည့်နည်းအတိုင်း ဖြေဆိုခြင်းစသည် တို့ကို အကြောင်းအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြကြသည်၊ အမှန်အားဖြင့်ကား - သူတို့ ပြောတိုင်း

ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ တံတံ အကာရဏမေဝ-ထိုထိုမသင့်သောအကြောင်းကို ပင်၊ ကာရဏန္တိ-အကြောင်းဟူ၍၊ ဝတော-ဆိုပြီး၍၊ တထာ တထာ-ထိုထို အခြင်း အရာအားဖြင့်၊ (ဇာတိဂုဗုဒ္ဓိဖြစ်သူတို့အား ရှိခိုးခြင်းကို မပြုခြင်းအစရှိသော ထိုထို အခြင်းအရာအားဖြင့်) အဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဒေါသံ- အပြစ်ကို၊ (အဝဏ္ဏံ-ချီးမွမ်းခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော) နိန္ဒံ-ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို၊ ဝါ-ကဲ့ရဲ့ကြောင်း စကားကို၊ ဘာသတိ-ပြောဆို၏၊ ဝါ-ပြီ။

မဟုတ်ပါ။ သဗ္ဗညုကာဉာဏ်ပညာတော်ဖြင့် သိအပ်ပြီးသော တရားတော်ကိုသာ ဟောတော် မူသည်။ သိပါသော်လည်း အကျိုးမများ၍ မဟောအပ်သော တရားတော်တို့မှာ ဟောအပ် သော တရားထက်ပင် များပါသေး၏။

အကာရဏံ။ ။ အယုတ္တိံ၊ အနုပပတ္တိတံ အတ္ထော-ယုတ္တိမရှိသော အကြောင်း၊ မသင့် သော အကြောင်း၊ (ဋီကာ)၊ မှန်၏-အဘိဝါဒနစသော ရိသေမူ မပြုခြင်းကို အရသရူပ စသည်တို့၏အကြောင်းဟု ဆို၏။ ထိုအကြောင်းသည် အရသရူပစသော အပြစ်တင်ဖို့ရန် မှန်ကန်သော သင့်လျော်သောအကြောင်း မဟုတ်၊ ဓမ္မ၏ ဒုရက္ခာတ အပြစ်တင်ခြင်း၊ သံဃာ၏ ဒုပ္ပဋိပန္န အပြစ်တင်ခြင်း၏အကြောင်းများလည်း သင့်လျော်သော အကြောင်း များ မဟုတ်ကြပေတည်း။ [ဤနည်း၌ အကာရဏံကို ကာရဏံ၏ ဝိသေသနဟု ဋီကာသစ် ဆို၏။ ထိုအလို “တံတံ အကာရဏံ-ထိုထို မသင့်သောအကြောင်းဖြစ်သော၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ ဝတော-၍”ဟု ပေးပါ။]

တစ်နည်း။ ။ အကာရဏန္တိဝါ ယုတ္တကာရဏရဟိတံ၊ ပဋိညာမတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော၊ (ဋီကာ)၊ ဤနည်း၌ အကာရဏံကို ပကတိကံဟုလည်းကောင်း၊ ကာရဏံ ဝတော၌လည်း “ကာရဏံ ဣဝ”ဟု ရူပကအနက် ပေးရမည်ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ ဤအလို “တံတံ အကာရဏံ-ထိုထိုယုတ္တိမရှိသော အကြောင်းကို၊ ကာရဏံ-အကြောင်းကဲ့သို့၊ ဝတော- ၍”ဟု ပေးပါ။ [ဤသို့ ဋီကာတို့ဖွင့်ပုံကို ထောက်လျှင် “တံတံ အကာရဏံ၊ ကာရဏံ ဝတော”ဟု ရှေးပါဌ်ရှိဟန် တူ၏။ ယခုစာအုပ်များ၌ကား “တံတံ အကာရဏမေဝ ကာရဏန္တိ ဝတော”ဟု တွေ့ရ၏။ နိဿယ၌ ယခုစာရှိအတိုင်း ပေးထားပါသည်။]

အဝဏ္ဏံ ဒေါသံ နိန္ဒံ။ ။ ဝဏ္ဏဓာတ်သည် ထုတိ(ချီးမွမ်းခြင်း)စသော အနက်ကို ဟော၏။ “ဝဏ္ဏိယတိတိ ဝဏ္ဏော” ဟု ကမ္မသာဓိပြုလျှင် ချီးမွမ်းအပ်သောဂုဏ် ရ၏။ “အဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်”ဟူသည် အပြစ်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဒေါသံ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ဝဏ္ဏနံ ဝဏ္ဏော”ဟု ဘာဝသာဓိပြုသောအခါ ချီးမွမ်းခြင်းကြိယာ ရ၏။ “ထို၏ ဆန့်ကျင် ဘက်”ကား “ကဲ့ရဲ့ခြင်း”တည်း။ ထို့ကြောင့် “နိန္ဒံ”ဟု ဖွင့်သည်။

ဘာသတိ။ ။ ပါဠိတော်၌ “ဘာသတိ”ဟု ရှိ၏။ သို့သော် သံဂါယနာတင်ရာ ကာလ၌ ပြောဆဲ မဟုတ်ချေ။ “အဒ္ဓါန မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော ဟောတိ”တုန်းကကဲ့သို့ အတိတ် အနက်၌ ပစ္စုပ္ပန်ဝိဘတ် သက်ထားသည်ဟု ကြံ၍ “ဘာသတိ-ပြောဆိုပြီ”ဟု ပေးပါ။ (တစ်နည်း) တံကာလာပေက္ခဝတ္တမာန်အားဖြင့် “ဘာသတိ-ပြောဆို၏”ဟုပင် ပေးပါ။ ထိုသို့ တံကာလာပေက္ခဝတ္တမာန် ဖြစ်သင့်သောကြောင့်ပင် “တတြ-ထို ခရီးသွားရာကာလ ၌” ဟု အဋ္ဌကထာနည်းမှ ဋီကာတို့ တစ်နည်းဖွင့်ကြသည်။

စ-သည်သာ မကသေး၊ ဗုဒ္ဓဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ-ကို၊ (“ကဲ့ရဲ့ခြင်း” ဌှိ စပ်၊) အဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အပြစ်ကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ကဲ့ရဲ့ကြောင်း စကားကို၊ ဘာသတိ ယထာ-ပြောဆိုသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤ၊ အတူ၊ ဓမ္မဿာပိ-တရားတော်၏လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ တံတံ အကာရဏမေဝ-ကိုပင်၊ ကာရဏတော-အားဖြင့်၊ ဝါ-အကြောင်းဟူ၍၊ [နောက်နည်းအလို တောပစ္စည်း ပဌမာအနက်၌ သက်၊ ဣတိ အကျေကြီး] ဝတ္တာ-၍၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ ဝါ-သည်၊ ဓမ္မော-တရားသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒုရက္ခာတော-မကောင်းသဖြင့် ဟောအပ်ပြီ၊ [“သွာက္ခာတော” ၏ ပြောင်းပြန်တည်း၊] ဒုပ္ပဋ္ဌိဝိဒိတော-မကောင်းသဖြင့် သိစေအပ်ပြီ၊ [“ဒုပ္ပဋ္ဌိဝိဒိတော” ဟု ရှိလျှင် “မကောင်းသဖြင့် သိအပ်ပြီ” ဟု ပေး၊] အနိယျာနိကော-ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်တတ်သော တရားမဟုတ်၊ ဝါ-ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ခြင်း၌ယှဉ်သော တရားမဟုတ်၊ အနုပသမသံဝတ္တနိကော-သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော တရားမဟုတ်၊ ဣတိ-သို့၊ တထာ တထာ-အားဖြင့်၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ ဝါ-ပြီ။

စ-သည်သာမကသေး၊ ဓမ္မဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ (အဝဏ္ဏံ-ကို ၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို) ဘာသတိ ယထာ-ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ သံဃဿာပိ-၏လည်း၊ ယံဝါ တံဝါ-ဟုတ်ဟုတ် ငြားငြားသော၊ အကာရဏမေဝ-ယုတ္တိမရှိသော အကြောင်းကိုသာ၊ ကာရဏတော-အားဖြင့်၊ ဝါ-ဟူ၍၊ ဝတ္တာ-၍၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ သာဝကသံဃော-သာဝက အပေါင်းသည်၊ မိစ္ဆာပဋိပန္နော-မှားယွင်းစွာ ကျင့်တတ်၏၊ [“သုပ္ပဋိပန္နော” ၏ ပြောင်းပြန်တည်း၊] ကုဋိလပဋိပန္နော-ကောက်ကျစ်သောအကျင့်ကို ကျင့်တတ်၏၊ [“ဥဇုပ္ပဋိပန္နံ” ၏ ပြောင်းပြန်တည်း၊] ပစ္စနိကပဋိပဒံ-သမ္မာပဋိပတ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အကျင့်ကို၊ ပဋိပန္နော-ကျင့်

မှတ်ချက်။ ။ အဝဏ္ဏံကို “ကဲ့ရဲ့ခြင်း” ဟု ပေးရာ၌ “ဘာသတိ” အရ “ပြောဆိုခြင်း” လည်း ကဲ့ရဲ့ပြောဆိုခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် အနက်တူရကား အဘေဒဘေဒပုစာကြိပါ၊ ထိုသို့ မကြံရအောင် “ကဲ့ရဲ့ကြောင်း စကား” ဟု ကရဏသာဓ် တစ်နည်းပေးသည်။

အနိယျာနိကော။ ။ ဝဋ်တော နိယျာတိတိ နိယျာနံ၊ နိပုဗ္ဗ၊ ယာဓာတ်၊ ယုပစ္စည်း ကတ္တားဟော၊ တဒေဝနိယျာနိကော၊ သုတ္တံ၌ ဣကပစ္စည်း၊ န+နိယျာနိကော အနိယျာနိကော၊ တတောဝါ နိယျာနံ နိဿရဏံ၊ တတ္ထ နိယုတ္တောတိ နိယျာနိကော၊ ဣကပစ္စည်း နိယုတ္တအနက်၌ သက်၊ ဝဋ်တောဝါ နိယျာတိတိ နိယျာနိကော၊ ယကာရဿ ကကာရံ ဤကာရဿ စ ရဿ ကတွာ၊ အနိယသဒ္ဓေါ ဟိ ဗဟုလံ (လိုက်လာသော ဗဟုလံ သဒ္ဓါကြောင့်)၊ ကတ္ထုအဘိဓာယကောတိ သဒ္ဓဝိဒု ဝဒန္တိ၊ ဤနည်းအလို အနိယပစ္စည်းဖြင့် “နိယျာနိယ” ဟု ဆိုလိုလျက် ယကို ကပြု၊ နိ၏ ဤကို ရသပြုပါ။

တတ်၏။ [“ဉာယပ္ပဋိပန္နော” ၏ ပြောင်းပြန်တည်း၊] အနနုလောမပ္ပဋိပဒံ-သူတော်
 ကောင်းတရားအား မလျော်သောအကျင့်ကို၊ ပဋိပန္နော-ကျင့်တတ်၏။ [“သာမိ
 စိပ္ပဋိပန္နော” ၏ ပြောင်းပြန်တည်း၊] အမ္မာနုလောမပ္ပဋိပဒံ-လောကုတ္တရာတရား
 အား မလျော်သောအကျင့်ကို၊ ပဋိပန္နော-၏။ [“သာမိစိပ္ပဋိပန္နော” ၏ ပြောင်း
 ပြန်ပင်တည်း၊] ဣတိ-ဤသို့၊ တထာ တထာ-အားဖြင့်၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊
 ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏။ ဝါ-ပြီ။

[“သုပ္ပိယဿ ပန ပပေ ဘာသတိ” ဟူသော ပါဠိတော်၏ အနုသန္ဓေစကား
 အဆက်ကို ပြလိုသောကြောင့် “အန္တေဝါသီ ပနဿ” စသည်ကို မိန့်။] ပန-
 အဖို့တစ်ပါးကား၊ အဿ-ထို သုပ္ပိယပရိမြဲ၏။ အန္တေဝါသီ-အနီးနေ တပည့်
 သည်၊ (“ဝဏ္ဏံ ဘာသိတု မာရဒွေ” ဌှိ စပ်) အမှာကံ-ငါတို့၏။ အာစရိယော-
 သည်၊ အပရာမသိတဗ္ဗံ-မသုံးသပ်ထိုက်သော အရိယူပဝါဒကံကို၊ ပရာမသတိ-
 သုံးသပ်ဘိ၏။ အနက္ကမိတဗ္ဗံ-မနင်းကျော်ထိုက်သော အရိယူပဝါဒကံကို၊ အက္က
 မတိ-နင်းကျော်ဘိ၏။ [အာပုဗ္ဗ ကမုဓာတ်။] သွာယံ (သော+အယံ)-ထိုသို့သော
 ဤဆရာသည်၊ (ထိုကဲ့သို့ အရိယူပဝါဒကံကို ကျူးလွန်သော ဤဆရာသည်-
 ဟူလို၊ “အနယဗျသနံ ပါပဏိဿတိ” ဌှိ စပ်) အဂ္ဂိ-မီးကို၊ ဂိလန္တော ဝိယ-မျို
 သော ယောက်ျားကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထေန-လက်ဖြင့်၊ အသိဓာရ်-သန်လျက်
 သွားကို၊ ပရာမသန္တော ဝိယ-သုံးသပ်သော ယောက်ျားကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
 မုဋ္ဌိနာ-လက်ဆုပ်ဖြင့်၊ ဝါ-လက်သီးဖြင့်၊ သိနေရ်-မြင်းမိုရ်တောင်ကို၊ ပဒါလေတု
 ကာမော ဝိယ-ဖောက်ခွဲခြင်းငှာ အလိုရှိသော ယောက်ျားကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
 ကကစဒန္တပန္တိယံ-ကြမ်းတန်းသော လှသွားအစဉ်၌၊ ကိဋ္ဌမာနော ဝိယ-ပုတ်ခတ်၍
 ကစားသော ယောက်ျားကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [ဟတ္ထေနဝါ ပါဒေနဝါ ယေန
 ကေနစိဝါ အင်္ဂပစ္စင်္ဂေန ပဟရိတွာ ကိဋ္ဌမာနောဝိယ-ဋီကာသစ်။] ပဘိန္ဒမဒံ-
 သုံးပါးသော အပြားအားဖြင့် ပျက်သော မုန်ယိုခြင်းရှိသော၊ စဏ္ဍဟတ္ထိ-ကြမ်း
 သောဆင်ကို၊ ဟတ္ထေန-လက်ဖြင့်၊ ဂဏှန္တော ဝိယ-ကိုင်သော ယောက်ျားကဲ့သို့
 လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏာရဟဿေဝ-ချိုးမွမ်းခြင်းကို ထိုက်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊
 ရတနတ္တယဿ-၏။ ဝါ-ကို၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသမာနော-
 ပြောဆိုခြင်းကြောင့်၊ [မာနပစ္စည်း ဟိတ်အနက်၌ သက်၊ ဟေတုအတ္ထော ဟိ

ပဘိန္ဒမဒံ။ ။ပကာရေဟိ-မျက်စိမှလည်း မုန်ယိုခြင်း၊ နားမှလည်း မုန်ယိုခြင်း၊
 သို့အိမ်မှလည်း မုန်ယိုခြင်းဟူသော သုံးပါးသော အပြားတို့ဖြင့်+ဘိန္ဒော ပဘိန္ဒော၊ ပဘိန္ဒော
 မဒေါ ယဿာတိ ပဘိန္ဒမဒေါ။ [အက္ခိကဏ္ဍကောသသင်္ခါတဋ္ဌာနဝသေန တိဟိ ပကာရေဟိ
 ဘိန္ဒော မဒေါ ယဿာတိ ပဘိန္ဒမဒေါ-ဋီကာသစ် မဒသဒ္ဒါသည် ရေဟူသော အနက်၊
 သက်ဟူသော အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ သက်ရည်များ ယိုနေသည်ကို “မုန်ယို” ဟု
 ခေါ်ဟန်တူသည်။ ထိုအချိန်၌ ဆင်သည် အလွန်ကြမ်းနေ၏။]

အယံ မာနသဒ္ဓေါ၊-ဋီကာသစ်။] အနယဗျသနံ-ကြီးပွားမဲ့ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ပါပုဏိဿတိ-ရောက်ရှာတော့လတံ့။ [“အမှာကံ အာစရိယော၊ ပေ၊ ပါပုဏိဿတိ” ဖြင့် ဗြဟ္မဒတ္တ၏ သံဝေဂဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဆရာအပေါ်၌ ကရုဏာဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း ပြသည်။]

ပန-ထိုသို့ပင် ဆရာဖြစ်သူက ရတနတ္ထယ၏ အဝဏ္ဏကို ပြောပါသော်လည်း၊ (‘‘ဝဏ္ဏံ ဘာသိတုံ အာရဒ္ဓေါ’’ ၌ စပ်၊) အာစရိယေ-ဆရာသည်၊ ဂူထံ-ကျင်ကြီးကို၊ အက္ကမန္တေဝါ-နင်းသော်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂိ-မီးကို၊ အက္ကမန္တေဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ကဏ္ဍကံ-ဆူးကို၊ အက္ကမန္တေဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ကဏှသပွဲ-မြွေဟောက်ကို၊ အက္ကမန္တေဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ သူလံ-တံကျင်ပေါ်သို့၊ အဘိရဟန္တေဝါ-တက်သော်လည်းကောင်း၊ ဟလာဟလံ-ထယ်ဖြင့် ထိုးခြစ်သကဲ့သို့၊ လွန်စွာ ထိုးခြစ်တတ်သော၊ ဝါ-လတ်တလော သေစေတတ်သော၊

အနယဗျသနံ။ ။ အယသဒ္ဓါသည် ဝုမ္မိ (ကြီးပွားခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ န+အယော အနယော၊ ကြီးပွားခြင်း မဟုတ်၊ ကြီးပွားခြင်း၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ပျက်စီးခြင်း၊ အနယောယေဝ+ဗျသနံ အနယဗျသနံ-ကြီးပွားမဲ့ ပျက်စီးခြင်း၊ မှန်၏-ရတနာ ၃ ပါးကို ကဲ့ရဲ့ခြင်းသည် အလွန်အပြစ်လေး၏၊ အကြင်သူသည် ကဲ့ရဲ့ထိုက်သူကို ချီးမွမ်းနေ၏၊ အကြင်သူကား ချီးမွမ်းထိုက်သူကို ကဲ့ရဲ့နေပြန်၏၊ ထိုသူ ၂ ဦးသည် မိမိ၏ ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြားခြင်းကို ပါးစပ်ဖြင့် စုဆောင်းနေရာ ရောက်၏၊ ထို ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြားကြောင်းဖြစ်သော ကဲ့ရဲ့မှုကြောင့် သုခကို မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် စတုက္ကအင်္ဂုတ္တရ၊ ဘဏ္ဍဂါမဝဂ်-ပဌမသုတ်၌ အောက်ပါဂါထာကို ဟောတော်မူသည်။

ယော နိန္ဒိယံ ပသံသတိ၊ တံ ဝါ နိန္ဒတိ ယော ပသံသိယော၊
ဝိစိနာတိ မုခေန သော ကလီ၊ ကလိနာ တေန သုခံ န ဝိန္ဒတိ။

အာစရိယေ ခေါပန။ ။ တပည့်ဟူသမျှသည် ဆရာအယူကို အတုလိုက်၍ ယူရီး ရှိသော်လည်း ဤဗြဟ္မဒတ္တလုလင်ကား ဉာဏ်ရှိသူဖြစ်သောကြောင့် ဤကဲ့သို့သော မတရားအမှု၌ အတုမလိုက်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် လုလင်၏ ကမ္မသကတာဉာဏ်ဖြစ်ပုံကို ပြလို၍ ‘‘အာစရိယေ ခေါပန’’ စသည်ကို မိန့်သည်။

ဟလာဟလံ။ ။ ဟနတိတိ ဟလော၊ (နကို လပြု၊) ဟလာနံ-သေစေတတ် (သတ်တတ်) သော အဆိပ်တို့တွင်+ဝိသေသော-ထူးကဲသော၊ ဟလော-အဆိပ်သည်၊ ဟလာဟလော-မည်၏၊ ဟလာ၌ ဒီဃပြု၊ ဤသို့ ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ ထောမနိဓိ၌ကား ‘‘ဟလ-ဝိလေခနေ’’ဟူသော ဓာတ်ဖြင့် ထယ်သွားကို ‘‘ဟလ’’ဟု ခေါ်၏၊ ဟလေနေဝ အာဟလတိ ဝိလေခတိတိ ဟလာဟလော-ထယ်သွားဖြင့် ခြစ်သကဲ့သို့ ထိရာအရပ်ကို စုပ်ပြတ်သွားအောင် လွန်စွာခြစ်တတ်သော အဆိပ်ကို ‘‘ဟလာဟလ’’ ခေါ်သည်-ဟု ဆိုသည်။ [အဆိပ်တို့သည် ‘‘ကာကောလအဆိပ်၊ ကာဠကူဠ၊ ဟလာဟလ၊ (ဤသုံးပုဒ်ကား ပုံ၊ နပုံတည်း၊) သောရဋ္ဌိက၊ သောတ္ထိကေယ၊ ဗြဟ္မပုတ္တ၊ ပဒီပန၊ ဒါရဒ၊ ဝတ္ထနာဘအဆိပ်’’ အားဖြင့် ၉ ပါး ရှိကုန်၏၊-အမရကောသ၊ (ဂ) ဝဂ်၊ ၁ဝ ဂါထာ၊ ‘‘ဟလာဟလံ’’ဖြင့် ကျန်ရှစ်မျိုးကို တားမြစ်သည်။]

ဝိသံ-အဆိပ်ကို၊ ခါဒန္တေဝါ-ခဲစားသော်လည်းကောင်း၊ ခရောဒကံ-ကြမ်းတန်းသော ရေအယဉ်သို့၊ ပံက္ခာလန္တေဝါ-ချော်ကျသော်လည်းကောင်း၊ [တစ်နည်း-ခါရောဒကံ-ငန်ခါးသောရေဖြင့်၊ ပက္ခာလေန္တေဝါ-ဆေးကြောသော်လည်းကောင်း၊] နရကပပါတံ-နရက်ချောက်သို့၊ ပပတန္တေဝါ-ခုန်ချသော်လည်းကောင်း၊ အန္တေဝါသိနာ-အနီးနေ တပည့်သည်၊ တံ သဗ္ဗံ-ထို အလုံးစုံသော အမှုသည်၊ ဝါ-ကို၊ အနကာတဗ္ဗံ-အတုလိုက်၍ ပြုထိုက်သည်၊ န ဟောတိ-မဟုတ်။

ဟိ-မှန်၏၊ [အချို့စာအုပ်၌ “ကမ္မဿကာ ဟိ မာဏဝ သတ္တာ” ဟု ရှိ၏၊] မာဏဝ-အို လုလင်၊ (မိမိကိုယ်ကို ခေါ်သည်၊) သတ္တာ-သတ္တဝါတို့သည်၊ ကမ္မဿကာ-ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကုန်၏၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ကမ္မာနုရူပမေဝ-ကံအားလျော်စွာသာလျှင်၊ ဂတိ-ရောက်ထိုက်သော ဘဝသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်ကြရကုန်၏၊ [ကမ္မဿကာကို “အတ္တနော ကမ္မာနုရူပမေဝ ဂတိ ဂစ္ဆန္တိ” ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်သည်။] ပိတာ-အဘသည်၊ ပုတ္တဿ-သား၏၊ ကမ္မေန-ကံကြောင့်၊ (ဂတိ-သို့၊) နေဝ ဂစ္ဆတိ-ရောက်ရသည် မဟုတ်၊ ပုတ္တော-သည်၊ [အချို့စာအုပ်၌ “ပုတ္တောဝါ” ဟု ဝါသဒ္ဓါ ပါ၏၊ “ပုတ္တောဝါ-သားသည်သော်လည်း” ဟု ပေး၊ ဤဝါသဒ္ဓါကို နောက်၌လည်း လိုက်စေရလိမ့်မည်။] ပိတု-၏၊ ကမ္မေန-ကြောင့်၊ (ဂတိ-သို့၊) န (ဂစ္ဆတိ)-မဟုတ်၊ မာတာ-အမိသည်၊ ပုတ္တဿ-၏၊ (ကမ္မေန ဂတိ၊) န (ဂစ္ဆတိ)၊ ပုတ္တော-သည်၊ မာတုယာ-၏၊ (ကမ္မေန ဂတိ၊ န (ဂစ္ဆတိ)၊ ဘာတာ-အကိုသည်၊ ဝါ-မောင်သည်၊ [အချို့အရပ်၌ “အကြီးကို မောင်ကြီး၊

ခရောဒကံ၊ ခါရောဒကံ။ ။ ဋီကာသစ်၌ ပါဠိနှစ်ထွေ ပြ၏၊ “ခရောဒကန္တိ စဏ္ဍသောတောဒကံ” ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအလို ပပုဗ္ဗ၊ ခလဓာတ်သည် “ခလိတွာ ပတိ တိဋ္ဌတိ” ကဲ့သို့ ချော်ခြင်းအနက်ဟော ကြံ၍ “ပက္ခာလန္တေ-ချော်ကျသော်လည်းကောင်း” ဟု ပေးရလိမ့်မည်၊ “ခါရောဒကံတိ အတိလောဏတာယ (အလွန်ငန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) တိတ္တောဒကံ (ခါးစပ်သော ရေ)” ဟု တစ်နည်းဖွင့်၏၊ ခလဓာတ်သည် ဆေးကြောသုတ်သင်ခြင်း အနက်ကို ဟောရာ၌ စုရာဒိရိုဏ်းဟု ဆို၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် “ပက္ခာလေန္တေ” ဟု ရှိမှ ဆေးကြောခြင်း အနက်ကို ဟောနိုင်မည်၊ သို့သော် “ခါရောဒကံ-ငန်ခါးသောရေကို+ပက္ခာလေန္တေ-ဆေး” ဟု စပ်၍မဖြစ်၊ “ဖြင့်” ဟု ကရိုဏ်းပေးမှ “ငန်ခါးသောရေဖြင့်+ဆေး” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရနိုင်မည်၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိနှစ်မျိုးလုံးအတွက် အစပ်သင့်အောင် အနက်ပေးလိုက်ရတော့သည်။

ကမ္မဿကာ ဟိ။ ။ ဤဝါကျသည် အတုမလိုက်ထိုက်ပုံကို ခိုင်မြဲအောင်ပြသော ဒဠီကုဏ္ဍဝါကျလည်း ဟုတ်၏၊ အတုမလိုက်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသော ကာရဏဝါကျလည်းဟုတ်၏၊ နိဿယ၌ ဒဠီအနက်ကိုသာ ပေးထားသည်၊ “ကသ္မာ တံ သဗ္ဗံ အနကာတဗ္ဗံ နဟောတိ” ဟု ပုစ္ဆာဝါကျထည့်၍ “ဟိ (ယသ္မာ) ပေ၊ အန္တေဝါသိ အာစရိယဿ ကမ္မေန ဂတိ န ဂစ္ဆတိ၊ တသ္မာ အန္တေဝါသိနာ တံ သဗ္ဗံ အနကာတဗ္ဗံ နဟောတိ” ဟု ကာရဏအနက်လည်း ပေးနိုင်ပါသည်။

အငယ်ကို မောင်ငယ်” ဟု ခေါ်၏။ အချို့အရပ်၌ကား “အကြီးကို အကို၊ အငယ်ကို မောင်” ဟု ခေါ်သည်။] ဘဂိနိယာ-အမနမ၏။ (ကမ္မေန ဂတိံ) န (ဂစ္ဆတိ)၊ ဘဂိနိ-သည်။ ဘာတု-၏။ ဝါ-၏။ (ကမ္မေန ဂတိံ) န (ဂစ္ဆတိ)။ အာစရိယော-ဆရာသည်။ အန္တေဝါသိနော-အနီးနေ တပည့်၏။ (ကမ္မေန ဂတိံ) န (ဂစ္ဆတိ)။ အန္တေဝါသိ-သည်။ အာစရိယဿ-၏။ ကမ္မေန (ဂတိံ) န ဂစ္ဆတိ။

စ-ဆက်၊ မယုံ-ငါ၏။ အာစရိယော-ဆရာသည်။ တိဏ္ဍံ-ကုန်သော၊ ရတနာနံ-တို့၏။ ဝါ-တို့ကို၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-ပြောဆို၏။ ပန-စင်စစ်၊ အရိယူပဝါဒေါ-အရိယာတို့ကို စွပ်စွဲခြင်းသည်။ မဟာသာဝဇ္ဇော-ကြီးလေးသော အပြစ်ရှိ၏။ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ယောနိသော-သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်၊ ဥမ္မုဒ္ဓိတွာ-မိမိကိုယ်ကို အရိယူပဝါဒကံမှ ဖော်၍၊ အာစရိယဝါဒံ-ဆရာ၏ဝါဒကို၊ မဒ္ဒမာနော-နိမိနင်းလျက်၊ သမ္မာကာရဏမေဝ-ကောင်းသော အကြောင်းကိုသာ၊ ဝါ-ယုတ္တိရှိသော အကြောင်းကိုသာ၊ ကာရဏတော-အားဖြင့်၊ ဝါ-ဟူ၍၊ အပဒိသန္တော-ညွှန်ပြလျက်၊ အနေကပရိယာယေန-တစ်ပါးမက များစွာသော အကြောင်းဖြင့်၊ ဝါ-ပရိယာယ် အမျိုးမျိုးဖြင့်၊ တိဏ္ဍံ-ကုန်သော၊ ရတနာနံ-ရတနာတို့၏။ ဝါ-တို့ကို၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်းကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းကြောင်းစကားကို၊ ဘာသိတုံ-ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ အာရဒ္ဓေါ-အားထုတ်ပြီ၊ [ထိုသို့ အားထုတ်ခြင်းမှာလည်း “ဤမျှလောက်သော ဂုဏ်ကို ကြားရလျှင် ဆရာသည် ရတနာ ၃ ပါး၏အပြစ်ကို ပြောခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်တန်ရာ၏” ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဆရာကို မလေးစားခြင်း၊ ကပ်ဖဲလုပ်ခြင်းကြောင့် အားထုတ်ခြင်း မဟုတ်။] (ကောဝိယ-အဘယ်သူကဲ့သို့နည်း)၊ ပဏ္ဍိတဇာတိကော-ပညာရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသော၊ [“ပဏ္ဍိတ” နောက်၌ ဘာဝပုဓာန ကြံ၊] (အညော-ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်မှ တစ်ပါး သော၊) ကုလပုတ္တော-အမျိုးကောင်းသားသည်၊ (အနေကပရိယာယေန တိဏ္ဍံ ရတနာနံ ဝဏ္ဏံ ဘာသိတုံ အာရဘတိ) ယထာ-အားထုတ်သကဲ့သို့တည်း၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ သုပ္ပိယဿ၊ ပေ၊ ဘာသတိတိ-သုပ္ပိယဿ၊ ပေ၊ ဘာသတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

ယထာ တံ။ ။ ဤဥပမာဝါကျမျိုး၌ နိဿယအနက် ပေးထားသလို အကျဉ်းလည်း ပေးနိုင်၏။ ဥပမာနကို အတွင်းသွင်း၍ “ပဏ္ဍိတဇာတိကော-သော၊ (အညော-သော) ကုလပုတ္တော-သည်၊ အနေက ပရိယာယေန တိဏ္ဍံ ရတနာနံ ဝဏ္ဏံ ဘာသိတုံ အာရဘတိ ယထာ၊ တထာ အနေကပရိယာယေန တိဏ္ဍံ ရတနာနံ ဝဏ္ဏံ ဘာသိတုံ အာရဒ္ဓေါ” ဟုလည်း အကျယ်ပေးနိုင်ပါသည်။ [ရှေ့ အရှင်အာနန္ဒာ၏ ငိုကြွေး၍ ဂန္ဓကုဋ်ကို သုတ်သင်ပုံ အခန်း၌လည်း ဤဝါကျမျိုး တွေ့ခဲ့ပြီ။]

တတ္ထ-ထို သုပ္ပိယဿ ပန ပရိဗ္ဗာဏေဿ အစရှိသော ပါဠိ၌၊ ဝဏ္ဏန္တိ-ဝဏ္ဏံ ဟူသော၊ ဝဏ္ဏသဒ္ဓေါ-ဝဏ္ဏသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ သဏ္ဍာနဇာတိရူပါယတန ကာရဏပမာဏဂုဏပသံသာဒီသု-အသွင်သဏ္ဍာန်ဟူသော အနက်၊ အမျိုးဇာတ် ဟူသော အနက်၊ ရူပါရုံဟူသော အနက်၊ အကြောင်းဟူသော အနက်၊ အတိုင်း အရည် ပမာဏဟူသော အနက်၊ ဂုဏ်ဟူသော အနက်၊ ချီးမွမ်းခြင်းဟူသော အနက် အစရှိသော အနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ တတ္ထ-ထို သဏ္ဍာန အစရှိသောအနက်တို့တွင်၊ မဟန္တံ သပ္ပရာဇေဏ္ဏံ အဘိနိမ္မိ နိတွာတိ အာဒီသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သဏ္ဍာနံ-အသွင်သဏ္ဍာန်ကို၊ (ဝဏ္ဏောတိ-ဟူ၍)၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ [မဟန္တံ-ကြီးစွာသော၊ သပ္ပရာဇေဏ္ဏံ-မြေမင်း၏ အသွင်သဏ္ဍာန်ကို၊ အဘိနိမ္မိနိတွာ-ဖန်ဆင်း၍၊ (“ဥပသင်္ကမိ”၌စပ်)- သဂါထာဝဂ္ဂ၊ မာရသံယုတ်၊ သပ္ပသုတ်။] ဗြာဟ္မဏောဝံ သောဋ္ဌော ဝဏ္ဏော၊ ဟီနော အညော ဝဏ္ဏောတိအာဒီသု-တို့၌၊ ဇာတိ-အမျိုးဇာတ်ကို၊ (ဝဏ္ဏောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏)၊ [ဗြာဟ္မဏောဝံ ဝဏ္ဏော-ပုဏ္ဏားအမျိုးဇာတ်သည်သာ၊ သေဋ္ဌော-မြတ်၏၊ အညော-ပုဏ္ဏားအမျိုးဇာတ်မှ တစ်ပါးသော၊ ဝဏ္ဏော-အမျိုးဇာတ်သည်၊ ဟီနော-ယုတ်ညံ့၏၊-မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ၊ ဗြာဟ္မဏဝဂ်၊ အဿလာယန သုတ်။] ပရမာယ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ သမန္နာဂတောတိ အာဒီသု-တို့၌၊ ရူပါယတနံ-ရူပါရုံကို၊ (ဝဏ္ဏောတိ ဝုစ္စတိ)၊ [ပရမာယ-လွန်မြတ်သော၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရ

ဝဏ္ဏ၊ သဏ္ဍာန။ ။ အသွင်သဏ္ဍာန်အနက်ကို ဟောရာ၌ “ဝဏ္ဏိတဗ္ဗော အယံ ဤဒိသောတိ ပကာသေတဗ္ဗောတိ ဝဏ္ဏော”ဟု ပြု၊ ဤဒိသော-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သူတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ (ပုံသဏ္ဍာန်ကို ညွှန်ပြ၍)၊ ဝဏ္ဏိတဗ္ဗော ပကာသေတဗ္ဗော-ထင်ရှားပြထိုက်၏၊ ဣတိ ဝဏ္ဏော၊ ဝဏ္ဏဇာတ်သည် ဒီပန(ထင်ရှားပြခြင်း)အနက်ဟောတည်း၊ အပစ္စည်း။

ဝဏ္ဏ၊ ဇာတိ။ ။ အမျိုးဇာတ်ကိုဟောရာ၌ “ဝဏ္ဏိယတိ အသင်္ကရတော ဝဝတ္ထပိယတိတိ ဝဏ္ဏော-အခြားအမျိုးဇာတ်တို့နှင့် မရောယှက်အောင်ထားအပ်သောကြောင့် အမျိုးဇာတ်ကို “ဝဏ္ဏ”ဟု ခေါ်ရ၏၊ ဥပမာ-ခတ္တိယမျိုးဆိုလျှင် ဗြာဟ္မဏစသော အခြားအမျိုးနှင့် မရောယှက်အောင် ပိုင်းခြားထားသကဲ့သို့တည်း၊ ဝဏ္ဏဇာတ်သည် ဝဝတ္ထပန အနက်ဟော တည်း၊ ဤ အနက်သည် ဇာတ်ကျမ်း၌ မလာသော်လည်း ဓာတူနံ အနေကတ္ထတ္တာ ဟု မှတ်ပါ။

ဝဏ္ဏ၊ ရူပါယတန။ ။ ဝဏ္ဏောတိ ဝိကာရံ အာပဇ္ဇမာနံ ဟဒယင်္ဂတာဘဝံ ပကာသေတိတိ ဝဏ္ဏော-ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်လသော် စိတ်၌ဖြစ်သော သဘောကို ထင်ရှားပြတတ်သောကြောင့် ရူပါရုံကို “ဝဏ္ဏ”ဟု ခေါ်ရ၏၊ ဥပမာ-စိတ်ဆိုးသောအခါ မျက်နှာနီသောအဆင်း ပေါ်လာ၍၊ စိတ်ဆိုးပြေသောအခါ “မျက်နှာကြည်သောအဆင်း ပေါ်လာရာ၌ ထို အဆင်းက အတွင်းစိတ်သဘောကို ထင်ရှားပြသကဲ့သို့တည်း၊ ဝဏ္ဏဇာတ်သည် ဒီပန အနက်ဟောတည်း။

တာယ-အဆင်း၏ ကောင်းသည်၏ အဖြစ်နှင့်၊ ဝါ-အဆင်း၊ ကိုယ်တို့၏ အဖြစ်နှင့်၊ ဝါ-အဆင်းနှင့်ပြည့်စုံသော ကိုယ်နှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံ၏၊-သောဏဒဏ္ဍသုတ်။]

န ဟရာမိ ၊ပေ၊ ဝုစ္စတိတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ကာရဏံ-အကြောင်းကို၊ (ဝဏ္ဏောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ) [ဒေဝတေ-နတ်၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဝါရိဇံ-ကြာကို၊ န ဟရာမိ-ဆောင်လည်း မဆောင်ယူပါ၊ န ဘဉ္ဇာမိ-ချိုးလည်း မချိုးပါ၊ အာရာ-အဝေးမှ၊ သိဃံ-အနံ့ကိုသာ နမ်းမိပါ၏၊ အထ-ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျက်၊ (ဆောင်လည်း မဆောင်ယူ၊ ချိုးလည်းမချိုး၊ အနံ့ကိုသာ နမ်းပါလျက်)၊ ဂေက ဝဏ္ဏေန-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ဂန္ဓတ္ထေနောတိ-နံ့သာခိုးဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်သနည်း၊-သဂါထာဝဂ္ဂ၊ ဝနသံယုတ်၊ ဂန္ဓတ္ထေနသုတ်။] တယော ပတ္တဿ ဝဏ္ဏာတိ အာဒိသု - တို့၌၊ ပမာဏံ - အတိုင်းအရှည် ပမာဏကို၊ (ဝဏ္ဏောတိ ဝုစ္စတိ၊)

ဝဏ္ဏော ပေါက္ခရတာယ။ ။ပေါက္ခရသဒ္ဒါသည် “ပေါက္ခရံ ပဒုမေ ဒေဟေ၊ ဝဇ္ဇဘဏ္ဍမုခေပိစ၊ သုန္ဓရတ္ထေစ သလိလေ၊ မာတင်္ဂကရကောဠိယံ”ဟူသော အဘိဓာန်အနေကတ္ထဝင်(၈၂၇)ဂါထာလာ အနက်တို့တွင် သုန္ဓရ(ကောင်းသည်)ကိုလည်းကောင်း၊ ဒေဟ(ကိုယ်) ကိုလည်းကောင်း ဤနေရာ၌ ဟော၏။ ဝဏ္ဏဿ-အဆင်း၏+ပေါက္ခရတာ-ကောင်းသည်၏ အဖြစ်တည်း၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ-ဖြစ်၊ (တစ်နည်း) ဝဏ္ဏောစ-အဆင်းလည်း၊ ပေါက္ခ ရဉ္စ-ကိုယ်လည်း၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရာနိ-တို့၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရာနံ-တို့၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ-ရာ၊ “အဆင်း”ဟု ဆိုရလောက်အောင် လှခြင်း၊ “ကိုယ်” ဟု ဆိုရလောက်အောင် အလုံးအရပ် အချိုးကျခြင်းတည်း၊ (တစ်နည်း) “ဝဏ္ဏသမ္ပန္နံ”ဟု ဆိုလိုလျက် သမ္ပန္နုပဒ်ချေ၍ “ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ-အဆင်းနှင့်ပြည့်စုံသော ကိုယ်”ဟု ပေးပါ၊ ဤနည်း၌ တာပစ္စည်းအနက်မရှိ။

ဝဏ္ဏ၊ ကာရဏံ။ ။ဝဏ္ဏိယတိ ဖလံ ဧတေန ယထာ သဘာဝတော ဝိဘာဝိယတိ တိ ဝဏ္ဏော၊ (အဝုတ္တကတ္တုသာဓကေ) အကျိုးကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ထင်ရှားပြတတ်သောကြောင့် အကြောင်းကို “ဝဏ္ဏ”ဟု ဆိုရ၏၊ [ငါသည် ကြာပန်းကို ဆောင်ယူ၍လည်း မသွား၊ ချိုးလည်းမချိုးပါ၊ အဝေးမှ အနံ့ကိုသာ နမ်းမိပါ၏၊ သို့ပါလျက် ရေကန်မှ ကြာတွေကို ချိုးလည်းချိုးကြ၊ ဆောင်ယူ၍လည်းသွားကြသော လူတို့ကို “နံ့သာခိုး”ဟု မစွပ်စွဲပါဘဲ အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ငါ့ကို “နံ့သာခိုး”ဟု စွပ်စွဲရပါသနည်း။]

နတ်၏ အဖြေကား-အရှင်ဘုရား.....လူတို့သည် ကလေးထိန်းမိန်းမ၏ အဝတ်ကဲ့သို့ အမြဲသီလ ညစ်ပေ၍ နေ၏၊ အရှင်ဘုရားကတော့ သီလဖြူစင်၍ နေ၏၊ ထို့ကြောင့် လူတွေမှာ ကြာတွေကို သွားချိုးကြ၊ ဆောင်ယူသွားကြပါသော်လည်း “နံ့သာခိုး”ဟု ဆိုရလောက်အောင် အမည်းကွက်မထင်ပါ၊ အရှင်ဘုရားမှာတော့ သီလစင်ကြယ်နေသည့် အတွက် ကြာပန်းအနံ့ကို နမ်းရှုခြင်းသည်ပင် အမည်းကွက်ဖြစ်နေပါ၏၊ ထို့ကြောင့် အရှင်ဘုရားကိုသာ “နံ့သာခိုး”ဟု စွပ်စွဲရပါသည်။

[ပတ္တဿ-သပိတ်၏။ ဝဏ္ဏာ-အတိုင်းအရှည် ပမာဏတို့သည်။ တယော-၃ မျိုးတို့တည်း၊ (ဥက္ကဋ္ဌ၊ မဇ္ဈိမ၊ ဩမကအားဖြင့် ၃ မျိုးတို့တည်း။) ပါရာဇိကဏ်၊ ပတ္တဝဂ်၊ ပတ္တသိက္ခာပုဒ်။]

ကဒါ သညုဋ္ဌာ ပန တေ ပေ၊ ဝဏ္ဏာတိ အာဒီသု-တို့၌၊ ဂုဏော-ဂုဏ်ကို၊ (ဝဏ္ဏောတိ ဂုဏ္ဍတိ)၊ [ဂဟပတိ-အိမ်ရှင်သူကြွယ်၊ (ဥပါလိသူကြွယ်ကို နိဂဏ္ဏ ဆရာကြီးက ခေါ်သောစကား။) တေ-သင်သည်။ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏။ ဣမေ ဝဏ္ဏာ-ဤဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို၊ ကဒါ-အဘယ်အခါ၌၊ (အဘယ် အခါတုန်းက)၊ သညုဋ္ဌာ-သီကုံးအပ်ကုန်သနည်း၊ (ဂါထာဖြင့် သီကုံးအပ်ကုန် သနည်း-ဟုလို)၊ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ၊ ဂဟပတိဝဂ်၊ ဥပါလိသုတ်၊ သညုဋ္ဌာနေရာ၌ “သံယုဋ္ဌာ” ဟုလည်း ရှိ၏။ သံပုဗ္ဗ၊ ယုဇေတ်၊ တပစ္စည်း၊ တကို သုတ်ကြီးဖြင့် ငွေပြု၊ ဇေကို ဟပြု။] ဝဏ္ဏာရဟဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိတိ အာဒီသု-တို့၌၊ ပသံသာ-ချီးမွမ်းခြင်းကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းကြောင်း စကားကို၊ (ဝဏ္ဏောတိ ဂုဏ္ဍတိ)၊ [ဝဏ္ဏာ ရဟဿ-ချီးမွမ်းခြင်းကို ထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝဏ္ဏံ-ချီးမွမ်းခြင်းကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်း ကြောင်းစကားကို၊ ဘာသတိ-ပြောဆို၏။ အဂ္ဂတ္ထိရံ၊ ပဌမပဏ္ဏာသက၊ ဘဏ္ဍဂါမ ဝဂ်၊ ပဌမေတသုတ်။]

ဣဓ-ဤဗုဒ္ဓဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ အစရိသော ပါဠိရပ်၌၊ ဂုဏောပိ-ဂုဏ်ကိုလည်း ကောင်း၊ ပသံသာပိ-ချီးမွမ်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ချီးမွမ်းကြောင်း စကားကိုလည်းကောင်း၊ (ဝဏ္ဏောတိ ဂုဏ္ဍတိ)၊ ကိရ-တစ်ဆင့်စကား ကြားရဘူးသည်ကား၊ အယံ-ဤမြဟူဒတ္တ လုလင်သည်။ ဘူတမေဝ- ဟုတ်မှန်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ တံတံ ကာရဏံ-ထိုထို အကြောင်းကို၊ အပဒိသန္ဓော-ညွှန်ပြလျက်၊ အနေကရိယာယေန-တစ်ပါးမက များစွာသော အကြောင်းဖြင့်၊ ဝါ-ပရိယာယ်အမျိုးမျိုးဖြင့်၊ ရတနတ္တယဿ-၏။ ဂုဏပသဦတံ-ဂုဏ်နှင့် စပ်သော၊ ပသံသာ-ချီးမွမ်းခြင်းကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းကြောင်းစကားကို၊ အဘာသိ-ပြောဆိုပြီ။

ဝဏ္ဏ၊ ပမာဏ။ ။ဝဏ္ဏီယတိ အပ္ပမဟန္တာဒိဝသေန ပမိယတီတိ ဝဏ္ဏော-အနည်း အများ (အငယ် အကြီး) စသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့် နှိုင်းချင့်အပ်သောကြောင်း အတိုင်းအရှည် ပမာဏကို “ဝဏ္ဏ”ဟု ဆိုရ၏။ [အာဒိဖြင့် ဇာတရူပ(ရွှေ) ပုဋ္ဌိန(သံ) အက္ခရာစသော အနက်များကို ယူပါ။]

အယံ ကိရ။ ။“အယံ ကိရ” စသော ပါဠိဖြင့် ဂုဏအနက်၊ ပသံသာအနက်ကို ပြီးစေ၏။ ကိရကို အနုဿဝနတ္ထဟုလည်းကောင်း၊ ပဒုပ္ပရဏတ္ထဟုလည်းကောင်း ဋီကာ သစ်၌ ၂ နည်းဖြင့်၏။ ဥပသံဟိတံ၌ ဥပ+သံပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဓကို ဟ၊ အာကို ဣပြု၊ “ပသံသာ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဝဏ္ဏအတွက် “ပသံသာ” အနက်သာ ဟု ထင်စရာ ရှိ၏။ သို့သော် “ချီးမွမ်း” ဟူသည် ဂုဏ်ကို ပြောခြင်းတည်း။ ဂုဏ်နှင့်ကင်း၍ ချီးမွမ်းခြင်း ဟု မရှိနိုင်။ ထို့ကြောင့် ဂုဏ အနက်ကိုလည်း ဤပသံသာပါဠိဖြင့် သိနိုင်သည်။ [ပသံသာယ ဇေ ဂုဏဘာသနံ သိ၌၊ တဿာ တဒဝိနာဘာဝတော၊-ဋီကာ။]

တတ္ထ-ထို ဝဏ္ဏံ ဘာသတိဟူသော ပါဠိ၌၊ [ဝဏ္ဏော ဝေဒိတဗ္ဗော၌ စပ်။] ဣတိပိ သောဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ အာဒိနာ-ဣတိပိ ၊ပေ၊ သမ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓေါ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယေ ဘိက္ခဝေ ဗုဒ္ဓေ ပသန္နာ၊ အဂ္ဂေ တေ ပသန္နာတိ အာဒိနာ-အစရှိသော၊ (နယေန-ဖြင့်လည်းကောင်း၊) ဧကပုဂ္ဂလော ဘိက္ခဝေ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ၊ပေ၊ အသမော အသမသမောတိ အာဒိနာ-သော၊ နယေနစ-ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓဿ-မြတ်စွာ ဘုရား၏၊ ဝါ-ကို၊ ဝဏ္ဏော-ဂုဏ်ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏၊ [သော ဘဂဝါ-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ-ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အရဟံ-အရဟံမည်တော်မူ၏၊ ဣတိပိ-လည်း၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-မည်တော်မူ၏- (ထိုထိုပါဠိတော်)။... ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယေ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓေ-မြတ်စွာ ဘုရား၌၊ ပသန္နာ-ကြည်ညိုကြကုန်၏၊ တေ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အဂ္ဂေ-အမြတ် ဆုံးဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ပသန္နာ-ကြည်ညိုကြကုန်၏၊-(အင်္ဂုတ္တိရုံ၊ စတုတ္ထ၊ ပဌမ ပဏ္ဏာသက၊ စက္ကဝဂ်၊ အဂ္ဂပုပ္ဖာဒသုတ်)။...ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧကပုဂ္ဂလော-တုဘက် ကင်းပျောက်၊ တစ်ယောက်တည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ လောကေ-လောက၌၊

ဧကပုဂ္ဂလော။ ။ဧကပုဂ္ဂလောတိ ဧတ္ထ ဧကောတိ ဒုတိယာဒိပဋိက္ခေပတ္တော ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ-အင်္ဂုတ္တိရုံ၊ ဧကပုဂ္ဂလဝဂ် ၌၊ ဤအဋ္ဌကထာအတိုင်း “ဧကော- တစ်ယောက်”ဟုသာ အနက်ပြန်ပါ။ အနက်အားဖြင့် “တစ်ယောက်တည်း”ဟု ပြန်ရသော် လည်း အဓိပ္ပာယ်အသားကျမှာ “အသဒိသ-အတူမရှိ၊ ဂုဏဝိသိဋ္ဌ-ပါရမီဂုဏ်တော်အားဖြင့် အထူးခြားဆုံး၊ အသမသမ-မတူသော ရှေးဘုရားရှင်တို့နှင့်သာ တူသောပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ဆိုလို သည်။ [ကေနဋ္ဌေန ဧကပုဂ္ဂလော၊ အသဒိသဋ္ဌေန၊ ဂုဏဝိသိဋ္ဌဋ္ဌေန၊ အသမသမဋ္ဌေနစ- ဋီကာသစ်။]

ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ။မာနပစ္စည်း တိဝိဘတ် ၂ မျိုးလုံးပင် ဖြစ်ခြင်းကြိယာ၏ မပြီးသေးသော (ပစ္စုပ္ပန်) အနက်ကို ဟော၏၊ မာနပစ္စည်းလည်း လက္ခဏအနက်ဟော တည်း၊ နိဿယ၌ ဤနည်းအတိုင်း ပေးထားသည်၊ (တစ်နည်း) “မာနန္တာ ဝတ္တမာနာ နာဂတေကေ သေသကေန္တိတိ”ဟူသည်နှင့်အညီ မာနပစ္စည်းသည် အနာဂတ်ကိုလည်း ဟောရကား ဥပ္ပဇ္ဇမာန (ဖြစ်လတံ) ဥပ္ပဇ္ဇတိ (ဖြစ်ဆဲ) ဥပ္ပဇ္ဇော (ဖြစ်ပြီ)ဟု သုံးချက်ခွဲ၍ ဒီပင်္ကရာဘုရားရှင်၏ ခြေတော်ရင်းမှစ၍ အနာဂါမိဖိုလ် ရသည့်တိုင်အောင် ဥပ္ပဇ္ဇမာန (ဘုရားဖြစ်လတံ)မည်၏၊ အရဟတ္တမဂ်ခဏ၌ ဥပ္ပဇ္ဇတိ(ဖြစ်ဆဲ)မည်၏၊ အရဟတ္တဖိုလ် ရသောအခါ ဥပ္ပဇ္ဇ (ဘုရားဖြစ်ပြီ) မည်၏၊ ထိုသုံးမျိုးတွင် ဥပ္ပဇ္ဇကို ရည်ရွယ်၍ “ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု မိန့်တော်မူသတတ်၊ “ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်တော်မူပြီးဖြစ်၏”ဟူလို၊ ဤနည်း၌ “ဥပ္ပဇ္ဇမာနော- ဘုရားဖြစ်လတံ ဖြစ်လသော်၊ အသမော ၊ပေ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု ပေးပါ။ [ဋီကာသစ်၌ ဥပ္ပဇ္ဇ မာနဝယ် မာနအတွက် သာမတ္ထိယတ္ထ(သတ္တိ)အနက်ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ၊ ထိုပြင် ဋီကာ သစ်၌ အင်္ဂုတ္တိရုံ၊ ဧကပုဂ္ဂလဝဂ်၊ ပဌမသုတ် အဋ္ဌကထာမှ ယူထားသောကြောင့် “ဗဟု ဇနဟိတာယ”ဟုလည်း ထည့်လျက်ရှိသည်၊ ဤသုတ်၌ကား ထိုသို့ မထည့်ထိုက်။]

ဥပ္ပဇ္ဇမာနော-ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်လသော်၊ အသမော-အလုံးစုံသောသတ္တဝါတို့နှင့် တူတော်မမူသည်။ အသမသမော-အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့နှင့် တူတော်မမူသော ရှေးဘုရားရှင်တို့နှင့်သာ တူတော်မူသည်။ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်လာ၏၊-အင်္ဂုတ္တိရ်၊ ဧကနိပါတ်၊ ဧကပုဂ္ဂလဝဂ်။]

သွာက္ခာတော ဘဂဝတာ ဓမ္မောတိစ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အာလယသမုဏ္ဍိတော ဝဋ္ဋပစ္ဆေဒေါတိစ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ယေ ဘိက္ခဝေ ပပေ၊ တေ ပသန္နာတိစ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဧဝမာဒိဟိ-ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ နယေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဓမ္မဿ-တရားတော်၏၊ ဝါ-ကို၊ ဝဏ္ဏော ဝေဒိတဗ္ဗော။ [ဘဂဝတာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မော-တရားတော်ကို၊ သွာက္ခာတော-ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်ပြီ-ထိုထို ပါဠိတော်။...အာလယသမုဏ္ဍိတော-ငြိကပ် တွယ်တာတတ်သော တဏှာကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်တတ်၏၊ ဝဋ္ဋပစ္ဆေဒေါ-ဝဋ်ဆင်းရဲကို ဖြတ်တောက်တတ်၏၊-အင်္ဂုတ္တိရ် အဂ္ဂပ္ပသာဒသုတ်။...ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယေ-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အရိယေ-မြတ်သော၊ အဋ္ဌဂီကေ-ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသော၊ မဂ္ဂေ-မဂ်၌၊ ပသန္နာ-ကုန်၏၊ တေ-တို့သည်၊ အဂ္ဂေ-မြတ်သောတရား၌၊ ပသန္နာ-ကုန်၏၊-အဂ္ဂပ္ပသာဒသုတ်။...ယေ ဘိက္ခဝေ၏ နေရာဝယ် အချို့စာအုပ်၌ “ယေ တေ ဘိက္ခဝေ”ဟု ရှိ၏ နောက်၌ “တေ”ဟု ရှိသောကြောင့် မကောင်းပါ။]

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ သုပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃောတိစ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ယေ ဘိက္ခဝေ ပပေ၊ ပသန္နာတိစ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဧဝမာဒိဟိ-ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ နယေဟိ-တို့ဖြင့်၊ သံဃဿ ဝဏ္ဏော ဝေဒိတဗ္ဗော။ [ဘဂဝတော-၏၊ သာဝကသံဃော-သာဝကပေါင်းသည်၊ သုပ္ပဋိပန္နော-ကောင်းစွာ ကျင့်တော်မူတတ်ပါပေ၏၊-ထိုထို ပါဠိတော်။...ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယေ-တို့သည်။

အသမောစသည်။ ။ဤပါဠိတော်သည် အင်္ဂုတ္တိရ်၊ ဧကနိပါတ်၊ ဧကပုဂ္ဂလဝဂ်၊ ပဉ္စမသုတ်တည်း။ ထိုသုတ်၌ “အဒုတိယော အသဟာယော”စသည်ဖြင့် ရှိ၏။ နောက်ဆုံးမှ “အသမော အသမသမော”ဟု ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ပေယျာလမြှုပ်ထားသည် ဟု မှတ်ပါ။ အသမောကို “သဗ္ဗသတ္တေတိ အသမော”ဟုလည်းကောင်း၊ အသမသမောကို “အသမာပုစ္ဆန္တိ အတီတာနာဂတသဗ္ဗဗုဒ္ဓါ၊ တေဟိ အသမေဟိ သမောတိ အသမသမော”ဟု လည်းကောင်း ထို အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။ ဤ ၂ ပုဒ်ကို ဋီကာသစ်၌ ဧကပုဂ္ဂလော၏ ဝိသေသနဟု ဆိုသော်လည်း ထို အဋ္ဌကထာ၌ “ဒေဝေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ပပေ၊ သမတ္ထော ဗုဒ္ဓေါ ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟု ရှိသောကြောင့် “ဟုတွာ”ထည့်၍ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၌စပ်ခြင်းသာ ကောင်းသည်။

အာလယ ပပေ ပစ္ဆေဒေါ။ ။အာလယသင်္ခါတံ တဏှံ သမုဏ္ဍိတေတိ သမုဏ္ဍိန္နတီတိ အာလယသမုဏ္ဍိတော၊ ဝဋ္ဋံ ဥပစ္ဆိန္နတီတိ ဝဋ္ဋပစ္ဆေဒေါ-ဋီကာသစ်၊ အာလယသဒ္ဓါသည် အလ္လိယတီတိ အာလယောနှင့် အညီ ငါးဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့၌ ငြိကပ်တွယ်တာတတ်သော တဏှာဟူသော အနက်ကိုဟော၏။

သံဃေ-အရိယာသံဃာ၌၊ ပသန္နာ-ကုန်၏၊ တေ-တို့သည်၊ အဂ္ဂေ-အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော သံဃာ၌၊ ပသန္နာ-ကုန်၏၊-အဂုံတ္တုရ၊ စတုက္က၊ ပဌမပဏ္ဏာသက၊ စက္ကဝဂ်၊ အဂ္ဂပ္ပသာဒသုတ်။]

ပန-ဆက်၊ (ပြတ်ပြီးကို ထပ်၍ဆက်သည်။) ပဟောန္တေန-စွမ်းနိုင်သော၊ (နိကာယံငါးဖြာ၊ အင်္ဂါ ၉ တန်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာရှစ်သောင်းလေးထောင်သို့ သက်ဝင်၍ ဂုဏ်ကို ထင်ရှားပြခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော) ဓမ္မကထိကေန-ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ (ဗြဟ္မဇာလသုတ်တည်းဟူသော ဓမ္မကထာ၌ ယှဉ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်။) ပဉ္စ-ငါးပါးကုန်သော၊ နိကာယေ-နိကာယတို့သို့လည်းကောင်း၊ နဝဂံ-ကိုးပါး သော အင်္ဂါရှိသော၊ သတ္တုသာသနံ-မြတ်စွာဘုရား၏ ဆုံးမကြောင်း ပရိယတ် သာသနာတော်သို့လည်းကောင်း၊ စတုရာသီတိဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်း လေးထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့သို့လည်းကောင်း၊ ဩဂါဟိတွာ-ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍၊ ဗုဒ္ဓါဒီနံ-ဘုရားအစရှိသော ရတနာတို့၏၊ ဝဏ္ဏော-ဂုဏ်ကို၊ ပကာသေတဗ္ဗော-ထင်ရှားပြထိုက်၏။

ဟိ-မှန်၏၊ (“ပဟောန္တေန ပေ၊ ဝဏ္ဏော ပကာသေတဗ္ဗော”ဟူသော စကား သည် မှန်၏။) [ရှေးစာအုပ်များ၌ “ဟိ” မပါ။] ဣမသ္မိံ ဌာနေ-ဤရတနာ သုံးပါး ၏ ဂုဏ်ကို ပြောပြရာ၌၊ ဗုဒ္ဓါဒီနံ-တို့၏၊ ဂုဏေ-ဂုဏ်တို့ကို၊ ပကာသေန္တော- ထင်ရှားပြသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဝါ-ကို၊ အတိတ္ထေ-သက်ဝင်ရာ မဟုတ်သော ဆိပ်ကမ်းတို့သို့၊ [(တစ်နည်း) အတိတ္ထေန-သက်ဝင်ရာ မဟုတ်သော ဆိပ်ကမ်း ဖြင့်၊] ပက္ခန္ဓော-ပြေးဝင်သော၊ ဓမ္မကထိကော-ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ဣတိ- သို့၊ ဝတ္တံ-ဆိုခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ ဟိ-မှန်၏၊ (“အတိတ္ထေ ပက္ခန္ဓော ဓမ္မကထိကော”ဟု မပြောထိုက်သည်မှာ မှန်၏။) ဤဒိသေသု-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သော၊ ဌာနေသု-အရာတို့၌၊ (ရတနာသုံးပါး၏ဂုဏ်ကို ပြောပြရာ တို့၌) ဓမ္မကထိကဿ-၏၊ ထာမော-ဉာဏ်စွမ်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ [“ကသ္မာ ဝတ္တံ န သက္ကာ”ဟု ပစ္စာဝါကျထည့်၍ “ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့် ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏၊ တသ္မာ ဝတ္တံ န သက္ကာ”ဟုလည်း ပေးပါ။]

ဝဏ္ဏော။ ။ “ဝဏ္ဏော-ဂုဏ် (ကျေးဇူး)”ဟု အနက်ပေးလေ့ရှိ၏။ “သီလက္ခန္ဓ၊ စသည်ကျေးဇူး၊ ဂုဏ်အထူး”ဟုလည်း စပ်ဆိုကြ၏။ သို့သော် “ကျေးဇူး”ဟူသည် မိမိ အပေါ်၌ သူတစ်ပါးက ပြုဖူးသော အမှုကိစ္စသာတည်း၊ သီလစသောဂုဏ်သည် ကျေးဇူး မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် (ကျေးဇူးဟု မထည့်ဘဲ) “ဝဏ္ဏော-ဂုဏ်”ဟုသာ ပေးပါသည်။ ဝဏ္ဏ သဒ္ဒါ၏ အနက်တို့၌ ဥပကာရအနက်လည်း မပါပါ။

အတိတ္ထေ ပက္ခန္ဓော။ ။ ရှေးစာအုပ်တို့၌ “အတိတ္ထေ”ဟု ရှိ၏။ ဋီကာသစ်၌ “အတိတ္ထေနာတိ အနောတရဏဋ္ဌာနေန”ဟုရှိသော်လည်း “ဂုဏေ ပကာသေန္တော”၌ ဂုဏေ၏ ရူပက (ဥပမာ) အလင်္ကာဖြစ်သောကြောင့် “အတိတ္ထေ”ဟု ရှိသောပါဌ်က ကောင်းမြတ်သကဲ့သို့ ထင်၏။ -

ပန-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ပန-ထိုသို့ပင် နိကာယ်ငါးရပ် အစရှိသည်တို့သို့ သက်ဝင်၍ ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကို ပြောပြထိုက်ပါသော်လည်း၊ (ဤအလို အရုဗျတ္တံ) ဗြဟ္မဒတ္တော-သော၊ မာဏဝေါ-လုလင်သည်၊ အနုဿဝါဒိမတ္တ သမ္ပန္နိတေန-အဆင့်ဆင့်ကြားရခြင်း အစရှိသည်မျှနှင့်စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသော၊ အတ္တနော-၏၊ ထာမေန-ဉာဏ်စွမ်းဖြင့်၊ ရတနတ္တယဿ-၏၊ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဘာသတိ-ပြော၏။

ဣတိဟ တေ ဥဘော အာစရိယန္တေဝါသီတိ-ကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဒွေ-၂ ယောက် ကုန်သော၊ တေ အာစရိယန္တေဝါသိကာ-ထိုဆရာတပည့်တို့သည်၊ (အနုပန္နာ ဟောန္တိ၌ စပ်)၊ [ဣတိကို “ဧဝံ” ဟုလည်းကောင်း၊ ဥဘောကို “ဒွေ” ဟုလည်း ကောင်း၊ အန္တေဝါသိ၌ ဗဟုဂုဏ်ထင်ရှားအောင် “အန္တေဝါသိကာ” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်၊ ဟ အနက်မရှိ။] အညမညဿာတိ-ကား၊ အညောညဿ-အချင်း

ဗြဟ္မဒတ္တော ပေ၊ ဘာသတိ။ ။ ဤဝါကျသည် “ဗုဒ္ဓါဒိနံ ဂုဏေ ပကာသေန္တော” ၏ အဆက်ဖြစ်သော ဝါကျတည်း။ “ဣမသ္မိံ ဟိ ဌာနေ” စသော ဝါကျတို့မှာ “ဗုဒ္ဓါဒိနံ ဝဏ္ဏော ပကာသေတဗ္ဗော” ဟူသော ဝါကျ၏ အထောက်အကူ အပဓာန ဝါကျတို့သာတည်း။ ထို့ ကြောင့် ပနဖြင့် ပဓာနဝါကျကို ပြန်၍ ညွှန်ရသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ဋီကာသစ်၌ “ကိ” ပန သော တထာ ဩဂါဟေတွာ ဘာသတိတိ အာဟ ဗြဟ္မဒတ္တော ပနာတိ အာဒိ” ဟု ကျမ်း တက်သည်။

အနုဿဝါဒိမတ္တသမ္ပန္နိတေန။ ။ အနု(အနုက္ကမေန)-အစဉ်အားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) အနုပုနပျုနံ-အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ သဝနံ-ကြားရခြင်း၊ အနုဿဝေါ-အစဉ်အဆက်အား ဖြင့် ကြားရခြင်း၊ အာဒိဖြင့် အာကာရ ပရိဝိတက္က (ရတနာ ၃ ပါး၏ အခြင်းအရာကို ကြံ စည်ခြင်း)၊ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ (မိမိဉာဏ်ဖြင့် ရှုဆင်ခြင်၍ သဘောကျ နှစ်သက်ခြင်း)တို့ကို ယူပါ၊ မတ္တသဒ္ဓါသည် ဝိသေသကို တားမြစ်သော သာမညအနက်ရှိ၏။ “လိင်္ဂတ္ထာဘိဓာန မတ္တေ-လိင်္ဂအနက် သာမည” ဟူရာ၌ကဲ့သို့တည်း။ အများကြားရိုးသာမန်မျှဖြစ်သော အဆင့် ဆင့် ကြားရခြင်းစသည်မျှနှင့်သာစပ်သည်။ ကိုယ်တိုင်ကြားရခြင်း၊ ကိုယ်တိုင်သိရခြင်း ဟူသော ဝိသေသနှင့် မစပ်-ဟူလို၊ အနုဿဝါဒယော ဧဝံ+မတ္တံ အနုဿဝါဒိမတ္တံ၊ သမ္ပန္နော+ သဉ္စာတော အဿ အတ္တိတိ သမ္ပန္နိတော၊ (သဉ္စာတအဿတ္တိအနက်၌ ဣတပစ္စည်းသက်)၊ အနုဿဝါဒိမတ္တေန+သမ္ပန္နိတော အနုဿဝါဒိမတ္တသမ္ပန္နိတော၊ (ထာမော)။

အညမညဿ။ ။ အညသဒ္ဓါသည် သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်တည်း။ ဤ၌ ဆရာမှတစ်ပါးသော တပည့်ကိုလည်းကောင်း၊ တပည့်မှတစ်ပါးသော ဆရာကိုလည်းကောင်း “အည” ဟု ဆိုရ၏။ ဥဇုဝိပစ္စနိကဝါဒါ၌ သမ္မာန်အဖြစ်ဖြင့် စပ်ဖို့ရန် “အညဿ” ဟု ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သက်ပြီးနောက် “သဗ္ဗာဒိနံ ဝိတိဟာရေ” ဟူသော မောဂ္ဂုလ္လာန်ခ-ကဏ္ဍ၊ ၅၆ သုတ်ဖြင့် ဒွိရုပ်(ရုပ်-၂ ခု)ပြု၍ “အညဿ အညဿ” ဟု ဖြစ်၏။ [၂ ရုပ်ဖြစ်သော်လည်း အများကိုမရ၊ ဆရာတစ်ယောက် တပည့်တစ်ယောက်ကိုသာ ရသောကြောင့် ဝိစ္စာပုဒ်မဟုတ်။] ထိုသုတ်ဖြင့်ပင် ရှေ့ပုဒ်၏ သကိုချေ၍ “အည အညဿ” ဟု ဖြစ်၏။ မ အက္ခရာလာလျှင် “အညမညဿ” ဟု ဖြစ်၏။

ချင်း၏။ (ဆရာမှတစ်ပါးသော တပည့်၊ တပည့်မှ တစ်ပါးသော ဆရာ၏။) ဥဇုပစ္စနီကဝါဒါတိ-ကား၊ ဤသကမ္မိ-ဇဉ်ငယ်မျှလည်း၊ (နည်းနည်းကလေးမျှလည်း) အပရိဟရိတွာ-မရှောင်လွှဲမှ၍၊ ဥဇုမေဝ-ဖြောင့်ဖြောင့်သာလျှင်၊ (တည့်တည့်-တုံတုံသာလျှင်)၊ ဝိဝိပေစ္စနီကဝါဒါ-အထူးထူး အပြားပြားများသော ဆန့်ကျင်ဘက် ပြောဆိုကြောင်းအယူရှိကုန်သည်။ (ဟုတွာ-၍)၊ အနေကဝါရုံ-အကြိမ်များစွာ၊ ဝိရဒ္ဒဝါဒါဒေ-ဆန့်ကျင်ဘက် ပြောဆိုကြောင်းအယူရှိကုန်သည် သာ၊ ဟုတွာ-၍၊ (အနုဗန္ဓာ ဟောန္တိ၌ စပ်)၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။

[“အနေကဝါရုံ ဝိရဒ္ဒဝါဒါဒေ”ဟူသော စကားကို ခိုင်မြဲစေလို၍ (တစ်နည်း) ချဲ့ပြလို၍ “အာစရိယေန ဟိ” စသည် မိန့်။] ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ အာစရိယေ-သည်၊ ရတနတ္ထယဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ အဝဏ္ဏေ-ဂုဏ်၏ ဆန့်ကျင်

(မ) မလာဘဲ “တဒမိနာဒီနိ” သုတ်ကြီးဖြင့် နောက် (အ) သရကို ချေ၍ ရှေ့သရကို ဩပြုလျှင် “အညောညဿ” ဟု ဖြစ်၏။ ဤသို့ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၌ ရုပ်ပြီးပုံကို ပြသောကြောင့် အညမညဿကို “အညောညဿ” ဟုသာ ဖွင့်သင့်၏။ “အညောအညဿ” ဟု မဖွင့်သင့်၊ “အညော-တစ်ယောက်သည်” ဟု အနက်ပေး၍ စပ်ဖို့ရာလည်း မရှိ။ [ဤပုဒ်မျိုးသည် သမာသ်မဟုတ်သော်လည်း “သမာသ်ကဲ့သို့ ဖြစ်၏” ဟု ပါဏိနိ၌ ဆိုသဲသတ်။]

သဒ္ဒနိတိ။ ။ ပဒမာလာ၌ကား ဧကော ဧကာယပုဒ်ကို “အဗျယပဒသဒိသံ-အဗျယ (နိပါတ်) ပုဒ်နှင့်တူသော၊ ရုဠိပဒန္တိ ဂဟေတဗ္ဗံ” ဟု ဆို၍ “အညမညန္တိ သဒ္ဒဿ ဝိယစ ဧကပဒတ္တာပဂမနဉ္စဿ ဝေဒိတဗ္ဗံ=အညမညပုဒ်ကဲ့သို့ တစ်ပုဒ်တည်းအဖြစ်သို့ ရောက်သော ရုဠိပုဒ်” ဟု ဆိုသည်။ ထိုအဆိုကို လိုက်၍ ဋီကာသစ်၌လည်း “အညမညဿာတိ ဣဒံ ရုဠိပဒံ၊ ဧကော ဧကာယာတိပဒံ ဝိယာတိ ဒဿေန္တော အညောညဿာတိ ရုဠိပဒေနေဝ ဝိဝရတိ” ဟု ဆိုသည်။ [အာချာတ်ပုဒ် ကိတ်နာမ်မျိုးလည်း မဟုတ်၊ သမာသ်နာမ် တဒ္ဒိတ်နာမ်လည်း မဟုတ်သောကြောင့် ရုဠိပုဒ်ဟု ဆိုသည်။]

ဥဇုဝိပေစ္စနီကဝါဒါ။ ။ “သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရဏံ” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ပုဒ်တိုင်း၌ ဝေသဒ္ဒါရနိုင်သောကြောင့် ဥဇုကို “ဥဇုမေဝ” ဟု ဝေထည့်၍ ဖွင့်၏။ ထိုဝေဖြင့် တားမြစ်အပ်သော နိဝတ္တေတဗ္ဗအနက်ကိုလည်း “ဤသကမ္မိ အပရိဟရိတွာ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဤ၌ ဝိသဒ္ဒါသည် ဂရဟာဇောတက၊ “အနည်းငယ်သော်မှ မရှောင်တုန်သေး၏၊ များစွာရှောင်လွှဲဖို့မှာ ဆိုဖွယ်ရာ မရှိ” ဟု သမ္ဘာဝနာပြုပါ။ ဝိပစ္စနီက၌ ဝိသည် ဝိဝိဝေအနက်ဟော၊ ပစ္စနီက၌ “ပတိ+အနိကံ” ဟု ခွဲ၊ ပတိ-ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော+အနိကံ-အပေါင်း၊ ဤနေရာ၌ တစ်ယောက်နှင့် တစ်ယောက် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်နေသော စကားတို့တည်း။ ဝိဝိဝေ+ပစ္စနီကော ဝိပစ္စနီကော၊ ဝဒတိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်း အယူ၊ ဝိပစ္စနီကော+ဝါဒေါ ဝိပစ္စနီကဝါဒေါ၊ ဥဇုမေဝ+ဝိပစ္စနီကဝါဒေါ ဧတေသန္တိ ဥဇုဝိပစ္စနီကဝါဒါ၊ “အနေကဝါရုံ ပေ၊ ဝေ ဟုတွာ” ကား ဆိုလိုရင်း အနက်ကိုပြသော ဥဇုကတ္ထ (တပ္ပါကဋီကရဏ) အဖွင့်တည်း၊ “အနေကဝါရုံ” ဖြင့် “ဝိဝိဝေ” ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြသည်။

ဘက်အပြစ်ကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို၊ ဝါ-ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစကားကို၊ ဘာသိတေ-ပြောဆိုအပ်ပြီးသော်၊ အန္တေဝါသီ-သည်၊ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဣတရော-တပည့်မှတစ်ပါးသော ဆရာသည်၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ (ဘာသတိ)၊ ဣတရော-ဆရာမှတစ်ပါးသော တပည့်သည်၊ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ (ဘာသတိ)၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အာစရိယော-သည်၊ သာရဗလကေ-အနှစ်ဖြစ်သော ပျဉ်ချပ်၌၊ ဝါ-ကောင်းမြတ်သော ပျဉ်ချပ်၌၊ (ရတနာသုံးပါးကို ဥပမာပြုသည်။) ဝိသရက္ခအာဏီ-အဆိပ်ရှိသော သစ်သားမယ်နကို၊ (အဆိပ်ရှိသော သစ်သားစို့ကို) အာကောဋ္ဌယမာနော ဝိယ-စိုက်နှက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [အပြစ်ပြောပုံကို ဥပမာပြုသည်၊ အာကောဋ္ဌယဝယ်ရှေးစာအုပ်များ၌ “အာ”မပါ၊ ပါမှ အနက်ထင်ရှားသည်၊] ပုနပျုနံ-အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်၊ ရတနတ္တယဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ အန္တေဝါသီပန-သည်ကား၊ သုဝဏ္ဏရဇတမဏိမယာယ-ရွှေ ငွေ ပတ္တမြားတို့ဖြင့် ပြုအပ်သော၊ အာဏီယာ-မယ်နဖြင့်၊ (စို့ဖြင့်)၊ [ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကို ဥပမာပြုသည်၊] တံ အာဏီ-ထိုဆရာစိုက်နှက်အပ်သော မယ်နကို၊ (စို့ကို) ပဋိဗာဟယမာနော (ပဋိဗာဟယမာနော)ဝိယ-တားမြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပုနပျုနံ-အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ ရတနတ္တယဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဥဇဇိပစ္စနိကဝါဒါတိ-ဟူ၍၊ (အာယသ္မတာအာနန္ဒေန၊ တစ်နည်း-သံဂီတိကာရေဟိ-တို့သည်။) ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

ဘဂဝန္တံ ၊ပေ၊ ဘိက္ခုသံဃဉ္စာတိ-ကား၊ ဘဂဝန္တဉ္စ-မြတ်စွာဘုရားသို့လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ-ရဟန်းအပေါင်းသို့လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆတော ပစ္ဆတော-နောက်မှနောက်မှ၊ ဝါ-နောက်ကနောက်က၊ ဒဿနံ-မြင်းခြင်းကို၊ အဝိဇယန္တာ-

သာရ ၊ပေ၊ အာကောဋ္ဌယမာနောဝိယ။ ။ သာရဗလကေတိ သာရဒါရဗလကေ

(အနှစ်ဖြစ်သော သစ်သားပျဉ်ချပ်ပေါ်၌)၊ ဥတ္တမဗလကေဝါ (မြတ်သော ပျဉ်ချပ်ပေါ်၌၊ သာရသဒ္ဒါ ဥတ္တမအနက်ဟော)၊ ဝိသရက္ခအာဏီန္တိ ဝိသဒါရမယပဋ္ဌာဏိ=ပဋိ+အာဏီ (အဆိပ်ရှိသော သစ်သားဖြင့် ပြုအပ်သော ဆန့်ကျင်ဘက် မယ်နကို)၊ “မယ်န”ဟူသည် “စို့=သံချောင်း”တည်း၊ စုရာဒိ ကုဋ္ဌဓာတ်သည် “ဓာတုနံ အနေကတ္တတာယ”နှင့်အညီ၊ ရိုက်နှက်-စိုက်နှက်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “အာကောဋ္ဌယမာနော”ဟု ပါဠိမှန်ရှိပါစေ။

ပတိဗာဟမာနော။ ။ ဗာဟဓာတ်သည် အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊

ပတိရှေးရှိ၍ ဆန့်ကျင်ဘက် အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဆန့်ကျင်ဘက် အားထုတ်ခြင်းဟူသည် တားမြစ်ခြင်းပင်တည်း၊ ဗာဟဓာတ်က ဘူဝါဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ “ပတိဗာဟမာနော”ဟု ရှိသောပါဠိက သာ၍ကောင်းသည်။

မစွန့်ကုန်ဘဲ၊ ဣရိယာပထာနုဗန္ဓုနေန-သွားခြင်းဣရိယာပုထ်တည်းဟူသော အစဉ်လိုက်ခြင်းဖြင့်၊ အနန္တာ-အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ သိသာနု လောကီနော-ဦးခေါင်းဖြင့် အစဉ်ကြည့်ကြကုန်သည်၊ ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ အနုဂတာ- အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ (အဓိပ္ပာယ်နက်)။

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တံ အဒ္ဓါနံ-ထို အဓွန့်ရှည်သော ခရီးကို၊ ပဋိပန္နော- ကြွတော်မူသနည်း၊ ကသ္မာစ-အဘယ့်ကြောင့်လည်း၊ သုပ္ပိယော-သည်၊ အနု ဗန္ဓော-အစဉ်လိုက်သနည်း၊ ကသ္မာစ-လည်း၊ သော-ထို သုပ္ပိယသည်၊ ရတနတ္တယဿ-၏၊ အဝဏ္ဏံ-အပြစ်ကို၊ ဘာသတိ-ပြောသနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ တာဝ-သုပ္ပိယ၏ အစဉ်လိုက်ပုံ ရတနာသုံးပါး၏ အပြစ်ပြောပုံမှ ရှေးဦးစွာ၊ (ပရိဟာရော-အဖြေကို၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊) ဘဂဝါ-သည်၊ တသ္မိံ ကာလေ-ထိုအဓွန့်ရှည်သောခရီးကို သွားခါနီးအခါ၌၊ ရာဇဂဟပရိဝတ္တကေသု- ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို ပတ်ပတ်လည်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ (ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို ပတ်ပတ်

ဣရိယာပထာနုဗန္ဓုနေန။ ။ “ဣရိယာပထာနုဗန္ဓုနေန” ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် သမ္မာပတိပတ္တိ အနုဗန္ဓုကိုကန့်သည်၊ သွားခြင်းဣရိယာပုထ်ဖြင့်သာ အစဉ်လိုက်နိုင်ကြ သည်၊ ဘုရားနှင့် သံဃာတော်များ ကျင့်တော်မူသကဲ့သို့ကား ကောင်းစွာကျင့်ခြင်းအားဖြင့် အစဉ်မလိုက်နိုင်ကြပါ-ဟူလို။

သိသာနုလောကီနော။ ။ “သိသေန+အနုလောကီနော သိသာနုလောကီနော” ဟု ပြု၊ သိသေန-ဦးခေါင်းဖြင့် (ဦးခေါင်းမော်၍) အနု (အနုက္ခမေန) လမ်းသွားခြင်း အစဉ် အားဖြင့်၊ သြလောကယမာနာ-ကြည့်ကြကုန်သည်၊ [“ဦးခေါင်းကို မော်၍ကြည့်” ဟု အနက်မမှတ်ရ၊ “မော်ထားသောဦးခေါင်းဖြင့် တစ်လမ်းလုံးလိုက်၍ ကြည့်ကြသည်” ဟု အဓိပ္ပာယ် မှတ်ပါ-ဟူလို။]

အနုဂတာ။ ။ အနုဗန္ဓာကို “အနုဂတာ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဘုရားကိုလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃာကိုလည်းကောင်း နောက်မှနောက်မှ အစဉ်လိုက်ကြသည်-ဟူလို၊ အနုဗန္ဓာ၌ အနုသည် ကမ္မပ္ပဝစနိယ မဟုတ်၊ အနုက္ခမအနက်ကို ဟောသော ရိုးရိုး ဥပသာရပုဒ်သာ တည်း၊ ဘဂဝန္တံ ဘိက္ခုသံဃံကို အနုဗန္ဓာ၌ ကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ပါ၊ အကယ်၍ အနုပုဒ်က ကမ္မပ္ပဝစနိယဖြစ်လျှင် “တံ ခေါပန ဘဂဝန္တံ” ၌ “တဿ ဘဂဝတော” ဟု ဖွင့်သကဲ့သို့၊ ဤ၌လည်း “ဘဂဝတောစ ဘိက္ခုသံဃဿစ” ဟု ဖွင့်ရလိမ့်မည်၊ ထိုသို့ကား မဖွင့်ပါ၊ အနုဗန္ဓာ၌လည်း “ အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့စပ်ကြကုန်သည် ” ဟု သဒ္ဒတ္ထ “ အစဉ်လိုက် ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွ မှတ်ပါ။

တသ္မိံ ကာလေ ပေ၊ စရတိ။ ။ ဧကံ သမယံအဖွင့်တုန်းက သံဝစ္ဆရဉာတု မာသ အဒ္ဓမာသ (ပက္ခ) ရတ္တိ ဒိဝေ ပုဗ္ဗဏှစသော ကာလတို့ကို ဖွင့်ခဲ့၏၊ ထိုသံဝစ္ဆရဓမ္မ၍ ပက္ခတိုင်အောင်သော ကာလကို “တသ္မိံ ကာလေ” ဟု ညွှန်၍ပြသည်၊ ရတ္တိ ဒိဝေ စသော ကာလတို့ကား “တံ ဒိဝေ” ဟု လာလတုံပုဒ်ဖြင့် သိမ်းယူသည်။ [တသ္မိံ ကာလေပုဒ်ကို

လည်၍တည်ကုန်သော၊) အဋ္ဌာရသသု-တစ်ဆယ့်ရှစ်ရပ်ကုန်သော၊ မဟာဝိဟာ
 ရေသု-ကျောင်းတိုက်ကြီးတို့တွင်၊ အညတရသ္မိ-အမှတ်မထား တပါးပါးသော
 ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝသိတွာ-သီတင်းသုံးတော်မူပြီး၍၊ [ဤပါဠိဖြင့် ဘုရားရှင်၏
 ထိုအချိန်၌ အနိဗ္ဗဝါသ(မြဲသော သီတင်းသုံးရာအရပ် မရှိကြောင်း)ကို ပြ၏။] ပါ
 တောဝ-စောစော၌ပင်၊ သရီရပဋိဇဂ္ဂန-ကိုယ်လက် သုတ်သင်မှုကို၊ ကတွာ-
 ပြုတော်မူပြီး၍၊ ဘိက္ခုာစာရဝေလာယံ-ဆွမ်းခံ လှည့်လည်ချိန်၌၊ ဘိက္ခုသံဃ
 ပရိဂုတော-ရဟန်းပေါင်းသည် ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ပိဏ္ဍာယ-
 ဆွမ်းအလိုငှာ၊ စရတိ-လှည့်လည်တော်မူ၏။

သော-ထို ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊
 [“သော”ဖြင့် “ဘဂဝါ ရာဇဂဟေ ဝသိတွာ”ကို ပြန်၍စွဲသည်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌
 “သောတိ ဧဝံ ရာဇဂဟေ ဝသမာနော သော ဘဂဝါ”ဟု ဖွင့်သည်။] တံ ဒိဝသံ-
 ထိုနေ့၌၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-ရဟန်းအပေါင်း၏၊ သုလဘပိဏ္ဍတံ-လွယ်ကူစွာရအပ်
 သော ဆွမ်းရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ကတွာ-ပြုတော်မူပြီး၍၊ ပစ္ဆာဘတ္တံ-ဆွမ်းစားရာ
 ကာလ၏ နောက်အဖို့၌၊ ဝါ-ဆွမ်းစားရာကာလမှ နောက်အဖို့၌၊ ပိဏ္ဍပါတ
 ပဋိက္ကန္တော-ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူရာအရပ်မှ ဖဲတော်မူခဲ့သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘိက္ခု
 သံဃံ-ကို၊ ပတ္တစီဝရ-ကို၊ ဂါဟာပေတွာ-ယူစေတော်မူ၍၊ နာဠန္ဒ-နာဠန္ဒာမြို့သို့၊
 ဂမိဿာမိ-ကြွတော်မူအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နှလုံးသွင်းတော်မူ၍၊ ရာဇဂဟေတော-

“ပိဏ္ဍာယ စရတိ”ဟူသော ကြိုယာ၌ စပ်၊ “ထို ခရီးသွားခါနီး အခါ၌ ဆွမ်းခံလှည့်လည်
 တော်မူသည်”ဟူလို၊ ဋီကာသစ်၌ကား “တံ အဒ္ဓါနံ ပဋိပန္နောတိ စေတ္တ အာဓာရဝစနမေတံ=
 တံ အဒ္ဓါနံ ပဋိပန္နော”၏ အာဓာရဟု ဆိုသည်၊ သို့သော် “တံသ္မိံ ကာလေ |ပေ၊ တံ
 အဒ္ဓါနမဂ္ဂံ ပဋိပန္နော-ထို အဓွန့်ရှည်သော ခရီးကို သွားရာအခါ၌ တံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂံ ပဋိပန္နော”
 ဟု အဓိပ္ပာယ် မရနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘဂဝါဟူသောကတ္တား၊ စရတိဟူသော
 ကြိုယာတို့၏အတွင်း၌တည်နေသော တသ္မိံ ကာလေပုဒ်က စရတိကြိုယာကိုကျော်လွန်၍
 မစပ်သင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း စဉ်းစားပါ။

သုလဘပိဏ္ဍတံ။ ။ သုခေန+လဘိတဗ္ဗောတိ သုလဘော၊ သု+လဘဓာတ်နောက်
 ကံဟော ခ ပစ္စည်း၊ သုဘတော+ပိဏ္ဍော ယဿာတိ သုလဘပိဏ္ဍော၊ (ဘိက္ခုသံဃော)၊
 သုလဘပိဏ္ဍဿ+ဘာဝေါ သုလဘပိဏ္ဍတာ။ [“စာအုပ်တို့၌ “သုလဘပိဏ္ဍပါတံ”ဟု ချည်း
 ရှိ၏၊ ဘိက္ခုသံဃဿ၏ စပ်ဖို့ရာ တာပစ္စည်းဖြင့် “သုလဘပိဏ္ဍတံ”ဟု ရှိသင့်၏၊
 “သုလဘပိဏ္ဍပါတံ”ကို ပါဠိမှန်ဆိုလျှင် “ဘိက္ခုသံဃံ”ဟု ပကတိကံရှိရလိမ့်မည်၊ နောက်
 “သုလဘဘိက္ခုတံ”ဟု ရှိသင့်ပုံ၌လည်း နည်းတူ။]

ပစ္ဆာဘတ္တံ။ ။ ဘတ္တဖြင့် ဘတ္တ ဘုဉ်းကုကာလကို ဌာနပစာရအားဖြင့်ယူ၍ “ဘတ္တ
 ဘုဉ်းကုတော ပစ္ဆာ”ဟု ဋီကာသစ်၌ ပဉ္စမိတပျရိသံသမာသံ ဖွင့်သော်လည်း သာမညဖလ
 သုတ် “ပစ္ဆာဘတ္တန္တိ ဘတ္တဿ ပစ္ဆာတော”ဟု ဆဋ္ဌိတပျရိသံသမာသံ ဖွင့်လတံ။

မှ၊ နိက္ခမိတ္တာ-ထွက်တော်မူ၍၊ တံ အဒ္ဓါနံ-ထို အဓွန့်ရှည်သောခရီးကို၊ ပဋိပန္နော-
ကြွတော်မူပြီ။ [ဤတိုင်အောင် စကားဖြင့် “ကသ္မာ ပန ဘဂဝါ တံအဒ္ဓါနံ
ပဋိပန္နော” ဟူသော အမေး၏ အဖြေကို ပြ၏။ “နာဠန္ဒန္တမြို့သို့ ကြွတော်မူလိုသော
ကြောင့် ထိုခရီးကို ကြွတော်မူသည်” ဟုလို။]

သုပ္ပိယောပိ-သည်လည်း၊ [ပိုဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကို ပေါင်း။] တသ္မိံ ကာလေ-
ထို မြတ်စွာဘုရား ကြွတော်မူရာအခါ၌၊ ရာဇဂဟပရိဝတ္တကေ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို
ပတ်ပတ်လည်၍ဖြစ်သော၊ အညတရသ္မိံ-သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကာရာမေ-ပရိဗ္ဗိုဇ်တို့၏
အာရာမံ၌၊ ဝသိတ္တာ-နေပြီး၍၊ ပရိဗ္ဗာဇကပရိဝုတော-ပရိဗ္ဗိုဇ်အပေါင်းသည် ခြံရံ
အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဘိက္ခယ-ထမင်းအလိုငှာ၊ စရတိ-လှည့်
လည်၏၊ သောပိ-ထို ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌နေသော သုပ္ပိယသည်လည်း၊ တံ ဒိဝသံ-
ထိုနေ၌၊ ပရိဗ္ဗာဇကပရိသာယ-ပရိဗ္ဗိုဇ်ပရိသတ်၏၊ သုလဘဘိက္ခတံ-လွယ်ကူစွာ
ရအပ်သော ထမင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ ဘုတ္တပါတရာသော-
စားအပ်ပြီးသော နံနက်စာရှိသည်၊ ဝါ-နံနက်စာ စားပြီးသည်၊ (ဟုတွာ)၊
ပရိဗ္ဗာဇကေ-တို့ကို၊ ပရိဗ္ဗာဇကပရိက္ခာရံ-ပရိဗ္ဗိုဇ်တို့၏ ပရိက္ခရာကို၊ ဂါဟာ
ပေတွာ-ယူစေပြီး၍၊ နာဠန္ဒန္တံ-သို့၊ ဂမိဿာမိ-အံ့၊ ဣစ္စေဝ-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍ပင်။

တံ အဒ္ဓါနံ ပဋိပန္နော။ ။ နာဠန္ဒန္တမြို့၌ ဝေနေယျတို့၏ ဟိတသုခ ပြီးစီးခြင်းကို
အလိုရှိတော်မူသည် ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ ဆရာ တပည့်တို့၏ ဤ အပြစ်ပြောခြင်း၊ ဂုဏ်
ပြောခြင်းဟူသော အတ္ထုပ္ပတ္တိကြောင့် “သုံးမျိုးသောသီလဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော အမျိုး
မျိုးသော ကုဟန လပန မိစ္ဆာဇီဝတို့ကို ဖျက်ဆီးနိုင်သော၊ ၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာအယူတည်း
ဟူသော ကွန်ဂျက်ကို ဖြေရှင်းနိုင်သော၊ တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်ကို တုန်လှုပ်စေ
နိုင်သော၊ ဗြဟ္မဇာလသုတ္တန်ကို ဟောတော်မူအံ့” ဤသို့ နှလုံးသွင်းတော်မူ၍လည်းကောင်း
ထိုခရီးကိုကြွတော်မူသည်၊ ဤအကြောင်းများမှာ ဗြဟ္မဇာလသုတ်အစဉ်တည်းဟူသော
အရာဌာနအားဖြင့် ထင်ရှားသောကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ အထူးမပြတော့။

ဘုတ္တပါတရာသော။ ။ ပါတော-နံနက်အခါ၌၊ အသိတဗ္ဗော ဘုဉ်တဗ္ဗော-
စားထိုက်သော အစာတည်း၊ ပါတရာသော-စာ၊ သက္ကတ၌ “ပြာတရံ” ဟူသော အဗျယပုဒ်
သည် ပါဠိ၌ “ပါတော” နိပါတ် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပါတောနောင် ရ်လာ၊ ဩကို (အ)ပြု
၍ “ပါတရာသော” ဟု ဖြစ်သည်၊ ဘုတ္တော+ပါတရာသောယေနာတိ ဘုတ္တပါတရာသော။

ဂမိဿာမိစ္စေဝ။ ။ ဧဝဖြင့် “ဘုရား၏နောက်မှ လိုက်မည် ဟု နှလုံးသွင်းမှုကို
ကန့်သည်” ဟု နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏအဖြစ်ဖြင့် ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ “ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍
သာလျှင်” ဟု ပေးပါ၊ မိမိကား ဤ ဧဝသဒ္ဓါမျိုးသည် ရှေ့စကားနှင့် ထပ်တူကျသောအရာ၌
သုံးစွဲအပ်သော သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏဟု ထင်သည်၊ မြတ်စွာဘုရား ကြွတော်မူခန်းကို ပြရာ
၌ “နာဠန္ဒန္တံ ဂမိဿာမိ” ဟု ရှိ၏၊ ဤ သုပ္ပိယသွားပုံကို ပြရာ၌လည်း “နာဠန္ဒန္တံ ဂမိဿာမိ” ဟု
ပင် ရှိ၏၊ ဤသို့ စကားထပ်တူကျသောကြောင့် “ဧဝ” ထည့်သည် ဟုလို။

ဘဂဝတော-၏။ တံ မဂ္ဂံ-ထို နာဠန္ဒာခရီးကို၊ ပဋိပန္နဘာဝံ-ကြွတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကို၊ အဇာနန္တောဝ-မသိသည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) အနုဗန္ဓော-အစဉ်လိုက်ပြီ။ [ဤတိုင်အောင်သော စကားဖြင့် “ကသ္မာစ သုပ္ပိယော အနုဗန္ဓော”ဟူသော အမေး၏ အဖြေကိုပြု၏။ “ဘုရားရှင် ကြွတော်မူမှန်း မသိသောကြောင့် နောက်ကလိုက်ပါသည်”ဟုလို။]

ပန-ဆက်၊ သစေ ဇာနေယျ-အကယ်၍သိအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့သိလသော်၊) နာနုဗန္ဓယျ-အစဉ်မလိုက်ရာ၊ သော-ထို သုပ္ပိယသည်၊ အဇာနိတွာဝ-မသိမူ၍ သာလျှင်၊ ဝါ-မသိခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ဂစ္ဆန္တော-သွားလသော်၊ ဂီဝံ-လည်ပင်းကို၊ ဥက္ခိပိတွာ-မြောက်ချီ၍၊ ဝါ-မော်၍၊ ဩလောကယမာနော-ကြည့်လသော်၊ ရတ္တကမ္မလ ပရိက္ခိတ္တံ-နိမြန်းသော ကမ္မလာဖြင့် ကာရံအပ်သော၊ ဇင်္ဂမကနက ဂိရိသိခရံ က္ကဝ-တရွေ့ ရွေ့ သွားနေသော ရွှေတောင်ထွတ်ကဲ့သို့၊ ဗုဒ္ဓသိရိယာ-ဘုရားရှင်၏ အသရေတော်ဖြင့်၊ သောဘမာနံ-တင့်တယ်တော်မူသော၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ အဒ္ဓဿ-မြင်ရပြီ။ [သင်္ကန်းတော်ကို “ရတ္တကမ္မလံ” ဟုလည်းကောင်း ကိုယ်တော်ကို “ဂိရိသိခရံ”ဟုလည်းကောင်း ဥပမာပြုသည်။ “စင်္ဂမတီတိ စင်္ဂမော”ကဲ့သို့ “ဇင်္ဂမတီတိ ဇင်္ဂမော”ဟု ပြု၊ ဇင်္ဂမောစ+သော+ကနကဂိရိစာတိ ဇင်္ဂမကနကဂိရိ၊ တဿ+သိခရံ ဇင်္ဂမကနကဂိရိ သိခရံ။]

ကိရ-ချဲ့ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ကိရ-တစ်ဆင့်စကား ကြားရသည်ကား၊ တသ္မိံ သမယေ-နာဠန္ဒမြို့သို့ ကြွတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဒသဗလဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ သရီရတော-ကိုယ်တော်မှ၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ ဆဗ္ဗဏ္ဍရသ္မိယော-ဖိ ပါးသော အဆင်းရှိသော ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ သမန္တာ-ထက်ဝန်းကျင်အရပ် ဆယ်မျက်နှာတို့၌၊ အသီတိ ဟတ္ထပ္ပမာဏေ-အတောင်ရှစ်ဆယ် ပမာဏရှိသော၊

တသ္မိံ ကိရ ပေ၊ ဝိဓာဝန္တိ။ ။တသ္မိံ ကိရာတိအာဒိ တဗ္ဗိဝရဏံ၊ ဤသို့ ဋီကာ ဖွင့်သောကြောင့် “ဘဂဝန္တံ ပေ၊ သိခရံ”ဟူသော အကျဉ်းကို အကျယ်ချဲ့သော ဝါကျတည်း ဟု သိပါ။ ကိရကိုလည်း ဝိတ္တာရဇောတကဟု ကြိရသည်။ ပါဠိယံ အဒဿိတတ္တာ ပေါရာဏဋ္ဌကထာယဉ္ဇ အနာဂတတ္တာ အနုဿဝသိဒ္ဓါ အယံ ကထာတိ ဒဿတုံ ကိရာတိ ဝုတ္တန္တိ ဝဒန္တိ=ပါဠိတော်၌လည်း တိုက်ရိုက် မပြု၊ ရှေးအဋ္ဌကထာတို့၌လည်း မပါသောကြောင့် ဤဖွင့်အပ်လတ်သော အကျယ်စကားသည် အဆင့်ဆင့် ကြားခဲ့ရသော စကားဟု ဆိုကြ၏။ ထို့ကြောင့် ကိရကို အနုဿဝနတ္ထဇောတကနိပါတ်ဟု ယူ၍ တစ်နည်း အနက်ပေးရသည်။ နီလ ပိတ လောဟိတောဒါတ မဉ္ဇိဋ္ဌ ပဘဿရဝသေန ဆဗ္ဗဏ္ဍာ၊ ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဆဗ္ဗဏ္ဍ-ဖိ ပါးသော အဆင်းရှိ”ဟု ပေးသည်။

အသီတိဟတ္ထပ္ပမာဏေ ပဒေသေ။ ။“အသီတိဟတ္ထပ္ပမာဏပဒေသ”ဟူသည် ဗျာမပ္ပဘာဟု ခေါ်ရသော ဘုရားရှောင်ခြည်တော်၏ အမြဲထွက်ရာ အရပ်တည်း၊ အသီတိ ဟတ္ထပ္ပမာဏ ထွက်ပုံကို ဋီကာသစ်၌ ကြည့်ပါ။ တစ်ရံတစ်ခါ၌ မြတ်စွာဘုရား ရောင်ခြည်

ပဒေသေ-အရပ်၌၊ အာဓာဝန္တိ-ရှေးရှုလည်း ပြေးသွားကြကုန်၏၊ ဝိဓာဝန္တိ-
 အထူးထူး အပြားပြား ထိုမှ ဤမှလည်း ပြေးသွားကြကုန်၏၊ တံ ဝနန္တရံ-ထို
 တော၏အကြားအရပ်သည်၊ (ထို မြတ်စွာဘုရား ရောက်အပ် ရောက်အပ်သော
 တော၏အကြား အရပ်သည်)၊ [ဝနဿ+အန္တရံ ဝိဝရံ ဝနန္တရံ-ဋီကာသစ်၊ အန္တရ
 သဒ္ဒါ ဝိဝရအနက်ဟော။] ရတနာဝေဠု ရတနဒါမ ရတနစုဏ္ဍဝိပွကိဏ္ဍဝိယ(စ)-
 ရတနာတို့ဖြင့် ပြုအပ်သော ဦးဆောက်ပန်း၊ ရတနာတို့ဖြင့် ပြုအပ်သော ပန်းကုံး၊
 ရတနာမုံတို့ဖြင့် အထူးထူး အပြားပြား ရောပြုမ်းသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
 ပသာရိတရတနစိတ္တကဉ္စန ပဋ္ဌမိဝ(စ)-ဖြန့်အပ်သော ရတနာတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်
 သော ရွှေအဝတ်အထည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရတ္တာသုဝဏ္ဏရသနိသဉ္စမာနမိဝ(စ)-
 နီးမြန်းသော ရွှေရည်တို့ဖြင့် သွန်းလောင်းအပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဥက္ကာ
 သတနိပါတသမာကုလမိဝ(စ)-ဥက္ကာအရာတို့၏ ကျရောက်ခြင်းဖြင့် ကောင်းစွာ
 ရှုပ်ထွေးသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နိရန္တရဝိပွကိဏ္ဍကဏိကာရ ပုပ္ဖမိဝ(စ)-အကြား
 မရှိအောင် ထက်ဝန်းကျင် ရောပြုမ်းသော မဟာလှေခါးပန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
 ဝါယုဝေဂက္ခိတ္တစိန ပိဋ္ဌစုဏ္ဍမိဝ (စ)-လေအဟုန်သည် တိုက်ခတ်အပ်သော
 ဆုန်းမှုန့်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဣန္ဒဓန ဝိဇ္ဇုလတာ တာရာဂဏပဿာ ဝိပွရိတ

တော်များကို သူတစ်ပါးတို့မမြင်ရအောင် လျှိုဝှက်၍ထားတော်မူတတ်သေး၏၊ ဥပမာ-
 ပုတ္တုသာတိမင်း တောထွက်လာရာဝယ် အိုးထိန်းသည်စရပ်၌ တွေ့ရသောအခါ ရောင်ခြည်
 တော်များကို လျှိုဝှက်ထားသဖြင့် ဘုရားဖြစ်ကြောင်းကို ရုတ်တရက် မသိရသေးဘဲ တရား
 တော်ကို နာရမှ ဘုရားဖြစ်ကြောင်းကို သိရသကဲ့သို့တည်း၊ ဤ နာဋန္တာမြို့သို့ ကြွတော်
 မူရာ၌ကား ရောင်ခြည်တော်တို့ကို လျှိုဝှက်ထားဖို့ရာ အကြောင်းမရှိသောကြောင့် အတောင်
 ရှစ်ဆယ် ပမာဏရှိသော အရပ်၌ ဘုရား ရောင်ခြည်တော်အများပင် ကွန်မြူးလျက် ရှိရ
 သည်။

ဝါယု ပေ၊ စုဏ္ဍမိဝ။ ။ဝါယုနော+ဝေဂေါ ဝါယုဝေဂေါ၊ ဝါယုဝေဂန+ခိတ္တံ
 'ဝါယုဝေဂက္ခိတ္တံ၊ ပိသိယိတ္တာတိ ပိဋံ၊ စိနေ(စိနဒေသေ)-စိန့်တိုင်းအရပ်၌၊ (တရပ်ပြည်ဟု
 ခေါ်ကြ၏)၊ ဇာတ်+ပိဋံ စိနပိဋံ၊ "ဆုန်းမုံ" ဟုလည်းကောင်း "ဟင်းသပဒါး" ဟုလည်း
 ကောင်း ခေါ်ကြ၏၊ စိနပိဋံစ+တံ+စုဏ္ဍဇ္ဇာတိ စိနပိဋံစုဏ္ဍံ၊ ဝါယုဝေဂက္ခိတ္တံစ+တံ+
 စိနပိဋံစုဏ္ဍဇ္ဇာတိ ဝါယုဝေဂက္ခိတ္တံ စိနပိဋံစုဏ္ဍံ။

ဣန္ဒဓန ပေ၊ ဝိဇ္ဇရိတမိဝ။ ။ "ဣန္ဒဿ+ဓန ဣန္ဒဓန" ဤဝိဂြိုဟ်အရ သိကြားမင်း
 ၏ လေးကိုရသော်လည်း လောကသင်္ဂေတအားဖြင့် ကောင်းကင်၌ နေရောင်ကြောင့်
 ထင်ရှားသော စို့သက်တံ့ရောင်ကို "ဣန္ဒဓန" ဟု ယူပါ၊ ကုဋိလံ အစီရဏ္ဍာယိတ္တာ ဝိရူပံ
 ဟုတွာ ဇေတိ ဓာဝတီတိ ဝိဇ္ဇု၊ သာယေဝ လတာ တံ သဒိသဘာဝေနာတိ တထာ၊ ဝါယု
 ဝေဂတော ဝလာဟက ဃဋ္ဌနေနေဝ ဇာတရသ္မိ=ကောက်ကွေးသော ပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့် ကြာရှည်
 စွာလည်း မတည်သောကြောင့် ဖောက်ပြန်သည်ဖြစ်၍ အဟုန်ဖြင့် ပြေးသွားတတ်သည့်
 အတွက် "ဝိဇ္ဇု" ဟု ခေါ်၏၊ [ဝိပုဗ္ဗ ဇုဓာတ်။] ထို ဝိဇ္ဇု (လျှပ်စစ်)သည်ပင် နွယ်ချောင်းနှင့်

ဝိစ္ဆရိတမိဝစ-သက်တံ့ရေးအပေါင်း၊ လျှပ်စစ်အပေါင်း၊ ကြယ်တာရာအပေါင်း တို့၏ အရောင်ဖြင့် အထူးထူးအပြားပြား ပြန့်နှံ့လျက် အထူးထူးအပြားပြား တောက်ပသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

၈ ပန-ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့၊ အသီတိ အနုဗျဉ္ဇနာနုရဉ္စိတံ-ရှစ်ဆယ်သော လက္ခဏာတော်ငယ်တို့ဖြင့် အဖန်ဖန် တပ်စွဲအပ်သော၊ (ဆေးရောင်များဖြင့် ဆိုအပ်သကဲ့သို့ဖြစ်သော) ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ သရီရံ-ကိုယ်တော်

တူသောကြောင့် “လတာ”ဟုလည်း ခေါ်၏။ လေအဟုန်ကြောင့် တိမ်တိုက်ချင်းတိုက်မိ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသောအရောင်တည်း၊ တာယတိ အဝိဇယနဝသေန အာကာသံ ပါလေတိတိ တာရာ၊ ဂဏသဒ္ဓေါ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗော။ [တချို့စာအုပ်၌ “ဝိသရ”ဟု တွေ့ရ၏။ ဋီကာ မဖွင့်သောကြောင့် ရှေးပါဌ် ဟုတ်ဟန်မတူ၊ ပဘာနေရာဝယ် “ပဘာယ-အရောင်ဖြင့်” ဟု ဝိဘတုန္တလည်း ရှိ၏။]

ဝိပ္ပုရိတဝိစ္ဆရိတံ။ ။ဝိပ္ပုရိတံ ဋီကာ၌ “ဝိဝိဓံ ဖရမာနံ”ဟု ဖွင့်၏။ ဖရဓာတ်မှ ဖ၏ အ ကို ၂ ပြု၍ တ ပစ္စည်းဖြင့် “ဝိပ္ပုရိတံ”ဟု ပြီးစေလိုဟန်တူသည်။ ဝိစ္ဆရိတံကို “ဝိဇ္ဇောတယမာနံ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ ဤဋီကာအဖွင့်ကိုကြည့်၍ နိစ္ဆရတိဝယ် နိပုဗ္ဗ စရ ဓာတ် ကြံသကဲ့သို့ ဝိပုဗ္ဗ စရဓာတ် ကြံသင့်သော်လည်း ဝိဇ္ဇောတ(တောက်ပခြင်း) အနက် ကို ဟောနိုင်မည် မထင်၊ စုရာဒိ ဝိစ္ဆာတ်သည် ထွန်းတောက်ခြင်း အနက်ကို ဟောရကား ဇာယပစ္စည်းသက်၍ “ဝိစ္ဆယိတံ”ဟု မူလပါဌ် ဖြစ်လေရောသလား ဟု စဉ်းစားမိပါသည်။

စပန။ ။“စပနဟု၊ တကွတက်ရာ၊ စနက်မှာဆက်၊ ပနနက်၊ ထူးချက်မိပ္ပာယ်စွဲ” ဟု ရှေးနိယာမရှိ၏။ “စပန-ဆက်၍အထူး ပြဆိုဦးအံ့”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ မိမိကား “အထူး”ဟု ဆိုရလောက်အောင် ဝိသေသအနက်ကို မတွေ့ရသောကြောင့် စဖြင့် ရှေ့စကား ကို ပြန်၍ဆည်းသည်ဟု ယူဆ၍ “စပန-ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့”ဟု ပေးလိုက်ပါသည်။ ဝနန္တရ သာမက မြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်တော်ကလည်း ဤ ဆိုအပ်လတံ့သည့်အတိုင်း တင့်တယ် နေသည်-ဟုလို၊ နောက်လာမည့် “တဉ္စ ပန”၌ စပနကိုလည်း ဤနည်းကို မိုးပါ။

အသီတိအနုဗျဉ္ဇနာနုရဉ္စိတံ။ ။“အနုအနု-အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ ဗျဉ္ဇယန္တိ- ထင်ရှား ပြတတ်ကုန်၏”ဟုသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ကိုယ်တော်ကို ထင်းကနဲ လင်းကနဲ နေအောင် (မြင်ရသူတို့စိတ်ကို ဆွဲဆောင်နိုင်လောက်အောင်) လက်သံတော်၏ နီမြန်းခြင်း၊ နှုတ်ခမ်းတော်၏ နီမြန်းခြင်း၊ လက်ဖဝါး ခြေဖဝါးတော်တို့၏ နီမြန်းခြင်း၊ မျက်ခန်းတော် ၏ ကွေးညွတ်ခြင်း အစရှိသော (၃၂ ပါးသော လက္ခဏာတော်ကြီးတို့မှ အလွတ်ဖြစ်သော) လက္ခဏာတော်ငယ်များကို “အနုဗျဉ္ဇန”ဟု ခေါ်၏။ ထို လက္ခဏာတော်ငယ်များသည် ရှစ်ဆယ်ရှိ၏။ အသီတိ+အနုဗျဉ္ဇနာနိ အသီတိအနုဗျဉ္ဇနာနိ၊ အသီတိ အနုဗျဉ္ဇနေဟိ+ အနုရဉ္စိတံ-အဖန်ဖန် တပ်စွဲအပ်သည်တည်း။ အသီတိအနုဗျဉ္ဇနာနုရဉ္စိတံ၊ လက္ခဏာတော် ငယ် ရှစ်ဆယ် တွက်ပုံကို ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ၊ ဝိဇာတမင်္ဂလာ အဖွင့်၌ ကြည့်ပါ။

သည်။ ဝိကသိတကမလုပ္ပလံ-ပွင့်သော ကြာပဒုမ္မာ ကြာပုဏ္ဏရိက် ကြာညို ကြာဖြူ ကြာနီရှိသော၊ သရံ-ရေအိုင်ကို၊ သိရိယာ-လက္ခဏာငယ်တို့၏ အသရေတော်ဖြင့်၊ အဝဟံသန္တမိဝ-ပျက်ရယ်ပြုသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗပါလိဖုလ္လံ-အလုံးစုံထက်ဝန်းကျင် ပွင့်သော၊ (ပင်လုံးကျွတ် ပွင့်သော) ပါရိစ္ဆတ္တကံ-ပင်လယ်ကသစ်ပင်ကို၊ သိရိယာ-ဖြင့်၊ အဝဟသန္တမိဝ-ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တာရာမရီစိ ဝိကသိတံ-ကြယ်တာရာအရောင်တို့ဖြင့် ပွင့်လင်းသော၊ ဂနတလံ-ကောင်းကင်အပြင်ကို၊ သိရိယာ-လက္ခဏာငယ်တို့၏ အသရေတော်ဖြင့်၊ အဝဟသန္တမိဝ-ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏) [ရှေ့၌ ဣဝသဒ္ဓါတွေ ပါနေပြီးဖြစ်သောကြောင့် “အဝဟသန္တမိဝ” ဟု ဣဝတစ်ပုဒ် မထပ်သင့်။]

၈-သည်သာမကသေး၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဗျာမပ္ပဘာပရိက္ခေပ ဝိလာသိနီ-တစ်လံ့မျှလောက်သော ကိုယ်ရောင်တော်အဝင်းဖြင့် တင့်တယ်ခြင်းရှိသော၊ ဒွတ္တိံသဝရလက္ခဏမာလာ-၃၂ ပါးသော မြတ်သောလက္ခဏတော်အစဉ်သည်။ [မဟာပုရိသလက္ခဏာတို့သည် အချင်းချင်း ဆက်သွယ်၍နေသောကြောင့် ပန်းကုံးနှင့် တူ၏၊ ထို့ကြောင့် “မာလာ” ဟု ဆို၏။] ဂန္ဓေတွာ-သီကုံး၍၊ ထပိတဒွတ္တိံသစန္ဒမာလာယ-ထားအပ်သော ၃၂ စင်းသော လအစဉ်၏လည်းကောင်း၊ [“ဂန္ဓေတွာ ထပိတာယ” ဟု ရှိလျှင် နောက်နောက်ပုဒ်တို့သို့လည်း လိုက်နိုင်သောကြောင့် သာ၍ကောင်းသည်။] ဒွတ္တိံသသုရိယမာလာယ-၃၂စင်းသော နေအစဉ်၏လည်းကောင်း၊ ပဋိပါဠိယာ-အစဉ်အားဖြင့်၊ (စီတန်း၍) ထပိတဒွတ္တိံသစက္ကဝတ္တိ ဒွတ္တိံသသက္ကဒေဝရာဇ ဒွတ္တိံသမဟာဗြဟ္မာနံ-ထားအပ်သော သုံးကျိပ် ၂ ယောက်သော စကြာဝတေးမင်း သုံးကျိပ် ၂ ယောက်သော သိကြားနတ်မင်း၊ သုံးကျိပ် ၂ ယောက်သော မဟာဗြဟ္မာတို့၏၊ သိရိ-အသရေကို၊ သိရိယာ-လက္ခဏာတော်ကြီးတို့၏ အသရေတော်ဖြင့်၊ အဘိဘဝန္တိ ဣဝ-လွမ်းမိုးသကဲ့သို့၊ (ဟောတိ)။ [ဤ၌ “ဒွတ္တိံသဝရလက္ခဏမာလာ” စသည်တို့ကို တစ်စုံတစ်ယောက်မျှ သီကုံး၍ မထားနိုင်သောကြောင့် ကြံကြံစည်စည် ပြုလုပ်ပြောဆိုအပ်သော ပရိကပေါပမာတည်း။]

ဝိကသိတကမလုပ္ပလံ။ ။ “ကံ အလင်္ကာရေတီတိ ကမလံ” ဟူသော ဝစနတ္ထအရ ကြာမျိုးငါးပါးကို “ကမလံ” ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း ကြာညို ကြာနီ ကြာဖြူကို “ဥပ္ပလံ” ဟု ခေါ်ရိုးရှိသောကြောင့် ကြွင်းသော ပဒုမ္မာကြာ ပုဏ္ဏရိက်ကြာတို့ကိုသာ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် “ကမလံ” ဟု ခေါ်ရသည်။ ကမလံစ+ဥပ္ပလံစ ကမလုပ္ပလံ၊ ဝိကသိတံ+ကမလုပ္ပလံ ယသာတိ ဝိကသိတကမလုပ္ပလံ (သရံ)။

သဗ္ဗပါလိဖုလ္လံ။ ။ ပရိတော (သမန္တတော) ဖုလ္လတိ ဝိကသတိတိ ပရိဖုလ္လံ၊ ပရိဖုလ္လံ ယေဝ ပါရိဖုလ္လံ၊ သုတ္တံ၌ ဏပစ္စည်း၊ ရကို လပြု၍ “ပါလိဖုလ္လံ” ဟု ဖြစ်၏။ သဗ္ဗန (ပကာရေန)+ပါလိဖုလ္လံ သဗ္ဗပါလိဖုလ္လံ။

[မြတ်စွာဘုရားနှင့်စပ်၍ တင့်တယ်ပုံကို ပြပြီးလျှင် ဘိက္ခုသံဃာနှင့်စပ်၍ တင့်တယ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “တဉ္စပန” စသည်ကို မိန့်။] စပန-ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့၊ တံ ဘဂဝန္တံ-ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ ပရိဝါရေတွာ-ခြံရံ၍၊ ဌိတာ-တည်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ သဗ္ဗေဝ-အလုံးစုံတို့သည်ပင်၊ အပ္ပိစ္ဆာ-ယုတ်မာသော အလိုမရှိကြကုန်၊ [အပ္ပိစ္ဆတာ လေးမျိုးရှိ၏၊ ပစ္စယအပ္ပိစ္ဆတာ၊ ပရိယတ္တိအပ္ပိစ္ဆတာ၊ အဓိဂမအပ္ပိစ္ဆတာ၊ ဓုတင်္ဂ အပ္ပိစ္ဆတာတည်း။] သန္တုဋ္ဌာ-ပစ္စည်း ၄ပါးတို့၌ တင်းတိမ်ရောင်ရဲကြကုန်၏၊ [ပစ္စည်း ၄ ပါးကို ယထာလာဘာ၊ ယထာဗလ၊ ယထာသာရပု၊ ၃ မျိုးဖြင့်မြောက်၍ သန္တောသ ၁၂ မျိုးရှိ၏။] ပဝိဝိတ္တာ-အပြားအားဖြင့် ကင်းဆိတ်ကြကုန်၏၊ [ကာယဝိဝေကဖြင့် အပေါင်းအဖော်မှ ကင်းဆိတ်ကြ၏၊ စိတ္တဝိဝေကဖြင့် ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်ကြ၏၊ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော ဥပဓိဝိဝေကကိုကား ဤနေရာ၌ မရနိုင်ပေ။] အသံသဋ္ဌာ-မင်း၊ မင်း၏ အမတ်ကြီး စသူတို့နှင့် မရောနှောကြကုန်၊ စောဒကာ-မကောင်းသဖြင့် ကျင့်သူတို့ကို စောဒနာတတ်ကြကုန်၏၊ ပါပဂရဟိနော-မကောင်းမှုတို့ကို ကျရဲ့လေ့ရှိကြကုန်၏၊ ဝတ္တာရော-အပြောခံရသူ၏ စီးပွားကို လိုးလားသော အားဖြင့် ပြောဆိုတတ်ကြကုန်၏၊ ဝစနက္ခမာ-သူတစ်ပါးတို့၏ ပြောဆိုခြင်းကို ခံနိုင်ကြကုန်၏၊ သီလသမ္ပန္နာ-သီလနှင့်ပြည့်စုံကြကုန်၏၊ သမာဓိသမ္ပန္နာ-ဈာန်သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံကြကုန်၏၊ ပညာသမ္ပန္နာ-ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံကြကုန်၏၊ ဝိမုတ္တိသမ္ပန္နာ-အရဟတ္တဖိုလ်နှင့် ပြည့်စုံကြကုန်၏၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပန္နာ- အရဟတ္တဖိုလ်ကို သိမြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံကြကုန်၏။

[ထိုရဟန်းတော်တို့နှင့်စပ်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ တင့်တယ်တော်မူပုံကို ပြပြန်လိုသောကြောင့် “တေသံ မဇ္ဈေ” စသည်ကို မိန့်သည်။] တေသံ-ထိုရဟန်းတော်တို့၏၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ရတ္တကမ္မလပါကာရပရိက္ခိတ္တော-နိမြန်းသော ကမ္မလာတံတိုင်းဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ကာရံအပ်သော၊ ကဉ္စနထမ္ဘောဝိယ-ရွှေတိုင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရတ္တပဒုမသဏ္ဍမဇ္ဈကတာ-နိမြန်းသော ပဒုမ္မာကြာအပေါင်း၏ အလယ်သို့ရောက်သော၊ [သဏ္ဍသဒ္ဓါ သမူဟအနက်ဟော။] သုဝဏ္ဏနာဝါဝိယ-ရွှေလှေကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပဝါဠဝေဒိကာပရိက္ခိတ္တော-သန္တာပွတ်တိုင်တို့ဖြင့် ကာရံအပ်သော၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓောဝိယ-မီးပုံကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တာရာဂဏပရိဝါရိတော-ကြယ်တာရာအပေါင်းသည် ဝန်းရံအပ်သော၊ ပုဏ္ဏစန္ဒောဝိယ-ပြည့်သောလကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ဟုတွာ)၊ မိဂပက္ခီနမ္ပိ-သား၊ ၄က်တို့၏ သော်မှလည်း၊ [ပိသဒ္ဓါ ဂရဟာဇောတက၊ ဋီကာသစ်၌ကား နောက် “ပဂေဝ” စသော ဝါကျကို ရှု၍ “ပိသဒ္ဓေါ အပိသဒ္ဓေါဝါ သမ္ဘာဝနာယံ”ဟု ဆိုလေသည်။] စက္ခုနိ-မျက်လုံးတို့ကို၊ ပိဏယတိ-နှစ်သက်ရွှင်မြို့၊ ပျို့စေနိုင်တုန်သေး၏၊

ဒေဝမနုဿာနံ-တို့၏၊ စက္ခုနိ-တို့ကို၊ ပဂေဝ-ရှေးဦးမဆွ၊ အစကပင်၊ ပိဏယ တိ-နှစ်သက်ရွှင်မြို့၊ ပျို့စေနိုင်တော့၏၊ [(တစ်နည်း) ဒေဝမနုဿာနံ-တို့၏၊ စက္ခုနိ-တို့ကို၊ ပိဏယနဘာဝေ-နှစ်သက်ရွှင်မြို့၊ ပျို့စေနိုင်သည်၏အဖြစ်၌၊ ဝါဒေါ-ပြောဆိုဖွယ်သည်၊ ပဂေ-အဘယ်မှာ ရှိတော့အံ့နည်း။]

စပန-ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့၊ တသ္မိံ ဒိဝသေ-နာဠန္ဒာမြို့သို့ ကြွတော်ရာထိုနေ့၌၊ ယေဘုယျေန-များသောအားဖြင့်၊ အသီတိမဟာထေရာ-ရှစ်ကျိပ်သော မဟာထေရ်တို့သည်၊ (မဟာသာဝကတို့ကို ရည်ရွယ်သည်။) မေဃဝဏ္ဏံ-မိုးတိမ်နီ အဆင်းရှိသော၊ ပံသုကူလံ-ပံသုကူသင်္ကန်းကို၊ ဧကံသံ (ဧက+အံသံ)-တစ်ခု သော လက်ဝဲအဖို့၌၊ ဝါ-လက်ဝဲတစ်ဖက် ပရုံးထက်၌၊ ကရိတွာ-ပြု၍၊ ဝါ- ထား၍၊ (တစ်နည်း) ဧကံသံ ကရိတွာ-လက်ကန်တော့တင်၍၊ ကတ္တရဒဏ္ဍံ- တောင်ဝှေးကို၊ [ကတ္တရသဒ္ဓါ “သူအို ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ကတ္တရဿ+ ဒဏ္ဍော ကတ္တရဒဏ္ဍော၊ သူအို၏ ဒုတ်၊ များသောအားဖြင့် သူအိုတို့သာ ကိုင် ဆောင်သောကြောင့် ယေဘုယျအားဖြင့် ဆိုသည်၊ ဂိလာန စသူများလည်း ကိုင်ကြပါသေးသည်။] အာဒါယ-ယူ၍၊ (ဘဂဝန္တံ ပရိဝါရယိံသု၌ စပ်)၊ သုဝမ္မ ဝမ္ပိတာ-ကောင်းသော ချပ်ဝတ်တန်ဆာတည်းဟူသော ချပ်ဝတ်တန်ဆာ ရှိကုန်

မေဃဝဏ္ဏံ။ ။ဋီကာသစ်၌ “သုရဉ္စိတဘာဝေန (ကောင်းစွာဆိုးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဤသက် ကဏ္ဍဝဏ္ဏတာယ မေဃဝဏ္ဏံ” ဟု ဖွင့်၏၊ ဤဋီကာသစ်အလို “မေဃဝဏ္ဏံ-မိုးတိမ်ညိုအဆင်းရှိသော” ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ သို့သော် ညိုသောအဆင်း သည် သင်္ကန်း၌ မအပ်သော မဟာရင်္ဂရတ္တအဆင်းမျိုး ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ် စကားကို ဆရာတို့ မနှစ်သက်ကြ၊ ဋီကာဟောင်း ပေါဋ္ဌပါဒသတ်၌ “မေဃဝဏ္ဏန္တိ ရတ္တမေဃ ဝဏ္ဏံ၊ သဉ္ဇာပဘာနရတမေဃသင်္ကာသန္တိ အတ္ထော=ဆည်းဆာရောင်ဖြင့် အဖန်ဖန်တပ်စွဲ အပ်သော မိုးတိမ်နီအရောင် ရှိသော” ဟု ဖွင့်၏၊ မိုးတိမ်နီဆိုသော်လည်း နိရသောအနိ မဟုတ်၊ ပိန္နဲရင့်သွေး၊ ညောင်ခေါက်ခတ်ပျော့ပျော့ အသွေးများကဲ့သို့ နီမှိုင်းမှိုင်းအသွေး မျိုးသာ ဖြစ်သင့်ပါသည်။

သုဝမ္မဝမ္ပိကာ။ ။ဘူဝါဒိ စုရာဒိ ဝရဓာတ်သည် အာဝရဏ (ပိတ်ဆို့တားမြစ် ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ ချပ်ဝတ်တန်ဆာသည် ရန်သူတို့ပစ်အပ်သော မြားစသည်ကို ကာကွယ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “သမ္မာ+ဝရိယတိ ဧတေနာတိ သုဝမ္မံ-ကောင်းစွာ ကာကွယ် ကြောင်းဖြစ်သော ချပ်ဝတ်တန်ဆာ၊ သုဝမ္မသင်္ခါတံ ဝမ္မံ သုဝမ္မဝမ္မံ၊ သဉ္ဇာတံ+သုဝမ္မဝမ္မံ ယေသံ အတ္တိတိ သုဝမ္မဝမ္ပိတာ၊ သဉ္ဇာတအဿတ္တိအနက်၌ ဣတပစ္စည်း သက်၊ နိဿယ၌ သဒ္ဓတ္တပေးထားသည်၊ “ကောင်းသော ချပ်ဝတ်တန်ဆာဖြင့် ဖွဲ့အပ်ကုန်သော” ဟု အဓိပ္ပာ ယထာ ပေးပါ၊ ဋီကာသစ်၌ကား “သုဝမ္မံနာမ သောဘနရစ္ဆဒေါတေန+ဝမ္ပိတာ သန္နဒ္ဓါတိ သုဝမ္မဝမ္ပိတာ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝမ္ပိတာကို ကိတ်ပုဒ်ဟု ဆိုလို၏၊ ဝမ္မဓာတ်ဟု မရှိသောကြောင့် စဉ်းစားသင့်သည်၊ ဤ “သုဝမ္မဝမ္ပိတာ” စကားဖြင့် ထေရ်တို့၏ ပံသုကူသင်္ကန်း ဝတ်ဆင် ထားပုံကို ဥပမာပြုသည်။

သော၊ ဝါ-ကောင်းသော ချုပ်ဝတ်တန်ဆာဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်ကုန်သော၊ ဂန္ဓဟတ္ထိနော ဝိယ-ဂန္ဓဆင်တို့ကဲ့သို့၊ [ထိုဆင်တို့၏ ဝမ်းထဲသို့ရောက်သော မြက်သစ်ရွက်ဟူသမျှ နံ့သာမျိုးဖြစ်နေ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဂန္ဓဟတ္ထိ” ဟု ဆို၏၊ “ဟေမဝတဆင်” ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏၊ ဤစကားဖြင့် ထေရ်တို့၏ သီလစသော ဂုဏ်အနံ့ကို ပြသည်။] ဝိဂတဒေါသာ-ကင်းသော ကိလေသာအပြစ်ရှိကြကုန်သည်၊ ဝန္တဒေါသာ-ထွေးအန်အပ်ပြီးသော ကိလေသာအပြစ်ရှိကြကုန်သည်၊ ဝါ-ကိလေသာအပြစ်ကို ထွေးအန်ပြီးကုန်သည်၊ ဘိန္ဒူကိလေသာ-ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော ကိလေသာရှိကုန်သည်၊ ဝါ-ကိလေသာကို ဖျက်ဆီးပြီးကုန်သည်၊ ဝိဇဇိတဇဋ္ဌာ-ဖြေရှင်းအပ်ပြီးသော တဏှာအရုပ်အထွေး ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-တဏှာအရုပ်အထွေးကို ဖြေရှင်းပြီးကုန်သည်၊ ဆိန္ဒုဗန္ဓနာ-ဖြတ်အပ်ပြီးသော တဏှာအနှောင်အဖွဲ့ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-တဏှာအနှောင်အဖွဲ့ကို ဖြတ်ပြီးကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ပရိဝါရယံသု-ခြံရံကြကုန်ပြီ။

သော-ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ဂုဏ်အပေါင်းနှင့်ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (တံ မဂ္ဂံ ပဋိပန္နော ဟောတိ၌ စပ်) သယံ-ကိုယ်တော်တိုင်၊ ဝီတရာဂေါ-ကင်းပြီးသော ရာဂရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်သည့်အပြင်)၊ ဝီတရာဂေဟိ-ကင်းပြီးသော ရာဂရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (ပရိဝါရိတော-ခြံရံအပ်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍လည်းကောင်း)၊ သယံ-တိုင်၊ ဝီတဒေါသော-ကင်းပြီးသော ဒေါသရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ပြင်)၊ ဝီတဒေါသေဟိ-တို့သည်၊ (ပရိဝါရိတော-သည်၊ ဟုတွာ-လည်းကောင်း)၊ သယံ-တိုင်၊ ဝီတမောဟော-ကင်းပြီးသောမောဟရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ) ဝီတမောဟေဟိ-တို့သည်၊ (ပရိဝါရိတော ဟုတွာ-လည်းကောင်း)၊ သယံ-တိုင်၊ ဝီတတဏှာ-ကင်းပြီးသော တဏှာရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝီတတဏှေဟိ-တို့သည်၊ (ပရိဝါရိတော ဟုတွာ-လည်းကောင်း)၊ သယံ-တိုင်၊ နိက္ကိလေသော-ထွက်သွားသော ကိလေသာရှိတော်မူသည်၊ ဝါ-ကိလေသာရှိတော် မမူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ နိက္ကိလေသေဟိ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့သည်၊ (ပရိဝါရိတော ဟုတွာ-လည်းကောင်း)၊ သယံ-တိုင်၊ ဗုဒ္ဓေါ-သစ္စာ ၄ ပါးကို သိတော်မူပြီးသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အနုဗုဒ္ဓေဟိ-သစ္စာ ၄ ပါးကို အတုလိုက်၍ သိကုန်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ပရိဝါရိတော-သည်၊ (ဟုတွာ-လည်းကောင်း။)

ပတ္တပရိဝါရိတံ-ရွက်ချပ်တို့သည်ခြံရံအပ်သော၊ ကေသရံဝိယ-ဝတ်မှုံဝတ်ဆံသည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [အချို့စာ၌ “သတပတ္တပရိဝါရိတံ” ဟု ရှိ၏၊ ဋီကာ၌ “သတ” မပါ၊] ကေသရပရိဝါရိတာ-ဝတ်မှုံဝတ်ဆံတို့သည် ခြံရံအပ်သော၊ ကဏ္ဍိကာဝိယ-ကြာချပ်သည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌနုကသဟဿပရိဝါရိတော-ရှစ်ထောင်သောဆင်တို့သည် ခြံရံအပ်သော၊ ဆဒ္ဒန္တော-ဆဒ္ဒန္တမည်သော၊ နာဂရာဇာဝိယ-ဆင်မင်းသည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နဂုတိဟံသသဟဿပရိ

ပရိဝါရိတော-ကိုးသောင်းသော ဟင်္သာတို့သည် ခြံရံအပ်သော၊ ဓတရဋ္ဌော-
 ဓတရဋ္ဌမည်သော၊ ဟံသရာဇာဝိယ-ဟင်္သာမင်းသည် ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
 သေနင်္ဂပရိဝါရိတော-စစ်အင်္ဂါလေးပါးသည် ခြံရံအပ်သော၊ စက္ကဝတ္တိရာဇာဝိယ-
 စကြာဝတေးမင်းသည် ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဒေဝဂဏပရိဝါရိတော-နတ်
 အပေါင်းသည် ခြံရံအပ်သော၊ သက္ကောရာဇာဝိယ-သိကြားနတ်မင်းသည် ကဲ့သို့
 လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မဂဏပရိဝါရိတော-ဗြဟ္မာအပေါင်းသည် ခြံရံအပ်သော၊
 ဟာရိတော-ဟာရိတမည်သော၊ (အချို့စာအုပ်၌ မပါ။) မဟာဗြဟ္မာဝိယ-မဟာ
 ဗြဟ္မာသည် ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အပရိမိတကာလသဉ္စိတပုညဗလနိဗ္ဗတ္တယ-
 မရေတွက်နိုင်သော ကာလတို့၌ ကောင်းစွာဆည်းပူးအပ်သော ကောင်းမှုတော်၏
 အစွမ်းကြောင့်ဖြစ်သော၊ အစိန္တေယျာယ-မကြံစည်အပ် မကြံစည်နိုင်သော၊
 အနောပမာယ-နှိုင်းယှဉ်ဖွယ်ရာ ဥပမာမရှိသော၊ ဗုဒ္ဓလီလာယ-ဘုရားရှင်၏
 တင့်တယ်စမ္မာယ်တော်မူခြင်းဖြင့်၊ စန္ဒော-လသည်၊ ဂဂနတလံ-ကောင်းကင်
 အပြင်သို့၊ (ပဋိပဇ္ဇတိ ဣဝ-သွားသကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊) တံ မဂ္ဂံ-ထိုအခွန်ရှည်
 သော ခရီးကို၊ ပဋိပန္နော-ကြွတော်မူသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ပြီ။

အထ-နာဠန္ဒာမြို့သို့ ကြွတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အနောပမာယ-
 သော၊ ဗုဒ္ဓလီလာယ-ဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တံ-ကြွတော်မူသော၊ ဘဂဝန္တံ (စ)-မြတ်စွာဘုရား
 ကိုလည်းကောင်း၊ ဩက္ခိတ္တစက္ခု-အောက်၌ ချအပ်သော မျက်လွှာရှိကုန်သော၊
 သန္တိန္ဒြိယေ-ငြိမ်သက်သော ဣန္ဒြိယရှိကုန်သော၊ သန္တမာနသေ-ငြိမ်သက်သော
 စိတ်ရှိကုန်သော၊ ဥပရိနဘေ-အထက်ကောင်းကင်၌၊ ဌိတံ-တည်သော၊ ပုဏ္ဏ
 စန္ဒဝိယ-လှပြည့်ဝန်းနှင့် တူတော်မူသော၊ ဘဂဝန္တံယေဝ-မြတ်စွာဘုရားကိုသာ၊
 နမဿမာနေ-ရှိခိုးကြကုန်သော၊ ဘိက္ခုစ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဒိသ္မာဝ-မြင်၍
 သာလျှင်၊ (မြင်လျှင်မြင်ခြင်းပင်)၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပရိသံ-ပရိသတ်ကို၊ အဝ
 လောကေသိ-စောင်းငဲ့၍ ကြည့်ပြီ၊ သာ-ထိုမိမိ၏ ပရိသတ်သည်၊ ကာဇ
 ဒဏှကေ-ထမ်းပိုးဟူသော ဒုတ်၌၊ ဝါ-ထမ်းပိုးဝယ် ဆွဲချိတ်အပ်သော ဒုတ်ငယ်၌၊
 ဩလမ္မေတွာ-တွဲလျားကျစေ၍၊ ဝါ-ဆွဲချိတ်၍၊ ဂဟိတောလုဂ္ဂဝိလုဂ္ဂပိဋက
 တိဒဏှမောရပိဋမတ္တိကာပတ္တပသိဗ္ဗကကုဏ္ဍိကာဒိအနေကပရိက္ခာရဘာရဘာရိတာ-

ဂဟိတော ၊ပေ၊ ဘရိတာ။ ။ ဩလုဂ္ဂ၌ လုဇေတ်သည် “ပျက်စီးခြင်း”အနက်ဟော၊
 ပိဋက၌ ကသည် ခုဒ္ဒကအနက်ဟော၊ ထိုင်ဖို့ရာ ခုံငယ်၊ “တိဒဏှ”ကို “သစ်သားသုံးခွ=
 သုံးချောင်းထောက် ခွေးခြေ”ဟု ပေးကြ၏၊ ပိဋကစသော ကုဏ္ဍိကာတိုင်အောင်သော
 ပုဒ်များကို ဒွန်သမာသံ တွဲ၍ ဩလုဂ္ဂဝိလုဂ္ဂနှင့် ကမ္မဓာရဲ တွဲပါ၊ ဂဟိတကို “အနေက
 ပရိက္ခာရဘာရ”၌ စပ်ပါ၊ ဂဟိတာ+ဩလုဂ္ဂဝိလုဂ္ဂ ၊ပေ၊ အနေကပရိက္ခာရဘာရရာ ဂဟိတ
 ၊ပေ၊ ဘာရာ၊ ဂဟိတ ၊ပေ၊ ဘာရေဟိ+ဘရိတာ-ပြည့်သော ပရိသတ်တည်း၊ ဂဟိတ
 ၊ပေ၊ ဘရိတာ။

ယူအပ်သော အောက်အဖို့အားဖြင့် ပျက်စီး၊ အထူးထူး အပြားပြား ပျက်စီးသော အင်းပျဉ်ငယ်၊ သုံးချောင်းထောက် ခွေးခြေ၊ ဥဒေါင်းမြီးစီး၊ မြေသပိတ်၊ အိတ်ငယ်၊ ရေကယား အစရှိသော များသော ပရိက္ခရာဝန်တို့ဖြင့် ပြည့်သည်။ [“ဟောတိ” ခွဲစပ်] အသုကဿ-ထိုမည်သူ၏၊ ဟတ္ထာ-လက်တို့သည်၊ သောဘနာ-တင့်တယ်ပါပေကုန်စွ၊ ဝါ-လှပါပေကုန်စွ၊ အသုကဿ-၏၊ ပါဒါ-တို့သည်၊ သောဘနာ-ကုန်စွ၊ ဝါ-ကုန်စွ၊ ဣတိ ဧဝမာဒိ နိရတ္တကဝစနာ-ဤသို့ အစရှိသော အကျိုးမရှိသော စကားရှိသည်။ မုခရာ-ကြမ်းတမ်းသော နှုတ်ရှိသည်။ ဝိကိတ္ထဝါစာ-ဖရိဖရဲ ကြိသော စကားရှိသည်။ အဒဿနိယာ-မကြည့်ရှုအပ် မကြည့်ရှုသင့်သည်။ (အမြင်မတော်သည်။) အပါသာဒိကာ-စိတ်၏ကြည်လင်ခြင်းကို မဖြစ်စေတတ်သည်။ (ကြည်ညိုစရာ မကောင်းသည်။) ဟောတိ-၏၊ တဿ-ထို သုပ္ပိယ၏၊ တံ-ထိုမိမိပရိသတ်ကို၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ ဝါ-မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ ဝိပုဋ္ဌိသာရော-နှလုံးမသာယာခြင်းသည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်ပြီ၊ (ဘုရားပရိသတ်ကို မြင်ရပြီးနောက် မိမိပရိသတ်ကို မြင်ရသောအခါ နှလုံးမသာမယာ ဖြစ်ရှာသည်။)

ဣဒါနိ-မိမိပရိသတ်ကို မြင်ရရာ ဤအခါ၌၊ တေန-ထို ပရိဗ္ဗိဇ်သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဝဏ္ဏော-ဂုဏ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝတ္တဗ္ဗော-ပြောဆိုထိုက်သည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ ပန-ထိုသို့ပင် ပြောဆိုထိုက်ပါသော်လည်း၊ ယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်၊ ဒေသ (ဒေသော)-ဤ ပရိဗ္ဗိဇ်သည်၊ လာဘသက္ကာရဟာနိယာစေဝ-လာဘသက္ကာရ၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ရအပ်သော ၄ ပါးသော သာမညလာဘ်၊ ကောင်းစွာပြုအပ်သော ၄ ပါးသော ဝိသေသလာဘ်၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊) ပက္ခဟာနိယာစေဝ-အသင်းအပင်း၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိစ္စမ္ဗိ-အမြဲလည်း၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဥဿုယတိ-ငြူစု၏၊ [လာဘသက္ကာရ၊ ပက္ခတို့ အဘယ်သို့ ဆုတ်ယုတ်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အညတိတ္ထိယာနဉ္စိ” စသည် မိန့်။] ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ အညတိတ္ထိယာနံ-သာသနာတော်အယူမှ တစ်ပါးသော အယူရှိသော တိတ္ထိတို့၏၊ [လာဘသက္ကာရဉ္စိ စပ်။] ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ လောကေ-၌၊ နုပုဇ္ဇတိ-ပွင့်တော်မမူစေး၊ တာဝဒေဝ-ထိုဘုရားပွင့်တော်မမူသေးမီသာလျှင်၊ လာဘသက္ကာရာ-တို့သည်၊ နိဗ္ဗတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ပန-ဗျတိရိက်ကား၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒတော-ဘုရားပွင့်တော်မူရာ အခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ ပရိဟိနလာဘသက္ကာရာ-ယုတ်လျော့သော လာဘသက္ကာရ ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ သူရိယဂုဏ်မနေ-နေထွက်ရာအခါ၌၊ ခဇ္ဇောပနကာဝိယ-ပိုးစုန်းကြူးတို့ကဲ့သို့၊ နိဿိရိကတံ- အသရေမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ-ရောက်ကုန်၏။ [ဤတိုင်အောင်သော စကားဖြင့် လာဘသက္ကာရဟာနိ၏ အကျယ်ကို ပြသည်။]

စ-သည်သာမကသေး၊ (လာဘသက္ကာရဟာနိ၏ အကျယ်သာမက ပက္ခဟာနိ၏ အကျယ်လည်း ရှိသေး၏။) ဥပတိဿကောလိတာနံ-ဥပတိဿ ကောလိတတို့၏။ (အရှင်သာရိပုတြာအလောင်း၊ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်အလောင်းတို့၏။) သဗ္ဗယဿ-သဗ္ဗည်းဆရာ၏။ သန္တိကေ-၌။ ပဗ္ဗဇိတကာလေယေဝ-ရသေ့ပြုရာ အခါ၌သာလျှင်။ ပရိဗ္ဗာဇကာ-တို့သည်။ မဟာပရိသာ-များသောပရိသတ် ရှိကုန်သည်။ အဟေသံ-ကုန်ပြီ။ ပန-ဗျတိရိက်ကား၊ တေသု-ထို ဥပတိဿ ကောလိတတို့သည်။ ပက္ကန္တေသု-ဖဲသွားကုန်လသော်၊ [မြတ်စွာဘုရား အထံသို့ ရဟန်းပြုဖို့ရန် သွားကြသည်ကို ရည်ရွယ်၍ “ပက္ကန္တေသု” ဟု ဆိုသည်။] တေသံ-ထိုပရိဗ္ဗိဇ်တို့၏။ သာပိ ပရိသာ-ထိုပရိသတ်သည်လည်း၊ ဘိန္နာ-ကွဲပြားလေပြီ။ [ဤတိုင်အောင်သော စကားဖြင့် ပက္ခဟာနိ၏ အကျယ်ကို ပြသည်။]

[ယခုအခါ နိဂုံးကိုပြလို၍ “ဣတိ” စသည်ကို မိန့်။] ဣတိ-ဤသို့လျှင်။ ဒွိဟိ-၂ ပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ-ဤအကြောင်းတို့ကြောင့်၊ အယံ ပရိဗ္ဗာဇကော-သည်။ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ နိစ္စမ္ပိ-လည်း၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဥဿူယတိ-ငြူစု၏။ ဝါ-အပြစ်ပြော၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ လာဘသက္ကာရ၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ အသင်းအပင်း၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်း ၂ ပါးအတွက် ပရိဗ္ဗိဇ်တို့၏ မြတ်စွာဘုရားကို အမြဲငြူစုကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တံ ဥဿူယဝိသုဂ္ဂါရံ-ထို ငြူစုခြင်းအဆိပ်တည်းဟူသော အန်ဖတ်ကို၊ ဝါ-ထိုငြူစုခြင်းတည်းဟူသော အဆိပ်ကို အန်ခြင်းကို၊ ဥဂ္ဂိရန္တော-အန်ထုတ်လျက်၊ (အန်ထုတ်သည့် အနေအားဖြင့်၊) ရတနတ္တယဿ-၏။ အဝဏ္ဏမေဝ-ကိုသာ၊ ဘာသတိ-၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

ယသ္မာ ပနေသ ပေ၊ သေဒိတဗ္ဗော။ ။ဤ “ယသ္မာ ပနေသ” စသော စကားသည် “ကသ္မာစ သော ရတနတ္တယဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ” ဟူသော ပုစ္ဆာ၏ အဖြေစကားတည်း၊ ရှေ့၌ပြခဲ့သော “သစေ ပန ဇာနေယျ၊ နာနုဗန္ဓေယျ” စသော စကားတို့ကား ဤအဖြေ၏ အခြေခံစကားတို့သာတည်း၊ ထိုအခြေခံစကားတို့ကလည်း “ကသ္မာစ သော ရတနတ္တယဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ” ဟူသော အမေး၏ အဖြေကို ထောက်ခံရာရောက်သည်။

ဥဿူယဝိသုဂ္ဂါရံ။ ။ “ဥဿူယ-ဒေါ၏သာဝိကရဏေ” ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းနှင့် အညီ အပြစ်ပြောခြင်းကို “ဥဿူယ” ဟု ခေါ်သည်။ ဥဿူယသင်္ခါတံ+ဝိသံ ဥဿူယဝိသံ၊ ဥဿူယဝိသံယေဝ+ဥဂ္ဂါရော (အန်ဖတ်တည်း၊) ဥဿူယဝိသုဂ္ဂါရော” ဟု ပြပါ။ နိဿယ၌ ပဌမ တစ်နည်းပေးသည်။ ဋီကာသစ်၌ကား “ဥဿူယသင်္ခါတဿ ဝိသဿ ဥဂ္ဂါရော ဥဂ္ဂိလနံ ဥဿူယဝိသုဂ္ဂါရော” ဟု ဖွင့်၏။ ဤအလို “ဥဿူယဝိသဿ+ဥဂ္ဂါရော ဥဿူယဝိသုဂ္ဂါရော” ဟု ပြုရသည်။ ဤနည်းကို ရည်ရွယ်၍ နိဿယ၌ နောက်တစ်နည်း ပေးထားသည်။ ဤနည်း၌ ဥဂ္ဂါရံနှင့် ဥဂ္ဂိရန္တောကို အဘောဒဘောဒုပစာကြိပါ။

၂။ အထခေါ ဘဂဝါ ၊ပေ၊ ဘိက္ခုသံဃေနာတိ-ကား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တာယ ဗုဒ္ဓလီလာယ-ထိုဘုရားရှင်၏ တင့်တယ်စွာယံတော်မူဖြင့်၊ ဂစ္ဆမာနော-ကြွတော်မူလသော်၊ အနုပဗ္ဗေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ အမ္မလဋ္ဌိကာဒ္ဓါရ်-အမ္မဋ္ဌိကာဥယျာဉ်၏ တံခါးပေါက်သို့၊ ပါပုဏိတွာ-ရောက်တော်မူ၍၊ သူရိယံ-နေကို၊ သြလောကေတွာ-ကြည့်တော်မူ၍၊ [ဣတိ ဥပဂစ္ဆိတို့၌ စပ်၊] ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဂန္တု-ရှေ့သို့သွားခြင်းငှာ၊ အကာလော-အခါမဟုတ်တော့၊ သူရိယော-နေသည်၊ အတ္တင်္ဂတော-ဝင်ခြင်းသို့ရောက်ပြီ၊ [(တစ်နည်း) သြလောကေတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ (ယသ္မာ-ကြောင့်၊) သူရိယော-သည်၊ အတ္တင်္ဂတော-ပြီ၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ ထိုသို့ နေဝင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ဒါနိ-၌၊ ဂန္တု-ငှာ၊ အကာလော-တော့၊] ဣတိ-ဤသို့ စဉ်းစားတော်မူ၍၊ အမ္မလဋ္ဌိကာယံ-အမ္မလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်၌၊ ရာဇဂါရကေ-မင်း၏အိမ်တော်၌၊ ဝါ-မင်းကွန်းစံနန်းတော်၌၊ ဧကရတ္တိဝါသံ-တစ်ည၌မျှ သီတင်းသုံးတော်မူခြင်းသို့၊ ဥပဂစ္ဆိ-ကပ်ရောက်တော်မူပြီ။

တတ္ထ-ထိုအထခေါ ဘဂဝါ အစရှိသောပါဠိ၌၊ အမ္မလဋ္ဌိကာတိ-ကား၊ ရညော-မင်း၏၊ ဥယျာနံ-ဥယျာဉ်တည်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ တဿ-ထိုဥယျာဉ်၏၊ ဒွါရသမိပေ-တံခါးပေါက်၏ အနီး၌၊ တရုဏအမ္မရက္ခော-နုပျိုသော သရက်ပင်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ [တရုဏဟူသောပါဠိဖြင့် “လဋ္ဌိကာသဒ္ဓါသည် တရုဏ၏ ပရိယာယ်တည်း” ဟု ပြ၏။] တံ-ထိုနုပျိုသော သရက်ပင်ကို၊ အမ္မလဋ္ဌိကာတိ-ဟူ၍၊ ဝဒန္တိ-ခေါ်ဝေါ်ကြကုန်၏၊ တဿ-ထိုနုပျိုသော သရက်ပင်၏၊ အဝိဒူရေ-အနီး၌၊ ဘဝတ္တာ-ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥယျာနမ္ပိ-သည်လည်း၊ [ပီဖြင့် သရက်ပင်ကို ပေါင်း၊] အမ္မလဋ္ဌိကာတွေဝ-ဟူ၍သာ၊ သန္နိ-ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဂတံ-ရောက်ပြီ၊ တံ-ထို အမ္မလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်သည်၊ ဝါ-ကို၊

တဿ ကိရ ပေ၊ သန္နိ ဂတံ။ ။ “အဘယံကြောင့် ဥယျာဉ်သည် “အမ္မလဋ္ဌိကာ” ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တဿ ကိရ ပေ၊ သန္နိ ဂတံ” ဟု မိန့်သည်။ “သရက်ပင်ပျို၏အနီး၌ ဖြစ်သောကြောင့် ဥယျာဉ်သည် “အမ္မလဋ္ဌိကာ” ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သည်” ဟုလျှို၊ “တဿ အဝိဒူရေ ဘဝတ္တာ”ကို ကြည့်၍ “ဥယျာဉ်၏ အမ္မလဋ္ဌိကာဟူသော အမည်သည် သာမိပိကဝေါဟာရ (သမိပျူပစာ) အမည်” ဟု သိပါ။ အမ္မလဋ္ဌိကာသည် အနီးရှိသော သမိပိတည်း၊ ထိုသမိပိ၏ အမည်ကို သမိပဖြစ်သော ဥယျာဉ်၌ တင်စားသောကြောင့် “သမိပျူပစာ” ဟုလည်းကောင်း၊ သာမိပိကဝေါဟာရ (အနီး၌ဖြစ်သော ဝေါဟာရ) ဟုလည်းကောင်း ဆိုရသည်။ [သမိပေ ပဝတ္တာ သာမိပိကော၊ သာမိပိကောစ+သော+ဝေါဟာရောစာတိ သာမိပိကဝေါဟာရော။]

ဆက်ဦးဆုံး- ဝရဏာ (ဝရဏာ) သဒ္ဓါသည် ရေခဲတက်ပင်အများကို ဟောသော ဗဟုဝစ်သဒ္ဓါတည်း၊ ထိုရေခဲတက်ပင်အများ၏ အနီး၌ဖြစ်သော မြို့ကိုလည်း သမိပျူပစာအားဖြင့် မူလဗဟုဝစ်အတိုင်း “ဝရဏာ” ဟုပင် ခေါ်ရသည်၊ ဤ၌ မူလပုဒ်၏ ဗဟုဝစ်အမည်သည်

ဆာယူဒကသမ္ပန္နံ-အရိပ်, ရေတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်။ ပါကာရပရိက္ခတ္တံ-တံတိုင်းဖြင့် ကာရံအပ်သည်။ သုယောဇိတဒွါရံ-ကောင်းစွာတပ်အပ်သော တံခါးရှိသည်။ မဉ္ဇူသုဝိယ-ပုတာတံတင်းကဲ့သို့၊ (သေတ္တာကဲ့သို့)။ သုဂုတ္တံ-ကောင်းစွာစောင့်ရှောက်အပ်ပြီးသည်။ ဝါ-ကောင်းစွာ လိုခြ်သည်။ (ဟောတိ)။ တတ္ထ-ထိုဥယျာဉ်၌၊ ရညော-၏။ ကိဋ္ဌနတ္ထံ-ပျော်ပျော်ပါးပါး ကစားခြင်းအကျိုးငှာ၊ ပဋိဘာနစိတ္တဝိစိတ္တံ-ရှေးရှုထင်လာ၊ ဆန်းကြယ်စွာသော စိတ်ကူးဉာဏ်ကြောင့် အထူးတလည် ဆန်းကြယ်သော၊ အာဂါရံ-အိမ်တော်ကို၊ (မင်းကွန်း စံနန်းတော်ကို)၊ အကံသု-ပြုကြကုန်ပြီ၊ တံ-ထိုအိမ်တော်ကို၊ ရာဇာဂါရကန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ [ရညော+အာဂါရံ ရာဇာဂါရံ၊ ရာဇာဂါရံယေဝ ရာဇာဂါရကံ။]

သုပ္ပိယောပိ ခေါတိ-ကား၊ သုပ္ပိယောပိ-သုပ္ပိယသည်လည်း၊ [ဝိဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကို ပေါင်း၊] တသ္မိံ ဌာနေ-ထိုဥယျာဉ်တံခါးပေါက် အရပ်၌၊ သူရိယံ-ကို၊ ဩလောကေတွာ-ကြည့်၍၊ ဝါ-ကြည့်လသော်၊ ဒါနိံ-၌၊ ဂန္တံ-ငှာ၊ အကာလော-အခါမဟုတ်တော့၊ (ဒါနိံနှင့် အကာလောသည် အရမပြားသော်လည်း အဘေဒဘေဒုပစာအားဖြင့် ပြားသကဲ့သို့ ဆိုထားသည်။) ခုဒ္ဒက

ဥပစာတင်သောအခါ မြို့တစ်မြို့တည်းဖြစ်သော်လည်း ဗဟုဝစ်အမည် မပျက်တော့၊ ထို့ပြင်-ဂေါဒါဝရီမြစ်ဟူသော အနက်ကိုဟောသော ဣတ္ထိလိန် ဂေါဒါသဒ္ဓါသည် အနီးဖြစ်သော ရွာဟူသော ပုလ္လိန်အနက်၌ တင်စားသောအခါ ဣတ္ထိလိန်အမည် မပျက်ဘဲ “ဂေါဒါ” ဟုပင် အမည်တွင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဥပစာတင်စားသော သဒ္ဓါများသည် မူလလိန်ဝစ် မပြောင်းကြဟု သိပါ။ ဤ၌ “အမ္မလဋ္ဌိကာ” ဟူသော ဣတ္ထိလိန်သဒ္ဓါလည်း ဥယျာနဟူသော နပုလိန်အနက်၌ တင်စားသောအခါ မူလဣတ္ထိလိန်မပျောက်ဘဲ “အမ္မလဋ္ဌိကာ” ဟုပင် ရှိရသည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ပြလို၍ “အမ္မလဋ္ဌိကာယ အဝိဒူရေ ဘဝတ္တာ ဥယျာနံ အမ္မလဋ္ဌိကာ၊ ယထာ ဝရဏာနဂရံ၊ ဂေါဒါဂါမောတိ” ဟု ဋီကာမိန့်သည်။

ကေစိဝါဒ။ ။ “ကေစိ ပန အမ္မလဋ္ဌိကာတိ ယထာဝုတ္တနယေနေဝ ဧကဂါမောတိ ဝဒန္တိ၊ တေသံ မတေ အမ္မလဋ္ဌိကာယန္တိ သမိပတ္တေ ဘုမ္မဝစနံ” ဟု ဋီကာတို့ဆိုကြ၏။ ထိုအလို “အမ္မလဋ္ဌိကာယံ-အမ္မလဋ္ဌိကာရွာ၏အနီး ဥယျာဉ်၌” ဟု ပေးပါ။

ပတိဘာနစိတ္တဝိစိတ္တံ။ ။ ပတိ-ရှေးရှု၊ ဘာတိ-ထင်လာတတ်၏။ ဣတိ ပတိဘာနံ၊ ပတိဘာနံစ+တံ+စိတ္တံစာတိ ပတိဘာနစိတ္တံ၊ ဆန်းကြယ်သော ရှေးရှုထင်လာသော အကြံဉာဏ်၊ ပန်းချီ ပန်းပု ပြုလုပ်ရာ၌ ဆန်းကြယ်သော စိတ်ကူးဉာဏ်ကို “ပတိဘာနစိတ္တံ” ဟု ဆိုလိုသည်။ ဝိဝိဓံ+စိတ္တံ ဝိစိတ္တံ၊ အထူးထူး အပြားပြား ဆန်းကြယ်သော (အထူးတလည် ဆန်းကြယ်သော) အဂါရံ၊ ပတိဘာနစိတ္တေန+ဝိစိတ္တံ ပတိဘာနစိတ္တဝိစိတ္တံ၊ “ထိုအိမ်တော်ကို ပန်းချီဆရာ ပန်းပုဆရာတို့ စိတ်ကူးဉာဏ် ဆန်းကြယ်သလောက် မိန်းမ ယောက်ျားတို့၏ တွဲယှဉ်ပုံ အရပ်များဖြင့် ဆန်းကြယ်စွာ ပြုလုပ်ထားသည်” ဟုလို။

မဟာလ္လကာ-ငယ်ကုန် ကြီးကုန်သော၊ ပရိဗ္ဗာဏော-တို့သည်၊ ဗဟူ-များကုန်၏။ အယံစ မဏှော-ဤလမ်းသည်လည်း၊ စောရေဟိပိ-မားပြတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါဠယက္ခေဟိပိ-ရဲရင့်သော ဘီလူး သားရဲတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါဠမိဂေဟိပိ-ရဲရင့်သော ခြင်္သေ့ သစ်ကျားစသော သားကောင်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗဟု ပရိဿယော-များစွာသော ဘေးရန်ရှိ၏။ အယံသမဏော ဂေါတမော-သည်။ [ခေါ ပန အနက်မရှိ၊] ဥယျာနံ-သို့၊ ပဝိဇ္ဇော-ဝင်ပြီ၊ သမဏဿစ ဂေါတမဿ-၏လည်း၊ ဝသနဋ္ဌာနေ-နေရာအရပ်၌၊ ဒေဝတာ-နတ်တို့သည်၊ အာရက္ခံ-အစောင့်အရှောက်ကို၊ ဂဏန္တိ-ယူကြကုန်၏။ ဟန္တ-ယခု၊ အဟမ္မိ-ငါသည်လည်း၊ [ပိဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကို ပေါင်း၊] ဣဓ-ဤဥယျာဉ်၌၊ ဧကရတ္တိဝါသံ-တစ်ည၌ မျှ နေထိုင်ခြင်းသို့၊ ဥပဂန္တာ-၍၊ သွေဝ-နက်ဖန်၌သာ၊ (နက်ဖန်ကျမှသာ) ဂမိဿာမိ-သွားရတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့စဉ်းစား၍၊ တဒေဝယျာနံ-ထိုဥယျာဉ် သို့သာ၊ ပါဝိသိ-ဝင်ပြီ။

တတော-ထိုဥယျာဉ်သို့ ဝင်တော်မူပြီးရာအခါမှ၊ (ပရံ-နောက်၌) ဘိက္ခု သံဃော-သည်၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏ အပေါ်၌၊ ဝတ္တံ-ဝတ်ကြီးဝတ် ငယ်ကို၊ ဒဿေတွာ-ပြပြီး၍၊ အတ္တနေော အတ္တနေော-မိမိ မိမိ၏၊ ဝသနဋ္ဌာနံ-နေရာအရပ်ကို၊ သလ္လက္ခေသိ-မှတ်သားပြီး၊ ပရိဗ္ဗာဏောပိ-သည်လည်း၊ ဥယျာ နဿ-၏။ ဧကပဿေ-တစ်ခုသော နံပါး၌၊ (တစ်ခုသော ဘေးအရပ်၌) ပရိဗ္ဗာ ဧကပရိက္ခာရေ-ပရိဗ္ဗိဇိတို့ ပရိက္ခရာတို့ကို၊ ဩတာရေတွာ-ချစေ၍၊ အတ္တနေော- မိမိ၏၊ ပရိသာယ-ပရိသတ်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-အတူ၊ ဝါသံ-နေခြင်းသို့၊ ဥပဂန္တိံ-ကပ် ရောက်ပြီး၊ [မိမိ၏ ပရိသတ်နှင့် အတူတကွ ကပ်ရောက်လျှင် အဘယံကြောင့် “သဒ္ဓိံ အန္တေဝါသိနာ ဗြဟ္မဒတ္တေန မာဏဝေန” ဟု ဆိုရပါသနည်းဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် “ပါဠိယမာရုဠဝသေနေဝ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။] ပန- ထိုသို့ပင် ပရိသတ်နှင့်အတူ ကပ်ရောက်ပါသော်လည်း၊ ပါဠိယံ-ပါဠိတော်၌၊ အာရုဠဝသေနေဝ-တက်ရောက်သော စကား၏အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ [အာရုဠကို “တင်အပ်” ဟု ပေးကြ၏။ “အာရေပိတ” ဟု ရှိမှသာ “တက်ရောက်စေအပ်၊ တင်အပ်” ဟု ပေးနိုင်သည်။] သဒ္ဓိံ အတ္တနေော ပေ၊ မာဏဝေနာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။] မိမိလည်း သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာ ဆိုသည့်အတိုင်း ဆိုလိုက်သည်-ဟူလို၊ ပါဠိတော်၌ ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်ကိုသာ ဆိုရခြင်းမှာလည်း အခြားပရိသတ်၏ ဤသုတ်ကို ဟောရာ၌ အဆက်အစပ် မရှိသည်ဖြစ်၍ အကျိုး မရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်ကသာ အဆက်အစပ်ရှိ၍ အကျိုးရှိသောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။]

[ယခုအခါ “တကြာပိ သုဒံ” အစရှိသော ပါဠိတော်၌ အနုသန္ဓေကို ပြလိုသော ကြောင့် “ဧဝံ ဝါသံ ဥပဂတော ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။] ပန-ဆက်၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝါသံ-နေခြင်းသို့၊ ဥပဂတော-ကပ်ရောက်ပြီးသော၊ သော ပရိဗ္ဗာဏော-

ထို သုပ္ပိယပရိမ္ပိုဇီသညံ၊ ရတ္တိဘာဂေ-ညဉ့်အဖို့၌၊ ဒသဗလံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊
 သြလောကေသိ-လှမ်း၍ကြည့်ပြီး၊ စ-ဆက်၊ တသ္မိံ သမယေ-လှမ်း၍ကြည့်ရာ
 ထိုအခါ၌၊ သမန္တာ-ထက်ဝန်းကျင်၌၊ ဝိပုကိဏ္ဍတာရကာ ဝိယ-အထူးထူး ရော
 ပြွမ်းသော ကြယ်တာရာတို့ကဲ့သို့၊ ပဒီပါ-ဆီမီးတို့သည်၊ ဇလန္တိ-တောက်ပ
 ကုန်၏၊ မဇ္ဈေ-ဘိက္ခုသံဃာ၏အလယ်၌၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ နိ
 သိန္နော-ထိုင်နေတော်မူသည်၊ ဟောတိ၊ ဘိက္ခုသံဃောစ-သည်လည်း၊ ဘဂဝန္တံ-
 ကို၊ ပရိဝါရေတွာ-ခြံရံ၍၊ နိသိန္နော-သည်၊ ဟောတိ၊ တတ္ထ-ထို ရဟန်းအပေါင်း
 တွင်၊ ဧကဘိက္ခုဿပိ-တစ်ပါးသောရဟန်း၏လည်း၊ ဟတ္ထကုက္ကုန္တံဝါ-လက်၏
 စက်ဆုပ်ဖွယ်ပြုအပ်သော အမူအရာသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-လက်လှုပ်ခြင်း
 သည်လည်းကောင်း၊ ပါဒကုက္ကုန္တံဝါ-ခြေ၏ စက်ဆုပ်ဖွယ်ပြုအပ်သော အမူအရာ
 သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ခြေလှုပ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ [ကုစ္ဆိတံ+ကတံ
 ကုကတံ၊ ကုကတံယေဝ ကုက္ကုန္တံ၊ ဟတ္ထဿ+ကုက္ကုန္တံ ဟတ္ထကုက္ကုန္တံ၊ ပါဒဿ+
 ကုက္ကုန္တံ ပါဒကုက္ကုန္တံ။] ဥက္ကာသိတသဒ္ဓေါဝါ-ချောင်းဟန်သံသည်လည်းကောင်း၊
 ချပိတသဒ္ဓေါဝါ-ခြေဆပ်သံသည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဟိ-မှန်၊ သာ
 ပရိသာ-ထို ရဟန်းတော် ပရိသတ်သည်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ သိက္ခိတသိက္ခတာယ
 စ-သင်အပ်ပြီးသော သိက္ခာရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ (ဆရာသမားတို့က
 နေနည်းထိုင်နည်း သင်ပြအပ်ပြီးသည်၏အဖြစ်လည်းကောင်း)၊ [“ဣတိ”၌စပ်။]
 သတ္တရိ-မြတ်စွာဘုရား၌၊ ဂါရဝေနစ-ရိုသေလေးစားသည်၏အဖြစ်လည်း
 ကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွိဟိ-ကုန်သော၊ ကာရဏေဟိ-အကြောင်းတို့ကြောင့်၊
 နိဝါတေ-လေမရှိသော အရပ်၌၊ ဝါ-လေငြိမ်သော အရပ်၌၊ [နတ္ထိ ဝါတော
 ယတ္တာတိ နိဝါတော။] ပဒီပသိခါ ဝိယ-ဆီမီးလျှံကဲ့သို့၊ နိစ္စလာ-လှုပ်ရှားခြင်း
 မရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သန္နိသိန္နော-ကောင်းစွာ ထိုင်နေသည်သာလျှင်၊ အဟော
 သိ-ဖြစ်ပြီး၊ [စလနံ စလော၊ နတ္ထိ+စလော ဧတိဿာတိ နိစ္စလာ (ပရိသာ)။]

ပရိဗ္ဗာဇကော-သည်၊ တံ ဝိဘူတိ-ထိုမြတ်စွာဘုရားပရိသတ်၏ တင့်တယ်ပုံ
 ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်ရ၍၊ ဝါ-မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ အတ္တနော-၏၊ ပရိသံ-ကို၊ သြလော
 ကေသိ-ကြည့်ပြီး၊ တတ္ထ-ထိုမိမိ၏ ပရိသတ်၌၊ ဝါ-တွင်၊ ကေစိ-အချို့ပရိမ္ပိုဇီ
 တို့သည်၊ ဟတ္ထံ-လက်ကို၊ ခိပန္တိ-ပစ်လွှင့်ကြကုန်၏၊ [ပစ်လွှင့်ခြင်းအနက်ကို
 ဟောရာ၌ ခိပဓာတ်သည် ဘူဝါဒိတည်း၊ အိပ်ပျော်နေသောကြောင့် လက်များကို

သာ ဟိ |ပေ၊ အဟောသိ။ ။ “သာဟိတိ အာဒိနာ တထာဘူတတာယ (ထိုသို့
 ဟတ္ထကုက္ကုစ္စ စသည်မရှိသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သည်၏အဖြစ်၏) ကာရဏံ
 ဒဿေတိ” ဟု ဋီကာကျမ်းတက်၏၊ ထိုအလို “ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧကဘိက္ခုဿပိ-၏လည်း၊
 ပေ၊ နတ္ထိ-မရှိသနည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ သာ ပရိသာ-သည်၊ ပေ၊ အဟောသိ-
 ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧကဘိက္ခုဿပိ-၏လည်း၊ ပေ ၊ နတ္ထိ-မရှိ” ဟု ပေးရလိမ့်မည်၊
 နိဿယ၌ကား ဒဋ္ဌိကဇာဏ အနေအားဖြင့်သာ ပေးလိုက်ပါသည်။

ကိုးယိုကားယား ပစ်လွှင့်ထားကြသည်-ဟူလို။] ကေစိ-သည်။ ပါဒံ-ခြေကို၊ (ချပန္နိ-ကုန်၏၊) ကေစိ-တို့သည်။ ဝိလပန္နိ-အထူးထူး အပြားပြား ပြောဆိုကြကုန်၏။ ဝါ-ယောင်ရမ်းကြကုန်၏။ [စာအုပ်တို့၌ “ဝိပုလပန္နိ” ဟု ရှိ၏။ ဋီကာ၌ “ဝိဝိဇာ လပန္နိ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “ဝိလပန္နိ” ဟု ပါ၌ရင်း ရှိဟန်တူသည်။ ပလပသဒ္ဓါကား အဖျင်းပြောခြင်းအနက်ကိုသာ ဟောသည်။] ကေစိ-တို့သည်။ နိလ္လာဠိတဇိဝါ-ထွက်သော လျှာရှိကြကုန်သည်။ ပဏ္ဍရိတဓဋ္ဌော-ယိုးစီးသော တံထွေးရှိကြကုန်သည်။ (ယိုစီးသော သွားရေရှိကြကုန်သည်။) ဒန္တေ-သွားတို့ကို၊ ခါဒန္တံ-ခံကြကုန်သည်။ (တစ်နည်း) ဒန္တေခါဒန္တံ-သွားကြိတ်ကြကုန်သည်။ ကာကစ္ဆမာနာ-ကျီး၏ အသံနှင့်တူသော အသံကို ဆိုကြကုန်သည်။ (အီးအာနှင့် အသံပြုနေကြသည်။) ဃရုဃရုပသာသိနော-ဃရုဃရုဟူသော ရှုသက်ရှိကြကုန်သည်။ (ဟောက်ကြကုန်သည်။) ဟုတ္တာ-၍၊ သယန္တိ-အိပ်ပျော်နေကြကုန်၏။ [ဃရုဃရုသည် “ဃူးဃူး” ဟူသော ဟောက်သံကို အတုပြုသော အနုကရဏသဒ္ဓါတည်း။]

သော-ထိုသုပ္ပိယပရိဇ္ဈိဇ်သည်။ ရတနတ္တယဿ-၏။ ဂုဏဝဏ္ဏေ-ဂုဏ်ဟူသော ဝဏ္ဏကို၊ ဝတ္တဗ္ဗေပိ-ဆိုထိုက်ပါသော်လည်း၊ ဣဿာဝသေန-ဣဿာ၏အစွမ်းကြောင့်၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ အဝဏ္ဏမေဝ-ကဲ့ရဲ့ခြင်းကိုသာ၊ အာရဘိ-အားထုတ်ပြီ၊ ဗြဟ္မဒတ္တော ပန-သည်ကား၊ ဂုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ (“အမှောက် အာစရိယော အပရာမသိတဗ္ဗံ ပရာမသတိ” အစရှိသော ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်) ဝဏ္ဏံ-ချီးမွမ်းခြင်းကို၊ (အာရဘိ-ပြီ) တေန-ကြောင့်၊ တတြာပိ သုဒံ သုပ္ပိယော ပရိဗ္ဗာဇကောတိ-ဟူ၍၊ အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန-သည်။ တစ်နည်း-သံဂီတိကာရေဟိ-တို့သည်။ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့။

နိလ္လာဠိတဇိဝါ။ ။ ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ လျှာလှုပ်ခြင်းအနက်ကို ဟောရာဝယ် (ဋ္ဌကြီးဖြင့် “လဋ္ဌဓာတ်” ဟု ရှိ၏။ နိလ္လာဠိနံ နိလ္လာဠော-ထွက်သော လျှာလှုပ်ခြင်း (လျှာထွက်ခြင်း)၊ နိလ္လာဠော ဧတိဿာ အတ္ထိတိ နိလ္လာဠိတာ၊ (ဣတပစ္စည်း)၊ ထွက်သောအားဖြင့် လှုပ်ခြင်း ရှိသော လျှာ၊ နိလ္လာဠိတာ+ဇိဝါ ဧတေသန္တိ နိလ္လာဠိတဇိဝါ။

ကာကစ္ဆမာနာ။ ။ ဋီကာ၌ “ကာကစ္ဆမာနာတိ ကာကာနံ သဒ္ဓသဒိသံ သဒ္ဓံ ကုရမာနာ” ဟု ဖွင့်၏။ ဤအနက်မျိုးကို ကာကစ္ဆမာနာပုဒ်က ဟောနိုင်စရာ မရှိချေ၊ “ကာကဇ္ဈမာနာ” ဟု ရှိလျှင် အဓိပ္ပာယ် ဣဓာတ်က အသံပြုခြင်းအနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် သင့်လျော်သကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ ကာကဖြင့် ကုကသဒ္ဓတိုင်အောင် ယူ၊ တစ်နည်း-ဥပရိပဏ္ဏာသ ဗာလပဏ္ဍိတသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ “ကထာယ ကစ္ဆမာနာယ” ဟု တွေ့ရ၏။ ဤ၌လည်း “ကာ” သဒ္ဓါသည် ကုစ္ဆိအနက်ဟောဟု ယူ၍ ကစ္ဆန္တိ ကထဓာတ်ကြံပြီးလျှင် သုတ္တန္တိ ဣပစ္စည်းသက်၊ ယျကို ဆပြု၍ “စက်ဆုပ်ဖွယ်သော အသံကို ဆိုကြကုန်လျက်” ဟု ပေးရလိမ့်မည်။

အစရှိသော၊ [“ပရိဗ္ဗာဇကောတိ” နောက်၌ ဣတိတစ်လုံး အကျေကြီး။] သဗ္ဗ-
 အလုံးစုံသောစကားကို၊ ဝတ္တဗ္ဗံ-ဆိုထိုက်၏။ [“အနေကပရိယာယေန” မှ စ၍
 “သံဃဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ” တိုင်သော စကားကို “သဗ္ဗ ဝတ္တဗ္ဗံ” ဟု ဆိုသည်။
 ဤစကားမျိုးကို အစသောဖော်ပြသော အာဒိပေယျာလနည်းဟု ဆိုရသည်။]
 တတ္ထ-ထို တကြပိ သုဒံ သုပ္ပိယော ပရိဗ္ဗာဇကော အစရှိသောပါဠိ၌၊ တကြာပီတိ-
 ကား၊ အမ္မလဋ္ဌိကာယံ-အမ္မလဋ္ဌိကာမည်သော၊ တသ္မိပိ ဥယျာနေ-၌လည်း၊
 [“အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ” တို့၌ စပ်။] ဣတိ အတ္ထော-နက်။ [ပိဖြင့်
 အခွန်ရှည်သောခရီးကို ပေါင်း၊ “အခွန်ရှည်သောခရီး၌သာ အဝဏ္ဏဝဏ္ဏကို
 ပြောကြသည် မဟုတ်၊ ထို ဥယျာဉ်၌လည်း ပြောကြသည်” ဟုလို။]

၃။ သမ္မဟုလာနန္တိ-ကား၊ ဗဟုကာနံ-များစွာကုန်သော၊ (ဘိက္ခုနံ၌ စပ်)၊
 တတ္ထ-ထို သမ္မဟုလာနံ ဟူသောပါဠိ၌၊ ဝိနယပရိယာယေန-ဝိနည်းဒေသနာ
 တော်နည်းအားဖြင့်၊ တယော-၃ ပါးကုန်သော၊ ဇနာ-ရဟန်းတို့ကို၊ သမ္မဟုလာ
 တိ-သမ္မဟုလာတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-ဆိုအပ်ကုန်၏။ [၂ ပါးကိုလည်း “သမ္မဟုလာ” ဟု
 ဆို၏။ ထို့ကြောင့် တယောဇနာပုဒ်ကို ဥပလက္ခဏနည်းဟု မှတ်ပါ။] တတော-
 ထို ၃ ပါးမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ သံဃောတိ-သံဃဟူ၍၊ (ဝုစ္ဆတိ)၊ ပန-ကား၊ သုတ္တန္တ
 ပရိယာယေန-အားဖြင့်၊ တယော-၃ ပါးကုန်သော၊ (ဇနာ-တို့ကို)၊ တယောဝ
 (တိ)-တယောဟူ၍သာ၊ (ဝုစ္ဆန္တိ)၊ တတော-ထို ၃ ပါးမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ သမ္မဟု
 လာ(တိ)-ဟူ၍၊ (ဝုစ္ဆန္တိ)၊ ဣဓ-ဤသမ္မဟုလာနံ ဘိက္ခုနံဟူသော ပါဠိ၌၊
 (တစ်နည်း) ဣဓ-ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်၌၊ သုတ္တန္တပရိယာယေန-အားဖြင့်၊ သမ္မဟု
 လာတိ-တို့ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏။

သမ္မဟုလာနံ။ ။ “သမ္မဟုလာ-သမ္မဟုလာ” ဟု ပါဠိ ၂ ထွေရှိ၏။ ဋီကာသစ်၌
 “သမ္မာ ပဟောန္တိ တံတံ ကမ္မန္တိ သမ္မဟုလာ” ဟု သံပုဗ္ဗ ပဟောတိဥလပစ္စည်းဖြင့် ရှိ၏။
 “အများဖြစ်၍ ထိုထိုအမှုကို ပြုခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည်” ဟုလို၊ [“ပဟ-သတ္တိယံ” ဟု ဓာတ်နက်
 ဆို၊ သမ္မဟုလာနံဟု ရှိရာ၌ ပကံ ဗပြု” ဟု အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသုစိ ဆို၏။] အများအနက်ကို
 ဟောရာ၌ ဗဟုလပုဒ်လည်း ရှိ၏။ “ဗဟူအတ္ထေ လာတိ ဂဏှာတီတိ ဗဟုလံ” ဟု အဘိဓာန်
 ဋီကာ ဝိဂြိုဟ်ပြု၏။ များစွာသော အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့ကို ယူနိုင်သောအရာ-ဟုလို၊ ဗဟု
 သဒ္ဒါပပဒ လာဓာတ်၊ အပစ္စည်းတည်း၊ ထိုပုဒ်ကို နည်းမှီ၍ “သုဋ္ဌ+ဗဟုလာ သမ္မဟုလာ” ဟု
 ပြုလျှင် “အလွန် များကုန်” ဟူသော အနက်ကို ရသောကြောင့် အသင့်ပင်ဟု ယူကြ၏။
 ထို့ကြောင့် ပါဠိ ၂ မျိုးလုံးအတွက် “ဗဟုကာနံ” ဟု ဖွင့်နိုင်သည်။ ထိုအများသည် ဝိနည်း
 ဒေသနာတော် နည်းအားဖြင့် ၃ ပါးသောရဟန်းတို့ကို “သမ္မဟုလာ” ဟု ယူ၍ သုတ္တန်
 ဒေသနာတော် နည်းအားဖြင့်ကား ၄ ပါးမှ အထက်ကိုသာ “သမ္မဟုလာ” ဟု ဆိုသည်။

မဏ္ဍလမာဠောတိ (ဧတ္ထ-ဌံ၊ ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗျော၊) ကတ္တစိ-အချို့သော ပါဠိရပ်၌၊ ဒွေ-၂ ခုကုန်သော၊ ကဏ္ဍိကာ-အထွဋ်တို့ကို၊ [အရှေ့ အနောက်ဆိုလျှင် အရှေ့ခေါင်ဖျား၌ အထွဋ်တစ်ခု၊ အနောက်ခေါင်ဖျား၌ အထွဋ်တစ်ခု၊] ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ (တပ်၍)၊ ဟံသဝဋ္ဌကစ္ဆန္နေန-ဟင်္သာတောင်နှင့်တူသော မိုးခြင်းဖြင့်၊ ကတာ-ပြုအပ်သော၊ ကုဋ္ဌာဂါရသာလာပိ-အထွဋ်ရှိသော အိမ်ကိုလည်း၊ ဝါ-အထွဋ်နှင့်ယှဉ်သော အိမ်ကိုလည်း၊ (“စုလစ်မွန်ချွန် အထွဋ်တပ်အပ်သော စရပ်ကိုလည်း” ဟု ပေးကြသေး၏၊) မဏ္ဍလာမဠောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏၊ ကတ္တစိ-ဌံ၊ ဧကံ-သော၊ ကဏ္ဍံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ထမ္မပန္နိ-တိုင်အစဉ်ကို၊ ပရိက္ခိပိတွာ-ထက်ဝန်းကျင် ပစ်ချ၍၊ ဝါ-ထက်ဝန်းကျင် စိုက်၍၊ ကတာ-သော၊ ဥပဋ္ဌာနသာလာပိ - ဆည်းကပ်ရာ စရပ်ကိုလည်း၊ မဏ္ဍလမာဠောတိ-ဟူ၍၊

မဏ္ဍလမာဠော။ ။မဏ္ဍလောစ-အဝိုင်းလည်း ဟုတ်၏၊ သော-ထိုအဝိုင်းဟူသည်၊ မာဠောစ-တံဆောင်းလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ မဏ္ဍလမာဠော၊ ဤ “မဏ္ဍလမာဠ” ဟူသော အမည်သည် အမျိုးမျိုးသော အဆောက်အအုံအမည်ဖြစ်၏၊ ဤနေရာ၌ အဘယ်၏ အမည်ပါနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကတ္တစိ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ အထွဋ်ကို “ကဏ္ဍိက” ဟု ခေါ်၏။

ဟံသဝဋ္ဌကစ္ဆန္နေန။ ။ ဝဋ္ဌတိ အာဝဋ္ဌတိတိ ဝဋ္ဌော၊ ဟံသဿ+ဝဋ္ဌော ဟံသဝဋ္ဌော၊ ဟံသဝဋ္ဌောပိယာတိ ဟံသဝဋ္ဌကံ၊ ဥပမာအနက်၌သက်သော ကပစ္စည်းတည်း၊ ဟံသဝဋ္ဌကံစ+တံ+ဆန္တံ စာတိ ဟံသဝဋ္ဌကစ္ဆန္တံ-ဟင်္သာ၏ လည်၍နေသော အတောင်နှင့်တူသော အမိုး၊ ဤအမိုးကိုပင် အခြားနေရာ၌ “သုဝဏ္ဏဝက်စ္ဆဒန-ဂဠုန်၏အတောင်နှင့်တူသော အမိုး” ဟု ခေါ်သတတ်၊ ထိုအမိုးသည် ၂ ဖက် ချထားသောအမိုးသာတည်း၊ ဝိုင်းနေသော အမိုးမဟုတ်၊ ဤနေရာ၌ကား ၄ ဖက်ချ၍ ဝိုင်းသော အမိုးကို ဆိုလိုဟန်တူသည်။ [ဟံသဝဋ္ဌကစ္ဆန္နေနာတိ ဟံသမဏ္ဍလာကာရ ဆန္နေန၊ တဒေဝ ဆန္တံ အညတ္ထ “သုဝဏ္ဏ ဝက်စ္ဆဒန” န္တိ ဝုတ္တံ-ဋီကာ။]

ကုဋ္ဌာဂါရသာလာ။ ။ “ကုဋ္ဌေန+ယုတ္တံ+အာဂါရံ ကုဋ္ဌာဂါရံ” ဟု ဋီကာသစ် ဝိပြုဟ်ပြု၏၊ အဘိဓာန်၌ “အာဂါရံ အဂါရံ” ဟု နပုလ္လိန် ရှိ၏၊ “ကုဋ္ဌံ+ယဿ အတ္ထိတိ ကုဋ္ဌံ” ဟုလည်း ပြုနိုင်၏၊ ကုဋ္ဌာဂါရံစ+တံ+သာလာစာတိ ကုဋ္ဌာဂါရသာလာ၊ ဤကုဋ္ဌာဂါရသာလာသည် တန်ဆောင်းဝိုင်းမျိုး မဟုတ်၊ အထွဋ်တပ်၍ ၄ ဘက်ချထားသော အဆောက်အဦတစ်မျိုးတည်း၊ လေးဘက်အမိုး ချထားသည့်အတွက် ဝိုင်းနေသောကြောင့် “မဏ္ဍမာဠ” ဟု ခေါ်နိုင်သည်။

ထမ္မပန္နိ ပရိက္ခိပိတွာ။ ။ အလယ်ခေါင်၌ အထွဋ်တစ်ခုသာ တပ်၍ ပတ်ပတ်လည်က တိုင်အစဉ်တို့ကို ဝိုင်းနေအောင် ပြုလုပ်ထားသော အဆောက်အဦတစ်မျိုးကို “မဏ္ဍလမာဠ” ဟု ခေါ်၏၊ ဤမဏ္ဍလမာဠကား ဝန်းဝိုင်းသော တန်ဆောင်းဝိုင်းပင်တည်း၊ ထိုတန်ဆောင်းဝိုင်း၌ ဆရာသမားအထံ ဘုရားအထံသို့ ဆည်းကပ် ခစားလေ့ရှိသောကြောင့် “ဥပဋ္ဌာနသာလာ” ဟုလည်း ဆို၏။ [ဥပ-အနီးသို့ကပ်၍ (အထံ၌)+ဋ္ဌာန-တည်နေရာ စရပ်။]

ဂုစ္စတိ၊ ပန-အပ္ပိတစ်ပါးကား၊ ဣဓ-ဤ ဗြဟ္မဇာလသုတ်၌၊ နိသီဒနသာလာ-
ထိုင်နေရာ စရပ်ကို၊ မဏ္ဍလမာဠောတိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော။

သန္နိသိန္နာနန္တိ (ဣဒံ)-သန္နိသိန္နာနံဟူသော ဤစကားကို၊ နိသဇ္ဇာဝသေန-
ထိုင်နေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ဂုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊) သန္နိပတိတာနန္တိ (ဣဒံ)-ကို၊
သမောဓာနဝသေန-ပေါင်းဆုံခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ဂုတ္တံ-ပြီ၊) (တစ်နည်း) သန္နိ
သိန္နာနန္တိ-ကား၊ နိသဇ္ဇာဝသေန-ဖြင့်၊ (သန္နိသိန္နာနံ-ကောင်းစွာ ထိုင်နေကြကုန်
သော၊ ဝါ-အတူတကွ ထိုင်နေကြကုန်သော၊) သန္နိပတိတာနန္တိ-ကား၊ သမော
ဓာနဝသေန-ဖြင့်၊ (သန္နိပတိတာနံ-အတူတကွ ကျရောက်ကြကုန်သော၊ ဝါ-
စည်းဝေးကြကုန်သော၊) [“ဘိက္ခုနံ” ၌ စပ်။]

အယံ သံခိယဓမ္မောတိ (ဧတ္ထ)-၌၊ ကထာ-စကားကို၊ သံခိယာ-သံခိယာ
ဟူ၍၊ ဂုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ [အချို့စာ၌ “သံခိယာတိ” ဟု ရှိ၏။] ကထာဓမ္မော-
စကားသဘောသည်၊ (ဥဒပါဒိ၌ စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဥဒပါဒိတိ-ကား၊
ဥပ္ပန္နော-ဖြစ်ပြီ၊ ပန-ပရိဟာရပက္ခမှ တစ်ပါး၊ စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ သော-

ဣဓ ပန နိသီဒနသာလာ။ ။ဤဥယျာဉ်အတွင်း၌ကား ထိုကဲ့သို့ ကျနစွာ
ဆောက်လုပ်အပ်သော ကူငှာဂါရသာလာလည်း မဟုတ်၊ ဥပ္ပန္နာနသာလာလည်း မဟုတ်၊
သာမန် ထိုင်နေစရာ စရပ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဣဓ ပန နိသီဒနသာလာ” ဟု ဆိုသည်။

နိသဇ္ဇာ၊ သမောဓာန။ ။နိပုဗ္ဗ၊ သဒဓာတ်၊ ဣပစ္စည်းဖြင့် ပဗ္ဗဇာကဲ့သို့ “နိသဇ္ဇာ”
ဟုသာ ရုပ်ပြီးနိုင်၏၊ နိသဇ္ဇနဟု မပြီးနိုင်၊ နိသဇ္ဇာဝသေနဟူသော ဝိသေသနဖြင့် သန္နိ
သိန္နာနံ၌ နိသိန္နအရ နေခြင်းသာမညကို တားမြစ်သည်၊ သမောဓာနဝသေနဟူသော
ဝိသေသနဖြင့် သံနိပတန-ကျရောက်ခြင်းအနက်ကို တားမြစ်သည်၊ သမောဓာန-ပေါင်းဆုံ
ခြင်းဟူသည် စည်းဝေးခြင်းပင်တည်း။ [သန္နိသိန္နာနန္တိ နိသဇ္ဇာဝသေန ဂုတ္တံ၊ နိသဇ္ဇာဝသေန
ဝါ သန္နိသိန္နာနန္တိ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပဒ မဇ္ဈာဟရိတွာ သမ္မန္နော၊ ဣမိနာ နိသီဒန ဣရိယာပထံ
ကာယသာမဂ္ဂိဝသေနစ သမောဓာနံ သန္ဓာယ ပဒဒ္ဒယမေတံ ဒသေတိ၊-ဋီကာသစ်။]

သံခိယာ ကထာ။ ။ဋီကာသစ်၌ “သမ္မာ ခိယနတော ကထနတော” ဟု ဖွင့်သော
ကြောင့် သံခိယာ၌ “သံပုဗ္ဗ ခိဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဣကို ဣယပြု” ဟု ကြံသင့်၏၊ သို့သော်
ခိဓာတ်သည် ကထနအနက်ကို မဟော၊ ခါဓာတ်သည်သာ ကထနအနက်ကို ဟောသော
ကြောင့် စဉ်းစားသင့်၏၊ ဤဋီကာသစ်အလို “သမ္မ+ခိယတိ ကထိယတိတိ သံခိယာ” ဟု
ဝိဂြိုဟ်ပြုရလိမ့်မည်၊ ခါဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ အာကို ဣ၊ (တစ်နည်း) ဣအာဂုံဟု ကြံလျှင်
“သမ္မာ+ခိယတေတိ သံခိယာ (ကထာ)” ဟု ပြုပါ၊ သံခိယဓမ္မော၌ ဓမ္မသဒ္ဒါလည်း
သဘာဝဝါစကတည်း၊ “သံခိယဓမ္မော-ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော စကားသဘောတည်း”
ဟု အနက်ပေးပါ၊ ထို စကားသဘောကိုပင် “ဥပပရိက္ခာဝိမိ-နှိုင်းချိန် စူးစမ်းခြင်း အစီရင်”
ဟုလည်း ကေစိတို့ ဆိုကြသတတ်။

ထိုစကားသဘောဟူသည်၊ ကတမော-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ (သော-သည်၊) အစ္ဆရိယံ အာဂုသောတိ ဝေမာဒိ-အစ္ဆရိယံ အာဂုသော အစရှိသောစကားတည်း။

တတ္ထ-ထို အစ္ဆရိယံ အာဂုသော အစရှိသောစကား၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိ တဗ္ဗော) အန္ဓဿ-သူကန်း၏၊ ပဗ္ဗတရောဟဏံ-တောင်ပေါ်သို့ တက်ခြင်းသည်၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ န ဟောတိ ဝိယ-မဖြစ်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊ ယံ-အကြင် အကြောင်းအရာသည်၊) နိစ္စံ-အမြဲ၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (တံ-ထို အကြောင်းအရာသည်၊) အစ္ဆရိယံ-အစ္ဆရိယမည်၏၊ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းကား၊ တာဝ-အဋ္ဌကထာနည်းမှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌော-ညွှန်ပြအပ်သော၊) သဒ္ဒနယော-သဒ္ဒါကျမ်းသို့ အစဉ်လိုက်သော နည်းတည်း၊ ဝါ-သဒ္ဒါကျမ်း၌လာသော နည်းတည်း၊ ပန-ဝါဒန္တရကား၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတုံသော

အစ္ဆရိယံ။ ။ဤအစ္ဆရိယံပုဒ်၏ အနက်ကို ပြရာ၌ သဒ္ဒါနည်း အဋ္ဌကထာနည်းဟု ၂ နည်းရှိ၏။ ထိုတွင် “နိစ္စံ န ဟောတိတိ အစ္ဆရိယံ”သည် သဒ္ဒါကျမ်း၌ ပြအပ်သော နည်းတည်း၊ မှန်၏--သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ အစ္ဆရိယသဒ္ဒါသည် အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် အနဘိဏှဝုတ္တိကအနက်၌ ဖြစ်၏ဟု ဆို၏။ [အဘိဏှ-မပြတ်မလတ်၊ ဝါ-အမြဲ၊ ဝုတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ အဘိဏှဝုတ္တိ-ခြင်း၊ နုတ္တိ+အဘိဏှဝုတ္တိ ယဿာတိ အနဘိဏှဝုတ္တိကော။] အစဉ်မပြတ် ဖြစ်ခြင်းမရှိသော တစ်ရံတစ်ခါမှ ထူးထူးဆန်းဆန်းဖြစ်သော အကြောင်းအရာကို “အစ္ဆရိယ” ဟု သဒ္ဒါကျမ်းတို့က ဆို၏။ ဥပမာ-မျက်စိမမြင်သူတစ်ယောက်၏ စောင်းတန်းမရှိသော တောင်ပေါ်သို့ ရောက်အောင် တက်ခြင်းသည် အမြဲ မဖြစ်နိုင်၊ တစ်ရံတစ်ခါမှသာ ထူးထူးဆန်းဆန်း ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့တည်း။ ။ဤနည်း၌ အထင်ရဋ္ဌိသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် ဓာတ်ပစ္စည်း ကြိယမလို။ [တတ္ထ ဟိ အနဘိဏှဝုတ္တိကေ အစ္ဆရိယ သဒ္ဒေါ ဣစ္ဆိတော ရဋ္ဌိဝသေန၊ တေနေဝါဟ အန္ဓဿ ပဗ္ဗတာရောဟဏံ ဝိယာတိ အာဒိ၊-ဋီကာသစ်။]

ထောမနိဓိ။ ။“အာ+စရိယ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ “အာ ဣတိ-အာ ဟူ၍၊ ဝါ-အားဟူ၍၊ စရိယတေ-ပြုကျင့်အပ်၏၊ အဘိနိယတေ-ဆောင်ယူအပ်၏၊ ဣတိ အစ္ဆရိယံ”ဟု ရဋ္ဌိမဟုတ်သောနည်းကိုလည်း ပြသေး၏။ အကန်းတစ်ယောက် တောင်ပေါ်သို့ ရောက်လာသည်ကို တွေ့လျှင် ထူးဆန်းသောကြောင့် “အား.....မျက်စိမမြင်သူက တောင်ပေါ်သို့ ရောက်လာသကဲ့”ဟု တအံ့တဩ ပြောရသော အရာမျိုးတည်း၊ အာပဗ္ဗ၊ စရောတံ၊ ယ ပစ္စည်း၊ ဣ အာဂုံတည်း၊ ဝုဒ္ဓိမရောက်သောကြောင့် ဣပစ္စည်း မကြိတ် ယ ပစ္စည်း ကြိရသည်။

သဒ္ဒနယော။ ။နိယတိတိ နယော၊ သိအပ်သောအနက်၊ သဒ္ဓံ-သဒ္ဒါကျမ်းကို၊ အနုဂတော-အစဉ်လိုက်သော၊ နယော-သိအပ်သောအနက်တည်း၊ သဒ္ဒနယော-နက်၊ (တစ်နည်း) နိယတိ အတ္ထော ဧတေနာတိ နယော-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိကြောင်းဖြစ်သော နည်းလမ်း၊ သဒ္ဓေ-သဒ္ဒါကျမ်း၌၊ အာဂတော-လာသော၊ နယော-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိကြောင်းဖြစ်သော နည်းလမ်းတည်း၊ သဒ္ဒနယော-လမ်း၊ ထို သဒ္ဒါကျမ်းဟူရာ၌

နည်းကား၊ အဋ္ဌကထာနယော-ရှေး အဋ္ဌကထာ၌လာသောနည်းတည်း၊ (ယံ-အကြင် အကြောင်းအရာသည်။) အစ္စရာယောဂ္ဂံ-လက်ဖျစ်တီးခြင်းငှာ လျောက်ပတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (တံ-ထို အကြောင်းအရာသည်။) အစ္စရိယံ-မည်၏။ အစ္စရံ-လက်ဖျစ်ကို၊ ပဟရိတံ-တီးခြင်းငှာ၊ ယုတ္တံ-သင့်လျော် လျောက်ပတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ အဘူတပုဗ္ဗံ-ရှေး၌ မဖြစ်ဘူးသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍)၊ ဘူတံ-ယခုမှ ဖြစ်သည်တည်း။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အဘူတံ-မည်၏။ ဧတံ ဥဘယမ္ပိ-

ပါဏိနီ (၆၊ ၁၊ ၁၄၃) “အစ္စရိယ မနိစ္စေ”ဟူသော သုတ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုသတတ်၊ ထို သုတ်၏အဖွင့် ကာသိကာဝုတ္တိ၌ “အနိစ္စတာယ ဝိသယဘူတာယ (ဝိသယာဓာရဖြစ်သော အနိစ္စတာအနက်၌) အဗ္ဗတမိလ လက္ခဏေ(အံဩဖွယ်၏ အဖြစ်ကို ဤအရာ၌ မှတ်သား အပ်၏) တသ္မိံ အစ္စရိယံ နိပါတျတေ (ထို အနိစ္စတာအနက်၌ အစ္စရိယသဒ္ဒါကို ပြီးစေအပ် ၏)”ဟု ဖွင့်သည်။

အဋ္ဌကထာနယော။ ။အစ္စရာသဒ္ဒါသည် လက်ဖျစ်တီးခြင်းအနက်ကို ဟော၏။

“အစ္စရာယ-လက်ဖျစ်တီးခြင်းငှာ-ယောဂ္ဂံ-လျောက်ပတ်သည်တည်း။ အစ္စရာယောဂ္ဂံ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဝဏ္ဏနာသနိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် ယောဂ္ဂုပုဒ်ကို ချေ၍ ယလာ၊ အာကို ဣပြု၍ “အစ္စရိယံ”ဟု ပြီး၏။ (တစ်နည်း) ယောဂ္ဂအနက်၌ အစ္စရာသဒ္ဒါနောင် တဒ္ဒိတ်ဏိယပစ္စည်း သက်၍ “အစ္စရိယံ”ဟု ပြီးရသည်။ ဤနည်းသည် ရှေးအဋ္ဌကထာ၌ လာသောကြောင့် အဋ္ဌကထာနည်းမည်သည်။ [အစ္စရာယောဂ္ဂံ အစ္စရိယံ နိရုတ္တိနယေန ယောဂ္ဂသဒ္ဒသ လောပတော၊ တဒ္ဒိတဝသေနဝါ ဏိယပစ္စယဿ ဝိစိတြုဂုတ္တိတော၊ သော ပန ပေါရာဏ ဌကထာယမေဝ အာဂတတ္တာ အဋ္ဌကထာနယောတိ ဝုတ္တော-ဋီကာသစ်။]

အဘူတံ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ “အဘူတံ-ရှေးကမဖြစ်ခဲ့ဖူးဘဲ ယခုမှဖြစ်သည်”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်စကားကို ထောက်လျှင် “အဘူတံ”ဟု ပါဠိရိုစေလိုဟန်တူ၏။ ဋီကာသစ်၌လည်း “ပုဗ္ဗေ အဘူတန္တိ အဘူတပုဗ္ဗံ၊ (ဝိသေသန ပရပဒတပျရိသံ၊) စတေန-ဤအဘူတပုဗ္ဗံ ဘူတံဟူသောပါဠိဖြင့်+န+ဘူတံ အဘူတန္တိ နိဗ္ဗစနံ ဘူတသဒ္ဒသဗ္ဗ အတိတတ္ထံ ဒသေတိ”ဟု ဖွင့်၏။ ဗိလာဖို့ရန်လည်းကောင်း၊ ရဿပြုဖို့ရန်လည်းကောင်း မဖွင့်၊ ဆိုလိုရင်းကား- “အဘူတပုဗ္ဗံ-ရှေးကဖြစ်ပြီး မဟုတ်”ဟု ဆိုသဖြင့် “အဘဝိတ္တာတိ ဘူတံ-ဖြစ်ပြီးသော အကြောင်းအရာ=ရှေးကဖြစ်ခဲ့ဖူးသော အကြောင်းအရာ၊ န+ဘူတံ အဘူတံ-ရှေးကဖြစ်ဖူး သော အကြောင်းအရာ မဟုတ်”ဟူသော ဝစနတ္ထကို ပြ၏။ “ယခုမှ အသစ်အဆန်းဖြစ်သော အကြောင်းအရာ”ဟု ဆိုလိုသည်။ အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသူစဉ်ကား ဗ ဒွေဘော်လာ၊ ဘူ၌ ရဿပြု၍ “အဗ္ဗုတံ”ဟု ဆိုသည်။

အဗ္ဗုတံ။ ။သက္ကတ၌မူ “အဗ္ဗုတံ”ဟု ဘူ၌ ရဿဖြင့် ရှိ၏။ အတံ-အဗျယရှေးရှိ သော+ဘာဓာတ်+ဒုတစ်ပစ္စည်းဟု ဆို၏။ အတံ အဗျယသည် အာကသ္မိက (အကြောင်း မရှိဘဲ ဖြစ်သောအရာ) အနက်ကို ဟော၏။ အတံ-အကြောင်းမရှိဘဲ ဖြစ်သည်၏အဖြစ် ဖြင့်+ဘာတံ-ထင်လတ်တတ်၏။ ဣတိ အဗ္ဗုတံ၊ အတံ၌ (တံ) ပျောက်၍ ဗိလာ၊ ဘာ၏

ဤအစ္စရိယံ အဘူတံဟူသော ပုဒ် ၂ ပါး အပေါင်းသည်လည်း၊ ဝိမှယသေဝ-
အံဩအပ်သော အကြောင်းအရာကိုသာ၊ ဝါ-အံဩဖွယ် အကြောင်းအရာကိုသာ၊
အဓိဝစနံ-ဟောသောသဒ္ဓါတည်း။

ယာဝဠိဒန္တိ (ပဒဿ)-၏။ ယာဝစ ဣဒံ (ဣတိ ပဒစ္ဆေဒေါ)-ယာဝစ ဣဒံဟု
ပုဒ်ဖြတ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗော-ပြုထိုက်၏) တေန-ထို ယာဝဠိဒံဟူသော ပါဠိဖြင့်၊
သုပုဋိဝိဒ္ဓတာယ-ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သည်၏အဖြစ်၏။ အပုမေယျ
တံ-မနှိုင်းယှဉ်အပ် မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒသေတိ-ပြ၏။

အာကို ချေ၊ နောက်သို့ကပ်၊ ကောင်းကင်က ဥက္ကာ (မီးရှူးရောင်) ကျလာခြင်းသည် (အများ
အထင်အားဖြင့်) ဘာအကြောင်းမှ မရှိဘဲ ကျလာခြင်းဟု ထင်၏။ ဤသို့ ဘာအကြောင်းမျှ
မရှိဟု ထင်စရာဖြစ်သောကြောင့် အထူးအဆန်း အံ့စရာကို “အဗ္ဘုတ”ဟု ခေါ်သည်။
ဤသို့လျှင် အဋ္ဌကထာ အလိုအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သက္ကတအဖွင့်အားဖြင့်လည်းကောင်း
မဖြစ်စဖူး ထူးဆန်းသောအံ့စရာကို “အဘူတ=အဗ္ဘုတ”ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဝိမှယသေဝ။ ။ဝိပုဗ္ဗ မိ (သက္ကတ၌ သ္မိ) ဓာတ်သည် အံဩခြင်းအနက်ကို ဟော၏။
အပစ္စည်းတည်း။ “ဝိမှိယတေ-အံဩအပ်၏။ ဣတိ ဝိမှယော”ဟု ပြု။ [အဓိဝစနံပုဒ်၏
အနက်ကို နောက်မှ ဖွင့်ပြအံ့။]

ယာဝဠိဒံ။ ။“ယာဝ+စ+ဣဒံ”သည် ပုဒ်ဖြတ်ပြသော ပဒစ္ဆေဒသံဝဏ္ဏနာတည်း။
ယာဝနောင် နိဂ္ဂဟိတံလာ၍ “ယာဝဠ” ဖြစ်သည်ဟု ပြသည်။ ယာဝသဒ္ဓါကို ပါဠိ၌ နိပါတ်ဟု
ဆိုသော်လည်း သက္ကတအဘိဓာန်၌ ယတ် ပရိမာဏအနက်ဟော နာမ်ပုဒ်ဟု ဆို၏။
မည်သို့ပင် ဆိုဆို “ယာဝ-အလွန်အကဲ (အတိုင်းအရှည်ကို လွန်အောင်)”ဟု ပေး၍ သုပုဋိ
ဝိဒိတာ၌ စပ်လျှင် ထိုးထွင်း၍ သံတော်မူပုံမှာ အတိုင်းအရှည် မရှိလောက်အောင် အလွန်
အကဲ ဖြစ်ပါပေသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်မှန် ရနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “တေန သုပုဋိဝိဒ္ဓတာယ
အပုမေယျတံ ဒသေတိ”ဟု ဖွင့်သည်။

ဋီကာ။ ။သို့သော် “တဿ ယတ္တကံ သုဠု ပဋိဝိဒိတာ၊ တံ ဧတ္တကန္တိ န သက္ကာ
အမေဟိ ပဋိဝိဇ္ဇိတံ အက္ခာတုစာတိ အတ္ထော”ဟု ဋီကာဟောင်း၌လည်းကောင်း၊ အတ္ထော
နေရာဝယ် “သပါဌသေသတ္ထော”ဟု ဋီကာသစ်၌လည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ဋီကာဟောင်းအလို
အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း ဋီကာသစ်အလိုမှာ “ယာဝ-အကြင်မျှတိုင်အောင်၊ သုပုဋိ
ဝိဒိတာ-ပြ၊ တံ-ထိုထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကို၊ ဧတ္တကံဣတိ-ဤမျှလောက် ရှိ၏ဟူ၍၊ အမေဟိ-
တို့သည်၊ ပဋိဝိဇ္ဇိတံ-ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အက္ခာတုစ-ပြောပြခြင်းငှာ
လည်းကောင်း၊ န သက္ကာ-မတတ်နိုင်”ဟု ဤပါဠိတို့ကို ထည့်၍ အနက်ပေးရလိမ့်မည်။
“ထိုအနက်သည် ယာဝဠိဒံဟု ဆိုသော ရဟန်းများ၏ ရည်ရွယ်ချက် ဟုတ်-မဟုတ် စဉ်းစားပါ။

သုပုဋိဝိဒ္ဓတာယ။ ။သုပုဋိဝိဒ္ဓတာယ နေရာဝယ် “သုပုဋိဝိဒိတတာယ”ဟုလည်း
မူကွဲရှိ၏။ သုဠု+ပဋိဝိဒ္ဓါ သုပုဋိဝိဒ္ဓါ (နာနာဓိမုတ္တိကတာ)၊ သုပုဋိဝိဒ္ဓါယ+ဘာဝေါ သုပုဋိ
ဝိဒ္ဓတာ-ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍သိအပ်သော နာနာဓိမုတ္တိကတာ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ
ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍သိခြင်းကြိယာ၊ ဝါ-သိတတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်။

တေန ဘဂဝတာ ဇာနတာ ၊ပေ၊ သုပ္ပဋိဝိဒိတာတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတုံကား၊ သင်္ခေပတ္တော-အကျဉ်းဖြစ်သော အနက်တည်း၊ [ဇာနတာစသည်၏အနက်ကို ဖွင့်သင့်သမျှ ဖွင့်ရလျှင် အလွန်ကျယ်ဝန်းဖွယ်ရှိ သောကြောင့် ထိုမျှလောက်မဖွင့်ဘဲ အကျဉ်းမျှ ဖွင့်အပ်သောအနက်-ဟူလို။] ယော သော ဘဂဝါ-အကြင် မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သမတ္တိံသပါရမိယော-အတိကျ သုံးဆယ်သော ပါရမီတော်တို့ကို၊ [“သမ”ကို “အညိအမျှ” ဟု ပေးကြ၏၊ မည် သည့်အရာနှင့် အညိအမျှဟု နှိုင်းယှဉ်ဖွယ် မရှိသောကြောင့် တစ်မျိုးပေးလိုက် သည်၊] ပူရေတွာ-ပြည့်စေတော်မူပြီး၍၊ ဝါ-ဖြည့်ကျင့်တော်မူပြီး၍၊ သဗ္ဗကိလေ သေ-အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကို၊ ဘဒ္ဒိတွာ-ဖျက်ဆီးတော်မူ၍၊ အနတ္တရုံ- အတူမရှိ မြတ်သော၊ သမ္မာသမ္ဗောဓိ-မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုယ်တိုင် သိစွမ်းနိုင် သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ (ရတော်မူပြီ) [“တေန ဘဂဝတာ”ကို ဧထာမိတေန၏ နောက်မှ

ယော သော ၊ပေ၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ ။ပါဠိတော်၌ တေန ဘဂဝတာ ဇာနတာ စသည်ဖြင့် ရှိ၏၊ ထို တေန ဘဂဝတာ၌ တသဒ္ဓါဖြင့် ပကတတ္ထ (ရှေးဦးစွာ ပြုအပ်သော= အစစွာဖြစ်သော အဘိသမ္ဗုဒ္ဓအနက်) ကို ညွှန်ပြ၏၊ မှန်၏- ဘုရားအဖြစ်ဟူသည် ကိလေသာအားလုံးကို ဝါသနာနှင့်တကွ ဖျက်ဆီးနိုင်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်နှင့် အလုံးစုံ ကို အကုန်သိမြင်တော်မူနိုင်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တည်း၊ ထိုဉာဏ်တော် နှစ်ပါးသည် ဘုရားအဖြစ်၌ အစစွာပြုအပ်သော “ပကတ”လည်း ဟုတ်၏၊ အထင်အရှားဆုံးလည်း ဖြစ်၏၊ သို့ဖြစ်၍ တသဒ္ဓါဖြင့် ထိုဉာဏ်တော်နှစ်ပါးကို ညွှန်ပြကြောင်း သိဖို့ရာ “ယော သော ဘဂဝါ” စသော အနိယမဝါကျကို အပိုထည့်ရသည်၊ ထိုဉာဏ်တော်ကို ပြရာဝယ် အာဂမနပဋိပဒါ (ထိုဉာဏ်တော်၏ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ပါရမီအကျင့်) နှင့်တကွ ပြလို၍ “သမတ္တိံသပါရမိယော ပူရေတွာ” ဟုလည်း အပိုထည့်၍ ပြသည်။

ဋီကာဟောင်း။ ။ပကတတ္ထပဋိနိဒ္ဒေသော တသဒ္ဓေါတိ တဿ (ထို တသဒ္ဓါ၏) ဘဂဝတာတိ အာဒိဟိ ပဒေဟိ သမာနာဓိကရဏဘာဝေန ဝုတ္တဿ (တဿ ပြန်လှည့်၊) ယေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝေန ဘဂဝါ ပကတော၊ သုပါကဋ္ဌောစ ဟောတိ၊ တံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓ ဘာဝံ သဒ္ဓိံ အာဂမနပဋိပဒါယ အတ္ထဘာဝေန ဒဿေန္တော ယော သော ၊ပေ၊ အဘိသမ္ဗု ဒ္ဓေါတိ အာဟ။ [ဋီကာသစ်၌ကား “ပကတ္ထ”နေရာဝယ် “သကတ္ထ”ဟု ရှိ၏၊ ပါဠိပျက်ဟန် တူသည်၊ ပရိဝါအဋ္ဌကထာ၏ သာရတ္ထဋီကာလည်း ဤဋီကာဟောင်းပါဠိအတိုင်းပင် ရှိ၏၊ “ပကတော အဓိကတော ပါကဋ္ဌော စ”ဟု အပိုပင် ပါသေးသည်။]

အနတ္တရုံ သမ္မာသမ္ဗောဓိ။ ။အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်း ရှိသော (အနီးကပ်ဆုံး အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ရှိသော) သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကိုလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ နီးစွာသောအကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တော်ကိုလည်း ကောင်း၊ “အနတ္တရုံ သမ္မာသမ္ဗောဓိ”ဟု ခေါ်သည်၊ မှန်၏-အခြားသော သာဝကတို့သည် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို ရကြသော်လည်း သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ အကြောင်းမဟုတ်၊

အနက်ပေးပါ။] တေသံ တေသံ သတ္တာနံ-ထိုထို သတ္တဝါတို့၏၊ အာသယာ နုသယံ-အာသယ၊ အနုသယကို၊ ဇာနတာ-အာသယာနုသယဉာဏ်ဖြင့် သိတော် မူသော၊ ဟတ္ထတလေ-လက်ဝါးပြင်၌၊ ထပိတံ-ထားအပ်သော၊ အာမလကံ- သျှစ်သျှားသီးကို၊ ဝါ-ဆီးဖြူသီးကို၊ (ပဿတိ) ဝိယ-မြင်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊) သဗ္ဗဗေယျဓမ္မံ-အလုံးစုံသော သိဖွယ်တရားကို၊ ပဿတာ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့် မြင်တော်မူသော။

ဘုရားရှင်၏ အရဟတ္တမဂ်ကား ထိုဉာဏ်တော်ရသည်နှင့်တပြိုင်နက် သဗ္ဗညုတာဉာဏ် တော်ကိုလည်း ရပြီးဖြစ်သောကြောင့် သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကိုသာ “အနုတ္တရ” ဟု ဆိုရသည်။ ထိုဉာဏ် တော်နှစ်ပါးသည်ပင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အလုံးစုံသောဂုဏ်တော်ပြည့်စုံမှုကို ပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။

ဇာနတာ ပဿတာ။

။ဇာနတာ ပဿတာအရ သိခြင်း မြင်ခြင်း နှစ်မျိုးလုံးပင် ပညာ၏ ဝေဝုစံပရိယာယ် စကားလှယ်ဖြစ်ပါသော်လည်း နောက်၌ ဖွင့်လတံ့သော ထိုထို အနက်အထူးအားဖြင့် ထိုဉာဏ်နှင့် ဒဿနတို့၏ ဟောရာအနက်အထူး၏ ဖြစ်ပုံကို ပြလို သောကြောင့် “တေသံ တေသံ သတ္တာနံ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [သတိဝိ ဉာဏဒဿန သဒ္ဓါနံ ဣဓ ပညာဝေဝစနဘာဝေ တေန တေန ဝိသေသေန နေသံ သဝိသယ ဝိသေသပ္ပ ဝတ္တိ ဒဿနတ္ထံ အသာဓာရဏညာဏဝိသေသဝေသေန ဝိဇ္ဇတ္တယဝေသေန ဝိဇ္ဇာဘိညာနာ ဝရဏ ဝသေန သဗ္ဗညုတာညာဏမံသစက္ခုဝသေန ပဋိဝေဓဒေသနာညာဏဝေသေနစ တဒတ္ထံ ယောဇေတွာ ဒဿေန္တော တေသံ တေသန္တိ အာဒိမာဟ၊-ဋီကာ။]

အာမလကံ။

။ “အာမလက (အာမလကီ)-ဆီးဖြူသီး” ဟု အဘိဓာန်နိဿယသစ်၌ မိန့်၏။ ဆီးဖြူသီးကိုပင် ရခိုင်လူမျိုးတို့က “ရှစ်ရှားသီး” ဟု ခေါ်သတတ်၊ “နတ္ထိ မလံ ယဿာတိ မအလံ၊ အမလံယေဝ အာမလကံ” ဟု ကြံ၍ “ညစ်ကြေးမတင် လွန်သန့်စင် သော ပတ္တမြား” ဟုလည်း ပေးကြ၏။ သို့သော် အမလနောင် သတ္တ၌ ကပစ္စည်းသက်ရံမှုဖြင့် အာဝုဒ္ဓိ မရောက်နိုင်သောကြောင့် စဉ်းစားရာ၏။

အာသယာ ပေ၊ ပဿတာ။

။ ဤနည်းကို အသာဓာရဏဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် ပြ သည်။ မှန်၏-အာသယာနုသယဉာဏ်တော်နှင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည် အခြားသော ရဟန္တာများနှင့် မဆက်ဆံသော ဉာဏ်တော်အထူးတည်း။ [ဧတ္ထ ဟိ ပဌမမတ္ထံ အသာဓာ ရဏညာဏဝေသေန ဒဿေတိ၊ အာသယာနုသယညာဏေန ဇာနတာ သဗ္ဗညုတာနာဝရဏ ညာဏေဟိ ပဿတာတိ အတ္ထော၊-ဋီကာသစ်၊ အာသယာနုသယအကျယ်ကို ဒေသနာ သာသနကထာဘေဒ အခန်း၌ ညွှန်ပြခဲ့ပြီ။]

မှတ်ချက်။

။ ဤနေရာ၌ သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်နှင့် အနာဝရဏဉာဏ်တော် ၂ ပါးကို ဗဟုဝစ် ဆိုထားသောကြောင့် ကွဲပြားသကဲ့သို့ ထင်ရသော်လည်း သာရတ္ထဋီကာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓအဖွင့်၌ကား “ဧကမေဝ ဟိ တံ ဉာဏံ၊ အနဝသေသသင်္ခတာသင်္ခတ သမ္ဗုတိ ဓမ္မဝိသယတာယ သဗ္ဗညုတာညာဏံ၊ တတ္ထ စ အာဝရဏာဘာဝတော နိဿင်္ဂစာရမုပါ ဒါယ အနာဝရဏညာဏန္တိ ဝုတ္တံ” ဟု မိန့်သည်။

အပိစ-သည်သာမကသေး၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာဒီဟိ-ပုဗ္ဗေနိဝါသ အစရှိသော အဘိညာဉ်တို့ဖြင့်၊ ဇာနတာ-သော၊ ဒိဗ္ဗေနစက္ခုနာ-ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ်ဖြင့်၊ ပဿတာ-သော၊ [ဤဒုတိယနည်းကိုကား ဝိဇ္ဇာသုံးပါးဖြင့် ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် ပုဗ္ဗေနိဝါသာဒီဟိ၌ အာဒိအရ အာသဝက္ခယဉာဏ်ဝိဇ္ဇာကို ယူပါ။] တိဟိ-၃ ပါးကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာဟိ-ဝိဇ္ဇာတို့ဖြင့်၊ ဝါ ပန-ထို့ပြင်တစ်နည်းကား၊ ဆဟိ-၆ ပါးကုန်သော၊ အဘိညာဟိ-အဘိညာဉ်တို့ဖြင့်၊ ဇာနတာ-သော၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဝေယျတရား၌၊ အပ္ပဋိဟတေန-မပိတ်ပင် မဆီးတားအပ်သော၊ သမန္တစက္ခုနာ-သမန္တစက္ခုဖြင့်၊ ပဿတာ-သော။

ဝါ-တစ်နည်း၊ သဗ္ဗဓမ္မဇာနနသမတ္ထာယ-အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ ပညာယ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ပညာဖြင့်၊ ဇာနတာ-သော၊ သဗ္ဗသတ္တာနံ-အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏၊ စက္ခုဝိသယာတိတာနိ-စက္ခု၏ အရာကို လွန်ကုန်သော၊ (စက္ခုဖြင့် မြင်လောက်သော ရူပါရုံကို လွန်ကုန်သော-ဟူလို၊) တိရောကုဋ္ဌာဒိဂတာနိ-နံရံ၏ တစ်ဖက်အစရှိသော အရပ်တို့၌ ရောက်ကုန်သော၊ ရူပါနိပိ-ရူပါရုံတို့ကိုသော်မှလည်း၊ အတိဝိသုဒ္ဓေန-အလွန် အထူးသဖြင့် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော၊ မံသစက္ခုနာ-မံသစက္ခုတော်ဖြင့်၊ (ပကတိ မျက်လုံးတော်ဖြင့်။)

တိဟိ ပေ၊ ပဿတာ။ ။“တတိယံ အဘိညာနာဝရဏညာဏဝသေန”ဟု ဋီကာဆိုသောကြောင့် ဤ တတိယနည်းကို အဘိညာဉ် ၆ ပါး သမန္တစက္ခု ဟူသော အနာဝရဏဉာဏ်ဖြင့် ပြသည်၊ ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးသည် အဘိညာဉ် ၆ ပါးတွင် ပါဝင်သော်လည်း ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးတည်းဟူသော အစုတစ်စုအားဖြင့် ထင်ရှားပြီး ဖြစ်သောကြောင့် သီးခြား ခွဲ၍လည်း ပြသည်။ [အဘိညာ ပရိယာပနာနိပိ တိဟိ ဝိဇ္ဇာဟိတိ တာသံ ရာသိဘောဒ ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ၊ အနာဝရဏညာဏသင်္ခါတေန သမန္တစက္ခုနာ ပဿတာတိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်။]

သဗ္ဗဓမ္မ ပေ၊ မံသစက္ခုနာ။ ။ဤစတုတ္ထနည်းကိုကား “သဗ္ဗဓမ္မဇာနန သမတ္ထာယ ပညာယ”အရ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မံသစက္ခုနာအရ မံသစက္ခုတော်ဖြင့်လည်းကောင်း ပြသည်၊ [ကုဋ္ဌဿ ဘိတ္တိယာ-နံရံ၏+တိရော-ဟိဟုဘက်တည်း၊ ဝါ-အတွင်း၊ တိရောကုဋ်၊ တိရောကုဋ်+အာဒိ ယေသန္တိ တိရောကုဋ္ဌာဒယော၊ တော တောင်တိုက်တာ အိမ်ရာ စသည်တို့၏ ဟိဘက်-သို့မဟုတ် အတွင်းဘက်အရပ်ကို “တိရောကုဋ္ဌာဒိ”ဟု ဆိုသည်၊ တိရောကုဋ္ဌာဒိသု-တို့၌၊ ဂတာနိ-ဖြစ်သော ရူပါရုံတို့တည်း၊ တိရောကုဋ္ဌာဒိဂတာနိ-တို့၊ ပိကား သမ္မာဝနာဇောတက ဂရဟာသမုစ္စည်း၊ “တိရောကုဋ္ဌ စသည်၌ တည်သော ရူပါရုံတို့ကိုသော်မှ မြင်နိုင်သေး၏၊ အကွယ်အကာမရှိသော အဝေးရူပါရုံတို့ကို မြင်နိုင်မှုမှာ ပြောစရာမရှိ”ဟု ဂရဟာပြုပါ။]

အတိဝိသုဒ္ဓေန။ ။အတိဝိသုဒ္ဓေနာတိ အတိဝိယ ဝိသုဒ္ဓေန ပဉ္စဝဏ္ဏသမန္နာဂတေန (နိလ ပီတ အစရှိသော အရောင် ငါးမျိုးနှင့်ပြည့်စုံသော) သုနီလပါသာဒိကအက္ခိလောမ သမလင်္ဂတေန(အလွန်ညိုသော ကြည်ညိုဖွယ်သော မျက်မွေးတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်

ပဿတာ-သော၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အတ္တဟိတသာဓိကာယ-ကိုယ်တော်၏စီးပွားကို ပြီးစေတတ်သော၊ သမာဓိပဒဋ္ဌာနာယ-သမာဓိဟူသော နှီးစွာသောအကြောင်း ရှိသော၊ ပတိဝေဓပညာယ-သစ္စာ ၄ ပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော မဂ်ပညာ ဖြင့်၊ ဇာနတာ-သော၊ ပရဟိတသာဓိကာယ-သူတစ်ပါးတို့၏ စီးပွားကို ပြီးစေ တတ်သော၊ ကရုဏာပဒဋ္ဌာနာယ-ကရုဏာဟူသော နှီးစွာသော အကြောင်းရှိ သော၊ ဒေသနာပညာယ-ဒေသနာပညာဖြင့်၊ ပဿတာ-သော။

[ဇာနတာ ပဿတာတို့ကို ဖွင့်ပြပြီး၍ အရဟတာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေနတို့ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “အရိနံ ဟတတ္တာ” စသည်ကို မိန့်။] အရိနံ-ကိလေသာ ရန်သူတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဟတတ္တာ-သတ်ဖြတ်အပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်

သော) ရတ္တိစေတ ဒိဝါစ သမန္တာ ယောဇနံ ပဿန္တေန (ညဉ့်အမှောင်၌ဖြစ်စေ၊ နေ့အခါ၌ ဖြစ်စေ ပတ်ဝန်းကျင် တစ်ယူဇနာအရပ်ကို မြင်စွမ်းနိုင်သော) မဲသစက္ခုနာ၊ [ပတ်ဝန်းကျင် အသားဆိုင်နှင့်တကွသော စက္ခုကို “မဲသစက္ခု” ဟု ခေါ်သည်။] “နံရံစသည်တို့ ကွယ်ကာ သော ရူပါရုံ” ဟူရာ၌ ထိုနံရံစသည်ဝယ် အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်မှုန့်ကလေးများ ဆက်စပ်နေရကား ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အကြားအကြား၌ အာကာသဓာတ်ဟူသော အပေါက်အကြား ရှိနေ သေး၏။ ထို အပေါက်အကြားဖြင့် အတွင်း၌တည်သော ရူပါရုံများ ကို မြင်နိုင်သည်ဟု ယူကြသည်။

အတ္တဟိတ ပေ၊ ဒေသနာပညာယ။ ။ ဤပဉ္စမနည်းကိုကား ပတိဝေဓပညာ ဒေသနာပညာတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ပြသည်။ ပတိဝေဓပညာဟူသည် သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော မဂ်ပညာတည်း။ ထိုမဂ်ပညာကို အတ္တဟိတသာဓိကာယဟု ဆိုရာ၌ မုချအားဖြင့် ဆိုခြင်းတည်း။ ပရိယာယ်အားဖြင့်ကား ပရဟိတသာဓိကာလည်း ဖြစ်နိုင်ပါ သေး၏။ ဘာကြောင့်နည်း-ထိုအရိယာမဂ်ပညာဖြင့် တရားသဘောတို့ကို ဖုံးလွှမ်းတတ် သော ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ဖြတ်နိုင်သည့်အတွက် တရားဟောဖို့ရန် ဒေသနာဉာဏ် စသည်များလည်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့် တရားဟောရ သောကြောင့် ဒေသနာပညာဟူသည် သဗ္ဗညုတပညာတည်း။ [အတ္တဟိတသာဓိကာယာတိ ဧကံသတော ဝုတ္တံ၊ ပရိယာယတော နေသာ ပရဟိတသာဓိကာပိ ဟောဂံ၊ တာယ ဟိ ဓမ္မသဘာဝပဋိစ္ဆာဒကကိလေသမုဗ္ဗိတာယ ဒေသနာညာဏာဒိ သမ္ဘဝတိ-ဋီကာသစ်။]

သမာဓိပဒဋ္ဌာနာယ။ ။ ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် တကွဖြစ်သော သမာဓိသည် ပဋိဝေဓ မဂ်ဉာဏ်ဖြစ်ဖို့ရန် အကြောင်းခံဖြစ်သောကြောင့် “သမာဓိပဒဋ္ဌာနာယ” ဟု ဆိုသည်။ [ဝိပဿနာသဟဂတော သမာဓိ+ပဒဋ္ဌာနံ အာသန္နကာရဏံ ဧတိဿာတိ သမာဓိ ပဒဋ္ဌာနာ-ဋီကာသစ်။]

အရိနံ ဟတတ္တာ။ ။ အရိနန္တိ ကိလေသာရိနံ၊ ပဉ္စမာရာနံ ဝါ၊ သာသနပစ္စတ္ထိကာနံ ဝါ အညတိတ္ထိယာနံ-ဋီကာသစ်။ ဤဋီကာအလိုအားဖြင့် “အရိနံ-ကိလေသာတည်းဟူသော ရန်သူ၊ မာရ်ငါးပါးတည်းဟူသော ရန်သူ၊ သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော

လည်းကောင်း၊ ပစ္စယာဒီနံ-ပစ္စည်းလေးပါး အစရှိသည်တို့ကို၊ (ပဋိဂ္ဂဟိတုံ-
 ခံယူခြင်းငှာ) အရဟတ္တာစ-ထိုက်တော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
 အရဟတာ-အရဟန္တမည်တော်မူသော၊ ဝါ-ကိလေသာရန်သူတို့ကို သတ်ဖြတ်
 တော်မူပြီးသော၊ ဝါ-ပစ္စည်းလေးပါး အစရှိသည်တို့ကို ခံယူခြင်းငှာ ထိုက်တော်မူ
 သော၊ သမ္မာ-မဖောက်မပြန်လည်းကောင်း၊ သာမဇ္ဇ-ကိုယ်တော်တိုင်လည်း
 ကောင်း၊ သဗ္ဗမ္မောနံ-အလုံးစုံသောတရားတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတ္တာ-သိတော်မူ
 အပ်ကုန်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန-သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမည်တော်မူသော၊ ဝါ-
 မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုယ်တိုင် အလုံးစုံသောတရားတို့ကို သိတော်မူသော၊
 [တေန ဘဂဝတာ၌ စပ်ပါ၊ ရှေးက သာမဇ္ဇ၌ စအတွက် ဧဝအနက်ပေးကြသည်၊
 ဋီကာသစ်လည်း ဖွင့်၏၊ မိမိကား မကြိုက်၍ တစ်မျိုးပေးပါသည်၊ ပါရာဇိကဏ်
 ဝေရဉ္စကဏ္ဍ သမ္မာသမ္မောဓိ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါအဖွင့် ဘာသာဋီကာ ကြည့်ပါ။]

တိတ္ထိတည်းဟူသော ရန်သူ”ဟု သုံးနည်း ပေးရလိမ့်မည်။ “၏”ဟု ပေးရာ၌ “တ္ထ”၏
 သမ္ဗန်ဟု ဗုတ်ပါ။ “ကို”ဟု ပေးခြင်းကား “ဟတ”၌ ကံဟော တပစ္စည်းဝယ် အပဓာန
 အားဖြင့် စပ်ဖို့ရန် ပေးခြင်းတည်း။

ဟတတ္တာ။ ။ဟတအရ သတ်ခြင်းဟူသည်လည်း ကိလေသာတို့ကို သတ်တတ်
 သော မဂ်လေးပါးတည်း။ မာရ်ငါးပါးကို သတ်ရာ၌ကား ဇိနဝစနယုတ္တံ ဟိသုတ်အဖွင့်
 ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ မာရ်ငါးပါးအောင်ပုံကို ကြည့်ပါ။ သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်
 ဖြစ်သော တိတ္ထိတို့ကို သတ်ခြင်းဟူသည်ကား တန်ခိုးပြာဋိဟာတို့ဖြင့် တိတ္ထိတို့ကို လွှမ်းမိုး
 တော်မူခြင်း၊ ပြန်၍မေးသောအခါ သူတို့ဉာဏ်ထဲမှာ မထင်လာအောင် ပြုလုပ်တော်မူခြင်း၊
 သူတို့က ဆန့်ကျင်ဘက်လုပ်သည်ကို လစ်လျူရှုတော်မူခြင်းတည်း။ ဤတိတ္ထိတို့ သတ်ပုံကို
 ရည်ရွယ်၍ ဋီကာသစ်၌ “တေသံ ဟနနံ ပါဋိဟာရိယေဟိ အဘိဘဝနံ အပ္ပဋိဘာနတာ
 ကရဏံ အဇ္ဈပေက္ခနဉ္စ”ဟု မိန့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤ “အရိနံ ဟတတ္တာ”ဟူသော အဖွင့်အရ “အရယော+ဟတာ အနေ
 နာတိ အရိဟတ”ဟု သမာသံတွဲပြီးနောက် နာဝိဘတ်သက်၊ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဣကို အပြု၊
 ဟတမှ တကို ချေ၊ နာကို တာကဲ့သို့ ငဲ့၍ “အရဟတာ”ဟု ဖြစ်ရသတတ်။ (တစ်နည်း)
 “အရယော+အဟနီတိ အရဟန္တော”ဟု ဟနဓာတ်နောင် အန္တပစ္စည်းသက်၍ ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း
 ထုံးစံအတိုင်း ပြီးသည်။ ဤသို့ ဋီကာသစ်၌ နှစ်နည်း ရုပ်တွက်၍ ပြသည်။

ပစ္စယာဒီနံ အရဟတ္တာ။ ။ပစ္စယာဒီနံ သမ္ဗဒါနဘူတာနံ တေသံ ဝါ ပဋိဂ္ဂဟဏံ
 ‘ပဋိဂ္ဂဟိတုံ ဝါ အရဟတိတိ အရဟန္တိ ဒသေတိ ပစ္စယာဒီနဉ္စ အရဟတ္တာတိ ဣမိနာ-
 ဋီကာသစ်၊ ဤ၌ “ပစ္စယာဒီနံ”ကို သမ္ဗဒါနံဟု ဖွင့်ခြင်းမှာ စဉ်းစားစရာတည်း။ အရဟတိ
 ပုဒ်က သမ္ဗဒါနံကို ငဲ့သော်လည်း ထိုအရဟတိဆိုရာ ကတ္တာဖြစ်နိုင်သောပုဒ်က သမ္ဗဒါနံ
 ဖြစ်ရ၏။ “အရဟတိ မလ္လော မလ္လဿ” စသည်တည်း။ ဤပစ္စည်းလေးပါးကား အရဟတိ
 ၏ ကတ္တာ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “တေသံ ဝါ ပဋိဂ္ဂဟဏံ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်ပြ
 သည်။ တိုအလို “ပစ္စယာဒီနံ”၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည် ကံအနက်ဟောတည်း။

ဝါ-တစ်နည်း၊ အန္တရာယိကဓမ္မ-အန္တရာယံကို ပြုတတ်ကုန်သော တရားတို့ကို၊ ဇာနတာ-သော၊ နိယျာနိကဓမ္မ-ရာဂစသည်မှ ထွက်မြောက်တတ်ကုန်သော တရားတို့ကို၊ ပဿတာ-သော၊ ကိလေသာရိနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဟတတ္တာ-ကြောင့်၊ အရဟတာ-သော၊ ဝါ-သော၊ သမ္မာ-လည်းကောင်း၊ သာမဉ္ဇ-လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗဓမ္မာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတ္တာ-ကြောင့်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန-သော၊ ဝါ-သော၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ စတုဝေသာရဇ္ဇဝေသေန-၄ပါးသော ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်၏ အပြားအံးဖြင့်၊ စတုဟိ-ကုန်သော၊ အာကာရေဟိ-အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ ထောမိတေန-ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သော၊ တေန ဘဂဝတာ-သည်၊ သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့၏၊ နာနာမိမုတ္တိကတာ-အမျိုးမျိုးသော လွန်လွန်ကဲကဲ သက်ဝင်ခြင်း ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ နာနဇ္ဈာသယတာ-အမျိုးမျိုးသော အလိုဆန္ဒ ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ သုပ္ပဋိဝိဒိတာ-ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီး၊ ယာဝ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ သုဋ္ဌ-ကောင်းစွာ၊ ပဋိဝိဒိတာ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီး၊ ဣတိ (အယံ)-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ (သင်္ဃေပတ္ထော-တည်း။)

ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ အဿာ-ထိုနာနာမိမုတ္တိကတာ၏၊ သုပ္ပဋိဝိဒိတာဘဝံ-ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒသေတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ အယံ ဟီတိ အာဒိ-ကို၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒတ္ထေရော-သည်၊ (တစ်နည်း) သံဂီတိ

နာနာမိမုတ္တိကတာ။ ။ အဓိမုတ္တိ၌ အဓိ+မုစဓာတ်၊ တိပစ္စည်း၊ “အဓိ-လွန်လွန်ကဲကဲ၊ ဝါ-စွဲစွဲမြဲမြဲ၊ မုတ္တိ-(အခြားအာရုံ၌ ငြိကပ်ခြင်းမရှိဘဲ) လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် အာရုံ၌ သက်ဝင်ခြင်း” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏။ [ကောယံ အဓိမုစ္စနတ္ထောနာမ |ပေ၊ အာရမဏေ အဘိရတိဝေသေန သုဋ္ဌ၊ အဓိမုစ္စနတ္ထော-အဋ္ဌသာလိနိ၊ ဝိမောက္ခကထာ။] သီလကွန် ဋီကာ ဟောင်း၌လည်း “အဓိမုတ္တိနာမ သတ္တာနံ ပုဗ္ဗစရိယဝေသေန (ရှေးဘဝ၌ ကျင့်အပ်သော အလေ့အကျင့်၏အစွမ်းကြောင့်) အဘိရုစိ (ယခုဘဝ၌ အရာဝတ္ထုတစ်ခုကို အလွန်ကြိုက်နှစ်သက်နေခြင်းတည်း) ဟု ရှေ့၌ အဓိမုတ္တိ၏သဘောကို ဖွင့်ခဲ့ပြီ၊ ထိုအဘိရုစိဟူသည် အဇ္ဈာသယ (အဓိ+အာသယ-လွန်ကဲသော အလိုဆန္ဒ)ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ အဓိမုတ္တိ “အဇ္ဈာသယ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။

ဆက်ဦးအံ့-ထို အဓိမုတ္တိသည် ဟီန “(အောင်တန်းကျသော အကြိုက်) ပဏီတ (အထက်တန်းကျသော အကြိုက်)” ဟု အချုပ်အားဖြင့် ၂ မျိုးသာရှိသော်လည်း ဟီနတွင်လည်း တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး မတူကွဲပြား၍ ပဏီတတွင်လည်း တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး မတူကွဲပြားသော အကြိုက်ရှိပြန်ရကား နာနာဟု ဝိသေသနပြုရသည်။ [အဓိ+မုစ္စတိ-လွန်လွန်ကဲကဲ+ လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် သက်ဝင်တတ်၏၊ ဣတိ အဓိမုတ္တိ၊ နာနာ+အဓိမုတ္တိ ယေသန္တိ နာနာမိမုတ္တိကာ၊ (သတ္တာ)၊ သမာသန္တ (က) ပစ္စည်း။]

ဣဒါနိ |ပေ၊ အယံဟီတိ အာဒိမာဟ။ ။ ပါဠိတော်၌ သုပ္ပဋိဝိဒိတာ၏နောက်ဝယ် “အယံ ဟီ သုပ္ပိယော” စသည်ရှိ၏၊ “ဣဒါနိ |ပေ၊ အာဒိမာဟ” ဟူသော စကားသည် ထိုပါဠိတော်၏ အနုသန္ဓေတည်း၊ ထို့နောက် “ဓာတုသော ဘိက္ခဝေ” စသော ပါဠိသည်

ကာရော-သည်၊) အာဟ-ပြီ၊ ဣဒံ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ၊ (ကိ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊) ဘဂဝတာ-သည်၊ ဓာတုသော ဘိက္ခုဝေ သတ္တာ သံသန္တန္တိ သမေန္တိ ၊ပေ၊ ကလျာဏာ မိမုတ္တိကာ ကလျာဏာမိမုတ္တိကောဟိ သဒ္ဓိံ သံသန္တန္တိ သမေန္တိတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့၏၊ ယာ အယံ နာနာဓိမုတ္တိကတာ-အကြင် အမျိုးမျိုးသော လွန်လွန်ကဲကဲ သက်ဝင်ခြင်း ရှိကုန်သည် အဖြစ်ကို၊ ယာ အယံ နာနာဇ္ဈာသယတာ-အကြင် အမျိုးမျိုးသော အလိုဆန္ဒရှိကုန်သည် အဖြစ်ကို၊ ယာ အယံ နာနာဒိဋ္ဌိကတာ-အကြင် အမျိုးမျိုးသော အမြင်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-အကြင် အမျိုးမျိုးသော အယူရှိကုန်သည် အဖြစ်ကို၊ ယာ အယံ နာနာဓန္တိတာ-အကြင် အမျိုးမျိုးသော နှစ်သက်ခြင်း ရှိကုန်သည် အဖြစ်ကို၊ ယာ အယံ နာနာရုစိတာ-အကြင် အမျိုးမျိုးသော အကြိုက်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ နာဠိယာ-ကွမ်းစားခွက်ဖြင့်၊ မိနန္တေနပိယ-ချင့်သူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တုလာယ-ချိန်ခွင်ဖြင့်၊ တုလယန္တေန

ဓာတုသံယုတ်၌လာသော ပါဠိတော်တည်း၊ “ထိုအချိန်က မဏ္ဍလမာဠ၌ စကားပြောကြသော ရဟန်းတော်တို့သည် (စိတ်ထည်း၌ ဓာတုသံယုတ်ပါဠိတော် ထင်မြင်လာရကား) ထိုဆရာတပည့် နှစ်ယောက်တို့၏ အပြစ်ပြောခြင်း ဂုဏ်ပြောခြင်းအားဖြင့် အဓိမုတ္တိချင်း မတူပုံကိုပါ ဓာတုသံယုတ်ပါဠိတော်နှင့် ဆက်သွယ်၍ စကားပြောကြသည်”ဟု ပြလို၍ “ယာ အယံ ၊ပေ၊ သုပ္ပဋိဝိဒိတာ”ဟု မိန့်သည်။ [“ယာစ အယံ”ဟု စသဒ္ဓါပါသည်ကား မကောင်း၊ “ယာ အယံ”ကို သံယုတ်ပါဠိတော်ကို ကျော်၍ နာနာဓိမုတ္တိကတာ စသည်နှင့် တွဲပါ။]

ဣဒါနိဿာ။ ။ ဣဒါနိဿာနေရာ၌ “ဣဒါနိဿ”ဟုလည်း ရှိ၏၊ ဋီကာသစ်၌ “အဿ ဘဂဝတော”ဟု ဆဋ္ဌိကတ္တားဖွင့်၍ “သုပ္ပဋိဝိဒိတာဘဝ၏ သမ္မန်ကိုကား “တာသံ”ဟု ထည့်၍ ဖွင့်သည်၊ စာသွားမကောင်းပါ၊ ဆရာတို့ကား-“ဣဒါနိဿာ”ဟု ပါဠိကို ပြင်၍ “အဿာ-ထိုနာနာဓိမုတ္တိကတာ၏”ဟု ဘာဝသမ္မန်အဖြစ်ဖြင့် ပြတော်မူကြသည်၊ နာနာဓိမုတ္တိကတာပုဒ်က ဣတ္ထိလိန် ဧကဂုဏ်ဖြစ်သောကြောင့် “အဿာ”ဖြင့် ထိုဣတ္ထိလိန် ဧကဂုဏ်ကို စွဲခြင်းသည် ထုံးစံကျ၏၊ တာသံဟု ဋီကာ၌ ဗဟုဂုဏ်ထားခြင်းမှာ ထုံးစံမကျ။

သံသန္တန္တိ သမေန္တိ။ ။ သံရှေးရှိသောကြောင့် သန္တုဇာတ်သည် သမ္မန္တ (ဆက်စပ်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “သမ္မန္တန္တိ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ ထိုဆက်စပ်ခြင်းဟူသည်လည်း အချင်းချင်း ရောနှောမိကြခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝိဿသန္တိ-အကျွမ်းတဝင် ချစ်ခင်ကြကုန်၏”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ သမေန္တိ၌ “သံ+ဇန္တိ”ဟု ခွဲ၊ သံကို “သမ္မာ (တစ်နည်း) သဟ”ဟု ဖွင့်၏ ဇန္တိ၌ ဣ (ဧ) ဓာတ်ဖြစ်၍ “ဘဝန္တိ”ဟု ဖွင့်သည်။

နာနာ ၊ပေ၊ ရုစိတာ။ ။ အဓိမုတ္တိ၏ အဓိပ္ပာယ် အနက်ပြုဖြစ်သော အဇ္ဈာသယကိုပင် “ဒိဋ္ဌိ၊ ဓန္တိ၊ ရုစိ”ဟု သရုပ်သကောင် ဖော်ပြသည်၊ ထိုတွင် ဒိဋ္ဌိဟူသည် သဿတဒိဋ္ဌိ ဥဇ္ဈေဒဒိဋ္ဌိ စသော ဟိနဒိဋ္ဌိနှင့် ကမ္မဿကတာဉာဏ် စသော ပဏီတဒိဋ္ဌိတည်း၊ “ခမန-

ဝိယစ-ချိန်သူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နာနာဓိမုတ္တိကတာညာဏေန-နာနာဓိမုတ္တိက
တာညာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ သဗ္ဗညုတညာဏေန-ဖြင့်၊ ဝိဒိတာ-သိတော်မူအပ်
ပြီ၊ သာ (နာနာဓိမုတ္တိကတာ)-ကို၊ သာ (နာနဇ္ဈာသယတာ)-ကို၊ သာ (နာနာ
ဒိဋ္ဌိကတာ)-ကို၊ သာ (နာနာဓန္တိတာ)-ကို၊ သာ (နာနာရုစိတာ)-ကို၊ ယာဝ-
အလွန်သာလျှင်၊ သုပ္ပဋိဝိဒိတာ-ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီ။

ပါဠိတော်နိဿယ။

။ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သတ္တာ-တို့သည်၊ ဓာတုသော-
အဇ္ဈာသယဓာတ်အားဖြင့်၊ [ဓာတုသောတိ အဇ္ဈာသယဓာတုယာ၊-ဋီကာ။]
သံသန္တန္တိ-ရောနှောကြကုန်၏၊ သမေန္တိ-ကောင်းစွာ ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ဝါ-တကွ
ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ဝါ-ညီညွတ်ကြကုန်၏၊ ဟီနာဓိမုတ္တိကာ-ယုတ်ညံ့သော အဓိမုတ္တိ
ရှိသော သတ္တဝါတို့သည်၊ ဟီနာဓိမုတ္တိကေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ သံသန္တန္တိ
သမေန္တိ၊ ကလျာဏာဓိမုတ္တိကာ-ကောင်းသော အဓိမုတ္တိရှိသော သတ္တဝါတို့သည်၊
ကလျာဏာဓိမုတ္တိကေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ သံသန္တန္တိ သမေန္တိ၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အတိတံ-
လွန်လေပြီးသော၊ အဒ္ဓါနိပိ-ကာလ၌လည်း၊ [ဋီကာ၌ “ကာလပတ်လုံး” ဟုလည်း
အစွန္တသံယောဂ တစ်နည်းဖွင့်၏၊ ကောင်းမည် မထင်၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်း-
“ယေပိ တေ ဘန္တေ အဟေသံ အတိတမဒ္ဓါနံ အရဟန္တော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ။” စသည်
ဖြင့် ပါဠိရှိရာဝယ် အစွန္တသံယောဂ မရနိုင်သောကြောင့်တည်း။] ဓာတုသောဝ-
သာလျှင်၊ သတ္တာ-တို့သည်၊ သံသန္တိသု-ရောနှောကြကုန်ပြီ၊ သမိသု-ကောင်းစွာ
ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဝါ-တကွဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဝါ-ညီညွတ်ကြကုန်ပြီ၊ ဟီနာဓိမုတ္တိကာ
ဟီနာဓိမုတ္တိကေဟိ ၊ပေ၊ ကလျာဏာဓိမုတ္တိကာ ကလျာဏာဓိမုတ္တိကေဟိ သဒ္ဓိ
သံသန္တိသု သမိသု၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အနာဂတံ-အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ အဒ္ဓါနမ္ဗိ-
၌လည်း၊ ပေ ၊ သံသန္တိသန္တိ-ကုန်လတ်၊ သမေသန္တိ-ကုန်လတ်၊ ဝါ-န်လတ်၊
ဝါ-ကုန်လတ်၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧတရဟိပိ-ယခုအခါ၌လည်း၊ ပစ္စုပ္ပန္တံ-ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်
သော၊ အဒ္ဓါနမ္ဗိ-၌လည်း၊ ဓာတုသောဝ-သာလျှင်၊ သတ္တာ သံသန္တန္တိ သမေန္တိ၊
ဟီနာဓိမုတ္တိကာ ဟီနာဓိမုတ္တိကေဟိ ၊ပေ၊ ကလျာဏာဓိမုတ္တိကာ ကလျာဏာဓိ
မုတ္တိကေဟိ သဒ္ဓိ သံသန္တန္တိ သမေန္တိ။

နှစ်သက်ခြင်း၊ ဓန္တိ-ခြင်း” ဟူသည် ယုတ်မာသောအကျင့် ကောင်းသောအကျင့်အားဖြင့်
ပင်ကိုယ်နှစ်သက်နေသော အကျင့်တည်း၊ “ရုစိ-အကြိုက်” ဟူသည် ပါပိစ္ဆာ-ယုတ်မာသော
အလို၊ အပ္ပိစ္ဆာ-ထိုအလိုဆိုး မရှိခြင်း (ကောင်းသောအမှု၌ အလိုရှိခြင်း) တည်း။

နာနာ ၊ပေ၊ ညာဏေန။

။ နာနာဓိမုတ္တိကို သိသောညာဏ်ဟူရာ၌ ဒသဗလညာဏ်တော်
ဆယ်ပါးတွင်ပါဝင်သော ပဉ္စမမြောက် နာနာဓိမုတ္တိညာဏ်ကို ယူမည်စိုး၍ “သဗ္ဗညုတ
ညာဏေန” ဟု မိန့်သည်။ [နာနာဓိမုတ္တိကတာညာဏေနာတိ စေတ္တ သဗ္ဗညုတညာဏ်
အဓိပေတံ၊ န ဒသဗလညာဏန္တိ အာဟ သဗ္ဗညုတညာဏေနာတိ၊-ဋီကာဟောင်း၊
ဋီကာသစ်၌ စံသဒ္ဓါထည့်၍ ဉာဏ်နှစ်မျိုးလုံး ယူသောနည်းကို ပြသေး၏။]

ဒွေပိ-၂ ယောက်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ဧကဇ္ဈာသယာ-တူသောအဇ္ဈာသယ ရှိကုန်သော၊ သတ္တာနာမ-သတ္တဝါတို့မည်သည်ကို၊ လောကသ္မိ-၌၊ (ဒုလ္လဘာ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်ကုန်၏၊ ဝါ-ရနိုင်ခဲကုန်၏၊ ဧကသ္မိ-တစ်ယောက်သည်၊ ဝါ-တစ်ယောက်က၊ ဂန္တုကာမေ-သွားခြင်းငှာ အလိုရှိလသော်၊ ဧကော-သည်၊ ဝါ-တစ်ယောက်က၊ ဌာတုကာမော-ရပ်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဧကသ္မိ-သည်၊ ဝါ-က၊ ပိဝိတုကာမေ-သောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိလသော်၊ ဧကော-သည်၊ ဝါ-က၊ ဘုဒ္ဓိတုကာမော-စားခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ ဒွိသု-၂ ယောက်ကုန်သော၊ ဣမေသု အာစရိယန္တေဝါသီသု-ဤဆရာတပည့် တို့တွင်၊ သုပွိယော-သော၊ အယံ ပရိဗ္ဗာဇကော-သည်၊ [ဟိကား ပါဠိတော်၌ လာသောပုဒ်တည်း။ ထို့ကြောင့် အနက်ပေးဖွယ် မလို၊ ပေယျာလမြှုပ်ထားသည်။] ဘဂဝန္တံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပိဋိတော ပိဋိတော-နောက်မှ နောက်မှ၊ အနုဗန္ဓာ-အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့စပ်ကုန်သည်၊ ဝါ-အစဉ်လိုက်ကုန် သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဝုတ္တံ ဟောတိ၊) တတ္ထ-ထို အယံ ဟိ သုပွိယော ပရိဗ္ဗာဇကော အစရှိသောပါဠိ၌၊ ဣတိဟမေတိ (ပဒသ)- ၏၊ ဣတိဟ ဣမေ (တိ ပဒစ္ဆေဒေါ)-ဣတိဟ+ဣမေဟု ပုဒ်ဖြတ်ခြင်းကို၊ (ကာ တဗ္ဗော)၊ ဧဝံ-သို့၊ ဣမေ-ဤဆရာတပည့်တို့သည်၊ (အနုဗန္ဓာ ဟောန္တိ၌ စပ်) ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ သေသံ-ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဝုတ္တနယမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ။

၄။ အထခေါ ဘဂဝါ တေသံ ဘိက္ခုနံ ဣမံ သံခိယဓမ္မံ ဝိဒိတွာတိတ္ထေ- ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ဝိဒိတွာတိ-ကား၊ သဗ္ဗညုတညာဏေန-ဖြင့်၊ ဇာနိတွာ- သိတော်မူ၍၊ [“တေနပသကံမိ”၌ စပ်] ဟိ-ချဲ့၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ကတ္တစိ-အချို့ အရာဌာန၌၊ ဓံသစက္ခုနာ-ဓံသစက္ခုဖြင့်၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ ဇာနာတိ-သိတော်မူ၏၊ (ကောသုဝိယ-အဘယ်ပါဠိရပ်တို့၌ကဲ့သို့နည်း)၊ အဒ္ဓသ ခေါ၊ ပေ၊ ဝုယာမာနန္တိ

ဒွေပိနာမ ဣမေသုစာပိ။ ။ “ဒွေပိနာမံ ပေ၊ ဧကော ဘုဒ္ဓိတုကာမော” ဟူသော စကားဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော ဓာတုသံယုတ် ပါဠိတော်၏အနက်ကို အကျဉ်းချုပ်၍ ပြသည်။ ထိုသို့ ပြပြီးနောက် ရဟန်းတို့ ပြောဆိုအပ်သော သံခိယဓမ္မ၏ ထိုဆရာတပည့် ၂ ယောက်တို့ ပြောဆိုအပ်သော ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏနှင့် ဆက်သွယ်နေကြောင်းကို ထင်ရှားပြလိုသောကြောင့် “ဣမေသု စာပိ” စသော စကားကို မိန့်သည်။

ဘဂဝါ ဟိ။ ။ ဝိဒိတွာကို ဇာနိတွာဟု ဖွင့်သဖြင့် ဝိဒိဇာတ်၏ ခံစားခြင်းစသော အနက်ကို တားမြစ်၍ ဇာနနအနက်ကို ပြ၏။ ထို ဝိဒိဇာတ်တည်းဟူသော ပကတိ၏အနက် ဖြစ်သော သိခြင်းကြိယာသည် သာမညဖြစ်၍ အများနှင့်ဆက်ဆံပါသော်လည်း “သဗ္ဗညုတ ညာဏေန” စသော ကရိဏ်းအားလျော်စွာ ဘုရားရှင်၏ သိပုံအမျိုးမျိုးကို ပြလိုသောကြောင့် “ဘဂဝါ ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။-ဋီကာသစ် ကျမ်းတက်။

အာဒိသု ဝိယ-အဒ္ဓသာ ခေါ် ၊ပေ၊ ဝုယုမာနံ အရိသော ပါဠိရပ်တို့၌ကဲ့သို့တည်း၊
 [ဘဂဝါ-သည်၊ ဂင်္ဂါယ-ဂင်္ဂါမည်သော၊ နဒိယာ-မြစ်၏၊ သောတေန-ရေအယဉ်
 ဖြင့်၊ ဝုယုမာနံ-မျောလာသော၊ (တစ်နည်း) သောတေန-သည်၊ ဝုယုမာနံ-ဆောင်
 ယူအပ်သော၊ ဝါ-မျောအပ်သော၊ မဟန္တံ-ကြီးစွာသော၊ ဒါရက္ခန္တံ-သစ်တုံးကို၊
 အဒ္ဓသ-မြင်တော်မူရပြီ၊ - သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်, အာသီဝိသဝဂ်, ပဌမ
 ဒါရက္ခန္တောပမသုတ်။] ကတ္တစိ-၌၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ-ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့်၊ ဒိသ္မာ-
 မြင်၍၊ ဇာနာတိ-၏၊ (ကေသုဝိယ-နည်း)၊ အဒ္ဓသ ခေါ် ၊ပေ၊ ပရိဂ္ဂဏန္တိယောတိ
 အာဒိသု ဝိယ-ကဲ့သို့တည်း၊ [ဘဂဝါ-သည်၊ ဝိသုဒ္ဓေန-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်
 သော၊ အတိက္ကန္တမာနသကေန-လူတို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော ပသာဒစက္ခုကိုလွန်သော၊
 ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ-ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့်၊ တာ ဒေဝတာယော-ထိုနတ်တို့ကို၊
 သဟဿေဝ-တစ်ထောင်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ပါဠိလိဂါမေ-ပါဠိလိဂ္ဂ၌၊ ဝတ္ထုနိ-
 အိမ်ရာတို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဏန္တိယော-သိမ်းပိုက်နေသည်တို့ကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်တော်မူရ
 ပြီ၊ -သုတ်မဟာဝဂ္ဂ, မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်, ပါဠိပုတ္တနဂရမာပနကထာ။]

ကတ္တစိ-၌၊ ပကတိသောတေန-ပကတိ နားတော်ဖြင့်၊ သုတွာ-၍၊ ဇာနာတိ-
 ၏၊ (ကေသုဝိယ)၊ အသောသိ ခေါ် ဘဂဝါ ၊ပေ၊ ဣမံ ကထာသလ္လာပန္တိ
 အာဒိသု ဝိယ-ကဲ့သို့တည်း၊ [ဘဂဝါ-သည်၊ အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ-၏၊
 သုဘဒ္ဓေန-သုဘဒ္ဓမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကေန-ပရိဗ္ဗာဇနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ဣမံ
 ကထာသလ္လာပံ-ဤစကားပြောသံကို၊ အသောသိ-ကြားသိတော်မူပြီ၊ -သုတ်
 မဟာဝဂ္ဂ, မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်, သုဘဒ္ဓပရိဗ္ဗာဇကဝတ္ထု။] ကတ္တစိ-၌၊ ဒိဗ္ဗ
 သောတေန-ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်ဖြင့်၊ သုတွာ-၍၊ ဇာနာတိ-၏၊ (ကေသု
 ဝိယ)၊ အသောသိ ခေါ် ၊ပေ၊ ဣမံ ကထာသလ္လာပန္တိ အာဒိသု ဝိယ-ကဲ့သို့တည်း၊
 [ဘဂဝါ-သည်၊ ဝိသုဒ္ဓါယ-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော၊ အတိက္ကန္တမာနသိ
 ကာယ-လူတို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော ပသာဒသောတကိုလွန်သော၊ ဒိဗ္ဗာယ သောတ
 ဓာတုယာ-ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်ဖြင့်၊ သန္တာနဿ-သန္တာနမည်သော၊ ဂဟ
 ပတိဿာ-အိမ်ရှင်သူကြွယ်၏၊ နိဂြောဓေန-နိဂြောဓမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကေန-
 ပရိဗ္ဗာဇနှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ကထာသလ္လာပံ-ကို၊ အသောသိ-ကြားသိတော်မူရပြီ၊

အဒ္ဓသ ခေါ် ၊ပေ၊ အာဒိသု ဝိယ။ ။နိဿယ၌ လွယ်ကူအောင် “ကေသုဝိယ”ဟု
 အပိုထည့်၍ ပါဠိရှိအတိုင်း ဥပမာနဝါကျကို အပြင်ထုတ်၍ အနက်ပေးထားသည်၊ အကျယ်
 ပေးလိုလျှင် “အဒ္ဓသ ခေါ် ၊ပေ၊ ဝုယုမာနံတိ အာဒိသု-တို့၌၊ မံသစက္ခုနာံ-ဖြင့်၊ ဒိသ္မာ-
 ၍၊ ဇာနာတိ ဝိယ-သိသကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ)၊ ကတ္တစိ-၌၊ မံသစက္ခုနာ ဒိသ္မာ ဇာနာတိ”
 ဟုလည်း ဥပမာနဝါကျကို အတွင်းသွင်း၍ ပေးနိုင်ပါသည်၊ နောက်ဝါကျများ၌လည်း
 နည်းတူ။

-ပါထိကဝဂ္ဂ၊ ဥဒုမ္မရိကသုတ်၊ နိဂြောဓပရိဗ္ဗာဏေဝတ္ထု။] ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရသာမည မှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့၊ ဣမ-ဤ အထခေါ ဘဂဝါ တေသံ ဘိက္ခုနံ ဣမံ သံခိယမေမ္မံ ဝိဒိတွာဟူသောပါဠိ၌၊ သဗ္ဗညုတညာဏေန-ဖြင့်၊ သုတွာ-၍၊ အညာသိ-သတော်မူပြီ။

ကိ-အဘယ်ကိစ္စကို၊ ကရောန္တော-ပြုတော်မူလျက်၊ ဝါ-ပြုတော်မူစဉ်၊ (ပြု တော်မူရင်း၊) အညာသိ-သိတော်မူသနည်း၊ ပစ္ဆိမယာမကိစ္စံ-ပစ္ဆိမယာမိ၌ ပြုဖွယ် ကိစ္စကို၊ (ကရောန္တော အညာသိ)၊ [“ကိစ္စ” ဟူသောအမည်သည် ကိစ္စအားလုံးနှင့် ဆိုင်သော သာမညအမည်တည်း၊ ထိုသို့သာမညဖြစ်ရာ၌ ဝိသေသကို ဖွင့်ဆို ခြင်းသည် သောတုတို့မှာ အသိဉာဏ်တိုးပွား၍ အကျိုးများစေနိုင်သောကြောင့် “ကိစ္စဉာဏမ” စသည်ကို မိန့်သည်။] စ-ဆက်၊ ဧတံ ကိစ္စံနာမ-ဤကိစ္စမည်သည်၊ သာတ္ထကံ-အကျိုးရှိသော ကိစ္စလည်းကောင်း၊ နိရတ္ထကံ-အကျိုးမရှိသော ကိစ္စ လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒုဝိခံ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတ္ထ-ထို ၂ ပါးသော ကိစ္စတို့တွင်၊ နိရတ္ထကကိစ္စံ-ကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဗောဓိပလ္လင်္ဂေယေဝ-မဟာ ဗောဓိပလ္လင်တော်၌ပင်၊ (မဟာဗောဓိပလ္လင်တော်တုန်းကပင်) အရဟတ္တမဂ္ဂေန- အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်၊ သမုဋ္ဌိတံ-အကြွင်းမဲ့ဖြတ်အပ်သည်ကို၊ ကတံ-ပြုတော်မူအပ် ပြီ၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဘဂဝတော-၏၊ သာတ္ထကံယေဝ-အကျိုးရှိသည် သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ကိစ္စံ-သည်၊ ဟောတိ၊ တံ-ထိုအကျိုးရှိသည်သာလျှင်ဖြစ် သော ကိစ္စသည်၊ ပုရောဘတ္တကိစ္စံ-ပုရောဘတ္တကိစ္စလည်းကောင်း၊ ပစ္စာဘတ္တကိစ္စံ- ပစ္စာဘတ္တကိစ္စလည်းကောင်း၊ ပုရိမယာမကိစ္စံ-ပုရိမယာမကိစ္စလည်းကောင်း၊ မဇ္ဈိမယာမကိစ္စံ-မဇ္ဈိမယာမကိစ္စလည်းကောင်း၊ ပစ္ဆိမယာမကိစ္စံ-ပစ္ဆိမယာမ ကိစ္စလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပဉ္စဝိခံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ တတြ-ထို ၅ ပါး

သဗ္ဗညုတ ပေ၊ အညာသိ။ ။ သဗ္ဗညုတညာဏေန၏ နောက်၌ ရှေးစာအုပ်များ ဝယ် “ဒိသွာ” ဟု ရှိ၏၊ ဋီကာသစ်၌လည်း “ဒိသွာ” ဟုပင် တွေ့ရ၏၊ သို့သော် သံခိယမေ မည် မြင်ထိုက်သောအာရုံ မဟုတ်၊ အသံဖြစ်သောကြောင့် ကြားထိုက်သောအာရုံသာ တည်း၊ ထို့ကြောင့် “သုတွာ အညာသိ” ဟု ရှိမှ ကောင်းမည်၊ နောက်၌လည်း “သုတွာ အညာသိ” ဟု တွေ့ရလတုံ၊ ထို့ပြင် “သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့် ကြား၍သိ” ဟု ရာ၌ ကြားကြောင်းကရိုဏ်းသည် တစ်ခြား၊ သိကြောင်းကရိုဏ်းလည်း တစ်ခြားဟု ထင်မှားဖွယ် ရှိ၏၊ သို့သော် ကြားခြင်းသည်ပင် သိခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ၂ မျိုး မပြားပါ၊ လောကပြောရိုး အားဖြင့် “ကြား၍+သိ” ဟု ကြိယာ ၂ မျိုး သုံးစွဲထားပါသည်။

နိရတ္ထကကိစ္စံ သမုဋ္ဌိတံ။ ။ နိရတ္ထကကိစ္စံနှင့် သမုဋ္ဌိတံသည် အရတူ၏၊ ထို့ကြောင့် “အကြွင်းမဲ့ဖြတ်ခြင်း” ဟု မပေးပါနှင့်၊ ထို့ပြင်-ကိစ္စကိုဖြတ်၍ မဖြစ်၊ သို့သော် ကိလေသာကို ဖြတ်လိုက်လျှင် ကိစ္စကိုလည်း ဖြတ်ပြီးဖြစ်တော့၏၊ ထို့ကြောင့် “နိရတ္ထကကိစ္စံ သမုဋ္ဌိတံ” သည် ဖလုပစာစကားတည်းဟု မှတ်ပါ။

သော ကိစ္စတို့တွင်၊ ဣဒံ-ဤဆိုအပ်လတုံကား၊ ပုရောဘတ္တကိစ္စ-တည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ပါတောဝ-စောစော၌ပင်၊ (စောစောကပင်၊) ဥပဋ္ဌာကာနုဂ္ဂဟတ္ထ-အလုပ်အကျွေးရဟန်းကို ချီမြောက်တော်မူခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ [အလုပ်အကျွေးရဟန်း တည်ထားအပ်သော မျက်နှာသစ်ရေ စသည်ကို သုံးတော်မူလျှင် အလုပ်အကျွေးရဟန်းမှာ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာဖြစ်၍ ကုသိုလ်များစွာ ရသောကြောင့် မျက်နှာတော်သစ်မှု စသည်ကိုပြုခြင်းသည် အလုပ်အကျွေးရဟန်းကို ချီးမြောက်ရာရောက်၏။] သရီရဖာသုကတ္ထဉ္စ-ကိုယ်တော်၏ ချမ်းသာခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ မုခဓောဝနာဒိသရီရပရိကမ္ပံ-မျက်နှာသစ်တော်မူခြင်း အစရှိသော ကိုယ်တော်၏ ပရိကမ်ကို၊ (ကိုယ်တော်၌ အဖန်ဖန်ပြုထိုက်သော ကိစ္စကို၊) ကတွာ-၍၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ ဘိက္ခာစာရဝေလာ-ဆွမ်းခံလှည့်လည်တော်မူရာ အချိန်အခါသည်၊ (အတ္ထိ)၊ [စရတိ ဧတ္တာတိ စာရော၊ ဘိက္ခာယ+စာရော ဘိက္ခာစာရော၊ ဘိက္ခာစာရောယေဝ+ဝေလာ ဘိက္ခာစာရဝေလာ၊] တာဝ-ထိုဆွမ်းခံလှည့်လည်တော်မူရာ အချိန်အခါတိုင်အောင်၊ ဝိဝိတ္တာသနေ-ဆိတ်ငြိမ်သောနေရာ၌၊ ဝီတိနာမေတွာ-အချိန်ကို လွန်စေတော်မူ၍၊ ဘိက္ခာစာရဝေလာယံ-ဆွမ်းခံလှည့်လည်တော်မူရာ အချိန်အခါ၌၊ နိဝါသေတွာ-သင်းပိုင်ကို ပြင်ဆင်ကာ ဝတ်တော်မူ၍၊ ကာယဗန္ဓနံ-ခါးပန်းကြိုးကို၊ (ကိုယ်ကိုဖွဲ့ကြောင်း ကြိုးကို၊) ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့တော်မူ၍၊ (ပန်းတော်မူ၍၊) စိဝရံ-ကို၊ ပါရူပိတွာ-ရုံတော်မူ၍၊ ပတ္တံ-သပိတ်ကို၊ အာဒါယ-ယူတော်မူ၍၊ ကဒါစိ-တစ်ရံတစ်ခါ၌၊ ဧကကော-တစ်ပါးတည်းသည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊) ကဒါစိ-၌၊ ဘိက္ခုသံဃပရိဂုတော-ရဟန်းအပေါင်း ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ-လည်းကောင်း၊) ဂါမံဝါ-ရွာသို့သော်လည်းကောင်း၊ နိဂမံဝါ-နိဂုံးသို့သော်လည်းကောင်း၊ ပိဏ္ဏာယ-ဆွမ်းအလိုငှာ၊ ပဝိသတိ-ဝင်တော်မူ၏၊ ကဒါစိ-၌၊ ပကတိယာ-ပင်ကိုယ်အားဖြင့်၊ (ရိုးရိုးအားဖြင့်၊ ပိဏ္ဏာယ ပဝိသတိ၊) ကဒါစိ-၌၊ အနေကေဟိ-တစ်ပါးမက များစွာ ကုန်သော၊ ဝတ္တမာနေဟိ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ပါဠိဟာရိယေဟိ-တန်ခိုးပြာဠိဟာတို့ဖြင့်၊ (ပိဏ္ဏာယ ပဝိသတိ၊) [ပါဠိဟာရိယေဟိဝယ် ဣတ္ထမ္ဘုတလက္ခဏအနက်၌ ဟိ ဝိဘတ်သက်။]

နိဝါသေတွာ။ ။“နိဝါသေတွာတိ ဝိဟာရနိဝါသနပရိဝတ္တနဝသေန-ကျောင်းဝတ်သင်းပိုင်ကို လဲလှယ်၍ ရွာဝတ်သင်းပိုင်ကို ဝတ်ခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့်” ဟု ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြ၏၊ တစ်ခြားနေရာ၌ အဋ္ဌကထာတို့လည်း ဖွင့်လေ့ရှိ၏၊ သို့သော် ဘုရားရှင်မှာ “ရွာဝတ်သင်းပိုင်၊ ကျောင်းဝတ်သင်းပိုင်” ဟု ၂ ထည် ရှိမည်ဟု မထင်ပါ၊ ကျောင်းဝတ်သင်းပိုင်ကို ပြင်ဆင်၍ ဝတ်တော်မူခြင်းကိုသာ “နိဝါသေတွာ” ဟု ဆိုလိုဟန် တူပါသည်။ [သင်းပိုင်အပိုမရှိသော တိစိဝရိတ်ဓုတင်ဆောင် ရဟန်းတော်များ၏ ဆွမ်းခံဝင်ခါနီး၌လည်း “နိဝါသေတွာ” ဟု ဆိုလေ့ရှိပါသည်။]

သေယျထိဒံ-တန်ခိုးပြာဋိဟာနှင့်တကွ ဝင်တော်မူခြင်းဟူသည် အဘယ်နည်း၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ ပဝိသတော-ဝင်တော်မူသော၊ လောကနာထဿ-သတ္တလောက၏ ကိုးကွယ်ရာ ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပုရတော ပုရတော-ရှေ့တော်၌ ရှေ့တော်၌၊ ဝါ-ရှေ့တော်က ရှေ့တော်က၊ ဂန္ဓာ-သွား၍၊ မုဒုဂတဝါတာ-နည့်စွာ ဖြစ်သော လေတို့သည်၊ ဝါ-နည့်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သော လေတို့သည်၊ [မုဒုဂတဝါတာတိ မုဒုဘူတာ (မုဒုဘာဝေနဝါ ဂတာ) ဝါတာ-ဋီကာသစ်။] ပထဝိ-မြေကို၊ သောဓေန္တိ-သုတ်သင်နှင့်ကြကုန်၏၊ ဝလာဟကာ-မိုးတိမ်တို့ သည်၊ ဥဒကဖုသိတာနံ-ရေပေါက်တို့ကို၊ (မိုးရေပေါက်တို့ကို) မုဉ္ဇန္တာ-လွှတ်ကုန် လျက်၊ (သွန်းဖြန်းသကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်လျက်)၊ မဂ္ဂေ-ဆွမ်းခံလမ်း၌၊ ရေဏှံ-မြူမှုန် ကို၊ (ဖုံကို)၊ ဝူပသမေတွာ-ငြိမ်သက်စေ၍၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဝိတာနံ-ဗိတာနံ မျက်နှာကြက်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ တိဋ္ဌန္တိ-တည်ကုန်၏၊ အပရေ-မုဒုဂတ ဝါတမှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝါတာ-လေတို့သည်၊ ပုပ္ဖါနိ-ပန်းပွင့်တို့ကို၊ ဥပ သံဟရိတွာ-အနီးသို့ ဆောင်ယူကုန်၍၊ [အချို့နေရာ၌ “ဥပရိဟရိတွာ-အထက်၌ ဆောင်၍၊ ဝါ-အထက်ကဆောင်၍” ဟု မူကွဲရှိ၏။] မဂ္ဂေ-လမ်း၌၊ ဩကိရန္တိ- ကြံဖြန့်ကုန်၏၊ ဥန္နတာ-မြင့်မောက်နေကုန်သော၊ ဘူမိပဒေသာ-မြေအရပ် တို့သည်၊ ဩနမန္တိ-အောက်သို့ ညွတ်ကုန်၏၊ ဩနတာ-အောက်သို့ ညွတ်နေ ကုန်သော၊ (ဘူမိပဒေသာ-တို့သည်)၊ ဥန္နမန္တိ-မြင့်မောက်ကုန်၏၊ ပါဒနိက္ခေပ သမယေ-ခြေတော်ကို ချရာအခါ၌၊ သမာဝ-ညီညွတ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဘူမိ-မြေသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ သုခသမ္မဿာနိ-ကောင်းသောအတွေ့ ရှိကုန် သော၊ ပဒုမပုပ္ဖါနိဝါ-ပဒုမ္မာကြာပန်းတို့သည်သော်လည်း၊ ပါဒေ-ခြေတော်တို့ကို၊

သေယျထိဒံ။ ။ “ကဒါစိ ပကတိယာ၊ ကဒါစိ အနေကေဟိ” စသော ၂ ဖို့တို့တွင် “ကဒါစိ အနေကေဟိ” စသော နောက်အဖို့ကို ချဲ့လိုသောကြောင့် “သေယျထိဒံ” ဟု ပုစ္ဆာ ထုတ်သည်၊ ဤသေယျထိဒံသည် “တံကတမံ” ၏ အနက်ကို ဟောသော နိပါတ်တစ်ပုဒ် သာတည်း၊ (တစ်နည်း) “ဣဒံ-ဤတန်ခိုးပြာဋိဟာနှင့်တကွ ဝင်တော်မူခြင်းဟူသည်၊ သေယျထာ-အဘယ်နည်း” ဟု နိပါတ် ၂ ပုဒ်သော်လည်း ကြံပါ။

ပါဒနိက္ခေပ ပေ၊ ဟောတိ။ ။ မြင့်သောအရပ်၏ နိမ့်ခြင်း၊ နိမ့်သောအရပ်၏ မြင့်မောက်ခြင်းကြောင့် ခြေချတော်မူချိန်၌ မြေသည် ညီမျှလျက်ရှိသည်၊ ဤသို့ မြေညီမျှ ကြောင်းကို ဆိုရခြင်းသည် ဥဒါဟရဏ်ကိုပြသော နိဒဿနနည်းမျှသာတည်း၊ ကျောက် စရစ်၊ အိုးခြမ်းကွဲ၊ ဆူး၊ ငြောင့်၊ ရွံ့ညွန်အစရှိသော မကောင်းသောအပြစ်တို့လည်း ထိုအချိန်၌ ကင်းပြီး ရှင်းပြီး ဖြစ်ကြရ၏၊ ထို့ကြောင့် အခြားနေရာ၌ “ပါသာဏာ သက္ခရာစေဝ၊ ကထလာ ခါဏုကဏ္ဍကာ၊ သဗ္ဗေ မဂ္ဂါ ဝိဝဇ္ဇန္တိ၊ ဂစ္ဆန္တေ လောကနာယကေ” ဟု မိန့်တော်မူ ကြသည်။ [ဤကဲ့သို့ မြေ၏ညီမျှခြင်းစသော အကျိုးသည် တန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးမဟုတ်၊ “သုပ္ပတိဋ္ဌိတ ပါဒတာ” ဟူသော လက္ခဏာတော်ကို ရကြောင်းကံ၏ အကျိုးဆက်သာဖြစ်သည်။]

သမ္ပဋိစန္ဒိ-ခံလင့်ကြကုန်၏။ [ဝါသဒ္ဓါကား ပိကပ်တည်း၊ ဘုရားအလိုတော် အတိုင်း ဘူမိသမဖြစ်တဲ့အခါ ဖြစ်၏။ ပဒုမ္မာကြာပန်းများက ခံတဲ့အခါ ခံ၏။]

ဣန္ဒြိယသမ္ပ-မြို့ရွာတံခါးခုံ၏။ အန္တော-အတွင်း၌၊ ဒက္ခိဏပါဒေ-လက်ျာ ခြေတော်ကို၊ ထပိတမတ္တေ-ထားအပ်ကာမျှဖြစ်လသော်၊ [လက်ျာခြေကို စ၍ လှမ်းတော်မူသောကြောင့် “ဒက္ခိဏပါဒေ” ဟု ဆိုသည်။] သရီရတော-ကိုယ် တော်မှ၊ ဆဗ္ဗဏ္ဍရသ္မိယော-ဖ ပါးသော အဆင်းရှိသော ရောင်ခြည်တော်တို့ သည်၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ သုဝဏ္ဏရသပိဋ္ဌရာနိ ဝိယ-ရွှေရည်အယဉ်တို့ကဲ့သို့ ရွှေအဆင်းရှိကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ စိတြပဋပရိက္ခိတ္တာနိဝိယစ-ဆန်းကြယ် သော အဝတ်ပုဆိုးတို့ဖြင့် ကာရံအပ်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပါသာဒကုဠာ ဂါရာဒီနိ-ပြသဒ်၊ စူးလစ်မွန်းချွန် အထွဋ်အစရှိသည်တို့ကို၊ (ထိုထိုမြို့ရွာ၌ ရှိကြသော ပြသဒ်နှင့် အိမ်၏အထွဋ်အစရှိသည်တို့ကို-ဟူလို)၊ အလင်္ကာရောန္တိ ယော-တန်ဆာဆင်ကုန်လျက်၊ ဣတောစိတောစ-ဤမှ ဤမှလည်း၊ ဝါ-ထိုမှ ဤမှလည်း၊ ဓာဝန္တိ-ပြေးသွားကုန်၏။ ဟတ္ထိအဿဝိဟင်္ဂါဒယော-ဆင် မြင်း ငှက် အစရှိသော သတ္တဝါတို့သည်၊ သကသကဋ္ဌာနေသု-မိမိ မိမိတို့၏ တည်ရာအရပ် တို့၌၊ ဌိတာယေဝ-တည်ကုန်လျက်သာ၊ မဓရေန-ချိုမြိန်သော အရသာနှင့်တူ သော၊ ဝါ-သာယာသော၊ အာကာရေန-အခြင်းအရာဖြင့်၊ သဒ္ဓံ-အသံကို၊ ကရောန္တိ-ပြုကြကုန်၏။ ဘေရိဝိဏာဒီနိ-စည်ကြီး၊ စောင်း အရှိကုန်သော၊ တူရိယာနိ-တူရိယာတို့သည်လည်းကောင်း၊ မနုဿာနံ-လူတို့၏၊ ကာယူပဂါနိ- ကိုယ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်သော၊ အာဘရဏာနိ-တန်ဆာတို့သည်လည်းကောင်း၊ တထာ-ထိုအတူတည်း။ [တထာဖြင့် “မဓရေန အာကာရေန သဒ္ဓံ ကရောန္တိ” ကို ပြန်၍ညွှန်းသည်။ ဤကဲ့သို့ အသံပြုခြင်းကြခြင်းသည် ဓမ္မတာပင်တည်း။]

တေန သညာဏေန-ထိုအမှတ်အသားဖြင့်၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ ဇာနန္တိ- သိကြကုန်၏။ (ကိ-အဘယ်သို့ သိကြကုန်သနည်း၊) အဇ္ဇ-ယနေ၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣဓ-ဤငါတို့အရပ်သို့၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ ပဝိဋ္ဌော-ဝင်တော်မူ လာပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ (ဇာနန္တိ-ကုန်၏)၊ တေ-ထိုလူတို့သည်၊ သုနိဝတ္ထာ-ကောင်းစွာ ဝတ်အပ်သော ကိုယ်ဝတ်ရှိကုန်သည်၊ သုပါရတာ-ကောင်းစွာ ခြံအပ်သော အပေါ်ခြံရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဂန္ဓပုပ္ဖါဒီနိ-နံ့သာပန်း အစရှိသော ပူဇော်ဖွယ် တို့ကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ဃရာ-အိမ်မှ၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ အန္တရီဝိထိ-အလယ်

သုဝဏ္ဏရသပိဋ္ဌရာနိ။ ။ ရောင်ခြည်တော် ၆ သွယ် ထွက်တော်မူရာ၌ အရောင် ၆ မျိုးရှိသော်လည်း ဘုရားရှင်၏ ရွှေအဆင်းရှိသော ကိုယ်တော်မှ ရွှေအရောင် (ပီတရောင် ခြည်) သာ အများအပြားထွက်သောကြောင့် “သုဝဏ္ဏရသပိဋ္ဌရာနိ” ဟု ဆိုသည်။ ရသသဒ္ဓါ သည် ဥဒကပရိယာယ်၊ ပိဋ္ဌရသဒ္ဓါကား ဟေမဝဏ္ဏပရိယာယ်တည်း။

လမ်းမသို့၊ ပဋိပဇ္ဇိတွာ-သွားနှင့်၍၊ [အန္တရသဒ္ဓါသည် မဇ္ဈအနက်ဟော၊ “အန္တရဝိထိ” ပါ၍ဖြင့် ကောင်းနိုးရာရာ လမ်းခရီးကို ကြွသည် မဟုတ်၊ လမ်းမကြီးကိုသာ ကြွတော်မူသည်ဟု ပြသည်။] ဘဂဝန္တ-ကို၊ ဂန္ဓပုပ္ပါဒီဟိ-နံသာပန်း အစရှိသော ပူဇော်ဖွယ်တို့ဖြင့်၊ သက္ကစ္စံ-ရိသေစွာ၊ ပူဇေတွာ-ပူဇော်ပြီး၍၊ ဝန္နိတွာ-ဝပ်ချပြီး၍၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ အမှာကံ-တပည့်တော်တို့အား၊ ဒသ-တစ်ကျိပ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းတော်တို့ကို၊ ဒေထ-ပေးတော်မူပါကုန်၊ အမှာကံ-တို့အား၊ ဝိသတိ-၂ ကျိပ်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဒေထ-ကုန်၊ ပညာသံ-၅ ကျိပ်သော၊ ပေ ၊ သတံ-တစ်ရာသော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဒေထ-ကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ယာစိတွာ-တောင်း၍၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏လည်း၊ ပတ္တံ-သပိတ်ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ (အရင် ရောက်သူ၊ သို့မဟုတ်-ဘုရားရှင် ချီးမြှောက်အပ်သူက ယူ၍) အာသနံ-နေရာကို၊ ပညပေတွာ-ခင်း၍၊ သက္ကစ္စံ-ရိသေစွာ၊ ပိဏ္ဍပါတေန-ဆွမ်းဖြင့်၊ ပဋိမာနေန္တိ-မြတ်နိုးကော်ရော် ပူဇော်ကြကုန်၏။ [ဘူဝါဒီ၊ စုရာဒိ မာနဓာတ်သည် ပူဇော်ခြင်း အနက်ဟော။]

ဘဂဝါ-သည်၊ ကတဘတ္တကိစ္စော-ပြုအပ်ပြီးသော ဆွမ်းကိစ္စရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ တေသံ သတ္တာနံ-တို့၏၊ (ဆွမ်းဒါယကာ ဒါယိကာမဖြစ်ကြသော ထိုသတ္တဝါတို့၏) စိတ္တသန္တာနာနိ-စိတ်အစဉ်တို့ကို၊ (ရှေးဘဝက ဖြစ်ခဲ့သော စိတ်အစဉ်၊ ယခုဖြစ်ဆဲသော စိတ်အစဉ်တို့ကို) သြလောကေတွာ-ကြည့်တော်မူ၍၊ ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော်၊ ကေစိ-အချို့သော သတ္တဝါတို့သည်၊ သရဏဂမနေသု-သရဏဂုံတို့၌၊ ပတိဋ္ဌဟန္တိ-တည်နိုင်ကြကုန်၏၊ ကေစိ-တို့သည်၊ ပဉ္စသု-ငါးပါးကုန်သော၊ သီလေသု-သီလတို့၌၊ (ပတိဋ္ဌဟန္တိ)၊ ကေစိ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိ သကဒါဂါမိ အနာဂါမိဖလာနံ-သောတာပတ္တိဖိုလ်၊ သကဒါဂါမိဖိုလ်၊ အနာဂါမိဖိုလ်တို့တွင်၊ အညတရသ္မိ-တစ်ပါးပါးသော ဖိုလ်၌၊ (ပတိဋ္ဌဟန္တိ)၊ ကေစိ-တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-ရဟန်းပြုပြီး၍၊ အဂ္ဂပလေ-မြတ်သောဖိုလ်ဟူသော၊ အရဟတ္တေ-အရဟတ္တဖိုလ်၌၊ (ပတိဋ္ဌဟန္တိ)၊ တထာ-ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (သရဏဂုံ သီလစသည်ဝယ် တည်နိုင်လောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်)၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေတိ-ဟောတော်မူ၏၊ ဣတိ-ဤကား တန်ခိုးပြာဋိဟာနှင့်တကွ ဝင်တော်မူခြင်းတည်း။ [သေယျထိဒံကို ပြန်၍ အုပ်သည်။]

ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ မဟာဇနံ-များစွာသော လူအပေါင်းကို၊ အနဂ္ဂဟေတွာ-ချီးမြှောက်တော်ပြီး၍၊ အာသနာ-နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ-ထတော်မူ၍၊ ဝိဟာရံ-ကျောင်းတော်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ကြွတော်မူ၏၊ တတ္ထ-ထိုကျောင်းတော်၌၊ ဂန္ဓာ-ရောက်၍၊ မဏ္ဍလမာဠေ-ဆည်းကပ်ရာ တန်ဆောင်းဝန်း၌၊ [ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ကဲ့သို့ ရှိမြဲ တန်ဆောင်းဝန်းကို ဆိုသည်။]

အမ္မလဋ္ဌိကာ၌ မဏ္ဍလမာဠကို ဆိုသည် မဟုတ်။] ပညတ္တဝရပုဒ္ဓါသနေ-ခင်းထား အပ်သော မြတ်သောဘုရားရှင်၏ နေရာတော်၌၊ ဘိက္ခုနီ-တို့၏၊ ဘတ္တကိစ္စ ပရိယောသာနံ-ဆွမ်းကိစ္စ၏ ပြီးဆုံးခြင်းကို၊ အာဂမယမာနော-ဆိုင်ငံတော် မူလျက်၊ နိသီဒတိ-ထိုင်နေတော်မူ၏၊ [အချို့စာ၌ “နိသီဒိ” ဟု ရှိ၏၊] တတော-ထိုမှနေောက်၌၊ ဘိက္ခုနီ-တို့၏၊ ဘတ္တကိစ္စပရိယောသာနေ-၌၊ ဥပဋ္ဌာကော-အလုပ်အကျွေး ရဟန်းသည်၊ ဘဂဝတော-အား၊ နိဝေဒေတိ-လျှောက်ထား၏၊ (ရဟန်းများ ဆွမ်းကိစ္စ ပြီးပါကြောင်းကို လျှောက်ထား၏၊) အထ-လျှောက် ထားရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဂန္ဓကုဋိ-ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်သို့၊ ပဝိသတိ-ဝင်တော်မူ၏၊ (ဝင်တော်မမူသေး၊ ဝင်ဖို့ရန် ကြွတော်မူသည်၊) ဣဒံ-ဤဆိုအပ် ပြီးကား၊ တာဝ-ပစ္စာဘတ္တကိစ္စ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌ-ညွှန်ပြအပ်သော၊) ပုရောတ္တကိစ္စံ-ပုရောတ္တကိစ္စတော်တည်း၊ ဝါ-ဆွမ်း၏ ရှေ့အဖို့၌ ပြုထိုက် သော ကိစ္စတော်တည်း။

အထ-ပုရောတ္တကိစ္စ ပြီးစီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ကတပုရောတ္တကိစ္စော-ပြုအပ်ပြီးသော ပုရောတ္တ ကိစ္စရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဂန္ဓကုဋိယာ-၏၊ ဥပဋ္ဌာနေ-အနီးဖြစ်သော အရပ်၌၊ နိသီဒိတွာ-ထိုင်တော်မူ၍၊ ပါဒေ-ခြေတော်တို့ကို၊ ပက္ခာလေတွာ-ဆေး တော်မူ၍၊ ပါဒပိဋေ-ခြေဆေးအင်းပျဉ်၌၊ ဌတွာ-တည်တော်မူ၍၊ ဘိက္ခုသံဃံ- ရဟန်းအပေါင်းကို၊ ဩဝဒတိ-ဆုံးမတော်မူ၏၊ (ခြေဆေးတော်မူရင်း ခြေဆေး အင်းပျဉ်၌ ရပ်တော်မူလျက် ဩဝါဒပေးတော်မူသည်-ဟုလှို)၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ပေးတော်မူသနည်း)၊ ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ အပ္ပမာဒေန-ပမာဒ၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ် သော သတိဖြင့်၊ သမ္မာဒေထ-သီလ သမာဓိ ပညာ ၃ ဖြာသောသိက္ခာကို ပြီးစေ ကြကုန်လော၊ လောကသ္မိ-လောက၌၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေါ-ဘုရားပွင့်တော်မူရာ အချိန် အခါကို၊ ဒုလ္လဘော-ခဲရင်းသဖြင့် ရအပ်၏၊ ဝါ-ရနိုင်ခဲ၏၊ (ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ-ကို၊ လဒ္ဓေဝိ-ရအပ်ပါသော်လည်း၊ လောက၌ ရအပ်ပါသော်လည်း)၊ မနဿတ္တပဋိ လာဘော-လူ့အဖြစ်ကို ရခြင်းကို၊ ဒုလ္လဘော-၏၊ ဝါ-၏၊ (မနဿတ္တေ-လူ့ အဖြစ်ကို၊ လဒ္ဓေဝိ-သော်လည်း၊ မိမိက လူ့အဖြစ်ကို ရပါသော်လည်း)၊ သမ္မတ္တိ- သမ္မတ္တိ အမျိုးမျိုးကို၊ ဒုလ္လဘာ-၏၊ ဝါ-၏၊ (သမ္မတ္တိယာ-ကို၊ လဒ္ဓါယပိ-

ဒုလ္လဘာ သမ္မတ္တိ။ ။ “သဒ္ဓါသမ္မတ္တိ” ဟု ရှေးစာအုပ်တို့၌ ရှိသော်လည်း ဋီကာ၌ “သမ္မတ္တိ” ပုဒ်ကိုသာ ဖွင့်ထား၏၊ ထို “သမ္မတ္တိ” ဟူသည် ဘုရားရဟန္တာတို့ ရောက်နိုင်ရာ သို့မဟုတ် တရားတော်၏ ပြန့်နှံ့နိုင်ရာ အရပ်ဒေသ၌ နေရခြင်းဟူသော ပဋိရူပဒေသဝါသ၊ ဘုရားဖူးနိုင် တရားနာနိုင်သော စက္ခုမြေ သောတိမြေ စသည်တို့၏ မချို့တဲ့ခြင်း၊ ဘုရားဖူး တရားနာရသဖြင့် သဒ္ဓါတရားကို ရခြင်း၊ ဤအားလုံးတည်း၊ ဤအဖွင့်ကို ထောက်လျှင် ဒုလ္လဘာသမ္မတ္တိ ပုဒ်ကသာ အဓိပ္ပာယ် အပြည့်အစုံ ပြနိုင်သည်၊ သဒ္ဓါသမ္မတ္တိ ပုဒ်ကား

သော်လည်း၊) ပဗ္ဗဇ္ဇာ-ရသေ့ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ ဒုလ္လဘာ-၏၊ ဝါ-၏၊ (ပဗ္ဗဇ္ဇာယ-ကို၊ လဒ္ဒါယပိ-သော်လည်း၊) သဒ္ဓမ္မဿဝနံ-သူတော်ကောင်းတရားကို နာရခြင်းကို၊ ဒုလ္လဘံ-၏၊ ဝါ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ဩဝဒတိ-၏)။

[“တတ္ထာတိ တသ္မိံ ပါဒပိဋေ ဌတွာ ဩဝဒနကာလေ” ဟု ရှေ့ကိုး၍ စွဲသောနည်း၊ “တေသုဝါ ဘိက္ခုသူ” ဟု နောက်ကိုး၍ စွဲသောနည်း၊ ဤသို့ ဋီကာ၌ နှစ်နည်းဖွင့်ထား၏။ “တဒါ” ဟုလည်းကောင်း၊ “အထ” ဟုလည်းကောင်း မရှိသောကြောင့် ပဌမစွဲနည်းသည် ကောင်းမည် မထင်။] တတ္ထ-ထိုရဟန်းတို့တွင်၊ ကေစိ-အချို့ရဟန်းတော်တို့သည်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ပုစ္ဆန္တိ-မေးလျှောက်ကြကုန်၏။ [“ကေစိ ပဉ္စ ပုစ္ဆန္တိ” ဟု တစ်ဝါကျ ကျဟန်တူသည်။] တေသံ-ထိုရဟန်းတော်တို့အား၊ ဝါ-တို့၏၊ စရိယာနုရူပံ-စရိုက်အားလျော်သော၊

အဓိပ္ပာယ် အပြည့်အစုံကို မပြနိုင်ဟု သိပါ။ [ဒုလ္လဘာ သမ္ပတ္တိတိ သတိပိ မနုဿတ္တ ပဋိလာဘော ပဋိရူပဒေသဝါသ ဣန္ဒြိယာဝေကလ္လ သဒ္ဓါပဋိလာဘာဒယော သမ္ပတ္တိသင်္ခါတာ ဂုဏာ ဒုလ္လဘာတိ အတ္ထော၊ ပေါတ္ထကေသု ပန ဒုလ္လဘာ သဒ္ဓါသမ္ပတ္တိတိ ပါဋေဝ ဒိသတိ၊ သော အယုတ္တောဝါ-ဋီကာသစ်။]

ပဗ္ဗဇ္ဇာနှင့် သဒ္ဓမ္မဿဝနံ။ ။ဤဒုလ္လဘ ၅ ပါးတွင် ရှေးရှေးဒုလ္လဘကို ရရုံမျှဖြင့် နောက်နောက် ဒုလ္လဘတွေ ရပြီဟူ၍ မမှတ်ရ၊ အဆင့်အဆင့် တိုး၍ရအပ်သော ဒုလ္လဘများ ဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ပဗ္ဗဇ္ဇာအရ ရသေ့ပြုသူသည်လည်းကောင်း၊ သာမန် သဒ္ဓါတရားဖြင့် ရဟန်းပြုသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ သစ္စာ ၄ ပါးစသော သဒ္ဓမ္မကို မကြားနာရသေး၊ ထို့ကြောင့် “ဒုလ္လဘာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ” ၏နောက်၌ “ဒုလ္လဘံ သဒ္ဓမ္မဿဝနံ” ဟု တစ်ဆင့်တက်၍ ခက်ခဲပုံကို ပြရပြန်သည်။

မိန့်တော်မူလိုရင်း။ ။မိန့်တော်မူလိုရင်းကား-“အသင်ရဟန်းတို့မှာ ဘုရားပွင့်ရာ အခါတည်းဟူသော ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကိုလည်း ရကြပြီ၊ မနုဿဘဝနှင့်တကွ ပတိရူပဒေသဝါသ စသော သမ္ပတ္တိကိုလည်း ရကြပြီ၊ ထိုသမ္ပတ္တိတို့ထက် တိုးတက်၍ ရဟန်းအဖြစ်ကိုလည်း ရကြပြီ၊ ထိုရဟန်းအဖြစ်ထက် တိုးတက်၍ သဒ္ဓမ္မဿဝနကိုလည်း နေ့စဉ်ရနေပြီ၊ ဤသို့ ရခဲ့သော အရာဌာန ၅ မျိုးလုံးကို ရှေးကံထောက်မ၍ အပြည့်အစုံ ရကြပြီဖြစ်သောကြောင့် မေ့မေ့လျော့လျော့ ပေါ့ပေါ့ဆဆ မနေကြဘဲ ပမာဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သတိ တရားဖြင့် သီလ သမာဓိ ပညာဟူသော ၃ ဖြာသော သိက္ခာတို့ကို ပြီးစီးအောင် ကြိုးစားလိုက်ကြ” ဟု မိန့်တော်မူလိုရင်း ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။အပ္ပမာဒေန ဘိက္ခဝေ သမ္မာဒေထ”သည် ဖလဝါကျ။ “ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေါ ဒုလ္လဘော” စသည်ကား ကာရဏဝါကျတည်း။ ထို့ကြောင့် ယသ္မာထည့်၍ ကာရဏဝါကျကို အလျင်ပေးပြီးလျှင် တသ္မာထည့်၍ ဖလဝါကျကို နောက်မှလည်း ပေးနိုင်၏။ ဤဒုလ္လဘ ၅ ပါးသည် ပါဠိတော်များ၌ တိုက်ရိုက် မပါ၊ အဋ္ဌကထာတို့၌သာ ပက်ဏ္ဍကဒေသနာ အဖြစ်ဖြင့် ပါသည်၊ ပဗ္ဗကအင်္ဂုတ္တိုရ်၌ ဒုလ္လဘ ၅ ပါး ပါသော်လည်း မတူပါ။

ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဒေတိ-ပေးတော်မူ၏။ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံသော ရဟန်းတို့သည်လည်း၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-ဝပ်ချပြီး၍၊ အတ္တဇော အတ္တဇော-မိမိ မိမိ၏၊ ရတ္တိဋ္ဌာန ဒိဝါဋ္ဌာနာနိ-ညဉ့်နေရာအရပ်၊ နေ့နေရာအရပ်တို့သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားကြကုန်၏။ [“ရတ္တိဋ္ဌာနဒိဝါဋ္ဌာနာနိ-ညဉ့်သန့်စင်ရာအရပ်၊ နေ့သန့်စင်ရာအရပ်တို့သို့”-ဟုလည်း ပေးကြ၏။ ရတ္တိယာ+ဝသနံ+ဋ္ဌာနံ ရတ္တိဋ္ဌာနံ၊ တထာ ဒိဝါဋ္ဌာနံ-ဋီကာသစ်၊ နောက်လာမည့် ကေစိစသည်တို့ကား ရတ္တိဋ္ဌာန ဒိဝါဋ္ဌာနဂမနကို အကျယ်ချဲ့သော စကားတည်း။] ကေစိ-တို့သည်၊ အရညံ-တောသို့၊ (ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏) ကေစိ-တို့သည်၊ ရုက္ခမူလံ-သစ်ပင်၏အနီးအောက်သို့၊ (ဂစ္ဆန္တိ) ကေစိ-တို့သည်၊ ပဗ္ဗတာဒိနံ-တောင်အစရှိသော အရပ်တို့တွင်၊ အညတရံ-တစ်ပါးပါးသောအရပ်သို့၊ (ဂစ္ဆန္တိ)၊ [“ပဗ္ဗတာဒိနံ” ၌ အာဒိဖြင့် ကန္တရ၊ ဂိရိဂဟာ၊ သုသာန၊ ဝနတ္ထ၊ အဇ္ဈောကာသ၊ ပလာလပုဇ္ဇတို့ကို ယူ။] ကေစိ-တို့သည်၊ စာတုမဟာရာဇိကဘဝနံ-စာတုမဟာရာဇိနတ်ဘုံသို့၊ (ဂစ္ဆန္တိ)၊ [စာတုမဟာရာဇိကဘဝနန္တိ စာတုမဟာရာဇိကဒေဝလောကေ သုညဝိမာနာနိ သန္တာယဝုတ္တံ-ဋီကာသစ်။] ပေ၊ ကေစိ-တို့သည်၊ ဝသဝတ္တိဘဝနံ-ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနတ်ဘုံသို့၊ (ဂစ္ဆန္တိ)၊ ဣတိ-ဤကား ရတ္တိဋ္ဌာနဒိဝါဋ္ဌာနသို့ သွားပုံတည်း။

တတော-ရတ္တိဋ္ဌာန ဒိဝါဋ္ဌာနသို့ ရဟန်းတို့သွားပြီးရာ ကာလမှနောက်၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဂန္ဓကုဋိံ-ဂန္ဓကုဋိသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်တော်မူပြီး၍၊ သစေအာကင်္ခတိ-အကယ်၍ အလိုတော်ရှိအံ့၊ (ကျိန်းစက်တော်မူခြင်းငှာ အလိုတော်ရှိအံ့) (ဧဝံသတိ-ဤသို့ အလိုတော်ရှိလသော်) ဒက္ခိဏေန-သော၊ ပသေေန-ဖြင့်၊ သတော-သည် သမ္မဇာနော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ မုဟုတ္တံ-မျှ၊ သီဟသေယျံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ကပ္ပေတိ-ပြုတော်မူ၏၊ အထ-ကျိန်းစက်တော်မူပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ သမဿာသိတကာယော-ကောင်းစွာ သက်သာရာရပြီးသော ကိုယ်တော်ရှိသည်။

သမဿာသိတကာယော။

။ အာ+သသဓာတ်သည် အသက်ရှူခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ သမ္မာ-ကောင်းစွာ+အဿာသော (အာ+သာသော)-ရှုနိုင် ရှိနိုင်ခြင်း၊ သမဿာသော-ခြင်း၊ ဤသို့ ကောင်းစွာ ရှုရှိုက်နိုင်ခြင်းကို “သက်သာရာရခြင်း”ဟု ဝေါဟာရတ္ထပြုကြသည်။ သဉ္ဇာတော+သမဿာသော+ယဿာတိ သမဿာသိတော၊ သဉ္ဇာတအသတ္ထိအနက်၌ ဣတပစ္စည်းသက်၊ ထိုနောက် ကာယောနှင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ တွဲပါ။ “ကောင်းစွာ ဖြစ်သော သက်သာရာရှိသော ကိုယ်တော်ရှိသည်”ဟု ပေးမှ သဒ္ဒတ္ထပြည့်စုံမည်၊ နိဿယ၌ အလွယ်ပေးထားသည်။ ဋီကာသစ်၌ကား “သမ္မာ အဿာသေတဗ္ဗော ဥတုဂါဟာပနဝသေန ဥပတ္တန္တိတဗ္ဗောတိ သမဿာသိတော”ဟု ဖွင့်လေသည်။ ထိုအလို “ကောင်းစွာ သက်သာစေအပ်ပြီးသော ကိုယ်တော်ရှိသည်”ဟု ပေး၊ ကာရိတ်သွင်း၍ တပစ္စည်းကြိဟနံ တူ၏။ တပစ္စည်း၏ အနက်ကို တပစ္စည်းဖြင့် ဖွင့်ခြင်းမှစ၍ စဉ်းစားကြပါလေ။

(ဟုတွာ)၊ ဝုဠဟိတွာ-ထတော်မူပြီး၍၊ ဒုတိယဘာဂ-နှစ်ခုမြောက် အဖို့၌၊ လောကံ-သတ္တလောကကို၊ ဝေါလောကေသိ-ကြည့်တော်မူပြီ။ [ပစ္ဆိမယာမ်ကို ၃ ဖို့ ခွဲသကဲ့သို့ ပစ္ဆာဘတ္တကိုလည်း သုံးဖို့ခွဲထားသောကြောင့် “ဒုတိယဘာဂေ” ဟု ဆိုသည်။]

တတိယဘာဂ-သုံးခုမြောက်အဖို့၌၊ ယံ ဂါမံဝါ-အကြင် ရွာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ယံ နိဂမံဝါ-အကြင် နိဂုံးကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဥပနိဿာယ-မှီ၍၊ ဝိဟရတိ-သီတင်းသုံးတော်မူ၏၊ တတ္ထ-ထို ရွာ၌၊ ဝါ-ထို နိဂုံး၌၊ မဟာဇနော-များစွာသော လူအပေါင်းသည်၊ ပုရောတ္တံ-ဆွမ်း၏ ရှေ့အဖို့၌၊ ဝါ-ဆွမ်းစားရာ ကာလ၏ ရှေ့အဖို့၌၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ ဒတွာ-ပေးလှူပြီး၍၊ ပစ္ဆာဘတ္တံ-ဆွမ်း၏ နောက်အဖို့၌၊ သုနိဝတ္ထော-ကောင်းစွာ ဝတ်အပ်သော ကိုယ်ဝတ်ရှိသည်၊ သုပါရတော-ကောင်းစွာ ခြံအပ်သော အပေါ်ခြံရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဂန္ဓပုပ္ဖါဒီနိ-နံ့သာ၊ ပန်းအစရှိသော ပူဇော်ဖွယ်တို့ကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ဝိဟာရေ-ကျောင်းတိုက်၌၊ သန္နိပတတိ-တစ်ပေါင်းတည်း ကျရောက်၏၊ ဝါ-စည်းဝေး၏၊ [နိဝသီယိတ္ထ-ဝတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ နိဝတ္ထံ၊ သုဠှု+နိဝတ္ထံ ယဿာတိ သုနိဝတ္ထော၊ ပါရပိယိတ္တာတိ ပါရုတ်။] တတော-ထိုစည်းဝေးရာ ကာလမှနောက်၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ သမ္ပတ္တပရိသာယ-ရောက်လာသော ပရိသတ်အား၊ အနရူပေန-လျော်သော၊ ပါဠိဟာရိယေန-တန်ခိုးပြာဠိဟာဖြင့်၊ ဂန္ဓာ-ကြွတော်မူ၍၊ ဓမ္မသဘာယံ-တရားသဘင်၌၊ ပညတ္တဝရပုဒ္ဓါသနေ-ခင်းထားအပ်သော မြတ်သောဘုရား၏ နေရာတော်၌၊ နိသဇ္ဇ-ထိုင်တော်မူ၍၊ ကာလယုတ္တံ-အခါကာလနှင့် သင့်လျော်သော၊ သမယယုတ္တံ-အခါသမယနှင့် သင့်လျော်သော၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ဒေသေတိ-၏၊ အထ-တရားဟောတော်မူပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ကာလံ-အချိန်အခါကို၊ ဝိဒိတွာ-သိတော်မူ၍၊ ပရိသံ-ကို၊ ဥယျောဇေတိ-ပြန်လွှတ်တော်မူ၏၊ (မှင်မိုက်အောင် မနေစေဘဲ ပြန်ချိန်ရောက်လျှင် ပြန်လွှတ်တော်မူသည်။) မနုဿာ-တို့သည်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-ဝပ်ချ၍၊ ပက္ကမန္တိ-ဖဲသွားကြကုန်၏၊ ဣဒံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား၊ ပစ္ဆာဘတ္တကိစ္စံ-ပစ္ဆာဘတ္တကိစ္စတော်တည်း၊ ဝါ-ဆွမ်းစားရာကာလ၏ နောက်အဖို့၌ ပြုထိုက်သော ကိစ္စတော်တည်း။

ကာလ၊ သမယယုတ္တံ။ ။ “ကာလယုတ္တန္တိ ဣမိဿာ ဝေလာယ ဣမဿ ဧဝံ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ တံတံ ကာလာနရူပံ၊ သမယယုတ္တန္တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ၊-ဋီကာ၊ ဤအတိုင်း အနက်ပေးထားသည်၊ (တစ်နည်း) “အဋ္ဌပုတ္တိ အနရူပံ ဝါ” ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအလို “သမယယုတ္တံ-အကြောင်း အဋ္ဌပုတ္တိနှင့်ယှဉ်သော” ဟု ပေး၊ သမယသဒ္ဓါ အကြောင်းအနက် ဟောတည်း၊ (တစ်နည်း) “အထဝါ သမံယယုတ္တန္တိ ဟေတုဒါဟရဏသဟိတံ” ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအလို “သမယယုတ္တံ-အကြောင်း ဥဒါဟရဏကို ထုတ်ပြခြင်းနှင့်ယှဉ်သော” ဟု ပေးပါ၊ ဤ၌လည်း သမယသဒ္ဓါ အကြောင်းအနက်ဟောပင်တည်း။

သော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ နိဋ္ဌိတပစ္စာဘတ္တကိစ္စော-ပြီးပြီးသော ပစ္စာဘတ္တကိစ္စရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဂတ္တာနိ-ကိုယ်တော်တို့ကို၊ ဩသိဋ္ဌိတုကာမော-ရေသွန်းလောင်းခြင်းငှာ အလိုတော်ရှိသည်၊ (ရေချိုးတော်မူလိုသည်)၊ သစေ ဟောတိ-အံ့၊ [ကိုယ်တော်တစ်ပါးတည်းကိုပင် အစိတ်အင်္ဂါ များစွာရှိသောကြောင့် “ဂတ္တာနိ” ဟု အဝယဝါပေက္ခ ဗဟုဝစ်ဖြင့် သုံးစွဲထားသည်။] (ဧဝံသတိ)၊ ဗုဒ္ဓါသနာ-ဘုရားရှင်၏ နေရာတော်မှ၊ ဝုဋ္ဌာယ-ထတော်မူ၍၊ နှာနကောဋ္ဌကံ-ရေချိုးအံ့သို့၊ (ရေချိုးခန်းသို့)၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်တော်မူ၍၊ ဥပဋ္ဌာကေန-အလုပ်အကျွေး ရဟန်းသည်၊ ပဋိယာဒိတဥဒကေန-စီရင်အပ်သော ရေဖြင့်၊ ဂတ္တာနိ-တို့ကို၊ ဥတုံ-အငွေ့ကို၊ ဂဏှာပေတိ-ယူစေတော်မူ၏၊ [ရေချိုးလိုက်သောအခါ ကိုယ်ငွေ့များထ၍ လာသောကြောင့် “ဥတုံ ဂဏှာပေတိ” ဟု ဆိုသည်၊ “ဤသို့ အငွေ့ယူစေခြင်းအကျိုးငှာသာ ရေလောင်းတော်မူသည်၊ အညစ်အကြေးကား မရှိပါ” ဟုလို။] ဥပဋ္ဌာကောပိ-သည်လည်း၊ ဗုဒ္ဓါသနံ-ကို၊ အာနေတွာ-ဆောင်၍၊ ဂန္ဓကုဋိပရိဝေဏေ-ဂန္ဓကုဋိပရိဝုဏ်၌၊ ပညပေတိ-ခင်း၏၊ ဘဂဝါ-သည်၊ သုရတ္တဒပဋ္ဌ-ကောင်းစွာ ဆိုးအပ်သော နှစ်ထပ်ရှိသော သင်းပိုင်တော်ကို၊ နိဝါသေတွာ-ဝတ်တော်မူ၍၊ ကာယဗန္ဓနံ-ခါးပန်းကြိုးကို၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့တော်မူ၍၊ ဥတ္တရာသင်္ဂ-အပေါ်ခြုံ ဧကသီကို၊ ဧကံသံ-တစ်ခုသော လက်ဝဲအဖို့၌၊ ဝါ-လက်ဝဲတစ်ဖက် ပခုံးထက်၌၊ ကရိတွာ-၍၊ တတ္ထ-ထိုဂန္ဓကုဋိပရိဝုဏ်ဝယ် ခင်းထားအပ်သော ဘုရားနေရာတော်သို့၊ ဂန္ဓာ-ကြွတော်မူ၍၊ ဧကောဝ-တစ်ပါးတည်းသာလျှင်၊ မုဟုတ္တံ-တစ်မုဟုတ်မျှ၊ ပဋိသလ္လိနော-ကိန်းအောင်းတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ နိသီဒတိ-ထိုင်တော်မူ၏။

အထ-ကိုယ်တော်တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်းတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ တတော တတော-ထိုထိုအရပ်မှ၊ (နဂိုက ကမ္မဋ္ဌာန်းတောင်း၍ သွားခဲ့ရာ အရညရက္ခမူလစသော ထိုထိုအရပ်မှ)၊ အာဂမ္မ-လာ၍၊ ဘဂဝတော-အား၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ဆည်းကပ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-ဆည်းကပ်ရာ အရပ်သို့၊ အာဂစ္ဆန္တိ-လာကြကုန်၏၊ တတ္ထ-ထို ရဟန်းတော်တို့တွင်၊ ဧကစ္စေ-အချို့ ရဟန်းတော်တို့သည်၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊ ဧကစ္စေ-တို့သည်၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ (ပုစ္ဆန္တိ)၊ ဧကစ္စေ-တို့သည်၊ ဓမ္မဿဝနံ-တရားနာခြင်းကို၊ ဝါ-နာအပ်သော တရားကို၊ ယာစန္တိ-တောင်းကြကုန်၏၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တေသံ-ထို ရဟန်းတို့၏၊ အဓိပ္ပာယံ-

မုဟုတ္တံ ပဋိသလ္လိနော။ ။ဤ၌ “မုဟုတ္တံ ပဋိသလ္လိနော” ဟူသည် ဖလသမာပတ် ဝင်စားတော်မူခြင်းတည်း၊ ပုဋိ (ပဋိသံဟရိတွာ)-အာရုံများစွာမှ စိတ်တော်ကို ရုပ်သိမ်းဖဲခွာ၍ + သံ (သမ္မဒေဝ)-သင့်ရာကောင်းမြတ် ဖလသမာပတ်၌သာလျှင်၊ လီနော (အလ္လီနော)-ငြိကပ်တော်မူသည်” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏။

အလိုကို၊ သမ္ပဒေန္တော-ပြီးစေတော်မူလျက်၊ ပုရိမယာမံ-ပုရိမယာမံကို၊ ဝါ-ညဉ့်ဦးယာမံကို၊ ဝီတိနာမေတိ-လွန်စေတော်မူ၏၊ ဣဒံ-ကား၊ ပုရိမယာမကိစ္စံ-ပုရိမယာမကိစ္စတော်တည်း၊ ဝါ-ညဉ့်ဦးယာမံ၌ ပြုထိုက်သော ကိစ္စတော်တည်း။

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ပုရိမယာမကိစ္စပရိယောသာနေ-ပုရိမယာမကိစ္စ၏ အဆုံး၌၊ ဘိက္ခုသု-တို့သည်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ပက္ကန္တေသု-ဖဲသွားပြီး ကုန်လသော်၊ [အချို့စာအုပ်၌ “ပက္ကမန္တေသု” ဟု ပစ္စုပ္ပန်ရှိသည်ကား မကောင်း။] သကလဒသသဟဿိလောကဓာတုဒေဝတာယော-အလုံးစုံသော တစ်သောင်း သော လောကဓာတ်၌ နေကုန်သော နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ သြကာသံ-အခွင့်ကို၊ လဘမာနာ-ရကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-ချဉ်းကပ်ပြီး၍၊ ယထာဘိသင်္ဂတံ-အကြင်အကြင် စီမံအပ်ခဲ့တိုင်းသော၊ (မြတ်စွာ ဘုရားထံ မလာမီက မည်သည့်ပြဿနာမေးမည်ဟု တင်ကြံ၍ စီမံအပ်ခဲ့သော) အန္တမသော-အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ စတုရက္ခရမ္ပိ-လေးလုံးသော အက္ခရာရှိ သည်လည်းဖြစ်သော၊ ပဉ္စ-ကို၊ ပုစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တာသံ ဒေဝ တာနံ-ထိုနတ်တို့၏၊ ပဉ္စ-ကို၊ ဝိသဒ္ဓန္တော-ဖြေတော်မူလျက်၊ မဇ္ဈိမယာမံ-မဇ္ဈိမ ယာမံကို၊ ဝါ-သန်းခေါင်ယာမံကို၊ ဝီတိနာမေတိ-၏၊ ဣဒံ-ကား၊ မဇ္ဈိမယာမ ကိစ္စံ-တည်း၊ ဝါ-သန်းခေါင်ယာမံ၌ ပြုထိုက်သော ကိစ္စတော်တည်း။

ပန-ကား၊ ပစ္စိမယာမကိစ္စံ-ကို၊ ဝါ-မိုးသောက်ယာမံကို၊ တယောကောဋ္ဌာ သေ-သုံးဖို့တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ ပုရောတ္တတော-ဆွမ်း၏ ရှေ့အဖို့မှ၊ ဝါ-ဆွမ်း စားရာကာလ၏ ရှေ့အဖို့မှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ နိသဇ္ဇာယ-ထိုင်ခြင်းသည်၊ ပိဋိတဿ- နိပ်စက်အပ်သော၊ သရီရဿ-ကိုယ်တော်၏၊ ဂိလာသုဘာဝမောစနတ္ထံ-ညောင်း ညာသည်၏ အဖြစ်ကို လွတ်စေတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ကောဋ္ဌာသံ-အဖို့ကို၊ စကံမေန-စကြံကြွတော်မူခြင်းဖြင့်၊ ဝီတိနာမေတိ-၏၊ ဒုတိယကောဋ္ဌာသေ-နှစ်ခုမြောက်အဖို့၌၊ ဂန္ဓကုဋ်-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ဒက္ခိ ဣန-လက်ျာဖြစ်သော၊ ပဿေန-နံပါးဖြင့်၊ သတော-သတိထားတော်မူသည်၊ သမ္ပဇောနော-ကောင်းစွာ အပြားဖြင့်သိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သီဟသေယျံ- ကို၊ ဝါ-ကို၊ ကပ္ပေတိ-၏၊ တတိယကောဋ္ဌာသေ-သုံးခုမြောက်အဖို့၌၊ ပစ္စုပ္ပာယ- တစ်ဖန် ထတော်မူ၍၊ ပုရိမပုဒါနံ-ရှေးဘုရားရှင်တို့၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဒါနသီလာဒိ

ဂိလာသုဘာဝမောစနတ္ထံ။ ။ ရွှေဓာတ်၊ သူပစ္စည်းဖြင့် သက္ကတဝယ် “ဂ္ဂါသု- မကျန်းမာသူ၊ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်သူ” ဟု ရှိ၏၊ ပါဠိ၌ ဂိလေဓာတ်ဖြင့် “ဂိလာသု” ဟု ဖြစ်ရ သည်၊ ထို့ကြောင့် “ဂိလာသုဘာဝ” ဟု ပါဠိမှန် ရှိပေစေ၊ စာအုပ်တို့၌ “ဂိလာသုဘာဝ” ဟု ရှိ၏၊ ဂိလာသဓာတ် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် စဉ်းစားပါ။ [“အပွက်+လသတိတိ ဂိလာသု” ဟု ကြံကြရာ၌ အခြေအမြစ်ကို ရှာသင့်ပါသည်။]

ဝသေန-ဒါန သီလ အစရှိသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ ကတာဓိကာရပုဂ္ဂလဒဿနတ္ထံ-
 ပြုအပ်ပြီးသော အဓိကာရရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ကြည့်ရှုတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ၊
 ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ-ဘုရားရှင်၏ မျက်လုံးတော်ဖြစ်သော ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တိဉာဏ်
 အာသယာနုဿယဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ လောကံ-ကို၊ ဝေါလောကေသိ-ကြည့်တော်မူ
 ပြီ၊ ဣဒံ-ကား၊ ပစ္ဆိမယာမကိစ္စံ-တည်း၊ ဝါ-မိုးသောက်ယာမ်၌ ပြုထိုက်သော
 ကိစ္စတော်တည်း။ [အဓိ-အလွန်အကဲ + ကာရ-ပြုအပ်သော ကောင်းမှုကို
 “အဓိကာရ”ဟု ခေါ်သည်။]

ပုံန-ဆက်ဦးအံ့၊ (ပြတ်ပြီးအဓိပ္ပာယ်ကို ပြန်၍ဆက်သည်၊) တသ္မိံ ဒိဝသေ-
 ထိုနေ့၌၊ (အဗ္ဗလဋ္ဌိကာဝယ် သီတင်းသုံးတော်မူရာ ထိုနေ့၌၊) ဘဂဝါ-သည်၊
 ပုရောတ္တကိစ္စံ-ကို၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ပရိယောသာပေတွာ-ပြီးဆုံးစေတော်မူ၍၊
 ပစ္ဆာတတ္ထေ-ပစ္ဆာဘတ်အခါ၌၊ မဂ္ဂံ-ခရီးကို၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူပြီ၊ ပုရိမ
 ယာမေ-၌၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ကထေတွာ-ဟောတော်မူပြီး၍၊
 မဇ္ဈိမယာမေ-၌၊ ဒေဝတာနံ-တို့၏၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ ဝိသဇ္ဇေတွာ-ဖြေတော်မူ
 ပြီး၍၊ ပစ္ဆိမယာမေ-၌၊ စကံမံ-စကြံသို့၊ အာရယု-တက်တော်မူ၍၊ စကံမမာနော-
 စကြံကြွတော်မူစဉ်၊ (စကြံကြွတော်မူရင်း၊) ပဉ္စန္ဒံ ဘိက္ခုညတာနံ-ငါးရားသော
 ရဟန်းတော်တို့၏၊ သဗ္ဗညုတညာဏံ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ အာရဗ္ဗ-
 အကြောင်းပြု၍၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊ ဣမံ ကထံ-ဤစကားကို၊ သဗ္ဗညုတ
 ညာဏေနော-ဖြင့်ပင်၊ သုတွာ-ကြားတော်မူ၍၊ အညာသိ-သိတော်မူပြီ၊ [ဤ၌
 “သုတွာ”ဟု ရှိသောကြောင့် ရှေး၌ “ဒိသ္မာ အညာသိ” မရှိသင့်ကြောင်းကို ပြခဲ့
 ပြီ။] ဣတိ-ပစ္ဆိမယာမကိစ္စံ ကရောန္တော အညာသိဟူသော အကျဉ်းအဖြေ၏
 အကျယ်အပြီးတည်း၊ [“တေန ဝုတ္တံ”ဟု နိဂုံးရှိသောကြောင့် ဣတိမရှိလျှင်
 ကောင်း၏။] တေန-ထို့ကြောင့်၊ ပစ္ဆိမယာမကိစ္စံ ကရောန္တော အညာသိတိ-ဟူ၍၊
 (မယာ) ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ (ဆိုခဲ့ပြီ)။

စပန-ထပ်၍ဆက်ဦးအံ့၊ ဥတွာ-သိတော်မူခြင်းကြောင့်၊ [အဟောသိနှင့်
 ကတ္တားချင်း မတူသောကြောင့် “၍”ဟု မပေးရ။] အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊
 ဧတံ-ဤအကြံတော်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဖြစ်သနည်း၊)
 ဣမေ ဘိက္ခု-ဤရဟန်းတို့သည်၊ မယံ-ငါ၏၊ သဗ္ဗညုတညာဏံ-သဗ္ဗညုတ
 ဉာဏ်တော်ကို၊ အာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍၊ ဝုဏံ-ဝုဏ်ကို၊ ကထေန္တိ-ပြောဆိုကြ
 ကုန်၏၊ စ-ထိုသို့ပင် ပြောဆိုကြပါသော်လည်း၊ ဧတေသံ-ဤရဟန်းတို့အား၊
 ဝါ-တို့၏စိတ်၌၊ သဗ္ဗညုတညာဏကိစ္စံ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ ကိစ္စသည်၊
 န ပါကဋံ-မထင်ရှား၊ မယုမေဝ-ငါအားသာ၊ ဝါ-ငါ၏စိတ်၌သာ၊ (သဗ္ဗညုတ
 ညာဏကိစ္စံ-သည်၊) ပါကဋံ-ထင်ရှား၏၊ ပန-ဆက်၊ မယိ-ငါသည်၊ ဂတေ-
 ကြွသွားလသော်၊ ဧတေ-ဤရဟန်းတို့သည်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ကထံ-စကား

ကို၊ နိရန္တရံ-အကြားမရှိအောင်၊ ဝါ-အဆက်မပြတ်၊ အာရောစေသန္တိ-လျှောက်ကြကုန်လတ်၊ တတော-ထိုသို့လျှောက်ခြင်းကြောင့်၊ နေသံ-ထိုရဟန်းတို့အား၊ အဟံ-ငါသည်၊ တံ-ထိုစကားကို၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိ-ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းဝတ္ထုကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ တိဝိဓံ-၃ ပါးအပြားရှိသော၊ သီလံ-သီလကို၊ ဝိဘန္တော-ဝေဘန်တော်မူလျက်၊ ဒွါသဋ္ဌိယာ-၆၂ ပါးသော၊ ဌာနေသု-အရာတို့၌၊ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ-သူတစ်ပါးတို့သည် ဆန့်ကျင်ဘက် မလည်စေအပ် မလည်စေနိုင်သော၊ သီဟနာဒံ-မြတ်သောအသံကို၊ ဝါ-မရွံ့မကြောက်၊ ခြင်္သေ့ဟောက်ဟန်၊ ရဲရင့်သော အသံတော်ကို၊ နဒန္တော-မိန့်မြှောက်တော်မူလျက်၊ ပစ္စယာကာရံ-အကြောင်းတရားတို့၏ ကျေးဇူးပြုပုံ အခြင်းအရာသတ္တိကို၊ ဝါ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို၊ သမောဓာနေတွာ-ပေါင်း၍၊ ဗုဒ္ဓဂုဏေ-ဘုရားဂုဏ်တော်တို့ကို၊ ပါကဇ္ဇေ-ထင်ရှားသည်တို့ကို၊ ကတွာ-ပြုတော်မူ၍၊ သိနေရံ-မြင့်မိုရ်တောင်ကို၊ ဥက္ခိပန္တောဝိယစ-ချိုမြောက်သူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သုဝဏ္ဏသကူဋေန-ရွှေတူဖြင့်၊ နဘံ-ကောင်းကင်ကို၊ ပဟရန္တောဝိယစ-ပုတ်ခတ်သူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [ဤဥပမာ ၂ ရပ်ဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်၏ သူတစ်ပါးနှင့် မဆက်ဆံလောက်အောင် ခက်ခဲသည်၏အဖြစ်ကို ပြသည်၊ မြင့်မိုရ်တောင်ကို ချိုမြောက်ရသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကောင်းကင်ကို တူဖြင့် ထုရသကဲ့သို့လည်းကောင်း ခဲယဉ်းသည်-ဟူလို။] ဒသသဟသသီလောကဓာတုကမ္မနံ-တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်၏ တုန်လှုပ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ [ကဝိဓာတ်၊ ယုပစ္စည်း၊ “ကမ္မိပန” ဟု မရှိသောကြောင့် ယုပစ္စည်းကို ကရဏသာဓိအနက်ဟောဟု ကြံပါ။] ဗြဟ္မဇာလသုတ္တန္တံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ္တန်ကို၊ အရဟတ္တနိဂ္ဂုဋေန-အရဟတ္တဖိုလ်တည်းဟူသော အထွဋ်ဖြင့်၊

သီဟနာဒံ နဒန္တော။ ။ သီဟသဒ္ဓါသည် သမာသိအရာဝယ် နောက်ကနေလျှင် သေဋ္ဌအနက်ဟောဟု လောကီဆရာတို့ ဆိုကြ၏၊ ထိုစကားကို ယေဘုယျဟု မှတ်ပါ၊ ဤသီဟနာဒံ ပုဒ်ကဲ့သို့ ရှေ့ကနေသော်လည်း သေဋ္ဌအနက်ကို ဟောနိုင်သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် “သေဋ္ဌနာဒသခါတံ အဘိတနာဒံ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ (တစ်နည်း) “သီဟသ-ခြင်္သေ့၏+နာဒေါ-ဟောက်သံတည်း၊ သီဟနာဒေါ-သံ၊ သီဟနာဒေါဝိယာတိ သီဟနာဒေါ” ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဆင့်ပါ၊ (တစ်နည်း) သဒိသူပစာကြံပါ၊ ထို“သီဟနာဒံ” ဟူသည် “ဣမေဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာ၊ ဧဝံဂဟိတာ ဧဝံပရမဋ္ဌာ ဧဝံဂတိကာ ဘဝန္တိ ဧဝံအဘိသမ္ပရာယာ” စသော ပါဠိတော်နှင့် “တေသံ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ” အစရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတော်များတည်း။

နိဂ္ဂုဋေန။ ။ နိသည် နိဋ္ဌာနဂတ အနက်ဟော၊ ပြသာဒ်စသည်ဝယ် အောက်အဆင့်ဆင့် အထွဋ်တွေထက် မြင့်တက်၍နေသော ထိပ်ဆုံးအထွဋ်ကို “နိဂ္ဂုဋ်” ဟု ဆိုလိုသည်။ [နိဂ္ဂုဋေနာတိစ နိဋ္ဌာနဂတေန အဗ္ဗဂ္ဂတကူဋေနာတိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်။] ဤစကားသည် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ဥပမာပြုသော စကားတည်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်သည် အလုံးစုံသော ဂုဏ်တို့ထက် အသာဆုံး အထွဋ်အထိပ်အကျဆုံး ဂုဏ်တော်ဖြစ်သည်-ဟူလို။

နိဋ္ဌာပေန္တော-ပြီးစေတော်မူလျက်၊ ဒေသေသာမိ-ဟောတော်မူအံ့၊ မေ-ငါသည်၊ [ပရိနိဗ္ဗာတသာဝိဋ္ဌိ စပ်၊] ဝါ-၏၊ [ဒေသနာဋ္ဌိ စပ်၊] သာ ဒေသနာ-ထိုဒေသနာတော်သည်၊ ပရိနိဗ္ဗာတသာဝိ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးပါသော်လည်း၊ [ဋီကာဋ္ဌိ ပရိနိဗ္ဗာတသာဝိ၏ နောက်ဝယ် မေသဒ္ဓါတစ်ပုဒ် ပါနေသေး၏၊ တစ်ဝါကျတည်း ဋ္ဌိ ထိုကဲ့သို့ ၂ ထပ်ပါရိုး မရှိပါ။] ပဉ္စဝဿသဟသာနိ-အနုစင်္စါးထောင်တို့ ပတ်လုံး၊ သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့ကို၊ [သမ္မာပိကာဋ္ဌိ ဣပစ္စည်း၏ ကံ၊] အမတမဟာနိဗ္ဗာနံ-အမြိုက်ဖြစ်သော မြတ်သောနိဗ္ဗာန်သို့၊ သမ္မာပိကာ-ကောင်းစွာ ရောက်စေနိုင်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ်၊ ဣတိ-ဤအကြံသည်၊ (အဟောသိ) ဧဝံ-ဤသို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံတော်မူပြီး၍၊ (“ယေန-အကြင် အရပ်အဖို့ဖြင့်၊ မဏ္ဍလမာဠော-ထိုင်နေရာ စရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော-ကြွတော်မူထိုက်၏၊ တေန-ထို အရပ်အဖို့ဖြင့်၊ ဥပသင်္ကမိ-ကြွတော်မူပြီ” ဟု ပါဠိတော်ပါဠိကို ထည့်၍ စပ်ပါ။) [“ယေန မဏ္ဍလမာဠော တေနပသင်္ကမိတိ” ကား သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗတည်း။]

ယေန မဏ္ဍလမာဠော တေနပသင်္ကမိတိ (ဧတ္ထ)-ဋ္ဌိ၊ ယေနာတိ-ကား၊ ယေန ဒိသာဘာဂေန-အကြင် အရပ်အဖို့ဖြင့်၊ သော (မဏ္ဍလမာဠော)-သို့၊ ဥပသင်္ကမိ တဗ္ဗော-ကြွတော်မူထိုက်၏၊ (တေန ဒိသာဘာဂေန-ထိုအရပ်အဖို့ဖြင့်၊ မဏ္ဍလမာဠော-သို့၊ ဥပသင်္ကမိ-ကြွတော်မူပြီ၊ ဝါ-၏၊) [ဤသို့ နိယမဝါကျ ထည့်၍ စပ်ပါ။] ဝါ-တစ်နည်း၊ ဧဝံ-ဤယေန တေနဟူသော ပုဒ် ၂ ပါးအပေါင်းသည်၊ ဘုမ္မတ္ထေ-သတ္တမိအနက်ဋ္ဌိ၊ ကရဏဝစနံ-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ရှိသော ပုဒ်တည်း၊ ယသ္မိ ပဒေသေ-အကြင်အရပ်ဋ္ဌိ၊ သော မဏ္ဍလမာဠော-ထိုထိုင်နေရာ စရပ်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) တတ္ထ-ထိုအရပ်ဋ္ဌိ၊ ဝါ-သို့၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီ၊ ဝါ-၏၊ ဣတိ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဤယေန မဏ္ဍလမာဠော တေနပသင်္ကမိဟူ သောဝါကျဋ္ဌိ၊ အတ္ထော-တည်း။

ယေန ဒိသာဘာဂေန။ ။ ယေနဋ္ဌိ နာဝိဘတ်၏ ကရိုဏ်းအနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ယသဒ္ဓါဖြင့် ဒိသာဘာဂကို အနိယမအားဖြင့် ညွှန်ပြသည်ဟုလည်းကောင်း သိစေလို၍ “ယေန ဒိသာဘာဂေန” ဟု ဖွင့်သည်။ ယေနဋ္ဌိ နာ၏ ကရဏတ္ထကို ညွှန်ပြလျှင် “တေန” ဋ္ဌိ နာဝိဘတ်လည်း ကရဏတ္ထပင်ဖြစ်သောကြောင့် အထူးမဖွင့်တော့။ [ယံဒဂ္ဂေန-(အကြင် အပိုင်းအခြားအားဖြင့်) ယေနာတိ ကရဏနိဒ္ဒေသော၊ တဒဂ္ဂေန တေနာတိပိ-(တေနကို လည်း ကရဏနိဒ္ဒေသဟူ၍) ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ဋီကာသစ်။]

ဘုမ္မတ္ထေဝါ ဧဝံ။ ။ [ဧတန္တိ ယေနတေနာတိ ပဒဒ္ဓယံ။] ဤအလို “တေန-ဋ္ဌိ” ဟု ပေး၍ “ဥပသင်္ကမိ-ကြွတော်မူပြီ” ဟု ပေးရလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဋ္ဌိ “တတ္ထ ဂတော” ဟု ဖွင့်သည်။... “ယေနကို သတ္တမိအနက်ပေး၍ တေနကို ဥပယောဂ (ဒုတိယာ) အနက် ပေးပါ” ဟုလည်း ဝဒန္တိဝါဒ ရှိသေး၏။ ထိုအတိုင်းပင် “တတ္ထ-သို့” ဟု တစ်နည်း ပေးထားသည်။ [ယေနာတိဝါ ဘုမ္မတ္ထေ ကရဏဝစနံ၊ တေနာတိ ပန ဥပယောဂတ္ထေ၊ တသ္မာ တတ္ထာတိ တံ မဏ္ဍလမာဠန္တိပိ ဝဒန္တိ-ဋီကာသစ်။]

ဋီကာနည်း။ ။ဋီကာ၌ “ယေနာတိဝါ ဟေတုမိ ကရဏဝစနံ” စသည်ဖြင့် နာပိဘတ်၏ ဟိတ်အနက်ကိုလည်း ဖွင့်သေး၏။ [ပါရာဇိက ဝေရဉ္စကဋ္ဌဏှ အဋ္ဌကထာကို နည်းမှီးခြင်းတည်း။] ထိုအလို “ယေန-အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ မဏ္ဍလမာဠော-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော-ကြွတော်မူထိုက်၏၊ တေန-ထိုအကြောင်းကြောင့်၊ မဏ္ဍလမာဠ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိ-ကြွတော်မူပြီ” ဤသို့ ပါဠိတော်၌ ဟိတ်အနက် ပေးပါ။ “ထိုကြွတော်မူခြင်း၏ အကြောင်း” ဟူသည် “ဣမေ ဘိက္ခု မယံ သဗ္ဗညုတညာဏံ အာရဗ္ဗ ဂုဏံ ကထေန္တိ” စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ တိုက်ရိုက်လာသော တိဝိဓသီလကို အကျယ်ဝေဘန်၍ ဟောတော် မူလိုခြင်း၊ ၆၂ ပါးသော ဓိစ္စာအယူဝါဒဌာနတို့၌ သီဟနာဒကို မိန့်မြှောက်တော်မူလိုခြင်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ပေါင်း၍ ပြတော်မူလိုခြင်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကို အထွဋ်တပ်၍ ဗြဟ္မဇာလ သုတ်ကို အပြီးသတ် ဟောတော်မူလိုခြင်းတည်း။

ဥပသင်္ကမိ။ ။အဇ္ဇတနိ ဤပိဘတ်ဖြစ်သောကြောင့် အတိတ်ကြိယာတည်း။ သို့သော် ဥပသင်္ကမနကြိယာသည် အတိတ် မဟုတ် ခြေတော် တစ်လှမ်းခြင်း ကြွနေဆဲ ပစ္စုပ္ပန်သာ တည်း။ သို့ရာတွင် ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို သံဂါယနာတင်ချိန်မှာ လွန်ခဲ့ပြီး အတိတ်ဖြစ်သော ကြောင့် အတိတ်ကြိယာဖြင့် သုံးစွဲထားသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဋီကာသစ်။ ။ဥပသင်္ကမိတိစ ဥပသင်္ကမန္တောတိ အတ္ထော၊ (အန္တပစ္စည်းဖြင့် ပစ္စုပ္ပန် အနက် မှတ်ပါ) ပစ္စုပ္ပန်ကာလသု အမိပေတတ္တာ၊ တဒုပသင်္ကမနဿ ပန အတိတ ဘာဝသ သူစနတော ဥပသင်္ကမိတိတက္ကာလာပေက္ခဝသေန (ထို သံဂါယနာ တင်ချိန်ကို ငဲ့ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်) အတိတပယောဂေါ (ဥပသင်္ကမိဟူသော အတိတ်ပြယုဂ်ကို) ဝုတ္တော၊ ဧဝံ ဟိ ဥပသင်္ကမိတွာတိ ဝစနံ သူပပန္နံ ဟောတိ (ဥပသင်္ကမိတုန်းက ပစ္စုပ္ပန်အနက် ယူခြင်းကြောင့် “ဥပသင်္ကမိတွာ” ဟူသော အတိတ်ကြိယာသည် ကောင်းစွာ သင့်လျော် တော့၏၊ “ရှေ့သွား နောက်လိုက် ညီတော့၏-ဟူလို။)

ဂမနအနက်။ ။ဥပသင်္ကမနသည် ဥပဂမန (ချဉ်းကပ်ခြင်း) အနက်၊ ဂမန (သွား ခြင်း) အနက်ဟု ၂ မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဤနေရာ၌ ဘုရားရှင်သည် မဏ္ဍလမာဠအနီးသို့ ချဉ်းကပ်ရုံသာ မဟုတ်၊ မဏ္ဍလမာဠ အပေါ်သို့ရောက်အောင် ကြွတော်မူခြင်းဖြစ်သော ကြောင့် ဂမနအနက်ကို ယူစေလိုရကား အဋ္ဌကထာ၌ “တတ္ထ ဂတော” ဟု ဖွင့်သည်။ [ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး အထံသို့ သွားရာ၌ကား “ဥပဂမန-ချဉ်းကပ်” ဟူသော အနက်လည်း သင့်၏။]

ဥပသင်္ကမိတွာ။ ။ဤကြိယာကား ကြွတော်မူခြင်း၏ကိစ္စ ပြီးဆုံးကြောင်ကို ပြသော ကြိယာတည်း။ “ဥပသင်္ကမိတွာ-ကြွတော်မူပြီး၍” ဟူလို၊ (တစ်နည်း) “ဂတော” ဟု သော အဋ္ဌကထာ၌ ဥပဟူသော ဥပသာရ မပါသော်လည်း ဥပဟူသော ဥပသာရ ပါရှိ သကဲ့သို့ “ဂတော-ကပ်ရောက်တော်မူ၏၊ ဝါ-ပြီ” ဟု အနက်ပေး၍ “ဥပသင်္ကမိတွာ (ဥပဂန္တော)-ထို့ထက် နီးကပ်ရာအရပ်သို့ ကပ်ရောက်တော်မူပြီး၍” ဟု အနက်ပေးပါ။ ဆိုလိုရင်းကား- “ထိုပဌမရောက်ပြီးသည်ကို ဂတော (ဥပဂတော) ဟု ဆို၍ ထိုအရပ်ထက် နီးကပ်သော တရားဟောတော်မူခြင်း၊ ပြဿနာဖြေတော်မူခြင်းငှာ ဖြစ်နိုင်လောက်သော အရပ်သို့ ကပ်ရောက်တော်မူပြီးသည်ကို “ဥပသင်္ကမိတွာ (ဥပဂန္တော)” ဟု ဆိုလိုသည်။

ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒိတိ (ဧတ္ထ)-၌၊ ဂုဋ္ဌတ္ထံ-လျှို့ဝှက်တိမ်မြုပ်နေသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ကိရ (ဥဒ္ဓရိတွာ ဒသေမိ)-ထုတ်၍ပြဦးအံ့၊ ဗုဒ္ဓကာလေ- မြတ်စွာဘုရား၏ လက်ထက်တော်အခါ၌၊ ယတ္ထ ယတ္ထ-အကြင်အကြင် အရပ်၌၊ ဧကောပိ-တစ်ပါးသော်လည်းဖြစ်သော၊ (ပိသဒ္ဓါ ဂရဟာဇောတကာ) ဘိက္ခု- သည်၊ ဝိဟရတိ-နေ၏၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော၊ (တတ္ထတတ္ထ-ထိုထို အရပ်၌) ဗုဒ္ဓါသနံ-ဘုရား၏ နေရာတော်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပညတ္တမေဝ-ခင်းထားအပ်ပြီး သည်သာ၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ (သဗ္ဗတ္ထ-သော၊ တတ္ထ တတ္ထ-၌၊ ဗုဒ္ဓါသနံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပညတ္တမေဝ-သည်သာ၊ ဟောတိ-နည်း) ကိရ-ချဲ့၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အတ္တနော-ကိုယ်တော်၏၊ သန္တိကေ-အထံ၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ- ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ဖာသုကဋ္ဌာနေ-ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာချမ်းသာခြင်း၏ တည်ရာအရပ်၌၊ ဝိဟရန္တေ-နေသော ရဟန်းတို့ကို၊ မနသိ-စိတ်၌၊ ကရောတိ- ပြုတော်မူ၏၊ (တစ်နည်း) မနသိကရောတိ-နှလုံးသွင်းတော်မူ၏၊ (ကိံ) အသု ကော-ထိုမည်သောရဟန်းသည်၊ မယံ-ငါ၏၊ သန္တိကေ-အထံ၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ- ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဂတော-သွားပြီ၊ ဝိသေသံ-ဈာန်မဂ်ဖိုလ် တရားထူးကို၊ [သီလ နှင့် ကာမာဝစရသမာဓိမှာ ယောဂီများအတွက် ရအပ်ပြီးဖြစ်ရမည်ဖြစ်သော ကြောင့် ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ကိုသာ “ဝိသေသန္တိ ယထာလဒ္ဓတော ဥတ္တရိ ဈာနမဂ္ဂဖလံ” ဟု ဖွင့်သည်။] နိဗ္ဗတ္တေတံ-ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ သက္ခိဿတိနုခေါ-စွမ်းနိုင်လတုံလော၊ နောဝါ သက္ခိဿတိနုခေါ-သို့မဟုတ် မစွမ်းနိုင်လတုံလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နှလုံး သွင်းတော်မူ၏။

အထ - နှလုံးသွင်းတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ နံ - ထိုရဟန်းကို၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဝိသဇ္ဇိတွာ-စွန့်၍၊ အကုသလဝိတက္ကံ-အကုသလဝိတက်ကို၊ ဝိတက္ကယမာနံ- ကြံနေသည်ကို၊ ပဿတိ-မြင်တော်မူအံ့၊ တတော-ထိုသို့ မြင်တော်မူခြင်းကြောင့်၊

ဗုဒ္ဓကာလလေ ကိရ။ ။ “ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒိ” နှင့် စပ်၍ အဘယ်သူသည် ခင်းထားအပ်သော နေရာပါနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ ထိုအမေးနှင့်စပ်၍ အဖြေကိုကား အဆက်ဆက် မှတ်သား၍ မထားလျှင် မသိနိုင်လောက်အောင် တိမ်မြုပ်၍ နေ၏။ ထို့ ကြောင့် ထို တိမ်မြုပ်နေသော အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ထုတ်ပြရာရောက်သောကြောင့် “ဧတ္ထ ဂုဋ္ဌတ္ထံ”ဟု ထည့်၍ “ကိရ ဥဒ္ဓရိတွာ ဒသေမိ”ဟု ဆရာတို့ အနက်ပေးရိုး ပြုကြ သည်။ “ကိရ-ချဲ့ဦးအံ့”ဟုလည်းကောင်း၊ ကိရ-တဆင့်စကား ကြားရသည်ကား”ဟုလည်း ကောင်း ပေးနိုင်ပါသေး၏။ နောက် ၂ နည်း ပေးရာ၌ကား “ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒိတိ- ဟူသည်ကား”ဟု ပေးပါ။

အထ နံ ပဿတိ။ ။ ဣကာသစ်၌ အထကို သံသယတ္ထ ဟု ဆို၍ “ယဒိ ပဿတိ” ဟု ပရိကပ္ပအနက် ပေးလေသည်။ ဤ၌ကား အထကို ရိုးရာအတိုင်း ကာလာဓာရ အနက် ပေးလိုက်ပါသည်။ ပဿတိအတွက် ပရိကပ္ပအနက်ကား ဌာနအားလျော်စွာ ထင်ရှားပြီး ဖြစ်၏ ဟု ယူလိုပါသည်။ ထို့ပြင် ဋီကာသစ်၌ “ဝိတက္ကယမာနံ နံ ဘိက္ခု” ဟု အစပ်ကို

[ဒသေတွာ ဩဝဒိတွာတို့ ဌှစ်ပံ၊] ကထံဟိ-အဘယံကြောင့်၊ မာဒိသဿ-ငါကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ သတ္တု-ဆရာ၏၊ သန္တိကေ-ဌှိ၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဝိဟရန္တံ-နေသော၊ ဣမံ ကုလပုတ္တံ-ဤ အမျိုးကောင်းသားကို၊ အကုသလ ဝိတက္ကာ-တို့သည်၊ အဘိဘဝိတွာ-လွမ်းမိုး၍၊ အနမတဂ္ဂေ-မသိအပ်သော အစရှိသော၊ ဝါ-သိအပ်သော အစမရှိသော၊ ဝဋ္ဋဒုက္ခေ-ဝဋ္ဋဆင်းရဲ၌၊ သံသာဒေသန္တိနာမ-နစ်မြုပ်စေကုန်တုံဘိသနည်း၊ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “သံသာရေန္တိ”ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊ “ဝဋ္ဋဆင်းရဲ၌ နစ်မြုပ်”ဟုသာ အဓိပ္ပာယ်ကောင်းသည်၊ ကထံဟိ နှင့် တွဲရာ၌ ဘဝိသန္တိဝိဘတ် ရှိရိုးတည်း။] ဣတိ-ဤသို့ ကြံတော်မူ၍၊ တဿ-ထို အမျိုးကောင်းသားကို၊ အနုဂ္ဂဟတ္ထံ-ချီမြောက်တော်မူခြင်း အကျိုးငှာ၊ တတ္ထေဝ-ထို ရဟန်းနေရာ အရပ်၌ပင်၊ အတ္တာနံ-ကိုယ်တော်ကို၊ ဒသေတွာ-ပြတော်မူ၍၊ တံ ကုလပုတ္တံ-ကို၊ ဩဝဒိတွာ-ဆုံးမတော်မူပြီး၍၊ အာကာသံ-ကောင်းကင်သို့၊ ဝါ-ဌှိ၊ ဥပ္ပတိတွာ-ပျံတက်တော်မူ၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ အတ္တနော-ကိုယ်တော်၏၊ ဝသနဋ္ဌာနမေဝ-နေရာအရပ်သို့သာ၊ ဂစ္ဆတိ-ကြွတော်မူ၏။

အထ-ကြွတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဩဝဒိယမာနာ-ဆုံးမအပ်ကုန်သော၊ တေ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ စိန္တယိံသု-ကြံကြကုန်၏၊ (ကိ-နည်း၊) သတ္တာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ မနံ-စိတ်ကို၊ ဇာနိတွာ-သိတော်မူ၍၊ အာဂန္တော-ကြွလာတော်မူ၍၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ သမိပေ-အနီး၌၊ ဌိတံယေဝ-ရပ်တော်မူလျက်သာလျှင်၊ အတ္တာနံ-ကို၊ ဒသေတိ-ပြတော်မူတတ်၏၊ (ပြတော်မူရိုး ထုံးစံရှိ၏၊) တသ္မိံ ခဏေ-ကိုယ်တော်ကို ပြတော်မူရာ ထိုခဏ၌၊ (ထိုခဏကျမှ၊) ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ ဣမ-ဤနေရာ၌၊ နိသီဒထ-ထိုင်တော်မူပါကုန်၊ ဣမ-ဌှိ၊ နိသီဒထ-ပါကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်၍၊ အာသန ပရိယေသနံ နာမ-နေရာကို ရှာခြင်းမည်သည်၊ ဘာရော-ဝန်လေး၏၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံကြကုန်ပြီ၊ (ဣတိ-ဤသို့ကြံပြီး၍) တေ-ထို ရဟန်းတို့သည်၊ [ဤနေရာ၌ တေ မပါသော်လည်း ရှေ့က တေ ဘိက္ခုပုဒ် လိုက်နိုင်သည်။] အာသနံ-နေရာကို၊ ပညပေတွာဝ-ခင်းပြီး၍သာ၊ ဝိဟရန္တံ-နေကြကုန်၏၊ [ခင်းပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ယဿ ဝိဋ္ဌံ”စသည်ကို မိန့်။] ယဿ-အကြင် ရဟန်း၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဝိဋ္ဌံ-အင်းပျဉ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ သေ-ထို ရဟန်းသည်၊ တံ-ထို အင်းပျဉ်ကို၊

ပြလေ၏၊ မာန အန္တပစ္စယန္တပုဒ်တို့သည် ဝိသေသနသဘော သက်သော်လည်း “နံ-ထို ရဟန်းကို၊ ဝိတက္ကယမာနံ-ကြံနေသည်ကို”ဟု ပကတိ၊ ဝိကတိကံ အနက်ပေးလိုက်မှသာ၍ အဓိပ္ပာယ်လှသည်၊ အဒ္ဒသာခေါ ဘဂဝါ မဟန္တံ ဒါရက္ခန္တံ ဂင်္ဂါယ နဒိယာ ဝုယုမာနံ” စသည်တို့၌လည်းကောင်း၊ “အဒ္ဒသာ ခေါ တံ ပုရိသံ ဒုရတောဝ အာဂစ္ဆန္တံ”စသည်တို့၌လည်းကောင်း နည်းတူ။

ပညပေတိ-ခင်း၏၊ ယဿ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ (ပိဋ-သည်)၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ သော-သည်၊ မဉ္ဇဝါ-ညောင်စောင်းကိုလည်းကောင်း၊ [ညောင်းစောင်းဟူသည် အိပ်စရာတည်း၊ ထိုင်စရာမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ထိုင်စရာ ပိဋမရှိမှ မဉ္ဇကို ခင်းရသည်။] ဖလကံဝါ-ပျဉ်ချပ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကဋ္ဌံဝါ-သစ်သားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပါသာဏံဝါ-ကျောက်ဖျာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါလုကပုဉ္ဇဝါ-သံအစုကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပညပေတိ-ခင်း၏၊ တံ-ထို ညောင်စောင်းစသည်ကို၊ အလဘမာနာ-မရကုန်လသော်၊ ပုရာဏပဏ္ဍာနိပိ-သစ်ရွက်ဟောင်းတို့ကိုသော်လည်း၊ သံကမ္မိတွာ-စု၍၊ တတ္ထ-ထို သစ်ရွက်ဟောင်းတို့၌၊ ပံသုကူလံ-ပံသုကူသင်္ကန်းကို၊ ပတ္ထရိတွာ-ဖြန့်၍၊ ထပေန္တိ-ထားကြကုန်၏။

ပန-ဆက်၊ [ပြတ်ပြီးကို ပြန်၍ဆက်သည်။] ဣဓ-ဤ၊ ဥယျာဉ်၌၊ ဝါ-ဤ၊ နေထိုင်ရာ စရပ်၌၊ ရညော-မင်း၏၊ နိသီဒနာသနမေဝ-ထိုင်နေရာသည်ပင်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ [ရှင်ဘုရင်က အများအတွက် ခေတ္တသုံးစွဲဖို့ထားသော နေရာတည်း၊] တံ-ထို ထိုင်ရာနေရာကို၊ ပပောဇေတွာ-လှုပ်စေ၍၊ ဝါ-ခါ၍၊ ပညပေတွာ-ခင်းပြီး၍၊ ပရိဝါရေတွာ-ဝန်းရံ၍၊ [ဘုရားရှင်၏ နေရာတော်ကို ဝန်းရံ၍။] တေဘိက္ခူ-တို့သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ အဓိမုတ္တိကညာဏံ-အဓိမုတ္တိက ဉာဏ်တော်ကို၊ အာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍၊ ဂုဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ထောမယမာနာ-ချီးမွမ်းကုန်လျက်၊ နိသီဒိသု-ထိုင်နေကြကုန်ပြီ၊ တံ-ထို ထိုင်နေရာ အခင်းကို၊ သန္ဓာယံ-ရည်ရွယ်၍၊ ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒိတိ-ဟူ၍၊ (အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန-သည်၊ (တစ်နည်း) သံဂီတိကာရေဟိ-တို့သည်၊) ဂုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေတော်မူပြီးသည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လသော်၊) ဇာနန္တောယေဝ-သိတော်မူလျက်သာ၊ ကထာ သမုဋ္ဌာပနတ္ထံ-စကားအထူးကို ကောင်းစွာပေါ်ထွက်စေတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဘိက္ခူ-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ-မေးတော်မူပြီ၊ တေစ-ထို ရဟန်းတို့သည်လည်း၊

တတ္ထ ပေ၊ ထပေန္တိ။ ။“တတ္ထာတိ ပုရာဏပဏ္ဍေသု”ဟု ပဌမအစွဲကို ပြပြီးနောက် “တတ္ထာတိဝါ တေသု ပိဋ္ဌာဒိသု”ဟု ဒုတိယတစ်နည်းကို ပြ၏၊ ဤ ဒုတိယအစွဲအလိုအားဖြင့် “ပုရာဏပဏ္ဍာနိပိ သံကမ္မိတွာ”၏ နောက်ဝယ် “အလဘမာနာ”ဟူသော ဗဟုဝစ်နှင့် လိုက်လျောအောင် “ပညပေန္တိ”ဟု ဗဟုဝစ်ကြိယာတစ်ရပ် ဖြစ်ခဲ့ရမည်၊ ဤနောက်နည်းအလို “တတ္ထ-ထို ပိဋ္ဌစသည်တို့၌၊ ပံသုကူလံ-ကို၊ ပတ္ထရိတွာ-၍၊ ထပေန္တိ”ဟု အနက်ပေးပါ။

ဇာနန္တောယေဝ ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ။ ။“ဣမံ သံခိယဓမ္မံ ဝိဒိတွာ”ဟု ပါဠိတော်၌ ဆိုသောကြောင့် ဘုရားရှင်သည် ထိုရဟန်းတို့ ပြောနေအပ်သော စကားကို သိတော်မူပြီးဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် “ဇာနန္တောယေဝ”ဟု မိန့်သည်၊ သိတော်မူပြီးဖြစ်လျှင်

အဿ-ထို မြတ်စွာဘုရားအား၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော အကြောင်းအရာကို၊ ကထ
 ယိသု-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ နိသဇ္ဇ ခေါ် ဘဂဝါတိ အာဒိ-နိသဇ္ဇ
 ခေါ် ဘဂဝါ အစရှိသော စကားကို၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ တတ္ထ-ထို နိသဇ္ဇ
 ခေါ် ဘဂဝါ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ကာယနုတ္တာတိ(ပဒဿ)-ကာယနုတ္တ
 ဟူသော ပုဒ်၏၊ [အတ္ထောဌ်စပ်၊] ကတမာယ-အဘယ်မည်သော၊ ကထာယ-
 စကားဖြင့်၊ သန္နိသိန္နာ-ကောင်းစွာ ထိုင်နေကြကုန်သည်၊ ဘဝထန-ဖြစ်ကုန်
 သနည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကားအနက်၊ ကာယနုတ္တာတိပိ-ဟူ၍လည်း၊ ပါဠိ-
 ပါဠိတော်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) တဿာ-ထို ပါဠိတော်၏၊ [အတ္ထော ဌ်စပ်၊]
 ဧတ္ထ-ဤနေရာ၌၊ ကတမာယ-သော၊ (ကထာယ-ဖြင့်၊ သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊
 ဘဝထ)န-နည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ကယနောတ္တာတိပိ-၍လည်း၊ ပါဠိ-
 သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တဿာပိ-ထို ပါဠိတော်၏လည်း၊ ပုရိမော-ရှေ့ဖြစ်သော၊ (ပဌမ
 ဖြစ်သော) အတ္ထောယေဝ-အနက်ပင်တည်း။

အဗ္ဗန္တရာကထာတိ-ကား၊ ကမ္မဋ္ဌာန မနသိကာရ ဥဒ္ဓေသ ပရိပုစ္ဆာဒီနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်း
 ကို နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ပါဠိတော်ကို ရွတ်ပြခြင်း၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အဖန်ဖန်
 မေးခြင်း အစရှိသည်တို့မှ၊ အဗ္ဗန္တရာအညာ-တစ်ပါး တစ်ခြားသော၊ (တစ်နည်း)
 ကမ္မဋ္ဌာန မနသိကာရ ဥဒ္ဓေသပရိပုစ္ဆာဒီနံ-တို့၏၊ အဗ္ဗန္တရာ-အကြားဖြစ်သော၊
 အညာ-သော၊ ဧကော-တစ်မျိုးသော၊ ကထာ-စကားသည်၊ (ကာ ပန-အဘယ်

အဘယ်အကျိုးငှာ မေးတော်မူပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကထာ သမုဋ္ဌာ
 ပနတ္ထံ”ဟု မိန့်သည်၊ မေးတော်မမူလျှင် အထက်အထက်၌ ဟောထိုက်သော စကားအဆက်
 မရနိုင်ရကား စကားအဆက် ပေါ်ထွက်ဖို့အကျိုးငှာ မေးတော်မူရသည်-ဟုလို။ [သ-
 ကောင်းစွာ+ဥဋ္ဌာပန-စကားကို ပေါ်ထွက်စေခြင်း။]

ကာယနုတ္တ။ ။ “ကာယ+န+အတ္ထ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ ကာယကို “ကတမာယ”ဟုလည်း
 ကောင်း၊ အတ္ထ၌ အသဓာတ်၏ သတ္တာ (ဘူဓာတ်) အနက်ဟောဟုလည်းကောင်း၊ ထ
 ဝိဘတ်ဟုလည်းကောင်း သိစေလို၍ “ဘဝထ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်၊ နကား ပုစ္ဆာ
 ဇောတက နိပါတ်တည်း။

ကာယနေတ္ထ။ ။ “ကာယ+န+ဧတ္ထ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ “ဧတ္ထာတိ ဧတသ္မိံ ဌာနေ”ဟု ဋီကာ
 စွဲ၏၊ ဤနည်း၌ “ဘဝထ”ဟု ကြိယာထည့်ရလိမ့်မည်။ [“ကာယနောတ္ထ”ဟု ပါဠိရှိရာ
 ၌ကား “န+အတ္ထ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ နောက် အသရချေ၊ ဥကို ဩပြု၊ အနက်မှာ “ကာယနုတ္တ”
 ဟု ရှိသော ပဌမအနက်အတိုင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပုရိမောယေဝ အတ္ထော”ဟု ဖွင့်
 သည်။]

အဗ္ဗန္တရာကထာ။ ။ “အညာ ဧကော ကထာ”ကို ကြည့်၍ အဗ္ဗန္တရသဒ္ဒါကို အညအနက်
 ဟောဟု ဖွင့်ကြ၏၊ ပုစ္ဆာဒီနံဟူသော သမ္ပန်ကိုကြည့်၍ “ဝေမဇ္ဈ-ပုစ္ဆာ စသည်တို့၏+အလယ်
 အကြား”အနက်ဟောဟုလည်း တစ်နည်းဖွင့်ကြသည်၊ ပဌမနည်းအလို “ပုစ္ဆာဒီနံ-တို့မှ၊
 အဗ္ဗန္တရာ အညာ-တစ်ပါး တစ်ခြားသော”ဟု ပေးပါ၊ အညာသည် အဗ္ဗန္တရာ၏ အနက်ဖွင့်
 တည်း၊ ဒုတိယနည်းအလို “ပုစ္ဆာဒီနံ-တို့၏၊ အဗ္ဗန္တရာ-အကြားဖြစ်သော၊ အညာ-သော”ဟု

နည်း၊ [“ကာစ ပန အန္တရာကထာ” မှ ကာပနကိုထည့်၍ ပေးသည်။] ဝိပွကတာ တိ-ကား၊ မမ-ငါ၏၊ အာဂမနပစ္စယာ-လာခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ အပရိနိဋ္ဌိတာ-မပြီးသေးသော၊ သိခံ-အထွဋ်အထိပ်သို့၊ အပ္ပတ္တာ-မရောက်သေးသော၊ (အန္တရာကထာ-အကြား၌ဖြစ်သော စကားသည်၊ ကာပန-အဘယ်နည်း) တေန-ထိုကာစ ပန အန္တရာကထာ ဝိပွကတာ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်၊ ကိ-အဘယ်အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒဿေတိ-ပြသနည်း၊ အဟံ-ငါဘုရားသည်၊ တုမှာကံ-သင်တို့၏၊ ကထာဘဂ်တ္ထံ-စကားပြောခြင်းကို ဖြတ်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ န အာဂတော-ကြွလာတော်မူသည် မဟုတ်၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ အဟံ-ငါဘုရားသည်။

ပေးပါ၊ [ထိုစကားသည် ပရိပုစ္ဆာ စသည်တို့၏အကြား ဖြစ်သောကြောင့် ပရိပုစ္ဆာ စသည်တို့မှ တစ်ပါးလည်း ဟုတ်၏၊ စကားတစ်မျိုးလည်း ဟုတ်၏၊ ထို့ကြောင့် အန္တရာကို “အညာဇကာ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။] အန္တရာ၏ သမ္ပန် သို့မဟုတ် အပါဒါန်ကိုထည့်ရာ၌ ရဟန်းအလုပ်နှင့်လျော်သော ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရ ဥဒ္ဓေသပရိပုစ္ဆာ စသည်တို့ကို ထည့်ရသည်။

ကာစ ပန။ ။ဤ စသဒ္ဓါကို ဗျတိရေက အနက်ဟော ဟု ဋီကာတို့ ဆိုကြ၏၊ “ဗျတိရေက” ဟူရာ၌ အန္တယ၏ ပြောင်းပြန် ဗျတိရေက မဟုတ်၊ ဝိ+အတိရေက-မူလအနက် (မူလအမေး)မှ အထူးဖြစ်သော အပိုအလွန်အနက် (အပိုအလွန် အမေး)တည်း၊ ရိုးရာအားဖြင့် ပြတ်ပြီးကို ဆက်သော ဝါကျာရဗ္ဗပင် ဖြစ်သည်၊ ပနကိုကား ဝစနာလင်္ကာရဟု ဖွင့်ကြ၏၊ ပုစ္ဆာအနက်ကို ကာ၌ ကိသဒ္ဓါက ဟောပြီးဖြစ်၍ ထွန်းပြဖွယ်မလိုဟု ယူဆဟန်တူသည်၊ ဤသို့ဖြစ်လျှင် “ကသ္မာ ပန” စသည်ဖြင့်လာသော ပုစ္ဆာဝါကျတို့၌လည်း ပနကို ပုစ္ဆာဇောတကဟု မကြိဘဲ ဝစနာလင်္ကာရဟုပင် ကြိထိုက်သည်။

ဝိပွကတာ။ ။ပကရိယိတ္ထ-အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်ပြီး၊ ဣတိ ပကတာ၊ [ပပုဗ္ဗ၊ ကရဇာတ်၊ အတိတ်ကံဟော တ ပစ္စည်း၊] ပြုထိုက်သမျှ ပြု၍ပြီးသော (ပြော၍ပြီးသော) စကားကို “ပကတာ” ဟု ဆိုသည်၊ ဝိသည် အဘာဝ (ပဋိသေမ)အနက်ဟော၊ န+ပကတာ ဝိပွကတာ-အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်ပြီး (ပြောအပ်ပြီး) မဟုတ်၊ ပြု၍မပြီးသေး၊ ပြော၍ မပြီးသေးလျှင် ပြုတုန်း ပြောတုန်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် “အပရိနိဋ္ဌိတာ သိခံ အပ္ပတ္တာ” ဟု ဖွင့်သည်၊ သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌လည်း ဝိပွကတာကို ဝတ္တမာန၏ ပရိယာယ် ဟု ဆိုသည်။ [ဝတ္တမာနောတိ သော ဝုတ္တော၊ သောဝ ဝိပွကတောတိစ၊-သဒ္ဓတ္ထ ဘောဒစိန္တာ၊ ၃၁၄။]

ဋီကာသစ်။ ။ပကာရေန+ကရဏံ ပကတော-အပြားအားဖြင့် ပြုခြင်း၊ တတော+ဝိဂတာ၊ ဝိဂတံ ဝါ ပကတံ ယဿာတိ ဝိပွကတာ၊ ပဌမနည်းအလို “ပကတော+ဝိဂတာ ဝိပွကတာ-အပြားအားဖြင့် ပြုခြင်းမှ+ကင်းသောစကား၊ ဒုတိယနည်းအလို “ကင်းသော အပြားအားဖြင့် ပြုခြင်းရှိသော စကား” ဟု အနက် ပေးစေလိုသည်။ [လွယ်ကူသော သဒ္ဓါနည်းဖြင့် သဒ္ဓါလည်း မပျက်၊ အနက်အဓိပ္ပာယ် အမှန်လည်းထွက်လျှင် လွယ်ကူသော သဒ္ဓါနည်းကို လိုက်ထိုက်၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်နည်းထက် လွယ်ကူသော ပဌမနည်းကို ပြုလိုက်ပါသည်။]

သဗ္ဗညုတာယ-သဗ္ဗညု၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အလုံးစုံကို သိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်) တုမှာကံ-တို့၏၊ ကထံ-ကို၊ နိဋ္ဌာပေတွာ-ပြီးစေတော်မူ၍၊ မတ္တကပ္ပတ္တံ-အထုတ်အထိပ်သို့ ရောက်သည်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဒဿာမိ-ပေးတော်မူအံ့၊ (တစ်နည်း) ဒေသေမိ-ဟောတော်မူအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြိတော်မူ၍၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူခဲ့ပြီ၊ ဣတိ-ဤ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ (ဒဿေတိ-၏) ဣတိ-ဤသို့၊ နိသဇ္ဇေ-ထိုင်တော်မူ၍သာလျှင်၊ ဝါ-ထိုင်တော်မူပြီးလျှင် ပြီးခြင်းပင်၊ သဗ္ဗညုပဝါရဏံ-သဗ္ဗညုဘုရားရှင်တို့၏ ဖိတ်မန်ခြင်းကို၊ ပဝါရေတိ-ဖိတ်မန်တော်မူ၏။

အယံ ခေါ် ပေ၊ အနုပ္ပတ္တောတိ ဧတ္တာပိ-၌လည်း၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတ်ကား၊ အဓိပ္ပာယော-ရဟန်းတို့၏ အလိုတည်း၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ အမှာကံ-တပည့်တော်တို့၏၊ ဝိပွကတာ-အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်ပြီး မဟုတ်သော၊ ဝါ-ပြု၍ မပြီးဆုံးသော၊ အယံ (ကထာ)-ဤစကားသည်၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ သဗ္ဗညုတညာဏံ-ကို၊ အာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍၊ ဂုဏကထာ-ဂုဏ်ကို ပြောဆိုကြောင်း စကားပါတည်း၊ ရာဇကေထာဒိကာ-ရာဇကေထာ အစရှိသော၊ [အာဒိဖြင့် စောရကထာ မဟာမတ္တကထာ စသည်တို့ကို ယူ။] တိရစ္ဆာနကထာ-မဂ်ဖိုလ်၏ ဖီလာကန့်လန့်ဖြစ်သော စကားသည်၊ န-မဟုတ်ပါ၊ အထ-မပြီးဆုံးသေးရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အနုပ္ပတ္တော-ကြွရောက်လာတော်မူပါပြီ၊ နော-တပည့်တော်တို့၏၊ တံ-ထိုစကားကို၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ နိဋ္ဌာပေတွာ-ပြီးစေတော်မူ၍၊ ဒေသေထ-ဟောတော်မူပါကုန်၊ ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ (အဓိပ္ပာယော-တည်း၊) [ဤ၌ “ဒေသေထ”ဟု ရှိသော်သောကြောင့် “မတ္တကပ္ပတ္တံ ကတွာ”နောက်၌လည်း “ဒေသေမိ”ဟု ရှိမှ ရှေ့နောက် ညီမည်။]

စ-နိဂုံးကို ဆိုဦးအံ့၊ [အချို့စာအုပ်၌ စသဒ္ဒါ မပါ။] ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်း အရှည်ရှိသော တတ္ထ ဧဝန္တိ နိပါတပဒံ အစရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ [အတ္ထဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ၌ စပ်၊ ယံကို နိဒါနိကျမှ တွဲ။] အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန-

မေးဖွယ်။ ။ ရဟန်းတော်များ၏ သဗ္ဗညုတညာဏံတော်ကို အကြောင်းပြု၍ စကားပြောရာ၌ “ဣတိ ဟမေ” စသည်ဖြင့် နိဂုံးအုပ်ပြီး (ပြီးဆုံးပြီး) မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် “ဝိပွကတာ”ဟု လျှောက်ရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-စကားတစ်ရပ် ပြတ်သော်လည်း ထိုစကားနှင့်ဆက်၍ နောက်ထပ် ပြောဖွယ်တွေ ကျန်သေး၏၊ ဘုရားရှင် ရောက်တော်မမူလာလျှင် ဆက်၍ ပြောကြဦးမည်သာ၊ ထို့ကြောင့် “ဝိပွကတာ”ဟု လျှောက်ထားကြသည်။

ဧတ္တာဝတာ။ ။ ယခုအခါ နိဒါန်းအဖွင့်ပြီးကြောင်း နိဂုံးကို ပြလို၍လည်းကောင်း၊ ထိုသို့ပြရာဝယ် “ဧဝံ မေ သုတံ” စသော နိဒါန်းစကား၏ ဘုရားရှင်၏ သုတ္တန်တရားတော်အား လျော်ကြောင်းကို ပြလို၍လည်းကောင်း “ဧတ္တာဝတာ ပေ၊ သမတ္တာ”ဟု မိန့်သည်။-

သည်။ [ဘာသိတံ၌ စပ်၊] ကမလကုဝလယုဒ္ဓလဝိမလသာဓုရသသလိလာယ-
 ကြာပဒုမ္မာ ကြာပုဏ္ဏရိကံ ကြာဖြူ ကြာနီ ကြာညိုတို့ဖြင့် တောက်ပသော ကင်း
 သော အညစ်အကြေးလည်းရှိ သာယာအပ်သော အရသာလည်းရှိသော ရေရှိ
 သော၊ ပေါက္ခရဏိယာ-ရေကန်သို့၊ သုခါဝတရဏတ္ထံ-လွယ်ကူစွာ သက်ဆင်း
 နိုင်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ နိမ္မလသီလာတလရစနဝိလာသသောဘိတရတနသောပါနံ-
 ညစ်ကြေးမတင်လွန်သန့်စင်သော ကျောက်အပြင်၊ စီပုံစီဟန်၏စမ္မာယံခြင်းတို့ဖြင့်

မှန်၏-ဧတ္တာဝတာ ၊ပေ၊ သမတ္တာသည် နိဂုံးကိုပြသော စကားတည်း။ အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နသ
 ၊ပေ၊ ဣမဿ သုတ္တဿ သုခါဝဂါဟဏတ္ထံ ၊ပေ၊ နိဒါနံ ဘာသိတံ” ဟူသော စကားသည်
 “ဧဝံ မေ သုတံ” မှစ၍ “အထခေါ ဘဂဝါ အနုပ္ပတ္တော” တိုင်အောင်သော နိဒါန်းစကား၏
 “မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ”-စသော သုတ်တော်အား လျော်ကြောင်းကိုပြသော စကားတည်း။
 ကမလကုဝလယ စသောစကားရပ်ကား ထိုသို့လျော်ပုံကို ဥပမာပြသော စကားတည်း။

ဧတ္တာဝတာ၏ စပ်ပုဒ်။ ။ဧတ္တာဝတာ၏ ပရိစ္ဆေဒအနက်ဟော နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်
 ကြောင်း၊ တစ်နည်း=တာဝန္တပစ္စယန္တပုဒ်ဖြစ်ကြောင်းကို ပြခဲ့ပြီ။ ဤဧတ္တာဝတာ၏ စပ်ပုဒ်ကို
 ဋီကာသစ်၌ ၂ နည်းပြ၏။ ပဌမနည်း၌ “ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ဧဝံ
 မေ သုတံစသော စကားအစဉ်ဖြင့်” ဟု ပါဠိတော်စကားစဉ်ကို စွဲ၍ “ယံ နိဒါနံ ဘာသိတံ”၌
 စပ်စေလို၏။ ဒုတိယနည်း၌ကား “ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော တတ္ထ ဧဝန္တိ
 နိပါတပဒံ အစရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်” ဟု အဋ္ဌကထာ၏ နိဒါန်းအဖွင့် အစဉ်ကိုလိုက်၍
 “အတ္ထဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ”၌ စပ်စေလိုသည်။ ထို ၂ နည်းတွင် ဒုတိယနည်းသာ ထုံးစံကျမည်
 ထင်သည်။ ဘာကြောင့်နည်း-“ဧတ္တာဝတာ” ဟု လာသမျှ၌ အပဓာန အနိယမဝယ် စပ်ရိုး
 မရှိဘဲ ပဓာနနိယမ၏ ကြိယာ၌သာ စပ်ရိုးရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဧတ္တာဝတာပုဒ်က
 ယ်၏ရှေ့က နေသည့်အတွက် “ယံ ဘာသိတံ” ၏ ပြင်ဘက်ကျသော နောက်၌သာ အစပ်ရှိ
 သင့်သောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။

ကမလ ၊ပေ၊ ပေါက္ခရဏိယာ။ ။ ကမလသဒ္ဒါသည် “ကံ-ရေကို+အလံ-
 တန်ဆာဆင်တတ်၏” နှင့်အညီ ကြာအားလုံးကို ဟောနိုင်သော်လည်း ကုဝလယသဒ္ဒါက
 ကြာညိုအနက်ကို ဟောသောကြောင့် ပဒုမပုဏ္ဏရိကံ သေတုပ္ပလ ရတ္တုပ္ပလကြာများကိုသာ
 ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ဟောရသည်။ [ကမလနှင့် ကုဝလယကို ဒွန်တွဲ၊] ကမလကုဝလ
 ယေဟိ+ဥဇ္ဇလံ ကမလကုဝလယုဒ္ဓလံ၊ (ကြာတို့ဖြင့် တောက်ပ၍နေသော ရေအပြင်)၊
 ကမလကုဝလယုဒ္ဓလံ+ဝိမလသာဓုရသသလိသံ ဧတိသာာတိ ကမလ ၊ပေ၊ သလိလာ၊
 ဤပါဠိဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို ဥပမာပြသည်။

နိမ္မလ ၊ပေ၊ သောပါနံ။ ။နိမ္မလဉ္စ+တံ+သီလာတလဉ္စာတိ နိမ္မလသီလာတလံ၊
 ကွန်ကရစ်ချသောအခါ ကျောက်တွေကို ရေဆေးထားရသောကြောင့် နိမ္မလသီလာတလ
 ဖြစ်ရသည်။ ရစိယတေ-ကျောက်တို့ကို စီခြင်း၊ ရစနာ-ခြင်း၊ (ကွန်ကရစ်ချခြင်း)၊ ရစနာယ+
 ဝိလာသော (စမ္မာယံခြင်း=မူမူယာယာရှိခြင်း)၊ ရစနဝိလာသော-ခြင်း၊ သာမန်စီထားခြင်း
 မဟုတ်၊ [အတွန့်အလိပ်တို့ဖြင့် မူမူယာယာ စီထားခြင်းကို “ရစနဝိလာသ” ဟု ဆိုသည်။
 [ဝိလာသော လလိတံ လိဋ္ဌာ-အဘိဓာန်၊ ၁၇၄။] နိမ္မလသီလာတလဉ္စ+ရစနဝိလာသောစ

တင့်တယ်သော စောင်းတန်း လှေကားလည်းရှိထသော၊...ဝိပွက်ဏ္ဍမုတ္တာတလ သဒိသဝါလုကာစုဏ္ဍပဏ္ဍရဘူမိဘာဂံ-အထူးထူးအပြားပြား ရောပြွမ်းသော ပုလဲအပြင်နှင့်တူသော သဲအမှန်တို့ဖြင့် ဖြူဖွေးသော မြေအဖို့ရှိထသော၊ တိတ္ထံ ဝိယ-ဆိပ်ကမ်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆိပ်ကမ်းနှင့်တူသည်လည်းဖြစ်သော၊ [နိဒါနံ၌ စပ်။]

သုဝိဘတ္တဘိတ္တိဝိစိတြဝေဒိကာပရိက္ခိတ္တဿ-ကောင်းစွာ ဝေဘန်အပ်သော နံရံတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ပွတ်တိုင်တို့ဖြင့် ကာရံအပ်သည်လည်းဖြစ်ထသော၊ နက္ခတ္တပထံ-နက္ခတ်တို့၏ လမ်းကြောင်းဖြစ်သော ကောင်းကင်ကို၊ ဗုသိတု ကာမတာယ-ထိခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ (ဝိဇ္ဇိတံ)ဝိယ-လက်ကို ဆန့်တန်းခြင်းကဲ့သို့၊ ဝိဇ္ဇိတသမုဿယဿ-ကားကားစွင့်စွင့် မြင့်တက်သော အဆောက်အဦ အပေါင်းရှိထသော၊ [ဝိဇ္ဇိတော + သမုဿယောံ ယဿာတိ

နိမ္မလ ၊ပေ၊ ဝိလာသာ၊ တေဟိ+သောဘိတံ နိမ္မလ ၊ပေ၊ သောဘိတံ၊ နိမ္မလ ၊ပေ၊ သောဘိတံ+ ရတနသောပါနံ ဧတဿာတိ နိမ္မလ ၊ပေ၊ ရတနသောပါနံ၊ (တိတ္ထံ)။ [ဋီကာ၌ အခြား ။ နည်းလည်း ဖွင့်သေး၏။]

ဝိပွက်ဏ္ဍ ၊ပေ၊ ဘူမိဘာဂ။ ။ဝိပွက်ဏ္ဍကို မုတ္တာ၌ စပ်၊ ဝါလုကာစုဏ္ဍတို့သည် အထူးထူးအပြားပြား ရောပြွမ်းနေသော ပုလဲကုံးကလေးတွေအပြင်နှင့် တူသောကြောင့် "ဝိပွက်ဏ္ဍမုတ္တာတလသဒိသ" ဟု ဆိုသည်။ မုတ္တာတလသဒိသာနိ+ဝါလုကာစုဏ္ဍာနိ မုတ္တာ ၊ပေ၊ စုဏ္ဍာနိ၊ တေဟိ+ပဏ္ဍရော ဝိပွက်ဏ္ဍ ၊ပေ၊ ပဏ္ဍရော၊ ဝိပွက်ဏ္ဍ ၊ပေ၊ ပဏ္ဍရော+ ဘူမိဘာဂေါ ယဿာတိ ဝိပွ ၊ပေ၊ ဘာဂံ၊ (တိတ္ထံ)၊ ဤဝိသေသန နှစ်ရပ်ဖြင့် တိတ္ထ(ရေဆိပ်) ၏ ဂုဏ်ကိုပြ၏၊ "လှပသော လှေခါး၊ ဖြူဖွေးသော သဲသောင်ရှိသော ဆိပ်ကမ်း"ဟူလို၊ ဤစကားဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်သို့ သက်ဝင်ဖို့ဖြစ်သော နိဒါန်းကို ဥပမာပြသည်။

သုဝိဘတ္တ ၊ပေ၊ ပရိက္ခိတ္တဿ။ ။သုဝိဘတ္တကို ဘိတ္တိ၌စပ်၊ သူ့နေရာနှင့်သူ လိုက် လျောအောင် ကာရံထားအပ်သော နံရံ အကာများ-ဟူလို၊ သုဝိဘတ္တဘိတ္တိဟိ+ဝိစိတြော သုဝိဘတ္တဘိတ္တိဝိစိတြော၊ ဝေဒိကာဟိ+ပရိက္ခိတ္တော ဝေဒိကာပရိက္ခိတ္တော၊ ထို ။ ပုဒ်ကို "ပါသာဒဝရဿ"၏ ဝိသေသနချည်းဖြစ်၍ ဝိသေသနောဘယပဒကမ္မဓာရံ တွဲပါ။ [သုဠုဝိဘတ္တဟိ ဘိတ္တိဟိ ဝိစိတြဿ ဝေဒိကာဟိ ပရိက္ခိတ္တဿစ-ဋီသစ်။]

နက္ခတ္တံ ၊ပေ၊ တာယဝိယ။ ။[ဗုသိတုကာမတာယပုဒ်ကို ဝိဇ္ဇိတ၌ ကြိယာ ဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့် စပ်ပါ။] "နက္ခတ်တို့၏ လမ်းကြောင်းဖြစ်သော ကောင်းကင်ကို ထိလိုသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ"ဟူသည် ထိလိုသော ဆန္ဒတည်း၊ ထို ဆန္ဒရှိသူသည် လက် ကို အားရှိပါးရှိ မြောက်နိုင်သမျှ မြောက်ချီသကဲ့သို့၊ ဤ ပါသာဒဝရလည်း အထက်သို့ စွင့်စွင့်မြင့်တက်သော အဆောက်အဦ အပေါင်းရှိသည်။ [ဝိဇ္ဇိတ၌ ဝိပုဗ္ဗ၊ ဇောိဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဇောိဓာတ်သည် ဝိကာသ(ကားကားစွင့်စွင့် ပွင့်ခြင်း)အနက်ကို ဟော၏၊ ဤ နေရာ၌ကား ပွင့်သကဲ့သို့ လက်ကို မြောက်ခြင်း အနက်ဟောဟု ကြံပါ၊ ဋီကာသစ်၌ ဝိဇ္ဇိတံကို ဝိက္ခိဋ္ဌန(ကစားပျော်မြူးခြင်း) ဟု ဖွင့်၏၊ ဤနေရာနှင့် သင့်မည် မထင်၊]

ဝိဇ္ဇိတသမုဿယော] ပါသာဒဝရဿ-မြတ်သော ပြာသာဒ်သို့၊ သုခါရောဟဏတ္ထံ-အလွယ်တကူ တက်နိုင်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဒန္တမယသဏှမုဒုဖလက ကဉ္စနလတာဝိနဒ္ဒမဏိကဏပွဘာသမုဒယုဇ္ဇလသောဘံ-ဆင်စွယ်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော သိမ့်မွေ့နည့်သော ပျဉ်ချပ်၌ ရွှေနွယ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့ကြက်အပ်သော ပတ္တမြားအပေါင်းတို့၏ အရောင်အပေါင်းဖြင့် တောက်ပ တင့်တယ်ခြင်းရှိသော၊ သောပါနံဝိယ-စောင်းတန်းလှေခါးကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-စောင်းတန်းလှေခါးနှင့် တူသည်လည်းဖြစ်သော၊ [ယံ နိဒါနံ ဌိစပံ။]

သုဝဏ္ဏဝလယနူပုရာဒိသံဃဇ္ဇနသဒ္ဒ သမ္ဗိဿတကထိတဟသိတမရဓရဿရဂေဟဇနဝိစရိတဿ-ရွှေလက်ကောက် ရွှေခြေကျင်း အစရှိသည်တို့၏ ထိခိုက်သံတို့ဖြင့် ရောနှောအပ်သော စကားပြောသံ ရယ်မောသံဟူသော သာယာနာပျော်ဖွယ် အသံရှိသော အိမ်နေသူ လူ အပေါင်းတို့၏ လှည့်လည်ရာအရပ်ဖြစ်သော၊ [ဝိဇ္ဇိတဝိစရိတဿဟု ရှိသောပါ၌၌ စမွယ်ကွန်မြူးလျက် လှည့်လည်ရာ

ဒန္တမယ ပေ၊ သောဘံ။ ။ဒန္တမယသဏှသုမကို ဖလက၌စပ်၊ ဆင်စွယ်တို့ကို ပျဉ်ပြားကဲ့သို့ ပြုအပ်သော သိမ့်မွေ့နည့်သော ပျဉ်ချပ်-ဟူလို၊ သဏှမုဒု ပုဒ် ၂ ခုကို ပေါင်း၍ ဋီကာသစ်၌ အတိဝိယ သိနိဒ္ဒဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ ထို ပျဉ်ချပ်ပေါ်၌ ရွှေနွယ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့ချည် (တွဲကပ်)အပ်သော ပတ္တမြားတို့ကို “ဒန္တ ပေ၊ မဏီ”ဟု ဆိုသည်။ ကဏပွဘာ သမုဒယ-ပတ္တမြားအပေါင်း၏ အရောင်အပေါင်း၊ ဒန္တ ပေ၊ သမုဒယေန+သမုဇ္ဇလသောဘာ ယဿာတိ ဒန္တ ပေ၊ သောဘံ (သောပါနံ)။ [ပါသာဒဝရဿဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို ဥပမာပြု၍၊ သောပါနံဝိယဖြင့် နိဒါန်းကို ဥပမာပြသည်။]

သုဝဏ္ဏ ပေ၊ ဝိစရိတဿ။ ။ရှေးစာအုပ်တို့၌ “ဂေဟဇနဝိဇ္ဇိတဝိစရိတဿ”ဟု ရှိ၏။ ဋီကာသစ်၌ “ဂေဟနိဝါသိနံ နရနာရိနံ ဝိစရိတဋ္ဌာန ဘူတဿ”ဟု ရှိသောကြောင့် “ဝိဇ္ဇိတ”မပါသင့်၊ “ထို ဂေဟဇနသည် အသံမပြုဘဲ တိတ်ဆိတ်နေသလော”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ကထိတ ပေ၊ မရဓရဿရ”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ တိတ်ဆိတ်နေသည် မဟုတ်ပါ။ ကထိတမရဓရဿရ-ချိုသာသော စကားပြောသံလည်း ရှိကြ၊ ဟသိတမရဓရဿရ-သာယာသော ရယ်မောသံလည်း ရှိကြသော ဂေဟဇနတို့၏ လှည့်လည်သွားလာရာ ဖြစ်ပါသည်-ဟူလို။ [ကျောင်းတိုက်များ၌ တိတ်ဆိတ်နေလျှင် ကြည်နူးဖွယ်ရှိသော်လည်း အိမ်တို့၌ကား တိတ်ဆိတ်၍နေလျှင် ကြက်သရေ မရှိဘဲ ကြောက်စရာကောင်းနေ၏။]

ထပ်၍မေးဖွယ်။ ။“စကားပြောသံ ရယ်မောသံချည်း ရှိပါသလော၊ အခြားရောနှောသော အသံများ မရှိတော့ဘူးလော”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သုဝဏ္ဏ ပေ၊ သမ္ဗိဿိတ”ဟု မိန့်သည်။ [ဝလယ-လက်ကောက်၊ နူပုရ-ခြေကျင်း၊ အာဒိဖြင့် အသံမည်နိုင်သော တန်ဆာတို့ကို ယူ။] “သွားလာသောအခါ ရွှေလက်ကောက် ရွှေခြေကျင်း စသော တန်ဆာတို့၏ အချင်းချင်း ထိခိုက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော အသံတို့ဖြင့် ရောသော စကားပြောသံ ရယ်မောသံဖြစ်၍၊ ထိုကဲ့သို့သော ကြက်သရေမင်္ဂလာရှိသော အသံတို့ဖြင့် သာယာစွာသော အိမ်နေသူတို့၏ ဝင်ထွက်သွားလာရာ အိမ်ကြီး”ဟူလို။

ဖြစ်သောဟု ပေးပါ။] ဥဋ္ဌာရိဿရိယ ဝိဘဝသောဘိတဿ-မွန်မြတ်သော ဂုဏ် အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရာထူးဌာနန္တရဂုဏ် စည်းစိမ်ဂုဏ်တို့ဖြင့် တင့်တယ်သော၊ မဟာဃရဿ-ကြီးကျယ် ခမ်းနားသော အိမ်သို့၊ သုဓပ္ပဝိသနတ္ထံ-လွယ်ကူစွာ ဝင်နိုင်ခြင်းအကျိုးငှာ။

သုဝဏ္ဏရဇတမဏိမုတ္တ ပဝါဠာဒိဇုတိဝိဿရ ဝိဇ္ဇောတိတ သုပ္ပတိဋ္ဌိတ ဝိသာလဒ္ဓါရဗဟံ-ရွှေ၊ ငွေ၊ ပတ္တမြား၊ ပုလဲ၊ သန္တာ အစရှိသည်တို့၏ အရောင်တို့ဖြင့် ပြုံးပြုံးပြက်ထွက်လျက် တောက်ပသော၊ ကောင်းစွာတည်သော၊ ကျယ်ပြန့်သော တံခါးပေါင်ရှိသော၊ မဟာဒ္ဓါရုံ ဝိယစ-ကျယ်စွာသော တံခါးပေါက်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကျယ်စွာသော တံခါးပေါက်နှင့်တူသည်လည်းဖြစ်သော၊ [“ယံနိဒါနံ” ဌိစပ။] အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နဿ-အနက်သဒ္ဓါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဗုဒ္ဓဂုဏာ နုဘာဝသံသုစကဿ-ဘုရားဂုဏ်တော်၏ အာနုဘော်ကို ကောင်းစွာပြတတ်သော၊ ဣမဿ သုတ္တဿ-ဤ ဗြဟ္မဇာလသုတ်တော်သို့၊ သုခါဝဂါဟနတ္ထံ-လွယ်ကူစွာ သက်ဝင်နိုင်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ကာလဒေသဒေသကဝတ္ထု ပရိသောပဒေသ

ဥဋ္ဌာရိဿရိယ ၊ပေ၊ သောဘိတဿ။ ။ဥဋ္ဌာရ-မွန်မြတ်သောဂုဏ် (အထက်တန်းကျသော ဂုဏ်)၊ ဣဿရိယ-အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရာထူး ဌာနန္တရ၊ ဝိဘဝ-စည်းစိမ်၊ ထို ၃ မျိုးတို့ဖြင့် တင့်တယ်သော ခမ်းနားသောအိမ်ကို “ဥဋ္ဌာရိ ၊ပေ၊ သောဘိတဿ” ဟု ဆိုသည်။ [ဋီကာသစ်၌ “ဥဋ္ဌာရဂုဏ်၊ ဣဿရိယဂုဏ်၊ စည်းစိမ်ဂုဏ်ရှိသူများကိုလည်း “ဥဋ္ဌာရိဿရိယ ဝိဘဝ” အရ ဖွင့်ပြသေး၏။] [ဤ မဟာဃရဿဖြင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ္တန်ကို ဥပမာပြသည်။]

သုဝဏ္ဏ ၊ပေ၊ ဒ္ဓါရဗဟံ။ ။ပြခဲ့သောအိမ်သို့ ဝင်ဖို့ရန် တံခါးပေါက်ကလည်း လှပခိုင်ခံ့၍ ကျယ်ပြန့်သော တံခါးပေါက်သာဖြစ်သင့်သောကြောင့် “သုဝဏ္ဏ ၊ပေ၊ မဟာဒ္ဓါရုံ” ဟု မိန့်သည်။ ဤစကားဖြင့် နိဒါန်းကို ဥပမာပြသည်။ သုဝဏ္ဏ ၊ပေ၊ ပဝါဠာဒိနံ+ဇုတိယော-အရောင်တို့တည်း၊ သုဝဏ္ဏ ၊ပေ၊ ဇုတိယော၊ ဝိဿရာ-ပြုံးပြုံးပြက်ပြက် အရောင်ထွက်သည်။ (ဟုတွာ)+ဝိဇ္ဇောတိတာ-အထူးသဖြင့် တောက်ပသည်တည်း၊ ဝိဿရဝိဇ္ဇောတိတာ (ဒ္ဓါရဗဟာ)၊ သုဝဏ္ဏ ၊ပေ၊ ဇုတိဟိ+ဝိဿရဝိဇ္ဇောတိတာ သုဝဏ္ဏ ၊ပေ၊ ဝိဇ္ဇောတိတာ၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတာစ+သာ+ဝိတ္ထတာစာတိ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဝိတ္ထတာ (ဒ္ဓါရဗဟာ)၊ သုဝဏ္ဏ ၊ပေ၊ ဝိဇ္ဇောတိတာ+သုပ္ပတိဋ္ဌိတဝိတ္ထတဒ္ဓါရဗဟာ ယဿာတိ သုဝဏ္ဏ ၊ပေ၊ ဒ္ဓါရဗဟံ (မဟာဒ္ဓါရုံ)။

ဗုဒ္ဓါ ၊ပေ၊ သံသုစကဿ။ ။တိဝိသေလကိုပြခြင်း၊ ၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာအယူတို့ကို ရှင်းပြခြင်းသည် ဘုရားရှင်၏ သဗ္ဗညုဘဂုဏ်တော်ကို ထင်ရှားပြရာရောက်၏။ [သမ္မာသုစေတီတိ သံသုစကံ(သုတ္တံ)၊ ဗုဒ္ဓဂုဏာနုဘာဝဿ+သံသုစကံ ဗုဒ္ဓ ၊ပေ၊ သံသုစကံ။]

သုခါဝဂါဟနတ္ထံ။ ။အဝပုဗ္ဗ၊ ဂါဟုဇာတ်သည် သက်ဝင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ သုခံ+အဝဂါဟနံ သုခါဝဂါဟနံ၊ သုခါဝဂါဟနံ+အတ္ထော သုခါဝဂါဟနတ္ထော၊ စာအုပ်တို့၌ “သုခါဝဂါဟနတ္ထံ-အလွယ်တကူ သင်ယူခြင်းအကျိုးငှာ” ဟု တွေ့ရ၏။ အဝသဒ္ဓါနှင့်

ပဋိမဏ္ဍိတံ-တရားဟောတော်မူရာအခါ၊ တရားဟောတော်မူရာအရပ်၊ တရားဟောတော်မူသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ တရားဟောကြောင်း ဝတ္ထု၊ တရားနာယူသော ပရိသတ်တို့ကို ညွှန်ပြခြင်းဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ ယံ နိဒါနံ-အကြင် နိဒါန်းကို၊ ဘာသိတံ-လျှောက်အပ်ပြီ၊ (အရှင်အာနန္ဒက အရှင်မဟာကဿပအား လျှောက်အပ်ပြီ) တဿ-ထို နိဒါန်း၏၊ အတ္ထဝဏ္ဏနာ-အနက်ကို ဖွင့်ကြောင်း ဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာသည်၊ သမတ္တာ-ပြီးပြီ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။ [သမတ္တာ ဟု ရှိရာ၌ ဣတိသဒ္ဓါပါရိုး မရှိ၊ ပိုဟန်တူသည်။]

တွဲ၍ ယူခြင်းအနက်ကိုဟောသော ဂဟဓာတ်ကား ရှိနိုင်ခဲ၏။ အဝနှင့်တွဲ၍ ဂါဟဓာတ်ဖြင့် သာ သုံးစွဲလေ့ရှိပါသည်။

ကာလံ ပေ၊ ပဋိမဏ္ဍိတံ။ ။ နံနက်စောစော ကျိန်းစက်ရာမှ ထရာအချိန်ကို ဤ ဗြဟ္မဇာလသုတ် ဟောတော်မူရာကာလဟုလည်းကောင်း၊ အဗ္ဗလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်၌ ထိုင်နေရာ စရပ်ကို ဒေသဟုလည်းကောင်း၊ ဘုရားရှင်ကို ဒေသကဟုလည်းကောင်း၊ ဆရာတပည့်တို့၏ အပြစ်ပြောခြင်း ဂုဏ်ပြောခြင်းကို ဝတ္ထုဟုလည်းကောင်း၊ စည်းဝေးနေထိုင်ကြသော ရဟန်းတော်များကို တရားနာပရိသတ်ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် “နိဒါနိတိ နိဒေသေတိ-မထင်ရှားသော ကာလဒေသစသည်ကို ထင်ရှားအောင် ညွှန်ပြတတ်၏။ ဣတိ နိဒါနံ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုရသည်။

နိဒါန်းကို ဆိုရကျိုး။ ။ သုတ် အဘိဓမ္မာ ဝိနည်းကို သံဂါယနာတင်ရာ၌ ထို တရားတော်သက်သက်ကိုသာ သံဂါယနာမတင်ဘဲ နိဒါန်းကိုထည့်ရခြင်းသည် ဒေသနာတော်၏ ယုံကြည်ထိုက်ခြင်း၊ မပျောက်ပျက်ခြင်း၊ ကြာမြင့်စွာတည်ခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ချဲ့ဦးအံ့-ကာလဒေသ ဒေသကဝတ္ထု ပရိသတ်တို့ဖြင့် မွမ်းမံထုံးဖွဲ့၍ ထားအပ်သော ဒေသနာတော်သည် လုပ်ဇာတ် ဒဏ္ဍာရီမဟုတ်ကြောင်း၊ တကယ့်ဖြစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်းကို ဤ နိဒါန်းက ပြသောကြောင့် ဤ ဗြဟ္မဇာလသုတ္တန်၏ ယုံကြည်ထိုက်သော ဒေသနာဖြစ်ကြောင်းကို အများက လက်ခံ၏။ ထိုသို့ယုံကြည်ထိုက်သောကြောင့်ပင် ပါဠိအနက် မပျောက်ပျက်အောင် အဆက်ဆက် စောင့်ရှောက်လိုကြသည်။ ထိုသို့ အဆက်ဆက် စောင့်ရှောက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် သုတ္တန်သည် ယခုတိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ နောင် အနာဂတ်၌လည်းကောင်း ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့နိုင်ပေသည်။ ဤသို့ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့နိုင်ခြင်း၊ ပါဠိအနက် မပျောက်ပျက်ခြင်း၊ အများ၏ ယုံကြည်ဖွယ်ဖြစ်ခြင်းသည် ဤနိဒါန်းကို ဆိုရခြင်း၏ အကျိုးတည်း။

[ဆောင်] ဝတ္ထုဒေသ၊ ဒေသကကို၊ ညွှန်ပြနိုင်စွမ်း၊ ဤနိဒါန်းကြောင့်၊ လက်တန်းကြံစည်၊ ဒဏ္ဍာရီဟု၊ မထိမဲ့မြင်၊ မမှတ်ထင်ဘဲ၊ ယခင်ဖြစ်ရပ်၊ တရားမြတ်ဟု၊ များလတ်သိုက်မြိုက်၊ ယုံကြည်ထိုက်၏။ ယုံထိုက်သလောက်၊ များစောင့်ရှောက်သဖြင့်၊ မပျောက်တာရှည်၊ ကြာမြင့်တည်၏။ ဤသည့်ကျိုးထူး၊ ချွယ်ချည်စူး၍၊ သုတ်ဦးစမှ၊ ရှေးဆရာတို့ သံဂါယနာ၊ တင်တုန်းကလျှင်၊ ကျေနပ်မြဲမြင်၊ နိဒါန်းဆင်သည်၊ ကျမ်းစဉ်လက်သုံးမှတ်တမ်းတည်း။

နိဒါန်းအစွင့် ပြီး၏။

ဗြဟ္မဇာလသုတ်အဖွင့်

၅။ ဣဒါနိ-အပ္ပန္နရနိဒါန်းကို ဖွင့်ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ [“အနုပ္ပတ္တော၊ ဝိစာရယိဿာမ” တို့၌ စပ်။] မမံဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျန္တိ အာဒိနာ-အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ နိက္ခိတ္တဿ-ဝေနေယျတို့၏ သန္တာန်၌ ဟောထားတော်မူအပ်ပြီးသော၊ သုတ္တဿ-သုတ်၏၊ ဝါ-သုတ်ကို၊ ဝဏ္ဏနာယ-ဖွင့်ခြင်း၏၊ ဝါ-ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာ၏၊ ဩကာသော-အခွင့်သည်၊ အနုပ္ပတ္တော-အစဉ်ရောက်လာပြီ၊ ပန-ဆက်၊ သာ ဒေသာ သုတ္တဝဏ္ဏနာ-ထိုသုတ်အဖွင့်သည်၊ ဝါ-ကို၊ (ထိုသုတ်ကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာ

ဣဒါနိ |ပေ၊ အနုပ္ပတ္တော။ ။[“ဧဝံ မေ သုတ်” စသော နိဒါန်းစကားရပ်ကို ဗြဟ္မဇာလသုတ်၏ အတွင်းနိဒါန်းဖြစ်သောကြောင့် “အပ္ပန္နရနိဒါန်း”ဟု ခေါ်၏။] ထိုအပ္ပန္နရနိဒါန်းကို “တတ္ထ ဧဝံ နိပါတပဒံ” စသည်ဖြင့် ဖွင့်ပြပြီး၍ ယခုအခါ ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ဣဒါနိ |ပေ၊ အနုပ္ပတ္တော”ဟူသော စကားကို မိန့်သည်။ [“နိက္ခတ္တ-ချထား”ဟူသည် ဝေနေယျတို့၏သန္တာန်၌ သီလစသော အကြောင်းအရာကို ချထားခြင်းတည်း၊ ထိုချထားခြင်းဟူသည်လည်း ဟောခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် နိက္ခတ္တဿကို “ဒေသိတဿ”ဟု အဓိပ္ပာယ်တူ ဖွင့်၍ “ဒေသနာ နိက္ခေပေါတိ ဟိ အတ္တတော ဘိန္နုဗ္ဗိ” (“နိက္ခတ္တ-ချထားအပ်၊ ဒေသိတ-ဟောအပ်”ဟု သဒ္ဒတ္ထအားဖြင့် ကွဲပြားပါသော်လည်း) သရူပတော ဧကမေဝ (သရုပ်သဘောအားဖြင့်၊ ဝါ-အနက်အရအားဖြင့် တစ်ခုတည်းသာ)”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။]

အစဉ်အတိုင်း ဖွင့်ရကျိုး။ ။ပါဠိတော်၌ “ဧဝံ မေ သုတ် |ပေ၊ အထ ဘဂဝါ အနုပ္ပတ္တော”ဟု အပ္ပန္နရနိဒါန်း ပြီးဆုံးသောအခါ “မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ” စသော သုတ်တော်ရှိ၏၊ အနုပ္ပတ္တဝါရောမိနိ ဝဏ္ဏနာ-ထိုပါဠိတော်အစဉ်နှင့် မဆန့်ကျင်အောင် ဖွင့်ပြခြင်းသည်...

၁။ ကမာနတိက္ကမနေန (ကမ+အနတိက္ကမနေန) ဗျာကုလဒေါသပ္ပဟာယိနိ-ပါဠိတော်အစဉ်ကို မကျော်လွန်ခြင်းကြောင့် ရှေ့နောက် ရှုပ်ထွေးခြင်းဟူသော ဗျာကုလ(ဗျာကိဏ္ဏ) ဒေါသကို ပယ်သော (ပသာဒဂုဏ်ရောက်သော) သံဝဏ္ဏနာလည်းဖြစ်၏။

၂။ ဝိညုနဉ္စ စိတ္တာရာမိနိ (စိတ္တ+အာရာမိနိ)-(ထိုသို့ အစဉ်ကျ၍ ဗျာကုလဒေါသတို့မှ ကင်းသည့်အတွက်) ပညာရှိတို့၏ စိတ်ကို နှစ်သက်စေနိုင်သော သံဝဏ္ဏနာလည်းဖြစ်၏။

၃။ “အာဂတဘာရောစ အဝဿံ အာဝဟိတဗ္ဗောဗျာဒိ-ရောက်လာသော တာဝန်ကို မချွတ်ကေန် ထမ်းဆောင်ထိုက်သည်”ဟူသော အမိန့်တော်နှင့်အညီ နိဒါန်းကိုဖွင့်ပြီးနောက် သုတ်တော်ကို ဆက်၍ဖွင့်ဖို့ရန် တာဝန်ရောက်လာသည်ကို ထမ်းဆောင်ခြင်းအားဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာ၏ ပညာရှိတို့ကျင့်ထုံးကို မကျော်လွန်ကြောင်း ထင်ရှားပြနိုင်သော သံဝဏ္ဏနာလည်းဖြစ်သည်။

သည်။ ဝါ-ကို) ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သုတ္တနိက္ခေပံ-သုတ်ကို ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ဟောထားတော်မူပုံကို၊ ဝါ-ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ဟောထားတော်မူအပ်သော သုတ်ကို၊ ဝိစာရေတွာ-စိစစ်ပြီး၍၊ ဝုစ္စမာနာ-ဖွင့်ဆိုအပ်သော်၊ ပါကဋ္ဌာ-ထင်ရှားသည်။ (အနက်အဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်သည်။) ဟောတိ-၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊

တသ္မာ တဒါဝိကရဏသာဓကံ သံဝဏ္ဏနောကာသ ဝိစာရဏံ (သံဝဏ္ဏနာယ ဩကာသ ဝိစာရဏံ) ကာတုမာဟ ဣဒါနီတိ အာဒိ=ထို့ကြောင့် ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အချက် ၃ ချက်ကို ထင်ရှားပြမှုကို ပြီးစေတတ်သော ဖွင့်ဖို့ရန် အခွင့်ရောက်လာသော သုတ္တနိက္ခေပ စိစစ်မှုကို ပြုခြင်းငှာ ဣဒါနီ စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဝိစာရယိသာမတိုင်းအောင် မြှော်သော ကျမ်းတက် တည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ “ဝိစာရဏ-စိစစ်” ဟူသည် မြန်မာပုဒ်စစ်ကျမ်း၌ နာမ်ပုဒ် အာချာတ်ပုဒ် စသည်အားဖြင့် စိစစ်ခြင်းကဲ့သို့ အတ္တဇ္ဈာသယကြောင့် ဟောအပ်သောသုတ် စသည်အားဖြင့် စိစစ်ခြင်းကို “သုတ္တနိက္ခေပ ဝိစာရဏ” ဟု ဆိုသည်။

သာ ပနေသာ ၊ပေ၊ **ဝိစာရယိသာမ**။ ။နိဒါန်းဖွင့်ပြီးသောအခါ ပါဠိတော် သုတ်ရင်းကိုသာ ဆက်၍ဖွင့်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် “သုတ္တနိက္ခေပကို စိစစ်နေရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သာ ပနေသာ” စသည်ကို မိန့်သည်။ သုတ္တနိက္ခေပ (သုတ္တန်တစ်ရပ်တစ်ရပ် ဟောတော်မူပုံ) ကို စိစစ်၍ ဖွင့်ပြသည်ရှိသော် “ဤ ပါဠိတော်သည် မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်တည်း” ဟု အကြောင်းရင်းကို ပိုင်းခြား၍ သိနှင့်ပြီးဖြစ်ရကား နောက်၌ ဖွင့်အပ်လတုံသော အဋ္ဌကထာ သည် အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် သိသာလွယ်ကူ၏။ ထို့ကြောင့် ထို သုတ္တနိက္ခေပကို သုတ်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံအောင် စိစစ်၍ ပြဦးမည်-ဟူလို။

ဆက်ဦးအံ- “အဋ္ဌကထာ” ဟူရာ၌ ပါဠိတော်သုတ်ပုဒ်၏ အနက်ကို ဖွင့်ဆိုမှသာ အဋ္ဌကထာဟု ခေါ်နိုင်သည် မဟုတ်သေး၊ ထိုထိုသုတ်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် သိသာထင်ရှား အောင် ဖွင့်အပ်သော အသိုင်းအဝိုင်း အဖွင့်များလည်း အဋ္ဌကထာ (အနက်ကို ဖွင့်ပြကြောင်း စကား) ပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သုတ္တနိက္ခေပ ဝိစာရဏ စကားရပ်ကိုလည်း အဋ္ဌကထာ ဆရာ ဖွင့်ဆိုထိုက်သည်သာ ဖြစ်သည်။

ဝိစာရေတွာ ၊ပေ၊ **ပါကဋ္ဌာ**။ ။ဤသုတ်၌ကား ထိုသို့ သုတ္တနိက္ခေပကို စိစစ် သောအခါ သုပ္ပိယ၏အဝဏ္ဏကို ပြောခြင်း၊ ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်၏ ဝဏ္ဏကိုပြောခြင်း၊ ရဟန်း တို့၏ နာနာမိမုတ္တိကတာဉာဏ်တော်ကို ချီးမွမ်းခြင်းဟု ၃ မျိုးသော အဋ္ဌပ္ပတ္တိကို တွေ့ရ၏။ ဤအဋ္ဌပ္ပတ္တိကြောင့်ဟောရသော သုတ်တော်ဖြစ်ရကား သုပ္ပိယ၏ အဝဏ္ဏဘာသနနှင့် စပ်၍ “မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျံ” ဟု ဟောတော်မူရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်၏ ဝဏ္ဏဘာသနနှင့်စပ်၍ “အပ္ပမတ္တကံ ခေါ ဘိက္ခဝေ” စသည်ဖြင့် တိဝိမ သီလကို အကျယ်ဟောတော်မူရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ရဟန်းတို့၏ ဉာဏ်တော်ကို ချီးမွမ်းခြင်းနှင့်စပ်၍ “အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ” စသည်ဖြင့် သဗ္ဗညုဉာဏ်တော်၏ အကြောင်းကို ဟောတော်မူရခြင်းသည်လည်းကောင်း ထင်ရှားရကား စကားတစ်ရပ်နှင့်တစ်ရပ် အနုသန္ဓေ ဆက်သွယ်ကာ လွန်စွာ သိလွယ်ပါသည်။

ထိုသို့သုတ္တန်ကျွေပကို စိစစ်၍ဖွင့်ဆိုအပ်သော် သုတ္တသံဝဏ္ဏနာ၏ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တာဝ-ပုဒ်တို့ကို မဖွင့်မီ ရှေးဦးစွာ၊ သုတ္တန်ကျွေပ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝိစာရယိဿာမ-စိစစ်ကုန်ဦးအံ့။

ဟိ-ချဲ့၊ သုတ္တန်ကျွေပါ-ဝေနေယျတို့၏ သန္တာန်၌ သုတ်ကို ဟောထားခြင်း တို့သည်၊ ဝါ-ဝေနေယျတို့၏ သန္တာန်၌ ဟောထားအပ်သော သုတ်တို့သည်၊ အတ္တဇ္ဈာသယော-အတ္တဇ္ဈာသယ သုတ္တန်ကျွေပလည်းကောင်း၊ ပရဇ္ဈာသယော-ပရဇ္ဈာသယ သုတ္တန်ကျွေပလည်းကောင်း၊ ပုစ္ဆာဝသိကော-ပုစ္ဆာဝသိက သုတ္တန်ကျွေပလည်းကောင်း၊ အဋ္ဌပုတ္တိကော-အဋ္ဌပုတ္တိက သုတ္တန်ကျွေပလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စတ္တာရော-၄ မျိုးတို့တည်း။

သုတ္တန်ကျွေပေါ။ ။ နိက္ခိပနံ နိက္ခေပေါ၊ သုတ္တဿ+နိက္ခေပေါ သုတ္တန်ကျွေပေါ- သုတ်ကို ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ထားခြင်း (ဟောခြင်း)၊ နိက္ခိပိယတိတိဝါ နိက္ခေပေါ၊ သုတ္တမေဝ+နိက္ခေပေါ သုတ္တန်ကျွေပေါ-ဝေနေယျတို့၏ သန္တာန်၌ ထားအပ် (ဟောအပ်) သော သုတ်၊ ထိုသုတ္တန်ကျွေသည် ၄ မျိုး ၄ စားရှိသောကြောင့် “စတ္တာရော ဟိ” စသည်ဖြင့် အကျယ်ပြသည်။

စတ္တာရော ဟိ။ ။ နေတ္တိပါဠိတော်၌ “သာသနပဋ္ဌာန” ဟု နည်းတစ်မျိုးရှိ၏။ ထို၌ သကိလေသဘာဂိယသုတ်၊ ဝါသနာဘာဂိယသုတ် စသောအားဖြင့် သုတ်အမျိုးအစား တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးကို ပြထား၏။ သုတ်တို့သည် ရာထောင်မက များစွာရှိသော်လည်း ထို ၁၆ မျိုးတွင် အားလုံးပါဝင်ရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အတ္တဇ္ဈာသယ စသော ၄ ပါးတွင်လည်း ပါဝင်ကြရ၏။ ထို့ကြောင့် “စတ္တာရော ဟိ သုတ္တန်ကျွေပါ” ဟု ဆိုသည်။

မေးဖွယ်။ ။ အချို့သုတ်များသည် အတ္တဇ္ဈာသယ ပရဇ္ဈာသယ ၂ မျိုးရောသော အကြောင်း၊ အတ္တဇ္ဈာသယ ပုစ္ဆာဝသိက ၂ မျိုးရောသောအကြောင်း၊ အတ္တဇ္ဈာသယ ပရဇ္ဈာသယ ပုစ္ဆာဝသိက ၃ မျိုးရောသောအကြောင်း၊ ဤသို့ သုတ်ကိုဟောဖို့ရန် ရောနှော သော အကြောင်းများလည်း ရှိရကား (ထိုအရောအားဖြင့်) ၄ မျိုးသာမက အများအပြားပင် အကြောင်းရှိနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား- ထိုသို့ ရောနှော၍ရအပ်သော အကြောင်းများလည်း မူလနိက္ခေပ ၄ ပါး၌ အတွင်းဝင်ရသောကြောင့် ထိုမူလနိက္ခေပတို့ကိုသာ ရည်ရွယ်၍ “စတ္တာရော နိက္ခေပေါ” ဟု မိန့်သည်။ ထို့ကြောင့် အချို့သုတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းမှာ-အတ္တဇ္ဈာသယ ပရဇ္ဈာသယ ၂ မျိုး၊ အတ္တဇ္ဈာသယ ပရဇ္ဈာသယ ပုစ္ဆာဝသိက ၃ မျိုး၊ သို့မဟုတ် ၄ မျိုးစုံ သော အကြောင်းများ ရှိနိုင်ကြောင်းကိုလည်း သိပါ။ ဤ၌ “စတ္တာရော” ဟု ဆိုခြင်းကိုကား ဖြစ်နိုင်သောနည်းတို့တွင် အနည်းငယ်ကို ထုတ်ပြခြင်းမျှသာဟု မှတ်ပါ။ [ဋီကာနောက်နည်း ကို ရေးထားသည် သာသနပဋ္ဌာန၌လည်း ရောနှောသောအကြောင်းများ ပါသောကြောင့် ဤစောဒနာကို ဋီကာတို့ ဆိုကြသည်။]

အတ္တဇ္ဈာသယော။ ။ အတ္တနော-ကိုယ်တော်မြတ်၏ (ဘုရားရှင်၏)+အဇ္ဈာ သယော-ထိုထိုသုတ်ကို ဟောတော်မူလိုသော ဆန္ဒတော်တည်း။ အတ္တဇ္ဈာသယော-နွ။ “အတ္တနော အဇ္ဈာသယေနေဝ ကထေသိ-ကိုယ်တော်၏ အဇ္ဈာသယ (ဆန္ဒ) တော်ကြောင့်သာ

ဟောတော်မူပြီ” ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားကို ထောက်၍ အတ္တဇ္ဈာသယစသော ၄ ပါးကို သုတ်ကို ဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းဟု သိပါ။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သော+အဿ+အတ္တိ ကာရဏဝသေန” ဟု ကာရဏဝသေနဟူသော ဝိသေသနကိုထည့်၍ ဝိဂ္ဂဟပြုသည်။

အနက်ပေးပုံ။ ။ ဤဝိပြိုဟ်ကို ကြည့်၍ “အတ္တဇ္ဈာသယော-ကိုယ်တော်၏ အဇ္ဈာသယရှိသော သုတ္တနိက္ခေပလည်းကောင်း” ဟု ပေးပါ။ အတ္တနှင့် အဇ္ဈာသယကို ခွဲ၍ “အတ္တဇော+အဇ္ဈာသယော အဿာတိ အတ္တဇ္ဈာသယော” ဟု ဗဟုဗိဟိသံမာသလည်း ပြုနိုင်၏။ ပရဇ္ဈာသယ၌လည်း နည်းတူ။ “ရှိ” ဟူရာ၌လည်း ထိုသုတ်ကို ဟောတော်မူဖို့ရန် အကြောင်း၏အဖြစ်ဖြင့် ရှိသော “အရှိ” ဟု မှတ်ပါ။

ပရဇ္ဈာသယော။ ။ ပရေသံ-မိမိမှ တစ်ပါးသော တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ +အဇ္ဈာသယော-လွန်လွန်ကဲကဲစွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ပရဇ္ဈာသယော၊ ဤ၌ကား ဆန္ဒလောက်သာ မက အဓိမုတ္တိတိုင်အောင် အဇ္ဈာသယဟု ယူရသည်။ ပရေသံ အဇ္ဈာသယံကို “အဓိမုတ္တိ” ဟု ဋီကာဖွင့်လတ်။ ပရဇ္ဈာသယော+အဿ+အတ္တိတိ ယထာ ဝုတ္တနယေန (ဆိုအပ်ပြီးသော ကာရဏဝသေနဟူသော နည်းအားဖြင့်) ပရဇ္ဈာသယော၊ ဤအလို “ပရဇ္ဈာသယော- သူတစ်ပါးတို့၏ အဇ္ဈာသယရှိသော သုတ္တနိက္ခေပ” ဟု ပေးပါ။

ပုစ္ဆာဝသိက၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိက။ ။ ပုစ္ဆာယ+ဝသော ပုစ္ဆာဝသော၊ ပုစ္ဆာဝသော+အဿ+အတ္တိတိ ပုစ္ဆာဝသိကော၊ “ပုစ္ဆာဝသိကော-ပုစ္ဆာနှင့်စပ်ခြင်းရှိသော သုတ္တနိက္ခေပလည်းကောင်း” ဟု ပေးပါ။ အရိယတေ အဝဂဓိယတေ-သိအပ်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ (နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ရ ဖတ်ရသောသဒ္ဒါ မဟုတ်၊ စိတ်ဖြင့် သိအပ်သော အနက်-ဟူလို၊ အနက်ဟူသည်လည်း အကြောင်းအရာ=အကြောင်းဝတ္ထုပင်တည်း၊) အတ္ထဿ+ဥပ္ပတ္တိ အတ္ထုပ္ပတ္တိ (တ္ထကို ဋ္ဌပြု၊ ထို့နောက် အဿတ္တိဆက်၊) “အဋ္ဌပ္ပတ္တိကော-အကြောင်းဝတ္ထု၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ရှိသော သုတ္တနိက္ခေပလည်းကောင်း” ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။ နိက္ခေပပုဒ်ကို ပဌမနည်းကဲ့သို့ ဘာဝသာမ် ကမ္မသာမ် မပြုဘဲ “နိက္ခိဝိယတိ ဧတေနာတိ နိက္ခေပေါ-ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ထားကြောင်း (ဟောကြောင်း)” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုလျှင် “အတ္တဇော+အဇ္ဈာသယော အတ္တဇ္ဈာသယော၊ ပရေသံ+အဇ္ဈာသယော ပရဇ္ဈာသယော” ဟု ပြု၍ နိက္ခေပနှင့် အရတုဖြစ်၏။ ထိုအဇ္ဈာသယ စသည်သည်ပင် သုတ်ကို ဟောတော်မူကြောင်းဖြစ်ရကား အဓိပ္ပာယ်မှန်လည်း ရသည်။ ပုစ္ဆာဝသေန+ပဝတ္ထော-ဖြစ်သောတရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မေးလျှောက်အပ်သော စကားတည်း၊ ပုစ္ဆာဝသိကော-ကား၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိယေဝ အဋ္ဌပ္ပတ္တိကော၊ (ဣကပစ္စည်းအနက် မရှိ၊ သုတ္တတည်း။)

အနက်ပေးပုံ။ ။ ဤအလို တစ်နည်းအနက်ပေးရန်ကား-“ဟိ-ချဲ့၊ သုတ္တနိက္ခေပါ-သုတ်ကို ဟောထားကြောင်းဖြစ်သော အကြောင်းတို့သည်၊ အတ္တဇ္ဈာသယော-ကိုယ်တော်၏ အလိုဆန္ဒဟူသော အကြောင်းလည်းကောင်း၊ ပရဇ္ဈာသယော-သူတစ်ပါးတို့၏ အလိုဆန္ဒဟူသော အကြောင်းလည်းကောင်း၊ ပုစ္ဆာဝသိကော-ပုစ္ဆာ၏အစွမ်းဖြစ်သော ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စကားဟူသော အကြောင်းလည်းကောင်း၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိကော-အကြောင်းဝတ္ထု၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဟူသော အကြောင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ စတ္တာရော-တို့တည်း” ဤသို့လည်း အဋ္ဌကထာ၌ တစ်နည်း အနက်ပေးနိုင်ပါသည်။

တတ္ထ-ထို ၄ မျိုးသော သုတ္တနိက္ခေပတို့တွင်၊ ယာနိ သုတ္တနိ-အကြင် သုတ်တို့ကို၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပရေဟိ-တစ်ပါးသော ဝေနေယျတို့သည်၊ အနဇ္ဈိဋ္ဌာ-မတိုက်တွန်း မတောင်းပန်အပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်လျက်၊) ကေဝလ-ပရဇ္ဈာသယ စသည်မဖက် သက်သက်၊ အတ္တနော-ကိုယ်တော်၏၊ အဇ္ဈာသယေနေဝ-အဇ္ဈာသယကြောင့်သာ၊ ကထေသိ-ဟောတော်မူပြီ၊ သေယျထိဒံ-အဘယ်သုတ်တို့နည်း၊ (တစ်နည်း) ဣဒံ (ဣမာနိ သုတ္တနိ)-ဤ သုတ်တို့ ဟူသည်၊ သေယျထာ (ကတမာနိ)-အဘယ်တို့နည်း၊ အာကဓေယျသုတ္တံ-အာကဓေယျသုတ်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထုသုတ္တံ-လည်းကောင်း၊ မဟာသတ်ပဋ္ဌာနံ-လည်းကောင်း၊ မဟာသဋ္ဌာယတနဝိဘင်္ဂသုတ္တံ-လည်းကောင်း၊ အရိယဝံသ သုတ္တံ-လည်းကောင်း၊ သမ္မပ္ပဓာနသုတ္တန္တဟာရကော-သမ္မပ္ပဓာနသုတ္တန်တို့၏ အစဉ်လည်းကောင်း၊ ဣဒ္ဓိပါဒဣန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂသုတ္တန္တဟာရကော-ဣဒ္ဓိပါဒသုတ္တန်တို့၏ အစဉ်၊ ဣန္ဒြိယသုတ္တန်တို့၏ အစဉ်၊ ဗလသုတ္တန်တို့၏ အစဉ်၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂသုတ္တန်တို့၏ အစဉ်၊ မဂ္ဂင်္ဂသုတ္တန်တို့၏ အစဉ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ

အနဇ္ဈိဋ္ဌာ ကထေသိ။ ။ ဟောတော်မူဖို့ရန် တောင်းပန်ခြင်း၊ အဖြေကို ဟောတော်မူဖို့ရန် ပြဿနာမေးခြင်းစသည်ကို “အဇ္ဈိဋ္ဌ-တိုက်တွန်းတောင်းပန်အပ်” ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ မတိုက်တွန်းအပ် မတောင်းပန်အပ်ပါဘဲ ပါဠိတော်အစဉ်ကို ထားတော်မူခြင်းငှာ ဟောတော်မူသည်။ [အတ္တနော အဇ္ဈာသယေနေဝ ကထေသိ မဗ္ဗတန္တိတ္ထပနတ္ထံတိ အဓိပ္ပာယော-ဋီကာ။]

သုတ္တန္တဟာရကော။ ။ [“ဟာရော မုတ္တာဝဠိတ္ထိယံ”-အဘိဓာန် ၂၈၅။] ဟာရသဒ္ဓါသည် “ပုလဲသွယ်” ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ ဟာရတိ-စိတ်ကို ဆွဲဆောင်တတ်၏။ ဣတိ ဟာရော၊ ဟာရောယေဝ ဟာရကော၊ တစ်သုတ်တည်းမက၊ ထိုပုလဲသွယ် (ပုလဲလုံးအစဉ်)ကဲ့သို့ သွယ်တန်း၍ သံဂါယနာတင်ထားအပ်သော သမ္မပ္ပဓာနသုတ်အစဉ်ကို “သမ္မပ္ပဓာနသုတ္တန္တဟာရက” ဟု ခေါ်၏။ မှန်၏=မဟာဝဂ္ဂသံယုတ် ပါဠိတော်၌ သမ္မပ္ပဓာနနှင့်စပ်သော သုတ်တို့သည် အတော်များစွာ စဉ်လျက်ရှိ၏။ [သမ္မပ္ပဓာနသုတ္တန္တာနံ+ဟာရကော သမ္မပ္ပဓာနသုတ္တန္တဟာရကော။]

ဣဒ္ဓိပါဒ ဩပေ ဟာရကော။ ။ ထိုသံယုတ်ပါဠိတော်၌ပင် ဣဒ္ဓိပါဒ၊ ဣန္ဒြိယ စသည်နှင့်စပ်သော သုတ်များလည်း စိတ်တန်းလျက်ပင် ရှိ၏။ ဣဒ္ဓိပါဒသုတ္တန္တဟာရက၊ ဣန္ဒြိယသုတ္တန္တဟာရက-စသည်ဖြင့် ဆိုလိုလျက် “သုတ္တန္တဟာရက” ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ရှေ့၍ “ဣဒ္ဓိပါဒ ဣန္ဒြိယ” စသည်ဖြင့် ဆိုထား၏။ [ပုဗ္ဗပဒေသ ပရပဒလောပေါ ဟောတိ-ဋီကာသစ်။]

တစ်နည်း။ ။ ဣဒ္ဓိပါဒေါစ+ဣန္ဒြိယဥ္ဗ+ဗလဥ္ဗ+ဗောဇ္ဈင်္ဂေါစ+မဂ္ဂင်္ဂေါစ ဣဒ္ဓိပါဒ ဩပေ၊ မဂ္ဂင်္ဂါ၊ ဤသို့ ဒွန်တွဲပြီးမှ “ဣဒ္ဓိပါဒ ဩပေ၊ မဂ္ဂပဋိသံယုတ္တာနိ+သုတ္တန္တာနိ ဣဒ္ဓိပါဒ ဩပေ၊ သုတ္တန္တာနိ၊ ဣဒ္ဓိပါဒ ဩပေ၊ သုတ္တန္တာနံ+ဟာရကော ဣဒ္ဓိပါဒ ဩပေ၊ ဟာရကော၊ ဤသို့ ဒွန်အတွင်းငုပ်သော ကမ္မဓာရေ၊ တပျုရိသံပြု။ [ဒွန္တဂဗ္ဘသမာသော ဝါ ဒေသော၊ (တစ်နည်း) “ဣဒ္ဓိပါဒသုတ္တန္တဟာရကော” စသည်ဖြင့် ဆိုလိုလျက် သုတ္တန္တဟာရကပုဒ်တို့ကို ပေယျာလမြှုပ်ထားသည်၊ ပေယျာလနိဒ္ဒေသောဝါ-ဋီကာသစ်]

ဝေမာဒီနိ-ဤသို့အစရှိသော သုတ်တို့တည်း။ တေသံ-ထို သုတ်တို့ကို၊ အတ္တဇ္ဈာသယော-ကိုယ်တော်၏ အဇ္ဈာသယရှိသော၊ နိက္ခေပေါ-ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ဟောထားခြင်းသည်။ (ဟောတိ) [“တေသံ”ဟု ရှိသောကြောင့် “နိက္ခေပေါ-ဟောထားအပ်”ဟု မပေးရ။] (တစ်နည်း) တေသံ-ထိုသုတ်တို့ကို၊ အတ္တဇ္ဈာသယော-ကိုယ်တော်၏ အဇ္ဈာသယဟူသော၊ နိက္ခေပေါ-ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ဟောထားကြောင်းသည်။ (ဟောတိ-၏။)

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ယာနိ-အကြင်သုတ်တို့ကို၊ ရာဟုလဿ-ရာဟုလာ၏။ ဝိမုတ္တိပရိပါစနိယာ-ကိလေသာတို့မှ လွတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရင့်ကျက်စေတတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-သဒ္ဓိန္ဒြေစသော တရားတို့သည်။ ပရိပက္ကာ-ရင့်ကျက်ကုန်ပြီ။ အဟံ-ငါသည်။ ရာဟုလံ-ရာဟုလာကို၊ ဥတ္တရိ-အလွန်၊ ဝါ-တိုးတက်၍၊ အာသဝါနံ-တို့၏။ ခယေ-ကုန်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝါ-ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော ဓမ္မဒေသနာအရာ၌၊ ယန္တုနဝိနေယျ-အကယ်၍ ဆုံးမရမှုကား ကောင်းလေစွ၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့၏။ အဇ္ဈာသယံ-လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ခန္တိ-ဉာဏ်ဖြင့်ရှုလျက် နှစ်သက်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ မနံ-စိတ်အလိုကိုလည်းကောင်း၊ အဘိနိဟာရ-ရှေးရှုဆောင်ကြောင်း၊ ဆုတောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဗုဇ္ဈနဘာဝဉ္စ-သိနိုင်ခြင်းသဘောကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-သိနိုင်မည့်သဘောကိုလည်းကောင်း၊ အပေက္ခိတွာ-ရှုဆင်ခြင်တော်မူ၍၊ ပရဇ္ဈာသယဝသေန-သူတစ်ပါးတို့၏ အဇ္ဈာသယနှင့်စပ်သဖြင့်၊ ကထိတာနိ-

ဝိမုတ္တိ ပေ၊ ခယေ။ ။ ‘ပရိပါစေန္တိ-ရင့် ကျက်စေတတ် ကုန် ၏။ ဣတိ ပရိပါစနိယာ၊ သဒ္ဓိန္ဒြေစသော တရားများတည်း။ [ပရိပဗ္ဗ+ပစ၊ ကာရိတ်ဇော၊ အနိယပစ္စည်းကတ္တာ ဟော။] ဝိမုတ္တိ+ပရိပါစနိယာ ဝိမုတ္တိပရိပါစနိယာ၊ ခယေ-ခယနတ္ထံ(ဋီကာ)၊ ခယေ၌ သ္မိံ သည် တဒတ္ထသမ္ပဒါနံ အနက်ဟော၊ (တစ်နည်း)ခယကာရဏဘူတာယ ဝါ ဓမ္မဒေသနာယ၊ ဤအလို “ခိယန္တိ အာသဝါ ဧတေနာတိ ခယော”ဟု ပြု၍ သ္မိံကိုလည်း အဓိကရဏအနက် ၌ပင် သက်ပါ။

အဇ္ဈာသယံ စသည်။ ။ အဇ္ဈာသယန္တိ အဓိမုတ္တိ-ဋီကာ၊ အလိုဆန္ဒကို ယူမည်စိုး၍ “အဓိမုတ္တိ”ဟု ဖွင့်သည်။ အဓိ-လွန်လွန်ကဲကဲ+အာသယ-စိတ်၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်တည်ခြင်း”ဟူသည် အလိုဆန္ဒကလေးမျှ မက လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲမြဲ သက်ဝင်ခြင်းတည်း။ ခန္တိအရ သည်းခံခြင်းကို ယူမည်စိုး၍ “ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ-ဉာဏ်ဖြင့်ရှုလျက် နှစ်သက်ခြင်း=သဘောကျခြင်း”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ အဘိနိဟာရ-မိမိစိတ်ကို ဗောဓိဉာဏ်တစ်မျိုးသို့ ရှေ့ရှုဆောင်ခြင်း”ဟူသည် ပဏိဓာန-စိတ်ကို ထိုဉာဏ်သို့ ရှေးရှုထားခြင်း (ပြောရီးအားဖြင့် “ဆုတောင်းခြင်း”)တည်း။ ဗုဇ္ဈနဘာဝံကို “ဗုဇ္ဈနသဘာဝံ-သိနိုင်ခြင်းသဘော”ဟု ဖွင့်၏။

အပေက္ခိတွာ။ ။ အဝ+ဣက္ခမာတ်သည် ဉာဏ်ဖြင့် ရှုဆင်ခြင်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် အပေက္ခိတွာကို “ပစ္စဝေက္ခိတွာ”ဟု ဖွင့်၍၊ အပ+ဣက္ခမ ပကို ဝ ပြုထားသည်ဟု ကြံပြီးလျှင် “အပေက္ခိတွာ ဝါ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်ပြန်သည်။

ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ သေယျထိဒံ-ဤသုတ်တို့ဟူသည် အဘယ်နည်း၊
 (တစ်နည်း) ဣဒံ (ဣမာနိ သုတ္တာနိ)-ဤသုတ်တို့ဟူသည်။ သေယျထာ
 (ကတမာနိ)-အဘယ်သုတ်တို့နည်း၊ စူဠရာဟုလောဝါဒသုတ္တံ-လည်းကောင်း၊
 မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တံ-လည်းကောင်း၊ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနံ-လည်းကောင်း၊
 ဓာတုဝိဘင်္ဂသုတ္တံ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝမာဒိနိ-ဤသို့ အစရှိသောသုတ်
 တို့တည်း။ တေသံ-ထိုသုတ်တို့ကို၊ ပရဇ္ဈာသယော-သူတစ်ပါးတို့၏ အဇ္ဈာသယ
 ရှိသော၊ နိက္ခေပေါ-သည်။ (ဟောတိ) (တစ်နည်း) တေသံ-တို့ကို၊ ပရဇ္ဈာ
 သယော-သူတစ်ပါးတို့၏ အဇ္ဈာသယဟူသော၊ နိက္ခေပေါ-ဝေနေယျတို့
 သန္တာန်၌ ဟောထားကြောင်းသည်။ (ဟောတိ-၏)။

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ [“ပုစ္ဆန္တိ” ၌စပ်။] ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ဂံ
 မိတ္တာ-ချဉ်းကပ်၍၊ စတသော-လေးပါးကုန်သော၊ ပရိသာ-ပရိသတ်တို့လည်း
 ကောင်း၊ [ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ၊ ဥပါသကာ၊ ဥပါသိကာမ ပရိသတ်တို့ကို ဆိုသည်။]၊
 စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ဝဏ္ဏာ-အမျိုးတို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ပမာဏရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်
 တို့လည်းကောင်း၊ နာဂါ-နဂါးတို့လည်းကောင်း၊ သုပဏ္ဏာ-ဂဠုန်တို့လည်း
 ကောင်း၊ ဂန္ဓဗ္ဗာ-ဂန္ဓဗ္ဗနတ်တို့လည်းကောင်း၊ အသုရာ-အသုရာတို့လည်းကောင်း၊
 ယက္ခာ-ဘီလူးတို့လည်းကောင်း၊ မဟာရာဇောနော-စာတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီး
 တို့လည်းကောင်း၊ တာဝတိံသာဒယော-တာဝတိံသာနတ်အစရှိကုန်သော၊ ဒေဝါ-
 နတ်တို့လည်းကောင်း၊ မဟာဗြဟ္မာ-မဟာဗြဟ္မာလည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝမာ
 ဒယော-ဤသို့ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ [“ပုစ္ဆန္တိ” ၌စပ်။] ဘန္တေ-မြတ်စွာ
 ဘုရား၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ-ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဗောဇ္ဈင်္ဂါဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-ပြောဆိုအပ်ပါကုန်
 ၏။ [ဤမှနောက်၌ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ဥဒါယိဝဂ်၊ ဗောဓာယသုတ် ပါဠိတော်
 ရင်းဝယ် “ကိတ္တာဝတာ နုခေါ ဘန္တေ ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ ဝုစ္ဆန္တိ” ဟု ပုစ္ဆာဝါကျအဆက်
 ရှိ၏။ ဋီကာသစ်၌ “ဝုစ္ဆန္တိ ကိ” ဟု ကိသဒ္ဒါထည့်၍ ဖွင့်ထားသည်ကို စဉ်းစားပါ။]၊
 ဘန္တေ-ရား၊ နိဝရဏာ နိဝရဏာတိ-နိဝရဏာ နိဝရဏာဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-၏၊ ဘန္တေ-
 ရား၊ ပဉ္စ-ငါးပါးကုန်သော၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ-ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ဟူသည်။ ဣမေ

စတ္တာရော ဝဏ္ဏာ။ ။ဝဏ္ဏသဒ္ဒါသည် ဇာတိ (ကုလ) အနက်ကို ဟော၏။ ထို့
 ကြောင့် “စတ္တာရိ ကုလာနိ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ ခတ္တိယ ဗြာဟ္မဏ ဝေဿ သုဒ္ဒအားဖြင့်
 အမျိုး ၄ ပါး-ဟူလို၊ (တစ်နည်း) ဝဏ္ဏသဒ္ဒါ ပမာဏအနက်ဟော၊ ထို့ကြောင့် “ရူပါဒိပ္ပ
 မာဏာ သတ္တာ” ဟု ဋီကာ၌ တစ်နည်းဖွင့်သည်။ လောက၌ ရုပ်အဆင်းကို ကြည့်ညိုသော
 ရူပပမာဏပုဂ္ဂိုလ်၊ နာမည်ကျော်ကြားခြင်းကြောင့် ကြည့်ညိုသော ယောသပ္ပမာဏပုဂ္ဂိုလ်၊
 ခေါင်းခေါင်းပါးပါး ကျင့်သည်ကို ကြည့်ညိုသော လူဓပမာဏပုဂ္ဂိုလ်၊ တရားကို ကြည့်ညို
 သော ဓမ္မပမာဏပုဂ္ဂိုလ် ဟု ၄ မျိုးရှိ၏။ ထို ပုဂ္ဂိုလ် ၄ မျိုးလုံးပင် ဘုရားရှင်ကို ကြည့်ညို
 သောကြောင့် ချဉ်းကပ်၍ ပြဿနာမေးကြသည်။ [အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ စတုတ္ထ နိပါတ်၊ ဒုတိယ
 ပဏ္ဏာသက၊ ပတ္တကမ္မဝဂ်၊ စတုပမာဏသုတ် ပါဠိတော်။]

နခေါ-ဤတရားတို့ပါလော၊ ဣဓ-ဤလောက၌၊ ပုရိသဿ-၏၊ သေဋ္ဌ-
 အမြတ်ဆုံးသော၊ ဝိတ္တံ-ဥစ္စာကား၊ ကိံသု-အဘယ်ပါနည်း၊ [သုတ္တနိပါတ်၊
 ဥရဂဝဂ်၊ အာဠာဝကသုတ်။] ဣတိ အာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊
 ပဉ္စံ-ပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆန္တိ-မေးလျှောက်ကြကုန်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပုဋ္ဌေန-မေးအပ်
 သော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ကထိတာနိ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂ
 သံယုတ္တာနိ-ဗောဇ္ဈင်္ဂသံယုတ် အစရှိကုန်သော၊ ယာနိ-အကြင်သုတ်တို့သည်၊
 (သန္တိ)၊ ဝါပန-သည်သာ မကသေး၊ အညာနိပိ-အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊
 ဒေဝတာသံယုတ္တ မာရသံယုတ္တ ဗြဟ္မသံယုတ္တ သက္ကပဉ္စ ဧဋ္ဌဝေဒလ္လ မဟာဝေဒလ္လ
 သာမညဖလ အာဠာဝက သူစိလောမ ခရလောမသုတ္တာဒိနိ-ဒေဝတာသံယုတ်၊
 မာရသံယုတ်၊ ဗြဟ္မသံယုတ်၊ သက္ကပဉ္စသုတ်၊ ဧဋ္ဌဝေဒလ္လသုတ်၊ မဟာဝေဒလ္လ
 သုတ်၊ သာမညဖလသုတ်၊ အာဠာဝကသုတ်၊ သူစိလောမသုတ်၊ ခရလောမသုတ်
 အစရှိကုန်သော၊ ယာနိ-အကြင်သုတ်တို့သည်၊ (သန္တိ)၊ တေသံ-ထိုသုတ်တို့ကို၊
 ပုစ္ဆာဝသိကော-ပုစ္ဆာနှင့်စပ်ခြင်းရှိသော၊ နိက္ခေပေါ-ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ဟော
 ထားတော်မူခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ [တစ်နည်း-တေသံ-တို့ကို၊ ပုစ္ဆာဝသိကော-
 ပုစ္ဆာ၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စကားဟူသော၊ နိက္ခေ
 ပေါ-ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ဟောထားကြောင်းသည်၊ (ဟောတိ)။]

ပန-ကား၊ ယာနိ တာနိ-အကြင် သုတ်တို့ကို၊ ဥပုန္တံ-ဖြစ်ပေါ်လာသော၊
 ကာရဏံ-အကြောင်းဝတ္ထုကို၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ ကထိတာနိ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊
 သေယျထိဒံ-နည်း၊ ဓမ္မဒါယာဒံ-ဓမ္မဒါယာဒသုတ်လည်းကောင်း၊ ဧဋ္ဌသီဟနာဒံ-
 လည်းကောင်း၊ စန္ဒူပမံ-လည်းကောင်း၊ [တချို့စာအုပ်၌ “သုရိယူပမံ” ဟု ရှိသေး
 ၏၊ မကောင်း။] ပုတ္တမံသုပမံ-လည်းကောင်း၊ ဒါရုက္ခန္ဓူပမံ-လည်းကောင်း၊
 အဂ္ဂိက္ခန္ဓူပမံ-လည်းကောင်း၊ ဖေဏပိဏ္ဍူပမံ-လည်းကောင်း၊ ပါရိစ္ဆတ္တကူပမံ-
 လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝမာဒိနိ-တို့တည်း၊ တေသံ-ထိုသုတ်တို့ကို၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိ
 ကော-အကြောင်းဝတ္ထု၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းရှိသော၊ နိက္ခေပေါ-ဝေနေယျတို့
 သန္တာန်၌ ဟောထားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ-၏)၊ [(တစ်နည်း) တေသံ-တို့ကို၊
 အဋ္ဌပ္ပတ္တိကော-အကြောင်းဝတ္ထု၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဟူသော၊ နိက္ခေပေါ-
 ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ဟောထားကြောင်းသည်၊ (ဟောတိ-၏)။]

ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ စတုသု-၄ ပါးကုန်သော၊ ဧတေသု နိက္ခေ
 ပေသု-တို့တွင်၊ ဣမဿ သုတ္တဿ-ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိကော-
 သော၊ နိက္ခေပေါ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဟိ-မှန်၏၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိယာ-အကြောင်းဝတ္ထု
 ၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းဝတ္ထုကြောင့်၊
 ဣဒံ-ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ နိက္ခိတ္တံ-ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌
 ဟောထားတော်မူအပ်ပြီ၊ ကတရာယ အဋ္ဌပ္ပတ္တိယာ-အဘယ်အကြောင်းဝတ္ထု၏

ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-အဘယ်ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းဝတ္ထုကြောင့်၊ (ဣဒံ-ကို၊ နိက္ခိတ္တံ-နည်း၊) ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ-ချီးမွမ်းခြင်း ကဲ့ရဲ့ခြင်းဟူသော အကြောင်းဝတ္ထုကြောင့်၊ (ဣဒံ နိက္ခိတ္တံ၊) [ဤနေရာ၌ “အာစရိယော ဟိ” ဟု ဝိတ္ထာရဇောတက ဟိသဒ္ဓါရှိလျှင် ကောင်း၏၊ မရှိလျှင် ဆရာတို့ ထည့်ကြသည်။] ဟိ-ရဲ့၊ အာစရိယော-သည်၊ ရတနတ္ထယဿ-၏၊ အဝဏ္ဏံ-အပြစ်ကို၊ အဘာသိ-ပြောပြ၊ အန္တေဝါသီ-သည်၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ (အဘာသိ-ပြီ၊) ဣတိ-သို့၊ ဣမံ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏံ-ဤချီးမွမ်းခြင်း ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဒေသနာ ကုသလော-ဒေသနာတော်၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျန္တိ-အစရှိသော၊ ဒေသနံ-ကို၊ အာရဘိ-အားထုတ်တော်မူပြီ။

တတ္ထ-ထို မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျ အစရှိသောဒေသနာ တော်၌၊ [အပေါင်း အာဇာရ၊ မမန္တိ၊ ဝါသဒ္ဓေါ၊ ပရေတိ စသည်တို့ကား အစိတ် အာဇေယံ။] မမန္တိ-မမံဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ သာမိဝစနံ-သာမိဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ [မမံကို ဒုတိယန္တထင်မည်စိုးသောကြောင့် “သာမိဝစနံ” ဟု ဖွင့် သည်၊ အမှဿ မမံ သဝိဘတ္တိဿ သေသုတ်ဖြင့် စီရင်ထားသည်။] မမ-ငါ

ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ။ ။နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မံ-ဝဏ္ဏေ၌ နိမိတ်အနက်ဝယ် သတ္တမိသက်ထား သည်၊ အာစရိယော ဟိ စသောဝါကျ၌ ဝဏ္ဏဘာသနအရ ဗြဟ္မဒတ္တလုလင် ပြောဆိုအပ် သော ဝဏ္ဏကိုသာ ပြသော်လည်း ရဟန်းတော်များ ပြောဆိုအပ်သော “အစ္စရိယံ အာဂုသော” စသော ဝဏ္ဏကိုလည်း ယူပါ၊ ထိုရဟန်းတို့ ပြောဆိုအပ်သော ဂုဏ်ကို အဋ္ဌပ္ပတ္တိလုပ်၍ “အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ အညေဝဓမ္မာ” စသော ဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူရသည်။

ဣတိ ပေ၊ ဒေသနာကုသလော။ ။သုတ္တနိက္ခေပ ၄ မျိုးကို အကျယ်ပြုပြီး၍ ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်တော်ကို အဋ္ဌပ္ပတ္တိကြောင့် ဟောတော်မူရသည်ဟု အတ္ထုဒ္ဓေသကို ပြပြီးလျှင် ယခုအခါ “မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ” စသော ပါဠိတော်၏ အနုသန္ဓေ (စကားဆက် သွယ်မှု)ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဣတိ ပေ၊ အာရဘိ” ဟု မိန့်သည်၊ “ဤအဋ္ဌပ္ပတ္တိကြောင့် ဤဗြဟ္မဇာလသုတ် ဒေသနာဖြစ်သင့်၏” ဟု သိတော်မူခြင်းကို “ဒေသနာကုသလော” ဟု ဆိုသည်၊ ဒေသနာကုသလောဟူသော ဤစကားဖြင့် ဘုရားရှင်ကို အရာအားလျော်စွာ ချီးမွမ်းထောမနာသည်။

ဝါ၏အနက်များ။ ။ဝါသဒ္ဓါသည် “ယော ဗာလော မညတိ ဗာလံ၊ ပဏ္ဍိတော ဝါပိ တေန သော” (ဓမ္မပဒ၊ ဗာလဝဂ်၊ ၆၃)၌ ဥပမာအနက်ကို ဟော၏၊ ပဏ္ဍိတောဝါကို “ပဏ္ဍိတသဒိသော” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ “တံ ဝါပိ ဝီရာ မုနိ ဝေဒယန္တိ” (သုတ္တနိပါတ်၊ ဥရဂဝဂ်၊ မုနိသုတ်)၌ သမုစ္စည်းအနက်ကို ဟော၏၊ “တံဝါပိ-ထိုသူ့ကိုလည်း” ဟု ပေးပါ၊ ပိကြောင့် ဝါလည်း သုမုစ္စည်းအနက်ကို ဟောရသည်၊ [တံဝါ ဝီရာ မုနိ ဝေဒယန္တိတိ တမ္ပိ ပဏ္ဍိတာ သတ္တာ မုနိ ဝေဒယန္တိ-အဋ္ဌကထာ။]

ဘုရား၏၊ [“အဝဏ္ဏံ၌ စပ်။] ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဝါသဒ္ဓေါ-ဝသဒ္ဓါသည်၊
ဝိကပ္ပနတ္ထော-ဝိကပ်အနက် ရှိ၏၊ ပရေတိ-ဟူသည်ကား၊ ပဋိဝိရဒ္ဓါ-သာသနာ
တော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တာ-သတ္တဝါတို့သည်၊ (“ဘာသေယျံ-
ပြောကုန်ရာ၏” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်) တကြာတိ-ဟူသည်ကား၊ ယေ-အကြင်

သံသယတ္ထ။ “ကေဝါ ဣမေ ကဿဝါ” (ပါရာဇိကဏ်ပါဠိတော်၊ သဗ္ဗရိတ္တ
သိက္ခာပုဒ်)၌ သံသယအနက်ကို ဟော၏၊ “ဣမေ-ဤသူတို့သည်၊ ကေ-မည်သူမည်ဝါ
တို့နည်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့လည်းကောင်း၊ ကဿ-မည်သူမည်ဝါ၏ သားသမီးတို့တည်း၊
ဣတိဝါ-ဤသို့လည်းကောင်း၊ န ဇာနာမိ-မသိပါ”ဟု ပေးပါ၊ (သေချာစွာမသိ သံသယ
ဖြစ်နေသည်-ဟူလို။)

ဝစန ဝေါသဂ္ဂ။ “အယံ ဝါ ဣမေသံ သမဏဗြဟ္မဏာနံ သဗ္ဗဗာလော သဗ္ဗ
မူဠော” (သာမညဖလ-သဗ္ဗယဝါဒ)၌ ဝစနဝေါသဂ္ဂအနက်ကို ဟော၏၊ အဋ္ဌကထာ မဖွင့်၊
“အယံဝါ-ဤ သဗ္ဗယသည်သာ”ဟု ပေးပါ၊ ယခုစာအုပ်များ၌ “အယဉ္ဇ”ဟူသာ တွေ့ရ
သည်၊ [ဝေါသဂ္ဂ (ဝဝသဂ္ဂ)သဒ္ဓါသည် နိစ္ဆယအနက်ဟောတည်း၊ ဝဝသဂ္ဂတ္ထေတိ-နိစ္ဆယ
တ္ထေ-မဇ္ဈိမပံ၊ စာတုမသုတဋီကာ၊ ဝဝသဂ္ဂနှင့် ဝေါသဂ္ဂသည် သဘောတူ။]

ပဒပူရဏ၊ သဒိသ။ “န ဝါယံ ကုမာရကော မတ္တမညာသံ” (နိဒါနဝဂ္ဂ၊
ကဿပသံယုတ်၊ စီဝရသုတ်)၌ ပဒပူရဏအနက်ရှိ၏၊ ပဌမမဟာသံဂီတိကထာအဖွင့်၌
လည်း ပဒပူရဏဖြစ်ကြောင်း ရေးခဲ့ပြီ၊ “မရံ ဝါ မညတိ ဗာလော” (ဓမ္မပဒ၊ ဗာလဝဂ်
၆၉)၌ သဒိသအနက်ကို ဟော၏၊ မရံဝါကို “မရံ ဝိယ”ဟု ဖွင့်၏။

ဝိကပ္ပနတ္ထ။ “ယေ ဟိ ကေစိ ဘိက္ခဝေ သမဏာ ဝါ ဗြာဟ္မဏာ ဝါ”
(မူလပဏ္ဏာသ၊ သီဟနာဒဝဂ်၊ မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ်)၌ ဝိကပ်အနက်ကို ဟော၏၊ ဤ
“မမံ ဝါ”၌လည်း ဝါ သဒ္ဓါသည် ဝိကပ်အနက်ကိုပင် ဟော၏၊ ဝိဝိဓာ-အထူးထူးအပြားပြား
အားဖြင့်+ကပ္ပနံ-ပြုစီရင်ခြင်း၊ ဝိကပ္ပနံ-ခြင်း၊ (တစ်နည်း) ဝိသံ-သီးခြား၊ ဝါ-တစ်မျိုး
တစ်ဖုံ+ကပ္ပနံ ဝိကပ္ပနံ၊ သမုစ္စည်းကဲ့သို့ မပေါင်းဘဲ အထူးထူး (တစ်မျိုးစီ) သမဏအတွက်
တစ်ခြား၊ ဗြာဟ္မဏအတွက် တစ်ခြား စီရင်ခြင်း-ဟူလို၊ ဤ၌လည်း ဘုရားအတွက်ဖြစ်စေ၊
တရားအတွက်ဖြစ်စေ၊ သံဃာအတွက်ဖြစ်စေ အဝဏ္ဏ ပြောခြင်းကို “ဝိကပ္ပန”ဟု ဆိုသည်၊
သဒ္ဓါကျမ်း၌လာသော ဝိကပ်အနက်နှင့် သဘောတူပင်တည်း။ [မမံဝါ ဓမ္မဿ ဝါ သံဃဿ
ဝါတိ ဝိဝိဓာ ဝိသံ ဝါ ကပ္ပနဿ ဇောတကတ္တာတိ အာဟ-ဝါသဒ္ဓေါ ဝိကပ္ပနတ္ထောတိ-
ဋီကာသစ်၊ ဤအဖွင့်အရ “မမံဝါ-ငါဘုရား၏သော်လည်း”စသည်ဖြင့် ပေးပါ၊ ဤသို့
ဝိကပ်ဖြစ်သောကြောင့်ပင် ပါဠိတော်၌ တစ်ဝါကျတည်း မထားဘဲ သုံးဝါကျခွဲ၍ ထား
သည်။]

ပရေတိ ပတိဝိရဒ္ဓါ သတ္တာ။ “ပရသဒ္ဓါသည် “အဟဇ္ဇေဝ ခေါပန ဓမ္မံ ဒေသေ
ယျံ၊ ပရေစ (ငါမှတစ်ပါး အခြားသူတို့သည်လည်း) မေ န အာဇာနေယျံ” (မဇ္ဈိမ
ပဏ္ဏာသ၊ ရာဇဝဂ်၊ ဗောဓိရာဇ ကုမာရသုတ်) ၌ အညအနက်ကို ဟော၏၊ “ဣန္ဒြိယ
ပရောပရိယတ္တံ-သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေတို့၏ လွန်ကဲကုန်၊ မလွန်ကဲကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို”

သတ္တဝါတို့သည်။ အဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အပြစ်ကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကဲ့ရဲ့ကြောင်း စကားကို၊ ဘာသန္တိ-ပြောကြကုန်၏။ တေသု-ထို အဝဏ္ဏကို ပြောသော သတ္တဝါတို့၌၊ [“န အာယာတော ကရဏီယော”စသည် ၌ စပ်။]

န အာယာတောတိ အာဒီဟိ-အစရှိသော စကားတို့ဖြင့်၊ [ထပေတိ၌ စပ်။] တေသံ ဘိက္ခုနံ-ထို ရဟန်းတို့၏၊ (မဏ္ဍလမာဠ၌ စည်းဝေးကြသော ထိုရဟန်း တို့မှာ) အာယာတောယေဝ-အာယာတသည်ပင်၊ (ရန်ညှိုးဖွဲ့တတ်သော ဒေါသ သည်ပင်) ကိဉ္ဇာပိ နတ္ထိ - အကယ်၍ကား မရှိပါပေ၊ အထခေါ - ထိုသို့ပင် အာယာတ မရှိပါသော်လည်း၊ အာယတိ-နောင်အခါ၌၊ ကုလပုတ္တာနံ-အမျိုး ကောင်းသားတို့၏၊ [အကုသလုပ္ပတ္တိ၌ စပ်။] ဤဒိသေသု-ဤကဲ့သို့ရှုအပ်ကုန် သော၊ (ဤသို့ ရတနာ ၃ ပါးနှင့်စပ်ကုန်သော) ဌာနေသုပိ-အရာတို့၌သော်မှ

ဒသကနိပါတ်၊ ပဌမပဏ္ဍာသက၊ မဟာဝဂ်၊ သီဟနာဒသုတ်၌ အဓိကအနက်ကို ဟော၏။ [ဣန္ဒြိယ ပရောပရိယတ္တိ သဒ္ဓါဒိနံ ဣန္ဒြိယာနံ ပရဘာဝဉ္စ အပရဘာဝဉ္စ၊ ဝုဒ္ဓိဉ္စ ဟာနိဉ္ဇာ တိ အတ္ထော၊-အဋ္ဌကထာ၊ ဝုဒ္ဓိဉ္စ ဟာနိဉ္ဇာတိ ပစ္စယဝိသေသေန သာမတ္ထိယတော အဓိကတံ အနဓိကတဉ္စ၊-၎င်းဋီကာ။]... “ပရတော-နောက်၌၊ အာဂမိဿတိ-လာလတ်”၌ ပစ္စာဘာဂ အနက်ကို ဟော၏။ “ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ပရပုဝါဒံ-ဆန့်ကျင်ဘက် ရန်သူတို့၏ အယူဝါဒကို၊ သဟမံဓမ္မေန သုနိဂ္ဂဟိတံ နိဂ္ဂဟေတွာ” (ဥဒါနပါဠိ၊ ဇေဇ္ဇဝဂ်၊ အာယုသင်္ခါရော သဇ္ဇနသုတ်)၌ ပစ္စနိကအနက်ကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌လည်း ပစ္စနိကအနက်ဟောဟု သိစေ လို၍ “ပတိဝိရဒ္ဓါ”ဟု ဖွင့်သည်။ [ပတိဝိရဒ္ဓနှင့် ပစ္စနိကသည် အနက်တူပင်တည်း။]

ကိဉ္ဇာပိ ပေ၊ ပတိသေဇေန္တော။

။ထို မဏ္ဍလမာဠ၌ စည်းဝေးနေထိုင်ကြကုန် သော ရဟန်းတို့သည် ဂုဏမဟတ္တဖြစ်၍ အညံ့ဆုံး သောတာပန် ဖြစ်သောကြောင့် အာယာတ မရှိကြသည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် “အာယာတကို မပြုရ”ဟု နည်း ဥပဒေသထားတော်မူရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ကိဉ္ဇာပိ”စသည်ကို မိန့်သည်။ ထိုရဟန်း တို့မှာ အာယာတ မရှိသည် မှန်သော်လည်း နောက်နောင်အခါ အမျိုးသားတို့၏ ဤကဲ့သို့ ရတနာ ၃ ပါးကို ကဲ့ရဲ့သော အရာ၌သော်မှ အကုသိုလ်ဖြစ်မှုကို တားမြစ်တော်မူလိုသော ကြောင့် တရားနည်းဥပဒေကို ထားတော်မူသည်-ဟူလို။

ဤဒိသေသု။

။ဝိသဒ္ဓါသည် မြတ်သော ရတနာ ၃ ပါးအနက်ဟော ပုဒ်နောင် ထိုင်သောကြောင့် သမ္ဘာဝနာဇောတက ဂရဟာသမုစ္စည်းတည်း၊ ဤသို့ ရတနာ ၃ ပါးနှင့် စပ်သော အရာ၌သော်မှ အကုသိုလ်စိတ်ကို မဖြစ်စေလိုတုံ့သေး၏။ အောက်တန်းကျသော ဝဋ်၏အာမိသ၊ လောက၏အာမိသဖြစ်သော (မိမိ၏ အသင်းအဖွဲ့၏အပြစ်ကို ပြောဆိုခြင်း၊ မိမိတစ်ယောက်ထည်း၏ အပြစ်ကို ပြောဆိုခြင်းဟူသော) အရာဌာနတို့၌ အကုသိုလ် မဖြစ်စေလိုသည်မှာ အထူးပြောဖွယ် မလိုတော့-ဟူလို။ [ဤဒိသေသုပီတိ ဧတ္ထ ပိသဒ္ဓေါ သမ္ဘာဝနေ၊ တေန ရတနတ္ထယနိမိတ္တမ္ပိ အကုသလ စိတ္တပ္ပဝတ္တိ န ကာတဗ္ဗာ၊ ပဂေဝ ဝဋ္ဋာမိသ လောကာမိသနိမိတ္တန္တိ ဒဿေတိ၊-ဋီကာ။]

လည်း၊ အကုသလုပ္ပတ္တိ-အကုသိုလ်၏ ဖြစ်ခြင်းကို၊ ပဋိသေခေန္တော-တားမြစ်
တော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓမ္မနေတ္တိ-တရားတည်းဟူသော နည်းဥပဒေသ
ကို၊ ဝါ-သဒ္ဓမ္မသို့ ဆောင်တတ်သော တရားကို၊ ထပေတိ-ထားတော်မူ၏။]

တတ္ထ-ထို န အာယာတော အစရှိသော စကားရပ်၌၊ (ဝစနတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိ
တဗ္ဗော) ယော သဘာဝေါ-အကြင် သဘောတရားသည်၊ စိတ္တံ-ကို၊ အာနဟတိ-
ညှင်းဆဲတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ စိတ်ကို ညှင်းဆဲတတ်သည်၏အဖြစ်
ကြောင့်၊) (သော သဘာဝေါ-သည်၊) အာယာတော-အာယာတမည်၏၊ ဧတံ-
ဤ အာယာတောဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ကောပဿ-စိတ်ဆိုးတတ်သော ဒေါသ
၏၊ အဓိဝစနံ-အထက်၌ဖြစ်သော သဒ္ဓါတည်း၊ ဝါ-စပ်သောသဒ္ဓါတည်း၊ တေန-

ဓမ္မနေတ္တိ။ ။ “သဒ္ဓမ္မံ-သူတော်ကောင်းတရားကို၊ နေတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ
နေတ္တိ၊ ဓမ္မောယေဝ-မမံဝါ ဘိက္ခဝေစသော တရားတော်သည်ပင်+နေတ္တိ-သူတော်ကောင်း
တရားကို ဆောင်တတ်သော နည်းညွှန်လမ်းပြ ဥပဒေသတည်း၊ ဓမ္မနေတ္တိ” ဟု ပြုပါ။
[ပရိယတ္တိ ဓမ္မောယေဝ သဒ္ဓမ္မနယနဋ္ဌေန နေတ္တိတိ ဓမ္မနေတ္တိ၊-ဋီကာသစ်။]

အာယာတော။ ။အာပုဗ္ဗ ဟနဓာတ် ဣပစ္စည်း၊ ဟနကို ဃာတပြုထားကြောင်း
ကိုလည်းကောင်း၊ ကတ္တုသုခံပြုရကြောင်းကိုလည်းကောင်း ပြလို၍ “အာဟနတိ စိတ္တံ”
ဟု မိန့်သည်၊ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “အာဟနတိ ဧတ္ထ စိတ္တံ”ဟု ဧတ္ထပါသည်ကို အမှားဟု
ဋီကာသစ်ပယ်ထားပြီး၊ ကတ္တုသုခံပြုသကဲ့သို့ (ပရမတ္ထသဒ္ဓါများ၏ ရိုးရာအတိုင်း) ကရဏ
သုခံ ဘာဝသုခံလည်း ဋီကာတို့ ပြုကြလေသေး၏။] အာဟနတိ၌ အာကို ဘုသော
(ပြင်းစွာ)ဟု လည်းကောင်း၊ ဟနတိကို ဃဇ္ဇေတိ(ထိခတ်တတ်) ဟိံသတိဝါ”ဟု လည်း
ကောင်း ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။

ကောပဿေတံ။ ။“အာဟနတိ”ဟူသော အနက်သည် ဟနဓာတ်၏ ညှင်းဆဲ
ခြင်း အနက်နှင့် ဣပစ္စည်း၏ ကတ္တာအနက်ဟူသော ဓာတ်နက် ပစ္စည်းနက် ခွဲ၍ ပြအပ်
သော သဒ္ဓါနက်တည်း၊ ယခုအခါ အာယာတသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်အနက်ကို ပြလို၍၊ “ကော
ပဿေတံ အဓိဝစနံ”ဟု မိန့်သည်။ [ဧဝံ အဝယဝဘောဒနေန အာယာတသဒ္ဓဿ အတ္ထံ
ဝတ္တာ ဣဒါနိ တတ္ထ ပရိယာယေနပိ အတ္ထံ ဒဿေန္တော ကောပဿေတံ အဓိဝစနန္တိ အာဟာ-
ဋီကာဟောင်း။]

အဓိဝစနံ။ ။အဓိသဒ္ဓေါ ဥပရိဘာဂေ (အထက်အဖို့အနက်၌) ဖြစ်၏၊ ဥပရိ+
ဝစနံ အဓိဝစနံ-ကောပ၏ အထက်၌ဖြစ်သော သဒ္ဓါ၊ (တစ်နည်း) အဓိနံ+ဝစနံ အဓိ
ဝစနံ-ကောပ၏ (ကောပ)နှင့်စပ်သောသဒ္ဓါ၊ အဓိနသဒ္ဓါသည် သမ္မုန်ကို ငဲ့သောသဒ္ဓါ
တည်း၊ ထို့ကြောင့် အဓိနအနက်နှင့် တွဲရာ၌လည်း “ကောပဿ”ဟု သမ္မုန်နှင့်ပင် တွဲနိုင်ပါ
သည်၊ “ယဿ ဝါ ပရိဂ္ဂဟော တံ သာမိ”သုတ်၌ ပရိဂ္ဂဟောကို “အာယတ္တော-စပ်သော”ဟု
ဖွင့် ပုံကို သတိပြုပါ။ [သုတ္တန္တိကဒုကမာတိကာ အဖွင့် မူလဋီကာ မိုးသည်။]

ဋီကာသစ်။ ။ဤဋီကာသစ်၌ကား အဓိကို အဓိကိစ္စအနက်ဟောဟု ကြံ၍ “အဓိ
ကိစ္စ ပဝတ္ထံ (ပသိဒ္ဓံဝါ) ဝစနံ အဓိဝစနံ-စွဲ၍ဖြစ်သော (ထင်ရှားသော) သဒ္ဓါ၊ နာမန္တိ
အတ္ထော”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤအဖွင့်ကိုလိုက်၍ “အဓိဝစနံ-အမည်တည်း”ဟု အလွယ်ပေးကြ

ထို သဘောတရားဖြင့်၊ (တံ သမင်္ဂီပုဂ္ဂလာ-ထို သဘောတရားနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။) အပ္ပတိတာ-ပီတိသုခတို့ ရှေးရှုမရောက်အပ်ကုန်သည်။ အတုဋ္ဌာ-ပီတိဖြင့် မနှစ်သက်ကုန်သည်။ အသောမနဿိတာ-သောမနဿိဖြင့် လွန်စွာဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်း မရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပီတိသုခတို့သည် ရှေးရှုမရောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော သဘာဝေါ) အပ္ပစ္စယော-အပ္ပစ္စယမည်၏။ ဧတံ-ဤ အပ္ပစ္စယောဟူသော သဒ္ဒါသည်။ ဒေါမနဿဿ-ဒေါမနဿ၏။ အဓိဝစနံ-တည်း၊ ဝါ-တည်း။

သည်။ [အဓိကိစ္စနှင့် တွဲရာဝယ် “အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ”သည် ဒုတိယန္တနှင့်သာ တွဲနိုင်၏။ ဤ၌ “ကောပဿ”ဟု ရှိသောကြောင့် “အဓိကိစ္စ”ဟု ဖွင့်သော ဋီကာသစ် စကားကို စဉ်းစား ပါ။ ဆရာတို့ကား “ကောပဿ-ကို၊ အဓိဝစနံ-စွဲ၍ဟောသော သဒ္ဒါတည်း”ဟု ပေးတော် မူကြသည်။]

ရဋ္ဌိသဒ္ဒါ။ “အဓိဝစနံ”ဟု ဖြစ်စေ၊ “နာမံ”ဟု ဖြစ်စေ၊ “ပရိယာယော”ဟု ဖြစ်စေ၊ ဆိုရာ၌ အထင်ရဋ္ဌိသဒ္ဒါဟု မှတ်ပါ။ [“စိတ်ကို ညှင်းဆဲတတ်”ဟူသော ဗျူပွတ်နှင့် အညီ အရကောက်လျှင် ဒေါသ-ဒေါမနဿ-ဝိစိကိစ္ဆာ စသည်တို့လည်း ရနိုင်၏။ သို့သော် အပေါင်းဖြစ်သော ထိုအနက်များ၏ အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဒေါသ၌ တင်စားသော ဧကဒေသျှပစာရ ရဋ္ဌိအားဖြင့် ကောပ(ဒေါသ)ကိုသာ အရကောက်ရသည်။-ကောပေယေဝ ပနာယံ နိရုဋ္ဌောတိ ဒသေတိ-ကောပသေသတံ အဓိဝစနန္တိ ဣမိနာ-ဋီကာသစ်။]

- [ဆောင်] ၁။ ဝုစ္စတိ ဝုတ္တံ၊ နာမံ ပရိယာယ၊ ရှိလကမ္မ၊ ဥပစာ။
- ၂။ အဓိဝစနံ၊ နာမံရှိက၊ များလှနက်တွင်၊ လိုအင်နက်မှီ၊ ထင်ရဋ္ဌိ။

အပ္ပတိတာ။ ။အပ္ပတိတာကို နပ္ပတိဓတာ ပီတိသုခဒါဒိဟိ ဝဇ္ဇိတော၊ န အဘိ သဇ္ဇောတိ အတ္ထော၊-ဒုတိယဒုဋ္ဌဒေါသ သိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၊ ဤ အဋ္ဌကထာကိုမှီး၍ “အပ္ပတိတာ-ပီတိသုခတို့ ရှေးရှု မရောက်အပ်ကုန်သည်”ဟု အနက်ပေးရသည်။ [ရှေးက “အပ္ပတိတာ-မနှစ်သက်ကုန်သည်”ဟု ပေးကြသည်။]

အတုဋ္ဌာ အသောမနဿိတာ။ ။ဤပုဒ်တို့ကား အပ္ပတိတာကို ထပ်၍ဖွင့်သော အဓိပ္ပာယ်ထွက်တို့တည်း။ [တုဋ္ဌာ၌ “တုသ-ပီတိမှီ”ဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ သောမနဿိတာ၌ သောမနဿဿနောင် သဉ္ဇာတအဿတ္ထိအနက်၌ ဣတပစ္စည်းတည်း၊ သဉ္ဇာတအဿတ္ထိ တဒ္ဒိတံပုဒ်-ဟူလို၊ ဣတပစ္စည်းဖြင့် “သောမနဿိကာ”ဟုလည်း ရှိ၏။ သို့သော် အဋ္ဌ သာလိနီ အကုသလနိဒ္ဒေသ အဋ္ဌကထာ၌ “သောမနဿိတဿ-ဒေါမနဿိတဿ”ဟု ရှိသောကြောင့် ဣတပစ္စည်းဖြင့်ရှိမှ သာ၍ကောင်းသည်။]

အပ္ပစ္စယော။ ။အပ္ပစ္စယော၌ ပတိပုဗ္ဗ၊ ဣဓာတ်၊ ဧဓာတ်၊ အယဓာတ်၊ (အ)ပစ္စည်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ပတိတာ၌လည်း ပတိပုဗ္ဗ+ဣဓာတ်၊ တပစ္စည်းတည်း၊ (အတိ+ဣတမှ အတိတ ဖြစ်သကဲ့သို့ ပတိ+ဣတမှ ပတိတ ဟု ရှိရသည်။) ထို့ကြောင့် အပ္ပစ္စယောကို “အပ္ပတိတာ

(ယာ ဓမ္မဇာတိ-အကြင် သဘောတရားသည်) အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဟိတံ-စီးပွားကို၊ နေဝ အဘိရာဇယတိ-မပြီးစေနိုင်၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့၏၊ ဟိတံ-ကို၊ န အဘိရာဇယတိ-မပြီးစေနိုင်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ထိုသို့ မိမိ သူတစ်ပါး ၂ ဦးသား၏ စီးပွားကို မပြီးစေနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာ ဓမ္မဇာတိ-သည်၊) အနဘိရဒ္ဓိ-အနဘိရဒ္ဓိမည်၏၊ ဧတံ-ဤ အနဘိရဒ္ဓိဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ကောပဿ-၏၊ ဝါ-၏၊ အဓိဝစနံ-တည်း၊ ဝါ-တည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ ဧတ္ထ-ဤ ၃ ပုဒ်တို့တွင်၊ ဒွိဟိ-၂ ပါးကုန်သော၊ ပဒေဟိ-အာယာတော အနဘိရဒ္ဓိဟူသော ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓော-သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို၊ ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [တရားကိုယ်က ဒေါသဖြစ်ကြောင့် “သင်္ခါရက္ခန္ဓော”ဟု ဆိုသည်။] ဧကေန-အပစ္စယောဟူသော တစ်ပါးသောပုဒ်ဖြင့်၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓော-ကို၊ ဝုတ္တော-ပြီ၊ [တရားကိုယ်က ဒေါမနဿကို အရကောက်ရသောကြောင့် “ဝေဒနာက္ခန္ဓော”ဟု ဆိုသည်။] ဣတိ-သို့၊ ဒွေ-၂ ပါးကုန်သော၊ ဓန္ဓာ-တို့ကို၊ ဝုတ္တော-တိုက်ရိုက် ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တေသံ-ထို ဓန္ဓာတို့၏၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-စပ်သဖြင့်၊ သေသာနံ-ကြွင်းကုန်သော၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံပိ-သညာက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာဟူသော သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း၊ (တစ်နည်း) သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံပိ-သညာက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာဟူသော သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း၊ (တစ်နည်း) သမ္ပယုတ္တ

ဟောန္တိ တေန”ဟု ဖွင့်ခြင်းသည် ပရိယာယ်ပုဒ်ဖြင့် အနက်ဖွင့်ခြင်းတည်း၊ (ပရိယာယ်ဝိဂြိုဟ်ပြလည်း ဖြစ်သည်)၊ ဝိဂြိုဟ်စစ်ပြုလိုလျှင် “ပစ္စေတိ (ပတိ+ဧတိ) တေနာတိ ပစ္စယော၊ န+ပစ္စယော အပစ္စယော”ဟု ပြု၍ “ပီတိသုခ၏ ရှေးရှု မရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဒေါမနဿ”ဟု ပေးပါ။ [အပ္ပတိတာ ဟောန္တိ တေနာတိ ပါကဋ္ဌ ပရိယာယေန အပ္ပစ္စယသဒ္ဓဿ အတ္ထဒဿနံ၊ တံမှဓေန ပန (ထိုအနက်ဖွင့်ပုံကို အဦးပြုသဖြင့်ကား) န ပစ္စေတိ တေနာတိ အပ္ပစ္စယောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ဋီကာ၊ ဤ“န ပစ္စေတိ”လည်း လဟာကနည်းအားဖြင့် ပြုခြင်းသာ။]

အနဘိရဒ္ဓိ။ ။အဘိရာဇယေကိုကြည့်၍ “အဘိပုဗ္ဗ+ရာဇ-သံသိဒ္ဓိယံ”ဟူသော ဓာတ်၊ ကာရိတ်ကျေ၊ တိပစ္စည်းတည်း၊ [အဘိဓာယတိတိ-သာဓယတိ၊-ဋီကာ။] ဒေါသထွက်သောအခါ မိမိစီးပွားကိုလည်း မပြီးစေနိုင်၊ သူတစ်ပါးတို့၏စီးပွားကိုလည်း မပြီးစေနိုင်သောကြောင့် ဒေါသကို “အနဘိရဒ္ဓိ”ဟု ခေါ်သည်။ [အဘိရာဇယတိတိ အဘိရဒ္ဓိ၊ န+အဘိရဒ္ဓိ အနဘိရဒ္ဓိ။]

တေသံ ပေ၊ သေသာနံပိ။ ။ပြခဲ့သော ၃ ပုဒ်တို့တွင် ဝေဒနက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၂ ပါးကို တိုက်ရိုက်ယူလိုက်လျှင် ထို ကောပ (ဒေါသ) ဒေါမနဿဝေဒနာတို့နှင့် ဧကပ္ပါဒ ဧကနိရောဓ ဧကာလမ္မန ဧကဝတ္ထုကဖြစ်သော ကြွင်းသော သညာက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ တို့ကိုလည်း (တစ်နည်း) ဒေါသမှကြွင်းသော သင်္ခါရတို့နှင့်တကွ ထိုဓန္ဓာ ၂ ပါးတို့ကိုလည်း သဟစရဏနည်း အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် ယူပြီးဖြစ်တော့၏၊ ထို့ကြောင့် “သေသာနံပိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ” မိန့်သည်။ [သေသာနန္တိ သညာဝိညာဏက္ခန္ဓာနံ၊ သညာဝိညာဏ အဝသိဋ္ဌသင်္ခါရက္ခန္ဓသင်္ခါတာနံ ဝါ-ဋီကာဟောင်း။]

မော့ကံပိ-သညာကွန္ဓာ, ဝိညာဏကွန္ဓာ, ကြွင်းသော သင်္ခါရကွန္ဓာတစ်စိတ် ဟူသော သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း၊ ကရဏံ-ပြုခြင်းကို၊ ပဋိက္ခိတ္တမေဝ-ပယ်မြစ်တော်မူအပ်ပြီးသည်သာ။

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ပဌမေန-ရှေးဦးစွာသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ မနော ပဒေါသံ-စိတ်ကို အပြားအားဖြင့် ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသ ဒေါမနဿကို၊ နိဝါရေတွာ-တားမြစ်တော်မူပြီး၍၊ ဒုတိယေန-ဒုတိယဖြစ်သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ တတ္ထ-ထို မနောပဒေါသ၌၊ အာဒိနဝံ-အပြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော-ပြတော်မူလိုသည် ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တတြ ဩပေ၊ အန္တရာယောတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ဟောတော်မူပြီ၊ တတ္ထ-ထို တတြ စေ တုမေ အဿထ အစရှိသောပါဠိရပ်၌၊ တတြ စေ တုမေ အဿထာတိ-ကား၊ တေသု အဝဏ္ဏဘာသကေသု-ထိအပြစ်ပြောသော သတ္တဝါ တို့၌၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ တသ္မိ အဝဏ္ဏေ-ထိုအပြစ်ပြောခြင်းကြောင့်၊ (တစ်နည်း) တသ္မိ အဝဏ္ဏေ-ထို အပြစ်ပြောခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လသော်၊) [ဤနည်းကို ပဌမနည်း၌လည်း သုံးနိုင်သည်။] တုမေ-သင်တို့သည်၊ စေ ဘဝေယျာထ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ ယဒိ ဘဝေယျာထ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ ဣတိ

ကရဏံ ပဋိက္ခိတ္တမေဝ။ ။ “န အာယာတော ဩပေ၊ ကရဏိယာ” ဟု ပါဠိတော်၌ ရှိသောကြောင့် “ထိုအာယာတစသည် ပြုခြင်းကို ပယ်သည်”ဟု ဆိုသည်။ ထိုပြုခြင်း ဟူသည် မိမိသန္တာန်၌ ထိုအာယာတစသည်ကို ဖြစ်စေခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကရဏံကို “ဥပ္ပါဒနံ”ဟု ဖွင့်သည်။ [သကမ္မကဓာတ်ကို အကမ္မကဖြင့် ဖွင့်လျှင် ကာရိတ်သွင်းမှ အဓိပ္ပာယ် ညီမျှသည်။] ဖြစ်စေခြင်းဟူသည်လည်း ထိုအာယာတစသည် ဖြစ်ဖို့အကြောင်း တို့ကို ပေါင်းစုစေခြင်းတည်း။ [အာယာတာဒိနံ ဟိ ပဝတ္တိယာ ပစ္စယသမဓါယာနံ ဣဓ ကရဏန္တိ ဝုတ္တံ၊ တံ ပန အတ္တတော ဥပ္ပါဒနမေဝ၊ တဒနုပ္ပါဒနံ ဟိ သန္ဓာယ ပါဠိယံ န ကရဏိယာတိ ဝုတ္တံ၊-ဋီကာ။]

နယေန။ ။ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် “မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ အဝဏ္ဏံ ဘာသေယျံ” စသော စကားတော်ကိုပင် ပဌမနည်းဟု ဆိုသည်။ နိယတိ အတ္တော ဧတေနာတိ နယော။

တတြ စေ ဩပေ၊ အဿထ။ ။ တတြ၌ တြပစ္စည်း၏ အာဓာရအနက်ကို သိစေ လို၍ “တေသု အဝဏ္ဏဘာသကေသု”ဟု ဖွင့်သည်။ (တစ်နည်း) တြပစ္စည်း၏ နိမိတ် (သို့မဟုတ်) ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏအနက်ကို သိစေလို၍ “တသ္မိ ဝါ အဝဏ္ဏေ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သည်။ အဿထသည် သတ္တမိဝိဘတ်ရှိသော ရပ်တည်း၊ ဧယျာထဝိဘတ်ကို ဓာတွန်သန့်တကွ သထပြုထားသည်ဟု သိစေလို၍ “ဘဝေယျာထ”ဟု ဖွင့်၏။ စကား ယဒိ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ဋီကာသစ်၌ စေဟု ရှိရာဝယ် ကြိယာ၏နောက်၌ ထား၍၊ ယဒိဟု ရှိရာ၌ ကြိယာ၏ရှေ့က ထားရိုးရှိကြောင်း သိစေလို၍ “အဿထ စေ၊ ယဒိ ဘဝေယျာထ”ဟု ထားကြောင်း ဝဒန္တိဝါဒ ရှိ၏။ မိမိကား အလိုရှိသလိုပင် ရှေ့နောက် ထားနိုင်သည်ဟု ထင်သည်။

အတ္တော-နက်၊ ကောပေန-ဒေါသဖြင့်၊ ကုပိတာ-အမျက်ထွက်ကြကုန်သည်၊ ဒေါမနဿေန-ဒေါမနဿဖြင့်၊ အနတ္တမနာ-မိမိစိတ် မရှိကြကုန်သည်၊ (“စေ အဿထ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုအံ့” ဌှိ စပံ။)

တုမှံယေဝဿ တေန အန္တရာယောတိ-ကား၊ တုမှာကံယေဝ-သင်တို့၏သာ၊ ဝါ-သင်တို့မှာသာ၊ တေန ကောပေန-ထိုစိတ်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသ ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တာယ အနတ္တမနတာယစ-ထိုမိမိစိတ် မရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဒေါမနဿကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဌမဇ္ဈာနာဒိနံ-ပဌမဈာန် အစရှိသောတရားထူးတို့၏၊ အန္တရာယော-အန္တရာယ်သည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏။

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဒုတိယေန-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ အာဒိနဝံ-မနောပဒေါသ၌ အပြစ်ကို၊ [ရှေ့က “တတ္ထ အာဒိနဝံ” ဟု ရှိခဲ့၍ “၌” ဟု ဆိုသည်၊] ဒသေတွာ-၍၊ တတိယေန-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ဝစနတ္ထသလ္လကူဏမတ္တေပိ-သဒ္ဒါ၏အနက်ကို

ကုပိတာ ၊ပေ၊ ဒေါမနဿေန။ ။ ပဌမနည်း၌ အာယာတစသည်တို့အရ ကောပ (ဒေါသ) နှင့် ဒေါမနဿကို ပြခဲ့၏။ ဤဒုတိယနည်းသည် ထိုကောပဒေါမနဿကို ပြခြင်း၌ အပြစ်ကိုပြသော နည်းဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏။ ထိုသို့ပြသဖြင့် “ဧဝံ ပဌမေန နယေန” စသော မူလကျမ်းတက်စကားကိုပင် ခိုင်မြဲစေသည်။ [ကုပိတာ ကောပေန၊ အနတ္တမနတာ ဒေါမနဿနာတိ ဣမိနာ ဧဝံ ပဌမေန နယေနာတိ အာဒိနာ ဝုတ္တဝစနံ အတ္တန္တရာဘာဝဒဿနေန (အနက်ထူးမရှိပုံကို ပြခြင်းအားဖြင့်) သမတ္တေတိ-ဋီကာ။]

တုမှာကံ ၊ပေ၊ ဘဝေယျ။ ။ တုမှံနှင့် တုမှာကံကို ပရိယာယ်ဖြစ်ကြောင်း သိစေလို၍ တုမှံကို တုမှာကံဟု ဖွင့်သည်။ အဿသည် သတ္တမိ ဇယုဝိဘတ်နှင့်တကွ ဓာတွန်သကို “အဿ” ပြုထားသော ပုဒ်တည်းဟု သိစေလို၍ “ဘဝေယျ” ဟု ဖွင့်သည်။ ပါဠိတော်၌ တေနသည် ပြအပ်ပြီးသော ကောပ အနတ္တမနတာတို့ကို ပြန်၍ညွှန်သော သဒ္ဒါတည်း၊ အနတ္တမနတာကို ညွှန်းသောအခါ “အတ္တဝသာ လိင်္ဂဝိပရိဏာမော (လိင်္ဂပြောင်းလွှဲခြင်းကို) ကာတဗ္ဗော” ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဣတ္ထိလိန် ပြောင်း၍ “တာယ” ဟု ပြင်ရသည်။

အန္တရာယော။ ။ ပါဠိတော်၌ “အန္တရာယော” ဟု သာမည ဆိုသော်လည်း ရဟန်းတော်များဖြစ်သောကြောင့် ရဟန်းတရားအထူးတို့၏ အန္တရာယ်ဟု အရာအားလျော်စွာ သိနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ပဌမဇ္ဈာနာဒိနံ” ဟု ထည့်၍ဖွင့်နိုင်သည်။ အာဒိဖြင့် ဒုတိယ ဈာန်မှစ၍ အရဟတ္တမဂ်-အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင် ယူပါ။

မိနံတော်မူလိုရင်းမှာ- သူတစ်ပါးတို့က အပြစ်ပြောခြင်းကြောင့် မိမိတို့က ဒေါသ ဒေါမနဿဖြစ်နေလျှင် တရားအားထုတ်၍ မပေါက်နိုင်သောကြောင့် ဈာန် မဂ် ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်၏။ “ထိုသို့ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ပဌမနည်း၌ တားမြစ်ခဲ့သည့်အတိုင်း သူတစ်ပါးတို့က ကဲ့ရဲ့သောအခါ ဒေါသ ဒေါမနဿ မဖြစ်အောင် သတိထားကြရမည်” ဟု မိန့်တော်မူလိုရင်း ဖြစ်သည်။

မှတ်သားခြင်းမျှ၌သော်မှလည်း၊ (ပြောဆိုအပ်သော စကား၏အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို မှတ်သားခြင်းမျှ၌သော်မှ) အသမတ္တတံ-မစွမ်းနိုင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿန္တော-ပြတော်မူလိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အပိနု တုမေ ပရေသန္တိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ-ထို အပိနု တုမေ ပရေသံ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ပရေသန္တိ-ကား၊ ယေသံ ကေသဉ္စိ-အမှတ်မရှိ ကြွင်းမဲ့ ဥသယံ အလုံးစုံသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ [သုဘာသိတံ ဒုဗ္ဘာသိတံ အပိနု စပံ။] ဟိ-မှန်၊ ကုပိတော-အမျက်ထွက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ-စိတ်ဆိုးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓအရိယသာဝကကန်-ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ အရိယာသာဝကတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ သုဘာသိတဿ-ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော စကား၏၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ နေဝ အာဇာနာတိ-ထင်စွာ မသိနိုင်၊ [“အာ”အတွက် “ထင်စွာ” ဟု ပေးလိုက်သည်။] မာတာပိတူနံ-အမိအဖတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ သုဘာသိတဿ-၏၊ အတ္ထံ-ကို၊ န အာဇာနာတိ-ထင်စွာ မသိနိုင်၊

အပိနု တုမေ။ ။ ဒုတိယနည်းဖြင့် မနောပဒေါသကို ပြုသည့်အတွက် ဈာန်မဂ် ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ဖြစ်ခြင်းဟူသော အပြစ်ကိုပြပြီး၍ ဤတတိယနည်းဖြင့် သူတစ်ပါးတို့ ပြောအပ်သော စကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုမျှ မမှတ်သားနိုင်ကြောင်း ပြတော်မူရကား “အပိနု တုမေ” စသည်ကို မိန့်သည်။ “ရတနာ ၃ ပါး၏အပြစ်ကို ပြောသည့်အတွက် ဒေါသထွက်ကြ ဒေါမနဿဖြစ်ကြလျှင် (မောဟဖြင့် မွန်နေသည့်အတွက်) သူတစ်ပါးတို့ ပြောအပ်သော စကား၏ အကျိုး အပြစ်ကိုမျှ သိနိုင်ပါတော့မည်လော” ဟူလို။ [မတ္တေပိဉ္စ ပိသည် ဂရဟာဇောတက၊ သမ္ဘာဝနာသမုစ္စည်း။ “စကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်လောက်မျှ မမှတ်သားနိုင်တုံသေး၏၊ ထို့ထက် အသိခက်သော အကြောင်းအရာကို မှတ်သားနိုင်ဖို့မှာ ဆိုဖွယ်ရာ မရှိတော့” ဟူလို။]

ဋီကာတို့ဆိုပုံ။ ။ “မနောပဒေါသသည် ကာလကြာမှဖြစ်မည့် ဟိတသုခ၏သာ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည်မဟုတ်သေး၊ ထိုမနောပဒေါသဖြစ်ရာခဏ၌ ဖြစ်ထိုက်သော ဟိတသုခ၏လည်း (ဆိုအပ်သောစကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို မသိအောင်ပြုသော အားဖြင့်) အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည်သာ” ဟု ဒုတိယနည်း အပြစ်ပြပုံထက် ခိုင်မြဲစွာ အပြစ်ပြလို၍ “အပိနု တုမေ” စသော စကားကို မိန့်သည်။ ဤသို့ ဋီကာတို့ ဆိုကြ၏။ ထိုအဆိုကို ထောက်လျှင် ပါဠိတော်၌ “သုဘာသိတ ဒုဗ္ဘာဘာသိတံ အပိ-ကိုမျှလည်း၊ အာဇာနေယျာထန-ထင်စွာ သိနိုင်ကုန်ရာအံ့လော” ဟု အနက်ပေးရလိမ့်မည်။ [ယခုခေတ်၌ ကား “အာဇာနေယျာထ အပိနု” ဟု တွဲ၍ ပေးလေ့ရှိကြသည်။]

ယေသံ ကေသဉ္စိ။ ။ ရှေ့၌ ပရေကို “ပတိဝိရဒ္ဓါ သတ္တာ” ဟု ဖွင့်ခဲ့၏။ ဤ၌လည်း ထိုအနက်ကို ယူမည်စိုး၍ “ယေသံ ကေသဉ္စိ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဤနေရာ၌ ပရသဒ္ဓါသည် အညအနက်ကို ဟောရကား “မိမိမှတစ်ပါး အခြားသော မိတ်ဆွေ ရန်သူအားလုံးကို ယူပါ” ဟူလို၊ “ကုပိတော ဟိ” စသည်ကား ထို “ယေသံ ကေသဉ္စိ-မည်သူမဆို အားလုံး သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏” ဟူသော စကားကို ခိုင်မြဲစေသော ဒဋီကရဏဝါကျတည်း။

ပစ္စတ္တိကာနံ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိသော ရန်တို့၏။ ဝါ-တို့သည်၊ ဒုဗ္ဘာသိတဿ-၏။ အတ္ထံ-ကို၊ န အာဇာနာတိ-နိုင်။ [ဗုဒ္ဓ၊ ပေ၊ မာတာပိတုနံတို့ကို “သုဘာသိတဿ” ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ တွဲရမည်၊ ပစ္စတ္တိကာနံကိုလည်း ဒုဗ္ဘာသိတဿနှင့် တွဲရမည်။]

ယထာဟ-အဘယ်သို့၊ ဟောတော်မူသနည်း၊ ကုဒ္ဒေါ၊ ပေ၊ နာဝဗုဇ္ဈတီတိ-ဟူ၍၊ (အာဟ-ဟောတော်မူပြီ)၊ [ကုဒ္ဒေါ-အမျက်ထွက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ-စိတ်ဆိုးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ န ဇာနာတိ-မသိနိုင်၊ ကုဒ္ဒေါ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဓမ္မံ-ပါဠိကို၊ န ပဿတိ-မမြင်နိုင်၊ ယံ (ယသ္မိံ ကာလေ)-အကြင်အခါ၌၊ ကောဓော-ကောဓသည်၊ ဝါ-ဒေါသသည်၊ နရံ-သတ္တဝါကို၊ သဟတေ-လွမ်းမိုး၏၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ အန္ဓတမံ-ပညာစက္ခုကန်းအောင်ပြုတတ်သော မောဟတည်းဟူသော အမှောင်သည်၊ ဟောတိ-

သုဘာသိတ ပေ၊ အတ္ထံ။ ။ ပါဠိတော်၌ “အပိန ပေ၊ သုဘာသိတ ဒုဗ္ဘာသိတံ အာဇာနေယျာထ” ဟုသာ ရှိ၏။ “အတ္ထံ” ဟု မပါ။ သို့သော် “သုဘာသိတ ဒုဗ္ဘာသိတကို သိခြင်း” ဟူရာ၌ အနက်အဓိပ္ပာယ်သိမှ “ဤစကားသည် သုဘာသိတ၊ ဤစကားကား ဒုဗ္ဘာသိတ” ဟု ခွဲခြားနိုင်၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို မသိဘဲ သုဘာသိတ ဒုဗ္ဘာသိတဟု မခွဲခြားနိုင်သောကြောင့် အတ္ထသဒ္ဒါထည့်၍ “သုဘာသိတဒုဗ္ဘာသိတဿ အတ္ထံ” ဟု ဖွင့်သည်။ [ပါဠိယံ သုဘာသိတဒုဗ္ဘာသိတဝစန ဇာနနစ္စိ တဒတ္ထဇာနနေနေဝ သိဒ္ဓန္တိ အာဟ-သုဘာသိတဒုဗ္ဘာသိတဿ အတ္ထံတိ-ဋီကာသစ်။]

အန္ဓတမံ။ ။ အန္ဓတမန္တိ အန္ဓဘာကေရံ တမံ-ဋီကာ၊ အန္ဓံ၌ ဘာဝပုဇာနကြံ၍ “အန္ဓကရံ” ဟု ဆိုလိုလျက် ကရဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေထားသည်။ နိဿယအတိုင်း အနက်ပေးပါ။ ဋီကာသစ်၌ကား “အတိဝိယ ဝါ တမံ” ဟု ဖွင့်သေး၏။ အန္ဓနှင့် တမသည် အနက်တူသဒ္ဒါ မဟုတ်သောကြောင့် စဉ်းစားပါ။ [တချို့စာအုပ်၌ သဂိုဏ်းလွတ်အောင် “အန္ဓတမံ” ဟု နိဂ္ဂဟိတိလာလျက် ရှိ၏။ ဆန္ဒာနုရက္ခဏနိဂ္ဂဟိတိဟု မှတ်ပါ။]

ယံ သဟတေ။ ။ ယံကို တဒါနှင့်လိုက်လျောအောင် သတ္တမိအနက်ဟော နိပါတ် ဟု (တစ်နည်း-သတ္တမုတ္တံ၌ ပဌမာဟု) ကြံ၍ “ယံ-အကြင်အခါ၌” ဟု ပေးပါ။ ဤသို့ ပေးလျှင် တဒါဟူသော နိယမဝါကျနှင့် လိုက်လျော၏။ ထို့ကြောင့် ဤနည်းကို နိဿယ၌ ပေးထားသည်။

တစ်နည်း။ ။ ယံကို ကာရဏအနက်ဟောဟု ကြံ၍ “ယံ-အကြင်ကြောင့်” ဟုလည်းကောင်း၊ တဒါရှိ၍ “ယဒါ” ဟု ထည့်၍လည်းကောင်း “ယံ (ယသ္မာ) ယဒါ ကောဓော နရံ သဟတေ၊ တသ္မာ အန္ဓတမံ တဒါ ဟောတိ” ဟု ဖွင့်၏။ (တစ်နည်း) ယံကို ကြိယာပရာမသနဟု ကြံ၍ “ကောဓော နရံ ယံ သဟတေ-အကြင် လွမ်းမိုးနှိပ်စက်၏၊ ဧတံ-ဤကောဓ၏ လွမ်းမိုးနှိပ်စက်ခြင်းသည်၊ တဒါ အန္ဓတမံ ဟောတိ” ဟု ဖွင့်၏။ (တစ်နည်း) “ယံနရံ-အကြင် သတ္တဝါကို၊ (ယဒါ-၌) ကောဓော သဟတေ၊ (တဿ နရဿ-၏) တဒါအန္ဓတမံ ဟောတိ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ နိဿယ၌ကား ပဌမတစ်နည်းသာ ပေးသည်။

ဖြစ်၏။ ကောဓော-သည်။ ဝါ-သည်။ အနတ္တဇနနော-အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ကောဓော-သည်။ ဝါ-သည်။ စိတ္တပ္ပကောပနော-စိတ်ကို ပျက်စီးစေတတ်၏။ ဝါ-စိတ်ကို ပျက်ဆီးတတ်၏။ အန္တရတော-အတွင်းမှ၊ ဝါ-စိတ်မှ၊ ဘယံ-ဘေးသည်။ ဇာတံ-ကောဓ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်၏။ တံ-ထိုသို့ အနတ္တဇနနစသော သဘောရှိသော ကောဓကို၊ ဝါ-ကောဓ၏ ထိုအနတ္တဇနနစသော အပြားကို၊ ဇနော-လူအပေါင်းသည်။ နာဝဗုဇ္ဈတိ-ထိုးထွင်း၍ မသိနိုင်၊-အင်္ဂုတ္တိရ်၊ သတ္တကနိပါတ်၊ အဗျာကတဝဂ်၊ ကောဓံသုတ်။]

ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ သဗ္ဗထာပိ-အလုံးစုံသောနည်းသုံးမျိုး အပြားအားဖြင့်လည်း၊ [(တစ်နည်း) သဗ္ဗထာပိ-အလုံးစုံသော ပဌမ ဒုတိယ တတိယနည်းတို့၌လည်း၊] အဝဇ္ဇေ-အပြစ်ပြောခြင်းကြောင့်၊ မနောပဒေါသ-စိတ်ကို အပြားအားဖြင့် ပျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသ ဒေါမနဿကို၊ နိသေဓေတွာ-တားမြစ်တော်မူပြီး၍၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ (အဝဇ္ဇေ-ကြောင့်၊) ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာကာရံ-ကျင့်ထိုက်သော အခြင်းအရာကို၊ ဒဿေန္တော-ပြတော်မူလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တတြ တုမေဟိ အဘူတံ အဘူတတောတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

ဘယံ |ပေ၊ တံ။ ။ အန္တရတောတိ အပ္ပန္နရတော၊ စိတ္တတောဝါ ကောဓဝသေန ဘယံ ဇာတံ-ဋီကာ၊ ဤ ၂ နည်းတွင် ပဌမနည်းအလို အန္တရသဒ္ဓါ အပ္ပန္နရအနက်ဟော၊ ဒုတိယနည်းအလို စိတ်ဟူသော အနက်ဟောတည်း၊ “ဘေး”ဟူရာ၌ ဒေါသဖြစ်ခြင်းသည်ပင် ဘေးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ကောဓဝသေန”ဟု ဝိသေသနထည့်သည်။ ဘယံ ဇာတံအရ ဇနဓာတ်၏ကတ္တာဖြစ်သော ဘယ၏အယှဉ်ဖြစ်သောကြောင့် အန္တရတောကို ၂ နည်းလုံး၌ပင် “မှ”ဟု အပါဒါန်အနက်ချည်း ပေးရသည်။ တံကား အနတ္တဇနနော စိတ္တပ္ပကောပနော ဘယံ ဇာတံတို့ကို ပြန်၍ညွှန်းသော သဒ္ဓါတည်း၊ ထို့ကြောင့် “တန္တိ တထာသဘာဝံ (ထိုအနတ္တဇနန စသော သဘောရှိသော) ကောဓံ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ကောဓေ ဝါ အနတ္တဇနနာဒိပ္ပကာရံ”ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်။

သဗ္ဗထာပိ။ ။ စာအုပ်တို့၌ “သဗ္ဗထာပိ”ဟု ရှိ၏။ နိသေဓေတွာ၌ စပ်၊ “ပဌမ နည်းဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော အပြား၊ ဒုတိယ တတိယနည်းတို့ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော အပြား အားဖြင့်လည်း မနောပဒေါသကို တားမြစ်၍”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှန် ရနိုင်သသည်သာ၊ ဋီကာ သစ်၌ကား ထွသံယုဂ်ဖြင့် “သဗ္ဗထာပိတိ သဗ္ဗေသုပိ ပဌမ ဒုတိယ တတိယနယေသု”ဟု ဖွင့်လေသည်။ စဉ်းစားပါ။

ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာကာရံ။ ။ ဤ၌လည်း “အဝဇ္ဇေ”ပုဒ်ကို လိုက်စေ၍ အပြစ်ပြောခြင်းကြောင့် (အပြောခံရသူများ) ကျင့်ထိုက်သော အခြင်းအရာ (စိတ်ထားထိုက်ပုံ နှုတ်ဖြင့် ပြန်၍ပြောထိုက်ပုံ အခြင်းအရာ)။ [“အဝဇ္ဇေ”အရ “အပြစ်-ကဲ့ရဲ့ခြင်း”သာ ယူရသည်။]

တကြ-ထို တကြ တုမေဟိ အဘူတံ အဘူတတော အစရှိသော စကားရပ်၌၊ တကြ တုမေဟိတိ-ဟူသည်ကား၊ တသ္မိံ အဝဇ္ဇော-ထိုအပြစ်ပြောခြင်းကြောင့်၊ တုမေဟိ-သင်တို့သည်၊ [“နိဗ္ဗေဒေတဗ္ဗံ”၌ စပ်၊ “ထိုအပြစ်ပြောသောပုဂ္ဂိုလ် တို့၌+ဖြေရှင်း” ဟု အာဓာရအနက် မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “တသ္မိံ အဝဇ္ဇော” ဟု နိမိတ်အနက်၊ ဘာဝလက္ခဏအနက်သာ ဖွင့်သည်။] အဘူတံ အဘူတတော နိဗ္ဗေဒေတဗ္ဗန္တိ-ကား၊ ယံ-အကြင်စကားသည်၊ အဘူတံ-မဟုတ်၊ (ထင်ရှားရှိ သော စကားမဟုတ်၊) တံ-ထိုစကားကို၊ အဘူတဘာဝေနော-မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်သာလျှင်၊ အပနေတဗ္ဗံ-ပယ်ရှားထိုက်၏၊ ဝါ-ပယ်ရှားရမည်၊ ကထံ-အဘယ်နည်းဖြင့်၊ (အပနေတဗ္ဗံ-ပယ်ရှားရာသနည်း၊) ဣတိပေတံ အဘူတန္တိ အာဒိနာ-အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ (အပနေတဗ္ဗံ-ပယ်ရှားရာ၏၊ ဝါ-ပယ်ရှားရမည်။)

တကြ-ထို ဣတိပေတံ အဘူတံ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ် လတုံကား၊ ယောဇနာ-အဓိပ္ပာယ်ကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း၊ [ယောဇနာတိ အဓိပ္ပာယ ပယောဇနာ-ဋီကာသစ်၊ “သဒ္ဒတ္ထ”ကို ယှဉ်စေသော အတ္ထယောဇနာ မဟုတ်- ဟူလို။] တုမှာကံ-သင်တို့၏၊ သတ္တာ-ဆရာသည်၊ န သဗ္ဗညု-သဗ္ဗညုမဟုတ်၊ (အလုံးစုံကို အကုန်သိနိုင်သူ မဟုတ်၊) ဓမ္မော-တရားကို၊ ဒုရက္ခာတော-မကောင်း သဖြင့် ဟောအပ်ပြီ၊ သံဃော-သံဃာသည်၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-မကောင်းသဖြင့် ကျင့်၏၊ ဣတိ အာဒိနိ-ဤသို့အစရှိသော စကားတို့ကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ ဝါ-ကြားရပါလျက်၊ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊ န ဘဝိတဗ္ဗံ-မဖြစ်ရာ၊ [တုဏှိကား အဘာသနအနက်ဟော ကြိယာဝိသေသန နိပါတ်ပုဒ်တည်း။] ပန-အန္ဓယကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝတ္တဗ္ဗံ-ပြောဆိုရာ၏၊ ဝါ-ပြောဆိုရမည်၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြောဆို

အဘူတံ အဘူတတော။ ။ဋီကာသစ်၌ အဘူတံကို “ကတ္တားဟောသဒ္ဒါ” ဟု ဆို၍ “ယံ ဝစနံ အဘူတံ ဟောတိတိ အတ္ထော” ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်သည် “ယံ ဘူတံ” ဟု သော အဋ္ဌကထာကိုဖွင့်သော အဖွင့်တည်း၊ ပါဠိတော်၌ကား “အဘူတံ-ကို” ဟုသာ ပေး၍ “နိဗ္ဗေဒေတဗ္ဗံ” ဟု ဝတ္ထကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ရသည်၊ အဘူတတောကို “အဘူတဘာဝေန” ဟု ဖွင့်သဖြင့် “အဘူတ” ၌ “ဘာဝပ္ပဓာန ဘာဝလောပကြိပါ” ဟု သိစေသည်၊ ထိုသို့ကြိမ္မလည်း အဘူတံနှင့် အဘူတတော အရကွဲ၍ သဒ္ဒါကွဲလည်း ထားနိုင်မည်၊ အရတူလျှင် တစ်ဝါကျ တည်း၌ ထိုသို့ သဒ္ဒါနှစ်မျိုး မထားနိုင်။

နိဗ္ဗေဒေတဗ္ဗံ။ ။နိ+ဝေဒေဓာတ်၊ ဝေဒေဓာတ်သည် ဝေဒန-ရစ်ပတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ နိ (နိရိ) ဥပသာရ၏ ပဋိသေအနက်ကြောင့် မရစ်ပတ်ခြင်း=ဖြေရှင်းခြင်း အနက်ကို ဟောရသည်၊ “ဖြေရှင်း” ဟူသည် ထိုအပြစ်ပြောသောစကားကို ပယ်ရှားခြင်း တည်း၊ ထို့ကြောင့် “အပနေတဗ္ဗံ” ဟု အဓိပ္ပာယတ္ထဖွင့်သည်။ [နိရိမှ (ရိ) ပျောက်၍ ပါဠိ၌ ဒွေဘော်ရောက်လျက် ဝ ၂ လုံးဖြစ်၏၊ ထို့နောက် ဗ ၂ လုံးပြု။]

မည်နည်း၊ ဣတိပိ-ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဧတံ-ဤသင်တို့ပြောဆိုအပ်
 သော စကားသည်၊ အဘူတံ-မဟုတ်၊ ယံ-အကြင်စကားကို၊ တုမေဟိ-သင်တို့
 သည်၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ တံ-ထိုစကားသည်၊ ဣမိနာပိ ကာရဏေန-ဤ
 အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အဘူတံ-မဟုတ်၊ ဣမိနာပိ ကာရဏေန-ကြောင့်
 လည်း၊ အတစ္ဆံ-မမှန်၊ ဧတံ-ဤအကြောင်းအရာသည်၊ အမေသု-တို့၌၊ နတ္ထိစ-
 မရှိသည်သာ၊ ဧတံ-သည်၊ အမေသု-တို့၌၊ န စ သံဝိဇ္ဇတိ-ထင်ရှား မရှိသည်
 သာ၊ [ပန အနက်မရှိ၊] အမှားကံ-တို့၏၊ သတ္တာ-သည်၊ သဗ္ဗညုယေဝ-သဗ္ဗညု
 သာတည်း၊ (အလုံးစုံကို အကုန်သိနိုင်သော ဘုရားသာတည်း၊) ဓမ္မော-တရား
 တော်ကို၊ သွာကန္တာတော-ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ သံဃော-အရိယာ
 သံဃာတော်သည်၊ သုပ္ပဋိပန္နော-ကောင်းစွာ ကျင့်တော်မူတတ်၏၊ တတြ-ထို
 သဗ္ဗညု အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်၌၊ ဣဒဉ္စိဒဉ္စ-ဤအကြောင်း ဤအကြောင်းသည်
 ကား၊ ကာရဏံ-အကြောင်းတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောဆိုရာ၏၊ (ဣတိအယံ-
 ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ယောနော-တည်း၊) [ဣတိတစ်လုံး အကျေကြီး။]

ယံ တုမေဟိ ဖေ၊ အဘူတံ။ ။ “ဣတိပေတံ အဘူတံ” ဟူသောစကားကိုပင်
 အနည်းငယ်ချဲ့၍ “ယံ တုမေဟိ ဝုတ္တံ၊ တံ ဖေ၊ အဘူတံ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ ဣမိနာပိ၌
 ပိသည် တိုက်ရိုက် မဆိုအပ်သော များစွာသောအကြောင်းများကို ဆည်းသော အဝုတ္တ
 သမုစ္စည်းတည်း၊ [ဣတိပိ သောဘဂဝါ၌လာသော ပိသဒ္ဓါနှင့် သဘောတူပင်၊] ဋီကာသစ်၌
 “ပိသဒ္ဓါကို အနေကဝိကောရဏကို ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဍန” ဟု ဖွင့်လေ၏။

တတြ ဖေ၊ ကာရဏံ။ ။ တတြာတိ တေသု သဗ္ဗညုတာဒီသု၊ “ဣဒဉ္စိဒဉ္စ” ဟု
 ဝိစ္ဆာသဒ္ဓါကို ဆိုသောကြောင့် “အကြောင်းတစ်ခုပြီး အကြောင်းတစ်ခု ပြခြင်းအားဖြင့်
 အကြောင်းအမျိုးမျိုးပြ၍ ဖြေရှင်းရမည်” ဟု သိစေသည်၊ ထိုအကြောင်းကား-ငါတို့ဘုရား
 သည် မဖောက်မပြန် မှန်သောတရားကို ဟောတော်မူနိုင်သောကြောင့် သဗ္ဗညု အစစ်ဖြစ်၏၊
 သဗ္ဗညု မဟုတ်လျှင် မဖောက်မပြန် မှန်သောတရားကို ဟောနိုင်မည် မဟုတ်-ဟူလို၊
 တရားတော်သည် (ကျင့်သူအတွက်) ဧကန်ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်တတ်သောကြောင့်
 ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်သော တရားသာဖြစ်၏၊ ကောင်းမွန် မှန်ကန်စွာ ဟောအပ်
 သောတရား မဟုတ်လျှင် ထိုတရားအတိုင်း ကျင့်မှုကြောင့် ဝဋ်မှ မထွက်မြောက်နိုင်-
 ဟူလို၊ အရိယာသံဃာတော်သည် ကိလေသာတို့မှ ကင်းသောကြောင့် ကောင်းစွာကျင့်တော်
 မူသော သံဃာတော်သာ ဖြစ်၏၊ “ကောင်းစွာကျင့်သော သံဃာ မဟုတ်လျှင် သံကိလေသမှ
 မကင်းနိုင်” ဟူလို။

ဆက်ဦးအံ့ - ပြခဲ့သောအကြောင်းသည် အကျိုးနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်သော
 အကြောင်းတည်း၊ ထိုအကြောင်းများ၏ အထောက်အခံဖြစ်သော အကြောင်းများကိုကား-
 “ကာရဏ ကာရဏ-အကြောင်း၏ အကြောင်း” ဟု ခေါ်၏၊ ဥပမာ-တရားတော်အတိုင်း
 ကျင့်လျှင် တရားထူးကို ရနိုင်ခြင်းကြောင့် “မဖောက်မပြန်သောတရားကို ဟောတော်မူ
 ကြောင်း” သိရ၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် အကြောင်း၏အကြောင်းကို ဆင့်ကာဆင့်ကာ ပြခြင်း

စ-ဆက်၊ စတ္ထ-ဤပုဒ်တို့တွင်၊ ဒုတိယံ-ဒုတိယဖြစ်သော၊ ပဒံ-အတစ် ဟူသောပုဒ်သည်၊ ပဌမဿ-ပဌမဖြစ်သော၊ (ပဒဿ-အဘူတံဟူသော ပုဒ်၏၊) ဝေဝစနံ-ဝေဝစံပရိယာယ် စကားလှယ်တည်း၊ ဝါ-တစ်ခုတည်းသော အနက် ဌ်ပင် အထူးထူးအပြားပြားဖြစ်သော သဒ္ဒါတည်း၊ ဝါ-အမျိုးမျိုးသောသဘောမှ

လည်း သဗ္ဗညုအဖြစ်ကို ဖြေရှင်းရာရောက်၏၊ မှန်၏-အကြောင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း မူလအကျိုး၏ အကြောင်းဟုပင် ဆိုရ၏၊ ဥပမာ-“တိဏေဟိ ဘတ္တံ သိဒ္ဓံ”ဟူရာ၌ ဘတ္တ သဒ္ဒါသည် အနွ(အစာ) အနက်ကို ဟော၏၊ ထိုအစာဟူသည် အသားနှင့်တကွ ခီဇာ ဒဓိ ဃတတက္က နောနိတဟူသော ဂေါရသတို့တည်း၊ ထိုအစာသည် နွားမှဖြစ်၏၊ ထိုနွား သည် မြက်ကိုစား၍ ကြီးပွားရ၏၊ ဤသို့ အစာ၏ ပြီးစီးဖို့အရှေ့၌ မြက်(မူလအကြောင်း) နွား(မူလီ) အကြောင်းဟု အကြောင်း ၂ ပါးရှိသော်လည်း အလယ် မူလီအကြောင်းကို မပြဘဲ မူလအကြောင်းကို ပြခြင်းငှာ “တိဏေဟိ ဘတ္တံ သိဒ္ဓံ”ဟု ဆိုသည်၊ “ပါသာဒေါ ဓမ္မဇ္ဈယတိ-ပြာသာဒ်သည် တရားကို ရွတ်ဆို၏”ဟူရာ၌ တရား၏တည်ရာသည် ပုဂ္ဂိုလ် သာတည်း၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ပြာသာဒ်၌ တည်ရကား ပုဂ္ဂိုလ်အကြောင်း၏တည်ရာ အကြောင်းပြာသာဒ်ကိုလည်း “ပါသာဒေါ ဓမ္မ မဇ္ဈယတိ”ဟု ဆိုရသည်။

ဋီကာသစ်။

။ တကြိဒံ ကာရဏံ၊ သဗ္ဗညုဇေ အမှာကံ သတ္တာ၊ အဝိပရိတဓမ္မ ဒေသနတ္တာ၊ သွာက္ခာတော ဇေ ဓမ္မော၊ ဧကန္တနိယျာနိကတ္တာ၊ သုပုဋ်ပန္နော ဇေ သံဃော၊ သံကိလေသရဟိတတ္တာတိ၊ ကာရဏာနုကာရဏဒဿနဓမ္မတ္ထ အသဗ္ဗညု တာဒိဝစန နိဗ္ဗေ ဌနမေဝ၊ တထာ ဒဿနဿ ဧတေသမ္ပိ ကာရဏဘာဝတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ကာရဏ ကာရဏမ္ပိ ဟိ ကာရဏန္တေဝ ဝုစ္စတိ၊ ပတိဋ္ဌာနပတိဋ္ဌာနမ္ပိ ပတိဋ္ဌာနန္တေဝါ-ယထာ တိဏေဟိ ဘတ္တံ သိဒ္ဓံ၊ ပါသာဒေါ ဓမ္မမဇ္ဈယတိတိ။

ဝေဝစနံ။

။ ဧကတ္ထေယေဝ-တစ်နက်ထည်း၌ပင်၊ ဝိဝိဓံ-အထူးထူး အပြားပြား (အမျိုးမျိုးအပုံပုံ)+ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊ ဝစနံ-သဒ္ဒါတည်း၊ ဝိဝစနံ-ဒွါ၊ (ဋီကာသစ်)၊ မဟုတ် မမှန်ဟူသော တစ်နက်၌ပင် အဘူတံဟုလည်းကောင်း၊ အတစ်ဟုလည်းကောင်း အမျိုးမျိုး အပုံပုံ.ဟောနိုင်သောသဒ္ဒါကို “ဝိဝစနံ”ဟု ခေါ်၏၊ သုတ္တံ၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ “ဝိဝစနမေဝ ဝေဝစနံ”ဟု ပြု။

တစ်နည်း။

။ “ဝုစ္စတိ-ဟောအပ်၏၊ ဣတိ ဝစနံ”နှင့် အညီ ဟောအပ်သော အနက်ကို “ဝစနံ”ဟု ခေါ်၏၊ “ဘဂဝါတိ ဝစနံ သေဋ္ဌံ-ဘဂဝါ သဒ္ဒါသည် ဟောအပ်သော အနက်သည် မြတ်၏”ဟူရာ၌ ဝစနသဒ္ဒါကဲ့သို့တည်း၊ ဝိဂတံ+ဝစနံ ယဿာတိ ဝိဝစနံ၊ အထူးထူးသောသဘောမှ ကင်းသော+အနက်ရှိသော သဒ္ဒါ၊ (အနက်တူရှိသော သဒ္ဒါ)၊ ဝိဝစနမေဝ ဝေဝစနံ။

ပရိယာယ။

။ ဤဝေဝစနကိုပင် (တစ်ပုဒ်နှင့်တစ်ပုဒ် အလဲအလှယ်အဖြစ်ဖြင့် သုံးစွဲ နိုင်သောကြောင့်) ပရိယာယသဒ္ဒါဟုလည်း ခေါ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝေဝစံ=ပရိယာယ် စကားလှယ်”ဟု သုံးစွဲကြသည်။ [ပရိ-(အနက်တစ်ခု၌ပင်)အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ အယတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ပရိယာယော၊ ပရိ+ဣ(အယ) ဣပစ္စည်း။]

ကင်းသော အနက်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း၊ စတုတ္ထံ-ဖြစ်သော၊ (ပဒံ)စ-န စ ပနေတ် အမှေသု သံဝဇ္ဇတိဟူသော ပုဒ်သည်လည်း၊ တတိယဿ-ဖြစ်သော၊ (ပဒဿ-နတ္ထိ စေတံ အမှေသုဟူသော ပုဒ်၏)၊ ဝေဝစနံ-တည်း၊ ဝါ-တည်း၊ ဝါ-တည်း၊ [ဤ၌ ဝါကျကိုပင် ပုဒ်ဟု ဆိုထားသည်၊ သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ ပုဒ်ကဲ့သို့တည်း။] စ-ဆက်၊ ဣဒံ နိဗ္ဗေဒနံ-ဤ ဖြေရှင်းခြင်းကို၊ အဝဇ္ဇောယေ ဝ-အပြစ်ပြောရာ၌သာ၊ ကာတဗ္ဗံ-ပြုထိုက်၏၊ သဗ္ဗတ္ထံ-အလုံးစုံသော အရာတို့၌၊ န (ကာတဗ္ဗံ)-မပြုထိုက်။

စောဒနာဖွယ်။ ။အဘယံကြောင့် ဤနေရာ၌ ပရိယာယ်စကား အပိုကို ထပ်၍ ဟောတော်မူအပ်သနည်း၊ တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့်ပင် (အဘူတံဟူသော တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့်ပင်) မဟုတ်မမှန်ဟူသော အနက်၊ နတ္ထိ စေတံ အမှေသုဟူသော တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့် ငါတို့မှာ ဤစကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် မရှိဟူသော အနက်သည် ပြီးစီးနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဤသို့ ပြီးစီးနိုင်ပါလျက် ထပ်၍ဟောခြင်းကြောင့် ဂန္ထဂရဒေါသ၊ ပုနရတ္ထိဒေါသစသော အပြစ်များ ရောက်ရာသည် မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိသည်။

အဖြေကား- တရားဟောတော်မူသော အခါ၌လည်းကောင်း၊ နောက်နောက် အခါ၌ လည်းကောင်း၊ ထိုတရားကို နာယူသောပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ဟောလိုရင်းအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိလွယ်စေခြင်းအကျိုးငှာ ပရိယာယ်စကားကို ဟောတော်မူရသည်၊ မှန်၏-တချို့ပုဂ္ဂိုလ် များသည် အဘူတဟူသော စကားလုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုသာ ရှေးက အမှတ်သင်္ကေတ ပြုဘူး၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များ နားလည်ဖို့အတွက် “အဘူတံ”ဟု ဟောတော်မူရ၏၊ တချို့ပုဂ္ဂိုလ် များကား အတစ္ဆံ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အမှတ်သင်္ကေတ ပြုဖူး၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် “အတစ္ဆံ”ဟု ဟောတော်မူရသည်။ [နတ္ထိ-န သံဝဇ္ဇတိဟု ဟောတော်မူရာ၌လည်း နည်းတူ။]

တစ်နည်း။ ။တရားနာယူခိုက်၌ အခြားအာရုံဝယ် စိတ်ရောက်သွားသဖြင့် ပျံ့လွင့် သော စိတ်ရှိသူတို့လည်း ရှိတတ်သေး၏၊ ထိုသူတို့သည် အဓိပ္ပာယ်တစ်ရပ်ကို စကားလုံး ၂ မျိုး ၃ မျိုးစသည်ဖြင့် ထပ်၍ဟောမှ မကြားလိုက်ရသော စကားလုံးအတွက် အဓိပ္ပာယ် မလျှော့ဘဲ နားလည်နိုင်၏၊ ထိုသို့ စိတ်ပျံ့လွင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် နောက်ထပ် ပရိယာယ်သဒ္ဒါတစ်ခုဖြင့် အဓိပ္ပာယ်သိစေခြင်းငှာ ပရိယာယ်စကားလုံးကို ဟောတော်မူရ ပါသည်။ [အခြားသော အကျိုးများကိုလည်း ဋီကာသစ်၌ ပြထားပါသေးသည်။]

**ယေန ကေနစိ အတ္ထဿ၊ ဗောဓာယ အညသဒ္ဒတော၊
ဝိက္ခိတ္တကမနာနမ္ပိ၊ ပရိယာယကထထာ ကတာ။**

အဝဇ္ဇောယေဝ။ ။မမှန်မကန်သော အကြောင်းအတုကို ပြ၍ဖြစ်စေ၊ အကြောင်း မပြဘဲဖြစ်စေ အပြစ်၌ တည်စေနိုင်လောက်အောင် ကဲ့ရဲ့ရာ၌သာ ဤ ဖြေရှင်းမှုကို ပြု ဂ မည်၊ ဧဝဖြင့် “ဆဲရေးခြင်း ရှုတ်ချခြင်းစသော အမှုတို့၌ ဖြေရှင်းဖွယ် မလို”ဟု ပြ၏၊ ဟိ ကြောင့် န သဗ္ဗတ္ထဟု ဆက်သည်။ [အဝဇ္ဇောယေဝါတိ ကာရဏပတိရူပံ ဝတ္တာ အဝက္ကာဝါ ဒေါသပတိဋ္ဌာပနဝသေန နိန္ဒာယဧဝ၊ န သဗ္ဗတ္ထာတိ န ကေဝလံ အက္ကောသန ခံသန ဝတ္တနာဒိသု သဗ္ဗတ္ထ နိဗ္ဗေဒနံ ကာတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော၊-ဋီကာသစ်။]

ဟိ-ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ-ကြောင့်၊ တွံ-သင်သည်၊ ဒုဿီလော-သီလ မရှိသူတည်း၊ တဝ-သင်၏၊ အာစရိယော-ဆရာသည်၊ ဒုဿီလော-တည်း၊ ဣဒဉ္စိဒဉ္စ-ဤမည်သော အမှု ဤမည်သော အမှုကိုလည်း၊ တယာ-သည်၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊ တဝ-၏၊ အာစရိယေန-သည်၊ ကတံ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-ပြောဆိုအပ်သော်၊ တုဏှိဘူတော-ဆိတ်ဆိတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ယဒိ အဓိဝါသေတိ-အကယ်၍ မိမိအထက်၌ သက်ဝင်၍ နေစေအံ့၊ ဝါ-အကယ်၍ သည်းခံနေအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ သည်းခံနေလသော်)၊ အာသကံနီယော-ယုံမှားထိုက်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (ဟုတံလိုသာ ခံနေတာဘဲ ဟု တွေး၍ တကယ် အပြစ်ရှိသည်-ဟုပင် ယုံမှားစရာဖြစ်သည်)၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဆိတ်ဆိတ်နေလျက် သည်းခံနေလျှင် ယုံမှားထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ မနောပဒေါသံ-ကို၊ အကတွာ-မပြုမူ၍၊ အဝဏ္ဏော-အပြစ်ကို၊ နိဗ္ဗေဋ္ဌေတဗ္ဗော-ဖြေရှင်းထိုက်၏၊ [အချို့စာအုပ်၌ “နိသေဓေတဗ္ဗော” ဟု ရှိ၏၊ “တားမြစ်ထိုက်၏” ဟု ပေး။] ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ (တွံ-သင်သည်)၊ သြဋ္ဌော-ကုလားအုပ်သည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ ဂေါဏော-နွားသည်၊ အသိ-၏၊ ဣတိ အာဒိနာ-ဤသို့ အစရှိသော၊ နယေန - နည်းဖြင့်၊ ဒသဟိ - ဆယ်ပါးကုန်သော၊ အက္ခောသဝတ္ထုဟိ-အက္ခောသဝတ္ထုတို့ဖြင့်၊ (ဆဲရေးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဇာတိဂေါတ္တ အစရှိသည်တို့ဖြင့်)၊ အက္ခောသန္တံ-ဆဲရေးသော၊ ပုဂ္ဂလံ-ကို၊ အဇ္ဈပေက္ခိတွာ-ဂရုမပြု လျစ်လျူရှု၍၊ တတ္ထ-ထို ဆဲရေးသောပုဂ္ဂိုလ်၌၊ အဓိဝါသန ခန္တိယေဝ-အဓိဝါသနခန္တိကိုသာ၊ ဝါ-မိမိအထက်၌ ဝင်သက်တည်နေစေတတ်သော သည်းခံခြင်းကိုသာ၊ ကာတဗ္ဗာ-ပြုထိုက်တော့၏။

ယဒိ ဟိ ၊ပေ၊ ကာတဗ္ဗာ။ ။ဤဝါကျသည် “ဣဒဉ္စ ပေ၊ န သဗ္ဗတ္ထ”ကို အကျယ် ချဲ့သော ဝါကျပင်တည်း၊ သို့သော် ဋီကာတို့၌ “ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ယဒိ ဟိတိ အာဒိနာ ပါကဋံ ကရောတိ”ဟု တပျါကဋီကရဏဝါကျ အနေအားဖြင့် ကျမ်းတက်ထား၏၊ ထို့ကြောင့် ရှေး၌ ဆိုအပ်ပြီးသော ပုဒ်အများ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အစိတ်အစိတ်ချဲ့ရာ၌သာ ဝိတ္ထာရဟု ယူ၍ အဓိပ္ပာယ်ထင်ရှားအောင် ပေါင်း၍ အကျယ်ပြသော စကားကို တပျါကဋီကရဏဟု ခွဲပါ။ [နောက်၌ တသ္မာပါသောကြောင့် “ဟိ ယသ္မာ”ဟု ကာရဏလည်း ကြိပါ။]

[ဆောင်] ရှေ့ဝါကျတွင်၊ ပုဒ်များဖြင့်၊ ချဲ့ထွင် ဖွင့်ပြ ဝိတ္ထာရ၊ ပုဒ်များ မချဲ့၊ ဝိပ္ပာယ်ချဲ့၊ ခေါ်ကွဲ့၊ ပါကဋ။

အဓိဝါသနခန္တိ။ ။[အဓိ-မိမိအထက်၌ (မိမိအပေါ်၌)+ဝါသနာ-သက်ဝင်၍ နေစေခြင်း၊] သူတစ်ပါးတို့က စွပ်စွဲ ပြောဆိုသမျှကို ပြန်၍ ပုတ်ခတ်သော အားဖြင့်လည်း ကောင်း ဖြေရှင်းသောအားဖြင့်လည်းကောင်း ပယ်လှန်၍ မချဘဲ မိမိ အပေါ်၌သာ ထို အပြစ်တင်မှုကို သက်ဝင်၍ တည်နေစေခြင်း (အရာရာ၌ မိမိကသာ အနာခံခြင်း)ကို “အဓိဝါသနခန္တိ”ဟု ခေါ်သည်။

၆။ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဝါ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ အဝဏ္ဏဘူမိယံ- အဝဏ္ဏဘုံ၌၊ ဝါ-ကဲ့ရဲ့ခြင်း၏ ဖြစ်ရာအခိုက်အတန့်၌၊ တာဒိလက္ခဏံ-တာဒိ ပုဂ္ဂိုလ်၏ လက္ခဏာကို၊ ဝါ-တာဒိ သဘောလက္ခဏာကို၊ ဒသေတွာ-ပြတော်မူ ပြီး၍၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဝဏ္ဏဘူမိယံ-ဝဏ္ဏဘုံ၌၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်း၏ ဖြစ်ရာ အခိုက်အတန့်၌၊ (တာဒိလက္ခဏံ-ကို) ဒသေတုံ-ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ ဝဏ္ဏံ ဘာသေယျုတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ-ထို မမံ ဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ ဝဏ္ဏံ ဘာသေယျု အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ပရေတိ-ကား၊ ယေကေစိ-အမှတ်မရှိ ကြွင်းမဲ့ဥသည့် အလုံးစုံကုန် သော၊ ပသန္နာ-ရတနာ ၃ ပါး၌ ကြည်ညိုကုန်သော၊ ဒေဝမနုဿာ-နတ် လူတို့ သည်၊ [“ဘာသေယျု”၌စပ်၊ ဤ၌လည်း ပရေသဒ္ဓါသည် အညအနက်ဟောပင် တည်း၊ အညဟူရာ၌ “မိမိမှ တစ်ပါးသော ရတနာသုံးပါး၌ ကြည်ညိုသော ဒေဝမနုဿ”ကို ယူပါ။] ဧတေန-ဤ သဘောတရားဖြင့်၊ (တံ သမင်္ဂီပုဂ္ဂလာ- ထို သဘောတရားနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) အာနန္ဒန္တိ-လွန်စွာနှစ်သက် ကြကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ တံ သမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လွန်စွာ နှစ်သက်

အဝဏ္ဏဘူမိယံ။ ။ “ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘူမိ” နှင့်အညီ ဌာနဘုံ အဝဏ္ဏဘုံအားဖြင့် ၊ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဖြစ်ရာဘုံဌာနကို ဌာနဘုံဟု ခေါ်၍၊ ဖြစ်ရာကာလ အခိုက်အတန့်ကို အဝဏ္ဏဘုံဟု ခေါ်သည်၊ ဤနေရာ၌ အဝဏ္ဏ၏ဖြစ်ရာ အခိုက်အတန့် (အပြစ်ပြော ခံရရာ ကာလ အခိုက်အတန့်)ကို အဝဏ္ဏဘူမိဟု မှတ်ပါ။ [ဋီကာသစ်၌ကား အဝဏ္ဏဘူမိယံကို “အဝဏ္ဏပကာသနဌာနဓန” ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုဌာနဟူသည်လည်း အဝဏ္ဏ၏ဖြစ်ရာ ကာလပင် တည်း၊ ကိစ္စဌာနခွဲရာ၌ ကာလကို ဌာနဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့ မှတ်ပါ။]

တာဒိလက္ခဏံ။ ။ လာဘစသော ဣဋ္ဌဖြစ်သော လောကဓံ ၄ ပါးကိုလည်း အလာဘစသော အနိဋ္ဌဖြစ်သော လောကဓံကိုကဲ့သို့ ရူတတ်သူ၊ အနိဋ္ဌဖြစ်သော လောကဓံ ၄ ပါးကိုလည်း ဣဋ္ဌဖြစ်သော လောကဓံ ၄ ပါးကိုကဲ့သို့ ရူတတ်သူကို “တာဒိ” ဟု ခေါ်၏၊ [တံဣဝ-ထိုအနိဋ္ဌကိုလည်း ဣဋ္ဌကိုကဲ့သို့၊ ထိုဣဋ္ဌကိုလည်း အနိဋ္ဌကိုကဲ့သို့+ပဿတိ- ရူတတ်၏၊ ဣတိ တာဒိ၊ တသဒ္ဓူပပဒ ဒိသဓာတံ။] တာဒိနော+လက္ခဏံ တာဒိလက္ခဏံ၊ တာဒိပုဂ္ဂိုလ်၏ အထိမ်းအမှတ် လက္ခဏာဟူသည် အနိဋ္ဌလောကဓံကြောင့်လည်း စိတ်ပျက် ခြင်း အားငယ်ခြင်းဟူသော ဒေါသ ဒေါမနဿဖြင့် မတုန်လှုပ်ခြင်း၊ ဣဋ္ဌလောကဓံကြောင့် လည်း ဝမ်းသာရွှင်ပျ တကြကြုနေသော ပီတိသောမနဿဖြင့် မတုန်လှုပ်ခြင်းတည်း။

တစ်နည်း။ ။ ဣဋ္ဌကို အနိဋ္ဌကဲ့သို့ ရှုခြင်း၊ အနိဋ္ဌကို ဣဋ္ဌကဲ့သို့ ရှုခြင်းသဘောကို “တံဣဝ+ဒိဿတေ-ရှုခြင်း” နှင့်အညီ “တာဒိ” ဟု ခေါ်၏၊ လက္ခဏသဒ္ဓါလည်း မှတ်သား အပ်သော ထိုသဘောကိုပင် ဟော၏၊ လက္ခိယတေတိ လက္ခဏံ၊ တာဒိယေဝ+လက္ခဏံ တာဒိလက္ခဏံ-ထိုကဲ့သို့ ရှုခြင်းသဘော။ [အထဝါ တမိဝ+ဒိဿတေ တာဒိ၊ သောဧဝ+ သဘောဝေါ၊ တဒေဝ+လက္ခဏံ တာဒိလက္ခဏံ-ဋီကာသစ်။]

ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော သဘာဝေါ-သည်၊ အာနန္ဒော-အာနန္ဒမည်၏၊ ဧတံ-ဤ အာနန္ဒောဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ပီတိယာ-ပီတိ၏၊ အဓိဝစနံ-အထက်၌ ဖြစ်သော သဒ္ဓါတည်း၊ ဝါ-စပ်သောသဒ္ဓါတည်း၊ ဝါ-အမည်တည်း၊ [“လွန်စွာ နှစ်သက်ကြောင်း” ဟူရာ၌ သောမနဿဖြင့်လည်း နှစ်သက်နိုင်သောကြောင့် ပီတိ၌သာ ထင်ရှားသော ရုဠိသဒ္ဓါဟု သိစေလို၍ “အဓိဝစနံ” ဟု ဆိုသည်။] သုမနဿ-ကောင်းသောစိတ်၏၊ ဝါ-ကောင်းသောစိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း၊ သောမနဿ-ကောင်းသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ၊ ဝါ-ကောင်းသောစိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ၊ ဧတံ-ဤသောမနဿဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ စေတသိကသုခဿ-စိတ်၌မှီသော သုခဝေဒနာ၏၊ အဓိဝစနံ-တည်း၊ ဝါ-တည်း၊ ဝါ-တည်း။

ဥပ္ပိလာဝိနော-ဗူးတောင်းအသွင် ပေါ်လွင်တက်ကြွသော စိတ်၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း၊ ဥပ္ပိလာဝိတတ္ထံ-ပေါ်လွင်တက်ကြွသော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ၊ [“ဥပ္ပိလာဝိတတ္ထံ” ဟုလည်းကောင်း၊ ဥပ္ပလဝိတတ္ထံ” ဟုလည်း

စေတသိကသုခဿေတံ။

။ [သောမနဿဝေဒနာကိုပင် စေတသိကသုခဟု ခေါ်သည်။] “သုမန” အရ စိတ်ကို ကောက်ရာ၌ သုအတွက် အကောင်း (သာယာ) ဟူသော ပဝတ္တိနိမိတ်ကို ရသောကြောင့် သောမနဿဟု ဘာဝပစ္စည်းအရလည်း ထိုသာယာခြင်း ပဝတ္တိနိမိတ်ဖြစ်သော သောမနဿဝေဒနာ ရနိုင်၏၊ “သုမန” အရ ကောင်းသောစိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောင်ကရာ၌ကား သုမနပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သမ္ပယုတ်စေတသိက အားလုံးနှင့် ဆိုင်ပါသော်လည်း အထင်ရုဠိအားဖြင့် သောမနဿဝေဒနာကိုသာ အရကောက် ရသည်၊ ဥပမာ-“ပင်္ကဇံ-ညွန့်၌ဖြစ်သော” ဟူရာ၌ ညွန့်၌ပေါက်သမျှ သစ်ပင်အားလုံးနှင့် ဆိုင်ပါသော်လည်း အထင်ရုဠိအားဖြင့် ကြာကိုသာ အရကောက်ရသကဲ့သို့တည်း။ [တဒည ဓမ္မာနမ္ပိ သမ္ပယုတ္တာနံ သောမနဿဘာဝေါ အာပဇ္ဇတိတိ၊ နာပဇ္ဇတိ၊ ရုဠိသဒ္ဓတ္တာ၊ ယထာ ပင်္ကဇံ-ဋီကာ။]

ဥပ္ပိလာဝိနော။

။ သက္ကတ၌ “ပ္ပု” ဟူသော ဧကဿရဓာတ်သည် ပါဠိ၌ “ပိလ” ဟု အနေကဿရဓာတ် ဖြစ်၏၊ ဥပမာ-“ဣ” ဟူသော ဧကဿရဓာတ်သည် “ဂိလေ” ဟု အနေကဿရဓာတ် ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ မူလက ဧကဿရဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဓာတွန် လည်း မကျေရာ၊ ပ္ပုဓာတ်သည် သပ္ပန-သွားခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဥ ဥပသာရကြောင့် အထက်၌သွားခြင်း (ဗူးတောင်းကဲ့သို့ ပေါ်လောပေါ်ခြင်း) အနက်ကို ဟောသည်၊ ဣပစ္စည်း သက်၍ လုမှ ဥကို ဩပြု၊ ဩကို အာဝပြု၍ စိတ်ကို အရကောက်ရသောကြောင့် နပုလ္လိန်ဖြင့် “ဥပ္ပိလာဝိ” ဟု ရသဖြစ်၏၊ “ဥပ္ပိလာဝိ-ဗူးတောင်းအသွင် ပေါ်လွင်တက်ကြွတတ်၏၊ ဣတိ ဥပ္ပိလာဝိ” ဟု ပြု။

ဥပ္ပိလာဝိတ္ထံ။

။ စာအုပ်တို့၌ “ဥပ္ပိလာဝိတတ္ထံ” ဟု ကွေ့ရ၏၊ သို့သော် ဥပ္ပိလာဝိ နောင် ဘာဝပစ္စည်းသက်လျှင် “ဥပ္ပိလာဝိတ္ထံ” ဟုသာ ဖြစ်နိုင်၏၊ တ္ထပစ္စည်း၏အနက်မှာ- အချီးမွမ်းခံရ၍ ဗူးတောင်းအသွင် ပေါ်လွင်တက်ကြွ အားရနှစ်သက်သော အခြင်းအရာ

ကောင်း အမျိုးမျိုးရှိကြောင်းကို အဓိပ္ပာယ်၌ ပြထားပြီ။] ကဿ-အဘယ်၏၊ ဥပ္ပိလာဝိတ္တံ-ဥပ္ပိလာဝိတ္တနည်း၊ ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း၊ စေတသော-၏၊ (ဥပ္ပိလာဝိတ္တံ-ဥပ္ပိလာဝိတ္တတည်း၊) ဣတိ-ဤကားအဖြေတည်း၊ ဧတံ-ဤ စေတသော ဥပ္ပိလာဝိတ္တံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဥဒ္ဓစ္စဝဟာယ-ဥဒ္ဓစ္စကို ဆောင် တတ်သော၊ ဥပ္ပိလာပနပိတိယာ-စိတ်ကို ပေါ်လွင်တက်ကြွစေတတ်သော ပီတိ၏၊ အဓိဝစနံ-တည်း၊ ဝါ-တည်း၊ ဝါ-တည်း၊ ဣဓာပိ-ဤဝဏ္ဏဘူမိ၌လည်း၊ ဒွိဟိ- ၂ ပါးကုန်သော၊ ပဒေဟိ-အာနန္ဒော၊ ဥပ္ပိလာဝိတ္တံဟူသော ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓော-သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို၊ (ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊) ဧကေန-တစ်ပါးသော၊ (ပဒေန-သောမနဿံဟူသော ပုဒ်ဖြင့်၊) ဝေဒနက္ခန္ဓော-ကို၊ ဝုတ္တော-ပြီ။

အားဖြင့်ဖြစ်သော ပီတိတည်း။ [ခုဒ္ဒကဝိဘင်း ပဉ္စကပါဠိတော်၌ကား ဘောဟော တပစ္စည်းဖြင့် “စေတသော ဥပ္ပိလာဝိတံ” ဟု ပါဠိတစ်မျိုး ရှိသည်၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ သဘောတူပင်တည်း။]

ဥပ္ပိလာဝိတ္တံ။ ။ ဤအတိုင်း ပါဠိမှန်ဟု ဆိုလိုလျှင် “ဥပ္ပိလာဝိတံ ဥပ္ပိလာဝိတံ-ပေါ်လွင်သောစိတ်” ဟု ကတ္တားဟော တ ပစ္စည်းဖြင့်ရှိခဲ့ရမည်၊ ထိုသို့ရှိလျှင် “လာ” ဟု ဒီဃလည်း မရှိရ၊ ထိုနောက်မှ “ဥပ္ပိလာဝိတဿ+ဘာဝေါ ဥပ္ပိလာဝိတ္တံ” ဟု ရှိရပေလိမ့်မည်။ [ဆရာတို့ကား “ဥပ္ပိလာဝိတံ” အနိက်၌ သဉ္ဇာတ အဿတ္ထိအနက်ဝယ် ဣတ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးစေတော်မူလိုကြ၏၊ (မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ ဏာဒီ ၅၂ သုတ် ကြည့်ပါ၊) မိမိကား-ကိတ်ပုဒ်ဖြင့် ရုပ်ပြီး၍ အနက်မှန်ရလျှင် တဒ္ဓိတ်မဆင့်စေလို၊ “တတြ စေ ဝေ၊ ဥပ္ပိလာဝိတာ” ၌လည်း နည်းတူ။]

ဋီကာများ။ ။ ဋီကာတို့၌ကား ဘေဒနအနက်ကိုဟောသော စုရာဒိ ဗိလဓာတ်ဖြင့် “ဥပ္ပိလယတိတိ ဥပ္ပိလံ၊ ဘိန္နတိ (ရှေးအခိုက်အတန့်ကို ဖျက်ဆီးတတ်၏) ပုရိမာ ဝတ္ထာယ ဝိသေသံ အာပစ္စတိ (ရှေးအခိုက်အတန့်မှ ထူးသော နှစ်သက်ခြင်း အခိုက်အတန့်သို့ ရောက် တတ်၏) ဣတိ အတ္ထော၊ ဥပ္ပိလမေဝ ဥပ္ပိလာဝိတံ (ဣတပစ္စည်း သုတ္တအနက်၌သက်)၊ တဿ ဘာဝေါ ဥပ္ပိလာဝိတ္တံ” ဟု ဖွင့်ကြသည်၊ စာအုပ်တို့၌ “လာ” ဟု ရှိသော်လည်း ဒီဃ မရှိသင့်၊ ဤဋီကာများအလို “ဥပ္ပိလာဝိတ္တံ” ဟုလည်းကောင်း၊ “တတြ စေ ဥပ္ပိလာဝိတာ” ဟုလည်းကောင်း ပါဠိရှိရပေလိမ့်မည်။

စေတသော။ ။ ဥပ္ပိလာဝိ (ဥပ္ပိလာဝိတ) အရတုန်းက စိတ်ကို အရကောက်ရသော် လည်း “ဥပ္ပိလာဝိတ္တံ (တစ်နည်း) ဥပ္ပိလာဝိတတ္တံ” ဟု တဒ္ဓိတ်ပြီးသောအခါ တက်ကြွသော သဘော သာမညကို ရတော့၏၊ [“သမာသော စ တဒ္ဓိတောစ၊ ဝါကျုတ္တေသု ဝိသေသကာ၊ ပဿိဒ္ဓိယန္တ သာမညံ၊ တေလံ သုဂတစိဝရံ” အတိုင်းပင်တည်း။] ထို့ကြောင့် “အဘယ်၏ ဥပ္ပိလာဝိတ္တနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိရကား ပါဠိတော်၌ “စေတသော” ဟု တိုက်ရိုက် ဟောတော်မူ သည်။

ဥပ္ပိလာပန ပီတိယာ။ ။ ဥ+ဝိလု+ဏာပေ+ယုဖြင့် “ဥပ္ပိလာပန” ဟု ဖြစ်၏၊ [“အဝိလာပနလက္ခဏာ သတိ” ဟူရာ၌ “ဝိလာပန” ဟု ပုဒ်ပြီးပုံကဲ့သို့တည်း။] စိတ်ကို ဗူး တောင်းကဲ့သို့ ပေါ်လွင်တတ် တက်ကြွစေတတ်သော ပီတိတည်း၊ ထိုပီတိသည် ကုသိုလ်

စဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဝါ-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ပဌမနယေန-ပဌမနည်းဖြင့်၊ ဥပ္ပိလာဝိတ္တံ-ဗူးတောင်းအသွင် ပေါ်လွင်တက်ကြွသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ပီတိကို၊ နိဝါရေတွာ-တားမြစ်တော်မူပြီး၍၊ ဒုတိယေန-ဒုတိယနည်းဖြင့်၊ တတ္ထ-ထို ဗူးတောင်းအသွင် ပေါ်လွင်တက်ကြွသောစိတ်၏ အဖြစ်၌၊ အာဒိနဝံ-အပြစ်ကို၊ ဒသေန္တော-ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ တတြ စေ တုမေ အဿထာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ ဣဓာပိ-ဤ ဝဏ္ဏဘူမိ ဒုတိယဝါရ၌လည်း၊ တုမှံယေဝဿ တေန အန္တရာယောတိ-ဟူသော စကားရပ်၏၊ [“အတ္တော” ၌စပ်၊] တေန ဥပ္ပိလာဝိတ္တေန-ထို ဗူးတောင်းအသွင် ပေါ်လွင်တက်ကြွသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ပီတိကြောင့်၊ တုမှာကံယေဝ-သင်တို့၏သာ၊ ဝါ-သင်တို့မှာသာ၊ ပဌမဇ္ဈာနာဒိနံ-ပဌမဈာန် အစရှိသော တရားထူးတို့၏၊ အန္တရာယော-အန္တရာယ်သည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဣတိ အတ္တော-ဤအနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

အရာ၌ ဥဒ္ဒစ္စကို မဆောင်နိုင် (မဖြစ်နိုင်) ပါသော်လည်း အိမ်နေသူ လူဝတ်ကြောင်များ ဝယ် ကာမဂုဏ်အာရုံကြောင့် အကုသိုလ်ပီတိ ဖြစ်သောအခါ တရွရွ တကြွကြွ ဖြစ်နေသကဲ့သို့ အချီးမွမ်းခံရ၍ သမာဓိမရဘဲ ဥဒ္ဒစ္စကို ဖြစ်စေတတ်ရကား “ဥဒ္ဒစ္စဝဟာယ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ [ထို ဥပ္ပိလာဝိတ္တသဘောသည် လောဘမူ သောမနဿ၌လည်း ဖြစ်နိုင်ရကား ပီတိ၏ အထင်ရဋ္ဌိအမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြလို၍ “အဓိဝစနံ” ဟု မိန့်သည်။]

ဓမ္မနေတ္ထိထားတော်မူခြင်း။ ။ဤတရားတော်ကို နာခံကုန်သော မဏ္ဍလမာဠ၌ နေကြသော ရဟန်းတော်တို့မှာ အညံ့ဆုံး သောတာပန်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ဂေဟသီတ (ကာမဂုဏ်အာရုံ၌မီသော) ပီတိသောမနဿ မဖြစ်ကြပါ။ သို့သော် နောင်လာနောင်သားတို့၏ ဤကဲ့သို့ ချီးမွမ်းခံရသောအခါ အကုသိုလ်ဖြစ်မည့်အရေးကို ကြိုတင်၍ တားမြစ်တော်မူလိုသောကြောင့် ဤဓမ္မနေတ္ထိ (တရားဥပဒေသ)ကို ထားတော်မူသည်။

တေန ဥပ္ပိလာဝိတ္တေန။ ။ရှေ့၌ “အာနန္ဒ သောမနဿ ဥပ္ပိလာဝိတ္တ ၃ မျိုးကို မပြုရ” ဟု ပယ်တော်မူခဲ့၏။ ထိုတွင် အာနန္ဒအရ ပီတိရသောကြောင့် ဥပ္ပိလာဝိတ္တအရလည်း ပီတိ ရသည်အတွက် အရတူရကား ဥပ္ပိလာဝိတ္တဖြင့် အာနန္ဒကိုလည်း ယူပြီးဖြစ်တော့၏။ ပီတိဖြစ်သမျှ၌ သောမနဿနှင့် ယှဉ်ရသည်ချည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် ဤဥပ္ပိလာဝိတ္တဖြင့် သောမနဿကိုလည်း ယူပြီးဖြစ်တော့သည်သာ။

အန္တရာယော။ ။“တေန ၊ပေ၊ အန္တရာယော ဘဝေယျ” ဟူသော စကားသည် ဥပ္ပိလာဝိတ္တ (ပီတိ) ကို မပြုထိုက်ခြင်း၏အကြောင်းပြစကားတည်း။ “ချီးမွမ်းခံရသည့် အတွက် ပီတိသောမနဿဖြစ်နေလျှင် ဈာန်စသော တရားထူးကို မရနိုင်သောကြောင့် ပီတိသောမနဿကို မပြုကြနှင့်” ဟုလို၊ [ဤ အမိန့်တော်များကိုထောက်၍ “သူတစ်ပါးတို့က အပြစ်ပြောကြသော်လည်း ဒေါသ ဒေါမနဿဖြစ်လျက် မကြောက်နှင့်၊ ချီးမြှောက်ကြသော်လည်း ပီတိသောမနဿ တကြွကြွဖြစ်လျက် မမြောက်နှင့်၊ မိမိအလုပ်ကိုသာ တရားတော်နှင့် လျော်အောင် လုပ်ရမည်” ဟု မှတ်ပါ။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတံ-ဤ အာနန္ဒစသည်ကို မပြုထိုက်ဟူသော စကားတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ-သည်။) ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပါသနည်း၊ ဘဂဝတာ-သည်။ ဗုဒ္ဓေါတိ ကိတ္တယန္တဿ ၊ပေ၊ ကသိဏေနာပိ ဇမ္မုဒိပဿာတိစ-ဗုဒ္ဓေါတိ ကိတ္တယန္တဿ ၊ပေ၊ ကသိဏေနာပိ ဇမ္မုဒိပဿ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ယေ ဘိက္ခဝေ ဗုဒ္ဓေ ပသန္နာ၊ အဂ္ဂေတေ ပသန္နာတိစ-ယေ ဘိက္ခဝေ ဗုဒ္ဓေ ပသန္နာ၊ အဂ္ဂေ ယေ ပသန္နာဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဧဝမာဒီဟိ-ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ အနေကသတေဟိ-တစ်ရာမကများစွာကုန်သော၊ ဝါ-ရာပေါင်းများစွာကုန်သော၊ သုတ္တေဟိ-သုတ်တို့ဖြင့်၊ ရတနတ္တယေ-ရတနာသုံးပါးအပေါင်း၌၊ ပီတိသောမနဿမေဝ-ပီတိသောမနဿကိုသာလျှင်၊ ဝဏ္ဏိတံ နန-ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း။ [ဗုဒ္ဓေါတိ-ဗုဒ္ဓေါ...ဗုဒ္ဓေါဟူ၍၊ ဝါ-ဘုရား...ဘုရားဟူ၍၊ ကိတ္တယန္တဿ-မိမိစိတ်တွင်၊ ဂုဏ်တော်ထင်၍၊ ကြည်လင်ညွတ်ပြောင်း၊ ရွတ်ဆိုသော သူတော်ကောင်း၏၊ ကာယေ-ကိုယ်၌၊ ယာ ပီတိ-အကြင် ပီတိသည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ သာ ပီတိ-ထိုပီတိသည်၊ ဇမ္မုဒိပဿ-ဇမ္မုဒိပ၏၊ ဝါ-သပြေ

ကသ္မာ ပနေတံ ဝုတ္တံ။ ။ဤနေရာ၌ “ရတနာ ၃ ပါး၏ဂုဏ်ကို ပြောခြင်းကြောင့် အာနန္ဒစသည် မပြုရ”ဟု တားမြစ်တော်မူအပ်သော စကားတော်သည် “ဗုဒ္ဓေါတိ ကိတ္တယန္တဿ”စသော စကားတော်နှင့် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်သကဲ့သို့ ထင်ရသောကြောင့် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်က စောဒနာဟန်ကို ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “ကသ္မာ ပနေတံ”စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဇတန္တိ အာနန္ဒာဒီနံ အကရဏိယတာ ဝစနံ...နန ဘဂဝတာ ဝဏ္ဏိတန္တိ သမ္ပန္နော-ဋီကာ။]

ဧဝမာဒီဟိ။ ။မာဟောဝံ ဥဒါယိ (ဥဒါယိ...အာနန္ဒာကို ဤသို့ မဆိုလင့်) အာနန္ဒော အဝိတရာဂေါ ကာလံ ကရေယျ၊ တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန သတ္တက္ခတ္တံ ဒေဝရဇံ ကာရေယျ၊ သတ္တက္ခတ္တံ ဣမသ္မိယေဝ ဇမ္မုဒိပေ မဟာရဇံ ကာရေယျ၊ (အာနန္ဒာသည် ရဟန္တာမဖြစ်ဘဲ သေလျှင် ထိုစိတ်ကြည်ညိုမှုကြောင့် နတ်မင်း ၇ ကြိမ်၊ ဤဇမ္မုဒိပံ၌ပင် လူမင်း ၇ ကြိမ် ဖြစ်ရာ၏) အပိစ ဥဒါယိ အာနန္ဒော ဒိဋ္ဌေဝဓမ္မေ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ၊ (ဥဒါယိ...စင်စစ်မှာ အာနန္ဒာသည် ဤဘဝ၌ပင် ရဟန္တာဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလိမ့်မည်)၊ ဤသို့အစရှိသော အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ တိကနိပါတ်၊ အာနန္ဒဝဂ်၊ စူဠနိကာယသုတ် စသည်ကို အာဒိဖြင့်ယူပါ။

ကိတ္တယန္တဿ။ ။စုရာဒိ ကိတ္တဓာတ်သည် သံသဒ္ဓ-ကောင်းစွာ ပြောဆိုခြင်း အနက်ကို ဟော၏၊ တချို့ပုဂ္ဂိုလ်များသည် သက်တော်ထင်ရှား မြတ်ဘုရားကို သတိရသော အခါ “ဗုဒ္ဓေါ ဗုဒ္ဓေါ”ဟုသော်လည်းကောင်း၊ “ဘုရား ဘုရား”ဟုသော်လည်းကောင်း ရွတ်ဆိုတတ်ကြ၏၊ ထိုသို့ ရွတ်ဆိုရာဝယ် တစ်ရံတစ်ခါ ပီတိ စိမ့်လာတတ်၏၊ ထိုပီတိသည် ဇမ္မုဒိပံတစ်ကျွန်းလုံးထက် သာ၍ အဖိုးတန်ပါသည်-ဟုလို၊ [ဗုဒ္ဓေါတိ ကိတ္တယန္တဿာတိ ဗုဒ္ဓေါတိဝစနံ ဂုဏာနဿရဏဝသေန ကထေန္တဿ သာဓုဇနဿ၊-ဋီကာသစ်။]

ကျွန်း၏။ ကသိဏေနပိ-အလုံးစုံ၏အဖြစ်ထက်လည်း၊ ဝရမေဝ-မြတ်သည်သာ၊ [ဟိ အနက်မရှိ၊] ဓမ္မောတိ-ဓမ္မော...ဓမ္မောဟူ၍၊ ဝါ-တရား...တရားဟူ၍၊ ပေ၊ သံဃောတိ-သံဃော...သံဃောဟူ၍၊ ဝါ-သံဃာ...သံဃာဟူ၍၊ ပေ ၊ ဝရမေဝ-မြတ်သည်သာ၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယေ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓေ-မြတ်စွာဘုရား၌၊ ပသန္နာ-ကြည်ညိုကြကုန်၏၊ တေ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၌ ကြည်ညိုကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အဂ္ဂေ-အမြတ်ဆုံး၌၊ ပသန္နာ-ကြည်ညိုကြကုန်၏။ “အဂ္ဂေခေါ ပန ပသန္နာနံ အဂ္ဂေါ ဝိပါကော ဟောတိ” ဟု ဆက်-အင်္ဂုတ္တုရ်၊ စတုက္က၊ စက္ကဝဂ်၊ ပသာဒသုတ်။]

ကသိဏေနာပိ။ ။ ကသိဏေနကို “ကသိဏတာယ” ဟု ဘာဝပစ္စည်းထည့်၍ ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြ၏။ “သဗ္ဗံ သမတ္တမခိလံ ပေ၊ နိဿေသံ ကသိဏာသေသံ” ဟူသော အဘိဓာန် (၇၀၂) နှင့်အညီ ကသိဏသဒ္ဒါ၏ အလုံးစုံအနက် ဟောကြောင်းကို သစေလို၍ “သကလဘာဝေန” ဟုလည်း ထပ်၍ဖွင့်သည်။ ဤသို့ဘာဝသဒ္ဒါထည့်၍ ဖွင့်ခြင်းလည်း ဇမ္ဗုဒီပဿနှင့် ဝိဘတ်မတူသောကြောင့် အရမတူအောင် ဖွင့်ခြင်းတည်း၊ ဘာဝမပါလျှင် ဇမ္ဗုဒီပဿနှင့် ကသိဏသည် “အလုံးစုံသော ဇမ္ဗုဒီပိ” ဟု အရတူနေ၏။ ဝိဘတ်မတူလျှင်ကား အရကောက်လည်း မတူနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဘာဝပွဓာနကြံ၍ ဖွင့်သည်။ ဇမ္ဗုဒီပိ၏ +အားလုံး၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ မကြွင်းမကျန်ခြင်းဂုဏ်ကို ကသိဏအရ ယူပါ-ဟူလို။ [ဋီကာသစ်၌ “ဇမ္ဗုဒီပဿာတိ စေတဿ အဝယဝဘာဝေန သမ္ပန္နိဝစနံ” ဟု ဇမ္ဗုဒီပဿအရ ဇမ္ဗုဒီပိ အစိတ်အပိုင်းကို ယူ၍ ကသိဏေနအရ ဇမ္ဗုဒီပိအပေါင်းကို ယူဖို့ဖွင့်၏။ စဉ်းစားပါ။]

တစ်နည်း။ ။ ဤသို့ ကသိဏအရ ဘာဝပွဓာနကြံ၍ နေသောကြောင့် ပါဠိရှိ အတိုင်း အနက်ပေးနိုင်ဖို့ရာ အချို့ဆရာတို့က “ဇမ္ဗုဒီပဿ” ၌ သဝိဘတ်ကို ကသိဏေနနှင့် အရတူအောင် ကရုဏာအနက်ဟော ဟု ကြံကြ၏။ ကရုဏာအနက် ဆိုသော်လည်း ဤနေရာ၌ “ထက်” ဟု ပေးရသော အပါဒါန်အနက်ပင်တည်း၊ ဤအလို “ကသိဏေန-အလုံးစုံသော၊ ဇမ္ဗုဒီပဿပိ-ဇမ္ဗုဒီပိထက်လည်း” ဟု ပေးပါ။ [ကေစိပန ဇမ္ဗုဒီပဿာတိ ကရုဏေ သာမိဝစနန္တိ ဝဒန္တိ၊ တေသံ မတေန ကသိဏဇမ္ဗုဒီပဿဒ္ဒါနံ သမာနာမိကရုဏဘာဝေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊-ဋီကာ။]

ဆိုလိုရင်းကား- လူတစ်ယောက်သည် မင်းအဖြစ်ဖြင့် ဇမ္ဗုဒီပိတစ်ကျွန်းလုံးကို အပိုင်ရ၏။ လူတစ်ယောက်ကား ဗုဒ္ဓေါ ဟု ရွတ်ဆိုရာဝယ် ဘုရားကို အာရုံပြုသော ပိတိကို အပိုင်ရ၏။ ထိုသူ ၂ ယောက်တွင် ဇမ္ဗုဒီပိ ရသူထက် ဗုဒ္ဓါရမဏပီတိ ရသူက အဖိုးတန်သော ပစ္စည်းကို ရသူဖြစ်၏။ ဘာကြောင့်နည်း-ဇမ္ဗုဒီပိ ရသူမှာ တစ်ဘဝသာ ရ၏။ ထိုတစ်ဘဝ၌လည်း အိုခြင်း နာခြင်း စသော ဒုက္ခ မကင်းချေ၊ အခြွေအရံတို့ကလည်း အိုနာ မကင်းသော ၃၂ ကောဋ္ဌာသဖြင့် စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းသော စည်းစိမ်သာ ဖြစ်၏။ ပိတိကြောင့်ကား လူ့စည်းစိမ်ထက်သာသော အသက်လည်းရှည်သော အို နာလည်း မိမိနှင့်တကွ အခြွေအရံပါ မထင်ရှားသော ၃၂ ကောဋ္ဌာသ စက်ဆုပ်ဖွယ်လည်း မရှိသော နတ်စည်းစိမ်ကို အကြိမ်ကြိမ်ရနိုင်၏။ ထို့ကြောင့်တည်း။

(အနေကေဟိ-ကုန်သော၊ ဝါ-ကုန်သော၊) သုတ္တေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ရတနတ္ထ ယေ-၌၊ ပီတိသောမနဿမေဝ-ကိုသာ၊) ဝဏ္ဏိတံ-ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သည်ကား၊ သစ္စံ-မှန်ပါပေ၏၊ ပန-ထိုသို့ပင် မှန်ပါသော်လည်း၊ တံ-ထို အခြားသုတ်တို့၌ ဟောတော်မူအပ်သော ပီတိသောမနဿသည်၊ နေက္ခမ္မဿိတံ-ကာမမှ ထွက် မြောက်သော ကုသိုလ်တရား၌ မှီ၏၊ ဣဓ-ဤသုတ်၌၊ [“အဓိပ္ပေတံ”၌စပ်။] အမှာကံ ဗုဒ္ဓေါ-ငါတို့၏ ဘုရား၊ အမှာကံ ဓမ္မော-ငါတို့၏ တရား၊ အမှာကံ သံဃော-ငါတို့၏ သံဃာ၊ ဣတိ အာဒိနာ-ဤသို့ အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ အာယသ္မတော ဆန္နဿ-အရှင်ဆန္ဒ၏ သန္တာန်၌၊ ဥပ္ပန္နသဒိသံ-ဖြစ်သော ပီတိ သောမနဿနှင့်တူသော၊ ဂေဟဿိတံ-အိမ်နေသူ လူတို့၏ အလေ့အကျင့်ဖြစ် သော ကာမဂုဏ်၌မှီသော၊ ပီတိသောမနဿံ-ပီတိသောမနဿကို၊ ‘အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဣဒံ-ဤ ဂေဟဿိတ

သစ္စံ ဝဏ္ဏိတံ၊ တံ ပန။ “သစ္စံ”ဟု ဖြစ်စေ၊ “အမ”ဟု ဖြစ်စေ ဝန်ခံ၍ ဖြေရာ၌ အကြောင်းအကျိုး ၂ ခုတွင် တစ်ခုခုကို ဝန်ခံ၏၊ ဤနေရာ၌ ချီးမွမ်းခြင်းဟူသော အကျိုး ကို ဝန်ခံသည်။ ထိုသို့ ဝန်ခံပြီးနောက် အကြောင်း ပီတိသောမနဿကို (ဂေဟဿိတ၊ နေက္ခမ္မဿိတ ၂ မျိုးခွဲခြား၍) ဖြေလိုသောကြောင့် “တံ ပန”စသည်ကို မိန့်သည်။ [အာစ ရိယော သစ္စန္တိ တမတ္ထံ ပဋိဇာနိတွာ တံ ပနာတိ အာဒိနာ ဝိဘဇ္ဈဗျာကရဏဝသေန ပရိ ဟရတိ...တံတိ သုတ္တန္တရေ ဝုတ္တံ ပီတိသောမနဿံ-ဋီသစ်။]

[နိယာမံ] သစ္စံ အာမ၊ ဝန်ခံပြု၍၊ ဖြေရတုံရှောင်း၊ ကြောင်း ကျိုး ၂ ခု၊ တစ်ခုခုကို၊ ဟုတ်မှုဟုတ်ရာ ဝန်ခံသော်။

နေက္ခမ္မဿိတံ။ “နေက္ခမတိ-ကာမမှ ထွက်မြောက်တတ်၏၊ ဣတိ နိက္ခမံ၊ နိက္ခမံ ယေဝ နေက္ခမံ၊ (သုတ္တံ၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ မျက် မပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊) နေက္ခမ္မေ-ကာမမှ ထွက်မြောက်သော ကုသိုလ်တရား၌+သိတံ(နိဿိတံ)-မှီသော ပီတိသောမနဿတည်း၊ နေက္ခမ္မဿိတံ-ဿ။

ဂေဟဿိတ။ “ဂေဟ” အရ အိမ်ကို ရသော်လည်း ဤနေရာ၌ ဂေဟဝါသီ လူတို့ကို ဋ္ဌာနပစာရအားဖြင့် ယူ၍၊ ထိုလူတို့၏ အလေ့အကျင့်ဖြစ်သော ကာမဂုဏ် ၅ ပါးကို ပရမ္မရူပစာရအားဖြင့် ယူပါ၊ ဂေဟေ-အိမ်နေသူ လူတို့၏ အလေ့အကျင့်ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်၌+သိတံ ဂေဟဿိတံ။ [နေက္ခမ္မဿိတန္တိ ကာမတော နိက္ခမနေ ကုသလဓမ္မေ နိဿိတံ၊ ဣဓာတိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ၊ ဂေဟဿိတန္တိ ဂေဟဝါသီနံ သမုဒါစိဏ္ဏတော ဂေဟ သင်္ခါတေ ကာမဂုဏေ နိဿိတံ-ဋီကာသစ်။]

အမှာကံ သံဃော။ “အချို့စာအုပ်၌ အမှာကံ ဓမ္မော၏နောက်ဝယ် “အမှာကံ သံဃော”ဟု ပါသေး၏၊ အရှင်ဆန္ဒ၏ ပီတိသောမနဿကား သံဃာကို အာရုံပြု၍ မဖြစ်၊ သံဃာကို ရန်သူကဲ့သို့ သဘောထား၏၊ ထို့ကြောင့် အရှင်ဆန္ဒအတွက်ဆိုလျှင် “အမှာကံ သံဃော”ဟု မပါထိုက်၊ အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက်ဆိုလျှင်ကား ပါသင့်သည်သာ။

ပီတိသောမနဿသည်။ ဈာနာဒိပဋိလာဘာယ-ဈာန်အစရှိသော တရားထူးတို့ကို ရခြင်းငှာ၊ အန္တရာယကရံ-အန္တရာယ်ကိုပြုတတ်သည်။ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ တေနေဝ-ထို့ကြောင့်ပင်။ (ထိုသို့ ဂေဟသီတ ပီတိသောမနဿ၏ ဈာနာဒိပဋိလာဘ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။) အာယသ္မာဆန္နောပိ-အရှင် ဆန္နသည်လည်း၊ [ပိဖြင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ပေါင်း။] ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ ဗုဒ္ဓေါ-သည်။ န ပရိနိဗ္ဗာယိ-ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မမူသေး။ (ဂေဟသီတ ပီတိ သောမနဿဖြင့် မိမိ ချစ်ခင် မြတ်နိုးအပ်သော မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော် မမူသေး။) တာဝ-ထိုမြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မမူသေးမီ ကာလပတ်လုံး၊ ဝိသေသံ-တရားထူးကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတုံ-ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ နာသံက္ခိ-မစွမ်းနိုင်။ [ဘုရားရှင်နှင့် တရားတော်အပေါ်၌ ဂေဟသီတ ချစ်ခြင်းဖြင့် ချစ်ခင်နေသော ကြောင့်တည်း။]

ပန-အန္တယကား၊ ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်ခါနီး အခါ၌၊ ဝါ- ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးရာ အခါ၌၊ ပညတ္တေန-ပညတ်တော်မူအပ်သော၊ ဗြဟ္မဒဏ္ဍေန-ဗြဟ္မဒဏ်ဖြင့်၊ တဇ္ဇိတော-သံဃာသည် ခြိမ်းချောက်အပ်သည်။ (ဟုတ္တာ-၍)၊ တံ ပီတိသောမနဿံ-ကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ ဝိသေသံ-တရားထူးကို၊ နိဗ္ဗတ္တေသိ-ဖြစ်စေပြီ၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ခြိမ်းချောက်အပ်မှ ထို ပီတိ သောမနဿကို ပယ်စွန့်၍ တရားထူးကို ဖြစ်စေနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ [တသ္မာတိ ယသ္မာ ဂေဟသီတ ပီတိသောမနဿံ ဈာနာဒိနံ အန္တရာယကရံ၊ တသ္မာ၊-ဋီကာသစ်၊ ဤအလို “ယသ္မာဝါကျထည့်၍” တစ်မျိုးပေးပါ။] အန္တရာယ ကရံယေဝ-အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သော ပီတိသောမနဿကိုသာ၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ ဣဒံ-ဤအာနန္ဒာစသည်ကို မပြုထိုက်သော စကားကို၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။

ဣဒံ ဟိ ဩပေ တေနော။ ။ ကသ္မာ တဒေဝဝိဓာမိပ္ပေတံတိ (အဘယံကြောင့် ဤသုတ်၌ ထိုဂေဟသီတ ပီတိသောမနဿကိုသာ မိန့်တော်မူလိုအပ်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်) အာဟ ဣဒံ ဟိတိ အာဒိ၊ ဤဋီကာကျမ်းတက်နှင့် အညီဆိုလျှင် “ဟိယသ္မာ”ပေး၍ ကာရဏဝါကျ တစ်နည်းကြိပါ၊ နောက်၌ “တေနော”ဟုရှိသောကြောင့် ကောင်းသည်။ “အာယသ္မတော ဆန္နဿ ဥပ္ပန္နသဒိသံ”ဟူသော စကားကို ထင်ရှားပြလို၍ (တစ်နည်း) ပြီးစေလို၍ “တေနော” စသည်ကို မိန့်သည်။

ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ။ ။ ပရိနိဗ္ဗာနဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာသန္တကို သမိပျူပစာရအားဖြင့် ယူ၊ (တစ်နည်း) အာသန္နပုဒ် အကျေကြိပါ၊ “ဘဂဝတာ ပညတ္တေန” ၌ စပ်၊ “ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူ ခါနီး၌ ဘုရားရှင်ပညတ်တော်မူအပ်” ဟူလို၊ (တစ်နည်း) ပရိနိဗ္ဗာနအရ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူ ပြီးခြင်းကို ယူ၍ “သံဃေန တဇ္ဇိတော နိဗ္ဗတ္တေသိ” ၌ စပ်၊ “ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးမှ သံဃာ သည် ခြိမ်းချောက်အပ်သည်ဖြစ်၍ တရားထူးကို ဖြစ်စေသည်” ဟူလို။ [ဗြဟ္မဒဏ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဝိနည်း စုဋ္ဌဝဂ္ဂ၊ ပဉ္စသတိကက္ခန္ဓကဉ္စိ ရှုပါ။]

ဟိ-မှန်၊ အယံ ပီတိ-ဤပီတိသည်၊ ရာဂသဟဂတာ-ရာဂနှင့်တကွဖြစ်၏။ လောဘောစ-ရာဂ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော လောဘသည်လည်း၊ ကောဓသဒိသောဝ-ကောဓနှင့် တူသည်သာ၊ ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ လုဒ္ဒေါ အတ္ထံ န ဇာနာတိ |ပေ၊ နာဝဗုဇ္ဈတီတိ-ဟူ၍၊ (အာဟ-ဟောတော်မူပြီ) [လုဒ္ဒေါ၌ “လုဘ-ဂိဒ္ဓိယံ-အလွန်လိုချင် မက်မောခြင်းဟူသော ဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ လုဒ္ဒေါ-လိုချင်မက်မောသူသည်၊ ဝါ-လောဘကြီးသူသည်၊ အတ္ထံ-အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၊ န ဇာနာတိ-မသိနိုင်၊ လုဒ္ဒေါ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဓမ္မံ-ပါဠိကို၊ န ပဿတိ-မမြင်နိုင်၊ ယံ (ယသ္မိကာလေ)-အကြင်အခါ၌၊ လောဘော-လောဘသည်၊ နရံ-သတ္တဝါကို၊ သဟတေ-လွမ်းမိုး၏၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ အန္တံတမံ-ပညာစက္ခု ကန်းအောင်ပြုတတ်သော အမှောင်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ လောဘော-သည်၊ အနတ္ထဇနေနော-အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေတတ်၏၊ လောဘော-သည်၊ စိတ္တပ္ပကောပနော-စိတ်ကို ပျက်စီးစေတတ်၏၊ ဝါ-စိတ်ကို ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ အန္တရတော-အတွင်းမှ၊ ဝါ-စိတ်မှ၊ ဘယံ-ဘေးသည်၊ ဇာတံ-လောဘ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်၏၊ တံ-အနတ္ထဇနနအစရှိသော သဘောရှိသော လောဘကို၊ ဝါ-လောဘ၏ ထိုအနတ္ထဇနနစသော အပြားကို၊ ဇနော-လူအပေါင်းသည်၊ နာဝဗုဇ္ဈတိ-ထိုးထွင်း၍ မသိနိုင်၊-ဣတိဝုတ္တကပါဠိ၊ တိကနိပါတ်၊ အန္တရာမလသုတ်။]

အယံ |ပေ၊ ပီတိ။ ။ဋီကာသစ်၌ “အယဉ္ဇိတိ အာဒိနာ တဒေဝတ္ထံ ကာရဏတော သမတ္ထေတိ” ဟု ကျမ်းတက်၏၊ ဤကျမ်းတက်အလို “ကသ္မာ အယံ ပီတိ အန္တရာယကရာ” ဟု အပိုထည့်၍ “ဟိ ယသ္မာ” ဟု အနက်ပေးရလိမ့်မည်၊ ဤ၌ကား ထိုနည်းကို မလိုက်ဘဲ ပေးထားသည်၊ အန္တရာယ်ကို ပြုရာ၌ သောမနဿလည်း ပြုနိုင်ပါလျက် ပီတိကိုသာ ယူထားခြင်းမှာ ပီတိဖြစ်လေသမျှ သောမနဿလည်း မကင်းသည့်အတွက် ပီတိကို ယူလိုက်လျှင် သောမနဿကိုလည်း ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ (တစ်နည်း) သောမနဿ၏ သေဝိတဗ္ဗ အသေဝိတဗ္ဗ (မှီဝဲထိုက်-မမှီဝဲထိုက်) ၂ မျိုးရှိကြောင်းကို သုတ္တန်ပါဠိတော်တို့၌ တိုက်ရိုက်ဟောပြီးဖြစ်သောကြောင့် အသေဝိတဗ္ဗ သောမနဿ၏ အန္တရာယ်ပြုနိုင်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားပြီးဖြစ်ရကား မထင်ရှားသော ပီတိကိုသာ ယူထားသည်၊-ဋီကာသစ်။

လောဘောစ။ ။ “ပီတိသည် ရာဂနှင့်တကွဖြစ်၏” ဟု ဆိုပြီးလျှင် ထိုရာဂကိုပင် “လောဘောစ” ဟု နာမည်တစ်မျိုးဖြင့် ဆက်၍ပြ၏၊ ထိုသို့ပြခြင်းမှာ အဝဏ္ဏဘူမိတုန်းက “ကုဒ္ဒေါ အတ္ထံ န ဇာနာတိ” စသည်ဖြင့် ကောဓ၏ အပြစ်ကို ပြသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း “လုဒ္ဒေါ အတ္ထံ န ဇာနာတိ” စသည်ဖြင့် လောဘ၏အပြစ်ကို ပြလိုသောကြောင့်တည်း၊ [အဝဏ္ဏဘူမိယာ သဒ္ဓိ သမ္ပန္နိတွာ (“အဝဏ္ဏကို ပြောရာ၌ဖြစ်သော ကောဓသည် အန္တရာယ်ပြုတတ်သကဲ့သို့” ဟု ဆက်သွယ်၍) ပါကဋ် ကာတုံ လောဘောစာတိ အာဒိ ဝုတ္တံ၊ ကောဓသဒိသော ဝါတိ အဝဏ္ဏဘူမိယံ ဝုတ္တကောဓသဒိသော ဇေ၊-ဋီကာသစ်။]

ပန-ဆက်၊ တတိယဝါရော-တတိယဝါရကို၊ ဝါ-သည်၊ ဣဓ-ဤဝဏ္ဏဘူမိ၌၊ အနာဂတော-တိုက်ရိုက်မလာသည်၊ (သမာဓော)ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အတ္တတော-အနက် အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်၊ အာဂတောယေဝ-လာသည်သာ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော - သိထိုက်၏၊ ဟိ - မှန်၊ (တစ်နည်း) ကသ္မာ-ကြောင့်၊ တတိယဝါရော-ကို၊ ဝါ-သည်၊ ဣဓ-၌၊ အနာဂတော-သည်၊ သမာဓော-လျက်၊ အတ္တတော-အားဖြင့်၊ အာဂတောယေဝ-သည်သာ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်သနည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ကုဒ္ဓေါ-အမျက်ထွက်သူသည်၊ ဝါ-စိတ်ဆိုးသူသည်၊ (အတ္ထံ-သုဘာသိတ ဒုဗ္ဘာသိတ၏အနက်ကို၊ န ဇာနာတိ) ယထေဝ-မသိနိုင်သကဲ့သို့သာ၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ လုဒ္ဓေါပိ-လိုချင် မက်မောသူသည်လည်း၊ ဝါ-လောဘကြီးသူသည်လည်း၊ အတ္ထံ-ကို၊ န ဇာနာတိ-မသိနိုင်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (တတိယဝါရော ဣဓ အနာဂတော (သမာဓော)ပိ အတ္တတော အာဂတောယေဝါတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။)

တတိယဝါရော။ ။မမံဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ ဝဏ္ဏံ ၊ပေ၊ ဘာသေယျံ၊ တတြ စေတုမေ အဿထ အာနန္ဒိနော သုမနာ ဥပ္ပိလပိတာ၊ အပိန တုမေ ပရေသံ သုဘာသိတံ ဒုဗ္ဘာသိတံ အာဇာနေယျာထာတိ၊ နော ဟေတံ ဘန္တေ၊ ဝဏ္ဏဘူမိ အခန်းဝယ် ဤပါဠိတော်မပါ၊ အကယ်၍ ပါလျှင် အဝဏ္ဏဘူမိတုန်းက တတိယဝါရနှင့် သဘောတူသောကြောင့် တတိယဝါရအဖြစ်ဖြင့် ပါရမည်၊ ထို့ကြောင့် “တတိယဝါရ”ဟု ဆိုထားသည်၊ ထိုသို့ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက် ဟောတော်မမူခြင်းမှာလည်း ထို ဘုရားဟောတော်မူချိန်တုန်းက ထို ဝါရဖြင့် သိစေရမည့်ပုဂ္ဂိုလ် မရှိ (ထိုအချိန်က မဏ္ဍလမာဠ၌ စည်းဝေးကြသော ရဟန်းတို့သည် ထိုအဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်ကြပြီးဖြစ်) သောကြောင့်တည်း။

အတ္တတော အာဂတောယေဝ။ ။ ထိုသို့ ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက် မလာသော်လည်း အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်ကား ရသင့်သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဖွင့်သောအခါ ထိုဝါရကိုထည့်၍ ဖွင့်သင့်ပါသည်၊ ဥပမာ-ကထာဝတ္ထုပါဠိတော်သည် ဘုရားဟောတော်မူစဉ်က အကျဉ်းမျှသာဖြစ်သော်လည်း အကျယ်ရသင့်သောကြောင့် တတိယသံဂါယနာတင်သောအခါ အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်သည် အကျယ်ချဲ့ထွင်သကဲ့သို့တည်း။ [သော၊ ပေ၊ ဒေသနာယ အနာဂတောပိ တဒတ္ထသမ္ဘဝတော အတ္တတော အာဂတောယေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ယထာ တံ၊ ကထာဝတ္ထုပ္ပကရဏံ ဝိတ္ထာရဝသေနာတိ အဓိပ္ပာယော-ဋီကာ။]

ယထေဝ ဟိ။ ။ယထေဝဟိတိ အာဒိနာ တဒေဝတ္ထသမ္ဘဝံ ဝိဘာဝေတိ-ဋီကာ၊ ဤ ကျမ်းတက်ပုံကိုထောက်လျှင် တပွဲကဋီကရဏဝါကျဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်၊ “န ဇာနာတိတိ”ဟု ဣတိသဒ္ဓါလည်း ပါဟန်မတူ၊ နိဿယ၌ကား ဣတိသဒ္ဓါပါသောကြောင့် ကာရဏဝါကျအဖြစ်ဖြင့် အနက်ပေးထားသည်၊ “ယထာ ဟိ”ဟု ရှေးစာအုပ်များ၌ ရှိ၏၊ ဋီကာ၌ “ယထေဝ”ဟု ရှိသည်။

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာကာရ ဒဿနဝါရေ-ကျင့်ထိုက်ပုံ အခြင်းအရာကို ပြရာဝါရ၍၊ (စတုတ္ထနေရာ၌ ထားအပ်သောဝါရ၍) အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတ်ကား၊ ယောဇနာ-အဓိပ္ပာယ်ကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း၊ တုမှာကံ-သင်တို့၏၊ သတ္တာ-ဆရာသည်၊ သဗ္ဗညု-အလုံးစုံကို အကုန်အစဉ် သိတော်မူနိုင်ပါပေ၏၊ အရဟံ-ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူပါပေ၏၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုယ်တိုင် ကြွင်းမဲ့ဥသု အလုံးစုံကို အကုန်အစင် သိတော်မူနိုင်ပါပေ၏၊ ဓမ္မော-တရားတော်ကို၊ သွာက္ခာတော-ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်ပါပေ၏၊ သံဃော-အရိယာသံဃာတော်သည်၊ သုပုဋိပန္နော-ကောင်းစွာ ကျင့်တော်မူတတ်ပါပေ၏၊ ဣတိ အာဒီနိ-ဤသို့ အစရှိသော စကားတို့ကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ ဝါ-ကြားရသည်ရှိသော်၊ တုဏှီ-ဆိတ်ဆိတ်၊ န ဘဝိတဗ္ဗံ-မဖြစ်ရာ။

ပန-အနွယကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပဋိဇာနိတဗ္ဗံ-ဝန်ခံရာ၏၊ ဝါ-ဝန်ခံရမည်၊ (ကထံ-အဘယ်နည်းဖြင့်၊ ပဋိဇာနိတဗ္ဗံ-ရာသံနည်း၊ ဝါ-ရမည်နည်း)၊ ဣတိပိ-ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဧတံ-ဤ သင်တို့ပြောဆိုအပ်သော စကားသည်၊ ဘူတံ-ဟုတ်၏၊ ယံ-အကြင်စကားကို၊ တုမေဟိ-တို့သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြောဆိုအပ်ပြီ၊ တံ-ထိုစကားသည်၊ ဣမိနာပိ ကာရဏေန-ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဘူတံ-၏၊ [ဣတိပေတံ ဘူတံကို ထပ်၍ဖွင့်သည်။] ဣမိနာပိ ကာရဏေန-လည်း၊ တစ္ဆံ-မှန်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ သော ဘဂဝါ-ထို မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ-ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ (ဝါသနာနှင့်တကွ တစ်ထောင့်ငါးရာကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသည်၏အဖြစ်ဟူသော ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း)၊ အရဟံ-အရဟံ မည်တော်မူ၏၊ ဣတိပိ-လည်း၊ (မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုယ်တိုင် ကြွင်းမဲ့ဥသု အလုံးစုံကို အကုန်အစင် သိတော်မူသည်၏အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း)၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-၏။

ဓမ္မော-တရားတော်သည်၊ ဣတိပိ-ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ (အစအလယ် အဆုံး သုံးပါးလုံး၌ ကောင်းစွာဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း)၊ သွာက္ခာတော-သွာက္ခာတ မည်တော်မူ၏၊ ဣတိပိ-ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ (ကိုယ်တိုင် သိမြင်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း)၊ သန္နိဋ္ဌိကော-သန္နိဋ္ဌိကမည်တော်မူ၏၊ သံဃော-အရိယာသံဃာတော်သည်၊ ဣတိပိ-ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ (ကောင်းစွာ ကျင့်တော်မူသည်၏အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း)၊ သုပုဋိပန္နော-၏၊ ဣတိပိ-ကြောင့်လည်း၊ (ဖြောင့်မတ်စွာ ကျင့်တော်မူတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း)၊ ဥဇုပုဋိပန္နော-၏၊ ဣတိ-ဤနည်းဖြင့်၊ (ပဋိဇာနိတဗ္ဗံ-ဝန်ခံရာ၏၊ ဝါ-ဝန်ခံရမည်။)

တွံ-သင်သည်။ သီလဝါ-သီလရှိသသော၊ ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတေနာပိ-မေးအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ သီလဝါ-သီလရှိသည်။ သစေ(ဟောတိ)-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ) အဟံ-တပည့်တော်သည်၊ သီလဝါ-သည်၊ အသ္မိ-ဖြစ်ပါ၏။ ဣတိ-သို့၊ ပဋိဇာနိတဗ္ဗမေဝ-ဝန်ခံရာသည်သာ၊ တွံ-သည်၊ ပဌမဿ ဈာနဿ-ပဌမဈာန်ကို၊ လာဘီ-ရခြင်းရှိသလော၊ [ဒုတိယဿ ဈာနဿ လာဘီ စသည်တို့ကို ပေယျာလ မြှုပ်ထားသည်။] အရဟာ-ရဟန္တာသည်၊ အသိ-ဖြစ်သလော၊ ဣတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌေနာပိ-မေးအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ သဘာဂါနံ-သဘောတူကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံယေဝ-ရဟန်းတို့အားသာ၊ ပဋိဇာနိတဗ္ဗ-ဝန်ခံရာ၏၊ ဝါ-ဝန်ခံရမည်၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ကဿွာ-ကြောင့်၊ ပုဋ္ဌေနာပိ-သည်လည်း၊ သဘာဂါနံ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံယေဝ-တို့အားသာ၊ ပဋိဇာနိတဗ္ဗ-ရာသနည်း၊ ဝါ-ရမည်နည်း၊ ဟိ(ယဿွာ)-ကြောင့်၊ ဧဝံ-ဤသို့ မေးအပ်သည်ဖြစ်၍ သဘောတူသော ရဟန်းတို့အားသာ ဝန်ခံအပ်သည်ရှိသော်၊ ပါပိစ္ဆတာ-ယုတ်မာသော အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပရိဝဇ္ဇိတာစေဝ-ရှောင်အပ်သည်လည်းကောင်း၊ သာသနဿ-သာသနာတော်၏၊ အမောဃတာ-အချိုးနှိုး မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒီပိတာစ-ပြုအပ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ပုဋ္ဌေနာပိ သဘာဂါနံ ဘိက္ခုနံယေဝ ပဋိဇာနိတဗ္ဗ-ရာ၏၊ ဝါ-ရမည်) သေသံ-ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းကို၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗ-သိထိုက်၏။

ဝေဠိံ ပေ၊ ဟောတိ။ ။ “ဝေဠိတိ အာဒိ ကာရဏဝစနံ (နောက်၌ ဣတိသဒ္ဓါ ရှိသောကြောင့် ဤအဖွင့်အတိုင်း ကာရဏဝါကျလုပ်၍ အနက်ပေးထားသည်။) ပါပိစ္ဆတာစေဝ ပရိဝဇ္ဇိတာ”ဟု ဋီကာသစ်၌ ပဌမဖွင့်၏။ ထိုအလို ဟောတိကြိယာ ပါဟန်မတူ၊ မပါမှလည်း ကောင်းသည်။ “ပါပိစ္ဆတာ စေဝ သာသနဿစ”ဟု စေဝနှင့် စကို တစ်ဝါကျ ထည်း၌ ထားရိုးရှိသည်။ “ကတ္တုတူတာဝါ သာ၊ ဟောတိတိ သမ္ပန္နော”ဟု ဒုတိယဖွင့်၏။ ဤအဖွင့်ကား၊ ဝါကျခွဲလို၍ ဖွင့်ခြင်းတည်း။ သို့သော် တစ်ဝါကျထည်းသာကောင်းသည်။ မိမိနှင့် သဘောမတူသော ရဟန်းတို့အား သူတို့ကမေး၍ ပြောလျှင် ပါပိစ္ဆတာ အဖြစ်လည်း မရှိ၊ မိမိ တရားထူးရကြောင်းကို ပြောလိုသည့်အတွက် သာသနာတော်၏ အချိုးအနိုး မဟုတ်၊ တကယ်ကျင့်လျှင် တကယ် အကျိုးရကြောင်းကို ပြုပြီးသားလည်း ဖြစ်တော့သည်။

ဝုတ္တနယေနေဝ။ ။ ဝုတ္တနယေနာတိ တကြံ တုမေဟိတိ တသ္မိံ ဝဏ္ဏေ တုမေဟိတိ အာဒိနာစေဝ၊ ဒုတိယံ ပဒံ ပဌမဿ ပဒဿ စတုတ္ထဉ္စ တတိယဿ ဝေဝစနန္တိ အာဒိနာ စ ဝုတ္တနယေန-ဋီကာသစ်။... “ဤနည်းများကို အဝဏ္ဏဘူမိတုန်းက ‘ပြုအပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ အထူးဖွင့်ဖွယ် မလိုပါ’ ဟုလို။

ဂူဠသီလအဖွင့်

၇။ အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ ဘိက္ခဝေတိ အာဒိကော-“အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ ဘိက္ခဝေ” အစရှိသော စကားရပ်သည်။ အနုသန္တိ-အနုသန္ဓေတည်း။ ဝါ-ရှေ့ဝဏ္ဏနှင့် ဆက်သွယ်သောစကားတည်း။ [“ဣဒံ ဟိ သုတ္တံ”ဟု ဟိ ပါသင့်၏။ မပါလျှင်-ထည့်ပါ။] ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့။ ဣဒံ သုတ္တံ-ဤ ဗြဟ္မဇာလသုတ်သည်။ ဝဏ္ဏေန စ-ဝဏ္ဏပုဒ်နှင့်လည်းကောင်း။ အဝဏ္ဏေန စ-အဝဏ္ဏပုဒ်နှင့်လည်းကောင်း။ ဒွိဟိ-၂ ပါးကုန်သော၊ ပဒေဟိ-ပုဒ်တို့နှင့်။ အာဗဒ္ဓံ-စပ်၏။ (တစ်နည်း) ဣဒံ

အာဒိကော အနုသန္တိ။ ။“ဝဏ္ဏ အဝဏ္ဏနှင့်စပ်သော တရားဒေသနာတော်သည် ပြုအပ်ပြီးသော စကားဖြင့်သာ ပြီးဆုံးပြီ မဟုတ်ပါလော့၊ “အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ”စသော တရားတော်သည် အဘယ်စကားပါနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် အပ္ပမတ္တကံ စသည်ကို မိန့်သည်။ “ဗြဟ္မဒတ္တ ပြောဆိုအပ်သော ဝဏ္ဏနှင့် ဆက်သွယ်သော အနုသန္ဓေစကား” ဟုလို၊ အာဒိဖြင့် ဩရမတ္တကံ သီလမတ္တကံ၊ ယေန ပုထုဇ္ဇနော တထာဂတဿ ဝဏ္ဏံ ဝဒမာနော ဝဒေယျ”တို့ကို ယူပါ။ ဤ၌ “ဝဏ္ဏံ ဝဒမာနော”ကို ထောက်၍ ဗြဟ္မဒတ္တ၏ ဝဏ္ဏနှင့်စပ်သော အနုသန္တိစကားဖြစ်ကြောင်းကို သိသာသည်။

မှတ်ချက်။ ။ရှေးစာအုပ်တို့၌ “အပ္ပမတ္တကံ ၊ပေ၊ ဘိက္ခဝေတိ အာဒိကော အနုသန္တိ” ဟု ပါ၍ရှိ၏။ အနုသန္တိပုဒ်က ပုလ္လိန်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နောက် ပုဗ္ဗန္တာပရန္တကပိက နိဂုံးအဖွင့်၌ “တယော ဟိ အနုသန္တိ”ဟု ပုလ္လိန်ဖြင့် တွေ့ရသောကြောင့်လည်းကောင်း “အာဒိကော”ဟု ပုလ္လိန်ရှိသင့်ပါသည်။ နောက်စာအုပ်များ၌ “အပ္ပမတ္တကံ ၊ပေ၊ ဘိက္ခဝေတိ ()ကော အနုသန္တိ”ဟု ပုဗ္ဗာဝါကျတွေ့ရ၏။ ဋီကာသစ်၌လည်း “ကော အနုသန္တိတိ ပုဗ္ဗာ ၊ပေ၊ ကတာ”ဟု တွေ့ရ၏။ သို့သော် ထိုပုဗ္ဗာ၏အဖြေ တိုက်ရိုက် မပါသောကြောင့်လည်းကောင်း “အပ္ပမတ္တကံ ၊ပေ၊ ဘိက္ခဝေ” စသော စကားသည်ပင် အနုသန္ဓေ ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “ကော အနုသန္တိ”ဟု ပုဗ္ဗာအဖြစ်ဖြင့် မရှိသင့်ပါ။ နောက်နားဝယ် “ဣမ ပန ဗြဟ္မဒတ္တေန ဝုတ္တဝဏ္ဏဿ အနုသန္တိ ဒသေတုံ အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ ဘိက္ခဝေတိ ဒေသနာ အာရဒ္ဓါ”ဟု မိန့်သောကြောင့် “အပ္ပမတ္တကံ ၊ပေ၊ ဘိက္ခဝေ”အစရှိသော စကားကိုပင် အနုသန္ဓေစကား-ဟု မှတ်ပါ။ “အနုသန္တဟတိ-ရှေ့၌ ပြုအပ်ခဲ့သော ဝဏ္ဏနှင့် ဆက်သွယ်တတ်၏။ ဣတိ-အနုသန္တိ”ဟု ပြုပါ။

ဒွိဟိ ပဒေဟိ။ ။“ဒွိဟိ ပဒေဟိ”အရ ပုဒ်ဟူသော အနက်ကို ယူရာ၌ အမှန်အားဖြင့်-ဤသုတ်သည် ပုဒ်နှင့် မစပ်၊ အပြစ်ပြောခြင်း၊ ဂုဏ်ပြောခြင်းနှင့်သာ စပ်၏။ သို့သော် ပုဒ် (သဒ္ဓါ)ကို ဆိုလိုက်လျှင် အနက်လည်း ရသောကြောင့် “ဒွိဟိ ပဒေဟိ”ဟု ဆိုသည်။ [ဝဏ္ဏေန စ အဝဏ္ဏေနစာတိ တဒဘယပဒေန၊ အတ္တနိဒ္ဒေသောဝိယ ဟိ သဒ္ဓနိဒ္ဒေသော ပီတိ အက္ခရစိန္တကာ-ဋီကာသစ်။] (တစ်နည်း) “ဒွိဟိ ပဒေဟိ”၌ ပဒအရ ကာရဏအနက်၊ သို့မဟုတ် ကောဋ္ဌာသ အနက်ကိုယူ၍ “ဝဏ္ဏေနစ-ချီးမွမ်းခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ အဝဏ္ဏေန စ-ကဲ့ရဲ့ခြင်းနှင့်လည်းကောင်း”ဟု ပေးရ၏။ [အထဝါ တထာ ဘာသနဿ ကာရဏတ္တာ ကောဋ္ဌာသတ္တာစ ပဒေဟီတိ ဝုတ္တိ-ဋီကာသစ်။]

သုတ္တံ-သည်။ ဝဏ္ဏေနစ-ချီးမွမ်းခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ အဝဏ္ဏေနစ-ကဲ့ရဲ့ခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ ဒွိဟိ-န်သော၊ ပဒေဟိ-အကြောင်းတို့နှင့်၊ ဝါ-အဖို့အစုတို့နှင့်၊ အာဗဒ္ဓံ-စပ်၏၊ တတ္ထ-ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊ အဝဏ္ဏော-အဝဏ္ဏသည်၊ ဣတိပေတံ အဘူတံ၊ ဣတိပေတံ အတစ္ဆံတိ-အစရှိသော၊ ဧတ္ထေဝ-ဤစကားရပ်၌သာ၊ ဥဒကန္တံ-ရေ ဟူသောအပိုင်းအခြားသို့၊ ပတော-ရောက်၍၊ အဂ္ဂိ-မီးသည်၊ (နိဝတ္တတိ) ဝိယ-ဆုတ်နစ်သကဲ့သို့၊ နိဝတ္တော-ဆုတ်နစ်ပြီ၊ [ရှေ့သို့ ချဲ့ထွင်၍အကျယ်ဖြေဖွယ် မလိုသောကြောင့် “နိဝတ္တော” ဟု ဆိုသည်။] ဝဏ္ဏော ပန-ဝဏ္ဏသည်ကား၊ ဘူတံ ဘူတတော ပဋိဇာနိတဗ္ဗံ ဣတိပေတံ ဘူတန္တိ-ဘူတံ ဘူတတော၊ ပေ၊ ဘူတံ အစရှိသည်ဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အနုဝတ္တတိယေဝ-အစဉ်လိုက်သည်သာ။

ပန-ဆက်၊ သော-ထို ဝဏ္ဏသည်၊ ဗြဟ္မဒတ္တေန-ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်သည်၊ ဘာသိတဝဏ္ဏောစ-ပြောဆိုအပ်သော ဝဏ္ဏလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃေန-ရဟန်းအပေါင်းသည်၊ အစ္ဆရိယံ အာဂုဿောတိ အာဒိနာ-အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ အာရဒ္ဓဝဏ္ဏောစ-အားထုတ်အပ်သော ဝဏ္ဏလည်းကောင်း၊ (ဣတိ-ဤသို့) ဒုဝိဓော- ၂ ပါးအပြားရှိ၏၊ တေသု-ထို ၂ ပါးသော ဝဏ္ဏတို့တွင်၊ ဘိက္ခုသံဃေန-သည်၊ ဝုတ္တဝဏ္ဏဿ-ပြောဆိုအပ်သော ဝဏ္ဏ၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ သုညတာပကာသနေ-သုညတာကို ထင်ရှားပြရာ အခန်း၌၊ အနုသန္တိ-အနုသန္ဓေကို၊ ဒဿေဿတိ-ပြတော်မူလတ်၊ [“အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ အညေဝ ဓမ္မာ စသည်ဖြင့် ပြလတ်၊] ဣဓ ပန-ဤနေရာ၌ကား၊ ဗြဟ္မဒတ္တေန-သည်၊ ဝုတ္တဝဏ္ဏဿ-၏၊ အနုသန္တိ-ကို၊ ဒဿေတုံ-ငှာ၊ အပုမတ္တကံ ခေါ ပနေတံ ဘိက္ခဝေတိ-အစရှိသော၊ ဒေသနာ-တော်ကို၊ အာရဒ္ဓါ-တော်မူအပ်ပြီ။ [ဤ၌ “အပုမတ္တကံ ခေါ ပနေတံ” စသည်ကိုပင် “အနုသန္တိ” ဟု ဆိုပုံကို သတိပြုပါ။]

တတ္ထ-ထို အပုမတ္တကံ ခေါ ပနေတံ ဘိက္ခဝေ အစရှိသော ဒေသနာတော်၌၊ [“အပုမတ္တကန္တိ စသော သံဝဏ္ဏောတဗ္ဗပုဒ်တို့၌ အပေါင်း အာဓာရ အစိတ် အာဓယ် အဖြစ်ဖြင့် စပ်။] အပုမတ္တကန္တိ-အပုမတ္တကံဟူသော အမည်သည်၊ ပရိတ္တဿ-

အတစ္ဆံ။ ။ အတစ္ဆံ၏နောက်၌ “နတ္ထိ စေတံ၊ ပေ၊ သံဝိဇ္ဇတီတိ”ဟု အဝဏ္ဏဘူမိနှင့်စပ်သော စကားရပ်ကျန်သေးသောကြောင့် အတစ္ဆံ၌ ဣတိကို အာဒိအနက်ဟောဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ ဘူတန္တိ၌ ဣတိလည်း နည်းတူ။

အနုဝတ္တတိယေဝ။ ။ “ဝဏ္ဏ (ဂုဏ်ကိုချီးမွမ်းမှု)က မဆုံးသေး၊ အစဉ်လိုက်လာသည်”ဟု ဆိုသဖြင့် “အပုမတ္တကံ ခေါ”စသော စကားသည် “ဝဏ္ဏာနုသန္တိ (ဝဏ္ဏနှင့်စပ်သော) စကားဖြစ်သည်”ဟု ပြ၏၊ ဤစကား အဆက်မျိုးကို နောက်၌ “ယထာနုသန္တိ”ဟု ဆိုလိမ့်မည်။

တတ္ထ အပုမတ္တကန္တိ။ ။ “အပုမတ္တကံ ခေါ ပနေတံ ဘိက္ခဝေ”စသည်ဖြင့် အပေါင်းဖြစ်သော အနက် (သမုဒါယတ္တ)ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အစိတ်အနက် (အဝယဝတ္တ)ကို ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ အပုမတ္တကန္တိ”စသည်ကို မိန့်သည်။

သေးငယ်သော အရာဝတ္ထု၏။ နာမ်-အမည်တည်း။ ဩရမတ္တကန္တိ-ဩရမတ္တကံ ဟူသော သဒ္ဒါသည်။ တဿေဝ-ထို အပွမတ္တကံ သဒ္ဒါ၏ပင်။ ဝေဝစနံ-ဝေဝစ် ပရိယာယ် စကားလှယ်သဒ္ဒါတည်း။ ဝါ-တစ်ခုတည်းသော အနက်၌ပင် အထူး ထူး အပြားပြားဖြစ်သော သဒ္ဒါတည်း။ ဝါ-အမျိုးမျိုးသော သဘောမှကင်းသော အနက်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း။ ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည်ကို၊ မတ္တာတိ-မတ္တာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ ဧတဿ-ဤသီလ၏။ အပ္ပါ-သေးငယ်သော၊ (သိမ်ငယ် သော)။ မတ္တာ-အတိုင်းအရှည်သည်။ (အတ္ထိ) ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သေးငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) (တံ-ထို သီလသည်)၊ အပွမတ္တကံ-အပွမတ္တက မည်၏။ ဧတဿ-ဤ သီလ၏။ ဩရံ-ညံ့သော။

ပရိတ္တဿ။ ။ “ပရိ+အတ္တ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ ပရိသည် သမန္တအနက်ကို ဟော၏။ အတ္တ၌ အာပုဗ္ဗ ဒါဓာတ် တပစ္စည်း၊ ဒါဓာတ်လည်း အဝဇဏ္ဏန (ပိုင်းဖြတ်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ အာဒီယိတ္ထ-ပိုင်းဖြတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ အတ္တံ။ “သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင်၌+အတ္တံ-ပိုင်းဖြတ် အပ်သော အရာဝတ္ထုတည်း။ ပရိတ္တံ-တ္ထု၊ ပတ်ဝန်းကျင်၌ အပိုင်းအခြား မရှိလောက်အောင် ကြီးကျယ်သည် မဟုတ်သောကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင်၌ ပိုင်းဖြတ်ထားအပ်သည်ဖြစ်၍ သေးငယ်သော အရာဝတ္ထု-ဟူလို၊ အပွမတ္တကသဒ္ဒါလည်း “သေးငယ်သော အတိုင်းအရှည် ရှိ”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် အပွမတ္တကကို ပရိတ္တ၏ နာမည်ဟု ဆိုသည်။

မတ္တာတိ ဝုစ္စတိ ပမာဏံ။ ။ “ပမာဏံသရိယေ မတ္တာ၊ အက္ခရာဝယပုဂ္ဂေ” အဘိဓာန်(၈၇၈)နှင့်အညီ ဣတ္ထိလိန်မတ္တာ သဒ္ဒါသည် ဣဿရိယစသော အနက်များကို လည်း ဟောရကား ဤနေရာ၌ ပမာဏအနက်ကိုသာ ဧကဒေသုပစာ အထင်ရဗ္ဗိအားဖြင့် ယူစေလို၍ “ဝုစ္စတိ”ဟု ဆိုသည်။ မတ္တာ၌ မာဓာတ် တပစ္စည်း၊ သက္ကတ၌ “မာတြာ”ဟု ရှိသောကြောင့် တြအစား တွဒွေဘော်ရှိရသည်။ [“ပုတြ-ပုတ္တ”ကဲ့သို့တည်း။] မိယတေ ဧတာယာတိ မတ္တာ-နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း အတိုင်းအရှည်၊ [ဋီကာသစ်၌ ကမ္မသာဓိတွေ့ရသော် လည်း ထောမန်မိ၌ ကရဏသာဓိတွေ့ရသည်။] ပမာဏံ၌လည်း ပပုဗ္ဗ မာဓာတ်ပင်၊ ယု ပစ္စည်း၊ ပ(ပြ) ဥပသာရကြောင့် န ကို ဏ ပြန်စေရမည်။ “ပမိယတေ ဧတေနာတိ ပမာဏံ” ဟု ကရဏသာဓိပင်ပြု။

အပွမတ္တကံ။ ။ သက္ကတ၌ အလဓာတ် ပ ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော အလ္လသဒ္ဒါသည် ပါဠိ၌ “အပ္ပ”ဟု ဖြစ်၏။ ၃ လိန်ရှိသော နာမ်ပုဒ်တည်း။ ဤ၌ “မတ္တာ”ဟူသော ဣတ္ထိလိန် သို့ လိုက်၍ “အပ္ပါ+မတ္တာ ဧတဿာတိ အပွမတ္တကံ”ဟု ပါဠိမှန်ရှိပါစေ၊ သမာသန္တ-က ပစ္စည်းသက်။ “အထက်ဖြစ်သော ဈာန်သမာဓိ မဂ်ဖိုလ် ပညာတို့ကို ထောက်ဆ၍ သေးငယ် သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော သီလ”ဟူလို။ [“အပ္ပါ-အနည်းငယ်”မပေးနှင့်၊ ဤ၌လာသော သီလများသည် မနည်း (မနဲ) ပါ၊ သို့သော် အထက်တရားများကိုထောက်သော် သေးငယ် (သိမ်ငယ်)၏။ ထို့ကြောင့် အပ္ပသဒ္ဒါကို ခုဒ္ဒကအနက်ဟောဟု မှတ်ပါ။ ဋီကာသစ်၌ “အပ္ပါ+ မတ္တာ အပွမတ္တာ၊ အပွမတ္တာ ဧတဿာတိ အပွမတ္တကံ”ဟု အဿတ္ထိအနက်၌ ကပစ္စည်းဟု တစ်နည်းပြသေး၏။]

(အညံ့ဖြစ်သော) မတ္တာ-အတိုင်းအရှည်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ညံ့သော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ (တံ-ထို သီလသည်)၊ (ဩရ မတ္တာကံ-ဩရမတ္တာကမည်၏၊...သီလမေဝ-သီလသည်ပင်၊ သီလမတ္တာကံ-သီလ မတ္တာကမည်၏၊ ဣဒံ (ဝိဏ္ဏတ္ထဇာတံ)-ဤ အပေါင်းဖြစ်သော အနက်သည်၊ ဝါ- ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (ကိံ ပိဏ္ဏတ္ထဇာတံ-

ဩရမတ္တာကံ။ ။သက္ကတ၌ “အဝရမှ အကို ဩပြု၍ ပါဠိ၌ “ဩရ”ဟု ဖြစ်၏၊ စရိမ(နောက်ဆုံး=အညံ့)အနက်ကို ဟော၏၊ ၃ လိနံဟု ဆို၏၊ ဤအလို “ဩရာ+မတ္တာ” ဟု ရှိရပေလိမ့်မည်၊ ဩရံ နိပါတ်ဟု ဆိုလျှင်ကား “ဩရံ+မတ္တာ”ဟု ရှိနိုင်၏၊ ဤအလို “ဩရမတ္တာကံ-ညံ့သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော သီလ”ဟု ပေးပါ၊ “ညံ့”ဟူရာ၌လည်း သမာဓိ ပညာတို့လောက် အထက်တန်း မရောက်သောကြောင့် ညံ့ခြင်းတည်း၊ “ယုတိညံ့”သော အညံ့မဟုတ်၊ ဤသို့လျှင် အပ္ပမာဒ သေးငယ်သောအနက်နှင့် ဩရ၏ အညံ့ဟူသော အနက် သည် အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် သဘောတူသောကြောင့် “တသေဝ ဝေဝစနံ-ဩရမတ္တာကံကို အပ္ပမတ္တာကံ၏ ဝေဝစံ”ဟု ဆိုသည်။

အဋ္ဌကထာမှ တစ်နည်း။ ။“ဩရံ ပါရံ-ဤဘက် ဟိုဘက်”ဟူရာ၌ကဲ့သို့ ဩရ သဒ္ဒါသည် အပါရ(ဟိုဘက်မဟုတ်၊ ဤဘက်)ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ သမာဓိ ပညာ ဟူသော ဟိုဘက်တရားတို့ကို ထောက်က သီလသည် ဤဘက်အကျင့်သာဖြစ်၏၊ တစ်နည်း-“ဩရဗ္ဗာဂီယ သံယောဇဉ်”ဟူရာ၌ကဲ့သို့ ဩရံသဒ္ဒါသည် ဟေဋ္ဌာအနက်ကို ဟော၏၊ “သမာဓိ ပညာဟူသော အထက်တရားတို့ကို ထောက်က အောက်ကျသော သီလအကျင့်”ဟုလို။ [သီလံ ဟိ သမာဓိ ပညာယော အပေက္ခိတွာ အပရဘာဂေါ ဟေဋ္ဌာ ဘူတဉ္စ ဟောတိတိ-ဋီကာ၊ ဤအလို “ဩရမတ္တာကံ-သမာဓိ ပညာတို့၏ ဤဘက်အဖို့ ဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သမာဓိ ပညာတို့ကို ထောက်က အောက်ကျသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော”ဟု ပေးပါ။]

သီလမတ္တာကံ။ ။မတ္တာကအတွက် အနက်သီးခြားမရှိဟု သိစေလို၍ “သီလမေဝ” ဟု ဖွင့်ကြောင်းကို ဋီကာသစ်ဆို၏၊ မိမိကား “ရူပမေဝ ရူပါရမဏံ”ကဲ့သို့ သီလနှင့် မတ္တာက ပုဒ်တို့ အရတူဟု သိစေလို၍ “သီလမေဝ”ဖွင့်သည်ဟု ထင်သည်၊ မတ္တာကသံဒ္ဒါအတွက်မှာ ဋီကာဟောင်း ဖွင့်သည့်အတိုင်း အပ္ပကတ္တ (သေးငယ်ဟူသော အနက်) ဝိသေသနိဝတ္တိ အတ္ထ(ဝိသေသကို တားမြစ်သော သာမညအနက်) ဟု ယူလိုပါသည်၊ ဤအတိုင်း နိဿယ ၌ ပေးထားသည်။

မှန်၏— ဤပုဒ်သည် “အပ္ပမတ္တာကံ ဩရမတ္တာကံ” ၂ ပုဒ်၏အရ “သီလကို ယူရမည်” ဟု ထို ၂ ပုဒ်၏ အရကို အထူးပြုသော ဝိသေသနပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အပ္ပမတ္တာကံ ဩရမတ္တာကံတို့၏ မတ္တာသဒ္ဒါကဲ့သို့ ဤ သီလမတ္တာကံ၏ မတ္တာသဒ္ဒါလည်း အပ္ပကအနက်ကို လည်းကောင်း ဝိသေသနိဝတ္တိ(သာမည)ဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း ဟောရသည်။ [သီလမတ္တာကန္တိ ဇတ္ထ မတ္တာသဒ္ဒေါ အပ္ပကတ္ထောဝါ ၊ပေ၊ ဝိသေသနိဝတ္တိ အတ္ထောဝါ ၊ပေ၊ အပ္ပမတ္တာကံ ဩရမတ္တာကန္တိ ပဒဒ္ဒယေန သာမညတော ဝုတ္တောယေဝ ဟိ အတ္ထော သီလ မတ္တာကန္တိ ဝိသေသဝသေန ဝုတ္တော-ဋီကာဟောင်း။]

အဘယ်အပေါင်းဖြစ်သော အနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ-နည်း၊) တိက္ခဝေ-တို့၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဝဒါမိ-ပြောဆိုအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဥဿာဟံ-အားထုတ်ခြင်းကို၊ ကတွာပိ-ပြု၍လည်း၊ ဝဏ္ဏံ-

ဋီကာတစ်နည်း။ ။သီလ ၎် မျိုးရှိသည်တွင် ဤ ဗြဟ္မဇာလသုတ်၌ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလနှင့် အာဝဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ ၂ မျိုးသာ ပါ၏။ [ဤ ၂ မျိုးကို အာစာရသီလဟု ပါဏာတိပါတနိဂုံး၌ နာမည်တပ်၏။] ပစ္စယသန္နိသိတသီလနှင့် ဣန္ဒြိယသံဝရသီလသည် ပုထုဇဉ်အများ၌ ထင်ရှားသော (နားလည်သော) သီလ မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် “ယေန ပုထုဇ္ဇနော ၊ပေ၊ ဝဏ္ဏံ ဘာသေယျ” ၌ ထိုသီလဂုဏ် ၂ မျိုးဖြင့် ပုထုဇဉ်သည် မပြောပြနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ထိုသီလ ၂ မျိုးသည် ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်၌ မပါ၊ ဤသို့ သီလအစုံအလင် မပါသောကြောင့် အပ္ပကတ္တဝိသေသနိဝတ္တိအတ္ထရိသော မတ္တကသဒ္ဓါဖြင့် “သီလမတ္တကံ” ဟု မိန့်တော်မူသည်၊ ဤအလို “သီလမတ္တကံ-သီလတွင်ပင်၊ မစုံလင်၍၊ အထင်သေးစရာ သီလကလေးမျှသာတည်း၊ ဝါ-သီလတွင်ပင်၊ မစုံလင်၍၊ အထင်သေးစရာ သီလသာမညမျှသာတည်း” ဟု ပေးပါ။

ဋီကာဟောင်း။ ။အထဝါ သီလေသုပိ တဒေကဒေသဿေဝ သင်္ဂဟဏတ္ထံ အပ္ပကတ္တဝါစကော ဝိသေသနိဝတ္တိအတ္ထောဇေဝ ဝါ သီလမတ္တကန္တိ ဇတ္ထ မတ္တသဒ္ဓေါ ဝုတ္တော၊ တထာ ဟိ ဣန္ဒြိယသံဝရပစ္စယသံနိသိတသီလာနိ ဣဓ ဒေသနံ အနာရုဇ္ဇာနိ၊ န ဟိ တာနိ ပါတိမောက္ခ အာဝဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလာနိဝိယ သဗ္ဗပုထုဇ္ဇနေသု ပါကဋ္ဌာနိတိ။

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ။ပြအပ်ခဲ့သော ဝိဂြိုဟ်နက်များလည်း တစ်ပုဒ်စီ၏ အနက်ဖြစ်သောကြောင့် အပေါင်းအနက် ပိဏ္ဏတ္ထကိုပြလို၍ “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟု စကားခံသည်၊ [ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိတိ အာဒိနာ သဟ ယောဇနာယ ပိဏ္ဏတ္ထံ ဒဿေတိ၊ ယေန သီလေန ဝဒေယျ၊ ဧတံ သီလမတ္တကံနာမာတိ သမ္ပန္နော-ဋီကာသစ်။] ယေနနှင့် ဝဒေယျပုဒ်တို့ အစပ်ဝေးသောကြောင့် ယေနကို ဝဒေယျ၌ စပ်ပါဟုလည်းကောင်း၊ “အပ္ပမတ္တကံ ခေါပနေတံ” ဟူသော နိယမဝါကျကို “ယေန” စသော အနိယမ၏နောက်မှ အနက်ယောဇနာပါဟုလည်းကောင်း သိစေလို၍ “ယေန သီလေန” စသော စကားဆက် သမ္ပန္နကို ဖွင့်သည်။

စဉ်းစားဖွယ်။ ။“ယေန သီလေန ၊ပေ၊ ဝဒေယျ၊ ဧတံ သီလံ-သည်၊ သီလမတ္တကံ-တည်း” ဟူရာ၌ ဧတံသီလံနှင့် သီလမတ္တကံသည် သဒ္ဓါအသံ မကွဲကြ၊ ထို့ကြောင့် စဉ်းစားသင့်၏၊ အရတူ သာမညဝိသေသ (ပကတိ ဝိကတိ) ပုဒ်တို့သည် “အဋ္ဌ အက္ခရာ သရာ နာမ” စသည်ဖြင့် သဒ္ဓါအသံ ကွဲရိုးတည်း၊ ဤ၌လည်း ဝဏ္ဏနှင့်စပ်၍ ပြောအပ်သော ဂုဏ်ဖြစ်ရကား “ယေန ဝဏ္ဏေန ၊ပေ၊ ဝဒေယျ၊ ဧတံ ဝဏ္ဏဇာတံ-သည်၊ အပ္ပမတ္တကံ ဩရမတ္တကံ၊ သီလမတ္တကံ-တည်း” ဟုသာ ယောဇနာသင့်မည့် ထင်သည်၊ နောက်သုညတ အခန်း၌လည်း “အတ္ထိ တိက္ခဝေ အညေဝဓမ္မာ ၊ပေ၊ ယေဟိ တထာဂတဿ ယထာဘူစံ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ” ၌ ဓမ္မအရ ဂုဏ်တော်တို့ကို ဖွင့်ပြပါလိမ့်မည်။

ဥဿာဟံ ကတွာ။ ။“တထာဂတဿ ၊ပေ၊ ဝဒါမိ”သည် ဥဿာဟာကာရ (အားထုတ်ပုံ အခြင်းအရာ) ကို ပြသောစကားတည်း၊ ဥဿာဟံ ကတွာဟူသော ဤ စကားဖြင့် ဝဒမာနော၌ မာနပစ္စည်း၏ (ပြောစွမ်းနိုင်) ဟူသော သတ္တိအနက်ကို ပြသည်ဟု

ကို၊ ဝဒမာနော-ပြောဆိုစွမ်းနိုင်လသော်၊ ဝါ-ပြောဆိုစွမ်းနိုင်သော၊ ပုထုဇ္ဇနော-ပုထုဇဉ်သည်၊ ယေန-အကြင်ဂုဏ်ဖြင့်၊ [ဋီကာသစ်အလို “ယေန-အကြင် သီလဖြင့်”ဟု ပေး။] ဝဒေယျ-ပြောဆိုရာ၏၊ ဇတံ-ဤဂုဏ်သည်၊ (ဤသီလသည်) အပ္ပမတ္တကံ-သေးငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ သြရမတ္တကံ-ညံ့သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ သီလမတ္တကံနာမ-အာစာရသီလကလေးမျှသာ မည်၏၊ ဝါ-အာစာရသီလသာမည မည်၏။

တတ္ထ-ထို အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေ တံ ဘိက္ခဝေ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌၊ (ကဿစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ စောဒကဿ-စောဒက၏၊ ဤဒိသီ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ စောဒနာ-စောဒနာသည်) သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိဒိသီ-အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ စောဒနာ-သည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာသနည်း)၊ [အာဟာတိ ကျမှ ပြန်၍ အုပ်ပါ။] ဣဒံ သီလံနာမ-ဤ သီလမည်သည်၊ ယောဂီနော-ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အဂ္ဂဝိဘူသနံ-မြတ်သော တန်ဆာသည်၊ (ဟောတိ)နန-ဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ယထာ (ယေန ကာရဏေန)-အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ (ဣဒံ သီလံနာမ-မည်သည်၊ ယောဂီနော-၏၊ အဂ္ဂဝိဘူသနံ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ တထာ တေန ကာရဏေန-ကြောင့်၊ ပေါရာဏာ-ရှေး၌ဖြစ်ပေါ်၊ ဆရာတော်တို့သည်၊ သီလံ ယောဂီဿလင်္ကာရော ပေ၊ မဏ္ဍနေ အဂ္ဂတံ ဂတောတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ဆိုကြကုန်ပြီ၊ [သီလံ-သည်၊ ယောဂီဿ-ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်လေ့ရှိသော

ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်၊ “ပုထုဇဉ်ဖြစ်သူက ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်ကို အစွမ်းကုန်ကြိုးစား၍ ပြောစွမ်းနိုင်စေကာမူ ထိုဂုဏ်သည် သေးငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော ညံ့သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော အာစာရသီလကလေးမျှသာ ဖြစ်ပါသည်” ဟူလို။

တတ္ထ သိယာ။ ။ဤနေရာ၌ “အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ” စသည်ဖြင့် သီလကို “အသေးအငယ်” ဟု မိန့်တော်မူသော ဘုရားရှင်သည် အထက် သမာဓိ ပညာတို့ကို ထောက်စာသောအားဖြင့် မိန့်တော်မူ၏၊ ထိုသို့ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မိန့်တော်မူအပ်သော (သန္ဓာယုဘာသိတ) အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နားမလည်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကား “သီလကို အကြီးအကျယ်မြှင့်တင်၍ ဟောတော်မူအပ်သော အခြားသူတ္တန်များနှင့် ဤစကားတော်သည် ဆန့်ကျင်၏” ဟု ယူဆပေလိမ့်မည်၊ ထိုအယူအဆတိုင်း စောဒနာဖွယ်ရှိပုံကို ပြလို၍ “တတ္ထ သိယာ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [တတ္ထ သိယာတိ အာဒိနာ သန္ဓာယုဘာသိတမတ္ထံ အဇာနိတွာ နိတတ္ထမေဝ ဂဟေတွာ သုတ္တန္တဝိရောဓိတံ မညမာနဿ ကဿစိ ဤဒိသီ စောဒနာ သိယာတိ ဒဿေတိ-ဋီကာသစ်။]

ယောဂီဿ။ ။ကမ္မဋ္ဌာန်-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ယုဉ္ဇတိ သီလေန-အလေ့အားဖြင့် အားထုတ်တတ်၏၊ ဝါ-အားထုတ်လေ့ရှိ၏၊ ဣတိ ယောဂီ၊ ယုဇေတံ အားထုတ်ခြင်း အနက်ဟော၊ ဣပစ္စည်း၊ (တစ်နည်း) ယုဇေတေ-အားထုတ်အပ်၏၊ ဣတိ ယောဂေါ၊ ယောဂေ-အားထုတ်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်၌+နိယုတ္တော-အမြဲယှဉ်သောပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ယောဂီ-ဂိုလ်၊ (နိယုတ္တတဒ္ဓိတံ၊ ဤပစ္စည်း) ဣတ္ထိလိနိဉ် “ယောဂီနိ”ဟု ဖြစ်၏။

ပုဂ္ဂိုလ်၏။ အလင်္ကာရော-တန်ဆာသည်။ သီလံ-သည်။ ယောဂိဿ-၏။ မဏ္ဍနံ-နိမ့်ရာအရပ်ကို ဖို့သိပ်ကြောင်းဖြစ်သော နံ့သာတည်း။ သီလေဟိ-တို့ဖြင့်။ အလင်္ကာတော-တန်ဆာဆင်အပ်သော။ ယောဂီ-ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်။ [“သီလေ ဟျ-လင်္ကာတော”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ “သီလေဟိ+အလင်္ကာတော”ဟု ပုဒ် ဖြတ်။] မဏ္ဍနေ-သီလရတနာ တန်ဆာဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ အဂ္ဂတံ-မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်သို့။ ဂတော-ရောက်ရပြီ။ (မဏ္ဍနေအတွက် အခြား အနက်များကို အဓိပ္ပာယ်ကြည့်၍ ပေးပါ။)

အလင်္ကာရော။ ။ အလံ+ကရောတိ ဧတေနာတိ အလင်္ကာရော-တန်ဆာဆင်မှုကို ပြုကြောင်းဖြစ်သော နားချောင်း စသောတန်ဆာ။ [ဋီကာသစ်၌ ဘာဝသာဓနပြု၍ တန်ဆာဆင်ခြင်း ကြိယာကိုလည်း အရကောက်သေး၏။ သို့သော် သီလဒြပ်နှင့်တူသော တန်ဆာဒြပ်ကို အရကောက်သင့်သောကြောင့် ထိုဘာဝသာဓနကို စဉ်းစားပါ။]။

မဏ္ဍနံ။ ။ “မဒို-ဘူဿယံ”ဟု မဒိုဓာတ်က တန်ဆာဆင်ခြင်း သာမညအနက် ကိုပင် ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ ကျောက်ပေါက်ရာ စသော နိမ့်သောအရပ်ကို ပြည့်အောင် ဖို့သိပ်သောအားဖြင့် တန်ဆာဆင်ခြင်းကို ယူပါ။ မဏ္ဍိယတိ ဧတေနာတိ မဏ္ဍနံ-နိမ့်သောအရပ်ကို ဖို့သိပ်သောအားဖြင့် ပြေပြစ်အောင် တန်ဆာဆင်ကြောင်းဖြစ် သော မျက်နှာချေ၊ သနပ်ခါးစသည်။ [ဋီကာသစ်၌ ဘာဝသာဓ်ပြု၍ နိမ့်သောအရပ်ကို ဖို့သိပ်ခြင်းကြိယာကို အရကောက်သေး၏။ စဉ်းစားပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဣဓ ပန သိဒသဝေါဟာရေန (သဒိသူပစာရအားဖြင့်သော်လည်း ကောင်း)၊ တဒ္ဓိတဝသေနဝါ (“အလင်္ကာရောဝိယ အလင်္ကာရော၊ မဏ္ဍနံဝိယ မဏ္ဍနံ”ဟူသော ဥပမာတဒ္ဓိတံအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း) သီလမေဝ တထာ (ထိုအလင်္ကာရော မဏ္ဍနံဟူ၍) ဝုတ္တံ-ဋီကာသစ်။ မိမိကား ဥပမာတဒ္ဓိတံ ဖြစ်သင့်မည် မထင်။ ရူပကအလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာ ဆင်ထားသောပုဒ်များဟူသာ ထင်သည်။ သဒိသူပစာလည်း သင့်ပါ၏။

မဏ္ဍနေ။ ။ “မဏ္ဍနဟေတု”ဟု ပဌမဖွင့်၏။ “နိမိတ်အနက်၌ သတ္တမိသက်ပါ”ဟု သိစေ၏။ “အမျိုးဇာတ်စသော အကြောင်းကြောင့် မမြတ်သော်လည်း သီလရတနာတန်ဆာ ဟူသော အကြောင်းကြောင့် မြတ်သူ၏အဖြစ်သို့ ရောက်နိုင်ပါသည်”ဟုလို။ (တစ်နည်း) “မဏ္ဍတိ သီလေနာတိ မဏ္ဍနေ”ဟု တသီလအနက်၌ ယုပစ္စည်းသက်၍ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောက်ပါ။ ဧကဝုဓ် နိဒ္ဒါရဏ မရှိကောင်းဟု ယူဆ၍ “ဗဟုမိ စေတံ ဇာတျာပေက္ခာယ ဧကဝစနံ”ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏။ တန်ဆာဆင်လေ့ရှိသူက အများဖြစ်သော်လည်း ဇာတ်ကို ငဲ့၍ ဧကဝုဓ်ဖြင့် ဆိုထားသတတ်။ ဤအလို “တန်ဆာဆင်လေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်း၌”ဟု ပေး၍ အပုတ်၌ အပေါင်းအာဓာရ၊ အစိတ်အာဓေယံ စပ်ပါ။ “ပဟိနေ ဥဒ္ဓစ္စ ကုတ္တုဇ္ဈေတိ နိဒ္ဒါရဏေ ဘုမ္မံ”ဟု သံယုတ်ဋီကာ ဆိုသောကြောင့် ဧကဝုဓ် နိဒ္ဒါရဏကိုလည်း ဆရာတို့ အသိအမှတ် ပြုတော်မူပါသည်။ အနက်မှာ “တန်ဆာဆင်လေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းတွင်” ဟု ပေးပါ။ ဇာတျာပေက္ခာဧကဝုဓ် နိဒ္ဒါရဏတည်း။ ဋီကာဟောင်း၌ကား “ဗဟုဝစနတ္ထေ စေတံ ဣဒံ ဧကဝစနံ”ဟု ဆို၏။ ဤအလို ဝစနဝိပလ္လာသကြံ၍ “တို့တွင်”ဟု ပေးပါ။

စ-သည်သာ မကသေး၊ ဘဂဝတာပိ-မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ အနေ
 ကေသု-များစွာကုန်သော၊ သုတ္တသတေသု-သုတ်အရာတို့၌၊ သီလံ-သီလကို၊
 မဟန္တမေဝ-ကြီးကျယ်သည်ကိုသာ၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ကထိတံ (နန)-ဟောတော်မူ
 အပ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ [စသဒ္ဓါ ဝါကျသမုစ္စယဇောတက၊ ဘဂဝတာပိ၌
 ပိကား ယထာဟု ပေါရာဏာ၌ ပေါရာဏာကို ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဏန။] ယထာ
 (ယေန ကာရဏေန-ကြောင့်၊) သီလံ မဟန္တမေဝ ကတွာ၊ ကထိတံ-ပြီ၊ တထာ
 (တေန ကာရဏေန-ကြောင့်၊) အာကဇံယျ စေ၊ ပေ၊ ပရိပူရကာရိတိစ-အာ
 ကဇံယျ စေ၊ ပေ၊ ပရိပူရကာရိအစရှိသည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကိကီဝ အဏ္ဏန္တိစ-
 ကိကီဝ အဏ္ဏံ အစရှိသည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ န ပုပ္ဖဂန္ဓော၊ ပေ၊ မဂ္ဂံ န ဝိန္ဒတိ
 တိစ-န ပုပ္ဖဂန္ဓော၊ ပေ၊ မဂ္ဂံ န ဝိန္ဒတိဟူ၍လည်းကောင်း၊ [ဤ၌ ဓမ္မပဒဝယ်
 ဤဂါထာလေးရပ်လုံး ဝတ္ထုအားဖြင့် တစ်ဆက်တည်း ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ
 ကျမှ ဣတိသဒ္ဓါပါသည်၊ အမှန်အားဖြင့် သုံးဝတ္ထုရှိသောကြောင့် ဣတိသဒ္ဓါ
 ၃ ဌာနပါလျှင်လည်း ကောင်း၏၊] သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော၊ ပေ၊ ဝိဇ္ဇေယေ
 ဇေတိစ-သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော၊ ပေ၊ ဝိဇ္ဇေယေ ဇေတိဟူ၍လည်းကောင်း၊
 သေယျထာပိ၊ ပေ၊ ဓမ္မေသုတိစ-သေယျထာပိ၊ ပေ၊ ဓမ္မေသုဟူ၍လည်းကောင်း၊
 (ဘဂဝါ) အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ အညာနိပိ-
 အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ အနေကာနိ-များစွာကုန်သော၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့ကို၊
 ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ-မှတ်ထိုက်ကုန်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ အနေကေသု-ကုန်သော၊ သုတ္တ
 သတေသု-တို့၌၊ သီလံ-ကို၊ မဟန္တမေဝ-ကိုသာ၊ ကတွာ-၍၊ ကထိတံ (နန)-
 လော၊ တံ-ထိုသီလကို၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဣမသ္မိံ ဌာနေ-ဤနေရာ၌၊ အပုမတ္တကံ
 တိ-ဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပါသနည်း၊ ဣတိ (ဤဒိသီ-သော၊ စောဒနာ-
 သည်၊ သီယာ-၏။)

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သဗြဟ္မစာရိနံ-သီတင်းသုံးဖော်တို့၏၊ ဝါ-
 တို့သည်၊ ပိယောစ-မေတ္တာဓာတ်ဖြင့် ချစ်ခင်အပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ မနာ
 ပေါစ-မြတ်နိုးအပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ပီတိစိတ်ကို တိုးပွားစေတတ်သူ
 သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-မကြာမကြာ ပီတိစိတ်ဖြင့် ရောက်အပ်သူသည်
 လည်းကောင်း၊ ဂရစ-ကျောက်ထီးတန္တူ အလေးပြုအပ်သူသည်လည်းကောင်း၊

အာကဇံယျ စေ၊ ပေ၊ ကာရိတိစ။ ။ အသံ၌ အသဓာတ် ဧယျဝိဘတ်တည်း။

ဓာတွန်နှင့်တကွ ဧယျကို သံပြု၊ ထို့ကြောင့် အာကဇံယျသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ အသံကို
 “ဘယေယျံ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဋီကာသစ်၌ “ဘဝိဿာမိ”ဟု ရှိသည်ကား အဋ္ဌကထာရင်းနှင့်
 မညီ၊ အသံ၏ အနက်လည်း မဖြစ်နိုင်၊ သီလေသေဝသံ၌ အသကား ဧယျဝိဘတ်၏
 ကာရိယတည်း။ ကာရိတိ၌ ဣတိကို အာဒိအနက်ဟောဟုလည်းကောင်း၊ ပကာရအနက်
 ဟောဟုလည်းကောင်း ။ နည်းဖွင့်ကြ၏။ “ပကာရ”ဟူသည် (ဤနေရာ၌) အတူဟူသော
 အနက်ဟောတည်း။ ထိုဣတိဖြင့် အာကဇံယျသုတ်၌လာသော အလားတူဖြစ်သော
 သီလ၏ အကျိုးပြစကား အာလုံးကို ယူရသည်။

ဘာဝနီယောစ-ထင်စွာဖြစ်စေအပ် ချီးမွမ်းအပ်သူသည်လည်းကောင်း၊ အသံ-
ဖြစ်လို၏။ (ဖြစ်စမ်းချင်ပါဘိ)။ ဣတိ-သို့၊ စေ အာကဇံယျ-အကယ်၍ အလိုရှိ
အံ့။ (ဧဝံသတိ-ဤသို့အလိုရှိလသော်)၊ သီလေသွေဝ-သီလတို့၌သာ၊ ပရိပူရ
ကာရီ-ပြည့်စုံလုံလောက်မှုကို ပြုလေ့ရှိသည်။ အံသ-ဖြစ်ရာ၏။-မူလပဏ္ဏာသ၊
မူလပရိယာယဝဂ်၊ အာကဇံယျသုတ်။

ကိကီ-ယစ်မသည်။ အဏ္ဏံ-ဥကို၊ (ရက္ခတိ) ဣဝ-စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့လည်း
ကောင်း၊ စမရီ-စမရီမည်သော သားကောင်သည်။ ဝါလမိ-မြီးဆံကို၊ (ရက္ခတိ)
ဣဝ-လည်းကောင်း၊ ပိယံ-ချစ်အပ်သော၊ ပုတ္တံ-သားကို၊ (ရက္ခတိ) ဣဝ-လည်း
ကောင်း၊ ဧကကံ-တစ်ဖက်သော၊ နယနံ-မျက်လုံးကို၊ (ရက္ခတိ) ဣဝ-လည်း
ကောင်း၊ တထေဝ-ထို့အတူသာလျှင်၊ သီလံ-သီလကို၊ အနုရက္ခမာနာ-စောင့်
ရှောက်ကြကုန်လျက်၊ သုပေသလာ-ကောင်းသောသီလကို ချစ်တတ်သူတို့သည်။
သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ သဂါရဝါ-ရိုသေလေးစားခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သူတို့သည်။
ဟောထ-ဖြစ်ကြကုန်လော၊-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ သီလနိဒ္ဒေသ၊ စတုပါရိသုဒ္ဓိ သမ္မာဒနဝိဇ္ဇိ။

ပိယော။ ။ “ပိယစက္ခူဟိ ပသိတဗ္ဗော” ဟု ထိုအဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ အဓိပ္ပာယ်နှင့်ဖွင့်
တည်း။ ပိယောဋ္ဌကား ပိဓာတ် က(က အနုဗန်ရှိသော အ)ပစ္စည်း။ “ပိယတေ-ချစ်အပ်၏။
ဣတိ ပိယော” ဟု ပြု၊ တစ်နည်း- “ပိယာယိတဗ္ဗော-ချစ်ခြင်းဖြင့် ရောအပ်၏။ ဣတိ
ပိယော” ဟု ပြု၊ “ချစ်” ဟုရာ၌ မေတ္တာဖြင့် ချစ်ခြင်းတည်း။ “ပိယစက္ခူ-ချစ်သောမျက်လုံး”
ဟူသည် ပီတိကြောင့်ဖြစ်သော ကြည်လင်အေးမြသောရုပ်တို့သည် သိမ်းပိုက်အပ်
(ပတ်ဝန်းကျင်ခြံရံအပ်) သော စက္ခူပသာဒတည်း။ [ပီတိသမ္မုဋ္ဌာန ပသန္နသောမ္မရူပ ပရိဂ္ဂဟံ
ဟိ စက္ခူ ပိယစက္ခူဟိ ဝုစ္စတိ၊-အာကဇံယျသုတ် ဋီကာ။]

မနာပေါ။ ။ “တေသံ (ထိုသတင်းသံဖော်တို့၏) မနဝဗုဒ္ဓကော၊ တေသံ ဝါ
မနေန ပတ္တဗ္ဗော” ဟု ဖွင့်၏။ မနဝဗုဒ္ဓကောတိ ပီတိမနဿ ပရိဖြူဟနတော (ပီတိနှင့်ယှဉ်
သော စိတ်ကို အဖန်ဖန် ထိုးပွားစေနိုင်ခြင်းကြောင့်)၊ ဥပရူပရိ ပီတိစိတ္တဿ ဥပ္ပါဒနကော” ဟု
ထိုဋီကာ ဖွင့်၏။ မန+အာပဟု ခွဲ၊ အာပဋ္ဌိ အပဓာတ် ကာရိတ်ကျေ၊ မနံ-ပီတိစိတ်ကို၊
အာပယတိ-တိုးပွားစေတတ်၏။ ဣတိ မနာပေါ၊ (တစ်နည်း) မနေန-မေတ္တာစိတ်သည်+
အပိယတေ-ရောက်အပ်၏။ ဣတိ မနာပေါ။

ဂရုဘာဝနီယော။ ။ “တေသံ ဂရုဋ္ဌာနိယော ပါသာဏတ္ထတ္ထ သဒိသော” ဟု ဖွင့်၏။
ဂရုသဒ္ဓါသည် အလေးပြုအပ်သူကို ဟောသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကတည်းဟု ကြံပါ။ အဖွင့်မှာ
အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာ၊ ဘာဝနီယောကို “အဒ္ဓါ အယမာယသ္မာ ဇာနံ ဇာနာတိ ပဿံ ပဿတိတိ
ဧဝံ သမ္မာဝနီယော” ဟု ဖွင့်၏။ “ဤ အရှင်သည် ဧကန်မုချ သိသင့်တာကို သိ၏၊ မြင်သင့်
တာကို မြင်၏” ဟု ချီးမွမ်းအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။

ကိကီဝ အဏ္ဏန္တိစ။ ။ ဤဣတိသဒ္ဓါကိုလည်း အာချုတ္တ ပကာရတ္ထဟု ယူဆ၍
“တဒတ္ထေန ပေ၊ ဂါထံ သင်္ဂဏှာတိ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်လက်ထက်၌
“ကိကီဝ အဏ္ဏန္တိစ” ဟုသာ ရှိခဲ့၏။ ယခုအခါ အချို့စာအုပ်များ၌ ဂါထာအပြည့်အစုံပါနေ၏။
ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ ဂါထာတစ်ရပ်လုံး အနက်ပေးထားသည်။

ပုပ္ဖဂန္ဓော-ပန်းအနံ့သည်၊ ဝါ-ပန်းတို့အနံ့သည်၊ ပဋိဝါတံ-လေညှာသို့၊ န ဧတိ-မရောက်၊ စန္ဒနံ-စန္ဒကူးနံ့သည်လည်းကောင်း၊ တဂရမလ္လိကာဝါ-တောင် ဇလပ်ပန်းနံ့၊ ကြက်ရုံးပန်းနံ့သည်လည်းကောင်း၊ ပဋိဝါတံ-လေညှာသို့၊ န ဧတိ-မရောက်၊ သတံ-သူတော်ကောင်းတို့၏၊ ဂန္ဓောစ-သီလတည်းဟူသော ရနံ့သည် သာ၊ ဝါ-သီလနှင့်စပ် ချီးမွမ်းအပ်သော ကျော်စောနံ့သည်သာ၊ ပဋိဝါတံ-သို့၊ ဧတိ-ရောက်နိုင်၏၊ သပ္ပုရိသော-သူတော်ကောင်းသည်၊ သဗ္ဗာ-အလုံးစုံကုန် သော၊ ဒိသာ-လေအောက် လေညှာ အရပ်မျက်နှာတို့သို့၊ ပဝါယတိ-အပြား အားဖြင့် ရောက်နိုင်၏၊ ဝါ-သင်းပြန့်မွှေးကြိုင် ရနံ့လှိုင်၏၊ စန္ဒနံ-စန္ဒကူးနံ့သည် လည်းကောင်း၊ တဂရံဝါပိ-တောင်ဇလပ်ပန်းနံ့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပလ- ကြာညို ကြာဖြူ ကြာနီပန်းနံ့သည်လည်းကောင်း၊ အထ-ထိုမြို့၊ ဝဿိကီ- မြလေးပန်းနံ့သည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) ဧတေသံ ဂန္ဓဇာတာနံ-ဤ နံ့သာတို့ထက်၊ ဝါ-ဤအမျိုးမျိုးဖြစ်သော နံ့သာတို့ထက်၊ သီလဂန္ဓော-သီလ တည်းဟူသော ရနံ့သည်၊ ဝါ-သီလနှင့်စပ်၍ ချီးမွမ်းအပ်သော ကျော်စောနံ့သည်၊ အနုတ္တရော-မိမိထက် အသာမရှိ၊ ဝါ-အမြတ်ဆုံးတည်း၊-ဓမ္မပဒ၊ ပုပ္ဖဝဂ်၊ အာနန္တတ္ထေရပဉ္စာဝတ္ထု။

ပုပ္ဖဂန္ဓော။ ။ “ပုပ္ဖဉ္စ+တဒေဝသေသော ဂန္ဓောစာတိ အတ္ထော” ဟု ဒွန်သမာသ် ဖွင့်၏၊ စန္ဒနံ တဂရံ မလ္လိကာတို့ကား ပုပ္ဖနှင့် ဂန္ဓ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို နိဒဿနနည်း အားဖြင့် ပြသောစကားတည်း၊ (စန္ဒနံသည် ဂန္ဓတစ်စိတ်၊ တဂရမလ္လိကာတို့သည် ပုပ္ဖ တစ်စိတ်-ဟူလို၊) စန္ဒနံ စသည်ဖြင့် စန္ဒကူးစသည်၏အနံ့တိုင်အောင် သဟစရဏ (အတူ ဖြစ်ဘက်) နည်းအားဖြင့် ယူပါ၊ (တစ်နည်း) တဂရမလ္လိကာပန်းတို့မှ ကြွင်းသမျှ ပန်းအနံ့ကို ပုပ္ဖဂန္ဓဟု ယူပါ၊ ဤအလို “ပုပ္ဖိနံ+ဂန္ဓော” ဟု တပျရိသ်ပြု။

သတဉ္စ ဂန္ဓော။ ။ သူတော်ကောင်းတို့၏ သီလကိုပင် ရူပကအလင်္ကာဖြင့် “ဂန္ဓ (နံ့သာ)” ဟု ဆိုထားသည်၊ ဋီကာသစ်၌ သဒိသူပစာရ ဥပမာတဒ္ဒိတ်အားဖြင့် သီလကို ဂန္ဓဟု ဆိုထားကြောင်း ဖွင့်၏၊ တဒ္ဒိတ်ကား သင့်မည် မထင်ပါ၊ (တစ်နည်း) သီလနှင့် စပ်သော ချီးမွမ်းသံကိုပင် “ဂန္ဓ” ဟု ဆိုသည်။ [သီလနိပဗ္ဗနေဝ ဝါ ထုတိယောသော ပုတ္တနယေန ဂန္ဓောတိ အဓိပ္ပေတော။]

သပ္ပုရိသော ပဝါယတိ။ ။ ပဝါယတိကို “ပကာရေဟိ+ဂန္ဓတိ-အပြားအားဖြင့် အနံ့ဖြစ်၏၊ ကြိုင်၏လှိုင်၏ မွှေး၏” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏၊ ဝါဇာတ်၏ ဂန္ဓနအနက်ကို ဖွင့်ခြင်းတည်း၊ သီလရှိသော သူတော်ကောင်းသည် ပန်းရနံ့ရှိသော ပန်းပင်ကြီးနှင့် တူ၏၊ ထို့ကြောင့် သီလရနံ့သည် ရပ်တိုင်းနဲ့အောင် သင်းပြန့်မွှေးကြိုင်ပေသည်။

စန္ဒနံ ပေ၊ အနုတ္တရော။ ။ ဤဂါထာ၌ ဝဿိကီကို သုမနာ (ဇာတိသုမနာ) ဟု ဖွင့်၏၊ ဂန္ဓဇာတာနံကို “ဂန္ဓာစေ ဂန္ဓဇာတာ” ဟု ဇာတအတွက် သီးခြားအနက် မရှိဟုလည်း ကောင်း၊ “ဂန္ဓပ္ပကာရာ ဝါ” ဟု ဇာတအတွက် ပကာရအနက်ကိုလည်းကောင်း ဋီကာသစ် ဖွင့်၏၊ “ဧတေသန္တိ ဣမေသံ ဂန္ဓဇာတာနံ ဂန္ဓတော သီလာဝန္တာနံ သပ္ပုရိသာနံ သီလဂန္ဓော အနုတ္တရော အသဒိသော အပ္ပဋိဘာဂေါတိ” ဟု ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်။

တဂရစန္ဒနံ-တောင်ဇလပ်ပန်း၊ စန္ဒကူးပန်းနဲ့သာ၏။ ယွာယံ (ယော+အယံ ဂန္ဓော)-အကြင်အနဲ့သည်။ (အတ္တိ)။ အယံ ဂန္ဓော-ဤအနဲ့သည်။ အပ္ပမတ္တော-နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ သီလဝတ်-သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ယောဂန္ဓော-အကြင် သီလတည်းဟူသော အနဲ့သည်။ ဝါ-အကြင် သီလနှင့်စပ် ချီးမွမ်းအပ်သော ကျော်စောနဲ့သည်။ (အတ္တိ)။ (သောစ ဂန္ဓော-ထို အနဲ့သည်ကား၊) ဒေဝေသု-နတ်တို့၌၊ ဝါ-နတ်လူတို့၌၊ ဥတ္တမော-မြတ်သည်။ (ဟုတွာ)။ ဝါတိ-သင်းပြန်မွေးကြိုင် ရန်လျှင်၏။-[ဓမ္မပဒ၊ ပုပ္ဖဝဂ်၊ မဟာကဿပတ္ထေရပိဏ္ဍပါတ ဒိန္နဝတ္ထု။ သီလရနဲ့သည် နတ်တို့၌ပင် လျှင်နိုင်သည့်အတွက် လူတို့၌ လျှင်သည် မှာ ပြောဖွယ်ရာ မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ဒေဝေသုကို “ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။]

သမ္ပန္နသီလာနံ-ပြည့်စုံသော သီလရှိကုန်သော၊ အပ္ပမာဒဝိဟာရိနံ-မမေ့မလျော့ မပေါ့မဆ နေထိုင်လေ့ရှိကြကုန်သော၊ သမ္မာ-သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်၊ အညာ (အညာယ)-သိပြီး၍၊ ဝိမုတ္တာနံ-ငါးပါးသော ဝိမုတ္တိတို့ဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွန်ပြီးကြကုန်သော၊ တေသံ-ထို ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတို့၏။ မဂ္ဂံ-သွားအပ်သော လမ်းကြောင်းကို၊ မဂ္ဂံ (မဂ္ဂန္ဓောပိ)-အစွမ်းကုန် ရှာပါသော်လည်း၊ [မဂ္ဂံကို ၂ ထပ်ပေးသည်။] မာရော-မာရ်နတ်သည်၊ န ဝိန္ဒတိ-မရနိုင်၊ ဝါ-မသိ မမြင်နိုင်။ [ဝိဒဓာတ်သည် လာဘအနက်၊ ဉာဏအနက်ကို ဟော၏။]-ဓမ္မပဒ၊ ပုပ္ဖဝဂ်၊ ဂေါဓိကတ္ထေရ ပရိနိဗ္ဗာဝတ္ထု။

အပ္ပမတ္တော ၊ပေ၊ ဥတ္တမော။ ။ “ယွာယန္တိ ယဒိဒံ” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ တဂရစန္ဒနံနှင့် လိန်တူအောင် ဖွင့်ဟန်တူသည်။ တဂရစန္ဒနံကို ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသကြံ၍ “တဂရစန္ဒနံ-၏။ ယွာယံ (ယောအယံ) ဂန္ဓော” ဟု စပ်လျှင် “အယံ ဂန္ဓော” ဟူသော ရှေ့ပါဒနှင့် သာ၍ အဆင်ပြေ၏။ [ဝါတိ ဒေဝေသု ဥတ္တမောတိ ပဝရော သေဋ္ဌော ဟုတွာ ဒေဝေသုစ မနုဿေသုစ သဗ္ဗတ္ထမေဝ ဝါယတိ၊-ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာ။]

တေသံ ၊ပေ၊ န ဝိန္ဒတိ။ ။ မကျန်းမမာ ဖြစ်လေ့ရှိသော အရှင်ဂေါဓိကသည် တရားတက်လိုက်၊ မကျန်းမမာဖြစ်၍ တရားကျလိုက်ဖြစ်နေ၏။ နောက်ဆုံး၌ကား တရားတက်ချိန်ဝယ် မိမိဘာသာ လည်မျိုကို သင်ခုန်းစားဖြင့် ဖြတ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံလေသည်။ ထိုအခါ မာရ်နတ်သည် အရှင်ဂေါဓိက၏ ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ကို ရှာသော်လည်း မရသောကြောင့် ဘုရားထံသို့လာ၍ လျှောက်၏။ ထိုအခါ ဤဂါထာကို ဘုရားရှင် မိန့်တော်မူသည်။ တေသန္တိ ဧဝံ ပရိနိဗ္ဗုတာနံ တေသံ၊ သမ္ပဒညာ ဝိမုတ္တာနန္တိ သမ္မာ ဟေတုနာ ဉာယေန ကာရဏေန (သမ္မာအဖွင့်) ဇာနိတွာ (အညာအဖွင့်) တဒဂံဝိမုတ္တိယာ ၊ပေ၊ ဣမာဟိ ပဉ္စဟိ ဝိမုတ္တိဟိ ဝိမုတ္တာနံ၊ မာရော မဂ္ဂံ န ဝိန္ဒတိတိ ဧဝရူပါနံ မဟာဒိဏာသဝါနံ သဗ္ဗတ္ထာမေနေဝ မဂ္ဂန္ဓောပိ မာရော ဂတမဂ္ဂံ န ဝိန္ဒတိ န လဘတိ န ပဿတိတိ၊-ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာ။ [ဋီကာသစ်၌ ဖွင့်ပုံမှာ အဋ္ဌကထာနှင့် မညီပါ။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာအတိုင်း နိဿယ၌ ပေးထားသည်။]

သပညော-တိဟိတ်ပဋိသန် ကမ္မဇပညာဉာဏ်လည်း ရှိထသော၊ အာတာပိ-
 ကိလေသာတို့ကို လွန်စွာလောင်မြိုက်တတ်သော သမ္မပ္ပဓာန် လုလ္လဝီရိယလည်း
 ရှိထသော၊ နိပကော-ရင့်ကျက်သော ပါရိဟာရိယပညာလည်းရှိထသော၊ နရော-
 သတ္တဝါဟုဆိုအပ်သော၊ သော ဘိက္ခု-သည်၊ သီလေ-စတုပါရီသုဒ္ဓိသီလ၌၊
 ပတိဋ္ဌာယ-တည်ပြီး၍၊ စိတ္တံ-စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-စိတ်ကို ပဓာနပြု၍
 ဆိုအပ်သော သမာဓိကိုလည်းကောင်း၊ ပညဉ္စ-ဝိပဿနာပညာကိုလည်းကောင်း၊
 ဘာဝယံ(ဘာဝယန္တော)-တဆင့်ထက် တဆင့်၊ ရင့်ထက် ရင့်အောင်၊ မလင့်ပုံသေ၊
 တိုးပွားစေလသော်၊ ဣမံ ဇဋ်-တွင်းပရုက်မြှေး တဏှာတည်းဟူသော ဤအရုပ်
 အထွေးကို၊ ဝိဇဋေယေ-ဖြေရှင်းစွမ်းနိုင်ရာ၏၊-သဂါထာဝဂ္ဂ၊ ဒေဝတာသံယုတ်၊
 သတ္တိဝဂ်၊ ဇဋ္ဌာသုတ်။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သေယျထာပိ-ဥပမာမည်သည်ကား၊ ယေကေစိ-အကြင်
 အမှတ်မရှိ ကြွင်းမဲ့ဥသည့် အလုံးစုံကုန်သော၊ ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမာ - ဗီဇဂါမ်၊
 ဘူတဂါမ်တို့သည်၊ ဝုမ္မိ-ကြီးပွားခြင်းသို့၊ ဝိရုဠိ-စည်ပင်ခြင်းသို့၊ ဝေပုလ္လံ-ပြန့်
 ပြောကုန်သည်၏အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ-ရောက်ကုန်၏၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော၊
 တေ-ထို ဗီဇဂါမ် ဘူတဂါမ်တို့သည်၊ ပထဝိ-မြေကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ပံထဝိယံ-
 ၌၊ ပတိဋ္ဌာယ-တည်၍၊ (ဝုမ္မိ-သို့၊ ဝိရုဠိ-သို့၊ ဝေပုလ္လံ-သို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ) ၊ ဧဝံ-
 ဤသို့ မြေကိုမှီရ မြေ၌တည်ရမှ၊ ဧတေ ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမာ-တို့သည်၊ ဝုမ္မိ
 ဝိရုဠိ ဝေပုလ္လံ အာပဇ္ဇန္တိ သေယျထာပိ-ရောက်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧဝ
 မေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သီလံ-သီလကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊
 သီလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌာယ-တည်၍၊ သတ္တ-ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ-ဗောဇ္ဈင်
 တို့ကို၊ ဘာဝေန္တော-ပွားစေလသော်၊ သတ္တ-ကုန်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ-တို့ကို၊ ဗဟုလီ
 ကရောန္တော-မများသော်လည်း များသကဲ့သို့ ပြုလသော်၊ ဝါ-ကြိမ်ဖန်များစွာ
 အလေ့အလာပြုလသော်၊ ဓမ္မေသု-ဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇ ပါးတို့၌၊ ဝုမ္မိ-
 ကြီးပွားခြင်းသို့၊ ဝိရုဠိ-စည်ပင်ခြင်းသို့၊ ဝေပုလ္လံ-ပြန့်ပြောသည်၏ အဖြစ်သို့၊
 ပါပုဏာတိ-ရောက်၏။ [မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ဗလကရဏီယဝဂ်၊ ဗီဇသုတ်။]

သီလေ ၊ပေ၊ ဇဋ်။ ။သီလေ ပတိဋ္ဌာယာတိ သီလေ ဌတွာ၊ နရောတိ သတ္တော၊
 သပညောတိ ကမ္မဇတေဟေတုက ပဋိသန္နိပညာယ ပညဝါ၊ စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယန္တိ သမာဓိ
 ဝေဝ ဝိပဿနဉ္စ ဘာဝယမာနေ၊ စိတ္တသီလေန ဟေတ္တ သမာဓိ နိဒ္ဒိဋ္ဌေ၊ ပညာနာမေနစ
 ဝိပဿနာတိ၊ အာတာပိတိ ဝီရိယဝါ၊ ဝီရိယံ ဟိ ကိလေသာနံ အာတာပန ပရိတာပနဋ္ဌေန
 အာတာပေတိ ဝုစ္စတိ၊ တဒဿ အတ္တိတိ အာတာပိ၊ နိပကောတိ နေပက္ကံ ဝုစ္စတိ ပညာ
 ၊ပေ၊ ဣမိနာ ပဒေန ပါရိဟာရိယပညံ ဒဿေတိ၊ သော ဣမံ ဝိဇဋေယေ ဇဋန္တိ ၊ပေ၊ သော
 ဘိက္ခု တဏှာဇဋံ ဝိဇဋေယျ သဉ္စိန္တေယျ သမ္ပဒါလေယျ၊-ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋ္ဌကထာ။ [ဋီကာသစ်၌
 “ဣမံ အန္တောဇဋော ဗဟိဇဋော သင်္ခါတံ ဇဋံ ၊ပေ၊ ဝိဇဋိတုံ သမတ္ထေယျ” ဟု ဧယျဝိဘတ်၏
 သတ္တိအနက်ကို ဖွင့်၏။]

ဥပရိဂုဏေ-အထက်ဖြစ်သော သမာဓိ ပညာဂုဏ်တို့ကို၊ ဥပနိဓာယ-ထောက်စာ၍၊ ဝါ-ထောက်စာခြင်းကြောင့်၊ (တံ-ထိုသီလကို၊ ဣမသ္မိဋ္ဌာနေ-ဤနေရာ၌၊ အပ္ပမတ္တကန္တိ-အပ္ပမတ္တကံဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ ဣတိ-ဤကား အကျဉ်းအဖြေတည်း၊) ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ(ယသ္မာ)-အကြံကြောင့်၊ သီလံ-သည်၊ သမာဓိ-သမာဓိသို့၊ ဝါ-ကို၊ န ပါပုဏာတိ-မရောက်နိုင်၊ ဝါ-မမိနိုင်၊ သမာဓိ-သမာဓိသည်၊ ပညံ-သို့၊ ဝါ-ကို၊ န ပါပုဏာတိ-နိုင်၊ ဝါ-နိုင်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သီလ၏ သမာဓိကို မမိသည်၏အဖြစ်၊ သမာဓိ၏ ပညာကို မမိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဥပရိမံ-အထက်၌ ဖြစ်သောဂုဏ်ကို၊ ဥပနိဓာယ-၍၊ ဟေဋ္ဌိမံ-အောက်၌ဖြစ်သော ဂုဏ်သည်၊ ဩရမတ္တကံနာမ-ညံ့သောအတိုင်းအရှည်ရှိသည် မည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ သီလံ-သည်၊ သမာဓိ-သို့၊ ဝါ-ကို၊ န ပါပုဏာတိ-မရောက်နိုင်သနည်း၊ ဝါ-မမိနိုင်သနည်း၊ ဟိ-အဖြေကား၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အဘိသမ္မောဓိတော-သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူရာ အခါမှ၊ (ဘုရားဖြစ်တော်မူရာ အခါမှ) သတ္တမေ-ခုနစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော၊ သံဝစ္ဆရေ-နှစ်၌၊ သာဝတ္ထိနဂရဒ္ဒါရေ-သာဝတ္ထိမြို့တံခါး၏ အနီး၌၊ ကဏ္ဍမ္မရက္ခမူလေ-ကဏ္ဍမည်သော သရက်ပင်အနီး၌ (ကဏ္ဍမည်သော ဥယျာဉ်စောင့်သည် စိုက်ပျိုးအပ်သော သရက်ပင်၏အနီး၌) ဒွါဒသယောဇနေ-၁၂ ယူဇနာ

ဥပရိဂုဏေ ဥပနိဓာယ။ ။ ဟိုဘက်+ဤဘက်ဟူရာ၌ ဤဘက်ကိုထောက်၍ ဟိုဘက်ဟူသော အသုံးအနှုန်း ဟိုဘက်ကိုထောက်၍ ဤဘက်ဟူသော အသုံးအနှုန်း ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို့အတူ “အငယ်” ဟူသောအရာလည်း သူ့ထက် (သူ့အောက်) အငယ်ကို ထောက်စာလျှင် “အကြီး” ဖြစ်ပြန်၏၊ “အကြီး” ဟူသော အရာလည်း သူ့ထက် အကြီးကို ထောက်စာလျှင် “အငယ်” ဖြစ်ပြန်၏၊ ဤ၌ သီလ၏ အပ္ပမတ္တကအဖြစ်လည်း သူ့ထက်သာသော သမာဓိ ပညာကို ထောက်စာ၍ ခေါ်ဝေါ်ရသောအမည် (ဥပနိဓာပညတ်) ဖြစ်သည်” ဟု ပြလို၍ “ဥပရိဂုဏေ ဥပနိဓာယ” ဟု မိန့်သည်။

သီလံ ဟိ ၊ ပေ၊ တသ္မာ။ ။ ဤဟိနိပါတ်သည် အခြားနေရာ၌ အဖြေကျဉ်း၍ ချဲ့သော ဝိတ္ထာရဇောတကသာ များ၏၊ ဤ၌ကား နောက်ဝါကျဝယ် တသ္မာဟု ရှိသောကြောင့် ဟိတ် (ကာရဏ) အနက်ဖွင့်ကြ၏၊ သီလသည် သမာဓိ၏တည်ရာဖြစ်၍ သမာဓိအား ကျေးဇူးပြုသောတရား ဖြစ်ပါပေ၏၊ သို့သော် အစွမ်းသတ္တိချင်း နှိုင်းယှဉ်သော်ကား သီလသည် သမာဓိအစွမ်းကို တစ်ဆယ့်ခြောက်စိတ် ဆယ့်ခြောက်ပြန်စိတ်၍ တစ်စိတ်မျှ မမိနိုင်၊ ထို့ကြောင့်ပင် သမာဓိအစွမ်းကို ချဲ့ပြလို၍ “ကထံ” စသည်ကို မိန့်သည်။

ကဏ္ဍမ္မရက္ခမူလေ။ ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးနောက် ရှစ်ရက်မြောက်၌ နတ်တို့က “ဗုဒ္ဓဖြစ်လေပြီလား မဖြစ်သေးလေသလား” ဟု ယုံမှားဖြစ်ကြ၏၊ ထိုယုံမှားကို ပယ်ဖျောက်ဖို့ရန် ယမကပါဠိဟာရိယ တစ်ကြိမ်၊ ကပိလဝတ္ထုပြည်၌ ဆွေတော်မျိုးတော်တို့၏ မာန်ကို နှိမ်ဖို့ရန် ယမကပါဠိဟာရိယ တစ်ကြိမ် ပြတော်မူခဲ့ဖူး၏၊ သို့သော်

ရှိသော၊ ရတနမဏ္ဍပေ-ရတနာမဏ္ဍပံ၌၊ ယောဇနပုမာဏေ-တစ်ယူဇနာအတိုင်း အရှည်ရှိသော၊ ရတနပလ္လကေ-ရတနာပလ္လင်တော်၌၊ နိသီဒိတွာ-ထိုင်တော်မူ၍၊ တိယောဇနိကေ-သုံးယူဇနာရှိသော၊ ဒိဗ္ဗသေတစ္ဆတ္ထေ-နတ်၌ဖြစ်သော ထီးဖြူသည်၊ ဓာရယမာနေ-ဆောင်းမိုးနေစဉ်၊ (တစ်နည်း) ဒိဗ္ဗသေတစ္ဆတ္ထေ-ကို၊ (ဒေဝတာဟိ - နတ်တို့သည်)၊ ဓာရိယမာနေ - ဆောင်းမိုးအပ်စဉ်၊ ဒွါဒသယောဇနာယ-၁၂ ယူဇနာရှိသော၊ ပရိသာယ-၌၊ [“ဒဿတိ”၌ စပ်၊] အတ္တာဒါနပရိဒီပနံ-ကိုယ်တော်မြတ်သည် ယူအပ်သော ပြိုင်ဆိုင်မှုကို ထင်ရှားပြတတ်သော၊ တိတ္ထိယမဒ္ဒနံ-တိတ္ထိတို့ကို နှိမ်နင်းကြောင်းဖြစ်သော၊ [“ယမကပါဠိဟာရိယံ”၌ စပ်၊] ဥပရိမကာယတော အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ၊ ပေ၊ ဆန္ဒဝဏ္ဏာနန္တိ အာဒိနယပဝတ္တံ-ဥပရိမကာယတော အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ၊ ပေ၊ ဆန္ဒဝဏ္ဏာနံ ဤသို့အစရှိသောနည်းဖြင့် ဖြစ်သော၊ ယမကပါဠိဟာရိယံ-အစုံဖြစ်သော တန်ခိုးပြာဠိဟာကို၊ ဒဿတိ-ပြတော်မူ၏။

ထိုပါဠိဟာရိယတို့ထက် ကဏ္ဍမ္မသရက်ပင်အနီး၌ ပြုအပ်သော ပါဠိဟာရိယက သာ၍ ထင်ရှားသောကြောင့် ထိုပါဠိဟာရိယကို ထုတ်ပြသည်။ နိဒဿနနည်းတည်း။ [ထိုသရက်ပင်သည် ကဏ္ဍမည်သော ဥယျာဉ်စောင့်သည် စိုက်အပ်သောကြောင့် ကဏ္ဍမ္မ (ကဏ္ဍ+အမ္မ) ဟု ထင်ရှား၏။]

ဓာရယမာနေ။ ။နတ်တို့က ဆောင်းမိုးကြသော်လည်း ဆောင်းပေးသောနတ်တို့ကို မမြင်ရသောကြောင့် ဆောင်းတတ်သူ ကတ္တားကို မထည့်ဘဲ ထီးဖြူဘာသာ ဆောင်းတတ်သကဲ့သို့ “ဓာရယမာနေ”ဟု ကတ္တာရုပ် ဆိုသည်။ ဋီကာသစ်၌ကား “ဒေဝတာဟိ”ဟု ကတ္တား ထည့်ထား၏။ ထိုအလို “ဓာရိယမာနေ”ဟု ကမ္မရုပ်ရှိရပေလိမ့်မည်။

ဒွါဒသ ပေ၊ ပရိသာယ။ ။စတုရသု ဒိသာသု ပစ္စေကံ ဒွါဒသယောဇနံ မနုဿပရိသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ တဒါ ကိရ ဒသသဟဿိလောကဓာတုတော စက္ကဝါဠကမ္ဘံ ပရိပူရေတွာ ဒေဝဗြဟ္မာနောပိ သန္နိပတိသု၊-ဋီကာသစ်။

အတ္တာဒါနပရိဒီပနံ။ ။ယောကောစိ ဧဝရူပံ ပါဠိဟာရိယံ ကာတံ သမတ္ထော အတ္ထိစေ၊ အာဂစ္ဆတူတိ ဧဝဒနာသဒိသတ္တာ ဝုတ္တံ အတ္တာဒါနပရိဒီပနန္တိ...တတ္ထ အတ္တာဒါနံ အနုယောဂေါ-ဋီကာ၊ “ဤကဲ့သို့ ပါဠိဟာရိယကို ပြုနိုင်လျှင် လာခဲ့”ဟု ဧဝဒနာသကဲ့သို့ ဖြစ်သောကြောင့် စစ်ဆေးမေးမြန်း ပြိုင်ဆိုင်မှုကို “အတ္တာဒါနံ”ဟု ခေါ်၏။ [ယံ အဓိကရဏံ အတ္တနာ အာဒိယတိ၊ တံ အတ္တာဒါနန္တိ ဝုစ္စတိ၊-စူဠဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၊ အတ္တာဒါနံ အင်္ဂကထာ။] ဤသို့ ဋီကာအဋ္ဌကထာတို့ ဖွင့်သောကြောင့် “အတ္တာဒါနံ”သာ ပါဠိမှန်တည်း။

ဆိုလိုရင်းကား- မိမိကိုယ်တိုင် ကိုင်မှ ယူမှဖြစ်မည့် အဓိကရဏ်းကို အတ္တာဒါနဟု ခေါ်၏။ ယမကပါဠိဟာရိယသည် ကိုယ်တော်တိုင်ပြုမှ ဖြစ်သောကြောင့် အတ္တာဒါနကို ထင်ရှားပြရာ ရောက်သည်-ဟုလို၊ ဋီကာသစ်၌ “ပဋိပက္ခဿ အတ္ထဿ အာဒါနံ ဂဟဏံ”ဟု အတ္တာဒါနပုဒ်ကို ဖွင့်သည်မှာ ပါဠိပျက်ကို တွေ့၍ ဖွင့်မိသော အနက်ပျက်သာတည်း၊ နောက်စာအုပ်များ၌ကား “အတ္ထဿ”ဟု ပြင်ကြသည်။

ပါဠိတော် အနက်။ ။ ဥပရိမကာယတော-အထက်ပိုင်း၌ ဖြစ်သော ကိုယ်တော်မှ၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓော-မီးအစုသည်၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ ဟေဋ္ဌိမကာ တော-အောက်ပိုင်း၌ဖြစ်သော ကိုယ်တော်မှ၊ ဥဒကဓာရာ-ရေအယဉ်သည်၊ ပဝတ္တတိ-၏၊ ပေ၊ ဧကေကလောမကူပတော-တစ်ခုခုသော မွေးတွင်းတော်မှ၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓော- သည်၊ ပဝတ္တတိ-၏၊ ဧကေကလောမကူပတော-မှ၊ ဥဒကဓာရာ- သည်၊ ပဝတ္တတိ-၏၊ ဆန္ဒ-ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဝဏ္ဏာနံ-အဆင်းတော်တို့တွင်၊ (ယမကာ ယမကာ-အစုံ အစုံ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝဏ္ဏာ-အဆင်းတော်တို့သည်၊ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကြကုန်၏။)

တဿ-ထို မြတ်စွာဘုရား၏၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏသရီရတော-ရွှေအဆင်းနှင့် တူသော အဆင်းရှိသော ကိုယ်တော်မှ၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာ-ရွှေအဆင်းနှင့် တူသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ရသ္မိယော-ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ ဥဂ္ဂန္ဓာ-အထက်သို့ တက်၍၊ ယာဝဘဝဂ္ဂါ-ဘဝဂ်တိုင်အောင်၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားကုန်၏၊ သကလဒသ သဟဿစက္ကဝါဠဿ-အလုံးစုံ တစ်သောင်းသော စကြာဝဠာကို၊ အလင်္ကာရဏ ကာလောဝိယ-တန်ဆာဆင်ရာအခါကဲ့သို့၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဒုတိယာ ဒုတိယာ-

ဆန္ဒ ဝဏ္ဏာနံ။ ။ “ဥပရိမကာယတော ၊ ပေ၊ ဆန္ဒ ဝဏ္ဏာနံ”သည် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်တည်း၊ ထိုပါဠိတော်အတိုင်း ကျန်နေသော ပါဠိများကို ဋီကာတို့၌ ပြထား၏၊ ဆန္ဒ ဝဏ္ဏာနံ၏နောက်၌လည်း “နိလာနံ ပီတကာနံ လောဟိတကာနံ ဩဒါတာနံ မဉ္ဇိဋ္ဌာနံ ပဘဿရာနံ” ဟု ပါဠိ ကျန်သေး၏၊ ထိုပါဠိများကို အာဒိနာဖြင့် ပြသည်၊ ဝဏ္ဏာနံ၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကိုလည်း ဥမ္မာဟန (ထုတ်ဆောင်ကြောင်းဖြစ်သော နိဒ္ဒါရဏ) အနက်၌ သက်စေ၍ “ယမကယမကာ ဝဏ္ဏာ ပဝတ္တန္တိ” ဟု ဋီကာသစ်၌ ပါဠိသေသ ထည့်၏၊ ထိုသို့ထည့်ခြင်းသည် “ဒုတိယာ ဒုတိယာ ရသ္မိယော” စသော နောက်စကားနှင့် လျော်ပါ ပေသည်၊ (တစ်နည်း) ဆန္ဒ ဝဏ္ဏာနံကို ကတ္တားအနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်ဟု ကြံ၍ “ဆဗ္ဗဏ္ဏာ ပဝတ္တန္တိ” ဟု တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏၊ “ဆန္ဒ-ကုန်သော၊ ဝဏ္ဏာနံ-တို့သည်” ဟု ပေးပါ။

ယမကယမကာ။ ။ ပဌမရောင်ခြည်တော်များ ထွက်တော်မူပြီးနောက် ဒုတိယ ရောင်ခြည်တော်များ ထွက်တော်မူရာ၌ အချိန်ကွာခြားခြင်း မရှိသလောက်ပင် မြန်လွန်းလှ သောကြောင့် တစ်ဇနာတည်း၌ တစ်ပြိုင်နက် အစုံအစုံ ထွက်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်ကြသည်၊ အမှန်အားဖြင့်ကား “တစ်ပြိုင်နက် အစုံမထွက်ပါ၊ ရှေ့နောက်သာ ထွက်ကြပါသည်” ဟူလို။

တဿ သုဝဏ္ဏ ၊ ပေ၊ ဂစ္ဆန္တိ။ ။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်ကို ပြပြီး၍ ထိုပါဠိတော်ကို အဋ္ဌကထာဖွင့်နည်းအားဖြင့် ဖွင့်ပြရာဝယ် ပစ္စာသတ္တိ (ပစ္စာသန္တ) နည်းအားဖြင့် ဆန္ဒ ဝဏ္ဏာနံကို စ၍ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “တဿ သုဝဏ္ဏ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ “သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာ ရသ္မိယော” ဟူသော စကားကို ရွှေသောကိုယ်တော်မှ ရွှေသောရောင်ခြည်တော်တို့သာ အထွက်များသောကြောင့် ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ဆိုသည်၊ အမှန်အားဖြင့်ကား ရောင်ခြည် တော်ခြောက်သွယ်လုံးပင် ထွက်တော်မူကြသည်။

နှစ်သွယ်မြောက် နှစ်သွယ်မြောက် ဖြစ်ကုန်သော၊ ရသ္မိယော-ရောင်ခြည်တော် တို့သည်၊ ပုရိမာယ ပုရိမာယ-ရှေးရှေးဖြစ်သော ရောင်ခြည်တော်၏၊ ယမက ယမကာ ဝိယ-အစုံအစုံတို့ကဲ့သို့၊ ဧကက္ခဏေဝိယ-တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏဉ် ကဲ့သို့၊ ပဝတ္တန္တိ-န်၏။ [“ပုရိမာယမကာဝိယ” ဟု ရှေးစာအုပ်များ၌ ရှိ၏။]

စ-ထိုသို့ပင် တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏဉ်ကဲ့သို့ ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊ ဒွိန္ဒ- ၂ ပါးကုန်သော၊ စိတ္တာန်-စိတ်တို့၏၊ ဧကက္ခဏေ-တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏဉ်၊ ပဝတ္တိနာမ-ဖြစ်ခြင်းမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ၂ ပါးသောစိတ်တို့၏ တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏဉ် ဖြစ်ခြင်းမရှိပါသော်လည်း၊ ဗုဒ္ဓါန်-အလုံးစုံသော တရားကိုတို့ သိတော်မူပြီးကုန်သော၊ ဘဂဝန္တာန်-ဘုန်းတော်ကြီးဘုရားတို့၏၊ ဘဝင်္ဂပရိဝါသဿ-ဘဝင်အဖြစ်ဖြင့် အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်း၏၊ ဝါ-ဘဝင်ဟူသော အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်း၏၊ လဟုကတာယ-လျင်မြန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ပဉ္စဟိ-န်သော၊ အာကာရေဟိ-အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ အာစိဏ္ဍဝသိတာ ယစ-လေ့ကျက်အပ်သော ဝသီဘော်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ [အခြားနေရာတို့၌ “စိဏ္ဍဝသိတာယ” ဟု သုံးစွဲလေ့ရှိ၏။] တာ-ထိုရောင်ခြည် တော်တို့သည်၊ ဧကက္ခဏေဝိယ-တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏဉ်ကဲ့သို့၊ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ် ကုန်၏၊ ပန-ထိုသို့ပင် တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏဉ်ကဲ့သို့ ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊ တဿာ တဿာ ရသ္မိယာ-ထိုထို ရောင်ခြည်တော်၏ အတွက်၊ အာဝဇ္ဇနပရိကမ္မာ ဓိဋ္ဌာနာနိ-ဆင်ခြင်ခြင်း၊ ပရိကံပြုခြင်း၊ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းတို့သည်၊ ဝိသုဝိသုယေဝ- သီးခြား သီးခြားသာလျှင်၊ (ပဝတ္တန္တိ-ကုန်၏။)

ဟိ-ချဲ့၊ နိလရသ္မိအတ္ထာယ-ညိုသောရောင်ခြည်တော်၏ အကျိုးငှာ၊ ဘဂဝါ- သည်၊ နိလကသိဏံ-နီလကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်သို့၊ သမာပဇ္ဇတိ-ကောင်းစွာ ရောက်တော်မူ၏၊ ဝါ-ဝင်စားတော်မူ၏၊ [ကသိုဏ်း သည် ဝင်စားအပ်သောအရာ မဟုတ်၊ သမာပတ်သည်သာ ဝင်စားအပ်သော အရာဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ကသိဏံ” အရ အာရုံကသိုဏ်းကို မယူဘဲ အာရမဏိက သမာပတ်တိုင်အောင် ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ယူရသည်။] ပီတ ရသ္မိအတ္ထာယ-ရွှေသောရောင်ခြည်တော်၏ အကျိုးငှာ၊ ပီတကသိဏံ-ပီတ ကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်သို့၊ (သမာပဇ္ဇတိ-၏၊ ဝါ- ၏။) လောဟိတ သြဒါတရသ္မိအတ္ထာယ-နီသော ရောင်ခြည်တော် ဖြူသော

ဘဝင်္ဂ ပရိဝါသဿ။ ။ဘဝင်္ဂဝသေန ပရိဝသနဿ-ဘဝင်၏ အဖြစ်ဖြင့် အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်း၏၊ ဘဝင်္ဂသင်္ခါတဿ ပရိဝသနဿ ဝါ (တစ်နည်း) ဘဝင်ဟူသော အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်း၏ “ဘဝင်ကျခြင်း” ဟု ဆိုလိုသည်၊ တန်ခိုးပြတော်မူရာ၌ တစ်ဝီထိနှင့် တစ်ဝီထိ အကြားဝယ် ဘဝင်အပိုမခြားဘဲ “ဘဝင်္ဂစလန၊ ဘဝင်္ဂပစ္စေဒ” ဟု မပါလျှင် မပြီးသော ဘဝင်မျှသာ ဖြစ်တော့သည်။

ရောင်ခြည်တော်တို့၏ အကျိုးငှာ၊ လောဟိတဩဒါတကသိဏံ-လောဟိတကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်သို့၊ (သမာပဇ္ဇတိ)၊ [ဆန္ဒဝဏ္ဏာနံအရ ဖွင့်ပြပြီး၍ ဥပရိမကာယတော အဂ္ဂိက္ခန္ဓော စသည်အရ ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “အဂ္ဂိက္ခန္ဓတ္ထာယ” စသည်ကို မိန့်။] အဂ္ဂိက္ခန္ဓတ္ထာယ-မီးအစုအကျိုးငှာ၊ တေဇောကသိဏံ-တေဇောကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်သို့၊ (သမာပဇ္ဇတိ)၊ ဥဒကဓာရတ္ထာယ-ရေအယဉ်အကျိုးငှာ၊ အာပေါကသိဏံ-အာပေါကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်သို့၊ သမာပဇ္ဇတိ၊ သတ္တာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စင်္ဂမတိ-စင်္ကြံကြွတော်မူ၏၊ ‘နိမ္မိတော-နိမ္မိတဘုရားရှင်သည်၊ ဝါ-ဖန်ဆင်းအပ်သော ဘုရားရှင်သည်၊ တိဋ္ဌတိဝါ-ရပ်သော်လည်း ရပ်တော်မူ၏၊ နိသီဒတိဝါ-ထိုင်သော်လည်း ထိုင်တော်မူ၏၊ သေယျံဝါကပ္ပေတိ-လျောင်းမှုကိုသော်လည်း ပြုတော်မူ၏၊ ဣတိ-ဤသို့အစရှိသော၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံကို၊ ဝိတ္တာရေတဗ္ဗံ-ချဲ့ထိုက်၏၊ ဧတ္ထ-ဤယမကပါဠိဟာရိယကို ပြုတော်မူရာ၌၊ ဧကမ္မိ-တစ်ခုသောကိစ္စသည်လည်း၊ သီလဿ-သီလ၏၊ ကိစ္ဆံ-ကိစ္စသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော ကိစ္စသည်၊ သမာဓိကိစ္စမေဝ-သမာဓိ၏ကိစ္စသာတည်း၊ (ဈာန်အဘိညာဉ်ဟူသော သမာဓိ၏ ကိစ္စသာတည်း၊) [နိဂုံးကိုပြလိုသောကြောင့် “ဧဝံ” စသည်ကို မိန့်။] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ သီလံ-သည်၊ သမာဓိံ-သို့၊ ဝါ-ကို၊ န ပါပုဏာတိ-နိုင်၊ ဝါ-နိုင်။

[သီလ၏ သမာဓိကိုမမိနိုင်ပုံကို အကျယ်ပြုပြီး၍ သမာဓိ၏ ပညာကို မမိနိုင်ပုံကို အကျယ်ပြုလိုသောကြောင့် “ယံ ပန” စသည်ကို မိန့်၊ ယံကို “ပဋိဝိဇ္ဇိ” ကျမှ တွဲ။] ပန-ကား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ကပ္ပသတသဟဿာဓိကာနိ-ကမ္ဘာတစ်သိန်း အလွန်ရှိကုန်သော၊ စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိ-၄ အသင်္ချေတို့ပတ်လုံး၊

နိမ္မိတော။ ။ တသ္မိဉ္စ သမာဂမေ အတ္တနော မနံ ဂဟေတွာ ပဉ္စ ပုစ္ဆိတံ သမတ္ထံ အဒိသ္မာ နိမ္မိတံ ဗုဒ္ဓံ မာပေသိ၊ တေန ပုစ္ဆိတံ ပဉ္စ သတ္တာ ဝိသဇ္ဇေသိ၊ သတ္တာရာ ပုစ္ဆိတံ ပဉ္စ သော ဝိသဇ္ဇေသိ၊ သတ္တု စင်္ဂမနကာလေ နိမ္မိတော ဌာနာဒိသု အညတရံ ကပ္ပေသိ၊ တဿ စင်္ဂမနကာလေ သတ္တာ ဌာနာဒိသု အညတရံ ကပ္ပေသီတိ ဧတမတ္ထံ ဒဿေတံ သတ္တာ စင်္ဂမတိတိ အာဒိ ဝုတ္တံ-ဋီကာသစ်။

ကပ္ပ ပေ၊ အသင်္ချေယျာနိ။ ။ ၄ အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းဟု ပါရမီဖြည့်တော်မူရာ ကာလကို ပြခြင်းသည် ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားရှင်၏ အထံတော်၌ နိယတဗျာဒိတ် ရပြီးနောက်မှ ဖြည့်ကျင့်ရာကာလကို ပြခြင်းတည်း၊ ထိုကာလ မတိုင်မီကလည်း သာဝက ပါရမီဉာဏ်ကို ရင့်သန်စေနိုင်သော ပါရမီများ ဖြည့်တော်မူခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ဒီပင်္ကရာဘုရား ထံတော်ပါး၌ ရဟန္တာဖြစ်နိုင်လောက်အောင် ဟေတု (အကြောင်း) ပြည့်စုံခြင်းကို နိယတဗျာဒိတ်ရခြင်း၏ အင်္ဂါ” ဟု ဆိုသည်။

ပါရမီယော-ပါရမီတို့ကို၊ ပူရေတွာ-ဖြည့်ကျင့်တော်မူပြီး၍၊ ဧကူနတိသဝဿ
 ကာလေ-တစ်ခုယုတ်သုံးဆယ်၊ အရွယ်တော်ရှိရာ အခါ၌၊ ဝါ-နှစ်ဆယ့်ကိုးနှစ်
 အရွယ်တော်ရှိရာ အခါ၌၊ [“နိက္ခမ္မ၊ ပဗ္ဗဇိတွာ” တို့၌ စပ်၊] စက္ကဝတ္တိသိရိနိဝါသ
 ဘူတာ-စကြာဝတေးမင်း၏ အသရေ၏တည်ရာဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဘဝနာ-နန်း
 တော်မှ၊ (ရမ္မ၊ သုဘ၊ သုရတ္တဟူသော နန်းမသုံးဆောင်မှ၊) နိက္ခမ္မ-ထွက်တော်မူ
 ပြီး၍၊ အနောမနဒိတီရေ-အနောမာမြစ်ကမ်း၌၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-ရှင်ရဟန်းပြုတော်မူ
 ပြီး၍၊ ဆဗ္ဗဿာနိ-၆ နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ ပဓာနယောဂံ-မြတ်သောလုလ္လဝီရိယကို
 အားထုတ်မှုကို၊ ကတွာ-ပြုတော်မူပြီး၍၊ ဝိသာခပုဏ္ဏမာယံ-ဝိသာခါနက္ခတ်နှင့်
 စန်းယုဉ်သော ပြည့်သောလရိရာနေ၌၊ (ကဆုန်လပြည့်နေ့၌) ဥရုဝေလဂါမေ-
 ဥရုဝေလရွာ၌၊ သုဇာတာယ-သုဇာတာမည်သော သဋ္ဌေးကတော်ကလေးသည်၊
 [ထိုအခါ၌ သားဦးရပြီးလေပြီ၊] ဒိန္နံ-လှူအပ်သော၊ ပက္ခိတ္တဒိဗ္ဗောဇံ-ထည့်ခတ်
 အပ်သော နတ်ဩဇာရှိသော၊ မဓုပါယသံ-ပျားရည်ဖြင့် ထည့်ခတ်အပ်သော
 နို့ဃနာကို၊ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ-ဘုဉ်းပေးတော်မူပြီး၍၊ [တစ်ခဲနက်ဖြစ်သော နို့ထမင်း
 ဖြစ်၍ “နို့ဃနာ” ဟု ခေါ်ကြ၏။]

မှတ်ချက်။

။အချို့ကား “စိန္တိတံ သတ္တသင်္ချေယျံ” စသည်ဖြင့် ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန်
 စိတ်ဖြင့် ကြံရာကာလသည် ခုနစ်အသင်္ချေ ကြာ၏၊ နှုတ်ဖြင့် ဆုတောင်းရာ ကာလသည်
 ၉ အသင်္ချေ ကြာ၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ပြောဆိုကြ၏၊ “ထိုစကားကို သံဂါယနာတင်
 အဋ္ဌကထာတို့၌ မလာသောကြောင့် မသင့်” ဟု ဋီကာသစ်၌ ပယ်ထားသည်။ [ကေစိ ပန
 မနောပဏိဓာနဝစိပဏိဓာနဝသေန အနေကဓာ အသင်္ချေယျ ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ ပုဗ္ဗသမ္ဘာရံ
 (လေးအသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းရှေ့က အဆောက်အဦးကို) ဝဒန္တိ၊ တဒယုတ္တမေဝ၊
 သင်္ဂဟာရုဇ္ဈာဒီသု အဋ္ဌကထာသု တထာ အဝုတ္တတ္တာ-ဋီကာသစ်။]

ပက္ခိတ္တဒိဗ္ဗောဇံ။

။အဋ္ဌကလာပရုပ်ရှစ်ပါးတွင် ပါဝင်သော မဟာဘုတ် ၄ ပါးကို
 မှီသော ဩဇာသည် လူ့ပြည်ဩဇာထက် နတ်ပြည်ဩဇာကသာ၍ ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်း
 အားရှိအောင် ထောက်ပံ့နိုင်၏၊ ထိုဩဇာကို ဘုရားရှင်၏ ကမ္မဇဝမ်းမီးသည်သာ ကြေကျက်
 စေနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုဩဇာကို နတ်တို့က ထည့်ခတ်ကြသည်။

မဓုပါယသံ။

။မနောဂဏာဒိဂိုဏ်း၌ပါဝင်သော ပယသဒ္ဓါသည် နို့ရည်အနက်ကို
 ဟော၏၊ “ပယသာ+သင်္ခတော ပါယသော” ဟု ထောမနိဓိ ဝိဂြိုဟ်ပြု၏၊ ဣပစ္စည်းကြောင့်
 ပါ၌ ဝုဒ္ဓိရောက်၏၊ မနောဂိုဏ်းဖြစ်၍ နဂိုက “ပယသံ” ဟု ရှိသောကြောင့် သ်အက္ခရာ
 လာရ၏၊ ထို့ကြောင့် “ပါယသံ” ပုဒ်သာ ပါ၌မှန်တည်း၊ ဋီကာသစ်၌ “ပါယ+အာသ” ဟု
 ကြံ၍ ဇွန်းဖြင့်သောက်၍လည်းဖြစ်၊ လက်ဖြင့်စား၍လည်း ဖြစ်သောကြောင့် “ပါတဗ္ဗောစ+
 သေး+အသိတဗ္ဗောစာတိ ပါယာသော” ဟု ဝိဂူဟပြု၏၊ ထိုဝိဂူဟ၌ အရေးကြီးသော
 “နို့ရည်” အနက်လည်း မပါ၊ ထိုဃနာနို့ဆွမ်းကား သောက်၍လည်း မဖြစ်ပါ၊ ပျားရည်ဖြင့်
 ထည့်ခတ်အပ်သောကြောင့် “မဓုပါယသံ” ဟု ခေါ်သည်၊ “မဓုနာ သိတ္တော (သွန်းလောင်း
 ထည့်ခတ်အပ်သော) ပါယသော” ဟု ပြု။

သာယာနုသမယေ-ညနေချမ်းအခါ၌၊ ဒက္ခိဏုတ္တရေန-တောင် မြောက် သွားရာလမ်းဖြင့်၊ ဗောဓိမဏ္ဍ-ဗောဓိမဏ္ဍိုင်သို့၊ ဝါ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗ ညုတဉာဏ်၏ကြည်လင်ရာ ညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင်သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်တော်မူပြီး၍၊ အဿတ္တဒုမရာဇာနံ-ညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင်မင်းကို၊ တိက္ခတ္တု-သုံးကြိမ်၊ ပဒက္ခိဏံ- အရိုအသေကို၊ ကတွာ-ပြုတော်မူပြီး၍၊ [သုံးကြိမ်လကျာရစ်လည်ပုံကို ဤနေရာ၌ မဖွင့်။] ပုဗ္ဗတ္တရဘာဂေ-အရှေ့မြောက်ထောင့်အဖို့၌၊ ဌိတော-ရပ်တော်မူလျက်၊ တိဏသန္တာရံ-မြက်အခင်းကို၊ (ကြွလာတော်မူစဉ် မြက်ရိတ်သမားပုဏ္ဏားသည် လှူအပ်သော ရှစ်ဆုပ်သောမြက်တို့၏ အခင်းကို)၊ သန္တရိတွာ-ခင်းတော်မူပြီး၍၊ တိသန္ဓိပလ္လင်္ဂံ-သုံးစပ်ရှိသော ထက်ဝယ်တင်ပလ္လင်ကို၊ ဝါ-သုံးထောင့်ရှိသော

ဒက္ခိဏုတ္တရေန။ ။ တောင်နှင့်မြောက် သွားရာလမ်းဖြစ်၍ “ဒက္ခိဏောစ-တောင် အရပ်ဖို့လည်း၊ ဥတ္တရောစ-လည်း၊ ဒက္ခိဏုတ္တရံ” ဟု ပြု၊ အချို့က ဗောဓိမဏ္ဍံ ပဝိသိတွာကို ကြည့်၍ “ဗောဓိပင်သို့ ဝင်ခါနီး၌ ဆိုအပ်သောစကား” ဟု ယူဆပြီးလျှင် “ဒက္ခိဏ ပစ္စိမုတ္တရေန” ဟု ဆိုလိုလျက် အလယ်ပုဒ်ကို ချွေထားသည်ဟု ဆိုကြသတတ်၊ ပဌမ တောင်အရပ်၌ ရပ်၍ ဗောဓိပင်သို့ ဝင်တော်မူမည်ဟု ကြံစည်တော်မူရာ မြေကြီး မငြိမ် မသက်ရှိသောကြောင့် ဝင်တော်မမူဘဲ၊ အနောက်အရပ်သို့ ကြွပြန်၏၊ ထို၌လည်း နည်းတူ ဖြစ်သောကြောင့် မြောက်အရပ်သို့ ကြွပြန်၏၊ ထို့အတူပင်တည်း၊ ထို့နောက် အရှေ့အရပ်၌ ရပ်တော်မူသောအခါ မြေကြီးငြိမ်သက်သောကြောင့် အရှေ့မြောက်ထောင့်အရပ်က ဗောဓိပင်သို့ ဝင်တော်မူသည်-ဟူလို၊-ဋီကာသစ်။

ဗောဓိမဏ္ဍံ။ ။ ဗောဓိတိ ဟိ ပညာ ဝုစ္စတိ၊ သာ ဧတ္ထ မဏ္ဍာ (ပသန္နာ) ဇာတာတိ သော ပဒေသော ဗောဓမဏ္ဍောတိ ပညာတော၊-ဝေရဉ္စကဏ္ဍသာရတ္ထဋီကာ၊ မဋိဓာတ်သည် ဤနေရာ၌ သုဒ္ဓိ (သန့်ရှင်းကြည်လင်ခြင်း) အနက်ဟောတည်း၊ ဘူဝါဒိဖြစ်၍ “မဏ္ဍာတိတိ မဏ္ဍာ” ဟု ပြုပါ၊ ဤဗောဓိမဏ္ဍာဟူသော အမည်သည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကိုရရာ တင်ပလ္လင်ခွေ အရပ်၏သာ မုချအမည်တည်း၊ ထိုနေရာနှင့် စပ်နေသော ဗောဓိပင်ကိုကား သဟစရဏနည်း သမိပျူပစာရအားဖြင့် ဗောဓိမဏ္ဍာဟု ခေါ်ရသည်။

အဿတ္တဒုမရာဇာနံ။ ။ “မာရပိဇယသဗ္ဗညုတဉာဏပုဋိလာဘာဒီဟိ ဘဂဝန္တံ အဿာသေတိ (နှစ်သက်စေတတ်၏) ဣတိ အဿတ္ထော” ဟု အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသုစိ ကြိုသည်၊ အာပုဗ္ဗ သာသ (တောသနေ) ဓာတ်၊ တပစ္စည်း ကာရိတ်ကျေ၊ အစ္စဂ္ဂတဘာဝေန (မြင့်တက်နေသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) အဇေယျာဗ္ဗမိသီသဂတဘာဝေန (သူတစ်ပါးတို့က မအောင်နိုင်အပ်သော အောင်မြေ အထွဋ်အထိပ်အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) သကလသဗ္ဗညုဂုဏပဋိလာဘာဋ္ဌာန ဝိရုဋ္ဌဘာဝေနစ (အလုံးစုံ သော သဗ္ဗညုဂုဏ်တော်တို့ကို ရရာဋ္ဌာန အဖြစ်ဖြင့် စသည်ပင် ပေါက်နေသည်၏အဖြစ် ကြောင့်လည်းကောင်း) ဒုမာနံ+ရာဇာတိ ဒုမရာဇာ၊ အဿတ္ထောနှင့် ကမ္မဓာရဲတွဲ။

တိသန္ဓိပလ္လင်္ဂံ။ ။ တင်ပလ္လင်ခွေသောအခါ ပေါင်ရင်းနှင့် ဒူးဆစ် စပ်နေ၏၊ ၂ဘက်အတွက် အစပ် ၂ ခုရ၏၊ ပေါင်အရင်းနှင့် ခါးလည်း စပ်နေ၏၊ ဤသို့ ၃ စပ်ရှိသည်၊ (တစ်နည်း) တင်ပလ္လင်ခွေ၍ ထိုင်သောအခါ ဒူးခေါင်း ၂ ဖက်သည် အပြင်ထွက်နေ၏၊

ထက်ဝယ် တင်ပလ္လင်ကို၊ အာဘုဇိတော-ဖွဲ့ခွေတော်မူပြီး၍၊ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ-လေးပါးသော အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသော၊ မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်-မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်ကို၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ-ရှေ့သွားကို၊ ကတွာ-ပြုတော်မူ၍၊ ဝီရိယာဓိဋ္ဌာန်-ဝီရိယကို အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းကို၊ အဓိဋ္ဌာယ-အဓိဋ္ဌာန်တော်မူပြီး၍၊ [အဓိဋ္ဌာန်နှင့် အဓိဋ္ဌာယကို အဘောဒဘောဒူပစာ ကြံပါ။] (တစ်နည်း) ဝီရိယာဓိဋ္ဌာန်-စွဲမြဲစွာ ဆောက်တည်အပ်သော ဝီရိယကို၊ အဓိဋ္ဌာယ-စွဲမြဲစွာ ဆောက်တည်တော်မူ၍၊ စုဒ္ဒသဟတ္ထပလ္လင်္ဂဝရဂတော-၁၄ တောင် အပြန်ကျယ်သော မြတ်သောပလ္လင်တော်သို့ ရောက်တော်မူသည်။ (ဟုတွာ-၅)။

သုဝဏ္ဏပိဋေ-ရွှေအင်းပျဉ်၌၊ ထပိတံ-ထားအပ်သော၊ ရဇတက္ခန္ဓံ-ငွေပင်စည်ကို၊ (ပိဋိတော- နောက်ကျောတော်၌၊ ကတွာ) ဝိယ-ပြုတော်မူသကဲ့သို့၊ ပညာသဟတ္ထံ-အတောင် ငါးဆယ်ရှိသော၊ ဗောဓိက္ခန္ဓံ-ဗောဓိပင်စည်ကို၊ (ဗောဓိပင်လုံးကို) ပိဋိတော- နောက်ကျောတော်၌၊ ကတွာ - ပြုတော်မူ၍၊

တင်ပါးလည်း အပြင်ထွက်နေ၏။ ဤသို့ တင်ပလ္လင်ခွေထိုင်နေပုံကို ဘေးမှ မျဉ်းကြောင်းတား၍ ကြည့်သောအခါ သုံးထောင့်ပုံသဏ္ဍာန် ထင်သည်။ ထို့ကြောင့် “တယော+သန္တယော (အစပ်, အထောင့်) ယဿာတိ တိသန္ဓိ၊ တိသန္ဓိစ+သော+ပလ္လင်္ဂောစာတိ တိသန္ဓိပလ္လင်္ဂော” ဟု ဋီကာတို့ ပြုကြသည်။

စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ။ ။ ဤပုဒ်ကို မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်နှင့် စပ်၍၊ ‘အတ္တ (မိမိ) မိတ္တော၊ မဇ္ဈတ္တော (ရန်သူမဟုတ် မိတ်ဆွေမဟုတ်သော အလတ်စား)၊ ဝေရီ၊ ဤ ၄ မျိုးကို အညီအမျှ သမအောင်ထားတတ်သော မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်ကို “စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ” ဟု ဆိုသည်။ (တစ်နည်း) ဝီရိယာဓိဋ္ဌာန်နှင့်စပ်၍၊ “ငါ၏ အရေ၊ အကြော၊ အရိုး၊ ဤ ၃ မျိုးသာ ကျန်ပါစေတော့၊ အသွေးအသားတို့တော့ ခြောက်ကပ်သွားပစေတော့” ဟု အဓိဋ္ဌာန်မှု ၄ ပါးကို “စတုရင်္ဂသမန္နာဂတ ဝီရိယာဓိဋ္ဌာန” ဟု ခေါ်သည်။

စုဒ္ဒသဟတ္ထပလ္လင်္ဂံ။ ။ စုဒ္ဒသ+ဟတ္တာ (ဝိတ္တတပ္ပမာဏဘာဝနေ) ယဿာတိ စုဒ္ဒသဟတ္တာ၊ (အမြင့်မဟုတ်၊ အပြန်အကျယ် ပမာဏအဖြစ်ဖြင့်) တစ်ဆယ့်လေးတောင် ရှိသော ပလ္လင်၊ ပရိ (သမန္တတော) အင်္ဂါယတိ-ပတ်ဝန်းကျင် အပိုင်းအခြားအားဖြင့် မှတ်သားအပ်၏။ ဣတိ ပလ္လင်္ဂော၊ ပရိ+အင်္ဂါ၊ ရံ ကိုလံ၊ ဣ ကို ယ၊ လျ ကို လပြု၊ ဒွေဘော်လာ၍ “ပလ္လင်္ဂံ” ဟု ဖြစ်၏။ (တစ်နည်း) “ပလ္လ+က” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ “ပလ္လံ (ကိလေသ ဝိဒ္ဓံသနံ)-ကိလေသာတို့ကို ဖျက်ဆီးမှုကို+ကရောတိတိ ပလ္လင်္ဂော” ဟုလည်း ကြံကြ၏။ ဤအလို ပလ္လံ၌ နိဂ္ဂဟိတိလာ (င်) ပြု၊ ကရဓာတိနောင် ကွပ်စွည်းသက်။ [“စုဒ္ဒသဟတ္ထ-အမြင့် တဆယ့်လေးတောင်” ဟု ယူကြသည်ကို ဋီကာသစ် ပယ်သည်။]

ရဇတက္ခန္ဓံ ပေ၊ ကတွာ။ ။ “ရဇတက္ခန္ဓံ ပိဋိတော ကတွာ ဝိယာတိ သမ္ပန္နော” ဟု ဋီကာသစ်၌ ရဇတက္ခန္ဓံ၏ အစပ်ကို ဥပမာနဘက်၌ “ပိဋိတော ကတွာ” ထည့်၍ စပ်ဖို့ရန် ပြ၏။ ထိုသို့ မစပ်ဘဲ “ရဇတက္ခန္ဓံဝိယ-သော၊ ဗောဓိက္ခန္ဓံ” ဟု စပ်လျှင်လည်း သင့်သည်သာ။

(တစ်နည်း) ပိဋိတော ကတွာ-ကျောပေးတော်မူ၍၊ မဏိဆတ္တေန-ပတ္တမြားထီးသည်။ (ဓာရိယမာနော) ဝိယ-ဆောင်းမိုးအပ်သကဲ့သို့၊ ဗောဓိသာခါယ-ဗောဓိပင်၏ အခက်သည်။ ဓာရိယမာနော-ဆောင်းမိုးအပ်သည်။ (ဟုတွာ)၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏေ-ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသော၊ စီဝရေ-သင်္ကန်းတော်၌၊ ပဝါဠသဒိသေသု-သန္တာနှင့်တူကုန်သော၊ ဗောဓိအင်္ဂုရေသု-ဗောဓိညွန့်တို့သည်။ ပတမာနေသု-ကျကုန်စဉ်၊ သူရိယေ-နေသည်။ အတ္ထံ-နေဝင်တောင်သို့၊ ဝါ-ဝင်ခြင်းသို့၊ ဥပဂစ္ဆန္တေ-ကပ်ရောက်လသော်၊ မာရဗလံ-မာရ်နတ်၊ မာရ်နတ်၏ စစ်တပ်ကို၊ (တစ်နည်း) မာရဗလံ-မာရ်နတ်၏အစွမ်းသတ္တိကို၊ ဝိဓမိတွာ-ပယ်ဖျောက်တော်မူပြီး၍၊ ပဌမယာမေ-ပဌမယာမိ၌၊ (ညဉ့်ဦးယာမိ၌) ပုဗ္ဗေနိဝါသံ-ရှေး၌နေအပ်ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ အနုဿရိတွာ-အောက်မေ့တော်မူပြီး၍၊ မဇ္ဈိမယာမေ-မဇ္ဈိမယာမိ၌၊ (သန်းခေါင်ယာမိ၌) ဒိဗ္ဗစက္ခု-ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ကို၊ ဝိသောဓေတွာ-သုတ်သင်တော်မူပြီး၍၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလေ-မိုးသောက်အခါ၌၊ [အရုဏ်မတက်မီ အရုဏ်တက်ခါနီးကို "ပစ္စုပ္ပန်" ဟု ခေါ်၏။ "ပစ္စုပ္ပန်" တိမိရံ ဝိနာသေတီတိ ပစ္စုပ္ပန်" ဟု ပြု၊ အကျယ်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ-အလုံးစုံသော ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ အာစိဏ္ဏေ-လေ့ကျက်တော်မူအပ်သော၊ (အလေ့အကျက်တော်ဖြစ်သော) ပစ္စယာကာရေ-အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏ ကျေးဇူးပြုပုံ အခြင်းအရာဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌၊ ဉာဏံ-ဉာဏ်တော်ကို၊ ဩတာရေတွာ-ချတော်မူ၍၊) သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ အာစိဏ္ဏံ-သော၊) အာနာပါနစတုတ္ထဈာန်-အာနာပါနစတုတ္ထဈာန်ကို၊ [ဤ၌လည်း "သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနမာစိဏ္ဏံ" ဟု ဝိဘတ်ပြင်၍ လိုက်။] နိဗ္ဗတ္တေတွာ-ဖြစ်စေတော်မူပြီး၍၊ တဒေဝ-ထိုစတုတ္ထဈာန်ကိုပင်၊ ပါဒကံ-

အတ္ထံ။ ။ "ပစ္ဆိမပဗ္ဗတံ" ဟု ဖွင့်၏။ အဘိဓာန်လာ အတ္ထသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ပစ္ဆိမပဗ္ဗတအနက်ကို ဖွင့်ခြင်းတည်း။ နာသအနက်ကို ယူ၍ "အတ္ထံ-ချုပ်ပျောက်ခြင်း ဝင်ခြင်း သို့" ဟုလည်း ပေးနိုင်ပါ၏။

မာရဗလံ။ ။ မာရေစ+မာရဗလဉ္ဇာတိ မာရဗလံ၊ မာရတစ်ပုဒ်ကျေ၊ (တစ်နည်း) မာရဿ-၏+လေ-အစွမ်းသတ္တိတည်း။ မာရဗလံ၊ ထို့ကြောင့် "မာရဿ ဝါ သာမတ္ထိယံ" ဟု တစ်နည်း ဖွင့်သည်။

ပစ္စယာကာရေ ဉာဏံ ဩတာရေတွာ။ ။ ဘုရားအလောင်းတော်သည် ဘုရားဖြစ်ခါနီးအခါ၌ သတ္တဝါတို့၏ အိုရေး နာရေး သေရေးတို့ကို တွေးတော်မူကာ လွန်စွာ သနားတော်မူသောကြောင့် ဤအိုမှု နာမှု သေမှုသည် အဘယ့်ကြောင့် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်းဟု စဉ်းစားတော်မူပြန်ရာ အကြောင်းဇာတိကို မြင်တော်မူသည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် အကြောင်းအဆက်ဆက်ကို ဉာဏ်တော်ဖြင့် စဉ်းစား ဆင်ခြင်တော်မူခြင်းကို "ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ ဉာဏ်တော်ကို သွင်းချခြင်း" ဟု ဆိုသည်။

ပါဒကံ-အခြေခံကို၊ ကတ္တာ-ပြုတော်မူပြီး၍၊ ဝိပဿနံ-ဝိပဿနာကို၊ ဝဗ္ဗေတွာ-
 ပွားစေတော်မူ၍၊ မဂ္ဂပဋိပါဠိယာ-မဂ်လေးပါး အစဉ်အားဖြင့်၊ အဓိဂတေန-
 ရအပ်သော၊ စတုတ္ထမဂ္ဂေန-စတုတ္ထမဂ်ဖြင့်၊ (အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်)၊ သဗ္ဗကိလေသေ-
 အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကို၊ ခေပေတွာ-ကုန်စေတော်မူ၍၊ သဗ္ဗဗုဒ္ဓဂုဏေ-
 သဗ္ဗညုတဉာဏ်စသော အလုံးစုံသော ဘုရားဂုဏ်တော်တို့ကို၊ ယံ ပဋိဝိဇ္ဇိ-
 အကြင် ထိုးထွင်းကာ သိတော်မူပြီ၊ ဣဒံ-ဤထိုးထွင်းကာ သိတော်မူခြင်းသည်၊
 အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ပညာကိစ္စံ-ပညာကိစ္စတည်း၊ [အာနာပါန
 စတုတ္ထဈာန် သမာဓိသည် အခြေခံပြုသောအခါ ဆုတ်နစ်လေပြီ၊ ထို့ကြောင့်
 ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကို သမာဓိကိစ္စဟု မဆိုဘဲ ပညာကိစ္စဟု ဆိုသည်။] ဧဝံ-
 ဤသို့လျှင်၊ သမာဓိ-သည်၊ ပညံ-သို့၊ ဝါ-ကို၊ န ပါပုဏာတိ-နိုင်၊ ဝါ-နိုင်။

[သီလ၏ သမာဓိကို မမှီပုံကို ဥပမာဆောင်၍ ထင်ရှားအောင် ပြလိုသော
 ကြောင့် “တတ္ထ ယထာ” စသည်ကို မိန့်။] တတ္ထ-ထိုသို့သီလ၏ သမာဓိကို
 မမှီခြင်း သမာဓိ၏ ပညာကို မမှီခြင်း၌၊ (အယံ-ဤဆိုအပ်လတ်ကား၊) ဥပမာ-
 တည်း၊) ဟတ္ထေ-တစ်လက်ဖက်၌၊ ဝါ-တစ်ဖက်လက်ထည်းက၊ ဝါ-လက်ခုပ်၌၊
 ဝါ-လက်ခုပ်ထည်းက၊ ဥဒကံ-ရေသည်၊ ပါတိယံ-သောက်ရေခွက်၌၊ ဝါ-
 သောက်ရေခွက်ထည်းက၊ ဥဒကံ-ရေသို့၊ ဝါ-ရေကို၊ န ပါပုဏာတိ-မံရောက်၊
 ဝါ-မမှီ၊ ပါတိယံ-၌၊ ဝါ-က၊ ဥဒကံ-သည်၊ ဃဋ္ဌေ-ရေခပ်အိုး၌၊ ဝါ-က၊
 [နောက်၌လည်း ဤသို့ ၂ နည်းချည်း ပေါးပါ။] ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ ဃဋ္ဌေ-
 ၌၊ ဥဒကံ-သည်၊ ကောလဓမ္မေ (ကောဠုဓမ္မေ)-၃၂ စိတ်ဝင်သော ထမင်းချက်အိုး၌၊
 ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ ကောလဓမ္မေ-၌၊ ဥဒကံ-သည်၊ စာဠိယံ-ထို့ထက်ကြီးသော
 အိုးစရည်း၌၊ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ စာဠိယံ-၌၊ ဥဒကံ-သည်၊ မဟာကုမ္ဘိယံ-

ဝိပဿနံ။ ။ဆတ္တိသကောဋီသတသဟဿမုခေန (ကုဋေသိန်းပေါင်း ၃၆ သိန်း
 အဦးပြုသဖြင့်) အာသဝက္ခယသင်္ခါတ မဟာဝဇီရညာဏဂမ္ဘံ ဂဏှာပနဝသေန
 (အာသဝက္ခယဉာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော မဟာဝဇီရညာဏ်၏ ကိုယ်ဝန်ကို ယူစေခြင်း၏
 အစွမ်းဖြင့်) ဝိပဿနံ ဘာဝေတွာ၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ရဖို့ရန် ဝိပဿနာရှုရာ၌
 သင်္ခါရတို့ကို တစ်ပါးမကျန် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သုံးသပ်တော်မူလေရာ ကုဋေသိန်းပေါင်း
 ၃၆ သိန်း ရှိသတတ်၊ ထိုဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးနောက်
 နေ့စဉ် ဝင်စားတော်မူအပ်သော ရှေ့နောက်ဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း “မဟာဝဇီရညာဏ်” ဟု
 ခေါ်နိုင်၏၊ ဤ၌ကား မဂ်ဉာဏ် (အထူးအားဖြင့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်) ကိုသာ မဟာဝဇီရ
 ဉာဏ်ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုအရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို ရဖို့ရန် ဝိပဿနာဘာဝနာကို ပွားများခြင်း
 သည် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တည်းဟူသော ကိုယ်ဝန်ကို ယူခြင်းနှင့် တူ၏၊ ထို့ကြောင့်
 “အာသဝက္ခယသင်္ခါတ မဟာဝဇီရ ညာဏဂမ္ဘံ ဂဏှာပနဝသေန” ဟု ဆိုသည်။

ထို့ထက်ကြီးသော ရေလျောင်းအိုး၌၊ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ မဟာကုမ္ဘိယံ ဥဒကံ၊ ကုသောဗ္ဗေ-ထူးအိုင်၌၊ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ ကုသောဗ္ဗေ ဥဒကံ၊ ကန္ဓရေ-ချောက်၌၊ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ ကန္ဓရေ ဥဒကံ၊ ကုန္ဓဒိယံ-မြစ်ငယ်၌၊ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ ကုန္ဓဒိယံ ဥဒကံ၊ ပဉ္စမဟာနဒိယံ-မြစ်ကြီးငါးသွယ်၌၊ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ ပဉ္စမဟာနဒိယံ ဥဒကံ၊ စက္ကဝါဠမဟာသမုဒ္ဒေ-စကြဝဠာ၏ အနီးဖြစ်သော မဟာသမုဒ္ဒရာ၌၊ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ၊ စက္ကဝါဠမဟာသမုဒ္ဒေ ဥဒကံ၊ သိနေရပါဒကေ- မြင်းမိုရ်တောင်ခြေ၌၊ မဟာသမုဒ္ဒေ-၌၊ ဥဒကံ န ပါပုဏာတိ။

ပါတိယံ-သောက်ရေခွက်၌၊ ဝါ-ထည်းက၊ ဥဒကံ-ကို၊ ဥပနိဓာယ-ထောက်စာ၍၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဥဒကံ-သည်၊ ပရိတ္တံ-နည်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ပေ ၊ သိနေရပါဒကမဟာသမုဒ္ဒေ-မြင်းမိုရ်တောင်ခြေ မဟာသမုဒ္ဒရာ၌၊ ဥဒကံ-ကို၊ ဥပနိဓာယ-၍၊ စက္ကဝါဠမဟာသမုဒ္ဒေ-၌၊ ဥဒကံ-သည်၊ ပရိတ္တံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဥပရူပရိ-အထက် အထက်ဖြစ်သော၊ ဗဟုကံ-များသော၊ ဥဒကံ-ကို၊ ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍၊ ဟေဋ္ဌာ ဟေဋ္ဌာ-အောက်အောက်ဖြစ်သော၊ ဥဒကံ-သည်၊ ပရိတ္တံ-သည်၊ ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ [တတ္ထယထာမှ ယထာကိုယူ၍ ပေးသည်။] ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဥပရိ ဥပရိ-အထက်အထက်ဖြစ်သော၊ ဂုဏေ-ဂုဏ်တို့ကို၊ ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့် ယူ၍၊ ဟေဋ္ဌာဟေဋ္ဌာ-အောက်အောက်ဖြစ်သော၊ သီလံ-ကို၊ ဝါ-သည်၊ အပ္ပမတ္တကံ-သေးငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ ဩရမတ္တကံ-ညံ့သော အတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ပနေတံ ဘိက္ခဝေ ဩရမတ္တကံ သီလမတ္တကန္တိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ)၊ အာဟ-ဟောတော်မူပြီ။

ဟတ္ထေ ပါတိယံ စသည်။ ။ဟတ္ထေတိ ဟတ္ထပသတေ၊ ကရပုဋေ ဝါ၊ ပါတိယန္တိ သရာဝဂေ၊ ဃဋေတိ ဥဒကဟရဃဋေ၊ ဒွတ္တိသဒေါဏ ဂဏနပ္ပမာဏံ ကုဏ္ဍံ ကောဠုမ္ဗော၊ [အဘိဓာန်၌ “ကောလမ္ဗ”ဟုလည်း ရှိ၏၊ ထမင်းအိုးဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ဒွတ္တိသဒေါဏဂဏန”ဟု ဖွင့်သည်။] တတော မဟတ္တရာ စာဋိ၊ တတောပိ မဟတီ မဟာကုမ္ဘိ၊ သောဏှိကုသောဗ္ဗော။

တေနာဟ။ ။ငါးကြီးဆီဖြင့် ငါးကြင်းကြော်သကဲ့သို့ မိမိဟူသော သံဝဏ္ဏနာ၏ သံဝဏ္ဏတဗ္ဗဝါကျကိုပင် လဒ္ဒဂုဏ်အဖြစ်ဖြင့် ပြလိုသောကြောင့် “တေနာဟ ၊ပေ၊ ဩရမတ္တကန္တိ”ဟု မိန့်သည်။...[ယဿာ ပါဠိယာ အတ္ထဝိဘာဝနတ္ထာယ ယာ သံဝဏ္ဏနာ ဝုတ္တာ၊ တဒေဝ (ထိုပါဠိတော်ကိုပင်) တဿာ (ထို သံဝဏ္ဏနာ၏) ဂုဏဘာဝေန ဒဿေတုံ တေနာဟာတိ အာဒိ ဝုတ္တံ၊ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ-ဋီကာသစ်။] ဤသို့ ဖွင့်သည်ကို မနှစ်သက်သော ဆရာတို့က နိဂုံးဟုလည်း ယူကြသည်။

[နိယာမံ] တေနဝုတ္တံ၊ တညံပါဠိပြန်က၊ လဒ္ဒဂုဏ်ပြ၊ ဆိုစကြ၏၊ နိဂုံးထင်လှ နောတတ္ထ။ [တေနဝုတ္တံနှင့် တေနာဟသည် သဘောတူတည်း။]

ယေန ပုတုဇ္ဇနောတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ (အတ္တော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) အာဒိစ္စပန္နုနာ-နေမင်း၏ ဆွေတော်မျိုးတော်ဖြစ်တော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓေန-မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ အန္ဓော-ပညာမျက်စိအားဖြင့် ကန်းသော၊ ဧကော-တစ်ယောက် သော၊ ပုထုဇ္ဇနော-ပုထုဇဉ်လည်းကောင်း၊ ကလျာဏော-ပညာမျက်စိ ကောင်းစွာ ရှိသည်ဖြစ်၍ ကောင်းသော၊ ဧကော-သော၊ ပုထုဇ္ဇနော-လည်းကောင်း၊ (ဣတိ-ဤသို့၊) ဒုဝေ-၂ ယောက်ကုန်သော၊ ပုထုဇ္ဇနာ-ပုထုဇဉ်တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော် မူအပ်ကုန်ပြီ။

တတ္ထ-ထို ၂ ယောက်သော ပုထုဇဉ်တို့တွင်၊ [အယံပုဒ်၊ သောပုဒ်တို့၌ စပ်။] ယဿ-အကြင်ပုထုဇဉ်၏၊ ခန္ဓဓာတာယတနာဒိသု-ခန္ဓာ၊ ဓာတ်၊ အာယတန အစရှိသော တရားတို့၌၊ ဥဂ္ဂဟ ပရိပုစ္ဆာသဝနဓာရဏ ပစ္စဝေက္ခဏာနိ-သင်ယူ ခြင်း၊ အဖန်ဖန် မေးမြန်းခြင်း၊ ကြားနာခြင်း၊ ဆောင်ရွက်မှတ်သားခြင်း၊ ဆင်ခြင်

အာဒိစ္စပန္နုနာ။ ။“အာဒိစ္စဿ+ပန္နု အာဒိစ္စပန္နု”ဟု ပြု၊ ထေရဂါထာ၊ ဧကနိပါတ၊ အဘယတ္ထေရဂါထာ၌ကား “အာဒိစ္စဝံသေ သမ္ဘူတတ္တာ အာဒိစ္စော+ပန္နု ဧတဿာတိ အာဒိစ္စပန္နု (ဘဂဝါ)”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ ထိုအလို “နေမင်းဟူသော ဆွေမျိုးရှိတော်မူ သော”ဟု ပေး၊ ထိုအဋ္ဌကထာ၌ အခြားတစ်နည်းလည်း ဖွင့်သေး၏။

ဒုဝေ ပုထုဇ္ဇနာ။ ။မူလပဏ္ဏာသ၊ မူလပရိယာယသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ ဤပုထုဇဉ် ၂ မျိုးကို ပြပြီးလျှင် “တေသု အန္ဓပုထုဇ္ဇနော ဝုတ္တာ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟု ထို နေရာ၌ အလိုရှိအပ်သော ပုထုဇဉ်ကို အတ္ထုဒ္ဓေသအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြသေး၏၊ ဤ၌ကား ထိုသို့ ထုတ်ပြဖွယ်မလို၊ ထုံးစံအတိုင်း ပုထုဇဉ် ၂ မျိုးရှိနေသောကြောင့် ၂ မျိုးရှိကြောင်း ကိုသာ ပြခြင်းဖြစ်သည်၊ ပုထုဇဉ်မှန်လျှင် အန္ဓဖြစ်စေ၊ ကလျာဏဖြစ်စေ ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်ကို မှန်ကန်အောင် မပြောနိုင်သည်ချည်းသာ၊ ပုထုဇဉ်ကို ထားပါဦး၊ အရိယာ-ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့သော်မှလည်း ဘုရားရှင်၏ဂုဏ်တော်ကို ကုန်စင်အောင် အမှန်အတိုင်း မပြော နိုင်ပါ။

ခန္ဓ ဝေ၊ ဒီသု။ ။ခန္ဓာ စသည်တို့၌ ကျွမ်းကျင်သော ဉာဏ်ကြောင့် ဤကား ဥပက္ကိလေသ (ညစ်ညမ်းသော ကိလေသာ) ဤကား ဥပက္ကိလေသ မဟုတ်ဟု သိနိုင်ခြင်း ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဗာဟုဿစူဂုဏ်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ခန္ဓ ဝေ၊ ဒီသု”ဟု ဆိုသည်၊ အာဒိဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တိုင်ရုံသာယူပါ၊ [ဃတော ခေါ ဘိက္ခု ခန္ဓ ကုသလော ဟောတိ၊ ဓာတု ဝေ၊ အာယတန ဝေ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒကုသလော ဟောတိ၊ ဧတ္တာဝတာ ခေါ ဘိက္ခု ဗဟုသုတော ဟောတိ။]

ဥဂ္ဂဟ၊ ပရိပုစ္ဆာ၊ သဝန။ ။ဝါစုဂ္ဂတကရဏံ ဥဂ္ဂဟော-စာအုပ် ပေစာ မရှိသေး သော ရှေးခေတ်၌ ဆရာအထံဝယ် ပါဠိကို နှုတ်တက်ရအောင် သင်ယူခြင်းသည် ဥဂ္ဂဟ မည်၏၊ အတ္ထဿ+ပရိပုစ္ဆနံ ပရိပုစ္ဆာ-ထို ပါဠိတော်၏ ခက်ဆစ်အဓိပ္ပာယ်ကို အဖန်ဖန် မေးခြင်းသည် ပရိပုစ္ဆာမည်၏၊ အဋ္ဌကထာဝသေန အတ္ထဿ သောတဒ္ဓါရ ပဋိဗဒ္ဓတာ ကရဏံ သဝနံ-အဋ္ဌကထာဖွင့် အနေအားဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သောတဒ္ဓါရနှင့် စပ်အောင်ပြုခြင်း (နားထောင်ခြင်း)သည် သဝနမည်၏။

စဉ်းစားခြင်းတို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ အယံ-ဤ ပုထုဇဉ်သည်၊ အန္တပုထုဇဉ်-
 အန္တပုထုဇဉ်မည်၏။ ဝါ-ပညာမျက်စိအားဖြင့် ကန်းသော ပုထုဇဉ်မည်၏။
 ယဿ-အကြင် ပုထုဇဉ်၏။ (ခန္ဓဓာတာယတနာဒီသု-တို့၌) တာနိ-ထို သင်ယူ
 ခြင်း၊ အဖန်ဖန် မေးမြန်းခြင်း၊ ကြားနာခြင်း၊ ဆောင်ရွက်မှတ်သားခြင်း၊ ဆင်ခြင်
 စဉ်းစားခြင်းတို့သည်၊ အတ္ထိ-ရှိကုန်၏။ သော-ထိုပုထုဇဉ်သည်၊ ကလျာဏပုထုဇဉ်
 နော-ကလျာဏပုထုဇဉ်မည်၏။ ဝါ-ပညာမျက်စိ ကောင်းစွာရှိသည်ဖြစ်၍
 ကောင်းသော ပုထုဇဉ်မည်၏။

[ပုထုဇဉ်အပြားကို ပြပြီး၍ ဝစနတ္ထကိုပြလိုသောကြောင့် “ဒုဝိဓောပိ” စသည်
 ကို မိန့်။] ပန-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ပန-ပဘောဒမတစ်ပါး ဝစနတ္ထကို ဆိုဦးအံ့၊
 ဒုဝိဓောပိ-၂ ပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဧသ (ဧသော)-ဤပုထုဇဉ်သည်၊
 ပုထုနံ-များစွာကုန်သော ကိလေသာအစရှိသည်တို့ကို၊ ဇနနာဒီဟိ-ဖြစ်စေခြင်း
 အစရှိကုန်သော၊ ကာရဏေဟိ-အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ပုထုဇဉ်နော-ပုထုဇဉ်
 မည်၏။ ဝါ-တစ်နည်း၊ ပုထုဇဉ်နောဂတ္တာ-များစွာသော လူတို့၏အတွင်း၌

ဓာရဏပစ္စဝေက္ခဏံ။ ။ ဗျဉ္ဇနတ္ထာနံ သုနိက္ခေပ သုနယနေန မဗ္ဗဿ ပရိဟရဏံ
 ဓာရဏံ-သဒ္ဓါတို့ကို မှန်ကန်စွာထားခြင်း အနက်တို့ကို မှန်ကန်စွာ သိခြင်းအားဖြင့် ပါဠိ
 တော်ကို အာဂုံနှုတ်တက် ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ဓာရဏမည်၏။ [“သုနိက္ခိတ္တဿ ဘိက္ခဝေ
 ပဒဗျဉ္ဇနဿ အတ္ထောပိ သုနယော ဟောတိ” ဟူသော ဒုကင်္ဂတ္ထရ ဗာလဝဂ်ကို ထောက်၍
 ဗျဉ္ဇန၊ သုနိက္ခေပ၊ အတ္ထသုနယနဟု တွဲပါ။] ဧဝံ သုတဓာတပရိစိတာနံ-ဤသို့ ကြားနာ
 ဆောင်ရွက် လေ့ကျက်အပ်ပြီးတရားတို့ကို၊ ဝိတက္ကနံ မနသာနုပေက္ခနံ ပစ္စဝေက္ခဏံ-
 ကြံစည်ခြင်း၊ စိတ်ဖြင့် အဖန်ဖန် ရှုဆင်ခြင်ခြင်းသည် ပစ္စဝေက္ခဏမည်၏။

ယဿ-တာနိ အတ္ထိ။ ။ ကလျာဏပုထုဇဉ် ဖြစ်ဖို့ရန် ခန္ဓာ၊ ဓာတ်၊ အာယတန၊
 ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တို့၌ ဥဂ္ဂဟမှစ၍ ပစ္စဝေက္ခဏတိုင်အောင် ရှိရမည်၊ ယခုခေတ် ခန္ဓာငါးပါး
 စသည်တို့၌ သရုပ်ရေတွက်တတ်ရုံ အရကောက်တတ်ရုံမျှဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တိုင်အောင်
 ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် မသိသေးလျှင် “ကလျာဏပုထုဇဉ်” ဟု မခေါ်နိုင်သေးပါ။ သို့သော် ကလျာဏ
 ပုထုဇဉ် အစစ် မဖြစ်တတ်သော်လည်း ကုသိုလ် အကုသိုလ်၏သဘောကို အထိုက်
 အလျောက် ခွဲခြား၍ နားလည်လျှင် “အန္တပုထုဇဉ်” ဟုလည်း မဆိုထိုက်ပါပေ။

ပုထုနံ။ ။ ပုထုနံဟုရှိရာ၌ အဘိဓာန် (၇၀၀)၌ ပြန့်ကျယ်ခြင်း အနက်ကို ဟော
 သော နာမ်ပုထုသဒ္ဓါတည်း၊ “ပုထတိ မဟန္တဘာဝေန ပတ္တရတီတိ ပုထ” ဟု ဓာတွတ္ထ
 သင်္ဂဟ၌ ဝိဂ္ဂဟပြု၏။ ပုထဓာတ်၊ ဝိတ္တာရအနက်ဟော၊ ဥပစ္စည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပုထုနံ” ဟု
 ပါဠိ၌ ရှိနိုင်ပြန်သည်။ [“ပုထုဇန” ဟု ဇူသံယုဂ် ရှိခြင်းကား သက္ကတသို့လိုက်၍ ရှိခြင်း
 တည်း။]

ပုထုဇနော။ ။ သက္ကတ၌ “ပြီထက်” ဟု အဗျယ (နိပါတ်) ပုဒ်ရှိ၏။ ထိုနိပါတ်
 သည် ပါဠိ၌ ပုထ (ပုထု) နိပါတ်ဖြစ်လာ၏။ [ဝဇ္ဇနေတု ဝိနာ နာနာ၊ အန္တရေန ရိတေ
 ပုထု- (၁၁၃၇) အဗျယဝဂ်၊ အဘိဓာန်။] သက္ကတ၌ နောက်ပုဒ်နှင့် ယှဉ်တွဲသောအခါ

ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (များစွာသော လူအပေါင်းတွင် ပါဝင်ကုန်သည် ၏ အဖြစ်ကြောင့်) ပုထုဇ္ဇနော-မည်၏။ ဝါ-တစ်နည်း၊ အယံ ဇနော-ဤလူ အပေါင်းသည်၊ ပုထု (ပုထု)-အရိယာတို့မှ အသီးအခြားသာတည်း၊ [နောက်၌ “ဝိသံယေဝ” ဟု ဖွင့်လတံ့] ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပုထုဇ္ဇနော-မည်၏။ [ဒုဝိစော ပေသ၌ ဇေသကို ဤ “ပုထုဇ္ဇနော” ပုဒ်တို့၌ စပ်၊ ဇေသနှင့် ပုထုဇ္ဇနောတို့အရချင်း တူနေသော်လည်း “ဣတိပိ သော ဘဂဝါ ၊ပေ၊ ဘဂဝါ” ၌ကဲ့သို့ နာမပူဇာန ဝါစက ဂုဏပူဇာနဝါစကဟု ခွဲပါ၊ ဂုဏ်ဟူရာ၌လည်း မကောင်းဂုဏ်ဟု မှတ်ပါ။] ဟိ-ချဲ့၊ သော-ထိုပုထုဇော်သည်၊ ပုထုနံ-များစွာကုန်သော၊ နာနပုကာရာနံ- အမျိုးမျိုးသော အပြားရှိကုန်သော၊ [ပုထုနံကို ထပ်ဖွင့်သည်။] ကိလေသာဒိနံ- ကိလေသာ အစရှိသည်တို့ကို၊ [အာဒိဖြင့် နောက် သာကေပါဠိ၌လာသော ဂတိ၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ သတ္တာ၊ စသည်တို့ကို ယူ။] ဇနနာဒီဟိ-ဖြစ်စေခြင်း အစရှိကုန် သော၊ ကာရဏေဟိ-အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ပုထုဇ္ဇနော-မည်၏။

ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ ပုထုကိလေသေ ဇနေန္တိတိ ပုထုဇ္ဇနာ ၊ပေ၊ ပုထု ပဉ္စဟိ နိဝရဏေဟိ အာဂုတာ နိဂုတာ သြဂုတာ ပိဟိတာ ပဋိစ္စန္ဒာ ပဋိကုဇ္ဇိတာတိ ပုထုဇ္ဇနာတိ-ဟူ၍၊ (အာဟ-အရှင်သာရိပုတြာ ဟော တော်မူပြီ) ပုထုကိလေသော-များစွာကုန်သော ကိလေသာတို့ကို၊ ဇနေန္တိ- ဖြစ်စေတတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပုထုဇ္ဇနာ-ပုထုဇ္ဇနတို့မည်၏။ [“ယေ

ကံသည် (ဂံ) ဖြစ်၍ “ပြီထင်ဇန” ဟု ဖြစ်၏။ ပါဠိ၌ ဂံ အစား ဒွေဘော်လာ၍ “ပုထုဇ္ဇန” ဟု ဖြစ်၏။ နိပါတ်ပုဒ်ရင်းမှာ ဝိဘတ်ကျေမြဲဖြစ်၍ ဝိဘတ်အမျိုးမျိုး၊ ပုဒ်အမျိုးမျိုးဖြင့် “ပုထု” ဟု ချည်း ရှိသည်။

ယထာဟ။ ။ “သော ဟိ ၊ပေ၊ ပုထုဇ္ဇနော” ဖြင့် ဂါထာပုဗ္ဗမု၏ အကျယ်ကိုပြ၏။ “ပုထု ကိလေသေ ဇနေန္တိ” စသည်ကား မဟာနိဒ္ဒေသ၊ အဋ္ဌကဝဂ်၊ တိဿမေတ္တေယျ သုတ်နှင့် ပုရာဏဒေသုတ် ပါဠိတော်တည်း၊ ဤပါဠိတော်ဖြင့် “ဇနနာဒီဟိ” ၌ အာဒိဖြင့် ယူအပ်သော အနက်အကျယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုစကား၏ သာကေကိုလည်းကောင်း ပြ၏။ ထို့ကြောင့် “ပုထု ကိလေသေ ဇနေန္တိ” စသော စကားကို ဝိတ္ထာရနှင့် သာကေ ၂ မျိုး ရသောကြောင့် “အဗ္ဗသေစနဂရသိနာနနည်း” ဟု မှတ်ပါ။

ပုထု ကိလေသေ ဇနေန္တိ။ ။ “ကိလေသေ” သည် ပုထုနိပါတ်၏ အဘိဓေယျ အနက်ပြတည်း၊ ပုထုနှင့် ကိလေသေသည် သမာသံ မဟုတ်၊ ပုထုနိပါတ်နောင် ဒုတိယာ ယောဝိဘတ် ကျေ၊ “ပုထု ကိလေသေ ဇနေန္တိ” ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုဖို့ရန် ပြ၏။ ဇနေန္တိတိ ဇနာ- ဖြစ်စေတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ပုထု-များစွာသော ကိလေသာတို့ကို၊ ဇနာ-ဖြစ်စေတတ် သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တည်း၊ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့၊ ပုထုဇော်တို့သည် မည်သည့်ကိလေသာကိုမျှ မပယ်နိုင် သေးသောကြောင့် ကိလေသာအားလုံးကို ဖြစ်စေနိုင်ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကြသည်- ဟူလို။

သတ္တာ ပုထု ကိလေသေ ဇနေန္တိ ဣတိ တေ သတ္တာ ပုထုဇ္ဇနာ” ဟု အကျယ်ပေး လိုလျှင် ပေးပါ။ နောက်ဝါကျတို့၌လည်း နည်းတူ။] ပုထု အဝိဟတသက္ကာယ ဒိဋ္ဌိကာ-များစွာကုန်သော မဂ်ဖြင့် မပယ်သတ်အပ်သေးသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ရှိကုန်၏။ ဣတိ ပုထုဇ္ဇနာ၊ ပုထုသတ္တာရာနံများစွာကုန်သော ဆရာတို့၏။ မုခံ- မျက်နှာကို၊ ဥလ္လောကီကာ-မော်၍ ကြည့်ခြင်းရှိကုန်၏။ (တစ်နည်း) ဥလ္လော ကကာ-မော်၍ ကြည့်တတ်ကြကုန်၏။ ဣတိ ပုထုဇ္ဇနာ၊ ပုထုသဗ္ဗဂတိဟိ-များစွာ

ပုထု ပေ၊ ဒိဋ္ဌိကာ။ ။ဝိဂြိုဟ်ပြုဖို့ပြသော ဝါကျပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “တာ+ ဇနေန္တိ၊ တာဟိ ဇနိတာတိ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ” ဟု နိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာနှင့် ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။ ဆိုလိုရင်းကား- “ဇနေန္တိတိ ဇနာ၊ ပုထု-များစွာသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ၂၀ တို့ကို+ဇနာ-ဖြစ်စေ တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တည်း။ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့” ဟုလည်းကောင်း “ဇနိယန္တေတိ ဇနာ၊ ပုထု- များစွာသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတို့သည်+[ပုထုနောင် ဟိဝိဘတ်ကျေ၊] ဇနာ-ဖြစ်စေအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တည်း။ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့” ဟူသည်တည်း။

တစ်နည်း။ ။ဋီကာ၌ “အဝိဃာတမေဝ ဝါ ဇနသဒ္ဓေါ ဝဒတိ” ဟု မူလဋီကာကို နည်းမှီ၍ ဖွင့်၏။ ဆိုလိုရင်းကား- “ဇနိတာတိ ဇနာ-ဖြစ်စေအပ်သော တရားတို့” ဟု သဒ္ဓတ္ထ ဖြစ်သော်လည်း ဖြစ်ခြင်းမျှကို မယူရ။ “မပယ်သတ်အပ်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်တိုင်အောင် ယူပါ။ ထို့နောက် “ပုထု+ဇနာ+ယေသံတိ ပုထုဇ္ဇနာ-ဖြစ်စေအပ် မပယ်သတ်အပ်သေးသော များစွာသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ရှိသူတို့” ဟု ပြပါ။ [“ဣမသုပ္ပါဒါ ဣဒံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဥပ္ပါဒေါတိ န ဇနနမတ္တံ အဓိပ္ပေတံ၊ အထခေါ အနိရောဓောပီတိ အဝိဃာတံ ဇနသဒ္ဓေါ ဝဒတိတိ အာဟ-ဤအကြောင်းတရား၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဤအကျိုးတရားသည် ဖြစ်” ဟု ရာဋ္ဌိ ဥပ္ပါဒအရ ဖြစ်ခြင်းအနက်မျှကို အလိုမရှိအပ်။ စင်စစ်မှာ-မချုပ်ခြင်းအနက်ကိုလည်း အလိုရှိ အပ်၏။ မချုပ်ဟူသည်လည်း မပယ်သတ်အပ်သေးခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “အဝိဃာတံ ဇနသဒ္ဓေါ ဝဒတိ” ဟု ဆိုသည်။ တတ္ထာယံ ဇနသဒ္ဓေ နယော၊ ဇနိတာတိ ဇနာ၊ အဝိဟတာတိ အတ္ထော၊-ဓမ္မသင်္ဂဏီ အနုဋီကာ။]

ပုထု ပေ၊ မုခုလ္လောကီကာ။ ။ပုထုဇဉ်တို့သည် မိမိတို့ကိုယ်တိုင်က ဆရာ၏ အကြောင်းကို ကောင်းကောင်း မဆုံးဖြတ်နိုင်ရကား (တချို့မှာ ဘုရားတည်းဟူသော ဆရာနှင့် တွေ့ ရသည့်တိုင်အောင် တိတ္ထိဆရာတို့သို့ ပြောင်း၍ ကိုးကွယ်တတ်သေးရကား) ဆရာများစွာတို့၏ မျက်နှာကို ဖူးမျှော်တတ်ကြ၏။ ဤစကားသည် ဆရာသမားများခြင်း၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်သောစကားတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဇနေန္တိတိ ဇနာ၊ ပုထု+ဇနာ (မိမိကိုယ် ဖြစ်စေတတ်သော ဆရာတို့သည်။) ဧတေသံတိ ပုထုဇ္ဇနာ” ဟု ဝစနတ္ထပြပါ။

မုတ်ချက်။ ။အဋ္ဌသာလိနီ ယောဇနာ၌ “ဥလ္လောကနံ ပေက္ခနံ (ကြည့်ရှုခြင်း) ဥလ္လောကံ-ခြင်း၊ မုခဿ+ဥလ္လောကံ မုခုလ္လောကံ၊ တံ ဧတေသံတိ မုခုလ္လောကီကာ” ဟု အဿတ္ထိအနက်၌ ဣကပစ္စည်းဟု ဆို၏။ ဧကဂုံတ္တရ၊ အစ္စရာသံဃာတဝဂ် အဋ္ဌကထာ၌ ကား “မုခုလ္လောကကာ” ဟု တွေ့ရ၏။ “ဥ+လောက-ဒဿနံ” ဓာတ်နောင် ဏျဂပစ္စည်းဖြင့် ပြီးနိုင်သောကြောင့် သာ၍သန့်ရှင်း၏။ [ဥလ္လောကေန္တိတိ ဥလ္လောကကာ၊ မုခံ+ဥလ္လောကကာ မုခုလ္လောကကာ။]

ကုန်သော အလုံးစုံသော ဂတိတို့မှ၊ အပုဋ္ဌိတာ-မထသေးကုန်၊ ဣတိ ပုထုဇ္ဇနာံ ပုထုနာနာဘိသင်္ခါရေ-များစွာကုန်သော အမျိုးမျိုးသော အဘိသင်္ခါရတို့ကို၊ အဘိသင်္ခါရောန္တိ-ပြုစီမံတတ်ကုန်၏။ ဣတိ ပုထုဇ္ဇနာ၊ ပုထု နာနာ ဩပေဟိ-များစွာကုန်သော အမျိုးမျိုးသော ဩပေဟိတို့သည်၊ ဝယန္တိ-မျှောအပ်ကုန်၏။ ဣတိ ပုထုဇ္ဇနာ၊ [“ဝယန္တိတိ ပုထုဇ္ဇနာ”ဟု ပုထုဇ္ဇနာပုဒ်ပါသည်လည်း ရှိ၏။ မပါသည်လည်း ရှိ၏။ မပါလျှင် ထည့်ပေး။] ပုထု နာနာသန္တာပေဟိ-များစွာကုန်သော အမျိုးမျိုးသော ရာဂမီး အစရှိသည်တို့သည်၊ သန္တပုန္တိ-ပြင်းစွာ ပူလောင်အပ်ကုန်၏။ ဣတိ ပုထုဇ္ဇနာ၊ ပုထုနာနာ ပရိဋ္ဌာပေဟိ-များစွာကုန်သော အမျိုးမျိုးသော ကိလေသာအပူတို့သည်၊ ပရိဋ္ဌယန္တိ-ထက်ဝန်းကျင် လောင်အပ်ကုန်၏။ ဣတိ ပုထုဇ္ဇနာ။

ပုထု ပေ၊ အပုဋ္ဌိတာ။ ။ဤစကားလည်း “များစွာသောဂတိတို့မှ+မထနိုင်ကြသေး”ဟု ဆိုသဖြင့် “များစွာသော ဂတိရှိကြ၏”ဟူသော အနက်ကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် “ဇေနတဗ္ဗာ-ဖြစ်စေထိုက်သော ဂတိတို့တည်း၊ ဣတိ ဇနာ၊ (တစ်နည်း) ဇာယန္တိ ဇ္ဇောတိ ဇနာ-ဖြစ်ရာဂတိတို့”ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ “ပုထု-များစွာကုန်သော+ဇနာ-ဖြစ်စေထိုက်သော ဂတိတို့သည်၊ ဝါ-ဖြစ်ရာဂတိတို့သည်၊ ဧတေသံတိ ပုထုဇ္ဇနာ”ဟု ပြ။

ပုထု ပေ၊ အဘိသင်္ခါရောန္တိ။ ။“များစွာသော အဘိသင်္ခါရတို့ကို ပြုတတ်ကြ၏”ဟု ဆိုသဖြင့် “များစွာသော အဘိသင်္ခါရတို့ ရှိကြ၏”ဟူသော အနက်ကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် “ဇာယန္တိ ဧတေဟိတိ ဇနာ-သတ္တဝါတို့၏ဖြစ်ကြောင်း ပုညာဘိသင်္ခါရ စသောတရားတို့”ဟု ပြ၍ “ပုထု+ဇနာ (ဖြစ်ကြောင်းအဘိသင်္ခါရတို့သည်) ဧတေသံတိ ပုထုဇ္ဇနာ”ဟု ပြပါ။ (တစ်နည်း) “ဓာတူနံ အနေကတ္တတ္တာနှင့်အညီ၊ ဇနဓာတ်သည်ပင် ဤနေရာ၌ အဘိသင်္ခါရဏအနက်ကိုလည်းကောင်း၊ နောက်၌ ဝဟန သန္တပုန စသောအနက်များကိုလည်းကောင်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ဇေနန္တိတိ ဇနာ”ဟု ပြ၍ “ပုထု-များစွာသော အဘိသင်္ခါရတို့ကို+ဇနာ-ပြုစီမံတတ်သူတို့တည်း၊ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့”ဟု ပြပါ။

ပုထု ပေ၊ ဝယန္တိ။ ။“များစွာသော ဩပေဟိတို့သည် မျှောအပ်သူတို့”ဟု ဆိုသဖြင့် “များစွာသော ဩပေဟိသူတို့”ဟူသောအနက်ကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် “ဇာယန္တိ ဧတေဟိတိ ဇနာ-သတ္တဝါတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဩပေဟိ”ဟု ပြ၍ “ပုထု+ဇနာ ဧတေသံတိ ပုထုဇ္ဇနာ”ဟု ပြပါ။ (တစ်နည်း) ဇနဓာတ်၏ ဝဟနအနက်ကို ယူ၍ “ပုထု-များစွာသောဩပေဟိတို့သည်+ဇနာ-မျှောအပ်သော သတ္တဝါတို့တည်း၊ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့”ဟုလည်း ပြပါ။

ပုထု ပေ၊ သန္တပုန္တိ။ ။ပြင်းစွာ ပူလောင်တတ်သောကြောင့် ရာဂမီးစသည်ကို “သန္တာပ”ဟု ခေါ်၏။ ဇာယန္တိ ဧတေဟိတိ ဇနာ၊ ပုထု+ဇနာ (ဖြစ်ကြောင်း ရာဂစသော အပူတို့သည်) ဧတေသန္တိ ပုထုဇ္ဇနာ၊ “ပရိဋ္ဌယန္တိ”ဟူသော နောက်ဝါကျ၌လည်း နည်းတူ၊ ကိလေသာအားလုံးကို “ပရိဋ္ဌာဟ”ဟု ခေါ်သည်။ ဤ ၂ ဝါကျတို့၌လည်း “ဇာယန္တိ ဧတေဟိတိ ဇနာ”ဟု ပြ၍ “ပုထု+ဇနာ (ရာဂစသော မီးတို့သည်၊ ရာဂစသော ကိလေသာအပူတို့သည်) ဧတေသန္တိ ပုထုဇ္ဇနာ။ [ပုထု-များစွာသောရာဂစသော မီးတို့သည်၊ ဇနာ-ပူအပ်လောင်အပ်သူတို့တည်း၊ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့”ဟုလည်း ပြပါ။]

ပုထု-များစွာကုန်သော ကာမဂုဏ်တို့၌၊ ပဉ္စသု-ကုန်သော၊ ကာမဂုဏေသု-
တို့၌၊ ရတ္တာ-ဆိုးရည်စွဲသကဲ့သို့ တပ်စွဲနေကုန်ပြီ၊ ဂိဒ္ဓါ-လွန်စွာ မက်မောကုန်ပြီ၊
ဂမိတာ-ကြံစည်တတ်သော ရာဂဖြင့် တောင့်တ စွဲလမ်းကြကုန်ပြီ၊ (တစ်နည်း)
ဂမိတာ-အပြည်ခက်အောင် ထုံးဖွဲ့အပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်ကြကုန်ပြီ၊ မုစ္ဆိတာ-မိန်းမော
တွေဝေသကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ အဇ္ဈောသန္နာ - လွမ်းမိုးသက်ရောက်အပ်ကုန်ပြီ၊

ပုထု ပေ၊ ရတ္တာ၊ ဂိဒ္ဓါ။ ။ပုထုကို “ပဉ္စသု ကာမဂုဏေသု”ဟု ဖွင့်၏၊ ပုထုနောင်
သုဝိဘတ် အကြေကြပါ၊ “ကာမဂုဏ်တို့၌ တပ်မက်တတ်”ဟု ဆိုသဖြင့် “ကာမဂုဏ်တို့၌
ဖြစ်သော ရာဂဂေစေသည် ရှိသူများ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဇာယတိတိ ဇနော-
ဖြစ်တတ်သော ရာဂဂေစေသည်”ဟု ပြု၍၊ “ပုထု+ဇနော ဇတေသန္တိ ပုထုဇနာ-များစွာ
သော+ဖြစ်တတ်သော ရာဂဂေစေသည်ရှိသူတို့”ဟု ပြုပါ၊ (တစ်နည်း) “ဇာယန္တိတိ ဇနော-
ဖြစ်တတ် တပ်မက်တတ်သူတို့၊ ပုထုသု+ဇနော ပုထုဇနာ”ဟု မူလဋီကာ ပြု၏။

ရတ္တာ ဂိဒ္ဓါစသည်။ ။ရတ္တာ ဂိဒ္ဓါစသောသဒ္ဓါတို့သည် တဏှာ ရာဂ ကာမစ္ဆန္တ
ရှိသူကိုချည်း ဟောသောကြောင့် ပရိယာယ်သဒ္ဓါများ ဖြစ်ကြ၏၊ သို့သော် သဒ္ဓါနက်
အားဖြင့်ကား ထူးကြ၏၊ ထို့ကြောင့် အဝတ်ဖြူကို ဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးသောအခါ နဂိုဖြူသော
အဆင်းမှ ပြောင်းလွဲ၍ ဆိုးရည်စွဲနေသကဲ့သို့ ဆန္ဒရာဂဖြင့် ကာမဂုဏ်တို့၌ ဆိုးထားသူ
တပ်စွဲနေသူတို့ကို “ရတ္တာ”ဟု ခေါ်ရသည်၊ ရန္တုဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ရဋ္ဌိသု-တပ်စွဲကုန်ပြီ၊
ဣတိ ရတ္တာ၊ ဂိဓေဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဂိဓေဓာတ်သည် အလွန်လိုချင်ခြင်း အနက်ကိုဟော၏၊
ထို့ကြောင့် “ဂိဋ္ဌိသု-အလွန်လိုချင်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ ဂိဒ္ဓါ”ဟု ပြု။[ရတ္တာ ဂိဒ္ဓါတိ အာဒိ
ပရိယာယဝစနံ၊ အပိစ (သို့သော်လည်း) ရတ္တာတိ ဝတ္ထုဝိယ ရဂံဇာတေန စိတ္တဿ
ဝိပရိဏာမကရေန ဆန္ဒရာဂေန ရတ္တာ၊ ဂိဒ္ဓါတိ အဘိကင်္ခနသဘာဝေန အဘိဂိဇ္ဈနေန
ဂိဒ္ဓါ-ဋီကာသစ်။]

ဂမိတာ။ ။မဟာနိဒ္ဒေသ-ဂုဟန္တကသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ “ဂမိတာတိ သင်္ကပ္ပရာဂေန
ပစ္စာသိသမာနာ ဟုတွာ ဂမိတာ”ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအလို (ဂမိဓာတ် မရှိသောကြောင့်) ဂါဓ
ဓာတ်၏ ဣစ္ဆာအနက်ကို ဖွင့်သည်ဟု ကြံဖွယ်ရှိ၏၊ ဂါ၌ ရဿပြုပါ၊ ဋီကာသစ်၌ကား
“ဂမိတာတိ ဂန္တိတာဝိယ (ထုံးဖွဲ့အပ်ကုန်သကဲ့သို့) ဒုမ္မောစနိယဘာဝေန (အဖြေခက်ကုန်
သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်) တတ္ထ ပဋိပဒ္ဓါ”ဟု ဖွင့်၏၊ [မူလပ-မူလပရိယာယဝဂ်၊ (၁) သုတ်
ဋီကာမှ ယူထားသော အဖွင့်တည်း။] ဤအလို ဂါဓဓာတ်၏ ဂန္တနအနက်ကို ဖွင့်သည်ဟု
ကြံသင့်သည်၊ နောက်ဆရာတို့ကား “ဂထိတာ”ဟု ပြင်ကြ၏၊ သို့သော် “ဂထ”ဓာတ်ဟု
မတွေ့ရ။

မုစ္ဆိတာ။ ။မုစ္ဆိတာ၌ မုစ္ဆဓာတ်သည် တွေဝေခြင်း အနက်ဟောတည်း၊ ကိလေသာ
ဝိသနဝသေန (ကိလေသာ ဘီလူး ပူးဝင်ခြင်း၏အစွမ်းကြောင့်) ဝိသညိဘူတာဝိယ အနည
ကိစ္စမောဟံ သမာပန္နာ-သညာကင်းသကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်လျက် ကာမဂုဏ်မှတစ်ပါး အခြား
ကိစ္စတို့၌ စိတ်မဝင်စားနိုင်လောက်အောင် တွေဝေခြင်းသို့ ရောက်ကုန်ပြီ-ဋီကာသစ်၊
မုစ္ဆိသူတိ မုစ္ဆိတာ။[ပဏ္ဏာသဋီကာနှင့် အနည်းငယ်သာ ကွဲ၏၊ ထိုဋီကာ၌ ပါ၌ပျက်ဟန်
တူသည်။]

(တစ်နည်း) အဇ္ဈောသိတာ-မျိုး၍ ပြီးဆုံးကုန်ပြီ၊ လဂ္ဂါ-ကပ်ငြိကုန်ပြီ၊ လဂိတာ-ကပ်ငြိခြင်းသို့ ရောက်ကုန်ပြီ၊ (တစ်နည်း) လဂ္ဂိတာ-လွန်စွာဖြစ်သော ကပ်ငြိခြင်း ရှိကုန်ပြီ၊ ပလိဗုဒ္ဓါ-ဆက်စပ်နေကုန်ပြီ၊ (တစ်နည်း) ပလိဗုဒ္ဓါ-နှိပ်စက်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့မည်၏၊ ပုထု-များစွာသော နီဝရဏတို့သည်၊ ပဉ္စဟိ-ကုန်သော၊ နီဝရဏဟိ-တို့သည်၊ အာဝုတာ-ပိတ်ဆို့အပ်ကုန်ပြီ၊ နိဝုတာ-တားမြစ်အပ်ကုန်ပြီ၊ [နိဝုတာနောက်၌ “ဖဋ္ဌာ” ဟု ရှိသေး၏၊ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့

အဇ္ဈောသန္တာ။ ။ ကာမနန္ဒိယာ-ကာမတို့၌ နှစ်သက်တတ်သော တဏှာသည်၊ အဓိ+ဩသန္တာ-လွမ်းမိုး သက်ရောက်အပ်ကုန်ပြီ၊ အဇ္ဈောတ္တတာ-လွမ်းမိုးအပ်ကုန်ပြီ” ဟု မဟာနိဒ္ဒေသ အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏၊ ဤအလို အဇ္ဈောသန္တာကို ပါဠိမှန်ဟု ယူသင့်၏၊ သန္တာ၌ သဒဓာတ် တပစ္စည်း၊ ပဏ္ဍာသဋီကာ၌ကား “အနညသာဓာရဏေ ဝိယ ကတော-သူတစ်ပါး တို့နှင့် မဆက်ဆံကုန် (မဆိုင်ကုန်) သကဲ့သို့ ပြု၍၊ ဂိလိတွာ-မျိုးချ၍၊ ပရိနိဋ္ဌာပေတွာ-ထက်ဝန်း ပြီးဆုံးစေ၍၊ ဌိတာ” ဟု ဖွင့်၏၊ အဓိ+အဝပုဗ္ဗ သာဓာတ်၊ (ပြီးဆုံးခြင်း အနက် ဟော၊) အာနပစ္စည်းဖြင့် “အဇ္ဈောသာနာ” ဟု ရှိရပေလိမ့်မည်။

လဂ္ဂါ။ ။ လဂဓာတ် တပစ္စည်း၊ လဂဓာတ်သည် သင်္ဂအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “ဝင်္ကကဏှကေဝိယ အာသတ္တာ-ကောက်သောဆူး၌ ကပ်ငြိဆူးဝင် ကုန်သကဲ့သို့ ကာမဂုဏ်တို့၌ ကပ်ငြိကုန်ပြီ” ဟုလည်းကောင်း၊ “မဟာပလိပေ ဝါ ပတနေန နာသိကဂ္ဂပလိပန္နပုရိသော ဝိယ ဥဒ္ဓရိတုမသက္ကုဏေယျဘာဝေန နိမုဂ္ဂါ-ကြီးစွာသော ညွန့်၌ကျခြင်းကြောင့် နှာသီးဖျားတိုင်အောင် နစ်မြုပ်နေသော ယောက်ျားကဲ့သို့ ထုတ်ဆယ် ခြင်းငှာ မတတ်သာအောင် ကာမဂုဏ်တို့၌ နစ်မြုပ်ကုန်ပြီ” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။

လဂ္ဂိတာ။ ။ လဂဓာတ်+တပစ္စည်း၊ မက္ကဋ္ဌာလေပေန ဝိယ မက္ကဋ္ဌော-ချောက်သည် မျောက်နံစေးအားဖြင့် ထိုအရပ်၌ ကပ်ငြိနေသကဲ့သို့၊ ပဉ္စန္ဒ ဣန္ဒြိယာနံ ဝသေန အာသဂိတာ-ကာမဂုဏ်တို့၌ ဂ္ဂ ပါးသော ဣန္ဒြေတို့၏အစွမ်းဖြင့် ကပ်ငြိနေကုန်ပြီ” ဟုသော မူလဋီကာ ဖွင့်ကို ထောက်၍ “လဂိတာ” ဟုသာ ရှိသင့်၏၊ (တစ်နည်း) လဂ္ဂပုဒ်နောင် သဉ္ဇာတအဿတ္ထိ အနက်၌ ဣတပစ္စည်းသက်၍ “လဂ္ဂိတာ” ဟု ဖြစ်၏။

ပလိဗုဒ္ဓါ။ ။ စုရာဒိ ဗုဒ္ဓဓာတ်သည် ဗန္ဓနအနက်ကို ဟော၏၊ ထိုဗုဒ္ဓဓာတ်ကို ရည်ရွယ်၍ “သမ္ပဒ္ဓါ-ဆက်စပ်နေကုန်ပြီ” ဟုလည်းကောင်း၊ ဗုဓိဓာတ်သည် ဟိသနအနက် ကို ဟော၏၊ ထိုဗုဓိဓာတ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဥပဒ္ဓုတာ” ဟုလည်းကောင်း ဋီကာတို့ဖွင့်ကြသည်။

ပုထု ပဉ္စဟိ ၊ ပေ၊ ပဋိကုဋ္ဌိတာ။ ။ ပုထုကို “ပဉ္စဟိ နီဝရဏဟိ” ဟု သရုပ်ပြ သည်၊ ပုထုနောင် ဟိဝိဘတ်ကျေ၊ ဇာယန္တိ ဧတေဟိတိ ဇနာ-ဖြစ်ကြောင်းနီဝရဏတို့၊ ပုထု+ဇနာ ဧတေသန္တိ ပုထုဇ္ဇနာ-များစွာကုန်သော ဖြစ်ကြောင်းနီဝရဏရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၊ (တစ်နည်း) ဇနိယန္တေတိ ဇနာ၊ ပုထူဟိ-များစွာသော နီဝရဏတို့သည်+ဇနာ-ဖြစ်စေအပ်-ပိတ်ဖုံးအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တည်း၊ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့။

အာဝုတာ နိဝုတာ။ ။ အာဝုတာစသည်တို့လည်း ပရိယာယ်သဒ္ဓါများပင်တည်း၊ သို့သော် သဒ္ဓတ္ထအားဖြင့်ကား ကွဲပြားသေး၏၊ ထို့ကြောင့် အာဝုတာကို “အာဝရိတာ” ဟု ဖွင့်၏၊ အာပုဗ္ဗ၊ ဝ-သံဝရဏဟူသောဓာတ်၊ “နိဝုတာတိ နိဝါရိတာ” ဟု ဖွင့်၏။

မဖွင့်ကြ။] ဩဝုတာ-မြေးယုက်အပ်ကုန်ပြီ၊ ပိဟိတာ-ပိတ်ဆို့အပ်ကုန်ပြီ၊ ပဋိစ္ဆန္နာ-
ဖုံးလွှမ်းအပ်ကုန်ပြီ၊ ပဋိကုဇ္ဇိတာ-မှောက်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ ပုထုဇ္ဇနာ။

ဝါ-တစ်နည်း၊ [သီလကွန် အချို့စာအုပ်များ၌ ဝါသဒ္ဓါ မပါ၊ အဋ္ဌသာလိနိဋ္ဌိ
ပါသည်။ ဂါထာတွင်း၌ မပါသောကြောင့် ဝါသဒ္ဓါ မပါသော်လည်း အပြစ်
မရှိ။] ပထုန-များစွာကုန်သော၊ ဂဏနပထ-ဂဏန်းလမ်းကို၊ (တစ်နှစ်ကစ၍
အသချေယူတိုင်အောင်သော ဂဏန်းလမ်းကို) အတီတာန-လွန်ကုန်သော၊
အရိယဓမ္မပရမ္ပုခါန-အရိယာတရားတို့မှ မျက်နှာလွဲဖြစ်ကုန်သော၊ နိစဓမ္မသမာ
စာရာန- နိမ့်ကျသော တရားဟူသော အကျင့်ရှိကုန်သော၊ ဇနာန-သတ္တဝါတို့၏၊
အန္တောဂဓတ္တာပိ-အတွင်း၌ ဝင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ (အတွင်းဝင်ကုန်
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း) ပုထုဇ္ဇနော-မည်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ [ဝါ မပါ
လည်း ကောင်း၏၊] အယံ-ဤလူအပေါင်းသည်၊ ပုထု (ပုထဂေဝ)-အသီးအခြား
သာတည်း၊ သီလသုတာဒိဂုဏယုတ္တေဟိ-သီလ၊ သုတအရှိသော ဂုဏ်တို့နှင့်
ယှဉ်ကုန်သော၊ အရိယေဟိ-အရိယာဖြစ်ကုန်သော၊ ဇနေဟိ- လူတို့နှင့်၊ ဝါ-တို့မှ၊
ဝိသုယေဝ- အသီးအခြားသာလျှင်၊ သင်္ချ - ရေတွက်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊

ဩဝုတာ။ ။ “ဩဝု (ဖု) တာတိ အဝတ္တရိတွာ ဆာဒိတာ” ဟု မဟာနိဒ္ဒေသ၊
ဂုဟန္တကသုတ် အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဝုဓာတ်ကို “ဆာဒိတာ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့်
“ဩဝုတာ” ဟု ရှိသင့်၏။ စာအုပ်တို့၌ “ဩဖုတာ” ဟု တွေ့ရသည်။ ဓာတွတ္တသင်္ဂဟ၌
ဒုရင်ကောက်ဖြင့် “ဖုဒု-အာဝရေ” ဟု ရှိသောကြောင့် “ဩဖုတာ” ဟုရှိလျှင် တော်သေး၏။
ဋီကာသစ်၌ကား “ပလိဂုဏ္ဍိတာ-ထက်ဝန်းကျင် ရစ်ပတ်အပ်ကုန်ပြီ” ဟုလည်းကောင်း၊
“ပရိယောနဒ္ဓါ ဝါ (တစ်နည်း) မြေးယုက်အပ်ကုန်ပြီ” ဟုလည်းကောင်း (ပဏ္ဍာသဋီကာ
အတိုင်း) ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်နှင့် လျော်သောပါဌ်မှာ ဩနဒ္ဓါသာတည်း။ ထိုအတိုင်းလည်း
ဤအဋ္ဌကထာ တေဝိဇ္ဇသုတ်၌ မူကွဲပါရှိသည်။

ပိဟိတာ ပေ၊ ပဋိကုဇ္ဇိတာ။ ။ ပိဟိတာတိ ပိဒဟိတာ-ပိတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ [ပိဟိ
တာ၌ အပိပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်မကို ဟ၊ အာကို ဣပြု။] ပဋိစ္ဆာနံတိ ဆာဒိတာ-ဖုံးအပ်ကုန်ပြီ၊
ပဋိကုဇ္ဇိတာတိ ဟေဋ္ဌာမုခဇာတာ-အောက်၌ဖြစ်သော မျက်နှာရှိအောင် ပြုအပ်ကုန်ပြီ၊ ဝါ-
မှောက်အပ်ကုန်ပြီဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။ [“ပဋိကုဇ္ဇိတာတိ ပုထုဇ္ဇနာတိ” ဟု သာဓက
အဆုံး၌ ဣတိသဒ္ဓါ ပါပါစေ။]

ပုထုနံဝါ ပေ၊ ဂဓတ္တာပိ။ ။ ဂါထာ ရှေ့ ၂ ပါဒ၏ အကျယ်ကို ပြုပြီး၍ တတိယ
ပါဒ၏အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ပုထုနံဝါ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍
“ဇာယတိတိ ဇနော၊ ပုထုသု နိစဓမ္မသမာစာရေသု-များစွာသော ယုတ်နိမ့်သော တရား
အကျင့်ရှိသူတို့၌+ဇနော-ဖြစ်သူ (ပါဝင်သူ) တည်း၊ ပုထုဇ္ဇနော-သူ” ဟုလည်းကောင်း၊
“ပုထုနံ-တို့၏+အပ္ပန္နရေ-အတွင်း၌+ဇနော-ဖြစ်သူ (ပါဝင်သူ) တည်း၊ ပုထုဇ္ဇနော-သူ” ဟု
လည်းကောင်း၊ “ပုထု(ဗဟုကော)-များစွာသော+ဇနော-သတ္တဝါတည်း၊ ပုထုဇ္ဇနော” ဟု
လည်းကောင်း ဋီကာသစ် ဝိပြုဟ် ပြုသည်။

ဂတော-ရောက်ပြီ၊ ဝိသံသဋ္ဌော-မရောနှော၊ ဣတိ၊ ပုထုဇ္ဇနော-မည်၏။ ဣတိ-ပုထုဇ္ဇနောပုဒ် အဖွင့် ပြီး၏။

တထာဂတဿာတိ-ဟူသည်ကား၊ အဋ္ဌဟိ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ကာရဏေဟိ-အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တထာဂတော-တထာဂတမည်တော်မူ၏။ [ထိုရှစ်ပါးကို အကျဉ်းချုပ်ပြလို၍ “တံထာ+အာဂတော” စသည်ကို မိန့်။] တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-ထိုအတူ၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-တထာဂတမည်တော်မူ၏၊ တထာ-အားဖြင့်၊ ဝါ-တူ၊ ဂတော-ကြွသွားတော်မူပြီ၊ ဣတိ တထာဂတော၊ တထလက္ခဏံ-မှန်ကန်သော လက္ခဏာသို့၊ အာဂတော-ရောက်တော်မူပြီ၊ ဣတိ တထာဂတော၊

ပုထုဝါ အယ် ပေ၊ ဇနေဟိ။ ။ဤကား ဂါထာ၏ စတုတ္ထပါဒ အဖွင့်တည်း၊ ပုထုကို(တစ်နည်း) ပုထကို “ဝိသံသယေဝ သန္နံ ဂတော” ဟု ဖွင့်၍ ထိုကိုပင် “ဝိသံသဋ္ဌော”ဟု အဖြောင့် ဖွင့်သည်။ ဝိသံသယေဝ သန္နံ ဂတောပုဒ်က အပါဒါန်ကို ငဲ့သောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ဝိသံသဋ္ဌောပုဒ်က သဟာဒိယောဂဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “သီလ ပေ၊ ဇနေဟိ” ဟု မိန့်သည်။ ဝိဂြိုဟ်ကိုကား “ပုထုဇဝ (ပုထဂေဝ)-အရိယာတို့မှ တစ်သီးတစ်ခြား သာလျှင်ဖြစ်သော+ဇနေော-သတ္တဝါအပေါင်းတည်း၊ ပုထုဇ္ဇနော”ဟု ဋီကာသစ်ပြုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ပုထုဝါယံကို “ပုထဂါယံ” ဟု ပြင်ကြ၏။ ပြခဲ့သော သက္ကတပုဒ်ရှင်း လိုက်၍ ပြင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပြင်လိုလျှင် အဋ္ဌကထာစာအုပ်များဝယ် “ပုထဂါယံ” ဟု ဂါထာ၌လည်းကောင်း၊ “ပုထဂေဝါယံ” ဟု အကျယ်၌လည်းကောင်း ရှိရပေလိမ့်မည်။ ထိုသို့ရှိလျှင် ဂေါသရေ ပုထဿာဂမော ကွစိသုတ်ဖြင့် ဂ အက္ခရာလာ၍ “ပုထဂေဝ” ဟု လည်းကောင်း၊ ပုထသု ပျဉ္ဇနေသုတ်ဖြင့် အ ကို ဥပြု၍ “ပုထုဇ္ဇနော”ဟုလည်းကောင်း ပြီးနိုင်သောကြောင့် ကောင်း၏။ ထိုသုတ်များကိုလည်း ဤပုဒ်ကိုပင် ရည်ရွယ်၍ တည်ခဲ့ဟန် တူသည်။

အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ။ ။ယေဟိ ဂုဏဝိသေသေဟိ နိမိတ္တဘူတေဟိ-တထာ ဂတသဒ္ဓါဖြစ်ခြင်းအကြောင်း (ပဝတ္တိနိမိတ်) ဖြစ်ကုန်သော အကြင် ဂုဏ်အထူးတို့ကြောင့်၊ ဘဂဝတိ တထာဂတောတိ အယ် သမညာ ပဝတ္တာ-ဘုရားရှင်အပေါ်၌ တထာဂတဟူသော ဤအမည်သည် ဖြစ်၏။ တံဒဿနတ္ထံ-ထိုသဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်ဖြစ်သော အကြောင်းတို့ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ ဘဂဝါ တထာဂတောတိ .အာဒိ ဝုတ္တံ၊ ဧကောပိ ဟိ သဒ္ဓေါ အနေကပဝတ္တိနိမိတ္တမဓိကိစ္စ အနေကဓာ အတ္ထပုကာသကော-မှန်၏ သဒ္ဓါတစ်ခုပင်ဖြစ်သော်လည်း များစွာသော သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်ကို အကြောင်းပြု၍ များစွာ သောအနက်ကို ပြနိုင်၏။ [တထာ အာဂတောတိမှစ၍ “အဘိဘဝနဋ္ဌေန တထာဂတောတိ” တိုင်အောင်သော စကားတို့ဖြင့် အကျဉ်းဥဒ္ဓေသမျှကို ပြ၍ “ကထံ” စသည်ဖြင့် အကျယ်ပြု သည်။ အကျဉ်းဥဒ္ဓေသကို အနက်ပေးရာ၌ သင့်ရုံသာ ပေးထား၏။]

တထာ အာဂတော။ ။တထာ၌ တသဒ္ဓါသည် (ထို) ဟု သတ်မှတ်အပ်ပြီးသော ရှေးအနက်ကို ညွှန်ပြသော နိယမသဒ္ဓါတည်း။ ထို့ကြောင့် ယထာစသော အနိယမ (မသတ် မှတ်အပ်သေးသော အနက်ပြု) ဝါကျတစ်ခု ရှေ့က ရှိရသည်။ ထာပစ္စည်းကား ထိုအနိယမ

တထဓမ္မေ-မှန်ကန်သော တရားတို့ကို၊ ယထာဝတော-ဟုန်မှန်သောအားဖြင့်၊ အဘိသမ္မုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ဣတိ တထာဂတော၊ တထဒဿိ တာယ-မှန်ကန်သည့်အတိုင်း မြင်တော်မူလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ထို အခြင်းအရာအတိုင်း မြင်တော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဂတော၊ တထာ ဝါဒိတာယ-ဟုတ်မှန်သော စကားကို မိန့်တော်မူလေ့ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဂတော၊ တထာကာရိတာယ-ထိုနှုတ်ဖြင့် မိန့်မြွက်တော်မူသည့်အတိုင်း ပြုတော်မူလေ့ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဂတော၊ အဘိဘဝနဋ္ဌေန-လွမ်းမိုး တော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဂတော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အဋ္ဌဟိ-ကုန်သော၊ ကာရဏေဟိ-တို့ဖြင့်၊ တထာဂတော-၏။

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ (တထာဂတော၌ စပ်၊) တထာ-ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-ထိုအတူ၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူပြီ၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ တထာဂတော-တထာဂတ မည်တော်မူသနည်း၊ သဗ္ဗလောကဟိတာ ယ-အလုံးသော သတ္တလောက၏ စီးပွားအလို့ငှာ၊ ဥဿုက္ကံ-အားထုတ်သူတို့၏ အဖြစ်သို့၊ ဝါ-ကြောင့်ကြ ဗျာပါရသို့၊ အာပန္နာ-ရောက်တော်မူကုန်သော၊ ပုရိမကာ-ရှေး၌ ပွင့်တော်မူကုန်သော၊ သမ္မာသမ္မုဒ္ဓေါ-ဘုရားရှင်တို့သည်၊ ယထာ- အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အာဂတာ-ကြွလာတော်မူကုန်ပြီ၊ (တထာ-ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဘဂဝါပိ-မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူပြီ၊) [“ယထာ အာဂတော တထာ အာဂတောတိ

အနက်၏ အခြင်းအရာအနက်ကို ဟောသောသဒ္ဓါတည်း၊ ထို တထာသဒ္ဓါကို အခြားနေရာ၌ ဥပမာကို ပြန်၍ဖုံးသော ဥပမာနိဂမန ဥပမာနိဂုံး)ဟု ဆို၏၊ ဤနေရာ၌ “ဩပမ္မသမ္မုဋိပါဒန (ဥပမာကို ကောင်းစွာ ပြီးစေခြင်း) အနက်ရှိသော သဒ္ဓါ”ဟု ဋီကာဆို၏၊ ဥပမာနိဂုံးဟုဆို သော စကားနှင့် သဘောတူပင်တည်း၊ [တထာ အာဂတောတိ ဧတ္ထ အာကာရနိယမနဝသေန ဩပမ္မသမ္မုဋိပါဒနတ္ထော တထာသဒ္ဓေါ။] အဖွင့်ကိုကြည့်၍ “တထာ-ထို ဝိပဿီစသော ရှေးဘုရားတို့ ကြွလာတော်မူပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့်”ဟု ပေးရလိမ့်မည်၊ ယခုအခါ၌ကား “တထာ-ထို ဝိပဿီစသော ရှေးဘုရားတို့ အတူ”ဟု ပေးကြ၏၊ အဓိပ္ပာယ်တူပင်တည်း။

အာဂတော။ ။ အာဂမနသည် ဉာဏအာဂမန (ဉာဏ်တော်အားဖြင့် ကြွလာတော် မူခြင်း)၊ ကာယအာဂမန (ကိုယ်တော်အားဖြင့် ကြွလာတော်မူခြင်း)၊ ပဋိပဒါအာဂမန (အကျင့်အားဖြင့် ကြွလာတော်မူခြင်း) ဟု ၃ မျိုးရှိ၏၊ သာမညသဒ္ဓါ မှန်လျှင် ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအတိုင်း ဝိသေသအနက်၌ (ထူးသော လိုရာအနက်၌) တည်နိုင်သောကြောင့် ဤ နေရာ၌ ပဋိပဒါ အာဂမနကို ယူရသည်၊ ထို့ကြောင့် “ယေန အဘိနိဟာရေန” စသည်ဖြင့် ဘုရားဖြစ်ကြောင်း အကျင့်-ဆုတောင်းတို့ကို ပြလိမ့်မည်။ [သာမညဇောတနယာ ဝိသေသ အဝဋ္ဌာနတော ဝိသေသတ္ထိနာ ဝိသေသော ပယောဇီယတေ။] ဤနည်း၌ တပစ္စည်းကား (ဘုရားရှင်တို့မှာ ကျင့်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်) အတိတ်ဟော။

သဗ္ဗတြ သမ္ပန္နော” ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် “တထာ အာဂတော” ဝါကျထည့်၍ ပေးသည်။ အာဂတာ ယထာ-န်သကဲ့သို့၊ တထာ-ထို့အတူ” ဟု ရှေးရိုးအတိုင်းလည်း ပေးနိုင်ပါသည်။] ဝိပဿီ-ဝိပဿီ မည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ယထာ-ဖြင့်၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူပြီ၊ (တထာ အမှာကံ ဘဂဝါပိ အာဂတော၊) သိခီ-သိခီမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ ယထာ အာဂတော၊ (တထာ အမှာကံ ဘဂဝါပိ အာဂတော၊) ဝေဿဘူ-ဝေဿဘူမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ ယထာ အာဂတော၊ (တထာ အမှာကံ ဘဂဝါပိ အာဂတော၊) ကကုသန္ဓော-ကကုသန္ဓမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ ယထာ အာဂတော၊ (တထာ အမှာကံ ဘဂဝါပိ အာဂတော၊) ကောဏာဂမနော-ကောဏာဂမန မည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ ယထာ အာဂတော၊ (တထာ အမှာကံ ဘဂဝါပိ အာဂတော၊) ကဿပေ-ကဿပ မည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ ယထာ အာဂတော၊ (တထာ အမှာကံ ဘဂဝါပိ အာဂတော၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ (တထာဂတော-တထာဂတ မည်တော်မူ၏။)

ကိ-အဘယ်အနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်သနည်း၊ ယေန အဘိနိဟာရေန-အကြင် မိမိစိတ်ကို သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်သို့ ရှေးရှုဆောင်ကြောင်း ဆုတောင်းခြင်းဖြင့်၊ ဧတေ ဘဂဝန္ဓော-ဤဝိပဿီ

ယထာ ဝိပဿီ။ ။ ပုရိမကသမ္မာသမ္ပဒ္ဒတို့တွင် ဝိပဿီဘုရားရှင်စသော အချို့ကိုသာ သရုပ်ထုတ်ပြသည်။ ဝိပဿီဘုရားစသော ၆ ဆူသော ဘုရားရှင်တို့ကိုသာ ဥပမာအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြခြင်းမှာလည်း ထိုဘုရားရှင်တို့ကိုသာ မဟာပဓာနသုတ်စသော ပါဠိတော်၌ ညွှန်ပြထားသည့်အတွက် ထင်ရှားသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နောက်ကျသော ဘုရားရှင်များဖြစ်၍ ဤဘုရားရှင်နှင့် နီးကပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ [ပါဠိတော်တို့၌ ထိုဘုရားရှင်တို့ကို ပြခြင်း၏အကြောင်းမှာလည်း ထိုဘုရားရှင်များ၏ သာဝကတို့က အထက်ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ရှိကြသောကြောင့်တည်း။]

ကိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ။ ပြခဲ့သော “ယထာ ဝိပဿီ ဘဂဝါ” စသော ဝါကျတို့၌ ယထာ တထာဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော အနက်ကို တိုက်ရိုက် မညွှန်ပြသောကြောင့် မထင်ရှားသေး၊ ထို့ကြောင့် ထိုညွှန်ပြအပ်သော အနက်တို့ကို အကျယ်ညွှန်ပြလိုရကား “ကိ” ဝုတ္တံ ဟောတိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ တဗ္ဗကဋီကရဏဝါကျပင်တည်း။ [ကိ ဝုတ္တံ ဟောတိတိ အာဒိနာ တဒေဝ ပဋိနိဒ္ဓိသတိ-ဋီကာသစ်၊ ဤအလို ဝိတ္ထာရဟု ယူပါ။]

အဘိနိဟာရေန။ ။ “မနုဿတ္တံ၊ ပေ၊ ဆန္ဒာနံဝေ (ဆုတောင်းပြည့်ဖို့ရန် ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါတို့၏ အပြားအားဖြင့်) အဋ္ဌင်္ဂီသမန္နာဂတေန မဟာပဏိဓာနေန” ဟု ဋီကာတို့ဖွင့်ကြသောကြောင့် “အဘိ-မိမိစိတ်ကို ဘုရားအဖြစ်သို့ ရှေးရှု+နိဟာရော-ဆောင်ကြောင်း ဖြစ်သော ဆုတောင်းခြင်း” ဟု သဒ္ဓါနက် မှတ်ပါ။ နောက်၌ “အဘိနိဟာရောစ နာမေသ အတ္ထတော (တရားကိုယ်အနက်အားဖြင့်) တေသံ အဋ္ဌင်္ဂါနိံ သမောဓာနေန (ထိုအင်္ဂါရှစ်ပါးတို့၏ ပေါင်းစုခြင်းကြောင့်) တထာ ပဝတ္တော စိတ္တုပ္ပါဒေါ (ထိုတောင့်တသောအားဖြင့် ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း)” ဟုလည်း မိန့်သည်။

အစရှိသော ဘုရားရှင်တို့သည်၊ အာဂတာ-ကြွလာတော်မူကုန်ပြီ၊ တေနေဝ (အဘိနိဟာရေန)-ထိုမိမိစိတ်ကို သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့ ရှေးရှုဆောင်ကြောင်း ဆုတောင်းခြင်းဖြင့်ပင်၊ အမှောက်-ငါတို့၏၊ ဘဂဝါပိ-သည်လည်း၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူပြီ၊ အထဝါ-ထိုပြင်တစ်နည်းကား၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ ဝိပဿီ-ဝိပဿီ မည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဒါနပါရမီ-ဒါန ပါရမီကို၊ ပူရေတွာ-ဖြည့်ကျင့်တော်မူပြီး၍လည်းကောင်း၊ သီလပါရမီ ပူရေတွာ ပေ၊ ဥပေက္ခာပါရမီ-ဥပေက္ခာပါရမီကို၊ ပူရေတွာ-ဖြည့်ကျင့်တော်မူပြီး၍လည်း ကောင်း၊ ဒသ-ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ပါရမီယော-ပါရမီတော်တို့လည်းကောင်း၊ ဒသ-ကုန်သော၊ ဥပပါရမီယော-ပရမတ္ထပါရမီ၏ အနီးအပါးဖြစ်သော ပါရမီ တော်တို့လည်းကောင်း၊ ဒသ-ကုန်သော၊ ပရမတ္ထပါရမီယော-ပရမတ္ထပါရမီ တော်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သမတ္တိံသ-အတိအကျ သုံးဆယ်သော၊ ဣမာ ပါရမီယော-ဤပါရမီတော်တို့ကို၊ ပူရေတွာ-၍လည်းကောင်း၊ အင်္ဂပရိစ္ဆာဂံ-

အထဝါ။ ။ရှေးနည်း၌ “ယေန အဘိနိဟာရေန၊ တေန”တို့သည် ယထာ တထာ တို့၏ စွဲနက်ကို အကျယ်ညွှန်ပြသော သဒ္ဒါတို့တည်း၊ ယခုအခါ ယထာ တထာတို့အတွက် ပါရမီပူရဏအနက်ကို ညွှန်ပြလိုသောကြောင့် “အထဝါ ပေ၊ ကောဋီပတွာ အာဂတော” ဟု မိန့်သည်။ [ဤနေရာဝယ် ပါရမီနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အကျယ်ကို ဋီကာဟောင်း ဋီကာသစ်တို့ စရိယာပိဋကအဋ္ဌကထာမှ ယူ၍ ပြထားကြ၏၊ ကြည့်ရှုကြပါလေ၊ ပါရမီပုဒ်ပြီးပုံကိုကား အဋ္ဌသာလိနီ ဘာသာဋီကာ သုမေဓကဏ္ဍ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ပါရမီ ၃ မျိုး။ ။ “ပါရမီ၊ ဥပပါရမီ၊ ပရမတ္ထပါရမီ” ဟု ပါရမီတစ်ပါးတစ်ပါးလျှင် ၃ မျိုးပြား၏၊ ထိုတွင် ပရမတ္ထ (ပရမ+အတ္ထ) ဟူရာ၌ “ပရမ” ဟူသည် အလွန်ဆုံး အပိုင်း အခြားတည်း၊ “အတ္ထ” ကား အရာဝတ္ထုတည်း။ [ပရမတ္ထ-ပရမဝတ္ထု၊ နိ-ဝါစပွတ် အဘိဓာန်။] ဒါနပြုရာ၌ အသက်ကို စွန့်လှူခြင်းသည် ဒါနတို့တွင် အလွန်ဆုံး ထိပ်တန်းအကျဆုံးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဒါနပရမတ္ထပါရမီ” ဟု ခေါ်သည်။

ဥပပါရမီ။ ။ ဥပသဒ္ဒါသည် “အနီး” အနက်ကို ဟော၏၊ ပရမတ္ထပါရမီလောက် ထိပ်တန်း မရောက်သော်လည်း ကိုယ်အင်္ဂါကို စွန့်ခြင်း မျက်လုံးကို လှူခြင်းစသော စေတနာ ကို “ဥပပါရမီ” ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဥပပါရမီ ပရမတ္ထပါရမီ အဖြစ်တို့သို့ မရောက်တတ်ဘဲ ကိုယ်မှ အပြင်ပဖြစ်သော ပစ္စည်းကို စွန့်လှူခြင်းစေတနာကို “ပါရမီ” ဟု ခေါ်သည်၊ ပါရိ သေသနည်းတည်း။ [ပုတ္တဒါရဓနာဒိ ဥပကရဏ ပရိစ္ဆာဂေါ ပန ဒါနပါရမီ၊ အင်္ဂပရိစ္ဆာဂေါ ဒါနဥပပါရမီ၊ အတ္တနော ဇိဝိတပရိစ္ဆာဂေါ ဒါနပရမတ္ထပါရမီ-စရိယာပိဋက (ပကိဏ္ဍက ကထာ)။]

သီလပါရမီ။ ။ ပုတ္တဒါရဓနစသော အပြင်ပဝတ္ထုကြောင့် သီလကို မဖျက်ခြင်း သည် သီလပါရမီမည်၏၊ မိမိ၏ အင်္ဂါကြီးငယ်ကို အပျက်ခံ၍ သီလကို စောင့်ခြင်းသည် သီလဥပပါရမီမည်၏၊ မိမိ၏ အသက်ကို စွန့်၍ (အသေခံ၍) သီလကို စောင့်ခြင်းသည် သီလပရမတ္ထပါရမီမည်၏။

အင်္ဂါကြီးငယ်ကို စွန့်လျှူခြင်းလည်းကောင်း၊ နယနပရိစ္ဆာန်-မျက်လုံးကို စွန့်လျှူခြင်းလည်းကောင်း၊ [အချို့စာအုပ်တို့၌ “ဇီဝိတပရိစ္ဆာန်-အသက်ကိုစွန့်လျှူခြင်းလည်းကောင်း” ဟု ရှိ၏။] ဓနပရိစ္ဆာန်-ဥစ္စာကို စွန့်လျှူခြင်းလည်းကောင်း၊ ရဇ္ဇပရိစ္ဆာန်-တိုင်းပြည်ကို စွန့်လျှူခြင်းလည်းကောင်း၊ ပုတ္တဒါရပရိစ္ဆာန်-သား မယားကို စွန့်လျှူခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပဉ္စ-ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေမဟာပရိစ္ဆာဂေ-ဤကြီးကျယ်သော စွန့်လျှူခြင်းတို့ကို၊ ပရိစ္စဇိတွာ-စွန့်လျှူတော်

နေက္ခမ္ပ၊ ပညာ။ ။ ထို ၃ မျိုးသော (ပုတ္တဒါရဓန၊ အင်္ဂါကြီးငယ်၊ အသက်ဟူသော) ဝတ္တုတို့၌ တွယ်တာမှုကိုဖြတ်၍ တောထွက်ခြင်းသည် နေက္ခမ္ပပါရမီ ၃ မျိုးဖြစ်၏။ အဆောက်အဦး အင်္ဂါကြီးငယ် အသက်တို့၌ တွယ်တာမှုကို ပယ်၍ သူတစ်ပါး၏ စီးပွားရှိ-မရှိကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းအားဖြင့် ၃ မျိုးသော ပညာပါရမီ ဖြစ်၏။ [သတ္တဘူဆန္ဒဇာတ်တော်၌ ကား ပုဏ္ဏား၏ အသက်ကို ကယ်သောပညာကို ပရမတ္ထပါရမီဟု ဆိုသည်။]

ဝီရိယ၊ ဓန္တိ၊ သစ္စာ။ ။ ပြုခဲ့သောပုတ္တစသော အရာဝတ္တု ၃ မျိုးကို စွန့်လျှူဖို့ရန် အားထုတ်ခြင်းသည် (ထို ၃ ပါးနှင့်စပ်၍ သူများအတွက် အားထုတ်ခြင်းသည်) ဝီရိယပါရမီ ၃ မျိုး ဖြစ်၏။ [မဟာဇနက ဇာတ်တော်၌ကား အသက်သေလောက်သော ဘေးမှ လွတ်အောင် ကြိုးစားခြင်းကိုပင် “ပရမတ္ထဝီရိယ” ဟု ဆို၏။] ပုတ္တစသော ၃ မျိုး၏ အန္တရာယ်ကို ပြုသုတို့အပေါ်၌ သည်းခံခြင်းသည် ဓန္တိပါရမီ ၃ မျိုး ဖြစ်၏။ ထို ၃ မျိုးသော အကြောင်းကြောင့် သစ္စာကို မစွန့်ခြင်းသည် သစ္စပါရမီ ၃ မျိုး ဖြစ်၏။

အဓိဋ္ဌာန၊ မေတ္တာ။ ။ ပါရမီဖြည့်ဖို့ (ကုသိုလ်ပြုဖို့) အဓိဋ္ဌာန်ရာဝယ် ပုတ္တစသော ၃ မျိုးကို စွန့်၍ အဓိဋ္ဌာန်မပျက်အောင် စောင့်ခြင်းသည် အဓိဋ္ဌာန်ပါရမီ ၃ မျိုး ဖြစ်၏။ မိမိ၏အဆောက်အဦးကိုလည်းကောင်း ပုတ္တစသော ၃ မျိုးတို့ကိုလည်းကောင်း ဖျက်ဆီးသူတို့၌သော်မှလည်း မေတ္တာကို မပျက်စေခြင်းသည် မေတ္တာပါရမီ ၃ မျိုး ဖြစ်၏။

ဥပေက္ခာ။ ။ ပုတ္တစသော ၃ မျိုးတို့၌ ကျေးဇူးပြုဖူးသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်၌လည်းကောင်း သင်္ခါရတို့အပေါ်၌လည်းကောင်း ချစ်ခင်မှုကို မပြု၊ ကျေးဇူးမဲ့ (စော်ကား နှိပ်စက်) ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်-သင်္ခါရတို့အပေါ်ဝယ် မုန်းမှု ဒေါသဖြစ်မှုကိုလည်း မပြုဘဲ လျစ်လျူရှုနိုင်ခြင်း ၃ မျိုးသည် ဥပေက္ခာပါရမီ ၃ မျိုးဖြစ်၏။ [ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရသည် သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြုရကား သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ မုန်း ချစ် မပြုဘဲ လျစ်လျူရှု၏။ ဤဥပေက္ခာပါရမီကား သတ္တဝါတို့က မိမိအပေါ်၌ ပြုအပ်သော ကောင်းမှု မကောင်းမှု မီး ရေစသော သင်္ခါရတို့ကြောင့် ဖြစ်ပျက်ရသော ကောင်းမှု မကောင်းမှုတို့၌ လျစ်လျူရှုရသည်။]

ပဉ္စမဟာပရိစ္ဆာဂေ။ ။ အကြီးအကျယ် စွန့်လျှူခြင်းကို “မဟာပရိစ္ဆာဂ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုစွန့်လျှူခြင်းသည် ဒါန၌ ပါဝင်ပြီးဖြစ်သော်လည်း စွန့်ကြဲမှု အထူးအဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ (ဤသို့ မစွန့်ကြဲနိုင်လျှင် ဘုရားမဖြစ်နိုင်သောကြောင့်) ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန် ထူးသောအကြောင်းကို ပြခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အလွန်ပြုနိုင်ခဲ့ကြောင်းကို ပြခြင်းငှာလည်းကောင်း ဒါနမှသီးခြား ထုတ်ပြရသည်။

မူက္ခံ။ ။ စွန့်ခြင်းကြီး ၅ ပါး၌ အယူအဆ မတူကြ၊ ဇီဝိတနေရာ၌ နယန (မျက်ဝိ) ကို စွန့်ခြင်းဟု ရှိ၏။ ပုတ္တပရိစ္ဆာဂနှင့် ဒါရပရိစ္ဆာဂကို ၂ မျိုးခွဲ၍ ဇီဝိတနယန မပါဘဲလည်း ရှိ၏။ တချို့နေရာ၌ ရဇ္ဇပရိစ္ဆာ မပါဘဲ ဇီဝိတပရိစ္ဆာဂကို သွင်း၏။

မူပြီး၍လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗယောဂပုဗ္ဗစရိယ ဓမ္မက္ခာန ဉာတတ္ထစရိယာဒယော-
ဘုရားမဖြစ်မီ ရှေ့အဖို့၌ ဘာဝနာကို အားထုတ်ခြင်း၊ ဘုရားမဖြစ်မီ ရှေ့အဖို့၌
ဒါနစသည်တို့ကို အလွန်အကဲ ပြုကျင့်ခြင်း၊ ဒါန၏အကျိုးစသော တရားတို့ကို
ဟောပြခြင်း၊ ဆွေမျိုးတို့၏စီးပွားကို ကျင့်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ပူရေတွာ-
ဖြည့်ကျင့်တော်မူပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓိစရိယာယ-ဉာဏ်ပညာအကျိုးငှာ ကျင့်
တော်မူခြင်း၏၊ ကောဋိ-အဆုံးအပိုင်းအခြားသို့၊ (အထွဋ်အထိပ်သို့)၊ ပတွာ-
ရောက်တော်မူပြီး၍၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူပြီ။

ပုဗ္ဗယောဂ။ ။ “ပုဗ္ဗ-တထာဂတအဖြစ်သို့ မရောက်မီ ရှေ့အဖို့၌+ယောဂ-ယောဂီ
ပုဂ္ဂိုလ်တို့ အားထုတ်အပ်သော အကျင့်” ဟူသည် ဂတပစ္စာဂတိကဝတ် အကျင့်နှင့် အဘိညာဉ်
သမာပတ်တို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သော ဘာဝနာတည်း။ ထိုတွင် “ဂတ-ဆွမ်းခံစသည် သွားသူ
သည်လည်းကောင်း+ပစ္စာဂတ-ဆွမ်းခံစသည်မှ ပြန်လာသူသည်လည်းကောင်း+ဣက-
ဖြစ်စေအပ် ကျင့်အပ်သော အကျင့်” ဟူသည် အသွားတိုင်း အပြန်တိုင်း (အလုပ်ကိစ္စတိုင်း)
သတိသမ္ပဇ်ဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်မှုတည်း။ [ဂတပစ္စာဂတိကဝတ် ကျင့်ပုံသည်
သာမညဖလသုတ် သတိသမ္ပဇ်အခန်း၌ လာလတ်။]

ပုဗ္ဗစရိယ။ ။ဇာတ်တော်၊ စရိယာပိဋကပါဠိတော်တို့၌ လာသည့်အတိုင်း ဒါန
စသော ပါရမီတို့ကို အလွန်အကဲကျင့်ခြင်းသည် “ပုဗ္ဗစရိယ”မည်၏။ [ပုဗ္ဗ-တထာဂတ
မဖြစ်မီ ရှေ့အဖို့၌+စရိယာ-ကျင့်ခြင်း။]

ဓမ္မက္ခာန။ ။ “ဓမ္မ-တရားကို+အက္ခာန-ဟောခြင်း” ဟူသည် ဒါန စသည်
အပ္ပိစ္ဆတာစသည်တို့၏ အကျိုးကိုလည်းကောင်း သံသရာ၏အပြစ်နှင့် နိဗ္ဗာန်၏ အကျိုးကို
လည်းကောင်း ထင်ရှားပြသော တရားကို ဟောခြင်း၊ သတ္တဝါတို့ကို သမ္မာသမ္မောမိ ပစ္စေက
ဗောဓိ သာဝကဗောဓိဟူသော ဗောဓိသုံးပါးတွင် တစ်ပါးပါး၌ တည်စေကြောင်း ရင့်ကျက်
စေကြောင်း တရားကို ဟောခြင်းတည်း။

ဉာတတ္ထစရိယာဒယော။ ။ “ဉာတိ-ဆွေမျိုး” ဟူသည် သွေးသားစပ်သူတို့သာ
မက အမျိုးသားအားလုံးတည်း။ ထို့ကြောင့် မဟာကပိဇာတ်၌ မျောက်အားလုံ၏ စီးပွားကို
ကျင့်မှုကို “ဉာတတ္ထစရိယ” ဟု ဆိုသည်။ ဤနေရာ၌ အတ္ထသဒ္ဒါသည် အကျိုးဖလ
ပယောဇနအနက်ကို မဟော၊ ဟိတ (အကြောင်းစီးပွား) အနက်ကို ဟောသည်။ “ဘုရားဖြစ်
ခြင်းသည် အကျိုး၊ ထိုအကျင့်များသည် ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန် အကြောင်းခံအကျင့်များ ဖြစ်သည်”
ဟူလို၊ ထိုသို့ကျင့်ရာ၌ [ကရုဏာရေးရှုထား၍ သနားသဖြင့် ကျင့်အပ်သော တရားသော
အကျင့်ကိုသာ “ဉာတတ္ထစရိယ” ဟု ဆိုသည်။]

လောကတ္ထစရိယ။ ။အာဒိဖြင့် လောကတ္ထစရိယာ ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယာတို့ကို ယူပါ။
ထိုတွင် “လောက-သတ္တလောက၏ (လူအများ၏)=အတ္ထစရိယာ-စီးပွားကို ကျင့်ခြင်း” ဟူ
သည် အမျိုးသားတစ်စုသာ မက “ဓတ္တိယ ဗြာဟ္မဏ ဝေဿ သုဒ္ဒ” ဟူသော လူအမျိုးမျိုး၏
လည်းကောင်း ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသား သတ္တဝါအများ၏လည်းကောင်း စီးပွားကို ပြုကျင့်ခြင်း
တည်း။ ထို့ကြောင့် ဒုဗ္ဗေဇဇာတ်၌ တိုင်းသူပြည်သား လူအများ၏စီးပွား ကျင့်ခြင်းကို
“လောကတ္ထစရိယ” ဟု ဆိုသည်။

တထာ-ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဘဂဝါပိ-မြတ်စွာ ဘုရားသည်လည်း၊ (ဒါနပါရမိ-ကို၊ ပူရေတွာ-၍လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဗုဒ္ဓိစရိယာ ယ-၏၊ ကောဋိ-သို့၊ ပတွာ-၍) အာဂတော-ပြီ၊ ပေ ၊ ကဿပေါ-သော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ယထာ-ဖြင့်၊ ဒါနပါရမိ-ကို၊ ပူရေတွာ-၍လည်းကောင်း၊ ပေ ၊ ဗုဒ္ဓိစရိယာယ-၏၊ ကောဋိ-သို့၊ ပတွာ-၍၊ အာဂတော-ပြီ၊ တထာ-ဖြင့်၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဘဂဝါပိ-လည်း၊ (ဒါနပါရမိ-ကို၊ ပူရေတွာ-၍လည်း ကောင်း၊ ပေ ၊ ဗုဒ္ဓိစရိယာယ-၏၊ ကောဋိ-သို့၊ ပတွာ-၍) အာဂတော-ပြီ။

အထဝါ-ထို့ပြင်တစ်နည်းကား၊ ဝိပဿီ-သော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ယထာ-ဖြင့်၊ စတ္တာရော-လေးပါးကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေ-သတိပဋ္ဌာန်တို့ကိုလည်း ကောင်း၊ စတ္တာရော-သော၊ သမ္မပ္ပဓာနေ-သမ္မပ္ပဓာန်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတ္တာရော၊ ဣဒ္ဓိပါဒေ-ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စ၊ ဣန္ဒြိယာနိ-ဣန္ဒြိ တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စ၊ ဗလာနိ-ဗိုလ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သတ္တ၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ-ဗောဇ္ဈင်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အရိယံ-မြတ်သော၊ အဋ္ဌဂီကံ-ရုစ်ပါးသော အင်္ဂါ

ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယ။

“ဉာတိ+အတ္ထ”ကဲ့သို့ “ဗုဒ္ဓိ+အတ္ထ”ဟု ပုဒ်ခွဲပါ။ ဗုဒ္ဓိယာ-ဉာဏ် ပညာ၏+အတ္ထ-စီးပွား” ဟူသည် ဉာဏ်ပညာတိုးပွားအောင် ကျင့်အပ်သော အကျင့်တည်း။ ဉာတတ္ထ လောကတ္ထစရိယတို့မှ ကြွင်းသမျှအကျင့်ကို ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယ၌ သွင်းပါ။ ဗုဒ္ဓတ္ထ စရိယ၏နေရာ၌ “ဗုဒ္ဓိစရိယ”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။ ထိုမူကွဲသည် “ဗုဒ္ဓိစရိယာယ ကောဋိ ပတွာ” ဟူသော နောက်စကားနှင့် ထပ်မံ၏။ “ကောဋိပတ္ထ မရောက်မီ စရိယ ၃ ပါးကို ကျင့်ပြီးနောက် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ရဖို့ရန် ဗုဒ္ဓိစရိယာကို ကောဋိပတ္ထဖြစ်အောင် (အထွဋ်အထိပ် ရောက်အောင်) ကျင့်သည်” ဟုလို။ [ဗုဒ္ဓတ္ထကို “ဗုဒ္ဓ+အတ္ထ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ “ဗုဒ္ဓ၏အစီးအပွားကို (ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန်) ကျင့်ခြင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ် ယူကြသည်ကိုကား စဉ်းစားပါ။ ပြခဲ့သော လောကတ္ထစရိယ ဉာတတ္ထစရိယတို့လည်း ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန် ကျင့်ခြင်း ပင် မဟုတ်ပါလော။]

ကောဋိ ပေ၊ တထာ။

။ကောဋိန္ဒိ ပရိယန္တံ (အဆုံးအပိုင်းခြား) ဥက္ကံသံ (အလွန် အက်)၊ တထာ အမှာကမ္မိ ဘဂဝါ အာဂတောတိ ဧတ္ထာပိ ဒါနပါရမိ ပူရေတွာတိ အာဒိနာ သမ္မန္ဓော၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း တထာ အမှာကမ္မိ ဘဂဝါ၏ နောက်၌ “ဒါနပါရမိ ပူရေတွာ ပေ၊ ကောဋိ ပတွာ” ပုဒ်တို့ကို လိုက်စေရသည်။

နည်း ၃ ပါးအထူး။

။“ယထာ သဗ္ဗလောကဟိတာယ” စသော ပဌမနည်းဖြင့် အဘိနိဟာရကို ပြသောကြောင့် တထာဂတဖြစ်ဖို့ရန် လာခဲ့သောအကျင့်(အာဂမပဋိပဒါ)၏ အစကိုပြသည်ဟုလည်းကောင်း၊ “အထဝါ ပေ၊ ကောဋိ ပတွာ” ဟူသော ဒုတိယနည်းဖြင့် ပါရမီဖြည့်မှုစသည်ကို ပြသောကြောင့် အာဂမပဋိပဒါ၏ အလယ်ကိုပြသည်ဟုလည်း ကောင်း၊ “အထဝါ ပေ၊ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ” စသော တတိယနည်းဖြင့် အာဂမန ပဋိပဒါ၏ အဆုံးဖြစ်သော ဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇ ပါး ကျင့်ပုံကို ပြသည်ဟုလည်းကောင်း နည်းသုံးပါး ထူးပုံကို သိပါ။ နည်း ၃ ပါးလုံးပင် “အာဂတော”အရ ပဋိပဒါအာဂမန (အကျင့်ဟူသော လာခြင်း)ကို ပြသည်ချည်းတည်း။

ရှိသော၊ မဂ္ဂ-မဂ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘာဝေတွာ-ဖြစ်စေတော်မူပြီး၍၊ ဗြူဟေတွာ-တိုးပွားစေတော်မူပြီး၍၊ အာဂတော-ပြီ၊ တထာ-ဖြင့်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဘဂဝါပိ-လည်း၊ (စတ္တာရော-ကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပေ၊ မဂ္ဂ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဘာဝေတွာ-၍၊ ဗြူဟေတွာ-၍)၊ အာဂတော-ပြီ၊ ပေ၊ ကဿပေါ-သော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ယထာ-ဖြင့်၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပေ၊ မဂ္ဂ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဘာဝေတွာ-၍၊ ဗြူဟေတွာ-၍၊ အာဂတော-ပြီ၊ တထာ-ဖြင့်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဘဂဝါပိ-လည်း၊ (စတ္တာရော-ကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနေ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပေ၊ မဂ္ဂ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဘာဝေတွာ-၍၊ ဗြူဟေတွာ-၍)၊ အာဂတော-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-မည်တော်မူပြီ။ [အချို့စာအုပ်များဝယ် အာဂတော၏နောက်၌ “အာဂတောတိ တထာဂတော” ဟု ရှိ၏၊ မရှိလျှင် ထည့်ပေးပါ။]

ဣဓလောကမှီ-ဤသတ္တလောက၌၊ ဝိပဿီအာဒယော-ဝိပဿီအစရှိကုန်သော၊ မုနယော-ဘုရားရှင်တို့သည်၊ ယထေဝ-အဘိနိကာရစသော သုံးပါးသော အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင်၊ သဗ္ဗညုဘာဝံ-သဗ္ဗညုတို့၏ အဖြစ်သို့၊ အာဂတာ-ရောက်တော်မူကုန်ပြီ၊ တထာ (စဝ)-အဘိနိကာရစသော သုံးပါးသော ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင်၊ အယံ သကျမုနိပိ-သာကီနွယ်ဖွား ဤငါတို့ မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ သဗ္ဗညုဘာဝံ-သဗ္ဗညု၏အဖြစ်သို့၊ အာဂတော-ရောက်တော်မူပြီ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ စက္ခုမာ-ဗုဒ္ဓဓမ္မ၊ သမန္တနုဋ်၊ မံသဒိဗ္ဗာ၊ ငါးဖြာသော စက္ခုရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို၊ တထာဂတော-တထာဂတ ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဝုတ္တံ ဟောတိ)။ [ကံ ဝုတ္တံ ဟောတိကို ပြန်၍ လှည့်သည်။] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တထာ-ထိုဝိပဿီ စသော ရှေးဘုရားတို့အတူ၊ အာဂတော-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-မည်တော်မူ၏။

[“အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ” အရ ရှစ်ပါးသော အကြောင်းတို့တွင် ပဌမ အကြောင်း၏ပဋိနိဒ္ဒေသကို ပြပြီး၍၊ ဒုတိယအကြောင်း၏ပဋိနိဒ္ဒေသကို ပြလိုသောကြောင့် “ကထံ တထာ ဂတောတိ” စသည်ကို မိန့်။] ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ တထာ- ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဂတော- ကြွတော်မူပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊

ယထေဝ ပေ၊ စက္ခုမာ။ ။ အကြောင်းရှစ်ပါးတို့တွင် ပဌမအကြောင်းကိုပင် ပြခဲ့သောအနက် ၃ မျိုးအားဖြင့် အကျဉ်းချုပ်ပြခြင်းငှာ “ယထေဝ” စသည်ကို မိန့်သည်။ တတ္ထ ဣဓလောကမှီ ဝိပဿီအာဒယော မုနယော သဗ္ဗညုဘာဝံ ယထာဝုစ္ဆေန ကာရဏတ္ထယေန (အာဂတာ ယထေဝ)၊ တထာ ပဉ္စဟိ စက္ခုဟိ စက္ခုမာ အယံ သကျမုနိပိ ယေန ကာရဏေန အာဂတော၊ တေနေသ တထာဂတောနာမ ဝုစ္ဆတိတိ ယောဇနာ၊-ဋီကာ၊ ဤသို့ ဋီကာဖွင့်သော်လည်း ယထာ တထာအတွက် နိဿယ၌ တစ်မျိုးပေးထား၏။

တထာဂတော-မည်တော်မူသနည်း၊ သမ္မတိဇာတော-ဖွားပြီးသည်ဖြစ်၍ ယခု တစ်ခဏသာရှိသေးသော၊ ဝိပဿီ-သော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ယထာ-ဖြင့်၊ ဂတော-ပြီ၊ (တထာ-ဖြင့်၊ အယံ ဘဂဝါပိ-ဤငါတို့မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ ဂတော-ပြီ၊ [နောက်၌ “တထာ အယံ ဘဂဝါပိ ဂတော” ဟု ရှိသည်။] ပေ၊ ကဿပေါ-သော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ယထာ-ဖြင့်၊ ဂတော-ပြီ၊ (တထာ-ဖြင့်၊ အယံ ဘဂဝါပိ-လည်း၊ ဂတော-ပြီ။)

စ-ဆက်၊ ကထံ-အဘယ် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဂတော-ကြွတော်မူသနည်း၊ [အချို့စာ၌ “ဘဂဝါ” မပါ၊] ဟိ-ချဲ့၊ သော-ထို မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သမ္မတိဇာတော-ဖွားပြီးသည်ဖြစ်၍ ယခုတစ်ခဏသာ ရှိသေးသည်၊ (ဟုတွာ) စဝ-ဖြစ်၍သာလျှင်၊ သမေဟိ-ညီညွတ်ကုန်သော၊ ပါဒေဟိ-ခြေတော်တို့ဖြင့်၊ ပထဝိယံ-မြေ၌၊ ပတိဋ္ဌာယ-တည်တော်မူပြီး၍၊ [သုပ္ပတိဋ္ဌိတပါဒလက္ခဏာရှိသောကြောင့် မြေ၌ နင်းသောအခါ တစ်ညီတညွတ် တည်း ထင်သည်။] ဥတ္တရာဘိမုခေါ-မြောက်အရပ်သို့၊ ရှေးရှုသောမျက်နှာ ရှိတော်မူသည်၊ (မြောက်အရပ်သို့ မျက်နှာမူသည်၊) (ဟုတွာ)၊ သတ္တပဒ ဝီတိ ဟာရေန-ခုနစ်ဖဝါးလှမ်းခြင်းဖြင့်၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီ၊ ယထာဟ-အဘယ်သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ သမ္မတိဇာတော၊ ပေ၊ နတ္ထိဒါနိ ပုနဗ္ဗဝေါတိ-ဟူ၍၊ (အာဟ-ဟောတော်မူပြီ)၊ [အာနန္ဒ-အာနန္ဒာ၊ သမ္မတိဇာတော-ဖွားပြီး၍ ယခုတစ်ခဏသာ ရှိသေးသော၊ ဗောဓိသတ္တော-ဘုရားလောင်းသည်၊ သမေဟိ-ညီညွတ်ကုန်သော၊ ပါဒေဟိ-ခြေတို့ဖြင့်၊ ပတိဋ္ဌဟိတွာ-တည်ပြီး၍၊ သေတမိဆတ္တေ-နတ်၌ဖြစ်သော ထီးဖြူသည်၊ အနုဓာရယမာနေ-ဆောင်းမိုးစဉ်၊ ဥတ္တရာဘိမုခေါ-သည်၊ (ဟုတွာ)၊

သမ္မတိဇာတော။ ။ သမ္မတိနိပါတ်ပုဒ်သည် “ယခု(တစ်ခဏ)” ဟူသော အနက် ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “မဟုတ္တဇာတော” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ ဝိဂြိုဟ်ကိုကား မာသဇာတော ကဲ့သို့ “သမ္မတိ+ဇာတဿ+အဿာတိ သမ္မတိဇာတော” ဟု ဗာဟိရတ္ထဗဟုဗ္ဗိဟိ ပြုပါ။ “ဖွားပြီး၍ တစ်ခဏသာရှိသေး” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဖွားပြီးလျှင်ပြီးချင်း ၇ လှမ်းကြသည်” ဟု ထင်စရာရှိ၏။ အမှန်မှာ-ဖွားပြီးစ၌ ဗြဟ္မာမင်းတို့က ရွှေဇာတဘက်ဖြင့် ခံယူကြ၏။ ထိုမှတစ်ဆင့် စာတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီး ၄ ယောက်က သစ်နက်ရေဖြင့် လှမ်းယူကြ၏။ ထိုနတ်မင်းကြီးတို့လက်မှ လူတို့က ဘွဲ့ဖြူအဝတ်ဖြင့် လှမ်းယူကြ၏။ ထိုလူတို့၏လက်မှ မြေ၌တည်ပြီးနောက် အရပ်မျက်နှာတို့ကို လှည့်၍ကြည့်တော်မူပြီးမှ မြောက်အရပ်သို့ ၇ လှမ်း ကြွတော်မူသည်။ ထိုမျှလောက်အချိန်သည် ဘာမျှမကြသောကြောင့် “သမ္မတိ-ယခုတစ်ခဏ” ဟု ဆိုသည်။

အနုဓာရယမာနေ။ ။ ထိုသို့ကြွတော်မူရာ၌ နတ်တို့က ထီးဖြူကို ဆောင်းမိုး ပေးကြသော်လည်း ဆောင်းမိုးသူကို မမြင်ရသောကြောင့် ထီးဖြူဘာသာ ဆောင်းတတ် သကဲ့သို့ ကတ္တာလုပ်၍ “သေတမိ ဆတ္တေ အနုဓာရယမာနေ” ဟု လက္ခဏဝန္တကတ္ထုရုပ် ကိုသာ ပြထားသည်။ ဆတ္တာဒိနိယေဝ စ တဒါ ပညာယိသု၊ န ဆတ္တာဒိဂ္ဂါဟကာတိ

သတ္တပဒဝီတိဟာရေန-ခုနစ်ဖဝါး လှမ်းခြင်းဖြင့်၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏။ သဗ္ဗာ-အလုံးစုံ ကုန်သော၊ ဒိသာစ-အရပ်မျက်နှာတို့ကိုလည်း၊ အနုဝိလောကေတိ-အစဉ် လှည့်၍ကြည့်၏။ အာသဘိ-ဥသဘာ၏ဥစ္စာဖြစ်သော၊ (မကြောက်မရွံ့ရဲဝံ့သော) ဝါစံ-စကားကို၊ ဘာသတိ-မိန့်မြှောက်၏။ (ကိ-အဘယ်သို့ မိန့်မြှောက်သနည်း၊) အဟံ-ငါသည်၊ လောကဿ-သတ္တလောက၏။ ဝါ-ထက်၊ အဂ္ဂေါ-အမြတ်ဆုံး သည်၊ အသ္မိ-ဖြစ်၏။ အဟံ-သည်၊ လောကဿ-၏။ ဝါ-ထက်၊ ဇေဋ္ဌော-အကြီးဆုံးသည်၊ အသ္မိ-ဖြစ်၏။ အဟံ-သည်၊ လောကဿ-၏။ ဝါ-ထက်၊ သေဋ္ဌော-အချီးမွမ်းအပ်ဆုံးသည်၊ အသ္မိ-၏။ အယံ-ဤ ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်း သည်၊ အန္တိမာ-အဆုံး၌ဖြစ်သော၊ (အဆုံးစွန်ဖြစ်သော) ဇာတိ-ပဋိသန္ဓေ နေရ ခြင်းတည်း၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ပုနုဗ္ဗဝေါ-တစ်ဖန်ဘဝသည်၊ (ဘဝအသစ်သည်)၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်မြှောက်၏၊ -သုတ်မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာပဒါနသုတ်၊ ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာ။]

အာစရိယ ဓမ္မပါလတ္ထေရေန ဝုတ္တံ၊-ဋီကာသစ်၊ [“အနုဟရမာနေ” ဟု မူကွဲရှိ၏။ အနက် တူပင်၊ သေတမိဆတ္တေ-ကို၊ “အနုဗောဓိယမာနေ-ဆောင်းမိုးအပ်စဉ်” ဟု ကမ္မရုပ်လည်း ပြင်ကြ၏။] “ဆတ္တကို ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် မှတ်၍ ပြထား၏။ ထိုအခါ၌ မင်းမြောက် တန်ဆာ ငါးပါးလုံးပင် ထင်ရှား၏” ဟု ဖွင့်ကြသည်။

သဗ္ဗာ ပေ၊ ဝိလောကေတိ။ ။ ပုဉ်းကံ၏ အာနုဘော်ကြောင့် လောကဝိဝရဏ (တစ်လောကလုံး ဟင်းလင်းပွင့်သော) တန်ခိုးဖြစ်ရကား ထင်းထင်းကြီး မြင်နိုင်သော လောကဓာတ် တစ်သောင်းကို ပကတိမံသစက္ခုဖြင့် အထက် အောက်နှင့်တကွ အရပ် ဆယ်မျက်နှာလုံးကို ကြည့်တော်မူသည်။ [ဤကြည့်တော်မူခြင်းသည် ၇ လှမ်း-လှမ်းတော်မူ ပြီးမှ မဟုတ်၊ မလှမ်းမီ ဖြစ်သည်။ ကြည့်တော်မူသောအခါ “ကိုယ်တော်နှင့်တူသူ မရှိ” ဟု သိတော်မူပြီးမှ (ဤအရပ်ကား “ဥတ္တရအရပ်” ဟု ဆုံးဖြတ်တော်မူ၍) မြောက်အရပ်သို့ ၇ လှမ်း ကြွတော်မူပြီးမှ “အဂ္ဂေါဟမသ္မိ” စသည်ကို မိန့်တော်မူသည်။]

အာသဘိ။ ။ “ဥသဘာဿ-နွားလားဥသဘာ၏+ဣဒံ အာသဘိ” ဟု ပြု၍ နွားလားဥသဘာတို့၏ အပိုင်ဥစ္စာဖြစ်သော မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့သောသတ္တိကို အရကောက် ရ၏။ ထိုသတ္တိကြောင့် ရဲရဲဝံ့ဝံ့ မိန့်မြှောက်အပ်သော စကားကိုလည်း “အာသဘိ” ဟု ဆိုရသည်။ “ဥသဘာဿ+ဧသာ အာသဘိ” ဟုပင် ပြု၊ [“သတ္တိ” ဟူသည် အကုသိုလ်အရာ၌ “ငါ” ဟု သော မာနနှင့် ဒိဋ္ဌိတည်း၊ ကုသိုလ်အရာ၌ ဒေါသ မဖြစ်ခြင်း၊ ပညာနှင့်ယှဉ်သော ဝီရိယ ဖြစ်ခြင်းတည်း။]

အဂ္ဂေါ ဇေဋ္ဌော သေဋ္ဌော။ ။ အဂ္ဂေါစသည်ကား ဂုဏ်ကို အကြောင်းပြု၍ ရအပ် သော ဂုဏ်အမည်တည်း၊ ၃ ပုဒ်လုံး ပရိယာယ်ပင်၊ သို့သော် သဒ္ဓါနက်အားဖြင့်ကား “အဂ္ဂေါတိ သဗ္ဗပဓာနေ၊ (အဂ္ဂသဒ္ဓ ပဓာနဝါစကတည်း၊ ပဓာနဟူသည်လည်း အမြတ်ဆုံး ပင်တည်း)၊ ဇေဋ္ဌောတိ သဗ္ဗေသံ ဝုဒ္ဓတမော၊ (ဝုဗ္ဗဿ ဇော ဣယံဋ္ဌေသုသုတ်၌လာသော ဇေဋ္ဌပုဒ်ပင်တည်း)၊ သေဋ္ဌောတိ သဗ္ဗေသံ ပသတ္တတမော (ပသတ္တဿ သောစ သုတ်၌လာ သော ပုဒ်ပင်တည်း)” ဟု ဖွင့်၏။

စ-ဆက်၊ အဿ-ထိုဘုရားလောင်း၏၊ တံ ဂမနံ-ထိုကြွတော်မူခြင်းသည်၊ အနေကေသံ-များစွာကုန်သော၊ ဝိသေသာမိဂမာနံ-စီးပွားအထူးတို့ကို ရခြင်းတို့၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘာဝေန-ပုဗ္ဗနိမိတ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တထံ-မှန်ကန်သည်၊ အဝိတထံ-မရွတ်ယွင်းသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဟိ-ချဲ့၊ သော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝါ-ထိုဘုရားလောင်းသည်၊ သမ္ပတိဇာတော-သည်၊ (ဟုတွာ) ဧဝ-သာလျှင်၊ သမေဟိ-ညီညွတ်ကုန်သော၊ ပါဒေဟိ-ခြေတို့ဖြင့်၊ (ပထဝိယံ-၌) ယံ ပတိဋ္ဌဟိ-အကြင် ရပ်တည်တော်မူပြီ၊ ဣဒံ-ဤရပ်တည်တော်မူခြင်းသည်၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ စတုရိဒ္ဓိပါဒပဋိလာဘဿ-၄ ပါးသော ဣဒ္ဓိပါဒ်ကို ရခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ-ပုဗ္ဗနိမိတ်တည်း၊ [“အဿကို လဘဓာတ်၏အနက်၌ စပ်လျှင် ကတ္တား၊ ပစ္စည်းအနက်ဖြစ်သော ရခြင်းကြိယာ၌ စပ်လျှင် သမ္မန်”ဟု ဋီကာ၌ ၂ နည်း ဖွင့်သည်။]

ပန-ကား၊ ဥတ္တရာဘိမုခဘာဝေါ-ဥတ္တရခေါ်မှတ်၊ မြောက်အရပ်သို့ ရှေးရှုသည်၏အဖြစ်သည်၊ သဗ္ဗလောကုတ္တရာဘာဝဿ-အလုံးစုံသော သတ္တလောကထက် မြတ်သူ၏အဖြစ်၏၊ ဝါ-အလုံးစုံသော လောကမှ လွန်မြောက်သူ၏အဖြစ်၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ၊ [သဗ္ဗလောကုတ္တရာဘာဝဿာတိ သဗ္ဗလောကာနမုတ္တမဘာဝဿ၊ ဤ၌ “လောကာနံ”ဟူသော ဗဟုဝစ်ကို မကြိုက်၍ ဧကဝစ် ပေးလိုက်သည်၊ သဗ္ဗလောကာတိတ္ထမနဘာဝဿ ဝါ၊ အတိတ္ထမနသည် ဥတ္တမ၏

တဉ္စဿ ပေ၊ နိမိတ္တဘာဝေန။ ။ ဣဒါနိ တထာဂမနံ (ထိုသို့သော သွားပုံကို) သမ္ဘာဝေန္တော (ချီးမွမ်းလိုသည်ဖြစ်၍) တဉ္စဿာတိ အာဒိဗာဟ၊ [တထံ အဝိတထံ စသည်ကို ကြည့်၍ “သမ္ဘာဝေန္တော”ဟု ဆိုဟန်တူသည်၊ ဝါကျအနေမှာ သမ္ဘာဝနာဝါကျ မဟုတ်၊ ဂတောဟူသော ရှေ့ဝါကျ၏ ဂမနကြိယာကို ဆက်၍ပြသော ဥပနာသဝါကျသာတည်း၊] ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘာဝေန တထံ အဝိတထန္တိ သမ္မန္တော (ရှေ့လှည့်စပ်)။

ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘာဝေန။ ။ အကျိုးစီးပွား မဖြစ်မီ ရှေ့အပို၌ တင်ကြို၍ဖြစ်နှင့်သော အကြောင်းအရာကို “ပုဗ္ဗနိမိတ်”ဟု ခေါ်၏၊ အရိပ်အရောင်ပြခြင်းနှင့် တူသောကြောင့် “အရိပ်နိမိတ်”ဟုလည်းကောင်း၊ အကျိုးကိုထောက်၍ လွန်ပြီးသော အကြောင်းနိမိတ်ဖြစ်သောကြောင့် “အတိတ်နိမိတ်”ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်။ [နိမိနာတိ သဉ္ဇာနာတိ ဧတေနာတိ နိမိတ္တံ-သိကြောင်း အမှတ်အသား၊ ပုဗ္ဗေ-အကျိုးစီးပွား မဖြစ်မီ ရှေ့၌+ပဝတ္ထံ+နိမိတ္တံ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ။]

ယဉ္စိ ပေ၊ တိဋ္ဌဟိ။ ။ ရှေ့ဝါကျ၏အနက်ကို ချဲ့ပြလို၍ “ယဉ္စိ”စသည်ကို မိန့်သည်၊ ယံကို ပကတိသဒ္ဓါ၏အနက်ဖြစ်သော တည်ခြင်းကြိယာ၌သာ စပ်၍ ဤဝိဘတ်ဟူသော ပစ္စယ၌ မစပ်ရသောကြောင့် “ကြိယာပရာမသန-ကြိယာကိုသုံးသပ်သောသဒ္ဓါ”ဟု ဆိုသည်၊ [ယန္တိ ကြိယာပရာမသနံ၊ တေန ပတိဋ္ဌဟိတိဇတ္ထ ပကတိယတ္ထံ ပတိဋ္ဌာနကြိယံ ပရာမသတိ၊... “ပကတိ လိဂ်ဓာတွေဝ၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယာ ပန-ပစ္စယော”နှင့်အညီ လိန်နှင့်ဓာတ်ကို ပကတိ၊ ဝိဘတ်နှင့် ပစ္စည်းကို “ပစ္စယ”ဟု ခေါ်သည်။]

အဖွင့်တည်း-။-ဋီကာ။] သတ္တပဒဝီတိဟာရော-၇ ဖဝါးလှမ်းတော်မူခြင်းသည်၊ သတ္တဗောဇ္ဈင်္ဂီရတနပဋိလာဘဿ-၇ ပါးသောဗောဇ္ဈင်္ဂီရတနာကို ရတော်မူခြင်း၏။ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ) ပန-ကား၊ သုဝဏ္ဏဒဏ္ဍာဝီတိပတန္တိ စာမရာတိတ္ထေ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ဝုတ္တစာမရက္ခေပေါ-မိန့်ဆိုအပ်သော စာမရီသားမြီးယပ်ကို ခတ်ခြင်းသည်။ သဗ္ဗတိတ္ထိယနိမ္မဒနဿ-အလုံးစုံသော တိတ္ထိတို့ကို နိမိနင်းတော်မူခြင်း၏။ (အလုံးစုံသော တိတ္ထိတို့ကို မာန်မယစ်အောင် ပြုခြင်း၏။) (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ) [သုဝဏ္ဏဒဏ္ဍာ-ရွှေအရိုးရှိကုန်သော၊ စာမရာ-စာမရီသားမြီးယပ်တို့သည်၊ ဝီတိပတန္တိ- တစ်လွဲလွဲ ခတ်ကုန်၏။]

သေတ္တစ္ဆတ္တဓာရဏံ-ထီးဖြူတော်ကို ဆောင်းမိုးရခြင်းသည်။ အရဟတ္တဝိမုတ္တိဝရဝိမလသေတစ္ဆတ္တပဋိလာဘဿ-ကိလေသာတို့မှ လွတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော မြတ်သော အညစ်အကြေးမရှိသော ထီးဖြူကို ရတော်မူခြင်း၏။ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ) သတ္တမပဒပရိ-ခုနစ်လှမ်းမြောက် ခြေလှမ်း၏အထက်၌၊ ဌတွာ-ရပ်တော်မူ၍၊ သဗ္ဗဒိသာနုဝိလောကနံ-အလုံးစုံသော အရပ်မျက်နှာတို့ကို အစဉ်လှည့်၍ ကြည့်တော်မူခြင်းသည်။ သဗ္ဗညုတဘာဏာပဋိလာဘဿ-သဗ္ဗညုတဘဏ်တည်းဟူသော အနာဝရဏဘဏ်ကို ရတော်မူခြင်း၏။ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ) [သဗ္ဗညုတဘဏ်တော်ကိုပင် အလုံးစုံသော အာရုံတို့၌ အပိတ်အပင် မရှိသောကြောင့် “အနာဝရဏဘဏ်” ဟု ခေါ်သည်။] အာသဘိဝါစာဘာသနံ-မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့သော စကားကို မိန့်မြွက်တော်မူခြင်းသည်။ အပ္ပဋိဝတ္တိယဝရမမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနဿ-သူတစ်ပါးတို့သည် ဆန့်ကျင်ဘက် မလည်စေအပ် မလည်စေနိုင်သော ဓမ္မစကြာကို လည်စေတော်မူခြင်း၏။ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ၊ တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အယံဘဂဝါဝိ-ဤငါတို့မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီ၊ စ-ဆက်၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ-ထို အဘုရားလောင်း၏၊ တံ ဂမနံ-ထိုကြွတော်မူခြင်းသည်။ ဝေသံယေဝ ဝိသေသာဓိဂမာနံ -ထို စီးပွားအထူးတို့ကို ရခြင်းတို့၏ပင်၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘာဝေန-ကြောင့်၊ တထံ-သည်၊ အဝိတထံ-သည်။

သတ္တပဒဝီတိဟာရော။ ။ဝိ-ရှေ့ရောက်နေသောခြေကို ရှောင်လွှဲပြီးလျှင်+အတိ+ရှေ့သို့လွန်၍+ဟာရော-နောက်ခြေကို ဆောင်ခြင်း၊ [ဝိကို ဋီကာ၌ “ဝိသေသ” ဟု ဖွင့်သော်လည်း ရှောင်လွှဲခြင်းအနက်ကို ယူလိုက်သည်။] ဤသို့ဆောင်ခြင်းကို “ခြေလှမ်းခြင်း” ဟု ခေါ်သည်။ သတ္တပဒဿ-၇ လှမ်းကို+ဝီတိဟာရော-လှမ်းခြင်း။

သုဝဏ္ဏ ပေ၊ နိမ္မဒနဿ။ ။စာမရီသားမြီးယပ်ကို ခတ်ခြင်းသည် ဘုရားအလောင်းဖွားတော်မူသောအခါ ဖြစ်ပုံအစဉ်ကိုပြသော မဟာပဒါနသုတ်၌ မပါဘဲ၊ သုတ္တနိပါတ်နာဠကသုတ်၌သာ နိဒါန်းဂါထာဝယ် “သုဝဏ္ဏဒဏ္ဍာ ဝီတိပတန္တိစာမရာ” ဟု တတိယပါဒအဖြစ်ဖြင့် လာ၏။ ထိုစကားကို ယူရသောကြောင့် “သုဝဏ္ဏ ပေ၊ စတ္ထ ဝုတ္တစာမရက္ခေပေါ ပန” ဟု အထူးဆိုသည်။ ဂါထာအပြည့်အစုံကို ဋီကာတို့၌ ကြည့်ပါ။

အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။ [ဤမှနောက်၌ “ယံ ဟိ သော” စသော စကားတို့ကို “အဓိကာရနည်းအားဖြင့် လိုက်နိုင်သည့်အတွက် သိလောက်သောကြောင့် မထည့်တော့” ဟု မှတ်ပါ။]

တေန-ထို့ကြောင့်၊ ပေါရာဏာ-ရှေးအဋ္ဌကထာ ဆရာတို့သည်၊ မုဟုတ္တဇာတောဝါပေ၊ ပဗ္ဗတမုဒ္ဒနိဋ္ဌိတောတိ-ဟူ၍၊ အာဟု-ဆိုကြကုန်ပြီ။ [ဂဝပွတိ-နွားတို့၏အရှင်ဖြစ်သော နွားလားဥသဘာသည်၊ မုဟုတ္တဇာတော-ဖွားပြီးသည်ဖြစ်၍ တစ်မုဟုတ်သာ ရှိသေးသည်၊ (ဟုတွာ) ဧဝ-ဖြစ်၍သာလျှင်၊ သမေဟိ-ညီညွတ်ကုန်သော၊ ပါဒေဟိ-ခြေတို့ဖြင့်၊ ဝသန္တရုံ-မြေအပြင်ကို၊ ဖုသီယထာ-ထိသကဲ့သို့၊ (တထာ-ထို့အတူ) ဂေါတမော-အနွယ်တော်ရ ဂေါတမမည်တော်မူသော၊ သော (ဘဂဝါ)-ထိုငါတို့ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (မုဟုတ္တဇာတော ဟုတွာ) ဧဝ သမေဟိ ပါဒေဟိ၊ ဝသန္တရုံ-ကို၊ ဖုသီ-ထိတော်မူပြီ၊ သတ္တပဒါနိ-ခုနစ်လှမ်းတို့တိုင်တိုင်၊ ဝိက္ခမိ-ကြွလှမ်းတော်မူပြီ၊ မရူစ-နတ်တို့သည်လည်း၊ သေတံဆတ္တံ-ထီးဖြူတော်ကို၊ အနုဓာရယံ-အစဉ်လိုက်၍ ဆောင်းမိုးကြကုန်ပြီ၊ ဂေါတမော-သော၊ သော (ဘဂဝါ)-သည်၊ သတ္တပဒါနိ-တိုင်တိုင်၊ ဂန္ဓာန-ကြွတော်မူပြီး၍၊ သမန္တတော-ထက်ဝန်းကျင်၌၊ သမာ-တူမျှကုန်သော၊ [ဝိလောကနသမတာယ သမာ သဒိသိယော၊] ဒိသာ-အရပ်မျက်နှာတို့ကို၊ ဝိလောကေသိ-အစဉ်လှည့်၍ ကြည့်တော်မူပြီ၊ ပဗ္ဗတမုဒ္ဒနိ-တောင်ထိပ်၌၊ ဋ္ဌိတော-တည်သော၊ သီဟော-ခြင်္သေ့သည်၊ (အဘိနဒိ) ယထာ-မရွံ့မကြောက်ဟောက်သကဲ့သို့၊ အဋ္ဌဂုံပေတံ-ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါနှင့်ပြည့်စုံသော၊ (“ဝိသဋ္ဌောမဉ္ဇူ ဝိညေယျော” စသော အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော) ဂိရုံ-အဂ္ဂေါဟမသို့ အစရှိသော အသံတော်ကို၊ အဗ္ဘဒိရယိ-မိန့်မြှောက်တော်မူပြီ။]

အထဝါ-ထို့ပြင် တစ်နည်းကား၊ ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝိပဿီ-သော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ပေ၊ ယထာ-ဖြင့်၊ ကဿပေါ-သော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ နေက္ခမ္မေန-ကာမမှ ထွက်မြောက်သော ကုသိုလ်တရားဖြင့်၊ ကာမစ္ဆန္တံ-

အထဝါ ယထာ ဝိပဿီ။ ။ပြခဲ့သောနည်း၌ ကာယဂမနကိုပြ၏။ ဤနည်း၌ ကား “နေက္ခမ္မေန ကာမစ္ဆန္တံ ပဟာယ” စသည်ဖြင့် တဖြည်းဖြည်း ဉာဏ်တော်ရင့်၍ ရင့်၍ သွားခြင်းဟူသော ဉာဏဂမနကိုပြသည်။ ထိုသို့ပြရာ၌ နိဝရဏကို ပယ်ခြင်းသည် အရင်းခံဖြစ်သောကြောင့် နိဝရဏပယ်ပုံကို ဦးစွာပြသည်။

နေက္ခမ္မေန။ ။ “နေက္ခမ္မံ ပဌမဇ္ဈာနေ” စသော အဘိဓာန်၌လာသော နေက္ခမ္မသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့တွင် ဤနေရာ၌ ကာမစ္ဆန္တနိဝရဏ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ကာမစ္ဆန္တမှ ထွက်မြောက်တတ်သော “ကုသိုလ်အားလုံး” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ [နိက္ခမတိ-ကာမစ္ဆန္တမှ ထွက်မြောက်တတ်၏၊ ဣတိ နိက္ခမံ၊ နိက္ခမံယေဝ နေက္ခမ္မံ၊ (သုတ္တံ၌ ဣပစ္စည်း။)]

ကာမစ္ဆန္ဒကို၊ ပဟာယ-ပယ်၍၊ ဂတော-အထက်တရားထူးသို့ သွားတော်မူပြီ၊
 [“ပဟာယ-ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ပယ်နိုင်သည်ရှိသော်၊ ဂတော-အထက်တရား
 ထူးကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ” ဟုလည်း ဋီကာဖွင့်သေး၏။] ပေ ၊ အရဟတ္တ
 မဂ္ဂေန-အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်၊ သဗ္ဗကိလေသေ-အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကို၊
 သမုစ္ဆန္တိတွာ-အကြွင်းမဲ့ဖြတ်၍၊ ဂတော-အထက်အရဟတ္တဖိုလ် တရားထူးသို့
 သွားတော်မူပြီ၊ အယမိဗ္ဗိ ဘဂဝါ-ဤငါတို့မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ တထေဝ-
 ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်သာ၊ နေက္ခမ္မေန-ဖြင့်၊ ကာမစ္ဆန္ဒ-ကို၊ ပဟာယ-၍၊
 ဂတော၊ အဗျာပါဒေန-ဗျာပါဒ၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မေတ္တာဖြင့်၊ ဗျာပါဒ-
 ဗျာပါဒကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ အာလောကသညာယ-အရောင်အလင်း၌
 ဖြစ်သောသညာဖြင့်၊ ထိနမိဒ္ဓ-ထိနမိဒ္ဓကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ အဝိက္ခေပေန-
 ဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမာဓိဖြင့်၊ ဥဒ္ဓစ္စတုက္ကန္တံ-ဥဒ္ဓစ္စတုက္ကန္တကို၊
 (ပဟာယ ဂတော)၊ ဓမ္မဝဝတ္ထာနေန-ကုသိုလ်စသော တရားတို့ကို ပိုင်းခြားသတ်
 မှတ် ဆုံးဖြတ်တတ်သောဉာဏ်ဖြင့်၊ ဝိစိကိစ္ဆံ-ဝိစိကိစ္ဆာကို၊ ပဟာယ ဂတော။

ပဟာယ ဂတော။ ။ ပဟာယာတိ ပဗဟိတွာ၊ ဂတောတိ ဥတ္တရိဝိသေသံ
 (အထက်တရားထူးသို့) ဉာဏဂမနေန ပဋိပန္နော၊ (တစ်နည်း) တွာပစ္စည်းကို ဟိတ်အနက်၌
 သက်၊ ပဟာယ-ပယ်ခြင်းကြောင့်၊ ဂတော-အထက်တရားကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊
 “သိခြင်း ကျင့်ခြင်းဟူသော ဂမနဖြစ်သည်” ဟူလို၊ (တစ်နည်း) “ပယ်နိုင်သည်ရှိသော်” ဟု
 လက္ခဏာအနက် ပေးပါ၊ ကာမစ္ဆန္ဒကို ပယ်ခြင်းဟူသော လက္ခဏကြိယာဖြင့် ထိုးထွင်း၍
 သိခြင်း ကျင့်ခြင်းဟူသော ဂမနကြိယာကို မှတ်သားရသည်။

အာလောကသညာယ။ ။ ထိုင်းမှိုင်းမှု အိပ်ချင်မှုဟူသော ထိနမိဒ္ဓသည် အမှောင်
 ဟူသောအဖော်ကောင်း ရှိ၏၊ အရောင်အလင်းကား ထိနမိဒ္ဓ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊
 ထို့ကြောင့် ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ဖို့ရန် အရောင်အလင်းကို စူးစိုက်စွာ နှလုံးသွင်းမှုပြုရသည်၊
 ထိုသို့ပြု၍ ထင်လာသော အရောင်အလင်း၌ သိမှတ်သော သညာဖြစ်နေခြင်းသည်
 အာလောကသညာတည်း။ [အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ သတ္တကနိပါတ်၊ အဗျာကတဝဂ်၊ မိဒ္ဓဝိနောဒနသုတ်
 ကို ကြည့်ပါ။] အာလောကသညာယာတိ ဝိဘူတံ ကတွာ မနသိကာရေန (ထင်ရှားအောင်
 ပြု၍ နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့်) ဥပဋ္ဌိတာလောကသဉ္ဇာနနေန (ထင်လာသော အရောင်
 အလင်းကို သိမှတ်ခြင်းဖြင့်) -ဋီကာ။

အဝိက္ခေပေန။ ။ “ဝိက္ခိပတိ-စိတ်ကို အထူးထူးအပြားပြား ပစ်လွှင့်တတ်၏” နှင့်
 အညီ ဥဒ္ဓစ္စတုက္ကန္တကို “ဝိက္ခေပ” ဟု ခေါ်၏၊ န+ဝိက္ခေပေါ အဝိက္ခေပေါ-ဝိက္ခေပ၏
 ဆန့်ကျင်ဘက်ဟူသည် သမာဓိတည်း။

ဓမ္မဝဝတ္ထာနေန။ ။ “ဓမ္မာနံ-ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတစသော တရား
 တို့ကို+ဝဝတ္ထာနံ (ဝိ+အဝ+ထာနံ)-အသီးအသီး+ပိုင်းခြား၍+တည်ကြောင်းဖြစ်သောဉာဏ်”
 ဟူသည် တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး မရောအောင် ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်တတ်သော ဉာဏ်
 တည်း၊ ယုံမှားသံသယဖြစ်၍ မဆုံးဖြတ်နိုင်သော ဝိစိကိစ္ဆာကို ထိုဆုံးဖြတ်နိုင်သော
 ဉာဏ်စာလျှင် ပယ်နိုင်သည်။

[နီဝရဏကိုပယ်သော ဉာဏဂမနဖြစ်ပုံကို ပြပြီး၍ အထက် တရားထူးတို့၏ အကြောင်း ဥပါယ ၂ ပါးကို ပြလိုသောကြောင့် “ဉာဏေန” စသည် မိန့်။] ဉာဏေန-ဉာဏ်ဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇာ-အဝိဇ္ဇာကို၊ ပဒါလေတွာ-ဖောက်ခွဲ၍၊ (ဂတော)၊ ပါမောဇ္ဇေန-ဝမ်းမြောက်ကြောင်း တရဏပီတိဖြင့်၊ အရတိ-ဈာန်သမာပတ်တို့၌ မမွေ့မလျော်ခြင်းကို၊ (မမွေ့မလျော်တတ်သော ပျင်းရိမှုကို) ဝိနောဒေတွာ-ပယ်ဖျောက်၍၊ (ဂတော)၊ [ဥပါယကို ပြပြီး၍ ဈာန်သမာပတ်တို့ကို ပြလိုသောကြောင့် ပဌမဇ္ဈာနေန”ဟု မိန့်သည်။] ပဌမဇ္ဈာနေန - ပဌမဈာန်ဖြင့်၊ နီဝရဏ

ဉာဏေန အဝိဇ္ဇာ။ ။ဤသို့လျှင် “အဘိဇ္ဈံ လောကေ ပဟာယ” စသည်ဖြင့် ထိုထို ပါဠိတော်၌ ကမမစ္ဆန္တ (အဘိဇ္ဈာ) စသော နီဝရဏတို့ကို ပယ်နိုင်ခြင်းကို ပဌမဈာန်၏ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ (နီဝရဏ ၅ ပါး ပယ်ခြင်းဟူသောအကျင့်) အားဖြင့် ဉာဏဂမနဖြစ်ပုံကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ ဥပါယ (အကြောင်း)နှင့်တကွ ရှစ်ပါးသောသမာပတ်၊ တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးသော မဟာဝိပဿနာဉာဏ်တို့ဖြင့် ဉာဏဂမနဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဉာဏေန” စသည်ကို မိန့်သည်။

အဝိဇ္ဇာ ပဒါလေတွာ။ ။အနိစ္စာနုပဿနာစသော မဟာဝိပဿနာဉာဏ်တို့ကို တက်လိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည် နာမ်ရပ်တို့ကို ပိုင်းခြား၍ခံခြင်းဟူသော နာမရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊ နာမ်ရပ်တို့၏ အကြောင်းကိုသိ၍ ယုံမှားသံသယကင်းခြင်းဟူသော ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ ဟူသော ဉာတပရိညာ၌ တည်ပြီးမှတက်ရသည်။ ထို နာမရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊ ကင်္ခါဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိတို့ကို တားမြစ်တတ်သော တရားကား အဝိဇ္ဇာတည်း။ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာကို ဖောက်ခွဲနိုင်ခြင်းကို “မဟာဝိပဿနာဉာဏ်၏ အကြောင်းရင်း ဥပါယ”ဟု ဆိုသည်။

အရတိ ဝိနောဒေတွာ။ ။ဈာန်သမာပတ်တို့၌ အလွန်မွေ့လျော်သော ပါမောဇ္ဇာကြောင့် ဈာန်သမာပတ်တို့၌ မမွေ့မလျော်ခြင်းကို ပယ်ဖျောက်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အရတိကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်းသည် ဈာန်သမာပတ်တို့ကို ရခြင်း၏အကြောင်း ဥပါယတည်း။ မှန်၏-ပါမောဇ္ဇာဟူသော နုသောပီတိဖြစ်မှသာ ရင့်သောပီတိမှစ၍ ဈာန်စသော အထက်တရားကို ရနိုင်သည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်အရ အဝိဇ္ဇာပဒါလန အရတိဝိနောဒနကို အထက် တရားထူးတို့၏ အကြောင်းဥပါယဟုမှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော ဥဒ္ဓါကို ဖောက်ခွဲခြင်းသည် အနိစ္စာနုပဿနာ စသော မဟာဝိပဿနာ တစ်ဆယ့်ရှစ်ရပ်၏ အကြောင်းဥပါယဖြစ်၍ အရတိကို ပယ်ခြင်းကား ဈာန်သမာပတ်၏ အကြောင်းဥပါယဖြစ်လျှင် နောက်၌ ဈာန်သမာပတ်ကို အလျင်၊ ဝိပဿနာကို နောက်ထား၍ ပြမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအစဉ်နှင့် လျော်အောင် အရတိ ဝိနောဒနကို ရှေ့၊ အဝိဇ္ဇာပဒါလနကို နောက်ထားသင့်၏။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာသည် နီဝရဏ သဘောလည်းရှိသောကြောင့် ကမမစ္ဆန္တနီဝရဏစသော နီဝရဏတို့၌လည်း သွင်းယူခြင်းမှာ နောက်လာမည့် အကျိုးတရား၏ အစဉ်အတိုင်း မကျဘဲ အဝိဇ္ဇာပဒါလနကို ရှေ့က ထားလိုက်ရသည်။ [ဥပဋ္ဌိပါဠိနိဒ္ဒေသော ပန နီဝရဏသဘာဝါယ အဝိဇ္ဇာယ ဟေဋ္ဌာ နီဝရဏေသုပိ သင်္ဂဟဒဿနတ္ထံတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ဋီကာ။]

ကဝါဠ-နီဝရဏတည်းဟူသော တံခါးရွက်ကို၊ ဥဠါဋ္ဌေတွာ-ဖွင့်လှစ်၍၊ (ဂတော)၊ ဒုတိယဇ္ဈာနေန-ဖြင့်၊ ဝိတက္ကဝိစာရ-ကို၊ ဝူပသမေတွာ-ငြိမ်းအေးစေ၍၊ [တစ်နည်း-ဝိတက္ကဝိစာရရူမံ-ဝိတက် ဝိစာရတည်းဟူသော အခိုးကို၊ ဝူပသမေတွာ-၍၊] (ဂတော)၊ တတိယဇ္ဈာနေန-ဖြင့်၊ ပီတိ-ပီတိကို၊ ဝိရာဇေတွာ-စက်ဆုပ်၍၊ ဝါ-လွန်မြောက်၍၊ (ဂတော)၊ [ပီတိယာစ ဝိရာဂါကို ရည်ရွယ်သည်] စတုတ္ထဇ္ဈာနေန-ဖြင့်၊ သုခဒုက္ခံ-သုခဒုက္ခကို၊ ပဟာယ-၍၊ (ဂတော)၊ [“သုခဿစ ပဟာနာ ဒုက္ခဿစ ပဟာနာ”ကို ရည်ရွယ်သည်၊] အာကာသာနဉ္စာယတန သမာပတ္တိယာ-အာကာသာနဉ္စာယတန သမာပတ်ဖြင့်၊ ရူပသညာ ပဋိဃသညာ နာနတ္တသညာယော-ရူပသညာ ပဋိဃသညာ နာနတ္တသညာတို့ကို၊ သမတိက္ကမိတွာ-လွန်မြောက်၍၊ (ဂတော)၊ [“သဗ္ဗသော ရူပသညာနံ သမတိက္ကမာ ပဋိဃသညာနံ အတ္တင်္ဂမာ နာနတ္တသညာနံ အမနသိကာရာ”တို့ကို ရည်ရွယ်သည်၊ ထိုသညာ ၃ မျိုးတို့၏ အထူးကို ထိုဈာန်ခန်း၌ ရှုပါ၊] ဝိညာဏဉ္စာယတနသမာပတ္တိယာ-ဝိညာဏဉ္စာယတန သမာပတ်ဖြင့်၊ အာကာသာနဉ္စာယတနသည-အာကာသာနဉ္စာယတနသညာကို၊ (သမတိက္ကမိတွာ-၍၊ ဂတော)၊ အာကိဉ္စညာယတနသမာပတ္တိယာ-အာကိဉ္စညာယတန သမာပတ်ဖြင့်၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနသည-ဝိညာဏဉ္စာယတနသညာကို၊ (သမတိက္ကမိတွာ-၍၊ ဂတော)၊ နေဝသညာ နာသညာယတန သမာပတ္တိယာ-နေဝသညာနာသညာယတန သမာပတ်ဖြင့်၊ အာကိဉ္စညာယတနသည-အာကိဉ္စညာယတနသညာကို၊ သမတိက္ကမိတွာ-၍၊ ဂတော။ [ဤအာကာသာနဉ္စာယတနစသည်တို့၏ သဒ္ဓါနက်ကို ထိုဈာန်ခန်းတို့၌ ရှုပါ။]

နီဝရဏကဝါဠ ဥဠါဋ္ဌေတွာ။ ။သမာပတ္တိဝိဟာရ (သမာပတ်တည်းဟူသော ကျောင်း)သို့ ဝင်၍နေဖို့ရန် နီဝရဏတို့က တားမြစ်တတ်သောကြောင့် နီဝရဏတို့ကို တံခါးရွက်ပုံ ပြုလုပ်၍ ရူပကအလင်္ကာနည်းဖြင့် ဆိုသည်။ ဥဠါဋ္ဌေတွာ၌ ပုပ္ဖ၊ ဃဋေဓာတ်သည် ဖွင့်လှစ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ဘူဝါဒိ စုရာဒိ ၂ ဂိုဏ်းတည်း။ [သမာပတ္တိဝိဟာရ ပဝေသန နိပန္နနေန နီဝရဏာနိ ကဝါဠသဒိသာနီတိ အာဟ နီဝရဏကဝါဠ ဥဠါဋ္ဌေတွာတိ၊ -ဋီကာ။]

ဝိတက္ကဝိစာရရူမံ။ ။“ရတ္တိ”ဝိတက္ကေတွာ ဝိစာရေတွာ ဒိဝါ ကမ္မန္တံ ပယောဇေတိ-ညဉ့်အခါ၌ ဝိတက်ဝိစာရတို့ဖြင့် ကြံစည်စဉ်းစား၍ နေ့အခါ၌ အလုပ်ကို ယှဉ်စေ၏”ဟူသော မူလပဏ္ဏာသ၊ မဓိကသုတ်၌ ညဉ့်အခါဝယ် ကြံစည်စဉ်းစားခြင်းသည် အခိုးထုတ်နေခြင်းနှင့် တူ၏။ ဝိတက်ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်းသည် ထိုအခိုးကို ငြိမ်းစေခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝိတက္ကဝိစာရရူမံ”ဟု ရှေးပါဠိရှိသတတ်၊ ယခုစာအုပ်များ၌ကား ရူမံပုဒ် မပါတော့၊ သို့သော် “ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝူပသမာ”ဟူသော ဈာန်ခန်းပါဠိတော်အလိုက် “ဝူပသမေတွာ”ဟု သုံးစွဲခြင်းဖြစ်ရကား ထိုဝူပသမာကို “ရူမဝူပသမာ”ဟု အဋ္ဌကထာတို့ ဖွင့်ကြသောကြောင့် “ရူမ” မပါသော ပါဠိလည်း အပြစ်မရှိပါ။

[ဈာန်သမာပတ်တို့ကို ပြုပြီး၍ မဟာဝိပဿနာတို့ကို ပြုလိုသောကြောင့် “အနိစ္စာနုပဿနာယ” စသည်ကို မိန့်။] အနိစ္စာနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့ကို အနိစ္စဟု အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ နိစ္စသည်-နိစ္စဟု ထင်မှားသော မိစ္ဆာသညာကို၊ ပဟာယ-ပယ်၍၊ (ဂတော-အထက်တရားထူးသို့ သွားတော်မူပြီး) ဒုက္ခာနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့ကို ဒုက္ခဟု အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ သုခသည်-သုခဟု ထင်မှားသော မိစ္ဆာသညာကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ အနတ္တာနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့ကို အနတ္တဟု အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ အတ္တသည်-အတ္တဟု ထင်မှားသော မိစ္ဆာသညာကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌ ငြီးငွေ့ခြင်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ နန္ဒိ-နှစ်သက်တတ်သော သပ္ပိတိကတဏှာကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ ဝိရာဂါနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌ စက်ဆုပ်ခြင်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ ရာဂံ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌ တပ်မက်တတ်သော ရာဂကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ နိရောဓာနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ခြင်းဘင်ကို အဖန်ဖန်ရှုတတ်

အနိစ္စာနုပဿနာယ နိစ္စသည်။ ။အနိစ္စဿ-မမြဲသော တေဘူမကခန္ဓာ ၅ ပါးကို+အနုပဿနာ-အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်တည်း၊ (တစ်နည်း) အနိစ္စန္တိ-မမြဲဟူ၍+အနုပဿနာ-တည်း၊ အနိစ္စာနုပဿနာ-ဉာဏ်၊ [နိဿယ၌ နောက်နည်းအတိုင်း ပေးထားသည်။] သင်္ခံတဓမ္မေ-တို့ကို၊ နိစ္စာတိ-မြဲကုန်၏ဟူ၍+ပဝတ္တာ-ဖြစ်သော (ထင်မှားသော)+သညာ နိစ္စသညာ။ [သညာသိသေန စေတ္တ ဒိဋ္ဌိစိတ္တာနံပိ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ သညာကို ခေါင်းတပ် (ပဓာန) ပြုသောအားဖြင့် ဒိဋ္ဌိစိတ်တို့ကိုလည်း နိစ္စသည်ဟူသော ဤပါဠိ၌ ယူရမည်-ဟု မှတ်ပါ။ သညာဝိပလ္လာသ ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသ စိတ္တဝိပလ္လာသဟူသော ဝိပလ္လာသ ၃ မျိုးကို အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်က ပယ်နိုင်၏-ဟုလို။]

နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ။ ။ဝိဒဓာတ်သည် တုဋ္ဌိအနက်ကိုလည်း ဟော၏။ နိ ဥပသာရကြောင့် မနှစ်သက်ခြင်း (ငြီးငွေ့ခြင်း) အနက်ကို ဟောရသည်။ ရဓာဒိလည်း ရှိ၏။ နိဗ္ဗိန္ဒနံ-ငြီးငွေ့ခြင်း၊ နိဗ္ဗိဒါ-ခြင်း၊ သင်္ခါရေသု-တို့၌၊ နိဗ္ဗိဒါယ-ငြီးငွေ့ခြင်းအားဖြင့်+ပဝတ္တာ+အနုပဿနာ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ၊ ထိုအနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သပ္ပိတိကတဏှာ (ပီတိနှင့်တကွ ဖြစ်သော တပ်မက်ခြင်း) ဟူသော နန္ဒိကို ပယ်သည်။

ဝိရာဂါနုပဿနာ။ ။ဝိရဇ္ဇနံ-စက်ဆုပ်ခြင်း၊ ဝိရာဂေါ-ခြင်း၊ (ပီတိယာစ ဝိရာဂါ၌ ဝိရာဂသဒ္ဓါကို ဖိဂုစ္ဆနအနက် ဖွင့်သည်။) ဝိရာဂေန-သင်္ခါရတို့၌ စက်ဆုပ်ခြင်းအားဖြင့်+ပဝတ္တာ+အနုပဿနာ ဝိရာဂါနုပဿနာ။

နိရောဓာနုပဿနာ။ ။နိရုဇ္ဈနံ-သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ခြင်း (ဘင်) တည်း၊ နိရောဓာ-ခြင်း၊ နိရောဓဿ-ကို+အနုပဿနာ နိရောဓာနုပဿနာ၊ (တစ်နည်း) ဤသင်္ခါရတို့သည် ချုပ်သာလျှင် ချုပ်ကြရ၏။ ထိုချုပ်သော သင်္ခါရတို့က နောက်ထပ် မဖြစ်ကြ၊ ဤသို့ အချုပ်နှင့် မဖြစ်ခြင်းကို ရှုတတ်သောကြောင့် “နိရောဓာနုပဿနာယ သမုဒယံ (ပဟာယ)” ဟု ဆိုသည်။

သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ သမုဒယံ-သင်္ခါရတို့၏ဖြစ်ခြင်းကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ [“ဖြစ်ခြင်းကို ပယ်” ဟူသည် အဖြစ်ကို မရှုခြင်းတည်း၊] ပဋိနိသဂ္ဂါနု ပဿနာယ-တောဘူမကသင်္ခါရတို့၌ တစ်ဖန်စွန့်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် ဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ အာဒါနံ-နိစ္စအစရှိသောအားဖြင့် ယူခြင်း ကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ ဓယာနုပဿနာယ-တောဘူမကသင်္ခါရတို့၏ ကုန်ခြင်းကို အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ ဗနသညံ-တစ်ခဲနက် တစ်ခုတည်း ဟု ထင်မှားသော မိစ္ဆာသညာကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ ဝယာနုပဿနာယ-တောဘူမကသင်္ခါရတို့၏ ပျက်ခြင်းကို အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ် ဖြင့်၊ အာယူဟနံ-ပြန့်နှံ့၍ ဒုက္ခအထုကို ပေါင်းစုခြင်းကို၊ ဝါ-ပြုစီမံခြင်းကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ ဝိပရိဏာမာနုပဿနာယ-တောဘူမကသင်္ခါရတို့၏ ဖောက် ပြန်ခြင်းကို အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ ဓုဝသညံ-တောဘူမက သင်္ခါရတို့၌ ခိုင်မြဲ၏ဟု ထင်မှားသော မိစ္ဆာသညာကို၊ (ပဟာယ ဂတော)။

ပဋိနိသဂ္ဂါနုပဿနာယ။ ။ပဋိနိသဇ္ဇနံ-ထပ်မံ၍ စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ ပဋိနိသဂ္ဂေါ-ခြင်း၊ ပဋိနိသဂ္ဂေန-ဖြင့်+ပဝတ္တာ+အနုပဿနာ ပဋိနိသဂ္ဂါနုပဿနာ။ [အာဒါနန္တံ နိစ္စာဒိ ဝသေန ဂဟဏံ။]

ဗနသညံ။ ။ရုပ်အစဉ် နာမ်အစဉ်သည် သန္တတိမည်၏။ ထိုအစဉ်အားဖြင့် ရုပ် အများ နာမ်အများ ဖြစ်ပျက်နေသော်လည်း ထိုအစဉ်ကို ရုပ်တစ်ခု နာမ်တစ်ခုဟု မှတ်ထင် ခြင်းသည် သန္တတိဗနသညာတည်း၊ ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း စိတ်စေတသိက်အပေါင်းသည် ရုပ်တွေ နာမ်တွေ ပေါင်းထားသော သမူဟဖြစ်ပါလျက် ထိုအပေါင်းကို တစ်ခုတည်းဟု မှတ်ထင်ခြင်းသည် သမူဟဗနသညာတည်း၊ ရူပါရုံကို သိခြင်းကိစ္စတစ်ခုဝယ် စက္ခုဒြါရ ဝိထိ တဒနုဝတ္တိကဝိထိတို့ဖြင့် သိရ၏။ ထိုသိခြင်းကိစ္စက တစ်ခုတည်းဖြစ်သောကြောင့် ထိုဝိထိစိတ်များကို တစ်ခုတည်း မှတ်ထင်ခြင်းသည် ကိစ္စဗနသညာတည်း၊ အာရုံတစ်ခုကို ဝိထိစိတ်များပြုရာ၌ ထိုစိတ်များ၏ အာရုံက တစ်ခုတည်းဖြစ်သောကြောင့် စိတ်အများကို လည်း တစ်ခုတည်းဟု မှတ်ထင်ခြင်းသည် အာရမဏဗနသညာတည်း။ [သန္တတိသမူဟ ကိစ္စာရမဏာနံ ဝသေန ဒကတ္တဂ္ဂဟဏံ ဗနသညာ။]

အာယူဟနံ။ ။အာပုဗ္ဗ+ဦဟဓာတ်၊ အာကို “တကြတကြာဘိနန္ဒနဝသေန-ထိုထို အာရုံ၌ အလွန်နစ်သက်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဗျာပေတွာ-ပြန့်နှံ့စေ၍” ဟုလည်းကောင်း၊ ဦဟနံကို “ရာသီကရဏံ-အစပြုခြင်း” ဟု သဒ္ဒတ္ထလည်းကောင်း၊ “ဒုက္ခနိဗ္ဗတ္တနံ” ဟု အဓိပ္ပာ ယတ္ထလည်းကောင်း၊ သစ္စဝိဘင်း မူလဋီကာဖွင့်၏။ ဤဋီကာတို့၌လည်း “အာယူဟနံ အဘိ သင်္ခါရဏံ-ပြုစီမံခြင်း” ဟု ဖွင့်၏။ ဒုက္ခနိဗ္ဗတ္တနံနှင့် သဘောတူ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာတည်း။

ဝိပရိဏာမ၊ ဓုဝသညံ။ ။နဂိုအခိုက်အတန့်မှ အခြားသော အခိုက်အတန့် တစ်မျိုးသို့ ရောက်ခြင်းကို “ဝိပရိဏာမ” ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ရောက်ခြင်းကို “ဖောက်ပြန်ခြင်း- ပြောင်းလွှဲခြင်း” ဟု ခေါ်ကြသည်။ [အဝတ္ထာဝိသေသာပတ္တိ ဝိပရိဏာမော၊] ဓုဝသညန္တိ ထိရဘာဝဂဟဏသညံ။ “ခိုင်မြဲ၏ဟု မှတ်ယူတတ် ထင်မှားတတ်သော သညာ” ဟုလို့။

အနိမိတ္တာနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌ အထည်ကိုယ်ဟန်၊ သဏ္ဍာန် နိမိတ် မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဝိပဿဉာဏ်ဖြင့်၊ နိမိတ္တ- တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌ အထည်ကိုယ်ဟန်၊ သဏ္ဍာန်နိမိတ်ဟု မှတ်ထင်ခြင်းကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ အပ္ပဏီဟိတာနုပဿနာယ-တေဘူမက သင်္ခါရတို့၌ တောင့် တဖွယ် မရှိသည်၏အဖြစ်ကို အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ ပဏီဓိ- တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌ တောင့်တတတ်သော တဏှာကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ သုညတာနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့၏ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ အဘိနိဝေသံ-လွန်လွန် ကဲကဲ စွဲမြဲစွာသက်ဝင်တတ်သော အတ္တာနုဒိဋ္ဌိကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ [အဘိ- လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲမြဲမြဲ၊ နိဝေသ-သက်ဝင်တတ်သော အတ္တာနုဒိဋ္ဌိ၊ အဘိနိဝေသန္တိ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိ-ဋီကာ၊] အဓိပညာ ဓမ္မဝိပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရဓမ္မတို့၌ အနိစ္စ စသောအားဖြင့် လွန်လွန်ကဲကဲ သိတတ် ဆုံးဖြတ်တတ်သော ဝိပဿနာ ဉာဏ်ဖြင့်၊ သာရာဒါနာဘိနိဝေသံ-အသာရဖြစ်သော သင်္ခါရတို့၌ သာရဟု ယူတတ်၊ အလွန်အကဲ သက်ဝင်တတ်သော သညာ စိတ္တ ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ ယထာဘူတညာဏဒဿနေန-မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်စွာ သိတတ် မြင်တတ်သော ကမ္မဿကတာဉာဏ်ဖြင့်၊ [အနေကဇ္ဈာသယ စသောပုဒ် အဖွင့်၌ ကမ္မဿကတာဉာဏ်ကို ယထာဘူတညာဏ်ဟု ဖွင့်ခဲ့သည်။] သမ္မောဟာ

နိမိတ္တံ။

။ သမူဟာဒိဃနဝေသန-သမူဟာဃနစသော တစ်ခဲနက် (တစ်လုံးတစ်ခဲ)၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ သက်စွပရိစ္ဆေဒတာယ-မိမိကိစ္စဖြင့် ပိုင်းခြားခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သင်္ခါရာန-တို့၏၊ သဝိဂ္ဂဟတံ-အထည်အကိုယ်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊-ဤဋီကာဖွင့် အတိုင်း အထည်ကိုယ် ပုံသဏ္ဍာန်ကို "နိမိတ္တ-ဝိဂ္ဂဟ"ဟု မှတ်ပါ။ ဝိဂ္ဂဟသဒ္ဒါသည် "ကိုယ်" ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ "သရီရံ ဝပု ဂတ္တဉ္ဇာ-တ္တဘာဝေါ ဗောဇ္ဇိဝိဂ္ဂဟော"-အဘိဓာန် (၁၅၁)။ ထိုသို့ အထည်ကိုယ်အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရခြင်းမှာလည်း ဆိုင်ရာကိစ္စကို ပြုခြင်းအားဖြင့် ပိုင်းခြားထားသော ရုပ်အပေါင်း နာမ်အပေါင်းကို တစ်ခုတည်း တစ်လုံးတည်းဟု ထင်နေ ခြင်းကြောင့်တည်း။

ပဏီဓိ။

။ ပ+နိ+ဓာဓာတ်+ဣပစ္စည်း။ "ရှေးရှုထားခြင်း"ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏။ ရာဂ စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် အာရုံပေါ်၌ ထားခြင်းကို "တောင့်တခြင်း"ဟု အဓိပ္ပာယ်နက် ပေးကြ၏။ ထို့ကြောင့် "သာပနတ္တတော တဏှာဝေသန သင်္ခါရေသု နိန္ဒတော (ညွတ်သည်၏ အဖြစ်)"ဟု ဖွင့်သည်။ ["ပဏီဓာနတော ပဋ္ဌာယ" စသည်၌ကား ဘုရားအဖြစ်သို့ ရှေးရှု ထားခြင်း ဆုတောင်းခြင်းကို "ပဏီဓိ" ဟု ဆိုသည်။]

အဓိပညာ

။ ပေ၊ ဘိနိဝေသံ။ ။ အနိစ္စာဒိဝေသန သဗ္ဗဓမ္မတီရဏံ (ဆုံးဖြတ်ခြင်း) အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ၊ သာရာဒါနာ ဘိနိဝေသန္တိ အသာရေ သာရဂ္ဂဟဏ ဝိပလ္လာသံ၊ [သာရာဒါန=သာရ+အာဒါနကို သာရဂ္ဂဟဏဟုလည်းကောင်း၊ အဘိနိဝေသကို ဝိပလ္လာသဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်လည်းကောင်း ဖွင့်သည်။]

ဘိနိဝေသံ-ဗြဟ္မာ ဗိဿနိး အစိုးရသူတို့ ဖန်ဆင်းထားသည်ဟု ပြင်းစွာတွေဝေခြင်းအားဖြင့် မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းတတ်သော မိစ္ဆာဉာဏ်ကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ အာဒိနုဝါနုပဿနာယ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌ အပြစ်ဟု အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ အာလယာဘိနိဝေသံ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌ ကပ်ငြိတွယ်တာ ပုန်းအောင်းရာဟု လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲလန်းတတ်သော တဏှာကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာယ-ဤသို့သဘောရှိသော သင်္ခါရတို့ကို စွန့်လွှတ်အပ်ကုန်၏ဟု ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်၍ အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ အပဋိသင်္ခါ-ပညာဖြင့် မရှုမဆင်ခြင်ခြင်းကို၊ (ပဟာယ ဂတော)၊ ဝိဝဇ္ဇာနုပဿနာယ-ဝဋ်မှ ကင်းသောနိဗ္ဗာန်ကို အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဂေါတြဘုဉာဏ်ဖြင့်၊ သံယောဂါဘိနိဝေသံ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌ ယှဉ်စပ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်းကို၊ (ပဟာယ ဂတော)။

သမ္မောဟာဘိနိဝေသော။ ။ ဣဿရကုတ္တာဒိဝေသေန-ဗြဟ္မာ ဗိဿနိး အစိုးရသော ဘုရားတို့၏ ပြုလုပ်ဖန်ဆင်းခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းကြောင့်၊ လောကောသမုပ္ပန္နောတိ (လောကသည် ဖြစ်၏ဟု) အဘိနိဝေသော သမ္မောဟာဘိနိဝေသော နာမ။

အာလယာဘိနိဝေသံ။ ။ သင်္ခါရေသု-တို့၌၊ လေဏတာဏဘာဝဂ္ဂဟဏံ-ပုန်းအောင်းရာ၏အဖြစ် စောင့်ရှောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကိုယူခြင်း (မှတ်ထင်ခြင်း) သည်၊ အာလယာဘိနိဝေသော-မည်၏။ ဤအလို “အာပုဗ္ဗ+လီ-သိလေသနေ” ဟူသော ဓာတ်ဖြင့်ပြီးသော အာလယသဒ္ဓါသည် “ကပ်ငြိတွယ်တာ ပုန်းအောင်းရာ” ဟူသော အနက်ဟောတည်း။ အိမ်အနက်ဟောပုဒ်တို့တွင် ဤအာလယသဒ္ဓါပါသည်။ [အလွန်ကပ်ငြိတတ်+အလွန်စွဲလန်းတတ်သော တဏှာကိုလည်း “အာလယာဘိနိဝေသံ” ခေါ်သည်ဟု ကေစိဝါဒ ရှိသေး၏။]

ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ။ ။ ဧဝံဝိဓာ သင်္ခါရာ-ဤသို့သဘောရှိကုန်သော သင်္ခါရတို့ကို၊ ပဋိနိသဇ္ဇိယန္တိ-စွန့်လွှတ်အပ် စွန့်လွှတ်ထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ ပဝတ္တံ ဉာဏံ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ။ “ပဋိသင်္ခါ (သင်္ခါယ)-ဤသို့သောသင်္ခါရတို့ကို အာရုံမပြုတော့ဘဲ စွန့်လွှတ်အပ် စွန့်လွှတ်ထိုက်ကုန်၏ဟု အသင့်အားဖြင့် ရှုဆင်ခြင်၍+အနုပဿနာ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုပါ။

ဝိဝဇ္ဇာ ပေ၊ ဘိနိဝေသံ။ ။ ဝဋ်တော ဝိဂတတ္တာ ဝိဝဋ် နိဗ္ဗာန်၊ တတ္ထ အာရမဏကရဏသင်္ခါတေန အနုပဿနေန ပဝတ္တိယာ-ထိုနိဗ္ဗာန်၌ အာရုံပြုခြင်းဟူသော အနုပဿနာဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိဝဋ်နုပဿနာ ဂေါတြဘု-ဝိဝဋ်နုပဿနာဟူသည် ဂေါတြဘုတည်း။ သံယောဂါဘိနိဝေသန္တိ-သံယုဇ္ဇနဝေသေန သင်္ခါရေသု အဘိနိဝေသံ၊ ဂေါတြဘုက သင်္ခါရတို့ကို အာရုံမပြုဘဲ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောကြောင့် သင်္ခါရတို့၌ ယှဉ်စပ်ခြင်းဟူသော အာရုံပြုမှုကို ပယ်နိုင်သည်။ [ဝဋ်တော-ကိလေသ၊ ကမ္မ၊ ဝိပါကဟူသောဝဋ်မှ+ဝိဂတံ-ကင်းသည်တည်း။ ဝိဝဋ်-ဝဋ်မှ ကင်းသည်။]

သောတပတ္တိပတ္တိမဂ္ဂေန-သောတပတ္တိမဂ်ဖြင့်၊ ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌေ-ဒိဋ္ဌိနှင့်တကွ တစ်ခုတည်းသောစိတ်၌ တည်ကုန် တစ်ယောက်တည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၌တည်ကုန်သော၊ ကိလေသေ-ကိလေသာတို့ကို၊ ဘဒ္ဒိတွာ-ဖျက်ဆီးပြီး၍၊ (ဂတော)၊ သကဒါဂါမိမဂ္ဂေန-သကဒါမိမဂ်ဖြင့်၊ ဩဠာရိကေ-ရုန့်ရင်းကုန်သော၊ ကိလေသေ-တို့ကို၊ ပဟာယ (ဂတော)၊ အနာဂါမိမဂ္ဂေန-အနာဂါမိမဂ်ဖြင့်၊ အဏုသဟဂတေ-အဏုမြူ သဖွယ်သေးငယ်ကုန်သော၊ ကိလေသေ-တို့ကို၊ သမုတ္တိဋ္ဌေတွာ-အကြွင်းမဲ့ပယ်ခွာ၍၊ (ဂတော)၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေန-အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်၊ သဗ္ဗကိလေသေ-အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကို၊ သမုတ္တိန္ဒိတွာ-အကြွင်းမဲ့ဖြတ်၍၊ ဂတော၊ [နိဂုံးကို ပြလိုသောကြောင့် “ဝေမ္မိ” စသည်မိန့်၊] ဝေမ္မိ-ဤသို့လည်း၊ တထာ-ဖြင့်၊ ဂတော-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-မည်တော်မူ၏။

ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌေ။ ။ဒိဋ္ဌိယာ-သောတပတ္တိမဂ် ပယ်အပ်သော ဒိဋ္ဌိနှင့်၊ သဟဇေကဋ္ဌေ-တကွဖြစ်သောအားဖြင့် တစ်ခုတည်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ တည်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် ကိလေသာတို့ကို ရည်ရွယ်သည်။) ပဟာနေကဋ္ဌေစ-ပယ်ဘက်အဖြစ်ဖြင့် တစ်ဦးတည်းသောပုဂ္ဂိုလ်၌ တည်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ (ဒိဋ္ဌိကို ပယ်လိုက်လျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ရှိသော အပါယဂမနိယ ကိလသာအားလုံးကိုလည်း ပယ်ရကား အတူပယ်ဘက်အဖြစ်ဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်တည်း၌ တည်သော ကိလေသာတို့ကို ရည်ရွယ်သည်။)

ဩဠာရိကေ။ ။အထက်မဂ်ဖြင့် ပယ်ထိုက်သော ကိလေသာအနုတို့ကိုထောက်၍ “ဩဠာရိကကိလေသာ” ဟု ဆိုသည်။ “ဩဠာရိကသာမည” ဟူလျှင် သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာတွေကိုပါ ထပ်၍ ပယ်ရလိမ့်မည်။ [ဩဠာရိကေတိ ဥပရိမဂ္ဂဝဇ္ဇေ ကိလေသေ အပေက္ခိတွာ ဝုတ္တံ၊ အညထာ ဒသနပဟာတဗ္ဗာစ ဒုတိယမဂ္ဂဝဇ္ဇေဟိပိ ဩဠာရိကာတိ တေသမ္မိ တဗ္ဗစနိယတာ သိယာ (ထို ပဌမမဂ္ဂ ကိလေသာတို့၏လည်း ထိုဩဠာရိကသဒ္ဓါသည် ဟောထိုက်စရာ ရှိသည်)-ဋီကာသစ်။]

အဏုသဟဂတေ။ ။အောက်မဂ်ဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသောကိလေသာတို့ကို ထောက်၍ အဏု (သိမ်မွေ့) ကိလေသာဟု ဆိုသည်။ သဟဂတသံဒ္ဓါ အနက်သီးခြားမရှိ၊ “အဏုဝေ အဏုသဟဂတာ” ဟု တဗ္ဗာဝုတ္တိကမ္မဓာရဲ တွဲ။ [အဏုသဟဂတေတိ အဏုဘူတေ၊ တဗ္ဗာဝုတ္တိကော ဟိ ဧတ္ထ သဟဂတသဒ္ဓေါ၊ ဣဒံ ပန ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဝဇ္ဇေ အပေက္ခိတွာ ဝုတ္တံ (အောက်မဂ်တို့သည် ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာတို့ကို ထောက်၍ အဏုသဟဂတေ ဟူသော ဤစကားကို ဆိုအပ်ပြီ)၊-ဋီကာသစ်။]

သဗ္ဗကိလေသေ။ ။အောက်မဂ် ၃ ပါးတို့ ပယ်အပ်ပြီးမှ ကျန်သမျှ ကိလေသာအားလုံးကိုသာ “သဗ္ဗကိလေသ” ဟု ဆိုသည်။ အောက်မဂ်ပယ်အပ်ပြီး ကိလေသာတို့ကို အရဟတ္တမဂ်က ထပ်၍ ပယ်သည်မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ဤသဗ္ဗမျိုးကို “သာဝသေသသဗ္ဗ (သူ၏ ဟောနက် ကြွင်းကျန်လျက်ရှိသော သဗ္ဗ)” ဟုဆိုရသည်။

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ တထလက္ခဏံ-မှန်ကန်သော လက္ခဏာသို့၊ အာဂတော-ဉာဏ်ဖြင့် ရောက်တော်မူ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-တထာဂတ မည်တော်မူသနည်း၊ [ရှေးဦးစွာ ဓာတ် ၆ ပါး လက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထ ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ပထဝီဓာတုယာ” စသည်ကို မိန့်၊] ပထဝီဓာတုယာ-ပထဝီဓာတ်၏၊ ကက္ခဋတ္တလက္ခဏံ-ခိုင်မာသည်၏ အဖြစ်ဟူသောလက္ခဏာ သည်၊ [အချို့စာအုပ်တို့၌ “ကက္ခဋလက္ခဏံ” ဟု တွေ့မပါဘဲလည်း ရှိ၏၊ ဘာဝ ပွဇာန ကြံပါ၊] တထံ-မှန်သော သဘောရှိသည်၊ အဝိတထံ-မဟုတ်မမှန်သော

ကထံ တထ ၊ပေ၊ အာဂတော။ ။ရှစ်ပါးသောအကြောင်းတို့တွင် “တထလက္ခဏံ အာဂတော”ဟူသော အကြောင်း၏အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ကထံ တထလက္ခဏံ အာဂတော”စသည်ကို မိန့်သည်။ အာဂတော၏နောက်၌ “ဉာဏဂတိယာ အာဂတော အဝိရဇ္ဈိတော ပတ္တော”ဟု ဖွင့်လတံ့၊ အာအတွက် အနက်သီးခြား မရှိ၊ ဂမုဓာတ်၏ ရောက်ခြင်း အနက်သာ ရှိသည်-ဟု သိစေလို၍ “ပတ္တော”ဟုလည်းကောင်း၊ ထို “ရောက်ခြင်း”ဟူသည် လည်း ဉာဏ်ဖြင့် အာရုံပြုသော ဉာဏဂတိတည်းဟု သိစေလို၍ “ဉာဏဂတိယာ”ဟုလည်း ကောင်း ဖွင့်သည်။ ဂမုဓာတ်သည် အဝဗောဓန (ထိုးထွင်း၍သိခြင်း) အနက်ကို ဟောနိုင်ပါ သော်လည်း “ဉာဏဂတိယာ”ဟု ဝိသေသနပြုပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဂတော၌ ဂမုဓာတ်၏ အဝဗောဓနအနက်ကို မယူရတော့။ [သတိပိ ဂတသဒ္ဒဿ အဝဗောဓနတ္ထဘာဝေ ဉာဏ ဂမနတ္ထေနေဝေသော သိဒ္ဓေါတိ န ဝုတ္တော၊ အာသဒ္ဒဿ စေတ္ထ ဂတသဒ္ဒါနုဝတ္တိ မတ္တမေဝ၊ တေနာဟ ပတ္တော အနုပတ္တောတိ၊-ဋီကာသစ်။]

ကက္ခဋလက္ခဏံစသည်။ ။ဤလက္ခဏာတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌသာလိနီစသော အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာနှင့် သဂြိုဟ်အဖွင့်များကိုကြည့်၍ သိကြပါ၊ ဤ၌ အကျယ်ရေးလျှင် ဂန္ထဂရုဘာဝဒေါသ ဖြစ်ဖွယ်ရှိပါသည်။

တထံ။ ။သက္ကတဝယ် တထဟူသော အဗျယပုဒ်နောင် သာဓုအနက်၌ ယတ်ပစ္စည်း သက်၍ “တထ”ဟု ရှိ၏၊ တထာ(တတြ)-ထိုအခြင်းအရာ၌ (ဤနေရာဝယ် “ကက္ခဋ အဖြစ်၌”)၊ သာဓု-ကောင်းမွန် မှန်ကန်သည်တည်း၊ တထံ-သည်၊ အမှန်အနက်ကို ဟောရာ၌ နပုလိန်၊ အမှန်ရှိသော လက္ခဏာစသည်ကို ဟောရာ၌ ၃ လိန်ဟု ဆို၏၊ ဤ၌ ယတ်ပစ္စည်းအစား အပစ္စည်းသက်ပါ၊ (တစ်နည်း) တထသဘောရှိသော လက္ခဏာကို ဟောသောကြောင့် အဿတ္ထိအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်ပါ။ [တထာတိ တံ သဘာဝါဝ-ထို ဒုက္ခာဒိသဘောရှိကုန်သည်သာ၊-သစ္စဝိဘင်း မူလဋီကာ။]

အဝိတထံ။ ။“ဝိတထံ-မမှန်သည်၊ ဝါ-ချွတ်ယွင်းသည်+န-မဟုတ်၊ အဝိတထံ ဟုတ်၊ ဤ၌လည်း အဝိတထ သဘောရှိသော အရာဝတ္ထု(လက္ခဏာစသည်)ကို ဟောရာဝယ် အဿတ္ထိအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ ၃ လိန်ဟု မှတ်ပါ၊ ဣပစ္စည်းသက်သော်လည်း နီလ ပီတကဲ့သို့ ဝုဒ္ဓိမရောက်ပဲ ရှိသည်၊ [အဝိတထာတိ အမုသာသဘာဝါ၊-အနု၊ ဋီကာနောက် နား၌လည်း “အဝိပရိတသဘာဝကို တထ၊ မုသာမဖြစ်သည်ကို အဝိတထ”ဟု အဓိပ္ပာယ် ခွဲ၏၊ ထို့ကြောင့် “အဝိတထံ-မချွတ်မယွင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်နက် ပေးသည်။]

သဘောရှိသည်။ ဝါ-မချွတ်ယွင်းသော သဘောရှိသည်။ (ဟောတိ)။ အာပေါဓာတုယာ-အာပေါဓာတ်၏။ ပဋ္ဌရဏလက္ခဏံ-ယိုစီးခြင်းလက္ခဏာရှိသည်။ ပေ ၊ [တထံ အဝိတထံတို့ကို ပေယျာလမြှုပ်ထားသည်။ နောက်၌လည်း နည်းတူ၊] တေဇောဓာတုယာ-တေဇောဓာတ်၏။ ဥဏှတ္တလက္ခဏံ-အငွေ့၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ ဝါယောဓာတုယာ-ဝါယောဓာတ်၏။ ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏံ-တောင့်မာခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ အာကာသဓာတုယာ-အာကာသဓာတ်၏။ အသမ္ပဋ္ဌလက္ခဏံ-မထိတွေ့အပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ ဝိညာဏဓာတုယာ-ဝိညာဏဓာတ်၏။ ဝိဇာနနလက္ခဏံ-သညာ ပညာတို့သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်းလက္ခဏာသည်။ တထံ အဝိတထံ ဟောတိ။

[ဓာတ် ၆ ပါးလက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြပြီး၍ ခန္ဓာ ၅ ပါး လက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် ရူပဿစသည်ကိုမိန့်၊] ရူပဿ-ရုပ်၏။ ရူပနလက္ခဏံ-ဖောက်ပြန်ခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ ဝေဒနာယ-ဝေဒနာ၏။ ဝေဒယိတလက္ခဏံ-ခံစားခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ သညာယ-သညာ၏။ သဗ္ဗာနနလက္ခဏံ-မှတ်သိ သိခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ သင်္ခါရာန-သင်္ခါရတို့၏။ အဘိသင်္ခရဏလက္ခဏံ-ပြုစီမံခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ [သင်္ခါရ ၅၀ ရှိသော်လည်း စေတနာကို ပဓာနထား၍ စေတနာ၏ အဘိသင်္ခရဏ လက္ခဏာကိုသာ ပြသည်။] ဝိညာဏဿ-ဝိညာဏ်၏။ ဝိဇာနနလက္ခဏံ-သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ။

[ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါ ၅ ပါးနှင့်တကွ ဖဿလက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထ ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် ဝိတက္ကဿ စသည်ကို မိန့်။] ဝိတက္ကဿ-ဝိတက်၏။ အဘိနိရောပနလက္ခဏံ-အာရုံသို့ ရှေးရှုတင်ခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ ဝိစာရဿ-ဝိစာရ၏။ အနုမဇ္ဇနလက္ခဏံ-အာရုံကို အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်ခြင်း လက္ခဏာ သည်။ ပေ ၊ ပီတိယာ-ပီတိ၏။ ဖရဏလက္ခဏံ-ဖြန့်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ သုခဿ-သုခ၏။ သာတလက္ခဏံ-သာယာအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ ဝါ-သာယာစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ သည်။ ပေ ၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာယ-စိတ္တေကဂ္ဂတာ၏။ အဝိက္ခေပလက္ခဏံ-မပြန့်လွင့် ခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ ဖဿဿ-ဖဿ၏။ ဖုသနလက္ခဏံ-တွေ့ထိခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ ။

ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏံ။ ။ လောကီယဝါယုနာ-လောကီလေကြောင့်၊ ဘဒ္ဒ္ဒာယ-သားရေး အိပ်၏။ ဝါ-သားရေး ဖားဖို၏။ ဥဒ္ဓါမာယနံဝိယ-ဖောင်းပွခြင်းကဲ့သို့၊ ယေန-အကြင်သဘော ကြောင့်၊ တံတံ ကလာပဿ-ထိုထိုရုပ်ကလာပ်၏။ ဥဒ္ဓါမာယနံ-ဖောင်းပွခြင်းသည်။ ဝါ- တစ်နည်း၊ ထမ္ဘာဝေါ-တောင့်မာသည်၏ အဖြစ်သည်။ (အတ္ထိ)၊ တံ-ထို ဖောင်းပွ ကြောင်း၊ တောင်မာကြောင်း သဘောသည်။ ဝိတ္ထမ္ဘနံ-ဋီကာ။

[ဣန္ဒြေ ၅ ပါး လက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် သဒ္ဓါန္တိယဿ စသည်ကို မိန့်။] သဒ္ဓါန္တိယဿ-သဒ္ဓါန္တိယ၏။ အဓိမောက္ခလက္ခဏာ- ဆုံးဖြတ်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။ ဝီရိယိန္တိယဿ-ဝီရိယိန္တိယ၏။ ပဂ္ဂဟလက္ခဏာ- ချိမြောက်ခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ။ သတိန္တိယဿ-သတိန္တိယ၏။ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏာ- အာရုံ၌ကပ်၍ တည်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။ သမာဓိန္တိယဿ-သမာဓိန္တိယ၏။ အဝိက္ခေပလက္ခဏာ- သည်။ ပေ။ ပညိန္တိယဿ-ပညိန္တိယ၏။ ပဇာနန လက္ခဏာ- အပြားအားဖြင့် သိခြင်းလက္ခဏာသည်။ (တထ-မှန်သောသဘော ရှိသည်။ အဝိတထ-မမှန် မဟုတ်သည်။ ဝါ-သည်။ ဟောတိ-၏။)

[ဗိုလ် ၅ ပါးလက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် သဒ္ဓါဗလဿ စသည်ကို မိန့်သည်။] သဒ္ဓါဗလဿ-သဒ္ဓါဗိုလ်၏။ အသဒ္ဓိယေ- သဒ္ဓါမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကြောင့်၊ အကမ္မိယ လက္ခဏာ-တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ။ ဝီရိယ ဗလဿ-ဝီရိယဗိုလ်၏။ ကောသဇ္ဇေ-ပျင်းရိသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကြောင့်၊ အကမ္မိယလက္ခဏာ-သည်။ ပေ။ သတိဗလဿ-သတိဗိုလ်၏။ မုဋ္ဌသဇ္ဇေ-ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကြောင့်၊ အကမ္မိယလက္ခဏာ-သည်။ ပေ။ သမာဓိဗလဿ-သမာဓိဗိုလ်၏။ ဥဒ္ဓစ္စေ-ဥဒ္ဓစ္စကြောင့်၊ အကမ္မိယလက္ခဏာ-သည်။ ပေ။ ပညဗလဿ-ပညာ ဗိုလ်၏။ အဝိဇ္ဇာယ-အဝိဇ္ဇာကြောင့်၊ အကမ္မိယလက္ခဏာ-သည်။ (တထ-သည်။ အဝိတထ-မမှန် မဟုတ်သည်။ ဝါ-သည်။ ဟောတိ။)

[ဗောဇ္ဈင် ၇ ပါးလက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထ ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဿ စသည်ကိုမိန့်။] သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဿ-သတိသမ္မောဇ္ဈင်၏။ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏာ-သည်။ ပေ။ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဿ-ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၏။ ပဝိစယလက္ခဏာ-အပြားအားဖြင့် စိစစ်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။ ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂ ဝဿ-ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်၏။ ပဂ္ဂဟလက္ခဏာ-သည်။ ပေ။ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဿ-ပီတိ သမ္မောဇ္ဈင်၏။ ဖရဏလက္ခဏာ-သည်။ ပေ။ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဿ-ပဿဒ္ဓိ သမ္မောဇ္ဈင်၏။ ဝုပသမလက္ခဏာ-ငြိမ်းအေးခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ။ သမာဓိ သမ္မောဇ္ဈင်္ဂဿ-သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်၏။ အဝိက္ခေပလက္ခဏာ-သည်။ ပေ။ ဥပေက္ခာ သမ္မောဇ္ဈင်္ဂဿ-ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်၏။ ပဋိသင်္ခါနလက္ခဏာ-အသင့်အားဖြင့် ရှုဆင်ခြင်ခြင်း လက္ခဏာသည်။ (တထ-သည်။ အဝိတထ-မမှန် မဟုတ်သည်။ ဝါ-သည်။ ဟောတိ။)

[မဂ္ဂင် ၈ ပါးလက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် သမ္မာ ဒိဋ္ဌိယာ စသည်ကို မိန့်။] သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ-သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏။ ဒဿနလက္ခဏာ-မြင်ခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ။ သမ္မာသင်္ကပ္ပဿ-သမ္မာသင်္ကပ္ပ၏။ အဘိနိရောပနလက္ခဏာ-

သည်။ ပေ ၊ သမ္မာဝါစာယ-သမ္မာဝါစာ၏။ ပရိဂ္ဂဟလက္ခဏံ-သိမ်းပိုက်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ သမ္မကမ္မန္တဿ-သမ္မာကမ္မန္တ၏။ သမုဋ္ဌာနလက္ခဏံ-ကောင်းစွာ ထကြွခြင်း လက္ခဏာသည်။ (အချို့စာအုပ်တို့၌ “သမုဋ္ဌာပနလက္ခဏံ-ကောင်းစွာ ထကြွခြင်းလက္ခဏာသည်”ဟု ရှိ၏။) ပေ ၊ သမ္မာအာဇီဝဿ-သမ္မာအာဇီဝ၏။ ဝေါဒါနလက္ခဏံ-ဖြူစင်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ သမ္မာဝါယာမဿ-သမ္မာဝါယာမ၏။ ပဂ္ဂဟလက္ခဏံ-သည်။ ပေ ၊ သမ္မာသတိယာ-သမ္မာသတိ၏။ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏံ-သည်။ ပေ ၊ သမ္မာသမာဓိဿ-သမ္မာသမာဓိ၏။ အဝိက္ခေပလက္ခဏံ-သည်။ ပေ ။

[ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “အဝိဇ္ဇာယ” စသည်ကို မိန့်။] အဝိဇ္ဇာယ-အဝိဇ္ဇာ၏။ အညာနလက္ခဏံ-ညာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ သင်္ခါရာနံ-သင်္ခါရတို့၏။ စေတနာလက္ခဏံ-စေတနာခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ [“သင်္ခါရ”ဟူသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် စေတနာတည်း။ ထို့ကြောင့် “စေတနာလက္ခဏံ”ဟု ဆိုသည်။] ဝိညာဏဿ-ဝိညာဏ်၏။ ဝိဇောနနလက္ခဏံ-သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ

ပရိဂ္ဂဟလက္ခဏံ။ ။ မုသာဝါဒါဒိနံ-မုသာဝါဒ အစရှိသော မိစ္ဆာဝါစာတို့၏။ ဝိသံဝါဒ နာဒိ ကိစ္စတာယ-သူတစ်ပါးကို ချွတ်ယွင်းစေခြင်း အစရှိသောကိစ္စ ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ လူခါနံ-ကြမ်းတန်းကုန်သော၊ အပရိဂ္ဂါဟကာနံ-သူတစ်ပါးတို့ကို မိမိဘက်ပါအောင် မသိမ်းပိုက်နိုင်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ပဋိပက္ခဘာဝတော-ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပရိဂ္ဂါဟကသဘာဝါ-သိမ်းပိုက်ခြင်း သဘောရှိကုန်သော၊ သမ္မာဝါစာ-သမ္မာဝါစာ လေးမျိုးသည်။ သိနိဒ္ဒဘာဝတော-ပြေပြစ်ညက်ညောသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမ္မယုတ္တဓမ္မေ-သမ္မယုတ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သမ္မာဝါစာပစ္စယ သုဘာသိတံ-သမ္မာဝါစာဟူသော အကြောင်းရှိသော ကောင်းစွာပြောဆိုအပ်သော စကားကို၊ သောတာရုနားထောင်သော၊ ပုဂ္ဂလံစ-ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိဂ္ဂဏှာတိ-သိမ်းသွင်းနိုင်၏။ ဣတိ၊ သာ၊ ပရိဂ္ဂဟလက္ခဏာ။

သမုဋ္ဌာနလက္ခဏံ။ ။ ကာယိကကိရိယာ-ကိုယ်ဖြင့် ပြုအပ်သော အမှုအရာသည်။ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ကိုယ်ဖြင့် ပြုဖွယ်ကိစ္စကို၊ သမုဋ္ဌာပေတိ-ထူထောင်ထကြွစေနိုင်၏။ ဝါ-ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်၏။ သယဉ္ဇ-မိမိဟူသော သမ္မာကမ္မန္တသည်လည်း၊ သမုဋ္ဌာနံ-ထကြွခြင်းသည်။ ဃဋ္ဌနံ-စေတနာကြီးကုတ် အားထုတ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ-၏။ ဣတိ-ကြောင့်။ သမ္မာကမ္မန္တသင်္ခါတာ ဝိရတိ သမုဋ္ဌာနလက္ခဏာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ဝေါဒါနလက္ခဏံ။ ။ ဇီဝမာနဿ-အသက်ရှင်ဆဲဖြစ်သော၊ သတ္တဿ-သတ္တဝါ၏။ ဝါ-တစ်နည်း၊ သမ္မယုတ္တဓမ္မာနံ-သမ္မယုတ်တရားတို့၏။ ဇီဝိတိန္ဒြိယာရတ္တိယာ-ဇီဝိတိန္ဒြေဖြစ်ခြင်း၏။ ဝါ-တစ်နည်း၊ အာဇီဝဿ-အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း၏။ သုဒ္ဓိ-စင်ကြယ်ခြင်းသည်။ ဝေါဒါနံ။

သိခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ နာမဿ-နာမ်၏။ နမနလက္ခဏံ-အာရုံသို့ညွတ်ခြင်း လက္ခဏာသည်။ ရူပဿ-ရုပ်၏။ ရူပနလက္ခဏံ-ဖောက်ပြန်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ သဠာယတနဿ-စက္ခုစသော ဖိပါးသော အာယတန၏။ အာယတနလက္ခဏံ-စိတ် စေတသိက်တို့ကို ဖြစ်စေခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ [အာယတနပဝတ္တနံ၊ သဠာယတနဝသေန ဟိ စိတ္တစေတသိကာနံ ပဝတ္တိ။] ဖဿဿ-ဖဿ၏။ ဖုသနလက္ခဏံ-တွေ့ထိခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ ဝေဒနာယ-ဝေဒနာ၏။ ဝေဒယိတလက္ခဏံ-ခံစားခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ တဏှာယ-တဏှာ၏။ ဟေတုလက္ခဏံ-ဝဋ်ဒုက္ခကို ဖြစ်စေတတ်သော ဇနကအကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ [ဝဋ္ဌဿ ဇနကဟေတုဘာဝေါ တဏှာယ ဟေတုလက္ခဏံ။] ဥပါဒါနဿ-ဥပါဒါန်၏။ ဂဟနလက္ခဏံ-အာရုံကို စွဲစွဲလမ်းလမ်း ယူခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ [အာရမဏဿ ဂဟဏလက္ခဏံ။] ဘဝဿ-ကမ္မဘဝ၏။ အာယူဟနလက္ခဏံ-နောက်တစ်ဘဝ ဖြစ်ဖို့ရန် အားထုတ်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ [ပုန ဥပ္ပတ္တိယာ အာယူဟနလက္ခဏံ။] ဇာတိယာ-ဇာတိ၏။ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ-ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ ဇရာယ-ဇရာ၏။ ဇီရဏလက္ခဏံ-ရင့်ရော်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ မရဏဿ-မရဏ၏။ စုတိလက္ခဏံ-ရွှေ့လျော့ခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ ။

[ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြပြီး၍ ဓာတ်စသည်တို့ လက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဓာတူနံ”စသည်ကို မိန့်။] ဓာတူနံ-ဓာတ်တို့၏။ သုညတာလက္ခဏံ-သတ္တဇီဝမှ ကင်းဆိတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ [သတ္တဇီဝတော သုညတာလက္ခဏံ။] အာယတနာနံ-အာယတနတို့၏။ အာယတနလက္ခဏံ-စိတ် စေတသိက်တို့ကို ဖြစ်စေခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ သတိပဋ္ဌာနာနံ-သတိပဋ္ဌာန်တို့၏။ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏံ-အာရုံ၌ ကပ်၍တည်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ သမ္ပပ္ပဓာနာနံ-သမ္ပပ္ပဓာန်တို့၏။ ပဒဟနလက္ခဏံ-အားထုတ်ခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ ဣဒ္ဓိပါဒါနံ-ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့၏။ ဣဇ္ဈနလက္ခဏံ-ပြည့်စုံခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ ဣန္ဒြိယာနံ-ဣန္ဒြေတို့၏။ အဓိပတိလက္ခဏံ-မိမိနှင့် စပ်သောတရားတို့၏ အရှင်သခင်အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ ဗလာနံ-ဗိုလ်တို့၏။ အကမ္မိယလက္ခဏံ-တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ-ဗောဇ္ဈင်တို့၏။ နိယျာနလက္ခဏံ-ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ခြင်း လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ [ဝဋ္ဌတော နိဿရဏံ နိယျာနံ။] မဂ္ဂဿ-မဂ်၏။ ဟေတုလက္ခဏံ-နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော သမ္မာပကအကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ သစ္စာနံ-သစ္စာတို့၏။ တထလက္ခဏံ-မှန်ကန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ တထံ အဝိတထံ ဟောတိ။

[သမထ စသည်တို့လက္ခဏာ၏ တထ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “သမထဿ” စသည်ကို မိန့်။] သမထဿ-သမထ၏၊ အဝိက္ခေပလက္ခဏံ-မပျံ့လွင့်ခြင်းလက္ခဏာသည်၊ [“ပျံ့လွင့်တတ်သော ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော လက္ခဏာသည်” ဟုလည်း ပေး၊] ပေ၊ ဝိပဿနာယ-ဝိပဿနာ၏၊ အနုပဿနာလက္ခဏံ-အဖန်ဖန်ရှုခြင်းလက္ခဏာသည်၊ ပေ၊ သမထဝိပဿနာနံ-သမထဝိပဿနာတို့၏၊ ဧကရသလက္ခဏံ-တူသောကိစ္စရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်၊ ပေ၊ ယုဂနဒ္ဓါနံ-အစုံဖွဲ့အပ်ကုန်သော သမထဝိပဿနာတရားတို့၏၊ အနတိဝတ္တနလက္ခဏံ-တစ်ပါးက တစ်ပါးကို မလွန်ခြင်းလက္ခဏာသည်၊ ပေ၊ သီလဝိသုဒ္ဓိယာ-သီလဝိသုဒ္ဓိ၏၊ သံဝရလက္ခဏံ-စောင့်စည်းခြင်းလက္ခဏာသည်၊ ပေ၊ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိယာ-စိတ္တဝိသုဒ္ဓိဟူသော သမာဓိ၏၊ အဝိက္ခေပလက္ခဏံ-မပျံ့လွင့်ခြင်း လက္ခဏာသည်၊ ပေ၊ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိယာ-ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ၏၊ ဒဿနလက္ခဏံ-အမှန်ကိုမြင်ခြင်း လက္ခဏာသည်၊ ပေ၊ ဓယေ-ကိလေသာတို့၏ ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော မဂ်၌၊ ဝါ-ကိလေသာတို့၏ ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော မဂ်ထည်းဝယ်၊ ဉာဏဿ-ပါဝင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်၏၊ သမုဇ္ဈေဒနလက္ခဏံ-အကြွင်းမဲ့ဖြတ်ခြင်း လက္ခဏာသည်၊ [မဂ္ဂေါတိ ကိလေသက္ခယော မဂ္ဂေါ၊ တသ္မိံ ပဝတ္တဿ သမ္မာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတဿဉာဏဿ။] အနုပ္ပါဒေ-ကိလေသာတို့၏ မဖြစ်ကြောင်း ဖိုလ်၌၊ ဝါ-ထည်းဝယ်၊ ဉာဏဿ-ပါဝင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်၏၊ ပဿဒ္ဓိလက္ခဏံ-ကိလေသာတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်း လက္ခဏာသည်၊ [ကိလေသာနံ အနုပ္ပါဒပရိယော သာနတာယ-ကိလေသာတို့၏ ထပ်၍ မဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော အဆုံး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အနုပ္ပါဒေါဖလံ (ကိလေသာတို့၏တစ်ဖန် မဖြစ်ကြောင်း ဟူသည် ဖိုလ်တည်း၊) ကိလေသဂူပသမော ပဿဒ္ဓိ။] ပေ ။

[သမထဿမှစ၍ အနုပ္ပါဒေ ဉာဏဿတိုင်အောင်သော စကားတို့ဖြင့် သမထဝိပဿနာတို့၏ အပြီးအဆုံးအကျိုးကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ ထိုထိုသုတ္တန်၌ လာသော ဆန္ဒ စသည်တို့၏ တထ အဝိတထဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဆန္ဒဿ”

ဧကရသလက္ခဏံ။ ။တစ်ပါးက တစ်ပါးကို လွန်၍လည်း မသွား၊ လျော့၍လည်း မနော့ ဆိုင်ရာကိစ္စကို အညီအမျှ အတူတကွ ဆောင်ရွက်ခြင်းကိစ္စသည် “ဧကရသမည်၏” ဟု ကြံပါ၊ [အညမညာနတိဝတ္တနံ ဧကရသော၊ အနုနာဓိကဘာဝေါဝါ-ဋီကာသစ်။]

ယုဂနဒ္ဓါနံ။ ။ယုဂေ-ထမ်းပိုး၌+နဒ္ဓါ-ဖွဲ့အပ်သော နွား ၂ ကောင်တို့တည်း၊ ယုဂနဒ္ဓါ-တို့၊ ဤနေရာ၌ နွား ၂ ကောင်ကဲ့သို့ တစ်ပါးနှင့် တစ်ပါး မလွန်ရ-မလျော့ရသော သမထနှင့် ဝိပဿနာ ၂ ပါးကိုပင် “ယုဂနဒ္ဓ” ဟု ဆိုသည်၊ “ယုဂနဒ္ဓါ ဝိယာတိ ယုဂနဒ္ဓါ” ဟု ပြုပါ၊ အခြားနေရာ၌ကား သဒ္ဓါနှင့် ပညာကိုလည်းကောင်း၊ ဝီရိယနှင့် သမာဓိကိုလည်းကောင်း “ယုဂနဒ္ဓ” ဟု ခေါ်၏။

စသည်ကို မိန့်၊] ဆန္ဒဿ-ဆန္ဒ၏။ မူလလက္ခဏံ-အခြေအမြစ်၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ မနသိကာရဿ-မနသိကာရ၏။ သမုဋ္ဌာပနလက္ခဏံ- သမုဋ္ဌာပနတရားတို့ကို ထူထောင်ထကြွစေခြင်းလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ ဖဿဿ- ဖဿ၏။ သမောဓာနလက္ခဏံ-ပေါင်းဆုံခြင်း လက္ခဏာသည်။ ဝါ-ပေါင်းဆုံ ကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသောလက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ ဝေဒနာယ-ဝေဒနာ၏။ သမော သရဏလက္ခဏံ-အတူတကွ သက်ရောက်ရာ၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။

မူလလက္ခဏံ။ ။ “ဆန္ဒဿ မူလလက္ခဏံ” စသော လက္ခဏာများသည် အဘိဓမ္မာ အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်သော လက္ခဏာများ မဟုတ်ကြ၊ ထိုထိုသုတ်ပုဒ်၌ လာသော လက္ခဏာ များတည်း။ ထို့ကြောင့် ရိုးရာလက္ခဏာများနှင့် မတူဘဲ ရှိရသည်။ ကုသိုလ်စသည်ဖြစ်ရာ၌ ရှေးဦးစွာ ထိုကုသိုလ် စသည်ကို လိုလားသော ဆန္ဒဖြစ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဆန္ဒ၏လက္ခဏာ ကို “မူလလက္ခဏာ”ဟု ဆိုသည်။ [ပတိဋ္ဌာနဘာဝေါ မူလလက္ခဏံ။] အယဉ္ဇ လက္ခဏာ ဝိဘာဂေါ ဆဓာတု ပဉ္စဈာနဂါဒိဝသေန တံတံ သုတ္တပဒါနုသာရေန ပေါရာဏဋ္ဌကထာယ မာဂတနယေန ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ တထာ ဟိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တောပိ ကောစိဓမ္မော ပရိယာယန္တရပ္ပ ကာသနတ္ထံ ပုန ဒသိတော၊-ဋီကာ။

ထိုထိုသုတ်ပုဒ်များ။ ။ ဆန္ဒမူလကာ ဓမ္မာ မနသိကာရသမုဋ္ဌာနာ၊ ဖဿသမောဓာနာ ဝေဒနာသမောသရဏာတိ၊ ပညတ္တရာ ကုသလာ ဓမ္မာတိ၊ ဝိမုတ္တိသာရမိဒံ ဗြဟ္မစရိယန္တိ၊ နိဗ္ဗာနောဂဓဉ္စိ အာဝုသော ဗြဟ္မစရိယံ နိဗ္ဗာနပရိယောသာနန္တိစ။

သမုဋ္ဌာပနလက္ခဏံ။ ။ မနသိကာရ ၃ မျိုးအကျယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ မနသိ ကာရစေတသိက်ခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။ ဤမနသိကာရသည် စိတ်၌ အာရုံပေါ်လာအောင် ပြုတတ် သော အာရမဏပဋိပါဒက မနသိကာရတည်း။ အာရုံပေါ်လာစေနိုင်လျှင် ထိုအာရုံကို အာရုံပြုမည့် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သာကြောင့် “သမုဋ္ဌာပနလက္ခဏာ ရှိ၏” ဟု ဆိုသည်။ [အာရမဏ ပဋိပါဒကတယ သမ္ပယုတ္တိဓမ္မာနံ ဥပ္ပတ္တိဟေတုတာ သမုဋ္ဌာပနလက္ခဏံ။]

သမောဓာနလက္ခဏံ။ ။ “တိဏ္ဍံ-စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ စက္ခဝိညာဉ် စသော ၃ ပါးစုံ တို့၏။ သင်္ဂတိ-ပေါင်းစုံခြင်းကြောင့်၊ ဖဿော-ဖဿဖြစ်၏” နှင့် အညီ ဖဿကို သမောဓာန လက္ခဏာ ရှိ၏ဟု ဆိုသည်။ (တစ်နည်း) “သမံ သဟဝါ သြဒဟန္တိ အနေနာတိ သမော ဓာနံ” နှင့် အညီ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အညီအမျှ (အတူတကွ) ပေါင်း၍ ထားကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဖဿကို “သမောဓာန” ဟု ခေါ်၏။ ဘာဝပ္ပဓာန ဘာဝလောပကြံ၍ သမောဓာနအဖြစ်ကို “သမောဓာန” ဟု မှတ်ပါ။

သမောသရဏလက္ခဏံ။ ။ “သမောသရန္တိ ဧတ္တာတိ သမောသရဏာ” နှင့် အညီ သမ္ပယုတ်တရားတို့သည် (ခံစားမှု၌) အတူတကွ သက်ရောက်သကဲ့သို့ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ကြကုန်သည်တို့၏ အဖြစ်ကို (ဘာဝပ္ပဓာန ဘာဝလောပကြံ၍) “သမောသရဏာ”ဟု မှတ်ပါ။ [သမောသရန္တိ သန္နိပတန္တိ ဧတ္တာတိ သမောသရဏာ၊ တာယ ဟိ ဝိနာ အပဝတ္တ မာနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မော ဝေဒနာနဘဝနာ နိမိတ္တံ သမောသဋ္ဌာဝိယ ဟောန္တိ ဧဝံ ဝုတ္တံ၊ တဗ္ဘာပေါ သမောသရဏလက္ခဏံ၊-ဋီကာသစ်။]

၂၀၆။ သမာဓိဿ-သမာဓိ၏။ ပမုခလက္ခဏံ-အဦးပဓာန၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ သတိယာ-သတိ၏။ အာဓိပတေယျလက္ခဏံ-အဓိပတိ၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ ပညာယ-ပညာ၏။ တတုတ္တရိလက္ခဏံ-ထိုဖဿ ဝေဒနာ စသော တရားတို့ထက် လွန်မြတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ ဝိမုတ္တိယာ-အရဟတ္တဖိုလ်၏။ သာရလက္ခဏံ-အနှစ်သာရ၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ပေ ၊ အမတောဂဓဿ-ဗြဟ္မစရိယ၏ သက်ဝင်ရာ အမတဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာနဿ-နိဗ္ဗာန်၏။ ပရိယောသာနလက္ခဏံ-ဗြဟ္မစရိယ၏ အဆုံးဟူသော လက္ခဏာသည်။ တထံ အဝိတထံ (ဟောတိ)၊ 'ဧတံ တထလက္ခဏံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောမှန်သော လက္ခဏာသို့၊ ဉာဏဂတိယာ-ဉာဏ်၏ သွားခြင်းဖြင့်၊ အာဂတော-ရောက်တော်မူပြီ၊ အဝိရဇ္ဈိတွာ-မချွတ်မယွင်းဘဲ၊ ပတ္တော-ရောက်တော်မူပြီ၊ အနုပုတ္တော-အစဉ်ရောက်တော်မူပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-မည်တော်မူ၏။ [နိဂုံးကို ပြလို၍ "ဧဝံ" စသည်ကို မိန့်။] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တထလက္ခဏံ-မှန်ကန်သော လက္ခဏာသို့၊ အာဂတော-ဉာဏဂတိဖြင့် ရောက်တော်မူပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-မည်တော်မူ၏။

ပမုခလက္ခဏံ။ ။ ပြဿာဒိစသည် ဆောက်ရာ၌ အထွဋ်သည် အခြင်ရနယ်တို့၏ ပေါင်းချုပ်ရာ ပဓာနဖြစ်သကဲ့သို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ ပါမောက္ခပဓာနအဖြစ်ကို "ပမုခလက္ခဏာ" ဟု ဆိုသည်။

အာဓိပတေယျလက္ခဏံ။ ။ သတိသည် ကိစ္စတိုင်း၌ အလိုရှိအပ်သော တရားဖြစ်သောကြောင့် သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏ဟု ဆိုသည်။

တတုတ္တရိယလက္ခဏံ။ ။ တတော သမ္ပယုတ္တဓမ္မတော တေသံ ဝါ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ+ ဥတ္တရိပဓာနံ တတုတ္တရိ၊ တတုတ္တရိ၏ အဖြစ်ကို "တတုတ္တရိယ" ဟု ခေါ်သည်။ "တတုတ္တရိယာ-ထို ဖဿဝေဒနာ စသော တရားတို့ထက် လွန်မြတ်သော ပညာ၏+ဘာဝေါ တတုတ္တရိယံ" ဟု ပြု၊ ဣပစ္စည်း၊ ဣ အာဂုံ။

ဝိမုတ္တိယာသာရလက္ခဏံ။ ။ ဝိမုတ္တိတိ ဖလံ ကိလေသေဟိ ဝိမုစ္စိတ္တာတိ ကတွာ (မဂ်ခဏ၌ ကိလေသာတို့မှ လွတ်ဆဲ၊ ဖိုလ်ခဏ၌ လွတ်ပြီ၊ ထို့ကြောင့် "ဝိမုစ္စိတ္တာတိ ဝိမုတ္တိ" ဟု ဝိပြုဟ်ပြု၍ ဖိုလ်သည် ဝိမုတ္တိမည်၏။) တံ ပန သီလာဒိဂုဏသာရဿ ပရမုက္ကံသဘာဝေန သာရံ-ဋီကာသစ်။

အမတောဂဓဿ ၊ ပေ၊ လက္ခဏံ။ ။ "နိဗ္ဗာနောဂဓံ ဟိ အာဂုသော ဗြဟ္မစရိယံ နိဗ္ဗာနပရိယောသာနံ" ဟူသော မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ဧရဝဂ် ဥဏ္ဏာဘဗြာဟ္မဏသုတ် ပါဠိတော်ကို ရည်ရွယ်၍ "အမတောဂဓဿ နိဗ္ဗာနဿ ပရိယောသာနလက္ခဏံ" ဟု ဆိုသည်။

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ တထဓမ္မေ-မှန်ကန်သော သဘောရှိသော တရားတို့ကို၊ ယာထာဝတော-ဖြစ်တိုင်းသော အခြင်းအရာ၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ-မှန်ကန်သော အားဖြင့်၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-မည်တော်မူသနည်း၊ တထဓမ္မောနာမ-မှန်ကန်သော တရားတို့မည်သည်၊ စတ္တာရိ-လေးပါးကုန်သော၊ အရိယသစ္စာနိ-အရိယသစ္စာတို့တည်း၊ ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ စတ္တာရိ၊ ဝေ၊ အနညထမေတန္တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ-ဟောတော်မူပြီ၊) ဣတိ-ဤသို့ အစရှိသော၊ ဝိတ္တာရော-အကျယ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ စတ္တာရိ-လေးပါးကုန်သော၊ ဣမာနိ-ဤတရားတို့သည်၊ တထာနိ-မှန်ကန်သော သဘောရှိကုန်၏၊ အဝိတထာနိ-မမှန်မကန် မဟုတ်သော သဘောရှိကုန်၏၊ ဝါ-မချွတ်မယွင်းသော သဘောရှိကုန်၏၊ အနညထာနိ-တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် မဖြစ်ကုန်၊ စတ္တာရိ-လေးပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ-အဘယ်တို့နည်း၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဣဒံ-ဤတဏှာကြဉ်ထား တေဘူမကတရားတို့သည်၊ ဒုက္ခံ-ဒုက္ခသစ္စာတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဧတံ-ဤဒုက္ခသည်၊ တထံ-ရှိ၏၊ ဧတံ-သည်၊ အဝိတထံ-ရှိ၏၊ ဧတံ-သည်၊ အနညထံ-ဒုက္ခအခြင်းအရာမှ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် မဖြစ်။] စ-ဆက်၊ တာနိ-ထိုမှန်ကန်သော သစ္စာတရားတို့ကို၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ တထာနိ-မှန်ကန်သော သဘောရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာနိ-သစ္စာတရားတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ တသ္မာ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ-ထိုသို့ ထိုးထွင်း၍ သိ

ယာထာဝတော။ ။ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်+အဝတိ (ဂစ္ဆတိ)-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ယထာဝံ၊ ယထာဝဿ-ဖြစ်တိုင်းသော အခြင်းအရာ၏+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ဖြစ်တိုင်းအမှန်) တည်း၊ ယာထာဝံ-မှန်၊ (ဘာဝအနက်၌ ဣပစ္စည်း) ဤအနက်ကို ချုံး၍ “မှန်ကန်သော အားဖြင့်” ဟု ပေးကြသည်။

ဣတိဝိတ္တာရော။ ။မဟာဝဂ္ဂ-သစ္စသံယုတ်၌ ဒုက္ခသစ္စာအပြင် သမုဒယ နိရောဓ မဂ္ဂသစ္စာတို့အတွက်ပါ “အယံ ဒုက္ခသမုဒယောတိ တထမေတံ” စသည်ဖြင့် ရှိသေးသောကြောင့် “ဣတိ ဝိတ္တာရော-ဤသို့ စသောအကျယ် ဖြစ်၏” ဟု ဆိုသည်။

အနညထာနိ။ ။မဟာဝဂ္ဂသံယုတ် ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနဝဂ် (၁၀) သုတ် ဋီကာ၌ “အညော အညထာ န ဟောတိတိ အနညထံ” ဟု ဖွင့်၏၊ ဤ၌လည်း “န+အညထာ အနတညထာနိ” ဟု ပြုပါ၊ ဋီကာ၌ “အနညထာနိ အညာကာရရဟိတတ္တာ”လည်း ဤဝိဂြိုဟ်ကို ပြခြင်းပင်တည်း၊ ဒုက္ခ၏ သမုဒယစသော အခြင်းအရာအားဖြင့် မဖြစ်ခြင်းကို “အနညထ” ဟု ဆိုသည်။

အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ။ ။တသ္မာ၏ စွဲနက်ကိုပင် “တထာနံ ဓမ္မာနံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ” ဟု တိုက်ရိုက် ညွှန်ပြသည်၊ ဤသို့ ညွှန်ပြရာ၌ “တသ္မာဇနောင်၊ ဟိတံနှင့်ဆောင်၊ တူအောင် အနက်ကြံ” ဟု ရှေးဆရာတို့ နိယာမ်ဆိုတော်မူကြသည်၊ ဋီကာသစ်၌လည်း “ တသ္မာတိ

တော်မူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဂတောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆို အပ်၏။ ဟိ-မှန်၊ ဧတ္ထ-ဤတထာဂတောဟူသော ပါဠိ၌၊ ဂတသဒ္ဓေါ-ဂတသဒ္ဓါ သည်၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္ထော-အဘိသမ္ဗုဒ္ဓအနက်ရှိ၏။ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတောမူပြီး ဟူသော အနက်ရှိ၏။

အပိစ-သည်သာမကသေး၊ ဇရာမရဏဿ-ဇရာမရဏ၏၊ ဇာတိပစ္စယ သမ္ပုတသမုဒါဂတဋ္ဌော-ဇာတိဟူသော အကြောင်းကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သည် ဖြစ်၍ မိမိ၏ အကြောင်းအားလျော်စွာ အထက်အထက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော သဘောသည်၊ တထော-မှန်ကန်သော သဘောရှိ၏၊ [ဤ၌ “တထော-မှန်ကန် သည်” ဟု ပေးလျှင် မှန်ကန်သော သဘောသာ ရသေး၍ ပုလ္လိန် မဖြစ်နိုင်၊ အဝိတထော၌လည်း နည်းတူ။] အဝိတထော-မမှန်မကန်သော သဘောမရှိ၊ ဝါ-မချွတ်ယွင်းသော သဘောရှိ၏၊ အနညထော-တစ်ပါးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် မဖြစ်၊ (ဇာတိပစ္စယသမ္ပုတသမုဒါဂတဋ္ဌမှ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် မဖြစ်)၊ ပေ ၊ [ဤ ပေယျာလဖြင့် “ဇာတိယာ ဘဝပစ္စယသမ္ပုတ

ဝတွာ တပုရာမသိတဗ္ဗမေဝ (ထို တသဒ္ဓါဖြင့် သုံးသပ်အပ်သော အနက်ကိုပင်၊) ဒသေတိ တထာနံ ဓမ္မာနံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာတိ ဣမိနာ၊ ဓေနယော ဤဒိသေသ” ဟု မိန့်သည်၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ၌ “ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ကုန်”ဟု ကံအနက်ပေးရကြောင်းကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ အရဟံဂုဏ်တော် ဟတတ္တာပုဒ် အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။

အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္ထော။ ။“ဂတသဒ္ဓါ၏ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓအနက်” ဟူသည် အထူးအဆန်း မဟုတ်ပါ။ “ယေ ဂတုတ္ထာ၊ တေ ဗုရုတ္ထာ” ဟူသော ပရိဘာသာ၌လာသော ဗုမိအနက်ပင် တည်း၊ ဤ၌ ဂတသဒ္ဓါ၏ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓအနက်ဟု ဆိုသဖြင့် ဉာဏဂမနအနက် မဟုတ်ဟု လည်း သိရသည်၊ မှန်၏-ဒုက္ခ၏ တထလက္ခဏာကို သိခြင်းသည် အထက်တရားကို ထိုးထွင်း၍ သိဖို့ရန် ဉာဏ်ဖြင့် သွားခြင်း မဟုတ်၊ ဤနေရာမှာပင် ဒုက္ခဟု သိခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ [သုဂတောတိ အာဒီသုဝိယ ဂမုသဒ္ဓဿ ဗုဒ္ဓိယတ္ထတံ သန္ဓယ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ တိ ဝုတ္တံ၊ န ဉာဏဂမနတ္ထံ-နောက်နား၌ ဖွင့်သော ဋီကာသစ်။]

အပိစ။ ။ရှစ်ပါးသောအကြောင်းတို့တွင် “တထစမ္မေ ယာထာဝတော အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ” ဟူသော စတုတ္ထအကြောင်းကို သစ္စာလေးပါး၏ အစွမ်းဖြင့် အကျယ်ပြုပြီး၍ ပစ္စည်း ပစ္စယုပွန်အဖြစ်ဖြင့် အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “အပိစ” စသည်ကို မိန့်သည်။

ဇာတိ ပေ၊ ဂတဋ္ဌော။ ။ဇာတိပစ္စယာ+သမ္ပုတံ ဇာတိပစ္စယသမ္ပုတံ၊ သမုဒါဂတဋ္ဌ ကို “သံ+ဥ+အာဂတ+အဋ္ဌ”ဟု ခွဲ၊ သံ-မိမိအကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်သော အကျိုး တရား၏+ဥ (ဥဒ္ဓံဥဒ္ဓံ)-နောက်နောက်ဟူသော အထက်ထက်၌+အာဂတ+ဘာဝေါ-ဖြစ် ပေါ်လာသည်၏+အဖြစ်၊ (အတ္တကို ဘာဝဟု ဖွင့်သည်)၊ [ဇာတိပစ္စယာသမ္ပုတ သမုဒါ ဂတဋ္ဌောတိ ဇာတိပစ္စယာ သမ္ပုတံ ဟုတွာ သဟိတဿ အတ္တနော ပစ္စယာနုရူပဿ ဥဒ္ဓံဥဒ္ဓံ အာဂတဘာဝေါ၊ (အာဂတသဘာဝေါဟုလည်း ရှိ၏၊) အနုပဝတ္တနတ္ထော (လျော်စွာဖြစ်ခြင်း အနက်သဘော) တိ အတ္ထော-ဋီကာ။]

သမုဒါဂတဋ္ဌော တထော အဝိတထော အနညထော”စသည်တို့ကို ဖော်ပါ။] သင်္ခါရာနံ-သင်္ခါရတို့၏၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယ သမ္ဘူတသမုဒါဂတဋ္ဌော-အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သည်ဖြစ်၍ မိမိ၏အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော သဘောသည်။ တထော အဝိတထော အနညထော။ [ဤမှ နောက်၌ ပေယျာလ တွေ့ရသေး၏၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ စသော အစဉ်အတိုင်းသွား မည်ဖြစ်သောကြောင့် ပေယျာလ လိုမည်မထင်။]

တထာ-ထိုမှ တစ်ပါး၊ အဝိဇ္ဇာယ-အဝိဇ္ဇာ၏၊ သင်္ခါရာနံ-သင်္ခါရတို့၏၊ ပစ္စယဋ္ဌော-အကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်။ တထော အဝိတ ထော အနညထော၊ သင်္ခါရာနံ-တို့၏၊ ဝိညာဏဿ-ဝိညာဏ်၏၊ ပစ္စယဋ္ဌော- အကြောင်းတို့၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်။ တထော အဝိတထော အနညထော၊ ပေ၊ ဇာတိယာ-ဇာတိ၏၊ ဇရာမရဏဿ-ဇရာမရဏ၏၊ ပစ္စယ ဋ္ဌော-အကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်။ တထော အဝိတထော အနညထော၊ တံ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသော ကြောင်းကျိုး ၂ ရပ်ကို၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီး၊ တထာနံ-မှန်ကန်သော ဂုဏ်ရှိကုန် သော၊ ဓမ္မာနံ-ကြောင်း ကျိုး ၂ ရပ်တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ တသ္မာ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာပိ- ထိုသို့ ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီးကုန်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ [ပိဖြင့် ရှေ့ သစ္စာလေးပါး သိပုံအကြောင်းကို ပေါင်း။] တထာဂတောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တထဓမ္မေ-မှန်ကန်သော သစ္စာလေးပါးတရား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတို့ကို၊ ယာထာဝတော-ဖြစ်တိုင်းသော အခြင်းအရာ၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ-မှန်ကန်သော အားဖြင့်၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ပြီး၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော- မည်တော်မူ၏။

တစ်နည်း။ ။ အထာဝါ သမ္ဘူတဋ္ဌောစ (ကောင်းစွာဖြစ်သော သဘောလည်း) သမုဒါ ဂတဋ္ဌောစ (မိမိ၏ အကြောင်းအားလျော်စွာ အထက်အထက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော သဘော လည်း) သမ္ဘူတသမုဒါဂတဋ္ဌော၊ (ရှေ့ပုဒ်၌ အဋ္ဌကို ချေ၊ ဒွန်ပုလ္လိန် ဧကဝုစ်လည်း တစ်ရံ တစ်ခါ ရှိနိုင်၏၊) ဇာတိပစ္စယာ+သမ္ဘူတဋ္ဌော ဇာတိပစ္စယာသမ္ဘူတဋ္ဌော၊ ဇာတိပစ္စယာ+ သမုဒါဂတဋ္ဌော ဇာတိပစ္စယာသမုဒါဂတဋ္ဌော၊...နောက်ပုဒ်၌ ဇာတိပစ္စယကို ချေ။

ဤအဖွင့်အတိုင်း နောက်တစ်နည်း အနက်ပေးလိုလျှင် (တစ်နည်း) “ဇာတိ၊ ပေ၊ သမုဒါ ဂတဋ္ဌော-ဇာတိဟူသော အကြောင်းကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက် သဘော၊ ဇာတိဟူသော အကြောင်းကြောင့် မိမိ၏ အကြောင်းအားလျော်စွာ အထက် အထက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်” ဟု ပေးပါ။ ဆိုလိုရင်း ကား-“အကြင်အကြင် ဇာတိသည် ဇရာမရဏအား အကြင်အကြင် ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး ပြု၏၊ ထိုထို ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ထိုထို ဇာတိအားလျော်စွာ ဇရာမရဏ၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ ခြင်း သဘော” ဟု ဆိုလိုသည်။

[ရစ်ပါးသော အကြောင်းတို့တွင် “ တထဒသိတာယ ” ဟူသော ပဉ္စမ အကြောင်းကို ချဲ့လို၍ “ ကထံ တထဒသိတာယ ” စသည်ကို မိန့်။] ကထံ- အဘယ်သို့လျှင်၊ တထဒသိတာယ-မှန်ကန်သည့်အတိုင်း မြင်တော်မူလေ့ရှိ သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုအခြင်းအရာတိုင်း မြင်တော်မူလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဂတော-မည်တော်မူသနည်း၊ ဘဂဝါ-သည်၊ [ဇာနတ် ပဿတိတို့၌ စပ်။] သဒေဝကေ-နတ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ သမာရကေ- မာရနတ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ သဗြဟ္မကေ-ဗြဟ္မာနှင့် တကွဖြစ်သော၊ လောကေ- သတ္တလောက၌၊ သသမဏဗြဟ္မဏိယာ-သမဏဗြဟ္မဏတို့နှင့် တကွဖြစ်သော၊ သဒေဝမနုဿာယ-သမ္မုတိနတ်ဟူသော မင်း၊ ကြွင်းသော လူအပေါင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ပဇာယ-သတ္တဝါအပေါင်း၌၊ အပရိမာဏာသု-အတိုင်းအရှည် မရှိကုန်သော၊ လောကဓာတုသု-လောကဓာတ်တို့၌၊ အပရိမာဏာနံ- အတိုင်းအရှည် မရှိကုန်သော၊ သတ္တာနံ-တို့၏၊ စက္ခုဒွါရေ-စက္ခုဒွါရ၌၊ အာပါတံ-ရှေးရှုကျခြင်းသို့၊ အာဂစ္ဆန္တံ-ရောက်လာသော၊ ယံ ရူပါရမဏံနာမ- အကြင်ရူပါရမည်သည်၊ အတ္ထိ၊ တံ-ထိုရူပါရုံကို၊ သဗ္ဗကာရတော-အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဇာနတ်-သိတော်မူ၏၊ ပဿတိ-မြင်တော်မူ၏။

စ-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဇာနတာ-သိတော်မူသော၊ ဝါ-သိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဟောတုမန္တ ဝိသေသန။] ပဿတာ-မြင်တော်မူသော၊ ဝါ-မြင် တော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေန-ထိုမြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ [ဝိဘဇ္ဇမာနံ၌ စပ်။] တံ-ထိုရူပါရုံသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာဒိဝသေနဝါ-ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ [အာဒိဖြင့် ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံကို လည်းကောင်း၊ အတီတ အနာဂတ ပစ္စုပ္ပန္န (ပရိတ္တတိတ်က) ပရိတ္တ (အဇ္ဈတ္တက တိတ်က) အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓစသော အမည်တို့ကိုလည်းကောင်း ယူပါ။] ဒိဋ္ဌသုတမုတဝိညာတေသု-ဒိဋ္ဌ သုတ မုတ ဝိညာတပုဒ်တို့တွင်၊ လဗ္ဗ မာနကပဒဝသေနဝါ-ရထိုက်သော ပုဒ်၏အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ [ဝိဘဇ္ဇ မာနံ၌ စပ်။] ရူပါယတနံ-ရူပါယတနဟူသော၊ တံ ရူပံ-ထိုရုပ်သည်၊ ကတမံ- အဘယ်နည်း၊ ယံရူပံ-အကြင်ရုပ်သည်၊ စတုနံ-လေးပါးကုန်သော၊ မဟာဘူတာ နံ-မဟာဘုတ်တို့ကို၊ ဥပါဒါယ-ကပ်ယူ၍၊ ဝါ-စွဲ၍၊ ဝဏ္ဏနိဘာ-အဆင်း အရောင်သည်၊ သနိဒဿနံ-မြင်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်နှင့် တကွဖြစ်သော သဘောသည်၊ သပ္ပဋိဗံ-ထိပါးတတ်သည်၏ အဖြစ်နှင့် တကွဖြစ်သော သဘော

သဒေဝကေ |ပေ၊ ဓာတုသု။ ။ “သဒေဝကေ |ပေ၊ ပဇာယ” သည် အတ္ထိ၏ အာဓာရ တည်း။ “အပရိမာဏာသု လောကဓာတုသု” ကား အပရိမာဏာနံ သတ္တာနံ ၏လည်းကောင်း “အာပါထမာဂစ္ဆန္တံ” ၏လည်းကောင်း အာဓာရတည်း။ ဤသို့ သူ့စပ်ပုဒ်နှင့် သူ စပ်ရသော ကြောင့် အာဓာရ ၂ ချက်ထားသည်။ သဒေဝကေ စသည်တို့၏ အဖွင့်သည် သာမညဖလ သုတ်၌ လာလတ်။

သည်။ နီလံ-ညှိသော သဘောသည်။ ပီတံ-ရွှေသောသဘောသည်။ (ဟောတိ)။
 ဣတိအာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ အနေကေဟိ-တစ်ပါးမက
 များစွာကုန်သော၊ နာမေဟိ-အမည်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တေရသဟိ-တစ်
 ဆယ့်သုံးပါးကုန်သော၊ ဝါရေဟိ-ဝါရတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒွိပညာသာယ-
 ငါးဆယ့်နှစ်ပါးသော၊ နယေဟိ-နည်းတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိဘဇ္ဇမာနံ-ဝေဘန်
 တော်မူအပ်သော်၊ တထမေဝ-မှန်ကန်သည်သာ၊ ဝါ-မှန်ကန်သော ဂုဏ်ရှိသည်
 သာ၊ ဟောတိ၊ ဝိတထံ-မမှန်မကန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ နတ္ထိ၊ သောတဒ္ဓါရာ
 ဒီသု-သောတဒ္ဓါရ အစရှိသည်တို့၌၊ အာပါတံ-ရှေးရှုကျခြင်းသို့၊ အာဂစ္ဆန္တေသု-
 ရောက်လာကုန်သော၊ သဒ္ဓါဒီသုပိ-သဒ္ဓါရုံ အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဧသ
 (ဧသော)-ဤအစီအရင်သည်၊ နယော-သိကြောင်း အစီအရင်တည်း။

ဟိ-သာဓကကား၊ (တစ်နည်း) စ-သာဓကကား၊ ဘဂဝတာ-သည်။ ယံ
 ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ တထာဂတော န ဥပဋ္ဌာသီတိ-ဟူသော၊ ဧတံ-ဤပါဠိတော်ကို၊
 ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သဒေဝကဿ-နတ်နှင့် တကွဖြစ်
 သော၊ ပေ၊ လောကဿ-သတ္တလောကသည်၊ သဒေဝမနုဿာယ-သော၊ ပဇာယု-
 သတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ ယံ-အကြင်အာရုံကို၊ ဒိဋ္ဌံ-မြင်အပ်ပြီ၊ သုတံ-ကြားအပ်
 ပြီ၊ မုတံ-ဖွဲ့စပ်၍ သိအပ်ပြီ၊ ဝိညာတံ-မနောဒွါရဖြင့် သိအပ်ပြီ၊ ပတ္တံ-ရောက်
 အပ်ပြီ၊ ပရိယေသိတံ-ရှာမှီးအပ်ပြီ၊ မနသာ-စိတ်ဖြင့်၊ အနုဝိစရိတံ- အဖန်ဖန်

ဒိဋ္ဌံ၊ ပေ၊ နာမေဟိ။ ။ စက္ခုဝိညာဉ်သည် မြင်အပ်သောကြောင့် ဒိဋ္ဌပုဒ်ကိုလည်း
 ကောင်း၊ မနောဝိညာဉ်သည် သိအပ်သောကြောင့် ဝိညာတပုဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ ရူပါရုံ၌
 ရအပ်၏၊ ရူပါယတန ရူပဓာတု ဝဏ္ဏနိဘာ သနိဒဿန သပ္ပဋိယ နီလရူပါရုံ ပီတရူပါရုံ
 အစရှိသော အမည်များစွာကို “အနေကနာမ” ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဋီကာတို့၌ “ရူပါရမဏံ ဣဋ္ဌံ အနိဋ္ဌံ မဇ္ဈတ္တံ ပရိတ္တံ အတိတံ အနာဂတံ
 ပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တံ ဗဟိဒ္ဓါဒိဋ္ဌံ ဝိညာတံ ရူပံ ရူပါယတနံ ရူပဓာတု ဝဏ္ဏနိဘာ သနိဒဿနံ
 သပ္ပဋိယံ နီလံ ပီတကန္တိ ဧဝမာဒိဟိ အနေကေဟိ နာမေဟိ” ဟု ဖွင့်ကြ၏၊ ဣဋ္ဌံ၊ ပေ၊
 ဝိညာတို့က နာမည် မဟုတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါသဒ္ဓါလည်း ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာဒိဝသေန
 ဝါ လဗ္ဗမာနကပဒဝသေနဝါဟု ရှေ့ ၂ ပုဒ်၌သာ ပါသောကြောင့်လည်းကောင်း စဉ်းစား
 သင့်၏။

တေရသ၊ ဒွိပညာသ။ ။ မေဃသင်္ဂဏီ ရူပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၌လာသော တစ်ဆယ့်သုံး
 ဝါရကို ရည်ရွယ်၍ “တေရသဟိ ဝါရေဟိ” ဟုလည်းကောင်း၊ တစ်ဝါရလျှင် ၄မျိုးစီ ပိုင်းခြား
 ကြောင်းနည်းကို ရည်ရွယ်၍ “ဒွိပညာသာယ နယေဟိ” ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။

ဝုတ္တုဇေတံ။ ။ စတုကင်္ဂုတ္တရ-ဥရဝဋ္ဌေဝဂ်-ကောဋီကာရာမသုတံ ပါဠိတော်ကို
 သာဓကပြလို၍ “ဝုတ္တုဇေတံ” စသည်ကို မိန့်သည်။ “ဟိ” သည် ဒဋ္ဌိကရဏဇောတကတည်း၊
 ဋီကာသစ်၌ “ဝုတ္တုဇေတံ” ဟု စနိပါတ်ဖြင့် ပြ၍ ထိုစနိပါတ်ကိုပင် ဒဋ္ဌိကရဏဇောတက၊
 (တစ်နည်း) “ငါသာဆိုသည် မဟုတ်၊ မြတ်စွာဘုရားလည်း ဟောတော်မူအပ်ပြီ” ဟု
 မြတ်စွာဘုရားကို ပေါင်းသော “သမ္ပိဏ္ဍန” ဟု ဖွင့်လေသည်။

စိစစ်အပ်ပြီ၊ တံ-ထိုအာရုံကို၊ အဟံ-ငါဘုရားသည်၊ ဇာနာမိ-သိတော်မူ၏၊ တံ-ကို၊ အဟံ-သည်၊ အဗ္ဘညာသိ-ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိတော်မူပြီ၊ တံ-ထိုအာရုံသည်၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရားအား၊ ဝါ-၏ ဉာဏ်တော်၌၊ ဝိဒိတံ-ထင်ရှား၏၊ တံ-ထို ၆ ဒွါရ၌ ဖြစ်သော အာရုံသို့၊ တထာဂတော-သည်၊ န ဥပဋ္ဌာသိ-တဏှာဒိဋ္ဌိအားဖြင့် ကပ်ရောက်တော်မမူ။] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တထဒဿိတာယ-မှန်ကန်သည့်အတိုင်း မြင်တော်မူလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဂတော၊ တတ္ထ-ထိုတထဒဿိတာယ တထာဂတောဟူသော ပါဠိ၌၊ တထဒဿိအတ္ထေ-တထဒဿိအနက်၌၊ တထာဂတောတိ ပဒသမ္ဘဝေါ-တထာဂတောဟူသော ပုဒ်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

ဇာနာမိ အဗ္ဘညာသိ။

။[အဘိ+ဉာ+ဏံ၊ အ၊ သ အက္ခရာလာ၍ အဗ္ဘညာသိဟု ပြီး၏၊] ဇာနာမိဟု ပစ္စုပ္ပန် သိခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဗ္ဘညာသိဟု အတိတ်သိခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ တိုက်ရိုက် ပြတော်မူသဖြင့် အနာဂတ်သိခြင်းကိုလည်း နည်းအားဖြင့် ပြတော်မူပြီးဖြစ်၏။ “နည်း”ဟူရာ၌ အညထာနပပတ္တိ (သိခြင်းမှတစ်ပါး မသိခြင်း အခြင်း အရာ၏ မဖြစ်သင့်ခြင်း)ကို ဆိုလိုဟန်တူသည်။ [ဇာနာမိ အဗ္ဘညာသိတိ ပစ္စုပ္ပန်တိ တကလေသု ဉာဏပ္ပဝတ္တိဒဿနေန အနာဂတေပိ ဉာဏပ္ပဝတ္တိ ဒဿိတာယေဝ၊ နယတော ဒဿိတတ္တာ-ဋီကာသစ်။]

ဝိဒိတံ။

။ဤ၌ တပစ္စည်းသည် (ဒိဋ္ဌိ စသည်၌ တပစ္စည်းကဲ့သို့) အတိတ်အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် သုံးရပ်နှင့် ဆိုင်သော အနာမဋ္ဌကာလကို ဟော၏။ [မည်သည့်ကာလဟု မသုံးသပ် အပ်သည်ကို “အနာမဋ္ဌ”ဟု ဆိုသည်။] ဤဝိဒိတံ ပါဠိဖြင့် သိရုံသာမန်မဟုတ်၊ ဉာဏ်တော်၌ ထင်ထင်ရှားရှား သိတော်မူသည်-ဟု ပြသည်။

န ဥပဋ္ဌာသိ။

။ရှေးရိုက် စာအုပ်များ၌ နသဒ္ဓါ မပါသော်လည်း စတုကင်္ဂုတ္တရပါဠိ တော်ရင်း၌ ပါ၏။ “တထာဂတဿ”ဟုလည်း မရှိ၊ “တထာဂတော”ဟုသာ ရှိ၏။ [တံ တထာဂတော န ဥပဋ္ဌာသိတိ တံ ဆဒ္ဓါရိုက် အာရမဏံ တထာဂတော တဏှာယ ဝါ ဒိဋ္ဌိယာ ဝါ န ဥပဋ္ဌာသိ န ဥပဂဏ္ဍိ-အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာ။] ဤအဖွင့်ကို ထောက်၍ ဥပဋ္ဌာသိ သည် ထင်ခြင်းအနက်ကို မဟော၊ “ဥပ” ဥပသာရကြောင့် ဥပဂမန အနက်ကို ဟောသည်-ဟု မှတ်ပါ။

တထဒဿိအတ္ထေ။

။ယထာ ရူပါရမဏာဒယော ဓမ္မာ ယံသဘာဝါ ယံပကာရာစ (ရူပါရုံ စသော အကြင်တရားတို့သည် အကြင်သဘောရှိကုန်၊ အကြင်အပြား ရှိကုန်၏)၊ တထာ တေ ဓမ္မေ တံသဘာဝေ တံပကာရေ ဂမတိ (ဂစ္ဆတိ) ပဿတိ ဇာနာတိတိ တထာဂတောတိ ဣမမတ္ထံ သန္ဓာယ တထဒဿိအတ္ထေတိ ဝုတ္တံ-ဋီကာ၊ ဤဋီကာကို ထောက်၍ “တထာဂတော၌ တထာသဒ္ဓါသည် ထိုအခြင်းအရာအနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဂတသဒ္ဓါ၌ ဂမုဓာတ်၏ ဉာဏ်အမြင်ဟူသော ဒဿနအနက်ကိုလည်းကောင်း ဟော၏”ဟု သိပါ။ [တထဒဿိအတ္ထေ နေရာဝယ် “တထာဒဿိအတ္ထေ”ဟု ထာ၌ ဒီဃာရှိလျှင် ကောင်း၏။ “တထာ-ထိုမှန်သော အခြင်းအရာအတိုင်း+ဂတော-မြင်တော်မူ၏၊ ဣတိ တထာဂတော” ဟု ပြုပါ။]

[ပဉ္စမအကြောင်းကို ပြပြီး၍ “တထာဝါဒိတာယ” ဟူသော ဆဋ္ဌအကြောင်းကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “ကထံ” စသည် မိန့်။] ကထံ-လျှင်၊ တထာဝါဒိတာယ-မှန်ကန်သော တရားစကားကို ဟောတော်မူလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဂတော-နည်း၊ ယံ ရတ္တိံ-အကြင်ညဉ့်၌၊ ဝါ-ပတ်လုံး၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဗောဓိမဏ္ဍေ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ ကြည်လင်ရာဖြစ်သော၊ အပရာဇိတပလ္လင်-အပရာဇိတပလ္လင်တော်၌၊ ဝါ-သူတစ်ပါးတို့သည် မရှုံးစေအပ် မရှုံးစေနိုင်ရာဖြစ်သော ပလ္လင်တော်၌၊ (သူတစ်ပါးတို့ မနိုင်အပ် မနိုင်ရာဖြစ်သော ပလ္လင်တော်၌) နိသိန္နော-ထိုင်တော်မူလျက်၊ တိဏ္ဍံ-သုံးပါး ကုန်သော၊ မာရာနံ-မာရ်တို့၏၊ မတ္ထကံ-အထွဋ်အထိပ်ကို၊ မဒ္ဒိတွာ-နိမိနင်းတော် မူ၍၊ အနုတ္တရံ-မိမိထက်လွန်မြတ်သော တရားမရှိသော၊ ဝါ-အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ သမ္မာသမ္မောဓိ-မဖောက်မပြန်၊ အမှန်ကိုယ်တိုင်း၊ ကြွင်းမဲ့ဥသံ၊ အလုံးစုံကို၊ အကုန်အစင် သိမြင်တော်မူသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို၊ အဘိသမ္မဒ္ဒေါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ယဉ္စ ရတ္တိံ-၌လည်း၊ ဝါ-ပတ်လုံးလည်း၊ ယမကသာလာနံ-အစုံဖြစ်သော အင်ကြင်းပင်ပျိုတို့၏၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ အနုပါဒိသေသာယ-ဥပါဒိမည်သော ဝိပါကံနာမက္ခန္ဓာ ကဋ္ဌတ္တာရုပ် အကြွင်းမရှိသော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ-နိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာယံ-ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီ။

ယံ ရတ္တိံ။ ။ သို့ကို အံ့ပြု၍၊ တစ်နည်း-အာဓာရအနက်၌ ဒုတိယာသက်၍ “ယသံ ရတ္တိယံ (၌)” ဟုလည်းကောင်း၊ ရတ္တိအရ တစ်ညဉ့်လုံးကို မယူဘဲ ဘုရားဖြစ်ရာ ညဉ့်တစ်စိတ်ကို ဧကဒေသျှုပစာရအားဖြင့် ယူ၍ “အစ္စန္ဒသံယောဂေါ ဧတံ ဥပယောဂဝစနံ” ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ်၌ ၂ နည်း ဖွင့်၏။ တစ်နည်း-ဘုရားဖြစ်လို၍ ရှေးအဖို့၌ အားထုတ်မှုတို့ကိုပါ အဘိသမ္မောဓိအရ ယူ၍ တစ်ညဉ့်လုံးကိုလည်း အစ္စန္ဒသံယောဂ အဖြစ်ဖြင့် ယူသေး၏။

အပရာဇိတ။ ။ (ဤထက်ဝယ် တင်ပလ္လင်နေရာက) ပထဝီပုဂ္ဂလ+နိရုတ္တရ+ဘူမိ သီသဂတတ္တာ-မြေတို့တွင် အမြတ်ဆုံး+မိမိထက် အသာမရှိသော+အထွဋ်အထိပ်မြေ၌ ရောက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ “န+ပရာဇိတော+အညေဟိ ဧတ္ထာတိ အပရာဇိတော-သူတစ်ပါးတို့က မရှုံးစေအပ် မရှုံးစေနိုင် (မိမိကသာ အောင်အပ် အောင်နိုင်) ရာ အပရာဇိတမည်၏။ အပရာဇိတောစ+သော+ပလ္လင်္ဂောစ (ထက်ဝယ်တင်ပလ္လင်နေရာလည်း ဟုတ်၏) ဣတိ အပရာဇိတပလ္လင်္ဂော။

တိဏ္ဍံ မာရာနံ။ ။ ဘုရားဖြစ်တော်မူချိန်၌ ကိလေသာမာရ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာတဏှာ အဖော်မရှိတော့ရကား ပြုပြင်နိုင်မည့် ကံဟူသော အဘိသင်္ခါရမာရ်ကိုလည်းကောင်း၊ မာရ်နတ်ဟူသော ဒေဝပုတ္တမာရ်ကိုလည်းကောင်း မုချအောင်တော်မူပြီးဖြစ်၍ “တိဏ္ဍံ မာရာနံ” ဟု ဆိုသည်။ ခန္ဓမာရ် မစွဲမာရ်တို့ကိုလည်း ပရိယာယ်အားဖြင့် အောင်တော်မူပြီးဖြစ်ပါ၏။ ထိုအောင်ပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ ဇိနဝစနယုတ္တဟိ သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။ [မတ္တကန္တိ သာမတ္တိယသင်္ခါတံ သီသံ-ဋီကာသစ်။]

ဧတ္ထန္တရေ-ဤနှစ်ညဉ့်တို့၏ အလယ်၌၊ ပဉ္စစတ္တာလီသဝဿ ပရိမာဏေ-
 ၄၅ ဝါ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလေ-အခါ၌၊ ပဌမဗောဓိယာပိ-ပဌမဗောဓိ၌
 လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရှေးဦးစွာသော သစ္စာ ၄ ပါးကို သိကြရာအခါ၌လည်းကောင်း၊
 မဇ္ဈိမဗောဓိယာပိ-၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-အလယ်ဖြစ်သော သစ္စာ ၄ ပါးကို သိကြ
 ရာ အခါ၌လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆိမဗောဓိယာပိ-၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-နောက်ဆုံးဖြစ်
 သော သစ္စာ ၄ ပါးကို သိကြရာ အခါ၌လည်းကောင်း၊ ယံ-အကြင်တရားစကား
 ကို၊ သုတ္တံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဂေယျံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဝေဒလ္လံ-ကိုလည်း
 ကောင်း၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဘာသိတံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [“ယံ” အရကိုပင်
 သုတ္တဂေယျ စသော နဝင်္ဂံသတ္တုသာသနဖြင့် သရုပ်ထုတ်ပြသည်။] တံ သဗ္ဗံ-
 ထိုအလုံးစုံသော တရားစကားတော်သည်၊ အတ္ထတောစ-အနက် အဓိပ္ပာယ်
 အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗျဉ္ဇနတောစ-သဒ္ဓါအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ [ရှေးရိုက်
 စာအုပ်များ၌ “အနဝဇ္ဇံ-အပြစ်မရှိ”ဟုလည်း ရှိသေး၏၊ ဋီကာများ မဖွင့်ကြ၊]
 အနုပဝဇ္ဇံ-မစွပ်စွဲအပ်၊ အနုနံ-ယုတ်လည်း မယုတ်လျော့၊ (ထည့်သွင်းလောင်း
 ဖွယ်၊ အနက်အဓိပ္ပာယ် မရှိတော့သဖြင့် ယုတ်လည်း မယုတ်လျော့)၊ အနဓိကံ-
 ပိုလည်း မပိုလွန်၊ (စွန့်ပယ်ဘိုက်သော အနက်အဓိပ္ပာယ် မရှိတော့သဖြင့် ပိုလည်း
 မပိုလွန်)၊ သဗ္ဗာကာရပရိပုဏ္ဏံ-အနက်သဒ္ဓါစသော အလုံးစုံသော အခြင်းအရာ
 အားဖြင့် ပြည့်စုံ၏၊ ရာဂမဒနိမ္မဒနံ-ရာဂတည်းဟူသော မာန်၏ မယစ်ကြောင်း
 လည်း ဖြစ်၏၊ (ရာဂတည်းဟူသော မာန်ယစ်ခြင်းကို နှိမ်နင်းကြောင်းလည်း
 ဖြစ်၏)၊ ဒေါသ (မဒနိမ္မဒနံ)-ဒေါသတည်းဟူသော မာန်၏ မယစ်ကြောင်းလည်း
 ဖြစ်၏၊ (ဒေါသတည်းဟူသော မာန်ယစ်ခြင်းကို နှိမ်နင်းကြောင်းလည်း ဖြစ်၏)၊
 မောဟမဒနိမ္မဒနံ-၏။

ပဌမဗောဓိ စသည်။ ။ဝါတော် ၄၅ ကို သုံးပိုင်း ပိုင်း၍ ပဌမ ၁၅ ဝါကို ပဌမဗောဓိ
 စသည်ဖြင့် ခွဲကြ၏၊ ဝေရုဏကဏ္ဍကထာ၌ကား “ပဌမဗောဓိယံ ဝီသတိဝဿဗုဒ္ဓန္တရေ”
 စသည်ဖြင့် ဆို၏၊ ထိုအဆို၌ကား “ပဌမဗောဓိက ဝါ ၂၀ အတွင်းဝယ် ပါဝင်သောကြောင့်
 ဆိုဟန်တူ၏” ဟု ကျမ်းညိုကြသည်။

အနုပဝဇ္ဇံ စသည်။ ။[“အနဝဇ္ဇံ” ကိုပင် “အနုပဝဇ္ဇံ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ တစ်နည်း-
 ရှေးစာအုပ်များ၌ အနဝဇ္ဇံ ပါဟန်မတူ။] နိဒ္ဒေါသဘာယ အနုပဝဇ္ဇံ (အနုပဝဒနိယံ)၊ ပက္ခိပိ-
 တဗ္ဗာဘာဝေန (နောက်ထပ်ထည့်စရာ မလိုတော့ခြင်းကြောင့်) အနုနံ၊ အပနေတဗ္ဗာဘာဝေန
 (မကောင်းသည့်အတွက် စွန့်ပယ်စရာ မရှိတော့ခြင်းကြောင့်) အနဓိကံ၊ အတ္ထဗျဉ္ဇနာဒိ
 သမ္ပတ္တိယာ သဗ္ဗာကာရပရိပုဏ္ဏံ-ဋီကာသစ်။

ရာဂမဒနိမ္မဒနံ။ ။ ဘူပါဒိ မဒဓာတ်သည် ဂဗ္ဗ(မာန်မူခြင်း-မာန်ယစ်ခြင်း) ကို
 ဟော၏၊ နိမ္မဒတိ ဧတေနာတိ နိမ္မဒနံ-မာန်မယစ်ကြောင်းသုတ္တ စသည်၊ ရာဂမဒဿ+
 နိမ္မဒနံ ရာဂမဒနိမ္မဒနံ၊ [နိမ္မဒနဟေတု နိမ္မဒနံ-ဋီကာသစ်၊...၍၌ ဟေတုဟု ဖွင့်သော
 ကြောင့် နိမ္မဒနံကို ကရဏသာဓိ ပြုရသည်။]

တတ္ထ-ထို ၄၅ ဝါ ကာလပတ်လုံး ဟောတော်မူအပ်သော တရားစကားတော်၌၊ ဝါလဂ္ဂမတ္တမ္ပိ-သားမြီးဖျားမျှလည်း၊ [ဝါလဓိလောမဿ ကောဋိပ္ပမာဏမ္ပိ။] အဝက္ခလိတံ-ချွတ်ချော်သော တရားစကားတော်သည်၊ [ဝိရာဇိတံ မုသာဘဏိတံ။] နတ္ထိ-မရှိ၊ ဝါ-မပါ၊ သဗ္ဗံ-သော၊ တံ-ထိုတရားစကားတော်သည်၊ ဧကမုဒ္ဒိကာယ-တစ်ခုတည်းသော မင်းတံဆိပ်ဖြင့်၊ [ဧကရာဇေဉ္ဇနေန။] လဉ္စိတံဝိယ-ခတ်နှိပ်အပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဧကနာဠိယာ-တစ်ခုတည်းသော ပြည်တောင်းဖြင့်၊ ဝါ-တစ်ခုတည်းသော စလယ်တောင်းဖြင့်၊ [ဧကာဠကေန၊ ဧကတုဗ္ဗေန ဝါ။] မိတံဝိယ-ချင့်အပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဧကတုလာယ-တစ်ခုတည်းသော ချိန်ခွင်ဖြင့်၊ တုလိတံဝိယစ-ချိန်အပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တထမေဝ-မှန်ကန်သော ဂုဏ်ရှိသည်သာ၊ အဝိတထံ (ဧဝ)-မမှန် မဟုတ်သော ဂုဏ်ရှိသည်သာ၊ (မချွတ်ယွင်းသော ဂုဏ်ရှိသည်သာ)၊ အနညထံ(ဧဝ)-တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် မဖြစ်သည်သာ၊ ဟောတိ၊ တေန-ကြောင့်၊ ယဉ္ဇ ဓုန္ဒ ၊ပေ၊ ဝုစ္စတိတိ-တိဟူ၍၊ (ဘဂဝါ) အာဟ-ပြီ။

[စန္ဒ-စန္ဒ၊ ယဉ္ဇရတ္ထိ-၌လည်း၊ ဝါ-ပတ်လုံးလည်း၊ တထဂ္ဂတော-သည်၊ အနတ္တရံ-သော၊ ဝါ-သော၊ သမ္မာသမ္မောဓိ-ကို၊ အဘိသမ္မုဇ္ဈတိ-၏၊ ယဉ္ဇရတ္ထိ-၌လည်း၊ ဝါ-လည်း၊ အနုပါဒိသေသာယ-သော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ-ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာယတိ-၏၊ ဧတသ္မိအန္တရေ-ဤ ၂ ညဉ့်တို့၏ အတွင်း၌၊ ယံ-အကြောင်တရားစကားတော်ကို၊ ဘာသတိ-ဟောတော်မူ၏၊ လပတိ-ရွတ်တော်မူ၏၊ နိဒ္ဒိသတိ-ညွှန်ပြတော်မူ၏၊ သဗ္ဗံ-သော၊ တံ-ထိုတရားစကားတော်သည်၊ တထေဝ-ထိုဟောတော်မူအပ်တိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ အညထာ-တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နော (ဟောတိ)၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တထာဂတောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊-ပါထိကဝဂ်၊ ပါသာဒိကသုတ်၊ ပဉ္စာဗျာကရဏကထာ။] ဟိ-မှန်၊ ဧတ္ထ-ဤတထာဂတောဟူသော ပါဠိ၌၊ ဂတသဒ္ဓေါ-ဂတသဒ္ဓါသည်၊ ဂဒတ္ထော-ဆိုခြင်း အနက်ရှိ၏၊ ဧဝ-လျှင်၊ တထဝါဒိတာယ-မှန်ကန်သော တရားစကားကို ဟောတော်မူလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဂတော-တထာဂတမည်တော်မူ၏။

တထေဝ, နော အညထာ။ ။တထေဝကိုပင် နော အညထာဟု ဗျတိရေကအားဖြင့် ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် နိဿယအတိုင်း အနက်ပေးရသည်၊ “မှန်သည်သာ” ဟု မပေးရ။ [နော အညထာတိ တထေဝါတိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဗျတိရေကေန သမ္မာဒေတိ၊ တေန ယဒတ္ထံ ဘာသိတံ၊ ဧကန္တေန တဒတ္ထနိပ္ပါဒနတော ယထာဘာသိတံ ဘဂဝတ၊ တထေဝါတိ အဝိပရိတဒေသနတံ ဒဿတိ-ဋီကာဟောင်း။] “တထာဂတော”၌ကား “တထံ-မှန်ကန်သော စကားကို+ဂဒတိ-ဆိုတော် (ဟောတော်) မူတတ်၏၊ ဣတိ တထာဂတော”ဟု ပြပါ၊ တထံ၌ (အ) ကို (အာ) ပြု၊ တစ်နည်း-အာ အင်္ဂုရာလ၊ ဂဒမှ (ဒ)ကိုလည်း (သုဂဒေါမှ သုဂတောကဲ့သို့) တ ပြု။

အဝိစ-တစ်နည်းကား၊ အာဂဒနံ-လွန်စွာမိန့်မြှက်တော်မူခြင်း၊ အာဂဒေါ-လွန်စွာမိန့်မြှက်တော်မူခြင်း၊ [တစ်နည်း-“အာ”အနက်မရှိ၊] အာဂဒနံ-မိန့်မြှက်တော်မူခြင်း၊ အာဂဒေါ-ခြင်း၊ ဝစနံ-မိန့်မြှက်တော်မူခြင်း၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ တထော-မှန်ကန်သော ဂုဏ်ရှိသော၊ အဝိပရိတော-မဖောက်မပြန်သော၊ အာဂဒေါ-လွန်စွာမိန့်မြှက်တော်မူခြင်းသည်၊ (တစ်နည်း) အာဂဒေါ-မိန့်မြှက်တော်မူခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ-၏)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဒကာရဿ-ဒအက္ခရာ၏၊ တကာရံ-တအက္ခရာကို၊ ကတွာ-၍၊ တထာဂတော-မည်တော်မူ၏၊ ဣတိစေ-သို့၊ ဧတသ္မိံ အတ္ထေ-ဤဒုတိယာဝိကံပံ အနက်၌၊ ပဒသိဒ္ဓိ-ပုဒ်၏ ပြီးခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ထိုက်၏။

“[“တထာကာရိတာယ” ဟူသော သတ္တမအကြောင်းကို အကျယ်ချဲ့လို၍ “ကထံ တထာကာရိတာယ” စသည် မိန့်။] ကထံ-လျှင်၊ တထာ ကာရိတာယ-ထိုနှုတ်တော်ဖြင့် မိန့်တော်မူသည့်အတိုင်း ကိုယ်တော်ဖြင့် ပြုတော်မူလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဂတော-နည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဝါစာယ-နှုတ်တော်အား၊ ကာယော-ကိုယ်တော်သည်၊ အနုလောမေတိ-လျော်စွာဖြစ်တော်မူ၏၊ ကာယဿသာပိ-အားလည်း၊ ဝါစာ-သည်၊ (အနုလောမေတိ)၊ တသ္မာ-

အဝိစ။ ။ရှေ့နည်း၌ တထနှင့်ဂတကို “တထံ+ဂဒတိတိ တထာဂတော” ဟု တပျရိသ်တွဲရ၏၊ ဤနည်း၌ကား ဗာဟိရတ္ထ (ဗဟုဗ္ဗိဟိ) သမာသံတွဲရုပ်ကို ပြသည်၊ (အလုံးစုံသော စီးပွားကို ပြီးစေတတ်သည့်အတွက်) “အာ+ဂဒနံ-လွန်စွာမိန့်မြှက်တော်မူခြင်း၊ တစ်နည်း-အာ အနက်မရှိကြ၍ “အာဂဒနံ-မိန့်မြှက်တော်မူခြင်း၊ အာဂဒေါ-ခြင်း” ဟု ပြပါ၊ ထို့နောက် အဋ္ဌကထာအတိုင်း သမာသံတွဲ၍ (ဒ) ကိုလည်း (တ) ပြပါ။ [အာဂဒနန္တိ သဗ္ဗဟိတ နိပ္ပါဒနတော ဘုသံ ကထနံ ဝစနံ၊ တဗ္ဘာဝမတ္ထော ဝါ အာသဒ္ဓေါ၊-ဋီကာသစ်။]

တထာကာရိတာယ။ ။“ဂတသဒ္ဓါသည် ဝါစာ၏ ဖြစ်ခြင်းအနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် တထာကာရိတာယကဲ့သို့ “တထာဝါဒိတာယာတိ တထာဂတော” ဟူသော အနက်လည်း ရသင့်ပါ၏၊ သို့သော် ထိုအနက်ကို ရှေ့၌ “တထဝါဒိတာယ” ဟု နည်းတစ်မျိုးဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ မပြတော့ဘဲ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် တထာကာရိတာယကိုသာ ပြတော့သည်။ [ဃသ္မာ ပနက္က ဂတသဒ္ဓေါ ဝါစာယ ပဝတ္တိမ္ပိ ဒဿေတိ၊ တသ္မာ ကာမံ “တထာဝါဒိတာယ တထာဂတော” တိ အယမ္ပိ အတ္ထော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ၊ သော ပန ပုဗ္ဗေ ပကာရန္တရေန ဒဿိတောတိ ပါရိသေသနယေန တထာကာရိတာ အတ္ထမေဝ ဒဿေတုံ “စေံ တထာကာရိတာယ တထာဂတော” တိ ဝုတ္တံ၊ ဋီကာသစ်။]

အနုလောမေတိ။ ။“အနုလောမ” ဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် ဘူဓာတ်၏ အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ ဧပြ၍ “အနုလောမေတိ” ပုဒ် ဖြစ်သည်ဟု ကြံပါ၊ “စေ” ဟု ကာရိတ်အနက် ပေးလျှင် ကာရိတ်ကတ္တား ဓာတ်ကံ ရှာရလိမ့်မည်၊ အနုလောမပုဒ်က ဓာတ်မဟုတ်သောကြောင့် ကာရိတ်လည်း မဝင်နိုင်။

ကြောင့်၊ ယထာ-အကြင်အပြားအားဖြင့်၊ ဝါဒီ-နှုတ်တော်ဖြင့် မိန့်တော်မူလေ့ရှိ၏။ တထာ-ထိုမိန့်တော်မူတိုင်းသော အပြားအားဖြင့်၊ ကာရီ-ကိုယ်တော်ဖြင့် ပြုတော်မူလေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ယထာ-အားဖြင့်၊ ကာရီ-၏၊ တထာ-အားဖြင့်၊ ဝါဒီစ-နှုတ်တော်ဖြင့် မိန့်တော်မူလေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ ဧဝံ ဘူတဿ-ဤသို့ အပြားအားဖြင့် ဖြစ်တော်မူသော၊ (ဤသို့ “ယထာဝါဒီ တထာကာရီတာ” စသော အပြားအားဖြင့် ဖြစ်တော်မူသော၊) ဝါ-ဤ အပြားသို့ရောက်တော်မူသော၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ယထာ-အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ ဝါစာ-နှုတ်တော်သည်၊ (ဂတာ-ဖြစ်တော်မူပြီ၊) တထာ-ထိုနှုတ်တော်ဖြစ်တိုင်းသော အပြားအားဖြင့်၊ ကာယောပိ-ကိုယ်တော်သည်လည်း၊ ဂတော-ဖြစ်တော်မူပြီ၊ ပဝတ္ထော-ဖြစ်တော်မူပြီ၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ စ-ဆက်၊ ယထာ-အားဖြင့်၊ ကာယော (ဂတော)၊ တထာ-ထိုကိုယ်တော်ဖြစ်တိုင်းသော အပြားအားဖြင့်၊ ဝါစာပိ-သည်လည်း၊ ဂတာ-ပြီ၊ ပဝတ္ထာ-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာဂတော-တထာဂတမည်တော်မူ၏။

တေနေဝ-ကြောင့်ပင်၊ ယထာဝါဒီ ဘိက္ခုဝေ၊ ပေ၊ တဿှာ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတီတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ) အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ [ဘိက္ခုဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ တထာဂတော-သည်၊ ယထာ-အကြင်အပြားအားဖြင့်၊ ဝါဒီ-နှုတ်တော်ဖြင့် မိန့်တော်မူလေ့ရှိ၏၊ တထာ-ထိုအပြားအားဖြင့်၊ ကာရီ-ကိုယ်တော်ဖြင့် ပြုတော်မူလေ့ရှိ၏၊ ယထာ - အားဖြင့်၊ ကာရီ-၏၊ တထာ-အားဖြင့်၊ ဝါဒီ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊

ဧဝံ ဘူတဿ စ၊ ပေ၊ ဂတော။ ။ “ဘဂဝတော ဟိ” စသော စကားသည် “တထာ-ထိုအတိုင်း+ဂတ-ဖြစ်ပုံ”ကို ပြသော စကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုစကားကို “ဧဝံ ဘူတဿ” ဟု ညွှန်ပြ၍ တထာဂတပုဒ်၏ ဝိဂြိုဟ်ကို ပြသည်။ “ဧဝံ ဘူတဿ အဿ”ကိုကြည့်၍ တထာဂတကို ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံတွဲရကြောင်းကို သိပါ၊ ဂတသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ခြင်းအနက်ကို လည်း “ပဝတ္ထောတိ အတ္ထော” ဖြင့် ပြသည်။ [ဧဝံ ဘူတဿာတိ ယထာဝါဒီတထာ ကာရီတာဒိနာ ပကာရေန ပဝတ္ထဿ၊ ဣမံ ပကာရံ ဝါ ပတ္ထဿ၊-ဋီကာသစ်။]

ဆက်ဦးအံ-အဋ္ဌကထာ၌ ကာယောကိုင့်၍ “ဂတော”ဟုလည်းကောင်း၊ ဝါစာကိုင့်၍ “ဂတာ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုသော်လည်း ဗဟုဗ္ဗိဟိဝိဂြိုဟ်ပြုသောအခါ ထိုကာယဝါစာတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကြိယာကိုသာ ယူရမည်ဖြစ်သောကြောင့် “ဂတံ”ဟု နုပုလ္လိန်ဖြင့် ထားရလိမ့်မည်၊ ထို့ပြင် “ယထာဝါစာ၊ ယထာကာယော”တို့လည်း နိယမဝါစက တသဒ္ဓါရှိရာ၌ အနိယမဝါစက ယသဒ္ဓါလည်း (အနက်အားဖြင့်) ရှိရမိဖြစ်၍ အပိုထည့်ပါဌ်သာ၊ ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌ ထည့်ဖွယ် မလိုဟု မှတ်ပါ၊ ထို့ကြောင့် “တထာ+ဂတံ ယဿာတိ တထာဂတော”ဟု ပြ၍ “ယဿ-အကြင်မြတ်စွာဘုရား၏+တထာ-ထိုကိုယ်တော်ဖြစ်သည့်အတိုင်း+ဂတံ-နှုတ်တော်၏ဖြစ်ခြင်းသည်၊ [တထာ-ထိုနှုတ်တော်ဖြစ်သည့်အတိုင်း+ဂတံ-ကိုယ်တော်၏ဖြစ်ခြင်းသည်၊] အတ္ထိ၊ ဣတိ တထာဂတော” ဟု ပေးပါ။

ယထာဝါဒီ တထာကာရီ-ယထာဝါဒီ တထာကာရီ မည်တော်မူ၏။ ယထာကာရီ တထာဝါဒီ-မည်တော်မူ၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တထာဂတောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- စတုက္ကင်္ဂုတ္တရ၊ ဥရုဝေဠဝဂ်၊ လောကသုတ်။] ဧဝံ-လျှင်၊ တထာကာရီတာယ- ကြောင့်၊ တထာဂတော-၏။

[အဋ္ဌမအကြောင်းကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “ကထံ အဘိဘဝနဋ္ဌေန” စသည်မိန့်။] ကထံ-လျှင်၊ အဘိဘဝနဋ္ဌေန-လွမ်းမိုးတော်မူနိုင်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ တထာဂတော-နည်း၊ [ဝိတ္ထာရဇောတက “ဟိ” သဒ္ဒါ ပါလျှင် ကောင်း၏။ မပါလျှင် ထည့်ပါ။] ဟိ-ချဲ့၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဘဝဂ္ဂ- ဘဝဂ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ အဝိစိ-အဝိစိကိုလည်းကောင်း၊ ပရိယန္တံ-အဆုံးအပိုင်းအခြားကို၊ ကတွာ-၍၊ တိရိယံ-ဖီလာ၌၊ ဝါ-ပတ်ဝန်းကျင် ၌၊ အပရိမာဏာသု-အတိုင်းအရှည် မရှိကုန်သော၊ လောကဓာတုသု-တို့၌၊ သဗ္ဗ သတ္တေ-အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့ကို၊ သီလေနပိ-သီလတော်အားဖြင့်လည်း ကောင်း၊ သမာဓိနာပိ-အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပညာယပိ-မဂ်ပညာအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဝိမုတ္တိယာပိ-အရဟတ္တဖိုလ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိမုတ္တိဉာဏ ဒဿနေနပိ-အရဟတ္တဖိုလ်ကို သိမြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်တော် အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဘိဘဝတိ-လွမ်းမိုးတော်မူနိုင်၏။ တဿ-ထိုမြတ်စွာ ဘုရား၏။ တုလံာဝါ-နှိုင်းချိန်စရာသည်လည်းကောင်း၊ ပမာဏံဝါ-နှိုင်းယှဉ် ကြောင်းသည်လည်းကောင်း၊ န အတ္ထိ-မရှိ၊ အတုလော-သီလစသောဂုဏ် အားဖြင့် အတူရှိတော့မမှု၊ အပုမေယျော-မနှိုင်းယှဉ်အပ် မနှိုင်းယှဉ်နိုင်၊ အနတ္တ ရော-မိမိထက် မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ် ရှိတော်မူမှု၊ ဝါ-အမြတ်ဆုံးဖြစ်တော်မူ၏။ ရာဇာ ဘိရာဇာ-မင်းအပေါင်းတို့သည် ပူဇော်ထိုက်သော မင်းဖြစ်တော်မူ၏။ ဒေဝဒေ ဝေါ-နတ်တို့၏ နတ်ဖြစ်တော်မူ၏။ ဝါ-နတ်ထက်နတ်ဖြစ်တော်မူ၏။ သက္ကာနံ- သိကြားတို့၏။ အတိသက္ကော-လွန်ကဲသော သိကြားဖြစ်တော်မူ၏။ ဗြဟ္မာနံ- တို့၏။ အတိဗြဟ္မာ-၏။ တေန-ကြောင့်၊ သဒေဝကေ |ပေ၊ ဝုစ္စတိတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ) အာဟ-ပြီ။

သာဓကအနက်။ ။ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သဒေဝကေ-နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ |ပေ၊ လောကေ-သတ္တလောက၌၊ ပေ၊ သဒေဝမနုဿာယ-သမ္မုတိနတ်ဟူသော မင်း၊ ကြွင်းသောလူအပေါင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ပဇာယ-သတ္တဝါအပေါင်း၌၊ တထာဂတော-သည်၊ အဘိဘူ-လွမ်းမိုးတော်မူနိုင်၏။ အနဘိဘူတော-သူတစ်ပါး တို့က မလွမ်းမိုးအပ် မလွမ်းမိုးနိုင်၊ အညဒတ္ထ-စင်စစ်၊ ဒသော-အလုံးစုံကို အကုန် အစင် သိမြင်တော်မူ၏။ ဝသဝတ္ထီ-ကိုယ်တော်၏ အလိုသို့ လိုက်စေတော်မူနိုင်၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တထာဂတောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊-စတုက္ကင်္ဂုတ္တရ၊ ဥရုဝေဠဝဂ်၊ လောကသုတ်၊ [အဘိဘူစသော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကို နောက်ဧကစ္စသဿတဝါဒ ဝဏ္ဏနာ၌ တွေ့ရလတ်။]

တကြ-ထိုတထာဂတောဟူသောပုဒ်၌၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်လတုံသောနည်းဖြင့်၊ ပဒသိဒ္ဓိ-ပုဒ်၏ပြီးခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်၏၊ အဂ+ဒေါဝိယ-ရောဂါဟူသမျှကို ဖြတ်တတ်သော နတ်ဆေးနှင့် တူ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဂ+ဒေါ-အဂ+ဒမည်တော်မူ၏၊ ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ဧသ (ဧသော)-ဤနတ်ဆေးနှင့် တူသောအရာဟူသည်၊ ကော-အဘယ်နည်း၊ ဒေသနာဝိလာသမယောစေ-ဒေသနာတော်၏ တင့်တယ် စမ္ပယ်ကြောင်းဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည်လည်းကောင်း၊ ပုညဿယောစ-လွန်ကဲများပြားသော ကောင်းမှုတော်သည်လည်းကောင်းတည်း၊ ဟိ-မှန်၊ ဧသ (ဧသော)-ဤဖြတ်စွာဘုရားသည်၊ တေန-ထိုဒေသနာဝိလာသ ပုညဿယဖြင့်၊ မဟာနဘာဝေါ-ကြီးသောအာနုဘော်ရှိသော၊ ဘိသက္ကော-ဆေးဆရာသည်၊ ဒိဗ္ဗာဂဒေန-နတ်ဆေးဖြင့်၊ သပ္ပေ-မြေတို့ကို၊ (အဘိဘဝတိ) ဝိယ-လွမ်းမိုးနိုင်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊ မဟာနဘာဝေါ-ကြီးသောအာနုဘော်ရှိတော်မူသည်၊ ဟုတွာ-၍၊) သဗ္ဗပရပ္ပဝါဒိနော-အလုံးစုံသော ဆန့်ကျင်ဘက် အယူရှိသူတို့ကိုလည်းကောင်း၊

တကြေဝံ ပဒသိဒ္ဓိ။ ။ “အဘိဘဝနဋ္ဌေန တထာဂတော”ဟူသောအနက်သည် သဒ္ဓါအားဖြင့် ရအပ်သော သဒ္ဓတ္ထ မဟုတ်၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ပင်ကိုယ်ဂုဏ်တော်အားဖြင့် ရအပ်သော သဘာဝတ္ထတည်း၊ ယခုအခါ ထိုအဓိပ္ပာယ်နှင့် လျော်အောင် သဒ္ဓတ္ထကို ပြလိုသောကြောင့် “တကြေဝံ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [“အဘိဘဝနဋ္ဌေန တထာဂတော”တိ အယံ န သဒ္ဓတော လဗ္ဘတိ၊ သဒ္ဓတော ပန ဧဝန္တိ ဒဿေတုံ “တကြေဝံ”န္တိ အာဒိ ပုတ္တံ၊-ဋီကာသစ်။]

အဂဒေါ။ ။ တထာဂတောကို “တထ+အဂဒေါ”ဟု ရှေးဦးစွာ ပုဒ်ခွဲ၊ ဒါဓာတ်လည်း အဝဇဏ္ဏန အနက်ဟော၊ “အဂံ (ရောဂံ)-အနာရောဂါကို+ဒါတိ (အဝဇဏ္ဏတိ)-ဖြတ်တတ် (ပယ်ဖျောက်တတ်၏) ၏၊ ဣတိ အဂ+ဒေါ”ဟု ကိတန္တ တပျရိသံပြု၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ ရောဂါဟူသမျှကို ပျောက်ကင်းစေနိုင်သော နတ်ဆေးရ၏၊ အဂဒေါဝိယာတိ အဂဒေါ-နတ်ဆေးကဲ့သို့ အလုံးစုံကို လွမ်းမိုးနိုင်သော ဒေသနာဝိလာသ ပုညဿယတည်း၊ ထို့နောက် တထနှင့်+အဂဒေါကို အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ တွဲပါ။

ဒေသနာဝိလာသမယ၊ ပုညဿယ။ ။ “ဒေသနာဝိလာသမယ”ဟူသည် ဒေသနာကို အမျိုးမျိုးဆင်၍ တင့်တယ် စမ္ပယ်စေနိုင်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တည်း၊ “ပုညဿယ (ပုည+ဥဿယ)”ဟူသည် လေးအသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ကာလပတ်လုံးဖြည့်ဆည်းပူးတော်မူအပ်ခဲ့သော လွန်ကဲများပြားသော ကောင်းမှုတော်တည်း၊ [ယာယ ဓမ္မဓာတုယာ ဒေသနာ ဝိဇ္ဇနပုတ္တာ၊ သာ ဒေသနာဝိလာသော၊ ဓမ္မဓာတုတိစ သဗ္ဗညုတဉာဏမေဝ၊ ဒေသနာဝိလာသော ယေဝ ဒေသနာဝိလာသမယော၊ ယထာ ဒါနမယံ သီလမယန္တိ၊ ပုညဿယောတိ ဥဿန္တံ+အတိရေကံဝါ ဉာဏာဒိသမ္ဘာရဘူတံ ပုညံ၊-ဋီကာသစ်။]

သဒေဝကံ-သော၊ လောကဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ အဘိဘဝတိ-လွမ်းမိုးတော်မူနိုင်၏။ ဣတိ-လျှင်၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏။ သဗ္ဗလောကာဘိဘဝနေ-အလုံးစုံသော သတ္တလောကကို လွမ်းမိုးတော်မူခြင်း၌၊ တထော-မှန်ကန်သော ဂုဏ်ရှိသော၊ အဝိပရီတော-မဖောက်မပြန်သော၊ အဂဒေါ-နတ်ဆေးနှင့် တူသော၊ (နတ်ဆေးပမာ၊ အရာရာကို လွမ်းမိုးနိုင်သော၊) ဒေသနာဝိလာသမယောစေဝ-သည်လည်းကောင်း၊ ပုညဿယောစ-သည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဒကာရဿ-ဒ အက္ခရာ၏။ တကာရံ-တ အက္ခရာကို၊ ကတွာ-၍၊ တထာဂတော-တထာဂတ မည်တော်မူ၏။ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။ ဧဝံ-လျှင်၊ အဘိဘဝနဋ္ဌေန-ကြောင့်၊ တထာဂတော-၏။

အပိစ-သည်သာမကသေး၊ တထာယ ဂတောတိပိ-တထာယ+ဂတောဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့်လည်း၊ တထာဂတော-တထာဂတမည်တော်မူ၏။ တထံ ဂတောတိပိ-တထံ+ဂတောဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့်လည်း၊ တထာဂတော-မည်တော်မူ၏။ [တထာယ ဂတော တထံ ဂတောတို့၏ အနက်ကို နောက်အကျယ်ကျမှ သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။] ဂတောတိ(ပဒဿ)-ဂတောဟူသောပုဒ်၏။ အဝဂတော-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ အတိတော-လွန်တော်မူပြီ၊ ပတ္တော-ရောက်တော်မူပြီ၊ ပဋိပန္နော-သွားတော်မူပြီ၊ ဣတိ အတ္တော-ဤအနက်သည်၊ (ဟောတိ)။

အပိစ တထာယ။ ။တထာဂတ အမည်တော်ရခြင်း၌ အကြောင်းရှစ်ပါး၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ ထိုအကြောင်းရှစ်ပါးအပြင် အခြားအကြောင်းကိုလည်း ပြလိုသောကြောင့် “အပိစ တထာယ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤအပိစ တက်သောနည်းသည် အဘိဘဝနတ္ထကို တစ်နည်းပြခြင်း မဟုတ်၊ အဘိဘဝနတ္ထ အတွက် နိဂုံးအုပ်ခဲ့ပြီး “တထာယ ဂတော”ဖြင့် ရှေ့သစ္စာ ၃ ပါးကို ပြ၍ “တထံ ဂတော”ဖြင့် နောက်ဆုံး မဂ္ဂသစ္စာကို ပြသည်။

အဝဂတော ၊ပေ၊ ပဋိပန္နော။ ။ဤပုဒ်တို့ကား ဂတော၏ အနက်ဖွင့်တည်း၊ ထိုသို့ ဖွင့်ရာ၌ အဝ အတိဥပသာရတို့သည် တွဲဘက် ဂမုဓာတ်၏ အနက်ကို ထွန်းပြရုံသာ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းအနက် လွန်ခြင်းအနက်တို့ကို ဂမုဓာတ်၏ အနက်ဟုပင် ဆိုနိုင်ရကား ဂတောကို “အဝဂတော၊ အတိတော”ဟု ဖွင့်နိုင်သည်။ [ဝါစကသဒ္ဒသန္နိဓာနေ (ဟောတတ်သော သဒ္ဒါ၏အနီး၌) ဥပသဂ္ဂနိပါတာနံ တဒတ္ထဇောတနဘာဝေန (ထိုသဒ္ဒါ၏ ရှိရင်းအနက်ကို ထွန်းပြရုံ၏ အဖြစ်ဖြင့်) ပဝတ္တနတော ဂတသဒ္ဒေါယေဝ အနုပသဂ္ဂေါ အဝဂတတ္ထံ အတိတတ္ထဉ္စ ဝဒတိတိ ဒဿေတိ အဝဂတော အတိတောတိ ဣမိနာ-ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။ “ပတ္တော”ကား ဂမုဓာတ်နက် အတိုင်းဖြစ်သောကြောင့် ဋီကာတို့ အထူးမဖွင့်တော့၊ “ပဋိပန္နော”လည်း ပတိပတ္တိ(အကျင့်) ဟူသော သွားခြင်းဖြင့် ရှေ့သို့တိုး၍ သွားခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ဂမုဓာတ်၏ အနက်ရင်းပင် ဖြစ်ရကား အထူးဖွင့်ဖွယ် မလိုဟု မှတ်ပါ။

တတ္ထ-ထိုတထာယ ဂတော တထံ ဂတောဟူသောပုဒ်တို့၌၊ (ဝိတ္ထာရော-အကျယ်ကို၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) သကလလောကံ-အလုံးစုံသော ဒုက္ခသစ္စာဟူသော လောကကို၊ တထာယ-မှန်ကန်သော ဂုဏ်ရှိသော၊ တီရဏပရိညာယ-တီရဏပရိညာဖြင့်၊ (ဤကား ဖဿ၊ ဤကား ပထဝီ၊ စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်တတ်သော ပရိညာဖြင့်၊) ဂတော အဝဂတော-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ဣတိ၊ တထာဂတော-မည်တော်မူ၏၊ လောကသမုဒယံ-ကြွင်းသော အကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလသော် လောက၏ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာကို၊ တထာယ-သော၊ ပဟာနပရိညာယ-ပဟာနပရိညာဖြင့်၊ (ပယ်တတ်သော ပရိညာဖြင့်၊) ဂတော အတိတော-လွန်တော်မူပြီ၊ ဣတိ၊ တထာဂတော၊ လောကနိရောဓံ-လောက၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ဟူသော နိရောဓသစ္စာသို့၊ တထာယ-သော၊ သတ္တိကိရိယာယ-မျက်မှောက်ပြုခြင်းဖြင့်၊ ဂတော ပတ္တော-ရောက်တော်မူပြီ၊ ဣတိ၊ တထာဂတော၊ တထံ-မှန်ကန်သော ဂုဏ်ရှိသော၊ လောကနိရောဓဂါမိနိ-လောက၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒံ-အကျင့်ဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာကို၊ ဂတော ပဋိပန္နော-သွားတော်မူပြီ၊ ဝါ-ကျင့်တော်မူပြီ၊ ဣတိ၊ တထာဂတော၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ လောကော ဘိက္ခဝေ တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ ၊ပေ၊ တဿှာ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတီတိ-ဟူသော (ယံ ဝစနံ)-အကြင်စကားကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [အချို့စာအုပ်၌ “တေန ယံ ဝုတ္တံ”ဟု ယံသဒ္ဓါပါ၏၊ မပါလျှင် ထည့်ပါ၊] တဿာပိ-ထိုစကား၏လည်း၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ အတ္ထော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ [ဤပြခဲ့သော သာဓကပါဌ်၏ အနက်ကိုလည်း “သကလလောကံ တီရဏပရိညာယ တထာယ ဂတော အဝဂတော”ဟု ဆိုအပ်ပြီးသော သာဓကအတိုင်း အနက်အဓိပ္ပာယ် သိပါ-ဟူလို။]

[ဘိက္ခဝေ-တို့၊ တထာဂတေန-သည်၊ လောကော-ဒုက္ခသစ္စာဟူသော လောကကို၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီ၊ တထာဂတော-သည်၊ လောကဿှာ-ဒုက္ခသစ္စာဟူသော လောကမှ၊ ဝါ-နှင့်၊ ဝိသံယုတ္တော-ကင်းတော်

လောကဿှာ ၊ပေ၊ ဝိသံယုတ္တော။ ။“လောကော ၊ပေ၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ” ဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာဟူသော လောကကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပုံကို ပြ၏၊ ထိုသို့ သိတော်မူရာ၌ သိတော်မူရုံသာမက၊ ဒုက္ခသစ္စာဟူသော လောကနှင့် မစပ်ယှဉ် မရောနှောခြင်းဟူသော ပြုဖွယ်ကိစ္စကိုပါ ပြုတော်မူပြီးဖြစ်ကြောင်းကို ပြလို၍ “လောကဿှာ ၊ပေ၊ ဝိသံယုတ္တော”ဟု မိန့်တော်မူသည်။ နောက်သစ္စာ ၃ ပါး၌လည်း ဤသို့ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါနောက်ဝယ် “ပဟိနော” စသည်ဖြင့် ဒုတိယပက္ခ မိန့်တော်မူပုံကို သိပါ။ [န ပန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓနမတ္တံ၊ တတ္ထ ကတ္တဗ္ဗ ကိစ္စမ္ပိ ကတမေဝါတိ ဒဿေတံ “လောကဿှာ တထာဂတော ဝိသံယုတ္တော”တိ အာဒိနာ သစ္စစတုက္ကေပိ ဒုတိယပက္ခံ ဝုတ္တံ၊-ဋီကာသစ်။]

မူ၏။ ဝါ-ယှဉ်တော်မမူ၊ (လောက၌ ဖွားမြင်တော်မူသော်လည်း လောကနှင့်ကား လူးလဲ စပ်ယှဉ်တော်မမူ-ဟူလို၊) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ တထာဂတေန-သည်။ လောက သမုဒယော-ကြွင်းသော အကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလသော် လောက၏ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာကို၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ပြီ၊ တထာဂတဿ-သည်။ လောကသမုဒ ယော-ကို၊ ပဟီနော-ပယ်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ တထာဂတေန-သည်။ လောကနိရောဓော-လောက၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ဟူသော နိရောဓသစ္စာကို၊ အဘိ သမ္ဗုဒ္ဓေါ-ပြီ၊ တထာဂတဿ-သည်။ လောကနိရောဓော-ကို၊ သစ္စိကတော- မျက်မှောက်ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ တထာဂတေန-သည်။ လောက နိရောဓဂါမိနီ-လောက၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ- အကျင့်ဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာကို၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ပြီ၊ တထာဂတဿ-သည်။ လောက နိရောဓဂါမိနီ-သော၊ ပဋိပဒါ-ကို၊ ဘာဝိတာ-ကိုယ်တော်သန္တာန်၌ ဖြစ်စေတော် မူအပ်ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သဒေဝကဿ-သော၊ လောကဿ-သည်။ ယံ-အကြင် အာရုံကို၊ (ဒိဋ္ဌံ-မြင်အပ်ပြီ၊) ပေ၊ သဗ္ဗံ-သော၊ တံ-ထိုအာရုံကို၊ တထာဂတေန- သည်။ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓံ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တထာ ဂတောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊-စတုက္ကဂုံတ္တရ၊ ဥရုဝေဠဝဂ်၊ လောကသုတ်။]

စ-ဆက်၊ ဣဒမ္ဗိ-ဤ အလွန်ကျယ်စွာ ဖွင့်ပြအပ်သော အကြောင်းအရာ သည်လည်း၊ တထာဂတဿ-၏၊ တထာဂတဘာဝဒီပနေ-တထာဂတ၏ အဖြစ်ကို ထင်ရှားပြခြင်း၌၊ (တထာဂတ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အမည်တော်ကို ထင်ရှားပြခြင်း၌) မုခမတ္တမေဝ-အမြွက်မျှသာတည်း၊ (အကျဉ်းမျှသာတည်း။)

သမုဒယော။ ။[သံ+ဥဒယော၊] “သံ-ကြွင်းသောအကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလသော်+ ဥဒယော-ဒုက္ခ၏ ဖြစ်ကြောင်း”ဟုရာ၌ ဇာတိဒုက္ခသည် တဏှာကြောင့် ဖြစ်သော်လည်း တဏှာတစ်ပါးတည်းကြောင့် ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ အဝိဇ္ဇာ ကံ စသော ကြွင်းသောအကြောင်း များနှင့် ပေါင်းမိမှ (ကြွင်းသော အကြောင်းများ ပါမှ) ဇာတိဒုက္ခကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ဧရာဒုက္ခ ဗျာဓိဒုက္ခတို့ကို ဖြစ်စေရာ၌လည်း ဤအတူပင်တည်း၊ ဤသို့လျှင် အခြား အကြောင်းများပါမှ တဏှာက ထိုထို ဒုက္ခကို ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် “သမုဒယော- ကြွင်းသောအကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလသော် ဒုက္ခ၏ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာ” ဟု သဒ္ဓတ္တ ပေးရသည်။

ယံ ဘိက္ခဝေ။ ။“လောကော ဘိက္ခဝေ”မှစ၍ “တထာဂတဿ ဘာဝိတာ”တိုင်ရုံသာ ရှေ့ သာဓုစကားရပ်၏ သာဓကဖြစ်၏။ သို့သော် “တသ္မာ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတိ”ကျမှ သာဓက ပြည့်စုံ၏။ “ယံ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓံ” ကား ဤနေရာ၌ သာဓက မဟုတ် သော်လည်း အဂုံတ္တရ၊ စတုက္ကနိပါတ်၊ ဥရုဝေဠဝဂ်၊ လောကသုတ်လာ ဓရူစကားနှင့် တစ်ဆက်တည်း ဖြစ်သောကြောင့် အပိုထည့်ထားသည်။ ဤ “ယံ ဘိက္ခဝေ” စသော စကားများကို “တထဒဿိတာယ” ၏ သာဓကအဖြစ်ဖြင့် ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

ပန-စင်စစ်ကား၊ သဗ္ဗကာရေန-အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ တထာဂတောဝ-မြတ်စွာဘုရားသည်သာ၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ တထာဂတဘာဝံ-တထာဂတ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝဏ္ဏေယျ-ဖွင့်ပြတော်မူနိုင်ရာ၏။

ကတမဉ္စ တံ ဘိက္ခဝေတိ-ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ [ဣတိသဒ္ဓါ နိဒဿနတ္ထ။] ဝါ-အစရှိသော ပါဠိဖြင့်၊ [ဣတိသဒ္ဓါ အာဒျတ္ထ၊ ပုစ္ဆတိဉ္စ စပံ။] ပုထုဇ္ဇနော-သည်၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဝဒမာနော-ပြောဆိုစွမ်းနိုင်လသော်၊ အပ္ပမတ္တကေန-သေးငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဩရမတ္တကေန-ညံ့သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ယေန သီလမတ္တကေန-အကြင်သီလကလေးမျှဖြင့်၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုရာ၏၊ (အပ္ပမတ္တကံ-သော၊ ဩရမတ္တကံ-သော) တံ (သီလမတ္တကံ)-ထိုသီလကလေးမျှဟူသည်၊ ကတမံ-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပုစ္ဆတိ-မေးတော်မူ၏၊ တတ္ထ-ထိုကံ ကတမန္တိ ပုစ္ဆတိဟူသော စကားရပ်၌၊ (လတ္တမာနာ-ရထိုက်သော၊) ပုစ္ဆာနာမ-ပုစ္ဆာမည်သည်၊ အဒိဋ္ဌဇော တနာပုစ္ဆာ-အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာလည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌသံသန္ဓနာပုစ္ဆာ-လည်းကောင်း၊ ဝိမတိဇ္ဈေဒနာ-လည်းကောင်း၊ အနမတိပုစ္ဆာ-လည်းကောင်း၊ ကထေတု ကမျတာပုစ္ဆာ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပဉ္စဝိဓာ-ငါးပါး အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ။

ဣဒဗ္ဗိ ဩဝေ ဝဏ္ဏေယျ။ ။ဣဒဗ္ဗိစာတိ အာဒိနာ တထာဂတဿ မဟာဝိသယတံ အဋ္ဌဝိသေသာပိ ယထာဂုတ္တကာရဏဿ နိဒဿနမတ္တဉ္စ ဒဿေတိ၊ တတ္ထ ဣဒန္တိ အတိဗျာသ ရူပေန ဝုတ္တံ အဋ္ဌဝိဓံ ကာရဏံ၊ ဝိသဒ္ဓေါ အပိသဒ္ဓေါ ဝါ သမ္ဘာဝနေ “ဣတ္ထဗ္ဗိ မုခမတ္တမေဝ၊ ပဂေဝ အညထာ”တိ-ဋီကာသစ်။ [“အဋ္ဌဝိဓံ ကာရဏံ”ဟု ဆိုသော်လည်း အဝိစ တက်သော နည်း ရှိသေးရကား “အဋ္ဌဝိဓံ”မက၊ နဝိဓ ဖြစ်သည်၊ ကာရဏ-ဟူသည်လည်း သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိ နိမိတ် အကြောင်းတည်း။]

ဆက်ဦးအံ-သဒ္ဓါကျမ်း၌ လာသော “ဇာတ်-ဂုဏ်-ကြိယာ၊ ဒြပ်၊ နာမ်၊ ငါးတန် ဘာဝပြား”ဟူသော ဘာဝ ၅ မျိုးတွင် “တထာဂတ ဘာဝဒီပနေ”၌ ဘာဝသည် နာမဘာဝ၊ “တထာဂတဘာဝံ”၌ ဘာဝကား ဂုဏဘာဝတည်း-ဋီကာသစ်။

ယေန သီလမတ္တကေန။ ။ “အပ္ပမတ္တကံ ဩရမတ္တကံ သီလမတ္တကံ”ဟု ရှေး၌ ဆိုအပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤနေရာ၌ ယေနဖြင့် သီလမတ္တကံကို စွဲနိုင်သည်၊ ဤ၌ သီလမတ္တကေနဟု စွဲပုံကို ကြည့်၍ “ယေန ပုထုဇ္ဇနော ဩဝေ ဝဒေယျ”၌ ယေနကိုကား “ယေန သီလေန” ဟု မစွဲနိုင်သေးကြောင်း သိပါ။

တတ္ထ ပုစ္ဆာနာမ။ ။တံ ကတမန္တိ ပုစ္ဆတိတိ ဧတေန ကတမဉ္စ တံ ဘိက္ခဝေတိ အာဒိဝစနဿ သာမညတော ပုစ္ဆာဘာဝေါ ဒဿိတော၊ အဝိသေသတော ဟိ (မှန်၏-သာမည၏ အဖြစ်ကြောင့်) တဿ (တံ ကတမံဟူသော ပုစ္ဆာစကား၏) ပုစ္ဆာဝိသေသဘာဝညာပနတ္ထံ မဟာနိဒ္ဒေသေ အာဂတာ သဗ္ဗာဝ ပုစ္ဆာ အတ္ထုဒ္ဓါရနယေန၊ ဒဿေတိ တတ္ထ ပုစ္ဆာနာမာတိ အာဒိနာ-ဋီကာသစ်။ [“သဗ္ဗာဝ ပုစ္ဆာ”ဟူသော ဗဟုဝစ်ကို ထောက်၍ “ပုစ္ဆာနာမ ဩဝေ ဟောန္တိ” ဟု ဗဟုဝစ်ရှိလျှင် ကောင်းသည်။]

တတ္ထ-ထို ငါးပါးသော ပုစ္ဆာတို့တွင်၊ ကတမာ-အဘယ်ပုစ္ဆာသည်၊ အဒိဋ္ဌ
 ဇောတနာပုစ္ဆာ-အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာမည်သနည်း၊ [“တတ္ထ ကတမာ အဒိဋ္ဌဇောတ
 နာ ပုစ္ဆာ”ဟု အဋ္ဌသာလိနိဋ္ဌိ ရှိသည်။ ဤ၌ အချို့စာအုပ်များဝယ် “တတ္ထ အဒိဋ္ဌ
 ဇောတနာပုစ္ဆာနာမ”ဟု ရှိသည်ကား နောက်၌လာမည့် “ကတမာဒိဋ္ဌသံသန္ဓနာ
 ပုစ္ဆာ”စသော စကားများနှင့် မညီ။] ပကတိယာ-ပင်ကိုယ်အားဖြင့်၊ (မမေးမှီ
 နဂိုက)၊ [အညာတံ စသည်၌ စပ်] လက္ခဏံ-မှတ်သားအပ်သော သဘောသည်။
 ဝါ-ကို၊ အညာတံ-ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်၊ အဒိဋ္ဌ-ဉာဏ်ဖြင့်
 ထင်ထင် မြင်အပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်၊ အတုလိတံ-ချိန်ခွင်ပမာ၊ ဉာဏ်ပညာဖြင့်၊
 နှိုင်းချိန်အပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်၊ အတိရိတံ-အပြီးအပြတ် ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်
 အပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်၊ အဝိဘူတံ-ဉာဏ်အား ထင်ရှားပြီး မဟုတ်သေးသည်၊
 အဝိဘာဝိတံ-ဉာဏ်ဖြင့် ထင်စွာ ဖြစ်စေအပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်၊ ဟောတိ-၏။
 တဿ(လက္ခဏဿ)-ထိုမှတ်သားအပ်သော သဘောကို၊ ဉာဏာယ-ဉာဏ်ဖြင့်
 သိခြင်းငှာ၊ ဒဿနာယ-ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင်၊ မြင်ခြင်းငှာ၊ တုလနာယ-ချိန်ခွင်ပမာ၊
 ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်ခြင်းငှာ၊ တိရဏာယ-အပြီးအပြတ် ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်
 ခြင်းငှာ၊ [အဋ္ဌသာလိနိဋ္ဌိ “ဝိဘူတာယ-ဉာဏ်အား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းငှာ”ဟု ပါ၏။
 အဝိဘူတံ၏ အဆက်ဖြစ်သောကြောင့် ပါမှလည်း ကောင်းသည်] ဝိဘာဝနာယ-
 ဉာဏ်ဖြင့် ထင်စွာဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ (ယံ) ပဉ္စ-အကြင်ပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆတိ-၏။
 အယံ-ဤပြဿနာသည်၊ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ-အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာမည်၏။ ဝါ-
 သိမြင်အပ်ပြီး မဟုတ်သော သဘောကို ထွန်းပြကြောင်း ပုစ္ဆာမည်၏။ [အဓိပ္ပာယ်
 ကို အဋ္ဌသာလိနိဘာသာဋီကာ ကာမာဝစရကုသလ ပဒဘာဇနိဋ္ဌိ ရှုပါ။]

ကတမာ-အဘယ်ပုစ္ဆာသည်၊ ဒိဋ္ဌသံသန္ဓနာပုစ္ဆာ-ဒိဋ္ဌသံသန္ဓနာပုစ္ဆာမည်
 သနည်း၊ ပကတိယာ-ပင်ကိုယ်အားဖြင့်၊ လက္ခဏံ-မှတ်သားအပ်သော သဘော
 သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဉာတံ-ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်ပြီးသည်၊ ဒိဋ္ဌ-ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင်၊ မြင်
 အပ်ပြီးသည်၊ တုလိတံ-ချိန်ခွင်ပမာ၊ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်အပ်ပြီးသည်၊
 တိရိတံ-အပြီးအပြတ်၊ ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသည်၊ ဝိဘူတံ-ဉာဏ်အား
 ထင်ရှားပြီးသည်၊ ဝိဘာဝိတံ-ဉာဏ်ဖြင့်ထင်စွာ ဖြစ်စေအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ-၏။
 (သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) [အဋ္ဌသာလိနိဋ္ဌိကား “သော”တိုက်ရိုက်ပါ၏။] တဿ
 (လက္ခဏဿ)-ထိုမှတ်သားအပ်သော သဘောကို၊ [အချို့စာအုပ်၌ “လက္ခဏဿ”
 တိုက်ရိုက်ပါ၏။ မကောင်း၊ ရှေ့၌ မပါခဲ့။] အညေဟိ-မိမိမှ တစ်ပါးကုန်သော၊
 ပဏ္ဍိတေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ သံသန္ဓနတ္ထာယ-နီးနှောခြင်းအကျိုးငှာ၊ (ယံ)
 ပဉ္စ-ကို၊ ပုစ္ဆတိ-၏။ အယံ-ဤပြဿနာသည်၊ ဒိဋ္ဌသံသန္ဓနာပုစ္ဆာန-သိမြင်အပ်
 ပြီးသော သဘောကို နီးနှောကြောင်း ပုစ္ဆာမည်၏။

ကတမာ-အဘယ်ပုစ္ဆာသည်၊ ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာ-မည်သနည်း၊ (ပုစ္ဆကော-မေးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်)၊ ပကတိယာ-အားဖြင့်၊ သံသယပက္ခန္ဓာ-ယုံမှားခြင်းသို့ ပြေးဝင်သည်၊ ဝိမတိပက္ခန္ဓာ-တွေးတောခြင်းသို့ ပြေးဝင်သည်၊ ဟောတိ၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (ဟောတိ)နခေါ-ဖြစ်လေသလော၊ န (ဟောတိ)နခေါ-မဖြစ်လေသလော၊ ကိ-အဘယ်သို့၊ (ဟောတိ)နခေါ-ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း၊ ကထံ-အဘယ်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဟောတိ)နခေါ-ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒွေဠကဇာတော-ဖြစ်သောနည်း နှစ်ခုရှိသည်၊ ဟောတိ၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝိမတိစ္ဆေဒနတ္ထာယ-တွေးတောခြင်းကို ဖြတ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ (ယံ) ပဉ္စ-ကို၊ ပုစ္ဆတိ-၏၊ အယံ-သည်၊ ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာ-မည်၏။ [ဆိန္ဒုတိ ဧတယာတိ ဆေဒနာ၊ ဝိမတိယာ+ဆေဒနာ ဝိမတိစ္ဆေဒနာ။]

ကတမာ-သည်၊ အနုမတိပုစ္ဆာ-မည်သနည်း၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဘိက္ခုနံ-တရားနာ ရဟန်းတို့၏၊ အနုမတိယာ-အလိုကို၊ (ဂဟဏတ္ထံ-ယူခြင်းအကျိုးငှာ)၊ ပဉ္စ-ကို၊ ပုစ္ဆတိ-မေးတော်မူ၏၊ (ကိ-အဘယ်သို့ မေးတော်မူသနည်း)၊ ဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ တံ-ထိုမိန့်တော်မူအပ်လတ်သော အကြောင်းအရာကို၊ ကိ-အဘယ်သို့၊ မညထ-မှတ်ထင်ကြကုန်သနည်း၊ ရူပံ-ရူပက္ခန္ဓာသည်၊ နိစ္စံဝါ-နိစ္စလော၊ ဝါ-နိစ္စသဘောရှိသလော၊ အနိစ္စံဝါ-အနိစ္စလော၊ ဝါ-အနိစ္စသဘောရှိသလော၊ ဣတိ-သို့၊ (ပုစ္ဆတိ-မေးတော်မူ၏)၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ (ရူပံ-ရူပက္ခန္ဓာသည်)၊ အနိစ္စံ-အနိစ္စပါတည်း၊ ယံ ပန-အကြင်ရူပက္ခန္ဓာသည်၊ အနိစ္စံ-အနိစ္စတည်း၊ တံ-ထိုအနိစ္စ ရူပက္ခန္ဓာသည်၊ ဒုက္ခံဝါ-ဒုက္ခလော၊ ဝါ-ဒုက္ခသဘောရှိသလော၊ သုခံဝါ-သုခလော၊ ဝါ-သုခသဘောရှိသလော၊ ဣတိ-သို့၊ (ပုစ္ဆတိ)၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ (တံ-ထိုရူပက္ခန္ဓာသည်)၊ ဒုက္ခံ-ဒုက္ခပါတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ဣတိ-ဤသို့ အစရှိသော)၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ (သုတ္တံ-ပါဠိတော်ကို)၊ ဝတ္တဗ္ဗံ-ဆိုထိုက်၏၊ [အနုတ္တလက္ခဏသုတ္တာဒီသု အာဂတံ ခန္ဓပဉ္စက ပဋိသံယုတ္တံ ပုစ္ဆံ သန္ဓာယာဟ သဗ္ဗံ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ-ဋီကာသစ်။] အယံ-ဤပုစ္ဆာသည်၊ အနုမတိပုစ္ဆာ-မည်၏။ [အနုမတိယာ-အလိုကို+ပုစ္ဆာ-မေးကြောင်း စကားတည်း၊ အနုမတိပုစ္ဆာ။]

ကတမာသည်၊ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ-မည်သနည်း၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ ကထေတုကမျတာ-ဖြေခြင်းငှာ အလိုရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [ယခုစာအုပ်များ၌ “ကထေတုကမျတာယ”ဟု ရှိသော်လည်း ဋီကာ၌ “ကထေတုကမျတာတိ ကထေတုကမျတာယ”ဟု ယအက္ခရာ အကျေကြံ၍ ဖွင့်သောကြောင့် ရှေးစာအုပ်များ၌ “ကထေတုကမျတာ”ဟု ရှိခဲ့ဟန် တူသည်။] ပဉ္စ-ကို၊ ပုစ္ဆတိ-၏၊ (ကိ-နည်း)၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သတိပဋ္ဌာနာ-တို့သည်၊ ဣမေ စတ္တာရော-ဤ ၄ ပါးတို့တည်း၊ ကတမေ စတ္တာရော-အဘယ်

၄ ပါးတို့နည်း၊ ပေ ၊ [သမ္မပ္ပဓာန်စသော ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ကို ပေယျာလ မြှုပ်ထားသည်။] ဘိက္ခဝေ-တို့၊ မဂ္ဂင်္ဂါ-တို့သည်၊ ဣမေ အဋ္ဌ-ဤရှစ်ပါးတို့တည်း၊ ကတမေ အဋ္ဌ-အဘယ်ရှစ်ပါးတို့နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ပုစ္ဆတိ)၊ အယံ-ဤပုစ္ဆ သည်၊ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ-မည်၏။

ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ပဉ္စသု-၅ ပါးကုန်သော၊ ဣမာသု ပုစ္ဆာသု-ဤပုစ္ဆာ တို့တွင်၊ တာဝ-ဒိဋ္ဌသံသန္တနာပုစ္ဆာ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒိဋ္ဌာ-ညွှန်ပြအပ် သော၊ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ နတ္ထိ၌ စပ်)၊ အဒိဋ္ဌဿ-ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင် မြင်အပ် ပြီး မဟုတ်သော၊ ကဿစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဓမ္မဿ-တရား၏၊ အဘာဝ တော-မရှိခြင်းကြောင့်၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ-မှာ၊ အဒိဋ္ဌဇော တနာပုစ္ဆာ-အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣဒံနာမ-ဤမည်သော အကြောင်းအရာကို၊ အညေဟိ-အခြားကုန်သော၊ ပဏ္ဍိတေဟိ-ပညာရှိကုန် သော၊ သမဏဗြာဟ္မဏေဟိ-ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ သံသန္တိတွာ-နီးနှော ချ်၊ ဒေသေဿာမိ-ဟောတော်မူအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သမန္နာဟာရဿေဝ-နလုံး သွင်းခြင်း၏ပင်၊ အနုပ္ပဇနတော-မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌသံသန္တနာပုစ္ဆာပိ-ဒိဋ္ဌသံ သန္တနာပုစ္ဆာသည်လည်း၊ နတ္ထိ၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါနံ- ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဧကဓမ္မေပိ-တစ်ပါးသော တရား၌လည်း၊ အာသပ္ပနာ-မိမိသို့ ရှေးရှုပြန်သွားတတ်သော ဝိစိကိစ္ဆာသည်၊ ပရိသပ္ပနာ-ပတ်ဝန်းကျင် အာရုံသို့ သွားတတ်သော ဝိစိကိစ္ဆာသည်၊ နတ္ထိ၊ ဗောဓိမဏ္ဍာလေယေဝ-ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌ပင်၊ (ဗောဓိမဏ္ဍိုင်တုန်းကပင်)၊ သဗ္ဗာ-အလုံးစုံကုန်သာ၊ ကင်္ခါ-ယုံမှားခြင်းတို့ကို၊ ဆိန္နာ-ဖြတ်တော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာပိ-ဝိမတိစ္ဆေဒ နာပုစ္ဆာသည်လည်း၊ နတ္ထိယေဝ-မရှိသည်သာ၊ ပန-အနွယ်ကား၊ အဝသေသာ-

အာသပ္ပနာ ပရိသပ္ပနာ။ ။ဤပါဠိသည် ဓမ္မသင်္ဂဏီ အကုသလ (၁၁)စိတ်၌ လာသော ပါဠိတည်း၊ ထို၏ အဋ္ဌကထာ၌ “နိစ္ဆေတုံ အသက္ကောန္တိ အာရမဏတော ဩသက္ကတိတိ အာသပ္ပနာ” ဟု ဖွင့်၏၊ မူလဋီကာ၌လည်း “ဧကံ အာကာရံ ဂန္တံ အသမတ္တ တာယ အတ္တနော အာမုခံ သပ္ပနတော ဩသက္ကတိ”ဟု ဖွင့်၏၊ အာကို “အာမုခံ”ဟု ဖွင့် သည်၊ ဆိုလိုရင်းကား-တစ်ခုသော အခြင်းအရာသို့ သွားခြင်းငှာ စဖွမ်းနိုင် (မဆုံးဖြတ်နိုင်) သည့်အတွက် မိမိသို့ ရှေးရှုပြန်သွားတတ်သောကြောင့် “ဩသက္ကန-ဆုတ်နစ်”ဟု ဆိုသည်၊ သဒ္ဓတ္ထမှာ “အာ+သပ္ပနာ-မိမိသို့ ရှေးရှု+ပြန်သွားတတ်သော ဝိစိကိစ္ဆာ”ဟု ဖြစ်၏၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ-မဆုံးဖြတ်နိုင်သော၊ ယုံမှားသော သဘောတရားပင်တည်း၊ ပရိသပ္ပနာ၌ ပရိကား သမန္တတော အနက်ဟောတည်း၊ “မဆုံးဖြတ်နိုင်သည့်အတွက် ပတ်ဝန်းကျင် အာရုံသို့ သွားတတ်သော သဘောတည်း”ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဋီကာသစ်၌ အာသပ္ပနာဝယ် အာကို “ဘုသံ(ပြင်းစွာ)”ဟု ဖွင့်၏၊ အဋ္ဌကထာနှင့် မညီပါ၊ “ပြင်းစွာ+သွားတတ်”ဟု အနက်လည်း မကောင်းပါ။]

ဆိုအပ်ပြီးသော ပုစ္ဆာတို့မှ ကြွင်းကုန်သော၊ ငွေ-၂ ပါးကုန်သော၊ ပုစ္ဆာ-တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ အတ္ထိ-ရှိကုန်၏၊ တာသု-တို့ ၂ ပါးသော ပုစ္ဆာတို့တွင်၊ အယံ-ဤပုစ္ဆာသည်၊ (ကတမဗ္ဗ တံ ဘိက္ခဝေ ဟူသော ပုစ္ဆာသည်၊) ကထေတု ကဗျတာပုစ္ဆာနာမ-မည်၏။

၈။ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ကထေတုကဗျတာပုစ္ဆာယ-ကထေတုကဗျတာ ပုစ္ဆာဖြင့်၊ ပုစ္ဆိတံ-မေးတော်မူအပ်ပြီးသော၊ တံ အတ္ထံ-ထိုအနက်ကို၊ ကထေတု- ဖြေတော်မူခြင်းငှာ၊ ပါဏာတိပါတံ ပဟာယာတိ အာဒိ-အရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ-ထိုပါဏာတိပါတံ ပဟာယ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ [ပါဏာတိပါတော စသည်၌ စပ်၊] ပါဏဿ-သတ္တဝါကို၊ အတိပါတော-လျင်စွာ ကျစေခြင်းသည်၊ ဝါ-လျင်စွာ ကျစေကြောင်းစေတနာသည်၊ ပါဏာတိပါတော- မည်၏၊ ပါဏဝဓော ပါဏဃာတော-သတ္တဝါကို သတ်ခြင်း၊ ဝါ-သတ္တဝါကို သတ်ကြောင်းစေတနာ၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ [ဟနဓာတ်ကို ဝေ ပြုထားသည်ဟု သိစေလို၍ ပါဏဝဓောကို “ပါဏဃာတော”ဟု အဖြောင့်ဖွင့်သည်။]

ပါဏာတိပါတော။ ။ သရသေနေ-မိမိသဘောအားဖြင့်ပင်၊ ပတနသဘာဝဿ- ကျခြင်းသဘောရှိသော ပါဏကို၊ အန္တရာဇဝ-အကြား၌သာလျှင်၊ အတိဝ-လျင်စွာသာလျှင်၊ ပါတနံ-ကျစေခြင်း (ကျအောင် လုလွ်ပြုကြောင်း စေတနာ) သည်၊ အတိပါတော-မည်၏၊ [အတိသဒ္ဓါသည် သီလအနက်ကို ဟော၏။] ဇီဝိတိန္ဒြေသည် သူ့သဘောအတိုင်း တည်ရ လျှင် အသက်တစ်ရာ နေရမည်ဟု ဆိုကြစို့၊ သို့သော် အသက်တစ်ရာ မပြည့်မီ အကြား၌ ဓားဖြင့် ခုတ်မှု ပယောဂကြောင့် အသက် ၅၀ လောက်မှာ ဇီဝိတိန္ဒြေ ပြတ်စဲရခြင်းကို (အနစ် ၅၀ ခန့် လျင်မြန်စွာ ပြတ်သောကြောင့်) “လျင်မြန်စွာ ကျစေခြင်း”ဟု ခေါ်ရသည်၊ တစ်နည်း-အတိသဒ္ဓါသည် အတိက္ကမအနက်ကို ဟော၏၊ အတိက္ကမ-ဓား စသည်ဖြင့် လွှမ်း မိုး၍+ပါတနံ အတိပါတော၊ ပါဏဿ-ကို+အတိပါတော ပါဏာတိပါတော။

စေတနာကို ပါဏာတိပါတခေါ်ပုံ။ ။ သူ့အသက်ကို ကိုယ်တိုင်သတ်ရာ၌ ကာယ ဝိညာတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ကာယပယောဂစေတနာသည်လည်းကောင်း၊ အသတ်ခိုင်း ရာ၌ ဝစီဝိညာတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဝစီပယောဂစေတနာသည်လည်းကောင်း ဖြစ်၏၊ ဇီဝိတရုပ်တို့သည် ရှေးရုပ်ချုပ်သွားသောအခါ နောက်ရုပ်အစဉ်ကို မိမိနှင့်အလားတူ ဆက်၍ ဖြစ်အောင် ကျေးဇူးပြုသွား၏၊ ထို့ကြောင့် အလားတူ ဇီဝိတရုပ်အစဉ်များ အသက်ဆုံးသည် တိုင်အောင် တည်နေကြရ၏၊ ပြခဲ့သော ပယောဂတို့ဖြင့် သတ္တဝါကို သတ်ဖို့ရန် ဓားဖြင့် ခုတ်ခြင်းစသော အမှုကို ပြုသောအခါ ပစ္စုပ္ပန်တည်ဆဲ မဟာဘုတ် ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ်တို့ကို ဓားသည် ထိမိ၏၊ ထိုအခါ ထိုမဟာဘုတ်တို့ကို မှီသော ဇီဝိတရုပ်သည် အားအင်နည်း သွားရကား မိမိနောက်၌ အဆက်ဆက် ဇီဝိတရုပ်များ ဖြစ်သင့်သလောက် ဖြစ်အောင် ကျေးဇူးမပြုနိုင်တော့၊ ထို့ကြောင့် ရိုးရာအတိုင်း သေချိန်မရောက်မီ အကြား၌ ဇီဝိတရုပ် အစဉ်ပြတ်ရလေတော့သည်၊ ဤသို့ ပြတ်အောင် စေတနာက ပြုသောကြောင့် စေတနာကို “ပါဏာတိပါတ (သတ်မှုတရားခံ)”ဟု ခေါ်သည်။

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤပါဏာတိပါတောဟူသော ပါဠိ၌၊ ပါဏောတိ-ပါဏောဟူသည်ကား၊ ဝေါဟာရတော-ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း ပညတ်အားဖြင့်၊ သတ္တော-သတ္တဝါတည်း၊ [ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ အစဉ်ကိုပင် “သတ္တဝါ”ဟု ခေါ်သည်။] ပရမတ္တတော-ပရမတ္တအားဖြင့်၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ-ရုပ်နာမ် ၂ ထွေ ဇီဝိတိန္ဒြေတည်း၊ ပန-ဆက်၊ တသ္မိပါဏေ-ထိုသတ္တဝါ၌၊ ပါဏသညိနော-သတ္တဝါဟု အမှတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ [ဝဓကစေတနာ၌ စပ်၊] ဇီဝိတိန္ဒြိယပုစ္ဆေဒကဥပက္ကမသမုဋ္ဌာပိကာ-ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဖြတ်တတ်သော လုလ္လကိုဖြစ်စေတတ်သော၊ ကာယဝစီဒ္ဓါရာန-ကာယဒွါရ ဝစီဒ္ဓါရတို့တွင်၊ အညတရဒွါရပွဝတ္တာ-တစ်ပါးပါးသော ဒွါရ၌ဖြစ်သော၊ (ကိုယ်တိုင် သတ်လျှင် ကာယဒွါရ၌ဖြစ်၊ သူတစ်ပါးကို သတ်ခိုင်းလျှင် ဝစီဒ္ဓါရ၌ဖြစ်သော၊) ဝဓကစေတနာ-သတ်တတ်သူ၏ စေတနာသည်၊ ဝါ-သတ်ကြောင်း စေတနာသည်၊ ပါဏာတိပါတော-ပါဏာတိပါတမည်၏။

သော-ထိုပါဏာတိပါတသည်၊ (အပ္ပသာဝဇ္ဇော မဟာသာဝဇ္ဇောတို့၌ စပ်၊) ဂုဏာဝိရဟိတေသု-ဂုဏ်အထူးမှ ကင်းကုန်သော၊ တိရစ္ဆာနဂတာဒီသု-တိရစ္ဆာန်အစရှိကုန်သော၊ ပါဏေသု-သတ္တဝါတို့တွင်၊ ခုဒ္ဒကေ-ငယ်သော၊ ပါဏေ-သတ္တဝါ၌၊ ဝါ-သတ္တဝါကို သတ်ရာ၌၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇော-ငယ်သော သာဝဇ္ဇဖြစ်၏၊ မဟာသရီရေ-ကြီးသော ကိုယ်ရှိသော၊ (ပါဏေ-၌၊ ဝါ-၌၊) မဟာသာဝဇ္ဇော-ကြီးသော သာဝဇ္ဇဖြစ်၏၊ ကသ္မာ-နည်း၊ ပယောဂမဟန္တတာယ-ပယောဂ၏ များသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပယောဂသမတ္တေ-ပယောဂ၏ တူမျှသည်၏ အဖြစ်သည်၊ (သတိ)ပိ-ဖြစ်ပြန်သော်လည်း၊ ဝတ္ထုမဟန္တတာယ-အရာဝတ္ထု၏ ကြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

နာမ်ဇီဝိတလည်း ချုပ်။ ။ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့် တကွ ကမ္မဇရုပ် အစဉ်ချုပ်လျှင် ကမ္မဇရုပ် ဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍တည်နေသော နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေအစဉ်လည်း ချုပ်ရတော့သည်။ ဤစကားအရ “ရုပ်နာမ်တို့သည် ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင်အားဖြင့် ချုပ်၍နေရာဝယ် ဘယ်သူက သတ်နိုင်ပါအံ့နည်း”ဟူသော ပြဿနာကို ဖြေရှင်းပြီး ဖြစ်တော့၏။ [ယာယ စေတနာယ ပဝတ္တမာနဿ (ဖြစ်ဆဲသော) ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ နိဿယဘူတေသု မဟာဘူတေသု ဥပက္ကမ ကရဏဟေတု တံ မဟာဘူတပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇနကမဟာဘူတာနုပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ၊ သာ တာဒီသ ပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ ပါဏာတိပါတော-ဒီကာ။]

အပ္ပသာဝဇ္ဇော ။ ။ အပ္ပကို ဝဇ္ဇ၌ စပ်၍ “ငယ်သော အပြစ်ရှိ”ဟု ပေးကြ၏၊ အမှန်ကား-သဒ္ဓထုံးစံအရ အပ္ပကို သာဝဇ္ဇတစ်ပုဒ်လုံး၌သာ စပ်နိုင်သည်။ သကိုကျော်၍ အဝဇ္ဇ၌ မစပ်နိုင်ပါ။ သဟ-အဝဇ္ဇန ယော ဝတ္တတိတိ သာဝဇ္ဇော-အပြစ်နှင့် တကွဖြစ်သော (အပြစ်ရှိသော) ပါဏာတိပါတ၊ အပ္ပေါ+သာဝဇ္ဇော အပ္ပသာဝဇ္ဇော-ငယ်သော သာဝဇ္ဇ (ငယ်သောအပြစ်နှင့် တကွဖြစ်သော ပါဏာတိပါတ)၊ အပ္ပကိုလည်း “နည်း=နဲ”ဟု မပေးလင့်၊ အပြစ်အရေအတွက်ကား နည်းချင်မှ နည်းမည်၊ ထို့ကြောင့် “သေး=ငယ်”ဟု ပေးပါ။ “မဟာသာဝဇ္ဇော-ကြီးသော သာဝဇ္ဇ”၌လည်း နည်းတူ။

[ဂုဏ်ထူးမှ ကင်းသော သတ္တဝါတို့ကို ပြုပြီး၍ ဂုဏ်ထူးရှိသော သတ္တဝါ၊ ဂုဏ်တူနေသော သတ္တဝါတို့ကို ပြုလိုသောကြောင့် “ဂုဏဝန္တေသု” စသည်မိန့်။] ဂုဏဝန္တေသု-သီလစသော ဂုဏ်ရှိကုန်သော၊ မနုဿာဒိသု-လူအစရှိသော သတ္တဝါတို့တွင်၊ အပ္ပဂုဏေ-နည်းသော ဂုဏ်ရှိသော၊ ပါဏေ-ဥှ၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟာဂုဏေ-ကြီးသော ဂုဏ်ရှိသော၊ (ပါဏေ)၊ မဟာသာဝဇ္ဇော၊ ပန-ဆက်၊ သရီရဂုဏာန-ကိုယ်၊ ဂုဏ်တို့၏၊ သမဘာဝေ-တူမျှကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ သတိ-သော်၊ ကိလေသာန-တို့၏လည်းကောင်း၊ [ဒေါသစသော ကိလေသာကို ဆိုသည်။] ဥပက္ကမာနဉ္စ-လှလွှဲပြုမှုတို့၏လည်းကောင်း၊ မုဒုတာယ-နဲ့ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ညံ့ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ တိဗ္ဗတာယ-ထက်မြက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟာသာဝဇ္ဇော၊ ဣတိဝေဒိတဗ္ဗော။

တဿ-ထိုပါဏာတိပါတ၏၊ သမ္မာရာ-အကျိုးတရားကို အတူတကွ ဆောင်တတ်သော အကြောင်းအဆောက်အဦးတို့သည်၊ [သဟ+ဘရီယတိ ဧတေဟိတိ သမ္မာရာ၊ အဂုတ္တကတ္တုသာဓန၊ သတိခြင်းတည်းဟူသော အကျိုးကို အတူတကွ ဆောင်တတ်သော အကြောင်းအင်္ဂါ။] ပါဏော-သတ္တဝါလည်းကောင်း၊ ပါဏသညိတာ-သတ္တဝါဟု အမှတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝဓကစိတ္တံ-သတ်သူ၏ စိတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-သတ်ကြောင်းစိတ်လည်းကောင်း၊ ဥပက္ကမော-လှလွှဲပြုခြင်းလည်းကောင်း၊ တေန-ထိုလှလွှဲကြောင့်၊ မရဏံ-သေခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပဉ္စ-ငါးပါးတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ပယောဂါ-ပယောဂတို့သည်၊ (လှလွှဲပြုမှုတို့သည်။) သာဟတ္ထိကော-သာဟတ္ထိကပယောဂလည်းကောင်း၊ ဝါ-မိမိလက်ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော ပယောဂလည်းကောင်း၊ အာဏတ္ထိကော-အာဏတ္ထိကပယောဂလည်းကောင်း၊ ဝါ-စေခိုင်းခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော ပယောဂလည်းကောင်း၊ နိသဂ္ဂိယော-နိသဂ္ဂိယပယောဂလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပစ်လွှတ်ခြင်းဟူသော ပယောဂလည်းကောင်း၊ (သေနတ်မြား စသည်တို့ကို ပစ်လွှတ်ခြင်း ပယောဂ)၊ ထာဝရော-ထာဝရပယောဂလည်းကောင်း၊ ဝါ-ခိုင်မြဲသော ပယောဂလည်းကောင်း၊ (လာလာသမျှ လှူစသူတို့ ကျ၍သေအောင် တွင်းတူးထားခြင်း စသော ပယောဂ)၊ ဝိဇ္ဇာမယော-ဝိဇ္ဇာမယပယောဂလည်းကောင်း၊ ဝါ-အတတ်ပညာ ဂါထာမန္တန်ကို စီရင်ခြင်းဟူသော ပယောဂလည်းကောင်း၊ ဣဒ္ဓိမယော-ဣဒ္ဓိမယပယောဂလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကမ္မဇိဒ္ဓိကို အသုံးပြုခြင်းဟူသော ပယောဂလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဆ-၆ ပါးတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)။

ပန-ဆက်၊ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ-ဤအနက်ကို၊ (ဤပယောဂတို့၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို)၊ ဝိတ္တာရိယမာနေ-ချဲ့အပ်သော၊ အတိဝိယ-အလွန်သာလျှင်၊ ပပဉ္စော-ကျယ်သော စကားအစဉ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ဖြစ်လတ်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ထိုသို့ အလွန်ကျယ်သော စကားအစဉ်၏ ဖြစ်လတ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထိုပယောဂတို့၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၊ န ဝိတ္တာရယာမ-မချဲ့ကုန်တော့အံ့၊ အညံ-ပယောဂမှအခြားသော၊ ဧဝရူပစံ-ဤသို့သဘောရှိသော အနက် အဓိပ္ပာယ်

ကိုလည်း၊ (ချဲ့လိုက်လျှင် အလွန်ကျယ်စရာ ရှိသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း၊) န ဝိတ္တာရယာမ၊ ပန-ထိုသို့ပင် မချဲ့အပ်ပါသော်လည်း၊ အတ္တိကေဟိ-အကျယ်ကို အလိုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သမန္တပါသာဒိကံ-သမန္တပါသာဒိကာမည်သော၊ ဝိနယဋ္ဌကထံ-ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို၊ (တတိယပါရာဇိကဋ္ဌကထာကို ရည်ရွယ်သည်။) ဩလောကေတွာ-ကြည့်၍၊ ဂဟေတဗ္ဗော-ယူထိုက်၏၊ ဝါ-ယူပါလေ။ [အဋ္ဌသာလိနိဋ္ဌိ “ဂဟေတဗ္ဗော”ဟု ရှိ၏၊ “ပပဇ္ဇော”ဟု ကံထည့်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ကောင်းသည်။]

ပဟာယာတိ-ကား၊ ပါဏာတိပါတ စေတနာသင်္ခါတံ-ပါဏာတိပါတ စေတနာဟု ဆိုအပ်သော၊ ဣမံ ဒုဿီလျံ-ဤဒုဿီလျှစေတနာကို၊ ဝါ-ဤသီလမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စေတနာကို၊ ပဗဟိတွာ-ပယ်စွန့်တော်မူ၍၊ (ပဋိဝိရတော၌ စပ်)၊ ပဋိဝိရတောတိ-ကား၊ ပဟိနကာလတော-ပယ်အပ်ပြီးရာ အခါမှ၊

ပဋိဝိရတော။ ။ “ပဟိနကာလတော ပဋ္ဌာယ”ဖြင့် ပဟာယပုဒ်၏ ပုဗ္ဗကာလကြိယာဝိသေသနအဖြစ်ကို ပြ၏၊ မှန်၏- “ပဟာယ-ပယ်ပြီး၍”ဟု ဆိုခြင်းသည် “ပယ်ရာကာလမှစ၍”ဟု ဆိုခြင်းနှင့် သဘောတူပင်တည်း၊ (တစ်နည်း) ပဟာယ၌ တွာပစ္စည်း၏ ဟိတိအနက်ကို ရည်ရွယ်၍ “ပဟိနကာလတော ပဋ္ဌာယ”ဟု ဆိုသည်၊ “ပဟာယ-သမုစ္ဆေဒပဟာနံဖြင့် ပယ်ခြင်းကြောင့်+ပဋိဝိရတော-သမုစ္ဆေဒဝိရတိဖြင့် ရှောင်ကြဉ်တော်မူသည်”ဟူလို။

ပဗ္ဗာပရကာလဖြစ်ပုံ။ ။ အတူဖြစ်ကြသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတွင် “ပဋိဝိရတော”အရ အရဟတ္တမဂ်၌ပါသော သမ္မာဝါစာ စသော ဝိရတိ ၃ ပါးရ၍ “ပဟာယ”အရ သမ္မာဒိဋ္ဌိ စသော ကြွင်းသော မဂ္ဂင် ၅ ပါးကို ယူရသောကြောင့် တစ်ပြိုင်နက် အတူတကွ သဟဇာတပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်နေရကား အဘယ်သို့လျှင် “ပဟာယ”အရ ပုဗ္ဗကာလ၊ “ပဋိဝိရတော”အရ အပရကာလဖြစ်နိုင်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-ပစ္စည်းတရားမှန်လျှင် ကျေးဇူးမပြုမှီ သတ္တိအဖြစ်ဖြင့် ရှေးဦးစွာ တည်ရ၏၊ ထိုနောက်မှ ထိုသတ္တိကို စွဲ၍ ပစ္စယုပ္ပန်တရားက တည်ရသည်၊ ဤသို့ ဂဟဏ-ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဟု ခွဲခြား၍ ယူခြင်း၊ ပဝတ္တိအာကာရ-ပစ္စည်း၏ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ရခြင်း၊ ပစ္စယုပ္ပန်၏ ထိုပစ္စည်းကိုစွဲ၍ ဖြစ်ရသည့်အတွက် တကယ် နောက်မကျသော်လည်း နောက်ကျသကဲ့သို့ ဖြစ်ရခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့် ပစ္စယသတ္တိကိုရသော ပဟာယသည် ပုဗ္ဗကာလကြိယာဝိသေသနဖြစ်၍ ပစ္စယုပ္ပန်ကိုရသော ပဋိဝိရတောသည် အပရကာလကြိယာဝိသေသန ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ဋီကာဟောင်း။ ။ ကိဉ္ဇာပိ ပဟာနဝိရမဏာနံ ပုရိမပစ္စိမကာလတာ နတ္ထိ၊ မဂ္ဂဓမ္မာနံ ပန သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိနံ သမ္မာဝါစာဒိနဉ္စ ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နဘာဝေ အပေက္ခိတေ သဟဇာတာနမ္ပိ ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နဘာဝေန ဂဟဏံ ပုရိမပစ္စိမဘာဝေန ဟောတိတိ ဂဟဏပဝတ္တိ အာကာရဝသေသု ပစ္စယဘူတေန သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိသု ပဟာယကဓမ္မေသု ပဟာနကိရိယာယ ပုရိမကာလဝေါဟာရော၊ ပစ္စယုပ္ပန္နာသုစ ဝိရတိသု ဝိရမဏကိရိယာယ အပရကာလဝေါဟာရောစ ဟောတိတိ ဒံဝ ဒတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ပဋ္ဌာယ-၍၊ တတော ဒုဿီလျတော-ထို ဒုဿီလျစေတနာမှ၊ ဩရတော
ဝိရတောဝ-စင်စစ်ရှောင်တော်မူသည်သာ၊ (တစ်နည်း) ဩရတောဝ-ရှေးရှု
တိုက်ရိုက်အားဖြင့် ရှောင်တော်မူသည်သာ၊ ဝိရတောဝ-ဝါသနာနှင့် တကွ အထူး

တစ်နည်း။ ။ “ပဟာယ” အရ အရဟတ္တမဂ် အခိုက်အတန့်ဖြစ်သော သမုစ္ဆေဒပဟာန်
ကို ယူ၍၊ “ပဋိဝိရတော” အရ အရဟတ္တဖိုလ် အခိုက်အတန့်ဖြစ်သော ပဋိပဿဒ္ဓိ (တစ်ဖန်
ထပ်၍ ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်း) ဝိရတိကို ယူလျှင် ပဟာယသည် ပုဗ္ဗကာလ၊ ပဋိ
ဝိရတောသည် အပရကာလကြိယာ အစစ်ဖြစ်နိုင်၏။ “ပဟာယ-အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်
တော်မူပြီး၍၊ ပဋိဝိရတော-အရဟတ္တဖိုလ်ဖြင့် ရှောင်တော်မူသည်” ဟူလို။ [ပဟာနံ ဝါ
သမုစ္ဆေဒဝသေန၊ ဝိရတိ ပဋိပဿဒ္ဓိဝသေန ယောဇေတဗ္ဗာ၊-ဋီကာဟောင်း။]

တစ်နည်း။ ။ပါဏော အတိပါတိယတိ စတေနာတိ ပါဏာတိပါတော-သတ္တဝါကို
လျှင်စွာကျစေကြောင်းဖြစ်သော အဟိရိက အနောတ္တပ္ပ ဒေါသ မောဟ ဝိဟိသာ စသော
ကိလေသာအပေါင်း၊ ဤသို့ အနက်ယူပြီးလျှင် ထိုကိလေသာအပေါင်းကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်
ပယ်တော်မူခြင်းကို “ပါဏာတိပါတံ ပဟာယ” အရ ယူ၍ ထိုပါဏာတိပါတံ ဒုဿီလျ
စေတနာမှ ရှောင်တော်မူခြင်းကို “ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရတော” အရ ယူပါ။ ဤအလို
“ပါဏာတိပါတံ-သတ္တဝါကို လျှင်စွာကျစေကြောင်းဖြစ်သော အဟိရိက အနောတ္တပ္ပ ဒေါသ
မောဟ ဝိဟိသာ စသော ကိလေသာအပေါင်းကို၊ ပဟာယ-ပယ်တော်မူ၍၊ ပါဏာတိပါ
တာ-သတ္တဝါကို လျှင်စွာကျစေကြောင်းဖြစ်သော ဒုဿီလျစေတနာမှ၊ ပဋိဝိရတော-ရှောင်
ကြဉ်တော်မူသည်” ဟု ပေး။ [တေ ဟိ ဘဂဝါ အရိယမဂ္ဂေန ပဟာယ သမုဋ္ဌါဇ္ဇေတွာ
ပါဏာတိပါတံ ဒုဿီလျတော အစ္စန္ဒမေဝ ပဋိဝိရတောတိ ဝုစ္စတိ၊-ဋီကာဟောင်း။] “အဒိန္နာ
ဒါနံ ပဟာယ” စသည်၌လည်း ဤနည်းမှီးပါ။

ဩရတော ဝိရတော။ ။ပါဠိတော်၌ ပဋိဝိရတောကို “ဩရတော ဝိရတော” ဟု
ဖွင့်သည်။ ထို ၂ ပုဒ်လုံးပင် ပရိယာယ်တည်း၊ အနက်အထူး မရှိ-ဟူလို။ [ဩရတော
ဝိရတောတိ ပရိယာယဝစနမေတံ၊-ဋီကာသစ်။] (တစ်နည်း) “ပတိဝိရတော” ဟူသော
ပါဠိတော်ဝယ် ပတိအတွက် “ဩရတော” ဟုလည်းကောင်း၊ ဝိအတွက် “ဝိရတော” ဟုလည်း
ကောင်း ဖွင့်သည်။ ဩရတော (အဝ+ရတော၊ ပတိရတော)-ရှေးရှုတိုက်ရိုက် ရှောင်တော်မူ
ပြီ၊ ဝိရတော-ဝါသနာနှင့်တကွ အထူးအားဖြင့် ရှောင်တော်မူပြီ၊ ဤသို့ အနက်အဓိပ္ပာယ်
ထူးသည်။ “ဝိရတော” ၌ ဧဝကား “အချို့လူများသည် ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ပြီးနောက်
အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ဖျက်တတ်သကဲ့သို့၊ ဘုရားရှင်ကား ထိုသို့ မဖျက်ဘဲ သမုစ္ဆေဒ
ဝိရတိဖြင့် တစ်ခါတည်း ရှောင်တော်မူ၏” ဟု ပြသော သဒ္ဓိန္ဒြာဝဓာရဏ အနက်ဟောတည်း။

ဋီကာသစ်။ ။ပတိ-ဝိသဒ္ဓါနံ ဝါ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗတော တထာ ဝုတ္တံ၊ ဩရတော
တိ ဟိ အဝရတော အဘိမုခံ ရတော၊ တေန ဥဇုကံ ဝိရမဏဝသေန သာတိသယတံ
ဒသေတိ၊ ပတိရတဿ စေတံ အတ္ထဝစနံ၊ ဝိရတောတိ ဝိသေသေန ရတော၊ တေန
သဟ ဝါသနာယ ဝိရမဏဘာဝံ၊ ဥဘယေန ပန သမုစ္ဆေဒဝိရတိဘာဝံ ဝိဘာဝေတိ၊ ဧဝ
သဒ္ဓေါ ပန တဿာ ဝိရတိယာ ကာလာဒိဝသေန အပရိယန္တတံ ဒသေတံ ဝုတ္တော၊ သော
ဥဘယတ္ထ ယောဇေတဗ္ဗော။

အားဖြင့် ရှောင်တော်မူသည်သာ၊ တဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝိတိက္ကမိသာမိ-
 ကြူးလွန်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (ဥပ္ပဇ္ဇနကာ-ဖြစ်ကုန်သော၊) စက္ခု သောတဝိညေ
 ယျာ-စက္ခုဝိညာဉ်၊ သောတဝိညာဉ်ဖြင့် သိထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-အကုသိုလ်
 တရားတို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်တုန်သေး၏၊ ကာယိကာ-ကိုယ်ဖြင့်ပြုအပ်သော
 အကုသိုလ် အကြီးအကျယ်တို့သည်၊ ပဂေဝ-အဘယ်မှာ ရှိပါကုန်တော့အံ့နည်း၊
 ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏၊ ဣမိနာဝ နယေန-ဤနည်းဖြင့်သာ၊ အညေသုပိ-
 အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ (ပါဏာတိပါတံ ပဟာယ ပါဏာတိပါတာ ပဋိ
 ဝိရတောပုဒ်မှ အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊) ဧဝရူပေသု-ဤသို့ သဘောရှိကုန်
 သော၊ ပဒေသု-ပုဒ်တို့၌၊ (အဒိန္နာဒါနံ ပဟာယ အဒိန္နာဒါနာ ပဋိဝိရတော အစရှိ
 သောပုဒ်တို့၌) အတ္ထော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

နတ္ထိ တဿ။ ။နတ္ထိ တဿာတိ အာဒိနာ (နတ္ထိ တဿ ၊ပေ၊ ပဂေဝ ကာယိကာတိ
 တိုင်အောင်သော စကားဖြင့်) ဧဝသဒ္ဓေန (ဝိရတောဝ၌ ဧဝသဒ္ဓါဖြင့်) ဒသိတံ ယထာဝုတ္တ
 မတ္ထံ (အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော နတ္ထိ ၊ပေ၊ ကာယိကာတိ ဟူသော အနက်ကို)
 နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထဝသေန (နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ၏ အဖြစ်ဖြင့်) သမတ္ထေတိ-ပြီးစေ၏၊)-ဋီကာသစ်၊
 ဤတိုင်အောင် ပဋိဝိရတော၏ အဖွင့် ပြီးပြီ၊ ထို့ကြောင့် ဣတိသဒ္ဓါသည် ပတိဝိရတော
 အဖွင့်ကို နိဂုံးအုပ်သော ပရိသမာပန နိပါတ်တည်း၊ ဣမိနာဝ နယေန စသည်ကား အဒိန္နာ
 ဒါန စသောပုဒ်တို့၌ ပဟာယ-ပဋိဝိရတောတို့အတွက် ဤနည်းအတိုင်း သိပါဟု ပြသော
 နည်းပြစကားတည်း။

စက္ခုသောတ ဝိညေယျာ။ ။ထိုဓမ္မတို့ဟူသည် အနဝဇ္ဇတရားတို့၏ အကြားအကြား၌
 ဖြစ်သော ဒုဗ္ဗလသာဝဇ္ဇတရားတို့တည်း၊ သသမ္ဘာရကထာ (စက္ခု-သောတပသာဒတည်း
 ဟူသော အဆောက်အဦးနှင့်တကွ စက္ခုဝိညာဉ် သောတဝိညာဉ်ကို ဆိုကြောင်းစကား)
 ဖြစ်ရကား “စက္ခုသောတ” အရ စက္ခုဝိညာဉ် သောတဝိညာဉ်တို့ကို ယူပါ၊ အပြစ်ဟူသည်
 စက္ခုဝိညာဉ် သောတဝိညာဉ်၏ အာရုံမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ထိုအပြစ်တို့ကို ပြုသော ကိုယ်မှု
 နှုတ်မှုကို စက္ခုဝိညာဉ် သောတဝိညာဉ်ဖြင့် သိပြီးနောက် တဒနဝတ္တကမနောဝိညာဉ်ဖြင့်
 သိအပ်သော အပြစ်များ-ဟု မှတ်ပါ။

ဋီကာသစ်။ ။တေ ပန အနဝဇ္ဇဓမ္မေဟိ ဝေါကိဏ္ဏာ အန္တရန္တရာ ဥပ္ပဇ္ဇနကာ ဒုဗ္ဗလာ
 သာဝဇ္ဇာ ဓမ္မာ၊ ယသ္မာစ “ကာယဝစီပယောဂံ ဥပလဘိတွာ ဣမဿ ကိလေသာ ဥပ္ပန္နာ”တိ
 ဝိညါနာ သက္ကာ ဉတုံ၊ တသ္မာ တေ ဣမိနာဝ ပရိယာယေန “စက္ခုသောတဝိညေယျာတိ”
 ဝုတ္တာ၊ န ပန စက္ခုသောတ ဝိညာဏာရမဏတ္တာ။

ကာယိကာ (ကာဠကာ)။ ။နတ္ထိ ၊ပေ၊ ဝိညေယျာဓမ္မာသည် ဂရဟာဝါကျ၊ ပဂေဝ
 ကာယိကာ (ကာဠကာ) သည် သမ္ဘာဝနာဝါကျ၊ မြတ်စွာဘုရားမှာ သူတစ်ပါးတို့ စက္ခု
 ဝိညာဉ် သောတဝိညာဉ်ဖြင့် သိထိုက်ကုန်သော အကုသိုလ်တရား အငယ်စားတို့သော်မှ
 မရှိကုန်တုန်သေး၏၊ မည်းညစ်သော အကုသိုလ် အကြမ်းစား (တစ်နည်း) ကိုယ်ဖြင့်
 ပြုအပ်သော အကုသိုလ် အကြမ်းစားတို့ မဖြစ်ခြင်းကား အထူးပြောစရာ မလိုတော့-
 ဟူလို၊ ကာယိကာနေရာ၌ “ကာဠကာ”ဟုလည်း ရှေးပါဌ် ရှိသတတ်။

ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်။ သမိတပါပတာယ-ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှု ရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမဏောတိ-သမဏောဟူ၍၊ လဒ္ဒဝေါဟာရော-ရအပ်သော အခေါ်အဝေါ် ရှိတော်မူ၏။ (ရအပ်သော ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းအမည် ရှိတော်မူ၏။) [သမိတပါပတာယဖြင့် “ပါပေ သမေတိတိ သမဏော”ဟူသော ဟေတုကတ္တုသုတ် ၀စနတ္ထကို ပြ၏။] ဂေါတ္ထဝသေန-အနွယ်တော်၏ အစွမ်းကြောင့်၊ ဂေါတမောတိ-ဂေါတမောဟူ၍၊ (လဒ္ဒဝေါဟာရော-၏။) စ-ဆက်၊ ကေဝလံ-ဘိက္ခုသံဃာမဖက် သက်သက်၊ ဘဂဝါယေဝ-မြတ်စွာဘုရားသည်သာ၊ ပါဏာတိပါတာ-ပါဏာတိပါတမှ၊ ပတိဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူသည်ကား၊ န-မဟုတ်သေး၊ ဘိက္ခုသံဃောပိ-ရဟန်းတော်အပေါင်းသည်လည်း၊ ပတိဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်သည်သာ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ဘိက္ခုသံဃာ ရှောင်ကြဉ်ပါသော်လည်း၊ ဒေသနာ-ဒေသနာတော်သည်၊ အာဒိတော-အစမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ဧဝံ-ဤသို့သာ၊ အာဂတာ-လာပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင် အစမှစ၍ ဤသို့သာ လာပါသော်လည်း၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒီပေန္တေန-ပြသော ဆရာသည်၊ ဘိက္ခုသံဃဝသေနာပိ-ဘိက္ခုသံဃာနှင့် စပ်သဖြင့်လည်း၊ ဒီပေတုံ-ပြခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏။

ဂေါတ္ထဝသေန။ ။ဤပုဒ်၏ စပ်ရာပုဒ် မရှိသောကြောင့် “ဂေါတ္ထဝသေန လဒ္ဒဝေါဟာရောတိ သမ္ပန္နော”ဟု လဒ္ဒဝေါဟာရော ထည့်၍ စပ်ဖို့ရန် ဋီကာ၌ ပြသည်။ ထို့ကြောင့် လဒ္ဒ၌ အာကာရအဖြစ်ဖြင့် စပ်ဖို့ရန် “သမဏောတိ-ဟူ၍၊ ဂေါတမောတိ-ဟူ၍”ဟု ပေးလိုက်သည်။

န ကေဝလဉ္စ။ ။ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်သည် ရတနာ ၃ ပါး၏ဂုဏ်ကို ပြောရာ၌ သံဃာတော်၏ ဂုဏ်များလည်း ပါခဲ့၏။ ထိုဗြဟ္မဒတ္တလုလင်၏ ဂုဏ်ပြောမှုနှင့် စပ်၍ “အပ္ပမတ္တကံ ခေါ ပနေတံ” စသော ဒေသနာတော် ဖြစ်ပေါ်ရကား “ဘိက္ခုသံဃာ၏ ဂုဏ်ကိုလည်း ပြသင့်သည် မဟုတ်ပါလော”ဟု ဧဝံကြောဖွယ်ရှိရကား “န ကေဝလံ”စသည်ကို မိန့်သည်။ “ဘုရားသာ မဟုတ်၊ ဘိက္ခုသံဃာလည်း ရှောင်ပါ၏။ ထိုသို့ ဘိက္ခုသံဃာသည် ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ပါသော်လည်း ဒေသနာတော်သည် “ယံ ပုထုဇ္ဇနော တထာဂတဿ ဝဏ္ဏံ ဝဒမာနော ဝဒေယျ”ဟု စုဋ္ဌသီလ အစမှစ၍ မြတ်စွာဘုရား၏အတွက်သာ လာခဲ့သောကြောင့် ဤပါဏာတိပါတဝိရတိသီလဂုဏ်ကို ပြရာ၌လည်း ဘုရားရှင်ကိုသာ နာမည်တပ်၍ ပြရသည်-ဟူလို၊ ဤသို့ မြတ်စွာဘုရားကိုသာ နာမည်တပ်၍ လာခဲ့ခြင်းမှာလည်း အထက်အသာဓာရဏဂုဏ်ကို ပြခန်း၌ ရဟန်းတော်တို့နှင့် မဆက်ဆံသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တည်းဟူသော ဂုဏ်တော်ကို ပြလိုသောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

အတ္ထံ ပန ဒီပေန္တေန။ ။ သဒ္ဓါအားဖြင့် သံဃာ၏ဂုဏ်တော်ကို ဟောတော်မမူအပ်ပါသော်လည်း ဗြဟ္မဒတ္တလုလင်၏ ဂုဏ်ပြောမှုနှင့် ဆက်သွယ်၍ လာသောဂုဏ်ဖြစ်ရကား အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်မူ သံဃာ၏ဂုဏ်ကိုလည်း ပြသင့်ပါသည်-ဟူလို၊ ထိုသို့ ပြရာ၌ “ပါဏာတိပါတံ ပဟာယ ပါဏာတိပါတာ ပတိဝိရတော သမဏဿ ဂေါတမဿ

နိဟိတဒဏ္ဍော နိဟိတသတ္တောတိ-ဟူသော ပါဠိ၏။ (အတ္ထောဋ္ဌိ စပ်)၊ ပရူပဃာတတ္ထာယ-သူတစ်ပါးတို့ကို ညှဉ်းဆဲခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဒဏ္ဍံဝါ-ဒုတ်ကို သော်လည်းကောင်း၊ သတ္ထံဝါ-ဒုတ်မှ တစ်ပါးသော လက်နက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ အဝတ္တနတော-မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-မလှည့်လည်ခြင်းကြောင့်၊ နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍော-ချထားအပ်သော ဒုတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)စေ-ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ နိက္ခိတ္တသတ္တော-ချထားအပ်သော ဒုတ်မှ တစ်ပါးသော လက်နက်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)စ-လည်းကောင်း၊ (ဝိဟရတိဋ္ဌိ စပ်)၊ ဣတိ အတ္ထောနက်၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-နိဟိတဒဏ္ဍော နိဟိတသတ္တောဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ဒဏ္ဍံ-ဒုတ်ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ သဗ္ဗမ္ပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ အဝသေသံ-ကြွင်းသော၊ ဥပကရဏံ-ဓားစသော အဆောက်အဦးကို၊ သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့ကို၊ ဝိဟေဋ္ဌနဘာဝတော-ညှဉ်းဆဲကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပန-ဆက်၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ယံ ကတ္တရဒဏ္ဍံဝါ-အကြင်တောင်ဓားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ယံ ဒန္တကဋ္ဌံဝါ-အကြင် ဒန်ပူကိုသော်လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ယံ ဒန္တကဋ္ဌဝါသိဝါ-အကြင်ဒန်ပူဖြတ်ကြောင်း ဓားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ယံ

သာဝကသံဃော နိဟိတဒဏ္ဍော” စသည်ဖြင့် ပြရာ၏။ [တရားဟူသမျှ ဘုရားမှစ၍ ဖြစ်ရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အရိယာသံဃာ၌ တည်ရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တရားတော်ကြောင့် ဘုရားရှင်နှင့် သံဃာတော်လည်း ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်နိုင်သည့် အတွက် တရားတော်၏ဂုဏ်မှာ ထင်ရှားပြီးဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘုရားနှင့် သံဃာဂုဏ်ကိုပြလျှင် တရားတော်၏ဂုဏ်ကိုလည်း ပြပြီးဖြစ်ရကား အထူးပြဖွယ် မလိုတော့။]

နိဟိတ ပေ၊ သတ္တော။ ။လက်နက်ကို ကိုင်ခြင်းသည် သူတစ်ပါးကို ညှဉ်းဆဲဖို့ ခုခံဖို့ဖြစ်၏။ မကိုင်ခြင်းကား ထိုခုခံ ညှဉ်းဆဲမှုကို မပြုခြင်း၏ လက္ခဏာတည်း။ ထိုလက္ခဏာကို ထင်ရှားပြခြင်းငှာ “ပရူပဃာတတ္ထာယ ပေ၊ အဝတ္တနတော” ဟု ထည့်၍ ဖွင့်သည်။ [နိဟိတ၌ နိပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်သည် ချထားခြင်းအနက်ဟောတည်း။ ထို့ကြောင့် “နိက္ခိတ္တ” ဟု ဖွင့်သည်။]

ဒဏ္ဍ၊ သတ္တ။ ။“သတ္တာနံ ဝိဟေဋ္ဌနဘာဝတော” ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိဖြင့် “သသတိ ဟိသတိ ဧတေနာတိ သတ္တံ” ဟူသော ဝစနတ္ထကို ပြ၏။ ထိုဝစနတ္ထအရ ညှဉ်းဆဲကြောင်း လက်နက်ဟူသမျှကို “သတ္တံ” ဟု ခေါ်နိုင်သော်လည်း ဒုတ်လက်နက်ကို ဒဏ္ဍဖြင့် သီးခြားယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဒုတ်မှ ကြွင်းသော မြား ဓား လှံ သေနတ်စသော လက်နက်များကိုသာ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် “သတ္တံ” အရ ယူရတော့၏။ “ဒဏ္ဍံ” အရ ဣန္ဒိယလူမျိုးများ ကိုင်လေ့ရှိသော လေးတောင်ရှိ ဒုတ်ကိုသာ ဖွင့်ကြသော်လည်း ၂တောင် ၃ တောင် စသည် ရှိသော ဒုတ်များလည်း သူတစ်ပါးကို ညှဉ်းဆဲနိုင်ပါ၏။

ယံ ပန ပေ၊ ဃာတတ္ထာယ။ ။ရဟန်းတော်များသည် တောင်ဓားဟူသော ဒဏ္ဍကို လည်းကောင်း၊ သင်ဓုန်းဓားငယ်စသော သတ္တကိုလည်းကောင်း သွားလေရာသို့ ယူ၍

ပိပ္ပလိကံဝါ-အကြင်လက်သည်းလှီး ဓားငယ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-
 သွားလေရာယူ၍၊ ဝိစရန္တိ-လှည့်လည်ကြကုန်၏။ တံ-ထိုတောင်ဝှေး စသည်သည်။
 ပရူပဃာတတ္ထာယ-သူတစ်ပါးကို ညှဉ်းဆဲခြင်းအကျိုးငှာ၊ န-မဟုတ်၊ တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ နိဟိတဒဏ္ဍော နိဟိတသတ္တောတွေဝ-နိဟိတဒဏ္ဍော နိဟိတသတ္တော
 ဟူ၍သာ၊ သင်္ချ-ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏၊ လဇ္ဇတိ-ကား၊
 ပါပဇိဂုစ္ဆနလက္ခဏာယ-မကောင်းမှုကို စက်ဆုပ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော၊ လဇ္ဇာယ-
 ရှက်ခြင်းနှင့်၊ ဝါ-ရှက်ခြင်း ကြောက်ခြင်းနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသည်၊ (ဟုတွာ)၊
 [ဝိဟရတိ၌ စပ်] ဒယာပန္နောတိ-ကား၊ ဒယံ-စောင့်ရှောက်တတ်သော မေတ္တာသို့၊
 မေတ္တာစိတ္တတံ-မေတ္တာစိတ် ရှိသူ၏အဖြစ်သို့၊ ဝါ-မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ရှိသူ၏
 အဖြစ်သို့၊ အာပန္နော-ရောက်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ [ဝိဟရတိ၌ စပ်။]

လှည့်လည်တတ်ကြသေး၏။ ထိုသို့ ကိုင်မှုကြောင့် “နိဟိတဒဏ္ဍ-သတ္တ” ဟု မဆိုရပြီလော
 ဟု မေးဖွယ်ရှိရကား ထိုအမေးကို ဖြေလိုသောကြောင့် “ယံ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။
 “တောင်ဝှေးစသည်မှာ သူတစ်ပါးကို ညှဉ်းဆဲဖို့ မဟုတ်သောကြောင့် နိဟိတဒဏ္ဍ-သတ္တ
 ခေါ်နိုင်ပါသည်” ဟုလို။ [“ဒန္တကဋ္ဌစ္ဆေဒနိကဝါသိ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဆေဒနိကာပုဒ် အကျေ
 ကြံပါ။ “ဒန္တကဋ္ဌ” ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။ ထိုအလို “ဒန္တသောဓနံ ကာတုံ ယောဂုံ ကဋ္ဌံ ဒန္တကဋ္ဌံ
 (သွားကို သန့်ရှင်းအောင်ပြုခြင်းငှာ လျောက်ပတ်သော သစ်သား=ဒန်ပူ)၊ န ပန ဒန္တ
 သောဓနကဋ္ဌံ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်။]

လဇ္ဇတိ။ ။လဇ္ဇတိ ဧတာယာတိ လဇ္ဇာ-ရှက်ကြောင်းဟိရိ၊ လဇ္ဇာ ယဿ အတ္ထိတိ
 လဇ္ဇိ၊ ဟိရိ ဩတ္တပ္ပ ၂ ပါးတွင် ရှက်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော ဟိရိသည် အတ္တာမိပတိ (မိမိဟူ
 သော အကြီးအကဲ ပဓာနရှိသော) တရားဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် ဓမ္မကိုသာ အလေး
 ဂရုပြုတော်မူ၏။ ဓမ္မဟူသည် အတ္တ (မိမိ) နှင့်စပ်၍ (မိမိကျင့်မှ) ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အတ္တာ
 မိပတိဖြစ်သော ဟိရိကိုသာ ဤနေရာ၌ ယူတော်မူသည်။ (တစ်နည်း) လဇ္ဇာဖြင့် ဩတ္တပ္ပ
 ကိုပါ ယူ၍ ဟိရိဩတ္တပ္ပ ၂ ပါးလုံးရှိသည်ကိုပင် “လဇ္ဇိ” ဟု ဟောတော်မူသည်။ မှန်၏-
 မကောင်းမှုမှ စက်ဆုပ်တတ်ပါလျက် မရှက်တတ်သောတရား၊ မကောင်းမှုမှ ထိတ်လန့်၊
 ကြောက်ရွံ့တတ်ပါလျက် မရှက်တတ်သောတရားမည်သည် မရှိ။

ဒယာပန္နော။ ။ဒယဓာတ်သည် ရက္ခဏအနက်ကို ဟော၏။ ထိုအတွင်းနက်ဖြစ်သော
 ရက္ခဏအနက်ကို အကြောင်းပြု၍ “ဒယတိ ရက္ခတိ-သတ္တဝါတို့ကို စောင့်ရှောက်တတ်၏။
 ဣတိ ဒယာ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသောအခါ သတ္တဝါတို့ကို စောင့်ရှောက်တတ်သော မေတ္တာကို
 လည်းကောင်း၊ ကရုဏာကိုလည်းကောင်း ရ၏။ သို့သော် နောက်၌ ကရုဏာအတွက်
 “ဟိတနုကမ္မိ” ဟု လာလတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဤနေရာ၌ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် “ဒယာ”
 အရ မေတ္တာကို ယူရ၏။ ထို့ကြောင့် ဒယံကို “မေတ္တစိတ္တတံ” ဟု ဖွင့်သည်။

မေတ္တစိတ္တတံ။ ။မေတ္တာ ယဿ အတ္ထိတိ မေတ္တံ (မေတ္တာရှိသောစိတ်)၊ မေတ္တံ-
 (မေတ္တာရှိသော၊ ဝါ-မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော)+စိတ္တံ ယဿာတိ မေတ္တစိတ္တော-မေတ္တာရှိသော
 စိတ်ရှိသူ၊ (တစ်နည်း) အလယ်၌ သမ္ပယုတ္တပုဒ် အကျေကြံ၍ “မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော

သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္မိတိ-ကား၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ပါဏဘူတေ-ဖြစ်သော အသက်ရှိသော သတ္တဝါတို့ကို၊ ဝါ-ထိုထိုကံကြောင့်ဖြစ်ရသော သက်ရှိသတ္တဝါတို့ကို၊ ဟိတေန-စီးပွားဖြင့်၊ အနုကမ္မကော-သနားတတ်သည်၊ တာယ ဒယာပန္နတာယ-ထိုစောင့်ရှောက်တတ်သော မေတ္တာသို့ ရောက်တော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗေသံ-ကုန်သော၊ ပါဏဘူတာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့၏၊ ဟိတစိတ္တကော-စီးပွား၌ဖြစ်သော စိတ်ရှိတော်မူသည်၊ (စီးပွားကို လိုလားသော

စိတ်ရှိသူ” ဟု ပေးပါ။ “မေတ္တစိတ္တဿ+ဘာဝေါ မေတ္တစိတ္တတာ” ဟူသည် မူလသဒ္ဒပ္ပဝတ္ထိ နိမိတ်ဖြစ်သော မေတ္တာပင်တည်း။ [တဿ+ဘာဝေါ မေတ္တစိတ္တတာ၊ (မေတ္တာဇေ)-ဋီကာသစ်။] ဤသို့ “မေတ္တစိတ္တံ” အရ မေတ္တာကိုပင် ရသောကြောင့် မေတ္တာအနက်ကို ဟောသော ဒယံကို “မေတ္တစိတ္တံ” ဟု ဖွင့်နိုင်သည်။

သဗ္ဗပါဏဘူတေ။ ။ “ပါဏဘူတေဟိ ပါဏဇာတေ” ဟု ဋီကာဟောင်း ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်ကို ထောက်၍ ဋီကာသစ်၌ “ပါဏော+ဘူတော ယေသန္တိ ပါဏဘူတာ-ဖြစ်သော ရှုသက်ရှိကံရှိသော (ဖြစ်သော အသက်ရှိသော) သတ္တဝါတို့” ဟုလည်းကောင်း၊ “အထဝါ ဇီဝိတိန္ဒြိယသမင်္ဂတာယ-ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့် ပြည့်စုံခြင်း ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါဏသင်္ခါတေ-အသက်ရှိသည်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ တံတံ ကမ္မာနုရုပ် ပဝတ္တနတော ဘူတနာမကေ သတ္တေတိ အတ္ထော” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ နောက်နည်း၌ “ဘဝန္တိ-ထိုထိုကံကြောင့် ဖြစ်ကြရကုန်၏။ ဣတိ ဘူတာ၊ ပါဏာစ+တေ+ဘူတာစာတိ ပါဏဘူတာ-ထိုထိုကံကြောင့်ဖြစ်ရသော သက်ရှိသတ္တဝါတို့” ဟု ပြုပါ။

ဟိတာနုကမ္မိ။ ။ “အနုကမ္မာ ယဿာတိ အနုကမ္မိ၊ ဟိတေန+အနုကမ္မိ ဟိတာနုကမ္မိ” ဟု ပြုစေလို၍ “ဟိတေန+အနုကမ္မကော” ဟု ဖွင့်သည်။ တဿီလတ္ထပစ္စည်း၏ အနက်တို့သည် ကတ္တားသဘောရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အနုကမ္မိကို “အနုကမ္မကော” ဟု ကတ္တာရုပ်ဖြင့် ဖွင့်သည်။ အနုကမ္မာ၏ သဒ္ဒတ္ထမှာ “လျော်စွာတုန်လှုပ်တတ်သော (ကရဏာ)” ဟု ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပင် ဒုတိယပါရာဇိက “န ဟိ နာမ ဘိက္ခဝေ |ပေ၊ အနုဒယာ အနုကမ္မာ အဝိဟေသာ ဘိဝိဿတိ” ဟူသော ပါဠိတော်၌ အနုကမ္မာကို “ပရဒုက္ခေန စိတ္တကမ္မနာ” ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်။ ထိုအဖွင့်သည် “ပရဒုက္ခေ သတိ သာဓုနံ ဟဒယကမ္မနံ ကရောတီတိ ကရဏာ” ဟူသော ဝိဂ္ဂဟနှင့် ထပ်မံ၏။ “အနုကမ္မံ-သနားခြင်း ကရဏာ” ဟု အနက်မှာ အဓိပ္ပာယ်ထွသော တည်း။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “အနုကမ္မကေတိ ကရဏာယကော (ကရဏာကို ပြုတတ်သည်၊ ဝါ-သနားတတ်သည်)” ဟူသော အဖွင့်ကို အဓိပ္ပာယ်ထွဟု မှတ်ပါ။ [လောဟိစ္စသုတ်၌ ဟိတာနုကမ္မိကို တစ်မျိုးဖွင့်သေး၏။ ဆက်၍ကြည့်ပါ။]

တာယ |ပေ၊ ဟိတစိတ္တကော။ ။ ရှေ့၌ ပြခဲ့သော “ဒယာပန္နော” ပုဒ်ကိုပင် ဟိတာနုကမ္မ၏ အကြောင်းအဖြစ်ဖြင့် “တာယဒယာပန္နတာယ” ဟု ဆိုသည်။ မှန်၏-သူတစ်ပါးကို သနားခြင်းသည် ထိုသူ၏စီးပွားကို လိုလားသော မေတ္တာသာလျှင် အကြောင်းရင်းရှိ၏။ ထိုမေတ္တာဖြင့် သူတစ်ပါး၏စီးပွားကို ဖြစ်စေလိုရာဝယ် (ဖြစ်စေလိုသည့်အတိုင်း မဖြစ်ဘဲ) ဒုက္ခဖြစ်နေသောကြောင့် သနားခြင်း ကရဏာဖြစ်ရသည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ဟိတာနုကမ္မ

စိတ်ရှိတော်မူသည်၊ ဟုတွာ)၊ [ဝိဟရတိ၌ စပ်၊] ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဝိဟရတိ တိ-ကား၊ ဣရိယတိ-ဇီဝိတိန္ဒြေ ဖြစ်တော်မူ၏။ ဝါ-အသက်ရှည်တော်မူ၏။ ယပေတိ ယာပေတိ-မျှတတော်မူ၏။ ပါလေတိ-စောင့်ရှောက်တော်မူ၏။

ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေတိ-ကား၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧဝံ ဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ပါဏာတိပါတိတရိတိ သီလဖြင့်သော်လည်း၊ (“ဝဒေယျ-ပြောဆိုနိုင်ရာ၏” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်)၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ အဒိန္နာဒါနံ ပဟာယာတိ အာဒိနိ-အဒိန္နာဒါနံ ပဟာယအစရှိသော သီလတို့ကို၊ အပေက္ခိတွာ-ငဲ့၍၊

(စီးပွားဖြင့် သနားခြင်း)မည်သည် ပရဒုက္ခာပနယန ကာမတာ (သူ၏ဒုက္ခကို ပယ်လိုခြင်း) တည်း” ဟု မှတ်ပါ။ [ပရဒုက္ခာပနယနကာမတာပိ ဟိ ဟိတာနုကမ္မနမေဝ-ဋီကာ။] ဤတိုင်အောင်သော ပါဠိတော်ဖြင့် ပါဏာတိပါတိတရိတိဖြစ်ဖို့ရန် လဇ္ဇာ၏အရဖြစ်သော ဟိရိဩတ္တပ္ပနှင့် မေတ္တာ ကရုဏာဟူသော တရားများကို ပြုပြီးဖြစ်တော့၏။

ဝိဟရတိ။ ။ဝိပုဗ္ဗ ဟရဓာတ်၊ “ဝိ(ဝိစ္စိန္တိတွာ) ဣရိယာပုထံ ၄ ပါးတွင် တစ်ပါးဖြင့် အနေကြာ၍ ညောင်းညာခြင်းစသော ဒုက္ခဖြစ်လသော် ထိုဒုက္ခကို ဖြတ်၍+ဟရတိ-အတ္တဘောကို ပုံလဲ၍ ကျမသွားအောင် ဆောင်ထား၏” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏။

ဣရိယတိ။ ။ဣရိယတိ၌ “ဣရိယ-ဇီဝဂုတ္တိယံ (အသက်၏ဖြစ်ခြင်း)” ဟူသော ဓာတ်တည်း၊ “အသက်ဖြစ်၏-အသက်ရှည်၏” ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ဣရိယကို “ပဝတ္တန” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

ယပေတိစသည်။ ။ယပေတိ၌ “ယပ-ယာပနေ” ဟူသော ဓာတ်တည်း၊ ယာပနံ၌ လည်း ဤဓာတ်ပင်၊ အ-ကို အာဒိယပြုရုံသာ၊ ထို့ကြောင့် ထို ၂ ပုဒ်အတွက် “ယာပနံ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ [ယာဓာတ် ဏာပေပစ္စည်းကြံ၍ “ယာပေတိ-ရှည်သော ကာလသို့ရောက်စေ၏” ဟုလည်း ပေးကြ၏။] ပါလေတိ၌ “ပါလ(စု) ရက္ခဏေ” ဟူသော ဓာတ်တည်း၊ “အတ္တဘောကို မပျက်အောင် စောင့်ရှောက်၏” ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။အဖွင့်များကြည့်၍ “ဝိဟရတိ-ဣရိယာပုထံတစ်ပါး၊ ညောင်းညာများကို၊ တစ်ပါးဖြင့်ဖြတ်၊ မကျလတ်အောင်၊ အတ္တဘောကို ဆောင်တော်မူ၏” ဟု သဒ္ဒတ္ထလည်းကောင်း၊ “ဝါ-၄ ပါးဣရိယာ၊ မျှတကာဖြင့်၊ သာယာရွှင်ပျော်၊ နေတော်မူ၏” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်လည်းကောင်း ပေးပါ။

ဧဝံ ဝါ ဘိက္ခဝေ။ ။“ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ” ဟူသော ပါဠိတော်၌ ဟိအတွက် အနက်သီးခြား မရှိ၊ ဝစနသိလိဋ္ဌတာမတ္တသာ အကျိုးရှိ၏။ မှန်၏-သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်တစ်ခုကို မဖွင့်ဘဲ ချန်ထားခြင်းသည် ထိုချန်ထားအပ်သော ပုဒ်၏ အနက်ထူး မရှိကြောင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ တစ်ချို့နေရာ၌ ရှေ့ပုဒ်နှင့် အနက်တူ ကမ္မဓာရုံသမာသ်ဖြစ်ကြောင်းကိုသော်လည်းကောင်း ပြသည်။

သဟယောဂဿ သဒ္ဒဿ၊ အဝစနေန သေသတာ၊
တဿ ဉပေတိ နတ္ထတ္ထိ၊ တုလျတ္ထိစ ဧကဒါ။

ဝိကပ္ပတ္တော-ဝိကပ် အနက်ရှိသော၊ ဝါသဒ္ဓေါ-ဝါသဒ္ဓါကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော-
 ပြီ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော သီလတို့၌၊ ပုရိမံဝါ-ရှေ့ဖြစ်သော
 သီလကိုသော်လည်းကောင်း၊ (အဒိန္နာဒါန စသည်မှ ရှေ့ဖြစ်သော သီလကိုသော်
 လည်းကောင်း)၊ ပစ္စိမံဝါ-နောက်ဖြစ်သော သီလကိုသော်လည်းကောင်း၊ (ပါဏာ
 တိပါတ စသည်မှ နောက်ဖြစ်သော သီလကိုသော်လည်းကောင်း၊) အပေက္ခိတွာ-
 ၍၊ ဝိကပ္ပဘာဝေါ-ဝိကပ်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-ထိုက်၏။

ပန-ဆက်၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတုံကား၊ ဧတ္ထ-ဤပါဏာတိပါတံ ပဟာယ
 အစရှိသော သိက္ခာပုဒ်၌၊ သင်္ခေပေါ-အကျဉ်းတည်း၊ ဝါ-အကျဉ်းဖြစ်သော
 အနက်တည်း၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပုထုဇ္ဇနော-ပုထုဇဉ်သည်၊ တထာဂတဿ-၏။

ဝိကပ္ပတ္တော။ ။ဣတိဝါ ဟိ၌ ဝါ၏အနက်ကို ဝိကပ္ပတ္တဟု ဖွင့်၏၊ ဝိကပ္ပတ္တကို
 ဋီကာသစ်၌ “ဝိသုံ+ကပ္ပန-တသီးတခြား ပြုစီရင်ခြင်းအနက်” ဟု ဖွင့်၏၊ ဆိုလိုရင်းမှာ-
 “ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်တော်မူခြင်း” ဂုဏ်သည် အဒိန္နဒါနဝိရတိစသော ဂုဏ်တို့မှ
 တသီးတခြား ဂုဏ်တော်ဖြစ်ကြောင်းကို ဝါသဒ္ဓါက ပြသည်-ဟူလို၊ သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ “ဝိဝိဓ
 ကပ္ပန” ထောမနိဓိ၌ “ဝိဘိန္နကပ္ပန” အနက်များကိုလည်း ဖွင့်ကြ၏၊ အနက်ပေးရာ၌ “သော်
 လည်း” ဟုလည်းကောင်း၊ တစ်ရံတစ်ခါ “မူလည်း” ဟုလည်းကောင်း သင့်သလို ပေးလေ့
 ရှိကြသည်၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ- “ပါဏာတိပါတဝိရတိ ဂုဏ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် အဒိန္နဒါန
 ဝိရတိစသော ဂုဏ်ဖြင့်ဖြစ်စေ ပြောနိုင်စရာ ရှိသည်-ဟူလို။

ဆက်ဦးအံ့- “ဝိသုံ+ကပ္ပန (တသီးတခြား ပြုစီရင်ခြင်း)” ဟု ဆိုသောကြောင့် အခြား
 အနက် (အဒိန္နဒါနဝိရတိစသော အနက်) များလည်း ရှိသေးကြောင်းကို ဝါသဒ္ဓါကပင်
 အတ္ထာပန္နနည်းအားဖြင့် ပြနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ဥပရိ အဒိန္နဒါနံ ပဟာယာတိ အာဒိနိ
 အပေက္ခိတွာ” ဟု ဆိုသည်၊ [ဝိသုံကပ္ပနမေဝ အတ္ထော ဝိကပ္ပတ္တောတိ သော အနေကဘိန္နသု
 ယေဝ အတ္ထေသု လတ္တတိ၊ အနေကဘောဒါစ အတ္ထာ ဥပရိ ဝက္ခမာနာ ဧဝါတိ ဥပရိ အဒိန္နာ
 ပေ၊ အပေက္ခိတွာတိ-ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။ပုထုဇဉ်သည် တစ်ပြိုင်နက်အားဖြင့် ထို ဝိရတိဂုဏ်များကို မပြောနိုင်ဘဲ
 တစ်ပါးစီ တစ်ပါးစီသာ ပြောနိုင်သောကြောင့် “ဝိကပ္ပတ္တ” ဟု ဆိုဟန်တူသည်၊ တစ်ပါးပြီး
 တစ်ပါး ပြောင်းလွဲ၍ကား ဝိရတိသီလဂုဏ် အားလုံးကို မပြောနိုင်စေကာမူ အတော်များစွာ
 ပြောနိုင်စရာ ရှိပါ၏၊ ထို့ကြောင့် “အနိယမတ္ထ” ကိုပင် “ဝိကပ္ပတ္တ” ဟု ဖွင့်ဟန်တူသည်၊
 တစ်ပါးတည်းကို ပြောခြင်းသည် အမြဲမဟုတ်၊ တစ်ရံတခါ ၂ ပါး ၃ ပါးစသည်လည်း
 ပြောနိုင်ခြင်းကို “အနိယမတ္ထ” ဟု ခေါ်သည်။

အယံ ပေ၊ သင်္ခေပေါ။ ။[ဣဒါနိ ပိဏ္ဍတ္တံ ဒဿေန္တော အယံ ပနေတ္ထာတိ အာဒိမာဟ၊
 ဋီကာသစ်။] ပါဠိတော်၌ အကျယ်မိန့်တော်မူအပ်သော စကားတော်ကို လိုရင်းချုပ်၍ ပြသော
 ကြောင့် “သင်္ခေပ” ဟု အဋ္ဌကထာဆို၏၊ ပါဠိတော်၌ လိုရင်းအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ပေါင်း၍
 ပြသောကြောင့် ထိုသင်္ခေပတ္ထကိုပင် “ပိဏ္ဍတ္တ-အပေါင်းအနက်” ဟု ဋီကာဆိုသည်၊
 ဤသင်္ခေပတ္ထနယ်ကား “ဥပရိဝက္ခမိတိ” တိုင်အောင်တည်း။

ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဝဒမာနော-ပြောဆိုစွမ်းနိုင်လသော်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝဒေယျ-ပြောနိုင်ရာ၏။ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြောနိုင်ရာသနည်း၊) သမဏော ဂေါတမော-ရဟန်းဂေါတမသည်၊ ပါဏံ-သတ္တဝါကို၊ န ဟနတိ-ကိုယ်တိုင်လည်း မသတ်၊ န ဃာတေတိ-သူတစ်ပါးကိုလည်း မသတ်စေ၊ တတ္ထ-ထိုပါဏာတိပါတ၌၊ သမ နုညော-ကောင်းစွာ နှစ်သက်တော်မူသည်၊ (သဘောတူတော်မူသည်၊) န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဣမသ္မာ ဒုဿီလျာ-ဤ သီလမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စေတနာမှ၊ ဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏၊ ရေ-အချင်းတို့၊ ဗုဒ္ဓဂုဏာ-ဘုရားဂုဏ်တော်တို့သည်၊ အဟော မဟန္တာဝတ-အော်ကြီးကျယ်ပါပေကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (ဝဒေယျ)၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မဟန္တံ-ကြီးစွာသော၊ ဥဿာဟံ-အားထုတ်မှုကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝတ္ထုကာမော-ပြောခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (သမာနော) ဝိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အပ္ပမတ္တကံ-သေးငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဩရမတ္တကံ-ညံ့သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ အာစာရသီလမတ္တကမေဝ-သူတော်ကောင်းတို့၏ အကျင့်ဖြစ်သော သီလမျှကိုသာ၊ ဝက္ခတိ-ပြောဆိုနိုင်လတံ့၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဝါ-အထက်ဖြစ်သော၊ အသာဓာရဏဘာဝံ-ဆက်ဆံခြင်းမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဂုဏ်ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ဝဏ္ဏံ-ကို။

ဆက်ဦးအံ့-ထိုသင်္ခေပတ္တတွင် “ပါဏံ န ဟနတိ ၊ပေ၊ အာစာရသီလမတ္တကမေဝ ဝက္ခာမိ”သည် “အပ္ပမတ္တကံ ဩရမတ္တကံ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ”ဟူသော ပါဠိတော်အလိုက် တိုက်ရိုက်ရအပ်သော သင်္ခေပတ္တတည်း၊ “ဥပရိ ၊ပေ၊ န သက္ခိဿတိ”မှ စ၍ “ဝက္ခာမိ”တိုင်အောင် မှာ အတ္တာပန္နနည်းအားဖြင့် ရောက်နေသော (ရနိုင်သော) အနက် အဓိပ္ပယ်တည်း၊ ထိုအားလုံးပင် ချုံး၍ပြုအပ်သော အနက်ချည်းဖြစ်သောကြောင့် သင်္ခေပတ္တ၌ ပါဝင်ကြသည်။

သမနုညော။ ။“အနညာတ-ခွင့်ပြုခြင်း”ဟူရာ၌ကဲ့သို့ ဤ၌လည်း သံ+အန+ည (တောသနေ) ဓာတ်သည် ကောင်းစွာ ခွင့်ပြုခြင်း (သဘောတူခြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ (အပစ္စည်း)၊ သမနုညောတိ သန္တုဋ္ဌော-ဋီကာသစ်၊ ဒုစရိုက် တစ်ခုခုလျှင် “ကိုယ်တိုင်ပြု၊ သူတစ်ပါးခိုင်း၊ ဂုဏ်ကိုပြော၊ သဘောတူ” ဟု ၄ မျိုးစီရသောကြောင့် ဟနတိဖြင့် ကိုယ်တိုင် ပြုခြင်းကို ပြ၏၊ ဃာတေတိအရ သတ်စေဟူရာဝယ် စေခိုင်းခြင်း၊ ဂုဏ်ပြောခြင်း ၂ မျိုးပါဝင်၏၊ ဤသမနုညောကား သဘောတူခြင်းတည်း၊ “သမ္မာ+အနဇာနာတိတိ သမနုညော” ဟု ပြ။

အာစာရသီလမတ္တကမေဝ။ ။“သာဓုနောစာရ သီလမတ္တကံ”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏၊ ပါဏာတိပါတ စသည်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် သူတော်ကောင်းတို့ ကျင့်ရိုးကျင့်စဉ်ဖြစ်သော အာစာရသီလကလေးသာ ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ဝိသေသနိဝတ္တိ (အထူးကို တားမြစ်ခြင်း) အနက်ရှိသော မတ္တသဒ္ဒါဖြင့် ပုထုဇဉ်သည် များသောအားဖြင့် အာစာရသီလထက် ထူးခြားသော ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ၊ ပစ္စယသန္နိဿိတသီလများဖြင့် ဘုရားဂုဏ်တော်ကို မပြောနိုင်ဟု ကန့်သည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် ဤသုတ်၌ “စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသ္မာ” စသော ဣန္ဒြိယ

ဝတ္တံ-ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ န သက္ခိယတိ-မစွမ်းနိုင်လတုံ၊ စ-ဆက်၊ ကေဝလံ-အရိယာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့ မဖက်သက်သက်၊ ပုထုဇ္ဇနောဝ-ပုထုဇဉ်သည်သာ၊ (ဥပရိ အသာဓာရဏဘာဝံ နိဿာယ ဝဏ္ဏံ ဝတ္တံ) န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်သည်ကား၊) န-မဟုတ်သေး၊ သောတာပန္န သကဒါဂါမိ အနာဂါမိ အရဟန္တာပိ-သောတာပန် သကဒါဂါမိ အနာဂါမိ ရဟန္တာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါပိ-ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဥပရိ အသာဓာရဏဘာဝံ နိဿာယ ဝဏ္ဏံ ဝတ္တံ) န သက္ကောန္တိယေဝ-မစွမ်းနိုင်ကုန်သည်သာ၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ တထာဂတောယေဝ-မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တော်တိုင်သာ၊ (ဥပရိ အသာဓာရဏဘာဝံ နိဿာယ ဝဏ္ဏံ ဝတ္တံ) သက္ကောတိ-စွမ်းနိုင်တော်မူ၏၊ တံ-ထိုဂုဏ်ကို၊ ဝေါ-သင်တို့အား၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဝက္ခာမိ-မိန့်တော်မူအံ့၊ ဣတိ (အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-၌၊ သင်္ခေပေါ-တည်း၊ ဝါ-တည်း၊) [“အယံ ပနေတ္ထ သင်္ခေပေါ”ကို ပြန်လှည့်သည်၊ နောက်လာမည့် “အယမေတ္ထ” စသည်ကား နိဂုံး။] အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော အဖွင့်ကား၊ ဧတ္ထ-ဤပါဏာတိပါတံ ပဟာယ အစရိသော သိက္ခာပုဒ်၌၊ သာဓိပ္ပာယာ-အဓိပ္ပာယ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ အတ္ထဝဏ္ဏနာ-အနက်အဖွင့်တည်း၊ ဝါ-အနက်၏ ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာတည်း၊ [ဂန္ထဂါရဝဒေါသကို ပယ်လို၍ “ဣတော ပရံ ပန” စသည်ကို မိန့်။] ပန-ဆက်၊ ဣတော-ဤသိက္ခာပုဒ်မှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ အပုဗ္ဗပဒမေဝ-ရှေး၌ ဆိုအပ်ပြီး မဟုတ်သော ပုဒ်ကိုသာ၊ ဝါ-အသစ်ဖြစ်သော ပုဒ်ကိုသာ၊ ဝဏ္ဏယိသာမ-ဖွင့်ကုန်အံ့။

သံဝရသီလ, “ပဋိသင်္ခါယောနိသော” စသော ပစ္စယသန္နိသိတသီလများ မပါဘဲ ကြွင်းကျန်နေရသည်။ ဧဝသဒ္ဓါကား “အာစာရသီလဖြင့်သာ ပြောနိုင်စရာ ရှိ၏” ဟူသော အနက်ကို ဆုံးဖြတ်သော သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏတည်း။

န ကေဝလဉ္စ

။ပါဠိတော်၌ “ယေန ပုထုဇ္ဇနော” ဟု ပုထုဇ္ဇနောကို ဆိုခြင်းမှာ နိဒဿနနည်း (ဥဒါဟရဏံ ထုတ်သောနည်း) သာဖြစ်၏။ အမှန်အားဖြင့်ကား အရိယာနှင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရှင်များလည်း သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ၏ အသာဓာရဏဂုဏ်တော်ကို မပြောနိုင်ပါဟု သိစေလို၍ “န ကေဝလဉ္စ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဤစသဒ္ဓါမျိုးသည် ရှေ့စကား၏ ယုတ္တိရှိကြောင်းကို ပြသောကြောင့် ယုတ္တိဒဠီဇောတကလည်း ဖြစ်နိုင်ပါ၏။ ဤ၌ကား ပြတ်ပြီးကို ထပ်၍ဆက်သော ဝါကျာရမ္မဟု ယူဆ၍ တစ်မျိုးစွဲလိုက်သည်။]

အပုဗ္ဗပဒံ

။ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ ပဒံ ပုဗ္ဗပဒံ၊ န ပုဗ္ဗပဒံ တထာ၊ ဤအလို ဝုတ္တဟူသော အလယ်ပုဒ် အကျေကြိရသည်၊ (တစ်နည်း) န ပုဗ္ဗံဝါ အပုဗ္ဗံ၊ တမေဝ ပဒံ တထာ၊ ဤအလို ပုဗ္ဗပုဒ်ရင်းကိုက “ပုဗ္ဗော သရော” စသည်၌ကဲ့သို့ ပုဒ်ဒြပ်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် ဝုတ္တအလယ်ပုဒ် အကျေကြိဖွယ် မလို၊ “အပုဗ္ဗ-ရှေးမဟုတ်သော ပုဒ်” ဟူသည် ယခုမှ တွေ့ရသော အသစ်ဖြစ်သော ပုဒ်တည်း။

အဒိန္နာဒါနံ ပဟာယာတိတ္ထေ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ အဒိန္နဿ-ဥစ္စာရှင်သည် မပေးအပ်သော သူ့ဥစ္စာကို၊ အာဒါနံ-ယူခြင်းသည်၊ ဝါ-ယူကြောင်းစေတနာ သည်၊ အဒိန္နာဒါနံ-မည်၏၊ ပရဿ-သူတစ်ပါး၏ ဥစ္စာကို၊ ဟရဏံ-ဆောင်ခြင်း တည်း၊ ထေယျံ-ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း၊ စောရိကာ-ခိုးသူ၏ အမှု အရာတည်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ-ဟောတိ၊ တတ္ထ-ထို အဒိန္နာဒါနံဟူသော ပါဠိ၌၊ အဒိန္န န္တိ-ကား၊ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ-သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာတည်း၊ ယတ္ထ- အကြင်ဥစ္စာ၌၊ ပရော-ခိုးသူမှ တစ်ပါးသော ဥစ္စာရှင်သည်၊ ယထာကာမကာရိ တံ-အလိုရှိတိုင်း ပြုနိုင်သူ၏ အဖြစ်သို့၊ [“ယထာကာမံ-တိုင်း၊ ကာရိတံ-ပြုနိုင် သူ၏ အဖြစ်သို့” ဟုလည်း မှုကွဲရှိ၏၊ သို့သော် “ယထာကာမ ကရော”စသည်ဖြင့် ယထာကာမပုဒ်နှင့် တွဲရာ၌ သမာသ်ပုဒ်သာ အသုံးများသည်။] အာပဇ္ဇန္တော- ရောက်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အဒဏ္ဍာရဟော - ဒဏ်ကို မထိုက်သည်လည်း ကောင်း၊ အနပဝဇ္ဇောစ-မကဲ့ရဲ့ထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏၊ တသ္မိံ

ပရဿ ဟရဏံ။ ။ “ပရဿ သန္တကဟရဏံ” ဟု ဋီကာဟောင်းဖွင့်၏၊ ဤအလို “သူဏာတု မေ”၌ “မေ”၏နောက်ဝယ် “ဝစနံ” ဟု ထည့်ရသကဲ့သို့ “သန္တကံကို အနက် အားဖြင့် ထည့်ပါ” ဟု သိစေ၏၊ ဋီကာသစ်၌ကား မိမိဥစ္စာမှတစ်ပါးသော သူ့ဥစ္စာကို “ပရ” ဟု ယူ၍ “ပရဿ-သူ့ဥစ္စာကို” ဟု ပေး၏၊ “ပရဿ+ဣဒံ ပရံ” ဟုလည်း တစ်နည်း ကြံလေ၏။ [“ပရသံဟရဏံ” ဟုလည်း သမာသ်မှုကွဲ ရှိ၏၊ ထို၌ သံသဒ္ဒါသည် ဥစ္စာအနက် ဟောတည်း၊ “ပရသံဟရဏံ-သူ့ဥစ္စာကို ဆောင်ခြင်း” ဟု ပေးပါ။]

ထေယျံ စောရိကာ။ ။ စုရာဒိထေနဓာတ်သည် ခိုးခြင်း အနက်ကို ဟော၏၊ ထေနေ တီတိ ထေနော၊ ထေနဿ-ခိုးတတ်သူ၏ +ဘာဝေါ-ထေယျံ-ခိုးခြင်း ကြံယာတည်း၊ စောရဿ+ကြိယာ (အမူအရာတည်း) စောရိကာ၊ ကြိယာအနက်၌ ဣကပစ္စည်းသက်၊ (တစ်နည်း) ကြိယာဖြင့် ဣဒံတဒ္ဒိတ်ကို ပြသည်၊ “စောရဿ+ဓသာ စောရိကာ” ဟု ပြ၊ “ပရဿဟရဏံ-သူတစ်ပါး၏ဥစ္စာကို ဆောင်ခြင်း” ဟုရာ၌ စိတ်ရိုးရိုးဖြင့်ဆောင်ခြင်း မဟုတ်ကြောင်း သိစေလို၍ “ထေယျံ စောရိကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟု ဥရကတ္ထကို ပြသည်။

ပရပရိဂ္ဂဟိတံ။ ။ ဤပရပရိဂ္ဂဟိတံပါဠိဖြင့် ဒန္တပေါနသိက္ခာပုဒ်၌ လာသော အကပ် မခံအပ်သော အဒန္နကို တားမြစ်၏၊ “အဒိန္န” အရ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်ထားအပ်သော သူပိုင်ဥစ္စာကိုသာ ယူစေလိုသည်။

ယတ္ထ ပရော ပေ၊ ဟောတိ။ ။ “ဤဝါကျသည် အာဝုတ္တိနည်းစသော နည်းအားဖြင့် ရှေ့နောက် ၂ ဝါကျ၌ စပ်ရသော အနိယမဝါကျ” ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် “တံ ပရိဂ္ဂဟိတံ နာမ” ဟု ရှေ့သို့လှည့်၍လည်းကောင်း၊ “တသ္မိံ ပရပရိဂ္ဂဟိတေ” ဟုလည်း ကောင်း အနက်ပေးစေလိုသည်၊ ဤ၌ကား ရှေ့သို့လှည့်၍ မစပ်တော့ဘဲ တစ်ဆက်တည်း ပေးလိုက်သည်။ [ယထာကာမံ-အလိုရှိတိုင်း+ကရောတီတိ ယထာကာမကာရိ၊ တဿ+ ဘာဝေါ ယထာ ကာမကာရိတာ၊ သူ၏အပိုင် ဖြစ်သောကြောင့် ထိုဥစ္စာကို ယူသည်အတွက် မင်းပြစ်မင်းဒဏ်လည်း မထိုက်၊ စောဒနာခြင်း စသည်ဖြင့်လည်း မကဲ့ရဲ့ထိုက်။]

ပရပရိဂ္ဂဟိတေ-သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာ၌၊ ပရပရိဂ္ဂဟိတသညိ
 နော-သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာဟု အမှတ်ရှိသူ၏၊ တဒါဒါယက
 ဥပက္ကမသမုဋ္ဌာပိကာ-ထိုသူတစ်ပါးဥစ္စာကို ယူတတ်သူ၏-လုံ့လကို ဖြစ်စေတတ်
 သော၊ (“ထိုသူတစ်ပါးဥစ္စာကို ယူကြောင်းလုံ့လကို ဖြစ်စေတတ်သော”ဟု ပေး
 ကြ၏၊) ထေယျစေတနာ-ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စေတနာသည်၊
 အဒိန္နာဒါနံ-မည်၏။ [တဒါဒါယက-တံ+အာဒါယက။]

တံ-ထိုအဒိန္နာဒါနသည်၊ ဟီနေ-ညံ့သော၊ (အဖိုးမတန်သော)၊ ပရသန္တကေ-
 သူတစ်ပါး၏ ဥစ္စာ၌၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ-ငယ်သော သာဝဇ္ဇဖြစ်၏၊ ပဏီတေ-မွန်မြတ်
 သော၊ (အဖိုးတန်သော၊ ပရသန္တကေ-၌)၊ မဟာသာဝဇ္ဇံ-ကြီးသော သာဝဇ္ဇ
 ဖြစ်၏၊ ကဿာ-နည်း၊ ဝတ္ထုပဏီတတာယံ-ခိုးအပ်သော ဝတ္ထု၏ မွန်မြတ်သည်
 ၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝတ္ထုသမတ္တေ-ဝတ္ထုတို့၏ တူမျှကုန်သည်၏ အဖြစ်
 သည်၊ သတိ-ဖြစ်လသော်၊ ဂုဏာဓိကာနံ-ဂုဏ်အားဖြင့် လွန်ကဲပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊
 ဝါ-လွန်ကဲသောဂုဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ [ဂုဏေဟိ+အဓိကာ ဂုဏာဓိကာ၊
 တစ်နည်း၊ ဂုဏော+အဓိကော ယေသန္တိ ဂုဏာဓိကာ။] သန္တကေ-ဥစ္စာဖြစ်သော၊
 ဝတ္ထုသ္မိ-၌၊ ဝါ-ဝတ္ထုကို ယူရာ၌၊ မဟာသာဝဇ္ဇံ၊ တံတံ ဂုဏာဓိကံ-ထိုထိုဂုဏ်
 အားဖြင့် လွန်ကဲသောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝါ-ထိုထိုလွန်ကဲသော ဂုဏ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊
 ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့် ယူ၍၊ (ထောက်စာ၍)၊ တတောတတော-ထိုထိုဂုဏ်ရှိသူ
 အောက်၊ ဟိနဂုဏဿ-ညံ့သောဂုဏ်ရှိသူ၏၊ သန္တကေ-သော၊ ဝတ္ထုသ္မိ-၌၊ ဝါ-
 ၌၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ။

တဿ-ထိုအဒိန္နာဒါန၏၊ သမ္ဘာရာ-အကျိုးတရားကို အတူတကွ ဆောင်
 တတ်သော အကြောင်းအဆောက်အဦးတို့သည်၊ (အင်္ဂါတို့သည်)၊ ပရပရိဂ္ဂ
 ဟိတံ-သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာလည်းကောင်း၊ ပရပရိဂ္ဂဟိတ
 သညိနော-သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာဟု အမှတ်ရှိသူ၏အဖြစ်လည်း
 ကောင်း၊ ထေယျစိတ္တံ-ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာစိတ်လည်းကောင်း၊ ဥပက္က
 မော-လုံ့လလည်းကောင်း၊ တေန-ထိုလုံ့လဖြင့်၊ ဟရဏံ-ဆောင်ခြင်းလည်း
 ကောင်း၊ [တေနာဟရဏံဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊ တေနာဝဟရဏံဟု ရှိလျှင်
 တော်သေး၏။] ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စ-တို့သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဆ-ကုန်သော၊
 ပယောဂါ-တို့သည်၊ သာဟတ္ထိကာဒယောဝ-သာဟတ္ထိက အစရှိသော ပယောဂ

သာဟတ္ထိကာဒယောဝ။ ။မန္တပရိဇပ္ပနေန ပရသန္တကဟရဏံ ဝိဇ္ဇာမယော-မန္တန်စုတ်
 ခြင်းဖြင့် သူတစ်ပါးဥစ္စာကို ယူဆောင်ခြင်းသည် ဝိဇ္ဇာမယ ပယောဂတည်း၊ ဝိနာ မန္တေန
 ကာယဝစီပယောဂေန ပရသန္တကဿ အာကမုနံ တာဒိသ ဣဒ္ဓါနုဘာဝေန ဣဒ္ဓိမယော
 ပယောဂေါ-မန္တန်မပါဘဲ ကာယဝစီပယောဂဖြင့် တန်ခိုးကို အသုံးပြု၍ ယူဆောင်ခြင်းသည်
 ဣဒ္ဓိမယပယောဂတည်း၊-ဋီကာ၊ ကြွင်းသော ပယောဂတို့ကို ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၌
 ရှုပါ။

တို့ပင်တည်း၊ (ရှေ့ သိက္ခာပုဒ်၌ ပြအပ်ခဲ့သော ပယောဂ ၆ ပါးပင်-ဟူလို) တေစ-ထိုပယောဂတို့သည်လည်း၊ ယထာနုရူပံ-အကြင်အကြင် လျော်သည့် အတိုင်း၊ ထေယျာဝဟာရော-ထေယျာဝဟာရလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပုန်းရှိုးကွယ်ရှိုး မသိအောင်ခိုးနည်းဖြင့် ခိုးခြင်းလည်းကောင်း၊ ပသယျာဝဟာရော-ပသယျာဝဟာရလည်းကောင်း၊ ဝါ-လွမ်းမိုးနှိပ်စက်၍ ခိုးခြင်းလည်းကောင်း၊ ပဋိစ္ဆန္ဒာဝဟာရော-ပဋိစ္ဆန္ဒာဝဟာရလည်းကောင်း၊ ဝါ-ဖုံးလွမ်းအပ်ပြီးသော ဘဏ္ဍာကိုခိုးခြင်းလည်းကောင်း၊ ပရိကပ္ပာဝဟာရော-ပရိကပ္ပာဝဟာရလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြံဆ၍ ခိုးခြင်းလည်းကောင်း၊ ကုသာဝဟာရော-ကုသာဝဟာရလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကမ္မည်းမဲလိပ်ကို ပြောင်းရွှေ့၍ ခိုးခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣမေသံ အဝဟာရာနံ-ဤခိုးခြင်းတို့၏၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်ကုန်၏၊ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဤသုမင်္ဂလဝိလာသိနီမည်သော ဒီဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာ၌၊ သင်္ခေပေါ-အကျဉ်းတည်း၊ ဝိတ္တာရောပန-အကျယ်ကိုကား၊ သမန္တပါသာဒိကာယံ-သမန္တပသာဒိကာမည်သော ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌၊ (ဒုတိယပါရာဇိက အဋ္ဌကထာ၌)၊ (မယာ-သည်)၊ ဝုတ္တော-ပြီ၊ (ဆိုခဲ့ပြီ)။

(ယော သမဏော ဂေါတမော-အကြင်ရဟန်းဂေါတမသည်)၊ ဒိန္နမေဝ-ပေးလှူအပ်သော ဥစ္စာကိုသာ၊ အာဒိယတိ-ယူတော်မူတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော သမဏော ဂေါတမော) ဒိန္နာဒါယီ-ဒိန္နာဒါယီ မည်တော်မူ၏၊ စိတ္တေနပိ-စိတ်အားဖြင့်လည်း၊ ဒိန္နမေဝ-ကိုသာ၊ ပတိကင်္ခတိ-အလိုရှိတော်မူ၏၊ ဣတိ ဒိန္နပါတိကင်္ခိ-မူ၏၊ ထေနေတိ-ခိုးတတ်၏၊ ဣတိ၊ ထေနော-ထေနေမည်၏၊ နထေနေန-ခိုးတတ်သူ မဟုတ်သော၊ အထေနေန-ခိုးတတ်သူ မဟုတ်သော၊

ဒိန္နမေဝ အာဒိယတိ။ ။ ဒိန္နမေဝ၌ ဧဝံဖြင့် အာဒိန္နကို ကန့်၊ တောင်းမှုဝိညတ် မပါ၊ ရပ်၍ အလိုရှိကြောင်းကို သိစေသော အရိယာတို့၏ နည်းဖြင့်သာ ပေးလှူအပ်သည်ကို ယူသည်။ [အဝိညတ္တိယာဝါ အရိယာယ ဝိညတ္တိယာ ဝါ ဒိန္နမေဝါတိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်၊] အာဒိယတိတိ အာဒါယီ၊ အာပုဗ္ဗ၊ ဒါဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ ဒိန္နမေဝ အာဒါယီ ဒိန္နာဒါယီ၊ ဤဒိန္နာဒါယီပါ၌ဖြင့် ပစ္စည်းဥစ္စာနှင့်စပ်၍ ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂအားဖြင့် စင်ကြယ်ပုံကို ပြသည်။

ဒိန္နမေဝ ပတိကင်္ခတိ။ ။ ပတိပုဗ္ဗ ကခိ (ကင်္ခ) ဓာတ်သည် လိုချင်ခြင်း အနက်ဟော၊ ပတိကင်္ခနံ-လိုချင်ခြင်း၊ ပတိကင်္ခါ-ခြင်း၊ ပတိကင်္ခါယေဝ ပါတိကင်္ခါ၊ (သုတ္တံ၌ ဣပစ္စည်း)၊ ပါတိကင်္ခါ ယသာတိ ပါတိကင်္ခိ၊ ဒိန္နမေဝ+ပါတိကင်္ခိ ဒိန္နပါတိကင်္ခိ၊ ဤဒိန္နပါတိကင်္ခိ ပါ၌ဖြင့် အာသယ (အလိုအဇ္ဈာသယ) အားဖြင့် စင်ကြယ်ပုံကို ပြသည်။ [ဒိန္နာဒါယီတိ ဣဒံ ပယောဂတော (ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂအားဖြင့်)၊ ပရိသုဒ္ဓဘာဝဒဿနံ၊ ဒိန္နပါတိကင်္ခိတိ ဣဒံ ပန အာသယတောတိ အာဟာ စိတ္တေနာတိ အာဒါ-ဋီကာသစ်။ “ဒိန္နပါတိကင်္ခိ-ပေးလှူအပ်သည်ကိုသာ+စိတ်ဖြင့် လိုလားသည်”ဟု ဆိုခြင်းကြောင့် “အလိုဆန္ဒ အာသယ လည်း စင်ကြယ်၏”ဟု ပြသည်။]

အထေနေတ္တာယေဝ-မခိုးတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ သုစိဘူတေန-စင်ကြယ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ အတ္တနာတိ-ကာ၊ အတ္တဘာဝေန-အတ္တဘောဖြင့်၊ [ဝိဟရတိ၌ စပ်၊] အတ္တာနံ-အတ္တဘောကို၊ အထေနေ-မခိုးတတ်သူကို၊ သုစိဘူတံ-စင်ကြယ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်ကို၊ ကတွာ-ပြုတော်မူ၍၊ ဝိဟရတိ-သီတင်းသုံးတော်မူ၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ သေသံ-ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းကို၊ (ပဟာယ

အထေနေန။ ။ “န+ထေနေန အထေနေန”သည် ပါဠိတော်ဝါကျ၌ ရှိသည့်အတိုင်း ဝါကျဝတ္ထိကန္တအားဖြင့် အလွယ်တကူ ဝိဂြိုဟ်ပြုသော လဟကအဖွင့်တည်း၊ “န+ထေနေ အထေနေ” ဟု ပုဒ်အခိုက်၌ ဝိဘတုန္တအတိုင်း ပြုစေလိုသည်။ ဤ “အ”သည် န၏ကာရိယလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ န နိပါတ်ကံသို့ ပဋိသေခမအနက်ဟော အ နိပါတ်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ [အထေနေနာတိ ဧတ္ထ အသဒ္ဓေါ နသဒ္ဓဿ ကာရိယော၊ အသဒ္ဓေါ ဝါ ဧကော နိပါတော န သဒ္ဓတ္ထောတိ ဒဿေတုံ န ထေနေနာတိ ဝုတ္တံ၊-ဋီကာသစ်။]စ

သုစိဘူတေန။ ။ သုစိ-စင်ကြယ်သည်+ဟုတွာ+ဘူတော သုစိဘူတော၊ “စင်ကြယ်” ဟုရာ၌ စင်ကြယ်ခြင်း၏အကြောင်း မျိုးမျိုးရှိသော်လည်း အဒိန္နဒါနကို ပြသောအရာဖြစ်၍ ပကရဏအားလျော်စွာ “မခိုးတတ်ခြင်းကြောင့်+စင်ကြယ်” ဟု အဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားရကား အထေနေနကိုပင် ဟေတုမန္တဝိသေသန လုပ်၍ ဟေတာလင်္ကာရနည်းအားဖြင့် “အထေနေတ္တာ” ဟု ထည့်နိုင်သည်။

အတ္တနာ။ ။ အာဟိတော (သွင်းယူအပ်) ဧတ္ထ အဟံမာနောတိ အတ္တာ၊ ငါဟူသော မာနကို သွင်းယူအပ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ် တစ်ကိုယ်လုံးကို “အတ္တ” ဟု ခေါ်ရ၏။ [အာပုဗ္ဗ၊ ဒါဓာတ်၊ တပစ္စည်းဟုကြံ။] ဤနည်း၌ ဘုရားရှင်၏ အတ္တဘောတော်သည် ငါဟူသော မာနကို ယူအပ်ရာ မဟုတ်သောကြောင့် အတွင်ရုဗ္ဗိဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်းအားဖြင့် “အတ္တ” ဟု ယူပါ။ (တစ်နည်း) သံသာရဒကံ အဒတိ ဘက္ခတိတိ (သံသရာဒကံကို ခဲစား (ခဲစား) တတ်သောကြောင့်) အတ္တာ၊ (အဒဓာတ်၊ တပစ္စည်း)၊ ဤနည်း၌ ဘုရားရှင်၏ အတ္တဘောတော်လည်း တိုက်ရိုက်ရသည်။ ဤသို့ အတ္တနှင့် အတ္တဘာဝသည် အရတူသောကြောင့် အတ္တနာကို “အတ္တဘာဝေန” ဟု ဖွင့်သည်။

အတ္တဘာဝေန။ ။ အတ္တာတိ ဘဝတိ ဧတ္ထ အဟံ မာနောတိ အတ္တဘာဝေါ-အတ္တဟူ၍ မှတ်ထင်မှုဖြစ်ရာဖြစ်သောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်ကို “အတ္တဘာဝ” ဟု ခေါ်သည်။-သဂါထာဝဂ္ဂ၊ ဒေဝတာသံယုတ်၊ ဇေဋ္ဌသုတ်ဋီကာ၊ ဆိုလိုရင်းမှာ- “ဘဝတိ အဟံ မာနော ဧတ္တာတိ ဘာဝေါ၊ အတ္တာတိ ဘာဝေါ အတ္တဘာဝေါ”တည်း၊ “ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဓါ ဧတ္တာတိ ဘာဝေါ” ဟု ရိုးရာအတိုင်း ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ “အတ္တာတိ+ဘာဝေါ အတ္တဘာဝေါ” ဟုလည်း ပြုကြသည်။ ခန္ဓာငါးပါးသည် အတ္တဟု သိသော မိစ္ဆာဉာဏ်၊ အတ္တသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့် အတ္တဘာဝ အမည်ရသည်။

အထေနေံ ၊ပေ၊ ကတွာ။ ။ “အထေနေန သုစိဘူတေန အတ္တနာ ၃ ပုဒ်လုံးသည် ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏအနက်၌ ကရိုဏ်းဝိဘတ်သက်ထားသော ပုဒ်များတည်း” ဟု သိစေလို၍ “အထေနေံ ၊ပေ၊ ကတွာ” ဟု ဖွင့်သည်။ မှန်၏-ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏပုဒ်များသည် ကြိယာကို

ပဋိဝိရတော”စသော ပုဒ်အပေါင်းကို)၊ ပဌမ သိက္ခာပဒေ-ပဌမသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ၊ ယောဇေတဗ္ဗံ-ယှဉ်စေထိုက်၏။ စ-ဆက်၊ ဣဓ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ (သေသံ ပဌမသိက္ခာပဒေ ဝုတ္တနယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ) ယထာ-ယှဉ်စေထိုက်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော သိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ (သေသံ ပဌမ သိက္ခာပဒေ ဝုတ္တနယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ)။

အထူးပြုသော ကြိယာဝိသေသန သဘောရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ကတွာ” ဟု ကြိယာဝိသေသန ထည့်၍ ဖွင့်သည်။ ဘိန္နေန သိသေနကို “ဘိန္နသိသာ ဟတွာ” ဟု ဖွင့်သကဲ့သို့တည်း။

ပဌမသိက္ခာပဒေ။

။ပါဏာတိပါတဝိရတိ စသော သီလများကို ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်၌ သိက္ခာပုဒ်ဟု နာမည်တပ်၍ ဟောတော်မမူအပ်ပါ။ သို့သော် အခြားသော သုတ်ပုဒ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာတို့၌ သိက္ခာပုဒ်ဟု အခေါ်ဝေါ်ရှိသောကြောင့် ဤ၌လည်း “သိက္ခာပဒ”ဟု ခေါ်ထားသည်။ မှန်၏-ဤပါဏာတိပါတဝိရတိနှင့် စေတနာတို့သည် အဓိသီလစသော သိက္ခာတို့၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုသိက္ခာတို့တွင် သိက္ခာတစ်စု ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း “သိက္ခာပဒ”ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ သုံးစွဲထားသည်။ [သိက္ခာနံ+ပဒံ-အခြေခံတည်း၊ တစ်နည်း-သိက္ခာဧဝံ+ပဒံ (အစုတည်း) သိက္ခာပဒံ။]

ဋီကာဟောင်း။

။ကိဉ္ဇာပိ နယိဓ သိက္ခာပဒဝေါဟာရေန ဝိရတိ ဝုတ္တာ၊ ဣတော အညေသု ပန သုတ္တပဒေသု ဝိနယာဘိဓမ္မေသုစ ပဝတ္တဝေါဟာရေန ဝိရတိယော စေတနာစ အဓိသီလသိက္ခာဒီနံ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော တေသု အညတရကောဋ္ဌာသဘာဝတောစ သိက္ခာပဒန္တိ အာဟ-ပဌမသိက္ခာပဒေတိ။

မှတ်ချက်။

။ဤသိက္ခာပုဒ်၌ “လဇ္ဇိဒယာပန္နော-သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္မိ”ပုဒ်တို့ကို တိုက်ရိုက် မဟောပါသော်လည်း အဓိကာရနည်းအားဖြင့် လိုက်လာသည်ဟု မှတ်ပါ။ မှန်၏-ဟိရိ ဩတ္တပ္ပ မေတ္တာ ကရဏာနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည် ပါဏာတိပါတကို ပယ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သကဲ့သို့ အဒိန္နာဒါနစသော နောက်နောက် ဒုစရိုက်များကို ပယ်ခြင်း၏ အကြောင်းလည်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်ကို အနက်ပေးသောအခါ ဤပါဠိများကို ယူ၍ပေးနိုင်သည်-ဟုမှတ်ပါ။

ဋီကာဟောင်း။

။ကာမဉ္ဇေတ္ထ “လဇ္ဇိဒယာပန္နော”တိ န ဝုတ္တံ၊ အဓိကာရဝသေန ပန အတ္တတော ဝါ ဝုတ္တမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ယထာ ဟိ လဇ္ဇာဒယော ပါဏာတိပါတပ္ပဟာနဿ ဝိသေသပစ္စယော၊ ဧဝံ အဒိန္နာဒါနပ္ပဟာနဿာပိတိ၊ တသ္မာ သာပိ ပါဠိ အာနေတွာ ဝတ္တဗ္ဗာ၊ ဧသေဝနယော ဣတော ပရေသုပိ။

တစ်နည်း။

။သုစိဘူတေနပါဠိဖြင့် ဒုစရိုက်မှ စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြသောကြောင့် ထိုပါဠိဖြင့်ပင် ဟိရိဩတ္တပ္ပနှင့် ပြည့်စုံကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဟိရိတ စသည်ကို ပယ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း ပြပြီးဖြစ်၍ အထူးဟောတော်မမူ-ဟုမှတ်ပါ။ [အထဝါ သုစိဘူတေနာတိ ဧတေန ဟိရောတ္တပ္ပါဒိဟိ သမန္နာဂမော၊ အဟိရိကာဒီနဉ္စ ပဟာန ဝုတ္တမေဝါတိ “လဇ္ဇိ”တိ အာဒိ န ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ဋီကာဟောင်း။]

အဗြဟ္မစရိယန္တိ-ကား၊ အသေဋ္ဌစရိယံ-မမြတ်သောလူတို့၏+မေထုန်အကျင့်ကို၊ ဝါ-မမြတ်သော မေထုန်အကျင့်ကို၊ (ပဟာယဉ္စ ဝပံ၊) ဗြဟ္မံ သေဋ္ဌံ-မြတ်သော၊ အာစာရံ-အကျင့်ကို၊ စရတိ-ကျင့်တော်မူတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဗြဟ္မစာရီ-ဗြဟ္မစာရီ မည်တော်မူ၏၊ အာရာစာရီတိ-ကား၊ အဗြဟ္မစရိယတော-မမြတ်သော မေထုန်အကျင့်မှ၊ ဒူရစာရီ-ဝေးစွာ ကျင့်တော့နမူ၏၊ မေထုနာတိ-

အဗြဟ္မစရိယံ။ ။ဗြဟ္မသဒ္ဒါသည် သေဋ္ဌ (အမြတ်) အနက်ဟော၊ ထို့ကြောင့် “အသေဋ္ဌစရိယံ” ဟု ဖွင့်သည်။ စရိတဗ္ဗန္တိ စရိယံ (စရဓာတ်, ဣ, ဣအာဂံ)၊ အဗြဟ္မာနံ-မမြတ်သူတို့၏+စရိယံ အဗြဟ္မစရိယံ၊ (တစ်နည်း) အဗြဟ္မံ-မမြတ်သော+စရိယံ အဗြဟ္မ စရိယံ။ [ဗြဟ္မစာရိဉ် “ဗြဟ္မံ-မြတ်သော အကျင့်ကို+စရတိတိ ဗြဟ္မစာရီ” ဟုပြုစေလိုရင်း တည်း။]

အာရာစာရီ။ ။ အာရာသဒ္ဒါသည် ဒူရအနက်ကို ဟောသော နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ အာရကာသဒ္ဒါကဲ့သို့ အပါဒါန်ကိုလည်း ငဲ့၏။ ထို့ကြောင့် “အဗြဟ္မစရိယတော” ဟု အပါဒါန်ထည့်၍ “ဒူရစာရီ” ဟု ဖွင့်သည်။ [အာရာ-အဗြဟ္မစရိယမှ ဝေးစွာ + စာရီ-ကျင့်တတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ အာရာစာရီ-ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဒူရံ-မေထုန်မှဝေးစွာ+စာရီ ဒူရစာရီ။]

မှတ်ချက်။ ။ “အဗြဟ္မစရိယ” ဟူသည် ယောက်ျား မိန်းမ ၂ ဦးသားတို့၏ မဂ်အချင်းချင်း သွင်း၍ ပေါင်းဖော်ခြင်းတည်း။ “ထိုအကျင့်မှ ဝေးစွာ” ဟူသည် (၁) မာတုဂါမ၏ ခြေဆုပ်လက်နယ်ပြုမှု ရေချိုးပေမှု ကြေးပွတ်ပေမှု၊ (၂) မာတုဂါမနှင့် အတူစကားပြော၍ ရယ်မောနေမှု၊ (၃) မျက်နှာချင်းဆိုင်၍ စူးစိုက်စွာ ကြည့်မှု၊ (၄) မာတုဂါမ၏ စကားပြောသံ ရယ်မောသံ သီချင်းဆိုသံ ငိုသံကို နံရံဟိုဘက်ကွယ်ရာမှ သာယာသောအားဖြင့် နားထောင်မှု၊ (၅) မာတုဂါမနှင့်အတူ ပြောဆိုခဲ့ရ ရယ်မောခဲ့ရဖူးသည်ကို တွေး၍ သာယာမှု၊ (၆) ကာမဂုဏ် ၅ ပါးနှင့်ပြည့်စုံနေကြသော လူဝတ်ကြောင်များကို အားကျမှု၊ (၇) ယခုကျင့်နေရသော အဗြဟ္မစရိယအကျင့်ဖြင့် နောက်ဘဝ၌ ထင်ရှားသော နတ်တစ်ယောက်ယောက် ဖြစ်ဖို့ရန် တောင့်တမှု၊ ဤခုနစ်ခုကို မေထုန် အငယ်စားဟု ခေါ်၏။ [သတ္တက အဂုံတ္တရ၊ မဟာယညဝဂ်၊ ဇာဏုသောဏီသုတ်။] ထိုသို့ မေထုန်အငယ်သော်မျှ မဖြစ်စေရအောင် စောင့်စည်းသူကို “အာရာစာရီ-မေထုန်မှ ဝေးစွာကျင့်သူ” ဟု ခေါ်သည်။

အနာစာရီ ပါဠိပျက်။ ။ဤပြုခဲ့သောနည်းဖြင့် ပါဠိ အနက် အဓိပ္ပာယ် စင်ကြယ်နေပါသော်လည်း ဋီကာသစ်၌ကား “အနာစာရီ” ဟူသော ပါဠိပျက်ကို တွေ့ရ၍ “န အာစရတိတိ အနာစာရီ၊ တဒါစာရိဝရဟိတောတိ အတ္ထော” စသည်ဖြင့် ဖွင့်သွားလေသည်။ ပါဠိ၌ “အနာစာရပုဒ်သည် ကုလဒူသန အနေသနမှု စသော မကောင်းသော အကျင့်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ [“တေ ဧဝရူပံ အနာစာရံ အာစရန္တိ၊ မာလာဝစ္ဆံ ရောပေန္တိပိ ရောပါပေန္တိပိ” စသည်၊ သံဃာဒီသေသံ ကုလဒူသနသိက္ခာပုဒ်။] ထိုအနာစာရကျင့်သူကို “အနာစာရီ” ဟု ခေါ်ရကား ဘုရားရှင်ကို ချီးမွမ်းသောနေရာဝယ် ထိုပုဒ်ကို သုံးစွဲဖို့ရန်မှာ လုံးဝမသင့်ပါ။ ဒူရစာရီကိုလည်း ဒူရာစာရီဟု ပါဠိပျက်ကို ယူ၍ “ဒူရော-သော၊ အာစာရော” စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုသွားသည်ကိုလည်း စဉ်းစားပါ။

ကား၊ ရာဂပရိယုဋ္ဌာနဝသေန-ရာဂ၏ ထကြွခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-ရာဂထိုးကျင့်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သဒိသတ္တာ-တူကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မိထုနာတိ-မိထုနတို့ဟူ၍၊ လဒ္ဓဝေါဟာရေဟိ-ရအပ်သော အခေါ်အဝေါ်ရှိသော မိန်းမယော ကျား နှစ်ဦးသားတို့သည်၊ ပဋိသေဝိတဗ္ဗတော-မှီဝဲထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မေထုနာတိ-မေထုနဟူ၍၊ သင်္ချ-ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂတာ-ရောက်သော၊ အသဒ္ဓမ္မာ-မသူတော်တို့၏ အကျင့်မှ၊ (ဝိရတော၌ စပ်)၊ [“မေထုနာတိ” ဟု ဗဟုဝစနန္တလည်း မရှိရ၊ ပဉ္စမုန္တလည်း မရှိရ။] ဂါမဓမ္မာတိ-ကား၊ ဂါမဝါသီနံ-ရွာ၌နေသူ လူတို့၏၊ ဓမ္မာ-အကျင့်မှ၊ [ဂါမကို “ဂါမဝါသီ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဂါမသည် အဘောဒေါပစာတည်း။]

မုသာဝါဒံ ပဟာယာတိ ဧတ္ထ-၌၊ မုသာတိ-ကား၊ ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရဿ-ချွတ်ယွင်းစေခြင်းကို ရှေးရှုပြုခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (ချွတ်ယွင်းစေလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏) အတ္တဘဉ္စနကော-စီးပွားကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ ဝစီပယောဂေါ(ဂါ)-

မိထုနာ။ ။“မိထ-သင်္ဂမေ (ပေါင်းစုံခြင်း)” ဟူသော ဓာတ်နောင် ဥနပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော မိထုနသဒ္ဓါသည် ဖိုမ အစုံဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ မိထန္တိ သံဂစ္ဆန္တိ-ပေါင်းမိကြကုန်၏၊ ထုတိ မိထုနာ၊ “ရာဂပရိယုဋ္ဌာနဝသေန သဒိသတ္တာ” ကို ကြည့်၍ မိထုနသဒ္ဓါသည် သဒိသအနက်ဟောဟုလည်း ကြံကြ၏။ [“မေထုနကတိ” ဟု မရှိရ၊ “မိထုနာတိ” ဟု ရှိရမည်။] ထို့နောက် “မိထုနေဟိ+သေဝိတဗ္ဗောတိ မေထုနော” ဟု ပြုပါ၊ (တစ်နည်း) “လဒ္ဓဝေါဟာရေဟိ ပဋိသေဝိတဗ္ဗတော” ဖြင့် “မိထုနာနံ+အယံ မေထုနော” ဟု ထုတ်တဖွဲ့တတ်ပြသည်ဟုသော်လည်း ကြံပါ။ [ရာဂပရိယုဋ္ဌာနဝသေန သဒိသဘာဝပုတ္တိယာ မိထုနာနံ+ထုဒံ မေထုနံ-ပဋ္ဌမပါရာဇိက သာရတ္ထ။]

ရာဂပရိယုဋ္ဌာန။ ။ရာဂဖြစ်သောအခါ စိတ်၌ ကုသိုလ်၏ဖြစ်ခြင်းကို ပရိ (ပရိယာဒိယိတွာ)-ထက်ဝန်းကျင် ယူ၍၊ (ဝါ)ကုန်အောင်ယူ၍+ဥဋ္ဌာနံ-အနုသယအခိုက်၌ကဲ့သို့ ငြိမ်၍မနေဘဲ ထကြွခြင်းကို “ရာဂပရိယုဋ္ဌာန” ဟု ခေါ်သည်၊ ပရိ (ပရိယာဒိယိတွာ)+ဥဋ္ဌာနံ ပရိယုဋ္ဌာနံ၊ ရာဂဿ+ပရိယုဋ္ဌာနံ ရာဂပရိယုဋ္ဌာနံ၊ ဤသို့ ရာဂ၏ ထကြွခြင်းကို “ရာဂထိုးကျင့်ခြင်း” ဟု ခေါ်ကြသည်။

တရားကိုယ်။ ။အသဒ္ဓမ္မသေဝနာဓိပ္ပာယေန ကာယဒ္ဓါရပူဝတ္တာ (မေထုန် မှီဝဲလိုသော အားဖြင့် ကာယဒ္ဓါရ၌ဖြစ်သော) မဂ္ဂေနမဂ္ဂပုဋိပတ္တိသမုဋ္ဌာဝိကာ စေတနာ-မဂ်အချင်းချင်း ကျင့်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာသည် အဗြဟ္မစရိယမည်၏၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၌ ကား “အသဒ္ဓမ္မသေဝနာဓိပ္ပာယေန ကာယဒ္ဓါရပူဝတ္တာ အဂမနိယ ဝိတိက္ကမစေတနာ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရောနာမ” ဟု အဋ္ဌသာလိနိ၌ ရှိ၏။

မုသာ။ ။မုသာတိ တတိယန္တော၊ ဒုတိယန္တော ဝါ နိပါတော၊ မိစ္ဆာပရိယာယော ကိရိယာပဓာနောတိ အာဟ-ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရဿာတိ အာဒိ-ဋီကာသစ်၊ “မုသာ” အရ မှားယွင်းသော (ပြောသည့်အတိုင်း မမှန်သော) ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာကို ရသောကြောင့် “မိစ္ဆာပရိယာယော ကိရိယာပဓာနော” ဟု ဆိုသည်။

ဝစီပယောဂသည်သော်လည်းကောင်း၊ ကာယပယောဂေါဝါ-ကာယပယောဂသည်သော်လည်းကောင်း၊ ပန-ကား၊ ဝိသံဝါဒနာဓိပ္ပာယေန-ချွတ်ယွင်းစေခြင်း၌ ဖြစ်သောအလိုဖြင့်၊ အဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (လိမ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏)၊ ပရဝိသံဝါဒက ကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ-သူတစ်ပါးကို ချွတ်ယွင်းစေတတ်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ စေတနာ-သည်၊ မုသာဝါဒေါ-မုသာဝါဒမည်၏။

ဝါဒေါ။ ။ဝဒတိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်း သိစေကြောင်း စေတနာ၊ မုသာ-ချွတ်ယွင်းသော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂဖြင့်၊ ဝါ-ကို+ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်း (သိစေကြောင်း၊ ဖြစ်စေကြောင်း) စေတနာတည်း၊ မုသာဝါဒေါ-နာ၊ [ဣမိနာ (ဤ ဝိသံဝါဒနာ ၊ပေ၊ သမုဋ္ဌာပိကာဟူသောပါဠိဖြင့်) မုသာသင်္ခါတေန ကာယဝစီပယောဂေန (တတိယန္တနိပါတ်ကို ရည်ရွယ်သည်၊) မုသာသင်္ခါတံ ဝါ ကာယဝစီပယောဂံ (ဒုတိယန္တနိပါတ်ကို ရည်ရွယ်သည်၊) ဝဒတိ ဝိညာပေတိ သမုဋ္ဌာပေတိဝါ မုသာဝါဒေါတိ အတ္ထမာဟ၊ ဋီကာသစ်၊ “ဝဒတိ ဝိညာပေတိ” ဟု တတိယန္တနိပါတ် အတွက်လည်းကောင်း၊ “သမုဋ္ဌာပေတိ” ဟု ဒုတိယန္တနိပါတ် အတွက်လည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။]

ဤအလို “မုသာဝါဒံ-ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန်၊ မမှန်ကန်သောစကားကို ပြောဆိုကြောင်း စေတနာကို” ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။ ထိုသို့ ပြောဆိုခြင်းဟူသည် သူတစ်ပါးကို သိစေခြင်း၊ သိစေတတ်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝါ-ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန် မမှန်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂဖြင့် သူတစ်ပါးကို သိစေကြောင်းဖြစ်သော စေတနာကို၊ ဝါ-ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန် မမှန်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေကြောင်းဖြစ်သော စေတနာကို” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထုတ် ပေးပါ။

ဝိသံ ၊ပေ၊ ကွာရဿ။ ။ပုရေ-မပြောမီ ရှေ့၌+ကရဏံ-ပြုခြင်း၊ ပုရေက္ခာရော-ခြင်း၊ သံဝါဒီယတေ-ကောင်းစွာပြောစေခြင်း၊ ဝါ-မှန်စွာပြောစေခြင်း၊ သံဝါဒနံ-ခြင်း၊ န+သံဝါဒနံ ဝိသံဝါဒနံ-မှန်ကန်စွာပြောဆိုစေခြင်း မဟုတ်၊ မှားမှားယွင်းယွင်း ပြောဆိုစေခြင်း၊ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ချွတ်ယွင်းစေလို၊ အသိလွဲစေလိုခြင်း (အဓိပ္ပာယ်ထုတ်)၊ ဝိသံဝါဒနဿ-ကို+ ပုရေက္ခာရော ယဿာတိ ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရော။ [ဤပါဠိဖြင့် မပြောမီရှေ့၌ လိမ်လိုသောစိတ်ရှိကြောင်းကို ပြ၏။ ကာယပယောဂေါ ဝစီပယောဂေါဖြင့်ကား ပြောဆဲ ပြောတုန်းခဏ၌ လိမ်ခြင်းကို ပြသည်။] ကမ္မပထမြောက်သော မုသာဝါဒကို ပြလို၍ “အတ္ထဘဉ္ဇနကော” ဟု မိန့်သည်။ [ကမ္မပထပုတ္တမေဝ ဒဿေတံ “အတ္ထဘဉ္ဇနကော”တိ ဝုတ္တံ၊ ပရဿ ဟိတ ဝိနာသကောတိ အတ္ထော၊-ဋီကာသစ်။]စ

အင်္ဂါ။ ။မုသာဝါဒ၏ အင်္ဂါလက္ခဏာသည် ၄ ပါးရှိ၏။ ထို အင်္ဂါလက္ခဏာဝယ် “အတထံ ဝတ္ထု”ဟူသော အင်္ဂါလက္ခဏာလည်း ပါ၏။ ဤပဌမနည်းဝယ် ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို “ဝါဒေါ-သိစေဖြစ်စေ” ဟု ဆိုသောကြောင့် “(၁) ဝိသံဝါဒနစိတ္တ၊ (၂) ကာယ ဝစီပယောဂ၊ (၃) ပရဿတဒတ္ထဝိဇာနန” ဟူသော အင်္ဂါ ၃ ပါးကိုသာ သိစေနိုင်၏။ “အတထံ ဝတ္ထု”ဟူသော အင်္ဂါလက္ခဏာကို မသိစေနိုင်၊ မပြနိုင်သေး။

အပရောနယော-အခြားတစ်နည်းကား၊ မုသာတိ-ကား၊ အဘူတံ-မဟုတ်သော၊ အတစ္ဆံ-မမှန်သော၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုတည်း၊ ဝါဒေါတိ-ကား၊ တဿ-ထိုမဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို၊ ဘူတတော-ဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (ဘာဝပ္ပဓာန)၊ တစ္ဆတော-မှန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝိညာပနံ-သိစေခြင်းတည်း၊ ဝါ-သိစေကြောင်း စေတနာတည်း၊ ပန-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ပန-ပဒတ္တမှတစ်ပါး လက္ခဏတ္ထကို ဆိုဦးအံ့၊ လက္ခဏတော-မှတ်သားအပ်သော သံဘောအားဖြင့်၊ အတထံ-မမှန်သော၊ ဝတ္ထု-ကို၊ တထတော-မှန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ပရံ-သူတစ်ပါးကို၊ ဝိညာပေတုကာမဿ-သိစေခြင်းငှာ အလိုရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (မမှန်သောဝတ္ထုကို အမှန်ဟု သိစေလိုခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်)၊ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ-ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ စေတနာ-သည်၊ မုသာဝါဒေါ-မည်၏၊ သော-ထိုမုသာဝါဒသည်၊ ယံ အတ္ထံ-အကြင် စီးပွားကို၊ ဘဉ္စတိ-ဖျက်ဆီး၏၊ တဿ-ထိုစီးပွား၏၊ အပ္ပတာယ-နည်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟန္တာယ-ကြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (များသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ မဟာသာဝဇ္ဇော။ [ဤနည်းအလို “မုသာဝါဒေါ-မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့် ပြောဆိုကြောင်း သိစေကြောင်းစေတနာ” ဟု ပေးပါ။]

အပရောနယော။ ။ အတထံဝတ္ထုဟူသော အင်္ဂါလက္ခဏာကို ပြနိုင်သော တစ်နည်းကို ပြလို၍ “အပရောနယော” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ဤနည်း၌ကား “မုသာ”အရ ကာယဝစီပယောဂကို မယူဘဲ ပြောတိုင်းမဟုတ်သောဝတ္ထုကို ယူရသောကြောင့် “အတထံဝတ္ထု”ဟူသော အင်္ဂါလက္ခဏာကိုလည်း ပြနိုင်သည်၊ ဤနည်း၌ “မုသာ(မဟုတ်မမှန်သောဝတ္ထုကို)+ ဝဒီယတိ ဝုစ္ဆတိ စေတနာတိ မုသာဝါဒေါ” ဟု ပြ။ [သူတစ်ပါး၏ အသိမှားစေလိုသော စိတ်ကို “ဝိသံဝါဒနစိတ္တံ” ဟုလည်းကောင်း၊ မိမိက အမှားကို သိစေလိုသည်အားလျော်စွာ အမှားကို သူတစ်ပါးက သိခြင်းကို “တဒတ္ထ ဝိဇာနန” ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။]

လက္ခဏတော ပေ၊ စေတနာ။ ။ “မုသာဝါဒ”အရ တရားကိုယ်သဘောကို ပြလို၍ “လက္ခဏတော” စသည်ကို မိန့်သည်။ [လက္ခဏတောတိ သဘာဝတော၊ တထာတိ တေန တထာကာရေန၊ ကာယဝစီဝိညတ္တိယော သမုဋ္ဌာပေတီတိ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ-ဋီကာသစ်။] ဤ အဖွင့်အတိုင်း တထာကို နောက်ပုဒ်နှင့် မတွဲဘဲ ပေးသည်၊ သမာသံတွဲ၍လည်း ပေးနိုင်ပါ၏။

ယမတ္ထံ။ ။ ယမတ္ထံ စသော ဤစကားဖြင့် ကမ္မပထမြောက်သော မုသာဝါဒ၏ ဥစ္စာတန်ဖိုးလိုက်၍ အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇဖြစ်ပုံကို ပြ၏၊ တန်ဖိုးချင်း တူလျှင်ကား ဥစ္စာရှင်၏ သီလစသော ဂုဏ်ငယ် ဂုဏ်ကြီးလိုက်၍ အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇဖြစ်ရပေလိမ့်မည်။ [ယဿ အတ္ထံ ဘဉ္စတိ တဿ အပ္ပဂုဏတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟာဂုဏတာယ မဟာသာဝဇ္ဇောတိ အဒိန္နဒါဓေဝိယ အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇတာ လဗ္ဘတိ-ဋီကာသစ်။]

အပိစ-သည်သာမကသေး၊ ဂဟဋ္ဌာနံ-အိမ်၌တည်သူ လူဝတ်ကြောင်တို့၏၊ (အဒါတုကာမတာ၌ စပ်)၊ အတ္တဇနော-မိမိ၏၊ သန္တကံ-ဥစ္စာကို၊ အဒါတုကာမတာယ-ပေးခြင်းငှာ အလိုမရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နတ္ထိ-မရှိပါ၊ [ရှိပါသလားဟု မေးလာသူ တောင်းလာသူအား ပြန်ပြောသော စကားတည်း၊] ဣတိ အာဒိနယပွဝတ္တော-ဤသို့ အစရှိသောနည်းအားဖြင့်ဖြစ်သော မုသာဝါဒသည်၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ သက္ခိနာ-သက်သေသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အတ္တဘဉ္ဇနတ္ထိ-စီးပွားကို ဖျက်ဆီးခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝုတ္တော-ပြောဆိုအပ်သော မုသာဝါဒသည်၊ မဟာသာဝဇ္ဇော၊ ပဗ္ဗဇိတာနံ-ရသေ့ ရဟန်းတို့၏၊ အပ္ပကမ္ပိ-အနည်းငယ်လည်းဖြစ်သော၊ တေလံဝါ-ဆီကိုသော်လည်းကောင်း၊ သပ္ပိဝါ-ထောပတ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ လဘိတွာ-ရ၍၊ ဟသာဓိပ္ပာယေန-ရယ်ရွှင်ခြင်း၌ ဖြစ်သောအလိုဖြင့်၊ [အပျက်အချော် ပြောဆိုသဖြင့်] အဇ္ဇ-ယနေ့၊ ဂါမေ-ရွာ၌၊ တေလံ-ဆီသည်၊ နဒိမညေ-မြစ်ကဲ့သို့၊ သန္တတိ-စီး၏၊ [အနည်းငယ်ရသောကြောင့် ပြောင်လှောင်၍ ပြောသော စကားတည်း၊] ဣတိ-သို့၊ ပူရဏကထာ နယေန-ဖြည့်စွက် ပြောဆိုကြောင်းနည်းဖြင့်၊ ပဝတ္တော-ဖြစ်သော မုသာဝါဒသည်၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ ပနကား၊ အဒိဋ္ဌယေဝ-မမြင်အပ်သော အကြောင်းအရာကိုပင်၊ ဒိဋ္ဌ-မြင်အပ်ပြီ၊ ဣတိ အာဒိနာ-ဤသို့ အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ဝဒန္တာနံ-ပြောဆိုသူတို့၏၊ (မုသာဝါဒေါ)၊ မဟာသာဝဇ္ဇော။

အပိစ။ ။ အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇ ခွဲရာ၌ ဆိုဖွယ်ကျန်သေးသောကြောင့် “အပိစ” စသည် မိန့်သည်၊ [ရှေ့နည်းနှင့် မတူသော တစ်နည်းကိုပြခြင်း မဟုတ်၊] လူတို့မှာ ဖြစ်တတ်သော မုသာဝါဒ၊ ရသေ့ ရဟန်းတို့မှာ ဖြစ်တတ်သော မုသာဝါဒတို့ကို ခွဲ၍ပြ၏။

ပူရဏကထာ။ ။ “ပူရဏကထာ” ဟူသည် အနည်းငယ်ဖြစ်၍ ဥဉ္ဇ (ယုတ်လျော့သော) ဆီကို စကားအားဖြင့် ဖြည့်၍ “မြစ်ကြီးကဲ့သို့” ဟု ပြောအပ်သော စကားတည်း၊ ပူရေတိတိ ပူရဏာ၊ ပူရဏာစ သာ ကထာစာတိ ပူရဏကထာ။ [အပ္ပတာယ ဥဉ္ဇဿ အတ္တဿ ပူရဏဝသေန ပဝတ္တော ကထာ ပူရဏကထာ၊ ဗဟုတရဘာဝေန ဝုတ္တကထာတိ ဝုတ္တဟောတိ၊-ဋီကာသစ်၊ အဋ္ဌသာလိနိ ယောဇနာ၌ကား “ပူရဏဿ ကထနနယေန ပဝတ္တော မုသာဝါဒေါ” ဟု ဖွင့်၏။]

မှတ်ချက်။ ။ မရှိဟု ပြောခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ပူရဏကထာနည်းဖြင့် စကားပိုစကားလျှံ (ဆီတွေ မြစ်ကြီးလို စီးနေ၏စသည်) ပြောဆိုခြင်း၌လည်းကောင်း သူတစ်ပါး အသိမှားစေလိုသော ဝိသံဝါဒနစိတ် ရှိမှသာ မုသာဝါဒဖြစ်သည်၊ ထိုစကားမျိုး ပြောရုံဖြင့်ကား မုသာဝါဒ မဖြစ်ပါ။ [အတ္တဇနော သန္တကံ အဒါတုကာမတာယတိ ဟိ ဟသာဓိပ္ပာယေနာတိစ (ဟူသောစကားကိုလည်းကောင်း) မုသာဝါဒသာမညတော (မဟုတ်မမှန် ပြောခြင်း တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်) ဝုတ္တံ၊ ဥဘယတ္ထာပိစ (အဒါတုကာမတာ၊ ဟသာဓိပ္ပာယ ၂ ပါးစုံတို့၌လည်း) ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရေနေဝ မုသာဝါဒေါ၊ န ပန ဝစနမတ္တေန-ဋီကာသစ်။]

တဿ-ထိုမှသာဝါဒ၏၊ သမ္ဘာရာ-တို့သည်၊ အတထံ-မမှန်သော၊ ဝတ္ထု-
 ဝတ္ထုလည်းကောင်း၊ ဝိသံဝါဒနစိတ္တံ-မှားမှားယွင်းယွင်း ပြောဆိုစေကြောင်း စိတ်
 လည်းကောင်း၊ ဝါ-ချွတ်ယွင်းစေကြောင်း စိတ်လည်းကောင်း၊ တဇ္ဇော-ထိုစိတ်
 အား လျော်စွာဖြစ်သော၊ ဝါယာမော-လုံ့လလည်းကောင်း၊ [တဇ္ဇောတိ တဿာ
 ရပေ၊ ဝိသံဝါဒနာနုရူပေါတိ အတ္ထော၊-ဋီကာဟောင်း၊ ဋီကာသစ်၌ တစ်မျိုး
 ဖွင့်လေ၏။] ပရဿ-သူတစ်ပါး၏၊ (လိမ်အပ်သူ၏)၊ တဒတ္ထဝိဇာနနံ-ထို
 လိမ်လိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊
 စတ္တာရော ဟောန္တိ၊ ဧကော-သော၊ ပယောဂေါ-သည်၊ သာဟတ္ထိကောဝ-
 သာဟတ္ထိကသာတည်း၊ သောစ-ထိုသာဟတ္ထိပယောဂကိုလည်း၊ ကာယေနဝါ-
 ကိုယ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကာယပဋိဗဒ္ဓေနဝါ-ကိုယ်နှင့်စပ်သော ဝတ္ထုဖြင့်
 သော်လည်းကောင်း၊ ဝါစာယဝါ-နှုတ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပရဝိသံဝါဒန
 ကိရိယာကရဏေန-သူတစ်ပါးကို ချွတ်ယွင်းစေတတ်သော အမှုအရာကို ပြုခြင်း
 အားဖြင့်၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏။

တဿ ကိရိယာယ-ထိုအမှုအရာကြောင့်၊ ပရော-တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊
 (လိမ်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်)၊ တမတ္ထံ-ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ (လိမ်လိုအပ်သော
 အကြောင်းအရာကို)၊ စေ ဇာနာတိ-အကယ်၍ သိအံ့၊ (ဧဝံ သတိ)၊ အယံ-ဤ
 ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ကိရိယာသမုဋ္ဌာပိက စေတနာကွဏ္ဍဇယေဝ-အမှုအရာကိရိယာကို ဖြစ်
 စေတတ်သော စေတနာ၏ ခဏ၌ပင်၊ မုသာဝါဒကမ္မနာ-မုသာဝါဒကံသည်၊
 ဗဇ္ဇတိ-ဖွဲ့အပ်၏၊ ပန-ဆက်၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ကာယ ကာယပဋိဗဒ္ဓဝါစာဟိ-
 ကိုယ်၊ ကိုယ်နှင့်စပ်သော ဝတ္ထု၊ နှုတ်တို့ဖြင့်၊ ပရံ-သူတစ်ပါးကို၊ ဝိသံဝါဒေတိ
 ယထာ-မှားမှားယွင်းယွင်း ပြောဆိုစေနိုင်သကဲ့သို့၊ ဝါ-ချွတ်ယွင်းစေနိုင်သကဲ့သို့၊
 တထာ-တူ၊ အဿ-ထိုသူအား၊ ဣဒံ-ဤအကြောင်းအရာကို၊ ဘာဏာဟိ-လိမ်၍
 ပြောလိုက်ပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ အာဏာပေန္တော-စေခိုင်းသည်၊ (ဟုတ္တာ)ပိ-ဖြစ်
 ၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဖြစ်လျက်လည်းကောင်း၊ [အာဏတ္ထိကပယောဂကို
 ပြသည်။]

ပဏ္ဍံ-စာလွှာကို၊ လိခိတွာ-ရေး၍၊ [နောက်၌ “ကုဠာဒီသု” ဟု အာဇာရ ရှိသော
 ကြောင့် “ပဏ္ဍံ-စာရွက်၌၊ လိခိတွာ-အက္ခရာကို ရေးခြစ်၍” ဟုလည်း ဋီကာသစ်
 ဖွင့်သေး၏၊] ပရတော-ရှေ့၌၊ (လိမ်လိုအပ်သူ၏ ရှေ့၌) နိသဇ္ဇန္တော-စွန့်လွှတ်ချ
 ထားသည်၊ (ဟုတ္တာ)ပိ-လည်းကောင်း၊ [နိသဂ္ဂိယပယောဂကို ပြသည်၊] အယံ
 အတ္ထော-ဤ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏၊ ဣတိ-သို့၊
 ကုဠာဒီသု-နံရံအစရှိသော အရပ်တို့၌၊ လိခိတွာ-၍၊ (မဟုတ်မမှန် ရေး၍)၊
 ထပေန္တော-ထားသည်၊ (ဟုတ္တာ)ပိ-လည်းကောင်း၊ [ထာဝရပယောဂကို ပြ
 သည်၊] (ပရံ-သူတစ်ပါးကို၊ ဝိသံဝါဒေတိ-နိုင်၏)၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤ
 မုသာဝါဒ၌၊ အာဏတ္ထိက နိသဂ္ဂိယ ထာဝရပိ-အာဏတ္ထိက နိသဂ္ဂိယ ထာဝရ

လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပယောဂါ-တို့သည်၊ ယုဇ္ဇန္တိ-သင့်ကုန်၏။ ပန-ထိုသို့ပင် သင့်ပါကုန်သော်လည်း၊ အဋ္ဌကထာသု-ရေးအဋ္ဌကထာတို့၌၊ အနာဂတတ္တာ-မလာကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိမံသိတွာ-စူးစမ်းနှိုင်းချိန်၍၊ (အာဏတ္တိက နိသဂ္ဂိယ ထာဝရာ-ကုန်သော၊ ပယောဂါ-တို့ကို) ဂဟေတဗ္ဗာ-ယူထိုက်ကုန်၏။

(ယော ဘဂဝါ) သစ္စံ-မှန်သော စကားကို၊ ဝဒတိ-မိန့်မြွက်တော်မူတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော ဘဂဝါ) သစ္စဝါဒီ-သစ္စဝါဒီ မည်တော်မူ၏။ သစ္စေန-မှန်သော ရှေ့စကားဖြင့်၊ သစ္စံ-မှန်သော နောက်စကားကို၊ သန္တဟတိ ဃဋေတိ-ဆက်စပ်တော်မူတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သစ္စသန္တော-သစ္စသန္တမည်တော်မူ၏။ အန္တရန္တရာ-အကြားအကြား၌၊ မုသာ-မဟုတ်မှန်သော စကားကို၊ န ဝဒတိ-မိန့်တော်မူ၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ယော ပုရိသော-သည်၊ ကဒါစိ-တစ်ရံတစ်ခါ၌၊ မုသာ-မဟုတ်မှန်သော စကားကို၊ ဝဒတိ-ပြောဆို၏။ ကဒါစိ-၌၊ သစ္စံ-မှန်သော စကားကို၊ (ဝဒတိ)၊ တဿ-ထိုယောကျ်ား၏၊ (သစ္စံ၌ စပ်)၊ မုသာဝါဒေန-မုသာဝါဒသည်၊ အန္တရိတတ္တာ-ခြားကွယ်သမှု ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သစ္စံ-မှန်သော စကားကို၊ သစ္စေန-မှန်သော စကားသည်၊ န ဃဋီယတိ-မဆက်စပ်အပ်၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊

ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ။ ။ ဤအယူက သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာဆရာ၏ အတ္တနောမတိမျှဖြစ်သောကြောင့် “ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ” ဟု ဆိုသည်။ မိမိကိုယ်တိုင် “တထာ ဣဒမဿ ဘဏာဟိတိ ဘဏာပေန္တောပိ ၊ပေ၊ ထပေန္တောပိ” ဟု ဖြစ်နိုင်ခြင်း၏အကြောင်းတို့ကို ပြုပြီးဖြစ်ရကား အထူးစိစစ်ဖွယ် မလိုတော့၊ ရှေးဆရာတို့ကို လေးစားသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တဣန္ဒြိယ အပြစ် မရောက်စေလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း “ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ” ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ [ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာတိ အတ္တနောမတိယာ သဗ္ဗဒုဗ္ဗလတ္တာ အနတ္တဣန္ဒြိယနေန ဝုတ္တံ၊ ကိဥတ္ထ ဝိစာရေတဗ္ဗကာရဏံ အတ္ထိ၊ သယမေဝ ဝိစာရိတတ္တာ၊-ဋီကာသစ်။]

သစ္စသန္တော။ ။ သန္တော၌ သံ+ဓာဓာတ်၊ အပစ္စည်းတည်း၊ သန္တဟတိ၌ကား ဓာဓာတ်ကို ဒွေဘော်ပြု၊ ဓကို ဒ၊ အာကို ရဿပြု၊ နောက် ဓကို ဟပြု၊ (ရူပသိဒ္ဓိ၌ “ဝိဒဟတိ” ရုပ်ကဲ့သို့ စီရင်လျှင် “သန္တဟတိ” ဟု ဖြစ်၏။) သန္တိပုဒ်ကဲ့သို့ ဆက်စပ်ခြင်း အနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “ဃဋေတိ” ဟု ဖွင့်သည်။ “သစ္စံ+သန္တဟတိ-သစ္စာကို ဆက်စပ်” ဟု ဆိုလျှင် “သစ္စာစကား အချင်းချင်း ဆက်စပ်” ဟု သိသာသောကြောင့် “သစ္စေန” ဟု အပိုထည့်သည်။

အန္တရိတတ္တာ။ ။ အန္တရသဒ္ဓါသည် အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် ဗျဝဓာန-(ခြားကွယ်ခြင်း) အနက်ဟောတည်း၊ ကရဓာတ်၏ အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်သော နာမဓာတ် ဟု ကြံပါ။ အန္တရိယတေ-ခြားကွယ်သမှု ပြုအပ်၏။ ဣတိ အန္တရိတံ၊ မုသားသည် ခြားကွယ်အပ်သော သစ္စာစကား။

(ထိုသို့ မှန်သောစကားအချင်းချင်း မဆက်စပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) န သစ္စ သန္ဓေ-သစ္စသန္ဓ မမည်။ ပန-အန္ဓယ၊ အယံ-ဤမြတ်စွာဘုရားသည်။ တာဒိ သော-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (သစ္စသန္ဓမမည်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်) န-မဟုတ်၊ ဇီဝိတဟေတုပိ-အသက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်သော်မှလည်း၊ [ပိသဒ္ဓါ သမ္ဘာဝနာဇောတက၊ “အခြားအကြောင်းများမှာ ဆိုဖွယ်ရာမလို”ဟု ဂရဟာဆည်း။] မုသာ-ကို၊ အဝံတွာ-မိန့်တော်မမူဘဲ၊ သစ္စေန-မှန်သော ရှေ့ စကားဖြင့်၊ သစ္စံ-မှန်သော နောက်စကားကို၊ သန္ဓဟတိယေဝ-ဆက်စပ်တော်မူ သည်သာ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သစ္စသန္ဓေ-သစ္စသန္ဓ မည်တော်မူ၏။

ထေတောတိ-ကား၊ ထိရော-စကားအရာ လွန်စွာခိုင်မြဲတော်မူ၏၊ ထိရ ကထော-ခိုင်မြဲသော စကားရှိတော်မူ၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဟိ-ချဲ့၊ ဧကော- အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလော-ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟလိဒ္ဓိရာဂေါဝိယ-နန္ဒင်းဖြင့် ဆိုးအပ်သော အရောင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထုသရာသိမိ-ဖွဲ့အစဉ်၊ နိခါတခါဏုဝိယ-စိုက်အပ် သော ငှက်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “နိက္ခိတ္တခါဏုဝိယ-ချထား အပ်သော ငှက်ကဲ့သို့လည်းကောင်း”ဟု ရှိ၏၊] အဿပိဋ္ဌေ-မြင်း၏ကျောက် ကုန်း၌၊ ထပိတကုမ္ဘဏ္ဍမိဝစ-ထားအပ်သော ဖရုံသီးကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထိရ ကထော-ခိုင်မြဲသော စကားရှိသည်၊ န ဟောတိ-မဟုတ်၊ ဧကော-အချို့သော

ထေတော။ ။ ထေတသဒ္ဓါသည် ထိရသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ထိရ၌ ထာဓာတ် (ကိရစ်ပစ္စည်း) ဖြစ်သကဲ့သို့ ထေတ၌လည်း ထာဓာတ် (တပစ္စည်း) ဖြစ်၏၊ ဣအာဂုံ၊ ထိုဣကို ဧပြု၊ ဒန္တထေဓာတ်သည် မုဒ္ဒဇ ဌာဓာတ်ကဲ့သို့ တည်တန်ခိုင်မြဲခြင်း အနက်ကို ဟော၏၊ “ခိုင်မြဲ” ဟု သာမညဆိုသော်လည်း သစ္စဝါဒီတာ၏ အရာဖြစ်သောကြောင့် ပကရဏအားလျော်စွာ စကားအရာ၌ ခိုင်မြဲကြောင်းဟု သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် “ထိရကထော တိ အတ္ထော” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွေဖွင့်သည်။ [“သစ္စတော ထေတော”တိ အာဒိသုဝိယ ထေတသဒ္ဓေါ ထိရပရိယာယော၊ ထိရဘာဝေါစ သစ္စဝါဒီတာယ အဓိကာရတ္တာ ကထာ ဝဿေန ဝေဒိတဗ္ဗောတိ အာဟာ “ထိရကထောတိ အတ္ထော”တိ၊-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဋီကာသစ်၌ “ထိတဿ ဘာဝေါတိ ဟိ ထေတော၊ ထိရဘာဝေါ၊ (ခိုင်မြဲသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ တည်တန်ခြင်းဂုဏ်၊ ထိတနောင် ဘာဝအနက်၌ ဏပစ္စည်း သက်၍ “ထေတ” ဟု ပြီးမှ) တေန ယုတ္တတ္တာ ပုဂ္ဂလော ဣဓ ထေတောနာမ (ထေတေန+ ယုတ္တော ထေတော” ဟု ပြုမှ ပုဂ္ဂိုလ်ရသည်)” ဟုဆက်၍ ဖွင့်သွားလေ၏၊ ထိုအဖွင့်ကို ကား “ထေတသဒ္ဓေါ ထိရပရိယာယော”ဟူသော ဋီကာဟောင်းစကား၊ “ထေတောတိ ထိရော”ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားတို့ဖြင့် စဉ်းစားပါ။

ဟလိဒ္ဓိရာဂေါ။ ။ ဟလိဒ္ဓိယာ-နန္ဒင်းဖြင့်၊ ဝါ-၏၊ ရာဂေါ-ဆိုးခြင်းတည်း၊ ဝါ- ဆိုးအပ်သော အရောင်တည်း၊ ဟလိဒ္ဓိရာဂေါ-ရောင်၊ ဤဟလိဒ္ဓိရာဂေါစသော ဥပမာများ သည် ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥပမာ မဟုတ်ကြ၊ စကား၏ ဥပမာများတည်း၊ နန္ဒင်းဆိုးအရောင်သည်

ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပါသာဏလေခါဝိယ-ကျောက်၌ရေးအပ်သော အက္ခရာကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ကျောက်ထက်အက္ခရာကဲ့သို့လည်းကောင်း)၊ ဣန္ဒြိယလောဝိယစ-တံခါးတိုင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထိရကထော-သည်။ ဟောတိ၊ အသိနာ-သန်လျက်ဖြင့်၊ သီသံ-ဦးခေါင်းကို၊ ဆိန္ဒုန္တေပိ-ဖြတ်ပါသော်လည်း၊ [“သီသေ-ကို၊ ဆိန္ဒုန္တေပိ-ဖြတ်အပ်ပါသော်လည်း” ဤသို့ ရှိမှ ကောင်းသည်။] ဒွေကထာ-၂ မျိုးသော စကားတို့ကို၊ န ကထေတိ-မပြော၊ အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ထေတော-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

ပစ္စယိကောတိ-ကား၊ ပတိအယိတဗ္ဗကော(ပတိယာယိတဗ္ဗကော)-ယုံကြည်ခြင်းဖြင့် ရှေးရှုရောက်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ သဒ္ဓါယိကော-ယုံကြည်ခြင်း၏ ဖြစ်ရာပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝါ-ယုံကြည်ခြင်းဖြင့် ရောထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဣတိ အတ္ထော၊

ကြာရှည်စွာ မတည်သကဲ့သို့ စကားလည်း မတည်၊ ထိုမတည်သော စကားသည် နန္ဒင်းဆိုးအရောင်နှင့် တူ၏၊ ဖွဲပုံ၌ စိုက်ထားအပ်သော ငှက်၊ မြင်းကျောက်ကုန်း၌ ထားအပ်သော ဖရံသီးတို့၏ ကြာရှည်စွာ မတည်ပုံလည်း စကား၏မတည်ပုံနှင့် တူ၏၊ ပါသာဏလေခါ၏ တည်ပုံ၊ ဣန္ဒြိယ၏ တည်ပုံကား စကား၏တည်ပုံနှင့် တူသည်။

ပစ္စယိကော။ ။ဤနေရာ၌ ဋီကာဟောင်းဝယ် အထူးမဖွင့်ပါ။ ရှေ့ အပစ္စယောပုဒ်၌ “န+ပစ္စေတိ တေနာတိ အပစ္စယော” ဟု ပြု၍ ဒေါမနဿကို အရကောက်ခဲ့၏၊ ဤ၌ကား ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောက်ဖို့ရန် “ပစ္စေတိ ဧတ္ထာတိ ပစ္စယော” ဟု ပြုရုံသာတည်း၊ ထို့နောက် သဒ္ဓါယိကော၌ ဣကကို အနက်မရှိ (တဗ္ဘာဝုတ္တိ)ကြိုသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း “ပစ္စယောယေဝ ပစ္စယိကော” ဟု ကြံပြီးလျှင် “ပစ္စယိကော-ယုံကြည်ခြင်း၏ စွဲ၍ဖြစ်ရာတည်း” ဟု ပေးပါ။ “ယုံကြည်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်” ကား အဓိပ္ပာယ်တူတည်း။

တစ်နည်း။ ။ “ပတိ-ရှေးရှု + အယိတဗ္ဗော-ရောက်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ပစ္စယိကော-ရှေးရှုရောက်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ကြံလျှင် “ပတိ+အယဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ ဣအာဂုံဖြင့် ပြီးနိုင်၏၊ ဤနည်းအတိုင်း သဒ္ဓါယိကော၌ ဋီကာတစ်နည်းကြိုသည်၊ ဤအကြံသည် တဗ္ဗပစ္စည်းဖြင့် ဖွင့်ထားသော သံဝဏ္ဏနာနှင့် ညီ၏။

ပတိယာယိတဗ္ဗကော။ ။ဤသံဝဏ္ဏနာ၌မူ အမျိုးမျိုးကွဲ၏၊ သီဟိုဠ်မူ၌ “ပတိ+အယိတဗ္ဗကော” ဟု ရှိ၍ သျာမူ၌ “ပတိယာယိတဗ္ဗကော” ဟု ရှိ၏၊ ဋီကာသစ်၌ကား “ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကော” ဟု ရှိသည်၊ ပစ္စယိကော၏ အဖွင့်ဖြစ်သောကြောင့် ထို ၃ မျိုးတွင် ပစ္စယကို “ပတိ+အယ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်သောအခါ “တဗ္ဗပစ္စည်း၊ ဣအာဂုံ၊ သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်းသက်၍ “ပတိအယိတဗ္ဗကော” ဟူသော သီဟိုဠ်မူအတိုင်း ပါဠိမှန်ဖြစ်၏၊ တိ+အန္တံ၌ တိ၏ ဣကို ဣယပြု၍ “တိယန္တံ” ဟု ဖြစ်သကဲ့သို့ ပတိမှ ဣကို ဣယပြု၍ “ပတိယာယိတဗ္ဗကော” ဟူသော သျာမူလည်း ပါဠိမှန်ပင် ဖြစ်သည်၊ အနက်မှာ နိဿယအတိုင်းပင်တည်း၊ တဗ္ဗပစ္စည်းကြောင့် “ဖြစ်အပ်=ဖြစ်ထိုက်” ဟု အနက် မဖြစ်နိုင်၊ “ရောက်အပ်-ရောက်ထိုက်” ဟု သာဖြစ်နိုင်သည်။

ဋီကာသစ်။ ။ “ပတ္တိသင်္ခါတာ သဒ္ဓါ အယတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ ပစ္စယိကောတိ အာဟ-ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကောတိ” ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် ထိုပတ္တိယာယိတဗ္ဗကောကို “ပတ္တိယာ အယိတဗ္ဗာ ပဝတ္တတဗ္ဗာတိ ပတ္တိယာယိတဗ္ဗာ၊ ယကာရာဂမေန (ယာ၌ ယအာဂုံလာသော

[ရှေးမူအလို “ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကော-ယုံကြည်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေထိုက်သော စကား ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ သဒ္ဓါယိတဗ္ဗကော-ယုံကြည်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေထိုက်သော စကားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ဣတိ အတ္ထော” ဟု ပေးပါ။] ဟိ-ချဲ့၊ ဧကစ္ဆော-အချို့သော၊ ပုဂ္ဂလော-သည်၊ ပစ္စယိကော-ယုံကြည်ခြင်းဖြင့် ရှေးရှုရောက်ထိုက် သည်၊ ဝါ-ယုံကြည်ထိုက်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဣဒံ-ဤစကားကို၊ ကေန-အဘယ်သူသည်၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သနည်း၊ (ဣတိ-ဤသို့ မေးအပ်သော်၊) အသု ကေန-ထိုမည်သူသည်၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-ပြောဆိုအပ်သော်၊ တဿ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝစနံ-စကားကို၊ မာသဒ္ဓဟထ-မယုံကြကုန်လင့်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တဗ္ဗတံ-ပြောဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတိ-ရောက်၏၊ (သူက လိမ့် တတ်သောကြောင့် ဤသို့ အပြောအဆိုခံရသည်။)

ဧကော-အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပစ္စယိကော-သည်၊ ဟောတိ၊ ဣဒံ-ကို၊ ကေန-သည်၊ ဝုတ္တံ-နည်း၊ (ဣတိ-သော်၊) အသုကေန-သည်၊ (ဝုတ္တံ)၊ ဣတိ- သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ တေန-ထိုသူသည်၊ ယဒိ ဝုတ္တံ-အကယ်၍ ပြောဆိုအပ်သည် ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဣဒမေဝ-ဤစကားသည်သာ၊ (ထိုသူပြောအပ်သော ဤ

အားဖြင့်) ဝါစာ (ဝါစာရ၏)၊ သာ ဧတဿာတိ ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကော-ယုံကြည်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော စကားရှိသူ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤအဖွင့်၌ ပစ္စယမှ ပတိကို “ပတ္တိ” ဟု ဖွင့်ခြင်း၊ ထို ပတ္တိကို အဘိဓာန် (၁၀၁၂)၌ ရောက်ခြင်း၊ သွားခြင်း၊ ခြေလျင်စစ်တပ်၊ ဤအနက် ၃ ရပ်သာရှိပါလျက် “သဒ္ဓါ” ဟု ဖွင့်ခြင်း၊ ပြောဆိုအပ်သော စကားသည် ယုံကြည်ခြင်း သဒ္ဓါဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သည် မဟုတ်၊ ယုံကြည်ခြင်းသဒ္ဓါသည် ကြားသူသန္တာန်၌သာ ဖြစ်၍ စကားကား ပြောဆိုသူသန္တာန်၌ ဖြစ်ခြင်း၊ ဤသို့ သဒ္ဓယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိ ၂ မျိုးလုံး မရှိခြင်း ကြောင့် ဋီကာသစ်အဖွင့်ကို စိစစ်ကြပါကုန်။

သဒ္ဓါယိကော။ ။ “သဒ္ဓါယိတဗ္ဗကောတိ အတ္ထော” ဟု စာအုပ်တို့၌ တွေ့၏။ ထို ပါဠိသည် သုံးစွဲရိုး မဟုတ်ပါ။ တိကဂုံတ္တရ၊ ဒုတိယပံ၊ မဟာဝဂ္ဂ (၁၀)သုတ်၊ မူလပံ၊ စူဠ ဟတ္ထိပဒေါပမသုတ် အဋ္ဌကထာတို့၌ “သဒ္ဓါယိကော” ဟုချည်း ရှိကြပါသည်။ ထိုဋီကာ များနှင့်တကွ ဤဋီကာဟောင်းလည်း “သဒ္ဓါ အယတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္တာတိ သဒ္ဓါယော၊ သဒ္ဓါယောဧဝ သဒ္ဓါယိကော၊ ယထာ ဝေနယိကောတိ” ဟု ပဌမဖွင့်၏။ ဤအလို ဣက အနက်မရှိ၊ ထို့နောက် “ဏျပစ္စည်းမှ ယကို ကပြု” ဟု ကြံ၍ “သဒ္ဓါယ ဝါ အယိတဗ္ဗော (ရောက်ထိုက်၏) ဣတိ သဒ္ဓါယိကော” ဟု ဝစနတ္ထနှင့် “သဒ္ဓေယျောတိ အတ္ထော” ဟု အဘိဓေယျတ္ထကိုပါ ဖွင့်သည်၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း သဒ္ဓါယိကောသာ ပါဠိမှန်ဟု မှတ်ပါ။

ဆိုလိုရင်းကား။ ။ ပတိအယိတဗ္ဗကောဝယ် “ပတျာယိတဗ္ဗကော” ဟုလည်း မူကွဲရှိ ပါလိမ့်မည်၊ ထိုပတျာယိတဗ္ဗကောကို မြန်မာဖတ်သံအတိုင်း “ပတ်တယာ” ဟု ဖတ်ရာမှ “ပတ္တိယာယိတဗ္ဗကော” ဟု ဖြစ်သွားဟန်တူပါသည်။ ထိုပတ္တိယာယိတဗ္ဗကောနှင့် အသွား တူအောင် တဗ္ဗပစ္စည်းထည့်၍ “သဒ္ဓါယိတဗ္ဗကော” ဟုလည်း ပြောင်းလွှဲလိုက်ကြဟန် တူပါသည်။

စကားသည်သာ၊) ပမာဏံ-ပမာဏတည်း၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ (ထိုသူ၏ စကားကို ကြားရပြီးရာယခုအခါ၌၊) ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ-စူးစမ်းနှိုင်းချိန်ဖွယ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ ဣဒံ-ဤစကားသည်၊ ဝါ-ဤအကြောင်းအရာသည်၊ ဧဝမေဝ-ဤသူပြောအပ်သည့်အတိုင်းသာတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိ၊ [သူက မလိမိတ်သောကြောင့် သူပြောသည့်အတိုင်း မှတ်ပါ-ဟူလို၊] အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပစ္စယိကော-ပစ္စယိကဟူ၍၊ ပုစ္ဆတိ-၏၊ အဝိသံဝါဒကော လောကဿာတိ-ကား၊ တာယ သစ္စဝါဒိတာယ-ထိုမှန်သောစကားကို ဆိုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ လောကံ-လူအပေါင်းကို၊ န ဝိသံဝါဒေတိ-ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် မပြောဆိုစေတတ်၊ ဝါ-မချွတ်ယွင်းစေတတ်၊ ဣတိ အတ္ထော။

ပိသုဏံ ဝါစံ ပဟာယာတိ အာဒိသု-ပိသုဏံ ဝါစံ ပဟာယ အစရိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတုဗ္ဗော) ယာယ ဝါစာယ-အကြင်စကားဖြင့်၊ (ကရောတိ၌ စပ်)၊ ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ တံ ဝါစံ-ထိုဂုံးတိုက်စကားကို၊ ဘာသတိ-ပြော၏၊ တဿ-ထိုပြောရာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဟဒယေ-စိတ်၌၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ (မိမိဟူသော ပြောသူ၏) ပိယဘာဝံ-ချစ်အပ်သူ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပရဿ-သူတစ်ပါး၏၊ သုညဘာဝံစ-အချစ်မှ ကင်းဆိတ်သူ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏၊ သာ (ဝါစာ)-သည်၊ ပိသုဏာဝါစာ-မည်၏။

အဝိသံဝါဒကော လောကဿ။ ။ယခုခေတ်၌ မုသားပြောသူတွေ၊ အလုပ်အားဖြင့် လှည့်စားနေသူတွေ ထိပ်တန်းပုဂ္ဂိုလ်မှစ၍ အလွန်များနေ၏။ စကားဖြင့် ပြောရုံသာမက အလုပ်အားဖြင့် လှည့်စားခြင်းသည်လည်း လောကကို အထင်မှာစေခြင်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် သူများအထင်ကြီးအောင် ဟန်လုပ်၍နေသော သူတော်ယောင်ကြီးများ၊ တိုင်းသူပြည်သားကိုဖြစ်စေ ဆိုင်ရာလူအများကိုဖြစ်စေ အထင်မှာအောင် ပြောဆိုပြုလုပ်နေသော လူကြီးလူကောင်းများ၊ မိမိမယုံကြည်သောအရာကို သူတစ်ပါး ယုံကြည်အောင် ဟောပြောနေသော ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များကို “ဝိသံဝါဒကော လောကဿ-လောကကို လှည့်စားတတ်သူ” ဟူ၍ချည်း မှတ်ပါ။

တဿ ဩပေ ကရောတိ။ ။“ပိယဘာဝံ သုညဘာဝံ ကရောတိ”ကို ကြည့်၍ ပိသုဏာ၌ “ပိယသုညကရဏာ” ဟု ဆိုလိုလျက် မလိုအပ်သောအက္ခရာတို့ကို ချေ၍ “ပိသုဏာ” ဟု ကြွင်းသည်ဟု သိပါ။ “ပိယောစ+သုညံစ ပိယသုညံ၊ ပိယသုညံ+ကရောတိတိ ပိယသုညကရဏာ” ဟု ပြု၊ ပိယသုညတို့၌ ဘာဝပွဇာန၊ ဘာဝလောပကြိစေလို၍ ပိယံကို “ပိယဘာဝံ” ဟုလည်းကောင်း၊ သုညံကို “သုညဘာဝံ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။ (တစ်နည်း) ပိသတိ-ညီညွတ်နေသူတို့ကို ကွဲပြားအောင် ကြိတ်ချေတတ်၏၊ ဣတိ ပိသုဏာ၊ ပိသဓာတ်၊ ဥန ပစ္စည်းဖြင့် သက္ကတ၌ “ပိသုနာ” ဟု ရှိသည်။

အတ္တနော ပရဿ။ ။ဦးဒတ္တက ဦးနာဂ၏အပြစ်ပြောသည်ကို ဦးတိဿသည် ကြား၏။ ထိုအခါ ဦးတိဿသည် ဦးဒတ္တနှင့် ဦးနာဂတို့ ကွဲပြားစေလို၍ (သို့မဟုတ်) ဦးနာဂက “မိမိကို သတိပေးဖော်ရပေသည်” ဟု ချစ်စေလို၍ ဦးနာဂထံ သွားပြီးလျှင်

[ပါဠိတော်၌ ပိသုဏဝါစာအတွက် “ဣတော သုတွာ န အမုတြ အက္ခာတာ” စသည်ဖြင့် ရှိသေးသော်လည်း ထိုပါဠိတော် အစဉ်အတိုင်း မဖွင့်သေးဘဲ အဘိဓမ္မာ အဋ္ဌကထာစသော အခြားအဋ္ဌကထာတို့၌ ပိသုဏဝါစာ ဖရုသဝါစာ သမ္ပပ္ပလာပ ပုဒ်သုံးရပ်ကို ဆက်စပ်၍ ဖွင့်ထားသည်အားလျော်စွာ ဤအဋ္ဌကထာ ၌လည်း ထိုအတိုင်း ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ယာယ ပန အတ္တာနမ္ပိ ပရမ္ပိ” စသည် ကို မိန့်သည်။] ပန-ကား၊ ယာယ-အကြင်စကားဖြင့်၊ အတ္တာနမ္ပိ-မိမိကိုလည်း ကောင်း၊ (ဖရုသဝါစာ ပြောဆိုသူတည်းဟူသော မိမိကိုလည်းကောင်း၊) ပရမ္ပိ- သူတစ်ပါးကိုလည်းကောင်း၊ (အပြောခံရသူ၊ ကြားရသူကိုလည်းကောင်း၊) ဖရုသံ-ကြမ်းတန်းသည်ကို၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏၊ (အယံ-ဤစကားသည်၊ ဖရုသဝါစာ-ဖရုသဝါစာမည်၏၊) ယာဝါစာ-အကြင်စကားသည်၊ သယမ္ပိ- ကိုယ်တိုင်လည်း၊ (ဖရုသဝါစာ ကိုယ်တိုင်လည်း၊) ဖရုသာ-ကြမ်းတန်း၏၊ ကဏ္ဍ သုခါ-နားတို့၏ ချမ်းသာကြောင်းသည်၊ ဝါ-နားတို့ကို ချမ်းသာစေတတ်သည်။

ဦးဒတ္တ၏ အပြစ်ပြောစကားကို ပြော၏၊ ထိုသို့ ပြောခြင်းသည် မိမိကို ချစ်အောင်လည်း ပြု၊ ဦးဒတ္တ၏အပေါ်၌ ဦးနာဂ၏ အချစ်ကင်းဆိတ်အောင်လည်း ပြုရရောက်သည်။ ထို့ကြောင့် အတ္တနော ပိယဘာဝံ၌ “အတ္တနော” အရ ဂုံးတိုက်သော ဦးတိဿကို ယူ၍၊ “ပရဿ” အရ ဦးနာဂ၏အပြစ်ကို ပြောသော ဦးဒတ္တကို ယူပါ။ [ပရဿာတိ ယံ ဘိန္နိတံ တံ ဝါစံ ဘာသတိ၊ တဿ၊-ဋီကာ။]

ယာယ ပေ၊ ကရောတိ။ ။ ဖရုံသံ ကရောတိတိ ဖရုသကရဏာ၊ ဒေါသထွက်အောင် ကြမ်းတန်းအောင် ပြုတတ်သောကြောင့် ဆဲဆိုမှုစကားကို “ဖရုသကရဏာ” ဟု ဆိုလိုလျက် ကရဏပုဒ်ကိုချေ၊ (တစ်နည်း) ဆဲသောအခါ ဆဲသူမိမိ၌လည်းကောင်း၊ အဆဲခံရသော သူတစ်ပါး၌လည်းကောင်း ဒေါသအစွမ်းကြောင့် ကြမ်းတန်းမှု ဖရုသာဖြစ်၏၊ ထိုဖရုသာ သည် ဆဲဆိုမှုကြောင့် ဖြစ်ရကား အကျိုးဖရုသာ၏အမည်ကို အကြောင်းစကားပေါ်၌ တင်စား၍ ကြမ်းတန်းသော စကားကိုလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် “ဖရုသာ” ဟု ခေါ်ရသည်။ [ဧတ္ထ ပန ပဌမနယေ ဖရုသံ ကရောတိတိ ဝစနတ္ထေနဝါ၊ ဖလူပစာရေနဝါ ဝါစာယ (စကား အပေါ်၌) ဖရုသသဒ္ဒပ္ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊-ဋီကာသစ်။]

ယာဝါစာ သယမ္ပိ ဖရုသာ။ ။ ဤနည်း၌ စကားလုံးကိုယ်တိုင်ပင် ကြမ်းတန်း သောကြောင့် ဖရုသာအမည် ရ၏၊ ထိုဖရုသာအမည်သည် ဥပစာမတင်ရဘဲ ပင်ကိုယ် သဘောအတိုင်း အထင်ရူဇီအားဖြင့် ရအပ်သော အမည်တည်း၊ (တစ်နည်း) ဆဲဆိုခြင်း၏ အကြောင်းမှာ ဒေါသတည်း၊ ထိုအကြောင်းဒေါသ၏ ဖရုသအမည်ကို အကျိုးစကားပေါ်၌ တင်စား၍ အကျိုးစကားကိုလည်း ကာရဏပစာရအားဖြင့် “ဖရုသာ” ဟု ခေါ်သည်။ [ဒုတိယနယေ မမ္မစ္ဆေဒနဝသေန (နာကြီးဖွယ်ကောင်းသော ဇာတိ ဂေါတ္တစသည်ကို ဖြတ် တောက် ဆဲဆိုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ပဝတ္တိယာ ဧကန္တနိဋ္ဌရတယ ရူဠိသဒ္ဒဝသေန သဘာ ဝေန (အထင်ရူဠိသဒ္ဒါဖြစ်သည့်အတွက် ဥပစာမတင်ရဘဲ ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့်သော် လည်းကောင်း) ကာရဏပစာရေနဝါ ဖရုသသဒ္ဒပ္ပဝတ္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊-ဋီကာသစ်။]

(နားဝင်ချိုသည်)။ နေဝံ ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဟဒယင်္ဂမာ-စိတ်နှလုံးသို့ရောက်သည်။ (နှလုံးအသဲ စွဲလောက်သည်)။ န ဟောတိ၊ အယံ-ဤစကားသည်၊ ဖရသဝါစာ-မည်၏။

ယေန-အကြင်စကားဖြင့်၊ သမ္ပ-စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အကြောင်းအရာကို၊ နိရုတ္တကံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်မရှိသော အကြောင်းအရာကို၊ ပလပတိ-(အမျိုးမျိုး အစားစား) အပြားအားဖြင့် ပြောဆိုတတ်၏။ သော-ထို စကားသည်၊ သမ္ပပ္ပလာပေါ-မည်၏။ တေသံ (ပိသုဏဝါစာ ဖရသဝါစာ သမ္ပပ္ပ လာပါနံ)-ထိုပိသုဏဝါစာ ဖရသဝါစာ သမ္ပပ္ပလာပတို့၏၊ မူလဘူတာ-အရင်းခံ ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ စေတနာပိ-စေတနာသည်လည်း၊ ပိသုဏဝါစာဒိနာမမေဝ-

နေဝံ ပေ၊ ဟဒယင်္ဂမာ။ ။နေဝံ ကဏ္ဍသုခါ၊ န ဟဒယင်္ဂမာတို့ကား ကြမ်းတန်းပုံကို သရုပ်ဖော်သော စကားတည်း။ ဆဲဆိုသော စကားလုံးက ကြမ်းတန်းလှသောကြောင့် ကြားရ သောနားလည်း မချမ်းသာ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်က မကောင်းလှသောကြောင့် စိတ်နှလုံးသို့ လည်း မသက်ဝင်ပါ-ဟုလို။ [သုခန္တိ ဧတာယာတိ သုခါ၊ ကဏ္ဍာနံ+သုခါ ကဏ္ဍသုခါ၊ (တစ်နည်း) သုခယတီတိ သုခါ၊ ကဏ္ဍေ + သုခါ ကဏ္ဍသုခါ၊ ဟဒယံ+ဂစ္ဆတီတိ ဟဒ ယင်္ဂမာ။]

သမ္ပပ္ပလာပေါ။ ။သံ (ဟိတသုခံ) ဖလတိ ဝိနာသေတီတိ သမ္ပံ၊ သံပုဗ္ဗ ဖလဓာတ်+ ကွိပစ္စည်း၊ သံအတွက် “ကောင်း”ဟူသည် စီးပွားချမ်းသာတည်း။ ထို့ကြောင့် သံကို “ဟိတသုခံ” ဟုလည်းကောင်း၊ ဖလဓာတ်သည် ဝိနာသအနက်ကို ဟောသောကြောင့် “ဝိနာ သေတီ” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။ ပလပတိ ဧတေနာတိ ပလာပေါ၊ (ပ-အပြားအားဖြင့်၊ ဝါ-အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ+လပ-ပြောဆိုခြင်း၊) သမ္ပဿ+ပလာပေါ သမ္ပပ္ပလာပေါ၊ စီးပွား ချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အကြောင်းအရာ (သမ္ပ) ဟူသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်မရှိသော အကြောင်းအရာတည်းဟု သိစေလို၍ “နိရုတ္တကံ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွေဖွင့်၏။

တစ်နည်း။ ။ ပလာပသဒ္ဓါသည် အနှစ်အဆန် မပါသော ဖွဲ၊ စပါးဖျင်းကို ဟော၏။ ကွက်စိပ်ဆရာ၊ လူပျက်စသည်တို့ ရယ်စရာ မောစရာပြောအပ်သော အကြောင်းအရာလည်း အနှစ်အဆန်နှင့်တူသော အနက်အဓိပ္ပာယ် မပါသောကြောင့် ဖွဲ၊ စပါးဖျင်းနှင့်တူရကား “သမ္ပပ္ပလာပ” ဟု ခေါ်သည်။ ဤနည်းအလို “သမ္ပစ-(နားထောင်သူ၏) စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်တတ်သည်လည်းဟုတ်၏+တံ+ ပလာပေါစ-ဖွဲ၊ အဖျင်းနှင့်တူသည်လည်းဟုတ်၏။ ဣတိ သမ္ပပ္ပလာပေါ” ဟု ပြုပါ။ ထို့ကြောင့် သမ္ပပ္ပလာပကို “ပိန်ဖျင်းသော (စပါးပိန် စပါးဖျင်းနှင့်တူသော) စကားဟု မြန်မာပြန်ကြသည်။

ပိသုဏဝါစာဒိနာမမေဝ။ ။ဝစန္တိ ဧတာယာတိ ဝါစာ (စေတနာ)၊ ပိသုဏာယ- ကို၊ ဝါစာ-ပြောင်းကြောင်းစေတနာတည်း။ ပိသုဏဝါစာ၊ ဤသို့သမာသ်တွဲလျှင် စေတနာ သည် မုချအားဖြင့် ပိသုဏဝါစာမည်၏။ “ပိသုဏာ+ဝါစာ” ဟု ဝါကျခွဲလျှင်ကား အကျိုး ပိသုဏဝါစာ (စကားလုံး) ၏ အမည်ကို အကြောင်းစေတနာ၌ တင်စားသော ဖလပုစာရ အမည်တည်း။ [သမာသဝိသယေ ဟိ မုချဝသေန အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော၊ ဗျာသဝိသယေ ဥပစာရဝသေနာပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ဋီသစ်။]

ပိသုဏဝါစာ အစရှိသောအမည်ကိုပင်၊ လဘတိ-ရ၏၊ စ-ဆက်၊ ဣမ-ဤစုဋ္ဌသီလ၌၊ သာ ဒေ-ထိုစေတနာကိုသာ၊ အဓိပ္ပေတာ-အလိုရှိအပ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏၊ [“ပဟာယာ”တိ အာဒိဝစန သန္နိဓာနတော တဿာယေဝစ ပဟာတဗ္ဗတာ ယုတ္တိတော (ပဟာယ အစရှိသောသဒ္ဒါ၏အနီး၌ တည်နေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုစေတနာကိုသာ ပယ်သင့်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း) အဓိပ္ပေတာတိ အတ္ထော၊-ဋီကာ။]

တတ္ထ-ထိုပိသုဏဝါစာ ဖရုသဝါစာ သမ္ပပ္ပလာပတို့တွင်၊ သံကိလိဋ္ဌစိတ္တဿ-အဘိဇ္ဇာ ဣဿာ စသည်တို့ကြောင့် ညစ်နွမ်းသောစိတ်ရှိသူ၏၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့၏၊ ဘေဒါယဝါ-ကွဲပြားခြင်းငှာသော်လည်းကောင်း၊ အတ္တဇော-မိမိ၏ ပိယကမ္မတာယဝါ-ချစ်ခြင်းကို အလိုရှိသူ၏အဖြစ်ငှာသော်လည်းကောင်း ကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ-ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ စေတနာ-သည်၊ ပိသုဏဝါစာ-မည်၏၊ သာ-ထိုပိသုဏဝါစာသည် ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဘေဒံ-ကွဲပြားခြင်းကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ တဿ-ထိုကွဲပြားအောင်ပြုရာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အပ္ပဂုဏတာယ-နည်းသောဂုဏ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟာဂုဏတာယ-ကြီးသောဂုဏ်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟာသာဝဇ္ဇော။

တဿာ-ထိုပိသုဏဝါစာ၏၊ သမ္ဘာရာ-တို့သည်၊ ဘိန္ဒိတဗ္ဗော-ခွဲထိုက်သော ပရော-သူတစ်ပါးလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောအပ်သော်၊ (ဤသို့ဂုံးတိုက်စကားကို ပြောလိုက်လျှင်၊) ဣမေ-ဤသူတို့သည်၊ နာနာ-အသီးသီးတို့သည် ဝါ-ကွဲပြားကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတံ၊ ဝိနာ-ကွဲကွာကုန်သည်၊ ဘင်ဿန္တိ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဘေဒပရေက္ခာရတာဝါ-ကွဲပြားခြင်းကို ရှေးရှုပြုခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောအပ်သော်၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဝါ-ကို၊ ပိယော-ချစ်အပ်သည်၊ ဘဝိဿာမိ-အံ့၊ ဝိဿာသိကော-အကျွမ်းဝင်ခြင်းရှိသူသည်၊ (ဘဝိဿာမိ)၊ ဣတိ-သို့၊ ပိယကမ္မတာဝါ-ချစ်ခြင်းကို အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ တဇ္ဇော-ထိုဂုံးတိုက်ခြင်းအား လျော်စွာဖြစ်သော ဝါယာမော-လုံ့လလည်းကောင်း၊ တဿ-ထိုပြောဆိုအပ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တဒတ္ထဝိဇာနနံ-ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ စတ္တာရာ-တို့သည်၊ ဟောန္တိ။

ပရေသံ ပေ၊ ပိယကမ္မတာယဝါ။ ။ တချို့ဂုံးတိုက်ရာ၌ ထိုသူနှစ်ယောက် ကွဲသွားခြင်းကိုသာ အလိုရှိ၏၊ မိမိကိုချစ်ဖို့ မလို၊ တချို့ဂုံးတိုက်ရာ၌ကား မိမိကိုချစ်ဖို့ လိုလား၏ ထိုသူနှစ်ယောက် ကွဲသွားခြင်းကို မလို၊ တချို့ဂုံးတိုက်ရာ၌ ထိုသူနှစ်ယောက်လည် ကွဲစေလို၏၊ မိမိကိုလည်း ချစ်စေလို၏၊ ထို့ကြောင့် ဝါသဒ္ဒါသည် ဝိကပ်လည်း မမြဲ သဗုဗုဗုဗုလည်း မမြဲပုံကိုပြသော အနိယမတ္တတည်း။ [ဤအနိယမတ္တကိုပင် တချို့နေရာ၌ ဝိကပ်ဟု ယူဟန်တူသည်။]

ဣမေသံ ဘေဒါယာတိ-ကား၊ ဣတောတိ-ဣတောဟူ၍၊ (တစ်နည်း) ဣတော သုတ္တာတိ-ဣတော သုတ္တာဟူ၍၊ ဝုတ္တာနံ-ဆိုအပ်ပြီးကုန်သော၊ ယေသံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သန္တိကေ-အထံ၌၊ သုတံ-ကြားအပ်ပြီ၊ တေသံ-ထိုကြားခဲ့ရာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဘေဒါယ-ထိုသူတို့နှင့် ကွဲပြားခြင်းငှာ၊ (အက္ခာတာ-ပြောတော်မူတတ်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်)၊ ဘိန္နာနံဝါ သန္ဓာတာတိ-ကား၊ ဒွိန္ဒံ-၂ ယောက်ကုန်သော၊ မိတ္တာနံဝါ-မိတ်ဆွေတို့သော်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ သမာနုပဇ္ဈာယကာဒိနံဝါ-သမာနုပဇ္ဈာယက အစရှိသည်သော်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-တူသောဥပဇ္ဈာယ်ရှိသူ အစရှိသည်သော်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကေနစိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ကာရဏေန-အကြောင်းကြောင့်၊ ဘိန္နာနံ-ကွဲပြားသူတို့ကို၊ ဝါ-ကွဲပြားသူတို့တွင်၊ ဧကမေကံ-တစ်ယောက် တစ်

ဣတောတိ ဝုတ္တာနံ။ ။ “ဣတော သုတ္တာ န အမုတြ အက္ခာတာ ဣမေသံ ဘေဒါယ” ဟူသော ပါဠိတော်၌ “ဣမေသံ” အရ “အဘယ်သူများကို ယူရပါမည်နည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယေသံ ဣတောတိ ဝုတ္တာနံ ၊ပေ၊ တေသံ” ဟု ဖွင့်သည်။ “ဣတော သုတ္တာ” တုန်းက “ဣတော” ဟု ဆိုအပ်ခဲ့သူတို့ကို “ဣမေသံ” အရ ယူပါ-ဟုလို၊ ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ ပါဠိတော်၌ “ဣတော-ဤသူတို့မှ (ဤသူတို့အထံမှ)၊ သုတ္တာ-ကြားရ၍၊ (အပြစ်ပြောအပ်သော စကားကို ကြားရ၍)၊ ဣမေသံ-ဤသူတို့၏ (အပြစ်ပြောသူတို့၏)၊ ဘေဒါယ-ကွဲပြားခြင်းငှာ (အပြစ်ပြောခံရသူတို့နှင့် ကွဲပြားခြင်းငှာ)၊ အမုတြ-ထိုအရပ်၌ (ထိုသူတို့အထံ၌)၊ န အက္ခာတာ-ပြောတော်မူတတ်သည်၊ (ဟောတိ)” ဟု ပေးပါ။

မူကွဲ၊ အဖွင့်လွဲ။ ။ “ဣတောတိ ဝုတ္တာနံ” နေရာဝယ် ဣတိသဒ္ဓါ မပါဘဲ “ဣတော ဝုတ္တာနံ” ဟု ရေးစာအုပ်တစ်ချို့၌ ရှိ၏။ ထိုပါဠိကိုယူ၍ ဋီကာသစ်၌ “ဣတောတိ ဣပေဒေသေ၊ ဝုတ္တာနံ ယေသံ” ဟု အဖွင့်လွဲလေသည်။ ဤသို့ အခြားနေရာတို့၌ ဣတိသဒ္ဓါ ပါ-မပါ မူကွဲသော်လည်း မူလပံ၊ စူဠဟတ္ထိပဒေါပမသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား “ဣတော သုတ္တာတိ ဝုတ္တာနံ” ဟု ဣတိသဒ္ဓါပါရှိမျှမက တွဲဘက် သုတ္တာပုဒ်ကိုပါ ထည့်၍ဖွင့်ထားသောကြောင့် သာ၍ သေချာပါပေသည်။

ဣမေသံ၊ တေသံ။ ။ ပါဠိတော်၌ ဣမေသံပုဒ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ “ယေသံ ၊ပေ၊ တေသံ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ဖွင့်ရာ၌ ကွဲပြားအောင် ခွဲရသူတို့မှာ မျက်မှောက် မဟုတ်ကြ၊ ထို့ကြောင့် မျက်ကွယ်အနက်ကို ညွှန်ပြသော “တေသံ” သဒ္ဓါဖြင့် ဖွင့်ခြင်းဟု မှတ်ပါ။ မျက်ကွယ်ဖြစ်သော်လည်း “ဣတော” ဟု စတည်အပ်သော စကားနှင့် အရတူသောကြောင့် စိတ်ထည်း၌ မျက်မှောက်အနီးကဲ့သို့ ဖြစ်နေရကား ပါဠိတော်၌ “ဣမေသံ” ဟု မျက်မှောက်အနီးအားဖြင့် ညွှန်ပြရသည်။ [ဣမသဒ္ဓါသည် အနီးမျက်မှောက်အနက်ကို ဟော၍၊ တသဒ္ဓါကား အဝေးမျက်ကွယ်အနက်ကို ဟောသည်။]

ဒွိန္ဒံ ၊ပေ၊ အနုကတ္တာ။ ။ ဒွိန္ဒံကို မိတ္တာနံ သမာနုပဇ္ဈာယကာဒိနံတို့၌ စပ်၊ နိဒဿနနည်းအားဖြင့် “ဒွိန္ဒံ” ဟု ဆိုထားသည်။ စေ့စပ်မှုကို ပြုရာ၌ကား နှစ်ယောက်သာမက အများကိုလည်း ပြုနိုင်ပါ၏။ ဘိန္နာနံကို သန္ဓာနံ၌ ယုပစ္စည်း၏ ဆဋ္ဌိကံအဖြစ်ဖြင့် ပဓာန၊

ယောက်သို့၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ-ချဉ်းကပ်၍၊ ဤဒိသေ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ကုလေ-အမျိုး၌၊ (ဆွေကြီးမျိုးကြီး၌)၊ ဇာတာနံ-ဖြစ်ကြရကုန်သော၊ တုမှာကံ-အသင်မိတ်ဆွေ ။ ယောက်တို့အား၊ (န ယုတ္တံ၌စပ်)၊ ဧဝံ ဗဟုဿုတာနံ-ဤသို့ များသော သုတရီကုန်သော၊ (သို့ကလောက်များသော သုတရီကုန်သော)၊ တုမှာကံ-အသင် သမာနုပဇ္ဈာယက အစရှိသူတို့အား၊ ဤဒိ-ဤသို့ကွဲပြားခြင်း သည်၊ န ယုတ္တံ-မသင့်ပါ၊ ဣတိ အာဒိနိ-ဤသို့အစရှိသော စကားတို့ကို၊ ဝတ္တာ-ပြော၍၊ သန္ဓာနံ-စေ့စပ်မှုကို၊ ကတ္တာ-ပြုတော်မူတတ်သည်၊ အနုကတ္တာ-လျော်စွာ ပြုတော်မူတတ်သည်၊ (ဟောတိ)။

အနုပုဒါတာတိ-ကား၊ သန္ဓာနာနုပုဒါတာ-စေ့စပ်ခြင်းအားလျော်သော အားကို ပေးတော်မူတတ်သည်၊ (တစ်နည်း) သန္ဓာနာနုပုဒါတာ-စေ့စပ်ခြင်းကို အစဉ်လိုက်၍ ယူတော်မူတတ်၊ စောင့်ရှောက်တော်မူတတ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဒွေ-၂ ယောက်ကုန်သော၊ ဇနေ-လူတို့ကို၊ သမဂ္ဂေ-ညီညွတ်နေသည်တို့ကို၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ ဧဝံပေ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ ကုလေ-၌၊ ဇာတာနံ-ကုန်သော၊

နိဒ္ဒါရဏအဖြစ်ဖြင့် ဧကမေကံ၌ အပဓာနစပ်ပါ၊ ပါဠိတော်၌ကား ဘိန္နာနံကို သန္ဓာတာ၌ တုပစ္စည်း၏ ဆဋ္ဌိကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ရသည်။ “ဧကမေကံ ၊ပေ၊ ကတ္တာ”ကား စေ့စပ်ပေးပုံကို ပြသော အာကာရစကားတည်း၊ “ဤဒိသေ ကုလေ ဇာတာနံ”သည် မိတ်ဆွေနှစ်ယောက် အား ပြောပုံဖြစ်၍ “ဧဝံ ဗဟုဿုတာနံ”ကား သမာနုပဇ္ဈာယက စသူတို့အား ပြောပုံတည်း၊ “စေ့စပ်မှုကိုပြု”ဟူသည် သူတို့နားဝင်လောက်အောင် လျော်စွာပြုခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် သန္ဓာနံ ကတ္တာကို “အနုကတ္တာ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်ဟု ဋီကာသစ်ဆိုသည်။ [စူဠဟတ္ထိ ပဒေါပမသုတ်-အဋ္ဌကထာ၌ကား ဤအနုကတ္တာပုဒ်မပါ။]

အနုပုဒါတာ။ ။ “အနုဗလပုဒါတာ၊ အနုဝတ္တနဝသေန ဝါ ဒါတာ”ဟု ဋီကာတို့ နှစ်နည်းဖွင့်ကြ၏၊ အနုသဒ္ဓါ၏ အနုရူပ-အနုဝတ္တနအနက်တို့ကို ဖွင့်ခြင်းတည်း၊ ထိုအဖွင့် အားလျော်စွာ အနုဗလအတွက် “အဘယ်အား+လျော်သောအား”ပါနည်းဟုလည်းကောင်း၊ အနုဝတ္တနအတွက် “အဘယ်သို့ အစဉ်လိုက်ပါသနည်း”ဟုလည်းကောင်း မေးဖွယ်ရှိ၏၊ ဒါဓာတ်၏ သမ္ပဒါနိကား ပါဠိတော်၌ “သဟိတာနံ”ဟု တိုက်ရိုက်ပါ၏၊ ထို “သဟိတ= သဟ+ဣတ(တကွဖြစ်)”ဟူသည် ညီညွတ်ခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ညီညွတ်ပြီး သော သဟိတတို့အား နောက်ထပ် စေ့စပ်စကားကိုလည်းကောင်း၊ စေ့စပ်ကြောင်းအလုပ် များကိုလည်းကောင်း၊ ပြောဆိုပြုလုပ်ပေးခြင်းသည် အနုဗလကို ပေးရာရောက်သောကြောင့် “သန္ဓာနာနုပုဒါတာ”ဟု သန္ဓာနုပုဒ်ကိုထည့်၍ ဖွင့်သည်၊ ဤအနုဗလပုဒါတာ၌ ဒါဓာတ် သည် ဒါနအနက်ဟောတည်း။

အနုဝတ္တနပုဒါတာ။ ။ “အနုဝတ္တနဝသေန ပဒါတာ”ဟူသော နောက်နည်း၌ ဒါဓာတ် ကား ပဉ္စပသာရကြောင့် အာဒါန(ယူခြင်း)၊ တစ်နည်း-ပဉ္စပသာရအတွက် အနက်မရှိ၊ ရက္ခဏ (စောင့်ရှောက်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ ဤနည်းအလို “သဟိတာနံ အနုပုဒါတာ- ညီညွတ်စေ့စပ်ပြီးသူတို့ကို အစဉ်လိုက်၍ စေ့စပ်မှုကို ယူတတ်၊ စေ့စပ်ခြင်းကို မပျက်အောင် စောင့်ရှောက်တတ်သည်” ဟု အနက်မှတ်ပါ။

ဧဝရူပေဟိ-ဤသို့သဘောရှိကုန်သော၊ ဂုဏေဟိ-သီလစသော ဂုဏ်တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတာနံ-ပြည့်စုံကုန်သော၊ တုမှာကံ-သင်တို့အား၊ ဧတံ-ဤသို့ညီညွတ်ခြင်းသည်၊ အနန္တဝိကံ-လျောက်ပတ်ပါပေ၏၊ ဣတိ အာဒိနိ-တို့ကို၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဒဠိကမ္မံ-ခိုင်မြဲအောင်ပြုမှုကို၊ ကတ္တာ-ပြုတော်မူတတ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ အတ္ထော။

အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ သမဂ္ဂေါ-ညီညွတ်သူဟူသော၊ အာရာမော-လွန်စွာမွေ့လျော်ရာသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့၊ ညီညွတ်သူဟူသော လွန်စွာမွေ့လျော်ရာ ရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်)၊ သမဂ္ဂါရာမော-သမဂ္ဂါရာမမည်တော်မူ၏၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ သမဂ္ဂါ-ညီညွတ်သူတို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်၌၊ ဝသိတံပိ-နေခြင်းငှာလည်း၊ န ဣစ္ဆတိ-အလိုရှိတော်မမူ၊ ဣတိ အတ္ထော၊ သမဂ္ဂရာမောတိပိ-သမဂ္ဂရာမောဟူ၍လည်း၊ ပါဠိ-ပါဠိတော်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိသေး၏)၊ (တဿာ ပါဠိယာ-ထိုပါဠိတော်၏)၊ အယမေဝ အတ္ထော-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်

ဒဠိကမ္မံ ကတ္တာ။ ။ထိုသို့ ညီညွတ်စေပံပြီးသူတို့အား လျော်သောအားကို ပေးခြင်းသည် (တစ်နည်း) ညီညွတ်ပြီးသူတို့ကို အစဉ်လိုက်၍ စေ့စပ်မှုကို ယူခြင်း၊ သို့မဟုတ် စောင့်ရှောက်ခြင်းသည် ညီညွတ်မှုကို ခိုင်မြဲအောင်ပြုရာရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဒေဇနေ သမဂ္ဂေ ဒိသ္မာ ဒဠိကမ္မံ ကတ္တာတိ အတ္ထော”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ “တုမှာကံ”စသော စကားတို့ကား ဒဠိကမ္မံပြုပုံကိုပြသော အာကာရတို့တည်း။ [ယသ္မာ ပန အနုဗလဝသေန အနုဝတ္တနဝသေနစ သန္ဓာနဿ ပဒါနံ အာဒါနံ ရက္ခဏံ ဝါ ဒဠိကရဏံ ဟောတိ၊ တသ္မာ ဝုတ္တံ-ဒဠိကမ္မံ ကတ္တာတိ-ဋီကာသစ်။]

သမဂ္ဂါရာမော။ ။သက္ကတ၌ “သမဂြ”ပုဒ်သည် ပါဠိ၌ “သမဂ္ဂ”ဟု ဖြစ်၏၊ “သမံ (သကလံ) ယထာ သျတံ၊ တထာ ဂြိဟျတေ=အကြင်နည်းဖြင့် ယူအပ်သော် အလုံးစုံအကုန်အစင်ဖြစ်၏၊ (တစ်ယောက်တလေမျှ ကွဲ၍မနေတော့)၊ ထိုနည်းဖြင့် ယူအပ်၏”ဟု အနက်ဖွင့်၏၊ ၂ ယောက်ကိစ္စ၌ တစ်ယောက်စီ မကွဲပြားလျှင် သမဂ္ဂ (အလုံးစုံယူအပ်) ပင်ဖြစ်၏၊ ပါဠိ၌လည်း “သမံ+ဂယုတေတိ သမဂ္ဂေါ”ဟု ပြုပါ၊ သမံ+ဂယုတေတိ၊ ကိစ္စဉ်း၊ (ကံဟော)၊ သဒ္ဒတ္ထအားဖြင့် “အလုံးစုံ အကုန်ယူအပ်”ဟု ဖြစ်သော်လည်း ဝေါဟာရတ္ထအားဖြင့် “ညီညွတ်”ဟု အနက်ဖြစ်နိုင်သည်။ “အာရမန္တိ ဧတ္တာတိ အာရာမော၊ (ရမိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ)”ဟု ပြု၍ အဋ္ဌကထာအတိုင်း ၂ ပုဒ်တွဲပါ။

သမဂ္ဂရာမော။ ။အာဥပသာရ မပါဘဲ “ရာမော”ဟု ရှိလျှင်လည်း “ရမန္တိ ဧတ္တာတိ ရာမော”ဟု ပြု၍ ထိုအနက်ကိုပင် ဟောနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ယသ္မာ ပန အာကာရေန ဝိနာပိ အယမေဝတ္ထော လဗ္ဘတိ၊ တသ္မာ ဝုတ္တံ-သမဂ္ဂရာမောတိပိ ပါဠိ၊ အယမေဝ အတ္ထောတိ”ဟု မိန့်သည်၊ ဤဋီကာ၌ “အယမေဝေတ္ထ”ဟု ဧတ္ထမပါ၊ ဋီကာသစ်၌သာ ပါ၏၊ အတ္ထောနှင့် တွဲရာဝယ် သမ္ပန်ကို ဝဲသောကြောင့် ဧတ္ထမပါလျှင်လည်း ကောင်း၏၊ “တဿာ ပါဠိယာ”ဟု ထည့်၍ အနက်ပေးပါ။ [ဋီကာသစ်အတိုင်းလည်း တစ်နည်းပေးလိုက်သည်။]

ပင်တည်း၊ (တစ်နည်း) ဧတ္ထ-ဤ သမဂ္ဂရာမောဟူသော ပါဠိ၌၊ အယမေဝ အတ္ထော-တည်း၊ သမဂ္ဂရတောတိ-ကား၊ သမဂ္ဂေသု-ညီညွတ်သူတို့၌၊ ရတော-မွေ့လျော်တော်မူ၏။ တေ-ထိုညီညွတ်သူတို့ကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ အညတ္ထ-အခြားအရပ်သို့၊ ဂန္တံပိ-ငှာလည်း၊ န ဣစ္ဆတိ၊ ဣတိ အတ္ထော၊ [ဤ“တေ ပဟာယ” စသော အဓိပ္ပာယ်ကား အခြားသော သမဂ္ဂရတပုဂ္ဂိုလ်များကို ရည်ရွယ်သော အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ ဘုရားရှင်ကား အခါပေါင်းများစွာပင် သမဂ္ဂပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ခွဲခွာ၍ ကျွတ်ထိုက်သော ဝေနေယျတို့ ရှိရာအရပ်သို့ ကြွတော်မူပါသည်။]

သမဂ္ဂေ-ညီညွတ်သူတို့ကို၊ ဒိသ္မာပိ-မြင်၍လည်းကောင်း၊ သုတွာပိ-ကြား၍လည်းကောင်း၊ နန္ဒတိ-နှစ်သက်တော်မူတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမဂ္ဂနန္ဒိ-သမဂ္ဂနန္ဒိမည်တော်မူ၏။ သမဂ္ဂကရဏံ ဝါစံ ဘာသိတာတိ-ကား၊ ယာ ဝါတ-အကြင်စကားသည်၊ သတ္ထေ-သတ္တဝါတို့ကို၊ သမဂ္ဂေယေဝ-ညီညွတ်သူတို့ကိုသာ၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏။ သာမဂ္ဂိဂုဏပရိဒီပနမေဝ-သာမဂ္ဂိ၏ဂုဏ်ကို ထင်ရှားပြတတ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ တံ ဝါစံ-ထိုစကားကို၊ ဘာသတိ-ပြောတော်မူတတ်၏။ ဣတရံ-အခြားသော သာမဂ္ဂိကိုဖျက်တတ်သော စကားကို၊ န (ဘာသတိ)-ပြောတော်မမူ။

သမဂ္ဂနန္ဒိ။ ။နန္ဒိ၌ ဣပစ္စည်းပင်ဖြစ်သော်လည်း တာသီလမဖက် သုဒ္ဓကတ္တားဟော အနက်ကို ဣပစ္စည်းက ဟောနိုင်သောကြောင့် “နန္ဒတိ” ဟု ဖွင့်သည်။ သီလကွန်ဋီကာသစ်၌ ကား နန္ဒဓာတ်နောင် တာသီလအနက်ဟော ဣပစ္စည်းပင်ဖြစ်သော်လည်း ကတ္တုသာဓကကို ဟောကြောင်းသိစေလို၍ “နန္ဒတိ” ဟု ကတ္တားဟောကြံယာဖြင့် ဝစနတ္ထပြု၏ဟု ဆို၏။ ထိုစကားလည်း သင့်၏။ တာသီလတ္ထဖြစ်မှသာ “ဒိသ္မာပိ သုတွာပိ” ဟူသောအဖွင့်လည်း သင့်လျော်သည်။ ညီညွတ်သူတို့ကို နှစ်သက်လေ့ရှိသူသာ ညီညွတ်သူတို့ကို မြင်လျှင်လည်း နှစ်သက်တတ်၊ ကြားလျှင်လည်း နှစ်သက်တတ်သည်-ဟူလို။ [ပင်ကိုယ်သဘောကို ဟောသော ပကတိပုဒ်နှင့် သီလပုဒ်သည် အနက်တူ၏။ ထို့ကြောင့် “တပ္ပကတိယတ္ထောပိ ကတ္တု အတ္ထော ဧဝါတိ ဒဿေတိ နန္ဒတိတိ ဣမိနာ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်။]

ယာဝါစာ ပေ၊ န ဣတရံ။ ။“ယာဝါစာ” ဟူသောကတ္တားကို ကြည့်၍ “သမဂ္ဂ+ ကရောတိတိ သမဂ္ဂကရဏံ” ဟု ကတ္တုသာဓပင် ပြု၊ ဋီကာသစ်၌ ကရဏသာဓတွေ့ရသည်ကို စဉ်းစားပါ။ “သာမဂ္ဂိဂုဏပရိဒီပကမေဝ” ၌ “ပရိဒီပန” ဟု ဋီကာသစ်၌ ရှိ၏။ ကောင်းပေသည်။ “ပရိဒီပက” ဟု ဣပစ္စည်းရှိလျှင် ဝါစာနှင့် လိန်တူအောင် “ပရိဒီပိကမေဝ” ဟု ပြင်ရလိမ့်မည်။ ထိုအတိုင်းပြင်ထားသော ပါဠိလည်း ရှိပေသည်။ သာမဂ္ဂိဂုဏ်ကိုပြသော စကားဟူသည် “သုခါ သံဃဿ သာမဂ္ဂိ၊ သမဂ္ဂါနံ တပေါ သုခေါ” စသော တရားစကားတည်း။ ဣတရံဖြင့် သာမဂ္ဂိဂုဏပရိဒီပန၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ဘောဒနိကဝါစာ (ဂုံးတိုက်စကား) ကို ပြ၏။

ပရဿ-သူတစ်ပါး၏။ မမ္မဇ္ဈေဒက ကာဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ-ပုတ်ခတ်
သောအခါ၊ သေလောက်ရာသည့်၊ အနာအရပ်နှင့်တူသော၊ ဇာတ်အစရှိသော
အက္ခောသဝတ္ထုကို ထိပါးပုတ်ခတ် ဖြတ်တောက်တတ်သော ကာယပယောဂ
ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ဧကန္တဖရူသစေတနာ-ဧကန်ကြမ်းတန်းသော
စေတနာသည်။ ဖရူသဝါစာ-မည်၏။

တဿာ-ထိုဧကန္တဖရူသစေတနာ၏။ အာဝိဘာဝတ္ထံ-ဖရူသဝါစာအဖြစ်၌
ထင်စွာဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ (တစ်နည်း) တဿ-ထိုဧကန္တဖရူသစေတနာ၏
ဖရူသဝါစာအဖြစ်၏။ အာဝိဘာဝတ္ထံ-ထင်စွာဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဣဒံ-ဤဆိုအပ်
လတုံကား၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုတည်း၊ [တဿာတိ ဧကန္တဖရူသ စေတနာယ ဧဝ၊

မမ္မဇ္ဈေဒက၊ **ပေ၊ ပိကာ။** ။ မရတိ ယေနာတိ မမ္မံ၊ ယေန-အကြင်ထိခိုက်အပ်သော
အနာကြောင့်၊ မရတိ-သေတတ်၏။ ဣတိ မမ္မံ၊ ဒုဋ္ဌရ=ဒုဋ္ဌာ+အရ-ပျက်သော ဆိုးဝါးသော
အနာ။ [မရဓာတ်၊ အဋ္ဌသာလိနီ ယောဇနာ၌ “မ-ပစ္စည်း” ဟု ဆို၏။ မောဂ္ဂလ္လာန် ဣာဒိ
(၁၃၆) သုတ်ဖြင့် သက်သော မ-ပစ္စည်းကို ရည်ရွယ်သည်။ ရ်ကို ပရရုပ် (မိ) ပြု၊ မမ္မံ၌
ဓရဓာတ် ရမ္မပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသကဲ့သို့ ရမ္မပစ္စည်းဖြင့်လည်း ပြီးစေနိုင်၏။] အနာပေါ်
ဒုတ်ကျလျှင် အလွန်နာ၏။ သေလောက်အောင် ခံရ၏။ ထို့အတူ ဇာတိ ဂေါတ္တစသော
အက္ခောသဝတ္ထုကို ထိခိုက်လျှင် (ထိခိုက်၍ ဆဲလျှင်) အလွန်နာ၏။ ထို့ကြောင့် ဇာတိဂေါတ္တ
စသော အက္ခောသဝတ္ထု (ဆဲရေးခြင်း၏ တည်ရာ) ကို “မမ္မံ ဝိယာတိ မမ္မံ” ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်
ဆင့်၍ “မမ္မံ” ဟု ခေါ်ရသည်။

ဆိဇ္ဇတိ ယေနာတိ ဆေဒကော၊ (အပုတ္တကတ္တာသာဓန)၊ မမ္မဿ+ဆေဒကော မမ္မဇ္ဈေဒ
ကော၊ အလွန်နာကြီးဖွယ်ကောင်းလောက်အောင် အမျိုးအနွယ်ကို ထိပါးပုတ်ခတ် ဖြတ်
တောက်တတ်သော ဝစီပယောဂ၊ (စာဖြင့်ရေး၍ ဆဲခြင်း၌ ကာယပယောဂလည်း ရနိုင်၏။)
ထို့ကြောင့် “ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ” ဟု ဆိုသည်။ မမ္မဇ္ဈေဒက ကာယဝစီ
ပယောဂါနံ+သမုဋ္ဌာပိကာ မမ္မံ၊ ပေ၊ သမုဋ္ဌာပိကာ (စေတနာ)။

ဋီကာသစ်။ ။ မမ္မာနိတိ ဒုဋ္ဌာရူနိ၊ တဿဒိသတာယ ပန ဣဓ အက္ခောသဝတ္ထုနိ
မမ္မာနိတိ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ယထာဟိ ဒုဋ္ဌာရူသု ယေနကေနစိ ဝံတ္တုနာ ဃဋီတေသု စိတ္တံ အဓိမတ္တံ
ဒုက္ခပုတ္တံ ဟောတိ တထာ တေသု ဒသသု ဇာတိအာဒိသု အက္ခောသဝတ္ထုသု ဖရူသဝါစာယ
ဖုသိတမတ္တေသုတိ။

ဧကန္တဖရူသစေတနာ။ ။ ဖရူသဝါစာ၌ “ဖရူသံ ဝစန္တိ ဧတာယာတိ ဖရူသဝါစာ” ဟု
ပြုလျှင် စေတနာရ၏။ ထို့ကြောင့် “ဖရူသစေတနာ ဖရူသဝါစာ” ဟုဆိုသည်။ ဧကန္တသဒ္ဓါကို
ထည့်ခြင်းမှာ ဝါသနာအလိုက် နှုတ်ထွက်ကြမ်းရုံမျှကို ဆိုလိုသည် မဟုတ်ဘဲ တကယ့်
ဒေါသစိတ်ဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော ဖရူသဝါစာကိုသာ ယူစေလိုသောကြောင့်တည်း။ [ဧကန္တ
ဖရူသစေတနာ ဖရူသဝါစာ ဖရူသံ ဝစန္တိ ဧတာယာတိ ကတွာ၊ “ဖရူသစေတနာ” ဣစ္စေဝ
အဝတွာ “ဧကန္တဖရူသစေတနာ” တိ ဝစနံ ဒုဋ္ဌစိတ္တကာယဧဝ ဖရူသစေတနာ အဓိပ္ပေတာ၊
န ပန သဝနဖရူသတာမတ္တေကာတိ ဉာပနတ္ထံ၊-ဋီကာ။]

အာဝိဘာဝတ္ထန္တိ ဖရသဝါစာဘာဝဿ ပါကဋကရဏတ္ထံ၊ (ဤ ပဌမနည်း၌ “ဘာဝဿ” ဟု ရှိခြင်းကား မကောင်း၊ “ဘာဝေ” ဟု ရှိသင့်သည်။) တဿာတိ ဝါ ဧကန္တဖရသစေတနာယ ဧဝ ဖရသဝါစာဘာဝဿာတိ အတ္ထော-ဋီကာ။] ဧကော-တစ်ယောက်သော၊ ဒါရကော-သူငယ်သည်။ မာတု-အမိ၏၊ ဝစနံ-စကားကို၊ အနာဒိယိတွာ-မနာယူမူ၍၊ အရညံ-တောသို့၊ ဂစ္ဆတိ ကိရ-သွားသတတ်၊ တံ-ထိုသူငယ်ကို၊ မာတာ-အမိသည်၊ နိဝတ္ထေတု-ပြန်နစ်စေခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တိ-မစွမ်းနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ စဏှာ-ကြမ်းတန်းသော၊ မဟိံသီ-ကျွဲမသည်၊ တံ-နှင့်ကို၊ အနုဗန္ဓတု-လိုက်ပါစေဟယ်၊ ဣတိ-သို့၊ အက္ကောသိ-ကျိန်ဆဲပြီ။

အထ-ထို မှ နောက်၌၊ အဿ-ထို သူငယ်၏ (အနီး၌)၊ တထေဝ-ထိုအမိကျိန်ဆဲလိုက်သည့်အတိုင်းပင်၊ အရညေ-၌၊ မဟိံသီ-ကျွဲမသည်၊ ဥဋ္ဌာသိ-ထပြီ၊ ဒါရကော-သည်၊ ယံ-အကြင်စကားကို၊ မမ-ငါ၏၊ မာတာ-သည်၊ မုခေန-နှုတ်ဖြင့်၊ ကထေသိ-ပြောလိုက်ပြီ၊ တံ-ထိုစကားသည်၊ မာ ဟောတု-ပြောတိုင်းမဖြစ်ပါစေလင့်၊ ယံ-အကြင်အကြံကို၊ စိတ္တေန-စိတ်ဖြင့်၊ စိန္တေသိ-ကြံပြီ၊ တံ-ထိုအကြံသည်၊ ဟောတု-ကြံတိုင်း ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ သစ္စကိရိယံ-သစ္စာပြုခြင်းကို၊ ဝါ-ပြုထိုက်သော သစ္စာကို၊ အကာသိ-ပြုပြီ၊ [သစ္စကိရိယန္တိ သစ္စကရဏံ၊ ကတ္တဗ္ဗသစ္စံဝါ-ဋီကာ။] မဟိံသီ-သည်၊ တတ္ထေဝ-ထိုအရပ်၌ပင်၊ ဗဒ္ဒါဝိယ-ကြိုးဖြင့် ဖွဲ့ချည်အပ်သကဲ့သို့၊ အဋ္ဌာသိ-ရပ်နေပြီ၊ (ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဝတ္ထု-တည်း၊ အဋ္ဌာသိတိဟု ဣတိရှိစေ၊ မရှိလျှင်ထည့်ပါ။)

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ မမ္မတ္ထေဒကော-ပုတ်ခတ်သောခါ၊ သေလောက်ရာသည့်၊ အနာအရပ်နှင့်တူသော၊ ဇာတ်အစရှိသော အက္ကောသဝတ္ထုကို ထိပါးပုတ်ခတ်၊ ဖြတ်တောက်တတ်သော၊ ပယောဂေါ-သည်၊ (သမာနော)ဝိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ စိတ္တသဏှတာယ-စိတ်၏ နူးညံ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဖရသဝါစာ-သည်၊ နဟောတိ၊ ဟိ-မှန်၊ မာတာပိတရော-မိဘတို့သည်၊ ကဒါစိ-တစ်ရံတစ်ခါ၌၊ ပုတ္တကေ-သားငယ် သမီးငယ်တို့ကို၊ ဧဝံပိ-ဤသို့လည်း၊ ဝဒန္တိ-ပြောဆိုတတ်ကြ

စိတ္တသဏှတာယ။ ။မိခင်၏ စိတ်ရင်းစေတနာရင်းက အကျိုးလိုလားသောကြောင့် နူးညံ့သည့်အတွက် “စိတ္တသဏှတာယ ဖရသဝါစာ န ဟောတိ” ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် စကားကို နားမထောင်သည့်အတွက် အမှန်အားဖြင့် ထိုအချိန်က ဒေါသဖြစ်နေလျှင်ကား “အက္ကောသိတဗ္ဗော ပရော၊ ကုပိတစိတ္တံ၊ အက္ကောသနံ” ဟု အင်္ဂါ ၃ ပါးညီနေသောကြောင့် ဖရသဝါစာကမ္မပထမြောက်သည်သာ ဟု မှတ်ပါ။ [စိတ္တသဏှတာယ ဖရသဝါစာ န ဟောတိ၊ ကမ္မပထပတ္တတ္တာ ကမ္မပထဘာဝံ ပန န သက္ကာ ဝါရေတန္တိ-ဋီကာ။]

ကုန်၏။ (ကိ) စောရာ-ခိုးသူတို့သည်။ ဝေါ-နှင့်တို့ကို၊ ခဏ္ဍာခဏ္ဍ-အပိုင်းငယ် အပိုင်းကြီး၊ ကရောန္တ-ပြုကြပါစေဟယ်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ၊ စ-ထိုသို့ပင် နှုတ်က ပြောဆိုကြပါသော်လည်း၊ နေသံ-ထိုသားငယ် သမီးငယ်တို့၏၊ ဥပရိ-အပေါ်၌၊ ဥပ္ပလမတ္တံပိ-ကြာရွက်မျှကိုလည်း၊ ပတိတုံ-ကျခြင်းငှာ၊ န ဣစ္ဆန္တိ-အလိုမရှိကြ ကုန်၊ အာစရိယုပဇ္ဈာယာစ-ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့သည်လည်း၊ [စဖြင့် မာတာ ပိတရောကို ဆည်း။] ကဒါစိ-၌၊ နိဿိတကေ-မှီတတ်သော တပည့်တို့ကို၊ [နိဿယည်းယူ၍ မှီခိုနေသော တပည့်တို့ကို၊] ဧဝံ-သို့၊ ဝဒန္တိ၊ (ကိ)၊ ကိ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဣမေ-ဤရဟန်းတို့သည်၊ အဟိရိကာ-ရှက်ခြင်းမရှိကုန်သည်၊ အနောတ္တပ္ပိနော-လန့်ခြင်းမရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ စရန္တိ-လှည့်လည်ကုန်ဘိ သနည်း၊ နေ-ထိုရဟန်းတို့ကို၊ နိဒ္ဒရထ-နှင့်ထုတ်ကြကုန်လော၊ ဣတိ-သို့၊ (ဝဒန္တိ)၊ [စာအုပ်တို့၌ “နိဒ္ဒမထ” ဟု ရှိ၏၊ ဒမုမာတ်က ထိုအနက်ကို မဟော၊] အထစ-ထိုသို့ပြောဆိုကြပါသော်လည်း၊ နေသံ-ထိုတပည့်တို့၏၊ အာဂမာဓိဂမ သမ္ပတ္တိ-အာဂမ အဓိဂမ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ (ပိဋက၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်း၊ တရားထူး ရခြင်းကို)၊ ဣစ္ဆန္တိ။

စ-ဆက်၊ စိတ္တသဏှတာယ-စိတ်၏နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဖရသ ဝါစာ-သည်၊ န ဟောတိယထာ-မဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဝစနသဏှတာယ- စကားလုံး၏နူးညံ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (စကားလုံး နူးညံ့ရုံမျှဖြင့်)၊ အဖရသ ဝါစာ-ဖရသဝါစာ မဟုတ်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ [စကားလုံး နူးညံ့သော် လည်း ဖရသဝါစာ ဖြစ်သည်-ဟူလို။] ဟိ-မှန်၊ မာရာပေတုကာမဿ-သတ်စေ ခြင်းငှာ အလိုရှိသူ၏၊ [ကာရိတ် ၂ ချက်ပါသောကြောင့် “သေပစေဟု စေခိုင်း

မာရာပေတုကာမဿ။ ။[“ဣမံသုခံ သယာပေထ”ဟူသော စကားသည် အသတ် ခိုင်းရာ၌ ပရိယာယ်အားဖြင့် ပြောအပ်သော စကားတည်း၊ သတ်လိုက်သောအခါ ထိုသူ သည် မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်သွားသောကြောင့် ချမ်းသာစွာ အိပ်နေရသူကဲ့သို့ဖြစ်သည်၊] ဤ၌ “မာရာပေတုကာမဿ”ဟူသော စကားသည် စိတ်၏ကြမ်းတန်းပုံကို ပြသောစကား တည်း၊ ဖရသဝါစာကမ္မပထ၌ကား “မာရေတုကာမတာ” အင်္ဂါမပါ၊ “ကုပိတစိတ္တံ”သာ လာ၏၊ ထိုအင်္ဂါကိုလည်း ဋီကာဟောင်း၌ “ကုပိတစိတ္တန္တိ အက္ကောသာဓိပ္ပာယေနေ ကုပိတ စိတ္တံ၊ န မရဏာဓိပ္ပာယေန”ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် “မရဏာဓိပ္ပာယေန ဟိ စိတ္တကောပေ သတိ ဗျာပါဒေါယေဝ ဟောတိ” ဟု ဖွင့်သည်။

ဋီကာသစ်။ ။ဋီကာသစ်၌ကား “မရဏာဓိပ္ပာယေန ဟိ သတိ စိတ္တကောပေ အတ္တ သိဒ္ဓိယာ၊ တဒဘာဝေစ ယထာရဟံ ပါဏာတိပါတဗျာပါဒါဝ ဟောန္တိ=မရဏာဓိပ္ပာယရှိ၍ ပြောဆိုလျှင် ထိုအလိုအတိုင်း ကြားသူက သတ်ခြင်းကိစ္စပြီးစေမူ ပါဏာတိပါတ၊ သတ်ခြင်း ကိစ္စ မပြီးစေသော် ဗျာပါဒ” ဟု ခွဲခြားသေး၏၊ ထိုနည်းသည် အနုဋီကာ၌ပါသော နည်း တည်း။

သူ၏ ”ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏။ ကုမံ-ဤသူကို၊ သုခံ-ချမ်းချမ်းသာသာ၊ သယပေထ-အိပ်စေကြကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝစနံ-ပြောဆိုကြောင်း စကားသည်၊ အဖရသဝါစာ-ဖရသဝါစာမဟုတ်သည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ စိတ္တဖရသတယ-စိတ်၏ကြမ်းတမ်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒေသာ-ဤစကားသည်၊ ဖရသဝါစာဝ-ဖရသဝါစာသာတည်း၊ သာ-ထိုဖရသဝါစာသည်၊ ဝါ-ကို၊ ယံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ပဝတ္တိတု-ဖြစ်စေအပ်ပြီ၊ တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အပ္ပဂုဏတယ၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ၊ မဟာဂုဏတယ၊ မဟာသာဝဇ္ဇာ၊ တဿာ-ထိုဖရသဝါစာ၏၊ သမ္ဘာရာ-တို့သည်၊ အက္ခောသိတဗ္ဗော-ဆဲရေးထိုက်သော၊ ပရော-သူတစ်ပါးလည်းကောင်း၊ ကုပိတစိတ္တံ-အမျက်ထွက်သော စိတ်လည်းကောင်း၊ အက္ခောသနာ-ဆဲရေးခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တယော-သုံးပါးတို့သည်၊ ဟောန္တိ။

နေလာတိ(ဧတ္ထ)-နေလာဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ဒေါသော-အပြစ်ကို၊ ဧလံ (ဧလာ)-ဧလဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ အဿာ-ထိုစကား၏၊ ဧလံ (ဧလာ)-အပြစ်သည်၊ န-မရှိ၊ ဣတိ-ထိုသို့အပြစ်မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (သာ-ထိုစကားသည်၊) နေလာ-နေလာမည်၏၊ နိဒ္ဒေါသာ-အပြစ်မရှိသည်၊ (ဟောတိ)၊

ကေစိဝါဒ။ ။ “ဖရသဝါစာဖြင့် ဆဲဆိုရာ၌ အဆဲခံရသူက မျက်မှောက်ဖြစ်မှ အထွဋ်အထိပ်သို့ ရောက်၏၊ (ကမ္မပထမြောက်၏)” ဟု ကေစိဆရာတို့က ဆိုကြသတတ်၊ ထိုဆရာတို့၏ အလိုကား-ဆဲဆိုမှု ပယောဂပြုရာ၌ ဆဲအပ်သူအပေါ်ဝယ် အဂါရဝ-မလေးစားမှု ဂရုမစိုက်မှု စသည် အားကြီးသောကြောင့် စေတနာလည်း အားကြီး၏၊ အဆဲခံရသူကလည်း ထိုဆဲကြောင်းကို သိ၏၊ ထို့ကြောင့် ကမ္မပထမြောက်သည်-ဟုလို။

ဧကေဝါဒ။ ။ဧကေဆရာတို့ကား “မျက်ကွယ်၌ ဆဲလျှင်လည်း အထွဋ်အထိပ်ရောက်၏” ဟု ဆိုကြသတတ်၊ ထိုဆရာတို့ အလိုကား-ဖရသဝါစာ အင်္ဂါ၌ “တဒတ္ထဝိဇာနန (ထိုဆဲဆိုခြင်းကို သိမှု)” ဟူသောအင်္ဂါ မပါ၊ ထို့ပြင်-ဆဲဆိုစွပ်စွဲအပ်သူကို ထိုသူသေမှ သင်္ချိုင်းသွား၍ တောင်းပန်လျှင်လည်း မျက်ကွယ်ဖြစ်ပါလျက် အပြစ်လွတ်သကဲ့သို့ ထိုသူ မသိအောင် မျက်ကွယ်၌ ဆဲဆိုအပြစ်ပြောလျှင်လည်း ဖရသဝါစာ ကမ္မပထမြောက်သည်-ဟု ယူလိုကြဟန်တူသည်။

နေလာ။ ။ နေလကို “န+ဧလ” ဟု ခွဲ၊ ဧလ၌ ဣလဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဣကို ပြေ၊ “ဣလတိ ကမ္မတိ ဧတေနာတိ ဧလံ” ဟု ပြု၍ စိတ်၏တုန်လှုပ်ကြောင်း အပြစ်ဒေါသကို (ဖရသအပြစ်ကို) အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် “ဧလ” ဟု ခေါ်ကြောင်း ပြလို၍ “ဧလံ ဝုစ္စတိ ဒေါသော” ဟု ဖွင့်သည်။ [အဘိဓာန်(၂၈၁)၌ တံတွေးတည်းဟူသောအပြစ်ကို ဟောရာဝယ် “ဧလာ” ဟု ဣတ္ထိလိနိရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဧလာ ဝုစ္စတိ ဒေါသော” ဟု မူရင်းပါဠိဖြစ်လေ ရောသလား-ဟု ထင်သည်၊ သီလကို အရကောက်ရာ၌ကား “နေလံ”ပင်တည်း။ ထို့နောက် “န (နတ္ထိ) ဧလံ အဿာတိ နေလာ (ဝါစာ)” ဟု အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဆက်ပါ။

ဣတိ အတ္ထော၊ နေလင်္ဂေါ သေတပစ္ဆာဒေါတိ ဧတ္ထ-နေလင်္ဂေါ သေတပစ္ဆာဒေါ အစရှိသော ဤဥဒါန်းဂါထာ၌၊ ဝုတ္တနေလံဝိယ-ဟောတော်မူအပ်သော နေလ သဒ္ဒါကဲ့သို့တည်း၊ (ဤပုဒ်တို့၏အနက်ကို အောက်အဓိပ္ပာယ်၌ ကြည့်ပါ။)။

ကဏ္ဍသုခါတိ-ကား၊ ဗျဉ္ဇနမဓုရတာယ-သဒ္ဒါ၏ချို့မြိန်သော အရသာနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကဏ္ဍာနံ-နားတို့၏၊ သုခါ-ချမ်းသာကြောင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ သူစိဝိဇ္ဇနံဝိယ-အပ်ဖြင့် ထိုးခြင်းကဲ့သို့၊ ကဏ္ဍသုလံ-နားတံကျင်ကို၊

နေလင်္ဂေါ သေတပစ္ဆာဒေါ။ ။ဤဥပမာနကား ဥဒါန်း ၊ ဗုဋ္ဌဝဂ္ဂ၊ အပရလကုဏ္ဍက ဘဒ္ဒိယသုတ်တော်...ပါဠိတည်း၊ ထို၌ ကျိုး၊ ပေါက်၊ ပြောက်၊ ကျားခြင်းဟူသော အပြစ်ကို “လေ” ဟု ယူ၍ ထိုအပြစ်မရှိသောသီလကို “နေလ” ဟု ခေါ်ရသည်။ [နေလံ (ပဓာနဘူတ အင်္ဂ ဧတဿာတိ နေလင်္ဂေါ၊ (ရထော)၊ အရှင်လကုဏ္ဍကဘဒ္ဒိယ၏ကိုယ်ကိုပင် ရထားဟု ရူပကအလင်္ကာဖြင့် မိန့်တော်မူသည်။] သေတော-ဖြူသော၊ ဝါ-ဖြူစင်သန့်ရှင်းသော+ ပစ္ဆာဒေါ-အရဟတ္တဖိုလ်တည်းဟူသော အပေါ်ဖုံးအမိုးသည်၊ ဧတဿာတိ သေတပစ္ဆာဒေါ၊ ဂါထာအပြည့်အစုံကား-

**နေလင်္ဂေါ သေတပစ္ဆာဒေါ၊ ဧကာရော ဝတ္တတိ ရထော၊
အနိယံ ပဿ အာယန္တံ၊ သိန္နသောတံ အပဗန္ဓနံ။**

နေလင်္ဂေါ-အပြစ်ကင်းကွာ၊ သီလတည်းဟူသော အင်္ဂါလည်းရှိထသော၊ သေတပစ္ဆာ ဒေါ-ဖြူစင်စွာဘိ၊ အရဟတ္တဖိုလ်တည်းဟူသော အပေါ်ဖုံးအမိုးလည်းရှိထသော၊ ဧကာရော (ဧက+အရော)-တစ်ပါးသတိ၊ အကန့်ဒေါက်ဆန်လည်းရှိထသော၊ ရထော-အတ္တဘော သေးကွေး၊ ရထားကလေးသည်၊ ဝတ္တတိ-လှည့်လည်သွားလာနေ၏၊ သိန္နသောတံ- (ပဒေါင်းဝင်ရိုး၊ ထိုးသွင်းဖို့ရာ၊ လှည်းစာအရည်နှင့်တူသော) ဖြတ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာ အရည်လည်းရှိထသော၊ အပဗန္ဓနံ-သံယောဇဉ်မျိုး၊ အနှောင်အဖွဲ့ကြီးလည်း မရှိထသော၊ အနိယံ-ဒုက္ခကင်းကွာ၊ စိတ်ချမ်းသာသည်ဖြစ်၍၊ အာယန္တံ-သံဃာအစု၊ နောက်သို့ ရှုက၊ ပုတုသေးကွေး၊ လိုက်လာသော ရဟန္တာကလေးကို၊ ပဿ-ကြည့်ညိုဖွယ်ရာ၊ ရှုစမ်းပါလော။ [အရှင်လကုဏ္ဍကဘဒ္ဒိယသည် အလွန်ပု၏၊ ရဟန်းတော်များ၏နောက်က လိုက်လာ၏၊ ထိုအရှင်ကို ဘုရားညွှန်ပြသော ဂါထာတည်း။]

ဗျဉ္ဇန၊ အတ္ထမဓုရတာ။ ။ဝါစာဟူသော အသံသဒ္ဒါကိုပင် “ဗျဉ္ဇန” ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဗျဉ္ဇနသည် ထိုထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ဆက်စပ်လျက်လည်း ရှိ၏၊ ထိုအသံ၏ သာယာ ခြင်းသည်၊ ချို့မြိန်သောအရသာနှင့် တူ၏၊ ထိုကြောင့် “ဗျဉ္ဇနမဓုရ” ဟု ဆို၏၊ “ဗျဉ္ဇနမဓုရ” အရ ချို့သာသောသဒ္ဒါ ရ၍ တာပစ္စည်းအတွက် ထိုအသံ၏ ချို့သာသောဂုဏ်ကို ရသည်၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်၏ ကြားရသူတို့အတွက် ဒေါသ ဒေါမနဿကို မဖြစ်စေဘဲ နှစ်သက်ဖွယ် ကောင်းခြင်းသည် အတ္ထမဓုရတာမည်၏၊ မဓုရဿ+ဘာဝေါ မဓုရတာ၊ ဗျဉ္ဇနဿ+မဓုရတာ ဗျဉ္ဇနမဓုရတာ၊ အတ္ထမဓုရတာ၌လည်း နည်းတူ။

ဋီကာသစ်အဆို။ ။ဋီကာသစ်၌ကား မဓုရဟူသော ဝိသေသနပုဒ်နောက်ကျသော ကမ္မဓာရဲဟု ယူ၍ “မဓုရမေဝ+ဗျဉ္ဇနံ၊ အတ္ထော စ တဗ္ဘာဘာဝေါ” ဟု ဆို၏၊ ထိုအလို “ဗျဉ္ဇနမဓုရတာယ-ချို့မြိန်သော အရသာနှင့်တူသော သဒ္ဒါ၏အဖြစ်ကြောင့်” ဟု ပေးပါ။

န ဇနေတိ-မဖြစ်စေ၊ အတ္ထမဓရတာယ-အနက်အဓိပ္ပာယ်၏ ချိုမြိန်သောအရသာနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သကလသရီရေ-အလုံးစုံသော ကိုယ်၌၊ ကောပ-အမျက်ကို၊ အဇနေတွာ-မဖြစ်စေမူ၍၊ ပေမံ-ချစ်အပ်သူ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ချစ်ခြင်းကို၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပေမနိယာ-မည်၏၊ ဟဒယံ-စိတ်နှလုံးသို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်တတ်၏၊ အပ္ပဋ္ဌိဟညမာနာ-ဒေါသသည် မထိခိုက်အပ်သည်၊ ဝါ-ဒေါသဖြင့် မထိခိုက်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သုခေန-ချမ်းသာသဖြင့်၊ စိတ္တံ-သို့၊ ပဝိသတိ-ဝင်သွားတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဟဒယင်္ဂမာ-မည်၏။

ဂုဏပရိပုဏ္ဏတာယ-ဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြည့်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပူရေ-ဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြည့်သည်၏အဖြစ်၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သောစကားတည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပေါရီ-ပေါရီမည်၏၊ ပုရေ-မြို့၌၊ သံဝဗ္ဗနာရီ-ကြီးပွားသော အမျိုးသမီးသည်။

(တစ်နည်း) ဗျဉ္ဇန အတ္ထတို့အရ အစိပ်အစိပ်ကိုယူ၍ ဝါစာအရ အပေါင်းကိုယူ၍ “မရရံ+ဗျဉ္ဇနံ ယဿာ”ဟု ပြု၍ “ချိုမြိန်သောအရသာနှင့်တူသော သဒ္ဓါရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်”ဟု ပေးစေလို၏၊ အကြံညွှန်ဟန်တူသည်။

ကဏ္ဍသုခါ။ ။ဗျဉ္ဇနမဓရတာဖြစ်သည့်အတွက် ကြားရသော နား ၂ ဖက်တို့မှာ ချမ်းသာ၏၊ ထို့ကြောင့် စကားသံကို “ကဏ္ဍသုခ-နားတို့၏ ချမ်းသာကြောင်း”ဟု ဆို၏၊ အတ္ထမဓရတာဖြစ်သည့်အတွက် နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသောကြောင့် စကားသံကိုပင် “ပေမနိယ-နှစ်သက်စရာကောင်းသည်”ဟု ဆိုသည်။ [ဝစနတ္ထကို ရှေ့၌ပြခဲ့ပြီ။]

မှတ်ချက်။ ။“ကဏ္ဍာနံ”ကိုကြည့်၍ သုခါ၌ ကရဏသာဓိ ကြံပါ၊ “သုခကရဏီ၊ သုခဟေတုတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟူသော ဋီကာအဖွင့်လည်း ကရဏသာဓိကို ပြခြင်းပင်တည်း၊ ဌာနဖြစ်သောနားဖြင့် ဌာနီဖြစ်သော သောတဝိညာဏဝိထိ၊ တဒနဝတ္တိကမနောဒ္ဓါရဝိထိတို့ကို ယူပါ၊ ထိုဝိထိစိတ်၌ ကောပ မဖြစ်စေသည်ကို “ကဏ္ဍသုလံ န ဇနေတိ”ဟု ဆိုသည်။

ပေမနိယာ။ ။ပိယဿ-ချစ်အပ်သူ၏ (ချစ်အပ်သောအသံ၏)+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ချစ်ခြင်းကြိုယာ) တည်း၊ ပေမံ-ယာ၊ ပိယနောင် ဘာဝအနက်၌ ဣမနံပစ္စည်း၊ ပိယကို ပပြုဟု ထောမနိဓိ ဆို၏၊ ပါဠိ၌ “ဣမပစ္စည်းသက်၊ ဣကို ဧပြ၊ ပေမံ”ဟု တဒ္ဓိတ်နာမ်ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် ဇနေတိအနက်၌ ဣယပစ္စည်း၊ ဣမနံပစ္စည်းမှ ပျောက်သော (နံ) အစား န အာဂုမ်လာ၍ “ပေမနိယာ”ဟု ဖြစ်သည်။

ဟဒယင်္ဂမာ။ ။ဟဒယံ+ဂစ္ဆတိတိ ဟဒယင်္ဂမာ၊ (အလုတ္တတပျုရိသံ)၊ “ဟဒယံ”အရ စိတ်ကို ယူစေလို၍ “စိတ္တံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ပြခဲ့သော ဗျဉ္ဇနမဓရတာ အတ္ထမဓရတာ အကြောင်း ၂ ပါးကြောင့် ဖုဖုထစ်ထစ် မရှိဘဲ ကြားရသူတို့၏ စိတ်ထဲသို့ ချောမောစွာ ဝင်သွားသည်-ဟုလို။

ပူရေ ဘဝါ။ ။“ဂုဏပရိပုဏ္ဏတာယ”ဟိတ်သည် စကား၏ ပေါရီမည်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသော ဟိတ်တည်း၊ ဤအလို “ပု”ဟု ရဿမရှိရ၊ “ပူ”ဟု ဒီယရှိရမည်၊ ပူရေဋ္ဌိလည်း “ပူရဘာဝေ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝလောပကြံပါ၊ (တစ်နည်း) ဘာဝပွမာန

သုကုမာရာဝိယ-အလွန်နနယ်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊ ယာ ဝါစာ-အကြင်စကား သည်) သုကုမာရာ-အလွန်နူးညံ့၏၊ ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ (သာ ဝါစာ- ထိုစကားသည်) ပေါရီ-မည်၏၊ ဧသာ-ဤစကားသည်၊ ပုရဿ-မြို့၌နေသူ လူအပေါင်း၏၊ (သန္တကာ-ဥစ္စာတည်း)၊ ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ ပေါရီ- မည်၏၊ နဂရဝါသီနံ-မြို့၌နေသူ လူတို့၏၊ ကထာ-စကားတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ရဲ့၊ နဂရဝါသီနော-မြို့၌နေသူလူတို့သည်၊ ယုတ္တကထာ-သင့်လျော်သော စကားရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ [ယုတ္တကထာကို

ကြံပါ။ [ဂုဏပရိပုဏ္ဏဘာဝေန ပူရေ ပုဏ္ဏဘာဝေ (ဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြသည့်သည်၏အဖြစ်၌) ဘဝါတိ ပေါရီ-စတုက္ကရုံတ္တရဋီကာ၊ ဒုတိယပံ၊ ၅-အသုရဝဂ်၊ ၇သုတ်-ဤဋီကာသစ် လည်း သဘောတူပင် ဖွင့်၏၊] ဂုဏ်ဟူသည်လည်း အလင်္ကာကျမ်း၌လာသော သဒ္ဓါလင်္ကာရ အတ္ထာလင်္ကာရ ဂုဏ်တည်း၊ [အဋ္ဌသာလိနိဘာသာဋီကာ၊ နိက္ခေပကဏ္ဍ၊ သုတ္တန္တိကဒုတ်၌ လည်း ဤအတိုင်းပင် ပြင်ပါ။] ဤအလို “ပေါရီ-ဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြည့်သည်၏အဖြစ်၌+ ဖြစ်သော” ဟု အနက်ပေးပါ။

ပုရေ သံဝဗုနာရိဝိယ။ ။ “ပုရေ + သံဝဗုနာ ပေါရီ-မြို့၌ကြီးသော မြို့သူ၊ (သံဝဗု အနက်၌ ဣပစ္စည်း)၊ ထို့နောက် “ပေါရီ ဝိယာတိ ပေါရီ” ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်၊ သို့မဟုတ် သဒိသုပစာကြံပါ။ မြို့သူသည် နူးညံ့သိမ်မွေ့သကဲ့သို့ စကားလည်း နူးညံ့သည်-ဟူလို။

စတုက္ကရုံတ္တရဋီကာ။ ။ ပုရေ ဘဝတ္တာ ပေါရိယာ နာဂရိကိတ္တိယာ သုခုမာလတ္တနေန (နနယ်သည်၏အဖြစ်အားဖြင့်) သဒိသာတိ ပေါရီ၊ တာယ ပေါရိယာ၊ သုခုမာလတ္တနေနာတိ ဣမိနာ တဿာ ဝါစာယ မုဒုသဏှဘာဝေါ ဝုတ္တော။-ဤအလို “ပေါရီ-မြို့သူသဖွယ် နနယ်သည်” ဟု ပေးပါ။

မှတ်ချက်။ ။ ပုရသဒ္ဓါသည် ပြည်=တိုင်းပြည်ဟူသော အနက်ကို မဟော၊ “ပရံ နဂရ မိတ္ထိဝါ” စသည်ဖြင့် အဘိဓာန် (၁၉၈) လာသည့်အတိုင်း မြို့ဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ပြည်ကြီးသူသဖွယ် နနယ်၏” ဟု မပေးပါနှင့်။

ပုရဿ ဧသာ။ ။ ဤတတိယနည်း၌ ပုရသဒ္ဓါသည် မြို့ဟူသောအနက်ကို ဟောသော် လည်း မြို့၌နေသူ လူအပေါင်းကို ယူပါ၊ သဟစရဏနည်း၊ မြို့နှင့် မြို့သူကို မကွဲမပြား သောအားဖြင့် ဆိုအပ်သော အဘေဒေါပစာရတည်း၊ ဥပမာ- “သဗ္ဗော ဂါမော အာဂတော- တစ်ရွာလုံး လာ၏” ဟူရာ၌ ရွာနှင့် ရွာသားကို မကွဲမပြား တစ်သားတည်း ပြောအပ်သော စကားကဲ့သို့တည်း၊ ထို့နောက် “ပုရဿ+ဧသာ ပေါရီ” ဟု ဣဒံတဒ္ဓိတ်ဆင့်၍ စကားကို ရသည်၊ ဤအလို “ပေါရီ-မြို့သူမြို့သား၏ ဥစ္စာသည်” ဟု ပေးပါ။

မှတ်ချက်။ ။ “ဧသာတိ တံ သမ္ပန္နိနိဒ္ဒေသာ (ထိုပုရဿဟူသော သမ္ပန်၏ သမ္ပန္နိကို ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) ဝါစာ” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏၊ ထိုအလို “ပုရဿ-၏+ဧသာ- ဤစကားတည်း” ဟု ပေးရလိမ့်မည်၊ သို့သော် “ဧသာ-ဤစကားသည်+ပုရဿ-မြို့သား ၏ (ဥစ္စာတည်း)” ဟု ဖြစ်စေ၊ “ပုရဿ-၏၊ သန္တကာ-ဥစ္စာတည်း” ဟုဖြစ်စေ ပေးသင့်၏၊ “ဧသာ-ဥစ္စာတည်း” ဟု ပေးရိုးအနက်ကို စဉ်းစားပါ။ [ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ ဒုတိယ ဒုဋ္ဌဒေါသသိက္ခာပုဒ်၌လည်း ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ပြခဲ့ပြီ။]

အကျယ်ပြလို၍ “ပိတိမတ္တံ” စသည်ကို မိန့်။] ပိတိမတ္တံ-အဘအတိုင်းအရှည် ရှိသူကို၊ ဝါ-အဘလောက်ကြီးသူကို၊ ပိတာတိ-ပိတာဟူ၍၊ ဝါ-အဘဟူ၍၊ ဝဒန္တိ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြကုန်၏၊ ဘာတိမတ္တံ-အစ်ကိုအတိုင်းအရှည် ရှိသူကို၊ ဝါ-အစ်ကိုလောက်ကြီးသူကို၊ ဘာတာတိ-ဘာတာဟူ၍၊ ဝါ-အစ်ကိုဟူ၍၊ ဝဒန္တိ မာတိ မတ္တံ-အမိအတိုင်းအရှည်ရှိသူကို၊ ဝါ-အမိလောက်ကြီးသူကို၊ မာတာတိ-မာတာဟူ၍၊ ဝါ- အမိဟူ၍၊ ဝဒန္တိ။

ဧဝရူပီ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ကထာ-စကားသည်၊ ဗဟုနော-များစွာ သော၊ ဇနဿ-လူအပေါင်းသည်၊ ကန္တာ-နှစ်သက်အပ်သည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဗဟုဇနကန္တာ-မည်၏၊ ကန္တာဘာဝေနော-နှစ်သက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ ဗဟုနော-သော၊ ဇနဿ-၏၊ မနာပါ-စိတ်ကို တိုးပွားစေ တတ်သည်၊ စိတ္တဝဓိကရာ-စိတ်၏ တိုးပွားခြင်းကို ပြုတတ်သည်၊ (ဟောတိ၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ ဗဟုဇနမနာပါ-မည်၏။

အနတ္တဝိညာပိကာ-အနက်အဓိပ္ပာယ်မရှိသော အကြောင်းအရာကို သိစေ တတ်သော၊ ဝါ-အကျိုးမရှိသော အကြောင်းအရာကို သိစေတတ်သော၊ ကာယ ဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ-ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော။

ဧဝရူပီ ပေ၊ ကန္တာ။ ။ပြခဲ့သော ဝိကပ် ၃ မျိုး၏ “ပုရောဘဝါ”စသော အနက် ၃ မျိုးကို “ဧဝရူပီ”ဟု ညွှန်ပြသည်။ [ဧဝရူပိကထာတိ အတ္တတ္တယေန ပကာသိတာ ကထာ-ဋီကာသစ်။] ကန္တာ၌ မာနမှ အန္တပြန်ထားသည်ဟု ကြံ၍ တစ်နည်းဖွင့်၏၊ ထိုနောက်နည်း သည် မကောင်းပါ ကမုဓာတ် ကံဟောတပစ္စည်း၊ ပက္ကမဒါဟိ+နောသုတ်ဖြင့် တကို နှိပ်၊ ဓာတွန်ချေထားသော ရုပ်သာ ဖြစ်ပါသည်။

မနာပါ။ ။“မန+အံပ”ဟု ခွဲ၊ အာပ၌ အပဓာတ် ကာရိတ်ကျေ၊ အပစ္စည်း၊ အပဓာတ် သည် ရောက်ခြင်းအနက်ကို ဟောသော်လည်း ဓာတုနံ အနေကတ္တတ္တာနှင့်အညီ ဝုမ္မိအနက် ဟောဟု ကြံပါ၊ ထို့ကြောင့် “စိတ္တဝဓိကရာ”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၍ ဋီကာဟောင်း၌ “မနံ အာပယတိ ဝဗေတိတိ မနာပါ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသည်။ [ဋီကာသစ်၌ “အပေတိ”ဟု တွေ့ရ၏၊] အပယတိ၊ အပေတိတို့ကား အပဓာတ်၏ ပရိယာယ် အပဓာတ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုခြင်းတည်း။

အနတ္တဝိညာပိကာ။ ။ပြောသူတို့၏အလိုအားဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိသော်လည်း ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်သည် နားထောင်သူမှာ အကျိုးမရှိသောကြောင့် “အနက်”ဟုပင် မဆို ထိုက်၊ ဤအလို အတ္တသဒ္ဓါသည် ဘာသိတတ္ထ-ပြောအပ်သော စကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် ကို ဟော၏၊ (တစ်နည်း) အတ္တသဒ္ဓါသည် ပယောဇနတ္ထ-အကျိုးဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ [ကမံ တေဟိ ဝတ္တုမိစ္ဆိတော အတ္ထော သမ္ပဝတိ၊ သော ပန အဖလတ္တာ ဘာသိတတ္ထပရိယာယေန အတ္ထောယေဝနာမ န ဟောတိတိ အာဟ အနတ္တဝိညာပိကာတိ၊ အပိစ ပယောဇနတ္တာဘာဝတော အနတ္တာ ဝါစ၊ တံ ဝိညာပိကာတိပိ ဝဇ္ဇတိ၊ ဋီကာသစ်။]

အကုသလစေတနာ-အကုသိုလ်စေတနာသည်။ သမ္မပ္ပလာပေါ-မည်၏။ သော-
 ထိုသမ္မပ္ပလာပသည်။ အာသေဝနံမန္တတာယ-အဖန်ဖန်မှီဝဲခြင်း၏ နည်းသည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ အာသေဝန မဟန္တတာယ-အဖန်ဖန်မှီဝဲခြင်း၏
 များသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ မဟာသာဝဇ္ဇော။ [အလေ့အလာ မရှိဘဲ အကြောင်း
 အားလျော်စွာ ပြောလိုခြင်းသည် အာသေဝနမန္တတည်း။ ဤသမ္မပ္ပလာပမျိုးကို
 ပြောဖို့ရန် (ကွက်စိတ်ဆရာ လူပျက်တို့ကဲ့သို့) အလေ့အလာ များစွာလုပ်ပြီးမှ
 ပြောခြင်းသည် အာသေဝနမဟန္တတည်း။] တဿ-ထို သမ္မပ္ပလာပ၏။ သမ္ဘာရာ-
 တို့သည်။ ဘာရတယုဒ္ဓ သီတာဟရဏာဒိနိရတ္ထကံကထာ ပုရေက္ခာရတာ-ဘာ
 ရတမင်းတို့၏ စစ်ထိုးခြင်း၊ သီတာမိဖုရားကို ဒသဂီရိဘီလူးဆောင်ခြင်း အစရှိ
 သော အနက်အဓိပ္ပာယ် မရှိသောစကားကို ရှေးရှုပြုသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊
 ဝါ-အကျိုးမရှိသော စကားကို ရှေးရှုပြုသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ တထာရူပီ
 ကထာကထနဉ္စ-ထိုသို့သဘောရှိသော စကားကို ပြောဆိုခြင်းလည်းကောင်း၊
 ဣတိ-သို့၊ ဒွေ-တို့သည်။ (ဟောန္တိ)။

(ယော သမဏော ဂေါတမော-သည်။) ကာလေန-ပြောဟောသင့်ရာ အခါ၌၊
 ဝဒတိ-ပြောဟောတော်မူ၏။ ဣတိ-ကြောင့်။ (သော သမဏော ဂေါ
 တမော-သည်။) ကာလဝါဒီ-ကာလဝါဒီ မည်တော်မူ၏။ [နောက်ပုဒ်များ၌လည်း

ဘာရတ ဟေ၊ ကထာ။ ။ ဘာရတမင်းညီနောင်တို့၏ စစ်ထိုးခြင်းကို ပြောဆို
 ကြောင်းဖြစ်သော ဘာရတပုရာဏကထာကို “ဘာရတကထာ” ဟု ဆိုသည်။ ဒသဂီရိ
 ဘီလူးက သီတာမိဖုရားကို ခိုးဆောင်သွားခြင်း ရာမမင်းက ပြန်၍ဆောင်ယူခြင်းကို ဆို
 ကြောင်းဖြစ်သော ရာမပုရာဏကထာကို “သီတာဟရဏကထာ” ဟု ဆိုသည်။ ထိုကထာ
 များသည် တကယ်အစစ်ဖြစ်ရပ် မဟုတ်၊ လုပ်ကြံ၍ ရေးသားအပ်သော ဇာတ်ဝတ္ထုများ
 တည်း။ ထိုကဲ့သို့ ဇာတ်ဝတ္ထုပင် ဖြစ်စေကာမူ ဥပမာသဘောအားဖြင့် အကျိုးရှိအောင်
 ရေးသားလျှင် သမ္မပ္ပလာပ မဖြစ်ပါ။ ထိုကထာတို့ကား အကျိုး မရှိ၊ နားထောင်ကောင်းရုံ
 အပျင်းပြေရုံသာ ဖြစ်သောကြောင့် သမ္မပ္ပလာပဖြစ်ရသည်။

ဋီကာသစ်။ ။ ဘာရတနာမကာနံ ဒွေဘာတုကရာဇုနံ ယုဒ္ဓကထာ၊ ဒသဂီရိယက္ခေန
 သီတာယနာမ ဒေဝိယာ အာဟရဏကထာ၊ ရာမရညော ပစ္စာဟရဏကထာ၊ ယထာ တံ
 အဓုနာ ဗာဟိရကေဟိ ပရိစယိတာ သက္ကတဘာသာယ ဂန္ထိတာရာမပုရာဏဘာရတ
 ပုရာဏာဒိကထာတိ၊ ဧဝမာဒိကာ နိရတ္ထကထာ သမ္မပ္ပလာပေါတိ ဝုတ္တံ ဘာရတ ဟေ၊
 ပုရေက္ခာရတာတိ။

ကာလဝါဒီ။ ။ ကာလဝါဒီ အစရှိသော စကားသည် သမ္မပ္ပလာပမှ ရှောင်ကြဉ်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကျင့်ပုံကိုပြသော စကားတည်း။ ဥပမာ-“ပါဏာတိပါတာ ပတိဝိရတော” အစရှိ
 သော နောက်နောက် စကားသည် “ပါဏာတိပါတံ ပဟာယ” အရ ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်
 သူ၏ ကျင့်ပုံကိုပြသော စကားဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။ ချဲ့ဦးအံ့-“ပါဏာတိပါတံ ပဟာယ
 ဝိဟရတိ-ပါဏာတိပါတကို ပယ်၍နေ၏ ” ဟု ဆိုလိုက်လျှင် “ ဘယ်ပုံဘယ်နည်း ပယ်

ဤသို့ထည့်၍ အနက်ပေး။] ဝတ္ထုဗ္ဗယုတ္တကာလံ-ပြောဆိုထိုက်သော စကားအား သင့်လျော်သော အခါကို၊ သလ္လက္ခေတွာ-မှတ်သား၍၊ ဝဒတိ-ပြောဟောတော် မူတတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော။

ဘူတံ-ထင်းရှားရှိသော၊ တထံ-ထိုအတိုင်းဖြစ်သော၊ တစ္ဆံ-မှန်ကန်သော၊ သဘာဝမေဝ-ထင်ရှားရှိသော အရာဝတ္ထုကိုသာ၊ ဝါ-ဟုတ်မှန်သော အနက် သဘောကိုသာ၊ ဝဒတိ-ပြောဟောတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဘူတဝါဒီ-ဘူတ

ပါလိမ့်မည်နည်း” ဟု အပေက္ခာ (သိလိုသော ဆန္ဒ)၏ ဖြစ်သင့်သောကြောင့် “ပါဏာတိ ပါတာ ပတိဝိရတော-ပါဏာတိပါတမှရှောင်သောအားဖြင့် ပယ်သည်” ဟုမိန့်တော်မူရ သည်။

မေးဖွယ်။

“ထိုရှောင်ပုံက ဘယ်ပုံဘယ်နည်း ရှောင်ခြင်းပါနည်း” ဟု သိလိုပြန်သော ကြောင့် “နိဟိတဒဏ္ဍော နိဟိတသတ္ထော-ဒုတ်စသော လက်နက်များကို မကိုင်ဘဲ (ချသော အားဖြင့်) ရှောင်သည်” ဟု မိန့်တော်မူရပြန်သည်။ ထို့နောက် “အဘယံကြောင့် လက်နက် များကို ချထားပါသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိပြန်သောကြောင့် “လဇ္ဈိ ဒယာပန္နော သဗ္ဗပါဏ ဘူတတိတာနုကမ္မိ-ပါဏာတိပါတ မကောင်းမှုကိုပြုရမှာ ရှက်ခြင်း၊ သတ္တဝါအပေါ်၌ မေတ္တာစိတ်ရှိခြင်း၊ သနားခြင်းကြောင့် လက်နက်များကို မကိုင်ဘဲ ချထားသည်” ဟု မိန့်တော်မူရပြန်သည်။

ဤသို့လျှင် နောက်နောက်စကားသည် ရှေးရှေးစကား၏ အကြောင်းပြ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ “ကာလဝါဒီအစရှိသော စကားသည် သမ္မပ္ပလာပမှရှောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကျင့်ပုံကို ပြသော (အကြောင်းပြ) စကားဖြစ်သည်” ဟု ဆိုခဲ့ရသည်။ မှန်၏-အကျိုးရှိသောစကားပင် ဖြစ်စေကာမူ မပြောသင့် မဟောထိုက်ရာကာလ၌ ပြောဟောခြင်းဟူသော ပယောဂကြောင့် အကျိုးမရှိ ဖြစ်တတ်၏။ (ဥပမာ-အခြေခံ မရသေးသောတပည့်အား အထက်ကျမ်းစာကို သင်ပေးခြင်းသည် အကျိုးမရှိ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။) ထိုသို့ ပြောမှုသည် အနတ္ထဝိညာပိက ကာယဝစီပယောဂနှင့် သဘောတူသောကြောင့် သမ္မပ္ပလာပ သဘောဖြစ်တတ်ပါသေး၏။ ထို့ကြောင့် သမ္မပ္ပလာပကို ပယ်စွန့်သူသည် အကာလဝါဒီတာကိုလည်း ရှောင်ကြဉ်သင့်ပါ သည်။

ဝတ္ထုဗ္ဗယုတ္တကာလံ။

ဝတ္ထုဗ္ဗဝစနဿ အနုရူပကာလံ (ဆိုထိုက်သောစကားအား လျော်သောကာလကို)၊ တတ္ထဝါ ပယုတ္တိတဗ္ဗကာလံ (ထိုဆိုထိုက်သော-ပြောဆိုရမည်ဖြစ် သော စကား၌ ယှဉ်စပ်ထိုက်သော ကာလကို)၊ ဤသို့ ဋီကာသစ် ၂ နည်းဖွင့်၏။ တဗ္ဗကို ဘောဟောကြံ၍ “ပြောခြင်းအား သင့်လျော်သော” ဟုလည်း ပေးပါ။

ကတ္တ တစ္ဆံ သဘာဝမေဝ။

ဘူတံကို “မဟာဘုတ်” ဟု အနက်ယူ မှားမည်စိုးသော ကြောင့် တထံ (ထိုအတိုင်းဖြစ်) ဟု ဖွင့်၍ တထံ “ထိုအပြားကို” ဟု အနက်ထင်းမှားမည် စိုးသောကြောင့် “တစ္ဆံ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ “တထံ-ထိုဆိုအပ်သော အခြင်းအရာအတိုင်းဖြစ် သော၊ ဝါ-မှန်သော” ဟု ပေးပါ။ တထာယေဝ+တစ္ဆာ၊ သုတ္တံ၌ ဇျာသကံ၊ ထိုတထာ တစ္ဆာ စကားဟူသည် “အမှန်အတိုင်းရှိသော စကားတည်း” ဟု သိစေလို၍ “သဘာဝမေဝ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်သည်။ [သ-(ပရမတ္ထအားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ လောကပညတ်အားဖြင့် ဖြစ်စေ)

ဝါဒီမည်တော်မူ၏။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကတ္ထသမ္မရာယိကတ္ထ သန္နိဿိတမေဝ-မျက်မှောက် ဘဝ၌ဖြစ်သော စီးပွား၊ တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သောစီးပွားကို မှီသည်ကိုသာလျှင်၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝဒတိ-၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အတ္ထဝါဒီ-မည်တော်မူ၏။

နဝလောကုတ္တရဓမ္မ သန္နိဿိတံ-ကိုးပါးသောလောကုတ္တရာတရားကို မှီသည် ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝဒတိ-၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဓမ္မဝါဒီ-ဓမ္မဝါဒီမည်တော်မူ၏။ သံဝရဝိနယ ပဟာနဝိနယသန္နိဿိတံ-သံဝရဝိနည်း၊ ပဟာနဝိနည်းကို မှီသည် ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝဒတိ-၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိနယဝါဒီ-မည်တော်မူ၏။

ထင်ရှားရှိသော+ဘာဝ-အရာဝတ္ထု (အနက်)၊ “ဟုတ်မှန်သော အနက်”ဟူလို။] တထံ၏ အနက်ကို တထာဂတောအဖွင့် “ကထံ တထလက္ခဏံ ဂတော”၌ ပြခဲ့ပြီ။

ဘူတဝါဒီ။ ။ ကာလေန ဝဒန္တေနာပိ (သင့်လျော်သောကာလ၌ ပြောဟောသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း) ဥဘယာနတ္ထသာဓနတော (မဟုတ်မမှန်သော စကားက ဒိဋ္ဌဓမ္မိက သမ္မရာယိက ၂ မျိုးလုံးသော စီးပွားမဲ့ကို ပြီးစေခြင်းကြောင့်) အဘူတံ ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗံ (မဟုတ် မမှန်သောစကားကို ရှောင်ကြဉ်ထိုက်၏) ဣတိ အာဟ ဘူတဝါဒီတိ-ဋီကာ။

အတ္ထဝါဒီ။ ။ “မှန်သောစကားကို ပြောဟောသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤလောက နောက် လောက စီးပွားကို ပြီးစေတတ်သော စကားမျိုးကိုသာ ပြောထိုက်၏” ဟု ပြခြင်းငှာ “အတ္ထဝါဒီ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [ဘူတဉ္စ ဝဒန္တေန ယံ ဣလောက ပရလောကဟိတ သမ္မာဒကံ၊ တဒေဝ ဝတ္တဗ္ဗံ-ဋီကာ၊ ဤဋီကာ၌ အတ္ထအတွက် ပယောဇန (အကျိုး) အနက်ကို မဖွင့်ဘဲ “ဟိတ” အနက်ဖွင့်သည်ကို သတိပြုပါ။ အတ္ထဖြင့် အတ္ထကိုပြသော စကားတိုင်အောင် ဖလူပစာရအားဖြင့် ယူပါဟု သိစေလို၍ “သန္နိဿိတံ” ဟု ဖွင့်သည်။ နောက် ဓမ္မသန္နိဿိတ ဝိနယသန္နိဿိတတို့၌လည်း နည်းတူ။]

ဓမ္မဝါဒီ။ ။ “အစီးအပွားရှိသော စကားကို ပြောသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ဤဘဝ နောက်ဘဝအတွက် လောကစီးပွားရေးကိုသာ မပြောသင့်၊ လောကုတ္တရာနှင့်ဆိုင်သော (လောကမှ ထွက်မြောက်ရေး) တရားကိုလည်း ဟောသင့်၏” ဟု ပြခြင်းငှာ “ဓမ္မဝါဒီ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [“ဓမ္မ”အရ လောကုတ္တရာတရား ၉ ပါးကိုယူပါ။]

ဝိနယဝါဒီ။ ။ ဓမ္မဝါဒီအရ လောကုတ္တရာဓမ္မကို မှီအောင်ပြု၍ ဟောပြောသောပုဂ္ဂိုလ် သည် အဘယ်သို့ ဟောရမည်နည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝိနယဝါဒီ” ဟု မိန့်တော် မူသည်။ သံဝရဝိနည်း ပဟာနဝိနည်း ၂ မျိုး၌မှီသော စကားကို ဟောပါ။ ထိုဝိနယ ၂ မျိုးကို ကျင့်မှသာ လောကုတ္တရာတရားကို ရနိုင်သည်-ဟူလို။

သံဝရ၊ ပဟာန။ ။ သံဝရဝိနည်းသည် ပါတိမောက္ခသံဝရ (သီလ)၊ သတိသံဝရ၊ ဉာဏသံဝရ၊ ဓန္တိသံဝရ၊ ဝီရိယသံဝရအားဖြင့် ၅ ပါးပြား၏။ ပဟာနဝိနည်းသည်လည်း “တဒဂံပဟာန၊ ဝိက္ခမ္ဘန၊ သမုစ္ဆေဒ၊ ပတိပဿဒ္ဓိ၊ နိဿရဏပဟာနအားဖြင့် ၅ ပါးပြား၏။ [ထိုအကျယ်ကို အဋ္ဌသာလိနီ-နိက္ခေပကဏ္ဍ၌ ရှုပါ။] ထိုဝိနည်း ၂ မျိုးအားဖြင့် ဟောအပ် သောတရားသာ လောကုတ္တရာဓမ္မကို မှီသည်။

ထပနောကာသော-ထားအပ်ရာအရပ်ကို၊ နိဓာနံ-နိဓာနဟူ၍၊ ဂုစ္စတိ-၏၊ အဿာ-ထိုဝါစာ၏၊ နိဓာနံ-သိုမှီးသိမ်းဆည်းရာ အရပ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သာ-ထိုစကားသည်)၊ နိဓာနဝတီ-နိဓာနဝတီမည်၏၊ ဟဒယေ-စိတ်နှလုံး၌၊ နိဓာတဗ္ဗယုတ္တိ-သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းအား သင့်လျော်သော၊ ဝါစံ-စကားကို၊ ဘာသိတာ-ပြောဟောတော်မူတတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော။ [သိုမှီးသိမ်းဆည်းရာ စိတ်နှလုံးကို ရှေးအခေါ်အားဖြင့် ပူတာဟုလည်းကောင်း၊ တံတင်းဟုလည်းကောင်း ခေါ်အပ်သော သေတ္တာနှင့်တူသောကြောင့် “နိဓာနဝတီ-သိုမှီးသိမ်းဆည်းရာ စိတ်တည်းဟူသော ပူတာတံတင်းရှိသော”ဟု ရှေးက ပေးကြသည်။]

ကာလေနာတိ-ကား၊ စ-ဆက်၊ ဧဝရူပိ-ဤသို့သဘောရှိသော စကားကို၊ (နိဓာနဝတီ စကားကို)၊ ဘာသမာနောပိ-ပြောဟောပါသော်လည်း၊ (ကာလံ အပေက္ခိတွာ ဘာသတိ၌စပ်)၊ အဟံ-ငါသည်၊ နိဓာနဝတီ-သိုမှီးသိမ်းဆည်းရာ စိတ်တည်းဟူသော ပူတာတံတင်းရှိသော၊ ဝါစံ-စကားကို၊ ဘာသိဿာမိ-ဟောပြောအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ အကာလေန-မသင့်လျော်သော အခါ၌၊ န ဘာသတိ-ပြောဟောသည် မဟုတ်၊ ပန-အဟုတ်ကား၊ ယုတ္တကာလံ-သင့်လျော်သောအခါကို၊ အပေက္ခိတွာဝ-ရှုငြိမ်းသော၊ ဘာသတိ-ဟောပြော၏၊ ဣတိ

နိဓာနံ ပေ၊ ဘာသိတာ။ ။“ဤပြုခဲ့သော ဘူတ အတ္ထ ဓမ္မ ဂုဏ်ထူးတို့နှင့်ယှဉ်အောင် ဟောအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ် (တရားအသား) သည် ဟောသောပုဂ္ဂိုလ်က ဒေသနာ ကောသလ္လဉာဏ် (ဟောမူပြောမူ၌ ကျွမ်းကျင်သောဉာဏ်) ရှိမှ တင့်တယ်၏၊ ဆိုင်ရာကိစ္စကိုလည်း ပြီးစီးအောင်ပြုနိုင်၏၊ ထိုဉာဏ်မျိုး မရှိလျှင် မတင့်တယ်နိုင်” ဟု ပြတော်မူခြင်းငှာ “နိဓာနဝတီ ဝါစံ ဘာသိတာ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။

နိဓာနဝတီ။ ။နိဓေတိ (သဒ္ဓိဓာနံ ကရောတိ) ဧတ္တာတိ နိဓာနံ (သိုမှီး သိမ်းဆည်းရာ အရပ်)။ [နိ+ဓာဓာတ်, ယု။] ထို့ကြောင့် “ထပနောကာသော” ဟု ဖွင့်သည်။ “ဟောအပ်သော တရားကို သိမ်းဆည်းထားရာအရပ်” ဟူသည် မှတ်သားတတ်သော စိတ်ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဟဒယေ” ဟု သရုပ်ဖော်သည်။ နိဓာနံ ယဿာ အတ္ထိတိ နိဓာနဝတီ၊ ဝါစာ၊ (အဿတ္ထိအနက်-အတ္ထုတ္တ၌ ဝန္တပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်းသက်၊ ဘာသိတာ၌ တုပစ္စည်း)။

ကာလေန။ ။“ကာလေန ပေ၊ အတ္ထသံဟိတံ” ဟူသော ပါဠိတို့ကား ဒေသနာ ကောသလ္လဉာဏ်ကို ထင်ရှားပြသောစကားတည်း။ သင့်လျော်သောအခါ၌ ဟောခြင်း၊ ဥပမာပြု၍ဟောခြင်း၊ တစ်နည်း-အကြောင်းပြု၍ဟောခြင်း၊ အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိအောင် ဟောခြင်း၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်ပြည့်စုံအောင်ဟောခြင်း၊ တစ်နည်း-ရည်ရွယ်ရင်းအနက် အဓိပ္ပာယ်မလွတ်အောင်ဟောခြင်း၊ ဤသို့သောဟောခြင်းဖြင့် ပြည့်စုံအောင်ဟောနိုင်မှ ဒေသနာကောသလ္လဉာဏ်ရှိသည်-ဟု ဆိုလိုက်၏။ ဤကာလေနစသော ပုဒ်များသည် နိဓာနဝတီ ဝါစံ၏ ဝိသေသနတို့တည်း။

အတ္ထော၊ သာပဒေသန္တိ-ကား၊ သဥပမံဥပမာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သကာရဏံ-
အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ (ဝါစံ ဘာသိတာ၌ စပ်)၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကား
အနက်။

ပရိယန္တဝတိ-ကား၊ ပရိစ္ဆေဒံ-အဆုံးအပိုင်းအခြားကို၊ ဒေသေတွာ-ပြု၍၊
(ဘာသတိ၌ စပ်)၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ဟောလသော်၊
အသာ-ထိုတရားစကား၏၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-အဆုံးအပိုင်းခြားသည်၊ ပညာယတိ-
ထင်းရှား၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အဆုံးအပိုင်းအခြား ထင်ရှားလောက်အောင် အခြင်း
အရာအားဖြင့်၊ ဘာသတိ-ဟောပြောတတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ အတ္ထသံဟိတန္တိ-
ကား၊ အနေကေဟိ-တစ်ပါးမက များစွာကုန်သော၊ နယေဟိပိ-နည်းတို့ဖြင့်
လည်း၊ ဝိဘဇန္တေန-အကျယ်ဝေဖန်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပရိယာဒါတုံ-ကုန်အောင်
ပိုင်းခြား၍ ယူခြင်းငှာ၊ အသက္ကာဏေယျတာယ-မတတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်
ကြောင့်၊ အတ္ထသမ္ပန္နံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပြည့်စုံသော စကားကို၊ ဘာသတိ-

သာပဒေသံ။ ။ ဣန္ဒြိတတ္ထနိပ္ပူဒနတ္ထံ-အလိုရှိအပ်သော အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ပြီးစေခြင်း
အကျိုးငှာ၊ အပဒီသိတဗ္ဗော-ညွှန်ပြထိုက်၏၊ ဣတိ အပဒေသော၊ (တစ်နည်း) အပ
ဒီသီယတိ ဣစ္ဆိတတ္ထော အနေနာတိ အပဒေသော-အလိုရှိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို
ညွှန်ပြအပ်ကြောင်းဥပမာ၊ ဥပမာသာမက ပြခဲ့သော ဝိဂြိုဟ်နှင့်အညီ၊ အကြောင်းပြခြင်း
ဥဒါဟရဏံ သက်သေသာဓကဝတ္ထုကြောင်း ထုတ်ခြင်းများကိုလည်း “အပဒေသံ” ဟု
ခေါ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် “သဥပမံ၊ သကာရဏန္တိ အတ္ထော” ဟု မိန့်သည်။ သဟ+အပဒေ
သေန ယာ ဝတ္တတိတိ သာပဒေသာ (ဝါစာ)၊ ဤအလို “သာပဒေသံ-ညွှန်ပြအပ်သော
ဥပမာ ဥဒါဟရဏံ ပုံစံသာဓက အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ (တစ်နည်း) သာပဒေသံ-
ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော ဥပမာ ဥဒါဟရဏံ ပုံစံသာဓက အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော” ဟု
ပေးပါ။ [“ညွှန်ပြ” ဟူသည် “မည်သည့်အရာနှင့် တူသည်၊ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်
ဤအကျိုးဖြစ်ရသည်” ဟု ညွှန်ပြခြင်းတည်း။]

ပရိယန္တဝတိ။ ။ ပရိယန္တော အသာ အတ္ထိတိ ပရိယန္တဝတိ၊ ဒေသနာကုသလ
(တရားဟောမှု၌ ကျွမ်းကျင်သော) ပုဂ္ဂိုလ်သည် “မည်သည့်အချိန်၌ အဓိပ္ပာယ်ပြည့်စုံစွာဖြင့်
ပြီးစေရမည်” ဟု အဆုံးအပိုင်းအခြားကို မှန်းထား၏၊ ထိုတရားစကားများကို “ပရိယန္တဝတိ
ဝါစာ” ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် “ပရိစ္ဆေဒံ ဒေသေတွာ” စသည်ဖြင့် မိန့်သည်။ တရားဟော
မှု၌ မနိုင်မနင်း မကျွမ်းကျင်သောပုဂ္ဂိုလ်ကား အချိန်ကြာသော်လည်း အဓိပ္ပာယ် မပြည့်စုံ
သေး၊ တရားအဆုံးမသတ်နိုင်သေးဘဲ ရှိတတ်သည်။

အတ္ထသံဟိတံ။ ။ အတ္ထအရ ဘာသိတတ္ထ (ဟောပြောအပ်သော တရားစကား၏
အနက်အဓိပ္ပာယ်) ကို ယူပါ။ ဟောအပ်သောတရားက အနည်းအကျဉ်းဖြစ်သော်လည်း
အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ချဲ့ထွင်ဝေဖန်သောအခါ မကုန်နိုင်အောင် များမြောက်သည်ကို “အတ္ထ
သံဟိတံ” ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် “အနေကေဟိပိ နယေဟိ ပေ၊ ဘာသတိ” ဟု မိန့်သည်။

ဟောပြောတတ်၏။ ဝါ-တစ်နည်း၊ သော အတ္ထဝါဒီ-ထိုပစ္စုပ္ပန် တမလွန် ၊ တန်သော စီးပွားကို ဟောပြောသောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ယံ အတ္ထံ-အကြင်အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဝဒတိ-ဟောပြော၏။ တေန အထွေအနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်၊ သဟိတတ္တာ-တကွဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္ထသံဟိတံ-ဆိုလိုရင်းအနက် အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဝါစံ-စကားကို၊ ဘာသတိ-ဟောပြောတတ်၏။ အညံ-အခြားသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ နိက္ခိပိတ္တာ-ချထား၍၊ (စတည်သော အားဖြင့် ချထား၍) အညံ-အခြားသောအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ န ဘာသတိ-ပြောဟောသည် မဟုတ်၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ယံဝါ ဩပေ သဟိတတ္တာ။ ။(တစ်နည်း) မိမိရည်ရွယ်အပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ် များ ပြည့်စုံစွာပါရှိသည်ကို "အတ္ထသံဟိတံ" ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် "ယံဝါ သော ဩပေ ဘာသတိ" ဟု မိန့်သည်။ တရားဟော မကျွမ်းကျင်သော တချို့ပုဂ္ဂိုလ်ကား ဟောလိုအပ် သော အဓိပ္ပာယ် မပါဘဲ၊ စတည်အပ်သောအဓိပ္ပာယ်က တခြား၊ အကျယ်ဟောအပ်သော အဓိပ္ပာယ်က တခြား ဖြစ်နေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် "န အညံ နိက္ခိပိတ္တာ ဩပေ ဝုတ္တံ ဟောတိ" ဟု မိန့်သည်။

ဒေသနာကုသလပုဂ္ဂိုလ်။ ။ အတ္တဇ္ဈာသယ ပရဇ္ဈာသယ သုတ္တနိက္ခေပ၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိက သုတ္တနိက္ခေပ၊ ပုစ္ဆာဝသိက သုတ္တနိက္ခေပဟု ပြခဲ့သော သုတ္တနိက္ခေပ ၄ မျိုးတို့၏အစွမ်း အားဖြင့် ဟောဖို့ရန် အကြောင်းအရာ သက်ရောက်လာသော် မူလစကားကို ထာပနာထား ခြင်း၊ အကြောင်းပြခြင်း၊ ဥဒါဟရဏ်ထုတ်ခြင်း၊ ဥပမာန ဥပမေယျဒီးနော၍ ပြခြင်းတို့ကို ထိုထိုကာလအားလျော်စွာ ထင်ရှားပြတတ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ နှိုင်းချိန်အပ်ပြီး ပိုင်းခြား အပ်ပြီးသောသဘောရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ အလွန်ပြန်ပြောသော လေးနက်သော အလင်္ကာ ကျမ်းလာ ဥဒါဟရဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော များစွာသော အနက်အဓိပ္ပာယ်အကျယ်ကို သိမ်းယူ နိုင်သည်လည်းဖြစ်သော ဒေသနာဖြင့် တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အဇ္ဈာသယအားလျော်စွာ မြတ်သောအကျိုး၏ ပြီးစီးခြင်း၌ တည်စေနိုင်သော ဓမ္မကထိကကို "တရားဟောကောင်း" ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

ဋီကာ။ ။ အဇ္ဈာသယဋ္ဌပ္ပတ္တိနံ ပုစ္ဆာယစ ဝသေန ဩတိဇ္ဈေ ဒေသနာဝိသယေ ဧကံသာဒိဗျာကရဏဝိဘာဂံ သလ္လက္ခေတွာ ထပနာပေတုဒါဟရဏ သံသန္တနာနိ တံတံ ကာလာနုရူပံ ဝိဘာဝေန္တိယာ ပရိမိတ ပရိစ္ဆိန္နရူပါယ ဝိပုလတရ ဂန္တီရဒါရပဟူတတ္ထဝိတ္တာရ သင်္ဂါဟိကာယ ဒေသနာယ ပရေ ယထာဇ္ဈာသယံ ပရမတ္ထသိဒ္ဓိယံ ပတိဋ္ဌာပေန္တော ဒေသနာ ကုသလောတိ ဝုစ္စတိ။

[ဆောင်] အတ္တ-ပရ၊ အဇ္ဈာသယနှင့်၊ အဋ္ဌဥပ္ပတ်၊ ပုစ္ဆာရပ်ဟု၊ ဆက်စပ် ၄ ဖြာ၊ ကြောင်းရာရာကြောင့်၊ ဒေသနာဟောစွင့်၊ အကြောင်းသင့်သော်၊ နှိုင်းချင့် ပြီးသား၊ မည်သည့်တရားကို၊ ဟောကြားလိမ့်မည်၊ ထပနာတည်၍၊ ထို၍ကြောင်းနံ၊ ဥဒါဟရဏ်နှင့်၊ ပုံဥပမာ၊ ဒီးနောကာတည်း၊ ဝိနေယျာဟူ၊ အများလူတို့၊ နိဗ္ဗူရောက်ရန်၊ ပစ္စုပ္ပန်နှင့်၊ တမလွန်ကျိုး၊ စီးပွားမျိုးကို၊ တိုးစေမှသာ၊ ဒေသနာ-သေချာကျွမ်းကျင်သည်။

၁၀။ ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမသမာရဗ္ဗာတိ-ကား၊ မူလဗီဇ-အမြစ်မျိုးလည်းကောင်း၊ [ဗီဇကို “မျိုးစေ့” ဟု မပေးလင့်၊ အစေ့မဟုတ်၊ “ဗီဇကမ္မိ ဒေဟိ-မျိုးကလေးကို ပေးစမ်းပါ” ဟု သုဒိန္နကဏ္ဍ၌ မျိုးတောင်းသကဲ့သို့ “မျိုး” ဟူသော အနက်သာတည်း။] ခန္ဓဗီဇ-ပင်စည်မျိုးလည်းကောင်း၊ ဗုဋ္ဌဗီဇ-အဆစ်မျိုးလည်းကောင်း၊ အဂ္ဂဗီဇ-အညွန့်မျိုးလည်းကောင်း၊ ဗီဇဗီဇ-အစေ့မျိုးလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စဝိဓဿ-ငါးပါးအပြားရှိသော၊ ဗီဇဂါမဿစေဝ-မျိုးတို့၏ အပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ ယဿကဿစိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော၊ နိလတိဏာရက္ခာဒိကဿ-စိမ်းညိုသော မြက်သစ်ပင် အစရှိသော၊ ဘူတဂါမဿစ-သစ်ပင်တို့၏ အပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-သစ်ပင်အပေါင်းကိုလည်းကောင်း။

ဗီဇ ဟေ၊ ပတိဝိရတော။ ။ ဒုစရိက် ၁၀ ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းသီလတို့တွင် ပါဏာတိပါတမှစ၍ သမ္ပပုလာပတိုင်အောင် မူလသိက္ခာပုဒ် ၇ ပါးတို့ကိုသာ ပြုရသေး၏။ အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော မနောဒုစရိက် ဝိရတိသီလကို ဤနေရာ၌ ပြတော်မမူ၊ ထိုသို့မပြခြင်းမှာ ထို ၃ ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်မှုကို အထက်ဂုဏ်တို့၌ သွင်းယူလတ်ဖြစ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုသီလ ၃ မျိုးက လောကီလူအများ နားမလည်နိုင်သော မနောကံ ဝိရတိဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။ (ဋီကာကြည့်ပါ)။ သို့ဖြစ်၍ လူအများ နားလည်သော အာစာရ(ကိုယ်ကျင့်) သီလကိုသာ ပြတော်မူလိုသောကြောင့် “ဗီဇဂါမ ဟေ၊ ပတိဝိရတော” ဟု ပါဠိတော်၌ မိန့်တော်မူရသည်။

မူလဗီဇ။ ။ မူလမေဝ-အမြစ်သည်ပင်+ဗီဇ-မျိုးတည်း၊ (အပင်ပေါက်ဖို့ရာ မျိုးတည်း)၊ မူလဗီဇ-အမြစ်မျိုး၊ မူလမေဝ၌ ဧဝကား မူလ၏မျိုးအဖြစ်၌ ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုပြသော သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏ၊ “ခန္ဓမေဝ+ဗီဇ” စသည်၌လည်း နည်းတူ။

ဗီဇဗီဇ။ ။ ဗီဇသဒ္ဓါသည် မျိုးစေ့ကို ပြီးစေနိုင်သော (မျိုးစေ့ကဲ့သို့ အပင်ပေါက်စေနိုင်သော) အမြစ်၊ ပင်စည်၊ အဆစ်၊ အညွန့်တို့၌လည်း သဒ္ဓါပုစာရအားဖြင့် ဟောနိုင်ရကား ထိုမူလ(အမြစ်)စသည်တို့မှ နစ်စေခြင်းငှာ ဗီဇသဒ္ဓါတစ်ခုဖြင့် ဝိသေသနပြု၍ “ဗီဇဗီဇ-မျိုးစေ့ဖြစ်သောမျိုး” ဟု ဆိုရသည်။ ဥပမာ-နိပ္ပန္နရုပ်အစစ်ကို ဆိုရာ၌ “ရူပရူပ” ဟုလည်းကောင်း၊ သင်္ခါရဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဒုက္ခတို့မှ နစ်စေ၍ ဒုက္ခအစစ် (ဒုက္ခဝေဒနာ ၃ ပါး)ကို ဆိုရာ၌ “ဒုက္ခဒုက္ခ” ဟုလည်းကောင်း ဆိုရသကဲ့သို့တည်း။ [ဗီဇသဒ္ဓေါ တဒတ္ထသိဒ္ဓိယာ မူလာဒိသုပိ ကေသုစိ ပဝတ္တတိတိ မူလာဒိတော နိဝတ္တနတ္ထိ ဧကေန ဗီဇသဒ္ဓေန ဝိသေသေတွာ “ဗီဇဗီဇ” န္တိ ဝုတ္တံ၊ ယထာ ရူပရူပံ ဒုက္ခဒုက္ခန္တိစ-ဋီကာ။]

ဗီဇဂါမ။ ။ ဗီဇ၌ “ဝိပုဗ္ဗ ဇနဓာတ် ကွဲပစ္စည်း၊ ဝကို ဗ၊ ဣကို ဒိယပြု” ဟု ကြံ၍ “ဝိဇာယန္တိ ဝိရဟန္တိ ဧတေဟိတိ ဗီဇနိ” ဟု ဋီကာသစ် ဝစနတ္ထပြု၏။ ပစ္စယန္တရသမဝါယေ-မြေ၊ ရေ၊ လေစသော အခြားအကြောင်းတို့နှင့် ပေါင်းမိလသော်၊ သဒ္ဓါပုစာရပုတ္တိယာ ဝိသေသကာရဏဘာဝတော ဝိရဟနသမတ္တာနံ သာရဗေလာဒီနံ (အပိနံအဖျင်းမဟုတ်သော အနစ်အဆန်ရှိသော အသီးစသည်တို့၏) ဧတံ အဓိဝစနံ၊ ဗီဇာနံ+ဂါမော(အပေါင်း)တည်း၊ ဗီဇဂါမော။ [ထောမနိမိဋ္ဌိ “ဝိဓာတ်၊ ကန္တိ (နှစ်သက်ခြင်း) ကွဲပစ္စည်း”ဖြင့် “ဝိ” ဟု တစ်ပုဒ်၊ ဇနဓာတ်၊ ၃ (အ) ပစ္စည်းဖြင့် “ဇ” ဟု တစ်ပုဒ်ခွဲ၍ ကမ္မဓာရဲတွဲ၏။ ဝိ-နှစ်သက်ဖွယ်သည်၊ (ဟုတွာ) ဇာယတိတိ ဝိဇံ၊ ဝကို ဗပြု၍ “ဗီဇ” ဟု ဖြစ်၏။]

သမာရဗ္ဗာ-ဖျက်ဆီးခြင်းမှ၊ ဆေးဒန ဘေးဒန ပံစနာဒိဘာဝေန-ဖြတ်ခြင်း ခွဲခြင်း မီးတိုက်ခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝိကောပနာ-ဖျက်ဆီးခြင်းမှ၊ ပတိဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏။ ဣတိ အတ္ထော။ [နိလတိဏရက္ခာဒိ ကသ္မာတိ အလ္လတိဏဿ စေဝ အလ္လရက္ခာဒိကဿစ၊ အာဒိသဒ္ဓေန ဩသမိ (ဆေးပင်) ဂစ္ဆ (ချုံ) လတာဒယော ဝေဒိတဗ္ဗာ-ဋီကာ။]

ဘူတဂါမ။ ။ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန် ကြီးပွားကုန်ဆဲ၊ ဣတိ-ဤပစ္စုပ္ပန်ကာလိကဝစနတ္ထ ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဘဝံ (အဟုဝံ)-ဖြစ်ကုန် ကြီးပွားကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤအတိတ ကာလိကဝစနတ္ထကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘူတာ-ဘူတတို့မည်၏။ [ပဌမအနက်၌ ဘူဓာတ် သည် သတ္တာအနက်ဟော၊ ဒုတိယအနက်၌ ဝုမ္မိအနက်ဟော။] ထိုတွင် အပင်ဖြစ်သည်ကစ၍ အစွမ်းကုန်ကြီးပွားသည့်တိုင်အောင်သော သစ်ပင်ကို ပဌမဝိဂ္ဂဟအရ ယူ၍၊ အစွမ်းကုန် ဖြစ်ပြီး ကြီးပွားပြီးနောက် စိမ်းစိုသန်စွမ်းနေသော သစ်ပင်ကို ဒုတိယဝိဂ္ဂဟအရ ယူပါ။ ဘူတာနံ+ဂါမော ဘူတဂါမော၊ (တစ်နည်း) ဘူတာဇဝ-ဖြစ်ထွန်းကြီးပွားဆဲ၊ ဖြစ်ထွန်း ကြီးပွားပြီးသော မြက်သစ်ပင်တို့သည်ပင်+ဂါမော ဘူတဂါမော။ [ပဌမဝိဂ္ဂဟ၌ “ဘူတာနံ” အရ အစိတ်အစိတ်သစ်ပင် အများ၍၊ “ဂါမော” အရ ထိုသစ်ပင်အပေါင်းကိုရသောကြောင့် “အဝယဝသမ္ပန်၊ အဝယဝီသမ္ပန္တိအဖြစ်ဖြင့် စပ်ပါ။ ဒုတိယနည်း၌ကား အစိတ်အပေါင်း ကွဲပြားသော်လည်း အရတူဖြစ်သောကြောင့် ကမ္မဓာရ်ပြုသည်။ စိမ်းစိုသောသစ်ပင်များကို နတ်တို့က သိမ်းပိုက်ထားသောကြောင့် “ဘူတာနံ-နတ်တို့၏+ဂါမော-ရွာတည်း၊ ဘူတ ဂါမော-နတ်ရွာ” ဟုလည်း ကြံကြသေး၏။]

သမာရဗ္ဗာ။ ။ အာ+ရဘဓာတ်သည် အားထုတ်ခြင်းအနက်အပြင်၊ ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက် ဖျက်ဆီးခြင်းအနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် နောက်၌ “ဝိကောပနာ” ဟု ဖွင့်သည်။ “ဆေးဒန ဘေးဒန ပံစနာဒိ ဘာဝေန” ကား ဖျက်ဆီးပုံသရုပ်ကိုပြသော သရုပ်ကျွေးဝိသေသန တည်း။ [သရူပ-သရုပ်ကို+အာချာ-ဟောပြသော။]

မေးဖွယ်။ ။ သစ်ပင်တို့သည် ခုတ်ဖြတ်မည်ဟု ရွယ်သည်မှစ၍ ခုတ်ဖြတ်သည့်တိုင် အောင် ကြောက်ရွံ့တုန်လှုပ်သောအခြင်းအရာ မရှိကြ၊ ခုတ်အပ်ပြီးသော် နောက်ထပ် စည်ပင် လာနိုင်၏။ အပင်တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုးလည်း မတူကြ၊ အဏ္ဏဇ၊ ဇလာဗုဇ၊ သံသေဒဇ၊ ဩပပါတိကဟူသော ယောနိ ၄ မျိုးတွင်လည်း မပါဝင်ကြ၊ ထို့ကြောင့် သစ်ပင်များ၌ အသက်မရှိကြောင်း ထင်ရှား၏။ သို့ပါလျက် ထိုသစ်ပင်များကို ဖျက်ဆီးမှုမှ ရှောင်ခြင်းကို အဘယ့်ကြောင့် လိုလားအပ်ပါသနည်း။

အဖြေကား- သစ်ပင်တို့ကို မခုတ်မဖျက်ခြင်းသည် သမဏသာရပု (ရဟန်းတို့အား လျောက်ပတ်သော အကျင့်) ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုသစ်ပင်ကို မှီနေသော သတ္တဝါ (နတ်စသည်) ကို သနားသောကြောင့်လည်းကောင်း ထိုသစ်ပင်များကို ဖျက်ဆီးမှုမှ ရှောင်ခြင်းကို လိုလားရပေသည်။ [သမဏသာရပုဟော တန္တိသိတသတ္တာနုရက္ခဏတောစ၊ ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ သစ်ပင်များ၏ ကြီးပွားပုံကိုထောက်၍ သစ်ပင်တို့မှာ အသက်ရှိကြ၏” ဟု ကြံကြ၏။ ကြီးပွားခြင်းသည် သစ်ပင်သာမက သန္တာ၊ ကျောက်သလင်း၊ ဆားတို့လည်း ဖြစ်ကြ၏။ ထိုအရာများ အသက်ရှိပါသလော၊ ထို့ကြောင့် ကြီးပွားမှုသည် အသက်ရှိခြင်း၏

ဧကဘတ္တိကောတိ (ဧတ္ထ)-၌၊ (လဗ္ဘမာနာနိ-ရထိုက်ကုန်သော၊) ဘတ္တာနိ-
 ဘတ်တို့သည်။ ဝါ-ဆွမ်းတို့သည်။ ပါတရာသဘတ္တံ-ပါတရာသဘတ်လည်း
 ကောင်း၊ ဝါ-နံနက်အခါ၌ စားထိုက်သော ဆွမ်းလည်းကောင်း၊ သာယမာသ
 ဘတ္တံ-သာယမာသဘတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ညချမ်းအခါ၌ စားထိုက်သော
 ဆွမ်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွေ-၂ မျိုးတို့တည်း၊ တေသု-ထို ၂ မျိုးသော
 ဘတ်တို့တွင်၊ ပါတရာသဘတ္တံ-ပါတရာသဘတ်ကို၊ အန္တော မဇ္ဈနိကေန-မွန်း
 တည့်၏အတွင်းကာလဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိန္ဒံ-ပိုင်းဖြတ်အပ်ပြီ၊ ဣတရံ-ပါတရာသဘတ်မှ
 တစ်ပါးသော သာယမာသဘတ်ကို၊ မဇ္ဈနိကတော-မွန်းတည့်အခါမှ၊ (နေ့၏
 အလယ်အပိုဖြစ်သော အခါမှ) ဥဒ္ဓံ-အထက်ဖြစ်သော နောက်၌၊ အန္တော
 အရုဏေန-အရုဏ်၏အတွင်းဖြင့်၊ (ပရိစ္ဆိန္ဒံ)၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ အန္တောမဇ္ဈနိက-

အကြောင်း မဟုတ်ပါ။ ထို့ပြင်-မန်ကျီးပင်စသော တချို့အပင်များသည် ညနေချမ်း၌
 ညှိုးနွမ်းကြ၏။ ထိုညှိုးနွမ်းခြင်းသည် စိတ်ရှိသောကြောင့် နေ့အချိန်၌ အာရုံတွေကို ယူနေရ
 သဖြင့် ညကျမှ အိပ်ကြခြင်းတည်းဟုလည်းကောင်း၊ တချို့သစ်ပင်များသည် လိုအပ်သော
 ဓာတ်မြေ-ရေ-လေ မရကြသဖြင့် ညှိုးနွမ်းကြ၏။ ထိုညှိုးနွမ်းခြင်းသည် စိတ်ရှိသောကြောင့်
 မြေ ရေ လေကို သုံးစွဲလိုသော အာသာ (ချင်ခြင်း) တည်းဟုလည်းကောင်း ကြံစည်ကြ၏။
 ထိုအကြံသည် အကြံမျှသာ ဖြစ်၏။ စင်စစ်အားဖြင့်ကား စိတ်ရှိသောကြောင့် မဟုတ်၊
 ဓာတ်သဘောအလိုက် ဖြစ်ကြခြင်းသာတည်း။ [ဗုဒ္ဓိ ပန ပဝါဠသိလာ လဝဏာနဓိ ဝိဇ္ဇတီတိ
 န တေသံ ဇီဝဘာဝေ ကာရဏံ၊ ဝိသယဂ္ဂဟဏဉ္စ နေသံ ပရိကပ္ပနာမတ္တံ သုပနံ ဝိယ
 စိဉ္စာဒိနံ၊ တထာ ကဋ္ဌကမ္မိလာသာဒိနာ ဒေါဟဠာဒယော၊-ဋီကာ။]

ဧကဘတ္တိကော။ ။ဧကံ+ဘတ္တံ ဧကဘတ္တံ (တစ်ထပ်သောထမင်း)။ [ဤသို့ ၂ ပုဒ်ကို
 တစ်ပုဒ်ဖြစ်အောင် သမာသံတွဲပြီးမှ ဣကပစ္စည်းနှင့်စပ်၍ တဒ္ဓိတ်ဖြစ်နိုင်သည်။ “ဧကံ+ဘတ္တံ
 ယဿ အတ္တိတိ” ဟု လုပ်လျှင် သမာသံပုဒ်သာဖြစ်၍ ဣကပစ္စည်း မသက်နိုင်။] ဧကဘတ္တံ
 အဿ အတ္တိတိ ဧကဘတ္တိကော။ [ဘတ္တသဒ္ဓါသည် ဆွမ်းဟူသောအနက်ကို မဟော၊
 ထမင်းဟူသော အနက်ကိုသာ ဟော၏။ သို့သော် သမဏတို့အားလျောက်ပတ်အောင်
 “ဆွမ်း” ဟု ပေးလိုက်သည်။] “တစ်ထပ်သော ဆွမ်း” ဟူရာ၌ နံနက်စာ ညစာ ၂ မျိုးတွင်
 တစ်မျိုးမျိုးကို “တစ်ထပ်သော ဆွမ်း” ဟု ခေါ်၏။ ထိုတွင် ညစာကို “ရတ္တာပရတော” ပုဒ်ဖြင့်
 တားမြစ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် နံနက်စာဆွမ်းကိုသာ ယူရသည်။

ပါတရာသဘတ္တံ။ ။အသိတဗ္ဗတိ အာသံ၊ အသ-ဘက္ခဏေဓာတ်၊ ဏပစ္စည်း၊
 ပါတော-နံနက်၌+အာသံ-စားထိုက်သော ထမင်းတည်း၊ ပါတရာသံ-မင်း။ [သက္ကတ၌
 “ပြာတရံ” ဟု ရှိသောကြောင့် (ရံ) လာသည်။] သာယံ+အာသံ သာယမာသံ၊ ညစာ
 မဟုတ်လျှင် နံနက်စာချည်းဖြစ်သောကြောင့် မွန်းမတည့်မီ နံနက်ပိုင်း၌ အကြိမ်များစွာ
 စားသော်လည်း “ဧကဘတ္တိက” ဟု ခေါ်နိုင်သည်။ [ဒသက္ခတ္တံ၊ နေရာဝယ် တိကအင်္ဂုတ္တရ
 ဒုတိယပံ မဟာဝဂ်အဋ္ဌကထာ၌ “သတက္ခတ္တံ” ဟု မူကွဲရှိ၏။ မဇ္ဈနိကပုဒ်သာ မှန်ကြောင်းကို
 ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ ၁၀၈၉ကဏ္ဍ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

မွန်းတည့်၏အတွင်းကာလ၌၊ ဒသက္ခတ္တံ-ဆယ်ကြိမ်၊ (သတက္ခတ္တံ-အကြိမ်များစွာ) ဘုဉ္ဇမာနေပိ-စားပါသော်လည်း၊ ဧကဘတ္တိကော-တစ်ထပ်တည်းသော ဆွမ်းရှိသည်သာ၊ ဟောတိ၊ တံ-ထိုတစ်ထပ်တည်းသော ဆွမ်းကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ဧကဘတ္တိကောတိ-ဧကဘတ္တိကောဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ရတ္တိယာ-ညဉ့်အခါ၌၊ ဘောဇနံ-စားခြင်းတည်း၊ ရတ္တိ-ညဉ့်အခါ၌ စားခြင်း၊ တတော-ထိုညဉ့်အခါ၌ စားခြင်းမှ၊ ဥပရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ရတ္တာပရတော-ရတ္တာပရတ မည်တော်မူ၏၊ မဇ္ဈိကေ-မွန်းတည့်အချိန်သည်၊ အတိက္ကန္တေ-လွန်လသော်၊ ယာဝ သူရိယတ္ထင်္ဂမာ-နေဝင်သည့်တိုင်အောင်၊ ဘောဇနံ-စားခြင်းသည်၊ ဝိကာလဘောဇနံ နာမ-ဝိကာလဘောဇန မည်၏၊ တတော-ထိုနေ့လွဲအခါ၌ စားခြင်းမှ၊ ဝိရတတ္တာ-ရှောင်ကြဉ်တော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိရတော ဝိကာလဘောဇနာ - ဝိရတော ဝိကာလဘောဇနာ

ရတ္တာပရတော။ ။ “ရတ္တိ+ဥပရတော” ဟု ခွဲ၊ ရတ္တိယာ+ဘောဇနံ ရတ္တိ၊ “ရတ္တိဘောဇနံ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဘောဇနပုဒ်ကို ချေထားသည်၊ ရတ္တိတော-ညဉ့်အခါ၌ စားခြင်းမှ+ဥပရတော-ရှောင်ကြဉ်သူတည်း၊ ရတ္တာပရတော-သူ။ [ရှေးစာအုပ်တို့၌ “ရတ္တိယာ ဘောဇနံ ရတ္တိဘောဇနံ” ဟု ရှိ၏၊ ထိုပါဠိကို ဘောဇနသဒ္ဒါ မပါသော “ရတ္တာပရတော” ပုဒ်နှင့် ဆန့်ကျင်သောကြောင့် ရှေးပါဠိမဟုတ်ဟု မှတ်ပါ၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “ရတ္တိယာ+ဘောဇနံ ဥတ္တရပဒလောပတော ရတ္တိသဒ္ဒေန ဝုတ္တံ၊ တဒ္ဒိတဝသေနဝါ (“ဘောဇနအနက်၌ တဒ္ဒိတ် ဏပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်း)” ဟု ဖွင့်သည်။]

ဝိရတော ၊ ပေ၊ ဘောဇနာ။ ။ “ဧကဘတ္တိက (တစ်ထပ်သာ စားသည်), ရတ္တာပရတ (ညဉ့်စာမှ ရှောင်သည်)” ဟုသာ ဆိုထားလျှင် နေ့လွဲအခါဝယ် ညဉ့်မရောက်မီ တစ်ထပ်သာ စားလျှင် ဧကဘတ္တိကဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ဝိရတော ဝိကာဘောဇနာ” ဟု မိန့်ရပြန်သည်၊ “ဝိကာလ၌ စားခြင်းမှရှောင်၍ နံနက်တစ်ထပ်သာ စားသည်” ဟူလို၊ [အရဏှမနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ မဇ္ဈိက အယ် ဗုဒ္ဓါဒိနံ အရိယာနံ အာစိဏ္ဏသမာစိဏ္ဏော ဘောဇနဿ ကာလောနာမ၊ တဒညော ဝိကာလော-ဋီကာ။]

ဝိကာလဘောဇနာ။ ။ ကာလတော-စားချိန်အခါမှ၊ ဝိဂတော-ကင်းသော အခါတည်း၊ ဝိကာလော-ခါ၊ “ဝိကာလ” အရ မွန်းလွဲသည်မှစ၍ ညဉ့်အရုဏ်တက်သည့်တိုင်အောင် ယူရသောကြောင့် “တဒညော ဝိကာလော” ဟု ဋီကာဆို၏၊ သို့သော် အဋ္ဌကထာ၌ကား နေဝင်သည်မှစ၍ ရတ္တိအဖြစ်သို့ ရောက်ရကား ထိုအချိန်၌ စားခြင်းကို “ရတ္တာပရတော” ဖြင့် တားမြစ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဝိကာလဘောဇနာ၌ “ဝိကာလ” အရ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် “မွန်းတည့်ချိန်မှစ၍ ယာဝသူရိယတ္ထင်္ဂမာ (နေဝင်သည်တိုင်အောင်)” သာ ယူထားသည်။

ဘောဇန။ ။ ဘုဇတေ-စားခြင်း၊ ဘောဇနံ-ခြင်း၊ ဤသို့ ဘာဝသာဓနဝိဂ္ဂဟ ပြု၍ ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ဟူသော ယာဝကာလိကဝတ္ထုကို စားသောက်မျိုချခြင်း အဇ္ဈောဟရဏတိုင်အောင် ယူပါ၊ “ဘောဇန” အရ ဘောဇဉ် ၅ ပါးကိုသာယူလျှင် ယာဝကာလိက ဖြစ်သော မုံ့ခဲဖွယ်နှင့် နို့ စသော သောက်ဖွယ်များ ကျန်နေလိမ့်မည်။ [(တစ်နည်း) “ဝိကာလ

မည်တော်မူ၏။ ကဒါ-ဘယ်အခါ၌၊ ဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူသနည်း၊ (ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊) အနောမာနဒီတီရေ-အနောမာမြစ်ကမ်း၌၊ ပဗ္ဗဇိတဒိဝသတော-ရဟန်းပြုတော်မူရာနေ့မှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ (ဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏။ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း။)။

သာသနဿ-ဘုရား အဆုံးမတော်အား၊ အနနုလောမတ္တာ-မလျော်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသုကံ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော၊ ဝါ-ဆန့်ကျင်ဘက် စို့သဖွယ်ဖြစ်သော၊ (“သု” ဟု ဒီဃဖြင့် ရှိစေ)၊ ပဋ္ဌာဏီဘူတံ-ဆန့်ကျင်ဘက် စို့သဖွယ် ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဒဿနံ-ကြည့်ရှုခြင်းတည်း၊ ဝါ-ကြည့်ရှု

ဘောဇန ဘောဇနာ” ဟု ဆိုလျလျက် ဘောဇနတစ်ပုဒ် ချေထားသည်။ ရှေ့ ဘောဇနအရ ဘောဇဉ် ၅ ပါးသာမက၊ နံနက်၌ စားနိုင်သော ဘောဇဉ် ခဲဖွယ် သောက်ဖွယ်အားလုံးကို ယူပါ။]

သာသနဿ အနနုလောမတ္တာ။ ။ ဘုရားအဆုံးအမ စကားတော်ကို “သာသန” ဟု ဆိုလို၏။ [သာသီယတေ အနေနာတိ သာသနံ-ဆုံးမကြောင်း တရားစကား။] ထိုသာသန စကားတော်၏ အချုပ်မှာ “သဗ္ဗပါပသာကရဏံ၊ ကုသလသုပသမ္ပဒါ၊ သစိတ္တပရိယောဒါပနံ၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓါနုသာသနံ” နှင့်အညီ “မကောင်းမှုဟူသမျှကို မပြုရခြင်း၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ဟူသမျှ၏ ပြီးစီးရခြင်း၊ မိမိစိတ်ကို ဖြူစင်အောင် ထားရခြင်းတည်း၊ နစ္စ စသည်ကို ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းကား ထိုအဆုံးအမတော်အား မလျော်၊ ထိုသို့ မလျော်ရုံသာမက ဝိသုကံ-ဆန့်ကျင်ဘက် ထိုးနှက်သော စို့=တံကျင်သဖွယ် ဖြစ်နေလေသည်။

ဝိသုကံ။ ။ ပဋ္ဌာဏီဘူတံဟူသော အဖွင့်ကိုကြည့်၍ ဝိသုကံ၌ ဝိ+သုစဓာတ်၊ ဏပစ္စည်း၊ သုစဓာတ်သည် ထင်းရှူးပြခြင်းအနက်ကို ဟောရကား “ဝိရဒ္ဓံ-အဆုံးအမတော်၏ ဆန့်ကျင်ကို+သုစေတိ-ထင်ရှားပြတတ်၏။ ဣတိ ဝိသုကံ (ဒဿနံ)” ဟု ကြံပါ။ ထိုသို့ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ထင်ရှားပြသော ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းသည် စို့=တံကျင်နှင့်တူသောကြောင့် “ပဋ္ဌာဏီဘူတံ” ဟု ဖွင့်သည်။

ပဋ္ဌာဏီဘူတံ။ ။ [အာဏီပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ရှေ့၌ပြခဲ့ပြီ။] ဆရာ၏ အဝဏ္ဏဘာသနကို ဗြဟ္မဒတ္တ တပည့်က ဆန့်ကျင်ဘက်ပြု၍ ဝဏ္ဏကိုပြောဆိုရာ၌ “မဏိမယာယ အာဏီယာ တံ အာဏီ ပဋိဗာဟယမာနေဝိယ” ဟု ဥပမာပြုခဲ့၏ ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌာဏီကို “ပဋိ+အာဏီ” ဟု ပုဒ်ခွဲပါ။ ပဋိ (ပတိ)-ဘုရားအဆုံးအမတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော+အာဏီ-စို့ (တံကျင်)၊ နစ္စ ဂီတ စသည်ကို ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းသည် သဗ္ဗပါပဿ အကရဏံ စသော အဆုံးအမတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စို့=တံကျင်နှင့်တူသည်-ဟုလို။]

ဒဿနံ။ ။ သီချင်းသံ တီးမှုတ်သံကို နားထောင်ခြင်းဟူသော သဝန မပါသော်လည်း ဝိရူပကသေသံပြု၍ ဒဿနဖြင့် သဝနကိုပါ ယူပါ။ (တစ်နည်း) စက္ခုဝိညာဏ်၊ စသော ဝိညာဏ် ၅ ပါးလုံးပင် အာလောစန (ဆိုင်ရာအာရုံကို ထင်စွာပြုခြင်း၊ သိမြင်ခြင်း) သဘောရှိသောကြောင့် ဒဿနဖြင့် သဝနကြိယာကိုလည်း သွင်းယူနိုင်သည်။ “ကြားခြင်း”

နားထောင်ခြင်းတည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိသုကဒဿနံ-ဝိသုကဒဿန မည်၏၊
 (အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်) နစ္စနနစ္စာပနာဒိဝသေန-ကခြင်း၊ ကစေခြင်း၊ အစရှိသည်
 တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ နစ္စာစ-ကခြင်းလည်းကောင်း၊ (ဣတိ၌ စပ်)၊ ဂီတာစ-သီဆို
 ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါဒီတာစ-အသံကိုမြည်စေခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ-တီးမှုတ်
 ခြင်းလည်းကောင်း၊ [ဝဒဓာတ်၊ ကာရိတ်ဏေပစ္စည်း၊ တပစ္စည်း၊ ဏေမှ ဧကို

ဟူသည် “သဒ္ဓါရုံကို ထင်စွာပြုခြင်းပင် ဖြစ်သည်” ဟူလို။ [ဒဿနေန စေတ္ထ သဝနဗ္ဗိ
 သင်္ဂဟိတံ ဝိရူပေကသေသနယေန၊ ယထာသကံ ဝါ ဝိသယဿ အာလောစန
 သဘာဝတာယ ပဉ္စန္ဒံ ဝိညာဏာနံ သဝနကိုရိယာယပိ ဒဿနသင်္ခေပသမ္ဘဝတော ဒဿနာ
 ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ၊-ဋီကာ။]

နစ္စန နစ္စာပနာဒိဝသေန။ ။ပါဠိတော်၌ နစ္စ ဂီတ ဝါဒီတကို “နစ္စနနစ္စာပနာဒိ” ဟု
 ဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် နစ္စ၌ ကိုယ်တိုင်ပြုအပ်သော ကခြင်း၊ သူတစ်ပါးတို့ ပြုစေအပ်
 သော ကခြင်း ၂ မျိုးလုံးကိုပင် နစ္စချင်းတူသောကြောင့် သာမညနိဒ္ဒေသနည်း (တူသည်၏
 အဖြစ်ဖြင့် တစ်ခုတည်း ညွှန်ပြအပ်သောနည်း) အားဖြင့် နစ္စတစ်ပုဒ်တည်း ဆိုထားသည်ဟု
 မှတ်ပါ။ အာဒိဖြင့် ဂါယန (ကိုယ်တိုင် သီဆိုခြင်း)၊ ဂါယာပန (သူတစ်ပါးကို သီဆိုစေခြင်း)၊
 ဝါဒန (ကိုယ်တိုင် အသံမြည်စေခြင်း-တီးမှုတ်ခြင်း)၊ ဝါဒါပန (သူတစ်ပါးကို အသံမြည်
 ပါစေဟု စေခိုင်းခြင်း-တီးမှုတ်ခိုင်းခြင်း) တို့ကို ယူပါ။

ဋီကာဟောင်း။ ။အတ္တနာ ပယောဇိယမာနံ (ယှဉ်စေအပ် ပြုလုပ်အပ်သည်လည်းဖြစ်
 သော) ပရေဟိ ပယောဇာပိယမာနံ စ နစ္စံ နစ္စဘာဝသာမညတော ပါဠိယံ ဧကေနေဝ
 နစ္စသဒ္ဓေန ဂဟိတံ၊ တထာ ဂီတဝါဒီတသဒ္ဓေနဇာတိ အာဟ နစ္စနနစ္စာပနာဒိဝသေနာတိ၊
 ဤဋီကာအလို ကိုယ်တိုင်ပြုအပ်သော နစ္စ၊ သူတစ်ပါးတို့ ခိုင်း၍ပြုအပ်သော နစ္စဟု နစ္စ
 ၂ မျိုးရှိကြောင်း၊ ထိုအတူ ဂီတ ၂ မျိုး၊ ဝါဒီတ ၂ မျိုးရှိကြောင်းကို သိပါ။ [ဋီကာသစ်၌
 “နစ္စစ နစ္စာပနံစ နစ္စံ” ဟု ဝိရူပေကသေသနည်းကိုလည်း ဧကသေသနယေန ဝါဟု ပြ
 သေး၏။]

မှတ်ချက်။ ။ဤဋီကာဟောင်းကျမ်းတက်၌ အတ္တနာပုဒ် မပါဘဲ “နစ္စနနစ္စာပနာဒိ
 ဝသေနာတိ” ဟု ဆိုထား၏။ ဤအဆိုအတိုင်း စဉ်းစားလျှင် ရှေးစာအုပ်များ၌ “အတ္တနာပုဒ်
 မပါ” ဟု ယူရပေမည်။ မပါခြင်းသည် ကောင်းလည်းကောင်း၏။ ဘာကြောင့်နည်း-နစ္စ၌
 စပ်ဖို့ရန် အတ္တနာပါလျှင် နစ္စာပန၌ စပ်ဖို့ရန် “ပရေဟိ” ဟုလည်း ပါရမည်ဖြစ်သောကြောင့်
 တည်း။

ပဉ္စမုန္တ မကောင်း။ ။ “နစ္စာစ ၊ပေ၊ ဒဿနာစာတိ ၊ပေ၊ ဒဿနာ” ဟု ပဉ္စမုန္တရှိခြင်း
 လည်း မကောင်းပါ။ ဋီကာသစ်၌ “ဝါကျအစိုက်ကို ငဲ့သော ဝါကျဝတ္ထိကန္တနည်းအားဖြင့်
 ဒွန်သမာသ်ကို ပြခြင်းငှာ “နစ္စာ စ” စသည်ကို ဆိုအပ်ပြီ” ဟု ကျမ်းတက်ထားသော်လည်း
 “ဒဿနာစာတိ” ဟု ဣတိသဒ္ဓါပါရာဋှ ထိုကဲ့သို့ ဝါကျဝတ္ထိကန္တ ရှိရိုး မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့်
 တိကအင်္ဂုတ္တိရုံ ဒုတိယပ မဟာဝဂ် အဋ္ဌကထာ၌ “နစ္စဉ္စ ၊ပေ၊ ဒဿနံစာတိ နစ္စ ဂီတ ၊ပေ၊
 ဒဿနံ” ဟု ရိုးရာအတိုင်း ပဋ္ဌမာပိဘတုန္တသာ ရှိသည်။ ထိုအတိုင်းသာ ကောင်းပါသည်။
 သို့သော် နိဿယ၌ကား စာရှိအတိုင်းပင် ပဉ္စမုန္တ ပေးထားပါသည်။

ဣပြု၍ "ဝါဒိတ" ဟုဖြစ်သည်။ အန္တမသော-အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ မယူရနစ္စာဒိဝသေနပိ-ဥဒေါင်းတို့၏ ကခြင်း၊ အစရှိသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့်လည်း၊ ပဝတ္တာနံ-ဖြစ်ကုန်သော၊ နစ္စာဒိနံ-ကခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ (ဒဿနာ၌ စပ်)၊ ဝိသူကဘူတာ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ထင်ရှားပြတတ်သည် ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဝါ-ဆန့်ကျင်ဘက်စို့သဖွယ် ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဒဿနာစ-ကြည့်ရှုခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ နစ္စဂီတဝါဒိတဝိသူကဒဿနာ-

နစ္စာဒိနိဟိံ ပေ၊ ဝဋ္ဋန္တိ။ ။ "အတ္တနာ ပယောဇေတံ ဝါ" ဖြင့် နစ္စနဂါယနဝါဒနတို့ကို ပြသည်။ "ပရေဟိ ပယောဇာပေတံ ဝါ" ဖြင့် နစ္စာပန ဂါယာပန ဝါဒါပနတို့ကို ပြသည်။ "ပယုတ္တာနိ ပဿိတံ ဝါ" ဖြင့် ဝိသူကဒဿနကို ပြသည်။ ဤစကားအရ "ဂီတတို့ကို ကိုယ်တိုင်လည်း မဆိုကောင်း၊ အဆိုလည်း မခိုင်းကောင်း၊ သူတစ်ပါး ဆိုနေသည်တို့ကို လည်း နားမထောင်ကောင်း" ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ သို့သော် ဝိသူကဒဿနာ အဖွင့်ကို ကြည့်ပါဦး။

ဝိသူကဒဿန။ ။ နစ္စ-ကိုယ်တိုင် ကခြင်း၊ နစ္စာပန-သူတစ်ပါးကို ကစေခြင်း (အကခိုင်းခြင်း) စသော ၂ မျိုးစီကို နစ္စ ဂီတ ဝါဒိတပုဒ်ဖြင့် ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် မိမိကမခိုင်းဘဲ သူတစ်ပါးတို့က ခိုင်း၍ဖြစ်စေ၊ ကချေသည်တို့ အလိုအလျောက်ဖြစ်စေ၊ ကဆို တီးမှုတ်နေသည်ကို ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းကို "ဝိသူကဒဿန" အရ ယူရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဝိသူကဒဿန (ဆန္ဒရာဂဖြစ်မည့် ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်း) ကိုသာ သာသနအနုနုလောမဖြစ်၍ ဤသိက္ခာပုဒ်က ပယ်သည်။ အဆုံးအမတော်၏ စို့တံကျင်သဖွယ်မဖြစ်သော ဂီတကို နားထောင်ခြင်းကား တစ်ရံတစ်ခါ အပ်ပါ၏။ ထို့ကြောင့် ခုဒ္ဒကပါဌ အဋ္ဌကထာ သိက္ခာပဒအခန်း၌ "ဓမ္မူပသံဟိတံပိ စေတ္ထ ဂီတံ နဝဋ္ဋတိ-တရားနှင့် စပ်ယှဉ်စေကာမူ ဂီတသည် မအပ်။ ဂီတူပသံဟိတော ပန ဓမ္မော ဝဋ္ဋတိ-ဂီတနှင့် စပ်ယှဉ်သော တရားကား အပ်၏" ဟု ဆိုသည်။

ဆက်ဦးအံ-ဓမ္မနှင့် ဂီတကို ရှေးဦးစွာ ခွဲပါ။ ဓမ္မဟူသည် (ပဒသောဓမ္မ သိက္ခာပုဒ်၌ လာသည့်အတိုင်း) ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတရားတည်း၊ ဂီတဟူသည်ကား လူမျိုးအလိုက် "သီချင်း" ဟု သတ်မှတ်ထားသော ပျို့ကဗျာ လင်္ကာ တေး အမျိုးမျိုးတည်း။ သက္ကပဉ္စသုတ်၌ ပဉ္စသီခနတ်သား၏ ဂီတများသည် ပါဠိဂါထာများပင်တည်း။ "ဓမ္မူပသံဟိတံ ဂီတံ နဝဋ္ဋတိ" အရ တရားဓမ္မကို ဂီတသံပေါက်အောင် မရွတ်ရ၊ ရွတ်လျှင် "န ဘိက္ခဝေ ဂီတဿရေန ဓမ္မော ဂါယိတဗ္ဗော" ဟု ရူဠဂဂ္ဂပါဠိတော်၌ တားမြစ်ချက်အရ ဒုက္ကဋ်အာပတ် သင့်၏။ "ဂီတူပသံဟိတော ဓမ္မော ဝဋ္ဋတိ" အရ ဓမ္မကို ပျို့ကဗျာ လင်္ကာလုပ်၍ ဂီတဖွဲ့လျှင် အပ်၏။ "အပ်" ဟု ဆိုသော်လည်း ရဟန်းသာမဏေများ ဂီတသံဖြစ်အောင် မရွတ်ဆိုကောင်း၊ ရွတ်ဆိုလျှင် နစ္စဂီတ၌ ဂီတအရ ပါဝင်သွား၏။ ဂီတသံ မပေါက်အောင် ရိုးရိုးရွတ်ဖတ်လျှင်ကား အပ်စရာရှိ၏။ ပဉ္စသီခ၏ ဂီတများကို အသံမဆွဲဘဲ ရွတ်ဖတ်လျှင် အဘယ်မှာ မအပ်ပဲ ရှိအံ့နည်း။ သံဂါယနာတင်တုန်းကပင် ရွတ်ဆိုခဲ့ကြပြီး မဟုတ်ပါလော၊ နားထောင်ရာ၌မူ ဓမ္မဂီတဖြစ်လျှင် ဝိသူကဒဿန မဟုတ်သည့်ပြင်၊ တရားထူးပင်ရနိုင်သောကြောင့် ဥပုသ်သည် မဟုတ်သော လူတို့က အသံဆွဲ၍ တရားဂီတရွတ်ရာ၌သော်မှလည်း အပ်စရာရှိပါ၏။

ကိုယ်တိုင်ကခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို ကစေခြင်း၊ ကိုယ်တိုင်သိဆိုခြင်း သူတစ်ပါးကို သိဆိုစေခြင်း၊ ကိုယ်တိုင်တီးမှုတ်ခြင်း သူတစ်ပါးကို တီးမှုတ်စေခြင်း၊ ဘုရား အဆုံးမတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စို့ပမာ ဖီလာဖြစ်သော ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းမှ၊ (ပတ်ဝီရတောဋီ စပ်) ဟိ-မှန်၊ နန္ဒာဒီနိ-ကခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်၊ ပယောဇေတုံဝါ-ယှဉ်စေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပြုလုပ်ခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ ပရေဟိ-သူတစ်ပါးတို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ ပယောဇာပေတုံဝါ-ယှဉ်ပစေဟု စေခိုင်းခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပြုလုပ်စေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ပယုတ္တာနိ-ယှဉ်စပ်ပြုလုပ်အပ်သော ကခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ ပသိတုံဝါ-ကြည့် ရှုခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနီ-တို့အား၊ နေဝ ဝဋ္ဋန္တိ-မအပ်ကုန်၊ ဘိက္ခုနီနဉ္စ-တို့အားလည်း၊ န ဝဋ္ဋန္တိ။

မာလာဒီသု-မာလာ အစရှိသည်တို့တွင်၊ မာလာတိ-ကား၊ ယံကိဉ္စိ-ကြွင်းမဲ့ ဥသယံ အလုံးစုံသော၊ ပုပ္ဖ-ပန်းတည်း၊ ဂန္ဓန္တိ-ကား၊ ယံကိဉ္စိ-သော၊ ဂန္ဓဇာတံ- ဖြစ်ဖြစ်သမျှ နဲ့သာတည်း၊ ဝါ-နဲ့သာမျိုးတည်း၊ ဝိလေပနန္တိ-ကား၊ ဆဝိရာဂ ကရဏံ-အရေအဆင်း၏ တပ်စွဲဖွယ်ကို ပြုတတ်သော နဲ့သာပျောင်း အလှရည် စသည်တည်း။

မာလာတိ ယံကိဉ္စိ ပုပ္ဖံ ။ ။ “မာလာ မာလျံ ပုပ္ဖဒါမေ (ပန်းကုံး၌)”ဟူသော အဘိဓာန် (၃၀၇)၌ မာလာသဒ္ဒါသည် ပန်းကုံးအနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤ၌ ကုံး မကုံးအပ်သောပန်းအားလုံးကို ယူစေလို၍ “ယံကိဉ္စိ ပုပ္ဖံ”ဟု ဖွင့်သည်။ [ယံကိဉ္စိ ပုပ္ဖံ ဗဒ္ဒမဗဒ္ဒံဝါ၊ တံ သဗ္ဗံ မာလာတွေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ဋီကာသစ်။] “ယံကိဉ္စိ”ဟူသော စကားအရ ရွှေငွေ စက္ကူတို့ဖြင့် ပြုအပ်သော ပန်းများကိုလည်း ယူပါ။

ဂန္ဓန္တိ ၊ပေ၊ ဂန္ဓာဇာတံ။ ။ ဆိုအပ်လတုံသော ဝိလေပနမှ တစ်ပါးသော နဲ့သာ၊ အမွှေးအကြိုင်ဟူသမျှကို ယူစေလို၍ “ယံကိဉ္စိ ဂန္ဓဇာတံ”ဟု ဖွင့်သည်။ [သဒ္ဒါတို့သည် ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်ကို ချန်၍ ဟောရသကဲ့သို့ ဆိုအပ်လတုံသော အနက်ကိုလည်း ချန်၍ ဟောရရိုးတည်း၊ ဤသို့ ဟောရခြင်းကို “ပါရိသေသနည်း”ဟု ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ဝိလေပန၏ အနက်ကို ဂန္ဓသဒ္ဒါက မဟောဘဲ ချန်ရသည်။] “ယံကိဉ္စိ ဂန္ဓန္တိ”စေတ္တ ဝါသုဏ္ဏဓူမဒိကံ ဝိလေပနတော အညံ ယံကိဉ္စိ ဂန္ဓဇာတံ၊ ဝုတ္တတ္ထံ ဝိယ ဟိ ဝုစ္စမာနတ္ထ မန္တရေနာပိ သဒ္ဓေါ အတ္ထဝိသေသဝါစကော-ဋီကာသစ်။

ဝိလေပနန္တိ ၊ပေ၊ ကရဏံ။ ။ ဝိလိမ္မတိ အနေနာတိ ဝိလေပန-လိမ်းကျကြောင်းဖြစ် သော နဲ့သာပျောင်း နဲ့သာပြစ် အလှရည် စသည်တည်း၊ ထိုဝိလေပနကို သုတ်လိမ်းထား သောအခါ မျက်နှာ ကိုယ်လက်တို့၏ အရေအဆင်းသည် လှပသောကြောင့် တပ်စွဲဖွယ် ကောင်းရကား “ဆဝိရာဂကရဏံ”ဟု ဖွင့်သည်။ [ဝိလေပနေန ဆဝိယာ ရဉ္စနတ္ထံ ပိသိတွာ ပဋိယတ္တံ ယံကိဉ္စိ ဂန္ဓဇာတံ-ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။ “ဂန္ဓ”အရ၌ မွှေးကြိုင်သော အနံ့သည် ပဓာနဖြစ်၏။ “ဝိလေပန”အရ၌ ကား အရေအဆင်းလှစေမှုသည် ပဓာနဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဂန္ဓ”အရ၌ ဝါသုဏ္ဏ (မွှေးကြိုင် သောအနံ့ဖြင့် ထုံအပ်သော မျက်နှာချေ ပေါင်ဒါ သနပ်ခါးမှုန့်များကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ

တတ္ထ-ထို မာလာဂန္ဓ ဝိလေပန ဓာရဏ မဏ္ဍန ဝိဘူသနဋ္ဌာနာဟူသော ပါဠိ၌၊ ပိဋန္တန္တော-ပန်းကို ပန်ဆင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဓာရေတိနာမ-ဓာရေတိမည်၏။ ဦးနဋ္ဌာန-ယုတ်လျော့ နိမ့်ခွက်နေသော အရပ်ကို၊ ပူရေန္တော-ပြည့်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ မဏ္ဍေတိနာမ-မဏ္ဍေတိမည်၏။ ဂန္ဓဝသေန-အနံ့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဆဝိရာဂဝသေန-အရေအဆင်း၏ တပ်စွဲဖွယ်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သာဒိယန္တော-သာယာသောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဝိဘူသေတိနာမ-မည်၏။

(အမွှေးတိုင်မှ အခိုးကဲ့သို့ မွှေးကြိုင်သောအခိုး) ကိုလည်းကောင်း သရုပ်ပြ၍၊ အာဒိဖြင့် ရေမွှေး၊ နံ့သာဆီ၊ ဆပ်ပြာမွှေး စသည်ကို ယူစေလိုသည်။ “ဝိလေပန” အရ၌ကား မွှေးကြိုင်သော အနံ့ပါသည်ဖြစ်စေ၊ မပါသည်ဖြစ်စေ သုတ်လိမ်း၍ ရကောင်းသော သနပ်ခါးအပျစ် အကြိစသည်နှင့် အလှရည် နှုတ်ခမ်းဆိုးဆေးစသော ဆေးအမျိုးမျိုးကို ယူရသည်။ [ဝါသစုဏ္ဍံ ဝါသယောဂေါ၊ ဝဏ္ဏကံတု ဝိလေပနံ-အဘိဓာန် ၃၀၆။]

ဦးနဋ္ဌာနံ ၊ပေ၊ မဏ္ဍေတိ နာမ။ ။ကျောက်ပေါက်ရာစသော (နိမ့်နေသော) အရပ်ကို ပြည့်ဖြိုးလာအောင် ဖို့သိပ်ပေးသူသည် မဏ္ဍေတိ မည်၏။ [မဒ္ဒိဓာတ်သည် တန်ဆာဆင်ခြင်းဟူသော ဘူသနအနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ ပြည့်ဖြိုးလာအောင် ဖို့သိပ်သောအားဖြင့် ဆင်ပြင်မှုကို “မဏ္ဍန”ဟု ယူရသည်။]

ဂန္ဓ ၊ပေ၊ ဝိဘူသေတိနာမ။ ။ဝိပုဗ္ဗ ဘူသဓာတ်သည် တန်ဆာဆင်ခြင်းအနက်ကိုပင် ဟော၏။ သို့သော် မဏ္ဍနအနက်ကို ချန်၍ ကျန်သော တန်ဆာဆင်မှု ပြင်ဆင်မှု သာယာမှု အားလုံးကို ယူစေလို၍ “ဂန္ဓ ၊ပေ၊ သာဒိယန္တော”ဟု ဝိဘူသေတိ၏ သရုပ်ကို ဖော်သည်။ ထို့ကြောင့် ဝါသစုဏ္ဍ ဝုမ စသော မျက်နှာချေ ပေါင်ဒါ သနပ်ခါး ရေမွှေး နံ့သာဆီ ဆပ်ပြာမွှေး စသည်ကို ဆွတ်ဖြန်း ယုတ်လိမ်းမှု ခြယ်လှယ်မှု ပွတ်တိုက်မှုအားလုံးကို ဝိဘူသနအရ၌ ယူပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဓဒ္ဒကပါဌ အဋ္ဌကထာ၌ “မာလာဒီနိ ဓာရဏာဒီဟိ ယထာသန္နံ ယောဇေတဗ္ဗာနိ=မာလာ ဂန္ဓ ဝိလေပန ဤ ၃ ပုဒ်ကို ဓာရဏ မဏ္ဍန ဝိဘူသနကြိယာ ၃ ပုဒ်နှင့် သင်္ချာစဉ်အတိုင်း (တစ်ကို တစ်ချင်းစသည်ဖြင့်) တွဲရမည်”ဟု ဆိုထား၏။ သို့သော် “မဏ္ဍန-နိမ့်သောအရပ်ကို ဖို့သိပ်ရာ”၌ ဂန္ဓအရဝယ် ပြခဲ့သော ဝါသစုဏ္ဍ ဝုမ စသည်တို့ဖြင့် ဖို့သိပ်၍ မဖြစ်၊ ဝိလေပနအရတွင် ပါဝင်သော နံ့သာပျောင်း နံ့သာပျစ်တို့ဖြင့်သာ ဖို့သိပ်၍ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဂန္ဓနှင့် ဝိလေပနကို မဏ္ဍန ဝိဘူသနတို့နှင့် အစဉ်အတိုင်း မတွဲဘဲ ယထာလာဘနည်းအားဖြင့် ရသင့်သလို တွဲစပ်သင့်ပါသည်။

ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံ။ ။ပါဠိတော်၌ မာလာဓာရဏ စသည်ဖြင့် ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနံရှိသော်လည်း ပြုလုပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ‘ဖော်ထုတ်၍ပြမှ သာ၍ အဓိပ္ပာယ်ထင်ရှားသောကြောင့် “ပိဋန္တန္တော ဓာရေတိ” စသည်ဖြင့် ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံအဖွင့်ကို ပြသည်။ ထိုသို့ပြရာ၌ ဝေါဟာရတ္ထကိုလည်း ထည့်၍ အထင်ရူဇိအားဖြင့် ပြရသောကြောင့် (ဥပမာ-ရေမွှေး နံ့သာဆီစသည်ကို သုံးစွဲခြင်းကို တန်ဆာဆင်ခြင်း မဟုတ်သော်လည်း ဝိဘူသနအနေအားဖြင့် သွင်းယူရသောကြောင့်) နာမသဒ္ဒါထည့်၍ “ဓာရေတိ နာမ” စသည်ဖြင့် ဆိုရသည်။

ကာရဏံ-အကြောင်းကို၊ ဌာနံ-ဌာနဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ တသ္မာ-
 ကြောင့်၊ ယာယ ဒုဿီလျစေတနာယ-အကြောင်း သီလမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း
 ဖြစ်ရာ စေတနာဖြင့်၊ တာနိ မာလာဓာရဏာဒိနိ-ထို ပန်းပန်းခြင်း အစရှိသော
 အမှုတို့ကို၊ မဟာဇနော-များစွာသော လူ့အပေါင်းသည်၊ ကရောတိ-ပြု၏။
 တတော (ဒုဿီလျစေတနာတော)-ထို ဒုဿီလျစေတနာမှ၊ ပတိဝိရတော-ရှောင်
 ကြဉ်တော်မူ၏။ ဣတိ အတ္ထော။

ပမာဏာတိက္ကန္တံ-လက်ရှစ်သစ် ပမာဏထက်လွန်သော အခြေရှိ အိမ်ရာနေရာ
 ကို၊ ဥစ္စာသယနံ-ဥစ္စာသယနဟူ၍၊ ဝါ-မြင့်သော နေရာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။
 အကပ္ပိယ ပစ္စတ္ထရဏံ-ရဟန်းတို့အား မအပ်သော အခင်းကို၊ မဟာသယနန္တံ-
 မဟာသယနဟူ၍၊ ဝါ-ကြီးကျယ်သောနေရာ မွန်မြတ်သောနေရာ ဟူ၍၊
 (ဝုစ္စတိ)၊ တတော-ထို မြင့်သောနေရာ ကြီးကျယ်ခမ်းနား ဆန်းပြားသောနေရာမှ။

ဌာနံ။ ။ “တိဋ္ဌတိ ဧတ္တာတိ ဌာနံ” နှင့်အညီ အကျိုး၏ တည်ရာဖြစ်သော အကြောင်း
 ကို “ဌာန” ဟု ခေါ်နိုင်ရကား “ဌာနံ ဝုစ္စတိ ကာရဏံ” ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုဌာနဟူသည်
 “ပန်းပန်းမှုစသောအကျိုးကိုပြုနိုင်သော ဒုဿီလျစေတနာတည်း” ဟု သိစေလို၍ “ယာယ၊ ပေ၊
 ကရောတိ” ဟု ဌာန၏ အရကောက်ကို ပြသည်။

သမာသံတွဲ။ ။ မာလာစ+ဂန္ဓောစ+ဝိလေပနဉ္စ မာလာ ပေ၊ ဝိလေပနာနိ၊ ဓာရဏဉ္စ+
 မဏ္ဍနဉ္စ+ဝိဘူသနဉ္စ ဓာရဏံ ပေ၊ ဝိဘူသနာနိ၊ မာလာဂန္ဓဝိလေပနာနံ-တို့ကို+ဓာရဏ
 မဏ္ဍနဝိဘူသနာနိ မာလာ ပေ၊ ဝိဘူသနာနိ-ပန်ဆင်မှုစသောကြိယာကို ပြုလုပ်ကြောင်း
 စေတနာတည်း၊ -မာလာ ပေ၊ ဝိဘူသနာနံ+ဌာနံ မာလာ ပေ၊ ဌာနံ၊ ဤ၌ဌာန အရ
 စေတနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို ယူပါ၊ (တစ်နည်း) ဓာရဏ စသည်တို့အရ စေတနာကို
 ယူ၍ ဌာနအရလည်း စေတနာကို ယူလျှင် အရတူသောကြောင့် “မာလာ ပေ၊ ဝိဘူသနာနိ
 ဝေ+ဌာနံ မာလာ ပေ၊ ဌာနံ” ဟု ကမ္မဓာရဲ တွဲပါ။

ဥစ္စာသယန။ ။ ဥစ္စာဟူသော အာကာရန္တ နိပါတ်ပုဒ်လည်း “အမြင့်” ဟူသော အနက်ကို
 ဟော၏။ “ထို အမြင့်ဖြစ်သောနေရာသည် မည်မျှလောက်မြင့်ပါသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိ
 သောကြောင့် “ပမာဏာတိက္ကန္တံ” ဟု ဖွင့်သည်။ “ပမာဏ” ဟူသည် ဝိနည်း-မဉ္ဇဝိဋ္ဌ
 သိက္ခာပုဒ်၌ “အဋ္ဌဂံလပါဒကံ” ဟု လာသော လက်ရှစ်သစ်တည်း၊ [သေန္တိ ဧတ္တာတိ သယနံ-
 အိပ်ရာ၊ ဥစ္စာစ+တံ+သယနံဓာတိဥစ္စာသယနံ။]

မဟာသယနံ။ ။ မဟန္တသဒ္ဓါသည် တစ်ကျိပ်ခြောက်ယောက် က-လောက်သော
 “ကုတ္တက” မည်သော သားမွေးကော်ဇောကြီးကိုလည်းကောင်း၊ အရွယ်ပမာဏအားဖြင့်
 မကြီးကျယ်သော်လည်း ခမ်းနားဆန်းကျယ်၍ အမွန်အမြတ်ဖြစ်သော ပလ္လင်၊ ကော်ဇော
 စသည်ကိုလည်းကောင်း ဤနေရာ၌ ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “မဟန္တ-ကြီးကျယ်သော၊ ဝါ-
 မွန်မြတ်သော၊ သယနံ-အိပ်ရာတည်း၊ မဟာသယနံ” ဟု ပြုပါ။ ထို မဟာသယနကို ရဟန်း
 တော်တို့အား ခုတင်ပေါ်၌ခင်း၍ မထိုင်ကောင်း မအိပ်ကောင်းသောကြောင့် “အကပ္ပိယ
 ပစ္စတ္ထရဏံ” ဟု ဖွင့်သည်။ ခြင်္သေ့စသော အရပ်တို့ဖြင့် ဆန်းကျယ်သော ပလ္လင်နှင့် မြင့်သော
 ခုတင်တို့ကား နဂိုသဘောအတိုင်းပင် မထိုင်ကောင်း မအိပ်ကောင်း။

ဝါ-ထို မြင့်သောနေရာ ကြီးကျယ်ခမ်းနား ဆန်းပြားသော နေရာ၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းမှ၊ ပတိဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်၏။ ဣတိ အတ္ထော။ [ရှေးစာအုပ် များ၌ “ဝိရတောတိ အတ္ထော” ဟု ရှိ၏။ ထိုပါဠိအလို ပတိသဒ္ဓါ အနက်မရှိဟု မှတ်ပါ။]

သုဝဏ္ဏံ-ရွှေသည်။ ဇာတရူပန္တိ-ဇာတရူပ မည်၏။ ကဟာပဏော-အသပြာ လည်းကောင်း၊ လောဟမာသကော-ကြေးဖြင့် ပြုအပ်သော ပဲပိုက်ဆံလည်း ကောင်း၊ ဇတုမာသကော-ချိပ်ဖြင့်ပြုအပ်သော ပဲပိုက်ဆံလည်းကောင်း၊ ဒါရမာ သကော - သစ်သားဖြင့် ပြုအပ်သော ပဲပိုက်ဆံလည်းကောင်း၊ ဣတိ - သို့။

ထိုင်ခြင်း။ ။ “ဥစ္စာသယန မဟာသယန” ဟု အိပ်စရာနေရာကိုသာ ဆိုထားသော်လည်း “အာသန္နိ” ဟူသော အကပ္ပိယပလ္လင်တို့မှာ အိပ်ရာ မဟုတ်၊ ထိုင်စရာတည်း။ ထို ထိုင်စရာ နိသီဒနများကိုလည်း သယနသဒ္ဓါဖြင့်ပင် သိမ်းယူနိုင်သည်။ ဘာကြောင့်နည်း...အိပ်စရာ မှန်လျှင် ထိုင်၍လည်း ဖြစ်ကောင်းသောကြောင့်တည်း။ [အာသန္နာဒိ အာသနဓမ္မတ္ထ သယနေန သင်္ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ဋီကာ။]

ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်း။ ။ ထို ဥစ္စာသယန မဟာသယနများကို လှူသည်ကို ရရှိနေရုံဖြင့် အပြစ်မရှိ (အာပတ်မသင့်) သေး၊ ထိုနေရာပေါ်၌ ထိုင်မှ အိပ်မှ အာပတ်သင့်သည်။ သို့သော် တည်ရာဖြစ်သော အိပ်ရာနေရာ အာဓာရကို ပယ်လိုက်လျှင် ထိုအပေါ်၌တည်သော အာဓေယံ (ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်း) ကြိုယာကိုပါ ပယ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် “ဥစ္စာသယန မဟာသယနာ” ဟုသာ (ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်း) ကြိုယာ မပါဘဲ မိန့်တော်ထားသည်။ [ယသ္မာ ပန အာဓာရေ ပဋိက္ခိတ္တေ တဒါဓာရကိရိယာပိ ပဋိက္ခိတ္တာဝ ဟောတိ၊ တသ္မာ ဥစ္စာသယန မဟာသယနာ ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ၊ အတ္ထတော ပန တဒုပဘောဂဘူတနိသဇ္ဇာ နိပဇ္ဇနေဟိ ဝိရတိ ဒဿိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ-ဋီကာ။]

တစ်နည်း။ ။ “ဥစ္စာသယန မဟာသယနာ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဧကဒေသသရူပေက သေသနည်းအားဖြင့် ရှေ့ပုဒ်မှ သယနတစ်စိတ်နှင့်တူသော နောက် သယန တစ်ပုဒ်ကိုချေ၍ “ဥစ္စာသယန မဟာသယန” ဟု ဆိုထားသည်။ ဥပမာ- “နာမဉ္စ+ရူပဉ္စ+နာမရူပဉ္စ နာမရူပ” ၌ နောက်ဆုံး နာမရူပနှင့် တစ်စိတ်စီသာ တူသော နာမပုဒ် ရူပပုဒ်ကို ချေထားသကဲ့သို့တည်း။

ဇာတရူပရဓာတ်။ ။ ဇာတ်+ရူပံ ယဿာတိ ဇာတရူပံ-(နဂိုအတိုင်း မပြောင်းလွဲ) ဖြစ်မြဲတိုင်းသော+သဘောရှိသောကြောင့် ရွှေကို “ဇာတရူပံ” ဟု ခေါ်၏။ ရဇ္ဈိယတိတိ ရဓာတ် (ရန္တဓာတ် တပစ္စည်း)၊ ဖြူဖွေးသောအရောင်ရှိသည့်အတွက် နှစ်သက်ဖွယ် (တပ်မက်ဖွယ်) ကောင်းသောကြောင့် ငွေကို “ရဓာတ” ဟု ခေါ်သည်။ [“ရဇ္ဈန္တိ သတ္တာ ဧတ္တာတိ ရဓာတ်” ဟု လည်း ဋီကာသစ်၌ အဓိကရဏသဘင် ပြုသေး၏။]

မာသက။ ။ [ကဟာပဏပုဒ်ပြီးပုံကို ဒုတိယပါရာဇိက နီလကဟာပဏ၌ ပြခဲ့ပြီ။] “မသျှတေ (ပရိမိယတေ) အနေနာတိ မာသော၊ မာသောယေဝ မာသကော” ဟု ထောမနိဓိ ပြု၏။ ရောင်းဝယ်အပ်သော ဥစ္စာကို နှိုင်းယှဉ် (တစ်ပဲတန်၊ နှစ်ပဲတန်စသည်ဖြင့် နှိုင်းယှဉ်) ရသောကြောင့် ပဲပိုက်ဆံကို မာသကဟုခေါ်၏။ မသဓာတ်၊ ပရိမာဏအနက်ဟော၊ ဏပစ္စည်း၊ လောဟေန ကတော+မာသကော လောဟမာသကော။

ယေ-အကြင် ငွေ၊ ပဲပိုက်ဆံတို့သည်။ ဝေါဟာရ-ကူးသန်းရောင်းဝယ်ကြောင်း၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်ကုန်၏၊ (တေ-ထို ငွေ၊ ပဲပိုက်ဆံတို့သည်။) ရဇတန္တိ-ရဇတမည်၏၊ ဥဘယဿာပိ-နှစ်ပါးစုံလည်းဖြစ်သော၊ တဿ-ထို ရွှေ ငွေကို၊ ပဋိဂ္ဂဟဏာ-ခံယူခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ နံ-ထို ရွှေ ငွေကို၊ နေဝ ဥဂ္ဂဏာတိ-ကိုယ်တိုင်လည်း မခံယူ၊ န ဥဂ္ဂဏာပေတိ-သူတစ်ပါးကိုလည်း မခံယူစေ၊ ဥပ နိက္ခိတ္တံ-အနီး၌ ချထားအပ်၊ အပ်နှံထားအပ်သော ရွှေ ငွေကို၊ န သာဒိယတိ-မသာယာ၊ ဣတိ အတ္ထော။

ဝေါဟာရ။ ။ဝိ+အဝ+ဟရဓာတ်၊ ဣဒြင်္ဂြိးသော ဝေါဟာရသဒ္ဒါသည် “စကားပြောခြင်း၊ အမည်ပညတ်၊ ကုန်သွယ်ခြင်း၊ စေတနာဟူသော အနက်တို့၌ ဖြစ်၏” ဟု အဘိဓာန် (၈၄၉) ၌ ဆို၏။ ဤနေရာ၌ ကုန်သွယ်ခြင်းအနက်ဟောတည်း။ “ဝေါဟရီယတေ (ရောင်းဝယ်အပ်၏) အနေနာတိ ဝေါဟာရော” ဟု ကရဏသင်္ဂဟ ပြု၍ ရောင်းဝယ်ကြောင်းငွေကို အရကောက်ပါ။ “ငွေဖြင့် စပါးကို ဝယ်၏” ဟူရာ၌ ငွေသည် ရောင်းဝယ်ကြောင်းဝတ္ထု၊ စပါးသည် ရောင်းဝယ်အပ်သော ဝတ္ထုတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝေါဟာရ-ရောင်းဝယ်ကြောင်း၏ အဖြစ်” ဟု နိဿယ၌ ပေးသည်။ ဝေါဟာရ၌ ဘာဝပ္ပဓာန (ဘာဝလောပ)လည်း ကြိပါ။ [“ယေ ဝေ၊ ဂစ္ဆန္တိ၊ တေ ရဇတန္တိ” ဟု လှည့်၍ စပ်ပါ။ တဿ ဥဘယဿနှင့် မစပ်သင့်။]

နေဝ နံ ဥဂ္ဂဏာတိ။ ။ ပါဠိတော်၌ “ပဋိဂ္ဂဟဏာ” ဟု ရှိ၏။ သူတစ်ပါးကို အယူခိုင်းခြင်း၊ ဘဏ်တိုက်စသည်၌ အပ်နှံထားသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အနီး၌ ချထားသည်ကိုလည်းကောင်း သာယာခြင်းလည်း ခံယူခြင်းပင်ဖြစ်သောကြောင့် ထို ပဋိဂ္ဂဟဏ၌ ပါဝင်ရကား “န ဥဂ္ဂဏာပေတိ၊ န ဥပနိက္ခိတ္တံ သာဒိယတိ” တို့ကိုပါ ထည့်၍ ဖွင့်နိုင်သည်။... [အညေဟိ ဂါဟာပနေ ဥပနိက္ခိတ္တံသာဒိယနေစ ပဋိဂ္ဂဟဏတ္ထော (ပဋိဂ္ဂဟသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို) လစ္ဆတိ အာဟ-န ဥဂ္ဂဏာပေတိ၊ န ဥပနိက္ခိတ္တံ သာဒိယတိတိ-ဋီကာ။]

ပဋိဂ္ဂဟနံ တစ်နည်း။ ။ ပဋိဂ္ဂဟဏသည် ကာယပဋိဂ္ဂဟဏ (ကိုယ်ဖြင့် ခံယူခြင်း)၊ ဝါစာပဋိဂ္ဂဟဏ (သူတစ်ပါးကို အယူခိုင်းခြင်းဟူသော နှုတ်ဖြင့် ခံယူခြင်း)၊ မနောပဋိဂ္ဂဟဏ (သာယာခြင်းဟူသော စိတ်ဖြင့် ခံယူခြင်း)၊ ဤ ၃ မျိုးသော ပဋိဂ္ဂဟဏကို သာမညနိဒ္ဒေသနည်း၊ ဧကသေသနည်းအားဖြင့် တစ်ခုတည်းယူ၍ “ပဋိဂ္ဂဟဏာ” ဟု ပါဠိတော်၌ မိန့်တော်မူသည်။-ဋီကာ။ [အာမကဓညပဋိဂ္ဂဟဏာ စသည်၌လည်း နည်းတူ။]

အဋ္ဌကထာဖွင့်။ ။ နေဝ နံ ဥဂ္ဂဏာတိ စသော အဋ္ဌကထာဖွင့်ကား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း။ ထို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ပဋိဂ္ဂဟဏ-ကိုယ်တိုင်ခံယူခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို ခံယူစေခြင်း၊ အပ်နှံထားအပ် အနီး၌ ချထားအပ်သော ရွှေ ငွေကို သာယာခြင်း” ဟု ပေးအပ်သော အနက်လည်း အဓိပ္ပာယ်နက်သာ၊ ထို အနက်အတိုင်း ပဋိဂ္ဂဟဏ ပဋိဂ္ဂဟာပဏ သာဒိယန ၃ မျိုးကို သာမညနိဒ္ဒေသနည်း၊ ဧကသေသနည်း မရနိုင်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤသိက္ခာပုဒ်ဖြင့် ရွှေ ငွေကိုင်ခြင်းကို တားမြစ်သည် မဟုတ်ပါ။ အလှူခံခြင်း၊ လှူသောအခါ လက်ခံခြင်းကိုသာ တားမြစ်ပါသည်။ ဝိနည်း၌ နိဿိယပိစိတ် ဟု ပညတ်တော်မူပါသည်။ ကိုင်ခြင်းကိုကား အနာမာသဒုက္ကဋ်ဟု မှတ်ပါ။

အာမကညေပဋိဂ္ဂဟဏာတိ-ကား၊ သာလိ၊ ဝိဟီ၊ ယဝ၊ ဂေါဓမ၊ ကင်္ဂ၊ ဝရက၊ ကုဒြူသကသင်္ခါတဿ--သလေး၊ ကောက်၊ မုယော၊ နတ်ကောက်၊ (တစ်နည်း) ဂျုံ၊ ဆပ်၊ ပြောင်း၊ လူး၊ ဟု ဆိုအပ်သော၊ သတ္တဝိဓဿာပိ-၇ ပါး

သာလိ။ ။ သဒ္ဓိဒိနပရိပါကော (ရက်ပေါင်း ခြောက်ဆယ်ရှိလျှင် မှည့်ရင့်သော) သူကညေဝိသေသော (အမြီးပါသော စပါးအထူးသည်) သာလိနာမ (သလေးစပါး) မည်၏။ သလိယတေ သီလာဗျတေတိ သာလိ-ချီးမွမ်းအပ်သော သလေးစပါး-ငှိကာသစ်။ [ကဏ္ဍနေန ဝိနာ သုက္ကာ၊ ဟေမန္တာ သာလယော မတာ-ထောင်းထုခြင်းနှင့် ကင်း၍ (မဖွပ်ရဘဲပင်) ဖြူကုန်သော ဆောင်းအခါ၌မှည့်သော ကောက်ကြီးစပါးတို့ကို သလေးစပါးဟု သိမှတ်အပ်ကုန်၏။-အဘယာရာမ ဆရာတော်၏ အမရကောသ နိဿယ၊] ရှေးခေတ်က သလေးစပါးကို ဆိုလိုဟန်တူသည်။ ယခုခေတ် သလေးစပါးတို့ကား မထောင်း မထု မဖွပ်ဘဲ မဖြူနိုင်။

ဝိဟီ။ ။ ဝိဟယော တွာ သဋ္ဌာချာတာ၊ ဝဿကာလသမုပ္ပေါ-မိုးကာလ၌ဖြစ်ကုန် အာသဋ္ဌိ (ဝါဆိုလ၌) ဖြစ်ကုန်သော ကောက်စပါးတို့ကို ဝိဟီဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဝဟတိ ဗြူဟေတိ ဝါ သတ္တာနံ ဇီဝိတံ-သတ္တဝါတို့၏ အသက်ကို ဆောင်တတ် တိုးပွားစေတတ် သောကြောင့် ဝိဟီမည်၏။-ငှိကာသစ်။ [ဝဿိကာ ဂဏ္ဍိတာ သုက္ကာ၊ ဝိဟယော စိရပါကိ နော-မိုးအခါ၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ထောင်းနိုင် ဖွပ်နိုင်မှ ဖြူကုန်သော၊ ကြာမြင့်စွာ ချက်ရခြင်း ရှိကုန် (ကျက်ခဲကုန်) သော ကောက်လတ်စပါးတို့သည် ဝိဟီမည်ကုန်၏။...ယော ဝိဟီ သဒ္ဓိရတ္တေန၊ ပစ္စတေ သတု သဒ္ဓိကော=ရက်ပေါင်းခြောက်ဆယ်ကျော်လျှင် မှည့်ရင့်သော ကောက်လျင်စပါး တစ်မျိုးကို "သဒ္ဓိက" ဟု ခေါ်၏။ နွေအခါ၌လည်း ဖြစ်နိုင်၏။]

ယဝ။ ။ ယုပိတဗ္ဗော မိသိတဗ္ဗောတိ ယဝေါ-အလွန်ကြမ်းသည့်အတွက် အခြားသော အစာတစ်မျိုးဖြင့်ရောမှ စားနိုင်သော မုယောသည် ယဝမည်၏။-ငှိကာသစ်။ [ဖြူသော အမြီးရှိသော မုယောသည် ယဝမည်၏၊ အမြီးမပါသော (မြီးတုံး) မုယောသည် အတိယဝ မည်၏။ အခွံစိမ်းသော မြီးတုံးမုယောသည် တောကျမည်၏။ ထို ၃ မျိုးမှ ကြွင်းသော မုယောသာမန်သည် အပ္ပယဝ-ယဝကမည်၏။ အပင် အသီးမှာ ဂျုံနှင့် တူ၏၊ မြန်မာနိုင်ငံ၌ အစိုက်နည်း၏၊ အချို့အရပ်၌ "ဂျုံဖြူ" ဟု ခေါ်၏။-အမရကောသ နိဿယ၊ အင်္ဂလိပ် ဘာသာအားဖြင့် "ဗာလီ" ဟု ခေါ်၏။]

ဂေါဓမ။ ။ ဂုဓေတိ ပလိဝေဋ္ဌတိ (ရစ်ပတ်တတ်၏) ပလိဗုန္ဒတိ (နှောင်ဖွဲ့တတ်၏) ဣတိ ဂေါဓမော-ငှိကာသစ်။ [“ဂေါဓမ-နတ်ကောက်” ဟု ပေးကြသော်လည်း “ဂျုံ” ဟုသာ အနက်မှန်ပေးပါ။ “ယဝမည်သော ဂျုံသည် အခွံကြမ်း၏။ ဂေါဓမမည်သော ဂျုံကား အခွံ မကြမ်း” ဟု အဘိဓာန်နိဿယသစ်၌ မိန့်တော်မူ၏။ ဂေါဓမမည်သော ဂျုံကို ဟိန္ဒူ ဘာသာဖြင့် “ဂေဟွန်” ဟု ခေါ်သတတ်။]

ကင်္ဂ။ ။ သောဘနတ္တာ (တင့်တယ်သည့်အတွက်) ကမနိယဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ (နှစ်သက် ဖွယ်အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) ကင်္ဂ-မည်၏။ အတိသုခုမညေဝိသေသော (အလွန်သေးငယ်သော စပါးအထူးတည်း)၊-ငှိကာသစ်။ [ထောမနိဓိ၌ ကက်ဓာတ်၊ ဥပစ္စည်း၊ ပိသောဒရာဒိဂိုဏ်း၌ သွင်း၍ ကကို ဂပြုသည်။ နိဂ္ဂဟိတ်ကား ဣကာရန္တဖြစ်၍ လာရိုး တည်း။ “ကင်္ဂတိ သုခုမဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ ကင်္ဂ” ဟု ကြံပါ။]

အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ အာမကဓညဿ-အစိမ်းဖြစ်သော စပါးကို၊ (မချက်အပ်သေးသော စပါးကို) ပဋိဂ္ဂဟဏာ-ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ (ပတ်ဝီရတော၌ စပ်)၊ စ-ဆက်၊ ကေဝလံ-အာမသန မဖက် သက်သက်၊ ဧတေသံ-ဤ ၇ မျိုးသော စပါးတို့ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟဏမေဝ-ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းသည်သာ၊ (န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်သည်ကား)၊ န-မဟုတ်သေး၊ အာမသနမ္ပိ-သုံးသပ်ခြင်းသည်လည်း၊ (ကိုင်ခြင်းသည်လည်း)၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ န ဝဇ္ဇတိ ယေဝ-မအပ်သည်သာ။

အာမကမံသပဋိဂ္ဂဟဏာတိ ဧတ္ထ-၌၊ ဩဒိဿ-သီးခြားရည်စူး၍၊ အနညာတာ-ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော ခံယူခြင်းကို၊ အညတြ-ကြည့်၍၊ အာမကမံသမတ္တာနံ-အစိမ်းဖြစ်သော သားငါးတို့ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟဏမေဝ-ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူ

ဝရက။ ။ဝရီယတိ အတိလူခတာယ နိဝါရီယတီတိ ဝရကော-အလွန်ကြမ်းသည့် အတွက် တားမြစ်အပ် (မယူခဲ့ပါနဲ့ဟု အတားမြစ်ခံရ)သောကြောင့် ဝရကမည်၏၊ (တစ်နည်း) ခုဒ္ဒါပတ်ဝီနယနတော-ဆာလောင်ခြင်းကို ပယ်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝရီယတိ ဘဇီယတိ (သလေးဆန် ကောက်ဆန် မရှိသောအခါ) မှီဝဲအပ် (စားအပ်) ၏၊ ဣတိ ဝရကော-ဋီကာသစ်။

ကုဒြုသက။ ။ကရုံ (ရမိရံ) ဒုသတီတိ ကုဒြုသကော၊ (သွေးကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ကြောင့်) ဝဏ္ဏသင်္ကမနေန-ရကို ဒသို့ ပြောင်းရွှေ့သောအားဖြင့် ကုဒြုသကမည်၏၊ ယော ဂေါဝဗုနောတိပိ ဝဗ္ဗတိ-ယင်း ကုဒြုသက (လူး) ကို နွားတို့ကို ဝစေတတ်သော အစာဟု ဆိုအပ်၏၊-ဋီကာသစ်။

ညဿ။ ။ထောမနိဓိ၌ “ဓာနေ ပေါသနေ (မွေးမြူခြင်း၌) သာဓု (ကောင်းသည် တည်း)” ဟု ဆို၍ ဓာနနောင် ယတိပစ္စည်းသက်၍ “ဓာဗျ” ဟု ရှိ၏၊ ပါဠိ၌ ဗျကို ဥပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “ဓာနေ ပေါသနေ သာဓုတ္တေန ညဿနီတိ ဝဗ္ဗန္တိ” ဟု ဆိုသည်၊ [ဓာန၌ ဓာဓာတ်သည် ပေါသန (မွေးမြူခြင်း ကြီးပွားခြင်း) အနက်ဟောတည်း၊ ယုပစ္စည်း။]

ဩဒိဿ အနညာတာ။ ။ “အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စ ဝသာနိ ဘောသဇ္ဇာနိ အစ္စဝသံ မစ္စဝသံ သုသုကာဝသံ သူကရဝသံ ဂဒြဘဝသံ” ဟု ခွင့်ပြုအပ်သော ငါးဆီ သားဆီများကို အစိမ်းဖြစ်သော်လည်း နံနက်၌ အကပ်ခံကောင်းသောကြောင့် “ဩဒိဿ အနညာတာ” ဟု ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။

မိမိအယူ။ ။မိမိကား သူရဲဖမ်းစားအပ်သော ရဟန်းအား သီးခြားခွင့်ပြုအပ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို ရည်ရွယ်သည်ဟု ထင်သည်၊ ဝိနည်း မဟာဝဂ္ဂ-ဘောသဇ္ဇကုန္ဒက၌ “အည တရဿ ဘိက္ခုနော အမနုဿိကာဗာဓော ဟောတိ ၊ပေ၊ သော သူကရသူနံ ဂန္ဓာ အာမက မံသံ ခါဒိ၊ အာမကလောဟီတံ ပိဝိ၊ တဿ သော အမနုဿိကာဗာဓော ပဋိပ္ပဿမ္မိ ၊ပေ၊ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အမနုဿိကာဗာဓော အာမကမံသံ အာမကလောဟီတန္တိ” ဟု သီးခြား ခွင့်ပြုတော်မူသည်၊ ထိုကဲ့သို့ ရဟန်းများအတွက်သာ သီးခြားခွင့်ပြုတော်မူသည်ကို “ဩဒိဿ အနညာတာ” ဟု ဆိုဟန်တူသည်။

ခြင်းသည်သာ၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်၊ အာမသနံ-သုံးသပ်ခြင်းသည်၊ နော (န ဝဇ္ဇတိ)-မအပ်သည် မဟုတ် အပ်သည်သာ၊ (“အာမသနံ-သည်၊ န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်သည်ကား၊ န-မဟုတ်၊ ဝဇ္ဇတိဧဝ-သာ” ဟုလည်း ပေးပါ။)

ဣတ္ထိကုမာရိကပဋိဂ္ဂဟဏာတိ ဧတ္ထ-ဌှိ၊ ပုရိသန္တရဂတာ-ယောကျ်ားတစ်ပါး သွားအပ်ဖူးသော မိန်းမသည်၊ ဣတ္ထိတိ-ဣတ္ထိမည်၏၊ ဣတရာ-ယောကျ်ား တစ်ပါး သွားအပ်ဖူးသော မိန်းမမှတစ်ပါး မသွားအပ်ဖူးသော အပျိုသည်၊ ကုမာရိကာနာမ-ကုမာရိကာမည်၏၊ တာသံ-ထို ဣတ္ထိ ကုမာရိကတို့ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟဏမ္ပိ-ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အာမသနမ္ပိ- သုံးသပ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အကပ္ပိယမေဝ-မအပ်သည်သာ၊ ဒါသိဒါသ ပဋိဂ္ဂဟဏာတိ ဧတ္ထ-ဌှိ၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ စပ်ပုဒ် မရှိသောကြောင့် ထည့်ရသည်၊ ဒါသိဟု မဇ္ဈေရဿ ရှိရမည်)၊ ဒါသိဒါသဝသေနေဝ-ကျွန်မိန်းမ ကျွန်ယောကျ်ားတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်သာ၊ (ကျွန်မိန်းမ ကျွန်ယောကျ်ားဟူသော အခေါ်အဝေါ်ဖြင့်သာလျှင်)၊ တေသံ-ထို ကျွန်မိန်းမ ကျွန်ယောကျ်ားတို့ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်၊ [ဒါသိဒါသဝသေနေဝါတိ ဒါသိဒါသ ဝေါဟာရဝသေနေဝါ-ဋီကာသစ်။] ပန-အနွယ်၊ ကပ္ပိယကာရကံ-ကပ္ပိယကာရက ကို၊ ဝါ-အပ်အောင်ပြုတတ်သော ဒါယကာကို၊ ဒမ္ပိ-လှူပါ၏၊ အာရာမိကံ- အရာမိစောင့်ကို၊ ဒမ္ပိ-၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-လျှောက်အပ်သော်၊ (ပဋိဂ္ဂဟဏံ- သည်)၊ ဝဇ္ဇတိ-၏၊ [“ကပ္ပိယကာရက လှူပါ၏” စသောစကားသည် ဝိနည်း တော်နှင့် လျော်သောစကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝဇ္ဇတိ”ဟု ဆိုသည်။]

မှတ်ချက်။ ။စပါးကို ခံယူရာ၌ မကျက်သေးသမျှ (ခြောက်သွေ့၍ နှစ်ချို့ဖြစ်စေကာမူ) အာမက အမည်ရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သားငါးများလည်း မကျက်သေးသမျှ ငါးခြောက် အမဲခြောက် ငါးပိဖြစ်စေကာမူ အာမကဟုပင် ယူရပေလိမ့်မည်၊ အချို့ဆရာတော်တို့ကား “ငါးခြောက်မှာ နေဖြင့်ချက်ထားသောကြောင့် အကျက်ပင်” ဟု ယူကြသတတ်၊ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုငါးခြောက်ကို မီးမဖုတ်ဘဲ စားနိုင်ပါမည်လော၊ ပုဇွန်ခြောက်ကား မီးဖြင့် ပေါင်းထား သတတ်၊ ထို့ကြောင့် ပုဇွန်ခြောက်ကို အာမက မဟုတ်သောကြောင့် ထိုအတိုင်းပင် စားနိုင်သည်။

ပုရိသန္တရဂတာ။ ။လောကီကျမ်းတို့၌ “ရှစ်နှစ်အရွယ် သူငယ်မသည် ဂေါရိမည်၏၊ ဆယ်နှစ်အရွယ် သူငယ်မသည် ကညာမည်၏၊ တစ်ဆယ့်နှစ်နှစ်အရွယ်သို့ ရောက်သူကို ကုမာရိ (အပျို) ဟု ခေါ်ရ၏” ဟု ဆိုသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား ယောကျ်ားသွားအပ်ဖူး (မေထုန်ပြုအပ်ဖူး)၊ မသွားအပ်ဖူးအားဖြင့် ဣတ္ထိ ကုမာရိကာကို ခွဲခြားလိုသောကြောင့် “ဣတ္ထိတိ ပုရိသန္တရဂတာ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [အန္တရာ-တစ်ပါးတစ်ခြားသော+ပုရိသော ပုရိသန္တရော၊ ပုရိသန္တရေန+ဂတာ-ရောက်အပ်ဖူး၊ သွားအပ်ဖူး၊ မေထုန်မှီဝဲဖူးသော မိန်းမတည်း၊ ပုရိသန္တရဂတာ။]

အဇေဋ္ဌကာဒိသု-အဇေဋ္ဌကအစရှိကုန်သော၊ ခေတ္တဝတ္ထုပရိယောသာနေသု-
 ခေတ္တဝတ္ထု အဆုံးရှိကုန်သော ဝတ္ထုတို့၌၊ ကပ္ပိယာကပ္ပိယနယော-အပ်၊ မအပ်ကို
 သိကြောင်းနည်းကို၊ ဝိနယဝသေန-ဝိနည်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗော-
 စူးစမ်းနှိုင်းချိန်ထိုက်၏၊ [ကုဋီကာရသိက္ခာပုဒ် အဖွင့်စသော ဝိနည်း အဋ္ဌကထာ
 တို့၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဝိနယဝသေန ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗော” ဟု
 ဆိုသည်။] တတ္ထ-ထို ခေတ္တဝတ္ထု အစရှိသည်တို့တွင်၊ ယသ္မိ-အကြင်အရပ်၌၊
 ပုဗ္ဗဏ္ဍ-စပါး မျိုးသည်၊ ရုဟတိ-ပေါက်၏၊ (တံ-ထို အရပ်သည်၊) ခေတ္တံနာမ-
 ခေတ္တ မည်၏၊ ဝါ-လယ်မည်၏၊ ယသ္မိ-၌၊ အပရဏ္ဍ-ပဲမျိုးသည်၊ ရုဟတိ-
 ၏၊ (တံ-သည်၊) ဝတ္ထုနာမ-ဝတ္ထု မည်၏၊ ဝါ-ယာမည်၏။

ဝါ-တစ်နည်း၊ ယတ္ထ-အကြင် အရပ်၌၊ ဥဘယမ္ပိ-၂ ပါးစုံသော စပါးမျိုး
 ပဲမျိုးသည်လည်း၊ ရုဟတိ-၏၊ တံ-ထို အရပ်သည်၊ ခေတ္တံ-ခေတ္တ မည်၏၊ ဝါ-
 လယ်၊ ယာ မည်၏၊ တဒတ္ထာယ-ထို လယ်၊ ယာအကျိုးငှာ၊ အကတဘူမိ
 ဘာဂေါ-မပြုပြင်အပ်သေးသော မြေအဖို့သည်၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုမည်၏၊ ဝါ-လယ်၊
 ယာတည်ဖို့ရန် အရပ်မည်၏၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ ခေတ္တဝတ္ထု ပဋိဂ္ဂဟဏာဟု
 သော သိက္ခာပုဒ်၌၊ ခေတ္တဝတ္ထုသီသေန-လယ်ယာကို အဦးပြုသဖြင့်၊ ဝါပိတဠာ
 ကာဒိနိပိ-အလျားရှည် ရေကန်၊ တစ်ဖက်ဆည်ကန် အစရှိသည်တို့ကိုလည်း၊
 သင်္ဂဟိတာနေဝ-သိမ်းယူအပ်ကုန်သည်သာ။

ခေတ္တံ ဝတ္ထု။ ။ ယသ္မိ ပုဗ္ဗဏ္ဍံ ရုဟတိဖြင့် “ဗိဇံ ခိပန္တိ ဧတ္တာတိ ခိတ္တံ (မျိုးကို ကြံချရာ
 ဖြစ်သော လယ်)” ဟူသော ဝစနတ္ထကို ပြ၏၊ ခိပဓာတ် တပစ္စည်း၊ ယသ္မိ အပရဏ္ဍံ ရုဟတိ
 ဖြင့် “ဝသန္တိ ပတိဋ္ဌဟန္တိ အပရဏ္ဍာနိ ဧတ္တာတိ ဝတ္ထု (ပဲမျိုးတို့၏ တည်ရာဖြစ်သော
 ယာခင်း)” ဟု ပြ၏၊ ဝသဓာတ် ရတ္ထုပစ္စည်း။

ယတ္ထ ဝါ။ ။ ပြခဲ့သောနည်းသည် ရှေးအဋ္ဌကထာ၌ လာသောနည်းတည်း၊ ယခု
 အခါ “ခေတ္တံ နာမ ယတ္ထ ပုဗ္ဗဏ္ဍံဝါ အပရဏ္ဍံဝါ ဇာယတိ” ဟူသော ဝိနည်းပါဠိတော်အား
 လျော်သောအနက်ကို ဖွင့်ပြလို၍ “ယတ္ထဝါ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ခေတ္တံကို နိဒဿနနည်း
 အားဖြင့် ထုတ်ပြထား၏၊ ဝါပိ (ဒီဃိကာ)-အလျားရှည်သော ကန် (ရေအိုင်ဟုလည်း
 ပေးကြ၏)၊ တဠာက၊ ပေါက္ခရဏီ-(လေးထောင့်ကန်)၊ ကူပ (ရေတွင်း) စသည်ကိုလည်း
 ယူပါ၊ လယ်ယာတို့ကို ဝတ္ထုကမ်အဖြစ်ဖြင့် အလှူခံကောင်းပုံကို ဝိနည်းပါဠိတော်၊ နိဿဂ္ဂိယ-
 ရာဇသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။

ပုဗ္ဗဏ္ဍံ အပရဏ္ဍံ။ ။ အဒဓာတ် တပစ္စည်းဖြင့် “အန္တံ” ဟု ပုဒ်ရင်းဖြစ်၏၊ အဒိယတေ
 ဘက္ခိယတေ-စားအပ် စားကောင်း၏၊ ဣတိ အန္တံ (အစာ)၊ ပုဗ္ဗေ-ပဲ၏ရှေ့၌+ပဝတ္တံ-
 ကမ္ဘာဦး၌ ဖြစ်ခဲ့သော+အန္တံ-အစာတည်း၊ ပုဗ္ဗဏ္ဍံ-ပဲ၏ ဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော အစာ
 (စပါး)။ [သက္ကတ၌ “ပြုဗ္ဗ” ဟု ရှိသောကြောင့် ရ်အတွက် နှုကို ဏ္ဍ ပြုရသည်၊ အပရသ္မိ-
 ကောက်၏နောက်၌ (နောက်မှ)-ပဝတ္တံ+အန္တံ အပရဏ္ဍံ (ပဲ)၊ အပရဏ္ဍံ ရကြောင့် နှုကို
 ဏ္ဍ ပြု။]

ဒူတကမ္မံ-တမန်သည်တို့၏ အလုပ်ကို၊ ဒုတေယျံ-ဒုတေယျဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ ဂိဟိနံ-လူတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ ပဟိတံ-ပေးပို့အပ်သော၊ ပဏ္ဍိတံ-စာကိုသော်လည်းကောင်း၊ သာသနံဝါ-နှုတ်မှာစကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထို မြို့ရွာသို့၊ ဂမနံ-သွားခြင်းတည်း၊ ဃရာ-အိမ်တစ်အိမ်မှ၊ ဃရံ-အိမ်တစ်အိမ်သို့၊ ပေသိတဿ-စေလွှတ်အပ်သော ရဟန်း၏၊ ခုဒ္ဒကဂမနံ-ငယ်သော သွားခြင်းကို၊ ဝါ-ခရီးတို့ သွားခြင်းကို၊ ပဟိဏဂနံ-ပဟိဏဂမနဟူ၍၊ (ဝုစ္စတိ)၊ အနယောဂေါနာမ-အနယောဂမည်သည်၊ တဒုဘယကရဏံ-ထို ၂ ပါးစုံသော ဒုတေယျ ပဟိဏဂမနကို ပြုလုပ်ခြင်းတည်း၊ ဒုတေယျ ပဟိဏဂမနာနံ-တမန်သည်တို့၏ အလုပ်ဖြစ်သော သဝဏ်စာလွှာ နှုတ်မှာစကားကို ဆောင်ယူ၍ တစ်ရွာမှ တစ်ရွာသို့ ခရီးရှည်သွားခြင်း၊ စေခိုင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ တစ်အိမ်မှ တစ်အိမ်သို့ ခရီးတို့သွားခြင်းတို့ကို၊ တသ္မာ အနယောဂါ-ထို အားထုတ်ခြင်းမှ၊ (ပတိဝိရတော၌ စပ်)၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဧတ္ထ-ဤ ဒုတေယျပဟိဏဂမနာနယောဂါဟူသော ပါဠိ၌၊ အတ္ထော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။ [“တသ္မာနောင်၊ ဟိတံနှင့်ဆောင်၊ တူအောင် အနက်ကြံ” နှင့်အညီ “တသ္မာ” ကို အနယောဂါနှင့် တွဲ၍ အနက်ပေးရသည်။]

ဒုတေယျံ။ ။ဒုတေယျကို “ဒူတကမ္မံ” ဟု ဖွင့်သည်။ “ဒူတဿ+ဣဒံ ဒုတေယျံ” ဟု ပြု၍ ဣဒံအနက်၌ ဧတေယျပစ္စည်း သက်၊ “တမန်သည်၏+ဝုစ္စတိ” ဟူသည် တမန်သည်၏+အလုပ်ပင်တည်း၊ ထိုတမန်သည်၏အလုပ်ကို “ဂိဟိနံ၊ ပေ၊ ခုဒ္ဒကဂမနံ” ဟု သရုပ်ဖော်သည်။ လူတို့က သူ့ဆိုင်ရာသို့ ပေးပို့အပ်သော စာကိုဖြစ်စေ၊ နှုတ်မှာစကားကိုဖြစ်စေ ရဟန်းက ယူ၍ မြို့ရွာတစ်ခုမှ မြို့ရွာတစ်ခုသို့ ခရီးအရှည် သွားပေးခြင်း၊ တစ်အိမ်မှ တစ်အိမ်သို့ စေခိုင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ ခရီးအတိုသွားခြင်းကို “တမန်သည်၏အလုပ်” ဟု ခေါ်သည်-ဟူလို။

ဂိဟိနံ၊ ပေ၊ ဂမနံ။ ။ပဏ္ဍိတိ-လေခသာသနံ (အကြောင်းအရာကို ရေးသားအပ်သော ပြောဆိုကြောင်း စာ)၊ သာသနန္တိ-မှခသာသနံ (နှုတ်ဖြင့် ပြောဆိုကြောင်းစကား)၊ သသတိ ဧတေနာတိ သာသနံ-ပြောဆိုကြောင်း စာ၊ စကား၊ ခုဒ္ဒကဂမနန္တိ-ဒုတေယျဂမနတော အပ္ပတရဂမနံ၊ အနဒ္ဒါနဂမနံ (ခရီးရှည် မဟုတ်သော သွားခြင်း)၊ ရဿဂမနန္တိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်။ [ပဟိတံ၌ ပပုဗ္ဗ+ဟိဓာတ်၊ တပစ္စည်းဖြစ်သကဲ့သို့ ပဟိဏ၌လည်း ပပုဗ္ဗ+ဟိဓာတ်၊ တပစ္စည်းပင်တည်း၊ တကို နပြု၊ ပ ဥပသာရက ပြ ပုဒ်ရင်းဖြစ်သောကြောင့် နကို ဏပြန်၊ “ပဟိဏဿ+ဂမနံ ပဟိဏဂမနံ” ဟု ပြုပါ။]

အနယောဂ။ ။အနယောဂ၌ အနုပုဗ္ဗ ယုဇဓာတ်သည် အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ဏပစ္စည်း၊ “အားထုတ်ခြင်း” ဟူသည် ပြုလုပ်ခြင်းပင်တည်းဟု သိစေလို၍ “ကရဏံ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွ် ဖွင့်သည်။ အနအတွက် မဖွင့်သောကြောင့် အနက်မရှိဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ထို ဒုတေယျအပူ ပဟိဏဂမနအပူ ၂ မျိုးကို (အဖန်ဖန်ကို မဆိုထားဘိ) တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ မပြုလုပ်ကောင်း။

ကယဝိက္ကယာတိ-ကား၊ ကယာစ-ဝယ်ခြင်းမှလည်းကောင်း၊ ဝိက္ကယာစ-
 ရောင်းခြင်းမှလည်းကောင်း၊ (ပတိဝိရတော၌ စပ်)၊ တုလာကုဋ္ဌာဒီသု-တုလာကုဋ္ဌ
 အစရှိသော ပုဒ်တို့၌၊ ကုဋ္ဌန္တိ-ကား၊ ဝဉ္စနံ-လှည့်ပတ်ခြင်းတည်း၊ တတ္ထ-ထိုတုလာ
 ကုဋ္ဌ အစရှိသောအမှုတို့တွင်၊ တာဝ-ကံသကုဋ္ဌစသည်တို့မှ ရေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိန္ဒ-
 ညွှန်ပြအပ်သော)၊ တုလာကုဋ္ဌ-တုလာကုဋ္ဌသည်၊ (ချိန်ဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်း၊ လှည့်
 စားခြင်းသည်)၊ ရူပကုဋ္ဌ-ရူပကုဋ္ဌလည်းကောင်း၊ အင်္ဂကုဋ္ဌ-လည်းကောင်း၊
 ဂဟဏကုဋ္ဌ-လည်းကောင်း၊ ပဋိစ္ဆန္ဒကုဋ္ဌ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ စတုဗ္ဗိဇ-
 ၄ ပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ။

ကယဝိက္ကယာ။ ။ [ကယဏံ ကယော၊ ဝိက္ကယနံ ဝိက္ကယော၊ ကယောစ+ဝိက္ကယောစ
 ကယဝိက္ကယံ၊ သမာဟာရဒ္ဒနံ။] ကယ၌ ကိဓာတ် အပစ္စည်း၊ ကိ (သက္ကတ၌ ကြံ) ဓာတ်၏
 အနက်ကို “ဒဗ္ဗဝိနိမယေ-ဥစ္စာလဲလှည့် ရောင်းဝယ်ခြင်း”ဟု ပြသောကြောင့် ကိဓာတ်သည်
 ရောင်းခြင်း ဝယ်ခြင်း ၂ မျိုးကို ဟောနိုင်သော်လည်း ထောမနိဓိ၌ကား “ကိ-ကယေ”ဟု
 ဓာတ်နက်ပြု၍ “မုလျဒါနေန-အဖိုးကို ပေးခြင်းဖြင့်၊ ဒဗ္ဗဂ္ဂဟဏေ-သူ၏ဥစ္စာခြစ်ကို
 ယူခြင်း၌”ဟု ဝယ်ခြင်းကို သရုပ်ဖော်သည်၊ ဝိက္ကယ၌ကား ဝိဥပသာရအတွက် ဝယ်ခြင်း၏
 ဆန့်ကျင်ဘက် (ရောင်းခြင်း) ကို ဟောရ၏၊ ထောမနိဓိ၌ “မုလျဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ပရသတွာ
 ပါဒနေ-သူဥစ္စာအဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်း၌”ဟု ရောင်းခြင်းကို သရုပ်ဖော်သည်၊ ပါဠိဋီကာ
 တို့လည်း “ကယန္တိ ပရဘဏ္ဍာသ ဂဟဏံ၊ ဝိက္ကယန္တိ အတ္တနော ဘဏ္ဍာသ ဒါနံ”ဟု
 ထိုအတိုင်းပင် သရုပ်ဖော်သည်။

ကုဋ္ဌန္တိ ဝဉ္စနံ။ ။ [ပါဠိတော်၌ “တုလာကုဋ္ဌ ကံသကုဋ္ဌ မာနကုဋ္ဌာ”ဟု ရှိ၏၊ ထိုတွင်
 တုလာကုဋ္ဌကို ဖွင့်ပြလို၍ “ကုဋ္ဌန္တိ” စသည်ကို မိန့်။] ထောမနိဓိ၌ ကုဋ္ဌသဒ္ဒါ၏ အနက်များ
 ကို ပြရာဝယ် “မာယာယ-လှည့်ပတ်ခြင်း၌”ဟု ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝဉ္စနံ”ဟု ဖွင့်သည်၊
 ဓာတ်ကျမ်း၌ကား “ဒါဟ” စသောအနက်များကို ပြ၏၊ စုရာဒိတည်း၊ “ကုဋ္ဌယနံ ဒဟနံ-
 လိမိလည့် လှည့်ပတ်သောအားဖြင့် သူတစ်ပါးကို လောင်မြိုက်ခြင်း၊ ကုဋ္ဌ-ခြင်း”ဟု ပြပါ၊
 ထို့ကြောင့် တချို့အရပ်၌ လှည့်ပတ်၍ ယူခြင်းကိုပင် “မြိုက်ချသည်”ဟု ပြောစမှတ်
 ပြုကြသည်။

တုလာကုဋ္ဌ။ ။ တုလဓာတ်သည် “ဥမ္မာနံ (မြောက်၍ ချိန်ခြင်း)”အနက်ကို ဟော၏၊
 ဘူဝါဒိ စုရာဒိတည်း၊ တုလီယတိ ပမီယတိ ဧတာယာတိ တုလာ-မြောက်၍ နှိုင်းချိန်ကြောင်း
 ဖြစ်သော ချိန်၊ တုလာယ+ကုဋ္ဌ တုလာကုဋ္ဌ၊ ထို ချိန်ဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်းသည် ၄ မျိုးရှိသော
 ကြောင့် ရူပကုဋ္ဌ စသည်ကို မိန့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ “တုလာ”ဟူရာ၌ ချိန်ခွင်ခွက်ကိုသာ ခေါ်သည်မဟုတ်၊ ချိန်သီးကိုလည်း
 ကောင်း၊ ချိန်ကြောင်းဖြစ်သော အလေးကိုလည်းကောင်း “တုလာ”ဟု ခေါ်နိုင်သည်၊
 မှန်၏-တချို့အရောင်းအဝယ်၌ ချိန်ခွင်ပြုလုပ်ရာဝယ် တစ်ဖက်၌သာ ချိန်ခွင်ခွက်ပါ၍
 အခြားတစ်ဖက်၌ အလေးများကို အဆင့်ဆင့်ထားသည်၊ အချို့၌ကား ခွက်လုံးလုံးမပါ၊
 ထိုချိန်ကို တချို့အရပ်၌ “စဉ်း”ဟု ခေါ်သတတ်၊ ထို့ကြောင့် ရောင်းဝယ်သောအခါ၌
 ထိုစဉ်းကို (ယူသောအခါတစ်မျိုး၊ ပေးသောအခါတစ်မျိုးအားဖြင့်) လဲခြင်း လိမိခြင်းကို
 “စဉ်းလဲ”ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။

တတ္ထ-ထို ၄ မျိုးသောကုဋ္ဌတို့တွင်၊ ယံ ကုဋ်-အကြင် လှည့်ပတ်ခြင်းကို၊ ကရောန္တော-ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ဤသို့ ကတ္တာထည့်ပါ)၊ ဒွေ-၂ ခုကုန်သော၊ တုလာ-ချိန်တို့ကို၊ ဝါ-အလေးတို့ကို၊ သမရူပါ-တူသောပုံသဏ္ဍာန်ရှိသည်တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဂဏှန္တော-မိမိကယူလသော်၊ မဟတိယာ-ကြီးသောချိန်ဖြင့်၊ ဝါ-ကြီးသောအလေးဖြင့်၊ ဂဏှာတိ-ယူ၏၊ ဒဒန္တော-မိမိကပေးလသော်၊ ခုဒ္ဒိကာယ-ငယ်သောချိန်ဖြင့်၊ ဝါ-ငယ်သောအလေးဖြင့်၊ ဒေတိ-ပေး၏ (ဣဒံ-ဤ လှည့်ပတ်ခြင်းသည်)၊ ရူပကုဋ်နာမ-ရူပကုဋ် မည်၏၊ ဝါ-တူသောပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်းမည်၏၊ (ယံ ကုဋ်-ကို၊ ကရောန္တော-သည်)၊ ဂဏှန္တော-သော်၊ ပစ္ဆာဘာဂေ-နောက်အဖို့၌၊ (အလေးရှိရာ နောက်အဖို့၌) ဟထေန-လက်ဖြင့်၊ တုလံ-ချိန်ကို၊ အက္ကမတိ-ဖိနိပ်၏၊ [အက္ကမတိ နိပိဋ္ဌတိ-ငြိကာ။] ဒဒန္တော-သော်၊ ပုဗ္ဗဘာဂေ-ရှေ့အဖို့၌၊ (ပစ္စည်းရှိရာ ရှေ့အဖို့၌)၊ (ဟထေန-ဖြင့်၊ တုလံ-ကို၊ အက္ကမတိ-၏၊ ဣဒံ-ဤ လှည့်ပတ်ခြင်းသည်)၊ အင်္ဂကုဋ်နာမ-မည်၏၊ ဝါ-လက်တည်း ဟူသော ကိုယ်အင်္ဂါဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်းမည်၏၊ (ယံ ကုဋ်-ကို၊ ကရောန္တော-သည်)၊ ဂဏှန္တော-သော်၊ မူလေ-ချိန်ခွင်၏ အရင်း၌၊ ရဇ္ဈံ-ကြိုးကို၊ ဂဏှာတိ-ကိုင်၏၊ ဒဒန္တော-သော်၊ အဂ္ဂေ-ချိန်ခွင်၏အဖျား၌၊ (ရဇ္ဈံ-ကို၊ ဂဏှာတိ-၏၊ ဣဒံ-သည်)၊ ဂဟဏကုဋ်နာမ-မည်၏၊ ဝါ-ကိုင်ပုံကိုင်နည်းဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်းမည်၏၊ (ယံ ကုဋ်-ကို၊ ကရောန္တော-သည်)၊ တုလံ-ချိန်ခွင်ကို၊ သုသိရံ-အခေါင်းရှိသည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ အန္တော-ချိန်ခွင်၏ အတွင်း၌၊ အယစုဏ္ဍံ-သံမှုန့်ကို၊ ပက္ခိပိတွာ-ထည့်၍၊ ဂဏှန္တော-သော်၊ တံ-ထို သံမှုန့်ကို၊ ပစ္ဆာဘာဂေ-၌၊ (အလေးရှိရာဘက်၌)၊ ကရောတိ-၏၊ ဒဒန္တော-သော်၊ အဂ္ဂဘာဂေ-အဖျားအဖို့၌၊ (ရောင်းကုန်ရှိရာဘက်၌)၊ (ကရောတိ-၏၊ ဣဒံ-သည်)၊ ပဋိစ္ဆန္တကုဋ်နာမ-၏၊ ဖုံးကွယ်အပ်သော သံမှုန့်ဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်းမည်၏။

သုဝဏ္ဏပါတိ-ရွှေခွက်ကို၊ ကံသော-ကံသဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ တာယ-ထိုရွှေခွက်ဖြင့်၊ ဝဇ္ဇနံ-လှည့်ပတ်ခြင်းသည်၊ ကံသကုဋ်-ကံသကုဋ် မည်၏၊ ကထံ-အဘယ်သို့ လှည့်ပတ်သနည်း၊ ဧကံ-တစ်လုံးကို၊ သုဝဏ္ဏပါတိ-ကို၊ ကတွာ-၍၊

ကံသော။ ။ကံသသဒ္ဓါသည် အဘိဓာန် (၆၀၅) နှင့်အညီ စားခွက်သာမန်ကိုလည်းကောင်း၊ ကံသလောဟဟုခေါ်ရသော ကြေးတစ်မျိုးကိုလည်းကောင်း၊ အသပြာ ၄ ကျပ်ကိုလည်းကောင်း ဟော၏၊ ထိုတွင် ဤ၌ ရွှေခွက်ကို အထင်ရဇ္ဈိအားဖြင့် ယူစေလို၍ “ကံသော ဝုစ္စတိ သုဝဏ္ဏပါတိ” ဟု မိန့်သည်၊ ပါတိ၌ ပါ (ရက္ခဏေ) ဓာတ် တိပစ္စည်းတည်း၊ စားသောက်ဖွယ်ကို စောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့် ပါတိအရ စားခွက် သောက်ခွက် ၂ မျိုးလုံးနှင့်ဆိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် နောက်၌ “သုဝဏ္ဏဘာဇန” ဟု သုံးစွဲလတံ့။ [ဋီကာသစ်၌ “ပါ-ပါဇန” ဟု ဓာတ်နက်ကြံ၍ “ဣဓ ပန သောဝဏ္ဏမယေ ပါနပတ္တေ (သောက်ခွက်၌)” ဟု ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။] ကံသကိုကား “ကနတိ ဒိဗ္ဗတိတိ ကံသော” ဟု ပြု၏။

အညာ-အခြားကုန်သော၊ ဒွတ္တိသော-နှစ်လုံး သုံးလုံးကုန်သော၊ လောဟပါတိ
 ယော-ကြေးခွက်တို့ကို၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏေ-ရွှေအဆင်းနှင့် တူသောအဆင်းရှိသည်
 တို့ကို၊ ကရောတိ-၏၊ တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ (ခွက်တို့ကို ပြုပြီးရာအခါမှ
 နောက်၌)၊ ဇနပဒံ-ဇနပုဒ်သို့၊ (ဗဟုသုတနည်းပါးသော ကျေးလက်နယ်ပယ်
 သို့)၊ ဂန္ဓာ-သွား၍၊ ကိဉ္စိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ဦးသာလျှင်ဖြစ်သော၊ အနု-ကြွယ်ဝ
 သော၊ ကုလံ-အမျိုးသို့၊ (အိမ်သို့)၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ သုဝဏ္ဏဘာဇနာနိ-ရွှေခွက်
 တို့ကို၊ ကိဏထ-ဝယ်ကြပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-ပြော၍၊ အရွှေ-အဖိုးကို၊
 ပုစ္ဆိတေ-မေးအပ်သော်၊ (ဝယ်မည့်သူတို့က “ဘယ်လောက်နှင့် ရောင်းမည်လဲ” ဟု
 မေးအပ်သော်)၊ (အဟံ-အကျွန်ုပ်သည်)၊ သမဋ္ဌတရံ-အထူးသဖြင့် နည်းသော
 အဖိုးဖြင့်၊ ဝါ-အဖိုးချိုချိုဖြင့်၊ ဒါတုကာမော-ပေးလိုသည်၊ (ရောင်းလိုသည်)၊
 အမှိ-ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပြောပြီး၊ တတော-ထိုသို့၊ ပြောခြင်းကြောင့်၊
 တေဟိ-ထိုအိမ်ရှင်တို့သည်၊ ကထံ-အဘယ်သို့၊ ဝါ-အဘယ်နည်းဖြင့်၊ ဣမေသံ-
 ဤခွက်တို့၏၊ သုဝဏ္ဏဘာဝေါ-ရွှေတို့၏အဖြစ်ကို၊ ဇာနိတဗ္ဗော-သိနိုင်ပါအံ့
 နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-မေးအပ်သော်၊ ဝိမံသိတွာ-စူးစမ်း၍၊ ဂဏထ-ယူကြပါ
 ကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပြော၍၊ သုဝဏ္ဏပါတိ-ရွှေအစစ်ခွက်ကို၊ ပါသာဏေ-မှတ်
 ကျောက်၌၊ ဗံသိတွာ-ပွတ်တိုက်၍၊ (မှတ်ကျောက်၌ ပွတ်ပြုလျှင် မူလအရောင်
 ထွက်သောကြောင့် ပွတ်ပြု၍)၊ သဗ္ဗာ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ပါတိယော-ရွှေခွက်
 ကြေးခွက်တို့ကို၊ ဒတွာ-ပေး၍၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏၊ [“ကထံ”အမေးကို ပြန်အပ်ဖို့ရန်
 “ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တာယ-ထိုရွှေခွက်ဖြင့်၊ ဝဇ္ဇနံ-သည်၊ ကံသကုဋ်-မည်၏” ဟု
 ဆရာတော်၏ နိဿယ၌ ပေးသည်။]

မာနကုဋ်နာမ-မာနကုဋ်မည်သည်၊ ဝါ-ချင့်တောင်းချင့်ခွက်ဖြင့် လှည့်ပတ်
 ခြင်းမည်သည်၊ ဟဒယဘောဒ သိခါဘောဒ ရုဇ္ဈဘောဒဝသေန-ချင့်တောင်း ချင့်ခွက်
 ၏အတွင်းကို ဖျက်ခြင်း၊ အဦးအဖျားကို ဖျက်ခြင်း၊ ကြိုးကို ဖျက်ခြင်းတို့၏
 အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဓံ-၃ ပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ [မိနာတိ ပရိစ္ဆိန္ဒတိ
 ဧတေနာတိ မာနံ-မည်၍မည်မျှ ရှိ၏ဟု ပိုင်းခြားသတ်မှတ်သောအားဖြင့် နှိုင်းချင့်
 ကြောင်းဖြစ်သော ချင့်တောင်း-ချင့်ခွက်။]

သမဋ္ဌတရံ။ ။[“အရွှေ ပုစ္ဆိတေ”ဟူသော ရှေ့စကားကိုထောက်လျှင် “သမဋ္ဌတရံ”
 စသော စကားသည် ရောင်းသူ၏အဖြေစကားသာ ဖြစ်ထိုက်၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် “သမဋ္ဌတရံ
 ဒါတုကာမောမှိတိ”ဟု ရှိသင့်၏၊ “ဒါတုကာမော ဟောတိ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဒါတုကာမာ
 ဟောန္တိ”ဟုလည်းကောင်း မရှိသင့်။] သမဋ္ဌတရံ၌ သံသဒ္ဓါသည် အပူအနက်ဟောတည်း၊
 “သံအဋ္ဌတရ-အလွန်နည်းသော အဖိုး၊ အဖိုးချိုချို”ဟု အနက်မှတ်ပါ၊ [အပူတ္ထေ သမဋ္ဌေါ-
 ရူပသိဒ္ဓိ၊ နာမ်၊ သြပသဂ္ဂိကပဒ။] ဋီကာသစ်၌ “တာသံ ပါတိနံ အညမည် သမကံ
 အဂ္ဂဝိသေသံ”ဟု သံအတွက် သမကအနက် ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။

တတ္ထ-ထို ၃ မျိုးသော မာနက္ခန္ဓာတို့တွင်၊ ဟဒယဘေဒေါ-ချင့်တောင်း ချင့်ခွက်၏အတွင်းဘက်ကို ဖျက်ခြင်းကို၊ သပ္ပိတေလာဒိမိနနကာလေ-ထောပတ် ဆီ အစရှိသည်တို့ကို ချင့်ရာအခါ၌၊ လဗ္ဘတိ-ရအပ်၏။ [ဟဒယန္တိ နာဠိအာဒိ မိနနဘာဇနာနံ အဗ္ဘန္တရံ၊ တသ္မိံ ဘေဒေါ ဆိဒ္ဒကရဏံ ဟဒယဘေဒေါ-ဋီကာ သစ်၊ ဟဒယသဒ္ဓါ၏ အနက်ရင်းဖြစ်သော နှလုံးသားသည် အတွင်း၌ဖြစ် သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း ခွက်၏အတွင်းကို သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် “ဟဒယ” ဟု ခေါ်သည်။] ဟိ-ချဲ့၊ တာနိ-ထို ထောပတ် ဆီ အစရှိသည်တို့ကို၊ ဂဏှန္တော- မိမိက ယူလသော်၊ ဟေဋ္ဌာဆိဒ္ဓေန-အောက်၌ အပေါက်ရှိသော၊ မာနေန- ချင့်ခွက်ဖြင့်၊ (ဂဏှာတိ၌ စပ်)၊ သဏိကံ-ဖြေးဖြေး၊ အာသိဉ္စ-လောင်းပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-ပြော၍၊ (ဖြေးဖြေးလောင်းလျှင် ချင့်ခွက်အပေါက်မှ စိမ့်၍ မိမိထည့်မည့် အိုးတွင်း၌ ကျသောကြောင့် ဤသို့ပြောသည်။) အန္တောဘာဇေန- အိုးခွက်၏အတွင်း၌၊ ဗဟံ-များစွာ၊ ပဂ္ဂရာပေတွာ-ယိုစေ၍၊ ဂဏှာတိ-ယူ၏။ ဒဒန္တော-မိမိက ပေးလသော်၊ ဆိဒ္ဓံ-အောက်အပေါက်ကို၊ ပိဓာယ-ပိတ်၍၊ (မသိမသာ လက်ဖြင့်ပိတ်၍) သီယံ-လျင်စွာ၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ ဒေတိ- ပေး၏။ (ဤကား ချင့်ခွက်ဖြင့် လိမ်ပုံတည်း)။

သိခါဘေဒေါ-အဦးအဖျားကို ဖျက်ခြင်းကို၊ တိလတဏှုလာဒိမိနနကာလေ- နှမ်း၊ ဆန်အစရှိသည်တို့ကို ချင့်ရာအခါ၌၊ လဗ္ဘတိ-၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ တာနိ-ထို နှမ်း၊ ဆန် အစရှိသည်တို့ကို၊ ဂဏှန္တော-သော်၊ သဏိကံ-ဖြေးဖြေး၊ သိခံ-အဦးအဖျား ကို၊ ဥဿာပေတွာ-အထက်သို့ ထောင်တက်စေ၍၊ [ဥဿာပေတွာတိ ဥဂ္ဂမာ ပေတွာ၊ ဥဒ္ဓံ ရာသိ ကတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊-ဋီကာသစ်] ဂဏှာတိ-၏၊ ဒဒန္တော- သော်၊ ဝေဂေန-လျင်သောအဟုန်ဖြင့်၊ ဝါ-မြန်မြန်၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ သိခံ- ကို၊ ဆိဒ္ဓန္တော-ဖြတ်လျက်၊ ဒေတိ-၏။ [မြန်မြန်လောင်းသောအခါ တောင်း အတွင်း၌ရှိသော လေက ခံထားသောကြောင့် နှမ်းစသည်တို့ အနည်းငယ်မျှ အဝင်လျော့သည်။ မောက်လာသောအဖျားကို စတုတ်ဖြင့် မြန်မြန်တိုက်ချလျှင် လည်း ဟောက်ပက်ပက်ဖြစ်သွားသောကြောင့် အဝင်လျော့သည်။] ရဇ္ဈဘေဒေါ- ကြီးဖြင့် ဖျက်ခြင်းကို၊ ခေတ္တဝတ္ထုမိနနကာလေ-လယ်ယာတို့ကို တိုင်းတာရာ အခါ၌၊ လဗ္ဘတိ-၏။ [ရဇ္ဈယာ ဘေဒေါ ဝိသမကရဏံ-ဋီကာသစ်။] ဟိ-မှန်၊ လဉ္စံ-တံစိုး လက်ဆောင်ကို၊ အလဘန္တော-မရကုန်သော မြေတိုင်းစာရေးတို့သည်။

သိခါဘေဒံ။ ။ နှမ်း စသည်တို့ကို ချင့်ရာ၌ တောင်း၏အပေါ်သို့ မောက်တက်လာ သော အဖျားကို “သိခါ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုသိခါကို စတုတ်ခေါ်သော ဒုတ်ဖြင့် တိုက်ချခြင်းကို “သိခါဘေဒံ” ဟု ခေါ်သည်။ [တိလာဒိနံ နာဠိအာဒိဟိ မိနနကာလေ ဥဿာပိတာ သိခါယေဝ သိခါ၊ တဿာ ဘေဒေါ ဟာပနံ သိခါဘေဒေါ-ဋီကာ။]

ခေတ္တံ-လယ်ကို၊ အမဟန္တမ္မိ-မကြီးသည်ကိုလည်း၊ မဟန္တံ-ကြီးသည်ကို၊ ကတ္တာ-
၍၊ မိနန္တိ-တိုင်းတာကြကုန်၏၊ (ဤသို့ တိုင်းတာခြင်းသည် ကြိုးကိုင်ပုံဖြင့်
ဖျက်ခြင်းတည်း။)

ဥက္ကောဋ္ဌနာဒိသု-ဥက္ကောဋ္ဌန အစရှိသောပုဒ်တို့၌၊ ဥက္ကောဋ္ဌနန္တိ-ကား၊ အဿာ
မကေ-ဥစ္စာရှင် မဟုတ်သူတို့ကို၊ သာမိကေ-ဥစ္စာရှင်တို့ကို၊ ကာတံ-ငှာ၊
လဉ္စဂ္ဂဟဏံ-တံစိုး လက်ဆောင်ယူခြင်းတည်း၊ ဝဉ္စနန္တိ-ကား၊ တေဟိ တေဟိ
ဥပါယေဟိ-ထိုထိုအတုအယောင် အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့ကို၊
ဝဉ္စနံ-လှည့်ပတ်ခြင်းတည်း၊ [“ဝဉ္စ-ဝဉ္စနေ” ဟူသော စုရာဒိဓာတ်တည်း၊ “ဝဉ္စိယ
တေ-လှည့်ပတ်ခြင်း၊ ဝဉ္စနံ-ခြင်း” ဟု ပြု၊ ဥပါယေဟိတိ ကာရဏပတိရူပ
ကေဟိ-(အစ်အမှန် အကြောင်းမဟုတ်၊ အတုအယောင် အကြောင်းတို့ဖြင့်)-
ဋီကာသစ်။]

တတြ-ထိုလှည့်ပတ်ခြင်း၌၊ ဣဒံ-ဤ ဆိုအပ်လတုံကား၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊
ဝတ္ထု-ဝတ္ထုတည်း၊ [လှည့်ပတ်ပုံဝတ္ထုတွေ များစွာရှိသောကြောင့် “ဧကံ ဝတ္ထု” ဟု
ဆိုသည်။ “အများထဲက ဝတ္ထုတစ်ခု” ဟုလို။] ကိရ-ချဲ့၊ ဧကော-တစ်ယောက်
သော၊ လုဒ္ဒကော-မှဆိုးသည်၊ မိဂဉ္စ-သမင်ကြီးကိုလည်းကောင်း၊ မိဂပေါတကဉ္စ-
သမင်ငယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ အာဂစ္ဆတိ-လာ၏၊ တံ-ထိုမှဆိုး
ကို၊ ဧကော-တစ်ယောက်သော၊ ဝုတ္တော-သေသောက်ကြူးသည်၊ ဘော-အမောင်၊
မိဂေါ-သမင်ကြီးသည်၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ဝါ-ဘယ်လောက်၊ အဂ္ဂတိ-ထိုက်
သနည်း၊ မိဂပေါတကော-သမင်ငယ်သည်၊ ကိ-ကို၊ ဝါ-လောက်၊ (အဂ္ဂတိ-
နည်း၊) ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြောပြီ၊ မိဂေါ-သမင်ကြီးသည်၊ ဒွေ ကဟာပဏေ-
နှစ်အသပြာတို့ကို၊ ဝါ-နှစ်ကျပ်တို့ကို၊ (အဂ္ဂတိ-၏)၊ မိဂပေါတကော-သည်၊
ဧကံ (ကဟာပဏံ)-တစ်အသပြာကို၊ ဝါ-တစ်ကျပ်ကို၊ (အဂ္ဂတိ)၊ ဣတိစ-ဤသို့
လည်း၊ ဝုတ္တော-ပြန်၍ ပြောအပ်သော်၊ ဧကံ ကဟာပဏံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ မိဂ
ပေါတကံ-ကို၊ ဂဟေတွာ--၍၊ ထောကံ-အနည်းငယ်၊ ဂန္တာ-၍၊ နိဝတ္တော-
ပြန်နစ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘော-အမောင်၊ မေ-အကျွန်ုပ်အား၊ မိဂပေါတကေန-
ဖြင့်၊ အတ္တော-အကျိုးသည်၊ န-မရှိပါ၊ (တစ်နည်း) န အတ္တော-အလိုမရှိပါ၊
မေ-အား၊ မိဂံ-သမင်ကြီးကို၊ ဒေဟိ-ပေးပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-ပြီ၊
တေနဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ (သမင်ကြီးကို အလိုရှိလျှင် ဤအလို တေနဟိသည်

ဥက္ကောဋ္ဌနံ။ ။ ဥပုဗ္ဗ ကုဋ္ဌဓာတ် ယုပဋ္ဌည်း၊ ကုဋ္ဌဓာတ်၏ အနက်ကို “ကုဋ္ဌန္တိ ဝဉ္စနံ”
တုန်းက အတိုင်းပင် မှတ်ပါ။ ဤ၌လည်း တံစိုးလက်ဆောင် ယူခြင်းသည် ကောက်ကျစ်
စဉ်းလဲခြင်း သဘောတစ်မျိုးပင်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “ဥဒ္ဒံ ကောဋ္ဌနံ ဥက္ကောဋ္ဌနံ-
အထက်၌ ကောက်ကျစ်ခြင်း” ဟု ပြု၍ “အဘူတကာရိနံ-မဟုတ်မတရား လုပ်သော တရား
ဆုံးဖြတ်လူတို့၏၊ လဉ္စဂ္ဂဟဏံ” ဟု ဖွင့်သည်။

ဥယျောဇနတ္ထ နိပါတ်)၊ [တစ်နည်း-ယေန ကာရဏေန-အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ မိဂံ မေ ဒေဟိတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ပြောပြ၊ တေန ကာရဏေန-ကြောင့်၊ ဤအလို ဟိနိပါတ် အနက်မရှိ၊] ဒွေ ကဟာပဏေ-တို့ကို၊ ဒေဟိ-လော၊ ဣတိ-ဤသို့-ပြောပြ။

သော-ထို သေသောက်ကြူးသည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ဘော-မောင်၊ တေ-အသင့်အား၊ မယာ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ ဧကော ကဟာပဏေ-ကို၊ ဒိန္နောနန-ပေးအပ်ပြီး မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြ၊ အာမ ဒိန္နော-အိမ်...ပေးအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြ၊ ဣမံ မိဂပေါတကံ-ကို၊ ဂဏှ-ယူပါလော၊ ဧဝံ-ဤသို့ သမင်ငယ်ကို ယူလသော်၊ သောစ ကဟာပဏေ-ထို ပဌမပေးအပ်သော တစ်ကျပ်လည်းကောင်း၊ ကဟာပဏာန္တကော-တစ်ကျပ်တန်သော၊ အယဉ္စ မိဂပေါတကော-ဤ သမင်ငယ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွေ ကဟာပဏာ-တို့သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ဖြစ်ပါကုန်လတ်၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြ၊ သော-ထို မုဆိုးသည်၊ ကာရဏံ-သင့်သောအကြောင်းကို၊ ဝဒတိ-ပြောပေ၏၊ ဣတိ-သို့၊ သလ္လက္ခေတွာ-မှတ်ထင်၍၊ မိဂပေါတကံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ မိဂံ-ကို၊ အဒါသိ-ပေးလိုက်ပြီ၊ ဣတိ-ဤကား၊ (ဝတ္ထု-တည်း၊) [ဤနည်းသည် ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်အောင် စကားပြော၍ သေသောက်ကြူးက မုဆိုးကို လိမ်ပုံတည်း။]

နိကတိတိ-ကား၊ ယောဂဝသေနဝါ-ဂါထာမန္တန်ကို စုပ်ခြင်းအစရှိသော ပယောဂ၏ အစွမ်းဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ မာယာဝသေနဝါ-မျက်လှည့်အတတ်၏ အစွမ်းဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ အပါမင်္ဂ-စလွယ်မဟုတ်သည်ကို၊ ပါမင်္ဂန္တိ-စလွယ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အမဏိ-ပတ္တမြားမဟုတ်သော ကျောက်ခဲစသည်ကို၊ မဏိန္တိ-ပတ္တမြားဟူ၍လည်းကောင်း၊ အသုဝဏ္ဏံ-ရွှေမဟုတ်သော ရွှံ့ခဲစသည်ကို၊ သုဝဏ္ဏန္တိ-ရွှေဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကတွာ-၍၊ ပတိရူပကေန-အတုဖြင့်၊ ဝဉ္စနံ-လှည့်ပတ်ခြင်းတည်း။

နိကတိ။ ။[နိ+ကရ+တိ၊] ဤပုဒ်ကို “သာဠေ-ကောက်ကျစ် စဉ်းလဲသူ၏အဖြစ် (ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲခြင်း)၌” ဟု ထောမနိမိ ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် “ပတိရူပကေန ဝဉ္စနံ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုသို့ အတုဖြင့် လှည့်ပတ်ဖို့ရန် အတုပြုလုပ်ရာ၌ ယောဂဟုလည်းကောင်း၊ ပယောဂဟုလည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ဂါထာမန္တန်ကို ယှဉ်စပ်သုံးစွဲခြင်း မန်းမှတ်ခြင်း ဖြင့်လည်း ပြုလုပ်နိုင်၏၊ [ယောဂဝသေနာတိ ဝိဇ္ဇာဗျူဟဒိပယောဂဝသေန၊-ဋီကာသစ်။] ဂါထာမန္တန် မပါဘဲ မျက်လှည့်အတတ်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း ပြုလုပ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ယောဂဝသေနဝါ မာယာဝသေနဝါ” ဟု ဆိုသည်။

ပါမင်္ဂ။ ။ “ပါမင်္ဂ-စလွယ်” ဟူသည် ခတ္တိယ ဗြာဟ္မဏတို့၌ မိမိတို့ဇာတ်အလိုက် ၃ ချောင်း ၆ ချောင်း ၉ ချောင်း စသည်ဖြင့် လွယ်ထားအပ်သော ကြိုးတည်း။ [ဟေမယညော ပဝိတ္တင်္ဂန္တိ သုဝဏ္ဏပါမင်္ဂလဂ္ဂိတဂတ္တံ (ရွှေစလွယ်ဖြင့် လွယ်အပ်သော ကိုယ်ရှိသော)၊ ဝက္ကလိ ထေရာပဒါနံ အဋ္ဌကထာ၊ ပါမင်္ဂ-“ဆောက်လုံးချည်” ဟုလည်းကောင်း၊ “ဦးညွတ်” ဟုလည်းကောင်း၊ “သွယ်ပြောင်း” ဟုလည်းကောင်း ပေးကြသေး၏။]

သာစိယောဂေါတိ-ကား၊ ကုဋိလယောဂေါ-ကောက်ကျစ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လိမ်လည်ခြင်းတည်း၊ (ကုဋိလပုဒ်က ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသော အရာဝတ္ထု ရသောကြောင့် ဘာဝပ္ပဓာန ဘာဝလောပကြိရသည်)၊ ဧတံ-ဤသာစိယောဂဟူသော အမည်သည်၊ ဧတေသံယေဝ ဥက္ကောဋ္ဌနဒီနံ-ဤဥက္ကောဋ္ဌနအစရှိသည်တို့၏ပင်၊ နာမံ-တည်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သာစိယောဂအမည်၏ ဥက္ကောဋ္ဌနအစရှိသည်တို့၏ အမည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဥက္ကောဋ္ဌနသာစိယောဂေါ-တံစိုးလက်ဆောင် ယူခြင်းဟူသော ကောက်ကျစ် လိမ်လည်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝဉ္စနသာစိယောဂေါ-အတုအယောင်အကြောင်းတို့ဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်းဟူသော ကောက်ကျစ်လိမ်လည်ခြင်းလည်းကောင်း၊ နိကတိသာစိယောဂေါ-အတူဖြစ်သော ဝတ္ထုဖြင့် လှည့်ပတ်ခြင်းဟူသော ကောက်ကျစ် လိမ်လည်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဧတ္ထ-ဤဥက္ကောဋ္ဌန ဝဉ္စနနိကတိသာစိယောဂဟူသောပါဠိ၌၊ အတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ကေစိ-အချို့သော သာရသမာသကျမ်းဆရာ ဥတ္တရဝိဟာရဝါသီဆရာတို့သည်၊ အညံ-အခြားသော ဝတ္ထုကို၊ ဒသေတွာ-ပြ၍၊ အညဿ-အခြားသော ဝတ္ထုကို၊ ပရိဝတ္တနံ-လဲလှယ်ခြင်းသည်၊ သာစိယောဂေါ-သာစိယောဂမည်၏၊ ဣတိ ဝဒန္တိ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ဆိုကြပါသော်လည်း၊ တံ-ထိုလဲလှယ်ခြင်းကို၊ ဝဉ္စနေန-ဝဉ္စနဖြင့်ပင်၊ သင်္ဂဟိတံ-သိမ်းယူအပ်ပြီ။

သာစိယောဂေါ။ ။သစ-ဣဏ်ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော သာစိပုဒ်ကို ဝကြ (ဝင်္) အနက်ဟော အဗျယပုဒ်ဟု ထောမနိမိ ဆို၏၊ ယောဂသဒ္ဓါသည် ဆလ (စဉ်းလဲ) အနက်ကိုလည်းဟော၏၊ ပါဠိအဘိဓာန် (၅၅၅)၌ကား ဥပါယ (ဥပါယ်တမည်) အနက်ဟောဟု ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် သာစိနှင့် ယောဂသည် အရတူဖြစ်ရကား “သာစိသင်္ခါတော+ယောဂေါ သာစိယောဂေါ (ကောက်ကျစ်ခြင်းဟူသော စဉ်းလဲခြင်း=လိမ်လည်ခြင်း)” ဟု ကမ္မဓာရဲတွဲပါ၊ [ဋီကာသစ်၌ “သဝနံ သဆနံ သာဝိ” ဟု တွေ့ရ၏၊ ပါဠိပျက်ဟန်တူသည်၊ “သစနံ (သဋ္ဌနံ) သာစိ” ဟု ပြင်သင့်ပါသည်။]

ဧတေသံယေဝ ၊ပေ၊ နာမံ။ ။“သာစိယောဂဟူသောအမည်သည် ဥက္ကောဋ္ဌန အစရှိသည်တို့၏ အမည်တည်း” ဟူသော ဤအဖွင့်ကိုကြည့်၍ “ဥက္ကောဋ္ဌနဝဉ္စန နိကတိယောစ+တာ+သာစိယောဂေါစာတိ” ဟု အရတူ ကမ္မဓာရဲ တွဲပါ၊ တသ္မာ စသည်ကား ထိုသို့ အရတူခြင်းကြောင့် ရအပ်သောအကျိုးကိုပြသော ဖလဝါကျတည်း၊ ဋီကာသစ်၌ “တသ္မာတိ အာဒိ လဒ္ဓဂုဏဒဿနံ” ဟု ဖွင့်၏၊ အကျိုးတစ်ပါးရပြီးနောက်မှ ဆက်၍ရအပ်သော အကျိုးကို လဒ္ဓဂုဏ်ဝါကျဟု ခေါ်ရိုးအားဖြင့် ဋီကာသစ်စကားကို စဉ်းစားပါ။

ကေစိ ၊ပေ၊ သင်္ဂဟိတံ။ ။ကေစိတိ သာရသမာသကာရကာ (သာရသမာသကျမ်းပြုဖြစ်ကုန်သော) အာစရိယာ၊ ဥတ္တရဝိဟာရဝါသီနောစ၊ ထို ဆရာတို့သည် ဥက္ကောဋ္ဌနစသော ၃ ပုဒ်နှင့် သာစိယောဂကို အရတူမကြိဘဲ၊ သာစိယောဂအတွက် သီးခြား အနက်တစ်မျိုးယူလေသည်၊ ထို အနက်မှာ အစစ်ကိုပြ၍ အတုကို ရောင်းခြင်းဖြစ်ရကား ဝဉ္စနဖြင့် သိမ်းယူနိုင်သောကြောင့် ထို ကေစိဝါဒသည် မသင့်ပါ-ဟု ဆိုလိုသည်။

ဆေဒနာဒီသု-ဆေဒန အစရှိသည်တို့တွင်၊ ဆေဒနန္တိ-ကား၊ ဟတ္ထစ္ဆေဒနာဒီ-လက်ကို ဖြတ်ခြင်း အစရှိသည်တည်း၊ ဝဓောတိ-ကား၊ မာရဏံ-ညှဉ်းဆဲနိပ်စက်ခြင်းတည်း၊ ဗန္ဓောတိ-ကား၊ ရုဇ္ဈုဗန္ဓနာဒီဟိ-နှောင်ဖွဲ့ကြောင်း ကြီးအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဝါ-ကြီးနှောင် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ (အာဒိဖြင့် နှောင်အိမ်၊ ထောင်စသည်တို့ကို ယူပါ)၊ ဗန္ဓနံ-နှောင်ဖွဲ့ခြင်းတည်း။

ဝိပရာမောသောတိ (ဧတ္ထ)-၌၊ ဟိမဝိပရာမောသော-သလည်းကောင်း၊ ဂုမ္ဘဝိပရာမောသော-သလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒုဝိဓော-၂ ပါးအပြားရှိ၏။ [“ယံဟိ ဟိမဝါတသမယေ” ဟု ဝိတ္ထာရဇောတက ဟိသဒ္ဓါရှိပါစေ။] ဟိ-ချဲ့၊

ဝဓောတိ မာရဏံ။ ။ ပါဠိတော်၌ “ဆေဒန ဝဓ” စသည်ဖြင့် ရှိ၏။ ထိုတွင် ဆေဒနသည် ထင်ရှား၏။ “ဝဓောတိ မာရဏံ” ဟု ဖွင့်ရာ၌ “မာရဏံ-သေစေခြင်း (သတ်ခြင်း)” ဟု ပေးလျှင် ပါဏာတိပါတနှင့် သဘောတူနေ၏။ ပါဏာတိပါတ၌ အသတ်ခိုင်းခြင်း သေစေခြင်းဟူသော ဝစီပယောဂလည်း ပါခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ပါဏာတိပါတနှင့် သဘောကွဲဖို့ရန် ညှဉ်းဆဲခြင်းအနက်ကို ယူပါ။ “သေအောင်သတ်ခြင်း မဟုတ်၊ ညှဉ်းဆဲ နိပ်စက်ခြင်း” ဟူလို။ [မာရဏန္တိ မုဋ္ဌိပဟာရကသာတာဠနာဒီဟိ (လက်သီးဖြင့် ထိုးခြင်း ကြိမ်ဖြင့်ရိုက်ခြင်း အစရှိသည်တို့ဖြင့်) ဟိသနံ ဝိဟေဋ္ဌနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ န တု ပါဏာတိပါတံ-ဋီကာသစ်။] “အတ္တာနံ ဝဓိတွာ ဝဓိတွာ ရောဒေယျ” ၌ကဲ့သို့ ဝဓောတိသည် ညှဉ်းဆဲခြင်းအနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်ပါသည်။

မေးဖွယ်။ ။ ဤသို့ သဘောကွဲစေလိုသောကြောင့် မာရဏအရ ညှဉ်းဆဲခြင်းကို ယူလျှင် ဣတ္ထိကုမာရိကပဋိဂ္ဂဟဏနှင့် သဘောတူသော ဒါသိဒါသပဋိဂ္ဂဟဏကို အဘယ့်ကြောင့် ခွဲ၍ ဟောတော်မူရပါသနည်း၊ တုလာကုဋ္ဌစသော လိမ်နည်းအမျိုးမျိုးကိုလည်း အဒိန္နာဒါနနှင့် သဘောတူပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ခွဲ၍ ဟောတော်မူရပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား- ဣတ္ထိကုမာရိက ဒါသိဒါသစသည်တို့ကို ရဟန်းများ မခံကောင်းသော ဝတ္ထုချင်း တူပါသော်လည်း ခံယူထိုက်သော ဝတ္ထုအမျိုးအစား ကွဲပြားပုံကို ပြခြင်းငှာ ခွဲ၍ ဟောတော်မူရသည်။ တုလာကုဋ္ဌစသော လိမ်၍ ယူမှုများလည်း အဒိန္နာဒါနတွင် ပါဝင်နိုင်စေကာမူ လောက၌ ထင်ရှားပြီးသော အဒိန္နာဒါန အထူးဖြစ်သောကြောင့် အဒိန္နာဒါနမှ ခွဲခြား၍ ဟောတော်မူရသည်-ဟုမှတ်ပါ။

ဝိပရာမောသော။ ။ ဘူဝါဒိ ကိယာဒိ မုသဓာတ်သည် ခိုးခြင်း (လုယူခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ဝိ+ပရာ ဥပသာရ ၂ ပုဒ်ကြောင့် တိုက်ရိုက် လုယူခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဖုံးကွယ်အပ်သည်ဖြစ်၍ (ပုန်း၍) လုယူခြင်းအနက်ကို ယူရသည်။ ဝိ-အထူးသဖြင့်+ပရာ-ပြောင်းပြန်ဖြစ်စေ၍ (လုမည့်သူရှိပါလျက် မရှိဟု ပြောင်းပြန်ထင်အောင် ပုန်း၍-ဟူလို)၊ ထိုသို့ ဝိပရာမောသဖြစ်အောင် လုပ်ရာ၌ ဟိမ-ဂုမ္ဘဟု ၂ မျိုးရှိသောကြောင့် ဟိမစသည်ကို မိန့်သည်။ [ဋီကာသစ်၌ကား ဝိကို “ဝိသေသေန” ဟုလည်းကောင်း၊ ပရာကို ပရိ+အာဟုခွဲ၍ ပရိကို “သမန္တတော” ဟုလည်းကောင်း အာကို “ဘုသံ” ဟုလည်းကောင်း၊ မောသကို “မောသာပနံ မုယုနကရဏံ-တွေဝေစေခြင်း” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်လေ၏။ စဉ်းစားပါ။]

ဟိမဝါတသမယေ-ဆီးနှင်းကျရာအခါ၌၊ ဟိမေန-ဆီးနှင်းဖြင့်၊ ပဋိစ္ဆန္နာ-ဖုံးကွယ်
 အပ်ကုန်သည်၊ (မိမိကိုယ်ကို ဖုံးကွယ်ကုန်သည်၊) ဟုတွာ-၍၊ မဂ္ဂပဋိပန္နံ-ခရီး
 သွားသော၊ ဇနံ-လူကို၊ ယံ မုသန္တိ-အကြင် လုယူကြကုန်၏။ အယံ-ဤ လုယူ
 ခြင်းသည်၊ ဟိမဝိပရာမောသော-သမည်၏။ ဝါ-ဆီးနှင်းဖြင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်
 အောင် ပြု၍ လုယူခြင်းမည်၏။ ဂုမ္မာဒီဟိ-ခြံအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ပဋိစ္ဆန္နာ-ကုန်
 သည်၊ (ဟုတွာ မဂ္ဂပဋိပန္နံ ဇနံ)၊ ယံ မုသန္တိ-ကုန်၏။ အယံ-သည်၊ ဂုမ္မဝိပရာမော
 သော-မည်၏။ ဝါ-ခြံဖြင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်အောင် ပြု၍ လုယူခြင်းမည်၏။

ဂါမနိဂမာဒီနံ-ရွာ နိဂုံး အစရှိသည်တို့ကို၊ ဝိလောပကရဏံ-လုယက်မှုကို
 ပြုခြင်းကို၊ အာလောပေါ-အာလောပဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။ သာဟသကာရောတိ-
 ကား၊ သာဟသိကကိရိယာ-အဆောတလျင် ဖြစ်စေအပ်သော အမူအရာတည်း၊
 ဂေဟံ-အိမ်သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ မနုဿာနံ-တို့၏၊ ဥရေ-ရင်၌၊ သတ္ထံ-လက်
 နက်ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ ဣစ္ဆိတဘဏ္ဍာနံ-အလိုရှိအပ်သော ဘဏ္ဍာတို့ကို၊
 ဂဟဏံ-ယူခြင်းတည်း၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊
 ဧတသ္မာ ဆေဒနဝဗေဒန္တနဝိပရာမောသ အာလောပ သာဟသကာရာ-ဤလက်
 ခြေတို့ကို ဖြတ်ခြင်း၊ ညဉ့်ဆဲနိပ်စက်ခြင်း၊ ချုပ်နှောင်ခြင်း ဆီးနှင်းပိတ်ပေါင်း
 တို့ဖြင့် ဖုံးကွယ်လျက် ပြောင်းပြန်ဖြစ်အောင် ပြု၍ လုယူခြင်း၊ ရွာနိဂုံး စသည်
 တို့ကို အကြီးအကျယ် လုယူခြင်း၊ အဆောတလျင် ရှောင်တခင်ပြုခြင်းဟူသော
 ဓားပြတိုက်ခြင်းမှ၊ ပတိဝိရတော-၏။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပုထုဇ္ဇနော-ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာ
 ဘုရား၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဝဒမာနော-ပြောစွမ်းနိုင်လသော်၊ ဝါ-ပြောစွမ်းနိုင်
 သော၊ ပုထုဇ္ဇနော-သည်၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤ ဆေဒနဝဗေဒန္တန

အာလောပ။ ။ ရုဓာဒိ လုပဓာတ်သည် ဝိလုမ္မန (လုယက်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။
 အာဥပသာရကြောင့် ပြင်းစွာလုခြင်း အကြီးအကျယ်လုခြင်း ဟူသော ဓားပြတိုက်ခြင်းကို
 ယူပါ။ ထို့ကြောင့် “ဂါမနိဂမာဒီသု ဝိလောပကရဏံ”ဟု ဖွင့်သည်။ [ဘုသံ + လုမ္မနံ
 အာလောပေါ။]

သာဟသကာရာ။ ။ သာဟသကို “သာဟိသကာ” ဟုလည်းကောင်း၊ ကာရောကို
 “ကြိယာ” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။ သဟသကာကား နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ သဟသာ-အဆော
 တလျင် (အိမ်တွင်းသို့ အမြန်ဝင်၍)+ပဝတ္တိတော-ဖြစ်စေအပ်သော အပြုအမူတည်း။
 သာဟသော-မူ၊ သဟသာ+ပဝတ္တိတာ+ သာဟသိကာ (ကြိယာ)၊ သာဟသောစ+သော+
 ကာရောစာတိ သာဟသကာရာ၊ သာဟသိကကြိယာ၌လည်း နည်းတူ။ [“သာဟသာ”ဟု
 မရှိစေရ၊ သဟသာနောင် ဣပစ္စည်းသက်၍ “သာဟသ” ဟု တဒ္ဒိတ်ပုဒ်ဖြစ်နေပြီ၊ ဋီကာသစ်
 ၌ကား “သဟသာ+ကရဏံ သဟသကာရာ”ဟု ပြု၏။ “သာဟသိကကြိယာ”အဖွင့်
 ဝယ် သာ၌ ဝုဒ္ဓိရောက်ပုံကို ကြည့်၍ စဉ်းစားပါ။]

ဝိပရာမောသ အာလောပသာဟသကာရမှ ရှောင်ခြင်းဟူသော သီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-ပြောစွမ်းနိုင်ရာ၏။ ဣတိ-အပြီးတည်း၊...ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ စုဋ္ဌသီလံ-သည်၊ နိဋ္ဌိတံ-သည်၊ ဟောတိ-၏။

စုဋ္ဌသီလံ။ ။ အန္တရဘောဒံ (အတွင်း၌ ကွဲပြားသော အထူးအပြားကို) အဂ္ဂဟေတွာ ပါဠိယံ ယထာရုတမာဂတဝသေနေဝ (တိုက်ရိုက်လာသော သိက္ခာပုဒ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်သာ) ဆဗ္ဗိသတိံ သိက္ခာပဒသင်္ဂဟမေတံ သီလံ (၂၆ ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို သိမ်းယူရာဖြစ်သော သီလသည်) ယေဘုယျေန အဝိဘတ္တတ္တာ (များသောအားဖြင့် အကျယ်မဝေဖန်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) စုဋ္ဌသီလံနာမ (ကျဉ်းသော ငယ်သော သီလမည်၏)၊ မုနံ၏-ဤစုဋ္ဌသီလ၌ ပါပြီး၍ အကျယ်မဝေဖန်အပ်သော အချို့ သိက္ခာပုဒ်များကို အကျယ်ဝေဖန်သောအားဖြင့် မဇ္ဈိမသီလဒေသနာ ဖြစ်ပါလတံ၊ ထို့ကြောင့် “မဇ္ဈိမသီလံ ဝိတ္တာရေန္တော” ဟု ကျမ်းတက်လိမ့်မည်။

စုဋ္ဌသီလအဖွင့် ပြီး၏။

မဇ္ဈိမသီလ အဖွင့်

၁၁။ ဣဒါနိ-စုဋ္ဌသီလကို ပြတော်မူပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ မဇ္ဈိမသီလံ-မဇ္ဈိမသီလကို၊ ဝိတ္တာရေန္တော-ချဲ့တော်မူလိုသော၊ (ဘဂဝါ)၊ ယထာဝါပနေကေ ဘောန္တောတိအာဒိ-ယထာပနေကေ ဘောန္တော အစရှိသော စကားတော်ကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။ [“**ဣဒါနိ အာဟ၊ ရိုကဏေနံ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကို၊ အမှန်အာဟဟောလေမြ**” ဟူသော နိယာမ်အလို “အာဟ-၏” ဟု ပေးလေ့ရှိကြ၏။ ဤ၌ကား ဘုရားလက်ထက်တော်၌ ဟောတော်မူခဲ့ပြီးကို ရည်ရွယ်၍ “ပြီ” ဟု ပေးပါသည်။]

ဣဒါနိ ၊ပေ၊ အာဟ။ ။ ဤစကားသည် မဇ္ဈိမသီလ၏ အနုသန္ဓေကို ပြသော စကားတည်း၊ “ယထာဝါပနေကေ ဘောန္တော” စသောပုဒ်တို့ကို အဋ္ဌကထာ၌ မဖွင့်ပြတော့၊ ဥတ္တာနပဒ (အနက်အဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်သော ထင်ရှားပြီးသော ပုဒ်များ) ဟု ယူဆ၍ မဖွင့်ဘဲ ထားသည်။ သို့သော် ဋီကာဆရာကား အဋ္ဌကထာမှ အလွတ်အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်သေး၏၊ ဖွင့်ပုံ မြန်မာပြန်ကား-

ဋီကာ။ ။ ယထာသည် ဥပမာအနက်၌ဖြစ်သော နိပါတ်ပုဒ်၊ ဝါသည် ဝိကပ္ပနတ္ထ နိပါတ်ပုဒ်၊ ပနသည် စကားတန်ဆာ၌ဖြစ်သော နိပါတ်ပုဒ်၊ (အနက်သီးခြား မရှိ-ဟူလို)၊ ဧကေတိ အညေ။ [ဧကေသဒ္ဓါသည် အညအနက်ဟော-ဟူလို၊ ဤသို့ အညအနက်ဟု ဋီကာဟောင်း၌ ဖွင့်ခြင်းမှာလည်း အဘိဓာန်တို့၌ ဧကစွအနက် မပါသောကြောင့် ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ထို့ကြောင့် အည၏ အပါဒါန်ကို ဘုရားရှင်ခံ၍ ထိုမှတစ်ခြားဟူရာ၌ ကောင်းစွာ မကျင့်သော သမဏဗြာဟ္မဏတို့ကို ယူပါ၊ ဋီကာသစ်၌ကား “ကေဇ္ဇေ” ဟု ဝဒန္တိဝါဒ-

တကြ-ထို ယထာဝါပနေကေ ဘောန္တော အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အယံ-ဤ ဆို အပ်လတ်ကား၊ အနတ္တာနုပဒဝဏ္ဏနာ-မပေါ်လွင်သော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်တည်း၊ ဝါ-မပေါ်လွင်သောပုဒ်တို့၏ ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာတည်း။ [အနတ္တာနု ပဒ. အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ မက္ကဋ္ဌိဝတ္ထု၌ ပြခဲ့ပြီ။]

သဒ္ဓါဒေယျာနီတိ-ကား၊ ကမ္မဉ္စ-ကံကိုလည်းကောင်း၊ ဖလဉ္စ-ကံ၏အကျိုး ကိုလည်းကောင်း၊ ဣဓ လောကဉ္စ-ဤပစ္စုပ္ပန်လောကကိုလည်းကောင်း၊ ပရ လောကဉ္စ-ဤလောကမှတစ်ပါးသော လောကကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-တမလွန် လောကကိုလည်းကောင်း၊ သဒ္ဓဟိတွာ-ယုံကြည်၍၊ ဒိန္နာနိ-ပေးလှူအပ်ပြီးကုန်

ပါသေး၏။] ဘောန္တောတိ သာရုနံ ပိယသမုဒါဟာရော-သူတော်ကောင်းတို့၏ ချစ်ဖွယ် အခေါ်အဝေါ်တည်း၊ မှန်၏-သူတော်ကောင်းတို့သည် သူတစ်ပါးကို “ဘောန္တော (အရှင်ဘုရား)” ဟု ဖြစ်စေ၊ “ဒေဝါနံပိယ-နတ်တို့၏ အချစ်တော်” ဟု ဖြစ်စေ၊ “အာယသ္မာ- (သက်တော်ရှည်)” ဟု ဖြစ်စေ ခေါ်ကြကုန်၏။ ရသေ့ရဟန်းပြုသူအားလုံး သမဏတို့မည်၏။ ကိလေသာကို မမျှောနိုင်၍ ဗာဟိတပါပ မဟုတ်စေကာမူ ပုဏ္ဏားဇာတ်မျှဖြင့် ဗြာဟ္မဏတို့ မည်၏-ဤကား အဋ္ဌကထာ၌ မပါဘဲ ဋီကာတို့ဖွင့်အပ်သော ပါဠိတော်အဖွင့်တည်း။

ဆိုလိုရင်း။ ။ စူဠသီလဖြင့် ဘုရားဂုဏ်တော်ကို ပြောရာ၌ ပရာနဒ္ဓေသိက (“မည်သူ ကဲ့သို့” ဟု သူတစ်ပါးကို ညွှန်ပြခြင်းမရှိသော) နည်းဖြင့် ပြော၏။ ဤမဇ္ဈိမသီလဖြင့် ပြောရာ၌ကား “ယထာဝါပနေကေ” စသည်ဖြင့် အညုဒ္ဓေသိက (“သမဏဗြာဟ္မဏဟု ဝန်ခံထားပါလျက် လူအများကလည်း ကောင်းစွာကျင့်သူတွေဟု ချီးမွမ်းထားပါလျက် ထိုသမဏဗြာဟ္မဏအဖြစ်နှင့် လျော်အောင် မကျင့်နိုင်သော သမဏဗြာဟ္မဏတို့ကဲ့သို့” ဟု သူတစ်ပါးကို ညွှန်ပြခြင်းမရှိသော) နည်းဖြင့် ပြောခြင်းတည်း။ ဤသို့ မည်သည့်နည်းဖြင့် ပြောသည်ဖြစ်စေ ပုထုဇဉ်သည် ဘုရားရှင်၏ဂုဏ်ကို ပြောဆိုလသော် အာစာရသီလမျှ ကိုသာ ပြောနိုင်စရာ ရှိ၏။ ထို့ထက် အလွန် မပြောနိုင်ပါ-ဟု ဆိုလိုသည်။

သဒ္ဓါဒေယျာနိ။ ။ သဒ္ဓါကို “သဒ္ဓဟိတွာ” ဟုလည်းကောင်း၊ ဒေယျကို “ဒိန္န” ဟုလည်း ကောင်း ဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် “သဒ္ဓါယ+ဒေယျာနိ သဒ္ဓါဒေယျာနိ” ဟူသော ဝစနတ္ထကို လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါယ၌ “တွာပစ္စည်း၏ အာဒေသဖြစ်သော ယ သည် သမာသ်အတွင်း၌ ကျေနေ၏” ဟုလည်းကောင်း၊ ဒေယျ၌ ဒါဓာတ် ကျပစ္စည်း၊ ထိုကျပစ္စည်းသည် ဤနေရာ၌ အရဟ-သက္ကအနက်ကို မထွန်းပြဘဲ၊ “မုချ ပေးလှူအပ်ပြီး” ဟူသော အတိတ်ကမ္မတ္ထကို ဟော၏ဟုလည်းကောင်း သိစေသည်။ မှန်၏-ဤနေရာ၌ သဒ္ဓါဒေယျဟူသည် ဘုဒ္ဓိတွာနှင့် တွဲနေသောကြောင့် သုံးဆောင်ဖို့ရန် အသင့်ဖြစ်နေသော ဒိန္န-ပေးလှူအပ်ပြီးသော ပစ္စည်း များသာ ဖြစ်သည်။ “ဒါတဗ္ဗ-ပေးလှူထိုက်” မဟုတ်ပါ-ဟူလို။

ကမ္မဉ္စ ပေ လောကဉ္စ။ ။ အခြားနေရာ၌ ရတနာ ၃ ပါး၏ဂုဏ်ကို ယုံကြည်မှု လည်း သဒ္ဓါ၏ဖြစ်ရာဌာနဖြစ်စေကာမူ ဤနေရာ၌ကား ဒါနနှင့်စပ်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓ ဘာသာ ဟုတ်-မဟုတ် အားလုံးသော ကမ္မဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်ဆိုင်သော ၄ ဌာနကိုသာ ပြသည်။ ထို ၄ ဌာနတွင်လည်း ကံနှင့် ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်မှုသာ ပဓာနဖြစ်၏။ မှန်၏-မိမိပြုအပ်သော ကံသည် မိမိသန္တာန်၌ အဖတ်တင်လျက် ရှိ၏။ ဤသို့ ကံကို

သော၊ (ဘောဇနာနိဋ္ဌိ စပ်)၊ အယံ-ဤသူသည်၊ မေ-ငါ၏၊ ဉာတိ-ဆွေမျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ (အယံ-သည်၊ မေ-၏)၊ မိတ္တော-မိတ်ဆွေတည်း၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ ဣဒံ-ဤအမှုကို၊ ပဋိကရိသတိ-တစ်ဖန်ပြန်၍ ပြုလတ်၊ ဝါ-ကျေးဇူးဆပ်လတ်၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဣဒံ-ဤအမှုကို၊ တေန-ထိုသူသည်၊ ကတပုဗ္ဗံ-ရှေး၌ပြုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ပြုအပ်ဖူးပြီ၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤသို့ကြံ၍၊ န ဒိန္နာနိ-ပေးလှူအပ်သည် မဟုတ်ကုန်သော၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဟံ-မှန်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဒိန္နာနိ-ပေးလှူအပ်သော ဘောဇဉ်တို့သည်၊ သဒ္ဓါဒေယျာနိနာမ-သဒ္ဓါဒေယျတို့ မည်သည်၊ ဝါ-ကံ ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်၍ ပေးလှူအပ်သော ဘောဇဉ်တို့မည်သည်၊ န ဟောန္တိ-မဟုတ်ကုန်။

ဘောဇနာနိတိ ဧတံ-ဘောဇနာနိဟူသော ဤသဒ္ဓါသည်၊ ဒေသနာသီသမတ္တံ-ဒေသနာတော်၏ ဦးခေါင်းမျှတည်း၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ အတ္တတော-ဆိုလိုရင်း အနက်အားဖြင့်၊ (ဝုတ္တမေဝ ဟောတိဋ္ဌိ စပ်)၊ သဒ္ဓါဒေယျာနိ-ကံ ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်၍ ပေးလှူအပ်ကုန်သော၊ ဘောဇနာနိ-တို့ကို၊ ဘုဉ္ဇိတွာ-စားပြီး၍လည်းကောင်း၊ စိဝရာနိ-သင်္ကန်းတို့ကို၊ ပါရပိတွာ-ခြံ၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရံ၍လည်းကောင်း၊ သေနာသနာနိ-ကျောင်းအိပ်ရာ နေရာတို့ကို၊ သေဝမာနာ-မှီဝဲကုန်လျက်လည်းကောင်း၊ ဂိလာနဘေသန္တံ-ဂိလာနဖို့ ဆေးကို၊ ပရိဘုဉ္ဇမာနာ-သုံးဆောင်ကုန်လျက်လည်းကောင်း၊ (“အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်)၊ ဣတိ-သို့၊ ဧတံ သဗ္ဗံ-ဤအလုံးစုံသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တမေဝ-ဟောတော်မူအပ်သည်သာ၊ ဟောတိ-၏။

ယုံကြည်လျှင်လည်းကောင်း၊ “မိမိ၏ ရှေးကံကြောင့် ဤဘဝကောင်းကျိုး ဆိုးကျိုးကို ခံစားရ၏၊ ရှေးဘဝ ဤဘဝ ကံများကြောင့် နောက်နောက်ဘဝ၌လည်း အကျိုးခံစားရဦးမည်” ဟု ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်လျှင်လည်းကောင်း၊ ဣလောက-ပရလောက ယုံကြည်မှုသည် အလိုလိုဖြစ်ပေါ်လာတော့၏။ “ဣလောက”ဟူသည် ‘ရှေးကံကြောင့်ဖြစ်ရသော ဤဘဝတည်း၊ “ပရလောက”ဟူသည်ကား နောက်ဘဝတည်း၊ တစ်နည်း-“ဤလူ့ဘဝကို ဣလောက၊ ဤလူ့ဘဝမှ တစ်ခြားလောကကို ပရလောက”ဟု ခွဲပါ၊ ထိုလောကဟူသမျှသည် ဆိုင်ရာကံတို့ကြောင့် ဖြစ်ကြရသည်ချည်းတည်း၊ “ဤလောက နောက်လောက မရှိ”ဟု ယူလျှင်ကား ကံ၏အကျိုးလည်း ရှိဖွယ်မလိုတော့ရကား ကံသည်ပင် ပြုရာမရောက်တော့ဟု ယူကာ နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ စသောဒိဋ္ဌိအယူသာ ဖြစ်တော့မည်။ [“အယံ မေ ပေ၊ န ဒိန္နာနိကား ဗျတိရေကနည်းအားဖြင့် ပြုအပ်သော အနက်တည်း။]

ဒေသနာသီသမတ္တံ။ ။ “ဒေသနာသီသံ၊ ပဓာနံ ကတွာ နိဒဿနတော” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သောကြောင့် ပဓာနနည်းဟု ယူကြ၏။ မှန်၏-ပစ္စည်း ၄ ပါးတွင် အစာသည် လိုရင်း ပဓာနဖြစ်၏၊ အစာ မရက အသက်မရှည်နိုင်၊ ဤဘောဇနာနိပါဠိဖြင့် သင်္ကန်းကျောင်း ဆေးပစ္စည်းများကိုလည်း အပဓာနအားဖြင့် ယူနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် “အတ္တတော ပန ပေ၊ သဗ္ဗမေတံ ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ”ဟု မိန့်သည်။ ဤ၌ “အတ္တ”ဟူသည် ဆိုလိုအပ်သော အနက် အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ တရားကိုယ် ကောက်ပြခြင်း မဟုတ်။

သေယျထိဒန္တိ-သေယျထိဒံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ နိပါတော-နိပါတ်တည်း၊ တဿ-ထို သေယျထိဒံဟူသော နိပါတ်၏၊ အတ္ထော-အနက်ကား၊ ယဿ(ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမဿ)-အကြင် ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမကို၊ သမာရမ္ဘံ-ဖျက်ဆီးခြင်းကို၊ အနယုတ္တာ-အားထုတ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရန္တိ-နေကုန်၏၊ သော ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမော-ထို ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမဟူသည်၊ ကတမော-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ (အတ္ထော-တည်း)။

တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ တံ-ထို ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမကို၊ ဒသောန္တော-ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ မူလဗီဇန္တိ အာဒိ-မူလဗီဇ အစရှိသော စကားတော်ကို၊ အာဟ-ပြ၊ တတ္ထ-ထို မူလဗီဇ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ မူလဗီဇနာမ-မူလဗီဇမည်သည်၊ ဝါ-အမြစ်မျိုးမည်သည်၊ ဝါ-အမြစ်ဟူသော မျိုးရှိသော အပင်မည်သည်၊ ဟလိဒ္ဓိ-နန္ဒင်းလည်းကောင်း၊ သီဂီဝေရံ-ချင်း (ဂျင်း) လည်းကောင်း၊

သေယျထိဒံ။ ။ “နိပါတော” ဟု ဧကဂုဏ်ဖြင့် ဆိုသောကြောင့် နိပါတ်တစ်ပုဒ်တည်းသာ ဟု သိရ၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ “သေယျထိဒံ-ထိုဗီဇဂါမ ဘူတဂါမဟူသည် အဘယ်နည်း” ဟု ဖေးပါ၊ ဋီကာသစ်၌ “သေယျထာနိပါတ်နှင့် ဣဒံနိပါတ် ပေါင်းထားသော နိပါတသမုဒါယ (နိပါတ်အပေါင်း)” ဟုလည်း တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။ ထိုအလို “ဣဒံ-ဤဗီဇဂါမ ဘူတဂါမဟူသည်၊ သေယျထာ-အဘယ်နည်း” ဟု ဖေးပါ။

အပဓာနကို စွဲနိုင်ပုံ။ ။ ပါဠိတော်၌ “ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမ သမာရမ္ဘံ” ဟု ရှိ၏။ ထို၌ ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမသည် ပဓာနမဟုတ်၊ တပျရိသ်သမာသ် ထုံးစံအတိုင်း သမာရမ္ဘဟူသော နောက်ပုဒ်အနက်သာ ပဓာနတည်း။ သို့သော် သဒ္ဒါအားဖြင့် ပဓာနဖြစ်သော်လည်း သေယျထိဒံပုဒ်က ထိုပဓာနကို မစွဲဘဲ ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမဟူသော အပဓာနကို စွဲရကြောင်း ပြလို၍ “ကတမော သော ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမော” စသည်ကို မိန့်သည်။ မှန်၏-သဒ္ဒါအစဉ်အားဖြင့် ပဓာနဖြစ်ခြင်းသည် လိုရင်းမဟုတ်၊ အနက်အစဉ်အားဖြင့် ပဓာနဖြစ်ခြင်းသာ လိုရင်းတည်း။ ဤ၌ ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမပုဒ်၏အနက်က ပဓာနဖြစ်ပုံမှာလည်း သေယျထိဒံ နောက်ဝယ် ပါဠိတော်၌ “မူလဗီဇ” စသည်ဖြင့် ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမကိုသာ ပြထားပုံကို ကြည့်၍ သိနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ထိုပါဠိတော်၌ ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမကို အကျယ်ဝေဖန် လိုက်လျှင်လည်း ထိုဗီဇဂါမ ဘူတဂါမအပေါ်၌တည်သော ဖျက်ဆီးမှုကိုလည်း ဝေဖန်ပြီး ဖြစ်တော့၏။ [တသဒ္ဓိ၌ ဝိဘတ္တေ တဗ္ဗိသယ သမာရမ္ဘောပိ ဝိဘတ္တာဝ ဟောတိ-ဋီကာ။]

မူလဗီဇံ စသည်။ ။ “မူလမေဝ ဗီဇံ မူလဗီဇံ” ဟု ပြုလျှင် ဗီဇဂါမအမြစ်မျိုးသာ ရသေး၏။ “မူလံ+ဗီဇံ ဧတဿာတိ မူလဗီဇံ” ဟု ပြုမှ ဘူတဂါမ (အပင်) ကို ရသည်။ ထို ၂ ပုဒ်ကိုပင် သာမညနိဒ္ဒေသနည်း ဧကသေသနည်းအားဖြင့် “မူလဗီဇံ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ ခန္ဓဗီဇံ စသည်၌လည်း နည်းတူ။ [ဧကသေသနည်း၌ “မူလဗီဇံ-အမြစ်မျိုးလည်း+မူလဗီဇံ-အမြစ်ဟူသော မျိုးရှိသော သစ်ပင်လည်း၊ မူလဗီဇံ-အမြစ်မျိုး အမြစ်ဟူသော မျိုးရှိသော သစ်ပင်” ဟု ပြုပါ။]

ဝစာ-လင်းလေလည်းကောင်း၊ ဝစတ္တံ-ဆိတ်ဖူးလည်းကောင်း၊ အတိဝိသာ-
တိဝုတ်လည်းကောင်း၊ ကဋ္ဌကရောဟိနီ-ကုလားဆောင်းမေးခါးလည်းကောင်း၊
ဥသိရံ-ပန်းရင်းလည်းကောင်း၊ ဘတ္တမုတ္တကံ-နွားမြေးရင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ
ဝေမာဒိ-ဤသို့ အစရှိသည်တည်း။

ခန္ဓဗီဇံနာမ-ပင်စည်မျိုးမည်သည်။ ဝါ-ပင်စည်ဟူသော အမျိုးရှိသော သစ်ပင်
မည်သည်။ အဿတ္ထော-ညောင်ဗုဒ္ဓဟေလည်းကောင်း၊ (ဗောဓိညောင်လည်း
ကောင်း)၊ နိဂြောဓော-ပညောင်ပင်လည်းကောင်း၊ ပိလက္ခော-ညောင်ကြတ်လည်း
ကောင်း၊ ဥဒုမ္မရော-ရေသဖန်းလည်းကောင်း၊ ကစ္ဆကော-ထအောင်းနက်လည်း
ကောင်း၊ ကပိတ္တနော-ညောင်ချဉ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဝေမာဒိ-ဤသို့ အစရှိ
သည်တည်း။ ဖဋ္ဌဗီဇံနာမ-အဆစ်မျိုးမည်သည်။ ဝါ-အဆစ်ဟူသောမျိုးရှိသော
သစ်ပင်မည်သည်။ ဥစ္ဆ-ကြိလည်းကောင်း၊ နဋ္ဌော-ကျူလည်းကောင်း၊ ဝေဠု-ဝါး
လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဝေမာဒိ-ဤသို့အစရှိသည်တည်း။ အဂ္ဂဗီဇံနာမ-အညွန့်မျိုး
မည်သည်။ ဝါ-အညွန့်ဟူသောမျိုးရှိသောသစ်ပင်မည်သည်။ အဇ္ဇကံ-ကညို
လည်းကောင်း၊ ဖဏိဇ္ဇကံ-ရုံးဖြူလည်းကောင်း၊ ဟိရိဝေရံ-ဖာလာလည်းကောင်း၊
(ဆရာတော်၏နိဿယ၌ “မှန်လာ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ပန်းမ” ဟုလည်းကောင်း
ပေးသေး၏)။ ဣတိ ဝေမာဒိ-တည်း။ ဗီဇီဇံနာမ-အစေ့မျိုးမည်သည်။ ဝါ-အစေ့
ဟူသောမျိုးရှိသော သစ်ပင်မည်သည်။ ပုဗ္ဗဏ္ဍံ-စပါးလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပဲ၏ဦးစွာ
ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အစာဟူသောစပါးလည်းကောင်း၊ အပရဏ္ဍံ-ပဲလည်းကောင်း၊
ဝါ-စပါး၏နောက်မှာ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အစာဟူသော ပဲလည်းကောင်း၊ ဣတိ
ဝေမာဒိ-တည်း။

ဟိ-မှန်၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ ဧတံ-ဤမျိုးအပေါင်း သစ်ပင်အပေါင်းကို၊
(သာမညကံ)၊ ရုက္ခတော-သစ်ပင်မှ၊ ဝိယောဇိတံ-မယှဉ်စေအပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊
ဝိရူဟနသမတ္ထမေဝ-အပင်ပေါက်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော မျိုးအပေါင်းကိုသာ၊
(ဝိသေသကံ)၊ ဗီဇေါမာတိ-ဗီဇေါမာတိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ပန-ကား၊ ရုက္ခတော-မှ၊
အဝိယောဇိတံ-မယှဉ်စေအပ်သည် မဟုတ်သော၊ ဝါ-မကင်းသေးသော၊ အသုက္ခံ-
မခြောက်သော အမြစ်စသည်ကို၊ (ဝိသေသကံ)၊ ဘူတဂါမောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-
၏၊ တတ္ထ-ထိုဗီဇါမ် ဘူတဂါမ်တို့တွင်၊ ဘူတဂါမသမာရမ္ဘော-ဘူတဂါမ်ကို
ဖျက်ဆီးခြင်းသည်၊ ပါစိတ္တိယဝတ္ထ-ပါစိတ်အာပတ်၏ တည်ရာအကြောင်းတည်း၊
ဗီဇေါမသမာရမ္ဘော-ဗီဇါမ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းသည်၊ ဒုက္ကဋ္ဌဝတ္ထု-ဒုက္ကဋ္ဌအာပတ်၏
တည်ရာအကြောင်းတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

ဝိယောဇိတံ။ ။ သစ်ပင်မှ ဆွတ်၍ ခူး၍ ဖြတ်၍ယူအပ်ပြီးသော အသီးအရွက်အညွန့်၊
စသည်ကို “ဝိယောဇိတံ” ဟု ဆိုသည်။ [ဝိယောဇိယိတ္ထ-ကင်းစေအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊
ဝိယောဇိတံ-မည်၏၊ ဝိ+ယုဇ-ကာရိတ်ကျေ၊ တပစ္စည်း။] ထိုသို့ ယူအပ်ပြီးနောက် အပင်
စိုက်သောအခါ ပေါက်နိုင်သည်ကို “ဝိရူဟနသမတ္ထံ” ဟု ဆိုသည်။

သန္နိဓိကာရပရိဘောဂန္တိ-ကား၊ သန္နိဓိကတဿ-ပြုအပ်ပြီးသော သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းရှိသော အန္တပါနစသည်ကို၊ ပရိဘောဂံ-သုံးဆောင်ခြင်းကို၊ (“အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) တတ္ထ-ထို သန္နိဓိကာရကို သုံးဆောင်ခြင်း၌၊ ကထာ-ပြောဆိုကြောင်း စကားသည်၊ ဝိနယဝသေနစ-ဝိနည်း၌ လာသော အကျင့်နှင့်စပ်သဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုယ်နှုတ် ၂ ပါးကို ဆုံးမခြင်း ဟူသော အကျင့်နှင့်စပ်သဖြင့်လည်းကောင်း၊ သလ္လေခဝသေနစ-သလ္လေခအကျင့်နှင့် စပ်သဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒုဝိဓာ-၂ ပါးအပြားရှိ၏။

တာဝ-သလ္လေခနှင့်စပ်သော ကထာမှ ရှေးဦးစွာ၊ ဝိနယသေန-ဝိနည်း၌လာသော အကျင့်နှင့် စပ်သဖြင့်၊ (ကထာ-ကို၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်လတုံသောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ စပ်ပုဒ်မရှိသောကြောင့် ထည့်သည်၊) ယံကိဉ္စိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော၊ အန္တံ-အစာသည်၊ ဝါ-ကို၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ပဋိဂ္ဂဟိတံ-အကပ်ခံအပ်သည်၊ (သမာနံ-သော်၊) အပရဇ္ဈ-နောက်တစ်နေ့၌၊ ဝါ-နက်ဖန်၌၊ သန္နိဓိကာရကံ-ပြုအပ်ပြီးသော သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ [သန္နိဓိကာရံယေဝ သန္နိဓိကာရကံ၊ သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်း။] တဿ-ထို သန္နိဓိကာရက

သန္နိဓိကာရပရိဘောဂံ။ ။ သန္နိဓိကာရကို “သန္နိဓိကတဿ” ဟု ဖွင့်သည်။ ထို့ကြောင့် “ကရိယိတ္တာတိ ကာရော” ဟု ကမ္မသာဓိပြု၊ သန္နိဓာနံ သန္နိဓိ-သိုမှီးခြင်း၊ သိမ်းဆည်းခြင်း။ [သံ+နိပုဗ္ဗ ဓာဓာတ် ဣပစ္စည်း၊ ပုလ္လိန်။] သန္နိဓိကာရော+ယဿာတိ သန္နိဓိကာရံ။ [ဋီကာသစ်၌ “တယ+ကရိယာတေတိ သန္နိဓိကာရော” ဟု တတိယာတပျရိသံ ပြု၏။ သန္နိဓိပုဒ်ကိုလည်း ဣတ္ထိလိနံ လုပ်ထား၏။ ထိုပုဒ်သည် ကာရ၏ ကရိဏ်းမဖြစ်နိုင်သောကြောင့် စဉ်းစာပါ။] ထို့နောက် “သန္နိဓိကာရဿ+ပရိဘောဂေါ သန္နိဓိကာရပရိဘောဂေါ” ဟု သမာသံတွဲ။

တစ်နည်း။ ။ “သန္နိဓိကာရံ” ဟု ဆိုလိုလျက် နိဂ္ဂဟိတံချေ၍ “သန္နိဓိကာရ” ဟု ဖြစ်နေ၏။ ဥပမာ- “အာစယဂါမိနော ဓမ္မာ” ဟူသော ဓာတ်ကာပုဒ်ဝယ် “အာစယံ+ဂါမိနော” ဟု ဆိုလိုလျက် ယံ၌ နိဂ္ဂဟိတံ ချေသကဲ့သို့တည်း၊ ဤသို့ ဋီကာတို့၌ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်း ဖွင့်ကြသေး၏။ ထိုအလို သန္နိဓိကာရနှင့် ပရိဘောဂသည် သမာသံမဟုတ်၊ တစ်ပုဒ်စီ ဝါကျသာ၊ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ကြိယာဝိသေသန အနက်၌ သက်စေ၍ “သန္နိဓိကာရံ-သိုမှီး သိမ်းဆည်းမှုကို ပြု၍” ဟု ပေးပါ။ [သန္နိဓိံ ကတွာ ပရိဘောဂန္တိ အတ္ထော-ဋီကာ။]

ဝိနယ၊ သလ္လေခ။ ။ “ဝိနယ” အရ ဝိနည်းပါဠိတော်ကိုသာ မယူဘဲ၊ ဝိနည်းပါဠိတော်၌လာသော ကျင့်ထုံးတိုင်အောင် ဋ္ဌာနပစာရအားဖြင့် ယူပါ။ [ဋီကာသစ်၌ကား “ဝိနယာဂတာစာရဟု ဆိုလိုလျက် နောက်ပုဒ်ကို ချေထားသည်” ဟု ဆို၏။ တစ်နည်း- “ဝိနယ” အရ ဝိနည်းပါဠိတော်ကို မယူဘဲ ကိုယ်နှုတ် ၂ ပါးကို ဆုံးမမှုအကျင့်ကို ယူလျှင် နောက်ပုဒ်ချေဖွယ် မလို၊ ဤသို့လည်း တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏။] သမ္မာ ကိလေသေ လိခတီတိ သလ္လေခေါ-ကိလေသာတို့ကို နည်းပါးအောင် ကောင်းစွာ ဖြစ်ပစ်တတ်သော ဓုတင်ဆောင်မှု ခြိုးခြံမှု စသော သုတ္တန်၌လာသော အကျင့်။

အစာကို၊ ပရိဘောဂေ-သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့်၊ ပါစိတ္တိယံ-ပါစိတ်အာပတ်သည်၊ (ဟောတီ)၊ ပန-ကား၊ အတ္တနာ-မိမိသည်၊ လဒ္ဓံ-ရအပ်သော အစာကို၊ သာမဏေရာနံ-တို့အား၊ ဒတွာ-ပေးပြီး၍၊ တေဟိ-ထို သာမဏေတို့သည်၊ လဒ္ဓံ-ရအပ်သော အစာကို၊ ထပါပေတွာ-သိမ်းထားစေ၍၊ ဒုတိယာဒိဝသေ-ဒုတိယနေ့၌၊ ဘုဒ္ဓိတုံ-စားခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏၊ ပန-ထိုသို့ပင် အပ်ပါသော်လည်း၊ သလ္လေခေါ-ကိလေသာကို နည်းပါးအောင် ကောင်းစွာ ခြစ်တတ်သော သလ္လေခအကျင့်သည်၊ န ဟောတီ။

ပါနသန္နိမိမ္မိစ-ပါနသန္နိမိ၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-တည်း၊ တတ္ထ-ထို ပါနသန္နိမိ၌၊ ပါနနာမ-ပါနမည်သည်၊ အမ္မပါနာဒီနိ-သရက်သီး အဖျော်ရည်အစရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌ-ရှစ်မျိုးကုန်သော၊ ပါနာနိ-အဖျော်ရည်တို့လည်းကောင်း၊ ယာနိ-အကြင် အဖျော်ရည်တို့သည်၊ တေသံ-ထို ရှစ်မျိုးသော အဖျော်ရည်တို့အား၊ အနုလောမာနိ-လျော်ကုန်၏၊ (တာနိ)စ-ထို အနုလောမ အဖျော်ရည်တို့လည်းကောင်းတည်း၊ တေသံ-ထို ရှစ်မျိုးသော အဖျော်ရည်၊ အနုလောမ အဖျော်ရည်တို့၏၊ ဝိနိစ္ဆယော-အဆုံးအဖြတ်ကို၊ သမန္တပါသာဒိကာယံ-သမန္တပါသာဒိကာမည်သော ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌၊ (မဟာဝဂ္ဂ၊ ဘေသဇ္ဇေန္တကဋ္ဌ) (မယာ)၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ၊ (ဆိုခဲ့ပြီ)။

ဝတ္ထသန္နိမိမ္မိ-ဝတ္ထသန္နိမိ၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ အနဓိဋ္ဌိတံ-အဓိဋ္ဌာန်သော်လည်း မတင်အပ်သော၊ အဝိကပ္ပိတံ-ဝိကပ္ပနာသော်လည်း မပြုအပ်သော၊ (ဝတ္ထံ-အဝတ်သည်)၊ သန္နိမိစ-သိုမှီးသိမ်းဆည်းအပ်သည်လည်း၊ ဟောတီ-၏၊ သလ္လေခဉ္စ-သလ္လေခ အကျင့်ကိုလည်း၊ ကောပေတိ-ပျက်စေနိုင်၏၊ ဝါ-ဖျက်နိုင်၏၊ [အဓိဋ္ဌိတဝိကပ္ပိတံ ပန-အဓိဋ္ဌာန်သော်လည်း တင်အပ် ဝိကပ္ပနာသော်လည်း ပြုအပ်သော အဝတ်ကိုကား၊ ပရိဘုဒ္ဓိတုံ-သုံးစွဲခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏၊] အယံ-ဤသုံးစွဲခြင်းငှာ အပ်၏ဟူသော စကားသည်၊ ပရိယာယကထာ-ဝိနည်းပရိယာယ်ကို ဆိုကြောင်းဖြစ်သော စကားတည်း၊ ဝါ-အပ်သော

ဝတ္ထသန္နိမိ။ “ဝတ္ထသန္နိမိမ္မိ ၊ပေ၊ သလ္လေခဉ္စ ကောပေတိ”ဟူသော ပါဠိသည် ပရိယာယကထာ မဟုတ်သေး၊ အမှန်ပင် သန္နိမိလည်း ဖြစ်၏၊ သလ္လေခကိုလည်း ဖျက်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် သလ္လေခဉ္စ ကောပေတိ၏ နောက်၌ “အဓိဋ္ဌိတဝိကပ္ပိတံ ပန ပရိဘုဒ္ဓိတုံ ဝဋ္ဋတိ”ဟု ဝါကျတစ်ခု ရှိသင့်မည်ထင်သည်၊ ထိုသို့ ရှိမှသာ “ပရိဘုဒ္ဓိတုံ ဝဋ္ဋတိ”သည် ဝိနည်းပရိယာယ်စကား ဖြစ်သောကြောင့် “အယံ ပရိယာယ ကထာ”ဟူသော နောက်စကားနှင့် လိုက်လျောဖွယ်ရှိသည်။

ပရိယာယကထာ။ ။ကပ္ပိယံ-အပ်သည်ကို၊ ပရိယာယတိ (ပရိဂ္ဂဟေတွာ အယတိ)-သိမ်းပိုက်၍ ဖြစ်၏၊ ဣတိ ပရိယာယော၊ ကပ္ပိယဝါစာနုသာရေန-အပ်သောစကားကို အစဉ်လိုက်သဖြင့်၊ ပဋိပတ္တိ-ကျင့်ခြင်းတည်း၊ (ဝိနည်းအကျင့်တည်း)၊ “အဓိဋ္ဌာန် ဝိကပ္ပနာ

စကားကို အစဉ်လိုက်၍ ကျင့်ပုံကို ဆိုကြောင်းဖြစ်သော စကားတည်း။ ပန-
ကား၊ နိပ္ပရိယာယတော-ပရိယာယ်မဟုတ် မုချအားဖြင့်၊ တိစီဝရသန္တုဋ္ဌေန-
သုံးထည်သောသင်္ကန်းဖြင့် တင်းတိမ်ရောင့်ရဲသူသည်။ ဘဝိတဗ္ဗံ-ဖြစ်ရာ၏။
စတုတ္ထံ-၄ ထည်မြောက် အဝတ်ကို၊ လဘိတွာ-ရ၍၊ ဝါ-ရလသော်၊ အညဿ-
အခြားပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဒါတဗ္ဗံ-ပေးထိုက်၏။

ယဿ ကဿစိ-အမှတ်မရှိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဒါတံ-ငှာ၊
သစေ န သက္ကောတိ-အကယ်၍ မစွမ်းနိုင်အံ့၊ ယဿ-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဒါတု
ကာမော-ပေးခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။ သော ပန-ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်
ကား၊ (ယဿ ပနမှ ပနကို ရွှေ့ထိုင်သည်။) ဥဒ္ဒေသတ္ထာယဝါ-ပါဠိကို ရွတ်ပြ
ခြင်းအကျိုးငှာသော်လည်းကောင်း၊ ပရိပုစ္ဆတ္ထာယဝါ-အနက်ကို အဖန်ဖန်မေးခြင်း
အကျိုးငှာသော်လည်းကောင်း၊ ဂတော-သွားသည်၊ (သစေ ဟောတိ၊ ဧဝံ သတိ)၊
အာဂတမတ္တေ-ရောက်လာခါမျှ ဖြစ်လသော်၊ ဒါတဗ္ဗံ-ပေးထိုက်၏။ အဒါတံ-
မပေးခြင်းငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ-မသင့်၊ [မပေးလျှင် သလ္လေခအကျင့် ပျက်သည်-ဟူလို]၊
ပန-ဆက်၊ စီဝရေ-သင်္ကန်းလျှာ အဝတ်သည်၊ အပ္ပဟောန္တေ-မလောက်လသော်၊
ပစ္စာသာယံ-အလိုအာသာသည်၊ (နောက်ထပ် အဝတ်ရဖို့ရန် မြှော်လင့်ချက်
သည်)၊ သတိယာ-ရှိလသော်၊ အနုညာတကာလေ-ခွင့်ပြုအပ်ရာ အခါ၌၊
ထပေတံ-ထားခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-အပ်၏။

ပြုထားလျှင် သုံးဆောင်ခြင်းသည် အပ်၏” ဟူသောစကားကို အစဉ်လိုက်၍ ကျင့်အပ်သော
အကျင့်သာ ဖြစ်၏။ ထိုအကျင့်ကိုပြသော စကားကို “ပရိယာယဿ-ဝိနည်းပရိယာယ်ကို+
ကထာ-ဆိုကြောင်းစကားတည်း” အရ “ပရိယာယကထာ” ဟု ခေါ်သည်။ ထိုပရိယာယ်၏
ပြောင်းပြန်ဖြစ်၍ ဝိနည်းအလိုအားဖြင့် အပ်သည်ကိုသော်မှ မလိုက်ဘဲ သန္တုဋ္ဌိအကျင့်ကို
ကျင့်ခြင်းသည် နိပ္ပရိယာယမည်၏။ [ပရိပုဗ္ဗ အယဓာတ် ဣပစ္စည်းဖြင့် “ပရိယာယ” ဟု
ဖြစ်၏။ အာချာတ်၌ကား ဣပစ္စည်း မရှိသောကြောင့် “ပရိယယတိ” ဟု ဝုဒ္ဓိမရောက်ဘဲ
ရှိရသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ ပရိယာယသဒ္ဒါသည် အဘိဓာန် (၈၃၇) လာ အနက်တို့တွင်
ပကာရအနက်ဟောဟု ယူသင့်၏။ ပကာရသဒ္ဒါလည်း “အတူ-အတူ” ဟူသောအနက်ဟော
တည်း။ “အတူအားဖြင့်သာ အပ်သည်။ အစစ်အားဖြင့် သန္တုဋ္ဌိ သလ္လေခမဖြစ်ပါ” ဟူလို။
[ဋီကာသစ်၌ ပရိယာယအတွက် ကာရဏအနက် တစ်နည်းကြံသေး၏။ ဋီကာရှေးရိုက်
နောက်ရိုက်စာအုပ်များ၌ ဝိတြိဟ်လုပ်ရာဝယ် ပါ၌အမျိုးမျိုးကို တွေ့ရ၏။]

အနုညာတကာလေ။ ။ နိဿဂ္ဂိယပါစိတ်၊ တတိယကထိန သိက္ခာပုဒ်တော်၌ “ရအပ်
ပြီး အဝတ်သည် သင်္ကန်းမချုပ်လောက်လျှင် (နောက်ထပ်ရဖို့ရန် အာသာ=မြှောလင့်ချက်
လည်းရှိသေးလျှင်) အဓိဋ္ဌာန် ဝိကပ္ပနာ မပြုဘဲ တစ်လထားခိုင်ခြင်း” ဝသော အဝိအရင်ကို
ရည်ရွယ်သည်။

သူစီသုတ္တစီဝရကာရကာနံ-အပ်, အပ်ချည်, သင်္ကန်းချုပ်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် တို့ကို၊ အလာဘောန-မရခြင်းကြောင့်၊ တတော-ထို အနုညာတကာလမှ၊ ပရမ္ပိ- နောက်၌လည်း၊ ဝိနယကမ္ပံ-ဝိနည်းကံကို၊ ကတွာ-၍၊ ထပေတံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ- အပ်၏။ ဣမသ္မိံ-ဤသင်္ကန်းသည်၊ ဇိဏ္ဏေ-ဆွေးမြေ့လသော်၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဤဒိသံ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သောသင်္ကန်းကို၊ ကုတော-အဘယ်မှ၊ (အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ် အထံမှ)၊ လဘိဿာမိ-ရနိုင်ပါအံ့နည်း၊ ဣတိ ပန-ဤသို့နလုံးသွင်း၍ကား၊ ထပေတံ-ငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ၊ သန္နိဓိစ-သည်လည်း၊ ဟောတိ-၏။ သလ္လေခဉ္စ-ကို လည်း၊ ကောပေတိ-၏။

ယာနသန္နိဓိမိ-၌၊ ယာနံနာမ-ယာန မည်သည်၊ ဝယံ-လှည်းပေါင်းချုပ်လည်း ကောင်း၊ ရထော-ရထားလည်းကောင်း၊ သကဋံ-လှည်းလည်းကောင်း၊ သန္တမာ နိကာ-ဂဠုန်တောင်အလား၊ နှစ်ဖက်ထား၍ မိုးအပ်သောသံလျင်းလည်းကောင်း၊ သိဝိကာ-ထမ်းစင်လည်းကောင်း၊ ပါဠင်္ဂီ-အဝတ်သံလျင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသည်တည်း၊ ဧတံ-ဤယာဉ်သည်၊ ပဗ္ဗဇိတဿ-ရဟန်း၏၊ န ယာနံ-ယာဉ် မဟုတ်၊ ပန-အနွယ်၊ ဥပါဟနာ-ဖိနပ်တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိတဿ-၏၊ ယာနံ ယေဝ- ယာဉ်ပင်တည်း။ [“ယာယတိ ဧတေနာတိ ယာနံ” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ

ဝိနယကမ္ပံ ၊ပေ၊ ဝဇ္ဇတိ။ ။သင်္ကန်းလျာ အဝတ်ကို ပရိက္ခာရစောဠ အဓိဋ္ဌာန်တင်၍ (သို့မဟုတ် ဝိကပ္ပနာပြု၍) ပစ္စာသာမှ ရအပ်သော သင်္ကန်းကို မူလသင်္ကန်းလုပ်လျှင် ထိုသင်္ကန်းကို တစ်လထားနိုင်၏။ ဤသို့စသော ဝိနည်းကံသည် တတိယကထိန သိက္ခာ ပုဒ်၌ လာ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိနယကမ္ပံ ကတွာ ထပေတံ”ဟု ဆိုသည်။

သန္နိဓိစ ၊ပေ၊ ကောပေတိ။ ။“သန္နိဓိစ ၊ပေ၊ ကောပေတိ”သည် မအပ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသော ဝါကျတည်း။ သန္နိဓိလည်းဖြစ်၊ သလ္လေခအကျင့်လည်း ပျက်သော ကြောင့် မအပ်ပါ။ သို့သော် အဓိဋ္ဌာန် ဝိကပ္ပနာ ပြုထားလျှင် ဝိနည်းကံအလို အားဖြင့် အပ်ပါသေး၏။

ဝယံ။ ။အထက်၌ မဏ္ဍပ်များမိုးသလို မိုးအပ်သော ပျဉ်ချပ် အမိုးရှိသော ယာဉ် တစ်မျိုးကို “ဝယံ”ဟု ခေါ်၏။ တစ်နည်း-ထက်ဝန်းကျင် မိုးအပ် ကာအပ်သော ယာဉ် တစ်မျိုးကို “ဝယံ”ဟု ခေါ်၏။ [ဥပရိ မဏ္ဍပသဒိသံ ပဒရစ္ဆန္တံ၊ သဗ္ဗပလိဂုဏ္ဏိမံ ဝါ ဆာဒေတွာ ကတံ ဝယံ-ဋီကာသစ်။] ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ ဝယံကို “လှည်းပေါင်းချုပ်”ဟု အနက်ပေးကြသည်။

သန္တမာနိကာ၊ ပါဠင်္ဂီ။ ။ဘေး ၂ ဖက်တို့၌ ရွှေ၊ သို့မဟုတ် ငွေတို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ် သော အခြင်ရနယ်တို့ကို ပေး၍ (ပြု၍) ဂဠုန်တောင်ကဲ့သို့ ၂ ဖက်၌ မိုးအပ်သော ယာဉ် တစ်မျိုးကို “သန္တမာနိကာ”ဟု ခေါ်၏။ “သံလျင်း”ဟု ခေါ်ကြသည်။ [ဥဘောသု ပဿေသု သုဝဏ္ဏရဇတောဒိမယာ ဂေါပါနသိယော ဒတွာ ဂရုဥပက္ခကနယေန ကတာ သန္တမာနိကာ- ဋီကာသစ်။] ဤအဖွင့်အတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးထားသည်။ အန္တောလိကာ သင်္ခါတာ ပဋပေါဋ္ဌလိကာ ပါဠင်္ဂီ-ဋီကာသစ်။ ဤအဖွင့်ကိုကြည့်၍ ပါဠင်္ဂီကို “အဝတ်သံလျင်း”ဟု အနက်ပေးကြသည်။

စီး၍ သွားကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဖိနပ်ကိုလည်း “ယာန” ဟု ခေါ်နိုင်သည်။] ဟိ-မှန်၊ ဧကဘိက္ခုဿ-တစ်ပါးသော ရဟန်းအား၊ (ဝဋ္ဋန္တိ၌ စပ်)၊ ဝါ-၏၊ (ဥပါဟနသဗ္ဗာဋ္ဌာ၌ စပ်)၊ အရညတ္ထာယ-တော၌ စီးခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဧကော-ဖိနပ်တစ်ရုံလည်းကောင်း၊ ဓောတပါဒကတ္ထာယ-ဆေးအပ်ပြီးသောခြေကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ (ဖုံမလူးအောင် စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှာ)၊ ဧကော-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဥက္ကံသတော-အလွန်အားဖြင့်၊ ဒွေ-၂ ရုံကုန်သော၊ ဥပါဟနသဗ္ဗာတာ-ပေါင်းစပ်အပ်သော ဖိနပ်တို့သည်၊ ဝဋ္ဋန္တိ-အပ်ကုန်၏၊ [သံဟညန္တေတိ သံဃာတာ၊ ဥပါဟနာယောယေဝ သံဃာတာ ဥပါဟနသံဃာတာ၊ ယုဂဋ္ဌဘူတာ ဥပါဟနာတိ အတ္ထော၊ ပေါင်းစပ်အပ်သော အစုံဖြစ်သော ဖိနပ်တို့၊ ထိုတစ်စုံကို “တစ်ရုံ” ဟု ခေါ်သည်။] တတိယံ-၃ ရုံမြောက်ကို၊ လဘိတွာ-ရ၍၊ ဝါ-ရလသော်၊ အညဿ-အား၊ ဒါတဗ္ဗော-၏၊ ဟိ-မှန်၊ ဣမသ္မိ-ဤဖိနပ်အစုံသည်၊ ဇိဏ္ဏေ-ဆွေးမြေ့လသော်၊ အညံ-အခြားသော ဖိနပ်အစုံကို၊ ကုတော-မှ၊ လဘိဿာမိ-နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့နလုံးသွင်း၍၊ ထပေတံ-ငှာ၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ သန္နိမိစ-သည်လည်း၊ ဟောတိ၊ သလ္လေခဉ္စ-ကိုလည်း၊ ကောပေတိ-၏။

သယနသန္နိမိမှ-၌၊ သယနန္တိ-ကား၊ မဇ္ဈော-ညောင်စောင်းတည်း၊ [မဇ္ဈောကို နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ဥဒါဟရဏံ ထုတ်ပြသည်၊ ပီဋ ဘိသိ စသော အိပ်ရာများကိုလည်း မဇ္ဈအတိုင်း ကျင့်ထိုက်၏ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏။] ဧကဿ-တစ်ပါးသော၊ ဘိက္ခုနော-ရဟန်းအား၊ ဝါ-၏၊ ဂဗ္ဘေ-အခန်း၌၊ ဧကော-ညောင်းစောင်းတစ်ချပ်လည်းကောင်း၊ (ခုတင်တစ်လုံးလည်းကောင်း)၊ ဒိဝါဠာနေ-နေနေရာ၌၊ ဧကော-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဥက္ကံသတော-အားဖြင့်၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ မဇ္ဈာ-တို့သည်၊ ဝဋ္ဋန္တိ-၏၊ တတော-ထို ညောင်စောင်း ၂ ချပ်ထက်၊ ဥတ္တရိ-အလွန်၊ လဘိတွာ-၍၊ ဝါ-ရလသော်၊ အညဿ-သော၊ ဘိက္ခုနောဝါ-အားသော်လည်းကောင်း၊ ဂဏဿဝါ-ဂိုဏ်းအားသော်လည်းကောင်း၊ ဒါတဗ္ဗော-၏၊ အဒါတံ-ငှာ၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ သန္နိမိစ ဟောတိ၊ သလ္လေခဉ္စ ကောပေတိ။

ဂန္ဓသန္နိမိမှ-၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ ဝါ-၏၊ ကဏ္ဍုကဏ္ဍဆဝိဒေါသာဒိအာဗာဓေ-ယားနာ၊ ဝဲနာ၊ အရေရောဂါ အစရှိသော အနာသည်၊ သတိ-ရှိလသော်၊ ဂန္ဓာ-နံ့သာတို့သည်၊ ဝဋ္ဋန္တိ၊ တေ ဂန္ဓေ-ထိုနံ့သာတို့ကို၊ အာဟာရာပေတွာ-ဆောင်ယူစေ၍၊ တသ္မိံ ရောဂေ-သည်၊ ဝုပသန္တေ-ငြိမ်းအေးလသော်၊ (ပျောက်ကင်းလသော်)၊ အညေသံ-အခြားကုန်သော၊ အာဗာဓိတာနံဝါ-အနာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အားသော်လည်း၊ ဒါတဗ္ဗော-၏၊ [သဗ္ဗာတအဿ အနက်၌ ဣတပစ္စည်းသက်၍ “အာဗာဓိတ” ဟု သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ရှိသည်။] ဒွါရေ-တံခါး၌၊ ပဉ္စဂုံလိယရူပနာဒိသုဝါ-လက် ၅ ချောင်းရာထင်

အောင်ပြုခြင်း၊ ကျောင်းဆောင်တို့၌ အခိုးထုံစေခြင်း အစရှိသော အမှုတို့၌သော်လည်း၊ ဥပနေတဗ္ဗာ-ကပ်ဆောင်ထိုက်ကုန်၏။ ပန-ဗျတိရိက်၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ရောဂေ-သည်၊ သတိ-သော်၊ ဘဝိဿန္တိ-လတ်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နှလုံးသွင်း၍၊ ထပေတုံ န ဝဇ္ဇတိ၊ သန္နိဓိစ ဟောတိ၊ သလ္လေခဉ္စ ကောပေတိ။

ဝုတ္တာဝသေသံ-ဆိုအပ်ပြီးမှ ကြွင်းသော နှမ်း၊ ဆန်အစရှိသည်ကို၊ အာမိသန္တိ-အာမိသဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-၏၊ သေယျထိဒံ-ထိုအာမိသဟူသည် အဘယ်နည်း၊ ဣဓေ-ဤ သာသနာတော်၌၊ ဧကစ္စော-အချို့သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ တထာရူပေ-ထိုသို့ သဘောရှိသော၊ (ရွာတွင်းသို့ ဝင်ဖို့ရန် ခဲယဉ်းသောသဘောရှိသော)၊ ကာလေ-အခါ၌၊ ဥပကာရာယ-လျော်သောကျေးဇူးကို ပြုခြင်းငှာ၊ ဘဝိဿတိ-လတ်၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ တိလ ပေ၊ ဘာဇနာဒီနိ-နှမ်း၊ ဆန်၊ ပဲနောက်၊ မာသံပဲ၊ အုန်းဆီ၊ ဆား၊ ငါး၊ အမဲ၊ အမဲခြောက်၊ ထောပတ်အိုး၊ ဆီအိုး၊ တင်လဲအိုး အစရှိသည်တို့ကို၊ အာဟရာပေတွာ-ဆောင်စေ၍၊ ထပေတိ-သိမ်းထားတတ်၏။ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ (ကျောင်းထိုင်ဘုန်းကြီးသည်)၊ ဝဿကာလေ-မိုးရွာရာ အခါ၌၊ ကာလဿေဝ-စောစော၌ပင်၊ သာမဏေရေဟိ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ ယာဂံ-ယာဂကို၊ ပစာပေတွာ-ကြိုစေပြီး၍၊ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ-သုံးဆောင်ပြီး၍၊ သာမဏေရ-သာမဏေ၊ ဥဒကကဒ္ဒမေ-ရေညွှန်ရှိရာအရပ်၌၊ (တစ်နည်း) ဥဒကကဒ္ဒမေ-ရေညွှန်ကြောင့်၊ ဂါမံ-ရွာသို့၊ ပဝိသိတုံ-ဝင်ခြင်းငှာ၊ ဒုက္ကံ-ခဲယဉ်း၏၊ ဂစ္ဆ-သွားချေ၊ အသုကံကုလံ-ထိုမည်သော အမျိုးသို့၊ ဝါ-ထိုမည်သော အိမ်သို့၊ ဂန္တူ-၍၊ မယှံ-ငါ၏၊ ဝိဟာရေ-ကျောင်း၌၊ နိသိန္ဒဘာဝံ-နေသည်၏ အဖြစ်ကို၊

ပဉ္စဂုံလိဗရဇပန။ ။ သနပ်ခါး နံ့သာရည်တို့ကို တံခါးရွက်၌ လက် ၅ ချောင်းရာ ထင်အောင် လက်ဖြင့် ရိုက်နှိပ်ခြင်းကို “ပဉ္စဂုံလိ” ဟု ခေါ်၏။ ဤသို့ ဒွါရကို ပဉ္စဂုံလိ၌သာ စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် “ဒွါရပဉ္စဂုံလိ” ဟု သမာသ်ရှိလျှင် ကောင်းသည်။ [အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဂန္ဓံ ဂဟေတွာ ကဝါဠေ ပဉ္စဂုံလိကံ ဒါတုံ” ဟူသော (စုဋ္ဌဝဂ္ဂ၊ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဓနုက) သိက္ခာပုဒ်တော်အတိုင်း ညွှန်ပြခြင်းတည်း။] ဓူပဓာတ်သည် တာပန (ပူစေခြင်း) အနက် ဟော၏။ နံ့သာတို့ကို မီးရှို့၍ ထွက်လာသောအခိုးဖြင့် ကျောင်းဆောင်၊ စေတီကျောင်း ဆောင်ကို ပူစေခြင်း၊ အနံ့စွဲသောအားဖြင့် ထုံခြင်းကို “ဗရဇပန” ဟု ခေါ်သည်။ အာဒိဖြင့် စေတီတော် ဆင်းတုတော်များကို ပူဇော်ခြင်းကို ယူပါ။

အာမိသံ။ ။ ကိလသေဟိ-ကိလေသာတို့သည်၊ အာမသိတဗ္ဗံ-အာရုံပြုသောအားဖြင့် သုံးသပ်ထိုက်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အာမိသံ-မည်၏။ အာပုဗ္ဗ၊ မသဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ မ၏ အကို ဣပြု၊ ပြခဲ့သော အနှု ပါန ဝတ္ထ ယာန သယန ဂန္ဓတို့လည်း ကိလေသာတို့ဖြင့် အာရုံပြုအပ်သောကြောင့် အာမိသအမည် ရသည်သာ၊ သို့သော် ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ကြွင်းသော အသုံးအဆောင်ဝတ္ထုကိုသာ “အာမိသ” ဟု ယူစေလိုသောကြောင့် “ဝုတ္တာဝသေသံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ” ဟု မိန့်သည်။

အာရောစေဟိ-ပြေချေလော၊ အသုကကုလတော-ထို မည်သော အမျိုးမှ၊ ဝါ-မှ၊ ဒမိအာဒိနိ-နိဓမ္မံ၊ အစရှိသည်တို့ကို၊ အာဟာရ-ဆောင်ယူခဲ့လော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မှာ၍၊ ပေသေတိ-စေလွှတ်၏။

ဘိက္ခုဟိ-ခန်းနေ ရဟန်းတို့သည်၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ ကိ-အသို့ပါနည်း၊ ဂါမံ-ရွာသို့၊ ပဝိသိဿထ-ဝင်ပါကုန်လတ်လော၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေပိ-လျှောက်အပ်ပြန်သော်လည်း၊ အာဝုသော-ငါ့ရှင်တို့၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဂါမော-ရွာကို၊ ဒုပ္ပဝေသော-ခဲယဉ်းသဖြင့် ဝင်အပ်၏၊ ဝါ-ဝင်နိုင်ခဲ့၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝဒတိ-၏၊ တေ-ထိုခန်းနေ ရဟန်းတို့သည်၊ ဘန္တေ-ရား၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊ တုမေ-တို့သည်၊ အစ္စထ-နေရစ်ပါကုန်၊ မယံ-တို့သည်၊ ဘိက္ခံ-ဆွမ်းကို၊ ပရိယေသိတွာ-ရှာ၍၊ အာဟာရိဿာမ-ဆောင်ခဲ့ပါကုန်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်၍၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊ အထ-ထိုမှ နောက်၌၊ သာမဏေရောပိ-သည်လည်း၊ ဒမိအာဒိနိ-တို့ကို၊ အာဟာရိတွာ-၍၊ ဘတ္တံ-ဆွမ်းကိုလည်းကောင်း၊ ဗျဉ္ဇနဉ္စ-ဟင်းလျာကိုလည်းကောင်း၊ သမ္မာဒေတွာ-ပြီးစီးစေ၍၊ ဥပနေတိ-ဆက်ကပ်၏။ [“ပြည့်စုံ” ဟု ပေးလျှင် သူနှင့်တွဲဘက် သဟာဒိယောဂစ္ဆ ရှာရလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် သမ္မာဒေတွာကို “နိပ္ပါဒေတွာ” ဟု ဖွင့်လေ့ရှိသည်။]

တံ-ထိုဆွမ်းကို၊ ဘုဉ္ဇန္တဿေဝ-စားနေစဉ်ပင်၊ ဥပဋ္ဌာကာ-အလုပ်အကျွေးဒါယကာတို့သည်၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ပဟိဏန္တိ-ပို့လာကြကုန်၏၊ တတောပိ-ထိုအလုပ်အကျွေး ဒါယကာတို့ ပို့လာအပ်သော ဆွမ်းမှလည်း၊ မနာပံ မနာပံ-မြတ်နိုးဖွယ် မြတ်နိုးဖွယ်ကို၊ ဝါ-ကောင်းနိုးရာရာကို၊ ဘုဉ္ဇတိ-စားပြန်၏၊ အထ-ထိုမှ နောက်၌၊ ဘိက္ခု-ခန်းနေ ရဟန်းတို့သည်၊ ပိဏ္ဏပါတံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အာဂစ္ဆန္တိ- ကုန်၏၊ တတောပိ-ထိုရဟန်းတို့ ယူလာအပ်သော ဆွမ်းမှလည်း၊ မနာပံ မနာပံ- ကို၊ ဂီဝါယာမကံ-လည်ပင်းကို ဆန့်တန်း၍၊ ဝါ-လည်းပင်းကို ဆန့်တန်းအပ်လောက်အောင်၊ (လည်မျိုဆိုက်အောင်)၊ ဘုဉ္ဇတိယေဝ-စားသေးသည်သာ၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ စတုမာသမ္ပိ-မိုးလေးလကိုလည်း၊

ဂီဝါယာမကံ။ ။ အာရှေးရှိသော ယမုဓာတ်သည် ရှည်အောင်ဆန့်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဂီဝံ အာယာမေတီတိ ဂီဝါယာမကော၊ ကြိယာဝိဓာသနအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ် သက်၍ “ဂီဝါယာမကံ” ဟု ဖြစ်သည်၊ [ဂီဝါယာမကန္တိ ဘာဝနပုံသကဝစနံ၊ ဂီဝံ အာယမိတွာ အာယတံ ကတွာတိ အတ္ထော၊-ဋီကာ။] တစ်နည်း-အာယမိတဗ္ဗာတိ အာယာမာ၊ ဂီဝါစ+သာ+အာယာမာစာတိ ဂီဝါယာမာ၊ ဂီဝါယာမာယေဝ ဂီဝါယာမကော၊ [ယထာဝါ ဘုတ္တေ အတိဘုတ္တတာယ ဂီဝါအာယမိတဗ္ဗာ ဟောတိ၊ တထာတိပိ ဝဋ္ဋတိ၊-ဋီကာ။] ငုံ့၍ထားလျှင် အန်မည်စိုးသောကြောင့် လည်ပင်းကို ဆန့်၍ထားရသည်-ဟုလို၊ ဤသို့၊ စားခြင်းမျိုးကို “လည်မျိုဆိုက်အောင် စားသည်” ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။

ဝိတိနာမေတိ-လွန်စေ၏။ အယံ ဘိက္ခု-ဤကျောင်းထိုင် ရဟန်းကို၊ မုဏ္ဍကုဋ္ဌမ္ဘိကဇီဝိကံ-ခေါင်းတုံးသူကြွယ်၏ အသက်မွေးနည်းကို၊ ဇီဝတိ ဣတိ-အသက်မွေးသူဟူ၍၊ သမဏဇီဝိကံ-ရဟန်း၏ အသက်မွေးနည်းကို၊ န ဇီဝတိ ဣတိ-အသက် မမွေးသူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။ ဧဝရူပေါ-ဤသို့ သဘောရှိသော သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းသည်၊ အာမိသသန္နိမိနာမ-အာမိသသန္နိမိမည်သည်၊ ဟောတိ။

ပန-ဆက်၊ ဘိက္ခုနော-၏။ ဝသနဋ္ဌာနေ-နေရာအရပ်၌၊ ဧကာ-တစ်ခုသော၊ တဏှုလနာဠိ-ဆန်ကွမ်းစားလည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆန်တစ်စလယ်လည်းကောင်း၊ ဧကော-တစ်ခုသော၊ ဂုဠပိဏ္ဍော-တင်လဲခဲလည်းကောင်း၊ (ထန်းလျက်ခဲ၊ သို့မဟုတ် သကြားခဲလည်းကောင်း)၊ [ထိုတင်လဲခဲကို “ထန်းသီမှည့် ပမာဏရှိ၏” ဟု သာရတ္ထ၌ ဆို၏။] စတုဘဂမတ္တံ-ဆန်၏ ၄ ခုမြောက်အဖို့ အတိုင်း အရှည်ရှိသော၊ ဝါ-ဆန်၏ ၄ ဖို့ တစ်ဖို့ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ (“စတုတ္ထဘဂ” ဟု ဆိုလိုလျက် ထွက် ချေထားသည်)၊ သပ္ပိ-ထောပတ်လည်းကောင်း၊ [တစ်စလယ်၏ ၄ ဖို့ တစ်ဖို့ဟူသည် ကုဠဗ (ကုဠုဝ) ဟု ခေါ်သော တစ်လက်ဖက် (တစ်လက်ဆွဲ) တည်း။] ဣတိ-ဤသို့၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အာမိသကို၊ အကာလေ-အချိန်မဲ့ အခါ၌၊ သမ္ပတ္တစောရာနံ-ရောက်လာသော ဓားပြတို့၏၊ ဝါ-ရောက်လာသော သူပုန်တို့၏၊ အတ္တာယ-အကျိုးငှာ၊ နိဓေတုံ-သိုမှီး သိမ်းထားခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-အပ်၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတ္တကံ-ကို၊ နိဓေတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-နည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ တေ-ထို ဓားပြတို့သည်၊ ဝါ-ထို သူပုန်တို့သည်၊ ဧတ္တကမ္ပိ-ဤမျှလောက်လည်း ဖြစ်သော၊ အာမိသပဋိသန္တာရံ - အာမိသပဋိသန္တာရကို၊ ဝါ - စေ့စပ်ကြောင်း ဖြစ်သော

မုဏ္ဍကုဋ္ဌမ္ဘိကဇီဝိကံ။ ။မုဏ္ဍ (မုဋ်) ဓာတ်သည် ဆံကို ရိတ်ဖြတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ မုဏ္ဍတိ-ဆံပင်ကို ဖြတ်ထားတတ် (ရိတ်ထားတတ်)၏။ ဣတိ မုဏ္ဍော၊ (ဦးပြည့်=ခေါင်းတုံး)၊ ကုဋ္ဌမ္ဘိသဒ္ဒါသည် ဥစ္စာအနက်ကို ဟော၏။ ဥစ္စာဟုရာ၌ အိမ်ယာ သားမယားစသော အလုံးစုံတည်း၊ စုရာဒိ ကုဋ္ဌမ္ဘိဓာတ်၊ ခိုင်မြဲခြင်းအနက်ဟောဟု ထောမနိမိ ဆို၏။ ကုဋ္ဌမ္ဘိယတိ ဧတေနာတိ ကုဋ္ဌမ္ဘိ-ခိုင်မြဲတည်တံ့ကြောင်း ဥစ္စာ၊ ကုဋ္ဌမ္ဘိ ယဿ အတ္တိတိ ကုဋ္ဌမ္ဘိကော။

ဆက်ဦးဆုံး-ဇီဝနံ ဝုတ္တိ ဇီဝိကာ (၄၄၅) အဘိဓာန်နှင့်အညီ၊ အသက်မွေးမှုကို “ဇီဝိကာ” ဟု ဆို၏။ မုဏ္ဍောစ+သော+ကုဋ္ဌမ္ဘိကောဓာတိ မုဏ္ဍကုဋ္ဌမ္ဘိကော၊ တဿ+ဇီဝိကာ မုဋ္ဌ ပေ၊ ဇီဝိကာ၊ ဇီဝိကာနှင့် ဇီဝတိသည် အသက်မွေးခြင်း ကြိယာကိုချည်း ရသောကြောင့် အဘေဒဘေဒပစာကြပါ။ [ဋီကာသစ်၌ကား “ဇီဝိတ” ဟု ရှိ၏။ အဘေဒဘေဒပစာ မကြံ စေလိုဘဲ “ကတွာ” ပုဒ် အပိုထည့်၍ စပ်လေသည်။ ဤ “မုဏ္ဍ ပေ၊ ဇီဝိကံ” ပုဒ်ကို အာမိသနှင့်စပ်သော သန္နိမိဝတ္ထုတို့၏ နည်းပြမျှသာဟုလည်း ဆို၏။ သူဌေး သူကြွယ်များ သိမ်းထားသလို သိမ်းထားသည်-ဟုလို။]

အာမိသကို၊ အလဘန္တော-မရကုန်လသော်၊ ဇီဝိတာပိ-ဇီဝိတိန္ဒြေသော်မှလည်း၊ ဝေါရောပေယျု-ခွင်းကုန်ရာ၏၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတ္တကံ-ကို၊ နိဓေတုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊) တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ဤမျှလောက်သော အာမိသကို သိုမှီးသိမ်းထားခြင်းငှာ အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [တသ္မာ ထို၊ ဟိတံ၏ ဖို၊ စွဲဆို မြဲထုံးစံ] ဧတ္တကံ-ဤမျှလောက်သော အာမိသသည်၊ သစေ နတ္ထိ-အံ၊ (ဧဝံ သတိ)၊ အာဟရာပေတွာပိ-ဆောင်စေ၍လည်း၊ ထပေတုံ-ထားခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏။ [အာဟရာပေတွာပိ၌ ပိသည် ဂရဟာဇောတက၊ အလိုအလျောက် ရလျှင် ဆိုဖွယ်ရာ မရှိဟု သမ္ဘာဝနာပြု။]

စ-သည်သာမကသေး၊ (သိမ်းထားနိုင်ရုံသာ မကသေး)၊ အဖာသုကကာလေ-မကျန်းမာသူ၏အခါ၌၊ ဝါ-မကျန်းမာရာ အခါ၌၊ ဧတ္တ-ဤအာမိသ၌၊ ဝါ-ဤအာမိသတွင်၊ ယံ-အကြင်ဝတ္ထုသည်၊ ကပ္ပိယံ-အပ်၏၊ တံ-ထိုဝတ္ထုကို၊ အတ္တနာပိ-ကိုယ်တိုင်းလည်း၊ ပရိဘု၌တုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊ ပန-ဆက်၊ ကပ္ပိယကုဋိယံ-ကပ္ပိယကုဋိ၌၊ ဗဟုံ-များစွာ၊ ထပေန္တဿာပိ-ထားသော ရဟန်း၏လည်း၊ သန္နိမိနာမ-သန္နိမိမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။ [ဥဿာဝနန္တိကာ စသော ကျောင်း ၄ မျိုးနှင့် နေစရာမဟုတ်သော ဆွမ်းစားကျောင်း ဥပုသ်ကျောင်းဆောင် စသည်ကို ဝိနည်းအလိုအားဖြင့် “ကပ္ပိယကုဋိ-အပ်သောကျောင်း” ဟု ခေါ်၏။] ပန-ကာ၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ တဏှုလနာဠိအာဒိသု-တစ်ကွမ်းစားဆန် အစရှိသည်တို့တွင်၊ ယံကိ၌-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော အာမိသသည်လည်းကောင်း၊ စတုရတနမတ္ထံ-၄ တောင်အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-၄ တောင်မျှလောက်သော၊ ပိလောတိကခဏှံဝါ-အဝတ်ပိုင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဣဒံ-ဤအာမိသသည်၊ မေ-ငါ့ဖို့၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတုံ၊ ဣတိဝါ-ဤသို့ နှလုံးတော်သွင်း၍လည်းကောင်း၊ သွေ-နက်ဖန်၌၊ ဘဝိဿတိ၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ ထပိတံနာမ-ထားအပ်သည် မည်သည်၊ နတ္ထိ-ရှိတော်မမူ။ [ဤတွင် သန္နိမိကာရပရိဘောဂနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ် ပြီးပြီ။]

၁၃။ ဝိသုကဒဿနေသု-ဝိသုကဒဿနတို့၌၊ အတ္ထော-အနက်ကို၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်လတုံသော နည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ (နောက်၌ ဝိနိစ္ဆယကို မပြဘဲ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုသာ ပြလိုမိမည်)၊ နစ္စံနာမ-နစ္စမည်သည်၊ ယံကိ၌-ကြွင်းမဲ့ ဥဿံ အလုံးစုံသော၊ နစ္စံ-ကခြင်းတည်း၊ [ဥဒေါင်းစသည်တို့၏ကခြင်း၊ ကလေးစသည်တို့၏ ကခြင်းစသော ကခြင်းအားလုံးကို ယူစေလို၍ “ယံကိ၌” ဟု ဆိုသည်။] တံ-ထို ကခြင်းကို၊ မဂ္ဂံ-လမ်းကို၊ ဂစ္ဆန္တေနာပိ-သွားသောရဟန်းသော်မှလည်း၊ ဂီဝံ-လည်ပင်းကို၊ ပဿာရေတွာ-ဆန့်တန်း၍၊ ဒဋ္ဌံ-ကြည့်ခြင်းငှာ၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ ပန-ဆက်၊ ဧတ္တ-ဤ နစ္စံဟူသော ပုဒ်၌၊ ဝိတ္ထာရဝိနိစ္ဆယော-အကျယ်အဆုံးအဖြတ်ကို၊ သမန္တပါသာဒိကာယံ-၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-သာ၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော)

ယထာ-သိထိုက်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ သဗ္ဗေသု-အလုံးစုံကုန်သော၊ သိက္ခာပဒ ပဋိသံယုတ္တေသု-သိက္ခာပုဒ်နှင့် စပ်ယှဉ်ကုန်သော၊ သုတ္တပဒေသု-သုတ်ပုဒ်တို့၌၊ (ဝိတ္ထာရဝိနိစ္ဆယော သမန္တပါသာဒိကာယံ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဟိ-မှန်၊ ဣတော-ဤနစ္စဟူသောပုဒ်မှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ဧတ္တာကမ္မိ-ဤမျှလောက်ကို လည်း၊ အဝတွာ-မဆိုမှ၍၊ (“ဝိနိစ္ဆယကို စိစစ်ဖို့ရန် မည်သည့်နေရာ၌ ရှလေ” ဟု တည်ရာဌာန ညွှန်ပြမှုကိုမျှလည်း မဆိုတော့ဘဲ)၊ တတ္ထတတ္ထ-ထိုထိုသုတ်ပုဒ်၌၊ ပယောဇနမတ္တမေဝ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ယှဉ်စေခြင်းမျှကိုသာ၊ [ပဒတ္တယောဇန မတ္တမေဝါ-ဋီကာ။] ဝဏ္ဏယိဿာမ-ဖွင့်ကုန်တော့အံ့၊ ဣတိ-ဤကား အမှာ စကားတည်း၊ (“ကသ္မာ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဟိ ယသ္မာ ဣတော ပရံ ပေ၊ ဝဏ္ဏယိဿာမ၊ ဣတိ တသ္မာ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော” ဟုလည်း ပေးနိုင်၏)။

ပေက္ခန္တိ-ကား၊ နဋသမဇ္ဇံ-ကချေသည်တို့၏ ကပွဲသဘင်ကိုလည်းကောင်း၊ အက္ခာနန္တိ-ကား၊ ဘာရတယုဇ္ဇနာဒိကံ-ဘာရတညီနောင်တို့၏ စစ်တိုက်ခြင်း အစရှိသော အကြောင်းအရာကိုလည်းကောင်း၊ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “ဘာရတရာမ ယုဇ္ဇနာဒိကံ” ဟု ရှိ၏၊ ထိုအတိုင်းလည်း ဋီကာသစ်၌ ဖွင့်ထားသည်။] တံ-ထို အကြောင်းအရာကို၊ ယသ္မိံ-ဌာနေ-အကြင် အရပ်၌၊ ကထိယတိ-ပြောအပ်၏၊ တတ္ထ-ထို အရပ်သို့၊ ဂန္တမ္ပိ-သွားခြင်းငှာသော်မှလည်း၊ န ဝဇ္ဇတိ။

ပေက္ခံ။ ။ ပပုဗ္ဗ ဣက္ခဓာတ်သည် ကြည့်ရှုခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ပေက္ခာဟု ဣတ္ထိလိန်ရှိ၏၊ ဤ၌ကား အနုယတ္တင်္ဂါ ဒုတိယန္တရီရသည်၊ ပေက္ခိတဗ္ဗာ-ကြည့်ရှုထိုက်၏၊ (ကြည့်စရာကောင်း၏)၊ ‘ဣတိ ပေက္ခာ၊ ကခြေသည်အဖွဲ့တို့ ကပြအပ်သော ပွဲသဘင် တည်း။ [သမဇ္ဇသဒ္ဓါသည် သံ+အဇောတ် ဣပစ္စည်းဖြင့် ပြီး၏၊ နပုလ္လိန်တည်း၊ အဘိဓာန်၌ ကား ပဗ္ဗဇာကဲ့သို့ အာပစ္စည်းဖြင့် ဣတ္ထိလိန်ရှိ၏၊ သံပိဏ္ဍေတွာ အဇန္တိ ဧတ္တာတိ သမဇ္ဇာ-ပေါင်းစု၍ဖြစ်ရာ ပွဲသဘင်။] [နဋသမုဟေန ပန ဇနသမုဟေ ကရဏဝသေန နဋသမဇ္ဇန္တိ ဝုတ္တံ-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤ “ပေက္ခံ” စသော ပုဒ်တို့သည် ဝိသုကဒဿန၏ သရုပ်ပြပုဒ်တို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပေက္ခံဖြင့် ပေက္ခကို ကြည့်ရှုခြင်းတိုင်အောင် ကာရဏပစာရအားဖြင့် ယူပါ၊ နောက် “အက္ခာနံ” စသည်တို့၌လည်း ထို အက္ခာန စသည်ကို နားထောင်းခြင်း ကြည့်ရှုခြင်း တိုင်အောင် ယူပါ။

အက္ခာနံ။ ။ အာပုဗ္ဗ ဓါဓာတ်သည် ပြောဆိုခြင်း အနက်ဟောတည်း၊ ကွက်စိပ်ဆရာ တို့ ပြောဆိုအပ်သော ဘာရတညီနောင်တို့၏ စစ်တိုက်ခြင်းစသည်တည်း၊ “အက္ခတဗ္ဗံ-ပြောဆိုထိုက်၏၊ ဣတိ အက္ခာနံ” ဟု ပြု၊ ဤနေရာ၌ ထိုအကြောင်းအရာကို ကွက်စိပ် ဆရာ စာပြောဆရာတို့ ပြောရာအရပ်ကိုလည်း ယူပါ၊ သို့မှ တတ္ထ ဂန္တမ္ပိနှင့် လျော်မည်။ [ဘာရတနာမကာနံ ဒေဘာတကရာဇုနံ ရာမရညောစ ယုဇ္ဇနာဒိကံ တပုသုတေဟိ အာစိက္ခိတဗ္ဗတော အက္ခာနံ၊ ဂန္တံပိ န ဝဇ္ဇတိ၊ ပဂေဝ တံ သောတံ-ဋီကာသစ်။]

ပါဏိဿရန္တိ-ကား၊ ကံသတာဠ-ကြေးဖြင့်ပြုအပ်သော မောင်း၊ ကြေးနင်း၊ လင်းကွင်းတီးသံကို၊ ပါဏိတာဠ-လက်ခုပ်တီးသံကို၊ ဣတိပိ-ဤသို့လည်း၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏။ ဝေတာဠန္တိ-ကား၊ ဗနတာဠ-ဗနမည်သော တူရိယာတီးသံကို လည်းကောင်း၊ မန္တေန-မန္တန်ဖြင့်၊ မတသရီရုဋ္ဌာပနံ-သူသေကောင်ကို ထစေခြင်း ကိုလည်းကောင်း၊ ဣတိပိ-ဤသို့လည်း၊ ဧကေ-အချို့ဆရာတို့သည်။ (ဝဒန္တိ)။

ပါဏိဿရုံ။ ။ ပါဏိနာ-လက်ဖြင့် + တာဠိတဗ္ဗော-တီးထိုက်သော + သရော- အသံတည်း၊ ပါဏိဿရော၊ ဤဝိဂ္ဂဟအရ လက်ဖြင့်တီးရသော တူရိယာအားလုံးနှင့် ဆိုင်၏။ သို့သော် အထင်ရူဠိအားဖြင့် ကြေးမောင်း ကြေးနောင် ခွက်ခွင်း (လင်းကွင်း) တို့ကိုသာ ယူစေလို၍ “ကံသတာဠ” ဟု ပဌမ ဖွင့်သည်။ [လောဟမယော တူရိယဇာတိ ဝိသေသော ကံသော၊ လောဟမယပတ္တောဝါ-ကြေးဖြင့်ပြုအပ်သော ဂျပ်ပြား။]

ပါဏိတာဠန္တိပိ။ ။ ပါဏိဿရ၌ “ပါဏိနံ-လက်တို့၏ + သရော-အသံ” ဟု ပြုလျှင် လက်ခုပ်တီးသံရသောကြောင့် “ပါဏိတာဠ” ဟု ဝါဒတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ တာဠနံ တာဠော၊ ပါဏိနံ + တာဠော ပါဏိတာဠော။ [စုရာဒိ တဠဇာတ်။]

ဝေတာဠ။ ။ အဘိဓာန် (၃၉၆)၌ “ဝေတာဠိကော၊ ဗောဓကရော-ရှင်ဘုရင်အား အနှိုးတော်ဆက်သူ” ဟု ဆို၏။ ထိုဝေတာဠိကကို “နိသာဝသာနံ-ညဉ့်၏အဆုံးကို၊ ဝိဘာ ဝန္တော-ထင်စွာပြုလျက်၊ တာဠသဗ္ဗေန-တီးအပ်သော အသံဖြင့်၊ ဗောဓေတိ-နှိုးတတ်၏” ဟု အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာသူစိဉ် အနက်ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိဘာဝေတွာ-ညဉ့်၏ ကုန်ကြောင်း (မိုးသောက်အခါသို့ ရောက်ကြောင်း) ကို ထင်စွာပြုလျက် (ဘုန်းတော်ဘွဲ့ သီချင်းကိုလည်း ဆိုလျက်) + တာဠော-အချက်ကျကျ တီးခတ်အပ်သော တူရိယာတည်း၊ ဝိတာဠော-ယာ၊ ဝိတာဠောယေဝ ဝေတာဠော” ဟု ပြုပါ။ ယခုခေတ် ဘာသာခြားကျောင်းများ၌လည်း ယခုလို တီးခတ်မှုများ ရှိဟန်တူသည်။

ဗနတာဠ။ ။ တူရိယာ ၅ မျိုးတွင် အထဲ၌ အပေါက်မပါသော တူရိယာကို “ဗန- တစ်ခဲနက်တူရိယာ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုဗနတူရိယာဟူသည် ဒဏ္ဍမယ (တုတ်ချောင်းတို့ဖြင့် ပြုအပ်သော) တူရိယာ၊ သိလာသလာက-ကျောက်ချောင်း ကျောက်စည် တူရိယာတို့တည်း။ ထိုတူရိယာတို့ကို တီးအပ်သော အသံကို “ဗနတာဠ” ဟု ယူပါ။ [ဗနသဒ္ဓါတာနံ တူရိယ ဝိသေသာနံ တာလနံ ဗနတာဠနာမ၊ ဒဏ္ဍမယသမ္မတာဠ သိလာသလာကတာဠဝါ- ဋီကာသစ်။] ကြေးဖြင့်ပြုအပ်သော မောင်း၊ ကြေးနင်း၊ လင်းကွင်းတို့လည်း ဗနတူရိယာပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် ကံသတာဠဖြင့် ယူပြီးဖြစ်၍ မယူတော့။

မန္တေန ပေ၊ ဌာပနံ။ ။ သူသေကောင်၌ တစ္ဆေ မြေဘုတ် (ဖုတ်) ဝင်လာအောင် မန္တန်ကို စုတ်ပြီးလျှင် သူသေကောင်ကို ထအောင်လုပ်ခြင်းကို “ဝေတာဠ” ဟု ဧကေဆရာ တို့က (သာရသမာသ ဆရာ၊ ဥတ္တရဝိဟာရဝါသီ ဆရာတို့က) အနက်ဖွင့်ကြ သတတ်။ ထိုဖုတ်ကောင်ထအောင် ပြုရာ၌လည်း မြေကြီးကို အထူးသဖြင့် ရိုက်နှပ်ရသေးသော ကြောင့် “ဝေတာဠ” ဟု ယူဟန်တူသည်။ ဤသို့ ပြုလုပ်ပုံကို ဧကနိပါတ်၊ သဒ္ဓိဝကဇာတ်၌ ရှုပါ။ [မန္တေနာတိ ဘူတာဝိသနမန္တေန-ဋီကာသစ်။]

ကုမ္ဘတူဏန္တိ-ကား၊ စတုရဿ အမ္မဏကတာဠ-၄ ထောင့်ရှိသော အမ္မဏ ချင့်ခွက်သဏ္ဍာန်ရှိသော စည်တီးသံကို၊ ကုမ္ဘသဒ္ဓံ-အိုးစည်တီးသံကို၊ ဝါ-အိုးတီး သံကို၊ ဣတိပိ-လည်း၊ ဧကေ-တို့သည်၊ (ဝဒန္တိ)၊ သောဘနကန္တိ-ကား၊ နဋ္ဌာန- ကချေသည်တို့၏၊ အဗ္ဘောက္ကိရဏံ-နတ်သို့ ရှေ့ရှုမှန်း၍ ဗလိနတ်စာ မြောက်တင် ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ သောဘနကရဏံ-တင့်တယ်အောင် ပြု ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိဘာနစိတ္တံ-ရေးရှုထင်လာသော ဉာဏ်ဖြင့် ဆန်းကြယ် အောင် ပြုအပ်သော ပန်းချီ ပန်းပုရုပ်ကိုလည်းကောင်း၊ (“အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ” ဌ စပ်) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ကုမ္ဘတူဏံ။ ။အဘိဓာန် (၁၄၀) ၌ “ကုမ္ဘတူဏ” ဟု ရှိ၏။ “စတုရဿ အမ္မဏတာဠ” ကို “ရုက္ခသာရဒဏ္ဍာဒိသု-(သစ်ပင်၏အနှစ် ဒုတ်တံ အစရှိသည်တို့တွင်) ယေနကေနစိ စတုရဿ အမ္မဏကံ ကတွာ-(၄ ထောင့်ရှိသော အမ္မဏချင့်ခွက်သဏ္ဍာန်ရှိအောင်ပြု၍) စတုရသု ပဿေသု စမ္မေန ဩနန္တိတွာ-(၄ ဘက် သားရေကြက်၍) ကတဝါဒိတံ-(ပြုအပ် သော တီးဖွယ်တူရိယာ)” ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ [ဤအဖွင့်အလို ကုမ္ဘသဒ္ဓါသည် အိုးဟူသော အနက်ကို မဟော၊ ဆယ်အမ္မဏဝင်သော တစ်ကုမ္ဘ အရေအတွက်ကို ဟောသည်။ ထိုကုမ္ဘနှင့် ပုံသဏ္ဍာန်အားဖြင့်သာ တူရမည်။ အရွယ်အားဖြင့် ထိုမျှလောက် ကြီးမည်မဟုတ်ပါ။ ထူဏသဒ္ဓါသည် ဝါဒိတ (တီးအပ်သော တူရိယာ တစ်မျိုး) ကို ဟောသည်ဟု ကြံပါ။ ထူထူထူထူ-ထူထူဟူ၍၊ ဝါ-ထုံထုံဟူ၍၊ အဏတိ-အသံပြုတတ်၏။ ဣတိ ထူဏော၊ ကုမ္ဘောစ+သော+ထူဏော စာတိ ကုမ္ဘထူဏော။]

ကုမ္ဘသဒ္ဓံ။ ။ဤနည်း၌ကား ကုမ္ဘသဒ္ဓါသည် အိုးနှင့်တူသော အိုးစည်ကိုလည်းကောင်း (တစ်နည်း) အိုးကိုလည်းကောင်း၊ ထူဏသဒ္ဓါသည် အသံဟူသောအနက်ကိုလည်းကောင်း ဟော၏။ ကုမ္ဘဿ+ထူဏော ကုမ္ဘထူဏော။ [ကုမ္ဘသဏ္ဍာနတာယ ကုမ္ဘော၊ ဃဋ္ဌေယေဝ ဝါ၊ တဿ ထူဏနံတိ ခုဒ္ဒကဘာဏကား-ဋီကာသစ်။]

အဗ္ဘောက္ကိရဏံ။ ။“ရဂံဗလိကရဏံ-ကပွဲသဘင်၌ နတ်တင်မှုကို ပြုခြင်း (နတ် ကတော်ထွက်ခြင်း)” ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ အဘိ+ဥက္ကိရဏ။ “အဘိ-နတ်သို့ ရှေးရှု (ရည် မှန်း၍)+ဥက္ကိရဏံ-အထက်၌ ကြံမြောက်ခြင်း၊ တင်မြောက်ခြင်း” ဟု ကြံပါ။ ထိုသို့ ပြုခြင်း သည် ပွဲသဘင်ကို ဘေးရန် ကာကွယ်၍ တင့်တယ်အောင်ပြုရာ ရောက်သောကြောင့် “သောဘနဿ+ကရဏံ” အရ သောဘနက မည်၏။

သောဘနကရဏံ ဝါ။ ။ဋီကာ၌ “သောဘနကရဏံတိ သောဘနကာရဏံ (တင်တယ်အောင်ပြုကြောင်း)” ဟု ဖွင့်၏။ ဋီကာသစ်၌ “ဣတ္ထိပုရိသ သံယောဂါဒိ ကိလေသဇနကံ (မိန်းမ ယောက်ျားတို့၏ စပ်ယှက်ခြင်းအစရှိသော ကိလေသာကို ဖြစ်စေ တတ်သော) ပဋိဘာနစိတ္တံ (ဉာဏ်ဆန်းကြယ်တိုင်း ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီ ဆေးရေး အရုပ်သည်) သောဘနကရဏတော သောဘနကနာမ” ဟု သရုပ်ဖော်သည်။ ထိုသရုပ်ဖော်ပုံ သည် သာရသမာသကျမ်း၌ လာသော “သောဘနဃရကံ-တင့်တယ်သော ပန်းချီ ဆေးရေး ရုပ်ရှိသော အိမ်” ဟူသော စကားနှင့်လည်း လျော်၏။

စဏ္ဍာလန္တိ-ကား၊ အယောဂုဠကီဠ-သံတုံးကစားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ (အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိကို ငဲ့၍ အားလုံး ဒုတိယန္တချည်း ရှိခဲ့သည်။ နောက်၌လည်း ဒုတိယန္တချည်း ရှိလိမ့်မည်)၊ စဏ္ဍာလာနံ-စဏ္ဍာလ လူမျိုးတို့၏၊ သာဏဓောဝနကီဠ-ပိုက်ဆံလျှော်ကို ဆေးခြင်းရှိသော ကစားခြင်းကို၊ ဣတိပိ-လည်း၊ ဝဒန္တိ ဝံသန္တိ-ကား၊ ဝေဠု-ဝါးကို၊ ဥဿာပေတွာ-စိုက်ထောင်၍၊ ကီဠနံ-ကစားခြင်းကို။

ဓောဝနန္တိ-ကား၊ အဋ္ဌိဓောဝနံ-အရိုးဆေးပွဲကိုလည်းကောင်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ ဧကစ္စေသု-အချို့ကုန်သော၊ ဇနပဒေသု-ဇနပုဒ်တို့၌၊ ကာလကံတေ-ကွယ်လွန်ပြီးကုန်သော၊ ဉာတကေ-ဆွေမျိုးတို့ကို၊ န ဈာပေန္တိ-မီး မရှိကြကုန်၊ နိခဏိတွာ-မြေ၌ မြှုပ်၍၊ ထပေန္တိ-ထားကြကုန်၏၊ အထ-ထိုမှ နောက်၌၊ နေသံ-ထို ကွယ်လွန်ပြီးသော ဆွေမျိုးတို့၏၊ ပူတိဘူတံ-ပုတ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ကာယံ-ကိုယ်ကို၊ ဥတွာ-သိ၍၊ နိဟရိတွာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ အဋ္ဌိနိ-အရိုးတို့ကို၊ ဓောဝိတွာ-ဆေး၍၊ ဂန္ဓေဟိ-နံ့သာတို့ဖြင့်၊ မက္ခေတွာ-သုတ်လိမ်း၍၊ ထပေန္တိ-ထားကြကုန်၏၊ တေ-ထို ကျန်ရစ်သော ဆွေမျိုးတို့သည်၊ နက္ခတ္တကာလေ-နက္ခတ်ပွဲအခါ၌၊ [နက္ခတ္တယောဂ ဆဏကာလေ-ကြတ္တိကာနက္ခတ် စသည်တို့နှင့် ယှဉ်ရာ ပွဲသဘင် အခါ၌၊ -ဋီကာသစ်။] ဧကသ္မိံ-တစ်ခုသော၊ ဌာနေ-အရပ်၌၊ အဋ္ဌိနိ-အရိုးတို့ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ ဧကသ္မိံ-သော၊ ဌာနေ-၌၊ သုရာဒီနိ-သေရည်အစရှိသည်တို့ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ ရောဒန္တာ-ငိုကြွေးကုန်လျက်၊ ပရိဒေဝန္တာ-မြည်တမ်းကုန်လျက်၊ သုရံ-သေရည်ကို၊ ပိဝန္တိ-သောက်ကြကုန်၏။

စ-သာဓကကား၊ အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ |ပေ၊ ဝဒါမိတိ-ဝဒါမိဟူသော၊ ဧတံ-(သုတ္တံ)-ဤပါဠိကို၊ (ဘဂဝတာ)ပိ-သည်လည်း၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဒက္ခိဏေသု-ဒက္ခိဏတိုင်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-မဇ္ဈိမဒေသ၏

စဏ္ဍာလံ။ ။ စဏ္ဍေ-ကြမ်းတမ်းသူ၏ အဖြစ်၌၊ (တစ်နည်း) စဏ္ဍာယ-ကြမ်းတမ်းသူ၏အဖြစ်အကျိုးငှာ+အလံ-စွမ်းနိုင်သူတည်း၊ စဏ္ဍာလော၊ “စဏ္ဍာလာနံ-ကြမ်းတမ်းသူတို့၏ (ကျန်းမာရေးသမားတို့၏)+ဣဒံ စဏ္ဍာလံ”ဟု ပြု၍ သံတုံးကို မြှောက်ကြ၍ အားကစားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ စဏ္ဍာလလူမျိုးတို့၏ ပိုက်ဆံလျှော် ကစားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ “စဏ္ဍာလ”ဟု ခေါ်သည်။ [ပိုက်ဆံလျှော်တို့ကို ရေဆွတ်၍ အချင်းချင်း ရိုက်နှပ်၍ ကစားခြင်းကို သာဏဓောဝန ကစားခြင်းဟု ခေါ်သည်။]

ဝံသန္တိ |ပေ၊ ကီဠနံ။ ။ ဝံသေန-ဝါးဖြင့်+ကတံ+ကီဠနံ ဝံသော၊ “ဝါးကို ထောင်၍ ကစားခြင်း”ဟု ဆိုသောကြောင့် ယခုအခါ ချောတိုင်တက်၍ ကစားခြင်းကို ဆိုလိုဟန်တူသည်။ [ဝံသသဒ္ဒါသည် ပုလိန်ရှိ၏၊ ဤ၌ကား “အနုယုတ္တာ”ကိုငဲ့၍ ပါဠိတော်အတိုင်း “ဝံသံ”ဟု ဒုတိယန္တထားသည်၊ ပုဒ်တိုင်းမှာလည်း ဒုတိယန္တချည်းသာတည်း။]

တောင်ဘက်အရပ် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဇနပဒေသု-ဇနပုဒ်တို့၌၊ ဓောဝံနံနာမ-အရိုးဆေးပွဲမည်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တတ္ထ-ထို'အရိုးဆေးပွဲ၌၊ အန္တမ္မိ-အစာသည်လည်းကောင်း၊ ပါနမ္မိ-အဖျော်သည်လည်းကောင်း၊ ခဇ္ဇမ္မိ-ခဲဖွယ်သည်လည်းကောင်း၊ ဘောဇ္ဇမ္မိ-စားဖွယ်သည်လည်းကောင်း၊ လေယျမ္မိ-လျက်ဖွယ်သည်လည်းကောင်း၊ (ရှေးစာအုပ်များ၌ "တေလမ္မိ" ဟု ပါဠိပျက်၏)၊ ပေယျမ္မိ-သောက်ဖွယ်သည်လည်းကောင်း၊ နစ္စမ္မိ-ကခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဂီတမ္မိ-သီဆိုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါဒိတမ္မိ-တီးမှုတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ပါဝင်၏၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧတံ ဓောဝံနံ-ဤအရိုးဆေးပွဲသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဧတံ-ဤအရိုးဆေးပွဲသည်၊ နတ္ထိတိ-မရှိဟူ၍၊ န ဝဒါမိ-ဟောတော်မမူဒသကင်္ဂုတ္ထိရိ၊ တတိယပံ၊ သမဏသညာဝဂ်၊ ဓောဝနသုတ်။] ပန-ဝါဒန္တရ၊ ဧကစ္စေ-အချို့ဆရာတို့သည်၊ ဣန္ဒဇာလေန-သိကြားမင်း၏ ဇာကုန်ယုက်နှင့်တူသော မျက်လှည့်အတတ်ဖြင့်၊ အဋ္ဌိဓောဝံနံ-အရိုးဆေးခြင်းသည်၊ ဝါ-အရိုးကို ထင်ရှားပြခြင်းသည်၊ ဓောဝံနံ-ဓောဝနမည်၏၊ ဣတိပိ-လည်း၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏။

ဟတ္ထိယုဒ္ဓါဒီသု-ဟတ္ထိယုဒ္ဓံ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ ဝါ-၏၊ ဟတ္ထိအာဒိဟိ-ဆင် အစရှိသည်တို့နှင့်၊ (အာဒိဖြင့် ပါဠိတော်၌လာသော အဿ စသည်နှင့်တကွ မုဋ္ဌိတိုင်အောင်-ယူ)၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ယုဇ္ဈိတံ-စစ်ထိုးခြင်းငှာ၊ နေဝ ဝဇ္ဇတိ-မအပ်၊ တေ-ထို ဆင်အစရှိသည်တို့ကို၊ ယုဇ္ဈာပေတံ-စစ်ထိုးစေခြင်းငှာ၊ (ကိုက်စေခြင်း၊ ဝှေ့စေခြင်း၊ ခွပ်စေခြင်းဟု သင့်လျော်အောင် ပေးနိုင်သည်)၊ န ဝဇ္ဇတိ၊ ယုဇ္ဈန္တေ-စစ်ထိုးနေသည်တို့ကို၊ ဒဗ္ဗံ-ကြည့်ခြင်းငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ၊ နိဗုဒ္ဓန္တိ-ကား၊ မလ္လယုဒ္ဓံ-လက်ဝှေ့သမားတို့၏ သတ်ပုတ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-လက်ဝှေ့ပွဲကိုလည်းကောင်း။

ဣန္ဒဇာလေန။ ။ အဘိဓာန် (၅၁၂)၌ မာယာကာရကို "ဣန္ဒဇာလိက" ဟု ပရိယာယ်ပြု၏၊ ထို့ကြောင့် "ဣန္ဒဇာလေနာတိ အဋ္ဌိဓောဝနမန္တံ (အရိုးဆေးရာ၌ သုံးစွဲအပ်သော မန္တန်ကို) ပရိဇေပိတွာ ယထာပရေ အဋ္ဌိနိယေဝ ပဿန္တိ၊ ဧဝံ (အရိုးတို့ကို မြင်နိုင်လောက်အောင်သော ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်) တစာဒီနံ အန္တရဓာပန မာယာယ (အရေ စသည်တို့ကို ကွက်ပျောက်စေနိုင်သော မျက်လှည့်အတတ်ဖြင့်)" ဟု ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။ [ဣန္ဒဿ ဇာလမိဝ ဟိ ပဋိစ္စာဒိတုံ သမတ္တနတော "ဣန္ဒဇာလ"န္တိ မာယာ ဝုစ္စတိ-ဋီကာသစ်။]

ဟတ္ထိအာဒိဟိ။ ။ ဟတ္ထိအာဒိသု အဘိရဟိတွာ အညေဟိ သဒ္ဓိံ ယုဇ္ဈနံ-မိမိက ဆင်စသည်ကို စီး၍ အခြားသော ဆင်စီးထားသူတို့နှင့် စစ်ထိုးခြင်း၊ ဟတ္ထိအာဒိဟိစ သဒ္ဓိံ သယမေဝ ယုဇ္ဈနံ-ဆင်စသည်တို့နှင့် မိမိကိုယ်တိုင် သတ်ပုတ်ခြင်း-ဋီကာသစ်။

နိဗုဒ္ဓံ။ ။ သက္ကတ၌ "နိယုဒ္ဓံ" သည် ပါဠိ၌ "နိဗုဒ္ဓံ" ဟု ဖြစ်၏၊ ဗ ဒွေဘော မရှိစေရ၊ [ဒိဃာယုမှ ယကို ဝပြု၍ ဒိဃာဝု ဖြစ်သကဲ့သို့ ယကို ဝ, ဝကို ဗပြု။] နိဂ္ဂယု (နိပ်၍၊ နိမ်၍) နိတရံ ဝါ (တစ်နည်း၊ လျင်စွာ) ယုဒ္ဓံ-သတ်ပုတ်ခြင်း၊ ဝါ-သတ်ပုတ်ရာ ပွဲ၊

ဥယျောဓိကန္တိ-ကား၊ ယတ္ထ-အကြင် အရပ်၌၊ သမ္ပဟာရော-ပြင်းစွာ ပုတ်ခတ်ခြင်းကို၊ ဝါ-စစ်တိုက်ခြင်းကို၊ ဒိဿတိ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ (တံ-ထိုအရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ထိုအရပ်ကို ကြည့်ရှုခြင်းကိုလည်းကောင်း၊) ဗလဂ္ဂန္တိ-ကား၊ ဗလဂဏနဋ္ဌာနံ-စစ်သည်ဗိုလ်ပါကို ရေတွက်ရာအရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ သေနာဗျူဟန္တိ-ကား၊ သေနာနိဝေသံ-စစ်တပ်၏ စုဝေးတည်နေခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သကဋုဗျူဟာဒိဝသေန-လှည်းသဏ္ဍာန် စစ်ဆင်ခြင်း အစရှိသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ သေနာယ-စစ်တပ်၏၊ နိဝေသနံ-စုဝေးတည်နေပုံကိုလည်းကောင်း၊ အနိကဒဿနန္တိ-ကား၊ တယော-၃ စီးကုန်သော၊ ဟတ္ထိ-ဆင်တို့သည်၊ ပစ္စိမံ-နောက်ဆုံးဖြစ်သော၊ ဝါ-အနည်းဆုံးဖြစ်သော၊ ဟတ္ထာနိကံ-ဆင်အနိကတည်း၊ ဣတိ အာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော နယေန-နည်းဖြင့်၊ ဝုတ္တဿ-ဟောတော်မူအပ်သော၊ (ဥယျောဓိက သိက္ခာပုဒ်၌ ဟောတော်မူအပ်သော)၊ အနိကဿ-ဆင်အပေါင်းအစရှိသည်ကို၊ ဒဿနံ-ကြည့်ရှုခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ (အနယုတ္တာ၌ စပ်)။

လက်ရှေ့ပွဲ-နပမ်းလုံးပွဲကို ယူပါ၊ [မထေန္တိ ဝိလောထေန္တိ-လုံးထွေး သတ်ပတ်ကြကုန်၏၊ ဣတိ မဇ္ဈာ၊ မထိဿ ထဿလောစ သုတ်ဖြင့် စီရင်၊ ဗာဟုယုဒ္ဓကာရကာ-လက်မောင်းဖြင့် သတ်ပတ် (လက်ရှေ့သတ်) သူတို့၊ မဇ္ဈာနံ+ယုဒ္ဓံ မဇ္ဈယုဒ္ဓံ။]

ဥယျောဓိကံ။ ။ ဥပုဗ္ဗ၊ ယုဓဓာတ်၊ ဥဂ္ဂန္ဓာ ဥဂ္ဂန္ဓာ-နိုင်သည့်ဘက်က တက်၍တက်၍၊ ယုဇ္ဈန္တိ ဧတ္ထာတိ ဥယျောဓော၊ (ဏပစ္စည်း)၊ “ဥယျောဓောယေဝ+ဥယျောဓိကံ” သုတ္တံ၌ ဖော်ပြသကံ။ [ဏပုစ္စည်းဖြင့် “ဥယျောဓက” ဟု ပြီးမှ အကို ဣပြု-ဟုသော်လည်း ကြံ။]

ဗလဂ္ဂံ။ ။ ဗလဿ-ဗိုလ်ပါအပေါင်း၏+အဂ္ဂေါ-အစုအဝေးတည်း၊ ဗလဂ္ဂေါ၊ ဗလဂ္ဂံ+ဇာနန္တိ ဧတ္ထာတိ ဗလဂ္ဂံ၊ “ဗလဂ္ဂဇာနနံ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဇာနပုဒ် အကျေကြို၊ တစ်နည်း-“ဗလံ+ဂဏေတိ ဧတ္ထာတိ ဗလဂ္ဂံ”၊ ကိပစ္စည်း၊ ဏကိုဓေ၊ “စစ်သည်အပေါင်း မည်မျှရှိ၏” ဟု သိဖို့ရန် ရေတွက်ရာဋ္ဌာန။

သေနာဗျူဟံ။ ။ [ဝိ+ဦဟ-စစ်တိုက်ဖို့ရန် ပေါင်းစုခြင်း၊ စစ်ဆင်ခြင်း။] သေနာယ-စစ်တပ်၏၊ ဗျူဟော-စစ်တိုက်ရန် စုဝေးရာအရပ်သည်၊ သေနာဗျူဟော-မည်၏၊ “ဤနေရာ၌ ဆင်တပ်နေစေ၊ မြင်းတပ်နေစေ” စသည်ဖြင့် စစ်တိုက်ဖို့ရန် သူ့နေရာနှင့်သူ စုဝေးထားခြင်း စစ်ဆင်ခြင်းကို “သေနာဗျူဟ” ဟု ခေါ်၏။ [သေနံ ဝိယူဟန္တိ ဝိဘဇိတွာ ထပေန္တိ ဧတ္ထာတိ သေနာဗျူဟော၊ သေနာယဝါ ဧတ္ထ ဗျူဟနံ ဝိနျာသော-နေရာချခြင်း၊ သေနာဗျူဟော-ခြင်း၊ ဤသို့ နေရာချထားခြင်းကို “စစ်ဆင်ခြင်း” ဟု ခေါ်၏၊ ထိုစစ်ဆင်ခြင်းသည် သကဋုဗျူဟာ-လှည်းသဏ္ဍာန် စစ်ဆင်ခြင်း၊ စက္ကဗျူဟာ-စက်ဝန်းသဏ္ဍာန် စစ်ဆင်ခြင်း၊ ပဒုမဗျူဟာ-ပဒုမ္မာကြာပန်းသဏ္ဍာန် စစ်ဆင်ခြင်း စသည်ဖြင့် အများအပြား ရှိသောကြောင့် “သကဋုဗျူဟာဒိဝသေန” ဟု ဆိုသည်။]

အနိကဒဿနံ။ ။ နိယတေ (ပရိယတေတိ) နိကံ-ဖြန့်ကြဲအပ်သော အစိတ်စိတ်၊ န+ နိကံ အနိကံ-အစိတ်စိတ် မဟုတ်သော အပေါင်း (ထောမနိမိ)၊ ပါစိတျာဒိ (အစဋ္ဌက၊ ဥယျောဓိက၊ ယောဇနာ၌ “အဏိကံ” ဟု တစ်မျိုးကြိလေသေး၏။

၁၄။ ဧတ္ထ-ဤ ကစားခြင်း၌၊ ပမာဒေါ-မေ့လျော့ခြင်းသည်၊ တိဋ္ဌတိ-တည်၏။ ဣတိ-ထိုသို့၊ မေ့လျော့ခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ-ထို ကစားခြင်းသည်)၊ ပမာဒဋ္ဌာနံ-န မည်၏။ ဇူတဉ္စ-ကစားခြင်းလည်း ဟုတ်၏။ တံ-ထို ကစားခြင်းသည်၊ ပမာဒဋ္ဌာနဉ္စ-မေ့လျော့ခြင်း၏ တည်ရာ အကြောင်းလည်းဟုတ်၏။ ဣတိ-ဤ ၂ ပါးသောသတ္တိကြောင့်၊ ဇူတုပ္ပမာဒဋ္ဌာနံ-န မည်၏။ အဿ-ထို ပျဉ်ချပ်၏။ ဧကေကာယ-တစ်ခုတစ်ခုသော၊ ပန္နိယာ-အစဉ်အတန်း၌၊ အဋ္ဌအဋ္ဌ-၈ ခု ၈ ခုကုန်သော၊ ပဒါနိ-ကြွေအန်တို့၏ တည်ရာ အကွက်တို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏)၊ ဣတိ-ထိုသို့၊ ၈ ကွက် ၈ ကွက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ-ထိုပျဉ်ချပ်သည်)၊ အဋ္ဌပဒံ-မည်၏။ ဒသပဒေပိ-ဆယ်ကွက် ဆယ်ကွက်ရှိသော ပျဉ်ချပ်၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-ပင်တည်း။

ပမာဒေါ ပေ၊ ဌာနံ။ ။အဋ္ဌကထာဝိဂြိုဟ်ကို ဤသို့ အစိတ်အစိတ် ပြုပါ။ ပမဇူနံ-မေ့လျော့ခြင်း၊ ပမာဒေါ-ခြင်း၊ (ပ+မဒ+ဏ)၊ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထာတိ ဌာနံ၊ ပမာဒဿ+ဌာနံ ပမာဒဋ္ဌာနံ-(ကုသိုလ်ကိစ္စနှင့်တကွ လောကီ လူမှုကိစ္စ၌ပင်) မေ့လျော့ခြင်း၏တည်ရာဖြစ် သော (မေ့လျော့ကြောင်းဖြစ်သော) အမှု။

ဇူတ ဝေ၊ ဌာနံ။ ။သက္ကတ၌ ကိဋ္ဌာအနက်ကို ဟောသော ဒီဝ (ဒီဝု) ဓာတ်၊ တပစ္စည်းဖြင့် ပိသောဒရာဒိဂိုဏ်းသွင်း၍ ဝကို ဦပြု၊ ဣကို ယပြု၍ “ချူတ” ဟု ပြီးသော ပုဒ်သည် ပါသကကိဋ္ဌာ-ကြွေအန်ကစားခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ ထို၌ကား ကြွေအန်သာ မက၊ ကစားခြင်းအမျိုးမျိုးကို “ဇူတ” ဟု ခေါ်ပါ။ ဒိဗ္ဗနံ-ကစားခြင်း၊ ချူတံ-ခြင်း၊ ပါဠိ၌ ဒျကို ဖြေ၍ “ဇူတံ” ဟု ဖြစ်၏။ [ဥပမာ-“ဘုမ္မဒေဝ”၌ ဒကို ဖြေ၍ “ဘုမ္မဓိဝံ” ဟု ခေါ် သကဲ့သို့တည်း။] ထို့နောက် “ဇူတဉ္စ-ကြွေအန်ကစားခြင်းစသော အလောင်းအစား ပါ-မပါသော ကစားခြင်းလည်း ဟုတ်၏+တံ+ပမာဒဋ္ဌာနဉ္စာတိ ဇူတုပ္ပမာဒဋ္ဌာနံ” ဟု အဋ္ဌ ကထာအတိုင်း ပြုပါ။ ထိုကစားခြင်းမျိုးသည် လောကီအလုပ်ကိစ္စကိုသော်မှ မေ့လျော့စေ သေး၏၊ ကုသိုလ်ကိစ္စကိုကား ဆိုဖွယ်ရာ မရှိတော့၊ ထို့ကြောင့် ပမာဒဋ္ဌာနလည်း မည်၏။

အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသုစိ။ ။“ဇု-ထေယျေ (ခိုးသူ၏အဖြစ်၊ ခိုးခြင်း၌)” ဟု ဓာတ်နက် ဆို၍ ဇေတိ ထေယျံ ကရောတိ ဧတေနာတိ ဇူတံ-ခိုးမှုကို ပြုကြောင်းဖြစ်သော ကြွေအန် စသော လောင်းတန်း ကစားမှု၊ ထိုကစားမှုကို ပြုရာ၌ ကျွမ်းကျင်သူတို့က မကျွမ်းကျင် သူတို့ကို လှည့်ပတ်သောကြောင့် ခိုးခြင်းကိစ္စကို ပြုကြောင်းဖြစ်သည်။ ဤနည်းအပြင် အခြားနည်းကိုလည်း ပြသေး၏။

အဋ္ဌပဒံ။ ။“အဋ္ဌအဋ္ဌ+ပဒါနိ” ဟု ဝိတ္ထာဖွင့်သောကြောင့် အဋ္ဌတစ်ပုဒ် အကျေကြပ်ပါ။ “ပဒ” သဒ္ဓါသည် အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် ပတိဋ္ဌာန အနက်ဟောတည်း။ “ပဇ္ဇန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဧတေသုတိ ပဒါနိ” ဟု ပြု၊ ဧတေသု-ဤအကွက်တို့၌၊ သာရိအာဒိနိ-ဇယ်အသရှိသော ကစားဖွယ် ဝတ္ထုတို့သည်၊ (သာရိကို “အန်စာ”လည်း ပေးကြ၏)၊ ပဇ္ဇန္တိ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကြ (တည်ကြ) ကုန်၏။ ဣတိ ပဒါနိ၊ ရှစ်ကွက်ကျားချ၍ ကစားရာ၌ တစ်တန်း တစ်တန်းလျှင်

အကာသန္တိ-ကား၊ အဋ္ဌပဒဒသပဒေသုဝိယ-ရှစ်ကွက်ရှစ်ကွက်ရှိသော ပျဉ်ချပ် ဆယ်ကွက်ဆယ်ကွက်ရှိသော ပျဉ်ချပ်တို့၌ကဲ့သို့၊ အာကာသေယေဝ-ကောင်းကင်၌ပင်၊ ကီဠနံ-ကစားခြင်းကို၊ (အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ၌ စပ်)၊ ပရိဟာရပထန္တိ-ကား၊ ဘူမိယံ-မြေ၌၊ နာနာပထမဏှာလံ-အမျိုးမျိုးသော လမ်းပိုင်းကို၊ ကတ္တာ-၍၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထို လမ်း၌၊ ပရိဟရိတဗ္ဗံ-ရှောင်လွှဲထိုက်သော၊ ပထ-လမ်းကို၊ ပရိဟရန္တာနံ-ရှောင်လွှဲသူတို့၏၊ ကီဠနံ-ကစားခြင်းကို၊ (အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ)၊ [ပထသဒ္ဓါ ပုလ္လိနံ၊ ဤ၌ ဒုတိယန္တိ။]

သန္တိကမ္မန္တိ-ကား၊ သန္တိကကီဠနံ-ဇယ်တောက်တမ်း၊ ဇယ်ကောက်တမ်း ကစားခြင်းကို၊ (အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ)၊ ဧကဇ္ဈံ-တစ်ပေါင်းတည်း၊ ဝါ-စုပုံ၍၊ ထပိတာ-ထားအပ်ကုန်သော၊ သာရိယောဝါ-ကြွေအန်တို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ သက္ခရာယောဝါ-ကျောက်စရစ်ခဲတို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အစာလေန္တာ-မလှုပ်ဝေ

ရှစ်ကွက်စီ ရှစ်ကွက်စီ ရှိရ၏။ ထိုအကွက်တို့၌ ဇယ် (ကြွေစေ့စသော ကစားစရာဝတ္ထု) တို့ကို ချဉ် ကစားခြင်းတည်း၊ [“ဒသဒသ+ပဒါနိ ယသာတိ ဒသပဒံ”၌လည်း နည်းတူ။] “ပုမေ ဝါဋ္ဌပဒံသာရိ-ဖလကေ”ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ အဋ္ဌပဒသဒ္ဓါသည် ကျားစသည်ကို ကစားစရာ ပျဉ်ချပ်-သစ်ချပ်-ခုံစသည်ကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ ဇူတပမာဒဋ္ဌာန၏ သရုပ်ပြဖြစ်သောကြောင့် ထိုပျဉ်ချပ်ပေါ်၌ ကစားခြင်းတိုင်အောင် ဌာနပစာရအားဖြင့် ယူပါ။

အာကာသံ။ ။ အာကာသ၌ ကစားခြင်းတိုင်အောင် ဌာနပစာရအားဖြင့် “အာကာသ” ဟု ယူပါ။ ကောင်းကင်၌ ရှစ်ကွက်စီ၊ သို့မဟုတ် ဆယ်ကွက်စီရှိသော အကွက်ကြောင်းတို့ကို နှုတ်အပြောအားဖြင့် ရေး၍ “ငါသည် ဇယ်ကို မည့်သည့်အကွက်သို့ ပို့လိုက်ပြီ”ဟု တစ်ယောက်က ပြော၏။ အခြားတစ်ယောက်ကလည်း ထိုအတူ ပြော၏။ ဤနည်းအားဖြင့် ကစားခြင်းကို “အာကာသ”ဟု ခေါ်သည်။

ပရိဟာရပထံ။ ။ ပရိဟရိတဗ္ဗော-(လမ်းကြောင်းချင်း မထပ်အောင်) ရှောင်လွှဲထိုက်သော+ပထော-လမ်းကြောင်းတည်း၊ လမ်းကြောင်းတစ်ဆက်တည်း အပိုင်းကြီးလုပ်၍ လမ်းကြောင်းမထပ်အောင် လိုက်၍ကစားခြင်းကို “ပရိဟာရပထ”ဟု ခေါ်၏။ ကလေးများကစားရာ၌ “ပရွက်ဆိတ်ကြောင်းလိုက်တမ်း ကစားခြင်း”ဟု ခေါ်သည်။

သန္တိကံ။ ။ သမဏံ သန္တိ-မလှုပ် မရုက် ငြိမ်သက်ခြင်း၊ သန္တိယေဝ သန္တိကံ။ ဇယ်တောက်တမ်း ဇယ်ကောက်တမ်း ကစားရာ၌ ဇယ်ကို မလှုပ်စေရာဘဲ ငြိမ်သက်သောကြောင့် “သန္တိက” ခေါ်သည်ဟု ကြံပါ။

သာရိယော။ ။ ဣတော စိတော သရန္တိ ပရိဝတ္တန္တိတိ (ကောက်ယူလိုက်၊ လက်ဖြင့် တောက်၍ ပို့လိုက်အားဖြင့် လှည့်လည်တတ်သောကြောင့်) သာရိ”ဟု ခေါ်၏။ ပုလ္လိန်ဖြင့် “သာရိ”ဟုလည်းရှိ၏။ “အက္ခဗီဇံ-ကြွေအန်ကစားရာ၌ အစေ့၊ ကြွေစေ့”ဟု ဋီကာသစ်၌ သရုပ်ပြ၏။ ကြွေစေ့သာမက၊ ကစားရာ၌ အသုံးပြုသော အရာဝတ္ထု အစုစုကိုပင် “သာရိ”ဟု ခေါ်နိုင်စရာရှိသည်။ မိမိတို့ ငယ်စဉ်အခါ၌ကား မန်ကျီးစေ့ကိုလည်းကောင်း၊ ကျောက်ခဲ ကလေးများကိုလည်းကောင်း ကစားခဲ့ကြသည်။

ကုန်ဘဲ၊ နခေနေဝ-လက်သည်းဖြင့်သာလျှင်၊ အပနေန္တိစ-ဖဲဆောင်လည်း ဖဲဆောင်ကြကုန်၏၊ ဝါ-ကောက်ယူလည်း ကောက်ယူကြကုန်၏၊ ဥပနေန္တိစ-ကပ်ဆောင်လည်း ကပ်ဆောင်ကြကုန်၏၊ ဝါ-တောက်၍လည်း ပို့ကြကုန်၏၊ တတ္ထ-ထို ဇယ်တို့တွင်၊ (တစ်နည်း) ထိုသို့ ပို့ဆောင်ရာ၌၊ ကာစိ-တစ်စုံတစ်ခု သော ဇယ်သည်၊ သစေ စလတိ-အကယ်၍ လှုပ်အံ့၊ (ခေံ သတိ)၊ ပရာဇယော-ရှုံးခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဧတံ-ဤသန္တိကံဟူသော အမည်သည်။ ဧဝရူပါယ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ ကိဋ္ဌာယ-ကစားခြင်း၏၊ အဓိဝစနံ-အမည်တည်း။

ခလိကန္တိ-ကား၊ ဣတခလိကေ-ကြွေအန်ကစားရာ စည်းဝိုင်း၌၊ (တစ်နည်း) ဣတဖလကေ-ကြွေအန်ကစားရာ ပျဉ်ချပ်၌၊ ပါသကကိဋ္ဌနံ-အန်စာကို ပစ်၍ ကားခြင်းကို၊ (အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ)၊ ဒီဃဒဏ္ဍကေန-ရှည်သော ဒုတ်ချောင်းငယ် ဖြင့်၊ ရဿဒဏ္ဍကံ-တိုသော ဒုတ်ချောင်းငယ်ကို၊ ပဟရဏကိဋ္ဌနံ-ပုတ်ခတ် ကြောင်းဖြစ်သော ကစားခြင်းကို၊ ဃဋ္ဌိကာ-ဃဋ္ဌိကာဟူ၍၊ ပုစ္စတိ-၏။

ခလိကံ။ ။ “ဣတခလိကေတိ-ဣတမဏ္ဍလေ” ဟု ဋီကာသစ်၌ တွေ့ရ၏၊ ယခုအခါ၌ “ဣတဖလကေ” ဟု ပါဠိရှိကြောင်းကိုလည်း ဆို၏၊ ခလသဒ္ဒါသည် ကောက်နယ် တလင်း ဝိုင်းကို ဟော၏၊ ထိုနှင့် တူသောကြောင့် ကြွေအန်ကစားရာ အဝိုင်းကိုလည်း “ခလိက” ဟု ခေါ်ဟန်တူ၏၊ ဤသို့ကြံလျှင် ဣတခလိကေပါဠိက မှန်သကဲ့သို့ ထင်ရ၏။

ပါသကကိဋ္ဌနံ။ ။ ပသတိ အဋ္ဌပဒါဒီသု ဗာဓေတိ၊ ဖုသတိစာတိ ပါသကော-အဋ္ဌပဒ စသော ပျဉ်ချပ်တို့၌ ပုတ်ခတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၊ ထိတတ်သောကြောင့် ကြွေစေ အန်စာ စသည်ကို ‘ပါသက’ ဟု ခေါ်သည်၊ ဤနေရာ၌ ပါသကလုပ်ပုံကား “ပါသကံ ပုစ္စတိ ဆသု ပသေသု ဧကေကံ ယာဝ ဆက္ကံ ဒသေတော-သစ်သားလုံး တစ်ခုကို ခြောက်ဖက် နံပါးပေါ်အောင် သွေးပြီးလျှင် နံပါးတစ်ခုတစ်ခု၌ ၁ မှစ၍ ၆ တိုင်အောင် အပျောက်ဖော်၍၊ ကံတကိဋ္ဌနကံ-ပြုအပ်သော ကစားစရာ (အန်စာ) ကို ပါသကဟု ဆိုအပ်၏” ဟု သရုပ် ဖော်သည်၊ ထိုအန်စာဖြင့် ကစားခြင်းကို “ခလိက” ဟု ခေါ်သည်၊ ဤသို့ ဤဋီကာများနှင့် သံဃာဒီသေသံ-တေရသမသိက္ခာပုဒ် သာရတ္ထတို့ ဖွင့်ကြ၏၊ ဝိမတိ၌လည်း တစ်မျိုး ဖွင့်သေး၏၊ ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ ထိုသိက္ခာပုဒ်၌ ပြထားသည်။

ဃဋ္ဌိကံ။ ။ ဃဋ္ဌိကာအရ တုံးငယ်-ဒုတ်ချောင်းငယ်ကို ရသော်လည်း ထိုဒုတ်ချောင်း ငယ်ကို ရိုက်၍ ကစားခြင်းတိုင်အောင် (အကြောင်းဒုတ်ငယ်ကို အကျိုးကစားခြင်းအပေါ်၌ တင်စားသော ကာရဏူပစာ၊ ဌာနူပစာအားဖြင့်) ယူစေလို၍ “ပုစ္စတိ” ဟု ဥပစာပြသော ကြိယာဖြင့် ဆိုသည်၊ ထိုဒုတ်ငယ် (အတို) ကို “ကျည်းသား” ဟု ခေါ်၍ ထိုကျည်းသားကို အနည်းငယ် ရှည်သောဒုတ်ဖြင့် ရိုက်၍ ကစားခြင်းကို “ကျည်းသားရိုက်တမ်း ကစားခြင်း” ဟု ခေါ်ကြ၏။ [ဋီကာသစ်၌ “ဃဋ္ဌနံ ပဟရဏံ-ရိုက်ခတ်ခြင်း၊ တေန+ကိဋ္ဌာ ဃဋ္ဌိကာ” ဟု ဆို၏၊ ဃဋ္ဌဓာတ်သာ ပုတ်ခတ်ခြင်းအနက်ကို ဟောသောကြောင့် စဉ်းစားပါ၊ ဧကေဆရာ တို့ကား “ဃဋ္ဌေန ကိဋ္ဌာ ဃဋ္ဌိကာ-အိုးဖြင့် ကစားခြင်း” ဟု ဖွင့်ကြ၏။]

သလကဟတ္ထန္တိ-ကား၊ လာခါယဝါ-ချိပ်ရည်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈိဋ္ဌိကာယဝါ-ထန်းကျင့်ရည်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ [မဇ္ဈိဋ္ဌိမည်သော ထန်းကျင့်ပင်၏ အနှစ်ကိုယူ၍ ချက်အပ်သော အဖန်ရည်ကို “မဇ္ဈိဋ္ဌိကာ” ဟု ခေါ်သည်။] ပိဋ္ဌောဒကေနဝါ-မုံ့မှုန့်ရည်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ [“သိတ္တောဒကေန” ဟု ဋီကာသစ်၌ ရှိ၏။ “ချက်အပ်သော ပျားဖရောင်းရည်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း” ဟု ပေး။] သလကဟတ္ထံ-အုန်းမြင် ထန်းမြင်တို့၏ အပေါင်းကို၊ ဝါ-အုန်းမြင်စည်း ထန်းမြင်စည်းကို၊ တေမေတွာ-စိုစေ၍၊ ကိံ ဟောတု-အဘယ် သို့ ဖြစ်စေလိုသနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေး၍၊ ဘူမိယံဝါ-မြေ၌သော်လည်းကောင်း၊ ဘိတ္တိယံဝါ-နံရံ၌သော်လည်းကောင်း၊ တံ-ထိုအုန်းမြင်စည်း ထန်းမြင်စည်းကို၊ ပဟရိတွာ-ပုတ်ခတ်၍၊ ဟတ္ထိအဿာဒိရူပဒဿနကီဠနံ-ဆင်ရုပ် မြင်းရုပ် အစရှိသောအရုပ်ကို ပြကြောင်းကစားခြင်းကို။

အက္ခန္တိ-ကား၊ ဂုဠကီဠ-ဂုံညင်းကစားခြင်းကို၊ ဝါ-ဂေါဠကစားခြင်းကို၊ (အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ။) ပဏ္ဏနာဠိကာ-သစ်ရွက်ဖြင့် ပြုအပ်သော ပလွေငယ်ကို၊ ဝါ-နှံငယ်ကို၊ ပင်္ဂစီရံ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ တံ-ထိုသစ်ရွက် ပလွေငယ်ကို၊ ဓမန္တာ-မူတ်ကုန်လျက်၊ ကီဠန္တိ-ကစားကြကုန်၏။

ဝင်္ကံကန္တိ-ကား၊ ဂါမဒါရကာနံ-ရွာသားကလေးတို့၏၊ ကီဠနကံ-ကစားဖွယ်ဖြစ်သော၊ ခုဒ္ဒကနင်္ဂလံ-ထွန်ငယ်ကို၊ ဝါ-ထွန်ငယ်ဖြင့် ကစားခြင်းကို၊ (အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ။) [ဝင်္ကံသဒ္ဓါသည် အကောက်အကွေး အနက်ကို ဟော

သလကဟတ္ထံ။ ။ “တာလဟီရာဒီနံ (ဝိမတိ၌-နာဠိကေရဟီရာဒီနံ) ကလာပဿေတံ အဓိဝစနံ” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ သလကသဒ္ဓါသည် အုန်းပင် ထန်းပင်၏ အလက်တို့ကို ထုရိုက်၍ ဖွဲ့စည်းထားသော အုန်းမြင် (ထန်းမြင်) တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဟတ္ထသဒ္ဓါသည် အပေါင်းဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း ဟော၏။ အုန်းမြင် ထန်းမြင်တို့ကို စုစည်းထားပြီးလျှင် ချိပ်ရည်စသည်ဖြင့် စိုစေ၍ (ထိုအရည်ထဲ၌ နှစ်၍) ထိုအစည်းဖြင့် နံရံစသည်ကို ရိုက်၍ အရုပ်ထင်အောင် ကစားခြင်းတည်း။

အကံ။ ။ ပုလိန် အက္ခသဒ္ဓါသည် ကြွေ၊ အန်စာစသော ကစားစရာကို ဟော၏။ ဤ၌ကား အက္ခအရ ဂုဠကိုယူ၍၊ ထိုဂုဠဖြင့် ကစားခြင်းတိုင်အောင် ဥပစာအားဖြင့် ယူစေလိုသောကြောင့် “ဂုဠကီဠ” ဟု ဖွင့်သည်။ [ဂုဠကီဠာတိ ဂုဠမလကီဠာ (ဂုံညင်းပင်၏ အသီးဖြင့် ကစားခြင်း-ဂုံညင်းကစားခြင်း၊ ယေနကေနစိဝါ ကတဂုဠကီဠာ (မည်သည့် ဝတ္ထုဖြင့် မဆို အလုံးပြုထားအပ်သော အလုံး=ဂေါဠိ၊ ကျောက်ဒိုး ကစားခြင်း၊)-ဋီကာသစ်။]

ပင်္ဂစီရံ။ ။ “ပင်္ဂစီရသဒ္ဓါသည် ထန်းရွက် (သစ်ရွက်)ဖြင့် ပြုအပ်သော ပလွေ (နှံ) အငယ်ကို ဟောသော အထင်ရဋ္ဌိသဒ္ဓါဖြစ်၏” ဟု သိစေလို၍ “ဝုစ္စတိ” ဟု ရူဠိပြစကားဖြင့် ဆိုသည်။ [ရှေးက “ထန်းရွက်ကျည်=ကျည်တောက်” ဟုလည်းကောင်း “ထန်းရွက် တံပိုး” ဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏။] ပဏ္ဏေန-ထန်းရွက်စသော သစ်ရွက်ဖြင့်+ကတာ+နာဠိကာ-ကျည်တောက်ငယ်တည်း၊ (ပလွေငယ်တည်း)၊ ပဏ္ဏနာဠိကာ။

သော်လည်း ဤနေရာ၌ ကောက်ကွေးခြင်းတူသော “ထွန်” ဟူသောအနက်ကို လည်းကောင်း၊ ကပစ္စည်း၏ ခုဒ္ဒကအနက်ကိုလည်းကောင်း ယူစေလို၍ “ခုဒ္ဒက နင်္ဂလံ” ဟု ဖွင့်သည်။]

သမ္မရိဝတ္တနကီဠာ-ထက် အောက် လည်စေ၍ ကစားခြင်းကို၊ ဝါ-ဂျမ်းပစ်၍ ကစားခြင်းကို၊ မောက္ခစိကာ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ အာကာသေ-ကောင်းကင်၌၊ ဒဏ္ဍကံ-ဒုတ်တန်းကို၊ ဂဟေတွာဝါ-ကိုင်၍သော်လည်းကောင်း၊ ဘူမိယံ-မြေ၌၊ သီသံ-ဦးခေါင်းကို၊ ထပေတွာဝါ-ထား၍သော်လည်းကောင်း၊ ဟေဋ္ဌပရိယ ဘာဝေန-အောက်အထက်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ပရိဝတ္တနကီဠာ-လှည့်လည်ကြောင်း ကစားခြင်းတည်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

တာလပဏ္ဏာဒီဟိ-ထန်းရွက် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ကတံ-ပြုအပ်သော၊ ဝါတပ္ပဟာရေန-လေ၏ တိုက်ခတ်ခြင်းကြောင့်၊ ပရိဗ္ဗမနစက္ကံ-ချာချာလည် ကြောင်း စကြာကို၊ စိဂုံလိကံ-ကဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ ပဏ္ဏနာဠိကာ-သစ်ရွက်ဖြင့် ပြု အပ်သော စလယ်တောင်းကို၊ ပတ္တာဠကံ-ကဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ တာယ-ထို သစ်ရွက် ဖြင့်ပြုအပ်သော စလယ်တောင်းဖြင့်၊ ဝါလုကာဒီနိ-သံအစရှိသည်တို့ကို၊ မိနန္ဒာ- ချင့်ကုန်လျက်၊ ကီဠန္တိ-ကစားကြကုန်၏၊ ရထကန္တိ-ကား၊ ခုဒ္ဒကရထံ-ငယ်သော ရထားကို၊ ဝါ-ရထားငယ်ဖြင့် ကစားခြင်းကို၊ [ဤ၌ ရထောလည်း ပုလ္လိန်၊ အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိကို ဝဲ၍ ဒုတိယန္တ။] ဓနကန္တိ-ကား၊ ခုဒ္ဒကဓနမေဝ-လေး ငယ်ကိုပင်လျှင်၊ ဝါ-လေးငယ်ဖြင့် ကစားခြင်းကိုပင်လျှင်၊ [ရှေ့ပုဒ်၏ က အက္ခရာနှင့် ခုဒ္ဒကအနက်ချင်း တူသောကြောင့် ဧဝသဒ္ဓါထည့်ထားသည်။]

မောက္ခစိကာ။ ။ ဤမောက္ခစိကာသဒ္ဓါသည် သမ္မရိဝတ္တနကီဠာကို ဟောသော ရဇ္ဈိ သဒ္ဓါတည်း” ဟု သိစေလို၍ “ဝုစ္စတိ” ဟု မိန့်သည်။ ဋီကာသစ်၌ကား “မောက္ခေန (မောစနေန)-လွတ်ခြင်းဖြင့်၊ စယတိ ပရိဝတ္တတိ ဧတာယာတိ မောက္ခစိကာ” ဟု ပြု၏။ ဤအလို အနတ္တသဒ္ဓါဟု ဆိုလိုသည်။ မောက္ခသဒ္ဓါပပဒံ၊ စိဓာတ်၊ ဣပ္ပံစွည်း။ [“အာကာ သေဝါ ဒဏ္ဍကံ ဂဟေတွာ” ဖြင့် ဘားတမ်း (ဒုတ်တမ်း) ကို ကိုင်၍ ဂျမ်းပစ်၍ ကစားပုံကို ပြ၏။ “ဘူမိယံဝါ သီသံ ထပေတွာ” ဖြင့် အုန်းပင်စိုက် ဂျမ်းပစ်၍ ကစားပုံကို ပြသည်။]

စိဂုံလိကာ။ ။ ဤသဒ္ဓါလည်း ရဇ္ဈိသဒ္ဓါပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝုစ္စတိ ပရိဗ္ဗမနစက္ကံ” ဟု မိန့်သည်။ ပရိဗ္ဗမနဖြင့် စက္ကအမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသည်။ ပရိဗ္ဗမတိ- ထက်ဝန်းကျင်လည်တတ် (ခြာခြာလည်တတ်) ၏၊ ဣတိ ပရိဗ္ဗမနံ၊ စက္ကံနှင့် ကမ္မဓာရဲတွဲ။

ပတ္တာဠကံ။ ။ ပတ္တကို ပဏ္ဏ၊ အဋ္ဌကကို နာဠိကာဟု ဖွင့်သည်။ ဤသို့ ဖွင့်သဖြင့် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ၂ ပုဒ်နှင့် သံဝဏ္ဏနာ ၂ ပုဒ်သည် အစဉ်အတိုင်း ပရိယာယ်ဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏။ ပတ္တေန-သစ်ရွက်ဖြင့်+ ကတံ+အဋ္ဌကံ-စလယ်တောင်းသည်။ ပတ္တာဠကံ။

အံကာသေဝါ-ကောင်းကင်၌သော်လည်းကောင်း၊ ပိဋိယံဝါ-ကျောက်ကုန်း၌ သော်လည်းကောင်း၊ အက္ခရာဇနနကီဋ္ဌာ-အက္ခရာကို သိကြောင်းကစားခြင်းကို၊ အက္ခရာရိကာ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ မနေသိကာနာမ-မနေသိကာမည်သည်။ မနသာ-စိတ်ဖြင့်၊ စိန္တိတဇနနကီဋ္ဌာ-ကြံစည်အပ်သော အကြံကို သိကြောင်း ကစားခြင်း တည်း။ ယထာဝဇ္ဇနာမ-ယထာဝဇ္ဇမည်သည်။ ကာဏကုဏီဇ္ဇာဒိနံ-ကန်းသူ ကောက်သူ ကုန်းသူ အစရှိသူတို့၏။ ယံယံ ဝဇ္ဇ-အကြင်အကြင် အပြစ်သည်။ အတ္ထိ။ [“ကာဏကုဏီဇ္ဇာဒိနံ-ကန်းသည်အဖြစ် ကောက်သည်၏အဖြစ် ကုန်းသည်အဖြစ် အစရှိသော အပြစ်တို့တွင်” ဟုလည်း ဆရာတော်၏နိဿယ၌ ပေးသည်။] တံတံ-ထိုထိုအပြစ်ကို၊ ပယောဇေတွာ-ယှဉ်စေ၍၊ ဝါ-အသုံးပြု၍၊ ဒဿနကီဋ္ဌာ-ပြကြောင်း ကစားခြင်းတည်း။

အက္ခရာရိကာ။ ။နားထိုးသူအား စကားပြောရာ၌ လက်ဖြင့်ပြ၍ ပြောရသကဲ့သို့ ကောင်းကင်၌ အက္ခရာကို လက်ဖြင့်ရေးပြ၍ဖြစ်စေ၊ သူ၏ကျောက်ကုန်း၌ အက္ခရာကို ရေး၍ဖြစ်စေ ဘာအကြောင်းကို ရေးသလဲဟု မေး၍ “မည်သည့်အကြောင်းကို ရေးသည်” ဟု ဖော်တမ်း ကစားခြင်းကို “အက္ခရာရိကာ” ဟု ခေါ်သည်။ “အက္ခရာနံ+ဇနနကီဋ္ဌာ အက္ခရာရိကာ” ဟု ပြု၊ (တစ်နည်း) ဥစ္စာပျောက်၍ မေးလာသူ၏နှုတ်မှ ထွက်သော အက္ခရာ (အသံ) ကို ကောက်ချက်ချ၍ ပြန်၍ရ-မရကို သိသောအတတ်ကို အက္ခရာရိကာခေါ်သည်ဟု ဝဒန္တိဝါဒ ရှိသေး၏။ ဤအလို “အက္ခရာနံ+ဇနနကီဋ္ဌာ အက္ခရာရိကာ” ဟု ပြုပါ။

မနေသိကာ။ ။“သေတိ ဧတာယာတိ ဒေသိကာ (သေ+ဏျ၊ အကို ဣပြု)၊ မနံ- သူတစ်ပါး၏စိတ်ကို+ဒေသိကာ-ရှာကြောင်းဖြစ်သော ကစားခြင်းတည်း။ မနေသိကာ-ခြင်း” ဟု ကြံပါ။ [တစ်နေရာ၌ တစ်ယောက်ကို ဒိုင်လုပ်စေ၍၊ ကစားသူ ၂ ဖက်ခွဲပြီးလျှင်၊ တစ်ဖက်လူတစ်ယောက်သည် ထိုဒိုင်လုပ်သူထံ “မည်သူလာလျှင် ငါတို့ဘက်က အနိုင်” ဟု ပြောထား၏။ ထို့နောက် တစ်ဖက်က ပြောထားသူမဟုတ်ဘဲ အခြားသူလာလျှင် ရှုံး၏၊ ပြောထားသူလာလျှင် နိုင်၏။ ထိုဘက်လူကလည်း မရှုံးလျှင် “မည်သူလာစေ” ဟု ပြော သွား၏။ ထိုသို့ ကစားခြင်း၌ နောက်အဖွဲ့လူက ရှေ့အဖွဲ့လူ၏စိတ်ကို စဉ်းစား ရှာဖွေရ သောကြောင့် “မနေသိကာ” ဟု ခေါ်သည်။]

ယထာဝဇ္ဇ။ ။ ယံယံ+ဝဇ္ဇံ ယထာဝဇ္ဇံ-ကန်းခြင်း ကောက်ခြင်း ကုန်းခြင်းစသော အပြစ်။ ထိုအပြစ်ကို ပုံဟန်ပြ၍ ကစားခြင်းကို ကာရဏပစာရအားဖြင့် “ယထာဝဇ္ဇံ” ဟု ခေါ်သည်။ ဋီကာ၌ ဝဇ္ဇကို ဝဒ+ကာရိတ်ကျေ၊ ဣပစ္စည်းဖြင့် “မြည်စေခြင်း၊ တီးမှုတ်ခြင်း” ဟု အနက်ယူ၍ “ဝဇ္ဇဿ+အနရုပ် ယထာဝဇ္ဇံ-တီးမှုတ်ခြင်းအားလျော်စွာ ကခြင်း သီဆိုခြင်း” ဟု ဝဒန္တိဝါဒ ရှိသေး၏။

မှတ်ချက်။ ။ ပရိဟာရပထ စသည်၌လည်းကောင်း၊ ထန်းရွက် ပီပီမှုတ်ခြင်း၌လည်း ကောင်း၊ ပြုထိုက်သော ကိစ္စ၏ ပြီးခြင်း မပြီးခြင်းလိုက်၍ အနိုင် အရှုံး ဖြစ်၏။ ယထာဝဇ္ဇ၌ လည်း ဟန်ဆောင်မှု၏ တူ-မတူကို လိုက်၍၊ အနိုင် အရှုံး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤအားလုံး ပင် ဇူတပမာဒဋ္ဌာနများ ဖြစ်ကြသည်ဟု မှတ်ပါ။

၁၅။ အာသန္နိတိ-ကား၊ ပမာဏာတိက္ကန္တာသနံ-မြတ်စွာဘုရား၏ လက်ရှစ်သစ် ပမာဏထက်လွန်သော အခြေရှိသော ညောင်စောင်းအင်းပျဉ် ဟူသော နေရာတည်း၊ [လက်ရှစ်သစ်ကို ရှင်စောတစ်ထွာ မဇီသုံးထွာဖြင့် မြှောက်၍ “တစ်ထောင်ထွာထက် လွန်သော အခြေရှိသော နေရာ” ဟုလည်း ပေးကြ၏။] ပန-ဆက်၊ အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိတိ ဣဒံ-ဟူသော ဤပုဒ်ကို၊ အပေက္ခိတွာ-ငဲ့၍၊ သဗ္ဗပဒေသု-အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့၌၊ ဥပယောဂဝစနံ-ဒုတိယာဝိဘတ်ကို၊ ကတံ-ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ ပလ္လင်္ကောတိ-ကား၊ ပါဒေသု-ခြေတို့၌၊ ဝါဠုရူပါနိ-ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျားစသော သားရဲရုပ်တို့ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ ဝါ-တပ်၍၊ ကတော-ပြုအပ်သော ညောင်စောင်းငယ်တည်း၊ ဂေါနကောတိ-ကား၊ ဒီဃလောမကော-ရှည်သော အမွှေးရှိသော၊ မဟာကောဇေဝါ-ကော်ဇောနက်ကြီးတည်း၊ တဿ-ထို ကော်ဇောကြီး၏၊ လောမာနိ-အမွှေးတို့သည်၊ စတုရင်္ဂီလာမိကာနိ-လက် ၄ သစ်ထက်လွန်သော ပမာဏရှိကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ) ကိရ-ဖြစ်ကုန်သတတ်။

အာသန္နိ။ ။[အာပုဗ္ဗ သဒ, နိဂ္ဂဟိတံလာ, အပစ္စည်း, ဤပစ္စည်း။] ဥစ္စာသယနကို ပြရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် “ပမာဏာတိက္ကန္တာသနံ” ဟု ဖွင့်သည်။ “ပမာဏ” ဟူသည်လည်း ရတနဝဂ်, မဇ္ဈသိက္ခာပုဒ်၌လာသော လက်ရှစ်သစ်ရှိသော အခြေပမာဏတည်း။ ထို ပမာဏထက် လွန်သော အခြေရှိသော ညောင်စောင်း အင်းပျဉ် ၂ မျိုးလုံးပင် အာသန္နိအရ ယူပါ။ [အာသန္နိတိ အတိရေကဋ္ဌရုံလပါဒကနိ မဇ္ဈပိဋကနိ၊ တတ္ထ ပိဋ်နာမ မဇ္ဈောဝိယ နာတိ ဒီဃံ (အလွန်မရှည်သော ထိုင်ခုံ-အင်းပျဉ်)၊-ခုဒ္ဒသိက္ခာ ဋီကာ, ဂါထာ (၁၈၇)။ “အာသန္နိကောတိ စတုရဿပိဋံ (လေးထောင့်အင်းပျဉ်) ဝုစ္စတိ” ဟု စူဠဝဂ္ဂ သေနာသနက္ခန္ဓကဋ္ဌိလာသော အင်းပျဉ်ကား ဤနေရာနှင့် မဆိုင်၊ ထို အင်းပျဉ်မှာ ပမာဏထက် လွန်သော်လည်း အပ်သည်။]

အနုယုတ္တာ ။ပေ၊ ကတံ။ ။ပါဠိတော်၌ အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိကို ငဲ့၍ ဒုတိယန္တထားရသည်။ ဤအဋ္ဌကထာ၌ကား ပုဒ်၏အနက်ကိုသာ ဖွင့်ပြလို၍ ပဌမန္တရည်း ထားပါသည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “အာသန္နိတိ” ဟု ရှိပါစေ။

ပလ္လင်္ကော။ ။“ပလ္လင်္ကောတုစ မဇ္ဈကော” အဘိဓာန် (၃၀၈) နှင့်အညီ ညောင်စောင်းငယ်ကိုပင် “ပလ္လင်္ကံ” ဟု ခေါ်၏။ သို့သော် မအပ်သော ပလ္လင်ကို ပြရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် “ပါဒေသု ။ပေ၊ ကတော” ဟု ဖွင့်သည်။ ခြေတို့၌ ခြင်္သေ့ရုပ် ကျားရုပ်စသော ရဲရင့်သော သားကောင်တို့၏ အရုပ်ပေါ်အောင် ထုထားသည်၊ သို့မဟုတ် အခြား ထုအပ်ပြီးသော အရုပ်ကို ယူ၍ ဤပလ္လင်၏ ခြေတို့၌ တပ်ထားသည်-ဟူလို။

ဂေါနကော။ ။ လက် ၄ သစ်ထက် ပိုလွန်အောင် အမွှေးရှည်သော သားမွှေးကော်ဇောကြီး၊ ထို ကော်ဇောကို “ကော်ဇောနက်ကြီး” ဟု ဖွင့်ကြ၏။ အဘိဓာန် (၃၁၂)၊ လက် ၄ သစ်အောက် အမွှေးရှိလျှင်ကား ဥဒ္ဒလောမိ ဧကန္တလောမိကော်ဇော၌ ပါဝင်လိမ့်မည်။ [ကုယံ-မြေပေါ်၌၊ ဝါ-ကြမ်းပြင်ပေါ်၌+ဇဝတိ-တင့်တယ်တောက်ပတတ်၏၊ ဣတိကောဇေဝါ၊ “ဂု-သဒ္ဓေ” ဟူသော ဓာတ်နက်နှင့်အညီ “ဂဝတိ သဒ္ဓံ ကရောတိတိ ဂေါနကော” ဟု ပြု၊ ယုပစ္စည်း၊ သုတ္တံ၌ကပစ္စည်း။]

စိတ္တကန္တိ-ကား၊ ဝါနဝိစိတ္တံ-ရက်ခြင်းအားဖြင့် ဆန်းကြယ်သော၊ ဥဏ္ဏာမယတ္ထရဏံ--သားမွေးဖြင့် ပြုအပ်သော အခင်းတည်း၊ ပဋိကာတိ-ကား၊ ဥဏ္ဏာမယော-သော၊ သေတတ္ထရဏော-ဖြူသော အခင်းတည်း၊ ပဋိကာတိ-ကား၊ ယနပုပ္ဖကော-တစ်ခဲနက် ပန်းပြောက်ရှိသော၊ ဥဏ္ဏာမယတ္ထရဏော-တည်း၊ ယော-ယင်းအခင်းကို၊ အာမလကပတ္တောတိပိ-ရှစ်ရှားရွက် ပုံသဏ္ဍာန် ပန်းပွင့်ရှိသော အခင်းဟူ၍လည်း၊ ဝုစ္စတိ၊ [အာမလကပတ္တာကာရာဟိ ပုပ္ဖပန္နိဟိ ယေဘုယျတော ကတတ္တာ၊-ဋီကာသစ်။] တူလိကာတိ-ကား၊ တိဏ္ဍံ-၃ မျိုးကုန်သော၊ တူလာနံ-လဲတို့တွင်၊ အညတရပုဏ္ဏာ-တစ်မျိုးမျိုးသော လဲဖြင့်ပြည့်သော၊ (တူလိကာ-လဲရှိသော) အခင်းတည်း။ [တူလိကာ ပိုဟန်တူသည်။]

ဝိကတိကာတိ-ကား၊ သီဟဗျုပ္ပာဒိရူပဝိစိတြော-ခြင်္သေ့၊ ကျား၊ အစရှိသော အရပ်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော၊ ဥဏ္ဏာမယတ္ထရဏော-တည်း၊ ဥဒ္ဒလောမိတိ-ကား၊ ဥဘယတောဒသံ-အတွင်းအပြင် ၂ ဖက်၌ အမြိတ်အဆာရှိသော၊ ဥဏ္ဏာမယတ္ထရဏံ-တည်း၊ ကေစိ-အချို့သော သာရသမာသကျမ်းဆရာ ဥတ္တရဝိဟာရဝါသီ ဆရာတို့သည်၊ ဧကတော-တစ်ဖက်၌၊ (အလှဖက် တစ်ဖက်၌)၊ ဥဂ္ဂတပုပ္ဖ-

စိတ္တကံ။ ။ စိတ္တံ-ဆန်းကြယ်အောင်+ကရိယတေ-ပြုအပ်၏။ ဣတိ စိတ္တကံ-သိုးမွေးတို့ကို ချည်လုပ်၍ အရောင်အမျိုးမျိုး ဆိုးပြီးလျှင် (နံရံကို အကွက်ဖော်သကဲ့သို့) အကွက်ဖော်၍ အဆန်းတကြယ်ရက်အပ်သော အခင်းကို "စိတ္တက" ဟု ခေါ်၏။ [ဝါနဝိစိတ္တန္တိ ဘိတ္တိန္ဒြိဒိအာကာရေန ဝါနေန (သိပ္ပနေန) ဝိစိတြိ၊ ဥဏ္ဏာမယတ္ထရဏန္တိ မိဂလောမပကတမတ္ထရဏံ၊-ဋီကာ။]

ပဋိကာ၊ ပဋိကာ။ ။ ပဋိကာသဒ္ဓါသည် "သားမွေးဖြင့်ပြုအပ်သော ဖြူသော အခင်းဟူသော အနက်ဟော အနိပ္ပန္နပိဋိပဒိကတည်း၊ ပဋိကာသဒ္ဓါကား "ပန်းပြောက်တွေ တစ်ခဲနက်ပြည့်နေသော သားမွေးနီအခင်း" ဟူသော အနက်ဟောတည်း။

တူလိကာ။ ။ တိဏ္ဍံ တူလာနန္တိ ရက္ခတူလ (လက်ပန်ပင် စသည်မှဖြစ်သော သင်ပင်လဲ)၊ လတာတူလ (နွယ်ပင်မှ ဖြစ်သော နွယ်လဲ)၊ ပေါဋကီတူလ (ဖောင်းကားမြက်-ရှင်မွေလွန်းမြက်မှ ဖြစ်သော မြက်လဲ)၊ သင်္ခါတာနံ တိဏ္ဍံ တူလာနံ၊-ဋီကာသစ်။ ဤသို့လဲ ဝါဂုဏ်း သွတ်သွင်းထားအပ်သော အခင်းသည် တူလိကာမည်၏။ ဈေး၌ ရောင်းရိုးဖြစ်သော မွေ့ရာများသည် ရှင်မွေလွန်းလဲ သွတ်ထားသည်သာ များ၏။ [တူလဲ-လဲသည်+ယတ္ထ အတ္တိတိ တူလိကာ။]

ဝိကတိကာ။ ။ ဝိ (ဝိစိတ္တံ)-ဆန်းကြယ်စွာ+ကတံ-ပြုလုပ်ခြင်းတည်း၊ ဝိကတံ-ခြင်း၊ ဝိကတေန-ခြင်္သေ့ရုပ် ကျားရုပ်စသော အရပ်ကို ပေါစေလျက် ဆန်းကြယ်စွာ ရက်လုပ်ခြင်းဖြင့်+နိပ္ပတ္တိတာ-ဖြစ်စေအပ်သော သားမွေးအခင်းတည်း၊ ဝိကတိကာ-ခင်း။

ဥဒ္ဒလောမိ။ ။ ဥဒိတပုဒ်မှ ဣကို အ၊ တကို ချေ၊ ဒ် တစ်လုံးလာ၍ "ဥဒ္ဒ" ပြီးသည်ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏။ ဥဒိတံ+လောမံ ဥဒ္ဒလောမံ၊ အတွင်းအပြင် ၂ ဖက်၌ ထင်ရှားသော အမွေး၊ ဥဒ္ဒလောမံ ယဿ အတ္တိတိ ဥဒ္ဒလောမိ၊ အတ္ထရဏကို ရ၍ နပုဏ္ဏိန်ဖြစ်သောကြောင့်

ပေါ်ထွက်သော ပန်းပွင့်ရှိသော အခင်းတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ-န်၏၊ [တစ်ဖက်
ချော အခင်းဟု ဆိုလိုသည်။] ဧကန္တလောမိတိ-ကား၊ ဧကတောဒသံ-တစ်ဖက်၌
အမြတ်အဆာရှိသော၊ ဥဏ္ဏာမယတ္ထရဏံ-တည်း၊ ကေစိ-တို့သည်၊ ဥဘတော-
၂ ဖက်၌၊ ဥဂ္ဂတပုပ္ဖံ-တည်း၊ ဣတိ ဝဒန္တိ။

ကဋိဿန္တိ-ကား၊ ရတနပရိသိဗ္ဗိတံ-ရတနာရွှေချည် ငွေချည်တို့ဖြင့် ချုပ်အပ်
သော၊ ကောသိယကဋိဿမယံ-ပိုးချည်အကြမ်းဖြင့် ရက်အပ်သော၊ ဝါ-ပိုးချည်
အတွင်း ရွှေချည်သွင်း၍ ရက်အပ်သော၊ ပစ္စတ္ထရဏံ-အပေါ်လွှမ်း အခင်းတည်း၊
(အချို့စာအုပ်များ၌ “ကောသိယကဋိဿမယံပစ္စတ္ထရဏံ” ဟု သမာသံဖြင့် ရှိ၏။

“ဥဒ္ဒလောမိ” ဟု ရဿရှိလျှင်လည်း ကောင်း၏။ [ကေစိဆရာတို့ အလိုအားဖြင့် “ဥဂ္ဂတံ-
တစ်ဖက်၌ ပေါ်ထွက်သော+လောမံ ဥဒ္ဒလောမံ၊ ဥဒ္ဒလောမံ+ယဿ အတ္ထိတိ ဥဒ္ဒလောမိ” ဟု
ပြုပါ။]

ဧကန္တလောမိ။ ။ ဧကန္တံ-တစ်ခုသော အတွင်းဘက်အဖို့၌+ဥဂ္ဂတံ-ပေါ်ထွက်သော+
လောမံ-အမွှေးတည်း၊ ဧကန္တလောမံ၊ ဧကန္တလောမံ+ယဿ အတ္ထိတိ ဧကန္တလောမိ၊
ကေစိဆရာတို့ အလိုအားဖြင့် “လောမံ+ယဿ အတ္ထိတိ လောမိ၊ ဧကန္တံ-စင်စစ်ဧကန်၊
ဝါ-၂ ဖက်လုံး+လောမိ ဧကန္တလောမိ” ဟု ပြုပါ။

မှတ်ချက်။ ။ လောမ၊ ဒသာ၊ ပုပ္ဖသဒ္ဒါတို့သည် သားမွေးဟူသော အနက်ကို
ဟောရာ၌ ပရိယာယ်တို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဥဒ္ဒလောမိ၌ လောမကို ဒသာဟုလည်းကောင်း၊
ပုပ္ဖဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏၊ ဋီကာသစ်၌လည်း “လောမမယံ ပုပ္ဖံ” ဟု ဖွင့်သည်။

ကဋိဿံ။ ။ ကဋိဿနှင့် ကသဋ္ဌသည် အနက်တူ၊ “ဥဇ္ဈကသဋ္ဌ-ကြံဖတ်” ဟူရာ၌
ကဲ့သို့ ကသဋ္ဌသဒ္ဒါလည်း “အဖတ်-အကြမ်း” ဟူသော အနက်ဟောတည်း၊ ကောသိယ
ကဋိဿ-(ပိုးချည်အနုမှ ကျန်နေသော) ပိုးချည်အကြမ်း၊ ထိုပိုးချည်အကြမ်းဖြင့် ပြုအပ်
သော အခင်းသည် “ကဋိဿေန+ပကတံ ကဋိဿံ” အရ ကဋိဿမည်၏၊ ဤကား
“ကောသိယကဋိဿမယန္တိ ကောသိယကသဋ္ဌမယံ” ဟူသော ဋီကာဟောင်းစသည်ကို မှီး၍
အဘိဓာန်နိဿယသစ် (၃၁၅) ၌ အဘယာရာမဆရာတော် မိန့်အပ်သော အနက်တည်း၊
[ဤကဋိဿ အခင်းသည် ရွှေငွေဟူသော ရတနာချည်ဖြင့် ချုပ်အပ်သောကြောင့်သာ
မအပ်သော မဟာသယနဖြစ်ရသည်၊ ရတနာဖြင့် မချုပ်လျှင် အပ်သည်သာ။]

တစ်နည်း။ ။ သုဝဏ္ဏသုတ္တံ ကိရ ကဋိဿံ ကသဋ္ဌန္တိစ ဝဒန္တိ ဟူသော ဋီကာသစ်
(ဝိမတိ) တို့ အလိုအားဖြင့် “ကောသိယဉ္စ-ပိုးချည်လည်း၊ ကဋိဿဉ္စ-ရွှေချည်လည်း၊
ကောသိယ ကဋိဿံ-ချည်၊ ကောသိယကဋိဿေန-ပိုးချည် ရွှေချည်ဖြင့်၊ (ပိုးချည်အတွင်း
ရွှေချည် သွင်း၍ ရက်ခြင်းဖြင့်-ပိုးချည်တိုင်၍ ရွှေချည်ဖောက်ခြင်းဖြင့်)+ပကတံ
ကောသိယကဋိဿ မယံ” ဟု ပြု၊ ကဋိဿံ၌လည်း “ကောသိယဉ္စ+ကဋိဿဉ္စ ကဋိဿံ” ဟု
ဝိရူပေကသေသံ ပြုရလိမ့်မည်၊ “ကဋိဿံ-ပိုးချည်အတွင်း ရွှေချည်သွင်း၍ ရက်အပ်သော
အခင်း” ဟု ပေးပါ။ [ရွှေချည်ဖောက်၍ ရက်ထားလျှင် ထိုရွှေချည်ကြောင့် မအပ်တော့ရကား
“ရတနပရိသိဗ္ဗိတံ” ဟု ဆိုဖွယ် မလို၊ (အဋ္ဌကထာလည်း ဆိုထား) သောကြောင့်
နောက်နည်းကို အဘိဓာန် နိဿယသစ်ဆရာတော် မနစ်သက်ပါ။]

သင့်သည်ချည်းသာ၊) ကောသေယျန္တိ-ကား၊ ရတနပရိသိဗ္ဗိတမေဝ-ရတနာ ရွှေချည် ငွေချည်တို့ဖြင့် ချုပ်အပ်သည်ပင်ဖြစ်သော၊ (ရှေ့အခင်းနှင့် ရတနပရိသိဗ္ဗိတချင်း တူသောကြောင့် ဧဝသဒ္ဓါကို ဆိုသည်)၊ ကောသိယသုတ္တမယ-ပိုးချည်ဖြင့် ရက်အပ်သော၊ ပစ္စတ္တရဏံ-တည်း၊ ပန-အနွယ၊ သုဒ္ဓကောသေယျ-ရတနပရိသိဗ္ဗိတ မဖက် သက်သက်သော ပိုးချည်အခင်းသည်၊ ဝဇ္ဇတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိနယေ-ဝိနည်း အဋ္ဌကထာ၌၊ ဝါ-ဝိနည်းပရိယာယ်၌၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ပန-ဝါဒန္တရ၊ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယ-ရှေးဒီဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာ၌၊ ထပေတွာ |ပေ၊ န ဝဇ္ဇန္တိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။ [တူလိကံ-လဲရှိသောအခင်းကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ သဗ္ဗာနေဝ-အလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဂေါနကာဒိနိ-ဂေါနကအစရှိကုန် သော၊ ရတနပရိသိဗ္ဗိတာနိ-ရတနာ ရွှေချည် ငွေချည်တို့ဖြင့် ချုပ်အပ်သော အခင်း တို့သည်၊ န ဝဇ္ဇန္တိ။]

ကုတ္တကန္တိ-ကား၊ သောဠသန္တံ-တစ်ကျိပ် ၆ ယောက်ကုန်သော၊ နာဠကိတ္တိနိ-ကချေသည် မိန်းမတို့၏၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ နစ္စနယောဂံ-ကခြင်း၌ လျှောက်ပတ်သော (က-လောက်သော)၊ ဥဏ္ဏာမယတ္ထရဏံ-တည်း၊ ဟတ္ထတ္တရံ အဿတ္ထရန္တိ-ကား၊ ဟတ္ထိ အဿပိဋ္ဌေသု-ဆင်ကျောက်ကုန်း မြင်းကျောက်ကုန်းတို့၌၊ အတ္ထရဏက အတ္ထရဏာယေဝ-ခင်းထိုက်သော အခင်းတို့သာတည်း၊ ရထတ္ထရေပိ-

ကောသေယျံ။ ။ ကောသုတော-ပိုးအိမ်မှ+ဇာတံ-ဖြစ်သော ချည်တည်း၊ ကောသိယံ-ချည်၊ ကောသိယေန-ပိုးချည်ဖြင့်+ပကတံ-ပြုအပ်သော (ရက်အပ်သော) အခင်းတည်း၊ ကောသေယျံ-ခင်း။ [“ဝိနယေ ဝုတ္တံ”၌ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို ယူပါ၊ (တစ်နည်း) ဝိနည်းပရိယာယ်ကို ယူပါ။]

ထပေတွာ တူလိကံ။ ။ တူလိကအခင်းသည် ရတနပရိသိဗ္ဗိတ မဟုတ်စေကာမူ မအပ်၊ ထို့ကြောင့် “ထပေတွာ တူလိကံ”ဟု ဆိုသည်၊ ဂေါနကစသော အခြားအခင်းများကား ရတနပရိသိဗ္ဗိတဖြစ်မှ မအပ်၊ ရတနပရိသိဗ္ဗိတ မဟုတ်လျှင်ကား ဘူမတ္ထရဏ (ကြမ်းပြင်ပေါ်ချ၍ ခင်းခြင်း) အားဖြင့် သုံးကောင်းသေး၏။

ကုတ္တကံ။ ။ “ကရောတိ ဧတ္ထ နစ္စန္တိ ကုတ္တကံ”ဟု ဋီကာသစ် ပြု၏၊ ကရဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ က၏ အကို ဥပြု၊ ရချေ၊ တ တစ်လုံးလာ၊ သုတ္တ ကပစ္စည်း၊ တစ်ကျိပ် ၆ ယောက်သော ကချေသည်တို့ က လောက်အောင် ကြီးကျယ်သော သားမွေး (တစ်ဖက်ချော၊ ၂ ဖက်ချော) ကော်ဇောကြီးတည်း။ [ဤ ကုတ္တကအခင်းသည် ဥဒ္ဒလောမိ ဧကန္တလောမိ အခင်းမျိုးပင် ဖြစ်၏၊ ကြီးကျယ်သောကြောင့် နာမည်အထူး ဆိုသည်၊ တဒေဝသောဠသိတ္တိနိ၊ နစ္စယောဂံ ဟိ ကုတ္တကံ၊-အဘိဓာန် (၃၁၄)။]

ဟတ္ထတ္တရံ |ပေ၊ ရထတ္တရံ။ ။ အတ္ထရိတဗ္ဗံ-ခင်းထိုက်၏၊ ဣတိ အတ္ထရံ၊ ဟတ္ထိမိ-ဆင်၌၊ ဝါ-ဆင်ကျောက်ကုန်း၌+အတ္ထရံ-ခင်းထိုက်သော အခင်းတည်း၊ ဟတ္ထတ္တရံ-ခင်း၊ အဿတ္ထရ၊ ရထတ္တရတို့၌လည်း နည်းတူ။ [ဋီကာသစ်၌ “ဟတ္ထိနော+ပိဋ္ဌိယံ အတ္ထရံ ဟတ္တရံ”ဟု ပြု၏။]

ရထားအခင်း၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-တည်း၊ အဇိနပွဝေဏီတိ-ကား၊ အဇိန
စမ္မေဟိ-သစ်နက်ရေတို့ဖြင့်၊ (ကတာ၌ စပ်၊) မဇ္ဈပုမာဏေန-ညောင်စောင်း
ပမာဏဖြင့်၊ သိဗ္ဗိတွာ-ချုပ်၍၊ ကတာ-ပြုအပ်သော၊ ပဝေဏီ-အထပ်ထပ် ဖြစ်
သော အခင်းတည်း။

ကဒလိမိဂပဝရပစ္စတ္တရဏန္တိ-ကား၊ ကဒလိမိဂစမ္ပုနာမ-ဝံပိုင်၏ အရေမည်
သည်၊ အတ္တိ-ရှိ၏၊ တေန-ထိုအရေဖြင့်၊ ကတံ-ပြုအပ်သော၊ ပဝရပစ္စတ္တရဏံ-
မြတ်သော အပေါ်လွှမ်း အခင်းတည်း၊ ဥတ္တမပစ္စတ္တရဏံ-ကောင်းမြတ်သော
အပေါ်လွှမ်း အခင်းတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော၊ တံ-ထိုအခင်းကို၊ သေတဝတ္ထဿ-
ဖြူသောအဝတ်၏၊ ဥပရိ-အပေါ်၌၊ ကဒလိမိဂစမ္ပု-ကဒလိမည်သော သား
ကောင်၏ အရေကို၊ ပတ္တရိတွာ-ဖြန့်၍၊ သိဗ္ဗိတွာ-ချုပ်၍၊ ကရောန္တိ ကိရ-ပြုကြ
ကုန်သတတ်။

သဥတ္တရစ္ဆဒန္တိ-ကား၊ (ယံ-အကြင် အခင်းသည်)၊ ဥတ္တရစ္ဆဒေန-အထက်၌
နီသော ဗိတာနံ မျက်နှာကြက်နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ (ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ တံ-ထို
အခင်းသည်၊ သဥတ္တရစ္ဆဒံ-သဥတ္တရစ္ဆဒ မည်၏)၊ ဥပရိ-အပေါ်၌၊ ဗဒ္ဒေန-

အဓိပ္ပာယ်။ ။[စမ္ပု တု အဇိနံပုထ-အဘိဓာန် (၄၄၂)။] သစ်နက်ရေကို “အဇိန” ဟု
ခေါ်၏၊ ထိုသားရေသည် အလွန်သိမ်မွေ့သဖြင့် ၂ ထပ် ၃ ထပ် ထပ်၍ ချုပ်ရသောကြောင့်
ပဝေဏီ (အထပ်ထပ်) ဟု ဆိုသည်၊ အဇိနစမ္မေဟိ+ကတာ+ပဝေဏီ အဇိနပွဝေဏီ။ [အဇိန
စမ္မေဟိတိ အဇိနမိဂစမ္မေဟိ၊ တာနိ ကိရ စမ္ပာနိ သုခုမတရာနိ၊ တသ္မာ ဒုပဇ္ဇတိပဇ္ဇာနိ
ကတွာ သိဗ္ဗန္တိ၊ တေန ဝုတ္တံ အဇိနပွဝေဏီတိ၊ ဥပရူပရိ ထပေတွာ သိဗ္ဗနဝသေန ဟိ
သန္တတိဘူတာ ပဝေဏီတိ ဝုတ္တတိ-ဋီကာသစ်၊ ပဝေဏီသဒ္ဒါ၏ သမ္ပန္နအနက် ဟောကြောင်း
ကို အဋ္ဌသာလိနိ ကာမာဝစရကုသလ ပဒဘာဇနီ ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။]

ကဒလိ ပေ၊ ပစ္စတ္တရဏံ။ ။ “ကဒလိမိဂ-ဝံပိုင်” ဟု အနက်ပေးကြ၏၊ ဋီကာသစ်၌
မဇ္ဇာရာကုရမိဂေါ-ကြောင်နှင့် သဏ္ဍာန်တူသော သားကောင်” ဟု အနက် ဖွင့်၏၊ “ကြောင်
ဝံပိုင်” ကို ဆိုလိုဟန်တူ၏၊ ထိုသားကောင်းသည် ကြောင်သဏ္ဍာန်ရှိသောကြောင့် အရေ
လည်း သူ့ချည်းသက်သက် အခင်းမလုပ်လောက်ရကား အဝတ်ဖြူ၏ အပေါ်က (နေရာထိုင်
ချုပ်သံလို) ထပ်၍ ချုပ်ရကြောင်းကို “တံ ကိရ” စသည်ဖြင့် သရုပ်ဖော်ပြသည်။

သဥတ္တရစ္ဆဒံ။ ။ ဆဒီယတိ ဧတေနာတိ ဆဒေါ (ဖုံးကြောင်း အမိုး)၊ ဥတ္တရိ-
အထက်၌+ဆဒေါ-အမိုးတည်း၊ ဥတ္တရစ္ဆဒေါ-မိုး၊ ဋီကာသစ်၌ကား “ဥတ္တရံ (ဥပရိဘာဝံ)-
အထက်အဖို့ကို+ဆာဒေတီတိ ဥတ္တရစ္ဆဒေါ” ဟု ပြု၏၊ ဝိတာနကို အရကောက်ပါ၊ သဟ+
ဥတ္တရစ္ဆဒေန (ယံ) ဝတ္တတီတိ သဥတ္တရစ္ဆဒံ-(ပစ္စတ္တရဏံ)၊ ဤဝိဂြိုဟ်နှင့်အညီ “သဥတ္တရစ္ဆဒံ”
အရ အထက်ပေါ်က ဗိတာနံမျက်နှာကြက် (အနီ)နှင့် တကွဖြစ်သော အောက်အခင်း
ရ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဥပရိဗဒ္ဒေန ရတ္တဝိတာနေန သဒ္ဓိတိ အတ္ထော” ဟု အရကောက်ကို
ပြသည်။

ဖွဲ့ကြက်အပ်သော၊ ရတ္တဝိတာနေန-နီသော ဗိတာန် မျက်နှာကြက်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-
 တကွ၊ (ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏) ကုတိ အတ္ထော၊ သေတဝိတာနဗ္ဗိ-အဖြူရောင် ဗိတာန်
 မျက်နှာကြက်သည်လည်း၊ (န ဝဇ္ဇတိ၌ စပ်)၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ အကပ္ပိယ
 ပစ္စတ္တရဏေ-မအပ်သော အပေါ်လွှမ်းအခင်းသည်၊ သတိ-သော်၊ န ဝဇ္ဇတိ-
 မအပ်၊ (ဟေဋ္ဌာ-၌၊ အကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏေ-သည်)၊ အသတိ ပန-မရှိသော်ကား၊
 ဝဇ္ဇတိ-အပ်၏။

ဥဘတောလောဟိတကူပဓာနန္တိ-ကား၊ သီသူပဓာနဉ္စ-ခေါင်းအုံးလည်း
 ကောင်း၊ ပါဒူပဓာနဉ္စ-ခြေအုံးလည်းကောင်း၊ ကုတိ-သို့၊ မဉ္ဇဿ-ညောင်းစောင်း
 ၏၊ ဥဘတော-ခြေရင်း ခေါင်းရင်း ၂ ဖက်၌၊ လောဟိတကံ-နီသောအဆင်းရှိ
 သော၊ ဥပဓာနံ-အုံးတည်း၊ ဧတံ-ဤ ၂ ဖက်၌ နီသောအဆင်းရှိသော အုံးသည်၊
 န ကပ္ပတိ-မအပ်၊ ပန-အနွယ်၊ ဧကမေဝ-တစ်လုံးသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ယံ
 ဥပဓာနံ-အကြင် အုံးသည်၊ ဥဘောသု-၂ ဖက်ကုန်သော၊ (ခေါင်းအုံး၏ ၂ ဖက်

ရတ္တဝိတာနေန။ ။ ရတ္တသဒ္ဓါသည် “သောဏော တု လောဟိတော ရတ္ထော”
 (အဘိဓာန် ၉၅) ၌ အနီရောင်ကို ဟော၏။ “ကသာဝေန ရတ္တံ” စသည်၌ ဆိုးအပ်သော
 အရာဝတ္ထု၊ တပ်စွဲခြင်း အနက်တို့ကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌ အနီရောင် အနက်ကို ယူစေလို၍
 “တံပိ လောဟိတမေဝ ဣဓာဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ ရတ္တဝိတာနေနာတိ” ဟု ဋီကာသစ်၌လည်း
 ကောင်း၊ “သလောဟိတဝိတာနဉ္စ” ဟု ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ အကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏ နိဒ္ဒေသ (၁၈၉)
 ဂါထာ၌လည်းကောင်း မိန့်ကြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤသဥတ္တရစ္ဆဒံကို ဥဘတော လောဟိတကူပဓာနံ၏ ဝိသေသန
 အဖြစ်ဖြင့်ပေးကြ၏။ ထိုသို့ မပေးသင့်ပါ။ သဥတ္တရစ္ဆဒံကို အပေါ်၌ နီသောမျက်နှာကြက်
 ပါသော သီးခြား အခင်းတစ်မျိုးဟု မှတ်ပါ။ ထိုသို့ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း “သေတဝိတာနဗ္ဗိ
 ၊ပေ၊ အသတိ ပန ဝဇ္ဇတိ” ဟူသော စကားကို ထောက်၍ သိသာပါသည်။ ဤ၌ ဗိတာန်နီ
 မျက်နှာကြက်နှင့် နီသောခေါင်းအုံးတို့သည် အကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏများ မဟုတ်ကြသော်လည်း
 ထိုအကပ္ပိယအခင်းနှင့် စပ်၍ မဟာသယနချင်း တူသောကြောင့် ဤ၌ ထည့်သွင်းထား
 သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဥဘတော ၊ပေ၊ ပဓာနံ။ ။ ဥပဒဟန္တိ သီသံ ဧတ္ထာတိ ဥပဓာနံ-ဦးခေါင်းကို ကပ်၍
 (ခြေအုံး၌ “ခြေကို” ကပ်၍) ထားရာဖြစ်သောကြောင့် “ဥပဓာနံ” မည်၏။ လောဟိတကဉ္စ+
 တံ+ဥပဓာနံစာတိ လောဟိတကူပဓာနံ၊ ဥဘတော-ခေါင်းရင်း ခြေရင်း ၂ ဖက်တို့၌+
 လောဟိတကူပဓာနံ ဥဘတောလောဟိတကူပဓာနံ၊ “မဉ္ဇဿ ဥဘတော” ဟု ဆိုသော်လည်း
 မဉ္ဇကို အရမကောက်နှင့်၊ မဉ္ဇဿသည် ဥဘတော၏ သမ္ပန်အကျိုးငှာ အပိုထည့်ပါ၍တည်း၊
 ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ မဟုတ်သောကြောင့် အခင်းကိုလည်း အရမကောက်နှင့်၊ နောက်၌ “ဧတံ
 န ကပ္ပတိ-ဤအုံးသည် မအပ်” ဟူသော စကားကို ထောက်၍ ခေါင်းအုံး ခြေအုံးကိုသာ
 အရကောက်ရသည်။ [ဝိနည်းမဟာဝဂ္ဂ စမ္မက္ခန္ဓက ဘာသာဋီကာ၌ သဥတ္တရစ္ဆဒံနှင့်
 ဤပုဒ်ဝယ် အနက်ပေး လွှဲ၏၊ ဤအတိုင်း ပေးပါ။]

ကုန်သော)၊ ပဿေသု-နံပါးတို့၌၊ ရတ္တံဝါ-နီသည်သော်လည်းကောင်း၊ ပဒုမ
 ဝဏ္ဏံဝါ-ပဒုမ္မာကြာ အဆင်းရှိသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝိစိတြိဝါ-ရက်ခြင်း
 ချုပ်ခြင်းတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏၊ (တံ ဥပ
 ဓာနံ-သည်)၊ ပမာဏယုတ္တံ-ခေါင်းအုံးပမာဏနှင့် ယှဉ်သည်၊ သစေ (ဟော်တိ)၊
 (ဧဝံ သတိ)၊ ဝဇ္ဇတိ-၏၊ ပန-ကား၊ မဟာဥပဓာနံ-ကြီးစွာသော ခေါင်းအုံးကို၊
 ပဋိက္ခိတ္တံ-ပယ်မြစ်တော်မူအပ်ပြီ။

အလောဟိတကာနိ-နီသောအဆင်း မရှိသော ပမာဏယုတ္တအုံးတို့သည်၊
 ဒွေပိ-၂ လုံးတို့သည်လည်း၊ ဝဇ္ဇန္တိယေဝ-အပ်ကုန်သည်သာ၊ တတော-ထို ၂
 လုံးထက်၊ ဥတ္တရိ-အလွန်၊ လဘိတွာ-ရ၍၊ ဝါ-ရလသော်၊ အညေသံ-အခြား
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ ဒါတဗ္ဗာနိ-ပေးထိုက်ကုန်၏၊ ဒါတံ-ပေးခြင်းငှာ၊ အသက္ကော
 န္တော-မစွမ်းနိုင်လသော်၊ မဇ္ဈ-ညောင်စောင်း၌၊ တိရိယံ-ကန့်လန့်၊ အတ္တရိတွာ-
 ခင်း၍၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ပစ္စတ္တရဏံ-အပေါ်လွှမ်း အခင်းကို၊ ဒတွာ-၍၊ နိပဇ္ဇိ
 တံပိ-အိပ်ခြင်းငှာလည်း၊ ဝါ-အိပ်ခွင့်ကိုလည်း၊ လဘတိ-၏။

[ဥာတောလောဟိတကူပဓာနမှ တစ်ပါး အခြားသော ဥစ္စာသယန မဟာ
 သယနတို့၌ ပြုကျင့်ဖွယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “အာသန္နိအာဒိသု ပန” မိန့်။] ပန-ဆက်၊
 အာသန္နိအာဒိသု-အာသန္နိ အစရှိသော ဥစ္စာသယန မဟာသယန
 တို့၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဟောတော်မူအပ်သော နည်းဖြင့်သာ၊ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ-ကျင့်

ပမာဏယုတ္တံ။ ။ သစေ ပမာဏယုတ္တန္တိ အာဒိ သီသပ္ပမာဏာတိက္ကန္တဿ ဝိမ္မော
 ဟနဿ ပဋိက္ခိတ္တာဘဝဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ၊ န ပန ဥစ္စာသယန မဟာသယနဘာဝဒဿနတ္ထံ၊
 တထာ အဝုတ္တတ္တာ။ [ပမာဏလွန်သော ခေါင်းအုံးကို ပယ်ထားကြောင်း ပြလို၍ “ပမာဏ
 ယုတ္တံ” ဟု ဆိုသည်၊ ပမာဏယုတ္တ မဟုတ်သော ခေါင်းအုံးက ဥစ္စာသယန မဟာသယနတွင်
 ပါဝင်သောကြောင့် ဆိုအပ်သည် မဟုတ်၊ စာအုပ်တို့၌ “အညပမာဏာတိက္ကန္တဿ” ဟု
 ရှိ၏၊ သေနာသနက္ခန္ဓက၌ “သီသပ္ပမာဏံနာမ” စသည်ဖြင့် ရှိသောကြောင့် “သီသပ္ပမာဏာ
 တိက္ကန္တဿ” ဟု ရှိသင့်မည်ထင်သည်။]

မှတ်ချက်။ ။ တံ ပန ဥပဓာနံ ဥပေါသထိကာနံ ဂဟဋ္ဌာနံ ဝဇ္ဇတိ၊ (ထိုပမာဏ
 လွန်သော ခေါင်းအုံးကြီးသည်ကား ဥပုသ်စောင့်ကြသော လူဝတ်ကြောင်တို့အား အပ်ပါ
 ၏)၊ ဥစ္စာသယန မဟာသယနမေဝ ဟိ တဒါ တေသံ န ဝဇ္ဇတိ၊-စမ္မက္ခန္ဓက၊ ဝိမတိ၊
 ဤစကားကို ထောက်၍ လူဝတ်ကြောင်များသည် ဥပုသ်စောင့်သောအခါ လဲ (ဝါဂွမ်း)
 သွတ်ထားသော တူလိက (မွေ့ရာ) များ၌ မအိပ်ကောင်းဟု သတိပြုပါ။ [ပမာဏအုံးကို
 ဝိနည်း၊ စူဠဝဂ္ဂ သေနာသနက္ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။]

နိပဇ္ဇိတံပိ လဘတိ။ ။ “ဒါတံ အသက္ကောန္တော ပေ လဘတိ” ဟူသော စကားသည်
 မကျန်းမာသောအခါကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သော စကားတည်း။ [တေနာဟ-သေနာ
 သနက္ခန္ဓကဝဏ္ဏနာယံ အင်္ဂိလာနဿပိ သီသုပဓာနဉ္စ ပါဒုပဓာနဉ္စာတိ ဒွယမေဝ ဝဇ္ဇတိ၊
 ဂိလာနဿ ဝိမ္မောဟနာနိ သန္တရိတွာ ဥပရိ ပစ္စတ္တရဏံ ဒတွာ နိပဇ္ဇိတံပိ ဝဇ္ဇတိ၊-ဋီကာသစ်။]

ထိုက်၏။ ဟိ-မှန်၊ အနုဇာနာမိ ၊ပေ၊ ကာတုန္တိ-ဟူသော၊ ဧတံ (သုတ္တံ)-ဤ ပါဠိကို၊ (ဘဂဝတာ)၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အာသန္နိယာ-လက်ရှစ်သစ် ပမာဏထက်လွန်သော အခြေရှိသော ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်၏၊ ပါဒေ-ခြေ တို့ကို၊ ဆိန္နိတွာ-ဖြတ်၍၊ ပရိဘုဒ္ဓိတုံ-သုံးစွဲခြင်းငှာ၊ အနုဇာနာမိ-ခွင့်ပြုတော်မူ၏၊ ပလ္လင်္ကံသာ-ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျားစသော သားရဲရုပ်အခြေရှိသော ပလ္လင်၏၊ ဝါဠေ- ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျားစသော သားရဲရုပ်တို့ကို၊ ဘိန္နိတွာ-ဖျက်၍၊ ပရိဘုဒ္ဓိတုံ- ငှာ၊ အနုဇာနာမိ-၏၊ တူလိကံ-လဲရှိသော အခင်းကို၊ ဝိဇ္ဇေတွာ-ဖြေ၍၊ ဝိမ္မော ဟနံ-ခေါင်းအုံးကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ (ဖြေ၍ လဲတို့ကို ထုတ်ပြီးလျှင် ထိုလဲတို့ကို ခေါင်းအုံးချုပ်ခြင်းငှာ)၊ အနုဇာနာမိ-၏၊ အဝသေသံ-ကြွင်းသော ဥစ္စာသယန မဟာသယနကို၊ ဘူမတ္ထရဏံ-မြေအခင်းကို၊ (ကြမ်းပေါ်၌ အခင်းကို)၊ ကာတုံ- ငှာ၊ အနုဇာနာမိ-၏၊ -ဝိနည်း၊ စူဠဝဂ္ဂ၊ သေနာသနက္ခန္ဓကပါဠိတော်။]

၁၆။ ဥစ္စာဒနာဒီသု-ဥစ္စာဒန အစရှိသောပုဒ်တို့၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိ တဗ္ဗော)၊ မာတုကုစ္ဆိတော-အမိဝမ်းမှ၊ နိက္ခန္တဒါရကာနံ-ထွက်ခဲ့ရသော ကလေး တို့၏၊ သရီရဂန္ဓော-ကိုယ်အနံ့သည်၊ ဒွါဒသဝဿပတ္တကာလေ-၁၂ နှစ်အရွယ် သို့ ရောက်ရာအခါ၌၊ (တစ်ဆယ့်နှစ်နှစ် အရွယ်ရောက်မှ)၊ နုဿတိ-ပျောက်၏၊ တေသံ-ထို ကလေးတို့၏၊ သရီရဒုဂ္ဂန္ဓဟရဏတ္ထာယ-ကိုယ်၏ မကောင်းသော အနံ့ကို ပယ်ရှားခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဂန္ဓစုဏ္ဍာဒီဟိ-နံ့သာမှုန့် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဥစ္စာဒေန္တိ-ပွတ်တိုက်ပေးကြကုန်၏၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ ဥစ္စာဒနံ- ပွတ်တိုက်ခြင်သည်၊ န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်၊ (ရဟန်းတို့အား မအပ်-ဟူလို)။

ပန-ကား၊ ပုညဝန္တေ-ဘုန်းကံရှိကုန်သော၊ ဒါရကေ-ကလေးတို့ကို၊ ဦရသု- ပေါင်တို့၌၊ နိပဇ္ဇာပေတွာ-အိပ်စေ၍၊ တေလေန-ဆီဖြင့်၊ မက္ခေတွာ-သုတ်လိမ်း

ပလ္လင်္ကံသာ ဝါဠေ။ ။ သားရဲရုပ်ကို ဖျက်ရာ၌လည်း ခြေကို ထွင်းထားလျှင် အရပ် မထင်ရှားအောင် ဖျက်ခြင်း၊ အရပ်လုပ်ပြီးကို ဆောင်ယူ၍ တပ်ထားလျှင် ထိုအရပ်ကို ခွာခြင်းအားဖြင့် ဖျက်နိုင်ပါသည်။ “ပလ္လင်၏ သားရဲရုပ်တို့ကို ဖျက်၍သုံးကောင်း၏” ဟု ဆိုသောကြောင့် ပလ္လင်သည် ဥစ္စာသယနမဟုတ်၊ ခမ်းနားသော မဟာသယနတွင် ပါဝင် ကြောင်း သိရ၏။ [“အာသန္နိ ပလ္လင်္ကော ဥစ္စာသယနံ၊ သေသာ မဟာသယနံ” ဟူသော ခုဒ္ဒသိက္ခာဋီကာ (၁၈၇)၌ ပလ္လင်္ကံကို ဥစ္စာသယနဟု ဆိုသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

ဥစ္စာဒနံ။ ။ ဆဒဓာတ်သည် ဖုံးခြင်းအနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ ဥကြောင့် ပွတ်တိုက်ခြင်းအနက်ကို ယူပါ။ [ဥစ္စာဒေန္တိတိ ပဗ္ဗဇ္ဇေန္တိ-ဋီကာသစ်။] “မာတု ကုစ္ဆိတော နိက္ခန္တဒါရကာနံ” ဟု ဆိုသောကြောင့် အဏ္ဏေ ဇလာဗုဇေ သတ္တဝါတို့ကိုသာ ယူရ၏။ ထိုကလေးတို့မှာ အမိဝမ်း၌ ကြာမြင့်စွာ နေခဲ့ရသောကြောင့် ထိုအနံ့သည် ၁၂ အရွယ်ရောက်မှ ပျောက်၏။

၍၊ ဟတ္ထပါဒဉ္စရိနာဘိအာဒိန္နံ-လက် ခြေ ပေါင် ချက် အစရှိသော ကိုယ်အင်္ဂါ တို့၏၊ သဏ္ဍာနသမ္မာဒနတ္ထံ-ပုံသဏ္ဍာန်တို့ကို ကောင်းစွာဖြစ်စေခြင်းအကျိုးငှာ၊ (ပုံသဏ္ဍာန်တို့ကို ပြည့်စုံစေခြင်းအကျိုးငှာ)၊ ပရိမဒ္ဒန္တိ-ထက်ဝန်းကျင် ဆုပ်နယ် ပေးကြရကုန်၏။ ဧဝရူပံ-သော၊ ပရိမဒ္ဒန္တံ-ထက်ဝန်းကျင် ဆုပ်နယ်ပေးခြင်းသည်၊ န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်၊ နှာပနန္တိ-ကား၊ တေသံယေဝ ဒါရကာနံ-ထို ဘုန်းကံရှိသော ကလေးတို့ကိုပင်၊ ဂန္ဓာဒိဟိ-နံ့သာရည် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ (နှာပနံဝိယ-ရေချိုးစေ ခြင်းကဲ့သို့၊ ဝါ-ရေချိုးပေးခြင်းကဲ့သို့)၊ နှာပနံ-ရေချိုးပေးခြင်းကိုလည်းကောင်း။

သမ္မာဟနန္တိ-ကား၊ မဟာမလ္လာနံဝိယ-လက်ဝှေ့သမားကြီးတို့၏ကဲ့သို့၊ ဟတ္ထ ပါဒေ-လက်ခြေတို့ကို၊ မုဂ္ဂရာဒိဟိ-ဆောက်ပုတ် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဝါ- လက်ရိုက် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ [ရှေးက လက်ရိုက်ကိုပင် ဆောက်ကို ပုတ်ခတ် ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် “ဆောက်ပုတ်” ဟု ခေါ်သည်။] ပဟရိတွာ-ပုတ်ခတ် ၍၊ ဗာဟနံ ဝဗုနံ-လက် ခြေတို့ကို တိုးပွားစေခြင်းကိုလည်းကောင်း။

အာဒါသန္တိ-ကား၊ ယံကိဉ္စိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော၊ အာဒါသံ-ကြေးမုံ ကို၊ ဝါ-မှန်ကို၊ ပရိဟရိတံ-ကိုယ်ဥစ္စာဟု သိမ်းပိုက်၍ ဆောင်ယူခြင်းငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်။ [ရှေးက ကြေးကို လုပ်ထားသောကြောင့် “ကြေးမုံ” ဟု ခေါ်၏။ ယခုခေတ် မှန်ပင်တည်း၊ မည်သည့် အာဒါသ မဆို ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ အဖြစ်ဖြင့် ဆောင်၍ မထားအပ်သောကြောင့် “ယံကိဉ္စိ” ဟု ဆိုသည်။]

သဏ္ဍာန ပေ၊ ပရိမဒ္ဒန္တိ။ ။ လက်၊ ခြေ၊ ပေါင်၊ ချက်၊ နှာခေါင်း၊ ဦးခေါင်း စသော ကိုယ်အင်္ဂါတို့၏ ပုံသဏ္ဍာန်လှအောင် ဆုပ်နယ်ပေးရ၊ နှာခေါင်း ပိနေလျှင်၊ တိုနေလျှင် ဆွဲပေးရ၊ ဦးခေါင်းစောင်းနေလျှင်၊ နဖူးမောက်နေလျှင် နောက်စေ့ထွက်နေလျှင် ပြုပြင်ပေးရသည်။ ထို့ကြောင့် “ပရိမဒ္ဒန္တ-ဆုပ်နယ်” ကို ဥပလက္ခဏဟု မှတ်ပါ။

နှာပနံ။ ။ စာအုပ်တို့၌ “နှာပနံ” ဟု ရှိ၏။ ဥပမာန၌ “ဂန္ဓာဒိဟိ နှာပနံ” ဟု ရှိသည် ကား ရေချိုးစေခြင်း-ရေချိုးပေးခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ကောင်းပါ၏။ ရဟန်းကိုယ်တိုင် ဂန္ဓ စသည်တို့ဖြင့် ရေချိုးရာ၌မူ “နှာယနံ” ဟု ရှိမှ ကောင်းမည်ထင်သည်။ သို့သော် နိဿယ၌ကား ပါဠိရှိအတိုင်းပင် ပေးထားပါသည်။ [သုတ်သင်ခြင်း ရေချိုးခြင်းအနက် ဟော နှာဓာတ်သည် ဒိဝါဒိတည်း။]

သမ္မာဟနံ။ ။ သံ+ဗာဟနံ၊ ဗာဟဓာတ်သည် ဝုမ္မိအနက်ကို ဟော၏။ “သံ- ကောင်းစွာ” အရ “မဟာမလ္လာနံ ဝိယ ဟတ္ထ ပေ၊ ပဟရိတွာ” ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် ဗာဟနံအတွက် “ဝဗုနံ” ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “ဗာဟနံ ဝဗုနံ” ဟု ပါဠိရှိသင့်၏။ ဗာဟနံ၌ ဗဟဓာတ်+ ကာရိတ်ကျေ၊ ယုပစ္စည်း၊ ကံကိုကား “ဟတ္ထပါဒေ” ကို “ဟတ္ထပါဒါနံ” ဟု ပြင်၍ လိုက် ပါစေ။ [စာအုပ်တို့၌ “ဗာဟုဝဗုနံ” ဟု ရှိ၏။ ဟတ္ထပါဒကို တိုးပွားအောင် ပုတ်ခတ်ရာ၌ လက်ရုံးကိုသာ ကြီးထွားစေသည် မဟုတ်ပါ၊ ပါဒတို့ကိုလည်း တိုးပွားစေရပါသည်။ ဟတ္ထအရ လက်မောင်း လက်ရုံးလည်း ပါဝင်ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် “ဗာဟုဝဗုနံ” ပါဠိကို စဉ်းစားပါ။]

အဉ္ဇနန္တိ-ကား၊ အလင်္ကာရဉ္ဇနမေဝ-တန်ဆာဖြစ်သော မျက်စဉ်းသာတည်း၊ မာလာတိ-ကား၊ ဗဒ္ဒမာလာဝါ-ဖွဲ့အပ် သီကုံးအပ်သော ပန်းသည်လည်းကောင်း၊ အဗဒ္ဒမာလာဝါ-မဖွဲ့အပ် မသီကုံးအပ်သော ပန်းသည်လည်းကောင်းတည်း၊ [မာလာသဒ္ဒါသည် လောကီကျမ်း၌ ပန်းကုံးကိုသာ ဟောသော်လည်း သာသနာတော်၌ ကုံး-မကုံး အားလုံးကို ဟောနိုင်သည်။] ဝိလေပနန္တိ-ကား၊ ယံကိဉ္စိ-အမှတ်မရှိ အလုံးစုံသော၊ ဆဝိရာဂကရဏံ-အရေအဆင်း၏ တပ်စွဲဖွယ်ကို ပြုတတ်သော နံ့သာပျောင်း အလှရည်စသည်တည်း။ [စူဠသီလ၌ ဤပုဒ်ကို ပြခဲ့ပြီ။]

မုခစုဏ္ဏံ မုခဝိလေပနန္တိ-ကား၊ မုခေ-မျက်နှာ၌၊ ကာဠပိဠကာဒိနံ-မည်းနက်သော အဖု အစရှိသည်တို့ကို၊ ဝါ-မဲ့အစရှိသည်တို့ကို၊ ဟရဏတ္တာယ-ပယ်ရှားခြင်း အကျိုးငှာ၊ မတ္တိကာကက္ကံ-ဆေးဖြင့်ပြုစီရင်အပ်သော မြေညက်မှုန့်ကို၊ ဒေန္တိ-ပေးကြကုန်၏၊ (သုတ်လိမ်းကြကုန်၏)၊ တေန (မတ္တိကာကက္ကေန)-ကြောင့်၊ လောဟိတေ-မကောင်းသော သွေးသည်၊ စလိတေ-လှုပ်ရှားလသော်၊ (လှုပ်ရှားသောအားဖြင့် ကုန်ခန်းလသော်)၊ သာသပကက္ကံ-မုံညှင်းမှုန့်ကို၊ ဒေန္တိ-၏၊ တေန (သာသပကက္ကေန)-သည်၊ ဒေါသေ-သွေးတည်းဟူသော အပြစ်ကို၊ ခါဒိတေ-ခဲစားအပ်ပြီးသော်၊ တိလကက္ကံ-နှမ်းမှုန့်ညက်ကို၊ ဒေန္တိ၊ တေန (တိလကက္ကေန)-ကြောင့်၊ လောဟိတေ-သွေးသည်၊ သန္နိသိန္နေ-ငြိမ်သက်စွာ တည်နေလသော်၊ (“ငြိမ်သက်စွာ တည်နေ” ဟူသည် မကောင်းသော သွေးများ ကုန်သွားခြင်းတည်း)၊ ဟလိဒ္ဓိကက္ကံ-နနွင်းမှုန့်ကို၊ ဒေန္တိ၊ တေန (ဟလိဒ္ဓိကက္ကေန)-ကြောင့်၊

အဉ္ဇနံ။ ။ အလင်္ကာရဉ္ဇနမေဝ၌ ဧဝဖြင့် ဆေးဖြစ်သော မျက်စဉ်းကိုကန့်၊ ထိုဆေးမျက်စဉ်းမှာ မဏ္ဍနအနုယောဂ မဟုတ်သောကြောင့် ဤနေရာ၌ တားမြစ်ဖွယ် မလို၊ [ကုလားလူမျိုးတို့သည် လှအောင် မျက်ရေးကွင်းလေ့ရှိကြ၏၊ ထိုတန်ဆာမျက်စဉ်းသာမအပ်။]

ကာဠပိဠကာဒိနံ စသည်။ ။ ကာဠပိဠကာဒိနန္တိ ကာဠပိဠကာဒိနံ၊ မတ္တိကာကက္ကန္တိ ဩသဓေတိ အဘိသင်္ခတံ ယောဂမတ္တိကာစုဏ္ဏံ (ဆေးတို့ဖြင့် ပြုစီမံအပ်သော ဆေးတို့ဖြင့် ဖော်စပ်အပ်သော မြေညက်မှုန့်)၊ ဒေန္တိ ဝိလိမ္မန္တိ၊ စလိတေတိ ဝိကာရာပဇ္ဇန ဝသေန (ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) စလနံ ပတ္တေ၊ ကုပိတေတိ အတ္တော၊ ဒေါသေတိ ကာဠပိဠကာဒိနံ ဟေတုဘူတေ လောဟိတဒေါသေ၊ ခါဒိတေတိ အာနယ ဝသေန (ဆောင်ယူခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ခါဒိတေ၊ သန္နိသိန္နေတိ တာဒိသေ ဒုဋ္ဌလောဟိတေ ပရိက္ခိဏေ၊ စုဏ္ဏန္တိတိ ဝိလိမ္မန္တိ၊ တံ သဗ္ဗံတိ မတ္တိကာကက္ကံ သာသပတိလဟလိဒ္ဓိကက္ကံ ဒါနသင်္ခါတံ မုခစုဏ္ဏံ၊ မုခဝိလေပနန္တိ။

မှတ်ချက်။ ။ ပါဠိတော် “မုခစုဏ္ဏံ မုခဝိလေပနံ” ဟု ရှိသော်လည်း အဋ္ဌကထာ အဖွင့်၌ မုခစုဏ္ဏကေန စုဏ္ဏန္တိ ကို နောက်ထား၍လည်းကောင်း၊ မတ္တိကာကက္ကံ စသည်ကို ရှေ့ထား၍လည်းကောင်း ဖွင့်၏၊ ထိုသို့ဖွင့်ခြင်းသည် အနက်အစဉ်ဖြစ်သော လုပ်ငန်းစဉ် ဝယ် လိမ်းကျမှုက အလျင်ကျသောကြောင့် အနက်စဉ်အတိုင်း ဖွင့်ခြင်းဟု မှတ်ပါ။

ဆဝိဝဏ္ဏေ-အရေအဆင်းသည်၊ အာရဋ္ဌေ-တက်လသော်၊ (အရေးအဆင်းကောင်းလသော်)၊ မုစုဏ္ဏေန-မျက်နှာချေမှုန်ဖြင့်၊ မုခံ-ကို၊ စုဏ္ဏန္တိ-ပွတ်ချေကြကုန်၏၊ ဝါ-လိမ်းကျံကြကုန်၏၊ တံ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသည်၊ (ဆေးမြေညက်မှုန်ကို လိမ်းကျံခြင်း၊ မုံညင်းမှုန်ကို လိမ်းကျံခြင်း၊ နမ်းမှုန်ကို လိမ်းကျံခြင်း၊ နနွင်းမှုန်ကို လိမ်းကျံခြင်း၊ မျက်နှာချေမှုန်ဖြင့် ပွတ်ချေခြင်းသည်)၊ န ဝဋ္ဋတိ။

ဟတ္ထဗန္ဓာဒီသု-ဟတ္ထဗန္ဓ အစရှိသည်တို့၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဟတ္ထေ-လက်၌၊ ဝိစိတြသင်္ခံကပါလာဒီနိ-ဆန်းကြယ်သော ခရုသင်းခွက် အစရှိသည်တို့ကို၊ [ရှေးစာအုပ်တို့၌ “ဒီဟိ” ဟု ရှိ၏။] ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့၍၊ ဝိစရန္တိ-လှည့်လည်ကြကုန်၏၊ တံဝါ-ထိုခရုသင်းခွက် အစရှိသော တန်ဆာသည်လည်းကောင်း၊ အညံ-အခြားသော၊ သဗ္ဗမ္ပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဟတ္တာဘရဏံဝါ-လက်ဝတ်တန်ဆာသည်လည်းကောင်း၊ န ဝဋ္ဋတိ-မအပ်၊ အပရေ-တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သိခံ-ဦးစွန်းကို၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့၍၊ (တစ်နည်း) သိခံ ဗန္ဓိတွာ-ဆံထုံးထုံး၍၊ ဝိစရန္တိ-ကုန်၏၊ သုဝဏ္ဏစီရက မုတ္တလတာဒီဟိစ-ရွှေဆံထိုးပုလဲသွယ် အစရှိသည်တို့ဖြင့်လည်း၊ တံ-ထိုဆံထုံးကို၊ ပရိက္ခိပန္တိ-ရစ်ပတ်ကြကုန်၏၊ တံ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသော တန်ဆာဆင်မှုသည်၊ န ဝဋ္ဋတိ-မအပ်၊ အပရေ-တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ စတုဟတ္ထဒဏ္ဍံဝါ-၄ တောင်ရှိသော ဒုတ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အညံ-အခြားသော၊ အလက်တဒဏ္ဍကံဝါ-တန်ဆာဖြစ်သော ဒုတ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ ဝိစရန္တိ-ကုန်၏၊ (ဒုတ်ကို တန်ဆာအဖြစ်ဖြင့် သုံးကြသည်)၊ တထာ-တူ၊ ဣတ္ထိပုရိသရူပါဒီဝိစိတ္တံ-မိန်းမရုပ်ယောက်ျားရုပ် အစရှိသည်တို့ဖြင့် ဆန်းကျယ်သော၊ သုပရိက္ခိတ္တံ-ကောင်းစွာ ကာရံအပ်သော၊ ဝါမပသေ-လက်ဝဲနံပါး၌၊ ဩလဂ္ဂိတံ-ဆွဲချိတ်အပ်သော၊ ဘေသဇ္ဇနာဠိကံ-ဆေးကျည်တောက်ကို၊ ဝါ-ဆေးဖူးကို၊ ဂဟေတွာ ဝိစရန္တိ၊ (တထာဖြင့် ဂဟေတွာ ဝိစရန္တိကို ညွှန်းသည်)၊ အပရေ-တို့သည်၊ ကဏ္ဍိကရတန ပရိက္ခိတ္တကောသံ-အထွဋ်ရတနာတို့ဖြင့် ကာရံအပ်သော အိမ်ရှိသော၊ အတိတိခိဏံ-အလွန်ထက်သော၊ အသိ-သန်လျက်ကို၊ ဝါ-ဓားလွယ်ကို၊ (ဂဟေတွာ ဝိစရန္တိ)။

ပဉ္စဝဏ္ဏသုတ္တသိပ္ပိတံ-ငါးမျိုးသော အဆင်းရှိသော ချည်တို့ဖြင့် ချုပ်အပ်သော၊ မကရဒဏ္ဍာဒီဝိစိတ္တံ-မကရ်းသွား အစရှိသည်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော၊ ဆတ္တံ-ထီးကို၊ (ဂဟေတွာ ဝိစရန္တိ)၊ သုဝဏ္ဏရဇတာဒီဝိစိတြာ-ရွှေ ငွေ အစရှိသည်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်ကုန်သော၊ မောရပိဿာဒီပရိက္ခိတ္တာ-ဥဒေါင်းမြီး အစရှိသည်တို့ဖြင့် ကာရံအပ်ကုန်သော၊ ဥပါဟနာ-ဖိနပ် (၂ ဖက်) တို့ကို၊ ဂဟေတွာ ဝိစရန္တိ၊ ကေစိ-အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ရတနမတ္တာယာမံ-တစ်တောင် အတိုင်း အရှည်ရှိသော အလျားရှိသော၊ စတုရင်္ဂလဝိတ္ထတံ-လက် ၄ သစ် အပြန့်ရှိသော၊

ကေသန္တပရိစ္ဆေဒံ-ဆံပင်၏ အဆုံးအပိုင်းခြားကို၊ ဒသေတော-ဖော်ပြ၍၊ မေဃ မုခေ-မိုးတိမ်ဝ၌၊ ဝိဇ္ဇလတံဝိယ-လျှပ်နွယ်ကဲ့သို့၊ နလာဋေ-နဖူး၌၊ ဥက္ကိသပဋ္ဌေ- သင်းကျစ်ပြားကို၊ ဗန္ဓန္တိ-ဖွဲ့ကြကုန်၏၊ စူဠမဏိ-မကိုဋ်၏ အထွဋ်၌ တပ်အပ် သော ကျောက်မျက်ရတနာကို၊ (ဥသျှောင်၌ တပ်အပ်သော ကျောက်မျက်ရတနာ ကို)၊ ဓာရေန္တိ-ဆောင်ကြကုန်၏၊ [စူဠာယ-ဥသျှောင်၏+မဏိ-တည်း၊ စူဠ မဏိ။] စာမရဝါလဗီဇေ-စာမရိသားမြီးယပ်ကို၊ ဓာရေန္တိ-ဆောင်ကြကုန်၏၊ တံ သဗ္ဗံ- ထိုအလုံးစုံသည်၊ (အပရေ စတုဟတ္ထံ စသော အလုံးစုံသည်)၊ န ဝဇ္ဇတိ- မအပ်။

၁၇။ အနိယျာနိကတ္တာ-ဒုဂ္ဂတိဘဝ သံသရာမှ ထွက်မြောက်တတ်သော သမ္ပပ္ပလာပဝိရတိစေတနာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သဂ္ဂမောက္ခ မဂ္ဂါနံ-လူ့ပြည် နတ်ပြည်လမ်း နိဗ္ဗာန်လမ်းတို့၏၊ တိရစ္ဆာနဘူတာ-ဖီလာကန်၊ လန်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ကထာ-စကားတည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တိရစ္ဆာနကထာ- မည်၏။ [အနိယျာနိကတ္တာ၌ နိယျာနိကအတွက် ဋီကာ နောက်ဆုံးနည်းကိုသာ အနက်ပေးထားသည်၊ ရှေ့ ၃ နည်းအတွက် အနက်ပေးလိုမှု- “ဒုဂ္ဂတိဘဝ သံသရာမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော သဂ္ဂမဂ္ဂ မောက္ခမဂ္ဂကို ထိုက်သော” စသည်ဖြင့် ဝစနတ္ထကို ကြည့်၍ပေးပါ။]

အနိယျာနိကတ္တာ။ ။ဒုဂ္ဂတိတော သံသာရတောစ နိယျာတိ ဧတေနာတိ နိယျာနံ၊ သဂ္ဂမဂ္ဂနှင့် မောက္ခမဂ္ဂရ၏။ [နိ+ယာ+ယု။] သဂ္ဂမဂ္ဂ၌ သဂ္ဂအရ ဒုဂ္ဂတိမဟုတ်သော လူ့ပြည် နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်ကို ယူပါ။ “ထိုသဂ္ဂသို့ရောက်ကြောင်းလမ်း”ဟူသည် ဒါန သီလ ဘာဝနာတည်း၊ ထိုတရားများသည် ဒုဂ္ဂတိ အပါယ် ၄ ပါးမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်၏။ မောက္ခမဂ္ဂဟူသည် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း ဝိပဿနာနှင့် မဂ်ဖိုလ်တရားများတည်း။ [ဝိဝဇ္ဇ နိဿိတဒါန စသည်တို့လည်း မောက္ခမဂ္ဂ၌ ပါဝင်နိုင်စရာ ရှိ၏။]

ဝစနတ္ထ။ ။နိယျာနံ+အရဟတိ-နိယျာနကို+ထိုက်၏၊ ဣတိ-ဤအရဟတိအနက် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိယျာနေ နိယုတ္တာ-နိယျာန၌+ယုဉ်၏၊ ဣတိဝါ-ဤနိယုတ္တအနက် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိယျာနံ ဖလဘူတံ ဧတိဿာ အတ္ထိ-အကျိုးဖြစ်သော နိယျာန ရှိ၏၊ ဣတိဝါ-ဤ အဿတ္ထိ အနက်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိယျာနိကာ-မည်၏၊ (တစ်နည်း) ဝစီဒုစရိတသံကိလေသတော-ဝစီဒုစရိတ် သံကိလေသတို့မှ+နိယျာတိ-ထွက် မြောက်တတ်၏၊ ဣတိ-ဤကတ္တုသာဓံဝစနတ်ကြောင့်၊ နိယျာနိကာ-မည်၏။ [ဤနည်း၌ “နိယျာနိယာ”ဟု ကတ္တားဟော အနိယပစ္စည်း၊ နိဋ္ဌိ ရဿ၊ ယကို ကပြ။]

အရကောက်။ ။အရကောက်မှာ ပြခဲ့သော သဂ္ဂမဂ္ဂ မောက္ခမဂ္ဂတို့၏ အရင်းခံဖြစ် သော (ထိုမဂ္ဂတို့၏ အကြောင်းရင်းတစ်မျိုးဖြစ်သော) သမ္ပပ္ပလာပမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း စေတနာနှင့် ဝိရတိစေတသိက်တည်း၊ ထို့နောက် “န+နိယျာနိကာ၊ အနိယျာနိကာ” ပြ၍ ထိုနိယျာနိကံ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမ္ပပ္ပလာပဒုစရိက်ကို ရသည်။ [တပ္ပဋိပက္ခတော အနိယျာနိကာ၊ သမ္ပပ္ပလာပေါ-ဋီကာသစ်။]

တတ္ထ-ထို တိရစ္ဆာန်ကထာတို့တွင်၊ ရာဇာနံ-မင်းကို၊ အာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍၊ မဟာသမ္မတော-မဟာသမ္မတမင်းသည်၊ ဧဝံ မဟာနဘာဝေါ-ဤသို့ ကြီးသော တန်ခိုးရှိ၏၊ မန္ဒာတာ-မန္တဝတ်စကြာမင်းသည်၊ ဧဝံ မဟာနဘာဝေါ-၏၊ ဓမ္မာ သောကော-ဓမ္မာသောကမင်းသည်၊ ဧဝံ မဟာနဘာဝေါ-၏၊ ဣတိ အာဒိနာ-ဤသို့ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်သော၊ ကထာ-စကားသည်၊ ရာဇကထာ-မည်၏၊ စောရကထာဒီသု-စောရကထာ အစရှိသည်တို့၌၊ ဒေသ (ဒေသော)-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အစီအရင်သည်၊ နယော-သိကြောင်း အစီအရင် တည်း၊ တေသု-ထိုရာဇကထာ အစရှိသည်တို့တွင်၊ အသုကော-ဤမည်သော၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ အဘိရူပေါ-လွန်ကံသော အဆင်းရှိ၏၊ ဝါ-အလွန် အဆင်း လှ၏၊ ဒဿနိယော-ကြည့်ရှုသင့် ကြည့်ရှုထိုက်၏၊ ဣတိ အာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ဂေဟသီတကထာဝ-အိမ်၌တည်သူ လူတို့ကိုမှီသော စကား သည်သာ၊ တိရစ္ဆာန်ကထာ-တိရစ္ဆာန်ကထာသည်၊ ဝါ-သဂ္ဂမဂ္ဂ မောက္ခမဂ္ဂတို့၏ ဖီလာ ကန့်လန့်ဖြစ်သော စကားသည်၊ ဟောတိ၊ ပန-ကား၊ ဧဝံ မဟာနဘာဝေါ-

တိရစ္ဆာန်ကထာ။ ။ တိရိယံ-ဖီလာ (ကန့်လန့်)+အဉ္စတိ-သွားတတ်၏၊ ဝါ-ဖြစ်

တတ်၏၊ ဣတိ တိရစ္ဆာနာ၊ တိရိယကို တိရပြု၊ အဉ္စကို စွ ပြု၊ ယုကို အနပြု။ [အဉ္စဓာတ် သည် ဂတိအနက်ဟောတည်း၊ ထောမနိဓိ၌ “တိရိယျက်” ဟု ရှိ၏၊ အကောက်အနက်၊ ပိတ်ဆိုခြင်းအနက်၊ သားငှက် တိရစ္ဆာန်အနက်၊ အကောက်သွားသူ အနက်တို့၌ ဖြစ်၏၊ ဤ၌ကား “ဖီလာ၊ ကန့်လန့်၊ ပိတ်ဆိုတတ်” အနက်က သာ၍သင့်လျော်၏။] တိရစ္ဆာနာ+ ဟုတွာ+ဘူတာ တိရစ္ဆာနဘူတာ၊ တိရစ္ဆာနဘူတာစ+သာ+ကထာစာတိ တိရစ္ဆာန်ကထာ။ [ရာဇကထာ စသည်တို့သည် သဂ္ဂမဂ္ဂ မောက္ခမဂ္ဂ၏ ဖီလာကန့်လန့်ဖြစ်သော တိရစ္ဆာန် ကထာ-သမ္ပပ္ပလာပ ဒုစရိုက်များ ဖြစ်ကြသည်။]

ရာဇကထာ။ ။ ပဗန္ဓကပ္ပနာ ကထာ၊ (၁၁၃) အဘိဓာန်၊ “ပဗန္ဓကပ္ပနာ ထောက

သစ္စာ ကံထာ ဝိဒူ။ [ထောကသစ္စာ-နည်းသော အမှန်ရှိသော၊ ပဗန္ဓကပ္ပနာ-ကြိဆ၍ စီရင်အပ်သော အဖွဲ့ကို၊ ကထာ-ကထာဟူ၍၊ ဝိဒူ-သိကြကုန်၏၊-အဘိဓာန် နိဿယသစ် လာ၊ စိန္တာမဏိဋီကာ၊] ဤအဖွင့်များကို ထောက်၍ ရိုးရိုး အလ္လာပသလ္လာပ စကားပြောခြင်း မျိုး မဟုတ်သော၊ မင်းစသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အကြောင်းအရာ တစ်မျိုးမျိုးကို ဖွဲ့ဆိုထားသော၊ ထိုသို့ဖွဲ့ဆိုရာ၌ အမှန်နည်းပါး၍ သိုင်းဝိုင်းထားသော စကားအပိုတွေသာ များသော (ယခုခေတ် ကွက်စိပ်ဆရာ ဇာတ်သမားတို့ ပြောဆို ကပြအပ်သော) အကြောင်းအရာမျိုးကို ကထာခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့်ပင် “အနိယျာနိက” အရ သမ္ပပ္ပလာပကို ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်၊ ရာဇာနံ+အာရဗ္ဗ+ပဝတ္တာ+ကထာ ရာဇကထာ။

ဂေဟသီတ။ ။ ဂေဟဖြင့် ထို ဂေဟ၌တည်သော မင်းစသူကို ဌာနပစာရအားဖြင့်

ယူ၍ “ဂေဟံ-အိမ်၌တည်သူကို+သီတာ (နိဿိတာ)-မှီသောစကားတည်း၊ ဂေဟသီတာ၊ (အိမ်၌နေသူ လူတို့ကိုမှီသော-ထို မင်းစသူတို့၏ အကြောင်းအရာဖြစ်သော) စကား။

သော၊ သောပိ-ထို မင်းသော်မှလည်း၊ ခယံ-ကုန်ခန်းပျက်စီးခြင်းသို့၊ ဂတော နာမ-ရောက်ရသည်မည်သေး၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်သော ကထာ သည်၊ ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝေ-စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အဖြစ်၌၊ တိဋ္ဌတိ-တည်၏၊ စောရေသု-သူရိုးတို့တွင်၊ ဝါ-သူပုန်း ဓားပြတို့တွင်၊ မူလဒေဝေါ-မူလဒေဝ သူပုန်းကြီးသည်၊ ဧဝံ မဟာနုဘာဝေါ-၏၊ မေဃမာလော-မေဃမာလသူပုန်း ကြီးသည်၊ ဧဝံ မဟာနုဘာဝေါ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ တေသံ-ထိုသူပုန်းကြီးတို့၏၊ ကမ္မံ-အလုပ်ကို၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ အဟော သူရာ-ဪရံရံ ပါပေကုန်စွ၊ ဣတိ- သို့၊ ဂေဟသိတကထာဝ-သည်သာ၊ တိရစ္ဆာနကထာ-မည်၏။

ယုဒ္ဓေပိ-စစ်တိုက်ရာ၌လည်း၊ ဘာရတယုဒ္ဓါဒိသု-ဘာရတညီနောင်တို့၏ စစ်တိုက်ခြင်း အစရှိသည်တို့၌၊ အသုကေန-ထိုမည်သော မင်းသည်၊ အသုကော- ထိုမည်သော မင်းကို၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (သည်ပုံသည်နည်း)၊ မာရိတော-သတ်အပ် ပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝိဒ္ဓေါ-ထိုးဖောက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ကာမဿာဒဝသေန- ကိလေသာကာမဟူသော သာယာခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ [ကာမသင်္ခါတ အဿာဒ ဝသေန၊-ဋီကာ။] (ပဝတ္တာ-ဖြစ်သော) ကထာဝ-သည်သာ၊ တိရစ္ဆာနကထာ- မည်၏၊ [ရှေးစာအုပ်တို့၌ “ဘာရတရာမယုဒ္ဓါဒိသု”ဟု ရှိ၏၊ “ရာမမင်း၏ ဒသဂိရိဘီလူးနှင့် စစ်တိုက်ခြင်း”ဟုလည်း ပေးကြ၏။] ပန-အနွယ်၊ တေပိ- ထို မင်းတို့သော်မှလည်း၊ ခယံ-သို့၊ ဂတာနာမ-ရောက်ရကုန်တုံသေး၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်သည်၊ (သမာနာ-ဖြစ်လသော်)၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ယုဒ္ဓ စသည်တို့၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနမေဝ-ကမ္မဋ္ဌာန်းချည်းသာ၊ ဟောတိ-၏၊ (နောက် စာအုပ်တို့၌ “သဗ္ဗတ္ထ ကထာ”ဟု ကထာတစ်ခု ပါသေး၏)။

[“သဗ္ဗတ္ထ ကမ္မဋ္ဌာနမေဝ”ဟု ကထာအားလုံးကို ညွှန်ပြပြီးဖြစ်သော်လည်း အနွကထာ စသည်တို့၌ ဆိုဖွယ်ရှိသေးသောကြောင့် “အပိစ” စသည်ကို မိန့် သည်။] အပိစ-သည်သာ မကသေး၊ (တစ်နည်း) အပိစ-စိုးစဉ်း အနည်းငယ်

ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝေ။ ။ “အနိစ္စတာ ပဋိသံယုတ္တတ္တာ-“သို့ကလောက် တန်ခိုးကြီးသော မင်းသော်မှ ကုန်ခန်းပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ရသေး၏”ဟု အနိစ္စတာ (မမြဲသော သဘော) နှင့် စပ်ယှဉ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဘာဝေ-(မင်းဟု ခေါ်အပ်သူ၏ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာသည် ဒုက္ခသစ္စာ၊ ထိုဒုက္ခ၏ဖြစ်ကြောင်း တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ၊ ထိုရုပ် နာမ်၏ ချုပ်ရာသည် နိရောဓသစ္စာ၊ ထိုနိရောဓသို့ရောက်ကြောင်း မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာ) ဤသို့ သစ္စာ ၄ ပါးကို သိခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် “စတုသစ္စ ကမ္မဋ္ဌာန်း၏အဖြစ်၌”ဟု ဆိုဟန်တူသည်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းမှာကား အနိစ္စတာကို ရှုသော ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းသာတည်း။ [သောနာမ၌ နာမသဒ္ဓါသည် ဂရဟာဇောတက၊ ခယံ ဂမနကို ရှုချသည်၊ ပိကို သမ္ဘာဝနာဟု ယူသင့်၏၊ “ထိုမျှ တန်ခိုးကြီးသူသော်မှ ကုန်ခန်း ပျက်စီးရသေး၏၊ အခြားသူမှာ ဆိုဖွယ်ရာ မရှိ”ဟု ဆည်းပါ။]

ဆိုဖွယ်ရှိသေး၏။ အနာဒိသု-အနန္တ အစရှိသည်တို့၌၊ (န ဝဋ္ဋတိ၊ ဝဋ္ဋတိတို့၌ စပ်)၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝဏ္ဏာဝန္တံ-အဆင်းရှိသော၊ ဂန္ဓဝန္တံ-အနံ့ရှိသော၊ ရသဝန္တံ-အရသာရှိသော၊ ဖဿဝန္တံ-အတွေ့နှင့် ပြည့်စုံသော အစာကို၊ ခါဒိမှ-ခဲခဲ့ရကုန်ပြီ၊ ဘုဒ္ဓိမှ-စားခဲ့ရကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ကာမဿာဒဝသေန-ဖြင့်၊ ကထေတုံ-ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ န ဝဋ္ဋတိ-မအပ်၊ ပန-အနွယ်၊ သာတ္ထကံ-အစီးအပွားနှင့် တကွ ဖြစ်သော ကထာကို၊ ကတွာ-၍၊ [သဟ အတ္ထေနာတိ သာတ္ထကံ၊ ဟိတပဋိ သံယုတ္တန္တိ အတ္ထော-ဋီကာ၊ အတ္ထသဒ္ဓါ ဟိတအနက်ဟော။] ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဏ္ဏာဒိသမ္ပန္နံ-အဆင်း အစရှိသည်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ အန္တံ-အစာကို လည်းကောင်း၊ ပါနံ-အဖျော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝတ္တံ-အဝတ်ကိုလည်းကောင်း၊ သယနံ-အိပ်ရာနေရာကိုလည်းကောင်း၊ မာလံ-ပန်းကိုလည်းကောင်း၊ ဂန္ဓံ-နံ့သာကိုလည်းကောင်း၊ သီလဝန္တာနံ-သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ အဒမှ-ပေးလှူခဲ့ရကုန်ပြီ၊ စေတိယေ-စေတီတော်၌၊ ပူဇံ-ပူဇော်ခြင်းကို၊ ကရိမှ-ပြုခဲ့ရကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ကထေတုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏။

ပန-ကား၊ ဉာတိကထာဒိသု-အစရှိသည်တို့၌၊ (န ဝဋ္ဋတိ၊ ဝဋ္ဋတိတို့၌ စပ်)၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဉာတကာ-ဆွေမျိုးတို့သည်၊ သူရာ-ရဲရင့်ကုန်၏၊ သမတ္တာ-စွမ်းနိုင်ကုန်၏၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ မယံ-တို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝိစိတြေဟိ-ဆန်းကြယ်ကုန်သော၊ ယာနေဟိ-ယာဉ်တို့ဖြင့်၊ ဝိစရိမှ-လှည့်လည်ခဲ့ကြရကုန်ပြီ၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ အဿာဒဝသေန-ဖြင့်၊ ဝတ္တံ-ငှာ၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ ပန-အနွယ်၊ သာတ္ထကံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ နော-ငါတို့၏၊ တေပိ ဉာတကာ-ထိုဆွေမျိုးတို့သော်မှလည်း၊ ခယံ-သို့၊ ဂတာ-ပြီ၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ မယံ-တို့သည်၊ ဧဝရူပါ-ဤသို့ သဘောရှိကုန်သော၊ ဥပါ ဟနာ-ဖိနပ်တို့ကို၊ [ယာနကထာနှင့် စပ်၍ ဥပါဟနာကို ပြသည်။] သံဃဿ-အား၊ အဒမှ-ပြီ၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ ကထေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ [ရှေးစာအုပ်၌ “ကထေတဗ္ဗံ-ပြောဆိုနိုင်၏” ဟု ရှိ၏။]

ဂါမကထာပိ-သည်လည်း၊ (န ဝဋ္ဋတိ၊ ဝဋ္ဋတိတို့၌ စပ်)၊ [အချို့စာအုပ်၌ “ဂါမကထာဒိသုပိ” ဟု ရှိ၏ မကောင်း။] သုနိဝိဋ္ဌ ဒုနိဝိဋ္ဌ သုဘိက္ခ ဒုဘိက္ခာဒိ ဝသေနဝါ-ကောင်းစွာ တည်နေစေအပ်၊ မကောင်းသဖြင့် တည်နေစေအပ်၊ သာယာ ဝပြောခြင်း၊ ငွတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်း၊ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အသုကဂါမဝါသိနော-ထိုမည်သောစွာ၌ နေသူတို့သည်၊ သူရာ-ကုန်၏၊ သမတ္တာ-ကုန်၏၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ ဧဝံ-သို့၊ အဿာဒဝသေန-

ဂါမကထာ။ ။ သုဠု+နိဝေသီယိတ္ထ-ကောင်းစွာ တည်နေစေအပ်ပြီ၊ ဣတိ သုနိဝိဋ္ဌော၊ စွာတည်ပုံ အိမ်တွေ နေရာချထားပုံ ကောင်းသည်ကို “သုနိဝိဋ္ဌ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ မကောင်းသည်ကို “ဒုနိဝိဋ္ဌ” ဟု ခေါ်သည်။ ဂါမဖြင့် ဂါဝါသိ လူတို့ကိုလည်း အဘေဒေါပစာ၊ ဌာနပစာအားဖြင့် ယူနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “အသုကဂါမဝါသိနော သူရာ သမတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။

ဖြင့်၊ (ဝတ္တံ-ငှာ) န ဝဇ္ဇတိ၊ ပန-အနန္တယ၊ သာတ္ထကံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ သဒ္ဓါ-
သဒ္ဓါရှိကုန်၏။ ပသန္နာ-ရတနာသုံးပါး၌ ကြည်ညိုကုန်၏။ ဣတိဝါ-လည်း
ကောင်း၊ ခယဝယံ-ကုန်ခြင်း ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ဂတာ-ပြီ၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊
ဝတ္တံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ၊ နိဂမနဂရဇနပဒကထာဒီသုပ-နိဂမကထာ နဂရကထာ ဇနပဒ
ကထာ အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-ဤနည်းပင်တည်း။

ဣတ္ထိကထာပိ-သည်လည်း၊ ဝဏ္ဏသဏ္ဍာနာဒီနိ-အဆင်းပုံသဏ္ဍာန် အစရှိ
သည်တို့ကို၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ အဿာဒဝသေန-ဖြင့်၊ (ဝတ္တံ)၊ န ဝဇ္ဇတိ၊ သဒ္ဓါ-
သဒ္ဓါရှိပါပေ၏။ ပသန္နာ-ပါပေ၏။ ခယဝယံ-သို့၊ ဂတာ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဧဝ
မေဝ-သာ၊ (ဝတ္တံ)၊ ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ၊ သူရကထာပိ-သည်လည်း၊ (န ဝဇ္ဇတိ၊ ဝဇ္ဇတိ
တို့၌ စပ်)၊ နန္ဒိမိတ္တောနာမ-နန္ဒိမိတ္တ မည်သော၊ ယောဓေ-သူရဲကောင်းသည်။
သူရော-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ အဿာဒဝသေန-ဖြင့်၊ (ဝတ္တံ)၊ န
ဝဇ္ဇတိ၊ သဒ္ဓေါ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ခယံ-သို့၊ ဂတော-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဧဝ
မေဝ-သာ၊ (ဝတ္တံ)၊ ဝဇ္ဇတိ။

ဝိသိခါကထာပိ-လမ်းဆုံ လမ်းမကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ကထာသည်
လည်း၊ (န ဝဇ္ဇတိ၊ ဝဇ္ဇတိတို့၌ စပ်)၊ အသုကာ-ထိုမည်သော၊ ဝိသိခါ-လမ်းဆုံ
လမ်းမကို၊ သုနိဝိဋ္ဌာ-ကောင်းစွာ တည်နေစေအပ်ပြီ၊ ဒုန္နိဝိဋ္ဌာ-မကောင်းသဖြင့်
တည်နေစေအပ်ပြီ၊ သူရာ-ကုန်၏။ သမတ္တာ-ကုန်၏။ ဣတိ-သို့၊ အဿာဒ
ဝသေန-ဖြင့်၊ (ဝတ္တံ)၊ န ဝဇ္ဇတိ၊ သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါရှိပါပေကုန်၏။ ပသန္နာ-ပါပေကုန်
၏။ ခယဝယံ-သို့၊ ဂတာ-ရောက်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဧဝမေဝ-သာ၊ (ဝတ္တံ)၊
ဝဇ္ဇတိ၊ ကုမ္ဘန္တာနကထာတိ-ကား၊ ဥဒကဋ္ဌာနကထာ-ရေ၏တည်ရာ ရေတွင်း
ရေကန်စသည်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ကထာတည်း၊ ဥဒကတိတ္ထကထာ-
ရေဆိပ်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သောကထာတည်း၊ ဣတိပိ-သို့လည်း၊ ဝုစ္စတိ-
ဆိုအပ်၏။ ဝါ-နည်း၊ ကုမ္ဘဒါသိကထာ-အိုးထိန်းသည်၏ ကျွန်မကို အကြောင်း
ပြု၍ဖြစ် သော ကထာတည်း၊ သာပိ-ထိုကုမ္ဘန္တာနကထာသည်လည်း၊ (န ဝဇ္ဇတိ
ဝဇ္ဇတိ တို့၌ စပ်)၊ ပါသာဒိကာ-စိတ်၏ကြည်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ နစ္စိတံ-

ဝိသိခါကထာ။ ။ဝိသိခါသဒ္ဓါသည် မြို့ရွာတို့၏ အတွင်း၌ လမ်းဆုံ လမ်းမကို
ဟော၏။ [ဝိသိခါနာမ မဂ္ဂသန္နိဝေသော၊-ဋီကာသစ်။] ထိုလမ်းတို့ တည်နေပုံ (ထားပုံ)
ကောင်းသည်ကို သုနိဝိဋ္ဌ၊ မကောင်းသည်ကို ဒုန္နိဝိဋ္ဌဟု ဆို၏။ ဝိသိခါဖြင့် ထိုလမ်း၏
ပတ်ဝန်းကျင်၌ နေသူများကိုလည်း အဘေဒေါပစာရအားဖြင့် ယူနိုင်သောကြောင့် “သူရာ၊
သမတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။

ကုမ္ဘန္တာနကထာ။ ။“ကုမ္ဘသ-ရေအိုး၏+ဋ္ဌာနံ-တည်ရာ” ဟူသည် ရေရှိသော
(ရေတွင်း၊ ရေကန်၊ မြစ်၊ ချောင်း) အရပ်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဥဒကဋ္ဌာန (ရေရှိသော
အရပ်) ဟု ဆိုသည်။ ရေဆိပ်လည်း ထိုဥဒကဋ္ဌာန၌ ပါဝင်၏။ ထို့ကြောင့် “ဥဒကတိတ္ထ

ကခြင်းငှာ၊ ဂါယိတုံ-သီဆိုခြင်းငှာ၊ ဆေကာ-ကျမ်းကျင်၏၊ ဣတိ-သို့၊ အဿာဒဝသေန-ဖြင့်၊ (ဝတ္ထု)၊ န ဝဇ္ဇတိ၊ သဒ္ဓါ-ရိုပါပေ၏၊ ပသန္နာ-ပါပေ၏၊ ဣတိ အာဒိနာ-သော၊ နယေနေဝ-နည်းဖြင့်သာ၊ (ဝတ္ထု)၊ ဝဇ္ဇတိ။

ပုဗ္ဗပေတကထာတိ-ကား၊ အတိတညတိကထာ-လွန်လေပြီးသော ဆွေမျိုးတို့ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ကထာတည်း။ [ပုဗ္ဗေ+ပေတာ ကာလင်္ကံတာတိ ပုဗ္ဗပေတာ၊-ဋီကာသစ်။] တတ္ထ-ထို ပုဗ္ဗပေတကထာ၌၊ ဝတ္ထမာနညတိကထာ သဒိသော-ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ဆွေမျိုးတို့ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ကထာနှင့် တူသော၊ ဝိနိစ္ဆယော-အဆုံးအဖြတ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ နာနတ္ထကထာတိ-ကား၊ ပုရိမပစ္စိမကထာဟိ-ရှေ့ကထာ နောက်ကထာတို့မှ၊ ဝိမုတ္တာ-လွတ်သော၊ အဝသေသာ-ကြွင်းသော၊ နာနာသဘာဝါ-အမျိုးမျိုးသော သဘောရှိသော၊ နိရတ္ထကကထာ-အစီးအပွား မရှိသော ကထာတည်း။ [နာနာသဘာဝါဖြင့် နာနတ္ထ၌ အတ္တသဒ္ဓါသည် သဘာဝအနက်ဟောဟု သိစေ၏။]

လောကက္ခာယိကာတိ-ကား၊ အယံ လောကော-ဤလောကကို၊ ဂေန-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိဗ္ဗိတော-ဖန်ဆင်းအပ်သနည်း၊ အသုကေနနာမ-ထိုမည်သော ဗြဟ္မာမင်းသည်၊ ဝါ-ထိုမည်သော ဗိဿနိုးနတ်မင်းသည်၊ နိဗ္ဗိတော-ပြီ၊ ကာကော-ကျီးသည်၊ သေတော-ဖြူ၏၊ (ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) အဋ္ဌိနံ-အရိုးတို့၏၊ သေတတ္တာ-ဖြူကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဗလကာ-ပျိုင်းသည်၊ (ရှေးစာအုပ်တို့၌ “ဗကာ”ဟု ရှိ၏)၊ ရတ္တာ-နီ၏၊ (ကသ္မာ)၊ လောဟိတဿ-သွေး၏၊ ရတ္တတ္တာ-နီသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ

ကထာတိပိ”ဟု ဆိုသည်။ ဤအလို “ကုမ္ဘန္ဓာနကထာ-ရေအိုး၏တည်ရာ ရေရှိသောအရပ်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ကထာ”ဟု ပေးပါ၊ (တစ်နည်း) “ကုမ္ဘ+ကရဏဋ္ဌာနံ”ဟု ဆိုလိုလျက် ကရဏပုဒ်ကျေ၊ အိုးလုပ်ရာအရပ်ဖြင့် ထိုအိုးလုပ်ရာ၌ အလုပ်-လုပ်ကြသော အိုးထိန်းသည်၏ ကျွန်မ (အလုပ်သူမ)များကို ဋ္ဌာနပစာရအားဖြင့် ယူပါ၊ ထို့ကြောင့် “ကုမ္ဘဒါသိကထာ”စသည်ကို ဆိုသည်။ ဤအလို “ကုမ္ဘန္ဓာနကထာ-အိုးလုပ်ရာဋ္ဌာန၌ တည်သော အိုးထိန်းသည်၏ ကျွန်မကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ကထာ”ဟု ပေးပါ။

လောကက္ခာယိကာ။ ။[လောက+အက္ခာယိကာ။] အက္ခာယတိ ဧတာယာတိ အက္ခာယိကာ၊ (အာ၊ ခါဓာတ်+ဣ)၊ လောကဿ-လောကကို+အက္ခာယိကာ-ပြောဆိုကြောင်းကထာတည်း၊ လောကက္ခာယိကာ၊ လောကာယတဟု ခေါ်အပ်သော ဝိတဏှကျမ်းကိုမှီ၍ သတ္တလောက ဩကာသလောက၏ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ (ဥပ္ပတ္တိ) ကိုလည်းကောင်း၊ တညီနေပုံ (ဋီတိ) ကိုလည်းကောင်း၊ လောက၏အဆောက်အဦ စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း ပြောဆိုကြောင်း စကားတည်း၊ “ဂေန နိဗ္ဗိတော၊ အသုကေနနာမ နိဗ္ဗိတော၊ ကာကော သေတော”စသော စကားတို့ကား ထိုပြောဆိုပုံကို ပြသော ပုံစံများတည်း။

ဝေမာဒိကာ-ဤသို့ အစရှိသော၊ လောကာယတ ဝိတဏှသလ္လာပကထာ-
လောကာယတဝိတဏှကျမ်းလာ အချင်းချင်းပြောဆိုကြောင်း စကားတည်း။

လောကာယတ။ ။လောကာ (ဗာလဇနာ) အာယတန္တိ ဧတ္ထ ဥဿဟန္တိ ဝါဒဿာ
ဒေနာတိ လောကာယတံ၊ ဧတ္ထ-ဤကျမ်းဂန်၌၊ လောကာ-လူပြိန်း အများတို့သည်၊
ဝါဒဿာဒေန-ထိုကျမ်း၌လာသော အယူဝါဒကို သာယာခြင်းကြောင့်၊ အာယတန္တိ
ဥဿဟန္တိ-အားထုတ်ကြကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ လောကာယတ-လောကာယတကျမ်း
မည်၏၊ (တစ်နည်း) လောကောဝါ ဟိတံ န ယတတိ န ဤဟတိ တေနာတိ လောကာ
ယတံ-လူအပေါင်း၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှုဟူသော စီးပွားကို အားမထုတ်ကြောင်း ဖြစ်သော
ကြောင့် လောကာယတကျမ်းမည်၏၊ မှန်၏-ထိုကျမ်းကို သင်ယူသူတို့သည် လောကီ
လောကုတ္တရာ စီးပွားဖြစ်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို အားမထုတ်ကြတော့၊ ဤနည်း၌
“လောက+အယတ”ဟု ပုဒ်ခွဲ။

ဝိတဏှ။ ။ အညမညဝိရုဒ္ဓံ သဂ္ဂမောက္ခဝိရုဒ္ဓံ ဝါ ကထံ တနောန္တိ ဧတ္တာတိ ဝိတဏှော၊
အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက်၊ (တစ်နည်း) သဂ္ဂမောက္ခတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော
စကားကို ချဲ့ထွင်ရာဖြစ်သောကြောင့် “ဝိတဏှသတ္ထ-ဝိတဏှကျမ်း”ဟု ခေါ်၏။ [ဝိ၊
တနုဓာတ်+အပစ္စည်း၊ နကို ဏပြု၊ ဥလား။] (တစ်နည်း) ဝိရုဒ္ဓေန ဝါဒဒဏှေန တာဠန္တိ
ဧတ္တာတိ ဝိတဏှော-ဆန့်ကျင်ဘက်ဝါဒဒုတ်ဖြင့် အခြားဝါဒရှိသူတို့ကို ပုတ်ခတ်ရာဖြစ်သော
ကြောင့် ဝိတဏှကျမ်း မည်၏။ [ဝိ၊ တဠဓာတ်+အပစ္စည်း ဠကို ဥပြု၊ ဏလား။] “ဝိတဏှ
သတ္ထံ ဝိညေယျံ၊ ယံ တံ လောကာယတံ ဣတိ”ဟု အဘိဓာန် (၁၁၂)၌ ဆိုသောကြောင့်
လောကာယတကျမ်းနှင့် ဝိတဏှကျမ်းသည် တစ်မျိုးတည်းသာဟု မှတ်ပါ၊ ထိုကျမ်း၌
ဆန့်ကျင်ဘက် စကားတွေ ပါဝင်ပုံကိုလည်း “ကျီးသည် ဖြူ၏၊ ဗျိုင်းသည် နီ၏”စသော
(ရိုးရာမဟုတ်ဘဲ၊ ကန့်လန့်လုပ်၍ ပြောပုံကို ပြသော) ပုံစံစကားဖြင့် သိပါ။

ထောမနိဓိ။ ။ လောကေသု အာယတံ ဝိတ္ထိဏှံ၊ အနာယာသသာဓိတတ္တာ-ခက်ခက်
ခဲခဲ စဉ်းစားနေစရာ အနက်အဓိပ္ပာယ် မပါဘဲ လွယ်ကူစွာ ပြီးစေအပ် (တတ်သိလွယ်) သော
ကြောင့် လူအများတို့၌ ကျယ်ပြန့်နေသော အယူဝါဒသည် လောကာယတမည်၏၊ ထိုအယူ
ဝါဒကို စာရိဝီဆရာသည် စထွင်၍ ယူအပ်သောကြောင့် စာရိဝါကဝါဒဟု ခေါ်သတတ်၊
ထိုအယူကို ပြသောကျမ်းသည် လောကာယတကျမ်းမည်၏၊ ထိုဝါဒများ၏ အညမည
ဝိရုဒ္ဓံ (အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ပုံ) ကိုလည်းကောင်း၊ သဂ္ဂမောက္ခ သုဂတိလမ်း နိဗ္ဗာန်လမ်း၏
ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း အနည်းငယ်ထုတ်ပြအပ်သော ဤအယူများဖြင့်
သိပါ။ [မြောင်းမြမြို့-ပဇ္ဇောတာရုံကျောင်းတိုက်၊ ဆရာတော်အရှင်ဉာဏိက၏ စာတမ်းမှ
တစ်ချို့ကို ထုတ်ပြထားပါသည်။]

ပရလောက မရှိ။ ။ သတ္တဝါပိဉ္စသမ္ပူအတွက် ဤဘဝ (ဤလောက) သာ ရှိ၏၊
နောက်ဘဝ (နောက်လောက) မရှိ၊ မောက္ခ (လွတ်မြောက်ခြင်း) ဟူသည်...သို့မဟုတ်
အပဝဂ္ဂ (နိဗ္ဗာန်) ဟူသည် သေခြင်းပင်တည်း၊ သေလျှင် ပြီးတော့ ပြတ်တော့၏၊ နောက်ထပ်
ဘဝမရှိရကား ယခုရရှိသော ဘဝ၌ ချမ်းသာနိုင်သမျှ ချမ်းသာအောင် နေပါ၊ ကြွေးယူ၍
သော်မှလည်း ထောပတ်ကို သောက်နေပါ၊ သေပြီး၍ ပြာဖြစ်သော ကိုယ်သည် နောက်ထပ်

သမုဒ္ဒက္ခာယိကာနာမ-မည်သည်။ ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ သမုဒ္ဒေါ-
သမုဒ္ဒရာသည်။ သာဂရော-သာဂရမည်သနည်း၊ သာဂရဒေဝေန-သာဂရမည်
သော နတ်သည်။ ဝါ-သာဂရမင်းသည်။ ခတော-တူးအပ်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊

ပြန်မလာနိုင်ပါ။...ဤဝါဒသည် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဝါဒပင်တည်း။

ရုပ်ဝါဒရှိသူများ။ ။ ဤလောကယတဝါဒရှိသူများသည် “ရုပ်သာ အရို”ဟု
ယူဆ၍ “စိတ်ဝိညာဉ် နာမ်ကို အရို”ဟု မယူဆကြ။ ရုပ်တွင်လည်း ပထဝီ အာပေါ ဝါယော
တေဇော (မြေ၊ ရေ၊ လေ၊ မီး၊) ဤဓာတ်ကြီး ၄ ပါးကိုသာ အရိုဟု ယူကြသည်။
စားအပ်သော အစာထဲမှ အကြမ်းစားသည် ကျင်ကြီးဖြစ်၏၊ အလတ်စားသည် အသားဖြစ်
၏၊ အနုဆုံးအပိုင်းသည် စိတ်ဖြစ်၏။ သောက်အပ်သော အရေထဲမှ အကြမ်းသည် ကျင်ငယ်
ဖြစ်၏၊ အလတ်စားသည် သွေးဖြစ်၏၊ အနုညှိဆုံးအပိုင်းသည် အသက် (ဇီဝ) ဖြစ်၏။
အတ္တဟူသည် သီးခြားမဟုတ်၊ ထိုရုပ်မှ ဖြစ်လာသော စိတ်-အသက်ပင်တည်း။

ဝိညာဉ်နှင့် အသိဉာဏ်။ ။ ထန်းလျက် စမုံစပါး စသည်ကို ရောနှော၍ စိမ်ထားရာမှ
ရစ်မှူးစေတတ်သော သတ္တိပေါ်လာသကဲ့သို့ ပြုအပ်ခဲ့သော ဓာတ်ကြီး ၄ ပါး (မဟာဘုတ်
၄ ပါး) တို့ ရောနှောပေါင်းစပ်ရာမှ “ဝိညာဉ်” ဟူသော သတ္တိပေါ်လာရသည်။ အစိမ်းရောင်
ရှိသော ကွမ်းရွက်၊ အဖြူဖြော့ရောင်ရှိသော ကွမ်းသီး၊ အဖြူရောင်ရှိသော ထုံး၊ ဤ ၃
မျိုး ပေါင်းစပ်ရာမှ အနီရောင် ကွမ်းသွေးဖြစ်ပေါ်လာရသကဲ့သို့ ထို့အတူ မဟာဘုတ်ဓာတ်
ကြီး ၄ ပါးတို့ အချိုးအစားညီမျှအောင် ပေါင်းစပ်ရာမှ အသိဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။
ဤသို့စသော များစွာသောဝါဒကို လောကယတဝိတဏှဝါဒဟု ခေါ်၏။ ဤဝါဒများကို
ဗုဒ္ဓဝါဒ၌ ကျွမ်းကျင်လျှင် အလွယ်တကူ ဖြေရှင်းနိုင်ပါသည်။

သီတထားဖွယ်။ ။ ဤလောကယတဝိတဏှဝါဒသည် ဘုရားပွင့်တော်မမူမီကပင်
အိန္ဒိယ၌ရှိသော ဝါဒဖြစ်၏။ ထိုဝါဒအရ “ကံနှင့် ကံ၏အကျိုးသည်လည်းကောင်း၊ ငရဲ
ပြိတ္တာ နတ်ပြည် ဗြဟ္မာပြည် နိဗ္ဗာန်သည်လည်းကောင်း မရှိ”ဟု ယူပြီးဖြစ်ရကား လောက၌
အကျိုးရှိမည်ဟုထင်လျှင် မိဘကိုပင် သတ်ရဲတော့လတ်၊ ဤဝါဒနှင့် အလားတူဝါဒများ
သည် ဘုရားစသော ပညာရှိအများ ထွန်းကားလာလျှင် ငုတ်လျှိုးနေ၍ ပညာရှိဝါဒများ
အားနည်းလာလေ ထိုဝါဒက အားရှိလေဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ယခုအခါ ဘာသာရှိနေကြသေး
သော ဘာသာခေါင်းဆောင်တိုင်းပင် မိမိတို့ ဘာသာဝါဒအရ အစစ်အမှန် အလုပ်ကိုသာ
လုပ်ထိုက်ကြပါသည်။ မိမိတို့ဘာသာ၌ လာဘ်ပေါများမှု နာမည်ကျော်ကြားမှုကိုသာ
ရှေးရှု၍ အခြေခံသီလကိုမျှ စင်ကြယ်အောင် မနေကြသောပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အဆွယ်အပွား
ဒါနအတု သီလအတု ဘာဝနာအတု စသော အတုအလုပ်များသည်ကား နောက်လာမည့်
လူငယ်များကို ထိုရုပ်ဝါဒကို တွန်းပို့သကဲ့သို့ ဖြစ်ကြပါလိမ့်မည်။ [ဗုဒ္ဓအတွက် အစစ်အမှန်
ဖြစ်တန်သမျှ ဖြစ်ဖို့ရာ အနာဂတ်သာသနာရေးကို ရေးခဲ့ပါပြီ။]

သမုဒ္ဒက္ခာယိကာ။ ။ [သမုဒ္ဒက္ခာယိကာပုဒ်ပြီးပုံကို လောကက္ခာယိကာနည်းမှီပါ။]
သာဂရေန+ခတော သာဂရော၊ ခတ် အနက်၌ ဣပစ္စည်း သက်၊ ဝိဇ္ဇတိ မုဒ္ဒါ ယသာတိ
သမုဒ္ဒေါ။ [ဋီကာသစ်၌ “ မုဒ္ဒါ ”ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊ မုဒ္ဒသဒ္ဒါသည် ဦးခေါင်း၊

သာဂရော-မည်၏။ မေ-ငါသည်။ ခတော-တူးအပ်ပြီ။ ဣတိ-သို့။ ဟတ္ထမုဒ္ဒါယ-လက်ချောင်းတို့ကို တွန့်စေခြင်းဖြင့်။ ဝါ-လက်ချောင်းချိုးခြင်းဖြင့်။ သယံ-ကိုယ်တိုင်။ (အချို့စာအုပ်၌ ဤပုဒ်မပါ။) နိဝေဒိတတ္တာ-သိစေအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမုဒ္ဒေါ-မည်၏။ ဣတိ ဧဝမာဒိကာ-ဤသို့ အစရှိသော၊ နိရတ္ထကာ-အစီးအပွား မရှိသော၊ သမုဒ္ဒကွာယနကထာ-သမုဒ္ဒရာကို ပြောဆိုကြောင်း စကားတည်း။

ဘဝေါတိ-ကား၊ ဝုမ္မိ-တိုးပွားခြင်းတည်း၊ အဘဝေါတိ-ကား၊ ဟာနိ-ဆုတ်ယုတ်ခြင်းတည်း၊ ဣတိ-ဤအကြောင်းကြောင့်။ ဘဝေါ-တိုးပွားခြင်းဖြစ်၏။ ဣတိ-ဤအကြောင်းကြောင့်။ အဘဝေါ-ဆုတ်ယုတ်ခြင်းဖြစ်၏။ ဣတိ-သို့။ ယံဝါ တံဝါ-ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော၊ နိရတ္ထကကာရဏံ-အစီးအပွား မရှိသော အကြောင်းကို၊ ဝတ္တ-ဆို၍၊ ပဝတ္တိတကထာ-ဖြစ်စေအပ်သော စကားသည်။ ဣတိဘဝါဘဝကထာ-မည်၏။

လူပြိန်း၊ လူပျင်း အနက်များကိုသာ ဟော၏။] (“သဟ+မုဒ္ဒါယ ယော ဝတ္တတိတိ သမုဒ္ဒေါ” ဟုလည်း ပြု)။ “သလောမကော-အမွေးရှိသော လူ၊ သပက္ခကော-အတောင်ရှိသော ငှက်” ဟုရာ၌ကဲ့သို့ သဟ၏ ကာရိယဖြစ်သော သသည် ဝိဇ္ဇမာနအနက်ဟောတည်း။

ဟတ္ထမုဒ္ဒါယ။ ။ ထောမနိဓိ၌လာသော မုဒ္ဒသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့တွင် သင်္ကောစန (လက်ချောင်းတို့ကို တွန့်စေခြင်း၊ လက်ချောင်းချိုးခြင်း၊ လက်ချောင်းချိုး၍ ပြုခြင်း) အနက်ကို ယူပါ။ [အဓိပ္ပာယ် ဝိညာပကော ဟိ ဟတ္ထဝိကာရော ဟတ္ထမုဒ္ဒါ။ ဟတ္ထသဒ္ဒေါ စေတ္ထတဒေကဒေသေသု အင်္ဂုလီသု ဒဋ္ဌဗ္ဗော ၊ပေ၊ တသ္မာ အဓိပ္ပာယ် ဝိညာပကေန (ပြောသူ၏ အလိုကို သိစေတတ်သော) အင်္ဂုလီသင်္ကောစနဒိနာ (လက်ချောင်းတို့ကို တွန့်စေခြင်း၊ ချိုးခြင်းအစရှိသော) ဟတ္ထဝိကာရေန-ပဋ္ဌမပါရာဇိက၊ သိက္ခာချခန်း၊ သာရတ္ထဋီကာ။]

ဣတိ ဘဝါဘဝကထာ။ ။ ဘဝတိ ဝဗ္ဗတိ-တိုးပွားတတ်၏။ ဣတိ ဘဝေါ၊ ထိုတိုးပွားခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည် အဘဝမည်၏။ ဣတိသဒ္ဒါကား မိမိ ဆိုလိုအပ်သော အကြောင်းတစ်ခုခုကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဒါတည်း။ ဣတိ-ဤအကြောင်းကြောင့်+ဘဝါ ဘဝေါ-တိုးပွားခြင်း ဆုတ်ယုတ်ခြင်း ဖြစ်၏။ ဣတိ ဘဝါဘဝေါ၊ ဣတိ ဘဝါဘဝံ-ဤအကြောင်းကြောင့် တိုးပွားခြင်း ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကို+အာရဗ္ဗ+ပဝတ္တိတာ+ကထာ ဣတိ ဘဝါဘဝကထာ။

ဗာတ္ထိသတိရစ္ဆာနကထာ။ ။ (အမြဲမပြတ်ဖြစ်နေသောကြောင့်) သဿတကို ဘဝဟုလည်းကောင်း၊ (နေက်ထပ် မဖြစ်ဘဲ ပြတ်စဲသောကြောင့်) ဥစ္ဆေဒကို အဘဝဟုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ကာမသုခကို ဘဝဟုလည်းကောင်း၊ အတ္တကိလမထကို အဘဝဟုလည်းကောင်း ယူ၍ ဘဝအရ ၃ မျိုး၊ အဘဝအရ ၃ မျိုးအားဖြင့် ၆ မျိုးရှိရကား ပြုအပ်ခဲ့သော ရာဇကထာ စသည်နှင့်တကွ တိရစ္ဆာနကထာ ၃၂ ပါးရှိ၏ဟု ယူကြ၏။ (တစ်နည်း) ဘဝ အဘဝအရ အဋ္ဌကထာ၌ တိုက်ရိုက်ပြုအပ်သော ၂ မျိုးသာ ယူ၍ ဣတိဝါ၌ ဣတိ

၁၈။ ဝိဂ္ဂါဟိကကထာတိ-ကား၊ ဝိဂ္ဂဟကထာ-ဆန့်ကျင်ဘက် ယူကြောင်း စကားတည်း၊ သာရမ္မကထာ-ပြင်းစွာ နှိပ်စက်ကြောင်း စကားတည်း၊ တတ္ထ-ထို ဝိဂ္ဂါဟိကကထာ၌၊ သဟိတံ မေတိ-ကား၊ မယုံ-ငါ၏၊ ဝစနံ-စကားသည်၊ သဟိတံ-ရှေ့နောက် ၂ ရပ်၊ ဆက်စပ်၏၊ ဝါ-ရှေ့နောက်နှစ်ဝ, တကွဖြစ်၏။

သဒ္ဓါဖြင့် ယူအပ်သော အရည်ကထာ, ပဗ္ဗတကထာ, နဒိကထာ, ဒီပကထာတို့နှင့်တကွ တိရစ္ဆာနကထာ ၃၂ ပါး ဖြစ်သည်ဟုလည်း ယူကြသည်။

ဣတိဝါ။ ။ဤမဇ္ဈိမသီလ၌ ဗီဇေါမ ဘူတဂါမ သမာရမ္ဘာမှစ၍ “သေယျထိဒံ ၊ပေ၊ ဣတိဝါ” ဟု သီလတိုင်း၌ ပါ၏။ ထို၌ ဣတိသဒ္ဓါသည် ပကာရတ္ထ (အတူအနက်) ကို ဟော၏။ ဝါသဒ္ဓါသည် ဝိကပ်အနက်ကို ဟော၏။ ဝိကပ်ဆိုသော်လည်း အဝုတ္တဝိကပ္ပန (တိုက်ရိုက် မဆိုအပ်သော အနက်ကို စီရင်ခြင်းတည်း)၊ ဆိုလိုရင်းကား-“ဣတိဝါ-ဆိုအပ် ပြီးသော ဗီဇေါမ ဘူတဂါမတို့နှင့် အလားတူလည်းဖြစ်, တစ်ပါးတစ်ခြားလည်း ဖြစ်သော၊ ဗီဇေါမဘူတဂါမသမာရမ္ဘ-ကို၊ အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ” ဟု ဆိုလိုသည်။ နောက်နောက် သီလများ၌ ဤနည်းမှီး၍ ပေးပါ။

ဋီကာသစ်။ ။ ပါဠိယံ ဟိ ဣတိဝါတိ ဧတ္ထ ဣတိသဒ္ဓေါ ပကာရတ္ထော၊ ဝါသဒ္ဓေါ ဝိကပ္ပနတ္ထော၊ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ ဧဝံ ပကာရံ (နိရတ္တကကထံ) ဣတော အညံဝါ တာဒိသံ နိရတ္တကကထံ အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိတိ။

ဝိဂ္ဂါဟိကကထာ။ ။ ဝိရဒ္ဓသ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို+ဂဟဏံ ဝိဂ္ဂါဟော၊ ဝိဂ္ဂါဟော ဧတေသံ အံတ္ထိတိ ဝိဂ္ဂါဟိက-ဆန့်ကျင်ဘက် ယူခြင်းရှိသူတို့၊ ဝိဂ္ဂါဟိကာနံ+ကထာ ဝိဂ္ဂါဟိကကထာ၊ (တစ်နည်း) ဝိရဒ္ဓံ+ဂဏှာတိ ဧတာယာတိ ဝိဂ္ဂါဟိကာ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ယူကြောင်း၊ ဝိဂ္ဂါဟိကာစ+သာ+ကထာစာတိ ဝိဂ္ဂါဟိကကထာ-ဆန့်ကျင်ဘက် ယူကြောင်း စကား၊ ဤဝိဂ္ဂါဟိကကထာဟူသော ပါဠိကို အဋ္ဌကထာ၌ “ဝိဂ္ဂဟကထာ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအလို ဝိဂ္ဂဟပုဒ်သည်ပင် ဆန့်ကျင်ဘက်ယူခြင်းအနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဣက ပစ္စည်း အနက်မရှိဟု ကြံပါ။ “ထိုကထာဟူသည် တစ်ယောက်အပေါ် တစ်ယောက်က ချုပ်ချယ်စော်ကားကြောင်း စကားတည်း” ဟု သီစေလို၍ “သာရမ္မကထာ” ဟု ဖွင့်သည်။ [သံ-ပြင်းစွာ+အာရမ္မ-ညှဉ်းဆဲကြောင်းဖြစ်သော (ချုပ်ချယ်စော်ကားကြောင်းဖြစ်သော)+ကထာ။]

သဟိတံ။ ။ “သဟိတန္တိ ဃဋိတံ (ဆက်စပ်၏), ဧကီဘူတံဝါ (တစ်ပေါင်းတည်း ဖြစ်၍ဖြစ်၏)၊ သဟိတံ မေ, အသဟိတံ တေတိ အာဒိသုဝိယံ” ဟု မဟာနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကဝဂ္ဂ, (၁)သုတ် အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏။ ဃဋိတံဖြင့် သဟိတံဝယ် “သံ+ဓာဓာတ်, တပစ္စည်း၊ ဓကို ဟ, အာကို ဣ, သံ၌ နိဂ္ဂဟိတံဈေ၊ သန္တိပုဒ်ကဲ့သို့ ဆက်စပ်ခြင်းအနက်ဟောဟု ပြ၏။ ဧကီဘူတံဖြင့် “သဟ+ဣတံ” မှ သဟိတံဖြစ်သည်ဟု ပြ၏။ ထိုသဒ္ဓတ္ထ ၂ မျိုးလုံးပင် “ရှေ့စကားနှင့် နောက်စကားသည်လည်းကောင်း, အကြောင်းအကျိုးသည်လည်းကောင်း ဆက်စပ်ပြေပြစ်၏” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ထွက်ကို ပြသောကြောင့် “သီလိဒ္ဓံ” ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၍ “ပုဗ္ဗာပရာဝိရဒ္ဓံ” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။

သီလိဋ္ဌံ-ရှေ့နောက် ၂ ထွေ၊ ပြေပြစ်၏။ အတ္ထယုတ္တံ-အကျိုးနှင့် စပ်ယှဉ်၏။ ကာရဏယုတ္တံ-အကြောင်းနှင့် စပ်ယှဉ်၏။ ဣတိ အတ္ထော-နက်။ အသဟိတံ တေတိ-ကား၊ တုယံ-သင်၏။ ဝစနံ-သည်။ အသဟိတံ-ရှေ့နောက် ၂ ရပ်၊ မဆက်စပ်။ ဝါ-ရှေ့နောက် နှစ်ဝ၊ တကွမဖြစ်။ အသီလိဋ္ဌံ-ရှေ့နောက် နှစ်ထွေ မပြေပြစ်။

‘အဓိစိဏ္ဍံ တေ ဝိပရာဝတ္တန္တိ-ကား၊ ယံ-အကြင် အကြောင်းအရာကို၊ တုယံ-၏။ ဝါ-သည်။ ဒိဃရတ္တာစိဏ္ဍဝသေန-ရှည်စွာသော ညဉ့်ပတ်လုံး လေ့ကျက်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ သုပုဂ္ဂလံ-အဝါးဝစွာ လေ့လာအပ်၏။ တံ-ထိုအကြောင်းအရာသည်။ မယံ-၏။ ဧကဝစနေနေဝ-တစ်ခွန်းတည်းသော စကားကြောင့်ပင်။ ဝိပရာဝတ္တံ-ပြောင်းပြန်၊ ပြန်လည်တော့၏။ ပရိဝတ္တိတွာ-ပြောင်းပြန်လည်၍၊ ဌိတံ-တည်လေပြီ။ ကိဉ္စိ-ဘာကိုမျှ၊ န ဇာနာသိ-မသိတော့၊ [ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ယောက်ကိုမျှ၊ န ဇိနာသိ-မသိနိုင်တော့၊] ဣတိ အတ္ထော။

အာရောပိတော တေ ဝါဒေါတိ-ကား၊ မယာ-သည်။ တဝ-၏။ ဝါဒေ-အယူ၌၊ ဒေါသော-အပြစ်ကို၊ အာရောပိတော-တင်အပ်ပြီ။ စရဝါဒပုမောက္ကာယာတိ-ကား၊ ဒေါသမောစနတ္ထံ-ငါတင်အပ်ပြီးသော အပြစ်မှ လွတ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ စရ ဝိစရ-ထိုထို ဤဤ လှည့်လည်ချေဦးလော့၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုဆရာအထံသို့၊ ဂန္ဓာ-သွား၍၊ သိက္ခ-သင်ချေဦးလော့၊ ဣတိ အတ္ထော၊ နိဗ္ဗေဋ္ဌေဟိဝါသစေ ပဟောသီတိ-ကား၊ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ (နိဗ္ဗေဋ္ဌေတံ-ဖြေရှင်းခြင်းငှာ)၊ အထ ပဟောသိ-အကယ်၍ စွမ်းနိုင်အံ့၊ [သစေကို “အထ”ဟု ဖွင့်သည်။] (ဧဝံ သတိ-သော်)၊ ဣဒါနေဝ-ယခုချက်ချင်းပင်၊ နိဗ္ဗေဋ္ဌေဟိ-ဖြေရှင်းလော၊ ဣတိ-ဤကား၊ အနက်တည်း။

ဝိပရာဝတ္တံ။ ။ ဝိ+ပရိ+အာ+ဝတု (ဝတ္တု) ဓာတ်ဖြင့် ဝိပရာဝတ္တံကို “ပရိဝတ္တိတွာ ဌိတံ”ဟု ဖွင့်၏။ နဂိုက “မရှိ” စသည်ဖြင့် ကြာမြင့်စွာ လေ့ကျက်အပ်ခဲ့သော အယူဝါဒသည် ငါ၏ စကားတစ်ခွန်းကြောင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်သွား၏။ “မရှိဟာ အရှိဖြစ်လာ၏။ အရှိဟာ မရှိဖြစ်လာ၏” စသည်ဖြင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်သွားသည်-ဟူလို။

န ကိဉ္စိ ဇိနာသိ။ ။ စာအုပ်တို၌ “ဇာနာသိ”ဟု တွေ့ရ၏။ ဋီကာသစ်၌ “သပတ္တဂတော-ရန်သူထံသို့ ရောက်သည် (ဟုတွာ)၊ အသမတ္ထော ယောဓောဝိယ (မစွမ်းနိုင်သော သူရဲကောင်းကဲ့သို့) န ကိဉ္စိ ဇိနာသိ (ဘယ်သူ့ကိုမျှ မနိုင်တော့သကဲ့သို့)၊ ကိန္တု သယမေဝ ပရာဇေသီတိ အဓိပ္ပာယော”ဟု ဖွင့်၏။ ဤအလို “ဇိနာသိ”ဟု ရှိသင့်၏။ စကားစစ်ထိုးရာ၌ “အသင်ရှုံးပြီ” ဟူလို။

ဝါဒေါ။ ။ ဝါဒေါနှင့် ဒေါသောသည် ပရိယာယ်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဝါဒေါကို “ဒေါသော”ဟု ဖွင့်သည်။ ဝဇ္ဇတေတိ ဝါဒေါ-ပြောဆိုအပ်သော အပြစ်၊ (တစ်နည်း) ဝဒီယတေ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်းအပြစ်။ [စရနှင့် ဝိစရလည်း ပရိယာယ်ပင်၊ စရကို “ကျင့်လော”ဟု အနက်ပေးမည်စိုးသောကြောင့် “ဝိစရ”ဟု ဖွင့်သည်။]

၁၉။ ဒူတေယျကထာယံ-၌၊ ဣဓ ဂစ္ဆတိ-ကာ၊ ဣတော-ဤအရပ်မှ၊ အသုကံနာမ ဌာနံ-ထိုမည်သော အရပ်သို့၊ ဂစ္ဆ-သွားပါချေ၊ ဝါ-သွားပေးပါလော၊ အမုတြာ ဂစ္ဆတိ-ကာ၊ တတော-ထိုအရပ်မှ၊ အသုကံနာမ ဌာနံ-သို့၊ အာဂစ္ဆ-လာခဲ့ပါလော၊ ဣဒံ ဟရာတိ-ကာ၊ ဣတော-ဤအရပ်မှ၊ ဣဒံနာမ-ဤမည်သော ဝတ္ထုကို၊ ဟရ-ဆောင်ပါချေလော၊ အမုတြ ဣဒံ အာဟရာတိ-ကာ၊ အသုကဋ္ဌာနတော-ထိုမည်သော အရပ်မှ၊ ဣဒံနာမ-ဤမည်သော ဝတ္ထုကို၊ ဣဓ-ဤအရပ်သို့၊ အာဟရ-ဆောင်ခဲ့ပါလော၊ ပန-ဆက်၊ သင်္ခေပတော-အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ဣဒံ ဒူတေယျနာမ-ဤတမန်သည်တို့၏အလုပ်မည်သည်၊ (န ဝဋ္ဋတိ၏ သမညကတ္တာ၊) ပဉ္စ-ငါးဦးကုန်သော၊ သဟဓမ္မိကေ-သီတင်းသုံးဖော်တို့ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍လည်းကောင်း၊ ရတနတ္ထယဿ-ရတနာသုံးပါးအပေါင်း၏၊ ဥပကာရပဋိသံယုတ္တံ-လျော်သောကျေးဇူးကို ပြုတတ်သော အကြောင်းအရာနှင့် စပ်ယှဉ်သော၊ ဂိဟိသာသနံ-လူတို့၏နှုတ်မှာစကားကို၊ ထပေတွာစ-၍လည်းကောင်း၊ အညေသံ-သီတင်းသုံးဖော် ငါးဦးမှ တစ်ပါးသော လူဝတ်ကြောင်တို့၏၊ (အညံ-ရတနတ္ထယဥပကာရ ပဋိသံယုတ္တံ ဂိဟိသာသနမှ တစ်ပါးသော သဝဏ်စာလ္လှာ နှုတ်မှာစကားသည် ဝိသေသကတ္တာ၊) န ဝဋ္ဋတိ-မအပ်။ [“အညေသံ အညံ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏၊ မရှိလျှင် “အညံ” ထည့်မှ စာသွားကောင်းသည်။]

ဒူတေယျကထာယံ။ ။ ဒူတဿ-တမန်သည်၏၊ (စေခိုင်းအပ်သူကို “တမန်သည်” ဟု ခေါ်၏)၊ ကမ္မံ-အလုပ်တည်း၊ ဒူတေယျံ၊ (“ဒူတဿ+ဣဒံ ဒူတေယျံ”လည်း ပြု)၊ ဒူတေယျဿ-တမန်သည်၏အလုပ်ကို+ကထာ-ပြောဆိုကြောင်း စကားတည်း၊ ဒူတေယျကထာ။ [“ဣဓ အမုတြာတိစ ဥပယောဂတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ၊ တေနာဟ အသုကံနာမ ဌာနန္တိ=ဣဓ အမုတြတို့ကို ဒုတိယာအနက်၌ သတ္တမိဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါ” ဟု ဋီကာသစ် ဆို၍ အသုကံနာမ ဌာနံကို သာဓကပြုလေ၏၊ မိမိကား ဣဓကို “ဣတော” ဟုလည်းကောင်း၊ အမုတြကို “တတော” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်ဟု ယူဆ၍ “ပဉ္စမိအနက်၌ သတ္တမိ” ဟု ယူလိုပါသည်။]

သင်္ခေပတော။ ။ အကျယ်ကို ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ-ကုလဒူသနသိက္ခာပုဒ်၌ ဆိုခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “သင်္ခေပတော” ဟု အချုပ်မျှကိုသာ ပြသည်။ “ပဉ္စသဟဓမ္မိကေ” ကို အပါဒါန် ပြုသောအခါ “အညေသံ-သီတင်းသုံးဖော် ငါးဦးမှ တစ်ပါးသော လူဝတ်ကြောင်တို့၏” ဟု ပေးပါ။ “ရတနတ္ထယဿ ဥပကာရ ပဋိသံယုတ္တံ ဂိဟိသာသနံ” ကို အပါဒါန် ပြုသောအခါ “အညံ-ရတနတ္ထယ ဥပကာရပဋိသံယုတ္တံ ဂိဟိသာသနမှတစ်ပါးသော သဝဏ်စာလ္လှာ နှုတ်မှာစကားသည်” ဟု အပိုထည့်၍ ပေးပါ။

နိယာမံ။ ။ အညေသေသာ၊ ပုဒ် ၂ ဖြာဏိ၊ ရှေ့မှာမယုတ်၊ ဝဇ္ဇေတွာ ထပေတွာ ထုတ်မှု၊ ထိုပုဒ်၏ကံ၊ တစ်ဆံမသွေ့၊ အညေသေသာ၊ ပုဒ် ၂ ဖြာဏိ၊ အပါဒါန် ဖြစ်မြို့။

၂၀။ ကုဟကာတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ (အတ္တော စံ ဝေဒိ တဗ္ဗော)၊ (ယေ-အကြာင် သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့သည်)၊ တိဝိဓေန-သုံးပါးအပြား ရှိသော၊ ကုဟနဝတ္ထုနာ-အံ့ဖွယ်ကို ဖြစ်စေခြင်း၏ အကြောင်းဝတ္ထုဖြင့်၊ လောကံ- လူအပေါင်းကို၊ ကုဟယန္တိ ဝိမှာပယန္တိ-အံ့ဩဖွယ်ကို ဖြစ်စေကြကုန်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ အံ့ဩဖွယ်ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေ-ထိုသမဏ ဗြာဟ္မဏတို့သည်)၊ ကုဟကာ-ကုဟကတို့ မည်၏၊ (ယေ-တို့သည်)၊ လာဘ သက္ကာရတ္ထိကာ-ရအပ်သော သာမညလဘတ်၊ ကောင်းစွာပြုအပ်သော ဝိသေသ လဘတ်ကို အလိုရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ လပန္တိ-မိမိကို ဖြစ်စေ၊ ဒါယကာတို့ကို ဖြစ်စေ မြှောက်ပင့်၍ ပြောဆိုတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ မြှောက်ပင့်၍ ပြောဆို တတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေ-တို့သည်)၊ လပကာ-တို့မည်၏၊ ဧတေသ-ဤသမဏ ဗြာဟ္မဏတို့၏၊ နိမိတ္တံ-အရိပ်နိမိတ်ပြုခြင်းဟူသော၊ သီလံ-အလေ့သည်၊ (အံတ္ထိ)၊ ဣတိ-ထိုသို့ အရိပ်နိမိတ်ပြုခြင်း အလေ့ရှိကုန် သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေ-တို့သည်)၊ နေမိတ္တိကာ-တို့ မည်၏၊ ဧတေသ- တို့၏၊ နိပေသော-သူတစ်ပါးတို့၏ ဂုဏ်ကို ချေဖျက်ခြင်းဟူသော၊ သီလံ-

ကုဟကာ။ ။ “ကုဟ-ဝိမှာပနေ၊ စ” ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိသောကြောင့် ကုဟယန္တိကို “ဝိမှာပယန္တိ” ဟု ဖွင့်သည်။ [ဝိပုဗ္ဗ၊ စုရာဒိဓာတ်သည် အံ့ဩခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ကာရိတ် ဏာပယပစ္စည်း။] “တိဝိဓ ကုဟနဝတ္ထု” ဟူသည် ပစ္စယပတိသေဝန (လာဘ သက္ကာရများများ အလိုရှိသူတို့၏ ပဌမတော့ ခြီးခြံသည့်အနေဖြင့် လှူအပ်သော ပစ္စည်း များကို အလှူမခံဘဲ၊ နောက် အကောင်းအမွန်လှူသောအခါ သူတို့ကို ချီးမြှောက်သော အားဖြင့် အလှူခံရသည့်အနေဖြင့် ခံယူခြင်း)၊ သာမန္တဇပုန (ယုတ်မာသော စိတ်ရှိသူ၏ မိမိကို သူတစ်ပါးတို့က အရိယာထင်အောင် အရိယာတို့နှင့်ဆိုင်သော အနီးအပါး စကားကို ပြောခြင်း)၊ ဣရိယာပထ သန္နိသီတ (မိမိကို အရိယာထင်အောင် ငြိမ်သက်စွာသွားခြင်း စသော ဣရိယာပုတ်ကို ပြုခြင်း) တည်း၊ ဤသို့ပြုခြင်းသည် လူတို့က တအံ့တဩ ချီးမွမ်း မှု၏တည်ရာ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ကုဟနဝတ္ထု ဖြစ်၏။

လပကာ။ ။ အတ္တာနံဝါ ဒါယကံဝါ ဥက္ခိပိတွာ “ယထာ သော ကိဉ္စိ ဒဒါတိ စံ” ဥက္ကာစေတွာ (ဥက္ခိပနဝသေန ဒိပေတွာ) ကထေန္တိ-“ငါက မည်သည့်ဆရာတော် ဖြစ်တယ်” စသည်ဖြင့် မိမိကိုဖြစ်စေ၊ သူဌေးကြီး၊ ကျောင်းဒကာကြီး စသည်ဖြင့် ခေါ်၍ ဒါယကာကိုဖြစ်စေ၊ တစ်စုံတစ်ခု လှူချင်လာအောင် မြှောက်ပင့်၍ ပြောတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် တို့ကို “လပကာ” ဟု ခေါ်၏။

နေမိတ္တိကာ။ ။ နိမိတ္တန္တိ ယံကိဉ္စိ ပရေသံ ပစ္စယဒါနသညာဇနကံ ကာယဝစီကမ္မံ- တစ်ပါးသော အလှူရှင်တို့၏ ပစ္စည်းလှူဖို့ရန် အမှတ်သညာကို ဖြစ်စေတတ်သော ကိုယ်မှု နှုတ်မှုသည် နိမိတ္တမည်၏။-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ဤအမှတ်အသားကို “အရိပ်နိမိတ်” ဟု ခေါ်ကြသည်။ နိမိတ္တဖြင့် နိမိတ္တကရဏတိုင်အောင် ယူ၍ အဋ္ဌကထာအတိုင်း တသီလတဒ္ဓိတ် ပြုပါ။

အလေ့သည်၊ (အတ္တိ)၊ ဣတိ-ထိုသို့ သူတစ်ပါးတို့၏ဂုဏ်ကို ချေဖျက်ခြင်းအလေ့ ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေ-တို့သည်)၊ နိပ္ပေသိကာ-တို့မည်၏။

(ယေ-အကြင် သမဏ ဗြဟ္မဏတို့သည်)၊ လာဘေန-အနည်းငယ်သော လာဘ်ဖြင့်၊ လာဘ်-များစွာသော လာဘ်ကို၊ နိဇီဂီသန္တိ မဂ္ဂန္တိ ပရိယေသန္တိ-ရှာ မိုးတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ အနည်းငယ်သော လာဘ်ဖြင့် များစွာသော လာဘ်ကို ရှာမိုးတတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေ-တို့သည်)၊ လာဘေန လာဘ် နိဇီဂီသိတာရော-လာဘေန လာဘ် နိဇီဂီသိတာတို့မည်၏၊ ဧတံ-ဤ ကုဟကာ လပကာ နေမိတ္တိကာ နိပ္ပေသိကာ လာဘေန လာဘ် နိဇီဂီသိတာ ဟူသော အမည်သည်၊ ကုဟနာ-အံဩဖွယ်ကို ဖြစ်စေခြင်းလည်းကောင်း၊ လပ နာ-မြှောက်ပင့်၍ ပြောဆိုခြင်းလည်းကောင်း၊ နေမိတ္တိကတာ-အရိပ်နိမိတ် ပြုလေ့ရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ နိပ္ပေသိကတာ-သူတစ်ပါး၏ဂုဏ်ကို ချေဖျက်လေ့ရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ လာဘနေ-ဖြင့်၊ လာဘ်-ကို၊ နိဇီဂီသန တာ-ရှာမိုးခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဧတာဟိ-ဤကုဟန လပန နေမိတ္တိကတာ နိပ္ပေသိကတာ လာဘေန လာဘ် နိဇီဂီသနတာတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတာနံ-ပြည့်စုံကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာနံ-တို့၏၊ အဓိဝစနံ-အမည်တည်း၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-သူမင်္ဂလ ဝိလာသိနိမည်သော ဤဒီဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာ၌၊ သင်္ခေါပေါ-အကျဉ်းတည်း၊ ဝိတ္ထာရေန ပန-အကျယ်အားဖြင့်ကား၊ ဧတာ ကုဟနာဒိကာ-ဤကုဟန အစရှိသည်တို့ကို၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ သီလနိဒ္ဒေသေယေဝ-သီလနိဒ္ဒေသ၌ပင်၊ (အစဆုံးနိဒ္ဒေသဖြစ်၍ လွယ်ကူစွာ ရှာနိုင်သောကြောင့် ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုထားသည်)၊ ပါဠိစ-ပါဠိတော်ကိုလည်း ကောင်း၊ အဋ္ဌကထာစ-ရှေး အဋ္ဌကထာကိုလည်းကောင်း၊ အာဟရိတွာ-ဆောင်၍၊ ပကာသိတာ-ထင်ရှားပြအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။ ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ မဇ္ဈိမသီလံ နိဋ္ဌိတံ ဟောတိ-၏။

နိပ္ပေသိကာ။ ။ နိပုဗ္ဗ+ပိသဓာတ်သည် ကြိတ်ချေခြင်း (အမှုန့်ပြုခြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ နိပို့သနံ နိပ္ပေသော၊ ချောက်ခြင်း၊ ငေါက်ခြင်း၊ သဒ္ဓါတရား မရှိတဲ့အကောင် စသည်ဖြင့် ပြောခြင်း၊ “အလှူရှင်ကြီးကွ” စသည်ဖြင့် ပြောင်လှောင်ခြင်းအားဖြင့် မလှူဘဲ မနေနိုင်အောင် သူ့ဂုဏ်ကို ချေဖျက်လေ့ရှိသူကို “နိပ္ပေသိက”ဟု ခေါ်၏။

လာဘေန လာဘံ ၊ပေ၊ တာရော။ ။[နိပုဗ္ဗ-ဟရဓာတ်၊ သပစ္စည်း၊ ဟရဿဂီသေ သုတ်ဖြင့် စီရင်၍ “နိဇီဂီသ”ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် တပစ္စည်းသက်] ပဌမအိမ်၌ ရအပ်သော လာဘ်ကို ဒုတိယအိမ်၌ ပေး၊ ထိုဒုတိယအိမ်မှ (သူပေးထားသော လာဘ်ထက် သာလွန် သော) လာဘ်ကို ရပြန်၏၊ ထိုလာဘ်ကို တတိယအိမ်၌ ပေး၊ ဤနည်းအားဖြင့် အကောင်း ဆုံးလာဘ် ရှာတတ်သူကို “လာဘေန လာဘံ နိဇီဂီသိတာ”ဟု ခေါ်သည်။

မဇ္ဈိမသီလအဖွင့် ပြီး၏။

မဟာသီလအဖွင့်

၂၁။ ဣတော-ဤ မဇ္ဈိမသီလမှ၊ ပရံ-၌၊ မဟာသီလံ-မဟာသီလသည်။ ဝါ-မဇ္ဈိမသီလထက် ကျယ်ဝန်းသော သီလသည်။ ဟောတိ-၏။ အင်္ဂန္တိ- ကား၊ ဟတ္ထပါဒါဒီသု-လက်ခြေ အစရှိသော အင်္ဂါတို့တွင်၊ ယေနကေနစိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော၊ ဧဝရူပေန-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ အင်္ဂေန-အင်္ဂါနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဒီဃာယု-ရှည်သောအသက် ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ယသဝါ-များသော အခြံအရံရှိသည်လည်းကောင်း၊ (ပရိဝါရယသကို ရည်ရွယ်သည်)၊ ဝါ-များသော အကျော်အစောရှိသည်လည်းကောင်း၊ (ကိတ္တိယသကို ရည်ရွယ်သည်)၊ ဟောတိ-၏။ ဣတိ အာဒိနယပွဝတ္တံ-ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဖြစ်သောကျမ်းသည်။ အင်္ဂံသတ္ထံ-အင်္ဂကျမ်းမည်၏။

နိမိတ္တန္တိ-ကား၊ နိမိတ္တသတ္ထံ-နိမိတ်ကျမ်းတည်း၊ (အရိပ်နိမိတ်တို့၏ အကျိုးအပြစ်ကို ဖော်ပြသော ကျမ်းတည်း)၊ ကိရ-ချဲ့၊ ပဏ္ဍုရာဇာ-ပဏ္ဍုမင်းသည်။ တိသော-၃ လုံးကုန်သော၊ မုတ္တာယော-ပုလဲတို့ကို၊ မုဠိယံ-လက်ဆုပ်၌၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝါ-ထား၍၊ နေမိတ္တိကံ-နိမိတ်ကျမ်းတတ် ဆရာကို၊ (နိမိတ်ကျမ်းကို ရွတ်ဖတ်တတ်သောကြောင့် ထိုဆရာကို “နိမိတ်ဖတ်ဆရာ” ဟု ခေါ်ကြသည်)၊ ပုစ္ဆိ-မေးပြီ၊ (ကိ)၊ မေ-ငါ၏၊ ဟတ္ထေ-လက်၌၊ ကိ-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ-သို့၊

အင်္ဂံ။ ။ အင်္ဂါနိ အာရဗ္ဗ ပဝတ္တတ္တာ အင်္ဂံသဟစရိတံ သတ္ထံ အင်္ဂန္တိ ဝုတ္တံ၊ လက်ခြေစသော အင်္ဂါတို့ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ကျမ်းဖြစ်သည့်အတွက် “အင်္ဂံ” ဟု ခေါ်သည်။-ဋီကာ၊ အင်္ဂံသဒ္ဓါသည် လက်ခြေစသော ကိုယ်အင်္ဂါ (ခန္ဓာကိုယ်၏ အစိတ်အပိုင်း)ကို ဟောရင်းတည်း၊ ဤနေရာ၌ကား၊ တိရစ္ဆာနပိစ္ဆာကို ပြရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် ထိုအင်္ဂါ၏ အကျိုးအပြစ်ကို ပြသော ကျမ်းကို သဟစရဏနည်းအားဖြင့် “အင်္ဂံ” ဟု ခေါ်ရသည်။ ဥပစာအားဖြင့် ဌာနီအင်္ဂါ၏ အမည်ကို ဌာနကျမ်း၌တင်စားသော ဌာနပူပဇာ၊ အကြောင်းအနက်၏ အမည်ကို အကျိုး (ကျမ်း) ပေါ်၌ တင်စားသော ကာရဏူပစာတည်း၊ ဋီကာသစ်၌ “အင်္ဂံသတ္ထံ” ဟု ဆိုလိုလျက် “သတ္ထဟူသော နောက်ပုဒ်ချေထားသည်” ဟုလည်း တစ်နည်းပြသေး၏။ [နောက်၌လည်း နည်းတူ။]

နိမိတ္တံ။ ။ နိမိနာတိ သဉ္ဇာနာတိ ဧတေနာတိ နိမိတ္တံ-သိကြောင်းအမှတ်အသား၊ အိမ်မြှောင်သည် ယင်ကို ဖမ်းပြီးမှ လွှတ်အပ်၏၊ လွှတ်အပ်သည်ကို ပါဠိလို “မုတ္တာ” ဟု ခေါ်၏။ ထို မုတ္တာသဒ္ဓါသည် ပုလဲဟူသော အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် ပဏ္ဍုမင်းက “ငါ၏ လက်ထဲ၌ ဘာလဲ” ဟု မေးသောအခါ ပုလဲဟု သိမှတ်ကြောင်းဖြစ်သော “လွှတ်အပ်-မုတ္တာ” ကို ကြည့်၍ “မုတ္တာ” ဟု နေမိတ္တိကဆရာက ဖြေသည်။ ဤသို့ အရိပ်အရောင် နိမိတ်များကိုပြသော ကျမ်းကိုလည်း သဟစရဏနည်းအားဖြင့် “နိမိတ္တကျမ်း” ဟု ခေါ်၏။ ထိုကျမ်းကို တတ်သူကို “နိမိတ္တံ အဓိတေ” အရ “နေမိတ္တိက” ဟု ခေါ်သည်။ [“တောင်ဘက်=မြောက်ဘက် မထုရပြည် ။ ပြည်တွင် ဒက္ခိဏမထုရပြည်ကို အုပ်စိုးသော မင်းကို ပဏ္ဍုမင်း” ဟု ခေါ်သတတ်။]

(ပုစ္ဆိ)။ သော-ထို နေမိတ္တိက ဆရာသည်။ ဣတောစိတောစ-ဤမှ ဤမှလည်း၊ ဝိလောကေသိ-စောင်း၍ကြည့်ပြီ၊ စ-ဆက်၊ တသ္မိံ သမယေ-စောင်း၍ကြည့်ရာ တိုအခါ၌၊ ဃရဂေါလိကာယ-အိမ်မြှောင်သည်၊ မက္ခိကာ-ယင်ကို၊ ဂဟေတွာ-ဖမ်းယူ၍၊ မုတ္တာ-လွှတ်အပ်ပြီ၊ (တစ်နည်း) ဃရဂေါလိကာယ-မှ၊ ဝါ-သည်၊ မက္ခိကာ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဂယန္တိ-ဖမ်းယူအပ်စဉ်၊ မုတ္တာ-လွှတ်သွားပြီ၊ သော-ထို နေမိတ္တိကဆရာသည်၊ မုတ္တာတိ-မုတ္တာဟူ၍၊ ဝါ-ပုလဲဟူ၍၊ အာဟ-ပြီ၊ [မုတ္တာဟူသော နာမည်ချင်းတူသောကြောင့် သညာကို အရိပ်နိမိတ်ပြု၍ သံတော်ဦးတင်သည်။] ပုန-တစ်ဖန်၊ ကတိ-အဘယ်နှစ်လုံးတို့နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌော-မေးအပ်သည်၊ (သမာနော-သော်)၊ ကုက္ကုဋ္ဌဿ-ကြက်သည်၊ တိက္ခတ္ထံ-၃ ကြိမ်၊ ရဝန္တဿ-တွန်စဉ်၊ ဝါ-တွန်သော၊ ကုက္ကုဋ္ဌဿ-၏၊ သဒ္ဓံ-အသံကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ တိဿော-၃ လုံးတို့ပါတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ [အရေအတွက် သင်္ချာချင်းတူသောကြောင့် သင်္ချာကို အရိပ်နိမိတ်ပြု၍ သံတော်ဦးတင်သည်။] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တံတံ-ထိုထို အရိပ်နိမိတ်ကို၊ အာဒိသိတွာ-ညွှန်ပြ၍၊ နိမိတ္တံ-နိမိတ်ကျမ်းကို၊ အနုယုတ္တာ-အားထုတ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရန္တိ-နေကြကုန်၏။

ဥပ္ပါတန္တိ-ကား၊ အသနိပါတာဒီနံ-မိုးကြိုးကျခြင်း အစရှိကုန်သော၊ (အချို့ စာအုပ်များ၌ “ပါတ” မပါ၊ “အသနိအာဒီနံ-မိုးကြိုး အစရှိကုန်သော” ဟု ရှိ၏)၊ မဟန္တာနံ-ကြီးသော နိမိတ်တို့၏၊ ဥပ္ပတိတံ-ကျခြင်းတည်း၊ [ဥပ္ပတိတန္တိ ဥပ္ပတနံ-ဋီကာ။ တပစ္စည်း ဘောဟော။] ဟိ-မှန်၊ တံ-ထိုမိုးကြိုးစသည်တို့၏ ကျခြင်းကို၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ ဣဒံ-ဤမည်သော အကျိုးသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လှတဲ့၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-သည်ပုံသည်နည်း၊ ဘဝိဿတိ-တဲ့၊ ဣတိ-သို့၊ အာဒိသန္တိ-ညွှန်ပြကြကုန်၏၊ သုပနန္တိ-ကား၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပုဗ္ဗဏှ သမယေ-နံနက်စောစော အခါ၌၊ သုပိနံ-အိပ်မက်ကို၊ ပဿတိ-မြင်မက်၏။

ဥပ္ပါတံ။ ။ ဥပ္ပတနံ-မိုးကြိုးစသော ကြီးကျယ်သော အရာဝတ္ထုတို့၏ ကျခြင်း၊ ဥပ္ပါတော-ခြင်း၊ ထို ဥပ္ပါတဟူသည် ပထဝီဓာတ်စသော မဟာဘုတ်တို့၏ ဖောက်ပြန်ခြင်း ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော နိမိတ်တစ်မျိုးတည်း၊ သုဘာသုဘဖလံ-ကောင်း မကောင်းသော အကျိုးကို၊ ပကာသေန္တော-(ဤသို့ မိုးကြိုးလောင်မီးကျလျှင် မည်ကဲ့သို့ ကောင်းကျိုး-သို့မဟုတ် ဆိုးကျိုးဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ထင်ရှားပြုလျက်)၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ဥပ္ပါဒေါ” ဟု ပြု၍ “ဥပ္ပါဒ” ဟုလည်း ရေးကြ၏၊ “မဟန္တာနံ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ကြီးကျယ် သော နိမိတ်ကို ဥပ္ပါတ-ဥပ္ပါဒ၊ ငယ်သော နိမိတ်ကို “နိမိတ္တံ” ဟု ခွဲပါ။

သုပိနံ။ ။ အကြောင်သူသည် “ဝသဘန္ဓားလားကို (သို့မဟုတ်၊ ဆင်ကို) စီးရ၏၊ ပြဿဒံပေါသို့ တက်ရ၏၊ တောင်ပေါသို့ တက်ရ၏” ဟု အိပ်မက်-မက်၏၊ “ထိုသူမှာ ဤမည်သောအကျိုး ရတတ်၏” စသည်ကို ညွှန်ပြသောကျမ်းကို သုပိနကျမ်းဟု ခေါ်၏။

(တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏)၊ ဧဝံ ဝိပါကော-ဤသို့သော အကျိုးသည်၊ ဟောတိ-
 ဖြစ်တတ်၏။ ယော-သည်။ ဣဒံနာမ-ဤမည်သော အိပ်မက်ကို၊ ပဿတိ-၏။
 တဿ-၏။ ဣဒံနာမ-ဤမည်သော အကျိုးသည်၊ ဟောတိ-၏။ ဣတိ အာဒိနာ-
 ဤသို့ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ သုပိနကံ-သုပိနကျမ်းကို၊ (“သုပိနယေဝ
 သုပိနကံ” ဟု ပြု၊ ကပစ္စည်း သွတ္တ)၊ အနယုတ္တာ (ဟုတ္တာ) ဝိပာရန္တိ၊ လက္ခဏန္တိ-
 ကား၊ ဣမိနာ လက္ခဏေန-ဤလက္ခဏာနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသော
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်တတ်၏။ ဣမိနာ (လက္ခဏေန)-
 နှင့်၊ (သမန္နာဂတော-သည်)၊ ဥပရာဇာ-အိမ်ရှေ့မင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ
 အာဒိကံ-ဤသို့ အစရှိသည်ကို ပြသောကျမ်းတည်း။

မူသိကစ္ဆန္တိ-ကား၊ ဥန္တုရက္ခာယိတံ-ကြွက်ခဲစားအပ်သော အဝတ်၏ အကျိုး
 အပြစ်ကို ပြသောကျမ်းတည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ တေနာပိ-ထို ကြွက်သည်လည်း၊ အာဟ
 တေ-ထုရိုက် ဖွပ်လျှော်အပ်ပြီးသော၊ ဝါ-အစာ ချေအပ်ပြီးသော၊ ဝတ္ထေဝါ-

[မြန်မာတို့က “အိပ်မက်တိတ်ထုံကျမ်း” ဟု ခေါ်ကြ၏။ သို့သော် သွေးလေ ဖောက်ပြန်မှု
 ကြောင့်လည်း ထိုကဲ့သို့ မက်တတ်သေး၏။ ထိုသို့ မက်ရာ၌ ဘာအကျိုးမျှ မရနိုင်။
 ပရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ (၁) သံဃာဒိသေသံ အဖွင့်၌ ရှုပါ။]

လက္ခဏံ။ ။ ရှေ့၌ အင်္ဂါကြီးငယ်၏ ပြည့်စုံပုံ ပျက်စီးပုံကို ပြခြင်းမျှဖြင့် အင်္ဂါကျမ်း
 ကို ဆိုခဲ့၏။ ဤ၌ကား လက် ခြေ စသော အင်္ဂါတို့၌ ထင်ရှားသော (လုံသဏ္ဍာန်၊
 ကြက်သရေရှိသော နွားငယ်သဏ္ဍာန်၊ ချွန်းသဏ္ဍာန်၊ ပြသားဒိသဏ္ဍာန်စသော) အမှတ်
 အသားကို ပြသောကျမ်းကို “လက္ခဏကျမ်း” ဟု ခေါ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ အင်္ဂါကျမ်း လက္ခဏကျမ်းတို့ကို တိရစ္ဆာန်ဝိဇ္ဇာဟု ခေါ်ထားသော်
 လည်း သုတ်ပါထေယျ-လက္ခဏသုတ်ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာတို့၌ကား အင်္ဂါကြီးငယ်နှင့်
 လက္ခဏာတို့ကိုပင် အကြောင်းအကျိုး စုံလင်စွာ ဟောပြ ဖွင့်ထားပေသည်။ ထို့ကြောင့်
 မိစ္ဆာဇီဝနှင့် မစပ်ဘဲ သင်ယူပို့ချနိုင်လျှင် အပ်သည်သာဟု မှတ်ပါ။

မူသိကစ္ဆန္တိ။ ။ မူသိကနှင့် ဥန္တုရ၊ ဆိန္ဒုနှင့် ခါယိတသည် ပရိယာယ်တည်း။ မူသိ
 ကေန+ဆိန္ဒု မူသိကစ္ဆန္တိ။ အဝတ်၌ မည်သည့်အပိုင်းကို နတ်စောင့်၏၊ မည်သည့်အပိုင်းကို
 ရက္ခိုသ်စောင့်၏၊ မည်သည့်အပိုင်းကို လူစောင့်၏။ ဤသို့ ရှေးအမှတ်အသား ရှိဟန်တူ၏။
 ထို့ကြောင့် ဋီကာတို့၌ “ဣတော ပဋ္ဌာယာတိ ဒေဝ ရက္ခသ မနုဿာဒိဘောဒေန ဝိဝိဓဝတ္ထ
 ဘာဂေ ဣတောဝါ ဧတ္ထောဝါ သဿိန္ဒေ ဣဒံနာမ ဘောဂါဒိ ဟောတိ” ဟု ဖွင့်သည်။
 ထို ကြွက်ကိုကံခြင်း၏ အကျိုးအပြစ်ကို ပြသောကျမ်းသည် မူသိကစ္ဆန္တိမည်၏။

တေနာပိ။ ။ တေနကို ဆိန္ဒေ၌ စပ်၊ အပ်သည် ရှေ့မူသိက (ဥန္တုရ) ကို ပြန်၍ငဲ့သော
 အပေက္ခာအနက် ရှိ၏။ ဥပမာ-အက္ခရာပါဒယော၌ အပ်သည် ရှေ့သုတ်၌ဆိုအပ်ပြီးသော
 အက္ခရာကို ငဲ့သကဲ့သို့တည်း၊ ဤသို့ တေနဖြင့် မူသိကကို ပြန်၍စွဲခြင်းသည် “ဧဝရူပေန
 ဒါရနာ” စသည်ဖြင့် ရှေ့စကားကို ပြန်၍ ညွှန်းခြင်းနှင့် အသွားတူ၏။ [ဆရာတို့ကား
 “တေနာပိ-ထို မူသိကစ္ဆန္တိကျမ်းဖြင့်လည်း” ဟု ပေးတော်မူကြ၏။]

အဝတ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အနာဟတေ-မထုရိုက် မဖွပ်လျှော်အပ်သေးသော၊
 ဝါ-အစာ မချေအပ်သေးသော၊ ဝတ္ထေဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း)
 အဟတေ-မထုရိုက် မဖွပ်လျှော်အပ်သေးသော၊ ဝါ-အစာ မချေအပ်သေးသော၊
 ဝတ္ထေဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အနာဟတေ-မထုရိုက် မဖွပ်လျှော်အပ်သေး
 မဟုတ်သော၊ ဝါ-အစာချေအပ်ပြီးသော၊ ဝတ္ထေဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊
 ဣတော-ဤအရပ်မှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-သည်ပုံသည်နည်း၊ ဆိန္ဒေ-
 ကိုက်ဖြတ်အပ်သော်၊ ဣဒံနာမ-ဤမည်သော အကျိုးအပြစ်သည်၊ ဟောတိ-
 ၏၊ ဣတိ-သို့၊ အာဒိသန္တိ-ညွှန်ပြကြကုန်၏။ [ထိုကျမ်းဆရာတို့က ဟောပြော
 ကြ၏- ဟူလို။]

အဂ္ဂိဟောမန္တိ-ကား၊ ဧဝရူပေန-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ ဒါရုနာ-ထင်းဖြင့်၊
 ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-သည်ပုံသည်နည်း၊ ဟုတေ-ပူဇော်အပ်သော်၊ ဣနာမ-ဤမည်
 သော အကျိုးသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-သို့၊ အဂ္ဂိဇုဟနံ-မီးပူဇော်ပုံကို ပြသော
 ကျမ်းတည်း၊ ဒဗ္ဗိဟောမာဒိနိပိ-ဒဗ္ဗိဟောမ အစရှိသော ကျမ်းတို့သည်လည်း၊
 အဂ္ဂိဟောမာနေဝ-မီးပူဇော်ပုံကို ပြသော ကျမ်းတို့ပင်တည်း၊ ပန-ထိုသို့ပင်

အာဟတေ, အနာဟတေ။ ။ “အာဟညိတ္ထ-ထုရိုက် ဖွပ်လျှော်အပ်ပြီ၊ ဣတိ
 အာဟတံ” ဟု ပြုလျှင် အစာချေအပ်ပြီး ဖွပ်လျှော်အပ်ပြီးသော အဝတ်ဟောင်း ရ၏။
 အာဟတမဟုတ်သော အနာဟတကား အဝတ်သစ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “အာဟတေတိ
 ပုရာဏေ၊ အနာဟတေတိ နဝေ” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ သို့သော် အခြားနေရာ၌ “အဟတ-
 မထုရိုက်အပ်၊ မဖွပ်လျှော်အပ် (အစာမချေအပ်) သေးသော အဝတ်သစ်၊ ဟတ-ထုရိုက်
 ဖွပ်လျှော်အပ် (အစာချေအပ်) ပြီးသော အဝတ်ဟောင်း” ဟု သုံးစွဲလေ့ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့်
 “အာဟတေတိ ပန ပါဠေ ဝုတ္တဝိပရိယယေန အတ္ထော” ဟု တစ်နည်း ဖွင့်သည်။

အဂ္ဂိဟောမံ။ ။ ဟုဓာတ်သည် “ဒါနာဒနဟဗျုဒ္ဓါဒါနေသု” ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းနှင့်
 အညီ ပေးလှူခြင်း ပူဇော်ခြင်းစသော အနက်ကို ဟော၏။ မာန်ပစ္စည်း၊ ဟဝနံ-ပူဇော်ခြင်း၊
 ဟောမော-ခြင်း၊ (ပုလ္လိန်)၊ ဤ၌ သတ္တံကို ငဲ့၍ နပုလ္လိန်ထားသည်။ အဂ္ဂိဇုဟနံကို ကြည့်၍
 “အဂ္ဂိဿ-မီးကို+ဟောမော အဂ္ဂိဟောမော” ဟု ပြု၊ ထိုမီးပူဇော်ခြင်းကို “မည်သည့်ထင်းဖြင့်
 မည်သို့မည်ပုံ ပူဇော်လျှင် မည်သည့်အကျိုး ရသည်” ဟု ပြသောကျမ်းကို အဂ္ဂိဟောမဟု
 ခေါ်သည်။

ဒဗ္ဗိဟောမာဒိနိပိ။ ။ အာဒိဖြင့် ပါဠိတော်၌လာသော ထုသ၊ ကဏ၊ တဏှာလ၊
 သပ္ပိ၊ တေလ၊ မုခ၊ လောဟိတတို့ဖြင့် ပူဇော်ပုံကို ပြသော ထုသဟောမ စသည်တို့ကို
 ယူပါ။ ထို ဟောမကျမ်းများလည်း မီးပူဇော်ပုံကို ပြသော အဂ္ဂိဟောမတို့ပင်တည်း၊ သို့သော်
 “ဤသို့သော ယောင်းမဖြင့် မီးပူဇော်လျှင် ဤသို့သော အကျိုးဖြစ်၏” စသော အကျိုးဖြစ်ပုံ
 အထူးကို ပြသောကြောင့် သီးခြားဆိုထားသည်။ ထိုသီးခြားဆိုအပ်သော ဟောမကျမ်းတို့မှ
 ကြွင်းသမျှကို ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် “အဂ္ဂိဟောမ” ဟုချည်း မှတ်ပါ။ [ဒဗ္ဗိဟောမာဒိနိ
 ဟောမဿ ဥပကရဏာဒိ ဝိသေသေဟိ (ပူဇော်ခြင်း၏ အဆောက်အအုံဖြစ်သော ယောင်းမ
 စသော အထူးတို့ဖြင့်) ဖလဝိသေသဒဿနဝသေန ပဝတ္တာနိ၊ အဂ္ဂိဟောမံ ဝုတ္တာဝသေသ
 သာဓနဝသေန ပဝတ္တံ ဟောတိ-ဋီကာ။]

ဒဗ္ဗိဟောမ အစရှိသည်တို့၏ အဂ္ဂိဟောမ ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဧဝရူပါယ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ ဒဗ္ဗိယာ-ယောင်းမဖြင့်၊ (ဟုတေ-ပူဇော်အပ်သော်၊) ဤဒိသေ ဟိ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သော၊ ကဏာဒီဟိ-ဆန်ကွဲအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဟုတေ- သော်၊ ဣဒ်နာမ-ဤမည်သော အကျိုးသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပဝတ္တိဝသေန-ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝိသု-သီးခြား၊ ဝုတ္တာနိ-ဟောတော်မူအပ် ကုန်ပြီ၊ တတ္ထ-ထို ကဏဟောမ အစရှိသည်တို့၌၊ ကဏောတိ-ကား၊ ကုဏ္ဍကော- ဆန်ကွဲတည်း၊ တဏှုလာတိ-ကား၊ သာလိအာဒီနဇ္ဈေဝ-သလေး အစရှိသည် တို့၏လည်းကောင်း၊ တိဏဇာတိနဇ္ဈ-လမန်း အစရှိသော မြက်မျိုးတို့၏လည်း ကောင်း၊ တဏှုလာ-ဆန်တို့တည်း၊ [“သာမာကာဒိတိဏံ ကုဒြုသကေ ၊ပေ၊ သင်္ဂဟံ ဂတော” ခုဒ္ဒသိက္ခာ (၈၄) အရ သာမာက (လမန်း) စသည်ကို “တိဏဇာတိ” ဟု ယူပါ။] သပ္ပိတိ-ကား၊ ဂေါသပ္ပိ အာဒိကံ-နွားမှဖြစ်သော ထောပတ် အစရှိသော ထောပတ်တည်း၊ တေလန္တိ-ကား၊ တိလတေလာဒိကံ-နမ်းဆီ အစရှိသော ဆီတည်း။ [“တိလတော ဇာတံ” ဟူသော ဝါကျအနိကံ၌ နမ်းဆီကို ရသော်လည်း “တေလံ” ဟု နိပ္ပန္န ပြီးသောအခါ ဆီအားလုံးနှင့်ဆိုင်သော သာမညဆီကို ရသောကြောင့် “တိလံ” ဟု ဝိသေသန ပြုရသည်။]

ပန-အထူးကား၊ သာသပါဒီနိ-မုံညင်းစေ့ အစရှိသည်တို့ကို၊ မုခေန-ပါးစပ် ဖြင့်၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ အဂ္ဂိမိ-မီး၌၊ ပက္ခိပနံ-ထည့်ခြင်းသည်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဝိဇ္ဇ-ဂါထာမန္တန် အတတ်ကို၊ ပရိဇေပိတွာ-စုတ်၍၊ ဝါ-မန်းမှုတ်၍၊ ဇုဟနံ-ပူဇော် ခြင်းသည်၊ မုခဟောမံ-မည်၏၊ (ဋီကာသစ်အလို အနက်ပေးပုံကို အဓိပ္ပာယ်၌ ရှုပါ။) ဒက္ခိဏက္ခကဇဏ္ဍုလောဟိတာဒီဟိ-လကျော်ညှပ်ရိုးသွေး လကျော်ပုဆစ် ခူးဝန်းသွေး အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဇုဟနံ-ပူဇော်ခြင်းသည်၊ လောဟိတဟောမံ- မည်၏၊ အင်္ဂဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ အင်္ဂမေဝ-အင်္ဂါကြီးငယ်ကိုသာ၊ ဒိသွာ-

မုခဟောမံ။ ။ “မုခ-ပါးစပ်ဖြင့်+ဟောမ-ပူဇော်” ဟု ရာ၌ ပါးစပ်ကို မီးထဲသို့ ထည့်၍ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “အဘယ်နည်းဖြင့် ပူဇော်ပါသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိရကား “မုခေန ၊ပေ၊ ဟောမံ” ဟု မိန့်သည်၊ စာအုပ်တို့၌ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ၂ နည်းတွေ့ရ၏၊ ပဌမနည်းအလို မုံညင်းစေ့ စသည်ကို ပါးစပ်ဖြင့် ယူ၍ထည့်ခြင်းကို “မုခေန+ဟောမော” အရ မုခဟောမ မည်၏၊ ဒုတိယနည်းအလို ပါးစပ်ဖြင့် မန္တန်စုတ်၍ ပူဇော်ခြင်းကို မုခဟောမဟု ဆို၏။

ဋီကာသစ်။ ။ ဋီကာသစ်၌ကား “ပက္ခိပနံတိ ပက္ခိပနတ္ထံ၊ ပက္ခိပန ဝိဇ္ဇတိပိ ပါဌော၊ ပက္ခိပနဟေတုဘူတံ ဝိဇ္ဇတိ အတ္ထော” ဟု ရှိ၏၊ ဤအလို ၂ နည်းမဟုတ်၊ တစ်နည်းသာ၊ ဝါသဒ္ဓါလည်း မလိုပါ။ “ပက္ခိပနံ-ထည့်ခြင်းငှာ၊ (တစ်နည်း) ပက္ခိပနဝိဇ္ဇ-ထည့်ကြောင်း မန္တန်အတတ်ကို၊ ဇေပိတွာ-၍၊ ဇုဟနံ-သည်၊ မုခဟောမံ-မည်၏” ဟု တစ်ဝါကျတည်း ပေးပါ။

ကြည့်၍၊ ဗျာကရဏဝသေန-ပြောဟောခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အင်္ဂ-အင်္ဂကျမ်းကို၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣဓ-ဤနေရာ၌၊ အင်္ဂုလဋ္ဌိ-လက်ချောင်းဖြစ်သော အရိုးကို၊ (တစ်နည်း) အင်္ဂုလဋ္ဌိ-အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ဖြစ်ရာ တစ်ကိုယ်လုံးကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဝိဇ္ဇ-ကို၊ ပရိဇ္ဇေပိတွာ-၍၊ အယံ-ဤသူကား၊ ကုလပုတ္တော-အမျိုးကောင်းသားတည်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ အယံ-ကား၊ နော ကုလပုတ္တော-အမျိုးကောင်းသား မဟုတ်၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ အယံ-ကား၊ သိရိသမ္ပန္နော-အသရေနှင့် ပြည့်စုံသူတည်း၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ အယံ-ကား၊ နော သိရိသမ္ပန္နော-အသရေနှင့် ပြည့်စုံသူမဟုတ်၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ (ဣတိ တစ်လုံး အကျေကြီး) ဣတိ အာဒိ ဗျာကရဏဝသေန-ဤသို့ အစရှိသော ပြောဟောခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အင်္ဂဝိဇ္ဇာ-အင်္ဂဝိဇ္ဇာကျမ်းကို၊ ဝုတ္တာ-ပြီ။

ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ ဗရဝတ္ထု အာရာမဝတ္ထာဒီနံ-အိမ်၏တည်ရာ မြေ၊ သစ်သီးအာရာမ ပန်းအာရာမတို့၏တည်ရာမြေ အစရှိသည်တို့၏၊ ဝုဏဒေါသ သလ္လက္ခဏဝိဇ္ဇာ-ဝုဏ်အပြစ်ကို မှတ်သားကြောင်း အတတ်တည်း၊ ဝါ-အကျိုး အပြစ်ကို မှတ်သားကြောင်းအတတ်တည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ မတ္တိကာဒိဝိသေသံ-မြေညက်အစရှိသော အထူးကို၊ ဒိသွာပိ-ကြည့်ပြီး၍လည်း၊ ဝါ-ကြည့်ပြီးသော်မှ

အင်္ဂုလဋ္ဌိ၊ အင်္ဂလဋ္ဌိ။ ။ ပါဠိ ၂ ထွေ ရှိ၏၊ ရှေ့နည်းအလို “အင်္ဂုလိဘူတံ အဋ္ဌိ အင်္ဂုလဋ္ဌိ၊ (တစ်နည်း) အင်္ဂုလိယာ-လက်ချောင်း၌+ဇာတ်-ဖြစ်သော+အဋ္ဌိ-အရိုးတည်း၊ အင်္ဂုလဋ္ဌိ” ဟု ပြု၊ “လက်ချောင်း၏ အရေမျှကို မကြည့်ဘဲ အရိုးအဆစ်တိုင်အောင် အထူး ကြည့်၍ ဟောသည်” ဟုလို့၊ နောက်နည်းအလို “လဋ္ဌိသဒ္ဓါသည် ဝါးပင်အနက်ကို ဟော၏၊ သက္ကတ၌ ယဋ္ဌိနှင့် အနက်တူ၏၊ ထိုဝါးပင်သည် အခက်တို့၏ထွက်ရာဖြစ်သကဲ့သို့ အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ထွက်ရာ ကိုယ်ခန္ဓာလည်း လဋ္ဌိနှင့်တူသောကြောင့် “လဋ္ဌိ” ခေါ်သည်ဟု ဋီကာသစ်ကြိုသည်၊ အင်္ဂါနံ+လဋ္ဌိ အင်္ဂလဋ္ဌိ။ [အင်္ဂလဋ္ဌိတိ သရီရံ-ဋီကာ။]

အင်္ဂဝိဇ္ဇာ။ ။ ဝိဒတိ ဧတာယာတိ ဝိဇ္ဇာ-သိကြောင်းအတတ်၊ (ဝိဒဓာတ်၊ ဣ ပစ္စည်း)၊ အင်္ဂဿ-ကို+ဝိဇ္ဇာ အင်္ဂဝိဇ္ဇာ၊ “ရှေ့၌ အင်္ဂကျမ်းလည်း အင်္ဂါကြည့်၍ သိကြောင်း အတတ်ပင် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် ထပ်၍ ဟောတော်မူသနည်း” ဟု မေးဖွယ် ရှိ၍ “ပုဗ္ဗေ ။ပေ၊ အင်္ဂဝိဇ္ဇာ ဝုတ္တာ” ဟု မိန့်သည်၊ ရှေ့ အင်္ဂကျမ်းအတတ်သည် အင်္ဂါကြီးငယ်ကို ကြည့်၍ ဟောသောအတတ်တည်း၊ ဤအတတ်ကား လက်ချောင်းရိုးကို ကြည့်၍ (အင်္ဂုလဋ္ဌိဟု ရှိသော ပါဠိအတွက်) တစ်ကိုယ်လုံးကို ကြည့်၍ ဂါထာမန္တန်ကို စုတ်ပြီးလျှင် ကုလပုတ္တ ဟုတ်၊ မဟုတ် စသည်ကို ဟောသောအတတ်တည်း၊ ဤအတတ်၌ မန္တန်စုတ်ခြင်း အပိုပါသေးသည်မှာ အင်္ဂကျမ်းမှ ထူးချားချက်တည်း။

ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ။ ။ ဝသတိ ဧတ္ထာတိ ဝတ္ထု-ဟည်ရာမြေ၊ “ဝတ္ထု” အရ ဗရဝတ္ထု (အိမ်၏ တည်ရာမြေ) အာရာမဝတ္ထု (သစ်သီးအာရာမ-သစ်သီးခြံ၊ ပန်းအာရာမ-ပန်းခြံတို့၏ တည်ရာမြေ) ကို ယူပါ၊ ဝိဇ္ဇာ-အိမ်နေရာ ခြံနေရာတို့၏ အကျိုး အပြစ်ကို သိကြောင်း

လည်း၊ ဝိဇ္ဇ-ကို၊ ပရိဇေပိတွာ-၍၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ ပထဝိယံ-မြေထဲ၌၊ တိသရတနမတ္ထေ-အတောင်သုံးဆယ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ (ပဒေသေ-အရပ်၌လည်းကောင်း၊) အာကာသေ-ကောင်းကင်၌၊ အသီတိရတနမတ္ထေ-အတောင်ရှစ်ဆယ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ပဒေသေစ-၌လည်းကောင်း၊ ဂုဏဒေါသံ-ဂုဏ်အပြစ်ကို၊ ဝါ-အကျိုးအပြစ်ကို၊ ပဿန္တိ-မြင်နိုင်ကြကုန်၏၊ ဓတ္တဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ အဗ္ဘေယျမာသု ရကွဇာဓေတ္တာဒိသတ္ထံ-အဗ္ဘေယျကျမ်းမာသုရကွကျမ်း ရာဇသတ်ကျမ်း အစရှိသော ကျမ်းတည်း။

သိဝဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ သုသာနေ-သုသာန်၌၊ ဝါ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ သန္တိကရဏဝိဇ္ဇာ-ဘေးဥပါဒ် ငြိမ်းအေးမှုကို ပြုကြောင်းအတတ်တည်း၊ သိင်္ဂါလရတဝိဇ္ဇာ - မြေခွေးမြည်သံ၏ အကျိုးအပြစ်ကို သိကြောင်းအတတ်တည်း။

အတတ်။ [ရှေးက “အိမ်ရာမြေကြန်အတတ်” ဟု ခေါ်ကြ၏၊ မြေ၏ကြန်အင်လက္ခဏာကို သိသောအတတ်-ဟူလို။] ထိုအတတ်ကို ပြသောကျမ်းလည်း ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာကျမ်းမည်၏။ [ဋီကာသစ်၌ “ဒိသ္မာပိ” ဝယ် အပိသည် အဒိသ္မာကို ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဏနတ္ထဟု ဆို၏။ မိမိကား ကြည့်ရုံမျှဖြင့် ကိစ္စမပြီးသေးသောကြောင့် သမ္ဘာဝနာဇောတကဟု ထင်သည်။ ကြည့်ပြီးသော်မှလည်း မန္တန်စုတ်ရသေး၏၊ မကြည့်ရလျှင်ကား ဆိုဖွယ်မလို-ဟူလို။]

ဓတ္တဝိဇ္ဇာ။ ။ တနာဒိ ဓဏဓာတ်သည် သတ်ပုတ်ညှဉ်းဆဲခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ဓဏောတိတိ ဓဏော၊ ဓဏဓာတ် ကိုပစ္စည်း၊ ဓဏတော+တာယတိတိ ဓတ္တော-သတ်ပုတ်ညှဉ်းဆဲခြင်းမှ စောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့် မင်းကို “ဓတ္တ” ဟု ခေါ်၏။ ဓဏသဒ္ဓါပပဒတာဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဓဏကို ခတ်ပြု၊ (ထောမနိမိ ဝိဂြိုဟ်)၊ ဤနည်းအရ “မင်းတို့၏ တတ်သင့် တတ်ထိုက်သော အတတ်ကို ပြုသောကျမ်းကို “ဓတ္တဝိဇ္ဇာ” ဟု ခေါ်ပါ။ ထို့ကြောင့် “ရာဇသတ္တဒိ သတ္ထံ” ဟု ဖွင့်သည်။ “ရာဇဟိ+ပရိဘုတ္တံ (သုံးစွဲအပ်သော)+သတ္ထံ ရာဇသတ္ထံ။ [အဗ္ဘိနော+သတ္ထံ အဗ္ဘေယျ (အဗ္ဘိမည်သူ၏ကျမ်း)၊ မာသုရက္ခေန+ကတော ဂန္ဓော မာသုရက္ခော (မာသုရက္ခေဆရာ ပြုအပ်သောကျမ်း)၊ ထိုကျမ်းများလည်း ဓတ္တဝိဇ္ဇာနှင့် ဆိုင်သော ကျမ်းများပင် ဖြစ်၏။]

မှတ်ချက်။ ။ ပဏ္ဏာသနိပါတ် မဟာဗောဓိဇာတ်၌ “မိမိမှာ အကျိုးရှိလျှင် ကျေးဇူးရှင် ဟူ၍ မငဲ့ရ၊ အမိကိုသော်လည်း သတ်၍ မိမိအကျိုးကို ပြုရမည်” ဟူသော ဓတ္တဝိဇ္ဇာအတတ် တစ်မျိုးရှိသေး၏။ ထိုအတတ်ကား ဤနေရာ၌ မသင့်။ [“ဓတ္တဝိဇ္ဇာ” ဟု ရှိသည်မှာလည်း ပြခဲသော အဖွင့်များကို ထောက်၍ မသင့်။]

သိဝဝိဇ္ဇာ။ ။ သိဝသဒ္ဓါသည် ငြိမ်းအေးခြင်း အနက်ဟောတည်း။ ထို့ကြောင့် “သန္တိကရဏဝိဇ္ဇာ” ဟု ဖွင့်သည်။ (တစ်နည်း) ဣတ္ထိလိန် သိဝါသဒ္ဓါသည် အဘိဓာန် (၆၁၅)၌ မြေခွေးအနက်ကို ဟော၏။ သိဝါဖြင့် သိဝါ၏ မြည်သံကိုပါ (ကာရဏ-ဌာနျူပစာရအားဖြင့်) ယူပါ။ သိဝါယ-မြေခွေးမြည်သံ၏+ဝိဇ္ဇာ-အကျိုးအပြစ်ကို သိကြောင်း အတတ်တည်း။ သိဝဝိဇ္ဇာ။

ဣတိပိ-ဤသို့လည်း၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏။ ဘူတဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ ဘူတဝိဇ္ဇမန္တော-
 တစ္ဆေမြေဘုတ်တို့ကို မိမိအလိုသို့ပါအောင် ပြုကြောင်းဖြစ်သော အတတ်မန္တန်
 တည်း၊ ဘူရိဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ ဘူရိယရေ-မြေအိမ်၌၊ ဝါ-မြေတွင်းအိမ်၌၊ ဝသ
 န္တေန-နေလျက်၊ ဝါ-နေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗမန္တော-သင်ယူထိုက်
 သော မန္တန်တည်း။

အဟိဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ သပ္ပဒဋ္ဌတိကိစ္ဆနဝိဇ္ဇာစေဝ-မြွေကိုက်အပ်သော အနာကို
 ဆေးကုကြောင်း အတတ်သည်လည်းကောင်း၊ သပ္ပါဝါယနဝိဇ္ဇာစ-မြွေကိုခေါ်
 ကြောင်း အတတ်သည်လည်းကောင်းတည်း၊ ဝိသဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ ယာယ
 (ဝိဇ္ဇာယ)-အကြင်အတတ်ဖြင့်၊ ပုရာဏဝိသံဝါ-အဟောင်းဖြစ်သော အဆိပ်ကိုမူ
 လည်း၊ ရက္ခန္တိ-စောင့်ရှောက်နိုင်ကုန်၏။ နဝဝိသံဝါ-အသစ်ဖြစ်သော အဆိပ်ကို
 မူလည်း၊ ကရောန္တိ-ပြုနိုင်ကုန်၏။ (သာ ဝိဇ္ဇာ-ထိုအတတ်သည်၊ ဝိသဝိဇ္ဇာ-မည်
 ၏။) ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယာယ ဝိဇ္ဇာယ-ဖြင့်၊) ဝိသဝန္တမေဝ-အဆိပ်၏ အန်ခြင်း
 ကိုပင်၊ (ကရောန္တိ-ကုန်၏။ သာ ဝိဇ္ဇာ-သည်၊ ဝိသဝိဇ္ဇာ-မည်၏။) [တစ်နည်း၊

ဘူတဝိဇ္ဇာ။ ။ ဘူတ-တစ္ဆေမြေဘုတ်+ဝိဇ္ဇာ-မိမိအလိုအတိုင်း ပြုနိုင်သော (စေခိုင်း
 နိုင်သော) အတတ်၊ ထိုအတတ်ဟူသည် မန်းမှုတ်ရသော မန္တန်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဘူတဝိဇ္ဇ
 မန္တော” ဟု ဖွင့်သည်။ [ဘူတဝသီကရဏမန္တော-မြေဘုတ်တို့ကို မိမိအလိုအတိုင်း ပြုနိုင်
 သော မန္တန်။] စာအုပ်တို့၌ “ဘူတဝေဇမန္တော” ဟုလည်း ရှိ၏။

ဘူရိဝိဇ္ဇာ။ ။ ဘူရိယံ-မြေအိမ်၌ (မြေအတွင်းဝယ် ပြုအပ်သော အိမ်၌)+ဥဂ္ဂဟေ
 တဗ္ဗာ-သော+ဝိဇ္ဇာ-ဂါထာမန္တန် အတတ်တည်း၊ ဘူရိဝိဇ္ဇာ။ [“သဿပုဋိ (ကောက်စပါးတို့
 တိုးပွားအောင်) ကရဏဝိဇ္ဇာ” ဟု သာရသမာသကျမ်း၌ ဖွင့်သတတ်။]

အဟိဝိဇ္ဇာ။ ။ အဟိဖြင့် မြွေကိုက်နာတိုင်အောင် ယူပါ၊ အဟိဿ-မြွေကိုက်နာကို+
 တိကိစ္ဆာ+ဝိဇ္ဇာ အဟိဝိဇ္ဇာ၊ (တစ်နည်း) အဟိဿ-မြွေကိုက်+အဂါယနာ-ခေါ်ကြောင်းဖြစ်
 သော+ဝိဇ္ဇာ အဟိဝိဇ္ဇာ။

ဝိသဝိဇ္ဇာ။ ။ “ပုရာဏဝိသံ ရက္ခန္တိ”ဖြင့် “ဝိသရက္ခဏဝိဇ္ဇာ-အဆိပ်ကို စောင့်ရှောက်
 ကြောင်း အတတ်” ဟု ပြ၏။ ရက္ခဏပုဒ် ကျေ၊ “နဝဝိသံ ကရောန္တိ” ဖြင့် “ဝိသကရဏ
 ဝိဇ္ဇာ” ဟု ဆိုလိုလျက် ကရဏပုဒ် ကျေဟု ပြ၏။ “ဝိသဝန္တမေဝါ” ၌လည်း “ယာယ
 ကရောန္တိ၊ သာ ဝိသဝိဇ္ဇာ” ဟု လှည့်၍ စပ်၊ ဝန္တ၌ ဝမုဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ပက္ကမာဒီဟိ
 န္တောစ သုတ်ဖြင့် စီရင်၊ ဋီကာသစ်၌ ဘောဟော မာနပစ္စည်းကို အန္တပြုထားသည်ဟု
 တစ်နည်း ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။

မူကွဲ။ ။ “ဝိသတုန္ဒြမေဝ ဝါတိပိ ပါဠော” ဟု ဋီကာသစ်၌ မူကွဲပြ၏။ ဧဝဖြင့်
 ဆိုသောကြောင့် “ထိုမူကွဲက သာ၍ကောင်းသည်” ဟု ထင်၏။ “ဝိသဝိဇ္ဇာဟူသည် အခြား
 မဟုတ်၊ ဝိသတုန္ဒြ-အဆိပ်တို့၏ အကြောင်းအရာကို ပြသော ကျမ်းပင်ဖြစ်သည်” ဟူလို၊
 ထိုကျမ်း၌ အဆိပ်ကာကွယ်ကြောင်းနည်း အဆိပ်ပြုကြောင်းနည်းများလည်း ပါဝင်နိုင်စရာ
 ရှိသည်။

ဝိသတန္တမေဝ-အဆိပ်အကြောင်းကို ပြသောကျမ်းသည်ပင်၊ ဝိသဝိဇ္ဇာ-မည်၏။] ဝိစ္ဆိကဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ ဝိစ္ဆိကဒဋ္ဌတိကိစ္ဆနဝိဇ္ဇာ-ကင်းကိုက်အပ်သော အနာကို ဆေးကုကြောင်း အတတ်တည်း၊ မူသိကဝိဇ္ဇာယပိ-မူသိကဝိဇ္ဇာ၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-တည်း၊ (“ကြွက်ကိုက်အပ်သော အနာကို ဆေးကုကြောင်း အတတ်” ဟူလို)၊ သကုဏဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ သပက္ခက အပက္ခက ဒွိပဒ စတုပ္ပဒါနံ-အတောင် ရှိသော သတ္တဝါ၊ အတောင်မရှိသော သတ္တဝါ၊ အခြေနှစ်ချောင်းရှိသော သတ္တဝါ၊ အခြေလေးချောင်းရှိသော သတ္တဝါတို့၏၊ ရုတဂတာဒိဝသေန-မြည်တွန်ပုံ သွားပုံ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သကုဏညာဏံ-ငှက်တို့ကို သိကြောင်းအတတ် တည်း၊ ဝါယသဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ ကာကရတညာဏံ-ကျီးမြည်သံကို သိကြောင်း အတတ်တည်း၊ တံ-ထိုကျမ်းသည်၊ ဝိသုညေဝ-သကုဏဝိဇ္ဇာမှ သီးခြားသာလျှင် ဖြစ်သော၊ သတ္တံ-ကျမ်းတည်း၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝိသု-သီးခြား၊ (ဘဂဝတာ-သည်။) ဝုတ္တံ-ပြီ။

ပက္ကဇ္ဈာနန္တိ-ကား၊ ပရိပါကဂတစိန္တာ-ရင့်ကျက်ပြီးသော အတတ်ကို သိကြောင်းအတတ်တည်း၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ကာလပတ်လုံး၊ ဝါ-ဤမျှလောက်၊ ဧဝိဿတိ-အသက်ရှည်လတ်၊ အယံ-သည်၊ ဧတ္တကံ-လုံး၊ (ဧဝိဿတိ)၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊ အာဒိဋ္ဌညာဏံ-ညွှန်ပြကြောင်းဉာဏ်တည်း၊ ဣတိ အတ္ထောနကံ၊ သရပရိတ္တာဏန္တိ-ကား၊ သရရက္ခဏံ-မြားကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ကြောင်း အတတ်တည်း၊ ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြုအပ်သော်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဥပရိ-အပေါ်သို့၊ (သရော-မြားသည်)၊ န အာဂစ္ဆတိ-မလာ

သကုဏဝိဇ္ဇာ။ ။ သပက္ခက (ကြောင်သောယင်-ယင်မမဲရိုင်းစသော အတောင် ရှိသော သတ္တဝါ) အပက္ခက (အိမ်မြောင် အစရှိသော အတောင်မရှိသော သတ္တဝါ) လူနတ် ကြီးကြာ (တစ်နည်း) စကောရ (ခါနီ) အစရှိသော ဒွိပဒသတ္တဝါ၊ ပုတ်သင် မြေခွေး အစရှိသော စတုပ္ပဒသတ္တဝါတို့၏+ရုတ-မြည်တွန် ပြောဆိုသံ+ဂတ-သွားပုံ သွားဟန် အစရှိသည်တို့နှင့် စပ်သဖြင့်+ကောင်း မကောင်းကို သိတတ်သော အတတ်တည်း၊ သကုဏကို နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ပုံစံထုတ်ပြသည်၊ (တစ်နည်း) “သကုဏမိဂ” ဟု ဆိုလိုလျက် မိဂပုဒ် အကျေကြ်ဟုလည်း ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ [နောက်၌ “မိဂစက္က” ဟု လာလတ်ဖြစ်သော ကြောင့် ဤနောက်နည်းကို စဉ်းစားပါ။]

ပက္ကဇ္ဈာနံ။ ။ ပက္ကကို “ပရိပါကဂတ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ဈေ-စိန္တာယံ” နှင့်အညီ ဈာနံကို “စိန္တာ” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်၊ ပစ္စိတ္တ-ရင့်ကျက်ပြီ၊ ဣတိ ပက္ကံ၊ ဈာယတိ ဧတေနာတိ ဈာနံ၊ ပက္ကဿ-ကို+ဈာနံ ပက္ကဇ္ဈာနံ။ [အာဒိဋ္ဌညာဏံကို “အာဒိသိတဗ္ဗဿ+ဉာဏံ-ညွှန်ပြထိုက်သော အသက်ကို သိသောဉာဏံ” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏၊ အာပုဗ္ဗ၊ ဒိသဓာတ်၊ တပစ္စည်းကို ကရုဏာသမိကြံ၍ “ညွှန်ပြကြောင်းဉာဏံ” ဟု ဖွင့်သင့်မည်ထင်သည်၊ ဤအတတ်ကို ရေးက “သက်ကြည့်ဗေဒင်” ဟု ခေါ်ကြ၏။]

နိုင်၊ ဧဝံ-ဤသို့ (မြားမလာနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်)၊ ကရုဏာဝိဇ္ဇာ-ပြုကြောင်း အတတ်တည်း၊ သဗ္ဗသင်္ဂါဟကံ-အလုံးစုံကို သိမ်းယူနိုင်သော၊ မိဂစက္ကန္တိ ဣဒံ-မိဂစက္ကံဟူသော ဤကျမ်းကို၊ သဗ္ဗသကုဏစတုပ္ပဒါနံ-အလုံးစုံသော ငှက် အလုံးစုံသော ခြေ ၄ ချောင်းရှိသော သတ္တဝါတို့၏၊ ရုတညာဏဝသေန-မြည်တွန်သော အသံကို သိကြောင်းဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ။

၂၂။ မဏိလက္ခဏာဒီသု-မဏိလက္ခဏ အရှိသော ကျမ်းတို့၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဧဝရူပေါ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ မဏိ-ပတ္တမြားကို၊ ပသတ္တော-ချိုးမွမ်းထိုက်၏၊ ဧဝရူပေါ-သော၊ (မဏိ-ကို)၊ အပသတ္တော-မချိုးမွမ်းထိုက်၊ သာမိနော-ဥစ္စာရှင်၏၊ အာရောဂျဏုဿရိယာဒီနံ-အနာရောဂါ မရှိသူ၏ အဖြစ် အစိုးရသူ၏အဖြစ် အစရှိသည်တို့၏၊ ဟေတု-အကြောင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ (ဟေတု-သည်)၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာဒိဝသေန-အဆင်းပုံသဏ္ဌာန် အစရှိသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ မဏိအာဒီနံ-ပတ္တမြား အစရှိသည်တို့၏၊ လက္ခဏံ-အမှတ်အသားကို ပြသောကျမ်းကို၊ အနုယုတ္တာ-အားထုတ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရန္တိ-နေကြကုန်၏၊ ဣတိ အတ္ထော။ [ပါဠိတော်၌ “အနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ” မပါသောကြောင့် အဓိပ္ပာယ်နက်ဟု မှတ်ပါ။]

သရပရိတ္တာဏံ။ ။ သရရက္ခဏန္တိ သရတော အတ္တာနံ၊ အတ္တတောဝါ သရဿရက္ခဏံ-မြားမှ မိမိကို စောင့်ရှောက်ကြောင်း အတတ်၊ (တစ်နည်း) မိမိမှ မြားကို စောင့်ရှောက်ကြောင်း အတတ်၊-ဋီကာသစ်၊ ရှေးစာအုပ်များ၌ “ဥပရိ န အာဂစ္ဆန္တိ” ဟု ရှိ၏၊ “သရဿ ရက္ခဏံ” ဟူသော ဋီကာကို ထောက်၍ “န အာဂစ္ဆတိ” ဟု ဧကဝုဓ် ရှိသင့်သည်။

မိဂစက္ကံ။ ။ သဗ္ဗသင်္ဂါဟကန္တိ ဣမိနာ မိဂသဒ္ဓဿ သဗ္ဗသကုဏစတုပ္ပဒေသု ပဝတ္တိ ဒေသေတိ၊ ဧကသေသနိဒ္ဓေသော ဝါ ဧသ-“သကုဏာစ မိဂါစ မိဂါ” ဟု ဧကသေသံပြု၊ မိဂသဒ္ဓါ သက်သက်ဆိုလျှင် စတုပ္ပဒသတ္တဝါတို့၌သာ ထင်ရှားသည်၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ သကုဏစတုပ္ပဒါနံ ရုတဇာနသတ္တဿ မိဂစက္ကသမညာ-ငှက်အားလုံး သားကောင်းအားလုံးတို့၏ မြည်တွန်သံကို သိသောကျမ်းအပေါ်၌ မိဂစက္က အမည်ထင်ရှားသည်၊-ဋီကာသစ်။

မိဂဝါက္ကံ။ ။ ဋီကာသစ်၌ မိဂစက္ကံပါ၌ကို အတည်ပြု၍ ဖွင့်ထားသော်လည်း မဟာနိဒ္ဓေသပါဠိတော် (၁၄) တုဝဋ္ဌသုတ်၌ “မိဂဝါက္ကံ” ဟု ရှိ၏၊ ထိုအဋ္ဌကထာ၌လည်း “မိဂဝါက္ကန္တိ ဣဒံ သဗ္ဗသင်္ဂါဟကနာမံ ၊ပေ၊ မိဂဝါက္ကံ အာဒိသန္တိတိ တေသံ သဒ္ဓံ သုတွာ ဗျာကရောန္တိ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်၌ သဒ္ဓံသည် ဝါက္ကံ၏ အဖွင့်တည်း၊ ဝါက္ကံ၌ ဝစဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ “ပြောဆိုအပ်၊ မြည်တွန်အပ်သော အသံ” ဟု အနက်ထွက်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “မိဂါနံ+ဝါက္ကံ မိဂဝါက္ကံ” ဟု ပြု၍ “မိဂဝါက္ကံ” သာ ပါဠိမှန် ဖြစ်သင့်ပါသည်။

တတ္ထ-ထို လက္ခဏာကျမ်းတို့တွင်၊ အာဝုဓန္တိ-ကား၊ အသိအာဒိနိ-သန်လျက် အစရှိသည်တို့ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ အဝသေသံ-ကြွင်းသော လက်နက်သည်၊ အာဝုဓံ-အာဝုဓမည်၏၊ ဣတ္ထိလက္ခဏာဒီနိပိ-ဣတ္ထိလက္ခဏာ အစရှိသည်တို့ကို လည်း၊ ယမှိ ကုလေ-အကြင် အမျိုး၌၊ တေ ဣတ္ထိ ပုရိသာဒယော-ထိုမိန်းမ ယောကျ်ား အစရှိသူတို့သည်၊ (အာဒိဖြင့် ပါဠိတော်၌လာသော ကုမာရ ကုမာရိက ဒါသ ဒါသီတို့ကို ယူ၊) ဝသန္တိ-နေကြကုန်၏၊ တဿ-ထို အမျိုး၏၊ ဝုဓိဟာနိ ဝသေနေဝ-ကြီးပွားခြင်း ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-သိ ထိုက်ကုန်၏၊ ပန-အထူးကား၊ အလေက္ခဏာဒီသု-အလေက္ခဏာ အစရှိသည် တို့၌၊ ဧဝရူပါနံ-ဤသို့ သဘောရှိကုန်သော၊ အဇာဒိနံ-ဆိတ်အစရှိသည်တို့၏၊ (အာဒိဖြင့် ပါဠိတော်၌ လာသော မေဏှ ကုက္ကုဋ္ဌ ဝဋ္ဋကတို့ကို ယူ၊) မံသံ- အသားကို၊ ခါဒိတဗ္ဗံ-ခဲစားထိုက်၏၊ ဧဝရူပါနံ-တို့၏၊ (မံသံ-ကို) န ခါဒိတဗ္ဗံ- မခဲစားထိုက်၊ ဣတိ အယံ ဝိသေသော-ဤ အထူးကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်၏။ [ဆိတ်စသည်တို့၏ အတွက် အမျိုးကြီးပွားခြင်း ဆုတ်ယုတ်ခြင်းနှင့် မဆိုင်သော ကြောင့် အသားကို စားထိုက် မစားထိုက်အားဖြင့် အထူးညွှန်ပြရသည်။]

အပိစ-သည်သာမကသေး၊ ဧတ္ထ-ဤ လက္ခဏာတို့တွင်၊ ဂေါဓာယ-ဖွတ်ရုပ် ၏၊ လက္ခဏေ-၌၊ စိတ္တကမ္မပိဋန္တနာဒီသုပိ-ဆန်းကြယ်စွာ ပြုလုပ်အပ်သော ပန်းချီရုပ်၊ ပန်းပုရုပ်၊ လက်ဝတ်တန်ဆာ အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဧဝရူပါယ- ဤသို့ သဘောရှိသော၊ ဂေါဓာယ-ဖွတ်ရုပ်သည်၊ သတိ-ရှိလသော်၊ ဣဒံ နာမ- ဤမည်သော အကျိုးအပြစ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ အယံ ဝိသေ သော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ စ-ဆက်၊ ဣဒံ-ဤဆိုအပ်လတံကား၊ ဧတ္ထ-ဤ ဖွတ်ရုပ်၏ လက္ခဏာကို ပြရာ၌၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုတည်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ကိရ-တစ်ဆင့်စကား ကြားဖူးသည်ကား၊ ဧကသ္မိ-တစ်ခုသော၊ ဝိဟာရေ- ကျောင်းတိုက်၌၊ စိတ္တကမ္မ-ဆန်းကြယ်စွာပြုလုပ်အပ်သော ပန်းချီရုပ်၌၊ ဝါ- ပန်းပုရုပ်၌၊ ဂေါဓံ-ဖွတ်ရုပ်ကို၊ အဂ္ဂိ-မီးကို၊ ဓမမာနံ-မှုတ်နေသည်ကို၊ (မီးတောက် အောင် မှုတ်နေသည်ကို) အကံသု-ပြုကြကုန်ပြီ၊ တတော-ထိုအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ (မီးမှုတ်နေသော ဖွတ်ရုပ်ပြုလုပ်ရာ အခါမှ စ၍) ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ မဟာ

အာဝုဓံ။ ။ ပါဠိတော်၌ “ဒဏှလက္ခဏံ သတ္တလက္ခဏံ အသိလက္ခဏံ ။ပေ၊ အာဝုဓ လက္ခဏံ” ဟု ရှိ၏၊ ထိုတွင် “နိဟိတဒဏှော နိဟိတသတ္တော” ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် ဒဏှနှင့် သတ္တကို တစ်တွဲ တွဲ၍ အသိမှ အာဝုဓတိုင်အောင် တစ်တွဲ တွဲပါ၊ ထို့ကြောင့် ထပေတွာ အသိအာဒိနိ” ဟု ဆိုသည်၊ “ပါဠိတော်၌ အသိမှစ၍ တိုက်ရိုက်လာသော လက် နက်တို့ကို ချန်ထား၍ နာမည်သရုပ်မပါသော လက်နက်ဟူသမျှကို ပါရိသေသနည်း အားဖြင့် အာဝုဓ၌ သွင်းယူပါ” ဟုလို။

ဝိဝါဒေါ-ကြီးစွာသော ငြင်းခုံခြင်းသည်၊ ဇာတော-ဖြစ်ပြီ၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ အာဂန္တုကဘိက္ခု-အာဂန္တုက ရဟန်းသည်၊ (ဂေါဓာလက္ခဏကျမ်းကို တတ်သော အာဂန္တုကရဟန်းသည်၊) တံ-ထိုမီးမှုတ်နေသော ဖွတ်ရုပ်ကို၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ မက္ခေသိ-ချေဖျက်ပြီ၊ တတော-ထိုဖျက်ပြီးရာ အခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ဝိဝါဒေါ-ငြင်းခုံခြင်းသည်၊ မန္တိဘူတော-နဲ့သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၊ ဟောတိ-၏။ [ဣဒံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဝတ္ထု-တည်း၊ ဤသို့ ပြန်အုပ်ပါ။]

ကဏ္ဍိကာလက္ခဏံ-ကို၊ ပိဋ္ဌန္တနကဏ္ဍိကာယပိ-ပန်ဆင်ကြောင်း နားတန်ဆာ၏လည်းကောင်း၊ ဂေဟကဏ္ဍိကာယပိ-အိမ်အထွဋ်၏လည်းကောင်း၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။ [ကဏ္ဍိကာ ၂ ခုကို ဧကသေသံပြုထားသည်၊ (တစ်နည်း) သာမညနိဒ္ဒေသနည်းဟု ကြို။] ကစ္ဆပလက္ခဏံ-သည်၊ ဂေါဓာလက္ခဏသဒိသမေဝ-ဖွတ်ရုပ်၏လက္ခဏာနှင့် တူသည်သာ၊ မိဂလက္ခဏံ-ကို၊ သဗ္ဗသင်္ဂါဟကံ-အလုံးစုံသော သားကောင်းအပေါင်းကို သိမ်းယူနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သဗ္ဗစတုပ္ပဒါနံ-အလုံးစုံ အခြေ ၄ ချောင်းရှိသော သတ္တဝါတို့၏၊ လက္ခဏဝသေန-အမှတ်အသား၏အစွမ်းဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ။

၂၃။ ရညံ နိယျာနံ ဘဝိဿတီတိ-ကား၊ အသုကဒိဝသေ-ထိုမည်သောနေ၌၊ အသုကနက္ခတ္တေန-ထိုမည်သော နက္ခတ်ဖြင့်၊ အသုကဿနာမ ရညော-ထိုမည်သော မင်း၏၊ နိဂ္ဂမနံ-စစ်တိုက်ထွက်ခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ်၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ရာဇုနံ-တို့၏၊ သင်္ဂါမဂမနံ-စစ်မြေပြင်သို့ ထွက်သွားခြင်းကို၊ (တစ်နည်း) ပဝါသဂမနံ-မိမိအရပ်မှ ကင်းကွာ၍နေရာ အရပ်တစ်ပါးသို့ သွားခြင်းကို၊ ဗျာကရောတိ-ပြောဟော၏၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ရညံ အနိယျာနံ အစရှိသော ဝါကျတို့၌၊ ဧသ (ဧသော)-ဤဆိုအပ်ပြီးသော အစီအရင်သည်၊ နယော-သိကြောင်း အစီအရင်တည်း၊ ပန-အထူးကား၊ ကေဝလံ-ရည် စသည် မဖက် သက်သက်၊ ဧတ္ထ-ဤ အနိယျာနံ အစရှိသော ပုဒ်တို့တွင်၊ အနိယျာနန္တိ-ကား၊ ဝိပုဝုတ္ထာနံ-တိုင်းပြည်မှ ကင်းကွာ၍ နေကုန်သော မင်းတို့၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ အာဂမနံ-ပြန်လာခြင်းတည်း၊ အပ္ပန္တရာနံ ပေ၊ အပယာနန္တိ-ကား၊ အန္တောနဂရေ-မြို့တွင်း၌၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ရာဇော-သည်၊ ပဋိဝိရဒ္ဓံ-ဆန့်ကျင်ဘက်

အသုကဒိဝသေ ပေ၊ နက္ခတ္တေန။ “ပါဠိပဒေါတု ဒုတိယာ-တတိယာဒိ တိထိဒိသု” ဟူသော အဘိဓာန် (၇၂) နှင့်အညီ လဆန်း တစ်ရက်၊ ၂ ရက်၊ လဆုတ် တစ်ရက် ၂ ရက် စသော ရက်များကို “တိထိ”ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် “အသုကဒိဝသေတိ ဒုတိယာ တတိယာဒိ တိထိဝသေန ဝုတ္တံ”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။ အဿယုဇ၊ ဘရဏီ၊ ကတ္တိကာ၊ ရောဟိဏီ စသော နက္ခတ်တို့တွင် မည်သည့်နက္ခတ်နှင့် ယှဉ်၍ ထွက်လိမ့်မည်ဟု ဟောခြင်းကို “အသုကနက္ခတ္တေန”ဟု ဆိုသည်။ [သင်္ဂါမဂမနံနေရာဝယ် “ပဝါသဂမနံ”ဟု မကွဲရှိ၏။ ပဝါသ-ကင်း၍နေရာ အရပ်တစ်ပါးသို့+ဂမနံ-သွားခြင်း။]

ဖြစ်သော၊ ဗဟိရာဇာနံ-ပြင်ပမင်းသို့၊ ဥပသင်္ကမိဿတိ-ချဉ်းကပ်လတ်၊ တတော-ထိုသို့၊ ချဉ်းကပ်ခြင်းကြောင့်၊ တဿ-ထိုပြင်ပမင်း၏၊ ပဋိက္ခမနံ-ဆုတ်ခွာခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ရည်-အတွင်းမင်း အပြင်မင်းတို့၏၊ ဥပယာနာပယာနံ-ချဉ်းကပ်ခြင်း ဆုတ်ခွာခြင်းကို၊ ဗျာကရောတိ-၏၊ ဒုတိယပဒေပိ-ဗဟိရာနံ ရည် ဥပယာနံ ဘဝိဿတိ၊ အပ္ပန္နရာနံ ရည် အပယာနံ ဘဝိဿတိဟူသော ဒုတိယပုဒ်၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-တည်း၊ ဇယပရာဇယာ-အောင်ခြင်း ရုံးခြင်းတို့သည်၊ ပါကဋ္ဌာယေဝ-ထင်ရှားကုန်သည်သာ။ [အပ္ပန္နရာနံ ရည် ဇယော ဘဝိဿတိ အစရှိသော ၂ ဝါကျတို့အရ ဇယ၊ ပရာဇယတို့ကား ထင်ရှားကုန်ပြီ-ဟုလို။]

၂၄။ စန္ဒဂ္ဂါဟာဒယော-စန္ဒဂ္ဂါဟ အစရှိသော ကျမ်းတို့ကို၊ အသုကဒိဝသေ-ထိုမည်သော နေ၌၊ ရာဟု-ရာဟုသည်၊ စန္ဒ-လကို၊ ဂဟေဿတိ-ဖမ်းယူလတ်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အစရှိသော အကြောင်းအရာကို၊ ဗျာကရဏဝသေန-ပြောဟောခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်ပင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏၊ အပိစ-သည်သာမကသေး၊ နက္ခတ္တဿ-နက္ခတ်၏၊ အင်္ဂါရကာဒိဂဟသမာယောဂေါပိ-အင်္ဂါဂြိုဟ် အစရှိသော ဂြိုဟ်တို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းသည်လည်း၊ နက္ခတ္တဂ္ဂါဟောယေဝ-နက္ခတ္တဂ္ဂါဟပင်တည်း၊ ဝါ-နက္ခတ်ကို ဖမ်းယူခြင်းပင်တည်း။

ရာဟု ဂဟေဿတိတိ။ ။ “ရာဟု စန္ဒ ဂဟေဿတိ” ၌ ရာဟုကို “အသုရိန်နတ်မင်း” ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏။ သံယုတ္တနိကာယ် စန္ဒီမသုတ် သူရိယသုတ်တို့ကိုလည်း အထောက်ပြ၏။ သို့သော် ရာဟု အသုရိန်က ဖမ်းရာ၌ တစ်ရံတစ်ခါသာ ဖြစ်စရာရှိ၏။ လကြတ်မှု နေကြတ်မှုကား ရာဟုဂ္ဂါဟကျမ်းနည်းဖြင့် မည်သည့်အချိန် ဖမ်းလိမ့်မည်ဟု တင်ကြို၍ တွက်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ရာဟု” အရ ရာဟုဂြိုဟ်ကို ယူမှ သာ၍ သဘာဝကျမည်ထင်သည်။ ဤသို့ ရာဟု ဖမ်းခြင်းကို “လငပုတ် ဖမ်းသည်” ဟု မြန်မာတို့ ခေါ်ကြသည်။ “ဂဟေဿတိတိ” ၌ ဣတိသည် အာဒျတ္တတည်း။ ထိုဣတိသဒ္ဒါဖြင့် သူရိယဂ္ဂါဟ နက္ခတ္တဂ္ဂါဟတို့ကို ယူပါ။

အပိစ ဝေ၊ ဂါဟောယေဝ။ ။ နက္ခတ္တဂ္ဂါဟအတွက် ရာဟု ဖမ်းခြင်းသာ မက၊ အင်္ဂါရကစသော ဂြိုဟ်တို့နှင့် ယှဉ်တွဲခြင်းလည်း နက္ခတ်ကို အခြားဂြိုဟ်က ဖမ်းခြင်းပင်တည်း။ [ဤစကားအရ “လကို ရာဟု ဖမ်း” ဟူရာ၌လည်း လနှင့် ရာဟုဂြိုဟ်တို့ ပေါင်းမိခြင်းပင်တည်း” ဟု ယူသင့်သည်။] အင်္ဂါရကာဒိ၌ အာဒိအရ အင်္ဂါဂြိုဟ် ရာဟုဂြိုဟ်မှ ကြွင်းသော ဂြိုဟ် ၇ လုံးကို ယူပါ။ ထိုဂြိုဟ်များကား-တနင်္ဂနွေဂြိုဟ် (သူရ)، တနင်္လာဂြိုဟ် (စန္ဒ)، ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ် (ဗုခ)، ကြာသပတေးဂြိုဟ် (ဇိဝ)، သောကြာဂြိုဟ် (သုတ္တ)，စနေဂြိုဟ် (သနိ)， ကိတ်ဂြိုဟ် (ကေတု)။ [အင်္ဂါဂြိုဟ် ရာဟုဂြိုဟ်နှင့် ပေါင်းလျှင် “သူရာဒိတု နဝဂ္ဂဟ” ဟူသော အဘိဓာန် (၆၁) အရ ဂြိုဟ် ၉ လုံးဖြစ်၏။ ဂြိုဟ် ၉ လုံး ပါဠိကို ဋီကာသစ်၌ တစ်မျိုးတွေ့ရသေး၏။ ဤ၌ပါသော ပါဠိကား အဘိဓာန်နိဿယသစ်၌ လာသော ပါဠိတည်း။]

ဥက္ကာပါတောတိ-ကား၊ အာကာသတော-ကောင်းကင်မှ၊ ဥက္ကာနံ-မီးရှူးနှင့် တူသော အရောင်တို့၏၊ ပတနံ-ကျခြင်းတည်း၊ [ပတနံ ပါတော၊ ဥက္ကာနံ+ပါတော ဥက္ကာပါတော။] ဒိသာဉာဟောတိ-ကား၊ အဂ္ဂိသီခရူမသိခါဒိဟိ-မီးအလျှံ အခိုးအလျှံ အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ အာကုလဘာဝေါဝိယ-နှောက်ယှက် ရှုပ်ထွေးသည်၏ အဖြစ်ကဲ့သို့၊ ဒိသာကာလုသိယံ-အရပ်မျက်နှာတို့၏ လှုပ်ချောက်ချားသည်၏ အဖြစ်တည်း၊ ဒေဝဒန္နုဘိကီ-ကား၊ သုက္ခဝလာဟကဂဇ္ဇနံ-မိုးမရွာဘဲ ခြောက်သွေ့သော တိမ်တိုက်တို့၏ ထစ်ခြုံးခြင်းတည်း။

ဥဂ္ဂမနန္တိ-ကား၊ ဥဒယနံ-ပေါ်ထွက်ခြင်းတု၊ ဝိဒိ၊ ဩက္ကမနန္တိ-ကား၊ အတ္တင်္ဂမနံ-ဝင့်ခြင်းတည်း၊ သံကိလေသန္တိ-ကား၊ အဘိသုဒ္ဓတာ-မစင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်တည်း၊ ဝေါဒါနန္တိ-ကား၊ ဝိသုဒ္ဓတာ-စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်တည်း။

ဥက္ကာပါတော။ ။ သက္ကတ၌ "ဥက္ကာ"သည် ပါဠိ၌ "ဥက္ကာ"ဟု ဖြစ်၏။ "ဥသ-ဒါဟေ" ဟူသော အနက်၌ ဥသဓာတ်နောင် ကပစ္စည်း၊ သံကို လိပြု၊ ပါဠိ၌ သကို ကပြု၊ ဥက္ကာနံ ပတနန္တိ ဥက္ကောဘာသာနံ ပတနံ၊ ဝါတသဃံာတေသု ဟိ ဝေဂေန အညမည် သဃံဋ္ဌေန္တေသု (လေထုအချင်းချင်း တိုက်ခိုက်ကုန်လသော်) ဒီပကောဘာသောဝိယ ဩဘာသော (မီးရောင်နှင့်တူသော အရောင်သည်) ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ အာကာသတော ပတတိ၊ တတ္ထ (ထိုကျလာသော အရောင်၌)၊ အယံ ဥက္ကာပါတ ဝေါဟာရော (ဤဥက္ကာကျခြင်းဟု အခေါ်အဝေါ်ဖြစ်သည်)၊-ဋီကာ။

ဒိသာကာလုသိယံ။ ။ "ဒိသာသု ခေါဘနံ" ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ "ကလ-သဒ္ဓေ" ဟူသော ဓာတ်နောင် ဥသပစ္စည်းဖြင့် "ကလတိ သဒ္ဓါယတိ-အသံပြုတတ်၏။ ဣတိ ကလုသော (ရေလှိုင်း)၊ ရေလှိုင်း၏ လှုပ်ရှားခြင်း ချောက်ချားခြင်းကဲ့သို့ လှုပ်ချောက်ချားသော အရာဟူသမျှကိုလည်း သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် "ကလုသ" ဟု ခေါ်၏။ "ကလုသာနံ+ဘာဝေါ ကာလုသိယံ" ဟု ပြု။ [ဤအလို "ဒိသာနံ+ခေါဘနံ" ဟု ဖွင့်သင့်၏။ သာဒ္ဓေဘော်လည်း မရှိရ၊ ထိုကဲ့သို့ ချောက်ချားလောက်အောင် မီးတောက်မီးခိုးတို့၏ များစွာဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် "ဒိသာဉာဟ-အရပ်မျက်နှာတို့၌ ပူလောင်ခြင်း" မည်၏။]

ဒေဝဒန္နုဘိ။ ။ အဘိဓာန်၌ "ဒန္နုဘိ" ဟုချည်း ရှိ၏။ ဥဘတိ ပူရတိ-ပြည့်တတ်၏။ ဣတိ ဥဘိ၊ ဒုန္နေန-ဒုန္နဟူသော အသံဖြင့် (ဒုန်းဒုန်း-ဗုန်းဗုန်းဟူသော အသံဖြင့်)၊ ဥဘိ-ပြည့်သော စည်ကြီးတည်း၊ ဒုန္နုဘိ၊ ဒေဝဿ-မိုးတိမ်၏+ဒုန္နုဘိ-စည်ကြီးမည်သံတည်း၊ ဒေဝဒန္နုဘိ၊ မိုးမရွာဘဲ အခြောက်တိုက် ကောင်းကင်က မြည်သံကို ဆိုသည်။ "တော်လဲသံ" ဟု ခေါ်ကြ၏။ [သုက္ခဝလာဟက ဂဇ္ဇနန္တိ ဝုဠိမန္တရေန ဝါယုဝေဂစလိတဿ ဝလာဟကဿ နဒနံ (မြည်သံ)-ဋီကာသစ်။]

သံကိလေသံ၊ ဝေါဒါနံ။ ။ အတ္တာ (မိုးတိမ်) ဝူမ (အခိုး) ရဇ (မြူ) ရာဟု ဤ ၄ မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးကြောင့် မစင်ကြယ် မကြည်လင်ခြင်းကို သံကိလေသဟု ဆို၍ လှိုအပြစ်တို့မှ ကင်းခြင်းကို ဝေါဒါနဟု ဆိုသည်။

ဧဝံ ဝိပါကောတိ-ကား၊ လောကဿ-သတ္တလောက၏။ ဧဝံ ဝိသေခဒုက္ခာ ဝဟော-ဤသို့ အပြားရှိသော သုခ ဒုက္ခကို ဆောင်နိုင်သော၊ (စန္ဒဂိုဟော ဘဝိဿတိ၌ စပ်)။ [စာအုပ်တို့၌ “ဝိဝိဓ” ဟု ရှိ၏။ မကောင်း။]

၂၅။ သုဝုဋ္ဌိကာတိ-ကား၊ ဒေဝဿ-မိုး၏။ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဓာရာနုပု ဝစ္ဆန္-ရေအယဉ်ကို အစဉ်မပြတ် ပေးခြင်းတည်း၊ ဒုဗ္ဗုဋ္ဌိကာတိ-ကား၊ (ဓာရာယ-ရေအယဉ်ကို)၊ အဝဂ္ဂါဟော-မကောင်းသဖြင့် ယူခြင်းတည်း၊ ဝဿ ဝိဗန္ဓော-မိုးရွာခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းတည်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ [လုံးလုံးမရွာခြင်းနှင့် ရွာသင့်သောအခါ မရွာခြင်းကို “ဒုဗ္ဗုဋ္ဌိကာ” ဟု ဆိုသည်။ လုံးလုံးမရွာခြင်းကို “န+ဝုဋ္ဌိ ဒုဗ္ဗုဋ္ဌိ” ဟု ပြု၊ ရွာသင့်သောအခါ မရွာဘဲ မရွာသင့်သောအခါ ရွာခြင်းကို “ဒုဗ္ဗု+ဝုဋ္ဌိ ဒုဗ္ဗုဋ္ဌိ” ဟု ပြု။]

မုဒ္ဒါတိ-ကား၊ ဟတ္ထမုဒ္ဒါ-လက်ချောင်းတို့ကို ချိုး၍ ရေတွက်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-လက်ချောင်းတို့ကို ချိုး၍ ရေတွက်ကြောင်း ဂဏန်းအတတ်တည်း၊ အစ္ဆန္ဒက ဂဏနာ-ဧကအစ နဝကျအောင် အကြား၌ ပြတ်ခြင်းမရှိသော ရေတွက်ခြင်းကို။

ဓာရာနုပုဝစ္ဆန္။ ။ ဝစ္ဆန္၌ ဒါဓာတ်ကို ဝစ္ဆပြုဟု မောဂ္ဂလ္လာနံ ခါဒိကဏ္ဍ (၁၇၃) နိဿယ၌ ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။ အနက္ကမေန+ပဗန္ဓံ (အစဉ်မပြတ်)+ဝစ္ဆန္ အနုပုဝစ္ဆန္။ ဆယ်ရက်တစ်ကြိမ် ၁၅ ရက်တစ်ကြိမ် စသော အစဉ်အားဖြင့်+မပြတ်+ရွာခြင်း၊ ဓာရာယ-ရေအယဉ်ကို+အနုပုဝစ္ဆန္ ဓာရာနုပုဝစ္ဆန္၊ ဤသို့ရွာခြင်းကို “သုဝုဋ္ဌိကာ-မိုးကောင်းသည်” ဟု ဆိုသည်။ ဝဿနံ-မိုးရွာခြင်း၊ ဝုဋ္ဌိ-ခြင်း၊ သမ္မာ+ဝုဋ္ဌိ သုဝုဋ္ဌိ-ကောင်းစွာ မိုးရွာခြင်း၊ သမာသန္တ ကပစ္စည်းသက်။

မုဒ္ဒါ။ ။ [ဟတ္ထမုဒ္ဒါ၌ ဟတ္ထသဒ္ဒါ၏ ဧကဒေသျှုပစာရအားဖြင့် လက်ချောင်းတို့ကို ယူရကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ မုဒ္ဒါသဒ္ဒါ၏ သင်္ကေတနအနက်ရှိကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ “သမုဒ္ဒေါ” ပုဒ် အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။] ဟတ္ထေန အဓိပ္ပေတဝိညာပနံ ဟတ္ထမုဒ္ဒါ-လက်ဖြင့် အလိုရှိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိစေခြင်းသည် ဟတ္ထမုဒ္ဒါမည်၏။ တထာ-ထိုအလို ရှိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိစေခြင်းအားဖြင့်၊ အင်္ဂုလိသင်္ကေတနေန-လက်ချောင်း တို့ကို တွန့်စေခြင်း (ချိုးခြင်း) အားဖြင့်၊ ဂဏနာ-ရေတွက်ခြင်း (ရေတွက်ကြောင်းအတတ်)-ဋီကာ၊ တစ်ဆိုလျှင် လက်တစ်ချောင်းချိုး၊ နှစ်ဆိုလျှင် လက်နှစ်ချောင်းချိုး၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် လက်ချောင်းချိုး၍ ရေတွက်ကြောင်း အတတ်ကို “မုဒ္ဒါ (ဟတ္ထမုဒ္ဒါ)” ဟု ဆိုသည်။

အစ္ဆန္ဒကဂဏနာ။ ။ ပါဒသိက မိလက္ခကာဒယောဝိယ (တောင်ခြေကို မှီ၍နေကြ သော လူရိုင်းတို့သည် ၁ မှစ၍ ၉ တိုင်အောင် ရေတွက်ကြသကဲ့သို့) နဝစ္ဆဝေေန ဂဏနာ အစ္ဆန္ဒကဂဏနာ-ဋီကာ။ [နဝန္တာဒိဝိဓိနာ ပဝတ္တော ဂဏနဂန္ဓော (၁ အစ ၉ အဆုံး တိုင်အောင် အစီအရင်ဖြင့်ဖြစ်သော ဂဏန်းကျမ်းကို) အန္တရာ ဆိန္နာဘာဝေန (အကြား၌ ပြတ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်) အစ္ဆန္ဒကောတိ ဝုစ္စတိ-သာမညဖလသုတ် ဋီကာသစ်၊ ဤ ဋီကာကို ထောက်၍ “အစ္ဆန္ဒက” ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေ၊ နတ္ထိ+ဆိန္နံ ယဿာတိ အစ္ဆန္ဒာ၊ သမာသန္တ ကပစ္စည်း။]

ဝါ-ဧကအစ နဝကျအောင် အကြား၌ ပြတ်ခြင်းမရှိသော ဂဏန်းအတတ်ကို၊ ဂဏနာ-ဂဏနာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ သင်္ခါနန္တိ-ကား၊ သင်္ကလနပတုပ္ပါဒနာဒိ ဝသေန-ပေါင်း၍ရေတွက်ခြင်း အသီးအခြားဖြစ်စေခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပိဏ္ဏဂဏနာ-အပေါင်းရေတွက်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-အပေါင်းရေတွက်ကြောင်း အတတ်တည်း၊ ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သာ (ပိဏ္ဏဂဏနာ)-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပဂုဏာ-အဝါးဝစွာ လေ့လာအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ရုက္ခမ္ပိ-သစ်ပင်ကိုသော်မှလည်း၊ (ပိသဒ္ဓါ သမ္ဘာဝနာဇောတက၊ သစ်ပင်လောက် ရေတွက်စရာ မများသော အခြင်းအရာကို ဂရဟာပြုပါ။) ဒိသ္မာ-ကြည့်၍၊ ဧတ္ထ-ဤသစ်ပင်၌၊ ပဏ္ဏာနိ-အရွက်တို့သည်၊ ဧတ္ထကာနိ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဇာနာတိ-သိ၏။

သင်္ခါနံ။

။ သံပိဏ္ဏေတွာ-ပေါင်း၍+ခါနံ-ရေတွက်ခြင်း၊ ဝါ-ရေတွက်ကြောင်း အတတ်၊ ထို့ကြောင့် “ပိဏ္ဏဂဏနာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုပိဏ္ဏဂဏနာသည် သင်္ကလန ပတုပ္ပါဒန စသောအားဖြင့် များသောကြောင့် သင်္ကလန စသည်ကို မိန့်သည်၊ ထိုတွင် “သင်္ကလန”ဟူသည် “သံ (သံပိဏ္ဏေတွာ)+ကလနံ သင်္ကလနံ”နှင့်အညီ ပေါင်း၍ ရေတွက်ကြောင်း အတတ်တည်း။ [“ကလ-ဂဏနေ”-ဓာတ်ကျမ်း။] ပတုပ္ပါဒနကို “ပတိ+ဥပ္ပါဒန”ဟု ခွဲ၍ ပတိကို “ဝိသံ”ဟု အနက်ယူ၍ “ဝိသံ+ဥပ္ပါဒနံ-သီးခြားဖြစ်စေခြင်း”ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုသီးခြားဖြစ်စေခြင်းဟူသည် အပေါင်းထဲမှ နှုတ်ခြင်းတည်းဟု သိစေလို၍ “အပနယနံ”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်၊ “သဒ္ဓပ္ပါဒနံ”ဟုလည်း မူကွဲပြု၍ “သမ္မာ+ဥပ္ပါဒနန္တိ အတ္ထော”ဟု အနက်ဖွင့်၏။

မူကွဲ။

။ “သတုပ္ပါဒန-သဋ္ဌပ္ပါဒနံ”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏၊ သဋ္ဌိ (သတိ) တို့အရ ရေတွက်ရာ၌ အသုံးပြုအပ်သော ဇယ်-ပေသီးစသော အရာဝတ္ထုကို ယူ၍ ထိုပေသီးစသော ဇယ်များကို ဖြစ်စေ၍ ရေတွက်ကြောင်းအတတ်ကို သဋ္ဌပ္ပါဒန ခေါ်သည်ဟု ကြိမိသည်။ [အာဒိဖြင့် ဝေါကလန၊ ဘာဂဟာရ တွက်နည်းတို့ကို ယူ။] ဋီကာသစ်၌ကား “ဝေါကလနံ ဝိသံ သမူဟကရဏံ (သီးခြားအပေါင်းပြုခြင်း)၊ ဝေါမိဿကန္တိ အတ္ထော၊ ဘာဂကရဏံ ဘာဂေါ၊ ဘုဉ္ဇနံ ဝိဘဇနံ ဟာရော”ဟု တွေ့ရ၏၊ ပါဠိပျက်ဟန်တူ၏၊ တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ ပုံပြီးလျှင် စီတန်း၍ ရေတွက်ခြင်းကို “ဘာဂဟာရ”ဟု ခေါ်ဟန်တူသည်။

ဂဏန်းမှတ်ချက်။

။ ဤအခန်း၌ မုဒ္ဒါစသော ဂဏန်းအတတ်များ ပါသောကြောင့် ဂဏန်းသင်္ချာအတတ်ကို တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဟု ယူပြီးလျှင် မသင်ကောင်း မချကောင်းဟု ယူကြ၏၊ သို့သော် ပဋ္ဌာန်းသင်္ချာဝါရ၌ သင်္ချာတွေကို ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် ဟောတော်မူ၏၊ အဋ္ဌကထာဆရာ မူလဋီကာဆရာတို့သည် ထိုသင်္ချာများကို တစ်ဖက်ကမ်းရောက် တတ်မြောက်တော်မူကြ၏၊ ရှေးဆရာတော်ကြီးများလည်း “နော ဧက နော”မှစ၍ ဗေဒင် တွက်နည်း သစ်တန်တွက်နည်းတိုင်အောင် သင်ပြတော်မူခဲ့ကြ၏။ [ယခုခေတ် “၉ တစ်လီ ၉”သည် ထို နော ဧက နော၏ မြန်မာပြန်တည်း၊ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာ၏ မှတ်ချက်ကို ဘိက္ခုနီ ပါတိမောက် ဘာသာဋီကာ စိတ္တာဂါရဝဂ္ဂ၊ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာ သိက္ခာပုဒ်၌ ရှုပါ။]

ကာဝေယျန္တိ-ကား၊ ဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ ကဝိ-ကဝိတို့သည်၊ ဝါ-ကဗျာတတ်သိ ပညာရှိတို့သည်၊ ဣမေ စတ္တာရော-ဤ ၄ မျိုးတို့တည်း၊ ကတမေ စတ္တာရော-အဘယ် ၄ မျိုးတို့နည်း၊ စိန္တာကဝိ-စိန္တာကဝိလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြံစည်ခြင်းအားဖြင့် ကဗျာကို ဖွဲ့ဆိုတတ်သော ပညာရှိလည်းကောင်း၊ သုတကဝိ-သုတကဝိလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြားအပ်သော အကြောင်းအရာဖြင့် ကဗျာကို ဖွဲ့ဆိုတတ်သော ပညာရှိလည်းကောင်း၊ အတ္ထကဝိ-အတ္ထကဝိလည်းကောင်း၊ ဝါ-အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ကဗျာကို ဖွဲ့ဆိုတတ်သော ပညာရှိလည်းကောင်း၊ ပဋိဘာနကဝိ-ပဋိဘာနကဝိလည်းကောင်း၊ ဝါ-ရှေးရှုထင်လာသော ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကဗျာကို ဖွဲ့ဆိုတတ်သော ပညာရှိလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ စတ္တာရော-၄ မျိုးတို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အင်္ဂုတ္တရာဂမေ-အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၌၊ (စတုကင်္ဂုတ္တိရ်၊ ပဉ္စမပံ၊ ဒုစ္စရိတဝဂ်၊ ကဝိသုတ်၊ ဝုတ္တာနံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီးကုန်သော) စတုန္ဒ-၄ မျိုးကုန်သော၊ ဣမေသံ ကဝိနံ-ဤကဝိတို့၏၊ (ကာဗျကရဏံ၌ စပ်)၊ အတ္ထနော-မိမိ၏၊ စိန္တာဝသေနဝါ-ကြံစည်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ (ကာဗျကရဏံ၌ စပ်)၊ ဝေဿန္တရောနာမ-ဝေဿန္တရာမည်သော၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ အာဒိနိ-ဤသို့အစရှိသော စကားတို့ကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ သုတဝသေနဝါ-ကြားအပ်သော အကြောင်းရာ၏အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဣမဿ-ဤပုဒ်၏၊ အယံ အတ္ထော-ဤအနက်သည်၊ (ဟောတိ-၏)၊ ဧဝံ-သို့၊ တံ-ထိုအနက်ကို၊ ယောဇေဿာမိ-ယှဉ်စေအံ့၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အတ္ထဝသေနဝါ-အနက်၏အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကိဉ္စိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းအရာကိုပင်၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ တပဋိဘာဂံ-ထိုအကြောင်း

ကာဝေယျံ။ ။ ကဝတိ ကထေတိ-ဖွဲ့ဆိုတတ်၏၊ ဣတိ ကဝိ (ကာဗျတို့ကို ဖွဲ့ဆိုတတ်သော စာဆိုတော် ပညာရှိ)၊ ကဝိနံ+ဣဒံ ကာဝေယျံ-ကဝိတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ကာဗျ၊ ထို ကာဗျတို့ကို ပြသောကျမ်းလည်း ကာဝေယျမည်၏။ [ကဝိနောင့် ဣဒံအနက်၌ ဣယျပစ္စည်းဖြင့် “ကာဝေယျ” ဟုလည်းကောင်း၊ ဣပစ္စည်းဖြင့် “ကာဗျ” ဟုလည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ဣအနုဗန်ကြောင့် “ကာ” ဟု ဝုဒ္ဓိရှိရမည်၊ ဝုဒ္ဓိမပြုဘဲ “ကဗျ” ဟု မဖြစ်နိုင်၊ “ကာဗျာ” ကား မြန်မာအခေါ်သာ၊ ထိုကာဗျဟူသည် ပျို့ကဗျာ လင်္ကာ ဂါထာသာ မက၊ ချောမောစွာ ရေးသားအပ်သော စုဏ္ဏိယ စကားပြေ ဝတ္ထုကြောင်းများလည်း ကာဗျပင်တည်း။]

ကဝိ ၄ မျိုး။ ။ စိန္တာယ-(ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းကိုလည်းကောင်း၊ စကားအဆက်အသွယ် အနုသန္ဓေကို စသည်ကိုလည်းကောင်း)၊ ကြံစည်စဉ်းစားခြင်းဟူသော စိတ်ကူး ဉာဏ်ဖြင့်+ကာရကော-ကာဗျကိုပြုတတ်သော+ကဝိ-ကဝိတည်း၊ စိန္တာကဝိ၊ သုတေန-ကြားအပ်သော ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းဖြင့်+ကာရကော-+ကဝိ သုတကဝိ။ [ကြားအပ်သော ဇာတ်လမ်းကို အနုသန္ဓေဆက်၍ မကြားအပ်သော အကြောင်းအရာကိုပါ ထည့်လျက် ပြုတတ်သော ကဝိ။] အတ္ထေန-ကြားအပ်သော သဒ္ဓါ(စကား)၏ အနက်အားဖြင့်+ကာရကော ကဝိ အတ္ထကဝိ။ [“ဤသဒ္ဓါ၏အနက်သည် ဤသို့ဖြစ်သင့်၏၊ ဤသဒ္ဓါကို

အရာနှင့်တူသော၊ ကတ္တဗွံ-ပြုထိုက်သောအမှုကို၊ ကရိဿာမိ-ပြုအံ့၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဌာနပုတ္တိက ပဋိဘာနဝသေနဝါ-တခဏချင်းဖြစ်ပေါ်လာသော ပဋိဘာန ဉာဏ်၏အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဇီဝိကတ္ထာယ-အသက်မွေးခြင်းအကျိုး ငှာ၊ ကာဗျကရဏံ-ကဗျာပြုခြင်းတည်း၊ လောကာယတံ-လောကာယတကျမ်း ကို၊ ဝုတ္တမေဝ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ။

၂၆။ အာဝါဟနံနာမ-အာဝါဟနမည်သည်။ (တစ်နည်း) အာဝဟနံနာမ-မည်သည်။ ဣမဿ ဒါရကဿ-ဤသတို့သားဖို့၊ အသုကကုလတော-ထို မည်သော အမျိုးမှ၊ အသုကနက္ခတ္တေန-ထိုမည်သော နက္ခတ်ဖြင့်၊ ဒါရိကံ-သတို့ သမီးကို၊ အာနေထ-ဆောင်ကြကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ အာဝါဟကရဏံ-သတို့သမီး ဆောင်မှုကို ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-သတို့သမီးဆောင်မှုကို ပြုကြောင်း နေ့ကောင်း

ဤသို့ အနက်ယှဉ်စေမည်” စသည်ဖြင့် အနက်ဉာဏ်ပညာရှိသူကို အတ္တကဝိဟု ခေါ်သည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ချုံးခြင်း ချဲ့ခြင်းအားဖြင့် ပြုတတ်သော ကဝိလည်း အတ္တကဝိပင် တည်း။] ပဋိဘာနေန-(တစ်စုံတစ်ခုကို မြင်၍ ထိုနှင့်အတူ ပြုဖို့ရန်) တခဏချင်း ရှေးရှု ထင်လာသော ဉာဏ်ဖြင့်+ကာရကော-ဂါထာပန္န ဖျို၊ကဗျာကို ချက်ချင်းပြုစွမ်းနိုင်သော+ ကဝိ ပဋိဘာနကဝိ။ [မိမိဝါသနာအလျောက် ကဗျာဖွဲ့ခြင်းကိုလည်း ကာဝေယျဟု ဆိုနိုင်၏။ “ဇီဝိကတ္ထာယ”ဟု ဆိုခြင်းမှာ မိစ္ဆာဇီဝအရာဖြစ်၍ ဆိုခြင်းတည်း။]

ကာဝေယျ မှတ်ချက်။ ။ ကာဗျ (ကာဝေယျ) ကိုလည်း “တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာ”ဟု ဤ၌ မိန့်တော်မူ၏။ သို့သော် ရဟန်းတော်များ သုံးစွဲနေသော အလင်္ကာရကျမ်းသည် ကာဗျဒဿ ကျမ်း၏ အဆွယ်အပွား ကာဗျကျမ်းပင်တည်း။ မဃဒေဝလင်္ကာကြီးများကို စီရင်တော်မူ သော မန်လည်ဆရာတော် စသော ဆရာတော်တို့မှာ ကာဗျဝိဒူကြီးများ ဖြစ်တော်မူကြပါ သည်။ ဝိဂီသသံယုတ် အဋ္ဌကထာ၌ ဇရာ မရဏနှင့်စပ်သော ဂါထာတို့ကိုပင် “ဂီတ”ဟု သုံးစွဲထား၏။ ထို ဂီတမျိုး၌ကား အရှင်ဝိဂီသ ရဟန္တာသည် ပဋိဘာနကဝိအစစ် ဖြစ်တော်မူ ပါပေသည်။

အာဝါဟနံ။ ။ ပရိဂ္ဂဟဘာဝေန ဒါရိကာယ ဂဏှာပနံ အာဝါဟနံ-သိမ်းပိုက်အပ် သည်၏အဖြစ်ဖြင့် သတို့သမီးကို ယူစေခြင်းသည် အာဝါဟနမည်၏။-ဋီကာ၊ ယူစေခြင်း နှင့် ဆောင်စေခြင်းသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်တူ၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာအလို အာပုဗ္ဗ ဝဟ၊ ကာရိတ်ကျေ၊ ယုပစ္စည်းဟု မှတ်ပါ။ သို့သော် ဋီကာသစ်၌ “ဂဏှာပနံ” နေရာဝယ် “ဂဏှနံ” ဟု တွေ့ရ၏။ ထိုအလို ကာရိတ်ပစ္စည်း မပါဘဲ “အာဝဟနံ”ဟု ရှိရပေလိမ့်မည်။ “အာဝဟန ကရဏ”ဟု ဆိုလိုလျက် ကရဏပုဒ် အကျေကြ်”ဟုလည်း ဖွင့်၏။ “သတို့သမီး ဆောင်ယူမှု ကို ပြုကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးပေးခြင်း”ဟူလို၊ တစ်နည်း “ဟေတုဂမ္ဘ-ဟိတ် အတွင်းဝင်သည်”ဟု ဖွင့်၏။ “သတို့သမီးကို ဆောင်ယူကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးပေးခြင်း”ဟူလို၊ “ဤအဖွင့်သာ “အာဝါဟကရဏံ”ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့် ညီ၏”ဟု ထင်သည်။ ကာရိတ်ဝင်သော “အာဝါဟနံ”သည် ပါဠိမှန်ဖြစ်လျှင် “အာဝါဟကာရာပဏံ” ဟု ဖွင့်ရပေလိမ့်မည်။

ရက်သာ ရွေးပေးခြင်းတည်း၊ ဝိဝါဟနန္တိ-ကား၊ (တစ်နည်း) ဝိဝဟနန္တိ-ကား၊ ဣမံ ဒါရိကံ-ဤသတို့သမီးကို၊ အသုကဿနာမ ဒါရကဿ-ထိုမည်သော သတို့သားအား၊ အသုကနက္ခတ္တေန-ဖြင့်၊ ဒေထ-ပေးကြကုန်လော၊ ဧဝံ-ဤသို့ ပေးလသော်၊ အဿာ-ထို သတို့သမီး၏၊ ဝုဗ္ဗိ-ကြီးပွားခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ-လတံ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိဝါဟကရဏံ-သမီးပေးမှုကို ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-သမီးပေး မှုကို ပြုကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးပေးခြင်းတည်း။

[“သံဝရဏန္တိ သံဝရဏံနာမ” ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊ “သံဝရဏန္တိ” ဟု ဖြစ်စေ၊ “သံဝရဏံနာမ” ဟု ဖြစ်စေ ရှိသင့်၏၊ အာဝါဟနံနာမ စသောပါဠိကို ထောက်လျှင် “သံဝရဏံနာမ” ပါဠိက ကောင်းသည်၊ သို့သော် စာရှိအတိုင်း အနက်ပေးရတော့မည်။] သံဝရဏန္တိ (ဧတ္ထ)-ဟူသောဤပါဠိ၌၊ သံဝရဏံနာမ-သံဝရဏ မည်သည်၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ နက္ခတ္တံ-သည်၊ သုန္ဒရံ-ကောင်း၏၊ အဇ္ဇေဝ-ယနေ၌ပင်၊ သမဂ္ဂါ-ညီညွတ်ကြကုန်သည်၊ ဝါ-ပြန်၍ ပေါင်းကြကုန်သည်၊ ဟောထ-ဖြစ်ကြကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ယနေ့ ညီညွတ်ကုန်လသော်၊ ဝေါ-သင် တို့၏၊ ဝိယောဂေါ-ကွဲကွာခြင်းသည်၊ န ဘဝိဿတိ-မဖြစ်တော့လတံ၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ သမဂ္ဂကရဏံ-ညီညွတ်မှုကို ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-ညီညွတ်မှုကို ပြု ကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးပေးခြင်းတည်း၊ ဝိဝရဏံနာမ-မည်သည်၊ (တုမှေ-တို့သည်၊) ဝိယုဇ္ဇိတုကာမာ-ကွာခြင်းငှာ အလိုရှိကြကုန်သည်၊ သစေ အတ္ထ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံ သတိ)၊ အဇ္ဇေဝ-ပင်၊ ဝိယုဇ္ဇထ-ကွာရှင်းကြ ကုန်လော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ယနေ့ ကွာရှင်းလသော်၊ ဝေါ-သင်တို့၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ သံယောဂေါ-ပေါင်းသင်းရခြင်းသည်၊ န ဘဝိဿတိ၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဝိသံယောဂ ကရဏံ-ကွာရှင်းမှုကို ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-ကွာရှင်းမှုကို ပြုကြောင်း နေ့ကောင်း ရက်သာ ရွေးပေးခြင်းတည်း။

ဝိဝါဟနံ။ ။ ဤ၌လည်း ဋီကာဟောင်းဝယ် “ဒါပနံ ဝိဝါဟနံ” ဟု ရှိ၍၊ ဋီကာ သစ်၌ “ဒါနံ ဝိဝါဟနံ” ဟု ရှိ၏၊ ဋီကာသစ်အလို ကရဏပုဒ် ကျေပုံ၊ ဟိတ်အတွင်း ဝင်ပုံမှာ အာဝဟနပုဒ် အတိုင်းတည်း။ [ဣန္ဒြိယ၌ သတို့သမီးကို သတို့သားအိမ်သို့ ဆောင်ယူရိုး ထုံးစံရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် သတို့သမီးဆောင်ယူခြင်းကို အာဝဟန၊ သမီးရှင် မိဘတို့က နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေး၍ ပို့ပေးခြင်းကို ဝိဝါဟနဟု မိန့်သည်။]

သံဝရဏံ။ ။ ပါတိမောက္ခသံဝရ၌ သံပုဗ္ဗ ဝရဓာတ်သည် စောင့်ရှောက်ခြင်းအနုပာ် ကို ဟော၏၊ ဤ၌လည်း သမီးခင်ပွန်း ကွဲနေပြီးနောက် ပြန်၍စောင့်ရှောက်ခြင်း ပြန်ပေါင်း ခြင်းကို သံဝရဏ ခေါ်သည်ဟု ကြံပါ၊ သံဝရဏံ-ပြန်၍ပေါင်းကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးပေးခြင်း။

ဝိဝရဏံ။ ။ ဝိ ဥပသာရကြောင့် မစောင့်ရှောက်တော့ဘဲ ကွာရှင်းခြင်းကို “ဝိဝရဏံ” ဟု ခေါ်ပါ၊ ဝိဝရဏံ-စောင့်ရှောက်လွတ်ကင်း ကွာရှင်းကြကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးပေးခြင်း။

သံကိရဏန္တိ-ကား၊ ဥဋ္ဌာနံဝါ-လယ်ယာမှ ထွက်သော အခွန်အတုတ်ကိုသော် လည်းကောင်း၊ ဒိန္နံ-သူတစ်ပါးတို့အား ပေးအပ်သော၊ ဣဏံ-ကြေးမြည်ဖြစ် သော၊ ဓနံဝါ-ဥစ္စာကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဇေ-ယနေ့၊ သင်္ကဗုထ-စုရုံးကြကုန် လော။ [ဥဋ္ဌာနံနေရာဝယ် ရှေးစာအုပ်များ၌ “ဥဒ္ဓါရံ” ဟု ရှိသည်။ မကောင်း၊ နောက်၌ ဥဒ္ဓါရံ” ဟု လာလတ်။] ဟိ-အကျိုးကား၊ အဇ္ဇေ-ယနေ့၊ သင်္ကဗုထ- စုရုံးအပ်သော၊ တံ-ထို ဥစ္စာသည်။ ထာဝရံ-ခိုင်မြဲသည်။ (ကြာမြင့်စွာ တည်နိုင် သည်)၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဓနပိဏ္ဍာပနံ-ဥစ္စာကို စုပေါင်းစေခြင်း တည်း၊ ဝါ-ဥစ္စာကို စုပေါင်းစေကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးပေးခြင်းတည်း၊ ဝိကိရဏန္တိ-ကား၊ ပယောဂဥဒ္ဓါ ရာဒိဝသေန-အမြတ်ရဖို့ရန် ရောင်းကုန်ဘဏ္ဍာကို ယှဉ်စေခြင်း၊ အတိုးရဖို့ရန် အရင်းအနှီး ထုတ်ဆောင်ခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဓနံ-ကို၊ ပယောဇိတုကာမာ-ယှဉ်စေခြင်းငှာ အလိုရှိကုန်သည်။ သစေ အတ္ထ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံ သတိ-သော်၊ အဇ္ဇေဝ-ပင်၊ ပယောဇေထ-

သံကိရဏံ။ ။ သံရှေးရှိသောကြောင့် ကိရဏတ်သည် သံကဗုဒ္ဓ (စုပေါင်းခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ သံကိရဏိ ဧတေနာတိ သံကိရဏံ-ဥစ္စာကို စုပေါင်းကြောင်း နေ့ ကောင်း ရက်သာ ရွေးပေးခြင်း၊ ထိုသို့ ရက်ရွေးပေးခြင်းသည် ဥစ္စာကို စုပေါင်းစေခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် “ဓနပိဏ္ဍာပနံ” ဟု ကာရိတ် ဖွင့်သည်။ [ကရဏသာဓိ၊ ရလတ်က၊ ဟေတု ကတ္တုသာဓိ ရမြေမှတ်။]

ဥဋ္ဌာနံဝါ ဣဏံဝါ။ ။ “ဥဋ္ဌာနန္တိ ခေတ္တာဒိတော ဥပ္ပန္နံ အာယံ-လယ်စသည်မှ ထွက်သော အခွန်အတုတ်ကို” ဟုလည်းကောင်း “ဣဏန္တိ ဓနဝဗုဒ္ဓတ္ထံ ပရဿ ဒိန္နံ ပရိ ယုဒဗ္ဗနံ-ဥစ္စာတိုးပွားခြင်းအကျိုးငှာ သူ့အား ပေးအပ်သောကြေးကို” ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ ဒိန္နံ ဓနံ ဣဏံနှင့် တွဲပါ။ [“ပရိယုဒဗ္ဗန-ပရိ+ဥ+အဗ္ဗနသဒ္ဓါသည် ထုတ်ပေးအပ် (ချေးငှားအပ်) သော ကြေး (မြို့) အနက်ဟော” ဟု ထောမနိဓိ ဆို၏။]

ဝိကိရဏံ။ ။ သံကိရဏ (စုပေါင်းခြင်း) ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သောကြောင့် ကြိဖြန့် ခြင်း (အတိုးပေးခြင်း) ကို “ဝိကိရဏ” ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဓနပယောဇာပနံ-ဥစ္စာကို ယှဉ်စေခြင်း (အတိုးပေးခြင်း)” ဟု ဖွင့်သည်။

ပယောဂ၊ ဥဒ္ဓါရ။ ။ ဒေသန္တရေ ဒီဂုဏတိဂုဏာဒိဂ္ဂဟဏဝသေန ဘဏ္ဍပယောဇနံ ပယောဂေါ-မိမိအရပ်မှ တစ်ပါးသောအရပ်၌ ၂ ဆ ၃ ဆ စသည် အမြတ်ယူခြင်း၏ အစွမ်း ဖြင့် ရောင်းကုန်ဘဏ္ဍာကို ယှဉ်စေခြင်း (ရောင်းခြင်း) သည် ပယောဂမည်၏။ တတ္ထဝါ အညတ္ထဝါ ယထာကာလပရိစ္ဆေဒံ ဝဗ္ဗိဂ္ဂဟဏဝသေန ပယောဇနံ ဥဒ္ဓါရော-ထို မိမိအရပ်၌ ဖြစ်စေ၊ အခြားအရပ်၌ ဖြစ်စေ၊ အတိုးယူခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ယှဉ်စေခြင်းသည် ဥဒ္ဓါရ (အရင်းကို ထုတ်ဆောင်ခြင်း) မည်၏။ [ဋီကာတို့၌ ပယောဂ-ဥဒ္ဓါရအတွက် ဝဒန္တိဝဒ ရှိသေး၏။ အာဒိဖြင့် အပေါင်လက်ခံခြင်း စသည်ကို ယူပါ။]

အဇ္ဇေဝ ပယောဇေထ။ ။ စာအုပ်တို့၌ “သစေ ၊ ပေ၊ ပယောဇိတုကာမတ္ထ” ဟု ပရိကပ္ပဝါကျသာ ရှိ၍ တွဲဘက် နိစ္ဆယဝါကျ မပါ။ “အဇ္ဇ ပယောဇိတံ ၊ ပေ၊ ဟောတိ” သည်

ယှဉ်စေကြကုန်)၊ အဇ္ဈ-ယနေ့၊ ပယောဇိတံ-ယှဉ်စေအပ်သည်။ (သမာနံ)၊ ဒိဂုဏ စတုဂ္ဂဏံ-၂ ဆတက် ၄ ဆတက်သည်။ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်၏။ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ နေပယောဇာပနံ-ဥစ္စာကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း။ ဝါ-ဥစ္စာကို ယှဉ်စေကြောင်း နေ့ကောင်း ရက်သာ ရွေးပေးခြင်းတည်း။

သုဘဂကရဏန္တိ-ကား၊ ပိယမနာပကရဏံဝါ-ချစ်ဖွယ် မြတ်နိုးဖွယ်ကို ပြုခြင်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ချစ်ဖွယ် မြတ်နိုးဖွယ်ကို ပြုကြောင်းနည်းပေးခြင်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ သဿီရိကကရဏံဝါ-အသရေရှိအောင် ပြုခြင်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသရေရှိအောင် ပြုကြောင်း နည်းပေးခြင်းသည်သော်လည်းကောင်းတည်း။ ဒုပ္ပဂကရဏန္တိ-ကား၊ တဗ္ဗိပရိတံ-ထို ၂ မျိုး၏ ပြောင်းပြန်တည်း။ (“အပ္ပိယ အမနာပကရဏံဝါ နိဿီရိကကရဏံဝါ”-ဟူလို) ဝိရုဒ္ဓဂဗ္ဘကရဏန္တိ-ကား၊ ဝိရုဒ္ဓဿ-တည်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဝိလိနဿ-ကျေမွသော၊ အဋ္ဌိတဿ-မတည်သော၊ မတဿ-သေသော၊ ဂဗ္ဘဿ-ကိုယ်ဝန်ကို၊ ကရဏံ-တည်အောင်ပြုခြင်းတည်း။ ဝါ-တည်အောင်ပြုကြောင်း ဆေးပေးခြင်းတည်း။ ပုန-တစ်ဖန်၊ အဝိနာသာယ-မပျက်စီးစေခြင်းငှာ၊ ဘောသဇ္ဇဒါနံ-ဆေးပေးခြင်းတည်း။ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဟိ-ချဲ့၊ ဂဗ္ဘော-ကိုယ်ဝန်သည်၊ ဝါတေန-လေလည်းကောင်း၊ ပါဏကေဟိ-ပိုးငယ်တို့လည်းကောင်း၊ ကမ္မုနာစကံလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တီဟိ-သုံးပါးကုန်သော၊ ကာရဏေဟိ-အကြောင်း တို့ကြောင့်၊ ဝိနဿတိ-ပျက်စီးတတ်၏၊ တတ္ထ-ထို ၃ ပါးသော အကြောင်း

နိစ္ဆယဝါကျ မဟုတ်၊ ရှေးစကား၏ အကျိုးကိုပြသော ဖလဝါကျသာတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝိဝရဏံ” အဖွင့်၌ “သစေ ဝိယုဇ္ဇိတုကာမတ္ထ၊ အဇ္ဈေဝ ဝိယုဇ္ဇထ” ကဲ့သို့ “ပယောဇိတုကာမတ္ထ၊ အဇ္ဈေဝ ပယောဇေထ” ဟု ရှိသင့်၏။ “အဇ္ဈေဝ ပယောဇေထ” ဝါကျ ကျနေဟန်တူသည်။

သုဘဂကရဏံ။

။ ဘဂသဒ္ဓါသည် “ယောနိ ကာမသိရိဿရေ” စသည်ဖြင့် အဘိဓာန် (၈၄၄) ၌ အနက်များစွာကို ဟော၏။ ဤ၌ အလိုရှိအပ်သောအနက်ကို သုဘဂ အတွက် ပြလို၍ “ပိယမနာပ၊ သဿီရိက” ဟု ဖွင့်သည်။ [“သောဘနံ+ဘဂံ ယဿာတိ သုဘဂေါ” ဟု ပြု၊ ဋီကာသစ်၌ကား “သုဘဂဿ သုဘောနဝါ ဂမနံ ပဝတ္တနံ သုဘဂေါ” ဟု ပြုလေ၏။] ဒုပ္ပဂဖြစ်အောင် ပြုခြင်းမှာ ရန်သူတို့က ပြုခြင်းတည်း။

ဝိရုဒ္ဓဂဗ္ဘကရဏံ။

။ တည်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောကြောင့် မတည်ခြင်းကို ဝိရုဒ္ဓဟု ဆို၏။ ထို့ကြောင့် ဝိလိနဿ အဋ္ဌိတဿတို့သည် ဝိရုဒ္ဓဿ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း။ ကိုယ်ဝန်တည်ပြီးမှ ပိုး-လေ-ကံတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးကြောင့် ကျေမွပျက်စီးသွားသည်ကို “ဝိလိန အဋ္ဌိတ” ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ မတည်သောကိုယ်ဝန်ကို တည်အောင်ပြုခြင်း (ဆေးပေးခြင်း) ကို ကရဏ (ပြုခြင်း) ဟု ဆိုသည်။ [ဝိရုဒ္ဓ၊ ဝိလိန၊ အဋ္ဌိတ၊ မတ၊ ဤ ၄ ပုဒ်ကို ပရိယာယ်ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏။ ထို့ကြောင့် “မတဂဗ္ဘဿ” ဟု ရှေးစာအုပ်တို့၌ ရှိသည်မှာ မကောင်းပါ။ “မတဿ ဂဗ္ဘဿ” ဟု နောက်ပြင်အတိုင်းသာ ကောင်းသည်။]

တို့တွင်၊ ဝါတေန-လေကြောင့်၊ (ဂဗ္ဘ-ကိုယ်ဝန်သည်)၊ ဝိနဿန္တေ-ပျက်စီးလသော်၊ နိဗ္ဗာပနိယံ-လေကို ငြိမ်းအေးစေနိုင်သော၊ သီတလံ-အေးသော၊ ဘောသန္တံ-ဆေးကို၊ ဒေတိ-ပေးရ၏။ ပါဏကေဟိ-ပိုးငယ်တို့ကြောင့်၊ (ဂဗ္ဘ-သည်)၊ ဝိနဿန္တေ-သော်၊ ပါဏကာနံ-ပိုးငယ်တို့ကို၊ ပဋိကမ္မံ-ကုစားမှုကို၊ ကရောတိ-ပြုရ၏။ [ဤအကြောင်း ၂ ပါးတို့ကြောင့် ကိုယ်ဝန်ပျက်စီးရာ၌ ကံသည် ရှေ့သွားမဟုတ်၊ ထို ၂ ပါးဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ကံသည် နောက်လိုက်၍ အကျိုးပေးရသည်။] ပန-ကား၊ ကမ္မနာ-ကံသက်သက်ကြောင့်၊ (ဂဗ္ဘ-သည်)၊ ဝိနဿန္တေ-သော်၊ ဗုဒ္ဓါပိ-ဘုရားရှင်တို့သော်မှလည်း၊ ပဋိဗာဟိတံ-တားမြစ်ခြင်းငှာ၊ နသက္ကောန္တိ-စွမ်းနိုင်တော်မမူကြကုန်။ [ဤကံကြောင့် အကျိုးပေးရာ၌ကား ကံသည် ရှေ့သွားဖြစ်၏။ ဝါတပါဏကတို့က နောက်လိုက်ဖြစ်စေ၊ မလိုက်သည်ဖြစ်စေ ကံက အကျိုးပေးမည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ကံကို သီးခြားခွဲ၍ ဆိုသည်။]

ဇိဝါနိဗန္ဓနန္တိ-ကား၊ မန္တေန-မန္တန်ဖြင့်၊ ဇိဝါယ-လျှာကို၊ ဗန္ဓကရဏံ-ဖွဲ့မှုကို ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-ဖွဲ့မှုကိုပြုကြောင်း အတတ်တည်း၊ ဟနသံဟနနန္တိ-ကား၊ မှခဗန္ဓမန္တေန-ပါးစပ်ကို ဖွဲ့ကြောင်းမန္တန်ဖြင့်၊ (ဗန္ဓကရဏံ၌ စပ်)၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြုလသော်၊ ဟနကံ-မေးကို၊ စာလေတံ-လှုပ်စေခြင်းငှာ၊ နသက္ကောန္တိ-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ ဧဝံ-ဤသို့ မေးကို လှုပ်စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဗန္ဓကရဏံ-တည်း၊ ဟတ္တာဘိဇယနန္တိ-ကား၊ ဟတ္တာနံ-လက်နက်ကိုင့်ထားသော လက်တို့ကို၊ ပရိဝတ္တနတ္ထံ-အခြားဘက်သို့ ပြန်လည်စေခြင်းအကျိုးငှာ၊ မန္တဇယနံ-မန္တန် စုတ်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-မန္တန်ကို စုတ်ကြောင်း အတတ်တည်း၊ တသ္မိံ မန္တေ-ထို မန္တန်ကို၊ သတ္တပဒန္တရေ-ခြေ ၇ လှမ်း၏

ဇိဝါနိဗန္ဓနံ။ ။ဇိဝါယ-ကို+နိဗန္ဓနံ-ဖွဲ့ခြင်း၊ ဝါ-ဖွဲ့ကြောင်း အတတ်တည်း၊ ဇိဝါနိဗန္ဓနံ၊ ဖွဲ့အောင်ပြုကြောင်းအတတ်ကို ရစေလို၍ “နိဗန္ဓကရဏံ” ဟု ဖွင့်သည်၊ [“လျှာကို ဖွဲ့ခြင်း” ဟူသည် မလှုပ်နိုင်အောင် ပြုခြင်းတည်း၊ “လျှာစေးထည့်ခြင်း” ဟု ခေါ်ကြသည်။]

ဟနသံဟနနံ။ ။သံပုဗ္ဗ ဟနဓာတ်သည် ညှဉ်းဆဲခြင်းအနက်ဟောတည်း၊ မေးကို မလှုပ်အောင် ပြုထားခြင်းသည် မေးကို ညှဉ်းဆဲရာရောက်၏၊ ဟနနော-မေးကို+သံဟနနံ-မလှုပ်နိုင်အောင်ညှဉ်းဆဲခြင်း၊ ဝါ-ညှဉ်းဆဲကြောင်းအတတ်၊ “အာစေးထည့်ခြင်း” ဟု ခေါ်ကြသည်။

ဟတ္တာဘိဇယနံ။ ။ “ဟတ္ထ” အရ လက်နက်ကိုကိုင့်၍ မြှောက်ထားအပ်သော လက်ကို ယူပါ၊ မိမိဘက်သို့ ပစ်ဖို့ရန် မြှောက်ထားအပ်သော လက်ကို အခြားဘက်၌ ပြန်လည်အောင် မန္တန်စုတ်ခြင်းအတတ်တည်း၊ ဟတ္တာနံ+ပရိဝတ္တနတ္ထံ+အဘိဇယနံ-မန္တန်စုတ်ခြင်း၊ ဝါ-မန္တန်စုတ်ကြောင်းအတတ်။

အတွင်း၌၊ (မိမိကို ပုတ်ခတ်မည့် ရန်သူမှ ၇ လှမ်း၏အတွင်း၌)၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ ဇပိတေ-စုတ်အပ်သော်၊ ဝါ-မန်းမှုတ်အပ်သော်၊ ဣတရော-အခြားသော ရန်သူ သည်၊ ဟတ္ထေ-လက်နက်ကိုထားသော လက်တို့ကို၊ ပရိဝေတ္တတွာ-ပြန်လည် စေ၍၊ ခိပတိကိရ-ပစ်ချရသတတ်။

ကဏ္ဍပေဋနိကား၊ ကဏ္ဍေဟိ-နားတို့ဖြင့်၊ သဒ္ဓ-အသံကို၊ အဿဝနတ္တာယ-မကြားခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝိဇ္ဇာယ-ဂါထာမန္တန်ကို၊ ဇပေနံ-စုတ်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-စုတ်ကြောင်း အတတ်တည်း၊ [ကဏ္ဍေဟိ+အဿဝနတ္တာယ+ဇပေနံ ကဏ္ဍပေဋနံ။] တံ-ထိုဂါထာမန္တန်ကို၊ ဇပိတွာ-စုတ်၍၊ ဝါ-မန်းမှုတ်၍၊ ဝိနိစ္ဆယဋ္ဌာနေ-တရားဆုံးဖြတ်ရာ အရပ်၌၊ ဝါ-တရားရုံး၌၊ ယံ-အကြင်စကားကို၊ (ဘဏိတံ-ပြောဆိုခြင်းငှာ)၊ ဣစ္ဆတိ-အလိုရှိ၏၊ တံ-ထိုစကားကို၊ ဘဏတိ-ပြောဆို၏၊ ပစ္စတ္တိကော-တရားတွေ့ဘက် ရန်သူသည်၊ တံ-ထိုစကားကို၊ န သုဏာတိ ကိရ-မကြားရသတတ်၊ တတော-ထိုသို့ မကြားရခြင်းကြောင့်၊ ပဋိဝစနံ-အတုံ့ဖြစ်သော စကားကို၊ သမ္မာဒေတံ-ပြီးစီးစေခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်တော့။ [သမ္မာဒေတံကို “ပြည့်စုံစေခြင်းငှာ” ဟု ပေးရိုးရှိ၏၊ “ပြည့်စုံ” ဟု ဆိုလျှင် “မည်သည့်အရာနှင့်+ပြည့်စုံ” ဟုသဟာဒိယောဂဝန္တ ရှိရလိမ့်ဦးမည်၊ အခြားနေရာ၌ “နိပ္ပာဒေတံ” ဟု ဖွင့်လေ့ရှိသည်။]

အာဒါသပဉ္စနိကား၊ အာဒါသေ-ကြေးမုံ၌၊ ဝါ-မှန်၌၊ ဒေဝတံ-နတ်ကို၊ ဩတာရေတွာ-သွင်းချ၍၊ ပဉ္စပုစ္ဆနံ-ပြဿနာကို မေးခြင်းတည်း၊ ဝါ-ပြဿနာကို မေးကြောင်း အတတ်တည်း။ [ဒေဝတံ ဩတာရေတွာတိ ဇတ္ထ မန္တပေဋနေန ဒေဝတာယ ဩတာရဏံ-မန္တန်စုတ်သောအားဖြင့် နတ်ကို သွင်းချခြင်းတည်း-ဋီကာသစ်။] ကုမာရိကပဉ္စနိကား၊ ကုမာရိကာယ-သတို့သမီး၏၊ သရီရေ-ကိုယ်၌၊ ဒေဝတံ-ကို၊ ဩတာရေတွာ-၍၊ ပဉ္စပုစ္ဆနံ-တည်း၊ ဒေဝပဉ္စနိကား၊ ဒါသိယာ-နတ်ကျွန်မ၏၊ ဝါ-နတ်ကတော်၏၊ သရီရေ-၌၊ ဒေဝတံ-ကို၊ ဩတာရေတွာ-၍၊ ပဉ္စပုစ္ဆနံ-တည်း၊ အာဒိစ္စပဋ္ဌာနနိကား၊ ဇီဝိကတ္တာယ-အသက်မွေးခြင်း အကျိုးငှာ၊ အာဒိစ္စပါရိစရိယာ-နေကို လုပ်ကျွေး ပူဇော်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-နေကို လုပ်ကျွေး ပူဇော်ကြောင်း အတတ်တည်း၊ မဟတုပဋ္ဌာနနိကား၊ တထေဝ-ထို အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း အကျိုးငှာပင်၊ မဟာဗြဟ္မပါရိစရိယာ-

အာဒိစ္စပါရိစရိယာ။ ။ ကရဝီရမာလာဟိ (နွယ်သာကီပန်း၊ တစ်နည်း-ရာသီပန်းတို့ဖြင့်) ပူဇံ ကတွာ သကလဒိဝံသံ အာဒိစ္စာဘိမုခါဝဋ္ဌာနေန (နေသွားရာဘက်သို့ ရှေးရှုတည်နေခြင်းအားဖြင့်) အာဒိစ္စဿ ပရိစယနံ၊-ဋီကာ၊ “ဤသို့ ပူဇော်ပြီးမှ ရောင်းမှု ဝယ်မှု ပြုခြင်းသည် အကျိုးပေး၏” ဟု အယူရှိသောကြောင့် အသက်မွေးမှုအတွက် ပူဇော်ကြသည်။

မဟာဗြဟ္မာကို လုပ်ကျွေး ပူဇော်ခြင်းတည်း။ ဝါ-မဟာဗြဟ္မာကို လုပ်ကျွေး ပူဇော်ကြောင်း အတတ်တည်း။ [မဟန္တသဒ္ဓါသည် ကြီးမြတ်သော ဗြဟ္မာမင်းကို ဟော၏။ မဟတော-ကို+ဥပဋ္ဌာနံ- မဟတုပဋ္ဌာနံ၊ သဝိဘတ်၏ ကာရိယတော သဒ္ဓါမကျေသော အလုတ္တသမာသ်ဟု ကြံပါ။]

အဗ္ဗုဇ္ဇာလနန္တိ-ကား၊ မန္တေန-ဖြင့်၊ မုခတော-ခံတွင်းမှ၊ အဂ္ဂိဇာလာနိဟရဏံ-မီးအလျှံကို ထုတ်ခြင်းတည်း။ ဝါ-မီးလျှံကို ထုတ်ကြောင်း အတတ်တည်း။ သိရိဝါယနန္တိ-ကား၊ သိရိ-အို ကြက်သရေ၊ ဧဟိ-လာပါလော၊ မယံ-အကျွန်ုပ်၏၊ သိရေ-ဦးခေါင်း၌၊ ပတိဋ္ဌာဟိ-တည်လှည့်ပါလော၊ (သိရေ နေရာ၌ “သရီရေ” ဟု ရှိ၏။ ဧဝံ သိရေနကို ထောက်၍ မကောင်း)၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ သိရေန-ဦးခေါင်းဖြင့်၊ သိရိယာ-ကို၊ အဝါယနံ-ခေါ်ခြင်းတည်း။ ဝါ-ခေါ်ကြောင်းအတတ်တည်း။ [“သိရိ အဝါယန” မှ အကို ချေ၍ “သိရိဝါယန” ဟု ဖြစ်သည်။ သိရဝါယန” ဟု တချို့ ရွတ်ကြ၏။ “သိရေန+အဝါယနံ-မန္တန်စုတ်၍ အလိုရှိအပ်သော အကျိုးကို ဦးခေါင်းဖြင့် ခေါ်ခြင်း” ဟု အနက်မှတ်ပါ။ ဤသို့ ဋီကာသစ်၌ ဆိုသည်။]

၂၇။ သန္တိကမ္မန္တိ-ကား၊ ဒေဝဋ္ဌာနံ-နတ်၏တည်ရာ နတ်ကွန်းသို့၊ ဝါ-နတ်စင်သို့၊ ဝါ-နတ်နန်းသို့၊ ဂန္ဓာ-သွား၍၊ မေ-အကျွန်ုပ်အား၊ ဣဒံနာမ-ဤမည်သော အကျိုးသည်၊ သစေ သမိဇ္ဈဿတိ-အကယ်၍ ပြည့်စုံလတံ့အံ့၊ (ဧဝံ သတိ-ဤသို့ ပြည့်စုံလတံ့ဖြစ်လသော်၊) တုမှာကံ-အရှင်နတ်မင်းတို့အား၊ ဣမိနာစ ဣမိနာစ-ဤဝတ္ထု ဤဝတ္ထုဖြင့်လည်း၊ ဥပဟာရံ-ပူဇော်မှုကို၊ [ရှေးစာအုပ်တို့၌ “ဣမံနာမ ဥပဟာရံ-ဤမည်သော ပူဇော်မှုကို” ဟု ရှိ၏။] ကရိသာမိ-ပြုပါအံ့၊ ဣတိ-သို့၊ သမိဒ္ဓိကာလေ-ပြည့်စုံရာအခါ၌၊ ဝါ-ပြည့်စုံရာအခါကျမှ၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သော၊ သန္တိပဋိဿဝကမ္မံ-ပူဇော်မှုကို ဝန်ခံခြင်းအမှုတည်း။ ပန-ကား၊ တသ္မိ-ထိုတောင့်တအပ်သော အကျိုးသည်၊ သမိဒ္ဓေ-ပြည့်စုံ

အဗ္ဗုဇ္ဇာလနံ။ ။ အဘိ-အပြင်သို့ ရှေးရှု+ဥဇ္ဇာလနံ-ခံတွင်းမှထွက်၍ တောက်စေခြင်း၊ အဗ္ဗုဇ္ဇာလနံ၊ “အဂ္ဂိဇာလာနိဟရဏံ” ကား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်။ [စာအုပ်တို့၌ “အဗ္ဗုဇ္ဇာလနံ” ဟု ကာရိတ်မပါသော ပါဠိကိုသာ တွေ့ရ၏။ “ဇာလနံ” ဟု ကာရိတ်ပါမှ “ဇာလာနိဟရဏံ” နှင့် အဓိပ္ပာယ်ညီမျှသည်။]

သန္တိကမ္မံ။ ။ သန္တိတိ စေတ္တ မန္တဗုဒ္ဓေနန ပူဇာကရဏံ-မန္တန်စုတ်၍ ပူဇော်မှုကို ပြုခြင်းသည် သန္တိမည်၏။ “အကျိုးပြီးစီးသောအခါ ထိုသန္တိကို ပြုပါမည်” ဟု ပဋိညာဉ် ဝန်ခံမှုသည် သန္တိကမ္မမည်၏။ သန္တိယာ-ပူဇော်မှုကို+ကမ္မံ-ပဋိညာဉ်ပြုခြင်း၊ သန္တိကမ္မံ။ [ပဋိဿဝနံ ပဋိဿဝေါ (ဝန်ခံခြင်း)၊ ကရဏံ ကမ္မံ၊ ပဋိဿဝေါ ဧဝံ+ကမ္မံ ပဋိဿဝကမ္မံ၊ သန္တိယာ+ပဋိဿဝကမ္မံ သန္တိပဋိဿဝကမ္မံ။]

လသော်၊ တဿ-ထိုပူဇော်မှုကို၊ ကရဏံ-ပြုခြင်းသည်၊ ပဏိဓိကမ္မံနာမ-ပဏိဓိကမ္မမည်၏။ ဝါ-ဝန်ခံသည့်အတိုင်း ပူဇော်မှုကို ပြုခြင်းမည်၏။

ဘူရိကမ္မန္တိ-ကား၊ ဘူရိဃာရေ-မြေအိမ်၌၊ ဝသိတွာ-နေ၍၊ ဂဟိတမန္တဿ-သင်ယူအပ်သော မန္တန်၏။ ပယောဂကရဏံ-ရှေ့သွားပယောဂကို ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-ဥပစာဖြစ်သော အလုပ်ကို ပြုခြင်းတည်း။ [ပယောဂကရဏန္တိ ဥပစာရကမ္မကရဏံ-ဋီ၊ သစ်။] ဝဿကမ္မံ ဝေါဿကမ္မန္တိ ဧတ္ထ-ဝဿကမ္မံ ဝေါဿကမ္မံဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဝဿောတိ-ကား၊ ပုရိသော-ယောကျ်ားတည်း၊ ဝေါဿောတိ-ကား၊ ပဏ္ဍကော-ပဏ္ဍုက်တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ ပုရိသ၏၊ ဝဿမည်သည်၏ အဖြစ်၊ ပဏ္ဍုက်၏ ဝေါဿမည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝေါဿဿ-ပဏ္ဍုက်ကို၊ ဝဿကရဏံ-ယောကျ်ားပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-ယောကျ်ားပြုကြောင်း အတတ်သည်၊ ဝဿကမ္မံ-ဝဿကမ္မမည်၏။ [ဆေးဖြင့် ယောကျ်ားစိတ် ပေါ်လာအောင်သာ လုပ်နိုင်လိမ့်မည်၊ ယောကျ်ားအင်္ဂါဇာတ် ပေါ်လာအောင်ကား မလုပ်နိုင်ရာ။] ဝဿဿ-ယောကျ်ားကို၊ ဝေါဿကရဏံ-ပဏ္ဍုက်ပြုခြင်းသည်၊ ဝါ-ပဏ္ဍုက်ပြုကြောင်း အတတ်သည်၊ ဝေါဿကမ္မံနာမ-ဝေါဿကမ္မမည်၏။ ပန-ဆက်၊ တံ-ထိုယောကျ်ားကို ပဏ္ဍုက်ဖြစ်အောင် ပြုခြင်းကို၊ ကရောက္ခော- ပြုသော ဆရာသည်၊ အစ္စန္တိကဘာဝမတ္တံ-မိန်းမတို့၌ အလိုဆန္ဒမရှိသည်၏ အဖြစ်မျှသို့၊ ပါပေတိ-ရောက်စေနိုင်၏။ လိဂံ-အင်္ဂါဇာတ်တည်းဟူသော လိန်ကို၊ အန္တရဓာပေတုံ-ကွယ်ပျောက်စေခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်။ [ဝေးစေ့ကို ထုတ်ပစ်လျှင်လည်း ယောကျ်ားသည် ပဏ္ဍုက်ကဲ့သို့ ဖြစ်နိုင်၏။]

ပဏိဓိကမ္မံ။ ။ တဿောတိ သန္တိ ပဋိဿဝဿ၊ ယော ပဏိဓိတိစ ဝုတ္တော၊-ဋီကာ၊ ပူဇော်ဖို့ရန် ဝန်ခံမှုကို “ပဏိဓိ” ဟုလည်း ဆိုအပ်၏။ ထို့ကြောင့် “ပဏိဓိဿ-ဝန်ခံအပ်ပြီးသော အမှုကို+ကမ္မံ-(ဝန်ခံသည့်အတိုင်း) ပြုခြင်းတည်း၊ ပဏိဓိကမ္မံ။

ဝဿ၊ ဝေါဿ။ ။ ဝဿ၌ “ဝိ+အသ” ဟု ခွဲ၍ “ပဏ္ဍကတော ဝိသေသေန အသတိ ဘဝတီတိ ဝဿော-ပဏ္ဍုက်မှ ထူးသောအားဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် ယောကျ်ားသည် ဝဿမည်၏။ အသဓာတ်နောင် ကတ္တားဟော ဣပစ္စည်းဟု ကြံပါ။ ဝဿော၌ “ဝိ+အဝ+အသ” ဟု ခွဲ၊ ပုရိသလိဂံဝိရဟေန အဝအသတိ ဟီဋိတော ဟုတွာ ဘဝတီတိ ဝေါဿော-ပုရိသလိန်မှ ကင်းသည့်အတွက် ရုတ်ချအပ်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သောကြောင့် ပဏ္ဍုက်သည် ဝေါဿမည်၏။

တစ်နည်း။ ။ ဝိသေသော ရာဂဿဝေါ ယဿောတိ ဝဿော-ထူးသော ရာဂယှိစီးခြင်းရှိသောကြောင့် ယောကျ်ားသည် ဝဿမည်၏။ “ဝိ+အဝဿ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဝကို သုတ်ကြီးဖြင့် ချေ၊ ဝိဂတော ရာဂဿဝေါ ယဿောတိ ဝေါဿောတိ နိရတ္တိနယေန ပဒသိဒ္ဓိတိပိ ဝဒန္တိ-ကင်းသော ရာဂတည်းဟူသော ယှိစီးခြင်းရှိသောကြောင့် ပဏ္ဍုက်သည် ဝေါဿမည်၏။ “ဝိ+အသဝ” မှ ဝကို ချေ၊ ဝိ၏ ဣကို သြပြု၍ “ဝေါဿော” ဟု ပြီးသည်။-ဋီကာသစ်။

ဝတ္ထုကမ္မန္တိ-ကား၊ အကတဝတ္ထုသ္မိ-ပြုအပ်ပြီးသော အိမ်မရှိသော အိမ်ရာ၌၊ ဂေဟပတိဋ္ဌာပနံ-အိမ်ကို တည်စေခြင်းတည်း၊ ဝါ-အိမ်ကို တည်စေကြောင်း အတတ်တည်း၊ ဝတ္ထုပရိကမ္မန္တိ-ကား၊ ဣဒဉ္စ ဣဒဉ္စ-ဤမည် ဤမည်သော စားဖွယ် သောက်ဖွယ်ကိုလည်း၊ အာဟာရထ-ဆောင်ခဲကြကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝတ္တာ-ပြော၍၊ ဝတ္ထုဗလိကမ္မကရဏံ-အိမ်ရာ၌ နတ်တို့အား ပူဇော်ပသမှုကို ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-ပြုကြောင်းအတတ်တည်း၊ အာစမနန္တိ-ကား၊ ဥဒကေန-ရေဖြင့်၊ မုခသုဒ္ဓိကရဏံ-မန္တန်စုတ်၍ မျက်နှာကို စင်ကြယ်အောင် ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-ပြုကြောင်းအတတ်တည်း၊ နှာပနန္တိ-ကား အညေသံ-အခြားသူတို့ကို၊ နှာပနံ-ရေချိုးစေခြင်းတည်း၊ ဝါ-ရေချိုးပေးကြောင်း အတတ်တည်း၊ ဇုနာနန္တိ-ကား၊ တေသံ-ထို အခြားသူတို့၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ အဂ္ဂိဇုနာနံ-မီးပူဇော်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-မီးပူဇော်ပေးကြောင်း အတတ်တည်း၊ ဝမနန္တိ-ကား၊ ယောဂံ-ဆေးတည်းဟူသော ပယောဂကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ဝမနကရဏံ-ပျို့အန်မှုကို ပြုခြင်းတည်း၊ ဝါ-ပျို့အန်မှုကိုပြုကြောင်း အတတ်တည်း၊ [ယောဂန္တိ ဘောသဇ္ဇပယောဂံ၊ ဝမနန္တိ ပစ္ဆန္ဇနံ (ပျို့အန်ခြင်း)-၊ ဋီကာ။] ဝိရေစနေပိ-ဝမ်းလျှောစေခြင်း၌လည်း၊ ဝါ-ဝမ်းလျှောစေကြောင်း အတတ်၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-ပင်တည်း။ [ယောဂံ ကတ္တာကို “ဧသေဝနယော” ဟု ဆိုသည်။]

ဥဒ္ဓံ ဝိရေစနန္တိ-ကား၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်သို့၊ ဒေါသာနံ-သလိပ် သည်းခြေစသော အပြစ်တို့ကို၊ နိဟရဏံ-ထုတ်ဆောင်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-ထုတ်ဆောင်ကြောင်း ဆေးပေးခြင်းတည်း။

ဝတ္ထုကမ္မံ။ ။ အကတဝတ္ထုသ္မိကို ထောက်၍ မပြုအပ်သေးသော အိမ်မရှိသော (အိမ်မဆောက်ရသေးသော) အိမ်ရာကို ဝတ္ထုဟု ယူပါ။ ဝတ္ထုသ္မိ-အိမ်ရာ၌+ကမ္မံ-ဆောက်လုပ်မှုကို ပြုခြင်းတည်း။ ဝတ္ထုကမ္မံ-ခြင်း။ [နတ္ထိ+ကတံ ယတ္ထာတိ အကတံ၊ အကတံ-ပြုအပ်ပြီးသော အိမ်မရှိသော+ဝတ္ထု-ကွက်လပ်ဖြစ်သော အိမ်နေရာတည်း။]

ဗလိကမ္မကရဏံ။ ။ ယရဝတ္ထုသ္မိံ ဗလိကမ္မဿ ကရဏံ၊ တံ ပန ဥပဒ္ဒဝပဋိဗာဟ နတ္ထံ ဝဗုနတ္ထံစ (ဘေးဥပါဒ် ကာကွယ်ခြင်းအကျိုး၊ အရာရာ တိုးပွားခြင်းအကျိုးငှာ)၊ ကရေန္တိ။ [ယခုအခါ အိမ်မဆောက်မီ ထိုဗလိကမ္မအစား ပရိတ်ရွတ်ကြသည်။]

အာစမနံ။ ။ အာပုဗ္ဗ စမုဓာတ်သည် ဓောပန (ဆေးကြောသုတ်သင်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌ မန္တန်စုတ်၍ မိမိကိုလည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း မျက်နှာစင်ကြယ်အောင် ပြုခြင်းကို ယူပါ။ “ခံတွင်း စင်ကြယ်အောင် ပြုခြင်း” ဟုလည်း ပေးကြသေး၏။ [မန္တဇပုနေန အတ္တဇော အညေသဉ္စ မုခသုဒ္ဓိကရဏံ-၊ ဋီကာသစ်။]

ဥဒ္ဓံ ဝိရေစနံ။ ။ ဝိပုဗ္ဗ ရိစဓာတ်သည် ကင်းဆိတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ကာရိတ်ကျေ၊ ယု၊ ဝိရေစိယတေ-သလိပ် သည်းခြေစသော အပြစ်တို့ကို ကင်းစေခြင်း၊ ဝိရေစနံ၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်သို့ + ဝိရေစနံ-သလိပ် သည်းခြေစသော အပြစ်တို့ကို ကင်းစေခြင်း၊ ဝါ-

အဓောဝိရေစနန္တိ-ကား၊ အဓော-သို့၊ ဒေါသာနံ-စမြင်းစသော အပြစ်တို့ကို၊ နိဟရဏံ-တည်း၊ သီသဝိရေစနန္တိ-ကား၊ သိရောဝိရေစနံ-ဦးခေါင်း၌ အပြစ်တို့ကို ထုတ်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-ဦးခေါင်း၌ အပြစ်ကင်းအောင် ဆေးပေးခြင်းတည်း၊ [ဦးခေါင်း၌ ရှိသောအပြစ်တို့ကို ထွက်အောင် ဆေးပေးခြင်း။] ကဏ္ဍတေလန္တိ-ကား၊ ကဏ္ဍာနံ-ပြတ်သွားသော နားတို့ကို၊ ဗန္ဓနတ္ထံဝါ-ဖွဲ့ခြင်းငှာသော်လည်းကောင်း၊ (ဋီကာတို့၌ “ကဏ္ဍဗန္ဓနတ္ထံ” ဟု သမာသံရှိ၏) ဝဏဟရဏတ္ထံဝါ-နား၌ဖြစ်သော အနာကို ပယ်ရှားခြင်းငှာသော်လည်းကောင်း၊ ဘောသဇ္ဇတေလပစနံ-ဆေးဖြစ်သောဆီကို ချက်ခြင်းတည်း၊ ဝါ-ဆေးဖြစ်သောဆီကို ချက်ကြောင်း အတတ်တည်း။ [ကဏ္ဍဗန္ဓနတ္ထံ ဆိန္နကဏ္ဍာနံ သဃ်ဋ္ဌနတ္ထံ (ဆက်စပ်ခြင်းအကျိုးငှာ) ဝဏဟရဏန္တိ အရအပနယနတ္ထံ (နား၌ အနာကိုပယ်ခြင်းအကျိုးငှာ)။]

နေတ္တတပုနန္တိ-ကား၊ အက္ခိတပုနတေလံ-မျက်စိတို့၌ ပူလောင်သော အငွေ့ကို ငြိမ်းစေတတ်သော ဆီတည်း၊ ဝါ-မျက်စိတို့၌ ပူလောင်သောအငွေ့ကို ငြိမ်းစေတတ်သော ဆီကိုပေးခြင်းတည်း၊ နတ္ထုကမ္မန္တိ-ကား၊ တေလေန-ဆီဖြင့်၊ ယောဇေတွာ-ယှဉ်စေ၍၊ ဝါ-ဆေးစပ်၍၊ နတ္ထုကရဏံ-နာနပ်မှုကို ပြုခြင်းတည်း၊ အဉ္စနန္တိ-ကား၊ ဒွေဝါ-၂ လွှာသော်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တိဏိဝါ-၃ လွှာသော်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပဋုလာနိ-မျက်လွှာတို့ကို၊ နိဟရဏသမတ္ထံ-ထုတ်ပယ်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ ခါရဉ္စနံ-ငံသော မျက်စဉ်းတည်း၊ ဝါ-ငံသောမျက်စဉ်းကို

ကင်းစေကြောင်း အန်ဆေးပေးခြင်း။ ဥဒ္ဓံဝိရေစနံ-ခြင်း။ [ဥဒ္ဓံဝိရေစနန္တိ ဝမနဘောဒမေဝ (အန်ခြင်းအထူးသာ)၊ ဥဒ္ဓံ ဒေါသာနံ နိဟရဏန္တိ ဝတ္တတ္တာ၊-ဋီကာသစ်၊ အစာမကျေရင်ပြည့်နေ၍ အစာအန်အောင် ဆေးပေးခြင်းကို ဝမန၊ သလိပ်စသည်ကြောင့် ရင်ကြပ်နေ၍ သလိပ်စသည် အန်ထွက်လာအောင် ဆေးပေးခြင်းကို ဥဒ္ဓံဝိရေစနံ” ဟု ခွဲ။]

အဓောဝိရေစနံ။ ။ ဝိရေစနဖြင့် ဝမ်းသက်စေခြင်း ဝမ်းသက်အောင် ဆေးပေးခြင်းကို ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤအဓောဝိရေစနဖြင့် ဝမ်းထဲ၌ရှိသော စာမြင်း (စမြင်း) စသော အပြစ်တို့ကို ထွက်လာအောင် ဝမ်းချူခြင်းကို ယူပါ။ [ဝိရေစနန္တိ ပကတိဝိရေစနမေဝ (ရိုးရိုးဝမ်းသက်စေခြင်း၊ ဝမ်းလျှောဆေး ပေးခြင်းသာတည်း)၊ အဓောဝိရေစနန္တိ သုဒ္ဓဝတ္ထိ (ဖန်ရည်မဖက် ရေသက်သက်ပါသော ဝမ်းချူကြိယာဖြစ်သော စည်ပေါင်း)၊ ကသာဝတ္ထိ (ဖန်ရည်ဆပ်ပြာရည် စသည်ပါသော ဝမ်းချူကြိယာ စည်ပေါင်း)၊ အာဒိဝဇ္ဇိ (ဆီ၊ ဆပ်ပြာရည်ကို ယူနိုင်သော အဝတ်အလိပ်) ကြိယာ-ပိုက်တတ်ထားသော ထိုစည်ပေါင်းကို နိပ်ပေးမှုပြုခြင်း (အာဒိဝဇ္ဇိကို သွင်းပေးခြင်း)၊ အဓော ဒေါသာနံ နိဟရဏန္တိ ဝတ္တတ္တာ၊-ဋီကာ၊ စာအုပ်တို့၌ “အာဒိဝတ္ထိ” ဟု ရှိသော်လည်း ဝိနည်း ဘောသဇ္ဇေန္တက၌ “အာဒါနဝဇ္ဇိကို ထောက်၍ “အာဒိဝဇ္ဇိ” ဟု ပြင်ပါ။]

အက္ခိတပုနတေလံ။ ။ အက္ခိသု ဥသုမဿ (အပူငွေ့ကို) နိဟရဏတေလံ၊ ယေန အက္ခိမိ အဋ္ဌိတေ (မျက်ရေကွင်းအပ်သော်) ဥဏှံ ဥသုမံ (ပူသောအငွေ့သည်) နိက္ခမတိ၊-ဋီကာသစ်။

ပေးခြင်းတည်း။ [ပဋိလာနီတိ အက္ခိပဋိလာနိ၊ ခါရဉ္စနန္တိ ခါရကံ အဉ္စနံ။] သစ္စန္ဒနန္တိ-ကား၊ နိဗ္ဗာပနိယံ-အပူကို ငြိမ်းအေးစေနိုင်သော၊ သီတလံ-အေးမြသော၊ ဘောသဇ္ဇန္ဒနံ-ဆေးမျက်စဉ်းတည်း၊ ဝါ-ဆေးမျက်စဉ်းကို ပေးခြင်းတည်း။ [သီတမေဝ သစ္စံ၊ နိရုတ္တိနယေန (နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် သီတကို သစ္စပြု။) တဿ (ထိုအေးခြင်း၏) ကာရဏံ+အဉ္စနံ သစ္စန္ဒနံ၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း “သစ္စန္ဒနံ” ဟု ရှိရလိမ့်မည်။ စာအုပ်တို့၌ “ပစ္စန္ဒနံ” ဟု ရှိ၏။ ဤအဖွင့်နှင့် မညီ။]

သာလာကိယန္တိ-ကား၊ သလာကဝေဇ္ဇကမ္မံ-ဝါးခြမ်းစိပ်၏ ထိုးခြင်းနှင့် တူသော မျက်စိရောဂါကို ဆေးကုမှုတည်း။ သလ္လကတ္တိယန္တိ-ကား၊ သလ္လကတ္တဝေဇ္ဇကမ္မံ-စူးဝင်သော ငြောင့်ကို ဆွဲနုတ်ဖို့ရန် ဆေးကုမှုတည်း။ ကောမာရဘစ္စဝေဇ္ဇကမ္မံ-သတို့သားကို မွေးမြူသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မွေးမြူခြင်းကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော ဆေးကုမှုကို၊ ဒါရကတိကိစ္ဆာ-ဒါရကတိကိစ္ဆာဟူ၍၊ ဝါ-သူငယ်နာ ဆေးပေးခြင်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။ မူလဘောသဇ္ဇာနံ အနုပုဒါနန္တိ ဣမိနာ-မူလဘောသဇ္ဇာနံ အနုပုဒါနံဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ကာယတိကိစ္ဆကတံ-အထည်

သာလာကိယံ။

။ သလာကသဒိသတ္တာ သလာကသင်္ခါတဿ အက္ခိရောဂဿ ဝေဇ္ဇကမ္မံ-ဝါးခြမ်းစိပ်မှဖြစ်သော-ငြောင့်ကဲ့သို့ မျက်စိ၌ မျက်တက်မျက်တက်နေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သလာကနှင့်တူသော မျက်စိရောဂါကို ဆေးကုမှုသည် သာလာကိယမည်၏။ ဋီကာသစ်၊ သလာကာဝိယ သလာကာ၊ သလာကာယ+တိကိစ္ဆနံ သာလာကိယံ၊ (ဏိယံ ပစ္စည်း)၊ နေတ္တတပုန စသော ဆေးများလည်း မျက်စိဆေးများပင်တည်း။ ဤသာလာကိယကား ထိုဆေးတို့မှ ကြွင်းသမျှကို ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ယူရသော မျက်စိဆေးတည်း။-ဋီကာ။

သလ္လကတ္တိယံ။

။ ကတ္တ၌ “ကတိ” ဓာတ်သည် ဆေဒနအနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤ၌ ဆွဲငင် ထုတ်ယူခြင်း အနက်ကို ယူပါ။ သလ္လဿ-စူးဝင်သောငြောင့်ကို+ကန္တနံ-ဆွဲငင်ထုတ်ယူခြင်းတည်း။ သလ္လကတ္တံ-ခြင်း၊ သလ္လကတ္တာယ-ငှာ၊ ဝေဇ္ဇကမ္မံ သလ္လကတ္တိယံ။

ကောမာရဘစ္စဝေဇ္ဇ ကမ္မံ။

။ ကုမာရံ-ကို+ဘံရတိ-မွေးမြူတတ်၏။ ဣတိ ကုမာရဘဋေ၊ ကုမာရဘဋဿ+ဘာဝေါ ကောမာရဘစ္စံ၊ ကောမာရဘစ္စဿ-ကို၊ အဘိနိပ္ပါဒကံ-ပြီးစေတတ်သော၊ ဝေဇ္ဇကမ္မံ ကောမာရဘစ္စဝေဇ္ဇကမ္မံ (သူငယ်နာဆေးပေးခြင်း)။ [ကုမာရောယေဝ ကောမာရော၊ သုတ္တ၌ ဏပစ္စည်း၊ ဘဋနံ ဘစ္စံ၊ ကောမာရဿ+ဘစ္စံ ကောမာရဘစ္စံ၊ ကောမာရဘစ္စဿ-သတို့သားကို မွေးမြူခြင်းကို+အဘိနိပ္ပါဒကံ ဝေဇ္ဇကမ္မံ ကောမာရဘစ္စဝေဇ္ဇကမ္မံ၊ ဤသို့လည်း ဋီကာသစ် ပြုသေး၏။]

မူလဘောသဇ္ဇာနံ။

။ မူလာနိ (ပဓာနာနိ၊ ရောဂူပသမေ သမတ္တာနိ)-ရောဂါကို ငြိမ်းစေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်ကုန်သည်ဖြစ်၍ မူလပဓာနဖြစ်ကုန်သော + ဘောသဇ္ဇာနိ မူလဘောသဇ္ဇာနိ-မူလဆေးတို့၊ (တစ်နည်း) မူလာနံ - အရင်းမူလဖြစ်သော ရောဂါတို့၏+

ကိုယ်ဖြစ်သော မူလဆေးတို့ဖြင့် ဆေးကုတတ်သူ၏အဖြစ်ကို၊ ဒသေတိ-ပြု၏။
 သြသဓိနံ ပဋိမောက္ခောတိ-ကား၊ ခါရာဒီနိ-ဆပ်ပြာရည် အစရှိသည်တို့ကို၊
 ဒတွာ-ပေးပြီး၍၊ တဒနုရူပေ-ထို ငြိမ်းစေထိုက်သော အနာအားလျော်သော၊
 ဝဏေ-အနာသည်၊ ဂတေ-ဖြစ်လသော်၊ တေသံ-ထိုမူလဆေးတို့ကို၊ အပနယနံ-
 ဖယ်ရှားခြင်းတည်း။... ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊
 မဟာသီလံ-မဟာသီလသည်၊ နိဋ္ဌိတံ-သည်၊ ဟောတိ-၏။

ဘေသဇ္ဇာနိ မူလဘေသဇ္ဇာနိ၊ ရောဂါသည် မူလရောဂါ၊ မူလရောဂါမှ ဆက်သွယ်၍
 ဖြစ်လာသော အနုဗန္ဓရောဂါဟု ၂ မျိုးရှိ၏။ မူလရောဂါကို ဆေးကု၍ ပျောက်ကင်းလျှင်
 များသောအားဖြင့် အနုဗန္ဓရောဂါလည်း ပျောက်ကင်းတော့၏။ [အနုပ္ပဒါနံဟု စာအုပ်တို့၌
 ရှိ၏။ “အနုပ္ပဒါနံ” ဟု ထင်သည်။]

ကာယတိကိစ္ဆကတံ။ ။ မူလကို ကာယ၊ ဘေသဇ္ဇာနုပ္ပဒါနကို တိကိစ္ဆကတံဟု
 ဖွင့်သောကြောင့် “ကာယေဟိ-အထည်ကိုယ်ဖြစ်သော မူလဆေးတို့ဖြင့်+တိကိစ္ဆကဘာ
 ဝေါ-ဆေးကုသူ၏အဖြစ်သည်၊ ကာယတိကိစ္ဆကတာ-မည်၏။ (တစ်နည်း) ကာယာနံ-
 အထည်ကိုယ်မူလဖြစ်သော ရောဂါတို့ကို+တိကိစ္ဆကဘာဝေါ-ကာယတိကိစ္ဆကတာ။
 [စာအုပ်တို့၌ “တိကိစ္ဆတံ” ဟု ရှိသော်လည်း ဋီကာသစ်၌ “တိကိစ္ဆကဘာဝံ” ဟု ဖွင့်သော
 ကြောင့် “တိကိစ္ဆကတံ” ဟု ရှိသင့်သည်။ အချို့စာအုပ်များ၌ “တိကိစ္ဆနံ” ဟု ရှိ၏။
 အဓိပ္ပာယ် မှန်သော်လည်း ဋီကာနှင့် မညီ။]

တဒနုရူပေ ဝဏေ။ ။ “သြသဓိနံ ပဋိမောက္ခော-ဆေးတို့ကို ခွာခြင်း”ဟုသည်
 မူလဘေသဇ္ဇာနံ အနုပ္ပဒါနံ၏ အဆက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် တဒနုရူပေဝဏေကို “ဝူပ
 သမိတဿ မူလဗျာဓိနော အနုစ္ဆဝိကေ အရမိ”ဟုလည်းကောင်း၊ သြသဓိနံ၏အဖွင့်ဖြစ်
 သော တေသံကို “မူလဘေသဇ္ဇာနံ” ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။ [ဝူပသမိတဿ
 နေရာ၌ “ဝူပသမိတဗ္ဗဿ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်းသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ “ကောမာရဘစ္စ ဝေဇ္ဇကမ္မ” စသော ဆေးကုမှုတို့ကား ဝိသေသကုမှု
 တို့တည်း၊ ထိုကုမှုမှ ကြွင်းသမျှကို ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ဤမူလဘေသဇ္ဇာနုပ္ပဒါနံ၌
 သွင်းယူပါ။ ထို့ပြင်-ပါဠိတော်၌ “မိစ္ဆာဇီဝေန ဇီဝိတံ ကပ္ပေန္တိ” ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့်
 အသက်မွေးမှုအတွက် ကျခြင်းကိုသာ တားမြစ်တော်မူလိုသည်။ အသက်မွေးမှု မဟုတ်ဘဲ
 သီတင်းသုံးဖော်၊ မိဘစသူ၊ ကျောင်းရောက်ခိုက်ဖြစ်သော ခရီးသွား၊ အစိုးရ၊ စသူတို့
 အတွက်ကား ဆေးကုကောင်းပါ၏။ အကျယ်ကို တတိယပါရာဇိက အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။
 ဆေးအတတ်သင်မှုမှာ မိစ္ဆာဇီဝ မရည်ရွယ်လျှင် ဆိုဖွယ်ပင် မရှိတော့၊ မိစ္ဆာဇီဝ ရည်ရွယ်လျှင်
 ကား ပိဋကတ်သင်မှုသည်ပင် အလကဒ္ဒါပမာဖြစ်၍ အပြစ်မကင်းနိုင်ပါ။

မဟာသီလအဖွင့် ပြီး၏။

အဋ္ဌကထာနှင့် တွဲဖက်ပို့ချရန်

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

သီလက္ခန္ဓာ

ပါဠိတော်နိဿယ

ပဌမပိုင်း

ဒီဃနိကာယ-သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ

သုတ်အားလုံးအတွက်မှတ်ဖွယ်

အချိန်ဒါန်း။ ။မိမိတို့၏ ငယ်စဉ်အခါဝယ် မူလတန်းသဒ္ဒါမှစ၍ သဒ္ဒါ၊ သဂြိုဟ်စသော အခြေခံကျမ်းစာငယ်များကို သင်ယူခြင်းသည် ပိဋကတော် တည်းဟူသော မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ သက်ဝင်နိုင်ဖို့ရန် လှေတက်များကို ပြင်ဆင်နေကြခြင်းနှင့် တူ၏။ ထိုလှေတက်များကို ပြင်ဆင်နေရင်းပင် ဓမ္မပဒ၊ အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ဝိနည်းပါဠိတော်များကို သင်ယူလေ့လာခြင်းသည် လှေငယ်ဖြင့် သမုဒ္ဒရာကမ်းစဝယ် အကူးသင်ခြင်းနှင့် တူ၏။ ထိုသို့ အကူးသင်၍ အတော်တတ်မြောက်သော အခါ အထက်တန်းဖြစ်သော ပိဋကပါဠိတော်တို့ကို သင်ယူခြင်းသည် မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ သက်ဝင်ကာ အဖိုးတန် ရတနာများကို ငုတ်ယူခြင်းနှင့်တူ၏။

ဆက်ဦးအံ့—ပုလဲစသော အဖိုးတန်ရတနာများသည် မဟာသမုဒ္ဒရာဝယ် အများအပြား ရှိ၏။ ထို့အတူ ပိဋကပါဠိတော်၌လည်း သီလ သမာဓိ ပညာစသော အဖိုးတန်ရတနာများကို အပြည့်အဝ တွေ့နိုင်၏။ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ရတနာများကိုလည်း တွေ့နိုင်၏။ မိမိနှင့်တကွ စာသင်သား ဟူသမျှသည် ထိုအဖိုးတန်ရတနာများကိုတွေ့ဖို့၊ တွေ့သောအခါ ကောက်ယူသုံးစွဲဖို့ရန် အခြေခံလှေတက်များကို ပြင်ဆင်ခဲ့ရခြင်းဖြစ်ရကား အဖိုးတန်ရတနာတို့ကို တိုက်ရိုက်တွေ့နိုင်သော ပါဠိတော်ကို ကျကျနန မသင်ယူဘဲ ပါဠိတော်ကို ကြိုးကြားကြိုးကြား ဖွင့်သော အဋ္ဌကထာဋီကာမျှကိုသာ သင်ယူလျှင် မူလရည်ရွယ်ရင်း အကျိုးကို ဘယ်နည်းမျိုးနှင့်မျှ မရနိုင်သည်မှာ ဧကန်ပင်ဖြစ်ပါသည်။

မှန်၏—အဋ္ဌကထာသည် ထိုပါဠိတော်၏ ခက်ခဲရာဌာန၌သာ အနက်အဓိပ္ပာယ် မှန်ကို သိနိုင်ဖို့ရန် စည်းကမ်းညွှန်ရုံသာ ဖြစ်၏။ ဋီကာတို့ကား ထိုအဋ္ဌကထာ၏ အကူအညီသာ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်ကို အရင်းခံထား၍ မသင်ယူကြဘဲ အဋ္ဌကထာကိုသာ အရင်းခံထား၍ သင်ယူကြသောနည်းသည် မဟာသမုဒ္ဒရာဝယ် ရတနာများစွာကို ရယူဖို့ရန် လှေတက်ပြင်ဆင်မှုဟူသော မူလရည်ရွယ်ချက်နှင့် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်သာ ဖြစ်နေတော့၏။ ထိုသို့ ဖြစ်နေသောကြောင့် အဋ္ဌကထာဋီကာကြီးများကို ပေါက်ရောက်ပြီးဖြစ်ပါလျက် သဒ္ဒါတရား မတိုးတက်ဘဲ သာသနာတော်ကိုပင် စွန့်ခွာရက်သူများကိုပါ တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်ကို အလေးဂရုပြုကာ မူထား၍ အဋ္ဌကထာကို တွဲဘက်အနေဖြင့် ပိုချဖို့ရန် “ဤသီလက္ခန္ဓာဘာသာဋီကာ”ဝယ် ရိုက်နှိပ်ပြီး ဘာသာဋီကာနှင့် ဆိုင်သော ပါဠိတော်နိဿယကိုလည်း ထည့်သွင်းရပါသည်။

အမှာ။ ။ပါဠိတော်ကို အနက်ပေးရာ၌ အဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း ကျနမ္မ အဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံကိုလည်း သဘောပေါက်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်ပြီးသော အဖွင့်များတွင် တိုသော အဖွင့်တချို့ကို အောက်ခြေ၌ ပြထား၍၊ ရှည်သောအဖွင့်ကိုကား ဆိုင်ရာဌာနကို ညွှန်ပြပါမည်။ ဤဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို အနက်ပေးရာ၌ “ဧဝံ မေ သုတံ”အတွက် ညွှန်ပြဖွယ် များသောကြောင့် အဋ္ဌကထာ အဖွင့်ကို ရှေးဦးစွာ ပြပါမည်။

၁။ အဋ္ဌကထာ။ ။အထခေါ် အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ ဧတဒဝေါစ၊-“ဗြဟ္မဇာလံ အာဂုသော အာနန္တံ ကတ္တ ဘာသိတံ”တိ၊... “အန္တရာစ ဘန္တေ ရာဂေဟံ အန္တရာစ နာဠန္တံ ရာဇာဂါရကေ အမ္မလဋ္ဌိကာယံ”တိ၊ [ဤ၌ အရှင်အာနန္ဒာက “ဘန္တေ ကဿ”ဟု မခေါ်ပုံကို သတိပြုခဲ့ပါ။ မိမိထက် ကြီး၍ အလေးပြုလောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို နာမည်တိုက်ရိုက် မခေါ်ရပါ။] ... “ကံ ပုဂ္ဂလံ အာရဗ္ဘာ”တိ၊... “သုပ္ပိယဉ္စ ပရိဗ္ဗာဇေကံ ဗြဟ္မဒတ္တဉ္စ မာဏဝံ”တိ၊... “ကိသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ”တိ၊... “ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ”တိ၊-ပဌမ သံဂါယနာတင်ပုံပြ အဋ္ဌကထာ။

မှတ်ချက်။ ။ဤအဋ္ဌကထာ၌ သံဂါယနာတင်သောအခါ မေးပုံဖြေပုံကို အပြည့်အစုံ ပြပြီးဖြစ်၏။ “သံဂါယနာတင်တုန်းက အရှင်မဟာကဿပ၏ အမေး တစ်ရပ်အတွက် အရှင်အာနန္ဒာ၏ အဖြေတစ်ရပ်ပါ ပါပြီးဖြစ်သည်”ဟူလို၊ ထို့ပြင်- “ကိသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ၊ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ”ဟူသော အမေးအဖြေသည် ဝိနည်း စူဠဝဂ္ဂ-သံဂီတိက္ခန္ဓာ၌ မပါ။ ထိုသို့ မပါမှလည်း နောက်နောက် အမေး အဖြေ များနှင့် ညီပါသည်။

၂။ အဋ္ဌကထာ။ ။ဗြဟ္မဇာလံ ပုစ္ဆန္တေန အာယသ္မတာ မဟာကဿပေန “ဗြဟ္မဇာလံ အာဂုသော အာနန္တံ ကတ္တ ဘာသိတံ”တိ ဧဝမာဒိ ဝုတ္တဝစန ပရိယောသာနေ “ယတ္ထစ ဘာသိတံ၊ ယဉ္စ အာရဗ္ဘ ဘာသိတံ”တိ တံသဗ္ဗံ ပကာ သေန္တော “ဧဝံ မေ သုတံ”တိ အဒိမာဟ၊-ဧဝံ မေ သုတံ အဖွင့် အနုသန္ဓေ။

မှတ်ချက်။ ။ “ဧဝမာဒိ ဝုတ္တဝစနပရိယောသာနေ”၌ “ဝုတ္တဝစန”ဟူသည် ဆိုအပ်ပြီးသော (၁) အဋ္ဌကထာအရ အမေး အဖြေတည်း။ ထိုသို့ မေးပြီးဖြေပြီး နောက်မှ ဖြေခဲ့ပြီးအားလုံးကို ထင်ရှားအောင်ပြလိုသောကြောင့် “ဧဝံ မေ သုတံ” စချိသော ဗြဟ္မဇာလတစ်သုတ်လုံးကို အရှင်အာနန္ဒာက လျှောက်သည်။ “ဧဝံ မေ သုတံ”စသော စကားသည် ဝိသဇ္ဇနစကား မဟုတ်။ ပကာသန စကားသာ ဖြစ်သည်” ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ဧဝံ မေ သုတံ”ကို အနက်ပေးခါနီး၌ “အာဂုသော အာနန္တံ၊ ဘဂဝတာ ဗြဟ္မဇာလံ ကတ္တ၊ ကံပုဂ္ဂလံ အာရဗ္ဘ ကိသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ ဘာသိတံ”တိ ပဌမ မဟာသံဂီတိကာလေ အာယသ္မတာ မဟာကဿပတ္ထေရေန

ပုဋ္ဌော အာယသ္မာ အာနန္ဒော ဝိသဇ္ဇေသိ။ “ကိံ ဝိသဇ္ဇေသိ” ဟု အပိုထည့်လှေ့ ရှိကြ၏။ သို့သော် “ဧဝံ မေ သုတံ” စသော တစ်သုတ်လုံးသည် အဖြေမဟုတ် သောကြောင့် ဤနိဿယ၌ ထိုအပိုကို မထည့်တော့ဘဲ “ဧဝံ မေ သုတံ” ကိုသာ တိုက်ရိုက် အနက်ပေးပါမည်။ သို့သော် “မေ-တပည့်တော်” ဟူသော စကားနှင့် လိုက်အောင် “ဘန္တေ” တစ်ပုဒ်ကိုကား ထည့်ရပါလိမ့်မည်။ သုတ်တိုင်း သုတ်တိုင်း ၌လည်း ရှေးဦးစွာ အမေးအဖြေ ပြုပြီးမှ ထိုအမေးအဖြေ ထင်ရှားအောင် “ဧဝံ မေ သုတံ” စသော သုတ်ကို အရှင်အာနန္ဒာ လျှောက်သည်” ဟု မှတ်ပါ။

ဧဝံ။ ။ “သွာယမိဝ အာကာရ နိဒဿနာဝဓာရဏောသု ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ တတ္ထ အာကာရထွေေန ဧဝံသဒ္ဓေန ဧတမတ္ထံ ဒီပေတိ၊ ပေ ၊ “မယာပိ ဧကေန အာကာရေန သုတံ” တိ...နိဒဿနထွေေန၊ ပေ ၊ “မယာပိ ဧဝံ သုတံ” တိ ဣဒါနိ ဝတ္တပ္ပံ သကလံသုတ္တံ နိဒဿေတိ...အဝဓာရဏထွေေန ၊ပေ၊ အတ္တနော ဓာရဏ ဗလံ ဒဿေန္တော သတ္တာနံ သောတုကာမတံ ဇနေတိ၊ ဧဝံ မေ သုတံ၊ တဉ္စ ခေါ အတ္တတောဝါ ပုဉ္စနတောဝါ အနုနမနဓိကံ၊ ဧဝမေဝ၊ န အညထာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

မေ သုတံ။ ။ ဣဝ ပန “မယာ သုတံ” တိ စ၊ “မမ သုတံ” တိစ အတ္ထဒ္ဓယေ ယုဇ္ဇတိ ၊ပေ၊ ဣဝ ပန သောတဒ္ဓါရာနုသာရေန ဥပဓာရိတံတိဝါ ဥပဓာရဏန္တိဝါ အတ္ထော၊ မေ သဒ္ဓဿ ဟိ မယာတိ အတ္ထေ သတိ “ဧဝံ မယာ သုတံ၊ သောတ ဒ္ဓါရာနုသာရေန ဥပဓာရိတံ” န္တိ ယုဇ္ဇတိ၊ မမာတိ အတ္ထေ သတိ “ဧဝံ မမ သုတံ၊ သောတဒ္ဓါရာနုသာရေန ဥပဓာရဏ” န္တိ ယုဇ္ဇတိ၊ ဤအဖွင့်များကို နုတ်၌ ငုံမိအောင် လေ့လာပြီး၍ အဋ္ဌကထာနိဿယအတိုင်း အနက်ထင်အောင် ကြိုးစားပါ။

မှတ်ချက်။ ။ “ဧဝံ မေ သုတံ” အဖွင့်၏ အဆုံးနား၌ သမ္မုခါ ပဋိဂ္ဂဟိတမိဒံ မယာ တဿ ဘဂဝတော” ဟု ရှိသောကြောင့် “ဘဂဝတော-၏၊ သမ္မုခါ-မျက် မှောက်တော်၌” ဟုထည့်၍ မင်္ဂလသုတ်နိဿယ၌ ပေး၏။ သို့သော် သမ္မုခါ ပဋိဂ္ဂဟိတံ-မျက်မှောက်တော်၌ နာခံအပ်ပြီ” ဟု အဓိပ္ပာယ်မှန် ရသော်လည်း “သုတံ” နှင့် တွဲသောအခါ “နာယူ” ရုံမျှမက “ဆောင်ရွက်မှတ်သား” တိုင်အောင် ယူရ၏။ မျက် မှောက်တော်၌ “နာယူ+မှတ်သား+ဆောင်ထား” ဟု သုံးမျိုးလုံး မရနိုင်၊ မျက်ကွယ်တော်ကျမှ ဆောင်ထားနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် သမ္မုခါကို မထည့်ဘဲ အနက်ပေးထားသည်ဟု မှတ်ပါ။

သုတ်အားလုံးအတွက်
မှတ်ဖွယ် ပြီး၏။

သုတ္တန် ပါဠိတော်များကို နိဿယအနက်ပေးရာ၌-(၁) ပဌမသော် “ပါဠိ တစ်ချက်, အနက်တစ်ချက်” (ထုံးစံအတိုင်း) ပေးသင့်ပါသည်။

၂။ ပါဠိတစ်ချက် အနက်တစ်ချက်ကို ကောင်းစွာကျွမ်းကျင်သော စာသင် သားတို့အားထိုနည်းကို အသုံးမပြုတော့ဘဲ မြန်မာပြန် သက်သက်ကို ပါဠိရှိသလောက် မချွင်းမချန်ဘဲ ပြန်ဆိုစေသင့်ပါသည်။

၃။ ထိုမြန်မာပြန်ကို ကောင်းစွာ ပြန်နိုင်သော စာသင်သားတို့ကိုမူ ပါဠိရှိ သလောက် မြန်မာမပြန်စေဘဲ တစ်ချို့ပါဠိကို ချန်၍ မြန်မာစကားပြေ ချောမောအောင် ပြန်စေသင့်ပါသည်။

၄။ မြန်မာစကားပြေ ချောမောစေနိုင်သောအခါ ထိုပါဠိတော်မှ လိုရင်း အဓိပ္ပာယ်များကိုသာ ယူ၍ မိမိဉာဏ်ရှိသလို ချုံးသင့်ရာကို ချုံး, ချဲ့သင့် ရာကို ချဲ့သောအားဖြင့် (အလင်္ကာရနည်း အရ) သြဇာဂုဏ်ရှိသော အရေး အသားကို လေ့လာစေသင့်ပါသည်။

၅။ ထိုမျှလောက် မြန်မာပြန်နိုင်သော စာသင်သားတို့အား ပါဠိတော်၌ ခက် ဆစ်တချို့ကိုသာ ပြောပြ၍ များစွာသော ပါဠိတော်များကို သံနေသံထား မှန်မှန်ဖြင့် ရွတ်ဖတ်ရုံသာ ရွတ်ဖတ်စေသင့်ပါသည်။

၆။ ထိုသို့ရွတ်ဖတ်ရင်းပင် များစွာသော ပါဠိတော်လာ ပုဒ်ပါဠိများသည် နှုတ်တက်နေမည် ဖြစ်သောကြောင့် ပါဠိအစီအကုံးလည်း ကောင်းမွန်၍၊ ပါဠိစကားအပြောလည်း စနစ်တကျ ကျွမ်းကျင်လာပါလိမ့်မည်။

၇။ ထိုသို့အခြေအနေကောင်းကို ရသောအခါ ကျမ်းစာရေးသားမှု၌ ကျွမ်း ကျင်ရုံသာမက, ပုဒ္ဒါနုဿတိ စသော ဘာဝနာများ အလိုလိုပေါက်ဖွား၍ ကြီးမားသော သဒ္ဒါ ပညာ ဝီရိယတွေ ဖြစ်ပေါ်နေပါလိမ့်မည်။

၈။ သုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်မြတ်ကြီးများသည် (၃) နံပါတ် နည်းအတိုင်း မြန်မာပြန်ပြီး ဖြစ်လျှင် မြန်မာလူမျိုးများအတွက် အလွန် အကျိုးများ သော ဖတ်စာ ကြည့်စာ တရားတော်များ ဖြစ်ရုံမျှမက, စစ်မှန်သော သာသနာတော်ကိုလည်း ပြုပြင်နိုင်သော ဆရာသမား ဒကာများ ဖြစ်ကာ သာသနာ့အဆီ အနှစ်ကို ခံစားနိုင်ပါလိမ့်သတည်း။

ဗြဟ္မဇာလသုတ်နိဿယ (အဗ္ဘုရန်ခါနီး)

ဧဝံ မေ သုတံ။ ။ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ မေ-တပည့်တော်သည်၊ (ဗြဟ္မဇာလံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊) ဧဝံ-ဤတစ်မျိုးထည်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သုတံ-နာယုမှတ်သား၊ ဆောင်ထားအပ်ပါပြီ။ [ဧဝံသဒ္ဓါ၏ အာကာရအနက် ပေးပုံ။]

တစ်နည်း။ ။ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ မေ-တပည့်တော်သည်၊ (ဗြဟ္မဇာလံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊) ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤလျှောက်အပ်လတံသည့်အတိုင်း၊ သုတံ-နာယုမှတ်သား ဆောင်ထားအပ်ပါပြီ။ [ဧဝံသဒ္ဓါ၏ နိဒဿန အနက်ပေးပုံ။]

တစ်နည်း။ ။ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ မေ-တပည့်တော်သည်၊ (ဗြဟ္မဇာလံ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊) ဧဝံ-ဤတစ်မျိုးထည်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာ၊ (တစ်နည်း) ဧဝံ-ဤသို့သာ၊ ဝါ-ဤလျှောက်အပ်လတံသည့် အတိုင်းသာ၊ သုတံ-နာယုမှတ်သား ဆောင်ထားအပ်ပါပြီ။ [ဧဝံသဒ္ဓါ၏ အဝဓာရဏ အနက်ပေးပုံ။] (ကိ-အဘယ်သို့ နာယုမှတ်သား ဆောင်ထားအပ်သနည်း။) [ဤအမေးကို သုတ်အဆုံးကျမှ ဖြေလိမ့်မည်။]

အမှာ။ ။ ဤပြုခဲ့သော နည်းသည် မေ၏ ကတ္တားအနက်၊ သုတံ၌ တပစ္စည်း ၏ ကံအနက်ကို ယူသောနည်းတည်း၊ မေ၏ သမ္မန်အနက်၊ သုတံ၌ တပစ္စည်း၏ ဘောအနက်ကို ပြသော နည်းတစ်မျိုးကို ပြဦးအံ့၊ ထိုသို့ပြရာ၌ “ဘာဝသာဓန၊ နောက်ပုဒ်ပြ၊ ကမ္မတ္ထဆဋ္ဌိ” နှင့် အညီ “ဗြဟ္မဇာလဿ” ဟု ဆဋ္ဌိယန္တ သုံးစွဲပါသည်။ “ဗြဟ္မဇာလံ” ဟု ဒုတိယန္တလည်း သုံးစွဲနိုင်ပါ၏။ ထို့ပြင်-ဆောင်ခြင်းကြိယာက သံဂါယနာတင်ချိန်အထိ ရှိနေသောကြောင့် “ဟောတိ” ဟု ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာကိုလည်း ထည့်ပါသည်။

တစ်နည်း။ ။ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ မေ-တပည့်တော်၏၊ (ဗြဟ္မဇာလဿ-ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို၊) ဧဝံ-ဤတစ်မျိုးထည်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤလျှောက်အပ်လတံသည့် အတိုင်း၊ (တစ်နည်း) ဧဝံ-ဤတစ်မျိုး ထည်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာ၊ ဝါ-ဤသို့သာ၊ ဝါ-ဤလျှောက်အပ်လတံ သည့်အတိုင်းသာ၊ သုတံ-နာယုမှတ်သား၊ ဆောင်ထားရခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏။ [အာကာရ၊ နိဒဿန၊ အဝဓာရဏ၊ ၃ မျိုးလုံး ပေါင်း၍ အနက်ပေးထားသည်။] (ကိ-အဘယ်သို့ဖြစ်သနည်း။) [ဤအမေးကိုလည်း သုတ်အဆုံးကျမှ ဖြေလိမ့်မည်။]

ဧကံ-တစ်ပါးသော၊ သမယံ-အခါ၌၊ ဝါ-အခါပတ်လုံး၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏၊ အန္တရာစ-အကြား၌လည်းကောင်း၊ နာဠန္ဒ-နာဠန္ဒာမြို့၏၊ အန္တရာစ-၌လည်းကောင်း၊ မဟတာ-အပို့စွတာ အစရှိသော ဂုဏ်တို့ဖြင့်မြတ်သော၊ ဝါ-အရေအတွက်အားဖြင့် များသော၊ ဘိက္ခုသံဃေန-ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ ပဉ္စမတ္တေဟိ-သင်္ချာငါးလီ အတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခု သတေဟိ-ရဟန်းအရာတို့နှင့်၊ (တစ်နည်း) ပဉ္စမတ္တေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ-ရဟန်းငါးရာတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပန္နော-အခွန်ရှည်သော ခရီးကို ကြွတော်မူသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ဖြစ်ပြီ။

သုပ္ပိယော-သုပ္ပိယမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကောပိ-ပရိဗ္ဗိဇ်သည်လည်း၊ ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏၊ အန္တရာစ-အကြား၌လည်းကောင်း၊ နာဠန္ဒ-နာဠန္ဒာမြို့၏၊ အန္တရာ စ-အကြား၌လည်းကောင်း၊ အန္တေဝါသိနာ-အနီးနေ တပည့်ဖြစ်သော၊ ဗြဟ္မ ဒတ္တေန-ဗြဟ္မဒတ္တမည်သော၊ မာဏဝေန-လှလင်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပန္နော-အခွန်ရှည်သော ခရီးကိုသွားသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ဖြစ်ပြီ၊ တတြ-ထိုအခွန်ရှည်သော ခရီး၌၊ (တစ်နည်း) တတြ-ထိုဆရာတပည့် ၂ ယောက်တို့တွင်၊ (တစ်နည်း) တတြ-ထိုအခွန်ရှည်သော ခရီးကို သွားရာအခါ၌၊ [တတိယ

ဧကံ သမယံ။ ။(တစ်နည်း)“ယေဝါ ဣမေ ဂဗ္ဘောက္ကန္တိကသမယော ၊ပေ၊ အတိဝိယပကာသာ အနေကကာလပုဘောဒါ ဧဝ သမယာ၊ တေသု သမယေသု ဒေသနာသမယသင်္ခါတံ ဧကံ သမယန္တိ အာဟ” ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ “ဧကံ-မြတ်စွာဘုရား ဆိုင်ရာ များစွာသောအခါတို့တွင် တစ်ပါးသော၊ သမယံ-တရားဟောတော်မူရာ အခါ၌၊ ဝါ-တရားဟောတော်မူရာ အခါပတ်လုံး”ဟု တစ်နည်း ပေးနိုင်၏။

တစ်နည်း။ ။“ယောစာယံ ဉဏကရုဏာကိစ္စသမယေသု ကရုဏာကိစ္စသမယော ၊ပေ၊ ဒေသနာသမယော၊ တေသုပိ သမယေသု အညတရံ သမယံ သန္ဓာယ ဧကံ သမယန္တိ အာဟ” ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ...“ဧကံ-ဉာဏ်၏ကိစ္စကို ပြုတော်မူရာအခါ ကရုဏာ၏ကိစ္စကို ပြုတော်မူရာအခါတို့တွင် တစ်ပါးသော၊ သမယံ-ကရုဏာ၏ ကိစ္စကို ပြုတော်မူရာအခါ၌၊ ဝါ-ပတ်လုံး၊ (တစ်နည်း) ဧကံ-ကိုယ်တော်၏စီးပွားကို ပြုကျင့်တော်မူရာအခါ သူတစ်ပါး၏ စီးပွားကို ပြုကျင့်တော်မူရာ အခါတို့တွင် တစ်ပါးသော၊ သမယံ-သူတစ်ပါး၏ စီးပွားကို ပြုကျင့်တော်မူရာ အခါ၌၊ ဝါ-ပတ်လုံး၊ (တစ်နည်း) ဧကံ-စုဝေးမိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပြုဖွယ်ကိစ္စနှစ်ဝတို့တွင် တစ်ပါးသော၊ သမယံ-တရားစကားကို ပြုတော်မူရာ အခါ၌၊ ဝါ-ပတ်လုံး၊ (တစ်နည်း) ဧကံ-တရားဟောတော်မူရာ အခါ၊ ကျင့်တော်မူရာ အခါတို့တွင် တစ်ပါးသော၊ သမယံ-တရားဟောတော်မူရာ အခါ၌၊ ဝါ-ပတ်လုံး၊ [ဤသို့လည်း အနက်ပေးပါ။]

အန္တရာစ ရာဇဂဟံ ၊ပေ၊ ဟောတိ။ ။အဋ္ဌကထာအဖွင့်၌လည်းကောင်း၊ သပ္ပါကျမ်း “ကွစိ ဒုတိယာဆဋ္ဌိနမတ္ထေ” ဟူသော ကာရကသုတ်အဖွင့်၌လည်းကောင်း ကြည့်ပါ။ ဟောတိ၏ အတိတ်အနက်ကိုလည်း အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ထားပါသည်။

နည်းသည်ဋီကာနည်းတည်း၊ သုဒ္ဓံ အနက်မရှိ၊] သုပ္ပိယော-သုပ္ပိယမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကော- ပရိဗ္ဗိဇ်သည်။ အနေကပရိယာယေန-တစ်ပါးမက များစွာသော အကြောင်းဖြင့်၊ ဝါ-ပရိယာယ် အမျိုးမျိုးဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ အဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အပြစ်ကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို၊ ဝါ-ကဲ့ရဲ့ကြောင်း စကားကို၊ ဘာသတိ-ပြော၏၊ ဝါ-ပြောပြီ၊ ဓမ္မဿ-တရားတော်၏၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ ဝါ-ပြီ၊ သံဃဿ-အရိယာသံဃာတော်၏၊ အဝဏ္ဏံ- ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ ဝါ-ပြီ၊ သုပ္ပိယဿ-သုပ္ပိယမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကဿ-ပရိဗ္ဗိဇ်၏၊ အန္တေဝါသီ-အနီးနေ တပဲည့်ဖြစ်သော၊ ဗြဟ္မဒတ္တော-ဗြဟ္မဒတ္တ မည်သော၊ မာဏဝေါပန-လှလင်သည်ကား၊ အနေကပရိယာယေန-တစ်ပါးမက များစွာ သော အကြောင်းဖြင့်၊ ဝါ-ပရိယာယ်အမျိုးမျိုးဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်းကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းကြောင်း စကားကို၊ ဘာသတိ-၏၊ ဝါ-ပြီ၊ ဓမ္မဿ-၏၊ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ ဝါ-ပြီ၊ သံဃဿ-၏၊ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဘာသတိ-၏၊ ဝါ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဥဘော- ၂ ယောက်ကုန်သော၊ တေ အာစရိယန္တေဝါသီ-ထိုဆရာတပည့်တို့သည်၊ အည မညဿ-အချင်းချင်း၏၊ ဝါ-တစ်ယောက်တစ်ယောက်၏၊ ဥဇုဝိပစ္စနိကဝါဒါ- ဖြောင့်ဖြောင့်သာလျှင် အထူးထူးအပြားပြား ဆန့်ကျင်ဘက် ပြောဆိုကြောင်း စကား ရှိကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍) ဘဂဝန္တံ-မြတ်စွာဘုရားသို့လည်း ကောင်း၊ ဘိက္ခု သံဃဉ္စ-ရဟန်းအပေါင်းသို့လည်းကောင်း၊ ပိဋိတော ပိဋိတော- နောက်၌ နောက်၌၊ ဝါ-နောက်က နောက်က၊ အနုဗန္ဓာ-အစဉ်မပြတ်၊ ဖွဲ့စပ်ကြကုန်သည်၊ ဝါ-လိုက်ကြကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

၂။ အထခေါ-ခရီးရှည် ကြွတော်မူရာ၊ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရား သည်၊ အမ္မလဋ္ဌိကာယ-အမ္မလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်၌၊ ရာဇာဂါရကေ-မင်းကွန်းစံနန်း တော်၌၊ ဘိက္ခုသံဃေန-ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိံ-အတူ၊ ဧကရတ္တိဝါသံ- တစ်ည၌မျှ တည်းခိုနေထိုင်ခြင်းသို့၊ ဥပဂစ္ဆိ-ကပ်ရောက်တော်မူပြီ၊ သုပ္ပိယော- မည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကောပိ-သည်လည်း၊ အမ္မလဋ္ဌိကာယံ-၌၊ ရာဇာဂါရကေ- ၌၊ အန္တေဝါသီနာ-သော၊ ဗြဟ္မဒတ္တေန-မည်သော၊ မာဏဝေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ဧကရတ္တိဝါသံ-သို့၊ ဥပဂစ္ဆိ-ကပ်ရောက်ပြီ၊ တတြာပိ-ထို အမ္မလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်၌ လည်း၊ သုပ္ပိယော-မည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကော-သည်၊ အနေကပရိယာယေန-ဖြင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ပေ၊ ဥဇုဝိပစ္စနိကဝါဒါ-ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရန္တိ-နေကြကုန်၏။

ပိဋိတော ပိဋိတော။ "ပိဋိတော ပိဋိတော-နောက်မှ နောက်မှ"ဟု အပါဒါန် အနက်ပေးရိုး ရှိ၏။ "အပါဒါန်"ဟူသည် ခွဲခွါခြင်း သဘောရှိ၏။ ဤ၌ကား ခွဲခွါခြင်း သဘော မရှိသောကြောင့် အပါဒါန်အနက် မပေးဘဲ "နောက်၌ နောက်၌၊ ဝါ-နောက်က နောက်က"ဟု ပေးပါသည်။ တောပစ္စည်းကို အဓိကရဏ အနက်ဟောဟု မှတ်ပါ။

၃။ အထခေါ-အမ္မလဋ္ဌိကာ ဥယျာဉ်ဝယ် သီတင်းသုံးတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ရတ္တိယာ-ညဉ့်၏။ ပစ္စုသသမယံ-မိုးသောက်အခါ၌၊ (အမိုက်ကိုဖျောက်၊ အလင်းရောက်သည့်၊ မိုးသောက်အခါ၌) ပစ္စုတ္တိတာနံ-တဖန်ထကြကုန်သော၊ (ဘိက္ခုနံ၌ စပ်)၊ ဝါ-တဖန်ထကြကုန်သည်ဖြစ်၍၊ (သန္နိသိန္နာနံ၊ သန္နိပတိတာနံ တို့၌ စပ်)၊ မဏ္ဍလမာဠေ-ထိုင်နေရာ ဇရပ်၌၊ သန္နိသိန္နာနံ-ကောင်းစွာထိုင်နေကြ ကုန်သော၊ သန္နိပတိတာနံ-အတူတကွ ကြုံရောက်ကြကုန်သော၊ ဝါ-စုဝေးကြ ကုန်သော၊ (စည်း ဝေးကြကုန်သော)၊ သမ္မဟုလာနံ-များစွာကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ- ရဟန်းတို့၏။ အယံ သံခိယဓမ္မော-ဤကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော စကား သဘောသည်။ ဝါ-ရဟန်းကောင်းမှန်သမျှ၊ စုမိကြလျှင်၊ ပြုရတံထွာ၊ ဓမ္မတာ ဖြစ်သော ဤစကားသည်၊ ဥဒပါဒိ-ဖြစ်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဖြစ်သနည်း။)

အာဂုသော-အရင်ဘုရားတို့၊ အစ္စရိယံ-အံ့ဩဖွယ် ကောင်းပါပေစွ။... အဂုသော-တို့၊ အဗ္ဗုတံ-မဖြစ်စဖူး၊ ထူးဆန်းပါပေစွ၊ (ယောသော ဘဂဝါ- အကြင်မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သမတ္တိံသပါရမိယော-အတိအကျ သုံးဆယ်၊ များကျယ်အညီ၊ ပါရမိတော်တို့ကို၊ ပူရေတွာ-မဆုတ်မနစ်၊ ဖြည့်ကျင့်တော်မူခဲ့ ပြီး၍၊ သဗ္ဗကိလေသေ-အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကို၊ ဘဒ္ဒိတွာ-ဖျက်ဆီးတော် မူပြီး၍၊ အနုတ္တရံ-အတူမရှိ မြတ်သော၊ သမ္မာသမ္မောဓိံ-မဖောက်မပြန်၊ အမှန် ကိုယ်တိုင်၊ သိစွမ်းနိုင်လတ်၊ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ အဘိ သမ္ဗုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ဝါ-ရတော်မူပြီ၊) ဇာနတာ-သတ္တဝါတို့၏

မဏ္ဍလမာဠေ။ ။ ဣဓ ပန နိသီဒနသာလာ “မဏ္ဍလမာဠေတိ” ဝေဒိတဗ္ဗော။

သံခိယဓမ္မော။ ။ “သန္နိပတိတာနံ ဝေါ ဘိက္ခုဝေ ဒွယံ ကရဏိယံ ဓမ္မိဝါ ကထာ၊ အရိယောဝါ တုဏှိဘာဝေါ” ဟူသော နဝဂုံတ္တရ သမ္မောဓိဝဂ် နန္ဒကသုတ် ပါဠိတော်နှင့်အညီ ရဟန်းကောင်း တို့၏ ပြုဖွယ်ကိစ္စ နှစ်ဝတို့တွင် “ဓမ္မိကထာ” ကို ရည်ရွယ်၍ “သံခိယဓမ္မ” ဟု ဓမ္မသဒ္ဒါထည့်ဟန် တူသည်။ [ဓမ္မသဒ္ဒါသည် သဘာဝအနက်ကို ဟော၏။ “သဘာဝ” ဟု သည်လည်း ထုံးစံဓမ္မတာပင် တည်း။ ကထာဓမ္မောတိ ကထာသဘာဝေါ-ဋီကာ။]

အစ္စရိယံ။ ။ အန္ဓဿ ပဗ္ဗတာရောဟဏံဝိယ နိစ္စံ န ဟောတီတိ အစ္စရိယံ။ ဤအဋ္ဌကထာဖွင့် အလို “အစ္စရိယံ-သူကန်းတောင်ထက်၊ ရံခါတက်သို့၊ ဆက်ဆက်မပြတ်၊ မဖြစ်တတ်လေစွ” ဟု ပေးပါ။ (တစ်နည်း) အာ ဣတိ စရိယတေ အဘိနိယတေတိ အစ္စရိယံ။ ဤထောမနိမိအလို “အစ္စရိယံ-အားဟု ပြုကျင့်ထိုက်ပါပေစွ” ဟု ပေးပါ။ (တစ်နည်း) အစ္စရာယောဂုန္တိ အစ္စရိယံ။ ဤအဋ္ဌကထာဖွင့် အလို “အစ္စရိယံ-လက်ဖျောက်ခတ်တီး၊ အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွ” ဟု ပေးပါ။ [ကတ္တာ၊ ကံထည့်ပေးလိုလျှင် “ဘဂဝတော-၏။ နာနာဓိမုတ္တိကတာဉာဏံ-နာနာဓိမုတ္တိကတာ ဉာဏ်တော်သည်။ ဝါ-ကို၊ အစ္စရိယံ၊ အဗ္ဗုတံ” ဟု ပေးပါ။]

အာသယာနသယကို သိတော်မူထသော၊ ပဿတာ-လက်တွင်တင်ထား၊ သျှစ်သျှားသီးကဲ့သို့၊ အလုံးစုံသော ခြေယူတရားကို မြင်တော်မူထသော၊ အရဟတာ-ကိလေသမာရ်၊ သူပုန်ရန်ကို၊ တွန်းလှန် ဖျက်ဆီးတော်မူပြီးထသော၊ ဝါ-ပစ္စည်း ၄ ပါးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန-မဖောက်မပြန်၊ အမှန်ကိုယ်တိုင်၊ အလုံးစုံသောတရားတို့ကို သိစွမ်းတော်မူနိုင်ထသော၊ တေနဘဂဝတာ-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့၏၊ ဣဒံ (အယံ) နာနာဓိ မုတ္တိကတာ-ဤအမျိုးမျိုး အပုံပုံ၊ အာရုံထဲ၌၊ စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ယာဝစ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဝါ-အတိုင်းအရှည် မရှိအောင်သာလျှင်၊ သုပ္ပဋိဝိဒိတာ-ကောင်းစွာထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပါပေပြီ၊ ဟိ-မှန်။

ဇာနတာ၊ ပဿတာ။ ။(တစ်နည်း) ပုဗ္ဗေနိဝါသာဒီဟိ ဇာနတာ၊ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာပဿတာ၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း “ဇာနတာ-ပုဗ္ဗေနိဝါသာနဿတိဉာဏံ၊ အာသဝက္ခယဉာဏံတို့ဖြင့် သိတော်မူထသော၊ ပဿတာ-ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံဖြင့် မြင်တော်မူထသော” ဟု ပေးပါ။ (တစ်နည်း) တီဟိ ဝိဇ္ဇာဟိ၊ ဆဟိ ဝါ ပန အဘိညာဟိ ဇာနတာ၊ သဗ္ဗတ္ထအပ္ပဋိဟတေန သမန္တစက္ခုနာပဿတာ၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း “ဇာနတာ-သုံးပါးသော ဝိဇ္ဇာတို့ဖြင့် သိတော်မူထသော၊ ဝါ-ခြောက်ပါးသော အဘိညာတို့ဖြင့် သိတော်မူထသော၊ ပဿတာ-အလုံးစုံသောအာရုံတို့၌ အပိတ်အပင် မရှိသော သမန္တစက္ခု သဗ္ဗညုတဉာဏံတော်ဖြင့် မြင်တော်မူထသော” ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။သဗ္ဗဓမ္မဇာနနသမတ္တာယ ဝါ ပညာယ ဇာနတာ၊ သဗ္ဗသတ္တာနံ စက္ခုဝိသယာတိတာနိ တိရောက္ခန္ဓာဒိဂတာနိပိ ရူပါနိ အတိဝိသုဒ္ဓေန မံသစက္ခုနာ ပဿတာ၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း “ဇာနတာ-အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိစွမ်းနိုင်သော သဗ္ဗညုတဉာဏံပညာဖြင့် သိတော်မူထသော၊ ပဿတာ-အလွန်စင်ကြယ်သော မံသစက္ခုဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် တစ်ယူဇနာရှိသော အာရုံကို မြင်တော်မူထသော” ဟု ပေးပါ။ (တစ်နည်း) အတ္တဟိတသာဓိကာယ ဝါ သမာဓိပဒဋ္ဌာနာယ ပဋိဝေဓပညာယ ဇာနတာ၊ ပရဟိတသာဓိကာယ ကရုဏာပဒဋ္ဌာနာယ ဒေသနာပညာယ ပဿတာ၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း “ဇာနတာ-ကိုယ်တော်၏ စီးပွားကို ပြီးစေတတ်သော သမာဓိပဒဋ္ဌာန်ရှိသော ပဋိဝေဓပညာဖြင့် သိတော်မူထသော၊ ပဿတာ-သူတစ်ပါးတို့၏ စီးပွားကိုပြီးစေတတ်သော ကရုဏာပဒဋ္ဌာန်ရှိသော ဒေသနာပညာဖြင့် မြင်တော်မူထသော” ဟု ပေးပါ။ (တစ်နည်း) အန္တရာယိကဓမ္မေ ဝါ ဇာနတာ၊ နိယျာနိကဓမ္မေ ဝါ ပဿတာ၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း “ဇာနတာ-အန္တရာယိကဓမ္မတို့ကို သိတော်မူထသော၊ ပဿတာ-နိယျာနိကဓမ္မတို့ကို မြင်တော်မူထသော” ဟု ပေးပါ။ အရိနံ ဟတတ္တာ၊ ပစ္စယာဒီနဉ္စ အရဟတ္တာ အရဟတာ၊ သမ္မာ သာမဉ္စ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဗုဒ္ဓတ္တာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း နိဿယပေးသည်။

ယာဝစိဒ္ဓံ။ ။ယာဝ+စ+ဣဒံ၊ တေန သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓတာယ အပ္ပမေယျတံ ဒသေတိ-အဋ္ဌကထာ၊ ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ ဣဒံကို အယံဟု ပြင်လျက် အနက်ပေးရသည်။ ဣဒံ နိပါတ်၊ တစ်နည်း-ဣဒံသည် ဣတ္ထိလိနံမှ နပုလ္လိနံပြန်သော လိင်္ဂဝိပလ္လာသ၊ “အပ္ပမေယျတံ” ကို ထောက်၍ “ယာဝစ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဝါ-အတိုင်းအရှည် မရှိအောင်သာလျှင်” ဟု

သုပ္ပိယော-မည်သော၊ အယံ ပရိဗ္ဗာဇကော-ဤပရိဗ္ဗိဇ်သည်။ အနေက ပရိယာ
ယေန-ဖြင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ ပေ ၊ အနုဗန္ဓာ-ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊
ဣတိ-ဤသို့၊ (ဥဒပါဒိ-ဖြစ်ပြီ။)

၄။ အထခေါ-ပြောဆိုကြရာ၊ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တေသံ ဘိက္ခုနံ-
ထိုရဟန်းတို့၏၊ ဣဒံ သံခိယဓမ္မံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ဝိဒိတွာ-သိတော်မူ၍၊ ယေန-
အကြင် အရပ်အဖို့ဖြင့်၊ မဏ္ဍလမာဠော-ထိုင်နေရာဇရပ်သို့၊ (ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော-
ကြွတော်မူထိုက်၏၊) တေန-ထိုအရပ်အဖို့ဖြင့်၊ (မဏ္ဍလမာလံ-သို့) ဥပသင်္ကမိ-
ကြွတော်မူ၏၊ ဝါ-ကြွတော်မူပြီ၊ (တစ်နည်း) ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ မဏ္ဍလ
မာဠော-သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) တေန-ထိုထိုင်နေရာ ဇရပ်၊ ရှိရာအရပ်၌၊ ဥပ
သင်္ကမိ-ရောက်တော်မူပြီ၊ (တစ်နည်း) တေန-ထိုထိုင်နေရာ ဇရပ်၊ ရှိရာအရပ်သို့၊
ဥပသင်္ကမိ-ကြွတော်မူ၏၊ ဝါ-ကြွတော်မူပြီ။

ပေးရသည်၊ ဋီကာ၌ “တဿ(ထိုပါဠိ၏) ယတ္တကံ သုဠု ပဋိဝိဒိတာ၊ တံ ဧတ္တကန္တိ (ထိုထိုး
ထွင်း၍ သိခြင်းသည် ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိ၏ဟူ၍) န သက္ကာ အမေဟိ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ အက္ခာ
တုံ ဝါတိ အတ္ထော”ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်သည်။ “ဘုရားရှင် သိတော်မူသလောက် တပည့်တော်
တို့က ထိုးထွင်း၍ မသိနိုင်ပါ၊ (တစ်နည်း) မပြောပြနိုင်ပါ”ဟုလို။

ဋီကာသစ်။ ။ယာဝဉ္စိဒံကို “ယာဝစ ယတ္တကံ ဣဒံ အယံ နာနာမိမုတ္တိကတာ သုပ္ပဋိ
ဝိဒိတာ၊ တံ ဧတ္တကမေဝါတိ န သက္ကာ အမေဟိ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ အက္ခာတုံဇာတိ သပါဌ
သေသတ္ထော”ဟု ဖွင့်၏၊ နိဿယ အနက်ပေးရာ၌ ဤအတိုင်း ပါဌသေသထည့်၍ ပေးရ
မည်ဟု ဆိုလို၏၊ သို့သော် ထိုမျှလောက်ထည့်၍ အနက်ပေးဖို့ရန် မဏ္ဍလမာဠေ၌ စကား
ပြောကြသော ရဟန်းတို့မှာ ရည်ရွယ်ချက် ရှိမည် မထင်ပါ။

အနက်။ ။ဤဋီကာသစ်အလိုအတိုင်း အနက်ပေးလိုလျှင်ကား တေန ဘဂဝတာ-
သည်၊ သတ္တာနံ-တို့၏၊ ဣဒံ (အယံ) နာနာမိမုတ္တိကတာ-ကို၊ “ယာဝစ-အကြင်မျှအတိုင်း
အရှည်ရှိသည်တိုင်အောင်၊ သုပ္ပဋိဝိဒိတာ-ပြီ၊ တံ-ထို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကို၊ ဧတ္တကမေဝါ
တိ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိ၏ဟူ၍၊ အမေဟိ-တပည့်တော်တို့သည်၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ-ထိုးထွင်း၍
သိခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အက္ခာတုံစ-ပြောပြခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ နသက္ကာ-မတတ်
ကောင်းပါ”ဟု ပေးပါ။

ယေန ပေ၊ ဥပသင်္ကမိ။ ။ယေနာတိ ယေန ဒိသာဘာဂေန သော ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော၊
ဘုမ္မတ္ထေ ဝါ ဧတံ ကရဏဝစနံ၊ ယသ္မိံ ပဒေသေ သောမဏ္ဍလမာဠော တတ္ထ ဂတောတိ
အယမေတ္ထ အတ္ထော၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း ၂ နည်းပေးသည်၊ “ဥပသင်္ကမိ”ကို “ဂတော”ဟု
ဖွင့်သောကြောင့် ဥပ အနက်မရှိဟု မှတ်ပါ။

ဋီကာ။ ။ယေနာတိ ဟေတုမိ ကရဏဝစနံ၊ ယေန ကာရဏေန ဘဂဝံတာ သော
မဏ္ဍလမာဠော ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော၊ တေန ကာရဏေန ဥပသင်္ကမိတိ အတ္ထော၊ ဤဋီကာ
အဖွင့်အတိုင်း “ယေန-အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ မဏ္ဍလမာဠေ-သို့၊ (ဥပသင်္ကမိ-၏၊ ဝါ-
ပြီ” ဟု ဟိတ်အနက် တစ်နည်း ပေးပါ။

ဥသကံမိတွာ-ကြွတော်မူပြီး၍၊ ပညတ္ထေ-ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ-နေရာ၌၊ နိသီဒိ-ထိုင်တော်မူပြီ၊ နိသဇ္ဇေ-ထိုင်တော်မူပြီး၍၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာမန္တေသိ-သိစေတော်မူပြီ၊ ဝါ-မေးတော်မူပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ မေးတော်မူသနည်း)၊ ဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ ဧတရဟိ-ယခုအခါ၌၊ ကာယ ကထာယ-အဘယ်စကားဖြင့်၊ သန္နိသိန္နာ-ကောင်းစွာ ထိုင်နေကြကုန်သည်၊ သန္နိပတိတာ-အတူတကွ၊ ကျရောက်ကြကုန်သည်၊ ဝါ-စည်းဝေးကြကုန်သည်၊ အတ္တနု-ဖြစ်ကုန်သနည်း။ [“ကာယ နတ္ထ” ဟု ရှိသောပါဠိအတိုင်း အနက်၊ “ကာယနေတ္တာ တိပိ ပါဠိ” ဟူသော အဖွင့်အရ (တစ်နည်း) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧတရဟိ-၌၊ ဧတ္တ-ဤဇရပ်၌၊ ကာယ ကထာယ-ဖြင့်၊ သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ သန္နိပတိတာ-ကုန်သည်၊ (ဘဝထ) နု-ဖြစ်ကုန်သနည်း၊] ဝေါ-သင်တို့၏၊ အန္တရာ-ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံးသွင်းမှု စသည်တို့၏ အကြား၌၊ ဝိပွကတာ-အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်ပြီးမဟုတ်သော၊ ဝါ-မပြီးသေးသော၊ ကထာ-စကားသည်၊ ကာစပန-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ-ပြီ။)

ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-မိန့်တော်မူအပ်သော်၊ ဝါ-မေးတော်မူအပ်သော်၊ တေ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဘဂဝန္တံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ လျှောက်ကြကုန်သနည်း)၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ ရတ္တိယာ-၏၊ ပစ္စုသသမယံ-၌၊ ပစ္စုဋ္ဌိတာနံ-ကုန်သော၊ ဝါ-ကုန်သည်ဖြစ်၍၊ ဣဓ မဏ္ဍလမာဠေ-ဤထိုင်နေရာ ဇရပ်၌၊ သန္နိသိန္နာနံ-ကုန်သော၊ သန္နိပတိ တာနံ-ကုန်သော၊ အမှက်-တပည့်တော်တို့၏၊ အယံ သံခိယဓမ္မော-သည်၊ ဥဒပါဒိ-ပြီ၊ (ကိ-သနည်း)၊ အစ္စရိယံ အာဝုသော၊ ပေ၊ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ၊ ဣတိ-သို့၊ (ဥဒပါဒိ-ပြီ)၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ နော-တို့၏၊ အန္တရာ-၌၊ ဝိပွကတာ- သော၊ (မပြီးမပြတ်၊ ရပ်၍နေရသော)၊ ကထာ-စကားသည်၊ အယံ-ဤသဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားပါတည်း၊ အထ-ပြော ဆို၍ မပြီးသေးရာ၊ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အနုပ္ပတ္တော-ကြွတော်မူလာပြီ၊ [“အစဉ်ရောက်တော်မူလာပြီ” ဟုလည်း ပေးကြ၏၊] ဣတိ-သို့၊ (အဝေါစုံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ။)

ကာယ ကထာယ။ ။ ရှေးနိဿယ၌ “ကာယ-အဘယ်သို့သော၊ ကထာယ- စကား၌၊ (တစ်နည်း) ကထာယ-ကြောင့်” ဟု ပေးသည်၊ ဤ၌ “ကာယ ကထာယ-အဘယ်စကားဖြင့်” ဟု ကြိယာဝိသေသနံ ပေးပါသည်။

ဝိပွကတာ။ ။ ပကာရေန+ကရဏံ ပကတော၊ တတော ဝိဂတာ၊ ဝိဂတံ ဝါ ပကတံ ယဿာတိ ဝိပွကတာ၊ (ဋီကာသစ်)၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း “ဝိပွကတာ-အပြားအားဖြင့် ပြုခြင်းမှ ကင်းသော၊ (တစ်နည်း) ဝိပွကတာ-ကင်းသော အပြားအားဖြင့် ပြုခြင်းရှိသော” ဟု ပေးပါ၊ နိဿယ၌ကား လွယ်ကူသောနည်းကိုသာ ပေးပါသည်။

၅။ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပရေ-သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ မမံ ဝါ-ငါဘုရား၏သော်လည်း၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဘာသေယျု-ပြောကုန်ရာ၏၊ ဓမ္မဿဝါ-တရားတော်၏သော်လည်း၊ ပေ ၊ သံဃဿဝါ-အရိယာသံဃာတော်၏ သော်လည်း၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဘာသေယျု-ကုန်ရာ၏၊ တတြ-ထိုအပြစ်ပြောသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ တုမေဟိ-သင်တို့သည်၊ အာယာတော-စိတ်ကို လွန်စွာ နှိပ်စက်တတ်သော ဒေါသကို၊ ဝါ-ရန်ငြိုးကို၊ န ကရဏီယော-မပြုအပ်၊ မပြုထိုက်၊ ဝါ-မပြုကြလေနှင့်၊ အပ္ပစ္စယော-ပီတိသုခတို့ ရှေးရှုမရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဒေါမနဿကို၊ န ကရဏီယော-ထိုက်၊ ဝါ-နှင့်၊ စေတသော-စိတ်၏၊ အနဘိရဒ္ဓိ-မိမိစီးပွား သူစီးပွားကို မပြီးစေတတ်သော ဒေါသကို၊ န ကရဏီယာ-ထိုက်၊ ဝါ-နှင့်၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပရေ-တို့သည်၊ ပေ၊ ဘာသေယျု-ကုန်ရာ၏၊ တတြ-ထိုအပြစ်ပြောသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ (တစ်နည်း) တတြ-ထိုအပြစ်ပြောခြင်းကြောင့်၊ (တစ်နည်း) တတြ-ထိုအပြစ်ပြောခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လသော်) တုမေ-တို့သည်၊ ကုပိတာဝါ-ဒေါသအတွက် အမျက်ထွက်ကြကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-စိတ်ဆိုးကြကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ အနတ္တမနာဝါ-ဒေါမနဿဖြင့် မိမိစိတ် မရှိကြကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-စိတ်မချမ်းသာ၊ နလုံးနာကြကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ စေအဿထ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ဖြစ်ကုန်လသော်) တေန-ထိုဒေါသ၊ ဒေါမနဿကြောင့်၊ တုမှံယေဝ-သင်တို့၏သာ၊ ဝါ-သင်တို့မှာသာ၊ အန္တရာယော-ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အန္တရာယ်သည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပရေ-တို့သည်၊ ပေ ၊ စေ အဿထ-ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ တုမေ-တို့သည်၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့၏၊ သုဘာသိတံ အပိ-ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော စကားမျှကိုလည်းကောင်း၊ ဒုဗ္ဘာသိတံ အပိ-မကောင်းသဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော စကားမျှကိုလည်းကောင်း၊ အာဇာနေယျာထ န-သိနိုင်ကုန်ရာအံ့လော၊' ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ ဧတံ-ဤစကားကောင်း စကားဆိုးကို ခွဲခြား၍ သိနိုင်ခြင်းသည်၊ နောဟိ-မဖြစ်နိုင်ပါ၊ (ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပေ၊ ဘာသေယျု-ကုန်ရာ၏၊ တတြ-ထိုအပြစ်ပြောခြင်းကြောင့်၊ တုမေဟိ-တို့သည်၊ အဘူတံ-မဟုတ်မမှန်သော အပြစ်ကို၊ အဘူတတော-မဟုတ်မမှန်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ-မဟုတ် မမှန်

တတြ။ ။ “တတြစေ တုမေ အဿထာတိ တေသု အဝဏ္ဏဘာသကေသု၊ တသ္မိံ ဝါ အဝဏ္ဏေ” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ တသ္မိံ အဝဏ္ဏေကို “နိမိတ္တတ္ထေ ဘာဝလက္ခဏေ ဝါ ဧတံ ဘုမ္မန္တိ အာဟါ-တသ္မိံ ဝါ အဝဏ္ဏေတိ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် တတြကို ၃ နက် ပေးထားပါသည်။

ပါဟူ၍၊ နိဗ္ဗေဒတဗ္ဗ-ဖြေရှင်းရာ၏။ ဝါ-ဖြေရှင်းရမည်။ (ကိ-အဘယ်သို့ ဖြေရှင်းရမည်နည်း။) ဣတိပိ-ဤအကြောင်း ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း။ ဧတံ-ဤသင်တို့ ပြောဆိုအပ်သော အပြစ်သည်။ အဘူတံ-မဟုတ်ပါ။ ဣတိပိ-လည်း။ ဧတံ-သည်။ အတစ္ဆံ-မမှန်ပါ။ ဧတံ-သည်။ အမေသု-တပည့်တော်တို့၌၊ နတ္ထိစ-မရှိသည်သာ၊ ဧတံ-သည်။ အမေသု-တို့၌၊ နစ သံဝိဇ္ဇတိ-မထင်ရှားသည်သာ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (နိဗ္ဗေဒတဗ္ဗ-ရာ၏။ ဝါ-ရမည်။)

၆။ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပရေ-မိမိမှတစ်ပါး အခြာသော၊ သာသနာကို ကြည်ညိုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ မမံ ဝါ-၏သော်လည်း။ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဘာသေယျ-ကုန်ရာ၏။ ပေ၊ တတြ-ထိုသို့ဂုဏ်ကို ပြောခြင်းကြောင့်၊ တုမေဟိ-တို့သည်။ အာနန္ဒော-လွန်စွာနှစ်သက်ကြောင်းဖြစ်သော ပီတိကို၊ န ကရဏီယော-ထိုက်၊ ဝါ-နှင့်၊ သောမနဿံ-ကောင်းသောစိတ်ရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စေတသိကသုခဝေဒနာကို၊ န ကရဏီယံ-ထိုက်၊ ဝါ-နှင့်၊ စေတသော-စိတ်၏၊ ဥပ္ပိလာဝိတတ္ထံ-ဗူးတောင်းအသွင်၊ ပေါလွင်တက်ကြွသော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပီတိကို၊ န ကရဏီယံ-ထိုက်၊ ဝါ-နှင့်၊ တတြ-ထိုသို့ဂုဏ်ကို ပြောခြင်းကြောင့်၊ တုမေ-တို့သည်။ အာနန္ဒိနော-လွန်စွာ နှစ်သက်ခြင်း ရှိကြကုန်သည်လည်းကောင်း၊ သုမနာ-ဝမ်းသာရွှင်ပြ ကောင်းသောစိတ် ရှိကြကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပိလာဝိတာ-ဗူးတောင်းအသွင်၊ ပေါလွင်တက်ကြွကြ ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ စေအဿထ-ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ တေန-ထိုပီတိ သောမနဿကြောင့်၊ တုမံယေဝ-တို့၏သာ၊ ဝါ-တို့မှာသာ၊ အန္တရာယော-သည်။ အဿ-၏၊ [ဤသုက္ကပက္ခ၌ ကဏှပက္ခကဲ့သို့ တတိယဝါရ မပါ။ အကယ်၍ ထည့်လိုလျှင် “မမံဝါ ဘိက္ခဝေ ပရေ ဝဏ္ဏံ ဘာသေယျ၊ တတြ စေ တုမေ အဿထ၊ အာနန္ဒိနော သုမနာ ဥပ္ပိလာဝိတာ၊ အပိန တုမေ ပရေသံ သုဘာသိတံ ဒုဗ္ဘာသိတံ အာဇာနေယျာထ၊ နော ဟေတံ ဘန္တေ” ဟု ထည့်ပါ။]

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပရေ-တို့သည်။ ပေ၊ ဘာသေယျ-ကုန်ရာ၏။ တတြ-ထိုသို့ဂုဏ်ကို ပြောခြင်းကြောင့်၊ (တစ်နည်း) တတြ-ထိုသို့ဂုဏ်ကို ပြောဆိုခြင်းသည်။ (သတိ-ဖြစ်လသော်) တုမေဟိ-တို့သည်။ ဘူတံ-ဟုတ်မှန်သောဂုဏ်ကို၊ ဘူတတော-ဟုတ်မှန်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ-ဟုတ်မှန်ပါ၏ဟူ၍၊ ပဋိဇာနိတဗ္ဗံ-ဝန်ခံရာ၏။ ဝါ-ဝန်ခံရမည်။ (ကိ-အဘယ်သို့ ဝန်ခံရမည်နည်း။) ဣတိပိ-ကြောင့်လည်း။ ဧတံ-ဤသင်တို့ ပြောဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည်။ ဘူတံ-ဟုတ်၏။ ပေ၊ တစ္ဆံ-မှန်၏။ ဧတံ-သည်။ အမေသု-တို့၌၊ အတ္ထိစ-ရှိသည်သာ၊ ပေ၊ သံဝိဇ္ဇတိစ-ထင်ရှားရှိသည်သာ၊ ဣတိ-သို့၊ (ပဋိဇာနိတဗ္ဗံ-ရမည်။)

(ဣန္ဒြေသီလ ကထာ)

၇။ ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ ပုထုဇ္ဇနော-ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်တော်ကို၊ ဝဒမာနော-ပြောဆိုစွမ်းနိုင်လသော်၊ ဝါ-အစွမ်းကုန် ကြိုးစား၍ ပြောဆိုလသော်၊ ယေန-အကြင်ဂုဏ်ဖြင့်၊ (ဝါ-အကြင် သီလဖြင့်၊) ဝဒေယျ-ပြောဆိုနိုင်ရာ၏၊ ဧတံ-ဤဂုဏ်သည်၊ (ဝါ-ဤသီလသည်၊) အပ္ပမတ္တကံ-သိမ်ငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဩရမတ္တကံ-ညံ့သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သမာဓိ ပညာကို ထောက်ဆက အောက်ကျသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သမာဓိ ပညာတို့၏ ဤမှာဘက်အဖို့ဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ သီလမတ္တကံ-အာစာရ သီလကလေးမျှသာတည်း၊ ဝါ-ကိုယ်ကျင့် သီလကလေးမျှသာတည်း၊ ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ ပုထုဇ္ဇနော-သည်၊ တထာဂတဿ-၏၊ ဝဏ္ဏံ-တော်ကို၊ ဝဒမာနော-ပြောဆိုစွမ်းနိုင်လသော်၊ ဝါ-အစွမ်းကုန် ကြိုးစား၍ ပြောဆိုလသော်၊ (အပ္ပမတ္တကေန-သိမ်ငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဩရမတ္တကေန-ညံ့သောအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သမာဓိ ပညာကို ထောက်ဆက အောက်ကျသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သမာဓိ ပညာတို့၏ ဤမှာဘက်အဖို့ဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊) ယေန (သီလမတ္တကေန)-အကြင်အာစာရ သီလကလေးမျှဖြင့်၊ ဝါ-ကိုယ်ကျင့် သီလကလေးမျှဖြင့်၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုနိုင်ရာ၏၊ (အပ္ပမတ္တကံ-သော၊ ဩရမတ္တကံ-သော၊ ဝါ-သော၊) တံ(သီလမတ္တကံ)-ထိုအာစာရသီလကလေးမျှဟူသည်၊ ဝါ-ကိုယ်ကျင့် သီလကလေးမျှဟူသည်၊ ကတမဉ္စ-အဘယ်နည်း။

၈။ ပါဏာတိပါတိရတိ။ ။ သမဏော ဂေါတမော-ရဟန်းဂေါတမသည်၊ ပါဏာတိပါတံ-ပါဏာတိပါတကို၊ ဝါ-သူ့အသက် သတ်ခြင်းကို၊ ဝါ-သူ့အသက်ကို လျင်စွာကျစေကြောင်း ဒုဿီလျစေတနာကို၊ ဝါ-သူ့အသက်ကို ဓားလက်နက် စသည်တို့ဖြင့် လွှမ်းမိုး၍ ကျစေကြောင်းဖြစ်သော ဒုဿီလျစေတနာကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်တော်မူ၍၊ ဝါ-ပယ်စွန့်တော်မူခြင်းကြောင့်၊ ပါဏာတိပါတာ-ပါဏာတိပါတမှ၊ ဝါ-မှ၊ ပဋိဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏၊ နိဟိတဒဏ္ဍော-ချထားအပ်ပြီးသော ဒုတ်ရှိတော်မူသည်၊ ဝါ-ဒုတ်မကိုင်ဘဲ လုံးဝချထားတော်မူသည်၊ နိဟိတသတ္တော-ချထားအပ်ပြီးသော ဒုတ်မှတစ်ပါး အခြားလက်နက်ရှိတော်မူသည်၊ ဝါ-ဒုတ်မှတစ်ပါး အခြားသောလက်နက်ကို လုံးဝမကိုင်ဘဲ ချထားတော်မူသည်၊ လဇ္ဇီ-မကောင်းမှုမှ ရှက်ခြင်းရှိတော်မူသည်၊ ဒယာပန္နော-မေတ္တာသို့ ရောက်တော်မူသည်၊ ဝါ-မေတ္တာစိတ် ရှိသူ၏အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသည်၊ သပ္ပပါဏာဘူတဟိတာနုကမ္မိ-ဖြစ်သောအသက်ရှိသော သတ္တဝါအားလုံးတို့ကို စီးပွားဖြင့် စောင့်ရှောက်တော်မူတတ်သည်၊ ဝါ-ကံကြောင့်ဖြစ်သော

သတ္တဝါအားလုံးတို့ကို စီးပွားဖြင့် စောင့်ရှောက်တော်မူတတ်သည်။ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရတိ-သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ ဣတိ-ဤပါဏာတိပါတ ဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း။ [ကတမဉ္စ အမေးကို ပြန်ဖြေသည်။ ဆရာတို့ကား “ဣတိဇဝံ-သို့၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုနိုင်ရာ၏”ဟု ပေးတော်မူကြသည်။] ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပုထုဇ္ဇနော တထာဂတဿ၊ ဝဏ္ဏံ၊ ဝဒမာနော၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ပါဏာတိပါတဝိရတိ သီလဖြင့်သော်လည်း၊ (ဟိ အနက်မရှိ၊) ဝဒေယျ-ပြောဆိုနိုင်ရာ၏။

အဒိန္နာဒါနဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော-သည်။ အဒိန္နာဒါနံ-အဒိန္နာဒါနကို၊ ဝါ-မပေးအပ်သော သူ့ဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းကို၊ ဝါ-မပေးအပ်သော သူ့ဥစ္စာကို ခိုးယူကြောင်းဖြစ်သော ဒုဿီလျစေတနာကို၊ ပဟာယ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ အဒိန္နာဒါနာ-အဒိန္နာဒါနမှ၊ ပဋိဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏။ ဒိန္နာဒါယိ-ပေးအပ်သောပစ္စည်းကိုသာ ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့် ယူတော်မူတတ်သည်။ ဒိန္နပါဋိကဓိ-ပေးအပ်သော ပစ္စည်းကိုသာ စိတ်ဖြင့် လိုလားတော်မူသည်။ (ဟုတွာ)၊ အထေနေန-မခိုးမဝှက် မလုယက်တတ်သော၊ (အထေနေတ္တာ-မခိုးမဝှက် မလုယက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ သုစိဘူတေန-စင်ကြည်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ အတ္တနာ- အတ္တဘောဖြင့်၊ ဝိဟရတိ-၏။ ဣတိ-ဤအဒိန္နာဒါန ဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုး တည်း။ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပုထုဇ္ဇနော-သည်။ တထာဂတဿ-၏။ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဝဒမာနော-လသော်၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤအဒိန္နာဒါန ဝိရတိသီလဖြင့် သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုနိုင်ရာ၏။

အဗြဟ္မစရိယဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော-သည်။ အဗြဟ္မစရိယံ-အဗြဟ္မစရိယကို၊ ဝါ-မမြတ်သော မေထုန်အကျင့်ကို၊ ပဟာယ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဗြဟ္မစာရိ-မြတ်သော မေထုန်ဝိရတိအကျင့်ကို ကျင့်တော်မူသည်။ အာရာစာရိ-မေထုန်မှ ဝေးစွာ ကျင့်တော်မူသည်။ (ဟုတွာ)၊ ဂါမဓမ္မာ-ရွာနေသူ လူတို့ဥစ္စာဖြစ်သော၊ မေထုနာ-မေထုန်မှ၊ ဝါ-ဆန္ဒရာဂ၊ အတူကြွသည့်၊ မိန်းမယောကျ်ား ၂ ဦးသားတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အကျင့်မှ၊ ဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏။ ဣတိ-ဤအဗြဟ္မစရိယဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ ပုထုဇ္ဇနော၊ တထာဂတဿ၊ ဝဏ္ဏံ၊ ဝဒမာနော၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤမေထုန် ဝိရတိ သီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-၏။

ဇုမုသာဝါဒဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော-သည်။ မုသာဝါဒံ-မုသာဝါဒကို၊ ဝါ-မုသားပြောခြင်းကို၊ ဝါ-ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန်၊ မမှန်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂတို့ကို ပြောဆိုကြောင်း ဖြစ်စေကြောင်း စေတနာကို၊ (တစ်နည်း) မုသာဝါဒံ-မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့် ပြောဆိုကြောင်း သိစေကြောင်း စေတနာကို၊ ပဟာယ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ မုသာဝါဒါ-

မုသာဝါဒမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ သစ္စဝါဒီ-မှန်ကန်သော စကားကိုသာ ရပြေဆို တတ်သည်။ သစ္စသန္ဓေ-မှန်ကန်သော စကားတစ်ရပ်နှင့် စကားတစ်ရပ်ကို ဆက်စပ်တတ်သည်။ ယေတော-စကားအရာ လွန်စွာခိုင်မြဲသည်။ ပစ္စယိကော-ယုံကြည်မှု၏ စွဲ၍ဖြစ်ရာသည်။ ဝါ-ယုံကြည်စရာသည်။ လောကဿ-သတ္တ လောကကို၊ အဝိသံဝါဒကော-မချွတ်ယွင်းစေတတ်သည်။ (ဟောတိ-၏၊) ဣတိ- ဤမုသာဝါဒ ဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ ပုထုဇ္ဇနော၊ တထာ ဂတဿ၊ ဝဏ္ဏံ၊ ဝဒမာနော၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-မုသာဝါဒ ဝိရတိ သီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-၏။

ပိသုဏဝါစာဝိရတိ။

။သမဏော ဂေါတမော-သည်။ ပိသုဏဝါစံ-ပိသုဏ ဝါစာကို၊ ဝါ-ချောပစ် ဂုံးတိုက်ကြောင်းစကားကို၊ ဝါ-မိမိ၏ ချစ်အပ်သည်၏ အဖြစ်၊ သူတစ်ပါး၏ အချစ်မှ ကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုကြောင်းစကား ကို၊ (တစ်နည်း) ပိသုဏဝါစံ-စည်းလုံးပြီးသား၊ ကွဲ၍သွားအောင်၊ ကြိတ်ချေ တတ်သောစကားကို၊ ပဟာယ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ပိသုဏာယဝါစာယ-ပိသုဏ ဝါစာမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတော-ဤသူတို့ အထံမှ၊ သုတွာ-အပြစ်ပြောသည် ကို ကြားရ၍၊ ဣမေသံ-ဤသူတို့၏၊ ဘေဒါယ-ထိုသူတို့နှင့် ကွဲပြားခြင်းငှာ၊ အမုတြ-ထိုသူတို့ အထံ၌၊ ဝါ-ထိုသူတို့အား၊ အက္ခာတာ-ပြောပြတော်မူသည်။ န (ဟောတိ)-မဖြစ်၊ အမုတြဝါ-ထိုအရပ်၌လည်း၊ သုတွာ-အပြစ်ပြောသည်ကို ကြားရ၍၊ အမုသံ-ထိုသူတို့၏၊ ဘေဒါယ-ဤသူတို့နှင့် ကွဲပြားခြင်းငှာ၊ ဣမေ သံ-ဤသူတို့အား၊ အက္ခာတာ-သည်။ န (ဟောတိ)-မဖြစ်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ ဘိန္နာနံဝါ-ကွဲပြားပြီးသူတို့ကိုမူလည်း၊ သန္နာတာ-စေ့စပ် တော်မူတတ်သည်။ သဟိတာနံဝါ-တကွဖြစ်ပြီး စေ့စပ်ပြီးသူတို့အားမူလည်း၊ အနုပ္ပဒါတာ-လျော်သောအားကို ပေးတော်မူတတ်သည်။ ဝါ-စေ့စပ်ခြင်းကို အစဉ်လိုက်၍ ယူတော်မူတတ်၊ စောင့်ရှောက်တော်မူတတ်သည်။ သမဂ္ဂါရာမော (တစ်နည်း) သမဂ္ဂရာမော-ညီညွတ်သူဟူသော မွေ့လျော်ရာ ရှိသည်။ သမဂ္ဂရ တော-ညီညွတ်သူတို့၌ မွေ့လျော်တော်မူသည်။ သမဂ္ဂနန္ဒီ-ညီညွတ်သူတို့ကို မြင်ရ၊ ကြားရလျှင် အားရနှစ်သက်တော်မူသည်။ သမဂ္ဂကရဏီ-ညီညွတ်အောင် ပြုတတ်သော၊ ဝါစံ-စကားကို၊ ဘာသိတာ-မိန့်တော်မူတတ်သည်။ (ဟောတိ- ၏၊) ဣတိ-ဤပိသုဏဝါစာဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ ပုထုဇ္ဇ နော၊ တထာဂတဿ၊ ဝဏ္ဏံ၊ ဝဒမာနော၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤ ပိသုဏဝါစာ ဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-၏။

ဖရသဝါစာဝိရတိ။

။သမဏော ဂေါတမော၊ ဖရသဝါစံ-ဖရသဝါစာကို၊ ဝါ-ကြမ်းတန်းသော စကားကို၊ ဝါ-မိမိသူတစ်ပါး၊ ၎င်းတို့အားကို၊ ကြမ်းတန်း အောင် ပြုတတ်သော စကားကို၊ ပဟာယ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဖရသာယ ဝါစာယ-

ဖရုသာဝါစာမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ယာသာ ဝါစာ-အကြင်စကားသည်၊ နေလာ-
 အနက် သဒ္ဓါ ၂ ဖြာသောအပြစ် မရှိသည်၊ ကဏ္ဍသုခါ-သဒ္ဓါစကားလုံး ကောင်း
 သဖြင့် နားတို့၏ ချမ်းသာကြောင်းသည်၊ ဝါ-နားဝင်ချီသည်၊ ပေမနိယာ-
 အနက် အဓိပ္ပာယ် ရှင်းသဖြင့် ချစ်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၊ ဝါ-ချစ်စရာ
 ကောင်းသည်၊ ဟဒယဂံမာ-စိတ်နှလုံးသို့ ရောက်သည်၊ ဝါ-နှလုံးအသံ စွဲလောက်
 သည်၊ ပေါရီ-ဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြည့်သည်၏ အဖြစ်၌ဖြစ်သည်၊ ဝါ-မြို့သူသဖွယ်
 နုနယ်သည်၊ ဝါ-မြို့သူမြို့သား၊ လူအများ၏ အသုံးအနှုန်းစကားသည်၊ ဗဟုဇန
 ကန္တာ-များစွာသော လူအပေါင်းသည် နှစ်သက်အပ်သည်၊ ဗဟုဇနမနာပါ-များ
 စွာသော လူအပေါင်း၏ စိတ်ကို တိုးပွားစေတတ်သည်၊ ဝါ-များစွာသော လူ
 အပေါင်း၏ မြတ်နိုးဖွယ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ တထာရူပိ-ထိုသို့သဘောရှိသော၊
 ဝါစံ-စကားကို၊ ဘာသိတာ-မိန့်တော်မူတတ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ-ဤဖရုသ
 ဝါစာဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ၊ ပုထုဇ္ဇနော၊ တထာဂတဿ၊
 ဝဏ္ဏံ၊ ဝဒမာနော၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤဖရုသဝါစာ ဝိရတိ သီလ
 ဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-နိုင်ရာ၏။

သမ္ဗပ္ပလာပဝိရတိ။

။သမဏော ဂေါတမော၊ သမ္ဗပ္ပလာပံ-သမ္ဗပ္ပလာပကို၊
 ဝါ-မိမိသူတစ်ပါး၊ ၂ ဦးသားတို့၏ စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော
 အနက်မဲ့စကားကို ပြောဆိုခြင်းကို၊ ဝါ-ပြောဆိုကြောင်း စေတနာကို၊ (တစ်နည်း)
 သမ္ဗပ္ပလာပံ-အနက်အဆန်ကင်းသဖြင့်၊ စပါးပိန် စပါးဖျင်းနှင့်တူသော စကားကို၊
 ဝါ-ပိန်ဖျင်းသော စကားကို၊ ပဟာယ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ သမ္ဗပ္ပလာပါ- သမ္ဗပ္ပလာပ
 မှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ကာလဝါဒီ-ပြောဟောသင့်ရာ ချိန်အခါ၌သာ ပြောဟော
 တော်မူတတ်သည်၊ ဘူတဝါဒီ-ဟုတ်မှန်သော စကားကိုသာ ပြောဟောတော်မူ
 တတ်သည်၊ အတ္ထဝါဒီ-ပစ္စုပ္ပန်၊ သံသရာ ၂ ဖြာသော စီးပွား၌မှီသော စကားကို
 သာ ပြောဟောတော်မူတတ်သည်၊ ဓမ္မဝါဒီ-လောကုတ္တရာတရား ၉ ပါး၌မှီသော
 စကားကိုသာ ပြောဟောတော်မူတတ်သည်၊ ဝိနယဝါဒီ-သံဝရဝိနည်း၊ ပဟာန
 ဝိနည်း၌မှီသော စကားကိုသာ ပြောဟောတော်မူတတ်သည်၊ ကာလေန-သင့်
 လျော်သော အခါ၌၊ သာပဒေသံ-ညွှန်ပြအပ်သော ဥပမာ၊ ဥဒါဟရုဏ်၊ ပုံစံ
 သာဓက၊ အကြောင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဝါ-ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော ဥပမာ၊
 ဥဒါဟရုဏ်၊ ပုံစံသာဓက၊ အကြောင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ပရိယန္တဝတိ-အဆုံး
 အပိုင်းအခြားရှိသော၊ အတ္ထသံဟိတံ-အကျယ်ချဲ့လျှင်၊ များစွာသော အနက်
 အဓိပ္ပာယ်တို့နှင့် စပ်ယှဉ်သော၊ ဝါ-ရည်ရွည်ရင်း အဓိပ္ပာယ်နှင့် စပ်ယှဉ်သော၊
 နိဓာနဝတိ-သိုမှီးသိမ်းထားရာ၊ စိတ်တည်းဟူသော ပူတာတံတင်းရှိသော၊ ဝါစံ-
 စကားကို၊ ဘာသိတာ-မိန့်တော်မူတတ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ-ဤသမ္ဗပ္ပလာပ
 ဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ၊ ပုထုဇ္ဇနော၊ တထာဂတဿ၊ ဝဏ္ဏံ၊

ဝဒမာနော၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤသမ္ပပ္ပလာပဝီရတိ သီလဖြင့် သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-၏။

၁၀။ ဗီဇေါမ ဘူတဂါမဝီရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဗီဇေါမ ဘူတဂါမ သမာရမ္ဘာ-မျိုးအပေါင်း၊ ကြီးပွားဆဲ ကြီးပွားပြီးဖြစ်သော သစ်ပင်အပေါင်းကို ဖျင်ဆီးခြင်းမှ၊ ပဋိဝီရတော-မူ၏။ ဣတိ-ဤဗီဇေါမ ဘူတဂါမ သမာရမ္ဘာဝီရတိ လည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ၊ ပုထုဇ္ဇနော၊ တထာဂတဿ၊ ဝဏ္ဏံ၊ ဝဒမာနော၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤဗီဇေါမ ဘူတဂါမ သမာရမ္ဘာဝီရတိ သီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုနိုင်ရာ၏။

ဝိကာလဘောဇနဝီရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဧကဘတ္တိကော- တစ်ထပ်ထည်းသော ဆွမ်းရိုတော်မူ၏။ ရတ္တုပရတော-ညဉ့်အခါ၌ စားခြင်းမှ ရှောင်တော်မူ၏။ ဝိကာလဘောဇနာ-အရိယာအပေါင်း၊ သူတော်ကောင်းတို့၏ စားချိန်မဟုတ်သောအခါ၌ စားခြင်းမှ၊ ဝါ-နေ့လွဲအခါ၌ စားခြင်းမှ၊ ဝီရတော- ရှောင်ကြဉ်တော်မူ၏။ ဣတိ-ဤဝိကာလဘောဇနဝီရတိလည်း သီလတစ်မျိုး တည်း၊ ဘိက္ခဝေ၊ ပုထုဇ္ဇနော၊ တထာဂတဿ၊ ဝဏ္ဏံ၊ ဝဒမာနော၊ ဣတိဝါ- ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤ ဝိကာလဘောဇနဝီရတိ သီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-၏။

နစ္စ ဂီတ ဝီရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ နစ္စ ဂီတ ဝါဒိတ ဝိသုက ဒဿနာ-ကိုယ်တိုင်ကခြင်း သူတစ်ပါးကို ကစေခြင်း၊ ကိုယ်တိုင် သီဆိုခြင်း သူတစ်ပါးကို သီဆိုစေခြင်း၊ ကိုယ်တိုင် တီးမှုတ်ခြင်း သူတစ်ပါးကို တီးမှုတ်စေ ခြင်း၊ ကိုယ်တော်အဆုံးမတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် စို့ပမာ ဖီလာဖြစ်သော ကြည့်ရှု နားထောင်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝီရတော-၏။ ဣတိ-ဤနစ္စ ဂီတ ဝါဒိတ ဝိသုကဒဿန ဝီရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဣတိဝါ-သော်လည်း၊ ဝါ- ဤနစ္စ ဂီတ ဝါဒိတ ဝိသုက ဒဿနဝီရတိ သီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ။

မာလာဂန္ဓဝိလေပနဝီရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ မာလာဂန္ဓဝိလေပန ဓာရဏမဏ္ဍနဝိဘူသနဋ္ဌာနာ-ဒုဿီလျစေတနာ၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော ပန်းပန်ခြင်း၊ နံ့သာပြောင်းတို့ဖြင့် နိမ့်ရာအရပ်ကို ပြည့်စေခြင်း၊ အရောင်တင်ဆေး ရေမွှေး၊ နံ့သာဆီ၊ နံ့သာရည်၊ သနပ်ခါးတို့ဖြင့် လိမ်းကျံချယ်လှယ်ခြင်းမှ၊ ပဋိ ဝီရတော-၏။ ဣတိ-ဤမာလာဂန္ဓဝိလေပနဝီရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။

ဥစ္စသယနမဟာသယနဝီရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဥစ္စသယန မဟာသယနာ-မြင့်သောနေရာ၊ ကြီးကျယ်ခမ်းနား ဆန်းပြားသောနေရာ၌ ထိုင် ခြင်းအိပ်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝီရတော-၏။ ဣတိ-ဤဥစ္စသယန မဟာသယနဝီရတိ လည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။

ဇာတရူပ ရဇတဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဇတရူပ ရဇတပဋိဂ္ဂဟဏာ-ရွှေငွေကို ကိုယ်ဖြင့် ခံယူခြင်း၊ နှုတ်ဖြင့်ခံယူခြင်း၊ စိတ်ဖြင့်ခံယူခြင်းမှ၊ ဝါ-ရွှေငွေကို ကိုယ်တိုင်ခံယူခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို ခံယူစေခြင်း၊ အဝေး၌ အပ်နှံအပ်၊ အနီး၌ချထားအပ်သည်ကို သာယာခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤဇာတရူပ ရဇတ ပဋိဂ္ဂဟဏာဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

အာမကဉ္စေဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ အာမကဉ္စပဋိဂ္ဂဟဏာ-အစိမ်းဖြစ်သော စပါးမျိုး၊ ပဲမျိုးကို ကိုယ်ဖြင့်ခံယူခြင်း၊ နှုတ်ဖြင့်ခံယူခြင်း၊ စိတ်ဖြင့်ခံယူခြင်းမှ၊ [“ကိုယ်တိုင်ခံယူခြင်း” စသော သုံးမျိုးကိုလည်း ပေးပါ။] ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤအာမကဉ္စပဋိဂ္ဂဟဏာဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-အာမကဉ္စပဋိဂ္ဂဟဏာဝိရတိ သီလဖြင့်သော်လည်း။]

အာမကမံသဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ အာမကမံသပဋိဂ္ဂဟဏာ-အစိမ်းဖြစ်သော သားငါးကို ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ [“ခံယူခြင်း” ဟုဆိုလျှင် သုံးမျိုးလုံး ပါဝင်သည်ဟု မှတ်ပါ။] ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤအာမကမံသပဋိဂ္ဂဟဏာဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

ဣတ္ထိကုမာရိကဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတ္ထိ ကုမာရိက ပဋိဂ္ဂဟဏာ-မိန်းမအို၊ မိန်းမပျိုကို ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤကုမာရိကပဋိဂ္ဂဟဏာဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

ဒါသိဒါသဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဒါသိဒါသပဋိဂ္ဂဟဏာ-ကျွန်မိန်းမ၊ ကျွန်ယောက်ျားကို ကိုယ်နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤဒါသိဒါသပဋိဂ္ဂဟဏာဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

အဇေဋကဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ အဇေဋကပဋိဂ္ဂဟဏာ-ဆိတ်၊ သိုးကို ကိုယ် နှုတ် စိတ်ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤအဇေဋကပဋိဂ္ဂဟဏာ ဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

ကုက္ကဋ္ဌသူကရဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ကုက္ကဋ္ဌသူကရပဋိဂ္ဂဟဏာ-ကြက်၊ ဝက်တို့ကို ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤကုက္ကဋ္ဌသူကရပဋိဂ္ဂဟဏာဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

ဟတ္ထိဂဝဿဝဋ္ဋဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဟတ္ထိဂဝဿဝဋ္ဋဝပဋိဂ္ဂဟဏာ-ဆင်, နွား, မြင်း, မြည်းတို့ကို ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤဟတ္ထိဂဝဿဝဋ္ဋဝပဋိဂ္ဂဟဏဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

ခေတ္တဝတ္ထုပဋိဂ္ဂဟဏဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ခေတ္တဝတ္ထုပဋိဂ္ဂဟဏာ-လယ်,ယာကို ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ခံယူခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤခေတ္တဝတ္ထုပဋိဂ္ဂဟဏဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

ဒူတေယျပဟိဏဂမနဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဒူတေယျပဟိဏဂမနာနယောဂါ-တမန်သည်တို့၏ အလုပ်ဖြစ်သော သဝဏ်စာလွှာ, နှုတ်မှာစကားကို ယူဆောင်၍ မြို့ရွာတစ်ခုမှ မြို့ရွာတစ်ခုသို့ ခရီးရှည်သွားခြင်းအလုပ်, စေခိုင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ တစ်အိမ်မှ တစ်အိမ်သို့ ခရီးတိုသွားခြင်း, အလုပ်ကို အားထုတ်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤဒူတေယျပဟိဏဂမနဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

ကယဝိက္ကယဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ကယဝိက္ကယာ-ကုန်သည်သဖွယ်, ဝယ်ခြင်း, ရောင်းခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤကယဝိက္ကယဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

တုလာကုဋ္ဌာဒိဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ တုလာကုဋ္ဌကံသကုဋ္ဌမာနကုဋ္ဌာ-ချိန်ဖြင့် လိမ်လည်လှည့်ပတ်ခြင်း, ရွှေခွက်ဖြင့် လိမ်လည်လှည့်ပတ်ခြင်း, ချင့်တောင်း, ချင့်ခွက်ဖြင့် လိမ်လည်လှည့်ပတ်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤတုလာကုဋ္ဌာဒိဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

ဥက္ကောဋ္ဌနာဒိဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဥက္ကောဋ္ဌနဝဉ္ဇနနိကတိသာစိယောဂါ-တံစိုးလက်ဆောင် ယူခြင်းဟူသော ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲခြင်း, အတုအယောင်အကြောင်းပြ၍ လှည့်ပတ်ခြင်းဟူသော ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲခြင်း, မန္တန်ဆေးဝါး, မျက်လှည့်အားဖြင့် လှည့်စားခြင်းဟူသော ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤဥက္ကောဋ္ဌနာဒိဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ၊ပေ၊ ဝဒေယျ။

ဆေဒနာဒိဝိရတိ။ ။သမဏော ဂေါတမော၊ ဆေဒနဝဓမ္မန္တနဝိပရာမောသအာလောပသာဟသကာရာ-လက်ခြေ စသည်ကိုဖြတ်ခြင်း, ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း, ချုပ်နှောင်ထောင်ချခြင်း, ဆီးနှင်း ချုပ်တ်ပေါင်းတို့ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ဖုံးကွယ်လျက် ခရီးသွားသူကို လှယူခြင်း, မြို့ရွာတို့သို့ ဝင်၍ ဓားမြတ်ကိုလျက်

လုယက်ခြင်း၊ အဆောတလျှင် ရှောင်တခင်ဖြစ်စေအပ်သော အနုကြမ်းစီးခြင်း၊ ဟူသော ပြုလုပ်မှုမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤဆေးဒနာဒိဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဘိက္ခုဝေ-ဘိက္ခုတို့၊ ပုထုဇ္ဇနော-ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဝဒမာနော-ပြောဆိုစွမ်းနိုင်လသော်၊ ဝါ-အစွမ်းကုန် ကြိုးစား၍ ပြောဆိုလသော်၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤဆေးဒနာဒိဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုနိုင်ရာ၏။

စူဠသီလံ-အကျယ်မဝောန်ခြင်းကြောင့် ကျဉ်းငယ်သော ၂၆ ပါးသော သီလသည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပြီ။

မဇ္ဈိမသီလဝယ် မှတ်နှင့်ဗွယ်

မဇ္ဈိမသီလ။ ။အချို့သိက္ခာပုဒ်များသည် စူဠသီလ၌ အကျဉ်းအားဖြင့် ပါပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပါပြီးသော အကျဉ်းကို အကျယ်ချဲ့တော်မူခြင်း၊ မပါသေးသော သိက္ခာပုဒ်များကို ထုတ်ပြခြင်းငှာ ဤမဇ္ဈိမသီလကို ဟောတော်မူရသည်။ မှန်၏-တထာဂတ၏ ဂုဏ်တော်ကို ပြောသူတို့တွင် အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည် အကျဉ်းသာပြောတတ်၏။ အချို့ အကျယ်ပြောတတ်၏။ ဤသို့ ဂုဏ်ပြောသူ အမျိုးမျိုး ရှိသောကြောင့် အကျဉ်းအကျယ် ၂ မျိုးဟောတော်မူရသည်။

ယထာဝါပန။ ။“ယထာတိ ဩပမ္မတ္ထေ နိပါတော၊ ဝါတိ ဝိကပ္ပနတ္ထေ” ဋီကာ၊ ဝိ+တစ်မျိုးတစ်ဖုံ+ကပ္ပနာ-ပြုစီရင်ခြင်းကို (ဧကေ ဘောန္တော သမဏ ဗြာဟ္မဏာ”စသည်ဖြင့် တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြုစီရင်ခြင်းကို) ဝိကပ္ပနာဟု ဆိုသည်။ ပနကား အနက်မရှိ၊ ထို့ကြောင့် “ဝါပန-တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောဆိုပုံကား”ဟု ပေးပါသည်။ “ဝါပန-ထိုမှတစ်ပါး”ဟု ဆရာတို့ ပေးတော်မူသည်။ ဩပမ္မတ္ထယထာကို ကား ဝိဟရန္တိကြိယာနှင့် တွဲပါ။

ဧကေ။ ။ဧကေသဒ္ဓါ၏ အညအနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝဒန္တိဆရာတို့က ဧကေစွေအနက်ကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ကြ၏။ ထိုအတိုင်း ပေးထားသည်။

ဘောန္တော။ ။ဤ “ဘောန္တော”သဒ္ဓါသည် သူတော်ကောင်း (လူကြီးလူကောင်း) တို့၏ မြတ်မြတ်နိုးနိုး ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲအပ်သော စကားအသုံး တစ်မျိုးဖြစ်၏။ မြန်မာလို “အရှင်ကောင်းအရှင်မြတ်”ဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုသို့ လေးလေးစားစား သုံးစွဲခြင်းမှာလည်း “လူတို့က အထင်ကြီးသလို သူတို့က မနေနိုင်ကြ မနေတတ်ကြ၊ တစ်ချို့က သစ်ပင်တွေကို ဖျက်ဆီးကြ၊ တစ်ချို့က ပွဲကြည့်ကြ၊ ပွဲကကြ၊ ပွဲအကခိုင်းကြ စသည်ဖြင့် နေကြသည်”ဟူသော အဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်အောင် သုံးစွဲခြင်းတည်း။ မြန်မာတို့က “ချီးမွမ်း+ခြေကြောက်”ဟု ဆိုကြ၏။ “ချီးလည်း ချီးမွမ်း၏၊ ခြေဖြင့်လည်း ကြောက်ကန်၏”ဟူလို။

ပြောပုံ ၂ မျိုး။ ။ စူဠသီလဝယ် ဘုရားဂုဏ်တော်ကို ပြောဆိုရာ၌ “မည်သူ တို့ကဲ့သို့” ဟု အခြားပုဂ္ဂိုလ်ကို မညွှန်ပြဘဲ “ပါဏာတိပါတံ ပဟယ၊ ပေ၊ ပတိ ဝိရတော” ဟု ပြောဆို၏။ ဤနည်းကို “ပရာနဒ္ဒေသိက=ပရ+အနုဒ္ဒေသိက- သူတစ်ပါးကို မညွှန်မပြ (ဥပမာ မပြ) သော နည်း” ဟု ခေါ်၏။ ဤမဇ္ဈိမသီလ ဝယ် ပြောဆိုရာ၌ကား “ယထာ၊ ပေ၊ ဝိဟရန္တိ-အရှင်သမဏဗြာဟ္မဏတို့ ဝိဂေါမ ဘူတဂါမ သမာရမ္ဘအမှုကို ပြု၍ နေကြသကဲ့သို့” ဟု အခြားသူတို့ကို ဥပမာညွှန် ပြ၍ ပြော၏။ ဤပြောနည်းကို “အညုဒ္ဒေသိက=အည+ဥဒ္ဒေသိက-အခြားသူများ ကို ညွှန်ပြခြင်းရှိသော နည်း” ဟု ခေါ်သည်။ [သဒ္ဓါဒေယျာနိ ဘောဇနာနိတို့ကို အဋ္ဌကထာဘာသာဠိကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

တေ၊ ပေ၊ အနယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ။ ။ သဒ္ဓါဒေယျပစ္စည်းတို့ကို သုံးစွဲကြသော ထိုသမဏဗြာဟ္မဏတို့သည် (ကောင်းမွန်စွာ တရားကျင့်၍ နေသင့်ပါလျက် ထိုသို့မနေကြဘဲ မိမိနှင့် မလျော်သော အလုပ်ကို ပြုလုပ်နေကြသကဲ့သို့” ဟူလို၊ ဤဝါကျ၌ “အန+ယုတ္တာ” ကို “အဖန်ဖန်+အားထုတ်” ဟု အနက်ပေးကြသော် လည်း တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ မလုပ်ကောင်းသောကြောင့် အဖန်ဖန်ဟု ဆိုဖွယ် မလိုရကား အနကို အနက်မရှိဟု ကြံပါ။ ထို “အားထုတ်” ဟု ရာ၌လည်း “ဖြစ်စေ ခြင်း ပြုလုပ်ခြင်း” ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။

ရှေးနိဿယများ။ ။ ဤ “ယထာဝါ ပနေကေ၊ ပေ၊ ဝိဟရန္တိ” ဝါကျ၌ “ဧကေ ဘောဇ္ဇော သမဏဗြာဟ္မဏာ” ဟု ကတ္တားပုဒ် တစ်ပုဒ်၊ “တေ” ဟု ကတ္တား ပုဒ် တစ်ပုဒ်၊ ဤသို့ ၂ ပုဒ် ရှိသောကြောင့် “သမဏဗြာဟ္မဏာ” ဟူသော ကတ္တား သည် ဝိဟရန္တိတိုင်အောင် မစပ်နိုင်၊ “ဘုဉ္ဇိတွာ” ဟူသော အပဓာန ကြိယာဝိသေ သနလည်း ရပ်တန့်၍ မနေနိုင်၊ ထို့ကြောင့် “(ယေ) သမဏဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ သဒ္ဓါဒေယျာနိ-ကုန်သော၊ ဘောဇနာနိ-တို့ကို၊ ဘုဉ္ဇိန္တိ-သုံးဆောင်ခံစားကြ ကုန်၏” ဟု “ဘုဉ္ဇိန္တိ” ဟူသော ပဓာနကြိယာ (ယေ) ဟု အနိယမနှင့် တကွ အနိယမ ဝါကျတစ်ရပ် အပိုထည့်ပြီးမှ “ဧကေ ဘောဇ္ဇော တေ သမဏဗြာဟ္မဏာ သဒ္ဓါဒေ ယျာနိ ဘောဇနာနိ ဘုဉ္ဇိတွာ” ဟု ထပ်၍ အနက်ပေးတော်မူကြသည်။

မိမိအယူ။ ။ ဤဝါကျ၌ ထိုသို့အနက်ပေးဖို့ရန် အဋ္ဌကထာဠိကာတို့လည်း မဖွင့်ကြ၊ ထိုသို့ အနက်ပေးသဖြင့် အဓိပ္ပာယ်အထူးလည်း ထွက်၍မလာ၊ သမဏ ဗြာဟ္မဏာဟူသော ကတ္တားသည် ဘုဉ္ဇိတွာ၌ စဉ်းငယ် ဆိုက်၍ ဝိဟရန္တိတိုင်အောင် သာမညကတ္တားအဖြစ်ဖြင့် စပ်နိုင်၏။ “တေ” ဟူသော ကတ္တားသည် သဒ္ဓါဒေယျ ဘောဇဉ်ကို စားသော ထိုသမဏဗြာဟ္မဏများကို ပြန်၍ ညွှန်းသော ဝိသေသ ကတ္တားဖြစ်၏။ နိယမရှိတိုင်း အနိယမ မရှိကြောင်း၌လည်း ဤပါဠိတော်သည် သာဓကဖြစ်နိုင်၏။ ဘုရားရှင်သည် တရားတော်ကို ရှင်းလင်းစွာသာ ဟောတော်

မူလေ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ၌ ပါဠိတော်ရှိသည့်အတိုင်း အပိုမထည့်ဘဲ နိဿယ အနက်ပေးခြင်း မြန်မာပြန်ခြင်းသာ သဘာဝကျသည်ဟု ယူဆပါသည်။

ဣတိ ဧဝရူပါ။ ။“ဝိဟရန္တိယထာ-ကဲ့သို့”ဟု ပေးပြီးနောက် “တထာ-ထို့အတူ၊ ဣတိ ဧဝရူပါ-သော”ဟု တထာထည့်၍ ပေးတော်မူကြ၏။ (တစ်နည်း) ဣတိ-ဤအတူ၊ ဧဝရူပါ-သော”ဟုလည်း ပေးတော်မူကြ၏။ မိမိကား “ဣတိ ဧဝရူပါ”သည်ပင် ထိုယထာ၏ နိယမဟုယူဆ၍ တထာလည်းမထည့်၊ ဣတိကိုလည်း မခွဲဘဲ ပေးလိုက်ပါသည်။ မှန်၏-ယထာကို ဥပမာနံဇောတကဟု ယူလေ့ရှိကြသော်လည်း ယသဒ္ဓါနောင် အာကာရအနက်၌ ထာပစ္စည်းသက်ထားသော အဗျယတဒ္ဓိတ် (နိပါတ်)ပုဒ် ဖြစ်သောကြောင့် “ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာ အားဖြင့် ၊ပေ၊ ဝိဟရန္တိ၊ “ဣတိ ဧဝရူပါ-ဤသို့သောအခြင်းအရာ သဘော ရှိသော”ဟု သဒ္ဓါရှိတိုင်းလည်း ပေးနိုင်၏။ “ဝိဟရန္တိ ယထာ”ဟု ထုံးစံအတိုင်းလည်း ပေးနိုင်ပါသည်။ ဤသို့ပေးလျှင် အနက်သဒ္ဓါအားလုံး အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ ပြေပြစ်တော့သည်။ ယထာသဒ္ဓါ၏ အနိယမ ဥပမာကာရ အနက်ဟောကြောင်းကိုလည်း “ဧဝံ မေ သုတံ”၏ ဧဝံအဖွင့်၌ ပြခဲ့ပါပြီ။

မဇ္ဈိမသီလဝယ်မှတ်နှင့်ဖွယ် ပြီး၏။

မဇ္ဈိမသီလ ကထာ

၁၁။ **ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမ သမာရမ္ဘဝိရတိ။** ။ဝါပန-တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောဆိုပုံကား၊ ဧကေ-ဘုရားမှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝါ-အချို့ကုန်သော၊ ဘောန္တော-အရှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ သမဏဗြာဟ္မဏာ-သမဏဗြာဟ္မဏအမည်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝါ-ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့သည်၊ သဒ္ဓါဒေယျာနိ-ကံ၊ ကံ၏အကျိုး ပစ္စုပ္ပန်လောက တမုလွန်လောကကို ယုံကြည်၍ ပေးလှူအပ်ကုန်သော၊ ဘောဇနာနိ-ဘောဇဉ်တို့ကို၊ ဝါ-ဘောဇဉ်ကိုမှတ်၊ အရပ်ရပ်သော ပစ္စည်းတို့ကို၊ ဘုဒ္ဓိတွာ-သုံးဆောင် စားသောက်ပြီး၍၊ တေ-ထိုသမဏဗြာဟ္မဏအမည်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမသမာရမ္ဘံ-ဗီဇဂါမ်၊ ဘူတဂါမ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းကို၊ ဝါ-မျိုးအပေါင်း၊ ကြီးပွားဆဲ ကြီးပွားပြီးဖြစ်သော မြက်သစ်ပင် အပေါင်းကို ဖျက်ဆီးခြင်းကို၊ အနုယုတ္တာ-အားထုတ်ကြကုန်သည်၊ ဝါ-ပြုလုပ်ကြကုန်သည်။ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရန္တိ ယထာ-နေကြကုန်သကဲ့သို့။

သေယျထိဒံ-ထိုဗီဇဂါမ်၊ ဘူတဂါမ်ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ (တစ်နည်း) ဣဒံ-ဤဗီဇဂါမ် ဘူတဂါမ်ဟူသည်၊ သေယျထာ-အဘယ်နည်း၊ မူလဗီဇံ-အမြစ် မျိုးလည်းကောင်း၊ ဝါ-အမြစ်ဟူသော မျိုးရှိသော သစ်ပင်လည်းကောင်း၊ ဝါ- အမြစ်ဟူသော မျိုးရှိသော သစ်ပင်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းလည်းကောင်း၊ [နောက်၌ လည်း ဤသို့ ပေးပါ။] ခန္ဓဗီဇံ-ပင်စည်မျိုးလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပင်စည်ဟူသော မျိုးရှိသော သစ်ပင်လည်းကောင်း၊ ဖဠဗီဇံ-အဆစ်မျိုးလည်းကောင်း၊ ဝါ-အဆစ် ဟူသော မျိုးရှိသော သစ်ပင်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂဗီဇံ-အညွန့်မျိုးလည်းကောင်း၊ ဝါ-အညွန့်ဟူသော မျိုးရှိသော သစ်ပင်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စမံ-၅ ခုမြောက်ဖြစ် သော၊ ဗီဇဗီဇမေဝ-အစေ့သာလျှင်ဖြစ်သော မျိုးလည်းကောင်းတည်း၊ ဝါ-အစေ့ သာလျှင်ဖြစ်သော မျိုးရှိသော သစ်ပင်လည်းကောင်းတည်း၊ သမဏော ဂေါတ မော၊ ဣတိ ဧဝရူပါ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဗီဇဂါမ် ဘူတဂါမ်သမာရဗ္ဗာ-ဗီဇ ဂါမ်၊ ဘူတဂါမ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤဗီဇဂါမ် ဘူတဂါမ် သမာရဗ္ဗဝိရတိအကျယ်လည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဣတိဝါ- ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤဗီဇဂါမ် ဘူတဂါမ် သမာရဗ္ဗဝိရတိ အကျယ်သီလဖြင့် သော်လည်း၊ ဝဒေယျ။

၁၂။ သန္နိဓိကာရ ပရိဘောဂဝိရတိ။ ။ဝါပန-တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောဆိုပုံကား၊ ပေ၊ ဘုဒ္ဓိတွာ၊ တေ-ထိုသမဏဗြာဟ္မဏ အမည်ရသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဧဝရူပံ- သော၊ သန္နိဓိကာရ ပရိဘောဂံ-ပြုအပ်သော သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းရှိသော အန္တ ပါန စသည်ကို သုံးစွဲခြင်းကို၊ အနုယုတ္တာ-န်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရန္တိ ယထာ- နံသကဲ့သို့၊ သေယျထိဒံ-အဘယ်သန္နိဓိကိုနည်း၊ အန္တသန္နိဓိ-စားဖွယ်ကို သိုမှီး သိမ်းဆည်းခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-စားဖွယ်ကို သိုမှီး သိမ်းဆည်း၍ သုံး ဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [နောက်၌လည်း ဤသို့ ၂ နည်း ပေးပါ။] ပါနသန္နိဓိ-သောက်ဖွယ်ကို သိုမှီး သိမ်းဆည်းခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထ သန္နိဓိ-အဝတ်ကို သိုမှီး သိမ်းဆည်းခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ယာနသန္နိဓိ- ယာဉ်ကို သိုမှီး သိမ်းဆည်းခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ သယနသန္နိဓိ-အိပ်ရာကို သိုမှီး သိမ်းဆည်းခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓသန္နိဓိ-နံ့သာကို သိုမှီး သိမ်း

ဗီဇဗီဇံ (ဣတိဝါ)။ ။ရှေးစာအုပ်များ၌ “ဗီဇဗီဇံ”နောက်ဝယ် “ဣတိဝါ”ဟု ပါ၏။ သံဂါယနာတင် စာအုပ်၌ မပါသောမူကို ယူ၍ ပါသောမူကို မူကွဲအဖြစ်ဖြင့် ပြထား၏။ ဣတိဝါ၌ ဣတိသဒ္ဒါသည် ပကာရ(အတွဲ)အနက်ကို ဟော၏၊ (တစ်နည်း) အာဒိအနက် ကို ဟော၏၊ ဝါသဒ္ဒါကား ဝိကပ်အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ သရုပ် သကောင် ဖော်ပြထားသော အရာဝတ္ထုအပြင် နောက်ထပ် ယူဖွယ်ရှိရာ၌သာ “ဣတိဝါ- ဤအလားတူ ဗီဇဂါမ် ဘူတဂါမ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းသော်လည်းကောင်းတည်း”ဟု အနက်ပေး နိုင်၏။ အလားတူ ယူစရာမရှိလျှင် ထိုသို့အနက် မပေးနိုင်၊ ဤဗီဇဂါမ် ဘူတဂါမ် သိက္ခာပုန် ၌ ထို ၅ မျိုးအပြင် ယုစရာ မကျန်တော့၊ ထို့ကြောင့် “ဣတိဝါ”မပါသောမူသာ အမှန်ဟု ယူဆပါသည်။

ဆည်းခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အာမိသသန္နိမိ-ကြွင်းသော အာမိသကို သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့ အလားတူဖြစ်သော သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဤသို့အလားတူဖြစ်သော သိုမှီးသိမ်းဆည်း၍ သုံးဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ (အနယုတ္တာ-နံသည်၊ ဟုတ္တာဝိဟရန္တိယထာ-ကုန်သကဲ့သို့၊) သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိ ဧဝရူပါ၊ သန္နိမိကာရပရိဘောဂါ-ပြုအပ်သော သိုမှီး သိမ်းဆည်းခြင်းရှိသော အန္တ ပါန စသည်ကို သုံးစွဲခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤသန္နိမိကာရပရိဘောဂဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဤသန္နိမိကာရ ပရိဘောဂဝိရတိသီလဖြင့်သော် လည်း ဟုပေးပါ။]

၁၃။ ဝိသူကဒဿဝိရတိ။ ။ဝါပန ပေ၊ ဘုဉ္ဇိတ္တာ၊ တေ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ဝိသူကဒဿနံ-ဘုရားအဆုံးမတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စို့ပမာ၊ ဖီလာဖြစ်သော ကြည့်ရှု နားထောင်ခြင်းကို၊ အနယုတ္တာ၊ (ဟုတ္တာ) ဝိဟရန္တိယထာ-ကုန်သကဲ့သို့၊ သေယျထိဒံ-အဘယ်ဝိသူကဒဿနကိုနည်း၊ နစ္စံ-ကိုယ်တိုင်ကခြင်း၊ သုတစ်ပါးကို ကစေခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကခြင်းကို ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [နောက်၌လည်း ဤသို့ ၂ နည်းပေးပါ။] ဂိတံ-ကိုယ်တိုင်သီဆိုခြင်း၊ သုတစ်ပါးကို သီဆိုစေခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါဒိတံ-ကိုယ်တိုင်တီးမှုတ်ခြင်း၊ သုတစ်ပါးကို တီးမှုတ်စေခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပေက္ခံ-ကြည့်ရှုထိုက်သော ကပွဲသဘင်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အက္ခာနံ-ကွက်စိပ်ဆရာ စာပြောဆရာတို့ ပြောဆိုအပ်သော ဘာရတညီနောင်တို့၏ စစ်တိုက်ခြင်းစသော အကြောင်းအရာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြောင်းအရာကို နားထောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပါဏိဿရံ-လက်ဖြင့်တီးအပ်သော မောင်းကြေးနင်း၊ လင်းကွင်းတီးသံကိုသော်လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ပါဏိဿရံ-လက်ခုပ်တီးသံကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝေတာဠု-ဃနမည်သော တူရိယာတီးသံကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဘုတ် တစ္ဆေ ဝင်လာအောင် မန္တန်လည်းစုတ်၊ မြေကို နာနာပုတ်၍ သူသေကောင်ထအောင် လုပ်ခြင်းကိုသော်လည်း

အာမိသသန္နိမိ ဣတိဝါ။ ။ဤသန္နိမိအခန်း၌ သန္နိမိပြုဖွယ် ပစ္စည်းသည် သရပ်ထုတ်ပြသလောက်သာ မကသေး၊ များစွာကျန်သေးသောကြောင့် ထိုကျန်သမျှကို သိမ်းယူဖို့ရာ “ဣတိဝါ” ဟု ထည့်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဤ၌ “ဣတိဝါ” ဟု ပါသင့်ပါပေသည်။ နောက်သီလများ၌ကား ပါသင့်သော သီလတွေသာ များပါသည်။ “ဝါသဒ္ဓါ၏ ဝိကပ်အနက်” ဟူသည် တိုက်ရိုက် မပြအပ်သော အနက်တို့ကို ဝိကပ်ပြုခြင်း (သီးခြားစီရင်ခြင်း) တည်း၊ အဝုတ္တဝိကပ္ပနဟု ခေါ်သည်။ [အဝုတ္တ-တိုက်ရိုက်မပြအပ်သော အနက်ကို+ဝိကပ္ပန-သီးခြားပြုစီရင်ခြင်းတည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ဤဝါသဒ္ဓါ၏ ဝိကပ္ပနအနက်ဟောပုံကို ထောက်၍ ရှေ့၌ပြအပ်ပြီးသော နစ္စကြည့်မှု စသည်တို့သည် တစ်ခုပြီးတစ်ခု ယူရသော ဝိကပ်ချည်းဖြစ်သောကြောင့် “သော်လည်းကောင်း” ဟု ပေးရသည်၊ မှန်၏-ထိုအားလုံးကို တစ်ပြိုင်နက် မပြုနိုင်ပါ။

ကောင်း၊ ကုမ္ဘာထူထပ်-တစ်ကုမ္ဘာချင့်ခွက်သဏ္ဍာန်ရှိသော စည်တီးသံကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အိုးစည်တီးသံကိုသော်လည်းကောင်း၊ သောဘဏကံ-ပွဲကရာဝယ် တင့်တယ်သာယာ ဘေးကင်းကွာအောင် နတ်ကတော်ထွက်၍ ဗလိနတ်စာတင်မှုကို ပြုခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) သောဘဏကံ-တင့်တယ်အောင် ပြုအပ်သော ပန်းချီပန်းပုရုပ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ စဏ္ဍာလံ-ကိုယ်ခန္ဓာကျန်းမာအောင် သံလုံးကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကာယဗလ လေ့ကျင့်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) စဏ္ဍာလံ-စဏ္ဍာလလူမျိုးတို့၏ ပိုက်ဆံလျှော်ကို ဆေး၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝံသံ-ဝါးကိုထောင်၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ချောတိုင်တက်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဧဝဝနံ-အရိုးဆေးပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိယုဒ္ဓံ-ဆင်တိုက်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆင်စစ်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဿယုဒ္ဓံ-မြင်းတိုက်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-မြင်းစစ်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ မဟိံသယုဒ္ဓံ-ကျွဲတိုက်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဥသဘယုဒ္ဓံ-နွားလားဥသဘ တိုက်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဇယုဒ္ဓံ-ဆိတ်တိုက်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ မေဏ္ဍယုဒ္ဓံ-သိုးတိုက်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကုက္ကုဋ္ဌယုဒ္ဓံ-ကြက်တိုက်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝဇ္ဇကယုဒ္ဓံ-ငှက်တိုက်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဒဏ္ဍယုဒ္ဓံ-ဒုတ်ရိုက်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-သိုင်းကစားပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ မုဋ္ဌိယုဒ္ဓံ-လက်သီးထိုးပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗုဒ္ဓံ-လက်ရှေ့ထိုးပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ [“နပမ်းလုံးပွဲ”ဟုလည်းကောင်း၊ “တောင်ကျော်ကိုင်ပွဲ”ဟုလည်းကောင်း၊ ခေါ်သေးသည်။] ဥယျောဓိကံ-နိုင်သည့်ဘက်က တိုးတက်၍ တိုက်ခိုက်ရာစစ်ပွဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဗလဂုံ-စစ်သည်အစုကို ရေတွက်ရာအရပ်ကို ကြည့်ရှုခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ သေနာပဗျူဟံ-စစ်ဆင်ရာအရပ်ကို ကြည့်ရှုခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အနိကဒဿနံ-ဆင်တပ်၊ မြင်းတပ် စသည်ကို ကြည့်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့အလားတူဖြစ်သော ဝိသုကကို ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ (အနုယုတ္တာ၊ (ဟုတ္တာ) ဝိဟရန္တိယထာ-ကုန်သကဲ့သို့၊) သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိ ဧဝရူပါ-သော၊ ဝိသုကဒဿနာ-ကိုယ်တော်အဆုံးအမ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စို့ပမာ၊ ဖိလာဖြစ်သော ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော-၏၊ ဣတိ-ဤဝိသုကဒဿနဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါဟိ ဘိက္ခုဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-လည်း၊ ဝါ-ဤဝိသုကဒဿနဝိရတိ သီလဖြင့်သော်လည်း။]

၁၄။ ဇူတပ္ပမာဒဋ္ဌာနာနယောဂဝိရတိ။ ။ဝါပန၊ ပေ၊ တေ၊ ဧဝရူပံ-

သော၊ ဇူတပ္ပမာဒဋ္ဌာနာနယောဂံ-မေလျော့ခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော အလောင်းအစားကစားခြင်းကို အားထုတ်မှုကို၊ အနုယုတ္တာ-ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)။

အနုယောဂံ အနုယုတ္တာ။ ။ “အနုယောဂံ”အရ အားထုတ်ခြင်းရ၍ အနုယုတ္တာ၌ လည်း အားထုတ်သူ ရသောကြောင့် “အားထုတ်”အနက် ထပ်နေရကား အဘေဒဘေဒပစာကြပါ။ ဥပမာ-စာရိတ် စရမာနောကဲ့သို့တည်း၊ ဆရာတို့ကား “အားထုတ်အပ်သော”ဟု အနက်ပေး၍ ဇူတပ္ပမာဒဋ္ဌာန၏ ဝိသေသနကြိတော်မူကြသည်။

ဝိဟရန္တိယထာ-ကုန်သကဲ့သို့၊ သေယျထိဒံ-အဘယ်ဇူတပုမာဒဋ္ဌာနကိုနည်း၊
 အဋ္ဌပဒံ-ရှစ်ခုရှစ်ခု အကွက်ရှိသော ပျဉ်ချပ်၌ ကြွေအန်ကစားခြင်းကိုသော်လည်း
 ကောင်း၊ ဒသပဒံ-ဆယ့်ခုဆယ်ခု အကွက် ရှိသော ပျဉ်ချပ်၌
 ကြွေအန်ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [“ရှစ်ကွက်ကျား ကစားခြင်း၊ ဆယ်
 ကွက်ကျားကစားခြင်း”ဟုလည်း ဆိုကြသည်။] အာကာသံ-ရှစ်ကွက်ဆယ်ကွက်
 အသွင် ကောင်းကင်၌ ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပရိဟာရပထံ-ရှောင်
 လွှဲထိုက်သော လမ်းကြောင်းကို ရှောင်လွှဲ၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်း ကောင်း၊
 [“ပရွက်ဆိတ်ကြောင်း လိုက်တမ်းကစားခြင်း”ဟုလည်း ဆိုကြသည်။] “ပထ”အရ
 လမ်းကြောင်းသာ ရသော်လည်း ထိုလမ်းကြောင်း ကစားခြင်းတိုင်အောင် ဌာနူ
 ပစာရအားဖြင့် ယူရသည်။ အဋ္ဌပဒစသည်၌လည်း နည်းတူ၊] သန္တိကံ-ဇယ်
 တောက်တမ်း ဇယ်ကောက်တမ်း ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ခလိကံ-
 ကြွေအန်ကစားရာ စည်းဝိုင်း၌ အန်စာကိုပစ်ချ၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်း
 ကောင်း၊ ဝါ-ကြွေအန်ကစားရာ ပျဉ်ချပ်၌ အန်စာကို ပစ်ချ၍ ကစားခြင်းကိုသော်
 လည်းကောင်း၊ ဃဠိကံ-ရှည်သောဒုတ်ချောင်းဖြင့် တိုသောဒုတ်ငယ်ကို ရိုက်၍
 ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [“ကျည်းသားရိုက်တမ်း ကစားခြင်း”ဟု ခေါ်
 ကြသည်။] သလာကဟတ္ထံ-ချိတ်ရည်စသည်တို့ဖြင့် ဆွတ်အပ်သော အုန်းမျှင်
 စည်း၊ ထန်းမျှင်စည်းတို့ဖြင့် အရပ်ထင်အောင် နံရံစသည်၌ ရိုက်၍ကစားခြင်းကို
 သော်လည်းကောင်း၊ အကံ-ဂုံညင်းကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဂေါလီ
 ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [“ဂုံညင်း”ကို ရှေးက “ခုံညင်း”ဟု ခေါ်ကြ
 သည်။] ပင်္ဂီစီရံ-ထန်းရွက်စသည်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော နံငယ်၊ ပုလွေငယ်ကို
 မှုတ်၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝင်္ဂကံ-ထွန်ငယ်ဖြင့် ကစားခြင်းကို
 သော်လည်းကောင်း၊ မောက္ခစိကံ-ဂျမ်းကစားခြင်း၊ ဘားကစားခြင်းကိုသော်
 လည်းကောင်း၊ စိနီလိကံ-ထန်းရွက်စသည်ဖြင့် ပြုအပ်သော စကြာဖြင့် ကစားခြင်း
 ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပတ္တာဠကံ-သစ်ရွက်ဖြင့်ပြုအပ်သော စလယ်တောင်းဖြင့်
 သဲစသည်ကို ချင့်၍ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ရထကံ-ရထားငယ်ဖြင့်
 ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဓနုကံ-လေးငယ်ဖြင့် ကစားခြင်းကိုသော်
 လည်းကောင်း၊ အက္ခရိကံ-ကျောက်ကုန်း၌ ရေးသားအပ်သော အက္ခရာကို သိ
 ကြောင်း ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ မနေသိကံ-သူတစ်ပါး၏ စိတ်အကြံ
 ကို ရှာကြောင်း၊ သိကြောင်းကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [“ပုဏ္ဏားဒိုင်
 မေးတမ်း ကစားခြင်း”ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။] ယထာဝဇံ-အကြင်ကန်းဟန်၊
 ကောက်ဟန်၊ ကုန်းဟန်စသော အပြစ်ကိုပြု၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊
 [ကန်းဟန်၊ ကောက်ဟန်၊ ကုန်းဟန်ဆောင်၍ ကစားခြင်းကိုသော်လည်း
 ကောင်း၊] ဣတိဝါ-ဤသို့အလားတူဖြစ်သော ကစားခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊
 (အနုယုတ္တာ၊ ဟုတ္တာ၊ ဝိဟရန္တိယထာ) သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိဧဝရူပါ-
 သော၊ ဇူတပုမာဒဋ္ဌာနာယောဂါ-မေလျော့ခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော

အလောင်းအစား ကစားခြင်းကို အားထုတ်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝီရတော၊ ဣတိ-ဤဇူတပု
မာဒဋ္ဌာနာနုယောဂဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ
၊ပေ၊ ဝဒေယျ။ [“ဣတိဝါ-သော်လည်း၊ ဝါ-ဤဇူတပုမာဒဋ္ဌာနာနုယောဂဝိရတိ
သီလဖြင့်သော်လည်း”ဟု ပေးပါ။]

၁၅။ ဥစ္စာသယန မဟာသယနဝိရတိ။ ။ ဝါပန ၊ပေ၊ တေ၊ ဧဝရူပံ-သော၊
ဥစ္စာသယန မဟာသယန-မြင့်သောနေရာ၊ ကြီးကျယ်ခမ်းနား ချမ်းပြားသော
နေရာ၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကို၊ အနုယုတ္တာ၊ ဝိရန္တိယထာ၊ သေယျထိဒံ-အဘယ်
ဥစ္စာသယန မဟာသယနကိုနည်း၊ အာသန္နိ-ဘုရားရှင်၏ လက်ရှစ်သစ် ပမာဏ
ထက်လွန်သော အခြေရှိသော ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကို
သော်လည်းကောင်း၊ ပလ္လင်္ကံ-အခြေ၌ ခြင်္သေ့သစ်ကျားစသော သားရဲရုပ်ရှိသော
ပလ္လင်ညောင်စောင်းငယ်၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂေါနကံ-
လက်လေးသစ်ထက် လွန်အောင်ရှည်သော သားမွေးရှိသော ကောဇောနက်ကြီး၌
ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ စိတ္တကံ-ရက်ခြင်းအားဖြင့် ဆန်းကျယ်
သော သားမွေးအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပဋိကံ-သား
မွေးဖြင့်ပြုအပ်သော ဖြူသောအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊
ပဋ္ဌလိကံ-တစ်ခဲနက် ပန်းပြောက်ရှိသော သားမွေးအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကို
သော်လည်းကောင်း၊ တူလိကံ-လဲရှိသောအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်
လည်းကောင်း၊ ဝိကတိကံ-ခြင်္သေ့သစ်ကျားစသော သားရဲရုပ်တို့ဖြင့် ဆန်းကျယ်
စွာပြုအပ်သော သားမွေးအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊
ဥဒ္ဒလောမိ-၂ဖက်၌ ပေါ်ထွက်သော သားမွေးရှိသော ၂ဖက်ချောအခင်း၌ ထိုင်
ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဧကန္တလောမိ-တစ်ဖက်အဖို့၌ ပေါ်ထွက်
သော သားမွေးရှိသော တစ်ဖက်ချောအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်း
ကောင်း၊ [တစ်နည်း-“ဥဒ္ဒလောမိ-တစ်ဖက်၌ ပေါ်ထွက်သော ပန်းပွင့်အဆာ
ရှိသော တစ်ဖက်ချောအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဧကန္တ
လောမိ-စင်စစ်ဧကန်၊ အမှန်အားဖြင့် ၂ဖက်လုံး၌ ပေါ်ထွက်သော ပန်းပွင့်အဆာ
ရှိသော ၂ဖက်ချောအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း” ဤသို့
ကေစိဆရာတို့က ပြောင်းပြန်ဖွင့်ကြသည်။] ကဋိဿံ-ရတနာရွှေချည် ငွေချည်တို့
ဖြင့်ချုပ်အပ်သောပိုးချည်ကြမ်းအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊
ဝါ-ပိုးချည်တိုင်လျှောက်၊ ရွှေချည်ဖောက်၍ ရက်အပ်သောအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း
အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကောသေယျ-ရတနာရွှေချည် ငွေချည်တို့ဖြင့်
ချုပ်အပ်သော ပိုးချည်တိုင်လျှောက်၊ ပိုးချည်ဖောက်၍ ရက်အပ်သောအခင်း၌
ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကုတ္တကံ-တစ်ကျိပ် ၆ ယောက် ကပြ
လောက်သော သားမွေးကော်ဇောကြီး၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊
ဟတ္ထတ္ထရံ-ဆင့်ကျောက်ကုန်း၌ ခင်းထိုက်သော ဆင်တင်ကော်ဇောကြီး၌ ထိုင်

ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဿတ္တရုံ-မြင်းကျောက်ကုန်း၌ ခင်းထိုက်သော မြင်းတင်ကော်ဇောကြီး၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ရထတ္တရုံ-ရထားပေါ်၌ ခင်းထိုက်သော ရထားတင်ကော်ဇောကြီး၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဇိနပ္ပဝေဏီ-သစ်နက်ရေတို့ဖြင့် ညောင်စောင်းပမာဏရှိရုံ အထပ်ထပ် ချုပ်အပ်သော အခင်း၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကဒလိမိဂပဝရပစ္စတ္တရဏံ-ဝံပိုင်မည်သော သားကောင်၏ အရေဖြင့် ပြုအပ်သော မြတ်သော အပေါ်လွမ်းအခင်း၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ သဥတ္တရစ္ဆဒနံ-အထက်၌ ဗိတာနနီမျက်နှာကျက်နှင့် တကွဖြစ်သော အခင်း၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဥဘတောလောဟိတကူပမာနံ-ညောင်စောင်း၏ ခေါင်းရင်းခြေရင်း၂ ဖက်ဝယ် နိသောခေါင်းအုံး၌ အုံးခြင်း၊ ခြေတင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့အလားတူဖြစ်သော အခင်း၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ (အနယုတ္တာ ဝိဟန္တိယထာ) သမဏောဂေါတမော၊ ဣတိဧဝရူပါ-သော၊ ဥစ္စာသယန မဟာသယနာ-မြင့်သောနေရာ၊ ကြီးကျယ်ခမ်းနား ဆန်းပြားသောနေရာ၌ ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤဥစ္စာသယန မဟာသယနဝိရတိအကျယ်လည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-သော်လည်း၊ ဝါ-ဤဥစ္စာသယန မဟာသယနဝိရတိ အကျယ်သီလဖြင့်သော်လည်း။]

၁၆။မဏ္ဍန ဝိဘူသနဋ္ဌာနဝိရတိ။ ။ဝါပန၊ပေ၊ တေ၊ ဧဝရူပံ-သော၊ မဏ္ဍန ဝိဘူသနဋ္ဌာနာနယောဂံ-ဒုဿီလျစေတနာ၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော နံ့သာပျောင်းတို့ဖြင့် နိမ့်ရာအရပ်ကို ပြည့်ဖြိုးစေခြင်း၊ ရေမွှေး နံ့သာဆီ နံ့သာရည် ပေါင်ဒါတို့ဖြင့် လိမ်းကျံခြယ်လှယ်ခြင်းစသော တန်ဆာဆင်ခြင်းကို အားထုတ်ခြင်းကို၊ အနယုတ္တာ-အားထုတ်ကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ဝိဟန္တိ ယထာ-ကုန်သကဲ့သို့၊ သေယျထိဒံ-အဘယ်မဏ္ဍန ဝိဘူသနဋ္ဌာနကိုနည်း၊ ဥစ္ဆာဒနံ-ကိုယ်ကို နံ့သာမှုန့်တို့ဖြင့် ပွတ်တိုက်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပရိမဒ္ဒနံ-လက်ခြေနားနာ အင်္ဂါကြီးငယ်ကို ပုံသဏ္ဍာန်ပြေပြစ်အောင် ဆီဖြင့်သုတ်၍ ထက်ဝန်းကျင် ဆုပ်နယ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ နှာယနံ-နံ့သာရည်ဖြင့် ရေချိုးခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ [စာအုပ်တို့၌ “နှာပနံ” ဟု ရှိသော်လည်း “နှာယနံ” သာ ကောင်းကြောင်းကို အဋ္ဌကထာနိဿယ၌ ပြထားသည်။] သမ္မာဟနံ-ခြေလက်တို့ကို တိုးပွားအောင်ပြင်းစွာပုတ်ခတ်၍ ဆုပ်နယ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အာဒါသံ-ကြေးမှု (မှန်)ကိုဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဉ္ဇနံ-မျက်ရေကွင်းဖို့ မျက်စဉ်းဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ မာလာကန္ဓဝိလေပနံ-ပန်း၊ နံ့သာ၊ နံ့သာပျောင်း၊ နံ့သာရည်စသည်တို့ဖြင့် လိမ်းကျံခြယ်လှယ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ မုခစုဏ္ဏံ-မျက်နှာချေမှုန့်တို့ဖြင့် မျက်နှာကို ပွတ်ချေခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ မုခလေပနံ-သနပ်ခါး ပေါင်ဒါတို့ဖြင့် မျက်နှာကို လိမ်းကျံခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထဗန္ဓံ-လက်၌ဖွဲ့အပ်သော လက်ကောက်လက်စွပ် လက်ပတ်နာရီ

စသည် ဝတ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ သီခါဗန္ဓု-ဦးစွန်း၌ဖွဲ့အပ်သော ရွှေဆံထိုးပုလဲသွယ်စသည်ကို ပန်ဆင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဒဏ္ဍာ-၄ တောင်ရှိသော ဒုတ်ကို ကိုင်ဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ နာဠိကံ-မိန်းမရုပ် ယောက်ျားရုပ် တို့ဖြင့် အဆန်းတကျယ် ပြုလုပ်အပ်သော ဆေးကျည်တောက် ဆေးကျည်ပူးကို ဆောင်ယူခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အသိ-သန်လျက်ကို ဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဓားလွယ်ကို လွယ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဆတ္တံ-ဆန်းကျယ်သော ထီးကို ဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ စိတြုပါဟန-ဆန်းကျယ်သော ဖိနပ်ကို စီးခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဥဏှိသံ-နဖူး၌ သင်းကျစ်ပြားကို ဖွဲ့ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ မဏီ-မကိုဋ်အထွတ်၌ တပ်အပ်သော ပတ္တမြားကျောက်မျက်ရတနာကို ဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါဠဗီဇနိ-စာမရိသားမြီးယပ်ကို ဆောင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဩဒါတာနိ-ဖြူကုန်သော၊ ဒီဃဒသာနိ-ရှည်သောအမြိတ်အဆာ ရှိကုန်သော၊ ဝတ္တာနိ-အဝတ်တို့ကို ဝတ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့အလားတူဖြစ်သော မဏ္ဍနဝိဘူသနဋ္ဌာနာနယောဂကိုသော်လည်းကောင်း၊ (အနယုတ္တာ၊ ဟုတ္တာ၊ ဝိဟရန္တိယထာ) သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိဇဝရူပါ-သော၊ မဏ္ဍနဝိဘူသနဋ္ဌာနာနယောဂါ-ဒုဿီလျစေတနာ၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော နံ့သာပျောင်းတို့ဖြင့် နိမ့်ရာအရပ်ကို ပြည့်ဖြိုးစေခြင်း ရေမွှေး နံ့သာဆီ နံ့သာရည်ပေါင်ဒါတို့ဖြင့် လိမ်းကျခြယ်လှယ်ခြင်းစသော တန်ဆာဆင်ခြင်းကို အားထုတ်ခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤမဏ္ဍနဝိဘူသနဋ္ဌာနာနယောဂဝိရတိ အကျယ်လည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခု။ ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-သော်လည်း၊ ဝါ-ဤမဏ္ဍနဝိဘူသနဋ္ဌာနာနယောဂဝိရတိ အကျယ်သီလဖြင့်သော်လည်း။]

၁၇။ တိရစ္ဆာနကထာဝိရတိ။ ။ယထာဝါ ပနေဂေ၊ ပေ၊ ဇဝရူပံ-သော၊ တိရစ္ဆာနကထံ-သုဂတိလမ်း၊ နိဗ္ဗာန်လမ်းတို့၏ ဖီလာကန့်လန့်ဖြစ်သော စကားကို၊ အနယုတ္တာ-အားထုတ်ကြကုန်သည်၊ ဝါ-ပြောဆိုကြကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍) ဝိဟရန္တိယထာ-သို့၊ [သုဂတိလမ်းဟူရာ၌ လူ့ဘဝ နတ်ဘဝ ဗြဟ္မာ့ဘဝ အားလုံးပါဝင်၏။ ထိုဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ပုညကြိယာဝတ္ထု၊ ဈာန်တို့ကို သုဂတိလမ်းဟုလည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း မဂ်ဖိုလ်ကို မောက္ခမဂ္ဂဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။ သဂ္ဂ(သု+အဂ္ဂ)သဒ္ဓါသည် လွန်စွာကောင်းမြတ်သော ရူပသဒ္ဓု စသည် အာရုံရှိရာ ဘဝကို ဟော၏။] သေယျထိဒံ-အဘယ်တိရစ္ဆာနကထာကိုနည်း၊ ရာဇကထံ-မင်းကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကို သော်လည်းကောင်း၊ [“ရာဇာနံ+အာရဗ္ဗ+ပဝတ္တာ ကထာ” ဟု အဋ္ဌကထာရှိ၏။ “ပဝတ္တာ-ဖြစ်”ဟုသည် ပြောဆိုခြင်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ပဝတ္တိတာ-ဖြစ်စေအပ်”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ ဣတိ ဘဝါဘဝကထာ၌ “ပဝတ္တိတာ”ဟု ရှိလှတံ။] စောရကထံ-ခိုးသူ ဒါးမြသူပုန်းကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကို

သော်လည်းကောင်း၊ မဟာမတ္တကထံ-မူးကြီးမတ်ကြီးကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ သေနာကထံ-စစ်တပ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဘယကထံ-ဘေးကြီးဘေးငယ်၊ အသွယ်သွယ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ယုဒကထံ-စစ်တိုက်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ အန္တကထံ-စားဖွယ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပါနကထံ-သောက်ဖွယ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သောစကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထကထံ-အဝတ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ သယနကထံ-အိပ်ရာနေရာကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ မာလာကထံ-ပန်းကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓကထံ-နံ့သာကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဉာတိကထံ-ဆွေမျိုးကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ယာနကထံ-ယာဉ်ကိုအကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂါမကထံ-ရွာကိုအကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ နိဂမကထံ-နိဂုံး၊ ပေ၊ လည်းကောင်း၊ နဂရကထံ-မြို့ကို ပေ၊ လည်းကောင်း၊ ဇနပဒကထံ-ဇနပုဒ်၊ ပေ၊ လည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိကထံ-မိန်းမကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “ပုရိသကထံ” ဟုလည်း ရှိသေး၏၊ ကောင်းမည်မထင်၊] သူရကထံ-သူရဲကောင်းကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝိသီခါကထံ-မြို့ရွာအတွင်းဝယ် လမ်းဆုံလမ်းမ လမ်းခွကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကုမ္ဘဋ္ဌာနကထံ-အိုး၏တည်ရာ ရေခပ်ဆိပ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အိုး၏တည်ရာ အိုးထိန်းသည်၏ အလုပ်သူမကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗပေတကထံ-ရှေးရှေးက သေလွန်ပြီး ဆွေမျိုးတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ နာနတ္ထကထံ-ဆိုအပ်ပြီး ဆိုအပ်ပြီးလတ်မှ တစ်ပါးသော အမျိုးမျိုးအစားစား များသောသဘောရှိသော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ လောကက္ခာယိကံ-လောကအကြောင်းအရာကို ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော လောကာယတဝိတဏှစကားကို သော်လည်းကောင်း၊ သမုဒ္ဒက္ခာယိကံ-သမုဒ္ဒရာအကြောင်းအရာကို ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဘဝါဘဝကထံ-ဤအကြောင်းကြောင့် တိုးပွား၏ ဤအကြောင်းကြောင့် ဆုတ်ယုတ်၏ဟု မိမိထင်သမျှ အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဤအကြောင်းကြောင်းကြောင့် သဿတဖြစ်၏၊ ဤအကြောင်းကြောင့် ဥစ္ဆေဒဖြစ်၏” ဟု မိမိထင်သမျှ အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဝါ-ဤသို့ အလားတူဖြစ်သော စကားကိုသော်လည်းကောင်း၊

(အနုယုတ္တာ၊ ဟုတွာ၊ ဝိဟရန္တိယထာ)၊ သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိဧဝရူပါယ-
 သော၊ တိရစ္ဆာနကထာယ-သုဂတိလမ်း၊ နိဗ္ဗာန်လမ်းတို့၏ ဖီလာကန့်လန့်ဖြစ်
 သောစကားမှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤတိရစ္ဆာနကထာဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုး
 တည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-သော်လည်း၊ ဝါ-ဤ
 တိရစ္ဆာနကထာဝိရတိ သီလဖြင့်သော်လည်း။]

၁၈။ ဝိဂ္ဂါဟိကကထာဝိရတိ။ ။ဝါပန၊ ပေ၊ တေ၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ဝိဂ္ဂါဟိက
 ကထံ-ချုပ်ချယ်စော်ကား၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ယူကြောင်းစကားကို၊ အနုယုတ္တာ၊
 ဝိဟရန္တိယထာ၊ သေယျထိဒံ-အဘယ်ဝိဂ္ဂါဟိကကထာနည်း၊ တွံ-သင်သည်၊
 ဣမံ ဓမ္မဝိနယံ-သာသနာ့ဆိုင်ရာ ဤဓမ္မနှင့် ဝိနယကို၊ န အာဇာနာသိ-မသိ၊
 အဟံ-ငါသည်၊ ဣမံ ဓမ္မဝိနယံ-သာသနာ့ဆိုင်ရာ ဤဓမ္မနှင့် ဝိနယကို၊ အာ
 ဇာနာမိ-သိ၏၊ ကိ-အဘယ်ကြောင့်၊ တွံ-သည်၊ ဣမံ ဓမ္မဝိနယံ-ကို၊ အာဇာနိဿ
 သိ-သိလတုံနည်း၊ (ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) တွံ-သင်သည်၊ မိစ္ဆာပဋိ
 ပန္နာ-ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန်၊ မမှန်သောအားဖြင့် ကျင့်သည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ အဟံ-
 ငါသည်၊ သမ္မာပဋိပန္နာ-မဖောက်မပြန်၊ မှန်သောအားဖြင့် ကျင့်သည်၊ အသ္မိ-ဖြစ်
 ၏၊ မေ-ငါ၏၊ (ဝစနံ-စကားသည်) သဟိတံ-ရှေ့နောက် ၂ ရပ် ဆက်စပ်၏၊
 ဝါ-ရှေ့နောက်နှစ်ဝ၊ တကွဖြစ်၏၊ တေ-သငါ၏၊ (ဝစနံ-သည်) အသဟိတံ-
 ရှေ့နောက် ၂ ရပ်၊ မဆက်စပ်၊ ဝါ-ရှေ့နောက်နှစ်ဝ၊ တကွမဖြစ်၊ (တွံ-သည်) ပုရေ
 ဝစနိယံ-ရှေး၌ ပြောဆိုထိုက်သော စကားကို၊ ဝါ-ရှေးဦးစွာ ပြောရမည့်စကားကို၊
 ပစ္ဆာ-နောက်၌၊ ဝါ-နောက်မှ၊ အဝစ-ပြောဆိုပြီး၊ ပစ္ဆာဝစနိယံ-နောက်၌ ပြောဆို
 ထိုက်သောစကားကို၊ ဝါ-နောက်မှ ပြောဆိုရမည့်စကားကို၊ ပုရေ-ရှေး၌၊ ဝါ-
 အလျင်၊ အဝစ-ပြီး၊ တေ-သင်၏၊ ဝါ-သင်သည်၊ အဓိစိတ္တံ-ကြာရှည်နေ့ရက်၊
 လေ့ကျက်အပ်သော အယူအဆသည်၊ ဝိပရာဝတ္တံ-ငါ့အကြောင်းပြု၊ တစ်ခွန်းမျှ
 ကြောင့်၊ လုံးဝမမှန်၊ ပြောင်းပြန်ဖြစ်တော့၏၊ တေ-သင်၏အပေါ်၌၊ ဝါဒေါ-ပြော
 ဆိုကြောင်းအပြစ်ကို၊ အာရောပိတော-ငါတင်အပ်ပြီ၊ တွံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ နိဂ္ဂဟိ
 တော-နိမ်အပ်ပြီးသည်၊ အသိ-၏၊ [“သငါပြောသမျှ အလွဲချည်းဟု ပြောသော
 အားဖြင့် နိမ်လိုက်ပြီ”ဟုလို၊] ဝါဒပမောက္ခာယ-ငါတင်ပြအပ်သော အပြစ်မှ
 လွတ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ စမု-ထိုထိုဤဤ၊ ဆရာဆီသို့ လှည့်လည်ချေဦးလော့၊
 [“ထိုထိုဤဤ လှည့်လည်၍ ပညာသင်ချေပါဦး”ဟုလို၊] သစေ ပဟောသိ-ငါ
 တင်အပ်သောအပြစ်ကို အကယ်၍ ဖြေရှင်းခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်အံ့၊ (ဧဝံ သတိ)
 နိဗ္ဗေဋ္ဌေဟိဝါ-ယခုချက်ချင်းမူလည်း ဖြေရှင်းပါလော့၊ ဣတိ-ဤသို့သော ဝိဂ္ဂါ
 ဟိက ကထာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့အလားတူဖြစ်သော ဝိဂ္ဂါ
 ဟိက ကထာကိုသော်လည်းကောင်း၊ (အနုယုတ္တာ၊ ဝိဟရန္တိ ယထာ)၊ သမဏော
 ဂေါတမော၊ ဣတိဧဝရူပါယ-သော၊ ဝိဂ္ဂါဟိကကထာယ-ချုပ်ချယ် စော်ကား၊

ဆန့်ကျင်ဘက် ယုံကြောင်းစကားမှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤဝိဂ္ဂါဟိကကထာ
ဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိ
ဝါ-သော်လည်း၊ ဝါ-ဤဝိဂ္ဂါဟိကကထာဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း။]

၁၉။ ဒူတေယျပဟိဏဂမနာနုယောဂဝိရတိ။ ။ဝါပန၊ ပေ၊ ဧတံ၊ ဧဝရူပံ-
သော၊ ဒူတေယျပဟိဏဂမနာနုယောဂံ-တမန်သည်တို့၏ အလုပ်ဖြစ်သော
သဝဏ်စာလွှာ နှုတ်မှာစကားကို ဆောင်ယူ၍ မြို့ရွာတစ်ခုမှ မြို့ရွာတစ်ခုသို့
ခရီးရှည်သွားခြင်းအလုပ်၊ စေခိုင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ တစ်အိမ်မှ တစ်အိမ်သို့ ခရီးတို
သွားခြင်းအလုပ်ကို အားထုတ်ခြင်းကို၊ အနုယုတ္တာ၊ ဝိဟရန္တိ ယထာ၊ သေယျထိဒံ-
အဘယ်ဒူတေယျပဟိဏကိုနည်း၊ ရည်-မင်းတို့၏သော်လည်းကောင်း၊ ရာဇ
မဟာမတ္တာနံ-မင်း၏ အမတ်ကြီးတို့၏သော်လည်းကောင်း၊ ခတ္တိယာနံ- အဘိ
သိက် မခံအပ်သော မင်းဇာတ်ရှိသူတို့၏သော်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏာနံ-
ဗြာဟ္မဏဇာတ် ရှိသူတို့၏သော်လည်းကောင်း၊ ဂဟပတိကာနံ-အိမ်ရှင်သူကြွယ်
တို့၏သော်လည်းကောင်း၊ ကုမာရာနံ-သတို့သားတို့၏သော်လည်းကောင်း၊
ဣဓ-ဤအရပ်မှ၊ (အသုကံနာမ ဌာနံ-ထိုမည်သောအရပ်သို့၊) ဂစ္ဆ-သွားပါလော၊
ဝါ-သွားစမ်းပါချေ၊ အမုတြ-ထိုအရပ်မှ၊ (အသုကံနာမဌာနံ-သို့၊) အာဂစ္ဆ-လာခဲ့
ပါလော၊ ဣဒံ-ဤမည်သော ဝတ္ထုကို၊ ဟရ-ဆောင်သွားပါချေ၊ အမုတြ-ထိုမည်
သောအရပ်မှ၊ ဣဒံ-ဤမည်သော ဝတ္ထုကို၊ အာဟရ-ဆောင်ယူခဲ့ပါလော၊ ဣတိ-
ဤသို့သော ဒူတေယျပဟိဏဂမနကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့
အလားတူဖြစ်သော ဒူတေယျပဟိဏဂမနကိုသော်လည်းကောင်း၊ (အနုယုတ္တာ၊
ဝိဟရန္တိယထာ၊) သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိဧဝရူပံ၊ ဒူတေယျပဟိဏဂမနာ
နုယောဂါ-တမန်သည်တို့၏ အလုပ်ဖြစ်သော သဝဏ်စာလွှာ နှုတ်မှာစကားကို
ဆောင်ယူ၍ မြို့ရွာတစ်ခုမှ မြို့ရွာတစ်ခုသို့ ခရီးရှည်သွားခြင်းအလုပ်၊ စေခိုင်းအပ်
သည်ဖြစ်၍ တစ်အိမ်မှ တစ်အိမ်သို့ ခရီးတိုသွားခြင်း အလုပ်ကို အားထုတ်ခြင်းမှ၊
ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤဒူတေယျပဟိဏဂမနာနုယောဂဝိရတိ အကျယ်လည်း
သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-သော်
လည်း၊ ဝါ-ဤဒူတေယျပဟိဏဂမနဝိရတိ အကျယ်သီလဖြင့်သော်လည်း။]

၂၀။ ကုဟနလပနဝိရတိ။ ။ဝါပန၊ ပေ၊ တေ-ထိုသမဏဗြာဟ္မအမည်ရသော
ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ကုဟကာစ-ကုဟနဝတ္ထု တစ်ခုခုဖြင့် လူထုကိုလှည့်ပတ်၍
အံ့ဩစေတတ်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ လပကာစ-လာတ်ရနိုင်မည့်၊ မြှော်ခေါ်
ကြည့်၍၊ မိမိကိုဖြစ်စေ၊ ဒါယက္ခာကိုဖြစ်စေ မြှောက်ပင့်၍ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုတတ်
ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ နေမိတ္တိကာစ-ကိုယ်နှုတ် ၂ ခု၊ တစ်ခုခုဖြင့်၊ ရမ္မကိုချိတ်၊
အရိပ်နိမိတ်ပြုခြင်း အလေ့ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ နိပေသိကာစ - ပြောဆို

ငေါက်ငမ်း၊ ချောက်ချမ်း ပြောင်လှောင်ခြင်းအားဖြင့် မလှူဘဲမနေနိုင်အောင် ဒါယကာ၏ ဂုဏ်ကို ကြိတ်ချေခြင်းအလေ့ ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ လာဘေန-
 တစ်အိမ်၌ ရအပ်သော ညံ့သောလာဘ်ဖြင့်၊ လာဘ်-အခြားတစ်အိမ်၌ရမည့်
 ကောင်းသော လာဘ်ကို၊ နိဇီဂီသိတာရောစ-ရှာမှီးတတ်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊
 ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ [ဤနေရာ၌ အလားတူ မလိုသောကြောင့် “ဣတိဝါ” ဟု
 မရှိတော့ပြီ။ မုက္ခကား ရှိသေး၏။ သို့သော် မကောင်း၊] သမဏော ဂေါတမော၊
 ဣတိ ဧဝရူပါ-သော၊ ကုဟနလပနာ-အံ့ဩဖွယ်ဖြစ်စေခြင်း၊ လာဘ်ကိုမြှော်၍
 ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤကုဟနလပနာဝိရတိလည်း
 သီလတစ်မျိုးတည်း။ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-သော်
 လည်း၊ ဝါ-ကုဟနလပနာဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း။]

မဇ္ဈိမသီလ-မဇ္ဈိမသီလသည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပြီ။

မဟာသီလ ကဏာ

၂၁။ **အင်္ဂါဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာ။** ။ဝါပန၊ ပေ၊ တေ၊ ဧဝရူပါယ-သော၊ တိရစ္ဆာန
 ဝျဇ္ဇာယ-သုဂတိလမ်း၊ နိဗ္ဗာန်လမ်းတို့၏ ဖိလာကန့်လန့်ဖြစ်သော အတတ်ဖြင့်၊
 မိစ္ဆာဇီဝေန-သူတော်သူမြတ်၊ ကဲ့ရဲ့အပ်သား၊ မှားယွင်းသော အသက်မွေးခြင်း
 ဖြင့်၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ ကပ္ပေန္တိ-ပြုကြကုန်၏။ ဝါ-မွေးမြူကြကုန်၏။ သေယျ
 ထိဒံ-ထိုတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဟူသည် အဘယ်နည်း၊ အင်္ဂံ-အင်္ဂကျမ်းလည်းကောင်း၊
 [နောက်၌လည်း ဤသို့နည်းတူပေးပါ။] ဝါ-အင်္ဂါကြီးငယ်၏ အကျိုးအပြစ်ကို
 ပြရာကျမ်းလည်းကောင်း၊ နိမိတ္တံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ငယ်သောနိမိတ်၏ အကျိုး
 အပြစ်ကို ပြရာကျမ်းလည်းကောင်း၊ ဥပ္ပါတံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-မိုးကြိုးကျခြင်း
 အစရှိသော ကြီးသောနိမိတ်တို့၏ အကျိုးအပြစ်ကို ပြရာကျမ်းလည်းကောင်း၊
 သုပိနံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အိပ်မက်၏ အကျိုးအပြစ်ကို ပြရာ အိပ်မက်တိတ်ထံ

တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာယ မိစ္ဆာဇီဝေန။ ။ရှေးဆရာတော်တို့သည် တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာယနှင့် မိစ္ဆာ
 ဇီဝေန ၂ ပုဒ်ကို အရတူလုပ်၍ “တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာယ-သော၊ မိစ္ဆာဇီဝေန-ဖြင့်” ဟု အနက်ပေး
 တော်မူကြသည်။ မိမိကား-ထို ၂ ပုဒ်ကို အရတူမယူလိုပါ။ “တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာသည် အတတ်
 ပညာသာ ဖြစ်၏။ မိစ္ဆာဇီဝ မဟုတ်သေး၊ မိစ္ဆာဇီဝဟူသည် ရဟန်းတို့နှင့် မလျော်သော
 လူတို့အား ဆေးကုပေးမှုစသော အလုပ်တည်း။ ဤသို့အတတ်နှင့် အလုပ်ကို တစ်မျိုးစီ
 ခွဲ၍ တစ်ချို့အတတ်ကို သင်ကောင်း၏။ သို့သော် တတ်ပြီးသောအခါ မိစ္ဆာဇီဝဖြစ်အောင်
 မလုပ်ကောင်း၊ ဥပမာ-ဆေးအတတ် ဂဏန်းအတတ်ကို တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဟု ဆိုသော်လည်း
 တတ်ကောင်း သင်ကောင်း၏၊ မိစ္ဆာဇီဝဖြစ်အောင် ဆေးမကုကောင်း၊ အခဋေယျ၍ တစ်ဆင့်
 သင်မပေးကောင်း၊ အခမယူဘဲကား သင်ပေးကောင်း၏။ ဤသို့ခွဲပြီးလျှင် တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာယ
 ကို မိစ္ဆာဇီဝ၌ ကရိုဏ်း၊ မိစ္ဆာဇီဝေနကို ကပ္ပေန္တိ၌ ကရိုဏ်းအဖြစ်ဖြင့် ခွဲခြား၍ စပ်စေလို
 ပါသည်။

ကျမ်းလည်းကောင်း၊ လက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရုပ်လက္ခဏာ၏ အကျိုး အပြစ်ကို ပြရာကျမ်းလည်းကောင်း၊ မူသိကစ္ဆိန္ဒ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြွက်ကိုက်အပ်သော အဝတ်၏ အကျိုးအပြစ်ကို ပြရာကျမ်းလည်းကောင်း၊ အဂ္ဂိဟောမံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-မီးပူဇော်ခြင်း၏ ပေ၊ ပြရာ ကျမ်းလည်းကောင်း၊ ဒဗ္ဗိဟောမံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ယောင်းမဖြင့် မီးပူဇော်ခြင်း၏ ပေ၊ ကျမ်းလည်းကောင်း၊ ထုသဟောမံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဖွဲဖြင့် မီးပူဇော်ခြင်း၏ ပေ၊ လည်းကောင်း၊ ကဏဟောမံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆန်ကွဲဖြင့် မီးပူဇော်ခြင်း၏ ပေ၊ လည်းကောင်း၊ တဏှုလဟောမံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆန်ဖြင့် မီးပူဇော်ခြင်း၏ ပေ၊ လည်းကောင်း၊ သပ္ပိဟောမံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထောပတ်ဖြင့် မီးပူဇော်ခြင်း၏ ပေ၊ လည်းကောင်း၊ တေလဟောမံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆီဖြင့် မီးပူဇော်ခြင်း၏ ပေ၊ လည်းကောင်း၊ မုခဟောမံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-မုန့်ညှင်းစေ့စသည်တို့ကို ပါးစပ်ဖြင့်ယူ၍ မီး၌ လောင်းထည့်၍ ပူဇော်ခြင်း၏ ပေ၊ လည်းကောင်း၊ ဝါ-ပါးစပ်ဖြင့် မန္တန်စုတ်၍ မီးပူဇော်ကြောင်းကျမ်းလည်းကောင်း၊ လောဟိတဟောမံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-လက်ျာဖြစ်သောညှပ်ရိုးသွေး၊ ပုဆစ်ခူးဝန်းသွေး စသည်ဖြင့် မီးပူဇော်ခြင်း၏ ပေ၊ လည်းကောင်း။

အင်္ဂဝိဇ္ဇာ-အင်္ဂဝိဇ္ဇာအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုယ်အင်္ဂါကိုကြည့်၍ မန္တန်စုတ်ပြီးလျှင် အမျိုးကောင်း၊ အမျိုးညံ့ဟု သိကြောင်းကျမ်းလည်းကောင်း၊ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အိမ်ရာ အရာမိရာ အစရှိသည်တို့၏ အကျိုးအပြစ်ကို သိကြောင်းကျမ်းလည်းကောင်း၊ ခတ္တဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အဗ္ဗေယျကျမ်း၊ မာသုရက္ခကျမ်း၊ ရာဇသတ်ကျမ်း အစရှိသော မင်းသုံးစိုးသုံး ကျမ်းအတတ်လည်းကောင်း၊ သိဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-သုသာန်သို့ဝင်၍ ဘေးအန္တရာယ်ငြိမ်းအောင် ပြုကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဘူတဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-တစ္ဆေ မြေဘုတ်တို့ကို မိမိအလိုပါအောင် ပြုကြောင်း မန္တန်အတတ်လည်းကောင်း၊ ဘူရိ ဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-မြွေကိုက်သောအခါ ဆေးကုကြောင်းအတတ်၊ မြွေကို ခေါ်ကြောင်း အတတ်လည်းကောင်း။

ဝိသဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အဆိပ်ဟောင်းကို စောင့်ရှောက်ကြောင်း၊ အဆိပ်သစ်ကို ပြုလုပ်ကြောင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အဆိပ်အနံ့ကြောင်း မန္တန်အတတ်လည်းကောင်း၊ ဝိစ္ဆိကဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကင်းမြီးကောက် ကိုက်အပ်သော အနာကို ကုစားကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ မူသိကဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြွက်ကိုက်အပ်သော အနာကို ကုစားကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ သကုဏဝိဇ္ဇာ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-သားငှက်အပေါင်းတို့၏ တွန်မြည်ခြင်း၊ သွားခြင်း အစရှိသည်ကို သိကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝါယသဝိဇ္ဇာ- ကျီးမြည်သံကို သိကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ပက္ကဇ္ဈာန်-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရင့်ကျက်ပြီးသော အရွယ်ကိုထောက်၍ နောက်၌မည်မျှ အသက်ရှည်လိမ့်ဦးမည်ဟု ညွှန်ပြကြောင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ [“သက်ကြည့် ဗေဒင်အတတ်” ဟု ခေါ်ကြသည်။] သရပရိတ္တာန်-မြားကို ကာကွယ်ကြောင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ မိဂစက္ကံ (မိဂဝါက္ကံ)-သားငှက်အပေါင်းတို့၏မြည်သံကို သိကြောင်းအတတ် လည်းကောင်း၊

ဣတိဝါ-ဤသို့အလားတူဖြစ်သော အတတ်လည်းကောင်း၊ သမဏောဂေါတမော၊ ဣတိ ဧဝရူပါယ-ဖြင့်၊ မိစ္ဆာဇီဝါ-မှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤအင်္ဂါဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-ဤအင်္ဂါဒိ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝိရတိ သီလဖြင့်သော်လည်း။]

၂၂။ လက္ခဏာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝိရတိ။ ။ဝါပန၊ ပေ၊ တေ၊ ဧဝရူပါယ-သော၊ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာယ-ဖြင့်၊ မိစ္ဆာဇီဝေန-ဖြင့်၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ ကပ္ပေန္တိ-ပြုကြကုန်၏၊ ဝါ-မွေးမြူကြကုန်၏၊ သေယျထိဒံ-နည်း၊ မဏိလက္ခဏံ-မဏိလက္ခဏကျမ်းလည်းကောင်း၊ [နောက်၌လည်း ဤအတိုင်းပေးပါ။] ဝါ-ပတ္တမြား၏ ကောင်း မကောင်းသော လက္ခဏာကို သိကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထုလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အဝတ်၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဒဏ္ဍလက္ခဏံ-ဒုတ်၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ သတ္တုလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဒုတ်မှတစ်ပါးသော လက်နက်၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ အသိလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-သန်လျက်၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဥသုလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-မြွား၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဓနုလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-လေး၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ အာဂုဓလက္ခဏံ-အသိစသည်မှ ကြွင်းသောလက်နက်၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-မိန်းမ၏ နေရာအမျိုး၌ အတိုးအဆုတ်လက္ခဏာကို သိကြောင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ ပုရိသလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ယောက်ျား၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ကုမာရလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-သတို့သား၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ကုမာရိလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-သတို့သမီး၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဒါသလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကျွန်၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဒါသိလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကျွန်မ၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆင်၏တည်ရှိရာအမျိုး၌၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ အဿလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-မြင်း၏တည်ရှိရာအမျိုး၌၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ မဟိသလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကျွဲ၏ တည်ရှိရာအမျိုး၌၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဥသဘလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-နွားဆင်မြင်းစသော ဥသဘ၏ တည်ရှိရာအမျိုး၌၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဂေါလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-နွား၏ တည်ရှိရာအမျိုး၌၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း။

အဇလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသားစားထိုက်၊ မစားထိုက်သော ဆိတ်၏ လက္ခဏာကို သိကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ မေဏ္ဍလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသားစားထိုက်၊ မစားထိုက်သော သိုး၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ကုက္ကုဋ္ဌလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသားစားထိုက်၊ မစားထိုက်သော ကြက်၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဝဇ္ဇကလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသားစားထိုက်၊ မစားထိုက်သောငှက်၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ဂေါဓလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသားစားထိုက်၊ မစားထိုက်သောဖွတ်၏၊ ပေ၊ အတတ်လည်းကောင်း၊ ကဏ္ဍိကလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-နားတန်ဆာ၏ လက္ခဏာ၊

အိမ်အထွဋ်၏ လက္ခဏာကို သိကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ကစ္ဆပလက္ခဏံ-
 လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသားစားထိုက်၊ မစားထိုက်သော လိပ်၏လက္ခဏာကို
 သိကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-လိပ်ရုပ်၏လက္ခဏာကို သိကြောင်း
 အတတ်လည်းကောင်း၊ မိဂလက္ခဏံ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသားစားထိုက်၊ မစား
 ထိုက်သော အခြေ ၄ ချောင်း သားကောင်အပေါင်း၏၊ ပေ၊ သားကောင်အရုပ်၏
 လက္ခဏာကို သိကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့အလားတူဖြစ်
 သော အတတ်လည်းကောင်း၊ သမဏော ဂေါတမော၊ ပေ၊ ပဋိဝိရတော၊
 ဣတိ-ဤလက္ခဏာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊
 ဣတိဝါ ဟိဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-ဤလက္ခဏာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့်
 မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း။]

၂၃။ ရညာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ။ ။ ၁။ ပန၊ ပေ၊ ကပ္ပေန္တိယထာ၊
 သေယျထိဒံ-အဘယ်တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာနည်း၊ (အသုကဒိဝသေ-ထိုမည်သောနေ့၌၊
 အသုကနက္ခတ္တေန-ထိုမည်သောနက္ခတ်ဖြင့်၊) ရညံ-မင်းတို့၏၊ နိယျာနံ-အရပ်
 တစ်ပါးသို့ ထွက်ခွာသွားခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတံ့၊ (ဧဝံ-ဤသို့၊ ဗျာက
 ရောတိ-ဗျာဒိတံသဘော ကြိုတင်၍ဟော၏၊) (အသုကဒိဝသေ၊ အသုကနက္ခ
 တ္တေန) ရညံ-တို့၏၊ အနိယျာနံ-ထွက်ခွာခြင်း၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ပြန်လာ
 ခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ-လတံ့၊ (ဧဝံ ဗျာကရောတိ၊) အသုကဒိဝသေ၊ အသုက
 နက္ခတ္တေန၊) အပ္ပန္တရာနံ-အတွင်း၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ရညံ-မင်းတို့၏၊ ဥပယာနံ-စစ်
 တိုက်ဖို့ရန်၊ ရန်သူမင်းသို့ ချဉ်းကပ်သွားခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ (ဧဝံဗျာကရောတိ)
 (အသုကဒိဝသေ၊ အသုကနက္ခတ္တေန) ဗာဟိရာနံ-ပြင်ပ၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ရညံ-ရန်
 သူမင်းတို့၏၊ အပယာနံ-ဆုတ်ခွါသွားခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ (ဧဝံ ဗျာကရော
 တိ၊) (အသုကဒိဝသေ၊ အသုကနက္ခတ္တေန) ဗာဟိရာနံ-န်သော၊ ရညံ-တို့၏၊
 ဥပယာနံ-စစ်တိုက်ဖို့ရန် ငါတို့မင်းသို့ ချဉ်းကပ်ခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ (ဧဝံ
 ဗျာကရောတိ)၊ (အသုကဒိဝသေ၊ အသုကနက္ခတ္တေန) အပ္ပန္တရာနံ-န်သော၊ ရညံ-
 တို့၏၊ ဇယော-စစ်နိုင်ခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ဗာဟိရာနံ-န်သော၊ ရညံ-တို့၏၊
 ပရာဇယော-စစ်ရှုံးခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ (ဧဝံ ဗျာကရောတိ)၊ ဗာဟိရာနံ-ကုန်
 သော၊ ရညံ-တို့၏၊ ဇယော-သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ အပ္ပန္တရာနံ-န်သော၊ ရညံ-တို့၏၊
 ပရာဇယော-သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ (ဧဝံ ဗျာကရောတိ) ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဝါ-ဤ
 နည်းအားဖြင့်၊ ဣမဿ-ဤမည်သော မင်း၏၊ ဇယော-သည်၊ ဘဝိဿတိ၊
 ဣမဿ-၏၊ ပရာဇယော-သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ (ဧဝံ ဗျာကရောတိ)၊ ဣတိဝါ-ဤ
 သို့အလားတူဖြစ်သော ပြောဟောခြင်းလည်းကောင်းတည်း၊ ပေ၊ ဣတိ-ဤ
 ရညာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ
 ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။

၂၄။ စန္ဒဂါဟာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ။ ။ဝါပန၊ ပေ၊ ကပ္ပေန္တိ ယထာ၊ သေယျထိဒံ-နည်း၊ (အသုကဒိဝသေ-၌) စန္ဒဂါဟော-လကို ရာဟုဖမ်း ယူခြင်းသည်။ ဝါ-လကြတ်ခြင်း၊ လငပုတ်ဖမ်းခြင်းသည်။ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတံ၊ (ဧဝံ-ဤသို့၊ ဗျာကရောတိ၊) [နောက်၌လည်း ဤသို့လိုက်ပေးပါ။] (အသုက ဒိဝသေ) သူရိယဂါဟော-နေကို ရာဟုဖမ်းခြင်းသည်။ ဝါ-နေကြတ်ခြင်း၊ နေ ငပုတ်ဖမ်းခြင်းသည်။ ဘဝိဿတိ၊ နက္ခတ္တဂါဟော-နက္ခတ်ကို အင်္ဂါစသောဂြိုဟ် နှင့် ပေါင်းခြင်းဟူသော ဖမ်းယူခြင်းသည်။ ဘဝိဿတိ၊ စန္ဒိမသူရိယာနံ-လနေတို့ ၏။ ပထဂမနံ-လမ်းမှန်ကို သွားခြင်းသည်။ ဘဝိဿတိ၊ စန္ဒိမသူရိယာနံ-တို့၏။ ဥပ္ပထဂမနံ-မမှန်သောလမ်းကို သွားခြင်းသည်။ ဘဝိဿတိ၊ နက္ခတ္တာနံ-နက္ခတ် တို့၏။ ပထဂမနံ-သည်။ ဘဝိဿတိ၊ နက္ခတ္တာနံ-တို့၏။ ဥပ္ပထဂမနံ-သည်။ ဘဝိဿတိ၊ ဥက္ကာပါတော-ကောင်းမှ မီးရှူးနှင့်တူသော အရောင်တို့ကျခြင်းသည်။ ဝါ-ဥက္ကာပျံခြင်းသည်။ ဘဝိဿတိ၊ [ဤဥက္ကာပျံခြင်းကိုပင် “ဥဘာပျံခြင်း” ဟု မြန်မာတို့က ခေါ်ကြ၏။] ဒိသာဉာဟော-အရပ်မျက်နှာတို့၏ မီးအလျှံ၊ အခိုး အလျှံ စသည်တို့ဖြင့် ပူလောင်ခြင်းကဲ့သို့ ချောက်ချားခြင်းသည်။ ဘဝိဿတိ၊ ဘူမိစာလော-မြေငလျင်လှုပ်ခြင်းသည်။ ဘဝိဿတိ၊ ဒေဝဒန္တဘိ-မိုးတိမ်တို့၏ အခြောက်တိုက် ထစ်ချွန်းခြင်းသည်။ ဘဝိဿတိ၊ ဝါ-တော်လဲခြင်းသည်။ ဘဝိ သတိ၊ စန္ဒိမသူရိယနက္ခတ္တာနံ-တို့၏။ ဥဂ္ဂမနံ-ပေါ်ထွက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဩဂမနံ-ဝင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သံကိလေသံ-ညစ်နွမ်းခြင်းသည်လည်း ကောင်း၊ ဝေါဒါနံ-ဖြူစင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတံ၊ (ဧဝံ ဗျာကရောတိ။)

စန္ဒဂါဟော-သည်။ ဧဝံ ဝိပါကော-ဤသို့အကျိုးရှိသည်။ ဘဝိဿတိ-လတံ၊ သူရယဂါဟော-သည်။ ဧဝံ ဝိပါကော ဘဝိဿတိ၊ နက္ခတ္တဂါဟော-သည်။ ဧဝံ ဝိပါကော ဘဝိဿတိ၊ စန္ဒိမသူရိယာနံ-တို့၏။ ပထဂမနံ-သည်။ ဧဝံ ဝိပါကံ- သည်။ ဘဝိဿတိ၊ စန္ဒိမသူရိယာနံ-တို့၏။ ဥပ္ပထဂမနံ-သည်။ ဧဝံ ဝိပါကံ-သည်။ ဘဝိဿတိ၊ နက္ခတ္တာနံ-တို့၏။ ပထဂမနံ၊ ဧဝံ ဝိပါကံ၊ ဘဝိဿတိ၊ နက္ခတ္တာနံ- တို့၏။ ဥပ္ပထဂမနံ၊ ဧဝံ ဝိပါကံ၊ ဘဝိဿတိ၊ ဥက္ကာပါတော၊ ဧဝံ ဝိပါကော၊ ဘဝိ သတိ၊ ဒိသာဉာဟော၊ ဧဝံ ဝိပါကော၊ ဘဝိဿတိ၊ ဘူမိစာလော၊ ဧဝံ ဝိပါကော၊ ဘဝိဿတိ၊ ဒေဝဒန္တဘိ-သည်။ ဧဝံ ဝိပါကော-သည်။ ဘဝိဿတိ၊ စန္ဒိမသူရိယ နက္ခတ္တာနံ-တို့၏။ ဥဂ္ဂမနံ-သည်လည်းကောင်း၊ ဩဂမနံ-သည်လည်းကောင်း၊ သံကိလေသံ-သည်လည်းကောင်း၊ ဝေါဒါနံ-သည်လည်းကောင်း၊ ဧဝံ ဝိပါကံ- သည်။ ဘဝိဿတိ၊ ဣတိဝါ-ဤသို့အလားတူဖြစ်သော တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာလည်း ကောင်းတည်း။ ဣတိ-ဤစန္ဒဂါဟာဒိ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း။ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ ။ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-သော် လည်း၊ ဝါ-ဤစန္ဒဂါဟာဒိ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ သီလဖြင့်သော် လည်း။]

၂၅။ သုဝုဋ္ဌိကာဒိ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ။ ။ဝါပန၊ ပေ၊ ကပေန္တိယထာ၊ သေယျထိဒံ-အဘယ်တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာနည်း၊ (အသုကသံဝစ္ဆရေ-ထိုမည်သောနှစ်၌)၊ သုဝုဋ္ဌိကာ-ကောင်းစွာမိုးရွာခြင်းသည်၊ ဝါ-မိုးကောင်းခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ်၊ (ဧဝံ-ဤသို့၊ ဗျာကရေတိ-ဗျာဒိတိသဘော၊ တင်ကြံ၍ဟော၏)၊ [နောက်၌လည်း ဤသို့လိုက်ပေးပါ။] ဒုဗ္ဗုဋ္ဌိကာ-မိုးမရွာခြင်းသည်၊ ဝါ-မိုးခေါင်သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ သုဘိက္ခံ-ထမင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဝါ-သာယာဝပြော၊ အစာပေါသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ [“ဘိက္ခယ+သမိဒ္ဓိ သုဘိက္ခံ”ဟု အဗျယီဘော သမာသိပြု။] ဒုဗ္ဗိက္ခံ-ထမင်း၏ မပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဝါ-ငတ်မွတ်ခေါင်းပါး၊ အစာရှားသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ခေမံ-ဘေးကင်းခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ဘယံ-ဘေးသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ရောဂေါ-အနာရောဂါသည်၊ ဘဝိဿတိ၊ အာရောဂျံ-အနာရောဂါ မရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ မုဒ္ဒါ-လက်ချောင်းချိုး၍ ရေတွက်ကြောင်း၊ ဂဏန်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဂဏနာ-ဧကအစ၊ နဝကျအောင်၊ အကြား၌ ပြတ်ခြင်းမရှိသော ရေတွက်ကြောင်း၊ ဂဏန်းအတတ်လည်းကောင်း၊ သင်္ခါနံ-ပေါင်း၍ရေတွက်ကြောင်း၊ ဂဏန်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ကျဝယျံ-ကဝိတို့ဥစ္စာ ကဗျာဖွဲ့ခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ လောကာယတံ-လောကာယတ၊ ဝိတဏှကျမ်း အတတ်လည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့အလားတူဖြစ်သော အတတ်လည်းကောင်းတည်း၊ သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိ ဧဝရူပါယ-သော၊ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာယ-ဖြင့်၊ မိစ္ဆာဇီဝါ-မှ၊ ပဋိဝိရတော၊ ဣတိ-ဤသုဝုဋ္ဌိကာဒိ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-ဤသုဝုဋ္ဌိကာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိသီလဖြင့် သော်လည်း။]

၂၆။ အာဝါဟနာဒိ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ။ ။ဝါပန၊ ပေ၊ ကပေန္တိယထာ၊ သေယျထိဒံ-အဘယ်တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာနည်း၊ အာဝါဟနံ-ဤသတို့သားဖို့ မည်သည့်နက္ခတ်ဖြင့် မည်သည့်သတို့သမီးကို ဆောင်ကြဟု သတို့သမီးရတနာ မဂုံလာဆောင်ကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝါဝါဟနံ-မည်သည့်သတို့သားအား မည်သည့်နက္ခတ်ဖြင့် ဤသတို့သမီးကို ပေးလိုက်ကြဟု သမီးပေးကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ သံဝရဏံ-ကွဲပြီးသော သမီးခင်ပွန်းတို့၏ ပြန်၍ပေါင်းကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝိဝရဏံ-ကွာလိုသော သမီးခင်ပွန်းတို့၏ ကွာရှင်းကြောင်း နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ သံကိရဏံ-လယ်ယာမှထွက်သော အခွန်အတုတ်၊ ပေးအပ်သောကြွေးမြီတို့ကို ပေါင်းစုသိမ်းဆည်းကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝိကိရဏံ-အမြတ်ရဖို့ရန် အရင်းအနှီးထုတ်ခြင်းဟူသော ဖြန့်ဖြူးကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ သုဘဂကရဏံ-ချစ်ခင်စဖွယ်၊ တင့်တယ်လှပအောင်ပြုကြောင်း နည်းပေးခြင်း

အတတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသရေရှိအောင်ပြုကြောင်း နည်းပေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဒုတ္တကရဏံ-ရန်သူတို့ကို အသရေမရှိအောင်ပြုကြောင်း နည်းပေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝိရဒ္ဒဂဗ္ဘကရဏံ-ကိုယ်ဝန်တည်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ပျက်သောကိုယ်ဝန်ကို တည်အောင်ပြုကြောင်း ဆေးပေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဇိဝါနိဗန္ဓနံ-မန္တန်ဖြင့် လျှာခိုင်အောင် (လျှာလေးသွားအောင်) ပြုကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဟနုသံဟနနံ-မန္တန်ဖြင့် မေးခိုင်အောင်ပြုကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထာဘဇပွန်-လက်နက်ကိုင်ထားသော လက်တို့ကို နောက်ပြန်စေတတ်သော မန္တန်စုတ်ခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဟနုပွန်-မေးခိုင်အောင် မန္တန်စုတ်ခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ကဏ္ဍပွန်-နားမကြားအောင် မန္တန်စုတ်ခြင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ အာဒါသပဉ်-မှန်၏အတွင်း၊ နတ်ကိုသွင်း၍၊ ပြဿနာမေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ကုမာရိကပဉ်-သတို့သမီးအတွင်း၊ နတ်ကိုသွင်း၍၊ ပြဿနာမေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဒေဝပဉ်-နတ်ကျွန်မခေါ်၊ နတ်ကတော်အတွင်း၊ နတ်ကိုသွင်း၍၊ ပြဿနာမေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ အာဒိစ္စပဉ္စာနံ-အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း၊ ကောင်းဖို့အကျိုးငှာ၊ နေကိုလုပ်ကျွေးပူဇော်ခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ မဟာတုပဉ္စာနံ-မဟာဗြဟ္မာကြီးကိုလုပ်ကျွေးပူဇော်ခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ အပ္ပုဇ္ဇာလနံ-မန္တန်ဖြင့် အာခံတွင်းမှ မီးဝင်းဝင်းထွက်စေကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ သိရိဝါယနံ-ဦးခေါင်းဖြင့် အသရေကို ခေါ်ယူခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့အလားတူဖြစ်သောအတတ်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဣတိ-ဤအာဝါဟနာဒိ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုးတည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝေဒယျ။ [ဣတိဝါ-ဤအာဝါဟနာဒိ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း။]

၂၇။ သန္တိကမ္မာဒိ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝိရတိ။ ။ဝါပန၊ ပေ၊ ကပ္ပေန္တိ

ယထာ၊ သေယျထိဒံ-အဘယ်တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာနည်း၊ သန္တိကမ္မံ-တောင့်တအပ်သော အကျိုးပြီးရာအခါ၌ ပူဇော်ပါမည်ဟု ပူဇော်မှုကို ဝန်ခံကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ပဏိမိကမ္မံ-တောင်တသည့်အတိုင်း ပြီးစီးရာအခါ၌ ဝန်ခံအပ်သော ပူဇော်မှုကို ပြုကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဘူတကမ္မံ-မန္တန်ဖြင့် တစ္ဆေ မြေဘုတ်တို့ကို သွင်းမှုပြုကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဘူမိကမ္မံ-မြေအိမ်၌နေ၍ သင်္ဂါယုထိုက်သော မန္တန်၏ ဥပစာအလုပ်ကို ပြုကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝဿကမ္မံ-ပဏ္ဍုက်ကို ယောက်ျားဖြစ်အောင် ပြုကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝေါဿကမ္မံ-ယောက်ျားကို ပဏ္ဍုက်ဖြစ်အောင် ပြုကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထုကမ္မံ-အသစ်ဖြစ်သော အိမ်ရာ၌ အိမ်ဆောက်လုပ်ကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထုပရိကမ္မံ-အိမ်ရာ၌ ဗလိနတ်စာ တင်ကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ အာမစနံ-မန္တန်စုတ်၍ မျက်နှာကို စင်ကြယ်အောင် ပြုကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-လုပ်ကျင်းကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ နုပနံ-သူတစ်ပါးကို ရေချိုးပေးကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဇုဟနံ-သူတစ်ပါးတို့၏ အကျိုးငှာ

မီးပူဇော်ပေးကြောင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ ဝမနံ-ဆေးဖြင့် ပျို့အန်ကြောင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ ဝိရေစနံ-ဆေးဖြင့် ဝမ်းလျှောစေကြောင်း အတတ်လည်း ကောင်း၊ ဥဒ္ဓံဝိရေစနံ-သလိပ်သည်းခြေတို့ကို အထက်သို့ အန်ထွက်စေကြောင်း ဆေးပေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ အစောဝိရေစနံ-စမြင်းစသော အပြစ်တို့ကို အောက်သို့ ထုတ်ကြောင်း ဝမ်းခြွေခြင်းစသော ဆေးကုမှု အတတ်လည်းကောင်း၊ သီသဝိရေစနံ-ဦးခေါင်းအပြစ်တို့ကို ထုတ်ကြောင်း ဆေးကုခြင်း အတတ်လည်း ကောင်း၊ ကဏ္ဍတေလံ-နားနှင့်စပ်၍ ဆေးကုဖို့ရန် ဆီကိုချက်ကြောင်း အတတ် လည်းကောင်း၊ နေတ္တတပွန်-မျက်စိတို့၌ ပူလောင်နေသော အငွေ့တို့ကို အေးစေ တတ်သော ဆေးကိုပေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ နတ္ထကမ္မံ-ဆေးဆီဖြင့် နှာ နှုတ်မှုကို ပြုခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ အဉ္စနံ-မျက်လွှာတို့ကို ထုတ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော င်သောမျက်စဉ်းပေးခြင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ သစ္စဉ္စနံ-အေးမြ သော မျက်စဉ်းပေးခြင်းအတတ်လည်းကောင်း၊ သာလာကိယံ-ဝါးခြမ်းစိပ် ထိုး သကဲ့သို့ မျက်တက်မျက်တက်နေသော မျက်စိရောဂါကို ဆေးကုခြင်းအတတ် လည်းကောင်း၊ သလ္လကတ္တိယံ-စူးနေသောငြောင့်ကို နှုတ်ဖို့ရန် ဆေးကုခြင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ ဒါရကတိကိစ္ဆာ-သူငယ်ကို ဆေးကုခြင်း (သူငယ်နာဆေး ပေးခြင်း) အတတ်လည်းကောင်း၊ မူလဘေသဇ္ဇာနံ-အရင်းမူလဖြစ်သော ဆေးတို့ကို၊ အနုပ္ပဒါနံ-လျော်အောင်ပေးဖြင်း အတတ်လည်းကောင်း၊ ဩသဓိနံ- မူလဆေးတို့ကို၊ ပဋိမောက္ခော-အသားနုတက်သောအခါ ခွါခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့အလားတူဖြစ်သော အတတ်လည်းကောင်းတည်း၊ သမဏော ဂေါတမော၊ ဣတိ ဧဝရူပါယ-သော၊ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာယ-ဖြင့်၊ မိစ္ဆာဇီဝါ-မှ၊ ပဋိဝိရ တော၊ ဣတိ-ဤသန္တိကမ္မာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝိရတိလည်း သီလတစ်မျိုး တည်း၊ ဣတိဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ။ [ဣတိဝါ-သော်လည်း၊ ဝါ-ဤ သန္တိကမ္မာဒိတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာဖြင့် မိစ္ဆာဇီဝိရတိသီလဖြင့်သော်လည်း။]

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပုထုဇ္ဇနော-ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား ၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဝဒမာနော-ပြေဆိုစွမ်းနိုင်လသော်၊ ဝါ-အစွမ်းကုန်ကြိုးစား၍ ပြောဆိုလသော်၊ (အပ္ပမတ္တကေန-သိမ်ငယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဩရ မတ္တကေန-ညံ့သောအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သမာဓိ ပညာတို့၏ ဤမှာဘက် အဖို့ဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သမာဓိ ပညာကို ထောက်ဆက၊ အောက်ကျသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊) ယေန (သီလမတ္တကေန)-အကြင် အာစာရသီလကလေးမျှဖြင့်၊ ဝဒေယျ-နိုင်ရာ၏၊ အပ္ပမတ္တကံ-သော၊ ဩရမတ္တ ကံ-သော၊ (တံ) သီလမတ္တကံ-ဟူသည်၊ ဣဒံ ခေါ-ဤသည်ပင်တည်း။

မဟာသီလံ-မဟာသီလသည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပြီ။

